Perſpicaciſſimi ſpeculatoꝛis ac ſummi peripathetici Johãnis de ianduno qõnes in duodecim libꝛos metaphyſice ad intentionẽ Ariſtotelis. ⁊ magni commentatoꝛis Auerrois ſubtiliſſime diſputate.

Solertis artiũ doctoꝛis Marciantonij zimara annotationes locoꝝ in qbus Johãnes in his q̃ſtionibꝰ a via ꝯmẽtatoꝛis Auerrois aperte deuiauit.

Eiuſdem queſtio de indiuiduatione nature ad mentem cõmentatoꝛis ⁊ Ariſtotelis ſubtiliter examinata.

Cum priuilegio.

¶ Titus Theſmophilus Tranenſis ad lectoꝛem.

Qui modo gãdauij latebras ſpineta timebas:
purgatum poteris carpere lectoꝛ iter.
Egreditur Marci Zimarae reſecatus ad vnguẽ
Joannes lima: nec niſi cultus adeſt.
Non tantum marco debet patauina iuuentus:
Sed rerum cauſas quiſquis in oꝛbe cupit.
Quem niſi liuoꝛ edax infeſto marte petiſſet:
Clarioꝛ hic tota marcus in vrbe foꝛet.
Quid mirũ? Semper virtuti liuoꝛ adhaeret.
Hinc perijt Socrates: Caeſar ⁊ ante diem.

Marcus Antonius Zimara Sanctipetrinas ad Albertum pium de Sabaudia inclitum carpensium principem aeque doctum ac illustrem.

Increbuerat iampridem apud me: Carpensium inclyte princeps: nõ minus admirabilis q̃ numerosa virtutum tuarum cohors: quibus cum tibi inter italos locum vendicasse audiueram: vt nisi longissimo interuallo secundus dici posset nemo. Nec in gallia dũtaxat cisalpina: sed in tota fere liquet italia: imo totius orbis ore consono tuum cęlebratur ingenium: qd doctrinarum multiformium variarũq; artium culmina iugi lectione & continenti indagatu sub praeceptoribus haud quaq̃ penitẽdis dextro sydere: & fęlici perẽnitate est assecutum: idq; eo apud omnes factum est admirabilius: quo pauciores ętas hęc tibi pares videt. Consueuere enim nostra tempestate principes ab ingenuo virtutis candore in libidinẽ toto pectore declinantes: in dedecoroso voluptatis contubernio diesq; noctesq; turpiter vitam degere. Tu vero licet fortunę muneribus cõspicuus pręcęteris fulgeas: & naturę dotibus inter humanę mortalitatis tenebras insignitus: haud secus ac fulgentissimum sydus eluceas: Animũ tamẽ a cunabilis pro viribus pollens verę glorię & imortalitatis candidatũ refers. Quãobrẽ fęlices in primis carpenses censeo: quibus a dijs imortalibus datum est: eorum titubantia fulciri: afflicta recreari: sedari tumultuosa: ac cuncta ad tranquillitatem tua singulari prudentia redigi: quę in te emicat adeo: vt neq; in nestore maiorẽ: neq; in catone pręsentiorem fuisse dixerim: Qua sola aurigante frequentissimi populi tui habenas consultissime moderaris: quandoquidem ea in te vis mentis viget: id acumen: vt nihil nõ prudenter consultare: solertius inuestigare: ac adamussim omnia conficere possis: Quid enim tam arduum: tam difficile: tam profundum: quod non consilij altitudine: expedias: conficias: transigas? Quanto aũt conamine iustitiam colas: nõ puto paucis posse perstringi. Cęterum quãdo virtutes inter se ita coeunt (vt clarissimi sentiũt philosophantes) vt dissociari nequeant: ita magnanime princeps prudẽtia & iustitia in te effulgent: vt fortitudo & temperãtia minime sordescant. Etenim in exanclãdis casibus ęstuantisq; fortunę procellis fortitudinem tuam inspexere omnes. Cumq; fortitudinis praecipuũ munus sit facile pati aerũnas: calamitatibusq; non succumbere: illud olim luce ipsa clarius pręstitisti: quod inconstantis fortunę morsu vrgente: domo fugatus a nullo tot aduersis vnq̃ diceris succubuisse: quẽadmodum nec in prosperis factus es vnquã insolentior. Quin postliminio reuersus non seruatis simultatibus istinctus odio proprio saeuiebas: sed ea vsus diceris clemẽtia vel in eos qui te capitali odio grauissimisq; iniurijs fuerant prosequuti: vt data venia tuo beneficio indignos tibi eos deuinxeris. Cum igitur a maioribus id pium cognomen feras: mirum nequaq̃ nobis videri debeat: si te tam pium in omnes pręhbeas: Si pius pietate vtaris. Nec sola procedit clęmentia: habet enim secum liberalitatem: indulgentiam: & affabilitatẽ: ac reliquas id genus virtutes: quę in perq̃ paucis principibus iugatę conspiciuntur. Hęc sunt quę principes reddunt amabiles. Hęc sunt quę populos fideles: deuotos: ac mancipatos efficiunt. Magnum prorsus est florentis fortunae indicium: quod omnibus adeo es plausibilis: vt quotidianis acclamatiõibus in ore fauentis vulgi nomen tuum audiatur. Iure es per ora cuncta diffusilis: cum adeo morum honestamenta cum litterarum studijs copulaueris: vt vitijs sempiternum bellum indixeris. Et (quod in principe pręcipuum quęritur) dum alij timeri volunt: solus amari cupis. Nec iniuria. Malus enĩ custos diuturnitatis metus (vt sentit Cicero) contraq; beniuolentia fidelis est vel ad perpetuitatẽ. hoc Aratus Philippo dixerat: Latrones saxa incolunt & rupes: at praecipitijs se tutantur. Regi autem nihil fide & beniuolentia firmius: nec potest esse munitius. Huic sententię Agamenon (vt Plutarchus in vita Nitiae auctor est) astipulabatur dicens. Vitę nrę pręsidẽ turbã sortiti sumus: multitudiniq; proculdubio seruire cogimur. Hoc etiã pater Demetrij Antigonus sensisse videtur: dum inquit. Beniuolentiam sibi semper visam optimum regni fundamentum verissimumq; pręsidium. Hoc deniq; Cyrus moriens filijs rettulit. Non est aureum hoc sceptrum quod regnum seruet: sed amicorum frequentia sceptrum est regibus verissimum maximeq; securum. Age vero q̃ munificum erga omne hominum genus te esse aiunt: quanta beneficentia: quantaq; benignitate cuiuscũq; artis professores: & litteratorum industriam foueas. Nihil est mediusfidius in principe ipsa liberalitate dignius. Sicuti nullum magis vitium principem dedecet q̃ auaritia. Tot itaq; in te exuberant bonitatis & virtutis exempla: vt ea sequi cupiat vẽtura posteritas. Quanto verborum pręconio qui te nouere succulentam proceritatem tuam: hylaribundam faciem: os probum: frontem verendam: & vultum amabilem tollunt? Cui vel notum esse mirã ducunt foelicitatem. Hanc igitur ob causam peragrato accuratius pensitatiusq; nuper Ioanne gandauio: eraso si quid irreperat feculentum: Si quid deprauatum in vulgus exierat: acriore lima martis nostri castigato: quantum nostra valuit infirmitas: vt dilutius huiusce pateret cognitio: cum impressoribus tradidi: Tibiq; munificentissime princeps deuorato pudore destinaui: Qui ita castigatus licet tanto lectore nusq̃ dignus appareat: Cuius acumẽ in theologia: philosophia: ac dyalectica Gratianus ille Brixiensis: Petrus Mantuanus: Barensisq; Ioãnes Andreas: Ac demum in graecis litteris Marcus musurus cretensis: qui modo publica stipe ductus in patauino gymnasio maxima cum auditorum frequentia grecam profitetur lectionem: non semel sunt admirati. Singulari tamen humanitate tua fretus: ad cuius salutares suppetias plerique mortalium longis itineribus altissimisq; pelagi meatibus fatigati citato gradu vndiq; confluunt: Seueriorem veritus censuram: te censorẽ eundemq; patronum delegi: Cui me adhuc incognitum notissimo & clarissimo nomini tuo perpetua trado seruitute deuinctum. Vale.

℄ Perspicacissimi speculatoris Joannis Gandauensis questiones subtiliter examinate sup. 12. libris metaphysice ad mentem Aristotelis & sui Commentatoris Auerroys. Feliciter incipiunt. Questio. I.

Circa istum librum primo solet queri. Utrū felicitas humana ꝯsistat in sapiētia. ℄ Et arguit̃ pmo ꝙ nō. Felicitas est nobilioꝛ homie. ğ nō ꝯsistit in sapientia. añs pȝ: qꝛ felicitas est finis hoīs. ex p° & 10. ethi. & 7° polliti. ſȝ finis ē bonū et melius & honorabiliꝰ illo: cuius est finis. ex 2° physi. & 5. metaphy. & 7. pollitice. ꝯña pȝ: qꝛ sapiētia nō est honorabilioꝛ hoīe. ꝓbatio. nullaȝ accñs pōt esse nobilius subā. vt pȝ. auctoritate Cōmētatoris. 2° de anima. Subā nobilioꝛ est omni accñte existe in ea: & dicit̃ h̄ nāliter intellcm̄: ſȝ sapiētia est accñs hoīs: qđ existit in intellcū humano. ğ sapientia nō est nobilioꝛ hoīe. ℄ Itē bonū per se sufficiens nō ꝯsistit in sapiētia: ſȝ felicitas est bonū per se sufficiēs. ğ &c. Maioꝛ pȝ: qꝛ sapiētia multa nec̃ia extrinseca reqrit. vt dicit Arist. 10. ethico. loquēs de sapiētia. Oꝛ opus erit exteriori ꝓsperitate homini enti. nō. n. nā per se sufficiēs est ad speculandū: ſȝ opȝ & corpus sanū esse: & cibū: & reliquū famulatū existere. minoꝛ ꝓbat̃ per Aristo. pmo ethico. vbi dicit. Tale igit̃ felicitas maxime esse videt̃. i. per se elligibilis. etiā subdit. Hanc. n. eligimus semꝑ ꝓpter seipsam & nūq̄ pp aliud. Tunc subdit. videt̃. n. ex per se sufficiētia idē accidere. ꝑfectū. n. bonū per se sufficiēs esse videtur: tunc in fine capli dicit. Bonoꝝ aūt maius eligibile semꝑ ꝑfectū vtiq̄ qdē videt̃ & per se sufficiens felicitas operatoꝝ existēs finis. ğ felicitas nō cōsistit in sapiētia. ℄ Itē qđ ꝯsistit in sapiētia nō est nec̃iū ꝓpter cōicationē humanā: ſȝ felicitas est nec̃ia ad cōicationē hūanā. ğ felicitas nō ꝯsistit in sapiētia. maioꝛ pȝ p Cōmentatorē. 2° hꝰ. caplo. Accñt. n. auditiōes. dicit ꝙ nō est nec̃iū scire veritatē ad ꝯgregationē humanā & cōicationē vite humane: ſȝ hoc est bonuȝ moris. minoꝛ pȝ: qꝛ felicitas est finis oīum agibiliū humanoꝝ. ex pmo ethico. Et finis est cā cārū. 2° physico. Et fm exigentiā finis necesse est oia alia moderari & regulari fm Linconieñ. pmo poste.

p° ethi. c°. 8. & 9. 10. ethi. cap. 7. 2. phy. T. c. 21. 5. me^ce^. T. cō. 3. 2^m. 2. de aia. ꝯ. 2.

Capi. 10.

Capi. 8°

Cō. 14.

Capi. 8°
T. cō. 3.
Capi. 2.
Cap. 10.

Oppositum vult Aristo. 4. ethi. vbi dicit: ꝙ sapiēs maxime est felix. Et hoc non eēt nisi felicitas ꝯsisteret i sapiētia: & hoc idē vult Cōmētatoꝛ. 12. metaph. vbi dicit: loqnēs de sapiētia. ꝑ acqsitionem hꝰ scie nō inuenit̃ in sua ꝑfectiōe essendi. mō hō sapiēs nō eēt maxie felix nisi felicitas ꝯsisteret i sapia.

Cōm. 38 & 39.

Notanduȝ ad itellcm̄ qōnis: ꝙ Ar. satis logt̃ de ꝯditiōibꝰ & ō cōmēdatōe felicitat i. pᵒ ethico. vbi dicit. Optimū ğ & pulcherrimuȝ & delectabilissimū felicitas: & oēs phi q de felicitate loquuti sunt in h̄ ꝯueniunt: ꝙ felicitas ē optimū bonū et pulcherrimū. Mō istud dcm̄ gnāle nō sufficit ad cōmēdationē felicitatis. vn̄ i spāli cōmēdat̃ ꝙ felicitas ē opꝰ ꝓpriū hoīs: ſȝ opꝰ vniuscuiusq̄ rei est bonū. vt h̄r ex p°. ethi. vbi dr̄. Dino quoꝝ est opus aliqđ & actus aliqs in ope bonū eē vr̄. Tūc vlteriꝰ. Illud qđ est magis bonū eiꝰ opatio & actio est melioꝛ & excellētioꝛ. Et qđ maxime bonū est: & excellētissimū eiꝰ opō est excellentiſſ^ma^: qꝛ sicut se hȝ simplr ad simpliciter: ita magis ad magis: & maxime ad maxie. per ꝯsideratōeȝ thopicā: ſȝ felicitaȝ ē in excellētissimo subo: qꝛ in itellcū: & est excellētissimi obi oiuȝ actuū hūanoꝝ: qꝛ respcū dei. vt pȝ in. 10. ethi. ğ est excellētissima opō felicitas. ℄ Tūc vlterius est nōn^m: ꝙ opō & actus in substātijs nālibꝰ & transmuᵇˡ nō ꝓcedit in eē nisi a vtute, ğ opȝ ꝙ felicitas ꝓcedat a vtute fm aliquē moduȝ cālitatis. ℄ Tūc vlterius est nōndū: ꝙ duplices sunt vtutes: quedā sunt iexistētes nāliter: & quedā sunt vtutes acqsite. Uirtutes nāliter inexistes sunt duplices: quedā sunt cōes: quedā ꝓpe. Cōes vtutes hoi sunt vt sensitiua & vegetatiua: que etiā ꝯueniunt alijs viuis. Sed ꝓpe vtutes sunt q̄ soli hoi ꝯueniūt: vt inteᵉ possibilis agens & voluntas silr. Sȝ acqsite vtutes sunt duplices: quedā sunt morales: & quedā itellectuales. 2° ethi. ℄ Tūc vlteriꝰ nōn^m: ꝙ ꝑ sapiam possumus duo itelligere. vno° habitū acqsitū de pncipijs abstractis & pcipue de deo. Alio° actū fm quē actū ē ꝯsideratio de pncipijs ab^ꝛ^ & pcipue de deo.

Capi. 8.

Capi. p°

Ex hoc dōm est ad qōnē: ꝙ felicitas humana nō ꝯsistit ꝯpletie i sapiētia: iquātuȝ dicit habitū vel actū p^m. ℄ 2° dōm: ꝙ ꝯpletie ꝯsistit & formalr in sapia iquātū sumit̃ ꝓ actu 2°. ℄ Et añq̄ iste due ꝯnes ꝓbent̃ ē itellndū: ne sit deceptio ꝑ multiplex ꝙ felicitas ē multiplex: quedā est felicitas poli^ca^ vł practica que ꝯsistit in ꝯpōne vtutū moraliū vel in actu ꝓpue niēte. vt pȝ. p° & 10. ethico. Alia est felicitas speculatiua que ꝯsistit in opōne inteꝰ speculatiui respcū nobilissimi obi. Et ista est nobilioꝛ pma felicitate. vt pȝ. ex. 10. ethic. Hoc viso: tūc ꝓbat̃ pma ꝯ. In illo bono nō ꝯsistit felicitas: qđ est ordinatū ad aliqđ aliud: qꝛ felicitas est bonuȝ finale: grā cuiꝰ oia alia sunt & querunt̃: & ipm non querit̃ ꝓpter aliud. ex p°. & 10. ethi. Sȝ sapiētia ꝓ habitu & actu pmo est ordinatū ad aliud: qꝛ ordinat̃ ad ꝯsideratiōeȝ & actuȝ 2^m: qꝛ opō actualis est finis habitus acqsiti: qꝛ vtutes nō q̄runt̃ ꝓpter se: ſȝ ꝓpter actū 2^m. ğ felicitas ꝯpletiue nō ꝯsistit in sapiētia. vt dicit actū pmum. ℄ Rō 2^e^ ꝯnis: ꝙ felicitas ꝯsistat in sapiētia ꝓ actu 2°: qꝛ felicitas ꝓcedit ab aliq̄ vtute ex nōbili pus dicto: vel ğ ꝓcedit a vtute nāli vel acqsita ꝑ sufficientē diuisioneȝ vtutis: sed non ꝓcedit a vtute nāli. ꝓbō: qꝛ si ꝓcederet a vtute nāli hoīs: vel a cōi vel a ꝓpa. per sufficientē diuisionē: ſȝ neutro mō. ꝓbō: qꝛ nō a vtute nāli cōi: qꝛ tūc ineēt alijs aialibꝰ: sicut & alia vtus: qđ est ꝯ Ar. p°. ethi. vbi dicit. Decenter neq̄ bouē: neqȝ equū: neqȝ aliđ aiatū felix eē dicimus. nullū. n. ipsoꝝ pole est cōicare tali opōne. Et in. 10°. dicit. Alioꝝ aūt aialiū nullū felix est: qꝛ nequaq̄ cōicat speculatiōe: inquātū. n. ꝓtēdit speculatio & felicitas: & qbꝰ magis existit speculari & felices esse: neqȝ etiā ꝓcedit a vtute nāli ꝓpa: qꝛ si hoc esset: tunc oībus hoībus inesset felicitas: sic illa vtus qđ appȝ falsuȝ. ğ relinqt̃ ꝙ felicitas ꝓcedat a vtute acqsita. ℄ Ex h̄ tūc vlteriꝰ: qꝛ igit̃. si felicitas ꝓcedat a vtute acqsita: vel a vtute morali: vel itellectuali. ꝑ sufficiētē diuisionē. 2° ethi. Duplici aūt vtute qdē: aut intellectuali: aut morali. Sed nō ꝓcedit a vtute morali. ꝓbō: qꝛ felicitas ꝓcedit a nobilissima vtute cum sit nobili^ma^ opō. vt dcm̄ est: sed vtutes morales sunt inferiores vtutibꝰ itellectualibꝰ: sicut appetitus iferioꝛ est itellectu siue: sit appetitꝰ vegetatiuus siue volitiuus: cū vtutes morales ꝑficiāt appetitū: & vtutes itellectuales itellectū q est nobilioꝛ appetitu: vt cōiter dr̄: & est vex. ğ felicitas nō ꝯsistit in ope qđ ꝓcedit a vtute morali. ℄ Ex h̄ tunc vlteriꝰ argt̃. si felicitas ꝓcedit a vtute intellectuali vel ꝓcedit a sapiētia vel ab arte vel scia vel prudentia vel itellcū ꝑ sufficientē diuisionē. ex. 6. ethi. sed felicitas nō ꝓcedit a prudētia & arte: qꝛ ista sunt agibiliū & facti-

al̃. ꝓce^re^

Capi. 9°

Cō^r^. eod

Capi. 8°
Capi. 7°

Capi. 12.

Cap. 10.

Capi. p°

Capi. 4.

biliū:qꝛ prudētia est recta rō agibiliū: ſȝ ars est hītus cū recta rōne factiu⁹.ex.6.ethi.ſȝ felicitas ꝓcedit ab excellētiſſima ṽtute:vel ḡ a ſapiētia vel a ſcia vel itellcū: ſȝ felicitas nō ꝯſiſtit in ſcia:iquātū est hītus diſtictus a ſapiētia:qꝛ ſic ſcia ꝯſiſtit in reb⁹ cāis nō ꝑmis q̄ ſunt ꝑ⁹ ꝑnci⁹ abſtracta vt de⁹ ⁊ itellig⁹ q̄ ſunt bonoꝛabilioꝛa hīs. Mō felicitas ꝯſiſtit in cognitiōe excellētiſſimaꝝ reꝝ.ḡ relinquit ꝙ felicitas ꝯſiſtat in cognitiōe ꝑmoꝝ ꝑncipioꝝ: ſȝ nō ꝯplexoꝝ:quoꝝ hītus est inte⁹.ḡ icōplexoꝝ ꝑncipioꝝ ⁊ abſtractoꝝ ⁊ ꝓcipue dei: ⁊ h̄ est ſapiētia:qꝛ ſapiētia est hītus ꝑficiēs inte^m quo ad verā cognitiōez ꝑncipioꝝ incōplexoꝝ.ḡ felicitas cōſiſtit in ſapiētia q̄ est caput oīum ṽtutū intellectualiū.ex.6.ethi. ⸿ Et pōt fieri abbreuiatio ſmōis.in illo ope ꝯſiſtit felicitas:qḋ est a ṽtute excellen^{ma} ⁊ reſpcū nobi^m obi:qꝛ felicitas est bonū:⁊ bonū est in ope:⁊ excellēti⁹ est in excellētiori ope: qꝛ ſicut ſimplr ad ſimplr ⁊c̄. ſȝ ſapiētia est excellē^{ma} opō ⁊ ſpeculatio:q̄ est de ꝑncipijs abſtractis:⁊ ꝓcipue de deo q est optimuȝ roꝝ q̄ in nā.ex ꝑhe⁹ h⁹:⁊ ab ipo depēdet celū ⁊ nā.ex.12. h⁹.Et ab ipo denūat oīb⁹ eſſe hīs q̄dē clari⁹ hīs q̄dē obſcuri⁹.ex ꝑmo celi ſm nr̄am tranſlationē.ḡ ⁊c̄.

[margin: Cap. 5. — Cap. 8. — T.c.38. — T.c.100]

Notanda ſunt h̄ duo du⁹. ⸿ Primuȝ est ꝙ felicitas hūana ꝯſiſtit in cognitōe ꝑncipioꝝ abſtractoꝝ:⁊ dei ꝓcipue:q̄ hr̄ in adeptione inte⁹agentis ad poſſeȝ.ḡ nō ꝯſiſtit in actu ſapiētie. añs pȝ ꝑ Cōmen^{rem}. 3⁰ de aīa in fine.magne diſgreſſionis vbi dicit: ꝙ iſta est optima diſpō hominis.ſ. cognitio ꝑncipioꝝ abſtractoꝝ per intellectū adeptū.ꝯñtia pȝ:qꝛ illa cognitio nō currit curſu ꝑhie.i.curſu nāe. vt Cōmētatoꝛ dicit ibi.ſ. ꝙ inte⁹ poſſis ꝯiunctus agēti vt for⁹ erit adeptus ⁊ coḡſcit inte^m agētē:⁊ illa cognitio nō est aliq̄ cognitio ꝑhie: ſȝ ſapiētia est ꝑhia ⁊ ꝑs ei⁹. ex.6.ethi. ḡ felicitas hūana nō ꝯſiſtit in actu ſapiētie. ⸿ Itē aliud du^m.idē nō exiſtit in ſeipſo ꝑ⁹ ⁊ ꝑ ſe.ex.4.phyſi. Sȝ felicitas est actus ſapiētie ⁊ actus ſapientie est felicitas.ergo ⁊c̄.

[margin: Cōm.36 — Cōm.36 — Capi.4. — T.c.27.]

Ad ſolutionē ꝑmi arg^m nō:ſicut dicit Cōmentatoꝛ in.3. de aīa. in magna diſgreſſiōe 2^a.Qꝛ in ꝑn⁹ inte⁹ agēs nō ꝯiūgit itellectui poſſi vt for^a: ſȝ tm̄ vt mouēs ⁊ efficiēs ſpēs itelligibiles in eo: ⁊ in fine poſtq̄ abſtraxit ſufficienter oēs ſpēs iferioꝝ rerū:tūc ꝯiungit itellectui poſſi vt for^a nāe:⁊ erit adeptus inte⁹ ⁊ coḡſcit inte⁹agentē:⁊ ꝑ adeptiōez iſtam deuenit inte⁹ i cognitōez ꝑmi vt dei ⁊ ꝑncipioꝝ abſtractoꝝ:⁊ est ſtatus ſuppremus. vñ qñ ſic est adeptio iſta cognitio nō currit curſu ꝑhie ⁊ nāe:ſȝ coadiuuat per illam.

[margin: Cōm.36]

Per hoc riſidendū est ad du⁹. ⸿ Ad ꝑ^{m}: ꝙ felicitas hūana ꝯſiſtit in actu illo:pōt intelligi duplr. vno^o: diſpoſitiue.alio^o: ꝯpletie ⁊ formalr. nā felicitas hūana nō ꝯſiſtit in actu ꝑ adeptōez inte⁹ agentis: niſi diſpoſitie:ſȝ iſta ſatis ꝓpinq̄ est ad felicitatē:ſȝ felicitas hūana ꝯſiſtit in actu ſapiētie q hr̄ ꝑ.12.metaph. ꝯpletiue.Et cū dr̄ ꝙ felicitas hūana hr̄ per adeptōez ite⁹agētis.Dōm ꝙ veꝝ est diſpoſitie: nō aūt ꝯpletiue:qꝛ iſte habitus est ali⁹ab hītu ſapientie:in quo formalr ⁊ ꝯpletiue ꝯſiſtit felicitas. vñ ꝯpletiue ꝯſiſtit in actu ſapiētie i quo deū ſpeculamur vt ꝑ hitū.12. metaphy.vt est poſſibile ꝑ demonſtratiōes:⁊ iſte hītus est alius ab illo hītu.ḡ. ꝯña nō tȝ. ⸿ Ad aliud. Nihil idē ⁊c̄.Cōcedit.ꝑmo ⁊ ꝑ ſe: ſed aliq̄d pōt eſſe in ſe rōne ꝑtiū.vt pȝ.4.phyſi. ⸿ Tunc est dub^m.Cuȝ deus ſit ſūme ſimplex q̄ō ſit in ſe. ⸿ Ad hoc dr̄ ꝙ ſimplex nō est in ſe poſitiue:ſȝ hñ ꝑuatiue. vñ q̄daȝ ṽſus. Dic tūc vbi eſſet cū ꝑter ipſum nihil eēt. Tūc vbi nūc in ſe ſibimet nā ſufficit ipſe. Tu dicis:ꝙ felicitas est idem ⁊c̄. Dōm ꝙ in felicitate ſunt duo. māle ⁊ formale. Mō formale in felicitate est ꝯformitas ⁊ reſo noſtri ad deū. vñ felicitas ꝯſiſtit formalr in aſſilatiōe nr̄i ad deuȝ vt poſſe est nobis aſſimilari deo. vt pȝ.ex.10.ethic. ⸿ 2^m aūt inte^m hȝ opans ⁊ hñt curans ⁊ optime diſpoſit⁹ ⁊ dei amantiſſimus vr̄. vñ dicit Seneca.Qꝛ ꝑfect⁹ ꝑhs nō est aliud:niſi deus in hūano coꝛꝑe hoſpitat⁹: ⁊ in hoc etiam ꝯueniunt oēs leges. Qꝛ felix est ille q maxie ꝯformis est deo. vnde formale felicitatis est ꝯformitas ⁊ reſo nr̄i ad deuȝ. vñ ēt qñ dr̄ cōiter a doctoꝛibus: ꝙ vniri deo nō est itellīduȝ ſȝ vnionē iherētie:qꝛ nos nō iheremus deo:ſȝ vnimur deo ſm ſilitudinē ⁊ ꝯformitatē vt poſſe ē creature vniri creatori. Vñ dōm est qñ dicis ꝙ felicitas idem est ⁊c̄. Dōm ꝙ non est veruȝ quo ad formale:qꝛ felicitas quo ad formale est ꝯformitas ad deū ⁊ ſubm imediatuȝ h⁹ ꝯformitatis est actus ꝯtēplatōis nō actus ab^{vis}:ſȝ act⁹ ꝯtēplatōis dr̄ cū ꝯformitate ad deuȝ: qꝛ dr̄ ꝑmo ethi. ꝙ q̄ātū ꝓtendit ſpeculatio tm̄ felicitas:ſȝ in actu abſolute circūſcribēdo ꝯformitatē nō ꝯſiſtit felicitas: ſȝ felicitas idē est cū actu ſapiētie quo ad māle. ⸿ Per hoc ad formā. Nihil est in ſe ⁊c̄. Cōcedit.ꝑmo ⁊ ſimplr. Tu dicis: felicitas est idē cū ſapiētia. verū est mālr: qꝛ in illo actu ꝯſiſtit:ſȝ quo ad formale est ꝯformitas ad deuȝ:que non est actus ſapi^e:qꝛ reſo nō est id qḋ refert. ⸿ Nō h̄ ꝙ doctoꝛes diuerſificant de felicitate. Aliq dicūt ꝙ felicitas ꝯſiſtit in actu ſapie. Aliq dñt ꝙ ꝯſiſtit in voluptate amore ⁊ charitate dei. Aliq dicunt ꝙ in vtroqȝ conſiſtat. hoc non ſpectat ad naturam ꝑhie.

[margin: a.t.c.30. vſqȝ i fi. — Cap. 10. — Capi. 9. — Cap.14. — Vide pro hoc beatū Tho.in.4. 2^e. q.3. ꝑ toti. vide ſubtilem Sco.l.4. ſniaꝝ.diſ. 49.q̄ō.1. 2.4.⁊.5 ⁊ beatum doctoꝛem ibidem.]

Per hoc poteſt rñderi ad rōnes. ⸿ Ad ꝑ^{m}. Felicitas est ⁊c̄. negatur:qꝛ ſimplr nō est nobilioꝛ hoīe: ſȝ ſm q̄d. ⸿ Ad ꝓbationem. Finis est ⁊c̄. Dōm ꝙ duplex est finis. vt hr̄.2.de anīa. Quedā est finis ḡra cui⁹:alter est finis quo.mō verū est ꝙ finis ḡra cui⁹ est nobilioꝛ illo: cui⁹ est finis:⁊ est extriſecus. Sȝ finis quo nō est nobilioꝛ ſimplr. vñ felicitas nō est finis ḡra cui⁹ hoīs:ſed h̄ est forte aliq̄ ſuba abſtracta: ſiue h̄ ſit motoꝛ ꝑmus vt deus: vel motoꝛ ſcḋs. ſmo vel motoꝛ lune:⁊ ille est nobilioꝛ homie:ſȝ felicitas est finis quo:⁊ me^{te} quo adipiſcimur fineȝ ḡra cuius vt deum.ſicut est poſſe.ḡ ꝯña nō tȝ. Mō hñ volo ꝙ ſapientia ſit actus ſiue accipiat ꝓ ꝑmo actu ſiue ꝓ ſcḋo:qꝛ cōiter dr̄ ꝙ ſpēs itelligibilis est in ꝑma ſpē q̄litatis:ſȝ ḋ hoc nō est vis. ⸿ Ad aliā bonū ꝑ ſe ſufficiēs ⁊c̄. Concedit.ſi totalr est bonū ꝑ ſe ſufficiēs. Tu dicis.felicitas ⁊c̄.Dōm ꝙ felicitas ⁊c̄.duplr acci⁹. ex ꝑmo ethi. vno mō formalr ⁊ eſſentialr quo ad id qḋ est felicitas: ⁊ ſic est ꝯformitas ad deū. Alio mō felicitas capitur ꝓ oībus bonis ꝯcurrētibus ad felicitatē:qꝛ ad felicitatē regrit aliq̄d formale vt ꝯformitas ad deū. Silr quedā ſunt decoꝛātia vt amici: ⁊ ꝓles:qꝛ dr̄ ꝑmo ethi. Qꝛ nō est oīno felix q est ſibi ipſi ſufficiēs ſine ꝓle ſimpliciter. Quedā ꝯcurrūt vt organa ⁊ adminiculatiua: ſicut diuitie nāles ⁊ accn̄tales. ſilr potētie ciuiles.ex ꝑmo ethi. vbi dicit. Videt tn̄ ⁊ eorū que extriſecus ſunt bonoꝝ idigens queadmodū dixim⁹. ipoſſe.n. vel nō facile bona operari impotentem tribuere expēſam ⁊c̄. Quedā regrunt diſpoſitiue vt ṽtutes morales ⁊ itellectuales. Et quedā cōcomitāter vt delectatio:qꝛ felicitaſ hȝ voluptatē ſibi adiūctā que est optimū pulcherrimuȝ ⁊ delecta^{mum} ⁊c̄. vñ etiā ꝯcomitat ad felicitateȝ hēre ſe equalr in vtraqȝ fortuna ſiue ꝓſpera ſiue aduerſa:qꝛ hȝ ſe felix:ſicut tetragoniſmus: ⁊ ſic felicitas ꝯſiſtit in magno bono. Vñ etiā Boetius de ꝯſola. diffiniens felicitatē dicit. Qꝛ est omniū bonoꝝ aggregatione ſtatus perfectus. ⸿ Ex hoc ad formam. Tu dicis. felicitas ⁊c̄. Dōm ꝑmo mō accepta nō est ſufficiens: ſed regrit multa extrinſeca. vt pȝ.ꝑmo ⁊.10.ethico.ſed felicitas ſecūdo mō accepta est ſibi per ſe ſufficiens vt conſi-

[margin: Cap. 12. — Cap. 12. — Cap.12. — ꝑ⁰ ethico. capi⁰.14 — 3.de ꝯſol. ꝓſa.2. — ꝑ.ethi.ca. 11.12.33. ⁊.14. — T.c.35. 2. de aīa.]

10. ethico. cap. 8. & t. 10.

sit in magno bono. vn̄ Arist. p̄mo ⁊ .10. ethico. narrat diffuse illa: que ɔcurrūt ad felicitatem sic accepta. ¶ Ad aliā rōnē. Qō ɔsistit ī sapiētia nō est necessariū ⁊c. vno mō soluit̄ sic ɔcedēdo maiorē. Tu dicis: q felicitas diuidit̄: q2 duplex est felicitas: sicut ex p̄mo ⁊ .10. eth. ⁊ .7. politice. vno mō felicitas politica que necessaria est ad cōicationē humanā. vn̄ sine illa homīes bn̄ ⁊ curialiter nō possunt conuiuere. Alia est felicitas speculatiua que consistit in cōtemplatiōe p̄ncipiorum abstractorum: ⁊ illa nō est necessaria ad cōicationē humanā. Et de illa loquitur Cōmentator .2. metaphysi. Illa solū est ad seipsum: ⁊ illa cōsistit in actu sapiētie: ⁊ nō p̄ma. Aliter soluit̄ negando maiorē. Et ad pbationē f̄m Cōmentatorē dōm q verū est. oīs sapientia nō est necessaria ad cōicatōez hūanā: s3 sapiā q̄ est ī cōtēplatiōe ⁊ cognitione dei ⁊ aliorum p̄ncipiorum abstractorum necīa est ad cōicationem ⁊ bonū ɔuictū: q2 sine cognitiōe dei hoīes formalr̄ nō possunt bn̄ operari: s3 mālr̄. vn̄ ad hoc q legislator suos ciues faciat bonos: op3 q hēat cognitiōez dei per se vt p habitū sapiētie sibi adiunctū: vel p aliū sapiētē q dicat sibi: ⁊ demr̄et sibi deū: vt possit alios istruere. vn̄ ēt felicitas politica ordinat̄ ad felicitatē specu^{ue}: sic̄ ad illud qō est finis: ⁊ sic ad illud.

Lap. 12. Cap. vlti. Cōm. 4.

Ista est sententia Auic. in. 10. sue metaphysi. p̄mo ⁊ scdo capitulo.

Qō. II.

¶ Maxime vero principalis scientiarum ⁊ magis principalis subseruiente que cognoscit: cuius causa sunt agenda singula in prohemio. Capl'o. I.

Consequēter q̄rit̄ adhuc circa l'ram. Utrum me^{ca} sit p̄or alijs sciētijs. ¶ Et argr̄ p̄° q sic. Illa scia est p̄or alijs que est de p̄orib^{9} rebus: s3 me^{ca} est de p̄orib^{9} reb^{9}. g̃ ipsa est p̄or. a^{ns} est ma^{ta}: q2 ordo sciarū accipit̄ ex ordīe rerū scibiliū. ex p̄mo poste. ⁊ p̄mo de aīa. minor p3: q2 ista scia ē de cāis p̄mis: ⁊ de p̄ncipijs abstractis. ex phe° h^{9}. ⁊ .12. ¶ Item illa scia: que est de facilimis p̄cedit oēs scias. Hec est v̄a ex .5. meta^{ce}: q2 p̄n^{m} doctrine est a quo aliqs facilius adiscit: s3 me^{ca} est de reb^{9} facillimis: q2 est de p̄mo p̄n° ɔplexo: qō est p̄n^{m} oīu3 dignitatū. s. nō ɔtingit sil' idē eē ⁊ nō eē. vt p3. 4. metaph. s3 illud est facilli^{m} ad cognoscēdū: intātū q nullus adiscēs d3 ip̄m ignorare: q2 necesse est quēl3 docentē hr̄e ip3. 4. h^{9}. ¶ Itē illa scia est p̄or alijs: que est de cōissimis ⁊ vlissimis: ⁊ h̄ est v̄a. ex p̄ physi. q2 vliora sunt notiora. Est. n. f̄m nām cōmunia p̄us dr̄e: ⁊ sic f̄m vnūq̄dq3 ꝓpria speculari: sed me^{ca} est h̄ō: q2 est d̄ ente. vno. actu. po^{a}: ⁊ sic de alijs. ¶ Itē argr̄ q nulla scia sit p̄or alia: ⁊ sic nulla scia est p̄or me^{ca}: neq3 ec̄ɔ. Et suppono q p̄us ⁊ posteri^{9} sunt dr̄ie ordis. 5. metaph. 2° suppono q ordo est nā ꝓpa sensibiliū. ex. 3. celi. Ex hoc arguit̄. Que nō sunt sensibilia nō sunt ordinata f̄m p̄us ⁊ posteri^{9}. hoc p3 per suppōnes: s3 scie nō sūt sensibiles: q2 sūt in itellectu q est v̄tus insensibilis. 3. de aīa.

p̄mo posterior. T. cō. 42. p̄. de anima. t. c. p̄m. T. cō. 29. ⁊ 30. Tex. cō. p̄. Tex. cō. 9. Cōmēto eod. Text. cō. 4. Text. cō. 16. Text. cō. 24. Tex. cō. 7.

Oppositum hētur. auc̄te oīu3 doctorum. Et argr̄ sic. Illa scia est p̄or: que p̄us docet̄: s3 me^{ca} nō p̄us docet̄: s3 oēs alie p̄us. vt p3. q̄re ⁊c. ¶ Nō vnā distōnē. Q2 vnā sciā3 dici p̄orē alia pōt itelligi duplr̄ vt ad p̄ris sufficit. vno° ordine dignitatis ⁊ nobilitatis. Alio° ordine doctrīe: ⁊ iste ordo reducit̄ ad ordinē3 gn̄ōnis: q2 doctrina est gn̄ō scie: s3 nō ec̄ɔ: q2 in aliquo gn̄eratur scientia sine doctrina. vt per inuentionem.

Tunc d'de sunt ad qōnē due ɔnes. p̄ma est q metaph^{ca} p̄or sit alijs sciētijs ordine dignitatis: ⁊ h̄ ɔ pbat̄ sic. Ille hitus est p̄or alijs dignitate: in cui^{9} actu ɔsistit hūana felicitas: ⁊ h̄ est ma^{ta}: q2 cū felicitas sit pulcherrimū ⁊ opti^{9} ⁊ delectabi^{9}. ex p̄° ethi. g̃ in cui^{9} actu cōsistit felicitas hūana illud ē p̄us ordīe dignitatis illis in quorū actu hūana felicitas nō ɔsistit: s3 felicitas ɔsistit in actu sapie. vt p3 ex p̄cedēti qōne. g̃ ⁊c. ¶ Ite3. illa scia est p̄or alijs ordine dignitatis: q̄ est de excellētiorib^{9} ⁊ honorabilio^{b9} itelligi^{b9}: ⁊ h̄ est v̄a: q2 oīs noti^{a} v̄a est de nuō honorabiliū: ⁊ illa que est de magis veris ⁊ magis honorabi^{b9} illa magis est d̄ nuō honorabiliū honorum ⁊ p̄orum. vt p3 ex phe° de aīa. Honorum honorabi^{b9} ⁊c. s3 me^{ca} est de excellētio^{b9} ⁊c. ⁊ excellētissimis itelligi^{b9}. vt de p̄ncipijs abstractis ⁊ p̄n° d̄ deo: q est totalr̄ opti^{m} eorum q̄ in nā. i phe° h^{9}. Hoc ēt p3. auc̄te Ar. i phe° h^{9} vbi dicit. Q2 nec̄ior oīs est ea: dignior vo nulla. Un̄ ēt in. 6. ethi. vocat eā caput hn̄s pp ei^{9} p̄ncipalitatē: alias aūt vocat sine capite. ¶ 2^{a} ɔ est q me^{ca} nō est p̄or alijs ordine doctrīe: q̄ pbat̄ sic. Illa scia nō est p̄or alijs ordine doctrīe que p̄supponit ɔnes demr̄atas in alijs sciētijs: ⁊ h̄ est māifesta: s3 me^{ca} p̄supponit ɔnes demr̄atas a nāli vt motorē p̄^{m} esse. vn̄ Cōmentator dicit. 12° h^{9}. Q2 diuinus nō h3 pbare p̄n^{m} ab^{m} esse: s3 accipit h̄ p ɔstāti a nāli. vn̄ me^{ca} iquātū me^{ca} nō intromittit se de p̄mis p̄ncipijs pbando ea: nec ɔsiderat motū ⁊ t̄ps: ex quorum cognitōe deuenit̄ in cognitionē horum. ¶ Itē illa scia nō est p̄or ordine doctrine q̄ ɔsiderat nobis maxie incognita: ⁊ maxie nāe cognita: ⁊ hoc p3: s3 me^{ca} est h̄ō vbi dicit̄. 2. meta. sic̄ se h3 oculus noctue ⁊c. ita se h3 intellc̄ūs nr̄ ad manifestissima in nā: que vocat p̄n^{a} ab^{ta}: de qbus cōsiderat scientia ista.

Ista ɔclō est sequēs sunt de intentiōe Cōmētatoris. 6. meta^{ce}. ɔmē. 3. ⁊ .7. metaphysice. ɔ. 39. ⁊ Auic. in p̄mo sue metaph. c. 8. Caplo. II.

T. c. p̄. Capi. 8. Com. 5. T. cō. p̄.

Sed hic insurgunt tria du^{a}. Primū est circa p̄mā rōnē vbi dicebat̄ q felicitas hūana ɔsistit in actu sapie. ¶ Cōtra. felicitas hūana d3 eē ɔtinuū bonū: ex p̄° ethi. vbi dicit̄: q felicitas est bonū cōtinuū etiā itrāsmutabile: s3 act^{9} sapie nō est nobis cōtinuus: q2 ille act^{9} ɔsistit in itellc̄ū p̄morum p̄ncipiorum ⁊ ille intellc̄ūs nō est nobis semp ɔtinuus: q2 nō cōtinue speculamur de p̄mis p̄ncipijs. ¶ Aliud du^{m} est ɔ p̄mā ɔnē. vr̄ q logica p̄or sit me^{ca} ordīe dignitatis. sicut se hn̄t instr̄a logicalia ad instr̄a aliarū sciarum sic se h3 logica ad alias scias. p ɔuenientē similitudinē: cū scia sit finis istr̄i: s3 instr̄a logicalia sūt digniora oīb^{9} instr̄is aliarum sciarum. pbō h^{9}: q2 instr̄a regulātia alia instr̄a sunt digniora regulatis cū regulās sit digni^{9} regulato: s3 instr̄a logicalia regulant istr̄a aliarum sciarum: vt dicit Alfarabi^{9} in logica sua. et Algazel. ¶ 3^{m} dub^{m}: q2 dicebat̄ in distōne q vna scia est p̄or alia ordine doctrine. ¶ Cōtra. p̄us ⁊ posteri^{9} nō dr̄r nisi respcū alic^{9} p̄mi. ex 5° metaph. ca. de p̄ori. q2 p̄us ⁊ posteri^{9} nō dr̄r nisi penes ꝓpinquitatē ⁊ remotionē a p̄mo: s3 in sciētijs nō est p̄mū: q2 vna scia nō est p̄or alia via vel ordīe doctrine: vel si ē aliq̄ dicat̄ illa: ⁊ nō vr̄ eē alia nisi logica: vt oēs ɔcedūt: s3 pbo q nō sit p̄or ordine doctrine: q2 aliqs pōt scire ɔnes aliarum sciarū dato q nullā ɔnem sciat de logica: vt dr̄ de Hypocr. ⁊ multis alijs: qui fuerūt sapiētes ⁊ sciuerunt ɔnes in me^{ca}: ⁊ tn̄ nihil sciuerūt de logica. ¶ Sed forte dices de grāmatica: qō est p̄or via doctrine hoc nō val3: q2 grāma^{ca}

Cap. 14. T. c. 26.

ĩquãtũ ẽ vsualis: ſm quã aliqs ex vſu ſcit φ ſubſtã tiuũ ⁊ adiectiũ debẽt ↄcordari ĩ trib⁹: nõ eſt ſcia: ſʒ regularis grãmaᵗᶜᵃ ſeqᷓ logicã. ğ nõ vr̃ alia eſſe pͦor ꝗ̃ logica: ſed illa nõ eſt vt pbatum eſt.

Ad primuʒ duᵐ dõm qñ argr̃. Felicitas eſt bonũ ⁊c̃. Dõm φ aliqđ bonuʒ eẽ ↄtiᵐ põt itelligi duplr̃. vnoᵒ quo ad actualẽ iherentiã: ⁊ ſic felicitas nõ eſt ↄtiᵐ bonũ: qđ actu ſemp ĩhereat: qꝛ hoc eſt ĩpoſſe: qꝛ inte⁹ nõ ſemp ſpeculat: ſʒ aliqñ regeſcit ab actu ſapiẽtie ⁊ alijs actib⁹ vt in ſõno. Alioᵒ põt itelligi bonũ ↄtiᵐ quo ad cãm ppinquã ⁊ facilitatẽ exeũdi in talẽ actũ ⁊ hoᵐ: ⁊ ſic felicitas eſt bonũ ↄtiᵐ: qꝛ lʒ act⁹ ſapiẽtie nõ ſemp inhereat: tñ hʒ cãm ppinꝗ̃ ⁊ facilitatẽ exeundi in talẽ actũ vt p hitũ ſapientie: qꝛ poſtꝗ̃ aliqs acqſiuit habituʒ ſapiẽtie: tũc eſt felix: nõ φ ↄtiᵉ ſpeculeᷓ: ſʒ põt exire in actuʒ qñ vult: qꝛ dicit Cõmẽtator. z. ⁊ 3. de anima. Or hitus eſt queʒ qs hñs põt exire in actũ qñ vult: vel quo qs opaᷓ cũ voluerit niſi impediaᷓ: ſʒ in alia vita nos hẽbimus felicitatẽ cõtinuã pͦᵒ mõ: qꝛ ſemp ſpeculabimur pͦᵃ pnᵃ: ſicut itelligeᵗ. vñ cã felicitatis poſtꝗ̃ acqſiuimus ſapiẽtiã ↄtiᵉ iexiſtit: qꝛ hitus dr̃t ab actu zᵒ. qꝛ hitus eſt qđ fixũ: ſʒ actus ſcđus trãſit. ğ nõ valʒ. ❡ Ad aliud duᵐ. Sicut inſtrumẽta ⁊c̃. Cõcediᷓ. Aliq dicũt φ minor ẽt ↄceᷓ: ⁊ illi nõ pñt euitare niſi ↄcedãt logicã digniorẽ eẽ meᵗᶜᵃ: qđ eſt falſuʒ. ❡ Ergo dõm eſt alr̃ negãdo minorẽ: qꝛ illa demr̃atio φ oĩs ſill'ſ faciat ſcire ex pͥmis cãis ⁊ imediatis: eſt demr̃atio: ſʒ iſte ſill'us facit ſcire ex pͥmis cãis. ğ eſt demr̃atio. Jlla nõ eſt dignior demr̃atio ꝗ̃ illa nãlis que daᷓ. 8. phy. Or ille motor q mouet motu ppetuo eſt imobilis p ſe ⁊ p accñs: ſʒ pͥm⁹ motor eſt hᵗ. ğ ẽ imobilis p ſe ⁊ p accidẽs. vñ logica reſpcũ aliaruʒ ſciarũ nõ regulat: ſʒ eſt ſuilis. Qñ pbaᷓ φ ipa regulat. Dõʒ φ reglare ppͤ dcm̃ nãle ⁊ volũtariuʒ eſt qñ fit tranſmutatio ⁊ iſluẽtia in recto: vt celũ regit iferiora: qꝛ trãſmutat ea ⁊ ↄſeruat. pp̃ter hoc iſte mũdus de necẽitate eſt ↄtiguus latiõib⁹ ſupiorib⁹: vt oĩs vtus inde guberneᷓ. pͦ methau. vñ vex regulãs ⁊ nõ metaphoᶜᵉ dcm̃ trãſmutat vt celũ. vñ in celo ſũt due opõnes: quedã trãſmutãt ⁊ quedã ↄſeruãt. Silr̃ dupᷓ eſt regens voluntariũ: politicũ ⁊ deſpoticũ: ⁊ ĩ vtroqʒ regens trãſmutat ſuũ: qꝛ ſi taceret: ⁊ nihil diceret ſibi: nõ regeret eũ. Ex hoc appʒ φ logica nõ regulat alias ſcias: qꝛ nõ trãſmutat eas: qꝛ ex h φ oĩs ſill'ſ faciẽs ſcire ex pͥmis cãis ⁊c̃. eſt demr̃aᵗ. ſʒ iſte ſill'us eſt hᵗ: ex hoc nihil trãſmutaᷓ in meᵗᶜᵃ vel nãli ſcia. hñ vex eſt φ p logicã aliqs diſponiᷓ adminiculatiue ad alias ſciẽtias: qꝛ eſt ars artiũ: nõ φ ſit nobilior: ſʒ qꝛ ſeruit: ſicut manus dr̃ organuʒ organoꝝ. ❡ Ad aliud dubiũ dr̃ cõiter: φ logica eſt pͦor alijs ſciẽtijs ordine doctrine: qꝛ p logicaʒ noſciᷓ inſtrm̃ deueniẽdi a noto ad ignotũ. ğ eſt pͦor ordine doctrine alijs ſciẽtijs hoc addo pp gramaticã poſitiuã et vſualẽ: in q̃ cognoſciᷓ qđ noĩs: ⁊ ex vſu ſciᷓ φ ſubſtantiuũ ⁊ adiectiũ debẽt ↄcõdare ĩ trib⁹: ⁊ illa gramᵗᶜᵃ nõ eſt ſcia. vñ dicunt ipſi φ logica eſt pͦor iter ſcias ordine doctrĩe. hoc ſuſtinere eſt diffiᶜˡᵉ: qꝛ ↄtigeret docere logicã añ oẽs ſcias: ſʒ hoc nõ eſt: qꝛ aliqs poteſt ſcire alias ſcias ſine logica. vt dcm̃ eſt de Hyp. ❡ Ergo dõm eſt alr̃ cũ diſtõne φ aliꝗ̃ ſciam eẽ pͥmã ordĩe doctrĩe põt itelligi duplr̃. vnoᵒ φ debeat añ oẽs ſcias doceri ſm necẽitatẽ abſoluᵗᵃᵐ: ⁊ h eſt vnus modus. zᵒ. mõ põt itelligi: φ vna ſcia ſit pͦor ordine doctrine ex ſuppõne φ hõ ex habitu notiori facili⁹ deueniat ad ignotũ. Nõ logica nõ ẽ pͦor ordĩe doctrĩe pͥ mõ. qꝛ mlte ſcie acqruntᷓ ſine loᵗᶜᵃ. vt dcm̃ eſt de multis hoĩb⁹ q didicerũt aliqđ de mateᵗᶜᵃ vt triãgulũ eqlaterũ ſup lineã datã collocari: vel aliqđ de aſtrologia q neſciuerũt vnã ↄ̃nẽ in logica: neqʒ log in mõ ⁊ figᵃ. Sed zᵒ mõ logica hñ eſt pͦor ordine doctrine: qꝛ dat hñ eẽ: ⁊ diſponit ad alias ſciẽtias. vñ ex q̃dã ↄgruitate reqriᷓ pͥmo logica vt deueniamus ex habitu notiori ad ignotuʒ. vñ ſi alie ſcie ordinate eſſent tradite nõ eſſet necẽia logica vt pueri in ea pͥmo docerentᷓ. ❡ Et tu dic: φ tunc aliqs neſcit ſe ſcire q ſcit alias ſcias ſine logica. veruʒ eſt. qđ ğ hẽs ex hoc dũmõ aliqs ſciat hñ de hñ eſſe qđ requiraᷓ ad alias ſciẽtias. forte vt aliquis ſciat vitare ſophiſmata.

Per hoc ad rõnes pͥncipales. ❡ Ad pͥᵐᵃ. illa ſcia que eſt de pͦorib⁹ ⁊c̃. Cõcediᷓ ordine dignitatis. ❡ Ad aliã. Jlla ſcia que eſt de facillimis. Cõcediᷓ. ſi ſit de faciᵐⁱˢ quo ad digniorẽ ⁊ maiorẽ partem eiᵘ: ſʒ ſi eſt de talib⁹ quo ad aliquã ptẽ: nõ opꝫ: qꝛ aliqđ denoiaᷓ ſm maiorẽ partẽ ſui ⁊ pͥncipaliorem ⁊ nõ ſm minorẽ: vt ethiops dr̃ albus minime ex h φ eſt alb⁹ ſm dentes. ❡ Tu dicis: φ meᵗᶜᵃ ⁊c̃. Dõm φ verũ eſt quo ad pͥmũ pnᵐ ↄplexũ. nõ ↄᵗᵘ ſiᷓ eſſe ⁊ nõ eſſe. de quo determiaᷓ in. 4. ſʒ hoc eſt modicũ reſpcũ toti⁹ ſcie h⁹ libri: ⁊ lʒ illud pnᵘ notũ ſit quo ad iherẽtiã pͥdicati ꝺ ſubo: tñ quo ad ↄditiões reqſitas ad pͥᵐ pͥnciᵐ nõ eſt facile vt videbiᷓ in. 4. ❡ Ad aliã. illa ſcia que eſt ⁊c̃. Jſta rõ eſt difficilis: qꝛ vr̃ φ metaᵗᶜᵃ quo ad maiorẽ partẽ ſui debeat pͥcedere alias ſcias vt quo ad partẽ añ izᵐ. qꝛ ĩ illis determiaᷓ de cõiſſimis. ğ difficilis eſt rõ. ❡ Aliq reſpõdẽt ad maiorẽ. φ de vliſſimis pͥdicatõe. verũ ẽ φ ſcia eſt pͦor: ſʒ ſi ẽ de vliſſimis cãlitate: nõ oꝫ. Dicis φ metaᵗᶜᵃ ↄſiderat de cõiſſimis. Dõʒ φ metaᵗᶜᵃ eſt de abſtractis pͥncipijs que nõ ſunt cõiſſima pͥdicatõe: ſʒ ſolũ cãlitate. ❡ Jſta ſolo nõ ſufficiᷓ: qꝛ meᵗᶜᵃ cõſiderat de pͥmis ptib⁹ vt ſuba q̃titᵉ ⁊ de vno ⁊ de actu ⁊ potẽtia de illis determinaᷓ in libris pͥcedẽtibus izᵐ que ſunt cõiſſima pͥdicatiõe. ğ nõ ſufficit ſolo dicta. ❡ Vñ aliq dicũt negãdo maiorẽ: qꝛ ſcia eſt de ↄplexo. vt dr̃ zᵒ. poſterio. ⁊ p Linconiẽ. pͥmo poſt. pulchre. vñ hñ ꝺ icõplexo ↄſtituiᷓ ↄplexũ difficile: q̃uis incõplexũ ſit facile: ⁊ illud ↄplexũ põt eſſe difficilius formatũ de incõplexo facili ꝗ̃ ↄplexũ formatũ de ente ſpãli. vt de ente: qđ eſt icõpleᵐ facilliᵘ pͥt formari ↄplexũ difficilliᵐ. vt vex ens ſit vni⁹ rõnis in ſuba ⁊ accñte: ⁊ ſic de alijs. ❡ Unde tũc dõʒ eſt ad rõnẽ: φ ſcia q̃ eſt de cõiſſimis ⁊c̃. Cõcediᷓ. ſi ↄ̃nes q̃ formanᷓ ꝺ illis cõiſſimis ſint facillime. Sʒ ſi ↄ̃nes formate de his ſint diffiᵐᵉ: nõ oꝫ. Tu dicis: ens ⁊c̃. Dõm φ iſta vt ſunt icõplexa ſunt faciᵐᵃ: ſʒ quo ad ↄ̃nes formatas de his ſunt diffiᵐᵉ vt iaʒ dcm̃ eſt. ❡ Sʒ iſta ſolo adhuc nõ ſufficit. vñ nõ vr̃ ad ppoᵐ: Qꝛ ſm hoc ẽt ſcia libri phyſico. nõ eſſet pͦor alijs ptib⁹ phie nãlis: qꝛ lʒ ens mobile ſit noti⁹ ꝗ̃ entia mobilia ſpãlia: tñ ↄ̃nes formate ꝺ ente mobili in lib. phyſi. ſunt difficiliores ↄ̃nibus in ſciẽtijs priuʒ phie nãlis. ❡ Jtẽ ibi determinaᷓ de tpe ⁊ motu: q̃ ſunt difficiliora in ptiᵇᵘˢ ſciẽtijs phie nãlis. vñ ſi ad pͦoritatẽ ſcie reqrerenᷓ ↄ̃nes ⁊ ↄplexa faciliora: ẽt tũc ſcia libri phyſi. non eẽt pͦor alijs ptibus phie nãlis. ğ adhuc remanet difficultas de metaᵗᶜᵃ: cũ ita conſideret cõiſſima vt ens vnuʒ ⁊c̃.

zᵒ. de aĩa. ↄ. 5.
3ᵒ. de aĩa. ↄ. 18.
T. cõ. 36. 37. 38. ⁊ 52.
ↄſtratio nãlis
Jn pͥncᵒ.
Tex. cõ. 9.
zᵒ poſte. t. 2. z.
Capi. pͥᵒ.

ita bñ deberet pcedere alias scias: sicut scia libri physi. pces alias phie nãlis. Unñ dõm est aliter: qñ dr̃ illa scia que est de cõissimis rc̃. Cõcedit. ceteris paribꝰ. si nõ aliqd ipediat. Tu dicis: metaca rc̃. Dõm qꝫ aliud ipedit: qꝛ cetera nõ sunt paria: qꝛ illa tota pᷓ q̃ pcedit. izm. q̃ determinatur in. xi. libris ordinat ad. izm. g̃ dꝫ doceri cũ scia. izmi. que determinant in. iz. nõ sũt cõissima pdicatõe: sꝫ tñ caliusitate. g̃ non ɔ̃s. ℂ Alr põt dici. Illa scia que est de cõissimis rc̃. verũ est si illa cõissima sũt in eodẽ genere abstractionis cũ illis que determinant in alijs sciẽtijs: sꝫ si sint in alio genere abstractiõis: nõ opꝫ. Tu dicis: qꝫ meca est de cõissimis rc̃. Dõm qꝫ illa cõissima sunt in alio genere abstractiõis q̃ nãlia r maca. vñ metalia entia nõ diffiniũtur per mãm sensibilẽ vt nãlia: nec per mãꝫ itelligibileꝫ

T.c.z.

vt matca: sꝫ abstracta sũt oino ſm eẽ r rõnẽ. vt pꝫ. 6. hꝰ. vñ qñ dr̃ scia que est de cõissimis est pᷓor alijs. itelligit d illis que sunt in eodẽ genere abstractiõis. ℂ Ad aliaꝫ. q̃ nõ sũt sensibilia rc̃. veꝝ est nõ sunt ordiata: sicut sensibilia: sꝫ bñ pñt eẽ ordinata. vt itelligibilia. Tu dicis: ordo est ppᷓa nã sensibiliũ. veꝝ est. ordo sensibiliũ est ppᷓa nã sensibiꝰ: sꝫ nõ est veꝝ vlr: cũ ordo itelligibim nõ sit ordo sensibiliũ: qꝛ oium entiũ est ordo vt sensibiliũ ordo ppᷓa nã sensibim: sicut ordo itellectualiũ ẽ ppᷓa nã itellectualiũ. vñ oia sunt ordiata ex fine. iz. hꝰ.

Qõ. III.

T.c.z

Consequẽter querit. Utrũ ens ſm qꝫ ens sit subꝫ de quo est metaca. ℂ Argr̃ pᷓꝰ qꝫ nõ. Nullũ equiuocũ põt eẽ subm scie: r h est vᷓa p Ar. 4. hꝰ: r p Cõmẽtatorẽ ibidẽ assignãteꝫ cãm q dicit. si ens eẽt equocũ nõ caderet sub vna arte: sꝫ ens est equocũ p

ca. d spẽ

Porphym dictẽ. Si aliqs vocat. io. pdicamẽta entia hoc erit equoce. ℂ Iteꝫ vna scia est de vno genere subti. r h

T.c.43

pꝫ. pᷓꝰ. poste. qꝛ scia est vnꝰ gnis subti ptes r passiões ɔsiderãs: sꝫ ens nõ est vnũ genꝰ: qd appet dēplr. pᷓꝰ. ens non est genꝰ: qꝛ genꝰ nõ pdicat de drĩs p se vt cõiter dr̃: sꝫ ens pdicat de quolꝫ p se: qꝛ qcqd est hoc est ens p se. g̃ ens nõ est vnũ genꝰ p locũ a pte in mõ zº. minor pbat sic. Corru

T.c.vl.

ptibilis r icorrupbm nõ ẽ vnũ genꝰ. io. metaca: sꝫ ens dr̃ de corrupbꝰ r icorrupbꝰ. vt de celo r iferioribꝰ. g̃ nõ est genꝰ. ℂ Itẽ si ens squãtũ ens eẽt subm de quo est metaca: tũc oẽ ens eẽt subm in metaca: sꝫ hoc est falsum: qꝛ lapis vel equꝰ nõ est subm meca. ɔ̃tria pꝫ: qꝛ qd in est alicui ſm qꝫ

T.ↄ. xi.

ipm iest oĩ. pᷓꝰ. post. ℂ Itẽ oẽ subm dꝫ hẽre passiões realiter drĩtes ab eo: qꝛ passio pdicat de subto in ɔ̃ne: cuius

T.c. io.

hitus est scia. ex pᷓꝰ poste. sꝫ ens nullã hꝫ passionẽ realr diuersaꝫ ab eo: qꝛ qd ẽ diuersũ ab ente nõ ẽ ens: qꝛ ois passio est ens. g̃ passio nõ est diuersa ab ente. ℂ Itẽ nobime scie debet nobilim subm: qꝛ honorabilitas scie est ex ho-

pᷓꝰ de aia
T.cõ.p.
pᷓꝰ poste.
t.ↄ.42.

norabilitate subi. pᷓꝰ de aia. r pᷓꝰ post. sꝫ meca ẽ honorabilissima scia. ex phe ꝰ hꝰ vbi dr̃. Nec tali scia: oꝫ nobiliorẽ sciam extimare. deus. n. ẽ nobilissimũ oium entiũ: qꝛ est optimũ eoꝝ que in nã. vt dicit in phe ꝰ hꝰ.

T.c.p.
5.z.8.

Oppositum appꝫ p Ar. 4. hꝰ. vbi stabilit subꝫ hꝰ scie vt cõiter exponit r dicit esse ens inquãtũ ens. vñ dicit. Oz est scia q̃dã q̃ speculat ens squãtũ ens: r que huic isunt ſm se. ℂ Nõ qꝫ subm capit multiplr in phia. vnoꝰ capit p iferiori in linea pdicamẽtali: r sic accipit Ar. in pdicamtis dicens: qꝫ zª sube dñr de subto. i. iferiori. Alioꝰ p fundamẽto cui alia inherẽt: r sic iteꝝ accipit l pdicamtis vbi dr̃: qꝫ sube zª dñr de subo. i. iferiori r nõ sunt in subo. i. in fundamẽto. zº mõ. accipitur subm p vna pte ppõnis: r sic accipit in lib. pyarme. r pᷓꝰ poꝝ. Alioꝰ accipit p illo qd defert trãsmutationẽ: r

T.c.6z.

sic accipit. pᷓꝰ physicoꝝ vbi dr̃: qꝫ in oĩ trãsmutatiõe: opꝫ eẽ vnũ subꝫ qd defert trãsmutatiõeꝫ. Debꝫ. n. subijci aliqd in eo qꝫ fit. Alioꝰ accipit p subdito: r sic accipit in politcm qꝫ in pncipatu: opꝫ esse pncipãs r subm. i. subditũ. Alioꝰ accipit p obto poꝰ: r sic accipit. zº de

T.c.i44.

onĩa vbi dr̃: qꝫ vnusqsqꝫ sensus est subti sensibilis. Ultio mõ accipit p subo ppᷓo r adequato scie: r sic ad pñs accipit. ℂ Nõ zº qꝫ ad hoc qꝫ aliqd sit subꝫ multe ɔditiões reqrunt. vt pꝫ. pᷓꝰ poste. Primo reqrit qꝫ subm sit ens: qꝛ de nõ ente non est scia. pᷓmo

T.cõ.5.

poste. simplr r affirmaᷓ de qua est intẽtio. Et lꝫ h sit notũ: tñ aliq pbant: qꝛ scia refert ad subm scibile relõne reali: sed illud ad qd refert aliqd reale in relõne est ens: q̃uis aliqui dicãt qꝫ ad nõ ens simpliciter fiat relo vt dñt de fine nõ est vis de eo. zº requirit qꝫ subm sit itelligibile: qꝛ scia est habitus intellectualis. g̃ de quo est scia: opꝫ eẽ itelligibile. zº requirit qꝫ sit vlẽ: qꝛ de singularibꝰ non habet scia sub rõne singlari. pᷓꝰ poste. r. 7. metaph. 4º requirit qꝫ sit pᷓmo notũ: qꝛ sicut se hꝫ obꝫ ad pom sic subm se hꝫ ad sciam: sed obm poᷓ pᷓmo notuꝫ est vt

p. poster. i. c. i9.
7. meta. t. c. 5.

color visui. g̃ subꝫ dꝫ etiã esse pᷓmo notũ. ℂ Ex hoc sequit qꝫ sit maxime notum: qꝛ in quolꝫ ordine entiũ: qd est pᷓmũ tale est maxime tale: sicut ignis est pᷓus in genere calidoꝝ. g̃ est maxie calidus. ℂ Ulterius sequit ex hoc qꝫ subm est ratio cognoscendi omnia alia: sicut in quolibet genere: qd est pᷓmũ tale est causa oium alioꝝ in illo genere: vt ignis pᷓmo est calidus in genere calidoꝝ. g̃ est maxie calidus: r causa omniũ calidoꝝ. ℂ 7º requirit: qꝫ subm habeat partes aliquo modo vel ſm actũ vt homo: vel ſm aptitudinẽ vt senex: vel ſm nõ repugnantiã: sicut dicit de sole: r intelligẽtijs. ℂ 8º reqrit qꝫ subiectum sciẽtie habeat pncipia ppria: qꝛ scientia habet per demonstrationẽ: r demõstratio pcedit ex pᷓmis pncipijs r imediatis siue sint pncipia essendi vel cognoscẽdi. ℂ Ultimo requirit: qꝫ subꝫ habeat passiões: qꝛ in cõclusione demonstratiõis passiones demonstrant de subiecto: r sciẽtia est habitus cõclusionis demõstratiui silli. ex pᷓmo posteri. Et dñt aliqui quando dicit qꝫ subm dꝫ habere passiones nõ dꝫ intelligi semper de illis passionibꝰ: q̃ inherẽt subiecto: sꝫ passio accipit p quocũqꝫ predicato demõstrabili: aut etiã accipi põt p diffinitiõe mãli: que demõstrat de diffinito per diffinitioneꝫ formalem. vt pꝫ. zº posteriorum.

T.cõ.5.

T.c̃x.cõ.9.

Per hoc ad qõneꝫ dicẽde sunt due ɔclusiones. Prima est. Oẽ subm pᷓmum adequatũ de quo est metaphyca est ens ſm qꝫ ens. ℂ zº dõm: qꝫ subm pᷓmũ pᷓmeitate pncipalitatis est deus. ℂ Ratio pᷓme conclusionis. Illud est subm: de quo est sciẽtia: qd hꝫ oẽs ɔditiões reqsitas ab subm isto modo: qꝛ cõditiones alicuꝰ nãe nõ inueniunt sine illa nã: qꝛ etiã ex cõditionibꝰ ppᷓijs sit descriptio que cõuertit cũ descripto: sꝫ ens inquantũ ens hꝫ oẽs istas cõditiones. vt pꝫ: qꝛ ens est ens: cum nulla pdicatio verior sit q̃ illa in qua idẽ predicat de seipso. Silr ens est intelligibile: qꝛ etiã ponit cõmuniter obm potẽtie itellectiue pᷓimeitate cõmunitatis. Similr ens est vlẽ ad multa vt ad decẽ predicamẽta r ad que continent sub illis. Similr ens est pᷓmo notũ respcũ oium que in ista sciẽtia determinant: qꝛ est cõmunissimũ r cõmunissima sunt notima. ex pᷓmo physi. r hoc est verum in suis ordinibus. Similr ens est maxime notum: qꝛ in vnoquoqꝫ genere pᷓmũ est maxime tale. ex zº huiꝰ. Similr ens est ratio cognoscẽdi omnia:

In hac pᷓꝰ ɔclone ɔcordat Cõmẽtator. 4. hꝰ. ɔmẽ. p. 5. r. 6. r Aui. i. sue meca. z. Albꝰ me. ẽt in pᷓꝰ sue mece. z. topic. in. 4. metaph. lectiõ. i. Au. An. h. q. i. r Sco. ẽt. diuersitatem ho inter ipsos ingras in modo ponẽdi.

T.c.4.

T.c.4.

Qz p̄mū in vnoquoqz est causa essendi oium alioꝝ in illo genere. Similr ens inquantū ens hz partes subiectiuas. vt decē predicamēta. Similr hz p̄ncipia vt substantias ab^{te}: que sunt p̄ncipia entis inquātū ens: de quib⁹ substātys ab^{te} intēdit ista sciētia. Silr ens hz passiōes: vt actuz ⁊ potētiā: vnū ⁊ multa: Idē ⁊ diuersum. ¶ Ratio secūde cōclusionis. Illud est subm alicuius sciētie p̄mū p̄mcitate p̄ncipalitatis: qd est nobilius inter omnia cōsiderata illi⁹ sciētie ⁊ finis vltimus ad quē omnia ordinātur. ista pz per se: sz deus est hm̄: qz deus est optimū coꝝ: que in nā. ex pbe: h⁹. ḡ erit subm hoc mō.

Ista tõnz cõclo-nez firmit teneo eē h mēte auer. vz. deuz ⁊ substantias abstractas eē p̄ncipales ptes subiectiuas entis: lz Geo. h: ⁊ An. An. sibi sponde genus entiū separatoꝝ eē subm adeqt̄ū: ⁊ h qz noluerit distinguere in via Cōmētato. iter multiplicitatē h⁹ nominis subz. Qñs .n. subz sz cōmētatorem su. nit pro subo adeq̄to: ⁊ qñz sumit p pte p̄ncipali subiecti: quia eodem currsu currūt p̄ncs h subiectuz ⁊ ptes subiectiue q in scia nō pñt pbari eē: sicut pz. 6. meta. cō. 1. ⁊ 2. de aia. cō. 27. iō cōtra Aui. dixit in cō. vlti. p̄mi phy. q sube abstracte n̄ pñt demrari in meta: qz sūt subm .i. supponunt eē tanq̄ p̄ncipales ptes subi q si p se note nō aut ex h voluit cōmētator gen⁹ subaz separatarū eē subz adeq̄tū: qz postea i fine illi⁹ cō. vlt. subdit q scia diua ē h ente ignotū ens.

Notanda

sunt hic duo dubia. Primuz est. videt q qui ponit ens inquātuz ens subm h⁹ sciētie cōtradicat Cōmentatori. p̄mo physicoꝝ. vbi dicit: q subta sapientie ⁊ p̄hie prime sunt forme ab^{te}. Et p tanto dicit q nō demonstrantur esse in meta^{ca}: sed in nāli p̄hia. Et in hoc reprehendit auicennā qui voluit hoc: sed qui cōtradicit cō^{ti} peccat in p̄hia. ¶ Aliud est dubiū. Dictuz est q ens est p̄mo notū: Qz vna cōditio subiecti est q sit p̄mo notū: sed ens nō pōt esse p̄mo notū. pbatio: qz qd est p̄mo notū dz esse notū vnica notitia ⁊ simplici: qz da q multis notitys cognoscat: opz tunc q illa multitudo reducat ad vnū: qz ois multitudo reducit ad vnū. ex. 10. h⁹. t. c. 2. ⁊ 12. h⁹. t. c. 52. ⁊ d cāis: ⁊ tunc illud p̄us notū esset isto: ⁊ sic nō eēt p̄mo notum. Similr da. q sit notum aliqua composita notitia: tunc iterū eēt aliqd p̄us notū eo: qz omne cōpositū reducit ad simplex. ergo ante illud: erit aliud p̄mū ⁊ simplex: qd est cōtra ratione p̄mi: sz ens nō est notū vnica notitia: qz non est eiusdē rationis in oibus: de qbus dicit: qz est equiuocū: ⁊ hoc nō glosatur: nisi qz est diuersarū rōnum ⁊ cōceptuū.

Ad primuz

dōm: qñ Cōmentator dicit hoc: q nō loquit de subo p̄prio ⁊ adequato: ⁊ hoc pz per suū sermonē: qz loquitur in plurali. dicit. n. subiecta. Mō vnius scientie est vnū subm p̄priū ⁊ adequatū: sed ipse vocat substantias p̄mas partes subiecti adequati: ⁊ hoc sufficit ad pbandū illud qd vult contra Auicēnā: quia vult pbare q meta^{ca} nō pbet substātias ab^{te} esse: ⁊ h sufficit: qz sicē p̄me partes subiecti nō pbātur in scientia esse: sic nō pbat p̄mū subm esse: sicut pz in hoc. 7. qz sciētia libri de aīa nō pbat anias esse: qz sunt p̄me partes sui subiecti. vn̄ quādo auctoritas Cōmētatoris vel Arist. allegat dz īspici itentio ei⁹ quo ad illud ad qd loquimur: ⁊ fm h intelligenda est auctoritas ⁊ nō aliter. ¶ Ad 2^{m} pōt dici q primo notuz est notuz vna notitia ⁊ simplici respectu vnius ordinis ⁊ multitudinis: vt quātitas est p̄mo notū respectu oium quantitatū: qz sunt vnius ordinis. Similr suba est p̄mo notū respectu oium substantiarū vna notitia ⁊ simplici: ⁊ sic de alys. Sed p̄mo notū respectu multoꝝ ordinū ⁊ non respectu vnius multitudinis: non opz q sit notū vnica notitia: ⁊ sic est in p̄posito: qz ens fm q ens est p̄mo notum nō respectu vnius ordinis ⁊ multitudinis: qz ens est p̄mo notū respectu subaꝝ inquātū est suba. ⁊ est p̄mo notū respectu quātitatis: inquātū est q̄titas: ⁊ sic de alys. ¶ Aliter pōt dici ad maiorē q verū est. si est p̄^{o} notū vnica p̄mitate: sed si est p̄mo notuz diuersis p̄mitatibus: non opz. Tu dicis: ens ⁊c. Dōm q nō est p̄mo notū vnica p̄mitate: sz multis: qz vnica p̄meitas est ad subas spāles: ⁊ alia est p̄imeitas ad quantitates spāles: ⁊ sic de alys.

Notandum

p̄pter solutionē argumēti vni^{us}: q per ens fm q ens possunt intelligi duo. Uno mō ens fm totā cōmunitatē suaz: ⁊ sic dicit ens de oib⁹: etiā negatiōib⁹ ⁊ p̄uatiōibus ⁊ affirmationibus: qz p̄uationes ⁊ negationes: sunt etiaz aliquo modo. Alio modo accipit ens nō cōtractū ad aliquod subiectū scibile spāle: nec ad naturale: nec ad mathematicuz: nec ad logicuz: sed est cōmune ad omnia. modo dicit q ens fm q ens dicit cōmunitatē totā ad oia sic nō intelligitur esse subm in meta^{ca}: sed inquantū ens est cōmune nō cōtractū ad aliquod scibile spāle: sed tn̄ est cōmune ad spālia scibilia. extra que tamē sunt alia vt actus ⁊ potentia vnum idem ⁊ diuersum.

Per hoc ad

rōnes. Nullū equiuocū ⁊c. Concedit. si sit purū equiuocuz ⁊ a casu. si aūt nō sit purū equiuocū sed analogū: tunc bn̄ pōt esse subz: de quo est sciētia. ¶ Tu dicis: ens ⁊c. Dōm q non est pure equiuocū ⁊ a casu: sed analoguz: ⁊ hoc sufficit ad subm scientie. vt pz. 4. huius: ⁊ etiā Lynconiēn. dicit. p̄mo posterioruz: q subz meta^{ce} est ens. ¶ Ad aliud. vna scientia ⁊c. Dōz q per genus possumus intelligere duo. vno⁰ genus dicit cōe vniuocū: qd est in po^{a} ad dr̄ias superadditas: ⁊ illud genus per se nō diuersificat: vt aial inquantuz aial nō diuersificat in homine ⁊ asino: sed per differētias superadditas sibi diuersificat. ¶ 2° mō possumus intelligere per genus cōe analogū qd nō cōtrahitur per dr̄ntias sibi superadditas: ⁊ diuersificat seipo: vt sanum. sanitas. n. dicit de sanitate in vrina: ⁊ sanitate in dieta: ⁊ de sanitate in aiali: ⁊ nō dicit de eis vt vnuz genus qd diuersificat per differētias superadditas sibi: sz seipsa diuersificat: qz in vrina dicitur significatio sanitatis. in dieta cōseruatio. ⁊ in aiali susceptio sanitatis: ⁊ sic ens dicit genus fm ordinē p̄oris ⁊ posterioris: ⁊ dicit de multis vt sunt ordinata: ⁊ hoc sufficit ad h q ens sit subiectum metaphysi. vn̄ quādo Aristo. dicit: q scientia est vnius generis: intelligit generis vniuoci vel analogice dicti. ¶ Ad confirmationē. qñ dicit. qd nō est genus ⁊c. verū est cōtractū per differētias superadditas. per quas diuersificat: sed tamē bene est genus analogū qd diuersificat seipo ⁊ nō cōtrahit per differētias. Et tu dicis: genus nō p̄dicat ⁊c. fm cōiter loquentes. dicit verū est genus vniuocū nō p̄dicat per se de dr̄ntia: sz tn̄ genus analogū bn̄ p̄dicat per se de dr̄ntia vt ens. Uel aliter pōt dici q genus etiā vniuocuz predicat per se de dr̄ntia. de h nō plus. ¶ Ad aliā cōfirmationē. corruptibile ⁊ icorruptibile ⁊c. verū est genus vniuocū qd cōtrahit per differētias superadditas: sed bn̄ pōt esse vnū genus analogū. vt dcm̄ est. ¶ Ad aliā. si ens inquātū ens ⁊c. Dōz q ens inquantū ens est subm hoc non intelligit inquantū ens fm cōitatem sui: sed ens inquantū ens nō cōtractum ad aliqd scibile spāle: ⁊ sic non sequit q lapis vel equus sit subm: sed sequeret. si intelligeret fm cōmunitatem sui. Aliter dicit q ens fm q ens hoc qd est fm q: vel dicit reduplicationē vel precisionez. Modo cū dicit ens fm q ens est subiectum fm q nō dicit reduplicationē: quia sic inferret vniuersale: vt aial fm q animal est sentiēs. ergo omne animal: sed si fm q dicit precisionem nō infert vniuersale: vt ens secundū q ens est subiectū. i. fm rationem entis tn̄: ⁊ inquantū cōsiderat fm rationem formalē. quare ratio nō cōcludit. vtrū aūt ens sit vnius rationis hz videri. 4. huius. Uel posset dici q reduplicatio in vniuocis importat cōmunitatem ⁊ vniuersalitatem: sed in analogis nō: ⁊ ens est analogum. ¶ Ad aliā. subiectū dz habere passiones ⁊c. Concedit. accipiendo

T. cō. 2. Cap. 10. ⁊ 18.

p̄^{o} poste. T. c. 43

passiones pro accidentibus inherentibus vel p pᵒ. q̃cūq; ēentiali qd̃ demonstrat̃. vt dc̃m est prius. Tu dicis. q ens non hz. rc̃. verū est inquantū est in tota cōitate acceptum: sic nihil hz diuersium ab ente. sed si secundo mō accipitur vt pro illo qd̃ non est contractum ad aliquod scibile speciale. sic bene habet passiones differentes ab ente inquātum cōmune ad scibilia specialia. q2 sic extra ens est aliqd̃ aliud: vt actus τ potentia. vnū τ multa. idem τ diuersum. rc̃. q2 in naturali scientia aliquid est actu: τ aliqd potentia: τ vnum τ multa: τ similiter in mathematica. τ ita sunt passiones: τ presupponuntur a scientijs specialibus: sicut etiam ens inquantū ens. τ ista solutio est bona. Aliter dicitur cōmuniter ad maiorē q subiectum debz habere passiones differentes a se: vel in suis partibus. τ hoc sufficit ad hoc q aliquid sit subiectum. Tu dicis. ens non habet. rc̃. verum est. non habet passiones differentes a seipso. tamen habet passiones differētes ab ipō sm partes: vt passiones entis in substantia differunt ab ipso: inquantum est quantitas vel qualitas. τ econuerso. Tu forte dicis. q nos loquimur de primis passionibus: τ sic nō sufficit diuersitas in partibꝰ. Dicendum q verum est si subiectū habet passiones primo. sed si non habet: tūc sufficit q differant ab eo in partibus suis: vt dictum est. ¶ Adhuc aliter dicitur ad maiorem. subiectum debet habere rc̃. verū est in scientijs specialibus: sed ī cōmunibus non opz. sed metaphysica est cōissima scia. ergo rō non concludit. ¶ Alij dicunt aliter adhuc ad maiorem. q subm dz hr̃e passiones differentes ab ipso: vel sm rem: vel sm rōnem. Tu dicis. q ens non habet. verū est non hz passiones realiter differentes. sed bene hz passiōes dr̃ntes sm rōnem. Ista solo est falsa. q2 qd̃ aliquid differat sm rōnem: ita q nulla diuersitas in re correspōdeat: hoc est dicere figmentum. pᵒ solutio melior est. ¶ Ad aliā. nobilissime scie. rc̃. ɔceditur. ex ea parte qua est nobilissima. Tu dicis. metaphysica est nobilissima. verum est sm aliquā eius ptē. vt sm 12ᵐ. que est de deo. ex qua parte illa scientia habet pminentiam τ dignitatem ad alias sciētias. sed quo ad illam partem ante duodecimū librū non est nobilissima. q2 in illa determinatur de ente τ vno. τ alijs. modo ens inquantum est vnum: vel in actu τ potentia: vel idem vel diuersum noscere: sic ipsum non est nobilius q̃ noscere astra τ corpora celestia: nec etiam est nobilius omni parte scientie naturalis. q2 scientia de anima itellectiua τ de alijs animabus ē nobilior sciētia meᶜᵉ ante duodecimū. vel etiam posset dici: q deus est subiectū principalitate. vt dictum est in questione.

Qō IIII.

in phe:

¶ Omnes homines natura scire desiderāt.

Consequēter queritur circa primā propositionem. vtrum omnes homines naturaliter scire desiderent. Et arguitur pmo q non. q2 si omnes hoies appeterēt scire: tūc oēs homines possent disciplinari τ fieri studiosi. sed hoc est falsum. ex quito pollitice. vbi dr̃ q contingit esse quosdam impossibile esse vl' fieri disciplinabiles τ studiosos. consequentia patet. q2 appetitus naturalis non est ad impossibile. ¶ Item illud genꝰ hominum qui non possunt philosophari non appetit scire. q2 naturale desiderium non est ad impossibile: sz qdam genus hominum impossibile est phari. vt dicit commentator pmo celi. q est aliquod genus hominum qd̃ nūq̃ potest phari. q2 nolunt primas propositiones per se notas accipere: sed volunt omnia sibi demōstrari. ¶ Itē qui non possunt accipere primas propositiones non appetunt scire. q2 conclusiones non sciuntur nisi ex primis propositionibus. ex ppositē. ergo isti nō possunt scire. sz aliqui homines sunt hꝰ. vt dicit cōmentator pᵒ celi. τ etiam 2ᵒ huius. q2 dicit. q aliqui sunt homines q de natura sui τ ex diminutione sue nature non possunt accipere primas propositiones. ¶ Item homines non desiderant oppositum illi quod est propriū eorū. q2 nihil desiderat oppositū propriū sue nāe. sz scire est oppᵐ igñantie q̃ ignorantia est ppriū hoi. q2 homo plurimo tempore stat sub ignorātia q̃ sub scire. ex 2ᵒ de aia. versus finē. ¶ Item nobilius nō dz appetere minus nobile. q2 minus nobile nō ē finis nobilioris. 2ᵒ. hꝰ. τ. 2ᵒ. τ 7ᵒ. pollitice. sed natura humana est nobilor ipso scire. q2 suba est nobilior oī accñte. vt dicit cōmentator 2ᵒ. de aia. ¶ Itē qd̃ iest hoi p extrisecum non inest a nā. q2 nā est pnᵐ intrinsecū. 2ᵒ phy. sed desiderare adiscere est p intellectum qui est separatus τ imixtus. τ in 3ᵒ de anima dicit. q separatum est qd̃ existit. τ etiam 2ᵒ. τ 3ᵒ. de anima dic̃. q itellectus nullius corporis est actus.

Tex. cō. 5.
Cō. 22.
Com. 15.
T. c. 151.
tex. 2. 8.
Com. 2.
T. cō. 3.
T. cō. 11.
T. c. 20.

Oppositū vult Ar. in ista pma ppōne. oēs hoies. rc̃. vñ et Tullius dicit. pmo officiorū q oēs ducimur ad vi τ boni cupiditatē: ī quo excellere pulchrū esse putamus. ¶ Itē arguit rōne Ar. si illud qd̃ minus vr̃ appetimus. q̃ illō qd̃ magis. sz minus vr̃ q diligamus sensus q̃ itellectū: cū itellectꝰ sit nobilior virtus q̃ sensus: sed maxime visum diligimus. dato. n. q nulla vtilitas τ operatio sequatur: q2 diligimus visum: non vt agamus: sed etiā nihil agere debentes ipsum diligimus pre alijs. ergo magis itellectum: τ scire sm intellectū: τ sic format Albertus rōnē ad itellectum

Notādū q̄ōnis. q duplex est appetitus. s. naturalis τ aialis. vt capitur a cōmentatore pᵒ phy. Nāl' appetitus est ɔ̃ñs nāz τ pfectionē rei sine cognitiōe in appetente. lz dirigat̃ ab extrīseco cog̃scēte. q2 nā non opatur nisi rememorata a superioribus causis. vt dicit cōmentator. 12. huius. sicut sagitta dirigitur a sagitante. Appetitus aūt aialis est ɔ̃ñs formā τ pfectionem rei cū cognitione in appetente: vt cū animal appetit aliqd cognoscit ipsū: siue sit appetitus sensitiuus vel voluntas.

Albertꝰ ī hoc pmo ca. 4.
Com. 81.
Com. 18.

Dicēdum est ergo ad q̄ōnē. q oēs hoies appetūt scire nāli appetitu. ¶ 2ᵒ dicēdū. q nō oēs hoies appetūt aiali appetitu. ¶ Rō pme ɔ̃nis. Oē iperfectū nālr appetit suā pfectionē τ bonū. sz pfectō itellō est scire nālr. g̃ oēs hoies appetūt scire nāli appetitu. maior pz. q2 iperfectū naturaliter tendit ad pfectū. sicut femia appetit virū. τ turpe bonū. pᵒ phy. minor pz. q2 itellectus ī pᵒ vnione sui cū corꝰ est iperfectus τ ī poᵃ. q2 est sicut tabula ī qua nihil est depictū. vnde nullā nām hz nisi q̃ possibilis vocatus est. 3ᵒ de aia. τ pfectio itellectus ē scire. q2 oīno quorū est opus. τ actus aliqs ī opere bonū esse videtur. primo ethico. Item homo naturaliter appetit illud p qd̃ tristitia corrupꝰ remouetur. sed p scire remouetur tristitia corrupꝰ. ergo hō nāliter appetit scire. maior patet. q2 entia diligūt se permanere. vt dicit cōmētator pᵒ phy. cō. 81. τ 2ᵒ. de aia. cō. 34. Et Ar. dicit. 7ᵒ. ethycorum. q natura fugit triste. qd̃ autem delectabile querit τ appetit: τ loquitur de felicitate. Maior patet. quia per scire remouetur tristitia corruptiua. vt ignorantia que est malum ī speculatione. τ dicitur secundo rhetorice. q malo condolent omnes. τ tristitia stupefacit omnes. ¶ Nota q licet delectationi: que est in intellectu non

Ista rō τ due vltime sūt bti tho. ī pma lect. hꝰ phemij.
T. c. 81.
T. c. 14.
Ca. 9.
Hec nōbile vr̃ ō uētiōe themistij τ cōmētatoris in 3ᵒ. de aia. sup tex in cō. 27. τ. 28. tñ theologi sūt ī oppᵐ. vide sco. ī 3ᵒ snīaꝝ dist. 15. q. 1. τ btm̄ Tho. 1. 2. pte sū. q. 46. artᵒ. 7.

Ca. vlti.
Cō. 22.

opponaᷓ aliqua tristitia. tñ delectationi que ē in co
gitatiua aīa bñ opponiᷓ aliq̄ tristitia: qꝛ est in orga
no. ⁊ alis est v̄tus intellectiua cū sit abstracta sꝫ cē.
Et ideo delectatiōi ſm intellectū nulla tristitia op
poniᷓ p se: sed v̄tus cogitatiua est rō pticularis: q̄ cō
prehēdit ītentiones īdiuiduales. ꝑ. predicamētoꝝ.
vt dicit cōmētatoꝛ 2° ⁊ 3° de aīa. ⁊ illi opponiᷓ bñ tri
stitia cū sit virtus ꝯiuncta mãe: ⁊ sic hꝫ tristitiā cor
ruptiuam ⁊ stupefactiuā sibi oppositā per se. ¶ Itē
vnūq̄dq̄ nālr inclinaᷓ ad suam opationē: vt calidū
ad calefaciendū. sed propria opatio hoīs est scire ⁊
intelligere. quare ⁊c̄. ¶ Item vnūquodqꝫ suo p̄nci
pio appetit ꝯiūgi: qꝛ in hoc ꝯsistit pfectio sicut mot°
circularis perfectus est. qꝛ finē ꝯiungit p̄n° ex 8° phy
sicorū. sed sube abstracte ⁊ precipue deus sunt p̄nci
pia hoīs. ⁊ illis non ꝯiungitur nisi p scire ⁊ intellige
re. vñ in hoc ēt ꝯsistit felicitas hominis. ex 10° ethi.
¶ Nota q̄ lꝫ hō nālr appetat scire qđ ē finis hoīs:
tñ hō impediᷓ a cōsequutione eius propter multas
cās. Prima est difficultas pueniēdi ad hoc propter
aliq̄s occupationes vel a voluptatibus corporalib°
retineᷓ. qꝛ dicit Ar. in 7° ethy. dolose ciprigene ⁊ va
riā corrigiā. ⁊ homerus. deceptio que spisse furata ē
intellectū sapientis. per variā corrigiā intellr̄ dele
ctationes corporales. per dolosaꝫ ciprigenam intel
ligit ꝯcupiscentiā corporalē: sicut ibi pꝫ. Silr anteꝫ
aliq̄s īpediᷓ propter defectū necessarioꝝ ad vitaꝫ.
qꝛ ista presupponunᷓ ad speculationē. opꝫ. n. corpus
sanū esse: ⁊ cibū: ⁊ reliquū famulatū existere. Simi
liter aliq̄s retrahiᷓ ꝑpter cupiditatem lucri: vl̄ pro
pter maliciam īdiuidualis nāe. Alia cā est segnicies
pp̄ quaꝫ aliquis abhorret studere. ¶ Rō secūde cō
clusionis. qꝛ q̄cq̄d desiderat scire appetitu aīali hoc
cognoscit ipsum. qꝛ in hoc differt appetitus nālis ab
appetitu aīali. vt pꝫ ex predictis. sed oēs hoīes nō co
gnoscunt scire: nec cōprehensionē intellectualem: lꝫ
tñ cognoscunt sensum. imo nec aliq̄ cognoscunt sen
sum qui est inferioꝛ intellectu ⁊ p̄ncipalr in p̄ncipio
vnionis. qꝛ hꝫ se sicut tabula rasa: in qua nihil ē de
pictum. 3° de aīa. ergo non appetunt cū cognitione:
lꝫ aliqui dicant q̄ hoīes appetunt aliquo mō appe
titu cognoscitiuo: sicut q̄ñ iam intellectus est actua
tus p cognitionem īperfectam ⁊ vl̄em. qꝛ tunc appe
tunt scire perfectū. ⁊ etiam spāle. Istud tñ non cōpe
tit oīb9 hoīb9 appetere scire cū cognitione qua
cūqꝫ. Etiam qꝛ in principio vnionis intellectus: nec
hꝫ cognitionem pfectam: nec impfectaꝫ: vt pꝫ de se,
cū etiam multi hoīes in processu tpis nō possint ca
pere p̄n°. vt dicit cōmentatoꝛ p̄ celi. ¶ Nota diligē
ter. quare Ar. induxit hanc propōneꝫ. q̄ oēs hoīes
natura scire desiderant. vbi dōm. q̄ rationabiliter
induxit eam: vt ostenderet dignitatem ⁊ nobilitatē
scie in cōi in isto probe°. Et huius rō est. qꝛ dicit com
mentatoꝛ primo phy. q̄ q̄dam hoīes sunt sophyste,
quoꝝ sapientia est negare prima p̄n°. Et prim° phs
dꝫ ꝯdicere talibus: sed isti sophyste non pñt magis
apparenter destruere phīam nisi dō eam non eē di
gnā ⁊ nobilem. ⁊ p ꝯñs non appetendaꝫ. ğ phs ī isto
probe°. hoc remouet ostendo dignitateꝫ h°. ¶ No
tandū ēt quare Ar. non dixit in singulari oīs homo
desiderat scire: sed ī plurali oēs hoīes. Dōm q̄ h di
xit vt ostēderet diuersitatē inter hoīes in hoc propo
sito. qꝛ diuersimode hoīes appetūt scias. aliq̄ remis
siue. aliq̄ intensiue. aliq̄ metaphysicam. aliq̄ astrolo
giam: ⁊ sic de alijs.

Com. 63.
Cō. 5. ⁊ 20.
T. c. 75. ⁊ 76.
Capi. 11.
Capi. 9.
Homerus fra° quoqꝫ iest q̄ ipsa dēiē q̄ sepe fefel lit.
hō abhoret studere
Tex. cō. 14.
Cō. 22.
Com. 8.
Cām istī° diuersitatis. vide ab Alberto in hoc pri° m. ca. 5.

Nota

q̄ hic sunt tres difficultates ꝯ istam propōneꝫ.
qꝛ si quilibꝫ hō sciam desiderat. vel sciaꝫ que ē
in seipso: aut sciam que est in alio: aut sciam que est in nul
lo. p sufficienteꝫ diuisionē: sed hō nullo istoꝝ modoꝝ de
siderat sciam. qꝛ non desiderat sciam quā hꝫ in seipso. qꝛ
illa non indiget: sed appetitus est ratione carentie ⁊ indi
gentie. ex p̄ phy. ⁊ 3° ethi. nec desiderat sciaꝫ que est ī alio.
qꝛ illa est impossibilis sibi. qꝛ accñs ideꝫ numero nō trāſ
fertur de vno subiecto in aliud. qꝛ accidentia sunt mali
gnantis nature. q̄ corrūpi nolunt alterari minime. vt di
cit Boetius. Modo appetitus nō est ad impoīe. Silr ēt
non desiderat scientiam que est ī nullo. qꝛ nihil est: cū ac
cidentis esse sit ī subiecto esse. ex 7° h°. sed nihil non mo
uet appetitum. ¶ Aliud est dubiū. Si oēs hoīes natura
liter scire. ⁊c̄. tunc appetitus esset frustra: vt ī maiori pte:
⁊ vt ī pluribus. hoc est falsuꝫ. qꝛ natura nihil facit frustra.
⁊ deus. ī p̄° celi. ꝯñs pꝫ. qꝛ postq̄ omnes homines natura
liter appetunt scire: tunc appetunt omnes sciētias equa
liter. qꝛ qua ratione appetunt vnam sciam eadem ratiōe
aliam. qꝛ omnes sunt equalis perfectionis. sed nullus ho
mo pōt hr̄e oēs scias. neqꝫ etiā plures homines. q̄re appe
titus est frustra ī tota spē. ¶ Aliud dubiū est. si oēs hoīes
naturaliter appeterēt scire: tunc motus hoīuꝫ ad sciētias
esset naturalis. hoc est falsum. Et illa duplr̄ probatur. pri
mo sic. Si motus naturalr̄ esset ad sciam: tunc ex scientijs
nullus deberet laudari. qꝛ ex his que naturaliter insunt
non ꝯtr̄ aliquem laudari: sed hoc est falsum. vt omnes cō
cederent. 2° probatur. qꝛ si motus ad scientias esset na
turalis. tunc motus ad scientiam post principium est ve
locioꝛ cum motus naturalis post principiuꝫ velocioꝛ fit.
sed oppositum videmus. qꝛ motus in p̄n° est velocioꝛ: sed
post p̄nm̄ tardioꝛ. qꝛ iuuenes primo sunt valde intenti ad
capiēdum scias. sed post principium īcipiunt deficere: ita
q̄ tandem omnino deficiunt. ꝯsequentia patet. qꝛ postq̄
desiderium ad aliquid est naturale: tunc motus est natu
ralis. vt ignis naturaliter appetit moueri sursuꝫ. vnde ēt
motus sursum igni est naturalis.

Ad primum

dicendū q̄ homo non appetit sciē
tiam quā homo habet ī se. quia il
la non īdiget. sed appetit scientiam que est in alio. Tu di
cis. q̄ īpossibile est eam habere. Dōm q̄ veꝛ est illā sciē
tiam numero. tamen in simili potest eam hr̄e. ¶ Istud
dictum impugnaᷓ ab aliquibus. qꝛ si appetit scientiam ī
simili hoc non est nisi gratia scibilis. vel hoc esset grā sci
bilis: qđ est in seipso: vel in alio. vel in nullo. ⁊ tunc redit
prioꝛ difficultas. vnde aliter dicunt. ¶ Ad cuius intelle
ctum notandum. q̄ scientiam naturaliter appetere non
est aliud nisi habere scientiam. imo potentiam natura
lem ad sciam: modo sicut dr̄ primo physi. ⁊ 5° metaphysi
ce. q̄ potentia passiua refertur ad potentiam actiuam re
latione reali: ⁊ ista potentia naturalis nō refertur nisi ad
po᷑m actiuam ī sciente. vnde ista potentia nālis non refer
tur ad sciam nisi quantum est ī sciente formalr.

Per hoc

dōm ad ratiōes. si hō appeteret. ⁊c̄. Dōꝫ
q̄ desiderat sciam ī alio. vt trāſmuteᷓ ⁊
moueaᷓ ab illa. non q̄ acquirat scientiā eandem ī nume
ro. sed q̄ transmutetur ad aliā silēꝫ in spē qua caret: ⁊ nō
ad illam quam habet in actu: que solutio sit melioꝛ inq̄
re diligenter. ¶ Ad aliud dubium. Si omnes hoīes. ⁊c̄.
Ad hoc dicunt aliqui. q̄ non sequitur. Et cum probatur.
qꝛ qua ratione appetit vnam. ⁊c̄. conceditur. quia omnes
sciētie habent rationem boni. Tu dicis. ergo frustra. Ad
hoc dicunt. q̄ sic habitatio est polis sub septētrionali pte
sic possibilis ē sub meridionali. vt tāgit ꝯtᷣ 3° de anima.
⁊ habetur 2° de celo. vnde licet homines illi q̄ sunt sub se

T. c. 8.
T. c. 2.
tex. c. 32.
5° meta. t. c. 17.
Cō. 5.
Cō. 15. 16

Cõ.5. T.c.16.

ptentrionali parte nõ habeant oẽs scias.tñ illi pñt habe/
re qui sunt i parte meridiõali.qꝛ dicit cõmẽtatoꝛ 3° ð aĩa.
ꝙ phĩa est semper pfecta i maioꝛi pte eius.vñ lꝫ phĩa nõ
sit pfecta in isto loco ꝛ climate.tñ i alio ꝛalio climate.vñ
sicut dr̃ 2° celi.ꝙ nos i septentrionali pte sumus deoꝛsuꝫ.
qꝛ polus articus est deoꝛsum ſm motũ ꝑmi mobil':ſꝫ alia
ps est sursuꝫ:vt meridionalis.qꝛ polus antarticus est sur/
sum.vñ ẽt illa pars est nobilioꝛ.ergo hoĩes ibi existentes
magis sunt apti ad participandũ phĩam perfecte.vñ plu/
res hoĩes pñt esse ibi perfecti oĩ scia.ꝗ̃ hic. Sed ista solo
non sufficit.qꝛ non vr̃ rõnabile ꝙ ibi phĩa sit pfecta.ita ꝙ
vnus hõ hẽat oẽs scias: vel phĩam perfecte. ⁋ Ad ꝓba/
tionẽ:ꝙ illa ps habitabil' est nobilioꝛ.ꝛc̃. Dõm ꝙ illa no/
bilitas non põt facere ad excellentiã phĩe ibi sup phĩam:
que est hic sub septẽtrionali:cũ hic nullus pfecte habeat
oẽs partes phĩe:ergo ibi nõ tñ est ſm excellentiã ꝙ vn⁹
hõ habeat oẽs scias perfecte.Unde aliter est dõm.ꝙ ma
ioꝛem ptem hoĩum hr̃e scias oẽs:ꝛ sciaꝫ pfecte põt intell'i
dupl'r:vel diuisiue.vel collectiue;mõ si intellat̃ diuisiue.
sic ẽ falsuꝫ:ꝙ qlibet hoĩuꝫ ꝑ maioꝛi pte ſm actũ hẽat oẽs
scias: imo si aliqs hꝫ oẽs vix est vnus vel pauci.cũ sene/
ca dicat.ꝙ vir bonus ꝛ pfectus hꝫ se:sicut fenix que sel' in
qngentesimo anno renascit̃.Alio mõ põt itelligi collecti/
ue.ꝙ in maioꝛi pte hoĩum sil' collectoꝝ phĩa est perfecta
ꝛ scia.ita ꝙ collectiue hoĩes hẽant oẽm sciaꝫ. ita ꝙ vnus
habeat vnã partem:alter aliã.ꝛ sic deinceps: ꝛ sic appeti/
tus nãlis non est ociosus in tota spẽ:ꝛ in pluribus hoĩb⁹.
ꝛ ponit grossum exⁿ.tota pecunia mundi hr̃ ab oĩbus ho
minibus: non ꝙ qlibet hõ diuisiꝫ hẽat totã pecuniaꝫ.sed
collectiue.qꝛ sil' oẽs habent eã:vnus vnã ptem: alter aliã
ptem.ꝛ sic intelligat̃ in proposito: vt dcm̃ est. ⁋ Ad aliõ
dubiũ.Si homines.ꝛc̃. Dõm ꝙ nãle dupliciter accipit̃.
vno mõ vt distinguitur ꝫ violentũ.Alio mõ vt distingui/
tur ꝫ voluntarium.Motus nãlis vt distinguit̃ ꝫviolẽtũ
est sicut motus lapidis deoꝛsum. ⁋ Per hoc rñdendum
est.si oẽs hoĩes:ꝛc̃.ꝯceditur.vt nãlis distinguitur ꝫ violẽ
tũ.qꝛ sic mouent̃ naturalr̃ ad sciam.qꝛ non violenter stu
dent ꝛ mouent̃ ad scias:sed voluntarie. ⁋ Ad ꝓbatiõeꝫ
falsitatis. Si motus ad scias esset nãlis nullus laudare/
tur.ꝛc̃.concedit̃ si esset nãlis nãlitate que distinguit̃ ꝫvo
luntariũ:vt dcm̃ est.sed sic nõ est nãlis. sed natural' est vt
distinguit̃ ꝫ violentũ:ꝛ illud bonũ hñ laudabile ẽ.⁋ Ad
aliã ꝯfirmationẽ.Sic motus esſꝫ velocioꝛ.ꝯceditur.q di/
stiguit̃ ꝫ violentũ:ſꝫ si ꝯcedit̃ de motu voluntario.Tu di
ces.ergo motus ad scias esset velocioꝛ post ꝑnᵐ. concedi/
tur inquantũ est per se:sed põt hoc ĩpediri per aliud.sicut
lapis descendens velocius mouet̃ post ꝑnᵐ nisi impedia
tur ꝑ aliqd extrinsecũ. Sed cã h⁹. quare motus ad sciam
post ꝑnᵐ est tardioꝛ:põt eẽ multiplex.vna põt esse despa°
ꝛ deceptio ex parte ꝯplonis indiuidualis ꝛ indispõnis oꝛ
ganoꝝ virtutũ sensitiuaꝝ.vnde cũ a ꝑn° aliqui querebãt
sciam: vt sacerdotes in egypto: ꝛ putabant se totalr̃ adi/
pisci scias:multi recentes fuerunt in inqsitione causaruꝫ.
sed postea cum viderunt secreta phĩe ꝛ difficultatẽ cau/
sarum quoꝝũdam effectuũ despabant in acqsitione scien/
tiaꝝ ꝛ defecerunt in motu ꝛ labore.ꝛ desistebant a studio
ꝛ sunt tardioꝛes facti.Et hoc ex deceptione aliqua.qꝛ foꝛ
te putauerunt ꝙ impoſſis esset acqsitio sciaꝝ. sicut etiam
cõmentatoꝛ recitat de impfectis dyalecticis:q putauerũt
acqsitionẽ phĩe eẽ impoſſeꝫ eque sicut felicitatẽ que pro/
mittitur false ꝑ legẽ mahumetti:vt recitatur in ꝓlogo.8.
phy.Alia est causa presumptio ex pte appetitus:qꝛ postꝗ̃
aliquis acquirit conclusiones de aliq̃ scientia putat se suf
ficienter habere sciam:ꝛ est superbus: ꝛ dedignatur plus
inquirere.ꝛ sic esset tardioꝛ post principium:de hoc foꝛte
adhuc alie apparebunt cause in sequentibus. qꝛ aliq non
possunt capere prima ꝑn^a propter maliciam nature indi/
uidualis:vel propter assuefactionem in falsis: vl' propter
paucitatem exercitij in logica. vt dicit cõmẽtatoꝛ primo
celi.vtrũ aũt oẽs homines appetant vnam sciam: de hoc

Cõ.22.ꝛ ioi.

Per hoc ad rõnes in oppoᵐ. (fiet qõ spãl'.
Ad q̃rum solõneꝫ notandũ.ꝙ in homi/
ne sunt due nature:materia ꝛ forma.vt dr̃ 2° phy.mõ na/
tura que est forma in hoĩe est duplex.vna est aĩa itellecti/
ua:que ſm cõmentatoꝛem non ꝯiungitur coꝛpoꝛi ſm eẽ:
sed sic est ab^{ta}.sed ꝯiuncta ſm operationẽ.qꝛ eius opatio
dependet a coꝛpe:vt forma intellectiua: que dependet q̃
ad operari a virtute coꝛpoꝛali: qꝛ intelligere vel est fan/
tasia vel non est sine fantasia.Alia ẽ forma hoĩs inherẽs:
ꝛ dans esse sicut cogitatiua:tñ ego ẽt dico.ꝙ ẽt itellectus
ꝯiungit̃ hoĩ ſm esse.⁋ Tunc dõm est ꝙ qñ Ar.dic̃.Oẽs
hoĩes appetunt scire nãlr:non intell'r ꝙ appetunt scire ra
tione nãe:que est mã.sed rõe nãe que est forma.Et si loq̃
mur de forma que est abstracta ſm esse ſm cõmentatoꝛẽ
vt de itellectu:sic equaliter oẽs homines appetunt scire:
qꝛ intellectus inquantuꝫ est de se ita bonus est in vno si/
cut in alio:ꝛ equaliter se habet ad scientias:sed quantum
est ð appetitu naturali gratia forme cogitatiue oẽs appe/
tunt scire ſm non repugnantiaꝫ.qꝛ sic nulli repugnat qn
appetat scire equaliter.sed inquantum est de natura indi
uiduali:sic repugnat.qꝛ non equaliter omnes appetũt sci
re qꝛ lꝫ inquantũ est de nã forme cogitatiue ab^{te} oẽs nati
sint appetere scientiam equaliter ꝛ acquirere.tamen per
accidens ipeditur.qꝛ in aliquibus magis in aliquib⁹ mi/
nus.vt gratia nature indiuidualis:que i aliquibus homi
nibus forma cogitatiua est in oꝛgano male disposito figu
ra ꝛ situ male dispositis ꝛ oꝛdinatis : que administrãt ad
scire:ꝛ illi non equaliter ꝛ eque perfecte possunt adipisci
scientias.sicut illi in quib⁹ oꝛgana ꝛ figura ꝛ situs sunt be
ne disposita.sicut habet̃ ꝑ cõmentatoꝛem.primo celi.

T.c.12. 3° de aĩa ſ.ꝛ.36. cõmẽt'.

Cõ.ioi. ꝛ.22.

Per hoc dõꝫ est ad primã rõnẽ.Si hoĩes oẽs.ꝛc̃.
verum est inquantum est ex parte itel/
lectiue ꝛ forme cogitatiue ab^{te}.sed inquantuꝫ est ex na
tura indiuiduali repugnat.qꝛ aliq sunt indispositi ex par
te instrumentoꝛum que requiruntur ad scientiam ꝙ im/
possibile est eos fieri studiosos:sed alij sunt magis dispoſi
ti.⁋ Ad aliud dicenduꝫ.ꝙ si est aliquod genus hominũ
qõ non potest phãri:hoc non est ex natura forme cogitati
ue vel itellectiue ab^{te}.quia sic equaliter sunt nati ad phi/
losophiam acquirendam:sed ex parte nature indiuidua/
lis repugnat ei.vt dictum est.vt ex parte cõplexionis ꝛ i/
dispositionis oꝛganoꝛum figure ꝛ situs que administrãt
ad ista:ꝛ tales sũt illi quibus certitudo flebilis est ꝓpter
impotentiam complectendi.⁋ Ad aliud.qui non possũt
capere primas.ꝛc̃.cõceditur.illo modo.Dicis.aliqui.ꝛc̃.
Dicendum ꝙ hoc non est ex parte intellectus vel forme
cogitatiue ab^{te}.sed ex natura indiuiduali. vt dictuꝫ est.
⁋ Ad aliud.nobilius.ꝛc̃.Dicendum ꝙ duplex est finis.
gratia cuius. ꝛ finis quo. Modo nobilius non appetit
ignobilius:vt finem cuius gratia sic bene sicut finem q̃.
vt homo appetit scientiam que est ignobilioꝛ homine.ta
men est finis me^{te} quo acquirit homo conformitateꝫ ad
primũ principium:quod est deus:qui est finis cuius gra/
tia.⁋ Ad aliud.homo ꝛc̃.verum est oppositum proprio:
qõ inseparabiliter inexistit:vt homo non appetit opposi/
tum risibile.qꝛ risibile inseparabiliter inest.Dicis.ꝙ de/
ceptio ꝛ ignoꝛantia.ꝛc̃.Dõm ꝙ ar.nõ itell'it ꝙ ignorãtia
sit de oppoᵐ hoĩs iseparabil'r exñs.ſm ꝙ hõ plimo tpe ꝑ/
ficit ꝛ stat i hoc.tamen ꝑ aduentuꝫ scie sepat̃ ignoꝛantia.
⁋ Ad aliud.quod inest homini.ꝛc̃.verum est.si illud oĩ/

2° h⁹.t. cõ.15.

no sit extrinsecum ⁊ separatum. Dicis φ scire fest per intellectum. ⁊c. ⁊ ille est separatus. Dicendum fm Ar. ⁊ cōmentatorem. licet intellectus fm eē essentie sit separat⁹. qꝛ non est forma inherens: non tamē est separatus p operationem. qꝛ eius operatio dependet a corporeo organo. qꝛ itelligere vel est fantasia: vel non sine fantasia. ꝑ ð anima. Et itellr̄e quēcūqꝫ neēe ē speculari fantasmata. 3° ð aia. vnde nā non solū vꝫ de forma inherente: sed ēt de ꝗlibet pn° appropriato fm opōnem.

T.c.iz.
t.cō.30.

Qō V.

Consequēter

queratur adhuc ꝓpter maiorem intelligētiaȝ prime propositiōis. s. omnes homines natura scire desiderant. Utruȝ omnes homines appetant vnam scientiam. Et arguitur φ non. Si omnes homines appeterent scientiam: tunc appeterent scientiam maxime scibilem. qꝛ scientia non appetitur nisi inquantum bonum: qꝛ bonum mouet appetitum. ergo ⁊ illam scientiam omnes appetunt: que maxime mouet appetitum. sed falsitas consequentis est nota: qꝛ aliq appetunt logicam: aliqui astrologiam: aliqui grāmaticam. ⁊ sic de alijs. ℂ Item. ⁊ est ratio Alberti. vnusquisqꝫ appetit scientiam: ad quam aptus natus est: sed ad vnā sciētiam omnes homines nō sunt apti nati. ergo ⁊c. Maior patet. qꝛ vnusquisqꝫ homo appetit: ad quod aptus natus est. qꝛ appetitus non est ad impossibile. qꝛ cōmentator dicit z° huius. desiderium naturale non est ociosum. maior patet. qꝛ omnes homines non sunt apti nati ad vnā scientiam. qꝛ aliquis est aptus natus ad facilem scientiam. aliquis ad difficilem fm diuersitatem hominum in subtilitate ⁊ non subtilitate intellectus vel aliarum virtutū cognoscitiuarum. ℂ Item. si omnes homines appeterent vnam scientiam: tunc appeterent scientiam. sed nō appetunt scientiam. ergo non vnam. antecedens patet. per locū a pte in modo. ad totū in modo. ⁊ tenet affirmatiue. si est homo albus. ergo est homo. consequentia tenet: ⁊ minor probatur. qꝛ nihil appetitur nisi qð est bonum. qꝛ bonum est obiectum appetitus. per Aristo. primo ethy. modo scientia non est bonum. qð probatur. qꝛ si scientia esset bonum: vel eēt bonum nature: vel bonum moris. sciētia non est bonum nature. qꝛ si sic: tunc scientia iexisteret naturaliter omnibus hominibus. quod est falsū. Neqꝫ sciētia est bonum moris: qꝛ bonum moris consistit in operatione. ex primo ⁊ z° ethico. sed scientia non consistit i operatione: sed magis in speculatione ⁊ veritate. Etiaȝ bonū moris consistit in appetitu. sed scientia est i intellu. ergo oēs hoīes non appetunt vnam sciam.

Albert⁹ i h ꝑ.c.5.
Cō.ꝑ.
ꝑ.
ꝑ ethy. Ca.9. ⁊ io.
z° ethy. Ca.ꝑ.
ꝑ h⁹ .ca. 5°.

Oppositū

vult Albertus in suo ꝯ°. ℂ Ista questio non disputatur cōmuniter. sed est introducta propter maiorem intellectū ꝑme ꝓpōnis.

Ad intellectum

questionis est notandum φ in homine est duplex natura. s. materia ⁊ forma: sicut dicitur z° physico. modo quādo dicitur. φ homo appetit scientiam non est intelligendum ex parte materie. sed ex parte forme. qꝛ homo appetit scientiam ex parte forme. Modo duplex est forma in homine: nam quedaȝ est forma cōmunis. sicut forma intellectiua vel cogitatiua. Alia est forma indiuidualis: sicut talis natura: que perficit corpus sic vl' sic complexionatum.

T.c.iz.

Ex hoc

sunt dicenda duo ad questionez. Primo φ omnes homines vnam scientiam appetunt ex parte forme cōmunis. ℂ Secundo φ omnes homines non appetunt vnam scientiaȝ: gratia forme indiuidualis. ℂ Primum probatur. Omnia illa appetunt vnum ⁊ idem. vbi est idem principium appetendi ⁊ eodem modo. sed in omnibus hominibus est idē principium appetendi fm formam cōmuneȝ. ergo ⁊c. maior pꝫ. nā idem pn^m appetendi est cā eidē: vt appetat ideȝ appetibile. minor patet. ex parte forme cōmunis idem ē principium in omnibus hominibus: ⁊ non diuersificatur saltem in specie. Et ista ratio accipitur ex parte appetitus. Alia est ratio que accipitur ex parte appetibilis: ⁊ est. Illam sciētiaȝ omnes homines appetunt que maxime satiat appetituȝ. ⁊ hec est vera. qꝛ sicut se habet materia ad formam. sic intellectus possibilis ad scientiam. qꝛ cōmentator dicit 3° de anima. quando Ar. intellectum possibilē inuenit: nouum genus materie adinuenit: qꝛ vnuȝ quodqꝫ appetit illud quod satiat appetitum: sed scientia maxime scibilis maxime satiat appetitum: vt scientia dei. qꝛ ē vera ratio cognoscendi: ⁊ est verum obiectum. ℂ Et confirmatur. sicut se habet materia ad formā: sic intellectus ad scientiam. ⁊ ista est vera per conuenientem similitudinem. qꝛ Ar. 3° de anima comparat intellectū materie. d. Intellectus in prima sui creatiōe est sicut tabula rasa. sꝫ materia maxime appetit formam meliorem. qꝛ simul nō recipit diuersas formas. ergo qð est maxime perfectum: maxie appetit. qꝛ sic se hꝫ simplr̄ ad simplr̄. sic magis ad magis. ⁊ maxime ad max°. per vnā ꝯsiderationē tho^cam. ⁊ ista ratio est declaratiua prioris. ℂ z^a conclusio probatur. φ omnes homines gratia nature indiuidualis nō appetunt vnam sciam. Rō. vnusquisqꝫ appetit fm modum ⁊ conditionem appetitus. ⁊ hec est vera. qꝛ virtus cognoscit fm conditionem ipsius. qꝛ quicquid recipitur in aliquo recipitur per moduȝ recipientis. ꝑ cōmentatorem 3° de aia. sed omnes homines nō appetunt vnum modum ⁊ conditionem ex parte nature idiuidualis. qꝛ fm diuersitatē cōplexionis diuersificaꝛ appetit⁹. qꝛ auctor sex pncipiorū dic̄. Aia cōiuncta corpori cōplexiones corpis imitatur. ⁊ Ar. z° de aia. Actus actiuoꝝ sunt in patiente disposito. ℂ Notandū φ lꝫ hoīes appetant vnam sciam inquantū est per se ex pte nāe cōis. tn̄ oēs hoīes nō ꝓsequūtur hoc qð appetunt ⁊ non deueniunt ad finem pp multas cās: sicut tactum fuit super litteram. aliqui non deueniūt pp difficultatem deueniendi ad illum finem: ⁊ forte pp idispōnem ṽtutum sensitiuaꝝ. qꝛ itellectus non intelligit nisi ex sensatis. ꝑ poste. Aliqui pp delectationes corporales. qbus detinenꝛ. qꝛ illi non preponunt sibi aliquē finē. qꝛ Ar. dicit 7° ethy. dolose cipꝫgene. ⁊c. vt dcm̄ fuit prius i quadā qōne. Alio mō ipeditur pp pigriciam. ⁊ aliqui pp luc^m. vt prius etiam ibidem dictum est.

Com.5.
Cō.i4.
Cō.5.
T.c.z4 ⁊ z6.
T.cō.ꝑ.
Ca.9.

Ad rationes.

Si hoīes. ⁊c. conceditur. Dicis φ omnes hoīes non appetunt. ⁊c. Dicendū φ ex pte nāe cōmunis. tunc oēs hoīes appetūt vnā sciam. Tu ꝓbas φ nō. qꝛ aliq appetunt logicam. ⁊c. Dōȝ si oēs hoīes nō appetunt vnā sciam. h est. qꝛ appetitus ex pte nāe idiuidualis diuersificaꝛ i eis. Et silr̄ dic̄ ar. ꝑmo ethi. Oēs hoīes appetunt felicitatē: ⁊ ponūt sūmū bonuȝ i felicitate: sꝫ tn̄ felicitas diuersificaꝛ iter hoīes. qꝛ aliqui dicūt felicitatē ꝯsistere i voluptatib⁹. aliq i honore: aliq i diuitijs. ⁊ sic de alijs. sic est h. omnes hoīes appetūt sciaȝ. maxime scibileȝ ex pte nāe cōis. sed φ ad illam sciam nō deueniunt. est ex pte nāe idiuidualis. qꝛ aliq iudicāt illaȝ sciam maxime scibilē extra metaphysicā. aliq aliā. ⁊ sic dicit ar. z° h⁹. aliq nō recipiūt nisi demōstratiōes tm̄. ⁊ hoc pp ꝯsuetudinem. aliq pp fortem ipressionem recipiūt demōstrationē: sic melācholici. aliq recipiūt tm̄ poetica pp ꝯsuetudinē: ⁊ hoc forte pp sensum ⁊ debilitatē intellꝰ. aliqui sunt g nolunt recipere nisi probetur auctoritatib⁹ aliquorum propter debilitatem proprij iudicij. qꝛ dicit Ar. secundo huius. Quibusdam est flebil' certitudo pp ipo^em complectendi. ℂ Ad aliā rōnē. Si oēs hoīes. ⁊c. ꝯcediꝛ.

Ca.4. ⁊ 6°.
T.c.i5.
tex.c.i5.

¶ Et tu dicis.omnes nõ appetũt sciam.Dõz ꝙ imo oẽs ¶ Ad probationẽ. Si omnes appeterent.hoc ẽet iquan tũ bonum.conceditur. ¶ Tu dicis.si scia eẽt bonũ vel eẽt bonũ nãle:vel bonũ moris.Dõz istã diuisionẽ eẽ isufficiẽtẽ.qꝛ duplex est bonũ.Unũ est bonũ nãle.qd ↄuertit cũ ente.Aliud est bonũ acqsitũ.⁊ istud bonũ acqsitũ est duplex.qꝛ qddam est bonũ acqsitũ morale:aliud intellectuale:⁊ bonũ intellectuale habet ortum a bono nature. quia i eo quod aliquis scit dicitur sciens: ⁊ suus habitus vocatur scientia:sed i eo ꝙ scientia sapit dicitur sapiens ⁊ sua scientia vocatur sapientia: ⁊ in eo ꝙ amat scientiam vocatur phs.⁊ sua scientia phia: ⁊ i eo ꝙ amorez conuertit ad bona opera ⁊ virtuosa. ꝙ appetitus regitur a ratione debite.sic dicit moral.⁊ ita bonum moris oriẽ a bono intellectus.⁊ sic ad illud. Qõ VI.

Ubi.s. in phe:

¶ Signum aũt est sensuũ dilectio.⁊c.

Circa istam ptẽ querit. vtrum visus maxime diligatur.Arguitur ꝙ non.qꝛ ille sensus maxime diligitur qui maxime ẽ necessarius.⁊ hec est vera.qꝛ dilectio est ad necessariũ.g ad magis necẽium magis est dilectio. sz sensus tactus est magis necessarius ꝙ̃ alius sensus.p Ar. 2°.⁊ 3°.de aia.aial nõ posset saluari sine tactu. ergo tactus magis est necessarius. ¶ Itẽ illud quod non diligitur nõ magis diligitur per locũ a toto i modo. ⁊ tenet negaᵗᵉ. qꝛ si non est hõ:non est homo albus:sed sensus visus non diligitur.qꝛ amatum est gra illius quod diligitur propter se:⁊ non pp aliud.ex 9° ethy.sed visum nõ diligimus propter se:sed propter aliud.⁊ etiam i amato debet esse reamatio: modo visus non reamat. ¶ Item ille sensus magis diligitur q magis valet ad scias.sed auditus magis valet ad scias ꝙ̃ visus.ergo ⁊c.maior patet. qꝛ sensus diligitur inquantũ ordinatur ad superiorem ṽtutem: sicut ad itellectum.qꝛ themistius dĩc 2° de aia.Quibuscũqz mortalibꝰ natura dedit itellectum eisdem dedit ceteras potentias in ministerium rõnis vel itellectus.minor pz ex libro de sensu.Sermo audibil' est istrumentuz disciplie.ergo magis diligitur auditus ꝙ̃ visus.

3° de aia. cõ.vin.2° d aia t.c. 27.29.et 31.⁊.iii.

Ca.8.

Themistius.⁊ commẽtator ⁊ Ar.in secũdo de aia.t.c.32

Oppositum vult Ar.i littera.d.signum autem est huius sensuũ dilectio.⁊c. vt patet i textu.

Capi.3:

Nota ad itellectum qõnis.ꝙ duplex est amicitia.8.ethy.quedam est amicitia perfecta. Alia ẽ amicitia diminuta. Perfecta amicitia ẽ mutua beniuolẽtia.sed diminuta amicitia põt eẽ ex parte vnius tñ ⁊ latens.modo nullũ sensuũ diligimus perfecta amicitia. qꝛ si sensus diligeremus perfecta amicitia: tunc sensus econuerso diligerent nos.sed hoc est falsũ. qꝛ nullus sensus nos cognoscit.

Ad qõnem est dõz.ꝙ visum maxᵉ diligimꝰ:⁊ pbaẽ.illũ sensuz maxᵉ diligimꝰ: in cuius opaᵗᵉ est maxᵉ delectatio.ergo ⁊c.Maior patet.qꝛ amor non est nisi i delectatione.Minor patet.ex littera. Non.n.solum vt agamꝰ sed ⁊ nihil agere debentes ipsum videre pre omnibꝰ aliis eligimus:sed hoc non est i aliis sensibus. ¶ Item ille sensus maxime diligitur q maxime est sensitiuus ⁊ nobilis. sed hic est visus.ergo ⁊c.maior patet.qꝛ qd magis est nobile:magis diligitur. Minor pz. visus enim est nobilior aliis sensibus.⁊ hoc apparet ex imutatione eius:tã ex parte mediũ ꝙ̃ ex parte organi: qꝛ mutatio ipsius visus est istantanea.sed hoc nõ est in aliis sensibus.qꝛ imutatio auditus non est instantanea.qꝛ successiue solum multiplicatur i medio. Et similiter olfatus:⁊ sic de aliis. Similiter sensibilia aliorum sensuum aliqualiter in medio faciunt impressionem realem:saltem quo ad aliquam distantiã: sed sensibile visus nullam realem ipressionem facit i medio.imo ad aliquã distantiã:⁊ hoc hz videri 2° de anima. sed tamen organum in eis non realiter imutatur:sicut qdam volunt.qꝛ Ar.dicit 2° de anima.sensibile positũ supra sensum.nullum facit sensum. ¶ Item ille sensus qui plures differentias demõstrat magis diligitur.sed visus plures differentias demonstrat ꝙ̃ alii.ergo ⁊c. maior patet de se.minor patet per Ar.i littera.hic enim sensus maxime cognoscere nos facit. et multas differentias demõstrat.qꝛ nullus tangit celum.⁊ etiam lux est propriũ obm visus.⁊ sub ratione lucis cognoscuntur supiora ⁊ inferiora.vt patet 2° de anima.

T.c.vi.

T.c.98

T.c.vi.

Ad rõnes. Ille sensus maxime diligitur.⁊c.Dicẽdum ꝙ visus magis est dilectꝰ quo ad nobilitatem ⁊ dignitatem.Dicis.tactus.⁊c.hoc non obᵗᵉ. visus est magis dilectus.qꝛ visus diligitur propter se:sed tactus diligitur propter aliud. Aliqui negant minorem. qꝛ tactus non est necessarius per se. qꝛ consequitur complexiões que sunt necessarie per se. ⁊ illis corruptis tactꝰ corrumpitur.⁊ sic visus est nobilior.⁊ per consequẽs magis diligiẽ.qꝛ dilectio est gratia alicuius non ordinati ad aliud:sed tactus ordinatur ad aliud.s. ad vitandum corruptionem. ¶ Ad aliam rationem. Illud quod non diligitur.⁊c.conceditur.Dicis.visus non diligitur. veruz est non diligimus visum dilectione perfecta. ¶ Ad aliaz rationem. Ille sensus.⁊c. Dicendum ꝙ scientia dupliciter acquiritur.Uno modo per inuentionem. Alio modo per doctrinam.modo acquirendo scientiam per doctrinam auditus est magis necessarius:⁊ hoc per accidens.Sz acquirendo scientiam per inuentionem visus est magis necessarius ꝙ̃ auditus.qꝛ auditus ad scientiam est necessarius ad doctrinam per accñs.qꝛ si possemus habere aliud signum ꝙ̃ vocez non esset auditus necessarius ad doctrinam.sed vox est abilius signum ad sciam ꝙ̃ aliqd aliud. Et ideo Ar.in libro de sensu ⁊ sensato dicit. Ceci sunt disciplinabiliores surdis ⁊ mutis.⁊ hoc est ex pte modi docendi.Et sic ad illud. Qõ VII.

¶ Causa aũt est.qꝛ hic maxime sensuum.⁊c.

Queritur circa istam partem.vtrum visus sit maxime cognoscitiuꝰ. Et arguitur ꝙ non. Ille sensus est maxime cognoscitiuus qui est certior in hominibus. ⁊ ẽ primus. ⁊ qui magis confert ad intellectum. qꝛ sensus qui magis certus est:magis cognoscit: ⁊ qui primus est inter omnes alios sensus:⁊ est maxime vniuersalis.sed sensus tactus i hominibus est hõ. qꝛ sensus tactus est primus.qꝛ habet se ad alios sensus.sicut fundamẽtuz. qꝛ omnes tactum presupponunt.⁊ sensus tactꝰ est certior quo ad cognitionem.qꝛ hõ habet sensũ tactus certiꝰ aliis animalibus.Similiter magis confert ad intellectuz. qꝛ intantum confert ꝙ ex parte istius sensus diciẽ prudens. ⁊ ideo Ar.dicit secundo de anima. Molles carne aptos mente dicimus. ¶ Item ille sensus est magis cognoscitiuus qui magis proficit ad scientias.⁊ hec est vera. qꝛ ille sensus qui magis proficit ad sciẽtias est magis cognoscitiuus:sed sensus auditus magl proficit ad scientias ꝙ̃ visus.per Ar.i libro de sensu. Sermo audibilis est instrm discipline.g sensus q magis pficit ad scias ẽ magis cogscitiuꝰ. Itẽ ille sensus ẽ magl cogscitiuus qui est pluriũ ↄrietatum ꝙ̃ qui non est plurium contrarietatum. nã ille sensus est magis cognoscitiuus:qui cognoscit plures contrarietates ꝙ̃ qui non cognoscit plures. sed sensus tactus ẽ pluriũ ↄrietatũ ꝙ̃ visus. qꝛ cogscit calidũ ⁊ frigidũ: ⁊ ista ẽ vna ↄrietas.⁊ cognoscit siccũ ⁊ humidũ. ⁊ ista ẽ secũda.

molle dur3 3ᵒ. asperū lene 4ᵒ. ⁊ sic de alijs. sed visus non cognoscit nisi vnā ꝯrietatem. s. albi ⁊ nigri.

Oppositum vult Ar. in littera. d. Cā autē est ꝙ hic maxime sensuū cognoscere nos facit: ⁊ multas differentias demonstrat.

Ad qōnem est dōm. ꝙ sensus visus est maxime cognoscitiuus. ⁊ hoc probatur. Ille sensus ē maxime cognoscitiuus: qui est spūalior ⁊ imālior quo ad imutationem. Ille eniʒ sensus qui est spiritualior ⁊ imaterialior magis cognoscit. q2 materialitas impedit cognitionem. q2 illud qđ est maxime abstractum a materia maxime cognoscit: sicut patet in intelligentijs. sʒ sensus visus est hꝰ. q2 sensus visus est imaterialior in sua immutatione ⁊ spiritualior. q2 alij sensus imutantur cū successione prioris ⁊ posterioris: vel cū aliqua reali impressiōe ipsius obiecti in medio: sed sensus visus non. Oꝫ autē alij sensus successiue imutentur: pꝫ. q2 auditus imutatur a sono cū successione. q2 sonus imutat medium. ⁊ aliqualiter facit impressionem in medio quo ad aliquam distantiaʒ. Et ēt odor cuʒ successione imutat olfatum. q2 fit cum fumali euaporatione. Et etiā facit aliqualē impressionem ī medio. Et ēt tangibile aliqualiter imprimit in medio. Similiter sapor. verum est ꝙ alij dicunt ꝙ quo ad organus faciunt impressionem realem, sed hoc non est. q2 Ar. dič 2ᵒ de anima. sensibile positum supra sensum nullum fač sensum: sed sensus visus imutatur i īstanti: ⁊ sine omni impressione reali i medio. q2 aer non coloratur: sed recipit tātū coloris species: ⁊ istā spēs recipitur i visu. ⁊ sic apparet ꝙ visus sit imaterialior ꝙ̄ alij sensus. ergo maxime est cognoscitiuus. Et ex ista littera aliqui accipiunt ꝙ sit dare sensum agentem: ꝙ̄uis sit verꝫ. tñ ista roboratio non videtur valere ex ista littera. q2 Ar. non vult dicere ex intentiōe: ꝙ visus sit sensus agens. q2 hic non habet ostendere causalitatem sensus sup sensationē. sed hoc pertinet ad librū de aīa. ergo semper principalis intentio ē inspici. ¶ Itē ille sensus est magis cognoscitiuus ꝗ plures drias rerum ostendit. Ille. n. sensus magis cognoscere fač. ⁊č. sʒ sensus visus plures drias reꝝ ostendit. visus. n. cognoscit drias corruptibilium: ⁊ que conueniunt etiaʒ incorruptibilibꝰ. sicut lucem quā participant superiora ⁊ inferiora: sed nullam differētiaʒ demonstrat aliter sensus. que sit cōmunis superioribus ⁊ iferioribus. neqꝫ tactus: neqꝫ auditus. q2 non audimus corpora celestia. ¶ Itēʒ: ⁊ ista rō accipit ēt tactum: illi sensus sunt maxime cognoscitiui: quoꝝum iudiciū extendit se ad plura sensibilia ꝙ̄ iudiciū alioꝝ sensuum: sed iudiciuʒ tactus ⁊ visus extendit se ad plura sensibilia ꝙ̄ iudicium alioꝝ sensuū. g ⁊č. maior patet. quia isti sensus sunt maxime cognoscitiui. ⁊č. sicut dictum est. minor pꝫ. nam iudicium visus ⁊ tactus extendit se ad plura ꝙ̄ iudicium aliorum sensuʒ. que non cognoscunt alij sensus: vt auditus ⁊ olfatus. q2 illud qđ cognoscit auditꝰ hoc effluit a re sensibili: ⁊ non est fixum: sicut sonus. Silr olfatus imutatur ab eo quod defluit ab odorabili. sed gustus est qdam tactus. ⁊ forte non imutatur. Similiter visus ⁊ tactus imutantur ab ipsis: que non refluunt. sʒ imanent in rebus: sicut est quātitas ⁊ figura. que non effluūt. ergo auditus ⁊ olfatus non cognoscunt ea. sed tantum visus ⁊ tactus: q2 oē corpus habēs magnitudinē ē obiectus visus. non autem est obm tactus. q2 celū hꝫ magnitudinē ⁊ non est tangibile. q2 non hꝫ qualitates tāgibiles.

Ad rōnes. Ille sensus est magis cognoscitiuꝰ. ⁊č. concedič. si est certior quo ad cognitionem ⁊ nobilitatem. Et etiā si est certior cōparando eā ad alios sensus in hominibus. Et si est vilior quo ad sensibilia. Tu dicis. sensus tactus ⁊č. Dōm ꝙ sensus tactus ē certior in hoīe comparando hominē ad alia animalia. q2 homines habent certiores tactum ꝙ̄ alia animalia. ex 2ᵒ de anima. sed cōparando tactum ad alios sensus in hoīe nō est certior. sʒ visus est certior. q2 tactus decipitur in cācellatione digitorum. ¶ Et quando dicitur ꝙ tactus est primus. Dicendum ꝙ dupliciter aliquid dicitur esse prius. Uno modo via generatiōis. Alio modo via perfectiōis. Modo dico ꝙ sensus tactus est pmus via generatiōis: sʒ visus est prior tactu via perfectionis. Et quando dicitur ꝙ tactus magis confert ad intellectū. Dōm ꝙ pro tanto confert ad intellectum. q2 arguit bonitatem partis sensitiue: a qua itellectus dependet in sua operatione. vnde ēt arguit bonitatem complexionis. Et ideo dicit Aristo. 2ᵒ de anima. Molles carne aptos mente dicimus. ita ꝙ habentes meliorem tactum subtilius intelligunt: non tamē est intelligendum ꝙ propter hoc ipse tactus plus cōferat ad intellectum ꝙ̄ visus. ¶ Ad aliam rationem. Ille sensus est magis cognoscitiuꝰ. ⁊č. conceditur. si per se magis proficit ad scientias: sed si per accidens non oportet. Tu dicis. auditus magis proficit ad scientias. Dicendum ꝙ scientia dupliciter acquiritur. Uno modo per doctrinaʒ. Alio modo per inuentionem. Si scientia acquiritur per inuentionē sic visus magis proficit. Sed acquirēdo sciētiam per doctrinam auditus magis proficit: sed tamē h̄ est per accidens. q2 doctor non potest habere habilius signum: per qđ possit infundere scientiam in discipulus: cū ergo Ar. dicit in libro de sensu. Ceci sunt disciplinabiliores surdis ⁊ mutis in acquirendo scientiaʒ. intelligič per doctrinam. ¶ Ad aliam rationem. Ille sensus est magis cognoscitiuus. ⁊č. verum est si cognoscit plures cōtrarietates i diuersis scibilibus: sʒ si i vno scibili cogſcit plꝰes ꝯrietates: non opꝫ. ¶ Tu dicis. tactus cogſcit plures contrarietates. Et ideo Ar. 2ᵒ de anima dixit. eum non esse vnum sensum. ¶ Dōm ꝙ ille contrarietates non sunt in diuersis rebus ⁊ sensibilibus. q2 non sunt in generabili ⁊ i igenerabili. sed lux que est obiectum visus inuenitur in coruptibilibus ⁊ i icoruptibilibus: sed obiectum tactus inuenitur i paucioribus: q2 vbi inuenitur obiectum tactus: ibi inuenitur obiectum visus: sed non econuerso. sed bene verum est ꝙ i eadem re sunt plures cōtrarietates: que cognoscuntur a tactu. ꝙ̄ etiaʒ cognoscuntur a visu. ideo visus maxᵉ est cognoscitiuus. Et sic ad illud. Qō VIII.

¶ Accidentia quidem sunt. ⁊č.

Queritur super istam partem. vtrū aliqua animalia bruta sunt prudentia ⁊ disciplinabilia. Arguitur ꝙ sic. Illa animalia sunt prudentia que habent spēs multorum memoratorum. q2 prudentia est quidā habitus causatus ex multis speciebus in memoria retentis. sed aliqua animalia bruta habent species multorum memoratoꝝ. certuʒ. n. est ꝙ multa aīalia bruta hńt spēs multoꝝ memoratoruʒ. qđ appꝫ. q2 aliq̄ bruta aīalia sepe redeunt ad loca vbi prius fuerunt. ¶ Itē illa que habēt prouidentiam de futuris sunt prudentia cum prouidentia de futuris non sit nisi prudentia. q2 tullius ponit tres partes prudentie. s. memoriam. prouidentiam. ⁊ intelligentiam. Memoriam quo ad preterita. Prouidentiam quo ad futura. sed multa bruta animalia habent prouidētiā de futuris. certū. n. est ꝙ mlta bruta aīalia hńt puidētiam. ⁊ operantur cum prouidentia: sicut formice prouident sibi de futuro bono: q2 in estate congregant frumentum. ⁊ portant ad loca sua: de quibus viuunt in hyeme. ⁊ etiam irundines agunt prouidenter. q2 nidificant ad futuros pullos ꝯseruandos: ⁊ eis victū prouidēdo ꝯseruāt.

T. c. 98. — Ar. cog scit. — T. c. 94. — t. cō. 94 — t. c. i. l. z. — Ubi. s. in pꝯhe:

Tūc arguit̄ ꝙ ēt multa bruta aīalia sint disciplīa. Rō. illa que hñt sensum: q̄ ꝯfert ad disciplinā sunt disciplinabilia: sed multa bruta aīalia sunt hm̄. q̄ ⁊c. maior patet. qꝛ que hñt sensum conferentē ad disciplinā sunt disciplinabilia: alioquin ille sensus esset frustra. minor pꝫ. qꝛ multa bruta aīalia hñt sensum auditus: ⁊ iste sensus ꝯfert ad disciplinā. qꝛ Ar. dicit in libro de sensu. Sermo audibilis est instr̄z discipline. ❡ Itē illa aīalia sunt disciplinabilia que operantur opera similia operationibus humanis: qꝛ hō operatur ex disciplina ⁊ scientia: sicut domificator domificat. ergo que faciūt opera similia operibus hominū sunt disciplinabilia. sed multa bruta animalia operātur opera similia operibus humanis: sicut canes saltāt ⁊ eleuant se ad pedes posteriores: ⁊ seruiunt ⁊ tenent baculuꝫ. Et quedā aues vociferant sicut hoīes. Et probatur auctoritate Ar. in littera. Prudentia qdem sunt sine adiscere quecunqꝫ sonos audire non potentia sunt sicut apis. Et addit. adiscūt aūt q̄cūqꝫ cū memoria ⁊ hūc hñt sensum.

Oppositū vtriusqꝫ arguitur ratione. Illa nō habent prudentiam ⁊ disciplinam: q̄ nō habent intellectum. ista est vera ex 6° ethy. c. 4. prudētia ⁊ disciplina sunt habitus intellectuales. ergo que non habent intellectum non habent prudentiam ⁊ disciplinaꝫ. qꝛ accidens non inuenitur sine subiecto. sed nulla animalia bruta habent intellectum. qꝛ ī hoc animalia bruta differunt ab hominibus. ergo non sunt disciplinabilia.

Ad intellectum q̄ōnis accipio qđ tactuꝫ fuit .s. in littera. Ar. dicit. ꝙ oīa animalia conueniunt in hoc: ꝙ habent sensuꝫ: ⁊ maxime sensum tactus. Et dixit. aliqua animalia non habent memoriam. qꝛ memoria sequitur fantasiam: ⁊ fantasia ē motus factus a sensu sm̄ actum. 2° de aīa. ibi. (q̄m autē duabus differētys.) Modo ex quo memoria ē posterior sensu. ergo aliqua animalia possint habere sensum sine memoria: sicut Albertus exēplificat de musca: que statiꝫ redit postq̄ꝫ est percussa. Et iste fuit primus gradus animalium: vt tactuꝫ fuit in littera. Secundus gradus est iter animalia: que habent memoriam. qꝛ quedaꝫ sunt disciplinabilia. quedam autem non. Tertius gradus est animalium. qđ quedam viuunt memorys ⁊ imagi^b^. sed parum habent experimenti. Alia autem habēt experimentū sic̄ hominum genus arte ⁊ rationibus viuit. Ulterius dicenduꝫ sicut cōmētator 3°. de aīa. tractatu de sensu dicit. quatuor sunt virtutes interiores: sed albertus vnam addidit scꝫ fantasiam. sed cōmentator cōprehendit eam sub cogitatiua. ⁊ iste v̄tutes sunt sensus cōmunis. imagi°. cogi^a^. et memoria. Sensus cōis officium est indicare ⁊ cognoscere sensibilia diuersorum sensuum exteriorū. ⁊ ponere differentiam inter ea: sicut inter dulce ⁊ album. sed hoc non pōt facere aliquis exterior sensus particularis. ⁊ licet iste originaliter sit in corde. tamen manifestatiue est ī prima parte cerebri. qui sensus recipit species exteriorum sensibilium: ⁊ faciliter recipit: sed non retinet. quia molle bene recipit. sed non retinet. Alia est virtus: que sequitur sensum cōmunem sicut imaginatio: cuius officium est retinere species sensatas. ⁊ ītentiones reseruare: quas recipit sensus cōmunis. Et ideo dicit̄ cōmuniter ꝙ sit thesaurus specierum sensatarum. Tertia est virtus cogi^ua^ in homine: ⁊ in brutis vocatur extimatiua: cuius officiuꝫ ē elicere species non sensatas ⁊ intentiones ex sensatis. v̄. g. in brutis quando agnus audit voceꝫ lupi: vel videt coloreꝫ eius elicit non sensatum. s. inimicitiā: ⁊ quando audit vocem matris extimat amicitiam. ⁊ in hominibus talis v̄t^s^ vocatur cogitatiua: ⁊ est altioris virtutis in hoīe. qꝛ ꝯiungitur cū intellectu. ideo sillogizāt. ⁊ habet cognoscere intentiones indiuiduales omnium predicamentoruꝫ: sicut intellectus cognoscit intentiones omnium predicamentorum vl̄es: ⁊ comparat illas adinuiceꝫ: sic ista virtus cognoscit particulares. Et cōmētator 3° de anima vocat eaꝫ rationem particularem pp̄ similitudinem quā habet cū intellectu. Quarta virtus est memoria. qꝛ cogi^ua^ recipit species: sed nō reseruat: sed memoria reseruat species nō sensatas. qꝛ sicut imaginatiua reſuat species sensatas. sic memoria non sensatas. Et ideo vocatur thesaurus spēꝝ non sensatarum. ❡ Ulterius est notanduꝫ. ꝙ prudentia capitur dupl̄r. similiter ⁊ disciplina. Prudentia vno modo accipitur pro habitu consiliatiuo. qꝛ prudentia est habitus cum recta ratione agibilium: ⁊ cum deliberatione: ex 6°. ethi. Alio modo accipitur pro quadaꝫ notitia alicuius boni prosequendi: ⁊ mali fugiendi non soluꝫ p̄sentis. sed ēt futuri: non cum deliberatione: sed ex instinctu nature. Similiter disciplīa dupliciter accipitur: vno mō p̄ cognitione intellectuali: que a doctore acquiritur per rōcinationem: ⁊ sic accipitur primo poste. vbi dicitur. ꝙ oīs doctrina ⁊ disciplina. ⁊c. Alio modo accipitur pro quadā cognitione ⁊ notitia vel extimatione aggenerata cū assuefactione in illis que habent auditum ad operandum aliqua opera similia operibus humanis: sicut canis: qui habet auditum. ergo per assuefactionem sm̄ habitum queꝫ facit operatio hominis. Sil̄r pica loquitur sicut homo.

Per hoc ad q̄ōnem dōꝫ primo. ꝙ nullū aīal brutum hꝫ prudentiam ⁊ disciplinam primo mō dictam. 2°. ꝙ aliqua bruta aīalia hñt prudentiā ⁊ disciplinam 2° modo dictaꝫ. ❡ Primū probatur. Illa non hñt prudentiam ⁊ disciplinam primo modo dictaꝫ: q̄ carent ratione ⁊ intellectu. qꝛ prudentia ⁊ disciplina ē solum cum deliberatione ⁊ rōne. sed nullum aīal brutū hꝫ rationem ⁊ intellectum. qꝛ in hoc distinguitur hō ab animalibus brutis. ergo ⁊c. ❡ Item illa animalia que carēt cognitione causarum non sunt prudentia: qꝛ vterqꝫ habitus. scilicꝫ prudentia ⁊ disciplina est per cognitioneꝫ: sed omne animal brutum caret cognitione causarum. quia non refert causam ad effectum. qꝛ hoc est propriuꝫ rōnis vel vl̄is vel particularis. sed neutra istarum est in brutis. sed bene aliqua bruta habent extimatiuam. Secunda conclusio probatur. scilicꝫ capiendo prudentiam ⁊ disciplinam 2° modo ꝙ aliqua animalia sunt prudentia. Illa animalia 2°. modo sunt prudentia. que habent aliquā notitiā boni prosequendi ⁊ mali fugiendi: qđ patet ex diffinitione prudentie 2° modo dicte. qꝛ ē cognitio ex memoria p̄teritorum ⁊ alicuius futuri sine deliberatione: sꝫ ex instinctu nāe. sed multa bruta aīalia sunt hm̄. qꝛ quecūqꝫ aīalia sunt prudentia hñt prouidentiam ad prosequendū bonū ⁊ fugiendū maluꝫ ex memoria p̄teritoꝝ cū assuefactione ad prouidendum eis ad futurum aliquid sicut aliqua animalia bruta agunt vniformiter. sicut omnes aranee faciunt eodem modo telam: ⁊ irundines nidos: sicut cōmentator 2°. physico. dicit. nō transferuntur ab hoc in hoc: hoc est ꝙ mutātur ī sua operatione. sed videmus aliqua difformiter agere: sicut sunt formice in alio ⁊ alio loco reponunt grana que colligunt. ❡ Tunc probatur de disciplina. Illa animalia habent disciplinam secūdo modo dictam que habent aliquem habitum generatū ex assuefactione sm̄ quē operantur opera similia operib^9^ humanis. ⁊ hec est vera ex diffinitiōe disci^ne^ secundo modo dicte. qꝛ quecunqꝫ animalia operantur: etiam sicut dictū est. nō tamen cum deliberatione: sed ex instinctu nature sunt disciplinabilia 2° mō. sed m̄lta bruta aīalia sunt hm̄. qꝛ quecūqꝫ aīalia bruta habēt auditū hñt aliquē habitū generatum ex assuefactione sm̄ quem operantur opera

T. c. 161.

Albertus in hoc primo. ca. 6.

Cō. 6. ⁊ ī lib. de memoria ⁊ remīniscētia h̄ idē habet.

Cō. 6. 20 ⁊. 33.

Capi. 6.

In hoc p̄ma ꝯclōne oēs doctores cōcordāt. sꝫ in secūda ꝯclōne difficultas ē nūqd prudētia sit in brutis p̄ nos ea q̄ fugiunt. ⁊ ꝓsequunt ex nāli instinctu. sic̄ voluit beatus doctor ⁊ Joā. h. vide in oppositū sco. ti in p̄mo metā. q. 3.

Cō. 80.

similia operib⁹ humanis: sicut canis. vt dcm̄ est pus: ⁊ similiter pica loquit̄. Et Albertus dicit: ꝙ ille aues pñt facere voces que hñt latas linguas ⁊ bonā imaginationē ⁊ discretiuā ⁊ bonā memoriā ⁊ bonū auditū: ⁊ hec est intentio Aristo. in lr̄a: ꝙ hoc mō capiēdo prudentiā ⁊ disciplinaꝫ ꝙ aliqua aīalia sunt prudentia sine adiscere ⁊c̄. ¶ Tūc subiūgit ꝙ apes nō audiūt sonū. ¶ Cōtra. nos videmus ꝙ quādo ꝑcutiunt̄ cor⁹ sonora apes reuertunt̄ ad aluearia: sed hoc nō posset esse nisi haberent auditū. Sanctus Thomas soluit. d. sicut est in tonitruo: qꝛ tonitruū aliquādo iterficit: sed sonus nō interficit: sed illud qđ est coniunctū sono: sicut cōmotio: sic aliqua animalia nō audiunt sonū: sed motū percipiunt qui est cōiunctus sono. ¶ Cōtra. h̄ est dubiū: qꝛ si hoc eēt per cōmotioneꝫ aeris: tūc per ventū citius redirent ad aluearia: sed hoc nō videm⁹. g̃ ⁊c̄. ¶ Albert⁹ dicit aliter: ꝙ duplex est auditus. vnus est per modū cōceptus. alius est per moduꝫ affectus. Modo dicit: ꝙ apes hñt auditū per modū conceptus: ⁊ talis nō sufficit ad doctrinā.

Alb̄tus in. zi. de aīalib⁹. tract. p̄. ca. 5.

i lec. p̄ᵃ.

Ca. 6. 3. s. ibo.

Ad rationes ¶ Ad p̄mā quādo dicit. Illa animalia sunt prudētia ⁊c̄. veruꝫ est ꝙ hñ hñt prudentiā scđo mō dictā. Tu dicis: aliqua animalia bruta ⁊c̄. verū est ꝙ habēt prudentiā secundo modo dictā: sed nō p̄mo mō. ¶ Ad aliā. Illa que habēt prudentiā ⁊c̄. p̄us cōcessum est ꝙ habēt prudentiā secundo mō dictā ex assuefactiōe sine rōne. al. ratiocinatiōe. Tu dicis: ꝙ aliqua bruta aīalia ⁊c̄. Dōm ꝙ non ꝓuident sibi cum ratiōe: sed tm̄ ex assuefactiōe. ideo bene habent prudentiā secūdo modo dictam. ¶ Ad aliaꝫ rationem. illa que habēt sensum qui confert ⁊c̄. Dōm ꝙ possunt eē disciplinabilia secūdo modo: sed nō p̄mo modo: quia auditus nō sufficit ad disciplinā p̄mo modo dictā: sed etiā requirit̄ rōcinatio ⁊ deliberatio. Tu dicis: tunc ille sensus est frustra. Dōm ꝙ non sequit̄: qꝛ ille sensus facit ad disciplinā secundo modo dictaꝫ: ⁊ etiā percipit suuꝫ obiectū: ⁊ sic nō est frustra. ¶ Ad aliam. Illa aīalia sunt disciplinabilia. veꝝ est secūdo modo: sed nō p̄mo mō. Tu dicis: multa aīalia bruta ⁊c̄. Dōm ꝙ verū est ex assuefactiōe: sed ista opera nō arguunt disciplinā p̄mo modo dictam: sed bene arguunt disciplinam secundo modo dictam. ¶ Ad auctoritateꝫ Aristo. Dōm ꝙ Aristote. bene vult ꝙ aliqua aīalia bruta sint prudētia ⁊ disciplinabilia scđo mō: sꝫ nō p̄mo mō. Et sic ad illud. Qõ. IX.

Ubi. s. in ꝓhe⁹.

¶ Experimenti aūt paꝝ participant ⁊c̄.

Queritur supra istam partem. Utrum animalia bruta habeant experimentuꝫ. ¶ Arguit̄ ꝙ sic. Illa que habēt species memoratoꝝ habent experimentum: qꝛ experimentū non est nisi species memoratorum: sed aliqua bruta animalia habent specieꝫ memoratorum: cū reseruent species memoratas. ¶ Item. illa que habent omnes sensus exteriores ⁊ interiores habēt experimentū: qꝛ experimentū nō est aliud nisi experientia sensus: sed multa bruta aīalia hñt sensus interiores ⁊ exteriores. ergo ⁊c̄. ¶ Itē. illa animalia que habēt habitum secundum queꝫ faciliter operantur preterita ad futura: habent experimentū: qꝛ experimentuꝫ est tale. s. operari per preterita ad futura: sed multa aīalia bruta sunt hꝰ: vt mustelle que pugnāt cū serpente: ⁊ quādo vulnerant̄ currunt ad herbā ⁊ sanant̄: ⁊ iteꝝ pugnāt ⁊c̄.

Oppositu3 vult Aristo. in littera. ¶ Alia gdē igit̄ imaginationibus ⁊ memorijs viuunt: experimenti aūt parū participāt. ¶ Nota ꝙ duplex est p̄nci⁹ experimenti. vnū est materiale: aliud formale. Materiale principium experimenti sunt sp̄ēs memoratiue: sed formale principiū experimēti est collatio. qꝛ Albertus dicit. Experimentum est collatio aliquoꝝ prius sensatorum in memoria reseruatorū in aliquo vno simili sibi conuenienti.

Ista diffi cuo ē Alberti hic i s. 6.

Albert⁹ in. c. 9.

Ex hoc dicendum ad questionem. primo ꝙ multa bruta animalia habent experimentuꝫ quo ad materiale. ¶ 2° dicendum ꝙ non habent experimentū quo ad formale. ¶ 3° dicendū. ꝙ habent habitum aliquē similē formali p̄ncipio experimēti. primū probatur. Illud habet experimentū quo ad mālē. qđ habet ml̄tas species memoratorum. qꝛ sp̄ēs memoratē sunt mā experimenti. sed multa aīalia bruta hñt multas species. nam videmus ꝙ equus redit sepe ad stabulum. g̃ hꝫ species memoratas. ¶ 2° ꝯ probatur. Illud non hꝫ experimētū formaliter: qđ non hꝫ collationem. qꝛ experimentuꝫ formaliter est collatio aliquoꝝ singularium prius sensatorum: sicut dcm̄ est. ⁊ qđ non habet formale alicuius non hꝫ illud formaliter: sed bruta aīalia non hñt collationeꝫ singulariū. qꝛ ꝯferre non est nisi rōnis vel vl̄is vel particularis. Et talis rō est solum in hoībus. ideo bruta nō possunt habere experimentuꝫ formalr̄. sicut scamonea eduxit in tali laborante coleram: ⁊ iterum in tali: ⁊ tunc cōparatio fit s̄m similitudinem istā: ⁊ ista rō non est in brutis. sꝫ tantum in hominibus. ¶ 3° ꝯ probatur. Illa que operantur s̄m habitum ex preterito ad futura ex sp̄ē ī memoria reseruata habent aliquid sīle formali principio exꝑimēti. sed aliqua bruta animalia sunt hꝰ. Maior de se nota ē. Minor pꝫ. qꝛ aues pugnant cum serpente. ⁊ quando vulnerantur currunt ad herbam ⁊ curantur. ⁊ iterum recurrunt ad serpentem ⁊ pugnant.

vel mustelle.

Ad rōnes. Illa que habent sp̄ēs memoratoꝝ. ⁊c̄. conceditur. habent materiale exꝑimēti: sed non formale. s. collationem. Tu dicis. aliqua bruta animalia. ⁊c̄. ꝯceditur. materiale sed non formale. ¶ Ad aliam. Illa que hñt omnes sensus. conceditur. hñt experimentuꝫ mālr̄ sed non formaliter. Tu dicis. multa bruta. ⁊c̄. Dōm ꝙ hñt experimentum materialr̄: sed non formaliter: qꝛ etiam reqritur collatio ad formale exꝑimēti. ¶ Ad aliā. Illa aīalia que habent habitum. ⁊c̄. Item cōcessum est ꝙ habent bene aliquid simile experimēto. qꝛ faciliter pñt oꝑari ex p̄teritis ad aliqđ futuꝝ. Qõ. X.

¶ Fit auteꝫ ex memoria hoībus exꝑimētū. ⁊c̄.

Ubi. s. in ꝓhe⁹.

Circa istaꝫ partē querit̄. vtrum ex sensu fiat memoria. Arguitur ꝙ non. Si ex sensu fieret memoria: vel hoc esset a sensu s̄m actum vel a sensu s̄m potentiam. sed nec sic nec sic. ergo ⁊c̄. maior apparet per sufficienteꝫ diuisionē. minor pꝫ. memoria nō fit ex sensu s̄m actū. qꝛ si fieret a sensu s̄m actū. tūc illa que haberēt sensum in actu hr̄ent memoriā. qđ ē falsuꝫ. qꝛ oīa aīalia hñt sensum s̄m actū. ⁊ tm̄ nō hñt memoriā. nec memoria fit ex sensu ī poᵃ. qꝛ si sic. tūc memoria inesset aīalib⁹ dormientib⁹. qꝛ ī illis iēst sensus s̄m poᵃᵐ. ¶ Itē illud ex q̄ aliqđ fit remanet in subo. sꝫ sensus non remanet in memoria. g̃ ex sensu non fit memoria. Maior pꝫ. qꝛ illud ex q̄ aliqđ fit manet in ipso: sicut lignū ī lecto: ⁊ ferrū in cultello. Minor patꝫ. nā sensus non manet in memoria. qꝛ memoria pōt eē p̄teritoꝝ. sed sensus non est nisi p̄ñtium. ¶ Item si ex sensu fieret memoria: tūc quoꝝ non haberemus sensuꝫ nec memoriā. ꝯñs est falsuꝫ. g̃ añs. falsitas ꝯñtis appꝫ. qꝛ mltoꝝ h̄ēmus memoriā: quorum non habemus sensum sicut ꝓuationū ⁊ vacui. qꝛ sp̄ēs rerum sunt in memoria. ꝯñā pꝫ. qꝛ deficiente causa: deficit effectus.

Oppositū arguit̄. Illud qđ sequitur fantasiā fit ex sensu. qꝛ fantasia est motus factus a sensu in actu. 2° de aīa. sed memoria seqtur fantasiam: qꝛ memoria reseruat spēs fantasticatas ⁊ cogitatas. ğ sequit̄

T.c.161.

Ad intellectum questionis (fantasiā. posset resumi distinctio de sensibus interioribus: sed qꝛ prius tacta est: ideo cā breuitatis eā ꝑtermitto. ¶ Ulterius notandū. ꝙ sensus pōt capi dupl'r. Uno mō pro virtute. Alio mō pro actu. Similiter memoria accipitur dupl'r. Uno mō ꝑ virtute. Alio modo pro actu. ¶ 2° notandū. ꝙ ista prepō ex. qñ dr̄. memoria fit ex sensu: pōt dicere circūstantiam cause mālis: vel circūstantiā cāe efficientis: vel ēt ordinē: sicut ex nocte fit dies: hoc est post noctem.

His visis dōm ad qōnem. Primo ꝙ capiēdo sensum pro virtute: ⁊ sil'r memoriā. qđ non hꝫ locum. qꝛ sic memoria nō fit ex sensu. qꝛ ex vno dispatoꝝ nō fit aliud: sed iste virtutes: sensus. s. ⁊ memoria sūt dispate. ğ vna non fit ex alia. ¶ Sed ista qđ dꝫ intelligi capiendo sensuꝫ ⁊ memoriā ꝑ actu. ¶ Tunc dōm ꝙ memoria non fit ex sensu: tāq̃ ex ꝯrio. ¶ 2° dōm. ꝙ memoria non fit ex sensu: tāq̃ ex mā. ¶ 3° dōm. ꝙ memoria fit ex sensu tāq̃ ex memoria aliqualiter. ¶ Prima ꝯ probatur. Ex illo nō fit memoria tāq̃ ex ꝯrio: qđ memorie nō est ꝯrium. Illud. n. non est ex alio tāq̃ ex contrario. quod sibi non ꝯriatur: sicut dicimus. ex albo fit nigruꝫ: sicut ex contrario: sed sensus non contrariat̄ memorie. qꝛ memoria non fit ex sensu tāq̃ ex cōtrario. qꝛ memoria ⁊ sensus non destruunt se: sed vnuꝫ ꝯriorum destruit aliud. ¶ 2° ꝯ probatur. Actus qui sunt diuersaꝝ virtutū vnus non ē materia alterius: qꝛ qđ est materia alterius hoc inexistit sibi: sed vnus actus non inexistit alteri. sicut auditio nō inexistit visioni: nec eꝯ. sed sensus ꝑ actu ⁊ memoria sūt diuersaꝝ virtutū. qꝛ sensus est actus sensitiue virtutis: ⁊ memoria est actus memorie. Et iste sunt diuerse v̄tutes: qꝛ vna est virtus interior. alia est virtus exterior. Item illud ex quo fit aliud tāq̃ ex materia inexistit ei: ⁊ hec ē vera: primo physi. qꝛ mā est ex qua aliquid fit cum insit: sed sensus non inexistit memorie. qꝛ sensus est p̄ntiuꝫ: sꝫ memoria ꝑteritoꝝ. ¶ 3ª ꝯ probatur. agens pōt cāre caliditatem in susceptiuo caliditatis: sicut ignis: sꝫ sensus hꝫ se vt agens: ⁊ memoria est susceptiuū respectu illius sensus: ergo sensus pōt cāre actū in memoria: qđ sic pꝫ. qꝛ sensus exterior visus hꝫ se vt agēs respectu memorie: imo respectu sensus cōis. qꝛ spēm sensibilē facit: ⁊ imittit in sensum cōem: ⁊ sensus cōis facit eā in imaginatiuā. ⁊ imaginatiua facit ipsam in cogitatiuā: ⁊ cogitatiua facit eaꝫ in memoriā. ergo cū sensus sit agens respectu memorie: pōt causare suā spēm: ⁊ suā formā in memoria. ergo ex sensu fit memoria: vt ex mo^te ⁊ effi^te ⁊ ex preparante. Et potest addi ꝙ ista prepō ex. dicat ordineꝫ sicut memoria fit ex sensu. i. post sensuꝫ. ⁊ probat̄. Ex illo fit aliud qđ sequitur post ipsum. hoc est post illud qđ ꝯsequitur: sicut dies seqtur noctē. ğ dies fit post noctē: sed memoria sequitur sensum. qꝛ memoria sequit̄ fan^am. ⁊ fan^a est motus factus a sensu in actu.

T.c.82.

Ad rōnes. Ad p̄mā qñ dicitur. si ex sensu fieret memoria ⁊c̄. Dōꝫ est. ꝙ memoria fit a sensu ſm actū. Tu dicis ꝙ non. qꝛ quibuscūq3 inesset sensus ſm actum eisdē ēt inesset memoria. Dōm ꝙ non opꝫ ꝙ quibuscūq3 sensus insit ꝙ eisdē memoria isit. qꝛ memo^a pōt deficere sensu aliquo iexñte: qꝛ sensus pōt eē siñ memo^a: vt prius pōt eē sine posteriori: sꝫ posterius non pōt esse sine priori: qꝛ aliud adhuc requiritur ad memoriaꝫ. s. ꝙ aīalia hēant cognitionē p̄teriti: qđ ordinat̄ ad futu^m. ⁊ talis cogni^o non est necīa oībus aīalibus. qꝛ oīa aīalia non mouentur ad aliquā distantiam ad nutrimentū acqrendū: qꝛ multa aīalia hñt nutrimentum ꝯiunctū. ergo nō hñt memoriā: neq3 fan^am. sed si habent fan^am h est indeterminate: sicut dr 3° de aīa. ¶ Alia sunt aīalia hñtia memoriā. qꝛ ad prosecutionē finis non requirunt tm̄ cognitionem p̄ntis: sed ēt preteriti. qꝛ illđ ad qđ mouentur non est eis coniunctū. Jđ indigent memoria preteritoꝝ: sicut equi hñt memoriā impressaꝫ: vt reuertantur ad nutrimentum: quod distat. ergo habent memoriam. ¶ Ad aliam rationem. Illud ex quo fit aliquid ⁊c̄. Uerū est si fit ex ipso tāquam ex materia. Sed dicis. sensus non remanet ⁊c̄. Dicendum ꝙ ex sensu non fit memoria tanq̃ ex materia. sed vt ex mouente: ⁊ illud nō imanet. ğ non opꝫ ꝙ sensus imaneat. ¶ Ad aliā rōnē. Si ex sensu fieret memoria: tūc quoꝝ nō haberem^9 sensuꝫ. ⁊c̄. Ueꝝ est si neq3 hr̄emus sensuꝫ ipsoꝝ: neq3 per se: neq3 per acciñs. Sꝫ dicis: non habemus sensum priuationū ⁊ vacui. Dōm ꝙ non habemus sensum per se. tamē ꝑ acciñs habemus sensum istoꝝ. sicut vacui ꝑꝑ plenum. qꝛ rectum est iudex sui ⁊ obliqui. Similiter ꝑuationes non sentiunt̄ per se: sed per habitus. qꝛ Aꝛ. dicit 2° de anima. Silentium percipimus per sonum. qꝛ ēt memoria reseruat isensata: sicut agnus ex colore lupi elicit inimicitiā: non per se: sed per illud qđ coniungitur colori: ⁊ licet priuationes per se non sentiantur. tñ eliciuntur ex sensatis. Et sic de ista questione.

T.c.56.

T.c.103.

Qō XI.

¶ Fit aūt ex memoria hominib^9 expimētū ⁊c̄.

Ubi. s. i pbe°

Queritur circa istam ptē. Utrum experimentum fiat ex memorijs. Arguit̄ ꝙ non. Ille actus nō fit ex memorijs: q est in distincta virtute a memorijs. qꝛ quod est in distincta virtute a memorijs: non fit ex memorijs: saltē māl'r: sed experimētū est in distincta v̄tute a memorijs. qꝛ est in cogitatiua: qꝛ cogitatiua cōparat ꝑticularia adinuicē: sicut intell's vlīa. ꝑ cōmentatoreꝫ 3° de anima. sed cogitatiua est virtus distincta a memoria. ¶ Iteꝫ si expimentū fieret ex memorijs: tunc quecūq3 haberēt memoriā: haberēt experientiā. ꝯñs est falsum. ğ añs. falsitas ꝯsequentis apparet. qꝛ bruta animalia habent memoriā: ⁊ non habent experimentū. qꝛ dicit Aꝛ. ī littera. (Alia qdeꝫ animalia imaginationibus ⁊ memorijs viuunt. Experimenti aūt parum participant.) consequentia patꝫ: qꝛ si experimentum fieret ex memorijs: tunc quecunq3 haberent memoriam: haberēt experimētuꝫ. qꝛ posita causa ponitur effectus. 2° phy. ¶ Itē experimentū est ordinatio preteritorum ad futura: sicut q habet experimentū: qđ hec herba curauit istum ⁊ illum: ordinat hoc ad futuꝝ. sed memoria non ordinat preterita ad futura. Memoria enim est preteritorum: ⁊ illa preterita non ordinantur ad futura.

Cō. 6. 20. t. 33.

T.c.37.

Oppositum vult Aꝛ. in littera dicens. (Fit aūt ex memoria hoībus experimētum. eiusdē nāq3 rei multe memo^e vni^9 expimēti po^am faciūt.

Ad intellectū qōnis. premitto ꝙ duplex ē pn^m experimenti ſm Albertū. Unuꝫ est formale: aliud māle. Ex h dicēde sunt due conclōnes ad qōnem. ¶ Prima cōclusio est. Qꝛ experimētuꝫ fit ex multis memorijs materialiter: hoc est ex sing^bus ⁊ speciebus memoratis. ¶ 2° dōm. ꝙ formaliter experimentum non fit ex memorijs. ¶ Prima conclusio ꝑbatur. Ex illo fit expimentum: qđ experimento primo inest. ⁊ ī ipō manet: ⁊ hec est vera. p° phy. Mā est ex qua fit aliqđ cum insit: sed in experimento singl'r spēs memorate manent: ⁊ ipsi insunt. ğ ⁊c̄. qꝛ in experimento singularia me-

Ca° 6°.

T.c.82.

morata sunt. qz expertus hz in se singularia z spēs reseruatas in memoria. Itez ex illo fit expimentū tāq3 ex mā: qđ est i potentia ad experimentū.p Ar.in littera. Multe memorie vnius experimenti potentiā faciunt.ergo ex memorijs fit experimentū: hoc est ex spēbus memoratis. Et non est intelligendū q experimētū fiat ex memorijs. hoc est ex virtute memoratiua.qz expimentū est in cogi virtute formalr que est distincta vtus a memoria: sz materialiter fit experimentū ex spēbus. que fuerunt in memoria. ¶ 2° ꝯ probatur. Si ipsuz experimentū fieret ex memorijs formaliter.tūc oīa que haberēt memoriaz haberent experimētū.sed hoc est falsuz. qz multa sūt aīalia brūtia memorātia:z nō experimētī: sicut in brutis aīalib°. ꝯña tz. qz forma dat eē z non est sine eo.cuius est forma. ¶ Itē illud cuius formale est collatio singulariū:illō nō fit formalr ex memorijs.qz collatio singulariū in memoria reseruatoꝝ differt ab illis singularib°:sed formale experimenti est collatio.p Ar.i littera. q dicit. Qñ video q hec herba ꝯtulit callie z socrati z cōparādo:tūc ē experimentū.qz multe memorie sunt experimentū mālr z non formalr.qz dicit in littera. Acceptionē qdez hēre: q callie z socrati hac egritudine laborantibus ꝯtulit h: z ita mlti singulariū:experimenti est.q vr q experimētū formalr nō fit ex memorijs.Et tūc vlterius apparet q formale expimenti est p virtutē cogitatiuā.qz collatio singulariū intētionū pertinet ad cogi. sicut q ista herba ꝯtulit laborāti in tali egritudine:z ista isti.zc.qz cōmentator dicit 2° d aīa.Cogi° cognoscit intentiones īdiuiduales oiuz pdicamentoꝝ.Et istā collationē hz ex coniunctione intellect°. qz īferior virtus ꝯiūcta supiori magis illuminatur: z excellētius opatur.Et talis virtus vocat in brutis extimatiua.per quā eliciūt spēs nō sensatas:sicut agnus ex colore z sono lupi elicit inimicū non sensatū.Ex colore autez ouis elicit amicū z nō sensatū.Sz qz extimatiua non cōiungit intellectui.Ideo nō hz collationē.Et ideo deficit formale experimenti in brutis.

Cō.63.

Ad rationes ad pmā. Ille actus non fit ex memorijs.zc. Dōm q capiendo memoriā pro vtute non fit ex memorijs. Sz tñ fit bñ ex memorijs:hoc est ex spēb° memoratis. ¶ Tu dicis.expimētū.zc. Dōz q fit ex spēbus memoratis mālr. ¶ Ad probationē.Ex quo fit aliqđ inexistit. Dōz q singularia reseruata in memoria sub illo esse nō sunt mā experimeti. sz sub esse recepto in cogi sunt mā experimenti.sicut intellectus nō compat albuz z nigrū:fm q sunt in visu:sed fz q sunt in intellectu.Et sic experimentū non fit ex illis spēb° fz esse in memoria:sed fz eē qđ hñt i cogi. ¶ Ad aliā rōnē. Si expimentū fieret ex memorijs. tunc quecūq3 hērent memoriā.zc. ꝯcedo.si expimētū cōpletiue z formalr fieret ex memorijs.sed si mālr nō opz.qz adhuc aliud regritur ad experimētū:sicut collatio:q non est in memoria.ğ nō oz q quibuscūq3 insit memoria: q eisđ ē insit experimētū.Et dicis.brutis iest memoria. concedo.tñ eis non iest vtus collatiua.ğ eis nō inest experimentū. ¶ Ad alias rōnē.Experimētū est ordinatio preteritoꝝ.zc. ꝯcedo. sz dicis memoria ē.zc.ꝯcedo.nō formalr:sed mālr.qz experimentum: formaliter est singulariū memoratoꝝ collatio. Et sic ad illud. Dō XII.

Ubi.s. i phe°

¶ Hoibus aūt sciētia z ars per experientiā zc.

Queritur circa istā partez. Utrū ars et scia generenē ab expimento. Arguif q nō.sic se hz vle ad singulr.ita se hñt ars z scia ad experimētū.sed vle non gnātur a singulari.ğ zc. Maior patet per ꝯuenietez similitudinē.qz sicut se hz obz ad obz: sic se habet habitus ad habitum.Et cognitio obi ad cognitionē obi. sed ars z scia sunt cognitiones vlis:experimētū cognitio singularis.minor pz.qz vle non gnātur a singulari:qz sunt idē in eēntia.z idē i essentia non gnātur a seipso.sicut sor.z hō. ¶ Itē ille cognitiones q sunt i diuersis virtutibus vna non generatur ab alia.sed z scia z experimentū sunt i diuersis virtutibus.ergo zc.maior patet.cognitiones in diuersis virtutib° existētes vna nō gnātur ab alia:sicut auditio z visio sunt i diuersis vtutibus.sicut auditio i audītu:z visio i visu. ergo vna nō gnātur ex alia. Minor pz. ars.n.z scia sunt in intellectu.qz sunt habitus intellectuales.6.ethi.sed experimētū ē cognitio existens in sensu.s.i cogi° vtute.ergo vna cognitio non gnātur ab alia. ¶ Itē si ars z sciētia generarentur ab expimento.tunc nullus posset habere artes z scias sine experimēto: hoc est falsū. p Ar.in littera qui dicit. Ad agere quidē igitur experiētia ab arte nihil vr differre.z tunc addit. Expertos magl proficere videmus sine expientia rōnez habētibus. ꝯña pz.qz si sciētia z ars gnārentur ab expimento.tunc nullus artifex eēt in exptus:qz nil est sine sua causa. ¶ Itez ars z sciētia ab illo non gnāntur a quo gnātur principiuz artis z scie.qz ars non ē principiuz artis: sz ab expimēto generatur principiū artis z sciētie. sicut vlt.qz Ar. dicit 2° posterioꝝ.ꝓncipia artis z scie gnānf via sensus:memorie:z expimēti. ¶ Itē sicut se hz iexperiētia ad casū: sic se hab3 expientia ad artez: sed inexperiētia non facit casuz.ğ experiētia non facit artē.maior patet per Ar. in littera.q dicit auctoritate poli.Experientia facit artem: sicut iexperiētia casuz. Minor patet. Inexperiētia non facit casuz.qz ponatur q aliqs sit inexpertus in medicina:z ipse ex itētione vult curare se vel aliuz.Et si sanitas fit ab ipo:tunc sanitas non fit ex casu.qz intēdit sanitatē: sed casus ē iopinate rei euētus.2° phy. ¶ Itē si ars z sciētia gnārentur experientia,tūc i generatiōe artis eēz fallacia consequētis.hoc ē falsū.qz si esset fallacia ꝯsequentis non gnāretur ars.ꝯsequētia patet.qz experimētuz est ex multis memorijs.z est ex multis.Ars autē est in oīb°. sicut patz per Ar.in littera.circa illaz partez. Acceptionē quidē habēt:q callie z socrati hac egritudine laborātibus contulit hoc.z ita multis singulariū:experimēti ē. q autē omnibus hō fz hanc vnam specie determinatis hac egritudie laborātibus:vt flegmaticis. aut colericis: aut estu febricitantibus artis est. Modo quādo procedi tur a multo ad omne ē fallacia cōsequētis. qz nō sequif. q si aliquid inest multis q insit omnibus.q multuz est: in plus q̄ oē. ¶ Itez qđ est certum non gnātur ab incerto.qz a quo aliquod certuz generatur:oz esse certum: qz non oportet minus credere principijs q̄ conclusionib°. p posterioꝝ.sed ars z sciētia est certa.Et expimentum est incertuz.quia ars z sciētia sunt habitus certi.qz sunt per causas.6.ethico.experimētuz incertuz:vt ypocras.experimentum fallax.

Ca°.4.

T.c.vi.

in phe

T.c.5z. z.6i.

T.c.5.

Ca°.4.

Oppositum vult Ar.i littera.vbi dicit.hominibus autez sciētia z ars p experiētiaz euenit. Experiētia aūt facit artes.sicut ait polus recte dicens.iexperiētia casum.

Ad intellectum qōnis debēt presupponi gradus animaliū cognitionis z diuersitatis.Et quot sint vtutes iteriores. Et qui sensus inest animalibus.Sz qz prius dcm̄ ē i qōne.8.pcedente. Ideo ptermittantur modo. ¶ Ulterius possz accipi qđ sit expimētū.sz hoc et visum ē qōne.9. Quia expimētuz ē collatio singulariuz prius sensatorū i memoria reseruatoruz i aliquo cōmuni cōuenientium.Et collatio ē formale.z singularia memo mālē.Et expimētum pertinet ad

cogi^tiua q̄ habꝫ ꝯferre sm̄ siſitudinē: vt scamonea eduxit coleram in tali laborante. Et iterū eduxit colerā in tali. ꝛ hec opatio i debito loco ꝛ tali tpe: hoc est expimentū. vn̄ ad expimentū reqrit̄ ꝙ fiat sensatio p̄mo multorū: ꝛ postea ꝙ reseruent̄ a memoria: ꝛ tunc cōparent̄ ad inuicem multa singularia i aliqua siſitudine i qua ꝯueniunt: ꝛ tal' cōparatio ē expimētū: vt qn̄ fit cōparatio ꝙ h̄ scamonea eduxit colerā a tali corpe. ꝛ sic de alijs. ꝛ tūc cōpatio ista fit sm̄ siſitudinē: ꝛ qn̄ sic cōparant̄ i abñtia corꝫ. ꝛ si comparet aliqs ista sm̄ siſitudinem i multi est expimentū: ꝛ cōparatio ista ptinet ad vtutem cogitatiuā: cuius est cognoscere habitudines istas: ꝛ cōparationes multorū i similitudie. ¶ Istis prenotatis pōt dici ad qōnem. Et p̄nt dici 4^or ꝯnes. ¶ Pria ꝯ est. ꝙ ars ꝛ memoria non fit ab expimēto tāq̄ ex ꝯrio. ¶ 2^a ꝯ est. ꝙ ars ꝛ scia non fit ab expimento: sicut ex mā. ¶ 3^a ꝯ est. ꝙ ars ꝛ scia fit ab experimēto tāq̄ a mouente ꝛ efficiēte. ¶ 4^a ꝯ est. ꝙ ars et scia fit ab expimēto. i. post experimētū. ita ꝙ hec prepositio ex. dicat circunstantiā. aliqn̄ circūstantiaꝫ cāe mālis: aliqn̄ efficiētis. ꝛ aliqn̄ dicat ordinē. qꝛ propositōes sunt equoce. ¶ Pria conclusio probatur. Ab illo non fit ars ꝛ scia: vt ex ꝯrio: qd̄ eis non est ꝯriū: sicut albū fit ex dulci: non tāq̄ ex ꝯrio. qꝛ dulce non est ei ꝯriuꝫ: sꝫ expimētū non ē ꝯrium arti ꝛ scie. qꝛ contraria i eodē subo existunt ꝛ expellūt se. sꝫ expiētia est i cogi^ua. ꝛ ars ꝛ scia i itellectu: ꝛ ista sunt diuersa subta. ergo vnū non est cōtrariū alteri. ¶ 2^a ꝯ probatur. Ab illo non fit aliqd tāq̄ ex mā. quod est i alia vtute ꝛ sensu q̄ illud quod fit ex eo. qꝛ mā est in eo cuius est mā. ꝛ nō est i distīcto loco ꝛ subiecto. sicut pꝫ

T.c.28. 2° phy. ꝛ 5. metha. sed ars ꝛ scia ꝛ expimētum sunt in alia

5° meta. ꝛ alia vtute. g̃ ꝛc̄. ¶ 3^a ꝯ probatur. Actus potentie itelle-

t.c.2. ctiue depēdet ab actu potētie cogitatiue tāq̄ ab efficien-

T.c.20. te. vt pꝫ p cōmētatorē ꝛ ēt Ar. 3. de aia. Aia itellectiua in

30. ꝛ t.c. itelligere dependet a vtute sensitiua. ꝛ cōmentator dicit

39. ibidē ꝙ cogi^ua memoratiua ꝛ sensitiua vtutes pparāt itellectū. sicut ars preparat māꝫ artificis ad suscipienduꝫ formā artificij. sꝫ ars ꝛ scia est actus potētie itellectiue: ꝛ expimētū cogitatiue. cū sit collatō singulariū que ptinet ad cogitatiuā. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē cognitiōes vles fiunt ab experimēto tāq̄ ab efficiēte. Et hoc patet p Ar. i littera. q dic̄. Fit autē ars cū ex multis expimentalib^9 acceptionibus vna fit vlis de siſibus accep^o: sicut qn̄ habeo cognitionē ꝙ hec scamonea eduxit coleram: ꝛ sic deinceps: ab istis gnātur cog^o vlis: ꝙ oīs scamonea educit coleraꝫ: sed ars ꝛ scia sunt cognitiones vles: qꝛ sunt habitus aīe itelle-

Ca^o. 4. ctiue. 6. ethi. ergo generantur ab expimēto tāq̄ ab effi^te. ¶ Nota circa istā ꝯnē. ꝙ lꝫ ars ꝛ scia sit cogni^o vlis. q̄ hr̄ effectiue p expimētū singulariū. tn̄ ista vlis cogni^o nō est ars ꝯplete ꝛ perfecte. nisi cognoscat̄ cā vlis. sic qn̄ scio ꝙ scamonea eduxit cholerā. ꝛ hec eduxit colerā. ꝛ tunc hēo vleꝫ cognitionē. s. ꝙ oīs scamonea educit colerā. Et ad h̄ ista cogni^o nō ē ars: nisi ichoatiue ꝛ n̄ ꝯpletiue. qꝛ certa cognitio nō hr̄ nisi p cām. ꝛ h̄ Ar. innuit in lr̄a. vbi p̄ loquēs de experimēto. ibi. (acceptionē) ꝛc̄. postea dic̄. ꝙ aūt oībus huiusmodi. sm̄ aūt spēm vnā determinatis hac egritudine laborantibus ꝯtulit. ꝛc̄. i fine dic̄ artis est: ꝛ nō dicit ars. Hec. n. non est ars cōpletiue. s. ꝙ scamonea sit calida vel frigida. vel ꝙ hēat aliquā vtutem ꝯtitem spēm: que educat coleram: qꝛ ꝯria ꝯrijs curant̄. ¶ 4^a ꝯ. facilr̄ probatur ꝙ ars ꝛ scia fiant ab expimento. i. post expimētum. Illud est post aliud qd̄ seqt̄ ipsum: sed ars ꝛ scia se-

Albert^9 quuntur expimētū. ergo fit post expimentū. ¶ Notat h̄

i h̄ p̄. i. c. Albertus i suo cōmēto. ꝙ bene veruꝫ est. ꝙ omnis ars fit

8. ab experimento. sed oīs scia non fit ab experimento. qꝛ alique scie fiunt ab experimento. sed non oēs. Et hoc declarat in duabus scientijs. ꝙ non oīs scia fiat ab experimēto. Et p̄mo declarat i geometria sicut si alicui demonstretur ꝙ triangulus hēat. 3. vel ꝙ contīgit sup datā lineam triangulū eqlateꝝ collocare. ꝛ nō videat nisi sel': h̄ scit semp. ꝛ hꝫ sciam istius conclusionis nō p experimētū. qꝛ nō habuit cognitiōeꝫ multoꝝ singulariū memoratoꝝ. qꝛ nisi sel' vidit. et tn̄ hꝫ sciam perfecte. s. p cām. Et h̄ etiā declarat i cōclusione astronomica dicens. ꝙ vnus polus zodiaci est. 23. gradibus sub polo mundi. Alter polus zodiaci est. 23. gradibus sup aliū polū. Mō ille polus zodiaci describit circulū: et mouet̄ ab occidente in oriens circa polū articū. Et perficit suū cursum in 36. millibus annoꝝ. ꝛ hoc est scituꝫ ꝛ est scibile. ꝛ tn̄ nullus est exptus. qꝛ nullus vixit. 36. millibus annoꝝ. g̃ non oīs scia fit ab experimēto. sed scia nālium fit ab experimēto. qꝛ nālia sunt variabilia. g̃ nō cognoscuntur nisi p expientiā multā. Sicut mathe^ca; qꝛ hn̄t altam ꝛ magnā euidentiā sup nos: sed nālia non possumus scire sine expimēto magno. ¶ Sed salua pace ipse contradicit Ar. q dic̄. ꝙ hoib^9 ars ꝛ scia fit ex expimēto. Modo sermones i demonstratiuis sunt de per se. ꝛ de oī. vn̄ vr̄ itendere ꝙ oīs ars ꝛ scia fit ex expimento. Et non vtitur i his demonstratiuis idefinita nisi vt iferat vlem: vn̄ non soluꝫ vr̄ itelligere i nālibus: sed ēt i mathematicis. vnde i 2° poste. oñdit. ꝙ p̄ncipia artis ꝛ scie cognoscuntur via sensus: memorie: ꝛ expientie. Et dic̄ ꝙ hoc similiter se hꝫ i oī genere reꝝ. Et sic vr̄ ꝙ Ar. itelligat d̄ oī scia ꝙ fiat ex experimēto. ¶ Ad dicta alberti respondet̄. Ad p̄mū cum dic̄. aliqs pōt scire. ꝛc̄. nego. sed bn̄ volo ꝙ ad sciam suffic̄ saltim vnum expimētum: ꝛ non reqrit̄ multitudo expimētoꝝ: neq̄ multitudo sensationū: sꝫ suffic̄ vna sensatio: ꝛ multe memorie. qꝛ habita vna sensatione possumus multiplr̄ memorari: ꝛ hoc ē expimentū: ꝛ sic qn̄ video sel' demōstrare ꝙ sup datā li^am ꝯ^r triāgulū eqlateꝝ collocare. tunc multipliciter memoror illā sensationem: ꝛ tūc hēo experimētū: ꝛ ad h̄ seqt̄ scia ꝯnis. ¶ Et si diceres non est experimētū. Dōꝫ ꝙ de eo qd̄ aliqs sel' vidit est experimentū: qꝛ eo sepi^9 memorato pōt fieri experimentū. ꝛ sic tūc fit scia. Qm̄ multitudo rememorationis vnius sensationis equalet plibus sensationibus. ¶ Ad 2^m dōꝫ est. ꝙ aliquā ꝯnē experiri pōt itelligi duplr̄: vno mō sm̄ seipsaꝫ ꝛ i propria forma. Alio mō nō sm̄ se ꝛ i propa forma: sed i quodam alio. ex quo de necessitate ꝛ ineuitabiliter seqtur ꝯ p deductionem. p hoc dōꝫ est. q̄uis nullus hominū fuerit experimētatus i propa forma: ꝙ polus zodiacus describat circulū in. 36. millib^9 annorum. tamē fuit aliqs expertus aliquoꝝ principioꝝ: ex q̄bus necessario seqtur tal' ꝯ. vnde cōpertuꝫ est ꝛ exptum in scia astronomica: ꝙ polus zodiaci mouetur centuꝫ annis vno gradu. et qꝛ motus celi est vniformis. g̃ iterum in cētū annis mouet̄ vno alio gradu. qꝛ hoc necessario seqtur ex hoc. vlterius cuꝫ motus celi sit vniformis. ꝛ qꝛ quilibꝫ circulus diuiditur in

360. gradibus. tunc multiplicetur totū p. 360. necessario scitur ꝙ totum circulum describit. 36. millib^9 annoꝝ. ꝛ hoc hētur necessario quādo scitur ꝙ in cētū ānis mouet̄ vno gradu. ¶ Tu forte dicis. ꝙ nullus hominū viuet centum annis. Dōm ꝙ bene hoc possibile fuit antiquitus vn̄ aliqui homines antiqtus habuerunt oēs partes vel plures partes phie in idētitate numerali: vt dicitur cōiter. Si aūt ita cēt

Als. p. 100.

Pro defensiōe Alber. possꝫ dici ꝙ nō oīs sciencia fit ex expimēto ꝓpe sūpto: vt ipse diffiniuit experimētū in. c. 9. vꝫ. ꝙ expientia ē cognitio singulariū ex multiplicat' accepta memorijs circa q̄ ē act^9: ꝛ ita argumta dec. nō procedūt ꝯ ipsum.

ꝙ non viueret centū annis: dato ꝙ viueret qnquaginta annis adhuc haberet illud. ex quo de necessitate sequeretur illa eadē ꝯ. qꝛ experiret ꝙ in .50. annis mouetur .p. 30. minuta: ⁊ sciret ex h ꝙ i centum annis mouetur .60. minutis: ⁊ hec faciunt vnū gradū: ⁊ sic de alijs sempꝑ addendo centū annis vnū gradū: donec erit numerus ꝯpletus. Silr dato ꝙ nisi .25. annis viueret adhuc possꝫ hr̄e expimētū de illa ꝯne. qꝛ videret ꝙ i .25. annis mouebitur .15. minutis. Et iterū sciret ex hoc ꝙ in alijs .25. annis moueret .15. minutis. ⁊ sic sempꝑ. qꝛ motus est vniformis. Iterꝫ sic experiretur id ex quo de necessitate seq̄ret ꝯ ꝑdcā.

¶ Notandū vlterius sicut dr̄ cōiter ꝙ scia ⁊ ars acqruntur dupl'r. Uno mō ꝑ inventionē. alio mō ꝑ doctrinā: sicut dr̄ 2° elencho℞. Mō qn̄ scia ⁊ ars acqruntur per inuētionem sic fit ab expientia. si aūt acqrant ꝑ doctrinam: non opꝫ ꝙ acqrant ꝑ expiētiā. qꝛ Aui. dicit. ꝙ aliqs pōt habere scientiaꝫ perfecte in medicina: dato ꝙ nō habeat sciētiam ꝑ expimētum: ⁊ accipit hic doctrina large pro scriptura vel voce: sicut dicit Linco. ꝑ poste. Nec solū illud voco doctrinam qd̄ ab ore doctoris audimus: sed ēt scripturā loco doctoris accipio. Et si verius dicat: nec sermo q exterius sonat: nec lr̄a exterius visa docet: sed solūmō hec duo excitant. Sed verus doctor est: q mentē illuminat ⁊ veritatē ondit.

Ad rationes sicut se hꝫ vle ad singlare ⁊c̄. Dōꝫ ꝙ ē sile ⁊ est dissimile: ē sile in hoc. qꝛ sicut vle est in singularib⁹. ita scia ⁊ ars presupponunt experimētū: ⁊ generantur ex eo. saltim inueniendo: vt cōiter dr̄. tn̄ est dissimile. qꝛ singulare ⁊ vle ab eadē vtute cognoscunt. lꝫ vnū directe sić vle. aliud indirecte sicut singulare: sed ars ⁊ expimentuꝫ non ꝑtinent ad eādē virtutem: qꝛ ars ab itellectu cognoscitur: sed expimentū a cog^{na} cognoscitur. ergo nō opꝫ. ⁊ dato ꝙ vle nō generet. a singularib⁹ tn̄ ars ab experimēto gnātur. Uel aliter. qn̄ dr̄ sicut se hꝫ. ⁊c̄. cōcedit maior. Et dicis ꝙ vle non generatur. Dōꝫ ꝙ imo per abstractionem. Tu dicis ꝙ sunt idē essentialr. Dōm ꝙ est verꝫ quo ad illud esse in q̄ sunt idē: vle nō gnātur a singulari: lꝫ q̄ ad aliud eē vle pōt gnāri a ꝑticulari. qꝛ vle quo ad essentiaꝫ nō gnātur a singulari. lꝫ q̄ ad spēꝫ: sic bn̄ gnāt a singulari: qꝛ cōmentator dić. 12. metha. vlia. apud Ar. fiūt a singularib⁹ ab intellu agēte: q videt silitudinē: ⁊ fać vnā intentionē in eis. Uel alr dōꝫ ꝙ ē sile ⁊ ē dissimile: ē sile in hoc ꝙ sić vle non ē nisi in scientijs ꝑticularibus. sic ars nō hr̄ nisi ꝑ expimētuꝫ: saltē inueniendo. sed ē dissimile. qꝛ vle ⁊ ꝑticulare non sunt in diuersis vtutibus. q̄re vna moueat aliā. vt hec scamonea: ⁊ cōis scamonea: sed ars ⁊ experiētia sunt in diuersis vtutib⁹: q̄re vna mouet aliā: sić cogitatiua mouet intellectiuā q̄ ad intelligere. qꝛ vlia collecta sunt ex singularib⁹ intentiōib⁹ fantasiatis q̄ sunt in cogitatiua: ⁊ vlia in intellu. vn̄ corrupt intētionib⁹ ꝑticularib⁹ ⁊ fantas^{bus} corrūpunt in intellu vlia. vn̄ vtus cogitatiua administrat ad intellm̄ vlia: ⁊ mouet intellꝫ vt ꝑparās. ⁊ hec ratio colligit ex duab⁹ primis. ¶ Ad aliam rōnē. Ille cognitiōes q̄ sunt in diuersis vtutib⁹. ⁊c̄. ꝯceditur mālr: lꝫ si vna ordinat ad aliā. tūc bn̄ vna fit ex alia: sić a mouēte. Tu dicis. ars ⁊ sciētia ⁊ expimētū. ⁊c̄. Dōm ꝙ verꝫ ē. tn̄ vtus cuius ē expimētū sić cogitatiua ordinatur ad intellm̄. qꝛ cōmētator dicit 3° de anima. Ulia intellecta colligata sūt fantasijs ⁊ cogitatis. ⁊ ista sunt i sensu. s. i cogi^{ua}. ⁊ ēt cō^{tor} dić ibidē. Cogi^{ua}: memoratiua: sensitiua ꝑparāt intellꝫ. ⁊c̄. sić dem̄ ē pus. Et Themistius dić 2° de aia. Quibuscūqꝫ mortalib⁹ nā dedit intellm̄: eisdeꝫ dedit ceteras po^{as} i ministeriū itelle. Uel alr ⁊ in idē redit. cū dr̄ cognitiōes. ⁊c̄. verū est si sunt diuerse ⁊ non ordinate. ita ꝙ vna nō sit cā ministrās alteri: ⁊ ꝑparās eam ad actū. Sꝫ si sunt diuerse ⁊ vna ꝑparet ad alterā: nō opꝫ. mō sic est in ꝓposito. qꝛ cogitatiua ⁊ sensitiua: ⁊ alie vtutes ꝑparāt ⁊ admistrāt intellectui i intelligēdo. vn̄ hꝫ se sić res q̄ ꝑparat mām artificialr ad suscipiēdā formā artificialē. vt dić cō^{tor} 3° d aia. cō. 20. ¶ Ad aliā. si ars ⁊ scia. ⁊c̄. Tūc nullus posset hr̄e artē ⁊ sciam sine expimēto. ꝯcedit. ꝙ nullus habeat artē sine expientia. Et qn̄ ꝓbat ꝑ Ar. in littera. Exptos magis proficere videm⁹. ⁊c̄. Dōꝫ ꝙ Ar. intellit de illis q hn̄t artē ꝑ doctrinā: ⁊ nō de illis q acqrunt ꝑ inuētionē. Utrū aūt aliqs possit acqrere artē ꝑ doctrinam sine expientia: de h fiet qō spālis. ¶ Ad aliā rōnē. Ex q̄ fit pn̄^{m} artl. ⁊c̄. ꝯcedit eo mō. Tu dicis. ab expimento. ⁊c̄. ꝯcedit. ime^{te}. sed tamē me^{te} pn̄: artis fit ars ab expimēto. ¶ Ad aliā rōnē. Sić se hꝫ iexpien^{a} ad casuꝫ. ⁊c̄. ꝯcedit. Tu dicis. inexpientia nō facit casuꝫ. Dōꝫ ꝙ imo. qꝛ h vult Ar. i lr̄a. Tu ꝓbas ꝙ nō. qꝛ aliqs iexptus pōt ꝓducere sanitatē. ⁊c̄. Dōm ꝙ hoc ē ex casu. Et dicis. ꝙ aliqs facit ex itētiōe. Dōꝫ ꝙ aliqd fieri ex itētione pōt intelligi dupl'r. Uno mō ex intentione rōnabili. Alio mō ex intētione irrōnabili. Mō dōm. illud qd̄ fit ex intentione rōnabili hoc nō fit ex casu. Sꝫ qd̄ fit ex itētiōe irrōnabili hoc fit ex casu. vn̄ casus bn̄ excludit intentionē cū rōne debita. tn̄ bn̄ pōt eē cū ratione indebita. ¶ Ad aliā rōnē. si ars ⁊ scia. ⁊c̄. ꝯña negat. ¶ Ad ꝓbationem. qꝛ expien^{a}. ⁊c̄. Dōm ꝙ si ita eēt ꝙ artifex vellet ꝯcludere d necessitate illatiōis. si ē in multis. q̄ in oīb⁹. tūc eēt falsa ꝯñtis. sed nō est ita. qꝛ sic qd̄ ē in multis expimētū nō ifert eē in oīb⁹ ꝑ modū illatiōis. lꝫ hoc ē ꝑ modū ꝯcomitātie: sić effectus ꝯcomitās: ⁊ nō seqt sillogistice artificial' accep^{e}. lꝫ expimentalē acceptionē cōcomitat vt cāꝫ. ¶ Alr dr̄ ꝙ illd qd̄ ē in mltis infert oē. si addit vna ꝑticula q̄ reqrit ad iductionē. ⁊ sic d singulis: vt mlte scamonee purgāt cholerā: ⁊ sic d singul' q̄ ois scamonea: ⁊ sic nō ē falsa ꝯñtis. ¶ Ad aliā rōnē. Illd qd̄ ē certū. ⁊c̄. ꝯcedit. Tu dicis ꝙ expimē^{m} ē fallax cū ē de reb⁹ variabilib⁹. lꝫ expimētū multiplicat i mltis memorijs ⁊ singularib⁹ i q̄ ꝯsiderant circūstantie ⁊ ꝯditiōes ꝑticulares. ⁊ sic ē certū: ⁊ sic ex experimēto fit ars. Alr dr̄ apud medicos ꝙ vbi nos hēmus expimētuꝫ fallax: in alia trāslatione hr̄ timorosuꝫ. ⁊ mltū differūt timorosuꝫ ⁊ fallax. qꝛ dicitur experimētuꝫ timorosuꝫ respectu subi nobilis circa qd̄ est. vn̄ timendū est d vita nobilissimi subi: vt hois circa qd̄ est expimen^{m} ⁊ medicina: vn̄ dicit cōme^{tor} in suo 5°. colliget h. ꝙ vita hu^{na} circa quā est medicina ē multū nobilis. ⁊ sic ad illd. Qō XIII.

¶ Ad agere qdē igitur experientia nihil ab arte differre videt. Expertos magis proficere videmus sine expientia. ⁊c̄.

Circa hāc ptē querit. Utrū aliquis possꝫ hr̄e artē ⁊ sciaꝫ sine experimēto. Arguit ꝙ nō. Sić se hꝫ casus ad inexpiētiā: ita se habent ars ⁊ scia ad expientiā. hec ē nota ꝑ ꝯueniētē silitudinē. qꝛ etiā Ar. dić i lr̄a. Expien^{a} qdeꝫ facit arteꝫ. sić ait polus. iexpien^{a} casuꝫ: lꝫ casus nō est sine inexperientia. qꝛ certū est ꝙ nullus opat ex casu nisi inexptus. qꝛ si aliqs esset exptus nō operaret casualr. q̄ relinqt ꝙ ars ⁊ scia nō sunt sine experientia.

Oppositum vult Ar. in ꝑdcā lr̄a. vbi vult ꝙ aliqs possꝫ esse artifex sine

Ca° vlti.

Ca. p.

Cō°. 4.

Cō. 30. t. 20.

Super. t. 32.

Uid cōmētatorē 2° phisicoruꝫ. cō. 51.

Ubi. 5. t ꝓhe°

expien°. dicit. n. Ad agere qdē igit̃ nihil expientia ab arte differre vr̃. ſ3 expertos magis pficere videm⁹ ſine experiētia rōnē hñtib⁹: ⁊ expo^{tor} idē voluit φ artifices pñt eē iexpti ipſorum opabiliū p artem.

Ad qōnē cōiter rñdet̃ p diſtinctionē ſicut tactū eſt. Scia dupl'r acqrit̃. Uno mō p inuētionē. ſicut qñ aliqs iueſtigat cās p ſe ſine doctore. Alio mō p doctrinā. ſicut qñ aliqs ex doctrina acqrit cognitionē cāꝝ: ⁊ accipit̃ doctrina large: nō ſolū p doctore: ſ3 ēt p ſcripturā: ſicut dic̃ Lincoñ. p poſte. Nō ſolū illō voco doctrinā qō ab ore doctoris audim⁹: ſ3 ēt ſcripturā loco doctoris accipio: ⁊ ſi veri⁹ dicat̃. Nec ſmo q exteri⁹ ſonat: nec lr̃a ſcripture exteri⁹ viſa docet: ſ3 ſolū mouēt h̃ duo ⁊ excitant. S3 verus doctor ē q mētē interius illuminat: ⁊ vitatem oñdit. Et iſta diſt° hr̃ z° elen. ¶ Ex h̃ rñdet̃ ad qōnē. φ ſcia ⁊ ars q̃ acqrit̃ p doctrinā pōt eē ſine expientia. z° dicūt φ ars ⁊ ſcia q̃ acqrit̃ p iuentionē nō ē ſine expientia. ¶ Primā ꝯnez pbāt iſti. Jlle q h3 hitū de aliq̃ ſcibili pficientē ip3 ad verā cognitionē ſine expientia pt hr̃e artez ⁊ ſciaz de tali re ſine expien°. ⁊ hec eſt vã: qꝛ ars ⁊ ſcia eſt hitus pficiens aīaz ad verā cognitionez. ex 6° ethic. g q h3 talē hitū ſine expien° ⁊ artē ⁊ ſciaz h3 ſiñ expien°. ſ3 aliqs hō pōt hr̃e hitu3 itellectualē de aliq̃ ſcibili pficiente ipſu3 ad verā cognitionē p doctrinā ſine expien°. quia aliqs pōt eē hit⁹ q pōt pficere aliquē hñtē ip3 ad veram cognitionez ſine expien° ſicut iſte hitus: φ oīs ſcamonea educit cholerā: ⁊ ſicut eſt de illa: ita ē de oīb⁹ aliis. vñ dato φ nō viderit ſcamoneā opari i aliq̃ corpe. tñ pōt hr̃e habitū illū p iſpectionē libroꝝ medicine. ⁊ p doctores medicine. Et dicūt φ Ar. ſic itellexit qñ dixit. Expertos magis pficere videm⁹ ſine expien° rōnē hñtib⁹. z° dicunt φ ſi accipit̃ ars q̃ acquirit̃ p iuētionē non pōt hrī ſine experiētia. ¶ Rō. nullum pt eē ſine illo ex q̃ gnãtur. qꝛ ſicut nullū alioꝝ gnãbilium pt eē ſine illo ex q̃ gnãtur: ſic nec ars ⁊ ſcia. qꝛ ars ⁊ ſcia q̃ acqrunt̃ p iuentionē gnãt̃ ab experiētia. vñ nō dicim⁹ artē ⁊ ſciaz gnãri ſine doctore niſi gnet̃ p expientiaz. qꝛ Ar. dicit. z° poſte. Ars ⁊ ſcia gnãnt̃ via ſenſus: memorie: ⁊ expimēti: ⁊ ēt acqrit̃ pn^{m} artis: et h̃ Ar. itell'it qñ dic̃. Doīb⁹ aūt ars ⁊ ſcia ieſt ab expien°. Et cōiter dr̃ ad qōnē. Et l3 ſit cōe dcm̃. tñ poſſ3 alr' dici ad qōnē. ¶ Ad cu⁹ itell3 nōndū ſicut p⁹us ēt tactū ē. φ experimētū ē collatio multoꝝ ſinglꝛiū3 pcedēte ſenſatiōe cum memoria multiplicata. qꝛ nullus pt ꝯparare ſinglia adinicē: niſi hēat ſenſationē vnā vl' plēs: ⁊ mltotiēs memoret. Et ēt o3 φ cōpet iſta ſingularia i aliquo cōi. ¶ z° dō3 φ ars iquātū ē hitus diſtict⁹ ab aliis hitib⁹: φ ſic eſt hit⁹ cū vã rōne factiuus: ex. 6. ethi. ita φ eſt hit⁹ pficiēs aīam q̃ ad verā cognitionē de aliq̃ opa^{li}. qō aliqs opat̃ p artē. ¶ Ex h̃ ſeqt̃ corre^{e} φ de rōne artis ē certi^{tu}: vel itriſece vl' ꝯcomitatiue. v.g. ille q h3 artē faciēdi do^{m}. op3 φ hēat certitudinē de illo cui⁹ h3 hitū nō cū formidine ad op^{m}. Sil'r ⁊ citharedus op3 φ hēat certū modū citarizādi: et non habeat formidinē ad opp^{m}. qꝛ hitus eſt q̃litas de difficili mobilis ex predicamētl: mō ſi timeret opp^{m} nō eēt hitus ō difficili mobil'. ¶ Ulteri⁹ notādū φ ꝯnū ō qbus eſt ars ⁊ hit⁹ certus pficiēs ad cognitionē verā: duo ſunt gnã: vnū ē gen⁹ ꝯnū q̃rū certitudo pt hrī ō eis ſiñ expiē^{a}: aliud eſt gen⁹ ꝯnū: ō qb⁹ nō pōt hrī certitudo ſine expiētia. ¶ Ex h̃ dico duo ad qōnē. Prio. φ ars ⁊ ſcia nō ē ſine expientia de illis ꝯnibus. q̃ꝝ certitudo nō ē ſine experiētia: ſiue ars ⁊ ſcia acqrat̃ p doctrinā vel p inuētionez. ¶ z° dōm. φ ars ⁊ ſcia eſt ſine expien° de illis ꝯnib⁹: q̃rū certitudo eſt ſine expien°. ¶ Pria ꝯ pbat̃. de illis ꝯnib⁹ non poteſt haberi ars ⁊ ſcientia ſine experientia: ō qbus nō pōt hrī hitus verus pducēs intellm ad verā cognitionē ſine expien°. qꝛ ars ē hitus verus pficiēs aīaz: vt dcm̃ eſt prius: ſ3 multe ꝯnes ſunt hō. q̃rū certitudo nō pōt hrī ſine expien°: ſi ēt ſemp doceremur nō poſſ3 hrī certitudo ſine expien°. qꝛ hit⁹ ē de difficili mobil' a ſubo. ſi tunc aliqs de talib⁹ hr̃et habitū ſine expien°: h̃ eēt ſiñ certitudine. Et ſic eēt de facili mobilis. qō eſt ꝯdictio. ¶ z° ꝯ pbatur. ſ. φ ars ⁊ ſcia pt hrī ſine expien° de illis ꝯnib⁹: q̃rum certitudo pōt hrī ſine expien°. Rō. de illis ꝯnib⁹ pōt hrī ars ⁊ ſcia ſine expien°. de qb⁹ format̃ hitus cert⁹ ſine experiētia. qꝛ cui cōpetit diffō: ⁊ diffinitū. ſ3 de aliqb⁹ ꝯnib⁹ q̃ꝝ certitudo nō dependet necio ex expien° format̃ hit⁹ certus ſine expien° cū vã rōne factiuus. ſ3 p doctrinā doctoris vel ſcripture. iō ⁊c̃.

Cap°. p̃.

Ca° vl°.

c. 4. ⁊. 5.

Ca° vl°.

Ca. 5°

c. de q̃litate.

Hic eſt dubiū. qꝛ dcm̃ ē φ aliq̃ ſunt ꝯnes de qb⁹ nō hr̃ certitudo ſine expien°: ⁊ aliq̃ ſunt ꝯnes. q̃ꝝ certitudo hr̃ ſine expien°. q̃ g ſunt ille ꝯnes: Dōm φ Ar. ptractat iſtas ꝯnes i p° pticula de pbleumatib⁹. ſ. φ aliq̃ ſunt ꝯnes in medicina. q̃ꝝ certitudo hr̃ ſine expientia: ſicut mutatiōes aq̃ꝝ magis cāñt egritudīes q̃ cibo2. ⁊ φ aliqs ſciat h̃ certe ſuffic̃ φ hēat cā3 a doctore. ¶ Alia ꝯ ē. qñ eſtas ē calida ⁊ ſicca: tūc pficit flegmaticis. Sil'r qñ hyēs eſt humida ⁊ frigida. pficit colericis. Et Ar. ponit cā3 pme ꝯnis. d. aq̃ eſt nobis magis ꝯſueta q̃ cib⁹. qꝛ ſumim⁹ aquā cū cibo. qꝛ nō ē cib⁹ pter cōmixtionez aq̃. ⁊ ſil'r ſumim⁹ aquā pter cibū. ſic̃ in bibēdo: ⁊ expoſitor ibi diffuſe hoc ptractat. mō mutare ꝯſuetudinē cāt egritudinē. qꝛ ꝯſuetudo ē altera nã. ¶ Alia ꝯ ē facil. Qꝛ flegmaticus eſt humidus ⁊ frigidus. mō qñ eſt eſtas calida ⁊ ſicca tūc mitigat̃ frigiditas ⁊ hu^{tas} in flegmatico: qꝛ ꝯria cōtrariis curant̃. ¶ Sil'r z° ꝯ eſt facilis. Colericus ē calid⁹ ⁊ ſiccus. ideo qñ hyēs ē frigida ⁊ hu^{da}. tūc mitigat̃ calor ⁊ ſiccitas i eo. ¶ Alias qōnes enuāt ibi de qb⁹ nō hr̃ certitudo ſine expien°: ſicut φ vulnera ex ere facta min⁹ ledunt q̃ ex alio metallo. Sil'r nigrū pip in magna q̃titate acceptū ꝯſtipat: ſ3 i parua q̃titate acceptū laxat vētrem: ⁊ de iſtis ꝯnib⁹ non pōt hrī certitudo ſine expien°. quãuis hō audiuerit cā3 a doctore ſiue viderit in li° nō poſſet habere expientiam de ipſis: nec certitudinē ſine expientia.

Dub^{m}.

pble^{ma} 14

pble. ii°

34. proble^{ma}.

43 proble^{ma}.

Adhuc eſt dubiū. quō pōt eē ars ſine expientia. non vr̃ qꝛ pfectū eſt cui nihil deficit qō reqritur ad nã3 eius ſpecificā. 5. metha. mō ille artifex non ē perfectus: cui pōt fieri additio. qꝛ adueniēte expien° aīa pficitur. g nō vr̃ φ ſit perfectus. qꝛ q h3 cā3 de aliq̃ ꝯne adhuc pōt expiri per operationē: ⁊ ſic ſit magis perfectus artifex. Nōndu3 ad intellm iſti⁹ φ duplex ē perfectio. Quedā eſt perfectio eēntialis. Alia eſt perfectio accñtalis. pfectio eſſentialis eſt q̃ ptinet ad nã3 ſpecificā. ſic hō eſt pfectus qñ h3 illa q̃ ſpectāt ad nã3 ſuā ſpecificā. Alia ē pfectio accñtalis. q̃ ineſt ex pte pn^{r} indiuiduantiū. mō qñ dicit̃. pfectū eſt: cui nihil. ⁊c̃. Uerum eſt quantum ad perfectionem eſſentialem. Et quādo vlteri⁹ dr̃. ille artifex nō eſt pfect⁹. ⁊c̃. Dō3 φ vex eſt. ſi addit̃ ſibi de pfectiōe eēntiali: ſ3 ſi addat̃ de pfectiōe accñtali. nō op3 φ ſit impfectus. v.g. min⁹ calidū: ⁊ magis calidū ſūt idē. ⁊ qñ magis calidū aduenit min⁹ calido pficit ip3 accñtalr'. Et dicis. Jlli artifici. ⁊c̃. Dō3 φ ſibi nō addit̃ de pfectiōe eēntiali: ſ3 ſibi addit̃ de pfectiōe accñtali: q̃ ptinet ad nãm indiuidui. Et illud dic̃ Auic. φ aliqs pōt eē pfectus medicus: l3 nūq̃ fuerit expertus: ⁊ hoc ē vex pfectiōe eſſentiali q̃ ad illas ꝯnes. q̃ꝝ certitudo pōt hrī ſine expien°.

Aliud dubium T. c. zi.

p° canoñ doc°. p°. ca° p°.

Ad rationem pn^{lem}. ſic̃ ſe h3 caſus. ⁊c̃. Dō3 φ ē ibi ſile: ⁊ ē diſſile. Eſt ſile i hoc. qꝛ ſic ille q agit ex cāu eſt inexptus: ſic ille eſt exptus qui agit certitudinalr'. ſ3 eſt diſſile i alio. qꝛ caſus tñ ſit p inexpientiā ⁊ vno mō. ſ3 ars ſit dupl'r. ſ. p inentionem ⁊ do

ctrinā: z sic est dissile. ergo p doctrinā pōt hri ars sine experientia: saltē de illis ɔnib⁹: igb⁹ est certitudo sine experientia. ¶ Ad auctatem Ar. in opp^m. Expertos magis proficere videmus. Dōm φ Ar. loquebaᷓ de illis ɔnibus de qbus hr̄ certitudo sine experien⁹. Sed de alijs ɔnib⁹. quarum certitudo non pōt haberi sine experientia: non intellexit. ideo. zc. Qō XIIII.

In phe⁹ ¶ Sz expertos magis proficere videm⁹. zc.

Circa istā ptē qrit. vtrū artifex sin̄ expie^a magis proficiat q̄ exptus sine arte. Et arguit p̄. φ artifex sine expien^a magis pficiat q̄ expt⁹. Ille q hab3 cā3 q̄ magis isluit i cātū: magis pficit i ope. qz cā pducit effectu3. z ēt certificat. qz oīs certitudo ē ex cā. z°. b⁹. s3 artifex sin̄ expien^a b3 cā3 q̄ magis isluit sup effectū q̄ expt⁹ sine arte. qz artifex sine expien^a b3 cognitionē vliu3: q̄ plus influit q̄ cogni⁹ singulariū quā b3 expt⁹ sine arte. q̄re zc. ¶ Itē ille q b3 nobiliorē cā3 nobiliori modo opatur. qz quanto causa est nobilior: tanto nobiliorem z certiorem pducit effectū: s3 artifex sin̄ expien^a b3 nobiliorē cā3 experto sin̄ arte. qz artifex b3 cognitionē itellectiuā q̄ ē nobilior cognitiōe sensitiua z singlariū quā b3 expt⁹: sic itells nobilior ē sensu. Vn̄ expt⁹ sin̄ arte b3 singularē cognitionē. qz ē in corpali vtute. qz cogitatiua est vtus corpalis: z organū ei⁹ ē medi⁹ vētriculus cerebri. vt dic̄ cō^m 3° d aia. g expie^a i cogi^a ē singularis quā b3 expt⁹. ¶ Itē ille q cogscit cā3 sui opis magis pficit q̄ q nō cogscit cā3: s3 tm̄ qz. effect⁹. n. nō pcedit nisi ex cā: cū hēat entitatē ex cā. g qui cognoscit cā3 magis pficit ad pducēdū effcm̄. s3 artifex sine expien^a ē h°. qz artifex sine expien^a cognoscit cā3 sui opis. s3 exptus cognoscit tm̄ qz. vt vult Ar. in lr̄a.

T. c. 4. z. t. c. 13. Cō. 6. z 20.

Oppositum arguit auctoritate Ar. i lr̄a. vbi dicit. Ad agere expie^a nihil ab arte differre vr̄. Sz exptos magis pficere videm⁹ sine experientia rōnē hn̄tibus. zc. Cā est. qz experiētia est singulariū: s3 ars ē cognitio vliu3. Et cā est. qz oēs actus z opationes sunt circa singularia.

Ad qōne3 dō3. φ accipiēdo opationē certiorē p psecutiōe opis: tūc exptus sine arte magis pficit q̄ artifex sine expien^a. ¶ z° dō3: φ accipiēdo certā opōnē z pficuā p directiōe opis z regla. tūc artifex sine expien^a magis pficit expto sine arte. ¶ Rō pme ɔnis. Qui b3 pn^m ppinquū z imediatū opōnis magis pficit q̄ ad psecutionē opis q̄ hns pn^m remotū z mediatū. z h ē va. qz q̄to pn^m z cā ē imediatius z ppinquius effcūs: tāto cit⁹ pducit effect⁹ z efficaci⁹. s3 artifex sine expien^a b3 pn^m remotū. exptus sine arte b3 cognitionem idiuidualē ei⁹ ad qd d3 opari: vt φ scamonea eduxit cholerā ī tali corpe. Et illa singularis cogni° ē pn^m imedia^m opōnis. qz ime^te mouet. s3 q b3 cognitionē vlē3. vt φ oīs scamonea educ̄ cholerā b3 pn^m remotū opōnis. qz cognitio vlis nō mouet ime^te. vt p3 ex 3° de aia. Et ita visus inolcuit. vn̄ ēt maior ē ɔfidentia de experto sine arte: q̄ de artifice sine experien^a. z ɔfiden^a multū val3 ad aliqd pficiēdū f3 vulgares: vt vult Ar. i p° pticula de pbleu. z sic p3 φ exptus sine arte magis pficit q̄ artifex sine experientia. qz b3 pius pn^m ime^te opōnis. qz act⁹ z gnōnes a singulari cognitiōe ime^te pcedūt: quā b3 exptus: sed mediate. Ista pcedūt ab vli cognitiōe. sic. n. minor appropat maiorē. vn̄ sic ex maiori ppōne nō seqr̄ ɔ euidenter nisi ɔbatur p minorē: sic ex cognitiōe vli nō pducit effect⁹ nisi cōtrahat p singularē cognitionē. ¶ Rō z° ɔnis. Ille q b3 certiorē regulā magis pficit in ope q̄ ad directionē. hoc p3 p se. s3 artifex sine expien^a b3 certiorē regulā. qz ifallibilē q̄ exptus sin̄ arte q mutabilē b3. qz expimētū fallax. vt dic̄ Hipo. vn̄ ēt dic̄. 6. ethic. φ ars ē habit⁹ cū vera rōne factiu⁹. Et pp h Ar. dic̄ i lr̄a. φ artifex ē sapiētior experto. qz ipse cogscit pp qd. s3 exptus tm̄ qz. vn̄ signū sapiētis ē posse docere. s3 artifex pt docere cū sciat cā3: s3 expt⁹ nō: cū ignoret cā3. z docere nō ē nisi p applicationem cāe ad cātū. p post. ¶ Nōn^m. φ ex hoc seqr̄ correlarie: φ artifex cū expien^a maxie pficit in ope. qz ille q b3 directiuū cu3 pn° imediato opis maxime pficit q̄ ad opationez. sicut q b3 maiorē ppo^m ɔctā p minorē de necessitate ifert ɔnē: s3 artifex cū expien^a b3 in ope vtrūq3 pn^m. g zc.

A. 1. p p^m certitudine. Vide cōmētatorē i d sōno z vigilia in xta finem p hac cōclusione. Joan. B. T. c. 58. Ca. 5°

Ad rōnes i op^m. Ad pmā. Ille magis pficit. zc. cōcedit si b3 cā3 q̄ magis isluat sup cātum determinate: s3 si ideterminate z idifferenter isluit sup ea effcm̄ nō o3. Tu dicis artifex sin̄ expien^a. zc. ɔcedit. q̄ ad effectū ideterminatū. z q̄ ad pluralitatē effectuū. s3 q̄ ad determinatū nō b3 cā3 q̄ magis isluit. qz isluit idetermināte. ¶ Vel alr̄ pōt dici. Ille magis pficit. zc. ɔcedit. si b3 cā3 magis cū determinatiōe ad cātū: s3 si non. nō op3. ¶ Tu dicis. φ artifex. zc. Ver ē φ b3 cā3 q̄ magis isluit nō cū determinatiōe: imo sine determinatiōe ad cātū. qz b3 vlē3 cognitionē. q̄ idiget determinatiōe ab alio. vt terminat⁹ effect⁹ pcedat ab ea. s. vt singulari cognitiōe que imediate mouet ad opus. vt p3. 3° d aia. ¶ Ad aliā rōnē. Ille q b3 nobiliorē cā3. zc. pōt. zc. pōt negari. qz cā magis honorabilis pōt eē minus vtil. qz maxie honorabile minus ē vtile. sic sapia. qz dr̄ i phe° hui⁹. necessariores qd oēs ipa: dignior vo nulla. g rō nō val3. Vl poss3 dici φ maior est va p directiuo. s3 p seq̄ntū ad determi^m effcm̄ nō op3 z hoc ē ɔcessu3 in qōne. φ artifex sine expien^a magis pficit q̄ ad directiuū q̄ expt⁹ sine arte. s3 q̄ ad psecutionem opis nō. ¶ Ad vltimā rōnē. Ille q cogscit. zc. ɔcedit ceteris parib⁹. Dicis: artifex sine expien^a cogscit cā3. Dō3 φ cetera nō sūt paria. qz magis in opari pficit: saltē q̄ ad psecutionē opis. zc. q b3 ime^m pn^m opōnis. qz ad magis opari pficue reqrit φ hēat imediatū pn^m opōnis. s3 hoc nō b3 artifex. s3 magis expertus. qz hec ē cognitio singularis. quare artifex nō magis proficit expto. l3 cognoscat cā3 opis in vli: vt dictum est. Qō XV.

T. c. 58.

In phe⁹ ¶ Causa autem est. qz experientia quide3 singularium cognitio est: ars vero vlium. zc.

Queritur circa istā ptem. Utru3 ars sit vliu3. Et arguit p̄ φ nō. habitus factiuus nō d3 eē vliu3. qz factio vr̄ eē circa singularia: vt dicit Ar. i lr̄a. φ oēs act⁹ z generatiōes circa singularia sūt: s3 ars ē habitus factiu⁹. 6. ethi. qz ars ē habitus cū va rōne factiuus. Ite3 illa q̄ ē ars debēt recipi l mā exteriori: z h ē va. qz ars ē habit⁹ factiu⁹. s3 factio ē opō trāsiēs in mā3 exteriorē. ex 9° h⁹. z. 6. ethi. Sz vlia nō recipiūtur l mā exteriori. quia vlia sūt i itellu q ē abstract⁹. z p ɔns ipsa vlia sunt abstracta. vn̄ dicit cō^m. 12. metha. vlia apud Ar. non sunt in re extra: sed sūt collecta a sing^bus ab itellcu q ɔsiderat apud ea silitudinē. z fac̄ l eis vnā ītētionē. ¶ Itē si ars eēt vniuersaliū. tūc artifex nō pficeret i opere. s3 hoc ē flm. dicit Ar. i lr̄a. φ videm⁹ expertos magis pficere hn̄tib⁹ rōnē sine experien^a. z si experti magis pficiūt q̄ artifices: tūc artifices pficiūt. qz cōparatiuus ifert positiuū. ɔn̄a p3. qz si ars ē vliu3: cū act⁹ z gnōnes nō sint circa vlia. tūc artifices sin̄ experien^a nō oparent̄. qz nō hn̄t aliqd circa qd operarent̄. z per ɔns non proficerent.

Ca. 5. T. c. 16. z. xi. h⁹. circa of midiu3. Cō. 4.

Oppositum vult Ar. i lr̄a. qz cū cōpauit artē ad expientiā dixit exptos magis pficere videm⁹. zc. Et assignauit cā3 dicēs. qz expien^a ē cogni°

singularium. ars est cognitio vlium: et possz adduci ratio. Habitus itellectualis est vliuz. qz intells est abstractus: et p ons habitus intellectualis et e abstractus et vlis: sed ars e habitus itellectualis. 6. ethi. ¶ Nota ad intellz q stiois. q vle vt hz videri in logyca dupl'r capit. Uno mo p re q apta nata est ee in pluribus. Alio modo p forma et vlitate. p qua formal'r aliqd denoiat vle. qz vtruqz ipoz tat: sicut albu importat aliqd denoiatu formal'r ab albedine: et et significat albedine: vt dic co^{tor} p phy. Et vle dic. vno mo re apta nata ee in plibus siue ista differat fz forma: siue fm maz. ¶ Nota vlterius q aliq intelligunt q ars est vliuz obiue: ita q intrinsece: et p et p se in obo artis formal'r includit vlitas: sicut in obo: et non solu includit vle q ad re: qz p h ars differt ab expien^{a}. qz in obo experientie no includit formal'r vle: sicut in obo artis formaliter includit vlitas p sicut visibilitas formal'r includit in obo visus vt colore. vn h est q coiter dr obz itellectus p est vle: et h non solu q ad re: sz et quo ad vlitatem. ¶ Istud dcm no vr valere. qz qd e formale i obo cuiuslibet po^{e} cognoscitiue dz precedere quelibz actuz illi^{9} po^{e}. vt pmu et formale in obo visus pcedit quelibet actu visus: sic pn^{m} formale obi artificis dz precedere quemlibet actum intells practici: sed vlitas siue sit speculabilis vel opabilis no pcedit quelibet actu itells speculatiui vl practici reddendo singula singulis: qz illa fit p actu itellect^{9}. qz vniuersalitas vel e aliq itellectio: vel aliqd factu p intellectione: vt predicta auctoritas comentatoris voluit q vlia apud Ar. no sunt i re ex. etc. ¶ Dom e g aliter ad qonez. q vniuersalium ee artem pot itelligi dupl'r. Uno mo obiue. q vniuersalitas actualis p et formaliter includat i obo artis formaliter: sic visibilitas icludit formaliter i obo visus. Alio modo pot intelligi pticipatiue. q ars est vniuersaliu. i. d nuo vniuersaliu. ¶ Tuc dbz est p ad qone capiedo vniuersale p re q est apta nata ee i pluribus: sic ars bn est vniuersaliu obiue: alio mo capiedo vle p vniuersalitate q e i itellcu possibili cata ab itellectioe. sic ars no e vniuersaliu obiue q icludat formaliter et p i obo artis. ¶ 3° dbz e. q ars e vniuersaliu bn pticipatiue sic capiendo vniuersale p vniuersalitate. ¶ Ro pme onis e. habit^{9} itellectualis dz ee de re q apta nata e ee i pluribus: et hec pz i p poste. et 2° de aia. qz itellect^{9} e vniuersaliuz. sic sensus singulariu: et vniuersale capit p re: sz ars vt distinguit ab expien^{a} e habit^{9} intellectualis. 6. ethi. ¶ Ro 2^{e} onis tacta est pus. Obz po^{e} q ad formale. s. qd mouet potetia dz pcedere actu potetie. recurras ibi. ¶ Ro tertie onis e. Ois bitus itellectualis vel cogni^{o} pcedes ab ipso e vniuersaliu. i. de nuo vniuersaliuz. qz itellcus e abstractus: et p ons bit^{9} itellect^{9}. sz ars e habitus intellectualis si accipit p p actu: vel est cogni^{o} et opus pcedens ab ipso: vt de se pz. g etc. ¶ Notandu. q vr esse dubiu circa scdaz one. qz vr q ars sit vniuersaliu obiue pro ipsa vniuersalitate. Ita q vniuersalitas p et formaliter includat i obo artis: sic visibilitas i obo visus. Et h pz p Ar. i illa parte. Exptos magis pficere videm^{9} sine expietia ratioez hntibus. Et ibi dicit: q expien^{a} est cogni^{o} singulariu. sed ars vniuersaliuz. Et subdit cam huius: q oes actus et opationes sunt circa singularia. Ex hoc format ro. illud dz formaliter includi i obo artis: rone cuius actus et gnatioes non sunt circa obm suu. qz p hoc differt ab obo expientie circa cuius obm sunt actus et gnones. s. singulare: sed vniuersalitas est ca h^{9}. q gnatioes et actus no sunt circa obz artis. qz actus et gnationes sunt circa singularia et no vniuersalia. vt dicit Ar. in lra. Medicus eniz non sanat hominem. nisi qz forte: qz vniuersali repugnat sanari. Et confirmatur. Obiectu artis vt medicatiue vl domificatiue: vel est domus fm esse in ma extra: vt singulariuz: aut domus fm esse. s. vniuersale i anima. p sufficiete diuisione: qz cu artifex dz cognoscere domu et opari fm ipsam non vr esse domus nisi fm esse i aia vel extra: sed domus non est obz domificatiue artis fm esse ex animam. qz sic act^{9} et gnones pnt esse circa rem extra. et tn non pnt esse circa obm artis. qz obm artis est vniuersale obiue. Dbz e sicut prius. q ars non est vniuersaliu obiectiue: p ipsa vniuersalitate. ¶ Nota q Ar. assignat caz. q expertus magis vr proficere q artifex. qz act^{9} et gnones sunt circa singulare. Un intelligedu q hec ppo circa. vel dicit circunstatia subiecti: i q recipiunt act^{9} et gno. Uel illius qd agitur et gnatur. Alio mo pot dicere hec ppo circa circustantiaz agetis. i. q act^{9} et gnones sunt circa singulare. i. a singulari agete et mouete. Mo si intelligitur hec ppo circa. subiectiue: sic non differt subiectu artis et expien^{e}. qz ita bn recipitur acto artis i singulari: sicut expien^{e}. et sic no dfunt: qz obiectu artis est res nata ee in pluribus: vn sanitas q e ab arte recipit ita bn in hoie: sicut sanitas q e ab expientia. Similiter ide e effect^{9} g agit ab vtroqz. s. arte et experietia: qz domus vel sanitas. sz dz sic itelligi q circa. dicit circustantia cae agetis. qz vult dicere q act^{9} et gnationes sunt circa singularia. i. pcedut a cognitioe singulari: et no a cognitione vniuersali: q mouet intellectu speculatiuu imediate. sz singulare mouet imediate intellectu practicu. vt dicit Ar. in 3° de aia. q opinio mouet intellectum practicu: non vniuersalis: sed singularis: vt opio est q debem^{9} honorare prez: et opio vniuersalis no mouet nos ad h. sz opio singularis. vt opio q talis e pr. et no vlis. vn illa cogni^{o} singularis sic mouet nos q pcedit ab expien^{a}. Et illa expien^{a} ptinet ad cogitatiuaz et ime^{te} ab hac pcedit actio corpalis vt exhibere medicina. ¶ Tuc dbz e ad p^{m} dubiu. illd formal'r iducit. etc. negat. qz no e Ar. itentio. q artifex min^{9} pficit expto. eo q act^{9} no recipiat i obiecto artis. qz ita bn recipit subiectiue sanari i obiecto artis. sic i obiecto expietie. g nihil dz icludi i obiecto artis: rone cui^{9} act^{9} no sint circa ips. qz circa obiectu artis sut act^{9} et gnones bn subiectiue. Sz Ar. itellit q hec ppo circa. iportat circustatia agetis. qz act^{9} et gnones sunt circa singul'e. i. a cognitioe singulari pcedut: qua imediati^{9} admistrat expimetu arti. ¶ Ad alid. Obiectu artis domificatiue. etc. Dbz q obiectu artis no e pcise p ee vle formaliter vel ab ipsa vlitate. qz obiectu precedit quelibz actu potetie cognoscitiue. sz ipsa vlitas n pcedit quelibz actu intellect^{9} practici. sz obiectu artis bn e res q e apta nata ee i pluribus: cui accidit ee i aia: et vle. et et accidit ee i singulari: et i idiuiduali. Et tu dicis. q domus non est obm. etc. Dbz q obz artis domificatiue e qditas dom^{9} cui accidit ee ex. et i aia. qz res d se nec e vlis nec singlaris. vt coiter dr. Et circa illa qditate dom^{9} bn sut act^{9} et gnones: vt e in sing^{ri} capiedo ea p re: q apta nata e ee i pluribus sic tractatu est. g illa vlitas no reqrit formal'r ad obz artis. qz minime ei^{9} act^{9} et gnones sunt circa ipsum.

Ad rones in op^{m}. ¶ Ad pmaz habit^{9} factiu^{9}. etc. Dom q maior va e p 2° one. qz bitus factiu^{9} no est vliuz obiue p ipsa vniuersalitate. ita q vniuersalitas vel abstractio non includitur in obo eius formaliter: sed bene est veru q est vniuersaliu. i. rei q apta nata est esse in pluribus: vel etia vniuersaliu partitiue p ipsa vniuersalitate. qz est de numero habituuz vniuersaliu. Et sic pz et ad minore. qz ars sic bene est vlium: vt tactu e. ¶ Ad alia ronem. Illa quoqz est ars. etc. verum est. qz in hoc est dfia inter actione et factioem. qz actio e operatio imanens. sed factio est opo transiens in maz extra. Tu dicis. vle non hz esse extra aiam: vez est p vlitate. sz

Marginal notes (left column): c. 4. t. 5. — Co. 25. — p poste. — t. c. 40. — 2. d aia. — t. c. 60. — c. 4. t. 5°
Marginal note (right column): T. c. 58.

p re q̃ apta nata est eẽ in plib⁹ hñ est ex: vt dcm̃ est pri⁹: vñ vle q̃ ad formã eius.s.intẽtionẽ nihil aliud est q̃ȝ itellectio: vt aliq dicũt: vel aliqd cãtũ ab itellectiõe s̾ȝ alios. Et hoc hȝ videri alibi. ¶ Ad aliã rõnẽ. Si ars eẽt vliuȝ: tũc artifex. Cõcedit̃. si eẽt vliuȝ p ipsa vlitate obiic: sed nõ est: sȝ tñ hñ est vlium q̃ ad rẽ: q̃ apta nata ẽ esse in pluribus. Et lȝ artifex hẽat cognitionẽ vleȝ. vt q̄ ois scamo⁹ educit cholerã. tñ artifex nũq̃ȝ opat̃ sine aliq̃ cognitione sing̃l. qȝ opȝ ipȝ hr̃e cognitionẽ de hac scamonea: nec domificator facit domũ si habȝ cognitioneȝ domus in vli

T.c. 58.

tñ. qȝ vle nõ mouet: sȝ singul̃e: vt pȝ 3° de aia. vñ opȝ ipsũ hr̃e cognitionẽ h⁹ dom⁹. g̃ opõ artificis non est nisi circa rẽ ex̃ singularẽ. ꝛ qȝ ista cogni° imediati⁹ pcedit ab experiẽtia. g̃ expertus magis pficit hñte artẽ siñ expien⁹. q̃uis vterq̃ȝ opet̃ circa idẽ obm: vt dcm̃ est. Qõ XVI.

¶ Actus ꝛ gñãtiones sunt circa singl̃e. ꝛc̃.

In pb°. / Sup p̊ d gnõne sup.t.c̃ⁿ 40.

Queritur circa istã ptẽ. Lȝ ista qõ pl⁹ hẽat locũ in de gnõne: vtrũ vle sit p̊ ꝛ p se gnãbile ꝛ corrup̃ˡᵉ. Arguitur p̊ p non. Nulla passio real̃ p se cõpetit enti aie. qȝ inter subm ꝛ passioneȝ dȝ eẽ pportio. vt si passio sit realis ꝛ subm: ꝛ si passio sit ens rõnis ꝛ subm sit ens rõnis: sȝ gnãˡᵉ est passio realis. vle est ens qd depẽdet ab intellu. qȝ intellectus ẽ q facit vlitatẽ in reb⁹. vt dicit cõᵗᵒʳ in pbe° de aia. ꝛ.12. metha. ꝛ gnãbile ꝛ corruptibile est passio realis. qȝ hȝ eẽ circũscripta oi opõne intellect⁹.

p° de aia cõ. 8. ꝛ 12. met. cõ.4. t.c.124.

¶ Itẽ nullũ p se gnãbile ꝛ corruptibile ẽ ppe^m. h̃ ẽ vã. ex p̊ celi. qȝ gnãˡᵉ hȝ eẽ post nõ eẽ: sȝ ppe^m hȝ semp eẽ. sȝ vle est ppe^m. qȝ vle est semp ꝛ vbiq̃ȝ. Et hec est rõ perpetui. ¶ Itẽ illd nõ est p se gnãbile ꝛ corruptibile: cuius p̊uaº nõ est in mã. qȝ p̊uatio ẽ carentia forme in subo apto nato. ex 5° metha. sȝ p̊ua° vlis nõ est in mã. alr spẽs non eẽnt ppetue. cuius opp^m vult Linco. p° poste. Verisil̃e est oẽs spẽs mũdi remanere in qualibet hora tpis. Alioqn tota vniuersitas mũdi nõ essȝ perfecta. ¶ Iteȝ illd qd ẽ p̊mo ꝛ p se gnãbile ꝛ corruptibile qdlibȝ suppo^m ei⁹ est p se generabile ꝛ corˡᵉ. ꝛ nõ p̊mo. ꝛ hec est vã p° poste. qȝ p se supponit de oi. ꝛ de oi non est in aliq̃ sic: ꝛ in aliq̃ non: nec aliquãdo sic: ꝛ aliqñ nõ. sȝ qdlibȝ suppo^m vlis non est per se gnãˡᵉ ꝛ corruˡᵉ nõ primo. qȝ capiat̃ indi^m actu exñs alicuius vlis: illud non est gnãbile. qȝ si eẽt gnãbile vel eẽt ab aptitudine vl̃ ab actu. sȝ neutro mõ est: cũ sit actu genitũ. ¶ Itẽ illud de q̃ est diffõ demr̃atio ꝛ scia nõ est gnãbile nec corruˡᵉ p se. qȝ ista sunt ppe^{ra} p̊mo post. ꝛ.7. metha. sȝ vlium est diffõ. vt vult cõmẽtator p̊mo d aia. q̄ diffões generum ꝛ spẽꝛ non sunt diffões reꝛ vlium exñtiuȝ extra animã. sed sunt diffões reꝛ pticularũ extra intellectũ: sed intellectus est q agit vlitatem in eis. ¶ Silr demonstratio est vliuȝ ꝛ scia. vt pȝ p̊mo poste. ꝛ.7. metha. ¶ Itẽ si vle eẽt gnãbile ꝛ corruˡᵉ p se: tũc actus ꝛ gnões nõ fierẽt circa pticulare tñ: qd est f̾lȝ ex pbe° metha^{ce}. ɔñ̃a pȝ. qȝ ex q̊ vlia sunt gnãbilia ꝛ corrup^{lia}. ꝛ gnõ ꝛ corrup° sunt actus. g̃ actus eẽnt circa vle. ¶ Itẽ oẽ qd p se gnãtur est p se exñs. sicut vult cõᵗᵒʳ.7. metha. vbi dicit. Manifestũ ẽ q̄ si fac̃. al̃s. fit. ex aliq̃ aliqd: nõ aliqd i alio: sȝ aliqd p se exñs. ꝛ hoc vult Ar̃. ẽt i lr̃a. sȝ vle nõ existit p se: sȝ in singularib⁹. vt vult Ar̃. 7. metha. ¶ Itẽ si vle esset gnãˡᵉ ꝛ corruˡᵉ p se: tũc mũdus eẽt p se gnãbil̃ ꝛ corru^{lis}. qd ẽ f̾lȝ. 2° celi. ɔñ̃a pbat̃. mũdus est ɔposit⁹ ex spẽb⁹ q̃ sunt icorruptibiles. ex q̊ vlia sunt corru^{lia}. ¶ Itẽ illud p se nõ est gnãbile ꝛ corruˡᵉ. qd p se nõ hȝ eẽ. qȝ gnõ terminat̃ ad eẽ p se. ꝛ iõ gnõ p se ẽ ad per se esse. sȝ vle nõ hȝ esse per se. qȝ vle hȝ eẽ p singularia. g̃ ꝛc̃. ¶ Itẽ passio que inest alicui primo inest sil̃ oib⁹ sup^{tis} ɔtentis sub illo. qd. n. est primo est p se. qd aũt est p se: ẽ d oi. de oi aũt lest cuilibet supposi

7. meta. t.c.53. p° poster. t.c.19. Cõ.8. Ubi.s̃. Cõ.26. t.c.57. 2° celi. t. cõ.p̊.

to. ex p̊mo poste. sȝ gnãbile ꝛ corruˡᵉ nõ inest sil̃ oib⁹ sup^{tis} ɔtentis sub vli. qȝ sic tunc vno gnãto idi° oia eẽnt gnãta: sed hoc nõ videm⁹: q̄ forte gnãto nõ opȝ q̄ plato sit gnãtus. ¶ Itẽ. si vle eẽt p se gnãˡᵉ ꝛ corruˡᵉ. aliqd gnãbile haberet eẽ añq̃ȝ pduceret̃ in esse p gnõnẽ. sȝ h̃ est f̾lȝ. qȝ terminus mutatiõis nõ ẽ añ mutationẽ. eo q̄ pducit̃ p mutationeȝ. ɔñ̃a pȝ. qȝ si vle gnãret̃: ab aliq̃ gnãret̃ eiusdeȝ speciei. ꝛ sic vle eẽt in eo: a q̃ gñatur añq̃ȝ gñaret̃. ¶ Itẽ. si vle eẽt gñabile ꝛ corruˡᵉ p se. tũc idẽ sil̃ esset ꝛ non essȝ. hoc est ɔ̃ p̊mã dignitatẽ. ɔñ̃a pȝ. qȝ si vle eẽt gñabile i aliquo instãti tpis hr̃et ñ eẽ. qȝ hoc itelligim⁹ p gñabile: sit g̃ illud istans. A. i q̃ nõ erit. sȝ ipm est ppe^m s̾m oẽs. ꝛ perpetuũ semp est. g̃ in illo istanti. A. sil̃ ẽ: ꝛ nõ est. ¶ Itẽ. oẽ gñabile est idẽ spẽ cum aliq̃: ex q̃ gñatur: ꝛ diuersum nuõ p° metha. sȝ vle vt hõ non est diuersus nuõ ab alio hoie: sȝ hoc oporteret cũ ab eo gñaret̃. ¶ Itẽ. qd gñatur ad generationẽ alteri⁹: nõ gñatur p se. qȝ alteꝛ ꝛ p se sunt op^{ta}. sȝ vle gñatur ad gnõnem singularis. g̃ ꝛc̃. ¶ Iteȝ. nullũ indiuisibile ẽ gñabile p°: ꝛ p se. ex 7°. metha. vbi dr̃. opȝ. n. semp diuisibile eẽ qd fit: ꝛ eẽ qdẽ h̃. ꝛ hoc. sȝ vle est idiuisibile. qȝ est forma: de qua dicit auctor sex p̊ncipioꝛ. for⁹ est cõpõi ɔtingẽs in simplici: ꝛ iuariabili ɔsistẽs eẽn⁹.

t.c.8. t.c.30 T.c.27

In oppositum

arguit̃. q̃ñcũq̃ȝ duo sũt eadem realr. q̃cũq̃ȝ passio real̃ ɔuenit vni p se ꝛ alteri. qȝ passio egredit̃ ex pprijs p̊ncipijs subi. p̊mo poste. ꝛ q̃ñcũq̃ȝ sũt eadẽ p̊n°. ꝛ p ɔñs eedẽ passiões: sȝ vle ꝛ singul̃e sunt eadẽ realr. vt ɔcedit̃ ab oib⁹: ꝛ corˡᵉ p se cõpetit singli. g̃ ꝛ vli. ¶ Itẽ. qd hȝ p se agens ẽ p se generabile ꝛ corruptibile. qȝ agẽs apd Ar̃. ẽ qd pducit reȝ de nõ eẽ ad eẽ: ꝛ hoc ẽ gñaˡᵉ. sȝ vle p se hȝ agẽs. qȝ illud hȝ p se agẽs: i cuius diffõne dicẽte qd ẽ ponit̃ agens: sȝ i diffinitiõe vliuȝ ponit̃ agẽs: sic i diffõne reꝛ naturaliuȝ. vt vult ɔ^{tor} p̊ phy. qȝ diffiniunt̃ p oia genera cãꝛ. ¶ Iteȝ. oẽ gñaˡᵉ p se abstractũ ab hoc gñaˡⁱ ꝛ illo ẽ p se gñaˡᵉ. qȝ ideȝ d seipo p̊ʳ. vt pȝ 5° meta. sȝ oẽ gñaˡᵉ p se abstractũ ab hoc ꝛ ab illo ẽ vle. g̃ vle ẽ p se gñaˡᵉ. ꝛ tȝ sill̃s p 3^{am} figurã in darapti. Minor pȝ p diffõnẽ vlis datã ab Ar̃. p̊ phier. vle ẽ qd d plib⁹ natũ est p̊dicari. sȝ gñaˡᵉ abstractũ ab hoc ꝛ ab illo natum est predicari de pluribus. g̃ ꝛc̃.

t.cõ.x. ꝛ xi. Cõ.p°. T.c.23.

In ista

qõne sic pcedã. qȝ p̊ ponã ɔ̃nẽ vnã quã pbabo rõnib⁹. 2° mouebo dubia circa ɔ̃neȝ et soluã ea. 3°. soluã rõnes p̊n^{les}. ¶ Sȝ ad itellȝ ɔ̃nis ẽ notãdũ p̊termittendo dist^{em} vlis p itentiõe ꝛ p re. qȝ ɔ̃ tñ q̃rit de vli p re. Or vle p re duplex ẽ. qdã cui⁹ supp^{ta} sũt gñaˡⁱᵃ ꝛ corruˡⁱᵃ: vt hõ ꝛ asin⁹. Aliud est vle. cui⁹ sup^{ta} ñ sũt gñaˡⁱᵃ ꝛ corˡⁱᵃ: ꝛ illd vle est itelligen⁹. ¶ Silr est nõn^m dimittendo dist^{em} m^{or} p se i modũ cãndi: ꝛ moduȝ essendi. Accipit̃ mõ p se p mõ iherendi nõ p̊uatiue: sic q̃ñ subȝ ñ est cã p̊dicati: nec eɔ̃. vt hoc est hõ. sȝ accipit̃ positiue: sic q̃ñ passio p̊ʳ d subo. vt est i 2° mõ p se. ¶ Itẽ. h̃ accipitur geni^m sic q̃ñ est gnõ alicui⁹ ex nõ ente i ens siue iã incepe rit esse p fieri: siue p gnõnẽ: ꝛ hoc siue etiã nõdũ incepit: dũmõ ɔtigat ipȝ icipe. ꝛ cã breuitatis alios modos geniti p̊termitto: q̃s ponit Ar̃. p° celi. ¶ Tunc dõȝ ad qõneȝ q̄ vle p re oba cui⁹ sup^{ta} sunt gñabilia ꝛ cor^{lia} est p se ꝛ p°: gñabile. Et hoc pbo sic. illd p°: ꝛ p se est gñabile. de q̃ demõstrat̃ gnõ ꝛ corru°. ꝛ hec est vã. qȝ p°: poste. passio p°: et p se demr̃at̃ de subo. sic risibile de hoie. sȝ d vli p° ꝛ per se demr̃atur gnõ ꝛ corru°: vt pȝ p Ar̃. p° de gnõne. vbi dicit. De gnõne ãt ꝛ corru^{ne} ꝛ de natura gñatoꝛ ꝛ corruptoruȝ vlr d oib⁹ cãs demr̃anduȝ ꝛ rõnes coꝛ determinandũ: p gnõnem ꝛ corru^{em} itell̃it passiões: p naturã gñatoꝛ subm p cãs itell̃it p̊n°. vt volũt expo^{res} ibideȝ. ille g̃ passiões vl̃ demr̃ant̃ ibidem de singli vel vli: nõ de singli: qȝ sic scia esset singl̃iuȝ ꝛ nõ vliuȝ. cui⁹ opp^m vult Ar̃. p° poste. ꝛ 7°.

T.c.12. T.c.p°. t.c.p°. t.c.19.

t.c.53. metha. et etiã demõstratio esset singularium et nõ vliũz. qð est falsum. g̃ relinquit̃ q̃ demõstrẽtur d̃ vli. g̃ vr̃ q̃ vle sit primo et p se gñal͡e et corru͡le. ¶ Itẽ oẽ qð p seipsum ẽ gñabile ẽ p se primo gñabile. Hec ẽ va. nam color p seipsum ẽ vi-
T.c.xi. sibilis: iõ p se et primo ẽ visibilis. et pz p° poste. vbi dr̃. Uſe gdẽ dico q̃ ẽ d̃ oi gdẽ et p se ẽ: et fm q̃ ipsuz: sz vle p seipm est gnãbile et corru͡le. nam illud fm seipsuz ẽ gnãbile: qð nõ ẽ gnãbile mediante aliq̃ extriseco: sz illud vle. s. cõpositũ ex mã et for° lformata 3rys est hõ. qz nõ 9t dare aliqð extrinsecũ p qð inest ei gnõ et corru. ¶ Itẽ illi inest p̊ aliqd: p cuius nãz inest oib° qb° iest. p̊ poste. sz p nãz vlis pdci inest gnõ et corru. oib° qb° iest: qz sor. nõ ẽ corruptibis nisi inquãtũ cõponit̃ ex mã et for° informata 3rys: neqz
T.c.20. brunellus: nec aliqð aliorũ. iõ dic̃ Ar. p̊ celi. Oẽ gñal͡e ex 3rio et subo q̃dã ẽ: corrũpi silr sup° quodã et ex 3rio in 3-
T.c.6. et 7. riũ queadmodũ i pmis dcm̃ ẽ fmomb°. s. i 5° phy. ¶ Itẽ illð p et p se est gñal͡e ex cuius pncipys egredit̃ gnõ et cor°.
In fine 4.c. hec ẽ va p Lincoñ. p̊° poster. vbi vult q̃ tũc aliqd est fm seipsum: et p̊°. et vlr qñ neutri aliqð supaddit̃ qð sit nõ cã aut non cãtum respectu alteri°: sz ex pncipys vlis egreditur gnõ et corru. qz in cõpo° ex materia et for° informata 3rys nihil icludit̃ gn sit cã gnõnis et cor°. et qð a pncipys proprys ei° egrediat̃. qz a materia egredit̃ tãq̃ a pn° materiali: et a for° tãq̃ a pn°. forali. vel ab eo qð ẽ rõ formal: vel finalis: et a 3rys egredit̃ corru° tãq̃ a pn°. effectiuo. qz oẽ qð corrũpit̃ a 3rio corrũpit̃. ẽt egredit̃ gnõ tãq̃ a termino a quo. qz oẽ qð gñat̃: gñat̃ a 3rio: ẽt nihil ẽ i gnõne et corru͡ne gn sit cãtũ ex cõposito ex materia et for°. vt pz. ¶ Itẽ qñ aliq̃ passio vnica iest plib° et nõ iest vni p alterũ dz eis icẽ p cãz cõez. ex pmo poste. sz cuz gñal͡e et corru͡le iest plib° sing͡ib° ẽt dñtib° spẽ: et nõ iest vni per alterũ. vt sor. nõ ẽ gñabile et corruptibile p brunellũ. nec e9. g̃ p cãz cõez iest eis: sz ista cã ẽ vle. qð pbat̃. qz i plib° repit̃. vt i sor. et i brunello: et multis alys. relinqt̃ g̃ q̃ vle sit p° gñabile et corruptibile. ¶ Itẽ oẽ gñabile p se: vł ẽ gñabile p se primo: vel per se non primo. hec est va. primo poste. et per
T.c.23. cõmentatorez. 5. met. c. de per se. vbi dicit. q̃ oẽ qð existit p se in aliq̃ vel est suba vel accñs: et vtrũqz istoz p mediũ et sine medio. sz vle ẽ gñabile per se: et non est gñabile p se non primo. ergo est gñabile per se primo. Minor pbat̃. et primo q̃ sit gñabile per se. qz est idem essentialiter cuz singulari. quod ponit̃ gñabile per se: sz non est gñabile p se non primo: qz tunc esset dare aliqd cui primo inessz: vł ergo illud est singulare: vł vle. non singulare. qz plurib° singularib° dñtibus spẽ inesse non posset: cuz singulare in plurib° non reperiat̃. sz gñabile i pluribus reperitur. vt in sor. et brunello. relıqt̃ g̃ q̃ vle sit cui primo inest. et sic vle p̊ et p se est gñabile et corruptibile. ¶ Item illð p̊ et p se est gñabile et corruptibile: cuz q̃ gñabile et corruptibile est 9uertibile. qz passio 9uertibilis ẽ cum subo. sz generabile et corruptibile cõuertibile ẽ cũ vli. qz si est 9positũ ex materia et for°. tũc est gñabile. et e9. ¶ Itẽ illð qð ppetuat̃ p successionẽ indiuiduoz vr̃ cẽ gñabile et corruptibile p se. qz nullũ ingñabile et incorruptibile vr̃ perpetuari ex successiõe idiuiduoz: vt corpus celeste et intelligentie. sz vle est hõ. qz dicit Ar. in p̊° metha°. Destructis pri-
Cõ.34. mis impoẽ est aliqd eoz remanere. et cõmentator z°. de aia dic̃. Sollicitudo diuina cũ nõ potuit facere ipz pmanere fm iduiduũ. miserta est ei° i dãdo ei v̄tutẽ generatiuã q̃ põt pmanere i spẽ: p v̄tutẽ itelligit v̄tutẽ gñatiuã. ¶ Itẽ si vlia per se nõ essent gñabilia et corruptibilia vt aly opinant̃: seqt̃ q̃ opp° p se abstraheret̃ a suo opp°. sz h̃ est fłm. qz ois abstractio vlis a pti° ẽ p silitu° aliq̃ reptã in sing͡ib°. 9stat aũt q̃ in vno oppositoz nõ est silitudo alteri°. 9ña pz. qz ingñabile et gñabile sunt oppo°. et ingenerabile abstrahitur a gñabili. g̃ et̃.

Notandum q̃ circa istã qõnẽ sunt diffi°. qz dictũ est q̃ vle p̊: et p se ẽ gñabile. Cõtra. nullũ poẽ cẽ et nõ esse: hz neciuz cẽ ab alio. nisi mot°:
Cõ. 41. et hoc vult cõ°. iz. metha. illo cõ°. Ioan. aũt grãmaticus mouet magnã et difficilẽ qõnẽ pypa°. sz vle de se poẽ est esse et nõ esse. cũ sit gñabile et corruptibile et nõ ẽ motus. g̃ nõ hz neciuz cẽ et ppe° ab alio. ¶ Tũc alið ẽ dub°. qz dictũ est q̃ vle est gñabile. Tũc dub° ẽ. vtrũ gñabile sit ab aptitudie vel ab actu. ¶ Alið dub° est i q̃ mõ dði p se vle p̊° et p se sit generabile et corruptibile. ¶ 4° dub°. vr̃ q̃ nullo mõ vle sit p se gñabile et corru͡le. qz illud qð solũ hz esse potentiale ex̃ aiaz nõ est generabile et corruptibile p se. qz gnõ et corru. sũt passiões ent actu existent ex̃ aiaz: qz possunt esse: aia nõ existente i eius opõne. sz vle solũ hz
Cõ. 27. cẽ potentiale ex̃ aiaz: vt pz p 9°. iz. metha. q̃ vle ex̃ aiaz
T.c.53. nõ est nisi po°. Istð pbat̃ auct°. p̊° est Ar. 7. metha. vbi dic̃. Qrñ vo suba altera: et qð sit totũ et rõ. Dico aũt qz hoc gdẽ sic est suba. et̃. Tũc paz post dic̃. nõ. n. fit domũ esse: sz q̃ huic domui. vez sine corruptiõe et gnõne sunt et non
T.c.28 sũt: ostsuz est. n. qz nullus h̃ gnãt nec fac̃ h̃. ¶ Itẽ dic̃ Ar. 7° h°. i illo. c. eoz aũt q̃ fiũt. vtrũ g̃ ẽ q̃daz spera pter has: aut domus pter latera: aut nũq̃ facta est. si sic erat h̃ aliqd. sed qz tale significat. hoc aũt determinatũ nõ est. sz facit et gnãt ex hoc tale qð et qñ gnãtũ est ex hoc tal. h̃ aũt ẽ oẽ h̃. callias ãt et sor. ẽ queadmodũ spa enea h̃: hõ vo et aial queadmo° spa enea totalr. ¶ Itẽ 9tor dic̃. q̃ aial et h̃ vle ẽ sic spa vlis nec gnãt nec gnãtur. ¶ Itẽ 9tor dic̃. iz. met.
Cõ.27. pn° vle nõ existit ex̃ aiaz. sz idiuidualis h̃. h̃. n. idiuiduũ ab alio idiuiduo gnãtur. hõ. n. vle nõ gnãt̃ ab hoie vli. Et gbusdã v̄bis iterpositis subdit. dr̃ vlr q̃ hõ gnãt hoiem: sz nullũ vle gnãt aut gñat̃. sz sor. plonem. Et te tuus pr̃. et h̃. h. ab hoc. h. q̃uis dicat̃ q̃. h. simplr gnãt. h. simplr. Ecce q̃ plane vult Ar. et 9tor q̃ vle non gñat̃. ¶ Itẽ auctor 6. pncipioz soluẽs quõ vlia sint a nã. dicit. Nã igit̃ ocante opat̃ i his q̃ gnãndo singlre gnãt et vle. vr̃ q̃ vle p se nõ generet̃.

Ad pmã difficultatẽ vel dub° dðz ẽ cũ dr̃. Nullũ ex se possibile cẽ. et̃. vez ẽ nõ hz esse necessariũ ab alio realr dñte ab eo. hñ tñ põt hr̃e neciuz cẽ ab eo quod est idem realiter cũ eo. Tu dicis. vle d̃ se possibile ẽ cẽ et non esse. vez est. et ideo nõ hz esse necessariuz perpetuum nisi ab indiuiduis que sunt realr eadem cuz vli vt cõiter dr̃. Alr potest dici. nullum ex se possibile et̃. Dðm q̃ vez est nullũ ex se possibile esse et non esse fm se totũ hz esse necessariũ ab alio. tamẽ aliqð ex se possibile esse et non esse successiue habet cẽ necessarium ab alio: vt motus: vt dicit cõmentator ibidẽ. sic vo est de vniuersali: q̃ habet esse successiuuz ex successione indiuiduorum. ¶ Ad z° dubium dðm. q̃ vle est per se generabile et corruptibile accipiendo pro aptitudine et actu: q̃ ipsuz sit generabile p se. Rõnes pme hñ hoc ostdũt. sed qð sit generabile et corruptibile q̃ ad actũ. pbo sic. Illud est cor͡le fz actũ qð hz in se pn° actual̃ corruptiõis. qz posito pn°. suf° corru͡e ponitur pncipiatũ. sz vle 9po° ex mã et for° iformata 3rys ẽ hõ. qz 3rietas est pn° sufficiens corruptionis. vt
T.c.50. pz ex p̊ de gnõne. ¶ Itẽ sic se hz 9po° h̃ ex mã et for° iformata 3rys ad hãc gnõnẽ et corruptionẽ. ita se hz 9po° ex mã et for° ifor° 3rys in vli ad gnõnẽ et corru° simplr. sed sic se hz cõpo° hoc singulare. ex mã et for° infor° 3rys ad hanc gnõnem et corruptionẽ. q̃ ẽ p se gnãbile et cor͡le q̃tũ ad actum h° gnõnis et corruptiõis. vt oẽs cõcedunt. ergo sic se habebit cõpo° ex materia et for° i vli q̃ erit p se gñabile et corru͡le q̃tuz ad actualez gnõnem. Sz est itellıgdũ q̃ vle non est gnã͡le et cor͡le actualr. gnõne et cor° seorsuz et diuisim sũpta: sz gnõne et corru° singulariũ. qz cẽ nõ habet

pter singularia. ꝛ iō gnāri ꝛ corrūpi nō ē pꝑter singularia. sꝫ sic eē habꝫ in singularib⁹: habet ēt corrūpi i singularib⁹.
¶ Ad aliud dubium dōm. ꝙ vl'e est gnā^le ꝛ corruptibile p se secundo modo dōi p se. qꝛ tunc ē 2⁹ modus dōi p se: qn̄ pdicatū egredit̄ ex q̄ditate subi p se: vt vlt Lincon̄. p poste. sꝫ eē gnābile ꝛ corruptibile egredit̄ p se a q̄ditate subi. s. a cōposito ex mā ꝛ for^a iformata ꝫrys. g̊ ē in 2⁹ mō dōi p se. ¶ Ad aliud. Illō qō solū hꝫ eē potentiale. ꝛc. cō cedit̄. Tu dicis. vl'e solū. ꝛc. Dōm ꝙ vl'e pōt itelli dupl'r. Uno mō p eē reali extra aiaꝫ: qō eē hꝫ subiue in suis sup positis. Et p isto eē vl'e actu hꝫ eē extra aiam: ꝛ est gnā^le ꝛ corru^le. Alio mō pōt accipi vl'e p eē intentionali. quod subiue ē in anima causatiue ex aiaꝫ: ꝛ illud solum non ha bet esse potentiale extra animam: ꝛ tale nō ē gnābile ꝛ corruptibile p̊ ꝛ p se cū sit accn̄s. ¶ Ad auctoritatē respō deo. p̄notādo ꝙ duplex erat opio ō vl'i. Platonici posue rūt vl'ia sꝫ eē existētie sepata a singularib⁹ pp duas cās: q̄ꝝ p⁹ est. Si vl'ia nō eēnt sepata a sing^bus: nō eēt scia. h̄ ē fl'm. vt de se pꝫ. ꝯn̄a pbat̄. qꝛ scia ē vl'iuꝫ. oē vō qō existit in singularib⁹ ē singulare ꝛ non vl'e. Contra istos loquit̄ Ar. 7°. h⁹. illo ca°. Utrū aūt idē ē aut alteꝝ. ꝛc. vbi dicit. Si eēnt sepata vl'ia nihil pdessent ad sciam. imo magis scia non eēt. Alia vō coꝝ cā. qꝛ si vl'ia nō eēnt sepata non eēt gnō. h̄ ē fl'm. ꝯn̄a pbat̄. Qꝛ oē qō gnātur: gnātur a si bi sili in spē. illō sil'e in spē ē vl'e p se exn̄s sepatuꝫ. Ista 2ª cā ponēdi vl'ia sepata fuit gnō. Cōtra h̄ logt̄ Ar. illo ca°. Eoꝝ aūt q̄ fiūt. vbi cōmētator dicit. itēdit in h̄ ca° decla rare ꝙ for^e platonis nihil psunt ad gnōnē. qm̄ cū destru xerit eas nō pdesse i scia. si ꝯcesserim⁹ eas eē. vlt ēt i h̄. c. destruere eas nō pdesse i gnōne. ¶ Alia erat opio pipa^t. q̄ꝝ princeps fuit Ar. ꝙ vl'ia subiue eēnt in sing^bus abstra cta tn̄ sm̄ intell'm itelligentē ea nō intell'ndo singularia.
¶ Tūc nōn^m vlteri⁹. ꝙ ad opionē platonicoꝝ ponētiuꝫ vl'ia sepata esse a singularib⁹ circa p̄n^m gnōnis seq̄batur nihil gnāri nisi sepatū a mā. qꝛ gnāns ꝛ genitū debēt esse eadē spē diuersa nuō. cū g̊ gnāns ē abstractū a mā. ꝛ geni tum est abstractū a mā. Contra quos logt̄ Ar. i q̄dā au ctoritate p̄allegata. Utrū igit̄ ē q̄dā spera: ꝛ i alis aucta te. qm̄ vō suba. vbi dic̄. Nō. n. fit domui eē abstractum a mā. vt platonici posuerūt: sꝫ ꝙ huic domui eē sit ꝯceptū cū mā. ¶ Et ad istā intentionē dicit cō^tor ꝙ aial ꝛ homo vl'is sepatus sm̄ eē existie a sing^bus neqꝫ gnāt: neqꝫ gnāt̄. pꝫ g̊ ex oib⁹ his ꝙ nō ē intētio Ar. vl'e non eē gnā^le: neqꝫ corruptibile. Sꝫ ꝙ vl'e nō gnātur seorsuꝫ existēs a singu larib⁹: vt platōici posuerūt. p hoc pꝫ solō ad auc^tor diligē

Tūc ridē^m ē ad rōnes p̄n^{is}. Ad p^{am} (ter ispicieti. cū dr̄ nulla passio real. ꝛc. ꝯcedit̄. Dicis. ꝙ eē gnā bile. ꝛc. Dōm ꝙ eē gnābile: est passio gnābilis real: vt hic loqmur de esse gnā^li. Sed tn̄ vl'e pro re obiecta nō eē aie: sꝫ real. ꝛ sic nō gnātur p̊ ꝛ p se. qꝛ nō hꝫ eē simpl'r. sꝫ bn̄ ge nerat̄ inten° sm̄ q̄d. sic accn̄s. vt pꝫ. 7. h⁹. g̊ ratio non ꝯ^{lit}.
¶ Ad aliā. nullū ex se gnābil'. ꝛc. Dōm ꝙ aliqd pōt eē ge nerabile ꝛ corru^le ex se dupl'r. Uno mō sm̄ se totum ꝛ sil' sic sor. vel plato. Alio mō dr̄ aliqd eē gnā^le sꝫ se totuꝫ suc cessiue. vt motus ꝛ tps. Mō dōm ꝙ nullū ex se gnābile ꝛ corru^le sm̄ se totū sil' ē ppetuū. tn̄ eē gnābile ꝛ cor^le sm̄ se totū successiue pōt eē ppe^m. vt pꝫ de motu ꝛ tpe. Tu di cis. ꝙ vl'e ꝛc. Dōm ꝙ vl'e nō ē ppe^m oino sm̄ oēs ptes: sed ē gnābile ꝛ corruptibile sm̄ totū ꝛ ptes successiue. Et cū dr̄ gnābile hꝫ non eē. Dōm ꝙ verum ē si sꝫ totū sil' ē gnā bile sm̄ se totū sil' hꝫ nō eē. Et cū dr̄ ppe^m semp hꝫ eē. Dōꝫ ꝙ veꝝ est si sit ppe^m sm̄ se totū sil' hꝫ eē. Si successiue est ppetuum. tūc successiue hꝫ eē. Et qn̄ dr̄ vlteri⁹ idē nō pōt aliqn̄ nō eē: ꝛ semp eē. Dōm ꝙ veꝝ ē sm̄ se totū sil'. tamē successiue bn̄ pōt aliquādo non eē quo ad partes: ꝛ semp eē successiue quo ad alias partes. ¶ Ad aliā rōnē. illō nō ē p se gnābile ꝛ cor^le. cuius p̄uatio nō ē in mā. Dōm ꝙ ve ruꝫ ē quantū ad eē gnābile: non tn̄ quantū ad eē corru^le. qꝛ gnābile hꝫ eē post non esse. Et iō requirit priuationeꝫ in materia. Tu dicis. priuatio forme vl'is non ē in mate ria. Dōꝫ ꝙ forma vl'is dupl'r pōt ꝯsiderari. Uno mō q̄ꝫtū ad supposita for^e vl'is iquantuꝫ corruptibile. Alio modo quantum ad supposita for^e vl'is inquātū gnā^le. ꝛ ista sup posita differunt. qꝛ supposita for^e vl'is inquantum gnā^lia in potētia sunt. supposita vō for^e vniuersalis iquātū cor ruptibilis sunt in actu. Tunc dōꝫ. ꝙ priuatio for^e vl'is n̄ est in materia quantū ad supposita forme vl'is inquantū corruptibilis est. sꝫ inquantū gnābilis est. Et quando dr̄. ꝙ forma vl'is semp habꝫ esse: veruꝫ est quo ad supposita cor^lia. tn̄ quo ad supposita eius gnābilia non semp habet eē actu: sꝫ semp in po^a. ¶ Rogo quēcūqꝫ vidēteꝫ solōnē istam vt cogitet. scio. n. magnos ꝛ solennes doctores pp istam rōneꝫ ꝛ q̄situm ponere ꝯtrū huius opionis. ¶ Ad aliam rōnem. Illud qō est p̊ ꝛ p se gnābile ꝛ corruptibi le illius qōlibꝫ suppositū est gnābile ꝛ corru^le p se nō pri mo. Sed qōlibꝫ suppositum vl'is. ꝛc. nego. Ad pbōnem capiat̄ aliqō idiuiduuꝫ actu exn̄s illud nō est gnābile ab aptitudine neqꝫ ab actu. Dōm ꝙ veꝝ est ꝙ suppositū for me vl'is inquantum corruptibile est. sic nō est gnābile. sꝫ suppositū for^e vl'is inquantuꝫ gnābile est. ꝛ iō veꝝ est di cere aliqō suppo^m actu exn̄s esse corruptibile ab aptitu dine. ꝛ non ab actu: sꝫ suppo^m for^e gnābilis est gnābile et aptitudine ꝛ ab actu. ¶ Ad aliaꝫ. Illō ō quo est diffō. ꝛc. nego maioreꝫ. qꝛ de gnābilibus ꝛ corruptibilibus ē scia: vt pꝫ p̊ ō gnōne. Et si l'is est diffō coꝝ: ꝛ dēm̄ratio. qꝛ hec ē optia dem̄ratio. Oē cōpo^m ex mā ꝛ for^a informata ꝫrys est gnābile ꝛ corruptibile. sꝫ gnā^le ꝛ corru^le capiendo pro subo generationis ꝛ corruptionis ē ꝯpo^m ex mā ꝛ forma iformata ꝫrys. g̊ ꝛc. Ad probationem maioris: cuius est scia ꝛ dem̄ratio illō ipol'e est al'r se h̄re. Dōm ꝙ veꝝ est p se vl' p successionem indiuiduoꝝ. Mō dōm ꝙ illud ō q̊ est scia diffō ꝛ dem̄ratio impol'e est al'r se h̄re p successio neꝫ indiuiduoꝝ ꝛ nō p se: ꝛ sic non valꝫ. ¶ Ad aliā. si vl'e essꝫ gnā^le. tūc actus ꝛ opationes. ꝛc. Dōm ꝙ vl'e esse gnā bile ꝛ cor^le pōt intelligi dupl'r. Uno modo gnātiōe ꝛ cor ruptione disticta a singulari. Et isto mō: ipol'e est vl'e esse gnābile ꝛ corruptibile. qꝛ esse non habꝫ distinctū a singu lari. Iō nec gnātionem distinctam. Alio modo pōt intel ligi vl'e esse gnābile ꝛ corruptibile gnātione ꝛ corruptio ne particularium. Et isto modo veꝝ est vl'e esse gnābile ꝛ corruptibile. Tūc dicendū. ꝙ si vniuersale eēt gnābile ꝛ corruptibile gnōne ꝛ corruptione distincta a particula ribus: actus ꝛ opationes nō fierent circa singularia. Sꝫ si est gnābile ꝛ corruptibile gnātione ꝛ corruptione sin gularium non oportet. Et tu dicis. g̊ non erunt gnābilia ꝛ corruptibilia: nisi p accidēs. ex quo non gnāntur nisi p singularia. illud non valꝫ. qꝛ color non est visibilis nisi i isto ꝛ illo colore particulari: tamen color sm̄ se ꝛ p̊io est visibilis. Sic dōꝫ ꝙ vl'e est gnābile sꝫ se ꝛ primo: tamen in isto ꝛ i illo singulari: nō ꝙ p singularia. Ita ꝙ sint cau sa gnōnis vl'is. sꝫ qꝛ non inueniuntur vl'ia extra singula ria. ¶ Ad aliam rōneꝫ cum dr̄. Omne qō gnātur p se est per se exn̄s. Dōm ꝙ p se pōt accipi dupl'r. Uno modo sꝫ ꝙ ly p se. dicit modum essendi vel existendi: ꝛ sic maior habꝫ v'itateꝫ. Alio modo potest accipi per se sm̄ qō dicit modum iherendi. s. inesse alicui sm̄ suam naturā: vt hō est risibilis. Et isto mō maior non habet veritatem. nec isto modo intellexerunt aristo. ꝛ cōmentator. Tu dicis. vl'e per se non existit. ꝯceditur. ꝛ iō p se nō est gnābile: sic aliqd p se exn̄s. tn̄ bn̄ est gnābile ꝛ corru^le p suam nāz: si

T. c. 20.
5. meta t. c. 22.
T. c. 27
T. c. ⁊

cat equus bñ ē hynibil' p sui nāz: tñ ñ sic aligd p se exñs. ℂ Ad aliā rōnē: si vl'e eēt gnābile. tunc mundus ꝛc̄. Dōz ꝙ ñ seqꝫ. Ad pbationē. Cōpositū ex ptib⁹ gnābilib⁹. ꝛc̄. Dōz ꝙ verū est si oēs ptes sint gnābiles ꝛ corruptibiles. Si vō nō oēs nō opꝫ: ꝛ sic est i pposito. nā mundus cōponiꝫ ex qnta eēn⁹. ꝛ ex istis spēbus. Nō qnta eēn⁹ est igenerabil' ꝛ icorruptibilis. Et iō mundus est ingnābil' ꝛ incorruptibil'. ℂ Sꝫ dices. ḡ seqꝫ ꝙ mūdus est corruptibilis rōne istaꝝ spēꝝ. Dōm ꝙ nec̄ūz est. sꝫ ppetuaꝫ ex successiōe indiuiduoꝝ: ꝛ hoc vult Arꝫ. ꝑ methau. vbi dīc sic.

Ca.4

Sēp q̄cūqꝫ ps ipsi⁹ gnātur extruso i supiori loco calido dcorsūz ferꝫ. Alia āt i pte sil' sursū ferꝫ exalato igne. ꝛ sic ꝯtinue hoc gdē pseuerat aere plenū exñs. hoc aūt igne: ꝛ semp aliō ꝛ aliō fit vnūqōqꝫ ipsoꝝ. ℂ Ad aliā rōnez. Illud nō est p se gnā^le ꝛ corru^le: qō p se nō hꝫ eē. veꝝ ē si nullo mō p se hꝫ eē. Tu dicis. vl'e ex se nō hꝫ esse. Dōz ꝙ verū est ꝑm esse exñtie. qꝛ nō existit ex singulis. sꝫ tñ hꝫ eē p se ꝑm essentiā. qꝛ hꝫ essentiā distinctā. ꝛ isto mō vl'e est generabile ꝛ corruptibile p se. i. p sui essentiā. ℂ Ad aliam rōnez. passio q̄ inest alicui. ꝯcediꝫ. ℂ Tu dicis. gnābile ꝛ corruptibile. ꝛc̄. nego. accipiendo gnābile ex aptitudine ad gnōnez. ℂ Ad pbatiōez. vnico īdiduo gnāto oīa eēnt gnāta. Dōz ꝙ seqꝫ ꝑm aptitudinez: nō ꝑm actū. Iō si itelligaꝫ de gnā^li q̄tū ad actū: oꝫ rñdere ad maiorez. Qñ dꝫ passio q̄ iest alicui. ꝛc̄. Dōm ꝙ dupl'r est passio. q̄dā est passio q̄ sufficiēter egrediꝫ ex ppꝛys ꝑncipys subi q̄ꝫ^m ad ei⁹ actualitatez vt nigredo in corуо: ꝛ albedo in cigno. Alia est passio q̄ sufficiēter egrediꝫ ex ppꝛys ꝑncipys q̄tū ad aptitudinē. nō tñ q̄tū ad actū: sed īdiget aliq̄ extrinseco educēte ipꝫ de po^a ad actū. vt hoc ē risibile q̄tuz ad aptitudinē sufficient ex ppꝛys ꝑncipys subi. tñ q̄ꝫ^m ad actū ñ ē sufficiēꝫ. imo īdigꝫ aliq̄ extriseco. Tūc ad maiorē. Passio q̄ iest. ꝛc̄. Dōz ꝙ veꝝ ē q̄tū ad passiōez q̄ sufficiēter ex ppꝛys ꝑncipys subi egrediꝫ: ꝛ ñ īdiget aliq̄ extriseco. Ad minorē. gnā^le nō. ꝛc̄. Dōm ꝙ veꝝ est. qꝛ īdiget aliq̄ extriseco. s. agēte. iō rō illa nō valꝫ. ℂ Tunc dubiū ē de corruptibili. qꝛ illō nō īdiget aliq̄ corrūpēte extriseco: sꝫ hꝫ i se ꝑn^m corruptiōis. vt vult cō^tor ꝑ celi.

Cō.20.

Et iō vꝫ ꝙ essent oīa corrupta. Dōm ꝙ lꝫ corruptibile hēat in se ꝑn^m actualis corruptiōis: tñ ꝑn^m corruptiōis actual' ñ eodē mō ē dispositū i oībus corruptibilibus. Iō nō opꝫ oīa acta sil' corrūpi. ℂ Ad aliam. si vl'e eēt gnābile idez sil' eēt: ꝛ non esset. Dōm ꝙ sil' eē ꝛ nō eē pōt itelligi dupl'r. vno mō ꝑꝫ idē. ꝛ sic est icōueniēs. Alio mō ꝑm diuersa: ꝛ sic nō ē icōueniēs idē sil' eē ꝛ nō esse. ꝛ sic est i pposito. qꝛ vl'e inquātuz pōiꝫ gnābile hꝫ nō eē: vt q̄tū ad sup^ra i po^a. Ex alia pte inq̄tū poniꝫ ppetuū sic hꝫ eē q̄tū ad supposita i actu. mō nullū ē inconueniēs vl'e sil' eē ꝛ nō eē q̄tū ad sup^ra i actu ꝛ i po^a. ℂ Ad aliā. Si vl'e essꝫ gnābile: tūc aligd hrēt eē anq̄ꝫ pduceret. Dōz ꝙ ñ se^r. Ad pbōnē. si eēt gnā^le eēt gnā^le ab aliq̄ sili i specie. Dōz ꝙ veꝝ ē. Et qñ vlteri⁹ dꝫ. i illo a quo gnāreꝫ eēt vl'is nā. Dōz ꝙ nō ē veꝝ inq̄tū ē gnā^le. qꝛ generā^le nō dꝫ per po^am exñtē i eo. Cōstat aūt ꝙ in illo qō ē actu nulla ē po^a ad gnōnē: sꝫ i vl'i a q̄ gnātur: hñ eēt natura vl'is: inquātū corruptibilis. ꝛ sic nō seqꝫ ꝙ aligd esset anq̄ꝫ gnāreꝫ. ℂ Ad aliā rōnē. Oē gnābile ē idē spē cum alio ꝛc̄. Dōm ꝙ verū est de gnābili per se exñte: vt sor. ꝛ plato. de gnābili vō quod ē ꝑm sui nām gnābile nō opꝫ. sic est in pposito de vl'i. vt declaratū est pus. ℂ Al'r pōt dici ad rōnē ꝯce^do maiorē. Ad minorē. vl'e non ē idez. ꝛc̄. Dōm ꝙ vl'e dupl'r potest ꝯsiderari. vno mō ꝑꝫ ꝙ abstractū ē a sing^ibus. Et isto modo non est diuersum a singularibus numero. Alio modo pōt cōsiderari inquantum in vno indiuiduo est: ꝛ in ipso generaꝫ. ꝛ isto mō est idē spē cum alio indiuiduo in spē: ꝛ diuersum in numero. Ideo ratio non ꝯ^dit. ℂ Ad aliam. Illud quod generatur ad generationē alterius. Dōm ꝙ aliquid pōt gnāri ad gnōnez alterius dupl'r. Uno modo aligd dꝫ gnāri ad gnōnē alterius real'r differenter ab eo: vt accñs gnātur ad gnōnem subiecti: ꝛ de isto maior est vā. Alio modo aliquid diciꝫ gnāri ad gnōnem alterius: cum quo ē idem essentialiter. ꝛ de isto maior non est vera: ꝛ sic est in proposito: Qꝛ vl'e gnātur ad gnātionē singularium: que eadē realiter sunt vl'i: ideo rō illa nō valet. Nā p istam rōnē probarez ꝙ color non essꝫ primo ꝛ p se visibilis. Qꝛ illud qō est visibile ad visionē alterius non est primo visibile. sed color ē visibilis ad visionez illius: ꝛ istius. quare. ꝛc̄. Ista rō soluꝫ sicut precedens ℂ Ad aliā. nullū indiuisibile est gnābile primo ꝛ per se. Dōm ꝙ aligd pōt esse indiuisibile: vel dici indiuisibile dupl'r. Uno mō p priuationem omnis diuisionis in mām ꝛ formā. Alio mō pōt dici esse indiuisibile p priuationē nāe vl'is ꝛ ꝑncipioꝝ indiuiduantiuz. Tunc dōm ad maiorē. nulluz idiuisibile. ꝛc̄. verum est p priuationem diuisionis predicte iuxta dictuz Arꝫ. ꝑ phy.

T.c.64

qꝛ mani^m ex dictis ē: qm̄ qō fit semp cōpositū ē. indiuisibile tamē per priuationē diuisionis secūdo modo dicte bene est generabile ꝛ corruptibile. Ad minorē cum dicitur vl'e est indiuisibile. veꝝ est. 2° modo diuisionis: bene tamen diuisibile est ꝑmo modo: qꝛ cōpositū ex materia ꝛ forma est sicut singulare. ℂ Notandū. ꝙ lꝫ hec dcā sint disputatiue: ꝛ ꝑm principia Arꝫ. ꝛ cōmentatoris. tamen firmiter ꝑm fidem ꝛ veritatem rñdendum: mūduꝫ non esse perpetuū: nec p ꝯñs generatiōnē singularium ꝛ vl'ium: ꝛ de hoc non opꝫ plus insistere. qꝛ dicit Albert⁹ ꝑ de generatione. Quid mihi de dei miraculis cuꝫ ō nā loquamur. q. d. nihil. sic ego dicam: quid mihi de virtute ꝛ potentia: dei qui ex nihilo aliquid pōt facere: ꝛ aliquid i nihil conuertere: cum de vl'itate: imo cum de generabilitate ꝛ corruptibilitate vl'ium loquar. credo melius eē q̄ ad salutez animaꝝ nostraꝝ assentire. ꝛ simpl'r credere q̄ꝫ rōnibus sophisticis eam probare: ꝛ rōnes ex sensibus electas debiliter ꝛ minus euidenter annotare. ꝯsidera i ista qōne. qꝛ oīa hic dicta de ista qōne ex ordinatiōe cuiusdā magistri recepi: qui in hoc multum subtiliter ordinauit. Et sic ad illud. Qō XVII.

ℂ Primum ergo conueniens. ꝛc̄.

In pbe°

Quia hic Arꝫ. comparat sciās speculatiuas ad practicas. Ideo q̄ratur hic. licꝫ spectet ad moralē scientiam: vt ad 6^m ethi. tamē hic ēt hꝫ locum. Utrūꝫ habitus speculatiui sint honorabiliores practicis. Arguitur ꝙ non. Qꝛ illi habitus sunt honorabiliores per quos aliquis potest esse benefactiuus alys. ꝛ hec ē vera ex diffinitione honoris posita ab Aristotile. primo rethorice. Honor est operationis benefactiue signum. sed per habitus practicos homo est benefactiuus alys. qꝛ per practicos habitus: vt per habitum prudentie potest aliquis benefacere alys in negocys politicis: vt in concionādo exclamando ꝛ disceptando. ℂ Similiter per habitus mecanichos. vt per agriculturam aliquis potest benefacere quo ad necessitatem humane vite: vt q̄ ad victuꝫ: ꝛ sic de alys. ℂ Sil'r per sciam medicine aliquis pōt benefacere quo ad sanitatē corporis necessariā vite humane: sꝫ per habitus speculatiuos aliquis non potest benefacere alys: vt per speculationes abstractoꝝ ꝑncipioꝝ ꝛ corporū cele^m. ℂ Itē illi habit⁹ sunt honorabiliores q̄ sūt nec̄ꝫ magis ad cōplementū hoīum. qꝛ cōplementū hoīum: vt felicitas humana est optimū ꝛ vltimus finis hoīuꝫ: ꝛ ꝑm exigentiā illius hꝫ iudiciuꝫ de oībus alys bonis ordina

c.8.9.r. tis in felicitatẽ:ꝛ ƒm exigentiã finis opꝫ cetera modera/
io. ri:ꝛ felicitas eſt finis hoīs.ex p̊ ꝛ.4.ethi. ſed habitus pra
Ca.7. ctici ſunt h̕ꝫ.qꝛ neceſſarij ſunt ad cõplementũ hoīꝫ:ꝛ nõ
Cõ.i4. cognitio veritatis:vt vult cõmentatoꝛ z° h°.vbi dicit. ꝙ
cõplementũ vltimũ hoīꝫ non fit niſi ꝑ congregationeꝫ
ꝛ cõmunicationẽ: ſed cõicatio nõ eſt niſi ꝑ bonitatẽ vtu
tis moral:ꝛ non eſt neceſſariũ ſcire veritatẽ ad h̕. ¶ Itẽ
illi habitus ſunt honorabilioꝛes q non prohibent acqui/
ſitionẽ alioꝝ habituũ:q̃ʒ illi q prohibent acqſitionẽ alio
rum habituũ:ſed habitus practici nõ ꝓhibent acqſitio/
nẽ alioꝝ habituũ:vt ſpeculatiuoꝝ:ſed habitus ſpecula/
tiui impediunt acqſitionẽ habituũ practicoꝝ:vt vult cõ/
mẽtatoꝛ i prologo.z.phy. vbi dicit.q p̊ addiſcit leges nõ ꝓ/
hibetur a phia.i.a ſpeculatiua ſcia. ſed q p̊ addiſcit phiam:
non põt poſtea addiſcere leges:ꝛ hoc hꝫ auctoritate ſuorũ
ɔtemporaneoꝝ.Mõ leges ſunt habitus practici.q̃re ꝛc̃.
¶ Itẽ illi habitus ſunt honorabilioꝛes: ƒm quos h̕r cer/
tioꝛ fides.vt pꝫ ꝑ cõmentatorẽ i ꝓlogo.io.phy.vbi dicit.
Fides.n.vulgi eſt fortioꝛ fide phoꝝ: ſed fides vulgi h̕r ꝑ
habitum practicũ: ꝛ fides phoꝝ per habitũ ſpeculatiuũ:

Oppoſitũ vult Ar.in lr̃a.d.pluribꝰ autẽ repertis artibus.ꝛ alijs qdẽ ad neceſſaria: alijs vero ad itroductionẽ.i.eruditionẽ exiſtibus ſemꝑ tales illis ſapientioꝛes eẽ arbitrandũ eſt:ꝑꝑ id ꝙ ſcie illorum ad vſum non ſunt.Et ita vult ꝙ habitus ſpeculatiui ſint honorabilioꝛes practicis.

Notandum de iſta q̃one ꝙ ſunt varie opi.Una eſt ꝙ habitꝰ practici aliq vt pruden
tie ſunt ſimplr̃ honorabilioꝛes ſpeculatiuis habitibꝰ. Et
hoc probant.¶ Ille habitus q eſt ad cõplementũ hoīꝫ
eſt honorabilioꝛ illo q non eſt ad cõplementũ hoīum.Et
hoc pꝫ ex dictis.ſed habitus practici vt prudentie ſũt ne
Cõ.i4. ceſſarij ad cõplemẽtũ hoīs.vt pꝫ ꝑ cõmentatorẽ z° h°. ꝙ
cõplementũ hoīs nõ eſt niſi ꝑ cõicationẽ.ſed cõicatio nõ
eſt niſi ꝑ bonitatẽ virtutis moralis:ꝛ illa virtus non ha/
Ca°.vi° betur ſine prudentia.vt pꝫ 6° ethi.ꝛ.7.pollitice.ſꝫ habitꝰ
ſpeculatiui non ſunt neceſſarij ad cõplementum hoīs:vt
ipſe dicit ibidem. ¶ Itẽ ille habitꝰ ẽ honorabilioꝛ alijs
quẽ inſeꝑabiliter ſeqt̃:: bonitas hoīs:ꝛ cuꝫ quo non põt
Ca.8. ſtare malicia hoīs:ꝛ hec ẽ vera.ex 4.°ethi.vbi dr̃.ꝙ ſolus
bonus honorandus eſt:cum honoꝛ ſit premium virtutis
ꝛ bonitatis:ſed hic eſt habitus prudentie.qꝛ habitus pru
dentie ɔſequitur bonitas hoīs inſeparabiliter:ꝛ non põt
ca.vl.6. cũ eo ſtare malicia hominis:qꝛ dicitur ꝙ prudentie vir/
ethy. tus moralis coniugata eſt:et dicitur ibi ꝙ impoſſe eſt pru
dentẽ non eſſe bonũ.qꝛ prudens hꝫ rectũ iudiciũ de agẽ/
dis:ꝛ ꝑ ɔñs rectam electionẽ: ꝛ prohereſim:ꝛ ꝑ rectã ele/
ctionem eligit bonũ.ꝛ dimittit malũ.vñ ſicut electio ſe/
quit̃ iudiciũ:ſic recta electio rectũ iudiciũ. ¶ Itẽ dr̃ ibi
ꝙ prudentie virtus moralis eſt colligata : ſed ꝑ habitus
ſpeculatiuos non h̕r bonitas hoīs inſeꝑabiliter.qꝛ famo
ſuꝫ ẽ dcm̃ ꝙ põt hõ eſſe phs bonus q̃ʒ͏ᵗᵘ ad ſpeculationeꝫ
de ſupioꝛibus.ꝛ tñ põt eẽ malus in vita ſua. ¶ Iſta opio
T.c.p̊. nõ vr̃ valere.Qꝛ ſicut dr̃ in prohe.°de aia.ꝛ.6.ethic.ꝙ ille
Ca.8. habitus eſt honorabilioꝛ: q eſt õ rebus honorabilioribꝰ.
qꝛ habitus intellectuales capiũt bonitatẽ ex obis.ſꝫ aliq
habitus ſpeculatiui ſunt de rebꝰ honorabilioribꝰ q̃ʒ habi
tus prudentie.qꝛ prudentia eſt habitus cũ vã rõne facti/
uus de agẽdis humanis:vt deus q eſt optimũ eorũ.que i
Cõ.38. nã.vt h̕r i ꝓhe° huius:ꝛ ab eo depẽdet celũ ꝛ tota nã. iz°
h°.Uñ iſti dicũt. ꝙ nihil poſſumus ſcire de deo i hac vi/
ta.qõ tñ eſt ɔ̃ intentionẽ Ar.ꝛ cõmentatoris.

Ad rões eorũ.Ille habitus ẽ honorabilioꝛ ꝛc̃. Dõm ꝙ veꝝ eſt.¶ Tu dicis.ꝙ habi/
tus practicus.ꝛc̃.Dõꝫ ꝙ veꝝ ẽ.ꝙ habitꝰ practicus neceſ

ſarius eſt ad cõplemẽtum hoīꝫ.vt quo ad felicitatẽ po/
liticã.Et tu dicis.ꝙ habitus ſpeculatiuus.ꝛc̃.Dõm ꝙ ve
rũ eſt.ꝙ qcunqꝫ habitus ſpeculatiuus:ꝛ veritas q̃cunqꝫ
non eſt neceſſaria ad cõplementũ.i.ad felicitatẽ:vt ſpecu
lari ꝙ triangulus hẽat.z.ꝛc̃.imediate non facit ad felici/
tateꝫ.tñ aliqua virtus eſt neceſſaria ad h̕: vt cognitio vã
que eſt de deo:eſt neceſſaria ad cõplemẽtũ hoīum:nec cõ
mentatoꝛ voluit hoc negare. ¶ Alr̃ dr̃ ꝙ duplex eſt feli/
citas.Quedã practica:ꝛ quedã ſpeculatiua.vt pꝫ ex p̊mo Ca.9.
ethi.Mõ cognitio veritatis.lꝫ non ſic neceſſaria ad feli
citatẽ practicaꝫ:ſicut voluit cõᵗᵒʳ.tñ eſt neceſſaria ad feli
citatem ſpeculatiuaꝫ.ꝛ hoc noluit negare. ꝛ illa ɔſiſtit in
actu ſapientie.vt dictuꝫ ẽ prius.¶ Adhuc aliter põt dici
qñ cõmentatoꝛ dicit ꝙ veritas non eſt neceſſaria ad cõ/
plemẽtũ hoīum:intelligit de illo cõplemẽto:qõ eſt i pro/
prijs legibꝰ:que ſunt cũ admixtionẽ erroris:ſicut fuit lex
mahumeti:ſꝫ cognitio veritatis bñ ẽ neceſſaria ad cõple
mentũ:qõ eſt in ꝓprijs legibus:q̃ ſunt vere ꝛ ſine admix/
tione erroꝝ.ꝛ hoc noluit negare.¶ Ad aliã rõnem. Ille
habitus eſt honorabilioꝛ.ꝛc̃. ɔcedit̃.ſi excellentioꝛ boni
tas ꝛ nobilitas ɔſequat̃ illũ habitũ q̃ʒ habitum ſpeculati
uũ.Tu dicis.aliquẽ habitũ practicũ.ꝛc̃.veꝝ eſt.bonitas
moralis ɔſeqt̃ habitũ practicũ:ꝛ bonitas intellectus pra
ctici.nõ tñ bonitas itellꝰ ſpeculatiui.qꝛ aliq põt eẽ mul
tuꝫ prudẽs i agibilibꝰ:q tñ nõ hr̃et bonitatẽ ſpeculatiuã:
q̃ eſt intellꝰ ſpeᶜⁱ. Tu dicis. ꝙ vtus moral eſt bonum.ꝛc̃.
Dõꝫ ꝙ ẽ bonitas moral:q̃ eſt appetitꝰ ſenſitiui.Et pruden
tia ẽ bonitas itellꝰ practici.Sꝫ alia ẽ bonitas ad h̕:ſicut
ẽ bonitas intellꝰ ſpeᶜⁱ q̃ ẽ honorabilioꝛ bonitate appeti/
tus ſenſitiui:ꝛ bonitate itellꝰ practici.vñ ſic̃ ſe hꝫ intellꝰ
ſpeculatiuꝰ ad itellꝫ practicũ:ꝛ appetitũ ſenſitiuuꝫ.ꝙ ex/
cellit eos i nobilitate:ſic ꝛ ſcia ſpeculatiua.q̃ ẽ boᵐ itellꝰ
ſpeᶜⁱ excellit vtutes morales ꝛ prudẽtiã.vñ lꝫ q hꝫ hitũ
prudẽtie nõ hẽat maliciã:nõ tñ hꝫ bonitatẽ intellꝰ ſpeᶜⁱ.
Et qñ dicũt ꝙ aliq bonꝰ ſpecuᵗᵒʳ ſit malꝰ i vita.fſꝫ eſt:qꝛ
q hꝫ ſpeᶜᵘᵐ vtutẽ ꝛ cognitionẽ õ deo eſt excellẽtioꝛ ꝛ ho/
norabilioꝛ illo q hꝫ oẽs vtutes morales ſine cognitõe di.
ꝙ aliq ſit ſpeculatiuꝰ ſine hitu vtutũ moraliũ bñ iſte ẽ
ſimplr̃ bonꝰ nõ cũ additiõe ꝙ bonꝰ logicus vl phs:ſꝫ ſim
plr̃ bonꝰ:cũ hẽat ꝑfectionẽ nobiliſſime poᵗ vt itellꝰ ſpeᶜⁱ.
nõ tñ ꝑꝑ h̕ ſeᵗ ꝙ vtutes moˡᶜˢ nõ ſint bone:imo ſunt bõe.
qꝛ laꝰ ꝛ honoꝛ ẽ õ vtutibꝰ moralibꝰ.vt pꝫ ex z°.ꝛ 4.°ethic.

Alia ẽ opio ɔ̃ria huic oio q̃ dic̃.ꝙ ois hitꝰ ſpeculatiuꝰ ẽ Ca.9.
honorabilioꝛ ꝛ nobiliõ ſimplr̃ oibꝰ hitibꝰ practi
cis.¶ Rõ.ille hitꝰ ẽ honorabilioꝛ alijs q ẽ õ rebꝰ nõ ope
ratis ab hoīe.ſꝫ ẽ õ rebꝰ q̃ ſunt ɔſtãtes a nã.ꝑter opus no
ſtrũ.ꝛ ẽ hec maᵗᵃ.qꝛ illa q̃ ſũt cõſtãtia a nã ſunt nobiliora
ɔſtanᵗⁱᵇᵘˢ ab itellu nr̃o.qꝛ oẽs forme ab itellu cauſate ſũt
accñtia.vt vult ɔᵗᵒʳ z.°phy.ſꝫ illa q̃ ɔſtãt a nã ſũt ſube.ꝛ ñ Cõ.iz.
ſolũ accñtia.ſꝫ ois hitus ſpeculatiuꝰ ẽ hꝰ.qꝛ ois hitꝰ ſpe/
culatiuꝰ ẽ õ rebꝰ ɔſtãtibꝰ a nã:ꝛ nõ õ rebꝰ q̃ fiũt ꝑ intellꝫ
nr̃ꝫ.vt pꝫ i oibꝰ.qꝛ iſta ſcia ẽ de deo q nõ ẽ ab itellu nr̃o ꝓ/
ductꝰ.Et aſtronomia ẽ õ aſtris.ꝛ nãlis de entibꝰ mobili/
bꝰ q̃ nõ ſũt a nobis ꝓducta.qꝛ hitus ſpeculatiuus ꝑficit
aiaꝫ ad verã cognitionẽ ſine ꝓductiõe ꝓprij ſcibilis.ſed
ois hitꝰ practicus ẽ õ rebꝰ opatis ab hoīe ſiue ſit opõ im/
manẽs vl trãſiẽs i rẽ ex̃.vt pꝫ.6.ethi.qꝛ hitus practici ꝑ/ Ca.z.
ficiũt aiaꝫ ad verã cognitionem cũ ꝓductiõe ꝓprij ſcibi
lis.¶ Iſta opio nõ valꝫ.ꝙ ſimplr̃ ois hitꝰ ſpeculatiuꝰ ſit
honorabilioꝛ hitibꝰ moralibꝰ ꝛ practicis.¶ Rõ.illi ha/
bitus ſũt honorabilioꝛes q ſũt õ rebꝰ honorabilioribꝰ.p̊ õ T.c.p̊.
aia.ꝛ.6.hꝰ.ſed aliq habitus morales ſunt de rebꝰ honora T.c.z.
bilioribꝰ q̃ʒ aliq hitus ſpeculatiui. qꝛ aliq hitus practici
ſunt de vtutibus moralibus:que ſunt prope hoī: ꝛ proce/
dant per prohereſim.i.electionem : ſed aliq homies ſpe/

cu latiui sunt de accidentibus naturalibus: vt de grauita
te ⁊ leuitate elementorū: ⁊ motu grauiū ⁊ leuiū: sꝫ vtus
ppria hoi est nobilior ꝙ̄ sint accidētia nālia. vnde ꝙ ter
ra per grauitatem eius mouetur ad centrū: vel ꝙ ignis ꝑ
suā leuitatē sit i ppria spera non est honorabilius ꝙ̄ vtus
ppria hois. Unde dimissis opionibus istis. aliter est dōꝫ
ad qōnē. ¶ Ubi notandū ꝙ de numero habituū specu
latiuoꝝ qdam sunt de rebus ꝑpetuis ⁊ ingenerabilibus:
⁊ icorruptibilibus: ⁊ de proprijs accidentibus eorum. Et
qdam habitus sunt de reb⁹ generabilibus ⁊ corruptibili
bus ⁊ de accidentibus eorū: sicut est scia de elementis et
mixtis ⁊ metallis: ⁊ de corporibus animalium. ¶ Tunc
dōe sunt due ꝯnes. ¶ Prima est. ꝙ aliq habitus specula
tiui sūt nobiliores ⁊ honorabiliores omni habitu practi
co. ¶ 2ª ꝯ est. ꝙ aliqs habitus practicus ē nobilior qui
busdā hītib⁹ spe^{tiuis}. ¶ Rō pme ꝯnis. Ille habitus ē no
bilior q est de rebus honorabiliorib⁹. qꝛ nobilitas scie: est

T.c.ꝑ. T.c.2.

ex nobilitate obi: ⁊ mō procedēdi certiori. ꝑ de aīa. ⁊ 6° h°.
sed aliq habitus speculatiui sunt de reb⁹ honorabiliorib⁹
oībus illis: de qbus sunt habitus practici: qꝛ sunt ō perpe
tuis ⁊ igenerabilibus: q̄ sunt honorabiliora oībus rebus
corruptibilibus ⁊ gnā bilibus ⁊ omni virtute hois: de q
bus est moralis scia. vnde deus: ⁊ itelligentie: corpora ce
lestia: ⁊ accntia horum: de qbus sunt habitus speculatiui
sunt honorabiliores oībus rebus de qbus sunt habitus
practici: qꝛ motus corpoꝝ celestiū ⁊ accidentia eoꝝ sunt

T.c.20. T.c.28.

vniformes ⁊ regulares: vt pꝫ ꝑ ⁊ 2° celi. ¶ Rō secūde cō
clusionis. Ille habitus est honorabilior q est de reb⁹ ho
norabilioribus: vt pꝫ ex dictis. Sed aliquis habitus vel
aliq habitus practici sicut prudentie sunt de rebus hono
rabilioribus ꝙ̄ aliq habitus naturalium: q sunt de rebus
generabilibus ⁊ corruptibilibus. qꝛ vtutes ppe hois: ō
qbus est prudentia: vt monostica ⁊ pollitica: sunt honora
biliores reb⁹ multis gnābilibus ⁊ corruptibilibus: vt gra
uibus ⁊ leuibus: de qb⁹ sunt aliq habitus nāles. ¶ Silr
vtutes morales: ad quarū ꝑfectionem proficit monasti
ca ⁊ pollitica: sunt honorabiliores rebus mltis gnā^{bus}. vt
grauibus ⁊ leuibus: ō qbus sunt aliq habitus naturales.
¶ Similiter vtutes morales: ad quarum perfectionem
proficit monastica ⁊ pollitica scia: sunt nobiliores ⁊ hono
rabiliores reb⁹: de qbus sunt scie mathematice: vt nume
rus ⁊ magnitudo. ¶ Notanda sunt hic duo dubia. Pri
mum est. quia videtur ꝙ omnis habitus speculatiuus sit

Ca°.4.

honorabilior oī habitu practico. Ratio ex 3° topic. ⁊ ex ꝑ
rethorice. Qñ optimum in aliquo genere est melius ⁊ ho
norabilius optimo alterius generis. tunc simplr totuꝫ il
lud genus est melius ꝙ̄ totū aliud genus: vt in genere ho
minū hō est nobilior optimo in genere asinoꝝ. ergo etiā
simplr totū genus hoiuꝫ est nobilius ꝙ̄ totum genus asi
norū. Et sic pessimus hoiuꝫ est honorabilior optio asino.
Sꝫ optimū in genere sciaꝝ speculatiuaꝝ: vt sapientia in
qua consistit felicitas: est melius optimo in genere sciaꝝ

Ca.8.

practicaruꝫ: vt prudētia: vt pꝫ 6° ethi. g̃ totū genus habi
tuū speculatiuoꝝ est melius optimo practicoꝝ habituū.
¶ 2ᵐ dubium est. qꝛ dictū est ꝙ habitus moralis est no
bilior habitu naturali qui est de generabilibus ⁊ corru
ptibilibus. Contra. ille habitus est honorabilior: qui ē de
rebus honorabilioribus. vt pꝫ ex dictis: sed scia nālis est
de rebus honorabilioribus. vt de suba: ꝙ̄ scia moralis: q̄
est de accntibus. mō suba nobilior est oī accidente existē

Cō.2.

te i ea. vt dic̄ cōmentator 2° de aīa. ¶ Ad pmuꝫ dubium.
dōm. Ubi ꝑ notandū ꝙ ꝑ istam rōnem aliq probāt ꝙ mu
sca est nobilior celo circūscripto motore: ⁊ resumatur pri
mo maior. Qñ optimuꝫ alicuius generis. ⁊c̄. sed i genere
cognoscen^{tium}. vt deus est melius optio i gñe non cognoscē
tium. ergo similiter totum genus cognoscen^{tium} est melius
toto genere non cognoscētiū: sed celū circūscripto moto
re est i gñe nō cognoscen^{tium}. ⁊ musca i gñe cognoscē^{tium}. g̃ ⁊c̄.
¶ Ista rō perit. qꝛ ꝑ eaꝫ posset oppo^{tum} probari sic. Quādo
optimū alicuius gnīs. ⁊c̄. sed optimū i gñe simpliciuꝫ est
melius optimo in gñe compositoꝝ: vt deus q ē simplex: ē
melior optimo i gñe cōpositoꝝ. g̃ totū genus simpliciuꝫ
est melius simplr optimō i gñe cōpositoꝝ. sꝫ celū est sim
plex suba circūscripto motore: ⁊ musca est cōposita. qua
re ⁊c̄. Ubi per istaꝫ rōnē probarē. qꝛ frigiditas ē nobilior
intellectu poli. Nam actus est nobilior quolibꝫ potētia
li: ⁊ formatur ratio vt prius. ¶ Unde dōm ad maiorē ꝙ
maior est vera i spēbus spālissimis: sicut i gñe hominum
⁊ asinorū: vt dcm̄ est: sed non valet i oībus generib⁹ vni
uocis ⁊ analogis. sed habitus speculatiui ⁊ practici nō sūt
spēs spālissime vnius gnīs: sed habēt se vt gnā vel analo
ga. ergo non valet. ¶ Ad aliū dubiū. Ille habitus ⁊c̄. cō
cedo. Tu dicis ꝙ scia nālis. ⁊c̄. Dōm ꝙ nālis scia non est
de suba: vt suba est. quia sic de suba est alia scia: vt me^{ca}: et
me^{ca} est honorabilior oī habitu morali. sꝫ naturalis scia
est ō motib⁹ sube inquantū est nālis. qꝛ nihil ꝯsiderat nā

T.c.ii.

lis: vt nāl: nisi qō hꝫ hītudinē ad motuꝫ. qꝛ dr̄ ꝑ phy. ꝙ ꝑ
supponāt nobis oīa: aut q̄dā moueri. ¶ Alr dr̄ ꝯcedēdo
maiorē. Tu dicis ꝙ nāl scia ē ō reb⁹ hono^{bus}. vt suba. ⁊c̄.
negat. qꝛ vtutes morales: ō qb⁹ est scia moral. ⁊ prudētia
sunt nobiliores mltis subis gnā^{bus} ⁊ cor^{bus}. vt nā lapidis
⁊ alioꝝ inanimatoꝝ. ⁊c̄. Tu dicis. ꝙ suba ē nobilior oī ac
cidēte. Dōꝫ ꝙ veꝝ ē oī accnte existēte i ea. sꝫ nō ē nobilior
q̄cūqꝫ accnte existēte i alio. Et h̄ mō itellexit cōmentator
ꝙ aliqō accns i vna suba vt hois. pōt eē nobili⁹ alia suba

Ad rōnes

i opp^{m}. Ad pmā. Illi hītus (ab hoie.
sunt honorabiliores: ⁊c̄. ꝯcedit. Tu di
cis. ꝙ ꝑ habitus practicos aliqs est magl hñfactiuus. ⁊c̄.
nego. qꝛ ꝑ habit⁹ speculatiuos magl sum⁹ hñfactiui ꝙ̄ ꝑ
hītus practicos. qꝛ habit⁹ speculatiuus est pn^{m} doctrine
⁊ ꝑfectiōis itellectus i alio. qꝛ scientis signū est posse do

Ex pbe° huius.

cere: sꝫ doctrina mai⁹ ē hñfi^{m}: qō pōt aliqs alteri pstare: ⁊
magis ē illis hñfactiuus ꝙ̄ q̄ fuīt ꝑ habit⁹ practicos. vñ

Cap°.ꝑ.

Ar. dic̄. 9. ethi. ꝙ hñficiū doctrine est de illis q̄ nō pñt re
cōpēsari: sic̄ ēt hñfi^{m} dei ⁊ ꝑentū. vñ sic̄ nemo pt satisface
re deo ⁊ ꝑentib⁹: q ꝑducūt res in esse: sic hñficijs doctrie
nemo pōt satisfacere. vñ dic̄ Ar. 9. ethi. Sic aūt vr̄ phia
cōicantib⁹. nō. n. ad pecunias dignitas mēsurat̄: ꝑciūque
eq̄ pōderās n̄ vtiqꝫ fiet: sꝫ forte qō sufficiēs: quēadmodū
ad deos ⁊ parētes ꝯtigens. ¶ Ad aliaꝫ. Illi habitus sunt
honorabiliores q sunt necessarij ad cōplemētū. ⁊c̄. ꝯcedi
tur. ¶ Tu dicis. ꝙ habit⁹ prudētie. ⁊c̄. Dōꝫ ꝙ veꝝ est. ꝙ
necessarij sunt ad felicitatē practicā tm̄. ⁊ sic itellexit cō

Cō.14.

mētator 2° h°. sꝫ habit⁹ speculatiui hñ sūt necij ad felici
tatē specu^{tiuam}. Et h̄ nō negat cōmentator. vñ ad cōicatio
nē practicā nō ē necia cog° vitatis aliq̄ꝝ. sꝫ tñ cog° di ⁊ ab
stractoꝝ est necia ad felicitateꝫ specu^{tiuam}. qꝛ illa ꝯsistit in
actu sapiētie: ⁊ ēt aliqlr ē necia ad practicā felicitateꝫ. vt
visuꝫ est ꝑus: ⁊ adhuc videbit̄. ¶ Ad aliā. Illi hītus sunt
nobiliores. ⁊c̄. ꝯcedit̄ ceteris parib⁹. Tu dicis. ꝙ habit⁹

In x pbe° 3 phy.

practici. ⁊c̄. Dōꝫ sic̄ cōmentator ibi declat. Si aliqs ē as
suefactus ad cibū nō ꝑpatū pōt de facili assuefieri ⁊ duci
ad cibū ꝑpatū. sꝫ si aliqs ē assuefact⁹ ad cibū delicatū ⁊ tē
peratū nō pōt de facili assuefieri ad cibū nō ꝑpatū ⁊ diffi
cilē. sed si aliqs ē assuefact⁹ in phia ⁊ adiscit eā: impossibi
le est audire leges post. i. difficile. vnde impossibile aliqñ
accipit̄ ꝑ difficili. sic̄ aliqd ē iuisibile: qō non pōt videri

T.c.7i. T.c.17.

. i. difficulter. sicut patet 2° de aīa. vnde impole accipitur
multipliciter: quorū vnus modus ē difficile: vt pꝫ. 5°. h°.
Sed ꝯ. Qui ꝑ discit leges: hñ pōt postea adiscere phiaꝫ:

⁊ h⁹ cā est. q̄ꝛ assuefact⁹ excellen^bus^ delecta^bus^ difficulter assuefit ⁊ mouet̄ ad minus dlectabile: mō p̄hia est h̄itus quē ꝯsequit̄ maioꝛ delectatio q̄ȝ leges. Un̄ Ar̄. dicit. 10° ethi. ꝙ p̄hia affert mirabiles delectatiōes: certitudine ⁊ puritate: non tñ seq̄t̄ ꝙ auferat oīo possibilitatē: q̄ꝛ q adiscit leges: pōt postea de facili adiscere p̄hiam: sicut q adiscit vel assuefit in minus delectabili de facili mouet̄ ad maius delectabile. sicut q assuefit in cibo non ꝑpato: postea de facili assuefit cibo ꝑpato: sic q assuefit in p̄hia: postea difficulter adiscit leges. tñ nō ꝓhibet̄ hoc oīo. quia post p̄hiaȝ pōt leges adiscere: sed non ita faciliter: vn̄ inquantū est de se: ⁊ de nā rei non ꝓhibetur. sed per aliud pōt impediri: sicut ēt aliq possunt impediri: vt aliqui sūt ita auari: q taȝ magnā delectationē h̄nt in acgrēdo pecuniaȝ: qō impediūtur ī p̄hia acgrenda. q̄ꝛ motus fortiores impediunt minores. Et sic est in proposito. ¶ Uel aliter possȝ dici ꝙ duplices sunt leges. s. cōes ⁊ ꝓprie. ⁊ ꝓprie sunt duplices. Quedā sunt leges ꝓpe cū admixtione erroris: sicut sunt leges mahumeti: ⁊ oēs alie pꝛeter diuinā legē. Alie sunt leges ꝓpe sine admixtione erroris: sicut est lex xp̄ianoꝛuȝ. Mō q est assuefactus ī legibus ꝓpꝛiys cum admixtione erroꝝ: postea hn̄ potest adiscere p̄hiaȝ: si termini debite exponantur ei: sed eʒ non. q̄ꝛ q habet cognitionem p̄hie ⁊ veritatis non pōt intelligere ⁊ adiscere leges: que sunt cum admixtione errorū. quia homo fortiorem hȝ inclinationē ad veritatē: q̄ȝ ad falsitatē: lȝ impediatur aliqn̄ ꝑ aliud. ¶ Ad aliā rōnē. Illi habit⁹ sunt honorabiliores. ⁊c. ꝯcedo ceteris parib⁹. ¶ Tu dicis ꝙ f̄m habitus practicos. ⁊c. pōt negari. ¶ Ad probatiōeȝ fides vulgi fortioꝛ est fide p̄hoꝝ. dōm ꝙ fides pōt referri ad duo. vno. n. mō pōt referri ad falsas leges: ⁊ sic fides vulgi ē fortioꝛ. q̄ꝛ magis credunt falsis legib⁹ q̄ȝ p̄hie. q̄ꝛ non viderūt multa: ⁊ nesciunt discernere veꝝ a falso. sed p̄hi multa viderūt. vt dic̄ cōmentatoꝛ ibidē. Alio modo fides pōt referri ad veꝝ. ⁊ sic fides p̄horū fortioꝛ est fide vulgi. q̄ꝛ p̄hi magis credūt veris q̄ȝ vulgares. Et qn̄ commētatoꝛ dixit ꝙ fides vulgi fortioꝛ est fide p̄hoꝝ. Intellexit ī legibus falsis: ⁊ non ī veris.

In p̄he° 3. p̄hy.

Qō XVIII.

¶ Uñ circa egyptū mathematice artes primū. constiterunt. ibi nāqȝ genus sacerdotū. ⁊c.

Ubi. s. ī p̄he°

Consequēter q̄rat̄ circa p̄dcāȝ ꝑtē: lȝ sit qō moral̄. Utrū p̄hi pure spe^{ui} sint ꝑmittendi ī polli^{ca} p̄hia. Arguitur ꝑ ꝙ non. Illi hoīes non debēt ꝑmitti ī pollitica: qui non sunt vtiles aliys. q̄ꝛ nihil debet ꝑmitti in pollitica: nisi qō ē vtile ad politicā: q̄ꝛ alr̄ ordinatio esset mala. sed p̄hi pure speculatiui non sunt vtiles aliys. q̄ꝛ tales viri tm̄ ordināttur ad speculationē. vn̄ eēnt ī ciuitate sicut statua: q̄ non est vtilis ad pollliticā: vt vlt cōmentatoꝛ 2° h⁹. ḡ non sunt ꝑmittēdi. ¶ Itē sicut vr̄ eē de libertate locupletationis ī pollitica sic est de libertate speculationis: ⁊ hec est vera ꝑ ꝯuenientē sil̄itudinem. q̄ꝛ maxima est in logica ⁊ rethorica: de sil̄ibus idem est iudiciuȝ: sed aliqui non sunt ꝑmittendi ī pollitica libere locupletari. q̄ꝛ hoīes non sunt ꝑmittendi libere ditari in ciuitate. q̄ꝛ hoc esset preiudiciū cōmunis boni. q̄ꝛ infinita est concupiscētia hominuȝ: ad cuius repletionē multi viuūt ex 2° politice. ergo ⁊c. ¶ Iteȝ nulli sunt permittendi ī ciuitate nisi sint sub aliqua partiuȝ ciuitatis. ⁊ hec ē vera. 6° pollitice vel ꝑ. sed viri pure speculatiui nō sunt sub aliqua partium ciuitatis. vt patet per inductionem ī singulis partibus ciuitatꝭ que sunt sex. 7°. pollitice. Prima est agricultura et agricole. Secūda pars est artifices. Tertia est viri pugnatores: sicut milites. Quarta pars est diuites. Quīta pars est sacerdotes. Sexta pars est iudices. Modo viri pure speculatiui sub nulla harū partiū sunt: quod patet. q̄ꝛ non sunt agricole: nec artifices: nec pugnatores. q̄ꝛ non oꝑantur: nec sunt diuites. q̄ꝛ nō superabundant: cum pauca eis sufficiant ad speculandū. q̄ꝛ necessaria ad victuȝ. Similiter non sunt sacerdotes. q̄ꝛ nolūt sacerdotari. Silr̄ nō sunt iudices. q̄ꝛ iudicare de vti^{bus} ⁊ nociuis ꝑtinet ad praxiȝ. Mō op⁹ nō ē finis viri pure spe^{ui}.

Cō. i. 4.

¶ Itē si viri pur̄ spe^{ui} eēnt ꝑmittēdi ī pollitica. aut eēnt honorabiliores aliys. aut minus honorabiles. hoc patȝ ꝑ sufficiētē diuisionē. sed viri speculatiui pure non sunt honorabiliores aliys. vt patȝ per Tulliū ꝑ de officiys. vbi dicit. Oꝛ officia pollitica vt iusti^c sunt prepo^{da} officiys scientie speculatiue. vnde non est aliquis ita attentus ⁊ cupidus circa cognitionem rerum naturaliuȝ: ⁊ si extimet se posse speculari dignissima rerū ⁊ maxime ardua: vt deuȝ ⁊ separata: ⁊ metiri stellas. qn̄ speculationē dimitteret si offerret̄ ei discrimen pr̄ie: ⁊ subueniret patrie in ꝑiculo. ex quo apparȝ ꝙ officia pollitice preponēda sunt officiys scie speculatiue. Silr̄ non sunt minus honorabiles aliys ꝑtibus ī ciuitate. Et hoc oēs concedunt.

Oppositū arguitur. Si de quo minus videtur inesse ⁊ inest. ergo id de quo magis. sȝ minus vr̄ ꝙ hoīes infor^{ti} ⁊ miserabiles sint ꝑmittendi ī ciuitate q̄ȝ pure speculatiui. ⁊ tñ hoīes infor^{ti}: vt ceci: surdi: ⁊ orbati ꝑmittunt̄ in ciuitate. De qbus minus vr̄: q̄ꝛ sunt (minus digni speculatiuis. ḡ ⁊c.

Quedā sunt ꝑmittēda ad itellȝ qōnis. ¶ Primū est. ꝙ de nūō habituū aīc qdā sūt speculatiui: ⁊ qdā practici: vt pȝ. 6. ethi. ⁊ isti differunt ab īuicē: vt sufficit ad p̄ns. q̄ꝛ habitus speculatiui perficiunt itellectuȝ quo ad cognitiōeȝ veram: ⁊ nihil apponunt vltra. i. ꝙ non vadunt ad opus: producendo suuȝ scibile ꝑ cognitionē dirigentem ⁊ electionem inclinanteȝ: vt vult Ar̄. 6. ethi. ⁊ ēt 2° huius. vbi dicit. Theo^{ce} finis est veritas. practice opus. ⁊c. Et h̄ vult eustratius. 6. ethi. ⁊ est famosa auctoritas. Scientifica quidem mens habȝ finem. s. veritatē cognoscere ⁊ nihil apponit. Practica qdē ipsa verū cognoscit: ⁊ ī hoc non stat: sed vltra apponit. vȝ. opus. est. n. oꝑatio per quam suum scibile oꝑatur. Et h̄ idē vult Ar̄. 2° h⁹. vbi dic̄. Oꝛ lȝ practica itēdat veritatē: nō tñ considerat eā f̄ȝ se: sed ad aliū vt aliqd agat. ¶ Nota 2°. ꝙ qdā sunt habitus practici factiui. ⁊ qdā actiui. Factiui habitus sunt: q̄ꝝ oꝑatiōes recipiunt̄ in mā extrinseca: vt effectus artꝭ domificatiue q recipit̄ ī lignis ⁊ lapidib⁹. Sȝ habit⁹ actiui sunt: quorum oꝑōnes īmanēt ⁊ nō trāscunt ī rē ex̄: sicut sunt act⁹ prudētie q sūt tres. ⁊ vn⁹ ē actus prudētie monastice. ali⁹ ē act⁹ prudētie yconō^{ce}. tertius est actus prudē^{e} pollitice. vnde prudētia pollitica extēdit se ad 3^a nego^a. s. exclamationeȝ ꝯcionationē ⁊ disceptationē. Exclama^{ti} nego^{ti} ad laudeȝ ⁊ vituꝑiuȝ ordiat̄. Sȝ discep^{ti} ordiat̄ ad accusandū ⁊ excusandum. Sȝ ꝯciona^{ti} ē ad hortādū ⁊ dehortāduȝ: ⁊ de fiendis dare ꝯsilia proficua. ¶ Nōn^{m} 3°. ꝙ polli^{ca} est ordo ciuitatꝭ q̄ ad hoīes ībabitātes: nō q̄ ad muros ⁊ vicos. vt pȝ. 3. 4. ⁊. 5. polli^{ce}. mō duplr̄ ē pollitia. recta. ⁊ trāsgressa. Recta pollitia ē q̄ hȝ p̄ncipē: q p̄ncipat̄ ⁊ dn̄at̄ ꝑꝑ cōe bo^{m}. vt ꝑꝑ po^{m}. sȝ trāsgressa pollitia ē ī q̄ dn̄at̄ p̄nceps ꝑꝑ ꝓpꝛiuȝ bo^{m}. ⁊ h̄ pȝ. 3. pollitice. ¶ Nō 4°. ꝙ recta pollitia diuidit̄ in. 3. Pria ē ī q̄ dn̄at̄ vn⁹ tm̄ p̄nceps ꝑꝑ cōe bo^{m} ⁊ illa pollitia dr̄ regnū vl̄ regal̄ monarchia. 2^a pollitia ē vbi pauci dn̄ant̄ ⁊ v̄tuosi. ⁊ h̄ ꝑꝑ cōe bonū. ⁊ vocat̄ aristocratia. 3^a ē in q̄ dn̄ant̄ m̄lti boni ⁊ v̄tuosi ꝑꝑ cōe bonū. ⁊ illa dr̄ cōi noīe pollitia vl̄ timocratia. ¶ Silr̄ trāsgressa pollitia distinguitur ī. 3. Prima est ī qua vnus solū dn̄at̄ ꝑꝑ proprium bonum: ⁊ dr̄ tyrannica. 2^a. in qua diuites

Ca. 2.

T. c. 2.

4^m nōn^s

dñantur plures: ꝛ dr̃ oligarchia: vel egeni dñanꝛ pp̄ propriū boñ neglecto bono pncipis ꝛ diuitū: vñ ibi dñantur pauperes pp̄ libertatez. qꝛ dicunt q̄ vnus est ita liber: sicut alius. qꝛ oēs filij ade sumus: ꝛ tal' dr̃ dimocratia. ¶ Notandū ḡ q̄ felicitas est finis humane vite. p̄ ꝛ 4°. ethi. sed ꝫ exigentiā finis opꝫ cetera moderari: vt dicit Lincon. p̄ post. ꝛ accipit hoc ex 2° phy. ꝛ 2° huius. Mō duplex est felicitas. vt pꝫ. x. ethi ꝛ. 7. pollitice. Quedam est felicitas speculatiua q̄ ꝯsistit in actu sapiētie. respectu nobilissimi obi: vt pꝫ ex dictis. alia est felicitas practica: que ꝯsistit ī actu prudentie: vñ sic inter habitus speculatiuos vnꝰ est nobilissimus: qui est finis ꝛ caput oīuz hītuuz speculatorū. ex 6° ethic. sic inter habitus practicos est vnus habitꝰ nobilissimus: q est finis ꝛ caput reū hītuuz practicorū: et hec est prudentia: in cuius actu ꝯsistit felicitas pollitica. ¶ Sꝫ forte dices: qs est actus spālissimus prudentie ī q̄ ꝯsistit felicitas pollitica. ¶ Ad huius intellectū nota sicut ait Ar. 3. 5. ꝛ p̄ pollitice. q̄ virtus pncipis non est vtus subditi. vnde non solū requiritur ad hoc q̄ aliquis sit pnceps: q̄ virtus sit in principe: sed opꝫ eaz esse in principe ꝫm excellentiaz. alr̃. n. non eēt princeps nisi equiᶜᵉ. vnde sicut dicit Ar. ibidē. Non solū rex est q est sibi sufficiēs: sꝫ ēt opꝫ q̄ in oībus bonis aliꝭ sit superexcedens. Tunc dicendū q̄ felicitas practica ꝯsistit in actu prudentie que ē in pncipe: cū virtus principis debeat excellere oēs alios: sed propꝭus actus principis est precipere. ex 4° pollitice: qꝛ p̄ istuz actū distinguiꝛ a subditis. ḡ sequitur q̄ felicitas pollitica ꝯsistat ī actu prudentie. q est actus precipiᵈⁱ. adhuc aliud est minus ꝯfusuz: qꝛ actus precipiendi pncipis extendit se ad multa: vt pugnare ꝛc̃. ḡ qs est actus pcipiēdi ī quo consistit felicitas pollitica oīno. ¶ Ad cuius intellectū notandū. q̄ pcipere non est nisi respectu illoruz: q̄ sunt ī ptāte hoīs. qꝛ nullus mittit manus ad impoꝛe. ex 2° ethoᶜᵉ. ḡ felicitas pollitica non ꝯsistit ī quocūqꝫ actu precipiēdi. sed ī actu pcipiēdi respectu illoꝝ q̄ sunt ī ptāte hoīuz: sed īter oēs actus hoīs nobilissimus ē cognoscere deū: ꝛ ī illo actu pcipiēdi ꝯsistit felicitas pollitica ī precipe opanti ad cognitionē dei: sicut ēt felicitas speculatiua ꝯsistit in speculatiōe dei. Et hec doctrina mirabilr̃ ppinq̄ ē doctrie pijssimi legislatoris dñi nr̄i Jesu xp̄i. q cū ab eo quereretꝛ qd̄ est primū mandatuz ī lege. r̄ndit. diliges deū tuū ex toto corde tuo: ꝛ postea subdit pijssimꝰ legislator. ꝛ pximū tuū: sicut teipsuz. ḡ in actu precipiēdi opari ad dilectionē dei ꝯsistit felicitas pollitica. Utrū autez actus dilectiōis ꝛ cognitiōis dei sint idē vel diuersi sunt opiones. tñ mihi vr̃ q̄ nō sit aliq̄ diuersitas real': sꝫ drant p̄ habitudinē ad extrinseca. qꝛ cognitio dei est ꝫm subaz: ꝛ ꝫm se: sed dilectio dei est p̄ cōparationē ad extrinseca. vt quo ad dare elemosynā. ꝛ ieiunare. ꝛc̃. De h̄ non plus ad p̄ns. ꝛ sic pꝫ q̄ actus altiorius ꝛ spālissimus ī q̄ ꝯsistit felicitas pollitica ē pcipe opari ad cognitionez: ꝛ ad dilectionē dei. ¶ Nō sexto. q̄ vir pure speculatiuus pōt dupliciter ꝯsiderari. Uno mō p exclusionē ꝛ negationē oīᵘᵐ aliorū opeꝝ pter opꝰ specuᵗⁱ. ita q̄ nullū aliū actuz exerceat: nisi actū speᵘⁱᵘ ēt ptinēᵗᵉᵐ ad pĥiam. q̄ nec doceat v̄bo: nec scripto: nec ēt exerceat actus prudētie. qꝛ doctrina nō solū ꝯsistit in sermōe q pcedit ab ore doctoris: sed ēt ī scriptura. p Lincon. p̄ poste. Alio mō pt ꝯsiderari q̄ ad exclusionē opeꝝ ꝛ habituū practicoꝝ: vt prudētie. ꝛc̃. tñ ꝫuato ope sue speculationis ꝛ doctrine in verbo vel in scripto. ita q̄ non intendat de operibus artis in quibus est labor nec de operibus prudentie: vt ycoᶜᵒ. monoᶜᵒ. pollitico: nec discepᵗⁱᵒ. exclaᵗⁱᵒ. nec ꝯtionatiuo. ¶ Nō 7°. q̄ hoīes in pollitica permittuntur duplr̃. vno modo ex precepto ꝛ deliberatione: vel deliberata ordinatione. ꝛ sic permittūtur illi in ciuitate qui proficiūt ad polliticam ꝛ ad feliᵗᵉᵐ polliticam: cū finis sit ꝫm cuius exigentiam opꝫ cetera moderari. Alio modo aliq permittuntur in ciuitate ex casu ꝛ misericordia ꝛ compassione: vnde hō ex natura sua cōpatitur alteri hoī. qꝛ ēt nos cōpatimur cani. ergo multo plus homini: nisi aliquis sit pronus ad interficiendum: ꝛ deuorandū alios: vnde ex natura specifica consequiꝛ cōpassio indiuiduoꝝ mutuo. vñ etiam Ar. fecit vnam ptīᵒᵐ in de probleumatibꝰ de cōpassiōe humana. quo ad nām specificam. ḡ pnceps vel dñs permittit aliquos esse ī ciuitate ex pcepto ꝛ deliberatione: aliqs aūt vult eē in ciuitate ex cōpassione humana.

His visis dicende sunt due ꝯnes. ¶ Prima ē. q̄ phī pure speculatiui p exclusionē oīuz actuū artificialiū: vt prudētie ꝛc̃. non sunt pmittendi in pollitica. ¶ 2ᵃ ꝯ est. q̄ phī pure speᵘⁱ 2° mō per exclusionē operū artificialiū: in qbꝰ est labor: pmittēdi sunt in ciuitate ordiata ex pcepto ꝛ deliberata ordinatiōe. Et posset addi. ¶ 3ᵃ ꝯ. q̄ isti viri speculatiui sic considerati nō sunt pmittēdi in pollitica trāsgressa. ¶ Rō pme ꝯnis. Si phī pure speculatiui. pmo mō ꝯsiderati eēnt pmittēdi in ciuitate: vel hoc esset ex pcepto ꝛ ordinatōe deliberata: vel esset ex euentu ꝛ ex hūana cōpassione. per sufficientē diuisionē ex dictis: sed viri speculatiui primo mō neutro mō pmittunꝛ in ciuitate. non. n. pmittunꝛ ex humana cōpassione: qꝛ sic pncipes nō pmittunt nisi miserabilr̃ infortunatos vt cecos claudos ꝛ orbatos: sꝫ isti phī nolūt dici miserabiles ꝛ infortunati. silr̃ nō pmittunꝛ in ciuitate ex deliberata ordinatōe: qꝛ sic pncipes nihil pmitterēt in ciuitate nisi ꝯferret ad aliqd̄ cōe bonū: qꝛ finis est ꝫm cuius exigentiā cetera moderanꝛ: ꝛ sic ex pcepto non pmittunꝛ: qꝛ sic pnceps nihil permittit in ciuitate nisi ꝯferat ad cōe bonū: sꝫ phī sic dicti nō pficiunt ad cōe bonū ciuitatis: sꝫ obsunt plus ꝯsumēdo bona q̄ sunt in ciuitate. Ratio scde ꝯnis. Illi debēt pmitti in ciuitate ex precepto ꝛ ordinatione deliberata sine quibus nō pōt hēri ꝯplemēᵗᵘᵐ felicitatis pollitice. hec est manifesta: qꝛ finis necessitat alia cū sit optiᵐᵘᵐ: sꝫ sine viris speculatiuis 2° mō dictis nō pōt hēri cōplemētū felicitatis sufficiēter: ꝛ hoc declaꝛ pmo p exclusionē alioꝝ operū: qꝛ sicut dr̃. 4. pollitice. vnūqdqꝫ opus melius pficiꝛ cū itendiꝛ circa vnū q̄ꝫ circa multa. vñ v̄sus. Pluribꝰ intentus minor est ad singula sensus: sꝫ isti phī cū pmittunꝛ ī proprio ope vt speculari ꝛ doctrinari: ita q̄ nō molestanꝛ p opa pollitica ꝛ artis. tūc maxᵉ psunt ad ꝯplemēᵗᵘᵐ humane felicitatis: vt ītēdere ꝛ docere ad cognitōez dei ꝛ substātiaꝝ abstractaꝝ: ad que sic se hꝫ itell's noster: sicut oculus noctue ad lumē solis: ꝛ sic ex pcepto pmissi in ciuitate meliꝰ possunt cognoscere ardua ꝛ nobiˡⁱᵃ: et docere aliquos cognitōez taliū: qm̄ nō sunt ītricati alijs opibꝰ prudētie ꝛ artis. ¶ Silr̃ declaꝛ ex tristitia ꝛ delectatiōe: qꝛ sic abˢⁱ ab alijs opibꝰ magis delectabilr̃ pficiunt: qꝛ delectatio pficit opōnē: qꝛ magis ꝛ meliꝰ delectantes ingrunt. auget. n. delectatio opōnē: que maxime opponitur tristitie. vt pꝫ ex. 10. ethico. Et sic exclusa tristitia magis ꝛ melius possunt cognoscere abstracta: sed in oībus operibus polliticis ꝛ artis aliqualiter comitatur tristitia: ꝛ omne triste laboriosuz. ¶ Et istud pꝫ in opibus factiue artis vt domificatiue ꝛc̃. Silr̃ in negocijs polliticis est tristitia vt in exclamatiōe ac in laudando vel vituperādo alterum incurrit inuidiam ꝛ indignationē: ꝛ per consequēs tristitiā si aliquē vituperat. ¶ Silr̃ in ꝯtionatiuo negō vt in bono vel nocuo est tristitia: qꝛ raro multi cōcordāt in bono: qꝛ si aliqs dat ꝯsiliū qd̄ videꝛ eē aliqd bonum: displicet pluribus. vnde raro multi concordant

Marginal notes (left): Cap°. 8 | Ca. 9. | T. c. 3. | T. c. 8. | c. 8. ꝛ. 9. | Cap°. 8.

Iftō deni docto. credo eē verz in via cōmētatoris. pꝫ. q̄ actꝰ dilectiōis ꝛ cognitiōis sūt idē subo. ꝛ nō diuersi nisi p diuersas rōnes formales. sic ēt teneo ꝫ mētē com mētatoris idz ꝛ volūtatē esse idē subo. ꝛ nō diuersi nisi rōne. vt pꝫ colli- get ab auer roy. 5°. de anima in cō. 40.

Marginal notes (right): 2° meta. t. c. 1. | c. 7. ꝛ. 5.

in bono ⁊ arduo: ⁊ hoc non pōt esse sine tristitia. Silr ī di
sceptatiuo negotio est tristitia: vt ī accusando. q2 si aliqs
aliquē accusat corā principe pōt incurrere indignationē
⁊ tristitiam: ⁊ sic si phi libere permittuntur specul meli
us perficiunt opa eorum: que sunt ad cōplementum fe
licitatis humane. ¶ Nōndū ꝙ aliqs posset dicere ꝙ vi
ri pure perspe bene proficiunt ad speculationē: ⁊ ad fe
licitatem speculatiuā. q2 speculantur naturalia: vt plan
tas ⁊ aīalia: ⁊ ipsuz deū. sed hoc non videtur facere ad fe
licitatē practicaz. ¶ Solutio h9 pz ex dictis. q2 felicitas
pollitica cōsistit in nobilissimo actu practico. s. in pncipe
⁊ ēt preceptū est cognoscere ⁊ diligere deū: ⁊ hoc pceptuz
princeps facere nō potest: nisi p cognitionē dei per se vel
ꝙ recipiat cognitionez dei ab alio: qui hoc sciat: ⁊ hoc est
per speculatores phos: qui docent cognitiōez di. ¶ Rō
tertie ōnis. Illi non sunt permittendi in ciuitate q nō fa
ciunt ad finē ciuitatis: ⁊ hoc pz ex dictis: sed phi spe pu
re non faciunt ad finē pollitie transgresse: q2 finis illius
est bonū propriū: sed phi non conferunt ad hoc: sed plus
Cap°.10. obstant: vt pz p Ar. x. ethi. loquentez de felicitate ⁊ de sa
pientia: qui dicit. Opus. n. est exteriori psperitate hoi en
ti. Non enim per se sibi sufficiens est n° ad speculanduz:
sed opz corpus sanū esse: ⁊ cibuz ⁊ reliquū famulatū exi
stere: ⁊ sic dimittunt propriū bonuz pollicie transgresse.
¶ Notandū ꝙ si aliquis hō incipit fieri speculatiuus ī
pollicia transgressa. qd est faciendū de illo. Dōm ꝙ prin
ceps dz eum relegare: ⁊ extra suū principatū mittere. q2
sicut dr 4° polli. de quodā tyranno qui quesiuit ɔsiliuz
a viro prudenti. s. cassiodoro. qd esset faciēdū de suis ho
minib9. ille rñdit ī pabola. ꝙ planaret areā: ⁊ spicas emi
nentes extirparet. voluit dicere: ꝙ speculatores viros q
excedunt alios homies: vt spice eminentes deberet rele
gare ⁊ extra mittere. vñ Ar. dat remediuz ꝙ pnceps dz
sibi precauere a pn°: q2 non debet admittere ꝙ studeāt ⁊
fiant speculatiui. sz dz eos pri9 relegare. q2 postq̄ iam p
fecerūt ī spe. tūc relegati possent obesse pncipi. ¶ Nō
vlterius: ꝙ sicut in totali polli transgressa spe viri de
honorātur ⁊ relegant: sic in pri collegys relegantur ⁊
dehonestantur viri speculatiui ⁊ bone fame: ⁊ hoc maxi
me militibus honerosi: q2 dic eustratius p ethi. ꝙ multi
tudo vt in pluribus est vituꝑatrix bonoꝝ. ¶ Notandū
ꝙ dubiū est: dictū est ꝙ quedā est felicitas speculatiua: ⁊
quedā practica. ¶ Cōtra. illō qō p supabūdantiā dr vni
soli ɔ. ex 5° ⁊ 6°. top. sed felicitas est opti. ex p ethic. g nō
Ca°.ii. pōt eē duplex felicitas: q2 alr essent duo optima. ¶ Dōz
est ꝙ p supabundātiā dr. ⁊c. vex est respectu vnius ordi
nis: sed tñ pōt cōpetere pluribus in diuersis ordinibus.
vt decem sunt generali in diuersis ordinibus: ⁊ tamen
gnāli dr p superabundantiā. ¶ Tu dicis ꝙ felicitas ē
opti. verū est in vno ordine: vt in genere speculatorum
debetur vni: ⁊ ī genere opabiliū ēt debet vni: q2 illa feli
citas pollitica nō est eadē cū felicitate speculatiua. lz or
dinetur ad eā.

Ad rōnes in opp. Illi non sunt pmittēdi. ⁊c. ɔcedo. nisi pmittant
ex cōpassione humana: que est in spē spe. nā si aliqn cō
patimur canib9. ideo plus hoi erit cōpatiendū: vt dictuz
est. ¶ Tu dicis. ꝙ phi pure speculatiui. ⁊c. Dōm ꝙ verū
est si essent speculatiui p mō. nihil proficerent: sed si sint
speculatiui 2° mō. tunc proficiunt ad polli. vt docen
do verbo vl scripto: ⁊ bñficio doctrine: cui nemo pōt ɔdi
gnā ⁊ sufficiētē retributionē facere: sicut nec dys nec pa
rētibus. ex 9° ethy. ¶ Tu dicis forte. qd proficit hoc ad
Ca.i. practicaz felicitatez. Dōm ꝙ princeps nō pōt facere pre
ceptū ad ordinandū opa ad deū in quo consistit felicitas
pollitica: vt dictū est nisi hēat cognitionē dei de se: vl re
cipiat eaz ab alio. ¶ Tu dicis ꝙ viri speculatiui sunt in
utiles: vex est speculatiui primo mō accepti. tñ 2° modo
accepti sunt vtiles. Unde nō. ꝙ licet viri speculatiui nō
proficiant in paruis operibus practicis: vt in facere cal
ceos ⁊ hꝫ. Tñ in arduis multum proficiūt: vt dicunt ali
qui: q2 dant ɔsilia in grauibus ⁊ arduis. Et ponit ex. cū
Alexander voluit sibi subiugare totū mundum inuenit
quosdaz ciues q opposuerūt se sibi p. ⁊ postq̄ subiugauit
eos q̄siuit quid eēt faciendū de illis ciuibus: aliqui dixe
runt ꝙ deberet eos relegare: tunc quesiuit Alexander a
quodam pho. ille respondit non interficias eos nisi pos
sis transmutare aerez aquā. ⁊c. q2 exterminatio illoꝝ nō
valet. nisi aqua: aer. ⁊c. possent transmutari. i. ɔstellatio.
q2 iterū tales vt priores regenerarent q̄diu māet ɔstel
latio respiciens illā terraz. Istud dictum ab illis nō ē ad
ppositū. q2 dare consilia ardua de faciēdis proficuis vl
nociuis non pertinet ad specula purū. sed est actus pru
dentie. ¶ Ad aliaz sicut de libertate ⁊c. Dōm ꝙ non est
vex. q2 diuites vt in pluribus habent mirabiles mores:
q2 sunt nimis elati ⁊ superbi: ⁊ sunt iactātiores: ⁊ hoc ve
ruz est. q2 sunt diuites excessiue. vnde alios homines non
reputant dignos nisi se: sed sic non est de speculatiuis. q2
isti per se sunt boni ⁊ non supbi: ⁊ sic est dissimilis. ¶ Ad
aliaz rōnez illi non sunt permittendi. ⁊c. nego maiorem.
q2 mulieres ⁊ pueri permittunt in ciuitate: ⁊ tñ non sunt
pars ciuitatis: sed istud non multū valet. q2 mulieres cō
ferunt ad partes ciuitatis. q2 ex eis nascuntur viri. Silr
ex puero fit vir tāq̄ ex iperfecto perfectuz: vnde sic sunt
sub parte ciuitatis mulier ⁊ puer. q2 reducuntur ad vix:
q2 puer est vir saltez in po. ¶ Ergo dōm est aliter cōce
dendo maiorem ꝙ illi non sunt permittendi ⁊c. Uerum
est nisi permittant ex pietate ⁊ misericordia in ciuitate.
¶ Tu dicis. ꝙ phi puri. ⁊c. Dicēdū ꝙ imo reducunt ad
duas partes nobiliores ciuitatis. ⁊ presupponunt neces
sario ab eis si sit pollitica recta. primo psupponunt a sa
cerdotibus. q2 sacerdotibus necessarium est cognoscere
deū: ⁊ debent esse speculatiui. q2 in greco sacerdotes di
cunt seniores: qui debēt eē sapientes. ¶ Tu dicis ꝙ spe
culatiui. ⁊c. Dōm ꝙ imo vellent sacerdo si fieret eis si
cut esset ɔdignū: sed non sic fit. q2 prebende ⁊ beneficia
dantur idiotis: vnde sacerdos dz esse necessario sapiēs: ⁊
habere cognitionē de deo. Similiter presupponunt a iu
dicibus. q2 prudens iudex debet cognoscere ipsum deuz
a quo dependet celuz ⁊ natura: ⁊ ordinare oīa opera ī ci
uitate ad ipsuz. ¶ Nota ꝙ spe viri in ciuitate hñt se ad
alia. nam si princeps vult hre eos vel sunt finis alioꝝ:
vel sunt ordinata ad alia tāq̄ ad finē. ¶ Dōz ꝙ specula
latiui viri sunt finis aliarum partiuz ciuitatis gra cui9:
q2 sicut omnes hoīes sūt propter speculatiuos viros tā
quā gratia cuius: sic tota ciuitas propter illos: ⁊ felicitas
pollitica ordinatur ad felicitatez speculatiuaz: sicut oēs
homines in ciuitate ordinantur ad speculationez de deo.
Similiter sacerdotes nō addunt supra speculatiuos vi
ros ad spēz speculationū dei nisi actus exteriores. vñ cō
mentator dicit 2° celi. ꝙ illud qō est propter se primū in
tentione pma est propter aliud 2° itentione. sic est hic. ꝙ
specu vir est pp se p itentione: sed pp alios. 2° ītētiōe.
q2 docet alios hoīes cognitionē de deo. Et oēs ī ciuitate
debēt recipere aliqd a speculatiuis viris: sic omnes res
a deo recipiunt bonitatē. ⁊c. ¶ Ad aliaz si pure viri spe
culatiui. ⁊c. Dōm ꝙ sunt in ciuitate bono alys. q2 sunt
finis gra cuius alioꝝ. tñ 2° itentione. sunt propter alios.
q2 agunt cogniti onez de deo ī eis: vt dictū est. ¶ Ad au
ctoritatem Tully. Dōz ꝙ ipe fuit illius opinionis. quia
fuit prudens ⁊ nō speculatiuus: g dixit h. ⁊ in h errauit:

Ca.17. ⁊ 21.

¶ Ad rōnē suam. Non est aliquis ita intentus. &c. Dōm q̄ cōmittit fallaciam s3 quid & simplr. q2 procedit a sm quid ad simplr. q2 g dimittit speculationez in vna hora: et succurrit discrimini pṝie: tn̄ non dimittit speculationem simplr & semp: sed ad horā.
¶ Ad rōnē in oppositū. si illud qd̄ minus vr̄. &c. cōcedit. Tu dicis. q̄ minus videt̄ q̄ infortunati. &c. Dōz q̄ non ē ve᷑ accipiēdo speculatiuos p̄ mō. vn̄ infortunati ex cōpassione humana p̄mittūtur in ciuitate. q2 hō nāle h3 inclinationē ad cōpatiendum hoi: & hoc ex natura specifica nisi sit p̄nus ad interficiēdū: vt dr̄ p̄ pollitice: sed speculatiui viri non p̄mittūtur ex ɔpassione humana in ciuitate: q2 nō sunt ifortunati: s3 hn̄ habet minor veritatem in recipiendo speculatiuos secundo modo.

Notandum q̄ dubiū est. Utrū hoies miserabiles & infortunati sint permittendi in ciuitate sine cōpassione humana & mīa. Dōm forte q̄ sic. q2 ex precepto posset esse. q2 aliq̄liter conferunt ad ciuitatē ad reuelandā & examinādam principis virtutē. q2 virtuosus princeps debet exercere opa virtuosa propter se: & non propter aliō extrinsecū: vt dare qn̄ & quantum: & pro quo fine: pp̄ se: & non pp̄ aliud extrinsecū: vt gloriā: vel honorez: vel lucrum. Un̄ si miles daret pp̄ vanā gloriā non esset liberalis. g̊ per illos infortunatos manifestat̄ virtus principis. q2 dat eis pp̄ se non pp̄ aliud: q2 nihil valet sibi facere vel dicere hoi: vt surdi ceci. &c.
¶ Tu forte dices. q̄ princeps non nutrit eos de se & de suo. Dōm. imo q2 oia in ciuitate sunt principis. q2 polliticus vir est in cuius ptāte sunt oia subiacentia: vt p3 ex ethicis. q2 de voluntate sua & liberalitate nutrit ifortūos & colubatos. & sic ad illō. Qō. XIX.

Ubi. ā. i p̄he° **Primū itaq3 sapientē existimam⁹ oia scire.**

Queritur circa hanc partē. Utruz methaphysicus debeat scire oia. Arguit̄ q̄ non. Q2 si methaphysicus sciret oia. tunc nullus eēt sapiēs. h̄ est falsum. falsitas ɔñtis p3. q2 dicit commentator 3°. de aia. q̄ ph̄ia est in maiori pte sui subi p̄fecta. Etiā multi hoies dicūtur esse sapientes. ɔñia probatur. q2 nullus est g sciat oia. sm Themistium 2°. de aia. q2 illa q̄ scim⁹ minima sunt respectu ignoratorū a nobis. ¶ Itē si methaphysicus deberet cōsiderare oia. tunc seq̄ret̄ q̄ de indiuiduis et singularibus eēt scia. hoc est falsum. p̄ poste. & 7. meth. ɔñia probatur. q2 si methaphysicus ɔsideraret omnia: cū singularia sint de numero oium. tunc sciret singularia. ¶ Itē si methaphysicus sciret oia. tūc alie scie sup̄fluerent. hoc est falsum. ɔñia probat̄. q2 si methaphysicus ɔsideraret oia entia. & q2 alie scie vt nālis & mathematica ēt cōsiderāt entia: sic naturalis ens mobile: mathematica magnitudines & hō. & tūc oia illa ɔsideraret methaphysica. & tunc sup̄fluerent: vl̄ non essent distincte scie a methaphysica. hoc aūt est falsum. ¶ Itē tunc res non essent diuerse & ordinate. hoc est falsum. q2 videmus q̄ alique res differūt numero: alique spē: aliq̄ gn̄e. Etiā res sunt ordiate: ex. 12. h⁹. q2 habent ordinē: & mundus est ordinatus in suis partibus. ɔñia probatur. q2 si methaphysicus sciret oia. tunc eēt vna scia de oibus: & tunc oia eēnt vnum. q2 si scia esset vna: tunc scita & ɔsiderata eēnt vna. qr̄ scie secantur queādmodū & res. 3° d aia. t. c. 38. Et non esset ordo. q2 ordo est co᷑. que differunt.

Cō. 50.

tex. cō. 53.

tex. cō. 52.

¶ Itē tunc non esset certissima scia. hoc est falsuz q2 vlt q̄ illa scia ē certissima. Etiā ī 4° h⁹. subdit q̄ est firmissima. ɔñia probatur. q2 multa ɔsideraret q̄ non sunt certa. ex p̄ ethi. certū aūt silr ih oibus non est querēdū: queādmodū neq3 in conditis. bona āt & iusta. de q̄bus ciuilis intendit tantā hn̄t diuersitatem vel dr̄iam & errorē: vt videantur lege sola esse:

t. c. 8.

Ca. 2.

In oppositū est Ar. i p̄dcō (nā vo nō. ca°. vbi dicit. Isto᷑ aūt. &c.

Ad intellectum qōnis est nōnduz breuiter: q̄ metaphisicū scire oia pōt intelli multis modis. Uno mō sm rōnes indiuiduales. Alio mō pōt intelligi sm rōnes vl̄es. & h̄ dupl̄r: vel scire oia sm rōnes vl̄es specificas: vl̄ sm rōnes gn̄āles. Et hoc distiguitur sm q̄ sunt duplicia gn̄ā: quedam sunt prima & generalissima. q̄dā posteriora propīq̄ora specialissimis: vt subalterna.
¶ Tunc dōe sunt ad qōnem tres ɔ̄nes. ¶ Prima est. q̄ methaphysicus d3 oia scire sm rōnes gn̄āles gene᷑ primorū. Et ista conclusio probatur sic. Ille qui considerat ens inquantum ens & p̊mas partes entis d3 considerare oia sm rationes generales: et hec est vera. q2 ille qui considerat ens inquantū ens & primas partes entis: ille hoc modo cōsiderat oia: q2 gn̄ālissima sunt prime partes entis: i quas ens p̊ diuiditur sicut suba quantitas. &c. ex. 6. huius. s3 methaphysicus est hō. 4° h⁹. q2 ē quedā scia: q̄ speculat̄ ens inquantū ens: modo prima gn̄ā sunt prime partes entis: & oia sub his decem primis generibus cōprehēdunt̄: vt eius qd̄ est obm p̄m. Ideo hoc mō methaphysica cōsiderat oia. Mō nulla alia scia spālis considerat oia sic quo ad rōnes gn̄āles: vt primorū generū. q2 nec in geometria: q2 ista cōsiderat aliquā partem determinatam entis. nec nālis. Silr g̊ oportet dicere q̄ oia non cognoscunt̄ a nobis nisi cognitio eorum pertineat ad cōmunem sciam: & h̄ est metaphysica. quod innuit Ar. cū dicit. q̄ metaphysicus scit oia. vt contingit sub rōnibus vl̄ibus. q2 vl̄r cognoscit ens inquantū ens: & subaz ēt & alias ptes entis primas. ¶ 2° conclusio est. q̄ non d3 oia scire s3 rōnes indiuiduales. Et rō h⁹ conclusionis est. Illa non considerat methaphysicus: q̄ non pertinent ad sciam aliquā. q2 methaphysica est scia. sed oia entia sm rōnes indiuiduales sunt hō. q2 7° h⁹. singularia qn̄ recedunt a sensu: nescimus verū sint vl̄ non sint. Hoc idē dicit Porphyrius auctoritate platonis. q2 descendētē a gn̄ālissimo ad specialissimū iubet plato quiescere. tāq̄ indiuidua non cadant sub arte: & eorum nō posse fieri disciplinā. ¶ 3° ɔclusio est. q̄ nō debet oia scire sm rōnes vl̄es & specificas & gn̄āles generuz subalterno᷑ & posterio᷑. Et ista ɔ̄ probat̄ sic. Si methaphysica considerat oia s3 rōnes specificas & generales posterio᷑ generum: tunc alie scie superfluerēt. hoc est falsuz. cū nullus hoc dicat. qr̄ scia speculatiua distinguit̄ in tres partes. i nālē: mathematicam: & diuinā. 6. h⁹. tex. cō. 2. ɔñia p̄bat̄. q2 si methaphysica cōsideraret oia sub rōne specifica vl̄ gn̄āli: sicut lapidē inquantū lapis: hoiem inquantū hō: tunc exquo scia naturalis considerat illa sub illa rōne. tūc eēt frustra: q2 frustra fit per plura: quod pōt fieri p̄ pauciora. Ideo sic alie scie sup̄fluerēt: vl̄ non essent distincte scie a methaphysica. ¶ Et confirmat̄ hoc. idem non consideratur eodē modo per eandē rōnem a diuersis sciētijs. Modo entia considerantur in alijs sciētijs s3 rationes proprias: sicut

tex. c. 8.

tex. c. 53.

Ista tertia ɔclo ē de mēte cōmētatoris. 1. phy. ɔ. xi. vbi h3. q̄ ratē no n⁹ p̊ma nō ē ɔ̄dicere opinionibus falsis in hac sciētia. s3 declarare subdo & q̄dua teo re᷑ n̄illum.

naturalis ens mobile inquantū mobile: ⁊ arismetrica numerū inquantū numerus sm proprias passiones. Et geometria magnitudinē inquātū magnitudo sȝ proprias passiōes. Ex q̄ tunc idem sm vnā rōnem nō ꝯsideratur a diuersis sciētijs: Ideo metaphysica cum sit diuersa scia ab illis: non considerat oīa sub rōne specifica vl' gnāli. hoc mō. Tunc aliqs diceret. cōsiderat ne metaphysica aliqua entia sm rōnes proprias ⁊ gnāles generū gnālissimorū. Dōȝ ꝙ sic. qꝛ ꝯsiderat subaȝ inquātū suba: ⁊ nō aial inquantuȝ aial. ⁊ non hoiem inquantū hō. Ideo dixit Arꝭ. in lrā. ꝙ metaphysicus scit oīa. iquātū contingit. Et dico ꝙ metaphysica ēt considerat quedā: vt subas abstractas sȝ rōnes proprias ⁊ gnāles. ⁊ pbat ēt passiones de eis

a.t.cō.29.ifra

iz. hᵒ. Iō quantum ad. iz. librū considerat quedam sub rōne specifica: vtputa illa pncipia abstracta. Et tu dicis forte. qꝛ natural etiam considerat illa pncipia abstracta. sicut pȝ. 8. phy. vbi probatur. ꝙ pmus

tex.cō.46.

motor est immobilis p se: ⁊ p accñs. Dōȝ ꝙ natural' non considerat illas subas abstractas sm gditates sed tm̄ sm motum ⁊ sm esse. Mathematicus āt nō considerat ea. qꝛ tm̄ ꝯsiderat quantitates. ergo relinquitur ꝙ metaphysicus cōsiderat ea quo ad gditates: sed supponit ea esse a nāli. Unñ cōmētator. iz. hᵒ

Cō.50.

dicit. ꝙ primus phs p ꝯstanti sumit ista a nāli pho: ideo ipse metaphysicus quātū ad rōnes formales ꝯsiderat ista. Sȝ si nāl considerat ista: h̄ est inquantū hȝ habitudinē ad motum: ⁊ non sm rōnem aliaȝ sicut metaphysicus. ¶ Hic sunt tria dubia: ⁊ pm̄ ē. Tu dicis. ꝙ metaphysica ꝯsiderat oīa sm rationes vles. Contra. si sic. tūc sequeret ꝙ metaphysica nō esset scia pfecta. imo impfecta: ⁊ potētial'. hoc ē flm. p Arꝭ. in lrā. qꝛ metaphysicus ē sapiens. adeo ꝙ nullus excedit eū in pfectione. ꝯña probaẗ p cōmētatorē. iz. hᵒ. q dicit. ꝙ forme cōes in gbus sunt vlia ex

Cōᵒ. 14. ⁊ 51.

sunt tm̄ in poᵃ. Iā scie in vli vl' scire in vli est scire ī potentia. Iā si aia essent scita ī vli. tunc metaphysica esset scia vlis ⁊ potētial' ⁊ non actual': ⁊ impfecta. qꝛ poᵃ dr̄ respectu actus p quē pficiẗ. ¶ Aliud dubium est ꝯ 3ᵐ ꝯnē. dcm̄ ē ꝙ metaphysica nō ꝯsiderat oīa sm rōnē specificā vl' gnāleȝ. Cōtra. lapidē ꝯtt scire inquantū lapis: ⁊ numeꝝ iquātū numerus. vl' ergo ꝯtt eū scire a metaᶜᵒ: mathe ᶜᵒ: vl' nāli. sed non a nāli vl' matemaᶜᵒ. maior est manifesta. ex. 6. hᵒ. qꝛ nō sūt

t.c.2.

plēs ptes phie specl'atiue. Ideo certū est ꝙ ꝯtt scire numeꝝ inquantū numerus ab vna illaꝝ ptiū triū. minor pȝ. non ptinet ad naturalē. qꝛ natural' nō ꝯsiderat hoieȝ inquantū hō. qꝛ tm̄ ꝯsiderat motuȝ: vl' qd est sub habitudine ad motū. sed hō inquantum hō est res abstracta. g̃ ⁊c̃. Nec ēt ptinet ad mathematicū considerare hoiem inquantū hō. qꝛ non ꝯsiderat subaȝ. sed tm̄ accñtia. vt magnitudinē. ⁊ hō. ⁊ illa ꝯsideratio iā dicta est. qꝛ ad subam: ⁊ illā nō ꝯsiderat. g̃ illa ꝯsideratio ptinet ad metaᶜᵃᵐ. ¶ 3ᵐ dubium est ꝯ eandē ꝯnē. Quecūqȝ poᵃ ponit drīam inter aliqua extrema illa hȝ vtrūqȝ ꝯsiderare. ⁊ ista est vera.

tex.c.134.

2ᵒ de aīa. vbi Arꝭ. pbat. ꝙ sensus cōis cognoscit sensibilia exteriorum sensuū. qꝛ ponit drīam inter ea. sed metaphysica ponit drīam inter aliqua entia. qꝛ ponit drīam inter hoiem inquantū homo. ⁊ liᵐ inquantū liᵘ. hoc non facit nālis. qꝛ illa cōsiderat tm̄ motū. vl' illa que hñt habitudinem ad motum. Iō non ponit drīam inter ea. Nec mathematicus. qꝛ illa considerat tm̄ accñtia. sicut prius dictū est. Ideo nō ponit drīam inter subaȝ ⁊ accñs. qꝛ oporteret cognoscere subam ⁊ accñs. hoc aūt est flm. Iō relinquitur ꝙ a metaphysico. Et confirmatur. Queqȝ sciētia ponit ⁊ ꝯsiderat diuersitatē inter subta spāliū sciaꝝ hȝ ea cognoscere quo ad ratiōes proprias: sed metaphysica est hō. g̃ ⁊c̃. qꝛ metaphysica ponit differentiā īter ens mobile. qd est subȝ in nāli: scia ⁊ numerū inquantū numerus: qui est subm in arismetrica. Iō hȝ ꝯsiderare oīa sub rōne specifica vl' generali generū posteriorum. ¶ Ad illa dubia rñdeo sm ordinē. ¶ Ad pmū qn̄ dr̄ tunc metaphysica eēt sciētia in potentia ⁊ impfecta. Dōȝ ꝙ ꝯsideratio entiū que ꝯsideranẗ in metaphysica pñt ꝯparari ad duo: vl' ad spāles scias: ⁊ spālissima scibilia aliaꝝ sciaruȝ spāliū. s. mathematice ⁊ nālis. vl' quo ad gnālissima vt ens vnū actū ⁊ potētiā ⁊ ad pdicamēta. si q̄ ad spāles scias. tūc vt sic scit oīa ī potētia. ⁊ tūc scire illo mō est scire in potētia. qꝛ scire subam in vli reᵘ aialis ē scire in potētia. Et vt sic scia metaphysice ꝯhiẗ p alias scias spāles: ⁊ alie scie spāles hñt se per additionē ad illam. Alio mō ꝯsideratio entiū ī metaphysica cōparatur q̄ ad gnālissima. s. ens actuȝ et potētiā: ⁊ alia pdicamēta. tunc scire hoc mō. ē scire in actu: sicut scire q̄titatē inquantum q̄titas: ⁊ substantiā inquantū suba: ⁊ quo ad passiones illoꝝ illō scire est pfectū ⁊ in actu. vȝ. non cōparando ad singularia. vl' ad scibilia sciaꝝ: ⁊ tale est scire in se: ⁊ sic alie scie non hñt se p additionē ad metaphysicā. qꝛ illud scire est distinctū ab alijs. ¶ Ad aliud. contingit scire hoieȝ iquantū hō. Dōm ꝙ aliq dicūt ꝙ illa non sciunẗ. qꝛ scia est cōplexi. vt dicit Arꝭ. p poste. ⁊ cōiter Lincoñ. ⁊ hoieȝ scire inquātū hō est gd incōplexū. Tūc forte diceres. ad quā sciaȝ ptiet illa scire. Dicūt ꝙ ad spēȝ itelligibilē: vl' ad intell'ȝ actuatū spē intelligibili. Unñ dicūt. ꝙ illō nā ē scia. sed ꝙ ptinet ad itelligētiā īdiuisibiliū. ⁊ ad nullā sciaȝ. sȝ h̄ est ītellectio simpliciū ⁊ cognitᵒ ītuitiua: circa quā non ē veꝝ neqȝ flm. g̃ nō ptinet ad aliquā sciam. sȝ dicūt ꝙ hñ ꝯtt scire hoiem sensibilē vel lineā curuā qꝛ sunt q̄dā cōplexa. ¶ Alij dicūt alr ꝯtingit scire hoieȝ inquantū hō. dicūt ꝙ sic. vl' g̃ sciẗ a metaphysico. vl' a nāli. vl' a mathematico. non nāli. qꝛ nāl' nihil ꝯsiderat nisi motuȝ. vel ēt hñs hitudinē ad motū. pp̄ h̄ ipsi dicūt ꝙ metaphysica hȝ ꝯsiderare oīa entia subiectiōe specifica. Et dicūt plus. ꝙ methaᶜᵃ est ois scia. ⁊ est habitus aggregatus ex oībᵘ hitibᵘ. ex metaᶜᵃ ⁊ nāli. Et differt ab eis rōne ptiᵘᵐ: sicut totum drt a ptibᵘ rōne alterius ptis. ⁊ sic dicimus ꝙ meᶜᵃ differt a nāli rōne mateᶜᵉ ⁊ a mathematico ratiōe nāl'. h̄ nō est intell'ndum: ꝙ metaᶜᵃ sit habitus cōpositus. ⁊ ꝙ distinguaẗ ab eis rōne ptiū. h̄ nō vr̄ velle Arꝭ. imo. i. 6. hᵒ ponit distᶜᵐ illā īter illas scias rōne entis: ⁊ nō rōne ptiū. ⁊ distinguit eā ab alijs inquantū ꝯsiderat ens: ⁊ ē habitus simplex īquantuȝ ꝯsiderat subas abstractas. Iō alr est dōȝ ꝙ ꝯtt scire hoieȝ inquantū hō ad nālē phȝ. si sit pfectus. ⁊ alias res nāles. qd pȝ. qꝛ Arꝭ. 3ᵒ. de aīa laborat inquantū pōt ad ingrendū nām aīe itellectiue. q̄ est propa hoi. lȝ sm cōmentatorē cogitatiua aīa sit illa. Et tu dicis. ꝙ ille tm̄ ꝯsiderat motum. Dōm ꝙ duplex ē ꝯsideratio nāl'. Una īquantū ꝯsiderat illa q̄ hñt cōparationē ad alias scias: ⁊ distinguiẗ ab alijs sciētijs. Alia inquantū est scia in se. Si p mō inquantū distinguitur ab alijs sciētijs sic tm̄ ꝯsiderat ea q̄ habent habitudinē ad motū. alio mō q̄ ad consideratione simplicē ⁊ ī se. sic considerat aial inquantum

Istud argumentum fuit aliquibus valde laboriosum.

tex.c.2.

aial: & hoiem inquantū hō: que nullam vt sic habēt habitudinem ad motum: & metaphysica nō. qr ꝯsiderat oia q̄ ad rōnes gnāles generū pmoꝝ. Et ꝯsiderat q̄dā s̄z rōnes specificas: vt pnᵃ abstracta: & nō plantā & aial inquantū aial. ¶ Ad 3ᵐ dubiū. Quecūqz poᵃ ponit drīam. &c. Dōm q duplex est poᵃ. q̄dam est nāl: q̄daz est acq̄sita. mō maior h̄z veritatē de poᵃ nāli. & ita Ar. posuit exᵐ de sensu cōi: s̄z ō poᵃ acq̄sita non h̄z vītatē. Ideo si illa poᵃ acq̄sita ponit drīam iter aliqua: tūc non opz q ea cognoscat. s̄z tñ h̄z veritatē de poᵃ nāli: vt de intellu vl' sensu cōi. sed scia metaᶜᵉ est habitus acq̄situs. Ideo non h̄z veritatē. Uñ dōm q nllus habitus simplx ē tal' q pōat drīam inter aliq̄ & cognoscat ea. Sed alter est habitus mixtus ex mathe^ᶜᵒ & nāli: & tal' ꝯsiderat hominē inquantū hō: & ponit drīam ex metaᶜᵒ & nāli cōpositus: sicut habitus ille ponens drīaz inter hoiem inquantū hō: & numeꝝ inquantū numerus: & tunc seq̄tur cōtra q p nllūz habitū simplicē cognoscat aliqua res pfecte. sicut si hō pfecte dz cognosci. tūc oz q cognoscat q̄ ad gnāᵐᵃ. & nāl non ꝯsiderat res generales. Etiā metaphysicus nō pōt ꝯsiderare hoiez inquantū hō pfecte. qr non cognoscit spāᵐᵃ. Sed est q̄dā habitus mixtus ex meᶜᵃ & nāli. Silr est dōz q lineā inquantū linea nō cognoscit habitus simplx: s̄z mixtus habitᵘ ex matheᶜᵉ: & nāli. & ille ēt ponit differentiā iter ea: & nō cognoscit ea: qr si sic. tūc esset nāl poᵃ. B aūt ē fsm. s̄z intells hī cognoscit.

> Sed contra. docendum potest arguitur q p diuersas scias nō pt ponit dria iter aliqua. qr diuisio aliq̄z ē vniᵘ actᵘ. & vnᵘ actᵘ ē vniᵘ habitus. ergo p simplicē habitū & nō p mixtū ponitur dria iter aliqua. pōt dici q nos nō possumᵘ vti vno habitu nisi vnico actu. sed in vnico actu possumᵘ vti plibᵘ habitibus: sic intells vnico actu dicit. ens in quantū ens non est ens inquantum mobile. similiter si diceret linea inquātū terminus corporis nālis non est longitudo sine latitudine.

Ad rōnes. Ad pmā negat ꝯntia. qr non oz q oia cognoscat in ppria forma sed in cōi. vt dcm est. ¶ Ad aliud. tunc alie scie supfluerent. veꝝ esset si ꝯsiderarent s̄m ratiōes proprias & i propria forma. s̄z qr tñ ꝯsiderat oia s̄m rōnes vl'es & gnāles generꝝ pmoꝝ. ¶ Ad aliud. tunc entia non eēnt diuersa. Negat ꝯña. Et ad pbationez qñ dicit q res nō eēnt diuerse. Dōm q res esse diuersas pōt intelli duplr. Uno mō q inter se sint diuerse: & non habeant ordinē ad vnū aliqd: sicut ad finē: vl' ad efficiens: vl' ad subm. Mō res hī sunt diuerse. Et tu dicis. q scia est vna. Dōm q scia est vna. & tal' pōt eē de rebus differentibᵘ inter se: & tñ attributionē habentibus ad vnū analogū. ita q ad vnitatē subiecti nō reqrit vniuocatio: s̄z sufficit analogū. ¶ Ad aliū tūc metaᶜᵃ nō eēt certissima. Dōm. q imo q̄ ad rōnes spāᵐᵃᵉ intellntiaꝝ. qr ꝯsiderat illa que sunt certissima. Sed dōm. si quo ad rōnes indiuiduales et speciᶜᵃˢ. sicut q̄ ad intelliᵗᵃˢ huᵃˢ. sic non esset certa: si ꝯsideraret illa sub rōne tali. sed qr nō. Iō dixit Ar. q est scire B ꝯtingit non oia intelligibilia huᵃ sub ratione indiuiduali: s̄z gnāli. Et sic ad illō. Qō. XX.

¶ **Sciaꝝ vero certissime sunt. &c.**

Queritur circa dictū. vtrū metaᶜᵃ sit scia certissima. Arguitur q nō. Illa scientia que est de diffiᵐⁱˢ nō est certissima. qr diffiᵐᵃ ignorari pnt: alioqn nō eēnt diffiᵐᵃ. Mō circa illō aliquis decipit qō ignorat. ex 4ᵒ hᵒ. s̄z metaᶜᵃ est hō. p Ar. i lra añ ptē iā tactā. fere aūt diffiᵐᵃ sunt hominibᵘ. &c. Itē matheᶜᵉ scie sunt certissime. p cōmētatorem. 5ᵒ hᵒ. q dicit. q mathematice scie sunt in primo gradu certitudinis. & nāl' eas seqtur: sed metaᶜᵃ non est mathematica. qr est distincta ab ea. sicut pz 6ᵒ hᵒ. vbi distinguit tres ptes phie. ¶ Itē illa scia q̄ est de ill' que sunt remota a sensu nō est certissima, vt pz p Ar. primo poster. vbi vlt. q illa que sunt remota a sensu sunt diffiᵐᵃ & minus certa. qr ois nr̄a cogniᵒ fit ex preexñti cognitione. Iō qō est minus certū: est minus cognitū. B idē pz p cōᵗᵒʳᵉᵐ. 8. phy. qui dicit. Expimētū veroꝝ sermonū est: vt ꝯcordēt cū sensatis. iō ois certitudo est ex sensu: s̄z meᶜᵃ ē hōi. qr ē de pncipijs abstractis: q̄ nullo mō sunt sensibilia p se. ¶ Itē illa scia nō est certissima: circa cuius qōnes maxima est diuersitas opionū: & hec est vā: qr illa scia circa cuius questiones est maxima diuersitas opinionum non est certissima: qr diuersitas opinionum nō pueniit nisi ex difficultate & incertitudine: s̄z circa qōnes metaᶜᵉ ē maxia diuersitas opinionū. qr circa qōnes ē qō. vtrū ens sit vniᵘ rōnis. vl' vtrū esse & essentia differāt. & circa illas ē maxima diuersitas opionū. s̄z apud qōnes mateᶜᵉ nō est tāta diuersitas opionū. s. vtrū sup liᵃᵐ datā sit triāgulū eqlateꝝ collocare. circa id nō diuersant mathematici.

Oppositum est Ar. in predicto capitulo. scientiarum vero.

Ad intellectum qōnis pmittenda sunt duo. p accipio dcm Ar. 4. hᵒ. vbi dicit. q metaᶜᵃ h̄z duas ptes. vna est prior. alia posterior. B exponit cōᵗᵒʳ ibidē. d. q metaᶜᵃ h̄z duas ptes. vnā h̄z que est ō cōibus & analogicis: & rebᵘ logycis: sic de ente & vno. actu & poᵃ. sic ē tota ps añ izᵐ. Alia ps eiᵘ est q̄ est de principijs abstractl: sicut. iz. & vna est pōr q̄ est de rebᵘ logicis & cōibus ordie doctrine. & ē posterior dignitate & s̄z nām reꝝ. Alia aūt pars que est de pncipijs abstractl est posterior ordie doctrine: & est pōr dignitate. & quo ad nām rei. ¶ Tūc vltio ē nōnᵐ. q aliqd eē certiᵘ & priᵘ alio ē duplr. vno mō q̄ ad nos. Alio mō q̄ ad nām. B vlt Ar. p phyſi. & z. de aia. Mō certiᵘ s̄m nām fit duobᵘ modis. Aliqd est certiᵘ s̄m nām. q̄ ad intrāsmutaᵇⁱˡᵉᵐ eiᵘ. qō ipm est nēcium & impoīe alr se hr̄e. zᵒ mō pp efficaciorē & pfectiorē moᵐ demōstrandi. ¶ Tūc dōe sunt ad qōnez 4ᵒʳ ꝯnes. pᵃ est q metaᶜᵃ q̄ ad zᵃᵐ ptē q̄ ē de pncipijs abstractl est certissima ex nā rei. ¶ z. dōz q metaᶜᵃ q̄ ad eādē ptē nō ē certissima quātū ad modū demōstrādi. ¶ 3ᵃ dōz. q metaᶜᵃ q̄tū ad illā q̄ ē ō rebᵘ logicis ē certissima q̄ ad nos. ¶ 4ᵃ dōm q metaᶜᵃ q̄ ad eādē ptē nō est certisᵐᵃ q̄ ad nāz rei. ¶ Rō pᵉ ꝯnis pōt eē: illa scia est certissima ex nā rei: q̄ ē ō rebᵘ maxime itrāsmutabilibᵘ. hec ē maniᵗᵃ. qr illa scia q̄ est de intrāsmutabilibᵘ est certior alia. qr vnᵘ modᵘ certitudis s̄m nām est ex pte itrāsmuᵇⁱˡⁱᵗ ꝯsideratoꝝ. Iō scia q̄ est de maxᵉ intransmuᵇⁱᵇᵘˢ ē certior alia. qr dubiᵒ non est nisi de rebᵘ polibus alr se hr̄e. sed metaᶜᵃ q̄tum ad ptem pᵃᵐ. est hō. qr q̄tum ad. iz. est ō rebᵘ maxᵉ intransmuᵇⁱᵇᵘˢ. qr est de deo. & substātijs abstractl q̄ sunt maxᵉ intrāsmuᵇⁱˡⁱᵃ. Et de ill' dicit Ar. z. hᵒ. Sicut se h̄z oculus noctue ad lucē sol. ita itells nr̄ ad ea que sunt manifestissima in nā: sic vocat illa maniᵐᵃ & certissima ex nā rei. ¶ Rō ꝯnis zᵉ. illa scia nō est certissima q̄tū ad modū demr̄andi: que h̄z demr̄atiōes ex posteriori & qr. qr demr̄atiōes pp qd. & p cāz sunt certiores demonstratiōibᵘ qr. & p effectᵘ. s̄z meᶜᵃ q̄tū ad. pᵃᵐ. ē hō. vt pz p cōᵗᵒʳᵉᵐ dicentē. q meᶜᵃ accipit demōstratiōes qr. & p sigᵃ saltē q̄ ad illā ptē q̄ est ō pncipijs abstractl. ¶ Rō 3ᵉ ꝯnis. Illa scia q̄ ē de maxᵉ nobis notl est certissima q̄ ad nos. Ista ppō est imeᵗᵃ. qr pᵗᵘᵐ icludit in subō. s̄z metaᶜᵃ q̄ ad pmā ptē ē hō. qr metaᶜᵃ ē de certissimis q̄tū ad nos. qr ē ō vlibᵘ sic de ente & vno. actu & potētia. &c. Et illa sunt nobis magis nota. ex p phoꝝ. Innata est nobis via a cōioribᵘ ad ppria: & dico q sunt nobis magis nota illa vlia ꝯparando cognitionē intellcaz ad intellcaz. s̄z comparando intellcaz ad sensatā. tunc vlia nō sunt nota magis nob: sed singlia. Sed nāl' est de mobiᵇᵘˢ solū. mateᶜᵃ aūt qr de q̄titate. & illa sunt minᵘ vlia. g &c.

t. cō. 8. — Cō. 16. — T. c. z. — Cō. zz. — T. c. 41. — t. cō. 3. & t. c. 33. — T. c. p. — t. c. 4.

Ad intellectum huius. vt nõ oporteat fieri cõclusionem spãlez: dõm sicut tactum fuit in littera: ꝙ duplex est vle. vnũ in predicando: aliud in cãndo. Vle in cãndo ẽ deus ⁊ sube abstracte: ⁊ illud quo ad nos est difficim. Et de illo loqtur Ar. hic. Alia sunt vlia in predicando: ⁊ illa capiũtur duplr. Uno modo quo ad simplicẽ ei9 apprehẽsionẽ: ⁊ sic sunt nobis magis nota. sic loquitur Ar. p̊ phy. Et hoc modo diẽ Aui. ꝙ p̊mũ qd cadit in intellectu est vle. s. ens. Alio modo capiunẽ quo ad iherentiam passiõis ad subm: ⁊ sic sunt difficillima sicut illõ. vtrũ ens sit vni9 rõnis. ⁊ hmõ. Et sic accidunt maxime diuersitates qõnũ in eis. ¶ 4a 9 pbaẽ. Illa scia que est de entibus magis potẽtialib9 ⁊ transłm illa nõ est certissima q̊ ad nãz rei. ⁊ ista est maia ex dicto notabili. q2 vnus modus ẽ certitudinis fm nãz ex parte rei intransmulis. sed metaca quantũ ad illam ptem q̊ est de cõibus est hmõ. q2 meca q̊ ad illã ptẽ est de maxime vlibus: ⁊ illa sunt maxime potẽtialia. q2 est de ente: ⁊ decez predicamẽtis que sunt vlia ⁊ diminuta respectu spẽrum: q2 spẽs se hñt p additionẽ ad illa. ⁊ spẽs supra gen9 addit dñiam. ⁊ illa vlia sciunẽ magis impfecte. q2 dicit cõmen-

Cõ. 14.

tator. 12. h9. ꝙ forme cões i qbus sunt vlia: sunt entia i potentia. Ideo scire in vli: est scire in po9.

Hic est vnuz dubiũ. Tu dicis. ꝙ metaca q̊ ad illam partẽ que est de analogicis ⁊ cõibus sit certissima q̊ ad nos. Cõtra. Illa scia que est de maxime vlibus ⁊ de notissimis q̊ ad nos illa dz p̊ doceri. q2 innata ẽ

t.cõ.4.

nobis via a cõibus ad propria. phys. p̊. sed metaca q̊ ad illã partẽ est hmõ. sicut declaratũ est. Ideo deberet prius do-

Cõ.3.

ceri: sz hoc est fłm. ⁊ 9 cõmentatorẽ in. 6. h9. vbi hz. ꝙ metaphysica est vlta via doctrine. ¶ Ad illud dõm. ꝙ meca q̊ ad illã ptẽ que est de vlibus lz sit certior: nõ tñ p̊ adiscitur. Tu dicis. ꝙ deberet p̊ doceri. vex est si esset in eodez ordine abstractiõis cũ alijs. sed si nõ ẽ in eodẽ ordine abstractiõis. tunc non opz. vñ dõm ꝙ illa scia metaphysica quo ad illã ptẽ nõ est in eodẽ genere abstractiõis cũ alijs scientijs. q2 naturalis tñ abstrahit a mã indiuiduali: licz non a sensibili. sed mathematica abstrahit a materia sensibili. licet non intelligibili. sed methaphysica abstrahit

T.c.2.

ab oi mã. vt dr 6. h9. ¶ Aliter pt dici. Illa scia q̊ ẽ de magis vlibus illa dz prius doceri. qñ sic est de facillimis: vex est ceteris parib9. Tu dicis. ꝙ ista scia est de cõioribus. ⁊ p 9ñs de facillimis. Rñdeẽ ꝙ vex est. Sed ẽ coniuncta cũ illo tractatu ⁊ cuz illa parte que est certior fm nãm: q2 oẽs libri metaphysice ordinanẽ ad 12m. g cõsiderat de pncipijs abstractl: sed nãl ⁊ mathematica non sũt sic 9iuncte. Nõ si prima ps metaphysice esset diuisa ab illo tractatu. 12. tũc posset per se ⁊ p̊us doceri. Sed q2 nõ est diuisa ab illa parte vltima. ideo nõ pt doceri añ alias scientias. Unde breuiter dicaẽ ꝙ licz metaphysica q̊ ad maximã ptẽ sit de facilibus. non tñ tota. ideo cetera non sunt paria. ⁊ p 9ñs non opz p̊mo doceri. q2 illa tota ps de facillimis ordiatur ad illam partẽ que tradiẽ i 12o. que ẽ de difficillimis. ideo 9uenientius doceẽ cũ illa q̊ seorsũ.

Ad rationes pncipales. Ad p̊mã. Illa scia que ẽ de difficillimis. ⁊c. 9ceditur: si ẽ d difficillimis quo ad nos. tunc nõ est certissima q̊ ad nos. Uñ dõm. ꝙ si capitur metaca. s. quantũ ad illam ptez que est de abstractl: que sunt p̊ma in causalitate: sic est difficilis ⁊ icerta quo ad nos. lz sit certissima ex nã rei. sz q̊ ad illam partẽ que est de cõioribus: est facilis ⁊ certa quo ad nos. q2 est de paucioribus que sunt iquantũ sunt magis nota pluribus. q2 illa se hñt p additionẽ ad ista. vnde sic est facillima. q2 illa que sũt pauciora: sunt faciliora illis que sunt plura quo ad p̊mam partem. tunc est certissima quo ad nos. lz nõ fm modũ demonstrandi: sed si capiẽ quo ad 2m ptẽ que est de eo. tunc est certissima fm nãz. lz non quo ad nos ⁊ fm moduz demonstrandi.

¶ Ad aliud. mathematice scie sunt certissime. 9ceditẽ. nõ mathecae non est metaca. Dõm. ꝙ de hoc fuit tactũ in lra. ꝙ mathecae sunt i p̊ gradu certitudinis: respectu sciax spãlium: sed non respectu h9 scie. Uñ dõm. ꝙ metaca est scia fm nãm rei. licet non fz modum demõstrãdi: sed matheca est certior alijs: q̊ ad nãm: ⁊ quo ad nos. q2 pcedit a nobis notis: ⁊ nãe: sz metaphysica non. ¶ Alr põt dici. ꝙ mathematice sunt certiores quo ad modũ demonstrandi: q2 dmõstrant suas 9nes pp qd. Uñ pp illam certitudinem non est diuersitas opionum i eis. vnde i disciplinis non 9tigunt errores pp certitudinem demonstrandi. sed metaphysica ẽ certior ex nã rei. ¶ Ad aliud. Illa scia que est de remotissimo a sensu non est certissima. vex est quo ad modum demonstrandi. sed potest esse certissima quo ad intrãsmum ⁊ nãz rei. Dicis. ꝙ metaphysica est de remotis a sensu. Dõm ꝙ pro tanto non est certissima quo ad nos: sed fm nãm. Et dñz. ꝙ illa que sunt remotissima a sensu sicẽ vlia. nõ sunt difficiliora alijs cõparando cognitiõez itellectam ad itellectam. sed cõparando sensm ad itellectam. tunc sunt difficilia. ¶ Ad aliud. Illa scia circa cuius qõnes ẽ maxia diuersitas opim nõ ẽ certissima. vex est: si diuersitas opionũ est ex parte modi demonstrandi. tũc non ẽ certissima. vt sic hec eẽt ex parte non est rei. tunc non est certissima fm nãz.

Aduerte

Dicis. ꝙ metaphysica quo ad p̊maz partem est hmõ. Dõm. ꝙ ista diuersitas opionum prouenit ex parte modi demonstrandi g non est ita certus i metaphysica sicut i mathematica. q2 ibi ẽ certior modus demonstrandi q̊ i metaphysica. q2 est de sensibilius magis. Tu forte quereres que est cã h9. q2 circa qõnes metaphysice ẽ maxa diuersitas opionũ: ⁊ nõ mathematice vel alterius scie. Rñdeo: ꝙ duplx est cã h9. vna est ꝙ metaphysicus demõstrat per signa. ⁊ apõ diuersos diuersa sunt signa. ideo magis i istis est diuersitas opionũ q̊ in matematicis. Alia causa ẽ. ꝙ 9nes matematice fundantur siue 9stituunẽ ex terminis sensibilius q̊ 9nes h9 scie metaphysice. vñ 9nes mathematice cõstituunẽ ex termis: ⁊ sunt ex talib9 pncipijs que sunt sensilia magis: imo illa pn9 in que fit resolo sunt maxie sensilia. ⁊ post resolo vr ad sensum sicut illius 9nis ꝙ sup datã lineã est triangulũ eqlatex collocare. iõ ibi non est diuersitas opionũ. Sz pn9 metaphysice ⁊ 9nes 9stituũtur ex termis nõ ita sensibilius ⁊ cognitis per sensum exteriorẽ. sed vel nullo sensu cognoscunẽ. vel tñ sensu illox interiorũ g sunt hñ dispositi: vt vtrũ ens sit vnius rõnis vł conceptus. vel vtruz esse et essentia sint idẽ vel differant essentialr. H est diuersitas opionũ. q2 9stituũtur ex termis g non cadunt sub sensu exteriori. ⁊ pp illã isensibilitatẽ plures cãntur qõnes. Imo diuersitates i qõnib9 metaphysice q̊ mathematice. Ideo dcm fuit ꝙ mathematice scie sunt i p̊ ordie certie. q2 certior modus demonstrandi est: qui est ex sensibilibus q̊ non. Alr põt dici. ꝙ esse plures diuersitates circa qõnes h9 scie non est ex natura rei: sed ẽ ex peruersitate hoium: ⁊ ex corruptione appetitus vel itellectus. q2 si igreretur veritas: tunc nõ eẽt diuersitas tal: sicut nec i alijs: sicut aliqs ex depeauatione sui appetitus. ⁊ pp gloriã. ⁊ q2 illa que credunẽ in illa scia sunt trita. Ideo vult quilibet videri aliqd no

ui dicere:sic causatur diuersitas opionum in qonibus h9 scie.sed si omnes essent nati equaliter iquirere veritatē: tunc non esset talis diuersitas i questionibus illis: sed qꝛ non:ideo causatur diuersitas talis: non ex natura rei : et sic ad illud. Qō XXI.

¶ Maxime vero principalis. rc.

Queritur circa istam ptē. Utrū meta^ca sit maxime pncipalis. Arguitur ꝙ non. Illa scia non est maxime principalis:cui precipitur ab alia:qꝛ ad principalē sciētiā regritur ꝙ ipsa precipiat ⁊ ordinet. qꝛ act9 pricipuꝫ est preordinare:sed huic scie precipitur ab alia: qꝛ certū est ꝙ alia scia ordinat istam:⁊ precipit ei:sic pollitica:qꝛ sicut dicit Ar. pmo ethy. Quibus.n.disciplinaꝝ debitum est i ciuitate:⁊ etiam quas debet permittere in ciuitate:⁊ quos audire:⁊ vsquequo pollitica preordinat. Hoc idē dicit p rethorice. ꝙ prudentia solet preordinare quascunqꝫ scias vir polliticus permittit in ciuitate.ideo prudentia solet preordinare illam sciam : ⁊ precipere ei. Ideo non est pncipalis. ¶ Itē illa scia non est max^e pncipalis:que recipit pn^a ab alia scia.qꝛ scia maxime principalis non recipit pn^a ab alis.sed principalis est illa q̄ administrat sua omnibus alijs scientijs:sed metaphysica ē h9.qꝛ recipit sua pn^a a naturali.qꝛ sumit substantias abstractas a naturali:sicut patet per cōmentatorem.12.h9. ꝙ metaphysicus pro constanti assumit a naturali substātias abstractas esse.g̊ rc. ¶ Itē illa scia est maxime pncipalis que habet viam ad pncipia omnium metodorum: qꝛ illa est pncipal' que dat viam: ⁊ hꝫ viam ad oēs alias: sed dya^ca est h9.p topi. ¶ Itē si meta^ca esset maxie pncipal.tunc consideraret subiecta oium sciarum. hoc est falsum.qꝛ tunc alie supfluerent.ꝯña probatur.qꝛ si essꝫ maxime pncipal.tunc non esset pncipal.nisi qꝛ consideraret subta ⁊ pn^a aliaꝝ sciaꝝ:⁊ ordinaret alias scias : ⁊ ordinare non posset:nisi consideraret subta aliaꝝ sciaꝝ.

Ca.2.
Cō.5.
Ca.2.

Oppositum vult Ar. i predcā littera. maxime vo. vbi probatur sic:illa scientia ē max^e pn^lis.a qua omnes pendent. qꝛ illud est pn^le a q̄ oia dependent: sed a scia metaphysice omnes scie depēdent. qꝛ ab ea dependent omnes scie speculatiue.qꝛ illa scia hꝫ disputare ꝯ negantes pn^a. qꝛ si aliqs negat pn^a. tunc nullus habet contra eum disputare:nisi illa scia. Unī cōmentator pmo celi dic.ꝙ aliq sunt negantes pn^a p^a ꝯ quos hꝫ disputare phs pmus.hoc idem dic i pmo phy.ꝙ aliq sunt sophyste.quoꝝ sapiētia est negare pn^a pma. ⁊ pmus phs hꝫ disputare ꝯ eos.Etiam determiat de pmo pn^o h a quo oēs scie dependent. vt dic 6°.ethy.ꝙ illa scia que dr̄ sapiētia est maxime principalis.

Cō.22.
Cō.8.
Ca.8.

Ad qōnez est dōm.ꝙ meta^ca ē max^e pn^lis. ⁊ inter omnes habitus itellectuales scia dcā sapia est maxie pn^lis.qō probatur rōne Ar.i lr̄a. Illa scia ē maxime pncipal. que ꝯsiderat ⁊ determinat ō maximo ⁊ pn^le ente. ⁊ max^e nobili:cū scie recipiant pncipalitatem ⁊ nobilitatem a subo.6.h9. ⁊ prohemio de aia. sed meta^ca est h9 p Ar.i lr̄a.qꝛ ista scia ꝯsiderat finē ⁊ optimū. quia deum:cū deus sit optimū coꝝ:que in natura. ¶ Item illa scia est pncipal' que hꝫ ordinare oēs alias scias:cum ordinare ptineat ad pncipalitatē scie.sed meta^ca est h9.per Ar.i littera dicentē.ꝙ sapientis est ordinare ⁊ non ordinari:⁊ loqtur de metaphysica.ſꝫ alie scie sunt subseruientes. ¶ Item ⁊ suppono ꝙ i gñe habituū intellectualium sit aliqs habitus prius.hoc pꝫ ex.10.h9.vbi dr̄. ꝙ in vnoquoqꝫ gñe.rc. ⁊ multitudine hn̄ ordinata sit dare pmum ⁊ minimū qō sit causa omnium alioꝝum. Tunc arguitur. illa scia ē max^e pncipalis.q̄ hꝫ se:vt caput respectu aliaꝝ sciaꝝ.qꝛ in vnaquaqꝫ multitudie ē dare vnū. qō est sicut caput:⁊ illud ē max^e pn^le sicut pnceps q hꝫ se vt caput habens' respectu sue multitudinis:sed metaphysica ē h9.6. ethy. Sapiētia ē sicut caput:⁊ oēs alie scie sine ea sūt acephale.i.sine capite. Etiā Ar.dic.6.ethy. ꝙ sapiētia dicta meta^ca est scia max^e pncipalis ⁊ honorabilioꝛ alijs:nisi sit aliud vt hō qō sit optimū in mundo. quasi dicat. non.qꝛ deus est optimum. ⁊ illa scientia est de deo. Jō illa scientia est max^e principalis. ¶ Itē probatur alio modo. Illa sciētia ē maxime principalis fm quam aliquis est max^e sciēs.qꝛ fm sciam aliquis scit.ideo fm illaꝫ sciētiam fm quaꝫ aliquis max^e scit.illa ē max^e principalis. vn̄ Ar.dic primo pollitice. Uigētes intellectu naturaliter sunt dn̄i aliorum. Robusti aūt coꝛ^e ⁊ deficiētes itellectu naturaliter sunt serui alioꝝū. Jō ille est principalis qui hꝫ illam sciētiaꝫ. ⁊ p ꝯsequēs illa sciētia est pncipalis.ſꝫ fm metaphysicam aliquis ē maxime sciens. vt pꝫ ex 4° h9.qꝛ ista scia ē de primis ⁊ maxime notl.vꝫ. ō istis.non ꝯ^m sil' ideꝫ eē ⁊ non eē.Etiam qꝛ cōsiderat ens inquantuꝫ ē ens.qō ē primū obiectū intellectus. 3°.pꝫ.qꝛ ista sciētia est de maxime vlibus ⁊ cōibus applica^bi^lis omni scientie. 4° parꝫ. qꝛ ista sciētia est ō substantijs abstractis.que sunt maxie entia. Ideo aliquis maxime est sciens fm eam: ⁊ ex istis quatuoꝛ possunt colligi quatuoꝛ nomina ipsius. Dicitur eniꝫ sapiētia pma phia.dicitur etiam metaphysica. ⁊ dicitur theologia:seu scia diuina.hoc declaratur. Dicit̄ enī sapiētia inquantū est de primis pncipijs specula^bi^lis. ⁊ dr̄ pma phia inquantū est de ente:inquantum ens. qꝛ illud est primū obiectū intellectus. ⁊ dr̄ metaphysica:qꝛ meta ē trans ⁊ physis natura.qꝛ transcendit naturā. ⁊ dr̄ theologia siue scia diuina.qꝛ est de deo.

T.c.2.
T.c.p.
T.c.7.
Ca.8.
T.c.8

Dubia.

Hic sunt duo dubia. Tu dicis.ꝙ metaphysica est maxime principalis.imo videtur ꝙ prudētia. Qꝛ illa scientia que est magis necessaria est magis pricipalis.qꝛ magis necessarium:magis ē principale.sed prudens ē huiusmodi.qꝛ prudētia requiritur ad hoīs cōplemētum:sicut vult cōmētatoꝛ 2° huius. ſꝫ metaphysica non est necessaria.qꝛ scire vitatē non e necessarium ad cōplementū. ¶ Itē illa sciētia que ē dura^or ⁊ permanentioꝛ ē principalioꝛ.quanto enim aliquid ē durabili9:tanto honorabilius ⁊ principalius.sed prudentia est h9.qꝛ ē magis durabilis q̄ꝫ sapiētia.hoc patet. qꝛ si aliquis habꝫ prudentiam illa est magis durabilis in eo q̄ꝫ sapientia.h patet fm omnes. ¶ Ad illa dubia rn̄deo. Ad primuꝫ qn̄ dicitur. Illa scia que est magis necessaria.rc. Dōm ꝙ nō est verum.qꝛ ad honorabilitatem ⁊ principalitatem nō requiritur necessitas.hoc declaro.qꝛ tactus magis necessarius q̄ꝫ visus. ⁊ tamē visus ē honorabilioꝛ. Jō dic Ar.i littera.ꝙ plures scientias maxime reputant esse dignas: que omnino ordinantur ad vsum. Etiam dixit Ar. p h9. ꝙ necessariores omnes scientie sunt.dignioꝛ vero nulla. Jō non obstante ꝙ alie sunt necessarioꝛes.tamē illa ē dignioꝛ.Et dico ꝙ prudētia ꝺpēdet ab illa. qꝛ nullus pt habere prudētiā pfecte nisi habeat cognitionē ō dō.vl' p se. vl' p aliū. ¶ Ad aliud. Illa q̄ ē durabilioꝛ.rc. Dōm ꝙ nō ē verum si cetera sint paria.qꝛ planta ē durabilioꝛ q̄ꝫ hō. tamē homo honorabilioꝛ.qꝛ cetera nō sunt paria. qꝛ illa sciētia.s.sapiētia ē ō principio abstracto:⁊ illud ē nobili9 q̄ꝫ obiectuꝫ prudētie.qꝛ prudētia ē ō illis q̄ sunt opabilia a nobis. ⁊ deus siue pn^a abstracta sunt nobiliora opa^bi^lia a nobis:cū scie sumant honorabilitatē ⁊ principalitatē ab obiectis. Ideo illa sciētia ē principalioꝛ alia. Tu queris. qualiter prudentia est durabilioꝛ sapientia. Dōm.ꝙ hoc est:ex eo ꝙ obiecta prudētie frequentissime nobis occur

Cō.14.

runt ad sensum.sed obiecta illius scientie non:ideo patet ꝙ cetera nō sunt paria. qꝛ illa scia est ꝺ nobiliorib⁹ subis ꝗ̃ prudentia. Ideo inter oēs habitus sapientia est hono/rabilior ⁊ principalior. Etiā nō solū hꝫ veritatē cōparā/do sapientie habitus ad alios habitus.s. ad artem intel/lectū.⁊c̃.Sed de oī scia hꝫ veritatē.sicut comparādo oēs ad geometriā:vel arismetricā:vel nālem: tunc semꝑ illa scientia est maxime ꝑncipalis.

Ad rationes ꝑncipales. Ad ꝑmam. cui precipi/tur.⁊c̃.Dōm.ꝙ alicui scie pōt alia precipere dupl̃r.Uno modo ꝙ precipiat ei: ⁊ preordinet eam quo ad actus essentiales : ⁊ q̊ ad determinationem. Alio mō quo ad actus extrinsecos:⁊ quo ad vsum. verbi gratia.militaris precipit frenefactiue:quo ad actus itri/secos ⁊ extrinsecos.ita ꝙ faciat talia frena:⁊ quo ad tale tp̄s.ita ꝙ non solum pollitica precipit quo ad vsum: sꝫ q̊ ad determinationē ⁊ actus itrinsecos. Alio mō alr̃ preci/pit quo ad actū extrīsecū:⁊ non itrinsecum.¶ Tunc dōꝫ ad rōnē ꝙ pollitica precipit ⁊ ordinat sapientiaꝫ quo ad actus extrinsecos:⁊ quo ad vsum:⁊ non quo ad actuꝫ in/trīsecum.qꝛ polliticus non potest precipere pꝰbo: ꝙ ꝯclu/dat illam ꝯnem. vꝫ.illam ꝙ triangulus hꝫ tres. imo siue precipiat vel non ꝑcipiat:tūc semꝑ ex necessitate ꝯcludit ⁊ illi vocanẗ actus intrīseci:⁊ sic polliticus hꝫ ꝑcipeꝛe me/taphysico:q̊ ad actus extrīsecos ⁊ non itrinsecos:⁊ tale ꝑ/cipere non arguit honorabilitatē ⁊ ꝑncipalitatē.qꝛ tātuꝫ precipit ⁊ ordinat metaphysicā quo ad actus tales extrī/secos.vꝫ.ꝙ sit tali vł tali hora legendū.¶ Ad aliud. Illa scia nō est ꝑncipalior q̊ recipit ꝑn° ab alia scia.ꝯceditur.si recipit ꝑn° demonstrationis:tūc est scia subalternata.Di/cis.ꝙ illa scia est hꝰ. Dōm ꝙ non. qꝛ administrat oībus scientijs sua ꝑn°.Tu dicis.ꝙ a nāli recipit suuꝫ subiectū esse.sicut pꝫ ex ꝑ phy. Et iō loquitur cōmētator ꝯ Auic. ꝗ voluit.ꝙ haberet demōstrare ꝑn° abstracta quo ad eē: ⁊ quo ad ꝗditatē.hoc aūt est falsum.qꝛ metaphysicus hꝫ ea declarare quo ad quiditatē:⁊ probare passiōes de eis: ⁊ presupponit eas eē a nāli.¶ Ad aliud. Illa scia que hꝫ viam ad ꝑn° aliaꝝ sciarum.⁊c̃. Dōm ꝙ veruꝫ est si habꝫ viam ad ꝑn° aliaꝝ sciaꝝ per itrīseca ⁊ per certitudinem ⁊ necessitatē:sꝫ si hꝫ viam per extrīseca ⁊ cōia: ⁊ sm̄ pro/babilitatem:tunc non oꝫ.Dicis.ꝙ dyaletica est hꝰ.Dōꝫ. ꝙ hꝫ viam per itentiones cōes.⁊ cōia quedam que consi/derat:⁊ que sunt applicabilia ad oēs scias : ⁊ hꝫ viam ad omnes sciētias.⁊ disputat de principijs omnium sciaruꝫ. ⁊ probabiliter:sed hec scia hꝫ viam:⁊ considerat ꝑma ꝑn/cipia que sūt necessaria ⁊ itrīseca ad omnes scias. ¶ Ad aliud.si esset ꝑn^{ia}:tunc consideraret subta aliaruꝫ sciaꝝ. Dōm.ꝙ considerare subta aliaꝝ sciarum potest itelli du/pliciter.vno mō ꝙ considerat eodeꝫ modo quo alie scie spāles considerant.Alio° considerare sm̄ rationem vleꝫ. modo metaphysica considerat subta aliarum sciarū non sub rōne spāli.qꝛ dr̃ 4° h°.ꝙ est quedam scientia que spe/culatur ens inquantū ens. Ideo alie scie non superfluūt. qꝛ alie scie:sicut naturalis considerat ens mobile: sed sic non considerat ista scientia:sꝫ sub ratione vniuersali.Et sic ad illud.

Qō XXII.

¶ Sed vt dicimus homo liber est.⁊c̃.

Queritur circa istam ptē.Utrū meta^{ca} sit scia libera. Arguitur ꝙ sī. Illa scia non est libera cui precipitur:⁊ q̊ obe/dit alteri scie.qꝛ libeꝝ est qꝺ ē grā sui.sic̃ Ar. ꝑ rethorice.Unī dic̃ ibi.liber est non ad alium viuere:sed qui obediūt alteri viuūt ad aliū:tāꝗ̄ dicat:ꝙ illud est liberū:qꝺ est grā sui ⁊ non alterius.sicut ferre co/mā:sed subditū est:qꝺ est grā alterius. Ideo illud qꝺ obe/dit alteri:est subditū ⁊ non liberum:⁊ illa scia que alteri obedit non est libera:sed sapia est hꝰ. qꝛ certuꝫ est ꝙ isti scie precipitur ⁊ obedit alteri.qꝛ dr̃ ꝑmo ethy.ꝙ pollitia preordinat ⁊ precipit alijs sciētijs.qꝛ dic̃ quas scias libe/rorum filij debent audire vł quas non.⁊ polliticus etiaꝫ ordinat que scie debent ꝑmitti ī ciuitate ⁊ precipit sapiē/ti ꝙ īstruat ī illa:vł ī illa scia:⁊ vsqꝫ ad qꝺ tp̄s debet talis instruere. hec pollitica preordinat. Ideo ex quo sapienti precipitur iā sapiens non est liber.⁊ ꝑ ꝯñs nec sapiētia est libera. ꝑ locum a coniugatī.¶ Itē illa scia que est practi/ca non est libera:⁊ hec est manifesta.quia libera scientia est speculatiua:⁊ ē eligibilis ꝑꝑ se tm̄.vñ scie practice nō sunt libere.qꝛ sunt ad aliud.s.ad opus vł vtilitatē.sꝫ me/taphysica est hꝰ.certum.n.est ꝙ sapiētia ē practica.qꝛ sa/pienti est persuadere.ꝑ Ar.in littera.⁊ ꝑsuasio ꝑtinet ad rectorē.ex ꝑ rethorice. Modo rethorica ē practica scia: ⁊ ad eam ꝑtinet persuadere.⁊ ēt sapiētis est persuadere. ideo sapiēs ē practicus.⁊ ꝑ ꝯñs sapia practica per locum a coniugatī.¶ Itē illa scia non est libera que admīstrat alijs.qꝛ admīstrare ē subditi:⁊ est actus ipsius: qꝛ subdi/ti admīstrāt omnes.sed metaphysica est hꝰ.ꝑ Ar. 4° h°. qꝛ metaphysica admīstrat oīb⁹ sciētijs sua ꝑn°. Iō vr̃ ꝙ non sit libera:sed subiecta.¶ Item illa scia non est libe/ra que est vtilis.qꝛ liberum non ē vtile:cuꝫ vtile ordine/tur ad aliud.sꝫ liberū est grā sui.vt pꝫ ꝑ rethorice: ⁊ ꝑmo pollitice.sed sapia est hꝰ.qꝛ illa scia est vtil̃. cum dicatur 6° ethy.ꝙ sapientia est caput respectu aliarum. Mō cer/tum est ꝙ caput ē vtile omnibus mēbris. Ideo illa scien/tia nō est libera : cū habeat se sicut caput.¶ Itē illa scia quā deus non cōicat hoībus non est libera.qꝛ scia libera est que est deo hn̄placita.⁊ propter se queritur.vt hn̄pla/cita hoībus ⁊ deo.⁊ ideo illa scia que queritur ꝑꝑ aliꝺ et non propter se:est famula: ⁊ ideo illa sciētia que est libe/ra dꝫ eē hn̄placita deo.qꝛ deus est princeps omnium.iꝝ h°. Ideo illa scia que nō cōicatur hominibus ⁊ deo nō vr̃ eē libera:sꝫ vr̃ eē inuidia.qꝛ inuidia est ratione alterius: sed hanc sciētiam deus non cōicat.qꝛ illam sciam de⁹ nō cōicat sm̄ dictū Symonide.qꝛ deus tm̄ hꝫ eam. Et dixit ꝙ deus inuidet:⁊ ex illa scia est inuidia.qꝛ dicit.non ē di/gnum querere virū illam sciam:q̊ ē propter se:qꝛ deus hꝫ eam soluꝫ. Ideo non ē libera.¶ Itē illa scia que est acci/dens subi seruilis non est libera.qꝛ cuius subiectū est ser/uum:illius accn̄s ēt ē suuꝫ ⁊ famulū.qꝛ accn̄tia recipiūt nobilitatē ⁊ dignitatē a subiectis:sꝫ metaphysica est hꝰ. qꝛ certum ē ꝙ metaphysica ē accn̄s hoīs:⁊ hō est seruus. qꝛ dic̃ Ar.ī lr̃a. ꝙ humana natura multipliciter ē serua. ¶ Itē illa scia non est libera que ē respectu alicuius po^{e} regulate ⁊ mote ab alia.qꝛ illa scia que ē in potentia regu/lata ⁊ mota illa non est libera.qꝛ eius subm̄ est regulatū: sed metaphysica est hꝰ.qꝛ metaphysica ē actus volunta/tis.⁊ voluntas regulatur.qꝛ metaphysica est pars phie:⁊ phia est amor:⁊ amor est actus voluntatis:⁊ voluntas re/gitur ab intellectu. ꝗ nihil ignorat. Iō meta^{ca} nō ē liba.

Oppositum est Ar. in predicta lr̃a. vbi dic̃. sed vt dicimus hō liber.⁊c̃.

Ad intellectum qōnis sunt quedā premittē/da. Primo ꝙ necessariuꝫ est in pollitia esse libeꝝ ⁊ subditum.hoc pꝫ.qꝛ Ar.dic̃ ꝑ pol/litice.ꝙ hō est animal polliticū ⁊ ciuile. Ideo ad felicita/tem polliticā requiritur liber ⁊ subditus necessario.⁊ fe/licitas ⁊ felix:et qꝛ felicitas pollitice est finis. ⁊ nō potest esse felix in pollitia sine libero ⁊ subdito. Mō nā quādo intendit aliquē finē.tunc etiam producit ordinata ī finē. sicut Lincon.ponit exemplū.ꝑ poste.qꝛ natura intendēs

Cō. vi°. T.c.ꝑ. Ca.z. T.c.7. Ca:8. T.vi°.

sanguinem tunc intendit ea: q̄bus sanguis producitur et gn̄atur. Modo felicitas est finis in pollitia: ꝛ pollitia nō pōt esse felix sine libero ꝛ subdito: ꝛ hoc declarat Ar. primo pollitice. in oībus: ex q̄bus constituitur vnū: ibi est liberum ꝛ subditū: sicut declarat in inanimatis: sicut in cōposito ex sonis: sicut ī armonica: ibi est aliqđ ṗdominās: ꝛ aliud subditū: sicut pꝫ p Ar. x. ḃ°. ꝛ p Ar. ꝛ cōmētatorē ṗ celi. Etiā declarat ī cōposito ex aīa ꝛ corpore: ibi ē etiaꝫ principans ꝛ subditus: ꝛ iste principatus vocat despoticus q̄ sic vnū dn̄at alteri: ꝙ aliud non pōt ꝯdicere: sic pꝫ in aīa que dn̄atur corpori: qđ nō pōt ꝯdicere. Et in femella viro. q: vir dn̄atur ꝛ femella est subdita: ꝛ non ꝯdicit. Mō in pollitica ꝯstituitur vnū cōpositū: sicut ex multis ciuibus ꝛ p̄tibus ciuitatis. Ideo ex necessitate in polli° ē predominans ꝛ subditū.

T.c.7. Cō.7.

¶ Itē notandū. ꝙ Ar. ṗ pollitice. sic inq̄t. Quicūqꝫ distant tm̄ ab alijs: quantū aīa a corpore nā liberi. ꝛ q̄libet optimi sibi vsus cor° nā serui. vbi Ar. loq̄tur de libero ꝛ seruo ponēdo duplicē dr̄iam īter ea. Unā ponit ex parte aīe: que est p se: ꝛ proprie dcā. Aliā ponit ex parte corp̄is: ꝛ ista non est p se. Ex p̄te aīe est ista ꝙ liber est q̄ mente pōt prouidere. Sed seruus est q̄ pōt illa exeq̄ cor°. Et nā serui ē quoꝝ optimū est vsus: sed natura liberi est qui pōt mente ꝛc. hoc est ꝙ hꝫ principatuꝫ intellectus. Unī lꝫ p intellectum possemus cognoscere p̄sentia: ꝛ recordari preterita: tamen respectu futurorum actus per prudentiam qui est conferre sic preterita ad futura per prouidentiam est arduuꝫ. Et ideo liber ex parte aīe est qui potest mente prouidere conferendo preterita ad futura. q̄n iste ex prouidentia quaꝫ hꝫ de futura ex preteriti memoria alijs precipit de exequēdis: ꝛ ei nō p̄cipitur: ideo est liber. qui aūt nō pōt hoc exequi sine corpe: est nā seruus. Tunc alia dr̄ia est ex p̄te corp̄is. q: corpus liberi non est aptum ad vsus ꝛ labores: sed nā serui ē corpus aptū ad vsus ꝛ labores: sed corpus liberoꝝ non. imo tm̄ est vtile ꝛ aptum ad pollitiam: ꝛ ad ea que sunt in defensione pollicie: sicut forte ad bellū ꝛ hꝰ. ¶ Tūc est notādū ꝙ aliq̄n ꝯtigit ꝙ aliq̄ hn̄t corpus serui. ꝛ aīam liberi. aliq̄ eꝫ aīam serui: ꝛ corpus liberi. q: liber est qui est grā sui: quē nā ordinauit ad v̄tutes: non ad labores ꝛ opa: sꝫ tm̄ ad vitam ciuilē: ꝛ ad ea que pertinent ad defensionē ciuitatis. Sed seruus ē q̄ nō est grā sui: sed gratia alteri°: ꝛ nō hꝫ inclinationē nālē ad virtutes: quem natura inclinauit ad labores: ꝛ vsus. Et est intelligēdū ꝙ liber ē grā sui. quē nā ordinauit ad operandū pp se prima intentione: sed 2ª intentione grā alterius. Sed seruus essentialr ꝛ p̄ª intentiōe pp aliud: ꝛ 2ª intentione pp se. q: oē qđ est pp se prima intentione est pp aliud 2ª intentione: nisi sit v̄t° non nata ad largiendū: sicut vlt ꝯ^{c.r} in 2°. celi: sic sube obstracte p̄ª intentione mouent pp se: ꝛ 2ª intentione pp alia. ¶ Iteꝫ est notandū. ꝙ Ar. ṗ pollitice. ponit dr̄iam inter liberꝝ nobilē ingenuū ꝛ seruum. dicit. n. ꝙ liber ē q̄ hꝫ nālē inclinationē ad virtutes: vn̄cūqꝫ veniat illa virtus: siue hēat eā a progenie: vl nō: dūmodo hēat naturalē inclinationē ad bonū ꝛ virtutes: tunc est liber. Sed nobilis est qui habet naturalē inclinationem ad virtutes: nō ex se: sed ex progenitoribus. ideo differt a libero. q: liber vel hꝫ ex se vel ex alio. Sꝫ igenuus ē ille q̄ hꝫ inclinationem nālem ad virtutes ex multis progenitoribus nō ex vno: sicut nobilis: sed ex multis. Et quanto maior ē multitudo virtutum progenitorū: tunc tanto maior est ingenuus. Et ad hanc itentionem loquitur Ar. ṗ pollitice. ꝙ ex ambabus genitricibus diuinis significāt oēs diuinū procreari: quēadmodū aīal aīal. bestia bestiaꝫ: plāta plātaꝫ. sic ex bono bonū. Et ꝯcordat cū illo dicto cōi. Arbor bona non pōt fructus malos procreare: sicut nec eꝫ. Unī liber differt a nobili. q: liber est qui hꝫ nālem inclinationem ad virtutes: non ex progenitoribus. vn̄ pōt esse ꝙ ex mala progenie sit liber. ꝛ hoc pp ꝯstellationē aliquaꝫ: q: nascitur sub ioue: vel sub aliquo alio planeta beniuolo. sed ingenuus est qui addit multiplicitatē bonorū parentum. vn̄ ingenuus est q̄ hꝫ virtutē ex progenitoribus. et illi ex alijs: ꝛ illi iteꝝ ex alijs: ꝛ q̄nto longior fuerit linea: tanto magis ingenuus est. Sed seruus hꝫ nālem inclinationeꝫ ad labores: hoc voluit Ar. ṗ pollitice. Filius formidolosus ꝛ timidus ꝛ intemp̄atus nihil facit eoꝝ que opꝫ: sed indiget parua virtute: ꝛ tanta: vt nec ꝑpter incontinētiam: ꝛ neqꝫ propter timiditateꝫ deficiat a suis operib°. tunc redditur cōpleta diffinitio serui: q: seruus est istr̄m animatū separatuꝫ alterius ens homo. Dicit enim instrumentum q: est instrumentū domini: mediante quo operatur. est animatū ad dr̄ntiam securis ꝛ hꝰ. ꝛ dic̄ sep̄atuꝫ ad dr̄iam manus vel pedis que est ꝯiūcta. Et dr̄ alterius homo. q: ordinatur ad dn̄m. vnde hn̄ veruꝫ est ꝙ preter naturalem seruitutē est alia ex lege. vt qui capitur in bello efficitur seruus. vnde lex promulgata est ꝙ aliquis in bello superatus in manu p̄ualentiū dꝫ esse seruus. Nota ꝙ ṗ ḋ aīa. vna scīa excellit aliā duplr̄. primo ex mō demonstrandi. 2° ex honorabilitate ꝛ nobilitate obi. quod probo. q: non potest pluribus modis vna scīa aliaꝫ excellere: nisi esset ex parte intell̄s. modo ex parte intell̄s ħ nō potest cū sit vnus ꝛ simplx̄. q̄n sic omnes scīe eēnt equal̄ nobilitatis. q: omnes sunt in vno intellu. ꝛ p ꝯn̄s equalr̄ libere. ¶ Istis ergo prenotatis dōe sunt ad q̄ōnem tres ꝯnes. Prima est. ꝙ metaphysica est libera. Scđa ꝙ est liberrima. Tertia pt dici. ꝙ oēs scīe speculatiue sunt libe. ¶ Rō ṗme ꝯnis. Illa scīa est libera que ē grā sui: ꝛ pp se queritur. q: liberꝝ est gratia sui. q: liber est ille quem natura ordinauit ad v̄tutes. nō ad labores. ideo illud quod propter se appetitur ꝛ diligitur est liberum: sed metaphysica est hꝰ. q̄n desideratur pp se: ꝛ non pp extrinsecā vtilitateꝫ: imo circūscripta oī vtilitate adhuc appeteret̄. qđ pꝫ. q: habitis oībus necessarijs que sunt ad necessitatem ꝛ eruditionem antiq̄ ph̄i hāc scīam appetebant. pp admirari eni ꝛc. qđ Ar. declarat ī lr̄a. testat̄ aūt. ibi cōplete ponit rōneꝫ in lr̄a. q: dicit. sicut hō dicit̄ liber qui ē suimet: sic illā scīam dicemus esse liberā que est ꝑpter se. ¶ Rō 2ᵉ ꝯnis. Illa scīa est liberrima que queritur propter se: et est finis oīum scīaꝝ. ꝛ hec est manifesta. ꝛ pꝫ ex dictis. q: illa est libera que est propter se. ergo illa est liberrima q̄ ē maxime propter se: q: sicut simplr̄ ad simplr̄: sic magis ad magis. ꝛ maxime ad maxime. 2°. top. sed hec scīa ē hꝰ. q: sicut felicitas specl̄atiua est finis oīum: sic ista scīa est finis omnium sciētiarum. q: in actu eius consistit felicitas. ꝛ habet se sicut caput: ꝛ est principiū: sicut pꝫ 6° ethy. Ul̄ alr̄ probatur conclusio. iuxta notabile vltimuꝫ: sic. illa scientia que est finis omnium aliarum sciētiarum ē liberrima: q: finis est causa cārum. ꝛ optimū earum. sꝫ metaphysica est hꝰ. q: est de deo qui est finis omnium. ꝛ istō nemo negat. sed ꝙ sit vere causa efficiens: aliqui negant. ¶ Ratio tertie cōclusionis est. Omnes sciētie que queruntur pp se: sunt libere. q: si aliquid non queritur ꝑpter opus: tunc est liberum: sed omnes scientie specl̄atiue sūt hꝰ. 6. ethy. ꝛ 2°. huius. ꝙ finis theorice est veritas: practice autē opus. ¶ Tunc est notandū. ꝙ liberuꝫ est duplx̄. Unum qđ est gratia sui: ꝛ nō hꝫ aliquod superius ipso ad quod ordinetur. sic ista scientia est libera tantū. Alio mō aliquid est liberū. ꝛ tamē ordinatur ad aliud: ꝛ non ē pp opus: sic omnes alie speculatiue sunt libere. q: excludūt opus. ꝛ tamen ordinantur ad istam scīam. Et ideo aliqui notant dictum Ar. q̄n dicit. hec sola sciarū est libera: hec

Co.8.

T.cō.3.

que differentia ē inter liberū nobilē ingenuū et seruum

diffinitio serui

est metaphysica. Aliqui aūt dicunt hec sola sciarum est libera. hec est speculatiua scia. ⁊ illa expō non excludit qn alie scientie speculatiue sint libere: tamen prima expositio est melior. Utrū autem illa scientia sit possessio humana. vł vtr̃ deus solū habeat eā. hⁱ videbiť ī alia qōne.

Ad rationes principales. ¶ Ad primā. illa sciētia. ⁊c̃. Dicenduz ꝙ vir polliticus nunꝙ̃ alteri precipit ratione alicuius nisi habeat sapiētiam de deo. qꝛ non faceret nobilissimum preceptum scꝫ noscere deum. Et ideo sapienti non precipitur a non sapiēti. ¶ Uel aliter dicenduz. ꝙ alicui scie precipere pōt intelligi dupliciter. Uno modo quo ad actus essentiales ⁊ intrinsecos. Alio modo quo ad extrīsecos. verbi gratia. sicut pollitica precipit frenefactiue quo ad actus intrinsecos. qꝛ sic faciat frenum: ⁊ quo ad vsum: ꝙ tali hora faciat. ¶ Tunc dicendum ad rationem. Qꝛ in illa scientia cui precipitur quo ad determinationem ⁊ actus intrinsecos: illa non est libera: sed si precipitur ei quo ad actum extrinsecum: ⁊ quo ad vsum illud preceptum non excludit libertatem. Unde dicendum ꝙ polliticus non potest determinare vel precipere geometre: ꝙ sic vel sic cōcludat vnam conclusionem. qꝛ concludere talem conclusionem sic vel sic sunt essentialia scientie: ⁊ quo ad illa non habet precipere polliticus sapiēti. sed bene precipit quo ad actus extrinsecos ⁊ vsus. s. ꝙ talis debita hora legat: ⁊ tales personas instruat quo ad tales actus qui sunt extrīseci scientie: polliticus precipit sapienti: ⁊ propter hoc dixit Ar. primo ethi. Quibus enim disciplinarum. ⁊c̃. Unde polliticus habet precipere tantum illa ex quorum obmissione aliquis punitur: sed nullus phs punitur pro eo: qḋ non ɔ͠clꝫ talem conclusionē quā ītendit. qꝛ nullus scit illam conclusionem quam intendit ɔcludere cum voluntates hominum sint occulte. ¶ Ad aliud. Illa scientia q̃ est practica. ⁊c̃. conceditur propter practicistas honnarias: ⁊ propter illos q dicunt ꝙ grāmatica ⁊ logica. ⁊c̃. sint libere. Tamen dicendū ꝙ pro tanto dicuntur liberales: qꝛ filij liberorum docentur in eis. sed nō simpliciter. Tu dicis. ꝙ illa scientia est practica. nego. Dicis ꝙ sapiens ꝑsuadet. ⁊ persuasio pertinet ad rhetorem. Dicendū ꝙ metaphysicus persuadeat potest ītelligi dupliciter: vel a viro pollitico qui est sapiens: ⁊ sic persuasio pertinet ad sapientem, qꝛ polliticus ꝑsuadens debet esse sapiens. Alio modo persuaderi potest a quocunqꝫ alio non sapiente: et sic metaphysica nō persuadetur. ¶ Aliter dicitur ad rationem. qꝛ per persuasionem possumus intelligere duo. Uno° oꝑationē que est pertinens ad rhetorem: sicut sunt exclamatiōes vel disceptatiōes vł cōcionatiōes: ⁊ sic nō pertinet ꝑsuasio ad sapiētē. Alio° ꝑsuasio ꝑt accipi pro cognitione bonorum. ad quorum imitationem ⁊ sequelam debet istitui felix pollitia ⁊ regalis monarchia: ⁊ sic pertinet ad sapientem: ⁊ sic etiāz principi persuadetur: ⁊ oīa in ciuitate reguntur. sicut quando aliquis cognoscit primam causam. qꝛ est optimum: ⁊ ꝙ largitur vnicuiqꝫ ꝭm ꝙ est cā cōis īfluens diuersimode: tunc ad talē cognitionem sequitur persuasio: tunc sapiens persuadet principi ꝙ largiatur etiam sic vnicuiqꝫ ꝭm condignum. ⁊ ꝙ ordinet sic suam pollitiam ad sūmū bonum: ⁊ omnia ad debitum finem in pollitia existentia. ⁊ illa persuasio que consequitur ad cognitiōeꝫ talis boni bene pertinet ad sapiētem. qꝛ princeps debet esse sapiens: vel per se: vel ꝑ aliuꝫ. sed debet regere vel gubernare pollitiaꝫ. Ideo dixit Aristoteles secundo topicorū. nemo eligit iuuenes iudices: qꝛ constat eos non esse prudentes. Unde felix est res publica que sapientibus gubernatur. Unde philosophia et sapiens tantum cognoscit bonitatem dei: ⁊ ꝙ deus sit infinite bonitatis: ⁊ ꝙ largitur vnicuiqꝫ bonum ꝭm ꝙ requirit subā ⁊ natura ipsius. qꝛ nihil dat superfluum: nec diminutuꝫ. Unde si natura agit recte ⁊ ordinate nō agit nisi regulata a superioribus causis: que sunt notiores ea. vt dicit cōmētator duodecimo huius. cōmento. 52. ⁊. 18. Et hoc non habet aliquis proponere principi nisi sapiēs. phs ergo persuadet ei. ⁊ per consequens nisi sic fiat: tunc pollitica feliciter non ordinareť. ⁊ sic ista cognitio bonorum vocatur persuasio: ⁊ ita bene pertinet ad sapientem ⁊ non prima. ¶ Ad aliud. Illa scientia que administrat alijs. ⁊c̃. Dicendum ꝙ administrare est duplex. Uno modo administret alteri tāꝙ̃ alicui extrīseco: vt recipiat ab alio: sic quod administrat alteri non est liberuꝫ. qꝛ sic seruus administrat. Alio modo administrare est idē qḋ defendere. ⁊ sic metaphysica administrat alijs: quia defendit principia aliarum scientiarum ⁊ sua. qꝛ probat sua principia: sicut probat ī quarto huius. ⁊ tale' administrare nō tollit libertatem suam. quia ex eo ꝙ defendit principia aliarum scientiarum: tunc manuducimur in eaꝫ ex alijs scientijs ordine doctrine. ¶ Aliter potest dici ꝙ maior est vera si ministrat alijs prima intentione: sed si est propter se prima intentione. et propter aliud secunda intentione adhuc potest esse libera. Unde quicqd est propter se prima intentione est propter aliud secunda intentiōe nisi sit natura non innata ad largiendum. vt dicit cōmētator secundo celi. cōmē. decimoseptimo. Modo sic ē de metaphysica. licet enim defendat principia aliarum: hoc tamen est secundaria intentione. Et sic ordinatur ad ens q̂quo modo. tamen principaliter hoc facit propter se: vt cognitis principijs aliarum scientiarum tandem veniamus ad cognitiōem dei supmi. in qua cognitiōe consistit felicitas: vt predictum est. ¶ Ad aliud. Illa que est vtilis. ⁊c̃. Dicendum ꝙ illa scientia est vtilis non prima intentione: sed secunda. quia nihil est ꝙ sit prima intentione propter se nisi sit secunda intentione ꝑpter aliud. Unde pria intentione ipsa non est vtilis: sed secunda. ¶ Ul dicitur ꝙ verum est: si est vtilis prout distinguitur contra honestum. sed si consequitur honestum: tunc nō oportet. qꝛ dico ꝙ illa scientia est honesta: ⁊ consequitur eam vtilitas: non prout distingultur contra honestum. qꝛ nullum est honestum nisi ɔseq̃tur illō vtilitas. ¶ Ad aliud. Illa scientia quā solus de⁹ habet non est libera. Dicendū ꝙ maior est vera. Tu dicis. ꝙ solus deus habet eam. Dicēdū ꝙ etiam homo. qꝛ habet intellectum: ⁊ intellectus perficitur ad illam scientiam. ⁊ deus habet eam proprie: ⁊ habet illam scientiam que est causa reruꝫ: ⁊ sine discursu. sed tamen homo habet sapientiam que est causata ab illa scientia diuina ꝭm cōmentatoreꝫ duodecimo huius. ꝙ scientia diuina est causa rerum: scientia autem humana est causata a rebus. Et ideo habet eam cum studio et labore. Utrum autem homo possit habere sapientiaꝫ in hac vita sunt opiniones. quia Aristoteles ⁊ cōmentator volunt ꝙ sic. qꝛ licet non habeamus eā. ita nobiliori modo sicut deus sine discursu ⁊ labore. Tamen habebimus eam cum discursu ⁊ labore. Quid ergo dicitur ad dictuꝫ Symonide. Dicendum ꝙ hoc non sufficit ꝙ homo habeat alias scientias. imo ipse debet querere illam scientiam que satiat totum suum appetitum: ⁊ talis est sapientia: aliter desiderium humanum esset ociosum ⁊ natura hominis. contra commentatorem. secundo huius. Et tu dicis. ꝙ Symonida poeta dixit: ꝙ deus habet inuidiaꝫ. Ar. respondet ꝭꝫ prouerbium. multa mentiuntur poete quia si deus inuideret: tunc deus esset imperfectus. hoc est falsum. qꝛ inuidia est tristitia de bono alterius. cū existimatione diminutiōis proprij boni: sicut aliqui addūt.

Te. 2. — Te. c. 8. ⁊ 9. — Cō. 51. — Cō. p̊

ideo carent illo bono: ideo imperfectus. hoc est falsum. ⁊ hec additio est falsa. quoniã aliquis inuidet: quãuis nõ existimet proprium bonum diminui. Etiam q2 vbi non est tristitia: ibi non est inuidia. sed in deo sic est. ergo ⁊c. q habet vitam delectabili[ssi]m[am] que inest nobis modico tẽpore: ⁊ sic i toto tempore eterno. Etiã Plato dicit. q ois inuidia est elongata ab eo: ⁊ sic deus non habet illã sciẽtiam sub ratione inuidie: sed habet eam nobiliori modo q̃ nos. vnde habemus principiorum abstractorum cognitionem. in quibus consistit felicitas: ideo habemus eam. licet non nobili modo: sicut deus. ¶ Adhuc. inuidia non est nisi respectu superioris alicuius veri vel extimati. Sed nihil est superius deo: neq3 secundum veritatem. neq3 scd3 existimationem. ergo. ⁊c. ¶ Ad aliud. Illa scientia que est accidens alicuius subiecti serui. ⁊c. Dicendum q verum est inquantum accidens illius subiecti. Dicis q est accidens. Dicendum q homo habet duplicem naturam in se: corpus ⁊ animam. Et anima est duplex. sensitiua. ⁊ intellectiua. modo ex pte corporis ⁊ anime sensitiue: homo est seruus. quia sic idiget multis: ⁊ si tũc illa scientia esset cor[pori]s cum anima sensitiua: tunc non esset libera. sed quedam est forma itellectiua. que nõ indiget multis per se: sed tantum quantũ est in corpore: tũc indiget multis per accidens: sed per se non: quia sicut dicitur. 10°. ethicorum. q natura per se non est sufficiens ad speculandum ⁊c. Uel aliter dicitur q illa sciẽtia non est libera: que est in subiecto seruo. Dicenduz q verum est si est vt possessio: sed si non: tunc non oportet: quia possessio est quam aliquis de facili acquirit: ⁊ vtitur ea ad nutum: sed hac scientia non vtimur ad nutum: sed de difficili acquiritur: quia tantum inest s[ecundu]m intellectuz: ⁊ tanquã perfectio eius: quia vita s[ecundu]m intellectum est vita contemplatiua: ⁊ non est possessio: quia non est vita humana. primo ethicorum. ¶ Ad aliud. Illa scientia que est in potẽtia regulata ⁊c. conceditur. Tu dicis. q sapiens est potentie mote. nego. Tu probas. q2 sapientia est pars philosophie. Dicenduz. q philosophia est duplex. Uno modo est amor. ⁊ sic non proprie sumit philosophus. ⁊ sic ẽ act[us] voluntatis. Alio modo nõ est amor: sed ipsamet scia. tũc est amor. al's. actus intell's. Tu queres forte vnde habuit ortum illud vocabulũ amor philosophia. Dicenduz q h[oc] est ortum a Pithagora. quia iste dixit se amatorem sapiẽtie propter euitandam arrogantiam quando dixit nõ se esse sapientem: sed amatorem sapientie. q2 dicebat sapiẽtiam soli deo cõpetere. ab hoc enim fuit ortum illud vocabulũ vel nomẽ: puta amor a phia. ⁊c. Qõ XXIII.

Ca.io.

Ubi.ã.i phe° ¶ Propter qd ⁊ iuste non humana. ⁊c.

Circa hanc partem queritur. Utrum sapientia sit possessio hominis. Arguitur q sic. Illud quod acquiritur ab homine est possessio hominis: hec est vera. q2 possessio est acquisitio vel res acquisita ab homine. sed sapientia est huiusmodi. quia certum est q sapientia acquiritur ab homine. quia est habitus intellectualis acquisitus: ⁊ perficit animam quo ad cognitionẽ veram principiorum. q autem ille habitus acquiratur. hoc vult tertio de anima. ⁊ secũdo huius. ¶ Item illud quo aliquis vtitur ad nutum: ⁊ potest de facili acquiri. ⁊ inesse faciliter. hoc est possessio hominis: ⁊ hec ẽ vera. q2 illud quo aliquis vtitur de facili ad nutum: illud est possessio hominis. q2 iste sunt conditiones possessionis: s3 aliquis potest sapientia vti ad nutum: vt vult: ⁊ de facili potest inesse. nam aliquis vtitur sapientia ad nutum. quia est habitus: ⁊ habitus est quem quis habens operatur cũ

T.c.5. T.c.6.

voluerit. per cõmentatorem secundo de anima: ⁊ etiam de facili acquiritur. quia sapientia est cognitio de abstractis substantijs: ⁊ illa cognitio est itellectus: ⁊ est pncipiorum abstractorum. Et illa habent ꝓponẽm ⁊ si[militu]dinem ad nostrum itellectum. Et ideo de facili acqritur: q2 suum obiectum: vtputa principia abstracta sunt natura proportionata ad itellectum nostrum: ⁊ scia est possessio hominis: q2 illa ẽ cõmẽdatio magistral' scie ⁊ aspor her[e] q scia est poss[essi]o hois que duarum. ⁊c. sed scia est scia saltim capiendo sciam pro cognitiõe itellectuali vera ⁊ certa non distiguenda spãliter: ideo sapia est possessio hois.

Cõ.5ᵃ. ⁊ 3° d'aia. cõ.18.

Oppositum est Ar. i littera. ppter qd ⁊ iuste nõ putat eius humana possessio.

Ad intellectum qõnis breuiter premittenda sunt duo. Unũ ẽ. q sapia potest capi dupl'r. Uno modo pro cognitione dei: ⁊ aliorum pn[cipiorum] abstractorum sine discursu ⁊ fantasiatione. ⁊ dico sine discursu: ⁊ addo sine fantasiatiõe. q2 si alic subẽ. vt aliqui dicunt: itelligunt sine discursu a premissis ad conclusiones: hoc non est sine fantasiatione ⁊ sensatiõe. Illo modo nõ loquimur h[ic] de sapia. quia illa est dei ⁊ pn[cipiorum] abstractorũ que hñt ẽt cognitionẽ sine fantasiatione. Uñ sapia dei est idẽ qd sua suba: ⁊ d[e] hac h3 videri. 12. h[uius]. vbi [com]m[entato]r cõparat sciam dei ad nr̃ã. q2 dic̃ q scia dei est cã rex. s3 nr̃a est cãta a rebus. Alio mõ capit' sapia p cognitiõe pn[cipiorum] cũ discursu ⁊ fantasiatiõe. Tunc 2° accipio dcm̃ Ar. p. ⁊. 10. ethy. q triplex est vita. vna ẽ bestial. 2ᵃ hu[man]a. ⁊ 3ᵃ [con]templatiua. Uita bestial' est s[ecundu]m appetitũ sensitiuũ: qñ aliqs regitur sensu ⁊ appetitu sensitiuo: dimittendo regimen intellect[us]: ⁊ ẽt vocat' vita voluptuosa. ⁊ d[e] illa logt' Ar. p[rim]o ethi. Sunt. n. qdã vitã pecudũ eligẽtes. quox pnceps fuit sardanapallus. Alia ẽ vita hu[man]a q̃ debet' hoi s3 q est cõpositus ex cor[pore] ⁊ aia. ⁊ regit' s[ecundu]m rõnẽ q̃ hõ viuit s[ecundu]m cẽ hois q̃ ad agẽda hu[man]a p vtutes morales: ⁊ per prudentiam: ⁊ iste due dñunt. q2 vita bestial' est s3 regimẽ appetitus sine rõne: aut est cũ rõne qñ appetitus nõ obedit: tũc nõ ẽ bestialis. Qñ autẽ appetitus ⁊ passiões sunt rõne gubernate: et qñ vtutes regunt' p prudentiã: q2 oẽs vtutes sũt colligate cũ prudẽ[nti]a tal' vita ẽ hu[man]a. 3ᵃ est vita q̃ iest s[ecundu]m intell3 q̃ ẽ vita contemplatiua que debetur hoi s[ecundu]m intell3. ⁊ vocat' diua. q2 intell's est diuinus in nobis.

Cõ.51. Ca.6. Ca.6.

His visis dõm ad qõnẽ. q sapia vt est pfectiua: intellect[us] diuini nõ est poss[essi]o hois. ¶ Rõ ẽnis istius. illud nõ ẽ poss[essi]o hois: quod nõ inest hoi s3 vitã hu[m]a[n]am. ista est mani[fest]a. s3 sapia ẽ h[uiusmod]i. hec p3 ex 2° nõbili. q2 sapia est cogni[tio] pncipiox abstractox: ⁊ nõ ẽ de agibilib[us] hu[man]is sic pruden[tia]. s3 in eius actu [con]sistit hu[man]a felicitas: ⁊ est re[spectu] nobilissimi obi: ⁊ nobilissime po[tentie]. ¶ Itẽ. illd nõ ẽ possessio hois qd acgrit' cũ diffi[cultat]e. ⁊ aliqs nõ vtit' eo ad nutũ. q2 poss[essi]ões de facili acgrunt': ⁊ aliqs vtit' cũ vult. q2 põt eas dare vel nõ dare. s3 sapia ẽ h[uiusmod]i. q aliqs difficulter acgrat. h[oc] p3. q2 iter mille vix vn[us] est sapiẽs. q2 ad sapiã reqrit' q itell's cogscat oia iferiora. ⁊ p abstractiõe3 oiu3 iferiox. tũc itell's agẽs [con]iũgit' poss[ibili]: ⁊ tũc ẽ sapiẽs. id dic̃ Seneca. Uir pfectus h3 se sicut fenix. q̃ in. 500. ãno sel' renascit': ⁊ nõ est mix in iteruallo magl crescere. ⁊c. Itẽ q aliqs nõ vtit' ea ad nutũ: h[oc] ẽ pp abstractionẽ ei[us] ⁊ remotionẽ ei[us] a sensu. q2 op3 semp redirẽ ad fantas[mat]a. Jõ quorũ fantasma per se nõ põt esse sub sensu illis non possum[us] vti ad nutum. Secũdo dõ3. q sapientia est perfectio intellect[us]. Ratio. illud est pfectio intell's. p quod maxime pficit' ⁊ adipiscitur vltimã pfectionem. quia illud per quod aliquid perficitur: hoc est eius perfectio: sicut per quod aliqd est album est eius albedo. ⁊ per quod aliquod adipiscitur suam felicitatem est perfectio. quia felicitas est finis

eius.sed intellꝰ per sapientiam est hō.qꝛ intellꝰ perficit per cognitionem dei:ꝛ qꝛ habitus sortiuntur nobilitatem ꝛ dignitatē ab obiectis.licet cōparādo habitū intellꝰ ad habitū sensus:habitus itellꝰ sit honorabilior.qꝛ intellꝰ ē nobilior.sed cōparando habitus intellectuales ad se inuicem:tūc recipiūt nobilitatē ꝛ dignitatē ab obiectis:ꝛ nō ab intellu.qꝛ vnus est intellꝰ in oībus:vl saltē in spē viꝰ. Ideo illa scientia que considerat obiectum honorabilius:est honorabilior ꝛ nobilior. ❡ Itē illud qd est finis omnium habituū intellectualium:hoc est perfectio intellꝰ.ꝛ hec est vera.qꝛ finis est optimū.ꝛ fm exigentiam finis opꝫ oīa moderari.ꝑ Lincoñ.sed sapia est hō.vt pꝫ ꝑ

Ca.8. Ar.6.ethy.et iō sapia est finis oium habituū intellectualium.vñ cōmentator dicit.ꝙ i hoc est spes ꝛ fiducia oiū contemplantium.Ideo ipsa est perfectio intellꝰ nostri ꝛ

Ca.8. diuini:qꝛ intellꝰ ē diuinū in nobis:sicut pꝫ.io.ethy.ꝙ hō dr̄ intellꝰ tāq̄ a principaliori parte.

Hic est dubiū.Tu dicis.ꝙ possessio ō facili acqrit̄:hoc nō est verū.qꝛ difficulter ꝛ magna occupatione mentis acqrit̄.ideo non de facili. ❡ Tunc 2ᵐ est dubiū.Scd̄a rō supponit.ꝙ sapia acqritur ab hoīe.ꝗ nō vr̄ possē.qꝛ sicut se hꝫ oculus noctue ad lucē solis.ꝛc̄.Mō impossē est apprehensio solis ab oculo noctue.Ideo acqsitio sapie est nobis impossis.maior est Ar.

2ᵐ dubiᵘ T.c.ꝑ. **Ad primum** dubiū dōm.ꝙ possessiones acqrūtur de facili:ꝛ eis hō vtitur de facili:ꝛ hoc pꝫ.qꝛ aliqñ fūt sine oī labore:sicut qñ deriuant̄ a pentibus:sed sapia non de facili deriuat̄ ab alio. Etiā si possessiones debent acqri de nouo:tūc adhuc faciliter acqrūtur:sicut ille que sufficiūt vni hoī. Sꝫ si vnus vellet hr̄e totū qd est in mundo:sicut dr̄ ꝙ infinita est ꝯcupiscentia hoīum.ad cuius repletionē multi viuunt.sic aliquo mō esset difficilis ad aqrēdū.que aūt ab alio deriuantur est facil' possessio.Mō sapia ē difficil' rōne obi.etiam est difficil' ex parte impedimentoꝝ aliquoꝝ:sicut ex parte appetitus ꝛ passionū:qbus hō ducitur ꝛ ipeditur ꝛ abstrahitur a cognitione illoꝝ abstractoꝝ.ꝗ vult Ar.ꝑmo

Ca.peñ. ethy.ꝛ in hoībus vr̄ esse aliquod ꝑncipiū:qd aduersatur rōni:sicut particule corꝑˡⁱˢ.ꝛc̄.hn̄t videri.hoc mō dixit Ar.7ᵒethi.Dolose ciprine ꝛc̄.vt frequenter dcm̄ est ꝑ variaꝫ

Ca.9. corrigiam intelligit delectationes i gustu ꝛ tactu.qꝛ per alias delectationes hō nō tm̄ peccat:sicut per illas q̄ sunt in auditu ꝛ visu.ꝛ per dolosam cipriginea m intellit̄ cōcupiscentiam q̄ dicitur fuisse dea cipri. ❡ Itē ex ꝑte modi cognitionis impedit̄ a cognitione sapie.ēt qñ organa sensuum non sunt disposita sufficienter:tūc intellꝰ impe-

Ca.io. ditur in speculatione.qꝛ dicit Ar.io.ethy.ꝙ nā non est ꝑ se sufficiens ad speculandū.sed opꝫ corpus esse sanū. Iō dr̄ 3ᵒ topi.ꝙ simplr̄ ē melius phari:q̄ ditari:sic pꝫ de difficultate sapie ꝛ facilitate possiōis.Ideo dixit Ar.i littera.ꝙ humana natura multipliciter ē serua:ex parte corporis ꝛ forme sensitiue.qꝛ sic subycitur passionibꝰ ꝛ alqs indigentys mltis.Sed ex parte intellꝰ non est serua nisi ꝑ accñs:qꝛ ꝑ se non indiget nisi inquantū proponit virtutes sensitiuas. ❡ Ad aliud dubiū dico.ꝙ cōmentator soluit 2ᵐ hᵒ dicens.ꝙ Ar.comparauit cognitionem princi-

Cō.ꝑ piorū abstractorum debilissimo visui vespertilionis:ꝛ ꝗ designando difficultatē.sed non ipossitatem.imo nobis ē possis acqsitio veritatꝭ.qꝛ si non.tunc desiderium humanū esset ociosum.ꝛ sub̄e intelligibiles eēnt superflue:qꝛ eēnt itellibiles:ꝛ non itelligerētur.Cuꝫ dr̄ auctoritate poete.ꝙ deus solū habet hanc.qꝛ virū q̄rere hūc honorē non ē dignū.sed q̄rere sibi aptas.Hoc fuit ꝑus expeditū i lr̄a. Dōm tn̄ ꝙ sapia ꝑmo modo solū cōpetit deo ꝛ itelligentys.qꝛ hoc mō sapia est idē cū sub̄a dei:sed hō hꝫ sapiētiā

2ᵒmō.Tūc tu dicis.ꝙ deus iuidet.Ar.dic̄.ꝙ fm prouerbium mentiunt̄ mlt̄a poete.qꝛ dic̄.si deus iuideret:tunc ipse esset iperfectus:ꝛ iuidia est tristitia cū timore de ꝓsperitate alterius.aliq addunt cū diminutione propꝛia:non opꝫ ꝙ addatur.iuidia est passio vituperabil':sed nemesis est laudabil' passio que ꝟtus est qñ aliqs dolet qñ bonis male fit.ꝛ gaudet qñ bonis bñ fit.ſꝫ tristiᵃ ē apposita sibi:ꝛ est vitupabil'.ex 2ᵒ rethorice.Etiā dr̄ de quodā iuido q volebat hr̄e plus de malo q̄ alter ꝑꝑ iuidiā:ꝙ illi non ꝯtigeret aliqd bonū.qꝛ permisit vt extinguerent̄ sibi duo oculi:ꝙ socio suo vnus:hoc est fabulosum.ſꝫ i deo nō est iuidia.qꝛ est mala:ꝛ deus est infinite bonitatꝭ. Tu dicis.ꝙ hō dꝫ querere scias sibi aptas.Dōm ꝙ non sufficit.qꝛ dꝫ querere illā sciam que maxime satiat appetitū.

Ad rōnes ꝑncipales.illud quod acqritur ab homine.ꝛc̄.Dōm ꝙ si acqritur ab homine iquantum hō.tunc bene est possessio:ſꝫ si acqritur ab homine non iquantū hō:sed iquantum diuinum:ꝛ intellꝰ non opꝫ.Unde sic sapia est aqsita i hoīe fm ꝑtem diuinam non ꝑmo modo. ❡ Ad aliud.Illud est possessio ꝙ de facili acqritur.aliqs negaret illam maiorē.sicut dcm̄ fuit.ꝙ aliqs non acqrit de facili possessiones infinitas. Aliq tamē dicūt.ꝙ possessiones acqruntur de facili quo ad eē itellectuale:sed difficilr̄ quo ad esse reale. Tu dicis.ꝙ sapientia de facili acqritur.qꝛ est de ꝑncipys abstractis:q̄ sunt nature proportionate itellectui.Dōꝫ ꝙ ex parte rei sunt bene proportionata intellectui.vt ex nā rei:ſꝫ ex ꝑte modi itellīdi q est ex sensatꝭ.ꝛ qꝛ non cadunt per se sub sensu.Iō ille modus est difficil'.qꝛ opꝫ quēcūqꝫ itelligentē fantasmata speculari:ꝛ opꝫ oīa ponere añ oculos. Tu dicis.ꝙ habitus est quē quis hꝫ.ꝛc̄.Dōm ꝙ veruꝫ ē alys paribus:sed si aliter vel si alia sunt ipeᵗᵃ.tunc non oꝫ.vñ sapientia difficulter acqritur.sed quando iam acqsiuit:tunc vtitur ea quādo vult. ❡ Ad aliā.Scia est possessio hoīs.ꝛc̄.Dōm.ꝙ itellexit ꝙ est possessio.hoc ē ꝑfectio vl acquisitio perfectionis:ꝛ non itellexit sciam absolutam:Ul dōm.ꝙ prudentia ꝛ alie scie que respiciunt homines iquantum hō sunt possiōes:ſꝫ sapiētia q̄ est diuina scientia non respicit hoīem iquantum homo.Iō aliud est ō illis.Ul posset dici.ꝙ ille scie que sunt de agibilibus huīˢ sīlis sunt possiōes.sed adhuc nō ꝓpꝛie:qꝛ non deriuant̄ a parentibus.qꝛ non opꝫ si pater fuerit prudens:idem eē ō filio.ideo ille scie non sunt ꝓpꝛie possiōes.ꝛ sic ad illō.

❡ Secundus liber. Qō I.

❡ De veritate quidem theoria ꝛc̄.

QUeritur ꝑmo circa 2ᵐ huius.circa ꝑmam propōnē Ar.vtꝝ cognitio veritatis sit possibilis. Arguit̄ ꝙ non.qꝛ si cognitio veritatis esset possibil'.tunc ad sciam esset alteratio.hoc est falsū.ꝑ Ar.7.phy.vbi vult.ꝙ ad ꝑmā spēm q̄litatis non sit alteratio.sed tm̄ ad tertiā.ſꝫ scia ē in ꝑma spē qualitatis.ḡ ꝛc̄.ꝯña ꝓbat̄.qꝛ si cognitio veritatis esset possis.tunc eēt motus ab ignātia ad sciā.tal' aūt motus ē alteratio.ḡ ꝛc̄. ❡ Itē si sic esset:tūc aliqs moueret̄ ad veritatē.Mō oē qd mouet̄ hꝫ partē in termino a q̄:ꝛ ꝑtē i termino ad quē:sic vult Ar.5.ꝛ.6.phy.ꝛ 5ᵒhᵒ.ḡ si moueret̄ ꝑtē hr̄et de ignoranᵗⁱᵃ:ꝛ ꝑtē ō scia.ꝛ tunc oia i ꝑᵒ creatiōe hr̄et aliqd de veritate:ꝑꝑ qd moueretur ad sciam.ꝗ āt est fls̄. ❡ Itē illius cognitio nō ē possis.qd ē indeterminatū ꝛ ifinitū.qꝛ scia est determinati subi.sic dic̄ ꝯᵐ 3ᵒhᵒ.Iō ō q̄ ē scia dꝫ eē deterᵗᵘᵐ.qꝛ ō ideterminatio ꝛ ifinitia non est scia.sed oia sunt ideterᵗᵃ ꝑ antiquos:qui dixerunt oia esse in motu ꝛ fluxu cōtinuo ꝛ indeter-

t.cō.i8. T.c.6z. T.c.3z. T.c.i8. Cō.4.

minata. Ideo sequitur. ꝙ cognitio veritatis est impossis.
t.cõ.4. ℂ Itē verū non cognoscit̄ sine cā. 2° b°. si ḡ cognitio verita
tis esset possis. hoc esset ꝑ cām primā. mō hoc non pōt eē:
q2 primā cām non cognoscimus. qt si cognosceremus cā:
vel hoc esset ꝑ aliā cām primā: vel ꝑ effectū. Ista patēt ex
sufficienti diuisione: sed nō ꝑ aliā cām p̄mā. q2 tunc ante
illā cām primā esset alia: ⁊ sic esset p̄ma ⁊ non p̄ma: vel si
haberet cām: vel cognosceremus eā ꝑ effectū: vel ꝑ cām:
non ꝑ cām. q2 quererez de illa cā. Utrū cognoscerem⁹ eā
ꝑ cām vel ꝑ effectū: si ꝑ cām: quererē iteꝝ. vtrū illa cau
sa esset cognita ꝑ effectuz: aut ꝑ cām. si ꝑ cām sic in infi^m.
ḡ per effectū: hoc ēt est falsum. qt nullus est effectus pro
portionat⁹ illi cāe. q2 cā prima est infinita in vigore: ⁊ nul
lus effectus est talis: cū tñ oē qd cognoscitur hēat cogno
sci ꝑ aliqd: qd ē sibi proportionatū. Ideo relinqtur ꝙ co
gnitio veritatis est impossis. ℂ Tu forte dices. veruz co
gnoscitur ꝑ causam: sed non ꝑ primā cāz. Dōm. ꝙ idez se
quit̄. q2 illa cā vel est nota. vel non: si est nota vel ꝑ effcm
vel ꝑ cām. si ꝑ cām: tunc q̄ro iteꝝ illa cā per quā ista ē no
ta: vel est nota: vel non. si est nota: per effectū vel per cāz.
si ꝑ causam. ⁊ sic in infinituz. ergo relinquitur ꝙ per effe
ctum. hoc est falsuz. q2 nullus effectus pōt sufficienter re
p̄ntare suam cām. ℂ Itē si cognitio veritatis esset possis
tunc vel essz ꝑ doctrinā: vel inuentionē: neutro modo: vt
ꝓbabo. ḡ ⁊c. maior est nota. qt nō sunt plures modi qui
Ca. vl°. bus acqratur. sicut pz 2° elenchoꝝ. minor pz. non ꝑ inuē
tionē. qt si veritas haberetur ꝑ inuentionē: tunc aliqs ha
beret cognitionē antēq̄ inuestigaret veritatē. hoc pz ꝑ Lin
coniensem p̄ poste. q2 dicit. Si pr̄familias dz inuestigare
seruum fugitiuū: tunc opz ꝙ habeat eius cognitionē ali
qualem. qt si non: tunc centies posset sibi occurrere ꝙ nō
comprehenderet eū. Mō intellectus. p̄ nihil cognoscit.
T.c.14 q2 intellectus nihil est eoꝝ que sunt hic anī adiscere. 3° de
anima. ideo pz ꝙ non ꝑ inuentionē est possis veritatis co
gnitio. nec ēt per doctrinā. qt hoc esset mediante scia do
ctoris: ⁊ tunc scia esset qualitas actiua: hoc aūt est falsuz:
qt sic esset in 3ª spē qualitatis. ɔña probatur. q2 mediante
quo aliqs aliquid facit illud est actiuum: sicut ignis agit
mediante caliditate. Ideo caliditas ē qualitas actiua.

T.c.p̄. **Oppositum** est Ap. in predicta lrā. de veritate qdē theoria sit quidez difficilis. sit
vere facilis ē. Modo si cognitio veritatis esset impossis:
tunc non esset facilis nec difficilis: idez dicit in prob°. si
gnum sapientis est posse docere. Si ergo eēt impossis co
gnitio vitatis: tunc sapiens non doceret. q2 sapiens nihil
doceret nisi sit possibile.

Ad istā qōnem dōz. ꝙ cognitio veritatis est possis. qd probat̄ ꝑ Ap. illa cognitio que est facil
vno mō: ⁊ alio mō difficilis: est possis nobis. qt illd qd est
impossīe non est facile neqz difficile. sz cognitio veritatis ē
hmōi. vt probat Ap. ꝑ multas rōnes. Ipsa. n. est difficilis. q2
dicit. Signū aūt est neqz quēq̄ posse ꝑfecte adipisci ipaz.
sed est facilis. qt oēs nō sunt exortes ⁊ expertes h⁹ cognitio
nis veritatis. Ita ꝙ semꝑ aliquis hz partē ipsius. ⁊ cōmē
Cō.p̄ tator ibidē dicit. ꝙ si oēs hoies de quibus audiuimus lo
qui vsqz nunc carerent veritate esset signū difficultatis
ꝑꝑ lōgitudinē temporis quā reqrit vitas. Si autē aliqs
hz cognitionē veritatis in breui tpe. hoc est signū facilita
tis: ⁊ dicit Ap. ꝙ fm singulos qdē: aut nihil: aut parū est:
⁊ est verum pro altera parte: qd aūt ex oībus collectis est
hz magnitudinē aliquā: tunc probo illam conclonem: ꝙ
cognitio veritatis sit possis ꝑꝑ duas cās. Prima est ex cre
dulitate. alia ē ex signo. dicit. n. ꝙ manifestū est ꝙ cognit⁹
veritatis non est impossis in multis rebus. q2 dicit ꝙ cre
dimus nos necessario scire veritatē in multis rebus. Il
lud ergo est possibile: qd credimus nos habere in multis
rebus: sed cognitionem veritatis credim⁹ nos hrē ī mltī
rebus. ⁊c. Alio modo ipse probat ꝑ signū: ⁊ potest forma
ri rō. Illud est possibile ad quod habemus desideriuz na
turale: ⁊ hec est vera. per cōmentatorem. q2 ad quod ha
H ī 2° p̄ bemus desideriū naturale non est nobis īpossibile. alio
quin desiderium humanū esset ociosum. Modo dicit. in
fundamento nature nihil est ociosum: vt cōcessum est ab
omnibus: ꝙ nulla res est ociosa in fundamēto nature: et
creature. sic patet maior. sed ad cognitionē veritatis ha
bemus desiderium naturale: sic pz per ipsuz: ꝙ habeam⁹
nālē desideriū. Et Ap. i prohemio huius dicit. ꝙ oēs ho
mines naturaliter scire desiderāt. ideo non impossibilis.
T.c.12. maior iterum pz. 3° h°. ꝑ Ap. ꝙ impossīe est factum eē im
possibile est fieri. Si ergo īpossibilis esset facta cognitio
veritatis: tunc ēt esset impossibilis fieri. hoc est cōtra cō
Cō.47. mentatorem. ḡ ⁊c. hoc idem patet per cōmentatorem. 2°.
phy. ꝙ nullum est occultuz humano intellectui. Ideo ex
quo nihil est occultū intellectui: tūc veritas etiaz nō erit
t. cō.8. occulta: hoc idem dicit Ap. 3° de aīa. ꝙ anima est omnia.
⁊.37. quo ad intellectū omnia intelligibilia. ⁊ quo ad sensum
oia sensibilia. ⁊ sic pz qd sit dōm ad qōnem.

Hic est aduertendū ꝓpter solutionem vnius rōnis. ꝙ aliqua sunt que fiunt a nā ⁊ ab arte. vł ab
intrinseco vel extrinseco. Aliqua aūt sunt que fiūt ab ex
trinseco: vł ab arte: ⁊ non natura. Aliqua aūt sūt que fiūt
t.cō.22. a natura: ⁊ non ab arte. hoc ponit Ap. 7. huius. in illo ca:
Eorū aūt que fiunt: aliqua fiunt a natura tm̄: sic homo et
animalia. Illa non fiunt per artem: ⁊ per intellm. qt gnā
re est virtus naturał. Aliqua autem ab arte tm̄: sicut do
mus vel cultellus. Aliqua autem fiunt ab arte ⁊ natura:
sicut sanitas. Illa nāq̄ aliqn̄ fit per virtutez naturalem:
vt quando est fortis natura digestiua potens bene consu
mere superfluū. Aliquando aūt fit ꝑ artem: vt per bonaz
medicinam. Etiā aliquādo aliqua fiunt ex arte ⁊ natura
⁊ casu. sicut sanitas: vt declarat Ap. 6. huius. Aliquis itē
dens de fricare: tunc per fricationem excitat calorem di
gerentem. ℂ Item notandū. ꝙ aliqua fiunt ab extrinse
co: tunc illud extrinsecum quod habz se ad similitudinē
agentis nālis ⁊ intrinseci. ⁊ est instrumentuz eius sicut sa
nitas fit a medico: ⁊ medicus agit ad similitudinez natu
re: ⁊ est instrumentum nature. qt non facit nisi quod pre
parat ⁊ remouet īpedimenta aliqua: quibus natura pos
set impediri. q2 omne instrumētum remouet impedimē
ta primi agentis. Etiam illud quod sic fit ab extrinseco:
sic fit ab extrinseco: ꝙ tunc non fit tāq̄ ab agente princi
pali. sed semper presupponit aliquod agens intrinsecuz.
ℂ Tunc dōm vlterius. ꝙ cognitio veritatis acquiritur
ab intrinseco ⁊ ab extrinseco: ab intrinseco sicut per inuē
tionem quādo ipse intellš agēs abstrahit per se: ⁊ illumi
nat fantasmata sufficiēter: ⁊ preparat itellm posem. ⁊ tūc
recipit propositiones notas: ⁊ illas pertractat. Et tunc ex
illis principijs tāq̄ notis inuestigat conclonem. Etiā ali
quando intellš generat scientiam interius inueniendo:
ita ꝙ primo presupponit sensum: memoriam: ⁊ experimē
tum. ita ꝙ elicit aliud ex sensatis. q2 cognitio principioꝝ
fit via sensus: ⁊ memorie: ⁊ experimenti. tunc ex illo qd ē
sic abstractum per intellm agentez a fantasmatibus: per
intellm dirigitur: qd cognoscit p̄n°. ℂ Tunc dicendum.
ꝙ scientia etiam potest acquiri ab extrinseco per doctri
nam quando istud agens extrinsecum agit. tunc agit ad
similitudinem intrinseci agentis. s. intellš agentis. siue il
lud extrinsecū agens. s. doctrina sit: siue sermo vel scriptu
Ca.p̄. ra. q2 vtrūqz pōt eē doctor. vn̄ dic̄ Lincon̄. p̄ poste. sermo q
exterius sonat: non solū docet. sz ēt scriptura exteri⁹ visa.

ordo intelle cognoscit p.

Sed vt verius dicaꝫ non sonus exterius docet ꝛ scriptu/ra visa. Sed hec duo tñ mouent ꝛ excitant: sed verus doctor est ille q interius mentē illuminat: ꝛ veritatē oñdit. Primo doctor proponit pñª p se nota discipᵒ. ꝛ applicat illa pñª ad sensibilia: ꝛ dicit. illa hñt ortū a sensibilibᵒ: ꝛ tūc discipulus videt h: ꝛ cognoscit ea: ꝛ sic pꝫ. ꝙ doctrina est tñ extrinsecū pñᵐ ꝛ instrale. qꝛ disponit intellm: sicut medicus nām prepat: sic doctor intellꝫ: ita ꝙ ille doctor semper psupponit illud agens intrinsecum. s. intellm agentē: qꝛ est veꝝ agens respectu scientie.

Ad rōnes principales. Si esset polis cognitio veritatis. tunc ad sciaꝫ esset alteratio. nego. tu probas. qꝛ motus est de ꝫrio in ꝫriū: ꝛ scia ē hꝫ. qꝛ ē ab ignorantia. ꝛc. Dōm ꝙ non est ꝑprie motus: sed est generatio scie. Tu dicis. ꝙ sunt ꝫria. Dōm. ꝙ non sunt ꝑpe ꝫria: sicut ꝫria qualitatū in 3ª spē qualitatis. ideo non est p se motus. sed est motus improprie. s. spūalis quo deuenimus ab ignoto ad notum: siue sit p intrinsecū: vel extrinsecum. vñ non est gnō proprie dicta: sed est q̄daꝫ acqsitio pfectionis instantanea. Tu dicis. ꝙ qñ aliqs acqrit sciaꝫ: tunc opꝫ ꝙ aliqs moueat̄. Dōm. ꝙ opꝫ esse acqsitionē veritatis in itellectu p remotionē impedimenti. ita ꝙ motus sit in alio: sicut in virtute sensitiua: sed nō in itellectu. qꝛ ille est sūme dispositus ad recipiendū illā spēm: sic videmus: ꝙ aliqd pōt acqri in aliquo nulla transmutatiōe facta in eo. sed in alio. sicut pꝫ 7ᵒ phy. ꝙ aliqs ē factus similis sine oī mutatione in eo facta: īquantū statua mihi est dextra vel sinistra: ꝛ tñ ipsa non moueť. vtrum autem hoc sit veꝝ: hoc hꝫ videri. 7. phy. qꝛ nūq̄ꝫ est aliqua dispositio noua facta in vno: nisi sit facta in eo, mutatio instantanea. Eodē mō fit qñ aliqs adiscit. tunc scia sibi impmitur in instanti. licet remotio impedimentorum sciētie sit in tempore. tamen acqsitio vltimata scientie sit in instāti. Unde sic se hꝫ intells ad recipiendū spēꝫ: sicut mediū ad recipiendū lumen. mō sic est ꝙ lumen non recipit̄ in medio: vel in aliq̄ alio nisi remoueant̄ impeᵃ. s. fenestra: vel hꝫ. sic est de intellu respectu scie. qꝛ est sūme disposituˀ ī instāti recipit sciam remotis ipedimētis: sicut lumen in medio. ❡ Ad aliud. Tunc aīa in pma creatione. ꝛc. Dōꝫ ꝙ non sunt. Tu dicis. ꝙ illud qꝺ moueť ptim ē. ꝛc. ꝯcedi tur. qñ moueť. ſꝫ qñ motum est: tunc non opꝫ: sic ille qui dꝫ adiscere nullā cognitionē hꝫ. nec in actu. nec in poᵃ. ſꝫ qñ incipit inuestigare p intellm. ꝛ intells inuestigat vnū pñᵐ p sensum. tunc cognoscit illud pñᵐ. ꝛ tunc ptim hꝫ ꝺ scia cū inuestigat p pñª ꝯnis. ꝛ hoc per sensum vel per doctorem vel ab intrinseco. Ita ꝙ non opꝫ hrē sciam: sic in pma creatione: sed post inuestigationē principÿ p sensū: tunc inuestigat ꝯnes: ꝛ ille modus vocat̄ a cōᵗᵉ. 2ᵒ hᵒ. via inducendi in cognitionē veritatis: hoc est dispō alicuius noti: sicut principioꝝ. p quā deuenimus ī cognitiōe ignoti. ❡ Ad aliud. illud qꝺ est ideterminatū. ꝛc. cōceditur. si est indeterminatū ſm spēꝫ numeꝝ ꝛ genus. Dicis. ꝙ oīa sunt in fluxu ꝯtinuo. falsum est. qꝛ subē abstracte ꝛ corpa celestia non sunt in ꝯtinuo fluxu: ꝛ in indeterminatione. sed inferiora tñ. ❡ Sed adhuc dōm. ꝙ inferiora nō sūt in continuo fluxu sī̄ ꝛ sel: ꝛ ſm spēm. sed tñ ſm iudiciuꝫ alique res sunt in fluxu: sed ſm spēm hñt certitudineꝫ. lꝫ enim hoīes generent̄ ꝛ corrūpant̄. tñ gditas humana habet semp certitudineꝫ. Etiā hō non cognoscit̄ ſm rōnes indiuiduales. q̄ sunt ifinite ꝛ ideterminate: sed ſꝫ rōnes vlēs. ❡ Ad aliud. veꝝ non cognoscit̄ sine cā. ꝯcedit̄. Dicis. ꝙ pma cā non pōt cognosci. Dōm. ꝙ ad cognitionem veritatis si haberemus pfectā cognitionē: ꝛ ꝑcederemᵘ ſm cognitionē nālem: tunc cognosceremus p primā cāꝫ. Dicis. hoc esse impole. qꝛ hoc esset vel p effectū. vel p cāꝫ. Dōm ꝙ non p priorē cām: sed p effectuꝫ. Dicis ꝙ non. qꝛ nullus est effectus ꝑportionatus sibi. Aꝝ. diceret ꝛ commētator ꝙ imo: qꝛ ille effectus est sibi proportionatus. qꝛ mouet perpetuo motu: ꝛ oēs motores dependent ab eo. ꝛ est imobilis per se: ꝛ p accñs. ꝛ non est infinitus in vigore ſm Aꝝ. ꝛ ſm fidem: tunc non essꝫ effectus sibi proportionatus: ꝛ nō cognosceremus eū perfecte: sed aliqualr. ꝑpt sufficit ad cognitionē talē: qualis est cognitio inferioruꝫ. Etiā possemus dicere. ꝙ ad cognitionē veritatis non requirunt̄ oēs cāe. Sed si pfecte cognosceremus primā cām: tūc oporteret nos cogscere oēs cās. sed hoc est diffiˡᵉ. Unī ēt dōm. ꝙ qñ cōplexū cognosci dꝫ. tunc opꝫ nos scire pñª incōplexa. sicut illud. de qlibet esse vel non eē. ꝛ hꝫ. Et tñ dōꝫ. si volumus aliqd cogscere pfecte: hoc est p aggregatū habituꝫ ex metaphysico ꝛ nāli. vel metaphysico ꝛ mathematico. tñ notandū ꝙ primā cām esse pñᵐ cognoscendi ichoatiuū: hoc non hꝫ veritatē: sed terminatiuū tñ. sic vult cōmentator. ❡ Ad aliud. vel esset p doctrinā vl̄ per iuentionē. Dōm. ꝙ vtroqꝫ mō. qꝛ iam dcñ est ꝙ itellectᵘ agens abstrahit a sensatis. vel ex doctore exponente illa pñª. ꝛ ptractāte illa pñª. ꝛ tunc gnāt aliquam cognitiōeꝫ in discipᵒ. que ē silis doctori. qꝛ doctor dꝫ gnāre similem. Tu dicis. ꝙ scia esset qualitas actiua. qꝛ illud p qꝺ agit ē actiuū. Dōm ꝙ veꝝ est. si illud p qꝺ agit est imediatum: tunc esset q̄litas actiua. sed si non imediate agitur p ipꝫ. tunc non opꝫ. sicut ignis p caliditatē agit imediate. Ideo talis caliditas est q̄litas actiua: sed sic est ꝙ doctor nō imediate docet p sciaꝫ: ſꝫ p intellectū agentem q ē accñs. sed si imediate ageret per scientiam: tunc esset qualitas actiua corruptibilis ꝛ corˡᵉ. sed scientia est qualitas incorˡᵉ. ꝛ ad illam non est alteratio: ꝛ hoc sufficit quo ad acquisitionē virtutis. ꝙ scia sit qualitas actiua incorˡᵉ. Iō pᵒ solo est melior. ꝛ sic ad illud.

Qõ II.

❡ Quare sic vr̄ hrē: vt prouerbialiter. ꝛc.

Quia super hoc vbo cōmentator dicit ꝙ ī quolibet genere entiū sunt aliq̄. ꝛc. dicit cōmentator ꝙ principia sūt naturaliter cognita. Ideo circa istō dcñ commentatoris queritur. Utruꝫ pncipia sint nālr cognita. Argui ꝙ non. Si principia eēnt naturaliter cognita: vel hoc esset ſm actū vel potentiā: ꝛ hec est nota: p sufficientem diuisionem. qꝛ pluribus modis non pōt intelligi aliquod naturaliter esse cognitū nisi ſm actuꝫ. vel ſm potentiā. qꝛ actus ꝛ potentia sunt prime dr̄ie entis. et sufficienter diuidunt ens: q̄ contingunt: ꝛ sunt in vnoquoqꝫ gn̄e. ex. 9. huius. ꝛ primo de anima. sed neutro mō: qꝺ probatur. primo probatur ꝙ non cognoscantur naturaliter ſm actum. qꝛ intellectus noster in principio vnionis habet se sicut tabula rasa: possibilis omnia fieri. 3ᵒ ꝺ aīa. tunc si naturaliter essent cognita ſm actum. tunc semper intellectus esset informatus ab aliquo. Ideo non cognoscuntur ſm actū: nec ēt cognoscuntur naturaliter ſm potentiam. qꝛ sic principia non differunt a ꝯnibus. qꝛ cōclusiones sunt scite in potentia. qꝛ intellectus habet se ad cōclusiones in potentia. Ideo si principia essent cognita in potentia naturaliter: tunc etiam conclusiones essent cognite naturaliter. hoc est contra cōmentatorem. 3ᵒ ꝺ anima. ❡ Item oē quod quis nouit vl̄ scit: scit per inuentionem: vel per doctrinam: hec est vera. per Aꝝ. 2ᵒ elencoꝝ. qꝛ omne quod quis nouit vel adiscens vel inueniens nouit. sed illud quod cognoscitur per doctrinam vel per inuentionem non est naturaliter cognitum. quod probat̄: qꝛ illud quod aliquis scit per doctrinaꝫ: hoc non inest sibi nāliter. nullus enim docetur in illis que insunt natu/

t.c. 20.

Cō. p

Quō doctor docet discipulum. vide pulchre bęm Thomā in prima pte summe. q. 117 ar. pmo.

T.c. p.

T.c. 14

Cō. 36.

raliter.qz doctor est educens aliquid qd non naturaliter est in actu:sed est in po°. Ideo illud qd p doctrinam inest non inest nālr.qz aliter doctrina esset frustra. nec scire p inuentionē est nālr.qz q scit aliquid p inuentionē ille rōcinat.z tunc illd rōcinari nō inest nālr.sed ab intellectu. Ideo scire p inuentionē non est scire nāliter. ¶ Item si principia nālr cognoscerētur:tunc inessent oībus hoīb°:

Cō.14. hoc est falsum.p cōmentatorem z°.h°.vbi dicit. q aliqui

z.15. hoīes sunt q nō pūt recipe primas propōnes pp tres cās: pp ɔsuetudinē:qz sunt nutriti a iuuentute in falsis z i oppositis prioꝝ.Alia est cā pp maliciam indiuidualē. Ter

Cō.15. tia est cā pp paucitatē exercitij in logica.Etiam dicit i z° h°.q aliq pp consuetudinē negauerūt illud pn^m naturalr. ex nihilo nihil fit:qūuis tū sm fidē z supnāliter tū sit negandū. ɔña probatur.qz illud qd iest nālr hoc semper inest z oībus:sicut risibile inest nālr:ideo oībus hoībus inest z semp.iō ēt principia inexistunt oībus cū intellectus insit oībus. ¶ Item illa que cognoscunt pp famositatez non insunt nālr.qz qd pp famositatem cognoscitur:h nō nālr cognoscitur.qz famositas inest tm. ex eo q illud est dubiū:z non semp inest sm veritatē:sed principia insunt

Cō.15. pp famositatē:vt pz p cōmentatorē z°.h°. qz dicit q aliq hoīes nō pūt transcēdere sermones probabiles. Etiā nō recipiunt prima pn° nisi essent famosa. Etiā dicit si opposita principioꝝ que sunt falsa essent famosa.tūc crederēt eis:sicut aliqui dixerunt non esse proprias māas formaꝝ: qz dixerunt q forma non requireret propriā mām.ita q ex terra posset fieri hō imediate.Et ista opinio fuit Auic. Ideo ex quo pn° cognoscunt pp famositatem alioꝝ: tūc non nāliter. ¶ Item si pncipia naturaliter cognoscerentur tunc ɔnes non concluderentur ex principijs.hoc aūt est falsum.falsitas pz. qz ɔnes sequunt ex necessitate ex pmissis:sicut pz ex logica.qz sills est quedā oratio in qua qbusdam positis necesse est aliud euenire. ɔña pbatur. qz si pn° cognoscuntur nālr. modo illud qd inest nāliter semper inest.z sic cognoscunt necessario. modo ɔnes nō cognoscuntur necessario.sed ɔtingenter.qz ɔnes sunt vo

Cō.36. luntarie intellecte : sicut vult cōmētator 3° de aia.mō ex necessario non seqtur ɔ contingens:sed ex necessario bene seqtur necessarium.ex p prioꝝ. ¶ Itē illud qd cognscitur via sensus:z memorie: z expimenti: non cognoscit nālr.z hec ē vā.qz que cognoscunt via sensus:z memorie non cognoscunt nālr.qz sensus z vtutes sensitiue mouē

T.c.52. tur ab extrinseco.sicut pz ex z° z 3° de aia.sz pn° sunt hō.

T.c.50. **In oppositū** est Ar.z cōmētator in predcō vbo. In foribus qs delinquet:sup eodez verbo dicit commētator. Et est q in quolibet genere entium sunt aliqua respectu eoꝝ quasi ianua domus respectu domus in hoc q nō latent aliquē:sicut forte locus domus non latet aliquē .vñ principia in quolibet genere entium sunt nālr cognita a nobis.Et ideo vult cōmentator

Cō.36. 3° de aia. q principia naturaliter sunt intellecta.ɔnes āt voluntarie:hoc idē pz p Ar.sufficienter in foribus quis delinquet.sicut nullus errat i foribus:sic in principijs: h

T.c.8. idem pz p Ar.4.huius.vbi ponit principiū noti^m.

Ad istā qōnē aliq dicunt cū distinctōe q aliq sunt pn° per se nota: que sunt cōia oībus vel pluribus scientijs.sicut.non ɔ^ti si esse z nō esse:z de quolibz affirma°.zc̄.Alia sunt principia que non sunt cōia oībus vel plurib°.sed in vna scia tm sicut in nālī.qd natura agit pp fines.Et in geometria.si ab equalibus equalia demas que remanent sunt equalia. ¶ Tunc dicunt isti. q dctm cōmentatoris intelligitur d principijs p modo sumptis.qz illa pricipia sunt cōplexa: z per se nota in omnib° sciētijs.z sunt habita z cognita nālr a nobis per lumē intellectus agentis.vnde intells eis adheret. sed de principijs secūdis que sunt tm in vna scia nota:de illis non ha-

Cō.p. bet veritatem dctm cōmentatoris.q sint naturaliter cognita. ¶ Hoc non pōt valere.qz cōmentator loquitur d omnibus principijs.qz dicit q sunt naturaliter cognita. z in vnoquoqz genere entiū.qz ly i quolibet. distribuit p oībus subiectis sciaꝝ spālium. Ideo non loquitur tm de principijs cōibus.sed de oībus principijs cuiuslibet scie. ¶ Iō dōm alr ad qōnez:q principia eē nālr cognita pōt intelligi dupl̄r. Uno mō sm actum perfectū. Alio modo pōt intelligi sm potentiam z dispōnem propinquaz: que potest duci ad actum sine probatione precedente necessario.z ɔñr illa videmus inesse sm actū:sm q aliqs actu operatur:sicut hō quando actu videt:aliqua aūt videm° inesse sm potētiam z dispōnē remotaz.sicut pueri ad militandū. Aliqua autem insunt sm dispōnem propinquā. ita q actus inducat sine aliqua rōcinatiōe. ¶ Tūc dōz ad qōnem q principia cōplexa de quibus hic loqmur siue sint cōia:siue determinata ad vnā sciam nō sunt cognita naturaliter sm actū perfectū. ¶ Tunc dōz z°. q cōia principia:siue cōia vel determinata sunt cognita nāliter sm potētiam vel dispōnem propinquā. ¶ Ratio prime cōclusiōis. Si principia essent naturalr cognita sm actū perfectū:tunc pn° semper nota essent:z semp actu specularemur ea.hoc est falsum.qz nō speculamur ea i somno: z semp.ɔña probatur.qz illud dicitur inesse sm actum:z eē nālr cognitū sm actū pfectuz:qd ex nccitate iest: z qd ex necessitate iest.semper iest. ¶ Item si pn° essent habita naturaliter sm actum perfectum:tūc oībus iessent.h aūt est falsuz.sicut prius deductū fuit. qz tūc intellectus i principio vniōis sue nō haberet se:sicut tabula rasa. qd

T.c.14 est cōtra Ar.3° de aia. ɔsequētia probatur.qz si essent naturaliter cognita sm actum perfectum:tūc itellectus haberet cognitiōem de eis:z esset iformatus eis:z sic oībus inessent.qz omnes naturaliter habēt itellectum.hoc aūt est falsum. ¶ Ratio z° cōclusiōis. Ad cuius cognitionez requiritur cognitio terminoꝝ:hoc cognoscitur naturaliter.i.sm potētiam.q̄ non indiget ratiocinatione precedēte necessario:vt exeat i actū.qz ad cuius cognitionē sufficit cognitio z dispositio terminoꝝ. ad illud sumus i propiqua po° z dispōne.ergo.hec est vera.maior q̄ dicit. Ad cuius cognitionem requiritur cognitio terminoꝝ. hoc cognoscitur naturaliter sm dispositiōem propiquaz: sed principia cōmunia z determinata ad vnam sciētiam sūt hō.quod patet ex primo posterioꝝ pricipia cognoscimus iquātum termios cogscimus. Tamē est itelligendum q cognitio terminoꝝ formaliter nō est cognitio pricipioꝝ.Qz eadem non est cognitio partis z totius. Sed est itelligēdum q cognitio pricipioꝝ dispositiue habetur ex termis.qz cum homo itelligit quid est totum z pars.tūc itelligit illud pricipium.oē totū est maius sua

Cō.36. parte:z hoc vult cōmētator primo z tertio de aia. vbi vocat ea naturaliter intellecta.Et illa cognitio differt a cognitione cōclusiōis.que est volūtarie itellecta.qz conclo nō cognoscitur sm potētiam propiquam actui. Sed idiget ratiocinatiōe precedēte necessario. vt patet pmo posterioꝝ.omnis doctrina : z omnis disciplina dubij et occulti fit ex preexistēti cognitiōe. Unde dicēduz q ad cognitiōez pricipioꝝ tātum reqrit dispositio sensuum z terminoꝝ.z nō requiritur aliqua ratiocinatio. Tūc arguitur. Illud cognoscitur naturaliter sm potentiā ppinquam:quod cognoscitur sine omni ratiocinatiōe precedente.Et hec est vera.qz ad illud ad qd sumus in potētia propinqua:ad illud nō egemus rōcinatiōe: sed princi

Cō.3°. pia sunt hō.vt pz ex z° phy.p cōmētatorem.pn° non pro-

bãtur.ſʒ indigent modicula confirmatione.ſ.diuiſione: vel inductione.hoc ẽ idem dicit Lincoñ.pñª non demonſtrantur. qꝛ de his nihil docemus:nec adiſcimus niſi qȯ apparet eſſe prius dubium ⁊ falſum.Et poſt eius falſitatem ⁊ cõtrariam opinionem manifeſtatur eius veritas. Et ẽt in 4.º huius tñ confirmat ea ꝯ negantes:⁊ non probat ea demonſtrando. Uñ dicit cõmentator ꝑ phy. ꝙ qdam ſunt ſophiſte:quoꝝ ſapientia eſt negare pª pñª. ꝯtra quos hʒ diſputare pmus phs.

[a.l.inuitione. Ca.ꝑ. t.cõ.8. ⁊.9. Cõ.8.]

¶ Notandũ ꝙ hoies inueniuntur duplr diſpoſiti ad phiaʒ. Aliq hñt bonã diſpõnẽ intellectus agentis ⁊ poſſis ⁊ bonã diſpõnẽ virtutũ ſenſitiuaꝝ que preſupponunť ab intellectu ⁊ organa diſticta. et bonaʒ cogitatiuã:memoriã ⁊ alias potentias.⁊ illi homines ſic diſpoſiti lumine intellꝰs agẽtis ⁊ cognitione terminoꝝ pñt inueſtigare cognitionẽ pmorũ pncipiorũ. Et ille intellꝰs agens ẽ interior doctor:cuiuſmodi ĩdigent pncipia.ſed nõ rõcinatiõe ſicut ꝯnes. Aliq autem ſunt hoies q nõ ſunt ſic diſpoſiti.ſed hñt corpus inabile: ⁊ nõ habẽt intellm eleuatũ:ſed multũ imerſum mãe.tales pp indiſpoſitionẽ corpis non pñt accipe pnª niſi probenť eis: vel ſint famoſa:de talibus loqtur cõmentator ꝑ celi. ꝙ tales nihil accipiunt niſi probeť eis:vel ſit famoſuʒ. Modo qñ cõmẽtator dicit 3º de aĩa.ꝙ pncipia ſunt nobis nãlr cognita.intelligit ð hominibus bñ diſpoſitis: qꝛ tales recipiũt ſine rõcinatione precedente.vt ꝙ totũ eſt maius ſua parte ⁊c̃.niſi ſint per malã cõſuetudinẽ in oppoſitũ cõfirmati.ſed homines 2º diſpoſiti nõ recipiũt ea ſine rõcinatiõe ꝑcedente neceſſario .imo ẽt cũ probata fuerint eis nolũt cõſentire:⁊ tale genus hominũ nõ eſt aptũ ad phandum.

[Cõ.22. C.3.36.]

¶ Tunc eſt vlterius aduertendũ ꝙ in ſcientijs ſunt duplicia pnª.qdam ſunt indemõſtrabilia in illa ſcia:ſicut in nãli ſcia illud pnm.ꝙ nã agit ꝑpter finẽ.aliqua autẽ ſunt pncipia poſteriora que ſunt indemonſtrabilia in ſcia.tñ pñt ꝓbari per aliqua priora.lʒ ſint pma in illa ſcia reſpcũ quarũdã cõcluſionũ que demõſtranť per ea.Uñ dõm ꝙ dictũ cõmentatoris dʒ intelligi de pncipijs idemonſtrabilibus.qꝛ illa ſunt nãlr cognita:⁊ nõ de illis que poſſunt demõſtrari.qꝛ illa ꝑ rõcinationẽ non nãlr ſũt cognita.

Ad rõnes in oppoᵐ. Ad pmã.pnª vel cognoſcunť ſm actũ:vel ſm poᵃᵐ. Dõm ſm potentiã propinquam. Tu dicis.ꝙ tũc non differrẽt a ꝯnibus. Dõm ꝙ Imo:qꝛ cognitiões ſunt voluntarie cognite ⁊ ĩ potentia remota:⁊ indigẽt rõcinatione:ſed pnª non indigẽt. qꝛ ois doctrina ⁊ diſciplina eſt occulti ⁊ dubij.Et rõcinaº eſt eiuſdẽ occulti.ſʒ manifeſti ſicut ſunt pnª nõ eſt rõcinatio ⁊ doctrina.Et Lincoñ.dicit ibidẽ.ꝙ principioꝝ non eſt doctrina.Et loqť de principijs gnãlr tã proprijs ꝗ̃ cõmunibus.qꝛ non doceť neqʒ adiſciť niſi qȯ eſt dubiũ.vl nobis appet falſum.Et poſt dubitationẽ vel ꝯriã opionẽ manifeſtať eius veritas in nobis.ſed principia non ſunt nobis dubia.qꝛ cognoſcunť cognitis terminis.¶ Ad aliȯ. Illȯ qȯ aliqs nouit.vel per inuentionẽ : vel ꝑ doctrinaʒ nouit.Dõm ad maiorem.qꝛ oẽ qȯ quis nouit verũ eſt ꝙ aliqs ſcit vel nouit:qȯ eſt occultũ ⁊ dubiũ.hoc bñ ſcit per doctrinaʒ:vel inuentionẽ: ſed ꝙ aliqs ſcit illud qȯ nõ eſt occulᵐ ſʒ maniᵐ. ꝭ pt ſcire ſine rõcinatiõe ⁊ doctrina ſicut pncipia pp hoc.qꝛ non ſunt occulta : ſed per ſe manifeſta. tunc non ſciunť per inuentionẽ ⁊ doctrinam.ſed naturaliter.Aliter põt dici concedẽdo maiorẽ.oẽ qȯ qs ſcit .⁊c̃. Tu dicis ꝙ aliqs ſcit ꝑ inuentionẽ hoc non eſt nãlr.Dõʒ ꝙ duplex eſt inuentio.quedã eſt inuentio rõcinatiua diſcurrẽdo a magis noto: ad minus notũ. Alia ãt eſt iuẽtio qñ aliqs eſt in propiqua diſpõne: qua aliqȯ ſciat.ſ. terminis voluntatis. Tunc dõm ꝙ prima inuentio non eſt nãliter:ſed 2ª.ſ.qñ intellꝰs eſt ĩ propinqua diſpõne notis terminis.tunc ĩmediate lumine intellectus agentis cognoſcit illa pncipia. ¶ Ad aliud. Si principia eſſent naturaliter cognita:tunc oĩbus ineſſent. non ſequiť.qꝛ cũ cõmẽtator dicit:ꝙ principaliter ſunt nãliter cognita. hoc non refertur ad naturam ſpecificã.qꝛ ſic ineſſet oĩbus hominibus eoꝝ cognitio.ſed hoc qȯ eſt naturaliter debet ĩtelligi modo predicto.ſ.per excluſionẽ rõcinationis precedentis.modo illud qȯ ſic ineſt in propinqua diſpoſitione non oʒ ꝙ inſit omnibus : ſed requiritur ad ꝭ preparatio intellectus. Alr poteſt dici.illȯ qȯ ineſt naturaliter oĩbꝰ ineſt.Dõʒ ꝙ veꝝ eſt oĩbus hoĩbꝰ bñ diſpoſitis. qꝛ illi ſũt in propinqua diſpoſitiõe.⁊ pñt ſubito venire in cognitionem pncipioꝝ.ſʒ hominibus male diſpoſitis non. ¶ Ad aliud. Illud quod recipit aliquis propter famoſitatẽ nõ eſt naturaliter cognitũ.conceditur. Tu dicis.aliqui ſunt homines qui non recipiunt principia niſi ſint famoſa.cõcediť.homines male diſpoſiti:ſʒ homines bñ diſpoſiti ſolũ lumine intellectus agentis ⁊ cognitione terminorum inueſtigant ea. ¶ Ad aliud.tunc ꝯnes non concluderentur. Dõm ꝙ Imo. Tu dicis.ꝙ ꝯnes ſciũtur voluntarie et contingenter. Dõm ꝙ ſciunť ꝯtingenter:ſed non ſunt cõtingentes.qꝛ ex neceſſario bene ſequiť concluſio contingenter ſcita. ſed non contingens.qꝛ multũ differt contingens in ſe: ⁊ cõtingenter cognitum.qꝛ añ pertractationẽ concluſionis cum intellꝰs habuerit ſe in potentia ad eaʒ. tunc habebat ſe contingenter.ſed poſt pertractationem: tunc ipſa cõcluſio eſt determinate cognita.⁊ tunc non dʒ intelligi ꝙ concluſiones ſint contingentes:ſicut illud qȯ poteſt eſſe ⁊ non eſſe.ſʒ ſunt neceſſarie poſt pertractationem.ſed ante pertractationẽ ſunt contingentes.qꝛ intellectus fuit in potentia remota.⁊ in hoc differunt a principijs.ꝙ principia ſunt neceſſario ſcita.ſed concluſiões cõtingenter ante pertractationẽ.qꝛ multa ſciuntur ꝯtingẽter añ ꝑtractationẽ que poſt ſciuntur neceſſario ⁊ determinate :ſicut prius dictũ eſt. ¶ Ad aliud.illud qȯ cognoſcitur via ſenſus.⁊c̃.Dõm ꝙ principia pro tanto non ſunt cognita ſm actũ ꝑfectuʒ .ſed in poª ⁊ diſpõne propinqua .ſ.cognitis terminis.veꝝ eſt ꝙ propinque ꝑſupponũt ſenſus ⁊ virtutes ſenſitiuas:hoc nõ impedit niſi ſint nãliter cognita.qꝛ nõ inueſtiganť ꝑ ratiocinationem: ſed tantuʒ lumine intellectus agentis:⁊ notis terminis ĩueſtiganť: ⁊ termini nõ poſſunt ſciri niſi ꝑ ſenſum auditus vel aliũ ſenſum. vnde ad cognitioneʒ terminoꝝ opʒ preſupponere ſenſuʒ:⁊ virtutes ſenſitiuas:ſicut ipſa inueſtiganť viaʒ ſenſus:⁊ memorie:⁊ expimẽti.⁊ tñ ſunt naturaliter cognita.qꝛ excludunt rõcinationem.⁊c̃.

[2.ᵇ ꝯᵒ ꝑ. 3º de aĩa.c.36]

Qõ III.

¶ Forſan autem ⁊ difficultate . ⁊c̃.

Quia hic dicit Ar. ꝙ difficultas cognitionis.vno modo eſt ex parte intellectus.alio modo ex parte reruʒ. Jȯ queratur de hoc.vtrum difficultas cognitionis fiat ex parte intellectus. Arguitur ꝙ nõ. Ex pte illius non eſt difficultas cognitiõis:quod habet ſe ſic ꝙ eſt principium ſufficiens alicuius operationis:alijs concurrentibus certuʒ eſt ꝙ non eſt difficultas ex parte eiꝰ. qꝛ agente ⁊ paſſo ſufficienter approximatis. hoc agit hoc patitur ſi eſt paſſiuum diſpoſitum ſufficienter.ſed intellectus ita ſe habet ꝙ eſt principium ſufficiens itellectionis obiecto appropinq̃to.qꝛ intellectus eſt poſſibilis oĩa fieri per intellectum poſſibilem:⁊ poſſibilis omnia facere per intellectum agentem:ſicut dicit Ar.3º de anima. Item omnis difficultas recipiendi ⁊ cognoſcendi ex parte ṽtutis cogſcitiue ẽ ex pte organi ⁊ ṽtutis orgaᶜᶜ. vt qñ orgaᵐ eſt indiſpoſituʒ:ſic pʒ in viſu qñ organum eius eſt

[T.c.ꝑ. T.c.18.]

indispositum. tunc difficulter pcipit suuz obm. sed itellectus non est virtus organica. qz intellectus non ē virtus corporea neqz organica. licz presupponat in sua cognitione virtutem organicam. qz dicit Aristo. 2° z 3° de anima. q intellectus nullius corporis est actus. ¶ Item ex pte illius non est difficultas: qd opaꝛ cū vult: z nō opatur qñ non vult. qz vbicunqz est difficultas: ibi non ē opatio ad voluntatē: sed intellectus opatur qñ vult: z non opaꝛ qñ non vult: qz intellectus intelligit cū vult: z non intelligit cum non vult. qz est vtus rōnalis: que valet ad opposita: sicut dicitur. 9. huius. z 2°. perhyar.

t.c.21. t.cō.20. t.cō.10.

In oppositum

vult Ar. in predicta littera. Forsan autem.

Ad qōnē

dicende sunt due ɔnes. ¶ Prima. q difficultas cognoscendi vno mō est ex parte obi: z rei cognoscende: alio mō est difficultas ex parte nostri intellectus. Tertio pōt ɔcludi q difficultas qñqz est ex parte vtriusqz sil. ¶ Rō pme ɔnis est. ex pte illi9 prouenit difficultas cognoscendi. qd non hz actualitatez pfectā. qz oē illud qd mouet itellectū opz esse ens i actu. ex 9°. huius. Unde dicit Ar. 3° phy. Existimabiꝛ semp aliqua spēs mouens: hoc est ens in actu. sed obz aliqñ nō hz actualitatē pfectam: sicut est mā pª. z negationes z priuationes z alia q magis accedunt ad potentialitatez: sicut ē motus z tps: que non hñt actualitatē perfectā. i omnib9 talibus difficultas cognoscendi est ex pte rez. ¶ Itez sic est in alijs motionibus z actionib9. sic est in motionibus intellectus: z hec est vera p ɔuenientez silitudinē. qz sile est in oi actione: quo ad mouens z motū ad motionem: z quo ad agens z passum ad actionē: sed in alijs motiōib9 sic est q qñqz est difficultas motiōis ex parte agentis: sic pz in calefactione. Qñqz est difficultas ex parte ignis: sic qñ ignis est debilis. ita q non pōt nisi difficiliter agere i materiā subiectam. Etiam videmus hoc in actionibus rez aiataꝝ: sicut pz in visu. qz qñqz obiectuz est debile. ita q non potest sufficienter imutare visum. z tunc est difficultas ex pte obiecti mouentis. ¶ Rō secūde ɔnis. Ex pte illius prouenit difficultas intelligendi: qd potest se habere disproportionato mō ad obiectū. inter qd z obz potest eē disproportio. quia difficultas non prouenit nisi ex disproportione virtutis cognoscitiue ad obm: sed ex pte intellectus pōt prouenire disproportio inter intellectum z obm. qz intellectus qd intelligit: itelligit ex fantasmatē. p z 3°. de aia. g difficultas est ex pte intellectus. qz substātie abstracte non possunt hñ cognosci. qz ipse sunt abstracte per se. ideo inquantū est de se magis sūt intelligibiles q̄ forme sensibiliū: sed qz non cognoscunꝛ. hoc est ex pte nostri intellectus: z non ex parte ipsaꝝ: sicut est ex parte formarum sensibiliū: que difficiliter cognoscuntur. Unde dicit cōmentator. q Ar. cōparauit apprehensionem subarū abstractaꝝ debilissimo visui vespertilionis. ¶ Itē difficultas cognoscendi substātias abstractas: vel est ex parte nostri intellectus: vel ex parte oboꝝ. p diuisionem sufficientem: sz non est ex parte obiectoꝝ. ergo ex pte nostri intellectus: q non fit ex parte obiecti. pz. qz illud qd mouet intellectū dz esse in actu. sed sube abstracte maxime sunt in actu: z sunt manifeste i natura: sicut dicit Ar. in littera. g non est difficultas ex pte ipsarum. sed ex pte nostri intellectus: g non intelligit nisi ex fantasmatibus. Et confirmatur: sicut est in alijs motiōibus z actiōibus: sic ē in motionibus intellectus. per ɔuenientem similitudinem. qz vtrobiqz est comparatio mouentis ad motuz: sed in alijs motionibus qñqz prouenit difficultas nō ex parte mouētis z agentis: sed ex parte recipientis z passi: sicut pz in calefactione. qz qñqz ligna non sunt disposita ad recipiendum calefactionē. g difficultas ē ex parte recipiētis. s. lignoꝝ. ¶ Et tunc potest addi. q qñqz est difficultas ex parte vtriusqz sil. sic qñ aliqua sunt debilis entitatis: z cū hoc non cadunt sub sensu: tunc est difficultas ex parte vtriusqz: sicut est mā prima. Unde in cognitiōe materie est difficultas ex parte ipsius materie: que ē debilis entitatis. z non potest mouere intellectum sufficiēter. Etiam est difficultas ex parte intellectus. qz intellectus non intelligit nisi ex sensatis z fantasiatis: sed materia prima non cadit sub sensu. g zc.

T.c.20. T.c.17. p° de aia tex. cō. 13. z 14. de aia. cō. 30. c. 39.

Ad rōnes

in oppositum. ¶ Ad primā illud qd ē sufficiens principiū. zc. conceditur. oibus requisitis ad hoc concurrentibus. Si aūt deficeret aliquid: tunc ex pte illius posset esse difficultas. Sed dicis. q intellectus ē sufficiēs principium. Dōm q vez est pñtato obo in tali dispōne: sicut intellectus natus est intelligere: si aūt hoc non fit. tunc non ē difficultas ex parte intellectus. qz cognoscere subas abstractas non est ita facile sicut cognoscere illa: que cadunt sub sensu. ¶ Ad aliam rōnē. Ois difficultas intelligendi prouenit ex pte organi: nego. qz aliquādo prouenit ex parte rei: z non ex parte organi. qz si semp essz ex parte organi: tunc non eēt ex parte aliarū ɔditionuz: q requiruntꝛ ad cognitionē. qz aliquando virtus organica potest eē proportionata obo. z tñ si non ē debita distantia z dispō medij non potest cognoscere suū obm. Unde quando deficit aliqua cōditio q requiritur ad hoc. tunc non solum ē difficultas ex parte virtutis organice. sz ēt ex parte rei: vl alicuius ɔditionis dficiētis. Et forte diceres est proportio inter intellm z substantias abstractas. qz vtrūqz ē abstractum. g non ē difficultas ex parte intellectus in cognitione substātiarum abstractarum. Dōm q verum ē. q maxima est proportio intellectus ad substātias abstractas ex parte rei: sz ex parte alterius ē disproportio. vz. ex parte modi recipiendi. qz intellectus non intelligit nisi ex fantasiatis sensatis. Et qz substantie abstracte non cadunt sub sensu: Ideo intellectus non est oino proportionatus ipsis. ergo ē difficultas ex parte intellectus. ¶ Ad aliā rationē. Illud qd intelligit quando vult. zc. verum ē. si obiectum ē psentatum in tali dispositione: sicut intellectus natus ē recipe: hoc est si cadit sub sensu. qz intellectus non intelligit nisi ex sensatis. Si autem in alia dispositione psentaꝛ non oz. qz illa q sunt manifestissima i nā sunt diffime intellcūi. qz nō cadūt sub sensu. z sic ad illā. Qō IIII.

¶ Sicut enim oculi nycticoracum. zc.

Queritur circa hanc ptē. qz Ar. subiungit auctoritatē pdictaz ad superius dicta. Utrum intellectus noster coniūctus magnitudini possit intelligere subas abstractas z deuz. z istā qōnē Ar. mouet in 3° de anima. z 9. h° ēt pt moueri. Et arguiꝛ p q nō. Illā nō pōt intellī ab intellu nr̄o: ad qd se hz intells nr̄ sicut oculus nycticoracis ad lumē solis. z hec ē vā. qz oculi noctue nō pñt videre lumē solis. vt pz p expimētū. qz non volat de die: sz d nocte. sz intells nr̄ hz se ad subas abstractas. sicut oculus noctue ad lucē solis. qz pz p Ar. in lr̄a sicut oculi noctue se hñt. zc. z p cōtam ibidē dicētē. Intellect9 nr̄ hz se ad lumē. imo ad subas abstractas sicut oculus noctue ad lumē diei. ¶ Itē illud nō pōt itellire intells nr̄ polis: qd nō pōt abstrahi ab intellu agente. z hec ē vā. p cōtum 3° d aia. q vlt. q intells nr̄ polis nihil intellīt. nisi qd abstrahiꝛ ab intellu agēte. qz opatio intells agētis ē potētia intellecta facere actu intellecta. Unde sicut intellect9 possibilis est potēs omnia fieri. sic intellectus agens est po-

T.c.p. t. cō. 36. t.c.22. t.c.p. Cō. 18.

tēs omnia facere. qz potētia passiua non extēdit se ad plura q̄ʒ actiua: sʒ substātie abstracte non pñt abstrahi ab intellectu agēte. qz intellectus agēs nō pōt abstrahere substantias abstractas. qz p se sunt abstracte: sicut dicit 9ⁿᵒ 2° hʼ. Et habeť ex 3° ð anima. ⁊ non habēt se sicut forme sensibiliuʒ q̄ abstrahuntur a nobis p intellectum agētē: ⁊ ēt qz non sunt sensibiles. Jō non abstrahuntur ab intellectu agēte.

(Cō. p̄°. t. cō. 15. ⁊ 16.)

¶ Itē magis excellit primū intelligibile increatum nostrū intellectū q̄ʒ qðcūqʒ creatuʒ ⁊ productū excedat sensum. qz plus excedit prima cā nostrum intellectum q̄ʒ qðcūqʒ productum nostrū sensuʒ. qz primū intelligibile ē infinitū in vigore: sʒ itellectus nr̄ ē finitus: ⁊ qðcūqʒ creatū est finitū: ⁊ sensus ēt ē finitus: sʒ plus excedit infinitum finitū q̄ʒ qðcūqʒ finitum. qz infiniti ad finitum nulla ē proportio. p̄mo celi. sʒ ipse sensus non p̄t apprehēdere quodcūqʒ creatum ⁊ productum. qz multa sunt creata q̄ non pōt apphēdere sensus noster: sicut sunt quiditates reꝝ sensibilium ⁊ mālium: qz neqʒ sensus interior. neqʒ exterior profundat se ad quiditates reꝝ: sic vult cōmentator 3° de aīa. ergo multo minus intellectus nr̄ potest intelligere p̄ᵐ itelligibile: ad qð non hʒ aliquaʒ proportionē.

(t. cō. 52. — Cō. 6.)

¶ Et hoc confirmať. infinitum non apprehēditur a finito. qz inter potētiam cognoscētē ⁊ obm̄ debet eē proportio: sʒ inter finitum ⁊ infinituʒ nulla ē proportio: sʒ intellectus noster ē finitus: ⁊ substantie abstracte ⁊ p̄cipue deus ē infinitus in vigore. qz mouet p tēpus infinitum. ⁊ pōt velocitare motum in infinitum. vt pʒ. 8. phy. ⁊ 12. hʼ.

(t. c. 86.)

¶ Itē illud non cognoscit noster intellectʼ ad quod se hʒ: sicut cecus a natiuitate se hʒ ad colores: qz cecus a natiuitate non cognoscit colores: licʒ contēdat ð eis. tñ nō cognoscit eos quo ad quiditatē: sʒ intellectʼ noster habʒ se ad substantias abstractas: sicut cecus a natiuitate se hʒ ad colores. p cōmētatorē 9ᵒ hʼ. qui dicit nō intelligere subas abstractas p intellectum humanum: ē in intellectu nostro in p̊ sile cecitati in oculo an̄q̄ʒ p̄ficiatur intellectus. hic. n. non solum repitur in hac virtute in primo eē: sʒ in suo eē vltimo: ⁊ h̄ iam ðclarauimus in alio loco. ⁊c̄.

(t. cō. 41. 2° phys. t. cō. 6. Cō. 22.)

¶ Itē illud non cognoscit intellectus nr̄ qð non ē licitum cognoscere. sʒ prohibitum. qz illud nō cognoscit intellectus qð non ē licitum. qz potētia non ē ad impoſe. p̊ rethorice. qz nullus ponit manū ad impoſe. neqʒ aliqs eligit impoſe. sʒ cognoscere deum non ē licitum: sʒ prohibitum. p Cathonē. mitte archana. ⁊c̄.

(t. cō. 40. 41. ⁊ 42.)

Oppositum vult Ar. 12° huius. vbi ex intētiōe inquirit quiditates subarū abstractarum ⁊ dei: ⁊ facit ðmonstrationes ð ipsis ðmonstrando de eis predi͠ᵗᵃ vlia. vt deus est actus purus: ⁊ substantia simpl̄x: sʒ hoc non faceret Ar. si intellectus noster nō cognosceret deū.

¶ Itē cōmētator dicit hic. ꝙ ista ppositio Ar. sicut oculi nycticoracū. ⁊c̄. non arguit ipossibilitatem: sʒ difficultatē. ⁊ illam difficultateʒ signauit p oculuʒ nycticoracis. qð probat cōmētator. qm̄ si eēt ipossibile intellectū nostruʒ intelligere substātias separatas. tūc natura egissʒ aliqd ociose: sʒ hoc est falsum. qz ē q̄dam dignitas. Deus ⁊ natura nihil agūt frustra. vt pʒ p̊ celi: ⁊ 3° ð aīa: ⁊ sīa declaratur. qz nā fecit subas separatas: ⁊ eas p se eē intellectas intellectui nostro: sicut solē visibileʒ alicui visui. si ḡ non possʒ intelligere ipsas: aptitudo illa eēt frustra. q̄ non reducitur ad actū. Et sic natura fecissʒ ens frustra. Et idem 3° de anima.

(t. cō. 32. t. cō. 45. Cō. 36.)

In ista qōne sic p̄cedā. qz p̊ recitabo opiniones q̄s cōmētator tāgit. 3. ð anima. vbi pertractat istā qōnem in magna disgressione 2ª. ⁊ ponit multas opiniones: ⁊ improbatiōes eaꝝ: sicut ipse iprobat eas.

(Cō. 36.)

¶ 2° dicam ad qōnem s̄m intentionem Ar. ⁊ cōmentatoris. ¶ 3° tāgā modos ⁊ vias quibus substātie abstracte pñt intelligi: q̄s ponit cōmentator i eadē disgressione. ¶ 4° mouebo dubia cōtra pōnem cōmentatoris. ⁊ cōtra illos modos ⁊ illa soluā. ¶ 5°. dicam ad qōnem s̄m fideʒ ⁊ veritatem si opinio cōmentatoris in aliquo est cōtra fideʒ: soluam. Et tādē rationes principales in oppositū.

De prima parte notandū. ꝙ cōmentator primo tangit vnam opinionem. ꝙ substātie abstracte non possunt itelligi ab intellectu nostro: super quam opinioneʒ fundat se antiquus expositor. ⁊ istā referuabo vsqʒ ad penultimā opioneʒ.

(Op. themisty.)

¶ Prima opinio que sequitur est Themisty dicentis. ꝙ itellectus noster pōt cognoscere substantias abstractas. ⁊ hoc probat ipse per vnam rōnem sic. difficilius est abstrahere quiditatem et eam cognoscere: q̄ʒ cognoscere ⁊ non abstrahere. qz difficilius est facere duo q̄ʒ vnuʒ tm̄. qz cognoscere ⁊ abstrahere sunt duo: ⁊ cognoscere est vnū tm̄. sʒ itell's nr̄ abstrahit quiditatem: ⁊ eam cognoscit a substantiys materialibus. ergo magis cognoscit quiditatem subarum abstractarum que iam sunt abstracte. Cōmētator dicit. ꝙ ista opinio non valet. ⁊ lʒ ipse concedat ɔ̄nem. tñ impugnat positionem ⁊ modū ipsius Themisty: ⁊ dicit cōmētator ꝙ vel themistius intelligit ꝙ intellectus noster sit generabilis ⁊ mixtus cū materia: sicut voluit Alex. vel intelligit ꝙ intellectus sit sempiternus. Si intelligit ꝙ intellectus sit gnābilis ⁊ mixtus cū mā. tunc positio sua non habet veritatem. qz si aliquid est cōprehēsibile de se ab intellectu vl' ab aliqua forma absolute: non opʒ ꝙ sit cōprehensibile ab itellectu tali. vel talis nature. sicut si sol absolute est visibilis. nō opʒ ꝙ sit visibilis a tali visu. sicut a visu vespertilionis. Eodem mō si sube abstracte sūt cōprehensibiles ab intellectu absolute: nō opʒ ꝙ sint comprehensibiles ab hoc intellectu.

(Cō. 36.)

¶ Tunc vlterius in eadem disgressione dicit cōmentator. ꝙ intellectus ⁊ intellectum sunt idem in omnibʼ. ⁊ maxime i liberatis a materia: hoc est in separatis a materia. Modo dicit cōmentator. Si intellectʼ essʒ gnābilis ⁊ cōmixtus māe: tunc reuerteretur in idē cum eis. ⁊ essʒ in potentia ad esse: ⁊ non esse: ⁊ tunc recipet naturaʒ eternā ⁊ necessariā: ⁊ transmutaretur in eam. qz ex quo essʒ idem in omnibus: ꝙ intellectus etiā essʒ ideʒ cuʒ suba abstracta: que est eterna. qz cōmentator dicit 2° celi. ꝙ abscisio a mā est causa perpetuitatis. ⁊ sic cū intellectus essʒ idem cum substātys abstractis eēt perpetuʼ.

(Cō. p̄ 3°. ⁊ 38. t. cō. 38.)

¶ Et ex isto dicto elicitur argumētum. ꝙ species intelligibilis sit eadeʒ cū re. qz dicit Ar. 3° de aīa. ꝙ lapis nō est in aīa: sed species lapidis. ⁊ sic pʒ improbatio istius pōnis quo ad vnam partem. ¶ Sʒ si Themistius intellexit ꝙ itellectus possibilis est substātia eterna. tunc rō est sufficiens ad probandum ɔ̄nem. qz in eternis qð pōt apprehendere magis perfectū: pōt etiā in ꝰp̄fectū. Sʒ tñ isufficiens est in se ista pō. qz nō ostendit modū deueniendi in cognitione principioꝝ abstractoꝝ: nec assignat cāʒ: quare magis in fine intelligat q̄ʒ i principio. cum ipsa semp equaliter habeāt se ad intell'ʒ. vñ s̄m hoc in vna hora non itelligeret ista abstracta magis q̄ʒ in alia. qð tñ non videmus: qz in fine magis intelligit. qz tunc est in potentia propinqua magis per intell'm hoꝝ. ¶ Alia est opinio Alexandri. ꝙ intellectus nr̄ possit intelligere subas abstractas. Et hoc probat sic. vnumquodqʒ gnābile ⁊ gnātum cū peruenit ad finem ⁊ cōplementum gnātionis eius: etiam pōt peruenire ad complementum actionis ⁊ operationis eius. qð enim perfecte ⁊ cōplete est gnātum vel gnābile in suis dispōnibus naturalibus ⁊ forma: vt homo qñ peruenit ad robur ⁊ bonaʒ cōplexionem ⁊ quantitateʒ ⁊ qualitatem perfectaʒ poſe

est φ ꝑueniat ad cōplementum actionis ⁊ opationis: sed
itellectus polis ẛm eū est gn̄abilis. vñ hoc veꝝ est de in
tellectu in habitu: g est informatus habitu intellectuali:
ille aūt est gn̄abil ⁊ gn̄atus. ¶ Sz Alex. ēt dixit h de in
tellectu ab^{te}. φ eēt gn̄abilis ⁊ corruptibilis: sicut alie for
me ꝑficiētes mām. g cū peruenit ad cōplementū sue ge
nerationis intelligit quo ad eius subaz: vt ipse voluit: vł
φ qñ cōplete ⁊ ꝑfecte actuatus est in cognitione reꝝ sen
sibilium: vt ē veritas: pōt etiā peruenire ad cōplemētum
sue actionis: ad quā ordinat forma illa: ⁊ dispōnes: et illa
actio intellectus est cognoscere abstracta ⁊ deū. ergo ⁊c.
¶ Ista opīo nō placet cōmētatori. vñ ꝑ arguit ꝫ h qđ di
xit intellectū esse gn̄abilem: ⁊ hoc est error: ⁊ est ꝫ Ar. di

T.c.20.

centem. 2° de aīa. φ sepatur hoc ab hoc: sicut ꝑpetuum a
corruptibili loquēs de itellectu: ⁊ ēt dixit φ nullius cor^{us}
est actus. intelligens dans esse intrinsece. ¶ Itē si intel
lectus esset gn̄abilis ẛm subam: tunc esset virtus ī corpe:
⁊ ꝑ ꝯñs esset indiuidualis: ⁊ ꝑ ꝯñs esset in organo. ⁊ si hoc
esset φ essz virtus in organo ⁊ indiuidualis. tunc non cō
prehenderet vlr res: qꝛ virtus indiuidualis ⁊ in corpore
nō cōpꝛehēdit vlia ⁊ separata. Uñ vlterius dicit cōmen
tator φ rō sua est insufficiens: lz sit magnū iuuamentuz ī
sua positione. qꝛ licz intellꝰ in habitu sit gn̄abil ⁊ corru
ptibilis: cū peruenit ad finem. ⁊ cōplementum in gn̄atio
ne: ēt peruenit ad finem ⁊ cōplementū in opatione: Licz
hoc sit veꝝ: tamen hoc non est nobis manifestum: ꝑ quē
modū fiat ista opatio. s. ꝑ quez modū itelligit abstracta.
qꝛ Alexander non determinauit qūo sit cognitio sepato
rum: ideo peccauit peccato manifesto. Et dicit φ non est
manifestū per se φ cōplementū operationis intellꝰ ī ha
bitu sit cognitio abstractorū. qꝛ intelligere non dr vniuo
ce de intelligere sensibiliū ⁊ sepatorum: sicut ambulatio
dr vniuoce de ambulatiōe ꝑfecta ⁊ imꝑfecta. g si intellꝰ
perfectus est gn̄atus in cognitione sensibilium. tñ nō est
necessarium intellm peruenire ad ꝯplementū in actiōe:
que consistit in cognitione abstractoꝝ: nisi ipse ostēderet
φ intelligere diceret vniuoce de intelligere sensibilium

Scđa op. tacta a cōmētatoi ē auēpace.

⁊ abstractoꝝ. ¶ Alia est opinio Auēpace: qui fuit vnus
de subtiliorib' cōmentantibus Ar. ⁊ cōcordauit in ꝯclu
sione cū premissis vel predictis: qđ probat ꝑ duas rōnes
alias: qm̄ ī hoc ꝯsistit spes ⁊ fiducia pħantiū: vt ꝑueniāt
ad cognitionem dei: ⁊ alioꝝ abstractoꝝ: vt dicit cōmen
tator. Prima est. si itellectus nr̄ pōt intelligere aliqđ in
telligibile: cuius intellectū non numerat: sed est idē ī oī
bus: pōt intelligere principia abstracta: ⁊ hec est vera. qꝛ
tale intelligibile cuius intellz non numerat per formas
spūales. i. imaginationes ⁊ cogitationes: quibus sustente
tur. i. intellm causat: hec est suba abstracta: sed intellect'
noster est hō. qꝛ intellꝰ nr̄ pōt intelligere aliqđ itelligibi
le: cuius intellm non numerat ꝑ formas spūales: quibus
sustentatur. i. imaginationes ⁊ cogitationes: a qbus cau
santur intellectiones. qꝛ si idez numero esset fantasma ⁊
imaginatio equi in me ⁊ in te: esset eadem intellectio: g si
esset aliqđ intelligibile cuius intellectū non numeratur
per formas spūales. ⁊c. Illa est eadē in oībus: ⁊ nō nume
ratur in diuersis: sed quiditas intellectionis non est fan
tasma. qꝛ eius intellm non hz fantasma: a quo causet. vñ
licet intellectiones reꝝ mālium numerent ꝑ formas spi
rituales. tñ intellectio intellectionis non numerat. qꝛ nō
est fantasiabilis ⁊ cogitabil. virtus. n. fantastica non cog
scit intellectionē: ⁊ sic intellꝰ nr̄ cognoscit itelligibile. s.
intellectionē cuius intellꝰ non numerat ꝑ formas spūa
les. ⁊ ꝑ ꝯñs cognoscit pn̄ᵒ abstracta. ¶ Cōmētator ꝫ istā
rōnē nihil dicit. sed stati transfert se ad aliaz rōnē: ⁊ cā hᵒ
forte est. qꝛ videbat sibi nimis debilis non hñs aliquam
formā ⁊ sustentationez: qꝛ non est manifestū φ substātia
ab^{ta} sit intelligibile: cuius intellectio sit eadem in sorte ⁊
platone: nec probauit hoc. ergo cōmētator nō curauit re
spondere ad illaz rōnē. ¶ Alia rō est. φ itellꝰ noster pōt
abstrahere qditatē ab hñte quiditatem semper. vz. qui
ditatē spēi ab indiuiduis: ⁊ nām generis preter spēs ⁊ dif
ferentias. ⁊ si quiditas illa hz quiditatē: iterū pōt abstra
here ab ea quiditatē: sicut superius pōt abstrahi ab infe
riori. ⁊ tunc vel procedit in infinitū: vel erit status in ali
quo. non pōt dici φ procedat in infinitū. qꝛ hoc reprobatur 2° hᵒ. qꝛ sequeret φ in eodez eēnt infinite quiditates

T.c.5.

que abstraherentur in isto processu in infinitum. g statur
in aliquo. Ex hoc vlterius: aut intellectus noster ī abstra
hendo stat in aliquo: qđ nec est quiditas: nec hz quidita
tem vel in aliquo qđ habet quiditatem. non tñ eam pōt
abstrahere ab ipso: vel in aliquo stat quod est qditas sim
plex: ⁊ non habet quiditatē. Non pōt dici primū: qꝛ illud
est non ens ⁊ negaᵒ. ⁊ sic intellꝰ ꝑueniret ad nihil abstra
hendo: qđ est falsum. Nec pōt dici 2^{m}. qꝛ tunc intellꝰ non
esset natus abstrahere oēm quiditatē ab hñte quiditatē.
⁊ hñs quiditatē esset equiuoce dictū de hñtibus quidita
tem. qđ probauit inconueniens esse. g relinqtur φ stat in
aliquo simplici: qđ est quiditas: nō tñ hz qditatē. Ex hoc
sic arguit. Quicūqz intellectus pōt cognoscere quiditatē
simplicem non hñtem quiditatē abstrahibilē: pōt cogno
scere subas separatas: qꝛ sunt quiditates simplices. sz in
tellectus nr̄ est hō. vt pz ex dictis. ¶ Cōtra hoc vadit cō
mentator dicens. φ insufficienter dat modum deuenien
di ī cognitionē sepatoꝝ. qm̄ hoc probat per abstractionē
que est insufficiens ad h. ¶ Item lz sit status in abstra
ctione quiditatis simplicis. non tñ est h rō φ intellect'
intelligat abstracta: qm̄ dubiū est. vtrū quiditas dicatur
vniuoce vel equoce de quiditatibus abstractorū ⁊ sensi
biliū. Uñ non pōt dici vniuoce de his. ꝑꝑ hoc quātus in
tellꝰ noster veniret ad qditatem simplicem: que non est
plus abstrahibilis: vt ad quiditatē gn̄alissimi. tñ qꝛ nō ē
eiusdem rōnis cū quiditatibus sepatoꝝ. ergo non opz in
telligere ꝑꝑ hoc principia abstracta. ¶ Alia est op. quaz
recitat cōmentator in pn̄ᵒ digressionis. φ intellꝰ nr̄ ꝯiun
ctus mag^{ri} non cognoscit pn̄ᵒ abstracta. Et est opio Ale
xandri affrodisei. veꝝ est φ ipe vr̄ diuersificari in hoc: vt
recitat cōmentator. 3° de aīa. cō. 36. nā aliquādo visus est
dicere φ intellectus ꝯiunctus magni^{ri} possit intelligere
quiditates abstractorū. aliqñ tamen vr̄ dicere opp^{m}. ⁊ to
ta cā ambiguitat ī dictis suis fuit. qm̄ aliquando vr̄ dice
re φ intellꝰ in se sit gn̄abilis ⁊ corruptibilis. ⁊ h mō nō ē
possibile: neqz apparet modus quo intellꝰ corruptibilis
possit intelligere eterna. vt dicit cōmentator. cōmento al
legato. qꝛ cū itellm ⁊ itellꝰ sint idē oībus modis ī separa
tis a materia: sequetur. si itellꝰ ī se corruptibil intellige
ret eterna: φ natura possibilis verteretur ī nām necessa
riam. qđ hz cōmentator pro iconuenienti: sz qꝛ aliquādo
Alexander visus est dicere φ intellꝰ in habitu: ⁊ non ī se
sit gn̄abilis ⁊ corruptibilis. tunc haberet dicere φ intel
lectus possit intelligere abstracta. qm̄ oē ens cum perue
nit ad cōplementum sue gn̄ationis peruenit ad comple
mentum ⁊ perfectionem sue operationis: que est ei' ꝑfe
ctio ⁊ prosperitas. s. cognoscere substantias abstractas: ꝫ
quē est cōmentator eodē cōmento: cuius argumenta po
sita sunt in precedente colūna. Et super hāc fundat se an
tiquus expositor dicens. φ intellꝰ in hac vita non cogno
scit pn̄cipia ab^{ta}. Et hoc probat supponendo duo. vnuz φ
intellectus noster sit forma hominis: ⁊ ex vnione intelle
ctus cum corpore naturaliter est īpossibilis cognitio. Se
cundo supponit φ illud qđ inest naturaliter semper īest.

Ista ē op. scti Tho. ī 2. hᵒ. in le ctōe pma. ⁊ in pma pte sūme q. 88. art. pmo. ⁊ in q. 12. art. 2. ⁊ ī qōnibus disputatis: de aīa. q. 16

Et tūc arguit. qḋ inest nāliter alicui: non potest separari ab eo manēte nā. ex scḋa suppōne: sȝ nostro itellectui ex vniōe ad corpus cognitio abstractoꝝ nāliter est impossibilis: qꝛ itellcūs sic nō cognoscit: nisi qḋ est abstractuȝ ex fantasmatibus per itellectū agentē. Et ad nihil aliud se extēdit: sȝ pn^a abstracta nō sunt fantasiabilia ꝛ sensibilia: qꝛ nec cadūt sub sensu exteriori: nec iteriori. vt de se pȝ. ḡ in hac vita ab itellectu nō possunt cognosci. ❡ Cōfirmaꝭ. si pn^a ab^ta cognoscerenꝭ in hac vita ab itellectu hoīs: vel eēt per fantasmata eoꝝ: sicut alia itelligibilia: vel p effectus: quos faciunt in exteriorib^9: ꝛ hoc pȝ p sufficientē diuisionē: qꝛ plurib^9 modis nō videꝭ aliqd itelligi a nobis: sȝ pn^a abstracta nō possunt itelligi ex fantasmatibus: qꝛ nō sunt fantasiabilia: qꝛ fantasia est mot^9 factus a sensu in actu. z^o. de aīa: sȝ ab^ta pn^a. nullo^9 sunt sensibilia. vt dcm̄ est. ḡ nullo^9 cognoscunꝭ p abstractōēȝ intellectus agentis ex fantasmatib^9. Simil^r nō cognoscūtur per effectus. Et hoc pbaꝭ: qꝛ effectus non adequans po^{tem} sue cause nō facit ad cognitiōēȝ cause: sȝ qcūqȝ effectus sepatoꝝ: siue sit motus celi: siue qcūqȝ ali^9: nō adequat po^{tem} sue cause. qꝛ motus celi est finitus in velocitate: sȝ deus est infinitus in vigore. ꝛ finiti ad infinitū non est pportio. ḡ nō cognoscunꝭ abstracta pn^a ab itellectu nostro: cum nō sit pportio inter ea. Et addit expositor loquēs ꝫ Cōme^{tū}. ꝙ pp hoc nō sunt frustra: dato ꝙ nō itelliganꝭ a nobis: tñ itelliguntꝭ a seipsis: sicut si sol ē visibilis: ꝛ nō videꝭ a visu vespertilionis: ꝛ pꝑter hoc nō est frustra: qꝛ videꝭ ab alio visu vt aquile. vñ etiā si pn^a abstracta nō itelligunꝭ a nobis nō pꝑter hoc essent frustra. tūc .n. itellectoꝝ a nobis itellectus esset finis: ꝛ sic ordinarētur ad nos: sȝ hoc est falsuȝ: qꝛ magis est eꝯ: qꝛ itelligētie sunt finis itellectus ꝛ oīum iferioꝝ. Et addit expositor: ꝙ lȝ in hac vita itellectus nō possit cognoscere pncipia abstracta: tamen itellectus liberatus a corpore itelligit subas abstractas. vñ i alio seculo cognoscet deū ꝛ hēbit ꝯplemētū felicitatis ꝛ pꝭperitatis. ❡ Sȝ ista opīo est ꝫ pn^a ꝛ fundamēta Ar. ꝛ Cōmēta. Qꝛ Ar. dicit. 3. de aīa: ꝙ aīa itellectiua est oīa itelligibilia. mō si nō cognosceret pn^a abstracta: hoc nō esset verū. Itē Ar. iz. metaph. dicit: ꝙ deductio. i. delectatio q̄ est de substātijs abstractis tēpore eterno nobis modico est tēpore. ḡ vult ꝙ cōphēsio abstractoꝝ sit nobis possibilis. vñ etiā iquirit quiditates: ꝛ eoꝝ pdi^{ta} essentialia demonstrat de eis in hoc. iz. postq̄ȝ supponit ea esse a naturali. vt vult Cōmē. ❡ Etiam pñt adduci rōnes. pma est. nulla forma nālis impediꝭ ab eius sūma opatione ꝛ pfectiōe per vnioneȝ eius ad corpus: qḋ est eius ppria mā: quocūqȝ mō cōiungaꝭ: qꝛ illa vnio est nālis. mō qḋ est nāle ꝛ nō violētū nō dȝ ipedire a sua pfectōe ꝛ bono: qḋ ꝯsistit i opōe. p^o. ethy. alias illa vnio eēt violenta. vt ignis p vnionē forme ad mām nō impediꝭ a motu sursum. sȝ itellectus ꝛ vnionis eius ad corp^9 est maximū bonū qḋ pōt ꝯtigere ei cognitio abstractoꝝ. ḡ p vnionē itellectus ad mām que est nālis. vt ipse dicit: nō ipediꝭ intellectus ab illa sūma perfectiōe. vñ etiā in hoc ꝯsistit felicitas sūma. vt pȝ. io. ethy. ❡ Itē si hoc esset ꝙ intellectus in hac vita nō cognosceret ea. tūc nō esset vna po^a: cū obm̄ nō eēt idē ꝛ po^e distinguunꝭ p obā. z. de aīa: sȝ hoc est falsuȝ: qꝛ inte^9 est vna po^a añ ꝛ post sepationē. ❡ Itē po^a ꝯiūcta suo pfectibili pōt cog̊scere totū illḋ qḋ ꝯtineꝭ sub suo obō ppo: vt ṽtus visiua pōt cog̊scere qcqd ꝯtineꝭ sub colore nō obstāte cuicūqȝ ꝯiungaꝭ: sȝ obm̄ p^m inte^9 ē ens sub quo sūt sube sepate: qꝛ sunt entia: imo maxime entia. vt pȝ. z^o. h^o: ꝛ p^o celi. Tex. cō. p. ꝛ tex. cō. ioo. ḡ ꝛc. ❡ Itē illud nō est ponēduȝ qḋ si ponaꝭ hoīes fiūt mali: ꝛ bestiales: ita ꝙ cū eis ñ potest fieri amicitia ꝛ ꝯctus ciuilis: sȝ p hoc ꝙ negaꝭ ꝛ credīꝭ ꝙ non sit possibilis cognitio abstractoꝝ pncipioꝝ: ꝛ pcipue dei: hoīeꝭ depuanꝭ ꝛ fiūt bestiales: ꝛ ita detestabiles ꝙ cū eis nō pōt fieri amicitia: nec ꝯctus ciuilis. Et hoc exp̄sse vult Cōmen. in plogo. 8. physico. vñ dicit: qñ pus loquebaꝭ: ꝙ aliq fuerūt hoīes: q videbāt pfectōēȝ ꝛ felicitatē: quā pmittebāt eis ꝼȝ legē ipsoꝝ. s. mahumeti ipoleȝ eis. Etiā vidētes impossibilitatē eius ꝯtēpserūt eā ꝛ remouerūt ab expectatiōe eoꝝ: ꝛ pꝑter eā nō curabāt bñ ꝛ ṽtuose opari. vlteri^9 ꝯtingebat eis cū audiebāt ṽba pħoꝝ de felicitate ꝛ cognitōe dei ꝛ alioꝝ pncipioꝝ abstractoꝝ: quā pmittebāt discipulis per studiū i pħia: isti crediderūt illā pfectiōēȝ de cognitōe dei esse siīeȝ ei que pmittebaꝭ ꝼȝ legē mahumeti. Et pp illā credulitateȝ desperuerūt illā pfectionē que habeꝭ per cognitionē dei: ꝛ sic: qꝛ nō habuerūt rectā rōnem de fine: ꝛ ignorato fine: per quē regulātur oēs aliq actus: non hētur recta rō de ordinatis in finē: ꝛ tūc isti arguūt: ꝙ illud sit ipossibile: addit ꝙ maxime tales sunt dya^{ci} qui sunt medij inter ignaros ꝛ sapiētes: ꝛ forte itelligit impfectos logicos: ꝛ isti tūc determinabūt appetit^9 suos ad mala. Et accidit eis dispō innālis: adeo ꝙ nō debēt esse oīno pars ciuitatis: qꝛ cū eis nō pōt fieri ꝯctus ciuilis: neqȝ amicitia humana: neqȝ vtilitas alterius: sȝ oēs actiōes eoꝝ sunt ad seipsos. Et addit Cōmenta. qḋ pꝑter hoc pħia abhorreᵭtur in hoc tempore.

Ad rōnes suas illud qḋ iest alicui nāliter ꝛc. ꝯceditꝭ. Qñ dꝭ. cognitio pncipioꝝ ꝛc. neg^r. Ad pbōnē. ꝙ itellectui nāliter iest cognoscere ex fantas^{tis} ex vnione itellectus. forte Cōmenta. diceret: ꝙ inte^9 ꝼm esse nō ꝯiūgitur corpori: sȝ tñ ꝼm opari: quāuis hoc sit ꝫ fidē ꝛ veritateȝ: de hoc nō est vis ad pñs. vñ ꝯcediꝭ pbō: ꝙ inte^9 cognoscit ex fantasmatibus ea que cognoscit vel proprijs rei vel alteri^9 vt effectus ei^9. Et cū dꝭ ꝙ pncipia abstracta nō habent fantasmata. verū est per se ꝛ ppria: tamen bene habēt fantasmata quo ad effectū eoꝝ ppriū ꝛ adequatū ꝛ imediatū vt ꝼm motū: qꝛ pncipia abstracta producūt imediate suos effectus siīes vt motus regulares ꝛ vniformes ex quibus habēt fantas^{ta} quo ad effectum eoꝝ ppriū ꝛ adequatū ꝛ imediatū: ex quibus itellectus prepараꝭ ꝛ disponitur ad eoꝝ quiditates. Sȝ si aliqs diceret ꝙ nullus motus sensibiliū q̄ȝcūqȝ sit regularis ꝛ vniformis potest adequare virtutē alicuius pncipij abstracti: ꝛ precipue virtutem dei: quia virtus dei est infinita in vigore: quia potest semper producere maiorem effectum. ergo per fantasmata motus intellectus noster nō pōt peruenire ad cognitionē dei: cū nō adequeꝭ eius virtuti. ❡ Ad hec diceret Aristo. ꝛ Cōmenta. ꝙ pmus motor nō est infinitus in vigore. vñ Cōmenta. dicit. 8. phy. ꝙ nec est finitus: nec infinitus: qꝛ iste dñtie respiciunt virtutē que est imediatū pncipiū actiōis in magnitudine: qḋ negat de deo. Istud tñ dcm̄ est ꝫ fideȝ. vñ diceret ꝙ pmus motor ꝛ alij motores orbiū ita determināt sibi mobilia ꝙ mouēt ipsa determinata velocitate: ꝙ nec maiori nec minori possunt mouere nec moueri velocitate: imo si plus esset de stellis vna vel minus nō mouerent. vt dicit Cōmenta. z^o. celi. Et simil^r Aristo. hic vult: ꝛ sic est adequatio ṽtutis ꝛ pncipij abstracti: ꝛ per consequēs intellectus ex fantasmatibus motuuȝ hoꝝ: qꝛ ista sunt adequati effectus pncipijs abstractis deuēit in cognitionē dei ꝛ pncipioꝝ abstractoꝝ sic diceret Aristo. ꝛ Cōmen. Et sic apparēt rōneꝭ solute ambe ex hoc. ❡ Sȝ qñ addit expositor: ꝙ si pncipia abstracta nō itelligerētur ab intellectu nostro: pꝑter hoc non essent frustra: qꝛ intelligunꝭ a seipsis. Dōm ꝙ nō vadit contra Cōmen^{tem}.

T. c. i6o ꝛ i6i.
T. c. 37.
T. c. 39.
T. c. 39. 40. ꝛ 4i
Capi. xi.
T. c. 33.
Cō. 79.
Cō. 38. ꝛ 8. physi. com. 79.

q2 Cōmen^tor. nō vult dicere ꝙ itelligibilitas substātiaꝝ
abstractarū ordinetur ad intellectuʒ nostrum finaliter
pͥma intentiōe ꝛ essentialiter: sed secūdario possunt ordi
nari: q2 lʒ sint ꝓpter se pͥma itentiōe: sunt tamē propter
Cō.36. alia secūda itentiōe. vt vult Cōmentator. 12. bui^9: ꝛ. 2. ce
Cō. 17. ꝛ 21. li. vnde si nō intelligerenꝶ a nobis subē abstracte: ꝓpter
hoc nō essent frustra quo ad finē essentialeꝫ: q2 intellige
rentur a seipsis qui est ꝓprius finis eorum intelli^tio: nec
hoc intelligit Cōmentator. sed vult dicere Cōmētator:
ꝙ natura fecisset intellectui aliqđ itelligibile qđ nō itel
ligeret: ꝛ sic esset frustra illa potētia passiua: vt itellect^9
noster cū nō intelligeret ea ꝛ potētia actiua eoꝝ respon
det passiue: q2 sunt correlatia. vñ potētia actiua est pn^m
transmutādi alterū inquātū alterū: ꝛ potētia passiua est
T.c.17. pn^m transmutādi ab altero ꝛc̄. vt dr̄. 5. bui^9. Et declarat
Cōmētator per exēplū: ꝙ sol inquātuʒ est de se est cōpre
hēsibilis a visu. ğ aliqs visus cōprehendit lumē solis: q2
si nulla potētia visiua cōprehenderet ipsuʒ. tūc potētia
visiua esse frustra. sic potētia receptiua in nobis referꝶ
ad intelligētias vt ad potētias actiuas intelligibiles. ğ
dʒ reduci ad actū: q2 si nūquā reducereꝶ in actū. tūc eēt
frustra. ¶ Alia est opio cū quadā distinctiōe: q2 intelli/
gere ꝛ cognoscere intellectū subas abstractas pōt itelli/
gi dupl̄r. pͥmo modo quo ad esse. Alio mō quo ad qditā/
tem. mō dicunt isti ꝙ intellectus noster in pn̄ti vita po/
test cognoscere pn^a abstracta quo ad esse: nō quo ad qdi
tatē. pͥmū ꝓbāt. illud pōt cognosci quo ad esse qđ demō
straꝶ esse: sʒ deus ꝛ alia pͥncipia abstracta demōstrantur
T.c.86. esse per motū eternū ꝛ tempus infinitū. vt pʒ. 8. physic.
Scḋm ꝓbāt: qđ caret ꝓprio fan^te nūq̄ȝ pōt cognosci quo
ad qditatē: sʒ pͥncipia abstracta sunt huiꝰ: vt accepit alia
ratio predicte opiniōis. ¶ Ista opio quātū ad secundā
partē est ꝯ Arist. ꝛ Cōmētatorē: ꝛ ꝓbat. In abstractis eē
ꝛ qditas vel sunt vnuʒ ꝛ idē oīno realiter: vel diuersa. si
pͥmo modo: tunc q cognoscit vnū cognoscit ꝛ reliquū. si
sunt diuersa eē ꝛ qditas adhuc itellectus cognoscit qdi/
tatē: q2 omnis v̄tus ponēs differētiā inter duo extrema
cognoscit vtrūq̄ȝ extremum. ¶ Et istam ꝓpōnē accipit.
t.c.146. 2°. de anīa. vbi ꝓbat sensum cōem cognoscere sensibilia
particulariū sensuū: q2 ponit dr̄ntiā inter ea: ꝛ Cōme^tor.
accipit eaʒ. 3. de anīa. Q2 si aliqua virtus ignoraret duo
nūquā cognosceret alietateʒ inter ea: sed intellectus po/
nit differētiā inter esse ꝛ quiditatē abstractoꝝ: q2 alr̄ nō
diceret se cognoscere pͥncipia abstracta quo ad esse: ꝛ nō
quo ad quiditatem: nisi poneret differentiam inter esse
ꝛ quiditatem: sed verum est ꝙ intellectus noster non
ita clare ꝛ perfecte cognoscit pͥncipia abstracta ꝛ deū: vt
deus cognoscit se ꝛ pͥncipia abstracta: q2 si sic: tunc itelle
ctus noster esset deus: qđ est falsum: sed ꝙ in ordine ꝛ se/
cundū gradū quēdam possibilē sue nature cognoscat pͥn
cipia abstracta: nō pōt ratiōe negari. Ista ratio sufficiat
ad pn̄s: lʒ posset adduci alia ratio: q2 possumus intellige
re significata nota de eis quo ad quiditatē: q2 ratio quā
siḡat nomē est diffō ostēdēs quid nominis. Inquiras
de hoc vtrū valeat ratio vel ne. et pōt formari ratio sic:
T.c.28 q2 Aristo. 4. hui^9. ratio quā significat nomē est diffō: ꝛ h̄
est verū in oībus que significāt aliqđ positiuū extra ani
maʒ: ad differentiā nominū pͥuatiuoꝝ que nō significāt
aliqđ qđ est diffinitio: ex hoc arguiꝶ sic. de quocūq̄ȝ pos/
sumus intelligere qđ nomē significat: de isto possumus
itelligere qditatē: q2 diffō est ratio quā nomē significat:
sed de abstractis possumus intelligere qđ significat no/
mē. hoc certū est. ğ ꝛ qditates. ¶ Itē si nos nō possum^9
itelligere ipa: q2 tu mō loqueris de ipsis: ꝛ q̄tū ad esse ꝛ
q̄tuʒ ad qditatē. vel ğ scis vtrūq̄ȝ: vel ignoras ea: si igno
ras. tūc nō poteris loqui de ignoto. si scis: aut scis sensu:
aut intellectu. nō sensu: q2 nō sunt sensibilia: imo abstra/
cta ab eis. ergo ꝛ itellectu possumus cognoscere separa/
ta: nō tamē ea perfectiōe qua ipa intelligunt seipa: quia
cōtinuo intelligūt se ꝛ sine interruptiōe: sed nos intelli/
gimus ea discōtinue: ꝛ per effectus. ¶ Ratio ꝓ ista par
te adducta est pͥus soluta in precedēti opinione. Modo
restat dicere ad qōnē s̄m intentionē Aristo. ꝛ Cōme^tor.
Op. ar. ꝛ cōmē. 3°. de anima. ꝛ 2°. huius: ꝙ intellectus cōiunctus magni
tudini pōt intelligere substantias abstractas. ꝛ rationes
ꝛ auctoritates pro Aristo. in se sūmo pͥus. Et adduco ra/
Cōm. p°. tionē Cōmen^tor. 2° hui^9. Si esset impossibile intellectui
nostro cognoscere subas abstractas. tunc natura fecisset
aliqđ ociosum ꝛ frustra: sed hoc est incōueniēs: q2 deus
Tex. 32 ꝛ natura nihil faciūt frustra. vt pʒ in pͥmo celi: ꝛ 3° de aīa:
T.c. 45 ꝯñtia declaraꝶ: q2 natura fecisset naturaliter intelligibi
le ab aliquo: qđ tamē nunq̄ȝ itelligeret.

Ad intellectum istius ꝯñtie notanduʒ ꝙ po/
tentia actiua referꝶ ad passi/
uaʒ: ꝛ ecōuerso: q2 potētia actiua nō pōt esse sine passiua
T.c. 17. cū sint correlatiua: ex 5°. huius. ¶ Notandū vlterius: ꝙ
itelligibile respcū nostri intellectus hʒ rōneʒ mouētis.
vñ hʒ potentiā actiuā ꝛ motiuā ad mouendū itellectuʒ
nostrū. ğ qcqd est intelligibile per se: dʒ hēre potentiam
passiuā ꝛ receptiuā cognitiōis eius in nobis: q2 potentia
actiua refertur ad potentiā passiuā: ꝛ ecōuerso. vt pʒ ex
T.c.17. 5°. ꝛ 9°. h^9. ğ opʒ ꝙ si aliqđ itelligibile est alterius. vt itel/
lectus nostri: ꝙ reducaꝶ ad actū: vel illa potētia passiua
erit frustra: ex hoc tunc pʒ ꝯñtia. Si sube separate de se
sunt intelligibiles nobis. ğ intellectus noster dʒ habere
potentiā passiuā ad recipiendū cognitioneʒ eorum: q2 si
T.c.62. nō reciperet hoc: tūc esset frustra: q2 dr̄ 2° physico. q2 fru
stra est qđ natuʒ est apprehendere finē quē nō apprehē
dit. ğ vult Cōmenta. ꝙ intellectus noster habeat poten/
tiam passiuā ꝛ receptiuā cognitiōis eoꝝ. ergo recipit co
gnitionē eoꝝ: vel esset frustra. nō ꝙ velit dicere ꝙ intel
lectus pͥncipioꝝ abstractoꝝ esset frustra ex parte sui: q2
intelliguntꝶ a seipsis: sed vult dr̄e ꝙ potētia intellectiua
que nata est recipe ea ꝛ nō recipit ea est frustra. vt. s̄. di/
ctū est. ¶ Iteʒ alia ratio ꝛ redit in idem oēs hoīes natu
raliter scire desiderāt: ꝛ desiderant maxime scire maxi/
me scibile: q2 sicut se hʒ simpl̄r ad simpliciter: ita magis
ad magis: ꝛ maxime ad maxime: sed pͥcipia abstracta
sūt maxīe scibilia ꝛ pͥcipue de^9: q2 nobilissima est substā/
tia: ꝛ si nunq̄ȝ apprehendiꝶ per intellectū. tunc esset illa
T.cō.5. potētia ociosa. ¶ Itē Aristo. negat. 2°. hui^9 infinitatem
causaꝝ. mō si intellectus noster nō cognosceret pͥncipia
abstracta. tūc nō valeret demōstratio Arist. ꝛ ꝯñtia sua
.s. si infinite sunt cause. tūc nō ꝯ^tit scire: q2 nō videtur ne/
gare infinitatē causarū: nisi quia ad cognitioneʒ causati
requirunꝶ omnes cause: ꝛ per consequēs requiriꝶ cogni
tio separatoꝝ ad cognitionē cāti inferioris: q2 sunt cau/
se maxime: vt deus ꝛ alia pͥncipia abstracta: a quib^9 oēs
alie cause dependent. ¶ Sed forte dices ꝙ nō est pose
habere cognitionē in hac vita: sʒ in futura. Istud nō di/
cerēt phi: q2 vnio forme ad materiā est naturalis: et per
cōsequēs nō debet impedire eū a nobilissima sua opera
tiōe in qua cōsistit humana felicitas: ꝙ aūt forma vnia/
tur materie naturaliter. pʒ: q2 anīa est actus corporis or
ganici ꝛc̄. ¶ Item quelibet potentia cognoscitiua pōt
cognoscere obiectū pͥmū adequatū sibi propriū: ꝛ omne
illud qđ contineꝶ sub eo: sicut visus cognoscit coloreʒ: ꝛ
quicquid est sub colore: ꝛ hec est māifesta per se: nec in/
diget resolutiōe: sed ens est ꝓpriū obm itellectus ꝛ ade
quatuʒ: vt omnes cōcedunt: ꝛ Auicen. in sua metaphysi.

ergo debꝫ cognoſcere omnia entia ⁊ maxime ſeparata: qꝛ ſũt maxime entia. vt pꝫ. 2. huiꝰ. vbi dicit: quapropter exiſtētiũ ſemper pncipia eſſe veriſſima ⁊ eſſe neceſſe. nō enĩ quãdoqꝫ ſunt vera quãdoqꝫ non. ¶ Item illud eſt poſſibile homini in quo conſiſtit ſũma felicitas eius vel qḋ eſt ipſamet felicitas: qꝛ felicitas eſt poſſibilis homini: quia aliter nō appeteret finē operabiliũ ⁊ ageret ꝓpter eũ: qꝛ nō poſſet facere bonũ: ſed in cognitiōe ſeparatoꝝ ⁊ precipue dei conſiſtit ſũma felicitas hominis vel eſt ipſamet felicitas. vt dcĩ eſt ſuꝰs. ¶ Nota ſm Commentatorē. 3. de anĩa. ſcḋa diſgreſſione longa. duas vias ⁊ modos quibꝰ deuenimus in cognitiōeꝫ pncipioꝝ abſtractoꝝ. vna eſt via per modũ adeptiōis ⁊ cōtinuatōis intellectus agentis ad poſſibilē: que adeptio itellectus agentis eſt copulatio eius ad intellectũ poſſibilē: non ſolum in ratiōe agentis ⁊ mouentis: ſed etiã in ratione forme. vnde cũ intellectus agēs ſic copulaꝛ intellectui poſſibili: nō ſolum ſe hꝫ ad ipſuꝫ in ratiōe agentis: ſed etiaꝫ in ratiōe forme: ⁊ tunc per adeptionē intellectus agētis cum poſſibili itellectus poſſibilis cognoſcit pncipia abſtracta: ⁊ illã viã Cōmētator diffuſe ptractat. 3. de aĩa.

Cō. 36.

Ad cuius intellectũ ipſe pmittit quedã notabilia. ¶ Primũ eſt ꝙ in anĩa rationali ſunt due potētie: quarũ vna eſt materia vel hꝫ ſe ad modum materie: que eſt nã poſſibilis ⁊ illam vocat Cōmētator intellectũ materialē ꝓpter ꝯuenientiã quã hꝫ ad materiam. Alia eſt potētia que eſt forma vt intellectus agens: ⁊ ille hꝫ ſe ad intellectũ poſſibilē vt lumē ad dyafanum. vñ ſimilis eſt cōparatio vtriuſqꝫ. vñ ſic lumē eſt perfectio dyafani: ⁊ dyafanũ nō recipit colores niſi illuminatũ: ſic intellectus agēs eſt perfectio itellectus poſſibilis: ⁊ nō recipit intelligibilia niſi illuminatus lumine intellectus agētis. ¶ Notandũ ſcḋo: ꝙ due ſunt operationes intellectus. vna eſt abſtrahere. i. facere de potentia intellectis actu intellecta: ⁊ eſt de genere actōis. 2ª operatio eſt de genere paſſionis: ⁊ eſt recipere itellecta: que vocaꝛ intelligere: ⁊ pma eſt pᷣor ſcḋa: nō tempore: ſꝫ dignitate: quia abſtrahere qḋ eſt actio anĩe intellectiue eſt nobilius ipo recipere: ſicut vliter agere nobilius eſt pati. ¶ Nõdũ 3º ꝙ itellecta fiunt in nobis dupliciter. vno modo naturalr. alio mō voluntarie. pmo mō fiunt in nobis cognitōes pmarũ propoſitionũ que per ſe ſunt note: ita ꝙ neſcimus vñ ⁊ quãdo ⁊ qũo nobis aduenĩãt: quia inſunt nobis nãliter: qꝛ ſine ratiocinatiōe eas accipimus: ſꝫ alia itellecta fiunt in nobis voluntarie ꝑ rōcinationē: ⁊ ſunt cognitiōes concluſionũ. ¶ Notandũ 4º ꝙ ad ignãtionē intellectiōis cōcluſionũ que ſunt intellecta voluntaria cōcurrunt pme ꝓpoſitiōes per ſe note: ſine quibꝰ cōcluſiones nō cognoſcunꝛ: ⁊ etiaꝫ intellectus agens: qꝛ ad hoc ꝙ aliqs cognoſcat ꝯclōnes dubias nō ſufficiunt pme ꝓpōnes note: ſꝫ requiriꝛ intellꝰs agēs: qꝛ nō eſt dubiũ qn res de quibꝰ ꝯclōnes fiunt: cognite potētia ſint ⁊ itellecte: ſicut ēt res ex qbus fiunt prima pncipia: ex quibꝰ cognoſcunꝛ ꝯclōnes: ſunt potētia intellecte vt totũ ⁊ pars: ex quibus fit propoſitio iſta. Omne totũ eſt maius ſua parte. modo itellꝰs agēs hꝫ facere potētia intellecta actu intellecta. ergo ad cognitionem pmarum propoſitionũ intellectus agens requiriꝛ. ſimiliter ad cognitionē concluſionũ: quia concluſiones nō cognoſcuntur ſine pmis propoſitionibus ⁊ prime ꝓpoſitiones dependēt in cognoſci ab intellectu agēte. ergo ⁊ concluſiones. ¶ Notandũ 5º ꝙ cũ iſta duo operētur ad cognitionem concluſionũ: neceſſe eſt ꝙ vnum ſit vt agēs pncipale vel vt forma perfectius operans. aliud ſicut agēs inſtrumentale ⁊ vt materia: id eſt minus perfecte agens.

3º de aĩa

T. 2. 19.

Modo intellectus agens eſt vt pncipale agens ⁊ vt forma: ſꝫ ꝓpoſitiones pme ſunt agēs inſtrumētale ⁊ minus perfectũ: ⁊ hoc declarat ſic Cōmētator: quãdo duo ſunt in vno ſubiecto: opꝫ ꝙ vnũ ſit perfectius ⁊ aliud imperfectius: ⁊ ꝙ perfectius habeat rationem forme: ⁊ aliud habeat rōneꝫ materie: vt ſenſus cōmunis ⁊ ymaginatiua ſunt in anima ſenſitiua: ⁊ ymaginatiua eſt perfectior ſenſu cōmuni. ergo ymaginatiua ſe habet ad modũ forme: ⁊ ſenſus cōmunis ad modũ materie. modo itellectꝰ poſſibilis recipit iſta duo ⁊ intelligit ea: opꝫ ergo ꝙ itellectus agens in actuatione intellectus poſſibilis ſit ad modũ forme: ⁊ in ratione perfectioris agētis: quia intellectus agēs eſt ſubſtãtia actu ens ingnãbilis ⁊ incorruptibilis: ⁊ ꝓpoſitiōes pme ad modũ agētis iſtrumētalis ⁊ materie: quia pme ꝓpoſitiones nō ſunt ſube nec eterne: quia gnãntur ⁊ corrumpunꝛ. ergo intellectus agens eſt ſicut formale: ⁊ ꝓpoſitiōes pme ſicut agēs inſtrumētale ad modum materie.

Cō. 36.

His intellectis dicit Cōmētator tũc ꝙ poſſumus inuenire modũ quo itellectus agēs cōtinuatur ⁊ adipiſcitur ab intellectu poſſibili ſm ꝙ cognoſcit pncipia abſtracta: quia cum intellecta ſpeculata fiunt in nobis ſm actum: ⁊ homo totaliter ſaltē que ſunt de perfectōe vniuerſi intelligit intellecta omnia. tũc intellectus agēs continuaꝛ ſm totũ: ⁊ in actu intellectui poſſibili: nō ſolum vt mouēs tm: ſꝫ vt forma: cum aũt intellecta ſpeculata fiunt in nobis aliqua: ⁊ aliqua nō. tunc intellectus agēs continuaꝛ ⁊ eſt nobis continuatus vt forma ſm partē ⁊ ſm partē nō: ita ꝙ intellectus nō cognoſcit oēs cōcluſiones occultas: tunc ēt itellectus agēs copulaꝛ ſibi ſm partē: ⁊ quãto pluriũ intellectus ipſe habuerit cognitionē concluſionũ: quas Commētator vocat intellecta voluntaria: tanto magis copulatur ſibi. Sꝫ ſi itellecta ſpeculata nō fuerint actu in nobis: imo in potētia: tunc intellectus agēs continuaꝛ intellectui poſſibili in potētia: ⁊ non ꝯtinuaꝛ itellectui poſſibili in actu antequã intellecta ſpeculata fuerint actu in nobis. Quando autem omnia actu intellexerimus taꝫ principia qꝫ concluſiones rerum que ſunt de perfectione vniuerſi: tũc intellectus agens totalr nobis eſt copulatus vt forma. Modo vnũqḋqꝫ opaꝛ per formã. ḡ itellectus poſſibilis itelligit per intellcm̃ agētē illa que ipſe intelligit. modo intellꝰs agēs itelligit ſubas abſtractas. quare intellꝰs poſſibilis per intellcm̃ agentē intelligit ſubas abſtractas: ⁊ iſte eſt modus cōtinuationis intellectus poſſibilis cũ agēte: ⁊ ꝑ ipm̃ vt ſic itelligimus ſubas abſtractas ⁊ deũ. ¶ Notat Cōmētator vlterius quedã. pmo cōmēdat diſpoſitionē ⁊ ꝑfectionē hoīs: qñ intellectus agēs efficiꝛ forma intellꝰs poſſibilis vt ꝑ ipm̃ itellectũ intelligamus pncipia abſtracta: ⁊ dicit auctoritate Themiſtij: ꝙ homo ad hãc diſpōnē ⁊ adeptionē itellectus agētis cũ poſſibili aduenĩētē ꝑ cognitionē reruꝫ nãliũ ⁊ ſenſibiliũ eſt ſimilis deo. hō igiꝛ ſm hũc modũ: dicit Themiſtiꝰ: eſt ſimilis deo in hoc ꝙ eſt oĩa entia quoquo mō ⁊ ſciēs ea quoquo mō: entia. n. nihil aliḋ ſũt niſi ſcientia eius. vñ ꝯdiī. ꝙ mirabilis ⁊ extraneus iſte modus eſt cōtinuationis intellꝰs cum pncipijs abſtractis. ¶ Et tũc notat Cōmentator quo ad opinionē Alexan. quo ad ſecundã partem dicēs. ꝙ cōtinuatio intellectus agētis: cũ poſſibili eſt pncipium cognitiōis ſeparatoꝝ: ⁊ nō ecōuerſo. vñ intellectus poſſibilis quãdo ꝯtinuatur ei itellectus agens vt forma cognoſcit intellcm̃ agentē: ⁊ per ipm̃ tanqꝫ per formã cognoſcit pncipia abſtracta. ¶ Notandũ 3º ꝙ cognitio pncipioꝝ abſtractoꝝ nō eſt de numero ſciētiarũ ſpeculatiuarũ aliqua pars: quia nō

currit cursu phie: tamē se hz ad sciētias speculatiuas ad
modū rei gnāte: ⁊ per modum disciplīne. vult dicere q̄
lz cognitio abstractoꝝ pncipioꝝ nō sit scia speculatiua
supple sensibiliū: tñ ꝯsegr ad ipsas: qr itellectus acquisi
uit cognitionē oium rerū speculabiliū nālium ⁊ sensibi
liū: tūc intellectus sic dispositus in ipsuz ꝯsegr cognitio
pncipioꝝ abstractoꝝ: ⁊ sic hz se vt gnātū respectu scien-
tiarū speculatiuarū supple sensibiliuz. ❡ Ulteri⁹ notat
Cōmētator: q̄ g ponit itellcm gnābilē ⁊ corruptibilē. vt
Alexan. nō posset inuenire modum sm quem intellectus
agens efficeret forma itellectus possibilis vt per ipsum
intelligeret subas abstractas: qr itellectus in omnibus
est idē cum itellectis: ⁊ hoc in liberatis a mā: ⁊ sic seque-
retur: si intellectus agens ꝯiungeretur intellectui: ⁊ per
ipsum intelligeret pncipia abstracta: tunc nā possibilis
transmutaret in subam vel nām eternā ⁊ necessariaz: qr
intellectus agēs est eternus: ⁊ sic nō eēt possibile vt con-
tinuaret intellectui possibili: ⁊ per ꝯñs per eius iforma-
tionē nō itelligimus pn⁹ abstracta. ❡ Notandū ulteri⁹
q̄ Cōmētator dicit: q̄ oiuz phoꝝ fiducia ⁊ spes est q̄ cū
itellus agēs ꝯiunctus fuerit cū possibili nō solū vt agēs
po^a itellecta actu itellecta: sz etiā vt forma: q̄ tunc possi
bilis est ꝯtinuatio itellus nostri cuz pncipijs abstractis:
ita q̄ cū itellus possibilis fuerit actuatus per itellectuz
agentē in omnib⁹ conditionib⁹ tam ꝓpōnum per se no-
taruz q̄ ꝯclonū: qr ad omnia ista operat intellus agens
cum sint po^a intellecta: ⁊ facit ea actu itellecta: ⁊ hoc fa-
cto erit forma itellus possibilis. Et per itellcm agentem
tanq̄ per formā eius operat deueniēdo in cognitionez
pncipioꝝ abstractoꝝ. Et ista via est dispositia ad cogni
tionē abstractoꝝ. Et ista dispō est status ⁊ adeptio ⁊ pfe
ctio sm actū in oibus ꝯclonibus intelligibiliū ⁊ cogno-
scit ⁊ adipiscit itellcm agentē ⁊ vocat itellus adeptus: ⁊
per talē adeptionē itellus agentis ipse itellus possibilis
cognoscit subas separatas: ⁊ ista dispō est ꝓsperitas ⁊ est
mirabilis. vt dicit Cōmēta. vt. s. ❡ Alia est via per quā
deuenimus in cognitionē separatoꝝ per rōcinationez: ⁊
est me^{ca}: vt q̄ pn^a abstracta demonstrant esse per effect⁹

T. c. 86. ⁊ motus: sicut demfatōe: qr. vt pz. 8. physico. Et tunc de-
monstratur esse a nāli. pmus phs hoc supponit ⁊ demon
strat alia pdi^{ta} eētialia de eis: vt q̄ sint sube itellectua-
les ⁊ actus puri ⁊ alia que pertinent ad gditates: ⁊ hoc
demōstrat vt est pōle saltez a posteriori: vt p effect⁹ ⁊ de-
mōstratiōe: qr. mō quo ad esse demonstrant. 8. physico.
vbi ꝓbat pmū motorē esse eternū: ⁊ hoc per motū: vt il-
le motor est etern⁹: qr mouet motu eterno: sz pmus mo-
tor est hmōi. g ⁊c. ❡ Sed quo ad pdi^{ta} essentialia que per-

T. c. 34 tinent ad gditatē demonstrat. iz. hui⁹. vt pōle est: sicut

36. ⁊. 51. ibi patebit: ⁊ ista plus est via cōpleta q̄ prior. ❡ Sz hic
sunt dubia ꝯ istam opionē. Qr dcm est: q̄ cognitio pnci-
pioꝝ abstractoꝝ fit per adeptionē intellus agentis cuz
possibili: ⁊ in illo actu cōsistit felicitas. modo si hoc esset
verū: tūc felicitas nō esset cōe bonū. hoc est falsuz. vt pz.

Capi. iz. pmo ethyco. ꝯñtia ꝓbat: qr pauci homies pueniunt ad
sciēdū oia ⁊ forsan nullus est valēs ad hoc deuenire. s. q̄
cognoscat oia: ⁊ p ꝯñs ad cognitōez pncipioꝝ abstracto
ruz: ⁊ sic felicitas esset nobis ipossibilis. ❡ Aliud dubiū
est. actus pcedens ab habitu sapiētie nō pcedit ab itel-
lectu agēte de nouo adepto in rōne forme: qr itellectus

Cap. 14 agens nō est habitus sapiētie. 6. ethicoꝝ. sz felicitas est
actus pcedēs ⁊c. qr est cognitio dei ⁊ alioꝝ pncipiorum

Capi. 8. abstractoꝝ: ⁊ pcedit ab habitu sapiētie. vt dr. 6. ethyco.

Cap. xi. ⁊. 10. qr nō pcedit ab intellectu agente in rōne forme de
nouo adepto. ❡ Itē Cōmētator dicit: qñ in nobis fiunt
aliqua itellecta speculatiua actu ⁊ aliqua nō: tunc itelle-
ctus agens sm partē ꝯiungit intellectui ⁊ sm partez nō
ꝯiungit ei. ❡ Cōtra. qd oino est indiuisibile ⁊ nullaz hz
ptē nō vr adiūgi nobis sz vnā ptē sine alia: sz totalr ꝯiū-
git nobis vl totalr nō ꝯiūgit nobis: sz inte⁹ agēs ē oino i-
diuisibil: nec ē hñs ptes: nec q̄titatiuas: nec eētiales.
g nō ꝯiungit nobis sm vnā partē sine alia. ❡ Itē illud
qd semp est forma intellus possibilis naturalr: nō effici
tur de nouo forma eius: sz intellus agens semper est for
ma illius intellus possibilis: vt dicit Cōmētator: in mul

T. c. 17. ⁊. 18 tis locis. 3. de anā: q̄ anā intellectiua humana cōposi-
ta est ex his duabus partibus. s. itellectu possibili vt mā
⁊ agēte vt forma per quā cognoscit intellus possibilis pn-

T. cō. 5 cipia abstracta. vt dicit Aristo. 3. de anā: q̄ intellus pos
sibilis non hz aliquā nām: nisi q̄ possibilis est vocatus.
Ex hoc posset argui: qd est in pura po^a nō pōt existere si-
ne alio qd est in actu: sz intellus possibilis est in pura po
tentia. vt dcm est. g non pōt existere sine itellectu agēte.
quō g de nouo acqrit vt forma: qr acquiri psupponit nō
fuisse. ❡ Itē aliud dubiū. istis omnibus cōcessis q̄ itel-
lecta speculatiua pmo cōiungūtur itellectui possibili in
po^a: ⁊ tūc etiā intellus agens ei cōiungit in po^a: ⁊ postea
sm aliquā partē in actu ⁊ sm aliā partē nō: ⁊ vltimo cō-
iungit ei totalr perfecte ⁊ in actu: ⁊ tunc est adeptus in-
tellectus: nō videt q̄ in hoc habeat ꝓpositū: quō eni ꝓ-
pter hoc itelligit pncipia abstracta. dato. n. q̄ itellectus
possibilis perfecte cognoscat oia speculabilia abstracta
per intellcm agentē: quid facit hoc ad cognitionē separa
toꝝ. ❡ Ad pmū dubiū rndeo. Quādo dr si hoc esset: tūc
felicitas nō esset cōe bonū. Dōm q̄ felicitatē esse cōmu-
ne bonū hoīs pōt itelligi duplr: vel q̄ sit bonuz cōmune
cōitate causalitatis vel cōmunitate inherētie. mō nō oz
felicitatē esse cōmune bonū sm inherentiam ad multa
supposita simul hoīs: sz sufficit q̄ sit cōis causalitate: qr
cognitio dei est causa finalis oium cognitionum sensibi
lium: qr ordinant ad hoc vt cognoscamus deū ⁊ pncipia
abstracta: ⁊ est cōis hominibus nō orbatis: quibus nō de-
ficit inclinatio naturalis ad felicitatē ⁊ speculationē: qr
tales attingunt illū finē vt cognoscere deū in spē huma-
na: sed si sint orbati ex nā indiuisibili. i. q̄ careāt inclina
tione nāli ad speculationē ⁊ virtutes: tūc eis nō est cōis
felicitas. vñ homies diuersificant: qr aliqui ex nā indi-
uiduali puant naturali inclinatiōe ad speculationem ⁊
virtutes: ⁊ talibus nō est cōis felicitas. Sz alij nō puan-
tur nāli iclinatiōe ad ista. Et talib⁹ est cōis felicitas ⁊ co
gnitio abstractoꝝ pncipioꝝ: ⁊ sic itellexit Ar. Sic ēt de
sideriū hūanū ad felicitatē non est frustra in spē hūana:
lz in aliquo idiuiduo hoīs nō reducat ad actū: ⁊ sic etiā
nō segt ipōle: q̄ sit aliqd ociosum in nā: qr nō opz q̄ ois
potentia sm iudl^m reducat ad actū: sed sufficit in specie.
❡ Ad aliud. act⁹ pcedens ab hitu sapiētie ⁊c. ꝯcedit illo
mō. Dicis q̄ cognitio dei ⁊ felicitas pcedit ab hitu sapiē
tie. Dōm q̄ de deo pōt hēri duplex cognitio vna ꝯplexa
alia simplex ⁊ ituitiua. mō vez est de cognitiōe dei ꝯple
xa q̄ cogscit q̄ de⁹ est actus purus ⁊ suba simplr: ⁊ sic de
alijs: illa pcedit ab hitu sapiētie. Sed cognitio simplex
ituitiua q̄ cognoscit deus ⁊ alia pn^a abstracta quo ad q-
ditatē ei⁹ illa hñ hētur p adeptōez itellus agētis: ⁊ sic i-
tellexit Cōmētator. ❡ Sz forte dices: q̄ cognitio dei se
cundū adeptionē itellus agētis nō est felicitas. Dōm q̄
vez est: sz tñ est felicitas dispositiue: ⁊ est nobilior oī co-
gnitiōe ⁊ itellectōe simplici: ⁊ p illā cognitōez acqrit co-
gnitio dei cōplexa dispositiue: qr ordinat ad eaz. ❡ Ad
aliud dubiū: illud qd est oino idiuisibile ⁊c. Dōm q̄ ve-
ruz est: q̄ nō ꝯiūgit nobis sm partē ⁊ ptē. Et tu dicis: q̄
inte⁹ agēs ⁊c. Dōm q̄ vez est: q̄ nō ꝯiungit ei sm partē

ꝛ partẽ. vñ ista rõ ꝓcedit ex falso intellectu: qꝛ cũ Cõmẽ
tator dicit: ꝙ intellus agens copulaẽ intellectui possibi-
li ẽm vnam partẽ sine alia: ista copulatio nõ est referen-
da ad itellcm̃ agentẽ ẽm subam: qꝛ ẽm subam intellect⁹
agens nõ ꝯiungiẽ ẽm vnã partẽ sine alia: sꝫ est referẽda
copulatio quo ad cognitõeꝫ ꝛ dispõnẽ intellꝭ possibilis:
qꝛ intellus possibilis in p̃n⁹ nõ est disposit⁹ vt cognoscat
speculata ꝛ intellectũ agentẽ. vñ tũc disponiẽ itellectus
possibilis ẽm partẽ: vt quãdo itelligit speculata aliqua
ꝛ nõ oĩa: ꝛ tunc ꝯiungiẽ ei intellus agens ẽm partem: ita
ꝙ ipse non ꝑfecte cognoscit oĩa sensibilia ꝛ ip̃m intelluꝫ
agentẽ: sed cũ vltimo cognoscit oĩa sensibilia: tũc intelle
ctus agens ei cõiungiẽ perfecte: ita ꝙ ꝯiungiẽ sibi p̃mo
ẽm partẽ. i. qꝛ impꝑfecte cognoscit intellꝭ possibilis: ꝛ po
stea magis ꝑfecte nõ ẽm partes quãtitatiuas ei ꝯiũgiẽ:
sꝫ magis vel minus disposite ꝛ successiue. ❡ Et vltimo
qñ intellus possibilis cognoscit oĩa sensibilia per abstra
ctioneꝫ intellus agentis: que sunt effectus ꝓprius ꝛ ime
diatus ꝛ adequatus intellus agẽtis: ꝯiungiẽ ei perfecte
quo ad cognitionẽ: ꝛ tũc cognoscit intellectũ illr. ❡ Ad
aliud. qd̃ est forma ꝛc̃. ꝯcediẽ. Et cũ dicis: ꝙ intellus ꝛc̃.
Dõm ꝙ intellus agens dupl'r ꝯsiderat. vno mõ quãtũ ad
subam eius: ꝛ sic bñ volo ꝙ ẽm subaꝫ semꝑ intellꝭ agẽs
est forma intellus possibilis. Et sic semꝑ ꝑficit eũ: ꝛ non
adipisciẽ: neqꝫ copulaẽ ei de nouo. Alio modo quo ad co
gnitionẽ ꝛ dispõnem ꝑfectã nõ est semꝑ forma ei: qꝛ ali-
quãdo intellus possibilis minus ꝑfecte cognoscit: aliqñ
ꝑfecte: ꝛ sic de nouo: qñqꝫ ꝯiungiẽ: ꝛ vt forma quo ad co-
gnitionẽ: qꝛ in aliquo instanti itellectus possibilis hꝫ co-
gnitionẽ perfecte oĩum sensibiliũ ꝛ sp̃erũ que sunt de ꝑ-
fectiõe mundi: ꝛ tũc in aliquo instãti hꝫ cognitionem de
itellectu agẽte: quã p̃us nõ habuit: ꝛ tũc ꝯiũgiẽ ei ꝑfecte
vt forma: ꝛ hoc quo ad cognitõeꝫ: nõ quo ad subaꝫ: ꝛ tũc
est adeptio intellectus agentis. ❡ Ad aliud cum diciẽ
oĩbus ꝯcessis ꝛc̃. ❡ Ad cuius intellcm̃ notandũ: ꝙ qñ
intellus possibilis est ꝑfectus omnib⁹ ꝯclonibus ꝛ sciẽ-
tys ꝯclonũ illarũ rerũ que requiruntẽ ad ꝑfectionẽ vni-
uersi: tũc est ꝑfecte dispositus ad cognitionẽ intellꝭ agẽ-
tis tãqꝫ per effectũ ꝓpriũ ꝛ adequatũ: qꝛ tunc copulaẽ ei
vt forma de nouo: nõ ẽm subam: sꝫ ẽm cognitionẽ quam
p̃us nõ habuit. Et qd valet: ista adeptio ad ꝓpo⁹: vt in-
tellectus possibilis cognoscat p̃n⁹ abstracta: Dõꝫ ꝙ hoc
põt esse per modũ ꝯueniẽtie ꝛ similitudinis: qꝛ intellus
agens est vna de numero itelligẽtiarũ abstractarũ: ꝛ per
cognitõeꝫ eius: cũ ei ꝯiungiẽ ꝑfecte vt forma: tunc opaẽ
intellus possibilis ꝑ eũ vt formaꝫ: ꝛ sic deuenit in cogni-
tionẽ abstractoꝝ: ꝛ ꝑ cognitiõeꝫ p̃oꝝ per ꝯueniẽtiã quã
hꝫ cũ eis. ❡ Aly dicũt ꝙ intellus agens est ifimus in ge
nere itelligẽtiarũ abstractaꝝ: ꝛ est vna itellige^a: ꝛ est effe
ctus itelligẽtiaruꝫ supioꝝ. mõ causa relucet in effectu. ḡ
tũc intellus possibilis deuenit in cognitioneꝫ itellectus
agẽtis: in quo tãqꝫ in effectu relucẽt sube separate: ꝛ tũc
intellus possibilis cognoscit p̃n⁹ abstracta tãqꝫ per relu-
centiã ꝛ vestigium: ꝛ sic dicerẽt Aristo. ꝛ Cõmẽtator ad
istã q̃õnẽ. ❡ Tũc dõm ad q̃õnẽ. ẽm fidẽ ꝛ veritatẽ: que
ponit ꝙ deus sit infinitus in vigore. in hac vita nõ possu
mus habere ꝑfectã cognitionẽ de deo: sꝫ de alys abstra-
ctis possumus aliqualiter cognoscere quiditatẽ: sꝫ in pa
tria: vbi videbiẽ de⁹ facie ad faciẽ: ꝑfecte eũ cognoscemus
vt possibile est creature. vñ ẽt in hoc consistit felicitas
summa quã expectamus: ꝛ hoc est firmiter tenẽdũ: sꝫ hoc
nõ vidit Aristo. ꝛ Cõmẽtator: cũ nõ possit ꝯuinci demõ-
strationib⁹ ex sensatis: ꝙ deus sit infinitus in vigore. vñ
ipsi tñ recipiũt demõ̃atiões ex sensatis: qꝛ dicit Cõmẽ-
tator. 8. physico. Expimẽtũ ẽmonũ veroꝝ est: vt concor
dẽt cũ sensatis. vñ ipsi loquebanẽ nãlr. Et dicit Albert⁹.
p̃mo de gñõne. Quid mihi de miraculis dẽ cũ de nãlib⁹
disseramus. sic possum dicere ꝙ nos cũ loquamur de il-
lis que possunt ꝯuinci ex sensatis tñ: qd mihi de poten-
tia supnaturali: quã sensus capere nõ põt: ꝛ sic loquebaẽ
nãliter Aristo. ꝛ Cõmẽtator. Et eoꝝ rõnes ꝓcedunt sic
via nãli: ꝛ per ꝯñs soluunẽ nõ solonib⁹ nãlibus: sicut ali
qui volunt: sꝫ supnãlibus solonib⁹: qꝛ po⁹ diuina magis
põt qꝫ natura. vñ istud certe firmiter ꝛ simpl'r assero: ꝙ
de⁹ sit ifinitus in vigore: ꝛ per ꝯñs perfecte nõ potest co-
gnosci: quia nulli effectui sensibili adequaẽ: ꝛ hoc sacre
scripture doctoribus in hoc: sicut in alys que miraculis
vel ꝓbanẽ firmiter assentiendo: sꝫ hoc nescio ꝓbare de-
mõstratiõe ex sensatis orta: sꝫ simpl'r credo: ꝛ ex hoc erit
meritũ: qꝛ si sciteẽ per demõstratiõeꝫ nãleꝫ: cessaret me
ritũ: qꝛ cessant merita. vbi rõ p̃bet experimẽtũ.

Tunc restat soluere rationes principales in op
positũ: sicut Aristoteles solueret.
ꝛ Cõmentator via naturali. ❡ Ad primam. intellectus
nõ cognoscit illa ad que se habꝫ: sicut ꝛc̃. ꝯcediẽ si omni-
no sit simile. Tu dicis. intellꝭ noster ꝛc̃. Cõmentator sol-
uit: ꝙ ista ꝓpõ arguit diffi^{cul}. vñ ex ꝑte nostri itellus est
difficile cognoscere p̃n⁹ abstracta: sꝫ ipsa sint mani^{fe} ex
nã rei: ꝛ ꝓpter hoc cõparauit apprehẽsioneꝫ coꝝ ad no-
strũ intellcm̃ apprehẽsiõi debilissimi visus vespertiliõis.
Vñ dicit Cõmẽtator. vñ nõ ꝙ cognoscere p̃n⁹ abstracta
est difficile: qꝛ sꝫ intellꝭ noster nõ sit actus corpis: tñ de-
pendet in cognitiõe a virtutib⁹ corporeis: vt cogitatiua
ꝛ alys. Et iste v̾tutes indispositе quo ad organa: vt ꝙ nõ
sint bñ distincte: ꝛ nõ hñt bonã cõplexionẽ sp̃uum: ꝙ or
gana nõ sint disposita quo ad situm ꝛ figurã: ipediunẽ in
opõne: ꝛ per ꝯñs itellus ipediẽ in itelligendo sic itrinse-
ce: imo aliq hñt organoꝝ indispõneꝫ talẽ: ꝙ nõ solũ non
possunt cognoscere p̃n⁹ abstracta: imo nec p̃mas ꝓposi-
tiões: quib⁹ videẽ: sicut tãgit Cõmẽtator. p̃mo celi: ꝙ il-
lud sit ex malitia nature indiuidualis. ❡ Aliqñ etiã est
difficultas in cognitõe abstractoꝝ ex parte rerũ exterio
ruꝫ: qꝛ si homo dꝫ ꝯtẽplari ista separata: opꝫ ꝙ sit libera
tus a curis exterioribus ac negocys. vt vult Arist. in ꝓ-
hemio h⁹: sꝫ pauci tales sunt: qꝛ opꝫ eos laborare ꝓpter
neciã acqrẽda: qꝛ deficiũt sibi: ꝛ regrunẽ ad ꝯtẽplatõeꝫ.
vt pꝫ. 10. ethy. ꝛ sic retrahunẽ a speculatõe istoꝝ. ❡ Ali-
qñ ẽt ipediunẽ ꝑꝑ passiões appetit⁹ q nimis subycit pas
siõib⁹: ꝛ dimittit rõnẽ: ꝛ tũc ipediẽ speculatio. vñ opꝫ ap
petitũ eẽ regulatũ in passiõib⁹ ꝑ rõnẽ: ꝛ eẽ bonũ regimẽ.
alr ipedietur inte⁹ sic ductus regimie iferioꝝ: ꝛ illud bo
nuꝫ regimẽ deficit in multis: qꝛ hoies vt in plurib⁹ sunt
ꝓni ad malũ ex polli^{ca}: ꝛ plurima negocia hoiuꝫ sũt ma
la. 2⁹. rethoꝛ. ꝛ isti hñt appetitũ iordinatũ: ꝛ de facili pa-
tiunẽ multũ: ꝛ ꝑ ꝯñs retrahunẽ a speculatõe abstractoꝝ.
vñ dicit Arist. p̃mo ethi. Videẽ aũt aliqd quidẽ in ipsis
p̃ter rõnẽ inatũ: qd aduersaẽ ꝛ obuiat rõni. firmiter eniꝫ
quẽadmodũ dissolute corporis particule in dextrũ p̃eli
gentiũ mouere in sinistruꝫ praue ferunẽ: ꝛ in aĩa sic est.
ad cõtraria. n. motus incontinen^{m}. ❡ Ad aliud cũ diciẽ
illa nõ põt intelligere. ꝯcediẽ de rebus mãlibus. ꝛ sensi-
bilibus: ꝙ nõ põt intelligere ea nisi abstrahanẽ per itel-
lectum agentẽ a fantasmatib⁹ ẽm ꝓpria accidẽtia. Sed
de rebus imaterialib⁹ ꝛ abstractis sufficit ꝙ ẽm fantas-
mata alioꝝ vt effectuũ suoꝝ sensibiliũ ꝛ ꝓprioꝝ abstra-
hanẽ: sed nõ opꝫ ꝙ abstrahanẽ a fantasmatibus ꝓprys
cũ sint abstracta. Vñ dõm ꝙ veruꝫ est ꝙ nõ possunt ab-
strahi ẽm ꝓpria fantasmata: que sunt ẽm ꝓpria accidẽ-
tia sensibilia: qꝛ illa nõ habẽt: sed tamẽ bene abstrahun-
tur ẽm fantasmata suorum effectuũ: qꝛ possunt cogitari

Opinio theolo⁹

Cõ. zz

Cõm. p̃. 2⁹ huius

Cõ. zz

Capi. 10.

Capi. 18.

τ fantasiari ſm effect⁹ ſuos ꝓprios: qꝛ quilꝫ motoꝛ hꝫ effectū ꝓpriū quē ꝓducit vt motū q eſt ei adeq̄tus effectus talr ꝙ nō poſſet maioꝛē vel melioꝛem facere: τ ſic poſſumus fantaſiari: τ intellus pōt preparari ad cognitionem abſtractoꝝ lumie intellus agētis: qꝛ abſtrahit iſta ſm fantaſmata ꝓprioꝝ effectuū. vñ bñ verum eſt ꝙ ſi nullo mō poſſent abſtrahi: nec ſꝫ fantaſmata ꝓpa: nec ſm fantaſmata ſuoꝝ effectuū: tūc nō eſſent itelligibilia: ſed hoc nō eſt: qꝛ cognoſcunť per fantaſmata alioꝝ vt motuū. vñ lꝫ intellꝰ agens nō faciat directe ad cognitiōeꝫ ſeparatoꝝ: tñ opať ad cognitionē eoꝝ aliqualiter: inquantū effectus eoꝝ qui ſunt po⁹ intellecti fiunt actu itellecti per eū ꝑ quos hēťur cognitio ſeparatoꝝ. vñ etiā Cōmentatoꝛ dicit. 8. phyſi. ꝙ nulla eſt alia via ad cognoſcendū pn⁹ abſtracta eſſe niſi motus. Et oēs alie ſunt dimiſſe: τ ſi eēt alia: Ariſt. tradidiſſet eā. Et iſte eſt modus cognitiōis abſtractorum ſm viā ſecundā ꝑus dictaꝫ: etiā poſſet aſſignari via ꝑma: que eſt ſm adeptioneꝫ intellus agentis τ dicta eſt ꝑus. ꝗ illuc recurras. ¶ Ad aliā rōnem magis diſtat ꝑmū itelligibile ab itellectu τc̄. poſſꝫ dici ꝙ verū eſt ſm eſſe: nō tñ q̄tū ad ꝓportōeꝫ mouentis τ mobilis: qꝛ magis ꝓportionať ens ꝑmuꝫ intellectui nr̄o q̄ ipm ꝑnciᵐ abſtractū ſenſui: quia nulla eſt ꝓportio inter illa vt vnū moueat aliud: τ aliud moueať. vñ lꝫ ſenſus nō poſſit apprehēdere ꝑnci⁹ abſtracta que dicunť termiata: lꝫ hoc nō concederēt Ariſt. τ Cōmētatoꝛ: qꝛ dicūt ea eſſe eterna: tñ intellus humanus pōt apprehēdere pn⁹ ſeparata vt deū. Aliter pōt dici negādo maioꝛē: qꝛ pᵐ itelligibile vt de⁹ τ intellꝰ humanus nō magis diſtāt: qꝛ ſunt aliquo mō in eodē genere. ſ. ſube ſaltē ꝑ reductionē: τ vtrūq eſt perpetuū τ īmāle: qꝛ Ariſt. dicit. 2°. de anīa: loquēs de itellectu ꝙ ſeparať hoc ab hoc: ſicut perpetuū a corruptibili: ſꝫ ſecus eſt de ſenſu τ ꝑncipijs abſtractis: qꝛ ſenſus nō eſt de genere ſube: τ eſt gnābilis τ corruptibilis. 2°. τ 3°. d anīa: ſꝫ abſtracta ſunt ingnābilia τ icorruptibilia. ergo magis diſtāt q̄ intellectus humanus τ de⁹. ¶ Ad ꝯfirmatōeꝫ. in finituꝫ nō pōt comprehēdi τc̄. Dōm ꝙ infinitū eſt duplex vt ſufficit ad pn̄s ſm Ariſto. τ Cōmētatorē. vno mō in vigore. alio mᵒ in duratione. Mō ſi eſt aliqd infinitū in vigore: τ totaliter infinitū illud nō pōt cognoſci ab intellectu: ſꝫ infinitū in duratione pōt bñ cognoſci vt celū τ alia eterna. Tu dicis: ꝙ ꝑmus motoꝛ ſit īfinitus in vigore. Dicēdū ꝙ lꝫ hoc ſit verū ſm fidē τ veritatē: tñ Ariſt. τ Cōmētatoꝛ negarēt: qꝛ nō pōt ꝯuinci ex ſenſatis: τ phi nihil ponūt niſi ꝙ pōt ꝯuinci ex ſenſibus: ſed dicerēt ꝙ eſt īfinitus in duratiōe. Et tñ iſte motoꝛ ꝑmuſ: lꝫ in hoc cōueniat cū alijs motoꝛibus: q etiā ſunt infiniti in duratiōe: adhuc tñ differunt: qꝛ eſt aliqō īfinitū 3ᵒ. vt Cōmētatoꝛ in de ſuba oꝛbis: qō eſt ſcōm ꝑuationē depēdentie a ſuperioꝛi cauſa: qꝛ deus eſt infinitus in duratōe: ita ꝙ nō depēdet ab alio pn⁹ ſuperioꝛi: ſꝫ alij motores ſunt īfiniti in duratiōe: qui tñ depēdent ab alio motore: τ ita intellectus pōt cognoſcere infinitum: lꝫ nō ita perfecte cognoſcat: ſicut cognoſcunť a ſeipis: nō tñ oīno deficit intellus noſter a cognitiōe quiditatis eorum. ¶ Et ſi diceres ꝙ deus nō pōt cognoſci ꝑ effectū: qꝛ nō hꝫ effectū adequatū: qꝛ nullus effectus ſenſibilis pōt adequari virtuti ipſius dei: qꝛ nullus effectus eſt ſenſibilis vt motus: qn deus poſſit ꝓducere maioꝛē effectū. ¶ Similiter ſic pōt argui de intellectu agēte: qꝛ cognitōes rerū ſenſibiliū nō poſſunt adeq̄re virtutem intellectus agētis intellectui poſſibili: quia adhuc pōt ꝓducere maioꝛē effcm. ¶ Illud pꝫ ex dictis. Tñ ꝓpter maioꝛē manifeſtationeꝫ: dōm ꝙ nullus effectus adequať virtuti ſue cauſe. ꝯcediť adequatione ſm q̄titatē: qꝛ ſeparata nō hn̄t quātitatē: tamē ſm vigoꝛē τ ꝓportionē poſſunt adequare virtutem cauſe: qꝛ motus eſt tāte velocitatis: τ ita determinate ꝙ motoꝛ eius nō pōt facere ꝙ poſſit eſſe maioꝛ vel minoꝛ. Vñ ſm Ariſt. τ Cōmētatorē: motoꝛ ꝑmus nō eſt infiniti vigoris: τ ſm qualitatē motiōis. vñ ita limitati ſunt maiores vel minores motus. vñ etiā tanta eſt ꝓportio inter motoreꝫ τ mobile: ꝙ ſi eſſet plus vel minus de vna ſtella motoꝛ nō poſſet mouere. vñ oēs motores a ꝑmo ſunt finiti in vigore cū ſint virtutes imediate operatōis in magnitudine: ſed ꝑmus motoꝛ. vt dicit Cōmētatoꝛ. 8. phyſico. nec eſt finitus: nec infinitus in vigore: cū nō ſit pnciᵐ imediatū operatiōis: quāuis hoc ſit ꝯ fidē τ veritatē. ¶ Et tu dicis: q̄s eſt effectus adequatus virtuti primi motoris. Diceret Cōmētatoꝛ: ꝙ totus mundus. vñ ſm pn⁹ Ariſt. nō poſſet maioꝛē effectū ꝓducere: τ ſic ſufficit ꝙ ex fantaſmate ꝓprij effectus τ adequati virtuti eius pōt perueniri in cognitionē eius. ſilr ſi quelꝫ intelligen⁹ poſſet facere motū perfectioꝛē q̄ ſit motus ꝓpri⁹ ei⁹. tūc po⁹ ei⁹ eēt fruſtrata magno tēpore: qꝛ nō eſt viſum ꝙ fecit maioꝛē effectū motu ꝓprio. Similr itellectus agēs nō pōt facere maioꝛē effectū q̄ cognitionē omniuꝫ ſenſibiliū: τ per hoc cognoſciť ſufficiēter per intellcm̄ poſſibilem quādo ꝯiūgiť ei vt forma. ¶ Nō lꝫ ita dicerēt Ar. τ Cōmētatoꝛ: tñ alr eſt dōm ſm fidē τ veritatē: ꝙ deus pōt facere maioꝛē effectuꝫ τ excellentioꝛē quocūq effectu qui fuit eſt τ erit: ſed hoc nō pōt conuinci ex ſenſatis: tamē debemus credere firmiter. vt dcm̄ eſt. ¶ Ad aliā rationem. Illud ad qō ſe hꝫ intellus noſter: ſicut cecus a natiuitate τc̄. Dōm ꝙ ex parte cecitatis oculi poſſunt duo ꝯſiderari. vnū eſt defect⁹ potētie viſiue. Alio modo carentia actualis viſionis. modo maioꝛ eſſet vera: ſi nō intelligere ꝑnci⁹ abſtracta eſſet ſimile cecitati in oculo ꝑmo modo quo ad defectū potentie viſiue: qꝛ nō cognoſceret illa: quoꝝ non intelligere aſſimilať cecitati iſto mō dicto: Sed ſi nō intelligere eſt ſimile cecitati quo ad carentiā actualis viſiōis. ſic bñ pōt itelligere illa. ¶ Ad minoꝛē. Tu dicis: ꝙ nō itelligere ꝑncipioꝝ abſtractoꝝ τc̄. Dōm nō eſt ſimile cecitati in oculo quo ad defectū potētie viſiue. ſed quo ad carentiaꝫ actualis viſionis. vñ ſicut aliquis carens actuali viſione nō videt. ſic intellectus noſter ꝑmo caret cognitiōe ꝑncipioꝝ abſtractorum: τ hoc quo ad pnᵐ vnionis intellectus ad corpus. ſic aſſimilať ceco quo ad actualis viſionis carentiā: τ hoc pꝫ inſpicienti ꝯᵐᵐ: qꝛ dicit: ꝙ res ſeparatas nō intelligere per intellectū humanū eſt in intellectu noſtro poſſibili ſile cecitati in oculo: τ hoc an̄q̄ intellus perficiať: ita ꝙ vult ꝙ in pn̄°. cū intellectus vniť corpori hꝫ ſimilē ꝓportioneꝫ ad ſepata: ſicut cecitas in oculo. vñ ſicut cecitas in oculo non dicit aliquē habitū poſitiuū per quē diſcernit colores. ſic negatio cognitiōis ſeparatoꝝ in intellectu noſtro nō dicit habitū poſitiuū erroneū: per queꝫ erremus de ſepatis in cognitōe veritatis: ſꝫ diſſimile eſt: qꝛ cecus oculus in eternū ipediť a coloꝛibus: ſi hꝫ defectū potentie viſiue: τ nūq̄ pōt diſponi vt cognoſcat colores: ſꝫ intellectus: lꝫ in ꝑnci⁹ habeat negationē cognitionis ſeparatoꝝ: tñ pōt diſponi per intellecta ſpeculatiua: quando omnia ꝑfecte cognoſcit per abſtractionē intellus agentis: que eſt per effectus τ motus. vt dictuꝫ eſt prius. vñ

Com. 3.

Nō ē taĺ obꝫ τ potētiā ñ reqriť ꝓportio in eēntia: nec in modo eſſendi: ſꝫ nec in natura: ſꝫ requiritur proportio motiui et mobiľ Scotus in. q. 3. ſecundi huius.

T. 3. 21. τ. 22.

Cō. eod.

2° ce. cō. 63. 8. ph. T. c. 78. τ. 79. 12. meᶜᶜ. T. c. 41.

Cō. 79.

9°. meᶜᶜ. Cō. 22.

Cō.zz

Cōmētator dicit: hec vba.9.hui⁹: q̄ itelligere eas nō est verū: et cū dicimus q̄ apud nos nō est verū de substātijs simplicibus: nō intendimus q̄ accidit nobis error q est ignorātia fm habitū: sz accidit puatio veritatis: que est ignorātia tm: et h est in vtute rōnali. sic cecitas in oculo. vn̄ ēt Ar.hz lr̄az negatiuā di. q̄ ignorātia que est in vtu te nō est qualis cecitas: sz Cōmentator hz lr̄az affirmati uam et intellige. vt dcm̄ est. ¶ Ad aliā rōnem. Illud qḋ nō est nobis licitū etc. Dōm q̄ licitū est itellectui nostro ingrere secreta dei. vn̄ dicit Seneca. Non debet esse no bis ppōi arguta differere: nec p̄hiaz ex sua maiestate in hanc angustiaz distrahere: sanctius et tutius est ire recta et aperta via: q̄ sibi flexus dirigere: Et itelligit disputa tiones vt actiones sophisticas: et arguibiles: quas cū ma gna molestia debemus relegare: neq̄ eniz quicq̄ ad sūt tales disputatiōes nisi spa^m capere visus: discol' enim po tius q̄ naturale: et in visum mentem extollere: magna enim res et generosa est animus humanus: nullus.n. pōt nisi cōes det terminos patitur. Et sic pz q̄ vult Seneca q̄ licitū sit nobis inquirere cognitionem dei: lz non ita pfecte cognoscamus ipm̄ et clare: vt ipse se. vt dictuz est pus. ¶ Ad auctoritatē Catonis dicit q̄ illa est falsa au ctoritas: et multū perniciosa: quia multos retraxit ab in quisitione et cognitione dei. vnde auctor nō bene dicit in hoc: q̄ homo debet inquirere secreta dei vt hēat cogni tionē de eis. ¶ Uel alr̄ pōt dici saluādo Catonez q̄ du plices sunt hoīes et iuuenes: vt pz p̄mo et.io. ethyc. et p cō mentatorez. p̄mo celi et scḋo huius: q̄ aliqui hoīes ex na tura indiuiduali nō sunt apti ad aliquas sciās: vt specu latiuas et ad metaphysicā. Alij sūt apti ad aliquas scien tias speculatiuas. Illis dixit mitte archana dei etc. q̄ no li comedere panem p̄hoꝝ inutiliter: q̄ non es aptus ad p̄hiam: sed ad arandum: et ad scientias mecanicas. vnde sic posset dici ad quēlibet rudem non cures disputare et philosophari: q̄ non es aptus ad hoc: sed forte nō loque batur de illis qui sunt apti ad scientias speculatiuas. Et sic ad illud.

Querere senecā
Cō.zz
Cō.i5.

Questio V.

T.c.4

¶ Quapropter semper existentium etc.

QUeritur circa istam partez. vtrū sub stantie eterne alie a p̄ma de pendeāt a p̄ᵒ tanq̄ ab aliquo agēte et efficiēte. ¶ Et arguit̄ primo q̄ sic. in quolibet genere causaꝝ est primū qḋ est causa oīum alioꝝ: sz agens est vnū genus cause: quare in genere cause agētis est p̄mū agens a quo oīa alia dependent tam eterna q̄ non eterna: maior pz. z^ᵒ huius. vbi Ar. demōstrat statuz esse in causis: ergo in quolibet genere cause est p̄muz qḋ est causa oīum alioꝝ: minor pz. q̄ agens est vnuz genus cause: vt pz. 5^ᵒ. huius. et z. physicoꝝ. ¶ Item fm cōmēta torez. iz. huius: et in de suba orbis: idē est agens et finis in separatis a materia: sed alique substātie eterne causate sunt sepate materia: vt intelligētie: et depēdent a p̄ᵒ cau sa in genere cause finalis: q̄ deus est finis oīum: q̄re etc. ¶ Itez motor celi: aut solū agit motū: aut etiam subam mobilis. p sufficiētē diuisionē: sz nō agit solū motū. pba tio: q̄ forma non fit. 7. huius: sed motus est forma: q̄ est actus entis in potentia. ergo nō facit tm̄ motū: sed etiaz subam mobilis: et illa suba vt celū est eterna: ex p̄ᵒ. celi.

T.cō.5.
T.cō.z.
T.c.z8
iz.me^ce.
c.36.38.
et.44.
T.c.z7
et.53.
T.c.zo.

Oppositum videt̄ velle Aristo. in p̄dicta litte ra. vbi dicit: quapropter semp exi stentiū p̄n^ᵒ semp esse verissima necesse est. nō.n. q̄n̄q̄ ve ra sūt: q̄n̄q̄ nō: nec illis causa aliqd est vt sint: sz illa alijs. Et pōt argui rōne. omne agens p̄cedit effectū tpe: et hec est vera. iz. huius. vbi Aristo. ponit dr̄iam inter formā et agens: q̄ forma simul est cū effectu: sz cause agētes tpe p̄ores sunt effectu: sz suba eterna causata nō p̄ cedit ab alio tpe: q̄ sube semp sunt. p̄mo celi: sz ni hil est p̄us tpe illo qḋ semp est. ¶ Nōndū ad intel lectū qōnis: q̄ duplex est agens fm itentōez Arist. et expositor⁹ fm itentiōez Cōmētatoris. vnū est agens simplr̄ et ppriuz. Aliud agens dcm̄ fm silitudinē: et ista distō habet̄ partiz p Cōmentatorē sup. iz. hui⁹. Et quo ad p̄mā partē. vbi dicit: q̄ agens vex apud Aristo. nō ogregat inter duo diuersa: sz extrahit aliqd q̄ est in po^ᵃ ad actū: quo ad secundā partē habet̄ a Cōmentatore in p̄n^ᵒ. q̄rti celi. vbi dicit: q̄ sube eter ne nō hn̄t de q̄tuor causis nisi formā et finē: et si hn̄t agēs nō hn̄t nisi fm silitudinē. ¶ Nota z^ᵒ. tres p positiōes et suppōnes. vna est q̄ suba eterna non est in po^ᵃ ad nō esse: et hoc pōt pbari p Aristo. et Cōmē tatorē. p̄mo celi: q̄ si suba eterna esset in po^ᵃ ad nō esse. tūc posset esse et nō esse simul. ɔpo^ᵈᵒ ly nō esse si mul: cū hoc qḋ est esse: sz hoc est ɔ p̄mā dignitatez. vt pz. 4. huius. ɔn̄ia pbat̄: q̄ suba eterna: eo q̄ est eterna semp est: et si pōt nō esse: tunc signetur illud instās in quo pōt nō eē. et vocet̄ a: et in illo nō sit: q̄ possibili posito in esse nullū seq̄t̄ impoīe. mō in illo istāti. s. a. est: q̄ est eterna. ḡ in eodez istanti est et nō est. ¶ Scḋa ppō est: q̄ omne agens simplr̄ est p̄n^m motus et mutatiōis: et illud itelligit̄ p qd nois hui⁹ qḋ est cā agens: et q negaret hoc nō esset disputādū cū eo: et tn̄ pōt declari inductiōe: q̄ multa agentia sunt p̄n^m motus et mutatōis. Et hoc nō iest vni per alterū. mō q̄n̄ aliq̄ opatio iest plurib⁹ et nō iest vni p alterū: opz q̄ oīb⁹ insit p nām aliq̄ cōez. vt vult Aristo. et Lincon. p̄ᵒ. poste. et Cōmētator. z^ᵒ. de aīa: sz multa agentia sunt p̄n^m motus et mutatōis: et hoc nō iest vni p alterū. ḡ h est p nām alicui⁹ veri agen tis et primi: qḋ est simplr̄ agens. ¶ 3^ᵃ ppō est. q̄ ad oēm motū et mutatōez requirit̄ vnū subz: qḋ est in po^ᵃ ad oppo^m illi⁹ qḋ itroducit̄ p motū. vn̄ est i po^ᵃ ad eē et nō eē: et hoc pz p inductōez. calefactio.n. hz subm qḋ est in po^ᵃ nō solū ad caliditatē: sz ēt ad fri giditatē: et sic de alijs. ¶ Tūc dōz ad qōnē fz iten tionē Ar. et Cōme^tⁱˢ: q̄ nulla suba eterna cāta ē ab agēte simplr̄. ¶ z^ᵒ. dōm: q̄ aliq̄ sube eterne sūt ab agēte dicto fm silitudinē. ¶ Rō p̄ᵉ ɔnis. Si aliq̄ suba eterna cāta eēt ab agēte simplr̄ et vere: tūc ali q̄ suba eterna posset nō eē: qḋ est ipoīe ex p̄ᵃ suppō ne: q̄ est oppo^m p̄ᵉ dignitati: ɔn̄ia pz: q̄ postq̄ ista suba eterna eēt ab agēte simplr̄ et vere h eēt p mu tationē et motū p secūdaz suppōnē: q̄ agēs vex nō agit aliter nisi p mutatiōez et motū. Tunc fm 3^am suppōnē ad motū et mutatōez regrit̄ subz: qḋ est in po^ᵃ ad oppo^m illi⁹ qḋ acgrit̄ p motuz: et sic posset nō eē. ¶ Itē si suba eterna cāta eēt ab aliquo vo agē te put agēs distiguit̄ ab alijs causis: tūc si l eēt et nō esset. hoc est ipoīe: q̄ est ɔ p̄mā dignitatē: ɔn̄ia pz: q̄ ois pductio ab agēte simplr̄ est a nō eē in eē: tūc si pducit̄ suba eterna a nō eē in eē: vel in eodē istā ti tūc hz eē in quo nō est: vel in alio. Si in eodē istā ti pducit̄ in eē in quo nō est: tūc aliqd sil' ē et nō est: et hoc est ipoīe. si in alio istāti hz nō esse: tūc iter il la duo istātia esset tp̄s mediū in quo nec esset: nec nō esset: qḋ est ipossibile: q̄ de quolz affirmatio vel nega^ᵒ etc. Et tu dicis forte q̄ in toto tpe p̄cedēti nō fuit: sz nō est dare vnū istās in quo nō fuit. illud nō valz: q̄ si l toto tpe p̄cedēti nō fuit: tūc nō eēt eter num: q̄ eternuz semp est. Et tu dicis: q̄ nō fit. ḡ est

T.a.16.
Cō.zo.zi.et zz.
iz.h⁹.cō.44.
Cōmē.p̄ᵒ.
T.c.ioi.vsq̄ a.t.c.4o.
T.c.8.
p̄ᵒ. poste.t.c.[illegible]
z^ᵒ de aīa.c.68

ɔ̃dictio. ¶ Adhuc forte diceres. ꝙ aliqd pōt esse ⁊ nō eē in eode instanti tpis. sed non in eodem instanti nāe. q̄ꝛ in vno instanti nature hꝫ esse: ⁊ in alio habet non esse. Illud nō valet. q̄ꝛ si in vno instanti nature hꝫ nō esse: tunc etiā in quolibet instanti nāe non esset. q̄ꝛ qua rōne eternuꝫ in vno instanti nāe non esset eadē rōne in alio: ⁊ sic in quolibet instanti nāe non esset. ⁊ ꝑ ɔ̃ns semper non essꝫ. ⁊ ponitur esse eternum: ⁊ semꝑ esse. Et sic est ɔ̃dictio. ¶ Rō 2ª ɔ̃nis. Illud qđ ɔ̃seruat̄ ab aliquo extrinseco: qđ est nobilius ⁊ ꝑfectius eo: dependet ab agente ſꝫ similitudinem. q̄ꝛ hoc intelligitur per agens ſm similitudinem. vt vult cōmētator 4º celi. cōmēto p. aliqđ extrinsecum: a quo aliquid dependet in esse ⁊ conseruari: sed suba eterna cāta dependet ab extrinseco in ɔ̃seruari ⁊ in esse: vt deo qui est nobilior oībus: quod aūt hoc sit veꝝ. pꝫ ex. iz. huius. vbi dicit̄

T.c.38. T.c.100

ab hoc principio depēdet celū ⁊ tota nā. Silr̄ ꝑ celi dicit̄ Ab hoc pn̄º oībus fluit esse his quidēꝫ clarius: his auteꝫ obscurius. ⁊ illud est finis oīum. q̄ꝛ illud agens ſm similitudinem non hꝫ aliquā cālitatem distinctam a causalitate finis: sed cōprehenditur sub fine: non quocūqꝫ modo. sed sub fine q est gratia cuius. ¶ Notandū ꝙ multe sunt difficultates que quasi hn̄tur pro demōstrationibus ꝓ alia parte. Prima est. oē qđ relictum proprie nāe esset nō ens dependet ab agente. ista est vera. sed quecunqꝫ suba citra deum relicta proprie nature esset nō ens. si deus subtraheret suam bonitatē ab eo. mō alique sube citra deū sunt eterne. quare. ⁊c̄. ¶ Itē oē qđ dependet ab extrinseco: ⁊ est ꝑꝑ ipsum dependet ab agente simplr̄. q̄ꝛ qđ dependet ab extrinseco: ⁊ est ꝑꝑ ipsum dependet ab agente simplr̄: vt distinguitur ab alijs cāis. q̄ꝛ esse ab alio: ⁊ esse ꝑꝑ ipsuꝫ sunt vnū ⁊ idē: vel diuersa. Si vnū ⁊ idem: tunc oē esse ab alio est ꝑꝑ ipsum. ⁊ hoc est falsuꝫ. q̄ꝛ aīal est a semine: ⁊ nō est ꝑꝑ ipsum: sed potiꝰ est econuerso. q̄ꝛ semen est propter aīal. ḡ opꝫ ꝙ esse ab alio ⁊ ꝑꝑ ipꝫ sint diuersa. Si diuersa. ergo est veꝝ ꝙ quicqd est ab extrinseco ⁊ est ꝓpter ipsuꝫ dependet ab agente simpliciter. q̄ꝛ non sunt plures cause extrinsece q̄ꝫ due. s. finis ⁊ efficiens; vt vult Cōmentator

A. l. causalitatē.

Cō.16. ⁊ 44.

izº huius. sed quecūqꝫ eterna causata dependent ab extrinseco: ⁊ sunt ꝑꝑ ipsuꝫ. q̄ꝛ eterna causata dependent ab aliquo extrinseco: vt a deo. q̄ꝛ ab ipso dependet celum: et tota nā. ⁊ sunt ꝑꝑ ipsum. q̄ꝛ nullus negat cālitatem finis a deo. ¶ Iteꝫ si suba eterna non dependet ab agente vel repugnat ei inquantū suba: vel inquantū est eterna: ⁊ hoc pꝫ ꝑ sufficientē diuisionē: sed non repugnat ei inquantuꝫ suba. q̄ꝛ tūc repugnaret oī sube effici ab agēte: qđ ē falsuꝫ. vt pꝫ in inferioribus: nec ei repugnat inquātū eterna. q̄ꝛ tunc oī eterno repugnaret dependere ab agente: qđ ē falsum. vt pꝫ in motu celi. qui est eternus: ⁊ causat̄ ab agēte.

Cō.33. ⁊ 41.

vt vult cōmētator. iz. hº. ¶ Iteꝫ sicut se hꝫ mā pª ad oēs alias mās. sic pᵐ agens ad oīa alia agentia ꝑ ɔ̃uenienteꝫ similitudinem: sed mā prima est mā oīum aliarum māerū. q̄ꝛ est mā. ḡ primū agens est ēt agēs oīuꝫ agentiū. sed alique sube citra primā sunt cāe agentes eterne. vt celū. ⁊c̄. ¶ Et ɔ̃firmat̄. sicut se hꝫ vltimꝰ finis ad oēs fines: sic pᵐ agēs ad oīa agētia: sꝫ vltimus finis ē finis oīum alioꝝ finium. vt deus. q̄ꝛ in h̄ oēs ɔ̃ueniunt. ¶ Itē mā prima est

T.c.82. T.c.27.

eterna: sꝫ depēdet ab agēte. ḡ ⁊c̄. maior est nota ꝑ phy. minor ꝓbat̄. q̄ꝛ totū cōpositū ꝑ ⁊ ꝑ se gnātur. 7. hº. ḡ mā ꝑ se gnātur. ꝓbatio hº. q̄ꝛ qđ debet̄ ꝑ ⁊ ꝑ se alicui toto: ɔ̃betur cuilibꝫ pti ꝑ se: sꝫ non ꝑ. ¶ Itē illud qđ hꝫ eē ab aliq̄ dependet ab eo tāq̄ꝫ ab agēte. h̄ pꝫ. sꝫ sube eterne causate habēt

T.c.100

eē a deo. q̄ꝛ dr̄ ꝑ celi. Ab hoc pnº depēdet oībus eē: his quidem clarius: his quidē obscurius. ¶ Istud pōt ɔ̃firmari

T. c.15. T.c.32.

auctoritatibꝰ. Prima est Arꝫ. 8. phy. vbi dicit. ꝙ nihil ꝓhibet eternoꝝ alteram esse cām. ¶ Itē Arꝫ. dic̄ primo celi. ꝙ deus ⁊ nā nihil faciūt frustra. ḡ deus facit aliquid: ⁊ maxime subas eternas. ¶ Itē cōmētator dicit in đ suba

Ca.ºz.

orbis. celum non solū indiget virtute dante sibi motuꝫ: sꝫ etiam virtute largiente sibi: ⁊ in substantia sua ꝑmanētiam. Et ibidē dicit ꝙ non ē drīa inter virtutem actiuaꝫ largiētem motum ⁊ ꝑmanētiam. ¶ Itē dicit cōmētator

Ca.co6.

ꝙ finis significat agēs significatione necessaria. si ḡ pma causa habet in se rationē cause finalis respectu eternorū: ergo hꝫ in se etiam rationē cause efficiētis. ¶ Itē dic̄ cōmētator. totum mouēs ē totuꝫ agēs. Et iste auctoritates probant principaliter đ celo. Et hoc sufficit ad propositū cum sit eternum. ¶ Dōm est ad ista ſm intentionē Arꝫ. ⁊ cōmētatoris. primo ponēdo quasdam auctoritates cōmētatoris que sunt in contrariū. Prima ē in 4º celi. vbi

Cō.p̄.

dicit. ꝙ eterna đ quattuor causis tm̄ habēt duas. s. formā ⁊ finē. Et si habēt agēs. hoc non est nisi ſm similitudinē. ¶ Itē dicit cōmētator. iz. hº. Modus modernorum in producēdo entia non ē verus. q̄ꝛ ponunt aliqua entia ꝓduci a pmo imediate: vt a vero efficiēte. Et dicit cōmētator ꝙ ab agēte proprio non procedit nisi abstrahere. ⁊ h̄

Cō.18. ⁊ 44.

est educere aliqd đ potētia ad actum. ¶ Itē ibidē dicit: Agēs apud Arꝫ. non congregat inter duo diuersa: sed extrahit illud qđ ē in potētia ad actum. vbi ḡ non ē potētia ꝓcedēs eē: ibi non ē verū efficiēs. ¶ Itē vbicūqꝫ Arꝫ. loquitur de efficiente vero dicit ipsum. vnde pnᵐ motus. quicqd ḡ non fit ꝑ motum: non habꝫ efficiēs verū. Et sic de alijs auctoritatibus q̄ possunt adduci. ¶ Ad primam difficultatē. cum dicitur. Qđ relictuꝫ proprie nāe. ⁊c̄. Dicendum ꝙ non opꝫ ꝙ depēdeat a veꝛo agente: sꝫ sufficit ꝙ depēdeat ab eo tāq̄ꝫ a fine: qui non est soluꝫ causa ī fieri: sꝫ etiam causa in conseruari. Et hoc verum ē de fine q est gr̄a cuius. Et tu dicis. ꝙ sublato pº quecunqꝫ suba alia a prima essꝫ non ens. ɔ̃ceditur. ḡ dependet ab aliquo agēte qđ ē finis qui conſuat eē. non tm̄ oꝫ ꝙ depēdeat a vero agēte. ¶ Ad aliam difficultatē cū dicitur. Illud qđ depēdet ab aliquo. ⁊ ē ꝑꝑ ipsum. ⁊c̄. pōt negari: q̄ꝛ iste propositiones. depēdere ab alio. ⁊ ꝑꝑ ipsum eandē depēdētiam realr̄ dicunt: sꝫ differāt ſm vocē. ¶ Ad ꝓbationē. esse ab alio: ⁊ eē ꝑꝑ ipsum. vel sunt idē. vl̄ diuersa. Dōꝫ. ꝙ nō sūt idē in omnibus: sꝫ tantum sunt idē in illis: in quibus repugnat depēdentia ab alio ꝑ motum. v̄. g. in istis mālibꝰ. vbi vnū depēdet ab alio ꝑ motuꝫ tāq̄ꝫ ab īperfectiori: vt aīal a semine: ibi esse ab alio: ⁊ ꝑꝑ ipsum sunt diuersa. sed in illis vbi vnum depēdet ab alio tāq̄ꝫ a ꝑfectiori: ibi sūt vnuꝫ ⁊ idē realr̄. Unde ista propositio: ꝙ eē ab alio. ⁊ ꝑꝑ ipꝫ sunt eadē. non est vlīs: sꝫ tm̄ hꝫ vītatē in illis in q̄bus repugnat dependere ab alio: sicut ēt illa propositio non ē vlīs. ꝙ itelligēs ⁊ intellm̄ in oībus sunt idē: sed tm̄ habꝫ veritatē in imālibus. ¶ Ad aliā. Si suba eterna. ⁊c̄. pōt dici ꝙ repugnat ei inquantum suba. Et tu dicis. ꝙ tūc repugnaret etiā oī sube. Dōm ꝙ non seq̄tur. q̄ꝛ reduplicatō non infert vl̄itatē ꝑdicati nisi in vniuocis. v̄. g. si dicerē. canis inquantū canis latrat. ḡ stella: sꝫ tm̄ infert vl̄itateꝫ in latrabili. mō suba nō dr̄ de sup̄ioribus ⁊ īferioribꝰ vniuoce. vt pꝫ. io. hº. ⁊ magis ꝑ cōmētātem. ḡ nō valet. ¶ Alr̄ pt

t.t.c.26

dici ad maioreꝫ. ꝙ illa diuisio est insufficiens. q̄ꝛ eternis dependere ab agēte neutro mō repugnat. nec inquātum suba: nec iquātū eterna. sꝫ eis repugnat ꝓ tāto. q̄ꝛ carent suba. qđ est in poª ad nō esse. q̄ꝛ illđ subm̄ recipit motū et mutatiōeꝫ. vt dcm̄ ē ī supposītionibꝰ. ¶ Ad aliā difficultatem sic se hꝫ mā. ⁊c̄. Dōꝫ ꝙ ē sile ⁊ dissile. Est sile ī h̄. q̄ꝛ sic alie māe nō pñt esse sine pª mā. sic nec alia agentia possunt esse nisi primum agens sit. Sed est dissile. q̄ꝛ materie approprīte habent cōditioneꝫ que arguit esse ex materia: q̄ꝛ sunt cōposite. q̄ꝛ ɔ̃positio arguit esse ex mā. sꝫ sube citra primam

non hñt talem ɔditionem que arguat esse ab agente.qꝛ il
la ɔditio est que arguit esse ex agēte:que est ꝙ hēat subꝫ:
qḋ sit in po°ad non esse:qꝛ alr̄ non fieret ꝑ mutationeꝫ q̄
requirit tale subm: vt dcm̄ est ṗus:sed eterna causata nō
habent talem potētiam ad non esse. ¶ Ad aliud. sicut se
hꝫ finis.ꝛc.Dōm ꝙ est sil'e ꝛ dissil'e.sil'e in hoc:qꝛ sicut vl
timus finis est melioꝛ oībus ꝛ nobilioꝛ. sic ṗm agens ē no
bilius oībus.Sed est dissil'e in hoc.qꝛ in alijs finibus ab
vltimo est aliquod gratia cuius concluditur dependere
a fine.vt imperfectio.qꝛ in oīb⁹ siue sint a nā:siue sint ab
arte:qḋ est minus perfectū ꝛ vilius:est ꝑꝑ melius ꝛ perfe
ctius.vt dr̄.7.pollitice.sed in agentibus alijs non est illḋ
gr̄a cuius concluditur ꝙ sint effectus producti.s.de po°.s.
a non esse in esse.qꝛ illā non hñt.qꝛ agens non produceret
aliqd nisi esset in po°ad vtrūqꝫ.s.ad esse ꝛ nō esse. ¶ Ad
aliud.mā ṗa ꝛc.ɔcedit̄.ſm Ar.dicis ꝙ mā.ꝛc.negat̄.Ad
probationē totū cōpositum.ꝛc.negatur.Tu probas:quia
forma non gnātur.verum est pro tanto.qꝛ non gnātur se
parata:ꝛ ꝑ se ɔsistens.sed bñ gnātur pro se.i.ſm nām sui:
ꝛ per se.vnde terminat gnātionem in alio:vt dicit Ar.in
7° h°.ꝙ agens facit spēꝫ hāc in alio. ¶ Tu forte dices.ꝙ
agens veꝝ non aliqḋ vnū in vno facit vt dicit cōmētatoꝛ
7.h°.cōmen.3i.Dicendum ꝙ intelligit ꝙ agens non agit
precise formā i mā sine dispōne sicut Plato dixit.ꝙ vnū
agens introduceret formā in māꝫ.qḋ non disponeret ma
teriam:sed aliud agens disponeret. Contra illum loqtur
Cōmentatoꝛ.sed bñ concedit ꝙ agens introducit vnum
in vno.i.formā in mām cum dispōne: Ita ꝙ idem agens
disponit materiam qḋ introducit formā. ¶ Ad aliā diffi
cultem.Illud qḋ dependet ab alio i esse.ꝛc. Non opꝫ.qꝛ
sufficit ꝙ habeat cām finalē:que dat esse ꝛ conseruat:ꝛ il
la cā finalis est agens ſm silitudineꝫ.ꝛ hoc non arguit ve
rum agens.vnde finis in superioribus non solum est ṗn
cipium operationis:sed etiam dat esse:ꝛ conseruat esse:lꝫ
hoc nō fit i inferioribus. ¶ Ad auctoritates omnes bre
uiter dicendum. ꝙ non arguunt agens verum quod ex
trahat aliqd de potentia ad actū:sed arguunt cāꝫ finaleꝫ
que dat esse ꝛ conseruat.vñ bene veꝝ est ꝙ eternoꝝ est
cā:sicut finis ꝛ forma.vt vult cōmentatoꝛ 4° celi.qꝛ eter
na de quattuoꝛ causis non habent nisi formā ꝛ finem. Et
si habent agens h̄ non est nisi ſm similitudineꝫ. Silr̄ qḋ
dr̄.deus ꝛ nā nihil faciunt frustra. non intelligit ꝙ faciat
eterna ꝑ motum:sed dat eis esse ꝛ ea ɔseruat. ¶ Simili
ter de alijs auctoritatibus cōmentatoris.celū non solum
indiget virtute.ꝛc.intelligit ꝑ virtutē largienteꝫ ꝑmanē
tiam eternā cām finalē que dat esse ꝛ ɔseruat. Similiter
ꝙ dicit.finis signat efficiens.ꝛc.loquitur de efficiente ſꝫ
similitudinem:non de vero efficiēte.Silr̄ qḋ dicit.totuꝫ
mouēs ē totū agens:loqtur de efficiente ſm silitudinem
qḋ est finis.qꝛ motoꝛ non solū est finis motus:ſꝫ etiam fi
nis subē mobilis.g̊ dicit.totuꝫ mouēs est totū agens.ꝛ sic
intelligatur de alijs auctoritatibus.

Ad rōnes ṗncipales.Ad primā.In quolibet gene
re cāꝝ est primū.ꝛc.conceditur.i quoli
bet genere cāe est primū:a quo oīa acta dependent: sicut
ṗa mā est a qua depēdēt oīa hñtia mām: ſꝫ non opꝫ ꝙ oīa
simplr̄ entia dependeant a mā ṗma.qꝛ ēt imālia nō depē
dent a mā ṗa.Sic est in proposito.ꝙ non opꝫ ꝙ oīa depē
deāt a ṗ agēte.ſꝫ tm̄ oīa facta ꝛ acta:ſꝫ si eterna sūt. vt po
nit Ar.tūc non sunt effecta:ꝛ acta.vñ ꝑ istā rōnem simili
ter probaret̄ ꝙ non esset dare ṗmā māꝫ.qꝛ oīa non depē
dent a prima mā.ſꝫ tm̄ mālia.sic non oīa depēdent a prio
efficiente in gn̄e efficiendi ꝑ motum: ſꝫ tm̄ acta ꝛ effecta.
¶ Ad aliā rōnem cuꝫ dr̄. In separatis a mā idem ē agēs
ꝛ finis.Dōm ꝙ propō non est ɔuertibilis.qꝛ bñ verum ē
ꝙ in separatis a mā quicqd est efficiens est finis: sed non
conuertitur ꝙ quicqd ē finis ꝙ sit veꝝ efficiens:nisi acci
piat̄ efficiēs ſꝫ silitudinē. ¶ Uel alr̄ pt̄ dici ꝙ i sepatis a
mā:ideꝫ est agens motū:ꝛ finis motus:sed secus est in re
bus mālibus:vt in nobis.qꝛ agens motū est in aīa:vt for
ma balnei:sed vt finis hꝫ eē ex aīam. sicut vult cōmenta
toꝛ.iz.h°.Et ita intelligit cōmentatoꝛ.ꝙ agēs motū in su
perioribus ē finis.ꝛ eꝯ.ꝛ non loqtur de cālitate istoꝝ: vt
a vero efficiēte.qꝛ non depēdent ab aliq̄ vero agente: ſꝫ
tm̄ ab agente ſm silitudinem. ꝙ agens est ideꝫ qḋ finis i
supioribus. ¶ Ad aliā dōm.ꝙ motoꝛ celi nihil facit nisi
motum tm̄.qꝛ celuꝫ est ingenitū ꝛ incorruptibile. Ad ꝓ
bationeꝫ.ꝙ tunc motoꝛ celi disponeret̄ illo accn̄te. Ad h̄
rn̄det cōmentatoꝛ i de suba orbis. ꝙ non opꝫ ꝙ illud qḋ
ꝓduc̄ aliqḋ accn̄s ꝛ effectū : qḋ disponat̄ illo formaliter:
sed sufficit v̄tute:sicut sol calefacit:non tm̄ est calidus for
maliter:silr̄ albū nigrificat. non tm̄ oꝫ ꝙ sit nigrū forma
liter.ſꝫ sufficit ꝙ v̄tute. ¶ Alij alr̄ dicūt ꝛ min⁹ bñ.ꝙ du
plex ē accn̄s.qḋdā hꝫ ɔriū. ꝛ qḋ illud facit: disponi opꝫ il
lo accn̄te. Aliud ē accn̄s qḋ ñ hꝫ ɔriū:vt mot⁹celi:ꝛ qḋ il
lud facit non oꝫ disponi formaliter illo. g̊ motoꝛ celi non
opꝫ ꝙ moueatur.prioꝛ solo est melior. ¶ Ad aliam ꝓba
tioneꝫ.ꝙ motus est forma.ꝛc.Aliq dicunt.ꝙ forma acci
dentalis bñ producit̄ ꝛ generatur: vt motus a motore i
mobili:sed forma subalis non ꝓducit̄ ꝑ se.g̊ ratio nō ɔpꝫ.
Alr̄ pōt dici ꝛ melius:ꝙ mot⁹ celestis fit sine suba mobi
lis:ita ꝙ motoꝛ celi solū motū agit excludēdo subam mo
bilis:ita ꝙ nullā hꝫ efficiētiā sup subam mobilis. Tu di
cis ꝙ forma nō fit.Dōm ꝙ forme nō repugnat ꝑ nām ei⁹
ꝛ ꝑ se qḋ gn̄etur in alio.vñ aliqd bñ ṗm ꝑ se de aliq̄:qḋ tm̄
est in alio.vt hr̄e tres.primo ꝛ ꝑ se cōpetit triangulo.ꝛ tm̄
triāgulus ē in alio.vt in suba coꝛ.ꝛ sic forma ꝑ se pōt ge
nerari:non obstante h̄ ꝙ sit in alio.bñ veꝝ est ꝙ nō gnā
tur per se.i.solitarie ꝛ diuisim.ſꝫ gnātur in alio ꝑ se ꝛ per
māꝫ ei⁹. ¶ Sed forte q̄res.vñ est h̄ ꝙ mot⁹celi est a mo
tore:ꝛ est eternus ꝛ suba mobilis non est a motore.vt ab
agēte.Cā huius est.qꝛ motus celi non est aliqḋ ꝑmanens
simul.si partes eius succedūt sibi.sed vna generatur post
aliam alia corrupta.vñ non sunt ꝑpetue:sed successiue ge
nerantur ꝛ corrumpuntur:vt hodierna circulatio ꝛ reuo
lutio corrumpit̄ adueniente crastina.g̊ mobile stans sub
vna reuolutione est in po° ad aliā successiue: ꝛ ēt ad suuꝫ
oppo.s.non eē.g̊ ꝑꝑ hoc dependet a v̄o agente.qḋ educit
illā po ad actum.sed suba mobilis est eterna: ꝛ vna po
non generat̄: ꝛ corrumpitur successiue post aliam. ſꝫ oēs
sunt ꝑpetue:ꝛ nō hñt po ad eē:ꝛ ad suū opp successiue.
ergo non dependent a motore tāq̄ a vero agente. qꝛ ille
motus requirit subiectum:qḋ est in po°ad esse ꝛ non esse.
¶ Hoc modo dicendum est ad qōnem ſm intentionem
Ar.ꝛ cōmentatoris ponentiuꝫ citra primū aliquas sub
stantias eternas.ꝛ si hoc esset verum non depēderet a ve
ro agente per motum. Sed tm̄ dōm ſm fidem ꝛ veritatē
ꝙ nihil citra primū est eternū:sed oīa inceperūt de nouo
esse.ꝛ ꝑ ɔñs producta fuerunt a primo principio tāq̄ ab
agente per creationem ex nihilo:saltem substātie abstra
cte.ꝛ illa creatio nō est motus:nec generatio vniuoce di
ctus cum motu inferiorum.sed alia productio superna
turalis que non potest conuinci ex sensatis ꝛ ex naturalib⁹:
ex quibus procedunt philosophi naturaliter loquentes:
sed tantum firmiter hoc credo ꝛ scio:non de ratione orta
ex sensatis.ꝛ hoc firmiter facit scripture doctoribus reue
renter assentire.vnde ex hoc ꝙ nescio demōstrare ex sen
satis.nec potest.quia est super sensibilia ꝛ naturam. tunc
simpliciter credendo ꝛ fideliter habeo meritum. ꝛ i hoc
etiam probatur creationis ꝛ saluationis excellentia vi

T.c.27

Cō.p.

Cō.36.

gorie sup agẽs quodlibꝫ naturale.: Qõ VI.

T.c.5. ¶ At vero ꝙ sit principiũ quoddam.ꝛc̃.

Super hanc ptez seu capitulum vbi Ar. probat statũ esse i causis. Querit vtrũ in causis efficientibus sit processus in infinitũ. Arguit̃ p̊ ꝙ sic: qꝛ gnõ est eterna ꝛ ifi^m. ex.8.phy.ꝛ.2° de gnõne.ĝ gnãntia ꝛ efficientia (tex.c.12.) (tex.c.56.) sunt infinita:ꝛ probat̃ ꝯña. qꝛ in q̃libꝫ gnõne requirit̃ generans ꝛ efficiens.ĝ si gnõ procedit in infi^m:tũc ẽt gnãn^s ꝛ efficiẽtia sunt infinita:ꝛ procedunt in ifi^m. ¶ Itẽ i qb^9 non est p̊^m nec vltimũ:ibi est processus in infi^m. qꝛ qd̃ caret vltimo ꝛ fine est infinitũ:ꝛ qd̃ caret finet ẽt caret p̊n̄: sed in cãis efficientibus nec est p̊^m:nec vltimũ.qꝛ añ quẽlibet hoiẽꝫ est hõ:ꝛ hõ hꝫ se in rõne cãe efficientis. ¶ Itẽ circulationes celestes sunt cãe effe^c inferiorum.ex primo (T.c.56.) methauroꝝ.ꝛ 2° de ge.ꝛ 8° phy. sꝫ circulationes celestes (T.c.60.) sunt ifinite. qꝛ añ q̃libet reuolutionẽ fuit reuolutio.

Oppositum vult Ar.i p̄dcã auctoritate. vbi dicit. At vero.ꝛc̃.nec i directũ:nec sm spẽm palam. Hoc cõiter exponit̃ ab expositorib^9.ꝙ Ar. p sm directũ intelligit cãs que ꝯueniunt in vna rõne formali:sicut in rõne cãe efficiẽtis ꝯueniunt oẽs cãe efficiẽtes.Et in rõne cause mãlis oẽs cãe mãles conueniũt. vñ dicunt ꝙ vna rõ formalis non variat spẽm: sꝫ solum sm sub ꝛ supra.inquantuꝫ est magis vel minus cõe:vt in gñe cãe efficiẽtis non proceditur in infinitum.ꝛ oẽs cãe efficiẽtes ꝯueniunt in vna rõne formali.s.efficiẽtis. lꝫ differunt sm magis cõe:ꝛ minus cõe:ꝛ sic de alijs:sicut sol homo.ꝛc̃.Et dicunt̃ cãe eẽntialr̃ ordinate. Sꝫ p spẽm itellit diuersa gnã cãꝝ:sicut mãlis finis efficiẽtis.ꝛc̃.Et dicitur ꝙ cãe eẽntialr̃ ordinate sunt ille qñ posterior d̄pendet a priore in eẽndo:ꝛ conseruando:ꝛ opando:qꝛ semp virtus posterioris cãe p̄supponit virtutẽ prioris:sicut se hñt iste cãe deus intelligẽtie celuꝫ. Sꝫ cãe accñtalr̃ ordinate sũt qñ posterior nõ d̄pẽdet a priore:nec in confuando:nec in cãndo:nec in eẽndo.qꝛ posterior causa põt producere suũ effectum sine virtute ꝛ remanẽtia prioris cãe : sicut se hꝫ pr̃ ꝛ filius.qꝛ filius põt gnãre sine suo patre. Unde etiam non d̄ necessitate filius presupponit patrẽ.qꝛ si filius precessisset patrẽ:gnãssꝫ patrẽ:sicut pater filiũ. Silr̃ dicim^9 ꝙ cãe eẽntialr̃ ordinate sunt cause diuersarum spẽꝝ. Ita ꝙ vna est magis perfecta:alia minus perfecta. sicut deus ꝛ intelligentie. Sed cãe accidẽtaliter ordinate sunt indiuidua eiusdẽ spẽi. ¶ Notandum vlterius.ꝙ lꝫ ita dicat̃ cõiter:tñ cã exercitij ꝛ quasi dubitando:aliter dico prius premittẽdo expositionẽ cõmẽtatoris sup dictam litterã: neqꝫ sm directuꝫ : neqꝫ sm spẽm. Uñ hoc exponit duplr̃. Uno mõ ꝙ p directũ intelligat cãs que sunt sil. q̃si i vno ordine recto sicut deus itelligẽtie celũ nã. ista sunt sil.qꝛ posterior non põt eẽ sine p̊ore. Sed p sm spẽm intelligit cãs:quarum vna est prior alia:non sil ad modũ reꝝ attributaꝝ vni spẽi.sꝫ vt vna caꝝ sit post aliam.ꝛ qñ posterior fuerit ꝙ p̊or corrumpatur vl̃ saltẽ q̊ ad opus possit nõ eẽ. Ita ꝙ qñ posterior ẽ in ope:non opꝫ ꝙ prima sit in ope:sꝫ sufficit opus ei^9 p̄fuisse.ꝛ sic itelligit cõmẽtator. Et saluo meliori iudicio intelligo cõmẽtatorem in cãis.quaꝝ vna de necessitate p̄supponit aliã:ꝛ opus eius necesse ẽ p̄fuisse.Et sunt eẽntialr̃ ordinate:non ꝙ qñ posterior est i ope: ꝙ prior sit i ope:sicut forte.cã exẽpli. ẽ ordo i virtutibus cognosciti uis.qꝛ intell's non intelligit nisi sensus p̊us fuerit in ope.qꝛ nihil intelligit nisi ex sensatis: Non tamẽ requiritur simul exñtia saltẽ quo ad opus.qꝛ intellectus p̄t intelligere albedinẽ quando visus actu non videt:sed tamẽ prius vidit.ꝛ sic de alijs v̄tutibus itellige. Et ista ptinẽt ad vnam spẽm:non ꝙ sint supposita vnius spẽi spãlissime.sꝫ intelligit p spẽm vnam eẽntiam:ad quam ptinẽt sicut ẽt forma animalis:ꝛ forma vegetatiua ad vnã eẽntiam hominis specificaꝫ ordinantur. Et sic intelligas de alijs causis:ꝛ consimiliter se habẽtibus sicut se habꝫ virtus gnãtiua ꝛ nutritiua. Et non loquor d̄ virtute gnãtiua quã virtus nutritiua reqrit simul in eodem indiui^o. vnde virtus nutritiua d̄ necessitate p̄supponit virtutẽ gnãtiuam.ꝛ tamẽ põt eẽ in corpore sine v̄tute gnãtiua:vt homo nutritur quando non gnãt:gnãtione diuisiꝫ ꝛ seorsũ: qꝛ bñ volo ꝙ virtus gnãtiua in ipso gnãt carnem:ꝛ illa ẽ coniuncta:ꝛ non in alio:vt vult Ar.in primo de gnãtiõe. (T.c.38.) Et ista ex^e addaxi causa exercitij ad expositionem Commẽtatoris : q̃ mihi ad p̄sens apparuerunt. Si autẽ alicui melius apparuerit de ista expositione cõmentatoris corrigat clemẽter. ¶ Alr̃ exponit cõmẽtator ꝙ p directum itelligat causas que sunt vnius spẽi:sicut homo fit ab homine:in illis non proceditur i infinitum. Istud videt̃ eẽ contra cõmẽtatorẽ ꝛ Ar.qꝛ bñ proceditur in infinitum i istis accñtalr̃ ordinatis.qꝛ infiniti hoies p̄cesserunt:ꝛ infinities stante eternitate mundi:vt vult Ar.ꝛ cõmentator. ¶ Ad hoc põt dici sicut dicit cõmẽtator.2°. de aĩa.ꝙ (Cõ.67.) d̄ exẽplo nõ reqritur v̄ificatio:sꝫ manifestatio. Uñ cõmẽtator intelligit in causis eẽntialr̃ ordinatis. vñ si iste cãe eẽnt essentialr̃ ordinate non procederetur in infinituꝫ. ĝ possꝫ exẽplũ reduci d̄ causis eẽntialr̃, ordinatis saluo meliori iudicio:sicut se hꝫ homo.al̃.corpus.ꝛc̃. Unde homo ꝛ forma hominis ꝛ corporis aĩati sunt ordinate sic.qꝛ forma hominis non agit vel ageret nisi eẽt forma animalis ꝛ corporis.Et dicis.ꝙ non ptinent ad vnã speꝫ. Dõꝫ ꝙ lꝫ alia sit forma animalis ꝛ corpis : ꝛ forma hoĩs. tamẽ oẽs ordinantur ad vnum.Et hoc intelligit p ptinere ad vnã spẽm.Et ista expositio presupponit pluralitatẽ formaruꝫ in vno indiui^o. Sꝫ si quis non concedat pluralitatẽ formarum in vno indiuiduo:ipse querat exẽpla congrua sꝫ vnitatẽ forme huic expõni. Mõ debes itelligere diligenter ꝙ non solum intelligo de forma aĩalis corporis.ꝛc̃.in eodẽ indiuiduo.sꝫ in diuersis. vñ licꝫ indiuidua accidentaliter ordinentur.tamen iste ordo est essentialis.s. ordo a forma animalis ad formã hominis.ꝛ ad formã indiuidui. Et addit cõmẽtator ꝙ per spẽm intelligit ea que sũt sub diuersis spẽbus collocatis sub vno gñe.v.g. vt ignis fit ex aere:ꝛ aer ex aqua:ꝛ aqua ex terra. Omnia eñi ista sunt cause conuenientes in gñe.qꝛ omnes conueniunt in materia:ꝛ diuersificãtur i forma. ¶ Nota ꝙ ex hoc põt accipi ꝙ cause sunt essentialiter ordinate quando posterior de necessitate p̄supponit priorẽ:vel quo ad eẽ ꝛ ꝯseruari:vel etiam quo ad operationem. Unde non opꝫ semper ꝙ prior sit saltem quo ad opus quando posterior ẽ in ope.sed sufficit ꝙ prefuerit in opere:sicut deductũ ẽ p̊us. Unde bñ volo ꝙ posterior causa presupponat prioreꝫ in essendo ꝛ operando.tamẽ posterior operatur.dato ꝙ p̊or non sit in opere cum posterior opatur: ꝙ etiam prior sit i opere ꝛ in esse in illis que habent situm. sed in carentib^9 situ non oportet ꝙ prior causa sit, salteꝫ quo ad opus: qñ posterior operatur.sed de necessitate presupponit operationem eius prefuisse.Et hec videtur eẽ intentio cõmentatoris. (Cõ.6.) vt pꝫ ĩspicienti cõmentum. qꝛ dicit ꝙ i vniuerso causarum situ impoĩe est procedere in infinitum. ꝛ hoc essentialr̃.ꝛ p carẽtes situ intelliguntur simul non existẽtes:saltẽ quo ad opus.bñ verum est ꝙ de necessitate posterior cã recipit v̄tutẽ a p̊^a. Ingre d̄ h̃ diligẽter. ¶ Tũc vlteri^9 cãe sunt accñtalr̃ ordĩate. q̃ꝝ vna non p̄supponit aliã de nẽcitate:nec i eẽndo:nec i opando:nec accipiẽdo v̄tutẽ ab ea nẽcio.sicut appꝫ de filio ꝛ pr̃e:qꝛ si filius pre/

cessisset p̄cem ita gn̄asset p̄cem: sic e͛. ¶ Nota ꝙ i causis accn̄talr ordinatis esse processuz in infi^m pōt duplr itelligi. Uno modo sic ꝙ oēs sint i actu. Alio mō successiue sic ꝙ vna adueniente: altera corrumpitur.

His visis dōe sunt ad q̄ōnez tres ꝯnes. ¶ Prima est. ꝙ in essentialr ordinatis simplr non est p̄cessus i infi^m. ad quā ꝯnem probandā p̄mittenduz est sic Ar. dic̄. ꝙ ō numero medioꝝ: extra que ē aliqd vltimū ꝛ p̄^m: neceē est ꝙ p̄^m sit cā oīuz alioꝝ: vt medij ꝛ vltimi. Et hoc p̄bat Ar. qꝛ vel p̄^m est cā vel mediū vel vltimuz: sed nō vltimū. qꝛ nihil sequeret̄ ad ipsū: sed cā est ad cui^o eē sequitur aliud. Siłr nec mediū erit cā. qꝛ illud tm̄ ē vni^o .s. vltimi. ꝛ sic non vniuersl. qꝛ non pōt esse cā primi. qꝛ p̄mum non sequitur mediū. g̊ relinq̄tur ꝙ primū sit causa oīum. ¶ Sed aliqs diceret: ꝙ media sunt plā q̄ʒ vnuz. g̊ mediū pōt esse cā pluriuz. qd̄ est ꝯ Ar. hoc remouet. Ar. dicēs. ꝙ nihil differt mediū eē vnū: aut plura: siue sint finita vel infinita. qꝛ semp̄ mediū non erit cā nisi vnius. qꝛ oīa media non differunt quo ad causalitatē. qꝛ oīa media dicuntur tm̄ respectu vltimi cā. ꝛ vnū non respectu alterius. qꝛ media sunt eadē quo ad rōnem medij: ꝛ vnū non erit aliud. vn̄ bn̄ volo ꝙ si alicuius finiti sint plures partes medie. non oēs p̄tes sil̄ mō sunt medie. nam quedam magis appropinquāt p̄. quedā magis vltimo: sed in infinito qd̄ nō hʒ p̄^m ꝛ vltimū nulla pars pōt appropiquare magis vel minus ad p̄^m. ꝛ sic oēs erūt equalr medie: ꝛ sic medium non erit cā pluriuz. ¶ Et qꝛ iteruz aliqs diceret ꝙ in infinito non sunt media. hoc remouet Ar. d. ꝙ infinitorum s̄m istū modū oēs p̄tes sunt medie: ꝛ oīo p̄tes infinite. qꝛ non est p̄^m nec vltimū in infinito. ꝛ sic oēs partes ei^o sunt medie. ꝛ per ꝯn̄s nullius erit cā. qꝛ mediū inquantū medium nō ē cā alicuius medij: cū omnia sint eadē i ratiōe medij. ¶ His visis arguit̄ sic. In q̄cūqꝫ genere causarum habet esse p̄^m illud non ē infi^m. qꝛ infinito repugnat p̄^m. sꝫ i genere mouentiū ē p̄^m: sine quo nulla est cā vniuersl. qꝛ nil hʒ rōnem cāe nisi p̄^m. ꝛ illo sublato oīs cālitas auferet̄. ¶ 2^a ꝯ ē. ꝙ i accn̄talr ordinatis que hn̄t sitū: et sūt sil̄ non est processus in infi^m. Et rō est. qꝛ si cāe accn̄talr ordinate q̄ sunt sil̄: eēnt infinite. tūc multitudo esset actu infinita. ꝯn̄s est fl̄m. g̊ ꝛ an̄s falsitas ꝯn̄tis pꝫ. p̄ Ar. 3. phy. qꝛ oīs multitudo actu est finita. ꝯn̄a pꝫ. qꝛ si cāe accn̄taliter ordinate que sunt sil̄ essent infinite: tunc esset infinitum i actu. ¶ 3^a ꝯ est. ꝙ in accn̄taliter ordinatis q̄ non hn̄t sitū successiue procedit̄ i infi^m. supposito ꝙ mūdus sit etern^o. vt Ar. tꝫ. ꝛ rō est. gn̄ō est eterna. g̊ opꝫ ꝙ gn̄antia sint eterna. an̄s pꝫ. sicut p̄us dcm̄ est. qꝛ infiniti hoīes p̄cesserunt. p̄batio ꝯn̄e. qꝛ si effectus sunt infiniti: et cāe sunt infinite. qꝛ reuolutiones celi que sunt cāe efficientes gn̄ōnis sunt infinite quo ad p̄tiales reuolutiōes. Tn̄ s̄m fidē ꝛ veritatē dōm est: ꝙ nec in essentialr ordinatis: nec accn̄talr est p̄cessus i infi^m. qꝛ fides ponit mūdū icepisse ꝛ desinere. Et ponit p̄^m hoīem ꝛ vlti^m. ꝛ p̄^m instans ꝛ vltimū. ¶ Rōnes prime p̄bant. ꝙ in accn̄taliter ordinatis que non sunt sil̄ sit p̄cessus in infi^m. sꝫ nō i essentialr ordinatis ꝛ accn̄talr q̄ sūt sil̄. Et eedē sunt ꝯcedēde s̄m Ar.

Qõ VII.

t.cō.37. ꝛ.40 — p̄ ꝛ 2° de ge. com. 68. ꝛ.18.

¶ At vero neqꝫ in deorsum. ꝛc̄.

T.c.7. T.c.56. T.c.12. t.c.15.17. T.c.2. T.c.40 T.c.11.

Circa hāc p̄tē querit̄. vtrū in cāis mālib^o p̄cedat̄ i infi^m. Arguit̄ p̄ ꝙ sic. gn̄ō ē eterna ꝛ infinita. 2° de gn̄ōne. ꝛ. 8. phi. Et mā est infinita. ꝛ p̄ ꝯn̄s p̄cedit̄ i infi^m i mā. qꝛ gn̄ō ē infi^ta p̄p̄ māꝫ. p̄ de gn̄ōne. ¶ Itē ꝯtinuū diuiditur i infi^m p̄ celi. ꝛ. 8. phy. sed diuisio māe seq̄t̄ diuisionē ꝯtinui p̄ phy. ꝛ 2° h^o. ergo in mā proceditur in infi^m. ¶ Iteꝫ Ar. p̄bat finitatez in formalibus causis p̄ infinitatē māe. sic pꝫ in lr̄a. g̊ mā est infinita. ꝛ p̄ ꝯn̄s in ea proceditur i infi^m. Et ꝯfirmat̄. i illo qd̄ est infinitum proceditur in infi^m. qꝛ sicut in finito est processus finitus. sic in infinito est p̄cessus infinitus. sed mā est infinita. ex lr̄a. et p̄ de gn̄atione. ꝛ 3° phy. ¶ Itē cōmētator dicit. ꝙ infinitas est in rebus p̄p̄ māꝫ. g̊ mā est infinita. qꝛ p̄p̄ qd̄ vnūqd̄qꝫ tale: ꝛ illd̄ magis est tale. primo poste. ꝛ. 2° huius.

T.c.11. T.c.14. T.c.67. T.c.4.

Oppositum vult Ar. in predicta lr̄a. vbi dicit. At vero neqꝫ in deorsum poſſe est i infi^m ire ipso sursuz hn̄te p̄n^m. vt ex igne q̄dē aqua. ex hac vero terra. ꝛ ita semp̄ aliqd̄ fieri genus aliud: ꝛ istam p̄tē exponit cōmentator sic. ꝙ e͛ hʒ se de mouente cā ꝛ māli: qꝛ notū est de causis mouentibus hr̄e eas vltimū: ꝛ q̄situ͂ est ab eis. vtrū habeāt p̄^m a supiori: de cāis aūt mālib^o est econuerso. certū est eniꝫ ꝙ hn̄t p̄n^m a superiori: ꝛ quesitū est vtruꝫ habeāt vltimū in descēdēdo: ꝛ tunc legitur sic. ꝙ nec proceditur in infinitum in deorsum i cā māli ipso sursum hn̄te p̄n^m. ꝛ sic sursum est dare p̄mā māꝫ. vt igneꝫ qui est p̄ncipiū in genere māe ex sursum ascendendo. exq̄ ex igne fit aer. ꝛ ex aere aqua. ꝛ ex aq̄ terra. Et ita semper aliud fieri genus. ita ꝙ non sit dare vltimā mām in d̄scē(dēdo: est impoſſe.

Notandum ad intellectū q̄ōnis. ꝙ sicut dictum est de cāis efficiētibus ꝙ dupliciter ordinant̄: essentialiter: ꝛ accn̄taliter: sic ēt de mālibus causis: ille dicunt̄ eēntialiter ordinate: qn̄ posterior presupponit p̄mā: ꝛ nō pōt esse sine ea. sicut se hʒ materia p̄^a ꝛ signata: et sic in alijs eēntialr ordinatis: ꝛ h̄ non accipit̄ virtus quo ad opationē. qꝛ mā non est p̄ncipiū opationis: sicut accipit̄ in cāis efficiētib^o. Sꝫ cāe māles accn̄talr ordinate sunt: quaꝝ vna nō de necessitate p̄supponit aliā. nec v̄tutē hʒ ab ea: sicut appꝫ ō materijs idiuiduoꝝ: vt sortis platonis. ꝛ sic de alijs. ¶ Tūc dōe sūt ad q̄ōnē tres ꝯnes. ¶ Prima. ꝙ in cāis mālibus eēntialr ordi^tis nō p̄cedit̄ in infi^m. ¶ 2° ꝙ in cāis mālibus accn̄talr ordinatis que sunt sil̄ nō p̄cedit̄ i infi^m. ¶ 3°. ꝙ i cāis mālib^o accn̄talr ordinatis q̄ non sunt sil̄ pōt eē p̄cessus in infi^m stāte eternitate mūdi. vt vult Ar. ¶ Primā ꝯnem p̄bat Ar. p̄ duas rōnes. ꝛ ante primā rōneʒ p̄mittit quandā distinctionē que valet ad propositū: dimittendo quō aliqd fit ex alio. i. post. sicut ex histhmis. i. post talia festa: olimpia. i. alia festa. sicut ex festo pasce fit festuʒ pēthecostes. i. post. ¶ Adhuc ē duplx modus quo ex alio fit aliud. Uno mō. vt ex puero fit vir. i. ex imperfecto p̄fectū. Scd̄o ex aqua fit aer tāq̄ ex contrario contrarium. tunc Ar. manifestat istam distinctionem per duplicem diuersitatem dicens. ꝙ nos dicimus fieri virum ex puero. non illo modo sicut dicimus aliud fieri post: sicut ex vapore nebulaꝫ: sicut exponit cōmentator. sed sicut ex imperfecto fit p̄fectū. Un̄ ex dispōnibus pueri imperfectis fiunt dispositiones viri perfecte. qꝛ ille perficiūtur sicut ex magnitudine imperfecta pueri fit perfecta magnitudo viri. ꝛ ex calore imperfecto pueri fit perfectus calor. vnde dispositiones pueri manent quando generatus est vir: sed non manent imperfecte: sed perficiuntur: sicut in motu dealbationis gradus albedinis priores post terminum perfecte albedinis manent: ꝛ perficiuntur plus. qꝛ sicut dicit cōmentator 3° phi. ꝙ motus s̄m veriorē acceptionem est acquisitio partis post partem alicuius perfectionis continue donec perficiatur. vnde in viro manēt dispositiones pueri: ꝛ perfecte sunt iam. vnde sicut i alijs motibus est ꝙ priores dispōnes manent postq̄ finitus ē motus ꝛ perficiuntur per terminum motus. sic est in motu pueri ad virum. Tunc Aristoteles probat hoc secūdū Cōmentatorem. ꝙ generatio semper est medium inter eē in actu: ꝛ non esse simpliciter. Et dicit Commentator

Cō.4.

ꝙ vere opponuntur esse quod est i actu: ⁊ non esse simplr: non ꝙ sint vera contradictoria: sed itellit ꝙ aliqualr sūt opposita ⁊ large. Et silr quod fit ⁊ mouetur est mediū exīstentis i actu: ⁊ non existētis simplr. Et addit cōmētator probando plus ꝙ ex non esse simplr non fit generatio. i. impossibile vt sit generatum: nec illud cuius generatio cōpleta est: ipoſſe est: vt sit etiam generatū. remanet ergo vt gnātum sit illud cuius esse est mediū iter non esse ⁊ eē i actu: ⁊ est illud qđ est i via gnōnis. ¶ Tunc addit Ar. ꝙ sciens dr̄ fieri ex adiscēte: ⁊ hoc est quod dr̄ adiscēs fit sciens. Et addit cōmētator ꝙ non dicimꝰ ꝙ sciens fit adiscens ex se: nec ex non esse scie. sed ex medio inter sciam ⁊ ignorantiam que est ꝑua. scie. ⁊ h̄ est adiscens. sed in alio modo aliud fit i actu ex alio i actu: vt ex aqua fit aer tāꝗ̄ ex contrario: quod nō manet i aere: sed gnāto aere corrūpitur aqua: ⁊ non manet aqua: ſm ꝙ aqua: nec vt est i via generationis: vt adiscens manet in sciēte. Et sic exponit cōmentator. ¶ Notandū ꝙ esse ⁊ non esse accepta vniformiter vt esse i actu: ⁊ non esse i actu: ⁊ eē in potentia: et non esse i potentia. ⁊ esse simplr ⁊ non esse simplr sunt ꝯ̄dictoria: ⁊ sic non habent medium: sed esse ⁊ non esse difformiter accepta: vt esse i actu: ⁊ non esse simplr non opponuntur contradictorie: ⁊ sic bene est medium: vt illud qđ est i potentia. ⁊ si sic opponātur hoc ē causa. q. medꝰ. Et sic intelligit Commentator. ¶ Tunc ponit secundaꝫ differentiam iter illos duos modos fiendi: qm̄ ambo nō reflectuntur ad iuicem. qꝛ ex puero fit vir: sed non econuerso. qꝛ si fieret econuerso. tunc in generatione ex ꝑfecto generaretur illud quod fit iperfectum: ⁊ remaneret i eo: vt mā: qđ est impossibile. vt dicit Cōmentator. sed in generatione ex perfecto bene fit iperfectū: sicut ex viro puer. i. post. ⁊ sic ex aurora. i. post auroraꝫ fit dies. vnde perfectuꝫ non est mā imperfecti: ita ꝙ remaneat in ipso. sed alius modus fiēdi reflectitur: qꝛ sic ex aq̄ fit aer. ⁊ eꝯ̄.

His visis arguit sic. Si in genere cāꝝ materialium proceditur i ifiᵐ. hoc esset altero dictorū modoꝝ: vel vtroqꝫ modo: sed nullo istorum modorū. ḡ ⁊c. maior est manifesta per sufficienteꝫ diuisiōeꝫ. minor declaratur in littera. que dicit: ꝙ vtroqꝫ modo est impoſſe ire in infiᵐ. ¶ Tunc probat de ꝑ̇ modo. qꝛ in primo mō fit aliud ex alio tāꝗ̄ medio. mō necesse est esse finem medioꝝ. qꝛ si extrema sunt finita: tunc ēt mediū necesse est esse finituꝫ: sed ita dictū est ꝙ extrema sunt vt eē ⁊ non esse. inter que est mediū quod fit vt imperfectuꝫ: ⁊ quod fit perficiꝭ per extremū: vt puer ꝑ virū. ḡ non ē ꝓcessus in infinitū: etiam in alio mō fiendi non fit ꝓcessus in infiᵐ. Illa. n. reflectuntur adinuicem. qꝛ gnō vnius est corruptio alterius. ⁊ eꝯ̄. Et i illis vbi est reflexio nō fit ꝓcessus i ifiᵐ. qꝛ ex igne fit aer. ex aere aqua. ⁊ eꝯ̄. non ꝓceditur in ifiᵐ i neutro modo. neqꝫ per ꝯ̄ñs i vtroqꝫ modo: qꝛ nihil est in toto nisi etiam fuerit in partibus. Et commentator addit ꝙ idē modus fiendi g est inter ꝯ̄ria eſa: ē etiam in cōpositis. ¶ Hic arguit 2°. ⁊ ꝑ̇us premittit vnū vtile qđ valet sibi. d. ꝙ ipoſſe est silr ꝑ̇mum sempiternuꝫ corrūpi: ⁊ hoc pꝫ. qꝛ ꝑ̇ᵐᵘᵐ includitur in subo. qꝛ si esset corruptibile. tunc non esset sempiternū. vnde icorruptibile icluditur de necessitate in sempiterno. ⁊ diꝭ primū sempiternum. qꝛ duplex est sempiternū. qđdā in identitate numerali: vt celū vel ꝑ̇nᵐ abstractuꝫ. Aliud est sempiternū ſm spēm. qđ tn̄ corrūpitur in indiuiduo: vt hō: mō ꝑ̇muꝫ sempiternū dr̄ ad dr̄iam sempiterni ſm spēm. Et tunc arguit Ar. ſm intentionē cōmentatoris sic. In quocunqꝫ est primū ⁊ vltimū: ibi non est processus in infiᵐ. qꝛ ifinito repugnat ꝑ̇mum ⁊ vltimū: sed i cāis mālibus est ꝑ̇mū ⁊ vltimū. ⁊ hoc declarat in littera ꝙ sit vltimū sempiternum: ex quo non fit aliud in sursum: vt ignis: vt declaratum est prius. qꝛ videmus ꝙ generatio nō procedit ex superiori i ifiᵐ. qꝛ i elīs peruenitur ad vltimū ascendendo vt ad ignē. Et tunc cōmentator iuuat i cōplēdo. d. ꝙ necesse est vt gnō eſoꝝ vnius ex alio habeat ꝑᵐ ꝑ̇nᵐ. quod nō gnātur ex alio. qm̄ si in illis nō eēt ꝑᵐ ꝑ̇nᵐ: neqꝫ finis. vt in igne. ꝑ̇nᵐ. n. non itellr nisi i re hñte finem: ⁊ qđ hꝫ finem necessario hꝫ ꝑ̇nᵐ. qđ. n. non incepit nec desinit: ⁊ qđ nō hꝫ ꝑ̇nᵐ est eternum necessario. ⁊ tunc debꝫ inferre cōclusionē. ḡ non est processus in ifiᵐ. ſꝫ infert aliud. s. ꝙ necesse est ꝙ ex q̊ ꝑ̊ corrupto aliqd factū est nō eē sempiternū. Et hoc seqꝭ ex hoc qm̄ si est processus in ifiᵐ: tunc qđlibet generat aliud ꝑ sui corruptionem. v̄. g. sit illud terra vl aliqd aliud ꝑ̇us terra: Et si illud gnāret aliud: tūc corrumpetur. qꝛ gnāt ipsum ꝑ sui corruptionē: sicut dcm̄ est de elīs. si tunc corrūpiꝭ non erit eternū: sed hoc ꝯ̄cessuꝫ ē prius i suppōne. ꝙ mā ꝑ̇ma est sempiterna. ḡ iferendū est aliqđ ꝑ̇mū i quo est status: vt terra vel aliud: ⁊ nō gnātur aliud ꝑ sui corruptionē: aliogn non esſꝫ ꝑᵐ sempiternuꝫ: qđ est ꝯ̄cessuꝫ iā. ¶ Nota ꝙ aliqs forte diceret: ex mā ꝑ° aliquid fit. ⁊ tn̄ ipsa non corrūpitur. Dōm ꝙ ex mā fit aliquid non tāꝗ̄ ex ꝯ̄rio: sed ex subo: qđ imanet. Sed h̄ Ar. intelligit aliquid fieri ex aliquo tāꝗ̄ ex contrario: quod non gnāt aliud nisi ꝑ corruptioneꝫ sui: vt dcm̄ est de elīs. qꝛ aqua non gnāt terrā nisi corrumpaꝭ. mō si mā gnāreꝭ ex terra: vt elm̄ ex elō: ipsa non gnāret aliud nisi ꝑ sui corruptionē: qđ ē incōueniēs. ḡ nō ꝯ̄ᵗ instantia. ¶ Rō 2ᵉ cōclusionis. si i cāis mālibꝰ accn̄talr ordinatis que sunt silr esset ꝓcessus i infiᵐ. tūc multitudo actu esset infinita: sicut ꝑdcm̄ est i ꝑdcā q̄ōne de cāis efficiētibus: ita itellige de causis mālibꝰ. ¶ Rō 3ᵉ ꝯ̄nis. qꝛ gnātio est eterna. ḡ etiā i mā procediꝭ i ifiᵐ. ⁊ h̄ accn̄talr. Et rō tacta est ꝑ̇us. ⁊ ista ꝯ̄ presupponit eternitatē mundi. ⁊ hoc vult Ar. ⁊ cōmentator. Tn̄ ſm fidē ⁊ veritatē in cāis mālibꝰ accn̄talr ordinatis: nullo mō procediꝭ i ifiᵐ. qꝛ mā non est eterna. qꝛ iocepit ⁊ desinit: nō ꝑ motū: sed ꝑ aliam ꝓductionē. s. ꝑ simplicē emanationē: q̄ nō ē motus nisi equocē. ⁊ illā non vidit Ar. nec cōmētator. qꝛ nō pōt ꝯ̄uinci ex sensatis. tamē

Ad rōnes pꝫ. Ad ꝑ̇mā. gnō est eterna. Ista ratio probat de cāis mālibus (fit sup nāꝫ. accn̄talr ordinatis successiue. ⁊ q̄ nō sunt silr. ⁊ h̄ ē ꝯ̄cessuꝫ prius: ⁊ h̄ stāte eternitate mundi. ¶ Ad confirmationeꝫ cum dicitur. i illo quod est infinitum. ⁊c. ꝯ̄cediꝭ. si sit infinitū ſm quātitatē extēsam. Tn̄ dicis. mā ꝑ̇ma. ⁊c. Dōm ꝙ nō est infinita mā ꝙ sit quantuꝫ extēsum sine terminis: sed bn̄ est infinita quo ad esse ⁊ formas. qꝛ nullū eē includit vl formā eēntialr. qꝛ idifferēs ē ad oē eē ⁊ ad formas oēs. ſꝫ nō ſꝫ q̄titatē actu ⁊ silr est infinita mā. ¶ Ad aliā rōnē ꝯ̄tiᵘᵃ diuidiꝭ. ⁊c. vex est successiue ⁊ accn̄talr: ⁊ sic ēt est de cāis mālibꝰ ꝓcessus actu i ifiᵐ accn̄talr ⁊ successiue. ¶ Ad aliā. Ar. ꝓbat ifinitatē. ⁊c. Dōm vt prius ꝙ mā ē ifinita. qꝛ nō hꝫ de se eē finitum. ſꝫ ꝑ formā q̄ mā est i poᵃ ad oē eē ⁊ ad oēs formas: ⁊ forᵃ tribuit finitatē: eo ꝙ terminat māꝫ. ſꝫ tn̄ mā nō ē ifinita quo ad q̄titatē actu extensaꝫ sine terᵐᵒ. ¶ Eodē mō ad dcm̄ cōmētatoris. qꝛ ifinitas ē in rebꝰ ꝑꝑ mām. eo ꝙ res mō hꝫ vnā formā: mō aliā. ⁊ h̄ ē ꝑꝑ māꝫ. qꝛ mā ē i poᵃ ad oēꝫ formā. qꝛ ꝑ māꝫ ꝑt eē ⁊ nō eē. Ex h̄ tn̄ nō seqꝭ ꝙ ꝓcedaꝭ i ifiᵐ i cāis mālibꝰ eēntialr ordinatis: vt tactū est ꝑ̇us.

Qō VIII.

¶ Amplius autem ⁊ quod cuius est causa ⁊c. T. c. 8.

Queritur circa istam ꝑtē. vtrū sit ꝓcessus i ifiᵐ in cāis finalibus. Arguiꝭ ꝑ̊ ꝙ sic. Appetitus finis ē ifiᵘ. ḡ ⁊ cā silr est infinita. ⁊ per ꝯ̄sequēs proceditur in infinitū.

in causis finalib⁹.añs pz. per Ar.ṗ polliticę. vbi dicit. ꝙ medicus appetit sanare in īfinituz. pbatio ꝯñe.qꝛ poten/tie distiguunť per oba.scdo de aīa. ℂ Jtē in bono ꝑcediť in īfinitū: qꝛ gñatū est bonū generatiōis:sicut pfectū ē bo nū īpfecti.ergo in cā finali:qꝛ finis ꝛ bonū idē sunt.scdo ꝛ 5° b⁹:ꝛ 2° phi. ℂ Jtē finis ꝛ forma coincidūt.2°.phisi.Sz in formis est ꝑcessus in īfinitū:qꝛ mā ē ī potentia ad īfini tas formas.ꝛ p ꝯñs ꝑcediť ī īfinitū in causis formalibus ꝛ finali b⁹. ℂ Jtē si eēt status in cāis finalibus.tūc vltia cā eēt melioꝛ oībus:sz hoc nō est veꝝ.g̃ nō est status ī cau sis finalibus:maioꝛ est manifesta: qꝛ finis ē optimū ꝛ me lius his que ordinanť ad finē.ex 2° ꝛ 5° huius.minoꝛ pz:qꝛ nihil vnū est melius oīb⁹. ℂ Jtē si possum⁹ pbare ꝙ vn⁹ finis nō est oīuz:tūc pbatū erit ꝙ status nō ē in cāis fina/libus.ꝛ hoc pz: qꝛ si eēt status in causis finalibus:tūc sta/reť ad vnā cām finalē:ad quā oīa ordinarenť:ꝛ p ꝯñs eēt vnus finis oīuz.Sz pbatio h⁹ ꝙ non sit vnus finis oīum est:qꝛ oē agēs qd̄ agit per dliberationē ꝛ cognitionē: agit pp finē: ista ē manifesta: qꝛ ratiocinať de his que ordinā/tur ad finē:ꝛ hoc pp finē:qꝛ finis est ṗncipiuz ī agibilib⁹: sz oē agēs nō agit pp finē:vt illa que carēt cognitiōe ꝛ dli berationē:ꝛ sic oīuz agētiū nō est vn⁹ finis:qd̄ erat pbām.

T.c.33. T.c.8. T.c.3. T.c.3. T.c.70. T.c.8. T.cō.3.

Oppositum

vult Ar. in littera predicta. Am/plius ꝛc.

Ad intellectum

qōnis nō sicut prius visū est: ꝙ cāe finales sunt dupl̄r or/dinate:qdā.n.sunt ordīate essentialr̄:sicut qñ posterioꝛ fi nis depēdet a prioꝛi virtute: ꝛ v̄tutē recipit ab eo:sicut se hz homo ad oīa alia entia: vt finis ꝛ intelligētia est finis hoīs:ꝛ deus est finis oīuz : vñ posterioꝛ cā hz rōnem prin cipiandi a prioꝛe:sz cāe finales accidentalr̄ ordinate sunt qñ vna nō dependet ab alia:nec recipit virtutē ab ea.sic se hz finis scribētis:ꝛ currētis:ꝛ sic de alijs. ℂ Ex ħ dōe sunt ad qōnē tres ꝯnes. ℂ Pria est.ꝙ ī cāis finalib⁹ eēn tialiter ordinatī non est processus ī infinitum. ℂ 2°.ꝙ ī causis finalibus accñtalr̄ ordinatis que sunt sil̄:ēt nō est processus ī īfi^m. ℂ 3° dōm.ꝙ ī causis finalibus accidēta/liter ordinatī:que non sunt sil̄:sed successiue ordinanť: pt esse processus in īfi^m.ꝛ hoc stante eternitate mundi: sicut vult Ar.ꝛ cōmen. ℂ Primā ꝯnē pbat Ar.4^{or} rōnibus. Et ṗ ponit descriptionē finis dicens.ꝙ finis est qd̄ cuius cā.Et tale est cuius esse non est in re pp aliam cāz in re il/la.sed oēs extrīses in re cāe sunt pp illaz finalē:sicut agēs māz ꝛ formā in hñtibus agēs māz ꝛ formā:sicut exponit Cō^{tor}.ꝛ diċ ī hñtib⁹ mām ꝛ agens. Et tūc Ar. arguit: aut est aliqd tale gratia cuius oīa fiunt:ꝛ ipm nō est pp aliō: aut est nullū tale gr̄a cuius oīa.ꝛc.si dicať ṗ mō. qd̄ ē ali/qd pp qd̄ oīa fiūt:ꝛ ipz pp nullum aliud:tunc non est pro/cessus in īfi^m.qꝛ ipsum est vltimū : ꝛ ī processu ī infi^m non est vltimū.si aūt nullū est tale.s.qd̄ cuius gr̄a oīa fiūt.tūc non erit finis.qꝛ destrueret descriptio finis:ꝛ suū esse: vt addit Cōmē^{tor}.sed hoc ē icōueniēs.qꝛ iā ponim⁹ esse finē ꝛ descriptionē ei⁹:ꝛ ꝯmē^{tor}.diċ ꝙ cā finalꝭ ē posterioꝛ ī ge/neratiōe:ꝛ ṗoꝛ ī esse ꝛ dignioꝛ. Hoc arguit Ar.2°. Si eēt ꝑcessus ī īfi^m, ī cā finali:tūc latēter auferreť nā boni. sz ħ est icōueniēs:qꝛ bonū ꝛ finis idē sūt:ꝛ oīa appetūt bonū. ex ṗ ethi.g̃ nō auferť nā boni.qꝛ desideriū nāle nō ē ocio sum.vt dcm̄ ē ṗus.ꝯña pz.qꝛ postq̄ꝫ ꝑcedit ī īfi^m ī cā fina li.tūc nō iueniť aliqd:pp qd̄ oīa agūt.ꝛ gr̄a cuius oīa fiūt. qꝛ non est vltimū:ꝛ finis est bonū nāe. qꝛ eadē est tūc nā boni ꝛ finis.Et cō^{tor}.addit. Qd̄ destruit finē destruit oē bonū:ꝛ nihil ꝑcipit īpm bonū.nihil.n.vť eē bonū:nisi pp cāe finales. ℂ Hoc arguit 3°.si est ꝑcessus ī īfi^m.tūc null⁹ hz conatū ad aliqd faciēdū.Et ħ est fl̄m p se.qꝛ res habēt appetitū ad aliqd faciēdū. ꝯñam ꝑbat. ꝙ nullus opatur

Ca.ṗ.

ad aliqd nisi futurus ad terminū venire:sz si eēt ꝑcessus ī īfi^m nullus pueniret ad terminū.Et Cōmē.addit iuuan do:ꝙ sic ē ī artificio ꝛ ī actiōib⁹ volūtarijs.sic dz eē in nā: cū ars imiteť nām.g̃ nā ēt nō ageret:si terminus nō esset possis.Et addit cōmentatoꝛ.ꝙ Ar.dixit hoc.qꝛ multi an/tiq negabāt hāc cām eē:ꝛ iā locutus est cōtra eos.2° phy. ℂ Hoc arguit 4° rōne sic. Si esset ꝑcessus ī īfi^m.tūc nul/lū esset agens p ītellm.sed hoc est manifeste falsuz. ꝯñaz pbat.qꝛ itell's practicus nō agit nisi gr̄a termini ꝛ vltimi q est finis:sed si esset processus ī īfi^m. tūc nullū esset vlti^m ꝛ terminus.Et cōmentatoꝛ addit:ꝙ intell's opatiuus nō agit omne qd̄ agit nisi pp aliud.ꝛ illud est pp qd̄ est actio finita.vltimū.n.est finis qd̄ ītendunt actiōes.Et deducit ꝯñam cōmentatoꝛ.si non eēt vltimū ad qd̄ ordinať actio. tūc actio eēt ociosa.qd̄ hz ꝑ incōueniēti. ℂ Tūc probať 2° ꝯ:ꝛ ratio pri⁹ ē tacta.si esset processus in īfinitum ī cau sis accidentaliter ordinatis:que sunt sil̄.tunc multitudo actu infinita esset sil̄.qd̄ est falsuz.3° physi. probatio ꝯñe. qꝛ si procedereť ī īfi^m ī causis finalibus que sunt sil̄. tunc fines actu numerarentur īfiniti. ℂ Ratio tertie ꝯnis.qꝛ stante eternitate mundi infinita indiuidua gnārenť suc/cessiue:quoꝝ qd̄libet habet suum finē.g fines ordināťur accñtalr̄.tñ fm fidē ꝛ v̄itatē est status:vt ṗus tactū est.

T.c.76 77. 78. ꝛ.79. T.c.56. ꝛ.57.

Ad rationes

in opp^m. ℂ Ad ṗmā.appetit⁹ finis est infinit⁹.ꝛc.Dōm ꝙ appetitum eē infinitū pōt itelli dupl̄r. Uno modo positiue. Alio mō negatiue:qꝛ nō finitať per aliud. Modo appetitus finis non est īfinitus ṗ mō. qꝛ medicus nō appetit sanare ī īfi/nitū itensiue semp plus ꝛ plus.qꝛ hoc est īpoīe. qꝛ oīa nā/lia determinata sunt ad maximū ꝛ minimū.sed appetit⁹ finis est īfinitus negatiue.qꝛ nō finitať ab alio q̄ꝫ a fine. vñ ī hoc differt finis ab ordinatis in finē:qꝛ finis nō ordi nať:ꝛ finitať ab alio:sed ordinata ī finē finitanť ꝛ mēsu/ranť fm finē.qꝛ fm exigentiam finis opz cetera modera ri.Uñ ēt diċ Ar.3° de aīa. Jngrere vtruz hoc agēduz sit vel hoc.rōnis ē:qꝛ opz oīa vno mēsurari.ꝛ sic appetit⁹ fi/nis negatiue ē īfinit⁹. qꝛ finis non finitať ab alio. veꝝ tñ ī causis finalib⁹ essentialr̄ ordinatī nō est processus ī īfi^m. sz ī causis finalibus accñtalr̄ ordinatis bene proceditur in īfi^m. vt sanare infinitas febres: vel alias infirmitates successiue. vt dictum est. ℂ Ad aliam rōnem. ī bono pro/ceditur ī īfi^m.ꝛc. Dōm.ꝙ ī bono essentialiter ordīato nō proceditur ī īfi^m.qꝛ est dare ṗmū bonuz:a quo oīa habēt bonitatē:vt deum.sed ī bonis accñtalr̄ ordinatis succes/siue bene proceditur in īfinitum.ꝛ sic etiam concessum ē in causis finalibus procedere in infinituz. ℂ Ad aliam. finis ꝛ forma coincidunt.ꝛc.conceditur de fine intrinse/co.Tu dicis.ꝙ non est vna forma.ꝛc.Dōm ꝙ ī causis for malibus essentialr̄ ordinatis est status:ꝛ ī formis accñta liter ordinatis successiue bñ est ꝑcessus ī īfi^m.ꝛ hoc vide/bitur in sequēti qōne.ꝛ hoc ēt ꝯcessum ē de causis finali/bus. ℂ Ad aliā. Si eēt status ī cāis finalibus.ꝛc.ꝯcediť. ꝙ ī causis finalibus essentialr̄ ordinatis sit dare optimū vt deū q est optimum eoꝝ que in nā:vt dictum est pri mo huius:ꝛ sic rō nō ꝯ^{dit} de finibus essentialr̄ ordinatis. ℂ Ad aliam.rō si posset probari ꝙ nō est vna causa fina/lis.ꝛc.ꝯceditur.ī essentialr̄ ordiatī. Ad probationē. ꝙ oē agens quod agit per cognitionē.ꝛc.Dōm.ꝙ siue sit agēs per cognitionem:siue sit agēs nāle sine cognitione semp agit pp finē.veꝝ est ꝙ illa que agunt pp finē:ita ꝙ diri/guntur ab ītrīseco agente:qd̄ cognoscit ꝛ deliberat.sz que non cognoscūt ꝛ deliberāt illa agūt pp finem:ꝛ non diri/guntur ab ītrīseco cogñscente:sz ab extrīseco: sicut sagitta tangens metā non cognoscit metam. tamen dirigitur ab extrinseco cognoscēte:vt sagittāte.sic naturalia agunt p/

T.cō.57.

pter finē:lʒ nō dirigant ab extrinseco:qꝺ cognoſcit: ſed ab extrinſeco vt a ſupiori cā:qꝛ dicit cō^tor^.12.b^9. ꝙ nā nō agit niſi rememorata a ſupioribus cauſis. Et ſic ad illud. Qō IX.

Cô.18.

¶ Sed nec quod quid erat eſſe. ꝛc̃.

T.c.10.

Queritur vtrū in cāis formalibus ſit proceſſus in infi^m. Arguit̄ ꝓ ꝙ ſic.gnō ꝓcedit in infi^m.2°.de generatione:ꝛ.8.phy.ḡ in cauſis formalib^9. qꝛ forma eſt finis gnōnis:vt vult cō^tor^ 2° phy. ¶ Itē i illa cā eſt proceſſus in infi^m. vbi nō eſt ꝑn^m nec vltimū.qꝛ finitū bʒ ꝑn^m ꝛ vltimū. ꝛ ꝑ opp^m. infinitū non bʒ ꝑn^m nec vltimū: ſed i cā formali nō eſt ꝑn^m nec vltimū.7.b^9.vbi dr̄ ꝙ in forma nō eſt ordo:ꝛ intellr̄ de forma ſubali: ꝛ in vno indiuiduo nō ē niſi vna forma: vt cōiter dr̄. ¶ Itē in numeris procedit̄ in infi^m.vt oēs dicūt.qꝛ numerus eſt infinitus ſm appōnem.qꝛ q̄cūqꝫ numero dato eſt dare maiorē.3° phy.ſed numeri ſunt forme ēt diuerſe ſm ſpēz: vt cōiter dr̄.ḡ in cauſis formalibus ē ꝓceſſus i ifi^m.

tex.c.56.
tex.c.12.
Cô.70.
tex.cô.43.
T.c.34

Oppoſitum vult Ar.in ꝑdicta lr̄a.vbi dic̃. ſed nec qꝺ qd erat eſſe ꝯ^tr reduci ad aliā.ꝛc̃.vult dicere Ar.ꝙ rō ſpālīſſima vt hominis ꝯſtat ex genere ꝛ dr̄ia.ꝛ reducit̄ rō hoīs ad rationē aīalis:ꝛ rō aīalis ꝯſtat iterū ex genere ꝛ dr̄ia.ꝛ reducit̄ ad rōnē ſupioris:ꝛ erit ſtatus i illis diffōnibus:ſicut in ſupremo:vt in ſuba:ꝛ ſic ſm graduʒ generū ꝛ dr̄iarū accipiuntur diffōnes.ḡ non ꝓceditur i infinitū in ꝑtibus diffōnis.ꝛ ꝑ ꝯñs nec in formis rerū.qꝛ tot ſunt gradus formarū:quot ſūt gnā ꝛ dr̄ie.

Ad intellectum qōnis notandū ſicut ſupius dcm̄ eſt ꝙ cāe dupliciter ordinant̄.eſſentialr̄.ꝛ accn̄talr̄:ita intelligatur de cāis formalib^9:ſic dictū eſt de cauſis efficientibus.Et de hoc viſuʒ eſt prius. Per hoc dōe ſunt ad qōnem tres ꝯnes. ¶ Prima eſt ꝙ in cauſis formalibus eſſentialr̄ ordinatis non ē ꝓceſſus in infinitū. ¶ 2^a. dōm.ꝙ in cauſis formalib^9 accn̄talr̄ ordinatis que ſunt ſil̄.non eſt ꝓceſſus in infi^m. ¶ 3ª dōm.ꝙ in cāis formalib^9 accn̄taliter ordinatis ſucceſſiue bn̄ ē ꝓceſſus in infi^m ſtante eternitate mūdi:ſicut ponit Ar.ꝛ cōmētator. ¶ Primā ꝯnē ꝓbat Ar.in lr̄a q̄tuor rōnib^9. Prima ē.ſi in cāis formalibus eēt proceſſus in infi^m.tunc nulla eēt cā ꝑ^a.ꝛ ꝑ ꝯñs nulla eēt cā formalis.ſʒ hoc eſt fl̄m.qꝛ multe ſunt cāe formales q̄ apparent nobis.ꝯtriam probat Ar.i ꝑtib^9 diffinitionis.qꝛ i diffōne ſūt due ꝑtes. q̄r̄ vna eſt ꝑor.ꝛ illa eſt magis cōis.ſicut genus. ſed poſterior ē minus cōis.vt dr̄ia.mō in ſic ordinatis.vbi nō ē ꝑius: ibi non eſt poſterius.qꝛ poſterius nō dr̄ niſi ꝑꝑ comparationē ad ꝑus:ꝛ cōmētator dicit ꝙ ſermo de diſpoſitione forme ē ſic.ꝙ ipoſſe eſt vt ſit diuerſitas a nā diffōnū. Et ſi apparuerit ꝙ nā diffōnuʒ eſt finita neceſſe erit:vt ita ſit de formis. Et addit ꝯ^tor ꝙ ſi nō erit ꝑus ꝛ poſteri^9:tūc auferunt̄ diffōnes q̄ ꝯſtāt ex ꝑori ꝛ poſteriori:ꝛ ēt deſtruit̄ oīs ſcia.qꝛ diffō ē me^m demōſtratiōis:q̄ cāt ſciam. ¶ Nō diligēter ꝙ ex h̄ appʒ ꝙ Ar.vult ꝙ alia ſit for^a gnīs.ꝛ alia ſit forma ſpēi.ꝛ ēt alia ſit for^a dr̄ie.qꝛ cū debuit ꝓbare ſi^tem in cāis formalib^9 trāſfert ſe ad ꝑtes diffōnis q̄ iportāt diuerſas formas realr̄.qꝛ ꝑor for^a.ſ.gnīs ē magi cōis ꝛ 2^a.ſ.dr̄ie ē min^9 cōis.ꝛ ꝑꝑ hoc poſtponit̄. vñ ſi iſte forme nō eēnt diuerſe realr̄: tūc demr̄atio Ar. non valeret:cū ꝓbet finitatē i diuerſis for^m.q̄s dat intelligere ꝑ ꝑtes diffōnis:ꝛ nō loqt̄ h̄ de ꝯceptib^9:qbus nullo mō diuerſitas in re corrn̄det.ſʒ tm̄ diuerſitas appentiū.vt cōiter dr̄.ſʒ opʒ ꝙ dr̄ia eēntialr̄ ꝛ formalis corrn̄deat gnī ꝛ dr̄ie.vñ ēt dic̃ Cōmē.2.phy.ꝙ genus dic̃ formā magis gnālē:ꝛ dr̄ia formā magis ſpecialē.Et Lincon̄.dic̃ ꝑ poſte.ꝙ gen^9 ē for^a mālis: vl̄ mā formal̄.de hoc tm̄ videbit̄ i ſequentib^9. ¶ 2^a rō. Ar.ē.ſi eēt infinitas formarū ꝛ ꝑti^m diffōnis.tūc nō ꝯtingeret ſcire.ſʒ hoc ē fl̄ʒ.ꝯñaʒ declarat. qꝛ non ꝯ^tr ſcire aliqd vſqueq̄ ꝑueniat̄ ad idiuidua.i. ſpālīſſima. vñ ſpālīſſimū dr̄ indiuiduū reſpectu gnīs. qꝛ nō diuidit̄ ꝑ dr̄ias ſubales.ꝛ ꝑ ſe.vt pʒ.2°.poſte. Et dic̃ cōmentator ꝙ duplex ē modus diffiniēdi. Un^9 reſolutorius:q ē ab inferiori ad ſupius. Alius modus eſt ꝑ cōpōnē q fit ecõ. Alia rō Ar.eſt: Si forme eēnt ifinite:tūc nihil ꝯtingeret cognoſcere.hoc ē fl̄m. ꝯñapʒ. qꝛ nihil ſcit̄ niſi ꝑ formas. Nō illō qꝺ ē infi^m nō ꝯ^tr intelligere ſaltē q̄ ad determinatū numerū ꝑtiū. Et dic̃ cōmētator.ꝙ ſi ſcia nō fuerit:tūc ꝯ^tr valde ipoſſe.ſ.ꝙ ſciēs nō erit.ꝛ cā in hoc eſt:qꝛ res cognite determinant̄ ab intellū. Infinita aūt nō determinent̄ ab intellu.qꝛ ē finitus.ḡ nihil erit cognitū. Tūc Ar. remouet obiectionē q̄ poſſet fieri.qꝛ aliqs poſſet dicere.dato ꝙ ſit infi^m.tn̄ bn̄ pōt cognoſci:ſicut linea intelligit̄: in q̄ ſunt ifinite ꝑtes ſi eēt: dato ꝙ ſint ifinite forme bn̄ poſſunt cogſci. Ad hoc dic̃ Ar.ꝙ nō eſt ſile de linea q̄ diuidit̄ in infinitū ſm ſucceſſionē. qꝛ nō eſt intelligere lineā nō ſtatuētē.i.nō terminataʒ. vñ linea nō intellr̄ ſm infinitas ꝑtes.in q̄s diuidit̄: ſʒ intellr̄ nō eē terminata.qꝛ ille partes ifinite non ſunt in actu in linea:ſʒ i po^a. ſʒ ſic non eſt de formis. qꝛ forme actu ſunt in reb^9: quarū ſunt forme. vñ dic̃ ꝙ aliqs nō enumerabit ſectiones que i ifi^m ꝓcedūt .i.quo ad determinatum numerū oīuʒ ꝑti^m. in quas diuidit̄ linea ſʒ ſucceſſionē. ¶ Alia rō Ar. ꝛ vr̄ reſpicere res gnāles ꝛ corruptibiles. ꝛ ꝑ ꝑmittit duo.ꝑ ꝙ neceſſe eſt intelligere māʒ in oī qꝺ mouet̄.i. gnātur ꝛ corrumpit̄.ſecūdo ꝑmittit ꝙ in infinito.i.mā que eſt infinita nihil neceſſe eſt eē. Et ꝯcordat huic ꝙ in fundamēto nāe nihil eſt diſtinctū. Ex hoc arguit.illud eſt finitū qꝺ dat eſſe infinito ſubo. qꝛ infi^m non determinat̄ ab infinito.ſed a finito:ſed forma generabil̄ꝛ corruptibil̄ dat eſſe infinito ſubo.vt mā ꝑ^e. qꝛ mā vl̄ hʒ nullū eē:vel hʒ eē a for^a.ſʒ hoc eſt fl̄ʒ:ꝙ habeat nullū eē. qꝛ ſemꝑ ē ſub aliquo eē. ergo hʒ eē a forma.ꝑꝑ hoc forme gnāles erunt finite cuʒ dent eſſe ſubo infinito. Et ſic pʒ prima ꝯ. ¶ Rō ſecūde ꝯnis pʒ ex dictis.qꝛ ſi in cāis formalib^9 accn̄taliter ordinatis eſſet ꝓceſſus in infinitū que ſunt ſil̄. tunc multitudo actu eſſet infinita. ꝯñ ꝛ falſitas ꝯñtis apparet ex dictis. ¶ Rō 3^e ꝯnis ēt pʒ.qꝛ gnō ē eterna ꝛ infinita ſtante eternitate mundi.ḡ etiam i formis itur in infinitū:ꝛ rō tacta eſt prius. Tn̄ ſm fidē ꝛ veritatē dōm ꝙ ſtatus eſt in cāis formalibus accidentaliter ordinatis.quia mundus incepit ꝛ deſinet:ꝛ eſt dare vltimā formā ꝛ primā.

Cô.28.ꝛ ylti^a.

In cā ꝓſceita tum.

Ad rōnes in opp^m. Ad ꝑmā.gnō procedit in infi^m.ꝯcedit̄ ſtāte eternitate mūdi.vñ bn̄ ꝯcedo.ꝙ proceſſus in infi^m eſt i cauſis formalibus accn̄taliter ordinatis. ¶ Ad aliā.in illa cā eſt proceſſus in infi^m.ꝛc̃.ꝯcedit̄.ſi eſt multitudo.ſed ſi non eſt multitudo non opʒ eſſe infinitum. Tu dicis ꝙ in forma.ꝛc̃. Dōm ꝙ ibi non eſt vna for^a ſubſtantialis.ḡ ꝛc̃. ſed difficile eſt.quō iſti ſaluāt Ar.ꝙ cū voluit ꝓbare eſſe ſtatū i cāis formalib^9 trāſtulit

se ad partes diffõnis: et hoc non esset bñ factum. nisi cuilibet parti diffõnis corrñderet vna forma diuersa ab alia. de hoc videbit diffusius in sequenti qõne.

tex.cõ.43.

¶ Uñ dõz alr. q ordo ẽ in formis subalib⁹: Et quãdo dicit Ar.7.b⁹. q non est ordo ĩ forma et ĩ substãtia. Dõm q Ar. loqñr ibi de finali et spe^ca dñia. mõ ĩ illa non est ordo. qr ordo dic̃ p̃us et posterius. mõ ĩ vna dñia finali non est p̃us nec vltimũ: cum non sit nisi vna ĩ vno supposito. sed de alijs formis non loqtur. qr ĩ illis bñ potest esse ordo. qr alr cõtradiceret sibi Ar. qr dic̃ q in diffõne est ordo. qr vna pars est p̃oz. alia posterioz: cum ibi sit actus et po^a. sicut gen⁹ et dñia: et genus est forma potentialr: et potentia ẽ p̃oz actu in diffõne. ¶ Alr põt dici. q ĩ suba nõ est ordo pti^m. ita q vna sit per se subsistens sine alia, vt seq̃t opionem platonis de ideis. q vna vt alitas subsisteret seorsum sine forma rõnali. hoc. n. negat: sed non negat qn possit ibi ẽẽ ordo ĩ suba et ĩ diffõne. q̃z vna est ĩ po^a: alia ĩ actu. ¶ Ad aliã probationẽ q ĩ vno ĩdiuiduo non est nisi vna forma. si hoc est verũ. tunc bz veritatem. qr ordo reqrit pla. vt p̃us et posterius.: vtrũ aũt ĩ vno ĩdiuiduo plures sint forme subales: vel non videbitur ĩ sequenti qõne. ¶ Ad aliã rõnẽ. ĩ numeris procedit ĩ ĩfinitum. et c̃. Aliq dicũt q verum est. qr numeri non pertinent ad pfectionẽ vniuersi. Et dicunt qñ Ar. dic̃. q ĩ formis non proceditur ĩ ĩfinitum. intelligitur de his que ptinent ad pfectionem vniuersi: illud non valet: qr dualitas pertinet ad pfectionẽ mũdi. qr sine masculo et femina nõ fit gñatio. que gñatio reqritur ad perfectionez mũdi. qr sine gñatione non remanẽt spẽs perfecte: et si dualitas pertinet ad perfectionez mundi: tunc magis numeri perfecti: vt trinitas et alij sicut senarius. ¶ Alr dicunt alij. q ĩ numeris bñ proceditur in infinitũ successiue: et non siĺ. modo dicunt q ĩ formis non procedĩ ĩ ĩfinitum siĺ. sz bñ successiue. illud est difficile tenere. qr illa que pertinent ad pfectionez mundi ẽẽntialez: siue p̃. siue 2° mõ: opz q sint ĩ actu quolibet ĩstanti: sed oẽs spẽs mundi que possunt ẽẽ: ptinẽt ad pfectionẽ mũdi. g̃ oz q siĺ sint ĩ actu. qr p hoc differũt ab ĩdiuiduis. mõ isti concederent spẽs numeroꝝ ptinere ad perfectionez vniuersi. ergo si spẽs numeroꝝ põt esse. oz q siĺ sint. ¶ Sz forte dices. q aliqua spẽs est que non actu iđ est: sed postea erit: vt aliqua spẽs numeri. mõ ponaĩ q ita sit. tunc queraĩ ab istis. vtrum vniuersum p̃us fuit pfectuz qñ ista spẽs non fuit vel non fuit pfectum: non põt dici q mũdus p̃us fuit pfectus: cũ illa spẽs ptineat ad pfectionẽ eius essentialẽ. Si aũt dicas q nõ: tũc adueniente ista spẽ erit perfectioz: et q̃diu oẽs spẽs numeri non sunt actu nũq̃ mundus erit perfectus. Uñ põt dici alr q in numeris procedatur in infi^m. Et cũ dicis q numeri sũt forme. Dõm q nõ. qr vna sola est forma specifica oĩum numeroꝝ. qr ternari⁹ nõ differt a dualitate ĩ spẽ: sicut nec linea maior differt a linea minori in spẽ. Et hoc põt pbari ex 8^a b⁹. vbi Ar. cõpat numeros ad diffõnes supioris et inferioris. qr dñia addita diffõni supioris erit diffõ inferioris: et ablata dñia erit diffõ supioris. et hoc sic exponit ibi cõmẽtatoz. quẽadmodũ qñ ab aliq̃ nuõ. et c̃. .i. et quẽadmodũ qñ alicui nuõ addiĩ vnum: aut ab eo diminuiĩ vnũ: trãsferĩ ad aliã nãm nui. siĺr diffinitiones cõposite ex p̃ gñe et pluribus differẽtijs qñ ab eis diminuiĩ aliq̃ dñia: trãsferĩ diffõ ad diffõnez alteri⁹ nãe. Et siĺr qñ addiĩ ĩ eis aliqua dñia. v.g. cũ dicimus ĩ diffõne aĩalis: q est corpus nutribile sensibile: si diminuimus vltimam dñiam erit diffinitio vegetabiliũ. Et si additur aliqua dñia: vt rõnaĩ: erit diffõ hoĩs. mõ diffõnes iste superioris et ĩferioris nõ differunt sm spẽm. ergo etiam numeri non differũt sm speciem. Item nui non componunĩ nisi ex vnitatibus tãq̃ ex partibus. ergo partes vt vnitates q̃ sunt in vno non differunt a ptibus que sunt in alio. Et sic oẽ qđ est in vno: est in alio numero realiter siue hec sint vnitates: siue aliq̃ forma et dñia formalis supaddita his. ¶ Contra. si hoc esset veꝝ q oẽs numeri conueniunt in vna spẽ: tunc arismetrica nõ ẽẽt de numeris. qr sic oẽs numeri ꝯueniunt in vna specie spãlissima; et non sunt nisi indiuidua spẽi spãlissime: de quibus non est scĩa. Dõm. q arismetrica bene est õ numero. vt de spẽ spãlissima: vt õ numeris. vnde lz numeri non differant spẽ. tñ quilibet numerus potest habere plura ĩdiuidua sub se: vt trinari⁹ numerus hunc trinariũ: et illũ: et sic de alijs. sicut maioz linea. et minoz linea non differunt sm spẽm: et tñ quelibet linea hz sub se plura supposita.

Qõ X.

Tex.cõ.io.

Pdãc rñsiones et opionẽ imitatur doctoz subtiĺ ĩ 5° sui metaphysice. q.9.v3. q vna sit forma specifica oĩuz numeroꝝ. et q qnari⁹ et senarius dñt nuõ sic petrus et paulus.

Qui vellet tenerẽ aliã viã q numeri differũt a seinuicem spẽ. posset alr rñdere ad argumẽtũ. qñ. n. dĩ q in formis ẽẽntialr ordinatĩ nõ ẽ pcessus in infinitũ. dico q verũ est õ formis q̃ nõ depẽdẽt a seinuicẽ: nec in essendo nec in cãndo. et p hoc cessat argu^m õ spẽb⁹ nuõꝝ. in q̃bus ẽ pcessus in infinitũ in potentia. qr vna depẽdet ĩ cãndo a reliqua salum q̃tuz ad mãle eius.

¶ Cõtra. q̃ritur circa eandẽ ptẽ adhuc. et c̃.

Quia cum Ar. debuit pbare statum ẽẽ in cãis formalibus trãstulit se ad ptes diffõnis probãdo q si ibi sit dare p̃mũ: et vltimũ: alr nõ contingeret scire: et p hoc. s. statum in ptibus diffõnis voluit probare statũ esse in formis. ergo qđ hz hic locũ rõnabilr. Utrũ ptes diffõnis logice: vt genus et dñia sint diuerse forme realr et per se: et dico realr ad excludendũ diuersitatẽ sm ꝯceptũ: et dico p se ad excludendũ accñtia. Et arguitur p̃mo q nõ. qr si gen⁹ et dñia essent diuerse forme realiter et per se. tunc genus et dñia non predicarenĩ de spẽ per se: sed hoc est falsuz. qr diffõ ex genere et dñia p̃dicaĩ de spẽ per se in p̃mo mõ dõi per se dicẽdo: hoc est h. vt hõ est aĩal rõnale. ꝯña pz. qr pars essentialis non predicatur de toto ĩ recto: vt dõo. hõ est aĩa vel corpus. mõ si genus et dñia essent diuerse forme realiter et p se: tunc essent partes ẽẽntiales spẽi.

Oppositum vult Ar. z^o b⁹. cum eni debuit probare statuz esse in cãis formalib⁹: trãstulit se ad ptes diffõnis. qr vna ps diffõnis est p̃oz. et alia posterioz. alr non ꝯtingeret scire: sz hoc non põt esse nisi vna forma realis correspondere generi et diuersa realr: et p se a for^a q̃ corrñderet dñie. h idẽ vult cõmẽtatoz z^o phisi. sup illo v̄bo Ar. q oẽs partes diffõnis sunt forme. exponẽs hoc dicit q genus est forme gñãlis: et dñia forma spãlis. Itez idem est iudiciũ de hoĩe: sicut de alijs spẽbus: sed in hoĩe opz esse diuersas formas realr et p se. qđ pbaĩ sic. Ibi sũt diuerse forme realr et p se: vbi vna forma est eterna: et alia corruptibiĺ: cũ vna et eadẽ forma nõ possit esse eterna et corruptibilis. qr corruptibilis et ĩcorruptibilis differunt plusq̃ genere. io. b⁹. sed ĩ homine vna for^a est gñãbilis et corruptibilis: alia eterna. qr nisi h esset q vna est corruptibilis non corrũpereĩ. qr gr̃a mãe non corrũpereĩ: cũ mã sit ingenita et incorruptibiĺ. p̃ phy. g̃ si hõ est corruptibiĺ. hoc est rõne forme. sz ẽt in hoĩe est forma eterna: vt anima intellectiua. vt pz p Ar. z^o de aĩa. q sepatur hoc ab h sicut ppetuũ a corruptibili: loqtur de aĩa intellectiua. ergo in alijs spẽbus opz esse siĺr. ẽ ergo etiaz in spẽ spãlissima. vt ĩ hoĩe vna forma: p quã hõ ẽ hõ:

T.c.io.

Cõ.z8.

tex.c.i6.

tex.cõ.8z.

tex.c.zi.

τ alia per quã est aial. τ alia per quã est corpus: τ sic sem-
per ascendendo quousqꝫ ad gnãli⁹: q̃ quot sunt gnã tot
sunt forme realr̃ diuerse: imo etiã si mille essent genera
vniuoca ascẽdẽdo tot essent forme in spẽ spãli⁹⁹ realr̃ di-
uerse τ p se. vñ dõm est ad qõnẽ: φ forma generis τ spẽi
realr̃ τ per se sunt diuerse: τ sicut itelligo de genere τ spe
cie sic de dr̃ia. Et ista ꝯ̃ pbaꝛ ad pñs sex rõnib⁹. Et i pma
rõne supponunꝛ tria. pmo φ omne accñs qõ inest homi
ni sm̃ φ aial inest omni aiali: τ sicut dr̃ de hoĩe: ita itelli
gaꝛ suo mõ de oĩbus spẽb⁹: τ hec suppõ pꝫ pmo posterio.
q̃ sm̃ φ ipm̃ psupponit p se τ p se de oĩ. vñ reduplicatio
infert vl̃e saltẽ in vniuocis. ❡ Scda suppõ est: φ omne
φ inest hoi sm̃ formã qua est aial inest ei sm̃ φ anial: q̃
sm̃ φ ipm̃. suppõit per se. τ de omni: q̃ sm̃ φ. τ p se. sunt
idẽ. pmo posterio. τ illa insunt per formã. ❡ 3ª suppõ est
φ si est eadẽ forma: que dat esse hoiem τ animal nõ põt
ista esse dare sm̃ diuersos modos nisi ꝯcederet ppositũ
φ essent diuerse forme dantes illa esse. pbatio. φ si vna
forma dat esse aial τ esse hoiem sm̃ aliũ τ aliũ modũ: vl̃
isti modi sũt accñtia vel sube. p sufficiẽtẽ diuisionẽ ex p-
dicamentis. Et habeꝛ etiã a Cõmẽtatore. 7. hui⁹: sꝫ non

Cõm. p̃

põt esse accñtia: q̃ tunc forma subalis daret esse subale
formalr̃ rõne forme per accñs: qõ est ridiculũ. si sũt sub-
stãtie. vel mã. vel cõpositũ. vel forma. per sufficiẽtẽ diui
sionẽ. 2° de aĩa: τ 7° huius. Modo illi modi nõ possunt

T. cõ. 2.
T. c. 7.

esse mãe: q̃ forma nõ dat esse formalr̃ per mãm: nec põt
esse cõpo⁹: q̃ forma subalis nõ dat esse formale vt eẽ ho
minẽ τ esse aial per diuersa composita. si aũt sunt forme
isti modi: tunc habeꝛ qõ petimus. s. φ in vna re plẽs sint
forme subales: q̃ illa vna forma pma τ simplex subalis:
que dat eẽ per illos modos: τ illi etiã modi p quoꝝ vnũ
dat vnũ esse imediate τ per aliũ aliud. g̃ melius est ime-
diate ꝯcedere φ alia sit forma: que dat esse hoiẽ τ alia
esse anial. ❡ Ex hoc sic arguiꝛ. Omne qõ inest homini
per formã qua est aial inest ei sm̃ qõ est aial sm̃ supposi-
tionẽ secundã: τ p ꝯñs inest omni aiali p suppõnẽ pmaꝫ:
sꝫ omne qõ inest hoĩ sm̃ φ hõ inest ei sm̃ formã qua est
aial. per suppõnẽ aduersarij: q negat realr̃ diuersitateꝫ
formaꝝ: sꝫ risibile inest homini sm̃ formã qua est hõ: cũ
insit ei pmo. g̃ ẽt inest ei per formã q̃ est aial: q̃ est eadeꝫ
per aduersariũ. g̃ sm̃ φ est aial: τ per ꝯñs inest omni ani
mali: τ sic inest asino: qõ est falsuꝫ. g̃ vna pmissaꝝ: sꝫ non
est alia falsa q̃ꝫ illa. s. qõ inest hoĩ sm̃ φ hõ inest ei sꝫ for-
mã: qua est anial. g̃ nõ est vna forma dans esse hominẽ τ
esse anial. ❡ Itẽ ali⁹ est ꝯceptus hoĩs τ alius anialis vt
aial. Et hoc nõ solũ sm̃ ponẽtes plẽs formas in vna re: sꝫ
etiã sm̃ negãtes pluralitatẽ formaꝝ. Ex hoc arguiꝛ. isti
ꝯceptus accipiunꝛ a diuersis formis subalib⁹ in re si nõ
sunt ficti: vl̃ a diuersis modis essendi. Si accipianꝛ a di-
uersis formis subalib⁹ habeꝛ itentũ: φ alia sit forma in
hoĩe dans esse anial: τ alia forma dans esse homineꝫ. Si
a diuersis modis eẽndi hoc nõ põt esse. pbõ: q̃ animal
inquãtũ est anial dr̃t a seipso inquãtũ est sentiẽs: q̃ aial
inquãtũ est anial nõ includit aliqõ accñs: sꝫ inquãtũ est
sentiens includit accñs. mõ suba alicui⁹ τ accñs eius dif
ferũt. Ex hoc arguiꝛ sic. ꝯceptus sentiẽtis vt sentiens nõ
est ꝯceptus aialis vt aial: q̃ sunt diuersi ꝯceptus: q̃ vn⁹
icludit accñs anialis τ alius subam: sꝫ ꝯceptus sentiẽtis
vt sentiẽs est accipiꝛ a mõ essendi. s. sentire. g̃ conceptus
anialis nõ põt accipi ab eo: sꝫ a forma subali. Similiter
pbaꝛ de hoĩs ꝯceptu: q̃ differt hõ inquantũ hoc τ in-
quãtũ rõcinãs: q̃ pmus ꝯceptus hoĩs inquãtũ homo
nõ icludit accidẽs: sꝫ scdus ꝯceptus vt rõcinans icludit
accñs. Ex hoc sic arguiꝛ. cõceptus hoĩs vt rõcinãs nõ
est ꝯceptus hoĩs vt homo: sꝫ ꝯceptus rõcinãtis accipi-
tur a mõ essendi. s. rõcinari. q̃re τc. ❡ Et ꝯfirmaꝛ sic. cer
tum est φ soꝛ. iquãtũ homo differt a se: inquãtũ aial rea-
liter: q̃ aliqd inest ei sm̃ φ homo vt risibile: qõ nõ inest
ei sm̃ φ anial. silr̃ eꝯ̃ sentiens inest ei sm̃ φ anial: τ non
sm̃ φ hõ: q̃ si sentiẽs inesset sm̃ φ homo: q̃buscũqꝫ tũc
inesset hoc esset per rõnẽ hoĩs: τ sic asino iesset p hoiem:
qõ est falsuꝫ. Ex hoc sic arguiꝛ. Ista diuersitas: aut inest
sm̃ accñtia: aut sm̃ diuersitatẽ subalẽ. pmo mõ non põt
dici φ sit diuersitas accñtalis: q̃ tũc esse hoiem τ eẽ ani
mal essent accñtia: q̃ qñ aliqd differt a se accidentalr̃ τ
sub esse accñtali: illa diuersitas fundaꝛ sup accñtia: τ sic
esse aial τ esse hoiem nõ essent esse subalia: qõ est falsuꝫ.
ergo relinquiꝛ φ sint diuersi p diuersitateꝫ subalẽ: τ sic
alia est forma dans esse hominẽ τ alia dans esse animal.
❡ Item ille forme sunt diuerse realiter: quarũ materia
recipit vnã mediante alia: τ sine ea non posset recipe eã:
q̃ idẽ nõ est mediuꝫ recipiẽdi seipm̃: sꝫ mã pma recipit
formas magis vl̃es pmo: deinde min⁹ vl̃es medi⁹ vl̃ib⁹
vsqꝫ ad indiuiduales. dicit Cõmẽtatoꝛ. in pmo huius in
erroꝛib⁹. vñ pmo recipit formã sube. si suba est vniuoca

Cõ. 17.

τ nõ põt formã corporis recipere sine forma sube: τ dein
de descẽdendo vsqꝫ ad formas idiuiduales. g̃ alia est for
ma realr̃ dans esse hoiem τ esse aial: τ alia dans esse aia-
tum: τ ita vsqꝫ ad subeꝫ ascendẽdo semp quãdiu manet
vniuocatio. ❡ Itẽ si esset eadẽ forma dans esse hoieꝫ τ
esse aial: tũc in genere eẽt ꝯparaꝰ: sꝫ hoc est falsuꝫ. 7. phy.

T. c. 31.

q̃ ꝯparatio tñ fit in spẽ athoma. ꝯñtia pꝫ: q̃ postq̃ꝫ esset
vna forma dans esse hoieꝫ τ aial: nũq̃ꝫ hõ compararetꝛ:
nisi etiã anial compararetꝛ: q̃ vna forma nõ põt se habe
re ad aliã: quarũ vna comparaꝛ ad aliã sm̃ magis τ mi-
nus τ alia nõ: τ tamẽ sit vna forma: vt si albedo itẽdiꝛ: τ
coloꝛ: τ ppterea illud qõ vere τ realr̃ inexistit alicui rei
nõ põt ei iesse de suppõne alicui⁹ sibi incõpossibilis: sꝫ ex
suppõne alicui⁹ põis: vt risibile iest hoĩ. τ iõ ex suppõne
impoĩs nõ posset sibi iesse: q̃ dato φ hõ esset lapis non
esset risibilis: sꝫ diffõni iest hr̃e partes realr̃ τ vere: τ hoc

T. cõ. 5.
τ. 13.

ex suppõne plitatis formaꝝ in eodẽ. vñ etiã cũ Arist. de-
buit demr̃are plitatẽ in formis: τ nõ pcessum in ifinitũ
pbauit de ptib⁹ diffõnis. Mõ h̃ nõ iesset diffõni φ hr̃et
ptes poꝛẽ τ posterioꝛẽ ex suppõne alic⁹ ipoĩs. s. q̃ ipoĩs
eẽt plitas formaꝝ corrñdẽs ptib⁹ diffõnis: quaꝝ vna est
poꝛ: alia posterioꝛ. ❡ Nõ circa pmã rõnẽ τ fundamẽtũ
illi⁹ rõnis: φ multe sunt obuiatiões. vt ꝯ̃ istã reduplica-
tionẽ sm̃ φ: q̃ peccat p equocationẽ: cũ dr̃. qõ iest homĩ
sm̃ formã q̃ est anial iest oĩ aiali. Quidã dixit φ ista re-
duplicatio sm̃ φ. peccat p equocatiõeꝫ: q̃ sm̃ φ. põt du
pliciter accipi. vno° qõ inest hoĩ sm̃ formã q̃ est anial. si
itelligiꝛ formalr̃ vt sm̃ anialitatẽ: tũc veꝝ est φ inest oĩ
aiali. Sꝫ si accipiꝛ sm̃ φ. fundamẽtalr̃: sic nõ opꝫ. cũ dr̃
qõ iest hoĩ sm̃ formã qua est aial vel sm̃ φ aial iest oĩ: τ
sic accipiꝛ in pposito sm̃ φ. mãlr̃ τ fundamẽtalr̃. vñ dr̃
φ risibile bñ iest homini sm̃ formã qua est anial: sed nõ
sm̃ aialitatẽ τ formalr̃. g̃ nõ opꝫ φ risibile isit omni aia-
li. Istud nõ vr̃ valere: q̃ p aialitatẽ vel itelligiꝛ nihil: vl̃
aliqd. p sufficientẽ diuisionẽ. si nihil p nihilo reliquaꝛ.
si aliqd vel est suba. vel accñs. p sufficientẽ diuisionẽ ex
pdicamẽtis: τ p Cõmentatorẽ. 7. hui⁹. vñ si qs negat istã

Com. p̃

diuisionẽ nõ est disputãdũ cũ eo: q̃ daꝛ p ꝯ̃dictoria: vt p
eẽ in subo τ nõ eẽ in subto. si dicit φ anialitas est accñs:
tũc est ꝯ̃dictio: q̃ qõ inest sm̃ aialitatẽ que est accñs nõ
inest sm̃ se τ formalr̃: nec sm̃ φ ipm̃: cuius oppo⁹ ꝯcede
baꝛ. si est suba vel est mã: vel forma: vel ꝯpositũ. p diui
sionẽ sufficientẽ sube. 2° de aĩa: τ. 7. hui⁹: sꝫ nõ põt dici φ
anialitas sit mã: q̃ qõ inest sm̃ aialitateꝫ inest formalr̃
vt dñt: q̃ forma nõ est mã. silr̃ aialitas nõ est substãtia

T. cõ. 2.
T. cõ. 7.

composite: qr si hoc esset: tunc humanitas esset substan-
tia composita: et sic cum animalitas et humanitas non sint idem: tunc
in homine essent diverse substantie composite: et hoc iterum non esset ni-
si per diversas formas substantiales. ergo relinquitur quod animalitas
sit forma animalis qua animal est: et per consequens stat ratio: quod inest homi-
ni secundum formam qua est animal inest ei secundum quod est animal et formali-
ter: et per consequens omni animali. ¶ Alia est responsio et obviatio per
rationem intelligendi que est conceptus. unde quando dicitur. illud quod inest
homini secundum formam qua est animal: inest ei secundum quod animal: et per consequens
omni animali. dicitur quod non oportet nisi insit per rationem intelligendi animalis: si-
ue conceptum sumptum a modo essendi animalis: sicut est senti-
re. Modo risibile inest homini etc. Dicimus quod non inest per rationem intel-
ligendi animalis: sed per rationem intelligendi hominis: et alia ratio est intelligendi
hominis et animalis: sicut differunt ratiocinari et sentire. ergo non valet ista
ratio: quia ad hoc quod aliquod accidens reale insit alicui subiecto nihil
facit intellectus: quia triangulus potest habere tres angulos dato quod intel-
lectus nihil intelligat. Et potest adhuc aliqualiter declarari. Ad
hoc quod aliquod sit subiectum primum secundum quod ipsum alicuius passionis rea-
lis sufficit quod sit precisa causa alicuius passionis: ita quod non deficiat
in causando ipsum: nec sit superabundans causa quod includat aliud quod
non sit causa illius passionis. ut dicit L. in com. primo posteriorum:
sed subiectum aliquod potest esse precisa causa passionis sine omni opere
intellectus: quia triangulus est precisa causa habere tres dato quod intellectus
nihil intelligeret: quia non est diminuta causa: ut figura que requi-
rit aliquid superadditum ad causandum hanc passionem: nec est abun-
dans. ut ysocheles que includit aliquid quod non est causa huius quod
est habere tres. Quia ad hoc quod aliquid sit secundum quod ipsum non requiritur
ad hoc ratio intelligendi. Et sic intelligatur etiam de aliis passionibus rea-
libus ut de risibili: quia possunt inesse subiecto primo. dato quod intel-
lectus nihil intelligeret. ¶ Alia est responsio vel obviatio: quod

Opi. beati Tho. in opusculo. 45. de plu-ralitate for-marum.

una est forma per quam homo est homo: et per quam homo est animal: tamen
ipsa forma dat diversa esse per diversos gradus perfectio-
nales: ita quod dat esse animal per unum gradum perfectionis et esse ho-
minem per alium: et sic de aliis: et isti gradus differunt. Et si queritur
ab eis quid intelligant per istos gradus: dicunt. dic nobis quid intelli-
gis per gradus albedinis: et nos dicemus tibi illud quod nos in-
telligimus per hos gradus perfectionales. ¶ Et tunc dicunt
ad rationem. illud quod inest homini secundum formam qua est animal: in-
est ei secundum quod animal. dicunt. verum est si insit ei per gradum perfectiona-
lem animalis: sed si non sunt sub illo gradu perfectionali: tunc non
oportet. Tu dicis: quod risibile inest etc. dicunt quod risibile inest
homini secundum formam illam sub illo gradu perfectionali qui dat esse
animal: sed homini per eandem formam sub alio gradu perfectiona-
li: et iste coactus fuit ponere istos gradus perfectionales anima-
lis et hominis: ut salvaret conceptus quidditativos: quia per accidentia
et per modos essendi non potuit salvare eos. ¶ Ista responsio
non valet: quia per gradus perfectionales tu intelligis vel ni-
hil vel aliquid. si nihil pro nihilo relinquatur: quia tunc forma da-
ret esse per nihil. Si aliquid: vel substantia: vel accidens. si accidens: tunc
incidis in illud quod vis effugere: si substantia. vel est materia vel
forma: vel compositum. non materia: quia nihil dat esse animal per materiam
primam: nec compositum: quia forma non dat esse per compositam
substantiam. Si forma. ergo plures sunt forme: quod petimus: saltem
una. scilicet prima super quam fundantur iste quas vocas gradus
perfectionales: et tunc quot gradus perfectionales sunt tot for-
me substantiales erunt. ¶ Alia est responsio aliorum: et dicunt quod una sit

Op. Scoti i. 7. metaphysice q. 19.

forma simplex que dat esse animal et hominem: tamen sunt diver-
se formalitates: per quarum unam dat esse animal: per aliam esse hominem
et est formalitas forte idem cum gradu perfectionali. Et addunt
isti quod iste formalitates reducuntur ad genus substantie: quia non
sunt accidentia. unde sunt idem realiter cum forma substantiali: sed tamen non
sunt idem formaliter. unde quelibet formalitas est distincta ab
alia formalitate et a forma substantiali hoc est seipsa: sicut sim-
plex distinguitur a simplici primo: imo seipso et non per aliud.
unde dicunt quando dicit Aristo. quod forma substantialis est in genere
substantie non exclusit formalitates in genere substantie saltem per re-
ductionem. ¶ Ista dicta non valent: quia queratur ab istis. vel for-
malitates sunt aliquid vel nihil. si nihil pro nihilo relinquan-
tur. si aliquid vel substantia vel accidens. non potest esse accidens: quia tunc
forma substantialis daret esse hominem vel esse animal per accidens: et sic
esse hominem esset esse accidentale: et similiter esse animal esset acci-
dentale. si formalitates iste sunt substantia: vel sunt materia: vel compositum:
vel forma. non materia: quia forma non dat esse hominem per materiam
primam: nec compositum: quia forma non dat esse hominem per substantiam
compositam: quia aliter in homine essent plures substantie composite: per quas
homo haberet esse hominem et esse animal. ergo relinquitur quod ille formali-
tates sint forma substantialis: et tunc plures essent forme sub-
stantiales in homine: quod petimus: saltem una ut prima forma sim-
plex: cui insunt formalitates iste: quas ponunt. Si 2m di-
ctum non valet: quia iste formalitates sunt idem realiter cum forma
substantiali et inter se: et tamen non sunt idem formaliter: quia dicere quod forma
simplex et sue formalitates sint idem realiter et non formaliter
implicat contradictionem: quia que sunt diversa: sicut res et res sunt
diversa realiter: quia res est diversa a re diversa realiter: quia inter
rem et rem est distinctio realis: quia dato quod intellectus nihil intel-
ligeret adhuc esset distinctio realis: sed forma simplex et
sue formalitates sunt res: quia forma est res: et similiter formali-
tates sunt res: quia dato quod intellectus non intelligeret: adhuc essent
iste formalitates diverse et distincte. ergo sunt diverse ut res
et res. ¶ Sed tu forte diceres quod iste formalitates non sunt
res: sed modi diversi rerum. ¶ Contra. illud quod est idem realiter
cum re est res: quia aut est res vel non. Si est res habetur in-
tentum. si non: tunc est res et non est res: que sunt contradictoria: si
ille formalitates sunt idem realiter cum re ut dicunt. ergo sunt res.
Ex hoc sic arguitur. que differunt sicut res et res sunt diversa rea-
liter. et deducatur ut prius. ¶ Item. omne ens habens entitatem
circumscripto omni opere intellectus est res vera: sed circumscripto
omni opere intellectus sunt iste formalitates que dant esse animal
et esse hominem: vel ista haberent esse sine illo: per quod forma dat esse
tale: quod est inconveniens. Tunc arguatur sicut prius. illa que sunt
diversa ut res et res differunt realiter: sed forma et sue formalita-
tes vel gradus perfectionales: qui sunt idem cum formalitatibus:
differunt ut res et res. ergo ista differunt realiter. ¶ Obmissis ergo his for-
malitatibus et gradibus perfectionalibus resumatur prima ratio: que adhuc
manet in suo vigore: illud quod inest homini secundum formam
qua est animal inest ei secundum quod animal: et per consequens omni animali: sed
quod inest homini secundum formam qua est homo: inest ei secundum formam
qua est animal. si quidem est una et eadem forma que dat esse ho-
minem et dat esse animal. ergo inest ei secundum quod est animal: et per consequens omni
animali: sed risibile inest homini secundum formam qua est homo: cum in-
sit ei primo: et per consequens inest omni animali: et sic inest asino: quod
est falsum. ergo una premissarum est falsa: sed non est aliqua falsa:
nisi illa: quod eadem sit forma dans esse hominem et dans esse ani-
mal. ¶ Notandum tria dubia ex parte primi fundamenti pri-
me rationis: quod si illa suppositio esset vera: quod inest alicui secundum quod
ipsum inest omni: tunc sequeretur quod celum esset compositum ex di-
versis naturis: quod est falsum. ut vult Commentator. primo

Com. 5. t. 8.

celi. consequentia probatur. stante illa suppositione vera. similiter arguo. mo-
veri circulariter inest celo secundum quod corpus. ergo inest omni cor-
pori: sed hoc est falsum. consequentia patet. quia una forma est qua
celum est celum et corpus: et tunc sequitur quod moveri circulari-
ter insit celo secundum quod corpus: vel alia erit forma que dat esse
celum: secundum quam insit sibi moveri circulariter: et alia sit for-
ma corporeitatis: et sic celum erit compositum ex diversis for-
mis et substantiis. ¶ Alia est difficultas ex parte indivi-
dui: quia si ista suppositio esset vera: tunc alia esset forma hominis
et alia forma fortis in forte: sed hoc est falsum. consequentia pro-
batur: quia aliquod accidens inest sorti secundum quod est sor. si quod eadem
est forma qua sor. est sor. et sortes est homo. igitur illud ac-
cidens inest omni homini: sed hoc est falsum: quia accidens nume-

ratur numeratiõe subiecti.cõsequentia pbaĩ.sicut pus: quia in sorte est vna forma:ꝛ dans esse sor. ꝛ dãs esse animal:imo hominẽ: ꝛ tunc illud accidẽs qḋ inest sorti ſm formã sor.etiã inest ei ſm formã hominis:ꝛ ſm ꝙ est homo:ꝛ sic omni homini. vel est alia forma que dat eẽ sor. ſm quã inest sorti illud accidens ꝛ alia erit forma hominis:ꝛ sic habeĩ intentũ. ❡ Alia est difficultas de specie in genere accidẽtis:qꝛ si ista suppositio esset vera:tūc albedo erit composita ex diuersis partibus essentialibꝰ: sed hoc est falsũ:ex sex pncipys: qꝛ forma est cõpositiõi contingens in simplici ꝛ inuariabili essentia consistens. ꝯña pbaĩ.disgregare visũ inest albedini ſm ꝙ est albedo:ꝛ per cõsequens ſm ꝙ color. si color ꝛ albedo sunt vna forma:ꝛ per ꝯñs omni colori inest: qḋ est falsum de nigredine:qꝛ nigredo cõgregat visum.ergo erit diuersa forma albedinis dans esse albedinẽ ꝛ esse colorem: ꝛ sic componiĩ ex diuersis formis. ❡ Ad pmũ dubiũ dicendum est ꝙ nõ sequiĩ ꝙ celum sit cõpositũ. ❡ Ad probationẽ.moueri circulariter ꝛc̃. Dõm ꝙ inest sibi ſm formam qua est celũ ꝛ corpus: quia vna est forma qua corpus figñat celũ ꝛ alia corpora equiuoce vel analogice.

Cõ.26 vt vult Cõmentator.io.huius. Et tu dicis. ergo moueri circulariter inest omni corpori non sequiĩ: qꝛ reduplicatio nõ infert vniuersalitatẽ nisi in vniuocis. Modo corpus in celo ꝛ inferioribꝰ nõ est nisi equiuoce dcm̃. vt pꝫ. ioꝰ huius:ꝛ etiã per Cõmentatorẽ vel analogice. vñ qñ dico latrabilis ſm ꝙ canis currit. ğ omnis canis latrabilis currit:sed nõ infert stellã. ❡ Et confirmaĩ:qꝛ concediĩ a multis ꝙ ens nõ sit vnius rõnis ad.io. pdicaᵐ:ſꝫ diuersarũ rationũ.Ex hoc sic arguiĩ. Quicqd inest subē ſm ꝙ ens inest omni enti: sed non esse in subiecto inest subē ſm ꝙ ens.ergo omni enti vt acciᵇ.nõ sequiĩ:qꝛ nõ est aliud a substãtia:cui cõpetat nõ esse in subiecto.ergo nõ infert reduplicatio vniuersalitatẽ:cũ ens sit equiuocũ vel analogũ ad ista.io.predicaᵐ. ❡ Ad aliã difficultatem dicunt aliqui concedendo: ꝙ alia sit forma sor. ſm ꝙ sor.ꝛ hominis ſm ꝙ homo: ſꝫ tamẽ ista forma sor. nõ sit specifica:sed indiuidualis:ꝛ tñ dicunt ꝙ sit substãtialis. vñ sicut spẽs differũt per formas specificas sic indiꝰ eiusdẽ speciei per formas indiuiduales.verũ aũt hoc sit verũ videbiĩ.8.huius. ❡ Aliter põt dici concedẽdo: ꝙ alia sit forma sortis per quã sor.est sor. ꝛ alia forma sortis per quã est homo:tñ illa forma nõ est substãtialis:qꝛ esse sor. vt distinguiĩ ab esse hominẽ est accidẽtalis. vñ cõcediĩ ꝙ preter intellectũ inest sibi alia forma preter formã hominis:ꝛ ꝙ aliqḋ accidẽs põt sibi inesse ſm illã formã:qḋ non inest sibi ſm ꝙ homo. Et pꝑter hoc non sequiĩ ꝙ sub specie spãlissima sint diuerse forme substãtiales:qꝛ hec est falsa accidẽtis:qꝛ pcediĩ a magis communi ad minus cõmune: qꝛ nõ sequiĩ.sub specie specialissima sunt plures forme.ergo substãtiales forme: quia forma est in plus ꝙ̃ substãtialis forma: sed aliter habet se de esse hominis ꝛ animalis : qꝛ illa esse sunt substãtialia: ꝛ per cõsequẽs hñt diuersas formas substãtiales: ſꝫ indiuiᵃ addunt supra speciẽ formas accidẽtales:quia di-

T.c.20. cit Aristo.secũdo posterioꝝ: ꝙ diuerse forme possunt eẽ sub vna specie spãlissima:sed nõ per se:sed ſm accidens: ꝛ sic esse sortis ꝛ esse hominis nõ sunt diuersa esse substãtialia. De isto plus videbiĩ.8.huiꝰ:quãdo quereĩ vtrũ indiuiᵃ addunt aliquã formã substantialẽ supra formã specificã. ❡ Ad aliã difficultatẽ dicendũ.si ista suppositio esset vera:tunc albedo esset composita ꝛc̃. Dicendũ ꝙ spẽs generis vniuoci realiter est cõposita ex partibus essentialibus vt albedo est composita ex forma generis vt coloris ꝛ ex forma dr̃ntie vt albedis. ❡ Sꝫ dices ꝙ forma est simplex. verũ est forma generis que est gñaˡᵐ: ſꝫ forme alioꝝ generũ bene possunt esse cõposite realiter ex genere ꝛ differentia: ꝛ similiter forme specierum. ❡ Aliter põt dici:ꝙ forᵃ est simplex simplicitate opposita compositiõi ex pncipys transmutationis.s.materia ꝛ forma:sed bene põt esse composita ex partibus quiditatiuis.vt ex actu ꝛ potẽtia:qꝛ dicit Cõmentator. pmo de

Com.6. ꝛ.52. anĩa:ꝙ actus ꝛ potẽtia cõtingunt vnicuiqꝫ generi ꝛ non habet veritatẽ nisi de genere ꝛ differẽtia:qꝛ genus est in potẽtia.differentia vò in actu. vnde etiã dicit Aristo. 5ꝰ

T.cõ.6. physicoꝝ:ꝙ medius color:sicut rubedo realiter componitur ex extremis:ꝛ rubedo tñ est forma. ꝛ Cõmentator

Cõ.56. dicit.pmo physi. ꝙ extrema actu manẽt in medio . ğ nõ vult ꝙ forma omnino sit simplex. ❡ Nota difficultates cõtra istã positionẽ. Quia si alia esset forma que dat esse animal ꝛ hominẽ:tunc vnius rei nõ esset vnum esse:hoc est falsũ:quia si hoc nõ esset:tunc vna res esset plures:ꝛ sic res esset vna ꝛ nõ vna:que sunt cõtradictoria. consequentia pꝫ:quia forma dat esse.ergo plures forme dant plura esse. ❡ Itẽ si hoc esset:tunc forma hominis esset forma accidẽtalis:hoc est falsũ:quia homo est substantia.ergo forma hominis est forma sũbalis.ꝯña pꝫ:qꝛ forma illa est accidẽtalis que aduenit enti in actu per aliã formã vt accipiĩ a Cõmẽtatore.2ᵒ de anima : sed forma

Cõ.4. hominis aduenirẽt sic enti in actu per formã sensitiuã. ❡ Itẽ si hoc esset:tunc gñãtio hominis esset trãsmutatio accidentalis:hoc est falsũ: qꝛ generatio est trãsmutatio substantialis : qꝛ terminaĩ ad formã substantialẽ. consequentia pꝫ: qꝛ generatio illius forme que introducitur in subiecto in actu est accidẽtalis . vt accipiĩ ex 5ꝰ

T.c.7. ꝛ.8. physicoꝝ:sed si essent plures forme in homine:tũc generatio hominis esset ad formã.s.animã intellectiuã : que aduenit enti in actu per formã sensitiuam . Et ista ratio fere est eadẽ cũ priori: ꝛ declarata est. ❡ Itẽ si hoc eẽt: tunc generatio sortis non esset vna generatio:hoc est falsum:qꝛ sicut sor.est vnus:sic generatio eius est vna. consequentia patet:quia vna generatio est ad vnã formam tñ.modo in generatiõe sort.plures forme acquiruntur vt vegetatiua sensitiua ꝛ intellectiua. ❡ Itẽ si hoc eẽt: tunc ab vno ꝛ eodem agente naturali imediate procederent diuersi effectus:sed hoc est falsum : quia in hoc differt agens naturale ab agente ratiõali:quia agẽs ratiõale valet ad opposita: vt vnus medicus potest per eandẽ artem medicine pducere sanitatẽ ꝛ egritudinẽ: ſꝫ agẽs

T.c.10. naturale determinaĩ ad vnum tñ. vt pꝫ ex.9.huius.ꝯsequẽtia pꝫ : quia ab vno semie equi imediate generareĩ forma animalis ꝛ forma equi. ❡ Itẽ si hoc esset vel iste forme generarenĩ in eodẽ instanti vel in alio ꝛ alio successiue: ita ꝙ minus perfecta forma pus generaretur ꝙ̃ magis perfecta:ſꝫ neutro mõ.maior est vera ex sufficiẽti diuisione. minor pꝫ: ꝙ nõ possunt successiue generari sic ꝙ forma generis pmo generaretur : quia genus non

T.c.43 est nisi aliqua specierũ suarũ.7ᵒ huius. ꝛ 4ᵒ thopicoꝝ. ergo in generatiõe hominis: si pus generaretur animal ꝙ̃ homo:tunc esset aliqua species eadẽ cum animali:vt asinus bos vel aliud:ꝛ cuiusmodi anĩal esset hoc:ridiculũ esset dicere ꝙ esset aliud ab homine. Similiter non potest dici qḋ simul generarenĩ: quia quãdo alique forme simul generanĩ:tũc vna.s.nãliter posterior determinat sibi priorem . sicut homo ꝛ risibile simul generantur. ergo risibile determinat sibi hominem. Et similiter est de forma ignis:ꝛ caliditate in fumo:sed sic nõ est hic: qꝛ animal nõ determinat sibi vel se ad aliquam speciẽ: sed indifferẽs est ad omnes:qꝛ potestate habet omnes.actu vero nullam. ❡ Item si hoc esset:tunc vnũ animatum

esset plura animata:hoc est falsuz: quia cõtradicit. con/
sequentia p3:q2 in vno animato.s.homine essent plures
anime:z quelibet daret esse animatũ. ¶ Itẽ si hoc eẽt:
tunc ꝓpria differentia plante esset in animali:hoc est fal
sum:q2 tunc animal esset planta: q2 in quo est ꝓpria dif/
ferentia alic⁹ illud est illud: cuius est differẽtia. sed ꝯse/
quentia p3:q2 per Aristo. ꝓpria differẽtia in plantis est
vegetatiua z illa esset in aiali. ¶ Item Aristo. dicit in
de iuuentute z senectute.ꝙ impossibile est aial: ſm ꝙ
animal non viuere.z accipit viuere pro ve getari. Mo/
do hoc nõ esset nisi esset vna forma que daret esse vege/
tatiuũ z aial: q2 aliter animali inquãtuz animal nõ in/
esset de necessitate viuere. ¶ Item si hoc esset: tũc que/
libet aia nõ esset actus ꝑmus corporis:qd est falsum: ꝑ
T.cõ.7. diffinitionẽ anime datam ab Aristo.2° de anima: anima
est actus corporis zc̃.ꝯsequẽtia p3:quia anima hominis
presupponeret animã animalis que ꝑus perficeret ma/
teriam:z illa ꝑsupponeret formaz corporis.ergo aliqua
anima esset que nõ esset actus ꝑmus corporis. ¶ Itẽ. si
ne argumẽto queraẽ. si essent plures z diuerse forme in
homie: vel differunt genere vel spẽ vel numero.ꝟ opor
teret te dicere:sed nõ est dcm̃ hucusq3. ¶ Itẽ omnis for
ma que extendit extensione corporis z materie est for/
ma corporis ſm ꝙ corpus est in genere substãtie.ista est
manifesta:sed omnis forma in materia z que ꝑficit ma
teriam extendit extensione materie dimensiue. vt vult
Capi.ꝑ° Cõmentator in de substãtia orbis. ¶ Item si hoc esset:
tunc graue inanimatuz vel leue esset diuisibile in duas
partes:quarum vna esset mouẽs z alia mota: z per con/
sequẽs moueret se conuertẽdo se super se: qd est contra
T.c.30. Aristo.8.physico.z.4.celi:z per ꝯ[rium]: q2 l3 aial diuidaẽ
T.c.24 in partẽ per se motã:z per se mouentẽ: nõ tamẽ graue in
actuz sic diuidiẽ:ꝯñtia p3:q2 si plures forme essent in la/
pide:per quarũ vnã esset corpus in genere substantie:et
per aliã lapis.tunc diuideret in istas partes.s.in ꝑ se mo
tum:qd est corpus in actu:z in partez per se mouentẽ: si/
cut in partẽ actuatã per formã lapidis. ¶ Itez hoc etiã
probaẽ auctoritatib⁹ vel rationibus fundatis super au/
ctoritates Aristo. z Cõmentatoris: que videnẽ esse ꝯtra
istã positionẽ. ꝑma est. equiuocatões latent in vniuersa
T.ꝯ.31. libus:ita dicit.7.physico.z loquit Aristo. de vniuersali
bus que sunt genera:sed si forma generis esset distincta
realiter a forma spẽi: z eẽt vna: tũc in genere nõ laterẽt
equiuocatões. ¶ Itẽ si hoc esset:comparatio esset in ge
Tex.ꝯ. nere:sed hoc est falsum. vt p3 per Aristo.7.physico.quia
eiusdez. comparatio tñ fit in spẽ athoma.cõsequẽtia p3: q2 post/
quã in genere esset vna forma: tunc ita bene fieret cõpa
ratio in genere:sicut in spẽ. ¶ Itẽ genus nõ est aliquod
tex.eod vniuocũ.7.physico.q2 hoc significat ratio generis: quia
nõ est aliqd vnũ:sed si esset forma vna in genere diuersa
realiter a forma spẽi:tũc esset aliqd vnũ. ¶ Itẽ in ea ge
eod tex. nera latent multa.7.physicoꝝ:sed si genus haberet vnã
formã:tũc nõ laterent multa in eo. ¶ Et confirmaẽ per
Cõmẽtatorẽ ibidẽ.qui exponẽs dictũ Arist.dicit: ꝙ dif/
finitiones quorũdam faciunt opinari ꝙ natura eorũ sit
vna.vñ extimanẽ esse vniuoca:tamẽ nõ sunt vna. Mo/
do certũ est:ꝙ loquit de generibus z nõ de speciebus:q2
diffinitiões specierũ nõ faciunt opinari spẽm vnã natu/
raz esse:cũ sit manifestũ ꝙ spẽs est vna natura.similiter
nõ loquiẽ de diffinitionib⁹ equiuocoꝝ:q2 manifestũ est
ꝙ importent diuersas naturas. Modo si in genere vna
esset forma:tunc ꝟ nõ esset verũ. ¶ Itẽ hoc probaẽ au/
Com.4 ctoritatibus Cõmentatoris.ꝑma est.2.de anima: q2 Cõ/
mentator ponit differentiã inter formã substantialez z
accidentalẽ: quia subiectuz forme substantialis est ens
in potentia:sed subiectũ forme accidẽtalis est ens actu.
Modo si plures essent forme in re vt in homine:tũc sub
iectũ forme specialissime esset cõpositũ ex materia z for
ma:z per cõsequens esset in actu per illã formã. ¶ Itez
Capi.ꝑ° Cõmentator dicit in de substãtia orbis. Impossibile est
vnũ subiectũ habere nisi vnam formã: sed si in homine
essent plures forme substãtiales: tũc vnũ subiectũ habe
Cõ.22. ret plures formas subales. ¶ Itẽ dicit Cõmentator. 4.
celi: ꝙ lapis componit ex materia ꝑma z grauitate pri/
ma:z ecõtra est de aialibus. Et sic vult ꝙ in lapide nõ
sit nisi vna forma substãtialis. ¶ Itẽ hoc arguit tribus
rationibus Alberti: quas facit in cõmento suo super de
ania.s.in erroribus:z cõtra istam positionẽ.ꝑma est si di
uerse sunt forme in vna spẽ. Tunc queriẽ quid est vniẽs
illas formas cum sint actus:z actus est distinguere: z ẽt
ania nõ esset actus corporis:sed anie: sed hoc est falsum:
q2 anie sunt actus corporis: z etiam non est dare vniens
T.cõ.7 istas anias. vt p3.2.de anima. ¶ Itẽ si hoc esset:tũc sen/
sitiuũ nõ includeret vegetatiuũ: nec intellectiuũ sensiti
uum z vegetatiuũ:s3 hoc est falsuz:q2 vegetatiuuz inclu
T.c.30. diẽ in sensitiuo vt trigonũ in tetragono.2.de ania: cõse/
z.31. quẽtia p3:q2 separatoꝝ ſm subam vnũ nõ includitur in
alio ſm intellcm̃. ¶ Itẽ si plures essent forme in homi/
ne:tunc alie forme ꝑcedẽtes rõ[le⁹] essent dispões ad for
maz rõnalẽ:s3 hoc est falsuz:z ꝟ ꝓbaẽ dupl̃r.ꝑmo: q2 vel
eẽnt vltimata dispõ:vel media.scil3 vegetatiuuz z sensi
tiuũ ad formã rõnalẽ:nõ põt dici ꝙ sint vltimata dispo/
sitio:q2 sic in quocũq3 eẽt vegetatiuũ eẽt rõnale:q2 vlti/
mata dispõ alic⁹ forme non est sine forma illa: s3 hoc est
falsuz:q2 vegetatiuũ repiẽ sine rõnali. ¶ Itẽ nõ possunt
eẽ dispões medie:q2 tunc eẽt alia media dispõ: ꝑ quaz
sensitiuo ꝯiungiẽ:z appropriareẽ rõnale:qd relinquiẽ ꝓ
T.ꝯ.31. incõuenienti.2° de anima. ¶ Itẽ hoc ꝓbaẽ 2°. ꝙ nõ sint
z.32. dispões:q2 oẽs dispositiões sunt de genere accidẽtis:s3
anime vegetatiua z sensitiua sunt de genere sube. ¶ Ad
ꝑmã difficultatẽ cũ dicit. vnius rei vnũ est eẽ. veruz est
simplicis:tñ cõposite rei possunt esse plura eẽ. Tu dicis:
ꝙ tunc vna res esset plures res.non sequiẽ:quia illa res
nõ est quodlibet illoꝝ eẽ in recto:s3 in obliquo: q2 est ex
his. Alr̃ põt dici cũ diciẽ:ꝙ vnius rei zc̃. verũ est vnum
eẽ finale z vltimũ eẽ: s3 põt hẽre illa plura z media esse
inter mãm ꝑmã z finalẽ formã que est ꝑfecta forma. vñ
oẽs medie forme vt sube corporis zc̃. dant eẽ dispositi/
uum z disponunt mãm ꝑmã ad formam finalẽ: q2 mate
ria ꝑma est debilis entitatis z indisposita ꝑ se ꝙ nõ pos/
set recipe vltimã z finalẽ formaz nisi mediantibus illis
formis precedẽtibus:q2 materia ꝑma.primo recipit for
mas vles:z post mediãtib⁹ illis recipit minus vniuersa
Cõ.17. les vsq3 ad indiuiduales. vt Cõmentator.ꝑmo metaph.
de erroribus. ¶ Ad aliã difficultatẽ. si ꝟ eẽt:tũc forma
hominis ſm ꝙ homo zc̃.Cõcediẽ:si esset in actu per for/
mam ꝑfectaz z finalẽ:que nõ est in potẽtia ad vlteriorẽ
ꝑfectionẽ z complemẽtuz: s3 est in actu per formam me
diaz que nõ põt esse in homine sine finali z specifica for
ma:z que est in potẽtia ad vlteriorẽ perfectionẽ: tũc nõ
op3 ꝙ sit forma accidẽtalis: q2 accidẽtalis forma tñ est
que aduenit enti per formã finalẽ in actu:z vltimã que
nõ est in potentia ad vlteriorẽ perfectionẽ. modo sic nõ
est hic: q2 forma hominis nõ aduenit enti in actu per fi/
nalẽ formaz:sed per formã mediam:que est in potentia
ad vlteriorẽ perfectionẽ. ¶ Contra hoc arguunt aliqui.
si materia ꝑma haberet formã quãcũq3 diminutã: tunc
oẽs alie forme essent accidentales. vt videẽ velle Com/
mentator in de substãtia orbis. Dõm ꝙ si materia ꝑma
haberet formam de essentia eius:per quã esset materia

R. ratiões Alberti sup ꝑ° de ania. tracta. 2. capi°.2.

prima quātūcūqꝫ diminutā: tūc omnes alie forme quas recepisset essent accidentales: qꝛ reciperet per illam formam pͥncipalr ꝛ pͥmo alias formas: sed materia pͥma nō recipit per istas generales pͥmo ꝛ pͥncipalr formaꝫ specificaꝫ: sed tm̄ dispositiue: sed ipsa per se est subm istꝰ forme: lꝫ disponat per alias. vn̄ nō est simile. Aliter dicitur negādo ꝯñtiam. Ad ꝓbationē. illud qđ aduenit enti in actu ꝛc. conceditᷣ fm̄ ꝙ est in actu: sed si aduenit enti in actu per parteꝫ eius que est in potētia: nō opꝫ. modo sic est in ꝓposito: qꝛ forma specifica aduenit enti in actu nō fm̄ ꝙ in actu: sed fm̄ ꝙ in potentia: qꝛ illud ens recepit formā finalē per materiā: que est in potētia. vn̄ subiectū forme specifice est materia pͥma non ꝑ formas medias: qꝛ nō recipit formaꝫ illam pͥmo ꝛ pͥncipaliter: ꝛ per illas formas medias. quare ratio nō concludit. ❡ Ad aliam difficultatē. si ħ esset: tūc generatio for. nō esset essentialis: negaᷣ ꝯñtia. ❡ Ad ꝓbationeꝫ: quia generatio est ad formā in subiecto in actu ꝛc. Cōceditᷣ. si est generatio in subiecto in actu per formā finalē ꝛ vltimā: tunc est accidētalis trāsmutatio: sed si est generatio forme ꝑ formas medias inter pͥmā mām ꝛ finalē formā: nō opꝫ ꝙ sit accidētalis: qꝛ illud subm nō est in actu perfecto: quia expectat vltimū complementū: qꝛ iste forme medie. s. gnāles ꝛ vl'es sunt potentiales ꝛ diminute. vnde etiaꝫ ordinantur ad illā formā specificā: sub qua illud subm stans erit perfecte actuatū: sicut pͥus tractatū est. ❡ Ad aliaꝫ: Itē si hoc esset: tunc generatio for. ꝛc. Conceditᷣ ꝙ nō est vna generatio vnitate indiuisibilitatis: ſꝫ bene est vna vnitate ordinis: quia oēs pͥcedentes generatōēs ordinātur ad generationē specifice ꝛ finalis forme: ꝛ sic nō concludit gn̄ sit vna generatio. Aliter pōt dici ꝙ in vno indiuiduo nō est nisi vna forma finalis ꝛ vltima: ꝛ respcū illius est generatio tm̄ pͥncipalis: sed generatiōēs aliarū sunt quedā dispositiōēs: qꝛ preparant mām ad recipiendum formā finalē ꝛ vltimam. ❡ Ad aliā difficultatē. si forma generis ꝛc. Dōm ꝙ diuersa esse pōt itelligi dupliciter sic ad presens spectat. vno mō ꝙ diuersa sint ꝯtraria: ꝛ illa nō ꝓcedunt per se ꝛ imediate ab vno ꝛ eodem agente. Alio mō possunt intelligi diuersa ꝑ diuersis naturis: que nō sunt contraria: sed sunt simul in eodeꝫ subiecto: vt vnū ordinaᷣ ad aliud: ꝛ sic ab vno ꝛ eodē agente possunt ꝓcedere diuersa: vt forma generalis ꝛ finalis habēt se: quia forma generalis disponitᷣ ꝛ ordinatur ad finalē formā. Aliter pōt dici ꝙ ab vno ꝛ eodeꝫ subiecto: qđ tn̄ diuersas hꝫ virtutes: possunt procedere diuersa: qꝛ lꝫ generās hominē ꝛ animal sit vnū subiecto: tamē per aliā virtutē educit esse animal: ꝛ per aliā virtutē eē hominē. Tu dicis ꝙ in semine qđ generat hominē est vna virtus. Cōceditᷣ subiecto: sed tn̄ semē hominis hꝫ distinctas virtutes essentialr: per quarū vnaꝫ generaᷣ eē hominē: ꝛ per aliā esse animal. vn̄ semē abscisum a generāte agit in sanguinē mēstruū per v'tutē quā accipit a generante hominem ꝛ principaliter a corde: qꝛ cor est omnia membra virtute. Modo illud semē generat in mēstruo sanguine vegetatiuū ꝛ sensitiuū ꝛc. nō per vnā virtuteꝫ: sed per aliā ꝛ aliam. vn̄ lꝫ semē sit vnū subiecto: tn̄ habꝫ diuersas virtutes distinctas essentialiter: per quas agit diuersas formas. vn̄ quādo semen decidiᷣ a generante aliquo: quot formas hꝫ gnāns distictas eētialr: tot dat semini ad generādū cōsimiles virtutes: istas aūt v'tutes accipit pͥncipalr a corde. vt dcm̄ est. verū aūt semē abscisum a gnānte ingrediaᷣ subam generati dubiū est. Aliqui medici dīt. vt Galenus ꝙ sic: sed hoc nō est veruꝫ: quia semē tm̄ agit ꝛ nō ingreditur substantiā. dicit eniꝫ phs: ꝙ se habet: sicut manus figuli. ❡ Ad aliam. si hoc esset vel generanᷣ eodē instanti ꝛc. Dōm ꝙ videᷣ Arist. dr̄e. xi. de anialibus. Qꝛ embrio pͥus viuit vita plāte: deinde vita aialis. vltimo vita hominis. nō obstante ħ dicto Aristo. ꝙ oēs forme introducunᷣ in eodē istāti tpis: ꝛ hoc quo ad subam: tn̄ pͥus tempore apparent opera vegetatiue ꝙ̄ sensitiue vel intellectiue: hoc est ꝓpter impfectioneꝫ: qꝛ vegetatiua imperfectior est alijs formis: ꝛ paucas requirit perfectiones ad operādū. ꝙ̄ illis adhuc nō operantibus vegetatiua pōt operari. similiter sensitiue opa pͥus apparēt ꝙ̄ itellectiue: qꝛ imperfectior est: intellectiua in quibusdā tn̄ nūqꝫ perfecte operaᷣ ꝓpter malā dispositionē corporis: sicut in illis qui sunt nāliter stulti. Et hoc voluit Aristo. significare ꝙ embrio pͥus viuit ꝛc. quo ad apparentiā opationū. ❡ Ad ꝓbōnē quando diciᷣ. quando alique forme simul ꝛc. Ista est falsa: qꝛ in generatione hominis indiuidui forma hominis ꝛ pͥncipiū indiuiduās simul generanᷣ: tn̄ forma hominis nō determinat sibi pͥncipiū indiuiduans: qꝛ indifferēter se hꝫ ad oia indiuidua. Similiter cū mouēs mouet forma fluxus ꝛ forma que fluit simul gnāntur: ꝛ tamen forma que fluit non determinat sibi fluxū: qꝛ circūscripto fluxu nō corrumpiᷣ forma. Similr intēsio caloris ꝛ lumē simul gnāntur in medio: ꝛ tn̄ lumē non determinat sibi calorē. vn̄ ista ꝓpositio tn̄ habꝫ veritatē in illis vbi pͥor ꝑfectior est posteriore: sed vbi pͥor impfectior est illa: potest eē in potētia ad oppositas formas. Modo sic est ꝙ forma generis est impfectior forma spēi ꝛ finali. ergo lꝫ in eodē istāti gnāntur iste forme: tamē forma vegetatiua ꝛ anialis nō determināt sibi formaꝫ hominis. ❡ Ad aliā difficultatē cū diciᷣ. si hoc esset: tunc ꝓpria differentia plante ꝛc. Dōm ꝙ nō est verū: ꝛ si dicaᷣ ꝙ animatuꝫ diuiditᷣ per vegetatiuū ꝛc. Dōm ꝙ nō est verū: ſꝫ animatuꝫ diuiditᷣ per sensitiuū ꝛ insensitiuū: q̄ est ꝓpria differentia plante. Et si diciᷣ ꝙ Aristo. dicit. inest aūt plātis hoc. s. vegetatiuum. auctoritas pōt haberi ꝓ auctoritate ꝙ ista nō sit ꝓpria dr̄ia plāte vegetatiū: qꝛ dicit Aristo. ꝙ alteris aniatis a plantis inest hoc. s. vegetatiuū ꝛ sensitiuū: ꝛ sic vult ꝙ vegetatiuū etiaꝫ insit alijs aniatis: qđ nō esset. si esset ꝓpria differētia plante. vn̄ quādo Arist. dicit: ꝙ vegetatiuū solū inest plantis. ibi soluꝫ excludit duo genera animarū. s. intellectiuū ꝛ sensitiuū. vn̄ sicut pꝫ. 2º. de aīa: ꝙ Aristo. ponit tres anias vel quattuor: ꝛ de illis aniabus plante tn̄ hn̄t vegetatiuā aniam: nō est ꝓpria differentia plante. ❡ Et forte queris que est ꝓpa differētia plante. Dōꝫ ꝙ est aliqua differētia que circūloquiᷣ per insensitiuū: que nō est nominata: qꝛ immanifesta est nobis: sicut ꝛ diuerse differētie spāles sunt plantaruꝫ vt quercus ꝛ oliue: quas ignorauimus. vn̄ vegetatiua est cōmunis ania nō solū plantis: sed etiaꝫ alijs animatis. ❡ Ad aliā difficultatē: quādo diciᷣ ꝙ Aristo. dicit in de iuuentute ꝛ senectute ꝛc. ꝙ impossibile est animal ꝛc. Dōm ꝙ animal fm̄ ꝙ animal viuat pōt itelligi dupliciter. Uno mō ꝙ anial sit pͥmū subm vite. sic nō intelligit Arist. qꝛ si hoc esset verū: tūc qcqd viueret: viueret ꝑ aial: qꝛ hoc dicit fm̄ ꝙ. s. ꝙ omnibus insit per nām eius. vt pꝫ. pͥmo posterio. Alio modo pōt intelligi ꝙ animal fm̄ ꝙ anial viuit. i. de necessitate: ita ꝙ includat necessario pͥncipiū per qđ viuit animal: ꝛ sic est verū. vn̄ lꝫ vegetatiua anima sit alia a sensitiua: tamē ex necessitate inducitur in animali. vn̄ quādo diciᷣ ꝙ animal fm̄ ꝙ animal viuit. fm̄ ꝙ. non dicit pͥmeitatē subiecti: ꝙ aial sit pͥncipiū subiectiuū vite: sed dicit necessariā inclusionem vite in animali: ꝛ hoc pꝫ per Aristo. ibidē. vn̄ addit ꝙ fm̄ eandē partē corporis est viuens ꝛ animal: quia secundum quodcūqꝫ est animal: sed hoc etiā viuit: qꝛ pͥnci

T.c. 27

pium vite non separaꝛ a pncipio animalis: ⁊ hoc saltem subiecto. ¶ Ad aliã difficultatẽ. si plures essent forme in homine ⁊c. ꝯñtia negaꝛ: qꝛ quãuis plures sint anime: tamẽ est vnum animatũ simpliciter: quia animatũ non solũ dicit aniam: sed etiã subm ⁊ corpus: cũ sit concretũ ⁊ aia abstractuꝫ. ergo ad hoc ꝙ sint plura aniata: oꝫ esse plura corpora ⁊ mãs: sed in vno indiuiduo non est nisi vnum corpus ⁊ vna materia: quare ratio nõ concludit. Aliter dicit ꝙ vnũ animatũ non est plura aniata: sed ex pluribus aiatis. vñ multũ differt dicere aliquid esse: ex hoc in obliquo: ⁊ eẽ hoc in recto. ¶ Cõtra hoc arguiꝛ: ꝙ nõ solũ vnũ animatũ est ex pluribus animatis: sed etiaꝫ vnũ animatũ est plura animata: qꝛ soꝛ. est vegetatiuum sensitiuũ ⁊ intellectiuum. ẽgͦ si plures sunt forme in sorte: tũc est verũ dicere in recto ꝙ soꝛ. est plura aniata. Dõm ꝙ cũ diciꝛ: soꝛ. est vegetatiuũ: ꝙ vegetatiuuꝫ accipiꝛ du-pliciter. vno mõ ꝓ tota quiditate sortis cõposita ex materia ⁊ forma specifica hominis: ⁊ omnibus ꝑcedentibꝰ quiditatibus illã formã: tñ sub ratione cõmuni. sic cũ diciꝛ. soꝛ. est sensitiuũ. vno mõ dicit quiditatẽ cõpositã ex forma specifica hominis ⁊ mã: ⁊ omnibus ꝑcedentibꝰ illã formã: sub rõne tñ cõmuni forme sensitiue. silr itellectiuũ. Et sic ꝑdicanꝛ i recto. Dõꝫ ꝙ soꝛ. est vegetatiũ vl sensitiuũ: tñ sub rõne cõmuni sub qua tota res speculaꝛ ⁊ signaꝛ. vñ dicit Linconiẽ. z. posterioꝝ: ꝙ significat vnũ qditatiuũ conceptũ hominis: tñ sub nomine cõmuni: sicut etiã qui tenẽt oppositã viam dñt ꝙ genꝰ sit ꝯpositũ ex mã ⁊ forma sub ratiõe cõmuni sumpta a mõ cẽndi cõi: ⁊ sic soꝛ. est vnũ animatuꝫ compositũ. Alio mõ accipiꝛ sensitiuũ vel vegetatiuuꝫ ꝓ forma gnãli ⁊ essentia potentiali: que est pars spẽi de qua dicit Porphyrius: ꝙ potestate hꝫ oẽs dñtias: actu võ nullã. vñ dicit Linco. pmo posterio. ꝙ intellectꝰ debilis nõ potẽs ascẽdere ad cognitionẽ veroꝝ generũ ⁊ spẽrũ sistit in accĩbꝰ quibusdam ꝯñtibus genera ⁊ spẽs: ⁊ sic sensitiuũ ⁊ vegetatiuũ nõ ꝑdicanꝛ in recto de soꝛ. sed in obliquo. vt dicẽdo. soꝛ. nõ est vegetatiuus: sed ex vegetatiuo: ⁊ homo nõ est animal: sꝫ ex aiali. vt dicit Porphyrius. ¶ Ad aliã difficultatẽ. si hoc esset: tũc nõ ois ania esset actꝰ pmus. Dõm ꝙ nõ ois ania est actus pmus respectu cuiuscũqꝫ actus: sꝫ tñ est pmus actus respectu opationis proprie: ⁊ hoc pꝫ

T.cõ.6 ⁊.7.

expresse ei qui speculaꝛ diligẽter dcm̃ Aristo. z. de ania: ꝙ anima est actuꝫ corporis. Et exemplificauit statim in scientia. vnde multi actus precedunt scientiam ⁊c. Modo sciẽtia est actus pmus respectu operationis vt considerãtiõis: sed tñ nõ est oĩno pmus: qꝛ alius actus precessit. vt pꝫ. sic etiã hoc mõ nõ est inconueniẽs: ꝙ anima sit actus pmus respectu secundoꝝ actuum vt operũ: nõ tñ opꝫ ꝙ oĩno sit actus pmus: qꝛ alia forma ⁊ actus põt precedere aniam: ⁊ sic dꝫ intelligi. ¶ Ad aliã difficultateꝫ. si plures essent forme: tũc queriꝛ vtꝝ sicut diuisa numero ⁊c. Dõm ꝙ nõ sunt diuersa nũero: nec genere: sed specie: nec spẽ spãlissima: vel spẽ vnius generis vniuoci: sed diuersa spẽ: sicut quando aliqua sunt in vna suba ⁊ differunt: illa sunt diuersa spẽ: vel etiã possunt eẽ diuersa specie ꝫm pmũ modũ diuersi: quã ponit Aristo. 5. hꝰ. ¶ Ad

T.ꝯ.15.

aliã difficultatẽ. omnis forma que extendiꝛ ⁊c: Cõceditur. si est pmo extensa alia forma corporis ꝫm ꝙ corpus est in genere sube: tñ nõ opꝫ si est extẽsa secũdario: ꝙ sit forma corporis. Sꝫ tu dicis. omnis forma in mã ⁊c. Dicendũ ꝙ omnis forma in mã est extẽsa: tamẽ diuersimode. nã quedã est extensa pmo mõ vt forma corporis: que dicit gꝰ in predicamẽto sube: sed alie forme sunt extense secũdario: qꝛ nõ opꝫ ꝙ forma aialis ⁊ hominis sit forma orꝑꝭ. ¶ Notandũ qd hic latet vnũ ꝙ bene est equalis difficultatis cum pncipalr intento: ⁊ est. vtruꝫ forma corporis: vt est gꝰ in pñto substãtie ꝑcedat dimẽsiones: ⁊ vtrũ illa forma sit generabilis ⁊ corruptibilis in generatione ⁊ corruptiõe aliarũ formarũ posterioꝝ: sed de hͦ nõ est ad pñs intentio: tñ quãtũ sufficit ad presens posꝫ dici: ꝙ nulla forma pus tẽpore precedit dimensiones in mã: ita ꝙ sit pus tẽpore in mã sine omni dimẽsione: qꝛ sic cõpositum esset indiuisibile: cũ nihil diuidaꝛ nisi per dimensionẽ: sꝫ ꝙ forma corporis nã ꝑcedat dimẽsiones nõ negat Aristo. imo Cõmẽtatoꝛ hoc ꝓbat: qꝛ dicit. z. de

Com.4

ania: ꝙ subm accñtis est in actu: per hoc illud subꝫ distinguiꝛ a subo forme subalis: sꝫ dimensiõẽs siue interminate siue terminate sunt accñtia: qꝛ subm earũ est in actu: qd ꝑcedit natura dimensiõẽs: sed ꝙ nulla forma in materia ꝑcedat dimẽsiõẽs tẽpore ꝓbauit in de suba orbis. Et arguit ꝯ Auicẽ. qꝛ sic magnitudo fieret ex nõ magnitudine: qd est falsuꝫ. Modo tũc est dubiũ ꝯtra hoc: qꝛ si forma ꝑcedit dimensiones nã: tũc vel est corruptibilis vel incorruptibilis. si icorruptibilis hoc est ꝯ Cõmenta-

Com.5.

toꝛẽ. pmo celi. qui vult ꝙ omne cõpoꝰ ex mã ⁊ forma sit corruptibile. si est corruptibilis: tũc dimẽsiones etiã interminate sunt corruptibiles: qd est ꝯ Cõmẽtatoꝛẽ. pmo

Cõ.63. Capi.pͦ.

physicoꝝ: ⁊ in de suba orbis qui ponit eas eternas. ẽgͦ propter istã rõneꝫ aliqui dicunt ꝙ dimensiones precedant oẽm formaꝫ in mã: ⁊ qñ diciꝛ ꝙ accñs hꝫ ꝓ subto ens in actu dñt hoc esse verũ de accĩbꝰ ꝑfectis ⁊ terminatis: sꝫ g dñt ꝙ forma ꝑcedat nã saltẽ: aliqui ponũt formã in corruptibilẽ esse: ꝓpter hoc ꝙ dicit Cõmentatoꝛ: ꝙ dimensiones sũt eterne cũ mã pma. Et qñ diciꝛ. ꝯpositũ ex mã ⁊ forma est corruptibile: dñt ꝙ veruꝫ est de cõposito ex forma hñte ꝯriũ. Modo forma corporeitatis nõ hꝫ contrariũ vt dñt. Qui aũt ponunt istaꝫ formã corporeitatis ꝑcedere dimẽsiones ⁊ esse corruptĩbĩlẽ de necessitate hñt ponere dimẽsiones interminatas esse corruptibiles: qꝛ corrupto subo de necessitate corrũpiꝛ accñs. ¶ Notandũ vlteriꝰ hic ꝙ aliqui coacti fuerũt ponere pluralitatẽ formarũ ꝓpter difficultates ꝯtingentes: qꝛ viderunt ꝙ post mortẽ alicuiꝰ cicatrix remanet eadẽ: sed pma materia nõ sufficit vt sit subm illoꝝ accidẽtiũ. Ergo dicũt ad hoc saluãduꝫ ꝙ forma corporeitatis non corrũpiꝛ semꝑ corrupta forma aialis: qꝛ si corrũpereꝛ forma corporeitatis vel alia forma in mã. vt cõnãlis que est subm cicatricis ⁊ alioꝝ accidẽtiũ que remanent post mortẽ: tunc etiã illa accñtia corrũpereñꝛ. Sed alij dicunt qui tenẽt

Opi. beati Tho. in lib. de pluralitate formaruꝫ.

vnitatẽ formarũ ꝙ omnis forma corrumpiꝛ subalis. vñ cicatrix ⁊ consimilia accñtia dñt nõ eadẽ remanere numero que pus fuerũt: sed tñ spẽ. ẽgͦ etiã nõ manet forma corporeitatis eadẽ numero. Alij dicunt ꝙ ibi remanẽt aliqua accñtia in nũero post morteꝫ: sicut cicatrix: ⁊ per ꝯñs eadeꝫ forma subalis in mã que est subm illoꝝ accidẽtiũ siue hec sit forma corporeitatis vel alia forma inferioꝛ: ⁊ quãuis ista cicatrix nõ cognoscaꝛ per sensum: ⁊ iudiceꝛ esse eadẽ: tñ per intellcm̃ cognosciꝛ vel per aliã ṽtutẽ interiorẽ que ponat differentiã vel cõuenientiaꝫ inter formas subales. vñ sensus decipiꝛ circa subam: qꝛ nõ indicat nisi accñs ⁊ cognoscit: qꝛ nõ ꝓfũdat se vsqꝫ ad subam: vt vult Aristo. z. de ania. vñ qs fecit cicatricem:

T.c.63. ⁊.65.

que est a vulnere: cũ cadauer nõ sit vulneratũ. vñ nõ est dare aliqꝫ causaꝫ ꝑ se: sꝫ si aliqs fingit ꝙ fit a cã ꝑ accñs nõ valet: ꝙ omne accñs ꝑ se ⁊ terminatũ hꝫ cãm ꝑ se: cũ oẽ ꝑ accñs reducaꝛ ad ꝑ se. Et forte dicis ꝙ gnãns ipm cadauer gnãt cicatriceꝫ ⁊ alia accñtia que manent post mortẽ. Dõm ꝙ hoc nõ valet: qꝛ gnãns qd dat formã hñ dat accñtia per se ⁊ ꝓpria: sed nõ dat accidẽtia casualia ⁊ cõmunia vt est cicatrix. vñ etiã quis ferrauit equum

certe hoc nõ est aliqđ agens qđ inducat ferrationẽ post mortẽ: ⁊ faciat nouos clauos ⁊ ferrũ de nouo ⁊ foramina: qđ nõ videt̃: qꝛ ita breuiter nõ posset facere omnia ista. ❡ Ad aliã difficultatẽ que est de graui: qꝛ si hoc eẽt: tũc graue diuideret̃ in partẽ per se mouentẽ ⁊ per se motaȝ: ⁊ sic moueret se per se. ꝯñtia negat̃: qꝛ ad hoc ꝙ aliquod subm̃ diuidat̃ in partẽ per se mo^{tiuum} ⁊ per se motã: opȝ ꝙ pars mobilis ꝑ se hẽat ṽtutẽ inclinãtẽ nãliter ad oppo^{m} vbi illi ad qđ mouet ꝑ se mouens: vel ꝙ sit subm̃ ĩme^{tum} alicui^{9} vbi oppositi illi ad qđ mouet̃: sicut anial mouet̃ sursuȝ vel a latere per aĩam. Modo mobile hȝ virtutẽ nãlẽ. s. grauitatẽ: per quã tendit deorsuȝ: ⁊ sol qñ mouet̃ ad vbi oriẽtale est subm̃ vbi oppositi: qꝛ est in occidẽte: ⁊ illã virtutẽ hȝ ꝓter mouẽs per se. vñ nõ sufficit ad hoc ꝙ mobile diuidat̃ in partẽ mouentẽ: ꝙ sit ꝯpositũ ex diuersis formis ab^{te}. vñ lȝ graue vel leue inaĩatũ sit cõpositũ ex forma grauitatꝭ ⁊ forma corporeitatꝭ: tñ ꝓter formã grauitatis vel leuitatis nõ hȝ virtutẽ inclinantẽ ad oppositũ vbi illi: ad qđ mouẽs intendit mouere: ⁊ nõ est subm̃ ĩmediatũ vbi oppositi: ad qđ moue t̃: qꝛ si lapis in opposito vbi est: ibi ꝑ violentiaȝ est. ❡ Ad auctoritates dõm. Ad ꝑmã. equiuocatiões ⁊c. Dõm ꝙ si bñ consideret̃: videt̃ ꝙ ista auctoritas magis sit ꝓ parte: quia equiuocationes latent in generibus est ideo qꝛ hñt vnã formã generalẽ in omnib^{9} spẽb^{9}: que spẽs sunt diuerse. Potest aliquis credere: nisi sit bene istructus: ꝙ genus: ex quo importat vnã formã: ꝙ sic oẽs eius spẽs important̃ per illã vnã nãm generis: qđ est falsuȝ. ❡ Et tu dices forte ꝙ ꝓpter hoc equiuocatiões magis deberent latere in specie spãlissima: qꝛ spẽs spãlissima est magis quid vnũ ꝙ̃ genus. ❡ Dõm ꝙ nõ valet: qꝛ indiuidua non tantam diuersitatẽ hñt: sicut spẽs: qꝛ indiuidua tñ dñt per differentias accidẽtales: qꝛ spẽs est tota subã indiuiduoꝝ. vt dicit logicus: ita ꝙ indiuidua tñ addunt accidentia: sed spẽs dñt per dñtias subales. quare non est simile. Uel aliter põt dici: ꝙ equiuocatiões latent in generib^{9} ꝓ tãto: qꝛ plura cõia sunt equiuoca ꝙ̃ propria. vñ si singularia sint equiuoca: tñ magis equiuocatões eoꝝ sũt manifeste per spãles impositiões ⁊ alia ꝑdi^{ta} accidentiũ: que magis determinãt particularia ꝙ̃ vlia. ❡ Ad aliam auctoritatẽ cũ dr̃. ꝙ in genere nõ est cõparatio. Dõm ꝙ in aliquo fieri ꝯparationẽ nõ solũ est ꝓpter hoc ꝙ vnã hȝ formã: sed requirit̃ ꝙ illud in quo dȝ esse cõparatio sm̃ magis ⁊ minus: nõ dȝ hr̃e dñas per se. vñ dicit sic: ꝙ nõ solũ opȝ cõparabilia nõ equiuoca esse: sȝ neqȝ hẽre differentiã: neqȝ gd: neqȝ in quo dñt: per gd intelligit Arist. ꝙ illud in quo sit ꝯparatio sm̃ rõnẽ nõ dȝ hr̃e dñas: per quas ꝯhat̃ ad diuersas spẽs: neqȝ in quo. i. quo ad subm̃ ꝓximũ: sicut apparet inspiciẽti litterã. modo lȝ gen^{9} habeat vnã formã in qua ꝯuenũt oẽs spẽs: tñ ꝯhit̃ ⁊ determinat̃ ꝑ diuersas spẽs ⁊ ꝑ diuersas formas cõstitutiuas diuersarũ spẽrũ. ❡ Uñ nõndũ ꝙ cũ aliqua comparant̃ sm̃ magis ⁊ minus. Tũc illud in quo vnũ excedit aliud nõ dȝ eẽ alteri^{9} nãe. vt si vnũ albũ est albius alio: tũc albius quod excedit est eiusdẽ nãe cum illo qđ excedit̃: sȝ sic nõ est in genere: qꝛ lȝ hõ sit perfectior asino: tñ illud in quo hõ excedit asinũ. vt intel^{9}: nõ est eiusdẽ nature cũ asino. vñ etiã ista auctoritas plus valet ꝓ ista parte: cuȝ vna rõ fundet̃ sup istã auctoritatẽ ꝓ ista cõclusione. vt ꝓus visuȝ est. ❡ Ad aliã auctoritateȝ. iuxta genera latẽt multa. hoc exponũt expositores: ꝙ est ideo: qꝛ genus nõ est vnũ. Uñ dõm aliter ꝙ genus hȝ vnã formã: ⁊ est vnũ per se in oĩbus spẽbus: ⁊ ꝓpter hoc: qꝛ spẽs dñt per se ⁊ essentialiter: putat̃ ꝙ genus dicat ⁊ importet illas diuersas species: qđ nõ est verũ. vñ illa littera sm̃ expositõeȝ Cõmentatoris. in nullo videt̃ esse ꝯtra istã partẽ: qꝛ sm̃ Cõmẽtatorẽ Aristo. vult ondere quãdã diuersitatẽ inter diffinitiões: Qꝛ quedã sunt diffõnes quibus nõ solũ apparet: ꝙ illa de quibus dñr sunt diuersa: sȝ etiã declaratur: ꝙ g^{9} illaꝝ reruȝ siĩr est diuersuȝ: ⁊ hoc est cõe oĩbus equiuocis. vbi grã. ꝙ diffões eoꝝ de quib^{9} dicit̃ hoc nomẽ canis sunt diuerse: vt ꝙ illa sunt diuersa in genere: sȝ diffões quotidã faciũt opinari ꝙ nã diffinitoꝝ est eadem. vnde extimant̃ esse vniuoca ⁊ non sunt: sicut dicit Cõmentator. vbi grã. diffõ anialis que cõpetit homini ⁊ asino facit extimari ꝙ natura istoꝝ sit eadeȝ: ꝓpter hoc ꝙ ꝯueniunt in diffõne generis: qꝛ vtrũqȝ est subã aniata sensibilia: sed hoc est falsuȝ. vñ cũ Aristo. dicit: ⁊ ratio signat hoc ꝙ g^{9} nõ est aliquid vnũ: sȝ iuxta hoc latẽt multa. sic exponẽdũ est sm̃ Cõmentatorẽ: ꝙ rõ. i. aliqua diffinitio signat. i. declarat: ꝙ gen^{9} diffinitarũ rerũ: quaruȝ est diffõ nõ est aliquid vnũ: sed multa. q. d. ꝙ quedã diffinitiones declarãt ꝙ genus differentiũ rerũ est diuersuȝ: ⁊ hoc est cõmune equiuocis. Sed iuxta hoc. i. aliqđ gen^{9} diffi^{nitum} latẽt multa. q. d. diffinitiones quãdã rerũ faciũt extimari ꝙ natura eoꝝ est eadẽ. Ex qua expõne manifestuȝ est ꝙ Aristo. nõ intendit negare vnã formã generis ⁊ distinctã a forma specierum: imo magis affirmare. In tñ ꝙ ꝓpter vnitatẽ istius forme extimat̃ ꝙ natura specierũ sit eadẽ. Et ista extimatio nõ cõtingit ꝓpter aliam causaȝ nisi ꝓpter vnitatem aliquã ipsius generis: ita ꝙ ipm̃ genus est vnũ ad oẽs species: ⁊ per ꝯñs hȝ vnã nãm ⁊ formã generalem in oĩbus spẽbus. ❡ Alia est auctoritas Aristo. 7. huius. vbi dicit ꝙ in subã nõ est ordo: ⁊ loqtur de forma subali. ergo in vna re nõ sunt plures forme: qꝛ tũc eẽnt ordinate. Dõȝ est ad illã auctoritatẽ: ꝙ Aristo. loqt̃ de finali dñia ⁊ specifica. nã in illa nõ est ordo: qꝛ ordo dicit ꝑus ⁊ posteri^{9}: ⁊ in dñia specifica nõ est ꝑus: neqȝ posteri^{9}: cũ nõ sit nisi vna forma: sȝ de alijs formis nõ loquit̃: qꝛ ibi bñ est ordo. aliogn ipse ꝯdiceret sibiipsi in. 2. h^{9}. vbi dicit supra. ꝙ in diffõne est ordo: qꝛ vna pars est ꝑor alia posterior: cũ vna sit po^{a}: sicut gen^{9}: ⁊ alia actus: sicut dñtia. vñ genus est forma potẽtialis: ⁊ po^{a} est ꝑor actu in diffõne: qꝛ genus ꝑordinat̃ dñie. vt ẽt pȝ. 7. hui^{9}. ❡ Aliter põt dici: ꝙ in subã non est ordo ptiũ: ita ꝙ vna sit ꝑ se subsistẽs sine alia. vt seqt̃ ad opionẽ platonis de ydeis: ꝙ vna vt anial subsisteret diuisim sine rõnali vel alia dñtia specifica: hoc negat Aristo. qꝛ forma anialis nũqȝ existit nisi in aliqua suarũ spẽrum: sed nõ negat qn possit esse ordo in substãtijs ⁊ ptib^{9} diffõnis. quarũ vna est in po^{a} ad aliã ꝑ quã ꝑficit̃: qꝛ sic neciũ est ꝙ in mã sit vna forma: que ꝑficit̃ per aliã: que non põt existere sine ea. ❡ Ad auctoritates Cõmentatoris. ad ꝑmam que est in 2°. de aĩa: ꝙ subm̃ forme subalis ⁊c. Cõmẽtator exponit seipȝ: ꝙ subm̃ forme subalis nõ dȝ esse in actu sm̃ ꝙ subm̃: sȝ nõ vult ꝙ nõ sit in actu ꝑ aliud: qꝛ nõ est in actu ꝑ nãȝ subti: sed bene põt esse in actu per aliud: per qđ nõ recipit formas subales. ꝑ^{9} et ꝑncipalr̃: sed dispositiue: qꝛ illud additũ nõ est de natura subi: sed sic est in forma accidentali ꝙ de natura subi est ꝙ sit in actu: ita ꝙ ꝑ actũ sit subm̃ forme accidentalis. vñ hoc vult Cõmẽtator. 2°. de aĩa. vt pȝ ĩspicienti ꝯ^{m}. Et etiaȝ hoc vult Aristo. 8. huius. Aliter põt dici: ꝙ Cõmentator itelligit: ꝙ subm̃ forme subalis non dȝ esse in actu cõpleto: ⁊ per formã finalẽ ⁊ vltimã: sȝ bene põt esse in actu per formã mediaȝ disponenteȝ: qꝛ mã ꝑma. ꝑmo hȝ formas vlẽs: ⁊ post minus vlẽs vsqȝ ad idiui^{le}. ❡ Ad aliã auctoritatẽ Cõmẽtatoris: ꝙ impoĩe est vnũ subm̃ hẽre nisi vnã formã. Di/

T. c. 31. 7° phy.

T. c. 43

T. c. 10.

T. c. 43

T. c. 6.

cendū q verū est q vnū subm nō habz nisi vnā formaz finalē ꝛ in actu perfecto: tñ pōt hr̄e plures formas: quarum quedā sunt dispositiue ꝛ ordinate in aliā vltimā: ꝛ sic est in proposito: qꝛ forma generis ordinat ꝛ disponit mām ad recipiendū formā specificaz. Aliter pōt dici: q Cōmentator logr̄ ex suppōne. si forma esset de essentia mãe: ita q ɔstitueret̃ in eē p illā formā: tūc nō posset habere nisi vnā: qꝛ tūc reciperet aliā per illā formā p°: ꝛ tūc oporteret si recipet aliā q corrumpet̃ for° mãe: ꝛ p ɔñs mã: que ɔstituit̃ in eē p ipsaz: qꝛ forma subalis nō inest p nām subti in actu: sz in po°: sz nō vult negare qn mã possit hr̄e plures formas subales. quaruz vna sit iperfecta ꝛ gnālis ꝛ disponēs ad magis pfectā: ꝛ hoc pz ex vbis ei° ibidē. ¶ Ad aliā auctoritatē de lapide: dōm q Cōmentator itelligit p mām pmā omne illud qđ pcedit formā lapidis: qꝛ formā generalē corporeitatis ꝛ alia pcedētia formā lapidis: qꝛ h̄ valet sibi ad ppo^m: qꝛ sicut mã pma de se nō hz virtutē aliq̄: per quā possit moueri ad oppositū vbi illi ad qđ mouet̃ per motus: sic totū pcedens in lapide formā lapidis non hz aliquā virtutē: per quā possit inclinari ꝛ moueri naturalr̄ ad vbi oppositū illi: ad qđ mouet̃ per grauitatē. Sed eē est de aniali qđ ɔponit̃ ex aīa ꝛ corpore: qꝛ anial pter mouēs hz virtutē iclinatiuā ad vbi oppositū illi ad qđ mouet aīa: qꝛ naturalr̄ inclinat̃ deorsum: ꝛ hoc voluit dicere Cōmentator. 4. celi: qđ vr̄ de itentiōe sua. quare nō diuersificat̃ ad ppo^m.

Ad rōnes Alberti. ¶ Ad pmā. si diuerse sunt forme in vna re: tūc querat̃ qd est vniēs. Dōm. si queris de vni^{te} efficiēte: tūc hoc est gnāns introducens istas formas in mã: ꝛ hoc disponēdo mām. Sed si loqmur de vniēte formali: tūc nō est vniēs aliqđ itrinsecū: sed sunt per se forme: ꝛ seipsis vniunt̃. vñ vnio non est aliud a formis. si sint per se forme. Silr̄ nō sequit̃ q anima sit actus anie: qꝛ anima nō recipit̃ in anima vt in subto: sed bene pcedēs anima disponit mām vt recipiat animaz sequentē: ꝛ sic est actus corporis. ¶ Ad aliā rōnem. si hoc esset: tūc sensitiuū nō icluderet vegetatiuuz. Dōm q nō sequit̃. Ad pbatōez: qꝛ separatoꝝ vnū nō icludit aliud. dōm q verū est si sunt separata sm subsistentiā: vt lapis ꝛ asinus: sed si sunt separata sm quiditatē: ꝛ sunt partes essentiales eiusdē cōpositi: ꝛ vnum disponit necessario ꝛ ordinat̃ ad aliud: tūc posterius nō potest separari a priori. Tu dicis. vegetatiuuz ꝛ sensitiuū sunt separata. Dōm q sm subsistentiā nō sunt separata: qꝛ sensitiuuz in aiali nō pōt eē sine vegetatiuo. vñ vegetatiuū est ps essentialis animalis: ꝛ disponit: ꝛ ordinat mām ad vlteriorē perfectionē: sicut ad sensitiuū ꝛ intellectiuū. similiter intellectiuū nō pōt esse sine sensitiuo: qꝛ est in sensitiuo in po°: sicut etiam risibile nō pōt esse sine homine: quãuis differant sm quiditates. vñ etiā ɔpatio est silis de figuris: qꝛ pōr figura includit̃ in posteriori in potentia: ꝛ sic nō existit sine ea: lz dr̄at sm quiditatē ab ea. vñ quo ad hoc q gen° sit in po° ad dr̄iam: dicit Cōmētator. 2. physicoꝝ: q genus est sicut forma gnālis: ꝛ dr̄ia sicut forma spālis: ꝛ sic sensitiuū non pōt esse sine vegetatiuo. ꝛ similr̄ intelligas de itellectiuo respectu sensitiui. ¶ Ad aliā rōnez. si plures essent forme ꝛc̃. Dōm q nō sunt vltimate dispositiōes: sed opz adhuc esse aliā dispōnē: que est vltimata p quaz rōnalis appropriat̃ sensitiuo: ꝛ hec dispositio est cōplexio nobilissima que resultat ex cōmēsuratiōe qualitatū pmarū. Et ita sunt dispositiones medie: ꝛ qñ dr̄ q omnis dispositio est de genere accñtiū. negādū: qꝛ dicit phūs: q quedā trans^{tio} fit in dispōnib° subalib°: ꝛ quedā in acci^{b°}. vt vult Aristo. ꝛ Cōmētator.

Cō. 28. ꝛ vltimo.

Ad rōnē p°: factā in opp^m qñ ar̄. si gen° ꝛ dr̄ia eēnt diuerse for^e ꝛc̃. Dōz q ex nã rei g° ꝛ dr̄ia in recto nō pdicant̃ de spē p se: qꝛ alr̄ gen° est ps eēntialis spēi: ꝛ aliter dr̄ia. vñ sicut nō dico. hō est corpus ꝛ anima: sz dico. homo est ex corpore ꝛ aīa. sic nō dico. homo est animal: nec homo est rōnale: sed homo est ex animali ꝛ rationali: sed q pdicat̃ in recto: hoc est ppter consuetudinē cōtractā ex famositate multoꝝ tenentiū vnitatē in formis. vñ sicut consueuimus sic dignamur dici. ¶ Aliter pōt dici: q nomie generis duo possunt importari. Uno modo forma generalis que est in po° ꝛ ordinat̃ ad aliā formā vt spēi de qua dicit̃. 7. huius: q genus nihil aliud est nisi vt mã: de qua Porphyri° dicit: q genus potestate hz oēs dr̄ias: actu vō nullā: ꝛ sic ē ps spēi: ꝛ nō pdicat̃ de spē nisi in obliquo: vt homo est ex aiali. silr̄ itelligas de dr̄ntia. Alio modo genus dicit compositum ex materia ꝛ forma spēi: ꝛ formis pcedentibus formā spēi: tamē sub ratiōe cōmuni: ꝛ dicit totam essentiam speciei: ꝛ pdicat̃ in recto de ipsa: sicut etiam isti dicunt: qui tenēt aliā partem q genus importat vnam naturā cum specie per se. modo ista duo que significantur per nomen generis sunt vnuz vnitate analogica: quia dicit Cōmentator. 4° huius: q ordinata in finem ꝛ finis sunt vnuz analogice. Modo ista essentia generalis que significatur pmo nomine generis: ordinatur ad illud quod significatur per genus secundo modo: ꝛ illa est perfectior. vt dicitur septimo pollitice: q semper deterius est ppter illud quod est melius in omnibus constantibus siue a natura siue ab arte: ꝛ tamen quia ista significantur sub vna ratione communi non est perfecta. sed analogyce dicta. Et scias istam distinctionem generis non esse fictam: sed eaz ponit magister Robertus: qui fuit vnus de subtilissimis phis in anglia: qui istaz opinionez tenuit ꝛ defensauit eam: ꝛ oēs tunc eam approbauerunt: lz iam sit incōsueta ꝛ q̄plures tenuerūt oppositū ppter quasdā apparentes ratiōes: que sufficienter sunt solute: ꝛ etiaz ppter famositatē illoruz magistroꝝ: qui fuerunt magni tenentium eā: sicut est Albertus ꝛ s. Thomas ꝛ Egidius: ꝛ ante tēpus illoꝝ opposita pars. s. pluralitas formarū apud plures affirmabat̃ sm veritatē. Qō. XI.

T. c. 43

Cōm. 2.

Cō. 14.

¶ Contingunt autem auditiones ꝛc̃.

Queritur circa istam partem seu capitulum: quia dicit Aristot. q consuetum notius est inconsueto. Et Cōmētator dicit ibi: q consuetudo in pueritia est fortissimum impedimentum a cognitiōe veritatis. Utrū hoc sit verū: ꝛ videtur q nō. vnuz bonum nō impedit aliud: nec vna virtus moralis impedit aliā virtutem. s. intellectualem: quia non habet contrarietatem ad eam. scdo ethycoꝝ. Sed consuetudo in legibus est bonū: quia iustitia legalis est omnis virtus: quia lex precipit viuere secundū omnem virtutez ꝛ fugere oēm malitiam. vt dicitur quinto ethycoꝝ. Sed cognitio veritatis est bonum intellectus. ex sexto ethycoruz. ꝛ 3° de anima: quia cōsuetudo in legibus nō est formaliter impedimentuz in cognitione veritatis. ¶ Item. illud impedimentum a cognitione veritatis non est fortissimuz quo aliud est maius: quia superlatiuum omnia excedit: sed illud impedimentum quo quis impeditur secundū naturam. vt qui non potest capere pmas dignitates ex natura indiuiduali: illud est fortius q̄ consuetudo in legibus. ¶ Item. illud impedimentum a cognitione non est fortissimum. post qđ potest haberi veritas. qꝛ si esset

Capi. 8.

Capi. 5°

Capi. 8°

Cōm. 5° ꝛ 36.

fortissimum impedimentū: tunc post ipsiꝫ non posset haberi cognitio veritatis. q2 impediret eternaliter: sed post leges potest haberi cognitio veritatis: vt pꝫ p cōmētatorem in prologo tertij phy. vbi dicit. ꝙ qui ī pn° adiscit leges non ppea dimittit alias scias.

Cō.14. **Oppositum** vult cōmētator super dicto verbo. ꝙ Ar. intendit in hoc capitulo declarare ea que impediunt veritatē scie: ꝛ fortissimuꝫ eorum est consuetudo in rebus legū. ꝛ maxime in hac sciētia. vñ etiam dicit Ar. Quantam vim habet qđ consuetū ē leges ostendunt: in quibus fabularia ꝛ puerilia magis quidē valent cognitione de eis. supple primis principijs pp consuetudinem. Et hoc idē etiam vult cōmentator in prologo tertij phy. vbi dicit. consuetudo sicut dicit Ar. i phemio metaphysice. ꝛ 2°. q2 cōmētator non exponit primū: est maxima causa impediens a pluribus reb⁹ manifestis per se. ¶ Notandum diligenter sicut capitur ex quinto ethy. ꝛ primo ꝛ 2° rethorice. duplices sunt leges. quedam cōes sunt: ꝛ vocantur ius nāle: que obseruantur apđ oēs nationes: ꝛ in quolibet tēpore: ꝛ iste leges cōmunes sic se hñt in agibilibus: sicut principia prima in speculabilib⁹. q2 sicut pn° in speculabilibus cognitis terminis vere cognoscuntur statiꝫ pn° sine ratiocinatione: sic pn° in agibilibus: vt cōes leges cognoscuntur cognitis terminis. vnde intellectus practicus imediate assentit eis: sicut sunt ista pn°. amicis bñ facere: ꝛ parentes honorare: ꝛ adorare deum. vñ omnis gens quantumcūqꝫ extranea assentit istis. vñ Ar. describit istam legem nālem quaꝫ vocat ius naturale. 5. ethy. Q2 ius nāle habet vbiqꝫ eandem potentiam ꝛ vigorem: ꝛ non differt in videri sic: vl non videri. Et dicit primo rethorice. ꝙ lex cōis inest pluribus hoib⁹: ꝛ ad eius conseruationem natura inclinat. Et alpharabi⁹ dicit in abbreuiatione rhetorice. ꝙ q̄dā leges nāles ꝛ antique sunt q̄ sunt cōmunes omnib⁹: ꝛ apud oēs nationes tenent: ꝛ in omni tempore. Quedam est lex positiua ꝛ ppria: ꝛ vocatur iustitia legalis: vel ius scriptuꝫ: ꝛ positiuū que non tenetur apud omnes nationes ꝛ semp. sed diuersificatur apud diuersos: ꝛ aliquādo incepit: quā describit Ar. quinto ethycorum. ꝙ ius legale est quod primo nihil differt sic: vel aliter. vt primo nihil differt sacrificare ouem vel capram: sed postq̄ imponitur multum differt. Unde primo nihil differebat suspendere furem: vel decollare: sed postq̄ lex est imposita. tūc differt. q2 apđ aliquam gentem suspenditur fur: ꝛ non decollatur. Et Ar. describit legem propriam. primo rethorice. ꝙ lex propria est ſm quam scriptam homines viuūt ciuiliter: Et alpharabius in abbreuiatione rhetorice. Q2 lex propria tenet in tempore determinato: ꝛ apud aliquos: sicut lex quandoqꝫ fuit ppria nō comedere carnes porcinas. ꝛ rō fuit: quia sunt imunde. Unde sicut dicit̄ in sententijs phi⁹ de pithagoricis recitatur: cum quereretur a quodam: quare non studet in philosophia: Ille dixit. ꝙ mallet cum mulieribus viuere q̄ cum philosophia conuersari. Respondit Pithago. sues magis in ceno q̄ in aqua clara conuersantur. i. in imundicijs: ꝛ propter hoc sunt imunde. vt dicunt. Sed tamen ista lex non iam est nisi apud iudeos: ꝛ ius naturale dicitur ius non scriptum. q2 propter sui euidentiam non scribitur in libris. sed ius positiuuꝫ dicitur scriptum. q2 non est ita notum: cum diuersificetur etiam apud diuersas nationes: ꝛ in diuerso tempore. ¶ Notandum secundo. ꝙ lex propria a lege cōmuni ꝛ iure naturali habet ortum. ꝛ hoc patet per cōmentatorem primo celi. vbi dicit. Lex enim ꝛ institutio posite sunt voluntarie: ꝛ res voluntarie que vere ponuntur assimilātur naturalibus. ꝛ opus eius consequunt̄. vnde lex propria: ſm quā scriptam homines viuunt ciuiliter: debet inniti legi communi: non sicut conclusio: que innititur pncipijs eius: ex quibus de necessitate infertur: sed innititur legi cōmuni alio modo. s. per modum contractionis ꝛ specificationis superaddite. verbi gratia. lex communis est vt latro puniatur. ꝛ hoc nullus potest negare. ꝛ illud non sufficit ad hoc prosequendum ꝛ agendum. vnde etiam dicit̄ cōmuniter ꝙ vniuersalia non mouent. De hoc non est uis: sed lex propria est ꝙ suspendatur. ꝛ apud diuersos homines ꝛ nationes diuersificatur lex propria. q2 apud aliquos latro decapitatur: apud aliquos suspenditur: ꝛ hanc legem propriam describit etiam Aristo. in quadam epistola ad Alexādruꝫ dicens. Lex propria est sermo scriptus ad cōmunem concordiam ciuitatis: āmonens quomodo oportet singula ratione agere. ¶ Notanduꝫ ꝙ lex propria dicitur oriri a cōmuni lege. Uno modo cum admixtiōe erroris humani. vt quando illa conditio que superadditur legi cōmuni per propriam legem est contra rationem. sicut est in omnibus legibus preter naturam. vnde omnes alie sunt defectuose: vt sacrificare ymoni. i. tali mulieri. vnde hoc est cum admixtione erroris. q2 licet ei deberet impēdi honor ex virtute aliqua vel beneficio virtuoso. quia honor est operationis benefactiue signuꝫ. ex primo rhetorice. Sed ꝙ impendatur ei tantus honor: qui soli deo competit: h est error. vnde omnes leges preter christianorum legem sunt cum admixtione erroris: sicut lex mahumeti est ꝙ post istam vitā habetur vita voluptuosa ꝛ delectabilis. vnde hoc est contra rationem. Secundo modo oritur lex propria a lege cōmuni sine admixtione erroris. ita ꝙ nihil est in ea contra rationem: sicut ī nostra lege. vt christiana.

His visis dicendum est ad questioneꝫ. Primo ꝙ lex naturalis non est fortissimuꝫ impedimentum ad cognitionem veritatis. ¶ Secundo dicēdum est. ꝙ lex propria que oritur a cōmuni lege sine admixtione erroris: etiam non est fortissimum impedimentum in cognitione veritatis. ¶ Tertio dicendum. ꝙ lex propria que est cū admixtione erroris illa est fortissimū impedimentum a cognitione veritatis. ¶ Ratio prime conclusionis. Illud quod est cōmune bonum: ꝛ ad quod homines naturaliter inclinantur non est fortissimū impedimentum in cognitiōe veritatis. quia cognitio veritatis etiam est bonum intellectus: ꝛ vnum bonum non ē impeditiuum alterius maxime. sed lex communis ꝛ naturalis est bonum: ad quod homines naturaliter īclinātur. sicut se habent etiāꝫ principaliter in speculabilibus. per se nota. sunt etiam naturaliter intellecta: sic homines naturaliter inclinantur ad legeꝫ naturalem que sunt pncipia in agibilibus. vnde etiam legi naturali nullus potest contradicere. vt honorare deum: ꝛ punire fureꝫ. imo si negaretur honor oporteret ipsum concedere corde. ergo non impedit cognitionem veritatis. ¶ Ratio secunde conclusionis. Illud quod reddit hominem virtuosuꝫ: ꝛ quod modificat passiones hominis non est maximum impedimentum a cognitione veritatis: imo multum pficit ad cognitionem veritatis. sed lex propria que est sine admixtione erroris est huiusmodi. ergo ꝛc. Maior ē manifesta: q2 hic sic dispositus ꝛ modificatus in passionibus multum proficit in cognitione veritatis. quia anima fit prudens ꝛ sapiens residendo ꝛ quiescendo. septimo phisicorum. ꝛ etiam Cōmentator dicit septimo phisicorū. ꝙ exercitium largitur humane nature preparationem intellectus: que non erat ante. ꝛ non est remotum quin vir

Cap. xi. — Cap. xi. — Ca. xi. — Cō. 2. — T. 2. cō. 20.

tus moralis operetur in boc:ꝛ maxime castitas. vnde ēt dicit in prologo.8.phy.φ vniuersaliter philosophus ē ꝑfectus i oi pte ꝛ genere v̄tutis.minor patet ex 5° ethy.vbi Ar.dic̄: φ iustitia legalis est ois v̄tus. qꝛ precipit viuere fm oēm v̄tutem: et fugere oēm maliciam:ꝛ loqtur de lege propria:que est sine admixtione erroris. vñ etiam legislator imponit leges: vt faciat suos subditos v̄tuosos. ¶ Rō tertie cōclusionis. Illud maximū est impedimētum a cognitione veritatis.qd̄ generat habitū erroneū ꝛ ꝯriū veritati.qꝛ quod generat habitum erroneum:et maxime ꝯrium veritati: illud ipedit veritatē.qꝛ opposita ipediunt se quo ad īexistentiam eandē in subo: sed lex propria cum admixtione erroris est hm̄.qꝛ ista lex cum admixtione erroris ponit multa falsa pn̄ª.ꝛ erroneum habitum generat:q contradicit veritati:sicut apparet p cōmētatorē i prologo tertij.ꝛ.8.phy.ꝛ cōmentator loquitur de ista lege erronea: Sed si aliqs istaret.vr̄ φ cōmētator loquatur de lege xpianoꝝ: que ē verissima:qꝛ exēplificat d̄ pn̄ª per quod christiani in legibus radicantur.s.φ ex nihilo dicūt aliqd fieri:ꝛ φ hō fiat ex terra.Dōz φ cōmentator h̄ retulit ad legē mahumeti.vnde vocat eos loquētes nostre legis.vñ mahumetani h̄ pn̄ª φ ex nihilo aliqd fit. vtebantur male: φ ꝑ nām ꝛ nālr aliqd posset fieri ex nihilo:non attribuentes oia potentie diuine. Et tunc iuste icrepat eorum legē. Vñ illud digne attribuitur potētie diuine:qd̄ nulli competit nisi sibi.vñ etiā nā respectu dei nihil est.qꝛ natura nō potest facere ex nihilo: sed solū deus qui producit per creationē:que non est factio naturalis:sed sup oēm nām. vñ ēt cōmentator fuit de lege mahumeti.ergo illos q sunt de lege ista:noiat loquentes sue legis.¶ Ex hoc vlterius pꝫ.φ consuetudo audiendi aliqua falsa a pueritia:que ponuntur in istis legibus retrahit:ꝛ ipedit cognoscere veritatem pncipioꝝ non solū propꝛioꝝ: verū etiam cōem.ꝛ hoc pꝫ per cōmentatorē in

Cō.14. Cō.15.

isto cōmēto.qꝛ dic̄ φ audiuit a pueritia sciam loquentiū: imo dic̄ φ q audiuit i pueritia sciam loquentiū propter consuetudinem negant nāz esse ꝛ virtutes nāles: ꝛ negāt necessarium esse:ꝛ ponunt oia possibilia. Et i sequenti cōmento.d.φ multi hoies non possunt pertransire sermones probabiles ꝛ demonstrationes:ꝛ isti cū concedunt ꝑma itellecta non concedunt ea:nisi iquantū famosa. Ita φ si acciderit vt ꝯria eoꝝ sint famosa.s. pncipiorum primoꝝ negabūt ea:sicut accidit loquētibus supple de lege mahumeti:qui negāt ipossibile esse aliqd ex nihilo fieri: lꝫ propō sit ꝯcessa ab omnibus: supple naturaliter loquētibus.vnde ipole est magnitudinem ex non magnitudine fieri. Istud est principiū naturaliter notū: ꝛ subdit φ

Cō.15.

vidit multos hoies dantes se ad pħiam:ꝛ negant istā ꝑpositionem iā dictā eē primā. Et silr negāt formas specificas esse proprijs materijs necessario: itantū φ Auicē. cum sua famositate in pħia hominem gnāri ex terra dixit esse possibile. Ita φ non reqrit materiā propriā ꝛ dispositionē.sicut etiā dixit murē gnāri ex terra ad modū plante. Et dicit cōmentator φ intimauit Auicē.se vidisse murem sic generari ex terra:hoc est sine dispositiōe mãe: ita φ non requirit ipsam mām forma naturalis. Et dicit cōmentator φ hoc non est credibile:ꝛ ita deludit Auicē. qꝛ dic̄ cum sua famositate.q.d.φ nō fuit aptus ad pħiā.

3° celi cō.67.

q h̄ ignorauit.vñ ēt alias dic̄ de eo φ Auic.deceptus fuit cum sua famositate. qꝛ nimis confidebat in ingenio suo: ꝛ noluit studere. Et est diligenter notandū φ improbat illos q h̄ dixerunt ꝛ rōnabilr.φ ex nihilo aliquid fieret. vnde hoc est ipossibile fm viam nature.sed tamen est verum φ deus potest facere:ꝛ fecit aliquid ex nihilo.ꝛ hoc nullus potest negare:ꝛ est supernaturale. ꝛ hoc idē vult cōmentator in prologo tertij physicorum.φ consuetudo in falsis impedit cognoscere verum per se. qꝛ per hoc aliqui fiant indispositi per assuefactionem in falsis principijs. vnde etiam dicit primo celi.φ aliq homines negāt

Cō.22.

prima principia per se nota.ꝛ hoc propter consuetudinē vel maliciam nature: vel paucitatem exercitationis i logica.ꝛ hoc idem vult Ar.quarto huius:vbi loquitur contra negantes primum principium:ꝛ hoc est intelligendū de illis qui habent indispositiōem intellectus.

Ad rationes in oppositum. Ad primā.quando dicitur.φ vnum bonū ꝛc̄. Aliqui dicunt.φ aliquando homo intentus vno bono impeditur in illo cōmuniter acquirere aliud. qꝛ dicitur etiā 4° pollitice: vnumquodqꝫ meliꝰ perficitur cū est circa vnū intentum φ̄ circa plura.ꝛ dicit Ar.8.ethi. φ labor corꝰ impedit intellectum.ꝛ econuerso.vnde tunc ad maiorē dicunt φ vnum bonum non impedit aliud quantum est ex parte sui:sed si impedit:hoc est ex parte operantis:ꝛ h̄ est propter vnitatem itellectus. qꝛ intellectus nō potest esse eque intentus circa plura.ꝛ hoc ē verum de illis bonis:quorum operationes non sunt ordinate: ꝛ qbus non potest homo silr itendere.qꝛ motꝰ fortiores expellunt minores. vnde ēt fortiter cogitans non videt que transeunt per celum. vt dicitur in de somno ꝛ vigilia. ꝛ sic Rꝫ dato φ leges de qbus loqtur cōmentator sint bone. φ tamen non est verū. Aliter potest dici ꝛ melius concedendo maiorē. Et tu dicis.φ consuetudo i legibus.ꝛc̄.ꝯceditur. de legibus cōmunibus.ꝛ de illis proprijs que rationalr sūt fundate:ꝛ sine admixtiōe erroris fundantur super leges cōmunes:ille sunt bone ꝛ promouēt ad cognitionem veritatis:sed proprie leges que fundantur sup cōmunes cū admixtione erroris impediunt cognitionem veritatis.ꝛ sunt fortissimū ipedimentum iter ipedimenta que sunt aduentitia nature:ꝛ acqruntur.qꝛ aliter non est verum: ꝛ de illis legibus erroneis loquitur cōmentator. ¶ Ad aliud.non est fortissimū. ꝛc̄.conceditur. Dicis.φ aliud ipedimentum est maius.ꝛc̄. Dicendum φ consuetudo in legibus proprijs cum admixtione erroris est fortissimū impedimentum inter illa que acqruntur: ꝛ sunt aduenticia.qꝛ illud quod per naturam indiuidualem est:hoc nō acquiritur:ꝛ potest esse fortius impedimentum φ̄ istud: ꝛ de illo impedimento naturali non loquitur. sed de impedimentis aduentitijs:de quibus est consuetudo in legibus falsis:maximum est impedimentum. ¶ Ad aliud. illud non est fortissimum.ꝛc̄.conceditur respectu acquisitorum. Et tu dicis.φ post leges.ꝛc̄. Dicendum φ verū est.sed tamen debꝫ hoc sane intelligi.φ post philosophiā homo non potest adiscere leges. ꝛ loquitur de corruptis legibus ꝛ falsis:ꝛ ad malum finē inducentibus. qui autē in talibꝰ pħe qui nescit veritatem non pōt proficere. Et causam assignat cōmentator.qꝛ illa veritas ꝛ habitus veritatis cōtradicit falsis legibus:ꝛ impedit: sicut qui ē nutritus temperato nutrimento non potest duci ꝛ assuefieri nutrimento intemperato ꝛ malo. Sed qui primo audit leges falsas:in quibus sunt pricipia falsa:que contradicunt v̄itati:hoc est fortissimū impedimentum. opꝫ igitur in cognitione veritatis impediri quādiu manet illis habitus in eo. Et h̄ non negat cōmentator φ post remotionem habitus falsaꝝ legū hō possit adiscere pħiam. qꝛ hoc bene est possibile per bona exercitia. vñ dic̄ ipse.qui assuefactus est in nutrimento itemperato: postea potest duci ꝛ assuefieri nutrimento bono. Ac etiā qui audit leges falsas:bñ postea pōt proficere in pħia ꝛ veritate qñ ē

in opposito excercitio vel legibus: sed quãdiu manent leges in eo: ⁊ eis adheret: tunc sunt forti^m impedi^m a cognitione veritatis. ⁊ sic intellexit commentator de legibus proprijs. que sunt cum admixtione erroris: ⁊ non de legibus cõibus intellexit: ⁊ de pprijs que sunt vere ⁊ sine admixtione error̃. sicut est lex xpianor̃. Qõ XII.

Cõ. 15^m. ¶ Absurdũ est simul querere scientiam. ⁊c̃.

Queritur circa hanc ptem vbi dic̃ modum scie. q2 cõmẽtator exponit p logica. Queric̃ vtrũ logica sit prior alijs scientijs ordine doctrine. ⁊ h̃ addic̃. q2 non q̃ritur vtrũ sit p̃or alijs ordine dignitatis. q2 h̃ querere non pertinet ad istũ locũ: sed ad logicam. Et arguitur primo q non: illa scia que est de secundis intellectis non est prior alijs ordine doctrine: que sunt de primo intellectis. sed logica est de intellectis secũdario. per cõmẽtatorem 4° huius. vbi dicit. q h̃ nomen ens dr̃ de p̃mis intelligibilibus ⁊ secũdis: ⁊ sunt res logice. Et etiam Aui. dicit. q logica est de secũdis intentionibus adiũctl (Cõ. 2.) primis.

In oppositum est Ar̃. 2° h°. in predicta lr̃a. vbi vult logicam debere dici priorẽ alijs. q2 dicit q absurduz ẽ simul querere sciam ⁊ modum sciendi. Et cõmentator exponit modum sciendi logicã. Et potest argui: aut logica adiscic̃ post alias scientias: aut prius: aut simul. Sed non potest dici q adiscatur posterius neq3 simul. ⁊ p̃mo nõ simul. q2 h̃ excludit Ar̃. in littera. nec posterius adiscitur. q2 q sic adiscit logicã posterius assimilatur illi qui docet homines viam: dũ ẽt adiscit eam. aut illi qui intendit mederi homini: ⁊ interim adiscit medicinam: sicut dixit cõmentator. q dicitur de quodam qui cũ ad egrum accessit ⁊ parauit ei medelam. ⁊ postea inspexit plures libros. ⁊ mortuus est eger. Et distinguit cõmentator duplicem logicã: q2 dicit. quedam est vl̃is omnibus scientijs: ⁊ quedaz p̃pria vnicuiq3 scie. Et homo non potest esse instructus in qualibet arte nisi sciendo vl̃ia ⁊ propria de eis. ⁊ intelligit cõmentator p cõmunez logicam relatam ad suũ scibile: vt subm̃: sine hoc sit modus sciendi vel sill̃s. Talia eni vt subm̃ non referuntur ad conclusiones sciarum specialium. ⁊ vocatur logica docens. sed per logicam propriaz intelligit regulam relatam ad conclusiones sp̃aliuz sciẽtiarum. vt mathematice ⁊ naturalis scientie.

His visis dõm ad questionem sm̃ cõem viam. q logica simpliciter prior est alijs sciẽtijs ordine doctrine. Et hoc probatur. Quia illa sciẽtia ẽ prior alijs ordine doctrine simpliciter: sine qua nulla scientia adisci potest. q2 principiũ est a quo qs facilius adiscit: (T. c. p̃.) vt dicitur 5° h°. sed logica est hm̃. vt dicit. ¶ Licet istud cõmuniter dicatur. tamen potest dici aliter. Primo q logica nõ est prior alijs ordine doctrine de necessitate simpliciter. Secũdo dicendũ. q logica hn̄ est prior alijs sciẽtijs ex suppõne alicuius finis. supposito q aliquis dbeat sillogizare de rebus aliarum sciẽtiarum prompte ⁊ faciliter ⁊ sine errore. ⁊ debeat se nosce scire. ¶ Rõ p̃me cõclusionis est. Illa scia nõ ẽ ex necessitate simpliciter prior alijs scientijs ordine doctrine: sine qua multe conclusiones aliarũ scientiarum possunt haberi. et hoc patz. q2 necessarium simpliciter est sine quo nõ potest esse res. vt (T. c. 6.) pz 5° huius. sed multe conclusiones aliarum sciarum possunt haberi sine logica: imo fere tota geometria ⁊ arismetrica possunt adisci sine logica. q2 aliquis potest adiscere istam conclusionẽ. q super datam lineam contingit triãgulum equilater̃ collocare. qui nihil scit de logica. Etiã dr̃ de Ypocrate: q sciuit perfecte medicinam: ⁊ tñ nihil sciuit de logica. ¶ Rõ secũde conclusionis est. Illa sciẽtia necessario ẽ prior alijs ordine doctrine ex suppositione finis. sine qua non põt haberi ille finis. ex 5° metha. q2 h̃ est vnũ sig^um initij. sed sine logica aliqs non potest sil (T. c. p̃.) logizare ⁊ scire ɔ̃nes aliarum sciarum faciliter prompte ⁊ sine errore. Et etiam sine logica qs habens alias scientias nescit se scire: ⁊ assimilac̃ igni qui vrit ⁊ nescit se vrere. Unde ẽt sine logica hic icidit i multos errores i alijs scientijs. ergo sic est prior alijs ordine doctrine. ⁊ sic itellexit Ar̃. ⁊ cõmentator.

Per hoc potest respõderi ad rõnem. Illa sciẽtia que est de secundis itellectis ⁊c̃. Aliq dicunt q est de secundis itentionibus p̃mo ⁊ per se. ⁊ nõ de rebus: ⁊ cognitio itentionum non dicit ordinẽ posteriorem. ita q dependet ab alijs scientijs. sed potius ecõuerso. ergo non obstante hoc q sit de secundis itentionibus adhuc potest esse p̃or ordine doctrine. ¶ Ista solo non ẽ cauta. q2 logica primo ⁊ per se considerat res ⁊ non intentiones. q2 sic non faceret cognitionem veritatis ⁊ falsitatis. q2 predicationes nõ verificantur ex parte itentiõuz. ita q genus predicatur de sp̃ẽ: vel species de idiuiduo ⁊c̃. sed potius ex parte rerum: quam tamẽ veritatem hz logica pro fine. Ego credo q logica p̃mo ⁊ per se ɔsiderat res subiectas itentionibus. sed itentiones considerat per se non p̃mo. de hoc nihil ad presens. Ergo dõm est aliter ad maiorem. q logica non est prior alijs scientijs ordine doctrine de necessitate simpliciter. sed tamẽ potest esse prior de necessitate suppositionis alicuius finis. Dicis q logica est de secundis intellectis. Dicendum q verum est de logica q̃ est p rõcinationes. vt sill̃m ⁊ alias sp̃ẽs argumentationis. ⁊ sic non est prior ordine doctrine necessitate simpliciter. sed tamen potest eẽ prior ordine doctrine necessitate suppõnis alicuius finis. ¶ Aliter potest dici. scia que est de secundis itellectis. ⁊c̃. q scia potest esse de itellectis secundis dupl̃r. vno mõ. q sint 2° itellecta post perfectam itellectionem aliorum: ⁊ sic non est logica d secundario itellectl. q2 sic nec̃io oporteret q alie scie prius adiscerenc̃: ⁊ logica post itellecta aliar̃ sciaruz. Alio modo potest itelli q sit de secundis itellectl. q2 post confusã cognitionem aliorum intell̃r ⁊ acquiritur: ⁊ sic logica est de secundis itellectl. q2 ad hoc q sciantur ratiocinatiões vt sill̃s enti^ms. ⁊c̃. opz q habeatur cognitio confusa ⁊ indeterminata aliorum vt predicabilium ⁊ predicamẽtorum ⁊ terminorũ. quorum cognitionem Ar̃. p̃mo ponit i predicamentis ponendo cões descriptiones hor̃. ⁊ preordinac̃ scia libri predicamẽtor̃ rõnabilibus logicalib^9. vt sill̃o ⁊c̃. Nõ qd sic est de itellectis secũdis. non opz q sequatur ordine doctrine pfectã cognitionẽ aliar̃ sciar̃: sz opz q ipz p̃cedat alias scias ordine doctrine: vt dcm̃ ẽ. ¶ Ad aliã rõnẽ q̃ fuit in opp^m. Dõm. q logica ẽ p̃or alijs sciẽtijs ordine doctrine non simpl̃r ⁊ nec̃itate ab^te: sz necessitate suppõnis vt sillogizemus ⁊ sciamus ɔ̃nes i alijs sciẽtijs facil̃r ⁊ sine errore: ⁊ sciam^9 nos scire p ipsaz logicã. q2 q scit alias scias sine logica nescit se scire: sz p logicã aliqs reflectit se sup actũ sciẽdi. ⁊ tũc scit se scire. Et h̃ d 2°.

¶ Incipit tertius liber. Qõ I.

¶ Necesse est ad quesitam. ⁊c̃. (Cõ^m. p̃^m)

Queritur circa tertiũ. ⁊ p̃ circa p̃n^m. vtrũ ad inq̃sitionẽ veritatis necessariũ sit predubitare. Arguic̃ p̃ q nõ. q2 illud sine quo põt hr̃i cogni^o veritatis nõ est nec̃iuz ad ei^9 iq̃sitionẽ. q2 necessarium est illud ad inq̃sitionẽ vitatl. sine q̃ non potest hr̃i veritas. q2 necessariũ ẽ qd impole ẽ aliter.

T.cō.6. se habere. vt pz.5.huius.sed veritas inquiri potest sine h ꝙ aliqs pdubitet.qr cognitio veritatis pōt haberi ex primis principijs. vt pz ex p poste.g nō opz pdubitare ad cognitionē veritatis. ¶ Itē ad cognitionē illius non oportet predubitare:qḋ non hz rōnes ad vtrāqz partez.qr vbi est dubiū:ibi sunt rōnes ad vtrāqz partē. sed cognitio veritatis multorum non hz rōnes ad vtrāqz partem. qr co-

2.meta. t.cō. vi.

gnitio veritatis in mathematicis ad vtrāqz partem non hz rationes:cuz sint in primo ordine certitudinis. ¶ Itē sicut est in alijs scientijs:ita dz esse in illa.p ɔuenientē similitudinem:sed in alijs scientijs ad inquisitionez veritatis non opz predubitare neqz premittuntur dubitationes in principijs librox.ergo etiam ad cognitionez veritatis in ista scia non opz predubitare.

Oppositum vult Ar.in p tertij. vbi diē. Necesse est ad quesitā sciaz nos aggredi. primū autem de quibus rē.

Nota ad intellectum qōnis ꝙ quādo q̄ritur. vtrum necessarium sit predubitare ad cognitionē veritatis:pōt intelligi dupliciter. Uno modo. vtrū ad cognitionem veritatis oporteat predubitare apud se. Secūdo mō pōt intelligi. vtrū ad inquisitionez veritatis oporteat predubitare.i. cognoscere dubitationes aliorū. ¶ Tunc ad qōnez ɔclusiones tres sunt dicende. Prima est ꝙ ad inquisitionem alicuius veritatis necessariū ē predubitare apḋ se. ¶ 2ª conclusio est. Qr simpliciter non ē necessarium ad inquisitionem veritatis cognoscere dubitationes aliorūz: sed est vtile. Primā cōclusionem Ar.probat quatuor rationibus. Prima.illud est necessariū ad inquisitionē veritatis quo mēs dirigit̄ ꝛ preparatur dispōne necessaria ad inquisitionem veritatis. qr illud est quo aliquid dirigitur ꝛ preparatur ad finem.sed predubitare apud se est hmōi.vt Ar.declarat in littera diffuse.qr qui dubitat de aliq̄ conclusiōe passus est silr ligato. qr impossibile est vtrumqz procedere ad illud qḋ est ante.qr ligatus corporaliter nō potest procedere se mouendo de loco ad locum. Similiter q hz dubitationem mentis non potest procedere inquirendo veritatem:propter quod opz speculari difficultates ꝛ dubitationes.deinde inuestigare causas horū.ꝛ erit solutio priorū dubiorum. vnde sicut ligatus quāto plus nitit̄ tanto plus pōt:sic dubitans in mente quanto plus potest nititur ad inquirendū veritatem dimittendo falsitatez. ꝛ debet hoc intelligi de dubitare cū rōne. vnde qui debz soluere aliquod debet habere aliqualem notitiam. qr si simpliciter ignoraret:tunc nō tenderet ad illud.sicut ponitur exemplū p poste.p Lincon. de patrefamilias habēte seruum fugitiuū.qui nisi cognosceret aliquid de seruo fugitiuo centies possz occurrere:qr eū n̄ teneret. ¶ No-

Cō.p.

ta diligenter sicut dicit cōmentator.ꝙ causa pp quaz incipiendum est de dubitabili:est ꝙ aduētus difficultatis ꝛ dubitationis precedentis precedit ablationē eius ꝛ cognitionem. ꝛ modus ex quo aduenit difficultas:est alius a modo:ex quo aufertur dubium.modus.n.ex quo aduenit dubitatio est silis ligato. ꝛ modus ex quo aufertur ē silis dissolutioni ligati.qr sicut ligatus nō pōt moueri ad finē ad quē intendit:ita est de intellectu qñ accidunt cōtrarij.s.motus. ꝛ ideo necesse est: vt via qua dissoluuntur qōnes sit alia a via a qua accidunt qōnes.sic modus ex quo dissoluitur ligamentū est alius a mō ex quo aduenit ligamentū. Unde proportio qōnis ad aiam est silis pportioni ligāmenti ad membra:ꝛ proportio scie acq̄site post illas questiones est similis proportioni motus acquisiti post dissolutionē ligamēti. ¶ Hoc arguit 2°.illḋ ē necessario phabēdū in inquisitiōe veritatis:quod hz se ad veritatem tāq̄ via ad terminum:hec est manifesta.sed predubitare apud se de conclusione aliqua habet se ad inq̄sitionē veritatis:sicut via ad terminū:ꝛ hoc declarat Ar. in littera dicens.ꝙ querentes veritatē sine dubitatione sunt similes illis qui ignorāt viam:p quam opz ire. vnde sicut nō puenitur ad terminū ad quez sine via:sic nō peruenitur ad veritatem sine dubitatione. qr dubitatio cū rōne est quasi via ducens nos ad veritatem. Et cōmētator

Coḋ cō.

dicit. Qui cognoscit aliqd anteq̄ cognoscat quantitatē difficultatis est similis illis:quorum pedes sunt in via recta.et tū ipsi ignorant h. ¶ Hoc arguit Ar. 3°.illud est necessario phabēduz ad inquisitionem veritatis:qḋ hz se ad veritatem:sicut ordinata ad finem se hñt ad finem.qr pordinata in finē necessario precedunt finem:sz predubitare apḋ se est hmōi.vt Ar.declarat in littera. qr qui inuestigat veritatem sine dubitatione nescit quando inueniet eā:ꝛ quādo inueniet nescit.qr finis rei non predubitate est imanifestus:sicut quādo aliquis vadit per viaz:ꝛ nescit terminū sue vie. sz finis pdubitati ē māifest⁹. ¶ Hoc arguit Ar. 4°.ꝛ accipit̄ ex pte auditorū:illud qḋ melius valet ad iudicandum:ꝛ sine quo iudiciū non pōt esse certū: illud necessarium ē ad ɔprehendendū:hec est manifesta:sed predubitare apud se cū rōne magis valz ad iudicandū veritatem:qr sicut i iudicijs melius iudicat aliqs inter duos homines aduersantes quādo cognoscit rōnes:quib⁹ vtūtur illi qui affirmant partem:ꝛ qui negant: qr tunc videt que rō sit efficacior:ꝛ sm hoc iudicat veritatem:sic est in proposito.quando aliquis habet rōnes ad vtrāqz partez: ꝛ dubitat que sit melior:semper inquirit:donec deueniat ad veritatem. vnde p dubitatiōes determinamur ad veritatem que finis est:ꝛ sine dubitatione finis non est manifestus nobis.ꝛ p ɔñs ad ipsum non opamur:cum finis moueat agens.sicut optimū. vñ ēt nullum agēs absoluit̄ a rōne ꝛ cognitiōe finis. vñ Lincon.primo poste.dicit.ꝙ sm exigentiam finis opz cetera moderari. ꝛ sic pz prima conclusio. ¶ Rō 2ᵉ cōclusionis.illud non est necessariū ad inquisitionem veritatis:sine quo potest inquiri veritas.qr necessarium ad alterū dicitur sine quo nō potest haberi res:sed sine h ꝙ aliquis cognoscat dubitationes aliorum pōt apud se inquirere veritatem.qr dato ꝙ aliquis nunq̄ videret dubitationes aliorū: potest inquirere veritatem alicuius ɔclusionis:ꝛ hoc dubitando apud se:ꝛ inquirēdo pricipia ex sensatis. Et sic dubitauerūt primi phi qui ex admirari ceperūt phari:vt dicitur i prohemio h⁹. ¶ Rō 3ᵉ ɔnis. Illud est vtile ad inquisitionē veritatis:quo facilius intellectus habebit viā ad veritatē hec est manifesta p se:sed cognoscēdo dubitationes aliorum facilius hr̄ via ad veritatem.qr habitis rationibus ad vtramqz partem itellectus facilius videt que sit efficacior ad illam veritatem probandaz:q̄ de nouo illas rationes inuestigare:ꝛ earum efficaciam videre. qr facili⁹ est vnuz facere q̄ duo. Et ppter hoc dixit Ar.2°.huius.

tex.c.2.

non solum autem his dicere gratiam iustum est quorum opinionib⁹ cōmunicauerit aliqs. sed etiā his qui adhuc superficialiter enunciauerūt. Eteni hi ɔferunt aliqd. nā habitum nostrum preexercitati sunt. ¶ Nota diligēter ꝙ cōmentator assignat duas causas.quare Arist.premittat dubitationes simul determinationi veritatis in isto libro.qr ista scientia considerat vniuersaliter de veritate in vno libro:ergo debet premittere dubitationes vniuersaliter de veritate in vno libro ꝛ non partialiter:ꝛ postea debet pertractare in specialibus libris illas dubitationes premissas. Cum etiam subiectuz istius scientie sit ens inquantū ens. vnde etiam in vno libro sicut in quinto distinxit nomina: que significant intentiones huius

scie que pertinent ad totã sciam istam.licz oppositum faciat Nicbolaus pipateticus qui in vnoquoqz libro distinguit vocabula:que ptinẽt ad 5m librũ: ꝛ nõ ad omnes. Et dicit cõmentatoꝛ.ꝙ doctrina Ar.facit oppo in alijs ab illa.qꝛ premittit dubitationes ptinentes ad 5m librũ.ꝛ in illo eas determinat:sicut in nãli scia facit:ꝛ vidit ꝙ melioꝛ est doctrina ista in alijs scientijs a metaca pmittere dubitationes ptinentes ad 4m librũ:ꝛ eas determinare ĩ illo. qꝛ ꝯsiderant partialr de veritate ꝛ spãle subm entis. Hec est pma cã. ℭ Aliã cãz assignat. ꝙ ista scia cõmunicat cũ logica in vlitate ꝯsideratiõis. qꝛ subiectũ vtriusqz scie ẽ ens simpliciter ꝛ natura logice est ꝙ pmittat dubitationes slr:ꝛ postea in spãlibus libris eas determinat.

Cõ.p.bo tertij.

Ad rationes. Ad pmã.qñ dr.illud non est ꝛc. cõceditur. Tu dicis.ꝙ sine pdubitatne põt hri cognitio veritatis.Dõz ꝙ absqz predubitare apõ se non põt haberi cognitio veritatis. ℭ Ad pbationem. qꝛ ex pmis principijs põt hri.Dõm.ꝙ pna non inuestigãtur non predubitando de effectibus.ꝛ tunc ex sensatis et lumine intellectus agẽtis cognoscuntur principia. ꝛ hoc vult Aristo. in prohemio huius. vbi dic.ꝙ hoies propter admirari nũc et primũ ceperunt phari. vnde vult ibi.ꝙ qñ viderunt diuersos effectus ꝛ ignorauerunt cãs: admirabantur ꝛ inceperunt inuestigare causas lumine intellectus agentis:ꝛ via sensus:memorie ꝛ experimenti.ꝛ etiã vt vult 2o poste.vnde etiam qñ aliquis inquirit rationes apud se ad vnamquãqz partem conclusionis non inuestigaret veritatem nisi dubitaret inuestigando que sit efficacioꝛ. ℭ Ad aliã rõnem.Ad cognitionem illius.ꝛc. conceditur.si principia sunt scita primo.Tu dicis.ad inquisitionem veritatis in metaphysicis.ꝛc.Dõm ꝙ prit esse rationes ad vtrãqz partem.non obstante ꝙ sint in prio ordine certitu. etiaz principia conclonum ĩ mathematicis non cognoscuntur nisi predudo ꝛ inuestigãdo ipsa via memorie:sensus:ꝛ experimenti:ꝛ lumine intellectus agẽtis. Et debes diligenter notare.ꝙ ista qõ vult intelligi de illis qui acqrunt veritatem inueniendo. ℭ Ad aliaz.sicut est in alijs scientijs.ꝛc.Dõm ꝙ licet possit ĩueniri aliqua similitudo in illa scientia:ꝛ in alijs: tamẽ quo ad propositum nulla est similitudo:qꝛ ista scia considerat de veritate vlr.ꝛ hz pro subiecto ens inquantũ ens.ergo ad eã ptinet pmittere omnes dubitationes slr in vno libro: quas postea in specialibus libris pertractat.sed alie considerant de veritate particulariter:ꝛ habẽt pro subiecto ens particulare.ergo ad eas pertinet premittere.non omnes dubitationes in vno libro:sed illas que pertinent ad illũ librũ.quas ẽt dissoluit in illo libro. **Qõ II.**

ℭ Primum ergo de quibus ꝛc.

Cõm.3m.

Queritur circa istã partem. vtrum vna scia possit considerare omnia quattuoꝛ genera causarum. Arguitur pmo ꝙ non.ꝛ h rõnibus Ar.in littera.si prima principia sunt contraria: tunc vna scientia non considerat ea.istã accipit Ar.in lra. sed principia omnia nõ sunt contraria.ergo vna scientia non habet ea considerare. ℭ Item si omnes cause pertinent ad vnam scientiã: tunc quecũqz sciẽtia consideraret vnam ꝛ reliquam: sed hoc est falsum.qꝛ mathematica non considerat finẽ ꝛ efficiens.qꝛ tm cõsiderat formã. Similiter metaphysica non considerat finez ꝛ efficiens: cũ sit de imobilib. ꝯña pz.qꝛ si vna scia consideraret omnes causas:tunc quecũqz scia consideraret vnam cãm ꝛ reliquam.qꝛ qua ratione vnam:ꝛ reliquã. ℭ Itẽ si ad vnam sciaz pertineret cõsideratio omnium causaꝝ:aut pertineret ad naturalem: aut ad mathematicam:aut ad metaphysicam:ꝛ hoc patz per sufficientem diuisionem:sed ad nullam harum pertinet consideratio omniũ causarum:vt probabo primo non ad nãlem.qꝛ naturalis non habet considerare de forma.qꝛ dr primo phy. de pno fm speciẽ non est naturalis considerare:nec ẽt ad metaphysicã:neqz mathematicam ptinet considerare oẽs causas.qꝛ iste due scie abstrahunt a motu ꝛ a mã: g neutra habet considerare cãz materialẽ:nec efficientẽ: nec finalẽ. ℭ Item vna scientia considerat ea q̃ sũt vnius rationis formalis.ꝛ hoc patet :sz omnes cause non sunt vnius rationis:cũ differant gñe: cũ quedaz sint corruptibiles:quedaz incorruptibiles: modo corruptibile ꝛ incorruptibile differunt pluſq̃ genere vult Ar.3o.ho. (gñe.io.ho.

T.c.vltimi.

Oppositum in illa pte.ꝯtingit.n.idem oẽs modos cãꝝ inesse.ꝛ h idẽ vr velle 4o ho.

io.metaco.t.c. 26.

Ad questionem dõz.ꝙ vna scientia põt cõsiderare oẽs causas.

4o.metace.t.c. primi.

ℭ 2o dõm.ꝙ non ad oẽs scias pertinet consideratio omniuz causaꝝ. ℭ Rõ prime ꝯnis.ꝛ hoc probatur de duabus scientijs. p de metaphysica ꝙ hz cõsiderare oẽs cãs.illa scia hz ꝯsiderare oẽs causas:que cõsiderat ens inquantuz ens.qꝛ scia que cõsiderat ens ĩquantũ ens ꝯsiderat oẽs cãs.qꝛ ois cã est ens: ꝛ pticipat rõnem entis.Uñ q̃cunqz scia ꝯsiderat ens inquantũ ens:ꝯsiderat ẽt maxime cãm formalẽ:cũ sit principalioꝛ ps entis.Uñ ẽt subẽ abstracte non cognoscunt nisi p qõ qd est ꝛ formã. vt postea videbit:ꝛ lz iste subẽ sint imobiles.tñ sunt cã motus entium per modũ finis.g scia que ꝯsiderat ens inquantũ ens et subas abstractas ꝯsiderat cãm finalẽ. Uñ ꝛ oẽs itelligentie mouẽt pp pfectionẽ suã ꝛ finẽ. vt assimilẽt se p qõ est finis oium. vñ lz in eis non sit finis ꝛ bonũ. qõ acqrit p motũ.tñ finis est in eis.s.bonũ. qõ pexistit motui:sicut est nã ipsaꝝ.ꝛ de h videbit in sequẽti qõne magis. Silr ẽt ꝯsiderat mãz. qꝛ lz mã nõ sit cã entis iquãtũ ens:sz tñ determinati gñis: vt sube mobilis.tñ mã ꝯtinet sub ente. ꝛ sic scia q̃ ꝯsiderat ens inquantũ ens ꝯsiderat mãz:non inquantum est subz trãsmutatis. qꝛ sic nãlis ꝯsiderat eã.sz ꝯsiderat eã inquantũ hz rõnem entis:ꝛ tũc silr ꝯsiderat cãm efficientẽ.qꝛ lz sube ĩmobiles non habeant cãm efficientẽ proprie dictã.tñ sunt cã efficiẽs motus ꝛ alioruz ĩferioꝝ.ꝛ sic pz maioꝛ.sz ista scia.s.metaca est hmõ. g ꝛc.ꝛ pz minoꝛ. ꝛ 4o ho.vbi osndit ꝙ meca ꝯsiderat ens inquantũ ens.g cõsiderat oẽs cãs ꝛ ppias cãs entis.Et silr dicit cõmentatoꝛ.ꝙ licz considerat oẽs cãs.tñ principalius ꝯsiderat formã ꝛ finẽ. Hoc etiã declarat in scia nãli.qꝛ scia cuius subm hz oẽs causas cõsiderat oẽs cãs.qꝛ nisi scia cuius subm hz oẽs cãs ꝯsideraret oẽs cãs nõ faceret cõpletã cognitionem subiecti.sed nãlis scie subz hz omnes cãs. quia subm scie naturalis est ens mobile. qõ habet ꝛ efficiẽs.qõ ẽ trãsmutãs mãz:ꝛ hz finẽ g mouet efficiẽs. qꝛ agẽs nõ agit nisi inquãtũ dterminat a fine. Silr hz mãz.qꝛ mã ẽ subm trãsmutatis ꝛ mot. silr hz formã.qꝛ entia mobilia sunt p formã.minoꝛ pz.qꝛ subz scie nãlis ẽ ens mobile. ℭ Rõ 2e ꝯnis.ad illas scias nõ ptinet ꝯsidera oiuz cãꝝ.q̃ꝝ gnĩ subo ñ attribuuntur oẽs cãe.qꝛ scia nõ ꝯsiderat cãs cuius gnĩ subo nõ attribuunt oẽs cãe.qꝛ scia nihil ꝯsiderat nisi subm: vel illa q̃ hñt attributionẽ ad subm:sz mltaꝝ sciarũ gnĩ subo non attribuunt oẽs cãe.qꝛ scia nihil ꝯsiderat nisi subz:vel illa q̃ hñt attributionẽ ad subm : vt pz ĩ sciẽtijs mathematicis.qꝛ caꝝ subo ñ attribuit

Ad metaphysica ꝯsiderat materiã diuersimode a naturali. vide auer. pulchre in.7.meta.ꝯ.5. 9.t.39. ꝛ primo meta.15.ꝛ.18. et 4. meta. cõ.1.ꝛ 6.meta.com.1.ꝛ 8.meta.cõ.4. et 12.metha.1.5.ꝛ 6.cõ.ꝛ.2.phys. cõ.21. Uide et subtilẽ Sco.i.q. prima su primi metha. qño diuinus ꝯsiderat ois q̃tuoꝛ gnã cãꝝ.

materia ⁊ finis cũ abstrabat a materia ⁊ motu.

Ad rõnes in oppositũ. ¶ Ad primaꝫ soluit cõmẽtator. q2 nõ sequitur ꝙ si cõtraria considerentur ab vna scia: ꝙ illa que nõ sunt ɔtraria nõ considerẽtur ab vna scientia. vnde dicit cõmentator: ꝙ iste sermo est apparens ⁊ sufficiẽter nũs. q2 est sophisticus: ita vult dicere cõmẽtator. q2 procedit a destructione antecedẽtis: ad destructiõeꝫ ɔñtis. qd facit fallaciam ɔñtis. vnde Ar. procedit ĩ illo libro disputatiue: ⁊ non loquit̃ ex intentione ꝓpria. ĝ etiam inducit rationes sophisticas aliorũ aliquando sicut ipsi sumpserunt eas. vnde procedere a destructione antecedentis: ad destructioneꝫ ɔñtis: non tꝫ gr̃a forme. licꝫ aliq̃s teneat gratia materie in terminis ɔuertibilibus. ¶ Nota ꝙ in isto argumẽto est fallacia ɔsequentis. q2 proceditur a duab9 causis veritatis ad vnã. vnde ꝙ oẽs cause considerẽtur ab vna scia: hoc põt eẽ duobus modis. vno modo ꝙ ɔueniãt in vna rõne ɔsiderandi formali: vel ꝙ vna dependeat a cognitione alterius: sicut priuatio dependet a cognitiõe habitus: ẽt vnũ ɔ̃riorũ nõ perfecte cognoscit̃ sine altero. Mõ ista rõ procedit tãtũ ab vno mõ. ita ꝙ si scia eadẽ esset tñ ɔ̃riorũ: tunc si principia non essent ɔ̃ria vna scientia non essꝫ eorꝫ. q2 adhuc est alius modus veritatis ꝙ aliquorum ẽ eadem scientia que ɔueniunt in vna ratiõe formali obiecti vnius scie: ⁊ sic omnes cause possunt cõuenire in vna rõne formali obiecti vnius scientie: ergo ẽ sophistica cum vnitatis scientie aliquorꝫ sit duplex causa veritatis: ⁊ hic accipitur vna causa quo ad cõtrarietatem: ⁊ dimittit̃ alia. ĝ ⁊c̃. ¶ Alij addunt adhuc aliaꝫ probationẽ isti9 sophismatis. vnde dicũt. ꝙ non sequitur. si contraria sunt infra vnam scientiam: ꝙ illa quecunqꝫ sunt infra vnam scientiã sint contraria. q2 esse infra vnam scientiaꝫ est magis cõmune q̃ꝫ esse contraria. Et ratio Ar. sic accipit. ac si omnia infra vnam scientiam essent cõtraria. Et ita procedimus a minus cõmuni ad magis cõe. ¶ Adhuc tertio mõ hoc posset probari. q2 rõ Ar. procedit ac si vnitas scie accipiatur ex natura cõtrarietatis. qd tamẽ falsuꝫ est. q2 vnitas scientie accipit̃ ex vnitate formali obiecti: sicut etiam vnitas potentie. vt pꝫ de visu: ⁊ gcqd recipit siue sit albũ vel nigrũ: non recipit sub rõne ɔtrarietatis: sed sub ratione formali obi visus: vt sub ratione visibilis ⁊ lucidi. ¶ Notandum ꝙ antiquo expositori non placet dictũ cõmentatoris q dixit rõnem Ar. esse appẽtem. quia dicit non vr̃ rõnabile eẽ ꝙ in tanta re tantus phs tã friuolã ⁊ parum apparentem rõneꝫ induxisset. ⁊ tũc ipse laborat qualiter faciat istam rõnẽ probabilem. Et dicit. siqs recte ɔsideret nãm diuersorum que ptinent ad eandẽ sciam: quedã pertinent ad vnã sciaꝫ ꝫm diuersitatem sui: q̃dam vero ꝫm ꝙ reducunt̃ in aliqd vnũ. vnde dicit ꝙ multa alia diuersa vidẽtur pertinere ad vnã sciam. q2 reducuntur ad vnũ totũ vel ad vnã cãm. vel ad vnum subm. sed contraria ⁊ quelibet opposită pertinent ad vnam scientiaꝫ ꝫm seipsa: eo ꝙ vnũ est rõ cognoscẽdi alteruꝫ. Et ex hoc efficit̃ ista propõ ꝓbabilis: qd oĩa diuersa que sũt cõtraria ptineant ad vnã sciaꝫ. vñ seqtur probabiliter ꝙ si pñ9 sint diuersa ⁊ non ɔ̃ria non ptineãt ad vnaꝫ sciam. ita dicit expositor. Tñ expositio cõmentatoris est bona. ⁊ plus ad intentionẽ Ar. q2 Ar. in isto libro non loqtur ꝫm intentionẽ propriã: sed inducit rõnes aliorꝫ addẽs aliq̃s rõnes sophisticas: sicut ipsi

Expõ dñi Thome in lectiõe. z. sup expõne textus tertij. ɔ̃ commẽtatoreꝫ in cõmento tertio.

sumpserunt eas. q2 etiã per istũ totũ librũ loqtur q̃si disputatiue. ⁊ ꝫm op. aliorꝫ. ĝ põt vti ẽt rõnibus apparentibus. vñ ẽt multa non ɔ̃ria q̃ sunt diuersa ɔsiderant̃ in eadẽ scia. ¶ Ad aliã rõnẽ. si oẽs cãe. ⁊c̃. Dõm ꝙ non sequit̃ nisi ɔsiderarent̃ tãq̃ꝫ ɔ̃ria vel opposita. vñ opposita bene sunt vnius scie. ⁊ tñ non opꝫ ꝙ si aliq̃ diuersa ptineant ad vnã sciam aliquã. ꝙ q̃cũqꝫ scia ɔsiderat vnũ ꝙ reliquuꝫ ɔsideret. q2 põt esse ꝙ in nullo illius scie ɔueniũt. ergo si metaphysica ɔsiderat oẽs cãs. ⁊ metec9 ɔsiderat vnã causaꝫ vt formã: ꝙ ipse ẽt ɔsideret alias: vt finẽ ⁊ mãꝫ. q2 nõ hñt attributionẽ ad subꝫ metaphysice scie. q2 hec abstrahit a mã ⁊ motu. vt dcñ est. ¶ Sed ad aliã probatiõem de metaphysica visuꝫ est prius quid sit dõm. q2 ɔsiderat ens inquantũ ens. ĝ ɔsiderat finẽ: vt efficiens. ¶ Ad aliã rõnem. Si ad vnã sciam pertineret ⁊c̃. Dõm ꝙ ad nãleꝫ ⁊ metaphysicã pertinet ɔsideratio oiuꝫ causarꝫ. lꝫ sit hoc alio ⁊ alio mõ. q2 ad nãlẽ pertinet inquãtũ respiciũt motum ⁊ trãspositionẽ. Et ad metaphysicũ pertinẽt quo ad naturam entitatis ⁊ causalitatis. ¶ Ad probationeꝫ. q2 nãlis non est ɔsiderare de forma vel formis. verum ẽ q̃s posuit plato: vt ideas non cõsiderat neqꝫ substantias abstractas. q2 ista pertinent ad metaphysicum. sꝫ tamẽ non negat Ar. qn naturalis consideret formas nãles ⁊ materiales. vñ etiã sic in z° phy. determinat de eis. ¶ Ad aliã probationeꝫ de metaphysica. Dõm ꝙ metaphysica q̃ ad iz. est de sciẽtijs abstractis que abstrahũt a motu ⁊ a mã in se. tñ hñ sunt pñm motus sensibiliuꝫ ⁊ finis: vt prius visum est. Silr̃ in libris p̃cedentib9. iz m. determinat hñ de substantijs sensibilib9 ⁊ mãlibus. non tñ inquantuꝫ sunt mobiles ⁊ sensibiles: sed sub rõne entitatis ⁊ cãlitatis. ĝ rõ nõ ɔ̃tr. ¶ Ad aliã. vna scia nõ ɔsiderat. ⁊c̃. Dõm ꝙ non opꝫ ꝙ cõsiderata l vna scia nõ sint vnius rõnis vniuoce: sꝫ sufficit ꝙ sint vni9 rõnis analogyce. sic pꝫ. 4. h9. ⁊ sic est i ꝓposito. q2 oẽs cãe hñt attributionẽ ad vnã: sicut ad finalẽ que est dignissima. ⁊ ista vnitas analogie sufficit ad vnitatẽ scie. vñ finis ẽ: ⁊ est cã cãꝫ. Mõ III.

t. cõ. z8.

tex. c. z.

¶ Amplius autem multis existentium ⁊c̃.

T. c. 3.

Queritur circa hãc ptẽ. vbi Ar. dicit ꝙ in imobilibus non est finis ⁊ bonũ. vtrũ h sit verꝫ. Arguit̃ p̃ ꝙ sit finis in illis. In illis ẽ finis ⁊ bonũ i qbus est forma ⁊ ordinatio: cũ forma sit qd bonũ. p̃ phy. ⁊ ordinat̃ ẽt est bona. sꝫ in imobilib9 est forma: ⁊ ordi°. pbat̃ de for°. q2 sunt entia. ⁊ entitas est p formã. silr̃ in eis est ordina°. q2 dicit cõmẽtator 3° h9. ꝙ ordina° numerorꝫ ⁊ magnitudinũ inuenit̃ i eis. ¶ Itẽ l illis ẽ bonũ ⁊ finis q̃ hñt ordinationẽ ad motũ. q2 mot9 ordinat̃ ad finẽ ⁊ bonũ. sꝫ imobilia hñt ordinẽ ad motũ. q2 aliq̃ imobilia mouẽt corpa celestia. vt sube abstracte. silr̃ mate ca sunt q̃ꝫtitates: ⁊ motus p se ẽ in q̃ꝫtitate. vt pꝫ. 5. phy. ĝ ⁊c̃. ¶ Itẽ bonuꝫ ⁊ ens ɔuertit̃. sꝫ imobilia sũt entia. ĝ i eis ẽ bom. ⁊ p ɔñs finis.

T. c. 81.

Cõ. 3.

T. c. 18.

Oppositum vlt Ar. i lra. vbi dic̃. ꝙ i imobilib9 nõ cõtigit̃ h eẽ pñm. nec eẽ aliquid antoagaton. i. p se bonũ. ¶ Notãdũ ad intellm qõnis ꝙ q̃dã sũt imobilia: q̃ nec mouẽt: nec mouent̃ p se: vt maca. alia sũt imobilia. q lꝫ nõ moueant̃. tñ mouẽt p se. vt sube abstracte. quarꝫ bom ɔsistit i mouẽdo. vt vult ɔtor iz° h9. ¶ Nõm z° ꝙ duplex ẽ finis qdã q acqrit̃ p motũ: ali9 ẽ finis p̃exñs motui: sic ẽ nã ⁊ entitas q̃ ẽ obꝫ itellectionis ⁊ volũtatis. ¶ His p̃missis dõꝫ ad qõnẽ. p̃ ꝙ imolia q̃ mouẽt nõ hñt finẽ q acqrit̃ p motũ. ¶ z° dõꝫ. ꝙ ĩ eis hñ ẽ finis p̃exñs motui. ¶ 3° dõꝫ. ꝙ imolia sic metaca nõ hñt finẽ ⁊ bonum qui acqritur p motum. ⁊ h sub ratione finis. ¶ 4° dõm. ꝙ hñt hñ finem aliqualiter. ¶ Rõ p̃me con

A. l. to agaton.

Cõ. 36.

clusionis. In illis nõ est finis qui acquiritur ꝑ motũ:que non mouetur.qꝛ finis ꝛ bonũ quod acquiritur per motũ non est nisi in illo quod mouetur:sed sube abstracte non mouent̃.vt pꝫ ꝑ Ar.8.phi.ꝛ.1z.bꝰ.vbi dr̃.ꝙ substãtie abstracte sunt imobiles cum sint vĩtutes incorporee. ℂ Rõ 2e ꝯnis est. Illa hñt finẽ ꝛ bonũ ꝗ preexistit motui q̃ hñt voluntatẽ ꝛ intellm̃.qꝛ appetibile ꝛ itelligibile est bonũ: ꝛ bonũ est obm̃ appetitus.vt pꝫ p̊ ethy.illud ğ qđ appetit̃ ꝛ intellr̃ est bonũ ꝛ finis. Et silr̃ qđ hꝫ voluntatẽ ꝛ intellꝫ intelligit se .ꝛ appetit suũ esse vt bonũ:sed sube abstracte hñt voluntatem ꝛ intellm̃.vt pꝫ ꝑ cõmẽtatorẽ.1z.huius. ꝙ sube abstracte de virtutibus aic hñt intellm̃ ꝛ desiderĩũ.ꝛ ꝑ ꝯñs intelligunt se:ꝛ appetunt suã ꝑfectionẽ. ğ etiã mouent ad ꝯseruandũ perfectionẽ suã.vt dicit cõmentator ibidẽ.ꝛ ita nã corꝑ est obm̃ voluntatis ꝛ intellectiõis: ꝛ h̃ est finis preexñs motui. ℂ Item illud qđ mouet ꝑꝑ ꝑfectionẽ suã ꝯseruãdã illud hꝫ finẽ ꝛ bonũ.isto mõ.quia nihil mouet ꝑꝑ ꝑfectionẽ ꝯseruandã nisi habeat finez et bonum:saltẽ ꝑexñtẽ motui.sed sube abstracte mouẽt ꝑꝑ suam ꝑfectionẽ ꝯseruandã.qꝛ non ꝑꝑ ꝑfectionẽ de nouo acqrendam.vt vult cõmẽtator.1z.bꝰ.vnde ẽt mouent et assimilãt se p̊ pñº.qꝛ oẽs intelligentie appetunt assimilari p̊ pñº:qđ est finis oĩum.ꝛ lꝫ ṗmũ principium non hẽat superiorẽ finẽ.tamen hꝫ finẽ qđ est obm̃ voluntatis. vnde amat ꝛ intellĩt se:ꝛ ꝑꝑ hoc mouet vt amatũ ꝛ desideratũ: ꝛ alie sube abstracte mouẽt: vt amantes ꝛ desiderantes: vt dr̃ ẽt.1z.bꝰ.Et ita p̊ ꝛ principaliter mouent ꝑꝑ se:ꝛ pº fine:ꝛ secũdario fine mouent ꝑꝑ inferiora.vnde sicut dicit ꝯmentator 2º celi.Quicqđ mouet ṗma intentione ꝑꝑ se: secundaria intẽtione mouet ꝑꝑ alia.nisi sit nã nata ad nõ largiendũ:sed inferiora opposito mõ se hñt.qꝛ prima itẽtione mouẽt ꝑꝑ superiora.ꝛ 2º intentiõe ꝑꝑ se: ꝛ sic ĩ substantijs abstractis est finis ꝑexistens motui. ℂ Rõ 3e ꝯnis. Illa non hñt finẽ inquantũ finis ꝗ acqrit̃ per motuz: que abstrahũt a motu. qꝛ qđ abstrahit a motu nõ hꝫ finẽ qui acqrit̃ ꝑ motũ.ꝛ hoc inquantuz finis:sed imobilia:vt mathematica abstrahunt a motu.vt pꝫ ꝑ Ar.6.bꝰ.ꝛ.7.ꝛ 2º physi ꝛ ẽt h̃ pꝫ ꝑ cõmentatorẽ ibidẽ. vñ mathematica abstrahunt a mã sensibili ꝛ a motu. qꝛ hñt se vt ꝯtinuuz: ergo in eis non est finis qui acqrit̃ ꝑ motũ. ꝛ dico inquantuz finis.qꝛ in mathematicis põt eẽ id qđ est finis ꝛ boᵐ. vnde multũ differt illud qđ ẽ finis ꝛ finis ĩquantũ finis. Qꝛ aũt in mathematicis sit illud qđ est finis ꝛ bonũ.patꝫ. qꝛ idẽ ſm rẽ est quãtitas nãlis ꝛ mathematica.ğ sicut ibi est finis:sic hic.sed tñ quantitas vt nãlis.ſ.sub isto mõ est finis sub rõne finis.qꝛ quantitas nãlis terminat motuz: sic eadẽ quantitas:vt mathematica est illud qđ est finis: qꝛ est eadẽ realr̃ cũ quantitate nãli:sed tñ vt sic nõ terminat motũ.i.inquantũ mathematica non ẽ finis inquantũ finis ꝛ sub rõne finis.Et hoc intellexit Ar. ꝛ cõmẽtator cũ dixerunt ꝙ non est ibi ꝑ se bonũ.sed tamen potest contingere:quia licet ibi sit bonum:tamẽ non ꝑ se acqrit̃ per motũ.sed ꝑ accñs.vt dicit cõmẽtator. ꝛ istud dꝫ intelligi de quantitate gñabilium ꝛ corruptibiliũ. ℂ Rõ 4e conclusionis. Illa hñt finẽ aliqualr̃ ꝛ bonũ.saltẽ inquantum non acqritur ꝑ motũ ꝑ se. in ꝗbus est forma ꝛ ordiº:qꝛ forma est aliqđ bonũ.p̊ phy.ꝛ etiã ordinatio est bona ꝛ finis. vt pꝫ in fine.1z.bꝰ.sed mathematica hñt formã ꝛ ordinẽ. vt vult cõmẽtator in isto 3º:vbi dicit.ꝙ ordinatio magnitudinũ inuenitur in eis.Et ita vult cõmẽtator.ꝙ finis sit in mathematicis:saltẽ qui non acqrit̃ ꝑ motũ. vñ numeri ꝛ magnitudines sunt ordinate:sicut ẽt scie mathematice ordinate procedunt. ℂ Item in ꝗbus est melius ꝛ deterius:ibi est finis ꝛ bonũ:qꝛ in omnibus constantibus siue sint a nã:siue ab arte:illud qđ est vilius est ꝑꝑ melius tãq̃ ꝑꝑ finem:vt dr̃ 7º pollitice.sed in mathematicis ẽ finis ꝛ bonũ:qꝛ in mathematicis est melius ꝛ vilius.qꝛ numerus perfectꝰ ẽ melior iperfecto:ꝛ circularis linea perfectior est recta.vt pꝫ ex geometria ꝛ arismetrica. ℂ Itẽ in illis est finis ꝛ bonum aliqualr̃ que sunt obm̃ voluntatis ꝛ intellectionis:ꝛ hoc pꝫ ex dictis. ſꝫ mathematica appetuntur ꝛ intelligunt̃ a nr̃o intellectu. vñ appetimꝰ scire numeros ꝛ magnitudines.lꝫ non intelligantur ꝛ appetuntur ab ipsis meˢⁱˢ.qꝛ non habent intellectum ꝛ appetitum: tñ a nostro intellectu ꝛ appetitu hoc fit.

Rationes in oppositum procedũt suis vijs.hñ eis probãt ꝙ ĩ imobilibus sit finis ꝛ bonũ ꝗ non acquiritur ꝑ motũ: vt visum est in qõne. vnde illđ bonũ qđ acqritur per motũ nõ conuertitur cũ ente. vt videbat̃ velle 3º rõ.ſꝫ bonũ vle.ꝛc̃.

Qõ IIII.

ℂ At vero si scie causarum sunt plures. ꝛc̃.

Circa hanc partem queritur. ꝑ quam cãm res magis cognoscatur perfecte.Et arguitur p̊ ꝙ ꝑ formã. Rõ est. Illud qđ est tota quiditas vel principalior ꝑs ꝗditatis magis facit scire:cum eadem sint pñº essendi ꝛ cognoscendi:sed forma est tota ꝗditas: vel saltẽ ṗncipalior pars quiditatis: vt per cõmentatorez patꝫ 7º methaphysice dicentẽ.ꝙ ꝗditas hoīs vno mõ est hõ.alio mõ non est hõ.vñ verꝫ est ꝙ tota ꝗditas hoīs est homo ꝑ formã hoīs.Et alio mõ non est verũ.ſ.ꝙ hõ sit ꝗditas inquantũ est aggregatus ex mã ꝛ forma. ℂ Itẽ ꝑ illaꝫ cãm magis res scitur q̃ est principiũ demõstratiõis certissime scie:cuꝫ demõstratio sit sillꝫ faciens scire. sed forº est pñᵐ demõstratiõis certissime scie.vt mathematice. vt pꝫ per cõmẽtatorẽ p̊ phy.qꝛ mathematica ẽ ĩ p̊ gradu certitudinis. ℂ Itẽ arguit̃ ꝙ ꝑ mãꝫ maxᵉ res cognoscat̃.qꝛ ꝑ illã magis res cognoscit̃ q̃ est nobilior.ſꝫ mã est nobilior:cuꝫ sit suba incorruptibilis ꝛ eterna.Et talis est nobilior corruptibili ꝛ gñãbili.vt pꝫ.8.phy.vbi Ar. probat motorez esse eternuz. qꝛ est causa motus eterni:ꝛ est nobilissimus oĩum alioꝝ.vñ suba eterna nobilior ẽ gñãˡⁱ ꝛ corruptibili.sed materia prima est ingenerabilis ꝛ incorruptibilis. ℂ Tunc arguitur de cã efficiente.ꝑ ꝑ ipsam res cognoscitur magis:qꝛ ꝑ illam causam res maxime scitur:sine qua non cognoscitur generatio ꝛ actus. sed sine efficiente nõ cognoscit̃ gnõ ꝛ actus. ğ ꝛc̃. ℂ Tũc arguit̃ de cã remota ꝙ magis faciat scire q̃ꝫ cã propinqua.qꝛ illa causa magis facit scire causatũ que magis influit super causatũ:cũ eadem sint ṗncipia essendi ꝛ cogscendi.2º bꝰ.ſꝫ causa remota ꝛ vlis magis influit super causatum q̃ꝫ propinqua. per auctorem de causis. Ois cã primaria ꝛ vlis plus influit super effectum q̃ꝫ secundaria.

Oppositum hꝰ arguit̃:ꝑ illud res nõ magis cogscitur ꝑ qđ non cognoscit̃ nisi in potẽtia.cogniº.n.ĩ poº est imperfecta.ſꝫ ꝑ remotã cãꝫ res nõ cognoscit̃ nisi in poº.qꝛ illa cã est vlis. ꝛ scire aliqđ in vlĩ non est nisi scire illud in poº.vt dicit cõmentator.1z.bꝰ. ℂ Oppositum aliorum etiam probatur: ꝛ hoc sic: per illas cãs non scitur maxime que recipiunt necessitatem ꝛ ꝓbabilitatẽ ab alijs:sed efficiẽs mã ꝛ forma recipiũt necessitatem ꝛ ꝓbabilitatem ab alijs.vt patet ꝑ Ar.2º poꝝ. finis nec̃itat efficiẽs: ꝛ efficiẽs formã:ꝛ forº mãm. ℂ Notandũ ad intellectũ hꝰ ſm Ar.2º phy.ꝛ.5.huius.ꝙ cause vno modo distinguuntur ſm gñã ꝛ species. ꝛ h̃ propter diuersas cãlitates.qꝛ alia ẽ cãlitas forᵉ. alia mãe. ꝛ sic de alijs.Aliter distinguunt̃ cãe ſm modos. vt ſm diuersas hitudĩes ad cãtũ.vñ i eodẽ genere: vt nãli ꝑñt eẽ diuerse hitudines.vt pº mã remota:alia ꝓpinq̃.Silr̃ in agẽte cũ.

T.c.46
50.51.ꝛ
52
T.c.29
Ca.º p̊.
Cõ.36.
Cõ.36.
T.c.36.
Cõ.17.ꝛ
21.
T.cõ.2.
T.c.35.
T.c.18.
T.c.81.
T.cõ.3.
Cõ.21.
Cõ.p̊.
T.c.75.
T.c.4.
Cõ.14.
T.c.32.
T.c.2.

causa vna agens sit propinqua: ⁊ alia remota. ¶ Notan-
dum vlterius. ꝙ duplices sunt cāe: ⁊ pn°. quedam intrin-
seca: sicut mā ⁊ forma sunt pn° intrinseca subē: sed pn° ex-
trinseca sunt que non sunt ptes subē exposite; vt efficiēs
⁊ finis. ¶ Notandū vlterius. ꝙ inter cās itrinsecas sem-
per remota est iperfectior q̄ꝫ propinqua. sicut mā pma i-
perfectior est q̄ꝫ propinqua. Unde semꝑ propinqua mate
ria includit pfectionē supadditaꝫ mãe prime. Similiter
de forma remota: forma vlis magis est impfecta: vt gnā-
lis forma que ē generis est imperfectior q̄ꝫ spēi: sed secus
est in extrinsecis causis. qꝛ remota cā ⁊ magis vlis semꝑ
est perfectior q̄ꝫ propinqua: qꝛ hō generatur ab hoīe: ⁊ so-
le: ⁊ ab hoīe tāq̄ꝫ efficiente propinquo: ⁊ a sole tāq̄ꝫ ab effi
ciente remoto: ⁊ sol est perfectior hoīe. Silr finis remo-
tus est perfectior q̄ꝫ propiquus: vt deus est perfectior q̄li
libet fine propinquo. ¶ Nota vlteri⁹. ꝙ duplex est finis.
quo: ⁊ gratia cuius: finis quo est qui ē propria oꝑatio rei
ordinate in fineꝫ quo aliqs adipiscit̄ finem gratia cuius:
vt speculatio est finis hoīs: quo aliqs adipiscitur finē ho-
minis. vt gratia cuius: sed finis cuius grā est duplex. vlis
⁊ cōissimus. vt deus est finis oīum. qꝛ grā ipsius agūt oīa
q̄cūqꝫ agunt: sed finis propinquus ⁊ imediatus est id qđ
imediate se hꝫ ad rem in ordine pfectionis: vt finis ignis
est ꝯcauū orbis lune. Et finis mineraliū: sunt plāte ⁊ plā-
tarum aīalia. Et finis hoīs est aīa rōnalis. sed finis aīe ra
tionalis est intelligentia motrix orbis lunaris. qꝛ imedia
te se hꝫ ad ipsaꝫ: vt perfectio imediata. qꝛ non est mediū.
vnde spēs sic sunt ordinate: ꝙ non pōt esse mediuꝫ inter
ipsas. ¶ Per hoc dōm est ad qōnē. ꝙ i reb⁹ hītibus oēs
cās magis ꝯuenit scire per finē gratia cuius. ¶ 2° dōm ē.
ꝙ cōparando modos cāꝝ adiuicē: ꝙ res minus perfecte
scitur per remotas cās: q̄ꝫ per propinquas. Et hoc est ve-
rum loquendo de causis intrinsecis. ¶ Tertio dicendū.
ꝙ in causis extrinsecis comparando modos causarū ad-
inuicem magis scitur per causas remotas q̄ꝫ per propin-
quas. ¶ Rō prime conclusionis. Per illā cām que ē no-
bilioris esse: vr̄ causatum nobilius cognosci. qꝛ perfectio
sciendi est ex nobilitate eius: qđ intelligitur. sed iter oēs
causas finis gratia cuius videtur esse nobilioris entitatis.
qꝛ inter oēs cās deus est nobilior ⁊ perfectior in entitate
qui est finis humane nature. Silr orbis lune motor q im
mediate se hꝫ ad hominē est nobilioris entitatis q̄ꝫ hō. et
cā eius. qꝛ subē abstracte sunt intransmutabiles. sed hō ē
transmutabilis. Silr finis cuius grā mineralium est plā-
ta. ⁊ plante sūt nobilioris entitatis q̄ꝫ mineralia quecūqꝫ
sint: siue sit auꝝ vel argentū: vel qđcūqꝫ aliud. qꝛ plante
sunt aīate. Silr animalia bruta sunt finis plantarum. Et
homo est finis cuius gratia brutoꝝ aīalium qui est nobi-
lior oībus brutis. ¶ Rō 2e ꝯnis. per illaꝫ cām magis co
gnoscitur causatū: que ē pfectior in esse. qꝛ sicut res se ha-
bet ad esse: sic ad veritatē. 2° h⁹. sed cōpando modos cau- T.c.4.
sarum intrinsecarum propinqua cā est perfectioris eē q̄ꝫ
remota. qꝛ prima mā est minus perfecta. q̄ꝫ propinqua:
sꝫ propinqua materia est magis perfecta: qꝛ includit sup-
additam formā mãe prime. s. formas elemētorum refra-
ctas. Silr est de formis. qꝛ nulli est dubium. ꝙ si vnus co
gnoscit hoīem inquantum subā que est forma remota. ⁊
alter cognoscit eum inquantū rōnalis. ꝙ perfectius cog-
scit eum ille q cognoscit ipsum inquantū rōnalis: q̄ꝫ q co-
gnoscit eū inquantū subā. qꝛ rōnale includit subaꝫ. ⁊ cer-
tū est ꝙ rōnale plus est forma propinqua q̄ꝫ suba. ¶ Rō
3e ꝯnis. dato ꝙ aliqs cognoscat plātas per cōparationē ad
celū ⁊ ad motorē ei⁹ tāq̄ꝫ per cās. Ita ꝙ cognoscat pticu-
laria cāta in compatiōe ad cām remotam: vt deum ⁊ ce-
lū ⁊ ignorat proprias cās horuꝫ: vt cōplexiones propas:
⁊ alter cognoscit pticularia causata quo ad secūdas cās:
⁊ ignorat quo ad cās remotas. Tunc ille primus qui cog
scit p causas remotas magis scit rem: q̄ꝫ ille q p causas p-
prias. ¶ Sꝫ ex hoc pōt argui. ille qui scit rē p nobilioreꝫ
causaꝫ in entitate magis cognoscit rem q̄ꝫ qui per causas
ignobiliores: sed qui cognoscit rē p causam remotam: vt
celum vel deū cognoscit p cām nobiliorem: q̄ꝫ qui p pro-
pinquaꝫ. ḡ ⁊c̄. Contra hoc arguitur. ille qui cognoscit per
cām que est pncipiuꝫ demonstrationis magis cognoscit
q̄ꝫ qui p cām que non ē principiū demonstrationis. qꝛ sci
re ē per demonstrationē. sꝫ qui scit p causas propinquas:
scit p illud quod est pnm demonstrationis. qꝛ demonstra-
tio ē ex proprijs pricipijs. primo poste. ⁊ cā ⁊ pn⁹ sūt idē:
⁊ remote cāe non sunt proprie. ⁊ p ꝯñs nec principiuꝫ de-
monstrationis. ¶ Item nos videmus de facto ꝙ cuꝫ ali
quis scit ista inferiora p cās remotas: vt patꝫ p sciaꝫ libri
phy. vbi tradunt̄ cāe remote adhuc laborat ad iuestigā-
dum cās propinquas. vt ꝯnes inferiorum: sicut plātaruꝫ
⁊ aīalium. vnde cōmentator dicit in prologo libri phy. ꝙ Cō.p.
ordinata doctrina est incipere a cognitione cārū prima-
rum ⁊ procedere fm ordinē per medias causas quousqꝫ
deueniatur ad proprias: sed hoc non esset. si aliquis magi
perfecte cognosceret per causas remotas q̄ꝫ propinquas.
¶ Ad hoc dicunt aliq. ꝙ p cās remotas magis cognosci-
tur res quo ad eē simplr. sꝫ p causas proprias magis cog-
scitur quo ad esse determinatū. Et tunc rō non est ꝯ hoc.
qꝛ demōstratio est ex proprijs causis ad cognoscendū rē
q ad esse determinatū: sed non quo ad eē simplr. ¶ Istđ
non sufficit. qꝛ cognoscere rem simplr est cognoscere eaꝫ
in vli. Et hoc est cognoscere reꝫ in potētia ⁊ diminute. qꝛ
forme cōes in quibus sunt vlia non sunt extra animā nisi
in potentia. vnde vr̄ ꝙ si aliqs cognoscat hoīem in cōpa-
ratione ad celū ⁊ cām remotam: vt deuꝫ ꝙ magis pfecte
cognoscat eū q̄ꝫ si cognosceret eum in cōparatione ad se-
men. ¶ Per hec ad rōnes. per illud magis scitur qđ ē pn
cipiuꝫ demōstrationis. ⁊c̄. cōceditur. positis alijs causis:
sed non positis alijs causis. s. cōibus ⁊ remotis non opor-
tet. Tu dicis. ꝙ ille qui scit p propinquas causas. ⁊c̄. Di-
cendum ꝙ veꝝ est. positis ēt alijs causis. ita ꝙ tunc per
mediuꝫ demōstrationis magis scit rem sic qui scit p am-
bas causas. s. propinquā ⁊ remotam: q̄ꝫ q scit p vnam tm:
qꝛ duplex bonū magis est bonū q̄ꝫ vnum. qꝛ felicitas cō-
nuāta i minimo bonoꝝ eligibilior ē: vt dr̄ p ethy. sꝫ scire Capi.8.
propriā cām sine remota non ē pnm demōstrationis. neqꝫ
etiā per cā aliquis magis scit: q̄ꝫ cū scit p remotā. ¶ Con-
tra hoc vr̄ esse dcm̄ cōmētatoris 2° phy. versus finem. ca. Cō.38.
de causis. ꝙ opꝫ principaliter intēdere de causis illā que
est vltima in qōne: nō vltimā in esse. hec est cā propiqua
vltima in qōne non vltima in esse. vñ cā vltima in esse est
cā remota. ḡ videtur ꝙ cā remota minus facit cognosce-
re q̄ꝫ propinqua. ¶ Adhuc ꝙ hoc dictum veritatem hꝫ i
causis intrinsecis. qꝛ si volo scire mālem cām: opꝫ me in-
tendere principalr propinquā mām. s. ad talē ꝯnem. silr
de cā formali: si volo scire cām formalē ipsius: opꝫ me co
gnoscere formā propinquā. p quā homo est hō. qꝛ illa est
principalior in esse. Et ad hanc intentionē dicit cōmen- Cō.p.
tator in prologo primi phy. ꝙ doctrina ordinata est inci-
pere a cognitione cāꝝ primarū. vt dictum est prius. ⁊ sic
intelligit de cognitione ambarum cāꝝ. s. remote ⁊ propi
que. qꝛ p ambas cās melius cognoscit̄ q̄ꝫ p vnā.

Ad rationes pncipales. ¶ Ad pmam. Illud qđ
est tota quiditas. ⁊c̄. negatur. qꝛ pt
eē alia cā honorabilior q̄ꝫ quiditas rei: vt finis: qꝛ finis ē
perfectior oībus ordinatus ad finem. Unde hn̄ verum ē
si cōparātur quiditates adinuicē: vt forma subē ad quā-

titatē vel ad qualitatē: tunc per formā perfectius cognoscitur res. s. per q̄ditatez eius q̄ƺ p accītia: vt quantitatē et q̄litatē ꝛc. s; cōparādo q̄ditatē formalē ad alias causas: nō oƺ: q: per aliaz cām pfectius res pōt cognosci. s. p finē. ¶ Ad aliā rōnē per illam cām res maxime scit̄ ꝛc. ɔcedit̄. Tu dicis: q̄ for͡a est pn͡ꝰ ꝛc. Dōm q̄ in mathe͡ca magis cognoscit̄ per formā q̄ƺ per finē: q: nō hnt causaz finalē: s; cognoscunt̄ p formā abstractā a motu ꝛ a mā. vñ etiā nō omnino mate͡ia carent mā: q: lƺ careant materia sensibili: nō tñ mā intelligibili vel intellectuali: per quā intelligunt̄. vt pƺ. 7. huius: ꝛ. z. physico. ¶ Ad aliaz per illā cām magis ꝛc. cōcedit̄. Tu dicis: q̄ mā sit nobilioris ꝛc. neg̃ q: est debilissime entitatis. Tu pbas: q: mā est eterna. Dōm q̄ cetera nō sunt paria. vnde oēs tales rōnes per cōparationē debēt psupponere cetera esse paria: sed hic nō est huiꝰ: q: suba eterna que est actus: illa est nobilior: sed hic cetera nō sunt paria: q: lƺ mā pma sit eterna: tñ nō est in actu. vñ lƺ forma sit generabilis ꝛ corruptibilis: tñ q: ē actꝰ ꝛ specificatio ꝛ formatio. g̃ est nobilior suba eterna: que nō est in actu. quare rō nō valet. ¶ Ad aliā per illā causam res ꝛc. Dōm q̄ nō oƺ: q: perfectius cognoscit̄ per finē ad quē ordinat̄ generatio ꝛ causa efficiēs. g̃ nō ɔcludit. ¶ Ad aliaz rōnez: que fuit in oppoᵐ: que pbauit q̄ per causaz ppinquā magis res cognoscit̄: cū dicit̄. per illud res magis scit̄ ꝛc. Cōcedit̄. Tu dicis: q̄ per remotā causas ꝛc. Dōm q̄ verum est de intrinsecis causis q̄ reᵃ causa magis est in potētia: ꝛ facit scire in potētia vt mā pma ꝛ forma remota: sed nō est verum de causa remota extrinseca: q̄ sit in potētia: sed est magis actualis ꝛ nobilioris entitatis q̄ƺ causa ppinqua. quare rō nō cōcludit. jō ꝛc. Qō. V.

Cōˣ 4ᵃ ¶ Arvero ꝛ de principijs demonstratiōis ꝛc.

Queritur circa istā partē. vtrum pma pncipia sint de cōsideratiōe alicuiꝰ scientie. ¶ Arguit̄ pmo q̄ nō. si pncipia pma essent de ɔsideratione alicuiꝰ scientie: tunc ɔsiderarent̄ ab omnibꝰ scientijs: sed hoc est falsuz: q: eēt superfluū: ɔñtia pƺ: q: qua rōne vna sciētia ɔsideraret pncipia demr̄atiōis eadē rōne ꝛ alia: q: oēs sciētie equaliter respiciunt pma pncipia. ¶ Itez si aliqua sciētia ɔsideraret pma pncipia: aut hoc eēt mō diffinitiuo: vel mō demōstratiuo: s; neutro modo. g̃ ꝛc. assumptū pƺ a sufficiēti diuisione: q: demr̄atio ꝛ diffinitio tñ sunt modi ɔsiderandi aliqd ꝛ determinādi de aliquo. zᵒ posterio. nā modus diuidēdi reducit̄ ad moduz diffiniēdi: cū per ipm aliqualr venet̄ diffinitio: s; pmoꝝ pncipioꝝ nō pōt esse diffō: q: diffō tñ est icomplexa. 7. huius. ꝛ 5ᵒ thopi. ¶ Itē si pmoꝝ pncipioꝝ eēt diffō: tūc aliqd ipsis esset pus cognitū: qō est falsum. Nec pōt esse demr̄atio pncipioꝝ. Q: demr̄atio est circa passionē subiectū ꝛ dignitatē: ex qua demr̄at̄ passio: ꝛ tūc dignitates pbarent̄ per notiores ppōnes: ꝛ ita de pmis ppōnibus alique essent per se note: alique occulte: qō est falsuz. vñ pma pnciᵃ nō demr̄ant̄. vt vult Aristo. pmo posterioꝝ. ꝛ Linconien. Similr oēs scientie ɔsiderarent vnū subiectū: q: oēs sciētie equaliter vtunt̄ dignitatibus pmis. g̃ oēs scie demōstratiue ɔuenirēt in vno subiecto: circa qō dignitates demr̄arent̄: ꝛ etiā oēs sciētie ɔsiderarēt vnā passionē per eandē cām: ꝛ sic sequeret̄ q̄ omnis scientia eēt vna: qō est falsuz. ¶ Itē si aliqua ɔsideraret pma pncipia: maxime esset ista: cū sit maxime cōis: s; ista nō potest ea ɔsiderare: nec diffinitiue: neqƺ demr̄atiue: q: vt dictum est nō possunt diffiniri: nec demr̄ari: nec a priori: q: tūc aliquid esset eis pus simplr: nec a posteriori: q: talis demr̄atio esset ex magis notis: sed nihil est notius pmis pncipijs demonstrationis.

Oppositum vult Aristo. 4. huius. illo capitlo. Dōƺ aūt vtrū vna aut diuerse sciētie. vbi dicit: q̄ ad vnā sciam. s. ad metaᶜᵃᵐ ptinet ɔsideratio pmarū dignitatū iquātū ad ipsaz pertinet ɔsideratio entis inquantum ens.

Dicendum ad qōnē: q̄ ad vnā sciam vt ad primam phiam ptinet ɔsideratio pncipioꝝ pmoꝝ demonstratiōis: qō pbat̄ ab Aristo. in lr̄a. Illa ptinent ad vnā sciētiam que sunt oībus entibus cōia ꝛ separatim nulli spāliū entiū: q: illa scia considerat ens iquātū ens ꝛ que sunt entis: sed ppōnes pme sunt huiꝰ: q: sunt cōes oībus entibus de quibus cōsiderant scie speculatiue ꝛ nō insūt alicui generi entis seorsuz ꝛ diuisim. g̃ ad pmā phiaz ptinet ɔsideratio ipsoꝝ. ¶ Itē ad illā scientiā pertinet considerare pnᵃ pma que considerat partes ꝛ terminos ipsoꝝ. vt pƺ ex pmo posterioꝝ: q: ad eandē scientiā pertinet cōsideratio totius ꝛ partis: ꝛ etiā terminoꝝ: q: pncipia cognoscimus iquātū termios cognoscimus: s; ista sciētia est huiꝰ vt metaphyca. vt pƺ. 4. huius: q: ista sciētia cōsiderat esse ꝛ nō esse que sunt partes pmi pncipij: ꝛ termios eius ɔsiderat. vt ibi pƺ. ¶ Itē illa scia ɔsiderat pma pncipia que est regula ꝛ pnciᵐ oīum scientiaruƺ: q: pma pnciᵃ cū virtute igrediant̄ demonstratiōeƺ omneƺ: sunt regula ꝛ metrum ꝛ pncipiū oīum demonstrationū: ꝛ pertinet coꝝ ɔsideratio ad sciaz pncipalissimā que est regula oīum: s; vna scia. vt meᶜᵃ est hꝰ: q: vna scientia: sicut meᶜᵃ est regula oīum scientiarū: q: sapientis est regere ꝛ gubernare. pmo hꝰ. ¶ zᵒ dōm: q̄ ista scientia nō ɔsiderat pma pnᵃ mō demonstratiuo: nec diffinitiuo: ꝛ hoc pbat̄. illa nō considerant̄ ab ista scientia mō diffinitiuo ꝛ demonstratiuo. que carēt diffōne ꝛ demonstratōe: prima pnᵃ sunt huiꝰ. vt pus tactū est. ¶ 3ᵒ dōm: q̄ ista sciētia ɔsiderat pma pnᵃ pbando quo ad cōditiones ipsoꝝ: ꝛ elenᶜᵉ ea pbat contra negantes ea. hoc pōt pbari. Illa cōsiderat pma pnᵃ quo ad conditiones que pbat conditiones proprias ipsoꝝ inesse eis: sed ista scientia est huiusmodi. vt pƺ. 4. hꝰ: q: pbat Cōmentator ɔditōes de eo qō supponit. s. pnᵐ pmo q̄ est firmissimū: q: circa ipsum nō cadit mendaciū. silr q̄ est notissimuƺ: q: nullus decipit̄ circa ipm: cū sit maniᵐ. silr pbat q̄ nō sit ɔditionalē: q: nō cognoscit̄ ex suppōne aliᶜᵘ tāqƺ ex quadā cōditiōe ꝛ pacto. silr pbat q̄ pmū pnciᵐ necesse est cogscere quēcūqƺ cognoscentē. Silr ista scia ɔsiderat pmū pnᵐ pbādo ipsum elenᶜᵉ. vt ɔ negātes ipm: ꝛ hoc redarguti uepcedēdo ex cōcessis ab eis: ꝛ ita pbat ex minus notis pᵐ pnᵐ: q: eo nihil est notius. vñ facit petitōeƺ in pnciᵒ: ꝛ tñ hoc sufficit cū ipsi ɔcedant aliqd notius saltē ore: lƺ non corde: ꝛ ista est pbatio ad hoiem. ¶ Notanduƺ tñ: q̄ lƺ alie scie nō ɔsiderēt pmū pnᵐ ꝛ alia pnᵃ cōia in sua cōitate: tñ ɔsiderāt ipm iquantū appropriat̄ suo generi subor: vt hoc pnᵐ. de nullo affirmaᵗ ꝛ negō simꝰ. cōsiderat geoᵃ iquātū ɔtrahit̄ per magnitudinē: q: loco eius accipit̄ q̄ omnis linea est cōmensurabilis vel icōmensurabilis: ꝛ ariſᶜᵘˢ cōtrahit ad numeros. vt q̄ omnis nūerus est par vel impar: ꝛ sic de alijs intelligas.

Per hoc ad rōnes. prima rō pƺ soluta: q: bene verū est q̄ spāles scie equalr hnt se ad pᵃ pnᵃ: s; dissilr est quo ad pmā phiā que est cōis: ꝛ rōne hꝰ ɔsiderat ens iquantū ens: ꝛ pᵃ pnᵃ cōia: que psupponunt̄ ab alijs sciētijs spālᵇᶦ. ¶ Ad aliā rōneƺ pƺ ex dictis: ꝛ silr ad 3ᵘᵐ: q: ista scia ɔsiderat pᵃ pnᵃ: nec demr̄atiue: nec diffinitiue: sed tñ quo ad cōditiones: ꝛ pbando pmū pnciᵐ esse ɔ negantes: ꝛ hoc nō demōstratiōe abˢ:

sed elenc^c. vt tactum est. Questio. VI.

T.c. 51. ¶ Totaliter que substantiarum rc.

Queritur circa istā partē. vtrū ad vnā sciam pertineat consideratio oium subarū. ¶ Arguit̄ pmo q̄ nō: qr si hoc esset: tunc tm̄ esset vna scia r oēs alie scientie superfluerēt: sꝫ hoc est falsuꝫ. qr nihil est superfluū in nā: nec in arte. vt dicit Cōmētator. pmo physico.

Cō. 50. ꝯn̄tia pꝫ: qr si vna scia ꝯsideraret oēs subas: r etiā ꝯsideraret oia accn̄tia: qr eiusdē scie est speculari subm r accidentia propria illi subo. vt pꝫ. pmo posterioꝝ. r sic si oia ꝯsiderata ad vnā sciam ptinerēt: tunc tm̄ esset vna sciētia vel si eēnt plures: tūc alie superfluerēt. ¶ Item illa que nō ꝯueniunt in vna rōne nō ꝯsideranṫ ab vna sciētia: qr scia non est aliquoꝝ que dn̄t in rōne formali: sed oēs sube nō sunt vnius rōnis: qr subarū: quedā sunt eterne: quedā corruptibiles. mō corruptibile r incorruptibile dn̄t plusq̄ꝫ genere r plusq̄ꝫ spē. vt pꝫ. 10. hui⁹.

T.c. 26. T.cō. 6. ¶ Tūc arguiṫ 2° q̄ vna scia nō ꝯsiderat subaꝫ r accidētia: r est qō quam mouet Aristo. in hoc 3°. Amplius aūt vtrūꝫ est circa subam solū theo^a: r hoc sic. Qr si vna esset scientia de suba r accn̄te: tunc sube esset demr̄atio: sed hoc est fal

T.c. 17. sum. 7. huius: qr sube tm̄ est diffō: r demonstratio tm̄ est accn̄tiū. vt pꝫ. pmo posterio. ꝯn̄tia pꝫ. qr exquo vna sciētia esset oium accidentiū r subarūꝫ: tūc sicut accn̄tia demonstrarenṫ. sic etiam substantie.

T.cō. 2. **Oppositum** vtriusq̄ꝫ vult Aristot. q̄rto huius vbi dicit. Ens autem quidem multis dicitur modis rc.

Ad qōnem dōm pmo: q̄ vna scia hꝫ cōsiderare oēs subas sub rōne vl̄i īquātū sunt ptes entis pncipales. ¶ 2°. dōm: q̄ vna scia hꝫ cōsiderare oēs subas r oia accn̄tia: etiā sub rōne vl̄i. ¶ 3°. dōꝫ: q̄ vna scia nō hꝫ ꝯsiderare oēs subas r oia accn̄tia sub rōnib⁹ ppriꝭ. ¶ Rō pme ꝯclonis est. ad eādē sciam ptinet ꝯsiderare ptes r totū: sꝫ vna scia hꝫ cōsiderare illud

T.c.p. qō hꝫ se vt totuꝫ ad oēs subas. ḡ rc. maior pꝫ. pmo poste. minor ēt pꝫ. 4. h⁹: qr vna scia sicut metaphysica ꝯsiderat ens īquātuꝫ ens: cui⁹ ptes sunt sube pncipales. vt pꝫ ibidē. ¶ Rō scde ꝯnis. Cōsideratio illoꝝ ptinet ad vnam sciam que ꝯtinenṫ vt partes analoge sub vno toto ana

T.cō. 2. logo. vt pꝫ ex 4° huius: sed sube r accn̄tia continenṫ sub ente īquātuꝫ ens: r ens p̄dicaṫ de eis analogice: qr p pus p̄dicaṫ de suba: r p posterius de accn̄tib⁹: que attribuun

Com. 2. tur sube vt subo. vt Cōmentator dicit. 4. hui⁹. ¶ Iteꝫ si vna r eadē scia nō hꝫ cōsiderare accn̄tia r subaꝫ: tūc difficile est assignare que sciētia hꝫ ꝯsiderare accn̄tia circa subam: imo ēt videṫ q̄ nulla: hoc etiaꝫ est ꝯ Aristo. pmo posterioꝝ: qr eiusdē scie est ꝯsiderare subm simplr r passiones subei. vt diciṫ in pmo posterio. ꝯn̄tia pꝫ: qr si vna scia nō ꝯsiderat subaꝫ r accn̄s: tūc ad distinctas sciētias ptineret ꝯsiderare subam. ¶ Rō 3ᵉ ꝯnis: qr si vna sciētia ꝯsideraret oēs subas r accidētia sub ppriꝭ rōnibus: tunc tm̄ esset vna scia: vel si essent plures: tūc alie superfluerēt: sꝫ vtrūq̄ꝫ est incōueniēs. vt pus pbatū est. ꝯn̄tia pꝫ: q̄ si vna scia ꝯsideraret oēs subas r accn̄tia: tunc tm̄ esset vna scia que pfectaꝫ sciam traderet de oibus: vel si essent plures scie alie supfluerēt. vt si meta^a traderet pfectā cognitiōeꝫ de magnitudinib⁹ sub ppriꝭ rōnib⁹: r silr de nūeris: tūc geo^a r aris^a essent supfluе: qr sic idem eodē mō determinareṫ in diuersis sciētiꝭ. ¶ Notādū tn̄: q̄ lꝫ vna scia ꝯsideret de suba r accidēte: tn̄ ꝯsiderat subas pncipalius: qr qn̄ aliq̄ scia est de multis ꝯtētiꝭ sub vno anologo pncipalius est de illo a quo alia depēdēt: r

cui attribuunṫ: sꝫ suba r accn̄tia ꝯtinenṫ sub ente analogice: r a suba depēdent accn̄tia in esse r cognitiōe r attribuunṫ sube: r suba est ens pncipalius. ḡ illa scia pncipalius ꝯsiderat subas. ¶ Ulteri⁹ nōndū: q̄ lꝫ ista scia cōsideret subas sub rōne vl̄i: tn̄ cōsiderat aliquas subas sub ppriꝭ rōnib⁹ vt subas abstractas: qr pncipalr̄ itendunṫ ab ista scia tanq̄ finis. Et etiā rō sube pncipalius r nobi

a.t.c. 29. r infra. lius in eis repiṫ: sicut videbiṫ. 12. hui⁹. vn̄ ēt oēs tractatus ordinanṫ ad tractatuꝫ de substātiꝭ abstractis. Et hō etiā alias pbatū fuit per Albertū. pmo r 2° de gnōne dicentem: q̄ aliq̄ scia ꝯsiderat aliqua sub rōne vna cōi eis r vl̄i: r tūc illa in q̄b⁹ illa rō p pus iueniṫ cōsideranṫ sub ppriꝭ rōnibus. mō rō entis que est cōis oib⁹ substātiꝭ saltē analogicis p pus ꝯuenit sepatis substantiꝭ: cū sint

T.c. 4. Cō. 4. cause alioꝝ: r qn̄ aliqd ꝯuenit cāe r cāto per pus ꝯuenit cāe r digni⁹. ex. 2. h⁹: r p Cōmētatorē. 2. physi. hoc etiā p Arist. lib. de gnō. vbi ꝯsiderās de gnōne in vl̄i ꝯsiderat de pmis gnā^b⁹ r corruptī^b⁹ sub ppriꝭ rōnib⁹ s. cel^m.

Ad rōnes ¶ Ad pmā. si vna scia rc. nego ꝯn̄tiaꝫ: qr vna est scia que ꝯsiderat subas oēs sub rōne vl̄i r entis: r nō sub ppriꝭ rōnibus: r subas abstractas: sꝫ ꝯsiderare subas r accn̄tia fm ppriꝭ ratiōes nō ptinet ad vnā sciam: sꝫ ad plures vt visum est. ¶ Ad aliā rōnē. illa que nō ꝯueniunt rc. Dōm q̄ nō opꝫ q̄ illa de quib⁹ est vna scia ꝯueniāt in vna rōne vniuoca: sꝫ sufficit q̄ in vna rōne analoga cōueniāt. vt pꝫ. 4. hui⁹.

T.cō. 2. Tu dicis: q̄ oēs sube rc. Dōꝫ q̄ verū ē q̄ eterne r gnā^les substātie nō ꝯueniūt in vna rōne vniuoca: sꝫ tn̄ in vna rōne analoga vt entis: r hoc sufficit ad vnitatē sciētie. ¶ Ad aliā. si esset vna scia substātie rc. Dōm q̄ nō seq̄ṫ: qr non eodē mō vna scia ꝯsiderat vtrāq̄ꝫ. s. demōstrādo subam: sicut demonstrat accidēs: sed diffiniendo substantiaꝫ r demonstrando accidēs de subiecto: sicut videbitur plenius in sequentibus. Questio. VII.

T.c. 7. ¶ Amplius autem sensibiles substantie rc.

Queritur circa hāc ptē. vtrū pter substātias sensibiles sint alique alie q̄ sint eiusdē spēi: sicut plo posuit ydeas. ¶ Arguiṫ p° q̄ sic. qr scia est de reb⁹ istis iferiorib⁹ vt oēs ponūt: sꝫ scia nō esset nisi essent ydee icorruptibiles. vt pꝫ: qr de corrup^b⁹ nō est scia p ppositiōes corruptibiliū. ḡ opꝫ ponere aliq̄ incorruptibilia que sint eiusdē spēi que sint pn^a scie iferiorū. ¶ Itē gnō sensibilium est eterna. ḡ opꝫ ponere aliquas subas

T.c. 56. T.c. 12. pter sensibiles que sint incorruptibiles. aūs pꝫ. 2. de generatiōe. r p°. r 8°. physico. pbō ꝯn̄tie: qr sensibilia sunt corruptibilia: r corruptibile nō est causa perpetue generatiōis. ḡ opꝫ ponere pter subas sensibiles aliqd icorruptibile: sicut ydeas que sunt cause perpetue gnātionis. ¶ Itē omne qō est tale p pticipatiōeꝫ reduciṫ ad illud: qō est tale p essentiā: r hec est māifesta: qr ferrū ignituꝫ: qō est tale p participationē reduciṫ ad ignē q est talis p essentiā: sꝫ illa sensibilia sunt talia p participationeꝫ: qr iferiora hn̄tia formā in mā pticipat nās r eēntias. vt hō sensibilis pticipat nām humanā. ḡ reducunṫ ad aliqō tale per eēntiā: r hoc nō est nisi ydea

t.c. 44. **Oppositum** hui⁹ vult Aristo. 7. hui⁹ illo caplo. Qm̄ vō de suba pscrutatio est.

Ad istam qōnem dōꝫ est q̄ pter subas sensibiles non est dare aliq̄ subam eiusdē spēi: cū istis substātiꝭ sensibilib⁹. ¶ 2°. est dōm q̄ bn̄ est dare aliq̄ subaꝫ pter sensibiles que nō est eiusdē spēi. ¶ Rō p° ꝯnis est. Si eēt aliq̄ suba pter sensibiles eiusdē spēi: sicut plo posuit ydeas vl eēt itra celū

vel extra: ⁊ hec est nota p sufficientē diuisionē: s3 neutro mō pōt dici: q̄ iste ydee sint in celo: q2 celū est terminus cor^m sensibiliū p̄. similr nō pōt esse ex̄ celum: q2 nihil ex̄ celū est qd̄ sit eiusdē spēi cū sensib^9. ❡ Item corruptibi-

T.c.26. le ⁊ icorruptibile dr̄nt genere ⁊ plusq̄ spē.io.b^9: s3 si idee essent: tūc essent eterne s̄m plonez. ḡ nō sunt eiusdē spēi: cū istis inferiorib^9 vt ipe voluit. ❡ Aliqui volunt ⁊ dr̄nt ad illā rōnē: q̄ Aristo. loq̄r de genere nāli in.io. qn̄ dicit corruptibile ⁊ icorruptibile dr̄nt genere. h̄ nō valet. Q2 si loquere̅ de genere nāli: tunc nihil pbaret ꝯ plonē: q2 plo ꝯcederet q̄ ista dr̄nt genere nāli: cū ydee sint abstracte a mā: ⁊ sensibilia sunt ꝯiūcta cū mā: s3 plo posuit ista ꝯuenire in genere logyco ⁊ vniuoco. Et quo ad hoc iprobat eū Aristo. Et etiā ibi dicit Cōmētator: q̄ corpus nō pdicat̄ de genc^li cor^e ⁊ ingene^li nisi equoce: ⁊ dicit Arist.

T.cō.7 3°. hui^9: q̄ ponentes ydeas nihil faciunt: s3 dr̄t sile illis q fingunt deos imortales formis hominū siles. i. deū esse eiusdē spēi cū hoīe: qd̄ h̄r p icōuenienti. ❡ Nō scd̄e ꝯnis motus est etern^9. ḡ opz esse subam eternā p̄ter subas sen-

T.c.45 sibiles. añs pz.8.physicorū. ꝯñtia pbat̄: q2 nulla forma ⁊ suba sensibilis in magnitudine potest facere motū eternum. vt dicitur ibidem.

Ad rōnes ❡ Ad p̄mā. scia est de rebus. cōcedit̄: s3 negat̄ minor. Ad pbōnē scia nō est de corruptibilib^9. Dōm q̄ imo: q2 Aristo. tradit sciaz de gnā^b9 ⁊ corrup^b9 in de gnōne: s3 bn̄ volo q̄ non sit scia de corruptibilibus s̄m rōnes p̄ticulares: s3 per rōnes vles. ❡ Ad aliā rōnem expone: q2 bn̄ volo q̄ p̄ter sensibiles subas sint sube alie: que tn̄ nō sunt eiusdē spēi cū sensibilibus. ❡ Ad aliā. omne qd̄ est tale ⁊c. Cōcedit̄ qd̄ est tale per p̄ticipationē reducit̄ ad aliqd̄ tale per essentiā: nō tn̄ oz q̄ illud sit sepatū ab eo ad qd̄ reducit̄. ❡ Ad cui^9 itellcm̄ nōndū: q̄ participatio s̄m rē est triplex. vna qn̄ aliqd participat partē essentie alteri^9: sicut ferrū ignitū participat ignē: ⁊ illa participatio est s̄m reductiōez ad ignez q per se est separatus a ferro. ❡ Alia est participatio qn̄ aliqd p̄ticipat totā essentiā alterius: sicut indiui^u spēm: ⁊ spēs genus: ⁊ qd̄ sic aliqd p̄ticipat nō reducit̄ ad aliqd: qd̄ est sepatū ab eo: q2 sic participās est perfectuz: s3 si esset iperfectuz: tūc oporteret q̄ reduceret̄ ad aliqd̄ extrinsecū qd̄ esset perfectuz: sicut dcm̄ est de ferro ignito: ⁊ volo q̄ spēs p̄ticipat genus: nō tn̄ s̄m rōnez vt aliq dr̄t: s3 realiter: q2 genus est pars realis spēi. silr ꝯpositū sic participat q̄ditatē p aliqd̄ itrinsecū qd̄ icludit vt formā que est tota q̄ditas. ❡ 3^a est participatio: sicut iferiora participāt esse sup̄ioris ⁊ silitudines: ⁊ ista est equoce dicta p̄ticipatio: ⁊ illa ēt s̄3 reductōez est ad extrinsecū: sic iferiora reducūt̄ ad sup̄iora. ❡ Ex ista distōne pz rō soluta. vn̄ nō opz q̄ hō sensibilis: ex h̄ q̄ hēat eē participatū reducat̄ ad hoīem sepatū: s3 reducit̄ ad aliqd̄ itrinsecum: sicut ad spēm vel ad formā que est tota quiditas per essentiaz: sed compositū est habens quiditatē ⁊ participans eam.

Questio. VIII.

T.cō.7. ❡ **Amplius autem siquis preter species ⁊c.**

Circa hanc partē querit̄. Utruz mathe^ca vt linee ⁊ magnitudies sint abstracte a sensibilib^9 s̄m eē. ❡ Arguit̄ p̄mo q̄ sic: q2 si nō essent abstracta: tunc mathe^ce scie nō essent eterne: hoc est falsum. ꝯñtia pz: q2 si nō essent abstracta a sensibilibus: tunc corruptis sensibilibus ipa corrūperent̄: ⁊ p ꝯñs scia: cū ipsa eēnt in sensibilibus: q̄bus corruptis ipsa mate^ca corrūperent̄. ❡ Itē si ma^ca nō eēnt abstracta a sensi^b9 s̄m esse: tūc scie ma^ce nō eēnt vere ⁊ certe: hoc est falsuz: q2 sūt in p̄mo ordine certitudinis. vt vult Aristo. ⁊ Cōmētator. 2. hui^9 pbō ꝯñe:

t.2.c.16. q2 geo^a demr̄at q̄ linea recta tāgat circulū in pūcto: s3 linea sensibilis nūq̄ tāgit circulū in pūcto. similr d̄ alijs. ❡ Itez illa q̄ sunt imobilia sunt abstracta a sensibilib^9: q2 motis nobis mouent̄ oīa que sunt in nobis: sed ma^ca sunt imobilia. vt pz in lr̄a. ḡ ⁊c. ❡ Itē. sicut res se h3 ad itellcm̄: ita ad eē: cū inte^9 sequat̄ esse ⁊ ordinē reruz. 3. de

T.c.18. 3° de aīa aīa: s3 ma^ca itelligunt̄ p̄ter sensibilia. 6. h^9: ⁊. 2. physico. ḡ sunt abstracta s̄m esse. ❡ Itē si ma^ca nō essent abstracta

T.c.38. 6° me^ce. a sensibi^b9 s̄m esse: tūc cor^a duo eēnt in eodē loco: s3 hoc est falsum. 4. physico. ꝯñtia pbat̄: q2 corpus naturale ⁊

T.cō.2. ma^cum essent in eodem loco.

Oppositum pz per Arist. 13. ⁊. 14. huius. vbi loquitur contra hoc.

Nota tres opiones. p̄ma fuit pictagore: qui dixit ma^ca esse abstracta s̄m esse a sensibilibus: ⁊ rationes istius partis tacte sunt. ❡ Sed ista opio nō val3: q2 si mathe^ca eēnt abstracta s̄m esse a sensibilibus: tūc oēs scie ma^ce essent de abstractis s̄m esse a sensibilibus: s3 hoc est falsuz: q2 astronomia nō est de lineis ⁊ magnitudinib^9 abstractis a celo sensibili: vel esset dare aliqd̄ celū p̄ter h̄ sensibile: qd̄ est falsum. Silr p̄spectiua nō est de magnitudine abstracta s̄m esse a sensibilibus: cū sit de magnitudine visuali. ꝯñia pbat̄: q2 si ma^ca eēnt abstracta a sensi^b9: cū scie ma^ce sint de reb^9 mathe^cis: tūc oēs scie mathe^ce essent de reb^9 abstractis: ⁊ p ꝯñs astronomia ⁊ p̄spectiua. ❡ Alia fuit opio ponēs ma^ca eē alia a sensibilib^9: ⁊ tn̄ sunt ꝯiuncta sensibilibus: sicut recitat Aristo. in lr̄a: q2 posuerūt itermedia iter ydeas ⁊ sensibilia: ⁊ tn̄ eē in sensibi^b9. ⁊ est simile huic dicto q̄ dimēsiones sint p se exn̄tes: que penetrant oīa cor^a sensibilia: q̄s dr̄t eē locū cor^m sensibiliū. ❡ Ista opio nō valet: q2 si h̄ esset verū: tūc ydee silr eēnt in sensibilib^9: s3 hoc est icōueniēs apud ponētes ydeas. ꝯñtia pz: q2 qua rōne ma^ca eēnt in sensibilibus. silr ydee: cū vtraq3 accipiant̄ penes abstractōez. ❡ Itē si hoc esset: tūc duo cor^a essent in eodē loco: qd̄ est ꝯ Arist. 4. physi. ⁊ nō solū est ipole de duo-

T.c.47 bus corporib^9 physicis: s3 ēt de physico ⁊ ma^co: cū vtrūq3 hēat dimēsiōes: rōne quarū repugnat duo cor^a eē in eodē loco. ꝯñtia pz: q2 corpus ma^cum ⁊ nāle cū sint ꝯiuncta eēnt in eodē. ❡ Itē si ita eēt. tūc imobilia essent in motis sensibilib^9: qd̄ ē valde iopinabile: q2 sic imobile simpliciter moueret̄: q2 motis nobis mouent̄ oīa que sunt in nobis. 2° topi. mō illud qd̄ est abstractū. nullo^9 mouetur. vn̄ ēt ista opio est fatua ⁊ deridenda: q2 ēt Ar. nō arguit p ea: q2 ēt nō h3 aliq̄ rōnē appētē. ❡ Alia est opio Ar. ⁊ Cōmen^tis: q̄ ma^ca sunt eadē cū sensibilib^9 ⁊ nō ab-

T.c.18. stracta a sensibilibus s̄m esse: ⁊ hoc pz ex. 13. h^9. ⁊. 14. ⁊. 2. physico. ita q̄ eadē est linea s̄m esse ma^ca ⁊ sensibilis. Et hoc pōt pbari. Q2 si hoc nō eēt vl eēnt sepata a sensibi^b9 vel eēnt ꝯiūcta sensibilib^9: ⁊ hec est vera per locū a diuisione sufficiēti: s3 nec sunt sepata a sensibilib^9. vt p̄^a opio voluit: nec sunt ꝯiūcta. vt voluit 2^a opio. ❡ Tn̄ nōndū q̄ sūt ab^ta s̄m rōnē a sensibilib^9: ⁊ hoc pz: q2 quoꝝ rōnes ⁊ itellectiōes abstrahunt̄ a sensibilibus illa sunt abstracta ab eis s̄m rationē. vn̄ h̄ est manifesta: sed diffōnes ⁊ intellectiōes mathe^cor sunt abstracte a sensibilibus. vt pz. 6. ⁊. 7. huius. ⁊ 2°. physicorum.

T.cō.2. T.c.35. T.c.18.

Ad rōnes ❡ Ad p̄mā. si mathe^ca nō eēnt ab^ta s̄m eē ⁊c. nego ꝯñaz: q2 scie nō sunt de sensibilib^9 s̄3 rōnes iduiduales: s3 s̄m rōnes vles. vn̄ ēt non ob^at q̄ ma^ca sunt s̄m esse in sensibilibus: inte^9 tn̄ pōt abstrahere ea: sicut p̄us a posteriori: q2 q̄ntitas p̄or est q̄litate. ḡ pōt abstrahi s̄m inte^m: cū3 ēt hoc faciat sensus q est vtus iferior: q̄ p̄cipit vnū diuisim: qd̄ est ꝯiūctuz cū alio

ꝼm esse: sicut visus albedinē apprehēdit diuisiꝫ: que est ꝯiuncta dulcedini in lacte. ergo multo magis inte^s: ꝛ sic nō ob^{st} hoc ꝙ ma^{ca} sint in sensi^{b9}: adhuc scie possunt esse eterne: cū fiat abstractio ab eis ꝼm rōnes vles: quō aūt differant abstractio vlis ꝛ particularis: ꝛ abstractio ma^{cor} a sensi^{b9} hꝫ videri in ma^{cis}: ꝛ z^o physico. ⁋ Ad aliā. si ma^{ca} nō essent abstracta ꝛc. Iā pꝫ solo: q2 inte^s pōt abstrahere lineā ꝛ eā ꝯsiderare nō ꝼm latitudinē. vt est in sensibilibus: ꝛ per ꝯn̄s ipa tāget circulum in pūcto. s. linea recta. ⁋ Ad aliā pꝫ ex dictis: q2 lꝫ mathe^{ca} sint in sensi^{b9}: ꝛ moueanť vt sic: tn̄ iquātū abstracta sunt: p rōnez ꝯsideranť vt imobilia. ⁋ Ad aliā: sicut se hꝫ res ad inte^s ꝛc. Dōm ꝙ verꝫ est ꝙ inte^s seqť pn^a rerū: ꝛ nō itelligit rem aliter q̄̄ sit si sit verus. Tu dicis: ꝙ ma^{ca} itelliguntť abstracta: dōm ꝙ ma^{ca} itelligi abstracta a sensi^{b9} pōt esse duplr. vl ꝙ inte^s itelligat ea esse sine sensi^{b9}: iste est falsus inte^s ꝛ diūi^s. Alio^o ꝙ itelligat ea ab^{sa} esse. i. diuisim quo ad eētiā nō itelli^{b9} q̄litates sensibiles: sic est verus: ꝛ simplex. vn̄ lꝫ sint ꝯiuncta ma^{ca} ꝛ sensibilia quo ad exn̄tiā: tamē sunt distincta quo ad eētiā: ꝛ qditates diuerse diuisim itelligi possunt: lꝫ coniunganť ꝼm esse: sicut etiā dein̄ est pn̄s de sensu q ꝯiūcta pōt diuisim apprehēdere. vt pꝫ de albedine ꝛ dulcedine: ꝛ sic ad illud. Qō. IX.

T. c. 18.

T. c. 10 ⁋ Et de principijs vtrum oportet genera ꝛc.

Queritur circa hāc partē. vtrūꝫ gn̄a ꝛ vlia sint pn^a rerū. ⁋ Arguitur p^o: ꝙ sic. Q2 gn̄a ꝛ vlia sunt pn^a cognoscēdi rem: q2 diffō ꝯstat ex genere ꝛ d̄ria que est pn^m cognoscēdi rem. ergo sunt pn^a essendi. vt pꝫ z^o b^9: q2 sicut res se hꝫ ad veritatē ꝛc. ⁋ Et ꝯfirmať. illa que sunt pn^a diffōnis ēt sunt pn^a realia diffiniti: q2 diffō iudicat totā essentiā rei: sꝫ vlia ꝛ gn̄a sunt hōi. vt pꝫ. 7. huius. ꝛ z^o posterio. ⁋ Itē si vlia essent sepata: tūc eēnt pn̄cipia rerū. vt dicit Cōmētator: sꝫ vlia sunt sepata vt probabo: q2 sicut est in itelligēdo sic est in essendo: sꝫ vlia ꝛ gn̄a sepatim itelliguntť p̄ter singl̄ia. ergo etiā possunt esse separata ꝼm esse. ⁋ Iteꝫ hoc arguiť auctoritate platonis qui ponit vnū ens magnum ꝛ paruū esse pn̄cipia reruꝫ. ꝛ etiā videť vti istis vt generibus.

T. c. 4.

Oppositum arguiť. sicut est in artifi^{b9} sic est in n̄alib^9 per ꝯuenientē silitudinē: sꝫ in arti^{b9} pn^a rerū sunt singularia ꝛ nō vlia: sicut pn̄ci^a lecti sunt hoc lignū ꝛ hec forma: ꝛ etiā q vult cognoscere lectū: opꝫ ꝙ cognoscat lignū ꝛ formam.

Ad qōnem est dōm: sicut videbiť. 7. hui^9: ꝙ ponēdo vlia ꝼm esse abstracta a singularib^9. vt plō posuit sic nō sūt vt visuꝫ est p̄us: nec p ꝯn̄s sunt pn^a rerū sensibiliū formalia ꝛ realia: sicut anīal est pn^m reale hōis ꝛ formale. silr d̄ntia. hoc pbať. illa que pficiūt qditatē hōis intrinsece illa sunt pn^a formalia: et hec est manifesta: q2 qditas tota rei est forma. ergo qd itrinsece ptinet ad qditatē rei: hoc est forma: sꝫ vlia ꝛ gn̄a sūt hui^9: q2 forma generis ꝛ d̄rie itrinsece ptinet ad pfectionē qditatis: q2 hōis qditas itegrať ꝛ perficiť ex forma gn̄ali ꝛ forma spāli ꝛ d̄ntia specifica: ꝛ ex his. i. forma generali ꝛ specifica itegrať qditas specifica. Et ista positio ꝛ rō p̄suppōnit plalitatē formaruꝫ: quid aūt de hoc sit sentiendū visum est p̄us. Sed illi q ponūt vnitatē formaꝝ dicerēt ꝙ vlia ꝛ gn̄a nō sunt pn^a realia ꝛ formalia reruꝫ. Et hoc pbāt: q2 pn^a realia in recto nō pn̄t p̄dicari de pn̄cipiatis. dōo hoc est hoc: neqꝫ pn^a extrinseca vt efficiens ꝛ finis: nec itrinseca: sicut forma ꝛ mā: sed vlia ꝛ gn̄a p̄dicanť in qd ꝛ in recto. vt sor. est aīal ꝛ corpus. ergo z^o dn̄t ꝙ vlia ꝛ gn̄a bn̄ sunt pn^a cognitiōis: ꝛ hoc pbant rōnes: q2 ponunť in diffōne: ꝛ diffō est pn^m cognoscēdi iquātū sunt magis vlia: ꝛ accipiunť ab vliori appēnti. ⁋ Ista opio non pōt stare: q2 est ꝯ Arist. ꝛ Cōmētatorē volētes ꝙ oēs partes diffōnis sint forme: ꝛ vna sit magis gn̄alis: ꝛ alia magis spālis. vn̄ etiā dicit Cōmētator. p̄mo hui^9: ꝙ mā p̄ma p̄mo recipit formas magis vles: deide min^9 vles vsqꝫ ad indiuiduales. de hoc inquiranť in questiōe de pluralitate formarū rationes ꝛ solutiōes. ⁋ Ad rōnez istoꝝ qn̄ diciť. pn̄ci^a realia ꝛc. Cōcediť: sꝫ tamē p̄dicātur in obliquo essentialr ꝛ p se de pn^{to}. vt vult Linconi. p̄mo posterio. Tu dicis: ꝙ genus: ꝛ d̄ntia ꝛc. dōm vt p̄us visum est: ꝙ capiēdo genus p forma gn̄ali: ꝛ d̄riam p forma spāli sic p̄dicanť de spē p se: ꝛ eēntialr ꝛ in obliquo ꝛ nō i recto: sꝫ capiēdo genus p toto aggregato ex forma gn̄ali: ꝛ specificato sub ratiōe forme gn̄alis: sic p̄dicať in recto de spē. dōo hoc est hoc. vt hō est anīal. Silr itellige de d̄ria. ⁋ z^o dōm ꝙ gn̄a ꝛ vlia ēt sunt pn^a cognitiōis: ꝛ hoc pbant p^e rōnes. Q2 diffō est pn^m cognoscēdi: ꝛ diffō ꝯstat ex genere ꝛ d̄ria. q̄re ꝛc. Silr eadē sunt pn^a eēndi ꝛ cognoscēdi vt tactū est: ꝙ aūt ipsi dicūt gen^9 accipi ab appēti ꝛ nō a qditate gn̄ali de hoc visum est p̄us. vn̄ de his dicit Linco. p̄mo posterio. ꝙ debilis est inte^s q non pōt ascēdere ad cognitionē qditatis veroꝝ generuꝫ: sed sistit in qbusdā accidē^{ib9} ꝯn̄tib^9 gn̄a ꝛ spēs. de hoc nō plus ad p̄sens.

In cap. de p se.

Rōnes primas concedo: q2 pono ꝙ vniuersalia sint pn̄cipia realia reꝝ: ꝛ etiā cognoscēdi. Et hoc pbant p̄me due rōnes: ꝛ q̄uis hoc ideꝫ pbet 3^a rō: tn̄ est falsa: q2 vlia ꝼm eē nō sunt abstracta: lꝫ itelliganť ab istis iferiorib^9: q2 iportāt formas gn̄ales p quas distincte pn̄t intelligi p̄ter spēs: lꝫ ꝼm esse sint eis ꝯiūcta de hoc visum est p̄us. Sꝫ ꝙ dicit Cōmentator: ꝙ si vlia eēnt sepata: tūc essent pn^a: nō itelligit ꝙ eēnt pn^a itrinseca: sꝫ forte extrin^{ca}: sicut sube abstracte q̄ forte hērēt aliqueꝫ ordinē ad iferiora eēntialē: q2 nihil phibꝫ ꝯditiōalē eē verā: cui^9 aīs est ipole. Qō. X.

⁋ Adhuc autem vtrum substantia ꝛc.

T. c. 13.

Queritur circa hāc ptē. vtrū oium entiū sit vnū pn^m nuō. ⁋ Et arg^r p^o ꝙ sic: q2 si nō eēt vnū pn^m: tūc nō eēt multitudo ordinata: sꝫ hoc est falsum p Arist. 12. h^9 vbi dicit: ꝙ entia nolūt male disponi: tūc. n. male dispōerenť si eēt plalitas pn̄cipatuū. vn^9 ergo pn̄ceps. ꝯn̄tia pbať: ꝙ si nō eēt vnū pn^m nuō oium entiū: tūc entia nō hērent ordinē ad vnū pn^m: ꝛ p ꝯn̄s eēnt iordinata. ⁋ Itē Ar. z^o h^9. pbat statū in quolꝫ genere cāꝝ. ergo est vnū pn^m oium entiū in nuō: ꝛ tꝫ ꝯn̄a: q2 si nō eēt vnū primū efficiēs oium entiū nō esset dare p^m efficiēs: q2 p^m in vnoqnoqꝫ gn̄e est cā oiuꝫ alioꝝ. ⁋ Itē de^9 ē p^m oiuꝫ ex pbe^o h^9: sꝫ de^9 ē vn^9 nuō cū sit sepat^9 a mā. ⁋ Itē vnitas pn̄cipiatoꝝ ꝛ effectuū dependet ex vnitate pn̄cipioꝝ: ꝛ hoc pꝫ: sꝫ vnitas mālis ē in effectib^9: q2 aliq̄ sunt vnū nuō. vt vult Arist. in 5° h^9. ergo etiā est vnū pn̄cipiū nūero.

T. c. vlt.

T. c. 6. 7. 8. ꝛ 9.

Oppositum argr̄ si vnū eēt pn^m nuō oium: tūc oia eēnt vnū nuō: hoc est falsuꝫ: q2 videm^9 entia distincta ꝼm numerū: ꝛ hoc ad sensuꝫ appꝫ p^o de gn̄ō. q2 idē iquātū idē nō est aptū facere nisi idē.

T. c. 57. 58. ꝛ 59.

Ad intellecū qōnis nōn^m ꝙ duplicia sūt pn^a: q̄dā sūt itri^{ca}: sicut mā ꝛ for^a. alia sūt extrin^{ca}: sicut finis ꝛ efficiens. ⁋ Per hoc dōm ad qōnē. p^o: ꝙ in oib^9 reb^9 hn̄tib^9 māꝫ ꝛ formā nō est idē pn̄ci^m nuō. ⁋ z^o dōm: ꝙ oiuꝫ entiū est vnū extrīsecū nuō: ꝛ hoc cōe ꝛ remotū. ⁋ 3° dōm: ꝙ oium entiū ppiquū pn^m etrinsecū nō est idē nuō. ⁋ Rō p^e ꝯnis. illoꝝ nō pōt eē vnū pn̄ci^m itrinsecū nuō que hn̄t diuersas qditates: ꝛ ēt d̄nt nuē

q2 effectus diuersi nūero dependēt ex diuersis pncipijs nūero: sicut ex mā ꝛ forma: q2 forma in tali mā ꝛ sub tali ɔplone ꝛ ɔpōne est cā vni[us] nuālis. Et hoc sm quātitatē determinatā. vtrū aūt ɋtitas sit pn[m] īdiuiduatiōis vel forma: de h postea videbit: sꝫ oīa entia hntia mām ꝛ formā dn̄t nuō. g ꝛc. ꝙ dfant pꝫ: q2 hnt diuersas gditates. vt h hō vel h asin[us] vel sor. ꝛ pla. ¶ Nōndū circa istā qōnē ꝙ si accipiam[us] oīa entia vliter: tūc nō est vna forma nuō: nec etiā in spē: nec etiā in genere: nec etiā ī vna mā: q2 aliq̄ entia nō hnt māꝫ ꝛ aliq̄ hnt: sicut gnā[lia]: sꝫ si loq̄remur de gnābilib[us] ꝛ corrup[tibilibus] substātijs: tūc oīuꝫ subaꝝ possꝫ eē eadē nuō mā: ꝛ h puatiue: sicut vult Cōme[ntator]. iz. h[uius]: sꝫ tn̄ ppinq̄ mā dfert siue sit mā ppa spērū siue indiuiduoꝝ. ¶ Rō z[e] ɔnis pꝫ ex dictis: q2 vnus est finis oīuꝫ entiū nūero: q2 de[us] est vnus nuō: ꝛ de[us] est finis oīum. iz. hui[us]. Silr oīum pductoꝝ de nouo v[m] est efficiēs nuō: ꝛ h remotū: ꝛ h pꝫ: q2 est dare p[us] efficiēs. sicut pbat Arist. z[o]. hui[us]: sꝫ pmū efficiēs est cā oīum hntiū cām efficientē siue illud efficiēs sit de[us] siue corpus celeste. ¶ Et hoc dico: q2 sm Aristo. ꝛ Cōmētatorē: loquētes nāliter celuꝫ ꝛ itelli[gentie] nō hnt cām efficientē ppe dictā: sꝫ hēant cām conseruantē: ꝛ de hoc visuꝫ est in vna qōne scdi libri. Sꝫ sꝫ fidē ꝛ veritatē oīa entia pter deū de nouo sunt pducta ꝛ hnt verā cām efficiētē: sicut deū q est vnus nuō. ¶ Rō z[e] ɔnis est. effectus diuersi in spē ꝛ nuō hnt diuersa pnci[pia] extrīseca ppinq̄: ꝛ hoc dꝫ itelligi de effectibus q fiūt de nouo: sꝫ multi effectus dn̄t spē ꝛ nuō. g hnt diuersa pn[a] extrīseca nuō ꝛ in spē. maior est manifesta. 8. hui[us]. ꝛ. 7. q2 diuersoꝝ effectuū in spē ꝛ nuō sūt alia efficiētia ppinq̄: ꝛ ēt fines: q2 ali[us] finis ꝛ efficiēs ppinquū est homis ꝛ eq[ui]: ꝛ sic de alijs. vñ ēt dicit Arist. ꝛ Cōmentator. iz. h[uius]: ꝙ differentiuꝫ genere pn[a] dn̄t genere ꝛ dn̄tiū spē pn[a] dn̄t spē ꝛ nuō nuō. ꝛ loqr̄ de principijs ppinqs. minor pꝫ: q2 hō ꝛ equ[us] ꝛ linea dn̄t genere spē ꝛ nuō. g hnt diuersa pn[a] nuō ppinq̄: imo etiā spē ꝛ genere: ꝛ ad hāc itētiōeꝫ dixit Aꝝ. z[o]. de gnōne. idē iquātū idē nō est natū facere nisi idē. ꝛ io. hui[us]. ꝛ. 4. physico. pn[a] ꝛ pn[ta] debēt esse vnū genere.

(Marginal notes, left column: Cō.i4 — T.ɔ.38. — T.cō.6. — 8[o].me[te]. — T.ɔ.xi. ꝛ.iz. — 7[o].me[te]. — T.c.z8. — T.c.z7. — T.ɔ.56. — T.cō.7. — T.c.iij.)

Ad rōnes si oīum esset vnū pn[m] ꝛc. Ista ratio arguit de fine: q2 ad mltitudinē ordinatam sufficit vnus finis nuō: ꝛ h est remotus: ꝛ hoc est cōcessuꝫ. ¶ Ad aliā cū dr̄. Arist. pbat ꝛc. Ista rō iteꝝ pbat de pncipijs remotis: q2 in hntib[us] cām efficientē est dare vnā mām pmā nuō: cui etiā māe associat forma. vt vult Cōmentator. iz. hui[us]. Sꝫ tn̄ mā ppinq̄ diuersificat ꝛ forma. ¶ Ad aliā. de[us] est pn[m] ꝛc. Cōcedit. ꝛ est finis oīuꝫ remotus: ꝛ h ɔcessum est: q2 idem est finis oīum remotus. ¶ Ad aliā. vnitas pncipioꝝ ꝛc. Cōcedit de causis itrinsecis ꝛ ppiqs. Ad minorē: sꝫ vnitas nūeralis ꝛc. ¶ Dōꝫ ꝙ oīa entia nō sunt vnū nuō spē ꝛ genere. g nō hnt ideꝫ pn[m] in nuō itrisecū. vt dcm̄ est: sꝫ eadē in spē hnt idē pn[m] in spē. eadē in nuō hnt idē pn[m] nuō ꝛc. Qō. XI.

(Marginal note: Cō.i4)

¶ Non minor autem dubitatio ꝛc.

(Marginal notes: T.ɔ.i5. — t.c.iz4. ꝛ infra.)

Circa hāc partē q̄rit. vtruꝫ eadē sint pn[a] corruptibiliuꝫ ꝛ icorruptibilium. ¶ Arguit pmo ꝙ nō: q2 si eadē eēnt pn[a] corruptibiliū ꝛ icorruptibiliū: tūc icorruptibile esset corruptibile: ꝛ eɔ: sꝫ hoc est falsuꝫ. p celi: q2 omne corruptibile de necītate corrūpit. ɔña pꝫ: q2 si eadē essent pn[a] corruptibiliū ꝛ icorruptibiliū nō esset dare cām. q̄re hoc esset magis corrup[tibile] q̄ꝫ illud: imo equalr se hērent ad corruptōeꝫ ꝛ icorruptōeꝫ: cū ipsa pn[a] dependēāt ex pncipijs in entitate ꝛ ɔseruatōe. ¶ Itē ɔrioꝝ ɔrie sunt cāe. z[o] de gnōne: q2 idē iquātū idē nō est natuꝫ facere nisi idē: sꝫ corruptibile ꝛ icorruptibile sunt ɔria.

(Marginal note: T.ɔ.56.)

vt pꝫ. 4. huius. ¶ Itē si eadem essent pn[a] corruptibiliū ꝛ icorruptibiliū: tūc idē esset in diuersis pntis: sꝫ hoc est falsuꝫ: ꝛ ɔ Arist. pbō ɔñtie: q2 pn[a] sunt vnigenea pnci[pij]s. io. hui[us]. ꝛ. 4. physico. hoc etiā pꝫ p Cōmētatorē. p[o] tractatu de suba orbis. vbi dicit. impole est easdeꝫ esse causas ꝛ pncipia eterni ꝛ generabilis.

(Marginal notes: T.cō.7. — T.c.iij.)

Oppositum hui[us] vult Arist. ꝛ Cōmentator. iz. hui[us] circa finē: vbi iprobat illos q posuerūt duo pn[a]. vñ ponit vnū pn[m] toti[us] vniuersi: ꝛ Cōmentator dicit. si vniuersuꝫ est vnū opꝫ pn[m] esse vnū.

(Marginal note: T.c.54 ꝛ infra.)

Ad intellectū qōnis notāduꝫ ꝙ duplicia sunt pn[a]: quedā itrinseca vt mā ꝛ forma: q̄dā extrīseca vt efficiēs ꝛ finis. ¶ Tūc dōm est ad qōneꝫ ꝙ corruptibiliū ꝛ icorruptibiliū possunt eadē esse pn[a] extrin[se]ca. ¶ z[o] dōm ꝙ corruptibiliū ꝛ icorrup[tibi]liū nō possunt esse eadē pn[a] extrinseca ppinq̄. ¶ 3[o] dōm ꝙ corruptibiliū ꝛ icorruptibiliū nō sunt eadē pnci[pia] itrinseca. ¶ Rō p[e] ɔnis. si nō essent eadeꝫ pn[a]: tūc oīs multitudo nō esset ordinata: nec reduceret ad vnū: sꝫ hoc est falsuꝫ. ꝛ ɔ Aꝝ. ꝛ Cōme[ntatorem]. iz. h[uius] vbi pbat ordinē eē ī vniuerso. pbō ɔñtie: q2 si eēt aliud pn[m] corruptibiliū ꝛ aliud icorruptibiliū: tunc eēnt duo ordines: q2 corruptibilia reducerent ad corruptibilia pn[a]: ꝛ incor[ruptibi]lia ad icorruptibilia. ¶ Iteꝫ de[us] est vnū pn[m]: ꝛ hoc pꝫ ex pbe[m]. hui[us]. vbi dr̄: ꝙ de[us] est cā oīum: ꝛ. iz. h[uius] vbi dr̄: ꝙ ab h pn[o] dependet celū ꝛ nā. g vnū est pnci[pium] corruptibiliū ꝛ icorruptibiliū. pbō ɔñtie: q2 oīa entia vel sunt corruptibilia vel icorruptibilia. ¶ Rō z[e] ɔnis. effectus diuersi in spē ꝛ in genere nō hnt eadeꝫ pn[a] ppinqua: ꝛ h est vera. ex. 7. hui[us]: ꝙ simile nō fit nisi a simili in specie. g que nō ɔueniunt in spē vel in genere nō sunt ab eodeꝫ pn[o] effectiuo vel finali in specie: ꝛ hoc etiā pꝫ. 8. huius: sed corruptibilia ꝛ incorruptibilia differūt genere ꝛ specie. vt pꝫ. io. huius. corruptibile ꝛ icorruptibile dn̄t genere ꝛ plusquā specie. vt pꝫ. io. huius: ꝛ loquit de genere vniuoco ꝛ logyco. ¶ Iteꝫ contrarioꝝ diuersa sunt pncipia effectiua ꝛ finalia ppiqua: ꝛ hoc pꝫ z[o]. de generatiōe: sed corruptibile ꝛ incorruptibile sunt cōtraria: imo plus dn̄t q̄ꝫ cōtraria: cū nec ɔueniant in eodeꝫ subiecto: nec in eodeꝫ genere. ¶ Iteꝫ de cā finali illa que hnt diuersas essentias hnt diuersos fines ppinquos: q2 fines pping sunt opōnes pprie. mō diuersarū gditatū sunt opatiōes diuerse. vt vult Cōmētator. 9[o]. huius: q2 opatio arguit formā: sꝫ corruptibile ꝛ incorruptibile sunt huiꝰ: q2 corruptibile ꝛ icorruptibile dn̄t genere ꝛ plusquā spē: sicut dcm̄ est pns. ¶ Iteꝫ si essent eadeꝫ pn[a] effectiua ꝛ finalia ppinq̄ corruptibiliū ꝛ icorruptibiliū vel essent corruptibilia pnci[pia] vel icorruptibilia. per sufficienteꝫ diuisioneꝫ: sꝫ nō pōt esse ꝙ sint corruptibilia: q2 tūc corrumperent: cū omne corruptibile de necessitate corrumpat. ex primo celi: tunc essent corruptibilia aliq̄ñ: ꝛ tunc non essent pura pnci[pia]: q2 corrup[tibi]le nullius est pnci[pium]. Similiter nō essent icorruptibilia: q2 si hoc esset nō posset assignari causa. quare ab eisdeꝫ pncipijs incor[ruptibili]b[us] quedā essent corruptibilia: quedā icorruptibilia etiā si daret licentia fingendi. Et ad hoc Arist. dicit. pmo celi: ꝙ eternoꝝ eterna sunt pnci[pia] ꝛ corruptibiliū corruptibilia. ꝛ Cōmentator exponit p ppinqs pncipijs. ¶ Ratio z[e] cōclusionis. illoꝝ nō sunt eadeꝫ pnci[pia]: quoꝝ quedā habent formā in mā: quedā nō: q2 mā ꝛ forma sunt pncipia ppinqua corrup[tibi]liū: sed incorruptibilia nō habent formā in mā: ꝛ corruptibilia habēt formā in mā. vt vult Cōmentator. pmo celi: ꝛ si icorruptibilia haberent formā in mā: tunc essent corruptibilia cuꝫ forma in mā sit causa corruptiōis: sed corruptibilia habēt formā in materia. vt pꝫ per se. ¶ Iteꝫ que habēt diuer-

(Marginal notes, right column: T.c.vlt. — T.c.38. — T.c.z8. — T.cō.xi ꝛ.iz. — T.c.z6. — T.cō.56 — Cōm.7. — t.c.iz4. — T.ɔ.zo. ꝛ.95. — Cō.zo.ꝛ 95.)

tus moralis operetur in hoc: et maxime castitas. vnde et dicit in prologo .8. phy. quod vniuersaliter philosophus est perfectus in omni parte et genere virtutis. minor patet ex 5° ethy. vbi Ar. dicit: quod iustitia legalis est omnis virtus. quia precipit viuere secundum omnem virtutem: et fugere omnem maliciam: et loquitur de lege propria: que est sine admixtione erroris. vnde etiam legislator imponit leges: vt faciat suos subditos virtuosos. ¶ Rō tertie conclusionis. Illud maximum est impedimentum a cognitione veritatis. quod generat habitum erroneum et contrarium veritati. quia quod generat habitum erroneum: et maxime contrarium veritati: illud impedit veritatem. quia opposita impediunt se quo ad inexistentiam eandem in subiecto: sed lex propria cum admixtione erroris est huiusmodi. quia ista lex cum admixtione erroris ponit multa falsa principia. et erroneum habitum generat: qui contradicit veritati: sicut apparet per commentatorem in prologo tertij. et .8. phy. et commentator loquitur de ista lege erronea: Sed si aliquis instaret. videtur quod commentator loquatur de lege christianorum: que est verissima: quia exemplificat de principio per quod christiani in legibus radicantur. scilicet quod ex nihilo dicunt aliquid fieri: et quod homo fiat ex terra. Dicendum quod commentator hoc retulit ad legem mahumeti. vnde vocat eos loquentes nostre legis. vnde mahumetani hoc principio: quod ex nihilo aliquid fit. vtebantur male: quod per naturam et naturaliter aliquid posset fieri ex nihilo: non attribuentes omnia potentie diuine. Et tunc iuste increpat eorum leges. Unde illud digne attribuitur potentie diuine: quod nulli competit nisi sibi. vnde etiam natura respectu dei nihil est. quia natura non potest facere ex nihilo: sed solum deus qui producit per creationem: que non est factio naturalis: sed super omnem naturam. vnde et commentator fuit de lege mahumeti. ergo illos qui sunt de lege ista: nominat loquentes sue legis. ¶ Ex hoc vlterius patet quod consuetudo audiendi aliqua falsa a pueritia: que ponuntur in istis legibus retrahit: et impedit cognoscere veritatem principiorum non solum propriorum: verum etiam communium. et hoc patet per commentatorem in isto commento. quia dicit quod audiuit a pueritia sciam loquentium: immo dicit quod qui audiuit in pueritia sciam loquentium propter consuetudinem negant naturam esse et virtutes naturales: et negant necessarium esse: et ponunt omnia possibilia. Et in sequenti commento. dicit quod multi homines non possunt pertransire sermones probabiles et demonstrationes: et isti cum concedunt prima intellecta non concedunt ea: nisi inquantum famosa. Ita quod si acciderit vt contraria eorum sint famosa. scilicet principiorum primorum negabunt ea: sicut accidit loquentibus supple de lege mahumeti: qui negant impossibile esse aliquid ex nihilo fieri: licet propositio sit concessa ab omnibus: supple naturaliter loquentibus. vnde impossibile est magnitudinem ex non magnitudine fieri. Istud est principium naturaliter notum: et subdit quod vidit multos homines dantes se ad philosophiam: et negant istam propositionem iam dictam esse primam. Et similiter negant formas specificas esse proprijs materijs necessario: intantum quod Auicen. cum sua famositate in philosophia hominem generari ex terra dixit esse possibile. Ita quod non requirit materiam propriam et dispositionem. sicut etiam dixit murem generari ex terra ad modum plante. Et dicit commentator quod intimauit Auicen. se vidisse murem sic generari ex terra: hoc est sine dispositione materie: ita quod non requirit ipsam materiam forma naturalis. Et dicit commentator quod hoc non est credibile: et ita deludit Auicen. quia dicit cum sua famositate. q. d. quod non fuit aptus ad philosophiam. quia hoc ignorauit. vnde et alias dicit de eo quod Auic. deceptus fuit cum sua famositate. quia nimis confidebat in ingenio suo: et noluit studere. Et est diligenter notandum quod improbat illos qui hoc dixerunt et rationabiliter. quod ex nihilo aliquid fieret. vnde hoc est impossibile secundum viam nature. sed tamen est verum quod deus potest facere: et facit aliquid ex nihilo. et hoc nullus potest negare: et est supernaturale. et hoc idem vult commentator in prologo tertij physicorum. quod consuetudo in falsis impedit cognoscere verum per se. quia per hoc aliqui fiunt indispositi per assuefactionem in falsis principijs. vnde etiam dicit primo celi. quod aliqui homines negant prima principia per se nota. et hoc propter consuetudinem vel maliciam nature: vel paucitatem exercitationis in logica. et hoc idem vult Ar. quarto huius: vbi loquitur contra negantes primum principium: et hoc est intelligendum de illis qui habent indispositionem intellectus.

Cō.14.
Cō.15.
Cō.15.
3° celi cō.67.
Cō.22.

Ad rationes in oppositum. Ad primam. quando dicitur. quod vnum bonum etc. Aliqui dicunt. quod aliquando homo intentus vno bono impeditur in illo communiter acquirere aliud. quia dicitur etiam 4° pollitice: vnumquodque melius perficitur cum est circa vnum intentum quam circa plura. et dicit Ar. 8. ethi. quod labor corporis impedit intellectum. et econuerso. vnde tunc ad maiorem dicunt quod vnum bonum non impedit aliud quantum est ex parte sui: sed si impedit: hoc est ex parte operantis: et hoc est propter vnitatem intellectus. quia intellectus non potest esse eque intentus circa plura. et hoc est verum de illis bonis: quorum operationes non sunt ordinate: et quibus non potest homo simul intendere. quia motus fortiores expellunt minores. vnde et fortiter cogitans non videt que transeunt per celum. vt dicitur in de somno et vigilia. et sic Re. dato quod leges de quibus loquitur commentator sint bone. quod tamen non est verum. Aliter potest dici et melius concedendo maiorem. Et tu dicis. quod consuetudo in legibus. etc. conceditur. de legibus communibus. et de illis proprijs que rationaliter sunt fundate: et sine admixtione erroris fundantur super leges communes: ille sunt bone et promouent ad cognitionem veritatis: sed proprie leges que fundantur super communes cum admixtione erroris impediunt cognitionem veritatis. et sunt fortissimum impedimentum inter impedimenta que sunt aduentitia nature: et acquiruntur. quia aliter non est verum: et de illis legibus erroneis loquitur commentator. ¶ Ad aliud. non est fortissimum. etc. conceditur. Dicis. quod aliud impedimentum est maius. etc. Dicendum quod consuetudo in legibus proprijs cum admixtione erroris est fortissimum impedimentum inter illa que acquiruntur: et sunt aduenticia. quia illud quod per naturam indiuidualem est: hoc non acquiritur: et potest esse fortius impedimentum quam istud: et de illo impedimento naturali non loquitur. sed de impedimentis aduentitijs: de quibus est consuetudo in legibus falsis: maximum est impedimentum. ¶ Ad aliud. illud non est fortissimum. etc. conceditur respectu acquisitorum. Et tu dicis. quod post leges. etc. Dicendum quod verum est. sed tamen debet hoc sane intelligi. quod post philosophiam homo non potest adiscere leges. et loquitur de corruptis legibus et falsis: et ad malum finem inducentibus. qui autem in talibus philosophus qui nescit veritatem non potest proficere. Et causam assignat commentator. quia illa veritas et habitus veritatis contradicit falsis legibus: et impedit: sicut qui est nutritus temperato nutrimento non potest duci et assuefieri nutrimento intemperato et malo. Sed qui primo audit leges falsas: in quibus sunt principia falsa: que contradicunt veritati: hoc est fortissimum impedimentum. oportet igitur in cognitione veritatis impediri quamdiu manet illis habitus in eo. Et hoc non negat commentator quod post remotionem habitus falsarum legum homo possit adiscere philosophiam. quia hoc bene est possibile per bona exercitia. vnde dicit ipse. qui assuefactus est in nutrimento intemperato: postea potest duci et assuefieri nutrimento bono. Ac etiam qui audit leges falsas: hic postea potest proficere in philosophia et veritate quando est

in opposito exercitio vel legibus; sed quādiu manent leges in eo: ⁊ eis adheret; tunc sunt fortiᵘˢ impediᵘˢ a cognitione veritatis. ⁊ sic intellexit commentator de legibus proprijs. que sunt cum admixtione erroris: ⁊ non de legibus cōibus intellexit: ⁊ de pprijs que sunt vere ⁊ sine admixtione errorꝫ. sicut est lex xpianorꝫ. Qō XII.

Cō.15ᵐ. ¶ Absurdū est simul querere scientiam. ⁊c̃.

Queritur circa hanc ptem vbi dic̃ modum scie. qꝛ cōmētator exponit ꝓ logica. Queric̃ vtrū logica sit prior alijs scientijs ordine doctrine. ⁊ h̃ addic̃. qꝛ non q̃ritur vtrū sit p̄or alijs ordine dignitatis. qꝛ h̃ querere non pertinet ad istū locū: sed ad logicam. Et arguitur primo ꝙ non: illa sciā que est de secundis intellectis non est prior alijs ordine doctrine: que sunt de primo intellectis. sed logica est de intellectis secūdario. per cōmētatorem 4° huius. vbi dicit. ꝙ h̃ nomen ens dr̃ de p̄mis intelligibilibus ⁊ secūdis: ⁊ sunt res logice. Et etiam Aui. dicit. ꝙ logica est de secūdis intentionibus adiūctꝭ (Cō.2.) primis.

In oppositum est Arꝫ. 2° hᵘ. in predicta lr̃a. vbi vult logicam debere dici priorē alijs. qꝛ dicit ꝙ absurduꝫ ē simul querere sciam ⁊ modum sciendi. Et cōmentator exponit modum sciendi logicā. Et potest argui: aut logica adiscic̃ post alias scientias: aut prius: aut simul. Sed non potest dici ꝙ adiscatur posterius neqꝫ simul. ⁊ p̄mo nō simul. qꝛ h̃ excludit Arꝫ. in littera. nec posterius adiscitur. qꝛ g sic adiscit logicā posterius assimilatur illi qui docet homines viam: dū ēt adiscit eam. aut illi qui intendit mederi homini: ⁊ interim adiscit medicinam: sicut dixit cōmentator. ꝙ dicitur de quodam qui cū ad egrum accessit ⁊ parauit ei medelam. ⁊ postea inspexit plures libros. ⁊ mortuus est eger. Et distinguit cōmentator duplicem logicā: qꝛ dicit. quedam est vl̃is omnibus scientijs: ⁊ quedaꝫ ꝓpria vnicuiqꝫ scie. Et homo non potest esse instructus in qualibet arte nisi sciendo vl̃ia ⁊ propria de eis. ⁊ intelligit cōmentator ꝑ cōmuneꝫ logicam relatam ad suū scibile: vt subm: siue hoc sit modus sciendi vel sill̃s. Talia enī vt subm non referuntur ad conclusiones sciarum specialium. ⁊ vocatur logica docens. sed per logicam propriaꝫ intelligit regulam relatam ad conclusiones spāliuꝫ sciētiarum. vt mathematice ⁊ naturalis scientie.

His visis dōm ad questionem ꝑm cōem viam. ꝙ logica simpliciter prior est alijs sciētijs ordine doctrine. Et hoc probatur. Quia illa sciētia ē prior alijs ordine doctrine simpliciter: sine qua nulla scientia adisci potest. qꝛ principiū est a quo qs facilius adiscit: vt dicitur 5° hᵒ. sed logica est hꝰ. vt dicit. (T.c.p̃.) ¶ Licet istud cōmuniter dicatur. tamen potest dici aliter. Primo ꝙ logica nō est prior alijs ordine doctrine de necessitate simpliciter. Secūdo dicendū ꝙ logica bñ est prior alijs sciētijs ex suppōne alicuius finis. supposito ꝙ aliquis dbeat sillogizare de rebus aliarum sciētiarum prompte ⁊ faciliter ⁊ sine errore. ⁊ debeat se nosce scire. ¶ Rō p̄me cōclusionis est. Illa scia nō ē ex necessitate simpliciter prior alijs scientijs ordine doctrine: sine qua multe conclusiones aliarū scientiarum possunt haberi. et hoc pateꝫ. qꝛ necessarium simpliciter est sine quo nō potest esse res. vt pꝫ 5° huius. (T.c.6.) sed multe conclusiones aliarum sciarum possunt haberi sine logica: imo fere tota geometria ⁊ arismetrica possunt adisci sine logica. qꝛ aliquis potest adiscere istam conclusionē. ꝙ super datam lineam contingit triāgulum equilaterꝫ collocare. qui nihil scit de logica. Etiā dr̃ de Hipocrate: ꝙ sciuit perfecte medicinam: ⁊ tñ nihil sciuit de logica. ¶ Rō secūde conclusionis est. Illa sciētia necessario ē prior alijs ordine doctrine ex suppositione finis. sine qua non p̄ot haberi ille finis. ex 5° metha. qꝛ h̃ est vnū sigᵐᵘᵐ initij. (T.c.p̃.) sed sine logica aliqs non potest sillogizare ⁊ scire ꝯnes aliarum sciarum faciliter prompte ⁊ sine errore. Et etiam sine logica qs habens alias scientias nescit se scire: ⁊ assimilac̃ igni qui vrit ⁊ nescit se vrere. Unde ēt sine logica hic icidit ī multos errores ī alijs scientijs. ergo sic est prior alijs ordine doctrine. ⁊ sic itellexit Arꝫ. ⁊ cōmentator.

Per hoc potest respōderi ad rōnem. Illa sciētia que est de secundis itellectis ⁊c̃. Aliq dicunt ꝙ est de secundis itentionibus p̄mo ⁊ per se. ⁊ nō de rebus: ⁊ cognitio itentionum non dicit ordinē posteriorem. ita ꝙ dependet ab alijs scientijs. sed potius ecōuerso. ergo non obstante hoc ꝙ sit de secundis itentionibus adhuc potest esse p̄or ordine doctrine. ¶ Ista solo non ē cauta. qꝛ logica primo ⁊ per se considerat res ⁊ non intentiones. qꝛ sic non faceret cognitionem veritatis ⁊ falsitatis. qꝛ predicationes nō vērificantur ex parte itentiōuꝫ. ita ꝙ genus predicatur de spē: vel species de idiuiduo ⁊c̃. sed potius ex parte rerum: quam tamē veritatem hꝫ logica pro fine. Ego credo ꝙ logica p̄mo ⁊ per se ꝯsiderat res subiectas itentionibus. sed itentiones considerat per se non p̄mo. de hoc nihil ad presens. Ergo dōm est aliter ad maiorem. ꝙ logica non est prior alijs scientijs ordine doctrine de necessitate simpliciter. sed tamē potest esse prior de necessitate suppositionis alicuius finis. Dicis ꝙ logica est de secundis intellectis. Dicendum ꝙ verum est de logica q̃ est ꝑ rōcinationes. vt sill̃m ⁊ alias spēs argumentationis. ⁊ sic non est prior ordine doctrine necessitate simpliciter. sed tamen potest eē prior ordine doctrine necessitate suppōnis alicuius finis. ¶ Aliter potest dici. scia que est de secundis itellectis. ⁊c̃. ꝙ scia potest esse de itellectis secundis dupl̃r. vno mō. ꝙ sint 2° itellecta post perfectam itellectionem aliorum: ⁊ sic non est logica d̃ secundario itellectꝭ. qꝛ sic nec̃io oporteret ꝙ alie scie prius adiscerenc̃: ⁊ logica post itellecta aliaꝝ sciaruꝫ. Alio modo potest itelli ꝙ sit de secundis itellectꝭ. qꝛ post confusā cognitionem aliorum intell̃r ⁊ acquiritur: ⁊ sic logica est de secundis itellectꝭ. qꝛ ad hoc ꝙ sciantur ratiocinatiōes vt sill̃s entiᵐᵉ. ⁊c̃. opꝫ ꝙ habeatur cognitio confusa ⁊ indeterminata aliorum vt predicabilium ⁊ predicamētorum ⁊ terminorū. quorum cognitionem Arꝫ. p̄mo ponit ī predicamentis ponendo cōes descriptiones horꝫ. ⁊ preordinac̃ scia libri predicamētorꝫ rōnabilibus logicalibꝰ. vt sill̃o ⁊c̃. Nō qd̃ sic est de itellectis secūdis. non opꝫ ꝙ sequatur ordine doctrine ꝑfectā cognitionē aliaꝝ sciaꝝ: sꝫ opꝫ ꝙ ipꝫ p̄cedat alias scias ordine doctrine: vt dcm̃ ē. ¶ Ad aliā rōnē q̃ fuit in oppᵐ. Dōm. ꝙ logica ē p̄or alijs sciētijs ordine doctrine non simpl̃r ⁊ nec̃itate abˢᵃ: sꝫ necessitate suppōnis vt sillogizemus ⁊ sciamus ꝯnes ī alijs sciētijs facil̃r ⁊ sine errore: ⁊ sciamꝰ nos scire ꝑ ipsaꝫ logicā. qꝛ g scit alias scias sine logica nescit se scire: sꝫ ꝑ logicā aliqs reflectit se sup actū sciēdi. ⁊ tūc scit se scire. Et h̃ d̃ 2°.

¶ Incipit tertius liber. Qō I.

¶ Necesse est ad quesitam. ⁊c̃. (Cōᵐ. p̃ᵐ)

Queritur circa tertiū. ⁊ p̄ circa p̄mᵐ. vtrū ad inq̄sitionē veritatis necessariū sit predubitare. Arguic̃ p̄ ꝙ nō. qꝛ illud sine quo p̄ot hr̃i cogniᵒ veritatis nō est nec̃iuꝫ ad eiꝰ iq̄sitionē. qꝛ necessarium est illud ad inq̄sitionē v̄itatꝭ. sine q̃ non potest hr̃i veritas. qꝛ necessariū ē. qd̃ impoſe ē aliter.

T.cō.6. se habere. vt pꝫ.5.huius.sed veritas inquiri potest sine h ꝙ aliqs ꝑdubitet.qꝛ cognitio veritatis pōt haberi ex pri mis principijs. vt pꝫ ex ꝑ poste.ꝗ nō opꝫ ꝑdubitare ad co gnitionē veritatis. ¶ Itē ad cognitionē illius non opor tet predubitare:qđ non hꝫ rōnes ad vtrāqꝫ partē.qꝛ vbi est dubiū:ibi sunt rōnes ad vtrāqꝫ partē. sed cognitio ve ritatis multorum non hꝫ rōnes ad vtrāqꝫ partem. qꝛ co gnitio veritatis in mathematicis ad vtrāqꝫ partem non hꝫ rationes:cuꝫ sint in primo ordine certitudinis. ¶ Itē sicut est in alijs scientijs:ita dꝫ esse in illa.ꝑ ꝯuenientē si militudinem:sed in alijs scientijs ad inquisitionē veri tatis non opꝫ predubitare neqꝫ premittuntur dubitatio nes in principijs librorꝫ.ergo etiam ad cognitionē veri tatis in ista scīa non opꝫ predubitare.

2ᵒmeta. t.cō. vi.

Oppositum vult Arꝫ.in ꝑ tertij. vbi dič. Neces se est ad quesitā scīaꝫ nos aggredi. primū autem de quibus ꝛč.

Nota ad intellectum qōnis ꝙ quādo q̄ ritur. vtrum neces sarium sit predubitare ad cognitionē veritatis:pōt intel ligi dupliciter. Uno modo. vtrū ad cognitionem veritati oporteat predubitare apud se. Secūdo mō pōt intelligi. vtrū ad inquisitionē veritatis oporteat predubitare.i. cognoscere dubitationes aliorū. ¶ Tunc ad qōnē ꝯclu siones tres sunt dicende. Prima est ꝙ ad inquisitionem alicuius veritatis necessariū ē predubitare apđ se. ¶ 2ᵃ conclusio est. Qꝛ simpliciter non ē necessarium ad inqui sitionem veritatis cognoscere dubitationes aliorꝫ: sed est vtile. Primā cōclusionem Arꝫ.probat quattuor ratio nibus. Prima.illud est necessariū ad inquisitionē verita tis quo mēs dirigit̄ ꝛ preparatur dispōne necessaria ad i quisitionem veritatis. qꝛ illud est quo aliquid dirigitur ꝛ preparatur ad finem.sed predubitare apud se est hmōi.vt Arꝫ.declarat in littera diffuse.qꝛ qui dubitat de aliq̄ con clusiōe passus est silē ligato. qꝛ impossibile est vtrumqꝫ procedere ad illud qđ est ante.qꝛ ligatus corporaliter nō potest procedere se mouendo de loco ad locum. Simili ter ꝗ hꝫ dubitationem mentis non potest procedere inq rendo veritatem:propter quod opꝫ speculari difficulta tes ꝛ dubitationes.deinde inuestigare causas horū.ꝛ erit solutio priorū dubiorum. vnde sicut ligatus quāto plus nitit̄ tanto plus pōt:sic dubitans in mente quanto plus potest nititur ad inquirendū veritatem dimittendo falsitatē. ꝛ debet hoc intelligi de dubitare cū rōne. vnde qui debꝫ soluere aliquod debet habere aliqualem notitiam. qꝛ si simpliciter ignoraret:tunc nō tenderet ad illud.sicut po nitur exemplū ꝑ poste.ꝑ Lincon. de patrefamilias habē te seruum fugitiuū.qui nisi cognosceret aliquid de seruo fugitiuo centies possꝫ occurrere:qꝛ eū nō teneret. ¶ No ta diligenter sicut dicit cōmentator.ꝙ causa ꝑꝑ quaꝫ in cipiendum est de dubitabili:est ꝙ aduētus difficultatis ꝛ dubitationis precedentis precedit ablationē eius ꝛ co gnitionem. ꝛ modus ex quo aduenit difficultas:est alius a modo:ex quo aufertur dubium.modus.n.ex quo adue nit dubitatio est silis ligato. ꝛ modus ex quo aufertur ē silis dissolutioni ligatⁱ.qꝛ sicut ligatus nō pōt moueri ad finē ad quē intendit:ita est de intellectu qñ accidunt cō trarij.s.motus.ꝛ ideo necesse est: vt via qua dissoluuntur qōnes sit alia a via a qua accidunt qōnes.sic modus ex quo dissoluitur ligamentū est alius a mō ex quo aduenit ligamentū. Unde proportio qōnis ad aīam est silis ꝑpor tioni ligāmenti ad membra:ꝛ proportio scīe acqsite post illas questiones est similis proportioni motus acquisiti post dissolutionē ligamēti. ¶ Hoc arguit 2ᵒ.illđ ē neces sario ꝑhabēdū in inquisitiōe veritatis:quod hꝫ se ad ve ritatem tāqꝫ via ad terminum:hec est manifesta.sed pre dubitare apud se de conclusione aliqua habet se ad inqsi tionē veritatis:sicut via ad terminū:ꝛ hoc declarat Arꝫ. in littera dicens.ꝙ querentes veritatē sine dubitatione sunt similes illis qui ignorāt viam:ꝑ quam opꝫ ire. vnde sicut nō ꝑuenitur ad terminū ad queꝫ sine via:sic nō ꝑue nitur ad veritatem sine dubitatione. qꝛ dubitatio cū rō ne est quasi via ducens nos ad veritatem. Et cōmētator dicit. Qui cognoscit aliqđ anteqꝫ cognoscat quantitatē difficultatis est similis illis:quorum pedes sunt in via recta.et tñ ipsi igñrant h. ¶ Hoc arguit Arꝫ. 3ᵒ.illud est necessario ꝑhabēduꝫ ad inquisitionem veritatis:qđ hꝫ se ad verita tem:sicut ordinata ad finem se hñt ad finem.qꝛ ꝑordina ta in finē necessario precedunt finem:sꝫ predubitare apđ se est hmōi.vt Arꝫ.declarat in littera. qꝛ qui inuestigat verita tem sine dubitatione nescit quando inueniet eā:ꝛ quādo inueniet nescit.qꝛ finis rei non predubitate est īmanife stus:sicut quādo aliquis vadit per viaꝫ:ꝛ nescit terminū sue vie. sꝫ finis ꝑdubitati ē māifestᵘˢ. ¶ Hoc arguit Arꝫ. 4ᵒ.ꝛ accipit̄ ex ꝑte auditorū:illud qđ melius valet ad iu dicandum:ꝛ sine quo iudiciū non pōt esse certū: illud ne cessarium ē ad ꝯprehendendū:hec est manifesta:sed pre dubitare apud se cū rōne magis valꝫ ad iudicandū veri tatem:qꝛ sicut ī iudicijs melius iudicat aliqs inter duos homines aduersantes quādo cognoscit rōnes:quibꝰ vtū tur illi qui affirmant partem:ꝛ qui negant: qꝛ tunc videt que rō sit efficacior:ꝛ ꝯm hoc iudicat veritatem:sic est in proposito.quando aliquis habet rōnes ad vtrāqꝫ parteꝫ: ꝛ dubitat que sit melior:semper inquirit:donec deueniat ad veritatem. vnde ꝑ dubitatiōes determinamur ad ve ritatem que finis est:ꝛ sine dubitatione finis non est ma nifestus nobis.ꝛ ꝑ ꝯñs ad ipsum non operamur:cum finis moueat agens.sicut optimū. vñ ēt nullum agēs absoluit̄ a rōne ꝛ cognitiōe finis. vñ Lincon.primo poste.dicit.ꝙ ꝯm exigentiam finis opꝫ cetera moderari.ꝛ sic pꝫ prima conclusio. ¶ Rō 2ᵉ cōclusionis.illud non est necessariū ad inquisitionem veritatis:sine quo potest inquiri veri tas.qꝛ necessarium ad alteruꝫ dicitur sine quo nō potest haberi res:sed sine h ꝙ aliquis cognoscat dubitationes aliorum pōt apud se inquirere veritatem.qꝛ dato ꝙ ali quis nunqꝫ videret dubitationes aliorꝫ: potest inquire re veritatem alicuius ꝯclusionis:ꝛ hoc dubitando apud se:ꝛ inquirēdo pricipia ex sensatis. Et sic dubitauerūt ꝑ mi phī qui ex admirari ceperūt phārī: vt dicitur ī probe mio hᵘ. ¶ Rō 3ᵉ ꝯnis. Illud est vtile ad inquisitionē ve ritatis:quo facilius intellectus habebit viā ad veritatē hec est manifesta ꝑ se:sed cognoscēdo dubitationes alio rum facilius hr̄ via ad veritatem.qꝛ habitis rationibus ad vtramqꝫ partem ītellectus facilius videt que sit effi cacior ad illam veritatem probandaꝫ:qꝫ de nouo illas ra tiones inuestigare:ꝛ earum efficaciam videre. qꝛ faciliᵘˢ est vnuꝫ facere qꝫ duo. Et ꝑpter hoc dixit Arꝫ. 2ᵒ.huius. non solum autem his dicere gratiam iustum est quorum opinionibꝰ cōmunicauerit aliqs. sed etiā his qui adhuc superficialiter enunciauerūt. Etenī hi ꝯferunt aliqđ. nā habitum nostrum preexercitati sunt. ¶ Nota diligēter ꝙ cōmentator assignat duas causas.quare Arist.premit tat dubitationes simul determinationi veritatis in isto libro.qꝛ ista scientia considerat vniuersaliter de verita te in vno libro:ergo debet premittere dubitationes vni uersaliter de veritate in vno libro ꝛ non partialiter:ꝛ po stea debet pertractare in specialibus libris illas dubita tiones premissas.Cum etiam subiectuꝫ istius scientie sit ens inquantū ens. vnde etiam in vno libro sicut in quin to distinxit nomina: que significant intentiones huius

Cō.ꝑ. — Coō cō. — tex.c.2.

scie que pertinent ad totã sciam istam. licz oppositum faciat Nicholaus pipateticus qui in vnoquoq3 libro distiguit vocabula: que ptinẽt ad 5m librũ: ⁊ nõ ad omnes. Et dicit cõmentator. ꝙ doctrina Arist. facit oppo9 in alijs ab illa. q2 premittit dubitationes ptinentes ad 5m librũ. ⁊ in illo eas determinat: sic in nãli scia facit: ⁊ vidit ꝙ melior est doctrina ista in alijs scientijs a metaca pmittere dubitationes ptinentes ad 4m librũ: ⁊ eas determinare i illo. q2 ↄsiderant partialr de veritate ⁊ spãle subm entis. Hec est pma cã. ¶ Aliã cãz assignat. ꝙ ista scia cõmunicat cũ logica in vlitate ↄsideratiõis. q2 subiectũ vtriusq3 scie ẽ ens simpliciter ⁊ natura logice est ꝙ pmittat dubitationes sil: ⁊ postea in spãlibus libris eas determinat.

Cõ. p. bo tertij.

Ad rationes. Ad pmã. qñ dr. illud non est ⁊c. cõceditr. Tu dicis. ꝙ sine pdubitatiõe põt hri cognitio veritatis. Dõz ꝙ absq3 predubitare apõ se non põt haberi cognitio veritatis. ¶ Ad pbationem. q2 ex pmis principijs põt hri. Dõm. ꝙ pna non inuestigãtur non predubitando de effectibus. ⁊ tunc ex sensatis et lumine intellectus agẽtis cognoscuntur principia. ⁊ hoc vult Aristo. in prohemio huius. vbi dic. ꝙ hoies propter admirari nũc et primũ ceperunt phari. vnde vult ibi. ꝙ qñ viderunt diuersos effectus ⁊ ignorauerunt cãs: admirabantur ⁊ inceperunt inuestigare causas lumine intellectus agentis: ⁊ via sensus: memorie ⁊ experimenti. ⁊ etiã vt vult 2o poste. vnde etiam qñ aliquis inquirit rationes apud se ad vnamquãq3 partem conclusionis non inuestigaret veritatem nisi dubitaret inuestigando que sit efficacior. ¶ Ad aliã rõnem. Ad cognitionem illius. ⁊c. conceditur. si principia sunt scita primo. Tu dicis. ad inquisitionem veritatis in metaphysicis. ⁊c. Dõm ꝙ põt esse rationes ad vtrãq3 partem. non obstante ꝙ sint in prio ordine certitũis. etiaz principia conclonum i mathematicis non cognoscuntur nisi predubdo ⁊ inuestigãdo ipsa via memorie: sensus: ⁊ experimenti: ⁊ lumine intellectus agẽtis. Et debes diligenter notare. ꝙ ista qõ vult intelligi de illis qui acqrunt veritatem inueniendo. ¶ Ad aliaz. sicut est in alijs scientijs. ⁊c. Dõm ꝙ licet possit īueniri aliqua similitudo in illa scientia: ⁊ in alijs: tamẽ quo ad propositum nulla est similitudo: q2 ista scia considerat de veritate vlr. ⁊ hz pro subiecto ens inquantũ ens. ergo ad eã ptinet pmittere omnes dubitationes sil in vno libro: quas postea in specialibus libris pertractat. sed alie considerant de veritate particulariter: ⁊ habẽt pro subiecto ens particulare. ergo ad eas pertinet premittere. non omnes dubitationes in vno libro: sed illas que pertinent ad illũ librũ. quas ẽt dissoluit in illo libro. Qõ II.

¶ Primum ergo de quibus ⁊c̃.

Cõm. 3m.

Queritur circa istã partem. vtrum vna scia possit considerare omnia quattuor genera causarum. Arguitur pmo ꝙ non. ⁊ h rõnibus Arist. in littera. si prima principia sunt contraria: tunc vna scientia non considerat ea. istã accipit Arist. in lra. sed principia omnia nõ sunt contraria. ergo vna scientia non habet ea considerare. ¶ Item si omnes cause pertinent ad vnam scientiã: tunc quecũq3 sciẽtia consideraret vnam ⁊ reliquam: sed hoc est falsum. q2 mathematica non considerat finẽ ⁊ efficiens. q2 tñ cõsiderat formã. Similiter metaphysicus non considerat finez ⁊ efficiens: cũ sit de imobilib9. ↄña pz. q2 si vna scia consideraret omnes causas: tunc quecũq3 scia consideraret vnam cãm ⁊ reliquam. q2 qua ratione vnam: ⁊ reliquã. ¶ Itẽ si ad vnam sciaz pertineret cõsideratio omnium causaꝝ: aut pertineret ad naturalem: aut ad mathematicam: aut ad metaphysicam: ⁊ hoc patz per sufficientem diuisionem: sed ad nullam harum pertinet consideratio omniũ causarum: vt probabo primo non ad nãlem. q2 naturalis non habet considerare de forma. q2 dr primo phy. de pno fm speciẽ non est naturalis considerare: nec ẽt ad metaphysicã: neq3 mathematicam ptinet considerare oẽs causas. q2 iste due scie abstrahunt a motu ⁊ a mã. g neutra habet considerare cãz materialẽ: nec efficientẽ: nec finalẽ. ¶ Item vna scientia considerat ea q̃ sũt vnius rationis formalis. ⁊ hoc patet: s3 omnes cause non sunt vnius rationis: cũ differant gñe: cũ quedaz sint corruptibiles: quedaz incorruptibiles: modo corruptibile ⁊ incorruptibile differunt plusquã gñe. io. ho.

T. c. vltimi.

Oppositum vult Arist. 3o ho. in illa pte. ↄtingit. n. idem oẽs modos cãꝝ inesse. ⁊ h idẽ vr velle 4o ho.

io. metace. t. c. 26.

Ad questionem dõz. ꝙ vna scientia põt cõsiderare oẽs causas.

4o. metace. t. c. primi.

¶ 2o dõm. ꝙ non ad oẽs scias pertinet consideratio omniuz causaꝝ. ¶ Rõ prime ↄnis. ⁊ hoc probatur de duabus scientijs. p de metaphysica ꝙ hz cõsiderare oẽs cãs. illa scia hz ↄsiderare oẽs causas: que cõsiderat ens inquantuz ens. q2 scia que cõsiderat ens īquantũ ens ↄsiderat oẽs cãs. q2 ois cã est ens: ⁊ ptiׅcipat rõnem entis. Vñ q̃cunq3 scia ↄsiderat ens inquantũ ens: ↄsiderat ẽt maxime cãm formalẽ: cũ sit principalior ps entis. Vñ ẽt sube abstracte non cognoscunt nisi p qõ qd est ⁊ formã. vt postea videbit: ⁊ l3 iste sube sint imobiles. tñ sunt cã motus entium per modũ finis. g scia que ↄsiderat ens inquantũ ens et subas abstractas ↄsiderat cãm finalẽ. Vñ ⁊ oẽs itelligentie mouẽt pp pfectionẽ suã ⁊ finẽ. vt assimilẽt se p qõ est finis oium. vñ l3 in eis non sit finis ⁊ bonũ. qõ acqrit p motũ. tñ finis est in eis. s. bonũ. qõ pexistit motui: sicut est nã ipsaꝝ. ⁊ de h videbit in sequẽti qõne magis. Silr ẽt ↄsiderat mãz. q2 l3 mã nõ sit cã entis iquãtũ ens: s3 tñ determinati gñis: vt sube mobilis. tñ mã ↄtinet sub ente. ⁊ sic scia q̃ ↄsiderat ens inquantũ ens ↄsiderat mãz: non inquantum est subz trãsmutatõis. q2 sic nãlis ↄsiderat eã. s3 ↄsiderat eã inquantũ hz rõnem entis: ⁊ tũc silr ↄsiderat cãm efficientẽ. q2 l3 sube imobiles non habeant cãm efficientẽ proprie dictã. tñ sunt cã efficiẽs motus ⁊ aliorũ iferioꝝ. ⁊ sic pz maior. s3 ista scia. s. metaca est hõ. g ⁊c. ⁊ pz minor. ⁊ 4o ho. vbi oñdit ꝙ meca ↄsiderat ens inquantũ ens. g cõsiderat oẽs cãs ⁊ pprias cãs entis. Et silr dicit cõmentator. ꝙ licz considerat oẽs cãs. tñ principalius ↄsiderat formã ⁊ finẽ. Hoc etiã declarat in scia nãli. q2 scia cuius subm hz oẽs causas cõsiderat oẽs cãs. q2 nisi scia cuius subm hz oẽs cãs ↄsideraret oẽs cãs nõ faceret cõpletã cognitionem subiecti. sed nãlis scie subz hz omnes cãs. quia subm scie naturalis est ens mobile. qõ habet ⁊ efficiẽs. qõ ẽ trãsmutãs mãz: ⁊ hz finẽ g mouet efficiẽs. q2 agẽs nõ agit nisi inquãtũ dterminat a fine. Silr hz mãz. q2 mã ẽ subm trãsmutatõis ⁊ mot9. silr hz formã. q2 entia mobilia sunt p formã. minor pz. q2 subz scie nãlis ẽ ens mobile. ¶ Rõ 2e ↄnis. ad illas scias nõ ptinet ↄsidera° oiuz cãꝝ. q̃ꝝ gñi subo ñ attribuũtur oẽs cãe. q2 scia nõ ↄsiderat cãs cuius gñi subo nõ attribuunt oẽs cãe. q2 scia nihil ↄsiderat nisi subm: vel illa q̃ hñt attributionẽ ad subm: s3 multaꝝ sciaꝝ gñi subo non attribuunt oẽs cãe. q2 scia nihil ↄsiderat nisi subz: vel illa q̃ hñt attributionẽ ad subm: vt pz ĩ sciẽtijs mathematicis. q2 caꝝ subo ñ attribuit.

Quo metaphysica ↄsiderat materiã diuersimode a naturali. vide auer. pulchre in. 7. meta. ↄ. 5. 9. ⁊. 39. ⁊ primo meta. 15. ⁊. 16. et 4. meta. cõ. 1. ⁊ 6. meta. com. 1. ⁊ 8. meta. cõ. 4. et 12. metha. 1. 5. ⁊ 6. cõ. ⁊. 2. phys. cõ. 21. Quere ẽt subtilẽ Sco. 1. q. prima sui primi metha. quo diuinus ↄsiderat oia q̃tuor gnã cãꝝ.

materia ꝛ finis cū abstrahat a materia ꝛ motu.

Ad rōnes in oppositū. ❡ Ad primā soluit cōmētator. q2 nō sequitur ꝙ si cōtraria considerentur ab vna scīa: ꝙ illa que nō sunt ꝯtraria nō considerētur ab vna scientia. vnde dicit cōmentator: ꝙ iste sermo est apparens ꝛ sufficiētenus. q2 est sophisticus: ita vult dicere cōmētator. q2 procedit a destructione antecedētis: ad destructiōē ꝯn̄tis. qd̄ facit fallaciam ꝯn̄tis. vnde Ar. procedit i illo libro disputatiue: ꝛ non loquit̄ ex intentione ꝓpria. ḡ etiam inducit rationes sophisticas aliorū aliquando sicut ipsi sumpserunt eas. vnde procedere a destructione antecedentis: ad destructionē ꝯn̄tis: non tm̄ gr̄a forme. licȝ aliq̄n teneat gratia materie in terminis ꝯuertibilibus. ❡ Nota ꝙ in isto argumēto est fallacia ꝯsequentis. q2 proceditur a duab⁹ caussis veritatis ad vnā. vnde ꝙ oēs cause considerētur ab vna scīa: hoc pōt eē duobus modis. vno modo ꝙ ꝯueniāt in vna rōne ꝯsiderandi formali: vel ꝙ vna dependeat a cognitione alterius: sicut priuatio dependet a cognitiōe habitus: ēt vnū ꝯ̄riorū nō perfecte cognoscit̄ sine altero. Mō ista rō procedit tātū ab vno mō. ita ꝙ si scīa eadē esset tm̄ ꝯ̄riorū: tunc si principia non essent ꝯ̄ria vna scientia non esset eorum. q2 adhuc est alius modus veritatis ꝙ aliquorum ē eadem scientia que ꝯueniunt in vna ratiōe formali obiecti vnius scīe: ꝛ sic omnes cause possunt cōuenire in vna rōne formali obiecti vnius scientie: ergo ē sophistica cum vnitatis scientie aliquorum sit duplex causa veritatis: ꝛ hic accipitur vna causa quo ad cōtrarietatem: ꝛ dimittit̄ alia. ḡ ꝛc̄. ❡ Alij addunt adhuc aliā probationē isti⁹ sophismatis. vnde dicūt. ꝙ non sequitur. si contraria sunt infra vnam scientiam: ꝙ illa quecunq3 sunt infra vnam scientiā sint contraria. q2 esse infra vnam scientiā est magis cōmune q̄ȝ esse contraria. Et ratio Ar. sic accipit. ac si omnia infra vnam scientiam essent cōtraria. Et ita procedimus a minus cōmuni ad magis cōe. ❡ Adhuc tertio mō hoc posset probari. q2 rō Ar. procedit ac si vnitas scīe accipiatur ex natura cōtrarietatis. qd̄ tamē falsū est. q2 vnitas scientie accipit̄ ex vnitate formali obiecti: sicut etiam vnitas potentie. vt pȝ de visu: ꝛ q̄cq̄d recipit siue sit albū vel nigrū: non recipit sub rōne ꝯtrarietatis: sed sub ratione formali obī visus: vt sub ratione visibilis ꝛ lucidi. ❡ Notandum ꝙ antiquo expositori non placet dictū cōmentatoris q̄ dixit rōnem Ar. esse appentem. quia dicit non vr̄ rōnabile eē ꝙ in tanta re tantus ph̄s tā friuolā ꝛ parum apparentem rōnē induxisset. ꝛ tūc ipse laborat qualiter faciat istam rōnē probabilem. Et dicit. si q̄s recte ꝯsideret nām diuersorum que ptinent ad candē sciam: quedā pertinent ad vnā sciaȝ s̄m diuersitatem sui: q̄dam vero s̄m ꝙ reducunt̄ in aliqd̄ vnū. vnde dicit ꝙ multa alia diuersa videntur pertinere ad vnā sciam. q2 reducuntur ad vnū totū vel ad vnā cām. vel ad vnum subm̄. sed contraria ꝛ quelibet oppositū pertinent ad vnam scientiaȝ s̄m seipsa: eo ꝙ vnū est rō cognoscēdi alterius. Et ex hoc efficit̄ ista propō ꝓbabilis: qd̄ oīa diuersa que sūt cōtraria ptineant ad vnā sciaȝ. vn̄ seq̄tur probabiliter ꝙ si pn̄a sint diuersa ꝛ non ꝯ̄ria non ptineāt ad vnaȝ sciam. ita dicit expositor. Tn̄ expositio cōmentatoris est bona. ꝛ plus ad intentionē Ar. q2 Ar. in isto libro non loq̄tur s̄m intentionē propriā: sed inducit rōnes alioꝝ addēs aliq̄n rōnes sophisticas: sicut ipsi

Expō bti Thome in lectiōe. z. sup expōne textus tertij. ȝ commētatorē in cōmento tertio.

sumpserunt eas. q2 etiā per istū totū librū loq̄tur q̄si disputatiue. ꝛ s̄m op. alioꝝ. ḡ pōt vti ēt rōnibus apparentibus. vn̄ ēt multa non ꝯ̄ria q̄ sunt diuersa ꝯsideranť in eadē scīa. ❡ Ad aliā rōnē. si oēs cāe. ꝛc̄. Dōm ꝙ non sequit̄ nisi ꝯsiderarent̄ tāq̄ȝ ꝯ̄ria vel opposita. vn̄ opposita bene sunt vnius scīe. ꝛ tn̄ non opȝ ꝙ si aliq̄ diuersa ptineant ad vnā sciam aliquā. ꝙ q̄cūq3 scīa ꝯsiderat vnū ꝙ reliquū ꝯsideret. q2 pōt esse ꝙ in nullo illius scīe ꝯueniūt. ergo si metaphysica ꝯsiderat oēs cās. ꝛ mete^{ca} ꝯsiderat vnā causā vt formā: ꝙ ipse ēt ꝯsideret alias: vt finē ꝛ māȝ. q2 nō hn̄t attributionē ad subȝ metaphysice scīe. q2 hec abstrahit a mā ꝛ motu. vt dcm̄ est. ❡ Sed ad aliā probatiōem de metaphysica visuȝ est prius quid sit dōm. q2 ꝯsiderat ens inquantū ens. ḡ ꝯsiderat finē: vt efficiens. ❡ Ad aliā rōnem. Si ad vnā sciam pertineret ꝛc̄. Dōm ꝙ ad nālē ꝛ metaphysicā pertinet ꝯsideratio oīuȝ causaꝝ. lȝ sit hoc alio ꝛ alio mō. q2 ad nālē pertinet inquātū respiciūt motum ꝛ trāspositionē. Et ad metaphysicū pertinēt quo ad naturam entitatis ꝛ causalitatis. ❡ Ad probationeȝ. q2 nālis non est ꝯsiderare de forma vel formis. verum ē q̄s posuit plato: vt ideas non cōsiderat neq3 substantias abstractas. q2 ista pertinent ad metaphysicum. sȝ tamē non negat Ar. q̄n naturalis consideret formas nāles ꝛ materiales. vn̄ etiā sic in z°. phy. determinat de eis. ❡ Ad aliā probationeȝ de metaphysica. Dōm ꝙ metaphysica q̄ ad iz. est de sciētijs abstractis que abstrahūt a motu ꝛ a mā in se. tn̄ hn̄ sunt pn̄^{m} motus sensibiliū ꝛ finis: vt prius visum est. Silr̄ in libris ꝓcedentib⁹. iz^{m}. determinat hn̄ de substantijs sensibilib⁹ ꝛ mālibus. non tn̄ inquantū sunt mobiles ꝛ sensibiles: sed sub rōne entitatis ꝛ cālitatis. ḡ rō nō ꝯ^{s}. ❡ Ad aliā. vna scīa nō ꝯsiderat. ꝛc̄. Dōm ꝙ non opȝ ꝙ cōsiderata i vna scīa nō sint vnius rōnis vniuoce: sȝ sufficit ꝙ sint vni⁹ rōnis analogyce. sic pȝ. 4. h⁹. ꝛ sic est i ꝓposito. q2 oēs cāe hn̄t attributionē ad vnā: sicut ad finalē que est dignissima. ꝛ ista vnitas analogie sufficit ad vnitatē scīe. vn̄ finis ē: ꝛ est cā cāꝝ.

t. cō. z8.

tex. c. z.

Q̃ō III.

❡ Amplius autem multis existentium ꝛc̄.

T. c. 3.

Queritur circa hāc ptē. vbi Ar. dicit ꝙ in imobilibus non est finis ꝛ bonū. verū h̄ sit verū. Arguit̄ ꝓ ꝙ sit finis in illis. In illis ē finis ꝛ bonū i q̄bus est forma ꝛ ordinatio: cū forma sit q̄d bonū. ꝓ phy. ꝛ ordinaꝰ ēt est bona. sȝ in imobilib⁹ est forma: ꝛ ordiꝰ. ꝓbat̄ de forᵃ. q2 sunt entia. ꝛ entitas est ꝑ formā. silr̄ in eis est ordinaᵒ. q2 dicit cōmētator 3° h⁹. ꝙ ordinaᵒ numeroꝝ ꝛ magnitudinū inuenit̄ i eis. ❡ Itē i illis ē bonū ꝛ finis q̄ hn̄t ordinationē ad motū. q2 mot⁹ ordinat̄ ad finē ꝛ bonū. sȝ imobilia hn̄t ordinē ad motū. q2 aliq̄ imobilia mouēt corpa celestia. vt sub̄e abstracte. silr̄ mate^{ca} sunt q̄titates: ꝛ motus ꝑ se ē in q̄titate. vt pȝ. 5. phy. ḡ ꝛc̄. ❡ Itē bonū ꝛ ens ꝯuertūt̄. sȝ imobilia sūt entia. ḡ i eis ē bo^{m}. ꝛ ꝑ ꝯn̄s finis.

T. c. 8i.

Cō. 3.

T. c. i8.

Oppositum vlt̄ Ar. i lr̄a. vbi dic̄. ꝙ i imobilib⁹ nō cōtingit̄ h̄ eē pn̄^{m}. nec eē aliquid antoagaton. i. ꝑ se bonū. ❡ Notādū ad intellm̄ q̄ōnis ꝙ q̄dā sūt imobilia: q̄ nec mouēt: nec mouent̄ ꝑ se: vt ma^{ca}. alia sūt imobilia. q̄ lȝ nō moueant̄. tn̄ mouēt ꝑ se. vt sub̄e abstracte. quaꝝ bo^{m} ꝯsistit i mouēdo. vt vult ꝯ^{tor} iz° h⁹. ❡ Nōn^{m} z° ꝙ duplex ē finis q̄dā q̄ acq̄rit̄ ꝑ motū: ali⁹ ē finis ꝑ̄ex̄ns motui: sic ē nā ꝛ entitas q̄ ē obȝ itellectionis ꝛ volūtatis. ❡ His ꝑmissis dōȝ ad q̄ōnē. ꝓ ꝙ imo^{lia} q̄ mouēt nō hn̄t finē q̄ acq̄rit̄ ꝑ motū. ❡ z° dōȝ. ꝙ i eis hn̄ ē finis ꝑ̄ex̄ns motui. ❡ 3°. dōȝ. ꝙ imo^{lia} sic meta^{ca}. nō hn̄t finē ꝛ bonum qui acq̄ritur ꝑ motum. ꝛ h̄ sub ratione finis. ❡ 4° dōm. ꝙ hn̄t hn̄ finem aliqualiter. ❡ Rō ꝑme con

A. l. toagaton.

Cō. 36.

clusionis. In illis nõ est finis qui acquiritur p motũ: que
non mouẽtur. qz finis & bonũ quod acquiritur per motũ
non est nisi in illo quod mouetur: sed sube abstracte non
T.c.46 mouent. vt pz p Ar. 8. phi. & iz. bᵒ. vbi dr. q substãtie ab
50.51.& stracte sunt imobiles cum sint vtutes incorporee. ☙ Rõ
52 2ᵉ ɔnis est. Illa hñt finẽ & bonuz q preexistit motui q̃ hñt
T.c.29 voluntatẽ & intellm. qz appetibile & itelligibile est bonũ:
Ca.ᵒp. & bonũ est obm appetitus. vt pz p ethy. illud g qd appetit
& intellr est bonũ & finis. Et silr qd hz voluntatẽ & intellz
intelligit se. & appetit suũ esse vt bonũ: sed sube abstracte
Cõ.36. hñt voluntatem & intellm. vt pz p cõmẽtatorẽ. iz. huius.
q sube abstracte de virtutibus aie hñt intellm & deside-
riũ. & p ɔ̃ns intelligunt se: & appetunt suã pfectionẽ. g etiã
mouent ad ɔseruandũ perfectionẽ suã. vt dicit cõmenta-
tor ibidẽ. & ita nã eoꝝ est obm voluntatis & intellectiõis:
& h est finis preexñs motui. ☙ Item illud qd mouet pp
pfectionẽ suã ɔseruãdã illud hz finẽ & bonũ. isto mõ. quia
nihil mouet pp pfectionẽ ɔseruandã nisi habeat finez et
bonum: saltẽ pexñtẽ motui. sed sube abstracte mouẽt pp
suam pfectionẽ ɔseruandã. qz non pp pfectionẽ de nouo
Cõ.36. acqrendam. vt vult cõmẽtator. iz. bᵒ. vnde et mouent et
assimilãt se p pnᵒ. qz oẽs intelligentie appetunt assimilari
p pnᵒ: qd est finis oium. & lz pmũ principium non hẽat su-
periorẽ finẽ. tamen hz finẽ qd est obm voluntatis. vnde
amat & intellit se: & pp hoc mouet vt amatũ & desideratũ:
& alie sube abstracte mouẽt: vt amantes & desiderantes:
T.c.36. vt dr et. iz. bᵒ. Et ita p & principaliter mouent pp se: & pᵒ fi-
ne: & secũdario fine mouent pp inferiora. vnde sicut dicit
Cõ.17.& ɔmentator 2ᵒ celi. Quicqd mouet pma intentione pp se:
21. secundaria intẽtione mouet pp alia. nisi sit nã nata ad nõ
largiendũ: sed inferiora opposito mõ se hñt. qz prima itẽ-
tione mouẽt pp superiora. & 2ᵉ intentiõe pp se: & sic i sub-
stantijs abstractis est finis pexistens motui. ☙ Rõ 3ᵉ ɔ-
nis. Illa non hñt finẽ inquantũ finis q acqrit per motuz:
que abstrahũt a motu. qz qd abstrahit a motu nõ hz finẽ
qui acqrit p motũ. & hoc inquantuz finis: sed imobilia: vt
T.cõ.2. mathematica abstrahunt a motu. vt pz p Ar. 6. bᵒ. & 7. &
T.c.35. 2ᵒ physi & et h pz p cõmentatorẽ ibidẽ. vñ mathematica
T.c.18. abstrahunt a mã sensibili & a motu. qz hñt se vt ɔtinuuz:
ergo in eis non est finis qui acqrit p motũ. & dico inquan-
tuz finis. qz in mathematicis põt eẽ id qd est finis & boᵐ.
vnde multũ differt illud qd ẽ finis & finis iquantũ finis.
Qz aũt in mathematicis sit illud qd est finis & bonũ. patz.
qz idẽ fm rẽ est quãtitas nãlis & mathematica. g sicut ibi
est finis: sic hic. sed tñ quantitas vt nãlis. s. sub isto mõ est
finis sub rõne finis. qz quantitas nãlis terminat motuz:
sic eadẽ quantitas: vt mathematica est illud qd est finis:
qz est eadẽ realr cũ quantitate nãli: sed tñ vt sic nõ termi-
nat motũ. i. inquantũ mathematica non ẽ finis inquantũ
finis & sub rõne finis. Et hoc intellexit Ar. & cõmẽtator
cũ dixerunt q non est ibi p se bonũ. sed tamen potest con-
tingere: quia licet ibi sit bonum: tamẽ non p se acqrit per
motũ. sed p accñs. vt dicit cõmẽtator. & istud dz intelligi
de quantitate gnãbilium & corruptibiliũ. ☙ Rõ 4ᵉ con-
clusionis. Illa hñt finẽ aliqualr & bonũ. saltẽ inquantum
non acqritur p motũ p se. in qbus est forma & ordiᵒ. qz for-
T.c.81. ma est aliqd bonũ. p phy. & etiã ordinatio est bona & finis.
vt pz in fine. iz. bᵒ. sed mathematica hñt formã & ordinẽ.
vt vult cõmẽtator in isto 3ᵒ. vbi dicit. q ordinatio magni-
tudinũ inuenitur in eis. Et ita vult cõmẽtator. q finis sit
in mathematicis: saltẽ qui non acqrit p motũ. vñ nume-
ri & magnitudines sunt ordinate: sicut et scie mathemati-
ce ordinate procedunt. ☙ Item in qbus est melius & de-
terius: ibi est finis & bonũ: qz in omnibus constantibus si-
ue sint a nã: siue ab arte: illud qd est vilius est pp melius

tãq̃ pp finem: vt dr 7ᵒ pollitice. sed in mathematicis ẽ fi-
nis & bonũ: qz in mathematicis est melius & vilius. qz nu-
merus perfectᵘˢ ẽ melior iperfecto: & circularis linea per-
fectior est recta. vt pz ex geometria & arismetrica. ☙ Itẽ
in illis est finis & bonum aliqualr que sunt obm volunta-
tis & intellectionis: & hoc pz ex dictis. sz mathematica ap-
petuntur & intelligunt a nr̃o intellectu. vñ appetimᵘˢ sci-
re numeros & magnitudines. lz non intelligantur & appe-
tuntur ab ipsis meᶜⁱˢ. qz non habent intellectum & appe-
titum: tñ a nostro intellectu & appetitu hoc fit.

Rationes in oppositum procedũt suis vijs. hñ eis probãt q i imobilibus sit finis & bonũ q non acquiritur p motũ: vt visum est in qõne. vnde illõ bonũ qd acqritur per motũ nõ conuertitur cũ ente. vt vi-
debat velle 3ᵃ rõ. sz bonũ vle. &c.

Qõ IIII.

☙ **At vero si scie causarum sunt plures. &c.** T.cõ.3.

Circa hanc partem queritur. p quam cãm res magis cognosca-
tur perfecte. Et arguitur p q p formã. Rõ est.
Illud qd est tota quiditas vel principalior ps
qditatis magis facit scire: cum eadem sint pnᵃ
essendi & cognoscendi: sed forma est tota qditas: vel saltẽ
pncipalior pars quiditatis: vt per cõmentatorez patz 7ᵒ Cõ.21.
methaphysice dicentẽ. q qditas hois vno mõ est hõ. alio
mõ non est hõ. vñ veꝝ est q tota qditas hois est homo p
formã hois. Et alio mõ non est verũ. s. q hõ sit qditas in-
quantũ est aggregatus ex mã & forma. ☙ Itẽ p illaz cãm
magis res scitur q̃ est principiũ demõstratiõis certissime
scie: cuz demõstratio sit sillᵐˢ faciens scire. sed forᵃ est pnᵐ
demõstratiõis certissime scie. vt mathematice. vt pz per
cõmẽtatorẽ p phy. qz mathematica ẽ i p gradu certitudi- Cõ.p.
nis. ☙ Itẽ arguit q p mãz maxᵉ res cognoscat. qz p illã
magis res cognoscit q̃ est nobilior. sz mã est nobilior: cuz
sit suba incorruptibilis & eterna. Et talis est nobilior cor-
ruptibili & gnãbili. vt pz. 8. phy. vbi Ar. probat motorez T.c.75.
esse eternuz. qz est causa motus eterni: & est nobilissimus
oium alioꝝ. vñ suba eterna nobilior ẽ gnãˡⁱ & corruptibi-
li. sed materia prima est ingenerabilis & incorruptibilis.
☙ Tunc arguitur de cã efficiente. p p ipsam res cognosci-
tur magis: qz p illam causam res maxime scitur: sine qua
non cognoscitur generatio & actus. sed sine efficiente nõ
cognoscit gnõ & actus. g &c. ☙ Tũc arguit de cã remota
q magis faciat scire q̃z cã propinqua. qz illa causa magis
facit scire causatũ que magis influit super causatũ: cũ ea-
dem sint pncipia essendi & cogscendi. 2ᵒ hᵒ. sz causa remo- T.c.4.
ta & vlis magis influit super causatum q̃z propinqua. per
auctorem de causis. Ois cã primaria & vlis plus influit
super effectum q̃z secundaria.

Oppositum hᵒ arguit: p illud res nõ magis cognscitur p qd non cognoscit nisi in po-
tẽtia. cogniᵒ. n. i poᵃ est imperfecta. sz p remotã cãz res nõ
cognoscit nisi in poᵃ. qz illa cã est vlis. & scire aliqd in vli
non est nisi scire illud in poᵃ. vt dicit cõmentator. iz. hᵒ. Cõ.14.
☙ Oppositum aliorum etiam probatur: & hoc sic: per il-
las cãs non scitur maxime que recipiunt necessitatem &
pbabilitatẽ ab alijs: sed efficiẽs mã & forma recipiũt ne-
cessitatem & pbabilitatem ab alijs. vt patet p Ar. 2ᵒ poˢ.
finis necitat efficiẽs: & efficiẽs formã: & forᵃ mãm. ☙ No-
tandũ ad intellectũ hᵒ fm Ar. 2ᵒ phy. & 5. huius. q cause T.c.32.
vno modo distinguuntur fm gnã & species. & h propter T.c.2.
diuersas cãlitates. qz alia ẽ cãlitas forᵉ. alia mãe. & sic de
alijs. Aliter distinguunt cãe fm modos. vt fm diuersas
hitudies ad cãtũ. vñ i eodẽ genere: vt nãli ptñ eẽ diuerse
hitudines. vt pᵒ mã remota: alia ppinq. Silr in agẽte cũ

causa vna agens sit propinqua: ⁊ alia remota. ℂ Notan/
dum vlterius. ꝙ duplices sunt cāe: ⁊ pn°. quedam intrin/
seca: sicut mā ⁊ forma sunt pn° intrinseca subē: sed pn° ex/
trinseca sunt que non sunt ptes subē exposite: vt efficiēs
⁊ finis. ℂ Notandū vlterius. ꝙ inter cās itrinsecas sem/
per remota est iperfectior ꝙ̄ propinqua. sicut mā pma i/
perfectior est ꝙ̄ propinqua. Unde semp propinqua mate
ria includit pfectionē supadditā māe prime. Similiter
de forma remota: forma vlis magis est impfecta: vt gnā/
lis forma que ē generis est imperfectior ꝙ̄ spēi: sed secus
est in extrinsecis causis. qꝛ remota cā ⁊ magis vlis semp
est perfectior ꝙ̄ propinqua: qꝛ hō generatur ab hoie: ⁊ so/
le: ⁊ ab hoie tāꝙ̄ efficiente propinquo: ⁊ a sole tāꝙ̄ ab effi
ciente remoto: ⁊ sol est perfectior hoie. Silr finis remo/
tus est perfectior ꝙ̄ propiquus: vt deus est perfectior ꝙ̄li
libet fine propinquo. ℂ Nota vlteri⁹. ꝙ duplex est finis.
quo: ⁊ gratia cuius: finis quo est qui ē propria opatio rei
ordinate in finē quo aliqs adipiscit finem gratia cuius:
vt speculatio est finis hoīs: quo aliqs adipiscitur finē ho/
minis. vt gratia cuius: sed finis cuius grā est duplex. vlis
⁊ cōissimus. vt deus est finis oīum. qꝛ grā ipsius agūt oia
ꝙ̄cūqꝫ agunt: sed finis propinquus ⁊ imediatus est id qđ
imediate se hꝫ ad rem in ordine pfectionis: vt finis ignis
est ꝯcauū orbis lune. Et finis mineraliū sunt plāte ⁊ plā/
tarum aialia. Et finis hoīs est aīa rōnalis. sed finis aīe ra
tionalis est intelligentia motrix orbis lunaris. qꝛ imedia
te se hꝫ ad ipsā: vt perfectio imediata. qꝛ non est mediū.
vnde spēs sic sunt ordinate: ꝙ non pōt esse mediū inter
ipsas. ℂ Per hoc dōm est ad qōnē. ꝙ i reb⁹ hītibus oēs
cās magis ꝯuenit scire per finē gratia cuius. ℂ 2° dōm ē.
ꝙ cōparando modos cāꝝ adiuicē: ꝙ res minus perfecte
scitur per remotas cās: ꝙ̄ per propinquas. Et hoc est ve/
rum loquendo de causis intrinsecis. ℂ Tertio dicendū.
ꝙ in causis extrinsecis comparando modōs causarū ad/
inuicem magis scitur per causas remotas ꝙ̄ per propin/
quas. ℂ Rō prime conclusionis. Per illā cām que ē no/
bilioris esse: vr̄ causatum nobilius cognosci. qꝛ perfectio
sciendi est ex nobilitate eius: qđ intelligitur. sed īter oēs
causas finis gratia cuius videtur esse nobilioris entitatis.
qꝛ inter oēs cās deus est nobilior ⁊ perfectior in entitate
qui est finis humane nature. Silr orbis lune motor q im
mediate se hꝫ ad hominē est nobilioris entitatis ꝙ̄ hō. et
cā eius. qꝛ subē abstracte sunt intransmutabiles. sed hō ē
transmutabilis. Silr finis cuius grā mineralium est plā/
ta. ⁊ plante sūt nobilioris entitatis ꝙ̄ mineralia quecūqꝫ
sint: siue sit auꝝ vel argentū: vel qđcūqꝫ aliud. qꝛ plante
sunt aiate. Silr animalia bruta sunt finis plantarum. Et
homo est finis cuius gratia brutoꝝ aialium qui est nobi/
lior oibus brutis. ℂ Rō 2° ꝯnis. per illā cām magis co
gnoscitur causatū: que ē pfectior in esse. qꝛ sicut res se ha/
bet ad esse: sic ad veritatē. 2° h⁹. sed cōpando modos cau

T.c.4.

sarum intrinsecarum propinqua cā est perfectioris eē ꝙ̄
remota. qꝛ prima mā est minus perfecta. ꝙ̄ propinqua:
sꝫ propinqua materia est magis perfecta: qꝛ includit sup/
additam formā māe prime. s. formas elemētorum refra/
ctas. Silr est de formis. qꝛ nulli est dubium. ꝙ si vnus co
gnoscit hoiem inquantum subā que est forma remota. ⁊
alter cognoscit eum inquantū rōnalis. ꝙ perfectius cog/
scit eum ille q cognoscit ipsum inquantū rōnalis: ꝙ̄ q co/
gnoscit eū inquantū subā. qꝛ rōnale includit subāz. ⁊ cer/
tū est ꝙ rōnale plus est forma propinqua ꝙ̄ subā. ℂ Rō
3° ꝯnis. dato ꝙ aliqs cognoscat plātas per cōpationē ad
celū ⁊ ad motorē ei⁹ tāꝙ̄ per cās. Ita ꝙ cognoscat ptcu/
laria cāta in compatiōe ad cām remotam: vt deum ⁊ ce/
lū ⁊ ignorat proprias cās hoīꝫ: vt cōplexiones propas:
⁊ alter cognoscit pticularia causata quo ad secūdas cās:
⁊ ignorat quo ad cās remotas. Tunc ille primus qui cog
scit p causas remotas magis scit rem: ꝙ̄ ille q p causas p/
prias. ℂ Sꝫ ex hoc pōt argui. ille qui scit rē p nobiliorē
causā in entitate magis cognoscit rem ꝙ̄ qui per causas
ignobiliores: sed qui cognoscit rē p causam remotam: vt
celum vel deū cognoscit p cām nobiliorem: ꝙ̄ qui p pro/
pinquā. ģ ⁊c̄. Contra hoc arguitur. ille qui cognoscit per
cām que est pncipiū demonstrationis magis cognoscit
ꝙ̄ qui p cām que non ē principiū demonstrationis. qꝛ sci
re ē per demonstrationē. sꝫ qui scit p causas propinquas:
scit p illud quod est pnm demonstrationis. qꝛ demonstra/
tio ē ex proprijs pricipijs. primo poste. ⁊ cā ⁊ pn⁹ sūt idē:
⁊ remote cāe non sunt proprie. ⁊ p ꝯñs nec principiū de/
monstrationis. ℂ Item nos videmus de facto ꝙ cuꝫ ali
quis scit ista inferiora p cās remotas: vt patꝫ p sciāꝫ libri
phy. vbi traduntr̄ cāe remote adhuc laborat ad iuestigā/
dum cās propinquas. vt ꝯnes inferiorum: sicut plātarū

Cō.p.

⁊ aialium. vnde cōmentator dicit in prologo libri phy. ꝙ
ordinata doctrina est incipere a cognitione cārū prima/
rum ⁊ procedere sm ordinē per medias causas quousqꝫ
deueniatur ad proprias: sed hoc non esset. si aliquis magi
perfecte cognosceret per causas remotas ꝙ̄ propinquas.
ℂ Ad hoc dicunt aliq. ꝙ p cās remotas magis cognosci/
tur res quo ad eē simplr. sꝫ p causas proprias magis cog/
scitur quo ad esse determinatū. Et tunc rō non est ꝯ hoc.
qꝛ demōstratio est ex proprijs causis ad cognoscendū rē
q ad esse determinatū: sed non quo ad eē simplr. ℂ Istđ
non sufficit. qꝛ cognoscere rem simplr est cognoscere eā
in vli. Et hoc est cognoscere reꝫ in potētia ⁊ diminute. qꝛ
forme cōes in quibus sunt vlia non sunt extra animā nisi
in potentia. vnde vr̄ ꝙ si aliqs cognoscat hoiem in cōpa/
ratione ad celū ⁊ cām remotam: vt deū ꝙ magis pfecte
cognoscat eū ꝙ̄ si cognosceret eum in cōparatione ad se/
men. ℂ Per hec ad rōnes. per illud magis scitur qđ ē pn
cipiū demōstrationis. ⁊c̄. cōceditur. positis alijs causis:
sed non positis alijs causis. s. cōibus ⁊ remotis non opor/
tet. Tu dicis. ꝙ ille qui scit p propinquas causas. ⁊c̄. Di/
cendum ꝙ veꝝ est. positis ēt alijs causis. ita ꝙ tunc per
mediū demōstrationis magis scit rem sic qui scit p am/
bas causas. s. propinquā ⁊ remotam: ꝙ̄ q scit p vnam tm:
qꝛ duplex bonū magis est bonū ꝙ̄ vnum. qꝛ felicitas cō/
nuāta i minimo bonoꝝ eligibilior ē: vt dr̄ p ethy. sꝫ scire

Capi.8.

propriā cām sine remota non ē pnm demōstrationis. neqꝫ
etiā per eā aliquis magis scit: ꝙ̄ cū scit p remotā. ℂ Con/
tra hoc vr̄ esse dcm̄ cōmētatoris 2° phy. versus finem. ca.

Cō.38.

de causis. ꝙ opꝫ principaliter intēdere de causis illā que
est vltima in qōne: nō vltimā in esse. hec est cā propiqua
vltima in qōne non vltima in esse. vñ cā vltima in esse est
cā remota. ģ videtur ꝙ cā remota minus facit cognosce/
re ꝙ̄ propinqua. ℂ Adhuc ꝙ hoc dictum veritatem hꝫ i
causis intrinsecis. qꝛ si volo scire mālem cām: opꝫ me in/
tendere principalr propinquā mām. s. ad talē ꝯnem. silr
de cā formali: si volo scire cām formalē ipsius: opꝫ me co
gnoscere formā propinquā. p quā homo est hō. qꝛ illa est
principalior in esse. Et ad hanc intentionē dicit cōmen/

Cō.p.

tator in prologo primi phy. ꝙ doctrina ordinata est inci/
pere a cognitione cāꝝ primarū. vt dictum est prius. ⁊ sic
intelligit de cognitione ambarum cāꝝ. s. remote ⁊ propi
que. qꝛ p ambas cās melius cognoscit ꝙ̄ p vnā.

Ad rationes pncipales. ℂ Ad pmam. Illud qđ
est tota quiditas. ⁊c̄. negatur: qꝛ pt
eē alia cā honorabilior ꝙ̄ quiditas rei: vt finis: qꝛ finis ē
perfectior oibus ordinatis ad finem. Unde hīl verum ē
si cōparātur quiditates adinuicē: vt forma subē ad quā/

titatē vel ad qualitatē: tunc per formā perfectius cognoscitur res. s. per qditatez eius q̄ p accidētia: vt quantitatē et q̄litatē ⁊c. sʒ cōparādo qditatē formalē ad alias causas: nō opʒ: q2 per aliaʒ cām pfectius res pōt cognosci. s. p finē. ¶ Ad aliā rōnē per illam cām res maxime scit̄ ⁊c. ɔcedit̄. Tu dicis: q̄ for^a est pn^a ⁊c. Dōm q̄ in mathe^{cis} magis cognoscit̄ per formā q̄ per finē: q2 nō hnt causaʒ finalē: sʒ cognoscunt̄ p formā abstractā a motu ⁊ a mā. vn̄ etiā nō omnino mate^{ria} carent mā: q2 lʒ careant materia sensibili: nō tn̄ mā intelligibili vel intellectuali: per quā intelligunt̄. vt pʒ. 7. huius: ⁊. 2. physico. ¶ Ad aliaʒ per illā cām magis ⁊c. cōcedit̄. Tu dicis: q̄ mā sit nobilioris ⁊c. neg^t q2 est debilissime entitatis. Tu pbas: q2 mā est eterna. Dōm q̄ cetera nō sunt paria. vnde oēs tales rōnes per cōparationē debēt p̄supponere cetera esse paria: sed hic nō est huiꝰ: q2 suba eterna que est actu: illa est nobilior: sed hic cetera nō sunt paria: q2 lʒ mā p̄ma sit eterna: tn̄ nō est in actu. vn̄ lʒ forma sit generabilis ⁊ corruptibilis: tn̄ q2 ē act^o ⁊ specificatio ⁊ formatio. g̃ est nobilior suba eterna: que nō est in actu. quare rō nō valet. ¶ Ad aliā per illā causam res ⁊c. Dōm q̄ nō opʒ: q2 perfectius cognoscit̄ per finē ad quē ordinat̄ generatio ⁊ causa efficiēs. g̃ nō ɔcludit. ¶ Ad aliaʒ rōneʒ: que fuit in oppo^m: que pbauit q̄ per causaʒ ppinquā magis res cognoscit̄: cū dicit̄. per illud res magis scit̄ ⁊c. Cōcedit̄. Tu dicis: q̄ per remotā causaʒ ⁊c. Dōm q̄ verum est de intrinsecis causis q̄ re^{ta} causa magis est in potētia: ⁊ facit scire in potētia vt mā p̄ma ⁊ forma remota: sed nō est verum de causa remota extrinseca: q̄ sit in potētia: sed est magis actualis ⁊ nobilioris entitatis q̄ causa ppinqua. quare rō nō cōcludit. ideo ⁊c.

Q̄ō. V.

Cō^m 4° ¶ Utrum vero ⁊ de principijs demonstratiōis ⁊c.

Queritur circa istā partē. vtrum p̄ma p̄ncipia sint de cōsideratiōe alicuiꝰ scientie. ¶ Arguit̄ p̄mo q̄ nō. si p̄ncipia p̄ma essent de ɔsideratione alicuiꝰ scientie: tunc ɔsiderarent̄ ab omnibꝰ scientijs: sed hoc est falsuʒ: q2 eēt superfluū: ɔñtia pʒ: q2 qua rōne vna sciētia ɔsideraret p̄ncipia demr̄atiōis eadē rōne ⁊ alie: q2 oēs sciētie equaliter respiciunt p̄ma p̄ncipia. ¶ Iteʒ si aliqua sciētia ɔsideraret p̄ma p̄ncipia: aut hoc eēt mō diffinitiuo: vel mō demōstratiuo: sʒ neutro modo. g̃ ⁊c. assumptū pʒ a sufficiēti diuisione: q2 demr̄atio ⁊ diffinitio tm̄ sunt modi ɔsiderandi aliqd ⁊ determinādi de aliquo. 2° posterio. nā modus diuidēdi reducit̄ ad moduʒ diffiniēdi: cū per ipm̄ aliqualr̄ venet̄ diffinitio: sʒ p̄mor̄ p̄ncipior̄ nō pōt esse diffō: q2 diffō tm̄ est icomplexa. 7° huius. ⁊ 5° thopi. ¶ Itē si p̄mor̄ p̄ncipior̄ eēt diffō: tūc aliqd ipsis esset p̄us cognitū: qd̄ est falsum. Nec pōt esse demr̄atio p̄ncipior̄. Q2 demr̄atio est circa passionē subiectū ⁊ dignitatē: ex qua demr̄at̄ passio: ⁊ tūc dignitates pbarent̄ per notiores ppōnes: ⁊ ita de p̄mis ppōnibus alique essent per se note: alique occulte: qd̄ est falsuʒ. vn̄ p̄ma p̄nci^a nō demr̄ant̄. vt vult Aristo. p̄mo posterior̄. ⁊ Linconien. Similr̄ oēs scientie ɔsiderarent vnū subiectū: q2 oēs sciētie equaliter vtunt̄ dignitatibus p̄mis. g̃ oēs scie demōstratiue ɔuenirēt in vno subiecto: circa qd̄ dignitates demr̄arent̄: ⁊ etiā oēs sciētie ɔsiderarēt vnā passionē per eandē cām: ⁊ sic sequeret̄ q̄ omnis scientia eēt vna: qd̄ est falsuʒ. ¶ Itē si aliqua ɔsideraret p̄ma p̄ncipia: maxime esset ista: cū sit maxime cōis: sʒ ista nō potest ea ɔsiderare: nec diffinitiue: neqʒ demr̄atiue: q2 vt dictum est nō possunt diffiniri: nec demr̄ari: nec a priori: q2 tūc aliquid esset eis p̄us simplr̄: nec a posteriori: q2 talis demr̄atio esset ex magis notis: sed nihil est notius p̄mis p̄ncipijs demonstrationis.

Oppositum vult Aristo. 4. huius. illo capitulo. Dōʒ aūt vtrū vna aut diuerse sciētie. vbi dicit: q̄ ad vnā sciam. s. ad meta^{cam} ptinet ɔsideratio p̄marū dignitatū inquātū ad ipsaʒ pertinet ɔsideratio entis inquantum ens.

Dicendum ad qōnē: q̄ ad vnā sciam vt ad primam p̄hiam ptinet ɔsideratio p̄ncipior̄ p̄mor̄ demonstratiōis: qd̄ pbat̄ ab Aristo. in lr̄a. Illa ptinent ad vnā sciētiam que sunt oībus entibus cōia ⁊ separatim nulli spāliū entiū: q2 illa scia considerat ens inquātū ens ⁊ que insunt enti: sed ppōnes p̄me sunt huiꝰ: q2 sunt cōes oībus entibus de quibus cōsiderant scie speculatiue ⁊ nō insūt alicui generi entis seorsuʒ ⁊ diuisim. g̃ ad p̄mā p̄hiaʒ ptinet ɔsideratio ipsor̄. ¶ Itē ad illā scientiā pertinet considerare p̄n^a p̄ma que considerat partes ⁊ terminos ipsor̄. vt pʒ ex p̄mo posterior̄: q2 ad eandē scientiā pertinet cōsideratio totius ⁊ partis: ⁊ etiā terminor̄: q2 p̄ncipia cognoscimus inquātū terminos cognoscimus: sʒ ista sciētia est huiꝰ vt metaphȳca. vt pʒ. 4. huius: q2 ista sciētia cōsiderat esse ⁊ nō esse que sunt partes p̄mi p̄ncipij: ⁊ terminos eius ɔsiderat. vt ibi pʒ. ¶ Itē illa scia ɔsiderat p̄ma p̄ncipia que est regula ⁊ p̄nci^{pium} oīum scientiaruʒ: q2 p̄ma p̄nci^a cū virtute igrediant̄ demonstratiōeʒ omneʒ: sunt regula ⁊ metrum ⁊ p̄ncipiū oīum demonstrationū: ⁊ pertinet cor̄ ɔsideratio ad sciaʒ p̄ncipalissimā que est regula oīum: sʒ vna scia. vt me^{ca} est hꝰ: q2 vna scientia: sicut me^{ca} est regula oīum scientiarū: q2 sapientis est regere ⁊ gubernare. p̄mo hꝰ. ¶ 2° dōm: q̄ ista scientia nō ɔsiderat p̄ma p̄n^a mō demonstratiuo: nec diffinitiuo: ⁊ hoc pbat̄. illa nō considerant̄ ab ista scientia mō diffinitiuo ⁊ demonstratiuo. que carēt diffōne ⁊ demonstratōe: p̄ma p̄n^a sunt huiꝰ. vt p̄us tactū est. ¶ 3° dōm: q̄ ista sciētia ɔsiderat p̄ma p̄n^a pbando quo ad cōditiones ipsor̄: ⁊ elen^{ce} ea pbat contra negantes ea. hoc pōt pbari. Illa cōsiderat p̄ma p̄n^a quo ad conditiones que pbat conditiones proprias ipsor̄ inesse eis: sed ista scientia est huiusmodi. vt pʒ. 4. h^o: q2 pbat Cōmentator ɔditōes h eo qd̄ supponit. s. p̄n^a p̄mo q̄ est firmissimū: q2 circa ipsum nō cadit mendaciū. silr̄ q̄ est notissimuʒ: q2 nullus decipit circa ipm̄: cū sit mani^m. silr̄ pbat q̄ nō sit ɔditionale: q2 nō cognoscit̄ ex suppōne aliꝰ tāq̄ ex quadā cōditiōe ⁊ pacto. silr̄ pbat q̄ p̄mū p̄nci^m necesse est cog̃scere quēcūqʒ cognoscentē. Silr̄ ista scia ɔsiderat p̄mū p̄n^m pbādo ipsum elen^{ce}. vt ɔ̄ negātes ipm̄: ⁊ hoc redargutiue procedēdo ex cōcessis ab eis: ⁊ ita pbat ex minus notis p̄^m p̄n^m: q2 eo nihil est notius. vn̄ facit petitōeʒ in p̄nci^o: ⁊ tn̄ hoc sufficit cū ipsi ɔcedant aliqd notius saltē ore: lʒ non corde: ⁊ ista est pbatio ad hoiem. ¶ Notanduʒ tn̄: q̄ lʒ alie scie nō ɔsiderēt p̄mū p̄n^m ⁊ alia p̄n^a cōia in sua cōitate: tn̄ ɔsiderāt ipm̄ inquantū appropriat̄ suo generi subo: vt hoc p̄n^m. de nullo affirma^o ⁊ negō simt̄. cōsiderat geo^a inquātū ɔtrahit̄ per magnitudinē: q2 loco eius accipit̄ q̄ omnis linea est cōmensurabilis vel icōmensurabilis: ⁊ aris^{ca} cōtrahit ad numeros. vt q̄ omnis nūerus est par vel impar: ⁊ sic de alijs intelligas.

Per hoc ad rōnes. prima rō pʒ soluta: q2 bene verū est q̄ spāles scie equalr̄ hnt se ad p̄^a p̄n^a: sʒ dissilr̄ est quo ad p̄mā p̄hiā que est cōis: ⁊ rōne hꝰ ɔsiderat ens inquantū ens: ⁊ p̄^a p̄n^a cōia: que p̄supponunt̄ ab alijs sciētijs spāl^{bus}. ¶ Ad aliā rōneʒ pʒ ex dictis: ⁊ silr̄ ad 3^{am}: q2 ista scia ɔsiderat p̄^a p̄n^a: nec demr̄atiue: nec diffinitiue: sed tn̄ quo ad cōditiones: ⁊ pbando p̄mū p̄nci^m esse ɔ̄ negantes: ⁊ hoc nō demōstratiōe ab^{te}:

Marginal notes: Cō. 39. ⁊ 35. Cō. 18. — T. c. 20. ⁊ 21. — T. cō. 7 — T. c. p.

sed elen^e^. vt tactum est. Questio. VI.

T.c. 51. ¶ Totaliter que substantiarum rc.

Queritur circa istā partē. vtrū ad vnā sciam pertineat consideratio oīum subarū. ¶ Arguit̄ pmo q̄ nō: q2 si hoc esset: tunc tm̄ esset vna scia ⁊ oēs alie scientie superfluerēt: sʒ hoc est falsuʒ. q2 nihil est superfluū in nā: nec in arte. vt dicit Cōmētator. pmo physico. (Cō. 50.) ꝯña pʒ: q2 si vna scia ꝯsideraret oēs subas: ⁊ etiā ꝯsideraret oia accñtia: q2 eiusdē scie est speculari subm ⁊ accidentia propria illi subo. vt pʒ. pmo posterioꝝ. ⁊ sic si oia ꝯsiderata ad vnā sciam ptinerēt: tunc tm̄ esset vna sciētia vel si eēnt plures: tūc alie superfluerēt. ¶ Item illa que nō ꝯueniunt in vna rōne nō ꝯsiderant̄ ab vna scientia: q2 scia non est aliquoꝝ que dn̄t in rōne formali: sed oēs sube nō sunt vnius rōnis: q2 subarū: quedā sunt eterne: quedā corruptibiles. mō corruptibile ⁊ incorruptibile dn̄t plusq̄ genere ⁊ plusq̄ spē. vt pʒ. 10. hui⁹. (T.c. 26) ¶ Tūc arguit̄ 2° q̄ vna scia nō ꝯsiderat subaʒ ⁊ accidētia: ⁊ est qō quam mouet Aristo. in hoc 3°. Amplius aūt vtruʒ est circa subam solū theo^a^: ⁊ hoc sic. Q2 si vna esset scientia de suba ⁊ accñte: tunc sube esset demr̄atio: sed hoc est falsum. 7. huius: q2 sube tm̄ est diffō: ⁊ demonstratio tm̄ est accñtiū. vt pʒ. pmo posterio. ꝯñtia pʒ. q2 ex quo vna sciētia esset oīum accidentiū ⁊ subaruʒ: tūc sicut accñtia demonstrarent̄. sic etiam substantie. (T.cō.6. T.c. 17.)

(T.cō.2.) **Oppositum** vtriusq3 vult Aristot. q̄rto huius vbi dicit. Ens autem quideʒ multis dicitur modis rc.

Ad qōnem dōm pmo: q̄ vna scia hʒ cōsiderare oēs subas sub rōne vli i quātū sunt ptes entis pncipales. ¶ 2°. dōm: q̄ vna scia hʒ cōsiderare oēs subas ⁊ oia accñtia: etiā sub rōne vli. ¶ 3°. dōʒ: q̄ vna scia nō hʒ ꝯsiderare oēs subas ⁊ oia accñtia sub rōnib⁹ ppꝛiis. ¶ Rō pme ꝯclonis est. ad eādē sciam pertinet ꝯsiderare ptes ⁊ totū: sʒ vna scia hʒ cōsiderare illud qō hʒ se vt totuʒ ad oēs subas. g̊ rc. maior pʒ. pmo poste. (T.c.p.) minor ēt pʒ. 4. h⁹: q2 vna scia sicut metaphyca ꝯsiderat ens i quātuʒ ens: cui⁹ ptes sunt sube pncipales. vt pʒ ibidē. ¶ Rō scđe ꝯnis. Cōsideratio illoꝝ ptinet ad vnam sciam que ꝯtinent̄ vt partes analoge sub vno toto analogo. vt pʒ ex 4° huius: sed sube ⁊ accñtia continent̄ sub ente i quātuʒ ens: ⁊ ens pdicat̄ de eis analogice: q2 p prius pdicat̄ de suba: ⁊ p posterius de accñtib⁹: que attribuuntur sube vt subo. vt Cōmentator dicit. 4. hui⁹. (T.cō.2. Com.2.) ¶ Iteʒ si vna ⁊ eadē scia nō hʒ cōsiderare accñtia ⁊ subaʒ: tūc difficile est assignare que sciētia hʒ ꝯsiderare accñtia circa subam: imo ēt videt̄ q̄ nulla: hoc etiaʒ est ꝯ Aristo. pmo posterioꝝ: q2 eiusdē scie est ꝯsiderare subm simplr ⁊ passiones subti. vt dicit̄ in pmo posterio. ꝯñtia pʒ: q2 si vna scia nō ꝯsiderat subaʒ ⁊ accñs: tūc ad distinctas sciētias ptineret ꝯsiderare subam. ¶ Rō 3^e^. ꝯnis: q2 si vna sciētia ꝯsideraret oēs subas ⁊ accidētia sub ppꝛiis rōnibus: tunc tm̄ esset vna scia: vel si essent plures: tūc alie superfluerēt: sʒ vtrūq3 est incōueniēs. vt prius pbatū est. ꝯñtia pʒ: q̄ si vna scia ꝯsideraret oēs subas ⁊ accñtia: tunc tm̄ esset vna scia que pfectaʒ sciam traderet de oibus: vel si essent plures scie alie supfluerēt. vt si meta^a^ traderet pfectā cognitiōeʒ de magnitudinib⁹ sub ppꝛiis rōnib⁹: ⁊ silr de nūeris: tūc geo^a^ ⁊ ari^ca^ essent supflue: q2 sic idem eodē mō determinaret̄ in diuersis sciētiis. ¶ Notādū tn̄: q̄ lʒ vna scia ꝯsideret de suba ⁊ accidēte: tn̄ ꝯsiderat subas pncipalius: q2 qn̄ aliq̄ scia est de multis ꝯtētis sub vno anologo pncipalius est de illo a quo alia depēdēt: ⁊ cui attribuunt̄: sʒ suba ⁊ accñtia ꝯtinent̄ sub ente analogice: ⁊ a suba depēdent accñtia in esse ⁊ cognitiōe ⁊ attribuunt̄ sube: ⁊ suba est ens pncipalius. g̊ illa scia pncipalius ꝯsiderat subas. ¶ Ulteri⁹ nōndū: q̄ lʒ ista scia cōsideret subas sub rōne vli: tn̄ cōsiderat aliquas subas sub ppꝛiis rōnib⁹ vt subas abstractas: q2 pncipalr̄ itendunt̄ ab ista scia tanq̄ finis. Et etiā rō sube pncipalius ⁊ nobilius in eis repit̄: sicut videbit̄. 12. hui⁹. vn̄ ēt oēs tractatus ordinant̄ ad tractatuʒ de substātiis abstractis. (a.t.c.29. ⁊ infra.) Et h̄ etiā alias pbatū fuit per Albertū. pmo ⁊ 2° de gnōne dicentem: q̄ aliq̄ scia ꝯsiderat aliqua sub rōne vna cōi eis ⁊ vli: ⁊ tūc illa in qb⁹ illa rō p prius iuenit̄ cōsiderant̄ sub ppꝛiis rōnibus. mō rō entis que est cōis oib⁹ substātiis saltē analogicis p prius ꝯuenit sepatis substantiis: cū sint cause alioꝝ: ⁊ qn̄ aliqd ꝯuenit cāe ⁊ cāto per prius ꝯuenit cāe ⁊ digni⁹. ex. 2. h⁹: ⁊ p Cōmētatorē. 2. physi. hoc etiā p Arist. lib. de gnō. vbi ꝯsiderās de gnōne in vli ꝯsiderat de pmis gnāb⁹ ⁊ corruptib⁹ sub ppꝛiis rōnib⁹. s. cel^is^. (T.c.4. Cō.4.)

Ad rōnes ¶ Ad pmā. si vna scia rc. nego ꝯñtiaʒ: q2 vna est scia que ꝯsiderat subas oēs sub rōne vli ⁊ entis: ⁊ nō sub ppꝛiis rōnibus: ⁊ subas abstractas: sʒ ꝯsiderare subas ⁊ accñtia fm ppꝛias ratiōes nō ptinet ad vnā sciam: sʒ ad plures vt visum est. ¶ Ad aliā rōnē. illa que nō ꝯueniunt rc. Dōm q̄ nō opʒ q̄ illa de quib⁹ est vna scia ꝯueniāt in vna rōne vniuoca: sʒ sufficit q̄ in vna rōne analoga cōueniāt. vt pʒ. 4. hui⁹. (T.cō.2.) Tu dicis: q̄ oēs sube rc. Dōʒ q̄ verū ē q̄ eterne ⁊ gnā^les^ substātie nō ꝯueniūt in vna rōne vniuoca: sʒ tn̄ in vna rōne analoga vt entis: ⁊ hoc sufficit ad vnitatē sciētie. ¶ Ad aliā. si esset vna scia substātie rc. Dōm q̄ nō seq̄t̄: q2 non eodē mō vna scia ꝯsiderat vtrāq3. s. demōstrādo subam: sicut demonstrat accidēs: sed diffiniendo substantiaʒ ⁊ demonstrando accidēs de subiecto: sicut videbitur plenius in sequentibus.

Questio. VII.

T.c. 7. ¶ Amplius autem sensibiles substantie rc.

Queritur circa hāc ptē. vtrū pter substātias sensibiles sint alique alie q̄ sint eiusdē spēi: sicut plo posuit ydeas. ¶ Arguit̄ p°. q̄ sic. q2 scia est de reb⁹ istis iferiorib⁹ vt oēs ponūt: sʒ scia nō esset nisi essent ydee icorruptibiles. vt pʒ: q2 de corrupt^bi^ nō est scia p ppositiōes corruptibiliū. g̊ opʒ ponere aliq̄ incorruptibilia que sint eiusdē spēi que sint pn^m^ scie iferioꝝ. ¶ Itē gnō sensibilium est eterna. g̊ opʒ ponere aliquas subas pter sensibiles que sint incorruptibiles. añs pʒ. 2. de generatiōe. ⁊ p°. ⁊ 8°. physico. pbō ꝯñtie: q2 sensibilia sunt corruptibilia: ⁊ corruptibile nō est causa perpetue generatiōis. g̊ opʒ ponere pter subas sensibiles aliqd icorruptibile: sicut ydeas que sunt cause perpetue gnātionis. (T.c.56. T.c.12.) ¶ Itē omne qō est tale p pticipatiōeʒ reducit̄ ad illud: qō est tale p essentiā: ⁊ hec est māifesta: q2 ferrū ignituʒ: qō est tale p participationē reducit̄ ad ignē q̄ est talis p essentiā: sʒ illa sensibilia sunt talia p participationeʒ: q2 iferiora hn̄tia formā in mā̄ pticipāt nās ⁊ eēntias. vt hō sensibilis pticipat nām humanā. g̊ reducunt̄ ad aliqō tale per eēntiā: ⁊ hoc nō est nisi ydea

(t.c.44.) **Oppositum** hui⁹ vult Aristo. 7. hui⁹ illo caplo. Qm̄ vō de suba pscrutatio est.

Ad istam qōnem dōʒ est q̄ pter subas sensibiles non est dare aliq̄s subam eiusdē spēi: cū istis substātiis sensibilib⁹. ¶ 2°. est dōm q̄ bn̄ est dare aliq̄s subaʒ pter sensibiles que nō est eiusdē spēi. ¶ Rō p^e^ ꝯnis est. Si eēt aliq̄ suba pter sensibiles eiusdē spēi: sicut plo posuit ydeas vl̄ eēt itra celū

vel extra: ꝛ hec est nota ꝑ sufficientē diuisionē: ꝫ neutro mō pōt dici: ꝙ iste ydee sint in celo: q: celū est terminus corm sensibiliū ꝑ. similr nō pōt esse ex̄ celum: q: nihil ex̄ celū est qđ sit eiusdē spēi cū sensib9. ¶ Item corruptibile ꝛ icorruptibile dn̄t genere ꝛ plusq̄ spē. 10. b9: ꝫ si idee essent: tūc essent eterne ſm plonez. g̃ nō sunt eiusdē spēi: cū istis inferiorib9 vt ipe voluit. ¶ Aliqui volunt ꝛ dn̄t ad illā rōnē: ꝙ Aristo. logr̄ de genere n̄ali in. 10. qn̄ dicit corruptibile ꝛ icorruptibile dn̄t genere. ħ nō valet. Q: si loqueret̄ de genere n̄ali: tunc nihil ꝓbaret ꝯ plonē: q: plo ꝯcederet ꝙ ista dn̄t genere n̄ali: cū ydee sint abstracte a mā: ꝛ sensibilia sunt ꝯiūcta cū mā: ꝫ plo posuit ista ꝯuenire in genere logyco ꝛ vniuoco. Et quo ad hoc iꝓbat cū Aristo. Et etiā ibi dicit Cōmētator: ꝙ corpus nō ꝑdicat̄ de genelī corr ꝛ ingenelī nisi equoce: ꝛ dicit Arist. 3. hui9: ꝙ ponentes ydeas nihil faciunt: ꝫ dn̄t silr̄ illis q̄ fingunt deos imortales formis hominū siles. i. deū esse eiusdē spēi cū hoīe: qđ hr̄ ꝓ icōueniēti. ¶ Rō scđe ꝯnis motus est etern9. g̃ opꝫ esse subam eternā ꝑter subas sensibiles. aīs pꝫ. 8. physico2. ꝯn̄tia ꝓbat̄: q: nulla forma ꝛ suba sensibilis in magnitudine potest facere motū eternum. vt dicitur ibidem.

T. c. 26. · *T. cō. 7* · *T. c. 45*

Ad rōnes ¶ Ad pmā. scia est de rebus. cōcedit̄: ꝫ negat̄ minor. Ad ꝓbōnē scia nō est de corruptibilib9. Dōm ꝙ imo: q: Aristo. tradit sciā de gnāb9 ꝛ corrupb9 in de gnōne: ꝫ bn̄ volo ꝙ non sit scia de corruptibilibus ſm rōnes pticulares: ꝫ per rōnes vl̄es. ¶ Ad aliā rōnem expone: q: bn̄ volo ꝙ ꝑter sensibiles subas sint sube alie: que tn̄ nō sunt eiusdē spēi cū sensibilibus. ¶ Ad aliā. omne qđ est tale ꝛc. Cōcedit̄ qđ est tale per pticipationē reducit̄ ad aliqđ tale per essentiā: nō tn̄ oꝫ ꝙ illud sit sepatū ab eo ad qđ reducit̄. ¶ Ad cui9 itellcm̄ nōndū: ꝙ participatio ſm rē est triplex. vna qn̄ aliqd participat partē essentie alteri9: sicut ferrū ignitū participat ignē: ꝛ illa participatio est ſm reductiōez ad ignez q̄ per se est separatus a ferro. ¶ Alia est participatio qn̄ aliqd pticipat totā essentiā alterius: sicut indiui9 spēm: ꝛ spēs genus: ꝛ qđ sic aliqd pticipat nō reducit̄ ad aliqd: qđ est sepatū ab eo: q: sic participās est perfectuꝫ: ꝫ si esset iperfectuꝫ: tūc oporteret ꝙ reduceret̄ ad aliqđ extrinsecū qđ esset perfectuꝫ: sicut dcm̄ est de ferro ignito: ꝛ volo ꝙ spēs pticipat genus: nō tn̄ ſm rōnez vt aliq dn̄t: ꝫ realiter: q: genus est pars realis spēi. silr ꝯpositū sic participat qditatē ꝑ aliqđ itrinsecū qđ icludit vt formā que est tota qditas. ¶ 3a est participatio: sicut iferiora participāt esse supiorīs ꝛ silitudines: ꝛ ista est equoce dicta pticipatio: ꝛ illa ēt ſꝫ reductōez est ad extrinsecū: sic iferiora reducūt̄ ad supiora. ¶ Ex ista distōne pꝫ rō soluta. vn̄ nō opꝫ ꝙ hō sensibilis: ex ħ ꝙ hēat eē participatū reducat̄ ad hoīem sepatū: ꝫ reducit̄ ad aliqđ itrinsecum: sicut ad spēm vel ad formā que est tota quiditas per essentiā: sed compositū est habens quiditatē ꝛ participans eam.

Questio. VIII.

T. cō. 7. ¶ Amplius autem siquis preter species ꝛc.

Circa hanc partē querit̄. Utruꝫ mathca vt linee ꝛ magnitudies sint abstracte a sensibilib9 ſm eē. ¶ Arguit̄ pmo ꝙ sic: q: si nō essent abstracta: tunc mathce scie nō essent eterne: hoc est falsum. ꝯn̄tia pꝫ: q: si nō essent abstracta a sensibilibus: tunc corruptis sensibilibus ipa corrūperent̄: ꝛ ꝑ ꝯn̄s scia: cū ipsa eēnt in sensibilibus: qbus corruptis ipsa matca corrūperent̄. ¶ Itē si maca nō eēnt abstracta a sensib9 ſm esse: tūc scie mace nō eēnt vere ꝛ certe: hoc est falsuꝫ: q: sūt in pmo ordine certitudinis. vt vult Aristo. ꝛ Cōmētator. 2. hui9 ꝓbō ꝯnc: q: geo9 demr̄at ꝙ linea recta tāgat circulū in pūcto: ꝫ linea sensibilis nūq̄ tāgit circulū in pūcto. similr ꝺ aliys. ¶ Iteꝫ illa q̄ sunt imobilia sunt abstracta a sensibilib9: q: motis nobis mouent̄ oīa que sunt in nobis: sed maca sunt imobilia. vt pꝫ in lr̄a. g̃ ꝛc. ¶ Itē. sicut res se hꝫ ad itellcm̄: ita ad eē: cū inte9 sequat̄ esse ꝛ ordinē reruꝫ. 3. de aīa: ꝫ maca itelligunt̄ ꝑter sensibilia. 6. h9: ꝛ. 2. physico. g̃ sunt abstracta ſm esse. ¶ Itē si mace nō essent abstracta a sensibib9 ſm esse: tūc cor9 duo eēnt in eodē loco: ꝫ hoc est falsum. 4. physico. ꝯn̄tia ꝓbat̄: q: corpus naturale ꝛ macum essent in eodem loco.

t. ꝛ. c. 16. · *T. ꝯ. 18.* · *3o de aia* · *T. ꝯ. 38.* · *6o mece.* · *T. cō. 2.*

Oppositum pꝫ per Arist. 13. ꝛ. 14. huius. vbi loquitur contra hoc.

Nota tres opiones. pma fuit pictagore: qui dixit maca esse abstracta ſm esse a sensibilibus: ꝛ rationes istius partis tacte sunt. ¶ Sed ista opio nō valꝫ: q: si mathca eēnt abstracta ſm esse a sensibilibus: tūc oēs scie mace essent de abstractis ſm esse a sensibilibus: ꝫ hoc est falsuꝫ: q: astronomia nō est de lineis ꝛ magnitudinib9 abstractis a celo sensibili: vel esset dare aliqđ celū ꝑter ħ sensibile: qđ est falsum. Silr ꝑspectiua nō est de magnitudine abstracta ſm esse a sensibilibus: cū sit de magnitudine visuali. ꝯn̄a ꝓbat̄: q: si maca eēnt abstracta a sensib9: cū scie mace sint de reb9 mathcis: tūc oēs scie mathce essent de reb9 abstractis: ꝛ ꝑ ꝯn̄s astronomia ꝛ ꝑspectiua. ¶ Alia fuit opio ponēs maca eē alia a sensibilib9: ꝛ tn̄ sunt ꝯiuncta sensibilibus: sicut recitat Aristo. in lr̄a: q: posuerūt itermedia iter ydeas ꝛ sensibilia: ꝛ tn̄ eē in sensibib9. ꝛ est simile huic dicto ꝙ dimēsiones sint ꝑ se exn̄tes: que penetrant oīa cor9 sensibilia: q̄s dn̄t eē locū corm sensibiliū. ¶ Ista opio nō valet: q: si ħ esset verū: tūc ydee silr eēnt in sensibilib9: ꝫ hoc est icōueniēs apud ponētes ydeas. ꝯn̄tia pꝫ: q: qua rōne maca eēnt in sensibilibus. silr ydee: cū vtraq̄ accipiant̄ penes abstractōez. ¶ Itē si hoc esset: tūc duo cor9 essent in eodē loco: qđ est ꝯ Arist. 4. physi. ꝛ nō solū est ipoſe de duobus corporib9 physicis: ꝫ ēt de physico ꝛ maco: cū vtrūq̄ hēat dimēsiōes: rōne quarū repugnat duo cor9 eē in eodē loco. ꝯn̄tia pꝫ: q: corpus macum ꝛ n̄ale cū sint ꝯiuncta eēnt in eodē. ¶ Itē si ita eēt. tūc imobilia essent in motis sensibilib9: qđ ē valde iopinabile: q: sic imobile simpliciter moueret̄: q: motis nobis mouent̄ oīa que sunt in nobis. 2o topi. mō illud qđ est abstractū. nullo9 mouetur. vn̄ ēt ista opio est fatua ꝛ deridenda: q: ēt Ar. nō arguit ꝓ ea: q: ēt nō hꝫ aliq̄ rōnē appētē. ¶ Alia est opio Ar. ꝛ Cōmentīs: ꝙ maca sunt eadē cū sensibilib9 ꝛ nō abstracta a sensibilibus ſm esse: ꝛ hoc pꝫ ex. 13. h9. ꝛ. 14. ꝛ. 2. physico. ita ꝙ eadē est linea ſm esse maca ꝛ sensibilis. Et hoc pōt ꝓbari. Q: si hoc nō eēt vl eēnt sepata a sensibib9 vel eēnt ꝯiūcta sensibilib9: ꝛ hec est vera per locū a diuisione sufficiēti: ꝫ nec sunt sepata a sensibilib9. vt pa opio voluit: nec sunt ꝯiūcta. vt voluit 2a opio. ¶ Tn̄ nōndū ꝙ sūt abra ſm rōnē a sensibilib9: ꝛ hoc pꝫ: q: quoꝝ rōnes ꝛ itellectiōes abstrahunt̄ a sensibilibus illa sunt abstracta ab eis ſm rationē. vn̄ ħ est manifesta: sed diffōnes ꝛ intellectiōes mathcē sunt abstracte a sensibilibus. vt pꝫ. 6. ꝛ. 7. huius. ꝛ 2o physicorum.

T. c. 47 · *T. ꝯ. 18.* · *T. cō. 2.*

Ad rōnes ¶ Ad pmā. si mathca nō eēnt abra ſm eē ꝛc. nego ꝯn̄aꝫ: q: scie nō sunt de sensibilib9 ſꝫ rōnes iđiuiduales: ꝫ ſm rōnes vl̄es. vn̄ ēt non obstat ꝙ maca sint ſm esse in sensibilibus: inte9 tn̄ pōt abstrahere ea: sicut ꝑus a posteriori: q: q̄titas ꝑor est q̄litate. g̃ pōt abstrahi ſm inte9: cuꝫ ēt hoc faciat sensus q̄ est virtus iferior: ꝙ pcipit vnū diuisim: qđ est ꝯiūctuꝫ cū alio

T. ꝯ. 35. · *T. ꝯ. 18.*

ꝺm esse: sicut visus albedinē apprehēdit diuisiꝫ: que est ꝯiuncta dulcedini in lacte. ergo multo magis intellectus: ⁊ sic nō obstat ꝙ mathematica sint in sensibilibus: adhuc scie possunt esse eterne: cū fiat abstractio ab eis ꝺm rōnes vles: quō aūt differant abstractio vlis ⁊ particularis: ⁊ abstractio mathematicorum a sensibilibus hꝫ videri in mathematica: ⁊ 2° physico. ¶ Ad aliā. si mathematica nō essent abstracta ⁊c. Iā pꝫ solo: qꝛ intellectus pōt abstrahere lineā ⁊ eā ꝯsiderare nō ꝺm latitudinē. vt est in sensibilibus: ⁊ per ꝯñs ipsa tāget circulum in pūcto. s. linea recta. ¶ Ad aliā pꝫ ex dictis: qꝛ lꝫ mathematica sint in sensibilibus: ⁊ moueant vt sic: tñ iquātū abstracta sunt: ꝑ rōnē ꝯsiderant vt imobilia. ¶ Ad aliā: sicut se hꝫ res ad intellectum ⁊c. Dōm ꝙ verū est ꝙ intellectus seqꝛ pn̄ rerū: ⁊ nō itelligit rem aliter ꝙ̄ sit si sit verus. Tu dicis: ꝙ mathematica itelligunt abstracta: dōm ꝙ mathematica itelligi abstracta a sensibus pōt esse dupl'r. vl' ꝙ intellectus itelligat ea esse sine sensibus: iste est falsus intellectus ⁊ diffi°. Alio° ꝙ itelligat ea abstracta esse. i. diuisim quo ad eēntiā nō itelligendo q̄litates sensibiles: sic est verus: ⁊ simplex. vñ lꝫ sint ꝯiuncta mathematica ⁊ sensibilia quo ad existētiā: tamē sunt distincta quo ad eēntiā: ⁊ qditates diuerse diuisim itelligi possunt: lꝫ coniungant ꝺm esse: sicut etiā dcm̄ est ꝑus de sensu ꝗ ꝯiūcta pōt diuisim apprehēdere. vt pꝫ de albedine ⁊ dulcedine: ⁊ sic ad illud. Qō. IX.

T.c.io ¶ Et de principiis vtrum oportet genera ⁊c.

Queritur circa hāc partē. vtrū gnā ⁊ vlia sint pn̄ rerū. ¶ Arguitur p° ꝙ sic. Qꝛ gnā ⁊ vlia sunt pn̄ cognoscēdi rem: qꝛ diffō ꝯstat ex genere ⁊ dr̄ia que est pn̄ cognoscēdi rem. ergo sunt pn̄ essendi. vt pꝫ 2° huius: qꝛ sicut res se hꝫ ad veritatē ⁊c. ¶ Et ꝯfirmaꝛ. illa que sunt pn̄ diffōnis ēt sunt pn̄ realia diffiniti: qꝛ diffō iudicat totā essentiā rei: sꝫ vlia ⁊ gnā sunt hm̄oi. vt pꝫ. 7. huius. ⁊ 2° posterio. ¶ Itē si vlia essent sepata: tūc eēnt pn̄cipia rerū. vt dicit Cōmētatoꝛ: sꝫ vlia sunt sepata vt probabo: qꝛ sicut est in itelligēdo sic est in essendo: sꝫ vlia ⁊ gnā sepatim itelligunt ꝑter singlia. ergo etiā possunt esse separata ꝺm esse. ¶ Itē hoc arguiꝛ auctoritate platonis qui ponit vnū ens magnum ⁊ paruū esse pn̄cipia rerū. ⁊ etiā videꝛ vti istis vt generibus.

T.c.4. (margin, beside "huius: qꝛ sicut res")

Oppositum arguiꝛ. sicut est in artificibus sic est in naturalibus per ꝯuenientē silitudinē: sꝫ in artibus pn̄ rerū sunt singularia ⁊ nō vlia: sicut pn̄ci° lecti sunt h lignū ⁊ hec forma: ⁊ etiā ꝗ vult cognoscere lectū: opꝫ ꝙ cognoscat lignū ⁊ formam.

Ad qōnem est dōm: sicut videbiꝛ. 7. huius: ꝙ ponēdo vlia ꝺm esse abstracta a singularibus. vt plō posuit sic nō sūt vt visuꝫ est ꝑus: nec ꝑ ꝯñs sunt pn̄ rerū sensibiliū formalia ⁊ realia: sicut anial est pn̄m reale hoīs ⁊ formale. silr dr̄ntia. hoc ꝓbaꝛ. illa que ꝑficiūt qditatē hoīs intrinsece illa sunt pn̄ formalia: et hec est manifesta: qꝛ qditas tota rei est forma. ergo qd itrinsece ꝑtinet ad qditatē rei: hoc est forma: sꝫ vlia ⁊ gnā sūt huiꝰ: qꝛ forma generis ⁊ dr̄ie itrinsece ꝑtinet ad ꝑfectionē qditatis: qꝛ homis qditas itegraꝛ ⁊ perficiꝛ ex forma gnāli ⁊ forma spāli ⁊ dr̄ntia specifica: ⁊ ex his. i. forma generali ⁊ specifica itegraꝛ qditas specifica. Et ista positio ⁊ rō ꝑsupponit pl'alitatē formaruꝫ: quid aūt de h sit sentiendū visum est ꝑus. Sed illi ꝗ ponūt vnitatē formaꝝ dicerēt ꝙ vlia ⁊ gnā nō sunt pn̄ realia ⁊ formalia reruꝫ. Et hoc ꝓbāt: qꝛ pn̄ realia in recto nō pñt ꝑdicari de pn̄cipiatis. dōo h est h: neqꝫ pn̄ extrinseca vt efficiens ⁊ finis: nec itrinseca: sicut forma ⁊ mā: sed vlia ⁊ gnā ꝑdicaꝛ in qd ⁊ in recto. vt soꝛ. est aial ⁊ corpus. ergo. 2° dr̄it ꝙ vlia ⁊ gnā bñ sunt pn̄ cognitiōis: ⁊ h ꝓbant rōnes: qꝛ ponunꝛ in diffōne: ⁊ diffō est pn̄m cognoscēdi iquātū sunt magis vlia: ⁊ accipiunꝛ ab vliori apparenti. ¶ Ista opio non pōt stare: qꝛ est ꝯ Arist. ⁊ Cōmētatorē volētes ꝙ oēs partes diffōnis sint forme: ⁊ vna sit magis gnālis: ⁊ alia magis spālis. vñ etiā dicit Cōmētatoꝛ. ꝑmo huius: ꝙ mā ꝑma ꝑmo recipit formas magis vles: deide minꝰ vles vsqꝫ ad indiuiduales. de h inquiranꝛ in questiōe de pluralitate formarū rationes ⁊ solutiōes. ¶ Ad rōnē istoꝝ qñ dicit. pn̄ci° realia ⁊c. Cōcediꝛ: sꝫ tamē ꝑdicātur in obliquo essential'r ⁊ ꝑ se de pn̄to. vt vult Linconi. ꝑmo posterio. Tu dicis: ꝙ genus: ⁊ dr̄ntia ⁊c. dōm vt ꝑus visum est: ꝙ capiēdo genus ꝓ forma gnāli: ⁊ dr̄iam ꝓ forma spāli sic ꝑdicanꝛ de spē ꝑ se: ⁊ eēntial'r ⁊ in obliquo ⁊ nō i recto: sꝫ capiēdo genus ꝓ toto aggregato ex forma gnāli: ⁊ specificato sub ratiōe forme gnālis: sic ꝑdicaꝛ in recto de spē. dōo hoc est h. vt hō est anial. Silr itellige de dr̄ia. ¶ 2°. dōm ꝙ gnā ⁊ vlia ēt sunt pn̄ cognitiōis: ⁊ hoc ꝓbant pe rōnes. Qꝛ diffō est pn̄m cognoscēdi: ⁊ diffō ꝯstat ex genere ⁊ dr̄ia. ergo ⁊c. Silr eadē sunt pn̄ eēndi ⁊ cognoscēdi vt tactū est: ꝙ aūt ipsi dicūt genꝰ accipi ab appēti ⁊ nō a qditate gnāli de h visum est ꝑus. vñ de his dicit Linco. ꝑmo posterio. ꝙ debilis est intellectus ꝗ non pōt ascēdere ad cognitionē qditatis veroꝝ generuꝫ: sed sistit in qbusdā accidētibus ꝯñtibꝰ gnā ⁊ spēs. de hoc nō plus ad ꝑsens.

In cap. de ꝑ se. (margin)

Rōnes primas concedo: qꝛ pono ꝙ vniuersalia sint pn̄cipia realia reꝝ: ⁊ etiā cognoscēdi. Et hoc ꝓbant ꝑme due rōnes: ⁊ q̄uis hoc idem ꝓbet 3° rō: tñ est falsa: qꝛ vlia ꝺm eē nō sunt abstracta: lꝫ itelligant ab istis iferioribus: qꝛ iportāt formas gnāles ꝑ quas distincte pñt intelligi ꝑter spēs: lꝫ ꝺm esse sint eis ꝯiūcta de hoc visum est ꝑus. Sꝫ ꝙ dicit Cōmentatoꝛ: ꝙ si vlia eēnt sepata: tūc essent pn̄: nō itelligit ꝙ eēnt pn̄ itrinseca: sꝫ forte extrinseca: sicut sube abstracte q̄ forte hērēt aliqueꝫ ordinē ad iferiora eēntialē: qꝛ nihil ꝓhibꝫ ꝯditiōalē eē verā: cuiꝰ añs est ipole. Qō. X.

¶ Adhuc autem vtrum substantia ⁊c. T.c.13.

Queritur circa hāc ptē. vtrū oium entiū sit vnū pn̄m nuō. ¶ Et arguitur p° ꝙ sic: qꝛ si nō eēt vnū pn̄m: tūc nō eēt multitudo ordinata: sꝫ hoc est falsum ꝑ Arist. 12. huius vbi dicit: ꝙ entia nolūt male disponi: tūc. n. male dispōerenꝛ si eēt pl'alitas pn̄cipatuū. vnꝰ ergo pn̄ceps. ꝯñtia ꝓbaꝛ: ꝙ si nō eēt vnū pn̄m nuō oium entiū: tūc entia nō hērent ordinē ad vnū pn̄m: ⁊ ꝑ ꝯñs eēnt iordinata. ¶ Itē Arist. 2° huius. ꝓbat statū in quolꝫ genere cāuꝝ. ergo est vnū pn̄m oium entiū in nuō: ⁊ tꝫ ꝯña: qꝛ si nō eēt vnū primū efficiēs oium entiū nō esset dare pe efficiēs: qꝛ pm̄ in vnoquoqꝫ gñe est cā oiuꝫ alioꝝ. ¶ Itē deꝰ ē pm̄ oiuꝫ ex ꝓbe huius: sꝫ deꝰ ē vnꝰ nuō cū sit sepatꝰ a mā. ¶ Itē vnitas pn̄cipiatoꝝ ⁊ effectuū dependet ex vnitate pn̄cipioꝝ: ⁊ h pꝫ: sꝫ vnitas mālis ē in effectibꝰ: qꝛ aliq̄ sunt vnū nuō. vt vult Arist. in 5°. huius. ergo etiā est vnū pn̄cipiū nuero.

T.c.ylt. (margin) — T.c.6.7 8. ⁊ 9. (margin)

Oppositum argꝛ si vnū eēt pn̄m nuō oium: tūc oia eēnt vnū nuō: hoc est falsuꝫ: qꝛ videmꝰ entia disticta ꝺm numerū: ⁊ hoc ad sensuꝫ apparꝫ p°. de gnō. qꝛ idē iquātū idē nō est aptū facere nisi idē.

T.c.57. 58. ⁊ 59. (margin)

Ad intellectū qōnis nōn̄m ꝙ duplicia sūt pn̄: q̄dā sūt itrinseca: sicut mā ⁊ forma. alia sūt extrinseca: sicut finis ⁊ efficiens. ¶ Per h dōm ad qōnē. p°. ꝙ in oibꝰ rebꝰ hn̄tibꝰ māꝫ ⁊ formā nō est idē pn̄cim nuō. ¶ 2° dōm: ꝙ oiuꝫ entiū est vnū extrīsecū nuō: ⁊ h cōe ⁊ remotū. ¶ 3° dōm: ꝙ oium entiū ꝓpiquū pn̄m etrinsecū nō est idē nuō. ¶ Rō pe ꝯnis. illoꝝ nō pōt eē vnū pn̄cim itrinsecū nuō que hn̄t diuersas qditates: ⁊ ēt dr̄nt nuō

q2 effectus diuersi nũero dependẽt ex diuersis pricipijs nũero: sicut ex mã ꝛ forma: q2 forma in tali mã ꝛ sub tali ꝯplone ꝛ ꝯpõne est cã vni^{us} nũalis. Et hoc ſm quãtitatẽ determinatã. vtrũ aũt q̃ttitas sit pñ^{m} ĩdiuiduatiõis vel forma: de h postea videbit̃: ſz oĩa entia hñtia mãm ꝛ formã dĩnt nuõ. g̃ ꝛc̃. ꝙ dĩant pz: q2 hñt diuersas qditates. vt h hõ vel h asin^{9} vel sor. ꝛ pla. ⁋ Nõndũ circa istã qõnẽ ꝙ si accipiant^{9} oĩa entia vliter: tũc nõ est vna forma nuõ: nec etiã in spẽ: nec etiã in genere: nec etiã ĩ vna mã: q2 aliq̃ entia nõ hñt mãz ꝛ aliq̃ hñt: sicut gnã^{lia}: ſz si loq̃remur de gnãbilib^{9} ꝛ corrup^{lib9} substãtijs: tũc oĩuz subaꝝ possz eẽ eadẽ nuõ mã: ꝛ h ꝑuatiue: sicut vult Cõmẽ^{m}. iz. h^{9}: ſz tñ ꝓpinq̃ mã dĩt siue sit mã ꝓpa spẽrũ siue indiuiduoꝝ. ⁋ Rõ z^{e} ꝯnis pz ex dictis: q2 vnus est finis oĩuz entiũ nũero: q2 de^{9} est vnus nuõ: ꝛ de^{9} est finis oĩum. iz. hui^{9}. Siĩr oĩum ꝓductoꝝ de nouo v^{m} est efficiẽs nuõ: ꝛ h remotũ: ꝛ h pz: q2 est dare p^{9} efficiẽs. sicut ꝓbat Arist. z^{o}. hui^{9}: ſz ꝑmũ efficiẽs est cã oĩum hñtiũ cãm efficientẽ siue illud efficiẽs sit de^{9} siue corpus celeste. ⁋ Et hoc dico: q2 ſm Aristo. ꝛ Cõmẽtatorẽ: loquẽtes nãliter celũz ꝛ stelli^{e} nõ hñt cãm efficientẽ ꝓpe dictã: ſz hẽant cãm conseruantẽ: ꝛ de hoc visuz est in vna qõne ſcdi libri. Sz ſz fidẽ ꝛ veritatẽ oĩa entia ꝑter deũ de nouo sunt ꝓducta ꝛ hñt verã cãm efficiẽtẽ: sicut deũ q est vnus nuõ. ⁋ Rõ 3^{e} ꝯnis est. effectus diuersi in spẽ ꝛ nuõ hñt diuersa pnci^{a} extrĩseca ꝓpinq̃: ꝛ hoc dz itelligi de effectibus q fiũt de nouo: ſz multi effectus dĩnt spẽ ꝛ nuõ. g̃ hñt diuersa pñ^{a} extrĩseca nuõ ꝛ in spẽ. maior est manifesta. 8. hui^{9}. t. 7. q2 diuersoꝝ effectuũ in spẽ ꝛ nuõ sũt alia efficiẽtia ꝓpinq̃: ꝛ ẽt fines: q2 ali^{9} finis ꝛ efficiẽs ꝓpinquũ est homis ꝛ eq̃: ꝛ: sic de alijs. vñ ẽt dicit Arist. ꝛ Cõmentator. iz. h^{9}: ꝙ differentiuz genere pñ^{a} dĩnt genere ꝛ dĩntiũ spẽ pñ^{a} dĩnt spẽ ꝛ nuõ nuõ. ꝛ loq̃t̃ de principijs ꝓpinqs. minor pz: q2 hõ ꝛ equ^{9} ꝛ linea dĩnt genere spẽ ꝛ nuõ. g̃ hñt diuersa pñ^{a} nuõ ꝓpinq̃: imo etiã spẽ ꝛ genere: ꝛ ad hãc itẽtiõez dixit Aꝝ. z^{o}. de gnõne. idẽ iquãtũ idẽ nõ est natũ facere nisi idẽ. ꝛ io. hui^{9}. ꝛ. 4. physico. pñ^{a} ꝛ pñ^{ta} debẽt esse vnũ genere.

8°. me^{ce}. T. z. xi. t. iz. 7°. me^{ce}. T. c. z8. T. c. z7. T. z. 56. T. cõ. 7. T. c. lig. Cõ. i4 T. z38. T. cõ. 6.

Ad rõnes si oĩum esset vnũ pñ^{9} ꝛc̃. Jsta ratio arguit de fine: q2 ad mltitudinẽ ordinatam sufficit vnus finis nuõ: ꝛ h est remotus: ꝛ hoc est cõcessũz. ⁋ Ad aliã cũ dr̃. Arist. ꝓbat ꝛc̃. Jsta rõ iteꝝ ꝓbat de pncipijs remotis: q2 in hñtib^{9} cãm efficientẽ est dare vnã mãm ꝑmã nuõ: cui etiã mãe associat̃ forma. vt vult Cõmentator. iz. hui^{9}. Sz tñ mã ꝓpinq̃ diuersificat̃ ꝛ forma. ⁋ Ad aliã. de^{9} est pñ^{m} ꝛc̃. Cõcedit̃. ꝛ est finis oĩuz remotus: ꝛ h ꝯcessum est: q2 idem est finis oĩum remotus. ⁋ Ad aliã. vnitas pncipioꝝ ꝛc̃. Cõcedit̃ de causis ĩtrinsecis ꝛ ꝓpiqs. Ad minorẽ: ſz vnitas nũeralis ꝛc̃. ⁋ Dõz ꝙ oĩa entia nõ sunt vnũ nuõ spẽ ꝛ genere. g̃ nõ hñt idez pñ^{m} in nuõ ĩtrĩsecũ. vt dcm̃ est: ſz eadẽ in spẽ hñt idẽ pñ^{m} in spẽ. eadẽ in nuõ hñt idẽ pñ^{9} nuõ ꝛc̃. Qõ. XI.

Cõ. i4

T. z. i5.

⁋ Non minor autem dubitatio ꝛc̃.

t. c. iz4. ꝛ infra.

Circa hãc partẽ q̃rit̃. vtruz eadẽ sint pñ^{a} corruptibiliuz ꝛ icorruptibilium. ⁋ Arguit̃ ꝑmo ꝙ nõ: q2 si eadẽ eẽnt pñ^{a} corruptibiliũ ꝛ icorruptibiliũ: tũc icorruptibile esset corruptibile: ꝛ eꝯ: ſz hoc est falsuz. ꝑ celi: q2 omne corruptibile de nec̃itate corrũpit̃. ꝯña pz: q2 si eadẽ essent pñ^{a} corruptibiliũ ꝛ icorruptibiliũ nõ esset dare cãm. q̃re hoc esset magis corrup^{le} q̃ illud: imo equalr se hẽrent ad corruptõez ꝛ icorruptõez: cũ ipsa pñ^{a} dependeãt ex pncipijs in entitate ꝛ ꝯseruatõe. ⁋ Jtẽ ꝯrioꝝ ꝯrie sunt cãe. z^{o} de gnõne: q2 idẽ iquãtũ idẽ nõ est natuz facere nisi idẽ: ſz corruptibile ꝛ icorruptibile sunt ꝯria.

T. z. 56.

vt pz. 4. huius. ⁋ Jtẽ si eadem essent pñ^{a} corruptibiliũ ꝛ icorruptibiliũ: tũc idẽ esset in diuersis ꝑtis: ſz hoc est falsuz: ꝛ ꝯ Arist. ꝓbõ ꝯñtie: q2 pñ^{a} sunt vnigenea pnci^{ij}. io. hui^{9}. ꝛ. 4. physico. hoc etiã pz p Cõmẽtatorẽ. p^{o} tractatu de suba orbis. vbi dicit. impoẽ est easdez esse causas ꝛ pncipia eterni ꝛ generabilis.

T. cõ. 7. T. c. ii9.

Oppositum hui^{9} vult Arist. ꝛ Cõmentator. iz. hui^{9} circa finẽ: vbi iprobat illos q posuerũt duo pñ^{a}. vñ ponit vnũ pñ^{m} toti^{9} vniuersi: ꝛ Cõmentator dicit. si vniuersuz est vnũ opz pñ^{m} esse vnũ.

T. c. 54 ꝛ infra.

Ad intellectũ qõnis notãduz ꝙ duplicia sunt pñ^{a}: quedã itrinseca: vt mã ꝛ forma: q̃dã extrĩseca vt efficiẽs ꝛ finis. ⁋ Tũc dõm est ad qõnez ꝙ corruptibiliũ ꝛ icorruptibiliũ possunt eadẽ esse pñ^{a} extrin^{ca}. ⁋ z^{o} dõm ꝙ corruptibiliũ ꝛ icorrup^{lium} nõ possunt esse eadẽ pñ^{a} extrinseca ꝓpinq̃. ⁋ 3° dõm ꝙ corruptibiliũ ꝛ icorruptibiliũ nõ sunt eadẽ pnci^{a} itrinseca. ⁋ Rõ p^{e} ꝯnis. si nõ essent eadez pñ^{a}: tũc oĩs multitudo nõ esset ordinata: nec reduceret̃ ad vnũ: ſz hoc est falsuz. ꝛ ꝯ Aꝝ. ꝛ Cõmẽ^{tor}. iz. h^{9} vbi ꝓbat ordinẽ eẽ ĩ vniuerso. ꝓbõ ꝯñtie: q2 si eẽt aliud pñ^{m} corruptibiliũ ꝛ aliud icorruptibiliũ: tunc eẽnt duo ordines: q2 corruptibilia reducerent̃ ad corruptibilia pñ^{a}: ꝛ incor^{lia} ad icorruptibilia. ⁋ Jtez de^{9} est vnũ pñ^{m}: ꝛ hoc pz ex ꝓhe^{o}. hui^{9}. vbi dr̃: ꝙ de^{9} est cã oĩum: ꝛ. iz. h^{9} vbi dr̃: ꝙ ab h pñ^{o} dependet celũ ꝛ nã. g̃ vnũ est pnci^{m} corruptibiliũ ꝛ icorruptibiliũ. ꝓbõ ꝯñtie: q2 oĩa entia vel sunt corruptibilia vel icorruptibilia. ⁋ Rõ z^{e} ꝯnis. effectus diuersi in spẽ ꝛ in genere nõ hñt eadez pñ^{a} ꝓpinqua: ꝛ h est vera. ex. 7. hui^{9}: ꝙ simile nõ fit nisi a simili in specie. g̃ que nõ ꝯueniunt in spẽ vel in genere nõ sunt ab eodez pñ^{o} effectiuo vel finali in specie: ꝛ hoc etiã pz. 8. huius: sed corruptibilia ꝛ incorruptibilia differũt genere ꝛ specie. vt pz. io. huius. corruptibile ꝛ icorruptibile dĩnt genere ꝛ plusquã specie. vt pz. io. huius: ꝛ loquit̃ de genere vniuoco ꝛ logyco. ⁋ Jtez contrarioꝝ diuersa sunt pncipia effectiua ꝛ finalia ꝓpiqua: ꝛ hoc pz z^{o}. de generatiõe: sed corruptibile ꝛ incorruptibile sunt cõtraria: imo plus dĩnt q̃ cõtraria: cũ nec ꝯueniant in eodez subto: nec in eodez genere. ⁋ Jtez de cã finali illa que hñt diuersas essentias hñt diuersos fines ꝓpinquos: q2 fines ꝓpinq sunt opõnes ꝓprie. mõ diuersarũ qditatũ sunt opatiões diuerse. vt vult Cõmẽtator. 9°. huius: q2 opatio arguit formã: ſz corruptibile ꝛ incorruptibile sunt huiõ: q2 corruptibile ꝛ icorruptibile dĩnt genere ꝛ plusquã spẽ: sicut dcm̃ est ꝑus. ⁋ Jtez si essent eadez pñ^{a} effectiua ꝛ finalia ꝓpinq̃ corruptibiliũ ꝛ icorruptibiliũ vel essent corruptibilia pnci^{a} vel icorruptibilia. per sufficientez diuisionez: ſz nõ põt esse ꝙ sint corruptibilia: q2 tũc corrumperent̃: cũ omne corruptibile de necessitate corrumpat̃. ex primo celi: tunc essent corruptibilia aliq̃n: ꝛ tunc non essent pura pnci^{a}: q2 corrup^{m} nullius est pnci^{m}. Similiter nõ essent icorruptibilia: q2 si hoc esset nõ posset assignari causa. quare ab eisdez pncipijs incor^{lib9} quedã essent corruptibilia: quedã icorruptibilia etiã si daret̃ licentia fingendi. Et ad hoc Arist. dicit. ꝑmo celi: ꝙ eternoꝝ eterna sunt pnci^{a} ꝛ corruptibiliũ corruptibilia. ꝛ Cõmentator exponit p ꝓpinqs pncipijs. ⁋ Ratio 3^{e} cõclusionis. illoꝝ nõ sunt eadez pnci^{a}: quoꝝ quedã habent formã in mã: quedã nõ: q2 mã ꝛ forma sunt pncipia ꝓpinqua corrup^{lium}: sed incorruptibilia nõ habent formã in mã: ꝛ corruptibilia habẽt formã in mã. vt vult Cõmentator. ꝑmo celi: ꝛ si icorruptibilia haberent formã in mã: tunc essent corruptibilia cuz forma in mã sit causa corruptiõis: sed corruptibilia habẽt formã in materia. vt pz per se. ⁋ Jtez que habẽt diuer-

T. c. ylt. T. c. 38. T. c. z8. T. cõ. xi ꝛ. iz. T. c. z6. T. cõ. 56 Cõm. 7. t. c. iz4. T. z. zo. ꝛ. 95. Cõ. zo. ꝛ 95.

sue quiditates habēt diuersas formas: qz forma est tota
Cō.33. qditas. vt vult Cōmētator. 7. hu⁹: sed sube corruptibiles
T.c.26. ꝛ incorruptibiles hn̄t diuersas qditates. vt pz. 10. hu⁹: qz
dn̄nt genere. ¶ Nota ꝙ h̄ sūt q̄tuor difficultates ꝯ hoc
dcm̄. s. ꝙ de⁹ sit pn̄ᵐ oīum: qz si sic: cū sit simplr vnuz quō
ab eo poterūt pcedere plura: qz idē inquātū idē nō pōt
facere nisi idē. ¶ 2ᵃ difficultas. cū de⁹ sit ĩfinite simp¹ᵉ
quō ab eo possunt pcedere ꝯposita. ¶ 3ᵃ. cū de⁹ sit ĩfini
te bonitatis quō ab eo possunt pcedere mala. ¶ 4ᵃ. cū
deus sit imobilis ꝛ eternus quō ab eo pn̄t pduci noua.
¶ Ad pmaz difficultatē dicerēt Aristo. ꝛ Cōmentator.
ꝙ deus tn̄ hz se in ratiōe finis ꝛ ab vno fine possunt eē
plura ordinata ꝛ dependere in rōne cause finalis. vnde
quedā imediate: sicut intelligentia pma: quedā media
te vt 2ᵃ itelligētia mediante pma: ꝛ sic descendendo fm
ordinē. Etiā dato ꝙ hēret se in rōne cause efficiētis. tūc
ab eo possent dependere plura: sicut intelligentia pma:
deinde 2ᵃ itelligētia: deinde celū: ꝛ deīde me¹ᵉ celo infe
riora. Tn̄ aliter dicunt theologi: ꝙ ēt imediate de⁹ pos
set plīa facere. ¶ Ad pbōnē. idē iquātū idē ꝛc̄. dn̄t. ꝯce
dit̄ eodez mō: sed tn̄ diuersimode hn̄s se pōt plura face
re. nā deus fm diuersas pfectōes quas vocant ydeas in
mente diuina pducit diuersa: qz perfectiōes oīum rerū
sunt in deo. vt dicit Cōmentator. 12. huius: nō ꝙ ille pfe
Com. 51 ꝛ.39. ctiōes sint diuerse in eo: sed tn̄ diuerse sunt ex parte re
rū exterioꝝ. ¶ Ista solutio est extra terminos phīe. de
hoc ingras. ¶ Ad aliā difficultatē pz: qz entia ordinate
dependēt a deo: qz aliq̄ ime¹ᵉ: ꝛ illa plus sunt simplicia:
alia aūt magis remote distāt ꝛ plus accedūt ad mām et
illa distātia est causa ꝯpōnis. ¶ Ad aliam difficultatez
dōz ꝙ mala nō sunt a deo per se: qz ipse nō est causa nisi
T.c.136 bonoꝝ: sz ꝙ aliq̄ fiunt mala hoc est ex pte māe. vt pz. pᵒ.
Cō.17. celi. ꝛ pmo metaphy. ꝛ ēt hoc vult Cōmentator. 12. hui⁹.
Cō.14. ¶ Ad 4ᵐ dicerēt Aristo. ꝛ Cōmentator: ꝙ nihil nouū
36.ꝛ.51. fit ime¹ᵉ a deo: qz iste nouitas ꝛ diuersitas in iferioribus
Com.15 reducit̄ ad motū celi. vn̄ Cōmētator dicit. 8. physi. pma
volūtas antiq̄ nihil facit sine scda: ꝛ nullū effcm̄ nouum
T.c.56. post ponit sibi sine motu celi. vn̄ sicut dicit̄. 2ᵒ de gnōne:
accessus ꝛ recessus solis est cā gnātionis ꝛ corruptionis.
Tamē dōm fm fidē ꝛ veritatē: ꝙ deus oīa de nouo pōt
facere nō obſᵗ: ꝙ sit imobilis ꝛ eternus: qz est agēs p vo
luntatē nō mu¹ᵉᵐ cū sit infiniti vigoris: ꝛ h̄ nō vidit Ap.
cū sit supnāle ꝛ nō possit cōuinci ex sensatis.

Ratiōes prime pcedūt vijs suis: qz bene pro
bant ꝙ non sint eadem pnci
pia corruptibiliū ꝛ incorruptibiliū ppinqua: sz nō pbāt
qn nō possint eē eadē pn̄ extrin̄ᶜᵃ ꝛ remota. Silr rō i op
positū. pz soluta. auc̄te Ap. ꝛ Cōmen̄ᵗⁱˢ. Qō. XII.

T.c.10. ¶ Impossibile autez pdicari aut species ꝛc̄.

Consequēter sup illā partez pus di
missam. q̄rit̄ vtꝝ gen⁹
pdicet̄ de dr̄ia p se. ¶ Argr̄ pᵒ ꝙ nō p Aristo.
ꝛ hic. ꝛ 6. topicoꝝ. vbi vult ꝙ genus non pdi
cetur per se de differentia.

Oppositum arguit̄. genus pdicat̄ de spē p se. g̃
de dn̄tia. Añs pz: qz genus spēs ꝛ
differētia sunt vnū ꝛ idē realiter. ergo quicqd predicat̄
de vno per se: ꝛ de reliquo.

Notandum ꝙ circa istā qōnē cōiter dr̄: ꝙ gen⁹
non pdicat̄ p se de dr̄ia dōo. rōnale
est anial. ꝛ hoc pbāt. ¶ Ad quoꝝ pōnez notandū ꝙ ipsi
ponūt gen⁹ dr̄iaz ꝛ spēm iportare eādē mām ꝛ formā: tn̄
dn̄t ꝙ hoc est sub diuersis rōnib⁹ que accipiunt̄ a diuer
sis modis essendi ꝛ appetentib⁹. vn̄ dn̄t ꝙ alia est rō qua
anial sigt̄ istā nām: ꝛ alia est rō qua rōnale sigt̄ eādē na
turā: qz rō aialis cōior est q̄ rō rōnalis: cū ista accipiat̄ a
mō essendi cōiori: vt a sentire: ꝛ rō rōnalis accipit̄ a mō
eēndi. s. ratiocinari q est spālior. Et iste rōnes sunt diuer
se: sicut etiā appetentia a qb⁹ accipiunt̄. vn̄ ꝯcep⁹ eēntia
lis sub quo sigt̄ anial istā nām est ex̄ ꝯceptū eēntialē ra
tionalis sub quo rōnale sigt̄ eandē nāz: sicut rō māe est
ex̄ rōne forme: ꝛ eꝯ. cōceptus rōnalis est ex̄ ꝯceptū aia
lis: sicut rō forme est ex̄ rōnē māe: sz isti duo ꝯceptus ge
neris ꝛ dn̄tie icludunt̄ i conceptu hoīs: qz rō hoīs ꝛ ꝯce
ptus cōponit̄ essentialr ex rōne aialis ꝛ dr̄ie. vn̄ homo
sigt̄ eandē nām quā anial ꝛ rōnale sub rōne cōposita: ex
h̄ ipsi arguūt: illud nō pdicat̄ p se de dr̄ia: cui⁹ rō eēntia
lis est ex̄ rōnē dr̄ie: ꝛ ista est ma¹ᵗ: qz dicunt ꝙ ad hoc ꝙ
aliqd pdicet̄ in pmo mō: qz qd non querit de 2ᵒ ꝛ 3ᵒ ꝛ 4ᵒ
mō p se dicēdi: reqrit̄ ꝙ pᵈᵐ ꝛ subm significēt eādē rē: ꝛ
cū hoc rō eēntialis pdicati icludat̄ in rōne subti: sz rō ge
neris eēntialis est ex̄ rōnē dr̄ie: nec icludit̄ in rōne dr̄ie:
qz intē⁹ generis ꝛ rō ad rōnē dr̄ie hz se: sicut poᵃ ad actū:
cū accipiat̄ a cōiori apparēti: sicut a sentire: qd est com
muni⁹ rōcinari: a quo accipit̄ itē⁹ rōnalis. vn̄ illud appa
rens: qd est rōcinari: imo qd est sentire: ad rōcinari hz se
sicut poᵃ ad actū: sicut ēt dn̄t aiam sensitiuā hēre se ad
aiam rōnalē. mō actus est ex̄ rōnē poᵉ: ꝛ eꝯ: qz dicit Cō
Cōm.6? mentator. pmo de aia: ꝙ actus ꝛ poᵃ sunt dr̄ie valde op
posite: ꝛ diuidunt qdlibet pntoꝝ: sicut etiā mā est ex̄ ra
tionez forme: ꝛ eꝯ: ꝛ p ꝯñs genus p se nō pdicat̄ de dr̄ia.
¶ Itē si genus p se pdicaret̄ de dr̄ia: tūc vnū anial esset
Capi.8. multa aialia: sz hoc est falsuz. ꝯñtiaz pbant. Ista est rō
Aristo. 6. topi. ꝛ nō pbat eā: sed ipsi declarāt eā: ꝛ pōt de
clarari: qz genus p se pdicat̄ de dr̄ia: ꝛ rō aialis includit̄
in rōne rōnalis: ꝛ sic rōnale ē aial: ꝛ etiā aial pdicat̄ p se
de hoīe. g̃ hō est anial: qz rō aialis includit̄ in hoīe: ꝛ rō
nale per se est anial: ꝛ sic vnuz anial eēnt multa aialia.
¶ Item illud qd hz se per moᵈ indeterminati ꝛ specifi
cabilis nō pdicat̄ p se de illo qd hz se p moᵐ determinā
tis ꝛ specificāt: qz ideterminatū ꝛ determinās distiguū
tur: sicut mā ꝛ forma. g̃ ideterminatū nō pdicat̄ de deter
minato: sicut mā nō pdicat̄ de forᵃ: sed gen⁹ respcū dr̄ie
hz se vt ideterminatū ꝛ speci¹ᵉ: qz genus est indetermia
tū respcū dr̄iaꝝ: qz determinat̄ p eas. vn̄ etiaz genus est
vnū per puatione oīum dr̄iarū: sic mā est vna p puatio
Cō.14. nez oīum formarū. vt vult Cōmentator. 12. hui⁹. ¶ Itē
sicut se hz appens ad appens sic genus ad dr̄iam: hec est
māifesta: qz eadē est habitudo appentis ad appens que
est generis ad dr̄iaz: sz appens a quo accipit̄ gen⁹ nō pdi
cat̄ de appēti a quo accipit̄ dr̄ia: qz sentire a quo accipi
tur rō generis non pdicat̄ de rōcinari p se a quo accipit̄
rō dr̄ie: ꝛ hoc isti dn̄t esse de intētiōe Aristo. in isto 3ᵒ ꝛ 6ᵒ
topico. ¶ Nōndū ꝙ mouent̄ difficultates que vident̄
esse ꝯtra istā pōnē. pma est. quecūq3 importāt eādē for
mā: vnū pdicat̄ p se de altero: qz ad pdicatiōez p se suffi
cit idētitas essentie: sz gen⁹ ꝛ dr̄ia importāt eādē formā.
ergo genus pdicat̄ per se de dr̄ia. ¶ Itē qn̄ aliqd pdica
tur de altero per accn̄s: cuicūq3 illud p accn̄s adiungit̄
adhuc erit pdicatio per accn̄s: qz aial pdicat̄ de muᶜᵒ p
accn̄s: ꝛ si musicū iūgit̄ alteri vt homini: tūc aial adhuc
pdicat̄ p accn̄s de homine musico: sz dr̄ia in homine ex
ñtie. g̃ pdicabit̄ de spē per accn̄s: sz hoc est falsum. minor
pz: qz dr̄ia includit̄ in homine: ꝛ si genus: tunc pdicat̄ de
dn̄tia per accidēs: etiaz de hoīe in quo includit̄ dn̄tia.
¶ Itē diuisum pdicat̄ per se de diuidētibus: qz diuisuz
nō est aliud q̄ diuidentia: sed genus diuiditur per diffe
rentias. ergo pdicat̄ per se genus de differētia. ¶ Item
arguit̄ in 3ᵃ figura. homo per se est animal. homo per se

est rōnale. iste sunt vere. ex p̄mo posterio. ǧ rōnale per se est anial. ɔn̄a erit vera: q̄r ex veris nō sequit̄ nisi veꝝ: ꝫ ex falso sequat̄ veꝝ. vt pꝫ. z. poꝝ. ¶ Et ɔfirmat̄ vlteri᷒.

T. c. xi.

Aristo. dicit. 4. huius. si eadē rō esset superficiei ꝛ sup̄ficiei albe ꝛ sup̄ficiei lenis: tunc eadē esset rō albi ꝛ lenis: sed eadē est rō anialis ꝛ hoīs: ꝛ eadē est rō ratiōalis ꝛ hoīs. ǧ rō anialis ꝛ rōnalis. ¶ Notādū ꝙ lꝫ ista opio sit cōis: tn̄ nō stat fm p̄n᷒ coꝝ. vn̄ ista opinio fundat̄ super hoc: ꝙ gen᷒ ꝛ dn̄tia ip̄otāt vnā essentiā ꝛ formā: ꝛ tamē dn̄t fm rōnes diuersas acceptas a diuersis modis eēndi. ¶ Istud fundamētū nō valet: ꝙ anial ꝛ rōnale signi ficent vnā nām: ꝛ probat̄ sic rōne p̄us facta de pluralita te formaꝝ: q̄r si anial ꝛ rōnale importarent vnā formā: tunc sequit̄ ꝙ omne anial esset risibile: hoc est falsuꝫ: q̄r asinus nō est risibilis. p̄bō ɔn̄tiē: q̄r illud qd̄ inest homi ni fm formā qua est anial iest ei sꝫ ꝙ aial: ꝛ p̄ ɔn̄s omni aniali: sꝫ risibile inest homini fm formā qua est animal cū sit ei p̄ formaꝫ rōnalis: que po᷒ esse eadē cū forma aia lis vt dn̄t. ǧ risibile inesset omni aniali. ¶ Ista rō facta fuit p̄us. recurre illuc. Silr̄ h̄ nō valꝫ: ꝙ rōnes ꝛ ɔcept᷒ gn̄is ꝛ dr̄ie accipiant̄ a diuersis modis essendi ꝛ appen dib᷒. hoc p̄bo per rōnē p̄us tactā. Alia est rō ꝛ cōceptus anialis ꝛ alia est rō ꝛ ɔceptus rōnalis vt isti concedunt. ¶ Ex hoc arguit̄. iste ratiōes accipiunt̄ a diuersis in re vel nō: ꝛ hoc pꝫ per diuisionē sufficientē. si iste rōnes nō accipiunt̄ a diuersis i re: tūc diuersitati rōnis nihil cor respōdet extra: ꝛ p̄ ɔn̄s erit ficta. si aliud corrn̄det ei vel diuersa accn̄tia vel diuerse for᷒ subales. si iste rōnes ac cipiunt̄ a diuersis formis subalib᷒: tūc hr̄ intentū: ꝙ iste rōnes accipiunt̄ a diuersis formis subalibus: ꝛ per ɔn̄s nō a modis essendi diuersis. Si dicat̄ ꝙ a diuersis mo dis essendi hoc nō pōt eē. p̄batio: q̄r anial inquātū aial dr̄ ꝛ inquātū sentiēs: q̄r aial inquātuꝫ anial nō includit aliquod accn̄s: sꝫ inquātū est sentiēs: tūc includit accn̄s. Modo suba alicui᷒ ꝛ accidēs eius dn̄t. ¶ Ex hoc argr̄ ɔceptus sentiētis nō est ɔceptus aialis vt anial: q̄r sunt diuersi ɔceptus: q̄r vnus includit accn̄s anialis: ꝛ alius subam: sꝫ ɔceptus anialis vt sentiēs est acc᷒ a mō essen di. s. sentire. ǧ ɔceptus aialis nō pōt accipi ab eo: sꝫ a for ma subali. silr̄ p̄bet̄ de rōne rōnalis: q̄r rōnale inquātuꝫ rōnale est dr̄ inquātum est rōcinans: ꝛ deduci dꝫ sicut p̄us de aniali. ¶ Ex hoc pꝫ: ꝙ fun᷒ istoꝝ super que fun dant se nō sunt firma ꝛ vera: ꝛ per ɔn̄s fm p̄n᷒ ipsoꝝ ge nus nō negat̄ p̄d̄i per se de dn̄tia. ¶ Ex hoc: ꝙ rō gene ris sit extra rōnē dn̄tie: que accipit̄ ex diuersis apparē tibus: q̄r iā p̄batū est: ꝙ iste rōnes non accipiunt̄ a mo dis essendi: sꝫ a formis subalibus: sꝫ p̄us sequit̄ p̄pter di uersas formas: quas sig̃t gen᷒ ꝛ dn̄tia: cui᷒ oppo᷒ tamē ipsi ɔcedūt. s. ꝙ significēt eādē formā: ꝛ sic ipsi in sua p̄ batiōe accipiūt illud p̄ causa qd̄ nō est causa: ꝛ opposi᷒ cause vere istius pōnis ɔcedūt. vn̄ posset argui. illa que ip̄otāt diuersas naturas: ꝛ formas. vn̄ nō p̄dicat̄ per se de alio. vt pꝫ p̄mo posterio. per Linconien. sed genus ꝛ dn̄tia importāt diuersas formas accipiēdo genus p̄ for ma gn̄ali. de qua dixit Porphyrius. potestate quidē hꝫ oēs dr̄ias: actu vō nullā: ꝛ loquit̄ de genere p̄ forma ge nerali: ꝛ silr̄ de dn̄tia p̄ forma sp̄āli. ¶ Ex hoc pꝫ ꝙ rō nes quas adducunt p̄ sua pōne firmanda nō valent: q̄r oēs fundant̄ sup̄ hoc ꝙ diuersitas rōnū generis ꝛ diffe rentie accipit̄ a diuersis modis essendi: qd̄ iā p̄batuꝫ est esse falsum. ¶ Ex hoc pꝫ. qd̄ sit de ɔ̄ne: tn̄ fm fun᷒ coꝝ rō p̄a ꝛ 4a nō valent: cū fundent̄ super falsa p̄n᷒. Sed so lutio za ꝛ 3e rōnis videbit̄ postea cū ip̄robatiōe solonuꝫ quas dant ad diffi᷒ motas ɔ̄ positionē suam. Dimissa ǧ ista opīone dōm aliter ad questionem.

Ad cuius intellcm̄ notandum: ꝙ genus ꝛ dn̄tia p̄nt accipi dupl'r. vno᷒ pōt capi gen᷒ p̄ toto aggregato ex forma gn̄ali ꝛ forma specifica: tamen sub rōne forme gn̄ālis: sicut anial pōt capi p̄ aggregato ex forma aialis: que est forma gn̄ālis: ꝛ forma rōli: tn̄ sig̃t hoc sub ratiōe forme gn̄ālis: ꝛ h̄ valet: ꝛ magis ꝙ̄ qd̄ ipsi dicūt: ꝙ genus ꝛ dn̄tia sig̃nt vnā nāꝫ: tn̄ genus sub rōne cōiori: q̄r acci᷒ ab apparēti magis cōi. Alio mō capit̄ pro forma gn̄āli. de qua dicit Porphy. p̄tāte qdeꝫ hꝫ oēs ꝛc̄. sic etiā distinguas dr̄iam. ꝙ vno mō pōt capi p̄ aggrega to ex forma gn̄āli ꝛ specifica: sicut rōl᷒ pōt accipi pro ag gregato ex forma aialis ꝛ forma rōnalis: tn̄ sig̃t hoc sub rōne forme sp̄ālis: sicut ipsi dicūt ꝙ dr̄ia sig̃t ideꝫ qd̄ ge nus: tn̄ sub rōne diuersa que accipit̄ a mō essendi specia li. Alio mō accipit̄ dn̄tia p̄ forma sp̄āli que est diuersa a forma generis. ¶ Et scias istā distōneꝫ nō esse fictā: sꝫ bene ɔcordat dictis Aristo. ꝛ Cōmentatoris in diuersis locis: ꝛ ex dictis coꝝ expresse sequit̄: ꝛ eā ponit reueren dus ꝛ magister ꝛ subtilis Robert᷒ āglicus: ꝛ tp̄e suo fuit famosa: ꝛ est vera.

Per hoc dicēde sunt ad questionē due cō clusiōes. Prima est. capiēdo genus p̄ forma generali: ꝛ dr̄iam p̄ forma sp̄āli ꝙ genus nō p̄dicat̄ per se de diffe rentia. ¶ 2a ɔ̄ est. ꝙ capiēdo genus ꝛ dr̄iā p̄mo mō pro aggregato ex forma generali ꝛ specifica intelligēdo vt p̄us dcm̄ est: ꝙ gen᷒ per se p̄dicat̄ de dr̄ia. ¶ Ratio p̄me ɔ̄nis. illa q̄ ip̄otāt diuersas formas realr̄: vnū nō p̄dicat̄ p̄ se de altero: nec in recto: nec i obliquo. ꝛ h̄ p̄ mō perseitatis: sꝫ genus ꝛ dr̄ia capiēdo p̄ forma gn̄āli ꝛ sp̄āli ipor tant diuersas formas realiter. vt p̄us visum est. ǧ genus pro forma gn̄āli per se nō p̄dicat̄ de dn̄tia: capiēdo dif ferētiā p̄ forma sp̄āli. hec ratio sufficiat. ¶ Ratio scd̄e ɔclusionis. omne qd̄ est anial per suā formaꝫ est animal per se: q̄r quod est per suaꝫ formaꝫ ꝛ substantiā est vnus modorum per se. vt vult Cōmentator. 7. huius: quia qd̄ est bonū per suam formā est bonū per se: sed ratiōale est anial per suā formā: capiēdo rōnale ꝛ aial p̄ aggregato. vt dcm̄ est: q̄r si rōnale includit formaꝫ anialis. ergo ꝛc̄. ¶ Ad hoc aliqui r̄ndēt: ꝙ illud qd̄ est anial per suā for mam bn̄ est anial per se: tn̄ anial nō p̄dicat̄ p̄ se de illo: sꝫ rōnale est anial per suā formā: ꝛ per se est aial: tn̄ anial p̄ se nō p̄dicat̄ d̄ rōnali. Istud nō valꝫ: q̄r modi p̄dicādi ac cipiunt̄ ꝛ sequunt̄ q̄ditates reꝝ ꝛ formas. Et ista rō di recte p̄bat ꝙ ponētes gen᷒ ꝛ dr̄iam ip̄ortare vnā formā simpl'r oporteret eos dicere ꝙ gen᷒ p̄ se p̄dicaret̄ de dif ferētia: q̄r qd̄ est anial p̄ suā formā. ꝛ deducat̄ sicut p̄us. ¶ Et cōfirmat̄. illud qd̄ est idem actui per accidēs: per ɔn̄s h̄ p̄dicat̄ de illo per accn̄s. ǧ p̄ oppo᷒ q̄cq̄d est idem actui p̄ se h̄ p̄dicat̄ de illo p̄ se. p̄ illā maximā. sic oppo᷒ in oppo᷒: ita p̄positū in p̄posito: sed genus p̄ aggregato est idē cū dr̄ia sube. vn̄ idē sig̃nt nisi ꝙ anial hoc sig̃at sub rōne forme gn̄ālis: sed dn̄tia sub rōne forme sp̄ālis hoc sig̃t. ¶ Iteꝫ ista est vera. rōnale est ens per se: aut ǧ ens acci᷒ p̄ suba vel p̄ ente cōi. per sufficiētē diuisionē. vel p̄ accidēte. nō pōt dici ꝙ accipiat̄ p̄ accidēte: q̄r ac cidens per se nō p̄dicat̄ de rōnali cū sit suba: nec p̄ ente in cōi: q̄r ens nō est vnius rōnis. 4. huius. ǧ sic nō potest p̄dicari ens in cōi de rō᷒ fm vnā rōnem ꝛ alyꝫ. silr̄ ergo capit̄ p̄ suba: suba aūt est genus. ǧ genus per se p̄dicatur de dn̄tia. ¶ Sed forte dices: ꝙ ens nō capitur: nec pro accidēte: nec p̄ suba: nec p̄ ente in cōi: ita ꝙ sit sensus ra tionale est rōnale. hoc nō valet: q̄r sic ens esset p̄dicatuꝫ equiuocū. si significaret res sub p̄p̄ȷs ꝛ formalibus ra tionibus: qd̄ est falsuꝫ: q̄r est anologū. Similiter Aristo. nō posuit mo᷒ entis. vt sig̃t res sub proprȷs rōnibus: ex

p̄a ɔ̄

2a ɔ̄

T. c. 23.

T. cō. 2

ꝙ predicat̄ secundū differentias proprias vniuscuiusq̄. ¶ Notandū ꝙ hic est dubiū contra istā rōnem. Tu dicis. ratōale est ens per se. ista est vera: ꝛ per hoc vis pbare ꝙ genus ꝑdicat̄ de dr̄ntia ꝑ se ꝑ ꝑmā maiorez. silr pbarē ꝙ genus ꝑdicet̄ per se de dr̄ia capiēdo dr̄iaz p forma specifica: q2 rōnale p forma rōnabilitatis est ens ꝑ se. ꝛ deduc sicut ꝑus. vel ens accipit̄ p accnte vl̄ p suba vel p ente in cōi. ¶ Ad hoc dōm: ꝙ capiēdo dr̄iam pro forma spāli tn̄ ꝙ genus nō ꝑdicat̄ ꝑ se de dr̄ntia. ¶ Ad pbationē. rōnale est ens ꝑ se. concedit̄: vel ꝫ accipit̄ pro suba ꝛc̄. Dōm ꝙ suba nō ꝑdicat̄ sic de dr̄ia ꝑ se: nec inquātum suba est gnāl^m aggregatū ex forma gnāli ꝛ specifica hois: nec accipiēdo subaz pro forma gnāli: q2 sic sunt forme diuerse: ꝛ vna for^a est extra rōnez alterius: sed accipio subam pro aggregato ex forma subalitat̄ ꝛ forma spāli hominis: tūc nō ꝑdicat̄ etiā ꝑ se de dr̄ntia pro forma spāli nisi inquātū est ꝑn^m eius: sicut etiā forma ꝛ mā dr̄r sube nō que est gnā^s: q2 tunc esset ex mā ꝛ forma. vn̄ suba sic in recto nō ꝑdicat̄ de forma ꝛ mā essentialr̄: sȝ mā dicit̄ suba: q2 est ꝑn^m sube: ꝛ sic per reductionez. vn̄ aliqua est suba preter subam que est ꝑdi^{mm} vel gnāli^s: sicut deus vel intellig^a: ꝛ sic pȝ ꝙ suba que est genus gnā^m nō ꝑdicatur de dr̄ntia capiēdo p forma spāli: q2 sic est extra rōnē eius: sed qn̄ dicit̄. dr̄ntia est suba. ibi ꝑdicat̄ alia suba ꝙ̄ gnāli^s: q2 est suba. i. ꝑn^m sube: sicut forma lapidis est substātia: q2 est ꝑn^m lapidis: nō ꝙ sit suba que est gnā^m: ꝛ ppter hoc directe nō ponit̄ in genere: sȝ indirecte: ꝛ per reductionē: sicut ꝑn^m reducit̄ ad ꝑncipiatū: sȝ ens inquātuz ꝑdicat̄ de dr̄ia p aggregato sic ꝑdicat̄ p suba que est genus gnā^s in recto ꝛ eēntialr̄: cū sit eadē cū spē: sȝ aliqualiter dr̄ant ꝯm modū signādi: q2 hoc signat ħ ꝑ modū qd: sȝ rōnale signat hoc per modū q̄lis. ¶ Itē arguit̄ 3°. sic. ois ppō necāria est per se. ꝑmo posterio. q2 per accn̄s nō est necāriū. ħ pȝ. ꝑmo posteri. t. io. huius: sȝ ista. rōnale est anīal. est necāria. capiēdo eo mō quo dcm̄ est. Itez ista ppō. ratōale est anīal. vel est per se vel per accidēs. si per se habet̄ ppositū. si per accn̄s ħ nō pōt esse. pbatio: q2 ꝑdi^{mm} vel ibi esset accidēs subo: vel eꝯ vl̄ ambo eēnt accn̄tia 3°. sic albū ꝛ musicū accn̄t sorti: ꝛ hoc pȝ per sufficientē diuisionē. nō ꝑmo mō: q2 aīal est suba ꝛ substantia nulli accidit: nec eꝯ ppter idez: nec ambo accn̄t 3°: q2 sunt sube que nulli accidūt. ¶ Ad hoc r̄ndet̄ ꝙ est ꝑ accidēs nō ꝯm rez: sȝ ꝯm rōnē: q2 rō vnius est extra rōnez alterius. Istud nō valȝ: q2 illa accidētalitas: cui nihil respondet in re est ficta: sȝ isti accidentalitati nihil r̄ndet in re. Iterū dr̄ ꝙ nō est ꝑ accn̄s ꝑprie: sȝ īpropriē. hoc nō valȝ: q2 illa ppō est per accidens ꝑprie: cui^s accn̄talitas opponit̄ proprie per se: qd̄ est scd̄z ꝑmū modū ꝛ scd̄z modū: sȝ ꝑma accidentalitas. rōl^e est anīal. ꝯm eos est huiō. ¶ Nota difficultates ꝯ hāc pōnē. si ista esset per se. rōl^e est anīal vel esset in ꝑmo mō: vel in scd̄o ꝛc̄. ꝑ sufficientē diuisionē: sȝ nullo mō. nō ꝑmo: q2 ibi diffō vel pars diffōnis ꝑdicat̄ de diffinito: nec 3°. vl̄ 4°. q2 nō sunt modi ꝑdicandi: sȝ modi essendi. ¶ Aliud dubiū est. Tu dicis. genus ꝯsiderat̄ dupl̄r. vno° pro aggregato. Alio° p forma gnāli. Silr̄ dr̄ia ꝯsiderat̄ dupl̄r: tūc dubiū est quō gen^s ꝛ dr̄ia ponant̄ in ꝑdi^{to}: ꝛ ꝙ nō p forma gnāli: q2 tunc non ꝑdicaret̄ in recto ꝛ in quid de spē: qd̄ pȝ esse falsuz. ꝑmo posterio. q2 genus ꝑdicat̄ per se de spē: ꝛ in recto: nec ēt pōt poni in ꝑdicamēto pro aggregato: q2 tunc nō oporteret addi dr̄ntiaz in diffōne hōis. hō est anīal rōnale: q2 esset nugatio: cū idē īportet̄ per vtrūq3: ꝛ tn̄ īferiora diffiniunt̄ per superiora. ¶ Ad ꝑmā difficultatē cum dicitur. si genus ꝑdicaret̄ per se ꝛc̄. Aliqui dr̄t ꝙ ista. rōnale est anīal. est in neutro mō dicendi per se: nec in ꝑmo: nec in secundo: q2 Arist. tn̄. ꝑmo posterio. dedit modos per se qui īgrediunt̄ demr̄ationē. s. modos ꝑdicandi. vn̄ dicit. Que ꝫ in simpl̄r sci^{bi} dr̄r. Sed Arist. 5. metaphy. magis ꝑprie ꝛ diffuse dedit modos ꝑ se. vn̄ gen^s ꝑdicat̄ de dr̄ntia per se: ꝛ ꝯtī^r sub ꝑmo. mō per se vel sub 4°. vn̄ dr̄r ꝙ ista. hō est homo. est per se: ꝛ tn̄ nō est in ꝑmo mō: nec scd̄o per se: quos ponit ꝑmo posterio. ita dr̄t. vn̄ ista. rōl^e est anīal. est per se: cū sit anīal ꝯm formā suaz. aliter pōt dici ꝙ ista sit in ꝑmo mō per se modoꝝ q̄tuor: quos ponit Aristo. ꝑmo posterio. ¶ Et tu dicis ꝙ ista nō est ꝑ se in ꝑmo: q2 anīal nō ponit̄ in diffōne rōnalis: nec est diffinitio eius. ¶ Dōm ꝙ ad ꝑmū modū ꝑ se oēs ꝑdicatōes eēntiales reducunt̄: siue sint in recto: siue in obliquo: si ne quōcūq3 vel quocūq3 mō essentialitatis ꝑdi^{mm} hēat se ad subm̄. vt vult Linconien̄. ꝑmo posterio. Et sic etiā ista est in ꝑmo mō ꝑ se. vn̄ si dr̄ntia eēt magis in certo genere: posset genus poni in diffōne eiuȝ: sed dr̄ntia magis est certa cū sigt̄ ħ idē qd̄ gen^s sub rōne forme spālis: que magis est certa ꝙ̄ forma generalis. ¶ Sed tu forte diceres quō hȝ se dr̄ntia ad spēm: cū vtrūq3 significet idē. Dōm ꝙ dr̄nt ꝯm rōnem: q2 dr̄ntia signat illud aggregatuz sub ratiōe forme simplicis: sȝ spēs sigt̄ hoc sub rōne forme generalis ꝛ spālis: ꝛ ita sub ratiōe ꝯposita: ꝛ ppter hoc spēs diffinit̄ ꝑ vtrūq3: sicut compositū ꝯm rōnez ex simp^{ci} ꝯm rōnem. ¶ Et ex hoc etiā pȝ: ꝙ hōo. homo est anīal rōnale. ꝙ nō est nugatio: q2 lȝ ista significent idez anīal ratōale: tn̄ anīal sigt̄ ħ sub ratiōe forme magis generalis quā: tn̄ formā generalē dr̄ia includit. ꝫ gen^s nō ꝑdicat̄ per se de dr̄ntia. veꝝ est. si ista forma gnālis esset extra ratiōale: a qua acci^r rō generis: nō tunc ꝑdicaret̄ ꝑ se de dr̄ntia: sicut sentire est extra rōnem rōcinari: a qb^s accipiunt̄ rōnes generis ꝛ dr̄ntie ꝯm aliā opionē. ꝫ aīal ꝯm eos non hȝ ꝑdicari de dr̄ntia si ita esset: ꝛ hoc dico: q2 nihil ꝑhibet conditionalē esse verā: cuius an̄s est impossibile. ¶ Ad aliā difficultatē: vel genus ponit̄ in predicamento p aggregato ꝛc̄. pōt dici ꝙ pro vtroq3: q2 inquātū ꝑdicat̄ in obliquo de spē: tunc ponit̄ pro forma generali: ꝛ sic ponit̄ in ꝑnto. Et tu dicis ꝙ tūc nō ꝑdicaretur in recto ꝛ in quid. dōm ꝙ veruz est: sȝ ꝑdicat̄ in obliquo: sicut pars realis. vt homo est ex aniali: ꝛ sic nō dicitur. hō est aīal. etiā pōt poni in ꝑdicamento supra hoīez pro aggregato inquātuz est supi^s: ꝛ sic ꝑdicat̄ in recto. vt hō est anīal: ꝛ hoc nō est iconueniēs: ꝙ aīal sit superi^s ad hoīez ꝯm diuersa sigt̄a ꝛ diuersimode: q2 aīal pōt. vno° poni sup hoīem respiciēs hoīez vt pars realis. Alio° potest poni sup hoīem vt signs idē ꝙ homo: tn̄ sub ratiōe magis vl̄i: ꝛ silr̄ intellige de dr̄ntia. ¶ Et tu diceres forte. quō hn̄t se ista duo sigt̄a adiuicē. Dōz ꝙ vnū sūt vniuoce, vel anologice: q2 dicit Cōmētator. 4. huius: ꝙ or^{ta} in finez: ꝛ finis sunt vnū analogice. Modo ista essentia generalis ordinat̄ ad aliud: qd̄ signat̄ per genus in alio sigt̄o: quia semper deterius ꝛ imperfectius ordinat̄ in illud qd̄ est melius ꝛ perfectius. Et tamē quia ista ambo sigūtur sub vna ratione cōmuni. s. forma anīalis: ꝛ aīal pro aggregato. ergo non est significatio perfecta analogi. ¶ Sed tu dicis. si poneretur in diffinitione superius sui inferioris: ꝙ esset nugatio. istud solutuz est prius: q2 bene concluderet. si rationale ꝛ anīal significarent idez sub vna ratione: sed hoc nō est. vt visum est. Et sic etiaz habēt dicere illi qui ponunt diuersitatē rationū ab apparentibus: quia dicunt ꝙ idem significet genus ꝛ differentia: tamē sub diuersis ratiōibus acceptis a diuersis appentib^s. de hoc visuz est ꝑus.

Ex hoc pȝ ꝙ iste diffi^{tes} q̄s isti mouēt ꝯ istā pōnē confirmāt nostrā positionē. ¶ Et etiā pȝ ꝙ solutiones

T. c. 23.

Cōm. 2.

cor͡ꝝ non valent in soluendo istas difficultates. ¶ Pri-
ma solutio quando dicunt ad p̄mam rationem. Illa que
important vnam essentiaꝫ. ⁊c̄. Dicunt ꝙ non sufficit vna
essentia: sed etiam reqritur ꝙ ratio predicati includatur
in subo. sed h̄ non est h̄. Dōm ꝙ hoc non valet. q̄ rō gn̄is
non est extra rōneꝫ dr̄ie: cū non accipiantur a diuersis ap-
parentibus. vt probatum est prius. vn̄ capiendo genus ⁊
dr̄iam pro aggregato: tunc ratio generis includit̄ in dr̄ia:
sicut ⁊ quiditas a qua accipit̄ rō. lꝫ ratio generis sit vni-
uersalioꝛ q̄ ratio dr̄ie. Sꝫ si capitur genus pro forma ge-
nerali. ⁊ silr̄ dr̄ia pro forma speciali: tunc bene cōcedo ꝙ
ratio vnius sit extra ratiōem alterius. ⁊ sic genus nō pre-
dicatur ꝑ se de differētia. ¶ Silr̄ qn̄ soluunt secūdā dif-
ficultatē: cuꝫ arguitur. illud qđ predicatur de aliquo per
accidēs. ⁊c̄. Ipsi dicunt ꝙ veꝝ est: si illud ꝑ accidens est
extra genus illius: sicut dicūt: musicū est extra genus aia-
lis. ergo si additur musicuꝫ hoī adhuc aial predicatur de
homine musico per accidēs: sed si illud a quo vel de quo
aliqd predicatur per accidēs sit in eodē genere. non opꝫ
ꝙ si addit̄ alicui ꝙ de illo aliud predicetur per accidēs.
modo dicūt lꝫ de rōli per accidēs predicetur aial. tamen
non predicat̄ de homine ꝑ accidens. q̄ rationale ꝑtinet
ad idem genus cuꝫ aiali. Ista solutio nō valet. Q̄ predi-
catur de ratōali per accidēs: dato ꝙ sint in eodē genere:
cuicunqꝫ additur adhuc p̄dicatur de illo ꝑ accidens: in-
quantum illud addit̄ sibi. verbi gratia. mā predicatur d̄
forma ꝑ accidēs. ergo ⁊ de cōposito predicatur ꝑ accidēs:
⁊ h̄ rōne forme. q̄ pars de toto ratiōe alterius partis p̄-
dicatur de toto ꝑ accidēs: vt paries de domo rōne tecti:
q̄ totum non est vna pars: sed oēs partes. ¶ Et tu dicis.
ꝙ ipsi non ponunt ꝙ genus ⁊ differentia sint partes rea-
les speciei. Dicendū ꝙ ad suppositiōeꝫ eoꝝ de necessita-
te seqtur supposito ꝙ ratio generis ⁊ differētie accipian-
tur a diuersis apparētibus. q̄ ista diuersa apparentia ar-
guunt diuersas naturas. sicut naturam magis gn̄alem: et
magis sp̄alem. q̄ ab hoc apparenti sentire non accipitur
ratio generis cōmunioꝛ q̄ dr̄ie nisi esset ibi aliqua natu-
ra diuersa a natura rationali. vnde sensitiua forma reali-
ter differt a forma rōli. sicut ista apparentia differant rea-
liter. vnde etiam probatū est ꝙ rationes accipiuntur a di-
uersis quiditatibus: non a diuersis apparentibus. vnde
poīo vt ipsi ponunt necessario sequitur ꝙ genus predica-
tur per accidēs de sp̄e: inquantum includit rationale. q̄
sic est ratiōale alterius nature q̄ genus. vnde bene volo
ꝙ capiendo genus pro forma generali: ⁊ differentiam ꝑ
forma speciali: ꝙ genus ꝑ accidens predicatur de diffe-
rentia: ⁊ vtrumqꝫ diuisim de specie predicatur ꝑ accidēs
ratione alterius partis. q̄ totum ab vna parte differt ra-
tione alterius. sed sic ambo bene predicant̄ essentialiter
in obliquo: sed capiēdo genus pro aggregato: ⁊ similiter
differentiam: tunc genus predicatur per se de differētia.
⁊ per ꝯsequens vtrūqꝫ per se de sp̄e in recto: vt visum est
prius. ¶ Ad aliam rōnem. cum dicitur. diuisum per se p̄-
dicatur de diuidentibus. dicunt ꝙ veruꝫ est: si differt es-
sentialiter proprie ⁊ per se: sed cum dicitur ꝙ genus diui-
ditur in differētias. dicunt ꝙ genus proprie non diuidit̄
in differētias que ipsum diuidunt. sed tn̄ in sp̄es euacuā-
tes totuꝫ genus ⁊ importantes h̄ determinate qđ genus
importat indeterminate. ⁊ hoc nō inuenitur i differētia:
cū rō gn̄is sit extra rationem dr̄ie. Illud non valet s̄m po-
sitionē eoꝝ. q̄ ipsi ponunt ꝙ genus dr̄ia ⁊ sp̄es eandeꝫ rē
important. g̃ sic sp̄es euacuat totaꝫ nām generis ⁊ dr̄ie: et
importat ēt determinate h̄ qđ genus. vn̄ predicatio ꝑ se
fundatur super naturam ⁊ formas reꝝ. q̄ etiam s̄m ve-
ritatē rō gn̄is accipitur a forma ⁊ a mā. ⁊ silr̄ dr̄ie ratio: et
non fundatur super rationes ⁊ cōceptus: quos ipsi ponūt
accipi ab apparentibus diuersis. ¶ Ad aliā. homo per se
est aial. ⁊c̄. ipsi dicunt ꝙ hic est fallacia accn̄tis. q̄ dicunt ꝙ
aliud cōmune. vel qn̄ aliqd conuenit cum alio in aliquo.
⁊ differt in aliquo. si tunc aliqd attribuitur vni: ⁊ cōuenit
sibi sub rōne: qua distinguit̄ ab alio: ⁊ attribuit̄ alteri fit
fallacia accn̄tis: sicut dicunt de sorte ⁊ hoīe. q̄ soꝛ. ⁊ hō ꝯue-
niunt in sub̄a: ⁊ differunt in rōne intelligendi: ⁊ sp̄es attri-
buitur hoī sub rōne q̄ differt a sorte. ergo si sp̄es attribui-
tur sorti. est fallacia accn̄tis. modo sic est hic. esse per se attri-
buitur hoī. nō q̄ rōnale: sed rōne illius quo homo differt
a rationali. ergo si attribuitur rationali illud: cōmittitur
fallacia accidentis. quia tu varias medium. s. hominem.
Et dicunt etiam ꝙ intra signa concludit̄ vlr̄. q̄ si per se
rōnale est aial. ⁊ aial per se est rōnale: tunc omne animal
esset rōnale. q̄ ꝑ se p̄supponit de oī. Dōm ꝙ ista solo non
valet. q̄ per se esse predicatum aial debetur rationali ra-
tione eiusdem: per qđ attribuitur homini: q̄ predicatio
attribuitur vtriqꝫ ratione forme ⁊ nature: cū s̄m eos im-
portent eandem nām genus ⁊ dr̄ia ⁊ sp̄es. ꝙ sicut dicit cō-
mentatoꝛ. 5. hu͛. Illud qđ inest alicui s̄m formam inest ei Cō. 23.
per se. vn̄ p̄dicatio ꝑ se non fundat̄ sup ꝑ rōnes que accipiū-
tur ab apparentibus. vt ipsi ponunt: ⁊ ēt non est inconue-
niens cōcludere i tertia figura indefi͛te genus de specie. ⁊
illa etiam esset per se: sicut homo est aial. que infert istaꝫ:
g̃ ois hō est aial. vn̄ hn̄ concluditur in 3ª vlr̄ gratia mate-
rie. ¶ Ad aliam ꝯfirmationē Ar. 4. hu͛. si eadem rō sup-
ficiei. ⁊c̄. ipsi concederent. q̄ quecūqꝫ vni ⁊ eidē sunt ea-
dem inter se sunt eadem. sed dicunt ꝙ non est in proposi-
to sic: licet hō per se sit aial. ⁊ per se sit rōnale. tamen neu-
trum est idem oīno cum hoīe. q̄ intellectus vtriusqꝫ ho-
minis est cōpositus: cū tamen itellūs. s. generis ⁊ differen-
tie sit simplex. ergo non sequitur ꝙ genus per se predice-
tur de dr̄ia. Illud nō valꝫ. q̄ si hō per se est aial. ista ꝑsey-
tas non accipitur nisi s̄m formam. Silr̄ hō est rōlis est ꝑ
se. ⁊ sic si vnam formā important s̄m eos: tunc esse per se
per idē debetur vtriqꝫ. q̄ māe ⁊ forme. Et ita eodē mō.
⁊ non debetur eis ꝑ rōnes acceptas ab appentib͛. Et sic
pꝫ: ꝙ solutiones contra istas difficultates sunt dyal͛ce ⁊ va-
ne. ⁊ de hoc cogitet fidelis inquisitoꝛ veritatis. ¶ Ad au-
ctoritatem Ar. 3º huius. Dicendum ꝙ loqtur disputati-
ue ⁊ non s̄m veritatem. vn̄ oīa non affirmat. que ibi po-
nit. Silr̄ 6º topi. loqtur s̄m probabilitatem: ⁊ nō ꝙ neces-
sariuꝫ sit. ꝙ aial nō predicetur de rōnali dr̄ia per se. vnde
capiendo genus pro foꝛª generali. ⁊ dr̄iam pro foꝛª sp̄ali
sic genus per se non predicat̄ de dr̄ia. ⁊ sic itellexit Ar. sꝫ
hn̄ predicat̄ de dr̄ia accipiendo pro aggregato ex forma
gn̄ali ⁊ specifica. sicut visum est prius: ⁊ hoc noluit nega-
re Ar. ¶ Ad rationeꝫ Ar. 6. topicoꝝ. si animal per se
predicaretur de differentia: tunc vnuꝫ animal esset mul-
ta alia. Dōm. ꝙ ꝑ hanc rationem si esset vera. probaret̄
ꝙ genus remotū non predicaretur ꝑ se de sp̄e sp̄alissima:
vt aiatū nō predicat̄ ꝑ se de hoīe. q̄ alr̄ vnū aiatum esset
plā aiata. q̄ aiatū p̄dicat̄ ꝑ se de hoīe ⁊ ꝑ se de aiali. ⁊ aial
p̄dicat̄ ꝑ se de hoīe. q̄ erit hō aiatū qđ p̄dicat̄ d̄ ipso: ⁊ qđ
p̄dicat̄ de aiali. q̄ ēt hō erit plāta aiata. ¶ Et tu forte di-
ces. ꝙ nō diuersificatur aiatū nisi sꝫ rōnē. q̄ p̄dicat̄ plu-
ries. Dōꝫ ꝙ silr̄ ē i ꝓpoꝉo: q̄ ēt aial nō p̄dicat̄ nisi sꝫ rōnē.
⁊ sic p̄dicat̄ plies: qđ nō ꝯl͛ rō. Ul̄ possꝫ dici ꝙ hn̄ seq̄ret̄:
si aial ꝑ foꝛª gn̄ali predicaretur per se de dr̄ia. q̄ sic h̄ cēt
multa aialia. q̄ s̄m aliā formam h̄ esset aial. inquantum
aial predicatur de ipso. ⁊ s̄m aliam inquātum rōnale p̄-
dicat̄ de hoīe. ⁊ hoc bene concedo ꝯnaꝫ sic p̄dicādo gen͛
per se de differentia. sed accipiēdo genus pro aggregato
non sequitur: ꝙ si predicetur de dr̄ia per se: ꝙ h̄ sit mul-

ta aīalia.q2 aīal ⁊ rõnale idē importāt.lȝ aīal significet h sub ratiõe forme generalis: ⁊ differentia sub rõne forme spālis. Et sic de hoc. Qõ XIII.

T.c.15.

Quonian autem hec causam dicunt.

Queritur circa hanc ptē. vtrū vnū ⁊ ens sepata sint pn° ⁊ sube rerū. vt plato voluit. Arguit p̃ q sic. Et p̃ q sint sepata q2 vnū ⁊ ens vel sunt sepata: ⁊ p se existētia: vl' non. hec pȝ p sufficientē diuisionē: sed non põt dici q non sint sepata a sensi^bus. q2 si essent in sensi^bus: tūc non essent vlia: ⁊ p ɔñs nullū esset vle. sed hoc est falsum. falsitas ɔñtis appȝ. q2 tunc tolleretur diffõ ⁊ demonstra: que tm̄ est vlium. ex primo poste. ɔña pȝ. q2 si vnuȝ ⁊ ens essent in singularibus: tunc non eēnt vlia. ⁊ p ɔñs nulluȝ eēt vle. q2 vnū ⁊ ens maxime vīr esse vlia. Itē arguit̃ 2°. q vnum ⁊ ens sepatas significēt subas reȝ: ⁊ sint pn°. illud qõ predicat subam rei: est pn^m ⁊ suba rei. ⁊ hec ē vā. q2 gcqd p̃dicat subam alicuius est pn^m ⁊ suba eius. sic pȝ de aīali respectu hoīs. sed ens ⁊ vnū p̃dicāt subaȝ ⁊ eēn^am cuiuslibet rei. q2 lapis est ens ⁊ vnū essentialr. Itē illõ est suba reȝ ⁊ pn^m p qõ res cognoscūtur: ⁊ hec est manifesta. q2 scire ē p cām ⁊ pn° subalia. p̃ poste. ⁊ p̃ phy'si. sed res cognoscūtur p vnum: ⁊ ens. q2 nihil cog̃scit̃ nisi p̃cognos' ens ⁊ vnū. q2 rõ entis p̃ occurrit intellectui.

T.cõ.p̃.

Oppositum arguit̃. si ens ⁊ vnū eēnt pn° entiuȝ ⁊ sube: tūc nulla gnõ esset vel oporteret vnū eē duo. q2 si ens est abstractū: ⁊ est de suba reȝ: tūc non erit nisi vnū ens. vt vult parmenides. q2 gcquid erit preter vnū erit non ens: ⁊ sic oia erūt vnū. ⁊ p ɔñs nõ erit gnõ. q2 gnātum est aliud a generante: quare opȝ vnū esse duo: si aliud gnātur: sed hoc est falsum. q2 gnõ est ⁊ ēt vnū non est duo. Itē si vnū ⁊ ens per se existunt: ⁊ sunt sepata: ita q sint sube ⁊ pn° rerum: tunc sm dignitateȝ zenonis nihil erit. ɔña pȝ. q2 illud non est qõ additū alteri: non auget: nec ablatum minuit. q2 sm zenonē nihil fit ni ni mag^is. sed vnū ⁊ ens indiuisibile per se existens additum alteri nec auget: nec ablatū minuit.

Dõm est ad qõnem. q vnū ⁊ ens sepata nõ existunt sube ⁊ pn° reȝ: vt posuit plato. q2 nihil sepatū ab alio est eiusdē spēi: ⁊ õ eēntia eius. Ista est manifesta. sed plato posuit ens ⁊ vnum sepata a sensi^bus sm esse: ⁊ sȝ rõnem. ergo non est de essentia sensibilium nec eiusdem spēi. maior pȝ. q2 sepatum a mā est ingnābile ⁊ icorruptibile: q̄ a gnābilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ differūt gñe ⁊ plusq̄ spē. vt pȝ. io. b⁹. minor pȝ. q2 plato posuit ens ⁊ vnū sepata sm esse ab inferioribus ⁊ carere mā. g̃ ⁊c̃. Itē si ens et vnū essent sepata: ⁊ essent pn° reȝ: tunc ab vno indiuisibili possent fieri duo gnā diuersa: hoc est ipoīe. mõ si vnum ⁊ ens eēnt sepata ⁊ pn° reȝ: tunc eēnt indiuisibilia ⁊ pn^a magnitudinis ⁊ nuī: q̄ differunt genere. g̃ ⁊c̃. ⁊ sic arguit cõmentator corrigēdo 2^am rõnē que fuit in opp^m. Et posset adduci rõ p̄ma que fuit in oppo^m q non sint separata.

T.c.26.

Notandum q hic sunt duo dubia. q2 vnū ē ens p^m. a quo oia hñt entitateȝ ⁊ vnitatem. g̃ vnū ⁊ ens sunt sepata ⁊ pn° rerū. añs pȝ. 2° b⁹. ⁊ ibi dicit cõmētator. q vnū est primū esse: a quo oia habēt eē. ⁊ vnū est p^m veȝ: a quo oia hñt veritatem: sicut deus: ɔña pȝ. q2 deus est sepatus ⁊ pn^m oium reȝ. Iteȝ alie sube abstracte sunt. vt intellĩ̄tie. ⁊ sunt pn° reȝ. g̃ aliqõ est abstractum qõ est pn^m entiuȝ. Dõm q vnū ⁊ ens sepata nõ sunt. vt plo posuit q̄ sint eiusdē spēi cū iferiorib⁹ ⁊ sint pn° eēntialia. q2 si hoc eēt vel eēnt pn° intrinseca vel extrinseca. p sufficientē diuisionē: sed neutro mõ põt dici q nõ pñt esse pn° extrinseca remota. vt deus vel intelligentie. q2 illa non sunt eiusdē spēi cū inferiorib⁹ qõ tm̄ voluit plato q essent eiusdē spēi. Silr non sunt pn^a propinqua: vt efficiēs p̄pinquū nec intrinseca sȝ esse: vt ipsemet vlt: q2 posuit ea abstracta ab eis. Et p hec patȝ solutio ad p^m dubiū ⁊ 2^m. q2 bñ volo q vnū sit ens primū. qõ sit p^9 oium efficiens vel finis remotus: vt deus: ⁊ hoc tm̄ nõ est eiusdē spēi cū inferiorib⁹. nec ī vlī p̃dicatiōe. qõ tm̄ voluit plato. Silr ad 2^m pȝ. q2 sube abstracte sunt sicut itelligētie. tm̄ nõ sunt oēs vnū indiuisibile. q2 reducunt̃ ad p^m vnū sic ad deū. Etiā nõ sunt eiusdē spēi cū iferiorib⁹.

Ad rõnes. Ad p̄mā ens ⁊ vnuȝ vel sunt sepata: vel non. ⁊c̃. Dõm q ens ⁊ vnū q̄ sunt eiusdē spēi cū inferiorib⁹ nõ sunt sepata: sȝ ɔiūcta eis: q2 dõ lapis est ens: ens significat subam que est de esse lapidis: ⁊ pn^9 formale remotuȝ. ⁊ sic de alijs. Ad probationem q tunc non esset vle. vt plato posuit. Dõm q non est vle: vt plato posuit. sed tm̄ bñ est vle. q sm eē ɔiunctū est sensibilibus: sed sm rõnem sepatū. de quo dicit cõmentator iz. b⁹. q vlia apud Ar. sunt a singularibus p intellm̄ qui accipit silitudinē in eis: ⁊ fac̃ intentionē vnā. Ad aliā dõm q illud qõ predicat subaȝ rei ⁊ essentiaȝ: ⁊ hoc nõ ē sepatū a re. vt plato voluit. tm̄ bñ volo q ens ⁊ vnū qõ p̃dicat essentiam rei sit in rebus: ⁊ de eēn^a reȝ. Ad aliā. Illud p qõ res cognoscitur. Aliq dicunt q non tȝ. q2 bene que sunt pn^a essendi sunt pn^a cognoscendi. sed nõ ɔuertit̃. Et si aliqd est pn^m cognoscēdi: illud non opȝ q sit principium essendi: vel posset dici q illud qõ est pn^m cognoscēdi a priori. h est pn^m essendi. Sȝ si est pn^m cognoscendi a posteriori: non oportet q sit principium eēndi. Mõ bene volo q ens ⁊ vnū sint pn^m cognoscēdi p̄ora: inquātum sunt ɔiūcta reb⁹. ⁊ sic ēt sunt pn^m eēndi: sȝ īquātū sunt sepata pn°. vt plato posuit: sic sunt pn^a: nec cog̃scēdi: nec essendi. sed bñ volo q deus sit pn^m extrinsecū oium reruȝ. et velut efficiens vel finis. Qõ XIIII.

Cõ.4.

His autem habita dubitatio ⁊c̃.

T.c.17.

Queritur circa hoc. vtrū nuī ⁊ magnitudines sint pn° ⁊ sube reȝ. Et arguit̃ p̃ q sic. q2 si cor^a nõ sūt sube: nõ eēȝ aliq̄ suba: sed hoc est falsuȝ. vt pȝ. ɔña probat̃. q2 vl cor^a sūt suba vel aliq̄ que sūt extra cor^a. ⁊ hec ē manifesta p diuisionē sufficiētem. sed illa que sunt extra cor^a non sunt sube rerum. q2 ista sunt accidentia: vt caliditas ⁊ frigiditas. Itē illa sunt sube entium que componuntur ex maxime substantijs: ⁊ hec est manifesta. sȝ cor^a componunt̃ ex elementis que sunt maxime sube sm oēs ⁊ in elementis calores ⁊ frig^9. humiditas. ⁊c̃. nõ sunt substantie. g̃ corpus patiens h. Tunc arguit̃ vlterius õ linea superficie ⁊ puncto. Si illud qõ minus vr̃ esse suba ē suba ⁊ illud qõ magis: hec est maxima: sed minus videtur de corpore q sit suba q̄ȝ linea punctum ⁊ superficies. q2 superficies ponitur in diffinitione corporis: ⁊ linea ponitur in diffinitione superficiei: ⁊ punctum in diffinitione linee. ⁊ vnitas in diffinitione puncti. Modo illud quod ponit̃ in diffinitione alterius: magis est suba. ⁊ prius p^us m est q corpus est substantia. ergo ⁊ ista. Item arguitur de numero. qõ componitur ex substātia est substantia: ⁊ hec est manifesta. q2 si principium est substantia ⁊ pn^tum saltē integrale principiuȝ: sȝ numerus componitur ex vno qõ ē substātia. q2 ens ⁊ vnum sunt suba. 4° huius. Item illud qõ precedit omne accidens est substantia. ⁊ hec ē manifesta. 7. huius. q2 substantia prior est accidente natura tempore ⁊ diffinitione: sed iste magnitudines precedunt omne accidens. in de substantia orbis. q2 dimensiões interminate precedunt formam. ⁊ per consequēs accidētia

T.c.62. t.63. Cō.12.

cum mā subta forme sit cā accñtium. vt dr̄ p̄ phy. ¶ Itē illud qḋ hʒ p̄priaʒ opōʒ substātie est suba. qꝛ propria opō arguit formā. p cōmentatorē. 8. hᵒ. sed magnitudines habent propriā opōnē substantie. qꝛ substant accñtibus: vt superficies substat coloribus.

In oppositum est Ar. in p̄dicamētis. ꝛ 5ᵒ hᵒ. t. 13. qꝛ ista sunt quantitates. ꝛ posset argui rōne. punctū. liᵃ. superficies. ꝛc. nō sunt sube: ḡ nec corpus. añs pʒ. qꝛ ista sunt termini corᵐ. qꝛ punctuʒ est terminus liᵉ. ꝛ linea superficiei: ꝛ superficies corporis. mō termini non sunt sube sensibiliū. qꝛ ista hn̄t se vt accñᵃ.

Dōm est ad qōnē. q̄ nuī linea ꝛ superficies corpus: capiendo pro trina dimēsione non sunt suba. Rō. illa que sunt in predicamento quantitatis non sunt sube rer̄ cum essentie p̄nᵒʳ sint impermixte. primo post. sed pūctᵘ numerus sup̄ficies linea. ꝛc. sunt in p̄nᵒ quantitatis. vt pʒ ex predicamentis. ꝛ. 5. hᵒ. ¶ Item si magnitudines essent sube rerum: vel h̄ eēnt magnitudines extrinsece vel intrinsece: sicut linea itrinseca. ꝛ similiter superficies pūctum ꝛ corpus: ꝛ hec pʒ p sufficiētem diuisionē: sed neutro mō pōt esse. nō exterior magnitudo. qꝛ exterior superficies pōt variari vel liᵃ. ꝛc. remanēte re eadem s̄m numer̄ ꝛ s̄m spēm. vt pʒ ad sensum: nec etiā pōt esse superficies ꝛ linea intrinseca. ꝛc. qꝛ illa non sunt nisi ī potētia: vt per diuisionē superficiei ꝛ corporis: suba autē cuiuslibet rei est in actu: ꝛ non in potentia. ¶ Item illud qḋ pōt esse qḋ prius non fuit: ꝛ non pōt esse sine gnātione ꝛ corruptione: hoc non est suba. qꝛ suba nō hʒ esse post nō esse sine gnātione. ꝛ non hʒ non eē post esse sine corruptione: sed ista sunt hᵒ. qꝛ linea superficies. ꝛc. hn̄t eē post nō esse sine gnātione. qꝛ oē qḋ gnātur ex aliquo generatur: ꝛ q̄ corrumpitur in aliud corrūpitur: sicut in mām. sed nō est dare materiam ex qua ista generentur: ꝛ in quā corrūpantur propter cor̄ simplicitatē. ¶ Notandū q̄ pythagorici opinabātur magnitudines esse subas. ꝛ hec p̄pter propinquitatem quā hn̄t ad subaʒ. qꝛ mā non recipit formas ꝛ alia accñtia nisi mediante quantitate: nec hʒ diuisionē in partes imediate. nisi per q̄titatez. vn̄ licet substātia mālis per se diuidatur. non tn̄ est imeᵗᵘᵐ subiectuʒ diuisionis: sed hec est quantitas. vnde etiā quantitas vr̄ esse subiectū. Similiter corpus est in predicamēto sube. ꝛ ipsi nesciuerunt distinguere iter corpus: qḋ est trina dimensio: ꝛ est in predicamento quantitatis. ꝛ corpus qḋ ē in predicamēto sube: qḋ est subm trine dimensionis. Similiter dixerant numeros esse subam. qꝛ numerus cōponitur ex vno. qḋ est suba entium cū conuertatur cū ente. vnde isti nesciuerunt distinguere inter vnum qḋ conuertitur cū ente. qḋ est principiū multitudinis: quod circuit omne genus: sicut ꝛ ens: ꝛ inter vnum qḋ est indiuisibile ꝛ est mensura: ꝛ hoc est principiuʒ numeri: ꝛ reducitur ad deᵗᵘᵐ predicamentum: vt ad genus quantitatis.

T.c.18.

Ad rōnes principales. ¶ Ad primā. si corpus nō esset substātia. ꝛc. negat̄. qꝛ dato q̄ nullum corpus esset: adhuc possent esse substātie imāles. vnde isti non potuerūt intellectum eleuare super corpora. ꝛ putauerunt nullam subam esse nisi corpus. qḋ tamen nō est verū. Similiter etiam nesciuerunt distinguere inter subam que est corpus: ꝛ inter corpus que est trina dimensio. ꝛ p hoc decepti fuerunt. Et quādo ipsi arguūt q̄ substantia vel est corpus vel aliquod extrinsecum. Dōm q̄ non est aliquod extrinsecum: vt caliditas vel frigiditas: nec est corpus pro trina dimensione suba: licet sit inseparabilis a substantia corporea. tamen non est substantia: sed illud est substantia quod est subiectum illi corporeiᵗⁱ vel indeᵗᵉ, sicut mā prima vel terminate dimensioni: sicut forma in materia. ¶ Et ex hoc vlterius pʒ solutio 2ᵉ argumenti. qꝛ corpus pro trina dimensione non componitur ex quattuor elementis: sed corpus mixtum tantuʒ: vn̄ ēt in eīs est suba preter dimensiones. ¶ Ex hoc vlterius pʒ solō tertij argumēti de linea ꝛ sup̄ficie. qꝛ illa non ponunt̄ in diffōne corp̄is inquantū est suba: sed bn̄ ponūtur in diffōne corp̄is pro trina dimēsiōe. ¶ Ad aliaʒ. illḋ qḋ cōponitur ex suba. ꝯceᵈ. Tu dicis. q̄ numerus componitur ex vno qḋ est suba. negatur. imo numerus cōponit̄ ex vno qḋ est indiuisibile. ꝛ reducitur ad genus quantitatis. ꝛ hoc est accn̄s. ¶ Ad aliā. Illud qḋ precedit omne accidens. ꝛc. conceditur. si precedit omne accidens tam terminatum q̄ȝ interminatum. Tu dicis. q̄ dimensiones precedunt oē accidens. Dōm q̄ licet precedant accñtia terminata ꝛ corruptibilia. tn̄ ipsa sunt ō numero accñtiū ꝛ non precedunt se: qꝛ aliq̄ suba est que precedit eas: saltē naturaliter. vt cōpositū ex mā ꝛ forma precedit dimēsiones terminatas: sed mā prima precedit dimensiones interminatas. ¶ Ad aliam. qḋ hʒ propriā oponem ꝛc. conceditur. Tu dicis. q̄ dimensiones hn̄t propriaʒ oponem sube. negatur. ¶ Ad probationē. qꝛ substant accñtibus: Dōʒ q̄ lʒ dimēsiōes substēt aliqbᵘ accñtibᵘ imeᵗᵉ. non tn̄ p̄nᵒ substāt. qꝛ hec ē suba. que ēt substat ipsis. vnde dimēsiones non per se existunt in substantia. Et sic ratio nō cōcludit.

Accñs. n. nō accñt accidu nō si qꝛ ābo eidē accidunt.

Questio. XV.

¶ His autem affine ꝛc.

T.c.19.

Queritur circa hāc p̄teʒ. vtrum p̄nᵃ sint actu vel poᵃ. Et arguitur p̄ q̄ sint actu. qꝛ si p̄nᵃ essent in poᵃ: tūc nullū entiū esset. qꝛ illud qḋ est in poᵃ est aliud ab illo. qḋ est i actu. Et illud qḋ ē polē vel i poᵃ nōdū est: ꝛ si p̄nᵃ non sunt: nec effectᵘ. sed hoc est falsum. vt pʒ de se. ¶ Itē p̄nᵃ debent reponi sub dr̄ia entis prioris cum sint priora p̄ncipiatis: sed actus prior est poᵃ. 9. huiᵘ. ¶ Item p̄nᵃ p̄fectiora sunt p̄ncipiatis. sed actus est perfectior poᵃ. ḡ p̄nᵃ debent esse in actu: ꝛ non in poᵃ.

T.c.13.

Oppositum arguit̄. si p̄nᵃ essent in actu. tunc aliqd eēt p̄us eis. qꝛ poᵃ priorē actu. qꝛ ab ipsa nō ꝯuertit̄ subsistēdi ꝯña ad actuʒ: qꝛ si aliqd ē ī actu. tūc ē polē. ꝛ nō eꝯ. vl̄ si aliḋ ē tūc ē polē. ꝛ nō eꝯ. sed hoc est falsum. qꝛ p̄ncipijs nihil est prius.

Ad qōnem diuidēdū. q̄ si rō q̄rat de p̄ncipijs intrisecis rei: tūc añ p̄ductionē rei p̄nᵃ sūt i poᵃ. sʒ post p̄ductionē rei vnū ē i poᵃ. vt mā. aliud in actu vt forᵃ. ¶ Sʒ si qḋ q̄rat ō p̄ncipijs extriᶜⁱˢ: tūc effīᵉⁿˢ ꝛ finis remotᵘ: ꝛ ēt efficiēs p̄piquū rei p̄ducēde sūt i actu. ¶ Sʒ si qr̄ ō fin̄ p̄piq̄ ē i poᵃ: saltē q̄ ad motū. ¶ Rō pᵉ ꝯnis ē. illa p̄nᵃ sūt i poᵃ ad rē: a qbᵘ res nō hʒ eē i actu. qꝛ qn̄ forᵃ ē actu i mā: tūc cōpoᵗᵘᵐ hʒ eē actu. qꝛ forᵃ ꝛ formatū simul sūt: ꝛ non sunt. sʒ añ gnōnem res non hʒ esse in actu a forᵃ in mā: qꝛ forᵃ adhuc nō ē: sʒ adhuc ē in poᵃ mãe. vt educatur. Etiā mā nō stat sub eē illiᵘ forme: qꝛ adhuc est in poᵃ ad oēs formas. ¶ Rō 2ᵉ conclusionis. Et primo quo ad māʒ. Illud p̄nᵘᵐ est in poᵃ quo ad essentiam suā: qḋ in sua essentia nullū actū includit: cuʒ nihil hēat esse in actu nisi p formā: sed materia est hᵒ. per cōmentatorē in ō suba orbis. ꝛ primo physic. vn̄ bene volo. q̄ mā participet esse actuale a forma in actu. tamē de se nullū habet eē i actu. qꝛ stans sub vna forma est in potentia ad aliaʒ. probatio de forma. qꝛ illud est in actu a quo res hʒ totā actualitatē ꝛ quiditatez. hec est manifesta: sed forma est hᵒ. qꝛ res generata habet totam actualitatem ꝛ quiditatem a forma. vt vult cōmentator 7ᵒ hᵒ. ¶ Ratio tertie ꝯnis. Primo ō efficiente ꝛ fine remoto: illa principia sunt actu: a quibus omnia entia habent esse in actu: que sunt: fuerunt: ꝛ erūt:

Ca. p̄.
T.c.70.
Cō.33.

ista est vera:nemo dat q non hz:sed finis τ efficiēs remotus sunt hō.qz a primo efficiente τ fine oēs res depēdent in esse:τ cōseruari.vt vult Ar.τ cōmētator.iz°.b°. minor ēt patet.qz a pn°in po° res actu non pūt esse nec ↄseruari. Tunc probo de efficiente propiquo.illud qđ mouet ad ꝓductionē rei:hoc est in actu.qz spēs existimabit mouens 3° phy.sed efficiens ꝓpinquū mouet ad productionez rei actu:sicut gnāns ad ꝓductionē geniti:vt gnāndi.¶ Rō 4° ↄnis.qz illud pn^m est in po°.ad qđ res mouet.qz si esset in actu:tunc cessarent motus.sed finis q̄ ad motuz:τ fieri est ad quā res mouet:sicut intelligere q est finis hois ꝓpi quꝰ anq̄z sit ꝑfectū ē i po°.qz hō mouet.qz τ agit ꝑꝑ ipz.

T.c.38. — T.c.17.

Ad rōnes.

Ad pmā.Si pn° τc̄.rō pz soluta. qz pn° intrinseca sunt in po° aū gnātionez.:vt visum est prius. sz tū pn° extrinseca sunt actu : sicut finis remotus:τ efficiēs propinquū τ remotū sunt actu.qz actꝰ simplr prior est po°.τ in pn°:remoto fi^li τ efficienti nulla ē po° precedens actum.qz i perpetuis esse non differt a posse.vt dr̄ 3°.phy.¶ Ad aliā.pn° deberent reponi.τc̄.ↄcedi tur.Tu dicis.q actus.τc̄.Dōm q in codē indiuiduo po° prior est actu:τ h est ↄcessum q̄ ad pn° intrinseca:sz actus simplr ꝑcedit po^tem.vt dr̄.9.b°.g rō nō ↄcludit.qz extrinseca pn° simplr sunt ꝑora in actu. licet finis propinquus sit in po°.vt visuz est.¶ Ad aliā.pn° ꝑfectiora sunt.τc̄. ↄcedit de pncipijs extrinsecis.Et illa sunt in actu.sz finis ꝓpinquus sit in po°.sic opatio q̄ non ē ꝑfectior suba eius.sz pn° intrinseca.vt mā non est perfectior cōposito ex mā τ forma:sic vult cōmētator z° phy.τ.7.b°.Silr forma ante gnātionē est in po°.τ sic nō est ꝑfectior cōposito ex mā et (for° in actu.

T.c.32. — T.c.13. — Cō.4. — T.c.7.

Ad rōnem

in opp^m pz ex dictis.si pn° essent.τc̄. Dōz q ista rō cōcludit de pncipijs intrinsecis:τ in codez nuō.sz nō opz q pncipijs extrīsecis: saltem re^liu q eis ꝑor sit po°. qz in eis po° nō ꝑcedit actū:vt visum ē prius. Qō X.

T.c.20.

¶ Et vtrum vniuersalia.τc̄.

Queritur

circa hanc ptem.vtrū pn° sint vlia:aut singulia.Et arguitur p q sint vlia.qz si pn° non essent vlia:tunc seqtur q scia τ ↄsimilia nō essent.sed hoc est flm:vt pz de se.ↄña pz.qz singulia sunt cor^blia.modo nihil cognoscit sub rōne vli τ corruptibili: τ sic opz eē pncipia eterna. qbus ignoratis ignorant alia. Et dicit cō^m. q hec fuit rō mo^ua platonē ad ponēdum ydeas. ¶ Item si pn° eēnt singularia:tunc intellectus eēt singularium: h est ↄ Ar.p poste.dicētē.q intells est vlium sensus singulariū.τ hoc ēt vult z° de aia.hoc ēt pz p Ar.p phy. vbi dicit esse de^tum de omnibus pncipijs vlibꝰ nāc. qđ non eēt si principia essent singularia.

Cō.z.bꝰ tertij. — T.c.60. — T.cō.p.

Oppositum

arguit.pn^m sube dz eē suba.qz ex nō suba non fit suba.sed vlia non sunt sube.vt ꝓbat Ar.7°b°.¶ Dicendum est ad qōnez. q capiendo vle.vt plato posuit.q pn° rez non sunt vlia.Rō. qz si pn° rerū sunt vlia. tunc pn° sube non essent sube. qđ est incōueniens.q pn° sube nō sint sube. ↄña probatur p sillm in z° figura fm cōmētatorem sic. Nullum vle ↄ^tur p^ium significat h aliquid τ singulare:sed suba significat hoc aliqd τ singulare:τ h vez est de primis substātijs:vt hr̄ in ꝑdicamētis:vel saltē iexistūt substātijs q̄ significāt hoc aliqd.qz Ar.ponit subas non esse sepatas sz esse a primis substantijs.sicut plato ponit.sed ponit eas ↄiunctas primis substātijs.si g principia rez sunt vlia.tunc nō sūt sube.τ si subarūz non erunt pn° aliqua vniuersalia: tunc pn° sube non erūt suba.maior pz.qz cōmētator dicit q illud qđ est cōe non est singule : sed ē exēplar τ forma cōis oībus singularibꝰ hñtibus illaz formā. τ plato ponit illđ eē sepatū a singularibꝰ fm esse:τ tū eiusdē esse spēi cū sensibilibꝰ.qđ appz falsuz.vt ꝓbatū est i ꝑcedentibꝰ. ¶ Notandū q aliqs diceret q illud vle ꝑlonicum significat h aliqd τ singule.hoc remouet Ar.i lra.qz si illđ vle qđ ponit ꝑlo significat h aliquid.tunc sor.erit multa aialia:sed hoc est impole.ꝓbatio ↄñe.qz hō τ aial significāt hoc aliquid τ ꝑdicant de sor.ergo sor.erit z° aialia.qz sor.ē sor. q ē h aliqd.τ est ēt hō q ēt est hoc aliqd. τ ēt sor.ē aial.qđ ēt est h aliqd.τ sic vnū indiuiduū erit z° aialia.qz aial etiā ꝑdicat de hoie τ sor.τ sic oia sunt aialia.τ qđlibet significat h aliqd. g vnū aial erit z° aialia. ¶ Tū dōz est fm q Ar.capit vle.tunc pn° rez sunt singulia.vl existūt in singularibus.Et hoc ꝓbat.qz si accipiunt pn° intrinseca illa sunt mā τ for°.τ illa sunt singulia. ꝓbatio. illa pn° que subijciunt motui:vel acqrunt p motū:sunt singularia:vl saltez subijciunt singularibꝰ. τ hoc dico ꝑꝑ formas vles. vt gnis τ spēi:q̄ hñt eē in singlibꝰ.τ ēt gnātur. vtrū autē p τ p se vle gñetur:de hoc visum ē prius.sed pn° intrinseca sunt subm motus.vel acqrunt p motū. g τc̄. maior est manifesta.qz motus nō est nisi singulariū vel aliquorūz: q̄ hñt eē in singularibꝰ.qz Ar.dicit in phe° huius. q actꝰ τ opationes sunt circa singularia.minor pz de se.ex p phi. τ.5.sed si pn° sunt extrinseca:τ sunt remota:tūc manifestū est q sunt singulia:sic deus τ itelligētie τ celū. qz illđ qđ p se existit ex aiam.hoc est singule. vt pz.iz.b°.sz ista sunt hō.vt patebit.iz°.huius. Si autem accipitur finis τ efficiens propinquū:tunc sunt singularia:vel saltem hñt esse in singularibus.τ hoc pz de efficiente.qz efficiens propinquū τ effectus sunt eiusdē spēi:sicut pz 7° huius.vel saltē eiusdem generis ꝓping.τ hoc habet veritatē in substantijs.sz sepatis a sensibilibꝰ: nec est eiusdem spēi:nec gnis cū sensibilibus:vt pz.10.b°.vtrum autē efficiens propinquū sit vle :ita q hō vlis primo τ per se generet:sicut homo vlis primo τ per se generatur:τ singulare per se τ non primo:de hoc ingras.qz de hoc non querit questio de causa finali propinqua : que est finis quo : sicut opo ꝑ°.quia illud quod est accidens non sepatur a sensibilibus. sz finis propinquus est accidens.vt per se patet. vtrum autē finis singularis aut vlis moueat.intellige sicut de efficienti.Et de hoc inquiras diligenter.

T.c.com. 44.τ i infra. — Cō.z.b° tertij. — T.c.62. τ.63. — T.c.3. — Cō.4.τ 27. — t.cō.28. — t.cō.26.

Ad rōnes.

si principia essent singularia.τc̄.Dicendum q principia singularia possunt facere ad cognitionem fm rōnem vlem.qz licet non cognoscantur fm rōnes singulares.tamen fm rōnes vles: τ sic sunt abstracta a singularibus fm intellectuz.tamen sunt coniuncta eis fm esse.sed si essent principia vniuersalia: vt Plato voluit nihil facerent ad ↄnem sensibilium:sed de principijs separatis :.vt de substantijs abstractis alia est ratio. qz illa principia sunt eterna. τ secundum rationes singulares.ergo proficiunt ad cognitionē. ¶ Ad aliā si principia essent.τc̄.Dicendum q hoc non obstante adhuc intellectus esset vniuersalium.qz intells pōt abstrahere vniuersale a singularibus generando silitudinem inter ea:vt visum est prius. ¶ Ad auctoritatez Ar. pz.eodē modo.Et sic ad illud.Et hec de tertio.

¶ Incipit liber quartus. Qō I.

¶ Est scientia quedam que speculatur. τc̄.

Queritur

circa hunc quartum. Primo.qz Ar.dicit in principio.vtrum vnum ens sit vnius ratiōis ad decem predicamenta. Et intelligo per rōnem non qditatiuam diffōnez.qz ens non hz diffinitionem.qz non habet genus. sed

intelligitur rō pro cōceptu simplici ꝛ distīcto: ita ꝙ cognoscaꝶ ens rōne simplici ꝛ indiuisibili: ꝛ distincto ꝯceptu a ꝯceptu .x. ꝑdicamētoꝝ: q̄ rō ē cōis ad .x. ꝑdicamēta. Et h̄ ē qḋ alij dicūt ꝑ alia vba: verū ens hēat aliquā rōnē: vel aliquā vnitatem ꝑcise distictā circūscripta vnitate .x. ꝑdicamētorum. Et arguiꝶ ꝓ ꝙ sic. Illud qḋ est obm vni⁹ poͤ cognscitiue ē vni⁹ rōnis. ꝛ hec ē manifesta ex 2° ꝺ aīa. vbi diċ Ar. ꝙ poͤ distinguunꝶ ꝑ obta. ꝛ vnitas poͤ ē ex vnitate obi. sed ens ē obꝫ vni⁹ poͤ. vt itel⁹. vt cōiter dꝶ. ġ ꝛc. ¶ Item subꝫ ꝺ q̄ ē vna scia ē vnitas rōis. q꞉ vnitas foͥlis scie ē ex vnitᵉ forli obi. vt pꝫ ꝑ poͤ. ſꝫ ens ē subꝫ vni⁹ scie. q꞉ metaᶜᵉ vt pꝫ i ꝑnᵒ bᵒ 4ᵗ. Est scia q̄dā q̄ specꝫ ens inquātū ens. ġ ē vni⁹ rōnis. ¶ Itē illḋ ē vni⁹ rōnis ex q̄ ꝯstituiꝶ ꝑᵃ dignitas. q꞉ ꝑᵃ dignitas ē vna ꝑpō: ꝛ nō est vna ex suppōne: sed nō esset vna ꝑpō nisi termini eēnt vniuoci: ꝛ vni⁹ rōnis. sed ex ente ꝯstituiꝶ ꝑᵃ dignitas: q̄ ē. nō ꝯᵗ sīl idē esse ꝛ non esse. ꝙ hec sit ꝑᵃ dignitas. hꝶ 4° bᵒ. ¶ Itē si ens nō eēt vni⁹ rōnis ad .x. ꝑnta. tūc ꝑᵃ dignitas eēt distᵃ. qḋ est fl̄m: cū sit abˡᵉ ꝯcedēda. ꝯn̄a pꝫ. q꞉ multiplex ē distᵘᵐ cū multiplex obnubilet ꝛ obūbret intellꝫ. ꝑ ce. ꝛ mū. ¶ Itē si ens nō eēt vni⁹ rōnis: tc̄ gen⁹ ꝑdicareꝶ ꝑ se ꝺ dr̄ia hoc est fl̄m. 3° bᵒ. ꝛ. 6. topic. ꝯn̄a ꝑbaꝶ. q꞉ dōo. rōnale est ens. ista est ꝑ se. aut ġ ens ꝑdicaꝶ ꝑ accn̄te. aut ꝑ subā: aut sub rōne cōi disticta ab vtraqꝫ. nō pōt dici ꝙ ꝑdiceꝶ sub rōne accn̄tis. q꞉ hec est falsa: rōnale ē accn̄s. si ꝑdicaꝶ sub rōne cōi hꝶ ꝑpoᵐ: ꝙ sit vni⁹ rationis. Si dicas ꝙ ꝑdiceꝶ sub rōne sube: cū suba sit gen⁹ ꝑdicabiꝶ ꝑ se de dr̄ia. ¶ Itē illḋ qḋ ē ꝑᵐ cāuꝫ a cā maxime vna est vni⁹ rōnis. q꞉ cā ꝛ cātū debent ꝑportiōari. ex 5° bᵒ. ꝛ 2° phy. ſꝫ ens cātur a cā maxie vna: vt a deo. Nā ꝑᵐ reꝝ creataꝝ est eē: vt capitur ex libᵒ de causis.

T.c.33. — T.c.43. — T.c.p. — T.c.8.ꝛ.9. — T.c.10. — Ca.8. — T.c.3. — T.c.37.ꝛ.38.

Oppositum

vult Ar. i ꝑdicamētis. ꝛ hic circa ꝑnᵐ bᵒ 4ᵗ. vbi diċ. Ens qdē multis modis dꝶ. ſꝫ ad vnuꝫ ꝛ ad vnā nām aliquā nō equoce: ſꝫ ens dꝶ multiplr in attributiōe ad vnū: sic salubre dꝶ eē ad sanitatēꝫ. mō si eēt vni⁹ rōnis nō diceret multiplr. h̄ idē vult ꝯᵐᵉ exponēs Ar. q diċ. ꝙ ens nō dꝶ vniuoce: ſꝫ analogice. vn̄ ēt dicit. ꝙ ens significat eēntiā rei: ꝛ significat vnūqḋqꝫ .x. ꝑdicamētoꝝ. hoc idē vult porphyꝰ dicēs. Siqs aūt oīa ꝑdicamēta entia nūcupabit. hoc erit equoce ꝛ analogice.

T.c.2. — Cō.2. — Ca° de specie.

Notandum

ꝙ de ista qōne ē vna opio que dicit. ꝙ ens est vnius rōnis ꝛ simplicis cōceptus terꝫ primo distincti a ratione sube q̄litatis ꝛ q̄ititatis: ꝛ alioꝝ ꝑdicamētoꝝ. vn̄ voluit: ꝙ sic disticte potest cōcipi aīal ab hoīe ꝛ asino: sic ens possit ꝯcipi ꝯceptu simplici ꝛ disticto a q̄libꝫ ꝑdicamēto. s. q̄litate. suba. q̄titate. Et h̄ ipsi ꝑbant rōnibus ꝑinductis. ꝛ addūt vnā rōnē. Illḋ qḋ habꝫ vnū modū essendi: vel vnū appens in suba ꝛ accn̄te pōt eē vni⁹ rōnis i suba distincte ꝛ simplicis a suba ꝛ accn̄te. q꞉ rō vna accipiꝶ ab vno mō eēndi. q̄ ġ cōueniūt i vno mō essendi: ꝛ appaˡᵗ pn̄t ꝯcipi vno cōceptu simplici ꝛ idiuisibili: ſꝫ ens ē hō. dicūt. n. ꝙ ens hꝫ vnū modū eēndi i suba ꝛ accn̄te. s. eē formalr. q꞉ suba ē ens ꝑ se formalr. Silr accn̄s est ens ꝑ se formalr: vt q̄titas ꝛ q̄litas. q̄uis. n. accn̄s sit per ipsaꝫ subaꝫ subiue ꝛ mālr. tn̄ nō ē ꝑ ipsaꝫ subam formalr. ita ꝙ ipsa suba sit forˡʳ ꝑnᵐ. ꝑ qḋ ipm est accn̄s. imo seipso ꝙ nō aliq̄ alio accn̄s est formalr. ꝛ ab isto vno mō eēndi cōi pōt sumi vn⁹ ꝯceptus itellectualis diuersus a ꝯceptu sube ꝑprie: ꝛ a ꝑprio ꝯceptu ipsi⁹ accidentis. Et addūt isti. q̄uis ens sit vnius rōnis simplicis ad .x. ꝑdicamēta. tn̄ rō entis ꝑ prius ꝛ ꝑncipalius ꝑticipaꝶ a suba q̄ ab accn̄te. Et dicūt hoc bn̄ eē ꝯueniēs. q꞉ caliditas q̄ de se ē vni⁹ rōnis ad oīa calida ꝑ ꝑus ꝑticipaꝶ ab vno calido q̄ ab alio: sicut ab igne absolute ꝛ ꝑ essentiā. Ab alijs aūt ſm qd. ꝛ ꝑticipatiue. Silr magꝭ ꝑticipaꝶ a ferro ignito q̄ a stuppa. Sic dicūt i ꝑposito. ꝙ lꝫ sit vn⁹ modus essendi: i q̄ oīa entia ꝯueniūt: ꝛ a q̄ itellꝰ accipit vnū ꝯceptuꝫ simplicē. tn̄ hꝫ se diuersimode ad ista. q꞉ ꝑ prius ꝑticipaꝶ a suba. ꝛ ꝑ posteri⁹ ab accn̄te. ꝛ ꝑ hoc dicūt soluisse eē oēs auctᵒᵉˢ Ar. ꝛ cōmētatoris. ¶ Ista op. ē ꝯ Ar. expsse 4° bᵒ. ꝙ ens dꝶ multiplr. ꝛ exēplificās multiplicitatē entis. exēplificat de salubri: qḋ dꝶ ſꝫ diuersas rōnes de medicina exercitio. ꝛ alijs. vt pꝫ ibidē. vn̄ entia nō dicunꝶ vniuoce. ſꝫ multiplr. ꝛ ad vnū attributiue. Et si multiplr dicaꝶ: nō tn̄ ꝑp hoc alterius scie ē speⁱˡ ipꝫ. ſꝫ vni⁹ scie. Silr ista opio est ꝯ cōmētatorē. 4. bᵒ. vbi diċ. ens qḋ significat eēntiā rei significat vnūqḋqꝫ .x. ꝑdicamētoꝝ multiplr. mō qḋ significat multiplr nō significat ſꝫ vnā rōnē. sed ens est hō. ġ ꝛc. ¶ Itē est ꝯ Ar. 5. bᵒ. vbi distinguit ens ſm se i .x. ꝑdicamēta tāq̄ in .x. significata: vt vult cōmētator ibi exponēdo. ſꝫ illḋ qḋ dꝶ de pluribꝰ ſm vnā rōnē nō distinguitur i ea tāq̄ in significata: ſꝫ diuiditur i ea tāq̄ in ꝑtes subiuas: vt aīal nō distinguiꝶ in spēs subiuas in significata: ſꝫ tāq̄ i partes subiuas. ¶ Ista op. ēt est ꝯ rōnē. ꝙ eē formaliter sit modus eēndi a q̄ sumiꝶ cōceptus simplr hoc ē impossibile: ꝛ hoc ꝑbaꝶ. q꞉ modus essendi a q̄ accipiꝶ concept⁹ debet differre eēntialiter a subo ei⁹. ꝛ a q̄libꝫ supposito. vt sentire a quo accipiꝶ cōceptus animalis: ſm eos differt ab aīali essentialr: ꝛ a q̄libet supˢᵒ eius. Et sic mod⁹ eēndi a q̄ accipiꝶ ꝯcept⁹ dꝫ differre a significato termi: ꝛ a q̄libꝫ supˢᵒ ei⁹: ſꝫ eē formalr ē idē cū ente eēntialr. qḋ pꝫ. q꞉ eē forʳ sube ē idē forʳ cuꝫ ipsa suba. ꝛ silr eē formalr accn̄tis ē idē eēntialr cū accn̄te. vt isti met ꝯcedūt: nihil aūt ē mod⁹ eēndi sui ipsi⁹. vn̄ sicut sube ꝛ accn̄tis nō ē vnus modus eēndi cōis: ꝛ vn⁹ sube ꝛ accn̄tis. sic eē forʳ nō ē modus eēndi cōis: ꝛ vnus sube ꝛ accn̄tis. ¶ Et ꝯfirmatur. significatuꝫ termi eēntialr nō ꝑdicaꝶ de mō eēndi a q̄ sumiꝶ rō ipsi⁹ termini: vt aīal nō ꝑdicaꝶ eēntialr ꝺ isto modo eēndi q ē sentire a q̄ sumiꝶ rō aīalis: ꝛ sic de alijs. ſꝫ ens ꝑdicaꝶ eēntialr de eē formalr. q꞉ iste mod⁹ eēndi. s. eē forʳ ē ens vel non ens. si non ens hoc est ridiculū ꝙ rō non entis: imo ꝙ rō intelligēdi entis sumatur a nō ente. si aūt ē ens: tūc ens ꝑdicaꝶ eēntialiter ꝺ mō eēndi: a q̄ accipiꝶ rō entis: qḋ vꝶ ipoſe. ¶ Dōꝫ ē ġ ad qōneꝫ alr ꝙ ens nō est vnius rōnis simplicis 3° disticte eēntialr a rōnibus .x. ꝑdicamētoꝝ. ¶ 2° dicendū. ꝙ ens ad .x. predicamēta non est pure equiuocū. ¶ 3° dōm. ꝙ ens ad .x. ꝑdicamenta est analogū. ¶ Rō ꝑᵉ ꝯn̄is. si ens esset vnius rōnis simplicis tunc oporteret ꝙ illa rō sumereꝶ ab vno modo eēndi cōmuni: vt ipsi volunt vel ab vna quiditate cōi: vt alij volunt: ꝛ hec est manifesta ꝑ sufficientem diuisionem. ¶ Aliter enim ista rō esset ficta: nisi esset vnus modus essendi vel quiditas in quo ista cōuenirent: sed neutrum est dare. q꞉ non est aliquis modus eēndi cōis sufficiēs: a quo sumitur ista ratio. q꞉ si essꝫ aliquid hoc eēt esse formaliter: sed hoc nō potest esse: vt ꝑlus ꝑbatum est ꝙ nihil pōt esse mod⁹ essendi qn differat a significato termini: ſꝫ esse formaliter in suba est idē cū suba. silr esse formaliter i

Ista est opio hervei: quā opio. nem recitat ipse herueꝰ in qōnibus ꝯ. porphy. ꝛ est ēt opio sco. i. 1. sententiaꝝ. dis. 3. q. 3. ꝛ i. 8. dist. ꝑ. q. 2. ꝛ i. 4. meta. sue. q. 1. ꝛ vꝶ ista op. eē Aui. in. i. sue meta. c. 2.

T.cō.2. — Cō.2. — Cō.13.ꝛ.14.

Diceret ꝙ iste modus eēndi est ens idēntice n̄ formaliter ꝛ ꝑdicatiue. ens. n. nō ꝑdicaꝶ ꝺ oibꝰ ꝑdicatiue. q꞉ non de modis itrinsecis nec de dr̄ijs vltimis: nec ꝺ passionibꝰ entis.

T.cõ.3.

qualitate:ꝛ ſic de alijs.qꝛ ſubam eſſe formalr:ꝛ eſſe formaliter:idem eſt.4.ͦ bͦ.ꝛ ꝑ perhiermenias.qꝛ nihil differt dicere hoiem ambulare ꝛ ambulantẽ eẽ: ſic nihil differt ſubam eſſe:ꝛ ſubam enteꝫ:ꝛ qualitatem eſſe:ꝛ qualitatẽ entem. Et cõfirmatur. modus eſſendi a quo accipiť ꝯceptus alicuius termini cõis debet cõpetere cuilibet ꝯtẽto ſub illo termino:ſꝫ h̄ non poteſt eſſe de ente quo ad eſſe formalr. ergo nõ eſt modus eſſendi a quo accipiť rõ ſimplex ꝛ indiuiſibilis entis.maior pꝫ ꝑ inductionem.qꝛ ſentire a q̊ accipitur cõceptus aĩalis cõpetit cuilibet aĩali.Similiter rõcinari a quo accipitur rõ hoĩs ꝯpetit cuilibet hoĩ.minor pꝫ.qꝛ hoc non põt eſſe in modo eẽndi entis qui eſt eſſe formaliter. vñ ſi eſſe formaliter eſſet modus eſſendi:a quo ſumiť ratio entis cõmuniter:tũc eſſe formaliter eſſet modus eſſendi cuiuſlibet entis. ꝛ hoc non põt eſſe. qꝛ eſſe formaliter aut eſt ens:aut nihil:ſi nihil pro nihilo relinquatur. ſi eſt ens:vel illud ens hꝫ aliũ modũ eſſendi: vel idem eſt mod⁹ eſſendi ſuiipſius:ſed non põt eẽ idẽ modus eſſendi ſuiipſius. Si hꝫ aliuꝫ modũ eſſendi ab ipſo:vel iſte modus eſſendi eſt ens:vel nihil:ꝛ ſic proceditur ĩ infinitũ. qͦd eſt incõueniens. ¶ Tunc probať 2ͣ pars minoris principalis.qꝛ illa rõ cõmunis non põt accipi ab vna cõitate cõi ad ſubaꝫ ꝛ accidens.qꝛ nulla eſt q̄ditas indifferens ad ſubſtãtiã ꝛ accñs. ḡ relinqtur ꝯ̄ pñˡⁱˢ. ꝙ non põt accipi vnus conceptus ſimplr entis prius diſtinctus a decẽ predicamẽtis.qꝛ ſi ponereť: tũc eſſꝫ figmentũ.ꝛ diciť ſimplex conceptus. qꝛ bñ põt accipi vnus concept⁹ aggregatus ex oĩbus decẽ predicamẽtis. ¶ Iteꝫ ſi ens eſſet vnius rõnis diſtincte.ꝛc̃. Tunc conceptus predicamentoꝝ.x.non eſſent primi ꝛ ſimpliciſſimi. non q̄dem eſſent primi.qꝛ poſtq̃ eſt alius concept⁹ primus.ſ.ipſius entis:ipſa non eſſent prima.quod ẽ ꝯ̄ Porphyriũ.prima gnã reꝝ ſunt tãq̃ deceꝫ prima principia. Nec ẽt eſſent ſimpliciſſimi.qꝛ conceptus inferioris eſt cõpoſitus aliq̊ mõ ex cõceptu ſupiori. vnde ſi tunc ens haberet ꝯceptũ cõem.tunc.x.generaliſſima eẽnt ex illo cõpoſita. Hec aũt rõ non multũ eſt euidens.qꝛ ſupponit vnũ:qͦd forte eſt eque dubium vel magis.ſ.ꝙ ꝯceptus inferioris ſit cõpoſit⁹ ex pluribus conceptibus.qͦd multi negant. ¶ Iteꝫ ſi ens eſſet vnius rõnis ad ſubſtantiam ꝛ accñs. tũc eſſet genus ad decẽ ꝑdicamẽta.qꝛ qͦd predicatur de pluribus eſſentialr:ꝛ ſm vnam rõnem hoc eſt gen⁹: nec valꝫ ſi dicatur ꝙ illa rõ per prius participatur a ſubſtãtia q̃ ab accñte:ita ꝙ ineq̄litas ꝑticipationis impediat vniuocationẽ.Silr enim diceret ꝙ ratio aĩalis per prius ꝑticipatur ꝛ inuenitur principali⁹ ĩ hoĩe q̃ in alijs ſpẽbus:ꝛ vlr due ſpẽs eiuſdem gnĩs adinuicẽ cõparatis non pñt eſſe eque ꝑfecte:nec eq̄liter habere rõneꝫ illius generis.Et ſic ſi ꝑticipatio alicuius modi eſſendi ſm magis ꝑfectũ:ꝛ minus ꝑfectũ ĩpediret vniᵘᵒᶜᵐ qualiter tunc aĩal eſſꝫ vniᶜᵘᵐ ad hoiem ꝛ ad alia aĩa: cũ homo multo perfectius participet ſenſũ oĩbus alijs aĩalibus. Preterea iſta participatio eſt figmẽtũ.qꝛ nihil participat ſeipſuꝫ: qꝛ participare eſt participati rõnem capere.Sꝫ eſſe formalr in ſubſtãtia eſt idem qͦd ſubſtãtia:ꝛ in quãtitate quantitas.hoc ipſimet dicunt.qꝛ dicunt ꝙ eẽ ꝛ eſſentia ſunt idem. ¶ Ratio 2ᵉ cõcluſionis eſt.ſi ens eſſet equiuocũ ad decẽ predicamẽta. tũc ď ipſo nõ eẽt vna ſcia.qꝛ de ꝑdicamẽto equoco nõ ẽ ſcia. vt vult ꝯˢᵐ 4.ͦ hͦ.qꝛ equoca nõ ſunt ꝑdicamẽta eẽntia

Cõ.2.

lia q̄ ponunť ĩ diffõne ei⁹:nec ipſꝫ poniť ĩ diffinitiõe alioꝝ.ſꝫ h̄ eſt fſꝫ.qꝛ de ente inquãtũ ens ẽ vna ſcia. vt pꝫ 4ᵗᵒ ꝛ 6.ͦ hͦ. ¶ Rõ 3ᵉ ꝯcluſionis. Illud quod ſignificat diuerſa ſm diuerſas rõnes ordinatas:h̄ ẽ analoguꝫ:ita ꝙ q̄dã eoꝝ attribuantur vni:ſꝫ ens eſt hͦ.qꝛ ſignificat.x.ꝑdicamẽta ſm diuerſas rõnes ordinatas ſꝫ ꝑus ꝛ poſteri⁹.qꝛ ſignificat ſubſtãtiã ſm vnã rõnẽ q̄ ẽ ꝑ ſe exiſtere:ꝛ illã ſignificat ꝑ prius:ꝛ ꝑ poſteri⁹ ſignificat accñtia ſm alias rõnes: vt eſſe in ſubiecto vľ ſꝫ rõnẽ mẽſure vt informantis.ꝛc̃.ꝛ oĩa accñᵃ ſubõ:vľ ſm rõnẽ menſure vľ iformantis.ꝛc̃.ꝛ oĩa accñtia attribuunť vni ſubſtãtie ꝛ ſubõ. ¶ Notãdũ ſic diť ꝯˢᵐ ꝙ triplex ẽ analogia.q̄dã ẽ ad vnuꝫ ſubꝫ:ꝛ ſic ſꝫ hãc analogiã oĩa attribuũť ſube vt ſubõ. vt vult ꝯˢᵐ.ꝛ h̄ oꝫ ĩtelli q̊ ad ipoᵐ noĩs.qꝛ ens ñ fuit ipoᵠ ad ſignificãdũ aliõ ꝑ ꝑus:niſi ſub rõne ſubi.tñ ex nã rei accñᵃ pñt hr̃e attributiõeꝫ ad ſubaꝫ vt ad finẽ.q̄dã analogia ẽ ad vnũ finẽ: ſic oĩa ſalubria attribuũť ad ſanitatẽ:vt ad finẽ.3ᵃ analogia ẽ ad vnũ efficiẽs:vt oĩa medicabilia attribuũť vni:vt medicine tãq̃ effñ.vñ hec vľ eẽ ĩtẽtio Ar. ꝙ ens ſit analogũ.qꝛ aſſilat ens ſalubri ꝛ medicabili: q̊ꝝ qͦlibet ẽ analogũ. vñ hꝫ attributionem: vt ad ſubaꝫ ꝛ ꝑncipaliter ad deũ.qꝛ ab ipſo depẽdet celuꝫ ꝛ natura. ¶ Notandum.ꝙ contra iſtam poſitionẽ ſunt difficultates. Prima ẽ.omne cõmune qͦd põt eẽ notuꝫ ꝛ certũ ď aliq̊ de q̊ nullũ ſuoꝝ ĩferioꝝ ẽ notũ ꝛ certũ:ẽ alteri⁹ rõnis ſimplicis ab vnoq̃q; ſuo inferioꝝ. qꝛ ſi aliqͦd cõe nõ differret re nec rõe a ſuis ĩferioꝛib⁹:tũc ď q̊cũq; illõ eẽt notũ ꝛ certũ:oporteret ẽt aliqͦd inferioꝝ ſuoꝝ vľ ſignificatoꝝ eẽ notũ. ſic qꝛ canis dľ ſꝫ diuerſas rõnes ď latrabili ſydere ꝛ piſce:ꝛ differt ab iſtis ſꝫ vnã cõeꝫ rõnẽ.ḡ oẽ ď q̊ cogſciť ꝙ ſit canis cognoſciť eẽ ſtellã vľ latrabilẽ vľ piſcẽ. ſꝫ ens põt eſſe notũ de aliquo ꝛ certũ: ď q̊ nõ ẽ certũ ꝙ ſit ſuba:nec ꝙ ſit accñs.qꝛ q̄dã antiq cogñuerũt ꝛ crẽdiderũt firmiter ꝙ lumẽ ſit ens:ꝛ tñ dubitauerũt.vtꝝ ſit ſuba vľ accñs.ſic pꝫ 2ͦ ď aĩa.Silr diciť. ꝙ aliq cogñuerũt aĩaꝫ eẽ ens.ꝛ tñ igñrauerũt eã eẽ ſubaꝫ vľ accñs. et h̄ ẽ ꝙ aliq arguũt ſub alijs v̈bis.vn⁹ ꝛ idẽ ꝯcept⁹ nõ ꝑt eẽ cert⁹ alicui ꝛ dubi⁹ ſil de eodẽ. qꝛ iſta ſũt ꝯ̄dictoria: ꝙ aliqs ꝯcept⁹ ſit cert⁹ ꝛ dubi⁹ ſil de eodẽ.ſꝫ ꝯcept⁹ entis ẽ alicui dubi⁹.imo alicui cert⁹:cui i dubius: vt pꝫ ex dictis. ¶ Et ꝯfirmať ꝑ expimẽtũ. videm⁹ .n.ꝙ ſi q̄rať a puero vľ a ruſtico. vtrũ veſtis ſit ens. rideť ꝙ ſic.Et ſi q̄rať ab eo.vtrũ ſit ſuba vel accñs neſciret rñdere.qͦd nõ ẽ ꝑꝑ aliõ niſi qꝛ ens ẽ alteri⁹ rõnis ſimplicis a ſuba ꝛ accñte. ¶ Itẽ iſta ꝓpõ eſt v̈a.ſuba ẽ ꝑus ens ꝛ ꝑfectius accñte. vel ḡ ibi ſumiť ens ꝓ ſuba:aut ꝓ accñte:aut ꝓ ente in cõi ſub rõne 3ᵃ.hec ẽ v̈a ꝑ ſuffiᶜⁱᵉᵐ diuiſionem.Si dicas ꝙ ſumatur ꝓ ſuba h̄ ẽ icõueniẽs.qꝛ tũc erit ſenſus:ꝙ ſuba ẽ ꝑus ſuba q̃ accñs ſit ſuba. ſi v̈o ſumať ꝓ accñte adhuc ẽ magꝭ icõueniẽs. qꝛ tũc erit ſenſus ꝙ ſuba pri⁹ erit accñs q̃ accñs: qͦd eſt impoſſe.Si 3ͦ mõ capiať ens hr̃ ꝓpoᵠ.ḡ relinqť ꝙ ens capiať pro rõne cõi ꝛ ꝯceptu ſimplici:ꝙ nec ẽ ꝯcept⁹ ſube:nec accñtis:ꝛ hec rõ vľ multũ apparẽs:ꝛ reputãt eã aliq demõſtratiuã. ¶ Itẽ qͦd ꝑdicať ď ſuba ꝛ accñte:ꝛ nõ ꝑ rõnem ſube nec accñtis:opꝫ ꝙ ꝑdiceť de eis ꝑ rõnem cõeꝫ ſimplicẽ.vľ opꝫ ꝙ ꝑdiceť ꝑ nullã rõnẽ. hec ẽ manifeſta ꝑ ſufficientẽ diuiſionẽ.ſed non põt dici ꝙ ꝑdiceť ꝑ nullã rõnẽ. vt ꝑ ſe pꝫ. ḡ predicať ꝑ rõnẽ aliq̃: ꝛ de accñte nõ ꝑdicať ꝑ rõnem ſubſtantie:nec predicať de ſuba ꝑ rõnem accidentis:vt dicatur.ſuba eſt

T.cõ.p. T.c.4. Cõ.2. T.cõ.2. Iſtarõ ẽ ſco. in 1. ſniaꝝ diſt.3.q.1.ꝛ.q.3. T.c.69

ens ꝑ rōnem accidentis. ergo predicatur per rōnē cōēꝫ ⁊ simplicē dist^am a rōnib᷒ hoꝝ. Itē vnitas rōnis ⁊ ꝯcept᷒ in ente nō negatᷣ. nisi q2 ens nō dᷣ formalr ō suba ⁊ accnte: sed pp hec non negatᷣ. ḡ ⁊c̃. maior est manifesta. q2 sanum negatᷣ esse vnius rōnis ad oia sana. q2 non formalr dᷣ nisi de sano in aiali: ⁊ sic vnitas rōnis in ente non negatᷣ: nisi q2 ens nō dᷣ formalr de oib᷒. minor pꝫ. q2 ens predicatᷣ formalr de oib᷒ entib᷒: vt suba est ens formalr. Silr quātitas est ens formalr. ⁊ sic de alijs. ¶ Itē tota multitudo entium pōt concipi vno ꝯceptu. q2 possuꝫ formare vnam ꝓpōnē. s. ꝙ tota multitudo entiū est extra nihil. vel ergo vno ꝯceptu ꝯcipio istā ꝓpōnem: vel pluribus. ⁊ hoc quo ad totā multitudinē. ita ꝙ tota multitudo entiū ꝯcipiatᷣ vno ꝯceptu vel diuersis. si vno ꝯceptu hᷣ propositū. si diuersis. ergo infinitis conceptibus. q2 infinita est multitudo entium. sed hoc est falsum. ¶ Ad primā difficultateꝫ dicūt aliqui. ꝙ si aliquis cognoscit de aliquo ꝙ sit substātia vel accn̄s sub disiunctiōe. lꝫ non sit necesse ꝙ sciat determinate ipsum esse subam vel accidēs: illud non vᷣ sufficere. q2 si determinate cognoscitur aliqd de aliquo sub ratione entis: ⁊ non cognoscitur determinate de eo sub ratione sube ⁊ accn̄tis. opꝫ ꝙ rō entis sit alia ab vtraqꝫ illarum rōnum. vn̄ dicatᷣ ꝙ rō entis sit eadē cū ambab᷒ rationibus. s. sube ⁊ accidentis. Et iō dōm est aliter ꝯcedendo maiorē: ⁊ negando minorē. imō credo ꝙ quicunqꝫ cognoscit certitudinalr aliquid esse ens: ꝯcipit ipsum determinate ꝯceptu sube: vel determinate ꝯceptu accn̄tis. Et cū dᷣ ꝙ aliqui scientes lumen esse ens nesciebant ipsum esse subam vel accn̄s. Dōm ꝙ hoc non est p̄ tanto ꝙ intelligant lumē intellectu aliquo: q non sit intellectus sube nec intellectus accn̄tis. imo necessario ꝯceptus queꝫ hn̄t de lumine ꝭm rei veritatē: vel eritꝫ ꝯceptus sube. ita ꝙ nō accn̄tis: vel ꝯceptus accn̄tis: ita ꝙ non sube nam illis intellectus vel representabit ens ꝑ se subsistēs: et sic erit intellect᷒ sube: vel repn̄tabit ens inexistens alteri. ⁊ sic erit ꝯceptus accn̄tis. Qr autē ipsi nesciūt dicere. vtrū sit suba vel accn̄s. hoc fuit ꝓ tanto: q2 nesciuerūt qd nois sube et accn̄tis: sed si sciuissent qd dᷣ noie sube ⁊ accn̄tis stati cognouissent ipsum lumē eē accn̄s: ⁊ ꝙ ꝯcipiebant ipsuꝫ: vt accn̄s eē: ⁊ silr intelligatᷣ ð aia. ¶ Ad aliā. qn̄ arguitᷣ vn᷒ ⁊ idē ꝯceptus. ⁊c̃. ꝯcedītᷣ. quantū est ex pte rei ꝯcepte. Et tu dicis. ꝙ ꝯceptus entis. ⁊c̃. Dōm ꝙ falsum est inquātuꝫ est ex pte rei: ⁊ ꝯceptus. q2 qcūqꝫ ꝯcipit aliquā rē: cōcipit eā vel ꝯceptu sube: vel accn̄tis. Et nō pōt eē ꝯceptus vn᷒ abstractus ab his. ¶ Ad ꝓbationē de puero dōm ꝙ hoc ignorat puer. ⁊ tn̄ non ē ex pte sube vel ꝯceptus eius: ſꝫ hᷣ est ⁊ prouenit ex ignorantia quid nominis. quia ignorat quid nominis substantie ⁊ accidentis. ergo attribuit sibi nomē entis. qō est magis notū. vn̄ qd nominis sube ē nō esse in subo. q2 si sciret hᷣ: sciret ꝙ vestis est suba. ḡ non significat accn̄s sub rōne accn̄tis: q est inherentia passiōis; sicut lumē significat accn̄s sub rōne accn̄tis. ⁊ ē silr si q̄ras ab aliquo. currit ne hō. ⁊ hᷣ scit. Et si dicatᷣ antropos currit ne. ignorat. ⁊ tn̄ idē est ꝯceptus vtriusqꝫ. vn̄ ista sūt noia phi^ca. que non referuntur ad sua significata nisi per exercitatos aliq̄lr in phia. vn̄ si puero vᷣ rustico exponeretᷣ. qd dᷣ ꝑ hec noia suba ⁊ accn̄s: tūc ꝯcederet eē ens: statiꝫ ipꝫ ꝯcederet eē subaꝫ deter^te ⁊ ñ accn̄s vᷣ accn̄s dter^te ⁊ non subam. Et si qs dixerit se expimentaliter aliud cognoscere vt ens. ⁊ tn̄ non hr̄et ð illo ente ꝯceptū sube: nec accidentis non crederem ei: non enim est necessarium ꝙ quilibꝫ dicit existimare. vt vult Ar. 4. h᷒. ¶ Ad formaꝫ ḡ rōnis. Dē cōe qō pōt esse notū. ⁊c̃. ꝯcedītᷣ. si illud ꝯtingat ꝭm ignorātiā rei: ſꝫ si ꝯtigat ꝭm ignorātiā qd nois: nō opꝫ. Et tu declara istam solutionem ⁊ manifesta eam ꝭm dicta. ¶ Ad aliam difficultateꝫ. Ista propositio est vna, cōceditur. Et cum arguitur: aut ibi sumitur ens pro substantia. ⁊c̃. Dicēdum ꝙ ens sumitur pro substātia. sed nō propter hoc sensus erit ꝙ substantia sit prius substantia q̄ꝫ accidens sit substantia: sed erit sensus ꝙ substantia sit prius suba q̄ꝫ accidēs sit accn̄s. Et hoc ē verū. sicut enim suba est prior accidēte vel nāliter vel tēpore: sicut patet 7. huius. sic etiam substantia prius naturaliter ē substātia q̄ꝫ accidēs sit accidēs. ⁊ hoc non est incōueniens. Similiter cum dicitur ꝙ suba est ens nobili᷒ accidente. forte intelligendū est. ꝙ ipsa suba nobilius est suba q̄ꝫ accidens sit accn̄s. Et hoc est verū aliqualiter. Naꝫ ipsa substantia est sic substātia ꝙ in essendo substantiam non dependet ab accidente. nec vᷣlr ab aliquo ente actu cui inhereat: sed ipsum accidēs in essendo accn̄s dependet a substantia cui inhereat tn̄. ꝙ si non inheret non eēt accidēs. Ideo Ar. dicit 7° huius. ꝙ accidētis esse est inesse. ⁊ p̄io phi. dicit. ꝙ passiones non sunt separabiles: ⁊ ꝑ passiones intendit oia accidentia. vt ibi dicit Cōmentator. ¶ Ad aliam difficultatē. ꝙ predicatur de substātia ⁊ accn̄te. ⁊c̃. Dōm ꝙ diuisio non est sufficiens. q2 opꝫ addi: nec per rationem vtriusqꝫ. q2 ens predicatur de substātia per rōnē substantie: ⁊ de accidēte per rōneꝫ accidentis. vn̄ dicere. sor. est ens. non est aliud q̄ꝫ sor. est substantia quo ad rem conceptam. licet sit alia vox. vn̄ ista sunt noia synonyma substātia ⁊ ens quo ad hoc. ¶ Notandū ꝙ ex hoc emergit difficultas. q2 si eadē est ratio substantie ⁊ entis. ita ꝙ idem est esse substantiā ⁊ ens. tunc qcqd debetur substantie qua substātia est. debetur etiam enti ꝭm qō ens. Et hᷣ patet ex primo phy. in illo ca. oportet autē non latere: sed hoc est falsum. q2 substātie debetur nō esse in subo. tamē non debetur enti ſꝫ ꝙ ens. q2 tunc accidenti deberetur. qō est falsum. ¶ Ad hoc dicenduꝫ ꝙ quicqd debetᷣ substantie ꝭm formā eius: debetur ei ꝭm qō est ens: vt nō eē in subiecto debetur substātie ꝭm ꝙ est ens. Tu dicis. ergo accidenti debetur. Dicēdū ꝙ non sequitur. q2 reduplicatio non infert vniuersalitateꝫ: nisi tantum in terminis vniuocis. vnde dicēdo latrabile: ꝭm ꝙ canis natus ē currere. ergo stella. non sequitur. sed tantuꝫ reduplicatio infert vlitateꝫ in vniuocis: vt in latrabili: sic est hic. si sube debetᷣ non eē in subo: ꝭm ꝙ ens non infert. ḡ oi enti. quia ens non est vniuocū ad subam ⁊ accn̄s. ¶ Ad aliam difficultatē. vnitas rōnis. ⁊c̃. Dōm ꝙ hec non est causa ꝙ vnitas conceptus negatur ab ente. s. ꝙ non p̄dicatur formaliter. sed alia est causa. s. ꝙ non inuenitur modus essendi vnus: ⁊ quiditas vna que moueat intellectum ad intelligendū ens sub vno ꝯceptu simplici. ¶ Ad probatiōeꝫ de sano. Dōm ꝙ hec non est causa. q2 sanum non est vni᷒ rationis ꝙ non dicatur formaliter. sed q2 impositum ē sub diuersis modis essendi. s. vt significet sanitatem: ⁊ in vrina tāq̄ in signo vt significet sanitatem: in cibo vt ī efficiēte. ⁊c̃. Tu dicis. ꝙ substantia est ens formaliter ⁊ quantitas. ⁊c̃. Dicendum ꝙ equiuocatur ens. q2 substātia ē ens formaliter. i. substantia. ⁊ quantitas est ens formaliter. i. quantitas. ⁊c̃. ¶ Ad aliā difficultatē. tota multitudo entium. ⁊c̃. Dicendum ad quid proceditur ita longe a proposito. ⁊ quare non imediate accipitur ꝙ totuꝫ ens ē extra nihil. Unde dicēdum ꝙ tota multitudo entium ē extra nihil non est vna propositio: sed plures: vt ens est extra nihil. q2 substantia est extra nihil. ⁊ quātitas est extra nihil. ⁊ sic de alijs. Et cū dicitur. cum debet formari propositio subiectum dꝫ concipi vno conceptu. Dicendum ꝙ per istud probaretur ꝙ canis sit vniuocum. q2 canis est extra nihil. ergo debet concipi vno conceptu simplici. sed hoc est falsum. vnde hec est falsa secundum plures

T.c.4.

t.cō.2. tex.c.39

T.c.24 ⁊ infra.

interrogationes vt vnā. vnde non concipitur vno conceptu simplici ⁊ indiuisibili ens. sed pluribus ↄceptibus vl vno ↄceptu cōposito: ⁊ ꝫ analogiā ad vnū: vt dictū ē pri⁹.

Per hec ad rōnes. Ad pmā. obm vnius po⁹ cognoscitiue. ⁊c. Dōm ꝙ non opꝫ ꝙ obm potentie sit vnius rōnis simplicis: sed sufficit esse vnum vnitate analogie ⁊ attributionis. Et tu dicis. ꝙ ens est obiectū intellectus. conceditur. ⁊ hoc sufficit ad obm: ⁊ ad ei⁹ vnitatem. ¶ Aliter posset dici. ꝙ obm potentie intellectiue est duplex. Uno modo dr̄ obm primū pmi⁹ principalitatis. Et hoc est vnius rōnis vniuoce ⁊ est subā. Alio modo est primū pmi⁹ cōitatis. ꝙ. s. cōe est p pdicatiōez ad oīa ꝑ se intelligibilia: ⁊ hoc est ipsum ens. ⁊ ad hoc sufficit vnitas analogie. Tamen ista solo nō est multū cauta: ꝙ subā sit vniuocū ad oēs scias: tam corruptibiles ꝙ̄ incorruptibiles. qđ est obm intellectus principalitate ⁊ dignitate. Silr lux ꝙ sit vniuocū ad lucē corruptibilē ⁊ incorruptibilem: qđ est obꝫ p⁹ pmi⁹ dignitatis visus. hoc est contra

T.c.26. Ar. io. huius. Corruptibile ⁊ incorruptibile differunt genere ⁊ plusꝙ̄ spē. ⁊ hoc idez vult cōmentator. ergo prima solutio melior. ¶ Ad aliā rōnem. qđ est obiectum vnius sciētie. ⁊c. Ad hoc dr̄ cōiter. ꝙ ad vnitatem scie non reqritur vnitas nūālis subiecti. nec vnitas ꝫ spēz spālissimā: nec vnitas ꝫ genus vniuocū: sed sufficit vnitas analogie. Modo ipsum ens hn̄ est vnū ꝫ analogiā. quia predicatur de decem pdicamentis. ⁊ nouem predicamenta reducuntur ad vnū primū ens. qꝛ ad subam tāꝙ̄ ad subꝫ: non

Cō.2. tāꝙ̄ ad vnū efficiens: aut finē. vt dicit cōmentator. Et loquitur de suba māli: vt puto. nā oīa accn̄tia. imo etiā oēs sube alie attribuuntur vni sube imāli: vt fini. s. ipsi deo: vl ēt vt agenti: vt vult fides ⁊ vitas. Que aūt sit vnitas scie: ad quam sufficit vnitas subi ꝫm analogiam. hoc esset ingrere. vtrū sit vnitas ꝫm spēm spālissimā. Ita ꝙ oēs habitus scientifici qui hn̄tur de ente ⁊ primis prib⁹ entis sint

De hoc vides subtilē Sco. l. 6. meta. sue. q. pria fobalitu me vēulē rem hanc materiaꝫ.

idē ꝫm spēm: aut sit vnitas ꝫm genus: aut ꝫm analogiam solū: ⁊ visum est aliqualiter in precedentibus. Et iō ad p̄sens dimittatur. ¶ Ad aliā rōnem. Ille terminus ē vni⁹ rōnis. ⁊c. conceditur vnius rationis analogice: ⁊ ꝫ attributionem: sed non opꝫ ꝙ sit vnius rōnis vniuoce. vnde etiā pmū principium non est vna propō composita: ⁊ alia principia complexa. ita ꝙ conueniant in eo tamꝙ̄ in vno vniuoco: sed sufficit ꝙ in vno analogo. qꝛ non ↄ̈ simul eē ⁊ non esse. tantum valet: non ↄtingit idem simul esse substantiā ⁊ non substantiā: ⁊ non ↄ̈ idez simul esse quantitatem ⁊ non quantitatem. ⁊ sic de alijs. Et tu dicis. ꝙ prima propositio non est ex suppositione nota. Dōm ꝙ hoc debet intelligi. ꝙ primū principium non dꝫ esse notū ex aliquibus alijs propositionibus presuppositis ⁊ notioribus ipso. ex quibus concludaꝛ. tn̄ non negatur qn ad ei⁹ veritatem requiratur veritas suaꝝ partiū. ⁊ etiam cognitio terminorum. ¶ Ad rationē aliam. Si esset ens vni⁹ rōnis. ⁊c. Dōm ꝙ non opꝫ. Et tu dicis. ꝙ omnis multitudo est distin⁹. Dōm ꝙ duplx est multiplicitas. quedā. n. est multiplicitas inordinata. in quibus falsitas permiscetur cum veritate: ⁊ potest permisceri. Alia est multiplicitas rerum ordinataꝝ: in qua falsitas non pōt pmisceri cū veritate. Mō prima multiplicitas est distinguenda. verbi gratia. canis currit: in ista multiplicitate. qꝛ ē inordinata falsitas pōt permisceri veritati. qꝛ vno mō est vera p latrabili. Alio mō pro pisce ē falsa: vel pro stella. Sꝫ multiplicitas secūdo mō vel ordinata dicta 2⁹ modo non est distinguenda. qꝛ ibi non pōt veritas permisceri falsitati. imo falsitas pmisceri veritati: vt ens ē ens. i. suba ē suba. vn̄ ibi est pura veritas rerū ordinataꝝ: vt impoīe est idē eē ⁊ non esse. s. subaꝫ ⁊ non subaꝫ. quantitatez ⁊ non quantitatez. ⁊ sic d alijs. ¶ Et tu forte dices. qcqd predicatur vel predicaꝛ vniuoce vel equoce: vel denoīatiue. ex pdicamētis. sed nō predicatur equoce. vt pꝫ ex dictis. nec ēt denoīatiue. ergo vniuoce. Dōꝫ ꝙ ens non predicatur pure equoce: sed analogyce. Et istū moduz predicandi Ar. cōprehendit sub equiuoco ꝑpter diuersitatē rōnuꝫ quaꝫ hꝫ ipsuꝫ anologum: ⁊ de tali bene est scia: vt Ar. vult. 4⁹.

T.c.2. huius. vbi dicit. non. n. solū eoꝝ que ꝫm vnum dictoꝝ est vni⁹ scie speculari: sꝫ eoꝝ que ad vnā naturā. ¶ Et forte iteruꝫ dices. quō prima ꝑpositio ē vna. Dicendum ꝙ est vna vnitate anologie: sꝫ nō est vna vnitate vni⁹ generis vniuoci. ¶ Ad aliā. si ens nō esset vnius gn̄is ⁊c. ↄcediꝛ. ꝙ genus predicaꝛ per se de dr̄ia: capiendo genus pro aggregato ex forma generali ⁊ spāli: ⁊ de hoc visum est sufficiēter. 3⁹ huius. vbi disputabaꝛ illa qđ: ibi queratur solutio: qꝛ ad p̄ns obmittiꝛ. ¶ Ad aliā. illud qđ est principiū causatū ⁊c. Dicendū ꝙ in illa ꝑpositione. prima reꝝ causataꝝ est esse nō accipitur esse: prout est esse cōe per predicationē ad subaꝫ ⁊ accidens: sed sumiꝛ ibi esse pro esse alicuius determinati entis: qđ imediate se hꝫ ad primā cāꝝ: cuiusmodi est nobilissima intelligentia: puta ipsum deū: vnde ꝫm aliquos vult dicere iste auctor ꝙ in ipso primo cāuste idem est suū esse ⁊ sua essentia: vnde sic ēentia primi cāti est primū causatū: sic est ipsius ⁊ primū causatuꝫ. Uel aliter dicenduꝫ ꝙ ille auctor est totus theologus: de hoc non determino ad presens: sed inquire diligenter ⁊ cogita.

Questio. II.

T.cō.2.

¶ Ens quidem multis modis. ⁊c.

Queritur circa hanc partē: qꝛ Ar. dicit parū post ꝙ negationes ⁊ priuationes sunt entiū. Utrū negatio habeat distinctam formalitatez ab affirmatiōe. Arguiꝛ primo ꝙ non. Omne qđ hꝫ distictā formalitatē ab alio: distincte pōt intelli ⁊ cōcipi sine eo. ⁊ hec ē manifesta: qꝛ vnūquodqꝫ intelligiꝛ ꝫm ꝙ est diffinitū in forma ⁊ in actu: sꝫ negatio non est distincte cōceptibilis ab affirmatione ⁊ ab ente: qđ probaꝛ: qꝛ ens est obiectum adequatū intellectus ꝫm pħm. ergo qđ subterfugit rōnē entis nō est distincte intelligibile ⁊ ↄceptibile: qꝛ vir⁹ nihil apprehendit nisi ↄtenta sub obiecto: sꝫ negatio ⁊ non ens subterfugiunt rōnē entis: vt de se pꝫ. ¶ Itē ↄfirmaꝛ

T.c.85. per Ar. in primo ⁊ tertio de aīa. vbi dicit: ꝙ priuatio intel-

T.c.25. ligitur per habitū: ⁊ negatio per affirmatiōez. ¶ Itē oīs formalitas est aliqd positiuū sicut forma: sꝫ negatio non hꝫ aliqd positiuū: qꝛ nega⁹ est ꝑ se nō ens. ¶ Itez si nega⁹ haberet distinctā formalitatē ab affirmatione: tūc aliqd esset cōe affirmationi ⁊ negatiōi: qꝛ postꝙ̄ negatio haberet distinctā formalitatē ab affirmatione: tunc posset concipi: ⁊ similiter affirmatio pōt ↄcipi: qꝛ negatio ⁊ affirmatio ↄuenirent in h ꝙ est posse ↄcipi: sed hoc est falsum. 4⁹

T.c.9. huius. vbi dr̄ de quolibet affirmatio ⁊ negatio: ⁊ de nullo siꝛ vere vel false. ¶ Itez qđ non hꝫ formā non hꝫ formalitatez: sicut qđ nō hꝫ mām nō hꝫ mālitatez. per ↄuenientē similitudinē: sꝫ negatio nō hꝫ formā: vt oēs ↄcedūt. ergo.

In oppositū arguiꝛ. illa vir hn̄t distictas for⁹. q̊ꝝ vnū remanet in aliq̄: in q̄ nō remanet reliquū: hec ē manifesta per se. sꝫ negatio manet i aliquo: in quo nō manet affirmatio. vt hō nō est asinus manet in aliquo. vt in hoīe: in quo non manet eius affirmatio: vt homo est asinus.

Notandum ꝙ quidā reuerēdus hō qui mouet istā qōnez pmittit tria. p̊ qd sit formalitas. Et dicit ꝙ est rō obiectalis apprehensa ab intellectu in re ex nā rei quā formalitatē non est necessarium

semp mouere intellectū: lȝ terminet actū itellect⁹: vnde ipse dicit ꝙ sit magna dr̄ntia iter mouere inte^m ⁊ terminare actū inte⁹: qꝛ aliqd pōt terminare actuȝ inte⁹: nō tñ pōt mouere inte⁹. vt relōnes ⁊ ꝓpe res indiuiduales: ⁊ negōnes ⁊ ꝓuatōes: que sunt formalitates quedā terminant actum intellectus: nō tamē mouēt intellcm̄. ¶ 2⁰ ipse ꝓmittit ꝙ negatio pōt ꝯparari ad duplicēȝ affirmationē: quaꝝ vnā necessario ꝓsupponit: alteraȝ destruit ⁊ excludit vt homo nō est asinus ꝯparaꝛ ad duas affirmatiōes: quarū vna est. hō est hō: ⁊ illā ꝓsupponit: qꝛ ꝓ tāto homo nō est asin⁹: qꝛ homo est homo: ⁊ pōt cōparari ad hāc. homo est asin⁹. ⁊ illā destruit. ¶ 3⁰ ꝓmittit qd sit distictio ſm formalitatē dicēs: ꝙ est nō idētitas aliquorū ꝓ⁰ mō dōi per se. vñ quecūqȝ sibiīuicē nō sunt eadē in ꝓmo mō dōi per se sunt disticta formalr̄. vt hō ⁊ risi^{le}.

His premissis respondet ad questionēȝ. ꝓmo ꝙ negō nō hȝ distinctā formalitatē ab illa affirmatiōe quā supponit. ¶ 2⁰ dicit negationē hr̄e distinctā formalitatē ab affirmatiōe quam nō supponit: sȝ quā destruit et excludit. ¶ Ratio ꝓme conclusionis. illud qḋ hȝ distictā formalitatē ab aliquo est distincte conceptibile ⁊ itelligibile ab eo: cū formalitas nō sit nisi rō obiectalis ⁊c̄. vt dcm̄ est in ꝓmo nōbili: sed negatio nō hȝ distictā ꝯceptibilitatē ab illa affirmatiōe quā suppōit: qꝛ hō nō est asinus. nō pōt ꝯcipi sine homine: qḋ est subm̄ affirmatiōis: qꝛ ad ꝓpōnē requirit̄ subȝ ⁊ ꝓdicatū: sȝ idē est v̄tualiter. homo est homo. ⁊ hominē esse. vñ nūqȝ aliqs homo ꝯciperet ꝙ homo nō sit asinus nisi simul ꝯcipiat ꝙ homo est homo vl̄ hoīeȝ eē qḋ ideȝ est. ¶ Ratio 2^e ꝯnis. illa habēt distinctas formalitates adinuicē. quoꝝ vnū dicit perfectionē: alterū impfectionem: ⁊ illā accipit ꝓ manifesta: sed negatio ⁊ affirmatio: quā excludit ⁊ destruit negatio sunt hm̄: qꝛ hō non est asinus. dicit pfectionē in homīe: sȝ hō est asinus dicit impfectionē in homīe. ¶ Iteȝ illa hn̄t distinctas formalitates que nō sunt sibiīuiceȝ eadē in ꝓmo mō dicēdi per se. ⁊ hoc pȝ in 3⁰ notabili: sȝ negatio ⁊ affirmatio quā excludit nō sunt sibiīuicē eadē ꝓmo mō dōi ꝑ se. vt homo nō est asinus. ⁊ homo est asinus. ¶ Per hoc ipse respondet ad rōnes. omne qḋ hȝ distictā formalitatē. Cōceditur. ⁊ negat̄ minor: qꝛ hō est asinus. ⁊ homo nō est asinus. hn̄t esse conceptibile ⁊ itelligibile distincte: lȝ sit vna vera ⁊ alia falsa. ¶ Ad ꝓbationē. ens est obm̄ inte⁹. ipe dicit ꝙ ens ibi accipit̄ ſm totū ambituȝ analogie ad aliqḋ pn^m: ⁊ sic est obm̄ inte⁹: ⁊ nō negōnes ⁊ ꝓuatōes: lȝ nō sint ens ꝓmū: tñ nō subterfugiunt ens in tota sui latitudine: ⁊ sic ꝯprehēdunt̄ sub analogatio: ⁊ per h̄ dicit esse solutā aliā ꝯfirmationē. ¶ Ad aliā rōnem cum dr̄. omnis formalitas ⁊c̄. Dicit ꝙ verū est q̄ītū est ex parte inte⁹. Ad h^{am}. dicit ꝙ verū est ex parte rei: ꝙ nō hȝ aliqd positm̄: tñ ex ꝑte inte⁹ pōt hēre formalitatē distinctā. s. ꝙ est distincte ꝯceptibilis. vt homo nō est asin⁹. distincte ꝯcipit̄ ab ista hō est asin⁹. ¶ Ad aliā. si ita esset ⁊c̄. Ipse dicit: lȝ duob⁹ ꝯtradictorijs nō sit aliqḋ me^m reale cōe: pōt tñ esse aliq̄ itentio rōnis cōis vt posset ꝯcipi distīcte. ¶ Ad 4^{tum} nō r̄ndet: qꝛ non ponit eā. ¶ Notandum ꝙ circa ista dicta ꝑit esse dubia insolubilia. Et ꝓmo pōt dubitari circa h̄ ꝙ dicit aliquid posse terminare actū intellectus: non tñ mouere intellcm̄. hoc nō valȝ. Qꝛ intellectus possibilis nō comparat̄ ad aliqḋ itelligibile extra ipm̄ quātūcūqȝ sit paruum ⁊ debilis entitatis nisi sicut potētia passiua. ¶ Ex hoc arguit̄. omne illud mouet itellcm̄ ad qḋ ꝯparat̄ intellectus sicut po⁹ passiua: ⁊ h̄ est manifesta: qꝛ in

T. 2i7.

hoc potētia actiua dr̄t a passiua ſm Arist. ⁊ Cōmentatorē. 5. h⁹: qꝛ po⁹ passiua mouet̄ ab illo cui attribuit̄: sȝ po⁹ actiua mouet illud cui attribuit̄: qꝛ po⁹ passiua est pn^m trās^{di} ab altero iquātū ab altero: sȝ po⁹ actiua est pn^m trans^{di} alterū iquātū alterū: sȝ inte⁹ ꝯparatur ad formalitates ⁊ relōnes. vt po⁹ passiua: qꝛ intellectus possibilis nō ꝯparat̄ ad relōnes ⁊ formalitates ſm ꝙ termināt actū itellectus: nisi vt potētia passiua: qꝛ itelligere est quoddā pati: quia dicit Aristo. 3⁰ de anima: ꝙ intellectus possibilis nullaȝ hȝ nām: nisi qꝛ possibilis vocatus est. g̃ si intellect⁹ comparat̄ ad intelligibile minime entitatis vt relatiōes nō comparat̄ nisi vt po⁹ passiua: qꝛ intellectus nō facit relōnē cū intelligit eam. vñ ꝙ actus itellectus possibilis comparet̄ ad aliqḋ obiectale: ꝙ nō moueat ipm̄ est impossibile. vnde opȝ ꝙ obiectum imprimat aliquid intellectui motu suo: vt motus debet̄ intellectui. vñ verū est ꝙ itellectus nō mouet̄ localiter: nec alterat̄ vera alteratione. Et tu dicis forte: ꝙ visus videt tenebras: ⁊ tñ tenebre nō mouent visuȝ: nec agunt visionē. Posset dici ꝙ nō videt tenebras nisi videat opacitateȝ que mouet visum. vñ etiam illud videre nō est proprie dictum cum sit per ꝓuationeȝ dyafani illuminati. ¶ Aliud est dubiū cōtra illud qḋ ꝓmittit: quia videtur ꝙ distinctio ſm formalitatē nō sit nō idēptitas aliquoꝝ in ꝓmo mō dicendi per se: qꝛ sicut oppositum in opposito ⁊ propositū in ꝓposito. si ergo distinctio ſm formalitatē ē nō idēptitas aliquoꝝ in ꝓmo modo dicendi per se. g̃ illa que sunt eadem ꝓmo modo dicēdi per se habēt eandē formalitatē. vt homo ⁊ animal: qḋ est inconueniēs: ⁊ ꝯtra eos: qꝛ distinguunt̄ ſm cōceptus ⁊ formalitates: lȝ habeāt eādē formā ſm eos. ¶ Aliud du⁹ est de alio qḋ premittit. s. ꝙ negatio comparat̄ ad duplicē affirmationē. quarū vna ꝓsupponit ⁊c̄. nō valet: ꝙ lȝ h̄ habeat veritatē in negatiōe vera: non tñ hȝ veritatē in negatiōe falsa. vt homo nō est anial. nō pōt comparari ad duas affirmatiuas. quarū vnaȝ destruat ⁊ aliā suppōat: qꝛ nō supponit istā. homo est anial: nec istā. homo est homo: qꝛ de quo ꝓdicat̄ superius: ⁊ iferius in essentialiter ordinatis: ⁊ sic neutrū ꝓsupponit: sed excludit eas: ⁊ sic diminute dr̄t. ¶ Tunc dubium est contra secundam conclusionem. q̄uo negatio dicat formalem distinctionem vel formalitatē distinctam ab affirmatione quaȝ excludit. vnde accipiat̄ non homo si dicit formalitatē distinctā ab homine: tūc cum ſm ipm̄ oīs formalitas sit positiua vel aliquid positiuū ⁊ aliquid obiectale. g̃ si hȝ negatio distinctā formalitatē ab affirmatiōe quā excludit: tūc erit mediū per abnegationē inter hoīem ⁊ nō hoīeȝ: sed hoc est contra ꝓmā dignitateȝ. nō cōtingit simul esse ⁊ nō esse. cōsequētia pȝ: qꝛ dicit ꝙ nō homo hȝ formalitatē distinctā ab hoīe: ⁊ formalitas est aliquid positiuuȝ. Modo illud positiuū nō pōt esse nō homo: qꝛ tunc non homo esset ens positiuū: ⁊ nō esset cōtradictoriū homini. Silr̄ nō pōt esse homo: qꝛ formalitas cōtradictorij alicui⁹ nō pōt esse illud: cui⁹ est cōtradictoriū: ⁊ sic formalitas erit aliqd positm̄: qḋ nec est homo: nec nō homo: ⁊ sic etiā mediū per abnegationē ꝯtradictorioꝝ: q̄ est ꝯtra ꝓmā veritatē: qꝛ ꝯtradictio est oppositio: ſm se nō est dare mediū. vñ lȝ aliqua oppō ime^{ta} nō habeat mediū: non tñ hoc est ſm se: qꝛ nulli oppōni hoc debet̄ ſm se: nisi cōtradictorijs: ⁊ sic illi formalitati que est aliquid positiuū correspōdet aliqd in re. vl̄ esset figmētū.

3. de anie. t. c. 5.

Ad hoc possȝ dici ꝙ inte⁹ cōparat̄ ad relōnes. sicut potētia passiua ad actuā: nō rōne sui: sȝ rōne suoꝝ fundamētorū. vñ fundamētū relōnis ē illḋ qḋ mouet intellectuȝ ad intellectionē: relō autē solū terminat: ⁊ ita diceret̄ ꝺ ꝓuationibus: ⁊ negationibus ꝙ talia in ꝓꝑa forma nō hn̄t mouere intellectū: sȝ rōne suorū habituū: ⁊ ratione suaꝝ affirmationum.

T. cō. 9.

¶ Alia est opio cõis que ponit φ nõ ens põt intel/
ligi sic φ tali intellectiõi nullũ ens positiuũ corre/
spondeat: ꝛ nulla res obiectalis: ꝛ dicit φ sicut hoiez
intelligo per spẽm eius: ita nõ hoiem per spẽz eius
ꝛ per spẽm hominis. Et addunt isti φ intellectio nõ
entis. vt nõ hominis causat̃ ab ente: qꝛ eadem spe/
cies. s. hominis: imo entis hominis ducit in cogni/
tionẽ hominis ꝛ in cognitionẽ nõ hominis: tamen
diuersimode: qꝛ illa spẽs pmo ducit in cognitionez
hominis ꝛ posterius in cognitionẽ nõ hominis. Et
T.c.85. dicit hanc esse itentionẽ Aristo. pmo ꝛ 3° de anima.
T.c.26 vbi dicit: φ puatio cognoscit̃ per habitum: ꝛ negõ
affirmatõe: qꝛ rectũ est index sui ꝛ obliqui. ¶ Ista
opio nõ videt̃ valere. Qꝛ si negatio vel nõ ens pos/
set ita itelligi φ nihil positiuũ ei respõderet in re:
tũc ista intellectio vel causaret̃ ab ente vel nõ en/
te. per sufficientẽ diuisionẽ. nõ causat̃ a nõ ente: qꝛ
nõ ens nihil causat: ꝛ hoc est per se notũ. Silr intel
lectio nõ entis nõ causat̃ ab ente: qꝛ ipz ens causat
intellectionem entis. ergo idem non causat intelle
ctionem non entis: ita φ idem hoc causaret intel/
lectionẽ hominis ꝛ nõ hominis: qꝛ idem nõ est cau
sa oppositoꝝ in eodẽ genere ꝛ per se. Etiaz φ dicũt
φ eadẽ spẽs entis ducat in cognitionẽ entis ꝛ non
entis per pus ꝛ posterius nõ valz: qꝛ si itellectio en
tis esset per vnã spẽm sm pus ꝛ posterius hoc esset
ppter ordinẽ hominis ad non hominẽ: ita φ ordo
esset causa istius: qui ordo est inter hominez ꝛ non
hoiem: sed hõ nõ valet: qꝛ ordo nõ est nisi inter res:
qꝛ respcũs ad nihil nõ est nisi nihil. g͏̊ nõ põt esse or
do inter ens ꝛ nõ ens oĩno. g͏̊ relinquit̃ φ nõ ens nõ
possit itelligi: ita φ sibi nihil respõdeat positm̃ ab
illo cui opponit̃. Etiã auctoritates Aristo. nõ sunt
p ista opione. Qꝛ Arist. vult φ puatio nõ cognosci
tur nisi per habitũ: ita φ intellectiõi puatiõis cor/
respõdeat aliqd positiuũ: qd est diuersuz ab illo po
sitiuo: φ opponit̃ puatiõi: qꝛ lz negatio illa impor/
tet̃ per vocẽ: nĩ aliud positm̃ est ibi funda m : qd fun
dat illã negationẽ ꝛ intellectionẽ eius. ¶ Aliter g͏̊
est dõm: φ negõ vel non ens nõ inte' nisi per aliud
positiuũ: qd illi intellectõi correspondeat: ita φ di/
cat formã distinctã ab affirmatõe: cui opponit̃. vt
nõ homini correspõdet aliud vt asinus vel leo: qd
est diuersũz ab homine cui opponit̃: ꝛ eius intelle/
ctiõi respondet aliquid positiuũ distinctuz ab illo:
cui opponit̃ negatio: qꝛ si nõ ens debet itelligi ꝛ ne
gatio: opz φ aliud positiuũ respõdeat ei: vel nihil:
ꝛ hõ est manifesta per sufficientẽ diuisionẽ: sed non
põt dici φ nihil vt pus pbatũ est. g͏̊ relinquit̃ φ ei
respõdeat aliquid positiuũ: qd sit diuersuz ab illo:
cui opponit̃: ꝛ sic negatio hz distinctã formã positi
ue ab affirmatiõe: cui opponit̃. ¶ Nota φ contra
hanc positionẽ est dubiũ: qꝛ si intellectioni non en
tis correspõdet aliquid positiuũ: vt intellectiõi nõ
subẽ correspõdet quãtitas: tũc dubiũ est. capiendo
negationẽ vliter non entis: qꝛ videt̃ φ illi intelle/
ctioni nihil correspõdeat: qꝛ nihil illi subiacet: cuz
neget omne ens: quõ inte' tunc nõ ens simpliciter
φ illi intellectõi correspõdeat aliud positiuũ. hõ vi
dere est difficile. ¶ Ad hoc est dõm φ sicut supra
dcm̃ est ens ꝛ nõ ens nõ est vnius ratiõis simplicis
p quã concipiat̃ distincte a.io. pdicamẽtis. vt visuz
est pus: sed significat ime te .io. pnta: ꝛ diuidit̃ in ea.
sic nõ ens nõ ẽ vni9 rõnis negatiue φ neget vnica
rõne.io. pdicamta: sz imediate significat nõ subaz
ꝛ non quantitatem ꝛc. que negat per rationes speciales
eorum. vñ non ens non concipit̃ sic per vnam rationem
distinctaz a rationibus negationũ substãtie qtitatis ꝛc.
Et sic patet φ nõ possuz intelligere non ens simpliciter
distincte per rationem ab omnibus negationibus: sicut
nec ens possum cõcipere per vnicã rationem simplicez.
vt visum est pus. ergo semper intelligo nõ ens vel p non
suba: ꝛ tunc correspõdet intellectiõi aliquid positiuũ vt
quantitas. si aũt intelligit̃ nõ ens pro quãtitate: tunc ei
correspondet iterũ aliquid positiuũ vt qualitas vel sub
stantia: ꝛ sic de alijs: ita φ nõ põt concipi nõ ens simplr:
qꝛ nõ est vnius cõceptus: sicut ꝛ ens in cõmuni. ¶ Sed
tu queres vlterius. si hõ est verũ quõ tunc cognosceretur
dĩntia inter puationẽ ꝛ negationẽ. Dõm φ bene: qꝛ pri/
uatio dicit carentiã alicuius forme in subiecto determi
nato: vt cecitas dicit puationẽ visus que est incompossi
bilis cũ visu: ꝛ eodez subiecto simul: sed negatio dicit ca
rentiam forme nõ in subiecto determinato. vt nõ homo
negat formã hominis: nec determinat sibi subiectuz: qꝛ
nec hoiem: nec asinuz ꝛc. qꝛ põt esse in celo vbi est forma
que est diuersa ab homĩe: ꝛ sic semper itelligit̃ nõ ens φ
illius intellectiõi respõdet aliud positiuuz diuersum ab
illo: cui opponit̃. vnde sic semper vere nega te equipollet
affirmatiua. vt ex nihilo nihil fit. valz istã. ex aliq̃ aliud
fit. ꝛ sor. nõ est asin9 istã sor. est homo: sed aliud est de ne
gatõe falsa: qꝛ illa est ficta: ꝛ aliter hz se q̃z sit in re extra.
¶ Ex hoc pz vlterius: φ scdm pmã opinionẽ itellectio/
nis nõ entis negatio nõ dicit formalitatẽ distinctam ab
affirmatione. Quia si hoc esset veꝝ: tunc mediũ esset in/
ter cõtradictoria: sed hoc est falsum: qꝛ est cõtra pmã di/ T.cõ.9.
gnitatẽ. ꝯñtia pz: φ si nõ hoc dicit formalitatẽ distinctã
ab homĩe illa formalitas nõ est nõ homo: qꝛ formalitas
est aliqd positiuũ: sed nõ homo nõ est aliqd positiuuz: qꝛ
intellectiõi eius nihil positiuuz respondet. vt visum est.
Similiter illa formalitas nõ est homo cum sit formali/
tas eius cõtradictorij. ¶ Itez omne qd hz formalitatẽ
hz formã: sicut qd hz mãlitatem hz materiã: sed negatio
sm pmã opinionẽ non hz formã: qꝛ si haberet formam:
tũc esset aliqd positiuũ in re: qd ipsi negãt. ¶ Notandũ
ex hoc φ pz φ sm pmaz opinionẽ que ponit negatõi ni/
hil positiuũ extra correspõdere φ negatio non dicit di/
stinctã formalitatẽ ab affirmatione: ꝛ hoc pbant due ra
tiones tacte. ¶ Tunc dõm est ad questionẽ sm opionẽ
tertiã: que ponit intellectioni nõ entis aliqd respõdere
positiuũ extra qd nõ ens: ꝛ negatio hz distinctã formali/
tatem ab affirmatiõe: ꝛ hoc põt pbari per talẽ rationez.
Qꝛ omne qd hz formã distinctaz ab alio illud hz forma
litatẽ distinctã ab eo: qꝛ sm distinctã formam res hz di/
stinctã formalitatẽ. hec est manifesta: qꝛ sm distinctam
formã est distincta formalitas: sed negatio sm secundã
opinionẽ intellectiõis vt nõ homo habet formaz distin/
ctam ab homine. s. asinitatez ꝛ leonitatem ꝛc. ¶ Ad ra/
tiones prime opinionis. que ponit nõ ens habere distin/
ctam formalitatem ab affirmatione quam excludit. Cũ
arguitur. quoꝛuz vnum dicit imperfectionem ꝛc. Dicen
dum φ ista ratio interimit se: qꝛ petis cõtrariũ: qꝛ illud
qd dicit imperfectionẽ: eo ipso modo quo dicit imperfe
ctionẽ nõ dicit formalitatẽ: qꝛ dicit puationẽ ꝛ carentiã
pfectiõis cũ formalitas sit perfectio: sicut forma. ¶ Ad
aliã rõnez. illa habẽt distictas formalitates que nõ sunt
sibiinuicẽ eadẽ pmo mõ dicẽdi per se. verũ est si sint ea/
dem per formã. si vo nõ sint eadem ppter defectuz for/
me: nõ oz. Et cũ dr̃ negatio ꝛc. Dõm φ nõ sunt eadẽ in p/
mo modo dicẽdi per se pp defectum forme: qꝛ seipsis di
stinguunt̃ ꝛ nõ per diuersas formas. ¶ Ad formã argu/

mēti.illa q̄ nō similitudinē rc. Conceditur. si ista diuersitas puenit ex diuersis formis q̄ nō sunt in p̄mo mō dicēdi per se: sȝ si ista diuersitas prouenit ex defectu forme: nō opȝ q̄ habeāt distinctas formalitates. Et tu dicis: q̄ negatio r affirmatio rc. Dōm q̄ p̄ma diuersitas nō prouenit ex diuersis formis: sȝ ex defectu forme: q̄ negō nō dicit formā fm istū: sed defectum eius. intelligendo q̄ intellectioni ei⁹ nihil positiuū respondeat.

Ad rationes p̄ncipales facile est videre secundum istam viaȝ: q̄ ponit q̄ negatio sit distincte cōceptibilis r intelligibilis: q̄ etiā intellectiōi eius corrīdet aliqd positiuū. vt visum est. vnde lȝ negō nō sit illud ens: qd̄ negat: tñ est aliud ens. vt visū est: qd̄ ei corrīdet. ¶ Ad aliā rōnē. si negō hēret formalitatē distinctā ab affirmatiōe: tūc esset aliqd cōe cōtradictoriis. Dōm q̄ negō inquātū ɔtradicit affirmatōi nihil est cōe eis: q̄ nō homo in nullo ɔuenit cū homine inquātū dīt ab hoīe: r hoc quo ad rōnem hoīs: ita q̄ ɔp̄hēdat aliqd: qd̄ est īfra formā hoīs: q̄ per illā formaȝ homo differt a nō hoīe: sȝ bene pōt cōuenire in aliquo in quo nō ɔtradicit homini. sicut in eē ɔceptibili: q̄ etiā vt sic negōni corrīdet rc. vt visum est. ¶ Ad aliā rōneȝ qd̄ nō hȝ formā rc. ɔcedit̄. Tu dicis: q̄ negō rc. iā visuȝ ē q̄ ei corrīdet for⁹: vt nō hoī corrīdet leonitas vel asinitas r eqnitas: r sic d̄ aliis intelligas. ḡ nō valȝ. Qō. III.

T. cō. 3. ¶ Si igitur ens r vnum idem rc.

Circa hoc querit̄ vtrū in reb⁹ cātis eē sit aliud ab eēntia. ¶ Et arguit̄ p̄mo q̄ sic. Illud est diuersū ab alio qd̄ pōt intelligi sine eo: q̄ nihil pōt intelligi sine eo qd̄ est realiter r essentialr idē cū eo. ḡ per oppo^m sine quo pōt itelligi nō est idē realr r essentialiter cū eo: sȝ eēntia pōt intelligi sine esse: q̄ in hyeme pōt intelligi rosa quo ad eēntiā: que tñ nō hȝ esse. ¶ Itē illa nō sunt eadeȝ realiter: quoȝ vnū pōt corrumpi alio remanēte: q̄ illa que sunt eadē simul gn̄ant̄ r corrumpunt̄. aliogn esset ideȝ r nō esset: sed essentia pōt manere corrupto esse: q̄ rosa in hyeme manet quo ad eēntiā: r tñ eius esse est corruptū. r q̄ essentia rose maneat in hyeme. probat̄: quia nisi remaneret rosa in hyeme r nix in estate: r silr alia methe rologica vt grando: tunc scientia libri methauroȝ periret: sed hoc est falsum: q̄ ph̄ia fm omnes partes eius est pfecta: vl' in maiori eius parte. vt dicit Cōmētator. 3. de aīa. ɔ̄ntia pȝ. q̄ de nō ente nō est scia. p̄mo posterioȝ.

Cōm. 5.

¶ Itē illa nō sunt eadē essentialiter. quoȝ vnū sig̅t̄ per diffōnē: aliud nō: q̄ illa que sunt eadē essentialr nō diuidunt̄ per signeȝ: sȝ essentia significat̄ per diffōnē r eē nō. vt hr̄. 7. huius. vbi dr̄: q̄ diffō signat essentiā rei: vt ēt. 2. posterioȝ hr̄: sed diffō nō dicit esse rei diffi^te: nec nō esse. ex p̄mo posterioȝ. ¶ Itē in omni eo qd̄ ē citra p̄mū dīt qd̄ est r quo. per Boe^m in de vnitate r vno: sed per qd̄ intelligit̄ esse r p quo eēntia. vt pȝ ibidē. ¶ Itē si eē r eēntia essent idē essentialr: tunc hic eēt nugatio. H est: quia postquā esse r eēntia essent ideȝ: tunc esset nugatio: quia idem bis repeteretur.

T. c. 20.

T. c. 3. Oppositum arguit̄ auctoritate Aristo. 4. hui⁹: q̄ dicit: q̄ idē est homo. r ens homo. r nō dīt nisi fm dictionē repetitaȝ. ¶ Et hoc idem. vult Cōmētator loquēs ɔtra Auicē. qui volebat q̄ vnū r esse sint dispōnes accidētales essentie superaddite. vn̄ vult Cōmētator: q̄ vnū r esse r ens sint idē eēntialr.

Cōm. 3.

Notandum q̄ de ista qōne sunt diuerse opiniones. vna est q̄ in omni causato esse r essentia dīnt essentialr. ¶ Et ista opio accipit fidē per rōnes inductas que pbant q̄ esse dicat dispositionē accidentalem superadditā enti: sicut videnī velle auctoritates: imo sicut videt̄ velle Auicē. cōtra hāc opi. est vna ratio Cōmētatoris que facit fidē: lȝ ipse accipiat rōnem de vno: nō tñ est vis. r arguit sic. Si in omni ente causato esset aliud esse ab eēntia: tūc esset pcessus in infinituȝ in distinctis essentialr fm actū r in essentialr ordinatis. hoc est impōle fm Aristo. 2. huius. ɔ̄ntia pbat̄. capiatur vnuȝ ens causatū: r sicut est in illo sic itelligat̄ in oībus. vn̄ si in hoīe esse est aliud ab essentia eius: tunc querit̄ de esse hoīs. vtrū sit ens vel nō ens. si est ens: tunc esse illius dīt ab esse eius: r in omni causato esse dīt ab esse: r esse est ens. ergo esse dīt ab eēntia eius: tūc iterū querat̄ de illo esse superaddito vel est ens vel nō ens: q̄ ista diuisio ē sufficiēs: cū sit per ɔtradictoria. mō si est nō ens: tunc est nihil: qd̄ est ridiculū. si est ens: tunc iteȝ esse dīt ab essentia eius. vt p̄us. et sic pcedet̄ in īfinitū. vel esse nō dīt ab essentia. ¶ Notandū q̄ aliq volunt impedire istā rōnem dīcēs q̄ nō erit pcessus in īfinitū: q̄ cum capit̄ esse et querit̄ vtrū sit ens vel non ens dicunt q̄ esse nec est ens: nec nō ens. Sed est illud quo res est: sicut albedo nō est alba: sed est illud quo aliquid est albū. Dōm q̄ ista obuiatio nō valet: q̄ si negaretur q̄ esse nec esset ens: nec nō ens: tunc esset me⁹ iter cōtradictoria: qd̄ est absurdum. ¶ Alia est opio. que plus restringit r specificat quesitū r est: q̄ lȝ in omni ente cāto eē nō differat ab essentia: tñ in omni ente subsistente causato vt in substātia omni causata esse simplr est aliud ab essentia: r intelligit̄ de eē qd̄ p̄dicat̄: vt homo est: qd̄ esse est 2^m adiacēs. Et ista opinio est antiqui expositoris in tractatu suo de ente r essentia. r in. 8. physicoȝ. vbi loquit̄ cōtra Auerroym po^tem celū esse subam simplicē r nō compositū ex mā r forma. Et adducit talem rōnem. participans dīt a participato: sicut pȝ de ferro ignito: r hoc si est vera participatio: sȝ i omni suba r eēntia per se subsistēte eē participat̄ ab alio vt ab essentia: r q̄ esse sit participatuȝ in suba per se subsistēte: q̄ esse est pticipatū in subiecto: vl' est per se subsistēs: r hoc pȝ p sufficientē diuisioneȝ. si est pticipatū ab eēntia r a subto aliquo: tūc habet̄ ppositūȝ q̄ dīt ab essentia: cū pticipatū differat a pticipāte: sed si est per se subsistens r nō pticipatū a subto: hoc nō pōt eē nisi vnū: r sic nō esset nisi vnū esse: qd̄ est subm: q̄ multa sunt esse: r ɔ̄ntiam probat per sile: q̄ si albedo esset separata: r per se subsistēs nō esset albedo nisi vna. silr si esse esset p se subsistēs r sepatū: tūc nō esset nisi vnū esse causatū: qd̄ est ipōle. ¶ Nō qcqd sit de ɔ̄ne. q̄ rō nō vr̄ valere. cū dr̄. q̄ i omni re pticipās dīt rc. Cōcedit̄. si sit vera pticipatio. Et tu dicis: q̄ i omni suba cāta rc. pōt ne^ri: q̄ in substātiis abstractis est eē p se subsistēs: r nō est pticipatū vere: q̄ est idē eēntialr cū eēntia. ¶ Ad pbationē. q̄ tūc tñ eēt vnū p se subsistēs. neg̅: q̄ sunt pl'a eē per se subsistētia vt sube abstracte. Ad sile. Si albedo rc. Dōȝ q̄ nō est sile de albedie r de suba vel eē p se subsistēte: q̄ albedo est vna fm spēm spe^alem. mō in illis que sunt eiusdē spēi r for^e si sunt separata nō est nisi vnū idiuiduū: q̄ in illis nō est multitudo idiuiduoȝ nisi p māȝ: r sic in albedine nō esset nisi vnū idiui^m: cū sit spēs spā^ma: sȝ i suba cāta H nō eēt: q̄ in sepatl que nō sunt eiusdē spēi psūt eē pl'a indi⁹. mō suba cāta nō est vna spēs spā^ma: sȝ est vnū genus vni^cum. vt vult alia opio: sȝ de hoc nō est vis ad p̄ns: q̄ nō diuersificat ppo⁹. ḡ psūt eē pl'a eē p se subsistētia r pl'es sube cāte. ¶ 3^a est opio. que iterū magis restringit quesitū. Et est opio: q̄ nō in omni causato. vt dixit p̄ma opio: nec in omni ente subsistente. vt dixit 2^a opinio esse dīt ab eēntia: sȝ in omni suba gn̄ali r corrup^li esse dīt ab

Cōm. 3. T. cō. 5.

essentia. Et illa videt esse pbabilior duab' opinionibus
aliis. Et rō potest ee. in omni suba gnābili τ corrupli: aut
ipz ee est p se subsistēs: vel est pticipatū ab aliquo: τ hoc
est māifesta p sufficiētē diuisionē. si est pticipatū: tūc dīt
a pticipāte: qz pticipās semp dīt a pticipato. si est vera τ
realis pticipatio: qz pticipare nō est nisi pticipatā rōnez
hēre: sz si esset per se subsistēs: tūc in vna spē nō esset nisi
vnū idiuiduū: qz res p se subsistens nō recepta in aliquo
subto: si est vni' spēi spāme: in ea nō iuenit nisi vnū idiui-
duū: qz impoīe est in abstractis eē plā idiui' vno. Et hoc
verū est in illis q̄ ɔueniūt in spē spāme. vt si albedo eēt p
se subsistēs: qz est eiusdē spēi spāme: tūc nō eēt nisi vnum
idiui': τ hoc verū est: tū pōt multiplicari illud qd ɔiun-
git māe p diuisionē māe vt inte': lz h nō senserit Cōmē-

Com. 5.

tator: sicut pz. 3. de anima: qz fm ipm in abstractis a mā
ipoīe est repire plā idiuidua sub eadē spē. Et pter hoc
fuit coact' Cōmētator ad ponēdū inte'm humanū vnū nu
mero: τ hec rō sic formata valz: que pus nō valebat: sicut
formabat eā frater Thomas. ¶ Nōnduz diligēter cir-
ca istā opionē q sicut ens distingui p ens in actu τ ens
in po' sic essentia distinguit p essentiā in actu τ essentiā
in po'. mō qñ dī q in suba gnāli τ corruptibili eē dīt ab
essentia. si inte' vniformiter nō est verū: qz eēntia actua-
lis nō pticipat eē actuale. Sed illud esse actuale est idē
cū essentia: qz essentia actualis est idē cuz forma que est
esse τ act'. Silr eēntia potētialis vt mā nō pticipat esse
potētiale: sz est idē cū ipso: sz essentia potētialis vt mate-
ria pticipat eē actuale vt formam: qz nisi for' pticiparet
τ caperet in mā: tūc in vna spē nō eēt nisi vnuz indi'm q vi-
demus eē falsum: qz plā idiuidua sunt in natura hūana.
¶ Nōn'm q ex oib' istis opionib' q̄si p mo' ɔgregatiōis
pōt colligi aliqd pbabile: q de nuō entiū quedam sunt
sube: qdā sunt accn̄tia. p sufficientē diuisionē. ¶ Ita de
nuō subar: quedā sūt corporee: qdā icorporee. ¶ Itē de
nuō subarū corporearū: quedam sunt generabiles τ cor-
ruptibiles: quedaz sunt perpetue.

His visis pōt dici ad qōnē. que querit. vtrū in oī
ente cāto eē sit aliud ab essentia: q si querit de ente cau-
sato in accib'. sicut vtrū albedo sit diuersa ab essentia al-
bedinis. Dōm q esse albedis non dīt ab albedine. Ra-
tio hui' est: qz si esse albedis eēt aliud realr ab albedine:
tūc nō eēt extra gen' qualitatis: qz nec esset vbi: nec qñ:
nec q̄titas: τ sic de aliis: qz albedo nō hz esse p q̄titatez:
nec p vbi: τ sic de aliis. ḡ opz q sit in genere q̄litatis sal-
tez reductiue: qz singlm eor que dicunt: aut sigt subaz:
aut q̄titatē aut q̄litatē τc. ex pntis. mō eē albedis nō po
test esse ex gen' coloris: qz ridiculū eēt q albedo esset. p
secundā spēm q̄litatis vel q̄rtā. ḡ opz q sit in genere co-
loris. Mō si est i gnē coloris nō est nisi aliq̄ spēs coloris:
qz nihil est i gnē gn sit in aliq̄ suar spērū. ex thopicis: vl
ḡ eē albedis eēt nigredo vel viriditas vl aliq medij colo
res: vel albedo nō pōt esse viriditas vel nigredo: qz albe
do nō hz eē p nigredinē: neqz p medios colores. ḡ ē albe
do. mō si eē albedis realr dīt ab albedie: tūc due albedi
nes solo nuō dīntes hērent eē in eodē subo: qd est ɔ Ar.

T.c. va-
cātis τ ē
tex' post
tex'm 2.15

ɔ h'. ca' de diuersis spē. ¶ Si aūt qd q̄rat. vtz eē τ eēn
tia dīat in substātijs cātis ppetuis siue sint corporee vel
icorporee. ¶ Dōm q nō: qz si eē differret ab eēntia in il
lis: h eēt rōne pticipatōis: qz pticipās dīt a pticipato. vt
pz ex dictis: sz pp diuersitatē pticipatōis: nō oz eē diuer
sa. vt patuit ex solone rōnis sci Thome: qz pter diuersi-
tatē pticipatōis pnt iste sube multiplicari in diuer'e spe-
cifica. vt dctū ē: qz iste sube ppetue nō sūt eiusdē spēi spā
lissime. ¶ Si aūt q̄rat qd de suba gnābili τ corrupli. tūc
dōm est vt pus: q si capiat difformiter esse τ eēntia: tūc

dīnt vt eē actuale: qd est for' dīt ab esse potētiali vt mā.
pbatio: qz illud esse vel est p se subsistēs vel pticipatū. si
est p se subsistēs: tūc in vna spē nō eēt nisi vnuz indi'm: qz
multi'o idiuiduor eiusdē spēi nō est nisi p māz p se: sz vi
demus in vna spē plā eē idiui'. Si aūt pticipatū: tūc hr
ppositū: qz pticipās dīt a pticipato. si est vera pticipatio.
vt visuz est pus. Sz si accipit eē τ eēntia vniformiter: sic
eē in actu τ essentia in actu: τ eē in po' τ eēntia in po': sic
nō dīnt realr: qz vnū sunt: qz eēntia in actu est for': q̄ est
etiā eē: τ sic eēntia nō participat eē: qz idē nō pticipat se-
ipm: sz eēntia τ eē in actu pticipat a mā que est eēntia in
po'. vt visum est pus. Et posset adduci rō Cōmentatoris
pus tacta. Qz si eē in actu differret ab eēntia in actu: tūc
esset pcessus in īfinitū in distinctis essentialr fm actū: τ
in essentialr ordinatis: qd est ɔ Arist. τ ista rō pus tacta
est ɔplete. τ iō recurras illuc. ¶ Nō q h est dubiū. Tu
dicis: q in substātijs sempiternis esse nō dīt ab essentia.
Cōtra. si hoc eēt verū: tūc gcūqz intel'ra esse itelligētiar
etiā itelligeret qui'tem earū: sz hoc est falsuz. vt pz per Cō-

T.c. 83.

mentatorē. p' τ 8'. physicor. τ. 12. hui': qz nālis cognoscit

T.cō. 3.
t.c.5. τ.6

subas sepatas esse: τ nō cogscit gditatē earū: qz gditatez
earū solū me'ca cogscit. ɔña pz. gcūqz. n. sunt eadē realr τ
essentialr gcūqz vnū cogscit: τ reliquū. ¶ Aliud est du'm.
Tu dicis: q esse per se subsistēs in substātijs eiusdē spēi
nō multiplicat: sz tm̄ iuenit vnuz idiui'm. Cōtra. corpora
celestia sunt īdiuidua eiusdē spēi. vt dicit Cōmētator. 2.

Cō. 49.

celi. Mō in celo est esse p se subsistēs fm pus dicta: qz eē
in celo nō dīt ab essentia. ¶ Ad pmuz dubiū respondet
cōiter: q qñ duo sūt eadē re τ rōne gcqd cognoscit vnū:
τ reliquū: sz si sint eadē re: τ dīnt rōne: tūc vnum poterit
cogsci dato q reliquū nō cogscat. Mō sic est in substan
tijs abstractis q eē τ eēntia hñ sunt eadē re: nō tm̄ rōne:
qz eē est plus ɔfusuz τ iplicitū τ ideterminatū: sz eēntia
est plus explicita τ dearticulata. ḡ nō opz q si eē sube se-
parate cognoscat a nāli quo ad esse: q etiam cognoscat
quo ad gditatē. ¶ Alr rñdet q duplex est eē subarū ab-
stractarū. vnū est eē positiū: vt q itelligētia sit motor sa-
turni vel solis vel alteri' plāete: τ q sit in tali gradu pfe-
ctiōis. ¶ Aliud ē eē negatiū vt q itelligētie sint icorpo-
ree τ itrāsmutabiles τc. mō dī q ad nālē ptinet ɔsidera
re substātias abstractas quo ad esse ne'm: τ nō quo ad eē
positiū: iquantū est nālis: sz me'ca ɔsiderat ea quo ad esse
positiū. vñ lz ista esse sint ppinq̄: nō sunt tm̄ idem. vñ ad
quēcūqz artificē ptinet ɔsiderare eē positiū itelligētia-
rū: et ɔsiderat gditatē: qz illud eē est idez cū gditate: τ h
ptinet ad me'cam τ nō ad nālē. ¶ Aliter rñdet. qñ dī. si eē
in abstractis eēnt idē τc. dī q gcūqz cogscit eē aliq̄ mō
cogscit gditatē saltē ipfecte τ diminute. Tu dicis: q nā-
lis cognoscit eē. dōm q vez est. vñ qñ Cōmētator dixit:

Cō. 83.
p' phy'

q nālis cogscit eē itelligētiar tm̄ τ nō gditates. Dōz q
ipse itellexit q nō cogscit pfecte gditates itelligētiarū:
sicut meta'ca. Ista solō nō vr valere: qz pfectū τ ipfectuz
quo ad itelligere respcū eiusdē obei τ po' nō diuersificāt
spēm cognitōis. ergo si meta'ca τ nālis nō dīnt in cogscē-
do itelligentias nisi fm pfectū τ ipfectū: τ h respcū eius-
dē po': tūc meta'ca τ nālis nō differrēt fm spēm. ḡ p' solō
melior est. ¶ Ad aliud dub'm dōm q intentio Cōmen'tis

Cō. 49.
2°. d celo

nō est q cor' celestia sint indiui' vni' spēi pdi'ter τ positi-
ue: qz tūc ipse ɔdiceret sibi: qz dicit i eodē 2°. q cor' cele'
dīnt eadē diuer'te q̄ dīnt motores eor τ ɔueniūt eadē cō-
uenietia. Mō illi motores orbiū dīnt fz spēz vt cōiter
dī: sz quō h sit vez hz videri. 2°. celi. ¶ Sz adhuc q̄res

Cōm. 71
τ.42.

quō tūc itelligit Cōmētator: q cor' celestia sunt indiui'
vni' spēi. Dōm q itelligit sic. q sunt idiuidua vni' spēi
.i. ex ipsis componit vnū corp' magnū qd vocat magnū

anial ꝛ nõ est ꝑ ligamentũ vnũ: ſꝫ ꝑ vtutẽ vnã q̃ diffundi tur ꝛ recipit in ipſo ꝑ totũ vuialr: tñ p.ᵒ recipit in pᵒ mo bili ꝛ in oriẽte. vt hꝫ videri. z. celi. verũ aũt celũ ꝛ intelli gẽtie reponant in p̄nto ꝛ directe nõ est p̃tis ꝯſideratio nis: ſꝫ ſufficit h̄ ꝙ exponat ĩtẽtio Cõmẽtatoris. ꝑ quã hꝫ ſolũ dubiũ: ꝙ corpora celeſtia nõ ſunt diuerſa ĩdiuiᵃ vniᵒ ſpẽi. vt videt p̄mo aſpectu: ſed celũ est vnũ totũ aggrega tum ex ipſis tanq̃ ex partibus.

Cõ. 42. 70. ꝛ 71.

Et tunc ad

rões in oppoᵐ. ¶ Ad p̄mã. illa quo rũ vnũ põt ꝛc. Cõcedit. Tu dicis: ꝙ eſſentia põt ĩtelligi ſine eſſe. Dõm ꝙ duplex est eẽ tale. vt q̃le vel vbi: ꝛ h̄ est eſſe ſm qd ꝛ ſine illo eẽ roſa bñ po test intelligi. aliud est eſſe ſimplr ꝛ in actu: ꝛ ſine illo eẽ eſſentia roſe nõ põt ĩtelligi: q: ſi nullũ ĩdiuiᵘ roſe eẽt in actu: tũc roſa nõ eſſet: nec ꝑ ꝯñs ĩtelligeret: q: quelꝫ ſpẽs vniuerſi est actu. vt dicit Linconiẽ. pᵒ poſterio. verifile est oẽs ſpẽs mũdi remanere in qualibꝫ hora tpis: aliogn mũdi vniuerſitas nõ eẽt ꝑfecta. vñ lꝫ nõ in oĩ loco ꝛ cli mate ſint oẽs ſpecies: ſicut roſa in quolꝫ tpe ꝛ climate: tñ ſunt in loco vbi est temꝑamẽtũ ꝯueniẽs eis. ¶ Ad aliã rõnẽ. illa nõ ſunt eadẽ realr ꝛc. ꝯcedit. Tu dicis: ꝙ eſſen tia ꝛc. Aliq̃ dñt ꝙ verũ est: q: roſa quo ad eſſentiã ꝛ gran do ĩ hyeme aliq̃n manet oĩbᵘ ſuppoſitis ꝛ ĩdiuiduis cor ruptis ꝛ oĩno eſſe in actu corrupto. vñ ſi nullũ ſuppoᵐ ro ſe eſſet: nec eſſentia roſe eſſet niſi ꝙ eſſet qd ydeale ꝑ ſe ſubſiſtẽs ꝑter ĩdiuiᵃ. vñ ſicut dcm̃ est. Linconiẽ. dicit: ꝙ oẽs ſpẽs mũdi remanẽt in qualꝫ hora tpis: lꝫ nõ in quo libet climate: q: ſi roſa nõ est h̄ in hyeme: tñ in alio cli mate ſaluat vbi est tẽperies ꝯueniẽs ei; ꝛ ſic eſſentia nõ põt remãere corrupto totalr eſſe in actu. vñ illud ꝓcẽit ex forᵃ imagiᵉ ꝙ ſpẽs poſſit remãere corruptis oĩbᵘ ĩdi uiduis: ſic aliq̃ imaginant: ꝙ eẽntia roſe poſſit remãere oĩbᵘ ſuppoſitis corruptis. vñ dicũt ꝙ roſa tũc nõ ẽ in mã ſubtiue: ſꝫ est in ĩtellectu obtiue. Iſtud est fictũ: q: ſi eẽn tia roſe manet corruptis ſuppoſitis: vel recipit in mã vl nõ: ſꝫ est ꝑ ſe ſubſiſtens. Si recipit in mã: tunc aliqᵈ indi uiduũ eiᵘ est. vt ꝑ ſe pꝫ. Si aũt est per ſe ſubſiſtẽs: tũc est ydea: qᵈ iꝓbat Ariſto. 7. huiᵘ. ꝛ ſicut est de roſa: ita ĩtel ligat de niue pruina grãdine ꝛc. ¶ Ad aliaꝫ. illa nõ ſunt eadẽ eſſentialr ꝛc. Cõcedit. Tu dicis: ꝙ diffõ ſiḡt eſſen tiaꝫ ꝛc. Dõm ꝙ h̄ est equocatio: q: duplex est eſſe. qᵈdã: qᵈ est verũ: qᵈ ꝯſiſtit in ꝯpõne ꝛ diuiſiõe inteᵘ: ꝛ illud nõ ĩportat ꝑ diffõnẽ: q: nihil affirmat vel negat diffõ: ꝛ de il lo eſſe ĩtelligit Ariſto. p̄mo poſterio. ¶ Aliud est eſſe in cõplexũ: ꝛ hoc ſiḡt diffõ: q: est idẽ cũ qditate. vñ ſicut di cit Arꝫ. 6. huius: ꝙ eiuſdeꝫ rõnis est qd est: ꝛ ſi est. ¶ Ad aliã. in omni eo qᵈ est, citra p̄mũ ꝛc. Dõm ꝙ nõ est verũ: imo nec in oĩ ſuba cãta: nec entis cãti dĩt eſſe ꝛ eẽntia: ſꝫ tñ in ſuba gñabili ꝛ corrupᵇˡᶦ: capiᵗᵘʳ eẽ ꝛ eẽntiã diffformi ter. vt viſuꝫ est: ꝛ qd dicis ad Boeᵘ. dõm ꝙ forte fuit il liᵘ opionis: vel ẽt ĩtellexit modo q̊ expoᵐ est. ¶ Ad aliã. ſi eẽ eẽt cũ eẽntia ꝛc. Dõm ꝙ nõ est nugatio: q: nõ est re petitio eiuſdẽ ex eadẽ p̄te locutõis: q: nugatio est inuti lis repetitio eiuſdẽ ex eadẽ p̄te orõnis. vt pꝫ. pᵒ elencħ. ꝛ ſi nõ est ex eadẽ p̄te orõnis nõ est nugatio. vt h̄ hõ est: q: hõ ex p̄te ſubti ponit ꝛ est ex p̄te p̄diᵗᶦ. Silr ẽt iſta repeti tio dꝫ eẽ ſupflua ꝛ iutilis: q: ſi ẽ vtilis vt repetitio ꝑꝑ ma iorẽ expſſionẽ vel ĩtentõeꝫ: tũc repetitio eiuſdem nõ est nugatio: ſicut dñs deᵘ deus meus. Qõ. IIII.

T. c. 20. ꝛ infra. — T. cõ. p̄.

Consequenter

T. cõ. 3.

Consequenter querat. Circa ean dem partem. vtrũ ens ꝛ vnũ ſint idem et vnũ in ſubſtantia: ita ꝙ vnuꝫ nihil addat realiter ſuper ens. ¶ Et arguitur p̄mo ꝙ non. Illa nõ ſunt vnũ in ſub ſtantia ꝛ natura: quoꝝ vnuꝫ dicit indiuiſionem ꝛ aliud nõ: q: q̃n aliqua ſunt vnũ ꝛ idem in ſuba ꝛ natura: ſi vnũ dicit indiuiſionẽ: ꝛ aliud: q: nõ ſepant ꝛ diuidunt ad in uicẽ: ſꝫ vnuꝫ dicit indiuiſionẽ ꝛ ens nõ. vt pꝫ ꝑ Ariſto. 5. hᵘ. vbi dicit. Quecũq; indiuiſioneꝫ dicunt ſic ſunt vnũ. Et ens nõ dicit indiuiſioneꝫ: q: indr̃inter ſe hꝫ ad vnũ ꝛ multa. g̃ nõ ſunt vnũ. ¶ Itẽ ſi ens ꝛ vnũ eſſent idẽ reali ter: tũc dĩo vnũ eſſet nugatio: ſꝫ hoc est falſuꝫ: q: ens est vnũ. nõ est nugatio. ꝯñtia pꝫ. ꝑ diffõneꝫ nugatiõis: q: nu gatio est repetitio inutilis eiuſdeꝫ ex eadẽ parte orõnis. ¶ Itẽ idẽ nõ denoĩat ſeipm̃: ſꝫ vnũ denomiat ens. g̃ ꝛc. maior est manifeſta: q: denoĩare est ſubm̃ aliq̃ nã infor mare: ſicut pꝫ ex p̄ntis. minor pꝫ: q: dĩo. ens est vnũ. est p̄dicatio denoĩatiua. ¶ Itẽ illa nõ ſunt idẽ ꝛ vnũ ĩ ſuba. quoꝝ vnũ est in determiato p̄nto: aliud circuit omne p̄ dicamentũ: q: que ſunt eadeꝫ in nã ꝛ in ſuba: in quo p̄di camento est vnũ: ꝛ reliquũ: cũ eſſentie p̄dicamẽtoꝝ ſint ĩpermixte. ex p̄mo poſterio. ſꝫ vnũ est ĩ determinato p̄di camento: ꝛ ens nõ: qᵈ pꝫ: q: vnũ est ĩ determiato p̄nto vt in p̄nto q̃titatis ſaltẽ reductiue: ſꝫ ens circuit omne p̄di camẽtũ. g̃ ꝛc. ¶ Iſte rões ſunt Auicẽ. vt recitat Cõmẽ tator. q vult ꝙ vnũ addat diſpõneꝫ formalr ſuꝑ ens ꝛ eiᵘ eſſentiã. ¶ Iteꝫ ſi vnũ ꝛ ens eſſent idẽ in ſuba diuiderẽ tur eiſdẽ dr̃ntys: q: q̃cũq; ſunt vnũ ꝛ idẽ in ſuba diuidũ tur eiſdẽ dr̃ntys: ſꝫ nõ diuidunt: q: vnũ diuidit ꝑ idẽ ſi mile ꝛ equale: ſꝫ ens diuidit per. 10. p̄nta. ex. 5. ꝛ. 6. huius. ¶ Itẽ ſi ens ꝛ vnũ eſſent idẽ realr: tũc q̃cq̃d opponeret vni ꝛ reliquo: ſꝫ hoc nõ est verũ: q: vni opponit multitu do. 10. hᵘ: ſꝫ multitudo nõ opponit enti: q: ens p̄dicat de multitudine vt multitudo est ens. ¶ Item ſi vnũ ꝛ ens eſſent ideꝫ ꝯuertibilr: tũc tñ eſſet vnũ ens: ſꝫ hoc est fal ſum. ꝑ Ariſto. pᵒ phyſico. improbanteꝫ ꝑmenidẽ q tñ po ſuit vnũ ens eſſe. ꝯñã pꝫ: q: q̃n aliq̃ ſunt idẽ in nã ꝯuerti biliter: q̃cq̃d p̄dicat de vno conditione excluſiua: ꝛ de re liquo. vt hõ ꝛ riſibile ſunt idẽ ꝯuertibilr. ꝛ ſicut currere p̄dicat conditione excluſiua vt hõ tñ currit. g̃ etiã riſiˡᵉ tñ currit. g̃ ſi ens ꝛ vnũ ſunt ideꝫ cõuertibilr: ſicut bñ dr̃ ens tñ est ſic tñ vnũ est: q: tñ est dictio excluſiua.

T. 3. xi. — Cõm. 3. — T. c. 14. — T. cõ. 4. — T. cõ. 9. — a. t. cõ. 6. vſq; ad tex. c. 32

Oppositum

vult Ariſto. in lr̃a vbi dicit: ꝙ ideꝫ est ens hõ ꝛ vnus homo. ꝛ non di uerſum qd oñdit niſi aliqd ſm dictionem repetitã. hoc idẽ vult Cõmentator exponens Ariſto.

T. cõ. 3 — Com. 3.

Notandum

ꝙ ſicut recitat Cõmentator: Auic. voluit ꝙ vnuꝫ adderet diſpõnem formalr ſuꝑ ens ꝛ eiᵘ eſſentiã: q: omne ens est vnũ per di ſpoſitioneꝫ ſuperadditã: q: cũ ens vl̃iter dicat de quolꝫ ente. ꝛ ſilr vnũ dr̃ de quolꝫ: tũc etiã ſunt vnũ ꝑ diſpõnes eẽntiales ſuꝑadditas eẽntie entis. ꝛ Auic. fuit motᵘ rõ nibᵘ tactis. Cõtra h̄ arguit Cõmẽtator. ſi vnũ diceret di ſpõnẽ formalr ſuꝑadditã enti: tũc eẽt ꝓceſſus in ĩfinitũ ſilr ꝛ ĩ eẽntialr ordinatis: ſꝫ h̄ est ĩpoſſe. ꝯñaꝫ declat. capia tur aliqᵈ ens vt hõ: ꝛ ſicut ẽ de illo ĩtelligat de alys. mõ hõ est vnᵘ ꝑ diſpõnẽ ſuꝑadditã nãe entis. Tũc q̃rat ꝺ il la diſpõne ſuꝑaddita vel est ens vel nihil. ſi nihil ꝑ nihi lo reliquat ſi ens: tũc cũ omne ens ſit vnũ ꝑ diſpõneꝫ ſu ꝑadditã: tũc illud ens erit vnũ ꝑ diſpõnẽ ſuꝑadditã na ture entis. Tũc q̃rat de illa diſpõne vel est ens vel nihil. ſi nihil ꝑ nihilo reliquat ſi ens: tũc est vnũ ꝑ diſpõnẽ ſu peradditã: ꝛ ſic in ĩfiniᵗᵐ. ¶ Nõ ꝙ aliq̃ nitunt infringe re rõnẽ Cõmẽtatoris: q: dicũt eũ feciſſe hãc rõnẽ ꝯ Aui. nõ ingrendo veritatẽ: ſꝫ vt eiᵘ emulus. vñ dicũt hãc rõ nẽ peccare duplr. pᵒ ꝑ fallaꝫ figure dictionis. zᵒ equoca tiõis. Declant pᵒ ꝙ peccet ꝑ fallam figᵉ dictiõis mutãdo quo in qᵈ: ꝛ ponũt exẽplũ ꝙ hõ est albᵘ ꝑ diſpõnẽ ſuꝑad ditã: tũc q̃rit vel illa diſpõ est alba vel nõ. Et dicũt ꝙ il la diſpõ nõ est alba: ſꝫ est illud quo aliqd est albũ. Et nõ

Com. 3. — Cõm. 3.

etiā est nō albū: sicut nigrū vel rubeū. Dōm est ad h: ꝙ illa cauillatio nō valz: qꝛ aliud est log de spāli ente vt de hoie: ⁊ de ente trāscendēte. vñ etiā ipsi ↄcedunt Auicē. velle: ꝙ quodlz ens est vnū ꝑ dispōnē supadditā: tūc oꝫ ꝙ illa dispō sit ens vel nō ens: qꝛ nihil pōt effugere rōnē entis: sꝫ sic nō est de albedine: qꝛ nō opꝫ ꝙ albedo sit alba vel nō alba: qꝛ pōt effugere rōnē vtriusqꝫ: qꝛ est illud quo aliqd est albū: sꝫ sic nō est hic: qꝛ ens est vnū ꝑ dispōnez supadditā. ꝑ opꝫ ꝙ illa dispō sit ens vel nō ens. si dispositio est ens: tunc est vnū ꝑ dispōnez supadditā: cum omne ens ſm Auic. sit vnū per dispōnē supadditā: ⁊ sic ꝓcedeť in īfini⁹. ¶ Aliter aliq dicūt ꝙ ens est vnū ꝑ dispositionē supadditā: ⁊ illa dispō est ens: ⁊ dicunt ꝙ non ꝓcediť i īfint^m: qꝛ deuenlť ad ꝑmū vnū: qđ nō est ꝑ aliđ vnū: sꝫ est cā vnitatis oīuz vt ꝑn^m ꝑ^m: qđ est ds. ¶ Istud nō valet: qꝛ queriť de aliquo: qđ est vnū nō est in genere cāe finalis vel agētis: sꝫ queriť de vno formalr. ¶ 2°. dicunt istā rōnē peccare per fallam eq^{m}. vñ ens est vnum per accñs. ꝑ per aliud. Et tunc qriť de illo ꝑ qd est vnus. Dōz ꝙ eē ꝑ aliud duplr capiť. Uno°. ꝙ aliqd ē ꝑ aliud: qđ est diuersum ab vtroqꝫ extremoꝝ: vt hō est disgregatus per aliud: qđ est diuisuz ab vtroqꝫ extremoꝝ: vt per albedinē que est diuisa ab hoie ⁊ disgregatiuo. Alio° aliquid est ꝑ aliqd: qđ est diuersuz tm̄ ab vno extremoꝝ: vt hō est risibilis ꝑ aliud: qđ est diuersum ab hoie: ⁊ nō est diuersum a risibili: qꝛ hō est risibilis ꝑ risibilitatez que est diuersa ab hoie: sꝫ nō sit diuersa a risibili. Mō sic dicunt ꝙ ens est vnū ꝑ aliud: qđ est diuersuz ab vno extremoꝝ: vt ab ente ⁊ nō est diuersum ab vno: ⁊ sic nō opꝫ ꝙ illud ꝑ qđ ens est vnū sit vnū ꝑ aliud: qꝛ est idē cū vno et nō est diuersum ab vno. Et ita equocať per aliud: qꝛ qcqd est aliqd per aliud diuersum ab ente h est ꝑ nihil: qꝛ oē qđ est nō ens est nihil: ⁊ per ↄñs nō est vnum: qꝛ ens ⁊ vnū ↄuertunť.

Tunc isti dicūt ad qōnē tria. Primo ꝙ ens ⁊ vnū nō dicunt eandez nām formalr ⁊ qditatiue. Et ꝓbāt: qꝛ tunc ꝑdicarenť de seinuicē per se ⁊ in qd: qꝛ quecūqꝫ īportāt eandē nām formaliter ⁊ qditatiue ꝑnť dē seinuicē ꝑ se ⁊ in qd: sꝫ h est falsuz: qꝛ vnū ꝑdicať de ente: sicut passio in scđo mō per se: sꝫ ens nō ꝑdicať de vno ꝑ se: qꝛ subm nō ꝑdicať per se de passiōe: qꝛ ꝑdicatiōes ꝑ se nō cōuertunť. ex ꝑmo posteri. vt allegāt. ¶ 2° mō dicūt ꝙ ens ⁊ vnuz sunt idem realr. ⁊ ꝓbāt. ea que eadē gnōne gnānť ⁊ eadē corruptiōe corrumpunť sunt idē realr ex lrā: sꝫ ens ⁊ vnuz sunt huiꝰ: qꝛ qñ gnāť ens hō gnātur ⁊ vnus hō: qꝛ nō separanť adinuicē gnōne: nec corruptiōe: tpe: nec nā: qꝛ vnū nō gnātur ꝑus tpe alio: nec nā. ¶ 3°. dīt ꝙ vnū dicit aliqd positiuū formalr supadditū enti. Et ꝓbāt. illud qđ dicit ꝑfectiōez formalr nō pōt dicere ꝑuationē: sed aliqd positiuū: ⁊ h est manifesta: sꝫ vnū dicit formalr perfectiōez: qꝛ attribuiť summo ꝑfecto vt deo: qꝛ dr deꝰ est vnus. vt pꝫ. 12. hꝰ. vnus ergo ꝑnceps. ¶ Itē illud ad qđ oīa reducunť nō pōt eē ꝑuatio: qꝛ reductio nūqꝫ fit ad aliqd simplr priuatiū: qꝛ nō est dare malū purū. 4. ethico. sꝫ ꝑuatio est malū: sꝫ oīa reducunť ad vnū ꝑ^m vt deū: qꝛ ab eo depēdet celuz ⁊ tota nā. ¶ Itē ꝑuatio nō suscipit magis ⁊ minꝰ. hec est manifesta: sꝫ vnū suscipit magis ⁊ minus: qꝛ ꝑnci^m maxime est vnū ⁊ alia minus sunt vnū. ¶ Itē illud qđ est mensura entiū nō dꝫ esse formalr aliqd ꝑuatiū: qꝛ mēsura ⁊ mēsuratū sunt vnigenea. ex. 10. huiꝰ. ⁊ sic mēsura vult aliqd esse ꝑmū: sꝫ vnū est mēsura entiuz: qꝛ in quolz genere est ꝑ^m vnū: qđ est mēsura oīum posterioꝝ. ¶ Itē qđ est formaliter ꝑuatiū nō est ꝑnꝰ positiuū per se: sꝫ vnū formalr est ꝑn^m: qꝛ multitudis ⁊ numeri: qꝛ eē vni est ꝑncipiū eē nuō. ¶ Nō circa istā pōnē dubitať ꝑmo ↄ ꝑmā ↄnē: que

T.cō.3.

T.c.vlt.

Capi.2.

T.cō.7.

est ꝙ vnū ⁊ ens nō īportāt eandē nām formalr. Et argiť ꝙ sic. Realitas est formalitas quedā: ⁊ realr esse idē est formalr esse idez. ¶ Ex hoc sic arguiť. Quecūqꝫ sunt eadem realr sunt eadē formaliter: ⁊ h est manifesta: qꝛ ſm eos formalitas est rō obiectalis apprehensa in re ab intellectu ex nā rei: quā formalitatē nō est neče semꝑ mouere intellcm̄: sꝫ habꝫ actū inte^{9}: sꝫ realitas etiā est ratio obiectalis apphensa ab intellectu. vt hr̄ ex dictis eoꝝ. ꝑ realitas est formalitas. minoꝛ pꝫ: qꝛ vnū ⁊ ens sunt idez realiter ſm ipsos. vt pꝫ. ex 2° ↄne. ¶ Item quecūqꝫ sunt diuersa formalr hñt diuersas formas: qꝛ sicut mālitas nō est sine mā sic formalitas nō est sine forma. ꝑ que sūt diuersa formalr hñt diuersas formas: sꝫ ens ⁊ vnū nō habent diuersas formas: qꝛ eandem formā hꝫ ens homo ⁊ vnus hō: qꝛ eadē forma dat esse ⁊ indiuisum esse. ¶ Cōtra secundā ↄnē dubitať que est ꝙ vnū ⁊ ens sint idem realiter: ⁊ aliter sic. Quecūqꝫ sūt diuersa formalr sunt diuersa realiter: qꝛ formalitas est realitas. vt dcm̄ est ꝑus: sꝫ ens ⁊ vnū sunt diuersa formaliter. ex ꝑma ↄne. vñ prima ↄclo destruit secundā: ⁊ secūda destruit ꝑmā. ¶ Cōtra tertiā ↄnē dubitať que dicit ꝙ vnuz dicit aliqd positiuuz formaliter superadditū enti. vñ isti imaginanť ꝙ sicut albedo est aliquid positiuū superadditū subto albo sic vnū est aliquid positiuū superadditū enti. Cōtra h arguiť. si hoc esset verū: tunc esset ꝓcessus in infinitū. ↄña pꝫ: qꝛ postqꝫ diceret aliquid positiuū superadditū cuilibet enti: tūc illud superadditū esset ens vel nō ens ⁊ deducatur ratio: sicut ꝑus est deducta.

Ad rationes ꝑme ↄnis. ¶ Ad ꝑmā: ꝙ sicut vnū ꝑdicať de ente: ita eↄ. vñ vnuz sic nō est passio entis: qꝛ sunt vnū ⁊ idē in suba. vt postea videbiť. vñ ↄuertunť ꝑdicatōes. Uel pōt dici ꝙ vnū ꝑdicať de ente: qꝛ ratio entis sub qua ens sigt includitur in vno: ⁊ nō eↄ. ratio vnius sub qua sigñat vnū nō includitur in ente: qꝛ rō entis est cōioꝛ qꝫ ratio vnius. ¶ Ad secundā. postea videbiť. ¶ Ad rōnes 3^e ↄnis. Ad ꝑmaz. illud qđ dicit ꝑfectiōez ⁊c. verū est vt sic. Dicis ꝙ vnū dicit formalr ꝑfectōez. Dōm ꝙ vnū duplr ↄsiderať. vno°. quo ad illud qđ sigñat: ⁊ sic est perfectū aliqđ. Sed alio mō capiť quo ad illud quo sigñt. vt quo ad rōnē que est indiuisio: ⁊ sic est negatio: ⁊ nō est aliqd ꝑfectū: sicut aial duplr ↄsiderať. Uno mō quo ad illud qđ sigñat vt aialitatē. Alio mō quo ad illud quo sigñat vt rōnē que accī^r a mō essendi vt a sentire vel ſm veritatez a quiditate: ⁊ sic est in ꝓposito. ¶ Tūc est dub^m. si vnū dicit ꝑuatiōez quo ad illud quo sigñat: qūo tūc deꝰ est vnus: qꝛ in eo nō est ꝑuatio. ꝑ illud a quo accipiť ratio vnius non est ꝑuatio: qꝛ deꝰ nō esset vnus sic. Dōm ꝙ hic est equiuocatio: qꝛ vnū in deo: ⁊ aliꝭ entibus nō dr nisi equiuoce: qꝛ vnū in deo nō sigñať sub ratione indiuisionis: qꝛ illud a quo accipiť ratio vniꝰ in deo est positiuuz ⁊ nō est negatio: sꝫ in aliꝭ entibꝰ rō qua significať vnum est ꝑuatio. ¶ Ad aliud. illud ad qđ omnia reducunť ⁊c. Cōcediť. Sed dicis. oīa reducunť ⁊c. Dōm ꝙ veruz est quo ad illud qđ significať: vt dcm̄ est. ¶ Ad aliam. ꝑuatio nō magis ⁊ minus suscipit ⁊c. Cōcediť. Sed dicis. vnū suscipit ⁊c. Uerum est quo ad illud qđ significať. ¶ Ad aliā rōnē. similiter illud qđ est mēsura entiū ⁊c. Cōcediť. Sed dicis ꝙ vnū est mēsura. verum est quo ad illud qđ significať ad fundamētū est positiuū: sed quo ad illud quo significať sic: nō opꝫ esse positiuū. ¶ Ad aliā rōnem. illud qđ est formaliter ꝑuatiū ⁊c. Cōcediť. Sed dicis. vnū est formalr ꝑuatiuū. veꝝ est quo ad illud quo sigñať: sed nō quo ad illud qđ sigñat. ¶ Ex hoc aliter dōm est ad qōnem. Et ꝑmo notanduz est ꝙ vnū dr ab indiuisione: qꝛ quecūqꝫ

T.c.xi. indiuisionē hñt vt sic vnū dr̄.ex.5.huius. Nō duplex est indiuisio:quedaȝ indiuisio in nā entis: ꝛ alia est indiuisio que est in nā cōtinui. ¶ Ex h ad qōnē dicēde sunt due ꝯnes.qn̄ q̄rit vtrū ens ꝛ vnū sint idē i sub̄a. ¶ Prima ꝯ est:ꝙ si vnū capit vt dr̄ ab idiuisione que est in nā entis sic vnū ꝛ ens sunt vnū ꝛ idē i sub̄a ꝛ realr:ꝛ sic vnū nihil positiū dicit supadditū enti. ¶ Et rō h⁹ ꝯnis est. Quecūq; eadē gnōne gnānt ꝛ eadē corruptiōe corrūpunt pmo ꝛ pn̄r sunt eadem:ꝛ hn̄ addit p°ꝛ pncipalr: qꝛ lȝ hō ꝛ risibile gnānt simul:nō tn̄ sunt idē realr. Nā nō generant pmo ꝛ pncipalr:sȝ ꝯcomitatiue:sȝ ens ꝛ vnū p°ꝛ pncipalr vna gnōne gnānt: ꝛ eadē corruptiōe corrūpuntur:qꝛ simul gnātur ens hō ꝛ vn⁹ hō. ¶ Sȝ dices:tu ista rō pbat in gnābilib⁹ ꝛ corrup^{bi⁹} tn̄:sȝ qd dicet de supiorib⁹ substātijs:que sunt ingnābiles ꝛ icorruptibiles: qꝛ ibi nō hȝ locū. Dōm ꝙ imo:qꝛ sicut in illis que de facto gnānt eadem gnōne gnānt ens hō ꝛ vnus hō:ꝛ corrūpit ens hō ꝛ vnus homo:sic in supiorib⁹ que nō gnānt: tn̄ si gnārent ꝛ corrūperent:tūc vna gnōne ꝛ vna corruptiōe gnārent ꝛ corrūperent:sicut ens celū ꝛ vnū celum:ꝛ ens itelligētia ꝛ vna intelligētia:qꝛ ꝯditiōalis pōt esse vera:

T.c.72. cuius añcedēs est falsuȝ. vt pȝ per Cōmentatorē.4.ꝛ.7.

T.cō.2. physico. ¶ 2ᵃ ꝯ est.ꝙ vnuȝ vt dr̄ ab indiuisiōe que est in nā ꝯtinui nō est vnū realr cū ente. ꝛ rō h⁹ ꝯnis est. quecūq; sunt in diuersis pntis nō sunt vnū realr.ex pmo posterioꝝ.cū ꝑntoꝝ sunt impmixte:sȝ ens ꝛ vnū sunt hm̄:qꝛ ens circuit omne pntū: sȝ vnū est in pnto q̄titatis determinate saltē reductiue. ¶ Nōndū ꝙ lȝ vnū ꝛ ens pmo mō dcm̄ iportent idē realiter quo ad illud qḋ significat nomie vni⁹ꝛ entis:tn̄ differūt rōnib⁹ quibus significant:qꝛ ens significat vt accipit ab actu essendi: sȝ vnuȝ ab idiuisione:qꝛ sub̄a accipit ꝛ iponit ad sigñandū ab eē sub̄am:qꝛ nō hȝ aliud esse:ꝛ q̄titas ab esse quātitatē:sed sub̄a vna accipit ꝛ sigñat ab indiuisiōe: qꝛ sub̄a est idiuisa a q̄titate ꝛ ab alijs:ꝛ sic itelligat de alijs. vn̄ ꝯ^{tm̄} entis accipit ab entitate rei ꝛ eē:sȝ ꝯ^{tm̄} vni⁹ ab idiuisiōe.

Ad rōnes in oppo^m. illa nō sunt vnū in nā ꝛ substātia ꝛc. Cōcedit. s̄m rōnē ꝛ modū intelligēdi ꝛ sigñandi. Tu dicis:ꝙ vnū dicit indiuisionē ꝛc. Dōm ꝙ verū est quo ad ꝯnotatū ꝛ sigñatū vni⁹ a quo accipit ꝯceptus ꝛ rō sigñati vnius:sed quo ad rem signatā dicit aliqd positiū ꝛ idē cū ente. ¶ Ad aliā. si ens ꝛ vnū essent idē in nā ꝛc. Dōm ꝙ nō est nugatio:qꝛ lȝ sint eadē in nā quo ad sigñata: tn̄ diuersa sūt rōne. vt dcm̄ ē. g̃ nō est nugatio nisi eēnt eadē re ꝛ rōne. ¶ Et si dicat. diuersitas rōnis nō ipedit nugationē. vt hō ꝛ anial sunt diuersa rōne:ꝛ tn̄ diuersitas illa nō excludit nugationē in eis dicēdo hō anial. ¶ Ad h dōm: ꝙ diuersitas rationis duplex est. vna est diuersitas rōnis aliquoꝝ. quoꝝ vnū ponit in diffinitiōe alterius:ꝛ talis diuersitas nō excludit nugationē. Sed alia est diuersitas rōnis aliquoꝝ. quoꝝ vnū nō ponit in diffinitiōe alterius ꝛ illa impedit nugationē. mō vnū ꝛ ens dr̄nt rōne. ꝛ vnū nō ponit in diffinitiōe alteri⁹:qꝛ ens nō ponit in diffinitiōe:qꝛ vnū nō diffinit cū sit transcendēs:lȝ possit describi:qꝛ vnū hȝ esse in diuersis. silr nec vnū ponit in diffinitiōe entis: cum ens nō diffiniat per eandē rōnem. ¶ Aliter pōt dici:ꝙ dicēdo ens vnū nō est nugatio:qꝛ illa additio est vtilis:quia ens vnū.i.indiuisuȝ ibi aliqualiter specificat. mō qn̄ idē repetit super idē vtiliter h tollit nugationē. ¶ Ad aliā idē nō denominat ꝛc. verū est. si est denominatio ex parte rei. Et tu dicis:ꝙ vnū denominat ens. Dōm ꝙ veruȝ est. capiēdo vnū vt est in pdicamēto quātitatis: sȝ capiēdo vnū pmo mō nō est verū s̄m rem: sed tn̄ denominat s̄m vocē:qꝛ vnum est adiectiuū. ergo nō est vera denominatio. ¶ Ad aliā. illa nō sunt idē ꝛ vnū ꝛc. Cōcedit. Tu dicis:ꝙ vnū ꝛc. Dōm ꝙ vnū inquātū dr̄ ab indiuisione in nā entis nō est in pdicamēto determiato: sȝ circuit omne pdicamētū:sicut ens:sȝ vnū vt dicit ab indiuisiōe in nā ꝯtinui sic est in determiato pdica^{to}: ꝛ tūc nō est idē cū ente realr ꝛ ꝯuertibiliter. vt dcm̄ est. ¶ Ad aliā rōnē. quecūq; sunt vnū ꝛ idem ꝛc. verū est. si sint idē re ꝛ rōne:sȝ si dr̄nt rōne pōt aliquo mō diuidi diuersis dr̄ntijs que ptinēt ad rōnē:ꝛ nō ad reȝ. ¶ Ad minorē. Dōȝ ꝙ quo ad rem qbuscūq; differētijs diuidit ens:ꝛ vnū:vt in sub̄aȝ quātitatis ꝛc. sȝ differunt rōne. g̃ possunt diuidi diuersis differētijs ptinētibus ad rōnes:qꝛ vnuȝ dr̄ ab indiuisione:indiuisio aūt in sub̄a significat per idē:ꝛ in quātitate per equale:ꝛ in q̄litate per simile. iō vnū diuidit per idē simile ꝛ equale ꝛc. ¶ Ad aliā. si ens ꝛ vnuȝ ꝛc. Cōcedit. ꝙ tn̄ vnū est inquātū ꝯuertit cum ente:nec quo ad hoc Aristo. itendit improbare parmenidē: sed tn̄ improbat eū:qꝛ voluit ꝙ tn̄ esset vnū simplr ꝛ determinate. vnde tn̄ vnū est. ista est multiplex:sicut vna sub̄a quātitas ꝛc. vn̄ si ens tn̄ est vnū determinate. ista.n. est multiplex:sicut ista. tn̄ ens est:est multiplex:sicut vna substātia q̄titas ꝛc. Unde si ens tn̄ est vnum determiate vt lapis. sic est falsuȝ:ꝛ sic improbat Aristo. pmenidē. ¶ Ad aliam. si ens ꝛc. Cōcedit. si est oppō ex parte rei:sed si est oppositū ex parte oppositiōis:nō opȝ. Tu dicis:ꝙ vnū ꝛc. Dicenduȝ ꝙ hoc est ex parte rōnis: qꝛ alia est ratio vnius ꝛ multitudinis. g̃ pōt multitudo opponi vni ꝛ non enti:qꝛ multitudo non opponit rōni entis:sicut rōni vnius. Aliter dicit:ꝙ multitudo nō est ens:sed entia:ꝛ itelligit de multitudine essentiali:ꝛ sic etiā vnū dicit de multitudine eēntiali:ꝛ h in plali vna. Et hec est. Qō. V.

¶ Palam autem ꝛc. T.cō.3.

Consequenter querit circa eandē partē: qꝛ ibi Cōmētator disgredit loquēdo cōtra Auic. qui dixit ꝙ ens ꝛ vnū signāt dispōnes supadditas nature rei. ¶ Et arguit pmo ꝙ significēt dispositiōes supadditas nāe rei. illa signāt dispōnes supadditas nāe rei q̄ signāt aliqd receptū in re ab alio cāte:ꝛ h est manifesta:qꝛ nihil idē recipit seipm ab alio cānte: qꝛ receptū dr̄t a recipiēte:sed ens ꝛ vnū sunt hm̄: qꝛ de⁹ dat oibus esse ꝛ vnitatē. vt pȝ.2°. h⁹. per Arist. ꝛ Cōme^{tem}. Cōm.3°

T.cō.4

Oppositum vult Aristo. ꝛ Cōmētator. ¶ Notandū. sicut recitat Cōmētator. ꝙ Auic. voluit ꝙ ens ꝛ vnū importēt dispōnes superadditas nature rei de qua pdicant. Et ponit rōnes eius. Un̄ vult ꝙ duplices sint dispositiōes:quedā sunt ꝓprie:sicut accn̄tia ꝓpria. alie sunt dispositiones cōes:sicut accn̄tia cōia:sicut albedo. Nō Auicē. vult ꝙ ens et vnū iportēt dispōnes supadditas rebus:de qb⁹ pdicant. ꝛ hec essentiales ꝛ ꝓprias. ¶ Et rationes Auicē. sunt. vt recitat Cōmentator. iste. pma est. si ens ꝛ vnum importarent essentias rerū de quibus pdicant:tunc dicēdo ens homo vel vnus homo. esset nugatio:qḋ est falsum. vt per se pȝ. consequētiā declarat:qꝛ nugatio est inutilis repetitio ex eadem parte oratiōis. Nō hic ens ꝛ homo ꝛ vnus homo repeteret idē ex eadem parte. ¶ Itē illud qḋ est denominatiuū dicit aliquā dispositionē superadditā enti: qꝛ denominare est subm̄ aliqua natura informare: sed ens ꝛ vnū sunt huiꝰ: qꝛ dicendo homo ens vel homo vnus. ista sunt denominatiua:cū sint adiectiua. g̃ ꝛc. ¶ Item h pbat de vno spāliter:ꝙ dicat dispositionē superadditam nature rei:qꝛ illa. quoꝝ vnum dicit indiuisionem ꝛ aliud nō: illa nō importāt eandē nām: sed vnū respectu

Cōm.3°

Cōm.3°

entis est huiusmodi: qꝛ vnum dicit indiuisionē: ens aūt diuisionē: quia indr̄nter se hꝫ ad multa. ğ ⁊c. ¶ Alia est opio Aristo. ⁊ Cōmētatoris dicētiū: ꝙ vnū ⁊ ens ṕdicāt essentiā rerū: ⁊ nō dicunt dispōnes supadditas rebus de qb⁹ ṕdicanꝫ: ⁊ pōt esse rō Arist. in lr̄a. Illa que gnāꝫ eadem gnōne ⁊ corrūpunꝫ eadē corruptiōe ꝑ se ⁊ ṕmo cuꝫ reb⁹: illa ṕdicant essentiā rerū: ⁊ nō dispōnes superadditas rebus. Ista est rō Arist. in lr̄a. ⁊ dico ṕmo ⁊ per se: qꝛ lꝫ risibile genereꝫ eadē gnōne cū homie: tn̄ hoc nō est ṕmo ⁊ per se: sꝫ cōcomitatiue. ğ risibile ⁊ homo nō important vnā essentiā: sꝫ risibile importat dispōnē superadditam homini: sꝫ ens ⁊ vnū sunt huiꝰ: qꝛ rebus gnātis ṕmo ⁊ per se: etiā generaꝫ ens ⁊ vnū: vt cito generaꝫ homo generaꝫ ens ⁊ vnus homo: ⁊ possent alie ratiōes adduci: sꝫ illa sufficiat: hoc etiā pꝫ auctoritate Aristo. 6. huius. vbi dicit: ꝙ eiusdem ratiōis est: querere ⁊ inuestigare quid est res ⁊ esse rei: ⁊ hoc idē vult Aristo. 2. posterio. vbi dicit: ꝙ qō si est nō ponit in numerū: cū non dicat diuersam eēntiā a subto. Et hoc idē vult Cōmentator h. ⁊ 6. h⁹. vbi dicit: ꝙ eē dicit eēntiā illoꝝ de qb⁹ dr̄.

T. cō. ṕ.

Cōm. 3.

Cō. 4.

Ad rationes aūt Auicē. ¶ Ad ṕmam dōm ꝙ ens ⁊ vnū nō est denoīatiuū: nec ꝯcret^m ſm rem: sꝫ tn̄ ſm vocē: qꝛ lꝫ sint adiectiua: tamē nō sunt ꝓprie denominatiua: imo per hoc etiaꝫ ꝓbareꝫ ꝙ dr̄ntie sūbales ⁊ essentiales ṕdicarenꝫ denominatiue de spē: qō est falsuꝫ. ¶ Aliter dr̄: ꝙ lꝫ cōcretū ⁊ denominatiuū in acci^b⁹ ṕdicet aliquid additū: tn̄ nō in sūba. nā homo ⁊ humanitas dn̄t eandē reꝫ: ⁊ homo est cōcretuꝫ ⁊ humanitas abstractū. ğ nō ob^{ic} etiā ꝙ vnuꝫ ⁊ ens sint denominatiua ſm rem. Non tn̄ opꝫ ꝙ addant dispōnes aliquas. ¶ Ad aliā. si ens ⁊ vnū ⁊c. Dōm ꝙ nō est nugatio: qꝛ lꝫ ṕdicent essentiaꝫ rerū: tn̄ differūt ratione. Et sic diuersitas rōnis tollit nugationē: imo ēt ista additio est vtilis ꝓpter specificatōeꝫ ⁊ certitudinē. vt dcm̄ est ṕus. ¶ Ad aliā. pꝫ ex dictis: qꝛ nō importat indiuisionē quo ad rē: sꝫ tn̄ quo ad rōnē q̄ signat. ⁊ sic adhuc ṕdicat eēntiā.

Ad rōneꝫ ṕn^{ic}. illa signāt dispōne ⁊c. ¶ Etiā reꝫ. Cōcediꝫ. si est ꝓpe receptio. mō eē nō recipiꝫ in forma que dicit essentiā ⁊ quiditatē totā: sꝫ si recipiꝫ i mā illa nō ē pars qditatis: neqꝫ tota qditas. Et sic ēt esse actuale differt a mā: sicut for^a. vt visuꝫ est ṕus. vnde eē actuale est idē cū for^a que est tota qditas rei. vt vult Cōmentator. 7. h⁹. ⁊ vtrūqꝫ depēdet a deo: ⁊ silr̄ itelligas de vno. Et sic de hoc.

Cōm. 33

Questio. VI.

T. cō. 5.

¶ Signum autem dyalectici ⁊c.

Queritur circa hāc partē. vtruꝫ meta^{ca} ⁊ dyaletica versenꝫ circa idē. ¶ Et arguiꝫ ṕmo ꝙ nō: qꝛ distincte sciētie secundū spēm nō ꝯsiderant idem subm: qꝛ vni⁹ sciētie vnū est subm: sicut vnius potētie vnū est obm. vn̄ diciꝫ. 3. de anīa: ꝙ scientie secanꝫ sicut ⁊ res: sꝫ iste sciētie sunt distincte ſm spēꝫ: cū meta^{ca} sit specu^{ua}. dyaletica ⁊ sophy^{ca} practica est. ğ ⁊c. ¶ Item ille sciētie non versanꝫ circa idē. quarū vna est organica ⁊ rōnalis: alia ṕncipalis ⁊ realis: sꝫ meta^{ca} ⁊ logica habent se sic: qꝛ vult simplici⁹ sup ṕnta ꝙ logica sit organica: ⁊ etiaꝫ cōiter diciꝫ rōnalis: ⁊ meta^{ca} est ṕncipalis ⁊ realis: qꝛ etiaꝫ ꝯsiderat ṕn^a realia. ¶ Itē ille sciētie nō ꝯsiderāt idem. quarū vna ꝯsiderat entia rōnis ⁊ alia entia extra aniaꝫ: sꝫ dyaletica ⁊ sophystica ꝯsiderant entia rōnis: vt intentiones. vt vult Auicē. qꝛ logica est de secundis intentionibus adiunctis ṕmis. vt idem vult Cōmentator. 4. huius: sed metaphysica cōsiderat entia extra animā. vt pꝫ per se ⁊ per totum librum.

T. c. 38.

Auic. ṕ. sue me^{ce} caplo. 2.

Cōm. 2.

Oppositum vult Aristo. 4. huius. in ṕdicta littera. vn̄ postea subiūgit. naꝫ circa idem versaꝫ sophystica ⁊ dyaletica.

T. cō. 5.

Notandum ad istā qōnē: ꝙ cōiter diciꝫ ꝙ logica ṕmo ⁊ per se nō versaꝫ circa idē cū meta^{ca}: qꝛ sic ꝯsiderat intētiōes secūdas: sꝫ meta^{ca} ṕ. ⁊ per se ꝯsiderat res extra aiam. ğ ⁊c. Tamē dicūt ꝙ illa que sic ꝯsiderat logica vt itentiōes sunt equalis ambit⁹ cū ente: qꝛ possunt applicari cuilibet generi entis. s. intētio generis spēi ⁊c. Et ꝓpter hoc dr̄ ꝙ dyaletica ⁊ metaphysica v̄sanꝫ circa idē. 2°. dicūt ꝙ logica ex ꝯnti ⁊ secūdario ꝯsiderat entia realia: qꝛ in eis fundanꝫ intētiōes. q̄s ṕncipalr̄ ꝯsiderat logica: ⁊ sic logica ⁊ sophy^{ca} v̄sanꝫ circa idē cū meta^{ca}: qꝛ meta^{ca} cōsiderat entia realia. silr̄ dyaletica ⁊ sophystica ꝯsiderāt entia realia: saltē ex ꝯsequēti vt dicūt. ¶ Ista opio suppōit ꝙ logica ṕmo ⁊ per se ꝯsiderat itentiōes ⁊ nō res: qō nō valꝫ: ⁊ istud ꝑtractare ꝑtinet ad logicā. vn̄ adduco vnā rōneꝫ ꝯtra istud fundamentū: qō videꝫ facere fidem: ⁊ est. Illa sciētia cuius finis est distinguere verū a falso hꝫ ꝯsiderare ṕmo ⁊ ꝑ se res: qꝛ veritas ⁊ falsitas fundanꝫ in reb⁹ ṕmo mō per se ⁊ scdo sup itentiōes: sicut qn̄ diciꝫ ꝙ gen⁹ ⁊ dr̄ntia ṕdicātur de spē: ⁊ passio de subto. vn̄ iste ṕdicatōes quo ad intentōes sunt false: sꝫ quo ad res sunt vere: sꝫ logica hꝫ distinguere veruꝫ a falso. vt pꝫ ꝑ Boetiū in thopi. suis. vbi dicit: ꝙ logica est sciētia distinguēdi veruꝫ a falso: ⁊ in h nolo plus imorari. ¶ Dōm ğ ad qōnem aliter ſm intētionem Aristo. ⁊ Cōmentatoris. Et primo dōm ꝙ dialetica sophystica ⁊ meta^{ca} v̄sanꝫ circa idē subm. 2° ꝙ hoc tn̄ est ſm diuersaꝫ rōnem ꝯsiderādi. ¶ Prima ꝯ̄ ꝓbaꝫ. ille scie v̄sanꝫ circa idē cū meta^{ca} que ꝯsiderāt ens iquātū ens: qꝛ meta^{ca} ꝯsiderat ens inquantū ens. vt pꝫ. 4. h⁹. sꝫ dyaletica ⁊ sophystica est huiꝰ. vt pꝫ ꝑ Cōmētatorē in isto. 4. vbi dicit: ꝙ genus istarū triū in quo ꝯsiderāt est vnū ⁊ ens simplr̄. ¶ Itē illa scia vel ille scie v̄sanꝫ circa idē cū meta^{ca} que vsitanꝫ in oīb⁹ sciētijs: qꝛ ille scie que vsitanꝫ in oīb⁹ scientijs: opꝫ ꝙ ꝯsiderēt oīa applicabilia cuilꝫ scibili: imo cōia: que etiā cōsiderat meta^{ca}: sicut genus spēꝫ idē diuersuꝫ silē ⁊c. sꝫ logica est huiꝰ. ꝑ Cōmentatorē. 7. hui⁹. vbi dicit: ꝙ logica vsitaꝫ in geo^a ꝯhēdo ꝑ termios geo^c dr̄ logica ꝓpria. silr̄ in alijs. Et ad hāc intētionē dixit Cōmētator. 2. h⁹: ꝙ logica ē duplex. cōis ⁊ ꝓpria. Alio mō vsitaꝫ logica in alijs sciētijs: qꝛ alie sciētie accipiunt ꝓpōnes demr̄atas in logica. q̄re ⁊c. ¶ Ratio scde ꝯclusionis. Ille sciētie differunt in rōne cōsiderādi que ꝯsiderāt idem: ⁊ vna ꝯsiderat sub rōne efficaciori: ⁊ alia sub rōne debiliori. ⁊ h ē ma^{ta}: sꝫ me^{ca} ⁊ dya^{ca} ⁊ sophystica sūt hꝰ. vt vult Ar. in lr̄a: qꝛ lꝫ oēs ꝯsiderent ens: tn̄ me^{ca} dr̄t a dya^{ca} in mō ꝑtātis ⁊ in mō scie. vn̄ me^{ca} ꝯsiderat de ente ꝯsideratōe demr̄atiua ⁊ certa: logica aūt ꝯsideratiōe ꝓbabili: sꝫ dr̄t a sophy^{ca} i ꝓheresi. i. electōe operis vl̄ in vite ꝓheresi: ⁊ ꝑ itētiōeꝫ itentā in vita. vt exponit Cōme^{tor}. Sophysta. n. itēdit se videri ꝓbm vt acqrat glām: aut aliud ḡrarū hūanaꝝ: sicꝫ laudē vel honorē: q̄ ēt pn̄t dari gratiose. vn̄ sophysta ſm reputationē vr̄ gloriosus: sꝫ meta^{ca} itēdit ingrere v̄itatē nō ꝑꝑ gloriā: sꝫ ꝑꝑ eā.

T. cō. ṕ.

Cōm. 5.

Cōm. 2.

Cōm. 15

Cōm. 5.

Ad rōnes Ad ṕmā. dis^{te} scie ⁊c. Dōm ꝙ distincte scie ſm spēꝫ pn̄t idē ꝯsiderare: tn̄ ſꝫ diuersas rōnes ꝯsiderādi. sicꝫ meta^{ca} ⁊ nālis ꝯsiderāt māꝫ ṕmā: tn̄ ſm diuersaꝫ rōnē ꝯsiderādi: ⁊ sic me^{ca} ⁊ lo^{ca} ꝯsiderāt idē: tn̄ ſm diuersaꝫ rōnē ꝯsiderādi: vt visuꝫ est: ꝙ dr̄nt ſm spēꝫ. ¶ Ad aliā. ille scie nō ꝯsiderāt idē ⁊c. ꝯcediꝫ sub eadem rōne ꝯsiderādi: sꝫ tn̄ sub diuersa rōne bn̄ pn̄t ꝯsiderare ideꝫ: tn̄ sub diuersa rōne: qꝛ me^{ca} ꝯsiderat ens quo ad ṕncipia realia: sꝫ logica ꝯsiderat ens iquātū

subycitur: ꝛ respicit actū rōnis: qꝛ logyca cōsiderat entia: inquantū hñt rōnē subi vel predicati. ¶ Ad aliā pȝ ex dictis. qꝛ logyca bñ considerat entia ex aīam. lȝ hoc non faciat absolute: sed inquantū respiciunt actū rōnis. vñ ꝯsiderat ꝓpōnes hñtes subm ꝛ predicatū: ꝛ hoc non soluȝ q̄ ad intentiones: sed et q̄ ad res: inq̄tū stāt sub actu rōnis: qꝛ res ꝑdicanͭ ꝛ subyciunͭ nō ꝑ se: sȝ ꝑ itelꝉꝫ. Qō VII.

T.c.7.

¶ Dicendum autem est. ꝛc̄.

Circa hāc ꝑte q̄ritur. vtrum istud sit ꝑmū ꝑn^{m} cōplexū. Impoſſe est idē sil' eē ꝛ non esse ſm idē: ꝛ ad idē: ꝛ similr. Et arguitur ꝙ non. p^{m} ꝑn^{m} dȝ esse simplicissimū. qꝛ si p^{m} ꝑn^{m} esset cōpositius aliquo: non esset p^{m}. sȝ posterius. qꝛ posterius est simplici ipsum compositum. sed predictū ꝑn^{m} non est simplicissimū. qꝛ ipoſſe est sil' eē ꝛ nō esse. ꝛc̄. nō est simplicissimū. imo aliud est simplici^{9} eo. vt ens est ens: vel subā ē subā. q̄re non est p^{m} ꝑn^{m} complexū. ¶ Itē ꝑn^{m} cōplexū non dȝ esse multiplex. qꝛ multiplicitas facit ꝯfusionē in intellu. ꝛ obscurat eū. ex p celi. z^{o} etiā elencoꝝ. sed p^{m} ꝑn^{m} est notissimū nr̄o itellectui: ꝛ ñ obscurat intellm. sed dictū ꝑn^{m} est multiplex. qꝛ ꝯstituiͭ ex termino multiplici. s. eē: qō est multiplex: sicut ꝛ ens dr̄ multipliciter: vt pȝ 4° b^{9}. ¶ Itē ꝓpō negatiua non pōt eē p^{a}. qꝛ quālibȝ ꝓpōnē negatiuā ꝑcedit affirmatiua. z^{o} ꝑhier. ꝛ z^{o} elencoꝝ. sed dicta ꝓpō est negatiua. qꝛ ipoſſe valȝ q̄tū nō poſſe. ¶ Itē ꝓpō copulatiua nō pōt eē p^{m} ꝑn^{m} cōplexū. ꝛ hec est manifesta. qꝛ q̄libet ꝓpō ypo^{ca} posterior est ca^{ca}. vt pȝ ex p ꝑhier. sȝ dcā ꝓpō est copulatiua. qꝛ ibi poniͭ cōiūctio ꝛ. q̄ copulat. g̃. ꝛc̄. ¶ Itē modalis ꝓpō nō pōt eē p^{m} ꝑn^{m} cōplexū. qꝛ ꝓpōnes de inesse priores sunt modalib^{9}. z^{o} ꝑhier. vñ et Ar. p determinat de ꝓpōnibus d inesse. sȝ dicta ꝓpō est modalis: cū in ea ponaͭ impoſſe. qō est modus. g̃ ꝛc̄. ¶ Itē p^{m} ꝑn^{m} dȝ esse ex terminis simplicib^{9}. qꝛ ꝑmū ꝑn^{m} in vnoquoqȝ genere est dare simplicissimū. sed dicta ꝓpō non est ex terminis simplicibus. qꝛ ex ꝑte subi non est terminus simplex. s. idē esse sil. qꝛ componitur ex ꝯceptu respectiuo ꝛ absoluto: silr ex parte predicati nō est terminus simplex. s. esse ꝛ non esse. qꝛ est cōpositū. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē p^{m} ꝑn^{m} cōplexum dȝ ꝯstitui ex p termino. qꝛ sicut cōplexa sunt ex terminis sic ꝑn^{m} ex primis terminis. sȝ dictū ꝑn^{m} non est ex p termino. qꝛ subā ē p^{m} ens. ꝛ ꝑmus terminus. ex 7° b^{9}. ꝛ dcm̄ ꝑn^{m} nō est ꝯstitutū ex subā. sȝ ex eē nō eē ꝛ impoſſi. ¶ Itē si dcm̄ ꝑn^{m} esset p^{m}: tunc sequereͭ ꝙ eēnt plā p^{a} ꝑn^{a} ꝯplexa. sȝ hͦ est fl'ȝ. qꝛ qō ꝑ supabūdātiā dr̄ vni soli ꝯuenit. ꝛ hͦ est vex respectu vni^{9} ordinis: ꝛ vni^{9} gnīs. ꝯña pȝ. qꝛ istud p^{m} ꝑn^{m} de quolibȝ affirma^{o} ꝛ nega^{o}. ꝛ de nullo sil. imo ꝛ de nullo vere vel false. g̃ si illud ē ꝑn^{m} p^{m} ipoſſe eē ꝛ nō eē. ꝛc̄. tūc sūt plā ꝑn^{a} p^{a}. ¶ Itē p^{m} ꝑn^{m} dȝ esse verissimū: ꝛ verius alijs oib^{9} ꝓpōnib^{9}. qꝛ ꝑꝑ veritatē eius oīa alia ꝯfirmanͭ. sȝ dcm̄ ꝑn^{m} nō est verius oib^{9} alijs: qꝛ nulla ꝓpō est verior illa. in q̄ idē ꝑdicaͭ de seipso.

T.c.ō.4 (T.c.iio., T.c.z.)

T.c.8. T.c.9.

Oppositum vult Ar. in lr̄a vbi dic̄. ꝙ vō sit illō. post hec dicamus. tunc addit idem sil' eē ꝛ nō eē: ſm idē est impoſſe. Et quecūqȝ alia determinauimus sint determinata ad logycas difficultates. qꝛ ibi posite sunt ꝯ̄nes ad idem ſm idē ꝛ sil'.

Notandum ꝙ sicut Arist. dicit in littera. conditiones primi principij vīr eē q̄nqȝ. Una cōditio ē. ꝙ p^{m} ꝑn^{m} dȝ eē firmissimū. ꝛ hͦ ꝯfir^{at} Ar. a posteriori. qꝛ primus ꝑhs dȝ dicere firmi^{ma}. sed ꝑn^{m} p^{m} ꝑtinet ad p^{m} ꝑhm. Ex hͦ sic. Ad p^{m} ꝑhȝ ꝑtinet ꝑn^{m} firmissimū. qꝛ eius est dicere firmissima. vt dicit Ar. ꝯgruit āt maxie cognoscētē tūc vnūq̄dqȝ genus hr̄e dicere firmissima rei ꝑn^{a}. ꝛ tunc post addit. Est aūt hic ipse ꝑhs primus: sȝ p^{a} dignitas ꝑtinet ad ꝑhm p^{m} in littera. ergo est firmissima. ¶ z^{a} ꝯditio est. ꝙ circa ꝑmā dignitatē nō ꝯ^{it} decipi: ꝛ hoc ꝓbaͭ ex p^{a} ꝯditiōe: qꝛ circa illud: qō est firmissimū ꝛ incōtradicibile nō ꝯ^{it} decipi: sȝ p^{a} dignitas est hͦ: vt pȝ ex p^{a} ꝯditōe. ¶ 3^{a} ꝯditio ē. ꝙ cognitio ꝑmi ꝑncipij cōplexi non habeͭ ex suppōne. Et hec ꝯditio pȝ ex z^{a}: qꝛ si ꝑma dignitas cognoscereͭ ex suppōne: tūc nō eēt noti^{ma}: qꝛ qō hr̄ ex suppōne cognitionuȝ ꝑcedētiū nō est notissimū: sed p^{m} ꝑn^{m} ꝯplexū est noti^{9} ex z^{a} ꝯditiōe. ¶ 4ª ꝯditio est. ꝙ ꝑmū ꝑn^{m} sit noti^{m} cōplexū: ꝛ sequiͭ ex z^{a} ꝯditione: qꝛ si p^{a} dignitas esset icognita: tūc circa ipsaȝ ꝯtingeret decipi: qꝛ hoīes decipiunͭ circa ignotū: ꝛ qō nō ē oīo manifestū. vt dicit ꝯ^{tor}. ¶ 5ª ꝯditio est. ꝙ necesse ē ꝑmā dignitatem venire ad hñtem: qꝛ nullus pōt ignorare noti^{m}: qꝛ hñs tale ꝑn^{9} nō pōt nō assentire ei: sȝ ꝑmū ꝑn^{m} cōplexū est noti^{9}: vt pȝ ex dictꝭ. ¶ No^{9} ꝙ iste ꝯditōes ꝑmi ꝑncipij sūt multū ꝓpinque: qꝛ sunt q̄si ideȝ: tñ ponunͭ ad maiorē manifestationē: sȝ tñ differunt ſm diuersas habi^{nes} ꝛ re^{as} ad diuersa: qꝛ inq̄tū ꝑmū ꝑn^{9} cōparaͭ ad ꝯ̄dicentes sic est firmissimū: qꝛ quicūqȝ aduersari^{9} quātumcūqȝ ignarus nō pōt ꝯ̄dicere ei mētaliter: ꝛ lȝ neget ore. tñ oȝ euȝ ꝯcedere corde. sed in cōꝑatione ad adiscentes dr̄ ꝙ nō ꝯtingit circa ipsum decipi: sȝ dr̄ notissimū in cōꝑatiōe ad quoscūqȝ audientes. qꝛ p^{m} ꝑn^{m} auditum statim est notum. ꝛ dr̄ non ex suppōne notū respectu aliaꝝ ꝓpōnū. qꝛ nihil est prius cognitum p ꝑn^{o}: ergo cognitio ei^{9} non dependet ex suppōne cognitionū precedētiū ꝛ ꝓpōnū prius notaꝝ. sed diciͭ necesse venire ad habētem re^{m} ꝯ̄num. qꝛ conclusiones nō nec̄e veniunt ad hñteȝ. qꝛ aliq̄s audiens ꝯ̄nem non nec̄e assentit ei. qꝛ pōt dubitare.

His visis dōm ad q̄ōnem. ꝙ idē sil' esse ꝛ non esse idē impoſſe est ſm idē. ꝛ silr est ꝑmū principium cōplexum. ¶ Rō est. illud cōplexū est prima dignitas: qō est firmissimū: ꝛ circa qō non contingit decipi: ꝛ est notissimuȝ. ꝛ non est ex suppōne: ꝛ necesse est venire ad habentem. ꝛ hec est manifesta. qꝛ iste sunt ꝯditiōes ꝓprie requisite ad primū principiū. sed dictū primū cōplexum est hͦ. qꝛ inter oīa cōplexa illud est firmissimuȝ. ꝛc̄. ipsum non ꝯtingit decipi credēdo oppositū. ꝛ probatio h^{9} ꝙ nullus possit cogitare oppositū illi cōplexo. qꝛ si hͦ eēt: tunc ꝯ̄ria sil' essent in eodē. sed hoc est falsum. ꝯña patet. qꝛ oppōnes ꝯ̄dictorioꝝ sunt ꝯ̄rie. silr illud cōplexū ē notissimū. ꝛ est non ex suppōne. qꝛ eius cognitio non resoluitur in cognitionē ꝑcedētē. silr necesse est venire ad hñtē: qꝛ q̄ cito aliq̄s audit ipm: tam cito assentit ei.

Notandum ꝙ hic sunt duo dubia. ꝑmū est. illud qō docemur nos est principiū complexū qꝛ nō docemur neqȝ adiscimus: nisi qō cū ꝑmo cōcipimus est dubiū vel apparet falsum. ꝛ post ꝯ̄riam opionem ꝛ dubitationeȝ eius nobis manifestatur veritas. vt dicit Lincoñ. ꝑmo poſte. sȝ primū principiū nō ē dubiuȝ. sȝ ē notissimū ꝑ Ar. 4° b^{9}. sed dictū principiuȝ cōplexum idem ꝛ simul esse ꝛ non esse. impossibile est. ꝛc̄. docemur. vt patet per Ar. docentem ipsum. similiter facimus questionē de ipo. ergo ē dubiū: cū questio sit dubitabilis ꝓpositio. ¶ Aliud dubium est. Si aliquid est generabile. ita ꝙ nunq̄ȝ generetur: tunc possibile est idem simul eē ꝛ nō esse ſm idem. ꝛc̄. ꝛ hoc opponitur illi principio. probatio consequentie. qꝛ eo ꝙ aliq̄d est generabile potest eē i aliquo futuro tempore. ꝛ in instanti. ꝛ sit. b. illud instans in quo potest esse. modo eo ꝙ nunquam generabitur nō potest esse in illo instanti. b. futuro. ꝛ sic potest esse ꝛ non eē simul in. b. componendo ly sil' cuȝ esse: ꝛ non esse. ꝛ nō cū ly potest. sed aliquid est generabile: qō nūq̄ȝ gn̄aͭ ſȝ oēs. ꝛ hec ē fides ꝛ ꝟitas. vñ in nālib^{9} ꝛ volūtarijs aliq̄d poſſe ē

t.cō.8. — t.c.8.ꝛ.9

ꝙ nunq̃ erit.q2 possibile est me aliqd itelligere:qđ tamẽ
T.c.94 nunq̃ intelligam.Silr cogitare.q2 dr̃ 2°. de gñõne. futu
rus gs incedere non incedet.Silr si sic non esset ꝙ aliqd
esset posꝭe ꝙ nunquã esset:tunc oĩa euenirent de necessita
te.qđ est fl̃m.q2 tunc frustra essent ꝯsilia ꝛ negocia huma
na.ex ꝑ ꝓbier.Silr in nãlibus aliqd est posꝭe qđ nũq̃ erit:
ꝛ aliqd est gñãbile: qđ nũq̃ gñãbiť.¶ Ad pm dubiũ dõz.
ꝙ pmũ pnm doceri põt intelligi dupl̃r.Uno mõ quo ad i
herentiã passionis ad subm vel non inherentiam passio
nis ad subm.i.predicati. Alio modo põt intelligi doceri
quo ad aliq̃s ꝯditiones sibi debitas:modo illõ qđ põt do
ceri quo ad inherentiã:vel non inherentiaz predicati ad
subm:illud non est pm pnm.sed ꝙ põt doceri quo ad ꝓprie
tates sibi debitas:bñ põt eẽ pnm pm.q2 illud cõplexum ex
predicato ꝛ subiecto:de cuius inherentia non dubitatur:
vt idem simul esse ꝛ non esse. imposꝭe est.i. de imposꝭitate
sil' eẽndi ꝛ non essendi:idem non dubitať. tñ põt hr̃e pro
prietates ꝛ conditiones sibi debitas:vt ꝙ sit firmissimũ:
ꝛ ꝙ non contingat decipi circa ipsuz.ꝛc̃.ꝛ quo ad illas cõ
ditiones põt doceri ꝛ declarari:sed tñ non quo ad inherẽ
tiam vel non inherentiam ꝑdicati ad subm docetur. vn
de q̃z cito proponitur illud pnm.imposꝭe sil' esse ꝛ nõ eẽ.ꝛc̃.
statim terminis cognitis:non dubitať de inherentia pre
dicati ad subm : ꝛ sic Ar.non docet ipsum:sed tñ quo ad
ꝯditiones sibi debitas declarat ipsuz: ꝛ aliqualiter docz.
¶ Ad 2m dubiũ aliqui dicunt.ꝙ non põt dici fm̃ funda
menta Ar.tenendo ꝙ aliquid gñãbile nunq̃ generetur:
q2 dicunt ꝙ Ar.de necessitate fm̃ fundamenta eius ha
bet concedere.ꝙ oẽ generabile de necessitate generabiť:
licet non sit veꝝ fm̃ fidem ꝛ veritatem.

Per hec ad rõnes in oppositũ.Ad primã cũ dici
tur. pmũ pnm dz esse simpm.Dõm ꝙ pri
mũ pnm esse simplim põt intelligi dupliciter. Uno mõ.ꝙ
sit simplicissimũ simplicitate que opponitur cõpositioni
ex pluribus vocibus.ita ꝙ simplicissimũ dicat exclusio
nem ꝛ negationem pluriũ vocũ. Alio mõ põt intelligi ꝙ
sit simplicissimũ ꝑ exclusionẽ notitiaꝝ ꝓcedentiũ. Mo
do pm pnm non põt esse simplicissimũ primo mõ. ꝑ exclu
sionẽ cõpõnis ex pluribus vocibus ꝛ terminis.q2 primuz
pnm põt esse cõpositum ex pluribus vocibus ꝛ terminis.
q̃z alia.Scđo modo est simplicissimũ ꝑ exclusionez noti
tiaꝝ ꝓcedentiũ primũ pnm.q2 nulla notitia alicuius com
plexi precedit ipz.aliter essz ex suppõne.qđ est fl̃z.¶ Tu
dicis.cõplexũ est istud pnm.idẽ sil' esse ꝛ non esse.ꝛc̃.Dõm
ꝙ nõ ẽ simplicissimũ ꝑ exclusionẽ cõpositiõis pluriũ vo
cum.q2 plẽs voces includit q̃z alia cõplexa:sz ẽ simplicissi
mũ ꝑ exclusionẽ notitiaꝝ ꝓcedentiũ.q2 intell's nõ põt ca
pere priorẽ notitiã cõplexi ꝑ pn:. ¶ Ad aliam.pm pnm ꝛc̃.
conceditꝛ.mltiplicitate iordinata que est pñr equocatio
nis in q̃ aliq̃ falsitas cõmisceť veritati:vel põt cõmisceri.
Tñ pnm pm põt eẽ multiplicitate ordinata ad vnũ primũ
in qua veritas non cõmisceť falsitati. sed tñ est in eo ve
ritas pura.¶ Tu dicis. ꝙ imposꝭe est sil' esse.ꝛc̃. Dõm ꝙ
est multiplex multiplicitate ordinata ad vnuz pm:in quo
est pura veritas.vñ si idẽ sil' esse ꝛ non esse imposꝭe est ml
tiplex.ꝛ q2 tñ est dictũ imposꝭe ẽ idez sil' esse subam ꝛ non
subaz.ꝛ idẽ imposꝭe est esse ꝛ non esse sil' quantitatem ꝛ nõ
quãtitatẽ:ꝛ sic đ aliis.sicut ẽt ista est mltiplex. ens ẽ ens.
multiplicitate ordinata ad vnũ pm: vt ad subam. q2 sicut
ens significat multa ordinata ad vnuz.s.ad subam et oĩa
alia nouẽ ꝑdicamẽta:vt hñt ordinẽ ad ipsum.ita ẽt iposꝭe
est idẽ eẽ ꝛ non esse:ꝛ significat ista decem:iposꝭe est idem
esse subam ꝛ non subam.Et imposꝭe est idem esse q̃ntitatez
ꝛ nõ esse quantitatez.ꝛ sic de aliis.tamẽ oĩa posteriora si
gnificat.vt hñt ordinẽ ad pm.¶ Ad aliã rõnẽ.ꝓpõ nega

tiua.ꝛc̃.veꝝ est:ꝓpõ nea vna. imo vñ negatiua ẽ.q2 qua
libz negatiuã.vñ negatiua ẽ:ꝓcedit affirmao manifesta.sz
nea vñ talis est põt eẽ po.q2 inquantũ est ꝯstituta ex tali
bus terminis primis:et tali mõ eẽndi põt esse. ¶ Tu di
cis.ꝙ istud incõplexũ.imposꝭe.ꝛc̃. Dõz ꝙ ex negatiua.vñ
ipsa est negatiua:ꝓcedit eã affira.sz tñ vñ talis ẽ ꝙ ex tali
bus terminis ꝯstituta.s.primis eẽ ꝛ nõ esse.tali mõ enũri.
q2 negať posꝭitas sil' eẽndi ꝛ nõ eẽndi de codẽ.Et sic est po.
q2 eã nulla alia ꝓcedit i cognitõe.q2 eiꝰ cogniꝰ nõ resoluiť
i aliã.sz cognitiões oĩuz dignitatũ.in h pm ꝯpleꝰ resoluũť.
¶ Alr dr̃.ꝙ duplex ẽ negatiua.q̃dã va:q̃dã fl'a : oẽz nega
tiuã falsaz ꝓcedit aliq̃ affira va. tñ si sit negatiua verissi
ma veritate euidẽtissima:ꝛ incõtradicibili: non opz ꝙ ꝓ
cedat eaz aliq̃ affira.¶ Aliter põt dici.ꝙ dcm̃ pnm iposꝭe
est idẽ sil' eẽ:ꝛ nõ eẽ nõ est negatiua ꝓpõ:sed affira.q2 ibi
affirꝛ iposꝭitas de subo:ꝛ modalis ꝓpõ nõ est nega:nisi qñ
negať modus de subo.sed h affirmať modus.q2 h idẽ sil'
eẽ ꝛ non eẽ tz se in rõne subi:ꝛ imposꝭe in rõne ꝑdicati.sed
bñ ẽ negatiua eqpollẽter. q2 eqpollet negatiue.s.non con
tingit idẽ sil' eẽ ꝛ nõ eẽ.Et pro tãto formalr nõ est negati
ua:sz eqpollenter.vñ ẽt affirmatiua ꝓpõ in q̃ idẽ ꝑdicať
de se:sic est negatiua:q2 eqpollet negatiue:vt suba ẽ suba.
equipollet huic.suba non est non suba.¶ Ad 4m rõnem
propõ copulatiua.ꝛc̃.conceditur.si est copulatiua fm̃ ve
ritatẽm.q2 copulatiua ꝛ ypoca depẽdẽt ex duabus cathe
goricis.¶ Tu dicis.ꝙ ista propõ est copulatiua.Dõm ꝙ
non est copulatiua:sed đ copulato termino.q2 h totũ: idẽ
sil' esse ꝛ non esse.hz se ex parte subiecti.ꝛ ista ꝯiunctio co
pulat inter terminos.sed non copulat inter propões.sez
ꝙ sensus sit ꝙ idem esse est imposꝭe.ꝛ idem non esse ẽ im
possibile.¶ Ad aliam.modalis propõ.ꝛc̃.verũ est inquã
tum modalis.sz tñ modalis.vñ talis põt eẽ pm pnꝰ.q2 in
quantũ ẽ ex talibꝰ terminis constituta.ꝛ tali euidentissi
mo mõ.vt ꝙ negať imposꝭitas sil' eẽndi ꝛ nõ eẽndi de eo
dem:ꝛ ꝓꝑ hoc habet pmeyam in genere pncipiorũ.¶ Ad
aliã pꝰ pnm dz esse ex terminis maxime simplicibꝰ. verũ
ẽ de illis in q̃ alia pñt resolui ꝛ reduci.¶ Et tu dicis.ꝙ di
ctũ pnm.ꝛc̃.Dõm ꝙ inter oĩa pna cõplexa: ad q̃ pñt resol
ui ꝛ reduci alie conclusiones istud principiũ est ex termi
nis maxime simplicibus.sz nõ est ex termis maxime sim
plicibus respectu illaꝝ ꝓpõnũ.'vbi idẽ ꝑdicatur de se : et
ad q̃ cõplexa alia non reducunť.vñ illud.ens ẽ ens.qđ cõ
poniť ex termis maxime simplicibus:ꝛ alia.vbi idẽ de se
ꝑdicať.sz in illa non resoluunť ꝯnes:sz illud pnm.iposꝭe est
idẽ sil' eẽ.ꝛc̃.est pm respectu oĩum cõplexoꝝ pncipioꝝ de
monstrationis in que resoluunť alia:ꝛ sic est ex terminis
maxime simplicibꝰ.vñ ꝑ illõ pnm oĩa alia confirmanť et
corroboranť:ꝛ sic illud est ex termis maxime simplicibꝰ
reu pnꝰ ꝯplexoꝝ.in q̃ alia resoluunť.¶ Ad aliaz.pꝰ pnm
ꝯplexuz dz cõstitui ex pmo termino.cõceditur eo modo
quo est primũ.Tu dicis.ꝙ substantia.ꝛc̃.Dicẽdum est ꝙ
est primũ primitate principaꝰ ꝛ non primitate cõmuni
tatis.sed primũ pnm dz cõponi ex pmis pmitate cõitatis.
q2 pm pnm dz defendere oĩa alia pna ꝯ negantes ea.¶ Ad
aliã. si hoc esset tunc plura essent pa pna. negatur. ꝙ non
est nisi vnum.Et tu dicis.de quolibet affirmatio ꝛ nega
tio.ꝛc̃.Dõm ꝙ non est pm pnm.q2 non inuenitur ab Arist.
positũz pro primo pno. Tu dicis. ꝙ cõmuniter dicitur h.
Dicendũ ꝙ illud cõmune dictũ est falsum. q2 sine ratiõe
est.vnde etiã illud dictũ tantũ est cõmune ignorãtibus.
Et tu dicis.Ar.4.hꝰ.ponit illud pncipiũ primũ.non con T.cõ.9.
tigit idẽ esse ꝛ nõ esse sil'. Dõz ꝙ illõ est idez realr cũ isto.
sz tamẽ differt voce: qua nõ contingit ꝛ imposꝭe eqpollẽt.
¶ Ad aliã pꝰ pnm ꝛc̃.veꝝ est debz eẽ verius oĩbus aliis:
ꝑ que alia pñt ꝯfirmari:sed non opz ꝙ sit verius illis per

que alia non ꝯfirmant̄:neqꝫ in que resoluunt̄:¶ Tu di/cis.ꝙ illud p̄nᵐ in quo idem predicat̄ de seipso est veris/simū.Dōm ꝙ illa ꝓpō est verissima: vbi idē p̄dicat̄ ð se/ipso:sed in illā ꝓpōnem alia non resoluunt̄: ꝛ ꝯfirmātur ꝑ eā.sed dcm̄ p̄nᵐ est verius oībus cōplexis:i que alia re/soluunt̄:ꝛ per que confirmant̄. Qō VIII.

T.c.8.

¶ Quod enim necessarium est habere ꝛc̄.

Circa hanc ptē q̄ritur.vtrū p̄nᵐ complexū sit oībus notissimū.ita ꝙ intelligen/tem quēcūqꝫ sit necesse ipm h̄re.Et arguit̄ pri/mo ꝙ nō.qꝛ intelligentē simplex ꝛ incōplexūꝫ non est necesse intelligere cōplexū.qꝛ incōple/xū pōt intellī sine cōplexo:cū ista sint opposita:ꝛ incōple/xū sit prius cōplexo: ꝛ prius pōt intellī sine posteriori. ſꝫ p̄nᵐ p̄ᵐ est cōplexū.ꝛ alia multa sunt incōplexa:sicut ens ꝛ hō:qui intelligunt̄ simplici intelligētia.vt pꝫ.3°. de aīa. ḡ ꝛc̄.¶ Itē intelligentē ptē non opꝫ intelligere totuꝫ: qꝛ aliqs pōt intelligere lignū:nō intelligendo domū: cū par/tes sint priores toto:sed p̄ᵐ p̄nᵐ hꝫ ptes.qꝛ partes p̄mi p̄n/cipij non solū sunt termini incōplexi:sed ēt cōplexe ꝓpō/nes:sicut idē esse.ꝛ idē non esse.ḡ intelligentē non solum incōplexa non necesse est intelligere p̄ᵐ p̄nᵐ.verumetiaꝫ intellītem cōplexa:non necesse est ipsum intelligere pri/mū p̄nᵐ.¶ Itē illud nō est notissimū circa qō ꝯᵗ errare: ꝛ ꝑ ꝯn̄s quēlibet intellītem non necesse est ipsūꝫ habere. hec est manifesta.qꝛ aliqs non decipit̄ nisi circa illud qō nescit ꝛ ignorat:vt dicit cōmentator 4°. h⁹.sed circa p̄mū p̄nᵐ ꝯᵗ errare.probatio.qꝛ iudiciū sensus certius est iudi/cio intellect⁹: cuꝫ ergo cognitio intellectiua fiat ex cogni/tione sensitiua.p̊ poste.sed sensus qn̄qꝫ decipitur circa ꝓ/prium sensibile.vt pꝫ 2° de aīa.ꝛ ēt 4° h⁹.ergo etiam itel/lectus decipit̄ circa p̄ᵐ p̄ncipium.

T.c.21. Cō.8. T.c.p̊. T.c.63. T.c.24 ꝛ infra. T.c.8. T.c.9.

Oppositum vult Ar.i lrā.vbi dicit.ꝙ p̄nᵐ p̄ᵐ est notissimū.ꝛ postea dic̄.q̄ ꝓꝑ oēs de/monstrantes in hanc reducunt vltimā opionē.

Ad intellectū qōnis notanduꝫ est ꝙ duplex est opatio intellect⁹.Prima que est indi^{lēs} intellītia:ꝛ illius obm est incōplexum.¶ 2ᵃ opō est cōpō ꝛ diuisio:ꝛ illius est obm cōplexū.modo sicut in p̄ma opatione est aliqd p̄⁹ intellm̄ vt ens:sine quo itelle/ctus nihil intelligit:sic in 2ᵃ operatione est aliud p̄ᵐ.vt p̄/mū p̄nᵐ demonstrationis.sine quo intellectus nullū itel/ligit cōplexū.ꝛ hoc dico proprie cōpleᵐ.qꝛ aliqō est ꝯpleᵐ iproprie.vbi p̄dicat̄ idē de seipso:vt ens ē ens.vbi termi/nus ex pte subi ꝛ predicati ideꝫ significat. Mō cognitio primi principij cōplexi dependet ex cognitione suaꝝ par/tiū ꝛ terminoꝝ:sicut qōlibet alioꝝ principiorum depen/det ex cognitione terminoꝝ.qꝛ p̄nᵒ cognoscimus inquan/tū terminos cognoscimus.

Tūc dōm est ad qōnē.Primo ꝙ itellītē qōcūqꝫ incōplexū vel ꝯple/xū improprie acceptū non opꝫ intelligere p̄ᵐ p̄nᵐ demon/strationis.¶ 2° dōm.ꝙ intellītem quēcūqꝫ cōplexū vl' cōplexorum proprie acceptoꝝ necesse est intelligere pri/mū p̄ncipiū.¶ Rō p̄me ꝯn̄is est. Illius cognitio potest haberi sine cognitione primi principij:qō non dependet in cognosci a primo p̄nᵒ:sed incomplexa: ꝛ ēt cōplexa im/proprie sunt hō:vt visum est.ḡ. quare.ꝛc̄. ¶ Rō 2ᵉ ꝯn̄is est.qꝛ intelligentē 2ᵃ ꝛ posteriora:opꝫ intelligere p̄mū:qꝛ posterius nō intelligitur sine priori: sed oīa complexa ꝓ/prie sunt posteriora respectu primi p̄ncipij.qꝛ ēt oīa i ipm resoluuntur.ꝛ hoc vult dicere Ar.in lrā.ꝙ enim necessa/rium est habere qōcūqꝫ entium intelligentē.

Ad rōnes Ad p̄mā.pꝫ. qꝛ incōplexa nō dependēt ex cognitione p̄ncipij primi demōstra/tionis.ꝛ hoc visum est.¶ Silr̄ ēt pꝫ ad 2ᵃᵐ. qꝛ cōplexūꝫ iproprie qō est pars primi principij.ꝛ hoc visuꝫ est.¶ Ad 3ᵃᵐ pꝫ ēt.qꝛ intellectus intelligendo aliqō cōplexuꝫ vere ꝛ proprie non pōt decipi circa p̄ᵐ p̄nᵐ:ꝛ qui hꝫ intellm̄ bn̄ dispositū:sicut ēt visus non decipit̄ circa proprium obm: ꝛ h̄ obseruatis debitis ꝯditionibus.vt pꝫ 2° de aīa.ꝑ the/mistiū.sed h⁹ absolute bene decipitur circa primū p̄nᵐ.qꝛ ꝗ nō intellīt cōplexa vere:ꝛ non hꝫ intellm̄ dispoᵐ.vt vlt cōmētator.p̊ celi ꝛ mūdi.ꝛ i alijs locis. Qō XI.

Cō.22.

¶ Volunt autem ꝛ hoc demonstrare ꝛc̄.

Queritur circa hāc ptē.vtrū p̄ᵐ p̄nᵐ pos/sit deᵃᵗⁱ.Et arguit̄ p̊ ꝙ sic. qꝛ il/lud pōt demōstrari cuius ē altera cā. qꝛ demō/stratio est alicuius effectus ꝑ causam. vt pꝫ p̊ poste.sed primi principij est altera cā.qꝛ p̄ᵐ p̄n/cipiū hꝫ alteram cām:sicut terminos ꝛ intellm̄.ergo pōt demr̄ari.¶ Itē ꝓꝑ qō vnūqōqꝫ tale.ꝛ illud magis est ta/le.p̊ poste.sed oīa sunt deˡᵉ per p̄ᵐ p̄ncipiū.ḡ illud magis. ¶ Itē illa que p̄nt probari ꝑ rōnē ducētē ad impoſe p̄nt demōstrari.sed p̄nᵃ possunt probari per impoſe accipien/do oppositū ꝯn̄is cū vna premissarū:ꝛ inferre oppositum alterius p̄misse.sicut pꝫ p̊ p̊oꝝ.ergo vnū p̄nᵐ etiam sic p̄t demōstrari cum sit principium.

Oppositum vult Ar.i lrā.vbi dicit. volūt antē ꝛ hoc demōstrare ꝗdam ꝓꝑ ierudi/tionē.Est.n.ieruditio nō cognoscere:quoꝝ opꝫ demōstra/tionē q̄rere.

t.cō.9.

Ad qōnem dōꝫ.ꝙ duplex est demōstratio .s. simplr̄ ꝛ elenᶜᵃ. Tūc dōꝫ ē p̊.ꝙ p̄ᵐ p̄nᵐ demōstratiōis nō pōt demr̄ari demon/stratione simplr̄.Et h⁹ rō est.oīs demōstratio simplr̄ ē ꝑ magis nota.appꝫ ꝑ Ar.p̊ poste.ſꝫ nihil noti⁹ ē p̄ p̄nᵒ saltē in genere cōplexoꝝ.vt visū est in p̄cedēti qōne. ¶ Itē si p̄⁹ p̄nᵐ posset demōstrari simplr̄:tūc nō eēt p̄nᵐ.ꝛ ꝓcede/ret̄ i ifiᵐ.ꝛ pꝫ hec ꝯn̄a.qꝛ si p̄⁹ p̄nᵐ demr̄at̄.hoc erit ꝑ aliō p̄nᵐ p̄nᵐ.ſꝫ qō hꝫ aliud prius nō est p̄ᵐ.ꝛ silr̄ ꝓcedit̄ i ifiᵐ in demōstratiōib⁹.qꝛ illō p̄n⁹ iteꝝ demōstraret̄ ꝑ aliud. ꝛ sic in ifiᵐ.sed vtrūqꝫ est flm̄. qꝛ ꝙ p̄ᵐ p̄n⁹ non sit p̄mū. hoc est ꝯdicere.Silr̄ ꝙ i demōstratiōib⁹ ꝓcedat̄ in infiᵐ. hoc est iprobatū.p̊ poste.¶ Et tu forte dices. ꝙ demon/strat̄ a posteriori.ſꝫ non valꝫ.qꝛ tūc eēt demr̄atio circula/ris.qꝛ tūc idē eēt noti⁹ ꝛ ignotius eodē mō.cū nihil sit no/tius p̄:p̄nᵒ.Et ad hāc intentionē dicit Ar.2°phy.mōstra/re maᵗᵃ ꝑ imaᵗᵃ est potētis nō diiudicare. ꝛ h̄ ꝓꝑ ipsuꝫ nō ꝓꝑ cognitū.ꝛ cōmētator dicit ibidē.ꝙ q̄rere demōstrare maᵗᵃ ꝙ accidit eis ꝗ q̄rūt demōstrare maᵐ ꝑ id qō ē latēs ꝗ mos ē ei⁹ ꝗ ꝑ nāꝫ suā non pōt distīguere inter ꝑ se maᵐ. ꝛ imaᵐ ꝑ aliud.Et rō vsitata cū illis in declaratiōe reruꝫ manifestaꝝ est silis rōni:que vsitat̄ cū ceco.qꝛ vterqꝫ est diminut⁹. Ille vō. qꝛ deficit sibi v̄tus visiua.ꝓꝑ qō nō p̄t cōp̄rehēdēre colores. Illi nō.qꝛ deficit aliō ex pte itellī. ꝓꝑ qō nō pōt apprehendere p̄mas ꝓpōnes.Et hoc idem vult Lincoñ.p̊ poste.vbi dicit.ꝙ p̄ncipioꝝ nō est demō/stratio.qꝛ non docemur neqꝫ adiscim⁹ nisi illō qō cū p̊ cō/cipim⁹.appꝫ du⁹ vl' flꝫ.ꝛ post dubitationē vl' falsaꝫ opio/nē manifestat̄ ei⁹ vitas.¶ Tūc dōꝫ ē 2° qō p̄ᵐ p̄n⁹ p̄t ꝓ/bare elēchice:ꝛ ē demr̄are elēchice.vt dic̄ Ar.i lrā.qn̄ ali/qs ꝓcedit ex min⁹ noti ad magi nō q̄ ꝯcedit aliqs.vt ex lo/qla illi⁹ negantī:ꝗ ꝯcedit loq̄lā.ꝯcedit min⁹ notū aliqd q̄ p̄ᵐ p̄nᵐ.ꝛ ē arg.ˢ sophiᶜᵘ.qꝛ peti° p̄ncipij ꝛ ꝓbat sic Ar.ille ꝗ negat p̄ᵐ p̄nᵐ.vel dic̄ aliqd vel nihil.si dic̄ aliqd.tūc cō/cedit vocē significare.ꝛ negat nō sigᵗᵉ.si aūt nihil dic̄.tūc ē derisio q̄rere rōnē apud illos ꝗ nullā h̄nt rōnē:inquātū tales ñ h̄nt rōnē: siles sūt plātī nullā h̄ntib⁹ rōnē. ¶ Ad rōnē p̄mā.illō qō hꝫ alterā cām.ꝛc̄.Dōꝫ ꝙ vex ē si habet

T.cō.6. Cō.6.

cāz alterā: que possit esse mediū demōstratiōis iter subꝫ ꝛ pdicatū. ℂ Tu dicis. ꝙ pn^m p^m hꝫ alteram cām. Dōm ꝙ lꝫ habeat alteram cām mālem: vt terminos vel inte^rius vt effi^ens. tamē non hꝫ mediū probandi pdicatū de subo: qꝛ sic oporteret esse priorē ppo^m pro pn^o. ℂ Ad aliam. pꝑ vnūqdqꝫ ꝛc. Ista ppō sicut pꝫ p Lincon. p poste. opꝫ itelligi in illis q̄ ꝯueniunt in vno pdicato vniuoco. qꝛ illō predicatuꝫ magis inest cāe q̄ꝫ causato. Modo p^m pn^m ꝛ alie ppōnes que demōstrant p p^p pn^m non ꝯueniunt in vno pdicato. qꝛ p^m pn^m non est demōstrabile. sed alia pn^a sunt demōstrabilia. ḡ nō cōcludit. ℂ Ad aliā. de^o p ipoīe. ꝛc. Ista ratio est tēptatiua. qꝛ probat opp^m. qꝛ in demonstratione p impoīe capitur virtus ex p pn^i. ſ. ꝙ ꝯdictoria non pñt esse sil. qꝛ in virtute eius probat bonitas demonstrationis ꝛ vere ꝯnis. qꝛ si aliqs negat istam ꝯnem opꝫ cōcedere opp^m. ꝛ ita p^m pn^o non probatur in illa demōstratione. sꝫ magis est pbans oppo^m p opp^m. Qō X.

T.c.io. ℂ Interimens enim ratione sustinet. ꝛc.

Queritur circa hāc ptē. vtruꝫ negās vocez aliqd sig^re ponat vocē aliqd sig^re. Et arguit p ꝙ non. qꝛ nega^o negat pfectionē simplr: ꝛ nihil relinqt: ꝛ h̄ ē vex. qꝛ i h̄ est dr̄ia inter puationē: negationē: ꝛ ꝯrietates: qꝛ negatio remouet aliqd: ꝛ nihil relinqt. puatio autē remouet aliqd: ꝛ relinqt subm. sed ꝯrietas subm relinqt: et genus. ꝯña pꝫ de se. qꝛ negans vocē significare: ille fac negationem. ℂ Itē ad oēm ꝯditionalem negatiuaꝫ ꝯñtis sequit negatiua ꝯditionalis ꝯñtie. ꝛ hoc ꝯceditur cōiter: qꝛ si ad soz. esse albū: seqt ipꝫ non esse nigrū. ḡ etiā ad soz. cē oz^m. ḡ qui negat vocē sig^re. ꝛ dicit eā sig^re nihil: ille nō ponit vocē significare aliqd. Et ita non seqtur ꝙ si aliqs interimat rōnē ꝙ ponat eam. ℂ Iteꝫ ois actus reflexus sup suū opp^m diminuit ipsum: ꝛ facit fallaciā fm quid ad simplr. v. g. scio me nihil scire: ḡ scio aliqd. sꝫ hic actus reflectitur super suū oppositū. qꝛ ille significat voces nō significare. ergo signat vocem aliqd significare.

Oppositum vult Arist. in predicta littera. interimens rōnem sustinet rōnem.

Dōꝫ ē ad qōnē. ꝙ iterimēs rōneꝫ ponit rōnē. Rō ois negās: aliqd enunciat. ꝛ hec ē de se nō. qꝛ nega^o ꝛ affirmatio diuidunt enūciationē: sꝫ q negat vocē significare: aliqd enūciat. qꝛ q negat vocē significare negat aliquid. ḡ enūciat: Ex h̄ tūc vlterius. Ois enunciatio est affirmatiua sui dctī: qꝛ q dicit ꝙ homo non ē asinus ipse asserit: ꝙ hec sit vera: hō non est asinus. ergo qui dicit noia in hoc significare ipse asserit ꝙ hec sit vera. noia in hoc significant. sed veritas non est nisi in enūciatione significatiua. qꝛ veritas est i voce tāq̄ꝫ in signo: qui ergo ponit hāc enunciationē esse verā: ponit enūciationē esse significatiuaꝫ. Et ita ē interimēs sermonē sutmet. ℂ Itē qui negat pdicatuꝫ a subo: ille non aufert predicatum nec subm. Et hec pꝫ. qꝛ si aliqs remoueat sig^re a q̄cūqꝫ voce dr̄o. nulla vox sig^t: ipse non aufert sig^tum subiecti nꝫ sig^tum predicati. Et ita tunc seqtur. si aliquis asserit nullam voceꝫ significare: ipse ponit vocē quā profert aliqd significare: vñ ipse implicat vno mō ꝯdictoria. nā p ppōnem quam pfert negat aliquā vocē sig^re. sed p actū quē exercet i asserēdo suū dctū ponit vocē quaꝫ pfert aliqd significare. Et sic pꝫ. ꝙ q negat vocē significare ponit eam significare. qꝛ ipse affirmat saltē suum dictū esse verū quo ad actū exercitū.

Ad rōnes. Ad primā. negatio. ꝛc. Dōꝫ ꝙ negatio. vñ negatio est. nihil relinqnit ei^9 qō remouet. sed tn̄ nega^o vt talis est. vocē pōt relinquere. qꝛ aliqs nō pōt simplr vocē negare: nisi ponat saltē vocē significare q̄ ad actū exercitū. vñ si pfert aliqd negando saltē id qō est in sua enunciatione cōiter ponit. ℂ Ad z^m. ad oēm ꝯditionalē negatiuā ꝯñtis. ꝛc. ꝯcedit. nisi ad añs sequant opposita. qꝛ tūc n̄ seqt negatiua ꝯñe. Et sic est i pposito: qꝛ negantur voces significare. imo qꝛ negans vocē significare interimit sermonem: ꝛ ponit sermonē. vñ ad añs seqt ꝯñs affirmatū ꝛ negatū. qr non valet. ℂ Ad aliā. actus reflexus. ꝛc. ꝯcedit ꝙ destruit illud cui opponit: sic scio me nihil scire dstruit oīa alia quo ad sciam. q̄z nō hēo sciaꝫ. sꝫ tn̄ nō destruit respectu h^9 actus sciendi quo scio me ignorare cām. Et h̄ est scire negatiue: sicut rusticus scit se non scire cās effectuū futuroꝝ. Et ita aliq̄lr scit ꝙ nō hꝫ sciam. ꝛ hoc est p negationē. sicut etiā scimus infi^m vel vacuuꝫ non esse. vt pꝫ 3° ꝛ 4° phy. ꝛ sic aliq̄lr scimus: sic ē in pposito. vñ q negat oēm voceꝫ ipse cōcedit aliqd sig^re: sicut quod est in sermone exercito. qꝛ profert aliqd per qō negat: ꝛ h̄ non valeret nisi iste sermo significaret aliquid. qꝛ aliter non posset negare: ꝛ sic nō ē falsa fm qd ad simplr. ꝛ p ꝯñs negans loquelā: ponit eaꝫ aliquid significare. Qō XI.

ℂ Primū quidem igitur manifestum. ꝛc. T.c.io.

Queritur circa hanc ptem. vtrū vox possit plura significare. Arguitur primo ꝙ non. qꝛ sicut est in intelligendo: sic dꝫ esse in significando. qꝛ significare sequitur intelligere. p perhier. ꝛ 4° huius. sed non contingit plura intelligere. vt habetur. z^o topi. vbi dicitur. ꝙ vnuꝫ contingit intelligere. multa āt scire. ꝛ 4° huius dicitur. nihil. n. contingit intelligere non intelligentem vnū. ꝛ dicit ꝯ^ator 3° d aīa. ꝙ intellectus simplici ꝛ vna apprehensiōe tātum vnum apprehendit: vt vnū quantitate vel spē. vnde intellectus plura: vt plura sunt: nequāq̄ꝫ itelligit. ergo ꝛc. ℂ Itē si vox plura posset significare: tunc vnuꝫ referret ad plura. ꝛ patꝫ ꝯña. qꝛ vox refertur ad rem. si ḡ vna vox posset significare plures res: tunc vnum posset referri. et referretur ad plura. sed hoc est falsum. vt pꝫ. 5. huius. qꝛ tn̄ vnū refertur ad vnuꝫ. Et hoc idem patet 4° huius. ꝙ tn̄ vnum refertur ad vnū. ℂ Item vnius rei tantuꝫ est vna forma: ꝛ hec est vera fm oēs: qui dicunt. ꝙ vnius rei non sint plures forme: sed significatio est forma dictiōis p petrum helie. ergo dictio vna non hꝫ nisi vnam significationē: ꝛ p ꝯñs non significat nisi vnuꝫ. Hoc idē arguit auctoritate Ar. in littera. vbi dicit. Nam non vnū significare nihil est significare.

T.c.io. T.c.io. Cō.zi.ꝛ zz. T.c.zo T.c.io.

Oppositum arguitur. si vna vox non possꝫ significare pla: tunc non esset dictio equiuoca: qꝛ dictio equiuoca significat multa: sed hoc est fsm. p Ar. 4. huius. ꝛ in pdicamētis. ꝛ in elēcis. ꝛ multis alijs locis. T.cō.z.

Dicēdum est ad questionem. Primo ꝙ vox nō potest plura significare per vnam rationem significandi. ℂ Secundo dicenduꝫ. ꝙ vox vna potest plura significare fꝫ diuersas rationes significandi. ℂ 3° dicendum. ꝙ necessarium est vnam vocem plura significare fm diuersas rationes significandi supposito ꝙ homo debeat sibi exp̄mere ꝯceptus. ℂ Ratio prime conclusionis. vnum non refertur nisi ad vnum. ꝛ hoc per vnam rationem ꝛ relationem. ꝛ hec est manifesta. ex. 4. ꝛ. 5. h^o. sꝫ rō significādi ē relo: p quaꝫ vex refert ad rē. ḡ vna vox p vnā rōnē sig^ta refert tn̄ ad vnā rē. Itē sicut est in intellīdo: sic ē l sig^do. qꝛ sig^re seqt intellīre. sꝫ intellect^9 sub vna rōne intellīdi nō itellīt nisi vnū. Et pp h̄ dic Ar. i lr̄a. ꝙ nihil ꝯtīngit itelligere nō itellītē vnum. supple sub vna rōne intellīdi. ℂ Rō z^e ꝯnis. Ille effcūs est polis. cuius cāe sunt polēs. qꝛ politas effcūs depēdet

T.c.z7. T.c.zo.

ex possibilitate cāꝫ:sed cause hꝰ: ꝙ vna vox possit plura signi^re sunt poles.qꝫ ex parte intellectus est posse.qꝫ intellectus pōt plura intelligere:vt videbitur in sequentibus.ꝓ etiam vnam vocem pōt imponere ad significandū plura sub diuersis rationibus. Itē possibile est ex parte rei.qꝫ rebus non repugnat significari sub vna voce ſꝫ diuersas rationes. Item hoc est posse ex parte finis:qui est expressio mētis ꝯceptus. ¶ Ratio 3ᵉ cōclusionis. Ille effectus est necessarius ex suppōne finis:cuius finis est necessariꝰ: ⁊ hec est manifesta.5.hꝰ.ca:de necessario: sed finis huius effectus.s.vocē significare plura est necessarius: supposito.n.ꝙ hoīes debeāt sibi exprimere cōceptus:opꝫ ꝙ vna vox plura significet per diuersas rōnes significādi. qꝫ dr̄ ꝑ elenchoꝝ.ꝙ res non valemus ferre ad dispōnē: ſꝫ opꝫ vti vocibus pro rebꝰ:sed voces sunt finite:res infinite. ꝓ si debemus exprimere ꝯceptus rerū:opꝫ pluribus rebus imponere vnam vocem.

T.c.6.

Notandum ꝙ hic sunt dubia. Primū est.videt̄ ꝙ vox non possit sil̄ significare plā: qꝫ significare sequitur intelligere: ⁊ intellectus sil̄ non pōt plura intelligere.Et istud dubiū patebit qñ soluet̄ prima rō. ¶ Aliud ē dubiū ex pte audientis vnꝰ.qꝫ significare est intellm cōstituere.vt pꝫ ꝑ perhier.⁊ vnus audiens sil̄ nō pōt plura intelligere:vt visum est.Et hoc dubiū silr̄ patebit ex solōne prime rōnis. ¶ 3ᵐ dubiū est.cū dictio equoca plura significet equaliter.vnde tūc hoc est ꝙ vnus audiens capiat vnū significatū:⁊ alter aliud.nam hoc magis vr̄ de analogo importante significata non equalr̄. sed nō vr̄ posse esse de equoco. ¶ Ad hoc dōm.ꝙ si vnus audiēs capit vnū significatū de equiuoco:⁊ alter aliud.ħ non est ꝑꝑ hoc:ꝙ equocū significet sua significata ordīe prioris ⁊ posterioris.qꝫ equocū significat sua significata equalr̄: cū ꝑ hoc dr̄at ab analogo.Et ħ est pro tanto ꝙ vni audiēti vnum significatū magis est vsitatū:⁊ alteri aliud.Et ſꝫ ꝙ ista sigᵃ diuersimode hn̄t se ad diuersos in cognitione:qꝫ dr̄ 2ᵒ topi.ꝙ voces significant ſꝫ ꝙ aliq vtūtur eis.

Cō.10.

Et dicit cōmentator.ꝙ rebus noīa imponimus ſm ꝙ̄ sūt note.ergo ꝙ vnū significatum termini equiuoci occurrit vni:⁊ alteri aliud:hoc est ſꝫ ꝙ magis est vsitatum vl̄ notum. ¶ Ad ꝑmā rōnē. sicut est intelligendo.⁊c̄. Ad hoc dicūt aliq:q tenent ꝙ intellectus non possit sil̄ intelligere plura:ꝙ non opꝫ ꝙ si intellectus vnius sil̄ non pōt intelligere plura:ꝙ etiam vox sil̄ non possit significare plura.qꝫ significare inest voci ab impōne:que impō pōt eē a pluribus imponentibus diuersa significata in eodē īstāti vel ab eodē imponente diuersa significata ī diuersis instantibus:⁊ qꝫ vox retinet talia imposita tāꝗ̄ essentialia ſm Petrū helie.iō ꝯuenit eī plura significare. ¶ Aliter dicūt alij tenētes ꝙ intell's sil̄ possit intelligere plura sub proprijs rōnibus:ꝯcedendo maiorē: ſꝫ negando minorē: qꝫ dicunt ꝙ intell's possibilis possit sil̄ plura intelligere sub proprijs rōnibus. ¶ Ad ꝓbationē.ꝙ vnū contingit intelligere:dicunt ꝙ ꝑ hoc non concluditur: ꝙ intellectꝰ non possit plura intelligere sub diuersis rationibus intelligendi:verꝫ est ꝙ conceptum vnū intelligit sub vna rōne intelligendi:sed ꝯᵃ plura intelligere sub pluribus rōnibꝰ intelligendi. Et sic ēt pꝫ ad auctoritatē cōmentatoris. qꝫ intellectus pluribus apprehensionibus apprehendit plā sil̄:sed vna apprehensione intelligendi tm̄ apprehendit vnū. ¶ Ad aliā probationē non itelligentē vnū nihil cōtingit intelligere.dicunt ꝙ ista auctoritas est vera. quia q non intelligit vnū:non potest intelligere plura.sed plura intelligere non contingit vnicuiqꝫ.qꝫ vnusquisqꝫ non potest intelligere plura:sed plura intelligere nō excludit vnum intelligere.qꝫ q intelligit plura ⁊ intelligit vnum: vtrum aūt intellectus possit itelligere sub proprijs rōnibus plura.de hoc postea videbit̄. ¶ Ad aliaꝫ. si vox plura posset significare.⁊c̄.soluta est ex dictis. qꝫ vnū pōt referri ad plura:⁊ diuersas rōnes relationis. ⁊ sic vna vox pōt plā significare ꝑ diuersas ratiōes significandi. ¶ Ad aliā. vnius rei.⁊c̄.conceditur.specifica ⁊ finalis.modo dicit.vna dictio hꝫ vnam significationē.Et tu dicis. ꝙ vna vox non significat nisi vnū. Dōm ꝙ vna vox pōt significare plura per diuersas significatiōes.vn̄ ēt illa vna vox ē plures dictiōes.qꝫ dictio equoca nō ē vna dictio:vt canis. lꝫ sit vna vox.de ħ nō plus ad pn̄s.Et sic de ħ. Qō.XII.

¶ **Determinata autem sint a nobis.** ⁊c̄.

T.c.9.

Queritur vtrū opiniones ꝯdictorioꝝ sint ꝯrie.Et arguitur ꝑ ꝙ nō: si opiones ꝯdictorioꝝ sunt cōtrarie: tunc ī intellectu contingeret trāsmutatio corruptiua. ⁊ pꝫ ꝯña. qꝫ ꝯria sunt corruptiua ad inuicē. ꝑ de generatione. si ergo opiones contradictoriorum eēnt contrarie: ⁊ intellectus potest mutari de vna opinione ꝯtradictorioꝝ:tunc in intellectu esset transmutatio corruptiua.sed hoc est falsum.qꝫ quāuis in intellectu sit passio ꝑfectiua:que est salus ⁊ ꝑfectio: non tn̄ est corruptiua. vt pꝫ ꝑ Ar.3ᵒ de aīa. ¶ Item sicut ꝯria habent se ad opiniones ꝯdictorioꝝ:sic ⁊ contradictoria habent se ad opiniones ꝯriorum.per cōuenientē silitudinem: sed opiniones de contrarijs nō sunt ꝯdictorie ſm Ar.qꝫ ꝯria aliqd ponunt.sed vnū ꝯdictorioꝝ nihil ponit. ¶ Itē entia diminuta ⁊ ſm qd non videntur esse contraria.qꝫ pro tāto dicitur.ꝙ licet albedo ⁊ nigredo sint cōtraria. tamē spēs albedinis ⁊ nigredinis nō sūt ꝯtraria. qꝫ sunt entia diminuta ⁊ ſm qd:sed ꝯdictoria sunt entia diminuta.qꝫ sūt entia in itellectu.⁊ talia sunt diminuta.qꝫ ſm hoc accipitur fallā ſm qd ad simplr̄.si est aliqd in intellectu. ꝓ est ens. ħ est fallā ſm quid ad simplr̄.vt pꝫ ꝑ elēchorū. quare.⁊c̄. ¶ Itē opiones debeāt assimilari ⁊ cōformari illis. quorum sunt opiones.qꝫ entia anime debent conformari eis que sunt extra:que representant.qꝫ itellectus est in potētia omnia:mō similitudinis. vt pꝫ 3ᵒ de anima. sed opiones contradictorioꝝ non conformantur cōtrarijs.ſꝫ magis contradictorijs.ergo ⁊c̄.

T.c.50. ⁊ 51.

T.c.2. ⁊ 3.

alia ps

T.cō.6.

Oppositum vult Ar.ī littera.vbi accepit. ꝙ opiniones contradictoriorū sint cōtrarie.vnde dicit.determinata sūt aūt a nobis:⁊ huic propositioni ꝯsueta dicere: ꝯria vero est opio opioni ꝙ̄ est ꝯdictionis:⁊ dicit in 2ᵒ perhierᵐᵉ.ħ idem vbi inuestigauit.ꝙ non quecūqꝫ opiones sunt contrarie: sed tm̄ ille que sunt de contrario modo enūciandi:⁊ he sunt opiones contradictoriorum.

T.c.9.

Ad qōnem dr̄ cōiter ꝙ opiones contradictorioꝝ sunt contrarie: vt opio:ꝙ̄ opinamur aliqd esse:est cōtraria ei: qua opinamur aliqd non eē.⁊ ħ sil̄.⁊ ad idē.⁊ silr̄.⁊c̄. ¶ Rō huius est.opiones ꝯdictorioꝝ vel sunt ꝯrie:vel ꝯdictorie:vl̄ relatiue:vel ꝑuatiue opposite.⁊ hec ē manifesta ꝑ sufficiētē diuisionē ex.9.⁊.10.hꝰ.⁊ in postꝑdicamētis. ſꝫ opiones ꝯdictoriorū non sunt opposite relatiue: nec priuatiue: nec ꝯdictorie.Et ħ pꝫ.ꝑ.non opponuntur relatiue.qꝫ vnū relatiue oppositoꝝ infert reliquū.saltē in diuerso subō.sic pater opponitur filio relatiue: ⁊ infert filium: saltem in alio subō.qꝫ si pr̄ est:opꝫ ꝙ filius sit.lꝫ nō ī eodē subō.tn̄ ī diuersis.ſꝫ opio vnius ꝯdictorioꝝ non ponit reliquū ī diuersis subis. qꝫ posse est ꝙ vnus habeat verām opionem de cōtradictorijs:sed ꝙ nullus hēat opionē de ꝯdictorio illius.Similiter nec sunt opposite priuatiue. qꝫ vnum ꝑuatiue oppositorum: vt distinguitur ab alijs oppōnibus

5ᵒ meta. caᵒ de codē ⁊ diuerso.

10ᵒ met. t.cō.9.

est nō ens. sed opinio vtriusqȝ contradictoriorū est positiuū: saltē in intellectu. Silr non sunt contradictorie: qꝛ vnū Ʒdictorie oppositoꝝ est non ens. sed opinio vtriusqȝ cōtradictorioꝝ est positiuū aliqd: quare relinqtur ꝙ sint Ʒrie. ¶ Itē oēs forme positiue absolute sub eodem gn̄e: quarum vna nō cōpatit̄ aliam secū simul in eodē subiecto: videntur opponi Ʒrie. qꝛ ꝑ hec Ʒria differunt ab alijs spēbus oppōnis: vt pꝫ. sed vtraqȝ opio de Ʒdictorijs ē positiua in intellectu: ⁊ est abīa quantū est de nā sui: ⁊ nō cōpatiuntur se in eodē subo. vt pꝫ. ģ ⁊c̄. ¶ Notandūȝ ꝙ dubiū est qūo opiniones Ʒdictoriorū sunt Ʒrie illa Ʒrietate que distinguit̄ Ʒ alias spēs oppōnis. vnde non videt̄ verum ꝑm opinionē cōmentatoris. qꝛ cōmentator vult 3° ð aīa. ꝙ non est nisi vnus intellectus numero in oībus hoībus. ⁊ ēt est opio Ar. licet sit Ʒ fidem ⁊ veritatē. modo opinio non est nisi in intellectu. qꝛ opinio Ʒdictoriorū est vlūȝ. sed diuersi hoīes pūt opinari Ʒdictoria siḿ. qꝛ tu potes hr̄e vnam opinionē: alter Ʒdictoriā: ⁊ hoc in vno instāti tp̄is. ¶ Ex h̄ sic pōt argui. si opiniones Ʒdictoriorū essent Ʒrie: tunc in vno ⁊ eodem subo indiuisibili eēnt siḿ Ʒria: sed hoc est falsum ꝑm metipsos hoc ponentes. ꝯña pꝫ ex dictis. qꝛ vnus intellectus numero ꝑm subam est in oībus hoībus ꝑꝫ cōmentatorē. lȝ moueatur a diuersis cogitatiōibus. Et similiter diuersi hoīes possunt habere cōtradictorias opiones in eodē istāti tēporis. qꝛ possunt moueri simul a diuersis cogitationibus. ergo si iste opiones contradictorioꝝ sunt contrarie: tunc siḿ contraria erunt in eodē intellectu: q est vnus numero ⁊ indiuisibilis ꝑm cōmentatorem. ¶ Ad hoc aliqui respōdēt tenendo Ʒneȝ Ar. ⁊ cōmētatoris. ꝙ contraria esse in eodē subo pōt intelligi dupliciter. Uno mō respectu diuersoꝝ: ⁊ sic non ē inconueniens Ʒria siḿ esse in eodeȝ subo. ⁊ sic Ʒria possunt siḿ esse in intellectu diuersoꝝ fantasmatuȝ: ⁊ hoc in diuersis hoībus: qꝛ diuersi hoīes possunt moueri a diuersis fanᵇᵘˢ ⁊ cogitaᵇᵘˢ. qꝛ quēcunqȝ intelligentem necesse est fanᵗᵃ speculari. ¶ Alio mō potest intelligi contraria eē siḿ in eodē subiecto respectu eiusdē. ⁊ sic est impoīe. qꝛ inconueniēs est ꝙ aliquis siḿ cogitet ⁊ fantasietur diuersa ⁊ Ʒria: ⁊ intellectus dependet in intelligēdo a cogitatiua. ¶ Propter illud dubium potest dici ad qōnem. ꝙ opiniones cōtradictorioꝝ non sunt simplr̄ contrarie. qꝛ possunt esse siḿ in eodem subiecto: nec ꝓꝑ respectū diuersoꝝ potest dici ꝙ contraria siḿ sint in eodem subiecto. qꝛ respectus ille accidit contrarijs. qꝛ contraria sunt forme absolute: sȝ illa bene sunt contraria ex suppōne. vt ex hoc ꝙ aduersarius concedit. ꝙ contradictoria simul verificātur de eadē re. ¶ Tunc ex hoc vult Ar. cōcludere. ꝙ si contradictoria verificarentur de eodē: tunc opiniones contradictorioꝝ essent contrarie ⁊ non contrarie. vnde Ar. hic absolute ⁊ simpliciter non affirmat. ꝙ opiniones Ʒdictoriorum sint contrarie: nisi ex suppositione. vt si ex aduersarijs concedatur ꝙ contradictoria simul verificantur de eodē. tunc cōtraria siḿ sunt in re. ¶ Sed quid dr̄ ad Ar. 2° perhier. Dōm ꝙ Ar. non dicit absolute ꝙ opiniones cōtradictoriorum sint contrarie. sed ex suppositiōe dato ꝙ opiniones in intellectu sint contrarie: h̄ eēnt opiniones contradictoriorum opiniones maxime si propter h̄ opiniones in intellectu simul sint contrarie. qꝛ conditionalis pōt eē vera antecedēte existente falso: vt si asinus volat habet alas. vnde intentio Ar. est in 2° perhier. ꝙ si opiniones i intellectu essent contrarie: h̄ essent opiniones contradictoriorum. Sed tamen aliqui dicunt. ꝙ vltimū capm̄ secundi perhiermenias non sit Aristotelis.

Ad rōnes in oppoᵐ. Ad primā respondent illi qui tenent primaȝ viam dicentes. ꝙ transmutatio corruptiua est duplex. quedaȝ est corruptio ꝑm pliciter ⁊ ꝑm subaȝ. alia est corruptio ꝑm accidens. Modo dicunt. ꝙ in intellcū nō ē trāsmuᵒ corruptiua simplr̄: ⁊ ꝑm substantiam. qꝛ intellectus ꝑm substantiaȝ est perpetuus. vt pꝫ 2° de aīa: sed in intellectu potest esse corruptio ꝑm quid: ⁊ ꝑm accn̄s. ꝙ i intellectu pōt vna opinio corrumpi: ⁊ induci alia. Unde qñ Ar. dicit intellectum esse ꝑpetuum non intendit negare quin i eo possit esse corruptio ꝑm quid: ⁊ ꝑm accidens. ¶ Ad aliam. sicut contraria. ⁊c̄. Ista pōt negari. rō huius est. qꝛ opinio vtriusqȝ contradictoriorum est positiua. ⁊ ꝑ ꝯñs pōt esse Ʒria: sed sic nō est de opione vtriusqȝ Ʒrioꝝ: ꝙ sint Ʒdictorie. qꝛ opiniones sunt entia positiua: sȝ vnū qđ Ʒdicit alteri est nō ens. quare non est siḿe. ¶ Ad aliaȝ auctoritatē. diminuta. ⁊c̄. Dōȝ ꝙ ista rō est quasi insolubilis. qꝛ spēs albedinis ⁊ nigredinis pūt esse in eodē subo: vt in eadē pte medij: ⁊ in visu. ģ non sunt Ʒria. mō spēs albedinis ⁊ nigredinis non hn̄t maiorē diminutioneȝ respectu coloris: q̄ꝫ opinionis Ʒdictorioꝝ. imo opiones Ʒdictorioꝝ hn̄t maiorē diminutioneȝ reᵘ Ʒdictorioꝝ q̄ꝫ spēs albedinis ⁊ nigredinis respectu coloris. ¶ Dic ꝯñr ꝙ entia diminuta: si oīno sint diminuta vt figmēta: tūc nō sunt Ʒria: sed si sunt diminuta respectu aliquoꝝ non opꝫ ꝙ sint Ʒria. Et tu dicis. ꝙ opiniones Ʒdictorioꝝ. ⁊c̄. veꝝ est ꝙ sunt diminuta respectu obiectoꝝ. tn̄ ꝑ cōparationeȝ ad intellm̄ sunt positiua. Ista rn̄sio non valȝ. qꝛ sic ēt diceret̄ de spē albedinis ⁊ nigredinis ꝙ eēnt diminuta respectu oboꝝ. sȝ in cōparatione ad meᵐ ⁊ ad visum eēnt positiua: ⁊ ꝑ ꝯñs essent Ʒria. sicut et ista. Silr nō pōt eē ꝙ opiones Ʒdictorioꝝ respectu oboꝝ sint diminuta pro vtroqȝ. qꝛ lȝ ꝓ vno sit veꝝ. qꝛ opio reᵘ Ʒdictorij entis est diminutū. sȝ respectu Ʒdictorij nō entis opio non est diminutū: sed magis ꝑfectū. qꝛ Ʒdictoriū entis extra oīno non est: sȝ opio est ens: saltē in aīa. ģ non valet. vñ magis vr̄ alia ꝓs eē vera. ꝙ opiones de Ʒdictorijs nō sint Ʒrie simplr̄ ⁊ oīno: sȝ hoc nō est nisi ex suppōne: vt dcm̄ est. ¶ Ad aliā. opiniones. ⁊c̄. veꝝ est. debeāt conformari rebᵘˢ exᵃ aīaȝ q̄ ad repn̄tationē: sȝ nō opꝫ q̄ ad entitatē. qꝛ opio de aliq̄ ꝯforᵐᵃᵗᵘʳ ꝑꝫ ipsi. qꝛ repn̄tat ipȝ. ¶ Ad hᵘᶦᶜ. Dōȝ ꝙ veꝝ ē: nō q̄ ad eē pᵐ. sȝ q̄ ad repn̄tationē: vt ymago repn̄tat hoīem: nō q̄ ad eē ꝑmū: vt eē hoīem. sȝ quo ad esse 2ᵐ vt repn̄tatiuū. sic opiones ꝯformant̄ rebᵘˢ extra q̄ ad repn̄tationē ⁊ imitationē. qꝛ opio de ente ex̄ cōformat̄ ei. qꝛ repn̄tat ipm̄ eē: ⁊ opio de nō ente repn̄tat ipsum nō eē. tn̄ h̄ nō obstāte vtraqȝ opio Ʒdictorioꝝ est ens positiuū. ⁊ ꝑ ꝯñs sunt Ʒrie. ¶ Qui ģ vellȝ tenere 2ᵃᵐ viā. rn̄det ad rōnes alteriᵘˢ opionis: opiones Ʒdictorioꝝ vel sunt opposite Ʒrie vl̄ relatiue. ⁊c̄. Dōȝ ꝙ nullā hn̄t oppōnē: sȝ sūt dispate. vñ rō supponit flm̄. ꝙ opiones Ʒdictorioꝝ hēant oppōnem. qꝛ nō habent aliquā oppōnem: sed dispatiōeȝ. ¶ Ad aliā. dōm ꝙ rō petit contrariū. qꝛ due opiones possunt esse in eodē indiuisibili: vt in intellectu: ⁊ hoc non ē ꝓꝑ respectuȝ ad diuersa. qꝛ ille respectus ad diuersa accidit opinioni. vñ non ipediret contrarietatem in opinione. Et iste opiniones sunt in intellectu qui est indiuisibilis. ⁊ non habet partes saltem quātitatiuas. licet habeat diuersas potentias ⁊ virtutes: vt intellectum possibilem ⁊ agentem. Et sic ad illud.

Qō XIII.

¶ Nihil enim cōtingit intelligere. ⁊c̄.

Queritur circa hanc partem. vtrum intellectus possit intelligere plura simul. Et arguitur ꝑmo ꝙ sic. sicut se habet sensus ad sensibilia: sic intellectus ad intelligibilia: ꝑ ꝯuenientē similitudinē. qꝛ Ar. frequēter vtit̄ ea. 3° ð aīa. ⁊ ꝯmēᵗᵒʳ dicit. ꝙ ē deᵐ i h̄. sȝ sensus sentit

Cō. 5.

3° de aīa t. c. 39.

T. c. xi. ⁊ xi.

T. c. 2. ⁊ 3.

plura sensibilia sil. qz quilibet experitur in se ꝙ sensus sil sentit plura sensibilia: vt plures colores. s. albū ⁊ nigrum sil. ġ intellectus. ⁊c. ❡ Itē gcūqz cognoscit totū: vt totuz cognoscit: cognoscit sil plura. qz totū est cōpositū ex ptibus pluribus. 5. hꝰ. sed intellectus sil pōt intelligere totū: vt bolez domū. ⁊c. ġ intellectꝰ intelligit plura sil. ❡ Itez forme non hñtes ꝯrietatē videnť sil posse esse in eodem subo: ⁊ precipue si non sint eiusdem spēi: qz qḋ forme sint incōpoˡᵉˢ in eodē subo non prouenit nisi vel ex repugnantia oppōnis: vel ex idētitate specifica: vt dn̄t. sed intellectiones pluriū non hñt ꝯrietatē: sicut nec spēs albedinis ⁊ nigredinis hñt ꝯrietatē in medio ⁊ visu. silr ħ pz per cōmentatorē. 6. hꝰ. vbi dicit. ꝙ in aīa hn̄ ꝯtingit vt recipiat duo opposita sil. qz spēs oppositoꝝ non sunt opposite: nec ēt intellectus diuersaꝝ reꝝ ⁊ spēs intelligibiles non sunt eiusdē spēi. qz intelligere diuersificať fm̄ diuersitatē nāe intellecte: vt dicit cōmētator 3ᵒ de aīa. sed intellecta sunt plura. ❡ Itē intellectus pōt intelligere sil vnuz: vt vnū. ġ pōt intelligere plā. añs pz de se. ꝯña pz. qz opposita sunt nata fieri circa idē: sed intelligere vnū vt vnū: ⁊ intelligere plura vt plura sunt opposita. qz intelligere diuersificatur fm̄ diuersitatē nāe intellecte. ❡ Itē intellectus vnū relatiuoꝝ sil itelligit: ⁊ reliquū. ex prīˢᵉ. qui diffiᵗᵉ cognoscit vnum relatiuoꝝ: ⁊ reliquum. Silr dr̄. ꝙ relatiua sūt sil nā. Et hoc aliq exponunt. i. nāli intelligentia: sed relatiua sunt plura. vt filius ⁊ pater.

T. c. 3.
Cō. 8.
Cō. 11. ⁊ 35. ⁊ 38.

T. c. 10.

Oppositum pz auctoritate Ar. i predicto loco: vbi loqtur ꝯ negantes pᵐ pnᵐ. d. ꝙ nihil ꝯⁱᵗ intelligere non intelligentē vnū: hoc idem dicit 2ᵒ topi. plura cōtigit scire: sed nō nisi vnū intelligere.

Notandum ꝙ de ista qōne est vna opinio. ꝙ intellꝰ non pōt intelligere sil plura vt plura. ❡ Alia est opinio. ꝙ itellꝰ pōt intelligere plura vt plura sub diuersis intellectiōibus ⁊ rōnibus diuersis. ❡ 3ᵃ est opio meᵃ. qz intellectus pōt intelligere plura. tñ sub vna rōne cōi. ❡ Notanduz. ꝙ diuersitas istaꝝ opionū radicaliter ꝓuenit ex diuersitate dispōnis organi virtutis sensitiue pncipalr ymaginatiue: q̄ imediate ōseruit intellectui: vt ex diuersitate spirituū aialium q imediate repñtant spūs ⁊ ydola obiectoꝝ: prouenit ista diuersitas opionum. qz isti spūs aiales q repñtant ydola ⁊ fantasmata reꝝ sunt dispositi alr ⁊ alr i q̄litatibꝰ nālibꝰ. ❡ Qz aliqui sunt q hñt spūs tales grossos: nigros: ⁊ turbidos. ⁊ isti dicunt: ꝙ intellꝰ non pōt sil intelligere plura. qz hñt grossos spūs. ita ꝙ nō pñt elicere hn̄ isensata a sensatis fanᵗᵒ. ⁊ hñt nigros spūs ⁊ turbidos: qḋ non hn̄ distincte possunt apprehendere ymagines sensibiles: sed indistincte ⁊ confuse apprehendūt. Silr graues habēt spūs: ꝙ difficulter pñt discernere inter spēs deueniendo ab vno ad aliud ratiocinando dr̄iam vel ꝯuenientiā inter hec. Et isti dicūt ꝙ intellectꝰ nō pōt sil plā intelligere. ❡ Sz aliꝗ sūt habētes spūs aiales in excellentia bonitatis. qz hñt claros. ita ꝙ distincte apprehēdunt imagines sensibiles ⁊ ydola representantia res ex̄. Silr hñt subtiles spūs. ꝙ hn̄ eliciunt non sensata ex sensatis. Silr hñt spūs ales leues: ratione cuius facilr discernūt ꝯuenientiā vel dr̄iam reꝝ rōcinando. Et illi dixerunt ꝙ intellꝰ pōt intelligere plura: vt plā sil ⁊ diuersis intellectionibus. ❡ Sed aliꝗ hñt organum ymaginatiue medio mō dispositū. qz hñt spūs non nimis grossos. nec nimis subtiles: sed medio mō. Et illi dicūt: ꝙ intellectus pōt intelligere plā. vt plura sub vna ratione.

Rō ⁊ fundamentū pme opi.

❡ Rō pme opinionis est: sicut se hz vnū figuratū ad plures figuras: sic intellectus ad plura intellecta p ꝯuenientē silitudinez. qz intellectus cōpatur ad actiones: imo ad actū intelligendi: vt figuratū ad figuras. sed vnū figuratum non pōt sil recipere diuersas figuras fm̄ candē ptez vt cera fm̄ eandē partē sil non recipit plures figuras. ⁊c. ❡ Itē illa virtus que ꝯuertit se totaliter: ad qḋ se cōuertit: nō pōt sil recipe diuersa. qz nō recipit nisi illud ad qḋ se conuertit: ⁊ non ꝯuertit se totalr sil ad diuersa: sed intellectus est hꝰ. qz intellectꝰ est indiuisibilis ⁊ simplx: ⁊ ad qḋ se ꝯuertit totaliter se ꝯuertit: vt dicunt ex 3ᵒ de aīa. sed tñ ibi non hr̄. ergo non itelligit sil plura: sz si intelligit plura. hoc est successiue. Sz quicqd sit de ꝯne. Iste rōnes nō vir̄ valere. qz p pᵐᵃᵐ ratiōem probaretur ꝙ intellectus sil non pōt habere plures spēs itelligibiles. Et scias ꝙ est ꝯ oēs. sicut. n. figuratū hz se. ⁊c. qz spēs est actus intelligendi: vt multi dicunt: ⁊ forte dices ꝙ non est sile ō fiᵃ ⁊ spē intelligibili. qz spēs itelligibilis est actus pꝛimꝰ. ❡ Dōz ꝙ ēt fiᵃ est actus primus figurati: sed qz contra arguere non est soluere. ❡ Ideo dōm est ad rōnēm sicut se hz vnuz figuratū. ⁊c. Dōm. ꝙ est simile ⁊ dissimile. Sile est in hoc: qz sicut figuratū pōt recipere diuersas figuras: quātū ad ipsam receptionē: sic intellꝰ pōt recipere diuersa intellecta ex pte intellectiōis. tñ est dissimile. qz figure habent aliqualē oppositionē: sed intellectiones nullam hñt oppositionē. qz oppōnes ꝯdictorioꝝ non sunt ꝯrie. vt visum est prius. qz intellectiones sunt forme spūales nō habentes ꝯrietatem: sicut nec spēs albedinis ⁊ nigredinis nō hñt ꝯrietatem in medio. qz pñt p vnū foramen puum videre totaz albedinē: qḋ non esset nisi esset spūaliter in medio. ❡ Ad aliam rōnez virtus illa. ⁊c. Dōm est. ꝙ ista rō peccat pꝛio i ꝓpꝛietate. qz poeticū est. 2ᵒ. peccat fz figuram equocationis. pꝛimo peccat per impꝛopꝛietatem. qz qñ dr̄ illa virtus. ⁊c. Hic est impꝛopꝛius modus loquēdi: qz illud dictū non est philosophicū. qz ꝯuersio est motus localis ꝓpe. ❡ Et si dicas. ꝙ ꝯuerti intellectū accipitur impꝛopꝛie. Dōm ꝙ est poeticū. qz impꝛopꝛie loqui ⁊ metaphoꝛice est poeticū. vt pz ex poetria Ar. 2ᵒ ēt peccat p fallaꝫ equocationis. qz intellectū se cōuerti ad illud: pōt intelligi duplr. Uno modo per negationem priuz. qz per vnā ptem non conuertit se ad aliquid sine alia parte. Et sic est verum. qz intellectus non hz ptem ⁊ partem. qz est indiuisibilis. Alio mō potest intelligi p negationem alterius actus: ⁊ sic est petitio principiꝗ. quia eque ignotum ē ꝙ intellectus simul habeat plures actus intelligendi. sicͭ ꝙ intelligat plura. ❡ Alia est opinio. ꝙ intellectus intelligat plura. non tamen distinctis intellectionibus: sz vna ratione intelligendi. Et ista opinio habet duo membra. Pꝛimū est. ꝙ intellectus intelligit simul plura sub vna rōne cōi. 2ᵐ membꝛum est. ꝙ non sub pꝛopꝛiꝗs rōnibus intelligit ⁊ distinctis intellectionibus. ❡ Rō pme conclusionis. Intellectus totū intelligit sub vna rōne cōmuni. ġ plura intelligit. qz totum cōponitur ex ptibus pluribus. Añs pz. fm̄ omnes ꝙ intellectus intelligit totuz sil sub vna rōne cōi. ❡ Itē dicit cōmentator. 3ᵒ de aīa. ꝙ intellectus in ꝓpōne vlī iudicat infinitas res vnico iudicio. qz in ꝓpōne vlī sub subo vlī continentur īfinite res ⁊ supposita p successionem. modo hoc non esset nisi intellectus intelligeret plura sub vna ratione. Ratio secundi membꝛi pōt esse rō pꝛioꝛ de conuersione: ꝙ oīs virtꝰ que ad quod se conuertit totaliter. ⁊c. Item alia ratio. vnius potentie non est nisi vsus vnus. vt patet in de sensu ⁊ sensato. vbi tractat. vtrum sensus plura possit sentire: sed intellectus est vna potētia. ⁊ intelligere est eius vsus ⁊ operatio. Quicquid tamen sit de conclusione quo ad pꝛimū membꝛum: ꝙ intellectus possit intelligere plura sub vna ratione cōmuni. siue illa ratio cōmunis sit accepta ab aliquo accnte. vt dicunt illi. de quibus dicit Linco. ꝑ poste. ꝙ debilis est intellectꝰ: ġ non pōt ascendere ad cognitio

T. c. 12. ⁊ 19.
Rñsio ad pmā rōez pme op.
11. 35. ⁊
Rñsio ad secūdam.
Fūdamētū 2ᵉ op.
Cō. 19.

nem veroꝝ generꝝ ⁊ specierum: sed sistit in accñtibus q̄/busdam ꝯñtibus genus ⁊ speꝫ: siue illa rō cōis accipiatur a quiditate. vt qḋ pōt oia aialia intelligere sub vna ratio/ne animalis in cōi. tamen conclo non est vera quo ad zm membrū: qḋ intelligat plura sub proprijs rōnibus ⁊ forͣ: ⁊ distinctis intellectionibus. ℂ Hoc est dubiū. qꝛ virtus que cognoscit diuersitatē ⁊ drīaꝫ inter aliqua duo fm p/prias formas: ⁊ sub proprijs rōnibus eorūdē silr cognoscit sub ꝓprijs rōnibꝰ. qꝛ nulla virtus ponit drīam inter aliq̄ fm aliud: nisi fm illud qḋ cognoscit. qꝛ non ponit drīam fm illud qḋ ignorat. qꝛ dato ꝙ nō cognoscat proprias ra/tiones ipsoꝝ: non cognoscit diuersitatē iter ea. vnde ꝑdi/catum includitur in subo. sed intellectus cognoscit diuer/sitatem inter duo fm proprias ratiōes ⁊ formas. ğ silr ista cognoscit fm proprias rōnes ⁊ distinctas intellectiones: qꝛ g cognoscit diuersitatē inter albedinem ⁊ nigredineꝫ fm proprias formas. ğ itelligit illa sub proprijs rōnibus ⁊ formis. vnde non est intentio Arꝫ. zo de aia. vbi vult ꝙ preter sensus. 5. sit alter cōis q cogscat diuersitatē ꝓprio/ruꝫ sensibiliū. vn̄ cognoscit in eodē indiuisibili temporis hoc albū: ⁊ hoc dulce. ğ etiā intellectus cognoscit diuersi/tatem inter diuersa intelligibilia sub proprijs rōnibus et formis. ğ silr intelligit ea sub proprijs rōnibus ⁊ distictis intellectionibus. ℂ 3o est opinio: que dicit: ꝙ intellectus pōt intelligere silr diuersa sub proprijs rōnibus ⁊ formis ⁊ intellectionibꝰ distinctis. Et pro ista opinione est rō de/struens zam opinionē quo ad zm membrū. que rō imedia/te est tacta. ℂ Itē aliqs experitur ex seipso: ꝙ qn̄ mediū est bene dispositū: ꝙ simul in eodē istāti videt albedineꝫ ⁊ nigredinem. ergo multo magis itellectus pōt silr cogno/scere diuersa sub proprijs rōnibus ⁊ distinctis itellectio/nibus. ℂ Sed forte dices. ꝙ visus est virtus organica: ⁊ gr̄a huius pōt silr agnoscere albedinem ⁊ nigredineꝫ sub proprijs rōnibus. qꝛ in vna parte organi recipit spēm al/bedinis: ⁊ in alia pte spēm nigredinis: sed intellectus nō est virtus organica. ergo pp indiuisibilitatē eius non pōt silr plura intelligere sub proprijs rōnibus. hoc non valet. qꝛ non pp diuisibilitatem organi virtus cognoscit plura sub proprijs rōnibus silr. qꝛ bene ꝯ[lr] ꝙ in vno ⁊ eodeꝫ me/dio: ⁊ eadem parte aeris multiplicatur spēs albedinis et nigredinis: silr ꝙ sensus est virtus in corpore: pp hoc nō cognoscit silr diuersa: per hoc ꝙ in vna pte recipiat spēm albedinis: ⁊ in alia spēm nigredinis. non valet. qꝛ p vneꝫ ⁊ eandem ptem silr albedinem ⁊ nigredineꝫ potest vide/re. vnde esse organicum non facit ad similitudinem reci/piendi plura simul: sed bene quantitas ⁊ esse organicū fa/cit ad indiuiduationem virtutis sensitiue. ergo non valꝫ illud dictū. ℂ Nota ꝙ hic est vnum dubiū. qꝛ si intelle/ctus simul intelligit duo sub proprijs rōnibus eadem ra/tione simul intelligit omnia. sed hoc est falsum. qꝛ intel/lectus multa ignorat. ꝯña pꝫ. qꝛ qua ratione intellectꝰ silr intelligit paternitatem ⁊ filiationē eadē rōne oia intelli/git: ⁊ precipue illa: quorum imagines ⁊ idola sunt in fan/tasia. ℂ Sed qꝛ forte dices. ꝙ non est sile: qꝛ ydola oium reꝝ non sunt in fantasia. Sed ex hoc sic arguitur. Si itel/lectus posis silr plura intelligeret: tunc silr posset oia intel/ligere sub proprijs rōnibus: sed hoc est falsum. qꝛ nullus silr oia itelligit: quoꝝ ydola hꝫ i fantasia. Hoc quilibꝫ ex/peritur in se. ꝯña pꝫ. qꝛ idem est iudicium de duabus itel/lectionibus: ⁊ de oibus. qꝛ qua rōne duas habet simul in/tellectiones eadē rōne: ⁊ omnia itelligit. ℂ Adhuc rn̄de/tur ꝙ non est simile de duobus ⁊ omnibꝰ. qꝛ duo possunt habere aptitudinem: imo habitudinē propinquaꝫ ad in/uicem: sicut pater habet habitudinem propinquaꝫ ad fi/liationē: sed non est ita de oibus. qꝛ oia non hn̄t ita propi/quam habitudinē ad inuicem: sed magis remotā. ℂ Itē si ydola in fantasia simul reprītarēt intellectui oia obie/cta. quoꝝ ydola ⁊ ymaginationes sunt in fantasia. qꝛ ista ydola ⁊ imagines in fantasia oiuꝫ non reprītantur silr itel/lectui in spb[us] aialibus. sed hoc non est. qꝛ aliqua ydola in fantasia in spb[us] possunt representari intellectui: sed non oia. qꝛ oia impedirent se. ℂ Rationes prime opinionis sunt prius solute. ℂ Silr alique rōnes zo opinionis sunt solute: vt illa de conuersione. Sed ad aliam rōnem. vnꝰ potentie. ⁊c̄. Dōm ꝙ Arꝫ. ibi loquitur disputatiue. s. in li/bello de sensu ⁊ sensato: ⁊ non demōstratiue: ⁊ ꝙ ita sit pa/tet consideranti dicta ibi. Aliter pōt dici concedēdo ma/iorem in potentijs illis: quoꝝ operationes ⁊ vsus habent contrarietatem: vt vnius potētie: vt mote non est nisi vnꝰ vsus: qꝛ non pōt silr moueri sursum et deorsum. qꝛ isti mo/tus hn̄t contrarietatem. silr grauitas non pōt silr moueri sursum ⁊ deorsum: ⁊ sic de alijs. Sꝫ i virtutibus vbi ope/rationes ⁊ vsus non hn̄t contrarietateꝫ ⁊ opponēm: pos/sunt simul esse plures vsus ⁊ operationes. ℂ Ad auctori/tatem Arꝫ. 4o. hꝰ. dicendum ꝙ non intelligentē vnum ni/hil contingit intelligere: pōt exponi duplr. vno modo cū precisione. qui non intelligit vnum precise: nihil itelligit: ⁊ sic est falsus intellectus: ⁊ hoc non vult dicere Arꝫ. Alio mō pōt intelligi sine precisione: vt qui non intelligit vnū nihil intelligit: sic est veꝝ. ⁊ sic vnū intelligere non exclu/dit silr intelligere plura: qꝛ pōt vnum intelligere. ⁊ tamen cū hoc stat ꝙ possit plura intelligere. qꝛ qui pōt plura in/telligere: pōt ēt vnū intelligere. qꝛ vnū pōt intelligere in alio. qꝛ qui plura intelligit: vnum intelligit: ⁊ hoc sufficit Arꝫ. qui disputat contra negantes p[m] pn[m]: ⁊ sufficit ꝙ con/cedat sibi vocē significare aliqd d[te]. ⁊ ex hoc pt procede/re contra eos: ⁊ ꝙ voꝫ significat vnū aliquid pōt haberi ex hoc ꝙ intellectus intelligit vnū: siue in alia: siue fꝫ se: qꝛ pōt voꝫ significare vnū. ⁊ hoc sufficit Arꝫ. ad suuꝫ ꝓpo/situm. ℂ Ad auctoritatē Arꝫ. zo. topic. dōm ꝙ loquitur ꝓ/babiliter. qꝛ illa scia est de probabilibus: ⁊ nō est de neces/sarijs. vt pꝫ cuilibet itelliñti. ⁊ ipse dic̄ in pn[o]. Qō. XIIII.

ℂ Necesse itaqꝫ siquidem est dicere ⁊c̄.

Queritur circa hanc ptē. vtrum hec sit vera. hō est aial bipes: qꝛ hoc significat. Et arguitur primo ꝙ non. qꝛ si esset veꝝ. hō est aial bipes. qꝛ h̄ sigt: tunc sigtio vo/cis esset cā entitatis rei. qꝛ postq̄ꝫ hec esset ve/ra. s. hō est aial bipes. qꝛ h̄ significat: tunc significatio di/ctionis eēt causa. ꝙ hō esset aial bipes: sed hoc est falsum: qꝛ magis est eꝯ. ꝙ entitas rei est cā significationis vocis: qꝛ significare sequit̄ intelligere. p ꝑhier. ⁊ intelligere seq/tur esse. ℂ Item si hoc esset veruꝫ: ꝙ hō est aial bipes. qꝛ hoc significat: tunc voꝫ significaret ipsam rem: ⁊ non ani/me passiōes. ⁊ pꝫ ꝯña. qꝛ postq̄ꝫ hec esset vera: hō eēt aial bipes. qꝛ hoc significat. ⁊ conceptus aialis non est conce/ptus hois. qꝛ alia est intellectio aialis ab intellectiōe ho/minis. ğ hō est aial bipes. qꝛ h̄ significat: verificaretur de re: ⁊ p ꝯñs voces significarent rem ⁊ non ꝯceptū. sed hoc est falsum. auctoritate Arꝫ. p perhier. dicentis. ꝙ ea q̄ sunt in voce: sunt note eaꝝ passionum que sunt in aia. ⁊ subdit post. quorum autem he p[rꝫ] note sunt eadē oibus passiōes aie sunt. ğ ⁊c̄. ℂ Itē si hec esset vera: hō est aial bipes. qꝛ h̄ significat. tūc sorte corrupto: adhuc sor. esset. ⁊ patꝫ ꝯña. qꝛ sor. corrupto: adhuc sortes significat hoieꝫ. qꝛ voces nō cadunt a suis significatis. ꝑpetꝰ helie super maius volu/men. ⁊ p ꝯñs adhuc significat hoiem. Qꝛ aūt voces nō ca/dant a significatis suis pōt probari. qꝛ voꝫ non significat rē fm esse reale: sed fm esse intellectiuuꝫ. qꝛ sicut forma/

Nō rōnē ad ꝓbādū ꝙ itellꝰ silr ꝓ/sa itellat sub ꝓprijs rōnibus.

t. cō. 136.

Fūdamē/tum tertie opinōis.

Dubita/tio ꝯ pōnē/tes q̄ dicē ꝙ itellꝰ itellit ꝓ/sa sub ꝓprijs rōnibus.

T. c. 10. Attendas rn̄sionem istam.

T. c. xi.

le in loco nō est superficies ambiētis: sȝ ordo ad orbē ce
lestē: sic formale dictionis nō est esse reale: sȝ esse intelle
ctiuū ꝛ receptiuū: sȝ reb⁹ corruptis adhuc manet inte⁹ ꝛ
ↄceptus: q2 sor. corrupto adhuc sor. signat hoiem: q2 ma
net esse itellectiuū ↄceptuū: sȝ hoc est falsum. vt de se pȝ:
q2 nō remanet nisi mā que nō est hoc: q2 sola mā non di
cit totam substantiam rei. 7. huiꝰ. ḡ ꝛc̄.

Cōm. 33 / T. c. xi

Oppositum

pȝ auctoritate Arist. in pma rōne vbi arguit ↄ negātes pmū pnm̄ di
cens: Necē itaqȝ siquidē verū eē ꝙ homo est aial bipes:
q2 hoc erat quod significabat ꝛc̄.

Notandum

est circa itellcm̄ qōnis: ꝙ hoiē eē anial bipes: q2 hoc signat pōt itelli
gi duob⁹ modis. vno⁹ causalr: ꝛ ꝙ li: q2. dicat circūstātiā
cāe: ꝛ sic nō est verū ꝙ hō sit anial bipes: q2 hoc signat: ꝛ
hoc pōt ime^te pbari: q2 posteriꝰ nō est cā prioris: sȝ ꝙ hō si
gnificet anial est posteriꝰ qȝ ꝙ hō sit anial bipes. maior
pȝ. 2. phys. ꝛ. 5. hꝰ. minor pȝ: q2 signatōes posteriores sūt
entibꝰ. ¶ Itē illud qḋ est ad placitū non est cā hꝰ: ꝙ hō
sit aial bipes: q2 placitū hois ꝛ volūtas nō est cā rerū nā
liū: sȝ ꝙ vox significet rem ↄgregate vel distincte est ad
placitū hois: q2 sigᵒ vocuȝ est ad placitū. pmo periarmē.
sȝ ꝙ hō sit aial bipes nāle est. vt pȝ de se. alioᵒ pōt itelli
gi ꝙ hō est aial bipes: q2 h̄ signat: q2 li: q2. teneať cōcomi
tatiue ꝛ pbatiue: q2 ad hoc ↄcomitať illud: ꝛ probať per
hoc: q2 si hō signat aial bipes: tunc ↄcomitať ꝛ pbať per
hoc ꝙ hō est aial bipes: ꝛ sic est verū. hō est aial bipes: q2
hoc signat. Et rō est. illa quorū vnū ↄcomitať alterū: ꝛ p
ipm pbať. verū est dr̄e hoc est h̄: q2 signat eē. hec est ma
nifesta: q2 si verū est. risibile est: ꝛ hō est: ēt est veruȝ: sȝ ꝙ
hō est anial bipes ↄcomitať ad hoc ꝙ hō signat: q2 verū
hȝ affirmatōeȝ in cōposito ꝛ ↄiūcto ꝛ negatōeȝ in diuisim
cto. 6. hꝰ: ꝛ hoc sufficit Aristo. ad suū ppositū: q2 vult pro
bare ꝛ disputare ex ↄcessiōe illorū q negāt pᵐ pnm̄. vñ suf
ficit sibi ꝙ vox significet h̄ ꝙ hō est aial bipes pcessit ↄ
eos ꝙ nō signat nō anial bipes: ꝛ sic hr̄ itentū ꝙ ipossibi
le est simul esse ꝛ nō esse ꝛc̄. Et non vult habere ex hoc ꝙ
homo est bipes: q2 signat hoc cāliter ꝛc̄.

T. c. 32. / T. cō. 2. / T. cō. 8

Ad rationes

ad pmā. si hoc est verū. hō est aial bipes ꝛc̄. Dōm ꝙ verū est. si li: q2.
teneť causalr: ꝛ dicit circūstātiā eē: tūc signōnes eēnt cā
entitatis: sȝ si teneť ↄcomitatiue ꝛ pbatiue nō est verū.
mō sic est in pposito. qm̄ dr̄. hō est aial bipes: q2 hoc sigt:
qm̄ hic li: q2. teneť pbatiue ꝛ ↄcomitatiue ꝛ non cāliter.
q̄re nō valȝ. ¶ Ad aliā. si hoc esset verū. hō est anial bi
pes ꝛc̄. Aliq dicūt ꝙ voces signāt ↄceptus aīe pmo. Aliq
dicūt ꝙ pᵒ significet res iferētes passiōes ꝛ ↄceptꝰ anīe.
Aliq distinguūt de noībus pᵉ impōnis ꝛ scđe. ¶ Dōm est
obmissis. aliqȝ ꝙ voces significāt res pme intentiōis: nō
tn̄ nisi p ↄceptꝰ: q2 vox nō iponiť ad signādū res nisi res
ↄcipiať: sȝ ppter h̄ vox nō signat itellectiōeȝ phō hꝰ: q2
si hō ꝛ anial significarent ↄceptꝰ: tūc ista. hō est anial. nō
esset p se vera: q2 itellectio anialis nō est itellectio hoīs:
sȝ hoc est ↄ Arist. pᵒ posterio. cū sit in pmo mō pseitatis.
ḡ voces signāt res: sȝ nō nisi ↄceptas: q2 ↄceptus aliqua
liter sunt cause signōnis vocuȝ. Et est intelligēda distin
ctio noīum pme impōnis ꝛ scđe: q2 aliq̄ sunt noīa substā
tiua aliq̄ adiectiua pme impositionis: ꝛ aliqua substan
tiua ꝛ aliqua adiectiua secunde impositionis. ¶ Appli
ceť ad ppositū. Ad auctoritatē Aristo. ea que sunt in vo
ce ꝛc̄. Dōȝ ꝙ passio aliqñ capiť p re iferēte passionē aīe.
aliqñ aūt p silitudine rei in aīa exñte. Et sic intellexit
Aristo. nō ꝙ voces significēt passiōes p silitudine rei in
aīa: sȝ itelligit ꝙ significēt passiōes. i. res iferētes passio
nem anime ꝛ aliqualeȝ imutationē. Alia auctoritas sic

est exponenda ꝙ rationes entiū in anima. quorū entiuȝ
he voces pmorū. i. pmo ꝛ imediate note sunt eadē oībꝰ. i.
apud oēs: ꝛ sic pȝ voces nō sigⁿᵗ ↄceptꝰ: q2 nō directe ordi
nanť ad ↄceptꝰ: sȝ p se ꝛ directe signāt res: sȝ ↄceptꝰ est il
lud quo vox significat rem. vnde accidit voci ꝙ ordine
tur ad conceptum ꝛc̄.

Questio. XV.

Consequenter queritur ppter vl
timā rōneȝ. vtrum
sor. corrupto adhuc sor. sit hō. ¶ Et arguiť pᵒ
ꝙ sic. p dcm̄. 4. hꝰ. vbi dicit. hō est aial bipes:
q2 h̄ signat: sȝ sor. corrupto adhuc sor. signifi
cat hoieȝ: q2 voces nō cadūt a signatis suis re corrupta
fm̄ Petrū helye: q2 voces signant res ↄceptas ꝛ intelle
ctas: sȝ sor. corrupto adhuc pōt concipi sort. esse hominē.
¶ Itē si voces caderēt a sigtis: tūc in q̄libet die oporte
ret voces imponere: cū in qualibet die res corrūpanť: sȝ
hoc est falsuȝ. ḡ verū est dicere sor. corrupto. sor. est hō.

T. c. xi.

Oppositum

argr̄: q2 nō ens nō est hō. per locū a destructione supioris ad inferius:
sed sor. corrupto sor. est nō ens. per diffinitōeȝ corruptio
nis: q2 corruptio est ab esse ad non esse.

Nota ꝙ

in ista qōne sūt due opiones. vna ponit ꝙ sor. corrupto adhuc illa est vera sor. est hō.
Et hoc pbāt. pmanēte essentia hois remanet hō: ꝛ h̄ est
māifesta: sȝ sor. corrupto remāet eēntia hois. Et hoc pro
bāt: q2 nō plus pdiť de eēntia hois p corruptōeȝ quā ac
qrať de eēntia eiꝰ p gnōnē: ꝛ iterū hec est manifesta: sȝ p
gnōnē sor. nihil acqriť de eēntia hois: ꝛ h̄ pbāt p Cōme
tatorē. 8. hꝰ. q2 gnāns nō largiť multitudinē: sed pfectio
nē. vñ nō largiť māni: q2 pexistit: nec formā: q2 etiā pexi
stit: sȝ tn̄ largiť pfectionē: q2 adiuuādo ptes pficit ↄpo
situ. ¶ Itē dicit Cōmētator. 12. hꝰ: ꝙ agēs apud Aristo.
nō ↄgregat itra diuersa: sȝ extrahit illud qḋ est in poᵃ ad
actū. ¶ Itē Cōmētator dicit. 7. hꝰ: ꝙ gnāns nō gnāt ni
si vnuȝ in vno. i. formā in mā. ḡ vr̄ ꝙ eēntia nō acqrať p
gnōnē. ¶ Iteȝ actꝰ poᵉ nō diminuit de rōne obti: sȝ qdi
tas est obm̄ inteꝰ. ḡ ꝛc̄. aᵃ est manifesta: q2 visio nō dimi
nuit de rōne coloris: q2 verus color pōt stare cū visiōe. ḡ
actꝰ itelligēdi nō diminuit de rōne eēntie. hᵃ pȝ. ex 3. de
aīa. Mō sor. corrupto adhuc qditas hois ē itellecta: ꝛ p
ↄñs nō diminuiť per itellectionē. ¶ Itē si sor. corrupto
sor. nō eēt hō: tūc fieret mutatio in itellectu sine h̄ ꝙ co
gnosceret: sȝ hoc est falsuȝ: q2 inteꝰ nō imutať nisi cogno
scat illā imutatōeȝ. ↄñā pȝ: q2 poſe est ꝙ pr̄ tuus sit mor
tuus te ignorāte: ꝛ prius habuisti verā opionē ꝙ esset hō.
si adhuc opinaris prēȝ eē hoiem: q2 ignoras eū esse mor
tuū: tunc si ista opio erit falsa: opȝ ꝙ sit mutatio facta in
itellcū: ꝛ illā nō pcepisti: ꝛ sic lateret mutatio facta in in
tellectu p lōgū tpa: sȝ hoc est falsuȝ. ¶ Itē ppō vera per
se semp est vera: sȝ ista est vera per se. sor. est homo. ḡ ꝛc̄.
maior est manifesta. pmo posteriorū: q2 per se psupponit
omne ꝛ semp. minor pȝ ibideȝ: ꝙ sor. est hō. est p se. ḡ opȝ
ꝙ sit semp vera. ḡ sorte corrupto adhuc est vera. ¶ Itē
ista est vera sorte corrupto. sor. fuit hō: aut ḡ sor. suppōit
p hoie. vel p nō hoie. nō pōt dici ꝙ p nō hoie: q2 tūc ↄdi
ctoriū pdicareť de ↄdictorio: qḋ est falsuȝ. ḡ supponit p
homine. ¶ Sed h̄ sic arguiť. semper est verū dicere de
homine ꝙ sit homo: sed sorte corrupto adhuc supponit
p homine. ḡ veruȝ est dicere sor. est homo corrupto sor.
q2 adhuc supponit p homine: q2 pdicatū nō verificatur
de subto nisi vt in subto includiť. ¶ Notandū ꝙ isti te
nentes istā opionē ponunt vnā distinctionē: ꝙ duplicia
sunt pdicata. Quedaȝ sunt essentialia ꝛ inseparabilia: ꝛ
quedaȝ sunt pdicata accñtalia ꝛ separabilia. Modo di
xerunt ꝙ pdicata per se pmo mōꝛ scđo verificanť de

Ista opi. est Scoti in qōnibꝰ libri periarmenias.

Com. 15 / Cōm. 18 / T. c. 21. / Cōm. 21

forte ipſo corrupto. vt ꝙ ſit ſubā riſibilis ⁊ hō. Sed ꝑdi- cata accñtalia ⁊ ſeparabilia nō ſemꝑ verificanť de re vt ꝙ ſoꝛ. currat: vel ꝙ ſit in loco: ⁊ hꝫ: qꝛ ſoꝛ. corrupto ipe nō eſt alicubi. ¶ Alia eſt opīo ⁊ eſt vera ꝙ ſoꝛ. corrupto ſoꝛ tes nō eſt vere homo. Et ꝓbať. omne qḋ eſt homo hꝫ ſoꝛ mā ſubalē in mā: ſed ſoꝛ. corrupto forma hoīs non eſt in mā. ꝗ ⁊c. Maioꝛ eſt manifeſta: qꝛ forma dat eſſe rei ⁊ anteꝗ̃ ſoꝛ. ſit res non eſt niſi in poᵃ. Minoꝛ pꝫ: qꝛ corru- ptio nō eſt tranſᵃ in accñte: ſꝫ in ſubā hoīs. ꝗ per corru ptionē ſoꝛ. forma ſubalis corrūpiť: ⁊ ꝑ ꝯñs non remanet in materia. ¶ Ad iſtā rñdent tenentes ꝑmā viā. ¶ Ad primam rationem. que fuit in oppoſitum adducta non ens ⁊c. dīt ꝙ verū eſt ꝙ nulloꝰ eſt ens. dicis. ꝙ ſoꝛ. corru pto ⁊c. dicūt ꝙ eſt nō ens ſm eſſe exiſtētie: tñ eſt ens ſm eē eſſentie: qꝛ eē exiſtie dīt ab eſſe eēntie: qꝛ corrupto in- diuiduo corrumpiť eſſe exiſtie: ſed adhuc remanet eſſe eſſentie. Iſtud nō valet: qꝛ corrupto ſoꝛ. ⁊ eſſentia ſoꝛtis. ſi remanet adhuc ſm eſſe: tunc illud eſſe eſſentie vel re- manet in itellcū vel ex̄. per ſufficiētē diuiſionē. Si rema net in itellcū: tūc illud eſſe nō eſt homo: qꝛ homo non eſt ſm eſſe in intellcū: qꝛ lapis nō eſt in aīa ſm ꝙ lapis ſoꝛ maliter: ſꝫ ſpēs lapidis. Si eſſe eſſentie eſt extra itellcm̄ corrupto ſoꝛ. ⁊ exiſtētia vel eſt in mā: vel nō. per ſufficiē tem diuiſionē. ſi nō eſt in mā: tūc eſt idea ⁊ eſſe ideale. ſi eſt in mā: hoc eſt falſuꝫ: qꝛ ſoꝛ. corrupto nō eſt eſſe hoīs in mā: qꝛ corruptio eſt circa ſubam ⁊ formaꝫ in mā: ⁊ re- manet ſola mā que nō eſt hō. ¶ Hic rñdeť ꝙ eſſe eſſen- tie remanet in itellcū nō inherēter vt ſpēs itelligibilis. Nec eſt in mā ex̄ ſubtiue: ſꝫ eſt in itellcū obtiue. Et h̄ vo cať eſſe obiectale: ⁊ impfectū. Hoc nō valet: qꝛ illud eſſe obiectale opꝫ vel ꝙ ſit in ſubto vel nō. ꝑ ſufficientē diui ſionē a ꝯdictoꝛꝭs. ſi nō eſt in ſubto: tūc eſſet ſuba: ⁊ qꝛ nō eſt in mā: opꝫ ꝙ ſit idea cū ſit ſuba ſenſibilis ⁊ mālis eēn tia. ſi eſt in ſubto: tūc eſt accñs: ⁊ ſic ſequiť ꝙ hō hēat eſſe per accñs: ⁊ ſic relinquiť ꝙ nihil eſt cum nō ſit aliqḋ eſſe extra eſſe in intellcū: ⁊ extra intellcm̄. vt vult Cōmenta toꝛ. ſexto huius. ſimilr pꝫ ad ſecundam.

3ᵒ de aīa T. 2.38.

T. 2.4.

Ad rōnes ꝑme opīonis. ¶ Ad ꝑmaꝫ. hō eſt aīal bipes ⁊c. Aliq ꝯcedunt ꝙ corrupto ſoꝛ te adhuc ſoꝛ. ſigt hoīeꝫ. Sꝫ nō valꝫ: qꝛ ſi ita eēt: tūc opoꝛ teret ꝙ ſit vera ſorte corrupto ꝙ ſoꝛ. ſit hō: qꝛ ſigt hic nō cāliter: ſꝫ ꝯcomitatiue: qꝛ qñ aliq̄ res itelligiť per ſubm ⁊ ꝑdicatū: tunc ꝓpō eſt vera. vt hō eſt hō. mō per ſoꝛ. itel ligiť hō: ⁊ ſic ſoꝛ. eſt hō corrupto ſoꝛ. ſꝫ hoc eſt nō ſoluere. ¶ Ad rōneꝫ ꝗ alr eſt dōm ꝙ ſoꝛ. corrupto ſoꝛ. nō ſigīat hoīeꝫ. ꝓbatio. iſta eſt vera ſoꝛ. corrupto ſoꝛ. eſt non hō. ꝗ etiaꝫ ſigt nō hoīem: qꝛ ſm iſtos in termis ſingularibus idē eſt qḋ ſubijciť: ⁊ ꝓ quo ſignificať: ſꝫ in vlibꝰ nō. Sed tu forte dicis: ꝙ voces nō cadūt a ſignificatis. Dōm eſt ꝙ verū eſt ꝙ vlr vox nō deficit a ſigto: qꝛ ſemꝑ ſigt vlr: qꝛ ſigt ydioma: ſꝫ voces ſingulares bñ deficiūt a ſigtis, iuxta dcm̄ Oratij. multa renaſcenť que iaꝫ cecidere ca- detq̄ ⁊c. ¶ Iteꝫ omne gnāˡᵉ ⁊ gnāᵐ de nečitate corrūpi- tur. vt vult Ariſt. ꝑmo celi: ſꝫ vox ſigtiua eſt gnāta. ꝗ de nečitate corrūpiť. Et tu dicis: ꝙ in compoſitis ſuba ſigt mām ⁊ formā ⁊ compoſitū. Dōm ꝙ ſoꝛ. corrupto adhuc ſoꝛ. ſigt mām: ſꝫ illa mā nō eſt hō. ¶ Ad aliā. ꝙ voces ſi gnant ꝯceptus. Dōm ꝙ voces ſignāt res ꝯceptas: ſed nō ꝯceptus. vt dcm̄ eſt in qōne ꝑcedēti. ¶ Ad aliā. remanē te eſſentia hoīs ⁊c. Cōcediť. ſi remanet eēntia realr ⁊ ſoꝛ maliter. Tu dicis: ꝙ ſoꝛ. corrupto ⁊c. Dōm ꝙ non eſt ve rū: qꝛ corruptio attingit formā ſubalē in mā: ſꝫ nō attin- gat mām. ¶ Ad ꝓbationē. nō plus deperdiť eſſentia ⁊c. Cōcediť. Tu dicis: ꝙ eēntia nō acqriť per gnōnē ve ruꝫ eſt ꝙ nō acqriť eſſentia que fuit ſeꝑata vt ydea ꝑ te exi- ſtens. vt ꝙ illā gnāns ponat in mām: ſed bñ acqriť eēn- tia per tranſᵃᶜᵐ eius: qḋ eſt in poᵃ ad actū: ⁊ hoc vult dr̄e Cōmētatoꝛ: ꝙ gnāns ex poᵃ ente facit actu ens. vt dicit 12ᵒ huiꝰ. Agens apud Ariſto. nō ꝯgregat iter diuerſa. i. ꝙ cōgreget illa que ꝑus fuerūt ſeꝑata ⁊ per ſe exñtia: ita ꝙ vniat illa vt in cumulo lapiduꝫ: ſꝫ extrahit aliqd de poᵃ ad actū. ¶ Ad aliā auctoꝛitatē Cōmētatoꝛis. agens nō lar giť ⁊c. Dōm ꝙ Cōmentatoꝛ itelligit ꝙ gnāns nō largiť multitudinē entiū ꝑus ſeꝑatoꝝ: ⁊ poſtea vnitoꝝ in ꝯpo- ſito ab agēte: ſꝫ bñ largiť multitudinē nārū in cōpoſito. quarū vna eſt ꝑfectio alterius. ſ. māe. Et talē bñ largiť: qꝛ ꝑfectioneꝫ que ꝑus nō erat in mā niſi in poᵃ largitur. ¶ Ad aliaꝫ. actus alicuiꝰ poᵉ ⁊c. Dōm ꝙ actus cōparať ad obm duplr. vnoᵒ tāq̄ ad obm ꝓpꝛium ⁊ adequatuꝫ. vt viſio comparať ad coloꝛes. Alioᵒ ꝯparať ad obm 2ᵐ vt ad ſuppoᵐ aliqḋ ꝯtentū ſub ꝑmo obto. Mō actus nō diminuit de rōne obi ꝓpꝛij: qꝛ viſus nō iudicat aliqd eē coloꝛatū niſi ſit coloꝛatū aliquo mō: ſꝫ bñ diminuit obie ctū 2ᵐ ꝙ nō eſt adequatuꝫ: non tñ cāliter: ita ꝙ ſit cauſa diminutiōis: ſꝫ diminuit cōcomitatiue: qꝛ viſus iudicat rubeū: qḋ nō eſt rubeū. vt albū iudicat viſus rubeū per vitrū rubeū: ⁊ per vitrū viride iudicat viride. vñ nō ſeq tur. illud eſt rubeū ſm ſenſuꝫ. ꝗ eſt rubeū: ſꝫ bñ ſequiť h̄ eſt coloꝛatū ſm viſum. ꝗ coloꝛatū. Silr itelligať de ſono reſpcū auditꝰ. Et tu dicis: ꝙ eēntia eſt obꝫ ⁊c. veꝝ ē obꝫ ꝓpꝛiū ⁊ adequatū ſꝫ totū ambitū ſuū: qꝛ ēt negōnes ſūt entia: acciᵈᵒ ens in ſua cōitate. ſilr eēntia. vt pꝫ. 4. hᵒ. vñ gcqd intelligiť: opꝫ ꝙ ſit ens in cōitate ſua. vñ etiam ne gatōes intelliguntť ⁊ ſunt entia ſm itellcm̄. ꝗ itellectꝰ re ſpectu obiecti ꝓpꝛij ⁊ adequati nō diminuit: ſꝫ circa 2ᵐ obm vt ſpālem qditatem diminuit ⁊ decipiť in iudicio. vñ actus itelligēdi diminuit qditatē nō cāliter: ſꝫ conco mitatiue: qꝛ non ſeqť. hō eſt ſm intellcm̄. ꝗ eſt homo. vñ vr̄ ꝙ iſta rō velit h̄ ꝙ oīa ſint poſita in appendo. vt pꝫ ī qhuſdā. 4. hᵒ. ¶ Ad aliā. ſi ſoꝛ. coꝛᵗᵒ ⁊c. Dōm ꝙ ꝑ iſtā ra tionē ꝓbareť: ꝙ hō q ſedet in mane ſederet ꝑ totuꝫ diē. qꝛ video eū ſedere de mane: ⁊ opinoꝛ eum vere ſedere: ⁊ tūc ſurget me ignoᵗᵉ: ⁊ hoc nō ꝑcipio: tūc ꝗ opinoꝛ adhuc eū vere ſedere. ꝗ adhuc ſedet. vñ nō ſequiť: ꝙ ſi mutatio ſit in itellcū ꝙ inteꝰ ꝑcipiat eā ꝓ tpe: qꝛ pōt eā nō ꝑcipe ꝓ tpe: qꝛ ꝑceptio in itellcū nō fit niſi ex re: ſed nō ꝑcipit: tūc aliqd de re. vñ aliqd pōt hr̄e falſaꝫ opīonem: ⁊ tñ nō ꝑcipit eā: qꝛ nō ꝑcipit: imo qꝛ qñ ꝑcipit falſaꝫ opīonē eē recedit ab ea inquantū pōt. ¶ Ad aliā. ſoꝛ. coꝛᵗᵒ ſoꝛ. fuit hō ⁊c. Dōm ꝙ ſoꝛ. ſuppōit ꝓ nō homie. Et tu dicis. ꝗ ꝯdi ctoꝛiū ꝑdicať ⁊c. Dōm ꝙ iſta nō ꝯdicūt. ſ. ſoꝛ. nō q eſt nō hō ꝑus fuit hō: qꝛ ꝯdictoꝛia accipiunť reſpcū eiuſdē ſilr ⁊ ſm idē. ¶ Ad aliā. ꝓpō ꝑ ſe vā ⁊c. Cōcediť. in vlibus: qꝛ ibi per ſe ꝑſupponit de omni: ſꝫ in ſingularibꝰ non eſt de omni. Dicēdo. ſoꝛ. eſt homo. ſuppoſito ꝙ ſingularia ſint gnābilia ⁊ corruptibilia: ⁊ in hoc eſt dr̄ia iter ſingularia ⁊ vlia: vel etiā nō eſt ꝑꝑe per ſe: qꝛ ad ꝓpōnē ꝑꝑe ꝑ ſe re- quiriť ſubm ⁊ ꝑdicatū eternuꝫ: ⁊ ꝙ ſit eterne veritatis. vt pꝫ ꝑ Linconiē. ꝑmo poſterio. Qō. XVI.

3ᵒ de aīa T. 2.38.

t. c. 124.

Cōm. 18

Cōm. 15. 8ᵒ meᶜᵉ.

T. cō. 2.

T. 2. 22. ⁊ 25.

¶ Omnino aūt deſtruunt ſubſtantiaꝫ qui hoc dicunt: ⁊ qḋ quid erat eſſe ⁊c.

T. cō. 13

Circa 2ᵃᵐ rōnē. queriť: vbi Ariſto. diſpu tat ꝯ negātes ꝑmū ꝑnᵐ ⁊ in ꝑcedē- ti lr̄a. vtrū ponētes ꝯdictoꝛia ſilr eſſe non tol- lant ꝑdicationē eſſentialē. ¶ Et arguiť ꝑmo ꝙ nō: qꝛ q ꝯcedūt ꝑdicationē eiuſdē de eodē nō tollūt ꝑdicationē eſſentialē. nam ꝑdicatio eiuſdē de eodē eſt eſſentialis cū idē ſibiipſi ſit eſſentiale: ſꝫ ponen tes ꝯdictoꝛia ſimul eſſe vera ꝯcedūt ꝑdicationē eiuſdē

de eodē: qꝛ isti ꝯcedunt hoiez eē hoiez ⁊ nō hoiem. ꝑ ꝯcedūt idē ꝓdicari de seipso: ⁊ ħ iquātū ꝯcedūt hoiem eē hominē. ꝑ nō tollunt ꝓdicationē essentialē. ¶ Itē illi q ponunt aliquā ꝓdicationē nō tollunt ꝓdicationē eēntialē: qꝛ ꝓdicatio essentialis est ꝓma: sine q̄ nulla alia predicatio pōt esse: cū oēs alie ꝓdicationes ꝓsupponāt illā: sicut per accn̄s ꝓsupponit per se. vt pꝫ. 2. physicoꝝ: sꝫ ponētes ꝯdictoria simul esse vera ꝯcedunt aliquaꝫ ꝓdicationē. s. eiusdē de seipso affirmatiue: ⁊ etiam negatiue. ergo non tollunt predicationem essentialem.

T.c.66.

T.c.13

Oppositum vult Arist. in predicta lr̄a. omnino autem destruunt ⁊c̄.

Dicendum est ad qōnē: q ponentes ꝯdictoria simul vera destruūt oēm ꝓdicationē essentialē. Et ħ Arist. ꝓbat. Qꝛ illi q ꝯcedūt affirmationē ⁊ negōnē verificari de eodē simul destruunt olno subam ⁊ q qd erat esse. Et sicut addit Cōmētatoꝛ. si diffinitiōes sigñtꝰ subam fuerint negate: tunc necesse est oīa esse accn̄: ⁊ nulla erit dispō necessaria in re ⁊ subalis. vt dicit Cōmētatoꝛ: sꝫ hoc est falsuꝫ: q oīa ꝓdicenꝫ ſm accn̄s ⁊ nihil per se: qꝛ si hoc esset: tūc esset ꝓcessus in infinituꝫ in ꝓdicatis: ⁊ hoc declarat Cōmētatoꝛ dicens: qꝛ accn̄s hꝫ nām vt ꝓdiceꝫ de aliquo. ꝑ necesse est q accn̄s ſm q accidēs ꝓdiceꝫ de accn̄te: ⁊ sic omne accidēs ꝓdicaꝫ de aliquo: ⁊ sic erit ꝓcessus in ifinitū: sed hoc est falsum: qꝛ omne per accn̄s reduciꝫ ad per se ⁊ ad eēntiale. vt vult Aristo. 2. physico. vn̄ si nō esset aliqd ꝓdicatū essentiale ⁊ per se ꝓcedereꝫ in ifinitū. ꝯn̄tia pꝫ: qꝛ nomē sigñat aliquod determinatū i noiato: qd est nc̄iuꝫ: ⁊ qd est vnū in nūero cū sigñato: ⁊ est suba eius: que tn̄ est vna: qꝛ vnius rei vna est suba. Sed q dicunt q homo sigñat esse hoīs ⁊ nō esse hoīs: opꝫ eos dr̄e q nulla sit rō ⁊ diffinitio rei: qꝛ nomē sigñat oppoᵐ rei. s. hoīem nō esse hoīem: ⁊ sic significat diuersas eēntias: qꝛ esse hoīem ⁊ nō esse hoīem: ⁊ sic iste essentie erūt per accn̄s: ⁊ fundatur super hoc q vno iconueniēti dato infinita sequunꝫ. ¶ Itē. ⁊ est ꝯfirmatio illiꝰ. qui tollunt vnitatē in ꝓdicando tollunt ꝓdicationē essentialē: qꝛ ꝓdicatū essentiale est vnū cū vnius rei sit vna essentia: sꝫ q ponunt ꝯdictoria simul vera tollunt vnitatē in ꝓdicādo: qꝛ tales negāt ꝓdicationē ꝓmā. s. ꝓdicationē: in qua idē ꝓdicaꝫ de seipso: qꝛ negāt ꝓmaꝫ dignitatē: ⁊ ita dicūt ambo ꝯdictoria verificari de eodē: ⁊ illa sunt plura: ⁊ ita negant vnitatē in predicādo. ꝑ ⁊c̄. ¶ Item qui tollunt oēm ꝓdicatiōeꝫ tollūt predicationem essentialē: qꝛ ꝓdicatio essentialis est ꝓdicatio: sed q ponunt ꝯdictoria verificari de eodē tollunt oēm predicationē: qꝛ negant ꝓdicationē ꝓmā: ⁊ per ꝯn̄s negāt oēs ꝓdicationes: qꝛ ablato ꝓmo oīa alia auferunꝫ: ⁊ est intelligendū q ponētes ꝯdictoria simul verificari tollūt predicationē essentialē: ⁊ cū hoc ponunt predicationē essentialē: qꝛ tales ponūt aliquā ꝓdicationē. Et si concediꝫ q sit subalis habeꝫ ꝓpositū: sꝫ si est accidētalis adhuc presupponit subalē: qꝛ sicut suba ꝓoꝛ est accidēte sic predicatio subalis ꝓoꝛ est accn̄tali. Vn̄ Arist. 2ᵒ peryarme. dicit. Ista ꝓdicatio verificaꝫ. boᵐ nō est malū. per istā: qꝛ bonū est bonū: ⁊ sic oēs predicatiōes siue sint positiue ⁊ affirmatiue: siue ꝓuatiue verificanꝫ virtute ꝓdicationis in qua idem ꝓdicaꝫ de seipso: ⁊ sic cuꝫ ista positio implicet impossibilia: nihil mirū. si ꝯdictoria sequiꝫ verificari: ⁊ sic isti tollunt ꝓdicationē oēꝫ essentialē: ⁊ ponūt eā. vn̄ etiā ⁊c̄. ex pōne ꝯrioꝝ aliqn̄ arguit ad vnā ꝑtē: aliqn̄ ad aliā: ⁊ sic ponūt ꝯdictoria simul vera: ⁊ tollūt oēm ꝓdicationē eēntialē: qꝛ oppoᵐ nō est de eēntia oppositi.

Cōm. 13

T.c. 66.

Ad rōnes ¶ Ad ꝓmā. qui ꝯcedunt ꝓdicationeꝫ eiusdē ⁊c̄. concedo quo ad hoc. Tu dicis: q qui ponunt ꝯdictoria ⁊c̄. Dōm q isti nō solum ponunt ꝓdicationē eiusdē de eodē: sed etiā ꝓdicationē oppositi: ⁊ sic tollunt essentialē ꝓdicationē: inquātū ponūt ꝯdictoriū ꝓdicari de ꝯrio: qꝛ si nō homo ꝓdicaꝫ de hoīe: tūc humanitas tolliꝫ de hoīe: qꝛ illa non compatiunꝫ se in eodē subto simul. ¶ Ad aliā. illi qui ponunt aliquaꝫ ꝓdicationē ⁊c̄. Cōcediꝫ. Tu dicis: q ille qui ponit ꝯtradictoria ⁊c̄. Dicenduꝫ q ille qui ponit cōtradictoria verificari de eodē nullā predicationē ponit: vel ponit predicationem eiusdeꝫ de eodē: vel nullam ponit. Quia ille q ambo ponit tollit ꝓdicationē essentialeꝫ ⁊ accidētalem: qꝛ lꝫ voce exprimat: tn̄ in re nihil ponit. vn̄ ponit ꝓdicationē essentialē ⁊ nō ponit: ⁊ hoc est nihil ponere: qꝛ vno īpossibili dato ĩfinita sequunꝫ ⁊c̄.

Qō. XVII.

T.c.14.

¶ Si vo omnia scđm accidens dicunꝫ ⁊c̄.

Circa hanc partē: qꝛ Aristo. vr̄ dicere q accn̄s non accidat accn̄ti. Queriꝫ vtrū accn̄s possit esse subm alterius accidentis. ¶ Et arguiꝫ ꝓmo q sic. Illud de quo aliqd demr̄aꝫ est subm eius: qꝛ de quo passio demonstraꝫ est subm passionis. ꝓmo posterio. sꝫ accn̄s demonstraꝫ de accn̄te: qꝛ par ⁊ impar demōstranꝫ de nuō ⁊ numerus est accn̄s ⁊ hēre tres demr̄aꝫ de triangulo ⁊ vtrūqꝫ est accn̄s. ꝑ ⁊c̄. ¶ Itē illud qd denoīat alterū est in eo vt in subto: sꝫ vnū accn̄s denoīat alterū vt superficies est colorata. ¶ Itē q est dispositiuū ⁊ causa respcū accn̄tis est subm eius. hec est manifesta: sꝫ vnū accn̄s sic se hꝫ respcū alterius. nā superficies disponit ad colorē: ⁊ est causa eius: ⁊ ꝓme qualitates ad secundas: qꝛ 2ᵒ. de generatiōe. scđe q̄litates causanꝫ ex cōmixtione ꝓmarum q̄litatū. ¶ Iteꝫ in diffōne accn̄tis. poniꝫ subm. vt pꝫ. 7. huiꝰ: sꝫ vnū accn̄s cōplete diffiniꝫ per aliud accn̄s: qꝛ color est accn̄s lucidi ſm q lucidū. mō luciduꝫ ſm q luciduꝫ est accidens. Et similiter par est numerus: cuius secundū se nō est mediū: ⁊ ista sunt accidētia.

T.2.10. ⁊.15.

T.2.17.

T.c.14.

Oppositum vult Aristo. in predicta littera.

Dicendum est ad qōnē: q subm dupl'r pōt capi vt ad pn̄s spectat. vnoᵒ subm pōt capi ꝓ ente in actu: qd est ꝓnˡᵉ ⁊ ꝓpe subm. Alioᵒ. pōt capi subm ꝓ illo: qd est īmeᵗᵉ se hn̄s ad aliqd accn̄s ⁊ dispōꝫ ⁊ aliquo mō causa. vn̄ sicut in agentibꝰ aliqd est agēs: qꝛ est illud qd agit: sicut ignis calefacit: aliud est quo agit: sicut caloꝛ. Silr in patiētibꝰ aliud est qd patiꝫ: sicut ꝯpositū. aliud quo patiꝫ vt mā. sic est in ꝓposito: q aliqd est subm qd ꝓpe substat ⁊ ꝓᵒ. Aliud est subm quo aliud substat: sicut supꝑficies est quo corpꝰ substat colori.

Tunc dōm est ad qōnē: q accn̄s nō est subꝫ accidētl ꝓ mō: qꝛ qd depēdet ab alio: ⁊ nō hꝫ in se fixionē nō pōt eē subꝫ ꝓpriū: qꝛ de rōne subi ꝓprij est ꝑ se stare: ⁊ de alio nō dici: sꝫ accn̄s est hꝫ: qꝛ oē accn̄s depēdet ad subm: ⁊ dr̄ de subto. vt pꝫ. 7. huiꝰ. ꝑ ⁊c̄. ¶ Itē si accn̄s eēt subm accn̄tis ꝓpriū ⁊ ꝓnˡᵉ: tūc accn̄s nō hr̄et eē nisi ꝑ accn̄s: ⁊ nō esset eēntialr̄: sꝫ ħ ē ipoīe q aliqd sit ꝑ accn̄s nisi ꝑ aliqd: qd est eēntiale. qd. n. est eēntiale ꝓus ē eo qd est ꝑ accn̄s: ⁊ ħ cōcordat cū dicto illo q oē ꝑ accn̄s reduciꝫ ad ꝑ se. ꝯn̄a pꝫ: qꝛ accn̄s nō hꝫ accn̄tale eē nisi in subo: qd ꝑ se stat. vn̄ musicū nō hꝫ eē in albo nisi ꝑ accn̄s. Et ista est rō Cōmenᵗⁱˢ. ¶ Itē si vnū accn̄s eēt subm alteriꝰ: tūc nō eēt ordo in accibꝰ: qꝛ q̄ rōne vnū accn̄s ē subm alteriꝰ: ⁊ eꝯ: cū oīa equalr̄ depēdeāt. ¶ 2ᵒ. dōꝫ q vnū accn̄s pōt esse subꝫ alteriꝰ īmediatū ⁊ īꝓpe dcm̄. Rō. illud qd dispōit subm ⁊ aliqd accn̄s: ⁊ sine quo nō posset recipe ipm: ħ est subm eius 2ᵒ. mō dcm̄: sꝫ vnū accn̄s respcū alteriꝰ sic se hꝫ: qꝛ supꝑficies ē cā dispositiua

T.cō.2.

Cō.14.

corpis ad colorē:q2 color nõ est in corpe nisi me^te supfi/cie. Silr calidū ⁊ hūidū sunt cū dulcedīe:⁊ sic ē in accīn^o ordo. Et sic large accipiēdo subm vnū accñs est subm al/terius:q2 ime^te hʒ se ad ipsum.

Ad rõnes p̄mas tres.p3:q2 pbāt de subto z^o mō dicto:⁊ hoc est cõcessum ꝙ sit vnuʒ ac/cidēs sit subm alteri^o:q2 vnū pōt demrari de alio:et de/noiaret ipm. ℭ Ad 4^am dōs ꝙ in diffōne pfecta accidē/tis accipit subm reale ⁊ p^m:s3 si vnum accñs diffinit per aliud hoc nõ est pfecta diffōne:q2 pfecta diffō ds accipe p^o a quo depēdet in eē p^o. vñ l3 accñs possit diffiniri per gen^o⁊ dñas sui gnis:nõ tñ sufficiēter notificat illa diffō: s3 ops addi subʒ. Et h vult Ar.7.b^o. ℭ S3 dices:ꝙ par diffinit p nūerū. Dōs ꝙ ista diffō est mathe^ca que abstra bit a mā sensibili ⁊ motu.ḡ ibi nõ cadit subʒ p^o mō dcm: s3 z^o mō dcm:q2 ɔcurrūt q̄titates p se p modus subti:vt triāgulus inquātū est subm hrē tres.nūerus inquātū est subʒ paritatis ⁊ iparitatis. ℭ Tu dicis: ꝙ color ē accñs lucidi. Dōm ꝙ accipit lucidus ibi p subto qd ime^te se hʒ ad colorē: sed tamē nõ est subm pprie dcm ⁊ principa/le:⁊ sic ad illud. Questio. XVIII.

T.c.17.

T.c.18. ℭ Amplius si quidem maxime ⁊c.

Queritur q̄nr s3 expōnē Cõmen^to vbi vult ɔcludere ꝙ neūe est da/re verū simplr. vtrū sit verū simplr. ℭ Et ar/guit p^o ꝙ nõ:q2 si eēt aliqd verū simplr: tunc hēret in se pfectões ⁊ vitates oium entiū: ⁊ p ɔñs de illo possent oia vificari ⁊ vere dici: s3 nõ videm^o aliqd tale ens de quo oia pdicent.ḡ ⁊c.a^o:q2 et mai^o:q2 ꝙ est simplr tale in aliquo genere ⁊ sepatū hʒ oēs pfectio/nes in illo genere. vñ Cõmētator dicit.z.b^o: ꝙ si eēt cali dū sepatū h hēret in se rõnes oium calidoꝝ.b^m p3:q2 nõ est aliqd ens vnū simplr:qd pdicet d oib^o:q2 h eēt maxi me de^o.mō de^o nõ pdicat de lapide:neq3 de boie. ℭ Itē nõ ē dare falsum simplr.ḡ nec veꝝ simplr dcm.p3.ex 4° etbi.q2 malū nõ est itentū: q2 purū est ipole. nō falsus ⁊ malū sunt eadē saltē subo.ɔña p3 : q2 falsus ⁊ verū sūt ɔ̄/ria:⁊ si vnū ɔrioꝝ est in nã:⁊ reliquū. z^o cc. ℭ Itē h p3. auctoritate antiquoꝝ dicentiū ꝙ oia entia sunt pmixta in veritate ⁊ falsitate.

Com. 4

Cap. 14

T.c.18.

T.c.18 **Oppositū** vult Ar. i pdicta lrã. vbi pbat ꝙ sit dare veꝝ ⁊ falsū s3 magis ⁊ min^o ꝙ sit dare veꝝ simp^r.

Ad intellectū qõnis nõndū ꝙ veꝝ est obm in/tellect^o.ex.6.b^o.⁊.6. etbicoꝝ: sic bo^o est obm appetit^o:q2 duplex est inte^o. diuin^o. ⁊ hūan^o. ℭ Per h dōm ad qõnē duas ɔ̄nes. p^o ꝙ est dare verus simplr p ɔpatões ad inte^m diuinū. ℭ Et rō est: sic est de ente sic est d veritate. z^o b^o: q2 eadē ē dispō rei i entitate ⁊ veritate:s3 est dare ens simplr ꝙ si nõ eēt p^m ens simp^r nõ eēt aliqd alloꝝ : cū p^m sit cā secundoꝝ:⁊ ablato p^o au/ferunt alia. Vñ Cõmētator dicit.z^o b^o: ꝙ neūe est deue/nire ad p^m ens ⁊ ad p^m veꝝ:a quo oia alia sunt entia ⁊ ve ra:⁊ ab illo oia illa sunt vera s3 magis ⁊ min^o: sm ꝙ ma gis accedūt ad ipm vel min^o. vñ et dicit Cõme^m.iz.b^o: sicut i genere calitatis est p^o calidū:a quo alia sūt calida sm magis ⁊ min^o: sic etiā in ente ⁊ vo. ℭ z^o dōm:ꝙ etiā est dare verū simplr p ɔpatões ad itellcm hūanū. Et rō sm Cõmētatorē est.si nõ eēt aliqd veꝝ simplr: in cui^o re spectu dr illud qd est magis veꝝ:tūc neūe est aliqd eē ve ri^o illo:respcū cui^o aliqd dr magis verū:s3 hoc est falsus: q2 sic pcederet i infi^m.ɔña p3:q2 qõlibʒ verū nõ simplr reducit ad alludqd est magis veꝝ:sicut ⁊ ens.ḡ vel erit dare ens verū simplr vel pcederet in infini. ℭ Nõn^o ꝙ si loquamur de itellcū quo ad p̄mā eius opõnē inte^o: tūc verū accipit p ente puro: circa cuius appbēsionē

T.c.8. Capi. 3. ⁊ 4.

T.cō.4

Cõm. 4

Cõm.5i.

inte^o non errat ⁊ est ens. Si aūt loquamur de vo quo ad z^am opõnē inte^o: sic accipit veritas in affirmatõe ⁊ nega tiõe:q2 veritas est ɔformitas inte^o ad reʒ affir^te vel nega tiue:q2 Ar. dicit.6.b^o: ꝙ veritas hʒ affirmatõeʒ in ɔiun cto ⁊ negõnē in disiūcto. Et ista vitas est p̄mi pncipij de quo dicit Ar.4.b^o. ꝙ oēs scie ad ipm reducūt sua pn^a: ⁊ hoc ē.nō ɔtigit sil eē ⁊ nõ eē. Et ei^o oppo^m maxie ē falsuʒ.

T.cō. 8.

Ad rõnes ℭ Ad p^am.si eēt aliqd veꝝ simplr ⁊c. Dōs ꝙ ē dare aliqd veꝝ ⁊ ens simplr p^m: ⁊ h siue loquamur d ente simplici ⁊ vo v^l ɔpleto:qd hʒ in se pfectões ⁊ veritates oius entiū:l3 nõ formalr:tñ vtute. Et ēt pñt verificari de ipo. Vñ Cõmētator dicit 6 p^o:vo ⁊ ente icõpleto.iz.b^o: ꝙ oēs pfectiões q̄ sūt i mā p^o po^a passiua sūt i motore p vtute actiua: ⁊ silr p^m veꝝ iter ɔpleꝝ hʒ in se vitates oium alioꝝ ɔpletoꝝ. ℭ Ad aliā rõnē dōs ꝙ nõ est dare malū simplr: sicut est dare bonū simplr:⁊ p ɔñs falsuʒ: q2 saltē termini bñt vitatē i se. vñ malū dicit puatõeʒ:puō aūt est negō in subto apto: ⁊ illō subm est ens ⁊ bo^m. Et dr.4.etbi.ꝙ nõ est pure malū:q2 destrueret seips ⁊ eēt ipole. ℭ Ad auctē antiquoꝝ. Dōs est ꝙ erraueūt.sic p3 in lrã:⁊ sic ad illō. Qõ. XIX.

Cõm.18

ℭ Est autem ab eadem opinione ⁊c.

T.cō.19

Queritur circa hāc ptē.vtrū i reb^o sit entitas deter^ta ⁊ hʒ locum qō sup illā ptē.hʒ aūt opionis cā ꝙ ō entib^o qdē vitatē itendebāt. ℭ Et argr p^o ꝙ nõ.in bis q̄ ɔti^e mouent nõ est aliqd determiatū ꝙ moueri est alr se hre nunc q̄ prus.6. phyſi. s3 oia entia ɔtinue mouent: s3 est ꝑ mãe oia mouent ɔtinue ꝙ est subm mot^o ⁊ trāsmutatõis ⁊ ex pte efficientis ēt:qd ē cor/pus celeste:q2 hoc ɔtinue mouet. vt p3.z.celi:⁊.8.phyſi. ℭ Itē in gb^o est mā nibil determiatū est: q2 mā est ide/termiata.z.b^o:s3 in reb^o est mā saltē in lferiorib^o. Doc ēt

T.c. 4a. ⁊.69.

a.t.cō.35. vsque ad tex.c.40. 8. pbyſi.a tex.cō.pri mi vsq ad tex.cō. 15

Oppositū p3.auctoritate antiquoꝝ. vult Ar. in lrã:q2 si nibil eēt determi natū i reb^o:tūc vitatē pseq vel ingrere eēt.pseq volātia. ℭ Nõn^o q3^o est gradus entiū vn^o est subarū abstracto rū. ℭ Alī^o est corpoꝝ celestiū. ℭ 3us est entiū iferioꝝ.

z.meta^cc. t. cō. 12.⁊ c.21.

Tunc ad qõnē sūt dicēde 3^es ɔ̄nes. p^o est.ꝙ in p^o gdu entiū est entitas deter/miata. Rō h^o in imobilib^o ⁊ vniformiter se bñtib^o ē en/titas determiata: q2 qd ē imobile ⁊ vniformiter se hʒ h nõ diuersificat ⁊ mutat in nã: s3 in substãtijs abstractis nõ est mot^o ⁊ diuersitas.8.phy.⁊.iz.b^o:q2 oēs sunt imobi les ⁊ vniformiter se bñtes cū faciat motū eternū: ⁊ nllm mouēs motū pt facere motū eternū. ℭ z^o dōs ꝙ i cor^o cele^b: ēt ē nã deter^ta.pbō. illa q̄ sūt eterna q̄ ad subaʒ sūt deter^te nãe:⁊ p ɔñs deter^te vitatis:q2 eternū ē determia tū in nã:cū nulla mutatio ad subam ei^o attingat:⁊ p ɔñs sūt deter^te vitatis:s3 cor^a cele^a sūt hõ.ex. p^o cc. ℭ 3° dōs ꝙ in entib^o in spa actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ ēt ē nã determineta. Rō.illa sūt determiata q̄ bñt formā terminātē māz:q2 for^a sepat ⁊ distiguit:⁊ dat eē determiatus:q2 ē termin^o. vt dicit Aristo.7.metapb.sed entia inferiora sunt hõ:q2 entia iferiora babēt formā: vt sube materiales. vñ l3 inferiora bēant mãm que est causa ifinitatis:tñ illa infi nitas determiat p formā. ℭ Vñ nõn^m ꝙ lferiora s3 ꝙ h diuidua nõ sūt deter^te ēentialr:q2 corrūpunt ⁊ gnān tur:tñ sūt determiate nãe s3 pyodos suas:q̄diu for^a ma net i mã:s3 sm spēs ⁊ rõnes vles sūt eterna. vt vult Ar.

8. pbyſi.a tex.c.46. ⁊ infra. iz.meta^ce T.cō.29. ⁊ infra.

a.t.c.iol. vsus fi.

T.c.49

Ad rõnes illa q̄ ɔti^e mouent ⁊c. Di/cēdū ꝙ nõ ē veꝝ:q2 celū ɔtinue moue/tur: ⁊ tñ ē determiate entitatis ⁊ vitatis cū sit eternū in suba. silr oia iferiora nõ sunt in ɔti^o motu quo ad subaʒ. Et tu dicis:imo ex pte mãe ⁊ cāe efficiētis. Dōm ꝙ celū

nō trāſmutat ſubās oīuʒ īferioꝝ corrūpēdo in quolʒ inſtāti tpis: ſʒ ↄſeruat vſqꝫ ad determinatā ꝑroduʒ cū oēs forᶜ ſint in termis. Etiā ex pte māe determinanᵗ per formā. vt viſuʒ eſt. ¶ Ad aliaʒ. in gbᵒ eſt mā ⁊c̄. Dōm ꝙ inquātū eſt ex pte māe eēnt īdeterminata: ſʒ ex pte forme determinanᵗ. vt viſuʒ eſt. ¶ Ad auctoritatē antiquoꝝ dicendum ꝙ errauerunt ħ. Queſtio. XX.

T.c.22.

¶ Amplius autem omnium ⁊c̄.

Queritur circa hāc ptē. vtꝝ oīa ſint in ↄtiᵒ motu. ¶ Argr̄ pᵒ ꝙ ſic. qꝛ hn̄tia pnᵒ ↄtiᶜ mutatōis ↄtiᶜ mouenᵗ: qꝛ poſitis pncipꝭs ponitᵗ pnᵐ: ſʒ oīa entia hn̄t pnᵐ ↄtiᶜ mutatiōis: qꝛ iferiora hn̄t mām q̄ eſt pnᵐ mutatiōis ↄtiᶜ: ⁊ ēt efficiēs vt corᵃ celeᵃ: q̄ ↄtiᶜ mouenᵗ: ⁊ ſūt cā iferioꝝ: qꝛ oēs forᶜ ſūt in termis. zᵒ de gnōne.

T.ↄ.57.

Oppoſitū vult Ar. i lr̄a. in illa pte. ampliᵒ aūt dignū ē icrepare. ¶ Nōnᵐ ꝙ gdā poſuerūt tn̄ entia ſenſibilia ⁊ nō eſſe alia pter ħ: ⁊ cū iſta icludāt mām q̄ eſt pnᵐ trāſᵐᵉ dicebāt oīa eſſe in ↄtiᵒ fluxu. ¶ Sʒ iſta opio nō valʒ: ⁊ Ar. loquitᵗ ↄ eā. Qꝛ ad hn̄daʒ ſufficiētē cāͣlitatē: opʒ deuenire ad ens icorporeū: ⁊ etiā imobile. naʒ ſenſibilia ſūt corᵃ: ⁊ oē corpᵒ eſt mobile. ſi ģ corᵒ mouetᵗ: oʒ ꝙ ab alio moueatᵗ: ⁊ ſic illō ab alio: aut ģ ibitᵗ i ifiniᵐ: aut erit deuēire ad mouēs icorporeū ⁊ imobile: ⁊ ſic oīa nō erūt ſenſibilia. ¶ Itē male dixerūt oīa eē in ↄtiᵒ fluxu: qꝛ corᵃ celeᵃ q̄ ad ſubām ſūt imobilia ⁊ icorruptibilia ⁊ ignābilia. pᵒ celi. cū ſint eterna. ¶ Item nec iferiora ↄtiᶜ mouenᵗ: qꝛ qn̄ deueniūt ad terᵐ ad quē: gescūt: qꝛ dicit Ar. 8. phyſi. ꝙ oʒ oē gnātū ſubeē acqſito aliq̄ tpe pmāere. Nō in iferioribᵒ eſt terminᵒ oīuʒ motuū vt gnōnis corruptōis augᵗⁱ ⁊ alteratiōis. ¶ Itē Ar. arguit in lr̄a: qꝛ q̄dā eſt nā oīno imobilis. Et exponit Cōmētator: ꝙ itelligit ſpēs ⁊ gnā: ⁊ forte etiā itelligit ſubās ſepatas q̄ oīno ſūt imobiles.

t.c.124. ⁊ infra. T.ↄ.63

Tunc dōm ad qōnē: qꝛ vt viſuʒ eſt 3ᶜ eſt ǵdus entiū. mō dicēdū ꝙ entia in pᵒ ǵdu penitᵘ ſunt imoˡⁱᵃ. cā: qꝛ q̄ mouēt motu ppetuo ⁊ vniformi ſūt ſimplr̄ imoˡⁱᵃ. 8. phyſic. qꝛ nullū mouēs motū pōt cāre motū perpetuū ⁊ vniformē. vn̄ anīa aīalis: qꝛ mouetᵗ ſaltē p accn̄s: nō mouet ſemp vel vniformiter: ſʒ entia in pᵒ ǵdu vt ſubē abſtracte mouent motu ppetuo ⁊ vniformi. vt pʒ p Ar. zᵒ celi. ¶ zᵒ dōm ꝙ entia in zᵒ ǵdu vt corᵃ celeᵃ nō ſunt in ↄtiᵒ motu ſaltē quo ad ſubām. Rō. illa q̄ ſunt eterna nō mouenᵗ: ſaltē quo ad ſubāʒ: ħ eſt maniᵐ. ¶ Sʒ corᵃ ceᵃ ſūt hᵒ. ex pᵒ celi: qꝛ ſūt ignāˡⁱᵃ ⁊ icorrupˡⁱᵃ ⁊ in augˡⁱᵃ. ģ ⁊c̄. ¶ 3ᵒ dōʒ: ꝙ ēt entia in 3ᵒ ordine vt in ſpa actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ nō ſunt ſemp in ↄtiᵒ motu. Rō. illa q̄ ordinanᵗ ad terᵐ ad quē p motū: dato illo terᵐᵒ gescūt: ſiue ſit terminᵒ gnōnis vl̄ augmētaᵗⁱᵒ vel alteratōis ⁊c̄. qꝛ hitibᵒ pn̄tibᵒ fmā ceſſat motᵒ. pᵒ de gnō. ſʒ iferiora ordinanᵗ ad terᵐ ad quē: quē acqrūt p motū: ſic acqrūt formā ſbalē p gnōnē ⁊ terᵐ augᵗⁱ: ⁊ ſub illo pmanēt idiuiᵘ quo ad determiatā ꝑrodū. ſilr̄ ſpēs in ſpa actiuoꝝ ſunt eterne ſm ptes.

a.t.c.46 vſqꝫ ad t.cō.52. T.ↄ.35. vſqꝫ ad t.c.40. T.c.114 ⁊ infra. T.cō.55

Ad rōnes. q̄ hn̄t pnᵐ ↄtiᶜ mutatiōis ⁊c̄. ↄcedit. vt ſic. Dicis: ꝙ oīa entia ſūt hᵒ. falſū ē: qꝛ ſm Ar. entia in pᵒ ordīe ⁊ zᵒ nō hn̄t pnᵐ tranſᵐᵉ ſubalis cū ſint eterna. ſilr̄ iferiora nō ſemp trāſmutanᵗ in ſuba ⁊ alijs. ſupple quāᵗᵉ ⁊ q̄litate: qꝛ acqſito termio ad quē ceſſant moueri. ¶ Et tu dicis: ꝙ hn̄t mām. Dōʒ ꝙ illa ē termiata p formā a q̄ recipit eē deᵐᵗ ⁊ gescit. ſilr̄ lʒ corᵃ celeſtia ſemp moueanᵗ in loco: tn̄ nō trāſmutāt qōlʒ in ſuba ↄtiᶜ: qꝛ qn̄ ꝑducūt terᵐ rei ad quē: tūc nō imeᵗᵉ corrumpunt rem: ſed ſaluāt eā quo ad ſuā ꝑrodū: cū oēs inferiorūʒ forme ſint in termis ⁊ virtutes coꝝ ſaluenᵗ: qꝛ indiuiduū qōlʒ nō ſemp gnātur alteraᵗ vel augmētaᵗ: ſʒ aliquo tpe gescit ſub termio acqſito. Qō. XXI.

T.ↄ.22.

¶ Nos autem ⁊ ad hanc queſtionem ⁊c̄.

Queritᵗ circa hanc ptē. vtrū in nobis ſit certa cognitio ⁊ deterᵐᵃ de rebᵒ. ¶ Argr̄ pᵒ ꝙ nō: qꝛ ſi in nobis eēt certa ⁊ determiata cognitio: aut eēt ſenſitiua: aut itellectiua. p diuiſionē ſufficiētē: ſʒ nō ſenſitiua: qꝛ ſenſus decipitᵗ circa ꝑpriū obm ⁊ cōe. vt pʒ. zᵒ de anima. Nec itellectualis: qꝛ illa fit ex cognitōe ſenſitiua. pᵒ poſt. ſʒ ſi pᵃ cognitio eſt certa: ⁊ zᵃ. ¶ Item. de illo nō eſt certa cognitio: de quo ſunt diuerſe opiones: qꝛ ſi eſſet certa cognitio in nobis de rebᵒ: tunc nō eēnt diuerſe opiones: ſʒ nihil eſt: de quo nō ſint diuerſe opiones: qꝛ opio eſt de celo: vtrū ſit māle vel imāle: ⁊ ſilr̄ de alijs. q̄re ⁊c̄.

T.cō.63 T.cō. pᵒ.

Oppoſitum dicit phūs: ꝙ in nobis eſt certa cognitio ⁊ determiata: cui eſt adherēdū. nā aliter ꝑſeq veritatē erit ꝑſeq volātia. ¶ Notandū ꝙ vna eſt opio. vt recitat Ariſt. que dicit: ꝙ in nobis nulla ſit certa ⁊ determinata cognitio: qꝛ oīs nr̄a cognitio ſeqtᵗ ſenſum ⁊ opionē: que ſunt ideterminata. ¶ Sʒ iſta opio nō valet. vt vult Ariſto. qꝛ ſunt quedā entia penitus inariabilia ⁊ imobilia: de quibᵒ hr̄ certa cognitio: vt ſubē abᶜᵉ: ⁊ etiā celuʒ: qō lʒ moueatᵗ quo ad locū: nō tn̄ quo ad ſubām: ⁊ hʒ certos aſpectus ⁊ motᵒ ſm appropinquationē ⁊ remotionē: ꝑducendo certos effectus: ſicut ſciunt aſtronomi. Silr̄ lʒ inferiora tranſmutenᵗ quo ad quātitatē: ⁊ ad alia accn̄tia: nō tn̄ quātū ad formā ſubalem eſt trāſmutatio ↄtiᵃ. Nā vnūqōqꝫ nāliſſimū hʒ ꝑrodū deᵗᵃᵐ ex virtute ſuperioris: ſm quā in eſſe ſuo permanet: ſicut pʒ. zᵒ de gnōne. ⁊ 4ᵒ de gnōne aīalium. ¶ Itē poſito etiā ꝙ ſemper mouerenᵗ entia: adhuc determiate pōt dici: ꝙ mouerenᵗ: ⁊ ꝙ hērēt terᵐ motᵒ a quo ⁊ ad quē: ⁊ ſubm ⁊ efficiens. ¶ Dōm eſt ģ ſm Ariſt. ⁊ Cōmētatorē: ꝙ in nobis eſt certa cognitio ⁊ determiata de rebus. Rō. qꝛ illa que hn̄t entitatē determinataʒ ⁊ cāſ: ſic ſe hn̄t ꝙ inteᵒ pōt de illis hēre certā cognititionē: qꝛ itelligere ſequitᵗ eſſe: ⁊ ſcire eſt rei cām cognoſcere: ſʒ multa entia hn̄t determinatā entitatē ⁊ cauſas: vt deus ⁊ ſubē abſtracte. ſimiliter alia cū habeāt cauſas determiatas vt inferiora: que ſunt in ſpera actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ: ⁊ ſimiliter corpora celeſtia. ¶ Itē ſi in nobis nō eſſet certa cognitio: tunc nō eſſet ſcia: qō eſt falſuʒ: qꝛ hēmus nāle deſiderū ad ſciaʒ: ⁊ illud nō eſt ocioſuʒ. vt vult Cōmētator. zᵒ huiᵒ. ↄn̄tia ꝑbatᵗ: qꝛ ſcia eſt habitus firmus ⁊ certa. 6. ethico. ⁊ eſt itelligendū ꝙ cognitio de entibᵒ diuerſificatur ſm diuerſos ǵdus entiū. Qꝛ q̄ ſūt certiᵐᵉ entitatis ⁊ viſſime: certiſſimā hn̄t cognitōeʒ: ſicᶜ ſbe abſtracte ⁊ corpora celeᵃ: ⁊ vltiᵒ iferiora: que hn̄t mutatōeʒ in ſuba.

T.c.75. Cōm. pᵒ. Capi.4.

Ad rōnes ¶ Ad pmā. ſi eſſet certa cognitio ⁊c̄. Dōm ꝙ cognitio ſenſitiua pōt eē certa ⁊ determinata reſpectu ꝑpriꝭ obiecti ↄcurrentibᵒ debitis cōditionibus. vt vult Themiſtiᵒ. zᵒ de aīa. vt qn̄ organū eſt diſpoſitū ⁊ mediū: ⁊ eſt debita diſtantia obiecti: ⁊ ſimiliter intellectiua pōt eſſe certa: qꝛ cognoſcit reſ per cauſas ⁊ ſpēs: que repreſentāt res certitudinaliter ⁊ infallibilr̄: ⁊ dato ꝙ aliqn̄ ſenſus erret: tn̄ inteᵒ nō: qꝛ eſt vtuſ ſupior ⁊ certior: ⁊ pōt corrigere ⁊ rectificare fanᵗᵃ ⁊ ſenſata: dū mō hēat pnᵒ aliquale excitatrīꝭ ſopōne ſua: ⁊ ꝑmotrīꝭ. ¶ Ad aliā dōʒ: ꝙ lʒ ſint opiones diuerſe d̄ aliqbᵒ: tn̄ nō eſt ſtāduʒ iudicio cuiuſcūqꝫ opinātis: ſʒ tn̄ hn̄ diſpoſiti ſm intellcm̄ ⁊ rōnē. Et hoc eſt ſupponēdū tāqꝫ per ſe notū: qꝛ intellectus homis tn̄ bene diſpoſiti iudicat ſm veritatē: ſʒ indiſpoſiti non vere iudicat: qꝛ dicit

Capi.9. Aristo. pmo thopico. Quolibet pferente 3ria opionib' sollicitu esse stultum est. Questio. XXII.

T.c.26.

¶ Si autez non omnia sunt ad aliqd zc.

Queritur circa hac pte. vtruz oia entia referant ad sensuz vel inte^m. ¶ Argr p^o q sic. Illa q sut naliter cognita referunt ad sensuz vel ad inte^m: qz tm due sunt vtutes cogscitiue sensitiua: z itellectiua: z cognitu refert ad cogscens. g oia referunt ad sensuz vel itellectu: sz oia entia sunt naliter cognita p Cometatorez. z^o phy si. vbi dicit: q nihil est naliter occultu huano itellectui. qre zc. ¶ Ite oia entia sut sensibilia vel intelligi^{bia} p Ar. z Cometatore. 3. de aia: sz sensibilia referut ad sensum z itelligibilia ad inte^m. vt pz ibide. ¶ Itez oia vera referunt ad inte^m. 6. ethico. vbi dr: q vez est per se obm inte^9: sz oia entia sut vera. p Ar. 5. h^9. vbi dicit: q res sut vere: qz nate sut facere vera extimatoez in aia. g zc.

T.c.47 · T.5.37. z38. · Capi.3. T.c.34

Oppositum vult Aristo. in littera predicta.

Notandu q oplo quorunda fuit q oia entia reducerent ad sensuz: qz no ponebat nisi entia sensi^{bia}: z inte^m ponebat ee ide cu sensu: z seq 9plonez: sicut vtute orgaica. ¶ Sz ista oplo no valz: q ad vtruq. p^o. qz oia no sunt sensibilia: qz est deuenire ad entia isensibilia z imalia. vt pz. 8. physi. z. io. h^9. ¶ Itez quo ad z^m no valz: qz inte^9 no est vtus orga^{ca}: nec ide cu sensu: qz. 3. de aia: ite^9 no est cor^9: nec vtus in corpe. ¶ Ite posito q oia referant ad sensuz: h tn no est actu z formalr vt patebit postea: qz po^a tm aliq referunt z malr. z h pz ex pdi cametis. z. 5. h^9.

T.c.vlt. · T.co.4. Caplo de ad aliqd. T.co.20.

Dicendum est g ad qone: q oia entia no referunt ad inte^9 actu z formalr: z ista 9 pbat sic: qz si oia referrent formalr z actu ad inte^9: tuc entia no eent actu no exite ope inte^9: sz hoc est falsuz: qz dato q nullu anial sentiat: vel nullus ho intelligat. adhuc multa sunt entia actu z formalr. vn 4^{or} elnta eent corrupto aiali: qd est subm sensus. vt dicit Ar. i pntis. pbo 9ntie: qz si entia formalr z actu referrentur ad inte^m vel ad sensum: tuc no herent ee actu: nisi qn sensus sentiret: vel inte^9 itelligeret: qz destructo vno relatiuoz z reliquu destruit. ¶ Ite si h eet: tunc oia entia eent entia ronis z heret ee ab aia: z pz 9na: qz q formaliter refert ad aliqd no hz esse formale pter illd. vt pz in relatiuis: qd est falsuz: qz aliq entia sunt nalia. ¶ z^o dz q oia referunt ad sensuz vel inte^m po^a vel maliter. Et ista 9 sic pbat. illa q pnt cogsci. illa referunt maliter in po^a ad cogscens: qz illud qd pot cognosci ab alio est in po^a ad actu ei^9: z ad ipz refert malr: sed oia entia pnt cogsci. vt p Ar. in 3° de aia. vbi dicit: q inte^9 est potens oia fieri z oia facere. g opz q res sint in po^a e9. ad actu anime. vn aia pot fieri oia sensibilia quo ad sensum: z oia itelligibilia quo ad inte^m. vtru aut scibile referat ad sciam p relatione in ipso scibili vel p relone scie videbit. 5. h^9.

T.c.17.

Ad rones ¶ Ad pma. illa que sut naliter cognita zc. Dom q si actu sint cognita actu referunt: sz si po^a cognita po^a referunt. Tu dicis: q oia naliter sunt cognita: vez est po^a: sz no actu. vn oia no sut actu cognita: sz aliq: z h voluit dre Cometator in dca auctoritate. ¶ Ad alia rone. oia entia sunt sensibilia vel itelligibilia. 9cedit. in po^a z maliter: qz oia non actu sunt sensibilia z itelligibilia: z sic et referunt ad sensuz vl ad inte^m po^a. vt visuz est. ¶ Ad alia. oia sunt vera zc. Dom q si sunt vera po^a referunt po^a ad inte^m: sz si actu sut vera actu referunt. ¶ Tu dicis: q oia entia sut vera: qz nata sunt facere existimatoez. Dom q veru est in po^a: nata sut facere: no q oia sil faciat existimatoez nec io z semp z sic no 9cludit: qz aliq sunt entia: q actu nulla faciut existimatione in aia: z sic intellexit Ar. Qo. XXIII.

¶ Uenit autem hec opinio zc.

Circa hac pte qrit. vtru aliqs hns ronez sophy^{cam} ad aliq 9ne debeat pp h credere illa 9nez. ¶ Argr p^o q sic. sicut scitis pmissis scit 9: sic opiatis pmissis aliqs opinat 9ne: z h est maifesta. ex p^o po^z: qz cognitio 9nis depedet ex cognitioe pmissaru: sz hns rone sophy^{cam} opiat pmissas ee veras. g credit 9ne ee vera. ¶ Ite opinari no est in nobis du volum^9: sz p rone. g hns ronez sophysticā opinat 9ne: z credit. ans pz. z^o de aia. 9na pz: qz hns rone sophy^{cas} hz rone. g opinat z credit 9ne veram. ¶ Ite h pz. aucte antiquoz dstiu veru 9sistere in apparedo pp aliqs rones sophy^{cas} qs nesciuerut dissoluere.

T.c.60.

Opposit vult Arist. in pdicta lra. vbi improbat hoc: z etia in pcedenti caplo.

Dicendu est ad qone: q hre rone sophy^{cas} est 4^r. vno^o aliqs hz rone sophy^{cam} sciens ea ee sophy^{cam}: z et sciens ea dissoluere: z talis hns rone soph^{cam}: no oz ea credere ee vera: z h est p^a 9. z ro isti^9 9nis est. ille credit 9ne esse vera: sic credit se hre pmissas: qz credulitas z firmitas opionis est ex credulitate pmissaruz: sed hns rone sophysticā z sciens ea ee sophysticā z dissoluere: ille no credit pmissas veras. g nec 9ne credit ee vera. ¶ z^o mo aliqs hz rone sophysticā ad vna pte: hns et rone eque difficile ad alia pte: no opz credere 9ne esse vera. Et ro isti^9 9nis z^e e. sic aliqs credit pmissas: ita credit 9ne. ex p^o po^z: sz hns ronem sophysticā ad vna pte: z hns rone eq difficile ad alia partez. ille no credit pmissas ad vna parte. silr g nec 9ne: qz h est pblema de quo neutru opinamur. vt vult Ar. p^o thop. ¶ 3° mo aliqs hns rone sophysticā ad vna parte z rone difficiliore ad alia parte: vel aliqd: cui plus credat. sic aucte: tale no oz credere 9ni pp rone sophy^{cam}. ¶ Et ro isti^9 3^e 9nis est. ille no credit 9ne vera p tale rone: cui^9 opposita magis credit: z h est maifesta: sz ille q hz rone sophysticā ad aliq 9ne: hns rone difficiliore: vel aliud cui magis credit: opposita. ille magis credit oppo^{te} roni illi^9 ronis soph^{ce}. g. ¶ 4° mo aliqs hns rone sophysticā ad aliq 9ne: qua rone credit ee vera: z nescit dissoluere ea: nec hz ad opposita pte rone difficiliore: vel aliqd: cui plus credat: tale nece est credere 9ne ee veraz. ¶ Et ro 4^e 9nis est. sic se hz aliqs ad pmissas: ita se hz ad 9ne: qz pmisse gnant cognitionez 9nis. p Ar. z Linconie. p^o. posteri. sz hns rone sophysticā: nec hns rone difficiliore ad oppositaz: vel aliqd: cui magis credat: nec potens ea dissoluere: simplr credit pmissas ee veras. g etia credit 9ne esse veram.

T.co.5.

Ad rones in oppo^m pz ex dictis: qz sic aliqs se hz ad pmissas: ita ad 9ne. Qz si hz ronez sophysticā: z nescit ea soluere: nec hz fortiore rone vt tangebat ex 4° 9ne: tuc nece est eu credere 9ne ee vera: sz si hz rone sophysticā p^o z z^o z 3° mo: no opz credere ipsam 9ne ee vera. vt visuz e. Et hec de 4°.

¶ Incipit liber quintus. Questio. I.

¶ Principium dicitur aliud zc.

T.co.p.

Queritur circa 5^m libz. vtz ad ista sciaz ptineat distō nominu. ¶ Et vr q no. Illud qd est coe oi scie no magis appropriat vni q alteri: qz qd est coe multis equalr: hoc no plus 9ueit vni q alteri: sed distō multiplicituz: imo multitudis noium est cois oi scie cuz ad oem sciam ptineat: qz nalis distinguit z gra^{ci}. vt pz. g no

ptinet ꝓprie ad istā sciam. ¶ Itē ad grāmaticū ptinet ꝓprie distō multitudis noīum: qꝛ gra^{cus} cōsiderat subm distōnis: sicut vocē cū sit scia ſmocinalis. mō cui⁹ est ↄsiderare subm ⁊ passionē. p^{o}. posterio. g̃ nō ptinet ad istam sciaꝫ: qꝛ qđ est ꝓpriū vni⁹ scie nō est ꝓpriū alteri⁹. ¶ Itē illud nō ptinet ad istā sciaꝫ qđ nō hꝫ de^{tam} cāꝫ. ex. 6. hui⁹. vbi Ar. a ↄsideratiōe h⁹ scie excludit ens p accn̄s: qꝛ nō hꝫ cāꝫ de^{tam}: sꝫ signatiōes nō hn̄t de^{tam} cāꝫ: cū noīa significent ad placitū: ⁊ talia sint inde^{ta}. vn̄ ēt rōnalis potestas valꝫ ad opposita. ¶ Itē qđ in qualꝫ scia est supponēduꝫ in nulla est determinandū spāliter: ⁊ hec est vera: sed in q̃libet scia supponendū est ꝙ dr̄ p nomē. p^{o} posterio.

T.c.43.

T.cō.4

T.c.2.

Oppositū vult Ar. in isto. 5. vbi distiguit nomia quo ad itentōes i qb⁹ ↄsiderat ista sciētia. sicut pꝫ. Et hoc idē vult Cōmētator vbi dicit: qꝛ Ar. in h tractatu itēdit sigſatiōes noīuꝫ distiguere ſm itentiōes ↄsiderādas in hac scia. Et dicit ꝙ ista oīa noīa dr̄r ſꝫ relōnē ad vnū aliqđ: tn̄ diuersis mōis: sic oēs cāe referunt ad vnā cām analogā. alr̄ nō eēt vna scia de eis.

T.cō.p.

Ad qōnem dōm ꝙ distō noīuꝫ analogoꝝ: q̃ sunt cōia enti vel ptib⁹ ei⁹ pnci^{bus} ⁊ passionib⁹ ⁊ pncipꝫs est ꝓpa isti⁹ scie. Qꝛ illa scia hꝫ distinguere illa noīa cōia: que sunt analoga: que ↄsiderat veritatē vt finē: dꝫ ↄsiderare etiā ordinata in finē: ⁊ dꝫ ēt impe^{ta} ↄsiderare remouēdo ea: qꝛ illa 3° ptinēt ad sciaꝫ ↄsiderare. p^{o}. finē. 2° que ducūt ad finē. ⁊ 3°. q̃ ipedunt a fine: sed multiplicitas sig̃nū nō distincta ipedit inte^{m} a cognōne veritatis. g̃ illa scia que ↄsiderat veritateꝫ in aliqb⁹ terminis: q sunt multiplices: dꝫ distiguere illos termios: sꝫ ista scia ↄsiderat cognōnē veritatis vt finē: ⁊ h pncipalr ⁊ maxie circa ens inquātuꝫ ens: ⁊ que ei isunt p se. vt pꝫ. 6° ⁊ 4° h⁹. g̃ hꝫ distinguere noīa multiplicia que ptinent ad ens ⁊ ptes ⁊ passiōes ei⁹. ¶ Itē. sic est ꝺ alijs sciētijs: ita est de me^{ca}: ⁊ hoc q̃tū ad distōnē vocabuloꝝ: ⁊ h pꝫ p ↄuenientē silitudinē: sꝫ alie scie distinguūt nomia multiplicia que sig̃ant itentōes in qbus ↄsideraīr: vt nālis distinguit que ptinēt ad motū ⁊ ad ens mobile. g̃ etiā ista scia distinguit noīa multiplicia: que ptinēt ad subꝫ ⁊ passiōes ⁊ ad pn^{a} ei⁹. ¶ Nōn⁹ ꝙ: sicut recitat Cōmētator: ꝙ dr̄ia est inter sciam me^{cam} ⁊ nālē quo ad distōnē vocabuloꝝ: qꝛ expō istoꝝ noium ⁊ distō est p se isti⁹ scie: quo ad vnū libꝝ in quo oīa distinguunī que signāt res ptinētes ad illā sciaꝫ: nō sicut est ↄsuetudo in scia nāli: vbi spāliter exponunī nomia in quolꝫ ptinētia libro ad illos libros spāles: ⁊ cā h⁹ est: qꝛ distō noīum in scia nāli solū est vt significatiōes nominū quesite in illo libro distinguātur ab alia significatiōe ⁊ intentiōe: sꝫ in isto libro est distinctio noīum ad numerandū ea de qb⁹ considerat ista scia. cōsideratio igiī h de nomib⁹ est de genere ↄsideratiōis ⁊ modis subei in quo ↄsiderat ista scia. ¶ Et iō opꝫ hec poni p se. i. opꝫ vnuꝫ tractatū facere p se. vt istū 5^{m} in quo distinguunī oīa nomina pertinētia ad istaꝫ sciam. ⁊ reprehendit nicolaū perypatheticuꝫ q distinxit nomina in spālibus libris. ⁊ melior est mo⁹ Aristo.

Cōm. p^{o}.

Ad rōnes ¶ Ad pmā: qđ ē cōe oī scie. Cōcediī. Tu dicis: distō noīum ⁊c̃. Dōm: ꝙ bn̄ scie cōueniūt in h ꝙ quelꝫ scia bn̄ hꝫ distinguere noīa significātia res quas ↄsiderat illa scia: sꝫ nō ↄueniūt in distinctiōe oīum noīum. vn̄ nālis hꝫ distinguere illa noīa que ptinēt ad suū subm: ⁊ non alia. Et sic etiā ista scia distinguit noīa sig̃antia res ptinētes ad suū subm: sed est dr̄ia: qꝛ alie scie distiguūt noīa vt quedā sig̃ata abyciāt ⁊ quedā recipiāt: sꝫ illa scia oīa sig̃ta nominū: que distinguit ↄsiderat aliquo mō. ¶ Ad aliā rōnē. gra^{cus} ⁊c̃. Dōm ꝙ gra^{cus}: ⁊ ista scia diuersimode ↄsiderant vocē: qꝛ gra^{cus} vocē sig̃atiuā magis ↄsiderat inquātū hꝫ modos significandi qb⁹ ↄstruiī vna vox cū alia ↄgrue ⁊ pfecte: sꝫ me^{cus} ↄsiderat vocē vt est instr̄m eius quo signaī res. g̃ ipse hꝫ distinguere vocē nō vt subm: sꝫ tāq̃ illud me^{ce} quo cognitio subei iuestigaī. vn̄ pncipalr̄ cōsiderat res sig̃atas p voces. g̃ hꝫ voces distinguere ne multiplicitas sig̃atiōis impediat inte^{m} in cognōne subei: sꝫ vox inquātū imutat sensuꝫ sic ptinet ad nāleꝫ. ¶ Ad aliā. illud nō ptinet ad istā sciaꝫ ⁊c̃. Dōm ꝙ verū est. Et tu dicis: ꝙ sig̃atiōes ⁊c̃. Dōm ꝙ lꝫ signōnes an̄ impōnē hēant cāꝫ inde^{tam}: qꝛ sūt ad placitū: tn̄ iā qn̄ imposita sūt: sunt determinata ⁊ imutabilia: qꝛ hn̄t inte^{m} determinātē ⁊ ꝓpetatē aq̄ imponūtur ⁊ sine determinātē ↄceptū mētis. vn̄ qn̄ vox est iposita nō mutaī de sig̃to in sig̃tum subito. vt vult Petrus helye. ¶ Ad aliā rōnem. illud qđ supponiī in oī scia ⁊c̃. Cōcediī. Tu dicis: ꝙ qđ nois ⁊c̃. Dōm ꝙ nō supponiī in oī scia sig̃atio oīum vocabuloꝝ: lꝫ ꝙ qđ subei supponaī: tn̄ noīa multiplicia distiguunī ne obnubilēt inte^{m}: sicut pꝫ: ens: qđ ē analogū distiguiī i suas ptes ⁊ alia analoga vt manifestenī ei⁹ sig̃ta spālia. vn̄ etiaꝫ significatio nominuꝫ que supponiī in sua scia ab alia: illa ꝑsupponiī ab illa scia: qꝛ manifesta est p aliā sciam ⁊c̃. Qō. II.

Consequēter q̃riī circa pmū sig̃tuꝫ pncipij: qꝛ dr̄ eē illud a quo aliqs rē p^{o} mouet: vt illa ps magnitudis a qua icipit mot⁹ localis: sicut via ex illa pte est pn^{m}. vn̄ icipit motus. vtrū sit in re pmū in magnitudine. ¶ Argī ꝙ nō: qꝛ in eo qđ est diuisibile in ifinitū non est dare p^{m}: qꝛ ifinito nō est dare p^{m} nec vltimū: sꝫ magnitudo est diuisibilis i ifinitū. 3° phy. ⁊ p^{o} celi: qꝛ est diui^{lis} in semp diuisi^{lia}. ¶ Itē in qbus nō est dare vltimū: nec pmū: qꝛ p^{m} ⁊ vltimuꝫ sibi corrn̄dēt. 2°. h⁹. sed in magnitudine nō est vltimū: qꝛ est ifinita: ⁊ ifinitas repugnat vlti^{o}. 3° physi. ¶ Itē vbi nō est dare mi^{m}: nec p^{m}: qꝛ mi^{m} in quolꝫ genere est. io. h⁹: sꝫ in magni^{ne} nō est dare mini^{m}: qꝛ in ipa nō est dare minimū simplr̄ nisi ſm acceptionē nr̄am vt est vncia: sicut dr̄ ibidē.

T.cō.p.

3. phy. t.c. 56. ⁊. 55. p. ce. t.c. 2

T.cō.6.

T.cō.31 ⁊.34.

T.c.22.

Oppositū vult Arist. supra dicta lr̄a. pn^{m} qdē dr̄ aliud qdē. vn̄ vtiq̃ rei mouebiī p^{m} vt lōgitudinis ⁊ vie. Et sic vult Ar. ꝙ rō pncipij pus dicaī de pn^{o} magnitudis: ⁊ sic īnuit ꝙ in magni^{ne} sit p^{m}.

T.cō.p.

Dicendum est ad qōnē: ꝙ in magnitudine terminata bn̄ est dare p^{m} indiuisibile. Et rō est. illud qđ termiaī p pūctū hoc hꝫ pn^{m}: qꝛ pūctuꝫ est indiuisibile: ⁊ vbi est termin⁹ ibi est pn^{m}: qꝛ termin⁹ dr̄ de p^{o} ⁊ vlti^{o}. ex. 5. h⁹: sꝫ magnitudo est hō: qꝛ oīs magnitudo terminaī ad pūctū: ⁊ h vel ime^{te} vt li^{a}: vel mediate vt supficies ⁊ corp⁹. Un̄ etiā dicit Ar. p^{o} celi: ꝙ vltim⁹ termin⁹ corpis ⁊ aliarū q̃titatū est pūctū. ¶ 2° dōm: ꝙ in magnitudine nō est dare pmuꝫ diui^{le} ab^{te}. Et rō est: qꝛ qđ est diuisibile in ifinitū nō hꝫ pmū nec vltimuꝫ: sꝫ magnitudo ab^{te} ↄsiderata est hō: sicut est magnitudo ma^{ca}: sicut dcm̄ est pus. ¶ 3° dōm: ꝙ bn̄ est dare p^{m} diuisibile in magni^{ne} in ↄpōne ad motū ⁊ ad formas nāles: ⁊ rō est illud qđ ↄiūgiī formis nālibus ⁊ motui hꝫ p^{m} ⁊ vlti^{m}: qꝛ nālia sunt de^{ta} ad mini^{m} ⁊ maximū: ⁊ est dare pmā ptes ⁊ minimā aque. p^{o} physi. Silr̄ qđ moueī hꝫ pmā parteꝫ a qua incipit mot⁹: ⁊ h hꝫ veritatē in magnitudie recta. vtrū aūt sit dare p^{m} in magnitudie circuli hꝫ videri 2° celi: qꝛ Ar. vult ꝙ p^{a} pars celi sit oriēs: sꝫ magnitudo in ↄpōne ad motū ⁊ ad formas nāles cōiungiī eis ſm esse: qꝛ nō separaī ab eis. g̃ ⁊c̃.

T.h.22.

T.c.38.

T.cō.12 ⁊.15.

Ad rōnes ¶ Ad pmā ⁊ secundā. pꝫ ex dictis: qꝛ ꝓbant ꝙ nō sit dare pmum indiuisibile in magnitudine absolute accepta: ⁊ hoc est cōcessum: sed nō ꝓbant qn

in comparatione ad formas naturales sit dare primum diuisibile. ¶ Ad 3ᵐ similiter. p3: q2 minimũ non est dare in magnitudine abˢ ꝙ sit magnitudo: sed bñ est dare indiuisibile vt punctum: sed in magnitudine stante sub formis naturalibus bene est dare minimuz. vt vult Aristoteles. p̄mo physicoꝝ: quia est dare minimam aquam ꝛ minimum ignem. (T. c. 38.) Questio. III.

(T. cõ. p̄.) ¶ Omnium igitur principiorum ꝛc̃.

Queritur circa hãc partẽ. vtrũ p̄mũ dicaᵗ per p̄us de p̄nᵒ magnitudinis. ¶ Arguiᵗ p̄mo ꝙ sic. Q2 p̄ncīᵐ per p̄us dᵗ de illo: qδ est notius: q2 voces imponunᵗ rebus notis ꝛ itellectis. sicut vult Cõmẽtator. 4ᵒ ꝛ 7ᵒ huius: sed p̄ncipium magnitudinis est notius: q2 ordo p̄oris ꝛ posterioris debeᵗ alijs per magnitudinez. (T. 2. 10. Cõ. 54.) ¶ Item vox p̄us importat significatũ: qδ est famosius: q2 quãto aliquid est famosius tanto p̄us intelligiᵗ: ꝛ per cõsequẽs significaᵗ: cum significare sequaᵗ intelligere: sed p̄ncipiũ magnitudinis famosius est alijs p̄ncipijs: q2 illud recipit magnitudinẽ super quã fundatur motus: ꝛ per cõsequẽs alia p̄ncipia: que respiciunt motũ. ¶ Itez p̄ncipiũ per p̄us diciᵗ de illo quo plures vtunᵗ: q2 sicut cõsueuimus: ita dignamur dici. 2ᵒ huiᵘ. sed p̄ncipio magnitudinis plures vtunᵗ. g̃ ꝛc̃. (T. c. 14.)

(Cõ. p̄.) Oppositum vult Aristo in predicta littera s̃m expositionẽ Cõmentatoris. vnde Cõmẽtator exponẽs illaz litterã dicit: ꝙ omnia que dicunᵗ de p̄ncipio dicunᵗ de eo s̃m comparationez ad aliquod p̄mũ in eis quod est dignius dici p̄ncipiũ iter illa: ꝛ sic p̄ncipiũ predicaᵗ analogice. Et tunc addit Cõmentator: ꝙ omnes modi p̄ncipij ordinanᵗ ad finẽ diuersis modis s̃m ꝓpinquũ ꝛ remotum. Et addit ꝙ ita est de fine: sicut est dispositio in nomine ens: qδ p̄dicaᵗ de decez predicamẽtis: ꝙ ordinanᵗ ad substantiã aliqua propinquius aliqua remotius: ꝛ addit Cõmentator: ꝙ istud p̄ncipiũ intendiᵗ ad sciẽdũ: q2 est causa finalis: ꝛ oẽs cause nõ sunt p̄ncipiũ nisi s̃m finem. (Cõ. eod.)

Dicendum est ad qõnem: qδ aliqd esse p̄nᵐ põt esse duplr. vnoᵐ s̃m intentionẽ vocabuli: ꝛ sic p̄nᵐ dᵗ per p̄us de p̄nᵒ magnitudis. Et rõ huius ᵒ̃nis est. vox per p̄us sig̃t illud qδ est notiᵘ: q2 voces nõ iponunᵗ rebus abˢᶜ: sed s̃m ꝙ sunt cognite ꝛ itellecte: q2 sicut dᵗ p̄ᵒ pyarm̃. voces sunt note earũ passionũ que sunt in aĩa: etiã Cõmẽtator. 4. ꝛ. 7. huiᵘ: ꝙ nomina non iponunᵗ nisi rebus notis: s3 p̄nᵐ in magnitudine est notius: q2 p̄nᵐ dicit ordinẽ p̄oris ꝛ posterioris: sed p̄us ꝛ posterius p̄mo ꝯueniũt magnitudini: ꝛ per eã motui tẽpori ꝛ gñõni. (T. cõ. p̄. T. cõ. 10. T. c. 54.) ¶ 2ᵒ dõm: ꝙ aliqd est p̄mũ s̃m nãm ꝛ ordinẽ rei: ꝛ sic p̄nᵐ per p̄us dᵗ de fine. ¶ Et rõ istius 2ᵉ ᵒ̃nis est ista: q2 p̄nᵐ ꝑ p̄us dᵗ de illo: qδ est p̄nᵐ p̄ncipioꝝ: ꝛ qδ necessitat oĩa alia: q2 per p̄us dᵗ de illo: qδ est ita cã ꝙ non cãtũ. finis est hᵒ. 2ᵒ physi. ꝛ. 5. hᵒ. Et iδ p̄hs oẽs alias assignatiões ad istã reducit: sic etiã facit in e͞xto reducendo alias sig̃tiões ad sig̃tionem eius: qδ est p̄us ordine nãe. (T. cõ. 31. T. cõ. 3.) ¶ Nõndũ ꝙ analogie: que sunt s̃m notius ꝛ s̃m impositionẽ vocabuli nõ sunt eedẽ in quolz ydiomate: sed p̄nt variari apud grecos ꝛ apud latinos: q2 in vno ydiomate aliqua sunt magis vsitata ꝛ nota q̃ in alio: sed anologie s̃m ordinẽ rerũ sunt eedẽ in omnibus ydiomatibus. rationes procedunt suis vijs: quia ꝓbant ꝙ p̄ncipiũ per prius diciᵗ de p̄ncipio magnitudinis s̃m analogiam famositatis ꝛ impositiõis vocabuli: ꝛ tunc applica ad propositum: ꝛ sic ad illud. Questio. IIII.

(T. cõ. p̄.) ¶ Aliud aũt s̃m cuius voluntatez ꝛc̃.

Queritur circa hãc partez. vtrũ finis sit causa. ¶ Arguiᵗ ꝙ non. Omnis causa est principiuz. ex hoc quinto. sed finis non est principium. q2 finis est vltimum. in isto secundo. ꝛ p̄ncipium ꝛ vltimũ opponuntur. ergo ꝛc̃. (T. cõ. p̄. T. cõ. 8.) ¶ Item causa est ad cuius esse sequiᵗ aliud ex cõi diffõne esse: s3 ad eẽ finis nõ seqᵗ aliud: q2 finis est vltimũ: ꝛ post vltimũ nihil est. g̃ ad esse finis nõ seqᵗ aliud: ꝛ per ᵒ̃ns nõ est causa. ¶ Itẽ. si esset causa vel hoc esset s̃m ꝙ est vel s̃m ꝙ nõ est. per sufficientẽ diuisionẽ ᵒ̃dictorioꝝ: sed finis nõ est causa s̃m ꝙ nõ est: q2 nõ ens nullius est causa: cũ causalitas nõ fundeᵗ in nihilo: sed nõ ens nihil est. p̄mo physicoꝝ: etiaz finis non est causa s̃m qδ est: q2 quãdo sanitas est in corpore: tunc cessat medicatio: ꝛ nõ mouet plus meᶜᵘˢ: q2 habitibus p̄ntibus in mã cessat motus. p̄mo de gñõne. g̃ ꝛc̃. (T. 2. 55.)

Oppositum vult Aristo. in isto 5ᵒ ꝛ 2ᵒ physi. ꝛ 2ᵒ posterio. ꝛ in de aĩalibus: ꝛ in multis locis. (T. cõ. 2. T. 2. 29.) ¶ Et põt esse rõ talis: illud per qδ rñdeᵗ ad interrogationẽ factaz ꝓpter quid: est causa: q2 ꝓpter quid querit de causa. modo respõsio debet significare in sp̄ali ꝙ interrogatum est in generali: sed per finẽ respõdeᵗ ad interrogationẽ per qd: Q2 si queraᵗ ꝓpter quid ambulat iste: respõdeᵗ vt saneᵗ. Hec est rõ Aristo. 2. physic. et 5ᵒ hᵒ. (T. 2. 29.) ¶ Notandũ ꝙ ex. 2. de aĩa. ꝛ. 12. huiᵘ. hẽtur ꝙ duplex est finis. nã quidã est finis quo. aliᵘ est finis gratia cuiᵘ. finis quo est oꝑatio rei: per quã aliqs acq̃rit finẽ cuius vt possibile est. finis cuiᵘ extrinsecus est a re: ꝛ est ꝑfectior ea: q2 in omni genere: in quo reperiᵗ melius ꝛ deteriᵘ: meliᵘ ẽ finis deteriᵘ. vt dᵗ. 7. pollitice. (T. cõ. 2. T. cõ. 35. T. cõ. 36.) ¶ Itẽ alia est distĩ data a Cõmẽtatore. 2ᵒ phy. Q2 duplex est finis. nã qdã est finis gñõnis. Et qdã est finis rei generate: sed finis rei generate est opus. vñ sic diciᵗ. p̄mo ethico. Quoꝝ est opus ꝛ actus aliqs in ope bonũ videᵗ esse: sed finis gñatiõis est forma. Et ille est duplex: sicut generatio est duplex: artificialis ꝛ nãlis. 2ᵒ physicoꝝ. ꝛ 7ᵒ metaph. q2 ad has generatiões oẽs alie generatiões reducũtur. (Cõ. 24. ꝛ. 70. Capiᵗ. 9ᵒ. T. cõ. p̄. T. c. 22.) Et naturalis generatio est a p̄ncipio itrinseco ꝛ illius finis est forma sub̃alis: vt forᵃ hoĩs in semie. S3 gñõ artificialis est a p̄nᵒ extriseco: ꝛ illiᵘ finis est forma artificialis: vt sanitas est finis medicatiõis.

Notandum etiã ꝙ in ista qõne. vtrũ finis sit cã non vᵗ esse difficultas nisi in cogñe: imo in gñõne artificiali. vt vtruz sanitas educta in corᵒ aĩalis ꝑ medicatiõez sit cã. Silr vtrũ domus sit cã mouẽs domificatorẽ. vñ δ fine cuiᵘ nõ est dubᵐ cũ sit cã extrinseca. ¶ Nõnduz est etiã. ꝙ finis gñõnis artificialis est duplex s̃m Cõmẽtaᵗᵒᵐ. 12. metaᶜᵉ. ꝛ. 7. q2 ille finis põt eẽ in aĩa cog̃scẽte vel appetẽte: sicut forᵃ balnei vel forᵃ domus est in aĩa cog̃scẽte ꝛ appetẽte: q2 domificator cognoscit domũ ꝛ appetit eaz facere. (Cõm. 36 ꝛ. 14. Cõm. 23) Silr põt eẽ in re ex: ꝛ h̄ duplr. vel in actu vel in poᵃ vt domus extra põt esse in actu in mã: vel etiaz in poᵃ. vñ difficultas est de isto. Et est triplex opio. ¶ Aliqui dicũt ꝙ finis vt est in aĩa appetitus ꝛ desideratus h3 causalitatẽ nõ s̃m eẽ extra aĩmã: sed s̃m esse in aĩa abˢᶜ: vt sanitas in aĩa meᶜⁱ cũ est desiderata ꝛ appetita h3 causalitatẽ. ¶ Alia est opio solẽnis theologi: ꝙ finis nec s̃m esse exᵃ aĩam in actu: nec s̃m esse in aĩa est causa: sed s̃m realitatẽ eius ꝛ quiditatez. ¶ 3ᵃ est opio. ꝙ finis s̃m eẽ exᵃ aĩam vt actu est acq̃situs in aliquo: h3 cãlitatẽ: vt sanitas acq̃sita in corpe ꝑ meᵈⁱᶜⁱ est cã. ¶ Ratio p̄me opionis est. Illo mõ ꝛ s̃m illud eẽ finis est cã s̃m ꝙ mouet agens: q2 h̄ est de rõne finis ꝙ moueat agẽs. g̃ s̃m illud esse finis est causa s̃m ꝙ mouet agens: q2 hoc est de ratiõe finis ꝙ moueat agẽs.

ergo fm illud esse finis est causa secūduꝫ ꝙ mouet agēs:
sed finis secunduꝫ quod est in anima vt est desideratus
⁊ appetitus mouet agens. quia finis vt sanitas secunduꝫ
ꝙ est actu in corꝑe acq̄sita non mouet medicū: qꝛ habiti/
bus p̄ntibus in mā cessat motus: nec sanitas in aīa medi
ci ab͞ᵉ mouet medicum. sed vt est desiderata ⁊ appetita.
¶ Contra hoc istimet arguūt. qꝛ finis non est cā fm esse
diminutū: ⁊ non hꝫ cālitatē fm esse diminutū: cū sit nobi
lissima oīum cāꝝ: ⁊ cā cārum non fm eē diminutū hꝫ eē:
sꝫ finis hꝫ esse diminutū in aīa cognoscitiua ⁊ appetitiua:
cū hēat solū eē ꝑfectū ex̄ aīaꝫ. ¶ Ad hoc ipsi rn̄dēt ꝙ eē i
aīa ē duplex: vno° aliq̄d hꝫ eē i aīa subiue: ⁊ illo mō hꝫ eē
diminu͞ᵐ. alio° obiue ⁊ tale eē nō ē diminu͞ᵐ: sꝫ ꝑfectū. ⁊ ta
le esse in aīa obiue sufficit ad cālitatem finis fundandaꝫ.
¶ Sꝫ hoc dcm̄ non valꝫ. qꝛ ꝙ aliq̄d hēat eē nec inherē/
ter sit in aīa nec extra in mā: qᷓ aptū natū ē esse in aliq̄ ta
le est eē vocale vł ydeale: ⁊ ei nihil corn̄det in re. Rō. oē
ens vel est in subo: vel nō in subo. ꝑ sufficiētē diuisionē ꝯ/
dictorioꝝ. si non est in subo: tūc est suba. si est in subo: tūc
est accns. qꝛ accns est i subo. Modo si est accns: opꝫ ꝙ sit
in aliq̄. si dicūt est suba: opꝫ eē extra in mā. sic est gnābilis
⁊ corruptibilis. ¶ Itē finis dꝫ esse optimū ⁊ vltimum. qꝛ
optimū ⁊ vltimū esse est ꝯueniēs fini. qꝛ fm illud esse fm
ꝙ non est optimū ⁊ vltimū non hꝫ cālitateꝫ distinctā ab
alijs causis. sꝫ finis fm esse in aīa non est vltimū: ⁊ hoc ipi
ꝯcedunt. qꝛ q̄diu est in aīa appetitus: tunc mouet ⁊ nō est
vltimū. Silr finis in aīa non est optimū: qꝛ sanitas acqui
sita in corꝑe ꝑ medicinaꝫ est melior q̄ sanitas in mente.
¶ Itē si finis fm esse in aīa cognoscente ⁊ appetente eēt
T.c.82. cā: tūc agēs nūq̄ frustrareť a fine: qᷓ est falsum. qꝛ multa
t.84. agētia frustrātur a fine. vt pꝫ 2° phys. ꝯn̄a pꝫ. qꝛ nihil fru
stratur qᷓ attingit finē. sed illud agēs semꝑ hꝫ finē in aīa
cō.36. cognoscēte ⁊ appetēte: siue ꝑducať extra res: siue nō ꝑdu
cať. ¶ Itē isti ꝯdicūt cōmētatori. 12. hᵒ. vbi dič. ꝙ forma
balnei vt est extra aīam mouet vt finis: sed in aīa ē agēs
desideriū ⁊ motū. ergo vult ꝙ finis tm̄ fm esse extra aīaꝫ:
sit cā vt finis. ¶ Rō 2ᵉ opionis. qꝛ fm illud eē finis ē cā
fm quod mo° est agens absolui a rōne finis. qꝛ nullus co/
T.c.8. nabiť aliq̄d facere ad finē non futurus venire. 2° hᵒ. sꝫ fi/
nis fm eē in aīa non mouet. silr nec fm esse ex̄ animam i
T.c.55. actu. qꝛ habitib° p̄ntibus in mā cessat motus. p̄ de gnōne.
ḡ relinqť ꝙ tm̄ mouet fm realitatē ⁊ q̄ditatē ei°: ⁊ sic hꝫ
cālitatē distinctā ab alijs causis. sed hoc nō vr̄ valere. qꝛ
q̄ratur de illa realitate: in qua fundatur cālitas finis. illa
t. cō.10. realitas vel est ens: vel non ens. Si non ens: tunc ē nihil:
t.25. ex p̄ phy. si ens: tunc vel est suba vel accns nō pōt eē suba.
T.c.13. qꝛ forme artificiales sunt accn̄tia. vt dicit cōmē͞ᵗᵒʳ 2° phy.
T.c.8. ⁊ pꝫ. 2° de aīa. si est accns: tunc hꝫ subm in q̄ est. mō hᵒ non
T.c.23. est. qꝛ nec ē intell's: nec mā sanabilis fm ipsum. ¶ Itē fi/
t.31. nis dꝫ eē optimū ⁊ vltimū re° ordinatoꝝ in finē. 2° phy. ⁊
T.c.3. 2° hᵒ. sꝫ ista realitas finis distincta ꝯ esse in aīa: ⁊ ex̄ aīam
non est optimū. qꝛ sanitas in mēbris actu ē melior q̄ ista
realitas: nec ē vlti͞ᵐ. qꝛ ꝯsistit agēti toto tꝑe q̄ agit. ¶ Itē
si hoc esset: tunc medicus nunq̄ frustrareť a fine: siue fa/
ciat sanitatē in mā exteriori: siue nō. qꝛ finis abstrahit ab
Cō.36. vtroqꝫ esse. ḡ siue ꝑducať extra: siue non. in corꝑe nō fru
strabiť medicus. ¶ Itē ꝯdicit cōmentatori. 12. hᵒ. vbi di
cit. ꝙ for° balnei extra mouet: vt finis: sed fm esse in aīa
est agens desideriū ⁊ motū. ¶ Ratio 3ᵉ opionis. que vr̄
esse probabilior alijs: est. fm illᷓ eē finis hꝫ cālitateꝫ fm
T.c.23. ꝙ est optimū ⁊ vltimū: qꝛ optimū ⁊ vltimū sunt de ratio/
t.31. ne finis. 2° phy. ⁊ 5. hᵒ. sed finis fm esse extra aīaꝫ in actu
T.c.3. hꝫ esse optimū ⁊ vltimū. qꝛ sanitas actu acquisita in cor/
T.c.25. pore humano sanabili hꝫ eē vltimū ⁊ optimū: qꝛ est vlti͞ᵐ
in executione: lꝫ sit p̄mū in intentione. vt dicit Ar. 7. hᵒ.

Similiter est optimū respectu ordinatorum in finē. vt sa
nitas actu acquisita in corpore melior est omnibus ordi/
natis ad sanitatem: vt attenuatione purgatione ⁊ alijs.
¶ Item scđm illud esse finis habet propriaꝫ causalitatē
distinctam ab alijs. ex cuius priuatione aliud dicitur esse
frustra. ⁊ hᵒ patet ex diffinitiōe eius qᷓ est frustra: quā po/ T.c.62.
nit Ar. 2° phy. qꝛ frustra est qᷓ est aptum natum attinge/
re finem: quē non attingit. sed ex priuatione finis fm esse
actuale extra ipsum agens dicitur frustra. qꝛ si medicus
operatur euacuationem ⁊ attenuationē: ⁊ non introdu/
cit sanitatem: tunc est frustra. vnde etiam sicut dictum
est. si sanitas fm esse in anima desiderata ⁊ appetita esset
causa finalis: tunc medicus nūq̄ frustraretur: qꝛ semper
attingit illuꝫ finē: ⁊ coassistit toto tēpore quo agit. ¶ Itē
fm illud esse finis est causa fm qᷓ aliquid habens fineꝫ
dicitur perfectū. qꝛ quando aliquid est magis perfectum
q̄ prius: hoc est ratiōe finis. qꝛ illud est causatum ⁊ perfe
ctum a fine: cū prius non fuerit perfectū. qꝛ perfectuꝫ nō
est nisi qꝛ attingit causam finalem. ergo aliq̄d non est ꝑfe
ctum nisi rōne finis: sed aliq̄s hn̄s finem dr̄ esse perfectū
fm esse actualis finis extra animā: ⁊ non dicitur perfectū
aliud per finē i mente artificis. qꝛ domus non est ꝑfecta
per spēm eius in mente artificis: vnde etiam Ar. dicit 5° T.c.21.
huius. ꝙ ꝑfectū est qᷓ attingit finem: ⁊ nō loquitur de fi
ne in potētia. qꝛ ille non est vltimū ⁊ optimū. ¶ Item hᵒ
pꝫ ex intentione Ar. p̄ de generatione. ꝙ habitibus pre/ t.cō.55.
sentibus in mā nondum generatur aliquid: sed est: ⁊ sub/
dit ꝙ habitus ⁊ dispositiones sunt finis. ¶ Iteꝫ dicit cō Cō.36.
mentator. 12. huius. ꝙ forma balnei duplex habꝫ eē: vnū
habet esse in aīa. aliud esse extra animā. Et fm primū eē
est agēs desideriū ⁊ motū: sed per 2͞ᵐ eē est agens vt finis.
⁊ non loq̄tur de esse finis extra in po°. qꝛ illᷓ nō est vlti͞ᵐ ⁊
optimū. qꝛ melius est sanitas acquisita actu in corpore q̄
in mente. ⁊ similiter est magis vltimū.

Notandum ꝙ hic sunt dubia. Primuꝫ est. qꝛ vr̄
ꝙ finis fm esse actuale ex̄ aīam nō T.c.37.
sit cā. qꝛ cā ⁊ causatum debent esse simul. 2° phy. ⁊ 5° hui°. T.c.3.
Et hoc verum est de causa per se actu ⁊ propria. qꝛ non lo
quitur ibi de causa ꝑ accns. nec de cā vli: nec in potentia:
sed finis scđm esse actuale extra animā non est cum ille
simul: que ordinanť in finē: qꝛ tunc motus corrūpitur. qꝛ
habitibus presentibus in materia cessat motus. ergo. ⁊c̄.
¶ Item scđm illud esse finis debet habere cālitateꝫ: qᷓ
est nobilius. qꝛ finis est optimum: sed esse finis in anima
est nobilius q̄ in materia extra. qꝛ aīa intellectiua nobili
or est oī mā corporali extra. ergo ēt forma habet esse no/
bilius in intellectu q̄ in materia corᷓˡⁱ extra. vt in lapidi/
bus: lignis: vel carnibus. ergo. ⁊c̄. ¶ Item de rōne finis ē
ꝙ moueat efficiens. vt agat propter finem. ¶ Ex hoc ar/
guitur. scđm illud esse finis non habet causalitatē scđꝫ ꝙ
non mouet. ⁊ hoc patet ex dicto notabili: sed finis secūdū
esse actuale extra non mouet efficiens: nec agens agit ꝑꝑ
ipꝫ. qꝛ finis fꝫ ꝙ actuale est p̄ns. ⁊ tūc nō mouet effi͞ᵉⁿˢ. qꝛ
tūc deficit actio ⁊ mot°. vt p̄dictū est. ¶ Ad p̄ᵐ dub͞ᵐ. cā ⁊
cātum. ⁊c̄. hoc hꝫ veritatē in rebus permanētibus q̄ nate
sunt simul esse. ⁊ eodem instanti temporis. sed in successi/
uis non oportet ꝙ causa ⁊ causatum sint simul positiue. s.
eodem instanti tēporis: sed bene sunt simul per negatio/
nem medij. qꝛ motus preexistēs ordinatus ad finem non
est simul cum fine in eodeꝫ instanti temporis. qꝛ sicut di t.c.103.
cit cōmentator. 4. phy. motus nō est sil' ꝯgregatus. sed hᵒ
motus ordinatus ad finem est simul cū fine per negatio/
nem medij: qꝛ imme͞ᵗᵉ alijs notus: ⁊ transmutatio termi/
natur ad finem: vt ad sanitatem: ita ꝙ nihil est in medio:
sed finis per se ⁊ prius non est simul positiue cum moti/

bus p̄existentibus: q: habitibus p̄ntibus. ⁊c̄. sed est sil' p negationem medij. q: imme^te postmodum sequitur finis. Aliter pōt dici. cā ⁊ cātum. ⁊c̄. conceditur fm̄ aliqđ esse. Tu dicis ꝙ finis non est sil' cum ordinatis in finē. ꝯceditur. non est sil' fm̄ esse p̄ns: vt motus preexistēs ⁊ ordinatus ī finem non est sil' fm̄ esse p̄ns fini. sed tn̄ finis est sil' cū motu fm̄ esse preteritū: ⁊ finis est cā istius preteritionis motus: ⁊ sic sunt sil' aliq̄ mō. ❡ Ad aliđ. s3 illud est finis. ⁊c̄. ꝯcedit̄. Tu dicis ꝙ finis fm̄ esse in aīa: ⁊c̄. Aliq dicūt hic ꝙ esse rei in aīa est nobilius ꝗ̄ esse rei in mā extra: vt esse auri in aīa est nobilius ꝗ̄ esse auri in mā extra. Et isti dicunt ꝙ fm̄ Ar. 2. ⁊ 8. ethy. ⁊ p̄ rhetorice. ꝙ triplx̄ ē bonū. honestū: vtile: ⁊ delectabile. mō eē rei in aīa ē melius bonitate honesti. q: bonū ī aīa melius ⁊ honesti^9 est ꝗ̄ bonū reale ⁊ extra animam. vnde medicus magis est honorandus pp̄ spēm ⁊ sciam sa^tis quā h3 in aīa: ꝗ̄ rusticus hñs sanitatē fm̄ esse mãle. Sed eē extra aīam est vtilius ⁊ delectabilius: vt sanitas acquisita actu in corpe: est vtilior et delectabilior infirmo ꝗ̄ sanitas in mēte medici. Modo qñ Ar. dicit ꝙ finis est optimū: loquitur de bono vtili et delectabili: ⁊ non de bono honesto. ❡ S3 alij negāt h̄ ꝙ esse rei in aīa sit nobilius: ꝗ̄ esse rei in mā. q: esse in aīa est diminutū. q: hoc est in aīa. ꝗ̄ est. hic est fallā a fm̄ qd ad simplr̄. ❡ Ad aliud. de rōne finis. ⁊c̄. Dōz ꝙ agens agere pp̄ finem pōt intelligi duplr̄. Uno mō. ꝙ actio agētis dū agit depēdeat a fine: prout h3 cālitatem propriā. Alio mō ꝙ agens agit pp̄ finē: vt distinctā h3 cālitatē: non ꝙ actio agentis depēdeat a fine: prout h3 propriā cālitatē. sed q: agit pp̄ finē. q: finis ꝯsequitur actionē agentis: ⁊ hoc in via gnātionis. i. q: post actionē finis natus est ꝯsequi. Tu dicis. ꝙ finis fm̄ esse actuale ex̄ non mouet. ꝯceditur. p̄ncipaliter non mouet efficiens. q: qñ finis est actu. tunc cessat motus: sed finis ꝯsequitur actionē agentis. vñ finem mouere agens d3 intelligi. i. finis ꝯsequitur motum agentis. ❡ Notandū tn̄ ꝙ l3 finis fm̄ esse extra animā in actu nō causet motū. s3 ꝯsequit̄ motū. tn̄ finis fm̄ esse ī aīa ē agēs desideriū ⁊ motiuū: cū. n. artifex cognoscit finē sub ratione boni: tunc appetit mouere ad finē. ⁊ p ꝯñs ꝯsequit̄ motus exterior in muscul'. vñ finis in aīa non mouet ī genere cāe finalis: sed in gñe cāe efficientis: s3 finis fm̄ eē actuale ex̄ aīa3 est cā finalis ⁊ pficiens: ⁊ sic finis fm̄ esse extra animam est causa finalis ⁊ perficiens.

Ad rōnes principales. Ad primā. oīs causa ē p̄n^m. ꝯceditur aliquo mō. Tu dicis. ꝙ finis non est p̄n^m. Dōm ꝙ l3 finis nō sit p̄n^m via gnōnis: est tamen p̄n^m via pfectionis. q: finis ē pfectior oībus ordinatis in finē. ⁊ hoc sufficit ad cālitatē finis. ❡ Ad aliam. cā est ad cuius esse. ⁊c̄. cōceditur: vel ꝯsequutione gnātionis vel pfectionis. Et tu dicis. ꝙ ad finē nihil ꝯsequitur. ꝯceditur. nihil ꝯsequit̄ gnātione. tn̄ aliqd ꝯsequitur ipsum via pfectionis. ⁊ hoc sufficit vt sit cā. ❡ Et tu dicis. qd ꝯseq̄t̄ ad finē: vt domū qñ ē pfecta: vel sanitas qñ est actu acqsita in corpe. Dōm ꝙ transmutationes p̄terite q̄ sunt minoris pfectiōis ꝗ̄ finis: ꝯsequunt̄ ad finē. ❡ Ad aliā. si finis eēt cā: aut h̄ esset fm̄ ꝙ est. ⁊c̄. ❡ Dōm tenendo vltimā viā ꝙ finis est cā: ⁊ fundat cālitatē suā super esse actu ex̄ animā. Tu dicis. qñ finis actu est. tunc cessat mot^9. cōceditur. quantū ad eē p̄ns motus cessat. non tn̄ quantum ad esse p̄teritū. ❡ Itē ꝯcedit̄. ꝙ finis non mouet quātum ad eē actuale. q: motus cessat quātū ad esse actuale: tamē ex hoc nō sequit̄ qn finis sit cā. Et si dicis. cā ⁊ cātum sunt sil: ⁊ non sūt. conceditur in pmā^{is}. sed in successiuis non oportet ꝙ sint simul positiue: sed sufficit ꝙ sint simul per negationem medij. ⁊ illud sufficit ad causalitatem finis. Et sic de hoc.

❡ Elementum dicitur ex quo. ⁊c̄.

Queritur circa hanc ptē. h̄ nomē elemētum. vtrum dicatur per prius de mā p̄ma. Arguit̄ ꝙ nō. de illo qđ est indiuisibile spē non dr̄ elm̄ per prius. ⁊ ista est vera p diffōnē elti datam ab Ar. eltum dr̄: ex quo cōponit̄ p̄mo inexistente indiuisibili spē in aliā spēm. s3 mā p^a non est īdiuisibilis spē. q: nō h3 spēm cū careat spē forma. q: materia est in formis. ergo p prius de ipsa non dicitur. ❡ Itē hoc confirmat̄ auctoritate ar. qui diffiniēs elm̄ exemplificat de corporibus simplicibus.

Oppositum vult cōmentator in lr̄a ista. dicēs. ꝙ elm̄ in p̄ma acceptione debetur tantū materie p̄me. ⁊ ex ꝯñti alijs.

Dicēdum est ad qōnē. ꝙ elm̄ fm̄ ordinē nature p prius dicitur de mā prima. Et ratio h^9 conclusionis est. de illo dr̄ nomen elti per prius fm̄ ordinē nature: ex quo p̄ res cōponitur: ⁊ est existens in vnoq3 eo2: ⁊ in qđ oīa resoluuntur: ⁊ ipsum non in aliud: ⁊ est īdiuisibile fm̄ spēm. q: cui cōpetit diffō propria elemēti fm̄ omnes particulas: ⁊ diffi^tum. sed materia prima est hm̄. q: ex mā prima res cōponuntur. q: ex corporibus simplicibus. l3 cōponantur mixta: non tn̄ primo. q: ⁊ ipsa componunt̄ ex materia prima. Similiter mā p̄ma inest. q: per hec differt a priuatione. vt p3 p̄ phy. similiter oīa resoluūtur in ipsam vltimo. q: mixta resoluunt̄ in corpa simplicia vlterius in mām primā. ⁊ est etia3 indiuisibile: s3 speciem cum nullā h3 spēm ⁊ formā. ergo etiam nec diuidit̄ fm̄ spēm ⁊ forma3. q: nihil diuiditur in illud qđ non habet: vel posset dici ꝙ non diuiditur fm̄ speciē. i. in diuersas naturas. sed si diuiditur hoc est in partes eiusdem nature ⁊ essentie. q: quelibet pars materie est mā. ❡ Item quando aliquod predicatū vniuocū cōuenit cause ⁊ causato: per prius conuenit cause ꝗ̄ causato. p Ar. ⁊ cōmētatorem. 2° h^9. ⁊ Lincon̄. p̄ poste. sed esse elemētum ⁊ substare debetur corporibus simplicibus ⁊ mãe p̄me. ⁊ alijs oībus debetur per materiā primā: vt per cām. q: corporib^9 mixtis debetur substare per corpora simplicia: ⁊ corporibus simplicibus debet̄ per materiā primā. ergo per pri^9 elementum debetur materie prime fm̄ ordinē naturalē. hoc idem vult cōmētator. 2° de generatione. vbi vult. ꝙ corpora simplicia non dicantur proprie elemēta. sed magis materia prima. vnde dicit cōmētator hic: ꝙ licet elementum dicatur de corporibus simplicibus. tamē principalius de materia. ❡ 2° dicendum: ꝙ elemētum fm̄ īpositionem vocabuli per prius dicit̄ de corporibus simplicibus. Et ratio istius secūde cōclusionis. q: hoc nomē elm̄ dicitur per p̄us de illo fm̄ īpositionē vocabuli: qđ ē notius esse elm̄: q: impō vocabuli non sequitur rem ab^te ⁊ fm̄ se: sed vt est intellecta: cū voces sint note passionum in aīa. p̄ pyhier. ⁊ cōmentator. 7. h^9. ꝙ reb^9 noīa imponim^9 fm̄ ꝙ sunt nobis nota.

Ad rationes in oppo^m. Ad primā. dē illo qđ non est indiuisibile. ⁊c̄. conceditur maior. sed negatur minor. vnde materia est indiuisibilis fm̄ spēm. i. non diuiditur in diuersas formas. q: nullam formā h3. ⁊ qđ non hab3 formā essentialiter est indiuisibile s3 formā. q: nihil diuiditur in illud qđ non h3: vel ēt posset dici ꝙ est indiuisibile fm̄ formā. i. nō diuiditur in partes diuerse essentie: ⁊ nature. q: omnes partes mãe sunt mãe. ⁊ sic diuiditur ī partes eiusdem nature. ❡ Ad auctoritatē Ar. dicendum. ꝙ ipse exemplificat de illis que sunt magis nota. ⁊ quib^9 nomen elementum prius imponitur: ⁊ hec sunt corpora simplicia. q: nomen prius ei imponitur. vnde etiā mā nō cognoscitur nisi per formā. p̄ phy. Et pp̄ hoc antiqui ēt non

T. c. p̄. — T. c. 80. — T. c. 4. — Cō. 6. — Cō. 4. — Cap. p̄. cō. 54. — T. c. 69. — Ca. 2.

posuerũt elementũ nisi aliqđ ens in actu. q2 nõ potuerũt cognoscere materiam.ꝛc̃.ꝛ sic de hoc. Qõ VI.

T.c.4.

ℭ Similiter autem ꝛ corporum. ꝛc̃.

Queritur circa hanc ptẽ3. vtrum forme elemẽtoꝝ remaneant in mixto. Arguitur primo ꝙ nõ. q2 si hoc esset: tũc mixtum non eẽt vnũ per se: q2 quelibet for^a^ substantialis dat esse: ꝛ si remanerent forme elementoꝝ in mixto: tunc essent forme subales elementorũ: quaꝝ quelibet daret esse subale. ex q̃bus non fieret vnu3 p se cũ sint distincta: q2 ignis h3 esse distinctu3 ab aq̃.ꝛc̃. sed hoc est fl̃m. q2 ſm omnes mixtum est vnũ p se. ℭ Itẽ si hoc esset: tunc forma mixti eẽt accñs. q2 illa forma ẽ accidentalis: que aduenit enti ĩ actu: modo si forme elemẽtorũ manerent in mixto: tunc forma mixti adueniret enti in actu: ꝛ materie actuate p formas elemẽtorum: sed h̃ est falsum. q2 forma mixti non est accñtalis. q2 tunc non daret eẽ subale. ℭ Itẽ si hoc eẽt: tunc plura corpa sil' eẽnt ĩ eodẽ loco. q2 quelibet forma eltoꝝ h3 suã corporeitatẽ: ꝛ nõ est sine corporeitate. mõ q̃libet ps mixti h3 quatuor formas eltoꝝ. ꝛ p ꝯñs q̃tuor corporeitates: ꝛ quatuor dimensiones: s3 hoc est falsum. 4.° phy. (T.c.47)

Cõ.67. **Oppositum** p3 auctoritate cõmẽtatoris. 3° celi. vbi vult ꝙ mixtio non solu3 sit ſm q̃litates. vt Aui. voluit. sed ẽt ſm formas subales eltorũ: ita ꝙ for^e^ eltoꝝ subales remaneant ĩ mixto. q2 dicit. si forme subales eltoꝝ non remanerent in mixto: tunc mã prima eque ꝓ reciperet formas mixtoꝝ: sicut eltoꝝ. qđ ẽ falsum. ꝯña p3. q2 mã ꝓma non recipet formas mixtorũ mediantib^9^ formis eltoꝝ. sed recipet formas mixtorũ eque ꝓ: vt eltoꝝ. ℭ Itẽ hoc p3 auctoritate Arẽ. ꝓ de gñõne. vbi dicit. ꝙ elta in mixto non corrũpunĩ: nec ambo nec alterũ. mõ si forme eltoꝝ corrũperenĩ. tunc non remanerent in mixto. (t.c.83.ꝛ 84.) ℭ Et tu dices forte. ꝙ elemẽta manẽt virtute: q2 dicit Arẽ. manet. n. virtus. Dõm. ꝙ si virtus accipiĩ p formis eltoꝝ refractis: tunc veꝝ est: sed si accipiĩ virtus p accñte non est veꝝ. q2 gñõ et corruptio non respiciunt accñtia: sed subm rei. g̃ si nõ corrumpunĩ op3 ꝙ maneant q̃tũ ad subam. q2 remanere accñtiu3 non sufficit ad non (t.c.84.) corruptionẽ.

Notandum ꝙ quedã est opio noua: que dicit duas ꝯclones. ℭ Prima est. ꝙ forme eltoꝝ non remanẽt in mixto ſm aliqđ esse: nec ſm esse intensum: nec remissum: nec ſm eẽ refractũ. Et rõnem assignant. q2 si remanerent ſm aliqđ esse: vel hoc es3 ſm eẽ pfectũ vel remissum. p sufficientẽ diuisionẽ. sed forme eltoꝝ in mixto neutro mõ manẽt. q2 non ſm eẽ pfectũ: q2 ridiculũ esset ꝙ forma ignis ꝛ aq̃ starent in mixto ſm eẽ pfectũ ꝛ vltima pfectiõe. q2 tunc aq̃ flueret ꝛ ignis ꝯbureret. Silr nec manent ſm esse remissum. q2 forma subalis nõ suscipit neq3 magis neq3 min^9^: q2 forma subalis est suba. 8° h^9^. sed suba non suscipit magis ꝛ minus ex pñ^te^. ℭ Item si hoc esset: tunc eẽnt distincte ab inuicẽ in ptib^9^. q2 de rõne forme est terminate distinguere: sed hoc est falsum. q2 quelib3 ps mixti est mixta. (T.c.3.) ℭ 2^a^ ꝯ est. ꝙ cuiuslibet forme eltaris remanet aliqua realitas in mixto. Et rõ istius secũde conclusionis est. q2 si nihil remaneret in mixto de elto: tunc mixtũ non esset magis mixtũ in substãtia q̃3 elm. q2 postq̃3 elta corrũperẽtur in suba: ꝛ nihil remaneret nisi mã: tunc mixtũ p aduẽtum forme in mã non eẽt magis mixtũ nisi esset aliq̃ forma: q̃ maneret cũ adueniret for^a^ mixti. ℭ Itẽ qñ vnũ corrũpitur ab altero: op3 alteꝝ sup alterũ dominari totalr: q2 corruptio totalis non est nisi a dominãte totaliter. sed in gñãtione mixti vnũ eltoꝝ totalr non domĩatur supra alteꝝ. q2 elta in gñãtione mixti equalr hñt se. ex fine primi de gñãtione. q2 neq3 alteꝝ elm gñãtur in gñõne mixti. s3 aliud cõe his eltis. vñ dicũt formã mixti nõ eẽ aliđ nisi aggregatũ ex istis realitatib^9^ ꝯtinens illas realitates sicẽ mediũ cõmune. (T.c.89.) ℭ Itẽ mixta resoluunĩ in elta. vt p se p3 ſm Arẽ. s3 hoc non eẽt nisi elta ſm realitates formarũ remanerẽt ĩ mixto. q2 si resolõ nõ ẽ in aliud nisi qđ realr ẽ in toto. vt domus resoluiĩ in lapides ꝛ ligna: q̃ realr sũt in domo: vt domus resoluiĩ. ꝛc̃. vnũqđq3. n. resoluitur in hec: ex q̃bus cõponiĩ. ꝓ phy. Vñ si solũ mã esset in mixto: tũc mixta non resoluerenĩ in elta. (T.c.65.)

Notandum ꝙ vĩ esse dubiũ. qũo ista se cõpatiãtur. s. ꝙ forma elti non maneat ĩ mixto ſ3 aliqđ eẽ: ꝛ tñ realitates formaꝝ maneãt in mixto. vñ q̃raĩ de ista realitate: vtrũ illa realitas sit suba vel accidẽs. hec est ꝓma diuisio entis p se. 7. h^9^. ꝛ ex ꝓdicamẽtl. ꝛ cõmentator accipit 7° h^9^ eã pro manifesta. realitas ista non põt eẽ accñs. q2 ridiculũ est ꝙ for^a^ sube sic accñs. (t.cõ.ꝓ.ꝛ 2.ꝛ ĩ ꝓlogo.) Si aũt ista realitas sit suba: vel mã: vel for^a^: vel cõpositũ. per sufficiẽtẽ diuisionẽ. 7. h^9^. ꝛ. 2. de aĩa. s3 nõ põt eẽ mã. qnia realitas for^e^ nõ est mã: nec est suba cõposita ex mã ꝛ for^a^. (T.c.7. T.c.2.) q2 tũc for^e^ eẽt mã: g̃ relinq̃tur ꝙ for^a^ remaneret: ꝛ hoc est dicere ꝯdictoria. s. formas eltoꝝ non remanere in mixto ꝛ remanere: si aũt eẽt for^a^: tũc iteꝝ for^e^ eltoꝝ remanerẽt: s3 dicũt ꝙ nõ remanẽt. ℭ Itẽ illa realitas forme: q̃ remanet op3 ꝙ sit ps for^e^ postq̃3 est aliq̃d for^e^. vel g̃ est for^e^ ps eẽntialis: vel q̃titatiua: vel subiua. p sufficiẽtẽ diuisionẽ: s3 nõ ẽ ps essentialis. q2 for^a^ vltima ignis non h3 ptes essentiales: nec ẽ ps quantitatiua. q2 tunc in vna parte mixti essent plures dimẽsiões. q2 ĩ vna pte mixti sunt plures realitates: vt quatuor realitates: ꝛ ps q̃titatiua non ẽ sine q̃titate. g̃ ꝛc̃. nec ẽ ps subiectiua. q2 totũ ꝓdicaĩ de pte subiua. g̃ quelib3 realitas esset forma. cuius oppo^m^ dicũt.

Dicendum est g̃ aliter ad qõne3. Primo ꝙ for^e^ eltoꝝ non manent in mixto ſm esse pfectũ in vltima pfectiõe. Et rõ est. si for^e^ eltoꝝ remanerent ĩ mixto ſm esse in vltima pfectione: tũc ĩ mixto eẽnt sil' q̃litates ꝯrie ſm vltimã pfectionẽ. q2 q̃litates in sũmo sequunĩ formas subales eltoꝝ in vltima perfectiõe: imo tanta est propinq̃tas qualitatũ ad formas subales elemẽtoꝝ ꝙ q̃dã putauerũt q̃litates eẽ formas subales eltorũ: vt imponiĩ alexãdro. vñ cõmentator dicit. ꝙ si elta manerent in mixto ſm actum extremũ: ꝛ sub eẽ pfecto: tunc non fieret vnũ ex his. sed hoc est falsum. vt p3. (3° celi cõ.67.) ℭ 2° dõ3. ꝙ forme elemẽtoꝝ in mixto remanẽt ſm esse diminutu3 ꝛ refractũ. Et rõ secũde cõclusionis est. q2 forme eltorum vel manẽt in mixto ſm esse diminutũ ꝛ refractũ: vel corrumpũtur. q2 iã pbatũ est. ꝙ nõ remanẽt ſm esse pfectũ. sed forme eltoꝝ nõ corrumpunĩ. q2 ꝓ de gñõne habeĩ. ꝙ nec alterum nec ambo corrũpuntur. (T.c.84) ℭ Sed forte dices. ꝙ virtus manet que est q̃litas. hoc non val3. q2 corruptõ tñ respicit suba3. q2 dato ꝙ accñtia remaneãt: ꝛ nõ suba: tunc non erit corruptio. q2 corruptio nõ respicit nisi substantiam. vnde Arist. subiungit in posita littera. saluatur enim virtus. ergo derelinquiĩ. vel ergo intendit ꝙ derelinquatur ſm formas substantiales: vel ſm qualitates. si ſm formas substantiales habetur intentum. si ſm qualitates derelinquũtur: tunc Arẽ. peteret. q2 cu3 saluaĩ virtus ꝛ qualitas: ꝛ tunc diciĩ. ergo derelinquitur qualitas. Hec est petitio. ℭ Aliqui exponunt ꝙ derelinquitur: q2 Arẽ. non plus tractat de eis. sed hoc non valet. q2 Aristo. adhuc postea multum tractat de elemẽtis ꝛ eorum virtutibus. ℭ Item virtus rei non remanet sine substantia rei: ꝛ si virtus manet ſm esse remissum: tunc etiam manet suba ſm esse remissum: ꝛ si virtus remanet in sũmo

tūc etiam ſuba rei manet in fūmo: ergo pȝ ꝙ forme eltoꝝ ſm remiſſum ⁊ refractū manēt in mixto. ¶ Itē cōmētator dicit ꝑ phy. ꝙ in medio ſunt extrema in actu. qꝛ i hoc differt mediū inter ꝯria a mā ꝑma. qꝛ in medio ſūt extrema in actu: lȝ non ſm vltimas ſui ꝑfectiōes: ſed in materia non ſunt forme niſi in potētia. ſed mixtū eſt medium iter elta. ġ ⁊c̄. ¶ Itē Albertus dicit ꝑ de gnōne. ꝙ elemēta hñt duplex eſſe. ꝑmum eſt ſubale. 2ᵐ eſt ꝑ q̄litates. mō dicit ꝙ ꝑmū eſſe eſt adhuc duplex. qꝛ vnū eſt eſſe liberuȝ: qȯ hñt ſm vltimas ꝑfectiones: qȯ hñt in proprijs regionibus: ſed aliud eſt eſſe ligatū: qȯ eſt refractū. mō elemēta non remanent in mixto ſm tale liberuȝ eē: ſed manēt in mixto ſm eſſe remiſſum ⁊ ligatū.

Cō. 56.

Notandum ꝙ ꝯ̄ h̄ eſt dubiū. qꝛ Lincoñ. dicit ꝑ poſte. ꝙ gnō ſube eltoꝝ non eſt ſucceſſiua ex diuiſibilitate forme: ſed eſt ſucceſſiua ex ꝑtibilitate ſubi. qꝛ forma ſubalis ignis recepta in vna ꝑte i ea non intendiť. cuius oppoſitū opȝ dici in iſta via. Dōm ꝙ Lincoñ. forte fuit illius opinionis: ſed in oppᵐ eſt Ar. et cōmētator. quibus magis credēdū eſt. Uel poſſet dici ꝙ exēplū Ar. eſt ꝙ ignis ſubito gnāťur: ⁊ de exēᵒ. non q̄riť verificatio: ſed manifeſtatio: ġ non opȝ vt determinatio Lincoñ. ſuꝑ hoc ſit vera. ſed ſufficit ꝙ ſit manifeſtatiua.

T. cō. 3. ¶ Aliud eſt dubiū. forᵃ ſubalis eſt ſuba. 8. hᵒ. ſed ſuba nō ſuſcipit magis ⁊ minus. ex predicamentis. q̄ nec forᵉ elementoꝝ intenduntur ⁊ remittunť. qȯ tñ ſupponit iſta via. ¶ Item ſi forme eltoruȝ intenderentur ⁊ remitterētur. tunc ſeq̄reť ꝙ poſterior pars forme ſubſtātialis eſſet accidens. qꝛ poſterior pars forme ſubſtantialis aduenit māe actuate ꝑ ꝑtem priorē forme ſubalis: ſed hoc eſt falſuȝ: qꝛ nulla ꝑs forme ſubalis eſt accñs. ¶ Itē ſi hoc eſſet: tunc elta reciperēt cōparationē: vt ignis igneior. qꝛ forᵃ que ſuſcipit magis ⁊ minus ſuſcipit cōparationē: ſed hoc eſt falſū. Preterea tunc ſequereť ꝙ gnātio eſſet motus continuus ⁊ verus motus: ⁊ non eēt ſubitus prouentus forme: vt cōmuniter dř. ⁊ ſic gnātio non differt a motu. qȯ eſt falſum. qꝛ dř mutatio ⁊ nō motus. ¶ Ad ꝑmū dubiū ſoluit commentator. ꝙ ſuba cōpoſita non ſuſcipit magis ⁊ minus. et hoc hȝ rōne māe. Et hoc dicit auctoritate Alexandri: ſed ſimplex ſuba in ſubo recepta bñ pōt ſuſcipere magis ⁊ minus: ſed formē eltoꝝ ſunt ſimplices in ſubo recepte. ġ ſuſcipiunt magis ⁊ minus: ſiē ⁊ q̄litates. vñ quantū ignis ꝺ calore acq̄rit vel amittit. tñ ēt de forma ſubali. vñ etiam Ar. in ꝑdicamētis loq̄tur de ſuba cōpoſita. qꝛ ſm boetiū cū triplex ſit ſuba relictis extremis de meᵒ eſt agendum. vñ cōmentator 3ᵒ. celi inquit. ꝙ forme ſubales eltoꝝ ſunt medie iter formas accñtales: ⁊ formas ꝑfectas mixtorū. ġ opȝ ꝙ cū vtreq̄ ꝯueniant: cū formis perfectis mixtorū ꝯueniūt ꝙ ſunt ſube. ſed cū formis acciᵇᵘˢ conueniunt i h̄ ꝙ refranguntur ⁊ intenduntur. vñ cōmētator probat h̄ in 3ᵒ. celi. qꝛ ponať ꝙ aliqua ꝑs caliditatis remoueať ab igne: tunc ēt ꝑs forme ſubalis amittitur: vel remanet tota forᵃ ſubalis elti. ſi amittiť ꝑs forme ſubalis elti: tunc hř intentum: ſi tota forma ſubalis manet: tūc iteȝ alia ꝑte caliditatis amiſſa iteȝ remanet. qꝛ q̄ rōne vna ꝑs caliditatis ſeparať: eadē rōne ⁊ alia ꝑs caliditatis ſepať. qꝛ ſūt eiuſdē rōnis oēs ꝑtes caliditatis ⁊ eiuſdē ſpēi. ġ ſi vna ꝑs caliditatis ſepať ab igne: eadē rōne ⁊ oēs: cū ſint eiuſdē ratiōis ⁊ ſpēi: ſed accñtiū: quoꝝ vnū eſt ſeꝑabile: aliud nō. nō ſūt eiuſdē rōnis. ġ nō pt dici ꝙ vna ꝑs caliditatis ſit ſeꝑabiľ ab igne: ⁊ alia nō. vñ ꝯᵗᵒʳ dič. ꝙ idē ē iudiciū ꝺ toto ⁊ ꝑte: ⁊ ſic totᵘ ignis eēt ſiñ caliditate. qȯ nullus dič. vñ ſiē vna ꝑs ignis pōt eſſe ſine caliditate: ſic totus ignis. qꝛ idē iudiciū eſt totius ⁊ ꝑtis caliditatis ignis. ¶ Sȝ hic dicūt aliqui. ꝙ pars caliditatis ſm ſe eſt ſeꝑabilis ab igne: ſed in

3ᵒ celi ꝯᵒ 67.

Cō. 67.

Cō. 67.

compatione ad formas eltoꝝ non eſt ſeꝑabilis. h̄ nō valet. qꝛ qualitas eltorum in cōꝑatione ad formas eltorum eſt ipſamet qualitas ſm ſe. vnde idem ſunt illa: ⁊ ſic patȝ ꝙ forme eltoꝝ intenduntur ⁊ remittunť: ⁊ in mixto hñt eſſe refractū: ⁊ illud eſſe in mixto eſt potentiale reſpectu eſſe formē mixti. qꝛ forma mixti eſt maioris perfectionis ⁊ actualitatis. ¶ Itē idem ꝑſuadetur alio modo. qꝛ aliq̄ ſunt forme ſubales: que nec intendūtur: nec remittūtur: aliq̄ ſunt que extenduntur ⁊ non intenduntur: vt forme ſubſtantiales mixtorum aliquorū. ergo opȝ ꝙ aliq̄ ſint forme ſubſtantiales: que extēdantur ⁊ remittantur: vt forme eltorum. ¶ Item mixta reſoluuntur in elta: vt lignum reſoluitur i aquā ignē. ⁊c̄. vel ergo illa preexiſtūt vel ſunt gnāta de nouo ſi preexiſtebant. illa eadē elementa in numero. habetur intentū: ꝙ forme ſubſtātiales elementorum remanent in mixto. Si dicas ꝙ de nouo ſunt generata: hoc non videť: ꝙ in inſtanti corruptionis mixti generenť quattuor elta. qꝛ nullū accidens vnū imediate gnāt quattuor elta ⁊ de nouo. ¶ Ad aliud. ſi forme ſubalis. Dōm ꝙ non opȝ ꝙ ſit accidēs. quia non aduenit enti actu ꝑ formā: ⁊ actū finalē ⁊ vltimaȝ. qȯ tñ requiritur ad hoc ꝙ aliq̄d ſit forᵃ accidentalis: ꝙ adueniat enti actuato ꝑ vltimā ⁊ finalē formā. ¶ Unde notandū. ꝙ iſte forme ſubſtātiales elemētoꝝ remanentes in mixto habent eſſe ita debile ⁊ diminutum: ꝙ non poſſent eſſe diuiſim in mā ſub illo eſſe. ſicut etiam forma gnis ſeorſuȝ: ⁊ diuiſim non pōt eſſe ſine aliqua ſpēȝ in mā: ⁊ ſic tñ forma dř accidentalis: que aduenit enti in actu ꝑ formā illam. que ſeorſum ⁊ diuiſim pōt exiſtere in mā. ¶ Ad aliā. ſi forme ſubales. ⁊c̄. Dōm ꝙ noīa nō ſemꝑ adequanť rebus. qꝛ aliquādo pñū nomen magnā rem ſignificat: ſicut rex. vñ ēt multa ſunt que pñt intendi ⁊ remitti: que non hñt nomina cōꝑatiua ſibi impoſita. qꝛ oēs res non ſunt nominate. vñ etiā illud eſt contra eos. qꝛ aliqȯ corpus dicitur magis igneum vel aqueū magis: q accipiunť ꝓ cōꝑatiuis: ⁊ hoc bene vſitatur apud medicos: ſȝ ꝙ nō dř igneior vel aq̄ior hoc ē ꝑꝑ malū ſonū. qꝛ hoc eſt ꝯ̄ grāmaticā. Regula grāmatice ꝓhibet certiſſima lege. Neq̄ ius vľ vus cōparet abſq̄ magis. ¶ Ad aliud. cū gnō eſſet motus. ⁊c̄. dicendū ꝙ motᵘ continuus dupliciter dř. Uno mō pro quacūq̄ trāſmutatione ſucceſſiua ⁊ ꝯtinua cōiter: ſiue habeat ſubm: qȯ manet idē nuō per vltimā ⁊ finalē formam ſub vtroq̄ termino tranſmutationis: ſiue non manet in actu per formā. ſic generatio aliqua: vt eltoruȝ bene eſt motᵘ: qꝛ forma ignis cōtinue acquiritur: ⁊ ſucceſſiue: ſicut ⁊ q̄litas. Alio modo capitur motus continuus pro tranſire ꝯtiᵒ ⁊ ſucceſſiuo: cuius ſubȝ idē numero manet in actu ꝑ formam finalē ſub vtroq̄ termino tranſmutatiōis: ⁊ ſic gnō nō eſt motus. qꝛ in gnōne eltoꝝ nō manet ſubm actu idē nuō ſub vtroq̄ termio trāſmutatōis ꝑ formā finalē. vñ ꝙ gnō aliq̄ ſit motus: vt diſtinguiť a mutatiōe indiuiduali. pȝ ꝑ Ar. 3ᵒ phy. vbi diffinit motū: ꝙ ē actus entis i poᵃ. ⁊ cū induxit exēpla de augmētatiōe ⁊ alteratiōe idē dixit de gnōne. vt ibi pȝ. ⁊ ibi diffinit motū ꝯtinuū. qꝛ dicit cōmētator. ꝙ de rōne motus eſt ꝯtinuatio. ⁊ h̄ idē pȝ per Ar. 7ᵒ. phy. vbi cōꝑat vnā gnōnē alteri: que diſtinguitur ab alteratiōe. qꝛ cū prius oñdit de alteratiōe cōꝑationē: poſtea compauit gnōni. qꝛ vna gnō eſt velocior. ⁊ alia tardior: modo velox ⁊ tardū ſunt in continuatione.

T. c. 6.

T. c. 21. ⁊ infra

Et tunc ad rōnes ꝑncipales. ſi forme eltoꝝ ⁊c̄. ꝯña negať. qꝛ mixtū eſt vnū ꝑ ſe. Tu dicis. forma ſubalis. ⁊c̄. ꝯcediť. dat eſſe ſubale cōpletū vel diminutū. vñ ſi iſta eſſe ſubalia que dant forme ſubales eltorum eēnt cōpleta ⁊ finalia: tūc nō ꝯſtituerēt vnū eē: ⁊ vnū nō eēȝ diſpō ad aliud. ſed iſta eſſe elemētoruȝ in mixto ſunt

dispositiones ad eē quod dat for⁹ mixti finalis. ⁊ sunt incōpleta ⁊ potētialia. ergo forma mixti illa vnit sil' in vnū eē p se. vñ in mixto bñ sunt plura esse media ⁊ potētialia respectu esse finalis: ex qbus ꝯstituit sil' vnuz esse per se. vñ eē elrozum in mixto est mediū inter mãz p̄mã: ⁊ actū: ⁊ formã finalē mixti. vñ vbi vnū pp alterū est: ibi tãtum est vnū p se: nō vnū vt eltum. q2 tunc mixtū non eēt mixtum. ℂ Ad aliã rōnē. si hoc esset: tunc for⁹ mixti esset accidens. ꝯña negatur. ℂ Ad pbationez. dōm ꝙ si subm est actu p formã finalē: tunc forma que aduenit illi subo est accñs. sed si aduenit subiecto actuato p formã mediã ⁊ icōpletã q̃ est dispō ad aliã formã: non opz ꝙ forma sit accidens. ℂ Ad aliã. tunc plura corpora. ⁊c̃. ꝯña negat̃. Ad pbationē. quālibet formã sequitur sua corporeitas. ꝯceditur. si est forma in vltima perfectione: tunc sequtur eã propria dimensio: sed si sunt forme remisse ⁊ refracte: ⁊ quasi dispōnes medie ordinate ad aliã formã: non opz ꝙ quālibet formã sequat̃ dimēsio. q2 plures tales forme possunt esse sub vna dimensiōe mãe: ⁊ in vna pte mãe dimensionata vnica dimensiōe: que ꝯsequtur formã mixti. vnde cū fit mixtio: tunc elta sm modica ⁊ minima ꝯiungunt̃ capiendo minimū: qd seorsum ⁊ diuisiz existit: ⁊ tunc minimū ignis agit in minimū aque: ⁊ eȝ. silr aliqd minimum agit ad aliud minimū: ⁊ sic p totū: ⁊ tunc refrãgunt̃ in excellentijs suis: qb⁹ refractl: ⁊ peruento ad debitam pportionez educit̃ forma mixti de potētia ad actū. vñ in istãti generationis elementa non corrumpuntur: quia tunc idem corrūperet se: q2 si hoc esset: tunc in instanti gnōnis mixti corrūperet̃ a non ente. q2 tunc qdlibz esset non ens: ⁊ non ens nihil corrūpit: ergo elta manēt i mixto sm esse remissum ⁊ refractū: ⁊ illa omnia sunt in vna pte mãe: et minima sub vna dimēsiōe que consequitur formã mixti. ℂ Alij alr dicunt. ꝙ quelibz forma elti hz suã quantitatē: ⁊ illa quantitas est diminuta ⁊ incōpleta: ⁊ pñt esse sil' i eadē pte mãe: sic ⁊ for⁹ subales: q̃s consequunt̃. vñ quãdo Ar. dicit plura corpa non posse esse in eodē loco: logt̃ de corporibus pfectis: que vltimã formã ⁊ finalez consequunt̃: non tñ negat qn plures corporeitates diminute: q̃ ꝯsequunt̃ formas refractas possint eē sil. ⁊ h ē. Qō. VII.

Sup. 2a t.cō.p̄.

ℂ Aliud vnde fit primum non existente ⁊c̃.

Queritur regrediendo sup caplm de p̄ncipio. vbi Ar. dicit p̄dictã auctoritatē. ⁊ cōmentator hz: ⁊ ē in re: ibi dicit cōmētator. ꝙ h est forte dispō istius cãe agentis .s. in reb⁹ nālibus. vt fit in re. vtrū ad transmutationē nālē oporteat agens eē intrinsecū passo ⁊ mobili. Et arguit̃ p̄ ꝙ non: vnū ꝯrioꝝ non est intrinsecū reliquo: q2 albedo q̃ est ꝯria nigredini non inest ei: sed agēs ⁊ passum sunt ꝯria: sicut pz p̄ de gnōne. g̃ vnū nō est intrinsecū alteri. ℂ Itē si agēs eēt intrinsecū passo necessario i trãsmutatione nāli: tunc duo corpora sil' eēnt in eodez: qd est falsum. 4. phy. ꝯña tz. vnū corpus pōt nālr agere in aliud: vt ignis in aquã. Silr ēt vnuz corpus: sicut ignis nō solū agit in aliud sm supficiē exteriorē: sz ēt sm profunduz. g̃ si agēs eēt intrinsecū passo in transmutatione nāli: cū corpus nō solum agat in aliud corpus sm supficiem exteriorem: sed ēt sm pfundū: tunc ignis eēt intrinsecus aque: ⁊ eēnt sil' i eodē loco. mō ignis ⁊ aq̃ sint duo corpa. ℂ Itez motus celi est nālis. p̄ celi. sed motor p̄mus celi est sepat⁹ ab ipo mobili. 8. phy. ⁊. 12. h⁹. sed qd est sepatuz ab alio nō est intrinsecū ei. ℂ Itē fan^{ta} humana naturaliter agunt in intellm polem ad intellectionez. q2 illa actio fanta^{tum} in intellectum non est violenta nec volūtaria cū fan^{te} nō agant per voluntatē ⁊ intellectum: sed fan^{ta} humana nō

T.c.30.

t.c.47. Sz. ⁊. 55.

T.cō.5. T.c.86. T.c.41.

sunt intrinseca intellectui. q2 itellectus est incorporeus: ⁊ non est virtus in magnitudine. sz fanta^{ta} sunt in magnitudine. ℂ Itē qd est extra aliud non est intrinsecuz sibi: hec est manifesta. sed agens est extra rem que patitur. q2 dicit cōmentator in isto 5°. ꝙ principiorū quedã sunt i re. vt mã ⁊ forma: ⁊ q̃dã extra rem: vt agens ⁊ finis.

Cō. 4. ⁊ p̄.

Oppositum h⁹ vr̃ velle cōmentator in auctoritate preallegata: vbi dic̃. ꝙ hec dispositio forte est istius cãe .s. agentis in reb⁹ nālibus: ꝙ fit in re: sed ecōtrario est de arte. que est extra rez. ℂ Hoc etiã arguitur auctoritate Ar. 2° phy. in illo caplo. vbi inquit nãm agere pp finem. si ars nauifactiua esset in lignis faceret sic natura. sed ars nauifactiua est agēs. quar̃ ex hoc videtur velle ꝙ agens nāle sit intrinsecum passo. ℂ Itē natura est principiū intrinsecum per diffinitionē nature. 2° phy. sed agēs naturale est natura. vt patet. 5°. huius. ꝙ omnia ista sunt natura: a quibus fit aliud in generatione nāli: vt agens: ex quo fit: ⁊ sm ꝙ fit.

Cō. p̄.

t.c. 78. ⁊. 86

T.c.3. T.c.5.

Notãdum ꝙ vna est opinio ꝙ vlr in omni trãsmutatione naturali: siue sit alteratio: siue motus localis: siue gnãtio vel corruptio necessariuz est principiū actiuū esse intrinsecū ei qd fit. Et ratio fortior inter oēs pro ista parte est: nullū est dubium qnin ad motum nãlem requiratur aliqd p̄ncipiū intrinsecū. g̃ sufficit illud p̄ncipium intrinsecū esse passiuū vel actiuuz p sufficientem diuisionē: sed non sufficit passiuū ad naturalē transmutationē. q2 si hoc esset: tunc artificialis trãsmutatio esset nālis. q2 in transmutatōe artis p̄ncipiū passiuū est intrinsecū rei artifi^{lis}: q2 in domo est p̄n^m passiuū ⁊ receptiuū intrinsecū. vt mã. sed incōueniens ē transmutationem artificialē esse nālem. ℂ Itē hoc probãt auctoritatibus Ar. ⁊ cōmētatoris predictis. ℂ Notandū vlteri⁹. ꝙ ex p̄ma conclusione aliqui deueniunt ad aliã ꝯclonem irrōnabiliorē. ꝙ in mã preexistat essentia forme coagēs idest cooperans agēti extrinseco: ⁊ hãc formã diuersimode noiant. ℂ Aliqui dicunt ꝙ sit icboatio forme. Alij dicunt ꝙ sit pars forme. Alij dicunt ꝙ sit rō seialis. ℂ Notandum ꝙ quicquid sit de conclusiōe: non tamē videtur ꝙ motiua ⁊ rōnes conclusionis valeant. vnde quãdo dicitur p̄mo ꝙ ad transmutationē naturalē requiritur p̄ncipium intrinsecum aliquod conceditur ꝙ nã est principium intrinsecū: vel sufficit principiū actiuū vel passiuū. Dōm ꝙ ad transmutationē nālem. vt distinguitur a violenta ⁊ voluntaria sufficit principiū passiuū intrinsecum habens naturaliter inclinationē ad formã recipiendam. Et per hoc distinguitur a motu violento: qui non hz p̄ncipium tale nāliter inclinatiuū ad formã: vt graue inaīatū violenter mouetur sursum. silr leue inanimatū violēter mouetur deorsum. Et quãdo dicitur ꝙ naturalis trãsmutatio esset artificialis. Dōm ꝙ non valet. q2 licet in transmutatione arti^{lis} sit p̄ncipium intrinsecū passiuū: nō tamē inclinatum est nālr ad formã artificialē. vt in lapidibus ⁊ lignis licet sit principiū intrinsecū ad formã domus. nō tñ est nālr inclinatuz ad formã. ℂ Ad auctoritatē cōmentatoris dōm. ꝙ cōmentator h dicit sub dubio. vñ h nō asserit. q2 dic̃. forte hec est dispō. g̃ nō loquitur assertiue. vñ ēt dicit ibi: ꝙ inuenitur in libro. ⁊ est in re: sed est forte error scriptoris: ⁊ subdit: ⁊ debet esse littera: ⁊ non est in re. ℂ Ad auctoritatē Ar. ars nauifactiua ⁊c̃. Dōz ꝙ Ar. loquitur ibi contra antiquos. q dicebant nãm nō agere pp finē. vñ nã est p̄n^m intrinsecum. Et si ars nauifactiua eēt in lignis. ⁊c̃. q2 si ars esset intrinseca. adhuc ageret pp̄ter finē: vt ars nauifactiua ageret pp nauigationē: sicut si eēt ars ex^{tra} rē. vñ Ar. noluit p hec habere ꝙ in trãsmutatiōe nāli regrat̃ vnū p̄n^m agēs intrinsecū: sed sufficit p̄ncipius

Cō. p̄.

passiuū naturaliter inclinatum ad formā. sed voluit dicere q̄ natura agit ꝑpter finem: sicut ars nauifactiua etiā si esset pn^m intrinsecū: adhuc ageret ꝑp finē. Tu dicis. q̄ agens est nā. Dōm q̄ nā diffi^{ta} 2° physi. dr̄ tn̄ de pn° itrinseco: vt de mā ꝛ forma. sꝫ nō dr̄ de agente nisi equiuoce i/quantū nā distinguit̄ ꝫ violentū. ❡ Notandū q̄ si aliqđ agens ꝛ mouens esset itrīsecū mobili: ꝛ passo pōt intelligi tripl̄r. Uno mō ſm inherentiā. q2 mouēs ꝛ agens inhereat mobili ꝛ passo: vt aīa ē intrinseca corpi: vt aīa que est pfectio inherens corpori. Alio mō agens pōt esse intrinsecū mobili ſm appropriationē: vt motor appropriat̄ mobili: ꝛ est intrinsecus ei intrinse^{ce} appropriationis vel coaptationis: ita q̄ motor celi sic se hꝫ ad orbē queꝫ mouet imediate: q̄ non pōt mouere aliud mobile. Et q̄ tali velocitate determinat motū: ita q̄ non alia. ꝛ ēt vno motu q̄ non pluribus motibus. Tertio mō aliqđ est itrinsecuꝫ alteri ſm contiguationē nālē vel cōiūctionē: ꝛ dr̄ ſm contiguationē nālē: q̄ non sit facta ab arte. q2 aliqua ꝯtingūtur ſm ꝯtiguationē ab arte. ita q̄ videnť esse ꝯti° a nā. vt dicit cōmentator 5° huius.

T. cō. 3. — Cō. xi. ꝛ 3i.

Et tunc dōm est ad qōnē. q̄ agens non opꝫ esse intrinsecuꝫ subo intrinse^{ce} prima: que est ſm inherentiā: ita q̄ eēn° forme preexistat in mā: necessario ad transmutationē nālē: que ab aliqbus dr̄ esse inchoatō forme. ❡ Et rō istius ꝯnis est. si ex aqua fit ignis: non oꝫ q̄ forma ignis sit intrinseca aque: ita q̄ preexistat ſꝫ p̄tē: que cooperet̄ extrinseco agenti: vt dicunt ponētes ichoationem. q2 si sic: tunc illa for° preexisteret ab eterno: vel đ nouo. sed non ab eterno. q2 illa for° que hꝫ ꝯriū in mā nō est eterna: sed corruptibilis. vt dicit cōmentator p̄ celi. et dr̄: que hꝫ ꝯriū. q2 forma que nō hꝫ ꝯrium pōt esse eternaliter in mā. vt aliq dicunt de for° corporeitatis. Mō for^e que acqrūtur per transmutationē hn̄t ꝯriuꝫ in mā: g̊ nō preexistunt eternalr̄ in mā. Si aūt for° preexistit de nouo in mā: tunc agens ꝑ qđ acqritur illa for°: vel est intrinsecū vel extrinsecū: non pōt esse extrinsecū ſm eos. g̊ si ē intrinsecū intrinse^{ce} inherente. vel ergo preexistit in materia eternalr̄: ꝛ h̄ non pōt eē. q2 hꝫ ꝯrium mā: si de nouo acquiritur: tunc ꝑ agens ꝛ generans intrinsecū vel extrinsecum. ꝛ iteꝝ querā de illo: ꝛ sic procederet̄ in infi^{tu} in generantibus sil' in actu: qđ apparet falsum. 2° huius. ꝛ rō posset sic formari. Si agēs est intrinsecū mobili ſm inherentiam: tunc erit processus in infi^m in actu ꝛ sil' in causis generantibus. sed hoc est falsuꝫ. ꝯña deducatur. vt iā deducta est. ❡ Notandū q̄ lꝫ non sit necessariū in oi trāsmutatione nāli agens esse intrinsecū ſm inherentiā passo: tn̄ in aliqbus rebus hoc est nec̄ariū: q̄ agens sit intrinsecuꝫ passo ꝛ mobili ſm inherentiā: vt nāle distinguitur ꝫ violentū in motibus aiatoꝝ: q2 in animatis aīa ē causa agēs oēs motus. q2 dicit cōmētator 2° de aīa. q̄ determinatuꝫ est aiam esse cām agentē oēs motus in aīali vel veros vel imaginatos: ꝛ aīa est intrinseca aiato ſꝫ inherentiā. ❡ 2° dōm. q̄ agens pōt esse intrinsecū subo ꝛ mobili appropriate vel ſm contiguationem nālem. ❡ Et rō istius ꝯnis ē: mouens est intrinsecū mobili' 2° ꝛ 3° modo intrinseitatis: ꝛ intell̄r de mouente propinquo ꝛ proprio. ꝛ non remoto: vt si ex aqua dꝫ fieri ignis: opꝫ ignē eē ꝯtiguū: vel ꝯtinuū aque. sil̄r si motor orbis dꝫ mouere orbē: opꝫ esse intrinsecum intrinse^{ce} coaptationis. vn̄ ēt cōmētator dicit. q̄ forte h̄ est dispō h° cāe. s. agētis in reb° nālibus q̄ sit in re: ꝛ h̄ intellexit ſm appropriationē vel ꝯtiguationē. q2 cōmētator non ꝯsueuit dicere forte: nisi in pte esset verū ꝛ aliq̄ mō. g̊ si volumus hoc dictū saluare: q̄ agēs sit cū in re: nō pōt saluari alio mō q̄ intrinse^{ce} coaptationis vel ꝯtiguationis. ꝛ illud pōt probari sic. in oī motu nāli agens naturale dꝫ esse sil' cum illo quod mouet̄. Et hoc arguit̄. Illud qđ est sil' cum aliquo qđ nec est mediū: plenū: vel vacuuꝫ: vel qđ determinatur a tali mobili ad mouendū: illud est intrinsecū illi mobili vel ſm appropriationē vel ꝯtiguationē nālem. q2 predicatū includitur in subo: sed agens ꝛ mouens propinquum dꝫ esse sil' cum mobili ꝑ priuatiōeꝫ medij: vel pleni: vel vacui. ex 7° phy. sil̄r i ꝑpetuis motor determinat sibi tale mobile: vt motor orbis stellati determinat sibi firmamētū. qđ imediate mouet ipsuꝫ. ꝛ nō posset mouere aliud mobile: ꝛ mouet tali velocitate: q̄ nō pōt alia velocitate mouere i vno motu. qđ non potest mouere pluribus motibus: ꝛ hoc voluit dicere cōmentator cū dixit. ꝛ forte hec est dispō istius cāe in rebus nālib° q̄ sit in re: ꝛ non sit extrinseca: ꝛ exemplificat cōmētator vt semen maris ꝛ femine est in spēb° gnābilibus: ꝛ nō est intell̄ndū q̄ semē maris inhereat semini femie. q2 ista distinguuntur subo: sed sunt sil' contiguatiōe vel ꝯtinuatione: q̄ semē maris agit in semē femine: ꝛ sic sunt sil'. q2 nec est mediū: plenū: neqꝫ vacuum.

Cō. 2°. — T. c. 6. — Cō. 37. — Cō. p̄. — t. c. x. xi. ꝛ i7.

Et tunc ad rōnes in oppo^m. ❡ Ad p̄mā. vnū ꝯrioꝝ nō est intrinsecū reliq̄: ꝯceditur intrinse^{ce} inherētie. q2 vnū ꝯrioꝝ non est forma alterius: nec inheret ei. tn̄ pōt eē intrinsecū intrinse^{ce} ꝯtiguatiōis. ꝛ hoc sufficit ad transmutationē nālē. sed secus est i trāsmutatiōe arti^{le}. q2 domificatiua nō appropriat̄ lapidib° ꝛ lignis: q2 pōt eē i ferro. Sil̄r nec ꝯtiguat̄ eis. q2 ꝯtiguatio ē cor^{lium}: sed actus ꝗ̄ est incor^{lis}. Dicis. agēs. ꝛc̄. cōcedit̄. in nālib° rebus. ꝛ sic non est intrinsecuꝫ intrinse^{ce} inherentie. ❡ Ad aliā. si agēs esset intrinsecū. ꝛc̄. ꝯcedit̄. si eēt intrinsecum intrinse^{ce} inherentie. sed sic non est intrinsecū ſm inherētiā. q2 cum ignis fit ex aqua: non est in aqua icorporatus. sil̄r nec ē penetratio istoꝝ corpoꝝ ſm dimensiones ꝑ poros: vt dixerunt antiq. sed ignis est ꝯtiguus aque ſm partem vnā. ꝛ illa pars transmutat partē aque sibi ꝯtiguam. ꝛ illa aliam trāsmutat. ꝛ sic de alijs. vn̄ non est intelligendum. q̄ ꝑ totuꝫ locum aque sit ignis. ita q̄ sit penetratio dimensionū. ❡ Ad aliā. motus celi est nālis. cōcedit̄. vt distinguit̄ a violēto. dicis q̄ motor ꝛc̄. Dōm q̄ non ē intrinsecus ſm inherentiā. tn̄ ſm appropriationē ꝛ coaptationē. ❡ Ad aliam. fan^{ta} humana. ꝛc̄. aliqui dicunt. q̄ sensibile non agit i sensuꝫ ſm organū: sic fanta^{ta} non agunt i intell̄m. sed terminant tn̄. Sꝫ h̄ non valꝫ. vnde conceditur. q̄ fan^{ta} agunt in intellꝫ humanū actione perfectiua. dr̄ q̄ fan^{ta}. ꝛc̄. ꝯcedit̄. non sunt intrinseca ſm inherentiā: ſꝫ tn̄ ſm appropriationē ꝛ coaptationē sunt intrinseca. q2 imediate ꝛ de^{se} mouet intellectum humanū: ita q̄ nō pōt mouere intell̄m angeli vel formā. ❡ Ad auctoritateꝫ cōmentatoris. q̄ duo sunt pn° ꝛc̄. cōceditur q̄ hn̄ verū ē: q̄ accipiendo agens remotū. qđ est extrinsecum mobili: et per hoc differt a for° ꝛ mā. q2 nec mā ꝛ forma remota ꝛ ꝑpinqua est extra rē: sed accipiendo agens: vt remotuꝫ est extra rē: sed ꝑ hoc non excludit qn aliqđ agens sit intrinsecum: vt propinquū agens: ꝛ h̄ intrinse^{ce} ꝯtiguatiōis vel appropriationis. al̄r pōt dici. q̄ p̄° pn° extrīseca sunt qditatiue. q2 agens ꝛ finis nō sunt de eēn° ꝛ quiditate rei: vt mā ꝛ forma: que sunt i eēn° rei: sed q̄ ista nullo mō sint i re nō dicit. q2 sic ꝯdiceret sibiipsi. q2 appꝫ ista aliquo mō eē intrinseca. lꝫ nō ſm inherentiā. tn̄ ſm appropriatiōem ꝛ ꝯtiguationē. vt dictū est. ꝛ hoc sufficit. Qō VIII.

Cō. p̄. ꝛ 4.

❡ Ex dictis igitur prima natura ꝛc̄.

Super t. cō. 5.

Queritur circa capituluꝫ de nā. ꝛ spālit̄ super dictam litterā. vtrū nā ꝑ prius dicat̄ đ gnōne nascētiuꝫ vel de for°. Et argr̄ q̄ ꝑ p̄us dicat̄ de gnōne nascentiuꝫ. q2

de illo per prius dr̃ nã: qđ est notius. q2 rebus noĩa impo- nimus ſm ꝙ ſunt note. vt vult cõmētatoꝛ 7° huius. ꝛ ēt Ar.ꝑ perbier. ſed gnãtio naſcentium eſt hõ.q2 gnãtio naſcentiū eſt motus: ſed motus eſt ſenſibilis: ꝛ forma ē intelligibilis ꝛ non ſenſibilis. vt vult cõmētatoꝛ.iz.huius. modo ſenſibilia magis nota ſunt nõ ſenſibilibus. ¶ Itē hoc ꝑʒ auctoritate Ar.i predicta lr̃a. q2 oẽs ſignificationes nãe reducit ad ſignificationē forme.

Cõ.54. La.ꝑ. Cõ.14.

Dicendum eſt ad qõnem.ꝙ ſm ordinē nãe:natura ꝑ prius dr̃ de forma. Et rõ iſti° ꝯnis eſt. de illo per prius dr̃ nã ſm ordinem nãlem: qđ eſt cã alioꝝ.ꝑ cõmētatorē.8.b°.ꝛ ꝑ Ar.z.b°.ꝛ ꝑ poſte.ſed nã pro forma eſt hõ.q2 forma non ſolum eſt cã mãe.ſed etiaʒ generationis ꝛ operationis terrenaſcētium.q2 dicit Ar. 3°phy.ꝙ ſpecies exiſtimabitur mouens.ſilr forma eſt finis ꝯnis.vt vult cõmētatoꝛ z° phy. ¶ z° dõm. ꝙ ſm impoſitiõeʒ vocabuli natura ꝑ prius dr̃ de generatione naſcētium. Et rõ z° ꝯnis eſt.q2 nã per prius dicitur de eo ſm impoſitiõeʒ vocabuli.qđ eſt notius: ꝛ deducatur vt in principio. ¶ Per hec ꝑʒ ad rõnes.q2 bn̄ ꝓbant.ꝙ nã ꝑ ꝑus dicat̃ ſʒ ipõnē vocabuli õ gnõne naſcētiū.ꝛ hec ē. Qõ.IX.

Cõ.7. T.c.4. T.c.17. Cõ.70.

Supra t.cõ.6.

¶ Amplius ꝙ non cõtingit aliter ſe babere.ꝛč.

Queritur circa capl'm de nečio. q2 Ar. dič.neceſſariū eſt qđ eſt ipoſſe alr̃ ſe hr̃e. vtrū iſta diffõ neceſſarỹ ſit bona. Arguit̃ ꝙ ꝙ non.q2 diffõ entis per non ens nõ eſt bona. q2 vnũ oppoſitoꝝ non bn̄ diffinitur per aliud.ſed illa eſt diffõ entis ꝑ nõ ens. q2 neceſſariū ē ens. imo maxime ens.ſed nõ ꝯtingit vel ipoſſe eſt non ens.vt de ſe ꝑʒ.ğ diffõ nulla. ¶ Itē diffõ dʒ dari ꝑ notiora.ex 6° topi.cũ deʒ cã innoteſcendi diffinitum. ſʒ dicta diffõ nõ dat̃ ꝑ notiora.q2 neceſſarius dicit actū.poſſe ꝛ ꝯtingēs dicũt potentiã: ꝛ vnũqđq3 cognoſcitur ſm ꝙ eſt in actu.9° metha.

T.c.20. **Oppoſitum** vult Ar.in predicta littera.ꝛ ꝑ poſte. diffiniēs neceſſariū modo predicto.

Dicendum eſt ad qõnē.ꝙ diffõ neceſſarỹ data ab Ar. eſt bona.qđ ꝓbat̃.illa diffõ eſt bona q̃ datur ꝑ notiora: vt ꝑʒ ex predictis.ſed dicta diffõ eſt hõ.q2 iſta ſenſibilia ꝛ inferiora ſunt ſempiternis notiora:ſaltem quo ad nos.vt vult Ar.z° b°. Mõ neceſſarium iuenitur in ſempiternis: ſed poſſe ꝛ po° in ſenſibilibus.ğ ꝑuatio poſſis magis ē nota ꝙ nečium:cuʒ cognoſcat̃ ꝑ poſſe.qđ iuenit̃ in ſenſibilib°.ğ nečium bn̄ diffinit̃ ꝑ impoſſe.tãq̃ ꝑ notius.

T.c.ꝑ.

Ad rõnes. Ad primã.diffõ entis ꝑ nõ ens.ꝛč. ꝯcedit̃.ſi ens diffiniat̃ ꝑ non ens opp̃ᵐ enti qđ diffinit̃.mõ ipoſſe ꝑ qđ ſit diffõ nõ opponit̃ nečio.qđ diffinit̃.ſʒ poti.ꝛ ꝑ ꝯñs noti° eſt neceſſario. q2 manifeſtatur ꝑ poſſe.q2 magis eſt notū ꝙ̃ nečium. ¶ Ad aliã rõnes ꝑʒ.ſilr ꝙ bn̄ actus notioꝛ eſt po°:ꝛ actus ſimplr̃ notioꝛ eſt po° ſimplr̃ cognitione ꝑfecta. ſed tñ q̃ ad nos illud quod poſſibile eſt eſſe ꝛ non eſſe actu ħ notius eſt nečio. quare ratio non concludit. Queſt io X.

Supra T.cõ.6.

¶ Quare primũ ꝛ ꝓpꝛie nečariũ ꝙ ſimplr̃.ꝛč.

Queritur circa hanc ꝑtē. vtrū ſit aliqđ ens ex ſe neceſſariũ. Arguitur ꝙ ꝙ non.q2 ſi eſſet aliqđ tale ħ eſſet ſimpliciſſimũ.q2 cõpoſitũ eſt variabile ꝛ non neceſſariũ. ğ qđ eſt ex ſe neceſſariũ:ops ꝙ ſit ſimplex. ſʒ nullũ eſt ſimpliciſſimuʒ. q2 ſi aliqđ eēt ſimpliciſſimum hoc maxime eſſet ꝑ°ᵐ pn̄ᵐ.ſed hoc non eſt.q2 ſm cõmentatorē.iz.b°.de ipſo dr̃ virtus vita:ſapiens ſapientia:abſtracta ꝛ ꝯcreta. Et etiã in ipſo ſunt oẽs ꝑfectiões.vt dicit cõmentatoꝛ ibidē.ergo nõ eſt ſimplex.ꝛ ꝑ ꝯñs non eſt neceſſariũ. ¶ Itē ſi aliqđ eēt ex ſe neceſſariū: tũc idē eēt cã ſa ſue neceſſitatis ꝛ entitatis. ꝯña ꝑʒ. q2 hec ꝓpõ ex. dicit circũſtãtiã cãe:ꝛ ħ pronomē ſe.dicit reciprocationē: ꝛ ſic ſi aliqđ eēt neceſſariũ ex ſe:tũc idem eēt cã ſue neceſſitatis ꝛ entitatis.

Cõ.39.

Oppoſitum vult Ar.in predicta lr̃a.vbi vult aliqđ eē neceſſariũ. T.c.6.

Ad qõnem dõm eſt.ꝙ aliqđ eē nečium ex ſe poteſt intelli' duplr̃. Uno mõ poſitiue: ita ꝙ ſit cã ſue neceſſitatis. Alio mõ ꝑuatiue.ſ.ꝙ aliqđ ſit nečiuʒ ex ſe ꝑuatiue:q2 nõ hʒ nečitatē ab alio. ¶ Mo do tunc dõm ad qõnem.primo ꝙ nihil eſt neceſſariuʒ ex ſe poſitiue primo mõ. Et cã eſt.q2 ſi aliqđ eſſet neceſſariũ ex ſe poſitiue:tunc idē eēt cã ſuiipſius.ꝛ prius ꝛ poſteri°: hoc eſt incõueniens.ꝯña ꝑʒ ex dictis.q2 ex.dicit circũſtãtiã cãe.ꝛ ħ pronomen ſe.dicit reciprocationē.vt viſum ē. ꝛ ſic eēt cã ſuiipſius.ꝛ ꝑ ꝯñs prius ꝛ poſterius ſeipſo:cũ cã ſit prioꝛ effectu. ¶ z° dõm.ꝙ aliqđ bn̄ eſt neceſſariũ ex ſe ꝑuatiue. Et rõ z° ꝯnis.q2 ſi non eēt dare aliqđ neceſſarium ex ſe:ſaltē ꝑuatiue:tũc oē ens dependeret in eē ab alio.qđ eſt incõueniēs.q2 ſic procederet̃ in infi°. qđ eſt ꝯ Ar.z° b°.vbi ꝓbauit ſtatũ eē in oĩbus cãis.ꝯña ꝑʒ.q2 ne ceſſariũ ex ſe ſic intelligimus:qđ nõ eſt depēdēs ab alio. ¶ Itē oē qđ eſt tale ꝑ participationē reducitur ad aliqđ qđ eſt tale ſimplr̃ ꝛ ꝑ ſe.q2 iſta eſt potiſſima ꝓpõ.ꝛ cã Ar. accipit in ꝑ b°.ca.de erroribus.ſed oĩa entia excepto primo ſunt hõ.vt ꝑʒ.z° b°.ꝑ Ar.ꝛ cõmētatorē.ğ ꝛč. ¶ Notãdũ tñ.ꝙ oē ens eſt ex ſe aliquo mõ quãtũ ad cãm formalē.q2 forma dans eē:ꝛ in re.vnde cõmentatoꝛ dicit.8.b°.ꝙ entia q̃ ſunt forme ſimplices ex ſe hn̄t eē ſimplr̃. ſʒ cõpoſita hn̄t eē ex ſe ꝑ ptē.q2 ꝑ formã.ꝛ ħ ſaltē imediate.lʒ tn̄ for° depēdeãt ex alio.vt a cã ſupiori.ſilr̃ et res hn̄t ex ſe neceſſariũ q̃dãmõ.q2 ſimplicia hn̄t eē nečiuʒ ex ſe ſimplr̃.ꝛ cõpoſita hn̄t formã ĩ mã:habēt eē nečiuʒ ex ſe ex ſuppõne.ſ.quãdiu ſunt:ſʒ q̃tũ ad alias cãs.ſ.efficiētē mãlē ꝛ finalē nihil ē qđ hēat eē ex ſe niſi ꝑ°cã.q2 oĩa hn̄t cãʒ efficiētē:ſaltē aliquo mõ.vt ſʒ ſilitudinē.q2 lʒ itellr̃tie nõ hēant cãm efficiētē ꝓpe.tñ ſm ſilitudinē vt ꝯſeruãtē eēt hn̄t cãm finalē vt vult Ar.ꝛ cõmētatoꝛ.ſilr̃ intelligas de coꝛpoꝛib° celeſtib°.q2 lʒ nõ hēant mãlē.tñ oĩa lſerioꝛa hn̄t oẽs cãs.ſʒ ꝑ° cã nõ hʒ aliquã cãʒ poſitiue extra ſe:ſʒ eē ꝑ excloſ oĩuʒ.ꝛ ꝑ ħ Ar.ꝯcludit i lr̃a.ꝙ ꝑᵐ ē qđ ē nečiuʒ ſimplr̃.qđ ē ſimplex:nõ ꝯpoſitᵐ ex mã ꝛ for°.qđ ipoſſe ē alr̃ ſe hr̃e:ꝛ ħ ꝓbat. q2 ſi eēt poſſe alr̃ ſe hr̃e:tũc moueret̃ ab alio.ꝛ hr̃et ſe plurib° modis:ſʒ deus eſt ſimplex:ꝛ nõ hʒ ſe plurib° modis: ꝛ ſic deus eſt ꝑ° nečiuʒ.ꝛ q̃ alia hn̄t nečitatē:ꝛ nõ ē de nã ꝑoliᵉ recipientis plures ſpēs.ꝛ ꝑ ꝯñs contigit ꝙ in eis nõ eſt aliud violentũ:ꝛ preter naturam.

T.c.6. ꝛ infra

T.c.6. T.c.4. Cõ.vlt°

T.c.6.

Ad rationes. ſi aliqđ eēt nečium ex ſe.ꝛč. ꝯceditur. Et tu dicis ꝙ nõ eſt ſimpliciſſimũ.ne°.q2 deus ē ſimplr̃ᵐ. ¶ Ad ꝓbationē.q2 abſtracta ꝛ ꝯcreta vẽificant̃ de eo. ¶ Dõm ꝙ ꝑ° ꝑdicata nõ ponunt diuerſitatē i eo.ſʒ ſolũ q̃tũ ad nr̃m modũ itellĩdi. ſič dič ꝯᵗᵒʳ 4.b°.ꝙ ꝑdicatiões reptas in lferioꝛib° ꝛ cãtis attribuim° deo:q̃ nõ ponũt aliquã diuerſitatē i eo:ſʒ ſolũ q̃tũ ad nr̃ʒ itellʒ. ¶ Ad zᵃᵐ.ſi hoc eēt:tũc idē ē cã ſuiipſius.ꝛč. ꝯceditur.ſi aliõ eſſet neceſſariũ ex ſe poſitiue:ſed nõ ſequitur.ſi aliqđ eſt ex ſe nečium ꝑuatiue.ꝛ ſic eſt ꝯceſſum aliquid eſſe neceſſarium ex ſe ꝑuatiue. Qõ XI.

Cõ.39.

¶ Unũ dicit̃ aliud ſm accidens.ꝛč. t.c.7.ꝛ.8

Circa hãc ꝑtes querit̃.q2 Ar.dicit. ſm ſe dr̃ dictoꝝ:alia dicunt̃ eo ꝙ ꝯtinua ſũt:vt bonus vinculo.vtrũ ꝯti° ſit ſm ſe vnuʒ. Arguitur ꝙ non eſt vnum.vt vult Ar.primo

T.c.17. phy. vbi loquitur ꝯ pmenidem ꝛ mellissum: qꝛ dicit ꝙ si isti ponūt tm̄ vnū ꝯti^m esse concedunt multa esse. ℂ Jteꝫ qḋ est vnū per se est vnū sm̄ se: hec est nota. sed ꝯti^m ē vnū p accn̄s. qꝛ p quantitatē continuā que est accn̄s.

T.c.8. **Oppositum** vult Ar. in predicta littera.

Ad intellectū qōnis notandū. ꝙ ꝯtinuū potest considerari dupl̄r. Uno modo i quantū continuū. Alio mō sm̄ illud qḋ ē. Modo dicēdū ad qōnē. primo ꝙ ꝯtinuū sm̄ ꝙ est ꝯtinuū est vnū sm̄ se: ꝛ rō est. illa que sunt vnū essential̄r i aliquo superiori: qḋ est eis essentiale: sunt vnuꝫ sm̄ se: sicut hō ꝛ equus sūt vnū essentialiter in animali. ǵ sunt vnū sm̄ se: inquantuꝫ sunt aīalia. sed ꝯtinuū est hmōi. qꝛ partes ꝯtinui sunt vnū ēntialiter in superiori ꝯtinuo. qꝛ partes copulantur ad vnū tāτū. ergo ꝛc. ℂ 2° dōm ꝙ continuū sm̄ qḋ est non est vnū sm̄ se. ꝛ rō est. illud qḋ est vnū sm̄ aliqḋ qḋ accidit ei nō est vnū nisi sm̄ accn̄s. qꝛ qḋ est tale p aliqḋ qḋ accidit ei: hoc est tale p accn̄s. sed continuū sm̄ illud qḋ est: est hmōi. qꝛ est vnū sm̄ quantitatē que accidit ei.

Ad rōnes. Ad pͥmā dōm. ꝙ ꝯtinuū est vnū i actu. lꝫ sit plura in po^a. ꝛ illa multitudo potentialis sufficit phō. p̊ phy. ꝯ pmenidē negantē oēꝫ multitudinē. ℂ Ad aliā dōm. ꝙ lꝫ ꝯtinuū sm̄ illud qḋ est nō sit vnū sm̄ se. tm̄ sꝫ ꝙ est ꝯtinuū sic ē vnū sm̄ se. Qō. XII.

T.c.17.

Super t.cō.xi. ℂ **Universaliter.n.quicunqꝫ non habent. ꝛc.**

Queritur vtrū nā specifica sit vna real̄r ꝛ actual̄r ex̄ aīam distincta ab vnitate nuāli. Et arguiť p̊ ꝙ non. qꝛ illḋ qḋ nō est extra aīam nisi in po^a: non est vnuꝫ ex̄ aīaꝫ: nisi in po^a. 4. hͦ. qꝛ ens ꝛ vnū cōuertuntur. vñ sicut aliqḋ ens est: sic est vnū. ǵ si aliqd est in po^a ex̄ aīam: ꝛ est vnum in potētia extra animā. ꝛ si est in actu: tunc est vnū i actu ex̄ aīaꝫ. sed nā specifica extra aīaꝫ non est nisi in po^a. p cōmētatorē. 12. hͦ. vbi dicit. forme cōes in qbus sunt vl̄ia extra aīam non sunt nisi in potētia. ǵ ꝛc.

T.cō.3. Cō.14. ꝛ 27.

Oppositum vr̄ velle Ar. in predicta lr̄a. Et pōt accipi rō. quecūqꝫ extra aīam nō habent diuisionē actu illa sunt vnū p se: sed indiuidua eiusdē spēi: vt hoīes pticulāes non hn̄t diuisionē realiter actu in nā specifica p se nisi per accn̄s. ergo oīa sunt vnū i vna nā specifica per se extra aīam. ℂ Jtem si nā specifica nō eēt vna ex̄ aīam actualiter ꝛ realiter: tunc vnitas spēi eēt ficta. ꝛ pbať. qꝛ ens cui nihil r̄ndꝫ extra est fictū. mō si vnitas spēi esset tm̄ sm̄ intell̄m: ꝛ non corresponderet ei vnitas extra animā: tunc esset figmētū. ℂ Ex hoc sic arguiť. natura specifica hꝫ vnitatē extra animā: aut ergo in actu: aut in potentia. si in actu hr̄ ppositū. si in potentia h̄ non potest eē: qꝛ vel esset in potentia actiua vel passiua. p sufficientē diuisionē. ex h̄ 5°. si in po^a passiua: tunc opꝫ ꝙ reducatur in actū: ꝛ tunc iterū hr̄ propositū. si est in potētia actiua: tunc est in actu. qꝛ potētia actiua est actu: ꝛ sic iterum habetur propositum.

T.c.17.

Dicēdum est ad qōnem. ꝙ vnitas spēi est ex̄ animā actu ꝛ realiter distincta ab vnitate numerali. ꝛ vocať vnitas specifica. cuius indiuidua plura sunt extra animam. vñ dicit Ar. 2°. poste. ꝙ indiuidua eiusdē spēi non differunt per se. i. sm̄ naturam speciei: sed per accn̄s: vnde dicit. ꝙ multe sunt dr̄ie sub vna spē: sꝫ nō sunt dr̄ie sm̄ se. vnde si indiuidua eiusdē spēi differūt sm̄ se differrent spē. qꝛ si oīa accidentia sortꝭ abstraherentur a sorte: tunc remaneret tm̄ vnitas specifica. ℂ Jteꝫ dicit Ar. 5°. hͦ. in predicta lr̄a. Quecunqꝫ indiuisioneꝫ hn̄t. vt sic vnum sunt. qꝛ si aliqua nō diuidunť inquantum sunt hō: tunc sunt vnus hō. Et si non diuiduntur inquantū sūt aīal: tunc sunt vnum aīal. Et posset resumi rō tacta prius. Quecūqꝫ extra animā. ꝛc. ℂ Jtē illa vnitas vr̄ esse extra animaꝫ: que est pͥn^m multitudinis extra animā realiter ꝛ actualiter existentꝭ distincte a multitudine numerali: et hec est manifesta: sed vnitas specifica est pͥn^m multitudinis spēꝝ que est realiter ꝛ actualiter extra animā. ꝛ ē distincta a multitudine indiuiduoꝝ. qꝛ dato ꝙ intellectus nihil intelligeret: adhuc essꝫ mltitudo spērū. cuius pͥn^m ē vnitas spēi. ℂ Jtē indiuidua eiusdē spēi veriori mō hn̄t vnitatem inter se q̄ȝ indiuidua diuersaruꝫ spēꝝ. qꝛ sor. ꝛ plato magis actualiter cōueniunt ꝛ realiter q̄ȝ sor. ꝛ brunellus: sed indiuidua eiusdē spēi non ꝯueniunt in nuō. sꝫ tm̄ in vnitate specifica. qꝛ sor. ꝛ plato non conueniunt in nuō. sꝫ tm̄ in vnitate specifica. qꝛ nō sunt idē hō in nuō. vt vnitas numeralis distinguitur ꝯ vnitatē specificā. ǵ indiuidua diuersarū spēꝝ differunt specifica vnitate. ℂ Jtē virtus nāl̄is potest i opationē ꝛ finem suuꝫ sine oī operatione intellectus: vt ignis pōt calefacere: dato ꝙ intellectus nihil intelligat. ℂ Ex hoc sic arguitur. illa vnitas q̄ est necessario reqͥsita ad finē ꝛ operationē virtutꝭ naturalis operantis real̄r ꝛ actualiter preter intell̄m: est real̄r ꝛ actualiter extra aīam. ꝛ hec est manifesta. qꝛ predicatuꝫ videtur includi in subiecto: sed vnitas specifica est hmōi. qꝛ est necessario requisita ad operationē finalē virtutis generatiue. qꝛ idē aīal numero nō pōt semp permanere: sꝫ per v̄tutē generatiuaꝫ aliquid manet semp. modo ad generationē requiritur vnitas specifica. 7° huius. Et cōfirmatur. circūscripto omni opere intellectus adhuc generatio est vniuoca. qꝛ asinus gn̄āt asinum. ꝛ ignis ignē. sed nō esset gnō vniuoca. nisi esset vnitas speciei. qꝛ generās cū generat dꝫ esse eiusdē spēi spāl̄issime: vel propinq̄: vel subalterne. ℂ Jtē circūscripto oī opere intellect^9 adhuc aliqua sunt sil̄ia i specie: vt duo hoīes albi sunt similes: sꝫ sil̄itudo fundať super idētitate qualitatis: vt super albedinem vel nigredinē. vñ duo hoīes non sunt sil̄es in q̄litate: nisi vnum habeat identitateꝫ cum alio in qualitate specifica. ꝛ si sunt sil̄es in actu: opꝫ ꝙ habeāt q̄litatē. imo idētitatem specificam qualitatis i actu. ℂ Ex hoc arguitur. duo hoīes albi: vt sunt similes similitudine numerali: aut specifica non sunt similes similitudine nuāli fundata super idētitatē numeralē: ꝛ hoc oēs concedūt. ǵ sūt sil̄es sm̄ spēm. ℂ Dic aliqs posset dicere. tu imaginaris falsum. s. ꝙ sil̄itudo in abstracto fundať super vnitatē. sꝫ hoc est falsum. qꝛ sil̄itudo est in duobus: quoꝝ qḋlibet ē vnum numero. ℂ Dōm est. ꝙ hn̄ verū est ꝙ similitudo fundatur in duabus vnitatibus numero: sed tamē opꝫ ꝙ iste vnitates numerales ꝯueniant in vna idētitate specifica sup quam fundatur ista sil̄itudo. vnde illa vnitas q̄ exigitur ad sil̄itudinem realē ꝛ actualē est extra aīam. qꝛ supponiť ꝙ similitudo est aliquoꝝ existentiū realiter et actualiter extra aīam: aut ǵ illa vnitas super quā fūdatur sil̄itudo est nuāl̄is: aut specifica. non est vnitas numeralis. qꝛ due sunt vnitates numerales. ergo erit vnitas specifica. ℂ Notandū propter solutionem obiectionum. ꝙ per spēm possunt duo intelligi. vnum est intentio 2^a. qua denoīatur spēs. alio mō res oīa que ē forma vl̄is. modo cū dr̄ ꝙ vnitas specifica est real̄r ꝛ actualiter extra aīam intelligitur de spē pro re oīa. qꝛ si loquamur de spē p prima vel 2^a intentione: tunc non est extra intell̄m sicut nec conceptus cū sint entia rōnis. ℂ Notandum ꝙ hic sunt dubia. primum est. vnitas vl̄is non est vnitas actu extra animā. sed vnitas specifica est vnitas vl̄is. ergo non ē ex̄ animā. Maior est manifesta. 7. hͦ. vbi dicitur. ꝙ vl̄ia nō sunt actu extra aīam. ǵ nec vl̄itates vl̄iuꝫ. Et pp hoc dicē

T.c.xi. T.c.22. t.23. T.c.57.

Cō.14. t.27. Cōmentator.12°.huius. ꝙ forme cōes in qbus sunt vlia nō sunt extra animā nisi in potētia. minor pꝫ. qꝛ vnitas spēi est vnitas vniuersalis:quia spēs est vnuꝫ de quinqꝫ vniuersalib⁹. ❡ Aliud est dubiuꝫ. si natura specifica haberet vnitatē extra animaꝫ actu distinctā ab vnitate numerali:aut hēret illam vnitatē in indiuiduis vel extra īdiuidua separatā.per sufficiētem diuisionem: sed nō hꝫ talem vnitatem separatā ab indiuiduis:qꝛ hoc esset ponere vnitatem platonis:quia Plato posuit formas ꝛ qditates reruꝫ abstractas.ꝛ per consequēs eoꝝ vnitates. *t.c.44. & ifra.* vt patꝫ.7°. huius. Similiter natura specifica nō pōt hēre vnitatē in indiuiduis:qꝛ si natura specifica: in quolibet indiuiduo haberet vnitatem specificā distinctā ab vnitate numerali:sequeretur ꝙ vnū ꝛ idem esset cōicabile multis:ꝛ nō cōicabile multis. hoc est incōueniens: quia implicat cōtradictionem. ꝯsequētia ꝓbatur. accipiatur aliquod īdiuiduū:illud habꝫ in se vnitateꝫ specificam:ꝛ vt sic est cōicabile multis: quia vnitas specifica est vnitas vniuersalis:sed vniuersale est vnum in multis: ꝛ de multis. ꝑmo posterioꝝ. ❡ Itē.illud idē īdiuiduū habꝫ vnitatem numeraleꝫ ꝛ indiuidualē:ꝛ sic non est cōicabile multis:quia indiuiduū in vno solo reperitur.ğ vnum ꝛ ideꝫ esset cōicabile multis:ꝛ nō cōmunicabile multis. ❡ Itē.sicut se habet vnitas gnālis ad vnitatem specificam:ita vnitas specifica habet se ad vnitatē generalem per cōueniētem similitudinem:sed vnitas generalis nō est preter vnitatem specificā. Ꝥ ꝓbatur.quia genus non est aliud a specie.modo genus idē est realiter cuꝫ spē:vt cōiter dicitur.ergo ēt vnitas specifica non est vnitas distincta ab vnitate generali. Modo genus non importat vnā naturam actu extra animā:q̄re nec spēs. ❡ Ad ista dubia dicēduꝫ. Ad primū. vnitas vlis actu non est extra animā. dicēduꝫ ꝙ vle capitur dupliciter. vno modo pro intentione.i.pro cōceptu intellectus ꝑmo vel secūdo in abstracto vel in cōcreto. Alio mō pro re obiecta. ❡ Ad formā argumēti. cum dicitur. vnitas vniuersalis ꝛc̄. Cōceditur pro intētione sic est extra animā soluꝫ in potentia:sicut eniꝫ cōceptus intellectus nō est actu extra aiaꝫ: sic nec vnitas cōceptus:sed solum est in potētia: qꝛ obm habet se in ratione potentie mouentis ꝛ actiue respectu illius conceptus. vt satis patet.3° de anima. Sed vnitas vniuersalis accipiēdo vniuersale pro re obiecta est actu extra animam:sicut ꝛ ipsa res obiecta: vt natura humana vel asinina.ꝛ sic patet. ꝙ capiendo spēm pro re obiecta:ꝙ actu est extra aiam:lꝫ nō sit extra animā actu accipiendo spēm pro intentione. ❡ Ad aliud. si natura hūana ꝛc̄.cōceditur maior ꝛ negatur minor. ❡ Et dicēdum ꝙ natura humana:imo specifica habet vnitateꝫ in indiuiduis. vnde sicut in re natura specifica nō est separata ab indiuiduis:cuius oppositū dicebāt Platonici:sic nec eius vnitas est separata ab indiuiduis. ❡ Ad ꝓbationē. tunc sequeretur ꝙ vnuꝫ ꝛ idē esset cōicabile multis ꝛc̄. ❡ Dicēdum ꝙ esse cōicabile multis ꝛ nō cōicabile ꝫm idem ꝛ eodeꝫ modo est impossibile: sed ꝫm diuersa non est incōueniens:sic est in proposito: quia nā humana in sorte existens:vt indiuisa.i.cū cōditionibus indiuiduātibus sumpta:sic nō est cōicabilis multis:quia hoc repugnat indiuisioni:tamē ipsa natura met humana ꝫm se ꝛ aliter sumpta cōicabilis est multis:ꝛ ita nō est contradictio:qꝛ Ꝥ multū refert dicere natura humana: vt indiuisa ꝛ ꝫm se sumpta:quia indiuisio nō est ipsa natura hūana continua Ꝥ est instātia logica. Si natura humana in sorte habꝫ aliam vnitatē ab vnitate numerali: sequeretur ꝙ tot eēnt spēs spālissime quot sunt indi⁰.hoc est flꝫ. ❡ Dicēdū ꝙ hic est equiuocatio. vnde si accipitur spēs spālissima pro re obiecta. Dicendum ꝙ tot sunt spēs q̄t indi⁰.ꝛ hoc patꝫ.qꝛ dicēdo Sor.est homo.hec est ꝑdicatio spēi de īdiuiduo. Mō mani^m est ꝙ nā specifica in sorte ꝑdicaꝛ de sorte:nō illa que est in platōe. Similr plato est homo.eodeꝫ modo intelligas:ꝛ sic nā specifica est in quolibet īdiuiduo.ergo quot sunt indi⁰ tot sunt spēs specialissime in numero nō in spē. vnde natura specifica in indiuiduis solo numero differt:sed si accipitur spēs pro cōceptu:tūc nō est extra animā actu vnus distinctus ab vnitate numerali:qꝛ vnus cōceptus ad min⁹ potest plura representare:qꝛ est abstractus: ꝛ sic capiēdo speciē ꝓ cōceptu nō sunt tot species spālissime quot sunt indi⁰:qꝛ omnia indi⁰ ꝯueniunt in vno conceptu specifico: sed capiendo spēm pro re obiecta:tot sunt spēs quot indi⁰:saltem numero. ❡ Ad aliam. sicut se habet vnitas generalis ꝛc̄.cōceditur in ꝓposito.ad minoreꝫ nego.quia anial in homine ꝛ asino habet vnitatē realiter distinctam ab vnitate hominis inquātū homo:ꝛ asinus īquantū asin⁹. Sed bene veruꝫ est ꝙ illa vnitas:nō est ita ꝑfecta: sicut vnitas specifica:qꝛ forma specifica ꝛ vltima semper est perfectior:ꝛ habet se vt act⁹ respectu forme magis vlis: quia ipsaꝫ ꝑficit:in hoc.n. differt genus a mā ꝑma:qꝛ prima mā nō habet aliquā actualitatē de se:sed est in potētia ad omnes formas:sed genus q̄uis perficiaꝛ per formas specificas:ꝛ min⁹ vles:tñ hꝫ aliquaꝫ actualitatē de se:quia est quedā forma vlis. Et hoc est intelligēduꝫ de genere pro re obiecta:lꝫ capiēdo pro itentiōe nō sit vnitas realis. Et sic itelligas de spē in cōparatione ad īdi⁰.

Ad rationeꝫ

in oppositum. Illud qđ nō est extra animā nisi ī potētia ꝛc̄. Cōcediꝛ.tu dicis ꝙ spēs ꝛc̄. Cōceditur pro ꝯceptu: qꝛ sic est in itellectu subiectiue:sed spēs ꝓ re obiecta actu est extra aiaꝫ. ❡ Ad auctoritatē ꝯmentatoris.forme cōes ꝛc̄. Dicēdū ꝙ verū est.tñ ista potētia attēditur penes formas specificas:que ei supadduntꝛ: ꝛ per quas ꝑficiuntꝛ. vñ bñ volo ꝙ sint extra aiam in potētia respectu formaꝝ specificaꝝ:per quas ꝑficiuntꝛ: ꝛ sine qb⁹ separatim non possunt existere:ꝫ tñ hñt actualitatē saltē aliquā extra aiam. Et silr intelligas de spē respectu idi^{oꝝ}:que actu sunt in indiuiduis. vñ nō sunt pure entia rōnis:que ēt possunt eē circūscripto omni opere itellectus. veꝝ est ꝙ pro cōceptu nō sunt extra aiam actu:qꝛ ꝯcept⁹ subiectiue nō est in rebus extra aiaꝫ. Et hec de isto. Qō. XIII.

❡ Ens dicitur hic quidem ꝫm accidens ꝛc̄. *Super T.c.13.*

Queritur veruꝫ ens ꝫ se ꝑma diuisione diuidaꝛ in.x. ꝑnta.arguiꝛ ꝙ nō. Illa diuisio nō est ꝑma que reduciꝛ ad aliā:qꝛ ꝑ⁰ nō reduciꝛ ad aliud. qꝛ ꝑ^m est ante qđ nihil ē:ꝫ diuisio ētis i.x.ꝑdicamēta reducitur ad aliā. vt pꝫ per illos q dant sufficiētiā ꝑdicamētoꝝ:qꝛ isti ꝑsuadēt ꝑ alias diuisiones:sicut postea videbitur. ❡ Itē.tñ q̄tuor sūt ꝑdicata.ꝑ tho^{oꝝ}.ergo tñ erūt q̄tuor ꝑdicamēta:qꝛ ꝑdicatū ꝛ ꝑdicamētū sunt idē. ğ ēt eq̄lr diuiduntꝛ. ❡ Itē.sicut se hꝫ hēre ad hēri:sic agere ad pati.per ꝯueniētē silitudinē:ꝫ hēre ꝛ hēri nō faciūt diuersa ꝑdicamēta. vt pꝫ ex ꝑdicamētis. ğ agere ꝛ pati tñ faciēt vnū ꝑdicamētū. Et sic ista diuisio est falsa. q̄re erūt nouē ꝑdicamēta.ꝛ ꝑ ꝯñs nō erit ꝑ⁰. ꝛ Ꝥ ēt pꝫ.auctē Ap. qꝛ diuisit ens in duo ꝑnta.ğ ꝑdi^m ipꝫ ens nō diuidiꝛ i.x.

Oppositū

pꝫ ex ꝑntis. vbi dꝛ ꝙ singulā ꝑnta. coꝝ q ꝫ nullaꝫ ꝯplonē dñr aut signāt subaꝫ aut q̄litatē ꝛc̄.ꝛ Ꝥ ēt pꝫ.ex 5° h⁹ sufficiēter in ꝑdicto ca°. vbi diċ.ꝫ se vero eē dñr q̄cūqꝫ significāt figuras ꝑdicatiōis:quotiēs enim dꝛ totiens esse significat. *T.c.14.*

Notanduz ad itellectū qõnis.ꝙ aliq nitūẽ dare sufficiētiā pdicamētoꝝ. Cū.n. Arꝫ.diuidit ens in.x.pnta.reddūt rōnē hui⁹: q̄re nō sint plura nec pauciora sic.oē qđ pdicaẽ de suba demōstrata vł sumiẽ ab aliq̄ qđ est in ea: nō tñ idē cū ea:vł sumiẽ ab aliq̄ qđ est extrinsecū ei.Si pmo mō sic est pdicamētū sube. si sumiẽ ab aliquo qđ iheret sube demōstrate: licz nō sit idē cū ea:hoc ē duplr.vł iest sibi absolute:vł i re^a ad aliđ. si est in re^a ad aliud:sic est relo:si absolute:h est duplr.vł illđ absolutū ɔsegẽ mãz:z sic est q̄titas vł formā:z sic est q̄litas.si aūt illud qđ pdicaẽ de suba demōstrata sumiẽ ab aliq̄ extriseco nō iherēte h est duplr. vł illđ est fz qd extrisecū vł totalr extrisecū.si z^o mō h ē duplr.vł.n.illđ qđ est totalr extrinsecuz:a quo sumiẽ illud qđ pdicaẽ de suba demōstrata nō est mēsura.Et sic est habit⁹.naz calciatū eē sumiẽ ab aliquo subto extriseco.i.a calceis:q̄ nō sunt idē qđ suba:neq̃ sibi iherēt:z nō sūt mēsura corpis. Vł est mēsura.Et hoc est duplr. vł est mēsura successiua a quo illud pdicatū sumiẽ. z sic est qñ. z sumiẽ a tpe. Si sit mēsura pmanēs h ē duplr.vł ipsaz nō ɔsegẽ ordo partiū:z sic est vbi.aut segẽ ordo ptiū cuz eo.et sic ē positio. Aliū.n.ordinē hz sedēs z stās.Si aūt illđ pdicatū qđ sumiẽ de suba nō sit totalr extrisecū h est duplr. vel est intrinsecū q̄tū ad subz:z sic est actio. vel q̄tū ad terminū: z sic est passio:calefieri.n.determiaẽ ad caliditatē: sicut ter^{ius} itrinsec⁹ subo. ℂ Ego aūt dicerez veri⁹:ꝙ possit premitti sufficiētia pntoꝝ sic.oē qđ est in idiuiduo sube vł ē idē sibi:vel accidit sibi.si idē est sibi.sic est pdicamētum sube.si accidit sibi h est duplr.vel inest sibi ab extriseco. vel ab intriseco.si ab itriseco h est duplr.vł inest sibi absolute vł in respectu ad aliđ:vt ad ter^m.si z^o mō sic ē rło. si p mō:vel ɔsegẽ mãz imme^{te}:z sic est pdi^m q̄titatis vel ɔsegẽ formā:z sic est pdi^m q̄litatis:si aduēit ab extriseco vel h extrisecū est agēs vel nō. vel sic aliq dicūt si sumaẽ ab extriseco vel est totalr extrinsecū vł nō.de hoc nō est vis.si illud extrinsecū est agēs hoc est duplr:q2 tūc qđ puenit ab agēte vł fundaẽ in motu: vt ab h:z sic est actio: vel in h.sic est passio fz vba Arꝫ.3.physi.fz aliq dicūt ꝙ si pdi^q sumiẽ ab aliquo extriseco:nō totalr h est duplr; q2 illud extrisecū a quo sumiẽ pdi^m vel ē extrisecū q̄tū ad ter^m:sic est passio.Calefieri.n.terminaẽ ad caliditatē:vt terminū:q̄ est in subo z itriseca ei vt calido.Sz p mō melius est dicere:si illud extrisecū sit agēs vel illud est mēsura vł nō.Si nō est mēsura sic ē habit⁹:calciatū.n.eē sumitur ab aliquo totalr extriseco:vt a calceis:que nō sūt idē cū suba subiecta calciationi nec sibi iherēt:nec ēt calcei sūt mēsura cor^{is}:si illud itrinsecū est mēsura h duplr. vel est mēsura successiua vel pmanēs.pmo mō est qñ:qđ sumiẽ a tpe qđ est mēsura successiua extriseca:si aūt mēsura pmanēs tūc est loc⁹:z h ɔtingit duplr:vel ordo partiū ɔsegẽ vł nō.si nō ɔsegẽ ordo ptiū sic est vbi:qđ accipitur a loco absolute.si ɔsegẽ ordo ptium sic est pō in qua attēditur etiā ordo partiū in toto.

His visis dōz est ad qōnē ꝙ diuisio entis fz se: in x.pnta est pma. Rō.illa diuisio ētis est pma quā nō añcedit alia ex nã rei:q2 p^m est añ qđ nihil ē fz diuisionē entis in.x.pnta nō añcedit alia:q2 si alia pcederet:hec esset illa que data est iā de sufficiētia pntoꝝ:q̄ daẽ p modos essendi z pdicādi:fz illa non est por:q2 enti accidūt modi eēndi z pdicādi. g̃ illa diuisio ētis i.x.pdicamēta est por ex nã rei:vñ lz multe diuisiones denẽ de sufficiētia pntoꝝ:nō tñ multū valent:neq̃ sunt pme. Qz dicebaẽ in diuisiōe ꝙ quātitas ɔsegẽ mãm. ℂ Cōtra.q2 si h eēt tūc segtur ꝙ res nãles nō diuersificarenẽ in suis q̄titatib⁹.hoc est fłm.q2 ignis ex nã sua aliā q̄titatē sibi determinat q̄ aq̄.ɔñs pz.q2 mã est cōis oib⁹ gnābilibus z corruptibilib⁹.g̃ si q̄titas ɔsequereẽ mãz:tūc entia nō diuersificarenẽ in q̄titate: vñ lz q̄titas indeterminata sequaẽ mãz:nō tñ q̄titas termiata. Ideo illud dictū nō valz. ℂ Itē.celū nō hz mãz:vt vult ɔmētator in de suba orbis:z tñ hz q̄titatē. ℂ Itē dictuz est.in illa diuisiōe ꝙ vbi aduenit a loco.z hoc pz p descriptionē ei⁹:quā ponit auctor sex pncipioꝝ:qđ tñ nō valz:q2 ista gnālissima nō debēt describi cū sint nālr itellecta:q2 sūt.x. reꝝ pn^a.vñ nō ignoranẽ nisi pp malā dispōnē alicui⁹:z h pz.sicut est deuenire i cōplexis ad aliqđ p^m: sicut sunt dignitates:q̄ nō pbanẽ nec idigēt rōne:sic ēt est in icōplexis deuenire ad illa que sunt p se nōta:z illa sunt maxie pnta:q2 sūt.x. reꝝ p^a pn^a. ℂ Itē.qđ aduēit a motore nō aduenit a loco. fz vbi aduenit a motore:q2 mot⁹ a motore puenit: fz motus est idē eēntialr cū termio ad quē. ex 3° phyc.z p ɔñs mot⁹ localis cū vbi est idē:lz differāt rōne. g̃ cū motus a motore pcedat:ēt vbi pcedet a motore. ℂ Sz tu diceres ꝙ vbi puenit a loco tāq̃ ab illo sine quo nō: fz h nō valz.q2 sic ēt dicerē ꝙ puēit a q̄titate:q2 sine q̄titate ñ est vbi.sic g̃ nihil valēt oēs tales sufficiētie z diuisiones: imo diuisio. aꝝ.ē p^a: nec p aliā porē dz pbari ex nã rei.

cap^o p.

Ad rationes ad p^{am}. illa diuisio zc.ɔcediẽ si ex nã rei reduciẽ ad aliā p volūtatez hoiuz sine rōne adhuc est p^a. Tu dicis in mlori:ꝙ ista diuisio zc.dōz ꝙ nō reduciẽ ad aliā porē ex nã rei. Vel alr posset dici ad maiorē:si reduciẽ ad porē diuisionē cālr q̄ causalitatē hz sup ipsam:sic nō est p^a:sed si sigt ē reduciẽ ad aliā nō oz ꝙ nō sit p^a. ℂ Ad minorē dōm ꝙ ista diuisio.oē ens icōplexū vł est suba vł q̄titas zc.hui⁹ cā nō ē: q2 oē ens vł pdicaẽ eēntialr de suba vel mālr vł in q̄tū. modi.n.predicādi vel eēndi nō sūt cā multitudis entiū p se:fz sunt signa:ꝙ.n.multi sunt modi essendi vel predicandi:z nō sunt reducibiles adinuicē:h est signū ꝙ multe sūt res.nō sūt āt cā.x.n.p^a ētia sūt cā pmoꝝ.x.modoꝝ eēndi z pdicādi: z nō eꝫ. ℂ Ad aliā. pdicata sūt q̄tuor.g̃ pdicamēta.hic est falla figure dictiōis:q2 pdicatū z pdicamentū sunt idē q̄tū ad silem terminationez vocis: q2 vtr ūq̃ termiaẽ in tū. fz ex nã rei differūt: q2 pdicamēta sunt p^a.x.reꝝ pn^a:fz pdicatū cōiter sumēdo est vna pars ppōnis distīcta a subo:fz accipiēdo thopice pdicatū ē illud p qđ pbabilr cōstituiẽ vel destruiẽ oē pblema:z sic nō valz. ℂ Ad aliā sic se hz hře ad hři zc.dōm ꝙ est silē in voce:fz dissilē in re:q2 agere nō reduciẽ ad aliqđ cōi⁹ vniuocū:imo cōissimū:z in suo gñe:fz hře z hři reducuntur ad aliud sic ad habituz. vel ēt ad agere z pati: q2 hře quodāmō est agere:sicut febris habz hoiez. ℂ Ad auctē Arꝫ.ɔmē^{tor} reddit cāz pp quā diuisit ista duo pnta:vñ dicit:ꝙ hoc est pp alteꝝ duoꝝ: vel q2 latēt vł pp abbreuiationē.Et ista disiūctiua est vã p vna pte:q2 diuisit pp abbreuiationē.vñ in pntis ipse nūerauit.g̃ h iterare nō curauit:q2 ődit itelligere sufficiēter p alia. ℂ Sz diceres.tu q̄ rōne diuisit duo z nō tria. ℂ Dōz ꝙ ñ possz tria dare ita faciliter itelligere: sicut duo:q2 ternari⁹ numerus est pfectus.vñ hoc Arꝫ^{ti}.placuit. Qõ. XIIII.

ℂ Secundum se vero dicuntur zc.

T.c.14.

Queritur circa hāc ptez vtrū accidēs sit ens scđm se. Arguiẽ pmo ꝙ nō. Illđ qđ assimilaẽ mãe nō ē ens: q2 mã nō est ens fm se:cū sit indeterminata: sed accidēs est h⁹.ɔ:hui⁹. ℂ Itē.ꝙ nō est ens solitariū nō est ens fm se.pmo posterioꝝ.q2 eē fm se 3° mō est esse solitariū:sed accidēs nō est ens solitariuz:q2 q ponit accidens esse per se siue solitarie dicit ips esse nō accńs:

T.c.17. z ifra.

T.c.20.

T.c.xi. T.iz. T.z.xi. sȝ subam. vt vult Cōmētator. p̄°. de gnōne. g̃ rē. ¶ Item qḋ est passio entis nō est ens: q̄r passiones nō sunt sepabiles a subtis. p̄° de gnō. sȝ accn̄s est passio entis. 7. b°.

T.c.z. **Oppositum** vult Arist. in p̄dicta lr̄a. nā diuisio entis in ens ſm se ꝛ in ens ſm accn̄s diuidit ens ſm se in subam ꝛ accn̄s: sed diuidentia participant naturam diuisi. g̃ rē.

Ad intellectum qōnis. ¶ Notandū ꝙ aliqḋ ens esse ſm se pōt itelligi dupliciter. vno mō ꝙ sit ens ab^te nō depēdēs ab alio: sicut suba. Alio° ꝙ hēat eēntiā distinctā ab alijs. ¶ Hoc viso dicendū est ad qōnē. p̄° ꝙ accipiēdo ens ſm se p̄mo mō accn̄s nō est ens ſȝ se. Et rō est. illud nō est p se solitariū qḋ depēdet ad aliud: q̄r illud dr̄ esse per se solitariuȝ: qḋ est sine alio: sȝ accn̄s nō est hȝ: q̄r accidētis esse est inesse subto. g̃ rē. ¶ z°. dōm: ꝙ capiēdo ens ſm se scḋo mō accidēs bn̄ est ens ſm se. Et rō est illud. est ens ſm se z° mō: qḋ est accn̄s ꝛ for°: q̄r h̄ mō dr̄ ens ſm se: q̄r est distinctuȝ in essentia ab alijs: sȝ forma ꝛ actus distinguit̄ ꝛ separat.

T.c.49 7°. b°: sȝ accn̄s est hȝ: q̄r accn̄s est in essentia distinctū ab alijs vt albedo a q̄ntitate ꝛ suba. g̃ rē. ¶ Itē illud est ſm se in qḋ diuidit̄ ens p̄ma diuisione: sȝ ens p̄ma diuisione

T.c.14. diuidit̄ in. 10. p̄dicamēta. vt pȝ ex p̄ntis: ꝛ in hoc 5°.

Ad rationes ¶ Ad p̄maȝ. illud qḋ assimilatur māe rē. Concedit̄ ꝙ nō est ens ſm se p̄mo mō: sȝ bn̄ est ens ſm se scḋo mō: q̄r etiā ipsa materia in essentia est distincta a forma: ꝛ sic ꝯcessum est accidens nō esse ens ſm se p̄mo mō: sȝ bene est ens ſm se z° mō. ¶ Aliter posset dici ꝙ nō est oīo sīle de mā ꝛ accidēte: q̄r lȝ accn̄s assimilet̄ māe in vno: q̄r est aliqualiter inde^terminatum sicut mā: saltē accidens cōe: tn̄ nō assimilat̄ ei in alio: q̄r mā est in po^a passiua: sȝ accn̄tia sunt forme ꝛ act^s rōne cuius maior debet̄ eis distō ꝛ esse ſm se p̄mo mō. i. solitariū: sȝ tn̄ bn̄ est ens scḋo mō. ¶ Ad aliā. ꝯcedit̄. qḋ est passio entis ꝙ nō est ens ſm se. i. solitariuȝ: sȝ tamē bene est ens ſm se. i. distinctuȝ in essentia ab alio: ꝛ hoc est de isto quesito. Questio. XV.

T.c.14 ¶ Nihil enim refert homo ꝯualescens rē.

Queritur circa hanc partē. vtrū terminus ꝯcretus accn̄talis significet p̄mo formā vel subm vel aggregatuȝ ex forma ꝛ subto. ¶ Et arguit̄ p̄mo ꝙ significet subm: q̄r termin^s ꝯcretus p prius significat illud qḋ est p̄us in essendo: q̄r sicut est in essendo: ita est in

Capi. p̄°. T.c.10. T.c.4. itelligēdo. p̄°. pyarme. q̄r significare sequit̄ intelligere et itelligere eē: ꝛ etiā. pȝ. 4. b°: sȝ subm est p̄us in eēndo for^e accn̄tali. 7. b°. ꝙ suba p̄cedit accn̄s nā cognitōe ꝛ tempore. g̃ rē. ¶ Itē illud p̄° significat̄ per terminū: cui^s itellectus p̄° ꝯstituit̄. maior. p̄mo peryarme. q̄r significare est inte^r ꝯstituere: sȝ hoc est aggregatū ex subto ꝛ for^a accidētali: q̄r ꝙ lȝ h̄ sit ꝙ album ꝯstituit inte^m subti cum dicitur album c^r ꝯstituit inte^q accn̄tis cuȝ dr̄ album immutat visum. g̃ nō sigt p̄°. formā: sed aggregatuȝ. ¶ Itē Cōmētator dic̄. iz. b°. Q2 ꝯcretū iportat habitū: ꝛ illud cui^s est habitus ꝛ sic vr̄ innuere ꝙ significet aggregatū. ¶ Itē h̄ videt̄ innuere Aristo. z° thopico. cū dicit: ꝙ album nō est in genere: sȝ in gnib^s. Et hoc nō est p̄pter aliud: nisi q̄r videt̄ iportare aggregatū ex subto ꝛ accn̄te. ¶ Sed ꝯ hoc arguit̄: q̄r si terminus sigr̄aret accn̄s ꝛ subm esset terminus equocus: hoc est falsum: q̄r denoīatiuū distinguit̄ ab equoco ex p̄dicamentis. ꝯn̄a pȝ: q̄r sube ꝛ accn̄ti nihil est cōe vniuocū. ¶ P̄. sequeret̄ ꝙ nullū denoīatiū esset terminus vnus. hoc est falsum: q̄r p̄pō in qua poneret̄ esset distiguēda: sicut ꝯcedit̄: ꝙ aūt albū distigua̅t̄ nullus dicit. ꝯn̄a pȝ: q̄r ille terminus nō est vnus q̄ nō hȝ vnuȝ significatū: sȝ subȝ ꝛ accn̄s sunt duo: que sigt terminus accidētalis. g̃ rē. ¶ P̄. qḋ sigt solā qualitatē nō sigt subm ꝛ accn̄s: sed albū solaȝ qualitatē sigt. vt dr̄ in p̄dicamentis: ꝛ sic de alijs ꝯcretis est dōm. Idē dicit Arist. m. 5. b°. vbi dicit: ꝙ nihil dr̄t ambulare ꝛ ambulanteȝ esse. dicit

T.ꝯ.14 Cōmentator ꝙ Arist. itētio est remouere: ꝙ nullū denominatiuum sigt subm ꝛ accidens.

Cō.14. **Oppositum** vult Cōmentator sup p̄dicta littera. loquēs ꝯ Auicē. ꝛ dicit ꝙ sigr̄atio noium vniuscuiusq̄ acci^ntis cū sua sigr̄atiōe sup illud accn̄s est sigt̄io super vnū p̄di^camentum. s. p̄di^camentum sube. vult dicere ꝙ vnūqḋq̄ p̄di^camentum noueȝ acci^ntium p̄dicamētū de suba p̄dicat rem suā ꝛ modū suū: ita ꝙ de suba nihil dicit: nisi reȝ sui p̄dicamēti: ꝛ nō reȝ subti: ꝛ h̄ idē vult Ar. in p̄dicamētis vbi dicit: ꝙ album purā qualitatē sigt.

Cō.14 **Notandum** ꝙ sic recitat Cōmētator opio Auicenne fuit ꝙ terminus ꝯcretus. p̄° significet subm. Et rō h° fuit tacta in p̄ncip° qōnis: ꝙ sicut est in eēndo: ita in sigr̄ndo rē. Contra hoc dicit Cōmentator: q̄r si hoc esset veruȝ. Tunc dōo corpus album esset nugō: ꝛ ꝓcessus in ifinitū: qḋ est iconueniēs. ꝯn̄a pȝ: q̄r qn̄ aliqḋ nomē sigt aliquid: tunc expresso illo inte^r illud sigr̄atuȝ adhuc qn̄ adiungit̄ ei: sȝ ꝙ sig^r secūdario p nomen illud nō expresse intelligit̄ quādo adiungit̄ ei nomen: sicut pȝ in relatiuis. g̃ si album sigt p̄mo albedinē ꝛ secundario corp^s. Tunc dōo corp^s album non est ibi nugō: nec ꝓcessus in ifinitū: q̄r albū tm̄ sigt albedinē qn̄ addit̄ sibi corpus: sȝ si albū p̄mo sigt corpus: tūc semp dat ipm itelligere. Et sic dōo corp^s albū adhuc inte^r corp^s: ꝛ pōt exprimi secūdario: ꝛ tūc iterū itelliget̄: ꝛ sic z°: ꝛ sic erit nugō ꝛ ꝓcessus in ifinitū. ¶ Alia est opio. ꝙ terminus ꝯcretus p̄° significet aggrega^tum ex subto ꝛ forma. Et rō h° est: q̄r termin^s illud sigt qḋ ponit̄ in diffōne eius: sȝ in diffōne concreti ponit̄ subm ꝛ accn̄s: vt simū diffinit̄ p nasuȝ cauuȝ. g̃ vtrūq̄ sigt. ¶ Itē illud sigt̄ur per terminū: qḋ p itelligit̄: sȝ hoc est aggregatū ex subto ꝛ forma: cū sit ꝯfusum. ¶ Ista opio stare nō pōt: q̄r ē ꝯ Cōmentatorē dn̄tē: ꝙ significat p̄mo formā. ¶ Itē qn̄ aliqḋ nomē ꝯuenit cāe: ꝛ

T.cō.4 Cōm.7. T.c.z8. ꝛ.t.c.10. T.c.54. cāto p p̄us ꝯuenit cāe q̄ cāto. z°. hui^s. ꝛ p Cōmētatorē. 8. hui^s: sȝ nomē ꝯcreti ꝯuenit aggregato p formaȝ tāq̄ per cām. g̃ p̄us ꝯuenit forme. ¶ Itē nomē illud p̄us sigt: cuius est rō sub qua sigt: q̄r ſm p̄hm. 4. ꝛ. 7. huius. rō est signū eius ꝙ p̄mo sigt: sȝ rō sub q̄ nomē ꝯcretū sigt nō est subti: q̄r subm non habet̄ ibi sub p̄pa rōne: nec est aggregati: q̄r aggregatū ex subto ꝛ accn̄te nullā hȝ rōnē cōem. ergo erit forme. ¶ Alia est opio. ꝙ terminus cōcret^s p̄°. significet formā: ꝛ ex ꝯn̄ti subm: ita ꝙ subȝ sit de eius significato. ¶ Et aliq dicūt h̄ nō valere: q̄r tūc ꝯcretū eēt terminus analogus. hoc est icōueniēs: q̄r hoc nullus diceret. ꝯn̄tia pȝ: q̄r ille terminus est analogus q̄ sigt plura ſm ordinē. ¶ Respondet̄ hic ꝯiter ꝙ ad hoc ꝙ terminus sit analogus dȝ per p̄us sigr̄e nomen: qḋ est p̄us ſm nām. sicut ens p̄us sigt subam: sed nomen denominatiuū p̄us sigt id qḋ est posterius ſm nām. ¶ Iteȝ aliter dico ꝙ aliquē terminū esse denominatiuuȝ ꝛ analogum. simul pōt intelligi dupl̄r. p̄mo modo ꝙ terminus analogus est denomiatiuus: ita ꝙ analogia sit denominatio. hoc falsum est. scḋo mō ꝙ eidē voci accidit analogia: ꝛ denominatio sic nō est inconueniens. vnde nō est incōueniens illam voceȝ illa duo in se cōgregare ſm diuersas rōnes: sicut in p̄posito terminus denominatiu^s: sicut album ꝛ cōsimiles sunt. Et dicunt̄ analogi inquantum plura significant ſm ordinē quēdaȝ: ꝛ hoc est de ratione analogie: sed dicit̄ denominatiuus inquantū sigt

formaʒ accidentalẽ in habitudine ad subm qḋ denomi-nat. Sʒ adhuc istaĩ: qꝛ si terminus ṗmo significaret for-maʒ ꝛ ratio subm: tunc esset nugatio dicendo corpus al-bum. De hoc tamẽ nõ est magna vis: qꝛ põt dici ꝙ aliqd sigt aliqd secũdario qḋ ipm dat intelligere tãꝗ terminũ dependentie. Et iõ nõ curo de illa opione.

Ad rationes ṗcedẽtis opi. pʒ. ¶ Ad ṗmaʒ. terminus h sigt ꝛc. Cõcediĩ. si intelligiĩ vera intellectiõe sigti: sed si intelligiĩ tanquã terminus sigti: nõ opʒ. Tu dicis: hoc est aggregatũ. neꝰ. qꝛ forma ṗmo intelligiĩ vera intellectiõe sigti: sʒ si subm hoc est tm̃ vt terminus dependentie eius vt subm quod fundat depẽdẽtiã forme accidẽtalis. Et tu dicis: ꝙ totũ aggatum. Dõm ꝙ nõ: qꝛ nõ hñt vnã rõneʒ intelligẽdi: nec vnã spẽm intelligibilẽ simplicẽ. vñ quãdo dĩ ꝙ cõfusuʒ primo intelligiĩ h intelligiĩ de vlibus que sunt essentia vel de essentia inferioris. ¶ Dõm est ad qõnẽ: ꝙ terminus ꝯcretus duo sigt. i. subm ꝛ formã vel compositũ ex his qḋ habeĩ ꝓ eodẽ: hoc aũt potest auctoritate ꝛ ratiõe

Cõ. 25. ꝓbari: auctoritas est Auerro. ṗmo phy. vbi dicit: ꝙ albũ

Cõ. 39. sigt albedinẽ: ꝛ suscipiens hãc. Idẽ auctoritate Auerro. 12. huius. in illa disgressione vbi arguit ꝯ antiquos q ponebant trinitatẽ in diuinis ibi dicit. ṗncipale: ꝛ sumptuʒ .i. abstractũ ꝛ ꝯcretũ ṗncipale sigt solũ formã. sumptum seu ꝯcretũ sigt formã ꝛ aliqd aliud: ꝛ hoc nõ videĩ eẽ ni

T. ꝯ. 21 si subm. Hoc ideʒ pʒ. auctoritate phi. in. 7. huius. albũ ꝛ musicũ ꝓpter duplex significare nõ est verum dicere ꝙ sit idẽ cũ sua qditate. subdit: albũ. n. duo sigt. Hoc idẽ ratione ꝓbaĩ. illud sigtur per nomẽ denominatiuũ qḋ intelligiĩ per ipsuʒ: ꝛ per qḋ exponiĩ: qꝛ significare est intellectũ alterius ꝯstituere. ex ṗmo pyarme. sed subm ꝛ accidens per nomẽ denominatiuũ ꝓlatũ intelligitur: vt quilibet experiĩ hoc in se: qꝛ prolata hac voce album itelligitur albedo ꝛ subm eius: sʒ ꝓlata hac voce albedo dicit solaʒ formã. Intelligẽdũ tñ. vt dicit Cõmẽtator: ꝙ terminus ꝯcretus significet duo hoc nõ est quocũqꝫ mõ. vnde fm Cõmentatorẽ. terminus cõcretus ṗmo sigt formã ꝛ secũdario subʒ ṗmũ. ꝓbatur: qꝛ illud sigt ṗmo terminꝰ: cuiꝰ est rõ sub qua terminus sigt: ꝛ ista rõ tacta est ṗus: ꝛ hoc idẽ vult Aristo. in ṗdicamẽtis: ꝙ denominatiua differũt solo casu. i. mõ signdi ab abstractis ꝛ non sigto: sed abstractũ significat formã ṗmo. ergo ꝯcretũ: ꝛ hoc ẽt vi-

T. c. 40 & infra. deĩ velle. 7. huiꝰ. vbi ponit diffõnes concretoꝝ esse per additamẽtũ. ꝛ ideo subm nõ significaĩ ṗmo per concretum: sed forma. ¶ Ratio secunde ꝯnis. illud sigt subiectũ scḋario ꝙ sigt formã in depẽdẽtia ad subʒ: sʒ ꝯcretũ est hmõ: qꝛ albũ sigt albedinẽ sub mõ depẽdẽtie ad subm.

Ad rationes terminus concretus sigt. illud qḋ ṗus ꝛc. ¶ Dõʒ ꝙ nõ opʒ ꝙ terminus concretus significet illud ṗmo qḋ simplr̃ est ṗus in essendo: qꝛ sic accidẽtia nõ significareñĩ. vñ nomia imponunĩ rebus vt note sunt: ꝛ fm esse qḋ habẽt. vñ rebus que sunt ṗores fm esse imponunĩ nomina fm illud esse: sed rebus que sunt posteriores: ꝛ ab alio depẽdent in eẽ imponunĩ nomina que significãt illas res sub dependẽtia: nõ ꝙ significent subm ṗmo: sed illã rem dependentẽ sub rõne ꝓpria. Alioquin accidẽtia nõ haberẽt nomina ꝓpria. vnde impositio nominũ nõ est fm ordinẽ naturalem reruʒ: ita ꝙ necessario significet illud qḋ est ṗus fm rem: qꝛ sic omnia nomina significarent idẽ: imo deũ: sed nomina imponũtur rebus fm ꝙ occurrunt intellectui: qꝛ nomina sunt ad placituʒ: ꝛ iponunĩ rebus vt sunt note: ꝛ sic pʒ ad rõnem. ¶ Aliter posset dici ad rõnem: ꝙ lʒ subm sit ṗus in esse accidenꝭ: tamẽ accidẽs ṗus est quo

T. c. ṗ. ad nos: qꝛ nõ sunt eadẽ ṗncipia doctrine ꝛ rei. 5. huius: ꝛ nomina imponunĩ rebus vt sunt note. ǵ nomẽ concreti per ṗus imponitur accidẽti qḋ nobis est notius. ¶ Ad aliã. illud ṗmo sigtur ꝛc. Concediĩ. quo ad impositionẽ illius significati ꝛ intentionẽ: ꝛ hec est forma accidentalis: ꝛ nõ aggregatũ: cuʒ nõ habeat vnã rõnem ꝛ spẽm intelligẽdi. vt visuʒ est. ¶ Ad auctoritatẽ Aristo. ꝛ Cõmẽtatoris. pʒ ꝙ volunt ꝙ de ṗncipali significato concretũ significet formã accidẽtalẽ: ꝛ secũdario subm: cũ forma accidẽtalis dependeat ad subm: ꝛ hoc significare ꝓprie diciĩ coitelligere aliud: sicut pʒ in relatiuis. ¶ Ad argumenta que videnĩ ꝓbare ꝙ terminus ꝯcretus nõ significet accñs ꝛ subm. ¶ Respondeĩ ad ṗmũ. sequiĩ ꝙ eẽt equiuocus. verũ est. ꝙ non est pure vniuocus in minori. verũ est ꝛ impoẽ est terminũ denominatiuũ eẽ equiuocatiõe pura: sed bene equocatione nõ pura: que est analogia. vñ analogia est certior modus equiuocationis. vt pʒ in elẽchis. ¶ Ad 2ᵐ pʒ respõsio per respõsionẽ ad primuʒ. ¶ Ad aliã. Concediĩ maior. minoreʒ nego. ¶ Ad auctoritatẽ Aristo. in ṗdicamentis. ibi accipit cõcretuʒ ꝓ abstracto more suo. albũ. n. i. albedo solam qualitateʒ significat: ꝛ hoc est verũ. ¶ Ad aliã. iam non esset. nego minorẽ: lʒ. n. duo significet hoc est fm ordinẽ. quare non valet. vñ terminus plura significãs nõ habentia ordinẽ est equiuocus. ¶ Ad auctoritatẽ Cõmẽtatoris. 5. hꝰ. nõ dicit hoc ṗcise: sed subdit: sicut dicit Auicen. eo modo: sicut dixit ipse. vñ nomẽ denominatiuũ nõ significat subiectũ ꝛ accidẽs illo mõ quo ponit Auicẽ. qꝛ dicit ꝙ ṗmo sigt subm: deide accñs: sʒ sigt h duo eꝫ. Qõ. XVI.

¶ Substantia dĩ ꝛ simplicia corpora ꝛc. T. cõ. 15

Queritur circa hoc caplm. vtrũ substãtia dicatur de composito forma ꝛ quiditate. ¶ Et arguiĩ ꝙ nõ dicatur de composito. de illo qḋ nõ est per se nõ dĩ suba: qꝛ ꝓpriũ est sube per se esse ꝛ nõ in alio existere ex ṗntis: sed compositũ non est per se: sed per aliud: qꝛ per formã: sed forma est in alio vt in materia ꝛ quiditas est in supposito. ergo compositũ nõ est suba. ¶ Item arguiĩ ꝙ suba non dicatur de forma: qꝛ qḋ põt adesse ꝛ abesse ṗter corruptionẽ subti hoc nõ est suba: qꝛ qḋ ꝯtingit eidem inesse ꝛ nõ inesse est accidens. ṗmo thopicoꝝ: sed suba nõ est accidẽs: sed forma ꝯᵗ inesse ꝛ nõ inesse: quia forma adest materie ꝛ abest ṗter eius corruptionẽ. ergo nõ est suba. ¶ Itẽ arguiĩ ꝙ non dicaĩ de materia: quia qḋ nõ est nõ est substãtia. per destructionẽ superioris ad destructionẽ inferioris: sʒ mã nõ est: qꝛ cõpositũ tm̃ est. 7ᵒ huius. ǵ materia nõ est suba. T. c. 26. ꝛ 27.

Oppositum vult Aristo. in predicto capitulo.

Notandum ad intellectũ questionis: ꝙ substãtia põt duplr̃ cõsiderari. Uno modo quo ad actum substandi. Alio modo quo ad actum per se subsistendi ꝛ terminandi.

Ex hoc dõm duas conclusiones ad questionẽ. ṗma ꝙ materia ꝛ compositũ dicunĩ substãtia ṗmo modo. Et ratio hꝰ est. illud diciĩ substantia qḋ hʒ rõneʒ substãdi: qꝛ substãtia ṗmo modo dicitur a substãdo: sed materia ꝛ compositũ sunt hmõ: qꝛ materia substat formis subalibus ꝛ compositũ substat accidẽtalibus. ǵ materia ꝛ compositũ dicunĩ substãtia quo ad actum substãdi. ¶ Item illa dicunĩ substantia ṗmo modo: que nõ hñt esse in subiecto: qꝛ in hoc differt suba ab accidẽte: sed materia ꝛ cõpositũ nõ habẽt esse in subiecto: qꝛ tunc subti esset subm: qḋ est falsum. ǵ sunt suba. ṗᵃ ꝯ.

¶ Ratio secũde cõclusionis est. Illud est suba secundo 2ᵃ ꝯ.

modo q dat esse subale: et sistit et terminat: qr hoc est de ratione sube scdo mo: q det esse subale: et q sistat et terminet materiam et eius potentiā: qr nihil dat esse subale: et sistit et terminat potentiā materie nisi suba: sz forma est hmoi. 7. huius: qr forma dat esse rei et separat et distinguit. g forma est suba secūdo mō. ¶ Notandū tñ q substantia per prius dicit de forma sm perfectionē et dignitatē naturalem: et postea de composito. ultimo de mā: sed quo ad nos et cognitionē nram per prius dicitur de composito: qr compositū nobis noti9 est for9 et mā.

T. cō. 7. t. 49.

Ad rōnes ¶ Ad pmā. illud qd non est per se rc. Dōm q aligd esse per se pōt intelligi zr. vno9 q aligd sit per se p exclusionē ois cē: et sic nihil est p se nisi pma causa. Alio mō dicit aliquid esse per se: qr includit sua pncipia per que hz esse: et sic sufficit q cōpositū sit suba p se: qr includit pnci9 intrinseca vt formaz in mā per que hz eē: et sic ratio nō concludit. Similiter esse in alio pōt intelligi dupl'r. Uno modo q sit in alio tanquā in ente in actu: et sic est accns: qd est in alio: et sic forma nō est in alio. Alio modo pōt intelligi aligd esse in alio tāquā in ente in potentia ad formā finalez: et illo mō esse in alio nō impedit rōnē sube: et sic forma substātialis est in alio. ¶ Ad aliaz rōnē. illud qd pōt adesse et abesse rc. Cōcedit. sed adesse et abesse subiecto: qd est in po9: non opz q sit accns. Mō dr q forma substātialis rc. Dōm q nō pōt adesse et abeē preter corruptionē subiecti: qd est in actu: lz possit adesse et abesse pter corruptionē eius: qd est in po9. ¶ Ad aliaz rōnem. Illud qd nō est rc. Concedit. si nō est in po9: neqz in actu. Dicit: q mā nō est. cōcedit. nō est sm se actu: tñ est in potētia. Et hoc sufficit q mā sit substātia in potentia. Et hec de questione. Qō. XVII.

Rñdeo ad pmū. Ad z9. T. ꝯ. 16.

¶ Eadem vero dicuntur rc.

Queritur circa hanc partē. vtrū identitas qua aligd dr idez sibi sit relō. ¶ Et videt q non: qr ois relatio reqrit duo extrema: qr esse relatiuoz est ad aliud se habere: sed idētitas q aliud est idē sibi nō hz duo extrema: qr idē nō est aliud a seipso. g talis idētitas nō est relatio. ¶ Itē. qd ꝯsequit ens sm q ens nō est relatio: qr relatio est de'm genus: et nihil qd ꝯsequitur ens inquātuz ens contrahit ens ad de'm genus: sed idētitas ꝯsequit ens sm q ens: qr idem cōsequit vnū sm q vnū: et ens et vnū ꝯuertunt. g idē cōsequit ens inquātū ens: et per ꝯñs nō est relatio. ¶ Itē idētitas vel addit aligd supra rem: cui9 est idētitas: aut nō. per sufficiētē diuisionē. si nihil addit: et nihil nō determiat ad genus. g idētitas nō erit in aliquo genere alio ab ipsa re. si idētitas addit aliquid: illud additum est sibi idem per idētitatez: tunc querā de illa idētitate: aut addit aliquid super illud additū: aut nihil. si nihil eadez ratione: nec pma idētitas. si aligd addit: querā de illo. vt prius: et sic vel erit pcessus in īfinitū: qd est impōle: vel idētitas nihil addit.

Oppositum arguit. ꝯria sunt in eodē genere et maxime distāt: sz idez et diuersum sunt ꝯria: et diuersitas est relatio. g identitas.

Dicendum est ad qōnez q idētitas est relatio. Qr illud est relatio quo aligd refertur ad aliud cum sit habitudo duoz ad seinuicē mutue dependentiū: sz identitas est hmoi: qr per identitatē aligd referf ad alterū sm rez: vt si aliqua sint idē sm spēm: vt sor. est idē platoni vel referf ad alterū sm rōnem tñ. vt sor. est idē sibiipsi. vñ sicut intellectus formando ppositionē in qua idē pdicaf de se vtit vno vt duobus: vt homo est homo: sic et referendo idez ad seipsum vtitur vno vt duobus. ¶ Notandū q identitas eiusdē ad seipsuz: nuō nō est relatio realis: qr relatio realis requirit diuersa extrema realia: sed identitas eiusdē numero ad seipz nō est diuersoz sm rem: qr illa non sunt diuersa: nisi sm intellectū: qr intellectus vtit vno p duobus. vñ si identitas ista esset relatio realis: tunc esset pcessus in infinitum. ꝯñtia pz: qr vnūqdqz est sibi idē sm idētitatez: et sic in infinitū. vnde ista identitas est sibiipsi idē per aliam identitē: et sic in infinitū. vñ ista idētitas nō differt a fundamento realiter: sed identitas que est duoz conuenientiuz in spē vel genere illa est relatio realis: qr hz diuersa extrema realia: et hoc innuit Aristo. in littera dicēs: q manifestū est ex dictis q idētitas est quedā vnitas: aut pluriuz essentialr: aut qñ vtit vno vt pluribus vt qñ dixerit ipsuz idē sibi esse. nā vt duob9 vtitur eodem.

Ad rationes ¶ Ad pmā. omnis relatio requirit duo extrema. Cōcedit. vl sm rem vel rōnem. Tu dicis: q idētitas rc. Concedit. si est identitas eiusdē numero: tunc nō requirit duo extrema realiter diuersa: sed hz vnū tñ sm rem et duo sm rōnez: qr intellectus vtit vno vt duobus. vt dicit Aristo. in littera. ¶ Ad aliā. illud cōsequit ens rc. Cōcedit. Et tu dicis: q idem rc. Cōceditur. vnde bene volo q identitas eiusdez in numero ad seipsum nō cōtrahit ens ad predicamentū relationis: sed tamē nihil phibet identitatem esse relationē: qr pma relatio nō est in genere relationis: qr nulla est in genere relationis: nisi relatio realis. vnde ista relatio sm rōnem est in eodem genere cū fundamēto. ¶ Ad aliam: aut identitas addit aliquid rc. Dōm q addit respcm sm intellectū: et nihil addit sm rez. Et qñ querit de illo: qd est idem sibiipsi: et sic procederet in infinitū. Aliqui dicunt q nō est inconueniens pcedere in infinitū in entibus ratiōis: qr sunt accidētaliter ordinata. intellectus. n. reflectendo se super suū actuz potest se intelligere: et iterū pōt intelligere scdm: et sic in infinitū. Et dicunt q h9 ratio est: quia ex tali infinitate nō sequitur infinitas in rebus. vñ phus dicit. 4. huius. Qr si vna oratio est vera ꝯtingit infinitas esse veras. Et si vna est falsa ꝯr infinitas esse falsas. mō sic est in pposito q sort. est idem sibi per identitatez: et illa identitas est idem sibi iterum per identitatem: et sic in infinitum. Tamē aliter posset dici: q non est processus in infinitum: quia statur: quia sort. est idez sibiipsi per identitatē: et illa identitas est idem cū fun'o. vñ bene processus esset in infinitū. si identitas esset relatio realis: et haberet diuersa extrema realiter: sz hoc nō est vt visuz est. de h etiā postea videbitur. Et hec de qōne. Qō. XVIII.

T. ꝯ. 29

¶ Priora et posteriora rc.

T. c. 16.

Queritur circa hoc caplm. Utrū in loco et tpe sit dare prius et posterius. ¶ Et argr q nō. In eterno nō est dare prius et posteri9: qr prius et posteri9 dnr p ꝯparationē ad pmū: sed in eterno nō est pmuz simpliciter: sed tempus est eternū sm Aristo. 4. et 8. physic. ergo nō est dare prius et posterius. ¶ Item sunt de ambobus simul in infinito nō est prius et posterius: qr ibi nō est pmū. ergo nec prius et posterius que dicunt in comparatione ad pmū: sed locus et tempus sunt infinita cum sint cōtinua et conti'm sit diuisibile in infinitū. ergo in neutro est dare prius et posterius.

T. c. 24 et infra. a. t. cō. p. vsqz ad te. cō. 15.

Oppositum vult Aristo. in littera.

Notandum ad intellectū qōnis. Qr aliquid potest esse pmuz dupl'r. vno mō aligd

est pͦ simplr. Alioͦ quo ad nos ꝛ ad nostrā acceptiōes.

Et tunc dōm ad qōnem: ꝙ in loco ꝛ tempore non inuenit̄ pus ꝛ posterius per cōparationē ad pmū simpliciter. Et ratio est. in illo non inuenit̄ pus ꝛ posterius in cōparatiōe ad pmū: qd est infinitū: qꝛ in infinito nō est pmū simplr: nec vltimuʒ. sed oīa hn̄t rōnem mediȷ: ſʒ tēpus ꝛ locus sunt infinita: quia sunt ꝯtinua: ꝛ ꝯtinuū diuidit̄ in infinitū. g̃ ꝛc. Sed aliqs posset dicere ꝙ in loco. videt̄ esse pmū simplr: ꝛ per ꝯñs pus ꝛ posteriꝰ: qꝛ dicit Ar. 4. phy. ꝙ pmus locus simplr est ad qd mouent̄ leuia vt sursuʒ. Dōm ꝙ ꝯsiderando diuersa loca adinuiceʒ sic vnus locus hn̄ por est alio naturaliter ꝛ fm dignitateʒ: qꝛ sursuʒ nāliter pus est q̄ deorsuʒ: cū etiā semꝑ superiꝰ sit locus inferioris: cuʒ superior spera ꝯtineat inferiorē. Similiter etiā capiēdo eundeʒ locū ꝛ vnū inquātū ꝯiungit̄ forme nāli sic iterū est dare pmū simplr: ꝛ per ꝯñs pus ꝛ posterius: qꝛ forme naturales sunt determinate fm quātitatē ad maximū ꝛ ad minimū: sed capiendo locum inquantū est ens continuū ꝛ maᶜᵘᵐ sic non est dare pmum simplr: nec pus ꝛ posterius cū sint diuisiˡⁱᵃ in infinitum. ¶ 2ͦ dōm ꝙ bene videtur pus ꝛ posterius in ꝯparatiōe ad pmū quo ad nos. ¶ Et ratio scḋe ꝯnis est hec. In illo est dare pus ꝛ posterius in quo signamus aliqd pmuʒ fm nostrā acceptionē: qꝛ pus ꝛ posterius sic dicit̄ in cōparatione ad pmū quo ad nos: qd est ꝓpinquius ꝛ remotius ab illo: ſʒ hoc est in loco. ꝛ in tp̄e signamus aliqd nunc: qd est notius ꝛ pmū: ꝛ in futuro qd illi ꝓpinquiꝰ est: est pus: ꝛ qd remotiꝰ est: est posterius. Silr itelligas in pterito opposito mō. Qꝛ qd remotius est ab illo nūc signato in pterito est pus: ꝛ qd ꝓpinquiꝰ est sibi hoc est posterius. Silr in loco possumus dare pmū quo ad nos: qꝛ possumus signare aliquā partē vt in celo oriens: per cuius ꝓpinquitatē ꝛ remotionē aliqd dicit̄ pus ꝛ posterius: ꝛ silr intelligas de aliȷs.

Ad rōnes ¶ Ad pmā in eterno nō est dare pus ꝛ posteriꝰ. Concedit̄. si accipiat̄ pus ꝛ posterius in cōparatiōe ad pmū simplr: ſʒ si accipiat̄ pus ꝛ posteriꝰ ad pmū quo ad nos sic bene est dare pus ꝛ posterius. vt visuʒ est. ¶ Ad aliā. pʒ: qꝛ in ꝯtiͦ nō est dare pus ꝛ posterius per respcm̄ ad pmū simplr: ſʒ tn̄ bene est dare prius ꝛ posterius per respectuʒ ad primū quo ad nos. vt visum est. Questio. XIX.

T.c. 18. ¶ **Quantum vero dicitur ꝛc̄.**

Queritur circa hāc partē. vtrū motus sit quātitas. ¶ Et arguit̄ ꝙ nō. Qꝛ si motus esset q̄titas: tūc esset in determinato ꝑdicamento: qꝛ postq̄ motus esset in ꝑnto q̄titatis: ſʒ hoc est falsum: qꝛ est in pluribus ꝑntis vt in suba q̄titate ꝛ q̄litate ꝛ vbi. g̃ nō est q̄titas. ¶ Iteʒ si esset motus q̄titas: aut esset q̄titas per se siue per accñs per sufficientē diuisionē: qꝛ per se ꝛ per accidēs sufficiēter euacuāt omne ꝑntū. Sʒ motus neutro mō est q̄titas. pͦ nō ꝑ se: qꝛ dicit Aristo. in isto 5ͦ ꝙ tēpus ꝛ motus nō dr̄ q̄ta: nisi per accñs: nec etiaʒ sunt q̄titates ꝑ accñs: qꝛ si motus esset q̄titas ꝑ accñs hoc esset ꝑ magnitudinē spacȷ: sup qd fit motus. qꝛ Arist. hic dicit in lr̄a: ꝙ motus est q̄tus: qꝛ spaciū est q̄tū: ſʒ hoc nō pōt esse. vt pʒ in singulis generibꝰ causaruʒ: qꝛ si motus esset quātus ꝑ magnitudinē spacȷ: vel illa magnitudo eēt cā subtiua motus vel finalis vel efficiens vel formalis: per sufficiētē diuisionē. 5. hꝰ. ꝛ 2. physi. sed magnitudo spacȷ que per motū ꝑtrāsit̄ non pōt esse cā subiua motus: qꝛ si anial mouet̄ in aere motus nō est in aere subtiue in quo fit motus: ſʒ in aiali: nec est cā efficiens: qꝛ magnitudo spacȷ sup quā fit motus nō est cā efficiēs motus: sed motor mouētis. silr nō est cā formalis: qꝛ forͣ non est sepata ab eo: cuiꝰ est forma: ſʒ magnitudo spacȷ sepata est a motu. silr magnitudo sup quā fit motus nō est finis motus: qꝛ motus aialis nō ordinat̄ ad magnitudinē tāq̄ ad finem: sed magis ad terᵐ ad quē: vt ad vbi vel aliud tale. ¶ Itē Arist. in ꝑntis sufficiēter enumerauit spēs q̄titatis: ſʒ nō posuit motū iter spēs quātitatis. g̃ ꝛc̄.

T.c. 18.

C.ō. 2. T.c. 28. ꝛ 29.

Oppositum arguit̄ omne ꝯtiᵐ est q̄titas cū ꝯtinuitas sit dr̄ia q̄titatis ex ꝑntis: ſʒ nihil pōt hr̄e dr̄iaʒ alicuiꝰ gn̄is: nisi sit in illo genere. Et nihil pōt hr̄e dr̄iā aialis: nisi sit aial: ſʒ motus est ꝯtinuꝰ. ꝑ Cōmētatorē. 3. phy. qꝛ ex diffōne motꝰ appʒ ꝯtinuatio. vt pʒ. 3. ꝛ 5. phy. ꝑ Cōmētatorē (g̃ est q̄titas.

Cōm. 6. Cōm. 4 Cōm. 9.

Nota ꝙ motꝰ accipit̄ duobꝰ modis. vno mō ꝑ forͣ imꝑfecta q̄ fluit ꝛ tēdit ad vlteriorē ꝑfectiōeʒ. Alioͦ accipit̄ ꝓ via ad ꝑfectiōeʒ que via est fluxus: ꝛ sic sunt due vie de motu. quarū pma est verior. 2ᵃ est famosior. vt dicit Cōmentator. 3ͦ physicoꝝ.

Cōm. 4

Per hoc pōt dici ad qōnē. pͦ ꝙ capiendo motū pͦ mō sic motus vlr̄ nō est q̄titas. Et rō est. illud qd est in diuersis ꝑntis nō est simpliciter q̄titas: qꝛ 3ͦ ꝑdiᵗᵃ nō sunt vnū ꝑdiᶜᵃᵐ simplr: cuʒ essentie ꝑntoꝝ sint īꝑmixte. pͦ posterio. sed motus pro forma fluente est hꝰ: qꝛ capiēdo motū ꝓ forͣ fluente nō dr̄t a termio motus: nisi fm magis ꝛ minus perfectū. vt ibidē dicit Cōmentator. Nō terminus motus est in tribus ꝑntis q̄titate q̄litate ꝛ vbi: ꝛ ēt in suba aliq̄lr. ¶ 2ͦ dōʒ ꝙ capiēdo motū 2ͦ mō sic est q̄titas: ꝛ rō est. oīs forma q̄ ē diuiˢⁱᵇ in ꝑtes eiusdē rōnis ꝑ se copulatas ad cōeʒ terminū est ꝯtiͦ q̄titas: ꝛ h̄ est maniᵐ ex diffōne ꝯtiͤ q̄titatis: quā Ar. ponit in ꝑntis. Nō cui ꝯpetit diffō: ꝛ diffinitū: ꝛ dr̄ ꝑ se ad dr̄iaʒ albedis q̄ nō est diuisibilis ꝑ se: nisi ꝑ suꝑficiē. tātū albū eē dicēs q̄ta est suꝑficies. ex ꝑntl: ſʒ motꝰ ꝓ fluxu est hꝰ qꝛ ꝓ fluxu est diuisiˢ ꝑ se in ꝑtes eiusdē rōnis vt in fluxꝰ multos: sic. n. liᵃ diuidit̄ i lineas: ita fluxꝰ in fluxꝰ q sūt eiusdē rōnis. vn̄ motꝰ est diuiˢ: sic magᵈᵒ ꝛ tp̄s. vn̄ ista ꝓportiōabilr diuidunt̄. vt pʒ. 6. phy. Et ēt iste ꝑtes sūt copulate ad vnū cōeʒ terᵐ vt ad mutatū eē: qꝛ sic ꝑticule tp̄is copulant̄ ad nūc: sic ꝑtes motꝰ copulant̄ ad mutatū eē. ¶ Nō ꝙ sic recitat Cōmētator. 5. physi. ꝙ motus ꝓ fluxu ꝑ se: ꝛ fm illud qd est motꝰ: est in ꝑnto q̄titatis: ſʒ fm ꝙ recipit̄ est in ꝑnto passionis: qꝛ sicut poͣ receptiua est passiua sic receptio formalr est pa. ¶ Nō ꝙ h̄ sūt duo duͣ: qꝛ dr̄ ꝙ motꝰ ꝓ fluxu ē ꝯtiᵃ q̄titas. ¶ Cōtra. qꝛ si h̄ eēt: aut eēt eadeʒ q̄titas cū tp̄e: aut alia. ꝓ sufficiētē diuisionē: qꝛ vnūqdq̄ ens ꝯpatū alteri vel est idē sibi vel diuisuʒ. ex. 5. ꝛ. 10. hꝰ: ſʒ motꝰ ꝓ fluxu nō est alia q̄titas a tp̄e: qꝛ tūc eēnt plꝭs spēs q̄tiᵗⁱˢ ꝯtiᵉ successiue q̄ tp̄s: qd est ꝯ Ar. q tm̄ enuāuit tp̄s. Silr motꝰ nō ē eadē q̄titas cuʒ tp̄e. Qꝛ si h̄ eēt: tūc in quolʒ moˡⁱ dū moueret̄ eēt tp̄s īherēter: ſʒ h̄ est falsuʒ: qꝛ tp̄s inherēter est in pͦ mobili. vt pʒ. 4. phy. ſʒ i aliȷs est co exñter. ꝯñs pʒ. qꝛ motꝰ īherēter est i mobili. ¶ Iteʒ. si motꝰ ꝓ fluxu eēt idē cū tp̄e: tūc plꝭa tp̄a. quoꝝ vnū nō eēt pars alteriꝰ eēnt sil. ꝯñs pʒ: qꝛ pōle est plꝭa moˡⁱᵃ sil fluere ꝛ sic sil erūt plꝭs motꝰ ꝛ plꝭa tp̄a diuersa. quoꝝ vnū nō est pars alteriꝰ: ſʒ h̄ est falsuʒ. 4. phy. ¶ Itē illa vr̄ esse diuersa que hn̄t diuersas maioritates ꝛ mioritates. ꝛ h̄ pʒ: ſʒ motꝰ ꝓ fluxu ꝛ tp̄s hn̄t diuersas maioritates ꝛ minoritates: qꝛ in ꝑuo tp̄e pōt eē magnus motꝰ: ꝛ in hᵒ tp̄e. aᵒʳ motus: qꝛ velox mobile in hᵒ tp̄e facit maiorē motū: ꝛ sic tp̄s hʒ maius ꝛ minꝰ ꝓpᵐ. silr ꝛ motus. ¶ Itē mensura ꝛ mensuratū formaliter dr̄nt: qꝛ nihil realr ꝛ formalr mēsurat seipm: qꝛ idē nō est pus ꝛ notius seipo: ſʒ tēpus mensurat motum

T.cō. 4 Cōm. 9. 5ͦ metᶜᵉ. cͦ 6 eod. 10ͦ meᶜᵉ. T.cō. 12 T.c. 123. ꝛ infra. T.c. 123.

p fluxu: qz nõ mẽsurat motũ p forma fluente: qz illa forma est pmanẽs: sz successiuũ nõ mensurat permanens.ğ tps mensurat motuz p fluxu. ¶ Dõm est φ si motus capit p fluxu quo mobile fluit de vna parte ad aliã: tunc motus fm illud qd ẽ: est q̃titas. ¶ Ad pmũ dubiuz vel motus esset eadẽ quãtitas cũ tpe zc. Dõm φ motus pro fluxu fm illud qd est realr z essentialr est quãtitas: que est tps: qz non est alia q̃titas ɔtinua successiua q̃ tẽpus. ¶ Ad cuius intellectum. Notandũ φ tẽpus distinguit̃ vt motus. Modo duplex est motus. pmus z ille est primi mobilis. Alius est motus secundus z proprius: z ille potest eẽ in quolibz mobili a p°. Sił̃r tps ẽ duplex. qđdã est tps pmuz z cõe: z hoc est inherẽter in pmo mobili: qđ essentialiter mensurat oĩa successiua. Aliud est tps 2m z ppriũ: z illud est posterius z mensuratũ. Et illud tps nõ est inherẽter in pmo mobili: sz est in quolz mobili actu. si actu mo': sed si mo' po' est in eo po': z sic oẽs motus z tempora a pmo dñr accipi fm quãdã coexistẽtiã ad pmuz motũ z tps. ¶ Et tu dicis: φ Aristo. dicit. 4. phy. φ vnũ est tps nuũ oĩum mobiliũ. Dõm φ Aristo. loquit̃ ibi de tpe pmo z cõi: z non de tpe scdo mõ z pprie dicto. ¶ Ad aliud. si motus p fluxu esset idẽ cũ tpe zc. Dõm φ plura diuersa tẽpora: quoz vnũ non est pars alterius que sunt dicta p° z cõia ipõe est esse pła: sz plura tẽpora secũdario dicta z ppria pñt esse simł: imo etiã est necẽriũ: sicut plures mot' sũt sił. vñ mot' sic est tps realr quo oẽ qđ est: est equale vel inequale tpi: hoc est tps vel hz in se tps: sicut qđ est equale linee: vel hz in se lineã: sz mot' est equale tpi in duratione vt diei vel hore. ğ motus est tps realr. ¶ Ad aliud. illa vñr eẽ diuersa zc. Cõcedit̃. Lo° de tpe pmo z cõi põt eẽ maioritas z minoritas in tpe vt motus in vna hora est minor q̃ motus in duabus horis. Sz si loquamur de tpe secũdo mõ dicto: tunc nõ hñt diuersas maioritates z minoritates: quia maior mot' fit a maiori tpe: z minor i minori. ¶ Ad aliud. mẽsura z mensuratũ. cõcedit̃ saltem fm rõnẽ vel fm rem. Dicis φ tps mẽsurat motũ. Cõcedit̃. p̃o tpe pmo: z illud etiã dñt a quolz inferioz motuũ: sz tps est idẽ cum motu p fluxu. Vñ nõndũ: φ tps mẽsurat motũ: qz sicut dñ. 4. phyſi. φ si accipiat̃ pars alicui' reuertit̃ totũ: qz pars aliquoties replicata sup se reddit totũ. vñ mẽsura intrinseca nõ est ex gen' mensurati. ¶ Sz si dicas. ğ idẽ mẽsurat seipm. Sm rez: tñ dñt fm rõnem vt capiẽdo tps scdo mõ: qđ est idẽ cũ motu: qz sic pars aliquotiẽs mensurat totũ: qz tps nõ est aliud nisi fluxus: z põt esse φ pars eius est nota: et fm illã partẽ notã mensurat totũ ignotũ: qz pars alicui' replicata super se reddit totuz. ¶ Sed aliqs obyceret. vñ φ tps z motus sint diuerse q̃titates: qz ille q̃titates sunt diuerse: quarũ partes copulant̃ ad diuersos terminos: qz si termini z forme sunt diuersi z terminata z formata sunt diuersa: sz partes motus copulant̃ ad mutatũ esse: z partes tẽpoꝛis terminant̃ ad nũc: z illa. s. nũc z mutatũ esse sunt diuersi termini. ğ zc. ¶ Dõz ɔcedẽdo maiorem. si termini sint diuersi realiter. Et tu dicis: in minori φ tẽpus z motus zc. Dõm φ termini isti. s. nunc z mutatuz esse sunt idẽ terminus realiter: lz differãt fm nõia: sicut motus p fluxu z tẽpus sunt idẽ realiter.

T. c. 132 infra.

T. c. 114

al. reme titur.

Ad rationes pncipales. si mot' esset q̃titas zc. Dõm φ verũ est capiẽdo motuz p fluxu sic est in de° pnto. s. q̃titate: sed si capit̃ pro forma fluẽte: sic nõ est in de° pnto: qz sic nõ est quãtitas vlr: sed particulariter: qz aliqua forma fluẽs est q̃titas: sz alia est qualitas: alia vbi. ¶ Ad aliã. si motus esset q̃titas hoc esset vel per se zc. Dõm φ motus p fluxu fm illud qđ est: est q̃titas per se pmo mõ p se. Et tu dicis: hoc

est ɔ Arist. in isto ꝯ. Dõm φ aliqđ dr p accñs dupl'r. vno mõ vt distinguit̃ ɔ illud qđ est pmo z per se. Alio mõ vt distinguit̃ ɔ illud qđ est per se. Modo vtrũq̃ dr dupl'r. vno' per se pmo ex nã rei vel fm nãm rei. Alio mõ ordine notioꝛitatis z famosioꝛitatis quo ad nos. Modo qñ Aristo. dicit φ motus z tps sunt q̃titates per accñs: itelle xit de per accñs: qđ distinguit̃ ɔ per se pmo: qz sic spaᵐ pmo z per se est q̃tuz: sed bñ motus z tps sunt q̃titates per se: z hoc fm nãm rei: lz nõ quo ad famositatẽ z notioritatẽ: z quo ad impõnẽ vocabuli: qz fluxus nõ pmo cognoscit̃ esse quãtitas: qz sic magnitudo cognoscit̃: sed tñ nõ negat qn sit q̃titas per se z fm nãm rei. vñ et Cõmẽtatoꝛ dicit ibi: φ motus non mensurat̃ nisi per spacium. ¶ Ad aliã auctoritatẽ Arist. Cõmẽtatoꝛ rñdet in pncipio enũerauit spẽs q̃titatis famosas: de qbus ɔsuetũ erat φ mẽsurant̃ p suas ptes: sz nõ erat ɔsuetũ φ motus mensurare t̃ p suas ptes: sz plus p tps. ğ p accñs est q̃titas vt p accñs distinguit̃ ɔ p se in ordine notioꝛitatis z impõnis vocabuli: z quo ad nos. Et hec de q̃one. Dõ. XX.

8. huius T. cõ. 18 i eod cõ.

COnsequẽter querit̃ circa pdictum capᵐ. vtrũ q̃titas per se sit diuiᵇⁱˡⁱˢ in ptes eiusdẽ rõnis. ¶ Et arguitur p°. φ nõ. illud qđ est simplex nõ est diuisibile in ptes eiusdẽ rõnis. Qz diuiˢᶦᵇ ɔposit°: z simplex z cõpositũ distinguunt̃: sz q̃titas est for° simplex. Mõ for° est simplex p auctoꝛẽ sex pncipioz. ğ non est diuisibilis p se in ptes eiusdẽ rõnis. ¶ Itẽ. qđ est vnũ in actu nõ est diuiˡᵉ in partes eiusdẽ rõnis: qz vnitati repugnat diuiᵒⁿ in actu: sed quãtitas est vna in actu. 3° de aĩa: qz q̃tũ est vnũ in actu p nãm. ğ zc. ¶ Itẽ. illud nõ debet alicui p se z p nãz suã qđ demrat̃ de eo: qz qđ debetur alicui p se z per sui essentiã est notũ de eo: sz eẽ diuiˡᵉ in ifiniᵐ demrat̃ de q̃titate vel q̃to: cũ sit passio ei'.

Super T. cõ. 18

Oppositum vult Arist. in lrã vbi dicit. Quãtũ dr qđ est diuiˡᵉ in ea q̃ insunt.

T. cõ. 18

Ad intellectũ q̃onis est notandũ φ dimittẽdo distõnem totius: qz totũ vno mõ distinguit̃ in partes eẽntiales: sicut in materiã z formã: z sic de alqs. Alio° distinguit̃ totũ in partes eiusdẽ rõnis: qđ plus valet ad ppositᵐ. vñ partes eiusdẽ rõnis sunt partes eiusdẽ spẽi adiuicẽ: vt due partes ligni. quarũ quelibet est lignũ. Sił̃r duo homies qui sunt eiusdẽs spẽi spẽalissime: z sic de similib'. Et hẽ partes qñq̃ sunt sibimuicez ɔtinue vt due partes ligni aut ignis: z tũc possunt dici partes quãtitatiue. Aliquãdo nõ sunt sibiinuicẽ cõtinue: sed distincte z diuise fm actũ: vt duo homines: z tũc possunt dici ptes subĩtue seu supposita. ¶ Scdo notandum fm Cõmentatoꝛẽ. isto. 5. caplo de fm se. Qz aliquid ɔpetit alicui fm se duobus modis. vno modo sicut substãtia. Alio mõ sicut accidens. Et vtrũq̃ dupl'r. vno modo imediate. alio mõ mediate. Et ponit exẽpla ð istis: z sũt hec ei'. verba. oẽ qđ est in aliquo per se: aut existit in eo tanq̃ suba: aut tanq̃ accidẽs. Et vtrũq̃ istoz: aut per medium: aut sine medio. Substãtia cũ medio est homo viu'. accñs p mediũ est corpus coloratũ. Suba sine medio hõ ratioalis. Accñs sine medio supficies coloꝛata.

T. ɔ. 23.

His visis dõm ad q̃onẽ: φ q̃titas nõ est diuiᵇⁱˡⁱˢ in ptes eiusdẽ rõnis vt subm: qz sic suba mãlis est diuiᵇ. ¶ 2°. dõm φ q̃titas per se z imeᵉ est diuisibilis in ptes eiusdẽ rõnis. Ratio pme ɔnis est. pncipale subiectum diuisibilitatis in partes eiusdem rõnis: aut est ipsa quãtitas: aut suba mãlis subea q̃titati. hec diuisio est sufficiens: sed ipa q̃titas non est pncipale subm diuisibilitatis: z h̃ pro': qz vnũ accñs nõ ẽ pncipale subz alterius accidentis. 4° huius. sed q̃titas est accñs: z sił̃r

T. c. 14

diuisibilitas.ḡ relinquitur ꝙ suba mālis sit diuisibilis in partes eiusdē rōnis vt subz ṗncipale. ¶ Rō scdē ꝯnis ē. esse diuisibile imediate in ptes eiusdē rōnis: ⁊ per se: aut cōpetit sube māli: aut quātitati: ⁊ hec est cōcessa ab oibꝰ. sed nō cōpetit sube imeᵗᵉ: qꝛ nō cōpetit nisi per q̄titatez. quia dicit Cōmentatoꝛ in de suba orbis. Qꝛ mā de se est indiuisibilis: ⁊ forma: ⁊ diuidi vel habere ptes eiusdē rōnis cōpetit ei per q̄titatē. ¶ Item habere partes ꝯᵘ numero. ⁊ nūerus cāur ex q̄titate ꝯtinua. 3. phycoꝝ. ḡ quātitati per se ⁊ imediate cōpetit diuidi in partes eiusdem rōnis. ⁊ ppter h̄ dicit Ap. ṗmo phycoꝝ ꝙ finiᵐ ⁊ diuisio quātitati cōpetit: quātitati per se ⁊ sube per q̄titatē: ⁊ intellexit ꝙ quātitati conuenit per se. i. imediate: sed sube ꝯᵘ per accñs: vt per accñs distinguit ꝯ imediatū: s3 tñ per se cōpetit quātitati tāq̄ subto ṗncipali.

cap. p. · T. c. 68.

Ad rationes ad ṗmā. illud qd̄ est simplex ⁊c̄. Cōceditur qd̄ oīno est simplex oīno est idiuisibile. Et eo mō quo ē simplex ē idiuisibile. Tu dicis ꝙ quātitas ē simplex. Cōcedit. simpliciᵗᵉ opposita cōpōni ex mā ⁊ forma: ⁊ sic etiam non diuiditur in mām ⁊ formam: s3 tñ quātitas bñ est cōposita ex ptibus eiusdez rōnis. Et etiā bene diuiditur in illas: vt visum est. ¶ Ad aliam. illud ꝙ est vnū in actu ⁊c̄. Concedit vt est vnū in actu sic non ē diuisum actu: sed tñ poᵃ est diuisibile: ⁊ illa pō pōt reduci in actū sine impoli. ¶ Ad aliā. illud qd̄ nō debetur alicui per se ⁊c̄. Conceditur si per se dicit ṗuationem cāe ⁊ medij demōstrationis: sed si per se dicit priuationem mediatōis inter subm ⁊ predicatū tunc non ē verum: qꝛ per se debet subto: qꝛ non est mediū aliqd̄ vel aliud sbm: tñ demōstratur de subto: qꝛ ad hoc est causa sicut diffinitio que est meᵐ demonstrationis per quā demonstratur de subo. sic est in ṗposito: licz esse diuisibile demōstret de q̄titate: tñ non ipedit quin cōpetat q̄titati imediate per se: qꝛ non est aliud subm in medio: quāuis possit demonstrari per aliquā cām que mediat iter subm ⁊ passionem. ¶ Alij dicūt ꝙ esse diuisibile i ptes eiusdē rationis non demoʳ de quātitate: sed esse diuisibile in ifiniᵐ bñ demonstrat de quātitate. Qō. XXI.

T. c. 19.

¶ **Quale dicitur vno differentia ⁊c̄.**

Circa hoc capl'z querit de qualitate. Utꝝ dr̄ia sube sit q̄litas. Argr̄ ꝙ sic: qꝛ qd̄ est suba non est qualitas. ṗmo poste. pr̄ita sunt ipermixta: sed dr̄ia sube est suba: qꝛ dr̄ia sube est ṗnᵖ sube cōposite mō qd̄ est ṗnᵐ sube ē suba ergo non qualitas. ¶ Itē si dr̄ia sube esset qualitas tunc Ap. in predicamētis numerando spēs qualitatis fuisset diminutus: qꝛ ibi nō numerat dr̄iaz sube inter spēs qualitatis: sed hoc est falsum.

Ad oppositum est phylosophus in littera.

Ad intellectum questionis sciendum est. ꝙ qualitas quedam est accidentalis ⁊ quedā subalis. vñ Ap. in h̄ 5ᵒ. vt dicit Cōmen. nō intendit determinare de speciebus qualitatis ⁊ quātitatis sm̄ ꝙ sunt pr̄ita: sed solūmodo intendit determinare itentōes q̄s signāt he dictiōes q̄litas ⁊ quātitas. ¶ Tūc dōm est ad q̄ōnē ṗmo ꝙ dr̄ia sube non est q̄litas accidentalis. Et rō ē. illud qd̄ vē est nō ē accñs. ṗmo phycoꝝ. Qd̄ vere est nulli accidit: sed dr̄ia sube vere est: cum sit ṗncipium sube. ergo dr̄ia sube non est qualitas accidentalis. ¶ Itē qd̄ ponitur in diffinitiōe sube ⁊ est tota suba spēi speᶜᶦᵉ in pr̄ito sube nō est qualitas: qꝛ accidentia nō ponūtur in diffinitione sube: neq3 sunt de quiditate sube: s3 differentia sube ponitur in diffōne sube: ⁊ est tota suba spēi speᶜᶦᵉ. vt p3 p Ap. 7. hᵒ. ḡ nō ē q̄litas accñtalis. ¶ 2ᵒ dōz. ꝙ dr̄ia sube ē q̄litas subalis: ⁊ rō ē. illud ē q̄litas subalis: qd̄ pʳ in q̄le subale: s3 dr̄ia sube p̄dicat i q̄le subale: qꝛ si dicat q̄lis est hō: ꝯuenienter rn̄det rōnalis. ḡ est q̄litas substātialis. ¶ Itē illud qd̄ egreditur a forma substātiali ē q̄litas subalis: qꝛ forma est qualitas: cū det esse ⁊ qualificet ⁊ informet. Et hoc est qd̄ dicunt alij: ꝙ hñt modū qualitatis: sed dr̄ia sic egredit a forma subali vel est ipsamet forma vt rōnale: cū dr̄ ab aīa rōnali. ergo est dr̄ia subalis.

T. c. 33.

Ad rationes ad primā p3: qꝛ bñ probat ꝙ dr̄ia sube non sit qualitas accidnentalis: sed bene subalis. ¶ Ad aliā p3: qꝛ Ap. h̄ numerat significata q̄litatis: ⁊ nō spēs qualitatis sm̄ ꝙ est pr̄itū. ḡ ponit h̄ plures modos q̄ i pr̄itis. ibi tātū ānumerat spēs q̄litatis sm̄ ꝙ ē pr̄itū. ḡ Ap. nō ē diminutꝰ. Qō. XXII.

T. c. 19.

¶ **Alia vero imobilia ⁊ mathematica ⁊c̄.**

Queritur circa hanc partē. Utrum bis tria sint sex: ⁊ arʳ ꝙ sic. nam bis tria sunt sex: aut maioꝛ numerus: aut minoꝛ: qꝛ suppono ꝙ bis tria sint numerus: ⁊ h̄ ē manifestū: ⁊ est vera ista maioꝛ p sufficientē diuisionē: qꝛ bis tria dicunt sex vnitates. mō nūerꝰ nihil aliud est q̄ vnitates: vt vult Cōmen. 4. physicoꝝ. ḡ bis tria vel sunt sex vel maioꝛ numerus vel minoꝛ: sed non maioꝛ nec minoꝛ. non maioꝛ: qꝛ nec. 7. nec. 8. ⁊c̄. Nec minoꝛ qꝛ non sunt q̄nq3 nec quatuoꝛ ⁊c̄. Ergo relinquitur ꝙ sex. ¶ Itē oēs ptes simul sumpte sunt eadē toti. per Cōmentatorē. ṗmo physicoꝝ. vbi dicit ꝙ totū idē est cū ptibus simul sumptis: sed bis tria sunt oēs partes sex: qꝛ ibi sunt sex vnitates que sunt oēs ptes sex. ergo ⁊c̄. ¶ Idem h̄ arguit auctoritate mathematicoꝝ ⁊ ṗncipalr arismetricoꝝ: qui dicūt in cōputatiōibus numeroꝝ ꝙ bis tria sunt sex. ⁊ ter tria nouē. sed abstrahentiū non est mendacium vt vult Ap.

T. c. 132. ⁊ 134. · Cō. 17. · 2ᵒ phy. T. c. 18.

Oppositum vult Ap. in isto caplo. vbi dicit. naz suba cuiuslibz qd̄ semel vt ipsoꝝ sex nisi q bis tria aut ter duo: sed qui semel sex. Et hoc idez vult Cōmentatoꝛ ⁊ expositores.

Nota ꝙ de nuō in cōparatione ad vnitates sunt diuerse opiniōes. quidā enim dicunt numeruz eē cōpositū ex vnitatibꝰ: ita ꝙ vltima vnitas sit forma numeri ⁊ precedentes vnitates sint mā numeri. ⁊ motiuū eoꝝ est: qꝛ s3 Ap. ⁊ expresse s3 Cōmentatorē: numerꝰ ē ex vnitatibus. mō in eo qd̄ ē p se vnū o3 eē aliqd vt mā3 ⁊ aliqd vt formā: qꝛ ꝙ ē p se vnū o3 esse cōpositū ex actu ⁊ poᵃ: ⁊ mā est i poᵃ ⁊ forma est actus. ḡ i illo cōposito o3 eē mā3 ⁊ formā. mō rōnabilꝰ ē ꝙ vltima vnitas sit forma nūeri: ⁊ precedētes vnitates mā: qꝛ mā p̄cedit formā: vt p3 primo phycoꝝ. S3 ista opio nō vr̄ valere. pp 2ᵒ. p̄ qꝛ nulla forma ē cōposita ex mā ⁊ forma vel māli ⁊ formali: qꝛ nulla forma ē cōposita ex ṗncipijs eēntialibꝰ: qꝛ forma ē ꝯpositioni ꝯtingens ⁊c̄. S3 nūerꝰ ē forᵃ. qꝛ ē quātitas q̄ ē forᵃ. ¶ Itē mā ⁊ forᵃ vel māle ⁊ formale debent eē diuersaꝝ rōnū: qꝛ i h̄ differūt ptes eēntiales a ptibꝰ q̄titatiuis. qꝛ oēs ptes q̄titatiue sunt eiusdē rōnis: s3 ptes eēntiales nō sunt eiusdē rōnis: s3 oēs vnitates sūt eiusdē rōnis ⁊ pfectiōis ⁊ eiusdē spēi speᶜᶦᵉ. Ex quo ita ē: vñ tūc ꝯueniret: h̄ ꝙ vltima vnitas eēt forᵃ ⁊ p̄cedētes vnitates mā: vñ eēt irrōnabile. sicut qꝛ in oī cōposito ꝯstituto ex ptibꝰ eēntialibus formale op3 pficere māle: ⁊ informare ip3: vt in cōpositiōe eēntiali spēi dr̄ia informat ⁊ pficit genꝰ: ⁊ in cōpositiōe ex mā ⁊ forᵃ: forᵃ pficit ⁊ informat materiam: sed vltima vnitas nō perficit precedētes vnitates: nec informat eas: quia non inheret eis: quia quatuoꝛ homines pos/

T. c. 82.

sunt esse i diuersis locis. ¶ Nō° ꝙ qcqd sit de ꝯne. Ista tñ maior ꝑme rōnis vr̄ esse falsa. s. ꝙ forma sit simplex: qꝛ spēs generis vniuoci est realr̄ cōposita ex genere ꝛ dr̄ia. ¶ Alia est opi. cōiorꝫ. ꝙ numer⁹ nullatenus sit ꝯposit⁹ ex vnit^{ib}⁹: nec tanꝗ̄ ex ptibus essentialib⁹: vt mā ꝛ forma: vl̄ māli ꝛ formali: nec tanꝗ̄ ex ptibus q̄ntitatiuis. sꝫ numerus est forma simplex: nec hñs partē extra partē. Sed si q̄rit̄ ab eis quō hñt se vni^{tes} ad numerū: dr̄ ꝙ hñt se: vt dispōnes ꝛ ꝑparationes: me^{di}⁹: qbus forma numeri introducit̄ in suba numerata: sicut supficies ē dispō: me^{te} qua color introducit̄ in corpus. vñ dualitas nō est aliqd intrinsece ex vnitatib⁹: sꝫ est forma simplex supaddita vnitatib⁹: me^{di}⁹ qbus est in suba numerata. Et hui⁹ assignāt rōnē. Nulla forma denoīat̄ illo esse qđ dat subo: qꝛ albedo dat subo esse albū. ergo nō est alba: sed est quo aliud est album. sed quātitas dat subo esse diui^{le}: ꝛ sic quecūqꝫ quātitas: siue sit ꝯti^a vel discreta: nō erit diui^{lis}: sꝫ est illō quo aliqd est diui^{le}. Sꝫ si numerus esset aliud intrinsece ex vni^{b}⁹. tunc esset diui^{lis}: ꝛ qꝛ isti nō pñt vitare: qn vni^{tes} respiciāt numerū: Ideo fingūt modū ꝙ respiciūt numerū vt dispōnes: mediantib⁹ qb⁹ fundat̄ numerus in substātia numerata. ¶ Notādū ꝙ ista opīo nō vr̄ valere: ꝛ

T. c. iiij. — hꝫ pꝫ ꝑmo auctoritate Ar. 4°. phisi. caplo de tēpore. vbi dicit: loquēs de mēsura intrinseca: qꝛ mēsuratum nō est aliō a mēsura. ꝛ subdit: sꝫ aut multa metra to^{m}. ꝯ^{tor} dicit ibi. ꝙ mensura in quolibꝫ mēsurato nō est alteri⁹ generis: q̄ꝫ mēsuratū: vel est met mēsuratū: sicut numerus est vnitates: qꝛ vnitates ingrediunt̄ essentiā numeri. Itē di

Cō. 2°. — cit ꝯ^{tor}. io°. hui⁹. Res nō mēsurat̄ ꝑmo ꝛ essentialiter nisi per aliqd indiui^{le} qđ est in eis: ex qbus cōponunt̄: sꝫ numeri ꝑmo ꝛ essentialiter mēsurant̄ vnitatib⁹. ergo est indiuisibile illō ex q̄ cōponunt̄ numeri. ¶ Itē capiat̄ dualitas: per quam sor. ꝛ pla. sunt duo formaliter: sicut albū formaliter est per albedinē: tūc querit̄ vtrū isti⁹ dualitatis: qua formaliter sor. ꝛ pla. sūt duo: sit aliqd i sorte ꝛ aliquid in platone: vel nihil isti⁹ dualitatis sit in sorte: ꝛ platone: vel tota dualitas est in vtroqꝫ: qꝛ oꝫ vnū horꝫ dare. per sufficiētē diuisionē: sꝫ nō pōt dici ꝙ nihil dualitatis sit in vtroqꝫ: qꝛ tūc dicerent̄ duo. ꝛ tñ neuter hēret aliqd dualitatis. sicut nihil dr̄ albū: qđ nō hꝫ aliqd albedinis i eo. silr̄ nō pōt dici ꝙ in quolibꝫ sit tota dualitas: qꝛ tunc qlibet eorꝫ esset duo: cū haberet dualitatē in se: qꝛ forma nō pōt absolui ab effectu cause formalis: sicut nec eꝯ: qꝛ sꝫ deus posset facere māmꝫ sine forma vel eꝯ: ꝛ effectū sine agēte: tūc nō facit effectū cause formalis sine forma. ḡ relinquit̄ ꝙ aliqd istius dualitatis est in sorte. ꝛ platone etiā aliqd. Et hoc nō est nisi vnitas: qꝛ qcqd est in dualitate: ꝛ nō ē idiuisibile: vt pūct⁹. ḡ erit vnitas. ¶ Aliq dicūt hic ꝙ isti⁹ dualitatis nihil est seorsum ꝛ diuisim in sorte ꝛ platone: sꝫ dua^{litas} simul est i vtroqꝫ ꝯiūctim. hꝫ nō valet. Quia impo^{le} est ꝙ aliqđ attributū insit duob⁹ nisi aliqd illi⁹ insit diuisim vtriqꝫ. ḡ si aliqd inest sil̄ aliqbus: opꝫ ꝙ aliqd illi⁹ diuisim insit cuilibet illorꝫ: vt si q̄ttuor hoīes hñt po^{tiā} trahēdi nauē simul: nullus diuisim hꝫ totā potentiā trahēdi nauē: ḡ qlibet hꝫ aliqd po^{e} trahēdi nauē: qꝛ da opp^{m}: tūc nunꝗ̄ traherēt nauē: sꝫ sꝫ te dualitas īest ꝯiūctim ꝛ sil̄ his duob⁹: ḡ cuilibꝫ diuisim inest aliqd dualitatis: ꝛ hoc nō est nisi vnitas. ¶ Itē nullū accn̄s ab^{solutum} corrūpit̄ in aliq̄ subo nulla trāsmutatione facta in eo: vt albedo nō corrūpit̄ sine corruptiōe facta in subo: sꝫ hꝫ cōtingeret: si nihil dualitatis esset i vtroqꝫ diuisim: qꝛ postq̄ꝫ sor. ꝛ plato essent duo: ꝛ nihil dualitatis esset in vtroqꝫ diuisim: moriat̄ vnus: tūc nō sunt 2°: ꝛ sic corrūpit̄ numer⁹ qui est in re: nulla trāsmutatiōe facta in re. ¶ Itē numerus est multitudo ex vni^{b}⁹ ꝑfusa. vñ nō est intelli^{le} ꝙ aliqđ indiui^{le} oīno carēs parte ex partē isormet duo distincta loco ꝛ subiecto. q̄re ꝛc̄. ¶ Dōꝫ ergo est aliter ꝙ vnitates sic se hñt ad numerū: ꝙ numerus cōpo^{r} ex vnitatib⁹ tāq̄ꝫ ex partib⁹ q̄ntitatiuis. Et hꝫ ꝓbāt dicte auctoritates Ar. ꝛ ꝯ^{tis}. ꝛ rōnes. Et pōt formari rō. numer⁹ respicit vnitates vel tanq̄ꝫ dispōnes qbus fundat̄ in suba numerata. vel vt vnitas sit forma nui: vt vlti°. ꝛ ꝑce^{ss}⁹ mā. vel respicit vnitates tanq̄ꝫ ptes q̄ntitatiuas: ex qbus cōpo^{r}: ꝛ hoc pꝫ per sufficiētē diuisionē: sꝫ numerus nō respicit vnitates ꝑmis duob⁹ modis: vt visum est. ḡ respicit eas tertio modo. vñ dicit ꝯ^{tor} 4°. phi. numerus qui mēsurat̄ vni^{b}⁹ non est nisi vnitates. ¶ Itē diuerse for^{e} reales nō pñt eē in aliquo eodem mō disposito ꝛ eisdēꝫ dispōnib⁹ imme^{te} ꝑparato: qꝛ forma ignis ꝛ forma aque ꝑsupponunt alias dispōnes in mā: qꝛ forma ignis est in subo sūme calido ꝛ sicco: sꝫ forma aque in subo sūme frigido ꝛ humido: sꝫ hꝫ nō esset: si numerus respiceret vnitates ꝑmis duob⁹ modis: qꝛ si numeri respicerēt vnitates tanq̄ꝫ vltimas perfectiones ꝛ dispōnes vel p^{es}: vt māmꝫ ꝛ formā: tūc diuerse forme realeꝫ essent in aliq̄ eodē mō disposito. Et me^{di}⁹ eisdē dispōnib⁹: qꝛ oēs vnitates sunt eiusdēꝫ rōnis ꝛ ꝑfectionis: vñ sicut linea itrinsece cōponit̄ ex lineis ꝛ resoluit̄ in lineas nō per se extātes: sꝫ in suba lineata: sic numerus cōponit̄ ex vnitatib⁹ ꝛ resoluit̄ in vnitates: nō tanq̄ꝫ per se ꝛ sepatim extātes. sꝫ i suba numerata. ¶ Notā duo ad intelln̄ qōnis ꝙ bis tria dupliciter pñt capi. vno mō quo ad vnitates ꝯtētas in bis trib⁹: vel pñt capi quo ad ductū: q signat̄ ꝑ aduerbiū bis. ¶ Ulteri⁹ notādū ꝙ sicut pꝫ in arismetrica ꝛ algorismo. in de radicū extractione. ꝙ ois numerus vel est linearis: vel supficialis: vl̄ solidus. Et solidus diuidit̄: qdā eni est solidus cubic⁹: ꝛ qdā solidus nō cubic⁹. Silr̄ supficialis diuidit̄: quidā eni est supficialis q̄drat⁹. Et quidā nō quadrat⁹. Linearis numerus est qui causat̄ ſm ꝑcessū nō hñdo respectū ad ductū: vt vnū duo tria q̄ttuor ꝛc̄. Et dr̄ linearis: qꝛ hꝫ se ad silitudinē linee hñtis vnā dimēsionē: sic iste numeruꝫ accipit̄ ſm vnū ꝑcessuꝫ: sꝫ numerus supficialis est qui cātur ex ductu i numerū: ꝛ hoc dupliciter. vel eiusdē numeri: vt bis duo. ter tria: ꝛ ille est supficialis q̄dratus. vl̄ cātur ex ductu alteri⁹ numeri in numerū: vt bis tria: ꝛ sic ē supficialis nō quadrat⁹. Sꝫ numerus solidus est qui fit ex du^{ci} ductu numeri in numerū. Et hoc duplr̄. vel eiusdē: vt bis duo bis: ꝛ sic est soliduꝫ cubic⁹. vl̄ alteri⁹ numeri: vt bis tria bis: ꝛ sic est solidus nō cubicus.

Tunc dicēdum est ad qōnem ꝙ ꝯsiderando bis tria quo ad vnitates cōtentas in bis tribus: sic bis tria sunt sex formaliter. Et rō est. senari⁹ numerus vel est cōpositus ex vnitatib⁹: tanq̄ꝫ ex mā ꝛ forma: vel tanq̄ꝫ ex dispōnibus vltimis: ꝛ ꝑparationibus q̄ntitatiuis: qꝛ oꝫ numerū vno istorꝫ modorꝫ se hr̄e: sꝫ nō pōt se hr̄e ꝑmis duob⁹ modis: vt visum est. ergo respicit vnitates: vt partes quātitatiuas: ꝛ sic bis tria quo ad vnitates formaliter ꝛ realiter sunt sex. ¶ Secūdo dōm ꝙ ꝯsiderādo bis tria quo ad ductū qui signat̄ ꝑ aduerbiū biſ: sic bis tria nō sunt sex formaliter. Et causa est. nullū accn̄s realiter ꝛ formaliter est idē cū suo subiecto. hec est manifesta: sꝫ ꝙ numerus ducat̄ in numerꝫ accidit sibi: qꝛ tales ꝓprietates addite numeris sūt dispōnes ꝛ accn̄tia numeri: ꝛ dicunt̄ qualia: vt cubicū esse vel solidū. ¶ Notādū ꝙ dubiū est. Dictū est ꝙ cōparando numerū ad vnitates: ꝙ numerus est cōpositus ex vnitatibus. Ita ꝙ vnitates nō sunt dispōnes. Cōtra. si nui essent cōpositi ex vnitatib⁹: tūc numeri nō distinguerent̄ ſm spēm: sꝫ hoc est falsuꝫ ſm cōiter dicētes. ¶ Itē Ar. 8°. huius. dicit. Spēs rerꝫ cōparant̄ numeris. ꝯña pꝫ: qꝛ

Aliō ō hec mā subtilē Scoti i. 5. sue metha. qōne nona.

Cō. 6oz. ꝛ. ioꝫ.

T. c. io.

postq̃ nuī eēnt cōpositi ex vnitatibus eiusdē rōnis: ꝛ nō differrēt spē vnitates: ꝛ nihil aliud est in nuīs nisi vnitates: tunc nuī non differrēt spē. ¶ Et ꝯfirmaꝛ. quecunqꝫ cōposita sic se hñt ꝙ in eēn° vnius nihil icludiꝛ nisi etiā icludaꝛ in eēn° alterius nō differunt ſm spēm: sed hoc est in nuīs. qꝛ in nuīs nihil est nisi vnitates: q̃ nō differūt rōne ꝛ spē. ǵ si nuī differūt: hō est ſꝫ maius ꝛ minus: ꝛ nō differunt spē. qd̄ est incōueniēs. ¶ Dōm ē ꝙ nuī circūscriptis oīb° accñtib°: vt ductione vni° in alteꝝ: ꝛ paritate ꝛ iparitate. ꝛc̄. nō differunt ſm spēꝫ. qꝛ in spēb° nō ꝓcediꝛ i infiⁿ. ſꝫ in nuīs ꝓcediꝛ in infiⁿ. vñ tñ sic differūt ſꝫ magis ꝛ min°. qꝛ differūt sicͣ diffō supioris ꝛ inferioris. vt pꝫ p Arꝫ. 8. h°. ꝛ p cōmētatorē ibidē. vbi dicit Arꝫ. quēadmodū qñ alicui nuō addiꝛ vnuꝫ: aut ab eo diminuiꝛ vnum: trāsferꝛ ad aliā nāꝫ nuī. silr diffōnes cōposite ex p̊ genere ꝛ plurib° dr̄ijs: qñ ab eis diminuiꝛ aliq̃ dr̄ia: trāsfertur diffō ad diffōnē alteri° nāe. ꝛ silr qñ in eis addiꝛ aliq̃ differentia. v.g. cū dixerimus in diffōne aīalis: qd̄ ē corpus nutribile sensibile. si diminuimus vltimā dr̄iam remanebit diffō vegetabilis. Et si additur aliq̃ dr̄ia: vt rōnale fiet diffō hoīs. Mō diffō supioris ꝛ inferioris non differunt spē: ergo nec numeri.

Ad rōnes. bis tria ꝛc̄. ꝯcediꝛ. si capitur bis tria q̃ ad vnitates q̃ sunt i codē: sic sunt sex. sed si capiꝛ bis tria q̃ ad deductū nuī: sic non sunt aliqs numerus: sed accñs nuī. ¶ Ad aliā. oēs ptes ꝛc̄. cōcediꝛ. dicis ꝙ bis tria. ꝛc̄. ꝯcediꝛ capiēdo bis tria q̃ ad vnitates. qꝛ sic idē eēntialr sunt qd̄ sex: sed capiendo bis tria q̃ ad ductū q̊ signaꝛ per aduerbiū bis: sic non sunt oēs ptes sex. ¶ Ad auctoritatē Arꝫ. ꝛ ꝯᵗᵒʳ dōm. ꝙ bñ intellecta nō est ꝯ pōnē. qꝛ volūt dicere ꝙ bis tria sunt sex: ꝛ hoc quo ad vnitates que sūt i bis tribus. Et hec de qōne. Qō XXIII.

¶ Ad aliquid dicuntur talia. ꝛc̄.

Super t.c.20.

Queritur circa hoc capl'ꝫ. Utrum relō sit ens reale. Et arguitur ꝙ non. Illud qd̄ fundatur i non ente est nō ens: nec p ꝯñs est ens reale. qꝛ non ens non fundat ens. ꝛ relō fundaꝛ in non ente. qꝛ non ens est posterius ente. mō posterius eē ē relm eē: ꝛ posterioritas est relō. ¶ Et ꝯfirmaꝛ minor. qꝛ nisi essꝫ ordo non entis ad ens non esset locus a ꝯdictorijs. qꝛ locus a ꝯdictorijs fundaꝛ in nō ente. qꝛ est hītudo ꝛ ordo non entis ad ens. sed hoc est ꝯ logicos accipientes illū locuꝫ. ǵ relō non est ens reale. ¶ Itē si relō eēt ens reale: tunc esset infinitas in entibus realib°: ꝛ hoc sil' existibus. qꝛ idētitas q̃ aliqd ē idē sibiipsi est relō: ꝛ vnūqdqꝫ ē idē sibiipsi p idētitatē: ꝛ proceditur in infinitum in identitatibus. ꝛ hoc simul existentibus: qd̄ sic ꝓbaꝛ. vnūqdqꝫ est idē sibi p identitatē. vt sor. est idem sibi per identitatem: tunc accipio illaꝫ idētitatē. illa ē ens reale: ꝛ est eadē sibi p idētitatē. ꝛ iteꝝ illa idētitas ē eadē sibi p idētitatē: ꝛ sic semp: sed hoc est falsum. qꝛ nō est dare infinitā multitudineꝫ sil' existium. ¶ Itē si relō esset ens reale: tunc duo accñtia eiusdē spēi ꝛ diuersa nuō eēnt sil'. qꝛ posſe ē duas relōnes eiusdē spēi eē in eodē subo: vt duas pni̇ᵗᵃᵗ respectu diuersoꝝ. silr duas filiationes. sed hoc est ſlm. 5. h°. c. de diuerso.

T.c.15. T.c.4.

Oppositum arguiꝛ. illd̄ qd̄ est in ꝓdicaᵗᵒ ē ens reale. qꝛ in 6° h°. Arꝫ. diuidit ens p° diuisione i ens reale: ꝛ ens rōnis: ꝛ ens reale diuidiꝛ i. x. pñᵗᵃ. sed relō est in pñᵗᵒ. qꝛ vnū est genus relōnis.

Notandum ad itel'lꝫ qōnis qd itelliaꝛ p ens rōnis ꝛ ens reale. vñ diuersi diuersimode dñt de ente rōnis. ¶ Nā aliq dñt illd̄ eē ens rōnis qd̄ depēdet ab aīa intellectiua tāq̃ a cā subiua vel susceptiua: vel tāq̃ a cā agente: ita ꝙ non est a nā: ꝛ sic oīs act° q̊ fiunt in aīa rōnali: ꝛ spēs ꝛ opationes sunt entia rōnis. qꝛ sunt ab aīa intellectiua tāq̃ a cā subiua. qꝛ sunt i itellu posi: vel sunt ab aīa effectiue: vt quo ad intellm agenteꝫ. ¶ Alij dicūt ꝙ nō oē ens qd̄ depēdet ab aīa tāq̃ a cā susceptiua vel agente est ens rōnis. qꝛ scia est res vā: ꝛ relō q̃ scibile referꝛ ad sciam est res vā: ꝛ subiue ꝛ effectiue est ab aīa: ꝛ nō sunt entia rōnis. ſꝫ vē entia. vñ dicūt. ꝙ intelligatur p ens rōnis ens veridicū ꝛ falsidicū: p cōpōneꝫ ꝛ diuisionē verā vel falsam intell's. vñ hoc ē ens rōnis: de q̃ logꝛ Arꝫ. 6. h°. qꝛ veꝝ ē qd̄ hꝫ affirmationē in cōposito: ꝛ negationē in disiuncto: ſꝫ ſlm h° partitionis ꝯdictiōeꝫ.

T.c.8.

¶ Alij dicūt de ente rōnis. puta ꝙ ē distinctū ab ente reali. qd̄ nō hꝫ eē nisi obiectale. vñ ñ hꝫ esse subiue in aīa nec extra aīam. sed tñ obiectale in aīa: qd̄ vocaꝛ obscuriori noīe esse i prospectu. ¶ Et hō ꝓbāt. qꝛ nos videm° aliquā reꝫ a longe: ꝛ illa res vꝛ minor q̃ sit. Tunc q̊ritur de illa minoritate: vel est in se: vel in aīa subiue. non potest eē in se. qꝛ tūc res eēt mior q̃ sit. Etiā tūc iudiciū nō essꝫ verū. Silr non pōt eē in visu. qꝛ obm poᵃ non est in potentia. ǵ minoritas quam videt visus vel iudicat: solum i visu est obiue: vel intell'u. Si itelligaꝛ ergo p̄ter ens ꝙ sit subiue in aīa vel extra aīam est ens obiectale. ¶ Itē si inspiciaꝛ denarius in fundo aque: vꝛ maior q̃ sit. ista maioritas vel est i denario: vel in visu subiue. non pōt esse i denario. qꝛ tunc iudicium non eēt ſlm: nec in visu. qꝛ ē obꝫ visus. qd̄ iudicaꝛ. ǵ non pōt eē in visu. ǵ tñ hꝫ eē obiectale in visu. ¶ Itē nos videm° in parietibus artificialiter depicti ꝯcauitates appere. Mō ista ꝯcauitas q̃ apparet est ens. vel ǵ est in aīa visiua subiue vel in pariete: vꝛ tñ hꝫ esse obiectale i aīa visiua. nō est in pariete. qꝛ si ponatur manus totū est planū. Nec est in visu. qꝛ obm ꝙ iudicaꝛ a visu non informat visum. ſꝫ talis ꝯcauitas est obm visus. ǵ hꝫ eē tñ obtale. qd̄ est i ꝓspectu. ¶ Iteꝫ aliqs pt imaginari hircoceruū esse. tūc q̊raꝛ. vtrū existat subiue i aīa vel in aliq̃ mā ex̄. si in aliq̃ mā extra aīam. hoc est falsum. qꝛ tunc nō eēt figmētū. Silr nō existit in aīa. qꝛ obꝫ alicuius poᵃ non iformat ipsaꝫ: sed illd̄ imaginatiuū eē ē obm aīe. ǵ i neutro est. ǵ relinqtur ꝙ sit ens obiectale: et in ꝓspectu. Sed de hoc vtrū sit veruꝫ videbitur i q̊stionibus sup sextum h°. sed ad pñs teneaꝛ p° via vel z°. Sꝫ p opp° intelligatur ens reale. qd̄ non depēdeat ab aīa rationali: nec subiue: nec effectiue quo ad pmā opionē: nec ꝙ est veridicū nec falsidicū quo ad zᵃᵐ viam. vel ꝙ non habet esse in prospectu quo ad secūdaꝫ viam: q̃ tñ via nō pōt stare: vt inferius videbitur. ¶ Notandū vlterius ꝙ de nuō relationū duo sunt modi. quedā sunt relōnes fūdate in rebus: q̃dā i entibus rōnis.

Per hoc duo pñt dici ad qōnē. p̊ ꝙ relōnes fundate i entib° realib° sunt realia. Et rō est. si non esset aliq̃ relō real' q̃ nō hr̄et eē circūscripto oī actu rōnis: intellĩtia nō moueret celū sine ope itellect°. qꝛ intellĩtia nō mouet nisi sit mouens. ſꝫ relō est mouentis ad motuꝫ. ſꝫ hoc est falsū. qꝛ dato ꝙ oīs hō dormiat ꝛ nihil itelligat: adhuc celū moueꝛ ab intellĩtia. ǵ aliqua relō realis est. ¶ Itē si non eēt aliq̃ relō realis: tūc ptes vniuersi nō essent ordiate realiter. qꝛ ordo est relō. Mō talis ordo partiū vniuersi non est p intellm. qꝛ dato ꝙ intellectus nihil intelligat: adhuc vniuersum est ordinatū i partibus. sed hoc est falsum. qꝛ ordo est bonū vniuersi: ꝛ duplex est hoᵐ vniuersi: vt dicit ꝯᵗᵒʳ. 12. h°. quoddaꝫ est sepatū: vt deus: qui est finis oīuꝫ. Aliud est bonū vniuersi intrinsecū. qd̄ consistit in ordine ꝛ proportione partiū ad iuicem. ergo aliqua relō est realis. ¶ Item si non eēt aliqua relō realis: tunc viuentia non augmentarenꝛ rea

Cō.44.

liter:qr nihil augmentaẽ nisi acqrat maiorẽ quantitatez: sed maioratio illa est reło: sed hoc est falsum. qr vnientia augmentanẽ circũscripta oĩ opatione intellꝰs. ğ reło aliq̃ realis est. ℭ zꝰ dõm. ꝙ relõnes fundate in entibus rõnis nõ sunt simplr entia realia. sed entia rõnis. Et rõ est. Ille relõnes sunt entia rõnis: que dependẽt ab aĩa rõnali subiectiue ꝛ effectiue ſm primã opinionẽ entis rõnis: vł qȯ cãtur ab ente veridico ꝛ falsidico ſm opionem zam. Et si volumus addere opionẽ 3am de ente rõnis: vel qȯ non habz eẽ subiue in aĩa: nec extra aĩam. sz tñ hz esse obiectale ꝛ i ꝓspectu: sed alique relõnes sunt hȯ. qr dependenẽ ab aĩa rationali subiue. qr sicut intellectio dependet ab aĩa ratiõali quantũ ad intellm polem: sic cõformitas: que ꝯsequiẽ intellectũ ad rẽ. qr in vera relõne intellectus ꝯformaẽ rei: ꝛ dependet ab aĩa rõnali: subiectiue ꝛ effectiue. Silr quo ad zam opionẽ de ente rõnis aliq̃ relõnes cãntur ab ente veridico. vt ꝯformitas. qr veritas est ꝯformitas itellectꝰ ad rẽ: sed difformitas causaẽ ab ente falsidico: qr falsitas est difformitas intellꝰs ad rem. Silr ſm 3am viam aliq̃ relationes hñt esse obiectale: vt maioratio vel minoratio alicuius in aꝰ: vt denarij i aq̃: vł de longe: vt dictũ ẽ priꝰ.

Notandum ꝙ hic est dubiũ. Nullũ ens reale pt aduenire alicui subo nulla trãsmutatione facta in ipso. qr h non vr intellꝰs cape. sed reło quã ponis eẽ ens reale põt aduenirẽ alicui nulla trãsmutatiõe facta in ipso. vt pz p Ar. 5. phy. vbi ꝓbat. ꝙ ad aliqd non sit motus p se dicẽs. ꝙ aliq̃ reło de nouo põt aduenire alicui illo non mutato: vt si tu iam est albus: alter niger: ꝛ alter erit cras albus: tunc eris ei silis te nõ mutato. Silr si es alicuius quantitatis: vt sex cubitorũ: ꝛ alter quattuor cubitoꝝ. tũc si alter icipit augeri vsqz ad sex cubitos: tũc erit tibi equalis: te non mutato. ℭ Ad hoc rñdit sanctus Thomas: sicut pz in expõne sua sup 5m phy. dicẽs. ꝙ similitudo vel equalitas non aduenit alicui de nouo: sed preexistebat in ipso: sic in radice: vt si aliqs p sui mutatiõem fiat tibi equalis: tu eris equalis ei: ꝛ eq̃litas ꝑus erat i te: (vt in radice.

T. c. 10.

R ñsio s3 sancti tho. i 5. phy. sa per expositiõe. tex. cõ. 10.

Per hoc ad formã rõnis. nullũ ens reale. ꝛc̃. ꝯcediẽ. Tu dicis. ꝙ reło põt alicui aduenire: ipse negat. qr ꝑus erat equalitas in te tãq̃ in radice. ğ nõ aduenit de nouo. vñ dicit. ꝙ hec verba ꝙ si aliud p sui maiorationẽ efficitur inequale me non mutato: equalitas prius erat in me: quodãmodo sic i sua radice. vñ nihil aduenit mȯ cuz sic efficior tibi eq̃lis. ℭ Ista solꝰ non valet. pp duo: qr est ꝯ Ar. in lr̃a. qr ibi ex itẽtiõe ꝓbat. ꝙ ad aliqd ñ sit motꝰ: qr reło aduenit alicui d nouo nulla fcã mutaᵗⁱᵉ i eo. sz s. Tho. diẽ. ꝙ reło ñ aduenit alicui de nouo. vñ hec sunt vba Ar. neqz ad aliqd est motus. ꝯᵗ vo altero mutante: vex esse nihil alterũ mutari. ℭ Itẽ ista rõ non est vera. qr dicit. ꝙ si aliqs efficiatur iequalis. ꝛc̃. Dicit ꝙ prius erat equalitas in me: quasi in radice. hoc est indeᵗᵉ dictũ. Uel enim intelligit p radicez esse in me: ꝙ sit equalitas in me actu vel poꝰ. Si equalitas actu preexistebat in me: tunc prius fuit eq̃lis. qr ipole est ꝙ eq̃litas actu sit in aliq̃ nisi sit equalis: sicut impole est ꝙ albedo actu sit in aliquo: nisi actu sit album. Si eq̃litas ꝑexistebat in poꝰ in ipso: tunc opz fieri trãsmutationem in ipso. qr subm non exit de poꝰ ad actũ: nisi p transmutationẽ: ꝛ p trãsmutans. qr agens apud Ar. non ꝯgregat inter diuersa: sed extrahit illud qȯ est in poꝰ ad actũ. vt dicit cõmentator. iz. meta. ℭ Ergo alr est dõm ad hoc dubiũ. cum dẽ. nullũ ens reale aduenit alicui. ꝛc̃. ꝯcediẽ. nulla penitus facta transmutatione in eo. qr dato ꝙ accidens adueniat alicui de nouo: vel illud hz se eodẽ mȯ. vt prius: vel aliter. si eodẽ modo: vt prius. tũc sicut prius nõ fuit in eo illud accñs sic nec mȯ: sed ponitur in esse sibi: iã

Cõtra Tho. 5 phy. t. cõ. 10.

Cõ. 18.

ergo esset ꝯdictio. Si hz se aliter q̃ꝫ prius: tũc transmutatur. qr trãsmutari est aliter se hr̃e nũc q̃ꝫ prius. ℭ Ad minorem: relatio aduenit alicui de nouo. ꝛc̃. Dõm ꝙ duplx est mutatio: quedã est cõtinua ꝛ diuisibilis: vt dealbatio: quedam est instantanea ꝛ indiuisibił. vt illuminatio medij a sole: vel imutatio sensus a sensibili. mȯ vex est ꝙ relatio aduenit alicui de nouo nulla mutatiõe continua facta in ipso: vt si aliquis est sex cubitorũ: ꝛ alter quatuor: et alter augmentatur vsqz ad sex cubitos: tũc equalitas aduenit illi nulla mutatiõe ꝯtinua ꝛ tẽporali facta in eo: qr generata est equalitas. qr si esset eodẽ mȯ: ita ꝙ nulla mutatio indiuisibilis: neqz indiuisibilis esset facta in eo: tũc sicut prius fuit inequale: ita nũc: sed ponitur esse equale: ꝛ ita esset ꝯdictio. vnde in eodẽ instanti in quo alter acq̃siuit quantitatẽ sex cubitoꝝ generata est equalitas in eo quã prius non habebat. Modo quando Ar. dicit ꝙ contingit aliquid referri nulla mutatione facta in eo: intelligit de mutatione ꝯtinua ꝛ diuisibili. tñ non negat quin facta sit mutatio instantanea: ꝛ indiuisibilis. qr subiectum cum sit sũme dispositum recipit mutatiõem indiuisibilẽ.

Notandum ꝙ hic sunt tria dubia. Qr pole est ꝙ aliquis existens albus nulla mutatione facta in ipo fiat similis alicui distãti loco ab ipo. vt dato ꝙ tu sis parisius: ꝛ alter rome. Tu ponis. ꝙ ille mutaẽ ad silitudinez illius. ℭ Contra. qr in oĩ mutatiõe opz esse mutans propinquũ cum mutato ꝛ simul: ex 7ᵒ physi. Mȯ iste mutaẽ ad silitudinem p acq̃sitionẽ albedinis q̃ distat ab eo loco. ꝛ nõ põt mutans assignari esse sił cuz eo: qr distat multũ. ergo non est aliqua mutatio facta in illo ꝙ sit simul p mutationẽ alterius. ℭ Itẽ si reło non possz alicui aduenire de nouo nulla mutatione facta in eo: tũc sequereẽ ꝙ oĩa inferiora continue transmutarentur. qr corpora celestia continue moueñẽ: ꝛ semp acq̃runt alium ꝛ aliũ aspectum ad inferiora. ergo ẽt inferiora econuerso acquirunt alium ꝛ alium aspectum ad superiora. i. corpora celestia. modo aspectus ille est relatio: ꝛ si aspectus non potest aduenire inferioribus nulla mutatione facta in ipsis. tunc continue mouebuntur: sed hoc est falsuz. vt patet 8ᵒ phy. ꝛ 4ᵒ huius. vbi Ar. contradicit illis qui dicunt omnia esse in continuo motu. ℭ 3m dubiuz est. qr dictum est. ꝙ relatio aduenit alicui de nouo non facta mutatione continua ꝛ diuisibili in eo. ℭ Contra. videtur ꝙ similitudo non possit alicui aduenire nulla mutatiõe facta in eo. vt patet in calefactiõe: ponamus aliquod sumere calidum: vt ignem. Et aliud calefiat successiue. ita ꝙ i fine calefactionis acq̃rat ꝑfectissimam similitudinẽ. modo in principio est simile in specie. qr habet eandem qualitatem in specie. licet remissam: ꝛ similitudo est rex differentium eadem qualitas. ꝛ sic in principio hz imperfectiorem similitudinem: sed in processu temporis calefactionis perfectiorem habebit similitudinẽ. in vltimo ꝑfectissimaz. ergo similitudo non aduenit alteri in eo mutatione idiuisibili facta. sz diuisibili. qr mutatũ est i tpe. vt patuit: qr semp acq̃ret maiorẽ silitudinẽ vsqz ad vltimã. ℭ Ad pᵐ dubᵐ dõz. i oĩ mutaᵗᵉ mutãs. ꝛc̃. possz de ꝑ aspectu negari mutans esse simul cuz eo qȯ mutatur. vnde aliqd dicitur mutari dupliciter: vno modo ꝙ ad sui mutatiõez est necessaria mutatio extrinseca alterius. ita ꝙ oportet ꝙ habeat habitudinẽ ad aliud: quo mutato ipsum mutetur. Et in tali mutatione oportet ꝙ mutans sit simul ꝛ ꝓpinquum cum mutato. Alio modo ꝙ ad sui mutationez non requiritur mutatio alterius. ad quod habet habitudinem. Et in tali mutatione non oportet mutans esse sił ꝛ propinquum cuz mutato: sed sufficit remotũ mutans. qr tale non mutaẽ nisi aliud muteẽ: ad qȯ hz habitudinem.

T. c. 10.

T. c. 24. 4ᵒ met. t. c. 20. ꝛ 23.

T.c.10. mō qñ Ar.dixit.7.phyſi.ꝙ opꝫ mutans eſſe ſil.ꝛc. intellexit de mutatione alicuius:qð nō mutat̃ ſine mutatōe extrinſeca reqſiti ad eius mutationē.ꝛ nō intellexit de alia mutatione 2ª illius qð hꝫ habitudinē ad aliud quo mutato ipſum mutat̃. ℂ Ad aliud dubiū.ſi relo non poſſet alicui aduenire de nouo.ꝛc.negat̃ ꝯña.qꝛ oīa inferiora non mutant̃ ꝯtinuo capiēdo ꝯtinuū p ꝑpetuo.vñ nota ꝙ ad motū ꝯtinuū non ſufficit ꝯtinuitas tpis:qð ſemp moueatur.ſꝫ ēt opꝫ eſſe vnitatem mobilis.vt pꝫ 5°.phy. qꝛ ſi duo mobilia ꝯtinue ꝛ ſemp mouerent̃ non eſſet motus continuus:ſꝫ opꝫ vnū mobile eē ad hoc.ꝙ motus ſit ꝯtinuus. Mō lꝫ oīa corpora celeſtia ꝯtinue ꝛ ſemp moueant̃.ſilr inferiora ſemp mouent̃ aliq̃ mō.nō tñ ꝯtinue mouentur qꝛ non manent ſemp eadē nuō.g̃ nō ꝑpetue mouent̃. vñ ſicut corpa celeſtia mutant ſuos aſpectus ad terrā.ſic eꝫ. terra mutat ſuos aſpectus.nō tñ ē cōtinuus motus terre: qꝛ non manet ſemp eadē nuō:ſed corrumpitur in ptibus: qꝛ nullū mãliū pōt idē nuō ꝑpetuo remanere. ℂ Et tu dicis.ꝙ h Ar.hꝫ p inconuenienti.Dōm ꝙ oīa eſſe in continuo motu vt illi voluerunt q̃ ad ſubaꝫ ꝛ eſſe. h hꝫ pro inconuenienti.ſed ꝙ inferiora ſint in ꝯtinuo motu: quo ad aſpect⁹ diuerſos non hꝫ pro inconuenienti. ℂ Ad aliud dubiū.ſi aliqd calefiat.ꝛc.Dōm ꝙ ſi ſilitudo ꝛ relo aduenit ſibi mutatiōe diuiſibili. h eſt p accñs gr̃a ſubiecti. qꝛ caliditas eſt ſubm ſilitudinis.cuius vna ps acqritur poſt aliā continue.Mō qñ dr̃ ꝙ relo pōt aduenire alicui nulla mutatione diuiſibili facta in eo:intellr p ſe. ſed qð aduenit mutatione diuiſibili ꝛ tpali.hoc ē p accñs: et gratia ſubiecti. ℂ Aliter reſpondetur ad dubium ꝑncipale. nullum ens reale pōt aduenire alicui ſubo nulla tranſmutatione facta in eo.ꝯceditur.nulla mutatiōe facta in eo:nec in alio.Sꝫ relo eſt ens reale.Dōꝫ ꝙ relo pōt aduenire alicui ſubo nulla mutatione facta in eo.tñ opꝫ mutationem eſſe in alio.Et hoc ſufficit ꝙ aliqð accidēs reale adueniat alicui.vnde tu pōt fieri ſilis illi nulla mutatione facta in te.qꝛ non es mutatus.tñ mutatione facta in alio ꝙ acquiſiuit albedineꝫ.ſed ſi relo adueniret in illo:mutatione facta in ſe:nec in alio non eſſet accidens reale:ſꝫ rōnis.

Ad rationes. Ad primā illud quod fundatur in non ente.ꝛc. ꝯceditur.ſi fundatur in non ente ſublue. qꝛ non ens nullo mō pōt ſubyci enti. ℂ Et tu dicis. ꝙ relo q̃ non ens eſt poſterius ente.ꝛc.Dicendū ꝙ verꝫ eſt. ꝙ relo qua non ens eſt poſterius ente non eſt ens reale: ſed rōnis.vñ non eſt vera relo.qꝛ nihil ſaltē eſt ex parte vnius extremi.vñ quādo dr̃ ꝙ ordo.ꝛc. Dōm qð eſt ordo:non eſt relo.ſed eſt q̃dam vox:cui nihil reſpondet in re. qꝛ non ens non pōt fundare aliquid. ſed ex hoc non ſeqtur ꝙ oīs relo fundetur in non ente.qꝛ alique relationes fundantur in ente. ℂ Ad aliam.ſi relatio eſſet ens reale.ꝛc.Dicendū ꝙ infinita multitudo non eſt in rebus eſſentialiter ordinatis:quarum vna eſt ꝑfectior alia:ꝛ vna dependet ab alia in eſſe:ꝛ in cauſare. vnde ibi

T.c.5. non eſt infinitas in actu.ꝛ hoc patet 2°.huius. licet in accidentaliter ordinatis bñ poſſit eſſe infinita multitudo in actu.Modo iſte idētitates ſunt accidentaliter ordinate.ꝛ ſunt indiuidua eiuſdeꝫ ſpēi. Aliter dicitur.ꝙ identitas qua aliquid eſt idē ſibi non eſt relo realis. qꝛ relatio realis requirit extrema realia diuerſa realiter.ſed hec extrema non ſunt diuerſa realiter.ſed tñ ſm intellectū inquātum intellectus vtitur vno vt duobus. ꝛ in talibus entibus rationis pōt procedi in infinitum. ℂ Ad aliam.ſi relatio eſſet ens reale.ꝛc.Dicēdū ꝙ duplicia ſunt entia realia:quedam ſunt abſoluta ꝛ diuerſa nuō eiuſdem ſpēi: ꝛ illorum plura non poſſunt eſſe ſimul in eodeꝫ ſubo.ſed alia ſunt reſpectiua. ꝛ illoꝝ bñ pñt plura numero i eodē ſubo eſſe.Et relo eſt accñs reſpectiuū.ergo plures ꝑñlitates ſilr ꝛ ſm eandem virtutē gñatiuam preteritā pñt eē ſilr in eodē ſubiecto.Aliter pōt dici.ꝙ accidentia abſoluta diuerſa numero ſilr ꝛ ſm eandem partem ſubi pñt eſſe in eodeꝫ ſubiecto.vt due intentiones duaꝝ albedinum in eadem pte mediy ſūt. ℂ Ad auctātē Ar.dōm.ꝙ Ar.ibi nnāuit ſigts vocis:que pōt aliqd ſignificar̃.qð ē in re:vl ēt qð nō eſt in re:vt ydea etiam ſignificat ſubam: que in veritate non eſt.Similiter demones quos poſuit plato ſignificāt ſubas aereas mente paſſiuas tpe eternas:que in veritate non ſunt.qꝛ quicqd hꝫ mãm hoc eſt corruptibile.ſic Ar. poſuit illud ſignificatū:non tāq̃ ens in re.ſed quod nō ē: ꝛ tñ vr̃ eſſe ſm opīonē Ar.ꝛ hoc eſt. Qō XXIIII.

ℂ Ad aliquid dicuntur alia per ſe. ꝛc. T.c.20.

Conſequēter querit̃.vtꝝ relo realiter diſtinguat̃ a fundamento ſuo.Arguit̃ ꝙ non.qꝛ ſi hoc eēt: tūc relo adueniens ſuo fundamēto redderet illð cōpoſitius. qꝛ qñ aliqd realr diſtinguit̃ ab alio cui addit̃ reddit ipſum cōpoſitius: vt caput realr diſtinguit̃ a pedibus ꝛ manibus: hic eſt ꝙ qñ addit̃ manibus ꝛ pedibus reddit totū cōpoſitius:ſed hoc eſt falſū.qꝛ relo adueniens ſuo fundamēto non facit ipm cōpoſitius q̃ꝫ ꝑus. vt ſi aliqs fiat ſilis alicui cui prius non fuit ſimilis nō eſt cōpoſitior p ſilitudinem.ergo relo non diſtinguitur a fundamento realiter. ℂ Iteꝫ ſi relatio diſtingueretur a fundamento:tunc eſſꝫ proceſſus in infinitū:ꝛ in entib⁹ realiter diſtinctis.ꝯña declaratur dupliciter.Primo capiam⁹ prioritatē que eſt inter ſubam ꝛ accidens: ꝛ prioritas ē q̃dā relatio.modo ſuba prior eſt quolibet accidente.7°.h⁹. T.c.4. ꝛ iſta ꝑoritas eſt qd diſtictū a ſuba.ꝛ eſt accñs. g̃ ſuba ꝑor eſt illa ꝑoritate:cū ſit accñs.ꝛ hoc p aliā prioritatē.Et iſta poritate iteꝝ ſuba eſt ꝑor cū ſit ſuba:ꝛ h erit p aliā ꝑoritatē:ꝛ ſic in infiᵐ.ꝛ deducat̃ in ꝑoritatib⁹: que ſūt relatiōes ꝛ ſunt realr diſticte a fundamēto. Alio mō declarat̃ ꝯña ſic.capiam⁹ cãlitatē.vñ cãlitas ē q̃dā relo. ſi g̃ relatio eſt aliqd realr additū fundaᵗᵒ:tūc cū cãlitas ſit accñs.g̃ ſuba prior ē cãlitate:ꝛ hoc eſt p cãlitatē:ꝛ illa eſt iteꝝ accidēs. ꝛ illa iterū ſuba prior eſt.Et hoc iteꝝ p cãlitatem.ꝛ hoc in infiᵐ.ſed hoc eſt ꝯ Ar.3° phy.g̃ relo non diſtinguit̃ a fundamēto. T.c.37. ℂ Preterea cui⁹ dr̃ie ſūt eedē cū dr̃iys fūdamēti illa nō ſunt diſtincta realr ab illo.qꝛ dr̃ia eſt idē cuꝫ eo cuius eſt dr̃ia.ſꝫ dr̃ie relonis ſunt eedē cū dr̃iys fundamēti.qꝛ relones diſtinguunt̃ p diſtinctiōes fundamentorū. vt pꝫ in lr̃a.qꝛ q̃dā fundant̃ in numeris.q̃dā in qñtitate. ℂ Itē ſi hoc eſſet:tunc in deo eſſet ꝯpō.qꝛ in deo ſunt relationes:vt cāe ꝛ eſſe primū.qꝛ cãlitas eſt in deo. qꝛ ab h ꝑn⁹ dependet celum ꝛ tota nã.ſilr in deo eſt prioritas. qꝛ deus eſt primū entium:ꝛ eſt ꝑnᵐ primuꝫ.ergo ſi relo eſſet realiter diſtincta:tunc cãlitas ꝛ primeitas eſſent realiter diſticte a deo.ꝛ quod ē diſtinctum ab alio eſt cauſa cōpoſitionis realis:ſed hoc eſt falſum.qꝛ in deo nulla eſt cōpō: qꝛ deus eſt ſimpliciſſimus:ꝛ eſt infinite ſimplicitatis: vt dicit Ar.ꝛ cōmētator.12.h⁹. 12.metaphyſice 38. ℂ Item ſi relo eēt aliud realiter diſtinctū a funᵗᵒ.tūc mã ꝑma eēt ſubm accñtiuꝫ.ꝯña pꝫ.qꝛ po⁹ quaꝫ hꝫ mã ad formā ē relo.ꝛ pp h po⁹ ē alið a mã.vt vult ꝯᵗᵒʳ ꝑ phy. g̃ ſi relo eēt realr diſtincta a funᵗᵒ: tūc mã eēt ſubꝫ po⁹:q̃ ē accñs reale.ſꝫ h eſt fl̃m.qꝛ dit̃ ꝯᵗᵒʳ 2° de aīa.ꝙ ſubꝫ accñtis eſt cōpoſitū ex mã ꝛ forᵃ.ſed mã non eſt cōpoſita ex materia ꝛ forma. T.c.39. 41.ꝛ.51. Cō.70. Cō.4.

Oppoſitum arguit̃.illa ſūt realr diſtincta q̃ ſunt diuerſa ꝑnᵃ.qꝛ diuerſa ꝑnᵃ ſunt diuerſa genera rerum.ergo realiter diſtincta.vñ etiam non ē minor diſtinctio inter genera: q̃ꝫ inter ſpecies. ſed inter

spēs est realis distinctio: qre ⁊ inter genera: sed fundamē tū ⁊ relo sunt diuersa pdicamēta. qr relo est distinctū predicamētū a suba ⁊ qlitate: in qbus hz fundari. vt pz i isto

T.c.14. 5°. ¶ Notandū q de nuō relatiuoꝝ: quedam sunt q attribuunt deo. ⁊ quedā rebus creatis: iteꝝ relatiuoruz q deo attribuunt duo sunt gnā: qdam attribuunt deo ab hoib⁹ cuiuslibz legis: vt esse cām ⁊ pmū ⁊ mensurā oiuz subarū. sed qdaz relones attribuunt deo ab hoibus de^{te} legis. vt esse prez ⁊ filiū: vt sunt fideles christiani: mō de relonib⁹ que attribuunt deo ab hoib⁹ de^{te} legis disputare non ptinet ad hoc negociū: sz ad theologiā. Sed irreuocabiliter hoc est credendū. qr est veritas ⁊ fides: que non patit aliquā oppōnem. Sed de relonibus que attribuunt deo ab hoibus cuiuslibet legis: vt de prime^{te} ⁊ causalitate ⁊ mēsura: illud pertinet ad pñtem sciam: sed non ad istum tractatū: sed ad 12^{m}. vbi pz. q cōmentator dicit. q pmus phs

Cō.5. accipit subas sepatas esse p ɔstantia nāli phō. ⁊ hoc presupposito ingrit d gditate coꝝ. ⁊ qūo distinguit gditas q in eis attribuitur. vñ hic non hz locū disputare de illis relationibus. verū realr sint distincte a deo: cū ibi fiat mentio de eis ab Ar. ⁊ cōmentatore.

Dicendum ad qōnē. q relones i creaturis q plures sunt distincte a fundamēto realiter. Et rō est. illa realr distinguūtur: quoꝝ vnū corrumpitur altero remanente. qr si illa eēnt idē: quoꝝ vno manēte: alteꝝ corrūpitur: tūc idē remaneret: ⁊ non remaneret: qd iplicat ɔdictionē: sed subm manet relone corrupta: vt pñitas corrupto filio. ⁊ tñ manet suba pris. ¶ Iteꝫ illud p qd aliqd per se ep̄ns absolutuz refert ad aliud vr realiter distinctū ab eo. qr absolutū seipso realr ⁊ formalr nō refert ad aliud: sed p relonē aliqd qd de se est absolutum refert formalr ad aliud. qr suba de se est qd absolutū: ⁊ p pñitatē refert ad aliud. Silr albedo est forma absoluta de se. ⁊ p silitudinē refert ad aliud. ⁊ iste sunt relones. Similiter itelligat de alijs. ¶ Itē si relones non eēnt distincte: tunc silitudo ⁊ eqlitas eēnt vnū: ⁊ idē hrīt se. qr qcūqz vni ⁊ eidē sunt eadē inter se sunt eadē. ¶ Notandū q d nuō relonū in causatis: quedā sunt reales: ⁊ sunt realr. Et qdam sunt relationes rōnis: vt idētitas. ⁊ illaꝝ nō est aliquid distinctū a fundamēto. vñ idētitas qua sor. est idez sibi non est realr distincta a subo. vnde tales relones non sunt subiue i duob⁹. sz obiectiue: qr vtimur vno vt duob⁹.

Et tunc ad rōnes. Ad primā: qr si hoc esset: tūc relo adueniēs. ⁊c. aliq capiūt istam rōnem pro de^{te}. Vñ dicendum. q aliquid esse cōpositius pōt itelligi duplr. Uno mō q ad ptes quantitatiuas. Alio mō q ad ptes eēntiales. Mō veꝝ est. q illud cui aduenit aliquod ens reale: vel est cōpositius cōpositione qntitatiua vł eēntiali. Tu dicis. q relo nō facit aliqd cōpositius. ɔceditur cōpositione quantitatiua: sed tñ hrī cōpositione essentiali. qr plures essentie sunt in sorte pre: q in sorte nō patre. ¶ Ad aliā. si relo realr eēt distincta a fundamento. ⁊c. cōceditur ab aliqbus q sit processus in infi^{m} in entibus accidentaliter ordinatis. mō ista essent accñtaliter ordinata. Alr pōt dici negando ɔñam. Tu dicis. suba est por. ⁊c. Dōm q suba est prior quolibet accñte notitia tpe. ⁊c. Tu dicis. q illa prioritas est relo. negatur. qr ista prioritas nō est vera relo de genere relonis distincta a subo ⁊ accñte. qr dōo. homo est prior albedine. est dicere hō est albus. sicut dōo homo ē prior risibilitate. i. hō est risibilis. lz vox sit diuersa. vñ non est vera relo de genere relonis disticta ab hoie ⁊ risibili. Tu dicis. prius ⁊ posterius sunt relatiua. Dōz q prius ⁊ posterius dupliciter capiūtur. Uno modo prout sunt distincta loco ⁊ subo. vt hō ⁊ asinus. ⁊ illa sunt relatiua. Alio mō. prius ⁊ posterius non sunt distincta loco ⁊ subo. sed vnū ē perfectio alterius. vt accidēs est pfectio sube: saltē accñtalis. ⁊ illa nō sunt relatiua: nec referūtur nisi fm modū: ⁊ sic non referunt p relonez realiter distinctā. vt hō est prius risibili: homo non refert per relonem realiter distinctam ab hoie ⁊ risibili: q sit superaddita. silr risibile est posterius hoie. risibile non refert per posterioritatē realiter distinctā a risibili ⁊ homine: sz tñ est dicere hō est risibilis. Silr intelligat de alijs prioritatibus. ⁊ silr intelligat de cālitate. ¶ Ad aliā. cuius differentie sunt eedē. ⁊c. ɔcedit. ¶ Tu dicis. dr̄ia relonuz. ⁊c. Dōm. q non sunt eadē eēntialiter cum subo. lz eadē sint subo. qr in eodē subo inueniuntur vtreqz dr̄ie. Et tu probas. qr relones distinguūtur p dr̄ias suboꝝ. veruz est materialiter: vt p mām in qua: ⁊ non formalr tāq p differentiā intrinsecam. sed dr̄ie relonum sunt occulte nobis. ergo exprimuntur per dr̄ias suborū: que sunt magis note. ¶ Ad aliā. si relo distingueretur a fundamēto: tunc i deo esset cōpositio. ¶ Dōm q de istis relonibus hz locū i. 12.

T.c.39. ⁊.51. Tñ pōt dici fm aliquos. q cālitas qua deus est cā non ē aliquid in ipso subiue: sed est in rebus causatis. qr cā non refertur ad causatum: nisi causatū referat ad cām. sic mēsura non refert ad mensuratū. nisi qr mēsuratū refertur ad mēsurā. Silr prime^{tas} non est in deo: sed denoiatio est extrinseca. qr deus non denoiatur ab accidente inherente: sed ab extrinseco: sicut si mons dr humanus nō humanitas dicat esse in monte. sed est denoiatio ab extrinseco. Uel posset dici. q oia ista predicata p^{m} ⁊ cā non differūt in deo. imo sunt idē essentialiter cū deo: sed tñ quo ad nostraz acceptionē differunt. qr illa apprehendimus: vt sūt in inferioribus rebus: in qbus differūt. ¶ Ad aliā de mā pma. dōm q po^{a} māe est aliqd additū esse māe. Tu dicis. q potentia māe differt a mā. ⁊c. Aliq dicūt. q aliqua sunt accñtia pfecta ⁊ determinata. ⁊ taliū accñtiū mā non est subz. Alia sunt accñtia diminuta ⁊ imperfecta: vt po^{a} ⁊ dimensiones: q ɔsequunt nām māe prime. ⁊ taliū accñtiuz materia bene est subm non materia sine oi forma. sed cōpositum ex forma ⁊ materia. tamē ratione materie. Aliter potest dici. q materia sola nō est subiectū: sed compositum precedēs ex materia ⁊ forma est subm potentie ad formam sequentem. qr si materia prima omnino eēt sine forma nullo modo essz in potentia ad aliquam formā. vt

Cō. 69. vult cōmentator primo phy. vnde subm potentie ad formam sequentē est cōpositum ex materia ⁊ for^{a} precedēte. tñ hoc est rōne māe. Et hoc est.

Qō XXV.

T.c.20. **Conquēter** queritur. vtruz relatio sit vnuz predicamentuz. Arguitur q non. illud quod circuit omne predicamentum non est predicamentū vnū: nec in vno. qr est in plurib⁹. sed relo circuit omne predicamentum vt genus ⁊ species: que sunt in quolibz predicamento ⁊ sunt relatiua fm Porphyrium. vnde nō est incōueniens. vt dicit: in diffinitionibus vtrorūqz vtrisqz vti. qr predicamentum est ordinatio predicabilium scdz sub ⁊ supra. ⁊ ad latus. quare ⁊c. ¶ Item corruptibili ⁊ i-

T.c.26. corruptibili nō potest esse aliud genus cōmune. qr. io. h⁹. vbi Arist. probat ex intentione q corruptibile ⁊ incorruptibile non possunt esse vnius generis: hoc habetur. vbi loquitur contra platonem. qui dicit q non sunt species: quales plato dicit esse. quia plato ponebat incorruptibilia esse eiusdem spēi cum corruptibilibus. sed relatio est cōmune genus corruptibilibus ⁊ incorruptibilib⁹. qr relatio reperit i corruptibilibus. vt dn̄s. filius. pr. equale ⁊ inequale. Similiter reperitur in incorruptibilibus. quia motor perpetuus ⁊ mobile perpetuum referuntur. qr relatio non est vnum genus. ¶ Item enti rōnis ⁊ ex̄ aliem

non est vnum genus cōe vniuocum: sed relō est cōis ad
vtrūqȝ. qȝ aliqua entia rōnis referuntur. Similiter aliq̄
extra animā referunt: vt pr̄ filius: genus ꝛ spēs. ¶ Itē qḋ
causat a diuersis ſm genus nō vr̄ vnū. qȝ si cā est equoca
ꝛ effectus equocus. ꝛ ecō. ꝛ causa existente vniuoca effect⁹
vniuocus ꝛ ecōuerso. ex p̊ ꝛ 2° poste. sed relatio causatur
a diuersis predicamentis. qȝ aliq̄ relō causat a q̄litate: vt
silitudo ꝛ dissilitudo. aliqua a quantitate: vt equalitas et
ineq̄litas. vt pȝ ex lr̄a. ꝛ sic de alijs. ḡ relō non est vnū ge-
T.c.20. nus: cū gen⁹ sit vniuocū ad suas spēs. 4° topi. ¶ Itē quot
T.c.10. modis dr̄ vnū oppositoꝝ: ꝛ reliquū. p̊ topi. ꝛ aliqualiter
ex p̊ celi. qȝ vnū opponit vni. sed predicamēta ab^{torum} sūt
tria. ḡ tot relatiuoꝝ. qȝ sunt opposita ab^{rum} ꝛ respectiuū:
T.c.14. sed ab^{torum} sunt tria in isto 5°. ꝛ ex p̄dicamētis. ḡ ꝛ tot rela
tiuoꝝ. ḡ non est vnū genus. ¶ Itē in oī p̄dicamēto debēt
T.c.50. esse drie p se diuisiue. ex p̊ pby. qȝ in quolibet gn̄e est vna
prima 9rietas driaꝝ saltē p se. ꝛ p̄ma. qȝ accn̄s non fac dif
ferentiā p̄mā. qȝ posterius est. sed relō non hȝ per se drias
diuisiuas. p Boe^{m} in li° diuisionū. vbi dic. q relatiua nō
discrepāt adinuicē subali dr̄ia. qȝ relō non est vnuȝ gen⁹.

T.c.20. **Oppositum** est Ar. in isto 5°: vbi determinat de ad aliquid: vt de vno predicamēto. ꝛ i p̄dicamētis nuāt decē p̄dicamēta: cōputādo vnū predicamentū relonē. ꝛ ēt cōmētatores volūt ꝛ expositores hoc.

Notandum q p̄dicamētū capit dupl̄r. vno mō p gnālissimo. qȝ ſm porphyriuȝ est
q cū sit genus nō pōt eē spēs: vel super qḋ non est aliḋ su-
praueniens genus. ḡ alio mō predicamētū dr̄ ordina⁹ pre
dicabiliū. s. gn̄is drie ꝛ spēi ſm sub ꝛ supra: ꝛ ad latus: ꝛ nō
capit sub ꝛ supra: ꝛ ad latus: vt dicūt driam loci. qȝ p̄dica-
mēta non ordinant localiter. s. genus supius: spēs inferi⁹:
qȝ hoc ē ridiculū: sed capitur sub ꝛ supra. similitudinarie:
ita q supra intelligatur 9c ꝛ indeterminatū. sed p sub in-
telligat spāle ꝛ determinatū: ꝛ p ad latus intellr̄ determi
nans. hn̄ vex est q in exēplari declaratione: vt in arbore
porphyrij. vbi ponunt pp iuuenes ordinantur ſm drias
loci: genus supius: ꝛ spēs inferius: sed non est ita in rei ve-
ritate. vtrū aūt ista coordinatio sit ſm 9ceptus: vl' ſȝ mo-
dos essendi ꝛ accn̄tia: quorū vnum est cōius altero: vt ali
qui dicunt: aut sit ſm intrinsecas quiditates alias videbi
tur. ¶ Notandū 2°. q ad predicamētū p̊° mō dictū req-
runtur qnqȝ conditiones. Primo reqritur q sit ens natu
T.c.4. re. ꝛ hoc probat p pħm. 6. h⁹. vbi diuisit ens. p̄ma diuisio-
ne in ens in aīa: ꝛ extra animā. ꝛ postea diuisit ens ex̄ ani-
mā in. x. p̄dicamēta. ergo opȝ ad hoc q sit p̄dicamētū. q
sit reale ꝛ extra aīaȝ. ¶ 2° requirit q illud 9tineat diuer-
sas spēs. qȝ genus est qḋ predicat de pluribus differētib⁹
specie. ¶ 3° requiritur. q sit aliquid distinctum ab alijs.
qȝ ordinationes p̄dicamētoꝝ non pmiscentur adinuicē:
sed sunt ipmixte: vt suba ē ipmixta in q̄ditate sua qualita
ti ꝛ q̄ti^{tati}. ¶ 4° reqrit q illud hēat vnū modū eēndi vni-
uocū in oībus spēbus. qȝ nisi haberet vnū modum eēndi
non posset habere vnū conceptum. qȝ 9ceptus capit a mō
eēndi. ¶ 5° reqrit. q ille modus eēndi cōis non reducat
ad modū eēndi cōiorē vniuocū. qȝ tūc haberet genus su-
pra se. ¶ Notandū q nō vr̄ q h dictū valeat q̄ ad p̄mū.
scȝ q predicamētuȝ esse debeat ens nāe: vt distinguit ab
ente i aīa. qȝ ſm istam 9ditionē entia aīe non essent in pre
dicamēto. qḋ est 9 Ar. qȝ mlta entia aīe sunt i predicamē
to. qȝ ſm eū in predicamētis oē ens incōplexū est in aliq̄
predicamēto. qȝ dic. q singlm eoꝝ q̄ ſȝ nullā cōplexionē
dicunt. ſȝ aliqua entia aīe dicunt ſm nullā cōplexionem
vt intelligere ꝛ spēs intelligibil. Ad hoc q dicūt q Ar.
6. h⁹ diuisit ens. ꝛc. Dōm q non est verum. vt patet in lit
tera. qȝ distinxit ens in ens ſm accn̄s: ꝛ in ens vex. cui op
ponit falsuȝ. Et p ens vex nō intellr̄ ens aīe. sed ens ve-
ridicū cōpositū vel diuisum p intellm̄. et illud ens veridi
cū nō est i predicamēto. qȝ qḋ ē in predicamēto dȝ esse in
cōplexū. sed ens veridicū est cōplexū. ¶ Itē consideran-
dū est in alia 9ditione: q̄ est q gnālissimū dȝ hr̄e vnū mo-
dū eēndi. ꝛc. hoc nō valȝ sic itellcȝ i accn̄^{tibus}. qȝ est debilis
itellectus. vt dic Lincon. p̊ poste. vnde conceptus quidi-
tatis non capitur ab illo qḋ est extra quiditatem: nec ē q̄-
ditas: nec pars quiditatis: sed modus eēndi est extra pre-
dicamētū: lȝ sit accn̄s 9pꝛiū: nec ē q̄ditas: nec ps q̄ditatis:
imo 9ceptus gn̄is capit a q̄ditatib⁹ potentialib⁹. vn̄ i his
duabus 9ditionibus dcm̄ nō valȝ. ḡ est alr̄ dōm. capiēdo
9 p̊° 9ditione. q predicamētū dȝ eē icōplexū. qȝ 9plexū
ſȝ affirmationē ꝛ negationē nō ē in predicamento ꝛ loco
4^{e} 9ditiōis. accipiat q hēat q̄ditatē cōeȝ vniuoce dictaȝ
i po⁹ q̄ 9hat p drias. vn̄ porphyrius dic. q gen⁹ ptāte hȝ (oēs. actu vo nullā.

Dicēdum est ḡ ad qō-nē. q relō ē vnū genus. Et rō est. illud
qḋ ē ens icōplexū distictū ab alijs. ꝛ 9tinēs spēs plures: ꝛ
qḋ ē cōe vniuocū: n̄ hn̄s cōius vniuocū: ad qḋ reducatur:
est vnū genus. ꝛ h p 9ditiones dictas: q̄ reqrunt ad vnū
gen⁹. Sed relō ē hȝ. qȝ est ens icōplexū. vt pr̄nitas ꝛ filia
tio. Silr̄ ē disticta nā ab alijs. qȝ distigūt a suba ꝛ q̄tita-
te tāqȝ a fundamēto. vt dcm̄ est pus. Silr̄ 9tinet plēs spēs
sub se: vt dn̄m: suū pr̄nitatē. ꝛc. Similr̄ ē cōe vniuocum:
qȝ hȝ vnā q̄ditatē vniuocā ad oēs relones ꝛ spēs. qȝ pr̄ni-
tas est relō. Silr̄ nō hȝ aliud cōi⁹ vniuocū. ad qḋ relō re-
T.c.2. ducat. qȝ hȝ esse maxime ens. ſȝ ens nō ē genus vniuocuȝ
ad. x. predicamēta. ſm Ar. 4. h⁹. ꝛ ēt pȝ p porphy^{rium}.

Notādum q est h dubiū. pbo q relō non sit vnū gen⁹. qȝ i vno predicamēto nō sunt en
tia plā eq̄ p̊° non reducibilia ad aliqḋ cōe. qȝ oīa in predi
camēto reducunt i aliqḋ cōius: qȝ. x. sunt p̄ma p̊n° in suis
coordinatiōib⁹. ſȝ i relone sunt plura entia eque p̊°. qȝ re-
latiuū referꝫ ad aliud. ꝛ h pȝ p iductionē. qȝ relatiua oīa
referunt ad aliud. vt pr̄. filius. dn̄s. ergo relatiuū i cōi ēt
refertur ad aliud. tunc si relatiuū referꝫ ad aliud: vel re-
ferꝫ ad sibi eq̄le: vel ad aliud superius: vel ad inferius. ꝛ
hoc p sufficiētē diuisionē: sed non referꝫ ad supius. qȝ re-
latiua sunt sil' nā. sed illa quoꝝ vnū referꝫ ad superius nō
sunt sil' in natura. qȝ superius prius est. Silr̄ non refertur
ad iferius. qȝ dicuntur sil' natura. ꝛ ad conuertentiaȝ. sed
iferius cum illo cuius est inferius non est simul natura:
qȝ est posterius: ergo relinqtur q referatur ad equale. er
go sunt duo relatiua equalia: que non reducuntur ad re-
lationem i cōmuni. qȝ qḋ refertur ad relatiuū: non redu-
citur ad ipsum. ¶ Item i quolibet vno genere debent eē
T.c.50. due p̄me differentie. qȝ p̄ma contrarietas est duarum pri
T.c.13. maruȝ driaꝝ. p̊mo pby. ꝛ. 10. huius. sed hoc non est i rela-
tione. qȝ non possunt esse p̄me due differentie. qȝ si h eēt
ponatur q esset exq̄perantia vel disq̄perantia. qȝ idem est
de q̄buscunqȝ alijs differentijs. ¶ Tūc arguitur. p equi-
perantiā aliud referꝫ. vel ḡ referꝫ ad supius: vel ad infe-
rius: vel ad eq̄le. vl' ad disq̄pantiam. ſȝ nō ad disq̄pans. qȝ
eq̄pans nō referꝫ ad disq̄pans: sic v̄tus n̄ referꝫ ad viciū.
Silr̄ nec referꝫ ad eq̄pantiā ad supius vel ad iferius. vt
pus deductū est. ¶ Ad p̊^{m} dubiū aliq rn̄dent. cū dicit re
latiuū referꝫ. ꝛc. 9cedit. referꝫ ad aliud. vn̄ dicūt. ex quo
relatiua particularia referunt: ēt relatiuuȝ in cōi referꝫ ad
aliud. s. ad suū correlatiuum. Et dicūt: q illḋ correlatiuū
non dicit rem de genere relatiōis per se: sed p accn̄s. ꝛ sic
est vnū per se relatiuū cōissimū. aliḋ p accn̄s. ꝛ sic duo eē
eq̄lia i eodē gn̄e nō est icōueniēs. quoꝝ vnū sit per se in
gn̄e: aliud p accn̄s. ꝛ q correlatiuū sit per accidēs i gene-
re non est inconueniens. quorum vnuȝ sit per se in gene-

re aliud per accidēs: ꝛ ꝙ correlatiuum sit per accidēs in genere relationis: ꝓbatur. qꝛ si relatiuum refertur per se tunc oīs terminus relatiōis per se referret̄: qꝛ qcqd ꝑ se inest superiori: ꝛ cuilibꝫ inferiori: sed termino relationis: vt terminus est: inest ꝙ referat̄ per se ſꝫ eos. ergo oī termino inest ꝙ referatur: sed hoc est falsum: quia sciencia refertur per se ad scibile: ꝛ scibile est termin⁹ relationis. ergo scibile per se refertur ad sciētiaꝫ. qḋ est falsum. qꝛ scibile tantū per accidēs refert̄ ad sciaꝫ. ¶ Notādūꝫ ad itellectuꝫ huius: qḋ dicūt ꝙ relatiuū in cōi refert̄ ad aliud equale vt terminū equalē: ita tn̄ refertur ꝙ eadeꝫ relatio numero est per quā relatiuū refertur ad correlatiuuꝫ: ꝛ ecōuerso. Et ideo nō opꝫ duas esse relationes eq̄ primas: sed sufficit ꝙ vna sit relatio: sicut vna est sciētia numero: per quā scia refert̄ ad scibile ꝛ econuerso. sic est in ꝓposito ꝙ per vnā relationē numero relatiuū refert̄ ad correlatiuū ꝛ eꝯ: sed differūt rōne ꝛ mō: qꝛ relatio est in vno: vt in subiecto ꝛ in alio vt in termino. ꝛ sic patꝫ ꝙ in eodē genere nō sunt duo eque p̄ma: nec ex parte ꝯcreti ꝙ relatiuū per se est in p̄dicamēto relationis: sed correlatiuuꝫ per accidēs. silr nec ex pte relationis: qꝛ tm̄ est relatio vna numero. ¶ Notādū ꝙ hoc dictū nō valꝫ ꝑꝑ duo. p̄mo ꝙ dicūt ꝙ corr^m ad qḋ refertur relatiuū nō dicit rem per se de p̄dicamēto: ꝛ ratio huius est. termin⁹ vt terminus refert̄ per accidēs. ergo termin⁹ vt terminus refertur: qꝛ homo vt homo per accidens currit. ergo homo ꝛc̄. Ex hoc vlterius. ꝙ debetur alicui ſꝫ ꝙ ipsum debetur per se. primo posteriorūꝫ. sed termino vt termino debetur referri. ergo termin⁹ per se refert̄. ¶ Item. termin⁹ vt termin⁹ relatus in cōi: vel est nihil vel aliqd. nō pōt eē nihil: qꝛ tūc relatiū referret̄ ad nihil. ergo erit aliquid termin⁹ ꝛ incōplexū. ergo opꝫ per se in p̄dicamento per se esse: qꝛ singu^m que ſꝫ nullā ꝯplexionē ꝛc̄. Mō termin⁹ vt termin⁹ nō est in p̄nto subē: qꝛ subē accidit terminus. Similr nec est in p̄nto quātitatis ꝛc̄. ergo relinquitur ꝙ sit in genere relatiōis. Et ꝯfirmat̄. pater refertur ad filiū tāq̄ ad ter^m. ergo filiu⁹ est termin⁹ relatiōis. Tūc quero vtrū ideꝫ sit esse filiū ꝛ esse relatiuū vel nō idem. si idē tunc termin⁹ per se refertur: cū idē sit esse filium ꝛ relatiuum. si nō sit idem: tunc esse filium aut est absolutum aut respectiuum. per sufficiētem diuisionem: sed nō est accidens absolutuꝫ: qꝛ intellectus nō itelligit terminuꝫ nisi in habitudine ad aliud. ergo erit accidens respectiuū: ꝛ illud respectiuū accidēs erit extra aīaꝫ. ergo per se erit in genere relationis. ¶ Scḋo dicunt ꝙ vna sit relatio numero: q̄ relatiuuꝫ refert̄ ad corr^m: ꝛ eꝯ: sicut qua scia refertur ad scibile ꝛ eꝯ. H nō valꝫ. qꝛ si eēt eadē relatio numero per quā relatiuū refertur ad corr^m ꝛ eꝯ: tūc relatio per quā relatiuū refert̄ ad corr^m eēt in eodē subō vt in correlatiuo: ꝛ termin⁹ ēt per quē correlatiuū terminat illā relationē: essꝫ in eodeꝫ subiecto: vt i correlatiuo: sed de scibili ꝛ scia: quomodo sit videbit̄ seorsū. Silr qḋ dicūt ꝙ vna relatio sit ꝑ quā refert̄ relatiuuꝫ ad corr^m ꝛ eꝯ: sed differūt rōne ꝛ mō non valꝫ. Quia querat̄ de illo modo: vt esse in aliquo: vt in subiecto: et in alio: vt in termino: vel isti modi sunt idē cū relatione realiter vel supadditi. Si idē. ergo inter se sunt idē esse in subiecto: ꝛ in termino: qꝛ queciq̄ʒ vni ꝛ eidē sunt eadem inter se sunt eadeꝫ. Si modi isti sunt supadditi relationi: vel erūt accidentia absoluta vel respectiua: sed nō possunt esse accidentia absoluta: qꝛ tunc modus rei esset ꝑfectioris entitatis q̄ʒ res: quia absolutuꝫ est perfectius respectiuo. vn̄ etiā relatio est debilissime entitatis: in tm̄ ꝙ aliq dubitauerūt ipsaꝫ eē ens. vt dicit Cōmētator. iz. hui⁹. Si modi isti sint relationes ꝛ accidētia respectiua: tūc sequeretur ꝙ superius totaliter sit extra eēntiā iferioris: qḋ falsuꝫ est: vt animal non est extra essentiā hoīs. ꝯn̄s ia patꝫ. quia relatio est superius ad relatiōes spāles. Mō subiectum et res sunt extra essentiā accidētis: ꝛ relatio in cōi habꝫ se: vt res respectu relationū: que sunt modus illi⁹.

Cō. 19.

¶ Notādum ergo ꝓpter solutionē rationū: ꝙ relatiuū in cōi nō est aliquid separatū realiter a particularib⁹ relationibus ſm existētiaꝫ: sicut nec alia vl̄ia nō existunt realiter sine iferioribus. vnde lꝫ ſm Ar. vt patuit alibi. alia sit q̄ditas supioris a q̄ditate iferioris vt aīalis. alia est quiditas a quiditate hominis: nō tn̄ existit separatiꝫ preter inferius: qꝛ forma aīalis nō existit nisi in aliqua suaꝝ spēꝝ: sic lꝫ quiditas relatiui in cōi: sit alia a quiditate relatiuoꝝ particularium: vt a q̄ditate p̄ris ꝛ filij: nō tamē realiter est separata ſm existētiā a q̄ditatibus particulariū relationū: vt p̄ris ꝛ filij ꝛ iferiorū: ꝛ relatiuum in cōi nō refertur ad aliud per aliquam aliā relationeꝫ nisi per rationē inferiorū relatiuoꝝ: vt p̄ris ꝛ filij. vnde relatiuū in cōi referri ad corr^m pōt intelligi duplr. vel ꝙ relatiuū referatur ad aliud p̄mo corr^m: ita ꝙ h p̄mo determinat aliud. vt illa p̄me^tio determinat aliud q̄ illud ad qḋ relatiuū p̄mo refertur. si aliquid aliud. sic est flm. ꝙ si exponeretur tūc oporteret ꝯcedi ꝙ duo essent relatiua concreta eque p̄^a in p̄dicamēto relationis. Sꝫ alio modo pōt itelligi ꝙ relatiuū referatur p̄mo nō ad aliud p̄mo ꝙ p̄me^tio determiat illud aliud. sed refert̄ ad aliud ꝙ est aliud rōne partis: qꝛ relatiuū in cōi nō refertur ad aliud nisi per relationē particulariū relatiuoꝝ: que cōtinet: ꝛ rōne vnius refertur ad aliud: qḋ est aliud ab eo: inquātuꝫ cōtinet illud: vt relatiuū inq̄tū ꝯtinet patrē refertur ad aliud. s. filiuꝫ: qui est aliud a relatione in cōi ratione patris: ꝛ eꝯ: relatiuū inquātū ꝯtinet filiuꝫ est aliud a patre: ꝛ sic refertur ad patrē per filiū. vnde opꝫ ymaginari: ꝙ sicut est in toto essentiali ex mā ꝛ forma ꝙ illud totuꝫ essentiale differt ab vna pte rōne alterius: vt a mā differt rōne forme: ꝛ a forma rōne māe: sic totum vl̄e ab vna pte differt rōne alteri⁹: vt aīal differt ab asino rōne hoīs ꝛ eꝯ: imo ēt differt a seipso rōne diuersaꝝ partiū: qꝛ aīal inquātū ꝯtinet hoīem differt a se inquātum cōtinet asinū: sic relatiuū in cōi inquātū cōtinet p̄reꝫ differt a se inquātū ꝯtinet filiū: ꝛ inq̄tū ꝯtinet patrem refertur ad aliud ab ipso: vt ad filiū rōne patris ꝛ eꝯ. Et sic non sunt relatiua duo in cōi eque p̄^a ꝛc̄. ꝯcedit̄. ¶ Tu dicis. ꝙ in relatione ꝛc̄. ¶ Dōm ꝙ nō sequitur. Ad ꝓbationē. relatiuū in cōi ꝛc̄. Dicēduꝫ ꝙ relatiuū in cōi si refert̄ ad aliud p̄: ita ꝙ p̄me^tio determinet aliud: tūc eēnt duo relatiua eq̄ p̄ma: ſꝫ sic nō itelligit: qꝛ relatiuuꝫ in cōi refert̄ hn̄ p̄mo: ſꝫ nō ad aliud p̄mo: sed ꝑ rōnē inferioꝝ refertur ad aliḋ a quo differt ratione illi⁹: vt ad filiuꝫ rōne p̄ris: ꝛ sic fili⁹ est aliḋ a relatiuo in cōi: inq̄tū ꝯtinet patrē. ¶ Ad aliḋ. soluitur silr. quādo dicit̄ in quolibet vno genere debent eē p̄me due differētie ꝛc̄. ꝯcedit̄. Tu dicis. ꝙ nō ꝛc̄. imo. qꝛ p̄mo relatiuū diuiditur per equiperātiā ꝛ disq̄pantiā. ¶ Tu dicis. eq̄perās refertur per equiperātiaꝫ ad disq̄perans vel equale ꝛc̄. ¶ Dicēduꝫ ꝙ refertur ad equale qḋ est equiperans: quia equiperans equiperātis equiperans. Sed nō refertur ad aliud tāq̄ p̄mo ad aliud: ſꝫ ratione partis: qꝛ equiperās in cōi ꝯtinet multa equiperātia in ꝑticulari ꝛ rōne vnius differt ab alio. Et refertur ad ipꝫ tāq̄ ad aliud rōne ꝑticl̄aris eq̄perātis: qḋ ꝯtinet: ꝙ est diuersuꝫ ab eo: sicut dictū ē p̄u⁹ de relatiuo in cōi.

Et tunc ad rōnes in op^m. Ad p̄mā. corruptibili ꝛc̄. ·R̄n̄r cōiter ꝙ duplx est gen⁹. qḋdā logicū. Et in illo possunt ꝯuenire corruptibile ꝛ incorrup^le. aliḋ est gen⁹ naturale: qḋ est materia vl̄ sumit̄ a mā: ꝛ in illo

·R̄n̄^o ad ar^o āte op^m ꝛ p̄ rn̄dꝫ ad z^m

differunt corruptibile ⁊ incorruptibile: q2 incorruptibi-
le caret mā: cū mā sit ꝑncipium corruptionis. Tu dicis.
ꝙ quedā relationes sunt corruptibiles ⁊c. Cōceditur. ꝗ
bene cōcludit rō ꝙ ista nō ꝯueniūt in genere naturali: sꝫ
in logico genere bene ꝯueniunt: ⁊ in genere predicamē-
tali: vt dicunt. Ista solutio nō vadit ad intentionem phī
ibi loquentis. vnde qñ Arꝫ. dicit. ⁊ in. io°. meta. ꝙ corru-
ptibile ⁊ icorruptibile differūt genere loqtur de genere
logico. Quia loqtur ex intētione platonis ꝯtra platonē
qui posuit ydeas icorruptibiles esse eiusdē spēi cuꝫ istis
sensib⁹ singularib⁹ corruptibilib⁹: ꝙ corruptibile ⁊ incor-
ruptibile plus differūt: sꝫ ydea est incorrupibilis ⁊ sensi-
bilia corruptibilia. Modo si loqueretur de genere natu-
rali: tūc Arꝫ. peteret: q2 hoc ꝯcederet sibi plō: ⁊ nihil eēt
cōtra eū: q2 vnit plō ꝙ ydea nō sit in mā. Et sic Arꝫ. nihil
cōcluderet cōtra platonē: qꝺ est ridiculū. ꝗ loqnitur de
genere logico: vt distiguit a puro analogo ⁊ equiuoco. ꝗ
ista solutio nō valꝫ. sm intētionē verborū Arꝫ. vnde ēt
dicit Cōmētator ibidē. Qꝫ corp⁹ qꝺ dicitur de celo ⁊ infe-
riorib⁹ nō dicit vniuoce: sꝫ equoce vel analogice. ¶ Ali-
ter ergo est dōm ꝙ corruptibile ⁊ icorruptibile differūt
genere logico predicamētali. Tu dicis. quedā relatiōes
sunt icorruptibiles cōceditur. vnde ēt ille relationes in-
corruptibiles non sunt in genere logico: quia relatio lo-
gica tñ cōtinet relationes corruptibiliū: sꝫ alie relatio-
nes icorruptibiles nō sunt in genere relatiōis logico: ni-
si sicut ꝑncipia inferioꝝ relationū corruptibiliuꝫ: ⁊ sic ꝑ
reductionē: q2 nisi motor perpetuus referret ad mobi-
le relatione causalitatis nō causaret iferiora. vñ ille rela-
tiones sunt causa iferioꝝ in substātia ⁊ relatione: q2 infe-
riores relationes dependent a perpetuis relationibus:
q2 motor ꝑpetuus refert ad mobile per viā causalitatis
sine qua non. ¶ Aliter rñdet. corruptibili ⁊ icorruptibi-
li ⁊c. Cōceditur ꝙ nullū genus ꝓpinquū est eis cōe: sed
bene remotū. ergo pōt eis esse cōe. Et h ēt sufficit ad in-
tentionē Arꝫ. ibi. q2 vult ꝓbare ꝙ icorruptibile: vt ydea
⁊ corruptibile non cōueniunt in vno genere: qꝺ est ꝓprie
vniuocū: sicut ꝙ sunt spēi spālissime: vt posuit plō: sꝫ bñ
pñt ꝯuenire in genere remoto: qꝺ est similitudinarie di-
ctū: vt in generalissimo: qꝺ est remotū sic prime relatio-
nes possunt ꝯuenire in genere remoto. Sꝫ prior solutio
melior est. ¶ Ad aliam rationē que est prima in ordine.
Omne illud qꝺ circuit oē predicamētū ⁊c. Dicenduꝫ ꝙ
aliqd circuire oīa ꝑdicamēta pōt eē dupliciter. vno mo-
do essentialiter. Modo qꝺ circuit oē ꝑdicamētuꝫ essen-
tialiter ⁊ formaliter nō est vnū gen⁹: vt ens circuit omne
ꝑdicamētū. Alio mō ꝙ circuit omne ꝑdicamētuꝫ subie-
ctiue: ⁊ simplr ⁊ ꝙ circuit omne ꝑdicamentū. i. simplr in
oībus ꝑdicamētis subiectiue pōt esse vnuꝫ genus. dicis
ꝙ relatio circuit omne ꝑdicamētū. ꝯceditur fundamē-
taliter: q2 fundatur in diuersis ꝑdicamētis: ⁊ hoc nō ipe-
dit vnitatē generis. ¶ Ad aliā. enti in aīa ⁊c. Aliq dicūt
ꝙ ens aīe nō est in ꝑdicamēto: sed hoc non videt valere
Quia Arꝫ. vult ꝙ omne ens icōplexū sit in ꝑdicamēto:
q2 singl̄m eoꝝ est que secūdum nullam ꝯnem dicunt ⁊c.
Modo aliqua entia anime sunt incōplexa ⁊c. Unde di-
cendū est aliter ꝙ enti in anima ⁊ enti extra animam ni-
hil est cōmune vniuocum vniuocatione speciei spālissi-
me: que est perfecta. Tñ enti in anima ⁊ extra aīam be-
ne est aliqꝺ cōe vniuocum vniuocatiōe diminuta que ē
a quiditate potētiali: sicut genus gñalissimuꝫ non ē vni-
uocū vniuocatiōe ꝑfecta: sꝫ diminuta ꝗ diuidit per mul-
ta genera. Modo ens in anima ⁊ extra aīam: non conue-
niūt in vno cōi vniuoco vniuocatiōe ꝑfecta: ꝙ ē speciei
spālissime: sed tñ conueniūt in genere vniuoco diminu-
te: sed quō vniuocatio spēi ad indi⁹: ⁊ gñis ad spēs diffe-
rant videndū est: q2 spēs spālissima nō diuidit in indi⁹ ꝑ
differētias per se: q2 multe sunt differētie sub vna spē: sꝫ
nō sm substātiam: sꝫ per accidens: vt dicit 2° posterioꝝ.
vñ si spēs sepate essent ab oīb⁹ accidētalib⁹ nō eēnt mul-
tiplicata indiui⁹: q2 tñ esset vnum indiui⁹ sub vna spē:
vñ in sepatis in quibus nō sunt accidētia: nō est nisi vnū
indiui⁹: vt pꝫ. 8° huius. Et ꝑ° celi. Et sic spēs diuidit per
dr̄ias accidētales que sunt extra quiditatē: sed genus di-
uidit in spēs per dr̄ias per se: ex qbus cuꝫ ipso ꝯstituitur
vnū ꝑ se: nō sicut aliud ⁊ alind genus sic alia ⁊ alia vniuo-
catio: q2 q̄to genus est supius: tanto vniuocatio magis ē
diminuta: ⁊ per ꝯñs gñalissimū est vniuocū maxime di-
minutū ⁊ imꝑfectū. ergo dicit Cōmētator. xij huius. Qꝫ
forme in qbus sunt vlīa extra aīam nō sunt nisi in poten-
tia. ergo scire aliquid in vlī: nō est scire nisi in potentia.
⁊ scire magis in vlī magis est scire in po⁹. ¶ Ad aliaꝫ. il-
lud ꝙ causat ⁊c. Potest negari: q2 sicut vnū sm speciem
pōt causari a diuersis: sm spēꝫ vt calor fit a caliditate lu-
mine et motu: ⁊ certū est: ꝙ illa differunt spē. sic vnum
sm genus pōt causari a diuersis sm genus. ¶ Ad ꝓba-
tionē. causa ⁊ causatū ⁊c. Concedit ꝙ debēt ꝓportiona-
ri q̄tum ad aliqua: sed tñ non opꝫ quo ad oīa: q2 si ꝓpor-
tio esset in oībus tunc sicut cā esset prior: ⁊ causatum: sed
hoc est falsuꝫ. ⁊ sic sufficit ꝓportio quo ad aliqua: vt quo
ad actū ⁊ potētiam: q2 si causa ꝓpria est in actu: ⁊ effect⁹
in actu. Et si cā est per se: ⁊ causatū per se. similr ꝓportio-
nant in cōi ⁊ proprio. vñ si causa est cōis: ⁊ causatuꝫ cōe.
⁊ si causa est ꝓpria ⁊ causatum ꝓprium. sic in ꝓposito: ꝙ
licet plures sint cause: in quibus fundat relatio: non tñ
oꝫ ꝙ relo sit plures sm genus. ¶ Ad formā argumenti.
Illud qꝺ causat a pluribus ⁊c. Negat ꝙ vnū pōt causa-
ri a diuersis gñibus subiectiue: in qb⁹ radicatur ⁊ finit.
¶ Ad ꝓbatiōeꝫ. causa ⁊ causatū ⁊c. Concedit. debēt ꝓ-
portionari quo ad aliqua: nō tñ quo ad oīa vt dictuꝫ est.
Aliter pōt dici. vnum ꝗ non pōt causari ⁊c. Concedit nō
pōt causari a diuersis gñibus eque ꝑmo: sed tñ pōt cau-
sari a diuersis ordine quodā. puta ab vno primario ⁊ ab
alio secundario. Tu dicis. ꝙ relatio causatur a diuersis.
dicēduꝫ ꝙ nō eque. ꝑmo causatur a diuersis: sꝫ ꝑmo cau-
satur a substantia: ⁊ secūdario ab alijs predicamētis: vt
quātitate ⁊ qualitate. q2 sicut qualitas in esse depēdet a
substātia: sic ēt in causando relationē. ¶ Ad aliā. Quot
modis ⁊c. Cōceditur quātum ad signa per se: nō tamē oꝫ
quo ad supposita. Tu dicis. ꝙ accidēs absolutū ⁊c. h ar-
gumētū est tētatiuum: q2 accipit oppositum: q2 accidēs
absolutū ⁊ respectiuū nō sunt opposita: q2 si eēnt opposi-
ta vel cōtrarie vel cōtradictorie ⁊c. Sed nullo istorum
modoꝝ: vnde sunt disperata. vnde magna est differētia
īter disperata ⁊ opposita: q2 opposita repugnātiam ⁊ in-
cōpossibilitatē habēt in eodē subiecto simul: sꝫ dispera-
ta possunt esse simul in eodē subiecto: q2 non oīs diuersi-
tas est oppositio: sꝫ omnis oppositio sit diuersitas. vt pꝫ.
x°. huius. ¶ Ad aliaꝫ. in oī predicamēto debent esse dif-
ferentie cōceditur. Tu dicis. relatio nō habꝫ differētias
per se. negatur. quia differentie per se sunt in relatione.
¶ Ad probationeꝫ. quia Boetius dicit ꝙ relatiua non
discrepant differentia substātiali. ¶ Dicenduꝫ ꝙ Boe-
tius accipit relatiua pro subiectis que distinguuntur ac-
cidentaliter: vt substantia patris ⁊ filij cōueniunt in spe-
cie: ⁊ differunt accidente tantū: ⁊ differentia accidenta-
li: sed tamen relatiua quantum ad formas relationis: et
quo ad respectum differunt per se: et essentialiter. vt pa-
ternitas ⁊ filiatio.

Questio. XXVI.

¶ Secundum numerum quidem ⁊c.

T.c.26. — p° meta. cōmē.26 — T.c.vi. — T.c.92. — Cō.14. — T.c.12. — T.c.20.

Ueritur circa hanc partē. Utrū sciētia & scibile referant vna relatione nūero vel diuersis relatiōib⁹. ¶ Arguit p̄mo q̄ referant diuersis relationib⁹ nūmero. p̄us & posterius referunt adinuicē diuersis relationibus nūero & nō vna relatione: q̄ p̄us refertur per p̄oritatē: & posterius per posterioritatē. s; p̄oritas & posterioritas nō sunt vna relatio: sed scibile & scientia referunt adinuicē. vt p̄us & posterius: q̄ scibile p̄cedit scientiā: sicut causa effectū. vt habet .3. de aīa. & p̄mo posterioꝝ. ergo referunt diuersis relationibus. ¶ Itē si scibile & sciētia referrent vna relatiōe: tunc scibile & sciētia essent simul: q̄ ex p̄ntis habet q̄ relatiua sunt sil' natura. ḡ si referuntur: tunc essent simul natura. ḡ non referunt: & per ꝯñs nō vna relatōe: sed hoc est falsuz: q̄ scibile nō est simul cū sciētia: q̄ multa sunt scibilia: de quib⁹ nōdū est sciētia. vt dicit in p̄ntis: q̄ quadratū circuli est scibile: sed scientia eius nōdū est. ḡ nō referunt vna relatione. ¶ Itē. si scibile & scia referrent vna relatiōe nūero: tunc scibile non esset relm per se: sed tm̄ per accñs: qd̄ est falsuz. ex lr̄a: q̄ nūerat scibile & sciaz inter relatiua p̄ se. ꝯñs p3: q̄ postq̄ scibile nō refert ad relationē in alio: tunc esset relm per accidēs: sed hoc est cōtra Arist. q̄ cū ipse dixit scibile referri ad scientiā in fine recapitulat q̄ sm̄ se quidē relatiua dicta sunt.

T.c.37 / T.c.38.

T.c.20: **Oppositum** vult Aristo. in lr̄a p̄tacta vbi dicit q̄ aliqua sunt relatiuoꝝ. quorum vtrūq; refert per relationē in eo existētē. vt pater refertur per paternitatē que est in paternitate: & filius per filiationē in filio: s; aliqua relatiua sunt: quoꝝ vnū refertur ad aliud: nō per relationē in eo existē: sed per relationez in alio: sicut intellectuale nō refert ad intellectum: nisi q̄ intellectus refert ad itellectuale: sic scibile nō refert ad sciētiā: nisi q̄ scia refert ad scibile. ¶ Et hoc idē vult Cōmentator. exponēs h̄. qui dicit q̄ relo est in duobus modis. vel sit in suba vtriusq; extremi: aut in substātia alterius extremi tm̄: ita q̄ aliqua relatia sunt: in quoruz vtriusq; suba est relo: sicut in patre & filio: s; aliqua sunt relatia in quorū vtriusq; suba nō sit relo: sed tm̄ in suba vnius: & hoc cōiter dr̄ ab oībus q̄ scibile & sciētia referunt vna & eadē relone nūero & nō alia.

Cō.20

Ad qōnem dr̄ cōiter q̄ sciētia & scibile nō referuntur adiuicē diuersis relonib⁹ nuō: s; vna tm̄ relone numero: ita q̄ scibile non refert alia relatione numero ad scientiaz q̄ illa qua scia refert ad scibile. Et nō videtur esse alia ratio ad hoc probandum: nisi tm̄ auctoritates Aristo. & Cōmentatoris que dicte sunt. ¶ Notandū q̄ illud dcm̄ videt esse difficile p̄pter duo. p̄mo sic. si scia & scibile referrent per vnā relationē nuō: tunc relatio vna nūero esset in diuersis substātijs numero: q̄ nihil formalr̄ refert per relationē que nō est in eo inherēter: q̄ qd̄ est formalr̄ separatū ab alio nō dat sibi esse relatiuū: sicut nihil formalr̄ est albuz per albedinez ab eo separatā: sed per albedinē inherentē sibi. ḡ relatio illa per quā scibile: & scia referunt est in scia & scibili formaliter & iherēter: & ista sunt diuersa subiecta numero: imo genere & spē: sed hoc est falsuz: q̄ vnuz accñs numero sit in diuersis subiectis numero: q̄ nō est itelligibile: cū accñtis esse sit subto inesse. 7. hui⁹: & inherētia accidētis ad subm est essentia. ḡ alterius & alteri⁹ accidētis est aliud & aliud inesse subto & vnius accñtis est inesse vni subo. ḡ nō relone vna. ¶ Itē. si h̄ esset: tūc scia eēt terminus sui ipsi⁹: qd̄ ē falsuz. ꝯñs p3: q̄ certū est q̄ qn̄ scia habet de aliquo scibili: tunc scibile terminat respcū sciētie: que est de ipso scibili. Tunc capiat illud terminare. vel terminus ille attribuit scibili & est respectus: tūc terminare vel termin⁹: qd̄ est respcūs vel est subtiue in sciētia vel in scibili. si in scibili: tūc alia relatio esset qua scibile refert ad sciam q̄ ecōuerso. si aūt in scia: tūc idē terminaret seipsuz: imo scia esset in scibili de quo est scia: sed hoc est falsuz quo ad vtrāq; partē: q̄ nihil terminat seipsum: nec scia est scia: imo scibile de quo est scia vt omnes dn̄t. Q̄ aūt scia sit ipsummet scibile. p3: q̄ nihil terminat respectum scie q̄ scibile: & illud est in scia refert ad scibile: & ecōuerso: sed sunt diuerse relones nūero: q̄ sicut scientia refert ad scibile per relonē ꝯformitatis sic scibile refert ad sciam per rōnem terminātis: que est alia relo ab illa qua refert sciētia. ¶ Dōm est. ḡ aliter ad qōnem: q̄ scientia & scibile referunt alia & alia relone nūero adinuicē: & adducunt ille due rōnes p̄us tacte de hoc: q̄ vnr̄ fidē facere in p̄posito. ¶ Et tunc rndēdū est ad auctez Arist. & Cōmētatoris duplr̄. vno: q̄ Arist. in 5° metaph̄. enumerat sig̃ta terminoꝝ de qb⁹ ꝯsiderat scia illa. Modo aliqua taliū sig̃toꝝ iterduz sunt nō entia: & nihil sunt in rerū natura: sicut vle platonicū sig̃tur nomine sube: & tm̄ nihil est in reꝝ nā. Silr̄ h̄ nomen ad aliqd: qn̄q; sig̃t talē modū relatiuoꝝ: quoꝝ vnus nō refert ad aliud per relationē in eo existem: sed per relonē in alio. Et h̄ nihil est in rerū nā: & h̄ nō p̄iudicat Aris. q̄ h3 enumerare diuersa sig̃ta: de quib⁹ cōsiderat quelibet scia: imo h̄ scia siue sint in rerū nā siue nō sint. Silr̄ dcm̄ Cōmētatoris d3 exponi quo ad sig̃ta: q̄ relo sit duob⁹ modis &c. i. sig̃t talia relatiua. quoꝝ vnū nō refert p̄ relonē in eo: & sic sepe sig̃ntur illa per nomia que nō sunt in reruz nā: imo diffiniunt sepe diffōne qd̄ nois que est cōis taz enti q̄ nō enti. vt p3 per Linconień. p̄mo posteri. Aliter posset hoc referri ad noīa. quoꝝ quedā sunt relatiua: quoꝝ vtrūq; signat 2° noie: ita q̄ non sumit nomē vni⁹ a noie alterius vt pr̄ & fili⁹: s; quedā sunt relatiua. quoꝝ vnū refert p̄ relationē in alio. i. nomē ei⁹ sumit a noie alteri⁹ per modū casus & deriuationis vt nomen scibilis sumitur a nomine scie: & nomē itellectualis sumit & signat p̄ deriuatōez a noie alteri⁹ relatiui: qd̄ est ite⁹. & hoc voluit dr̄e vtraq; auctoritas. q̄re nō valet: & h̄ de qōne. Qō. XXVII.

T.c.20.

¶ Non est autem intellectus ad hec &c. T.c.20.

Ueritur circa hāc ptē. vtrū inte⁹ referat ad illud: cui⁹ est itellcūs. ¶ Arguit p° q̄ sic. posteri⁹ refert ad p̄us: q̄ p̄us & posteri⁹ sunt relatia adinicē. vt p3 ex p̄dicamētis: s; inte⁹ est posterior eo cui⁹ est itellect⁹: sicut visus est posterior. ¶ Itē effect⁹ refert ad suā cām cū sint relatia: s; inte⁹ est effect⁹ ei⁹: cui⁹ est ite⁹: sicut sensus est effectus ei⁹: cui⁹ est sensus. p̄ ꝯuenientē similitudinē. ḡ &c. ¶ Itē inte⁹ refert ad itellectuale siue ad itelligibile ex lr̄a: q̄ scia refert ad scibile: & inte⁹ ad itelligibile: s; intellectuale est cui⁹ est intellectus. ex littera: q̄ intellectuale sig̃t q̄ ipsius est intellectus.

T.c.20.

Oppositum vult Ar. in lr̄a. ḡ dic̄ q̄ inte⁹ nō refert ad illud: cui⁹ est inte⁹: sicut visus nō refert ad illud: cui⁹ est visus. s. ad vidētē: s; ad visibile: & idē vult Cōmētator & oēs expositores.

T.c.20.

Notandū q̄ p̄ inte^m possum⁹ duo itelligere. vno°. p̄ inte^m pōt itelligi act⁹ intelligēdi q̄ vocat itelligere vel itellectio. Alio°. p̄ inte^m pōt itelligi aīa itellectiua. ex 3° de aīa in multis locis. mō qd̄ nō querit de aīa itellectiua: nec de po^a itellectiua: s; querit de actu itellndi. vtrū actus inte⁹ vt intelligere referat ad illud cui⁹ est itelligere. ¶ Notandū vlteri⁹: q̄ actū itelligendi esse alicui⁹ pōt intelligi 2ʳ. vno° q̄ sit alicui⁹ vt subti.

T.cō.p. t.5.

sicut videre pōt esse alic⁹ subiectiue: sicut videntis. alio⁹ sicut obiecti vt coloris: sic intellectio pōt esse alic⁹ subiectiue vt intelligentis: vel alic⁹ vt obiecti: sicut intellectualis ꝛ intelligibilis.

Et tunc dōm ad q̄ōnē duo. p̄ᵒ: ꝙ inte⁹ nō refertur ad illud: cuius est inte⁹ tanꝙ subiecti. ℂ 2ᵒ dōm ꝙ inte⁹ bñ referē ad illud: cui⁹ est inte⁹ tanꝙ obiecti. Rō p̄mi. Aristo. ponit in lr̄a. Si inte⁹ referreē. Ad illud cui⁹ est inte⁹ vt ad intelligentē: tūc vnū ꝛ idem bis diceretē. i. referretē. ꝯñam nō declarat: sed aliq̄ declarant eam sic. Actus inte⁹ vt intelligere dicitē ꝛ referē ad itelligibile: s3 si tunc referretē: ad illud: cui⁹ est tanꝙ subiecti: tūc idē bis diceretē ꝛ referretē: vt ad subm ꝛ obm. Tamē ista declaratio oino nō est sufficiēs: q2 forte nō est inconueniēs vnu3 ꝛ idē referri bis ad diuersa diuersis relonib⁹: l3 nō sit ꝯueniēs vna relone referri: sicut vna q̄ntitas: et maior ꝛ minor respcū diuersoꝝ sic referē ad diuersa per relonē maioritatis ꝛ minoritatis sic inte⁹ pōt etiā bñ referri ad diuersa diuersis relonib⁹: q2 ad itellectuale pōt referri rōne ꝯformitatis quā h3 ad ipm: ꝛ pōt referri ad ite⁹ relone causati ad cām. vñ Cōmētator. aliter declarat ꝯñam. Q2 si inte⁹ referretē ad aliud: cuius est intellectus vt subti: tūc vnū ꝛ idē bis diceretē. i. referretē relonib⁹ oppositis ad idē ꝛ respcū eiusdem in relone cāe ꝛ cāti: ꝛ format sic ꝯñam. si inte⁹ referretē ad illud: cui⁹ est inte⁹: tūc vnū ꝛ idē respcū eiusdē bis diceretē. i. referretē vt relone cāe ꝛ cāti: s3 hoc est falsu3: ꝙ vnū ꝛ idē sit cā ꝛ cātū respcū eiusdē. ꝯñam declat. Intelligēs ꝯstituitē p inteᵐ ꝛ actum itelligēndi formalr: vt albū formalr ꝯstituitē per albedinē. vñ nihil est itelligēs formalr nisi per itellectōe3: ꝛ sic est causa. Modo si tūc intelligere referretē: etiam ad itelligentem: tunc itelligens esset causa intelligere: ꝛ sic vnu3 ꝛ ide3 respectu eiusdē esset causa ꝛ causatum: ꝛ sic vnum ꝛ idē bis diceretē. Tūc vlteri⁹. q̄cq̄d ē cā cāe est cā cāti: s3 act⁹ inte⁹ est cā intelligētl: ꝛ itelligēs est cā actus inte⁹. ḡ actus inte⁹: de p̄ᵒ ad vltimū erit cā suiipsi⁹. ℂ Itē perfectio īherēs alicui nō referē ad ipm: cui⁹ est p̄fectio reali relone: s3 actus inte⁹ est p̄fectio īherēs anie intellectiue. ℂ Rō 2ᵉ ꝯnis est. Quicq̄d est cōforme alicui referē ad ipm vt sic tanꝙ ad terᵐ: s3 inte⁹ est ꝯformis itelligibili: sicꝫ scia est ꝯformis scibili ð quo est scia: sic inte⁹ est ꝯformis itelligibili aliter nō itelligeret inte⁹ plus vnū vel p̄us ꝙ aliud. Et illud vr̄ sentire Ar̄. in lr̄a: q2 declauit p sile: q2 sicut se h3 visus ꝛ actus vidēdi: q2 nō referē ad illud: cuius est. i. subm vidēs: s3 ad colorē: sic act⁹ inte⁹ nō referē ad subm itelligens: s3 bñ ad intelligibile pp ꝯformitatē quā h3 ad ipm. ℂ Nōndū ꝙ hic est dubiu3. Actus inte⁹ referē ad itelligibile: vel ḡ hoc est eade3 relone nuō vel diuersis. si eadem relone nuō: tūc vna ꝛ eadē relo erit in diuersis subtis: s3 hoc est falsum: ꝙ aliq̄ð accn̄s idē nuō sit in diuersis subtis: q2 accn̄tis esse subto est iesse: ꝛ vnu⁹ accn̄tis vnu3 est ineē. sicut vnū est esse ei⁹. ꝯña p3: q2 illa relatio p quā referunē: tūc eēt inherēter ꝛ formalr in intelligibili: ꝛ in ipso itellcū: q2 nihil referē per relonē que est in alio formalr. si referretē alia ꝛ alia relone nuō hoc vr̄ eē ꝯ Ar̄. q dicit: ꝙ itellectuale nō referē ad inteᵐ: ꝛ isū q2 inte⁹ referē ad ipm. vñ intellectuale sig̃t ꝙ ipsius est inte⁹. Et h idē dicit de scibili. h idē vult Cōmētator exponēs lr̄am dicens: ꝙ relo est duplr: aut in suba vtriusq̄ extremi: aut in suba alterius tm̄. Dōm est ꝙ inte⁹ referē ad itelligibile: ꝛ eꝯ: s3 nō vna relone nuō. Et hoc p̄batu3 est i q̄ōne p̄cedēti: q2 si itellectuale referē ad inteᵐ: ꝛ eꝯ. vna relone nuō: tūc illa eēt in itelligibili: q2 nihil referē ad aliud p relonē que sit ex̄ ipm. Tu dicis: ꝙ itelligibile referē p relonē q̄ nō est in ipo: s3 in itellcū: q2 aliq̄d referri pōt eē 2ᵒ p se: ꝛ sic nihil referē p relonē que est ex̄ ipm. S3 alio⁹ pōt aliq̄d referri p accn̄s: ꝛ sic pōt referri p relonē que est in alio: ꝛ sic est in p̄posito: ꝙ itellectuale refertur p accn̄s ꝛc̄. Hoc dōo nihil valet: q2 nō est nisi fuga a veritate. Q2 impoſe est ꝙ aliq̄d sit albū vel p se vel p accidēs: nisi p albedinē: que est in ipso: sic impoſe est aliq̄d referri p se vel p accn̄s: nisi p relone3 in eo: q2 hoc nō referē ad aliud nisi p accn̄s: cū sit suba: s3 hō p̄t nūꝙ referetur etiā p accn̄s nisi p p̄nitatē in eo. ḡ h nō val3. ℂ Itē si esset: tunc scibile nō esset terminus scientie: imo respectus scientie: sed hoc est falsum: q2 nihil terminat respectum scie aliud ꝙ scibile. Tunc capiatē illud terminare nō est eē abᵐᵐ: q2 est respctiū in habitudine ad illud cuius est terminus: ꝛ illud terminare nō est in scia: q2 scientia nō est terminus sui respcūs. Aliter scia esset scibile et terminus ille. ḡ relatiuū nō est termin⁹ sui respcūs. ḡ relinquitē ꝙ illud termiare sit in scibili. ḡ scibile dū scietia est de eo referē ad sciam: vel itellectuale ad inteᵐ alia relatiōe. s. relone terminātis: ꝛ inte⁹ etiā alia relone: q2 rōne ꝯformitatis. Auctoritates Ar̄. ꝛ Cōmētatoris solute sunt in p̄cedenti q̄ōne. iō g̃ra breuitatis dimittanē solu-

Et tunc ad rōnes i oppoᵐ. (tiones ad presens. ℂ Ad p̄mā. posteri⁹ referē ad p̄us. pōt dici ꝙ duplex est posteri⁹. q̄ðdā est distinctū in esse a p̄ori loco ꝛ subo: ꝛ illud bñ referē ad p̄us. q̄ðda3 est posteri⁹ nō distinctū in eē loco ꝛ subto a p̄ori: s3 est p̄fectio sibi inherens: vt accn̄s posteri⁹ est suba: ꝛ illud nō referē ad p̄us relone supaddita: que sit ab accidēte ꝛ suba: q2 non est de genere relonis: sicut risibile posterius est hoie: ꝛ nō distinguitē s̄m esse. ḡ risibile nō referē ad p̄us relone supaddita que differat a risibili: q2 risibile est posteri⁹ homie: tñ risibile inest homini: ꝛ hoc est risibile: l3 significetē s̄m modū diuersum: tūc illa posterioritas nihil addit sup risibile. sic dico ꝙ itelligere ꝯseq̄ē esse anie itellectiue: tñ q2 ꝯiungitē ei in eē: sicut perfectio p̄fectibili. iō non referē relone superaddita ad illud cuius est inte⁹: q2 illa posterioritas nō est aliud ab ipo actu intelligēdi. ℂ Ad aliā. effectus referē ad suā cām. Dōm ꝙ duplex est cātū: q2 q̄ðdā est distinctū in exn̄tia ꝛ subto a causa: ꝛ tale bñ referē ad cām. Aliud est causatū inesse ꝯiunctū cause in subto: ꝛ illud nō referē relone supaddita causato ad ipsa3 cām. Tu dicis: actus ꝛc̄. Dōm ꝙ itelligere nō est causatū q̄ð subsistet diuisi3: s3 est p̄fectio iherens anie itellectiue: q2 nō referē relone supaddita que sit de genere relonis. ℂ Ad alia3. inte⁹ referē ad intellectuale. Cōceditē. īquātū est ꝯformis ꝛ representatiū. quo alio mō dicis ꝛc̄. Dōm ꝙ referē ad itellectuale vt ad obiectū ꝛ nō ad illud cuius est vt subti: ꝛ hoc concessu3 est in questione: ꝛ hec de q̄ōne.

Questio. XXVIII.

ℂ Alia quidem: q2 s̄m bene in nullo ꝛc̄.

Queritur circa capl̄m de perfecto vbi Arist. dicit predicta verba: ꝛ Cōmētator dicit: ꝙ hec est dispositio p̄mi p̄ncipij. s. dei: ꝛ est q̄ō. Utru3 perfectiones oium entiū sint in deo. ℂ Arguitē p̄mo ꝙ non: q2 si hoc esset: tunc sequeretē ꝙ deus esset omnia entia: q2 in quocūq3 est perfectio alicui⁹. illa predicanē de illo: vt in quo est perfectio albedinis hoc est album. ḡ si predicationes oium entiū essent in deo: tunc omnia entia predicarenē de deo: sed hoc est falsu3: ꝙ deus sit omnia entia: q2 nō est lapis: nec asin⁹: q2 h est ridiculū. ℂ Itē. si hoc esset: tunc in deo esset materia: q2 de numero perfectionum quedā sunt materiales: ꝛ quedā imāles. vt p3. p̄mo physico. ꝛ p̄mo de anima: sed perfectio materialis nō est nisi in materia. Si ḡ oēs perfectiones oium entiū eēns

T.c.20. Cō.20. T.c.21. Cō.21. T.c.38. T.2. 13. ꝛ 17.

in deo:⁊ quedā sūt mālea ⁊ quedā īmālea in deo oporte
T.c.49 ret esse mām:sed hoc est falsū.iz.huius. vbi Aristo.de
monstrat ex ꝑposito ꝙ in deo nō est mā:neq̄ aliqua po⁹
pussiua. ¶ Itē si hoc esset:tunc deus ꝯnumeratus alicui
ꝑfectiōi alteri⁹ nō esset quid melius q̄ꝫ ꝑus solus nō ꝯnu
meratus:q2 postq̄ꝫ ꝑfectiōes oium entiū eēnt in deo:tūc
ꝯnumeratus vni bono ⁊ ꝑfectōi totum ꝯgregatū simul
nō redderet̄ melius:nec eligibilius deo solo: sed hoc est
falsū. ꝓbatio falsitatis:q2 sicut hūana felicitas se hꝫ ad
minimū bonoꝝ hūanoꝝ:sic deus se hꝫ ad q̄dlibet aliud
bonū vniuersi.per ꝯuenientē similitudinē:q2 sicut feli
Cap. io. citas est humana gr̄a:cui⁹ oīa alia querunt̄ ⁊ ipsa ꝑpter
nullū.q̄re.vt pꝫ.io. ethico.sic deus est ꝑpter quē omnia
querunt̄ bona vniuersi ⁊ ipse ꝑpter nullū aliud.q̄re:sed
felicitas humana ꝯnumerata minimo bonoꝝ redditur
eligibilioꝛ: q2 si aliqs hēret oīa bona requisita ad felici
tatē ⁊ si deficeret minimū bonū vt decoꝛ capilloꝝ ꝯnu
merata illi decori redderet̄ eligibilioꝛ.ꝰ deus ꝯnumera
tus alicui bonoꝝ minimo redderet̄ eligibilioꝛ ⁊ melioꝛ
q̄ꝫ ꝑus ſm se ⁊ solus.ꝯn̄tia pꝫ:q2 si oēs perfectiones sunt
in deo quid poterit sibi addi quo melioraretur: nihil.
¶ Itē si hoc esset:aut iste perfectiōes oēs essent idē cuꝫ
eēntia dei vel diuersa per sufficientē diuisionē:q2 omne
comparatū alteri nō est nisi per modū idēptitatis vel di
uersitatis:q2 hoc est ꝑn^m q̄si ꝙ vtrūq̄ꝫ comparatū alteri
vel est idē vel diuersum vel quo aliud est diuersum.vt
T.cō.iz pꝫ.io.h⁹. Sed ꝑmo ille ꝑfectiōes nō sunt diuerse a deo.
Q2 si hoc esset:tunc cōpositio esset in deo:q2 compositio
est vbi est aliud ⁊ aliud in aliquo:sꝫ in puro simplici non
est aliud ⁊ aliud vt deo:q2 oēs sapiētes ꝯcederēt deū eē
T.c.39. simplicissimū.vt pꝫ.iz. h⁹: nec etiā iste ꝑfectiōes sunt ea
40.⁊41 dē essentialr̄ cū deo:q2 quecūq̄ꝫ vni ⁊ eidē sunt eadē inter
se sunt eadē.si ꝰ oēs iste ꝑfectiōes essent eedē cū deo in
ter se essent eedē vt ꝑfectiōes lapidis ⁊ asini ꝑfectio eēt
eadē ꝑfectio ⁊ vna:⁊ sic lapis eēt asin⁹:qđ est falsū.

T.c.zi **Oppositum** orgr̄ auc̄te Cōmentatoris in isto 5°
cap°. de ꝑfecto:ꝙ in deo sunt oēs ꝑ
fectiōes oium entiū: sꝫ melius est ꝙ ꝓbet̄ auc̄te ꝯgrega
ta.ex auc̄te Aristo.⁊ Cōmētatoris:q̄uis neuter ipsoꝝ di
uisiꝫ expresse dicat : sꝫ simul collectiue dicūt:q2 dicit Ar.
Qz alia quedā ꝑfecta sunt : q2 in nullo bn̄ deficiunt ⁊ nō
hn̄t yꝑbol.q2 a nullo excedūtur : nec ad aliud accipe ex̄.
Cōmētatoꝛ dicit:ꝙ h̄ est dispō ꝑmi ꝑncipij.s.dei. ¶ No
T.c.34 tandū ꝙ Aristo.z° celi. caplo de duab⁹ q̄ōnib⁹ diffi^{b⁹}.di
cit ꝙ nō est imputanduꝫ audacie: nec ꝑsumptōi ingrere
de talibus:sꝫ amore ph̄ie ⁊ veritatis gr̄a : ⁊ sup hoc dicit
Cōmentatoꝛ.Qz scire nobile modicuꝫ est melius multo
ignobili.Mō nulli dubiū qn deus sit optimus entiū: q2
dr̄ in ꝓhe°. h⁹ ꝙ optimū totalr̄ eorū q̄ in nā de⁹. ideo de
cognitiōe eius que est diffi^{ma} intē⁹ noster hꝫ se:sicut ocu
lus noctue ad lucē solis:⁊ lꝫ paruā cognitionē de deo ha
bere possimus:⁊ cū magna difficultate: tn̄ illud modicū
scire est melius multo ignobili . inquirere dei cognitiōi
nō est imputanduꝫ ⁊c̄. vt dcm̄ est ꝑus. vn̄ etiā Aristo.iz.
de anialibus cōparat sciaꝫ dei ad sciam gnā^{m} ⁊ corrup^{m}:
q2 sciētia diuinoꝝ est nobilioꝛ sciētia gnā^{m} ⁊ corrup^{m}:lꝫ
modicū attingamus ad ea.Et declarat̄:q2 delectabili⁹
est videre aliq̄ꝫ particulā rei amate q̄ꝫ multa alia. vnde
dicit sic. hn̄t.n. vtraq̄ꝫ gr̄am.s. scibilia diuina ⁊ gnābilia
⁊ corruptibilia.subdit.hec.s.diuina : lꝫ ſm iudiciū ad ea
attingamus:tn̄ ꝑpter honora^{te} cognoscēdi delectabilia
q̄ꝫ oīa apud nos: quēadmodū amatoꝝ ꝑticulam q̄ꝫcūq̄ꝫ
modicā ꝯsiderare delectabili⁹ est q̄ꝫ videre oīa alia.

Ad qōnem dōm ꝙ in deo esse perfectiones oēs
oium entiū pōt intelligi dupl̄r. vno°
formalr̄ ⁊ distincte. Et sic in deo nō sunt ꝑfectiōes oium
entiū.⁊ causa est:q2 si ꝑfectiōes oium entiū essent in deo
formaliter ⁊ distincte:tunc deus formaliter esset oīa en
tia:⁊ ꝯn̄s ꝓbata est ꝑus:sed hoc est falsum: ꝙ deus sit asi
nus ⁊ lapis. z°. pōt intelligi ꝙ oēs perfectiones oium en
tiuꝫ sint in deo causaliter causalitate finis ⁊ vnitiue . Et
sic est verū ꝙ oēs ꝑfectiōes sunt in deo vnitiue ⁊ vt in fi
ne:⁊ causa est . in eo qđ simpliciter ⁊ totaliter ⁊ in sūmo
est perfectū debēt esse perfectiōes oium entiuꝫ tanq̄ꝫ in
finali causa. Quia hic est finis oium alioꝝ:q2 in oībus si
ue a natura siue ab arte cōsistentibus deterius semꝑ est
gr̄a melioris. vt Aristo. 7.pollitice. Et esse in fine est vn⁹
actus essendi.4.physico.sed deus est perfectus in sūmo
⁊ totaliter ⁊ simpl̄r. ꝰ oēs perfectiones sunt in deo vt in
fine:sꝫ ꝙ deus sit in vltimo perfectiōis:⁊ summo oēs sa
pientes cōcedunt:q2 est totaliter optimū eoꝝ que in na
tura in ꝓhemio huius. ¶ Notandū ꝙ sicut in deo sunt
oēs perfectiōes vniuersi ,non formaliter ⁊ distincte:sed
causaliter ⁊ virtute:q2 deus est optimū eoꝝ que in natu
ra:⁊ ab hoc ꝑncipio depēdet celū ⁊ tota natura. vt habe
T.c.38. tur.iz.huius. ⁊ ꝑmo celi. dicit̄ ab hoc ꝑncipio deriuatuꝫ
T.c.100 est esse omnibus his quidem clarius his quidem obscu
rius:sic oēs perfectiōes oium cor^{m} habēt esse in celo vni
tiue ⁊ virtualiter ⁊ causaliter:q2 dicit Aristo. z° de gnō.
ꝙ forme oium sunt interius. sic sciētia de deo:lꝫ ſm mo
dicū possumus attingere ad eam:est tamē honorabilioꝛ
omni sciētia alia:⁊ melioꝛ: vt tactuꝫ est in predicta au
Cōm.37 ctoritate Aristo.iz.de anialibus. vn̄ etiā dicit Cōmenta
⁊.44. toꝛ.iz.huius:ꝙ differētia est inter ꝑmū ꝑncipiū ⁊ abstra
ctuꝫ.Et alia ꝑncipia abstracta:q2 alia ꝑncipia abstracta
a ꝑmo sunt amata ꝑpter aliud:sed ꝑncipiū ꝑmū abstra
ctum est amatū ꝑpter se vt perfectū in fine:ita dicit. sciē
tia de corporib⁹ celestib⁹ est nobilioꝛ sciētia oium alio
rum corporum ⁊ formarum cor^{lium}.

Et tūc ad rōnes si oēs perfectiones ⁊c̄. Cō
ceditur. si formaliter ⁊ di
stincte essent in deo vt in materijs ⁊ substātijs ꝑprijs vl̄
subiectis : sed si sunt in deo causaliter vt in fine ⁊ vni^{ce}
modo:nō opꝫ ꝙ deus sit oīa entia. ¶ Ad aliā. si hoc eēt:
tunc in deo esset materia ⁊c̄. Conceditur. si formaliter ⁊ di
stincte:sed si sunt in deo vni^{ce}.modo ⁊ causaliter:nō opꝫ
ꝙ in deo sit mā. ¶ Ad aliā. si hoc esset:tūc deus ꝯnume
ratus perfectōi ⁊c̄. Dōm ꝙ deū cōnumeratū cū alia ꝑfe
ctione esse ꝑfectiorē ⁊ meliorē se solo pōt itelligi dupl̄r.
vno mō intēsiue ⁊ qualitatiue. z° mō quātitatiue ⁊ extē
siue. Modo deus cōnumeratus ⁊c̄. nō est ꝑfectioꝛ ⁊ me
lioꝛ qualitatiue ⁊ intensiue:q2 deus solus ſm se qualita
tiue ⁊ essentialiter ita perfectus est : sicut cōnumeratus
cū omnibus alijs bonis vniuersi:sed bene quātitatiue ⁊
ſm numeruꝫ est perfectioꝛ:q2 plura enumerantur q̄ꝫ in
deo solo:⁊ sic quātitatiue hn̄ est perfectioꝛ non quātita
te cōtinua: sed numerali : q2 plura numerātur q̄ꝫ in deo
solo accepto. Et cum adducit̄ simile de felicitate ⁊c̄. nō
est sile:q2 lꝫ felicitas sit bonuꝫ vtile causalitate finis:re
spectu oium que requirunt̄ ad felicitatē : tn̄ nō est bonū
simpliciter ⁊ vl̄i ꝑoritate: nec causalitate:q2 nō est causa
oium bonoꝝ vl̄r ⁊ simpliciter:sed de⁹ est vl̄e bonuꝫ cau
salitate agētis ſm fidē ⁊ veritatē catholicā ⁊ ſm Arist. ⁊
Cōmentatorē. ꝰ lꝫ felicitas cōnumerata alteri sit eligi
bilioꝛ intēsiue ⁊ qualitatiue ⁊ essentialiter : nō tn̄ opꝫ ꝙ
deus sit perfectioꝛ qualitatiue ⁊ itensiue cōnumeratus
alteri perfectioni:q2 ſm se est bonus ⁊ perfectus simpli
citer. extra qđ nihil est:⁊ sic non est de felicitate homi s.
vt visum est. ¶ Ad aliam. si haberet ⁊c̄. aut iste ꝑfectio
nes ⁊c̄. ¶ Aliqui negant diuisionem dicētes: ꝙ aliquid

comparatū alterī:non opꝫ ꝙ ſit idem vel diuerſum: ſed ſufficit ꝙ nō ſit idē. ¶ Aliter dōm eſt ꝙ cōcedit̄. ꝙ oēs perfectiones ſint in deo realiter idē cū deo:qꝛ quicquid eſt in deo realr̄ idē eſt cū deo:ꝙ deus eſt ſimpliciſſim⁹ ⁊ vniſſim⁹: ⁊ nulla diuerſitas cadit ī deo. vtrū aūt he pfe ctiones ſint nō eedē formaliter cuꝫ deo: ita ꝙ identitas realis poſſit ſtare cū non idētitate formali:hoc ɔcedunt aliqui doctores ſancte ſcripture: Ita ꝙ ponunt formalitates in deo.quarū quelibet eſt res : nō tñ dr̄nt realiter. Illud pertinet ad doctores ſacre theologie diſcutere.eꝫ̄ .n.terminos phīe eſt.dicis.ḡ iſte pfectiōes ſunt eedē inter ſe. Cōcedit̄ ꝙ ſicut in deo ſunt eedē : ita inter ſe ſunt eedē. ſi realiter cū deo ſunt eedeꝫ . ergo realiter inter ſe ſunt eedē. ḡ aliqui doctores vt tactū eſt dicūt ꝙ nō ſunt eedem formaliter:ſed idētice. Iſtud inquirere bene ſpectat ad ſcripture doctores . ergo pretermittat̄ ad pñs. Et hec de queſtione. Qō. XXIX.

T.c.23. ¶ Secundum ꝙ dicit̄ multiplicíter ⁊c̄.

Queritur circa hoc caplm̄. vtrū diffinitio vel partes diffinitiōis p̄dicent̄ p ſe de diffinito. ¶ Arguit̄ p̄mo ꝙ nō. Illud nō per ſe p̄dicat̄ de alio:qđ eſt idē eēntialiter cū eo:qꝛ qđ ieſt alicui p ſe hoc eſt cauſa eius:qꝛ per ſe dicit cām eius:ſed diffinitio ⁊ partes diffinitiōis ſunt eedē eſſentialiter cuꝫ diffinito:vt oēs hoc cōcedunt:ꝙ diffinitio ⁊ partes diffinitionis cū diffinito idem important . ¶ Itē illud qđ nō inheret alteri nō p̄dicat̄ per ſe : qꝛ p̄dicari eſt inherere ſubto : ſicut ſubti eſt ſubſtare. vnde qđ nō inheret nō predicat̄ : ⁊ per ɔñs per ſe nō p̄dicat̄ .per locū a toto in modo ad partē in modo: ſed diffinitio ⁊ partes diffinitiōis nō habēt per ſe modū inherētie:qꝛ diffinitio ⁊ partes eius nō inherēt cum ſint ſube:cuius ꝓpriuꝫ eſt per ſe ſtare. vñ per hoc ſuba dr̄ differre ab accidēte:qꝛ accidētis ꝓpriuꝫ eſt inherere: ſicut ſube ꝓpriū eſt ſubſtare.ḡ nō p̄dicat̄ de diffinito.

Oppoſitum vult Ariſto.in lr̄a vbi dicit. Quare ⁊ ſm̄ ſe multipliciter dici eſt neceſſe. vno quidē.n.ſm̄ ſe ꝙ qđ erat eē vnicuiqꝫ ⁊c̄.

Notandum ad itellcm̄ qōnis. ꝙ Linconieñ. p̄° poſterioꝝ. ponit conditionē cōem omni per ſe di. ꝙ per ſe p̄mo cauſam excludit participē. vñ per ſe nō facit aliquid per aliaꝫ cauſaꝫ:qꝛ ſi hoc eſſet: tunc nō eſſet p̄mo:qꝛ aliud p̄us eēt per ꝙ eſſet tāquā per participē. ¶ Notandū vlterius ꝙ Linconieñ. dicit ibidē. ꝙ per ſe capit̄ duplr̄. vno.n.mō dicit ɔditionē ſiue diſpōnē icōplexi. ſi dicit ɔditōeꝫ incōplexi:tūc dr̄ trib⁹ modis. p̄° mō p excluſionē cāe efficiētis: ⁊ ſic citra p̄ᵐ eſt p ſe nihil:qꝛ ſola p̄ma cauſa nō eſt per cauſam efficientē: nec vnū alioꝝ entiū eſt per ſe.ſ.per excluſionē cauſe efficientis:qꝛ omnia entia dependēt ab agente: vel ſaltē ab agēte per ſimilitudinē. Alio mō per ſe dicit excluſionē cauſe materialis: ⁊ ſic intelligētie ſunt per ſe: qꝛ nō hn̄t cām materialē ſaltē corporalē. 3.° mō per ſe dicit excluſioneꝫ ſubti in quo eſt: ⁊ ſic oēs ſube ſunt per ſe : quia nō ſunt in ſubto. 4.° mō aliqđ dicit̄ per ſe ⁊ eſt modus cauſandi:cū cauſa per illud qđ ipſa eſt cāet ſuū effectū : ita ꝙ nō p accidens. ¶ Ulterius notādū ꝙ Linconieñ. dicit:ꝙ Ar. nō fecit mentionē de duobus modis.ſ.de illo qui eſt per excluſionem cauſe mālis vel efficientis: qꝛ nō ordinant̄ ad demonſtratiōeꝫ. Et Ariſto. modos per ſe ad demonſtrationē ordinat. quos itendit. ⁊ addit Linconieñ. ꝙ ſi eſt per ſe. 2.° mō.ſ. ꝙ dicit cōditionē complexi: tūc alterū dr̄ de altero: ⁊ ſic notificat̄ per diffinitiōeꝫ: qꝛ vnus modus p ſe eſt ſm̄ ꝙ predi^{tum} ponit̄ in diffinitione ſubiecti: ſicut in p̄mo mō: vel ſubm̄ ponit̄ in diffinitiōe predi^{ti} vt in ſcđo mō. ¶ Unñ notanduꝫ ꝙ rōnabiliter modi ḡ ſunt diſpō cōplexi notificāt:qꝛ per diffōnē. vt dicit Linconi. qꝛ per ſe alterū de altero eſt: cuꝫ q̄ditas vnius eſſentialiter egrediat̄ a q̄ditate alteri⁹: ⁊ nō p accñs. illud aūt cui⁹ q̄ditas eēntialiter ⁊ nō per accñs egredit̄ a quiditate alterius: eſſe ſuū hꝫ ab alio a quo egredit̄ : ſicut a cauſa efficiente māli formali vel finali. illud aūt a quo habuit eē neceſſe eſt vt recipiat̄ in diffōne ſua que dicit q̄d eſt. igit̄ per ſe. ⁊ dicit̄ alterū de altero cū vnū recipit reliquꝫ in diffōne ſua: vel ſubm̄ egredit̄ a q̄ditate p̄di^{ti}: ⁊ ſic eſt p̄mus modus dicēdi per ſe: vel predi^{tum} egredit̄ a q̄ditate ſubti: ⁊ ſic eſt ſecūdus modus: vbi ſubm̄ ponit̄ in diffōne predi^{ti}. Tūc addit Linconiē. Cū ḡ genus vel dr̄ia ſubſtātialis: a qua egredit̄ q̄ditas ſpēi : eēntialr̄ ⁊ nō per accñs p̄dicat̄ de ſpē eſt p̄mus modus dicēdi per ſe ⁊ eēndi. neꝫ qꝛ ſpēs egredit̄ a q̄ditate generis ⁊ dr̄ia ſubali: tūc differētia eſt cauſa formalis ſpēi : ⁊ genus eſt cauſa ſpēi ſicut mā formalis vel forme mālis. i. potētialis ⁊ imperfecte: ⁊ dic̄ Linconieñ. ꝙ ad p̄ᵐ modū p̄n^{di} per ſe: vbi alterū de altero dr̄: cadunt oēs p̄dicatiōes que oblique predicant per ſe cauſam vel efficientē vel mālem vel formalē vel finalē de ſuo cauſato. omnibus.n. iſtis modis p̄dicandi predicatū eſt tale ꝙ ipſuꝫ recipit̄ in diffōne ſubti: qđ ab ipſo p̄dicato hꝫ. vñ homo eſt ex corpore ⁊ aīa vel a ſole: ⁊ ſic qñ cauſa p̄ciſe eſt vel dr̄ de cauſato vel in recto vel in obliquo eſt p̄mus modus per ſe: nec ſolū: qñ p̄dicat̄ in recto: vt homo eſt aīal vel rōnale: ſed etiā qñ p̄dicat̄ in obliquo: ſicut homo eſt ex anima.

His viſis dōm eſt ad qōnem. p̄mo. ꝙ diffō ⁊ eius partes p̄nt̄ per ſe de diffinito in p̄.° modo. ⁊ cauſa eſt. illud p̄dicat̄ per ſe ď alio p̄mo mō qđ dicit eſſentiā eandē vel ſaltē partē eſſentie : ⁊ cuius intellect⁹ eſſentialis includit̄ in intellectu eſſentiali alteri⁹: qꝛ iſte conditiōes requirunt̄ ad modū p̄dicandi p̄mū per ſe: ſꝫ diffō ⁊ partes eius hn̄t ſe ſic ad ipm̄ diffinitū: ꝙ dicūt totam eſſentiā diffiniti: vt diffō: vel partē eēntie: ſicut partes ei⁹. vtrū aūt partes diffōnis vt genus ⁊ dr̄ntia dicāt formā realiter diuerſam a forma ſpecifica viſuꝫ eſt p̄us. ¶ Notandū ꝙ gradus eſt in p̄mo mō p̄dicādi per ſe: qꝛ aliquid dicit̄ predicari p̄mo per ſe de altero p̄mo modo quādo ab ipo egredit̄ preciſe quiditas ſubti: ita ꝙ nihil minus eſt: neqꝫ plus: ⁊ ſic diffō p̄dicat̄ de ſpē. Alio modo aliqđ p̄dicat̄ per ſe nō p̄mo de ſubto p̄mo modo: quādo p̄dicatū nō eſt preciſe cauſa ſubti: ſꝫ eſt in plus vel in minus: ⁊ ſic partes diffinitionis predicant̄ diuiſim de diffinito: nō p̄mo in p̄mo modo dicendi per ſe.

Ad rationes Ad p̄mam. illud nō predicat̄ de alio ⁊c̄. Concedit̄. ſi eſt idem ſm̄ rem ⁊ rōnem. Tu dicis: ꝙ diffinitio ⁊ partes eius ⁊c̄. Dicendū ꝙ diffō eſt eadē eſſentialiter cū diffinito ſm̄ reꝫ: ⁊ tñ differt ſm̄ rationem: qꝛ illud qđ importat diffinitū impli^{te} importat diffō explicite: ⁊ ꝓpter diuerſitateꝫ rationis: tunc diffinitio p̄dicat̄ per ſe de diffinito: ſed partes diffōnis nō important totā eſſentiā diffiniti : ſed parteꝫ: qꝛ genus importat formā generalē: differentia formam ſpālēꝫ: ⁊ ſic poſſunt predicari de diffi^{to} per ſe in obliquo: vt homo eſt in aīali ⁊ rationali: ſed ſi aīal p̄dicatur in recto de hoīe: tunc accipit̄ aīal pro aggregato ex for^{a} gnāli ⁊ for^{a} ſpāli: tñ ſub rōne for^{e} gnālis p̄dicat̄ in obliq. de hoc viſum eſt p̄us. ¶ Ad aliam. illud qđ inheret ⁊c̄. Cōcedit̄. Tu dicis: ꝙ diffinitio ⁊ partes eius. omnes nō inherēt. Rñdet̄: ꝙ lꝫ nō inhereant: ſicut accidēs: ſed tamen bene inherēt māliter: inquātū icludunt̄ eſſentialr̄ in ſubo ⁊ in diffinito. vñ lꝫ ſubm̄ nō īhereat: ſicut accñs:

tamen habz modũ inherendi me verbo substãtiuo est. vñ hec dictio per se est reciproca: τ referẽ ad subm: vt homo per se est anial rõnale .i. nõ per causam extrinsecã: sz per se ipm: qz ime quiditas hois dependet a quiditate diffõnis. Et hec de qõne. Qõ. XXX.

T.c.23. ¶ Quia vero quecũqz in eo ꝙ quid τc.

Queritur circa hãc partẽ. vtruz ista sit per se. callyas est hõ. ¶ Arguiẽ pmo ꝙ nõ: qz per se dz esse necessariũ. pmo posterio. sz ista nõ est necãa cũ sit de subiecto corruptibili: τ de corrupt non est necessitas. ẽ nõ est per se. ¶ Itẽ de ente per accñs nõ predicatur aligd per se: sz callyas est ens per accñs cũ aggreget in se nãm specificaz τ pncipia indiuiduãs. ẽ τc. ¶ Item per se presupponit dici de omni. pmo posterioz: sz in ista non est dici de omni. ergo τc.

Oppositum est Aristo. in littera dicẽtis ꝙ alio modo quecũqz in eo ꝙ qd est existunt. vt animal callyas.

Dicendum est ad qõnez: ꝙ ista ppõ. callyas est hõ. est per se primo mõ. Rõ est. illa ppositio est per se pmo mõ dicẽdi: in qua pdicatũ est de rõne essentiali subti: qz in pmo mõ per se gditas subiecti egrediẽ a gditate pdicati. vt vult Linconiẽ. pmo poste. sed ita est h: qz homo est de rõne callye. vñ lz callyas nõ habeat diffõnez ppe acceptã: tñ hz diffõnez indicantem eius essentiã in qua poniẽ homo: que põt dici diffinitio: large sumẽdo diffõnẽ. ¶ Itẽ ista ppõ. callyas est homo. vel est per se vel per accñs. per sufficientẽ diuisionẽ: sz illa nõ est per accñs: qz ibi nõ predicaẽ accñs de subiecto: nec subm de accñte: nec accidens de accñte. ẽ est per se. ¶ Tũc vlterius. ista nõ est p se in 2o mõ: cũ hic nõ pdicetur ppriũ de subto: nec in 4o: cũ illic sumat cãm efficientez imediatã: qõ nõ est hic: nec est in 3o: qz ille est modus essendi τ nõ predicãdi. ¶ Nõnduz tñ ꝙ in pmo mõ p se sunt plures gradus. nã pmus gradus est qñ diffõ tota pdicaẽ de diffinito: ita ꝙ est precisa causa diffiniti. tũc est scds gradus: quando diffinitio pdicaẽ de diffinito cum diffi. sit magis formalis causa: τ pmus modus penes causam formalẽ. 3us gradus est qñ genus pdicaẽ de spẽ: qõ est forma mãlis: vel mã formalis; τ isti duo gradus sunt p se nõ pmo. Sed qrtus gradus est qñ predicatũ essentiale predicaẽ de aliquo corruptibili: cui nõ est pcisa causa: qz in subo aligd est: qõ non est causatũ a predicato: sic in callya pncia indiuiduãtia. vñ ista ppõ. callyas est hõ. est sempiterne veritatis cõditionaliter: vt qñ callyas est: sicut dicit Linconiẽs. pmo posterio. de eclypsi lune ꝙ luna eclypsaẽ. ista est sempiterne veritatis nõ absolute: sz conditionaliter: vt qñ terra interponitur.

Ad rationes per se dz eẽ necãriũ. Cõcediẽ. abte vel conditionaliter. Modo dicis: ꝙ ista. callyas est homo. nõ est necãria. concediẽ. abte: tñ conditionaliter est necãria: vt qñ callyas est: tũc necẽ est ꝙ sit hõ. ¶ Ad aliã. de ente per accñs. Cõcediẽ. inquantũ sic. Tu dicis: ꝙ ista. callyas est hõ. nõ est: qz callyas ẽ ens p accñs. Dõz ꝙ nõ est sic ens per accñs. sicut hõ musicus. vñ lz hoi accidat esse callyã quo ad pna indiuiduãtia: tñ hoc nõ reperiẽ in rerũ nã nisi sub aliquo supposito: qõ hz se per additiõez: in quo necãrio reperiẽ species: τ illa additio accñtalis nõ impedit predicatiõez per se. vñ etiaz vna natura fit ex nã specifica a forma idiuidui. Uel posset dici ꝙ homo per se pdicaẽ de callya quo ad essentiaz hois: τ inquãtũ includit nãm humanã: sz si pdicaẽ de callya: inquãtũ est indiuiduũ: hoc est p tãto: qz nã spei non reperiẽ nisi in aliquo indiuiduorũ. alioquin esset ydea. ¶ Ad aliã. per se presupponit dici de omni. Cõcediẽ. Dicendũ ꝙ verũ est quo ad pm 2m τ 3m gradũ. Sed nõ opz quo ad 4m gradũ: vbi aliqõ predicatũ eẽntiale predicaẽ de idiuiduo. Uel posset dici ꝙ ibi ẽ dici de omni quo ad vlitatẽ temporis conditionaliter: qz semper quãdo callyas est: tunc est homo. Questio. XXXI.

¶ Amplius aũt si in ipso ostẽsum est τc. T.c.23

Queritur circa hãc partẽ. vtrũ accñs p se predicetur de subto. ¶ Arguiẽ pmo ꝙ nõ. illud qõ accñtaliter predicaẽ de subto non predicaẽ per se: qz pdicari per se τ accñtaliter opponũtur: sz omne accñe accidẽtaliter pdicaẽ de subo: cũ accñtis eẽ sit accidere. ẽ τc. ¶ Itez cuius esse est inesse: eius esse semp inest per aliud: qz per se excludit omne per aliud τ per accñs: sz cuiuslibet accñtis esse est inesse: qz accñtis esse est inesse. 7. huius. ẽ per aliud: qz post completũ esse inest. ẽ τc. T.cõ.2.

Oppositum vult Aristo. in predicta lra: ꝙ ppa passio predicaẽ de subto p se 2o mõ dicẽdi p se: τ cã est. illud p se predicaẽ de subto: cuius gditas precise egrediẽ a gditate subti. p Linconiẽ. pmo poste. q vult ꝙ in modis predicãdi complexis vel quiditas subti egrediẽ a gditate predicati: sicut in pmo mõ: vel gditas predicati egrediẽ a rõne subti: sicut in scdo mõ: sz gditas passiõis precise egrediẽ a gditate subti: sicut gditas risibilis egrediẽ a gditate hoĩs precise: qz nihil est in homie: nisi sit causa risibilis: ita ꝙ nihil est ibi: neqz magis: neqz minus. silr nihil est in risibili nisi precise sit causatum ab homie: ita ꝙ nihil sit ibi supfluũ: nec diminutũ. ¶ Itẽ illud p se predicaẽ de subto: in cuius diffõne poniẽ subm: qz partes diffõnis p se predicanẽ de diffinito. Et h vel in pmo mõ. si est diffõ simplr. vel in 2o mõ. si est diffõ p additamẽtũ: sz in diffõne passiõis poniẽ subm. p Arist. 7. huius: q vult ꝙ subm ponaẽ in diffõne ppie passionis. T.c.17. ¶ Hoc idẽ etiã cõfirmaẽ. auctte Cõmẽtatoris in pdicta lra vbi dicit: ꝙ p se dr de predicamentis de subto pp mãm subti sine aliquo mediante: sicut dicimus ꝙ superficies est albata p se .i. pmo: τ sine medio. vñ dicit: ꝙ corpus nõ est albũ: nisi p supficiẽ. Et addit postea Cõmẽtator notabile. Qr per se existit in aliquo tãqz accñs: aut tãqz suba: τ aliqõ pdicatũ pdicaẽ de subo: vel hoc est accñs: sicut in 2o mõ: vel est eẽntia τ suba: sicut in pmo. Et tũc Cõmẽtator subdiuidit vtrũqz modũ dicẽs: ꝙ vterqz istoz modoz fit dupl: aut p mediũ: aut sine medio. i. pdicatũ inest subo vel imete. τ ponit exẽplũ Cõmentator. suba. i. pdicatũ substãle p medium est. sicut hõ est viuus τ aniatus: qz hoc inest mediate aliquo vt aia. accñs p mediũ. i. pdicatũ qõ p se inest subo: τ est accñs cuz medio: sicut corpus est coloratũ supple mediante supficie: tũc ponit exẽplũ de pdicato substãli sine medio. sicut hõ est rõnalis. illa est imeata τ p se: sicut superficies est colorata. τ sic pz ꝙ accñs ppriũ p se predicaẽ de subiecto. ¶ 2o dõm: ꝙ accñs cõmune p se non predicaẽ de subiecto: τ causa est: illud non predicatur per se de subiecto: qõ nõ consequiẽ pncipia essentialia subti: nec conuertitur cũ eo: τ hec pz per Aristo. pmo posterio. τ Linconiẽ. ꝙ illud qõ pdicaẽ p se de subto in 2o mõ. consegẽ pna eẽntialia eius: τ cõuertiẽ cũ eo: sed accidẽs cõe respcũ subiecti est hmõi: qz albũ nõ conuertiẽ cum homie: nec cõsequiẽ pncipia essentialia eius. vt pz per se. Cõ.23.

Et tunc ad rõnes. ¶ Ad pmaz. illud qõ pdicaẽ accñtalr de subto τc. Dõm ꝙ accñtaliter pdicari de subto põt itelligi duplr. vno mõ: ꝙ pdicatur accñtalr de subto: ita ꝙ est accñs contra pna essentialia

ei⁹: ꝛ est simul cū eo tpe: ꝛ illud qḋ sic predicat̄ accñtalr hn̄ predicat̄ ꝑ se in 2ᵒ. mō. Alio⁹ aliqḋ predicat̄ accñtaliter ḋ aliquo qḋ aduēit sibi post ꝯplctū eē: ꝛ nō ꝯseq̄t ei⁹ pnci⁹ essentialia: sȝ ꝯseq̄t ꝑ aliqua extranea: que accidūt subto. Et illud qḋ sic predicat̄ accñtalr nō predicat̄ per se. Tu dicis: ꝙ omne accñs predicat̄ accñtalr. Dōm ꝙ si est accñs ꝓpriū ṗdicat̄ ṗᵒ. mō: ꝛ sic per se: sȝ si est accidēs cōe predicat̄ accñtalr scḋo mō: ꝛ sic ꝑ accñs. vt dcm̄ est. ℭ Ad aliā. cui⁹ est inesse ꝛc̄. Dōm ꝙ verū est. si eius esse est inesse ꝑ pn̄ᵒ indiuidui: sȝ si eius esse est inesse ꝑ pnci⁹ eēntialia spēi: tūc nō est ꝑ aliqḋ extraneū. vn̄ inter subm ꝛ ꝓpriā passionē nō est me⁹ᵐ in genere subti: lȝ sit mediū in genere cāe: qꝛ diffō est mediū quo passio predicat̄ de subto. Et tu dicis: ꝙ accñtis esse est ineē ꝛc̄. Dōm ꝙ si est accñs ꝓpriū: tūc ei⁹ ineē est ꝑ pn̄ᵒ itrinseca ꝛ eēntialia: ꝛ sic ꝑ se in scḋo mō. Sȝ si est accñs cōe: tūc ei⁹ esse est iesse ꝑ pn̄ᵒ extranea ꝛ indiuidui pn̄ᵒ: ꝛ sic predicat̄ per accñs. ℭ Un̄ nōndū ꝙ sic in ṗᵒ. mō predicādi est gradus: vt visuȝ est: sic in 2ᵒ. vn̄ aliqḋ predicat̄ ꝑ se in 2ᵒ mō. ṗᵒ: qn̄ q̄ditas predicati egredit̄ a q̄ditate subti pcise: ita ꝙ nihil est in subto: nisi sit cā predicati ꝛ nihil est superfluū: neq̄ diminutū: sicut hō risibilis. Alio⁹ aliqḋ predicat̄ per se nō ṗᵒ: sicut qn̄ q̄ditas ṗdicati egredit̄ a q̄ditate subti nō precise: sȝ aliqḋ est superfluū vel diminutū: sicut sor. est risibilis ibi aliqḋ est in sorte: ꝙ nō est causa risibilitatis. sicut pncipia indiuiduantia. Qō. XXXII.

T.c.23. ℭ Amplius cuius non est aliqua causa ꝛc̄.

Circa 3ᵐ moⁿ querit̄ vbi Arist. dicit verba predicta. vtrū ista. hō est hō sit ꝑ se. ℭ Arguit̄ ṗᵒ: ꝙ nō. Qꝛ qḋ nec est per se ṗmō: nec aliquo aliorū modorū nō est ꝑ se: qꝛ nihil est ꝑ se: nisi sit in aliquo modoruȝ per se: sicut nihil est i genere. nisi sit in aliq̄ spērū. vt dr̄. 4. thopi. Sȝ ista. hō est hō. est hō: qꝛ hō est hō. nō est in ṗmo mō ꝑ se: qꝛ ibi predicat̄ diffō vel pars diffōnis: sȝ h̄ nō predicatur diffō: nec ei⁹ pars: nec in 2ᵒ: qꝛ ibi accñs predicat̄ de subto: sȝ hō nō est accñs hominis: nec etiā est in 4ᵒ. mō: qꝛ subm̄ nō hȝ rōnē cāe efficiētis respcū predicati: qꝛ hō nō est cā efficiēs hoīs. ꝛ itellige de eodē hoīe: nec in 3ᵒ modo: qꝛ 3ᵒ modus est essendi ꝛ nō predicādi. ℭ Itē illa ꝓpositio nō est ꝑ se: que est nugatoria: sȝ illa ꝓpō est hmōi: qꝛ idē repetit̄ in subto ꝛ predicato sub eadē voce ꝛ eadē rōne. ℭ Itē illa ꝓpō nō est ꝑ se vbi in subto non icludit̄ cā predicati: vel eꝯ: qꝛ hoc req̄rit̄ ad per se: sȝ in ista ꝓpōne: neq̄ cā predicati icludit̄ in subto: nec eꝯ: cū idē sit i subto ꝛ predicato fm̄ eādē vocē ꝛ rōnē. g̊ ꝛc̄.

Oppositum vult phs in predicta lr̄a: ꝛ posset argui rōne. Ista ꝓpō. hō est hō. vel est ꝑ se vel ꝑ accñs. per sufficiētē diuisionē: sȝ nō est ꝑ accñs: qꝛ nō predicat̄ accñs de subto: nec eꝯ: nec accñs de accñte. ℭ Itē vbi predicatū dicit eādē essentiā cū subto illa ꝓpō est per se: qꝛ in ꝓpōne per accñs: opȝ ens esse additū enti: sed hec est hmōi. ergo ꝛc̄.

Dicendum ad qōnē fm̄ Aristo. ꝙ illa ꝓpō. hō est hō. est per se in 4ᵒ mō. Qꝛ illa ꝓpositio est ꝑ se in illo mō: in quo subm̄ hȝ se in rōne cause respcū predicati: qꝛ in 4ᵒ mō: quē ponit Arist. h̄ subm̄ hȝ se in rōne efficientis respcū predicati: sȝ hoc est in ista ꝓpōne. hō est hō. nulla est alia cā predicati: nisi illud qḋ icludit̄ in subto. vn̄ lȝ hoīs: cū sit ens nāle: multe sint cause: tn̄ hᵒ ꝯplexi. hō est hō. nō est alia cā. vt dicit Cōmentator. vn̄ hn̄ verū est ꝙ nō est causa probandi hominē esse hominē: tamē bene est causa eēndi hoīem eē hoīem. vn̄ etiā dicit Linconiē. ṗᵒ. poste. ꝙ nihil ꝓhibet ꝯplexū esse euidētissime veritatis: lȝ incomplexū ex quo ꝯponit̄ nō sit notū ꝑ se: vt hō est hō est notū per se ꝛ ṗmo: lȝ hō ꝙ sit incōplexū nō sit notū per se. vn̄ hᵒ hoīs vel hō est hō nō est alia causa eēndi quā que est hominis: nec etiam est alia cā ꝓbādi: sȝ est ṗuatio oīs cāli͞tatis. Et ꝓpter hoc aliqui volūt ꝙ nō sit directe in 4ᵒ. modo: sȝ indirecte: cū sit ibi ṗuatio oīs cāli͞tatis. ℭ Nōndū ꝙ aliq̄ etiā volunt ꝙ sit in ṗmo mō per se saltē indirecte: qꝛ hȝ ꝯditiōes req̄sitas ad ṗmū modū per se: qꝛ ṗdicatū nō icludit̄ in nā subti: ꝛ predicatū hȝ se etiā in rōne forme: ꝛ hn̄t rōnes diuersas saltē rōne situs: qꝛ vnū ponit̄ in subto reliquū in predicato: ꝛ isti volūt ꝙ ista ꝓpō. hō est hō. in nulloᵒ per se sit directe: ꝛ hec nō est directa predicatio: cū supius nō predicetur de inferiori. simil̄r ꝓpriū nō predicat̄ de subiecto: sed idem predicatur de seipso.

Ad rationes ℭ Ad ṗmā. illa ꝓpō nō est ꝑ se ꝛc̄. Cōcedit̄. Tu dicis: ꝙ ista ꝓpō. homo est hō ꝛc̄. Dōm ꝙ est in 2ᵒ. vt visuȝ est. Et tu ꝓbas ꝙ nō: qꝛ ei⁹ nō est altera cā. Dōm ꝙ ista ꝓpō est in 4ᵒ mō: qꝛ ei⁹ nō est altera causa quo ad esse q̄ȝ illa que icludit̄ in subto. vn̄ quecūq̄ est cā hominis: etiam est cā hᵒ: qḋ est hō est hō: sȝ nō ē alia cā ꝓbādi istā ꝓpōnē hō est hō. Uel posset dici: ꝙ est in 4ᵒ mō. vbi subm̄ hȝ se in ratiōe cāe efficiētis 2ᵒ que dicit ṗuationē oīs cāli͞tatis alterius. vn̄ dicunt ꝙ hitus ꝛ ṗuatio sint in eodē mō per se: etiā aliq̄ ponunt ꝙ sit in ṗmo mō ꝑ se. vn̄ dicūt ꝙ nō solū ṗmus modus ꝑ se est vbi predicat̄ diffō vel pars diffōnis: sed etiā vbi idē predicat̄ ḋ seipso. vn̄ dicūt ꝙ talis ꝓpō ṗᵒ est vera: qꝛ 2ᵒ. ꝓ forme. ista. bonū nō est malū. non est vera: nisi qꝛ hec est vera. bonum est bonum. ℭ Ad aliaȝ. illa ꝓpō que est nugatoria ꝛc̄. Cōcedit̄. Tu dicis: ꝙ hec est hmōi. nego: qꝛ idē nō repetit̄ ex eadem parte: sȝ ex diuersa parte. ℭ Ad aliā. illa nō est per se vbi in subto ꝛc̄. Cōcedit̄. Tu dicis: ꝙ in hac ꝛc̄. Dōm ꝙ in subto icludit̄ cā predicati: qꝛ nihil est cā hoīs ex pte predicati: nisi qḋ icludit̄ in homine: qḋ est ex pte subti. Uel posset dici ꝙ nō solū illa ꝓpositio est per se in quarto mō vbi subm̄ hȝ se in ratione cause respectu predicati: sȝ etiā illa est per se que dicit ṗuationeȝ omnis causalitatis. Qō. XXXIII.

ℭ Dispositio non dicitur ꝛc̄. T.c.33.

Queritur circa hoc capl̄m. vtrū positio sit ordo hn̄tis ptes. ℭ Argi͞t ꝙ nō: qꝛ si positio eēt ordo hn̄tis ptes. Tunc qḋ careret parte careret pōne. Qꝛ ordo habētis ptes nō est sine ptibus: sȝ hoc est falsuȝ: qꝛ pūctū caret partibᵘˢ: ꝛ tn̄ hȝ pōnē. g̊ falsuȝ est dicere ꝙ positio sit ordo hn̄tis partes. ℭ Itē si sic eēt: tūc omne habens ordinē in partibᵘˢ hēret pōnē: qꝛ cui diffō cōpetit ꝛ diffi͞tᵐ: sȝ hoc est falsuȝ: qꝛ tēpus oīo ꝛ nūerus hn̄t ordinē in ptibᵘˢ: ꝛ tn̄ non hn̄t pōnē. g̊ ꝛ ṗᵐ. ℭ Itē si pō esset ordo hn̄tis ptes: tūc esset relō: qꝛ ordo iportat quēdā respcm̄: sed hoc est falsuȝ: qꝛ sunt predicamēta distincta.

Oppositum vult Aristo. in predicta littera.

Notandum ꝙ positio vt ad p̄sens sufficit capitur tripliciter. vno mō ꝓ ordie partiū per comparationē ad virtutē ꝛ poᵗᵐ: ꝛ sic dispositio ꝛ poᵒ idē sunt: ꝛ ptinet ad ṗmā spēm q̄litatis: qꝛ dr̄ ꝙ hō est dispositus fm̄ ꝙ ꝛ ptes ei⁹ ordinē hn̄t in poⁿ ꝛ v̄tute. sil̄r in partibᵘˢ aliīs est pō: qꝛ vna pars est ṗor alia fm̄ virtutē: sicut cerebrū ṗus est fm̄ v̄tutē aliīs partibᵘˢ quo ad māifestationē motus: qꝛ nerui moti a cerebro sunt ꝛ originant̄ vt a nucha: ꝛ hec est māifesta: tn̄ cor est ṗus nāliter oībus mēbris: cū sit pn̄ᵐ ꝛ vltimū vite. Alio⁹ pōt acci-

pl positio p ordine ptiū in toto nō in respcū loci: ⁊ sic est dria ppinquitatis: imo qtitatis: qr linea superficies ⁊c. sunt qtitates pōnē bntes. 3° mō accipit positio p ordine ptiū in toto re° loci: ⁊ sic pō est pdi° ⁊ de h qrit qō.

Tunc dōm est ad qōnē: q positio est ordo babē tis partes: vł fundat in ordine: ⁊ cā est. illud est pō sine quo nō pōt eē ei° for° ⁊ nā: ʒ sine ordi ne ptiū nō pōt eē eius forma ⁊ nā: qr positio dicit situm respcū alicui° loci. Nō ille situs nō est sine ordine cāli ter: nec est sine partib° māłib°. vñ pō est quedaʒ dispositio causata ex ordie partiū in toto respectu loci.

Ad rationes p3: qr punctū ppe nō b3 pōnē: ʒ bēat signationē in toto: qr pōt si gnari vbi sit. ¶ Ad aliā p3: qr oē bns ordinē in partib° respcū loci. boc est pō p pdicamēto: sed si b3 ordinē in pti bus nō respcū loci: ⁊ q ptes existāt simul ⁊ copulent ad vnū tn̄ cōeʒ: tunc est pō ptinēs ad pdi° qtitatis. Nō ʒ nūeris ⁊ orō bēant ordinē in ptib°: tn̄ alie ɔditōes de ficiunt ad boc reqsite. ¶ Ad aliā p3: qr positio nō est or do formaliter: ʒ causaliter: qr causatur ex ordine. ergo pō ops q sit relatio. Qō. XXXIIII.

T.c.30. ¶ Pars quidem dicitur vno modo ⁊c.

Queritur circa cap° de pte. vtruʒ spēs realr sit ɔposita ex genere ⁊ dria. ¶ Argr̄ p q nō sit realr ɔposita ex dria: qr si boc esset: tūc gen° nō pdicaret de spē pdi catiōe dicēte: boc est h. in qd: qr pars essentia lis nō pdicat de suo toto pdicatiōe in recto: qr dicit Cō mētatoz. 7. b°. dicere anial esse aiam est falsum: ʒ dicere boiem esse aial est verū. g nō est ɔposita. ¶ Itē tūc for° spēi sube esset for° accñtalis: qr for° accñtalis est q̄ aduenit enti in actu. vt dicit Cōmētatoz. 2. de aia. mō sic. si bō realr ɔponeret ex gñe ⁊ dria: tūc for° ppa bomis aduenirer enti in actu vt mãe p° actuate per formā generis: sed boc est falsuʒ: qr for° ppa bois ⁊ asini est subalis ⁊ nō accidētalis. g nō est ɔposita. ¶ Itē si boc esset: tūc in telli mouētes corpora cele° eēnt ɔposite. vñ Cōmētatoz dicit in lib° celi: q si corpora cele° ɔuenirent in genere vt cor° eēnt distincte spēs: tunc essent gnābilia ⁊ corrupti°. sic et ītelli° que sunt spēs generis ʒ dicta ⁊ por° essent generabiles ⁊ corrup°: qr realr cōponerent ex genere ⁊ dria ⁊ mā ⁊ for°: ⁊ boc arguit corruptionē: ʒ ītelligētie nō sunt cor°: qr sunt perpetue: ʒ boc est falsum: qr oēs doctores dicunt q sūt sube simplices. nullā subalē ɔpōnē bntes. ⁊ capit. 12. b°. g nō est ɔposita. ¶ Itē. si boc esset: tunc in suba esset ordo: qr gen° pus spē est ⁊ dria saltē via origis gnōnis: ⁊ est vt for° ⁊ actus. g si spēs realr eēt composita ex genere ⁊ drntia: tūc iā ordo esset poris ⁊ posterioris: ʒ boc est falsum. vt p3 p Aristo. 7. b°. illo caplo. Nunc aūt dicamus pmū inquātū in analeticis. vbi dicit. Qr palas que diffō est rō que ex differētijs ⁊c. Tūc in fine pticule addit: ʒ in suba nō est ordo: qm̄ nō ops intelligere h gdē posterius. illud vo pus. g falsum est: q sit ɔposita. ¶ Itē qō est pn° agēdi quo aligd agit d3 esse simplex: qr qō est ime° pnci° agendi ⁊ p° d3 esse simplex: ⁊ sic spēs ɔponit ex actu ⁊ po°: qr do h: tunc ageret rōne partis. s. actus: qr po° nō agit: ⁊ tunc nō debet sibi p° ʒ rōne partis: ʒ aliq spēs generis est pn° ime° quo aligd agit vt calor est pnci° imediatū quo aliud calefit. sic albedo est pn° imediatū quo aliud disgregat visus: ⁊ ille sunt spēs gnis. g est simplex. ¶ Itē tunc nō ois for° esset simplex: imo ɔposita: qr aliquę spēs generuʒ et spēs acci° sunt for°: ⁊ oēs spēs acci° vt albedo ⁊ nigredo. caliditas ⁊c. ʒ boc est falsum.

T.c.41. 35. ⁊ 38. Cō. 4. Cō. 49. 2° de ce. T.c.41. T.c.42 ⁊ 43.

per auctorē sex pncipioz for° est ɔpōni ɔtingens simp° ⁊ inuariabili ɔsistēs eēntia. g nō est cōposita. ¶ Itē. tūc accñtia bērent mām ex qua: qr postquā accidētia essent composita realr ex genere ⁊ drntia: tūc ex mā: qr genus arguit mām realē: ʒ boc est falsum. vñ cōiter allegat. ex 8° b°. ⁊ allegat boc illo caplo. de māli aūt suba: ops non latere vbi capit: q ʒ accidentia babeant mām in qua: non tamen materiam ex qua.

T.c.xi.

Oppositum arguit vnūqdq; bñs partes reales ɔponit ex partibus realr ⁊ veraciter: ʒ spēs bnt ptes vt gen° ⁊ driam que sunt partes reales. vt p3 per Arist. 5. b° caplo. pars vo dr quodāmō inqz diuidit. ⁊ in 5° figto ptis dicit. Amplius que sunt in rōne vnūqdq; ɔsite: ⁊ boc partes totius: tūc ɔtingit q gen° sit pars spēi ppter genus spēi dr esse pars. super illo verbo exponēs Cōmentatoz dicit. Et in illa ex qbus ɔponunt diffōnes significātes quiditatē cuiusłibs rei dicunt partes diffiniti ⁊ diffōnis. Et ideo genus dr pars forme: ⁊ iō dr q genus est pars formarū spēruʒ. forma. n. diuidit in genus ⁊ drntiā: ex quib° dictis Aristo. ⁊ Cōmentatoris. expressissime p3 spēm babere partes reales. s. gen° ⁊ differentiā: ⁊ per ɔñs componit ex eis.

T.5.30

Notandum q in ista qōne. sic pcedet q recitabit oplo cuiusdaʒ magni doctoris tenentis partē negatiuaʒ: ⁊ dubitabit circa dicta sua. 2° recitabit alia opio alteri° doctoris p parte affirmatiua cū distinctiōe vna. 3° dicet ad qōnem vt occurrit ad presens. Vñ de pma opione videndū est. ipse ponit pmo. negatiuā suā. 2° exponit quid nō intendit per ɔceptū generis ⁊ drntie. 3° osidit gd intendit p istos ɔceptus. 4° dictū suū ɔfirmat per experientiā. 5° per auctoritates Ar. ⁊ Cōmentatoris. 6° per rōnes: ⁊ per ea que cōiter ɔcedūtur de genere ⁊ drntia. ¶ Primo dicit q gen° ⁊ drntia. nullā realē ɔpōnē dicūt in re: imo genus ⁊ drntia oīno ⁊ penitus idē sunt in re: tn̄ boc est in alio ⁊ alio cōceptu: qr alius est ɔceptus generis ⁊ drntie ⁊ spēi. Tunc exponit quid itendit per aliū ⁊ aliū cōceptū generis ⁊ drntie. Et p° dicit q nō intendit dicēs. q per ɔceptū generis ⁊ drntie nō intelligo spēm intelligibilē in aīa: nec actū intelligendi. s. q genus ⁊ drntia significent sub alia spē ⁊ alia intelligibili vel actu ītelligendi. Sed per ɔceptus generis ⁊ drntie intelligo aliū ⁊ aliū ɔceptū obiectiuū quē fecit inte° de ipsa re: ⁊ super quē intellectus aspectū suū figit: ita q itentio eius est q qñ aliqs ɔcipit anial ⁊ rōnale ɔcipit sub alio ⁊ alio ɔceptu: nō sub alia ⁊ alia spē intelligibili vel actu intelligēdi: ʒ sub alio ⁊ alio ɔceptu obiectali: quē facit inte° de re eadē: ⁊ super quem figit aspectum cuʒ intelligit anial ⁊ rōnale. mō aliqs diceret sibi. vñ puenit istoz ɔceptuū alietas ⁊ distinctio. dicit q poterit intelligi illā alietatē ɔceptuʒ puenire ex duobus. vno mō ex alietate ⁊ distinctiōe in re: ita q in re sit alietas aliqua a qua capit alius ⁊ alius ɔceptus. dicit q iste intellectus est falsus: qr dicit q in re vt in bomie nō est penit° aliqua alietas. que correspōdet alietati ɔceptuʒ. 2° mō pōt ītelligi: q ista alietas ɔceptuū puenit ex alietate impressionis facte in itellectu ab eadē re: ⁊ sic est verum. vñ dicit q intellectus intelligēs rem format aliuʒ ⁊ aliū cōceptū de re qui ɔformat ⁊ assimilat impressioni alij ⁊ alij. vñ ab eadem re nullā penitus diuersitateʒ realem babēte ab intellectu format ɔceptus generis ⁊ differētie ⁊ spēi: vt ab eadeʒ re: vt albedine potest formari ɔceptus coloris ⁊ albedinis fm aliā impressionē in itellectu: qr fm vnā impressionē que est ɔfusa ⁊ indeterminata format cōceptus generis qui est ɔfusus ⁊ indeter

minatus ⁊ idistinctus ⁊ cōmunis: sed fm aliā impressio
nem formaᵗ conceptus dr̃ie qui est determinatus di/
stinctus ⁊ clarus. Tunc ipse ꝓbat istā alietatē ꝯceptuuz
per experientiā. d. ꝙ certū est: ⁊ qlibet experiᵗ in se. si vi/
deat colorē viridez de longinquo ⁊ de ꝓpe in quo. nulla
realis est diuersitas faciet aliā ⁊ aliā impressionez in vi
su: qꝛ quādo videt colorē viridē in lōginquo: tunc nō di/
stinguit vtrū sit viridis vel liuidus vel niger: sz impres/
sionē facit ꝯfusaz ⁊ indeterminatā: qꝛ visus indicat colo
rez: sz postea appropinquato colore viridi ad visuz facit
aliā impressionē determinatā ⁊ distinctā: qꝛ iudicat viri
ditatē. Tunc querit. vtrū ista iudiᵃ de colore viridi sint
diuersa in re vel nō. Si dicas: ꝙ sint diuersa in colore vi
ridi. hoc est ridiculū: ꝙ tunc visus figat aspectū suuz sup
aliq̄ rē de longe ⁊ de ꝓpe. ¶ Itē ꝓbat ꝙ si esset diuersi/
tas in re: tūc visus cū appropinquaret colori viridi: tunc
fortiᵘ distingueret īter viriditatē ⁊ colorē: sz hoc nō vide
tur: qꝛ tantū iudicat viriditatē. ḡ illa iudicaᵃ diuersa nō
ꝓuenit ex alieᵗᵉ in re: sed ex diuersa impressiōe: qꝛ aliaz ⁊
aliā impressionez facit color viridis de lōge ⁊ de ꝓpe: qꝛ
de longe expr̃s facit iudiᵘᵐ ꝯfusum vt facit iudicare colo/
rem: sz de ꝓpe iudiciū facit determinatuz ⁊ facit iudica
re veritatē. vñ oēs spēs coloris ꝯueniūt in cādo iudiᵘᵐ
de longe iudiᵘᵐ cōe in visu vt iudiciū coloris: sed de ꝓpe
distinctū iudiciū. ḡ sic etiā est in intellectu: ꝙ itellectus
cū vnā ⁊ eandē rez intelligit fm aliā ⁊ aliā impressionez
format aliū ⁊ alium ꝯceptū vt ꝯfusum ꝯceptū generis ⁊
determinatū ⁊ clarū ꝯceptū. s. dr̃ie: cū inteᵘ non sit debi/
lior ṽtus in videndo q̄z visus: ⁊ visus hȝ diuersa iudiᵃ de
eadē re. ḡ multo fortius intellectᵘ. ¶ 2ᵒ ipse declarat il/

Cō. 4. lud dictum auctoritatibus Cōmentatoris. ꝑmo Cōmen
tator dicit in. 12. huius. Uniuersalia apud Arist. sunt ab
intellectu collecta a singularibus: ⁊ ꝯsiderat silitudinē

Cō. 14. ⁊. 27. apud ea: ⁊ facit in eis vnam intentionē. ¶ Item Cōmē/
tator dicit. 12. huius. nullū vniuersaliū ꝑdicᵃᵐᵘᵐ de sub/
stātia demr̃ata significat ipsaz fm ꝙ demr̃ata est indiᵘᵐ:
sed fm ꝙ ipsa est nā similis materie que est in quolibet
indiᵒ vlis. s. nā cōis ꝑter nām ꝓpriaz vniuscuiusq̄ eoꝝ. Hec

T. cō. 3. ⁊. 5. ꝓbat auctoritate Aristo. ꝑmo physico. vbi dicit: ꝙ vlia
ꝯfusa sunt: ⁊ cognitio vliuz assimilaᵗ notitie pueroꝝ. Et
h̄ Cōmentator exponit. d. ꝙ diuersitas cognitoᵘ inteᵘ ꝓ/
uenit ex debilitate ⁊ vigore inteᵘ: qꝛ qñ itellectus est de
bilis hȝ cognitionez ⁊ ꝯceptū ꝯfusum: ⁊ cognitio fit ma/
gis vlis: sz qñ intellectus vigoraᵗ habz cognitionē plus
deᵗᵃᵗ ⁊ format ꝯceptū deᵗᵘᵐ ⁊ cognoscit plus disticte. vñ
dicit sic. Infans in ꝑnciᵒ natiuitatis existimat oēm virū
p̄rem ⁊ oēm mulierē m̄rem. Cuz aūt intellectus vigora/
tur cognoscit hunc virū inter duos esse p̄rem ⁊ inter oēs
mulieres hanc esse matrem. Hoc idez ꝓbat auctoritate

T. cō. 8. Themisty ꝑmo de aīa. super illo verbo. vle aūt est ni/
bil: aut posterius. vbi dicit ꝙ vle est tenuis ꝯceptus sine
hypostasis ex tenui similitudīe singulariū collectus. Et
sic ex istis auctoritatibus omnibus vult habere ꝙ intel
lectus format aliū ⁊ alium cōceptum in vna ⁊ eadem re
fm aliam ⁊ aliā impressionez. ¶ 3ᵒ cōfirmat illud dcīs
rationibᵘ: ⁊ per illa que cōmuniter cōceduntᵗ de genere
⁊ differentiis. ꝑmo sic. si species componerentᵗ ex genere
⁊ differētia realiter: tūc genus ⁊ differētia significarēt ⁊
cōstituerent spēm per habitudinez expressam per hanc
prepositionez ex. ⁊ nō per habitudinez expressaz per qd̄
nomen: sed genus ⁊ differētia significāt ⁊ cōstituunt spe
ciem nō per habitudinē expressaz per ex. sz per qd̄. i. per
nominatiuū. ¶ Itez genus ⁊ differētia nō distinguūtur
nisi fm cōfusum ⁊ deᵗᵘᵐ. ergo nō realiter distinguuntur.

¶ Item tunc genus ⁊ differētia nō predicarentᵗ de spe/
cie in quid ⁊ in recto: sed hoc est falsuz apud oēs.

Notandum ꝙ ista opinio ad presens non vide/
tur stare cum fundamentis Aristo
telis ⁊ Cōmentatoris. Unde dubitaᵗ primo de entitate
conceptuuz obiectorum. Scdo dubitaᵗ quo ad causam
distinctiōis cōceptuū quā assignat in illis. 3ᵒ videtur ꝙ
experientia quā adducit deficit tripl'r. 4ᵒ dōm ꝙ au/
ctoritates quas adducit pro se nō sunt ad ꝓpositum: sed
plus in oppoᵐ. ¶ De ꝑmo certū est ꝙ cōceptᵘ obiectiuᵘ
super quē intellectus figit aspectū suuz vel est nihil vel
est aliquid. Si nihil ꝓ nihilo relinquatur. si est aliquid:
tunc vel est ens in subiecto vel nō in subiecto. si non est
in subiecto: tunc suba: qꝛ ꝓprium est sube nō esse in sub/
iecto: ⁊ sic erunt due sube. quarum vna est conceptus ge
neris: ⁊ alia ꝯceptus differētie: ⁊ erunt ydee vel aliquid
peius ydeis: quia nō sunt in re penitus. i. aliqua diuersi/
tas: vel quia non est in re penitus aliqua diuersitas: per
quā saluarentᵗ conceptus: sed omnino est identitas. Si
aūt conceptus sunt in subiecto vel sunt in re extra intel/
lectum vel in intellectu. per sufficientez diuisionez. Si
sunt in re extra intellectū. hoc est cōtra eū: quia nulla di
uersitas est in re: cum tamē cōceptus sint diuersi. si sunt
in intellectu hoc nō potest saluari: quia nihil est in intel
lectu: nisi species intelligibiles vel actus intelligendi:
sed ipse dicit ꝙ conceptus illi: nec sunt species intelligi/
biles: nec actus intelligendi. ergo relinquitur ꝙ isti con
ceptus sint nihil. ¶ De scdo dubitaᵗ quo ad distinctio/
nem cōceptuum. ¶ Primo contra negatiuā: quia dicit
alietatem cōceptuum nō esse ex alietate rei. ¶ Contra.
si hoc esset verum: tunc ista distinctio esset ficta: quia di
stinctio quaz format intellectus: cui nihil correspondet
in re: est ficta: qꝛ dicit Cōmētator. 4. physicoꝝ. caplo de

T. c. 131 tempore. vbi ꝓbat ꝙ nō soluz tempus habet esse in ani/
ma: sed opz sibi aliquid respōdere in re: quia si nihil re/
spōderet sibi in re extra: tunc esset fictū. ¶ Tūc dubita
tur cōtra affirmatiuā: quia dicit ꝙ distinctio cōceptuuz
est ex alia ⁊ alia impressione. ¶ Cōtra: agēs nāle simul
⁊ secundū idem sui nō potest ꝓducere in eodē subiecto
diuersa. vnde lz agens idem secundū cognitionem ⁊ vo
luntatem: qd̄ est liberū possit producere diuersa ⁊ oppo/
sita: vt medicus sanitatez ⁊ egritudinez. vt diciᵗ 9ᵒ huiᵘ:

T. c. 10. tamē agens naturale: ⁊ ex natura rei nō ꝓducit fm idē
sui diuersa: quia diuersitas effectuū vel est ex diuersita/
te materie vel causa agentis vel vtrūq̄. vt dicitur. 8. hu

T. c. 121. ⁊. 12. ius: sed color viridis vel albus agit secundū naturaz rei
⁊ non secundū cognitionem ⁊ voluntatez. ergo non im/
primit diuersa in intellectu vt impressionem confusam
⁊ deᵗᵘᵐ: sed vnū tm̄ ipremit. ¶ Tertio. illud qd̄ dicit de
experientia nō valet: quia experiētia deficit tripliciter.
Primo: quia nō est ad propositum dicto suo. Secundo:
quia magis est ad oppositum dicto suo. Tertio. qꝛ suppo
nit falsum. Primo deficit: quia nō est ad propositū: quia
non est simile indiuiduum intellectus ad intelligibilia:
⁊ visus ad visibilia: quia visus est virtus in corpore ⁊ ob
iectum eius est in corpore vt color. ergo possunt distare
secundum longinquum ⁊ propinquū: ⁊ sic facit aliaz et
aliam impressionez: quia tamen color q̄ est remotior de/
bilius imutat ⁊ facit confusam impressionē: sed cū plus
est ꝓpinquus facit fortiorē impressionem: ⁊ plus deter/
minataz: sic nō est de intellectu: qui nullius corporis est
actus: ⁊ illud per modū inteᵘᵐ vt fantasma vel res sem/
per eodem modo se habet in distantia ⁊ semper est in ea
dez ꝓpinqtate. ḡ illud nō est ad ꝓpositᵘᵐ. ¶ Tu forte di/

ces.licet illud obm non appropinquetur vel elõgetꝛ plus intellectui abꝫ. tñ cogitata ipsa longius ⁊ propinquiꝰ di/stant a cogitatiua ꝙ deseruit itellectui.ꝭ gratia huius põt obm facere aliã ⁊ aliã ipressionẽ in aia. Hoc non valet.qꝛ idẽ vt color ⁊ viriditas põt esse cogitatũ:⁊ cogitari i eadẽ propingtate.ꝭ non vnũ cogitatꝛ vt color inquantũ magis distat:⁊ viride:inquantũ minus distat:sed põt idẽ cogita/ri:vt color ⁊ viriditas i eadẽ propingtate. ¶ 2º.ista expe/rientia deficit.qꝛ est ad oppoꝫ.qꝛ ista sunt eadẽ res peni/tus ⁊ non diuersificata in lõginquo ⁊ propiquo: vt faciat aliã ⁊ aliã impressionẽ:tunc ẽt color pñs ⁊ ꝺ prope potest facere illã impressionẽ:hoc est falsum.qꝛ nõ videmꝰ. ꝯña ps.propingtas obi ad virtutẽ non tollit idẽtitatẽ eius.ꝭ sicut prius causabat diuersas ipressiões: ⁊ mõ qñ est pñs ⁊ de ꝓpe aliã ⁊ aliã impressionẽ causabit.s.cognitionẽ co/loris ⁊ viriditatis. ¶ Dices forte.nõne visus pñs ⁊ ꝓpin quus alicui iudicat alio ⁊ alio iudicio: vt ẽ elongatꝰ plus ⁊ tñ est eadẽ virtus: sic eadez res põt facere diuersas im/pssiones:vt est de longe ⁊ de prope: ⁊ multo fortius ꝙ̃ vi/sus. ¶ Dõm tñ ꝙ aliud est cognoscere albedinẽ: vt albe do.⁊ colorẽ:vt color realiter.vñ cognitio alia ⁊ alia est in visu realiter.ꝭ adhuc in propinquo facit diuersas cogni/tiones realr:vt coloris ⁊ viriditatis.qð est ꝫ dictũ suum. ¶ Item si dꝛ ꝙ in propinquo non eẽt alia cognitio l vi/su coloris et viriditatis: adhuc posset hñi fuga.qꝛ si est si/milis qñ visibile est pñs ⁊ distans.qꝛ qñ est pñs: tunc vi/ridis color fortioris motus est ⁊ impressiõis: ꝙ̃ qñ est di/stans:⁊ motus fortiores expellũt minores.vñ qñ est pñs: tunc dñia propria fortis est:⁊ impedit dñiam coloris.qꝛ il la est debilior.qꝛ est in poꝰ.sed qñ distat:tunc facit debile iudiciũ:⁊ tũc plus iudicat dñiam coloris. ¶ Silr dõm.ꝙ auctoritates non sunt ad ꝓpositũ. qꝛ pª auctoritas: ꝙ vlia.⁊c.non est ad ꝓpositũ.qꝛ vlia sunt collecta.⁊c.nõ ꝓ/pterea arguit vnitatẽ rei:⁊ diuersitatẽ ꝯceptuũ.Et potest glibet videre cũ erit cure. Alia auctoritas cõmentatoris directe est ꝯtꝛ̃. nullũ vlium.⁊c.vñ in inferiori nã propꝫ ⁊ cõis distinguũtꝛ non ex impressione:sed ex eo ꝙ in ipso sunt iste nãe diuerse. Silr alia auctoritas non est ad ꝓpo situ:qꝛ non solũ pueri:sed ẽt prouecti ⁊ exercitati in pñia ꝯcipiũt eadẽ rẽ ꝯceptu gnãli.⁊ ẽt ꝯceptu dterminate spe/ciei. Vñ certũ est.ꝙ hõ iã ꝑfectus ⁊ exercitatus in pñia: cui nõ est debilis intellꝰ:ꝯcipit rem ꝯceptu gnãli ⁊ spãli. Aliter nõ diffiniret.vñ illõ iudiciũ diuersoꝝ ꝯceptuũ nõ ꝓuenit ex debilitate.qꝛ iã est vigoratus.vñ hñ veꝝ est ꝙ diuersitas cognitionuz intellꝰ aliqñ ꝓuenit ex debilitate ⁊ vigorositate virtutis imaginatiue:sed nõ vlr.ꝫ ẽt ꝓue/nit ex re. qꝛ in re est duplex natura.cõmunis ⁊ specialis: per quod sunt diuersi ꝯceptus. ⁊ diuersitas cognitionuz. ¶ Ad rationes suas respondebitur quãdo dicetꝛ ad prin (cipales.

Alia est opinio:ponens ꝙ species generis vniuoci aliquo modo componitur ex natura rei: ex genere ⁊ differentia preter compositio/nẽ rationis ⁊ intellectus. ¶ Ad hoc premittũt vnã distin ctionẽ cõpõnũ.quedã.n.cõpõ est ex nã rei preter opus ra/tionis:que est cõpõ rei:siue reꝝ: alia est ꝯpõ formalitatũ: mõ exponunt gd itelligãt ꝑ cõpõnẽ rei:⁊ dicunt ꝙ illa est cõpõ rei:qñ componibilia pñt separi abinuicẽ: ꝙ sepatio coꝝ non includit ꝯdictionẽ ex termis:ita ꝙ realr dicuntꝛ cõposita:que hñt ptes. ꝙ̃ꝝ vna põt separi ab alia: vel sal/tem non repugnat sibi:sicut cõpõ mãe ⁊ forme est mãlis: qꝛ mã põt separi ab hac forma.⁊ hec forma põt separi ab illa mã per corruptionem eius.silr compõ substantie cuz accñte est realis.qꝛ vtrũqꝫ potest separari ab altero:quia substantia potest separari ab accñte. qꝛ substantia prece/dit accidens tempore 7º huius. ⁊ accñs potest separari a *T.c.4.* suba per corruptionẽ. Sed cõpositio formalitatum est il/la:que est aliquorum que non possunt separari: sed repu/gnat separari eis:imo sepatio eorum icluderet contradi/ctionem ex terminis.i.de sigto vocis.vnde aliqua omni/modam habent realem identitatem.tamen non sunt for maliter idem:sed formalitates habent distinctas. quorũ vnum non est aliud in primo modo per se. Et hoc mõ di/cunt speciem esse compositam ex genere ⁊ differentia cõ positione formalitatum.qꝛ separatio generis a differen/tia includit contradictionez ex terminis.qꝛ generi repu/gnat separari a differentia.qꝛ genus non separatur a dif/ferentia:nec econuerso:sed secus est de materia ⁊ forma. qꝛ materia potest separari ab hac forma.⁊ eꝯ.

Per hec ipsi dicunt ad questionem duo. Primo ꝙ species generis vniuoci non est com/posita cõpositione reali ex genere ⁊ differentia. ¶ Secũ do dicunt.ꝙ species generis bene est composita ex natu/ra rei compositione formalitatum.⁊ hoc dicunt de omni specie etiam accidẽtium. verbi gratia. albedo non est cõ posita ex genere ⁊ differẽtia: scilicz colore et disgregatio/ne visus compositione reali.sed bene est composita com/positione formalitatuz:que est ex natura rei preter opus itellectus.qꝛ diuerse sunt formalitates generis ⁊ differẽ/tie in specie.dato ꝙ intellectus nihil intelligeret. Primã conclusionem probant rationibus prius tactis: qꝛ si spe/cies realiter esset composita ex genere ⁊ differentia: tũc accidentia haberent materiam ex qua.sed hoc est falsuz. *T.c.xi.* vt cõmuniter allegatur octauo huius.capitulo. de mate/ *⁊.iz.* riali autem substantia oportet non latere: vbi capitur ꝙ licet accidentia habeant materiam in qua:non tamẽ ha/bent materiam ex qua.cõsequentia patet. qꝛ postꝙ̃ acci/dentia eẽnt composita realiter ex genere ⁊ differẽtia:tũc essent composita ex materia. qꝛ genus arguit materiam realem. ¶ Similiter adducunt aliam rationem de prin cipio agendi:qꝛ quod est principium imediatum agendi debet esse simplex. ¶ Tunc probant secundam conclu/sionem.quia si species generis vniuoci nullo modo eẽnt cõposite ex natura rei:ex genere ⁊ differentia preter opꝰ intellectus:tunc due specie generis primo essent diuerse. sed non differentes. hoc est falsuz. quia species differunt per differentias diuisiuas.sed prima genera sunt diuersa non differentia.qꝛ non habent aliquid in se.per qð diffe/ *T.c.iz.* runt:sed seipsis sunt diuersa. vt patet ex decimo huius.cõ sequentia patet.postꝙ̃ enim essent omnino simplices ex natura rei:⁊ nulla esset cõpositio in eis:tunc essent diuer/se ⁊ non differẽtes.qꝛ differentia sunt que componuntur ex aliquibus.quorum in vno scilicet conueniunt: ⁊ i alio differunt:sed diuersa sunt que seipsis sunt diuersa: ⁊ non oportet ꝙ conueniant in aliquo vno cõmuni:⁊ ꝙ ꝑ aliud differant: vt prima genera substãtie sũt diuersa a quanti/tate.qꝛ seipsa sũt diuersa.⁊ non differunt.qꝛ nõ componũ tur ex aliquo cõmuni in quo conueniant:⁊ ex aliquo in ꝗ *T.cõ.iz* differant. Similiter qualitas ⁊ quantitas sunt diuersa et non differentia. Et hoc patet in decimo huius.⁊ sic si spe/cies essent omnino simplices:tunc essent diuerse. quia se/ipsis diuerse.qꝛ non componuntur ex aliquo cõmuni i ꝗ conueniant.⁊ ex aliquo speciali in quo differant.sed hoc est falsum.ergo erit aliqua compositio in eis:sed non est compositio reruz:ergo erit cõpositio formalitatũ. ¶ Itẽ omne qð diffinitur vera diffõne ex natura rei preter opꝰ *T.c.i6.* itellectus debet eẽ cõpositum ex aliqbus. vt patet.8.hꝰ. qꝛ que omnino sunt simplicia:nec habẽt materiam sensi/bilẽ nec intelligibilẽ nõ diffiniuntꝛ:sed statiz sunt vnũqð

nõ ē ex pte alterius pͥncipij ɔ̃bentis ipꝫ ad vnũ esse. ſꝫ qlibet ſpēs gnīs vniuoci diffinit̃ vera diffinitione: que est ex genere ⁊ differentia. ¶ Notanduꝫ ꝙ potest dubitari de istis formalitatibus. Ex quibus species dicit̃ cõponi. Et querat̃. vtrũ formalitas generis ⁊ differentie: que ē ĩ ſpē. et ex quibus cõponitur ſpēs: ſit aliquid: vel nihil: per ſufficientē diuiſionem. ſi est nihil: pro nihilo relinquatur. ſi est aliquid. ſ. ens. vel ē ens in ſubo: vel non ē in ſubo. p ſufficientem diuiſionem. ſi formalitas est ens non in ſubiecto: tunc est ſubſtantia. ⁊ illa ſubſtãtia erit res. ſi est ĩ ſubiecto. Ex hoc ſic arguitur: aut est ens in ſubiecto: qȯ habet entitatem preter opus intellectus: vel per opus. per ſufficientē diuiſionē. Si dicas ꝙ ſit per opus intellectus non valꝫ. ꝙ licet intellectus nihil intelligeret adhuc genus ē: ⁊ habet entitatem diſtinctã a dr̃ia. ⁊ hoc diſtinctione reali: vt aial est diſtinctũ a rationali: licet nihil intelligatur: ⁊ ſic erit cõpoſitio rerum. Si aũt dicis ꝙ ſit ens in ſubo: ⁊ habet entitatē preter opus intellectus: tunc certum est ꝙ genus ⁊ dr̃ia ſunt diuerſe formalitates ſm rem. qꝛ qȯ ē preter opus intellectus est res: ⁊ ſic cõpoſitio formalitatum erit realis. ¶ Item hõ in eo ꝙ aial differt a ſeipſo inq̃tũ rationalis: ⁊ hoc circũſcripto omni opere itellectus. ⁊ eꝰ homo inquantũ rational̃ differt a ſe inquantum animal: ita ꝙ alia est formalitas in homine inquantũ aial. ⁊ alia est formalitas in homine inquantũ rational̃. ¶ Tunc q̃ritur. iſta formalitas animalis que includitur in homine ⁊ est diuerſa a formalitate rationalis. vtrum ſit de genere ſubſtãtie vel accidentis. per ſufficienteꝫ diuiſionem. ſi est ſuba: vel est forma vel cõpoſitũ: vel materia. Iſta ē diuiſio ſufficiens per Ar. 2° de anima 7°. ⁊ 8°. huius. ⁊ reſumitur. 12. huius. Si est materia hoc est incõueniens. ſi cõpoſitum: tunc ex alia parte formalitas rõnalis est etiã cõpoſitum ex materia ⁊ forma. qꝛ ſunt diſtincte formalitates ſm nãm rei. g̃ in ſpecie erunt plures ⁊ diſtincte ſubſtãtie compoſite: qȯ ipſimet non concederēt: relinquatur ergo ꝙ ſint forme. ⁊ iſte forme ſũt diuerſe res: ⁊ ſic fieret cõpoſitio rerum: ⁊ hoc est qȯ petitur. ¶ Sed dices forte, ꝙ nec formalitas generis nec differētie ē de genere ſube: ſꝫ de genere accñtium: hoc non valet. qꝛ ſi iſte formalitates eſſent de genere accñtium: tunc cõpȯ hois ex genere ⁊ differentia eſſꝫ accñtalis. ſed hoc est falſum. qꝛ homo nõ cõponitur accidentaliter ex genere ⁊ dr̃ia. patꝫ. qꝛ cõpoſitio accñtalis est cuius cõponentia ſunt accidentia. ¶ Item ſi formalitas qua diſtinguit̃ hõ inquantũ animal ab eo ĩquantũ rõnale eſſet accidens: tũc oporteret ꝙ animal eēt accidentale homini vel ratiõale: vel ambo: qȯ est falſuꝫ. qꝛ aial ⁊ rationale predicãtur de hoie predicatione eſſentiali ⁊ non accidentali: cum ſit in pͥmo modo dicendi per ſe. hoc patet primo pͦr. cõſequētia patet. qꝛ quãdo aliquid ſub vno eſſe differt a ſe ſub alio eſſe: opꝫ vnum eorum eē accidentale vel vtrũqꝫ: vt ſoꝛ. in foro differt a ſeipſo in domo. ergo iſta eſſe ſunt accidentalia: ſic etiam est in propoſito. Si homo inquantum animal diſtinguitur a ſe iquãtum rational̃ per formalitates accidētales: oportet ꝙ eē animal vel rationale: vel vtrũqꝫ ſint accidētalia: ⁊ ſic nõ predicarentur per ſe primo modo. qȯ est falſum: ⁊ contra omnes: nec iſte formalitates poſſunt eſſe ſubſtantie: vt dictum est. qꝛ tunc eēnt ſoꝛͤ ⁊ dr̃ie: vt ſicut res ⁊ res.

Dicendum est ergo aliter ad qõnem. ꝙ quelibꝫ ſpēs generis vniuoci ē realiter ⁊ veraciter compoſita ex genere ⁊ differētia: ⁊ non ſolum ſpecies de predicamento ſubſtãtie. ſed etiam omnes ſpecies cuiuſcũqꝫ ſint generis. vt homo ē compoſitus ex animali ⁊ rationali realiter. licet intellectus in hoc intelligat. Similiter albedo realiter est cõpoſita ex colore ⁊ diſgregatione. qȯ ponitur loco differentie: dato ꝙ itellectus nihil intelligat. Ratio huius est. qꝛ ſi ſpecies non eſſet realiter cõpoſita ex genere ⁊ dr̃ia: tunc cõceptus diffinitiui eſſent ficti: ſed hoc est falſum. qꝛ conceptus diffinitiuus ſpeciei non est fictus. ergo patet. qꝛ illa cõpoſitio intellectualis est ficta. cui nihil reſpondet in re: ſed iſti cõpoſitioni conceptuũ quiditatiuorum nihil reſpondet quiditaᵐ. qꝛ ad conceptus quiditatiuos non ſufficiunt accidentia. qꝛ accidentia non ſunt ȯ quiditate ſpēi. vnde ɔceptus ſumpti ab accidētibus non ſunt quiditatiui. ergo opꝫ ꝙ iſtis cõceptibus quiditatiuis correſpõdeant q̃ditates diuerſe ĩ re: vt albedo que est vna de ſpēbus accidentiũ: vt albedo diſtinguitur a ſe: vt coloꝛ. modo illi alietati ⁊ diuerſitati correſpõdet aliqua alietas in re: vel nulla. Si nulla alietas in re correſpondet ei: tunc est ficta. Si dicas ꝙ aliqua diuerſitas in re correſpondet ei. vel ergo alietas ſumpta a quiditatibus vel ab accidentibus. Si detur primũ: tũc habetur propoſitum. Si 2ᵐ: hoc non poteſt ſtare. Si enĩ ab accidētibus acciperet̃ cõceptus albedinis: vt albedo. ⁊ ɔceptus ipſius: vt coloꝛ: tunc oporteret ꝙ eſſe albedinē ⁊ eſſe colorē vel vtrunqꝫ vel alterũ eſſent: tunc accidēᵃ. ⁊ ſic non predicarentur per ſe: quod est falſuꝫ. Albedo. n. per ſe est albedo. ⁊ per ſe ēt est coloꝛ. mȯ in primo mȯ cõſequentia deducta fuit prius. opꝫ igitur ꝙ cõceptus q̃ditatiui ſumantur a diuerſis quiditatibus. cum ſint etiã diuerſi: ⁊ ſic coloꝛ ⁊ albedo diſtinguũtur realiter preter oē opus ĩctum. qꝛ ſunt diuerſe quiditates. Et hoc vr̃ eſſe ĩtentio Ar. ⁊ cõmentatoris ĩ oibus locis: vbi loquũtur de hac materia. qꝛ in compoſitione ſpeciei genus est vt materia. differentia vt forma.

Et tunc ad rões. ſi ſpecies. ⁊c. negatur ɔ̃ña. Ad probationem pars eſſentialis realiter. L inco. ſoluit in tractatu ſuo de ortu ſciaꝝ. vbi defendēs illã opinionem dicit. ꝙ pars eſſentialis poteſt ſignificari duobꝰ modis. vno modo ĩ concreto. alio modo in abſtracto. qꝛ ĩ ſubſtãtijs etiam ſunt concreta ⁊ abſtracta: ſicut in accidētibus. mȯ pars eſſentialis non predicatur de toto ĩ recto: tãq̃ in abſtracto. qꝛ non bene dicitur: hõ est materia. ſed bñ predicatur in ɔcreto: in qua ɔcretione totũ intelligit̃ indefiᵗᵉ. vt homo est materialis: ſic in propoſito genus in abſtracto non pͥdicatur in quid de homine: vt hõ. qꝛ non dicitur. homo est aialitas. ſed bñ dr̃. homo est aial. ¶ Ad hãc itentionem põt adduci dictuꝫ cõmētatoris 7°. hͦ. vbi dicit. ꝙ dr̃ia est iter nomen mãe pͥme ⁊ generis. qꝛ nomē generis ſignificat mãm ſm ꝙ est in poᵃ illud qȯ hꝫ mãꝫ. ⁊ ſic predicat̃ de hñte mãm. nomē aũt mãe ſigt in materia aliqd qȯ est in actu pars eius: cuius est mã. ⁊ ideo non predicatur de eo cum non predicetur aliquid in actu de aliquo in actu niſi per aliquam propoſitioneꝫ importantem habitudineꝫ. vnde ſic patet ꝙ genus in concreto bene predicatur de ſpecie. licet non in abſtracto. Alio modo poteſt dici ꝙ nomine generis importatur. ſ. quiditas generis preciſe: de qua poꝛphirius dicit. ꝙ genus poteſtate habet omnes differentias. actu vero nullam. ⁊ Ar. dicit. 7. huius. in illo caplȯ. nunc autēꝫ dicamus. primũ inquantum ĩ analeticis. ibi dicit. ꝙ genus comparatum ad ſpēs non est idem: nec diuerſuꝫ a ſpeciebus. ſed habet veram formam ⁊ naturam. vnde dicit. ꝙ ſicut materia cog̃ſcitur negatione omnium formaꝝ: ſic genus cognoſcitur negatione oium dr̃iaꝝ. alio mȯ genus dicit aliqd cõpoſitũ ex q̃ditate finali ⁊ materia: tñ illud compoſitũ ſignificat ſub ratione forme cõmunis ⁊ quiditatis potentialis: ſicut etiam illi dicunt eodem modo in alio propoſito ꝙ

T.c.2.
T.c. 7.
T.c.3.
T.c.12.
T.c.6.
T.c.42.

natura generis dicit compositum ex forma speciei ₇ mã: tñ sub rõne cõi que accipit̃ ab vno mõ essendi cõi: de q̃b⁹ dicit Lincon̄. p̃ poste. q̄ debilis est intell's q̄ non põt ascē dere ad veras q̄ditates rerum: s₃ sistit in q̄busdã accñti/ bus. vñ isti stant in accñtibus: ₇ nõ p̃nt cognoscere veras q̄ditates rerum. Mõ ḡ genus p̃mo mõ ↄsideratũ nõ pre/ dicat̃ in recto ₇ in q̄d: s₃ i obliq̃. q₂ dicit porphyrius: q̄ hõ est cõpositus ex aiali: vt statua ex ere. S₃ genus ↄsidera/ tu₃ 2⁹ mõ p toto cõposito ex for⁹ finali ₇ mã. sub rõne tñ for⁹ cõis ₇ potẽtialis: predicat̃ in q̄d: ₇ in recto: vt hõ ē ani mal. tñ est dicere vt hõ est hõ. sub rõne forme cõis ₇ aia/ lis: sicut ēt alij dicunt negãtes pluralitatē formarum. hõ est aial. i. hõ est hõ sub rõne q̄ sentiens. q₂ nõ ponit diuersita tē iter hoie₃ ₇ aial: nisi penes accñs. ¶ Tu dicis. ḡ nomē gn̄is est equocũ: ₇ sic p ipsum spēs nõ diffinit̃. Dõm q̄ no/ mē generis cõpatũ ad spēs: sic non est equocu₃. q₂ signifi/ cat eas sub rõne cõi: sed cõpando gen⁹ ad alia significata: sic pt eē equocũ. ¶ S₃ dices. vñ hẽs h̄ q̄ gen⁹ equocum. Dõ₃ q̄ ex p̃dicamẽtis hr̃. q₂ Ar. ponẽs diffõnē equocorum exẽplificauit de gn̄e. vt aial est equocu₃ ad aial verum ₇ pi/ ctũ: vñ sic aial quo ad alia significata est equocũ: sed q̄ ad spēs non: sed est vniuocu₃. l₃ non ita pfecta vniuocatione sit vniuocu₃: vt ē in spē spẽlissima. ¶ Ad aliam rõnem. si spēs. ₇c. ↄña negat̃. Ad pbationē for⁹ accñtalis. ₇c. ↄcedi/ tur. si aduenit enti in actu: s̃m q̄ in actu. ita q̄ illõ sit p̃n/ cipale recipiēs: s₃ si aduenit enti in actu s̃m q̄ est in potē tia: ita q̄ p̃ncipale recipiēs illã formã sit in po⁹. ₇ non re/ cipit eã s̃m q̄ in actu: nõ op₃ q̄ illa for⁹ sit accñtalis. Mõ sic est i pposito. q̄ for⁹ hois aduenit aiali: vel mãe sub for ma aialis: non s̃m q̄ in actu s̃m q̄ p̃ncipale recipiēs ē in po⁹. s₃ tñ aduenit dispositiue ei. q₂ for⁹ aialis disponit ad formã hois. ḡ nõ sequitur q̄ sit for⁹ accñtalis. sed sub̃alis. vñ p hoc differt for⁹ sub̃alis ab accñtia. vt dicit cõmenta/ tor. 2⁹ de aia. q₂ subm̃ for⁹ sub̃alis est in po⁹. ₇ non in actu. q₂ p̃ncipale suscipiēs formã sub̃ale₃ est ens in po⁹. s₃ sub₃ for⁹ accñtal' ē ens in actu s̃m q̄ in actu. ¶ Alr̃ põt dici. si spēs gn̄is. ₇c. ↄña negat̃. Ad pbatiõem. illud qõ aduenit enti in actu. ₇c. ↄcedit̃. si aduenit enti in actu p vltimã et finalē formã. que nõ expectat aliã formã pfectiorē: sed si aduenit enti in actu p formã potẽtialē ₇ gn̄alē: que expe/ ctat pfectiorē formã: tunc non op₃ q̄ sit for⁹ accñtalis. et sic ē in pposito: q̄ for⁹ spẽi aduenit enti in actu p forma₃ gn̄alē ₇ potẽtialē: que expectat vlteriorē ₇ pfectiore₃ for/ mã. q₂ p se for⁹ gn̄alis non põt in mã existere sine formis spērum. ₇ sic aduenit enti in actu p formã potentialē ₇ me^m inter vltimã formã ₇ mãm: mediante q̄ mã prima est na/ ta recipe formas specificas. vñ cõmẽtator dicit. p̃ huius. q̄ mã prima recipit p̃ formas magis vl'es. ₇ mediantibus illis: alias vsq₃ ad indiuiduales. ₇ sic for⁹ spẽi non erit ac/ cidentalis. ¶ Cõtra h̄ solet argui. q₂ s̃m hoc est alia for⁹ in hoie. p quã hõ est hõ. ₇ alia p quã hõ est aial. ₇ introdu/ cunt̃ sit in eodē instanti cũ forma spẽi: vel in alio ₇ alio i/ stãti. ₇ h̄ p sufficiētē diuisionē. nõ põt dici q̄ i alio istãti i/ troducat̃ for⁹ aialis. ₇ in alio for⁹ hois. q₂ inter q̄libʒ duo instantia ē tp̃s mediũ: erit tp̃s in q̄ mã staret sub for⁹ gn̄is sine formis spērum. sed hoc est incõueniēs. q₂ for⁹ gn̄is non põt eē. q₂ quecũq₃ forme ₇ mã gn̄ãtur ₇ introducunt̃ in eodē istãti. vna determinat sibi aliã. vt for⁹ hois ₇ risibi litati i eodē istãti introducunt̃: ₇ for⁹ hois determinat si/ bi formã risibilitatis. ₇ e₃. Silr̃ ignis ₇ caliditas in fũmo in eodē instanti inducunt̃: ₇ for⁹ ignis determinat sibi ca liditatē in fũmo ₇ e₃. S₃ in gn̄õne hois ₇ eq for⁹ gn̄is nõ determinat sibi formã spẽi. vt hois. cũ qua iducit̃: q₂ nul lã dĩam vel spēm determinat. q₂ ptãte h₃ oēs: actu vero nullã. Dõm est q̄ oēs ille for⁹ introducunt̃ in eodē istã/ ti. licet vna. s. gn̄alis sit prior via impfectõis. ¶ Ad arg^m. cum alique forme. ₇c. Ista est falsa. ₇ hoc probat̃ p ea que ↄcedunt̃ ab istismet. ↄcedunt. n. q̄ i gn̄õne indiuidui for⁹ specifica ₇ p̃n^m indiuisiõis inducunt̃ in eodē instanti. ₇ tñ for⁹ specifica nõ determinat sibi p̃n^m indiuiduãs. q₂ idif/ ferenter h₃ se ad oĩa idiuidua. ¶ Itē caliditas ₇ fluxus i eodē instanti inducunt̃. ₇ tñ caliditas nõ determinat sibi fluxũ. q₂ põt esse sine illo fluxu. s₃ vtru₃ prius introducat̃ vegetatiuũ: ₇ postea sensitiuũ: h₃ videri. 15. ₇ 16. aialiũ. Di cendũ ḡ. q̄ in eodē instanti inducunt̃. ₇ hoc sufficit ad p̃/ sens: inquãtũ est de vigore istius rõnis. ¶ Ad aliã rõne₃. tunc intelligentie mouentes corpa celestia. ₇c. concedit̃ ↄña. q₂ intelligentie non sunt in genere predicamẽtali. s₃ si sunt in p̃dicamẽto h̄ est p reductionē: sicut p̃n⁹ extrinse ca. vñ motor saturni ₇ martis ē intell'n⁹. ₇ ista p̃dicatio ē pure equoca. sed si intell'ntie eēnt ex gn̄e: vt spēs generis vniuoci eēnt gn̄ãbiles ₇ corruptibiles: vt dic̄ cõmẽtator 2⁹ celi. de corporib⁹ celestib⁹. vñ nõ sunt spēs gn̄is vniuo/ ci. s₃ bñ sũt spēs i alio significato spẽi. q₂ sunt q̄ditates di/ uerse. ¶ Ad aliã rõnē. Illud qõ est p̃n^m. ₇c. negat̃ ↄña. q₂ p̃n^m imediatu₃ põt eē cõpo^m ex actuali ₇ potẽtiali. ¶ Ad probationē. si est cõpositũ. ₇c. ↄcedit̃. si est cõpositũ ex pu/ ra po⁹. vt mã prima: ₇ actu. tũc nõ p̃mo ₇ p se esset p̃n^m. q₂ rõne partis deberet sibi: vt rõne act⁹. vñ pura po⁹. vt mã prima non est p̃n^m actionis. sed si est ex actuali p̃n⁹ ₇ potẽ tiali non puro. sed ex illo qõ est actus respectu mãe p̃me. ₇ sic illud potẽtiale p̃n^m: vt genus est p̃n^m actionis. q₂ est i actu: ₇ sic cõpetit sibi adhuc per se. ₇ p̃. q₂ ratiõe vtriusq₃ partis. q₂ genus est in actu respectu materie prime. licet sit i po⁹ respectu vltime dĩe. Et ad hãc itentionem dicit Lincon̄. p̃ poste. q̄ genus est mã formal' inquantũ est ifor mata mã for⁹. l₃ impfectiori q̄₃ sit spe^{ci} for⁹. ₇ est for⁹ potẽ tialis: inquantũ est indifferēs ad formam oĩum spērum: ₇ sic calor q̄ est p̃n^m imediatũ actionis: est cõpositus non ex pura po⁹. sed ex gn̄e caloris. qõ est i actu respectu substan tie subiecte: q̄ ēt est p̃n^m actõis. lic₃ aliq̃ mõ sit in po⁹ re^{spectu} vltime dĩe: ₇ ex actu. s. vltima dĩa: ₇ illa bene stãt sil'. q̄ sint actus sic ordinati: ₇ vnus sit imperfectior ₇ p̃or alio: vt gn̄alis: sed alter pfectior est vt act⁹ vltime dĩe. ¶ Ad aliã rõne₃. si spēs deberet ↄstitui ex gn̄e ₇ dĩa: cũ habitu/ dine denotata p hãc p̃põnē ex. ₇c. Dõ₃ q̄ diffõ in qua ge/ nus ponitur: vt dicit formã ₇ q̄ditatē potẽtialē: dat̃ cũ ha bitudine expressa p hanc p̃põnē ex. vt diffõ est ex genere ₇ dĩa: ₇ diffõ hominis est ex genere ₇ dĩa. q₂ eedem par/ tes sunt diffõnis ₇ rei. ergo ēt spēs constituitur ₇ denotat̃ cum habitudine expressa per hanc p̃põnem ex. vñ iplica tur contradictio: cũ dicunt q̄ spēs constituitur ex genere ₇ dĩa cũ habitudĩe expressa: p hoc qõ est ex. q₂ ipsi negãt illud qõ dicunt orc. ¶ Ad aliam rõnē. Si spēs. ₇c. Dõm q̄ ex hoc ēt concluderet̃: q̄ spēs non est cõposita ex ma/ mã ₇ for⁹. q₂ inter mãm ₇ formã est ordo. sed cõtra argue re non est soluere. Vñ dõm. q̄ Ar. intendit de sub̃a fina/ li: q̄ in ea non est ordo. q₂ ipsa est indiuisibilis: sicut final' dĩa. q₂ non h₃ plures partes. quarũ vna sit prior: alia po/ sterior. q₂ in ea non est prius: nec vltimũ: sed non negauit quin in vna re possint esse plures partes reales. quarum vna esset prior. vt genus: via imperfectionis: ₇ alia poste/ rior: vt differentia. ¶ Aliter potest dici. q̄ Ar. intelligit sic: q̄ in substantia non est ordo qui excluderet ₇ tolleret nugationem: si vltima differentia ₇ prima idem significa rent: vt substantia animata sensibilis. vnde si vltima dif ferentia cum precedentibus idem significarent: tũc dĩo sub̃a aiata sensibilis esset nugatio: ₇ non posset eē ordo q̄ excluderet ₇ tolleret nugatione₃. ¶ Aliter põt dici. q̄ in substantia non est ordo platonicus: q₂ plato posuit gen⁹ ₇

Cõ. 4.

Cõ. 17.

Cõ. 49.

dñiam ⁊ ptes per se subsistere sine hoie: ⁊ eꝫ. silr dñiam: ⁊ ꝫ illos loquitur: ꝙ in suba non est ordo priuꝫ subsistentiũ per se: ꝙ ptes diffõnis per se subsistant: sed ꝙ sit ordo partium sube: q̃ꝫ vna inhereat alteri: ⁊ sit pfectio alterius: ħ non est incõueniens: nec ipse negat. ¶ Ad aliã. si spẽs eẽt cõposita realiter. ⁊c. ꝯcedit. ¶ Ad auctoritatẽ auctoris sex pncipioꝝ est negandũ in hoc. qꝛ dictũ est voluntariũ. vñ sibi non est plus credẽdũ q̃ Ar. ⁊ cõmẽtatori. qui ponunt formas ꝯponi realr. qꝛ rubedo actu componitur ex extremis. vt dr. 5. phy. ¶ Aliter põt dici. ꝙ forᵃ ẽ simplr vñ forma. qꝛ si forma vñ forma esſꝫ cõposita: tunc ois forma esset cõposita: sed hoc est falsum. sed forma vñ tal' põt esse cõposita: vt forma sicut spẽs accñtium: que realr componuntur ex gñe ⁊ dña. ¶ Uel dõꝫ ꝙ loquitur ð formis pntalibus: vt de primis generibus ⁊ gñaˡⁱˢ que non sunt cõposita. qꝛ quantitas ⁊ qualitas est simplex. lꝫ spẽs realr sit cõposita: vt albedo. ¶ Ad ꝯfirmationẽ. tunc accñtia haberẽt mãꝫ ex qua. dõm ꝙ mã ex qua est duplex. vna ẽ pnᵐ trãsmutationis: de qua loqꝰ Ar. 8. hᵒ. qð appꝫ per capitulũ qð incipit. de mãli aũt suba. Nõ accñtia que sunt spẽs de genere accñtiũ non hñt mãm ex qua que sit pncipiũ trãsmutationis. sed alia est mã ex qua: que est pnᵉ q̃ditatis. ⁊ est quiditas potentialis: vt genus: ⁊ talẽ mãꝫ q̃ est genus: bene hñt: nec hoc negat Ar. qꝛ alr tolleret diffinitionẽ. q̃re rõ non concludit.

T.c.52. T.c.11.

Qõ XXXV.

T.c.30. **C**Onsequẽter queritur circa predcm capꝫ. vtrũ conceptus spẽi sit realr compositus ex ꝯceptu gñis ⁊ dñie. Arguitur p̊ ꝙ non. qꝛ si hoc esset: tunc vnum ⁊ idem sil' ꝯciperet: ⁊ intelligeret diuersis cõceptibus ⁊ intellectionibus propetꝫ. qꝛ ꝯceptus spẽi põt eẽ sil' in intellectu. qꝛ intellectus sil' põt ꝯcipere ⁊ intelligere totũ hoiẽ ⁊ albedinẽ. si g̊ conceptus spẽi esset cõpositus ex ꝯceptu gñis ⁊ dñie. ⁊ isti conceptus sunt diuersi sꝫ oẽs. tunc vnum ⁊ idẽ ab eodẽ. s. intellectu sil' intelligeretur diuersis ꝯceptibus ⁊ intellectionibus: sed hoc est falsuꝫ. vt cõiter dr. qꝛ intellectus non põt sil' plura ĩtelligere diuersis intellectionibus. g̊. añs est falsum. s. ꝙ sit cõpositus.

Oppositum arguiꝰ. sicut se hꝫ res ĩtellecta ad rẽ itellectaꝫ: sic ꝯceptus ⁊ intellectus rei ad ꝯceptum ⁊ intellectũ rei. p ꝯuenientẽ silitudinem. qꝛ ꝯceptus cãntur a rebꝰ. ⁊ sicut se hꝫ circa causas. sic circa causata: sed res intellecta noie spẽi est realiter cõposita ex re intellecta generis ⁊ re intellecta dñie: vt probatũ est sufficienter in precedenti qõne.

Notandum ꝙ duplices sunt ꝯceptus. quidã sũt ficti. Et hoꝝ duo sunt modi. qdam ficti: qui sumũtur ab accñtibus rerum: ⁊ non a quiditate rei: ⁊ alieⁿ illoꝝ conceptuũ correspõdet alietas ⁊ diuersitas accñtium que vocaꝰ modꝰ essendi: vel apparentia. ⁊ illi dicunꝰ simplr ficti. ⁊ de ill' est expeditũ prius. qꝛ cõceptus generis ⁊ dñie. ⁊c. non pñt reduci in accñtia reꝝ: nec diuersitas illoꝝ reducitur ad diuersitatẽ accñtium. vt ꝙ ꝯceptus aialis cõgetur: non ab aiali. sed a sentire: ⁊ cõceptus rõnalis a rõcinari: ita ꝙ diuersitas hoꝝ conceptuũ non potest saluari p diuersitatẽ accñtium. Rõ vnꝰ prius dicta resumatur. ꝯceptus quiditatiui nõ possũt sumi a rebus illis: que sunt extra quiditatẽ reꝝ: quarũ sunt ꝯceptꝰ: ista de se est manifesta. sed conceptus generis. ⁊ conceptꝰ dñie sunt conceptus quiditatiui. de hoc non est dubiũ: ꝙ ꝯceptus aialis ſm ꝙ aial est conceptus q̃ditatiuus. Silr ꝙ ꝯceptus rõnalis. ⁊c. Silr accñtia sunt extra quiditatẽ eius: cuius sunt accñtia. g̊ conceptus formalr gñis ⁊ dñie non accipiunꝰ tãq̃ a motiuis formalibus et accñtibꝰ. vñ si concipio aial formalr: tunc ille ꝯceptus quo ꝯcipio aial formalr non capitur ab ipso sentire: nec conceptus rõnal' a rõciⁿ. Rõ. qꝛ ab illo nõ sumiꝰ ꝯceptꝰ q̃ditatiuꝰ: a q̊ sumitur ꝯceptus alicuius accidentis. s. sensibilitatis. qꝛ nõ est idẽ ꝯcipe aliqd formalr. vt aial. ⁊ ꝯcipe aial. vt sentiẽs ẽ. sꝫ ꝯceptus accñtis vt ipsius sentire accipiꝰ a sentire. pbatio hꝰ. qꝛ cõceptus ipsius sentire vel accipitur ab ipso sentire: vel ab aliquo superaddito. Si primo mõ: hr propositũ: si capiꝰ ab alio accñte supaddito sibi: vocetꝰ a. Ex ħ sic ꝯceptus ipsius. a. vel accipiꝰ ab ipsomet: vel ab aliquo sibi supaddito. Si p̊ mõ: standũ fuit in p̊. si ab aliquo supaddito sibi: vocetꝰ. b. Et queratꝰ de illo: ⁊ sic procederetur in infiᵗᵒ. vel opꝫ ꝙ ꝯceptus accidentis capiaꝰ ab ipso accidente. g̊ ⁊c. Silr intelligaꝰ de ꝯceptu rõnalis. Et de istis qui fingunt istos conceptus: dicit Lincoñ. p̊ poste. Intellectus debilis est q non põt ascendere ad cognitionẽ veroꝝ generũ. ⁊ veraꝝ reꝝ: sed sistit in qbusdã accñtibus: q̃ dicit esse gñaᵃ ⁊ spẽs. ¶ Aliq sunt ꝯceptus extimati: q dicuntur obiui: qui non reducunꝰ ad aliquã diuersitatem in re intellecta: sed diuersitas eoꝝ reduciꝰ ad diuersas impressiones factas ab vna ⁊ eadẽ re: qð est ꝫ Ar. 9. hᵒ. ꝙ res irrõnalis non facit nisi vnũ actũ. vñ dicit loquẽs de potentys irrõhꝰ. he idẽ oẽs vna vnius factiua est. De illis conceptibus extimatis ⁊ obiectiuis: expeditũ est in precedẽti qõne. sed aliq sunt conceptus ſm veritatẽ. Unde notãdum ꝙ ꝯceptus spẽi ſm veritatẽ duplex est. quidam ẽ indistinctus ⁊ confusus: ⁊ vocatur conceptus diffiⁿ. vt cum concipio hominẽ inquantum hõ est diffinitũ: ⁊ albedinẽ vt albedo concipio ista ꝯcepta iplicite ⁊ indeᵗᵉ. sed aliꝰ est conceptus distinctus: ⁊ explicitus: ⁊ determinatus: ⁊ vocatur conceptus diffinitiuus: ⁊ iste cognoscitur per diffõnẽ: vt quãdo ꝯcipio hominẽ inquantũ est animal rõnale.

T.c.10.

Per hec dõm est ad qõnem: ꝙ conceptus speciei qui est indistinctus ⁊ confusus: ⁊ est conceptus diffiniti non est compositus ex conceptu generis ⁊ differentie. sed ille est eque simplex cõceptus: vt illi cõceptus. Et ratio est. qꝛ si conceptus speciei indistinctus q est conceptus diffiniti esset compositus ex cõceptu generis ⁊ differẽtie: tunc ille conceptus esset idẽ cum cõceptu diffinitiuo. sed hoc est falsũ. qꝛ ponitur distinctus ab eo. cõsequentia patet. qꝛ quorum sunt eadem principia immediata ipsa sunt eadeꝫ. si ergo cõceptus speciei indistinctꝰ: qui est conceptus diffiⁿⁱ: componentur ex conceptu generis ⁊ differentie: tunc esset conceptus speciei diffinitiuus: qꝛ haberet eadem pncipia cum illo. qꝛ vterqꝫ componeretur ex cõceptu generis ⁊ differentie. quare relinquitur ꝙ si concipio hominẽ conceptu cõfuso ⁊ indistincto. ꝙ talis cõceptus non est compositus. sed simplex. ¶ Secũdo dicendum. ꝙ conceptus speciei diffinitiuus qui est distinctus ⁊ determinatus est cõpositus ex conceptu gñis ⁊ differentie. Et ratio est. cõceptus diffinitiuus dꝫ esse compositus ex partibus quiditatiuis itrinsecis. sed genus ⁊ differentia sunt partes quiditatis. qꝛ dicit cõmẽtator 7ᵒ hᵒ. ꝙ illa ex quibus componuntur dictiões significantes quiditatem rei sunt partes diffinitiõis ⁊ diffiniti. Et ideo genus dicitur pars forme. ⁊ ideo dicitur ꝙ genus est ps formarum specierum. forma enim speciei diuiditur in genꝰ ⁊ differentiam. qꝛ conceptus speciei diffinitiuus componitur ex conceptu generis ⁊ differentie.

Cõ. 42. ⁊ 43.

Notãdum ꝙ hic est dubium. Tu dicis. ꝙ quidã sunt conceptus rei ſm veritatem. ⁊ dicis. ꝙ conceptus speciei ſm veritatem sunt duplices. vnꝰ est indistinctus ⁊ diffiniti. ⁊ non est diffinitiuus. Aliter est conceptus speciei diffinitiuus. Et dicis. ꝙ isti conceptus sunt distincti. ¶ Contra. quia in specie non videtur esse aliquid aliud q̃ genus ⁊ differentia; sicut in compo-

sito nihil videtur esse aliud pter materiam ꝛ formā. Nō si tunc ꝯceptus spēi inquantū est diffi[ti] esset alius a conceptu spēi diffinitiuo: tunc oporteret in spē esse aliud preter genus ꝛ dr̄iam: ꝛ ꝙ ille cōceptus diffi[ti] distingueretur ab alio ꝯceptu. Dōm est ꝙ in cōposito ex mā ꝛ for[a] per se est aliq̄ entitas preter entitatē māe ꝛ forme: in qua entitate fundaẛ totalitas eēntialis: ita ꝙ p̄ ꝛ per se in cōposito ꝑ se ex mā ꝛ forma est diuersa entitas ab entitate māe ꝛ for[e]. Et rō huius est. mā ꝛ forma causant intrinsece aliquid in cōposito ꝛ realr. qđ est ante oīa accn̄tia: sȝ materia nō causat mām. qꝛ nihil cāt seipsuȝ: nec causat formā intrinsece: nec cāt formā. qꝛ nihil est cā suipsius: nec cāt māȝ intrinsece. ğ causant aliq̄d aliud intrinsece in cōposito. qđ est aliđ ab entitate māe ꝛ forme. ꝛ illud est ꝑ qđ ꝯpositū est cōpositū: ꝛ forma totalis finitur in illo: ꝛ est ꝑ subsistētiā real.

¶ Item cōpositum ex mā ꝛ forma: ꝛ totuȝ essentiale ad materiā ꝛ formā: tunc queratur i quo fundetur illa totalitas eēntialis: vel finitur in materia: vel in forma: vel in alio: non pōt dici ꝙ fundetur in mā. qꝛ mā non est totum essentiale ad se: nec ad formā: nec in forma eadem rōne. ğ fundaẛ in alio totalitas essentialis. qđ ē sil': ꝛ illa simultas non pōt esse accn̄s. qꝛ hoc est oppositū i obo. ergo etiā entitas cōpositi que est cāta a materia ꝛ forma: est alia ab vtroqȝ. ꝛ sic ēt opȝ esse in spē que est composita ex genere ꝛ dr̄ia: qꝛ circūscriptis oībus accn̄[bus] speciei aliqua sit entitas ꝛ specie preter: entitateȝ ꝛ dr̄ie: ita ꝙ sicut a quiditate potētiali gn̄is accipitur conceptus generis: ꝛ a quiditate actuali differentie accipitur conceptus dr̄ie: sic a quiditate spēi que est confusa ꝛ indistincta: que est alia ab entitate generis ꝛ dr̄ie accipitur conceptus indistinctus speciei qui vocatur conceptus diffiniti: ꝛ est alius a cōceptu speciei diffinitiuo. qꝛ accipitur a ꝯceptu generis ꝛ dr̄ie quando concipio hominē: non inquantū aīal vel rōnale: sed vt homo: vel albedinē: non vt color: sed vt albedo ab illa q̄ditate accipitur ille ꝯceptus diffi[ti] simplex.

Et tunc ad rōnem ꝯcedo ꝯñtiam. sed si conceptus spēi qui est diffi[ti] componeretur ex genere ꝛ dr̄ia: tunc sil' intelligeretur vnuȝ diuersis intellectionibus. sed hoc non seqtur de conceptu diffinitiuo qui est cōpositus ex conceptu generis ꝛ differētie: de quo dicit Ar. ꝙ diffinitio diuidit in singula.

Ad rationem in oppositū bene ꝯcediẛ: ꝙ spēs realiter sit cōposita ex gn̄e ꝛ differentia: sic ēt de ꝯceptu spēi quiditatiuo est cōpositus ex conceptu generis ꝛ dr̄ie: sed aliter non. Qō. XXXVI.

¶ Diuersa vero specie dicuntur. ꝛc.

T.c. vs citia: ꝛ ē in ca° de codeȝ ꝛ diuerso.

Queritur regrediendo sup hoc caplȝ. qꝛ Ar. dicit postea subiungendo ꝙ ꝛ quecūqȝ in eadē suba entia dr̄iam habēt. vtrū accn̄tia eiusdeȝ spēi diuersa numero possint esse sil' in eodeȝ subiecto. Et arguitur p̄mo ꝙ sic. intentiones siue spēs diuersaꝝ albedinū sūt diuerse nuō. qꝛ sicut res: vt albedines ꝛ spēs sunt diuerse numero: sic ēt intentiones albedinū: sed ille intentiones pn̄t sil' esse in eodē subiecto: vt in eodē pūcto medy. ğ ꝛc. ¶ Itē lumina diuersoꝝ corpoꝝ possunt esse simul in eodē subo: ꝛ hoc pȝ per vmbras. qꝛ corpora luminosa diuersa numero pn̄t hr̄e diuersas vmbras: ꝛ hoc in eodē puncto medy. Nō corpus luminosum non causat diuersas vmbras sil' nisi a diuersis luminibus. ğ accn̄tia diuersa eiusdem spēi pn̄t eē sil' in eodē subo. qꝛ lumina diuersoꝝ corporū sunt accidentia. ğ pl'a accidentia. ¶ Itē plures paternitates pn̄t esse sil' in eodē subo. qꝛ vnus hō non pōt esse pater diuersoꝝ nisi ꝑ diuersas pn̄itates numero: q̄bus corn̄dēt diuerse filiatiões. qꝛ si eēt vna paternitas numero respectu diuersoꝝ filiorum: statim vno filiorū mortuo nō amplius remaneret pn̄itas. qđ est falsum. imo adhuc remanet paternitas respectu alterius fily. ergo plura accn̄tia eiusdē speciei possunt esse sil' in eodeȝ subiecto. qꝛ iste paternitates sunt accn̄tia eiusdeȝ speciei diuersa nuō. ğ ꝛc. ¶ Item ptes forme sm̄ quas est alteratio: vel que acquiruntur per alterationem sunt sil' in eodē subo. qꝛ prior ps ꝛ gradus caliditatis nō corrumpitur adueniente posteriori. qꝛ si hoc eēt: tunc oporteret esse corrūpens: sed ħ nō vr̄: qꝛ nihil vnū ꝛ idē respectu eiusdē est generans ꝛ corrūpens: sed iste ptes ꝛ gradus caliditatis sunt eiusdē spēi ꝛ diuerse numero: ergo diuersa accidentia soluȝ numero sunt in eodem subiecto. ¶ Item si de quo minus: ergo đ quo magis. sed minus videtur ꝙ diuerse forme substantiales sint simul in eodeȝ subiecto numero: q̄ȝ diuersa accidentia eiusdē spēi: sed diuerse forme substantiales sunt simul in eodem subo. ergo. ꝛc. maior manifesta. qꝛ forma subalis dat esse simplr̄. ergo si essent plures forme substātiales sil' in eodeȝ subo: tūc compositū haberet plura esse simpliciter. qđ est falsum. sed forma accn̄talis dat esse sȝ quid. minor apparet. qꝛ in sorte est forma: per quā est homo: ꝛ ꝑ quā est aīal. ꝛ sic ascendendo ꝑ omnia predicata i quid. ꝙ aūt ille forme sint diuerse. pȝ. qꝛ si esset eadē for[a] per quā sor. est homo. ꝛ per quam est aīal: tunc quicquid inesset hoī sm̄ ꝙ homo inesset hoī sm̄ ꝙ aīal. sed hoc est falsum. qꝛ risibile inest hoī sm̄ ꝙ homo: nō tn̄ sm̄ ꝙ aīal: sed hoc sequeretur si inesset hoī: sȝ ꝙ aīal. qꝛ qđ inest hoī sm̄ ꝙ aīal: inest oī aīali. qꝛ qđ inest alicui sm̄ ꝙ tale inest omni tali, vt. 5°. huius. cap°. de sm̄ ꝙ. ꝯña patȝ. qꝛ cuȝ vna esset forma realiter hoīs ꝛ aīalis: tūc quicquid inesset homini sm̄ ꝙ homo: ꝛ sm̄ ꝙ animal. qꝛ qđ inest homini sm̄ formā hominis inest sm̄ ꝙ homo: ꝛ qđ inest per formam animalis: inest sm̄ ꝙ animal.

T.c.23.

Oppositum vult Ar. 5. huius. c. de diuerso specie: quecūqȝ in eadem suba entia dr̄iam hn̄t ex ista littera cōmuniter sumiẛ: ꝙ diuersa accidētia eiusdem speciei non possunt esse simul in eodeȝ subiecto: ꝛ probaẛ ratione. Oīs multitudo: vel est rerum differentium sm̄ formā: vel sm̄ quātitateȝ. ꝛ hec est manifesta ꝑ cōmentatorem. p̄ phy. sed accidentia eiusdē speciei et in eodeȝ subiecto neutro modo differūt specie: qđ est falsū. qꝛ possunt esse eiusdem speciei. similiter nō differunt sm̄ quantitatem. qꝛ tunc idem subm̄ haberet diuersas quantitates. quod est inconueniens.

Cō.6.

Notandum ad intellectuȝ q̄ōnis: ꝙ accidentia sunt duplicia: quedam sunt naturaliter inexistētia subiecto. ꝛ hoc dupliciter: vel a principio si subiectum sit generabile ꝛ corruptibile. vt risibile iest sorti: vel ab eterno si subiectum sit eternuȝ: vt quantitas inest celo ab eterno. Alia sunt accidentia aduentitia ꝛ posterioris nature.

Ex hoc dicendum est ad questioneȝ. Primo ꝙ accidentia diuersa eiusdem speciei primo modo que inexistunt naturaliter subiecto non possunt simul esse in eodem subiecto. Et ratio est. si talia accidentia inessent subiecto. vel ab eterno vel a principio essent simul in eodem subiecto: natura ageret ociose: quod est contra dignitateȝ nature. qđ deus ꝛ natura nihil operātur frustra. ex primo celi. ꝛ tertio de anima. consequentia patet. qꝛ q̄cquid fieret per ista plura accidentia: fieret per vnum: cum sint eiusdem speciei. ¶ Secundo dicendum. ꝙ accidentia aduentitia nature diuersa eiusdē speciei pn̄t esse in eodem subo. Et rō est. qꝛ tunc idem homo nuō per eādem vtutem gn̄ātiuaȝ est pr̄ diuersoꝝ per diuersas paternitates correspondētes di-

T.c.32.
T.c.45.

uersis filiationibus:sed iste p̄nitates diuerse sunt eiusdē spēi.ꝛ ista rō deducta est prius.¶ Itē idem calefactibile potest sil'h̄re duas calefactiones nuō a duobus ignibus. ¶ Itē visus p̄ vnū pūctū medij pōt sil' videre duas albedines eiusdē spēi:qḋ nō esset nisi intentiōes illarū albedinum eēnt sil' in eadē p̄te aeris.ꝛ possum adducere oēs rōnes ad istā p̄tē i p̄n° q̄ōnis tactas. ¶ Ex hoc pꝫ ad rōnes ꝑ factas.q̄ꝛ h̄ n̄ ꝯcludunt de accn̄tibus aduentitijs. q̄ diuersa accidētia nuō eiusdē spēi possint eē in eodē subō.sꝫ de alijs accn̄tib' que nāl'r inexistunt non ꝯcludunt.

Et tunc ad rōnes in opp'.¶ Ad auctoritates Ar. dōm est.q̄ loqtur Ar.ḋ accn̄tibus ꝓprijs que sunt nāl'r inexistentia:vel ab eterno:vel a p̄n° eiusdē specici. q̄ non p̄nt esse sil' in eodeꝫ subō. ¶ Aliter dicunt alij.sꝫ min' bn̄:q̄ Ar.loquaꝛ de accn̄tibus ab'is.nō auteꝫ de respectiuis. Adhuc aliter pōt dici.q̄ Ar. ibi distiguit hoc nomē diuersa spē:ꝛ vl't ponere diuersa significata h° analogi.qḋ est diuersum spē.q̄ꝛ hoc nomē diuersuꝫ specie significat aliqua diuersa i spē in eodē subō nuō.sed tamē nō opꝫ q̄ sit ita in rei veritate: q̄ semꝑ accn̄tia in eodem subō sint diuersa spē.imo p̄nt eē eiusdē spēi:ꝛ diuersa i numero:q̄ aliqḋ nomē sig̃t aliud:qḋ in rei veritate non est in reꝝ nā.vt suba significat ydeam.que tn̄ in rei veritate non est.vnde ēt Lincon̄.dicit 2°.poste.q̄ q̄d nois cōuenit tā enti q̄ꝫ non enti.ꝛ dat ex' de tragelaphon. ¶ Per hec pꝫ ad rōnes.ois multitudo vel est reꝝ dr̄ntiuꝫ.ꝛc̄. ꝯceditur.Tu dicis.q̄ accn̄tia eiusdē spēi.ꝛc̄. Dōꝫ q̄ indiuidua diuersaꝝ albedinū sunt diuersa s̄m formas idiuiduales: ꝛ non s̄m formas specificas.vn̄ ēt aliq dicunt.q̄ soꝛ.ꝛ plato differūt soꝛ' indiuiduali:que est de genere sube.Aliter non esset in p̄dicamēto sube.Et cū dr̄ q̄ non differunt s̄m q̄ntitatē.negaꝛ.Et tu ꝓbas.q̄ꝛ sunt in eodē subō:ꝛ in eadē p̄te indiui'. Dōm q̄ non differūt s̄m quantitatem subi: sꝫ s̄m q̄ntitatem obiecti.a q̄ causanꝛ tāq̄ꝫ ab agente.q̄ꝛ lumina diuersoꝝ corpoꝝ existium in eadē parte aeris:non differunt s̄m quantitatē aeris:sed s̄m q̄ntitatē obiecti. q̄ꝛ nisi ista lumina haberent aliā ꝛ aliā q̄ntitatē obi non p̄ticiparenꝛ:imo nō ꝑciperenꝛ duo oba.vn̄ ad diuersitatem itentionum i eadem parte medij sufficit diuersitas obiectorum.

Questio XXXVII.

T.c.17. ¶ Ptās dicitur hoc quidem principium. ꝛc̄.

Queritur supra capl'ꝫ de p̄tāte circa diffinitionē po°.vtrū cuilibꝫ po° actiue corrn̄deat potentia passiua.ꝛ e ꝓ. Et arguiꝛ ꝑ q̄ non.illi po° actiue que producit totū ens.nulla corrn̄det po° passiua:q̄ꝛ da q̄ ei correspōdeat po° passiua:tunc nō produceret totū ens. sꝫ est aliq̄ po° actiua:q̄ ꝓducit totū ens:vt po° actiua dei ꝓducēdo oia effectiue.ḡ ꝛc̄.¶ Itē po° actiua q̄ est infiniti vigoris itēsiue non hꝫ aliquā po°am sibi corrn̄dentē.q̄ꝛ aliter motus fieret in istāti.vt pꝫ.8.phy.ꝛ ꝑ celi. Sꝫ aliq̄ po° est infiniti vigoris:vt po° dei:que ē infiniti vigoris itensiue. ¶ Itē qḋlibꝫ ꝯti'm ē diuisibile i ifi'm.3° phy. ꝛ ꝑ celi. sꝫ isti po° passiue nō rn̄det actiua nec nālis:nec artificialis:q̄re nec oi po° actiue rn̄det passiua. ¶ Itē sensus i po° passiua ad sentire est qḋdaꝫ pati. ḡ et sensus po°.imo virtus passiua.2° de aia.sed po° sensitiue nō respōdet po° actiua.ꝓbatio h'.q̄ꝛ si potentie sensitiue corrn̄deret po° actiua: vl' eēt po° sensibilis a po° aie:vel non sensibilis.ꝑ sufficientē diuisiōeꝫ.nō pōt eē po° sensibilis. q̄ꝛ agens opꝫ esse nobilius passo.ex 3° de aia.mō sensibile non est nobilius potētia sensitiua:vt coloꝛ non ē nobilioꝛ po° visiua:nec sonus po° auditiua:nec est po° aie sensitiue.q̄ꝛ tunc esset ponere sensum agentē.qḋ est contra Ar.qui licet posuerit itellectuꝫ agentem.non tn̄ posuit sensum agētem.¶ Itē volūtas humana est in potentia passiua ad volendū. 3° de aia. sed isti voluntati non correspondet po° actiua. q̄ꝛ si potētia actiua corresponderet humane voluntati: hoc essꝫ volibile.ꝛ si esset:tunc voluntas humana non esset libera.q̄ꝛ necessitareꝛ ad actuꝫ ꝑ volibile agēte appropinquato ad passum:tunc necessario sequereꝛ actio:dūmō sit sufficiēs dispō in passo.

T.c.5.

Oppositum vult Ar.5°. h'.ca°.de potestate.vult.n.q̄ potentia actiua est p̄n'm transmutandi alterū inquantū alteruꝫ: ꝛ po° passiua est p̄n'm transmutandi ab altero inquantum ab altero.

T.c.17.

Dicēdum est ad q̄ōnem.ꝑ s̄m intentionē ph'i ꝛ cōmentatoris. q̄ cuilibet po° actiue corrn̄det passiua:ꝛ ecōuerso.q̄ꝛ illḋ qḋ diffinitur per alterum non pōt esse sine illo.q̄ꝛ diffinitio ꝛ diffinituꝫ debent ꝯuerti.sed po° actiua diffinitur per passiuam s̄m totū suū ambitū:ꝛ econuerso.vt pꝫ in l'ra.Et cōfirmatur.Omnis po° actiua vel producit subam vel accidens.ꝑ sufficientē diuisionē.sed in productione vtriusqꝫ semꝑ rn̄det passiua.q̄ꝛ si producit accidens h' non producit nisi in substātiā dispositam.Sil'r si subam producit ei correspōdet potentia passiua.q̄ꝛ dispō que est i seminibus. ¶ Itē omne agens per potentiaꝫ actiuā:aut agit abijciēdo:aut alterando:aut transfigurando:aut apponēdo: aut subtrahendo. aut componēdo:aut diuidendo.ꝛ hoc pꝫ ꝑ sufficiētē diuisionē.sed quocūqꝫ istoꝝ modorū agēs agit semper corrn̄det po° passiua.ꝛ hoc pꝫ inducendo in singulis:q̄ꝛ si agens agit per abiectionē sibi corrn̄det potentia passiua.a qua abijcit.q̄ꝛ dispō que est in seminibus.Et ita de alijs.vt pꝫ intuēti. ¶ Itē omne qḋ producitur: aut potuit esse:aut non potuit esse:per sufficientē diuisiōeꝫ.si potuit esse:tunc prius fuit aliquid in quo fuit potentia passiua: si non potuit esse:impoīe erat esse ꝛ impoīe fieri.ꝛ per consequens non possibile est produci ab aliqua potentia actiua:ꝛ econuerso potest probari de potētia passiua. Aliquando est in eodē subiecto : aliquādo in diuersis subis: sicut potētie calefactiue ignis corrn̄det passiua: vt calefactibilis in aqua.q̄ꝛ nihil mouet vel calefacit seipsuꝫ. Aliquādo potentie actiue corrn̄det passiua in eodeꝫ subō:sicut in aia sensitiua que habuit potentiam agendi ꝛ recipiendi:vt habet videri 2° de anima. vn̄ potētia actiua dupl'x est.q̄ꝛ quedā est cuius effectus imediatus est eiusdeꝫ speciei:vt ignis agit calefactionem.ꝛ calefactio est eiusdem generis cum igne:ꝛ in tali potentia non correspondet passiua potētia in eodē subiecto:sꝫ i diuerso. ¶ Alia est potētia actiua:cuius effectus imediatus non est eiusdem speciei cum ea:vt in potētia sensitiua. ꝛ ibi correspondet ei i eodem subiecto. ¶ 2° dōm est s̄m fidem ꝛ veritatem. q̄ alicui potentie actiue nō correspōdet aliqua potētia passiua:vt potentie primi principij que totum ens producit: vt dcm̄ est in quadā rōne.Et hoc est credenduꝫ simpl'r: ꝛ nō pōt ꝯuinci rōne accepta a sensibilibus. ergo Ar. h' nō vidit.ḡ voluit oia ꝯuincere ex sensatis.Tn̄ aliq conātur hoc ꝓbare sic. quāto agēs est excellētius ꝛ nobilius:tāto minus presupponit in sua actiōe: sed ꝑ'm p̄n'm est nobilius q̄ꝫ natura. sed natura non presupponit nisi materiam.ergo ꝑ'm principiū presupponit minus q̄ꝫ materia sit. sed nō pōt esse minus q̄ꝫ nihil:cū ipsa materia sit prope nihil:vt dictum est primo physico.ergo primuꝫ agens vt deus in sua actione nihil presupponit. ¶ Nota q̄ illa ratio potest impediri.q̄ deus minus presupponat q̄ꝫ nihil. q̄ꝛ intelligētia est nobilius agens q̄ꝫ natura. ergo presupponit nihil.ꝛ per consequens deus qui est nobilioꝛ intelligentia presupponit minus q̄ꝫ nihil. ¶ Notandum q̄ potentia dicit tria. Primo dicit subiectū potens: vt mā prima

Margin notes (left column): T.c.79. T.cō.63 ꝛ infra T.cō.31. ꝛ.34. T.cō.2. T.3.19.

Margin notes (right column): R ō E gl. ro.1.2. sē. di.1. ꝛ i q. liberto q. liberto .6. q.4. T.c.77. ꝛ.79.

põt recipe oẽs formas: ⁊ etiã ptes aie: vt vegetatiuũ sensitiuũ: intellectiuũ: dicunt̃ ptes aie: ⁊ ideo phs signanter vocat eas partes aie. 2° ⁊ 3°. de aia. ¶ 2° mõ po° dicit nãlẽ po°. vt caliditas est po° ignis. ¶ 3° mõ. dicit respectũ potentie naturalis ad obm: vt si aliqs intellexerit vnũ relatiuoꝝ est potens intelligere reliquũ. ⁊ ẽt mã est in po° ad oẽs formas. qꝛ hꝫ respectũ ad oẽs. ⁊ sic po° r̃ferẽ ad actũ. ⁊ ecõ. vñ sic po° ⁊ actus sunt de genere relõnis. Jõ etiã vnũ ponitur in diffinitione alterius.

T.c.27.
T.cõ.p.

Per hec ad rõnes in oppo^m. Ad primã. Illi potẽtie actiue. ⁊c̃. concedit̃. vt pducit totum ens. Tu dicis. q̃ vna ẽ po°. ⁊c̃. ꝯcedit̃. vt producit totum. hoc est simplr credendũ: ex informatione sacre fidei: nec põt determinari ex sensatis. vnde Ar. ⁊ cõmentator hoc negauerunt. qꝛ non poterant ꝯuincere ex sensatis. ¶ Ad aliã rõnẽ. po° actiua. ⁊c̃. concedit̃. Tu dicis. q̃ deus est infiniti vigoris. ꝯcedit̃ fm fidẽ. sed Ar. ⁊ cõmentator h̃ negauerunt: qꝛ nõ potuerũt ꝯuincere ex sensatis. sed h̃ ẽ credendũ. qꝛ ex hoc habemus meritũ: sed si posset de^m nõ haberemus meritũ. ¶ Ad aliã. ꝯtinuũ est diuisibile. ⁊c̃. ꝯceditur. sed dicis q̃ illi potentie passiue. ⁊c̃. Dõm q̃ ꝯtinuũ esse diuisibile põt intelligi dupliciter. Uno mõ. q̃ illa po° sit in actu cõpleto: ⁊ sic nullum ꝯti^m est diuisibile in infi^m. Alio mõ q̃ sit in po° ad actũ incõpletũ ⁊ ꝑmixtũ po°. et h̃ modo reperitur po° actiua correspondens potẽtie passiue. vt rõ diuidentis. ¶ Ad aliã. sensus est in po°. ꝯcedit̃. cũ aũt dicitur q̃ illi po°. ⁊c̃. Dõm q̃ duplex est po° actiua ipsi⁹ sensus. quedã est dispositiua: vt color agens ⁊ mouẽs visũ disponit ipsum ad sensationẽ. Et quedã est po° actiua ipsi⁹ aie. a qua procedit virtus naturalis aie: ⁊ visus: ⁊ perficit ipsum: ⁊ causat sensationẽ in eo. Et hoc mõ non est inconueniens ponere agentẽ sensum. Modo p̃ inconueniens ẽ agens prestantius esse passo: cũ sit tñ dispositor: sed scđo mõ non est incõueniẽs q̃ sit nobilius. qꝛ sic agens etiã vt virtus ipsius aie. ⁊ sic ponere sensum agentẽ non est ꝯ Ar. qꝛ aia est p̃n^m ⁊ cã mouendi seipsam. ergo oẽs partes aie mouebunt seipsas. sed aia sensitiua est ps aie. vt patet 2°. de aia. q̃ aũt aia moueat seipsam: pꝫ 2°. de aia: qꝛ aia est actus corporis. non tñ quantũ ad subaꝫ: sed quãtũ ad motum. vnde cõmentator dicit. cũ Ar. declarauerit animaꝫ esse cãm corporis fm formã ⁊ finẽ declarat ipsam eẽ cãm fm efficiens: cui concordat ẽt dictũ Ar. p̃ meta. q̃ sensus cognoscere nos facit. ¶ Ad aliã. cũ dicitur q̃ voluntas ẽ po° passiua. ⁊c̃. põt concedi. cũ ergo dr̃. ⁊c̃. Dõm q̃ duplex est necessitas. quedã est violenta: ⁊ hec tollit libertatẽ voluntatis. qꝛ violentũ est: cuius p̃n^m est extrinsecũ cõferẽs vim passo. quia passum non est aptum ad illud. Alia est necessitas actionis nãlis. ⁊ talis non tollit libertatẽ volũtatis. hoc est. n. p̃n^m cognitũ ꝑ intellm. q̃ cũ intells intelligit aliqđ bonũ esse de necessitate volũtas apta nãlr inclinat̃: vt velit illđ ꝓseq. q̃re rõ nõ ꝯ^{lu}. Qõ. XXXVIII.

T.c.27.

Super T.cõ.17

Consequẽter queraẽ adhuc circa illud capĩꝫ. vtrũ actus ⁊ po° sint i q̃libet predicamẽto. Et arguit̃ p̃ q̃ n̄. qꝛ si essent in quolibet predicamẽto: tunc aliq̃ forma eẽt composita. ⁊ tꝫ ꝯña. qꝛ si sic esset: tũc essent in predicamẽto qualitatis. mõ actus ⁊ po° non ponuntur in q̃libet predicamẽto nisi sint p̃n° intrinseca speciez. sed spẽs in predicamẽti accñtium sunt forme: quare forma eẽt cõposita ex actu ⁊ po°. hoc aũt est falsum. qꝛ per auctorem sex principioꝝ for° est compositioni ꝯtigẽs simplici ⁊ inuariabili eẽn° consistens. ¶ Item entia realia non debent esse in ente rõnis. qꝛ entia rõnis sunt i aia: sed entia realia non sunt in aia: sed predicamenta sunt entia rõnis: cũ de ipsis ꝯsideret logica: que ꝯsideret entia rationis: sed actus ⁊ po° sunt entia realia. vt oẽs concedũt. ¶ Itẽ tunc sequeret̃ q̃ diuersoꝝ generuꝫ ⁊ non subalternatim positoꝝ. ⁊c̃. hoc est inconueniens. p̃mo poste. cũ predicamẽta sint impmixta. ꝯña tꝫ. q̃ si essent in quolibꝫ pñcto essent ibi: sicut dñe que ꝯtingunt cuilibet predicamẽtoꝝ: ⁊ sic essent eedem dñe predicamẽtoꝝ. s. actus ⁊ potẽtia. ¶ Itẽ tũc sequeret̃ q̃ in quolibꝫ pdicamẽto eẽt ꝯrietas. ꝯña pꝫ. ꝑ cõmẽtatorẽ. 9° h°. qui dicit. q̃ actus ⁊ potentia sunt ꝯria relatiue. sed hoc est falsum. qꝛ dr̃ in pdicamẽtis: q̃ substantie nihil est contrarium.

Cõ.xi.

Oppositum vult Ar. i illo 5°. illo ca°. ens dr̃ h̃ q̃dẽ fꝫ accñs. postea dicit. ens dr̃ amplius eẽ significat. ⁊ hoc q̃dẽ p̃tãte dicibile. illđ vo actu. ⁊ et possꝫ ista qđ annecti. vbi Ar. diuisit ens in x. pdicamẽta: ⁊ q̃lꝫ i actuꝫ ⁊ po^{am}. hoc ẽt pꝫ auctoritate cõmẽtatoris in probe°. de aia. vbi dicit. q̃ actus ⁊ po° sunt dñe q̃ cõtingunt vnicuiqꝫ pdicamẽto. ⁊ sunt valde opposita: ⁊ posset ꝓbari rõne. in q̃libꝫ genere sũt forme vlẽs magis ⁊ minus vlẽs. ꝑ cõmẽtatorẽ. 12. h°. vbi dicit. q̃ for° cõẽs in q̃libet sunt vlẽs extra aiam non sunt nisi in po°. vnde forme magis cõẽs sunt in po° respectu formaꝝ minus cõium. sꝫ i quolibet genere sunt forme magis vlẽs ⁊ min⁹ vlẽs. qꝛ i q̃libet pdicamẽto sunt forme geneꝝ ⁊ specierũ. ¶ Ista qđ est multũ difficilis: qꝛ nõ est multũ visitata. vñ aliq exponũt h̃. q̃ i q̃libꝫ predicamẽto est actus ⁊ po°: q̃ cuiuslibet predicamẽti alique res pñt eẽ i actu: ⁊ po°. qꝛ cuiuslibet predica° alique res pñt esse in actu in reꝝ nã. vt hõ ẽ actu in sorte ⁊ albedo. quedã aũt res sunt in reꝝ nã in potentia. vt plato generandus: ⁊ albedo i nigro. ⁊ par in impari. ⁊ sic dicunt q̃ actus ⁊ po° sunt i quolibet pdicamento. ¶ Sꝫ lꝫ ista expõ sit vera ⁊ ꝯueniens intentioni Ar. tñ h̃ non vr̃ sufficere ad intentionẽ Ar. in probe° de aia. ẽ cõmẽtatoris ibidẽ. q̃rit. n. ibi Ar. vtrũ aia sit in predicamento sube actu vel po°. Si tũc sic intelligeret̃ nulli esset dubiũ. qꝛ si est i actu est in predicamẽto actu. tñ Ar. proponit hãc qõnem ibi tãq̃ difficilẽ. Aliȷ aliter exponũt qđ in q̃libet predicamẽto est aliqđ qđ est ꝑfectius aliud imperfectius: sicut est in pdicameto sube: hõ est spẽs perfectior. Tũc dicũt. imꝑfectũ hꝫ rõnẽ po° respectu perfecti. sic g̃ actus ⁊ po° sunt in quolibet predicamẽto. qꝛ in vnoquoqꝫ genere est vna spẽs perfectior alia: vel inferius superiori. ¶ Ista expõ vr̃ esse realis ⁊ vera. ⁊ tñ nõ sufficit ad intentionẽ Ar. ⁊ cõmẽtatoris i probe° de aia. vbi mouet qõnẽ. vtrũ sit in pdicamento in actu vel in po°. sed si itelligeretur isto modo nulla esset difficultas. qꝛ iaꝫ esset in pdicamẽto in actu: qꝛ aia est perfectior aliqua for° que non est anima.

T.c.13.

Cõ.6.

Cõ.14.

Dicendum igitur ad qõnem. q̃ in quolibet predicamento ẽ actus ⁊ po°. preter hos duos modos i quocũqꝫ est gen° ⁊ dña in illo sunt actus ⁊ po°. qꝛ genus hꝫ se vt for° potẽtialis: ⁊ dña vt forma actualis. ⁊ ẽt ex genere ⁊ dña fit vnuꝫ per se. qđ nõ esset nisi vnũ esset in po°: alterum in actu. vt pꝫ. 8. huius. sꝫ in quolibet predicamẽto sunt genus ⁊ dña ꝑ diuisionẽ pdicamẽti. qꝛ pdicamẽtũ est coordina° generis spẽi ⁊ dñe. vtrũ aũt ista cõpõ: sꝫ quã genus ⁊ dña ꝯstituũt vnũ sit ꝯpõ fm ꝯceptus ⁊ ficta: vel sit realis. s. duarꝫ vel pluriũ formaꝝ prius ẽ visum. Et ista vr̃ eẽ expssa snia Lincoñ. p̃ poste. qꝛ dicit q̃ genus est for° materialis vel mã formal. i. for° vlis ⁊ potẽtialis. dña aũt est for° actualis ⁊ spãlis. h̃ ẽt dicit cõmentator. 7. h°. q̃ genus ẽ ps formalis speꝝ. vñ gen⁹ diuidit̃ i genus ⁊ dñaꝫ. tãq̃ in ptes. in q̃libꝫ ergo pdicamento sunt actus ⁊ po°.

T.c.15.

Cõ.43.

Notandum q̃ hic ẽ vnũ dub^m. Tu dicis. q̃ act⁹ ⁊ po° sunt in quolibꝫ predicamẽto. ⁊ sunt principia intrinseca. Sed si hoc esset verum. tunc

sequeretur q ad res cuiuslibet pn^li per se essz motus: hoc
T.c. 10. est cōtra Ar. 5° phy. vbi ponit tm̄ motū esse in trib^9 pn^tis.
vel in quatuor. ɔn̄a probat. qr po^a actiua est pn^m transmu
tationis in alterū: et po^a passiua est principiū transmutan
T.c. 17. di ab altero. vt p3 5°. h^9. ergo in quolibet predica^to: sūt pn
cipia transmutationis et motus. ergo transmutatio et mo
tus. ¶ Dicendum est. q in quolibet p̄dicamento est act^9
et potentia: et genus et differētia. ¶ Et cū dicitur q tunc
sequitur q in quolibet predicamēto. etc. ¶ Dōm q ad h
q sit motus in aliquo predicamēto per se nō sufficit q sit
compositū ex potentia actiua et passiua. sed ēt op3 q trās
mutatio fiat in subiecto nulla transmutatione precedē
te. h aūt tm̄ est in tribus generibus. s. quantitate. qr corri
gia pōt extendi nullo motu precedēte. silr in qua^te et vbi.
ḡ rō non valet. vn̄ nō pōt esse motus de relone similitudi
nis nisi precedat motus dealbationis. vn̄ bn̄ verum ē q
in alijs predicamentis potest esse motus: sed hoc est per
accidens. quia oportet semper motum alium precedere.
¶ Nota q non op3 motum eē in quolibet predicamēto
primo et per se: cū tm̄ sit in rebus trium predicamentorū:
sicut quantitate qualitate: et vbi. ¶ Tn̄ dicunt aliq q in
quolibet predicamēto℞ isto℞ op3 esse aliqd possibile re
cipiens preter illud qd acquiritur per motū: ex quo possi
bili componitur terminus motus in illo genere. v. grā. in
suba preter formā subalem que acquirit per motū vel ge
nerationē est aliqd possibile recipiens ipsam formā suba
lem: vt mā prima. ex qua mā et forma que acquiritur per
motū componit ter^m motus: qr totū cōpositū fm eos ge
neratur tm̄ per se: et non forma subalis: ve℞ est per se. i. so
litarie tm̄ generat compositū: sed tn̄ forma gn̄atur per se
in alio. de hoc non plus. ¶ Et dicunt isti. mām esse partē
quiditatis. sic ēt in genere qualitatis est aliqd intrinsecū
posse. ex quo illud qd acqritur p motū componitur termi
nus motus: sicut est dealbabile: qd est aliqd de genere al
bedinis. Hoc ēt confirmant auctoritatibus. vna est com
C. 9. mētatoris. 5. phy. dicētis. q po^a ad aliquē ter^m est de gene
re illius termini ad quē ē in po^a. ¶ Hoc ēt probat rōne.
Oē qd recipit aliquā formā de nouo: que qdē forma ē ter
minus illius motus: recipit illā per nām potentie recepti
ue. qr albedo acqritur et recipit in subo per dealbationez
supp^r in superficie. et hoc per potētiam receptiuā: sed illa
po^a receptiua est de genere illius qd recipitur: qr illa non
est aliqd extra genus. vnde non est superficies. qr illud qd ē
actus per eēntiam non pōt esse po^a receptiua alicuius de
nouo: qr tunc idem esset actus et po^a. sed superficies ē act^9
per essentiaz cū sit actus. ergo non pōt esse po^a receptiua.
Silr materia prima non pōt esse po^a receptiua albedinis
cum sit receptiua forma℞ subalium: nec ēt forma subalis
pōt esse po^a susceptiua. vt de se p3. ergo erit aliquid intrin
secū sibi de suo gn̄e. ex quo cōponitur albedo tāq ex pn̄ci
pio intrinseco.

Notādum

q hic dubitat cō tra istam viam duplr. Primo si in ge
nere qualitatis est aliqd pm̄ū receptiuū sui generis: sicut
est in genere sube. ex quo cōponit terminus motus: tunc
illud vel est ens vel nihil. per contradictoria: sed non ē ni
hil: qr nihil essz principium suscipiendi aliquid: qd ipsi nō
dicunt. ergo est ens. vel ergo est ens in subiecto: vel non in
subo. per diuisionē sufficientem. non pōt dici q sit ens nō
i subo. qr sic esset suba. Et suba eēt per se in genere quali
tatis. qr esset pn^m intrinsecū cōpositiōis qualitatis p mo
tum acquisite. Silr non est ens in subo. qr h est accidens
per essentiā fm eos. ergo non potest esse pn^m receptiuum:
vt ipsi dicunt. qr accidēs per eēntiam non pōt esse po^a re
ceptiua alicuius. ¶ Itē in genere sube est vnū pn^m rece
ptiuū manēs vnū numero sub diuersis. imo ɔrijs. sic mā
prima existit vna sub forma viui: et postea sub forma cada
ueris. ḡ si in genere qualitatis eēt tale principiuz recepti
uum manens vnū numero: reciperet albedinē et nigredi
nem. hoc est falsum. qr ipsi non habēnt dare illā qualita
tem que vna nuō reciperet albedinē et nigredinē. ¶ Ad
auctoritatem cōmētatoris. 5. phy. q potētia ad ter^m. etc.
Dōm q cōmētator non intelligit potentiam pro possibi
li receptiuo illius ad qd est motus: sed intelligit per po
tentiam eius illius rei.

Ad rationem.

Oē qd recipit aliquā formā. etc.
ɔceditur. mō superficies recipit albedinez. etc. Tu dicis.
q hoc est p materiam receptiuā. cōceditur. Et illud non
est superficies. Dōm q per potentiam receptiuam possu
mus duo intelligere: vel subm potens vel re^m subi potē
tis ad formā. Modo ve℞ est q superficies non est poten
tia receptiua albedinis de nouo accipiendo potentiam p
respectu. qr superficies non est respectus ad albedinē. s3
est po^a receptiua. i. subm potens recipere albedinez: sicut
in mutatione subali potens recipere formaz ē mā. Et tu
dicis. q accn̄s p essentiam non est po^a susceptiua. etc. ɔce
ditur. non est po^a susceptiua suiipsi^9. qr sic idem esset sil' in
actu et i po^a. s3 tn̄ bn̄ est po^a susceptiua alteri^9 sic albedis.

Ad rōnes

in opp^m. si actus et po^a. etc. Dō3 q forma
vt forma non est composita. qr tūc ois
forma. tn̄ for^a vt talis bn̄ pōt esse cōposita: vt for^a sub assi
gnato genere. vn̄ omnes forme preter generalissimū sunt
realiter ɔposite ex genere et dr̄ia. ¶ Et tu dicis. q auctor
sex principio℞ dicit. etc. Dō3 q si intelligit q ois for^a sim
pliciter est simplex. ipse male dicit. qr cōmētator dicit op
positū: cui magis est credendū. qr mediū realr componit
ex extremis. vn̄ ēt spēs diffiniunt: et hoc non esset nisi ha
berent partes ex quibus cōponerentur: qr diffō est fmo
T.c. 33 habens ptem. 7. h^9. vn̄ bn̄ volo q forma accn̄talis nō cō
ponitur ex mā, tn̄ cōponitur ex genere et dr̄ia. ¶ Ad aliā
rōnē ens reale. etc. conceditur. Tu dicis. q predicamenta
sunt entia rōnis. Dōm q predicamentū capitur duplici
ter. Vna mō pro generalissimo. Alio mō pro ordinatiōe
predica^lium. Et ista ordinatio potest attendi dupliciter.
Uno modo ex parte conceptuū. qr prīo concipio subam:
deinde corpus: et sic pn^io sunt entia rōnis. 2° mō potest or
dinatio attendi ex parte quiditatū. qr quiditates sunt or
dinate. qr genus dicit qditatē magis cōem: sed dr̄ia pro
priam: et sic sunt entia realia. qr sic quiditates ordinātur
in predicamento. et ita accipitur predicamentum. ¶ Ad
aliā. tunc sequeretur q in quolibet predicamento eēt cō
T.c. 50. trarietas. Ar. concedit in p̄ phy. q in quolibet genere est
vna prima contrarietas. ¶ Ad probationē sube nihil est
contrariū. Alex. soluit in de sensu. qr sube nihil est ɔriū
rōne materie. qr contrarietas vult habere subiectum: s3
materia non habet subiectum. s3 ratione forme substan
tia habet cōtrarium. qr due forme subales sic asini et ho
minis sunt contrarie. qr non possunt esse simul in eodem
subo: vel saltē sunt opp^te. qr non pōt dici q sint disparata:
qr multa dispata sunt simul in eodē subo: sicut in. x. pn^io
in vno indiuiduo. ergo sunt opposite: cum non congregē
tur in eodē subiecto: vel ergo sunt opposite contradicto
rie vel priuatiue: qr vnū illo℞ est non ens: vel relatiue vl
contrarie: non contradictorie vel priuatiue. qr vnū illo℞
est non ens. sed ambe iste forme sunt entia positiua. simi
liter non opponuntur relatiue. qr illa sunt entia re^m. s3 il
le forme sunt entia ab^te. ḡ relinquitur q sint cōtrarie. vn̄
T.c. 13. etiam Ar. dicit. x. huius. q contrarietas est dr̄ia fm spe
ciem. ¶ Ad aliā. diuerso℞ gene℞. etc. conceditur quo ad
rem: sed idē nomen pōt esse in diuersis predicamentis. vn̄
actus et po^a sunt in quolibet predicamēto. et differunt fm

rem ⁊ hñt vnitatem analogie:qꝛ actus ⁊ poᵃ pˀmo reperi tur in sub̃a:deinde in alijs:sicut etiã pdicamẽta hñt ana logiã.vt visuz est.4.hᵒ.¶ Deo gratias.

¶ Incipit liber sextus. Qõ. I.

T.cõ.p. ¶ Principia ⁊ cause queruntur ⁊c̃.

Queritur circa 6ᵐ.Et pᵒ circa illã partez: nec dispõ qõ qd est nullã rõnem faciunt. vtrũ aliqua spã lis scia habeat facere rõnez de qõ qd est subi.¶ Arguit pˀmo q̃ sic. Quecũqꝫ scia ꝯsiderat ppria pnᵃ ⁊ itrinseca subi dꝫ fa cere rõnez de qõ qd est subi:qꝛ qõ qd est ex pncipijs rei est: ⁊ pcipue ex pncipijs intrinsecis:sꝫ spã les scie ꝯsiderãt ppa pnᵃ subi:qꝛ videmus q̃ nãlis scia que est spãlis phia respcũ meᶜᵃ ꝯsiderat pnᵃ entis mobi lis.silr scia de aialibᵘ ꝯsiderat pnᵃ aialiuz vt corpus ⁊ aiam.g̃ ⁊c̃.¶ Itẽ qõ qd est subi scie spãlis:aut ꝯsidera tur a spãli scia. Ita q̃ faciat rõnem de ea vel a cõi p suffi cientẽ diuisionẽ:qꝛ cũ qõ qd est nõ debeat esse ignotũ: sꝫ T.c.xi. magis notuz:qꝛ oᵉ in scia notificat:qꝛ dr̃ pˀmo de aia: q̃ ois deᵒⁿˢ pnᵐ est qõqd est.g̃ opꝫ q̃ notificet̃ vel per cõez sciam vel spãlem:sed qõ qd est subiecti scie spãlis nõ no tificat̃ per cõem sciam:qꝛ qõ qd est subiecti spãlis scien tie nõ notificat̃ per cõem sciam:que est in metaᶜᵃ:qꝛ illa ꝯsiderat pnᵃ cõia trãscendentia vt ens inquãtũ ens:⁊ il la que insunt ei per se ⁊ pˀmas drñtias eius ⁊ partes.g̃ nõ considerat spãlia pncipia:⁊ per ꝯñs:nec qõ quid est ex il lis pncipijs spãlibus. ¶ Itẽ scientia de aia est quedaz scientia spãlis respcũ meᶜᵉ:sed illa facit rõnem de qõ qd T.ꝯ.7. est subiecti.vt pꝫ.2ᵒ de aia.vbi Aristo.diligenter inqui rit diffinitionẽ quiditatiuaz aie ⁊ peruenit ad illud: q̃ aia est actus corporis organici phiᶜⁱ poᵃ vitã habentis. mõ aia est subm in scia libri de aia. ¶ Sed tu forte di ces:q̃ aia nõ est subm in illo libro: sed corpus aiatuz. ¶ Dõm q̃ dato q̃ ita sit adhuc erit ingrere quiditatez aie ⁊ corporis aiati. ¶ Itẽ quecũqꝫ scia facit rationẽ T.cõ.p. de esse subi ⁊ de qõ qd est:⁊ hec est manifesta.6.huiᵘ.vbi dicit Aristo.q̃ eiusdẽ rõnis est manifestũ facere qõquid Cõm.pᵒ est ⁊ si est:⁊ Cõmentator dicit ibi. Qꝛ eiusdẽ scie est scire aliquid esse:⁊ quid est:sꝫ aliqua scia spãlis facit rõnez de esse subi:qꝛ scia libri elẽchoꝝ inquirit sillm sophiᶜᵘᵐ eẽ ⁊ pbat.vt pꝫ.pˀmo elenchorum:sed sillus sophisticus est subiectum in libro elenchorum.

T.c.p. Oppositum vult Aristo. in isto.6. ppe pnᵐ vbi dicit:sed oẽs iste sunt spãles scien tie circa vnũ qdẽ genus circũscripte.de hoc tractãt ⁊ nõ de ente simplr̃ inquãtũ ens:nec dispõ qõ qd est nullã ra tionẽ faciunt:sed ex hoc alie quidẽ facientes sensu ipsuz manifestũ:alie aũt psuppõne ipsum accipiẽtes:⁊ hoc idẽ Com.pᵒ vult Cõmentator exponẽs Aristo. ¶ Notandũ q̃ sicut dicit Linconien. 2ᵒ posterioꝝ. q̃ verissime ⁊ ppriissime sunt diffõnes que sunt ex generibᵘ ⁊ differẽtijs.Et ratio huiᵘ est. Ille diffinitiões sunt verissime que sunt ex pnci pijs qditatiuis:qꝛ quiditas est illud qõ verissime diffini Com.iz tur.vt pꝫ.7.huiᵘ.g̃ etiã illud qõ pncipaliter est quiditas vt sub̃a pˀmo ⁊ pncipalr̃ diffinit̃: sed qõ est qditas secun dario diffinit̃ secũdario:sed genus ⁊ differẽtia sunt pnci pia quiditatis:qꝛ forma est tota qditas ⁊ substantia rei: Com.zi vt dicit Cõmentator.7.huius illo caplo. vtruz aũt idem vel diuersum. vbi dicit sic. Qꝛ quiditas hominis est ho mo vno mõ:⁊ nõ est homo alio mõ.Est.n.homo sm for mam:sed nõ est homo congregatus ex materia ⁊ forma. Modo genus ⁊ differentia importent formas:qꝛ genus importat formã generalẽ.differẽtia formã specialez.vñ

sꝫ verꝫ sit q̃ compositũ diffiniat̃:tamẽ nõ ita bene ⁊ per fecte:sicut quiditas:qꝛ materia ponit̃ in diffinitiõe com positi ex materia ⁊ forma:⁊ materia nõ est pnᵘ quidita tis:sed tñ deferẽs quiditatẽ. ¶ Notandũ vlterius:q̃ si cut in pncipijs cõplexis nõ habet̃ sufficiens notitia ⁊ co gnitio per resolutionẽ donec peruenit̃ ad pˀmũ pncipiuz complexũ qõ non eget vlteriori resolutione:sic ⁊ in pnci pijs incõplexis nõ est pfecta cognitio diffinitiua donec perueniat̃ ad pˀmũ pncipiũ diffinitiõis:qõ oĩno est indiui sibile vel indiffinibile: ⁊ nõ resoluit̃ in aliud cõius vni uocũ:qꝛ dicit Arist.9.huius:q̃ nõ opꝫ oĩum querere ter T.c.xi. minũ.i.diffõnẽ:qꝛ est deuenire ad extrema vt generalis sima:que sunt idiffinibilia ⁊ irresolubilia i pora se. vñ si aliqua spẽs diffinit̃ vere ⁊ complete: nõ solũ opꝫ ponere genera media ⁊ drñtias: sꝫ etiã opꝫ ponere in diffinitiõe perfecta spẽi pˀmũ genus:aliter non esset perfecta diffini tio spẽi: vt si aliqs vellet diffinire hominẽ:opꝫ dicere q̃ est substãtia corporea aiata sensibilis rõnalis: ⁊ non so lum opꝫ ponere remotũ genus: sꝫ etiã genera ⁊ drñtias itermedias cũ vltima dr̃ia:que cõuertit̃ cũ diffinito.

Per hoc dõm est ad qõnẽ pˀmo per distĩõnẽ. Qꝛ diffõ quiditatiua spẽi põt comparari ad duo. vno mõ ad pdicata ⁊ pnᵃ cõmunissi ma: que ponunt̃ in diffõne. ⁊ hoc pꝫ ex scd̃a suppõne. Alio mõ põt comparari ad pnᵃ ppria ⁊ spãlia vt quo ad ppriũ genus ⁊ drñtiã. ¶ Tunc dõm est q̃ spãles sciẽtie nõ faciunt rõnem de qõ qd est subiecti:iquãtũ compara tur ad pnᵃ cõmunissima: vt sunt generalissima ⁊ remote drñtie. ⁊ rõ est.illud qõ pertinet ad phiam cõem sub illa rõne nõ pertinet ad sciam spãlez:⁊ hec est manifesta:sed facere mentionẽ de qõqd est subi in cõparatiõe ad pdi cata ⁊ pnᵃ cõissima pertinet ad cõem sciam vt meᶜᵃᵐ: qꝛ ad eam pertinet ꝯsiderare ens iquãtuz ens:⁊ que insunt per se enti:⁊ pˀmas partes entis que ponuntur in diffõne suboꝝ spãliũ scie. vñ videmus Aristo. ꝯsiderare de istis T.cõ.p. cõibus pncipijs in meᶜᵃ:⁊ sic debet dcm̃ Aristo.in hoc.6. itelligi q̃ nulla spãlis scia facit rõnem de qõqd est subi quantũ ad pnᵃ cõissima ⁊ pˀmũ genus. ¶ 2ᵒ dõm: q̃ bene faciũt rõnẽ de qõ qd est iquãtũ cõparat̃ ad ppa pnᵃ:⁊ ad drĩam finalẽ.Et rõ est.cõsiderare ppa pnᵃ: vt drĩaz pro priã ⁊ genus:que ponunt̃ in diffõne:⁊ qõ qd est vel perti net ad spãles scias vel cõem.per sufficientẽ diuisionẽ: sꝫ nõ pertinet ad cõem sciam:qꝛ metaᶜᵃ non cõsiderat pro prias drñtias ⁊ conuertibiles subtoꝝ spãlium sciarum: qꝛ si hoc esset:tunc cõsideraret pprias qditates scibiliũ spãliũ sciarũ:⁊ per ꝯñs pprias passiones:⁊ sic alie sciẽtie essent superflue.g̃ pertinet ad spãles scias cõsiderare p pria pnᵃ vt ppriũ genus ⁊ drĩã:⁊ per ꝯñs qõ qd est:qõ est ex illis pncipijs. ¶ Nõndũ q̃ diuerse scie spãles diuer simode se habẽt ad suũ subm. Qꝛ alique scie reqrunt no titiã cõfusaz sui subi que sufficit ad demonstrandũ pas siones de subto: vt de hoc subto:qõ est binariᵘ numerus: ⁊ ad pbãdũ q̃ sit par sufficit scire notitia cõfusa q̃ hẽat duas partes sine residuo: ⁊ illa notitia bene põt stare cũ ignorantia hꝫ.s.q̃ ignoret̃ in quo pdiᶜᵒ sit subm: et talis notitia põt accipi a sensu exteriori vel interiori: sed ali que scie requirunt cognitionẽ subi deᵗᵃᵐ vt si volo scire perfecte quid est homo: oꝫ scire vtrũ sit sub̃a vel accñs. Et vlterius sub̃az in diuidẽdo. si est genus sub̃a cõis ad corrupᵗᵃᵐ ⁊ eternã: vt famosum est: vel sub̃a materialis tñ est genᵘ:sicut est verũ. vñ diuidit̃ p drñtias medias vsqꝫ ad vltimã: ⁊ illa notiᵒ capit̃ ex superiori scia que co gnoscit distinctionẽ pdicamẽtoꝝ ⁊ pˀmas ptes entis.

Per hoc ad rõnes. ¶ Ad pˀmã.quecũqꝫ sciẽ tia ꝯsiderat ppria pnᵃ ⁊c̃. Cõce

ditur. ꝙ illa scia considerat qd quid est illo mõ vt est ex ꝓprijs ꝑncipijs. Tu dicis: ꝙ nãlis scia ꝛc. Cõcedit. ꝙ ꝯsiderat ꝓpria ꝑncipia subti: ꝛ sic etiã considerat qd qd est subti: ſʒ nõ ꝯsiderat ꝑncipiũ cõissimũ: qꝛ hoc pertinet ad cõem sciaʒ. ꝗ qd qd est ex ꝑncipijs cõissimis considerat scia cõis. Ex quo seqꝉ coro ꝙ ad nullã sciaʒ spãlẽ ptinet hẽre pfectã cognitionẽ rei: ſʒ opʒ hꝫ esse ꝑ sciam cõem inquãtũ ꝯsiderat cõia ꝑnᵃ qd qd est: ꝛ per spãlem sciam inquãtũ ꝯsiderat ꝓpa ꝑnᵃ subti ꝛ diffõnis: ꝛ sic nec mathematicus: nec naturalis hꝫ diffinire hoiem: ſʒ mixtus ex metha^co ꝛ nãli. ℂ Ad aliã rõnem. qd qd est subti ꝛc. Dicendũ ꝙ ptinet ad vtrãqʒ sciaʒ ſm aliũ ꝛ aliũ respectũ. qñtũ ad ꝑnᵃ cõia ptinet ad cõem sciam: sed qñtũ ad ꝓpa ptinet ad spãles scias: que sunt ꝯte ad de^tm scibile. Et hoc voluit Aristo. sigre in precedenti lrã: ꝙ nulla spãlis scia facit rõnẽ de qd qd est subti. i. nõ dʒ ꝯtẽtari de cognitione spãli subti: ſʒ etiaʒ opʒ ꝙ cognitio resoluatꝉ vsqʒ ad ꝑmũ genus. vñ medicus inquãtũ medicus nõ hꝫ cognoscere pfecte sanitatẽ: sed per nãlẽ ꝛ me^cum. vñ hoc nõ cognoscit per se: sed per accñs: inquãtũ me^na in aĩa est coniuncta cũ nãli ꝛ meta^ca: ſʒ qd dr cõiter ꝙ medicus hꝫ cognoscere pfecte sanitatẽ: hoc ꝓuenit ex ignorãtia hoiuʒ: qꝛ putamus ꝙ scie diuerse in aĩa sint vnica scia: ꝛ in hoc est deceptio. ℂ Ad aliam. scia de aĩa ꝛc. Cõcediꝉ. ꝙ est spãlis scia respcũ me^ce. Et tu dicis: ꝙ ipsa inquirit qd qd est subi. Aliqui dicũt ꝙ nõ est vex: ꝛ dicunt aĩam nõ eẽ subm: ſʒ corpus aĩatũ: tñ sub rõne aĩe: sed hoc dcm est idẽ dicere corpus aĩatũ sub rõne aĩe esse subm ꝛ aĩam esse subm: qꝛ Aristo. ingrit passiões ꝓprias anime: ꝛ cuicũqʒ insunt ille passiones hoc est per nãm aĩe: qꝛ posita aĩa oẽs ponunꝉ inesse: ꝛ remota oẽs remouenꝉ. ꝗ anima est ꝑmũ subm: qꝛ iste sunt subti conditões. vt pʒ. ꝑmo posterioꝝ. Et tu dicis: ꝙ Arist. inquirit ꝙ qd est aĩe. Dõm ꝙ verũ est quo ad ꝓpa ꝑnc^a inquirit: sed si inquirit quo ad cõia ꝑnᵃ hoc nõ facit vt spãlis artifex: vt ꝙ inquirit ꝙ aĩa sit actus: ꝛ ꝙ sit ꝑmus vel secũdus: ꝛ nõ est secũdus. ꝗ ꝑmus. hoc nõ facit nisi per habitũ traditũ per supiorẽ artificẽ. s. metaphysicũ: ad quẽ pertinet ꝯsideratio cõis actus ꝛ potentie quo ad predicata ꝟo spãlia inquirit per phĩaʒ nãlem traditaʒ in libro illo: qd pʒ: qꝛ hec oĩa ꝓbat per signa nãlia. s. dormire vigilare vt sunt organũ ꝛ potẽtia vitã brũtis que ingrit per habitũ ꝓpriũ illi libro: nec hoc est incõueniens. vt dcm est in corpore qõnis. ℂ Ad aliã. Quecũqʒ scia facit rõnem de esse subi ꝛc. Concediꝉ illo mõ. Tu dicis: ꝙ aliqua scia ꝛc. Dõm ꝙ non ꝯsiderat ingrẽdo subm esse cognitiõe ꝯfusa: ſʒ ingrat ꝓpa ꝑnᵃ. vñ ista multũ dñt. Tu dicis: ꝙ Arist. ꝑmo elenchoꝝ ꝛc. aliqui dñt. vt Egidi^9: ꝙ Aristo. nõ ingrit sillm sophysticũ esse vt subm. vñ ꝙ dicit de sophysticis elẽchis ꝛc. ꝓpter hoc nõ determinat de sophystico sillo vt de subto: sed vt de aliquo ꝯsiderato in illa scia. Aliter dꝉ ꝯcedẽdo sillm sophysticũ esse subm: qꝛ Arist. nõ inquirit sillm sophysticum esse per habitũ illi^9 scie: ſʒ per habitũ cõioris scie vt logice: qꝛ ꝓbat eũ ꝑ hoc eẽ ꝙ oẽs vel pl'es appetũt. cũ ista arg^o sit dispu^ta: imo disputatiue scie ꝛ dya^ce. Qõ. II.

T. cõ. ꝑ. ℂ Quoniam vero physica est circa ꝛc.

Queritur circa hãc partẽ. vbi Arist. diuidit phĩaʒ in practicã ꝛ speculatiuã. vtrũ practicũ ꝛ speculatiũ sint essentiales dñtie habitus intellectiui ꝛ phĩe. ℂ Et arguiꝉ ꝑmo de practico ꝙ non sit differentia essentialis eius: ꝛ hoc sic differẽtia essentialis cuiuslibʒ rei dʒ esse eiusdẽ ꝑdicamenti cũ illo: cui^9 est dñia. ex predicamẽtis. vbi dr. diuersoꝝ generũ ꝛc. Sed practicũ est in alio genere ab habitu: qꝛ habitus itellect^9 est in ꝑma spẽ qualitatis: ſʒ esse practicũ est in predicamẽto relationis: qꝛ dicit ordinẽ ad opus. ex 2° ꝛ 6°. h^o. ꝛ 6°. ethico. ꝗ ꝛc. T. cõ. 3. ℂ Itẽ arguiꝉ de speculatiuo. nulla negatio põt esse differẽtia eẽntialis alicui^9 entis positiui: qꝛ per dñtiã eẽntialẽ ꝯstituiꝉ in esse res: cui^9 est dñtia: ſʒ positiuũ nõ ꝯstituiꝉ in esse per ꝑuatiuũ vl' negatiũ: ꝛ vnũ oppositoꝝ nõ poniꝉ in esse ꝑ reliquũ: ſʒ speculatiuũ dicit ꝑuationeʒ: qꝛ dicit carentiã ꝛ negationeʒ respectus ad opus: sicut practicũ dicit ordinẽ ad opus: sicut speculatiuũ dicit carentiã ordis ad opus. vñ nõ sufficit ꝙ speculatiũ ordineꝉ ad veritatẽ: ſʒ opʒ ꝙ vltra veritatẽ nihil apponat. T. cõ. ꝑ. Capl. 3.

Oppositum vult Arist. in isto. 6. vbi diuidit habitũ itellectiũ ꝑ^o diuisiõe ꝑ practicuʒ ꝛ speculatiuũ. verũ est ꝙ ponit trimẽbrẽ diuisioneʒ: ſʒ duo reducunꝉ ad vnũ. vñ postqʒ ꝑus inuit eã in littera lo^bo de nãli scia dicit cõclu^do. q̃re si oĩs scia est: aut factiua: aut actiua: aut theo^ca: ꝛ actiuum ꝛ factiuuʒ ambo reducuntur ad practicũ. mõ per qd aliquid diuidiꝉ ꝑmo ꝛ per se est dñtia essentialis.

Notandum ꝙ habitus speculatiui distinguuntur. Qꝛ practicus nõ solũ est ad cognitionẽ de obiecto: sed vlteri^9 est de opõne ꝛ ꝓductiõe eius scibilis: sed eõ habitus speculatiuus soluʒ ordinaꝉ ad cognitionẽ pfectã de subto habendã: ꝛ nihil vltra apponit. i. nõ ordinaꝉ ad opus vel ad ꝓductõeʒ sui scibilis. Et hãc dñtiã pulchre ponit Eustracius. 6. ethico. vbi dicit. sciẽtifica qdẽ mens finem hꝫ inuenire veritateʒ vltra quã nihil apponit. Practica inuenit ꝛ ipsa verũ: ſʒ nõ vsqʒ ad h̃ stat: ſʒ opus est ipsi operatori per quã attingit appetibile de quo rõcinaꝉ. ℂ Notandũ vlteri^9 ꝙ per practicum ꝛ speculatiuũ possumus duo itelligere. vno^o ꝑ practicũ põt itelligi respcũs ꝛ habitudo ad opus ꝗ respect^9 est ꝑncipij elicitiui operatõis vel ꝑncipij ꝯformis operationi. Alio^o dicit ꝯditiõeʒ itrinsecã illius habitus: ratiõe cui^9 substerniꝉ predicto respectui. silr ꝑ speculatiuũ possumus itelligere carentiã habitudis ꝛ respectus ad op^9 vel conditiõeʒ intrinsecã illi habitui: ratiõe cuius substernitur illi priuationi respectus.

Per hoc dõm est ad qõnẽ duo. ꝑ^o ꝙ si practicuʒ ꝛ speculatiuuʒ capianꝉ ꝑ^o mõ: tũc nõ sunt dñtie essentiales habitus itellectus. Et rõ est. nullus respectus vel relo põt eẽ dñia eẽntialis entis ab^te: qꝛ diuersoꝝ generũ ꝛc. Sʒ habitus practicus est respcũs vel habitudo ꝑncipij elicitiui vel ꝯformãtis se ad opus. q̃re ꝛc. ℂ Itẽ ꝓbaꝉ de speculatiuo. ꝑuatio non põt esse dñtia eẽntialis entis positiui: ſʒ speculatiuũ dicit ꝑuationẽ ꝛ negõnẽ respectus ꝛ habitudis ad opõneʒ que est actio vel passio. ℂ 2° dõm: ꝙ si capianꝉ 2° mõ: sic sunt dñtie eẽntiales habitus itellectiui ꝛ scie. si iste habitus itellectiu^9 sit genus ad habitus ꝛ scias spãles. Et rõ. illa sunt dñtie essentiales alicuius: quib^9 diuidiꝉ cõe aliqd: ꝛ per que spẽs ꝯstituunꝉ essentialiter vel ꝯstituuntur spẽs essentialiter sub illo cõi: qꝛ nõ itelligiꝉ per dñiaʒ eẽntialẽ nisi qd diuidit aliqd cõe: ꝛ sub cõi ꝯstituit spẽʒ essentialiter: sed habitus practicus ꝛ speculatiuus sunt hõ quo ad istas ꝯditões intrinsecas habitui: rõne quaꝝ fundãt respcũs vel ꝑuationẽ respcũs. vñ sicut albedo et nigredo ꝯstituunꝉ per dñtias abstractas sub colore nõ per ꝯgregatiũ ꝛ disgregatiuuʒ: qꝛ iste sunt respectiue ad opus: sed per aliquas dñtias ab^tas: ꝛ per has circũloquimur eas sic supposito ꝙ habitus intellectiu^9 sit gen^9 ad speculatiuũ ꝛ practicũ: nõ ꝓ respcũ vel ꝑuatiõe respect^9: sed ꝓ conditiõibus itrinsecis: ratiõe quarũ isti habitus subijciunꝉ respectui vel ꝑuatiõi: ꝯstituũt habitũ specula

tiuū ꝛ practicū sub habitu itellectiuo que sunt spēs eēn-
tiales habitus intellectiui si est genus. ¶ Notanduꝫ ꝙ
videt̄ impoſſe ꝙ aliqs respectus ꝯueniat alicui rei ꝛ alte-
ri nō: nisi per aliqua ab'a in eis nāliter disticta: vt pater-
nitas ꝯuenit homini ꝛ nō lapidi. ḡ est p pnci° aliq̄ ab'a di-
stincta vt ꝙ illa res habeat virtutē gnāndi: ꝛ alia res nō
hꝫ: sic est in pposito: ꝙ habitus practicus ꝛ speculatiuus
distinguunt̄ per respcm̄ ad opus q cōpetit practico ꝛ nō
habitui speculatiuo: nō pōt esse nisi p aliqua ab'a distin-
cta. vñ isti habitus ꝯueniūt in vno. s. habitu itellectiuo:
tñ dñt in ab'a qdē vt in ꝯnibus itrinsecis habitibus ra
tiōe quarū substernunt̄ habitibus ꝛ pratiōi respectus.
vñ iste ꝯnes ꝛ dñtie essentiales circūloquunt̄ per acci°
[Cōm. 5.] ppria. vt vult Cōmētator. 8. huius. ¶ Notandū ꝙ pus
dicebat̄ cōditiōaliter ꝙ speculatiuū ꝛ practicū sunt dñe
essentiales habitus itellectiui. si est genus: qꝛ du° est de
hoc vtrū habitus itellectuales ꝛ scia sit genus ad spāles
habitus ꝛ scias. vñ spēs vere generis vni°a dꝫ hēre ꝯrie-
[T. cō. 13.] tatē: ꝛ nō posse simul esse in eodē subto. qꝛ sicut dr̄. 8. h°.
ꝙ dr̄ia sm spēm est ꝯrietas: ꝛ nō loqr̄ hic de ꝯrietate p
priatiōe ꝛ habitu: qꝛ priatio nō ꝯstituit spēm: sꝫ iste scien-
tie spāles nō hñt ꝯrietatē: qꝛ pñt eē sil' in eodē subo indi-
uisibili vt i itellcū. ¶ Ad rōnes pꝫ ex dictis. Qō. III.

[T. cō. 2.] ¶ Quare tres phylosophie theorice ꝛc.

QUeritur circa hāc partē. vtrū diuisio scie: imo phie speculatiue in nālē mathe°am ꝛ diuinā sit sufficiēs. ¶ Argui
tur p° ꝙ nō. logica est scia speculatiua vt cōi-
ter dr̄: sed nec est nālis: nec mathe°a: nec diui-
na. ḡ ꝛc. ¶ Iteꝫ phia speculatiua dꝫ distingui sm distin-
ctionē entis: qꝛ phia nō est nisi de ente: qꝛ est vniuersi eē
cognitio cū studio hñ viuendi ꝯiuncta. hoc addit̄ ppter
moralē: ita describit̄ phia p Algazelē in libro de diuisio
[T. c. 14.] ne phie: sꝫ ens distinguit̄ in. 10. pnta. vt pꝫ 5. ꝛ. 6. hui°. vbi
[T. cō. 4] Arist. distiguit ens in. 10. pnta. ḡ phia dꝫ distingui in. 10.
cognitiōes de. 10. entib°. ¶ Itē de suba corporea est vna
phia spālis: qꝛ scia nālis est de substātijs corporalibus ꝛ
[T. cō. 5.] corruptibilib° mobilib°. vt pꝫ. 6. h°. ḡ et dꝫ vna de suba
[ꝛ. 2.] icorporea esse. ꝯntia pꝫ. qꝛ sicut suba corporea hꝫ aliqua
pdicata p se que demonstrant̄ de ipsa: ita suba incorpo-
rea hꝫ passiōes ꝛ pdicata per se que demōstrant̄ de ipa.
ergo de suba incorporea est vna phia spālis. ḡ nō est suffi
ciēs distinctio. ¶ Iteꝫ nālis ꝛ meta°a ꝯsiderāt de q̄tita
te: qꝛ meta°a. 5. huius. ꝯsiderat de quātitate. vt de quāto.
naturalis etiā considerat de quantitate 2°. physi. ꝛ pmo
[T. c. 18.] ce. vbi dicit: ꝙ scia de nā fere circa magnitudines ꝛ cor-
[T. cō. 5.] pora coꝝ motus ꝛ passiones ꝛ pn°. ḡ nālis ꝛ meta°a consi
derāt de q̄titate. ḡ nō est vna pars pma. s. meta°a. ¶ Itē
phia pma vt meta°a ꝯsiderat qditates oium subtoꝝ spā-
liū sciarū. ḡ meta°a cōsiderat qditates oium subtoꝝ spā-
liū: ꝛ p ꝯñs cōsiderat passiones coꝝ: qꝛ passiōes causant̄
ex qditatib°: ꝛ ex diuersis qditatibus diuerse passiōes: ꝛ
[T. cō. 11] etiā demonstrant̄ p qd qd est de substātijs: qꝛ ois demō
stratiōis pn° est qd qd est. pmo de aīa dr̄. ꝛ 2°. posterio.
[T. cō. 5.] ḡ si essent plures partes phie q̄ meta°a essent superflue.
aīs pꝫ ex isto. 6. vbi dr̄ ꝙ de ipso qd qd ē subl nō faciunt
rationes spāles scie. ¶ Itē diuisio pma cuiuslibet gene
[T. c. 50.] ris dꝫ esse per duas dñtias soluꝫ. auctoritate Aristo. p°.
[T. cō. 4] phy. ꝛ. 4. hui°: qꝛ in vnoquoqꝫ genere est pma ꝯtrarietas
que est per duas dñtias pmas: sꝫ phia est qdaꝫ genus
ad speciales partes phie: qꝛ si pma phia nō est genus ad
spāles partes: qūo tūc scia eēt in pnto qualitatis. s. in pri-
ma spē qualitatis. ḡ diuisio phie tm̄ dꝫ dari per 2as diffe
rētias: sꝫ illa diuisio dat̄ p tres. ḡ vna supfluit.

OPpositum arguit̄. auctē Aristote. in isto. 6. vbi [T. c. 2.]
cōcludit ꝙ ex pdeterminatis sunt
tres partes phie spe°. s. nālis mathe°a ꝛ theo° siue diua.
¶ Hoc idē vult Cōmentator ꝛ oēs expositores Aristo.
¶ Notādū ꝙ phia capit̄ dupl'r. Aliquādo p actu pmo
vl' habitu: ꝛ aliquādo p actu 2°. ꝛ illa p actu 2°. est adhuc
duplex. Aliquādo capit̄ phia p actu 2°. vtutis appetiti-
ue. s. voluntatis. Aliquādo p actu 2°. virtutis cognosciti
ue. Modo phia inquātū est actus secundus virtutis ap
petitiue. s. volūtatis diffinit̄ sic. phia est amor sapiētie ꝛ
dr̄ a philos: qd est amor ꝛ sophos scia q̄si amor sciētie: sꝫ
amor est actus virtutis appetitiue vt volūtatis. vt pꝫ. 3.
de anima. ꝛ. 2. ꝛ. 3. ethico. ꝛ. 8. vñ amare alteruꝫ est velle [T. cō. 53]
sibi bona que sibi vult grā ipsi°: ꝛ sm posse esse acci° eo-
rundē: ꝛ capit̄ sic sapiētia generaliter p quacūqꝫ vera co
gnitiōe: sed inquantū capit̄ p actu secundo virtutis co-
gnoscitiue describit̄ i libro Algazelis de diuisione phie.
ꝛ Linconiem̄. accipit in suo tractatu de ortu sciarum: ꝙ
phia est vniuersi esse cognitio cū studio ꝛc. Sed si accipi
tur phia p actu pmo: tūc est habitus itellectualis perfi-
ciens intellectū ad verā cognitionē qui habitus intelle
ctualis hꝫ sub se spāles habitus vt nālē meta°aꝫ ꝛ diuinā.
¶ Notandū vlterius ꝙ cū ad phiaꝫ pertineat veritas
ꝛ certitudo: veritas: qꝛ certū est ꝙ phia est bonū anime
intellectiue: sicut falsum est malū ꝙ itellectus diffugit.
vt pꝫ. 3° de anīa. Qꝛ aūt phia sit bonuꝫ anīe intellectiue. [T. c. 26.]
pꝫ per Arist. in libro de mundo. in prohemio. vbi loqui
tur ad Alexandrū dicens. Multotiēs mihi diuina que-
dam res admirabilis quippe Alexan. visa est esse phia.
¶ Iteꝫ dicit Seneca in quadā epistola. Hoc mihi phia
promittit: vt me parē deo faciat. s. paritate ꝯformitatis
ꝙ possibile est humane nature habere conformitatē cū
deo ꝛ creatore suo. ¶ Iteꝫ ꝙ certitudo requirat̄ ad phi-
losophiā. pꝫ per Cōmentatorē. 2° huius: ꝙ natura phylo [Cōm. 15.]
sophi est maximā certitudinē inquirere: ꝛ intelligit sm
exigentiā nature subiecte: qꝛ nō equaliter habemus cer
titudinē in omnibus rebus: sed aliam ꝛ aliā certitudinē
sm ꝙ est alia ꝛ alia subiecta nā ad quaꝫ se hꝫ itellectus
diuersimode ad cognoscendum: quia cogno' aliqua cer-
tiori modo. ꝛ aliqua incertiori modo: ꝛ hoc pꝫ per Arist.
pmo ethicoꝝ. vbi dicit. Certū. n. nō simil'r in omnibus [Capi. 2.]
sermonibus querendū: quēadmoduꝫ neqꝫ in conditis.
bona aūt ꝛ honesta: de quibus ciuilis intendit: tantā ha
bent differentiā ꝛ errorē: vt videant̄ lege esse sola: nō na
tura. Tunc subdit. disciplinati. n. est tantaꝫ certitudinē
inquirere sm vnūquodqꝫ genus: inquantū natura rei re
cipit. pximū enī videt̄ ꝛ mathematicū persuadentē ac-
ceptare ꝛ rhetoricū demonstratiōes expetere. Cuꝫ ergo
ad phiam requirat̄ veritas ꝛ certitudo. vt declaratū est
rōnabile est ꝙ entia specula°a vel speculabilia sint ab-
strabibilia ab illo. vnde pueniit deceptio ꝛ ignorantia ꝛ
incertitudo: sed vñ prouenit incertitudo est materia et
pn° materie indiuisibilis: ita ꝙ materia per quā res po
test esse vel nō esse. 7. huius: qꝛ cū ista sensibilia ꝛ singu- [T. c. 22.]
laria recedāt a sensu nō est certū ipsa eē. vt dicit: cū ergo [ꝛ. 53.]
abstrabibilia sm aliuꝫ modū abstractōis a materia di-
stinguant̄. sm. n. ꝙ aliter ꝛ aliter abstrahunt̄ a materia
sm h distinguuntur: qꝛ sicut res diuersimode a materia
sunt abstrabibiles: sic ad diuersas pertinent partes phy
losophie. Sed sm Aristo. 3. de anima. ꝛ. 2. physicoꝝ. 7. ꝛ [T. c. 36.]
6°. hui°. res nō sunt simpl'r abstrabibiles a materia: que- [T. c. 18.]
daꝫ. n. entia sunt abstrabibilia a materia simpl'r ꝛ oino: [T. ꝯ. 39]
sicut sube abstracte sunt tā a materia sensibili quā itel- [T. cō. 2.]
ligibili: tā vl' q̄ȝ indiuiduali sunt abstracte. vñ nullo mo
do cōcernunt materiā: sed quedā sunt entia nō omnino

abstrahibilia a materia: sed vno mō sunt abstrahibilia. Alio modo nō. vñ quedā sunt entia abstrahibilia a materia tam ab vniuersali ꝙ̄ īdiuiduali sensibili: sꝫ nō sunt abstrahibilia a materia ītelligibili vt mathematica entia: lꝫ tamē secundū esse ꝯiungant̄ materie sensibili: sed quedā sunt entia abstrahibilia a materia sensibili indiuiduali. ħ vō a materia sensibili vl̄i: sicut sunt entia naturalia vniuersalia que abstrahunt̄ a materia sensibili idiuiduali: sed nō abstrahunt̄ a materia vl̄i sensibili: q2 homo in cōmuni nō est sine carnibus ꝛ ossibus.

His premissis dōm est ad q̄ōnē: ꝙ ista distinctio phylosophie speculatiue ī tres ptes est sufficiēs: ꝛ ratio est. partes pħie sufficienter diuidētes eam debēt esse ꝛ accipi ſm ꝙ speculabilia diuersimode sunt abstrahibilia a mā. ꝛ ista est vera ex premissis: q2 cum non solū veritas pertineat ad pħiam: sed etiam certitudo: ꝛ illa nō est nisi ſm ꝙ speculabilia sunt abstracta a materia: ꝛ alioꝝ speculabiliū alia ꝛ alia est abstractio. ergo partes pħie debēt distingui: ꝛ tot debēt esse quot modis abstrahibilia abstrahunt̄ a materia: sꝫ speculabilia abstrahunt̄ a materia tribus modis: q2 aliqua entia sūt abstracta a materia simpliciter: ꝛ omnino tam sensibili ꝙ̄ itelligibili: ꝛ de illis est meta^ca. vñ metaphysica est de entibus abstractis a materia simpliciter ꝛ cōmuni omnino vt de substātijs separatis ꝛ intellig̃s. vnde dicit̄ meta^ca a metha: qđ est trans ꝛ physis: qđ est natura: q2 est de transcēdentib⁹ naturaꝫ: ꝛ ħ pncipali intentione. vt pꝫ. quo ad. 12^m. Sed alia sunt entia ab^ca non oīa a materia: sed tm̄ abstrahibilia sunt a mā sensibili secundū rōnem ꝛ nō ab intelligibili. quare diffiniunt̄ per māꝫ intelligibilē: vt sunt numeri magnitudines: ꝛ de illo ente est alia ps pħie. s. mathe^ca. Alia sunt entia abstracta a mā indiuiduali sensibili: sed nō ab vl̄i vt entia naturalia. vñ forme naturales diffiniunt̄ per mām sensibilem in cōmuni: lꝫ nō per mām idiuidualē. vñ diffiniuntur per subm transibile: q2 lꝫ materia non sit pars quiditatis: tamē est necessaria ad deferendū quiditatē. vnde quiditas hoīs nō pōt esse sine mā. vnde si cōplete debet diffiniri quiditas rei māl̄is: opꝫ ꝙ per mām diffiniatur: sicut vult Aristo. pmo de anīa: ꝛ de illo ente est naturalis scia: ꝛ sic pꝫ ꝙ tres sunt partes pħie speculatiue: et sunt sufficientes quo ad distinctionē eius ſm ꝙ tribus modis speculabilia abstrahunt̄ a mā.

T.c.p.7 79. vsqꝫ in finē.

T.cō.16

Per hec ad rōnes in oppositū logica est speculatiua ꝛc. Dōm ꝙ nō est scia speculatiua: sꝫ pure practica. ¶ Sed qd dicis ad cōe dcm̄. Dicendū ꝙ 2^x est dcm̄ cōe. quoddam qđ prouenit ex naturali inclinatōe ad verū: ꝛ aliud est cōmune dcm̄ qđ ꝓuenit ex cōsuetudine: ꝛ nō ex naturali iclinatiōe ad veruꝫ: sed est voluntariū: ꝛ illud nō opꝫ esse verū: ꝛ sic est istud: sed ꝙ logyca nō sit speculatiua: sed practica bonū est inquirere ꝛ videbit̄ in sequentibus. ¶ Aliter respondent alij ad rōnem tenētes: ꝙ logyca sit speculatiua. vñ dicūt ꝙ Aristo. loquebat̄ in 6° huius. de scia speculatiua reali: sed logyca nō est scia realis. quare ꝛc. Sed hoc dcm̄ non valet: q2 logyca ita bene est realis scia: q2 considerat reꝫ verā vel sīllm ordinatū in modo ꝛ in figura extra intellectum. vñ sunt entia vā realia: lꝫ dependeāt ab anīa in ꝓductione. vñ etiā nō iuenit̄ ab aliquo: nec ab Aristo. nec ab Auerroy diuisio scie per realeꝫ ꝛ rōnalē. vñ dicunt ꝙ logyca sit organica: ꝛ hoc est dicere ꝙ sit practica: ꝛ sic dicunt cōtradictoria de hoc nō plus ad p̄sens. ¶ Ad aliā. speculatiua scia dꝫ distingui ꝛc. Cōcedit̄. ꝙ debet distingui ſm aliquā diuisionē vt entis ſm se: iquantū respicit ens ſm se: sed tamē nō ſm quālibet diuisionē opꝫ sic diuidi: sed alio modo ſm diuisionē que respicit pħiam ſm certitudinē: q2 nō opꝫ illā esse ſm diuisionē entis per se: sꝫ ſm qđ est abstrahibilis a mā: que materia sig^a impedit certitudinē: ꝛ ſm ꝙ diuersimode abstrahit a mā: secundū ħ sunt diuerse partes pħie: q2 si ispiciant̄ bene diuersa pnta vt actio ꝛ passio possunt cōuenire in vno modo abstractiōis: q2 equaliter abstrahūt a materia: lꝫ sint diuerse partes entis ſm se. vñ ꝓpter hoc scia eoꝝ nō diuidit pħiam ſm pmā distinctionem: lꝫ alia sit pars pħie scia actiōis ꝛ passionis: iquātū respicit ens ſm se: sꝫ comprehendunt̄ sub vno membro iquantuꝫ distinctio respicit pħiaꝫ ſm certitudinē. ¶ Ad aliā. vna est scia de substantia corporea. Cōcedit̄. sub rōne motus vt naturalis. Tu dicis. g etiā vna est de substātijs icorporeis. Cōceditur: ꝙ sicut me^ca est de substātijs abstractis quo ad eius partē pncipaliorē. vt quo ad. 12^m. opꝫ si in alijs libris determinat̄ de alijs substātijs: hoc est tm̄ sub rōne vniuersali: vt sub rōne entis iquantū manuducūt nos ad cognitionē abstractoꝝ: ꝛ sic nō concludit rō ꝙ sint plures partes ꝙ̄. 3. ¶ Ad aliaꝫ. naturalis ꝛ meta^ca ꝛc. Conceditur. Sed tamē nō eodē modo cōsiderant de quātitate: quia meta^ca ꝯsiderat eas iquantū sunt entia: ꝛ iquantū quātitas est vna de pmis partibus entis: sed alio modo considerant̄ quātitates a mathematico ſm se: ꝛ iquantū abstrahibiles sunt a mā sensibili: ꝛ accipiunt̄ in habitudine ad ꝓprias passiones que demonstrant̄ de eis: sꝫ naturalis cōsiderat eas iquantū sunt in rebus naturalibus: ꝛ sunt ꝯiuncta formis naturalibus: ꝛ sic diuersimode cōsiderāt magnitudines ꝛ nūcros quo ad diuersum modū considerādi. Et hoc diuersificat scias istas. vñ si meta^ca ꝛ naturalis cōsiderarēt de quātitatibus eodē modo abstractiōis: tūc mathe^ca superflueret: sed hoc nō est verū. vt visum est. ¶ Ad aliā. vna scia est pma ꝛc. Cōceditur. que cōsiderat quiditates oīum subiectoꝝ sciarū spāliū quo ad p̄dicata pma ꝛ cōia: sed tm̄ nō ꝯsiderat ea quo ad pma ꝛ spālia pnci^a pncipaliter: vt quo ad vltimā differētiam ꝛ vltimū genus. vñ bene verū est ꝙ meta^ca cōsiderat quiditates oīum subiectoꝝ spāliū in cōmuni: sed nō in spāli: ꝛ ꝓpter hoc nō superfluūt alie partes pħie: que cōsiderant quiditates quo ad ꝓpria pncipia. vñ quādo Aristo. dixit: ꝙ nullā rōnem faciunt de qđ quid est subiecti scie spāles: hoc est verū itelligendo complete: quia opꝫ etiā ponere in diffinitiōe completa predicata cōmunia ꝛ pma: que cōsiderat meta^ca: sed bñ faciunt mentionem de qđ quid est subiecti per ꝓpria pncipia ꝛ vltimaꝫ differentiā. ¶ Ad aliaꝫ rōnem. que patebit ex sequentibus. Notandū tm̄ diligēter ꝙ sunt tres partes pħie speculatiue: sed vtrū sint partes pme: in quas pħia pmo diuidit̄ videndū est. ¶ Ad cuius intellectū notanduꝫ de habitudine ꝛ cōmunitate pħie speculatiue ad istas tres partes. vñ si diceret̄ vt aliqui dicūt ꝙ pħia speculatiua hꝫ se ad istas tres scias ſm cōmunitateꝫ analogie: ita ꝙ quodā ordine respiceret eas: sic bene ista diuisio in tres partes dictas esset sufficiens: imo etiā esset pma diuisio: q2 diuisio pħie pma ꝛ principaliter bene poterit esse per tria diuidētia: cū sit analogū: ꝛ nō opꝫ analogū diuidi p^o per duo: sed pmo pōt diuidi per plura: sicut Aristo. diuisit pmo ens in decēꝫ predicamēta: ꝛ est pma ꝛ pncipalis diuisio. vnde etiā illi qui nitunt̄ reducere illā diuisionē ad bimembrē peccant: q2 nō opꝫ analogi pmā diuisionē esse per duo membra: sꝫ pmo pōt esse per plura sig̃ta: q2 nō opꝫ sua diuidentia habere contrarietatē: que requirat duas differētias: sed sufficit ꝙ habeant dispationē: ꝛ sic g vellet tenere istā viā diceret: ꝙ ista diuisio i istas tres ptes eēt p^a diuisio pħie ꝛ pncipalis. Qō. IIII.

T.cō.p.

Consequenter queritur propter ultimam rationem prius tactam. Utrum philosophia speculatiua sit genus ad naturalem scientiam diuinam et mathematicam. ¶ Et arguitur primo quod non. diuisio cuiuslibet generis debet esse bimembris. per Aristo. 4. thopico. et per Porphy. sed predicta diuisio scientie speculatiue non est bimembris: cum sit trimembris. ergo non est bona diuisio. ¶ Item species unius generis uniuoci non possunt esse simul in eodem subiecto: quia species eiusdem generis contrarie sunt: quia dicit Arist. quarto huius: quod contrarietas est differentia secundum speciem. modo contraria non possunt esse simul in eodem subiecto: sed iste scientie speciales sunt simul in eodem subiecto: quia naturalis scientia mathematica et diuina sunt simul in eodem subiecto. ¶ Item illud non est genus ad aliqua quod predicatur de eis quodam ordine. ex predicamentis: imo ex postpredicamentis: quia species simul coequeue sunt sub genere: sed scientia speculatiua est huiusmodi: quia philosophia predicatur de metaphysica per prius. unde etiam communiter vocat eam primam philosophiam. ergo etc.

T. cõ. 4

Oppositum arguitur. illud est genus quod predicatur de pluribus in quid: quia ille sunt conditiones que requiruntur ad hoc quod aliquid sit genus. scilicet quod predicetur in quid: et de pluribus secundum unam rationem equaliter: quia genus respicit species coequeue: sed philosophia speculatiua habet se sic: quia philosophia speculatiua predicatur de naturali diuina et mathematica in quid: quia quid est naturalis: philosophia speculatiua. quid est mathematica: philosophia speculatiua. quid est metaphysica: philosophia speculatiua. etiam predicatur secundum unam rationem: que ratio est habitus intellectiuus perficiens animam quo ad veram cognitionem tamen sine productione propter scibilis. unde naturalis philosophia est talis habitus. similiter metaphysica et mathematica. vt patet. 6. huius. Similiter de eis predicatur: quia una scientia quo ad rationes philosophie speculatiue non prius de habitu speculatiuus et alia.

T. cõ. 2.

De ista questione est duplex opinio. una est quod philosophia speculatiua sit quoddam analogum ad istos tres habitus: et rationes huius opinionis efficaciores tacte sunt. ¶ Alia est opinio plus probabilis quod philosophia speculatiua sit uniuocum ad istos tres habitus. et causa est: quia habitus intellectiuus est in prima specie qualitatis: vel igitur est ibi vt genus vel vt species vel vt indiuiduum: sed non vt species vel indiuiduum. ergo vt genus uniuocum. maior est manifesta per sufficientem diuisionem: quia ex quo speculatiua est in prima specie qualitatis. vt vult Aristo. in predicamentis vel est ibi vt indiuiduus vel vt genus vel vt species. Sed non est vt genus vel species vel indiuiduum: quia habitus intellectualis non est in prima specie qualitatis vt indiuiduum: quia habet plures habitus sub se distinctos numero: nec etiam est in prima specie qualitatis: sicut species specialissima: quia habet partes que distinguuntur per se: sicut naturalem mathematicam et diuinam: sicut etiam oho distinguitur: sicut vi sum est in precedenti questione: sed indiuidua substantie eadem specie non distinguuntur per se secundum Aristo. 2. posterior. vbi dicit quod sub una specie multe sunt differentie non secundum substantiam: sed secundum accidens. Et posset adduci predicta ratio in oppositum. ¶ Notandum tamen ad solutionem rationum: quod licet diuisio speculatiue philosophie sit sufficiens in has tres scientias: non tamen est prima diuisio et principalis: sed immediate philosophia speculatiua diuiditur diuisione bimembri. scilicet quod quedam philosophia est de abstractis a materia simpliciter et omnino: et quedam philosophia non est de abstractis a materia omnino: et ista est diuisio prima et principalis: et tunc secundum membrum subdiuiditur: quia quedam philosophia harum est de abstractis a materia sensibili: sed non a materia intelligibili: sed quedam est de abstractis non a materia sensibili in communi: sed tamen a materia sensibili indiuiduali: et sic patet quod ista diuisio trimembris reducitur ad diuisiones bimembres. ¶ Notandum vlterius diligenter: quod licet species generis uniuoci extra animam sint contrarie et non possint esse simul in eodem subiecto. vt iam tactum fuit in una ratione: et propter hoc etiam dicit Commentator. 6. huius. quod opposita extra animam in anima non sunt opposita: sicut patet de albedine et nigredine: quia anima recipit simul species albedinis et nigredinis. igitur multo magis species et scientie diuersorum scibilium non sunt contrarie. unde si essent contrarie: tunc motus verus esset in prima specie qualitatis: cum motus sit de contrario in contrarium: sed hoc est contra Aristo. 7. physicorum. vbi vult quod motus tantum sit in tertia specie qualitatis. ¶ Notandum quod hic est dubium: Quia ex quo non est diuisio prima philosophie speculatiue in scientias naturalem mathematicam et diuinam. quare Arist. non posuit primam diuisionem philosophie speculatiue. ¶ Dicendum quod ipse non posuit eam: quia non fuit ei necessaria ad suum intentum: sed sufficit sibi diuisio philosophie ista: quam posuit: que tamen est sufficiens in naturalem mathematicam et diuinam: licet non sit prima. Unde Aristo. intentio in hoc. 6. est tradere modum proprium considerandi huius scientie. Sed ad illum proprium modum habendum sufficit sibi ista distinctio: imo etiam magis fuit sibi necessaria ad suum propositum. unde Aristotele. non habuit respectum ad uniuocationem. vtrum speculatiua philosophia esset uniuoca ad suas partes vel non: sed habuit intentionem ad distinctionem harum partium. Ita quod iste partes distinguuntur secundum alium et alium modum abstrahendi speculabilis a materia: secundum quam distinctionem habuit proprium modum considerationis huius scientie: quod est principale intentum: quia considerat entia abstracta omnino et simpliciter a materia. unde principaliter in isto libro intendit scientias de abstractis vt de deo: et de aliis abstractis. unde licet determinet de substantiis aliis a talibus: hoc non est ita principali intentione: quia tamen determinat de eis inquantum manuducunt in cognitionem abstractorum. Uel aliter posset dici: quod Aristo. primam diuisionem philosophie sufficienter dedit intelligere per istam quam posuit: que sufficienter euacuat totam naturam eius.

C. cõ. 8.

a. t. c. 14 vsque ad tex. c. 20

Ad rationes in oppositum. Ad primam patet solutio: quia ista diuisio trimembris reducitur ad bimembrem. unde diuisio prima et immediata debet esse bimembris: sed ista diuisio non est prima. vt visum est. ¶ Ad aliam. similiter patet: quia species generis in anima non sunt contrarie: et per consequens bene possunt esse simul in eodem subiecto. licet species generis extra animam sint contrarie. ¶ Ad aliam. illud non est genus etc. Conceditur. Tu dicis: quod philosophia est speculatiua: quia per prius predicatur etc. Dicendum quod non: quia per tres scientie quo ad rationem habitus speculatiui sunt simul et coequeue: et nulla est prior neque posterior: licet aliter una sit prior et dignior secundum quod est de digniori obiecto vt de deo: sed tamen omnes equaliter sunt habitus speculatiui reducendo ista membra ad duo. vt visum est.

Questio. V.

Consequenter queritur: quia tactum fuit in una ratione prius de logica quod sit speculatiua. Ideo sit questio. vtrum logica sit speculatiua. ¶ Arguitur primo quod sic. Illa scientia est speculatiua et non practica: que de rebus: que constant a natura: et preter opus intellectus: quia practica scientia in hoc differt a speculatiua: quia entia speculabilia: de quibus est speculatiua: non sunt producibilia ab homine: nec per cognitionem dirigentem: nec electionem inclinantem: sed constant per opus nature: sed practica scientia est de rebus que sunt ab homine vel per cognitionem dirigentem vel electionem inclinantem: sed logica est de illis que constant a natura: et preter opus intellectus: imo logica est de rebus que constant a natura: et non per opus intellectus: quia logica est de predicamentis: que sunt a natura. ergo etc.

Oppositum arguit᷑:q² omnis scientia vel est naturalis vel mathematica vel diuina ⁊c̄.per sufficientē diuisionē:q² Aristo.diuidit speculatiuam scientiaȝ in has tres: sed logica nec est naturalis: nec ma^ca:nec diuina: vt oēs cōcederēt.¶ Sed forte dices ꝯtra maiorē ꝙ Aristo.in isto.6.tm̄ diuidit phīaȝ speculatiuā realē ⁊ nō rōnalem . Modo logica nō est speculatiua realis:sed rōnalis. hoc nō valet:q² certū est ꝙ methaphysicus est phūs vlissimus : sicut metha^ca est sciētia vlissima.ḡ dȝ idē diuidere artē ⁊ diuisionē phīe vniuersalissimā.sȝ h̄ nō esset:si tm̄ diuideret speculatiuā partialiter.vn̄ debet diuidere speculatiuaȝ quo ad oēs partes eius.⁊ certū est ꝙ hoc facit.vnde est simile de potestate

T.c.17. actiua: quā diffiniuit Aristo.5. huius: ꝙ est pncipiū trāsmutandi alterū inquātuȝ alterū. ergo concludit᷑ ex hoc qōdam: ꝙ omni potētie actiue dȝ correspōdere passiua: ⁊ hoc ex diffinitiōe quā ponit Aristo. Ipi dicunt Aristo. loqui in hoc libro de virtute ⁊ potestate particularium agentiū.Tūc dicit᷑ eis ꝙ meta^cs est cōmunissimus phūs: sicut sciētia sua est cōmunissima.ḡ dat diffinitionē potētie actiue cōmunissimā: que cōuenit omni potentie actiue:q² si ipse nō faceret ḡs alter faceret:⁊ sic etiā in ꝓposi

T.cō.2 to.ḡ pȝ ꝙ Arist.in isto.5.imo in.6.sufficiēter diuidit phīā speculatiuā diuisione vlissima:ita ꝙ sub mēbris diuisionis cōtinent᷑ omnia que participant speculatiuā phīaȝ. Et cū logica nō contineat᷑ sub aliquo membro diuisiōis relinquit᷑ ꝙ sit practica. ¶ Notanduȝ ꝙ est vna opinio ꝙ logica sit sciētia speculatiua.Et hāc ꝓbant sic.illa sciētia est speculatiua que est ꝓpter scire:q² speculatiua sciētia ordinat᷑ tm̄ modo ad scire:⁊ nō ad opus:quia per hoc differt a practica:sed logica est propter scire:q² logica est vt sciamus. ¶ Itē logica:aut est practica:aut speculati

T.cō.p. Capi.3° ua per sufficientē diuisionē in hoc.6.⁊.6.ethicoꝝ: sed logica nō est practica. ꝓbatio:q² si esset practica: vel esset actiua vel factiua.per diuisionē sufficientē. que ponitur in isto sexto.⁊.6.ethicoꝝ:sed nō est factiua : q² tunc esset mathe^ca:imo mecha^ca vt edificatiua vel nauigatiua ⁊c̄. Similiter nō est actiua. ꝓbatio.Q² vel esset yecono^ca vel ethica vel politica.per sufficientē diuisionē:q² actiua diuidit᷑ in has:sed nulla harū est logica vt omnes cōcederent.¶ Dōȝ est ꝙ ista opīo nō valet. p̄mo:q² auctoritas

T.cō.2 Aristo.est in cōtrariū in isto 6°: vbi diuidit speculatiuaȝ phīam in.3.naturalē ⁊c̄.Quaruȝ nulla est logica.Et si dicas ꝙ diuidit speculatiuā realem ⁊ pncipalem nō valet ista cauillatio.vnde p̄us est remota.ergo nō responsum: ⁊ ꝓbat᷑ ratione.phīa speculatiua est de talibus: que non producunt᷑ ab homie per cognitionē dirigētē: vel actionē iclinantē:vel appetitū iclinantē:qđ est idē: q² sic cōiter exponit᷑ finis specu^lie scie:q² finis specu^lie phīe est veritas:⁊ nihil vltra apponit:q² nō itendit ꝓductōeȝ scibilis eius per cognitionē sui dirigentē: vel appetituȝ inclinantē:quia sciētia que est de celo nō est de celo ꝙ homo faciat celū per cognitionē:nec elicit h̄:q² homo nunquā facit celū: ⁊ hoc pȝ in predicta auctoritate Eustracij sup 6° ethicoꝝ. Scientifica enim mens ⁊c̄. sed logica est de talibus que ꝓducunt᷑ ab homine per cognitioneȝ suam dirigenteȝ ⁊ electionē iclinanteȝ: quia est de ratiocina^tie ordinata in tali forma:per quā deuenit᷑ a cognitōe noti ad ignotuȝ: ⁊ illa ratio vt sillogistica ordinata in figura ⁊ modo fit ab intellectu per cognitionē dirigentē vt per regulas traditas in logica : quia itellectus facit sillogismum in tali vel tali figura ⁊ modo:⁊ eligit eū facere : q² aliquādo plus eligit facere in p̄ma figura vel tali modo vel tali:⁊ quia vnus sillus est eligibilior alio : sicut etiaȝ

T.ꝯ.39. vna demrā° est eligibilior altera. vt pȝ. p̄mo poste.⁊ tūc facit sillogismuȝ in materia exteriori in aërem vel facit enthi^ma vel diuisionē vel indisionē vel h̄ꝯ s̄m ꝙ appetitus plus ad hoc iclinat:⁊ s̄m ꝙ mā̄ subiecta reqrit.

Per hec ad rōnes istius opīonis. Illa scientia que est ꝓpter scire ⁊c̄.Conceditur. si est ꝓpter scire speculatiuū:tunc est speculatiua : sed si est ꝓpter scire practicuȝ:tūc est practica: q² propter hoc nō dicitur sciētia speculatiua absolute ꝙ scit propter scire. hec eniȝ nō est ratio formalis eius:sed dicit᷑ speculatiua formaliter : quia speculabilia de quibus est non sunt producibilia ab homine per cognitionē dirigentem vel appetitum inclinantē:sed cōstant a natura ꝓpter hoc dicitur formaliter speculatiua . similiter practica est propter scire practicū:⁊ nō est ratio formalis ꝙ sit practica. Sed pro tanto dicit᷑ practica:ꝙ scibilia eius sunt producibilia ab intellectu per cognitionem eius dirigentem: ⁊ electioneȝ inclinantē. vt dcm̄ est:⁊ nō constant a natura.quare ratio nō cōcludit.¶ Ad aliā rōnem. Tūc logica vel est practica ⁊c̄. Dōm ꝙ est practica. Ad probationeȝ. vel est actiua vel factiua ⁊c̄. Dōm ꝙ ambo.s.actiua ⁊ factiua:quia logica potest comparari ad duo.s. quo ad actum rōnis interiorem:inquantuȝ speculat᷑ intrinsece nō faciendo extra opus : sed cogitando de ratiocinatiōe ⁊ sillogismo ⁊ entimemate quo ad sua pncipia nō loquēdo:q² aliquis pōt cōsiderare apud se ⁊ disputare iter se: quādo vnū supplet locuȝ respōdētis ⁊ opponētis. vt pȝ. 8° thopicoꝝ. vnde sit formās rōnes in se per cognitionē suam.i.per regulas ⁊ pncipia ꝓpria ratiocinationis:per quā deuenit᷑ ad cognitionē noti ad ignoti : ⁊ sic est actiua:quia non est de operatōe in exteriori materia: sed de operatione imanente ⁊ operato intus manēte.Alio modo pōt comparari ad sermonē exteriorem:vt inquantū dirigit hominē ad exprimendū sermonē in aere exteriori:vt formando ratiocinationeȝ in modo ⁊ figura: vt faciendo sillogismū in aere vel enthi^a: ⁊ hoc per cognitionem suam.i.per regulas de ista forma ratiocinatiōis datas:⁊ appetituȝ inclinantē:⁊ sic est factiua:quia vt sic est de operato nō imanēte:sed in materiaȝ exterioreȝ egrediente. vnde facit sillogismum vel argumentū tale per suam cognitionē:que dirigit ipsum:⁊ appetitū qui inclinat euȝ plus ad vnum ꝙ̄ ad aliud. vnde dicimus puero fac sillogismū in p̄mo modo p̄me figure quando volumus examinare: vtrū sciat lectioneȝ vel non:sed hoc nō esset nisi per scientiā logicam produceret᷑ scibile de quo est. ¶ Ad ꝓbationē.si esset factiua:tūc esset metha^ca ⁊c̄. Dicendū ꝙ nō sequitur:quia factiua scientia diuiditur in duas partes.s.in liberalem ⁊ bānausam. Modo logica non est factiua bānausa:sed liberalis. vnde bannause scientie sunt. vt pȝ in multis locis pollitice in.5.⁊.8.ꝙ dicunt᷑ bānause que maculant ⁊ fedant corpus in operando: vt ars sutoria:et deprimunt animum:ita ꝙ reddunt animū ineptum ad speculationem:sed liberales non fedant corpus in operando. vt pȝ : quia nullus maculatur ex h̄ ꝙ facit sillogismū in materia exteriori: nec reddūt mentem depressam in speculatione : sed plus eleuant et dirigunt aīum ad speculanduȝ. vt pȝ ibi : ⁊ sic logica est factiua liberalis vel actiua. vt dictum est:sed de bānausis loquitur pulchre Aristote.in predicto loco.Quecūqȝ talium facient participationem nō bannausuȝ: bānaus autem opus opȝ putare hoc ⁊ artem hanc: et doctrinam quecūqȝ aduersus ⁊ ad actiones virtutis efficiunt inutile liberoꝝ corpus:aut animā:aut intellectum: ꝓpter qđ tales artes quecūqȝ faciunt corpus deterius dispositioni bannausas vocamus in mentem varias operantes. non vacantem enim faciunt mentem ⁊ depressam esse:

tunc addit: est autez libera[b9] scientijs aliquibus vsq3 ad aliqd participare. ¶ Ad ꝓbationē. cum probat̃ ꝙ nō sit actiua. Dōm ꝙ est actiua: ⁊ actiua diuidit̃ in rationalez ⁊ moralez: ⁊ moralis diuidit̃ tunc in ethicā ycono[com] ⁊c. Sed sub actiua ratiōali continet̃ logica. Sed dices. vñ habes illam diuisionem. Dōm dic mihi. vnde habes tu aliam diuisionē ꝙ speculatiua phīa diuiditur in realez ⁊ rationalem. Tunc dico. vnde habeo istam diuisionez. vnde ista diuisio habetur ex fundamentis Aristo. quia actiua rationalis est que est de illis que ꝓducuntur a ratione per cognitionē ⁊c. sed moralis non est de illis que facta sunt: sicut sermone vel ratiocinatiōe: sed est de virtutibus itellectus. vt p3 in morali phīa. ¶ Alia est opio ꝙ logica sit neq3 speculatiua: neq3 practica: sed organica. Et hoc ꝓbat auctoritate Aristo. pmo thopicoru3. vbi diuidit ꝓblemata dicēs: ꝙ quedā ꝓblematum ordinātur ad scire tm̄ vt vtrum mundus sit eternus vel non: et illa sunt speculabilia. Alia ordinant̃ ad eligendū tm̄ vel fugiendū: vt vtrum voluptas omnis est bona: sicut sunt moralia: sed alia ordinant̃ ad neutrum: sed sunt ꝑpter alia. ¶ Itez hoc ꝓbant rōne. Illa scientia que adminiculatur ta3 in practicis q3 in speculatiuis neutra est: s3 est organica: Q2 scientia adminiculans practice ⁊ speculatiue est neutra: quia qua rōne esset speculatiua: eadem ratione esset practica: cū vtriq3 deseruiat: sed logica est huiusmodi. vt dicit Simplicius super predicamēta: ⁊ etiā Cōmētator dicit. pmo physicoꝝ. ⁊ 7. huius: ꝙ logica vsitatur in alijs scientijs inquantū est instrumentu3 distinguendi verum a falso. ¶ Ista opinio non valet: quia est cōtra Aristo. 6. hui[us]. ⁊ 6. ethicoꝝ. vbi diuidit phīam prima diuisione in practicā ⁊ speculatiuā: ⁊ non est ꝑor diuisio ista: ēt 2° metaphysi. innuit eam vbi dicit: ꝙ speculatiue scientie finis est veritas practice opus: ita ꝙ ibi intendit non esse aliam diuisionē phīe q3 istam. Ita ꝙ est verissima diuisio: cū ea3 tradat phūs vniuersalissimus ⁊ cōmunissimus. ergo ista opio est contra Aristo. ¶ Itē omnis intellectus per que3 scimus: vel est speculatiuus vel practicus. ergo omnis sciētia est speculatiua vel practica. Antecedēs p3: q2 oēs cōcedunt hanc diuisionē intellectus. vt habet̃. 3. de anīa. ⁊ 6. ethicoꝝ. consequentia patet: quia postquā sbm̄ vt intellectus omnis est practicus vel speculatiuus in quo est habitus phīe. Similiter omnis habitus est practicus vel speculatiuus. ¶ Item omnis habitus intellectualis vel est de rebus ꝓducibilibus ab homine per cognitionē dirigentē vel electionē inclinantē: vel est de rebus que constant ex nā: ⁊ que nō sunt producibilia ab homine: sed si pmo modo: tunc est habitus practicus: si secundo modo sic est habitus speculatiuus. maior est manifesta per sufficientē diuisionē que nihil euadit habitū intellectualē: cū detur per contradictoria. minor p3: quia si est de ꝓducibilibus ab homine que nō ꝯstant ex nā: tunc est habitus practicus: q2 habitus practic[us] ꝑficit anima3 quo ad verā cognitionē cū ꝓductōe eius scibilis: sed si est de reb[us] que cōstant ex natura ⁊ nō que producunt̃ ab homīe: tunc est habitus speculatiuus: q2 talis habitus est de his que nō sunt ab homine per cognitionē suam: ⁊ dicit̃ bene per cognitionez suam: q2 aliqd scibile ⁊ speculabile est bene per natura3 hominis productū vt nutritio: ⁊ de illa bene est speculatiua scientia: quia nō producit̃ ab homine per cognitionē hoīs: q2 homo per cognitionē nō facit ꝙ nutriat̃: imo ēt in dormiendo maxime nutritur: sed illud est per naturā vt animā nutritiuā que nō cognoscit. ¶ Per hoc ad auctoritatem Aristo. pmo thopicoꝝ. Concedit̃. ꝙ queda3 problemata ⁊c. Nō sunt propter scire tm̄: nec ordinātur ad eligendum tm̄: sed ꝑpter vtrūq3: nō tamen ex hoc sequitur ꝙ illa ꝓblemata vel scibilia: nec sint speculatiua: nec practica. Sed bene sequit̃ ꝙ nō sint speculatiua: nec practica moralia: quia problemata speculatiua ordinantur tm̄ ad speculari: sed problemata moralia ordinātur ad eligendū vel ad fugiendu3: sed ista problemata bene possunt esse practica ratiocinalia. vñ hoc nihil impedit cum deseruiāt: ⁊ adminiculent̃ problematibus tam speculatiuis q3 moralibus. ¶ Item. qui bene vult considerare Aristo. post sol. q2 dicit ꝙ quedā ꝓblemata sunt vtilia ad scire tm̄: quedā ad eligendū vel fugiendū tm̄: ⁊ quedā sunt vtilia ad neutrū per se ⁊ precise tm̄: quia non sunt vtilia ad sciendū tm̄ vel ad eligendu3: sed ad vtrūque. vnde per se non sunt ꝑpter vnum: sed ꝑpter ambo. ergo ex hoc nō sequit̃ ꝙ ista problemata non sint practica: imo sunt: quia ordināntur ad opus. ¶ Ad rationes. illa scientia que adminiculatur tam in scientijs speculatiuis q3 practicis ⁊c. Maior negat̃: quia ad hoc ꝙ aliqua scientia sit speculatiua: non oportet ꝙ ordinet̃ ad speculatiuam vel adminiculet̃ ei: quia sic procederetur in infinitum in scientijs: quia etiā sic metha[phisi]ca nō esset speculatiua: cu3 ordinetur ad aliam speculatiuam: saltem pro intentione: ⁊ illa ad quam ordinatur iterum ordinatur ad aliam: ⁊ sic in infinitum: ⁊ similiter itelligatur de practica. Unde ad hoc ꝙ aliqua scientia sit practica formaliter: non op3 eam ordinari precise ad practicam: quia procederet̃ in infinitum. vt dcm̄ est. sic enim quāuis logica non ordinetur ad speculatiuam vel ad practicā tm̄: non sequitur ex hoc ꝙ nec sit speculatiua: nec practica: quia potest esse adhuc practica. vnde aliud requiritur ad hoc ꝙ aliqua scientia sit speculatiua formaliter q3 ꝙ ordinetur ad speculatiua3 tantū: quia requiritur ꝙ speculabile non sit productum ab homine per cognitionez ⁊ electionem: sed ꝙ cōstat ex natura. Et ad hoc ꝙ scientia sit practica formaliter nō requiritur ꝙ ordinetur ad practica3 tm̄: sed requiritur ad hoc ꝙ eius scibile sit productum ab homine per cognitionem dirigentem ⁊ electionem inclinante3. vt dictum est ꝑus. ¶ Alia est opio verior ⁊ probabilior: ꝙ logica sit scientia pure practica. Et ad hoc est auctoritas Aristote. cum sua cōfirmatione ꝑus idacta. 6. huius. vbi vult ꝙ nō sit speculatiua: quia enumerat tm̄ tres scientias speculatiuas nāle3 mathematicam ⁊ diuina3: ⁊ illuc recurri pōt vbi auctoritas facta est. Et posset probari per rōnem ꝑus tacta3. illa scientia est practica: que est de operabilibus ab homine per cognitionez dirigentem ⁊ electionē inclinantē: ⁊ hec est manifesta ex dictis: sed logica est hm̄: quia per logica3 fit sillogismus in tribus termis ⁊ mō ⁊ figura ordinatus. similiter per electionē appetit facere sillogismum: vel vt doceat vel arguat vel respōdeat. similiter facit sillogismu3 intra vel extra in aere. ¶ Notandū ꝙ istam rationem alij formant sub alijs verbis: que quasi sunt extra phīam: ⁊ est eadem virtus. Omnis habitus operatiuus existēs ad modu3 forme exemplaris ⁊ regule preconcepte est practicus: quia hoc est de ratione formali ⁊ differentia specifica practici habitus: ꝙ per ipsu3 aliud operetur tanquā per formam exemplarem ⁊ regulam preconceptam. vnde aliquid dicitur esse effectiuu3 tripliciter. vno modo elicitiue. secūdo mō administratiue. tertio modo directiue ad modu3 exemplaris ⁊ regule preconcepte. Modo habitus practicus nō est factiuus primo modo: quia sic quilibet habitus ⁊ actus pmo modo esset elicitiu[us] actus secūdi: nec habitus practicus est effectiuus secūdo modo. s. administratiue: quia sic quelibet scientia superior que administrat propositiones sciētie

Marginal notes (left column): Capi. 8. — Cōm. 35 — Com. 2. — T. cō. ꝑ. — Capi. 3° — T. cō. 3. — T. cō. ꝑ. — ⁊. 49. — Capi. 3°
Marginal note (right column): T. cō. 2.

inferiori esset practica: qđ est falsum. ergo relinquit᷑. ter/
tio modo: ꝙ habitus practicꝰ sit factiuus tertio modo:
scʒ ad modū forme exemplaris ⁊ regule precõcepte: sed
logica est habitus operatiuus ad modum forme exem/
plaris ⁊ regule preconcepte: quia logica est habitus fa/
ctiuus ad modum forme exemplaris ⁊ regule preconce
pte: qꝛ logica est regula sillogizandi ⁊ argⁿⁱ: ⁊ sic de alijs.
¶ Notandum ꝙ hic est vnū dubium: ꝙ si logica est de
subiecto facto in aere: sicut dictum est: tunc logica consi
deraret aerem: qđ est falsum logicū considerare aereʒ:
quia naturalis considerat de aere. cõsequentia ꝓbatur:
quia si logica est practica factiua vt dixisti: tunc cum fa/
ciat sillogismū in aere: tunc consideraret aerem cuʒ qui
libet artifex consideret subiectū sui artificij. ¶ Ad hoc
dicendū negando cõsequentiā. ¶ Ad probationē dõm:
ꝙ artifex debet considerare subiectum artificij vsqʒ ad
quid. i. inquantū sufficit sibi. s. in habitudine ad formaʒ
quā intendit inducere in subm: sed nõ opʒ ꝙ omnino: et
simpliciter cõsideret subiectū: sicut faber nõ considerat
ferrū vt generat᷑ in mineris: sed considerat ipsum in ha
bitudine ad formā cultelli quā vult inducere: ⁊ hoc suf/
ficit. sic logicus cõsiderat aereʒ non simplr̄: sed in habi
tudine ad ratiocinationē: iquantū est subm illius ratio/
cinationis. Sed nõ opʒ ipsum facere tractatum de ipso
aere. Aliter potest dici ꝙ subʒ rei artificiate est duplex.
quoddaʒ est tale: ꝙ aliter ⁊ aliter dispositū est causa di
uersitatis forme introducende in bonitate ⁊ malitia: et
illud subm: qđ sic se habet: hʒ cõsiderare artifex: sicut fa
ber ferrum: quia ferrū aliter dispositū in duricie ⁊ mol
licie est causa diuersitatis forme artificij introducende.
Similiter neruus aliter ⁊ aliter dispositus est causa di/
uersitatis sanitatis introducende: qꝛ põt esse neruus ita
calidus ꝙ non potest introduci sanitas. ergo medicus
cõsiderat neruos ſm diuersas dispositiões ⁊ complexio
nes. Aliud est subm: cuiꝰ alia ⁊ alia dispositio nõ est cau/
sa diuersitatis forme artificialis i bonitate ⁊ malitia: et
tale nõ opʒ artificē considerare. modo sic est in proposi/
to: ꝙ aer est subʒ ratiocinationū. Ita ꝙ alia ⁊ alia dispo/
sitio eius nõ diuersificat formaʒ introducendā in boni/
tate ⁊ malitia: qꝛ sillogismꝰ: ita bene fit in tenebroso ae/
re: sicut in luminoso claro: ꝗ nõ opʒ logicū cõsiderare ae
rem. ¶ Item ꝓbo ꝙ logicus cõsideret sermonē ordina
tum debito modo ⁊ figura in aere: qꝛ talis sermo vt est
in aere cõsiderat᷑ ab aliquo artifice: sed non ͦ graᶜᵒ: quia
considerat sermonem congruū ⁊ incongruum per ꝑnci/
pia sua vt modos sign̄di: neqʒ aliquis talis artifex consi
derat talem sermoneʒ. ergo relinquitur ꝙ logicus: ⁊ sic
(erit practicus.

Ad rationem ꝑncipalem in oppositum. Illa
scientia est speculatiua: que est de rebus: que constant a
natura. verū est. si considerat tales res ſm se ⁊ non in ha
bitudine ad aliud. Tu dicis: ꝙ logica cõsiderat predica
menta. Dõm ꝙ logica nõ considerat res predicamenta
les absᵗᵉ ⁊ secundū se: nisi in habitudine ad suuʒ intentū
vt ad exercita ab homie. s. vt applicāt ad sillogismū. in/
ductionem. propositionem: vt perueniatur de cognitio/
ne noti ad ignotum. Aliter dicunt alij ꝙ predicamenta
dupliciter capiuntur. Uno modo pro intentiõe: ⁊ sic lo/
gicus considerat ipsa: quia sunt exercita ab homine per
cognitionē ⁊ electionem. Alio modo capiuntur quo ad
rem: ⁊ sic logicus non considerat predicamēta. Sed pri
ma solutio est tutior: ꝙ logicus considerat res predica/
mentales per se: lʒ non omnino absᵗᵉ consideret: tamē in
habitudine ad suum intentuʒ vt applicantur ad ratio/
cinationes vt sillogismuʒ inductioneʒ ⁊ hꝫ. per que de/
ueniat᷑ ͦ cognitiõe noti ad ignotū: ⁊ etiā quo ad veritatē
⁊ falsitatē ꝯsiderat res. Qõ. VI.

¶ Sed quoniaʒ ens simplr̄ dictum ⁊c.

T. cõ. 4

QUeritur circa hoc caplm. Utrum de
ente per accidens possit esse
sciētia. ¶ Et arguit᷑ ꝑmo ꝙ sic. de illo potest
esse scientia de quo aliquid demonstrat᷑: quia
sciētia est effectus demonstrationis. ꝑmo po/
sterio. qꝛ scire est per demonstrationeʒ intelligere: quia
demonstratio est sylls̄ apotiticon. i. faciens scire: sed de
ente per accidens aliquid demonstratur: quia Aristote.
ꝯᶦᵗ aliquid demonstratiue de ente per accidens: ꝙ cau/
satur ab agente vt in pluribus ⁊c. ergo sciētia est de ente
per accidēs. ¶ Item de illo est scientia qđ habet diffini
tionem: cū diffinitio sit mediuʒ demonstratiõis: sed ens
per accn̄s hʒ diffinitionē: qꝛ ens per accn̄s dr̄: qđ nec hʒ
se vt semper: nec vt frequenter.

T. cõ. 5

Oppositum vult Aristo. vbi dicit. signū auteʒ.
nulla eniʒ sciētia nec actiua: nec fa
ctiua studiosa de eo: nec theorica. ¶ Notādū. ꝙ per ens
per accidēs itelligit᷑ ꝯtingens vt in paucioribꝰ ⁊ raro. per
raro intelligitur ꝙ raro est quo ad tempus: ⁊ ꝑut in pau
cioribus quo ad supposita intelligitur: vt ꝙ fodiens se/
pulchrū inueniat thesaurum: hoc fit in paucioribus sup
positis: ⁊ illud ens per accidens dicitur casuale ⁊ fortui/
tum: ⁊ dicitur fortuitum in agente a proposito: ⁊ casuale
in alijs agentibus. ¶ Notandum vlterius ꝙ ens per ac
cidens dicitur capi dupliciter. vno modo ſm rationem
cõmuneʒ: secundū quā importatur per hoc nomen com
mune ens per accidens. Alio modo accipitur ens per ac
cidens secundū rationem specialem ⁊ determintam: vt
inquantū importatur per speciale nomē: vt per hoc: qđ
est fodiens sepulchrū ꝙ inueniat thesaurū.

T. cõ. 4

Per hoc dõm est ad questionē: ꝙ si accipit᷑
ens per accidens ꝑmo modo
dr̄ ens per accidens secundū rationem cõmuneʒ: vt cau
satur in sui cõmunitate ⁊ nõ cõtrahit᷑ ad aliquod deter/
minatuʒ ens: sic aliquo modo est scia de ente per accn̄s:
⁊ ratio est tacta in ꝑncipio questionis: ⁊ ideo nõ resumi/
tur hic. ¶ Secundo dicenduʒ: ꝙ si capitur ens per acci
dens secūdo modo sic nõ est scientia de eo: ⁊ ratio est in
littera: quia illud de quo debet esse sciētia debet esse fre
quenter vel vt semper: quia de eo qđ: nec est semper: nec
frequenter: nec potest doceri: nec adisci: sed bene posset
esse opio de eo: sed ens per accidens secundū rationē spe
cialem: nec est vt semper: nec vt frequenter. vnde secus
est de cõtingentibus in superioribus vt celestibus vt de
noua luna ⁊ de eclypsi: qꝛ raro fiunt quo ad vitaʒ vnius
hominis: tamē vt frequenter fiunt quo ad totum tēpus.
vnde habēt causas deᵗᵃˢ. ergo possunt esse scibilia: sʒ con
tingentia inferiora simplr̄ nõ fiunt frequenter: nec hñt
causam deᵗᵃᵐ: sed preter intentionē fiunt.

Et tunc ad rõnes. ¶ Ad ꝑmam. de quo aliquid
demonstrat᷑ ⁊c. Concedit᷑. Illo mo/
do põt esse scientia. Dicis ꝙ de ente per accidēs aliquid
demonstrat᷑. Concedit᷑. de ente per accidens in cõmuni
potest aliquid demonstrari: sed non de ente per accidēs
secundū rationem specialem. ¶ Contra hoc est dubiuʒ:
quia eodem modo est scientia de ente per accidens se/
cundum rationem specialem: quia fit a causa vt in pluri
bus. dicendum ꝙ illud predicatū demonstratur de en/
te per accidēs in cõmuni: quia debetur sibi primo ⁊ per
se: qđ requiritur ad hoc ꝙ de aliquo sit demõstratio. pri
mo poste. sed non demõstratur de ente per accidens in

speciali.qđ fit a causa:vt in pluribus.qz non debetur sibi vt primum predicatum:quia prius debetur enti per accidens in cõmuni:sed auctoritas Ar.procedit de ente per accidens in speciali. ¶ Ad aliam rationem patet solr.vñ aliq̃ mõ ens in cõi diffinit̃ z notificat̃.sz tñ non ẽ ita diffõ cum sit per negatiua noia. Qõ VII.

T.c.5. ¶ Alia vero quid ex necessitate. zc.

Queritur circa hanc partem. vtrum per accidens causetur ab agēte:vt in pluribus. Arguo primo q̃ non: causa z causatum debent proportionari.2° phys.z quinto huius.sed agens vt in pluribus z ens per accidens non proportionantur.qz illud fit in paucioribus qđ est p accidens.z sic est disconuenientia inter ea. ¶ Item vnũ agens irrõle non est causa oppo. ex nono huius.vbi ponitur differentia inter potentias rationales z irrationales.qz potentie rationales eedem numero oppositorũ sunt:sed potentia irrationalis vna vnius factiua est. sed agens vt in pluribus est agens irrõnale.vt semen qđ agit in fetum per virtutem formatiuam. ergo non potest esse cã entis per accidens. ¶ Preterea si hoc esset: tunc ens p accidens necessario eueniret.z probatur hec consequentia vno modo auctoritate Ar.qui dicit.q̃ necesse est esse ens:qđ fm accidens est. 2° sic.qz si agens vt in pluribus est causa entis per accidens. tunc quando producit illud ens per accidens.tunc deficit ab intento. Et sic producit ista:vt deficit ab intento.modo ipsum deficere ab intento est necessarium:qz aliter omnia agentia essent necessaria.

(Margin: T.c.38. T.c.2. z 3.° T.c.10. T.c.5. i hoc 6°. tex.c.5.)

Oppositum arguitur auctoritate Ar.in predicta littera. (ria.quod est falsum. vnde ens per accidens est vt homo generetur cum duobus capitibus:vel duobus digitis.z est ab agente:vt i pluribus:qz semẽ h generat vt alia monstra que sũt peccata eius qđ agit propter aliud:z agentis vt in plurib°.

Notãdũz q̃ de nuõ agētiũ qđã sunt necia:z agunt penit° vniformiter:vt motores corpoz celestiũ.qz agunt in corpora celestia motũ:z agunt regulariter z vniformiter.Alia sunt agentia que non sunt necessaria:nec agunt vniformiter: sed difformiter. qz deficiunt in actione ab intentione:sicut sunt agentia inferiora.qz nõ semper producunt hoc qđ principalr intendũt.

Dicẽdum est ad questionem.q̃ ens per accidens qđ fit raro;z in paucioribus causat̃ eo modo quo causari debetur sibi ab agente vt in pluribus: qđ est fortuna vel casus.probatio.qz ens per accidens vl' causatur ab agente necessario imediate. vel ab agente vt in pluribus. Ista est nota a sufficienti diuisiõe.qz nõ sunt plura agentia.ergo cum ens per accidens sit effectus nouus dependet ab aliq̃ agente.vel ergo ab agente necessario:vel ab agēte vt in plurib°:sed nõ depẽdet ab agēte necessario.cũ illud nõ deficiat abi ntento pncipali. qz semp pducit effectũ.vt motus celi nõ deficit ab effectu.qz non hz z̃rium:nec motor celi deficit a pncipali intento. sz hoc ptigit i iferioib°:ḡ relinquit̃ q̃ sit a cã:vt i plib°. ¶ Notandũ q̃ agẽs vt in plurib° a q̃ depẽdet casuale z fortuitũ siue ens p accñs est casus z fortuna. vñ fortuna d̃r eẽ in agentibus a pposito:vt in hoibus:vñ ptingit a fortuna q̃ fodiens sepulchrum inueniat thesaurũ. Si tunc queritur que sit illa fortuna .aliqui dicunt q̃ sit dea separata que mouet rotam. z habet duas facies. vnam malam. z aliam bonam. Sed hoc non est verũ.quia est dictũ poeticum. vnde fortuna non est aliud nisi intellectus practicus homis.ita q̃ vnus z idẽ intellus est practicus: z fortuna diuersimode:inquãtũ accipit̃ intellus in cõgatione z habitudine ad effectũ q̃ euenit:vt in plurib° z intentuz pn° d̃r intellectus practicus. Sed idẽ intellus i habitudine ad effectum qui euenit preter intentionẽ eius: z i paucioribus dicitur fortuna:z ita vna z eadez cã in hominibus dicitur fortuna z intellectus practicus. Sic ẽt casus in naturalibus idem est realiter cum natura. tñ diuersimode.qz si nã comparat̃ ad effectũ intentũ pncipalr.z vt in pluribus.sic d̃r nã vel agens nãle: vt sperma si producit hominẽ cũ duobus oculis z quinqz digitis.hoc intendit principaliter:z tunc dicitur agẽs naturale. Sed si comparatur ad effectum non intentum: z vt in paucioribus. sic dicitur casus:vt si sperma producat hominem cũ vno oculo z duobus digitis.tũc d̃r casus.

Ad rõnes. causa z causatum.zc.conceditur. si est causa per se:tunc dicitur proportionari cum causato quo ad actum vel potentiam: vel quo ad cõmune z proprium:sed de causa per accidens non ops.sz cause vt in pluribus respectu entis p accñs est cã per accidens. vnde non oportet cãm per accidens proportionari effectui.vnde dicit cõmẽtator.12.huius.q̃ ista ppõ.agẽs z cã debent proportionari cãto.3. regrit pditiones. Prio q̃ non sz in agente instrũli.qz illã non ops assimilari causato:vt securim nõ ops assimilari domui. 2° requirit̃ q̃ sint in agente propinquo:z non oĩno remoto. vñ pm° motor non ops assilari huic effectui inferiori. z 3° requiritur q̃ nõ sit in agente p accñs. qz illõ nõ ops assilari effectui: vt domificator/medicus est cã p accñs.z non ops assimilari domui.quare non valet. ¶ Ad aliã.vnũ agens irrõnale.zc.conceditur.si est agens per se. tamen vnum agẽs potest esse causa vnius effectus per se:z alterius per accidẽs:vt frigidũ per se frigefacit.z p accñs calefacit inquãtum circũstat calido.vñ ẽt pstringit z vnit ipsũ z calidũ fortificatur. qz virtus vnita fortior est dispersa. sic est in proposito.qz agens in pluribus per se agit vnum effectũ sz intentum. sed post intentum agit alium effectum. sz ens per accidens.vt dictum est. ¶ Ad aliam. Si agens vt in pluribus.zc.cõceditur.si ens per accidens causaretur ab agente.vt in pluribus per se.sed si per accidens nõ oportet q̃ eueniat de necessitate.modo sic est q̃ ens per accidens est ab agente.vt in pluribus:non vt a causa per se:sed vt causa per accidens.qz aliqđ potest esse futurum qđ nunq̃ erit. ¶ Aliter dicunt aliqui concedendo consequentiam.Et cum dicitur.ergo omnia euenirẽt de necessitate.ipsi dicunt q̃ duplex est necessitas:quedam est continua.ita q̃ res semper sint.alia est necessitas intercisa. z illa est duplex.quedam est determinata quo ad naturas: z quo ad nos.vt solem cras oriri:necessarium est necessitate itercisa quo ad naturã:z quo ad nos.Similiter eclypsis lune z solis.Alia est necessitas intercisa quo ad naturã:z idetermminata quo ad nos.vt possibilia sunt necessaria necessitate intercisa z indeterminata quo ad nos.modo dicũt Ar.non hre p° iconuenienti oĩa euenire de necessitate:necitate itercisa z indeterminata quo ad nos:q̃ est tamen determinata quo ad naturam. sed habet p inconuenienti omnia euenire ex necessitate continua z intercisa que est determinata quo ad nos:z quo ad naturã. Et hanc dicunt esse intentionem Ar. sed ista solutio ẽ p fidem z veritatem. Qõ VIII.

(Margin: t.cõ.24. t.cõ.7. t.c.8.)

¶ Quod autem sint principia. zc.

Queritur circa hanc partez. posset queri. Utrum omnia de necessitate eueniãt.sed ista disputabitur alibi.Sed circa istud capitulum. De autem vt verum ens.queratur. vtruz veritas z falsitas sint in

itellectu. Arguitur pmo q non. i quocunqz ē vitas .i illo est bonitas. qz veritas est quedam bonitas. τ falsitas est quedam prauitas. vnde mendacium per se est malum et prauum τ fugiendum. ex 4° ethy. sz bonitas nõ est i intellectu. qz bonitas τ malicia est in rebus: vt res distinguūtur a mente τ itellectu. vt patet in littera. ¶ Item omne quod est in anima: vel est potentia: vel habitus vel passio. i. operatio. vt vult Ar. z° ethy. sed veritas non est potentia naturalis: vt itellectus vel sensus: nec habitus. qz habitus est in prima specie qualitatis: sed veritas cuz sit conformitas est in genere relationis: nec est operatio: vt per se patet. ergo τc. ¶ Itez qd est in sensu: non est i intellectu. qz sensus non est intellectus: nec ecõuerso. vt pz z° τ 3° de aia. sed veritas habet esse in sensu. vt patet p Ar. z° de aia. vbi dicit. q sensus semp ē verus respectu obi pprij. quare. τc. ¶ Item qd est in voce nõ est in intellectu: qz vox non est in aere. z° de aia. qz solum est animatoruz: nullum enim inanimatorum vocat. sed veritas est in voce. qz propositiones dicuntur vere. τ hoc non esset nisi veritas esset in eis. qz nihil dicitur formaliter verum per illud quod est extra illud: sicut nihil est album per albedinem extra ipsum. sed propositiones sunt orationes: τ oratio est vox. ergo τc. ¶ Item si veritas esset in intellectu tunc veritas non corrumperetur ad corruptionē τ pmutationē rei: sed hoc ē falsum. qz veritas corrūpitur ad corruptionē τ pmutationē rei: vt pz in pdicamentis. qñ si ē vera hec oratio. tu sedes. te surgente falsa erit. ɔña pz. qz postq̃ veritas in intellectu esset subiectiue: tunc non deberet corrūpi ad corruptionē rei. ergo veritas nõ est i intellectu nec falsitas. qz oppo^a nata sunt fieri circa idē.

(Ca. 14. — T. c. 8. — Ca. 5. — T. c. 15. τ. 22. — t. c. 152. — T. c. 77. τ. 97.)

Oppositum vult Ar. in isto sexto. q verum τ falsum non sunt in rebus extra mentem. sed sunt in mente. vnde dicit. non enim verum τ falsum est in rebus. vt qd quid est bonum verum: qd autez malū falsum. sed in mente. ¶ Et arguitur ratione. bonū vniuscuiusqz debet esse in eo cuius est bonum. qz perfectio est i eo cuius est perfectio: sed veritas est bonū itellectus. qz veritas sine actione est bonum itellectus speculatiui. veritas autē cū actione est bonuz intellectus practici: vt pater 3° de aia.

(T. c. 8.)

Notandum ad intellectum qõnis. q vitas dupliciter capitur. vno modo veritas est rei entitas τ nã. vnde quecunqz entitas est nata manifestare se intellectui per impressionez spēi itelligibilis: sicut visibile etiaz ē natū manifestare se visui p ipressionē spēi visibilis. τ sic qdlibz ens est veruz. Alio mõ capitur veritas p ɔformitate intellꝰ ad rē q̃ cognoscitur: vt si intellꝰ cognoscit aliquā rem: vt lapidē cōformiter. tunc ista ɔformitas quā intellꝰ hz ad rem ē veritas. τ ista ɔformitas vocaꝛ ab aliqbus adeq̃tio intellꝰ ad rē. τ hoc improprie τ poeticum est. qz adeq̃ri pprie est q̃toꝝ. qz fm q̃titatem aliqd dr eq̃le vel inequale: sed intellectus non est quantus.

(T. c. 34. τ. 49)

Ad qõnem dicendum est. primo q vitas τ falsitas primo mõ vſr non sunt in intellu. Et rõ est. qz si ita esset: tunc lapis eēt in aia. sed hoc est falsuz. 3° de aia. qz lapis non est in aia. sed spēs lapidis. ɔña patz. qz postq̃ vitas. i. entitas rei cuiuscūqz eēt i aia. τc lapideitas ēt eēt in aia subiue. τ ēt lapis. ¶ z° dicendū. q veritas τ falsitas z° mõ dcā est i itellectu subiue. Et cā est. in illo ē veritas z° mõ: qd ɔformaꝛ alicui. qz vitas sic ē ɔformitas. modo ɔformitas est in illo qd ɔformaꝛ alteri. sicut albedo est i illo qd ē albū. sz itellꝰ ɔformaꝛ rei hñs ɔuenientiā τ silitudinē cū ea. qz agens semper assimilat sibi passuz. sed in intelligibile est agens respectu itellꝰ. ergo itellꝰ ɔformatur ipsi rei. qz itelligere est qddam pati: vel aliqd ɔñs ipsz pati. ¶ Notandū q lz vitas z° mõ dicta sit in intellu inherenter τ subiue: vt pfectio est i perfectibili. tñ hoc non obstante est i re tanq̃ i agente. qz sicut pz 4° phy. qz nõ solum est iste modus eēndi in altero: vt i subo. sz ēt modus eēndi in. sicut i agente. ¶ Notandū vlterius. q itellꝰ hz diuersas opationes: imo duplicē. vna ē idiuisibilis intelligentia τ simplex. alia est q̃ non est idiuisibil. sz diuisibil: τ hec distinguunꝛ p affirmationē τ negationē. p affirmationez cū itellꝰ itellīt aliq̃ cōponi ad iuicē. p diuisionē qñ itellectus intellīt diuidi. mõ iste due opões non hñt se silr ad vitatē. qz i pª opõne ē vitas tñ. qz qñ intellꝰ itellīt rez intelligētia simplici τ idiuisibili: tūc ɔformaꝛ ei: τ illa ɔformitas ē vitas: sz i ista opatione i intellu nõ est falsitas. qz alr itelligeret rē. τ nõ itelligeret qd ē ɔdictio. sz tñ intellꝰ pōt hre ignorantiā de re q̃ opponiꝛ itelligētie simplici: sz nõ hz falsitatē. qz itellꝰ respectu q qd est nõ pōt hre falsitatē. sed i zª opatione non solū ɔꝛ vitas: vt qñ intellꝰ itelligit: τ ponit illa q̃ sunt cōposita in re: vel diuidit illa que sunt diuisa i re. Sed ēt falsitas est in zª opõne qñ intellꝰ cōponit illa q̃ sunt diuisa i re. vel diuidit illa q̃ sunt cōposita. ¶ Notandū q i zª opõne itellectus vitas nõ accipitur vniformiter respectu quorūcūqz itellig^m. qz q̃dā sūt entia simplicia: alia sunt cōposita vt mãlia. mõ in 9° hº dicit Ar. q intellꝰ respectu simpliciū nõ hz veritatē. sed affirmationē: que est fm ɔpõnē alicuius de aliquo. vñ si facio affirmationē de deo B non est fm cōpōnem. qz in deo nulla est ɔpõ. sed ibi est vitas p attigere τ repitare aliqd. sed i mãlibꝰ τ cōpositis est vitas fm ɔpõnē: qñ intellꝰ itelligit aliq̃ cōponi q̃ sunt cōposita: τ aliq̃ diuidi q̃ sunt diuisa: tunc ē vitas. vt hõ ē aial: vel nõ est asinus. τ silr intelligas de falsitate. ¶ Notandū q Ar. dicꝛ 9° hº. q qñ itellꝰ ignorat subam simplicē τ sepataz. q tūc intellꝰ non hz se vt cecitas. qz tūc deficeret ei poª nãlis remota. vt itellꝰ. vñ non habemus nos ad cognitionē subaꝝ sepataruz. sicut cecitas. i. p puationē cuiuscūqz poᵉ. s. remote τ nãlis. vt intellectus. qz cecitas dr ad colores p puationē poᵉ naturalꝛ τ remote: τ sic intellīt Ar. Sed cōmentator dicit. q itellectus nr hz se ad subas sepatas. vt cecitas. intellīt aliter. qz refert hoc ad potentiam acq̃sitam τ propinquaz. qz sicut cecitas dicit negationem alicuius potentie propinque ad videndū: sic ēt itellectus i pnº habet negationem potētie positiue propinque ad itelligēdū subas separatas. vñ oportet q acquirat illam potentiam per dispositionez et cognitionem omnium speculabilium: τ q informetur talibus. tunc quando acq̃siuit talem habitum: tunc bene itelligit separata: τ sic non est contradictio Ar. τ cōmentatoris vt patet.

(T. c. 23. — T. c. 22 — T. c. 22)

Per hec ad rationes. In quo est bonitas. τc. conceditur. veritas speculatiua est bonū intellectus speculatiui: τ practica veritas bonum est itellectus practici. Similiter falsitas est malum itellectus: quia veritas τ falsitas sunt in eodē genere cum bono τ malo. qz dicit Ar. 3° de anima. q olno ē sine actione τ cum actione in eodez genere sunt cū bono τ malo: τ per hoc q est sine actione circūloquitur veritatem τ falsitatem speculatiuam que est sine actione. τ per hoc q est cum actione circumloquitur veritatem τ falsitatem practicam que est cum actione. ¶ Per hoc ad formam. conceditur maior. tu dicis. q in intellectu non est bonitas. τc. falsum est. quia veritas itellectualis est bonitas que habentem perficit: τ opus eius bonum reddit. et illa veritas speculatiua est melior veritate practica. Tu dicis. q Aristoteles dicit. q bonum est in re extra. Dicendum q ista auctoritas male intellīr. s. q bonitas sit in re extra mentem precise tanq̃ in subiecto. qz tunc nūq̃ eēt i itellu. qd non ē veꝝ. qz bonū est etiam i vtute itellectiua.

(T. c. 34. — T. c. 8. i hoc 6°)

[T.c.19.] vnde dicit Ar.5° meta. maxime autem bonum ⁊ malū significant quale in animatis. ⁊ bonum in habentibus p̄heresim ⁊ electionem. vnde bene verum est ꝙ bonum ⁊ malum sunt in rebus extra mentē aliq̄bus: sed tamē non excluditur quin etiam sint in intellectu. vt in po° electiua ⁊ intellectiua. ¶ Ad aliā. omne quod est in aīa. ⁊c. Dicendum ꝙ Ar. loquit̄ ibi de aīa appetitiua: ⁊ loquitur d̄ [2° ethi. ca. 5.] illis que per se sunt p̄n° operationis. vnde omne qd̄ est in aīa appetitiua tāq̄ȝ principiū per se op̄ationis exterius: vel est po° nālis. ⁊c. vnde non oportet ꝙ necessitas sit potentia naturalis. qꝛ quicūqȝ tunc h̄ret po^am naturaleȝ: vt intellectum haberet veritatē: quod est falsuȝ: nec opȝ ꝙ sit habitus. qꝛ habitus intellectualis est in prima sp̄ē q̄litatis. sed ꝯformitas est in genere relōnis. Silr̄ nec ē operatio: vt per se manifestum est: nec est passio: ⁊ sic de aliȳs que ibi enūāt. etiam veritas est in aīa cognoscitiua: vt intellectiua. vn̄ Ar. ibi non loq̄tur de anima cognoscitiua. ¶ Ad aliam. Illud quod est in sensu. ⁊c. hoc negant aliq̄ vt sanctus Thomas: ꝙ v̄itas sit in sensu: sed maiorē ꝯcedit. qꝛ dicit ꝙ ad veritatem non solum requiritur cōformitas. sed ēt cognitio illius conformitatis. vn̄ lȝ visus cōformetur visibili. qꝛ tn̄ non cognoscit illam conformitatem: in eo non est veritas. Ista solutio non valet. quia est [t.c. 152.] contra Ar. 2° de aīa dicentē. ꝙ videre semper verum est respectu propriȳ obi. ⁊ intell's semper ē ver° re^u ꝙ quid ē. Etiā 2^m non valet. qꝛ dicit ꝙ ad veritatem requiritur cognitio conformitatis. vnde hoc accidit intellectui: qꝛ intellectus potest habere verā cognitionē alicuius sine h̄ ꝙ reflectat se super conformitatem ipsius ad rem. vn̄ p̄t cognoscere rem vere sine actuali cognitione ⁊ reflexiōe cognitionis sup̄ conformitatem. qꝛ accidit ꝙ intellectus reflectat se super cognitioneȝ conformitatis. ¶ Dicēdū ergo aliter. Illud qd̄ est in sensu. ⁊c. conceditur. eo modo quo est in sensu non est in intellectu. Tu dicis. ꝙ veritas est i sensu. Dōȝ ꝙ v̄itas idiuidual' ⁊ sig̃ta hic ⁊ nūc ē i sensu: ⁊ illa nō ē i itellu: vt in loco signato. qꝛ intell's nō hȝ locum signatuȝ. sed veritas abstracta ⁊ vlr̄ est in itellectu. Uel potest dici ꝙ veritas simplicis rei ⁊ p̄dicamentalis que consistit in apprehensione rei est in sensu. sed veritas propositionis est in intellectu. vtrum autem veritas sit i aliquo sensu interiori. de hoc inquiras. ¶ Ad aliaȝ rōnē. Illud quod est in voce. conceditur. eo modo quo est i voce. Tu dicis. ꝙ veritas est i voce. verum est: vt in signo: ⁊ sic non est in intellectu: vt in signo: sed vt in subiecto. Ul' aliter posset dici. Ad minorē. ꝙ veritas indiuidualis ⁊ signata est in voce. qꝛ sicut vox est idiuidualis ⁊ signata h̄ ⁊ nunc: sic veritas existens in voce est signata: ⁊ hic ⁊ nūc. vnde conceditur bene ꝙ veritas sit in voce. quia aliter nō essȝ aliqua vox vera nisi veritas esset in voce. qꝛ nihil denominatur ab illo qd̄ est extra ipsuȝ. sed veritas est in intellectu formaliter vlr̄ ⁊ abstracte. ¶ Ad aliam rōnē. Si veritas. ⁊c. conceditur. si solum esset in intellectu: sic ꝙ nullo modo esset in re extra tāq̄ȝ in agēte. Tu dicis. ꝙ veritas. ⁊c. Dicendum ꝙ verum est ꝙ veritas non est in re ext̄: vt in subiecto. tamē est in ipsa: vt in agente. Et iō sic ad corruptionem rei etiam corrumpitur veritas: vt sp̄ēs coloris non est in cor^e vt in subiecto: sed bene est in eo: vt in agente. vnde ad corruptionem agentis corrumpit̄: sic veritas in corru^bi^mobilibus variatur ⁊ mutatur ad mutationem rerum. per hoc differt ista veritas a veritate in mobilib°. qꝛ que sunt vera semp̄ sunt vera. ⁊ que sunt falsa semper sunt falsa. ¶ Notandum ꝙ hic est vnum dubium: quod mouebitur propter exercitare ⁊ cogitare de solutione huius. qꝛ omnes concedunt veritatem esse i intellectu subiectiue. s. conformitas. mō nō est intelligibile ꝙ aliquid conformetur alteri nisi illud etiam conformetur sibi per conformitatem existentem in eo. qꝛ nihil ē simile alteri nisi illud ecōuerso sit sibi simile. ergo sicut intellect° cognoscens albedinem conformatur ei vera conformitate: sic albedo conformatur intellectui vera conformitate. ergo erit conformitas in re: vt albedine: vnde cum albedo de nouo intelligitur: tunc erit in ea noua conformitas: que prius non fuit. ergo oportet ꝙ sit agens nouum producens conformitatem in albedine. vel ergo est intellectus vel res. vt albedo. non potest dici ꝙ sit intellectus. qꝛ intellectus nihil agit i res speculatiuas: nec albedo potest agere. qꝛ tunc idem respectu eiusdem esset mouens ⁊ motum: quod est impossibile. ¶ Et confirmatur. Si intellectus conformatur rei quā intelligit: tunc opȝ ꝙ conformitas terminetur ad rem. ergo res extra terminat conformitatem: tunc queratur de esse illo. s. terminare. vt̄ est in intellectu: vel in re. non potest esse in itellectu. quia tunc illa conformitas in intellectu essȝ terminus suiipsi°. ergo erit in re. Modo illud terminare non potest esse accidens absolutum. qꝛ terminare dicitur respectu alteri°. ergo erit accidens respectiuum. ⁊ per consequens res intellecta refertur ad intellectum conformitate que est in ea ⁊ a quo causatur ista conformitas. dubiū est: sicut p̄us. ¶ Ad istud dubium posset dici saluo iudicio meliori. ꝙ intellectus conformatur rei: ⁊ illa conformitas per quaȝ conformatur est in intellectu que est veritas. Etiam res aliqualiter conformatur intellectui terminatiue inquantum res terminat illam conformitatem. Et illa relatio q̄ est conformitas: per quam res refertur ad intellectum ē in re subiectiue. vnde res ipsa inquantum intelligitur et intelligibilis est habet conformitatem ad intellectum. ⁊ hoc qꝛ terminat conformitatem intellectus. ⁊ est alia cōformitas intellectus. sicut de similitudine duarum rex̄. qꝛ iste similitudines sunt diuerse relationes: q̄ sunt i duobus similibus: sic hic de conformitate qua intellectus cōformatur rei. ⁊ econuerso. vnde vna ē ex parte cognoscētis. alia est ex parte cognoscibilis. ¶ Ad argumēta. Ista conformitas in re: vel est ab intellectu vel a re. Dicendū ꝙ aptitudo conformitatis est in re. qꝛ res est apta nata cōformari intellectui. Sed actualitas conformandi est ab intellectu. qꝛ intellectus facit res in potentia intellectas actu intellectas. sic etiam facit conformitatem in rebus. ¶ Et tu dicis. ꝙ intellectus nihil facit in res speculatas. Dicendum ꝙ verum est nihil reale. sed bene aliquid intentionale ⁊ intellectuale. ⁊ hoc sufficit ad hoc ꝙ res conformentur intellectui: sicut etiam ꝙ res sunt intellectuales ⁊ intellecte. vnde volo ꝙ ista conformitas non sit i re ab^re nisi in respectu ad conformitateȝ intellectus. ¶ Ad 2^m patet ex dictis. qꝛ volo ꝙ res habeat rationem terminandi conformitatem intellectus. ⁊ ꝙ esse terminum sit esse relatū. per qd̄ res refertur ⁊ sit in ipsa re: ⁊ sit distincta relatio a conformitate intellectus. de hoc prius dictuȝ ē de scientia ⁊ scibili.

Qō IX.

[T.c.8.] Consequēter queritur circa ideȝ capitulum. vtrum entia rationis sunt in predicamento. Arguitur p̄ ꝙ non. qꝛ tunc esset processus in infinitum in rebus predicamentalibus. hoc est falsum ex predicamentis. ⁊ 5°. huius. tenet consequētia. qꝛ possibile est [T.c.14.] ꝙ aliquis homo intelligat aliquid. ⁊ iterum intelligat se intelligere: ⁊ iterum reflectat se super 2^m actum itelligēdi. ⁊ tunc iterum super alium. ⁊ sic in infinitū. ergo si entia rōnis eēnt in p̄dicamento iretur in ifi^m i entib° rōnis.

Oppositū arguit̄. si p̄dicamētū ē ens rōnis entia rōnis sunt i p̄n^o. qꝛ p̄ alio entia ratiōis

non negantur esse i predicamento:nisi pro tanto q predi
camētū est ens reale:sed predicamētū ē ens rōnis:cū ↄsi/
derēt a logico non considerante nisi entia ratōis.ḡ entia
rōnis sunt in predicamento. ¶ Notandū q sicut prius
dcm̄ est:q de entibus rōnis diuersi diuersimode dicunt.
Quidā intelligunt ↄceptus gnīs τ drīe.imo τ spēi.τc̄. q̄s
dicunt esse entia obiua:q̄ hn̄t esse obiectale τ i prospectu:
imaginant̄.n.q itellectus itelligens rem:p actū intelln/
di pducat aliqđ ens obiuū:qđ sic ↄformatū non existit in
re extra subiue:nec i intellu iherenter:s3 tm̄ obiue.τ ē illđ
ens:sup qđ intells figit suū aspectū.Et talia entia vt ↄce/
ptus gnīs τ spēi.τc̄.dicunt̄ esse pure entia rōnis. Qz autē
talia sint entia rōnis pbant expientys.p̄ q cū aliqua res
vr̄ a longe vr̄ minoris quantitatis q̄3 sit:sicut cū aliq̄ ma/
gna turris vr̄ a longe:tunc appet esse multo minoris quā/
titatis q̄3 sit. Hoc ēt p3 de sole:qui pp magnā distantiā vr̄
esse pedalis.cū tm̄ sit maior tota terra. tūc queritur d illa
quantitate minori.vtrū3 illa minor quātitas iudicata sit
in re:vel in aīa:vel in neutro.τ hoc p3 p sufficientē diuisio
nē:cū sit ens.ista minoritas op3 q in aliquo istorū sit. sed
non est in re extra subiue:qz tūc res esset minoris q̄titatī
q̄3 sit.τ tunc iudiciū esset verū de sole.qđ esset pedalis q̄tt
tatis.qđ est falsum. Nec ēt est in aīa inherenter. qz sicut co
lor q apprehendit̄ a visu non est in visu inherēter τ subie
ctiue:sic nec pedalitas solis:q̄ vr̄ esse non est in aīa inhe/
renter τ subiue.ḡ relinqtur q sit i neutro. τ sic obiectiue
tm̄ erit in aīa. Silr̄ probant per aliā experientia3 hoc. qz
nobis vr̄ aliqđ corpus hr̄e ↄcauitatē.qđ tm̄ realr̄ τ s̄m ve/
ritatem est planum.vt in picturis arti^{cis} apparet :vnde si
tangant̄ non est ibi ↄcauitas. ¶ Tunc arguit̄.aut ergo il
la ↄcauitas est in pariete:aut in visu:aut in neutro: ita q
solū sit in visu obiue.τ hec est manifesta p sufficientē3 di/
uisionē:sed ista ↄcauitas nō est i pariete:qz paries est pla/
nus:nec est in visu:qz sic visus esset ↄcauus.ḡ relinquitur
q sit in neutro:sed tm̄ in aīa obiue. Itē hoc probant de
maioritate denary proiecti in fundū aque: τ deducas sic
de alys.τ de hoc visum fuit in alia qōne.cū querebat̄ de
cōpōne spēi ex genere τ drīa.τ ibi solute fuerunt rōnes q̄
adducebant̄ ad propositū. Un̄ ista opio non valet. qz oē
ens vel est in subō:vel non in subō.τ hoc p sufficiētē diui/
sionē p3 ↄdictoriorū.mō illud ens sic positu3 est ens:τ nō
est in subō.qz non pōt esse extra aīam in mā subiue vel in/
herēter: nec est ens in aīa subiue. vt dicūt.ḡ est ens non in
subō.τ sic erit suba:sed non est suba corporea.ḡ est suba i/
corporea τ sepata ab oī corporeitate : τ sic erit intellntia:
τ p ↄn̄s p actū intellndi nos facimus subas separatas vt
angelos.τ p ↄn̄s op3 eē aliqđ mobile qđ moueat ista itel/
ligentia:sicut orbē celestē.qđ ēt facit intellectus nr̄:qđ est
absurdum. ¶ Per hoc dicendum est ad illas experien/
tias.quando dicitur.aliqd vr̄.τc̄. conceditur inquantum
est ex parte visus vr̄ esse minus q̄3 sit.τ sol vr̄ esse vni^{us} pe/
dis.vnde etiam hoc putaremus esse in re.si rō nō diceret
oppositū.Et tu queris. vtrum illa minor quantitas sit in
re.τc̄.Dō3 q nec est in re:nec in aīa.qz pedalitas solis nec
est in visu:nec in sole.qz est vnū nihil. vnde nō ens potest
intelligi cui nihil corridet positiue in re. vnde isti dicūt.
q sit drīa inter causare intellectionem τ terminare.quia
causare intellectionē non debetur nisi enti. sed termina/
re intellectionē debetur etiam non enti. Un̄ dōm est q il
lud nullo modo est ens.Et tamē potest terminare actum
videndi sicut non ens s̄m eos potest terminare cognitio/
nem intellectus:licet non possit causare. Sed dices. qūo
intelligitur illud non ens.potest dici s̄m q ipsi dicunt q
intelligitur per speciē entis:τ hoc secundario. ¶ Ad aliā
experientiam.dicendū q illa concauitas non est ens.sed
est purum nihil. vnde etiam Ar.dicit p̄mo methauror:
q albo τ nigro in eadem superficie existente nigrum ap/
paret distantius. vnde ex hoc assignat causam voraginis
qz vorago videtur esse ex illa distantia q̄si qđdam fora/
men. vnde illa concauitas in rei veritate nihil est. sed est
deceptio visus. vnde etiam ipsi deberent dicere causā de/
ceptionis.sed hoc non faciunt. vnde causa deceptiōis po/
test esse ex debili impressione.qz agens plus distans facit
impressionem debiliorem.τ facit falsum iudicium:cuius
signum est.qz si res que apparet per magnā distantiā ap/
propinquat facit fortiore3 impressionē in passum.qz agēs
naturale non agit nisi per cōtactum. vt patet 7° phys. et
primo de generatione.τ cōmentator accipit 2° de anima.
ergo agens propinquū ceteris paribus agit fortiore3 im/
pressionem q̄3 agens distans. ¶ Alia est opinio.que p en/
tia rationis intelligit actus acci^{ntis} anime rationali.vt sūt
species intelligibiles:τ actus intelligendi: sicut sunt prie
τ secunde intellectiones. vñ itelligere subiectiue et acti/
ue est ens ratiōis.qz anima rationalis agit τ recipit ipsu3
per diuersas potentias. Modo per hoc aliqui dicunt ad
questionē q ista entia rationis non sunt in predicamēto.
Et fortior ratio huius opionis est.qz si entia ratiōis eēnt
in predicamento:tunc superius differret ab inferiori sim
pliciter.sed hoc est falsum:qz superius τ inferius:vt gen^{us}
τ species omnino sunt idem τ vlr:vel saltem superius est
pars essentie inferioris.cōsequētia patet.qz isti supponūt
q superius differat ab inferiori s̄m ronem. τ hoc omnes
concedunt. ¶ Item supponunt q in entibus ratiōis suū
esse s̄m rationem est suum esse simpliciter:τ suum differ/
re s̄m rōnem est suum differre simpliciter. Et ex hoc pa/
tet consequentia:q cū superius τ inferius differant scđ3
rationem. si tunc entia rationis essent in predicamento:
tunc haberent se sicut superius τ inferius. τ qz differunt
s̄m ratione3.ergo superius τ inferius differunt simplici/
ter.ergo relinquitur q non sint ordinata in predicamen
to. ¶ Notandum quicquid sit de ↄne ista.ratio nō vide/
tur valere.τ non est demōstratiua.Cu3 dicitur q si entia
rationis essent in predicamento.τc̄. negatur cōsequētia.
Et cū dr̄. superius τ inferius differunt s̄m rationem.non
est cura ad presens.verum ratio accipiatur ab accidenti/
bus.vt a modis essendi vel a quiditate rei. vnde concedi/
tur q superi^{us} τ inferius differant s̄m rationem.Et cu3 di/
citur.q in entibus rationis esse s̄m rationem est esse suū
simpliciter.τc̄.hic dicitur q in entibus rationis esse s̄m
rationem duplex est.qđdam est esse primariu3 qđ primo
fit in intellectu a re:vel ab intellectu agente.Aliud est eē
secundarium quo intelliguntur entia rationis:cum iam
facta sunt: vt homo habet duplex esse.vnum esse prima/
rium quod est in materia a generante.Aliud habet esse
secundarium quo intelligit homo.Sic intellectio τ intē/
tio in anima habent duplex esse. p̄mū qđ fit in anima pri
mo a re τ ab intellectu agente.2^{m} habet esse quo itelligi/
tur ab intellectu. vnde quando itelligo aial:ego reflecto
me super illam intellectionem:τ intelligo eam:τ etiam ē
obiectum intellectus.vnde illa intellectio habet esse pri
marium: s̄m q primo fit in anima ab intellectu. τ aliud
habet eē quo intelligitur:qđ ē esse secundariu3. Modo p
hoc diceretur ad rationem.q in entibus rationis suum
esse s̄m rationem est suum esse simpliciter:τ suum differ/
re s̄m rationem est suum differre simpliciter.conceditur
quantum ad esse primarium.Et quando dicitur q entia
rationis si essent in predicamento essent ordinata: vt su/
perius τ inferius.τ differunt s̄m rationē. τ p ↄn̄s simplr.
Dōm q ipsa non differunt s̄m rationem quo ad esse pri
marium:qz sic sunt idē essentialiter.sed solū dfnt q̄ ad eē

Ca.p̄ ad finē3

T.c. 10.
T.c.43
Cō.li3.τ
li4. τ i/
fra.

secūdariū: ꝛ differre ꝗ ad illō non est differre simplr.

Dicēdum est ġ aliter ad qōnem ꝙ entia rationis vera ꝗ non sunt extimata entia sunt in predicamento aliquo: ita ꝙ itellectiones ꝛ itentiões rez vt itelligere quo itelligo aial sunt i p̄dicamēto. ꝛ ratio ē. Oē ens vez per se icōplexum gnābile ꝛ corruptibile per se est i aliquo predicamēto. istᵒ est vᵃ. p Ar. i predicamē tis. vbi dicit. Eorū ꝗ ſm nullā cōplexionē dicunꝫ singlꝫ: aut significat subām: aut quātitatē. ꝛc. Et dr ens p se. qꝛ si esset ens p accñs: non eēt i predicamento: ſꝫ entia rationis sunt hᵒ. qꝛ entia rōnis sunt entia p se: qꝛ non sunt entia p accñs. vt me ambulante corruscauit. Silr sunt entia icō- plexa. qꝛ nullā hñt cōplexionē. qꝛ non sunt entia veridica ꝛ falsidica. Silr gnābilia ꝛ corruptibilia: qꝛ itelligere ꝛ i- tellectiões colligunꝫ cū fantasmatibꝰ: ꝛ gnāntur ꝛ corrū- puntur de nouo. vt vult cōmētator 3º de aīa. ¶ Itez qd ē in aliquo predicamento est i predicamento. p locū a par- te i mō ad totum i modo. sed entia rōnis sunt i aliquo pre dicamento: vt postea videbitur.

Cō. 30.

Notandum ꝙ h sunt duo dubia. qꝛ illud non ē i predicamēto qd non est ens ex̄ ani- mā. qꝛ Ar. 6. huius distixit ens pma distictione i ens i aīa ꝛ extra aīam. ꝛ distixit i. x. predicamenta ens extra aīaz. sed entia rōnis non sunt extra aīam. vt de se pꝫ. ¶ Itez si entia rōnis eēnt entia i predicamēto oporteret dicere in quo predicamēto. qꝛ ꝙ sint i predicamēto hoc est dictum idirecte: ergo opꝫ ꝙ sint i predicamento quātitatis subē: vel qualitatis. ꝛc. sed hoc non pōt dici cū circūeant plura p̄dicamenta. ¶ Ad pᵐ dubiū dōm. ꝙ Ar. non posuit pri- mā diuisionem entis i ens i aīa. ꝛ extra aīam. sed pmo di- uisit ens i ens p accñs. ꝛ ens verum ex vna pte. ꝛ i ens per se. ꝛ i ens per accñs: vt ens per se distiguitur ꝯ ens p acci- dens ꝛ vez. ꝛ hoc patꝫ ispicienti lr̄am suam. vbi dic. Qm̄ ens simplr dcm̄ dr multiplr. quorum vnum qdem ē ſm accñs: ꝛ aliud qd vez ꝛ non ens qd falsuz. preter hec autē sunt figure cathegorie: vt qd. quale quātū. ꝛc. vñ sic patꝫ ꝙ ens pmo diuidit i ens per accñs. ꝛ vez: ꝛ p se ens. ꝛ tūc ens p se diuidit i. x. p̄dicamēta. vnde non vult excludere entia rōnis a predicamēto. sed tm̄ entia veridica ꝛ falsi- dica: ꝗ non sunt icōplexa: sed complexa. vñ cum entia rō- nis: vt itellectiones ꝛ itentiones sint icomplexa: possunt esse i predicamēto. ¶ Ad zᵐ dōm. ꝙ sicut cōiter dr ꝙ q̄- dam entia rōnis sunt pme itentiones. alie sunt zᵉ itentio- nes. ꝛ drīt ꝙ pma itentio est pma itellectio rei que accipi- tur a propō modo eēndi: vt si itellr aial itellectione ꝗ ac- cipitur a sentire: qd sibi proprium est. tūc est pma itentio. Sed zᵃ itētio est itellectio rei que accipiꝫ a modo eēndi cōi. vt si itellr aial vt hꝫ esse in pluribus. qꝛ hoc est sibi cō mune: ꝛ alijs. vt plante ꝛ colori. Et sic est zᵃ itentio. tamē melius est: vt visum fuit pus: ꝙ itentiones rez capiātur a qditate rei: vt vult Lincoñ. p poste. vñ quocūqꝫ modo sumātur itentiones: siue a mō eēndi: vl a qditate rei: pñt ꝯsiderari quadruplr. vno mō ꝗ ad formā ꝗ itellr ſm se et absolute. zº modo pñt ꝯsiderari ꝗ ad productionē eoruz ab itellectu. 3º mō pñt ꝯsiderari ꝗ ad receptionem earuz i itellectu. 4º modo quo ad hītudinē ꝛ conformitatē in- tellectus ad rē. ¶ Per hoc dōa sunt q̄ttuor. p ꝙ si capiā- tur itentiones p mō: tunc sunt i pma spē qualitatis. Et rō est. Illa ꝗ habent se vt habitus ꝛ dispō: sunt i pma spē q̄li- tatis. ex predicamentis. sed itentiones ꝛ itellectiones ſꝫ se ꝛ absolute. prout itelligunꝫ ꝗ ad formā hñt se vt habi- tus ꝛ dispō. vez aūt spēs itelligibilis sit idē qd itellectō ptī net ad 3ᵐ de aīa. Silr vtrū spēs rei itelligibil que repñtat rem sit i eodē predicamēto cum illa re. vt spēs lapidis sit i p̄dicamento subē. ꝛ sic ō alijs. hoc est bonū iuestigare. ſꝫ

T. c. 4.

T. c. 4.

habebit locū. nono hᵒ. ¶ zº dōꝫ. ꝙ si capianꝫ zº modo. s. quo ad p̄ductionē eoz ab itellectu agente sunt i predica mento actiōis. Et cā est. Illa ꝗ sunt actiões aīe sunt i pre- dicamēto actionis. sed itentiones ꝛ itellectiones ꝗ ad p- ductionē ab itellectu sunt actiões aīe. vt de se pꝫ. ¶ 3º ꝙ si capianꝫ 3º mō. s. quo ad receptionē eaz in itellm: sic sūt i predicamēto passionis. Et cā est. qꝛ sic poᵃ receptiua est poᵃ passiua. sic receptio ē passio vel eꝯ. Et hanc itentionē dixit Ar. 3º de aīa. ꝙ itelligere ē qddam pati: vel ꝯsequtur ipsum pati: ꝛ non est pati corporeum ꝛ corruptiuū. sed in- corporeum ꝛ receptiuuz. vt visum est. ġ ꝛc. ¶ 4º ꝙ si ac- cipianꝫ ꝗ ad habitudinē ꝛ ꝯformitatē itellectus ad rem sunt i p̄dicamēto relonis. Et cā est. Illud est i predicamē- to relonis: qd est respectus ſm eē ad aliud: sed itentiones sunt hᵒ. qꝛ genᵒ alicuiᵒ spēi genus: ꝛ spēs alicuius generis spēs. ꝛ sic pꝫ ꝙ qñ queritur i quo predicamento sunt iten tiones nō est rñdendū simplr. sed cum distinctione: cū sit iterrogatio multiplex. ¶ Notandū vlteriᵒ. ꝙ sicut se ha bent accñtia ad diffōnē: sic entia rōnis ad predicamētū: ſꝫ accñtia non hñt diffōnem simplr. qꝛ diffō simplr soluꝫ debeꝫ subē. 7º hᵒ. ſꝫ accñtibus secūdario ꝛ p posterius. vñ cōmentator 7º hᵒ dicit. ꝙ q attribuit accñtibᵒ diffōnem p ꝛ simplr magis attribuit eis q̄ꝫ debeat. ꝛ q aufert ꝛ ne- gat ab eis diffōnem magis aufert q̄ꝫ dꝫ. vñ Ar. tenuit viā mediā. qꝛ nō dedit eis diffōnez p ꝛ simplr. nec abstulit ab eis diffōnē simplr. sed dedit eis diffōnē secūdario ꝛ p po- sterius.

T. c. 2.

t. cō. 15. ꝛ 17.

Cō. 15.

Ad rōnem i oppoᵐ cum dr. ꝙ si entia rōnis. ꝛc. Dōm ꝙ esse processū in infinitū i essentialr ordinatis est iconueniens. ſꝫ i acci- dētalr ordinatis non est iconueniens: imo est necessariū: vt pꝫ i idiuiduis. vñ entia rōnis sunt accñtalr ordinata. ġ in eis pōt procedi i ifiᵐ. vnde tñ esset iconueniens si non essent ordinata i predicamēto. qꝛ sic ēt esset processus in i ifiᵐ. qd esset eq̄ malum: ac si essꝫ i predicamento. ¶ No tandum ꝙ aliq dicunt h. ꝙ lꝫ ꝯcedatur ꝛ dicaꝫ ꝙ ens ra rōnis sit i predicamēto. tñ non est in predicamento eodē mō. sicut alia entia extra aīam. qꝛ alia entia sic sunt i pre- dicamento. ꝙ denoianꝫ accñtis p̄dīᶜᵉ que est i secundis itentionibus. vnde ista intentio genus denoiat aial. ꝗ in- tentio oino est extra essentiam aialis. ꝛ eꝯ. aial est ex̄ eēn- tiam eius: sed entia rōnis vt intelligere vel intellectiões non sic pñt esse in predicamento: ꝙ denominentur p̄dīᶜᵉ acciˡⁱ in scdis intentionibus: vt dicā. intellectio est genus vel spēs. qꝛ si hoc esset: tunc superius ꝛ inferius differrēt essentialiter: ꝛ superius esset omnino extra essentiaz infe rioris: ꝛ ecōuerso: sed hoc est falsum. quia superius nō dīc aliquid omnino extra essentiam inferioris. vt omnes cō- cedunt. ꝯña patet. qꝛ sicut intentio que attribuitur aialī est extra essentiam animalis. sic esset in proposito. cuz di- citur intentio est genus: ꝛ genus ē supius ad intentionem illam. ꝛ sic superius esset extra eēntiam inferioris. ġ non denominaꝫ p̄dīᶜᵉ acciˡⁱ sic alia entia extra animā. vñ ista sunt in predicamēto. vt nā cōis ꝛ poſis. qꝛ sicut animal ē nā cōis ad hominē. sic intētio cōis ē ad itētionē lapidis: qꝛ contrahitur per eam. sicut cōmune ꝛ superius per spe- ciale ꝛ inferius: sed non denominatur p̄dīᶜᵉ accidentali ab istis secundis intentionibus.

Qō X.

Consequēter queritur circa idē ca- pitulum ꝛ propter dcā in precedenti questione. vtrum preter differē- tiam realem. ꝛ preter differētiam rationis sit aliq̄ alia drīa. vl diuersitas 3ᵃ. que nec sit drīa real nec rōnis. Et arguiꝫ ꝙ nō. sic se hꝫ ens ad ens reale: ꝛ ad ens rōnis. sic drīa se hꝫ ad drīam realē ꝛ rōnis. p ꝯue- niētē silitudinē: ſꝫ ens sufficiēter distinguiꝫ p ens reale ꝛ

rōnis ex cōi ꝯsensu oīum. ꝛ est fundamētū. quare ēt dr̄ia sufficienter distinguit̄ ꝑ dr̄iaꝫ realē ꝛ rōnis.

Oppositum arguitur auctoritate modernorum doctoꝝ dicentiū. ꝙ ꝑter dr̄iaꝫ realē ꝛ rōnis opꝫ dare aliā dr̄iam 3am: ꝛ dicunt se hoc non adinuenisse. sed attribuunt reuerendo doctori Joanni Scoto ordinis minorum: ꝛ dñt se habere ex doctrina scotica.

T.c.34 ¶ Notandū ꝙ Ar. 2°. celi. c. de duab⁹ qōnibus difficilibus rn̄r cuidā obiectioni morali: que posset sibi fieri: qꝛ alicui videret̄ ꝙ ingrere de istis diffici⁹ qōnibus cēt error: ita ꝙ ingrere de hꝫ diffi⁹ rebus iputaretur magis stultitie ꝛ errori ꝗ̄ cause iquirendi veritatem. ¶ Ad hoc respondet Ar. ꝙ lꝫ ex inquisitione aliquorum difficiliuꝫ aliqs debeat increpari: non tn̄ silr omnes increpari debent. sꝫ opꝫ inspicere cām inquisitionis ꝛ modū inquirendi. vtꝝ hoc faciat mō humano. i. sicut qlibet posset ingrere ꝺ populo: vel faciat hoc vltra cōem modum hoīuꝫ. i. firmius. vnde aliquis ingrens de his rebus. ꝛ irrōnabiliter est increpandus. Sed si iquirit ex cā rōnabili ꝛ modo credēdi rōnabili non est icrepandus. vñ potest colligi sic ex verbis eius. Forte quidē igitur enunciare ꝛ preter mittere nihil videtur esse signum: aut multe stultitie: aut multe promptitudinis. non tn̄ silr iustum est oēs increpari. sed opꝫ videre inquirendi cām que sit. ꝛ quō videtur se habere credendo. vtruꝫ modo humano vel firmius. certiores igitur necessitates cū inuenerit gratiā iustū est habere inuenientibus. Hāc obiectionis moral' rn̄sionez cōmenta-

Cō.34. tor exponens multū subtiliter. ꝛ ad mentem Ar. eūdo dixit ꝙ multi modi ꝛ diuersi sunt: qbus potest aliqs moueri ad ingrendū de difficilibus rebus. ꝛ quidā horum modoruꝫ sunt vituperabiles. ꝛ qdam laudabiles. bene dicit ꝙ ꝗ̄tuor modis ꝯtingit: ꝙ aliquis itromittit se de difficilibus questionibus. vno qdem modo ꝑꝑ inuerecundiam vt quando scit ꝙ de tali re sibi veritas est impolis. ꝛ tn̄ contingit ꝑꝑ videri: vt faciunt sophiste: ꝛ hoc est vituperabile. qꝛ dr̄ ꝑ phy. ꝙ vilis ꝛ ingloriosus est intell's qui incipit aliquid ꝑficere: ꝛ nequit. ¶ 2° modo contingit ex errore: vt quando aliquis putat ꝙ oīa sint certitudinaliter cōprehensibilia. ꝛ propter hoc mouetur ad ingrendū de illis. ꝛ sic decipitur. qꝛ non omnia problemata eque sunt certa. ꝛ hoc silr est vituperabile. ¶ 3° modo ħ ꝯtingit ex ignorantia quādo aliquis ignorat difficultateꝫ in aliquo: ꝛ tunc aggreditur ꝛ inquirit illa que sunt supra eius naturam: ꝛ isti tres modi sunt vituperabiles. vt vult cōmentator. ¶ 4° modo ꝯtr̄ hoc ex desiderio sciēdi causas reꝝ: qꝛ ipse desiderat perfectionē ad bonū intellectus. ꝛ hoc ē

T.5.21. laudabile. vnde veritas est perfectio intellectus. 3° ꝺ ani-

Ca.3. ma. ꝛ. 6. ethy. Sed verum non scitur sine causa: vt patet. Si ꝗ̊ Ar. qui fuit princeps phōrum. ꝛ cōmentator ꝗ fuit multum propinquus titubabant de iqsitione questionū difficiliū. ergo non multo magis debemus formidare de hꝫ inquisitione: cum ad Ar. ꝛ cōmentatorem nos habeamus sicut symia ꝺfectuosa ad hominē: qꝛ sicut symia imitatur hoiem cum defectu: sic non Ar. ꝛ cōmentatorē defectuose imitamur. vt ergo possumus isti obiectioni morali respondere declinabo a tribus primis causis inquisitionis que sūt vituperabiles ꝛ eas conabor remouere non excusando ab eis. Primo de prima. qꝛ non inquirimus ꝺ ista questione difficili propter inuerecūdiam. vt sophyste faciunt. qꝛ proprietas ꝛ inuerecundorum ꝛ sophystarum est pertinaciter affirmare: ꝛ omnino velle vincere. Sed nos in ista questione recitabimus positionem: que videt̄ probabilior: ꝛ non affirmamus pertinaciter. sed cū modestia hoc inquirimus dubitando: ꝛ dicimus probabiliter determinando: vnde duplex est determinatio probabilitatis. ꝑmo topi. vna determinatiua. alia ꝓbabilis. modo ad euitandum verecundiam determinabimus istaꝫ qōnem probabiliter. Silr aliam cām inquirendi vituperabilem que est ex errore possumus rōnabiliter euitare. qꝛ satis est manifestum. ꝙ non omnia sunt certitudinaliter ꝛ equalis certitudinis comprehensiua. qꝛ non est similiter exquirenda certitudo in omnibus. ergo de ista qōne nō inquirimus ex errore. similiter possumus euitare tertiam causam iquirendi vituperabilem. s. que est ex ignorantia. qꝛ inquirimus de istis difficilibus: que faciunt dubitare quēcūqꝫ scientem. nō ꝙ ignoramus ꝙ ista sint difficilia. sed bene scimus diffi^(cilia). tamen inquirimus. ꝛ hoc propter ꝗ̄rtam cām: que est laudabilis. s. propter desiderium sciendi causas rerum: ꝛ veritatē h⁹ qōnis.

His visis i hac questione sic procedaꝫ. Primo recitabo pōnē vnā fm opiōnē doctorum cū rōnibus. 2°. obyciam ingsitiue contra ipsam. 3° confirmabo rōnibus istis. quibus improbata fuit alia positio. 4°. soluam rationes prime positionis. ¶ De primo notādū ꝙ sunt aliq̄ solēnes doctores h⁹ tpis dicentes. ꝙ ꝑter differentiā realem: qua aliqua differunt numero vl̄ analogia. ꝛ preter dr̄iam rōnis qua aliq̄ differunt ꝑ opatione itellectus: oportet esse tertiam dr̄iam ꝛ diuersitatē ꝗ̄ differunt: vel aliquid differt: nec dr̄ia reali: nec dr̄ia ratiōis: qꝛ ista dr̄ia fuit incognita ꝛ inominata. ideo conueniens fuit huic diuersitati fingere ꝛ iponere nomen manifestatiōis grā vel boni: qđ tamen sequitur. vt dr̄ nono ethy. vñ vocant eam dr̄iam formalitatum ꝛ diuersitateꝫ ex natura rei. ꝛ differre fm eam est differre formaliter. qđ est denominatiuum a formalitate hoc sit quo ad quid nominis. ¶ Rationes efficaciores huius questionis sunt sex. quarum prima sumitur ex intellectionibus dei siue prime cause. ꝛ est ista. Si non esſꝫ dare tertiam differentiaꝫ preter realem ꝛ rationis: tunc deus non possꝫ intelligi diuersis itellectionibus ꝛ distictis. sed hoc est falsum. quia deus posset itelligi diuersis itellectionibus. qꝛ pōt intelligi ꝙ est subā: ꝛ ꝙ est itelligens. ꝛ vita ꝛ sapia. mō certum est ꝙ iste itellectiōes sunt diuerse. qꝛ si nō sunt diuerse itellectiones: qbus itelligo deum esse deū ꝛ actum: ꝛ deum eē actum vel sapientiā. tunc non contingeret ipsum declarari. qꝛ sicut illud est certuꝫ ꝛ iexquisibile: ꝙ deus est deus: sic ꝛ illud deus est actus vel sapientia. ꝯn̄a patet. qꝛ postꝗ̄ nulla esset dr̄ia. ꝛc. deus non possꝫ itelligi diuersis itellectionibus. qꝛ ista diuersitas non potest sumi ex ꝑte rei: qꝛ nulla differentia real' cadit i deo. nec potest eē distictō itellectionum ex parte itellectus. qꝛ hoc ē dicere figmentum: vt pꝫ. ꝗ̊ iste itellectiōes distiguuntur alia dr̄ia. ꝗ̄ nec est real' nec rōnis. ¶ Et ꝯfir'. nō vñr eē diuerse itellectiones nisi habeant diuersas conformitates ad illud quod itellr̄. sed cōformitates sunt respectus: ꝛ respectus nō potest distigui nisi terminus distinguatur. qꝛ nō sunt diuerse equalitates nisi sint diuersa equalia. ergo oportꝫ ꝙ iste diuerse itellectiones dei distiguant̄ ex parte termi. s. dei itellecti. sed non distiguūtur dr̄ia reali nec rōnis. ergo est 3a dr̄ia. ¶ Item confirmando ex itellectu aliorum ꝑsupponitur ꝙ deus itelligat causata. patet. qꝛ agens per itellectum ꝛ voluntatem debet cognoscere ea. quorum est cā agens. sed deus est agens per itellectuꝫ ꝛ voluntatē oīuꝫ entium. vt cuilibet manifestum est. ¶ Ex hoc arguitur. vel ergo itellīt ea eadem itellectiōe vel distict̄. Si distictis. illa non est distictio ex differentia itellectus. qꝛ circūscripta ratione ꝛ operatione itellectus adhuc itellīt: nec etiam distinctione reali. qꝛ illa non cadit in deo. ergo aliqua distictione tertia. ¶ Sed forte diceres. ꝙ eadē itellectione itelligit oīa causata: non valet. qꝛ itellīre diuersi-

f.t.30. cõmẽt l. ficatur fm diuersitatẽ nãe itellecte. vt dic̃ cõmẽtator 3° d anima. ¶ Item arguitur ex parte intellectionis intelligentiaꝝ. constat ꝙ fm pħm quelibet itelligentia intellit

Cõ.14. deũ. imo et q̃libꝫ inferior intellit supiorẽ: vt dicit ꝯ^ter^ tertio de anima. ¶ Tunc queritur. vtrum itellectiones pura quarum vna intelligit deum: ꝛ vna intelligit seipsam sint eedem vel diuerse. modo certum est ꝙ non sunt eedem. qꝛ obiectũ non idẽ. s. deus: qui itellr ab itellĩtijs: ꝛ intellĩntia que intellr a se. g̃ relingtur ꝙ sint diuerse. modo certũ est ꝙ ibi nõ est diuersitas realis nec rõnis. g̃ relinquit̃

Cõ.44 ꝙ sit 3ª diuersitas. ¶ Itẽ cõmẽtator dicit. iz. bꝰ i q̃dam disgressione ꝫ Aui. nihil ꝓhibet effectũ eẽ diuersaꝝ intellĩntiaꝝ. vñ ipse dicit. ꝙ illud qđ intellit motor primi celi d deo est aliud ab eo: qđ intellit motor saturni d deo. ¶ Ex h sic arguit̃. Illud quo vel de q̃ intellr aliud ꝛ aliud a diuersis itelliꝰ in illo est diuersitas ꝛ alietas aliq̃lis. qꝛ qđ intellr de alio est in ipso: vt de hoie al' intellr. g̃ aial est in hoie: sed de deo intellr aliud ꝛ aliud a diuersis intelligentijs: qꝛ illud qđ intellit motor primi celi de deo. ꝛc̃. ergo est distinctio ꝛ alietas in deo: sed nõ est rõnis. qꝛ circũscripto ope intellectus: adhuc eẽt diuersitas: nec est real: vt pꝫ ex dictis. g̃ religtur ꝙ sit alia diuersitas 3ª: que nec sit realis nec rõnis: ꝛ h sit q̊ ad rõnes que sumit̃ ex parte intellectionũ. qꝛ sequentes oẽs ꝯfirmãt p̊mã. ¶ 2ª rõ sumitur ex parte entis ꝛ vnius. ꝛ est ista. Certũ est ꝙ ens et vnũ sunt idẽ realr ꝛ essentialr. ꝛ tñ distinguunt̃ vt oẽs cõ-

T.c.3. cedunt ꝛ nõ distinguunt̃ realr ꝛ essentialr. vt pꝫ. 4. meta. nec fm rõnem tñ. qꝛ talis distinctio esset ficta cũ ei nihil rñdeat in re. g̃ relinqtur ꝙ sit 3ª dr̃ia. ¶ 3ª ratio sumit̃ ex pte supioris ꝛ inferioris. ꝛ est ista. Hõ ꝛ aial distinguũtur abinuicẽ: ꝛ nõ distinguuntur ꝯceptu solũ. qꝛ sic distinctio eẽt ficta. qꝛ illud est figm. qđ distinctioni ex pte itellectus nihil respõdet in re: nec distinguunt̃ realr. qꝛ aial p̊ ꝛ ꝑ se ꝑdicat̃ in p̊ mõ de hoie. ꝛ ita non distinguunt̃ realr. g̃ reliquit̃ ꝙ sit 3ª dr̃ia qua distiguunt̃. Et ista rõ põt capi i terminis alijs. vt i ente ꝛ suba. Certũ est ꝙ ens vt ens ꝛ suba vt suba dr̃nt. qꝛ aliqd õbet̃ sube inq̃tũ suba: qđ nõ debet̃ enti inquantũ ens. vt ꝑ se existere: h debet̃ sube inquãtuꝫ suba. nõ tñ debet̃ enti inquantũ ens. qꝛ tũc deberet̃ oĩ enti. qđ est falsum. g̃ dr̃unt: sꝫ nõ fm rõnem tñ. qꝛ circũscripta oĩ opatione intellectus adhuc ista dr̃nt. nec dr̃nt realiter. qꝛ tunc ens nõ statim descẽderet in subam. qđ est falsum. qꝛ ens imeᵗᵉ descẽdit in. x. ꝑdicamẽta. ¶ 4ª sumitur ex pte vnitatis ꝛ nuĩ. ꝛ est ista. Ternarius trium hoᵐ est vnus numerus. aut g̃ vnitas q̃ est vnus vel est idem oĩno cũ isto nuõ vel diuersa. ꝑ sufficientẽ diuisionẽ. non põt dici ꝙ sit idẽ. qꝛ hõ ternarius numerus est vnus: tũc idem denoiabit seipsum. qđ est falsũ. g̃ dr̃t. sed non põt differre fm rõnẽ. qꝛ talis dr̃ia esset ficta. nec dr̃t realr. qꝛ tũc i isto ternario eẽt 3ª vnitas: qꝛ tres vnitates sunt ibi hoᵐ triuꝫ. ꝛ ista 4ª vnitas. Silr in alijs in binario eẽt 3ª vnitas. ꝛc̃. g̃ erit 3ª dr̃ia. qua dr̃t vnitas a ternario. ¶ 5ª sumit̃ ex iudicio intellꝰ vel electiõe volũtatis. Et est ista. Iudicium quo iudico aliqđ esse bonũ eligibile ꝛ electio illiꝰ boni nõ distinguunt̃ abinuicẽ realr: nec rõne. ꝛ tñ non sunt vnuꝫ. ꝛ ideꝫ ꝛ ideo distinguunt̃ aliq̃ dr̃ia. que nec est realis nec rõnis. ꝛ est maior vã. qꝛ iudicium quo iudico aliqđ eẽ bonũ eligibile: vt electio illius boni non dr̃nt realiter. ꝓbo. qꝛ quecũqꝫ sunt cãe eiusdeꝫ effectus in codeꝫ genere cãe: ꝛ in codẽ mõ cãlitat' non dr̃unt realiter. qꝛ impoĩe est eẽ diuersas cãs eiusdem effectus in codẽ gñe cãe. ꝛ in codeꝫ

t.c.30. ꝛ 31. mõ cãlitatis. vt pꝫ 2° phy. sed iudiciũ boni eligibilis ꝑ intellectũ: ꝛ eligibile illius: tunc boni sunt cãe eiusdẽ effcũs ꝛ in codẽ gñe cãe. ꝛ codẽ modo cãlitatis. vt si iudico ꝑ intellectũ practicũ ꝙ datio ꝯelemoˢᵉ sit bonum ꝛ honestuꝫ: ex hoc eligo tunc ista duo. s. iudicium ꝛ electio sunt cause istius dationis exterioris in codẽ genere cãe. qꝛ sicut iudicium illius boni est cã efficiens illius dationis exterioris: sic ꝛ electio. ꝛ in hoc omnes conueniunt. Similiter in codẽ mõ cãlitatis. ¶ Ad cuius intellectum notandũ. ꝙ modi causaruꝫ distinguuntur. 2° phy. ꝙ quedam sunt

a.t.c.32. vsqꝫ ad t.cõ.38. cause per se. quedam per accidens: quedam complexe: q̃dam incomplexe: quedam in actu. quedam in potentia: quedam vniuersales: siue remote. quedã proprie siue ꝓpinque. ꝛ si sunt alij modi caꝝ reducuntur ad hos. vt patet ibidem. modo iudiciũ ꝛ electio respectu istius effectꝰ exterioris. s. dationis non distinguitur per hoc qđ est ꝑ se vel per accidens. qꝛ vtrũqꝫ est causa per se illius datiõis: nec distinguuntur per potentiã ꝛ actuꝫ. qꝛ ambo sunt cause illius dationis in actu: nec per complexum ꝛ incomplexum. qꝛ vtrũqꝫ est causa incõplexa. Similiter nec ꝑ vniuersale propriũ vel remotũ ꝛ propinquum: qđ idem ẽ sicut est in generatione hominis: vt sol ꝛ homo concurrũt: qꝛ sol ẽ causa vniuersalis. ꝛ homo ẽ causa propria. probatur. qꝛ quãdo alique cause concurrunt ad aliquem effcm quaꝝ vna ẽ vniuersalis: ꝛ alia propria. vniuersalis semꝑ est pluriũ effectuũ q̃ꝫ propria causa: vt in generatione hominis ꝯcurrit sol ꝛ hõ. ꝛ sol est cã vl'is. ꝛ hõ ẽ cã ꝓpꝛa. ꝛ sol ẽ causa pluriũ q̃ꝫ hõ. Similiter materia p̊ma ꝛ materia propinqua sunt cause eiusdẽ effectus: ꝛ materia prima: q̃ est causa vniuersalis: ad plura se extẽdit q̃ꝫ propinqua: sꝫ sic non est hic. qꝛ cuiuscunqꝫ iudicium boni eligibilis est causa ꝛ eiusdẽ electio illius: ꝛ causalitas vnius non extẽdit se ad plura q̃ꝫ causalitas alterius. qꝛ si iudico dationẽ elemosine esse bonã: ꝛ eligo: hec nõ sunt causa alicuius effectus nisi illius dationis exterioris: tunc resumatur rõ. Quecunqꝫ sunt cause vnius effectus in eodem genere et modo causalitatis non differunt realiter. sed iudicium ꝛ electio sunt hꝰ. vt visum est. ergo nec differunt ratiõe tantũ. qꝛ tunc ista distinctio esset ficta: cum nihil responderet in re. ergo relinquitur ꝙ differãt dr̃ia aliqua 3ª. ¶ Sexta sumitur ex parte impossibilitatis cõtrarioꝝ. Quia si non esset dr̃ia aliqua preter dr̃iam realeꝫ ꝛ ratiõis: tũc vnum ꝛ idem omnimoda idẽtitate posset simul esse ꝛ nõ esse componendo ly simul cum esse: ꝛ non esse: sed hoc est

T.c.9. falsum. ꝛ contra primã dignitatem. vt patet quarto huiꝰ. consequentia patet. qꝛ capiatur aliquod vnum ꝛ idem generabile. hoc potest nunquam generari. vt omnes concedunt. sed ex quo est generabile potest esse in aliquo futuro vel tempore: vel instanti. sit ergo illud istans. a. in quo potest esse. ꝛ quia potest nunq̃ꝫ generari. ergo in eodem. a. potest non esse. ꝛ sic potest simul esse ꝛ non esse. sed illa differunt. sed non realiter. qꝛ vnuꝫ ꝛ idem est qđ non potest simul recipere contradictoria: nec ratione. qꝛ tunc essꝫ ficta distinctio. ergo relinquitur ꝙ 3ª dr̃ia differt inquãtũ generabile ꝛ nunq̃ꝫ generabit̃. ¶ Contra hanc opinionẽ

ꝫ scoticã opi. obycitur sex medijs. Primuꝫ sumitur ex parte vnitatis. Et est istđ. Si preter distinctionem realem ꝛ rationis eẽt dare aliam distinctionem: que esset in deo: tunc deus non esset maxime vnus. qꝛ si in deo poneretur ista distinctio: qꝛ nunq̃ꝫ vnum oppositorum potest esse perfectissimum ꝛ vnum cum suo opposito: vel cũ aliquo: qđ magis appropinquat suo opposito q̃ꝫ ipsum: vt caliditas non potest eẽ perfectissima cuꝫ frigiditate: vel cum aliquo qđ magl appropiquat ad frigiditateꝫ q̃ꝫ ipsa: sed omnis distinctio opponitur vnitati: vel magl appropinquat multitudini q̃ opponitur vnitati. ergo si distinctio aliqua eẽt in deo. tũc deus nõ esset maxime vnus: sed hoc est falsum ꝛ ꝯtra oẽs leges. qꝛ solus deus est vnus elegantissima ꝛ perfectissi-

T.c.39. ꝛ inde. ma vnitate. vt patet. iz. huius. Et confirmatur. quicquid

est in deo:est deus ꝛ vita ꝛ sapīa:ꝛ sic de alijs pꝑtiis:ꝛ illud ē
famosum apud oēs cuiuslibet legis. Et pōt probari. qꝛ si
aliqd esset in deo qꝺ non esset deus: vel illud esset perfe-
ctius deo:ꝛ hoc non.qꝛ deus est optimū eorum que in nā.
T.c.xi. qꝛ est bonū ꝛ perfectū.in fine.5.huius.vł minus ꝑfectuȝ.
ꝛ hoc non.qꝛ ridiculū eque non pōt esse.ergo nulla distin-
ctio cadit in deo. aliter extrema distinctionis caderent ī
deo.qꝺ est falsum. ⁋ 2ª rōne sumitur ex parte subē ꝛ ac-
cidentis.ꝛ est istud.Si in deo caderet distinctio: vel hoc
esset ſm subam:vel ſm accñs: vel ꝑtim ſm subam:ꝛ ꝑtiȝ
ſm accñs.ita ꝙ extrema distinctionis. vel eēnt subē: vel
accñtia:vel partim substantia:ꝛ partim accidētia.sed nul
lo modoꝝ.ergo.ꝛc.maior nota est per sufficientē diuisio-
T.c.p. nem.qꝛ omne ens vel est suba vel accidens. ex pn'io. ꝛ 7º
huius.minor patet.qꝛ distinctio in deo non cadit ſm sub-
stantiam.qꝛ in deo non sunt distincte substātie: nec essen-
tie:qꝛ quicquid ē in deo:hoc est deus.nec distinctio cadit
in deo ſm accidens.qꝛ nullū accidēs est in deo circūscri-
pto opere intellectus.vt oēs cōcedunt.vnde cōmentator
Cō.25. dicit.12º.hº:ꝙ quedam sunt subē in quibus nullum cadit
accidens. ꝛ hoc principaliter habet veritatē de deo. Si-
militer in deo non cadit distinctio:ꝑtim ſm subam:ꝛ par
tim ſm accidens.ꝛ hoc pȝ ex dictis.cum nullum cadat ac
cidens in deo.qꝛ si sic. deus esset perfectibilis ꝛ in poº.qꝺ
est falsum.⁋ 3ª ratio est sumpta ex parte multitudinis.ꝛ
est ista. ⁋ Ad cuius intellectum suppono. ꝙ identitas ē
T.c.20. idē cum vnitate:vel non est sine vnitate.qꝛ 5º huius dr.ꝙ
idētitas est quedā vnitas: vel concomitatur vnitatē. sic
etiā distinctio vel est multitudo:vel non est sine multitu
dine.⁋ 2º suppono ꝙ ois multitudo vel est reꝝ differen
tium ſm formā:vel ſm quantitatē.vt vult cōmentator ꝑ
Cō.6. phy.Ex hoc arguit.Si esset distictio aliqua in deo circū-
scripto oī opere intellectus:tunc in deo esset multitudo ꝛ
tenet. hec ꝯña ex ꝓsuppositis. qꝛ sicut identitas ꝯiungit
necessario vnitati:sic distinctio.Cuȝ.n.omnis multitudo
sit reꝝ differentiū ſm formā:vel ſm quantitatē.ꝛ vtraqȝ
multitudo est realis.ğ ꝛc.sed hoc est falsum ſm oēs.ꝛ re-
probatū.⁋ Sed huic rōni aliqs possȝ obuiare.ꝙ duplx
ē mltitº:vel reꝝ vł modoꝝ vel rei sub diuersis modis.ita
ꝙ res stans sub vno modo differat a se stāte sub alio mō:
Tūc dr̄ ꝙ ois multitºͦ:ē reꝝ dr̄ntiū.ꝛc.ꝯcedit.si ē mltiºͦ
reꝝ:sȝ si est multitudo modoꝝ non opȝ. Istud non valet.
qꝛ capiam istos modos.quia isti modi quibus res differt
a se:vel sunt ens:vel non ens.si non ens:tunc sunt nihil: ꝛ
tunc pro nihilo relinquant.Si sunt ens:tunc cū ens ꝛ res
ꝯuertant.ergo isti modi erūt res:ꝛ ꝑ ꝯñs multitudo mo-
doꝝ vel rei sub diuersis modis est multitudo reꝝ. vñ sic
mltitudo hoiuȝ sūt mlta aīalia. qꝛ sunt multi hoies.lȝ nō
distinguant ꝑ aīalitatē.qꝛ conueniunt in ea.tñ multi ho-
mines sunt multa aīalia.sic etiā multitudo rerū sūt mul-
te res:ꝛ distinºͦ rei a re est realis.ğ ꝛc.⁋ Ex hoc pȝ falsa so
lutio aliquoꝝ.qꝛ distinguunt res in singulari ꝛ plurali.qꝛ
dicunt ꝙ isti modi in deo non sunt res singulr: sed plura-
liter.⁋ Hoc non valet.qꝛ arguo in singulari.qꝛ si res sub
vno mō differt a se sub alio modo:vł isti modi sunt aliqd
vel nihil sicut prius.⁋ Itē qñ dicit ꝙ res sub vno modo
dr̄t a se sub alio:ista prepō sub.vel dicit circūstantiaȝ loci:
vel subiecti:non pōt dicere circūstantiam loci:qꝛ hoc eēt
ridiculū:cuȝ deus non sit in loco:nec ēt dicit circūstantiā
subi.qꝛ deus non est subm alicuius:cū non sit perfectibil:
qꝺ tamē est de rōne subiecti:Qꝛ autem illud quod est ens
sit res.non eget probatione.Pōt tñ ꝯfirmari recurrendo
ad vltimū fundamentū.vt ad qd nois.qꝛ res dicitur du-
pliciter: vel a reor qꝺ est oppiºͦ.vel a ratus rata tū.qꝺ est
firmus firma firmū.Mō isti modi sūt entia. ꝛ ꝑ ꝯñs res

inquantum dr̄ a ratus.qꝛ isti modi sunt firmi ī deo. qꝛ īge-
nerabiles ꝛ īcorruptibiles.qꝛ qcquid est ī deo:est ingene
rabile ꝛ eternuȝ.Silr sunt res inquantū res dr̄ a reor ris:
ꝙ comprehensibiles sunt per intelłm. qꝛ loqmur de eis.
ergo sunt res:ꝛ res in singulari.ꝛ ꝑ ꝯñs multitudo earum
est real.⁋ Sed adhuc obycit ꝙ isti modi nō sint res ꝓ-
prie:sed improprie.hoc non valet.qꝛ per istam distinctio-
nem soluerem oēs demonstrationes mathematicas. vñ
ꝓbo ꝙ omnis triāgulus hȝ tres angulos equales duobꝰ
rectis.ois figura plana hñs angulū extrinsecum equiua-
lentem duobus intrinˢᶜⁱˢ oppositis hȝ tres angulos. ꝛc.sȝ
triangulus est hmȯ.ğ ꝛc. modo possez soluere istam demō-
strationē per hanc distinctionem:qꝛ dicerem ad maiorē.
Ois figura plana.ꝛc.hȝ improprie.non tñ proprie. vnde
hoc nihil aliud vr̄ qȝ deinde.Et confirmatur.ī verissimo
ente non pōt esse res improprie:imo propriissime est ī ipso
T.c.4. qꝺ est in eo.sed deus est verissimū ens.2º huius.semꝑ exi
stentiū pnª sunt verissima.ꝛ ꝑ ꝯñs isti modi in deo sūt ꝓ-
prie res. ꝛ sic in deo erit multitudo realis. qꝺ est falsum.
⁋ 4ª rō sumitur ex nā rei. Et ē. isti doctores qui accepe-
runt hanc distinctionem nōiauerunt eam distinctionem
formalitatū ꝛ dr̄iam ex natura rei.mō nā rei ē res.⁋ Ex
hoc arguit sic. Illa que distinguunt ex re distinguuntur
realr.qꝛ sicut artificialia sunt ab arte ꝛ nālia a nā.sic rea-
lia ex re.sed ista distinctio in deo est ex re cū sit ex natura
rei:que est res.ꝛ ꝑ ꝯñs erit distinctio realis.vñ bene vez
ꝙ in composito nā rei non est tota res. sed in re simplici
cuiusmodi est deus nā rei est tota res. ⁋ 5ª ratio sumit
ex pte ꝑfectionis.ꝛ est ista.Si distinctio esset in deo ꝓter
oꝑationem ītellectus:tūc extrema distinctionis.vel sunt
equalis perfectionis. vel vnū perfectius altero.per suffi-
cientem diuisionē.sed extrema distictionis in deo nō sūt
equalis perfectionis.qꝛ essent īdiuidua eiusdē speciei.qꝛ
quecūqȝ sunt equał perfectionis sunt indiuidua eiusdez
spēi.qꝛ diuerse spēs non possunt esse eiusdē perfectionis:
ꝛ sic ī deo esset multitudo indiuiduoꝝ eiusdem spēi. qꝺ ē
falsuȝ.qꝛ in obstractis a mā non sunt plura indiuidua.ex
T.c.92. ꝓ celi. Etiaȝ:imo magis videretur ꝙ in aliquo supposito
mālí: vt in sorte essent plura indiuidua.qꝺ est falsuȝ.ꝛ tñ
hoc non est:nec pōt dici ꝙ vnū sit perfectius alio.qꝛ tunc
in deo esset cōpō ex actu ꝛ potentia.qꝺ est falsū.12.huius.
ꝯña pȝ.qꝛ duoꝝ.quoꝝ vnū est perfectius alio.ꝛ sunt ī eo-
dez: īperfectius est ī poº:ꝛ perfectius ī actu.⁋ 6ª rō sumi
tur ex parte oppōnis.ꝛ est.presupponatur ista regula que
est vera.Sicut oppositū ī opposito:ꝛ propositū in propo-
sito.ꝛ ista regula est vera ī essentialibus predicatis:ꝛ ī eo-
dem genere oppositiōis. Tunc ex alia parte sumatur. ꝙ
idē ꝛ diuersum sunt opposita. ꝛ idem realiter ꝛ diuersuȝ
sunt opposita.Et silr idem formalr ꝛ diuersum formalr.
⁋ Ex hoc sic arguitur.quecunqȝ sunt diuersa ab īuicem
realr ꝛ eēntialr sunt diuersa formalr.ergo que sunt eadez
realiter:sunt eadē formaliter.qꝛ non sunt idem formalr.
Et hoc pȝ ꝑ inductionē. qꝛ que sunt diuersa numero non
sunt idē formalr.Silr que sunt diuersa spē.ꝛ genere : vel
analogia ēt sunt diuersa formalr:ꝛ non idem. ꝯña patȝ.ꝑ
dc'aȝ regulam.sicut oppositū ī opposito.ꝛc.⁋ Nūc restat
ponere pōnē.que vr̄ esse probabilior.Unde dōȝ est.ꝙ nō
est dr̄ia alia preter dr̄iam realem ꝛ rōnis. Et hoc ꝓbatur
illis sex rōnibus.quibus alia opīo fuit īprobata.quas nō
resumo gratia breuitatis.

His visis pōt videri ad rōnes alterius pōnis. Ad
pmā.deus intellr a nob diuersis intelle
ctionibꝰ.conceditur.Et cuȝ dicit ītellectiones differunt.
Hic dicunt aliqui istam diuersitatē prouenire ex diuer-
sis silitudinibus que sunt īter deuȝ ꝛ entia causata.ita ꝙ

T.c.69. intellectus noster pōt multa intelligere per similitudinem. vt pȝ. pmo physi. qr itelligit mām pmā per formas artificiales ad alias formas nālis forma hȝ silitudinē. vnde dixit ꝙ ista distō qua intelligit deus inquantū deus ⁊ vt actus: ⁊ sic de alijs pdicatis nō est ex re: nec ex nā rei intrinsece: sȝ ista distō pvenit ex diuersis silitudinib⁹ causatis. vñ verū ē: ꝙ iste itellectōes diuerse nō pure fiūt a nřo itellectu: cū sit pure passiuus: nec a deo g est idē simpliciter: sed fiunt per quasdā silitudines. vñ intellectus cognoscit ens fm se vt subaȝ: ⁊ qr deus est fȝ se est suba. g intellūs cognoscit deū vt est ens ⁊ suba. Similr intellectus cognoscit aliqȝ cātuȝ: qȝ est actus ⁊ deus est act⁹: ⁊ sic est silitudo iter deū ⁊ cātū. g cognoscit deū vt actū. silr cognoscit aliqd vt sapientiā in cātis: ⁊ deus est sapiētia: ⁊ sic est silitudo inter deuȝ ⁊ sapientiam. g cognoscit deum vt est sapientia: ⁊ sic de alijs predicatis: ita ꝙ ista distō pvenit ex silitu^{b9} iter deuȝ ⁊ cāta. Sȝ istud est difficile tenere ꝙ iste diuerse itellectōes accipiant ab istis silitudinib⁹: cū in ipso termino ⁊ in deo nō sit aliq̄ diuersitas. Ergo dōm est aliter ꝙ diuersitas itellectionū pvenit ex diuersa pparatiōe qua inte⁹ preparat ad intelligēdū deū. ptingit. n. inte^m itelligere deū diuersis itellectionib⁹: qr ptingit inte^m preparari pptia itellectiōe motus eterni ⁊ vniformis g est pmi celi: ⁊ tunc statim itelligit motorē: qr motor pmus cāt istū motū pmū eternuȝ ⁊ vniformē: ⁊ sic preparat inte⁹ ad cognoscēdū deū vt substātiam. Silr inte⁹ cognoscit actuȝ cātū qui dependet a primo motore: ⁊ tunc preparat inte⁹ ad cognoscendū deuȝ ⁊ actū: ⁊ sic de alijs predicatis. Et si dices ꝙ sunt ab vno ⁊ eodē agente ꝙ pcedāt diuerse actōes: qȝ nō videt. Dicendū ꝙ nō est impole ab vno ⁊ eodē agēte pcedere diuersimode diuersas actiōes in subto aliter ⁊ alr. ¶ Contra hoc obycit. nō videt ꝙ diuerse itellectiōes capiant ex diuersa preparatiōe: qr diuersitas intellectiōis ostendit diuersitatem pformitatū ⁊ respectuū. mō respectus nō diuersificant ex preparatiōib⁹ istis: sȝ ex diuersis terminis supra quos fundant: sicut diuerse equalitates sūt a diuersis quātitatib⁹. modo certū est ꝙ ista predicata. actus. suba. sapiētia in deo nō dr̄nt. Dōm ꝙ diuerse itellectiōes debent hēre pformitates ad diuersa: tn̄ illud hȝ veritatē de illis intellectōib⁹ que diuersificant ex obto: sed que diuersificant ex diuersa preparatione: nō opȝ ꝙ sit diuersitas pformitatis ad diuersa. Modo sic est h̄ ꝙ intellectiones dei nō diuersificant ex obto: sȝ ex diuersa pparatiōe in intellectu. vt visuȝ est. ¶ Iterū obycit. intellectōes cū sint respectus diuersificant per terminos. g opȝ ꝙ iste intellectiōes sint diuerse respectu terminorum. Dōm ꝙ veritatem hȝ ꝙ intellectiōes ⁊ respectus diuersificant ex termis in rebus causatis: sed nō opȝ in nō causatis vt in deo. Sed dices: hoc nō valet: qr instantia est in pposito: qr ppositū est ō deo ⁊ tu instas de deo. Dōm ꝙ multa sunt argumēta que nō possunt solui: nisi per instātiā in pposito. pbatio: qr ꝙ ōis motor moueat ppter motorē nobilioreȝ. si aliqs pbat hoc: qr motor lune ppter nobiliorē: ⁊ motor saturni. g ōis motor mouet ppter nobiliorē se motorē: illud argu^m est falsum: ⁊ non pōt solui: nisi per instantiā in pposito. vt qr pmus motor nō mouet ppter nobiliorē se. ¶ Sȝ vñ est h̄ ꝙ a deo g est idē pcedunt diuersi respectus. Dōm ꝙ hoc est ppter eminentiā ⁊ nobilitatē sue nāe ⁊ vnitatis. ¶ Ad aliam.

12. me^{ca}. de⁹ intelligit ōia cāta ⁊c̄. Dōȝ ꝙ fm Arist. ⁊ Cōmētatorē

T.cō.51 deus nihil intelligit extra se: imo tn̄ seipm intelligit: qr intelligere quo itellcūs itelligit aliqd extra se nobilita-

T.cō.51 tur ex isto: vñ dicit Aristo. 12. h⁹: ꝙ est meli⁹ aliq̄ nō videre deuȝ q̄ videre: ⁊ nō intelligere q̄ intelligere: ⁊ hoc nō hoc nō eēt nisi: qr pp intelligere aliqd ex͂ se intellcūs vilesceret: qr illud eēt nobilius itellectu: qr itellcūs dei nō nobilitat ex alio: nec vilescit: vñ Cōmētator dic̄ ibidē. s.

Cōm. 51 1z. ꝙ si intellcūs dei intelligeret cāta: hoc vel esset in vli vel in particulari: nō in vli: qr sic scire est in potētia ⁊ diminutū: nec scit in pticulari cāta: qr īfinita sunt: ⁊ q̄uis de⁹ nō itelligat ista cāta: nō tn̄ ignorat ipa: vt dic̄: qr ignorantia est priuatio in subiecto apto nato: sȝ de⁹ nō ē apt⁹ natus cogscere talia: ⁊ sic dicit Cōmē. ⁊ Alex. ¶ Ad pbationē. agens per hoc ⁊c̄. pcedit. si agat ime^{te}. Tu dicis. ꝙ de⁹ sit agēs ⁊c̄. Ad hoc diceret Cōmē. ꝙ de⁹ non agit nisi mediātib⁹ motorib⁹ ⁊ corporib⁹ celestib⁹. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē nō opȝ ꝙ agens per intellcm̄ cognoscat cātuȝ: sȝ sufficit ꝙ cognoscat cām: ⁊ sic deus cognoscit seipm: fm ꝙ est cā oium: qr diligit se: ⁊ hoc sufficit ꝙ sit agens per intellcm̄: vñ de⁹ intelligit seipm perfectissime. ergo intelligit se vt cām: qr idē est ipm esse ⁊ esse cām. ¶ Et si dicas: ꝙ deus cognoscit se vt causam. ergo cognoscit cāta. Dōm ꝙ non opȝ nisi vbi causa dicit esse relatiuū superadditū: sȝ hoc nō est in deo. ¶ Ad aliaȝ confirmationē: quelȝ intelli^a inferior cognoscit se: ⁊ superiorē. Cōcedit. Et tu dicis: ꝙ illud intelligere quo intelligit deū: ⁊ seipȝ ⁊c̄. Dōm ꝙ est aliud circūscripto opere intellectus: qr aliter esset idem itellectui: qȝ nō oȝ. Tu dicis: ꝙ itelligere hoc ⁊ illud ⁊c̄. negat: qr itelligere illud quo itelligentia intelligit pmū ⁊ se est aliud. Et tu queres vtrū illud intelligere est suba vel accñs. Dōm ꝙ intelligere intelligentie est suba: ⁊ est alia suba a suba intelligētie: vt intelligere quo motor saturni intelligit pmuȝ est aliud intelligere ⁊ est suba ⁊ in pdicamento sube per reductiones vt causa. Tu dicis: ꝙ in itelligētijs sunt plures sube distincte: ⁊ per ps̄is quelibet intelligētia est pposita realiter. Dōm ꝙ nō est ipole ꝙ plures sint sube in intelligētia: ⁊ per vnā intelligat se: ⁊ aliud est intelligere quo intelligit pmū: ⁊ illud etiā est suba. vñ etiā nō est remotū a dictis Cōmētatoris: ꝙ q̄lȝ intellig⁹ sit pposita ex plurib⁹ substātijs: qr dicit Cōmē-

3.5.⁊.14 tator. 3. de aīa: ꝙ itellect⁹ possibilis est in omni suba: que intelligit aliquid extra se: sȝ de hoc ad pñs nō est cura: sȝ tn̄ ꝙ itelligētia est pposita ex itelligente suba ⁊ actu intelligendi: qui est etiā suba in pdicamēto per reductōeȝ vt causa. ¶ Cōtra. omne compositū est nouū. vt Cōmen-

Com. 9. tator vult. 12. huius. vbi loquit cōtra illos qui posuerūt multiplicitatē in suba in deo: sed intelligētie si sunt pposite: tunc sunt noue: qȝ nullus dicit. Dōm ꝙ omne ppositum ex pncipijs trāsmutabilib⁹ est nouū: ⁊ sic intelligit Cōmentator. Sed si aliqȝ est compositū ex eternis: non opȝ ꝙ sit nouum. Et tu dicis: quicquid est compositū ex suba est nouū. Dōm ꝙ nō opȝ. si est compositū ex substātia eterna nō habente cōtrariuȝ: nec per se: nec per accidens: nec pruationē sibi oppositaȝ. Et tu dicis. omne ppositum est transmutabile. vt pȝ. in de celo: ꝙ est transmutabile fm diuersa vbi. modo intelligentie nō sunt trāsmutabiles. vt pȝ. 8. physi. ⁊. 12. huius. Dōm ꝙ omne ppo-

T.c.46 ⁊ infra. situȝ est transmutabile: cuius actus est corruptibilis. vt celum est transmutabile fm locuȝ: qr actus eius vt motus est corruptibilis. Silr aīa hūana ē corruptibil' quo

T.p.30. ⁊.41. ad intelligere: qr actus eius: scȝ intelligere est corruptibilis: qr transmutat de vno intelligere in aliud: sed itelligentie actus nō est corruptibilis: sed eternus: qr nō hȝ ptrariū vel pruationē oppositā: nec per se: nec per accñs. ergo est transmutabilis. ¶ Ad aliā confirmationeȝ. Illud de quo intelligitur ⁊c̄. Dōm ꝙ ista ppositio de. dicit circūstantiaȝ totius vt apparet in homine qui intelligit aliud ⁊ aliud fm totuȝ. ergo in isto est alietas de quo sic intelligit aliud ⁊ aliud fm totū. Sed si ppositio de. dicit

circūstantiā mouentis: tunc nō opꝫ ꝙ de quo intelligit alind ⁊ aliud in diuersis intelligentibus ꝙ in eo sit alie/tas. Modo quādo dicit ꝙ Cōmentator dicit. Illud de quo ⁊c. Dōm ꝙ intelligit de mouente: qꝛ pmū pncipiuꝫ aliam ⁊ aliā cāt itelligentiā in motore pmi celi: ⁊ in mo/tore saturni: ⁊ similr in alijs: ⁊ sic non opꝫ ꝙ in eo sit alie/tas: ⁊ ista ppō de. nō dicit circūstātiā totius: sed circū/stantiā mouentis: qꝛ aliā intellectionē hꝫ motor pmi ce/li de deo ⁊ aliaꝫ motor saturni: ⁊ hoc vocat Cōmentator qꝺ itelligit aliud ⁊ aliud. ¶ Ad aliā rōnē. vnū ⁊ ens ⁊c. Cōcedit. de vno qꝺ est sinoni^m enti ꝙ ipsuꝫ ⁊ ens nō dif/ferūt: nec essentialiter: nec realiter. vñ ens ⁊ vnuꝫ dupli/citer capiunt. vno modo quo ad sigta: ⁊ sic nō distinguū/tur: qꝛ sunt vnū ⁊ ideꝫ essentialiter ⁊ realiter. alio modo considerant quo ad ꝯnotata a quibus nomina imponū/tur ad signduꝫ: ⁊ sic bene differunt: qꝛ nomen entis im/ponit ab hoc cōnotato qꝺ est esse: sed nomen vni^us impo/nitur ab indiuisione: ⁊ ita differunt realiter quo ad pro/prietates ⁊ cōnotata quibus nomina imponunt. ¶ Ad aliam rōnem. homo ⁊ anial distinguunt. Cōcedit. ꝙ nō differunt ſm conceptuꝫ tñ queꝫ dicunt accipi ab appa/rentibus: sed etiā differunt essentialiter ⁊ realiter: quia alia forma est realiter diuersa per quaꝫ homo est homo: ⁊ per quam homo est animal: ⁊ per quam homo est sub/stantia: ⁊ sic de alijs predi^tis in quid: ⁊ hoc si substantia est vnum genus vniuocuꝫ ad ista. ¶ Et tu dicis: animal nō predicabitur de homine sic in primo modo dicendi per se. ¶ Dōm ꝙ genus accipit dupliciter. vno mō pro quiditate generali de qua dicit Porphy^s. potestate ha/bet oēs. actu vo nullaꝫ: ⁊ Aristo. 8. hui^s. genus cognoscit negatione oīum dr̄iarūꝫ. Et sic nō predicat de spē: nisi in obliquo vt homo est ex aiali. Alio mō accipit genus p toto cōposito ex quiditate generali ⁊ dr̄ia cōtrahen/te ipm: sub rōne tñ cōmuni: ⁊ sic pdicat de spē in recto: ⁊ ista est famosa apud Lynconiē. ⁊ plures probos viros. ¶ Cōtra hoc obijcit. Si forma generis differret a spēi forma: tunc etiā idē iudi^m esset de forma speciei ⁊ indiui/dui: ꝙ dr̄nt: qꝺ tamē est falsum. ¶ Item est instantia de corpore. vtrū corpus de genere sube sit per aliam formā diuersam a forma viui vel nō. Si dicas: ꝙ sint diuersa: tunc queritur vtrum forma corporeitatis sit corporalis vel incorporalis. Si est incorporalis: tunc in generatio/ne nō fit resolutio in pmam mām: qꝺ est contra Aristo. ¶ Itē. ꝯtra Cōmentatorē. pmo celi. vbi dicit: ꝙ omnis forma in mā habet cōtrarietatē ⁊ est corporalis. Si aūt forma corporeitatis est corporalis. sic etiam dimensio/nes sunt corporales: qꝺ est contra Cōmentatorem. pmo physico. ⁊ in de suba orbis. ¶ Ad pmā instantiā dōm: ꝙ alia est forma per quā homo est homo ⁊ per quā est ani/mal. ¶ Et tu dicis. ergo etiā alia est forma sortis. vt sor/tes ⁊ alia forma eius vt homo. Dōm ꝙ ista instantia nō est magis cōtra me ꝙ̄ cōtra alios qui ponunt vnitatem formarū: qꝛ ista nō differūt penes rōnem tñ. i. ꝗ opꝫ ꝙ sit diuersitas in re: Et si ipsi dr̄t ꝙ istā diuersitatē ex parte rei. ego acceptabo. Et si dicat ꝙ ista forma per quā sor. est sor. est accītalis nolo: ⁊ ꝓ ꝯñs esse sor. qꝺ supaddit ad hoiem est esse accidētale: qꝛ per formā accidentalem est completiue: sed sic nō fuit de homine ⁊ aniali: qꝛ homo nō est per formā accītalē homo cū sit vera suba. ⁊ simi/liter de aniali. Et sic illud arg^m de indiuiduo ⁊ hoie non est plus cōtra positionē graduū formarū ꝙ̄ contra aliaꝫ viā. ¶ Sed qꝛ cōtra arguere nō est soluere: etiā si gs ad mille incōueniētia duceret idē dicat. Vñ dōm ꝙ sor. vt sor. ⁊ sor. vt homo. ista dr̄nt: ⁊ sunt per diuersas formas: ⁊ sor. vt sor. completiue est per formā accidentalē: ⁊ nō dr̄

12°. me^ce
Cō. 44

Dr̄ia inter ens ⁊ vnū

t. c. 5. ⁊ 6
Cō. 20.

Cō. 20.

Com. 63
Capi. p°.

aliquid ad presens de forma substātiali. vtrū indiuiduū nām specificā cōtrahat per dr̄iam subalem de hoc nihil ad psens. Tu dicis: ꝙ spēs est tota substātia indiuiduo/rum. Dōm ꝙ aliqui dr̄t: ꝙ indiuiduū. vt sor. sit cōpleti/ue per formā cogitatiuā particulareꝫ: ⁊ sic haberet duas formas: ⁊ hoc forte nō haberē ꝓ incōuenienti. Tamen posset dici ad presens nō curando multū illud dictuꝫ ꝙ spēs sit tota suba indiuiduoꝝ: qꝛ verū est quātū ad illud qꝺ est de substantia indiuidui: sed tamē indiuiduū ꝯple/tiue est per formā accidentalē: ⁊ ita forma sor. est vnitas qua sor. est vnū completiue ⁊ differt a platone. ¶ Cōtra hoc logici arguūt. Prima suba est maxime suba. ex pdi/camentis. ꝗ nō est per formā accidētalē. ¶ Ad hoc dr̄t aliqui ꝙ pma suba nō est maxime suba. Et quid dicunt ad auctoritatē Aristo. in pdicamētis: dr̄t Aristoteleꝫ in pdicamentis posuisse multa que non sunt vera: sed sunt famosa. vñ loquit ibi in maiori parte ſm famositateꝫ: ⁊ etiā dicit Cōmentator. 5. huius: qꝛ etiaꝫ dicit in predica/mentis: ꝙ locus sit distincte spēs quātitatis a superficie ꝙ nō est veꝝ. vnde ille liber est introductorius. ⁊ in illo loquit Aristo. illis in qbus de nouo oritur phia: qꝛ aliqñ plus capiunt famosa ꝙ̄ vera. ¶ Vel dōm aliter ꝙ pma suba maxime est suba ꝗtū ad spēm spālissimā que est in ea. vñ per hoc distiguit a secūdis substātijs: que nō sunt nisi per intellectuꝫ ⁊ rōnem. vñ lꝫ sor. sit sor. completiue per formā accidentaleꝫ: tñ est etiā homo ⁊ anial ⁊ verio/ri modo ꝙ̄ secunde substātie: que nō existunt separatiꝫ: nisi ſm itellectum ⁊ impositionē nominis. vnde destru/ctis pmis substantijs: etiā destruunt secunde. vnde tan/tum pme substantie per se habent existere extra aīam. Vel posset dici ꝙ pme sube dicunt pme substantie quo ad actū substādi acciden^tis: ⁊ alijs in linea pdicamētali: qꝛ pluribus ⁊ pncipalius ⁊ magis ꝓprie substant secun/dis substantijs. ¶ Ad aliam instantiam aliqui dicunt ꝙ forma corporeitatis est corporalis: ⁊ qꝛ est alia forma corporeitatis ab alijs formis sequētibus vt mixti. ideo non poneret ista forma cor^lis: sed tūc difficile esset vide/re quō per transmutationeꝫ cognosceret materia pma: qꝺ tamē vult Aristo. ⁊ Cōmentator. vnde per transmu/tationem non arguit nisi super subm deferens transmu/tationem. vnde si forma corporeitatis esset eterna: tunc per transmutationē Aristo. tñ notificasset corpus ⁊ nō mām pmam: qꝺ non est verū. Et dicunt isti ꝙ in reb^s na/turalibus sunt multe transmutatiōes. vna est animalis in cadauer. Alia est mixti in elementa. alia elementorū inter se. mō in transmutatione qua animal transmutat: nō opꝫ ꝙ forma corporeitatis corrumpat: sed pōt mane/re diutius ꝙ̄ alie forme: ⁊ ita defert accidē^a que apparēt post mortē vt cicatriceꝫ ⁊ alia: sed si fit corruptio elemē/torum in elementa vel mixti in elementa: opꝫ ꝙ forma corporeitatis corrumpat. vt si ex aqua fit aer: ⁊ econuer/so. Et tu dicis. ergo dimensiones sunt corruptibiles: qꝺ est cōtra Cōmentatorē. Dōm ꝙ dimēsiones sunt corru/ptibiles: tamen sunt inseparabiles a materia pma: qꝛ in nulla hora portio materie stat sine dimēsionibus omni/no. Et hoc voluit dicere Cōmentator cum dixit: ꝙ sunt inseparabiles a materia non sunt eterne: sed insepara/biles a qualibet portione materie: qꝛ nō est dare aliquam dimensioneꝫ materie quin stet sub dimensionibus: sed sic nō est de alijs formis: quia aliqua portio materie po/test simpliciter stare ⁊ denudari a tota forma alia secun/dum spēm vt a forma hominis vel ignis vel a calidita/te. Alij aliter ad hoc dicunt: ꝙ forma corporeitatis sit in/corporalis: ⁊ quādo dicitur ꝙ omnis forma humana est corporalis: dicunt ꝙ veruꝫ est de habentibus cōtrarie/

Com. 18

pmo phy. ⁊ c. 62. ⁊ 63.

p. capite d suba orbis ⁊ p° phys. 2. 63.

tatem ⁊ ꝓuationez in materia: nec etiã est spẽs alicuius generis superioris: cuz incorporee substantie nõ ponantur in ꝑdicamẽto. Et tu diceres: ꝙ ergo corpꝰ illud non poneretur in predicamento: qḋ est contra Porphyriuz. Diceretur secundum illos ꝙ verum est. si ꝑmum genus et generaliꝭ quod ponitur in predicamento substantie est substantia materialis et corporalis: ꝙ tunc diuiditur per animatũ ⁊ inanimatuz. vnde illud corpus ingenerabile: qꝛ est cõmune ad celũ ⁊ ad inferiora non ponitur in predicamento: nisi per reductionẽ ⁊ vocatur in celo subꝫ simplex: qḋ substat dimẽsionibus: ⁊ alijs accidẽtibus: ⁊ nõ est ibi compositio forme cuz materia vera: sicut est in corpore inferiorꝫ. ergo dicit̃ equiuoce de hoc: ⁊ de istis. De hoc inquiras: sed tenẽtes vnitatem formarꝫ dicunt ꝙ forma corporeitatis nõ distinguit̃ a forma specifica. ergo ponunt ꝙ dimensiones precedunt omnẽ formam substãtialẽ in materia: ⁊ sint in materia ꝑma vt in subiecto ꝓprio. Et etiã aliqui ponentes gradum in formis: etiam forte dicerent sic ꝙ forma corporeitatis est corporalis ⁊ dimensiones incorporales: ⁊ precedunt illam formã corporeitatis in materia: ⁊ illa forma ꝑmo ⁊ ꝓprie extendit̃: qꝛ ꝓpter eiꝰ imperfectiõez imediate introducit̃ in materiã ꝑmaz mediantibus dimensionibꝰ: ⁊ dicit̃ illud corpus a tangendo: qꝛ est subiectũ formarũ que sentiunt̃ tactu. ⁊ forte sub̃a corporalis sic que est corporalis esset generaꝭ in predicamẽto substantie. Iste solutiones sunt tacte ꝓbabiliter: quia loqui de ista materia demonstratiue est valde difficile. ¶ Ad cõfirmationẽ: quãdo dicis ꝙ ens vt ens ⁊ substãtia vt substãtia ⁊c̃. negatur: qꝛ ens vt ens ⁊ substãtia vt substãtia nõ distinguunt̃: nisi ſm vocem: nec est alius conceptus quo cõcipit̃ substantia vt substãtia: ⁊ substãtia vt ens. ꝓbatio: qꝛ ens nõ contrahitur ad substantiã: ⁊ ad alia predicamenta per differẽtias: sed statim est decez predicamenta: vt

T.cõ.2. substantia: quãtitas ⁊c̃. vt pꝫ. 4. ⁊. 5. ⁊. 6. huius: cum ergo

T.ↄ.14 ens nullaz penitus differentiã habeat a substantia: ⁊ ab

T.cõ.4 alijs predicamẽtis: quibus descendit in ea non põt habere distinctũ intellectũ a substantia vel quãtitate: qꝛ intelligere non diuersificat̃ nisi ſm diuersitatẽ nature intellectiue. vnde quãdo intelligo ens statiz intelligo substãtiam vel quantitatem ⁊c̃. Sed aliud est de genere: quia hꝫ alium intellectũ ab intellectu specieruz: ⁊ non statim descendit in species: sed cõtrahit̃ per differentias speci-

Cõ.14. ficantes ipsum. vnde Cõmentator dicit. 5. huius. Qꝛ ens significat vnũquodqꝫ decez ꝑdicamẽtorꝫ multipliciter: ⁊ sic nulla est differentia inter substantiaz vt substantia ⁊ substantiaz vt ens. Et tu dicis. ergo quicquid debetur substantie inquantuz substãtia: etiam debet̃ substantie inquantuz ens. ergo per se existere debetur omni enti. Dicendũ ꝙ non sequit̃: quia reduplicatio nõ infert vniuersalem in analogo: sed tñ in vniuoco vt canis inquantum canis est latrabile. ergo omnis canis. s. stella: qꝛ hoc est equiuocum. vnde reduplicatio tñ infert vniuersalẽ in vniuocis ⁊ nõ in equiuocis ⁊ analogis. ergo ratio non concludit. ¶ Ad aliã rationẽ. binarius numerus trium hominum est vnus. Cõceditur. Tu dicis: ꝙ ista vnitas qua est vnus vel est idẽ cum numero vel diuersa. Dicendum ꝙ tres vnitates essentialiter sunt numerus: ⁊ ista vnitas qua numerus ternarius est vnus nõ est positiua: sed priuatiua. vnde quãdo dicit̃. ternarius numerus in tribus hominibus est vnus. est intelligendũ ꝑuatiõe: qꝛ nõ est diuersus in duos ternarios: ⁊ sic vnitas causat̃ ex carentia diuisionis ⁊ nõ a diuisione que causat vnum: ⁊ sic dato ꝙ ista vnitas sit diuersa a ternario numero: non tamen opꝫ ꝙ sit quarta vnitas. ¶ Ad aliam rationẽ de iudicio: ꝙ iudicium quo iudico aliqḋ esse bonum eligibile ⁊c̃. Dõm ꝙ iudiꝭ ⁊ electio sunt cause in eodez genere: ⁊ in eodẽ modo: qꝛ iudiciũ boni ꝓsequibilis ⁊ electio eiusdẽ sunt vnus actus: qꝛ sunt cause eiusdez effectus. s. ꝓsecutionis exterioris in eodem genere cause: quia efficientis: ⁊ in eodẽ modo causalitatis: qꝛ vtrũqꝫ est ꝓpinqua causa. ꝓbatio huiꝰ: quia quãdo aliqua causa est vniuersalis ⁊ alia ꝓpinqua respectu eiusdem effectus: semper vniuersalis causa est causa pluriũ ꝙ̃ ꝓpinqua: sicut pꝫ de sole ⁊ homine in generatione hominis: qꝛ sol est causa vniuersalis: ⁊ homo ꝓpinqua: ⁊ sol est causa plurium ꝙ̃ homo: sed iudicium ⁊ electio sunt cause eiusdem effectus ⁊ neutrũ est pluriuz causa ꝙ̃ alterũ. vnde cõuertuntur respectu effectus terminandi vel causandi: vt si iudico hanc dationem esse bonam: scꝫ modificatam: ⁊ eligo eam vtrũqꝫ est causa illius dationis ⁊ nõ alterius. Aliq dicunt hꝫ ꝙ iudiciũ est causa plurium ꝙ̃ electio: qꝛ iudiciuz est causa electionis ⁊ datiõis: sed electio tñ est causa dationis ⁊ non electionis: quia nihil causat seipsum. Istud non valet: qꝛ vniuersalis causa semper debet esse causa pluriũ effectuum eiusdem spẽi cuz effectu ad quẽ cõcurrunt. vt pꝫ de sole q est causa plurium ꝙ̃ homo qui sunt eiusdem spẽi. Similr mã ꝑma ⁊ propria sunt causa eiusdem causati: ita ꝙ materia prima est causa plurium effectuum eiusdem speciei: quare si esset causa electiõis ipsum iudicium: tamen electio non est eiusdem speciei cum datiõe. Et sic apparet ꝙ est vnius actus iudicium et electio in re absolute et essentialiter: sed differunt in respectu: quia actus qui est principium exterioris prosecutionis dicitur electio: sed idem actus quoad cõformitatẽ obiecti iudicati dr̃ iudiciũ: sꝫ de hꝫ hꝫ videri. 3º ethi. ¶ Ad aliã rõnem. si nõ esset differẽtia aliqua tertia: tũc vnuz ⁊ idẽ omnimode ydẽtitatis posset simul esse ⁊ non esse. Illud cõcedit̃ a multis ꝙ idẽ in eodẽ instanti possit simul esse ⁊ non esse: tamẽ sequendo ꝑncipia Arist. qui-

T.c.120 ⁊ infra.

bus credit demõstrare ꝑmo celi: ꝙ nullum semper ens est corruptibile: oporteret dici ꝙ impoſe est ꝙ vnũ ⁊ idẽ ↄⁱᵉ simul esse ⁊ nõ esse. supple in eodẽ instanti temporis. cõponẽdo ly simul cũ esse ⁊ nõ esse. vñ ipse arguit sic. Si illud qḋ est semp ens eẽt corruptibile: tũc ↄtingeret aliqd simul eẽ ⁊ nõ eẽ in eodẽ instãti tẽporis: sꝫ hoc est inconueniẽs ſm eũ. ↄña pꝫ: qꝛ semp ens est in quolꝫ instanti tpis. Mĩ si esset corˡᵉ: tũc posset oĩo eẽ in aliquo instanti tpis in quo ẽt põt eẽ cũ sit semp ens: ⁊ eodẽ mõ aliq probant ꝙ nulluz nõ semp ens est gnãˡᵉ: qꝛ illud est impoſe esse: qḋ si poneret̃ inesse sequeret̃ ipoſe: sꝫ ex hoc ꝙ aliqḋ gnãˡᵉ ponit̃ nũꝙ̃ gnãri. seqtur ꝙ in eodẽ istanti ↄⁱᵉ esse ⁊ nõ esse: qꝛ ex quo ponit̃ esse gnãbile: imo gnãbile põt in aliquo istanti esse: ⁊ illud sit a. Ex quo aũt ponit̃ ꝙ nũꝙ̃ gnãbit̃: tũc in illo istãti põt nõ esse: ⁊ sic simul põt esse ⁊ nõ esse. Et est ↄ̃ fundamenta Aristo. ⁊ sic Aristo. diceret ꝙ nõ videret aliud cũ loquat̃ naturaliter: ⁊ ex sensatis: quãuis hoc sit contra fidem ⁊ veritatẽ: sed de hoc nõ ad presens plus: qꝛ istud hꝫ locum magis. 12. huius. ⁊ ꝑmo celi. Et sic de hoc libro sexto.

¶ Incipit liber septimus. Qõ. I.

¶ Ens dicitur multipliciter ⁊c̃.

T.cõ.p. ⁊.2.

Queritur circa septimuz. Et quia Aristo. dicit dicta verba põt queri. Utrum substãtia esset ꝑmum ens: sed qꝛ facile est pretermittat̃: ⁊ queratur circa illaz partẽ. Alia vero dicunt̃ entia: eo ꝙ taliter entis vtrũ inherentia accidentis sit essentia eius. ¶ Et arguit̃

primo ꝙ non. Illa non sunt idem essentialiter: quorum vnum precognoscitur: ⁊ aliud demonstratur: quia nihil vnum ⁊ idem precognoscit̄ ⁊ demonstratur de subiecto. ex ṗmo posterioꝝ: sed inherentia accidētis demonstratur de subiecto ⁊ essentia precognoscit̄. ꝙ inherentia accidentis demonstretur: hoc habetur per totum librum posterio. sed essentia accidētis vt passionis precognoscitur: quia mediū demonstrationis precognoscit̄. ex ṗmo posterioꝝ. ⁊ diffinitio passionis est mediū demōstrationis, vt pꝫ. secūdo posteriorum: ⁊ diffinitio passionis sigt̄ essentiā. ergo ⁊c̄. ¶ Item si inherentia accidentis esset de essentia eius: tunc dicendo albedo inherens esset nugatio: sed hoc est falsuꝫ: quia sic dicendo nō est nugatio. cōsequētia pꝫ: quia semper nugatio habet fieri cū essentia alicuius adiungitur sibi imediate: vt homo animal. ¶ Item illud qđ predicat̄ denominatiue et actualiter de aliquo non est idem essentialiter cum eo: quia essentia cuiuslibet predicat̄ per se in primo modo de illo cuius est. ex q̄nto huius. ⁊ primo posterioꝝ: sed inherentia accidentis predicatur denominatiue ⁊ essentialiter de accidēte dicendo albedo est inherens. probatio huius: quia omne concretum accidentis predicatur accidentaliter de aliquo subiecto vt sedens vel stans: sed inherens est accidens concretum: et non predicatur de substantia vt de subiecto: quia non dicit̄ sub̄a est inherens. ergo predicatur de accidēte vt dicēdo albedo est inherens. ¶ Itē illud nō est idem essentialiter accidenti: qđ potest separari ab eo ipso accidente manēte: quia essentia alicuius non potest separari ab illo: cuius est essentia ipso manente: sed inherētia accidētis potest separari ab ipso accidēte per diffinitionem accidentis: que ponit̄. ṗmo thopicorum. ¶ Accidens est ꝙ ꝯ̄t eidem inesse ⁊ non inesse: ⁊ sic non inesse qđ est ṗuatio inherentie ponitur in diffinitione accidētis. ergo manente accidēte ipsum potest nō inherere. ¶ Sed tu dicis: ꝙ accidens ꝯ̄t inesse per presentiam ⁊ essentiam ⁊ existentiam: sed ꝯ̄t non inesse per corruptionem. ¶ Contra hoc arguitur: quelibet particula diffinitiōis potest per se cōpetere ipso diffinito manente vt homini per se competit ꝙ sit animal ⁊ ꝙ sit rationalis: sed non inesse est vna particula diffinitionis accidentis. ergo potest sibi competere accidente ipso manente. ¶ Item nullus respectus est essentia alicuius entis absoluti: ⁊ hoc est naturaliter intellectū: sed inherentia accidentis est respectus. vt pꝫ per se: sed multa accidentia sunt absoluta: vt qualitas quantitas ⁊c̄. ¶ Item fundamentuꝫ respectus est aliquid realiter ⁊ essentialiter diuersum preter respectuꝫ: quia nihil fundat seipsuꝫ: sed inherentia accidentis est respectus et accidens est fundamentum illius respectus. ¶ Item si inherētia accidentis esset essentia accidētis: tunc sequeretur ꝙ quātitas ⁊ qualitas non essent generalissima: sed hoc est falsum ex predicamētis. ⁊. 5. ⁊. 6. huius. cōsequētia pꝫ: quia inherētia vniuoce competit qualitati ⁊ quantitati. ergo si inherentia esset essentia accidētis: tunc inherētia competeret istis vt eētia cōmunis vniuoca. modo illa que cōueniunt in vna essentia cōmuni vniuoca nō sunt generalissima: q2 hēt genus superueniens.

T. c. 23. Caplo ð per se. — Cap. 4. — T. c. 14. 18. ⁊. 19. T. c. 4.

Oppositum arguitur. Illud qđ ponitur in diffinitione accidētis ⁊ nō est eius subiectum hoc est essentia eius: quia nihil videt̄ poni in diffinitione accidentis: nisi subiectum vel aliquid sui generis qđ est de essentia accidētis: vel est met essentia. vt pꝫ quinto huius: sed inherentia ponit̄ in diffinitiōe accidētis ⁊ nō est subiectuꝫ eius: quia accidentis esse est inesse subiecto ⁊ inherentia nō est subiectum accidentis: quia hoc est sub̄a. ¶ Iteꝫ si inherentia esset aliquid diuersuꝫ ab essentia accidentis esset aliquid diuersum ab inherētia accidentis: tunc accidens posset intelligi et diffiniri sine subiecto. cōsequentia pꝫ: quia pro alio subiectuꝫ nō ponitur in diffinitione accidentis: nisi q2 accidens inheret essentialiter subiecto. ergo si accidēs inheret accidētaliter sub̄to ad qđ in diffōne accn̄tis poneret̄ sub̄m.

Ad questionem dicunt aliqui presupponēdo duo. ṗmo ṗmittit̄ ꝙ duplex est inherētia accn̄tis. s. aptitudinalis ⁊ actualis. Aptitudinalis est aptitudo ad inherēduꝫ. Modo iste due inherētie differunt vt dicunt: q2 demr̄atio abstrahit ab inherentia actuali: quia in demonstratiōe scientifica non demonstrat̄ accidens inherere subiecto actualiter: ⁊ hoc pꝫ: q2 demr̄atio abstrahit ab actu existentie: q2 dato ꝙ aliquid non existat in reruꝫ natura adhuc esset vera demr̄atio de ipso vt dato ꝙ nullus hō existeret adhuc eēt vera demōstratio que demonstraret ꝙ hō est risibilis. ¶ Itē dato ꝙ nullus esset triāgulus in materia adhuc esset vera demr̄atio demonstrās ꝙ triangulus hꝫ tres. Modo actualis existētia est actualis inherētia accidētis: sed demōstratio sciētifica nō abstrahit ab inherētia aptitudinali: quia in demonstratione scientifica accn̄s demonstratur inherere subiecto aptitudinaliter. secundo ꝙ aliud est esse idem essentialiter cum alio: ⁊ esse de essentia eius formaliter: Q2 illud dr̄ esse de essentia alicuius formaliter: qđ ponitur in diffinitiōe eius quiditatiua vt animal ponitur in diffinitione hominis: sed ideꝫ essentialiter cum alio est illud quod non potest separari ab eo: imo separatio eius ab eo icluderet cōtradictionem. vnde dicunt ꝙ ṗpria passio bene est idē essentialr̄ cuꝫ sub̄to: sed nō est de essentia eius: q2 ṗpā passio nō ponitur in diffinitione subiecti.

Opinio Scoti in 7. sue metaphyce. qō ṗma.

Per hoc ipsi dicunt ad questionem quattuor. Primo ꝙ neutra inherētia: nec actualis: nec aptitudinalis est de essentia accidentis. Et ratio est ṗus tacta: quia nullus respectus est de essentia alicuius absoluti: ita ꝙ ponatur in diffinitione eius: sed quelibet inherentia siue sit actualis siue aptitudinalis est respectus alicuius fundamenti: scꝫ accidentis: ⁊ accidens est fundamentum absolutum istius inherentie. ¶ Iteꝫ: tunc qualitas ⁊ quātitas non essent generalissima ⁊ deducat̄ vt ṗus. ¶ Secundo dicunt ꝙ inherentia aptitudinalis est idem essentialiter ⁊ realiter cum accidente. Et causa est. aptitudo naturaliter est idem essentialiter cū illo: cuius est aptitudo: quia risibilitas est aptitudo naturalis hominis ad ridenduꝫ: ⁊ est idem essentialiter cum homie. probatio huius: quia illa sunt eadeꝫ essentialiter: que eadem generatione generantur: et eadem corruptione corrumpuntur: sed aptitudo naturalis eadem generatione generatur cum illo: cuius est aptitudo naturalis vt risibile cum homine: ⁊ similiter eadem corruptiōe corrumpitur. minor de se patet. ¶ Tertio dicunt ꝙ inherentia actualis nō est idem realiter et essentialiter cum accidēte absoluto. Et ratio est. Illa nō sunt idem essentialiter: quorum vnum corrumpitur: et aliud manet incorruptibile: quia nō est intelligibile ꝙ aliqua sint eadem essentialiter ⁊ vnū corrumpatur alio remanente: quia tunc esset corruptum ⁊ non corruptuꝫ: sed inherentia actualis corrumpitur remanēte accidente absoluto: vt in sacramento altaris non est inherentia actualis: quia non manet sub̄a panis: ⁊ tamen manēt accidentia vt albedo figura ⁊ hꝰ in hostia. ¶ Quarto dicunt ꝙ inherentia actualis est idem essentialiter ⁊ realiter cū accidente respectiuo. Et ratio est. Ille respectus

est idem essentialiter cū subiecto: cuius separatio includeret contradictionem: sed separatio respectus: ⁊ inherentie actualis accidentis respectiui ad subiectum includeret contradictionem. ergo est idē essentialiter cuȝ accidente. maior est manifesta: quia separatio alicuius ab aliquo nō includit contradictioneȝ: nisi quia est ideȝ essentialiter cuȝ eo. minor patet: quia respectus essentialiter est habitudo: sed habitudo est duorū. vnius vt termini alterius vt subiecti. vnde si actualis inherentia accidentis respectiui separaretur ab accidente: tunc inhereret ⁊ non inhereret que sunt cōtradictoria. ¶ Notandum ꝙ videntur esse dubia circa istam positionem. Et primo contra hoc ꝙ distinguunt de actuali inherentia ⁊ aptitudinali. Et dicunt ꝙ demonstratio abstrahit ab inherentia actuali ⁊ nō ab aptitudinali: non videtur valere ꝙ demonstratio abstrahat ab actuali existentia: et ꝙ demōstratio sit de homine ꝙ sit risibilis nullo homine existente non valet: quia scientia non est de nō ente. Modo si demonstratio abstraheret ab actuali existentia vt ꝙ demonstratio esset de homine ꝙ esset risibilis nullo homine existente: tunc esset non ens: quia quando homo non est secunduȝ actualem existentiam: tunc non est ens: ⁊ sic de nō ente esset scientia. vnde si accidēs posset esse sine actuali existentia: tunc vel esset aliquid vel nihil. si nihil pro nihilo relinquatur. si aliquid vel est in subiecto vel non est in subiecto. per sufficientem diuisionem. si est in subiecto: tunc habet existentiam actualeȝ. si non est in subiecto: tunc est substantia: quia proprium est substantie non esse in subiecto. ¶ Sed dices: ꝙ rosa est in hyeme: ⁊ tamen non habet actualem existentiam. Dicendū ꝙ hoc est falsum: quia nunquā est aliqua hora quin omnes species que pertinent ad perfectioneȝ vniuersi: quia si rosa non est in hyeme in isto climate: tamē est in alio climate vbi est aer tēperatus: quia dicit Lynconiensis. p̄mo posterioȝ. verisimile est omnes species mundi remanere in qualibet hora tēporis. alioquin vniuersitas non esset perfecta. vnde dato ꝙ nullus homo esset. si esset adhuc vera homo est risibilis: tunc risibile vel est ens vel nihil. per sufficientē diuisionem: si est ens vel est ens in subiecto vel nō in subiecto. ista est diuisio sufficiens: quia datur per contradictoria. si nō est in subiecto: tunc est ydea per se subsistēs si est in subiecto: tunc habet actualem inherentiam. ¶ Aliud est dubium de primo conclusione que fuit ꝙ inherentia accidentis non est essentia eius: quia nullus respectus est de essentia alicuius absoluti. ¶ Ista ratio non valet: quia bene verum est ꝙ inherentia non est de essentia alicuius totaliter abi. Tu dicis: ꝙ accidens est abm verum est a termino extrinseco: sed non est abm ab inherentia ad subiectum. vnde nullum accidens absoluitur a inherentia ad subiectum: ⁊ per cōsequens nullum accidens est absolutum a subiecto: ⁊ sic ipsi petunt. vnde bene veruȝ est ꝙ respectus non est de essentia alicuius totaliter abi ⁊ a termio extrinseco ⁊ a subiecto: sed qđ est abm a termino extrinseco ⁊ non a subiecto: qđ est aliqualiter intrinsecum non est verum: quia respectus non sit de essentia illius: quia albedo: lȝ non habeat respectuȝ ad terminū extrinsecum vt pater respicit aliquid extrinsecum: sicut filium: tamē habet respectum ad subiectum: ⁊ sic nō valet illa ratio. ¶ Ad vltimum est contra rationem secunde conclusionis cum dicit ꝙ aptitudo naturalis ⁊c̄. Dicendū ꝙ oppositum est verum. s. ꝙ aptitudo naturalis realiter ⁊ essentialiter differt a subiecto: Quia illa sunt diuersa realiter ⁊ essentialiter: quoȝ est vnus respectus aliud abm: sed aptitudo naturalis est respectus ⁊ subiectum est quid abm. quare ratio non valet. ¶ Ad probationem. Illa sunt eadem essentialiter: que eadem generatione generantur ⁊c̄. Ista ratio non valet: quia probaretur ꝙ quantitas ⁊ substantia essent eadem essentialiter: quia eadē gn̄atione generātur: qꝛ q̄ȝ cito fit suba taȝ cito fit quantitas: ⁊ etiam corrumpuntur eadem corruptione. Unde dicendū est ad maiorem. Illa que eadeȝ generatione ⁊c̄. Conceditur. si eque primo generātur eadem generatione ⁊ corrumpuntur eque p̄mo eadeȝ corruptione. Sed si generantur ⁊ corrumpuntur eadeȝ generatione ⁊ corruptione: s̄m prius ⁊ posterius non valȝ. Tu dicis: aptitudo naturalis ⁊c̄. Cōceditur: in eodē subiecto ⁊ eodem instanti generantur: sed tamen secunduȝ p̄us ⁊ posterius: quia subiectum naturaliter p̄us generatur passione ⁊ aptitudine naturali: quia subiectū est causa illius accidentis: ⁊ causa naturaliter p̄or est effectu ex predicamentis. ergo illud dictū non valet. ¶ Aliud est dubium de tertia conclusione. ꝙ inherentia actualis nō sit idem essentialiter ⁊ realiter cum accidēte abio. quicquid enim sit de conclusione: tamē modus probandi nō videtur esse phylosophicus. Quia per illud qđ fit per potentiā dei ⁊ miraculose illud capiunt ⁊ resoluunt in ipm tanq̄ȝ in vltimum principium. vnde hoc non est phylosophicum p̄ncipium. vnde accidentia manent in sacramento altaris hoc nō concederent omnes leges: nec ex negatione eius punirentur ⁊ vituperarentur: quia non est sensibile ⁊ non pōt conuinci ex sensatis. vnde hoc nō est naturaliter: sed miraculose: ⁊ est opus omnipotentis dei ⁊ est fides nostra ⁊ veritas. vnde hoc firmiter credere debemus sine omni demonstratione reuerenter sacre ecclesie doctoribus assentiēdo. vnde per hoc ꝙ hoc credimus: ⁊ non potest demonstrari habemus merituȝ. vnde illud non est naturale principiuȝ in qđ resoluunt: sed supernaturale ⁊ miraculum. vnde Aristote. ⁊ Commentator nāliter loquentes hoc non viderunt: vt habȝ (videri phi^ce ex sensatis.

Dimissa ergo ista opinione. Dicendū est ad questioneȝ secundū mentē Aristo. ⁊ Cōmentatoris: ꝙ inherentia actualis accidentis est eius essentia. Et ratio est. Inherentia actualis accidentis ad subiectū vel est ideȝ ipsuȝ qđ accidēs eēntialiter: vel aliud. Si est illud ipm ꝙ accidens habetur propositūȝ. si est aliud: tunc queretur de illa inherentia: quia vel est aliquid vel nihil non est nihil: quia pro nihilo relinqueretur: nec hoc est itellectū naturaliter. ergo est ens vel substātia vel accidēs. ista est p̄ma diuisio entis ⁊ sufficiēs. Nō potest esse substantia: quia accidens nō inheret substantie per substantiam: quia esset absurduȝ. Si est accidens: tunc inheret subiecto: tunc queratur de illa inherentia: vel est eadeȝ essentialiter cū accidente. vel alia. Ista est sufficiens diuisio. si idem standū fuit in p̄ma. si aliud: tunc est aliqd: quia non nihil: aut ergo suba: aut accidens: non substantia vt p̄us: ⁊ sic in infinitū: qđ est incōueniēs in essentialiter ordinatis: ⁊ que simul sunt. modo substantia ⁊ accidens ⁊ inherentia accidentis sunt essentialiter ordinata ⁊ simul sunt. quare vel opȝ dicere ꝙ inherentia accidentis sit de essentia eius: vel ire in infinitum. ¶ Item illud est essentia accidētis quo formaliter accidens est ens. nihil eniȝ est formaliter per illud qđ est extra essentiam eius: sed accidens formaliter est per actualeȝ inherentiam: qꝛ accidens est eo ꝙ est entis vt quantitas est eo ꝙ entis aliquid vt sube: ⁊ similiter quantitas. modo ly in eo ꝙ est reduplicat inherentiā. ¶ Item si inherentia qua albedo inheret subiecto esset superadditum albedini: tunc inherentia inhereret albedini: quia aliter

Linco. p°poste. Capi. 7.

non daret esse albedini ꝙ inhereret formalr. ¶ Ex hoc arguitur. si inherẽtia inheret albedini vel hoc est ꝙ inheret seipsa vel per aliud diversum. per sufficientẽ divisionez. si dicaẽ pͥmo modo ꝙ inherentia albedinis inhereat seipsa: tunc etiã standum fuit in pͥmo: ꝙ inherentia pͥmo fuit inherentia accidẽtis. si per aliud inheret: tunc quereẽ de illo alio: ⁊ sic in infinitũ: quod est impossibile in essentialiter ordinatis vel que simul sunt: vt sunt iherentia accidentis ⁊ subiectum.

Et tunc ad rationes. Ad pͥmã. Illa nõ sunt idẽ essentialiter ⁊c̃. Conceditur. Tu dicis: ꝙ inherentia ⁊c̃. Conceditur: ꝙ inherentia actualis demõstraẽ: quia quando demonstro hominem esse risibilem demonstro risibile inexistere actu. dicis ꝙ essentia accidẽtis ⁊c̃. nõ valet: qꝛ demõstraẽ. Dicis: ꝙ diffinitio ⁊c̃. Dõm ꝙ verum est in demonstratiõe quo ad nos: sed simpliciter ⁊ in demonstratione finali ⁊ potiᵐᵃ diffinitio subiecti est mediũ: sed quicquid de hoc: tamen nõ probat: qꝛ medium demonstratõis non simpliciter precognoscitur: sed in respectu. vnde mediũ demõstratiõis non simpliciter precognoscitur: qꝛ qd̃ quid est investigatur. vt pꝫ secũdo posterioꝝ. ergo non precognosciẽ: quia precognitio est cognitio nõ investigabilis ex principijs illiᵘˢ scientie. pͥmo posterioꝝ. ¶ Ad aliam. si inherentia accidentis ⁊c̃. Dõm ꝙ est nugatio inquantũ est ex parte rei ⁊ natura: quia dicendo albedo inherens sensus est albedo albedo: sꝫ excusatur ꝑpter maiorẽ expressionẽ: qꝛ dicẽdo albedo inherens parieti sensus est albedo: albedo parietis: ita ꝙ excusaẽ propter maiorẽ expressionez. Aliter posset dici: ꝙ lꝫ ista sint eadem essentialiter albedo: ⁊ inherentia: tamen ẜm alium ⁊ alium modũ significatur: ⁊ ille impedit nugationez: sed prioꝛ solutio est melioꝛ. ¶ Ad aliam rationem. illud qd̃ predicaẽ denominative ⁊c̃. Concediẽ. Tu dicis: ꝙ inherentia predicatur denominative de accidenti. Dicendũ ꝙ nõ: qꝛ quãdo diciẽ albedo est inherens nõ est denominativa predicatio ⁊ accidentalis: sed essentialis: quia tm̃ est dictuꝫ albedo est inherens. i. albedo est albedo. Tu dicis: concretum predicaẽ de subiecto. Dicendũ ꝙ lꝫ concretuꝫ prediceẽ de subiecto aliquo modo vt substãtia que est subiectum inherentie: quia substantia inheret. i. substantia substat inherentie: ⁊ hoc sufficit ad hoc ꝙ dicam albedo est inherens. i. inens subẽ que est subiectuꝫ inherentie. ¶ Ad aliam rationem. illud qd̃ põt separari ab alio ⁊c̃. Conceditur maioꝛ. Tu dicis: ꝙ inherentia ⁊c̃. Dicendũ ꝙ accidens potest non inesse ipso accidente remanente: quia quãdo nõ inest: tunc corrumpitur. ¶ Ad probationem. quelibet particula diffinitiõis ⁊c̃. Conceditur. si sit diffinitio essentialis ⁊ pͥmo: sed si est descriptio: non opꝫ: sed ista non est nisi descriptio quedam. vnde non inesse subiecto nõ competit accidẽti: nisi ipso corrupto. ¶ Ad aliam rationem. nullus respectus ⁊c̃. verum est si sit totaliter abᵗᵘᵐ ⁊ a termino extrinseco ⁊ subiecto: sed si non sit abᵗᵘᵐ a termino ⁊ non a subiecto: nõ oportet. Ad minorez. Dicendũ ꝙ accidens nõ est abᵗᵘᵐ omnino: lꝫ multa sint accidentia abᵗᵃ a termino extrinseco: non tamen sunt abᵗᵃ a termio intrinseco: scꝫ a subiecto: quia omnia dependent ad subiectum: sed respectus habet etiam respectum ad terminũ extrinsecum ⁊ ad subiectum: quia propriuꝫ relationis est tanq̃ ad aliquem terminuꝫ esse relatum: sed accidentia alia: quia non sunt abᵗᵃ a subiecto. ergo ipa sunt met ille respectus ⁊ inherentia. ¶ Ad aliam rationez. fundamẽtũ respectus ⁊c̃. Conceditur. si est respectus ad terminũ extrinsecũ: sed si est respectus ad subiectuꝫ: ⁊ ille respectus informaẽ vt perfectio perfectibili: non oportet esse diversum: sed est idez essentialiter. non sic est in proposito ꝙ accidẽs est fundamentuꝫ respectus non ad terminũ extrinsecum: quia respectus ad subiectum: quod est informatuꝫ illo vt perfectibile. ¶ Ad aliam rationem. si inherẽtia esset essentia ⁊c̃. consequentia negatur. Et tu probas inherentia predicatur vniuoce: falsum est: sed predicaẽ equiuoce pure vel analogice. vnde qualitas est inherens. tm̃ est dictum. i. qualitas est qualitas: ⁊ quantitas est inherentia. i. quãtitas est quantitas: ⁊ sic per diversas rationes predicatur de his: sicut etiam est alia ratio quantitatis ⁊ qualitatis sic inherentie in cõmuni. ¶ Rationes in oppositũ conceduntur. Et hec de qõne.

Qõ. II.

Consequenter queritur circa eandez particulã. vtrũ hoc verum est possit ꝑdicari de accidente in abᵗᵒ. ¶ Arguitur pͥmo ꝙ non. de illo non dicitur est cui repugnat esse per se: quia esse per se predicat esse per se existens: cum esse sit terminus analogus ad esse per se existens ⁊ inherens: sed accidenti in abstracto repugnat esse per se ⁊ separatiꝫ: cuꝫ accidentis esse sit subiecto inesse. ¶ Item hoc arguitur auctoritate Aristo. in littera dicẽtis: ꝙ accidentia non sunt entia: sed quid entis: ⁊ posset sillogizari. de quo nõ predicatur ens: nec esse: quia esse ⁊ ens idem sunt: cũ esse sit accidẽs entis: sed de accidente in abstracto non predicatur ens. ex dicta auctoritate.

T.cõ.z.

T.cõ.z.

Oppositum arguiẽ. Illud quod est ens hoc est: quia esse ⁊ ens sunt idem: ⁊ de quo predicatur ens: ⁊ esse: sed accidẽtia in abᵗᵒ sunt entia: qꝛ si non: tunc esset non ens.

Ad questionem dicendum duas conclusiones. Primo ꝙ si esse acciẽ per se existens ⁊ separatim: tunc non predicatur de accidente in abᵗᵒ. Rationes per quas probatur pͥma cõclusio tacte sunt in ꝑncipio questionis: que non resumunẽ gratia breuitatis. ¶ Secundo dicendum: ꝙ si esse capitur pro secundario sig̃to vt pro esse inherẽti sic predicatur de accidente in abᵗᵒ. Et ratio est: de accidẽte in abᵗᵒ predicatur esse vel non esse. per sufficientem divisionẽ: que datur per cõtradictoria: sed de ipso non predicatur non esse: quia non dico albedo nõ est cuꝫ habeat esse in rerum natura. ergo esse. ¶ Iteꝫ illud qd̃ est ens: hoc est. per Aristo. 5. huius. ⁊ secũdo peryarmenias. vbi dicitur: ꝙ nõ differt esse ambulans ⁊ ambulat: ⁊ est conualescẽs ⁊ cõualescit. similr nõ differt dr̃e est ⁊ ens: sed accidẽtia in abᵗᵒ sunt entia: quia ens predicatur de decem predicamentis: cum sit cõmune ad ea. ¶ Notanduꝫ ꝙ hic sunt duo dubia. pͥmũ. Predicatũ debeẽ termino ẜꝫ ꝙ sig̃tur res per terminũ: qꝛ terminᵘˢ qd̃ subijcit ⁊ predicat sig̃t. pͥmo posterioꝝ: sed esse non debeẽ accidẽti in abᵗᵒ vt sic sig̃tur: qꝛ accidens in abᵗᵒ sig̃tur nõ inherens ad subm: ⁊ ita esse nõ competit sibi. ¶ Aliud est dubiuꝫ. esse est terminus analogus ad esse per se existẽs ⁊ inherens: qꝛ per pͥus diciẽ de esse qd̃ per se existit: sicut etiã ens pͥus sig̃t subaꝫ. ¶ Ex hoc arguiẽ terminus analogus per se sumptus stat ꝑ pͥmo sig̃to: sed pͥmuꝫ sig̃tuꝫ hᵘ: qd̃ est esse: est esse per se existens: cũ accipiaẽ esse per se ⁊ sine determinatione contrahente ipsum. ¶ Dõm est ad ista dubia. Ad pͥmũ cũ diciẽ. predicatũ debeẽ termino ⁊c̃. Conceditur. vt sic. Tu dicis: ꝙ accidẽs in abᵗᵒ sig̃t rem nõ vt est inherens. Dõm ꝙ lꝫ res significeẽ in abᵗᵒ ẜm esse abᵗᵘᵐ hoc tm̃ est ẜm intellectũ: qꝛ intellectus intelligit res distincte non intelligendo subam cui inheret: tamen non sig̃tur sub illo modo. vt extra intellectũ nõ sit inherẽs:

T.5.14

q2 ista significatio esset falsa. vn̄ itellectus hn̄ distinctiꝫ pōt apprehēdere illa que sunt ꝯiuncta extra ꝛ distinctiꝫ imponere ad signdū nō ꝙ signt extra animaꝫ ista distin ctim: ꝛ sic nō obstante ꝙ albedo signt accidēs per modū abstracti fm intellectū: tamē nō repugnat sibi esse inhe rens extra animā: imo necessario inheret. vt dicendo. al bedo est. sensus est ꝙ est inherens. ℂ Ad aliud dubium dōm ꝙ terminus analogus ꝛc. Dōm ꝙ veruꝫ est quādo non addiꝭ determinatio contrahēs ipsum: nec me^te: nec īme^te. Et tu dicis: ꝙ esse est terminus analogus. Cōcedi tur: ꝛ cū dicis. ergo stat ꝑ esse per se existēti: nō est veruꝫ: q2 ex parte subiecti cōtrahiꝭ ad secundariū signtuꝫ: q2 al bedo est accidēs. ergo cōtrahit esse ad secunduꝫ signtum qđ est inherēs. ℂ Notandū ꝙ sic dicēdo ad questionē. pꝫ cōcordantia duarū opinionū. quarū vna est ꝙ esse nō ꝑdicaꝭ de accidēte in ab^to. alia est ꝙ eē ꝑdicaꝭ de accn̄te in ab^to: ꝛ sic ista opīo est media: q2 ꝯuenit cū vtraqꝫ.

Ad rationes in oppositū. ℂ Ad ꝑmam de illo nō predicaꝭ est ꝛc. negaꝭ: q2 eē est cōmune ad esse per se existens: ꝛ ad esse inherens. ℂ Ad ꝓbationeꝫ. pꝫ. ex solutione secūdi dubiꝫ: q2 esse cōtrahiꝭ ad 2^m signtuꝫ per subm. ergo ratio non concludit. ℂ Ad aliā. de quo nō ꝑdicaꝭ ens ꝛc. Concediꝭ. Tu dicis: ꝙ de accidēte in ab^to nō predicaꝭ ens. negaꝭ: imo de necessita te ens ꝑdicaꝭ de omni accidente. Et tu dicis: ꝙ ens stat ꝓ suba. Dōm ꝙ verū est qn̄ per se sumiꝭ: ita ꝙ nō ꝯtrahi tur ad 2^m signtum: nec mediate: nec imediate. Modo h̄ cōtrahiꝭ ens per subm ad secūdariū significatum vt ad ens inherens. sicut visum est. Qō. III.

T. c. 4 ℂ Multipliciter quideꝫ igiꝭ diciꝭ ꝙ primū ꝛc.

Consequenter queriꝭ circa hāc par tem. vtrum suba sit ꝑor accidēte notitia. ℂ Arguiꝭ ꝑmo ꝙ nō. Il lud qđ per alterum notificaꝭ nō est ꝑus eo qđ notificaꝭ fm notitiā: q2 notificās dꝫ eē noti^s notificato. ex p^o. poste. sed suba notificaꝭ per accidentia: q2 accidētia magnā partē conferunt ad cognoscendum ꝙ quid est. ex ꝓhemio de aīa. Simiłr Cōmentator ait. 6°. huius: ꝙ in sciētijs naturalib^s nō cognoscunꝭ sube re rum nisi ex posteriorib^s. s. accn̄ib^s: ꝛ subdit ꝙ tales modi demōstrationuꝫ dicunꝭ signa. i. demr̄atiōes: q2 ḡ accn̄s ꝑus est suba fm notitiā. ḡ ꝛc. ℂ Iteꝫ illa que sunt diuer sa genere nō sunt comparabilia. per Aristo. 7. phyicoꝝ. vbi vult ꝙ comparatio nō fit nisi in specie athoma: sed substātia ꝛ accidens sunt diuersa genere. h̄ est nota. ergo substantia ꝛ accidens nō comparantur. ergo substantia nō est ꝑor accidente notitia.

T. cō. 31 Cōm. p^o

T. cō. 31.

T. c. 4

Oppositum vult Aristo. in lr̄a vbi dicit. Mul tipliciter quidē igiꝭ ꝙ ꝑmū ꝛ sub stantia omniū ꝑmuꝫ natura notitia ꝛ tēpore. ℂ Notan dum ꝙ subam ꝑcedere accidens notitia nihil aliud est: nisi ꝙ notitia sube ꝑor est notitia accn̄^m. Sꝫ notitiā sub stantie ꝑcedere notitiā acci^m potest intelligi dupliciter. vno mō ꝙ notitia sube in itellectu precedat notitiaꝫ ac cidentis via generatiōis. Secūdo modo pōt intelligi ꝙ notitia sube in intellectu precedat notitiā accidētis via perfectionis ꝛ dignitatis.

Tunc dicenduꝫ est ad questionem. ꝑmo ꝙ suba nō precedit accn̄s pri mo modo. Et ratio est: qđ notificaꝭ per accidentia: ita ꝙ cognitio eius dependet ex cognitiōe accidentiū non est ꝑus accidēte fm notitiā ꝑmo modo: q2 notitia ꝑncipio rum ꝑor est via generatiōis notitia cōclusionū. ꝑmo po sterio. q2 diciꝭ. omnis doctrina ꝛ omnis disciplina fit ex precedēti cognitiōe: sed substātia notificaꝭ per acciden tia. i. notitia eius est in itellectu: ꝛ dependet ex cognitōe accn̄tiuꝫ: q2 intellectus non accipit cognitionē sube: nisi ꝑaccipiat cognitionē accn̄tium ꝓprioꝝ ꝛ essentialiuꝫ: ꝛ hoc pꝫ per dcm̄ Cōmentatoris ꝑus allegatū. ℂ Secun do dōm: ꝙ suba ꝑcit accn̄s secundo modo. Et ratio est. Illa notitia que est perfectior est ꝑor ordine dignitatis: q2 hoc modo aliquid intelligiꝭ esse ꝑus ordine dignita tis qđ est ꝑus ordine perfectiōis: sed cognitio substantie perfectior est cognitiōe accidentiū. vt pꝫ per Cōmētato rem. 7. huius. vbi exponens predictuꝫ passuꝫ dicit sic. ꝙ scire idiuiduū substātie per sua vlia substātialia est per fectius ꝙ̄ scire illud per vlia accn̄talia. verbi gratia. cuꝫ voluerimus scire hoiem si sciuerimus ipm esse aliquam nām substātialē. verbi gratia. scire ipm per hoc predica bile substātie est perfectius ꝙ̄ scire ipm quale: aut quan tum esse: aut vbi: aut aliud ꝑdicabiliū accidentiuꝫ: tunc addit. ꝙ scire hanc substantiā per suas dispositiōes sub stantiales est perfectius ꝙ̄ scire eam per suas dispositio nes accidētales: in quibus verbis notāda sunt duo. Pri mo cū dicit ꝙ cognoscere subam per suas dispositiones substātiales ꝛc. Illud est cōtra aliquos qui volūt ꝙ oēs dispositiones sint de genere accidentiū: qđ est falsuꝫ fm dcm̄ Cōmentatoris: q2 vult ꝙ dispositiones alique sint subales que sint de genere sube. Secūdo dicit in plurali per suas dispōnes subales ꝛc. vult ꝙ plures dispositiōes substātiales sint in isto: ꝛ ille dispōnes nō sunt materia: q2 materia est subm. ergo ex quo sunt de genere substan tie: opꝫ ꝙ sit formale. ḡ vult ꝙ plures forme substantia les sint in eadē re: qđ est cōtra negantes pluralitatē for marū. ℂ Notandū ꝙ ex secūda cōclusione sequiꝭ ꝑma: q2 in eodē subiecto qđ est ꝑus ordine perfectiōis hoc est posterius ordine generatiōis. ℂ Notanduꝫ vlterius ꝙ sicut in materia ꝑma corporali accn̄tia realia ꝑus indu cunꝭ ꝙ̄ forma subalis perfecta: sic in intellectu materia li ꝑus recipitur cognitio accidentiū ꝓprioꝝ ꝙ̄ cognitio sube: q2 cognitio illa accn̄tiuꝫ est dispositio ꝛ preparatio necessario requisita ad cognitioneꝫ sube: q2 accn̄tia ma gnam partem conferunt ad cognoscendū ꝙ quid est. Et dicit magnā partē conferunt: q2 ipsa tm̄ preparāt ad in tellectionē sube ꝛ nō cānt eā: sed alia requirunꭋ vt cā agēs vt itellectus agens ꝛ obm. ℂ Notandū vlteri^s ꝙ Com mentator dicit in loco ꝑallegato: q2 dispōnes accn̄tales nō queruntꭋ ꝓpter se: sꝫ fm ꝙ sunt dispōnes sube demō strate: sꝫ ꝑmū quesitū ꝛ ꝓpter se est suba demr̄ata: sed qđ est per se est perfecti^s ꝙ̄ illud qđ est ꝓpter aliud. ℂ Per hoc pꝫ ad auctoritateꝫ Aristo. ꝙ substantia est ꝑor noti tia ꝛc. hoc est via perfectionis.

Cōm. p^o in 6°. h^o.

Cōm. 4.

Cōm. 4.

Ad rationes ℂ Ad ꝑmaꝫ pꝫ ex dictis: q2 accn̄s notificat subam via gn̄ōnis vt di ctuꝫ est in positiōe. ℂ Ad 2^m. illa que sunt diuersa gene re ꝛc. Dōm ꝙ comparatio proprie dicta tm̄ fit fm spēm spālissimā: sed comparatio large accepta ꝛ extēsiue pōt esse eoꝝ que dīnt genere vel spē: vel si sunt diuersa gene re: tn̄ ꝯueniūt in aliquo analogo ꝛ maxime comparatio que est fm ꝑus ꝛ posterius: q2 per hoc distinguiꝭ analo gum ab vniuoco ꝛ equiuoco qđ diciꝭ de multis fm ꝑus ꝛ posterius: cū igiꝭ ens diciꝭ analogice de suba ꝛ accidē te possunt comparari sub ente secundū ꝑus ꝛ posterius. Et sic de hoc. Questio. IIII.

Consequēter queriꝭ. Utrum suba precedat accn̄tia diffi nitione. ℂ Arguiꝭ ꝑmo ꝙ nō. illud qđ poniꝭ in diffinitione alicuius est notius quo ad nos aliter diffinitio nō notificaret diffinitū ex no

T. cō. 4

tiorib⁹ quo ad nos: sȝ ex hoc est ď rōne diffōnis φ notifi
T.cō.io cet diffini^m ex nobis notiorib⁹.z.poste.t.7.h⁹: sȝ suba nō
est notior accñ^{bꝰ} quo ad nos: sȝ eȝ accñ^a sunt notiora quo
T.cō.z. ad nos. vt pȝ. p⁹ physi. t p⁹ de aīa. accñ^a magnā ptē tc. Et
t.57. Cōmētator hoc idē vult in. 6. h⁹. vt allegabat in pcedēti
T.cō.xi qōne: φ in scientys nālib⁹ subē notificant ex accñtib⁹. ğ
suba non est por accñ^{bꝰ} diffōne: qre non ponit in diffōne
accñtiū. ¶ Itē accñs pōt eē sine suba. ğ ēt diffinit sine
suba. añs pȝ: qr qd pōt p⁹ cā cū z^a. hoc pōt ēt sine ea: qr da
oppositū φ pma causa nō possit hoc sine z^a. tūc pma cau
sa cū z^a fit vel eēt aliqd perfectius φ̃ sola pma cā: sȝ hoc
est falsum: qr pma causa simplr est perfectus ens: qr non
hȝ hyperbolē: t excessum. ğ pma causa ɔgregata cū scda
nō erit aliqd perfecti⁹ φ̃ sine scda causa t sola: sed causa
pma cū secūda pōt causare accñs vt pma causa cū homi
ne pōt causare risibilitatē: qr subȝ hȝ causalitatē sup ac
cidēs. quare pma causa pōt causare accidens sine subto.
¶ Itē qd est ex eēntiā accñtis nō dȝ poni in diffōne ei⁹:
qr diffō est orō indicās qd est esse rei. ğ qd est ex essentiā
diffiniti nō ponit in diffōne ei⁹: sȝ suba est extra essentiā
accñtis: qr essentie pdicamētorū sunt impmixte.

T.c.4 **Oppositū** pȝ auctoritate Aristo. in pdicta lrā. Multiplr quidē igit φ pmū dr: sed substantia oīum pmum ratione.

Dicendum est ad qōnē φ ex nā rei suba pcedit accñs diffōne: t hoc pȝ rōne Aristo. quā format Cōmentator. illud est pus altero diffōne qd ponit in diffōne ei⁹: qr sic itelligimus aliqd esse pus diffinitiōe: qd ponit in diffōne alicuius: sȝ suba ponit in diffōne accñtiū. pbatio h⁹: qr accñtia diffiniunt p illud p qd ɔstituunt in esse: sȝ accñtia ɔstituunt in esse per subaȝ: qr suba est cā accñtiū in tm̄ φ accñtia nō sunt entia: nisi qr entis. ¶ Notanduȝ φ aliud est esse pus notitia t aliud pus diffōne: qr aliqd dr esse pus notitia cognitiōe confusa: sȝ pus diffōne est pus cognitione dearticulata t determinata: t sic multū refert dicere φ suba pcedat accidēs notitia. i. cognitiōe cōfusa t suba pcedit accñs diffōne. i. cognitione dearticulata t distincta. vnde sicut suba pit accñs notitia ɔfusa: t hoc ordine dignitatis: sic suba pcedit accñs diffōne. i. cognitiōe distincta: t hoc etiā ordine dignitatis: sed ecōuerso est de prioritate accidentis quo ad ordinem generationis.

Ad rationes in oppo^m. ¶ Ad pmaȝ. Illud qd ponit tc. Dōm φ illud per qd alterū notificat pōt itelligi duplr. vno mō φ per illud notificet: ita φ cognitio ei⁹ p⁹ recipiat in po^a pticulari que cogscit pus illud φ̃ aliud: t tūc cognitio alterius pcedit ab illo. alio^a pōt itelligi φ cognitio eius aliquo ordine. s. pfectōis est i nobis. mō si itelligit φ suba por est accñte diffōne. i. cognitio subē pus recipiat in sensu pticulari φ̃ cognitio accñtis: sic nō est verū φ sensus pticularis non cogscit subaȝ. ¶ Sȝ vtrū vtus cogitatiua hēat cogscere subam ingrēdū est z^o. t 3° de aīa. Vn̄ dōm sic: qd ponit in diffōne alteri⁹: nō dȝ φ sit notius quo ad nos: sȝ itelligit z^o mō: φ illud qd po^r in diffōne alic⁹ dȝ esse noti⁹ aliquo ordine vt pfectiōis: t sic suba notior est accñte sm inte⁹ ordine pfectōis. Et tu dicis: φ suba nō est notior accñte t por. Cōcedit. ɔpando potētias adinuicē vt sensitiuā t intellectiuā: sȝ ɔpando ad po^{am} itellectiuaȝ tm̄ sic cognitio subē est por ordine pfectiōis: t hoc sufficit φ suba ponat in diffōne accñtis. ¶ Ad aliā rōnē. accñs pōt esse tc. negat sm Arist. qr passiōes nō sunt sepabiles a suba t p passiōes itelligunt oīa accñtia. vn̄ accñtia nō pñt existere sine subto: qr accñs inherēs est: vel qr accñtiū inherētia est eorū eēntia. vt dcm̄ est de actuali inherētia in pcedentib⁹. ¶ Ad pbōneȝ. qcqd pōt p^a cā tc. Dōm qcqd sit de ɔne in se: qr est vera: sȝ Ar. nō ɔcederet eā cū nālr loquat ex sensatis. vn̄ p^a cā imediate pōt facere oīa sine z^a causa: t accñs sine subto: tm̄ rō nō ɔcludit: qr hoc esset tollere oīum ordinē t opōnes rerū ppas: t p ɔñs qditates. si pma causa que facit actu cū scda posset facere hoc sine ea. Tu pbas: qr da oppo^m. Dōm φ seqtur totū ɔriuȝ: qr pmā cām cū z^a cāre aliqd est impfectius φ̃ cāre eā solā: qr causata tm̄ elōgata sunt a pfectiōe pme cāe φ imediate nō pñt pduci a pma sine aliq̄ cā impfecta z^a. vn̄ cū p^a causa cuȝ z^a sit aliqd impfecti⁹ φ̃ pma causa sola sine z^a. nō ğ pma causa cū z^a facit effectū ppter impfectionē p^e cāe: sȝ pter pfectionē pme cāe: qr accñs tm̄ est elōgatū a pfectinoe p^e cāe φ nō pōt imediate pcedere ab ea sine subto. vn̄ Aristo. nō posuit ordinē ɔtingētē tūc. s. φ subȝ posset cāre accñs t nō cāre: ita φ esset ordo ɔtingens ad vtrūlȝ: sȝ posuit ordinē nečariū. ¶ Ad aliā rōneȝ. Illud qd est extra essentiā tc. Cōcedit. si sit diffō pma t simplr dicta: sȝ si sit diffō secūdario dicta t ex additōe nō est necessariū. Nō sic est in pposito: qr accñs secūdario diffinit t ex additione: sȝ suba sola t simplr t pmo diffinit. ğ suba pōt poni in diffōne accñtis: lȝ sit ex essentiā ei⁹. vn̄ etiā dicit Cōmentator. 7. h⁹. Qui accñtia dicit hr̄e diffōnes. s. simplr dicit ea hēre magis φ̃ hñt. Et silr ğ dicit φ nō detur eis diffō: t hoc nomē ens: dicit nō hr̄e illud qd debent hēre: tunc subdit φ dixit hoc φ mihi videt: qm̄ antiqui habeāt in eis has duas opiniones t ipse inducit mediā que est vera: ita φ antiqui voluerunt φ accidentia pmo t simplr diffinirent. Aly dixerūt φ nullo modo diffinirent. ğ Aristo. tȝ viā mediā: φ diffiniunt secundario t ex additiōe: t in tali diffinitōe potest aliquid poni: qd est extra essentiam.
Cōm. 15

Qō. V.

T.c.4. **Consequēter** querit adh̄ circa predictā partē. Utrū substantia pcedat accñs tpe. ¶ Argr p⁹ φ nō. Illud qd ē eternum nō pcedit ab aliquo tpe: qr si aliqd est pus tpe altero: opȝ φ sit in aliquo tpe in quo nō est illud quo est pus: sȝ eternū nō est i aliq̄ in quo pus nō fuit: cū semp sit: sȝ aliq̄ accñtia sūt eterna: qr dimēsiōes interminate sunt eterne cū mā p⁹. vt vult Cōmētator in de suba orbis. t p⁹ physi. silr dimēsiones t raritas t dēsitas sūt eterne i corpore celesti. vt vult Ar. t Cōmētator. ¶ Itē suba nō precedit tps tpe: qr si suba pcederet tps tpe: tūc idē pcederet seipm: qd est falsuȝ: sȝ tps est accñs cū sit nūerus mot⁹ sm pus t posteri⁹. vt pȝ 4° phy. ğ suba nō precedit accñs tpe. ¶ Itē si suba pcederet accñs tpe: tūc nullū accñs esset per se t pꝑiū: sed hoc est falsum: qr aliqua sunt accñtia propria vt risibile homini. ɔñtia pȝ: qr accñs pꝑiū nō separat a subto: imo ɔuertit cū subto in suppositis tempore.
Capi. p. T.c.63. T.c.ioi.

T.cō.4 **Oppositum** vult Aristo. di. φ suba pcedit accidens tēpore. hoc idē vult Cōmentator exponēs Aristo. ¶ Notandū φ sm Cōmētatorē: quedā sunt subē perpetue vt corpora celestia t motores eorū: sȝ quedā sunt corruptibiles: sicut ille que sunt in nostro ɔspectu. ¶ Itē inter accidentia: quedā sunt eterna in ydentitate numerali: quedā gnāta de nouo sm ydentitatē numeralē. ¶ Et ista sunt duplicia: quedā sunt iseparabilia vt risibile est isepabile hoi: quedā sunt sepabilia que pñt adeē t abeē subo vt albedo hoi. ¶ Tūc sm Cōmētatorē dr ad qōnē φ suba pcedit accñs tpe loquēdo de accñ^{bꝰ} sepabi^{bꝰ}. Et rō est. Illud qd est vel coexistit in tpe in quo alterū nō est: illud est pus tpe illo: qr qd est in tpe in quo nō est aliud qd erit: illud est pus eo: sicut pr̄ est por filio: qr hoc est pcedere tpe fuisse in tempore vel
als perpetua. Cōm. 4

coexistere in quo non est alterum:sed substantia est ī aliq̄ tpe in quo non fuit accn̄s sepabile: vt de se pz.ḡ ⁊c̄. ¶ 2° dōm ꝙ si loquamur de accn̄tibus īsepabilib⁹:tūc suba ꝓcedit accn̄s tpe rōne mãe.Et rō est. Illud est ꝑus tempore:qd ē ī aliquo tpe:vel coexistit alicui tempori in quo nō est aliud vel erat: sed suba supp̄. materia est ī aliquo tpe: vel coexistit alicui tempori: ī quo non erat illud accidēs ꝓpriū:⁊ accn̄tia inseparabilia:vt mã hoīs coexistit alicui tpi in quo non erat risibilitas hoīs. ¶ Notandum ꝙ aliqui obyciunt contra istam expōnez cōmentatoris ꝓpter tria.ꝑ vr ꝙ Ar.non intelligat prioritatē sube respectu accidentiū īsepabiliū rōne mãe.q2 de eadē suba ꝑoritatem tpis ꝓbat.de qua probat prioritatem diffōnis.sed de materia non ītendit ꝓbare ꝑoritatē respectu accn̄tiū ꝓpriorū:⁊ B diffōnis. q2 mã nō ponit̄ ī diffōne accn̄tis proprij. ¶ Itē si itenderet ꝓbare ꝑoritatez de mã:vel itelligeret de mã prima ſm se: vel vt stat sub forma.ꝑlib⁹modis nō pōt intelli mãz precedere accidens:sed mã neutro modo ꝓcedit accn̄s.non ſm se:q2 mã prima ſm se non mensuratur tpe.q2 est ingenita ⁊ eterna.primo phy.sed eternum non mensuratur tpe.ergo mã prima non comparatur ſm tp̄s.nec mã vt stat sub forma precedit accidens.Qm̄ si B esset:vel eēt:vt stat sub forma substantiali:vel sub for⁹ accidentali.ꝑ sufficientē diuisionē:sed nō vt stat sub forma substantiali.q2 mã hominis vt stat sub forma eius non ꝑit risibile tpe.nec inquantū stat sub forma accidentali:q2 illud est accn̄s:vel act⁹.⁊ tunc materia:vt stat sub illa forma non precedit accn̄s tempore.q2 illa forma met est accidens. ¶ Itē in celo sunt accidentia īsepabilia: vt dimēsiones:⁊ celum non est prius eis rōne mãe cuz careat materia. Vn̄ remota ista expōne ipsi dicunt ꝙ cū Ar. dixit. ꝙ suba precedit accidens tempore non accepit tp̄s ꝓ mēsura ⁊ duratione successiua:sed pro tanto dixit:ꝓcedit accidens tpe.q2 non repugnat esse sine illo ratione depēdētie. ¶ Ad cuius itellectum notandū.ꝙ lz substātia sit cā accidentis.non tamē accidens est causa sube.q2 suba non cognoscitur in esse subali ⁊ primo ꝑ accn̄s.ergo suba non dependet ab accidente ī esse ꝑ tāq̄ a per se causa. ergo ratione dependentie sube nō repugnat quin possit esse ⁊ separari ab accidente.⁊ per ꝯn̄s esse pri⁹.sed secus est de accidente.q2 accidenti ratione dependētie repugnat: vt ꝓcedat subam:vel sit prius ea.ita ꝙ possit separari ab ea:⁊ sic dicunt ꝙ suba ꝑit accidens tpe non primo. sed 2° modo.q2 non repugnat sibi esse sine accidente ratione depēdentie.Et dicunt ꝙ celum precedit dimensiones tempore.i.q2 non repugnat celo ratione dependētie esse sine dimensionibus:aut alijs accidentibus. Istud dictū non videtur valere ꝙ suba sic dicatur precedere accidens tēpore.q2 sic primus motor ꝑeit celū.q2 nullus dicit ſm Ar. ⁊ cōmentatorē.q2 prim⁹ motor ⁊ celū sil̄ sunt. q2 sunt eterna.⁊ iō rōne dependentie non repugnat esse sine celo.Similiter ēt ſm fidem nostram primus motor non precessit celū tpe.q2 aliter ante tempus fuisset tp̄s.q2 tp̄s vel est motus.vel est passio motus. vnde deus non fecit celū.ita ꝙ ꝑus fuerit tp̄s:sed simul fecit tp̄s ⁊ celū:⁊ ita dcm̄ ipoꝝ non valet.vnde expō cōmentatoris est bona ⁊ vera.

Ad rōnes. Ad primā. Illud qd est eternū.⁊c̄. ꝯcedit̄ ſm expōnez cōmentatoris. Tu dicis.ꝙ aliqua accn̄tia sunt eterna:ergo suba nō prior illis. Dōm ꝙ ſm cōmentatorē ipse loq̄tur de accn̄tibus gnāl:s que vel aduenīūt post corpus.⁊ illa precedit suba.vel sūt insepabilia a suba.⁊ illa ꝓcedit mã. ¶ Ad aliā rōnē. suba non ꝓcedit tp̄s.⁊c̄.Dōm ꝙ suba non ꝓcedit tp̄s. q2 Ar.loquit̄ de accn̄tib⁹ gnātis:⁊ que sūt cōpabilia ad subaz.mō tp̄s ē eternū:⁊ silr̄ nō est cōpabile ſm tp̄s.ḡ tp̄s nō ꝓcedit tp̄s. ¶ Ad aliā rōnē.q2 nullū accn̄s esset propriū.negat̄. Et tu dicis.ꝙ suba non sepat̄ ab illis.concedit̄ suba cōposita.tn̄ mã nō semꝑ est cū proprijs accn̄tibus.

Et ideo ad rōnes que fuerunt facte ꝯ expōnem cōmentatoris.Ad ꝑmā de eadez suba.⁊c̄.negatur.q2 hoc non hr̄ ex littera Ar.vnde sufficit ad intentionē eius.ꝙ aliqua suba prior sit accn̄tibus tpe:⁊ aliqua prior diffōne:sed non opz ꝙ eadez suba sit prior tpe ⁊ diffinitione.vnde hoc est dcm̄ voluntariū. ¶ Aliter pōt dici concedendo maiorē.Tu dicis ꝙ materia prima.⁊c̄.dicendum ꝙ est falsum.q2 mã ponitur in diffōne sube composite.vnde lz materia non sit pars quiditatis:q2 for⁹ dicit totā subam ⁊ q̄ditatē rei. tn̄ materia est ps cōpositi.q2 hz q̄ditatē.vn̄ in diffōne substantie composite ponit̄ materia.ex 8°.⁊ 7°.h⁹.⁊ substantia composita ponitur in diffinitione accidentis.ergo a primo ad vltimū materia ponitur in diffinitione accidētis:si accidētia cōplete diffiniūtur.q2 qd ponitur ī diffōne partis:ponitur ī diffōne toti⁹: sed suba composita est pars diffinitiōis accidentis:⁊ ī diffinitione substantie cōposite ponitur materia. ergo etiaz ponitur in diffinitione accidentis. ¶ Tu dices.ꝙ mã est ignota.ergo non debet poni in diffinitione que habz notificare alia.Dicendum ꝙ materia licet sit ignota ſm se. tamen cum alio est nota.vt stat sub forma:⁊ sic ponitur ī diffinitione compositi:⁊ per consequens ipsuz notificat. ¶ Ad aliam rationem.vel materia est ſm se.⁊c̄. Dōm ꝙ materia ſm se precedit accidens generatuz. Tu dicis ſz se non mensuratur.⁊c̄.verum est.q2 tempus est eternuz: ⁊ materia est eterna.tamē inã coexistit alicui tpi in q̄ nō fuit accidens propriū: vt risibile vel aliud. ¶ Ad aliam rationem. In celo sunt accidentia. Dicendum ꝙ celū nō precedit dimensiones tempore. q2 ſm Ar. dimensiones sunt eterne.modo ipse non comparat substantiam ad oē accidens:sed solum ad accidens generatum: vt dictuz ē. Similiter celuz non est substantia materialis: q2 tn̄ cōparat.vt vult cōmentator.

Qō VI.

¶ Dicitur autem substantia ⁊c̄.

Queritur circa hoc capitulum de materia forma ⁊ composito. vtruz substantia per prius dicatur de materia vl' forma vl' composito:q2 autem aliqualiter visum est in quinto pretermittatur.Et queritur. vtꝝ materia distinguatur essentialiter ab actu ⁊ priuatione. Arguitur primo ꝙ non.⁊ hoc de actu. Illud quod non distinguitur essentialiter ab esse:etiam non distinguitur essentialiter ab actu.q2 a quo participatur effect⁹: ⁊ cā. modo esse est effectus actus ⁊ forme.sed materia non distinguitur essentialiter ab esse:q2 materia non priuatur oīno esse.q2 semꝑ stat sub aliquo esse.ergo nec ab actu. ¶ Itē sicut se habet intellectus ad omnes formas itelligibiles: sic materia ad omnes formas sensibiles:per conuenientē similitudinem. sed non obstante ꝙ intellectus sit in potentia ad omnes formas intelligibiles:ipse tamen est aliqua forma in se.ergo etiam non obstante ꝙ materia sit ī potentia ad omnes formas sensibiles.tamen erit aliqua forma.⁊ sic non distinguit̄. ¶ Item omne recipiens vel receptū naturaliter ē ante receptibile.q2 receptibile presupponit recipiens:sed materia est receptiua forme.quia recipit formas sensibiles.ergo materia prima habet aliqd esse ante receptionem forme.sed oē qd ē vl' est actus: vel habens actum. ergo mã est actus:vel habens actum: ⁊ sic non distinguitur essentialiter ab actu. ¶ Item illud qd distinguitur ab alio non priuatur omni forma eēntialiter.quia omnis distinctio est per actum ⁊ formam:quia

T.c.82.

T.cō.6.

T.c.33.

tex.c.7. ⁊.8.

rōnis ex cōi ꝯsensu oīum. ⁊ est fundamētū. quare ēt dr̄ia sufficienter distinguit̄ ꝑ dr̄iaȝ realē ⁊ rōnis.

Oppositum arguitur auctoritate modernorum doctoꝝ dicentiū. ꝙ ꝓter dr̄iaȝ realē ⁊ rōnis opꝫ dare aliā dr̄iam 3am: ⁊ dicunt se hoc non adinuenisse. sed attribuunt reuerendo doctori Joanni Scoto ordinis minorum: ⁊ dr̄t se habere ex doctrina scotica.

T.c.34 ¶ Notandū ꝙ Ap. 2° celi. c. de duab' qōnibus difficilibus r̄ñ cuidā obiectioni morali: que posset sibi fieri: qꝛ alicui videret̄ ꝙ ingrere de istis difficilibus qōnibus eēt error: ita ꝙ ingrere de hꝫ diffīlibus rebus īputaretur magis stultitie ⁊ errori ꝙ̄ causa īquirendi veritatem. ¶ Ad hoc respondet Ap. ꝙ lꝫ ex inquisitione aliquorum difficiliuȝ aliqs debeat increpari: non tn̄ sīlr omnes increpari debent. sꝫ opꝫ inspicere cām inquisitionis ⁊ modū inquirendi. vtꝝ hoc faciat mō humano. i. sicut qlibet posset ingrere ď populo: vel faciat hoc vltra cōem modum hoīuȝ. i. firmius. vnde aliquis ingrens de his rebus. ⁊ irrōnabiliter est increpandus. Sed si iquirit ex cā rōnabili ⁊ modo credēdi rōnabili non est icrepandus. vn̄ potest colligi sic ex verbis eius. Forte quideȝ igitur enunciare ⁊ pretermittere nihil videtur esse signum: aut multe stultitie: aut multe promptitudinis. non tn̄ sīlr iustum est oēs increpari. sed opꝫ videre inquirendi cām que sit. ⁊ quō videtur se habere credendo. vtruȝ modo humano vel firmius. certiores igitur necessitates cū inuenerit gratiā iustū est habere inuenientibus. Hāc obiectionis moral' r̄ñsioneȝ cōmenta-

Cō.34. tor exponens multū subtiliter. ⁊ ad mentem Ap. eūdo dixit ꝙ multi modi ⁊ diuersi sunt: qbus potest aliqs moueri ad ingrendū de difficilibus rebus. ⁊ quidā horum modoruȝ sunt vituperabiles. ⁊ qdam laudabiles. bene dicit ꝙ ꝗttuor modis ꝯtingit: ꝙ aliquis itromittit se de difficilibus questionibus. vno qdem modo ꝑꝑ inuerecundiam vt quando scit ꝙ de tali re sibi veritas est impoſſis. ⁊ tn̄ contingit ꝑꝑ videri: vt faciunt sophiste: ⁊ hoc est vituperabile. qꝛ dr̄ ꝓ phy. ꝙ vilis ⁊ ingloriosus est intell's qui incipit aliquid ꝑficere: ⁊ nequit. ¶ 2° modo contingit ex errore: vt quando aliquis putat ꝙ oīa sint certitudinaliter cōprehensibilia. ⁊ propter hoc mouetur ad ingrendū de illis. ⁊ sic decipitur. qꝛ non omnia problemata eque sunt certa. ⁊ hoc sīlr est vituperabile. ¶ 3° modo ħ ꝯtingit ex ignorantia quādo aliquis ignorat difficultateȝ in aliquo: ⁊ tunc aggreditur ⁊ inquirit illa que sunt supra eius naturam: ⁊ isti tres modi sunt vituperabiles. vt vult cōmentator. ¶ 4° modo ꝯtīt hoc ex desiderio sciēdi causas reꝝ: qꝛ ipse desiderat perfectionē ad bonū intellectus. ⁊ hoc ē

T.3.21. laudabile. vnde veritas est perfectio intellectus. 3° ď anima. ⁊ 6. ethy. Sed verum non scitur sine causa: vt patet.

Ca.3. Si ḡ Ap. qui fuit princeps pħorum. ⁊ cōmentator q fuit multum propinquus titubabant de iqsitione questionū difficiliū. ergo nos multo magis debemus formidare de hꝫ inquisitione: cum ad Ap. ⁊ cōmentatorem nos habeamus sicut symia ďfectuosa ad hominē: qꝛ sicut symia imitatur hoiem cum defectu: sic nos Ap. ⁊ cōmentatorē defectuose imitamur. vt ergo possumus isti obiectioni morali respondere declinabo a tribus primis causis inquisitiuis que sūt vituperabiles ⁊ eas conabor remouere nos excusando ab eis. Primo de prima. qꝛ non inquirimus ď ista questione difficili propter inuerecūdiam. vt sophyste faciunt. qꝛ proprietas ⁊ inuerecundorum ⁊ sophystarum est pertinaciter affirmare: ⁊ omnino velle vincere. Sed nos in ista questione recitabimus positionem: que videt̄ probabilior: ⁊ non affirmamus pertinaciter. sed cū modestia hoc inquirimus dubitando: ⁊ dicimus probabiliter determinando: vnde duplex est determinatio probabilitatis. ꝑmo topi. vna determinatiua. alia ꝑbabilis. modo ad euitandum verecundiam determinabimus istaȝ qōnem probabiliter. Sīlr aliam cām inquirendi vituperabilem que est ex errore possumus rōnabiliter euitare. qꝛ satis est manifestum. ꝙ non omnia sunt certitudinaliter ⁊ equalis certitudinis comprehensiua. qꝛ non est similiter exquirenda certitudo in omnibus. ergo de ista qōne nō inquirimus ex errore. similiter possumus euitare tertiam causam īquirendi vituperabilem. s. que est ex ignorantia. qꝛ inquirimus de istis difficilibus: que faciunt dubitare quēcūqꝫ scientem. nō ꝙ ignoramus ꝙ ista sint difficilia. sed bene scimus diffīcīa. tamen inquirimus. ⁊ hoc propter ꝗrtam cām: que est laudabilis. s. propter desiderium sciendi causas rerum: ⁊ veritatē hꝰ qōnis.

His visis ī hac questione sic procedaȝ. Primo recitabo pōnē vnā s̄m opīonē doctorum cū rōnibus. 2° obyciam ingstitiue contra ipsam. 3° confirmabo rōnibus istis. quibus improbata fuit alia positio. 4° soluam rationes prime positionis. ¶ De primo notādū ꝙ sunt aliq solēnes doctores hꝰ tp̄is dicentes. ꝙ ꝓter differentiā realem: qua aliqua differunt numero vł analogia. ⁊ preter dr̄iam rōnis qua aliq̄ differunt ꝑ opationē itellectus: oportet esse tertiam dr̄iam ⁊ diuersitatē q̄ differunt: vel aliquid differt: nec dr̄ia reali: nec dr̄ia ratiōis: qꝛ ista dr̄ia fuit incognita ⁊ inominata. ideo conueniens fuit huic diuersitati fingere ⁊ iponere nomen manifestatiōis gr̄a vel boni: qđ tamen sequitur. vt dr̄ nono ethy. vn̄ vocant eam dr̄iam formalitatum ⁊ diuersitateȝ ex natura rei. ⁊ differre s̄m eam est differre formaliter. qđ est denominatiuum a formalitate hoc fit quo ad quid nominis. ¶ Rationes efficaciores huius questionis sunt sex. quarum prima sumitur ex intellectionibus dei siue prime cause. ⁊ est ista. Si non esꝫ dare tertiam differentiaȝ preter realem ⁊ rationis: tunc deus non posꝫ intelligi diuersis itellectionibus ⁊ disticꝫis. sed hoc est falsum. quia deus posset itelligi diuersis itellectionibus. qꝛ pōt intelligi ꝙ est sub̄a: ⁊ ꝙ est itelligens. ⁊ vita ⁊ sapīa. mō certum est ꝙ iste itellectiōes sunt diuerse. qꝛ si nō sunt diuerse itellectiones: qbus itelligo deum esse deū ⁊ actum: ⁊ deum eē actum vel sapientiā. tunc non contingeret ipsum declarari. qꝛ sicut illud est certuȝ ⁊ iexquisibile: ꝙ deus est deus: sic ⁊ illud deus est actus vel sapientia. ꝯña patet. qꝛ postꝙ̄ nulla esset dr̄ia. ⁊c̄. deus non posꝫ itelligi diuersis itellectionibus. qꝛ ista diuersitas non potest sumi ex ꝑte rei: qꝛ nulla differentia real' cadit ī deo. nec potest eē distictō itellectionum ex parte itellectus. qꝛ hoc ē dicere figmentum: vt pꝫ. ḡ iste itellectiōes distiguuntur alia dr̄ia. q̄ nec est real' nec rōnis. ¶ Et ꝯfir'. nō vr̄ eē diuerse itellectiones nisi habeant diuersas conformitates ad illud quod itellr̄. sed cōformitates sunt respectus: ⁊ respectus nō potest distigui nisi terminus distinguatur. qꝛ nō sunt diuerse equalitates nisi sint diuersa equalia. ergo oportꝫ ꝙ iste diuerse itellectiones dei distiguant̄ ex parte termi. s. dei itellecti. sed non distiguūtur dr̄ia reali nec rōnis. ergo est 3a dr̄ia. ¶ Item confirmando ex itellectu aliorum ꝓsupponitur ꝙ deus itelligat causata. patet. qꝛ agens per itellectum ⁊ voluntatem debet cognoscere ea. quorum est cā agens. sed deus est agens per itellectuȝ ⁊ voluntatē oīuȝ entium. vt cuilibet manifestum est. ¶ Ex hoc arguitur. vel ergo itell'it ea eadem itellectiōe vel disticꝫ. Si distictis. illa non est distictio ex differentia itellectus. qꝛ circūscripta ratione ⁊ operatione itellectus adhuc itell'it: nec etiam distinctione reali. qꝛ illa non cadit in deo. ergo aliqua distictione tertia. ¶ Sed forte diceres. ꝙ eadē itellectione itelligit oīa causata: non valet. qꝛ itell're diuersi-

ficatur fm diuersitatē nāe itellecte. vt dič cōmētator 3° d anima. ℂ Item arguitur ex parte intellectionis intelli gentiarum. constat q̄ fm p̄hm quelibet itelligentia intellit deū. imo ēt q̄libz inferior intellit supiorē: vt dicit 3° ter tio de anima. ℂ Tunc queritur. vtrum itellectiones: pu ta quarum vna intelligit deum: ⁊ vna intelligit seipsam sint eedem vel diuerse. modo certum est q̄ non sunt ee dem. q2 obiectū non idez. s. deus: qui itellr ab itelligētijs: ⁊ intelligētia que intellr a se. ḡ relinqtur q̄ sint diuerse. mo do certū est q̄ ibi nō est diuersitas realis nec rōnis. ḡ reli quit q̄ sit 3ª diuersitas. ℂ Itē cōmētator dicit. 12. hu̇i q̄ dam disgressione ꝯ Auī. nihil p̄hibet effectū eē diuersarum intelligētiarum. vn̄ ipse dicit. q̄ illud qđ intellit motor primi celi ð deo est aliud ab eo: qđ intellit motor saturni ð deo. ℂ Ex h̄ sic arguit. Illud quo vel de q̄ intellr aliud ⁊ aliud a diuersis itelligēt̄ijs in illo est diuersitas ⁊ alietas aliq̄lis. q2 qđ intellr de alio est in ipso: vt de hoie aī intellr. ḡ aīal est in hoie: sed de deo intellr aliud ⁊ aliud a diuersis intelli gentijs: q2 illud qđ intellit motor primi celi de deo. ⁊č. er go est distinctio ⁊ alietas in deo: sed nō est rōnis. q2 circū scripto ope intellectus: adhuc eēt diuersitas: nec est real: vt pz ex dictis. ḡ religtur q̄ sit alia diuersitas 3ª: que nec sit realis nec rōnis: ⁊ h̄ sic q̄ ad rōnez que sumit ex parte intellectionū. q2 sequentes oēs ꝯfirmāt p̄mā. ℂ 2ª rō su mitur ex parte entis ⁊ vnius. ⁊ est ista. Certū est q̄ ens et vnū sunt idē realr ⁊ essentialr. ⁊ tñ distinguunt vt oēs cō cedunt ⁊ nō distinguunt realr ⁊ essentialr. vt pz. 4. meta. nec fm rōnem tñ. q2 talis distinctio esset ficta cū ei nihil rn̄deat in re. ḡ relinqitur q̄ sit 3ª dr̄ia. ℂ 3ª ratio sumit ex p̄te supioris ⁊ inferioris. ⁊ est ista. Hō ⁊ aīal distinguūtur abinuicē: ⁊ nō distinguuntur ꝯceptu solū. q2 sic distinctio eēt ficta. q2 illud est fig̃m. qđ distinctioni ex p̄te itellectus nihil respōdet in re: nec distinguunt realr. q2 aīal p̄ ⁊ p se p̄dicat in p̄ mō de hoie. ⁊ ita non distinguunt realr. ḡ reli quit q̄ sit 3ª dr̄ia qua distiguunt. Et ista rō pōt capi i ter minis alijs. vt i ente ⁊ suba. Certū est q̄ ens vt ens ⁊ suba vt suba dr̄nt. q2 aliqd ðbet sube inq̄tū suba: qđ nō debet enti inquantū ens. vt p se existere: h̄ debet sube inquātum suba. nō tñ debet enti inquantū ens. q2 tūc deberet oī en ti. qđ est falsum. ḡ dr̄unt: sz nō fm rōnem tm̄. q2 circūscri pta oī opatione intellectus adhuc ista dr̄nt. nec dr̄nt rea liter. q2 tunc ens nō statim descēderet in subam. qđ est fal sum. q2 ens imeⁱᵗ descēdit in. x. p̄dicamēta. ℂ 4ª sumitur ex p̄te vnitatis ⁊ nui. ⁊ est ista. Ternarius trium hoim est vnus numerus. aut ḡ vnitas q̄ est vnus vel est idem oino cū isto nuō vel diuersa. p sufficientē diuisionē. non pōt di ci q̄ sit idē. q2 dđo ternarius numerus est vnus: tūc idem denoīabit seipsum. qđ est falsū. ḡ dr̄t. sed non pōt differre fm rōnē. q2 talis dr̄ia esset ficta. nec dr̄t realr. q2 tūc i isto ternario eēt 3ª vnitas: q2 tres vnitates sunt ibi hoim triuz. ⁊ ista 4ª vnitas. Silr in alijs in binario eēt 3ª vnitas. ⁊č. ḡ erit 3ª dr̄ia. qua dr̄t vnitas a ternario. ℂ 5ª sumit ex iu dicio intell's vel electiōe volūtatis. Et est ista. Judicium quo iudico aliqđ esse bonū eligibile ⁊ electio illi᷒ boni nō distinguunt abinuicē realr: nec rōne. ⁊ tñ non sunt vnuz. ⁊ idez ⁊ ideo distinguunt aliq̄ dr̄ia. que nec est realis nec rōnis. ⁊ est maior v̄a. q2 iudicium quo iudico aliqđ eē bo nū eligibile: vt electio illius boni non dr̄nt realiter. p̄bo. q2 quecūqz sunt cāe eiusdez effectus in eodez genere cāe: ⁊ in eodē mō cālitat' non dr̄unt realiter. q2 impoe est eē diuersas cās eiusdem effectus in eodē gn̄e cāe. ⁊ in eodez mō cālitatis. vt pz 2° phy. sed iudiciū boni eligibilis p in tellectū: ⁊ eligibile illius: tunc boni sunt cāe eiusdē effcūs ⁊ in eodē gn̄e cāe. ⁊ eodē modo cālitatis. vt si iudico p in tellectū practicū q̄ datio elemoⁿᵉ sit bonum ⁊ honestuz: ex hoc eligo tunc ista duo. s. iudicium ⁊ electio sunt cause istius dationis exterioris in eodē genere cāe. q2 sicut iu dicium illius boni est cā efficiens illius dationis exterio ris: sic ⁊ electio. ⁊ in hoc omnes conueniunt. Similiter in eodē mō cālitatis. ℂ Ad cuius intellectum notandū. q̄ modi causaruz distinguuntur. 2° phy. q̄ quedam sunt cause per se. quedam per accidens: quedam complexe: q̄ dam incomplexe: quedam in actu. quedam in potentia: quedam vniuersales: siue remote. quedā proprie siue p̄ pinque. ⁊ si sunt alij modi caꝝ reducuntur ad hos. vt pa tet ibidem. modo iudiciū ⁊ electio respectu istius effect᷒ exterioris. s. dationis non distinguitur per hoc qđ est p se vel per accidens. q2 vtrūqz est causa per se illius datiōis: nec distinguuntur per potentiā ⁊ actuz. q2 ambo sunt cau se illius dationis in actu: nec per complexum ⁊ incomple xum. q2 vtrūqz est causa incōplexa. Similiter nec p vni uersale propriū vel remotū ⁊ propinquum: qđ idem ē si cut est in generatione hominis: vt sol ⁊ homo concurrūt: q2 sol ē causa vniuersalis. ⁊ homo ē causa propria. proba tur. q2 quādo alique cause concurrunt ad aliquem effcm quaꝝ vna ē vniuersalis: ⁊ alia propria. vniuersalis semp est pluriū effectuū q̄z propria causa: vt in generatione ho minis ꝯcurrit sol ⁊ hō. ⁊ sol est cā vl'is. ⁊ hō ē cā p̄p̄a. ⁊ sol ē causa pluriū q̄z hō. Similiter materia p̄ma ⁊ materia propinqua sunt cause eiusdē effectus: ⁊ materia prima: q̄ est causa vniuersalis: ad plura se extēdit q̄z propinqua: sz sic non est hic. q2 cuiuscunqz iudicium boni eligibilis est causa ⁊ eiusdē electio illius: ⁊ causalitas vnius non extē dit se ad plura q̄z causalitas alterius. q2 si iudico dationē elemosine esse bonā: ⁊ eligo: hec nō sunt causa alicuius ef fectus nisi illius dationis exterioris: tunc resumatur rō. Quecunqz sunt cause vnius effectus in eodem genere et modo causalitatis non differunt realiter. sed iudicium ⁊ electio sunt h̄ꝰ. vt visum est. ergo nec differunt ratiōe tā tū. q2 tunc ista distinctio esset ficta: cui nihil responderet in re. ergo relinquitur q̄ differāt dr̄ia aliqua 3ª. ℂ Sex ta sumitur ex parte impossibilitatis cōtrarioꝝ. Quia si non esset dr̄ia aliqua preter dr̄iam realez ⁊ ratiōis: tūc vnum ⁊ idem omnimoda idētitate posset simul esse ⁊ nō esse componendo ly simul cum esse: ⁊ non esse: sed hoc est falsum. ⁊ contra primā dignitatem. vt patet quarto hui᷒. consequentia patet. q2 capiatur aliquod vnum ⁊ idem ge nerabile. hoc potest nunquam generari. vt omnes conce dunt. sed ex quo est generabile potest esse in aliquo futu ro vel tempore: vel instanti. sit ergo illud istans. a. in quo potest esse. ⁊ quia potest nunq̄ generari. ergo in eodem. a. potest non esse. ⁊ sic potest simul esse ⁊ non esse. sed illa dif ferunt. sed non realiter. q2 vnuz ⁊ idem est qđ non potest simul recipere contradictoria: nec ratione. q2 tunc essz fi cta distinctio. ergo relinquitur q̄ 3ª dr̄ia differt in quātū generabile ⁊ nunq̄ generabiť. ℂ Contra hanc opinionē obijcitur sex medijs. Primuz sumitur ex parte vnitatis. Et est istđ. Si preter distinctionem realem ⁊ rationis eēt dare aliam distinctionem: que esset in deo: tunc deus non esset maxime vnus. q2 si in deo poneretur ista distinctio: q2 nunq̄ vnum oppositorum potest esse perfectissimum ⁊ vnum cum suo opposito: vel cū aliquo: qđ magis appro pinquat suo opposito q̄z ipsum: vt caliditas non potest eē perfectissima cuz frigiditate: vel cum aliquo qđ magl ap propiquat ad frigiditatez q̄z ipsa: sed omnis distinctio op ponitur vnitati: vel magl appropinquat multitudini q̄ opponitur vnitati. ergo si distinctio aliqua eēt in deo. tūc deus nō esset maxime vnus: sed hoc est falsum ⁊ ꝯtra oēs leges. q2 solus deus est vnus elegantissima ⁊ perfectissi ma vnitate. vt patet. 12. huius. Et confirmatur. quicquid

F. c. 30. cōmēt. — Cō. 14. — Cō. 44 — T. c. 3. — t. c. 30. ⁊ 31. — a. t. c. 32. vsqz ad t. cō. 38. — T. c. 9. — ꝯ scoti cā opi. — T. c. 39. ⁊ inde.

est in deo:est deus ⁊ vita ⁊ sapia:⁊ sic de alijs p̄fr^is:⁊ illud ē famosum apud oēs cuiuslibet legis. Et pōt probari. qꝛ si aliqd esset in deo qḋ non esset deus: vel illud esset perfectius deo:⁊ hoc non. qꝛ deus est optimū eorum que in nā. qꝛ est bonū ⁊ perfectū. in fine. 5. huius. vł minus ꝑfectuꝫ. ⁊ hoc non. qꝛ ridiculū eque non pōt esse. ergo nulla distinctio cadit in deo. aliter extrema distinctionis caderent ī deo. qḋ est falsum. ¶ 2ª rō sumitur ex parte subē ⁊ accidentis. ⁊ est istud. Si in deo caderet distinctio: vel hoc esset sm subam: vel sm accñs: vel ꝑtim sm subam: ⁊ ꝑtiꝫ sm accñs. ita ꝙ extrema distinctionis. vel eēnt subē: vel accñtis: vel partim substantia: ⁊ partim accidētia. sed nullo modoꝝ. ergo. ⁊c̄. maior nota est per sufficientē diuisionem. qꝛ omne ens vel est suba vel accidens. ex p̄n^tis. ⁊ 7. huius. minor patet. qꝛ distinctio in deo non cadit sm substantiam. qꝛ in deo non sunt distincte substātie: nec essentie: qꝛ quicquid ē in deo: hoc est deus. nec distinctio cadit in deo sm accidens. qꝛ nullū accidēs est in deo circūscripto opere intellectus. vt oēs cōcedunt. vnde cōmentator dicit. 12°. h°: ꝙ quedam sunt subē in quibus nullum cadit accidens. ⁊ hoc principaliter habet veritatē de deo. Similiter in deo non cadit distinctio: ꝑtim sm subam: ⁊ partim sm accidens. ⁊ hoc pꝫ ex dictis. cum nullus cadat accidens in deo. qꝛ si sic. deus esset perfectibilis ⁊ in po^a. qḋ est falsum. ¶ 3ª ratio est sumpta ex parte multitudinis. ⁊ est ista. ¶ Ad cuius intellectum suppono. ꝙ identitas ē idē cum vnitate: vel non est sine vnitate. qꝛ 5° huius dr̄. ꝙ idētitas est quedā vnitas: vel concomitatur vnitatē. sic etiā distinctio vel est multitudo: vel non est sine multitudine. ¶ 2° suppono ꝙ ois multitudo vel est reꝝ differentium sm formā: vel sm quantitatē. vt vult cōmentator ꝑ phy. Ex hoc arguit̄. Si esset distictio aliqua in deo circūscripto oī opere intellectus: tunc in deo esset multitudo ⁊ tenet. hec ꝯña ex ꝑsuppositis. qꝛ sicut identitas ꝯiungit̄ necessario vnitati: sic distinctio. Cuꝫ. n. omnis multitudo sit reꝝ differentiū sm formā: vel sm quantitatē. ⁊ vtraqꝫ multitudo est realis. g̊ ⁊c̄. sed hoc est falsum sm oēs. ⁊ reprobatū. ¶ Sed huic rōni aliqs possꝫ obuiare. ꝙ duplx ē mlti^o: vel reꝝ vł modoꝝ vel rei sub diuersis modis. ita ꝙ res stans sub vno modo differat a se stāte sub alio mō: Tūc dr̄ itaqꝫ ois multi^o: ē reꝝ drn̄tiū. ⁊c̄. ꝯcedit̄. si ē mlti^o reꝝ: sꝫ si est multitudo modoꝝ non opꝫ. Istud non valet. qꝛ capiam istos modos. quia isti modi quibus res differt a se: vel sunt ens: vel non ens. si non ens: tunc sunt nihil: ⁊ tunc pro nihilo relinquant̄. Si sunt ens: tunc cū ens ⁊ res ꝯuertant̄. ergo isti modi erūt res: ⁊ ꝑ ꝯñs multitudo modoꝝ vel rei sub diuersis modis est multitudo reꝝ. vñ sicꝫ mltitudo hoīuꝫ sūt mlta aīalia. qꝛ sunt multi hoīes. lꝫ nō distinguant̄ ꝑ aīalitatē. qꝛ conueniunt in ea. tñ multi homines sunt multa aīalia. sic etiā multitudo rerū sūt multe res: ⁊ distin^o rei a re est realis. g̊ ⁊c̄. ¶ Ex hoc pꝫ falsa solutio aliquoꝝ. qꝛ distinguunt res in singulari ⁊ plurali. qꝛ dicunt ꝙ isti modi in deo non sunt res singulr: sed pluraliter. ¶ Hoc non valet. qꝛ arguo in singulari. qꝛ si res sub vno mō differt a se sub alio modo: vł isti modi sunt aliqd vel nihil sicut prius. ¶ Itē qñ dicit ꝙ res sub vno modo dr̄t a se sub alio: ista prepō sub. vel dicit circūstantiaꝫ loci: vel subiecti: non pōt dicere circūstantiam loci: qꝛ hoc eēt ridiculū: cuꝫ deus non sit in loco: nec ēt dicit circūstantiā subi. qꝛ deus non est subm alicuius: cū non sit perfectibil: qḋ tamē est de rōne subiecti: Qꝛ autem illud quod est ens sit res. non eget probatione. Pōt tñ ꝯfirmari recurrendo ad vltimū fundamentū. vt ad qd nois. qꝛ res dicitur dupliciter: vel a reor qḋ est oppi^or. vel a ratus rata tū. qḋ est firmus firma firmū. Mō isti modi sūt entia. ⁊ ꝑ ꝯñs res inquantum dr̄ a ratus. qꝛ isti modi sunt firmi ī deo. qꝛ ingenerabiles ⁊ īcorruptibiles. qꝛ qcquid est ī deo: est ingenerabile ⁊ eternuꝫ. Silr sunt res inquantū res dr̄ a reor rie: ꝙ comprehensibiles sunt per intellm. qꝛ loqmur de eis. ergo sunt res: ⁊ res in singulari. ⁊ ꝑ ꝯñs multitudo earum est real. ¶ Sed adhuc obycit̄ ꝙ isti modi nō sint res ꝓprie: sed improprie. hoc non valet. qꝛ per istam distinctionem soluerem oēs demonstrationes mathematicas. vñ ꝓbo ꝙ omnis triāgulus hꝫ tres angulos equales duob^s rectis. ois figura plana hñs angulū extrinsecum equiualentem duobus intrin^cis oppositis hꝫ tres angulos. ⁊c̄. sꝫ triangulus est hm̄. g̊ ⁊c̄. modo possꝫ soluere istam demōstrationē per hanc distinctionem: qꝛ dicerem ad maiorē. Ois figura plana. ⁊c̄. hꝫ improprie. non tñ proprie. vnde hoc nihil aliud vr̄ ꝙ̄ deinde. Et confirmatur. ī verissimo ente non pōt esse res improprie: imo propriissime est ī ipso qḋ est in eo. sed deus est verissimū ens. 2° huius. semꝑ existentiū p̄n^a sunt verissima. ⁊ ꝑ ꝯñs isti modi in deo sūt ꝓprie res. ⁊ sic in deo erit multitudo realis. qḋ est falsum. ¶ 4ª rō sumitur ex nā rei. Et ē. isti doctores qui acceperunt hanc distinctionem noīauerunt eam distinctionem formalitatū ⁊ drn̄iam ex natura rei. mō nā rei ē res. ¶ Ex hoc arguit̄ sic. Illa que distinguunt̄ ex re distinguuntur realr. qꝛ sicut artificialia sunt ab arte ⁊ nālia a nā. sic realia ex re. sed ista distinctio in deo est ex re cū sit ex natura rei: que est res. ⁊ ꝑ ꝯñs erit distinctio realis. vñ bene veꝝ ꝙ in composito nā rei non est tota res. sed in re simplici cuiusmodi est deus nā rei est tota res. ¶ 5ª ratio sumit̄ ex pte ꝑfectionis. ⁊ est ista. Si distinctio esset in deo ꝑter opationem itellectus: tūc extrema distinctionis. vel sunt equalis perfectionis. vel vnū perfectius altero. per sufficientem diuisionē. sed extrema distictionis in deo nō sūt equalis perfectionis. qꝛ essent idiuidua eiusdē speciei. qꝛ quecūqꝫ sunt equal perfectionis sunt indiuidua eiusdeꝫ spēi. qꝛ diuerse spēs non possunt esse eiusdē perfectionis: ⁊ sic ī deo esset multitudo indiuiduoꝝ eiusdem spēi. qḋ ē falsuꝫ. qꝛ in abstractis a mā non sunt plura indiuidua. ex ꝑ celi. Etiaꝫ: imo magis videretur ꝙ in aliquo supposito māli: vt in sorte essent plura indiuidua. qḋ est falsuꝫ. ⁊ tñ hoc non est: nec pōt dici ꝙ vnū sit perfectius alio. qꝛ tunc in deo esset cōpō ex actu ⁊ potentia. qḋ est falsū. 12. huius. ꝯña pꝫ. qꝛ duoꝝ. quoꝝ vnū est perfectius alio. ⁊ sunt ī eodeꝫ: īperfectius est ī po^a: ⁊ perfectius ī actu. ¶ 6ª rō sumitur ex parte oppōnis. ⁊ est. presupponatur ista regula que est vera. Sicut oppositū ī opposito: ⁊ propositū in proposito. ⁊ ista regula est vera ī essentialibus predicatis: ⁊ ī eodem genere oppositiōis. Tunc ex alia parte sumatur. ꝙ idē ⁊ diuersum sunt opposita. ⁊ idem realiter ⁊ diuersuꝫ sunt opposita. Et silr idem formalr ⁊ diuersum formalr. ¶ Ex hoc sic arguitur. quecunqꝫ sunt diuersa ab inuicem realr ⁊ eēntialr sunt diuersa formalr. ergo que sunt eadeꝫ realiter: sunt eadē formaliter. qꝛ non sunt idem formalr. Et hoc pꝫ ꝑ inductionē. qꝛ que sunt diuersa numero non sunt idē formalr. Silr que sunt diuersa spē. ⁊ genere: vel analogia ēt sunt diuersa formalr: ⁊ non idem. ꝯña patꝫ. ꝑ dcāꝫ regulam. sicut oppositū ī opposito. ⁊c̄. ¶ Nūc restat ponere pōnē. que vr̄ esse probabilior. Unde dōꝫ est. ꝙ nō est drn̄ia alia preter drn̄iam realem ⁊ rōnis. Et hoc ꝓbatur illis sex rōnibus. quibus alia opio fuit īprobata. quas nō resumo gratia breuitatis.

His visis pōt rnderi ad rōnes alterius pōnis. Ad p̄mā. deus intellr a nob diuersis intellectionib^s. conceditur. Et cuꝫ dicit̄ itellectiones differunt. Hic dicunt aliqui istam diuersitatē prouenire ex diuersis similitudinibus que sunt īter deuꝫ ⁊ entia causata. ita ꝙ

T. c. 21. T. c. 8. Cō. 25. T. c. 20. Cō. 6. T. c. 4. T. c. 92.

intellectus noster pōt multa intelligere per similitudi- [T.c.69.] nem. vt pz. pmo phys. qr itelligit mām pmā per formas artiliū ad alias formas nālis forma hz silitudinē. vnde dñt ista distō qua intelligit deus inquantū deus ꝛ vt actus: ꝛ sic de alijs pdicatis nō est ex re: nec ex nā rei intrinsece: sz ista distō puenit ex diuersis silitudinib' causatis. vñ verū ē: iste itellectōes diuerse nō pure fiūt a nr̄o itellectu: cū sit pure passiuus: nec a deo est idē simpliciter: sed fiunt per quasdā silitudines. vñ intellectus cognoscit ens fm se vt subaz: ꝛ qr deus est fz se est suba. ğ intellus cognoscit deū vt est ens ꝛ suba. Similr intellectus cognoscit aliqd cātuz: qd est actus ꝛ deus est act': ꝛ sic est silitudo iter deū ꝛ cātū. ğ cognoscit deū vt actū. silr cognoscit aliqd vt sapientiā in cātis: ꝛ deus est sapiētia: ꝛ sic est silitudo inter deuz ꝛ sapientiam. ğ cognoscit deum vt est sapientia: ꝛ sic de alijs predicatis: ita ista distō puenit ex silitu' iter deuz ꝛ cāta. Sz istud est difficile tenere iste diuerse itellectōes accipiant ab istis silitudinib': cū in ipso termino ꝛ in deo nō sit aliq diuersitas. Ergo dōm est aliter diuersitas itellectionū puenit ex diuersa pparatiōe qua inte' preparat ad intelligēdū deū. ɔtingit. n. inteᵐ itelligere deū diuersis itellectionib': qr ɔtingit inteᵐ preparari ppria itellectiōe motus eterni ꝛ vniformis est pmi celi: ꝛ tunc statim itelligit motorē: qr motor pmus cāt istū motū pmū eternuz ꝛ vniformē: ꝛ sic preparat inte' ad cognoscēdū deū vt substātiam. Silr inte' cognoscit actuz cātū qui dependet a primo motore: ꝛ tunc preparat inte' ad cognoscendū deuz ꝛ actū: ꝛ sic de alijs predicatis. Et si dices sunt ab vno ꝛ eodē agente pcedāt diuerse actōes: qd nō videt. Dicendū nō est impoīe ab vno ꝛ eodē agēte pcedere diuersimode diuersas actiōes in subto aliter ꝛ alr. ℂ Contra hoc obycit. nō videt diuerse itellectiōes capiant ex diuersa preparatiōe: qr diuersitas intellectiōis ostendit diuersitatem ɔformitatū ꝛ respectuū. mō respectus nō diuersificant ex preparatiōib' istis: sz ex diuersis terminis supra quos fundant: sicut diuerse equalitates sūt a diuersis quātitatib'. modo certū est ista predicata. actus. suba. sapiētia in deo nō dīnt. Dōm diuerse itellectiōes debent hēre ɔformitates ad diuersa: tñ illud hz veritatē de illis intellectōib' que diuersificant ex obto: sed que diuersificant ex diuersa preparatione: nō opz sit diuersitas ɔformitatis ad diuersa. Modo sic est h̄ intellectiones dei nō diuersificant ex obto: sz ex diuersa pparatiōe in intellectu. vt visuz est. ℂ Iterū obycit. intellectōes cū sint respectus diuersificant per terminos. ğ opz iste intellectiōes sint diuerse respectu terminorum. Dōm veritatem hz intellectiōes ꝛ respectus diuersificant ex termis in rebus causatis: sed nō opz in nō causatis vt in deo. Sed dices: hoc nō valet: qr instantia est in pposito: qr ppositū est ō deo ꝛ tu instas de deo. Dōm multa sunt argumēta que nō possunt solui: nisi per instātiā in pposito. pbatio: qr oīs motor mouet pter motorē nobiliorez. si aliqs pbat hoc: qr motor lune pter nobiliorē: ꝛ motor saturni. ğ oīs motor mouet pter nobiliorē se motorē: illud arguᵐ est falsum: ꝛ non pōt solui: nisi per instantiā in pposito. vt qr pmus motor nō mouet pter nobiliorē se. ℂ Sz vñ est h̄ a deo est idē pcedunt diuersi respectus. Dōm hoc est pter eminentiā ꝛ nobilitatē sue nāe ꝛ vnitatis. ℂ Ad aliam. [iz. meᵉ.] de' intelligit oīa cāta ꝛc. Dōz fm Arist. ꝛ Cōmētatorē [T.cõ.51] deus nihil intelligit extra se: imo tñ seipm intelligit: qr intelligere quo itellcūs itelligit aliqd extra se nobilita- [T.cõ.51] tur ex isto: vñ dicit Aristo. iz. h': est meli' aliq nō videre deuz videre: ꝛ nō intelligere intelligere: ꝛ hoc nō

hoc nō eēt nisi: qr pp intelligere aliqd ex se intellcūs vilesceret: qr illud eēt nobilius itellectu: qr itellcūs dei nō nobilitat ex alio: nec vilescit: vñ Cōmētator dic ibidē. s. [Cōm. 51] iz. si intellcūs dei intelligeret cāta: hoc vel esset in vli vel in particulari: nō in vli: qr sic scire est in potētia ꝛ diminutū: nec scit in pticulari cāta: qr īfinita sunt: ꝛ quis de' nō itelligat ista cāta: nō tñ ignorat ipa: vt dic: qr ignorantia est priuatio in subiecto apto nato: sz de' nō ē apt' natus cogscere talia: ꝛ sic dicit Cōmē. ꝛ Alex. ℂ Ad pbationē. agens per hoc ꝛc. ɔcedit. si agat imeᵉ. Tu dicis. de' sit agēs ꝛc. Ad hoc diceret Cōmē. de' non agit nisi mediātib' motorib' ꝛ corporib' celestib'. qre ꝛc. ℂ Itē nō opz agens per intellcm̄ cognoscat cātuz: sz sufficit cognoscat cām: ꝛ sic deus cognoscit seipm: fm est cāolum: qr diligit se: ꝛ hoc sufficit sit agens per intellcm̄: vñ de' intelligit seipm perfectissime. ergo intelligit se vt cām: qr idē est ipm esse ꝛ esse cām. ℂ Et si dicas: deus cognoscit se vt causam. ergo cognoscit cāta. Dōm non opz nisi vbi causa dicit esse relatiuū superadditū: sz hoc nō est in deo. ℂ Ad aliaz confirmationē: quelz intelli' inferior cognoscit se: ꝛ superiorē. Cōcedit. Et tu dicis: illud intelligere quo intelligit deū: ꝛ seipz ꝛc. Dōm est aliud circūscripto opere intellectus: qr aliter esset idem itellectui: qd nō oz. Tu dicis: itelligere hoc ꝛ illud ꝛc. negat: qr itelligere illud quo itelligentia intelligit pmū ꝛ se est aliud. Et tu queres vtrū illud intelligere est suba vel accns. Dōm intelligere intelligentie est suba: ꝛ est alia suba a suba intelligētie: vt intelligere quo motor saturni intelligit pmuz est aliud intelligere ꝛ est suba ꝛ in pdicamento sube per reductiones vt causa. Tu dicis: in itelligētijs sunt plures sube distincte: ꝛ per ɔñs quelibet intelligētia est ɔposita realiter. Dōm nō est ipoīe plures sint sube in intelligētia: ꝛ per vnā intelligat se: ꝛ aliud est intelligere quo intelligit pmū: ꝛ illud etiā est suba. vñ etiā nō est remotū a dictis Cōmētatoris: qlz intellig' sit ɔposita ex plurib' substātijs: qr dicit Cōmētator. 3. de aīa: itellect' possibilis est in omni suba: que [3.5.t.14.] intelligit aliquid extra se: sz de hoc ad pñs nō est cura: sz tñ itelligētia est ɔposita ex itelligente suba ꝛ actu intelligendi: qui est etiā suba in pdicamēto per reductōez vt causa. ℂ Cōtra. omne conpositū est nouū. vt Cōmentator vult. iz. huius. vbi loquit cōtra illos qui posuerūt [Com. 9.] multiplicitatē in suba in deo: sed intelligētie si sunt ɔposite: tunc sunt noue: qd nullus dicit. Dōm omne ɔpositum ex pncipijs trāsmutabilib' est nouū: ꝛ sic intelligit Cōmentator. Sed si aliqd est compositū ex eternis: non opz sit nouum. Et tu dicis: quicquid est compositū ex suba est nouū. Dōm nō opz. si est compositū ex substātia eterna nō habente cōtrarium: nec per se: nec per accidens: nec pnatiōē sibi oppositaz. Et tu dicis. omne ɔpositum est transmutabile. vt pz. in de celo: est transmutabile fm diuersa vbi. modo intelligentie nō sunt trāsmutabiles. vt pz. 8. phys. ꝛ. iz. huius. Dōm omne ɔpositaz est transmutabile: cuius actus est corruptibilis. vt [T.c.46 ꝛ infra.] celum est transmutabile fm locuz: qr actus eius vt mo- [T.3.30. ꝛ.41.] tus est corruptibilis. Silr aīa hūana ē corruptibil quo ad intelligere: qr actus eius: scz intelligere est corruptibilis: qr transmutat de vno intelligere in aliud: sed itelligentie actus nō est corruptibilis: sed eternus: qr nō hz ɔtrariū vel pnationē oppositā: nec per se: nec per accns. ergo est transmutabilis. ℂ Ad aliā confirmationez. Illud de quo intelligitur ꝛc. Dōm ista ppositio de. dicit circūstantiaz totius vt apparet in homine qui intelligit aliud ꝛ aliud fm totuz. ergo in isto est alietas de quo sic itelligit aliud ꝛ aliud fm totū. Sed si ppositio de. dicit

tatem ꝛ ꝑuationez in materia: nec etiā est spēs alicuius generis superioris: cū incorporee substantie nō ponantur in pdicamēto. Et tu diceres: ꝙ ergo corpꝰ illud non poneretur in predicamento: qđ est contra Porphyrium. Diceretur secundum illos ꝙ verum est. si ꝑmum genus et generalissimum quod ponitur in predicamento substantie est substantia materialis et corporalis: ꝙ tunc diuiditur per animatū ꝛ inanimatū. vnde illud corpus ingenerabile: qꝛ est cōmune ad celū ꝛ ad inferiora non ponitur in predicamento: nisi per reductionē ꝛ vocatur in celo subꝫ simplex: qđ substat dimēsionibus: ꝛ alijs accidētibus: ꝛ nō est ibi compositio forme cū materia vera: sicut est in corpore inferiorꝫ. ergo dicit̄ equiuoce de hoc ꝛ de istis. De hoc inquiras: sed tenētes vnitatem formaꝝ dicunt ꝙ forma corporeitatis nō distinguit̄ a forma specifica. ergo ponunt ꝙ dimensiones precedunt omnē formam substātialē in materia: ꝛ sint in materia ꝑma vt in subiecto ꝓprio. Et etiā aliqui ponentes gradum in formis: etiam forte dicerent sic ꝙ forma corporeitatis est corporalis ꝛ dimensiones incorporales: ꝛ precedunt illam formā corporeitatis in materia: ꝛ illa forma ꝑmo ꝛ ꝓprie extendit̄: qꝛ ꝓpter eiꝰ imperfectiōez imediate introducit̄ in materiā ꝑmā mediantibus dimensionibꝰ: ꝛ dicit̄ illud corpus a tangendo: qꝛ est subiectū formarū que sentiunt̄ tactu. ꝛ forte sub̄a corporalis sic que est corporalis esset generalissimum in predicamēto substantie. Iste solutiones sunt tacte ꝓbabiliter: quia loqui de ista materia demonstratiue est valde difficile. ¶ Ad cōfirmationē: quādo dicis ꝙ ens vt ens ꝛ substātia vt substātia ꝛc. negatur: qꝛ ens vt ens ꝛ substātia vt substātia nō distinguunt̄: nisi ſm vocem: nec est alius conceptus quo cōcipit̄ substantia vt substātia: ꝛ substātia vt ens. ꝓbatio: qꝛ ens nō contrahitur ad substantiā: ꝛ ad alia predicamenta per differētias: sed statim est decē predicamenta: vt

T.cō.2. T.c.14 T.cō.4

substantia: quātitas ꝛc. vt pꝫ. 4. ꝛ. 5. ꝛ. 6. huius: cum ergo ens nullaꝫ penitus differentiā habeat a substantia: ꝛ ab alijs predicamētis: quibus descendit in ea non pōt habere distinctū intellectū a substantia vel quātitate: qꝛ intelligere non diuersificat̄ nisi ſm diuersitatē nature intellectiue. vnde quādo intelligo ens statim intelligo substātiam vel quantitatem ꝛc. Sed aliud est de genere: quia hꝫ aliū intellectū ab intellectu specierū: ꝛ non statim descendit in species: sed cōtrahit̄ per differentias specificantes ipsum. vnde Cōmentator dicit. 5. huius.

Cō. 14.

Qꝛ ens significat vnūquodq; decē ꝑdicamētoꝝ multipliciter: ꝛ sic nulla est differentia inter substantiaꝫ vt substantia ꝛ substantiaꝫ vt ens. Et tu dicis. ergo quicquid debetur substantie inquantū substātia: etiam debet̄ substantie inquantū ens. ergo per se existere debetur omni enti. Dicendū ꝙ non sequit̄: quia reduplicatio nō infert vniuersalem in analogo: sed tm̄ in vniuoco vt canis inquantum canis est latrabile. ergo omnis canis. s. stella: qꝛ hoc est equiuocum. vnde reduplicatio tm̄ infert vniuersalē in vniuocis ꝛ nō in equiuocis ꝛ analogis. ergo ratio non concludit. ¶ Ad aliā rationē. binarius numerus trium hominum est vnus. Cōceditur. Tu dicis: ꝙ ista vnitas qua est vnus vel est idē cum numero vel diuersa. Dicendum ꝙ tres vnitates essentialiter sunt numerus: ꝛ ista vnitas qua numerus ternarius est vnus nō est positiua: sed priuatiua. vnde quādo dicit̄. ternarius numerus in tribus hominibus est vnus. est intelligendū ꝑuatiōe: qꝛ nō est diuersus in duos ternarios: ꝛ sic vnitas causat̄ ex carentia diuisionis ꝛ nō a diuisione que causat vnum: ꝛ sic dato ꝙ ista vnitas sit diuersa a ternario numero: non tamen opꝫ ꝙ sit quarta vnitas. ¶ Ad aliam rationē de iudicio: ꝙ iudicium quo iudico aliqđ esse bonum eligibile ꝛc. Dōm ꝙ iudiciū ꝛ electio sunt cause in eodē genere: ꝛ in eodē modo: qꝛ iudiciū boni ꝓsequibilis ꝛ electio eiusdē sunt vnus actus: qꝛ sunt cause eiusdē effectus. s. ꝓsecutionis exterioris in eodem genere cause: quia efficientis: ꝛ in eodē modo causalitatis: qꝛ vtrūq; est ꝓpinqua causa. ꝓbatio huiꝰ: quia quādo aliqua causa est vniuersalis ꝛ alia ꝓpinqua respectu eiusdem effectus: semper vniuersalis causa est causa pluriū q̄ ꝓpinqua: sicut pꝫ de sole ꝛ homine in generatione hoīs: qꝛ sol est causa vniuersalis: ꝛ homo ꝓpinqua: ꝛ sol est causa plurium q̄ homo: sed iudicium ꝛ electio sunt cause eiusdem effectus ꝛ neutrū est pluriū causa q̄ alterū. vnde cōuertuntur respectu effectus terminandi vel causandi: vt si iudico hanc dationem esse bonam: scꝫ modificatam: ꝛ eligo eam vtrūq; est causa illius dationis ꝛ nō alterius. Aliq dicunt h̄ ꝙ iudiciū est causa plurium q̄ electio: qꝛ iudiciū est causa electionis ꝛ datiōis: sed electio tm̄ est causa dationis ꝛ non electionis: quia nihil causat seipsum. Istud non valet: qꝛ vniuersalis causa semper debet esse causa pluriū effectuum eiusdem spēi cū effectu ad quē cōcurrunt. vt pꝫ de sole q̄ est causa plurium q̄ homo qui sunt eiusdem spēi. Similiter mā ꝑma ꝛ propria sunt causa eiusdem causati: ita ꝙ materia prima est causa plurium effectuum eiusdem speciei: quare si esset causa electiōis ipsum iudicium: tamen electio non est eiusdem speciei cum datiōe. Et sic apparet ꝙ est vnius actus iudicium et electio in re absolute et essentialiter: sed differunt in respectu: quia actus qui est principium exterioris prosecutionis dicitur electio: sed idem actus quoad cōformitatē obiecti iudicati dr̄ iudiciū: sꝫ de h̄ hꝫ videri. 3º ethi. ¶ Ad aliā rōnem. si nō esset differētia aliqua tertia: tūc vnū ꝛ idē omnimode ydētitatis posset simul esse ꝛ non esse. Illud cōcedit̄ a multis ꝙ idē in eodē instanti possit simul esse ꝛ non esse: tamē sequendo ꝑncipia Arist. quibus credit demōstrare ꝑmo celi: ꝙ nullum semper ens est corruptibile: oporteret dici ꝙ impoſſe est ꝙ vnū ꝛ idē ꝯtingit simul esse ꝛ nō esse. supple in eodē instanti temporis. cōponēdo ly simul cū esse ꝛ nō esse. vn̄ ipse arguit sic. Si illud qđ est semp ens eēt corruptibile: tūc ꝯtingeret aliqd simul eē ꝛ nō eē in eodē instāti tēporis: sꝫ hoc est inconueniēs ſm eū. ꝯñtia pꝫ: qꝛ semp ens est in quolꝫ instanti tpis. Nō si esset corle: tūc posset nō eē in aliquo istanti tpis in quo ēt pōt eē cū sit semp ens: ꝛ eodē mō aliq probant ꝙ nullū nō semp ens est gn̄ale: qꝛ illud est impoſſe esse: qđ si poneret̄ inesse sequeret̄ ipoſſe: sꝫ ex hoc ꝙ aliqđ gn̄ale ponit̄ nūq̄ gn̄ari. seqtur ꝙ in eodē istanti ꝯtingit esse ꝛ nō esse: qꝛ ex quo ponit̄ esse gn̄ābile: imo gn̄ābile pōt in aliquo istanti esse: ꝛ illud sit a. Ex quo aūt ponit̄ ꝙ nūq̄ gn̄ābit̄: tūc in illo istāti pōt nō esse: ꝛ sic simul pōt esse ꝛ nō esse. Et est ꝯ fundamenta Aristo. ꝛ sic Aristo. diceret ꝙ nō videret aliud cū loquat̄ naturaliter: ꝛ ex sensatis: quāuis hoc sit contra fidem ꝛ veritatē: sed de hoc nō ad presens plus: qꝛ istud hꝫ locum magis. 12. huius. ꝛ ꝑmo celi. Et sic de hoc libro sexto.

T.c.120 ꝛ infra.

¶ Incipit liber septimus. Qō. I.

¶ Ens dicitur multipliciter ꝛc.

T.cō.ꝑ. ꝛ.2.

Queritur circa septimū. Et quia Aristo. dicit dicta verba pōt queri. Utrum substātia esset ꝑmum ens: sed qꝛ facile est pretermittat̄: ꝛ queratur circa illaꝫ partē. Alls vero dicunt̄ entia: eo ꝙ taliter entis vtrū inherentia accidentis sit essentia eius. ¶ Et arguit̄

primo q non. Illa non sunt idem essentialiter: quorum vnum precognoscitur: et aliud demonstratur: quia nihil vnum et idem precognoscitur et demonstratur de subiecto. ex primo posteriorum: sed inherentia accidentis demonstratur de subiecto et essentia precognoscitur. q inherentia accidentis demonstretur: hoc habetur per totum librum posterio. sed essentia accidentis vt passionis precognoscitur: quia mediū demonstrationis precognoscitur. ex primo posteriorum. et diffinitio passionis est mediū demōstrationis. vt pz. secūdo posteriorum: et diffinitio passionis signat essentiā. ergo etc. ¶ Item si inherentia accidentis esset de essentia eius: tunc dicendo albedo inherens esset nugatio: sed hoc est falsum: quia sic dicendo nō est nugatio. cōsequētia pz: quia semper nugatio habet fieri cū essentia alicuius adiungitur sibi imediate: vt homo animal. ¶ Item illud qd predicatur denominatiue et actualiter de aliquo non est idem essentialiter cum eo: quia essentia cuiuslibet predicatur per se in primo modo de illo cuius est. ex qnto huius. et primo posteriorum: sed inherentia accidentis predicatur denominatiue et essentialiter de accidēte dicendo albedo est inherens. probatio huius: quia omne concretum accidentis predicatur accidentaliter de aliquo subiecto vt sedens vel stans: sed inherens est accidens concretum: et non predicatur de substantia vt de subiecto: quia non dicitur suba est inherens. ergo predicatur de accidēte vt dicēdo albedo est inherens. ¶ Itē illud nō est idem essentialiter accidenti: qd potest separari ab eo ipso accidente manēte: quia essentia alicuius non potest separari ab illo: cuius est essentia ipso manente: sed inherētia accidētis potest separari ab ipso accidēte per diffinitionem accidentis: que ponitur primo thopicorum. ¶ Accidens est q contingit eidem inesse et non inesse: et sic non inesse qd est priuatio inherentie ponitur in diffinitione accidētis. ergo manente accidēte ipsum potest nō inherere. ¶ Sed tu dicis: q accidens contingit inesse per presentiam et essentiam et existentiam: sed contingit non inesse per corruptionem. ¶ Contra hoc arguitur: quelibet particula diffinitiōis potest per se cōpetere ipso diffinito manente vt homini per se competit q sit animal et q sit rationalis: sed non inesse est vna particula diffinitionis accidentis. ergo potest sibi competere accidente ipso manente. ¶ Item nullus respectus est essentia alicuius entis absoluti: et hoc est naturaliter intellectū: sed inherentia accidentis est respectus. vt pz per se: sed multa accidentia sunt absoluta: vt qualitas quantitas etc. ¶ Item fundamentum respectus est aliquid realiter et essentialiter diuersum preter respectum: quia nihil fundat seipsum: sed inherentia accidentis est respectus et accidens est fundamentum illius respectus. ¶ Item si inherētia accidentis esset essentia accidētis: tunc sequeretur q quātitas et qualitas non essent generalissima: sed hoc est falsum ex predicamētis. et .5. et .6. huius. cōsequētia pz: quia inherētia vniuoce competit qualitati et quantitati. ergo si inherentia esset essentia accidētis: tunc inherētia competeret istis vt essentia cōmunis vniuoca. modo illa que cōueniunt in vna essentia cōmuni vniuoca nō sunt generalissima: quia habent genus superueniens.

T. c. 23. Caplo de per se. — Cap. 4. — T. c. 14. 18. et 19. — T. c. 4.

Oppositum arguitur. Illud qd ponitur in diffinitione accidētis et nō est eius subiectum hoc est essentia eius: quia nihil videtur poni in diffinitione accidentis: nisi subiectum vel aliquid sui generis qd est de essentia accidētis: vel est met essentia. vt pz quinto huius: sed inherentia ponitur in diffinitiōe accidētis et nō est subiectum eius: quia accidentis esse est inesse subiecto et inherentia nō est subiectum accidentis: quia hoc est suba. ¶ Item si inherentia esset aliquid diuersum ab essentia accidentis esset aliquid diuersum ab inherētia accidentis: tunc accidens posset intelligi et diffiniri sine subiecto. cōsequentia pz: quia pro alio subiectum nō ponitur in diffinitione accidentis: nisi quia accidens inheret essentialiter subiecto. ergo si accidēs inheret accidētaliter subiecto ad qd in diffinitiōne accidentis poneretur subiectum.

Ad questionem dicunt aliqui presupponēdo duo. primo premittitur q duplex est inherētia accidentis. s. aptitudinalis et actualis. Aptitudinalis est aptitudo ad inherēdum. Modo iste due inherētie differunt vt dicunt: quia demonstratio abstrahit ab inherentia actuali: quia in demonstratiōe scientifica non demonstratur accidens inherere subiecto actualiter: et hoc pz: quia demonstratio abstrahit ab actu existentie: quia dato q aliquid non existat in rerum natura adhuc esset vera demonstratio de ipso vt dato q nullus hō existeret adhuc esset vera demōstratio que demonstraret q hō est risibilis. ¶ Itē dato q nullus esset triāgulus in materia adhuc esset vera demonstratio demonstrās q triangulus hz tres. Modo actualis existētia est actualis inherētia accidētis: sed demōstratio scietifica nō abstrahit ab inherētia aptitudinali: quia in demonstratione scientifica accidens demonstratur inherere subiecto aptitudinaliter. secundo q aliud est esse idem essentialiter cum alio: et esse de essentia eius formaliter: Quia illud dicitur esse de essentia alicuius formaliter: qd ponitur in diffinitiōe eius quidditatiua vt animal ponitur in diffinitione hominis: sed idem essentialiter cum alio est illud quod non potest separari ab eo: imo separatio eius ab eo includeret cōtradictionem. vnde dicunt q propria passio bene est idē essentialiter cum subiecto: sed nō est de essentia eius: quia propria passio nō ponitur in diffinitione subiecti.

Opinio Scoti in 7. sue metaphyce. qō prima.

Per hoc ipsi dicunt ad questionem quattuor. Primo q neutra inherētia: nec actualis: nec aptitudinalis est de essentia accidentis. Et ratio est prius tacta: quia nullus respectus est de essentia alicuius absoluti: ita q ponatur in diffinitione eius: sed quelibet inherentia siue sit actualis siue aptitudinalis est respectus alicuius fundamenti: scz accidentis: et accidens est fundamentum absolutum istius inherentie. ¶ Item: tunc qualitas et quātitas non essent generalissima et deducatur vt prius. ¶ Secundo dicunt q inherentia aptitudinalis est idem essentialiter et realiter cum accidente. Et causa est. aptitudo naturaliter est idem essentialiter cū illo: cuius est aptitudo: quia risibilitas est aptitudo naturalis hominis ad ridendum: et est idem essentialiter cum homine. probatio huius: quia illa sunt eadem essentialiter: que eadem generatione generantur: et eadem corruptione corrumpuntur: sed aptitudo naturalis eadem generatione generatur cum illo: cuius est aptitudo naturalis vt risibile cum homine: et similiter eadem corruptiōe corrumpitur. minor de se patet. ¶ Tertio dicunt q inherentia actualis nō est idem realiter et essentialiter cum accidēte absoluto. Et ratio est. Illa nō sunt idem essentialiter: quorum vnum corrumpitur: et aliud manet incorruptibile: quia nō est intelligibile q aliqua sint eadem essentialiter et vnū corrumpatur alio remanente: quia tunc esset corruptum et non corruptum: sed inherentia actualis corrumpitur remanēte accidente absoluto: vt in sacramento altaris non est inherentia actualis: quia non manet suba panis: et tamen manēt accidentia vt albedo figura et huiusmodi in hostia. ¶ Quarto dicunt q inherentia actualis est idem essentialiter et realiter cū accidente respectiuo. Et ratio est. Ille respectus

est idem essentialiter cū subiecto: cuius separatio inclu-
deret contradictionem: sed separatio respectus: ⁊ inhe-
rentie actualis accidentis respectiui ad subiectum in-
cluderet contradictionem. ergo est idē essentialiter cuz
accidente. maior est manifesta: quia separatio alicuius
ab aliquo nō includit contradictionez: nisi quia est idez
essentialiter cuz eo. minor patet: quia respectus essentia
liter est habitudo: sed habitudo est duorū. vnius vt ter-
mini alterius vt subiecti. vnde si actualis inherentia ac
cidentis respectiui separaretur ab accidente: tunc inhe-
reret ⁊ non inhereret que sunt cōtradictoria. ¶ Notan
dum ꝙ videntur esse dubia circa istam positionem. Et
primo contra hoc ꝙ distinguunt de actuali inherentia
⁊ aptitudinali. Et dicunt ꝙ demonstratio abstrahit ab
inherentia actuali ⁊ nō ab aptitudinali: non videtur va
lere ꝙ demonstratio abstrahat ab actuali existentia: et
ꝙ demōstratio sit de homine ꝙ sit risibilis nullo homi-
ne existente non valet: quia scientia non est de nō ente.
Modo si demonstratio abstraheret ab actuali existen-
tia vt ꝙ demonstratio esset de homine ꝙ esset risibilis
nullo homine existente: tunc esset non ens: quia quando
homo non est secundū actualem existentiam: tunc non
est ens: ⁊ sic de nō ente esset scientia. vnde si accidēs pos-
set esse sine actuali existentia: tunc vel esset aliquid vel
nihil. si nihil pro nihilo relinquatur. si aliquid vel est in
subiecto vel non est in subiecto. per sufficientem diuisio
nem. si est in subiecto: tunc habet existentiam actualez.
si non est in subiecto: tunc est substantia: quia proprium
est substantie non esse in subiecto. ¶ Sed dices: ꝙ rosa
est in hyeme: ⁊ tamen non habet actualem existentiam.
Dicendū ꝙ hoc est falsum: quia nunquā est aliqua hora
quin omnes species que pertinent ad perfectionez vni-
uersi: quia si rosa non est in hyeme in isto climate: tamē
est in alio climate vbi est aer tēperatus: quia dicit Lyn-
coniensis. pmo posterioꝝ. verisimile est omnes species
mundi remanere in qualibet hora tēporis. alioquin vni
uersitas non esset perfecta. vnde dato ꝙ nullus homo
esset. si esset adhuc vera homo est risibilis: tunc risibile
vel est ens vel nihil. per sufficientē diuisionem: si est ens
vel est ens in subiecto vel nō in subiecto. ista est diuisio
sufficiens: quia datur per contradictoria. si nō est in sub-
iecto: tunc est ydea per se subsistēs si est in subiecto: tunc
habet actualem inherentiam. ¶ Aliud est dubium
de prima conclusione que fuit ꝙ inherentia accidentis
non est essentia eius: quia nullus respectus est de essen-
tia alicuius absoluti. ¶ Ista ratio non valet: quia bene
verum est ꝙ inherentia non est de essentia alicuius tota
liter abti. Tu dicis: ꝙ accidens est abm verum est a ter-
mino extrinseco: sed non est abm ab inherentia ad sub-
iectum. vnde nullum accidens absoluitur a inherentia
ad subiectum: ⁊ per cōsequens nullum accidens est ab-
solutum a subiecto: ⁊ sic ipsi petunt. vnde bene veruz est
ꝙ respectus non est de essentia alicuius totaliter abti ⁊
a termino extrinseco ⁊ a subiecto: sed qđ est abm a termi
no extrinseco ⁊ non a subiecto: qđ est aliqualiter intrin-
secum non est verum: quia respectus non sit de essentia
illius: quia albedo: lz non habeat respectuz ad terminū
extrinsecum vt pater respicit aliquid extrinsecum: sicut
filium: tamē habet respectum ad subiectum: ⁊ sic nō va-
let illa ratio. ¶ Ad vltimum est contra rationem secun
de conclusionis cum dicit ꝙ aptitudo naturalis ⁊c. Di-
cendū ꝙ oppositum est verum. s. ꝙ aptitudo naturalis
realiter ⁊ essentialiter differt a subiecto: Quia illa sunt
diuersa realiter ⁊ essentialiter: quoꝝ est vnus respectus
aliud abm: sed aptitudo naturalis est respectus ⁊ subie-
ctum est quid abm. quare ratio non valet. ¶ Ad proba
tionem. Illa sunt eadem essentialiter: que eadem gene-
ratione generantur ⁊c. Ista ratio non valet: quia proba-
retur ꝙ quantitas ⁊ substantia essent eadem essentiali-
ter: quia eadē gnātione generātur: qz q̄ꝫ cito fit suba taꝫ
cito fit quantitas: ⁊ etiam corrumpuntur eadem corru-
ptione. Unde dicendū est ad maiorem. Illa que eadez
generatione ⁊c. Conceditur. si eque primo generātur ea
dem generatione ⁊ corrumpuntur eque pmo eadez cor-
ruptione. Sed si generantur ⁊ corrumpuntur eadez ge-
neratione ⁊ corruptione: sm prius ⁊ posterius non valz.
Tu dicis: aptitudo naturalis ⁊c. Cōceditur: in eodē sub-
iecto ⁊ eodem instanti generantur: sed tamen secunduz
prius ⁊ posterius: quia subiectum naturaliter prius genera
tur passione ⁊ aptitudine naturali: quia subiectū est cau
sa illius accidentis: ⁊ causa naturaliter prior est effectu ex
predicamentis. ergo illud dictū non valet. ¶ Aliud est
dubium de tertia conclusione. ꝙ inherentia actualis nō
sit idem essentialiter ⁊ realiter cum accidēte abto. quic-
quid enim sit de conclusione: tamē modus probandi nō
videtur esse phylosophicus. Quia per illud qđ fit per po
tentiā dei ⁊ miraculose illud capiunt ⁊ resoluunt in ipm
tanq̄ in vltimum principium. vnde hoc non est phylo-
sophicum pncipium. vnde accidentia manent in sacra-
mento altaris hoc nō concederent omnes leges: nec ex
negatione eius punirentur ⁊ vituperarentur: quia non
est sensibile ⁊ non pōt conuinci ex sensatis. vnde hoc nō
est naturaliter: sed miraculose: ⁊ est opus omnipotentis
dei ⁊ est fides nostra ⁊ veritas. vnde hoc firmiter crede
re debemus sine omni demonstratione reuerenter sa-
cre ecclesie doctoribus assentiēdo. vnde per hoc ꝙ hoc
credimus: ⁊ non potest demonstrari habemus merituz.
vnde illud non est naturale principiuz in qđ resoluunt:
sed supernaturale ⁊ miraculum. vnde Aristote. ⁊ Com-
mentator nāliter loquentes hoc non viderunt: vt habz
(videri phice ex sensatis.

Dimissa ergo ista opinione. Dicendū est ad que-
stionez secundū mentē Aristo. ⁊ Cōmentatoris: ꝙ inhe-
rentia actualis accidentis est eius essentia. Et ratio est.
Inherentia actualis accidentis ad subiectū vel est idez
ipsuz qđ accidēs eēntialiter: vel aliud. Si est illud ipm
ꝙ accidens habetur propositū. si est aliud: tunc quere-
tur de illa inherentia: quia vel est aliquid vel nihil non
est nihil: quia pro nihilo relinqueretur: nec hoc est itel-
lectū naturaliter. ergo est ens vel substātia vel accidēs.
ista est pma diuisio entis ⁊ sufficiēs. Nō potest esse sub-
stantia: quia accidens nō inheret substantie per substan
tiam: quia esset absurduz. Si est accidens: tunc inheret
subiecto: tunc queratur de illa inherentia: vel est eadez
essentialiter cū accidente. vel alia. Ista est sufficiens di-
uisio. si idem standū fuit in pma. si aliud: tunc est aliqđ:
quia non nihil: aut ergo suba: aut accidens: non substan-
tia vt prius: ⁊ sic in infinitū: qđ est incōueniēs in essentia-
liter ordinatis: ⁊ que simul sunt. modo substantia ⁊ acci
dens ⁊ inherentia accidentis sunt essentialiter ordina-
ta ⁊ simul sunt. quare vel opz dicere ꝙ inherentia acci-
dentis sit de essentia eius: vel ire in infinitum. ¶ Item
illud est essentia accidētis quo formaliter accidens est
ens. nihil eniz est formaliter per illud qđ est extra essen
tiam eius: sed accidens formaliter est per actualez inhe
rentiam: qz accidens est eo ꝙ est entis vt quantitas est
eo ꝙ entis aliquid vt sube: ⁊ similiter quantitas. modo
ly in eo ꝙ est reduplicat inherentiā. ¶ Item si inheren
tia qua albedo inheret subiecto esset superadditum al-
bedini: tunc inherentia inhereret albedini: quia aliter

Linco. p° poste. Capi. 7.

non daret esse albedini q inhereret formaliter. ¶ Ex hoc arguitur. si inherẽtia inheret albedini vel hoc est q inheret seipsa vel per aliud diuersum. per sufficientẽ diuisionez. si dicatur primo modo q inherentia albedinis inhereat seipsa: tunc etiã standum fuit in primo: q inherentia primo fuit inherentia accidẽtis. si per aliud inheret: tunc quereretur de illo alio: et sic in infinitũ: quod est impossibile in essentialiter ordinatis vel que simul sunt: vt sunt inherentia accidentis et subiectum.

Et tunc ad rationes. Ad primã. Illa nõ sunt idẽ essentialiter etc. Conceditur. Tu dicis: q inherentia etc. Conceditur: q inherentia actualis demõstratur: quia quando demonstro hominem esse risibilem demonstro risibile inexistere actu. dicis q essentia accidẽtis etc. nõ valet: quia demõstratur. Dicis: q diffinitio etc. Dicendum q verum est in demonstratiõe quo ad nos: sed simpliciter et in demonstratione finali et potissime diffinitio subiecti est mediũ: sed quicquid de hoc: tamen nõ probat: quia medium demonstratõis non simpliciter precognoscitur: sed in respectu. vnde mediũ demõstratiõis non simpliciter precognoscitur: quia qd quid est inuestigatur. vt patet secũdo posteriorum. ergo non precognoscitur: quia precognitio est cognitio nõ inuestigabilis ex principijs illius scientie. primo posteriorum. ¶ Ad aliam. si inherentia accidentis etc. Dicendum q est nugatio inquantũ est ex parte rei et natura: quia dicendo albedo inherens sensus est albedo albedo: sed excusatur propter maiorẽ expressionẽ: quia dicẽdo albedo inherens parieti sensus est albedo: albedo parietis: ita q excusatur propter maiorẽ expressionez. Aliter posset dici: q licet ista sint eadem essentialiter albedo: et inherentia: tamen secundum alium et alium modum significatur: et ille impedit nugationez: sed prior solutio est melior. ¶ Ad aliam rationem. illud qd predicatur denominatiue etc. Conceditur. Tu dicis: q inherentia predicatur denominatiue de accidenti. Dicendũ q nõ: quia quãdo dicitur albedo est inherens nõ est denominatiua predicatio et accidentalis: sed essentialis: quia tantum est dictuz albedo est inherens. i. albedo est albedo. Tu dicis: concretum predicatur de subiecto. Dicendũ q licet concretuz predicet de subiecto aliquo modo vt substãtia que est subiectum inherentie: quia substantia inheret. i. substantia substat inherentie: et hoc sufficit ad hoc q dicam albedo est inherens. i. inens substantie que est subiectuz inherentie. ¶ Ad aliam rationem. illud qd põt separari ab alio etc. Conceditur maior. Tu dicis: q inherentia etc. Dicendũ q accidens potest non inesse ipso accidente remanente: quia quãdo nõ inest: tunc corrumpitur. ¶ Ad probationem. quelibet particula diffinitiõis etc. Conceditur. si sit diffinitio essentialis et primo: sed si est descriptio: non oportet: sed ista non est nisi descriptio quedam. vnde non inesse subiecto nõ competit accidẽti: nisi ipso corrupto. ¶ Ad aliam rationem. nullus respectus etc. verum est si sit totaliter abstractum et a termino extrinseco et subiecto: sed si non sit abstractum a termino et non a subiecto: nõ oportet. Ad minorez. Dicendũ q accidens nõ est abstractum omnino: licet multa sint accidentia abstracta a termino extrinseco: non tamen sunt abstracta a termio intrinseco: scilicet a subiecto: quia omnia dependent ad subiectum: sed respectus habet etiam respectum ad terminũ extrinsecum et ad subiectum: quia proprius relationis est tanquam ad aliquem terminuz esse relatum: sed accidentia alia: quia non sunt abstracta a subiecto. ergo ipsa sunt met ille respectus et inherentia. ¶ Ad aliam rationez. fundamẽtũ respectus etc. Conceditur. si est respectus ad terminũ extrinsecũ: sed si est respectus ad subiectuz: et ille respectus informatur vt perfectio perfectibili: non oportet esse diuersum: sed est idez essentialiter. non sic est in proposito q accidẽs est fundamentuz respectus non ad terminũ extrinsecum: quia respectus ad subiectum: quod est informatuz illo vt perfectibile. ¶ Ad aliam rationem. si inherẽtia esset essentia etc. consequentia negatur. Et tu probas inherentia predicatur vniuoce: falsum est: sed predicatur equiuoce pure vel analogice. vnde qualitas est inherens. tantum est dictum. i. qualitas est qualitas: et quantitas est inherentia. i. quãtitas est quantitas: et sic per diuersas rationes predicatur de his: sicut etiam est alia ratio quantitatis et qualitatis sic inherentie in cõmuni. ¶ Rationes in oppositũ conceduntur. Et hec de qõne.

Qõ. II.

Consequenter queritur circa eandez particulã. vtrũ hoc verum est possit predicari de accidente in abstracto. ¶ Arguitur primo q non. de illo non dicitur est cui repugnat esse per se: quia esse per se predicat esse per se existens: cum esse sit terminus analogus ad esse per se existens et inherens: sed accidenti in abstracto repugnat esse per se et separatiz: cuz accidentis esse sit subiecto inesse. ¶ Item hoc arguitur auctoritate Aristo. in littera dicẽtis: q accidentia non sunt entia: sed quid entis: et posset sillogizari. de quo nõ predicatur ens: nec esse: quia esse et ens idem sunt: cũ esse sit accidẽs entis: sed de accidente in abstracto non predicatur ens. ex dicta auctoritate.

T.cõ.2.

T.cõ.2.

Oppositum arguitur. Illud quod est ens hoc est: quia esse et ens sunt idem: et de quo predicatur ens: et esse: sed accidẽtia in abstracto sunt entia: quia si non: tunc esset non ens.

Ad questionem dicendum duas conclusiones. Primo q si esse accipitur per se existens et separatim: tunc non predicatur de accidente in abstracto. Rationes per quas probatur prima cõclusio tacte sunt in principio questionis: que non resumuntur gratia breuitatis. ¶ Secundo dicendum: q si esse capitur pro secundario significato vt pro esse inherẽti sic predicatur de accidente in abstracto. Et ratio est: de accidẽte in abstracto predicatur esse vel non esse. per sufficientem diuisionẽ: que datur per cõtradictoria: sed de ipso non predicatur non esse: quia non dico albedo nõ est cuz habeat esse in rerum natura. ergo esse. ¶ Itez illud qd est ens: hoc est. per Aristo. 5. huius. et secũdo peryarmenias. vbi dicitur: q nõ differt esse ambulans et ambulat: et est conualescẽs et cõualescit. similiter nõ differt dicere est et ens: sed accidẽtia in abstracto sunt entia: quia ens predicatur de decem predicamentis: cum sit cõmune ad ea. ¶ Notanduz q hic sunt duo dubia. primũ. Predicatũ debetur termino secundum q significatur res per terminũ: quia terminus qd subijcit et predicat significat. primo posteriorum: sed esse non debetur accidẽti in abstracto vt sic significatur: quia accidens in abstracto significatur nõ inherens ad subiectum: et ita esse nõ competit sibi. ¶ Aliud est dubiuz. esse est terminus analogus ad esse per se existẽs et inherens: quia per prius dicitur de esse qd per se existit: sicut etiã ens prius significat substantiaz. ¶ Ex hoc arguitur terminus analogus per se sumptus stat pro primo significato: sed primuz significatuz huius: qd est esse: est esse per se existens: cũ accipiatur esse per se et sine determinatione contrahente ipsum. ¶ Dicendum est ad ista dubia. Ad primũ cũ dicitur. predicatũ debetur termino etc. Conceditur. vt sic. Tu dicis: q accidẽs in abstracto significat rem nõ vt est inherens. Dicendum q licet res significetur in abstracto secundum esse abstractum hoc tamen est secundum intellectũ: quia intellectus intelligit res distincte non intelligendo substantiam cui inheret: tamen non significatur sub illo modo. vt extra intellectũ nõ sit inherẽs:

T.c.14

q: ista significatio esset falsa. vñ itellectus bñ distinctiꝫ pōt apprehēdere illa que sunt ꝯiuncta extra ⁊ distinctiꝫ imponere ad sigñdū nō ꝙ sigt̄ extra animaꝫ ista distin ctim: ⁊ sic nō obstante ꝙ albedo sigt̄ accidēs per modū abstracti ſm intellectū: tamē nō repugnat sibi esse inhe rens extra animā: imo necessario inheret. vt dicendo. al bedo est. sensus est ꝙ est inherens. ❡ Ad aliud dubium dōm ꝙ terminus analogus ⁊c. Dōm ꝙ veruꝫ est quādo non addiꝛ determinatio contrahēs ipsum: nec meᵗᵉ: nec ime ᵗᵉ. Et tu dicis: ꝙ esse est terminus analogus. Cōcedi tur: ⁊ cū dicis. ergo stat ꝓ esse per se existēti: nō est veruꝫ: q: ex parte subiecti cōtrahiꝛ ad secundariū sigtuꝫ: q: al bedo est accidēs. ergo cōtrahit esse ad secunduꝫ sigtum qd̄ est inherēs. ❡ Notandū ꝙ sic dicēdo ad questionē. pꝫ cōcordantia duarū opinionū. quarū vna est ꝙ esse nō ꝑdicaꝛ de accidēte in abᵒ. alia est ꝙ eē ꝑdicaꝛ de accñte in abᵒ: ⁊ sic ista opio est media: q: ꝯuenit cū vtraqꝫ.

Ad rationes in oppositū. ❡ Ad ꝑmam de illo nō predicaꝛ est ⁊c. negaꝛ: q: eē est cōmune ad esse per se existens: ⁊ ad esse inherens. ❡ Ad ꝓbationeꝫ. pꝫ. ex solutione secūdi dubij: q: esse cōtrahiꝛ ad 2ᵐ sigtuꝫ per subm. ergo ratio non concludit. ❡ Ad aliā. de quo nō ꝑdicaꝛ ens ⁊c. Concediꝛ. Tu dicis: ꝙ de accidēte in abᵒ nō predicaꝛ ens. negaꝛ: imo de necessita te ens ꝑdicaꝛ de omni accidente. Et tu dicis: ꝙ ens stat ꝓ suba. Dōm ꝙ verū est qñ per se sumiꝛ: ita ꝙ nō ꝯtrahi tur ad 2ᵐ sigtum: nec mediate: nec imediate. Modo h̄ cōtrahiꝛ ens per subm ad secūdariū significatum vt ad ens inherens. sicut visum est. Qō. III.

T. c. 4 ❡ Multipliciter quideꝫ igiꝛ diciꝛ ꝙ primū ⁊c.

Consequenter queriꝛ circa hāc par tem. vtrum suba sit ꝑor accidēte notitia. ❡ Arguiꝛ ꝑmo ꝙ nō. Il lud qd̄ per alterum notificaꝛ nō est ꝑus eo qd̄ notificaꝛ ſm notitiā: q: notificās dꝫ eē notiᵘ notificato. ex ꝑ°: poste. sed suba notificaꝛ per accidentia: q: accidētia magnā partē conferunt ad cognoscendum ꝙ quid est. ex ꝓhemio de aīa. Similr Cōmentator ait. 6°. huius: ꝙ in sciētijs naturalibᵘ nō cognoscunꝛ sube re rum nisi ex posterioribᵘ. i. accñbᵘ: ⁊ subdit ꝙ tales modi demōstrationuꝫ dicunꝛ signa. i. demr̄atiões: q: ḡ accñs ꝑus est suba ſm notitiā. ḡ ⁊c. ❡ Iteꝫ illa que sunt diuer sa genere nō sunt comparabilia. per Aristo. 7. phyſicoꝝ. vbi vult ꝙ comparatio nō fit nisi in specie athoma: sed substātia ⁊ accidens sunt diuersa genere. h̄ est nota. ergo substantia ⁊ accidens nō comparantur. ergo substantia nō est ꝑor accidente notitia.

T. cō. 1. Cōm. ꝑ°

T. cō. 31.

T. c. 4

Oppositum vult Aristo. in lr̄a vbi dicit. Mul tipliciter quidē igiꝛ ꝙ ꝑmū ⁊ sub stantia omniū ꝑmuꝫ natura notitia ⁊ tēpore. ❡ Notan dum ꝙ subam ꝑcedere accidens notitia nihil aliud est: nisi ꝙ notitia sube ꝑor est notitia accñᵐ. Sꝫ notitiā sub stantie ꝑcedere notitiā accñᵐ potest intelligi dupliciter. vno mō ꝙ notitia sube in intellectu precedat notitiaꝫ ac cidentis via generatiōis. Secūdo modo pōt intelligi ꝙ notitia sube in intellectu precedat notitiā accidētis via perfectionis ⁊ dignitatis.

Tunc dicenduꝫ est ad questionem. ꝑmo ꝙ suba nō precedit accñs pri mo modo. Et ratio est: qd̄ notificaꝛ per accidentia: ita ꝙ cognitio eius dependet ex cognitiōe accidentiū non est ꝑus accidēte ſm notitiā ꝑmo modo: q: notitia ꝑncipio rum ꝑor est via generatiōis notitia cōclusionū. ꝑmo po sterio. q: diciꝛ. omnis doctrina ⁊ omnis disciplina fit ex precedēti cognitiōe: sed substātia notificaꝛ per acciden tia. i. notitia eius est in itellectu: ⁊ dependet ex cognitōe accñtiuꝫ: q: intellectus non accipit cognitionē sube: nisi ꝑaccipiat cognitionē accñtium ꝓprioꝝ ⁊ essentialiuꝫ: ⁊ hoc pꝫ per dcm̄ Cōmentatoris ꝑus allegatū. ❡ Secun do dōm: ꝙ suba preit accñs secundo modo. Et ratio est. Illa notitia que est perfectior est ꝑor ordine dignitatis: q: hoc modo aliquid intelligiꝛ esse ꝑus ordine dignita tis qd̄ est ꝑus ordine perfectiōis: sed cognitio substantie perfectior est cognitiōe accidentiū. vt pꝫ per Cōmētato rem. 7. huius. vbi exponens predictuꝫ passuꝫ dicit sic. ꝙ scire idiuiduū substātie per sua vl̄ia substātialia est per fectius q̄ꝫ scire illud per vl̄ia accñtalia. verbi gratia. cuꝫ voluerimus scire hoiem si sciuerimus ipm esse aliquam nām substātialē. verbi gratia. scire ipm per hoc predica bile substātie est perfectius q̄ꝫ scire ipm quale: aut quan tum esse: aut vbi: aut aliud ꝑdicabiliū accidentiuꝫ: tunc addit. ꝙ scire hanc substantiā per suas dispositiōes sub stantiales est perfectius q̄ꝫ scire eam per suas dispositio nes accidētales: in quibus verbis notāda sunt duo. Pri mo cū dicit ꝙ cognoscere subam per suas dispositiones substātiales ⁊c. Illud est cōtra aliquos qui volūt ꝙ oēs dispositiones sint de genere accidentiū: qd̄ est falsuꝫ ſm dcm̄ Cōmentatoris: q: vult ꝙ dispositiones alique sint subales que sint de genere sube. Secūdo dicit in plurali per suas dispōnes subales ⁊c. vult ꝙ plures dispositiōes substātiales sint in isto: ⁊ ille dispōnes nō sunt materia: q: materia est subm. ergo ex quo sunt de genere substan tie: opꝫ ꝙ sit formale. ḡ vult ꝙ plures forme substantia les sint in eadē re: qd̄ est cōtra negantes pluralitatē for marū. ❡ Notandū ꝙ ex secūda cōclusione sequiꝛ ꝑma: q: in eodē subiecto qd̄ est ꝑus ordine perfectiōis hoc est posterius ordine generatiōis. ❡ Notanduꝫ vlterius ꝙ sicut in materia ꝑma corporali accñtia realia ꝑus indu cunꝛ q̄ꝫ forma subalis perfecta: sic in intellectu materia li ꝑus recipitur cognitio accidentiū ꝓprioꝝ q̄ꝫ cognitio sube: q: cognitio illa accñtiuꝫ est dispositio ⁊ preparatio necessario requisita ad cognitioneꝫ sube: q: accñtia ma gnam partem conferunt ad cognoscendū ꝙ quid est. Et dicit magnā partē conferunt: q: ipsa tm̄ preparāt ad in tellectionē sube ⁊ nō cāmt eā: sed alia reqruntꝛ vt cā agēs vt itellectus agens ⁊ obm. ❡ Notandū vlteriᵘ ꝙ Com mentator dicit in loco ꝑallegato: q: dispōnes accñtales nō queruntꝛ ꝓpter se: sꝫ ſm ꝙ sunt dispōnes sube demō strate: sꝫ ꝑmū quesitū ⁊ ꝓpter se est suba demr̄ata: sed qd̄ est per se est perfectiᵘ q̄ꝫ illud qd̄ est ꝓpter aliud. ❡ Per hoc pꝫ ad auctoritateꝫ Aristo. ꝙ substantia est ꝑor noti tia ⁊c. hoc est via perfectionis.

Cōm. ꝑ° in 6°. h°.

Cōm. 4.

Cōm. 4.

Ad rationes ❡ Ad ꝑmaꝫ pꝫ ex dictis: q: accñs notificat subam via gn̄ōnis vt di ctuꝫ est in positiōe. ❡ Ad 2ᵃᵐ. Illa que sunt diuersa gene re ⁊c. Dōm ꝙ comparatio proprie dicta tm̄ fit ſm spēm spālissimā: sed comparatio large accepta ⁊ extēsiue pōt esse eoꝝ que dīnt genere vel spē: vel si sunt diuersa gene ra: tn̄ ꝯueniūt in aliquo analogo ⁊ maxime comparatio que est ſm ꝑus ⁊ posterius: q: per hoc distinguiꝛ analo gum ab vniuoco ⁊ equiuoco qd̄ diciꝛ de multis ſm ꝑus ⁊ posterius: cū igiꝛ ens diciꝛ analogice de suba ⁊ accidē te possunt comparari sub ente secundū ꝑus ⁊ posterius. Et sic de hoc. Questio. IIII.

Consequēter queriꝛ. Utrum suba precedat accñtia diffi nitione. ❡ Arguiꝛ ꝑmo ꝙ nō. illud qd̄ poniꝛ in diffinitione alicuius est notius quo ad nos aliter diffinitio nō notificaret diffinitū ex no

T. cō. 4

tiorib⁹ quo ad nos: ſʒ ex boc eſt ō rōne diffōnis φ notifi
[T.cō.io] cet diffini^m ex nobis notiorib⁹.z.poſte.t.7.b⁹: ſʒ ſuba nō
eſt notior acci^{bꝰ} quo ad nos: ſʒ eꝫ acciñ^a ſunt notiora quo
[T.cō.z.] ad nos. vt pʒ.p^o pbyſi.t p^o de aia.acciñ^a magnā ptē tč.Et
[t.57.] Cōmētator boc idē vult in.6.b⁹.vt allegabaſ in pcedēti
[T.cō.xi] qōne: φ in ſcientijs nālub⁹ ſube notificanſ ex acciñtib⁹.ğ
ſuba non eſt pꝛoꝛ acci^{bꝰ} diffōne: q̄re non ponit in diffōne
accñtiū. ℂ Itez accñs pōt eē ſine ſuba. ğ et diffinit ſine
ſuba.añs pʒ: qꝛ qō pōt p^a cā cū z^a.boc pōt et ſine ea: qꝛ da
oppoſitū φ pma cauſa nō poſſit boc ſine z^a.tūc pma cau
ſa cū z^a fit vel eēt aliqd perfectius q̄ ſola pma cā: ſʒ boc
eſt falſum: qꝛ pma cauſa ſimplr eſt perfectuʒ ens: qꝛ non
bʒ byperbolē: t exceſſum. ğ pma cauſa ꝯgregata cū ſcda
nō erit aliqd perfecti⁹ q̄ ſine ſcda cauſa t ſola: ſed cauſa
pma cū ſecūda pōt cauſare accñs vt pma cauſa cū homi
ne pōt cauſare riſibilitatē: qꝛ ſubʒ bʒ cauſalitatē ſup ac
cidēs. quare pma cauſa pōt cauſare accidens ſine ſubto.
ℂ Itē qō eſt ex eēntiā accñtis nō dʒ poni in diffōne ei⁹:
qꝛ diffō eſt oꝛo indicās qd eſt eſſe rei.ğ qō eſt ex eſſentiā
diffiniti nō ponit in diffōne ei⁹: ſʒ ſuba eſt extra eſſentiā
accñtis: qꝛ eſſentie pdicamētoꝝ ſunt impmixte.

[T.c.4] **Oppoſituz** pʒ auctoritate Ariſto. in pdicta lrā. Multiplr quidē igit φ pmū dr: ſed
ſubſtantia oīum pmum ratione.

Dicendum eſt ad qōnē φ ex nā rei ſuba pcedit
accñs diffōne: t boc pʒ rōne Ariſto.
quā format Cōmentator. illud eſt pus altero diffōne qō
ponit in diffōne ei⁹: qꝛ ſic itelligimus aliqd eſſe pus diffi
nitiōe: qō ponit in diffōne alicuius: ſʒ ſuba ponit in diffō
ne accñtiuz. pbatio b⁹: qꝛ accñtia diffiniunt p illud p qō
ꝯſtituunt in eſſe: ſʒ accñtia ꝯſtituunt in eſſe per ſubaʒ: qꝛ
ſuba eſt cā accñtiū in tm φ accñtia nō ſunt entia: niſi qꝛ
entis. ℂ Notanduz φ aliud eſt eſſe pus notitia t aliud
pus diffōne: qꝛ aliqd dr eſſe pus notitia cognitiōe confu
ſa: ſʒ pus diffōne eſt pus cognitione dearticulata t deter
minata: t ſic multū refert dicere φ ſuba pcedat accidēs
notitia.i.cognitiōe cōfuſa t ſuba pcedit accñs diffōne.i.
cognitione dearticulata t diſtincta. vnde ſicut ſuba pit
accñs notitia ꝯfuſa: t boc oꝛdine dignitatis: ſic ſuba pce
dit accñs diffōne.i.cognitiōe diſtincta: t boc etiā oꝛdine
dignitatis: ſed ecōuerſo eſt de prioꝛitate accidentis quo
ad oꝛdinem generationis.

Ad rationes in oppo^m. ℂ Ad pmaʒ. Illud qō
ponit tč. Dōm φ illud per qō al
terū notificaſ pōt itelligi duplr. vno mō φ per illud no
tificeſ: ita φ cognitio ei⁹ p^a recipiaſ in po^a pticulari que
cogſcit pus illud q̄ aliud: t tūc cognitio alterius pcedit
ab illo. alio^o pōt itelligi φ cognitio eius aliquo oꝛdine.ſ.
pfectōis eſt i nobis. mō ſi itelligiſ φ ſuba poꝛ eſt accñte
diffōne.i.cognitio ſube pus recipiaſ in ſenſu pticulari q̄
cognitio accñtis: ſic nō eſt verū φ ſenſus pticularis non
cogſcit ſubaʒ. ℂ Sʒ vtrū vtus cogitatiua bēat cogſcere
ſubam ingrēdū eſt z^o t 3° de aīa. Vñ dōm ſic: qō ponit in
diffōne alteri⁹: nō oʒ φ ſit notius quo ad nos: ſʒ itelligiſ
z^o mō: φ illud qō po^r in diffōne alic⁹ dʒ eſſe noti⁹ aliquo
oꝛdine vt pfectiōis: t ſic ſuba notioꝛ eſt accñte ſm intē⁹
oꝛdine pfectōis. Et tu dicis: φ ſuba nō eſt notioꝛ accñte
t poꝛ. Cōcediſ.ꝯpando potētias ad inuicē vt ſenſitiuā t
intellectiuā: ſʒ ꝯpando ad po^{am} itellectiuaʒ tm ſic cogni
tio ſube eſt poꝛ oꝛdine pfectiōis: t boc ſufficit φ ſuba po
naſ in diffōne accñtis. ℂ Ad aliā rōnē. accñs pōt eſſe tč.
negaſ ſm Ariſt. qꝛ paſſiōes nō ſunt ſepabiles a ſuba t p
paſſiōes itelligunſ oīa accñtia. vñ accñtia nō pñt exiſte
re ſine ſubto: qꝛ accñs inberēs eſt: vel qꝛ accñtiū inberē
tia eſt coꝝ eēntia. vt dcm eſt de actuali inberētia in pce
dentib⁹. ℂ Ad pbōnez. qcqd pōt p^a cā tč. Dōm qcqd ſit
de ꝯne in ſe: qꝛ eſt vera: ſʒ Ap. nō ꝯcederet eā cū nālr lo
quaſ ex ſenſatis. vñ p^a cā imediate pōt facere oīa ſine z^a
cauſa: t accñs ſine ſubto: tm rō nō ꝯcludit: qꝛ boc eſſet tol
lere oīum oꝛdinē t opōnes rerū ppas: t p ꝯñs qditates.
ſi pma cauſa que facit actu cū ſcda poſſet facere boc ſine
ea. Tu pbas: qꝛ da oppo^m. Dōm φ ſeqtur totū ꝯriuz: qꝛ
pmā cām cū z^a cāre aliqd eſt impfectius q̄ cāre cā ſolā:
qꝛ cauſata tm elōgata ſunt a pfectiōe pme cāe φ imedia
te nō pñt pduci a pma ſine aliq̄ cā impfecta z^a. vñ cū p^a
cauſa cuʒ z^a ſit aliqd impfecti⁹ q̄ pma cauſa ſola ſine z^a.
nō ğ pma cauſa cū z^a facit effectū pter impfectionē p^e
cāe: ſʒ pter pfectionē pme cāe: qꝛ accñs tm eſt elōgatū
a pfectinoe p^e cāe φ nō pōt imediate pcedere ab ea ſine
ſubto. vñ Ariſto. nō poſuit oꝛdinē ꝯtingētē tūc.ſ. φ ſubʒ
poſſet cāre accñs t nō cāre: ita φ eſſet oꝛdo ꝯtingens ad
vtrūlʒ: ſʒ poſuit oꝛdinē neccariū. ℂ Ad aliā rōnez. Illud
qō eſt extra eſſentiā tč. Cōcediſ. ſi ſit diffō pma t ſimplr
dicta: ſʒ ſi ſit diffō ſecūdario dicta t ex additōe nō eſt ne
ceſſariū. Mō ſic eſt in pposito: qꝛ accñs ſecūdario diffi
nit t ex additione: ſʒ ſuba ſola t ſimplr t pmo diffinit. ğ
ſuba pōt poni in diffōne accñtis: lʒ ſit ex eſſentiā ei⁹. vñ
[Cōm. 15] etiā dicit Cōmentator.7.b⁹. Qui accñtia dicit bře diffō
nes.ſ.ſimplr dicit ea bēre magis q̄ bñt. Et ſilr ğ dicit φ
nō detur eis diffō: t boc nomē ens: dicit nō bře illud qō
debent bēre: tunc ſubdit φ dixit boc φ mibi videſ: qm̄
antiqui babeāt in eis bas duas opiniones t ipe inducit
mediā que eſt vera: ita φ antiqui voluerunt φ acciden
tia pmo t ſimplr diffinirenſ. Alij dixerūt φ nullo modo
diffinirenſ. ğ Ariſto. tʒ viā mediā: φ diffiniunſ ſecunda
rio t ex additiōe: t in tali diffinitōe poteſt aliquid poni:
qō eſt extra eſſentiam.

Qō. V.

[T.c.4.] **Conſequēter** querit adh̄ circa pre
dictā partē. Utrū ſub
ſtantia pcedat accñs tpe. ℂ Argſ p^o φ nō. Il
lud qō ē eternum nō pcediſ ab aliquo tpe: qꝛ
ſi aliqd eſt pus tpe altero: opʒ φ ſit in aliquo
tpe in quo nō eſt illud quo eſt pus: ſʒ eternū nō eſt i aliq̄
in quo pus nō fuit: cū ſemp ſit: ſʒ aliq̄ accñtia ſūt eterna:
qꝛ dimēſiōes interminate ſunt eterne cū mā p^a. vt vult
[Capi. p.] Cōmētatoꝛ in de ſuba oꝛbis. t p^o phyſi. ſilr dimēſiones t
[T.c.63.] raritas t dēſitas ſūt eterne i coꝛpoꝛe celeſti. vt vult Ap.
t Cōmētatoꝛ. ℂ Itē ſuba nō precedit tps tpe: qꝛ ſi ſuba
pcederet tps tpe: tūc idē pcederet ſeipm: qō eſt falſuʒ: ſʒ
tps eſt accñs cū ſit nūerus mot⁹ ſm pus t poſteri⁹. vt pʒ
[T.c.ioi.] 4° phy. ğ ſuba nō precedit accñs tpe. ℂ Itē ſi ſuba pce
deret accñs tpe: tūc nullū accñs eſſet per ſe t ppriū: ſed
boc eſt falſum: qꝛ aliqua ſunt accñtia propria vt riſibile
homini. ꝯñtia pʒ: qꝛ accñs ppriū nō ſeparaſ a ſubto: imo
ꝯuertiſ cū ſubto in ſuppoſitis tempoꝛe.

[T.cō.4] **Oppoſitum** vult Ariſto. di. φ ſuba pcedit acci
dens tēpoꝛe. boc idē vult Cōmen
tatoꝛ exponēs Ariſto. ℂ Notandū φ ſm Cōmētatoꝛē:
quedā ſunt ſube perpetue vt coꝛpoꝛa celeſtia t motoꝛes
coꝝ: ſʒ quedā ſunt coꝛruptibiles: ſicut ille que ſunt in no
[als perpetua.] ſtro ꝯſpectu. ℂ Itē inter accidentia: quedā ſunt eterna
in ydentitate numerali: quedā gnāta de nouo ſm yden
titatē numeralē. ℂ Et iſta ſunt duplicia: quedā ſunt iſe
parabilia vt riſibile eſt iſepabile boi: quedā ſunt ſepabi
lia que pñt adeē t abeē ſubo vt albedo boi. ℂ Tūc ſm
[Cōm.4.] Cōmētatoꝛē dr ad qōnē φ ſuba pcedit accñs tpe loquē
do de acci^{bꝰ} ſepabi^{bꝰ}. Et rō eſt. Illud qō eſt vel coexiſtit
in tpe in quo alterū nō eſt: illud eſt pus tpe illo: qꝛ qō eſt
in tpe in quo nō eſt aliud qō erit: illud eſt pus eo: ſicut pr̄
eſt poꝛ filio: qꝛ boc eſt pcedere tpe fuiſſe in tempoꝛe vel

coexistere in quo non est alterum: sed substantia est i aliq tpe in quo non fuit accñs sepabile: vt de se pz. g ꝛc. ¶ 2° dõm ꝙ si loquamur de accñtibus isepabilib⁹: tũc suba pcedit accñs tpe rõne mãe. Et rõ est. Illud est prius tempore: qd ẽ i aliquo tpe: vel coexistit alicui tempori in quo nõ est aliud vel erat: sed suba supp. materia est i aliquo tpe: vel coexistit alicui tempori: i quo non erat illud accidẽs ppriũ: ꝛ accñtia inseparabilia: vt mã hois coexistit alicui tpi in quo non erat risibilitas hois. ¶ Notandum ꝙ aliqui obyciunt contra istam expõnez cõmentatoris ppter tria. p° vr ꝙ Ar. non intelligat prioritatẽ sube respectu accidentiũ isepabiliũ rõne mãe. qꝛ de eadẽ suba prioritatem tpis pbat. de qua probat prioritatem diffõnis. sed de materia non itendit pbare prioritatẽ respectu accñtiũ ppriorũ: ꝛ 3° diffõnis. qꝛ mã nõ ponit i diffõne accñtis propry. ¶ Itẽ si itenderet pbare prioritatez de mã: vel itelligeret de mã prima fm se: vel vt stat sub forma. plib⁹ modis nõ põt intelli mãz precedere accidens: sed mã neutro modo pcedit accñs. non fm se: qꝛ mã prima fm se non mensuratur tpe. qꝛ est ingenita ꝛ eterna. primo phys. sed eternum non mensuratur tpe. ergo mã prima non comparatur fm tps. nec mã vt stat sub forma precedit accidens. Qm si 3 esset: vel eẽt: vt stat sub forma substantiali: vel sub for° accidentali. p sufficientẽ diuisionẽ: sed nõ vt stat sub forma substantiali. qꝛ mã hominis vt stat sub forma eius non pit risibile tpe. nec inquantũ stat sub forma accidentali: qꝛ illud est accñs: vel act⁹. ꝛ tunc materia: vt stat sub illa forma non precedit accñs tempore. qꝛ illa forma met est accidens. ¶ Itẽ in celo sunt accidentia isepabilia: vt dimẽsiones: ꝛ celum non est prius eis rõne mãe cuz careat materia. Uñ remota ista expõne ipsi dicunt ꝙ cũ Ar. dixit. ꝙ suba precedit accidens tempore non accepit tps p mẽsura ꝛ duratione successiua: sed pro tanto dixit: pcedit accidens tpe. qꝛ non repugnat esse sine illo ratione depẽdẽtie. ¶ Ad cuius itellectum notandũ. ꝙ lz substãtia sit cã accidentis. non tamẽ accidens est causa sube. qꝛ suba non cognoscitur in esse subali ꝛ primo p accñs. ergo suba non dependet ab accidente i esse p tãq̃ a per se causa. ergo ratione dependentie sube nõ repugnat quin possit esse ꝛ separari ab accidente. ꝛ per ꝯñs esse pri⁹. sed secus est de accidente. qꝛ accidenti ratione dependẽtie repugnat: vt pcedat subam: vel sit prius ea. ita ꝙ possit separari ab ea: ꝛ sic dicunt ꝙ suba pit accidens tpe non primo. sed 2° modo. qꝛ non repugnat sibi esse sine accidente ratione depẽdentie. Et dicunt ꝙ celum precedit dimensiones tempore. i. qꝛ non repugnat celo ratione dependẽtie esse sine dimensionibus: aut alys accidentibus. Istud dictũ non videtur valere ꝙ suba sic dicatur precedere accidens tẽpore. qꝛ sic primus motor preit celũ. qꝛ nullus dicit fm Ar. ꝛ cõmentatorẽ. qꝛ prim⁹ motor ꝛ celũ sil' sunt. qꝛ sunt eterna. ꝛ iõ rõne dependentie non repugnat esse sine celo. Similiter ẽt fm fidem nostram primus motor non precessit celũ tpe. qꝛ aliter ante tempus fuisset tps. qꝛ tps vel est motus. vel est passio motus. vnde deus non fecit celũ. ita ꝙ prius fuerit tps: sed simul fecit tps ꝛ celũ: ꝛ ita dcm ipoz non valet. vnde expõ cõmentatoris est bona ꝛ vera.

Ad rõnes. Ad primã. Illud qd est eternũ. ꝛc. ꝯcedit fm expõnez cõmentatoris. Tu dicis. ꝙ aliqua accñtia sunt eterna: ergo suba nõ prior illis. Dõm ꝙ fm cõmentatorẽ ipse loqtur de accñtibus gnãtis: que vel aduenĩũt post corpus. ꝛ illa precedit suba. vel sũt insepabilia a suba. ꝛ illa pcedit mã. ¶ Ad aliã rõnẽ. suba non pcedit tps. ꝛc. Dõm ꝙ suba non pcedit tps. qꝛ Ar. loquit de accñtib⁹ gnãtis: ꝛ que sũt cõpabilia ad subaz. mõ tps ẽ eternũ: ꝛ silr nõ est cõpabile fm tps. g tps nõ pcedit tps. ¶ Ad aliã rõnẽ. qꝛ nullũ accñs esset propriũ. negat. Et tu dicis. ꝙ suba non sepat ab illis. conceditr suba cõposita. tñ mã nõ semp est cũ propryis accñtibus.

Et ideo ad rõnes que fuerunt facte ꝯ expõnem cõmentatoris. Ad pmã de eadez suba. ꝛc. negatur. qꝛ hoc non hr ex littera Ar. vnde sufficit ad intentionẽ eius. ꝙ aliqua suba prior sit accñtibus tpe: ꝛ aliqua prior diffõne: sed non opz ꝙ eadez suba sit prior tpe ꝛ diffinitione. vnde hoc est dcm voluntariũ. ¶ Aliter põt dici concedendo maiorẽ. Tu dicis ꝙ materia prima. ꝛc. dicendum ꝙ est falsum. qꝛ mã ponitur in diffõne sube composite. vnde lz materia non sit pars quiditatis: qꝛ for° dicit totã subam ꝛ qditatẽ rei. tñ materia est ps cõpositi. qꝛ hz qditatẽ. vñ in diffõne substantie composite ponit materia. ex 8°. ꝛ 7°. h⁹. ꝛ substantia composita ponitur in diffinitione accidentis. ergo a primo ad vltimũ materia ponitur in diffinitione accidẽtis: si accidẽtia cõplete diffiniũtur. qꝛ qd ponitur i diffõne partis: ponitur i diffõne toti⁹: sed suba composita est pars diffinitiõis accidentis: ꝛ i diffinitione substantie cõposite ponitur materia. ergo etiaz ponitur in diffinitione accidentis. ¶ Tu dices. ꝙ mã est ignota. ergo non debet poni in diffinitione que habz notificare alia. Dicendum ꝙ materia licet sit ignota fm se. tamen cum alio est nota. vt stat sub forma: ꝛ sic ponitur i diffinitione compositi: ꝛ per consequens ipsuz notificat. ¶ Ad aliam rationem. vel materia est fm se. ꝛc. Dõm ꝙ materia fm se precedit accidens generatuz. Tu dicis fz se non mensuratur. ꝛc. verum est. qꝛ tempus est eternuz: ꝛ materia est eterna. tamẽ i mã coexistit alicui tpi in q nõ fuit accidens propriũ: vt risibile vel aliud. ¶ Ad aliam rationem. In celo sunt accidentia. Dicendum ꝙ celũ nõ precedit dimensiones tempore. qꝛ fm Ar. dimensiones sunt eterne. modo ipse non comparat substantiam ad oẽ accidens: sed solum ad accidens generatum: vt dictuz ẽ. Similiter celuz non est substantia materialis: qꝛ tñ cõparat. vt vult cõmentator.

Qõ VI.

T.c.82. T.cõ.6. T.c.33. tex.c.7. ꝛ.8.

¶ Dicitur autem substantia ꝛc.

Queritur circa hoc capitulum de materia forma ꝛ composito. vtruz substantia per prius dicatur de materia vl' forma vl' composito: qꝛ autem aliqualiter visum est in quinto pretermittatur. Et queritur. vtrꝫ materia distinguatur essentialiter ab actu ꝛ priuatione. Arguitur primo ꝙ non. ꝛ hoc de actu. Illud quod non distinguitur essentialiter ab esse: etiam non distinguitur essentialiter ab actu. qꝛ a quo participatur effect⁹: ꝛ cã. modo esse est effectus actus ꝛ forme. sed materia non distinguitur essentialiter ab esse: qꝛ materia non priuatur oĩno esse. qꝛ semp stat sub aliquo esse. ergo nec ab actu. ¶ Itẽ sicut se habet intellectus ad omnes formas itelligibiles: sic materia ad omnes formas sensibiles: per conuenientẽ similitudinem. sed non obstante ꝙ intellectus sit in potentia ad omnes formas intelligibiles: ipse tamen est aliqua forma in se. ergo etiam non obstante ꝙ materia sit i potentia ad omnes formas sensibiles. tamen erit aliqua forma. ꝛ sic non distinguit. ¶ Item omne recipiens vel receptiũ naturaliter ẽ ante receptibile. qꝛ receptibile presupponit recipiens: sed materia est receptiua forme. quia recipit formas sensibiles. ergo materia prima habet aliqd esse ante receptionem forme. sed oẽ qd ẽ vl' est actus: vel habens actum. ergo mã est actus: vel habens actum: ꝛ sic non distinguitur essentialiter ab actu. ¶ Item illud qd distinguitur ab alio non priuatur omni forma eẽntialiter. quia omnis distinctio est per actum ꝛ formam: quia

T.c.49 actus separat ⁊ distinguit. septimo huius. sed materia distinguitur ab alio. qz distinguitur a forma. ergo habet principium distinctionis: vt actum ⁊ formaz. Tunc arguitur ꝙ non differat a priuatione. Omne quod est: aut est ens essentialiter: aut non ens. per sufficientem diuisionē: sed materia prima non est ens essentialiter. quia tale vel est quid quale: vel quantum. ⁊c̄. sed materia p̄ma nec est qd: tex. 2.8. nec quale. ⁊c̄. vt vult Aristo. i hoc septimo. ergo est nō ens essentialiter: ⁊ sic erit priuatio pura. ¶ Et confirmatur. Omne qd est aut est ens simpliciter: aut non ens simpliciter. per sufficientem diuisionem. sed materia non ē ens simpliciter. qz tunc esset per se intelligibilis. quod est cō- T.c.69. tra Ar. p̄mo phys. ⁊ i hoc septio. modo qd nō est ens sim- T.c.35. pliciter nullo modo est ens. qz simplr dico qd nullo addi- T.cō.8. to dico. ergo est non ens. ergo pura p̄uatio.

Oppositum vult Ar. i littera. vbi dicit. Dico āt materiam que sm se: nec quid: nec quantitas: neqz aliqd aliud dicitur: quibus ens est determinatum. est enim qddam de quo predicatur horū qdlibet. Et addit parum ifra. quare qd est vltimuz sm se. nec quid est nec quantitas: nec aliquid aliud est: ⁊ quo ad hoc patet. ꝙ materia p̄ma distinguitur essentialiter ab actu. A.l. esse Et tunc subdit. neqz itaqz negationes. etenim hec autez. nāliter. ⁊ sic patet. ꝙ etiam essentialiter distinguitur a priuatiōe: T.c.79. ⁊ idem vult p̄mo physicorum.

Dicēdum est ad questionem. p̄mo ꝙ materia prima essentialiter distinguitur ab actu ⁊ forma. Et causa est. Subiectum in omni transmutatione oportet esse distinctum ab vtroqz termino transmutationis. qz subiectum transmutationis manet i tota trāsmutatione: ⁊ i principio ⁊ fine. sed terminus a q̄ transmutationis non manet i fine: ⁊ terminus ad quem non fuit i principio. cum ergo terminus ad quem sit forma: ⁊ terminus a quo sit priuatio illius forme. tunc subiectum transmutationis essentialiter differt a forma ⁊ priuatione: sed T.c.62. materia est subiectum transmutationis. ex primo phys. ⁊.63. qz in omni transmutatiōe materia est subiectum mediatum vel imediatum. ⁊ ista ratio probat ꝙ materia differat a forma essentialiter: ⁊ a priuatione. ¶ Item in predicatione denominatiua predicatum essentialiter distinguitur a subiecto: quia ex hoc ꝙ predicatum essentialiter distinguitur a subo i predicatione denominatiua: iō genus non predicatur denominatiue de speciebꝰ: nec species d̄ indiuiduis: sed accidens de subiecto: sed mā predicatur de actu denominatiue: vel econuerso. qz nec actus: nec habens actuz p̄dicatur de mā: nec econuerso: nisi denominatiue. homo enim non est materia: sed materiatū. nec materia est forma: sed formata. similiter de p̄uatiōe: qz materia nō est p̄uatio. sed p̄uata. ergo modus predicādi denominatiue ondit materiam distingui a forma ⁊ a priuatione. Et silr ista ratio probat ꝙ materia essentialiter distinguatur ab actu ⁊ a p̄uatione. Itē cui competit eēntialiter vnum oppositorū repugnat reliquū. hec est manifesta: sed materie p̄me ꝯuenit potentia essentialiter: saltē Com.6. vt propa passio: ergo sibi non debetur actus. qz poᵃ ⁊ actꝰ sunt drie maxime opposite. primo de anima. per cōmētatorem. ¶ Item si mā prima includeret aliquem actū essentialiter: tunc adueniente forma: vł ille actus maneret: vel non. per sufficientez diuisionē: si manet iste actus adueniente forma: tūc gn̄atio erit alteratio: ⁊ omnes forme subāles erunt accidentales. ista sunt iconuenientia. vt pz de se: ꝯn̄a patet. qz omnis forma que aduenit enti in actu est accidentalis. ⁊ per consequēs eius introductio eēt alteratio. Si autem dicas istuz actum non manere: tūc materia corrumpitur: qd est inconueniens. qz tunc transmutatio fundaretur i nihilo: quod est ipossibile cum sit accidens: ⁊ accidentis esse est in esse subiecto. cōsequentia patet. qz destructa forma substātiali alicuius ipsuz destruitur. ⁊ sic si materia esset idem essentialiter cum actu: tūc destructo actu tāq̄ forma substantiali materie etiam destrueretur materia. Istam rōnem inuit cōmentator p̄mo Cō.69. phy. ⁊ i de substantia orbis. ergo relinqtur ꝙ materia pri- Ca.p̄. ma essentialiter distinguatur ab actu. ¶ Notandū tamē ꝙ licet materia prima non sit idez essentialiter cuz actu: tamen materia prima nunq̄ stat sine forma vel actu aliquo. qz nihil existit nisi actus: vel habens actū. vnde ar. p̄ de generatione dicit. ꝙ mā p̄ma nūq̄ est sine morpheis T.c.29. ⁊ passionibus. ¶ Secūdo dicendū. ꝙ materia p̄ma etiaz distinguitur a p̄uatione pura. ⁊ causa est. qz si hoc non eēt tunc priuatio appeteret formā. qz materia prima naturaliter appetit formam. sicut turpe bonū: ⁊ femina mascu- T.c.81. lū. ex p̄ phy. Si ergo priuatio essz idē essentialiter cū materia. tunc p̄uaᵒ appeteret formā. sed hoc est falsum. qz nihil appetit suam corruptionem: sed adueniente forma p̄uatio illius forme corrumpitur. ergo ⁊c̄. Item materia distinguitur ab illo essentialiter: quo corrupto ipsa manet: qz si aliqua essent idem essentialiter ⁊ vno corrupto alterum remaneret: tunc aliquid esset idem: ⁊ non idem: ⁊ simul esset ⁊ non esset: quod est falsum. p̄batio. qz in aduentu forme materia manet: ⁊ p̄uatio forme corrumpitur. sz corrupta p̄uatione remanet materia p̄ma. ergo ⁊c̄. ¶ Notandum ꝙ licet mā distinguatur essentialiter a priuatione. tamen p̄uatio simplr est proprium accidens materie T.c.81. prime. vt vult primo physicorum.

Ad rationes. Illud qd non distinguitur eēntialiter ab esse. ⁊c̄. conceditur. si non distinguitur essentialiter ab esse i actu: tūc est verū. Dicis. ꝙ materia p̄ma. ⁊c̄. Dōm ꝙ materia prima essentialr nō habet esse i actu. licet sm esse existentie non separet a forma: tamen essentialiter non icludit esse in actu. cuius principium est forma: sed materia prima est potentia ad oēs formas. vt visum est. ¶ Ad aliam. sicut se habet intellectus ad omnes formas. ⁊c̄. Dicendum ꝙ est simile ⁊ dissimile. Est simile in hoc ꝙ sicut intellectus possibilis nihil est eorum actu que recipit ante recipere: sic materia p̄ma nihil est actu eorū que recipit. Tunc est dissimile: qz itellectus possibilis ante recipere est aliqua forma ⁊ natura in actu: cuz perfectiones quas recipit: vt species intelligibiles sint accidentales. ergo oportet ꝙ p̄us sit ens i actu. sed materia p̄ma recipit formas substantiales. ergo oportet ꝙ nihil sit i actu: sed tantum in potentia. ¶ Ad aliaz. Oē recipiens vel recepᵘ. ⁊c̄. conceditur. aliquo modo. Et tu dicis. ꝙ materia est receptiua forme. conceditur. ergo materia habuit esse in potentia. vnde forma non p̄supponit materiaz esse sub actu illius forme. sed tantuz presupponit eam esse in potentia. licet possit esse sub actu alterius forme precedentis. ¶ Ad aliam. Illud quod distinguitur ab alio. ⁊c̄. conceditur. ꝙ distinguitur proprie. vt ens in actu. sed tamen large ⁊ extendendo nomen aliqd distinguitur seipso. qz non est hoc. ⁊ sic ens in potentia distinguitur ab ente in actu. qz ens in potentia non est ens in actu. ¶ Ad aliam. Omne quod est: aut est ens. ⁊c̄. cōceditur. vniformiter accipiēdo. qz sic esse ⁊ non esse sunt cōtradictoria. ¶ Sed dicis. ꝙ materia prima non est ens essentialiter. conceditur. i actu. ergo ⁊c̄. vnde non est ens actu essentialiter. lz non sequitur ꝙ omnino sit priuatio: qz inter ens actu ⁊ olo non ens est meᵐ. s. mā p̄ma que est ens in potentia. ergo ratio non concludit. vnde bene verum est ꝙ ens actu: ⁊ non ens actu contradicunt: ⁊ ens in potētia ⁊ non ens in potentia similiter. ⁊ ens simpliciter

ꝛ non ens simpliciter ꝯtradicunt: sed capiẽdo ens actu ꝛ non ens oṗpṫr non contradicunt. ¶ Ad aliam eodez modo. qꝛ materia pͥa non est ens simpliciter capiendo ens simplr̃ pro ente vlr̃. qꝛ sic cadit sub illo ente. quia est aliq̃ modo ens. qꝛ ens in potentia. non tamẽ oportet propter hoc ꝙ sit intelligibile primo: qꝛ nihil itellr̃ p̊ ꝛ per se nisi fm ꝙ est in actu. vt. 9. b°.

T.c.20.

Qõ VII.

tex.c.9. ¶ Et tamen eam que nunc ex ambobus. ꝛc̃.

Queritur circa hanc ptem vbi dicit postea. ꝯfitent̃ aũt subẽ esse sensibilium quedam qr̃ in his querendum ẽ pͥus. vtrum p subas sensibiles possumus deuenire in cognitionem substantiarum abstractarum. Et videtur ꝙ non. Nullum agens nãle ꝛ materiale agit vltra suam propriã speciem. hec est manifesta. 7° b°. sed substantie sensibiles sunt agentia nãlia: vt de se patz. ergo non possunt agere cognitionẽ substantiarum abstractarum que sunt vltra suam spẽm. ¶ Et ꝯfirmatur. Nullum sensibile ip̃rimit i sensum vel i itellectũ speciem alterius: sed semper propriam. ¶ Item eadem sunt p̃ncipia essendi ꝛ cognoscendi. z° b°. sed substantie sensibiles non sunt p̃nª essendi subarum abstractarum. ergo nec p̃nª cognoscendi. ¶ Item quando sunt duo eque nota: neutruz est principium cognoscendi aliud: sed sube separate ꝛ sensibiles sunt nobis eque note. qꝛ subas cognoscimus p passiones ꝛ effectus qui sunt sensibiles. modo sicut substãtie sensibiles habent effectus sensibiles: sic ẽt substantie abstracte vt motum celi. g̊ ꝛc̃.

T.c.31. T.c.4.

Oppositum vult Ar. i littera. vnde vult ꝙ ad cognitionem substantiarum abstractarum opꝫ nos cognoscere substantias sensibiles. vnde postea subiungit: preopere. n. ad transeundum aliqd ꝙ notius est. disciplina eni3 fit omnibus per minus nota natu (re quo ad nos magis.

T.c. 9. T.c.10.

Dicendum est ad questionem. ꝙ ex cognitione substãtiarum sensibilium deuenimus i cognitionem substãtiarum abstractarum. Rõ est. in essentialiter ordinatis: qñ quedaz sunt isensibilia: ꝛ quedã sensibilia intellectus deuenit a cognitione posterioꝝ ꝛ sensibilium ad cognitiõez priorum ꝛ isensibiliuz. dũmodo sit natus ambo recipere: qꝛ itellectus non cognoscit nisi ex sensatis illa que natus est cognoscere: sicut patet. p̊ phy. ꝛ p̊ ꝛ 3° de anima. sed substantie abstracte sunt isensibiles: ꝛ sube sensibiles sunt essentialiter ordinate cũ substantie sensibiles dependeant in esse ꝛ i conseruari a substantijs abstractis: ꝛ ille substãtie abstracte sint isensibiles. vt patet. ꝛ etiam itellect⁹ natus est cognoscere ꝛ substãtias abstractas ꝛ sensibiles. sicut patet p cõmentatorem. z°. b°. ꝛ. iz. ꝛ. 3°. de anima. vnde vult. ꝙ itellectus agens abstrahit omnia sensibilia. tũc itellectus possibilis est dispositus: ꝛ magis factus in actu ad cognoscendum intellectum agentem. ꝛ per cõsequens substantias abstractas. vnde quanto plus itellectus possibilis recipit species substantiarum sensibilium: tanto plus disponitur: ꝛ eleuatur ad cognoscendum abstracta. sicut Cõmentator vult tertio de anima. ergo ꝛc̃. ¶ Itez intellectus cognitione quo ad nos deuenit a cognitione effectuum in cognitionẽ causarum. ꝛ hec est manifesta. sꝫ substantie sensibiles sunt effectus substantiarum abstractarum: cum inferiores substantie dependeant a corporibus celestibus tãq̃ a causis efficientibus. ꝛ mediantibus corporibus celestibus a substantijs abstractis: etiam corpora celestia dependent a substantijs abstractis: saltez in genere cause finalis. licet non tãq̃ a causa efficiente propria fm Ar. ꝛ cõmentatorem: cũ sint eterna fm fidem et veritatem omnes substantie dependent a prima causa in genere cãe efficientis ꝛ finalis. ¶ Notandũ ꝙ aliqui dicunt: ꝙ itellectus noster quatuor modis potest intelligere substantias abstractas per effectus. vno modo iquantũ substantie abstracte sunt cãe istoꝝ inferioꝝ. ꝛ sic cognoscit substantias abstractas inquantum sunt cause. Et dicunt ꝙ ista cognitio sit accidentalis. qꝛ accidit substantie ꝙ sit causa. qꝛ ratio cause est ratio cuiusdam accidentis. Secundo intellectus potest distinguere inter substantiã ꝛ ipsam causalitatem considerando ꝙ sunt diuersa: ꝛ sic deuenit in cognitionem substantie. ꝛ ista cognitio etiam est accidentalis. qꝛ diuersitas est relatio quedaz. Tertio modo intellectus potest considerare ꝙ substantia abstracta non est effectus nec causalitas eius. ꝛ sic deuenit i cognitionem substantie. ꝛ dicunt ꝙ adhuc ista cognitio est accidentalis. qꝛ est per moduz priuationis. Quartus modus est. quia postq̃ꝫ intellectus cognouit substantiaz esse causam effectus: ꝛ diuersam a sua causalitate. tunc potest se conuertere super substantiam. ꝛ tunc primo cognoscit propriam substantiam. ꝛ ista cognitio magis est essentialis: ꝛ itellectus noster aliter non cognoscit substãtias abstractas nisi per effectus ꝛ subas sensibiles.

T.c̃õ.z. T.c. xi. T.c.30. T.c.39. Com.p̊. Cõ.38.ꝛ 39. Cõ.36. Cõ.36.

Ad rationes in oppositum. ¶ Ad primaz. nullum agens naturale. ꝛc̃. conceditur. ꝙ verum est de agente naturali principali i propria virtute. vnde cõmentator vult ꝙ propositio habet veritatem in substantijs ꝛ i agentibus propinquis ꝛ per se. Et tu dicis. ꝙ substantie sensibiles. ꝛc̃. conceditur. vnde bene volo ꝙ non agant ad cognitionem substantiarum abstractaruꝫ: vt agens principale ꝛ in propria virtute. quia tantum dispositiue ꝛ instrumentaliter agunt ad cognitionem substantiarum abstractarum ꝛ in virtute alterius: ꝛ ĩ virtute itellectus agentis vel substantie abstracte. Uel posset dici ꝙ ista propositio habet veritatez de actiõe vera ꝛ reali. sed de actione intellectuali non oportet. tamen prima solutio est melior. Per h̃ etiaz patet ad confirmationem. ¶ Ad aliam rationem eadem sunt principia essendi. ꝛc̃. cõmuniter dicitur: ꝙ quecunqꝫ sunt principia essendi: sunt principia cognoscendi. sed non conuertitur. qꝛ aliqua sunt principia cognoscendi cognitione quo ad nos: que non sunt p̃ncipia essendi: sicut accidentia faciũt ad cognitionem substantie. ꝛ tamen nõ sunt p̃ncipia eẽndi substantie. licet in cognitione perfecta: que est ex p̃orib⁹ ꝓpõ ꝯnertat̃. ꝛ sic sube sensibiles aliquo mõ p̃nt esse p̃ncipia cog̃scendi substantias abstractas. ita ꝙ non sunt tamen principia essendi. ¶ Ad aliam. qñ duo sunt eque nota. conceditur. ¶ Ad minorez. Dicendũ ꝙ non sequitur. ¶ Ad probationem dicendum ꝙ licet vtriusqꝫ substantie sint effectus: Tamen effectus substantiarũ abstractarum non apparet nisi in substãtijs sensibilib⁹: ꝛ p effectus substantiarum sensibilium: vt ꝙ faciat motum eternum inuestigatur per generationem ꝛ corruptionem inferiorum: sicut patet per Ar. 8. physicorum. vtrum autez p̃ma cã pfecte possit cognosci in hac vita per aliquez effectum qui adequet potentiam ꝛ virtutem totaliter prime cause. de hoc non plus ad presens.

7° meta. cõ.31. p totũ.

Qõ VIII

¶ Et primo dicemus quedam de eo logice. ꝛc̃. T.c.xi.

Queritur circa hanc partem. vtruz ad qd̃ quid est substantie pertineat accidens. Arguitur primo ꝙ sic. Omne cuius esse non est abstractum ab esse alterius illud pertinet ad quod quid est eius. qꝛ quiditas ꝛ essentia sunt idem. ergo qd̃ quid est ꝛ esse etiam sunt eadem. sed esse substantie sensibilis non est abstractũ ab

esse accidẽtiũ:ergo.⁊c.¶ Item in cuius diffinitione ponuntur qualitates sensibiles:ad eius quod quid est pertinet accidens.q2 qualitates sensibiles sunt accidẽtia: sed substantie sensibilis diffinitio datur per qualitates sensibiles.q2 in hoc differunt mathematica a naturalibus:q2 mathematica diffiniuntur sine qualitatibus sensibilib9. sed naturalia diffiniuntur per materiam sensibilẽ.g̃ ⁊c. ¶ Item in cuius diffinitione ponit̃ operatio ad eius qđ quid est pertinet accidens.cum operatio sit accidens:sed in diffinitione substantie sensibilis ponitur operatio. q2 nulla pars diffinitur sine operatione. vt patet 7° h9.g̃ ⁊c. [T.c.35. ⁊.39.]

Oppositum vult Aristotelis in predicto capitulo.vbi vult ꝙ nec accidẽs cõmune nec proprium in diffinitione ponatur.Et possẽ probari ratione.Illud non pertinet ad qđ quid est sensibile.qđ non predicatur essentialiter ⁊ quiditatiue cuẽ diffinitio: ⁊ qđ quid est exprimant essentiam rei;sed nullum accidens p̃dicatur essentialiter de substantia sensibili cũ sint in alio predicamento ⁊ essentie predicamẽtorum sint ipmixte. [T.c.xi. ⁊ infra.]

Ad questionem dicendum.ꝙ ad qđ quid est substantie sensibilis non ptinet accidẽs. Ratio est. Illud a quo substantia potest absolui essentialiter non pertinet ad qđ quid est eius:sẽ substantia potest absolui ab accidente essentialiter. ergo ⁊c. Maior est nota.q2 nihil potest absolui quod pertinet ad quod quid est essentialiter:cum quiditas ⁊ essentia idem sint realiter:licẽ differant ratione.q2 eẽntia accipitur absolute.sed quiditas per comparationem ad intellectum. minor patet.q2 substantia sensibilis essentialiter pot̃ absolui a quocunq3 accidente cum substantia sit prior accidente. vnde licet aliqua accidentia secundum coexistentiam non possint separari a substantia.tamẽ essentialiter possunt distingui per intellectum:cuẽ substantia sit prior naturaliter accidente proprio:⁊ accidente cõmuni. etiaẽ tẽpore.¶ Item illud non pertinet ad quod quid est substantie sensibilis:quod est diuersuẽ a substantia sensibili essentialiter.vt per se patet.q2 nihil est diuersum a sua q̃ditate:sed accidens est diuersuẽ a substantia sensibili eẽntialiter.vt per se patet. ergo ⁊c.

Ad rõnes. Ad primam.cuius esse. cõceditur.si eẽ essentiale nõ possit separari ab esse accidentis.⁊ hoc essentialiter.Et tu dicis.ꝙ eẽ substãtie.⁊c. Dicendum ꝙ quo ad existentiaẽ substantia sensibilis nõ potest separari ab esse accidentium quorundam. tamen essentialiter distinguitur ⁊ separatur esse substãtie ab oĩbus accidentibus.vnde itellectus distinctim potest itelligere essentiam substantie preter accidens.¶ Ad aliaẽ. In cuius diffinitione ponuntur qualitates.⁊c.cõceditur. vel dicendum ꝙ quo ad existentiam.Tu dicis.ꝙ in diffinitione substantie.⁊c.negatur.Ad probationem mathematica differunt ⁊c. Dicenduẽ ꝙ naturalia non differũt a mathematicis eo ꝙ qualitates sensibiles ingrediantur diffinitiones naturaliuẽ.sed pro tanto.quia materia subiecta qualitatibus ingreditur diffinitiones naturalium. ita tamen ꝙ qualitates sensibiles sunt extra diffinitiões tales.¶ Ad aliam. In cuius diffinitione.⁊c. conceditur. si precise ponitur operatio.vt sit pars quiditatis. sed si p operationem circũloquimur quiditatem ⁊ differentiam substantialem:tunc non oportet.Et tu dicis. ꝙ in diffinitione substantie.⁊c.negatur.¶ Ad probationem ꝙ pars non diffinitur sine opere.Dicendum ꝙ Aristo.itelligit ꝙ pars non diffinitur sine opere. idest sine pricipio operis. vnde differentie substantiales nobis sunt ignote.ergo aliquando circũloquimur eas per propria accidentia ⁊ opera que sunt nobis notiora. vt vult Ar.8.huius.non tamẽ propter hoc pertinent ad quod quid est substantie sensibilis.sed illa que per illa circũloquimur.vt sunt differentie substantiales.⁊ hoc est. [T.c.5.]

Qõ IX.

¶ At vero neq3 ſm se dictorum.neq3 hoc.⁊c. [T.c.lz.]

Queritur circa hanc partem.vtrum accidens habeat quod quid est vel diffõnem abstractaẽ.ita ꝙ non diffiniatur ex additione.Arguitur ꝙ sic.Sicut se hẽ eẽntia accidentis ad subiectum: sic diffõ qđ quid est.q2 diffõ significat essentiam rei:sed essentia accidentis non icludit substantiam cum essentie predicamentorum sint ipermixte.ex p̃mo posteriorum. ergo diffõ accidentis non datur per additamentum. ¶ Item illa diffõ accidẽtis non icludit substantiam que datur per proprium gen9 ⁊ differentiam.q2 i predicamento accidentis sunt genera ⁊ differentie.ex q̃bus constituuntur diffões accidentiũ. ergo ⁊c.¶ Item si i diffõne accidentis poneretur subiectũ.hoc esset pro tanto.q2 accidens dependet a subiecto. q2 pro alio accidens non diffinitur per substantiaẽ.nisi q2 ab ea dependet i esse.sed hoc est falsũ.q2 multe sunt substantie que dependent ex causis effectiuis ⁊ efficientib9: vt generabiles ⁊ corruptibiles:que tamen non diffiniuntur per illas:a q̃bus dependent.ergo nec accidens pari ratione non debet diffiniri per subiectum a quo dependet. ¶ Item vl̃e non diffinitur per singularia.ergo nec accidens per subiectum.antecedẽs per se patet.q2 partes diffinitionis sunt magis cõmunes diffinito.⁊ hoc per se ⁊ diuisim accepte.2° poste.ɔña pẽ.q2 sicut accñs non habẽ eẽ p̃ter subaẽ: sic nec vl̃e hẽ eẽ nisi i singularib9.vt pẽ 7° h9. [T.c.57.]

Oppositum vult Ar.i predicto ca°.q2 vult ꝙ accidentia diffiniant̃ p additamentũ ⁊ posset probari rõne.diffõ est rõ notificãs rẽ per sua p̃n°. sed suba est cã:⁊ p̃n̄ accñtis.g̃ ⁊c. [T.c.lz.]

Notandũ ad itellectum qõnis.ꝙ accñs pot̃ dupliciter ɔsiderari. vno mõ iquantũ est res per essentiam suã distincta a subo.⁊ iquantum cognoscitur icõplete ⁊ ipfecte. ⁊ sic aliqualr potest diffiniri sine suba. Alio modo iquantum dẽ cognosci perfecte quo ad suam essentiam.⁊ sic accñs nõ potest diffiniri sine suba.¶ Rõ p̃me conclonis. Illud pot̃ diffiniri preter subam:qđ habẽ proprium genus ⁊ dñiam que rõ p̃us tacta est. Est tñ dõẽ ꝙ cognitio per illam diffõnem est iperfecta.q2 etiam genus ⁊ dñia accidental̃ perfecte nõ cognoscit̃ preter subaẽ cum essentia accñtis sit iherentia ad subam.¶ Rõ 2e cõclusionis. Illud perfecte nõ cognoscitur p̃ter subaẽ cuius eẽn° est iherentia ad subam.q2 iheren° non cognoscit̃ pfecte preter subm iherentie:sed essen° accñtis:siue sit ɔcretum:siue abstractum est iherentia ad subam.ex qõne precedente.vñ ẽt Ar. dič i p̃n° 7°. Alia vero dicuntur entia: eo ꝙ talr entis:hec q̃dem qualitates. illa vero quantitatem.¶ Itẽ ẽt illa que perfecte non hñt esse: sed depẽdẽt a suba tãq3 a p̃n°.sine quo nullo modo sunt:illa non diffiniuntur perfecte p̃ter subaẽ. ⁊ hec est manifesta. q2 diffõ est sermo idicans quid est esse rei.sed accidens est hõ: siue sit concretum : siue abstractum : q2 oĩa accidentia depẽdẽt a substantia:vt a p̃n°:ita ꝙ nullo modo possunt eẽ sine suba. Et ad hanc itentionem loquebatur cõmẽtator 7° h9.dicens.Qui accñtia dič habere diffões:supple simpliciter ⁊ sine additione dič ea habere magis q̃ hñt.⁊ similr q̃ dič ꝙ non dr̃ de eis hoc nomen ens ⁊ diffõ dič ea nõ hr̃e illud qđ debent hr̃e.supp.qui dicit ꝙ nullo mõ hẽant diffinitionẽ.Et addit cõmẽtator ꝙ Ar.dixit h.q2 antiq habebãt i eis has duas opiones:⁊ ipse iduxit me°°.q̃ ẽ vera: supple.q2 vult ꝙ eorũ non simplr sit diffõ:sed ſm quid: [T.c.z. Com.35.]

ꝛ ex additione. Et notandum ꝙ accidentia in abstracto si debent diffiniri: tunc habent pro genere formã accñtalez ꝛ subm pro differentia. sed accñtia i concreto eꝫ subz hñt pro gñe: ꝛ formã accñtalem ꝓ dña. Exᵐ symitas ẽ curuitas nasi. de secundo. symᵘ est nasus curuus.

Ad rõnes. Ad primam. sicut se hꝫ essentia accidẽtis. ꝛc. Dõm ꝙ non opꝫ. qꝛ istud tantũ hꝫ veritatem in substãtijs. qꝛ lꝫ essentia accñtis non icludat subiectum. tñ non est preter subm. ergo diffinitio ꝑfecta accidentis non datur preter subiectũ: sic etiaꝫ natura accidentis perfecte non intelligitur preter subiectuꝫ. vnde licet accidentis essentia intrinsecus non icludat subiectum. tamẽ non est nec intelligitur preter subiectum. Et qꝛ diffõ datur ẜm ꝙ intelligitur essentia. ꝰ põt accipi subiectum in diffinitiõe accidẽtis. imo est necessarium ꝛ imperfecte dꝫ diffiniri. ¶ Ad aliã patet ex dictis: qꝛ diffinitio accidentis que datur per genus proximũ ꝛ differẽtiã non perfecte notificat ipsum accidens. cuꝫ ẽt ipsũmet genus accidentis ꝛ differẽtia non perfecte cognoscant̃ preter substãtiam. ¶ Ad aliam. Si in diffõne accidentis ꝛc. cõceditur. qꝛ dependet a subã: ita ꝙ separatim non potest existere preter substãtiã. Et tu dicis. ꝙ etiã substantie generabiles. ꝛc. Dicendum ꝙ est difficile. qꝛ substantie generabiles ꝛ corruptibiles depẽdent ab aliquibus substãtijs tãꝗ a principijs effectiuis ꝛ finalibus. ita tamẽ ꝙ nõ post generationem potest separatiꝫ existere preter illa: ergo ẽt possunt diffiniri separatim: sed accidens dependet a substantia. ita ꝙ post productionem eius non potest separatim existere: vel posset dici ꝙ si substantia generabilis et corruptibilis perfecte debent diffiniri: opꝫ ꝙ i diffinitione eius ponantur omnes cause. ¶ Ad aliã. vle. ꝛc. antecedens conceditur. sed ꝯña negatur. qꝛ licet vniuersalia nõ habeant esse nisi in singularibus: tamẽ habent mouere intellectum non ẜm se i singularibus. sed ẜm rõnem vlem. ꝛ sic etiam habent diffiniri: sed sic non est de accidẽtibꝰ. qꝛ essentia accidentis siue sit vle: siue particulare. non est nisi inherentia eius ad subm: siue vniuersale: siue particulare. ꝛ hoc referendo singula singulis: ꝛ per ꝯñs non habꝫ mouere ꝑfecte itellectum: neqꝫ diffiniri perfecte preter subm. quare rõ non ꝯcludit. Qõ X.

T. c. 18.

¶ Est autem ꝛ alia dubitatio. ꝛc.

Queritur circa hanc partem. vtrum dicẽdo nasus symus sit nugatio. Arguitur ꝙ sic. vbi idem bis repetitur ibi est nugatio. qꝛ nugatio ẽ inutil̃ repetitio eiusdẽ ex eadem parte. vt patet ꝑ elenchorum: sed sic est hꝫ dicendo symus nasus. qꝛ sic dicendo hic idem bis repetitur. qꝛ nasus semel exprimitur: ꝛ ẽt per symus significatur. qꝛ symũ est dictuꝫ ex ambobus. qꝛ dicit hoc in hoc genus. ꝛc. ¶ Item illud qõædditũ diffõni causat nugationem: additum diffinito etiam causabit nugationem. quia diffinitio ꝛ diffinitum idem significãt. vnde sicut hic ẽ nugatio aĩal aĩal rõnale. sic etiã hic aĩal homo. sꝫ nasus additus diffinitiõi symi causat nugationẽ. qꝛ dicẽdo ꝛ addẽdo nasum ad diffinitionem symi que est nasus concauus est nugatio: vt nasus nasus ꝯcauus. ꝰ etiam dicẽdo nasus symus erit nugatio. ꝛ per consequens additum diffinito erit nugatio. ¶ Item vbi idem bis itelligitur vel semel exprimitur. ꝛ semel intelligitur: ibi est nugatio. sed dicendo symus nasus. nasus semel exprimitur: ꝛ semel itelligitur per symum. Qꝛ auteꝫ nasus intelligatur per symum. hoc potest probari. qꝛ symus significat nasum: vel saltem dat ipsum intelligere quo ad modum significandi. qꝛ expressio nasi cum symo: nec tollit significatum nec moduꝫ significandi symi. qꝛ accidentale non transmutat substantiale: sed symum prius dedit intelligere nasum anteꝗ exprimeretur nasus.

Oppositum vult Ar. in littera. qꝛ si esset nugatio addendo subiectũ propriũ: tunc ꝓpriorũ non esset diffinitio ex additione: quod est falsum.

T. c. 18.

Dicẽdum est ad questionem. ꝙ dicendo nasus symus: vel homo risibilis non est nugatio. Et hoc potest probari. Si illud qõ magis videtur facere nugationẽ: ꝛ non facit: nec illud qõ minus vr̃: hec est nota. sed magis videtur ꝙ relatiuũ addito relatiuo faciat nugationẽ. qꝛ relatiuũ ẜm suum esse dependet ad suuꝫ relatiuũ: ꝛ dat ipsum itelligere. ꝛ tamen addendo corlm relatiuo non est nugatio: vt dicẽdo pater filij. ergo nec dicẽdo symus nasus. ¶ Hoc probatur 2ᵒ. Si hic eẽt nugatio. dicendo symus nasus hoc esset iõ qꝛ expresso naso adhuc datur intelligi ꝑ symũ. sꝫ hoc non est. vt probabo. ꝰ ꝛc. maior de se nota est. ¶ Ad probationẽ minoris. Notandum ꝙ aliquid dat itelligere aliud. qꝛ sigt̃ ipsũ duplr̃. vno modo essentialiter ꝛ principali significatione ꝛ in intellectu sicut homo dat itelligere animal essentialr̃. ꝛ tale cuicunqꝫ addatur adhuc dat ipsuꝫ itelligere. vnde dicendo animal homo adhuc homo significat animal. ꝛ talis additio i illis causat nugationem. Alio modo dat itelligere aliud: ꝛ significat ipsum non essentialr̃. sed ex cõsequenti ꝛ secũdaria significatione ꝛ itellectu. ꝛ sic terminus concretus: vt symũ dat itelligere subm. Et quando additur sibi subꝫ non amplius dat ipsuꝫ itelligere. qꝛ itellectus i itellectionem eius discurrebat semper ad terminũ dependẽtie. qꝛ significat per modũ adiacentis. Et quando tunc additur sibi tunc itellectus finitus est ꝛ qescit ꝛ amplius non dat ipsum itelligere: ꝛ sic non causat nugationem. Et silr̃ ẽ de relatiuis: ꝛ verbis prime ꝛ 2ᵉ ꝑsone. vt dic̃ Albertus ꝑ elenchorum. vnde dicendo pater dat itelligere filium. Silr̃ dicẽdo lego dat itelligere ego. sed quando ista addũtur: vt pater filij. vel ego lego amplius non dãtur itelligi: ꝛ sic apparet minor probata. vñ si ista adhuc itelligerentur qñ exprimuntur dicendo. ego lego. vel pater filij: vel symus nasus procederetur i ifinitum. qꝛ dicendo ego lego. si adhuc intelligitur ego posset exprimi. ego ego lego. ꝛ iterum intelligitur: ꝛ sic i ifinitum. ꝛ silr̃ intelligas de alijs.

Tractatu 6ᵒ. ca. 2ᵒ.

Ad rationes. Ad primam. ibi est nugatio. ꝛc. cõceditur. Tu dicis. ꝙ dicendo nasus symus. ꝛc. negatur. qꝛ symus amplius nõ significat nasum. ¶ Ad probationem. symum est dictum ex duobus. ꝛ significat hoc in hoc. ¶ Dicendum ꝙ Aristoteles non intellexit symum significare duo. sed quia significat formam que est in determinato subiecto. quia est accidens coplaᵐ ꝛ appropriaus sibi subiectum. ꝛ sic aliqualiter dat intelligere subiectum. ꝛ hoc forte aliquis vocat significare. ꝛ hoc secundario. ꝛ de hoc visum est prius. ¶ Ad aliaꝫ rationem. Illud quod additum diffinitioni. ꝛc. Dicendũ ꝙ duplex est diffinitio: quedaꝫ est simpliciter indicatiua essentie: ꝛ de illa habet veritatem maior. qꝛ nihil per talẽ diffõnem exprimitur nisi per diffinitum significetur. et intelligatur essentialiter: ꝛ quedaꝫ est diffinitio per additamentum. ꝛ de illa maior non habet veritateꝫ: qꝛ aliqd per illam diffinitioneꝫ exprimitur qõ non significatur: ꝛ itelligitur per diffinitũ. ꝰ potest addi diffinito sine nugatione cum non intelligatur: ꝛ significetur per ipsum eẽntialiter: sed non potest addi i diffinitione sine nugatione cum ibi exprimatur. ergo ratio non cõcludit. ¶ Ad aliã. vbi ideꝫ bis. ꝛc. ꝯceditur. Tu dicis. dõo simus nasus. ꝛc. negat̃. ¶ Ad probationẽ. Simũ ꝑus dedit itelligere nasũ. ꝛc. ꝯcedit̃ itellectiõe secũdaria. Et tu dicis. ꝰ qñ exprimi

tur adhuc datur itelligi:negatur. qꝛ dependentia eiꝰ iam est finita ⁊ determinata: ⁊ intellectus non plus discurrit querendo terminum dependentie cū addatur sibi. Et tu dicis. ꝙ expressio nasi non tollit significatum ⁊ modum significandi: verum est. qꝛ significat idem qđ prius for-mam accidentalem sub modo dependentis. tñ tollit hoc qđ non dat plus itelligere subiectum:cum addatur sibi: ⁊ tota ratio illius est:qꝛ subiectum non est de significato: ⁊ itellectu essentiali symi. vt prius visum est. Qō XI.

T.c.20 ¶ Utrum autem idem: aut alterum. ⁊c.

QUeritur circa hoc caplm: vtrum ꝙ qd est in cōpositis sit idem cū eo cuius ē. Et arguitur primo ꝙ non. aliud ē magnitudo: ⁊ magnitudinis esse. ⁊ caro ⁊ carni eē. ⁊ hoc patet 3º de aia. sed magnitudo est cuius est quod qd est. ⁊ eē magnitudini ē qđ quid est. vt oēs expositores exponunt ibi. silr intelligas de carne. ¶ Item in conceptis cū mā non est idez qđ quid est ⁊ cuius est: ex 7º huius. in illo caº. Qm diffō rō est. versus finē capli dič. Quecūqz vero vt mā. vel vt ɔcepta cū mā non idem est: supple ꝙ quid est: ⁊ cuius est. sꝫ oia nālia sunt concepta cū mā. 2º phy. qꝛ nālia hñt se sicut symū. ¶ Item si qđ qd ē: ⁊ cuius est qđ qd est essent idem: tūc qđ qd est esset corruptibile ⁊ gnābile per se: sed hoc est falsum. 7. huius. vbi dicitur ꝙ nec spēs: nec ꝙ quid ē gnātur per se. ɔña pꝫ. quia illud cuius est ꝙ qd est generatur ꝑ se. ḡ si qđ quid est eēt idem cum illo cuius est: etiam generaretur per se. qꝛ que sunt idem essentialiter: si vnū generatur per se: ⁊ reliquū. ¶ Item si qđ qd est eēt idem cum illo cuius est; tunc eēt processus i infinitum. sed hoc est impoīe. qꝛ i qditatibus non proceditur in ifinitum. vt pꝫ 2º huiꝰ. probatio ɔñie. ⁊ est rō cōmentatoris in isto 7º in fine capli. qꝛ postq̄ quiditas hois est idē cū hoie: ⁊ hō hꝫ quiditatem: tunc etiam illa qditas habebit qditatem. qꝛ quecūqz sunt eadē eēntialiter: si vnū hꝫ quiditatē: ⁊ reliquū: tunc vlterius q̄ro quod quid illiꝰ qditatis vel est idē cū eo cuius est. vel est aliud. si non est idem: tunc ēt pari rōne: nec in ipo fuit idē: si aūt est idē: tunc illa qditas habebit aliā quiditatē: ⁊ sic in infinitum. ⁊ ista fuit opīo quorūdam sophystarū. vt dicit cōmentator.

T.c.4 i · T.c.26. ⁊.22. · T.c.27. · T.c.10. · T.c.21. · tex.c.9.

T.c.21. T.c.20 Oppositū arguitur auctoritate Ar. in predicto caplo. qꝛ vult ꝙ in dictis fꝫ se ⁊ qđ qd est sit idem cū illo cuius est. sꝫ in dictis fm accidēs est diuersū: vnde dicit sic. Singlm eniz non aliud vr̄ esse ⁊ suimet suba. ⁊ qđ quid erat eē singli dr̄ suba in dictis: itaqꝫ fm accñs videbit̄ vtiqꝫ diuersum.

Notādū ad intellectum qōnis. ꝙ de nuō entium quedam sunt dicta fm se: ⁊ quedam fm accidens: vt Ar. dicit in lr̄a. in multis locis: ⁊ intelligit ꝑ entia fm se. x. predicamenta. Et silr species eorūdē. vnde qđlibet eoꝝ est per se: qꝛ est vnum per se: sed per entia fm accidens intelligit congregatum ex rebus diuersoꝝ generum. sicut hō albus: vel homo musicus. ex quibus non constituitur aliquod vnū per se: sed vnū ꝑ accñs. ¶ Notandum vlterius. ꝙ de numero entiū fm se dictoꝝ duo sunt modi: quedaꝫ sunt composita ex materia ⁊ forma: vt substantie sensibiles generabiles ⁊ corruptibiles: quedā sunt composita ex diuersis formis. s. ex vli ⁊ spāli: siue ꝓprio. vt species ē composita ex forma vniuersali generis: ⁊ forma propria vt differentia.

His visis dōm est ad qōnem. primo ꝙ i dictis fꝫ se que sunt composita ex materia ⁊ forma ipsum qđ quid ē ⁊ cuius ē; non sunt omnino idem. sed tñ fm vnam partem vt formā. sed differunt ratiōe materie. Et ratio est. compositū ex materia ⁊ forma differt a forma ratiōe materie. qꝛ materia distinguitur a forma. sed quiditas substantie composite est forma: vt expresse vult cōmentator in isto 7º in predicto caplo. vbi circa finem soluit questionem sophystarū: ⁊ dicit sic. Et forte qđ sophistarum est ista. quiditas hominis aut est eadem cū homine: aut aliud. si aliud: tunc homo non habebit cognitionem. si idem: tunc quiditas hominis ē homo: ⁊ homo habet quiditatem. ergo quiditas habebit quiditatem. et sic in infinitum. Et subdit solutionē: que solutio est. ꝙ quiditas hominis est homo vno modo. ⁊ non est homo alio modo. est homo. i. forma hoīs. ⁊ non est homo qꝛ est ɔgregatus ex materia ⁊ forma. Et sic expresse vult cōmētator ꝙ forma rei sit tota quiditatis. qꝛ per hoc soluit rationē sophistarum. ergo relinquitur ꝙ i dictis fm se que sūt cōposita ex forma ⁊ materia: ꝙ quid est: ⁊ cuius est non sunt idem nisi fm partem: ⁊ differunt fm partem: vt ratione māe. ¶ Secūdo dicendū. ꝙ in dictis fm se que sunt cōposita ex diuersis formis: vt vniuersali ⁊ speciali ꝙ quid est: ⁊ cuius est ꝙ quid est oīno sunt idem fm omnem ptē ⁊ non differunt fm partem. Et causa est. Illud cōpositum qđ non includit aliud q̄ formaꝫ non differt a qditate fm ptē. qꝛ iam dictum est ꝙ forma sola ē tota qditas rei: sed cōpositū ex diuersis formis non icludit aliud nisi formā. qꝛ vtraqꝫ ps est forma ⁊ genus ⁊ dr̄ia. sed secus est de cōpositis ex materia ⁊ forma. qꝛ mā nō est forma. ⁊ iste due ɔnes sustentantur super hoc ꝙ forma sit tota quiditas rei. ¶ 3º dōm est. ꝙ in dictis fm accidens ꝙ qd est non ē idem cuꝫ illo cuius est qđ quid ē. Et causa est. qꝛ illud qđ non habet qđ quid est non est idem cū qđ quid ē. qꝛ identitas presupponit esse ⁊ modū essendi: sed res per accidens non hꝫ ꝙ quid est. qꝛ ens fm accidens non habet ꝙ quid est propter duplex sigᵗᵉ. qꝛ homo albus significat duas quiditates. quarum vna est prima. alia 2ª. qꝛ substantia ē ꝑmo ens: ⁊ accidens est ens secundario. ¶ Notandum ꝙ quiditas hominis albi potest cōparari ad duo. vno modo vniformiter vt quiditas hominis ad hominē: ⁊ quiditas albedinis ad albedinem: ⁊ sic cōparando qđ quid est ⁊ cuius est essent idem. vt prius dictum est. Alio mō possūt comparari difformiter: vt quiditas hominis ad albedinem. ⁊ quiditas albi ad hominem. ⁊ sic non sunt idem. qꝛ ex eis non fit vnum per se. licet vnum subiecto. vnde quiditas hominis non est quiditas albedinis. nec eɔ.

Com. 21

Et tunc ad rationes. Aliud est magnitudo. ⁊c. conceditur. ita ꝙ per causam esse intelligatur quiditas: ⁊ per carnem indiuiduum sube. qꝛ illđ ē aliud a quiditate. qꝛ vltra naturaꝫ specificam includit aliquid de genere accidētis contrahens naturam specificam ad indiᵐ tale. Et ita dicunt aliqui. vnde dicunt ꝙ non ē mirum ꝙ homo ⁊ sor. non sint idem. qꝛ sor. est ens per accidens. ⁊ in dictis fm accidens differt ꝙ quid est ab illo cuius est. vnde aliud est caro ⁊ carni esse: inquantum caro includit aliquod accidens speciei. vnde si homo est cōpositus ex materia ⁊ forma: tunc est idem qđ quid est ratione partis: vt forme. sꝫ differt ab eo ratione materie. sꝫ si homo dicit formam compositaꝫ ex diuersis formis: vt generis ⁊ differentie. tunc idem est fm omnem partē: vt dictum est. Sed quid sit illud quod contrahit naturam specificam ad naturam sor. vtrum sit de genere accidentis vel substantie. seꝫ illud quod addit sor. super naturaꝫ specificam. ⁊ ꝙ facit indiuiduum esse aliud a natura specifica. alias videbitur. vñ querere quid sit ꝑncipiū indiuidui. hoc est querere fatue. qꝛ indiuiduū est indiuiduū ꝑ indiuiduationem. vnde de hoc non est dubium. sed de ꝑ tñ. ¶ Ad aliā rōnē. i ɔceptis cū mā. ⁊c. ꝙ cōpoᵐ ex mā ⁊ forma: nō est idem cum quiditate ratione materie. sed

est idem ratione forme: vt dictum est prius de homine. sȝ si homo dicit formaȝ cōpositam ex diuersis formis. tūc ē idem qđ tota quiditas: ⁊ non differt ſm aliquā pteȝ. Nō tñ est intelligenduȝ ꝙ forma sit tota quiditas rei: qđ existat sepatim preter materiam: vt plato posuit: sed semper est in mā. ¶ Ad aliaȝ rōnem. tunc qđ quid est per se esset generabile. ⁊c̄. Dicenduȝ. ꝙ quid est ⁊ formam substātie sensibilis generari per se potest intelligi dupliciter. Uno modo p se solitarie: vt posuit plato: vel sequebatur ad positionē suam: ita ꝙ per se subsisteret sine mā. sic non gnātur per se. 2° modo pōt intelligi formā generari per se. i. per sui nām qđ sit terminus generationis per se. i. per sui nām. ⁊ primo. ⁊ sic bñ est verum ꝙ primo ⁊ per se. i. per sui naturam terminat gnātionem: sed non sepatim existens: sed in alio: vt in mā: qꝛ dicit Ar. 7. hᵒ. ꝙ generans nō generat formā. sed hāc ipē hāc in alio: vnde eē in alio nō impedit ꝙ aliqd cōpetit alicui per se. qꝛ triangulo primo ⁊ per se cōpetit hr̄e tres angulos equales duobus rectis. ⁊ tñ non separatum: sed in subo. Silr̄ recto cōpetit tangere eneā speram in pūcto inquantū rectum: vt dr̄ p̄ de aia. sed nō competit ei vt separatū est. sic formale competit p̄ ⁊ per se generari in alio: sed non solitarie: ⁊ vt per se ē subsistens: hoc tñ negat Ar. sed aliud presupponit verum ⁊ manifestū. qꝛ forma ⁊ qđ quid est sit primo ⁊ per se terminus gnātionis in alio. ¶ Ad aliam rōnem: ꝙ esset processus in infinitum. conceditᷣ. si gditas esset idem cū hoīe cōgregata ex mā ⁊ formā totaliter. tunc procederetur in infinitum: vt visum est. sed si quiditas ꝯcedatᷣ eē forma totaliter: tunc non esset processus in infinitū: ⁊ de hoc visuȝ est prius.

Qō XII.

Consequēter qꝛ suppositūȝ fuit i precedenti qōne. ꝙ forma sit tota quiditas rei: ⁊ mā non sit pars gditati subē cōposite. vtrū hoc sit veȝ. Arguitᷣ p̄mo ꝙ non. qꝛ si mā non esset pars gditatis subē cōposite; tunc mā nō poneretᷣ in diffōne. qꝛ diffō exprimit gditatē: ⁊ nihil ponitur in ea nisi qđ est ps quiditatis vl̄ gditas. sed hoc est falsum. qꝛ mā ponitur in diffōne subē sensibilis. qꝛ nālia nō diffiniunᷣ sine mā. vt pȝ 7° ⁊ 8° hᵒ. ⁊ p̄ de aia. vbi dr̄ ꝙ nālis diffinit p mām sensibilē. vñ necesse est hanc esse in materia. Et cōmētator dicit sup hoc vbo. Qui. n. accipit mām in diffōne ⁊ dimittit formā diminute accipit. Qui autē accipit formā: ⁊ dimittit mām existimat ꝙ dimittat aliqd non necessariuȝ: sed non est ita. qm̄ forma dȝ accipi in diffōnibus ſm dispōnes gbus existit i mā. ergo añs est falsum. s. ꝙ mā non ptinet ad gditatem.

[margin: T.c.33. T.cō.6. T.c.16.]

¶ Itē si mā non esset pars quiditatis subē sensibilis: tūc gditas subē sensibilis esset indiuisibilis. qꝛ postꝗ esset tota quiditas rei composite: ⁊ forma est idiuisibilis i quod gd est: aut idiuisibilis: sed hoc est falsum. qꝛ tunc non diffiniretur. qꝛ diffō est orō longa. ⁊ hȝ partes. vt pȝ. 7. c. 9. sȝ ridiculuȝ est: ꝙ quiditas non diffiniatur. ergo falsum est p̄ᵐ. ¶ Itē gditas cuiuslibet est p̄nᵐ sufficiēs intrinsecū ipsiᵘ circūscripto quocūqȝ alio principio itrinseco. qꝛ vnumquodqȝ habet esse sufficienter per suam quiditatem. sed forma non est principium intrinsecum sufficiens ipsius rei circūscripto quocunqȝ alio principio. qꝛ si hoc eēt: tūc mā superflueret. quod est falsum. qꝛ etiaȝ mā requiritur ad esse rei. ergo forma non est tota quiditas.

Oppositum videtur esse cōmentator. in isto 7°. vbi soluit questionē sophystarum dicens sic. Quod forte questio sophystaruȝ est ista quiditas hominis: aut est eadeȝ cū homine: aut aliud. si aliud: tunc non habebit homo cognitioneȝ. Si idē. tunc quiditas hominis est homo: ⁊ homo habet quiditatem. ergo quiditas habebit quiditatem. ⁊ sic in infinitum. Et tunc cōmētator subdit solutionem: ꝙ solutio est. quoniam quiditas hominis est homo vno modo. ⁊ nō est homo alio modo. Est homo. i. forma hominis. ⁊ non est homo qui est cōgregatus ex materia ⁊ forma. ⁊ sic expresse vult cōmentator ꝙ forma rei sit tota quiditas. qꝛ per hoc soluit rationem sophystarū. ⁊ hoc idē vult Ar. i multis locis. qꝛ vbicūqȝ loquitur de forma vocat eam quiditateȝ: vel ꝙ quid est: qđ non esset nisi forma diceret totam quiditatem.

[margin: Cō. 21. Cō. 21.]

Dōm est ad qōnē. ꝙ sola forma est tota gditas subē composite sensibilis. ita ꝙ materia non ē aliq̄ pars gditatis. Et hoc probatᷣ auctoritate cōmentatoris i predicto loco. qꝛ si cōpositum ex materia ⁊ forma haberet quiditatem ex vtroqȝ: tunc esset pcessus in ifinitum. sed h̄ est falsum. 2° hᵒ. ꝙ non pceditᷣ in infinitum i gditatibus. ꝯñam probat cōmentator. vt prius. qꝛ si gditas hominis esset idē qđ homo: ⁊ cum homo habeat gditatem. ergo etiam gditas habebit gditatem. ⁊ sic i infinitum. ⁊ subdit cōmentator soluendo ꝙ solo est: qm̄ gditas hoīs ē homo vno mō. ⁊c̄. vt prius tactuȝ est. Et sic vult ꝙ si gditas hoīs esset idem. ꝙ hō congregatus ex materia ⁊ forᵃ. tūc quiditas haberet gditatē: ⁊ sic in ifinitum. ⁊ qꝛ gditas hominis est homo ſm formā tantum: ⁊ forma non habet gditatem: sed compositum tantum. qꝛ ipsa forma est ipsamet quiditas. ergo non proceditur in infinituȝ. ⁊ sic commentator determinat ꝙ forma est tota quiditas substantie composite sensibilis. Sed qui tenent aliam parteȝ ꝙ mā est pars gditatis. exponunt auctoritatē cōmētatoris quando dicit. ꝙ quiditas hominis nō est homo aggregatus ex materia ⁊ forma. concedunt ex materia ⁊ forma indiuiduali. sed cōmentator non negat quiᷣ quiditas hominis sit homo congregatus ex materia cōmuni ⁊ forᵃ. Istō dictum non valet: qꝛ sic argumentum sophistarum rediret: ꝙ esset processus in infinitū. qđ vult cōmentator soluere per hoc ꝙ quiditas non est homo cōpositus ex materia ⁊ forma: siue sit materia cōmunis: siue indiuidualᷣ: qꝛ semper homo compositus ex materia ⁊ forma. siue sit materia cōmunis: siue indiuidualis: semp homo esset habens quiditatē: cum esȝ compositus. ⁊ sic quiditas haberet gditatem: sed per hoc ꝙ dicit ꝙ gditas hominis ē hō ſm formā: solutū est argᵐ. qꝛ tunc non est habens quiditatem: sed ē ipsamet gditas: ⁊ sic patet ꝙ ista est expressa intentio cōmentatoris: ꝙ forma sit tota gditas subē cōposite sensibilis. ⁊ eadē est itentio Ar. in oībus locis. vbi loquitur de ista materia. qꝛ in 2° phy. ⁊ 5° hᵒ. distinguit formam ab alijs. ⁊ vocat eam ꝙ quid erat esse. Et 7° huius. hoc idem vr̄ intendere. vbi primo distinxit substantiam in mām ⁊ formam ⁊ cōpositū. Et dicit se velle dimittere de materia ⁊ de subiecto. qꝛ est manifesta. qꝛ dixit ꝙ nec est quid: nec quale. ⁊c̄. Similiter dicit se velle dimittere tractare de composito ex materia ⁊ forma. Et dicit ꝙ tātum vult determinare de forma. ⁊ vocat eam ꝙ quid est. vnde dicit sic in secundo caᵒ. Attamen eam q̄ nunc ex ambobus substantiam. Dico autem eam que ex materia et forma dimittendum. posterior enim est ⁊ aperta: aut manifesta aliqualiter materia. de tertia autem perscrutandum h̄ nāqȝ maxime dubitabilis: tunc postea per duas lineas subdit. Quoniam autem i principio diuisimus quot modis determinamᵘ substantiam: ⁊ horum quideȝ vnū videtur esse ꝙ quid erat esse speculandum est de ipso. ita ꝙ dicit se velle dimittere substantiam compositā ex materia ⁊ forma de principali proposito: que est qđ gd ē ⁊ gditas rei: ⁊ de ista determinat p totū 7ᵐ ⁊ 8ᵐ. ¶ Itē dicit 8° hᵒ. caᵒ. de materiali aūt subā. dicit eniȝ ꝙ ad qōneȝ de cā subē nālis dȝ respondere multiplr̄. qꝛ si de materiali

[margin: T.c. 10. T.c.28. T.cō.2. T.c.7. tex.2.8. T.c. 9. T.c.10. T.c.xi.]

causa quereretur dz rideri mā. Si ō mā ꝛ forma: querit dz rideri ꝙ qd est. ita ꝙ qditas rei sit forma. ꝛ logtur de forma: vt est distincta cā ab alijs. vnde dicit sic. qn̄ itaqꝫ aliqs quesierit qd cā qm̄ pluribus modis dicuntur cause oēs opꝫ dicere cās ꝯtingētis: vt hominis q̄ causa vt ma- T.c.12. teria h̄ qdem menstrua. postea per modicū dicit: ꝙ autē vt spēs ꝛ forma. qō quid erat esse. Et sic respōdet ꝙ quid erat esse ad qōnem cāe formal: qō non faceret: nisi qꝛ for- T.c.8. ma est tota quiditas rei. Hoc idē vult Ar. 2° de aīa. vbi dicit de aīa de qua non est dubiū ꝙ sit forma. dicit enī ꝙ anima est quod quid erat esse corporis. Et ita in omnib⁹ locis vbicunqꝫ loquitur de forma inquantū est distincta cā ab alijs. dicit ꝙ qd erat esse: qō non faceret nisi pro constanti vellet ꝙ tota quiditas rei: ꝛ qō quid est sit forma. ℂ Nota diligenter. ꝙ lꝫ mā non sit pars quiditatis subē cōposite. tamen est ps subē composite. qꝛ subā cōposita ē habens quiditatē. vn̄ lꝫ materia sit ps subē cōposite. non tamen est pars quiditatis. vnde multū ista differunt esse partem cōpositi ꝛ quiditatis: sicut ēt multum differūt cōpositum ex mā ꝛ forma ꝛ quiditas.

Ad rōnes in opp^m. Ad pmā. si mā non eēt ps qditatis: tūc nō poneretur in diffōne: dr ꝙ mā ponitur in diffōne. ꝛ lꝫ nō sit ps qditati. tn̄ ē subiectū deferens quiditatē. vnde necesse est hanc. s. formā ꝛ qdi- tex.c.16. tatem esse in mā. vt dicit p̄mo de aīa. vnde actus actiuorum sunt in patiente disposito. vn̄ qditas nō pōt esse sine mā. cum mā sit subm deferens quiditatem. vn̄ ēt cōmentator vbicūqꝫ dicit formas nāles ꝯstitutas in esse p subꝫ: inquantū dependent aliqualiter a mā tāq̄ ab illo qō defert eas. ꝛ sic materia ponitur in diffōne qditatis: nō tāq̄ ps qditatis. sed sicut subm deferens eam. Tu dicis. ergo diffō illa erit ex additione. qō est falsuꝫ. qꝛ tm̄ debet accidentibus. Dōm ꝙ nō segtur. qꝛ mā est de eodē genere cū qditate subē sensibil. ꝛ ex ipsa cū forma ꝯstituit p se vnū. vnde si mā esset alterius generis: q̄ꝫ quiditas: tunc eēt diffinitio per additamenta. ℂ Ad aliā rōnem. si mā nō eēt pars qditatis. ꝛc. ꝯña negatur. qꝛ lꝫ materia nō sit ps quiditatis: ꝛ ꝙ sit diuisibil in eam. tn̄ qditas adhuc est diuisibilis. vt nā specifica: q̄ est cōposita ex formis diuersis intrinsecis. s. forme gn̄is ꝛ differentie. vnde isti imaginant vnū falsum. qꝛ volūt ꝙ diuisio essentialis tm̄ sit in mām ꝛ formā. sed hoc est falsum. qꝛ forma specifica cōponitur ex genere ꝛ ex dr̄ia tāq̄ ex partibus essentialibus. Ad quid. n. Ar. quereret vnitatē ptium diffōnis nisi partes diffōnis differrent essentialiter. qꝛ non q̄rit vnitatem ꝯceptuum. sed vnitatē diffiniti ex principijs quiditatiuis diuersis. vn̄ spēs lꝫ non sit composita ex principijs essentialib⁹ trāsmutationis: vt mā ꝛ forma: sed tn̄ ex pncipijs qditatis. vt genere ꝛ dr̄ia. ℂ Ad aliam. quiditas cuiuslibet. ꝛc. Dōm ꝙ quiditas est sufficiens pn̄m intrinsecum essendi rem in eodem genere cāliatis: vt formal' cause: sed non est pn̄m sufficiens essendi reꝫ in alio genere cālitatis: vt materiale ꝛ susceptiuū: vnde nullū aliud pn̄m formale intrinsecū requiritur: sed exigitur ad susceptiuū. vt materia. qꝛ non potest esse sine materia. vn̄ q̄uis mā non sit pars quiditatis. tn̄ non superfluit: qꝛ forma non est pn̄m intrinsecū eēndi rem in rōne formalis cause nisi sit aliud susceptiuum: vt mā. qꝛ non potest esse sine mā. vnde in hoc differūt forme generabiles a perpetuis. qꝛ forme perpetue: vt sube separate non constituunt in esse p subiectuꝫ corp. sed forme generabiles sunt in subiectis ꝛ constituunt in esse per ea. Vn̄ ad formā argumenti. qditas non est sufficiens. ꝛc. conceditur in eodē genere cāe est sufficiens principiū intrinsecum: vt in genere cause formalis: sed nō est sufficiēs pn̄m essendi rem in alio genere cause: vt subiecti. vnde cū forma sit tota quiditas rei. qꝛ includit i se forma specifica oēs alias formas vl'es. s. generis ꝛ dr̄ie. ꝛ est sufficiens principium in genere cāe formalis. lꝫ non i alio genere. s. susceptiui sit sufficiens cā essendi rem: qꝛ reqritur materia ad hoc ꝙ quiditas requirat materiā i qua sit: vnde ēt ad istā itentionem dicit Ar. 7. meta. ꝛ in multis locis. ꝙ oēs partes diffōnis sunt for^e. Et hoc exponit cōmentator. ꝙ vna T.c.43 forma est generalis. ꝛ alia spālis. Qō XIII.

ℂ Eorum autem que fiunt. ꝛc. T.c.12.

QUeritur circa hoc capl̄m. qꝛ post dicta verba dicit Ar. Harum autē que fiunt. ꝛc. Utruꝫ aīalia generata per putrefactionē possint fieri a casu. Et argunt ꝙ sic. auctoritate Ar. dicentis i littera. Hor: autē q̄dā fiunt: aut a casu ꝛ fortuna: silr sicut ꝯ^it i factis a natura: q̄dam vero ꝛ illic eadem. ita ꝙ vult Ar. ꝙ sicut sanitas q̄ fit ab arte potest fieri a cāu. Silr sicut contingit in factis a nā. qꝛ illa pn̄t fieri eadem a casu. vnde que fiunt p putrefactionē ēt fiunt a casu. Et posset argui ratione. sicut se hꝫ sanitas ad arteꝫ ꝛ casuꝫ: sic aīalia iperfecta ad naturam ꝛ ad casum. p ꝯuenienteꝫ similitudinē ex littera: sꝫ sanitas fit ex arte ꝛ casu. ḡ etiā aīalia aliqua pn̄t fieri a nā. vt per putrefactionem ꝛ ex casu.

Oppositum arguitur. sicut agens particulare hꝫ se ad effectum particularem: sic vl'e agens ad vl'em effectum: ergo a commutata ꝓportione: sicut se hꝫ agens particulare ad vl'em effectum: sic vl'e ad particularem. sed agens pticulare producit effectū vl'eꝫ. vt h̄ hō hoīem per se ꝛ non a casu. ḡ agens vl'e etiam producit effectū particularē per se: ꝛ non a casu. Et posset maior formari sic. Sicut se hꝫ agens particulare ad agēs vl'e sic effectus vl'is ad effectuꝫ pticularē. a cōmutata. ꝛ deducat: vt prius deductum est.

Notandū ad qōnem ꝙ expositores respondēt ꝙ aīalia gn̄ata per putrefactionem q̄dāmodo fiunt a cāu ꝛ quodāmodo non a casu. Et hoc ꝓbāt. Sicut se hꝫ sanitas educta p confricationē. ita aīalia p putrefactionem: sed sanitas per ꝯfricationem inducta vno modo est casualis. alio modo non. qꝛ in comparatione ad ꝯfricantem est a casu. qꝛ ꝯfricans non intendit sanitateꝫ pncipaliter. sed depellere pruritū: sed si sanitas refertur ad virtutem regitiuā aīalis: sic non est a casu: sed fit per se a v̄tute regitiua. qꝛ confricatio excitat calorē: ꝛ calor ē ps sanitatis. ꝛ sic est de aīali qō fit sine seīe: ꝙ cōpando ista aīalia ad calorē putredinalē fiunt a casu. qꝛ ille calor extrahendo humidū non intendit generationem aīalis. sed cōpando ista aīalia ad virtutem celi: que est regitiua totius vniuersi. sic sunt ex intentiōe producta: ꝛ ex nā. quia ista virtus celestis intendit producere oēs formas q̄ sunt i po^a materie. ꝛ ideo illas formas quas per se pōt producere per se producit: sed qꝛ mā quorūdam: vt hoīs ꝛ equi maiori eget dispōne q̄ꝫ virtus celestis possit facere: ideo non imē^te producit formas oīum aīalium: sicut perfectorum. ℂ Itē ēt declaratur de mulo: qꝛ dicit ꝙ virtus actiua in spermate equi nititur quātūcūqꝫ pōt producere. simile illi a quo sperma est decisum. ꝛ qꝛ illa virtus ex materia asini non pōt producere dissimile illi in specie: ꝓducit q̄ꝫtum potest illi sile. ꝛ ideo producit mulū. silr productio muli. si referatur ad primā intentionem virtutis in spermate equi. sic est ex casu: qꝛ sic non intendebat producere ipsum: sed si referatur ad 2^am intentionem v̄tutis in spermate equi: sic per se producitur. sic silr dicunt in aīalibus generatis sine semine: qꝛ sunt a casu vno mō: ꝛ alio modo non: cōparando: vt prius visum est. ℂ Notandum

ꝙ ista ratio est contra Aristo. ⁊ Cōmentatorem ⁊ veritatem: quia Aristo. nō vult dicere in littera quā allegant pro se: ꝙ sicut aliqua possunt generari ab arte: ⁊ a casu vt sanitas: sic aliqua aīalia possint fieri a natura ⁊ a casu: sed tñ vult dicere ꝙ sicut cōtingit diuersitas in illis ꝙ aliqua sanitas fit ab arte ⁊ aliqua a casu: sic etiā diuersitas ɔ̃ in factis a nā: qꝛ aliqua aīalia fiunt per putrefactionē aliq̄ per ꝓpagationē: sꝫ ꝙ velit dicere ꝙ eadēꝫ aīalia fiant a casu ⁊ natura nō videt̄ esse intētio Arist.

Cō.zz. Etiā est cōtra intētionē Cōmentatoris dicētis: ꝙ nulla species nālis fit a casu: qꝛ qđ nā intēdit nō fit a casu.

Unde dōm est aliter ad qōnem ſm intentiōeꝫ Aristo. ⁊ Cōmētatoris: ꝙ animalia generata per putrefactionē nō fiunt a casu: ⁊ rō Cōmentatoris. Nulla spēs fit a casu. vt dicit Cōmētator. vbi dicit sic. Qꝛ Arist. nō dixit in gnābilibus per nām .i. in substātia ea generari posse ab illo: qđ est per se .i. ex casu: qm̄ nulla spēs iuenit̄ fieri a casu: sed inuenit̄ aliqđ sile ei qđ fit a casu .s. spēs que fit ex se nō vt ex simili: ⁊ forte intendit qm̄ aliqua spēs fit nō ex simili sibi in spē: sicut visum est de mulo de hoc postea videbit̄: ⁊ sic vult Cōmētator ꝙ nulla spēs fit a casu: sed bñ casualia inueniunt̄ in spēb⁹ vt homo cū duobus capitibus: ⁊ tunc addēda est minor ꝙ animalia per putrefactionē sunt spēs vt musca rane ⁊ hō. g̃ ⁊c. ¶ Iteꝫ illud qđ fit in tēpore determinato ⁊ per determinatā cām nō fit a casu: qꝛ illa que fiunt a casu nō fiunt in determiato tēpore: nec per determinatā causaꝫ: vt ꝙ aliquis iueniat thesaurū fodiēdo sepulchruꝫ nō fit in tēpore determinato: nec per determinatā cām: qꝛ ille fodiens nō intēdit aurū: sed aliud. g̃ dꝫ addi ꝙ nō intendit iuentionē auri: qꝛ aliqn̄ est a natura ⁊ in tēpore determinato: quia subijcit̄ astronomie iudi⁰: sed animalia per putrefactionē fiunt a determinata cā: ⁊ in tēpore determinato: qꝛ fiunt a determinata cā vt a cōstellatōe determinata que agit per calorē putrefacientē tāq̄ꝫ per instrumentū: ⁊ etiā fiunt tēpore determiato: sicut quādo generans appropinquat̄ māe disponēdo eam: ⁊ educēdo formaꝫ de potētia eius. ¶ Itē illa que fiunt in maiori parte ⁊ in pluribꝰ nō fiunt a casu: qꝛ illa que fiunt a casu fiūt: aut raro: aut in paucioribꝰ: sed aīalia per putrefactiōeꝫ fiunt in maiori pte: ⁊ vt in plibꝰ ɔcurrentibꝰ eoꝝ causis. ¶ Itē qđ pōt agens minoris ṽtutis: etiā pōt agēs maioris ṽtutis dūmō hēat causalitatē sup effectū ⁊ ꝓportiōeꝫ: sed agens particulare: qđ est maioris ṽtutis ꝓducit effectū particularē: vt mus gnāt murē. g̃ etiā agēs vle vt celum ꝓducit illū effectū per se ⁊ sine casu: dūmō hēat causalitatē plenā sup effectū. Et hoc addit̄: qꝛ celuꝫ nō ꝓducit aīalia pfecta sine ꝓpinquo agente eiusdē spēi: qꝛ nō hꝫ cālitatē plenā ad ipsuꝫ: qꝛ eoꝝ mā indiget maiori dispositione q̄ꝫ virtus celestis possit facere. idō ea imediate nō ꝓducit. ¶ Per hoc ad auctoritatē Aristo. pꝫ: qꝛ soluta est prius: qꝛ Aristo. noluit dicere ꝙ sicut aliqua possunt generari ab arte ⁊ casu: sic aliqua possūt fieri a natura ⁊ a casu: sed tñ vult dicere in lr̃a illa: ꝙ sicut ɔtingit diuersitas in illis: ꝙ aliqua possunt fieri ab arte ⁊ a casu. sic ēt ɔ̃ diuersitas in factis a natura: qꝛ aliqua aīalia fiunt in generatiōe naturaliū ⁊ ex semine ⁊ sine semine.

T.c.zz.

Ad rationes Ad p̄mam: sicut sanitas se hꝫ. Dicendum ꝙ non est simile: qꝛ sanitas pōt fieri ab arte ⁊ a casu: nō ꝙ sanitas ꝓducta sit species: qꝛ nulla est spēs a casu. vt dicit Cōmētator: sed sanitas ab arte bñ est spēs: sed oīa aīalia per putrefactionē sunt spēs. g̃ nō sunt a casu: ⁊ etiā semper requirunt determinatas causas: cū sint perfectioris entitatis q̄ꝫ sanitas: nec Arist. voluit hoc dicere in lr̃a. vt pꝫ ex solone auctoritatis. ¶ Ad ratiōes expositoris. dōm ꝙ sanitas pōt eē per ɔfricationē que pōt esse casualis: inquantū nō est intenta a ɔfricante: ⁊ sic nō est spēs: sꝫ fit in spē inquātū calor excitatus ꝓducit sanitatē: ⁊ hoc directꝰ a nālibus p̄ncipijs vel artifibꝰ. vñ sanitas a casu nō est spēs: lꝫ sanitas ab arte vel a natura sit spēs: sꝫ oīa aīalia faciunt spēs siue sint p putrefactionē vel p ꝓpagationē. g̃ nō sunt a casu. ¶ Ad ꝓbationē: ꝙ aīalia illa in cōparatione ad calorem putrefacientē nō sunt intēta. g̃ sunt a casu. ¶ Dicendum ꝙ nō sunt a casu: qꝛ calor putrefaciens est causa per se instrālis illius effectus: ⁊ lꝫ nō itelligat generationem aīalis: tñ dirigit̄ a cognoscente ⁊ intelligēte: sicut a superiori causa: etiā pꝫ de spermate: ⁊ sic nō valet. Silr̃ pꝫ solo de mulo per dcm̄ Cōmentatoris q vult ꝙ mulus sit a natura: ⁊ lꝫ nō intēdat̄ ab vno seminū: tñ intēdit̄ a mixtura cōi seminū. vñ dič Cōmenta. Qꝛ nulla spēs iuenit̄ fieri a casu: sꝫ inuenit̄ aliqđ sile ei qđ fit a casu .s. species que fiunt ex se nō vt ex simili vt post dicet. Et forte itendit Cōmētator qm̄ aliq̄ spēs fit nō ex sili sibi in spē: sicut dcm̄ est de mulo. Et de h̄ videbit̄. Qō. XIIII.

al. ꝓductioneꝫ

Cō.zz

¶ Quedam vero ⁊ illic eadem ⁊c.

T.c.z3.

Circa hanc partē. querit̄ vtrū aīalia oīa que fiunt ex semie: possint ēt fieri sine semine. ¶ Arguitur primo ꝙ sic. Qđ potest facere ṽtus iferior: ⁊ supior: ⁊ adhuc plus: sed ista particularia possunt ꝓducere aīalia pfecta: vt hō hoiem. equus equū: ⁊ ista sunt minoris ṽtutis q̄ꝫ corpora celestia. g̃ multo fortius virtus celesti potest ꝓducere ista: ⁊ hoc sine semine. ¶ Iteꝫ in corporibꝰ celestibꝰ est determinatus aspectus stellarū: que hñt virtutē actiuā respectu inferioꝝ: ita volunt astrologi: sꝫ ſm aliquē aspectuꝫ corpora celestia pñt ꝓducere iperfecta nālia: vt p se pꝫ. g̃ ſm aspectū nobiliorē pñt ꝓducere aīalia pfectiora: ⁊ hoc sine semie: ⁊ ſm aspectū nobilissimū pñt ꝓducere aīalia nobilissima. ¶ Itē illa aīalia q̄ minus distāt a p̄mo p̄nꝰ imediatius possunt ꝓduci a corporibus celestibus: qꝛ corpora celestia ꝓpingora sunt p̄mo p̄nciꝰ: sꝫ aīalia perfecta: vt homo ⁊ hō. minus distāt a p̄. p̄nꝰ q̄ꝫ imperfecta: ⁊ hoc est manifestuꝫ: qꝛ homo minus distat a substātijs abstractis ⁊ celo q̄ꝫ imperfecta: sicut sunt vermes. g̃ aīalia perfecta imediatius possunt ꝓduci a celo q̄ꝫ iperfecta: sed hoc nō esset: nisi sine semine ꝓduceret̄: qꝛ iperfecta ꝓducunt̄ a celo sine semine.

Oppositum vult Cōmētator. 7. hꝰ. t.z. expssꝰ loquēs ɔ̃ Auicē. vñ .z. huius dicit. Qꝛ silr̃ aliqui negāt formas specificas esse in ꝓprijs materijs nescio in tñ ꝙ Auicē. cū sua famositate in pħia dicit hoiem gnāri ex terra eē possibile: sicut murē. Et hoc idē vult .8. physico. silr̃ loquens cōtra Auicē. qui voluit ꝙ post diluuiuꝫ vle homines generarent̄ per virtutem stellarū ex terra vel alio sine semie: ⁊ idē vult Aristo. 7. huius. Qꝛ vnūqđq ꝫ generat̄ a sibi simili in spē. vt homo ab homie. equus ab equo: ⁊ loquit̄ maxime de perfectis que nō possunt generari sine semine.

Cō.z3. t.zz. Cōm.15. Cō.46. T.c.zz.

Notandum ꝙ vna est opio: ꝙ omnia animalia tam perfecta q̄ꝫ imperfecta pñt generari nō solū ex semine: sed etiaꝫ sine semine: ⁊ est opio Auicē. vt iponit sibi Cōmentator. 7. huiꝰ. t.z. ⁊ .6. physi. Et rōnes istius opinionis tacte sunt: qꝛ vult ꝙ per virtutem celesteꝫ ex aliqua mā putrefacta pōt fieri homo. vñ posuit ꝙ ista pticularia agenꝰ disponerent mām: ⁊ aliud esset vle agens separatū dans formā: ⁊ hoc dixit esse datorē formarū. ¶ Contra hoc dcm̄ arguit Cōmētator. 7. huiꝰ. illa disgressione. Et in hoc ꝙ dixit multe sunt qō-

Com.31. Com.15. Cō.40. Com.31.

nes difficiles. Si esset aliud agēs: qđ dispon it mās: ⁊ qđ dat formam generati: tūc generatū non esset vnum ens in actu: sed hoc est falsū. ɔñiam nō declarat: sed sic pȝ: qꝛ actio gn̄āntis dȝ determinari ad ens actu. sil̄r actio dispo nēs mām terminat̄ ad ens actu. ḡ sunt duo actu. Et etiā
Cōm. 15 Cōmentatoꝛ. z. bᵒ. loqnēs ɔ eundē dicit. Sil̄r aliq negāt formas specificas eē in ꝓpꝛijs materijs adeo. i. in tm̄ ꝙ Auicē. ⁊c. sicut superius: ⁊ subdit ꝙ animalia multa que dnr gn̄āri ex terra ad moduȝ plante. Et addit ꝙ ita inti mauit mihi q asseruit se vidisse murē sic gn̄āri: qđ tm̄ nō est credibile: ⁊ ita deridet eū cū sua famoˢᵉ in pħia: q dič ꝙ nō fuit aptᵘ ad pbandū cū igꝛauit hoc ꝙ forᵉ specifice regrūt ꝓpꝛias mās: qꝛ hoc est pnᵐ in nālibᵘ ꝙ actus acti
T. c. 24. uoꝝ sint in patiēte disposito. sicut dr̄. z. de aīa. Et loquit̄
⁊. 26. Cōmentatoꝛ s̄m viam nāe: ⁊ etiaȝ. 8. physico. Cōmenta
Cō. 46. toꝛ logt̄ ɔ Auic. q voluit ꝙ post diluuiū vl'e ⁊c. sicut ꝑus. vn̄ hoc hȝ ꝑ icōueniēti. vn̄ in fine dicit: ꝙ iste s̄mo ꝙ hō fiat a terra est ab homine fatuo nō apto ad pbandū. vn̄ ꝙ supernaturaliter ⁊ ex poᵃ diuina hō fiat sine semine ꝑ creationē: sed hoc nō est s̄m viam nāe: ⁊ hoc sic dȝ intel ligi. ¶ Alia est opio oīno huic ɔria ponens ꝙ nullū aīal pfectū: nec imperfectū fiat sine semine: ⁊ fundat se super hoc. Qđ vnūqđqȝ fit a sibi simili: sed hoc nō esset. si aliqđ anīal fieret sine semine. ¶ Hec opio expresse est ɔ Aris.
T. c. 23. ⁊ veritatē: qꝛ dicit in isto. 7. Quedā vō ⁊ illic eadem ⁊ ex spermate fiunt ⁊ sine spermate: qūo autē ista ꝓpō sit ve ra: ꝙ vnūqđqȝ fit a simili videbit̄ in sequentibᵘ. ¶ Ter tia est opio Aristo. ⁊ Cōmētatoris: que est meᵃ īter istas: ꝙ anīalia pfecta nō fiūt sine semine: ⁊ hoc ꝓbat Cōmē
Cō. 46. tatoꝛ. 8. physi. per tres rōnes. Qꝛ si esset possibile hōiem generari a nō semine hōis: tunc homo diceret̄ equiuoce de hōie generato ex semine ⁊ de generato ex nō semine: sed hoc est falsum: cū h̄ sit spēs spālissima. ɔñaȝ ꝓbat: qꝛ si mā diuersat̄ ⁊ forma. alr̄ mā nō esset ꝓprie forme: ⁊ sic qđlȝ fieret ex quolȝ: ⁊ per ɔ̄ns māe vl'r essent ociose. s. ꝓ prie ⁊ disposite: ⁊ sic alia esset mā hōis qui fieret ex se mine ⁊ sine semine: ⁊ per ɔ̄ns alia forma: qđ est inconue niens. ergo homo generat̄ ex semīe tm̄ ⁊ semē abscindi tur ab homīe: ⁊ sic semper in īfinitū. ¶ Itē si h̄ esset pos sibile. s. hōiem gn̄āri sine semine vt ex terra tāq̄ȝ ex mā: aut hoc fieret in maioꝛi parte: aut in minoꝛi. per sufficiē teȝ diuisionē: vl' hoc esset necessariū in maioꝛi parte: aut in minoꝛi. nō pōt dici ꝙ sit necessariū: qꝛ tūc nūq̄ȝ homo generaret̄ ab homine: sed semper a terra: cuius oppositū videmus: nec in maioꝛi parte: qꝛ tunc homo generaret̄ ab homine in minoꝛi parte: qđ nō videmus: nec in mino ri parte: qꝛ hoc a casu: ⁊ sic eadē spēs esset a natura ⁊ a ca su: qđ est impossibile. ¶ Itē si hoc esset: tunc operatio et respectus causarū determinatarū ad causata non essent necessaria: qđ est falsum: qꝛ sic auferr̄ nā necarij: ⁊ ista q̄ fiunt a casu fiunt in illis que sunt ꝓpter nām in maioꝛi parte: sed impediunt̄ ꝓpter defectum aliquē: ⁊ addit ꝙ ideo nulla spēs īuenit̄ a casu: qꝛ casualia sunt monstruo sa ⁊ nō naturalia. ¶ Notandū tm̄ ꝙ vult Aristo. ⁊ Com mentatoꝛ: ꝙ aliqua anīalia fiant sine semine ⁊ cū semīe: sicut imperfecta: ⁊ ratio huiᵘ est. Qꝛ quāto aliquod ens est perfectius tāto plura regrunt̄ ad eius ꝓductionem: ⁊ quāto ens est imperfectius tanto pauciora requirunt̄ ad eius productioneȝ: sed aliqua aīalia sunt perfectiora aliqua sunt impfectiora. ergo impfecta aīalia possunt ꝓ duci paucioꝛibus medijs ⁊ sine semine: sed perfecta nō. maioꝛ est manifesta: qꝛ quāto est aliquid perfectius tan to remotius est a materia: que est ens imperfectiᵐ: cuȝ ḡ oīa generabilia ex materia ꝓducant̄: qđ est ꝓpinquius māe ⁊ est iperfectius ⁊ qđ est remotius a materia in gra du est perfectius: sicut etiā pȝ de numeris in cōparatiōe ad vnitatē: qꝛ numerus magis distās ab vnitate est pfe ctioꝛ ⁊ ad ipm̄ peruenit̄ per plura meᵃ: sed numerus mi nus distās ab vnitate est impfectioꝛ: ⁊ ad ipsuȝ perueni tur paucis medijs: ⁊ sic quāto ens est iperfectiᵘ tāto per pauciora meᵃ in esse ꝓducit̄: sicut planta que est imper fectissima inter oīa viuētia. ideo pōt ꝓduci ex semine ⁊ sine semīe: qꝛ per putrefactionē alicuius māe terrestris ⁊ hoc per virtutē celestē. Sil̄r est de anīalibus imperfe ctis ꝙ quedā ꝓducunt̄ ex semīe per ꝓpagationē: ⁊ que daȝ sine semine quādo mā putrescit per calorē solis qui ꝓducit aliquā spēm que mouet ⁊ disponit māȝ ad aliq̄ȝ formā ꝓducēdā: sed quāto ens perfectius per plura me dia in esse ꝓducit̄. Et sic ad ꝓductionē anīaliū que sunt perfecta non sufficit virtus celestis: imo cū hoc requirit̄ agens particulare ꝓpriū eiusdē spēi: qđ inducit formā: ⁊ ideo dr̄ ꝙ homo generat hōieȝ ⁊ sol. minoꝛ pȝ de se: qꝛ aliqua aīalia pfectiora sunt ⁊ aliq̄ iperfectiora. vt pȝ.

Ad rationes Illud qđ pōt virtus inferioꝛ ⁊c. Conceditur. in agētibus ordinatis: nō tm̄ ex hoc sequit̄ ꝙ sicut agens particulare pōt sibi si mile ꝓducere ex semine: ꝙ sic vl'e agens possit illud ꝓdu cere sine semine eodē modo: imo est falsa figᵃ dictōis: qꝛ qd mutat̄ in quale. vn̄ hoc agens particulare nō pōt pro ducere hōieȝ vel equū sine v̄tute celesti coagente. ḡ sil̄r: nec ecōuerso. vn̄ neutrū per se hȝ sufficientē causalitatē super illū effectū: sed celuȝ bene super aīalia imperfecta hȝ sufficientē causalitateȝ: ⁊ per ɔ̄ns illa pōt ꝓducere si ne semine. ¶ Ad aliā rōnem: ꝙ in corpoꝛibus celestibᵘ sunt determinati aspectus ⁊c. Conceditur. ꝙ corpoꝛa cele stia hēant determinatos aspectᵘ ad omnia inferiora: nō tm̄ ex hoc seqtur ꝙ ꝓducant quēlibet effectuȝ per se sine alijs agētibus particularibus: sȝ aliquādo possunt ꝓdu cere aīalia sine agentibus ꝑticularibus: vt aīalia impfe cta que non regrunt magnā diuersitatē organoꝝ ꝓpter eoꝝ imperfectionē: sed aliquo mō effectus nō pn̄t ꝓdu cere per se sine agētibus ꝑticularibus ⁊ instr̄is vt aīalia pfecta. ⁊ hoc ꝓpter magnā diuersitatē organoꝝ: ⁊ hoc ꝓ pter pfectionē eoꝝ. ⁊ est simile. edificatoꝛ hȝ determina tum aspectū super: edificium ⁊ tm̄ nō pōt edificiuȝ per se sine instr̄is facere. ¶ Ad aliam rōneȝ aīalia que minus distant ⁊c. maioꝛ negat̄. qꝛ bn̄ verū est ꝙ sunt pfectiora. tm̄ non seqtur ꝙ īmediatius generent̄ ⁊ sine semine: qꝛ il la ꝓpinquitas ad pᵐ ꝑncipiū arguit bn̄ pfectionē maio rem: sȝ nō gn̄ōnem: qꝛ ꝓpter pfectionē quā hn̄t per ꝓpin quā distantiā ad pmuȝ requirit̄ ꝙ generatio eoꝝ sit per plura meᵃ ⁊ agentia: qꝛ nō pōt esse generatio sine agente particulari ⁊ sine semine: sed remotio a pmo ꝑncipio ar guit maiorē imperfectiōeȝ: ꝓpter quā etiā ad generatio nem imperfectoꝝ anīaliū nō requirit̄ semē ⁊ agens par ticulare: qꝛ celū per se pōt ꝓducere hoc: sed in numeris est ecōuerso: quia quāto numerus est ꝓpinquioꝛ vnitati tanto per pauciora media producitur: ⁊ quanto remo tioꝛ est ab vnitate tāto per plura media producitur. Et hec de questione.

Qō. XV.

Consequenter queritur. Utrum ani malia generata cuȝ semine ⁊ sine semine sint eiusdē spēi: ut hōmē: sicut mures generati ex semine ⁊ sine semīe: ⁊ hoc si generent̄ sine semine. ¶ Et arguitur pmo auctoritate Aristo. qui dicit: quedā illic fiunt eadē ⁊ sine spermate ⁊ cū spermate. ḡ videt̄ velle ꝙ sint eius dem spēi. ¶ Itē que hn̄t eundē motū illa cōueniunt in spē: qꝛ motus arguit nām: ⁊ diuersi motus diuersas nās ⁊ idē motus eādē nāȝ arguit: sicut vult Cōmētoꝛ. pᵒ celi.
T. c. 23. T. c. 23. Cōm. 8.

ß aialia gnãta ex semie ⁊ sine semie hñt eundẽ motũ: qḋ pꝫ ad sensum: qꝛ videmus ꝙ mures generati cuꝫ semie ⁊ sine semine eodẽ mõ mouenť. ğ ⁊c. ℂ Itẽ illa que hñt ↄ̃similia membra sunt eiusdẽ spẽi athome per Cõmētatorẽ. ꝑmo de aĩa in erroribus vbi dicit: ꝙ membra leonis nõ dñt a membris cerui: nisi qꝛ aĩa differt ab aĩa: sed aĩalia generata ex semine ⁊ sine semine hñt cõsimilia mẽbra: qꝛ videmus ꝙ in istis aĩalib⁹ gnãtis ex semie ⁊ sine semine sunt silia mẽbra. vt pꝫ in vespis ⁊ ranis.

Com. 53

Cõ. 46

Oppositum

videť velle Cõmentator. 8. phẏsi. vbi loquens cõtra Auicen. ꝙ si homo gnãreť sine semine; ⁊ cũ semine nõ eẽt eiusdẽ spẽi: et h̃ videť esse itentio Aristo. in isto. 7. ℂ Notandũ ꝙ vna est opio ⁊ cõis ⁊ est antiq expositoris: ꝙ aĩalia gnãta ex semine ⁊ sine semine sunt eiusdẽ spẽi athome: ⁊ sue rationes tacte sunt: ⁊ aliq addunt rõnem aliã. Illa que faciũt eundẽ effectũ in spẽ sunt similis spẽi: qꝛ ydẽtitas specifica effect⁹ arguit idẽtitatẽ specificã cãe: cũ vnũqḋqꝫ gnẽť a simili sibi in spẽ; sed aĩalia generata ex semine ⁊ sine semine faciunt eundẽ effectũ in spẽ; ⁊ hanc ipsi probant in plantis: qꝛ videmus ꝙ quedã plante ꝑducte sine germine germinãt ⁊ faciunt fructũ ↄ̃simile ⁊ ↄ̃siles plãtas illis que fiunt cum semine: ⁊ sic est in aĩalibus. ğ etiam aĩalia generata cũ semine ⁊ sine semine sunt eiusdẽ speciei spãlissime. ℂ Ista opio est ↄ̃ Arist. ⁊ Cõmẽtatorẽ: qꝛ volunt ꝙ diuerse mãe ꝓpe arguunt diuersas formas: qꝛ actus actiuoꝝ sunt in patiẽte disposito. vt dř. 2. de aĩa. ⁊ Cõmentator vult. ꝑmo de aĩa. vbi dicit: ꝙ mẽbra leonis nõ differunt a mẽbris cerui: nisi qꝛ aĩa dñt ab aĩa. minor pꝫ: qꝛ alia est mã propria aĩaliũ generatoꝝ cum semine ⁊ sine semine. sicut ꝓbat Cõmentator. 8. phẏsic. ℂ Ad rõnẽ dõꝫ. ↄ̃cedẽdo maiorẽ in substãtẏs ⁊ ꝓpinqs agentibus ⁊ per se: sicut vult Cõmẽtator. Et cũ dř ꝙ idẽ est effectus in spẽ ⁊c. Cõmẽ. negaret: qꝛ planta sine semine generata ⁊ cum semine nõ generant eundẽ effectum in spẽ: sed diuersos: qꝛ nõ est eadeꝫ arbor in spẽ generata ex arbore: que fit cũ semine ⁊ sine semine. vñ etiam semina istarũ arboꝝ. quarũ vtraqꝫ ꝑducta est inesse gnãnt sibi simile: cuꝫ silia sunt diuersa: sicut ⁊ mãe ⁊ forme proprie: ⁊ simile est de aĩalibus: aĩal ꝑductũ sine semine: qḋ generat sibi simile cũ semine: nõ est idẽ in spẽ cũ aĩali qḋ generať ab animali cũ semine. de hoc diligẽter inquirẽdũ: qꝛ ꝓp istã rõnẽ multi ↄ̃sentiunt opioni ꝑdicte.

T.c. 24 ⁊. 26. Cõ. 53. Cõ. 46. 12. me. Cõ. 24.

Unde dõm

est aliter ad qõnem: ꝙ aĩalia generata ex semine ⁊ sine semine nõ sunt eiusdẽ spẽi spãlissime ẛm Aristo. ⁊ Cõmentatorẽ. et hoc pꝫ per Cõmentatorẽ. 8. phẏsic. ⁊ ratio ꝑus tacta est: qꝛ vel opꝫ negare habere ꝓprias materias ẛm suas formas ꝓprias: vel opꝫ dicere: ꝙ ista generata sine semine ⁊ cũ semine nõ sint eiusdẽ spẽi: sed ꝑmũ est incõueniens. ergo animalia generata ex semine ⁊ sine semine nõ sunt eiusdẽ spẽi. maior est manifesta per Cõmẽtatorẽ. 8. phẏ. qꝛ generatũ ex semine ⁊ sine semine hñt diuersas mãs. ergo vel opꝫ ꝙ generata ex semine ⁊ sine semine nõ sint eiusdẽ spẽi: vel ꝙ aĩalia ẛm suas formas nõ habeãt ꝓprias mãs. minor pꝫ: qꝛ ꝓprie forme hñt proprias materias: qꝛ actus actiuoꝝ sunt in patiẽte disposito: qꝛ si hoc nõ esset: tũc quodlꝫ fieret ex quolꝫ: ⁊ mãe ꝓpe ⁊ disposite essent ociose. vtrũ aũt aĩal gnãtuꝫ sine semine generat aĩal cũ semine du^m est. ℂ Ad auctoritatẽ Aristo. Dõm ꝙ Aristo. bñ vult ꝙ eadeꝫ aĩalia fiant ex semine ⁊ sine semine: nõ tñ sequiť ꝙ eadem in spẽ: qꝛ est falsa ↄ̃sequentia. hoc est idem. ergo idem in specie.

Cõ. 46.

Ad rationes

ℂ Ad ꝑmã. Queciũqꝫ hñt eundẽ motũ ⁊c. Concediť si ideꝫ sit motus spãlis: tũc etiã arguit eãdẽ formaꝫ. Et tñ dicis: ꝙ ista aĩalia hñt eundẽ motũ. ℂ Dõm ꝙ hñt eundẽ motum nõ spãlissimũ: sed aliqualř eundẽ motũ siliem silitudine accñtali: ⁊ silř etiã itelligas de membris. ℂ Nõnduꝫ tñ diligenter ꝙ istud dꝫ intelligi de aĩalib⁹ ꝑductis nãlř: qꝛ firmiter credo ꝙ hõ ꝑductus cũ semi ne sit eiusdẽ speciei spãlissime cũ hoie ꝑducto a deo sine semine: qꝛ deus hoc põt facere cũ sit infiniti vigoris: ⁊ similř intelligendum est de alẏs speciebus que fiunt cum semine et sine semine. Et hec de qõne. Qõ. XVI.

ℂ Ab arte vero sunt ⁊c.

T.c. 23

Queritur

circa hãc parteꝫ: qꝛ postea dicit: qm̃ vero ab aliquo fit qḋ fit. Utrũ forma vel cõpositũ ꝑmo ⁊ per se sit terminus gnõnis. ℂ Et arguiť ꝑmo ꝙ forma nõ sit ꝑmo ⁊ per se terminus generatõis: qꝛ illud qḋ est ꝑmo ⁊ per se terminus generatiõis vel est mã vel forma vel compositũ. per sufficientẽ diuisionẽ: qꝛ in re gnãbili nõ sunt plura qꝫ ista 3ᵒ. sed hoc non est forma: qꝛ dicit Aristo. in lřa; ꝙ forma nõ fit: nisi ẛm accñs. similiter nec mã ꝑma fit: qꝛ est ingẽita ⁊ incorrup^{le}. ꝑᵒ phẏ. ⁊. 7. huius. ğ relinquiť ꝙ ↄ̃po^m ꝑmo ⁊ per se sit terminus generatiõis. ℂ Itẽ illud ꝑmo ⁊ per se generať: cui⁹ partes ẽntiales ⁊ intrinsece sunt mã ⁊ forma: qꝛ Arist. ꝑmo phẏsi. inquirit ꝑncipia eius qḋ ꝑmo fit: ⁊ dicit ꝙ illa sũt mã ⁊ forma: sed hoc est compositũ: cuius partes essentiales sunt mã ⁊ forma: qꝛ forma nõ est: qꝛ forme nõ est materia: nec forme est forma. ğ ⁊c. ℂ Itẽ illud ꝑmo ⁊ per se est terminus generatiõis qḋ terminata generatione est ens actu: sed ↄ̃po^m est ens actu terminata gnãtiõe. ğ ⁊c. maior est mãifesta: qꝛ gnõ terminať ad ens actu. minor pꝫ: qꝛ ↄ̃po^m est ens actu ⁊ nõ forma: qꝛ forma est actus et non est ens actu. qře ⁊c. ℂ Item illud per se ⁊ ꝑmo generať qḋ terminata gnõne per se ⁊ ꝑmo alterať ⁊ moueť localiter ⁊ augmẽtať: qꝛ qḋ generať postqꝫ generatũ est alterať ⁊ augmentať: si est viuũ: ⁊ moueť localiter: qꝛ ista omnia attribuunť eidẽ ꝑmo: sed compositũ est hõ ⁊ non forma. forma. n. non alterať ꝑmo: nec moueť localiter ⁊ augmentať: sed hoc est compositum.

T.c. 82. T.c. 27. T.c. 64 65. ⁊. 66.

Oppositũ

argť. Illud ꝑmo ⁊ per se generať qḋ per se ⁊ ꝑmo ↄ̃riať vel oppõiť termino a quo gnõnis: qꝛ gnõ est iter ↄ̃ria. ğ gnõ est per se ⁊ ꝑᵒ inter se ⁊ ꝑmo ↄ̃ria. ꝑmo phẏsico. sed forma ꝑmo ⁊ per se cõtrariať termino a quo gnõnis: qꝛ ꝑma ↄ̃traria sunt nõ esse. i. ꝑuatio ⁊ forma. ꝑmo phẏsi. ğ ⁊c. ℂ Itẽ illud videť gnãri per se ⁊ ꝑmo qḋ nõ generať per aliqḋ alteꝝ: ⁊ qcqd generať: ⁊ termiat generationẽ hoc est per illud: qꝛ hoc competit alicui ꝑmo qḋ nõ iest sibi per alterũ: ⁊ cuicũqꝫ inest: iest per illud. ex ꝑmo poster. forma est hõ: qꝛ forma nõ generať per aliud. non. n. per mãm generať terminatiue: ⁊ hoc oẽs ↄ̃cedunt: nec per ↄ̃positũ: qꝛ cõpositũ non terminat gnõnẽ nisi per formã: ⁊ sic eẽt circulatio in termino gnõnis. vñ forma est illud quo compositũ generatur: ⁊ sic forma per nihil aliud terminat generationeꝫ: ⁊ qcqd terminat generatiõeꝫ hoc est per formã. ℂ Notãdũ ꝙ aliqd terminare ꝑmo ⁊ per se generationẽ põt itelligi tripř. ꝑmo mõ ꝙ nõ terminat per partẽ: ita ꝙ cũ illud hẽat partes nõ debeť ei terminare generationẽ per vnã partẽ sine alia: ita ꝙ illud ꝑmo ⁊ per se distinguiť ↄ̃ per accñs qḋ est per partẽ: ⁊ sic ꝑmo ⁊ per se vtiť Aristo. 5ᵒ. phẏsico. ⁊. 6. qꝛ aliqua moueť ꝑmo ⁊ per se: sicut totũ quãtitatiuũ per se ⁊ ꝑᵒ moueť: qꝛ per vnã parteꝫ nõ moueť sine alia: sed per oẽs simul. Silř dř. 6. phẏ. ꝙ aliquid moueť ꝑmo ⁊ per se in tẽpore qḋ nõ moueť in vna parte

T.c. 67. ⁊. 68. T.cõ.ꝑ. T.c. 50. T.c. 50.

temporis sine alia:sed in qualibet parte tēporis. Secundo modo aliquid dicit̃ competere alicui p̄mo ꝛ per se:qꝛ ipsuz includit aliqd in se:qd̄ est precisa causa illius:ꝛ iste est alius modus p̄meitatis: vt homo est risibilis p̄mo ꝛ per se:nō qꝛ cuilibet parti competat ridere:sed qꝛ homo includit precisam causaz risibilitatis in se vt animaz rationalē. Tertio modo aliqd dicit̃ competere alicui per se ꝛ p̄mo;non qꝛ includit causaz precisaz illius : sed ipsummet est precisa causa illius sine hoc q̄ insit sibi per partes vel per iclusionez alicuius cause:sed quia ipsummet est precisa causa illius:sicut vnitati debet̃ p̄mo et per se ratio mensure nō per partes:quia nō habet partes:quia est per se subiectū illius habitudinis:qꝛ etiā nō includit aliquā causam illius mensure : sed debet̃ sibi p̄mo ꝛ per se:quia est met causa ratiōis mensurandi. Et similr̃ puncto p̄mo ꝛ per se debet̃ terminare lineaz non per partes nec per iclusionē alicuius cause terminandi:sed qꝛ punctuz est met p̄cisa causa subiectiua illius terminatōis.

Modo dōm est ad questionē q̄ compositū nō est terminus generatiōis p̄mo ꝛ per se p̄mo modo p̄meitatis:ꝛ ratio est. Illud cuius vna pars nō generat̃ nō est terminus generatiōis p̄mo ꝛ per se p̄mo modo p̄meitatis ꝛ perseitatis: qꝛ qd̄ generat̃ per se ꝛ p̄mo vt distinguit̃ cōtra per accidēs qd̄ est per vnaz partē sine alia: cuilibet parti debet̃ :vt pz.5.ꝛ.6.physico. sz compositū nō generat̃:nisi rōne vnius partis.s.forme: quia per materiā nō debet̃ sibi esse terminus generationis:quare non generat̃ per se ꝛ p̄°:p̄mo mō primeitatis ꝛ perseitatis. ¶ Sz aliqui volunt hic respōdere. Illud cuius vna pars generat̃ ꝛc̃.dicūt.ɔcedit̃.ꝛ cū dicit̃ q̄ nulla pars cōpositi ꝛc̃.dicunt q̄ materia dupliciter capit̃. vno modo s̄m se.alio modo nō s̄m se:sed vt est pars compositi.modo lz materia non generet̃ s̄z se:tamē generat̃ vt est pars compositi. Hoc nō valz:quia in per se ꝛ p̄mo termino generationis nō includit̃ aliquod accidēs eēntialiter:lz bn̄ cōcomitatiue:ꝛ hoc est verū in p̄° termino generatiōis vt distinguit̃ ab alys motibus. Mō qn̄ dicit̃. tunc materia vno modo ɔsideratur vt est pars compositi:ꝛ sic generatur . Contra. mā vt est pars compositi vel est idez cuz substātia materie:vel est aliud. Si est idē cū substātia materie:hoc nō erit aliud nisi materia s̄m se:ꝛ sicut tunc materia s̄z se nō generatur: sic nec materia vt est pars cōpositi.si autez est aliquid aliud q̄ substantia materie:tunc est accidēs:ꝛ tunc in termino p̄mo ꝛ per se generationis includitur aliquod accidēs eēntialiter:qd̄ est falsuz:quia nullaz accidens includitur in p̄mo ꝛ per se termino generatiōis vt distinguitur ab alys motib⁹: lz bene cōcomitet̃ terminū generationis aliqd̄ accidēs.

¶ Secundo dōm:q̄ composituz bene est terminus generationis p̄mo ꝛ per se scd̄o modo perseitatis ꝛ primeitatis:ꝛ causa est. Illud qd̄ includit formā materialez generatur p̄mo ꝛ per se scd̄o modo perseitatis ꝛ p̄meitatis: quia formaz generatio attingit innouando eaz ꝛ nō materiā:quia materialis forma est precisa causa terminādi generationē:quia generatio non attingit materiā vt terminū generatiōis:lz materiā attingat vt subiectū generationis:sed compositūz includit formam materialem ɔpo^m substantie:vt patet de se : cum sit pars eius: quare p̄mo ꝛ per se compositū est terminus generationis scd̄o modo perseitatis ꝛ primeitatis. vt homo primo ꝛ per se est risibilis. ¶ Tertio dōz:q̄ forma p̄mo ꝛ per se est terminus generationis.tertio modo primeitatis ꝛ perseitatis.ꝛ causa est.forma terminat generationez aliquo:aut ergo terminat ipsaz seipsa: aut aliquo alio.per sufficientē diuisionē.si se ipsa:tunc terminat generationem p̄mo ꝛ per se tertio modo: ita q̄ est met p̄cisa causa terminandi generationē ꝛ nō per partes:nec per inclusionē alicuius cause p̄cise.si aūt terminat generationē aliquo alio: aut composito:aut materia:qꝛ nō per aliud: qd̄ sit de genere sub̄e:qꝛ nō termiat generationē per aliqd̄ accn̄s:qꝛ accn̄s nō est terminus gn̄onis: sz bn̄ est terminus mot⁹. Sed nō potest dici: q̄ per materiā terminet generationem:qꝛ materia non generat̃.p̄mo physicoꝝ: lz sit subiectum generatiōis.similr̃ nō per compositū: qꝛ compositum terminat generationē per formaz. Et si tunc forma terminaret generationē per compositū : tunc esset circulatio in causalitate termini gn̄atōis:qd̄ nullus dicit.

Notandum q̄ h̄ sunt dubia. ¶ Primuz est videtur q̄ forma non terminet p̄mo ꝛ per se generationē. Quia qd̄ p̄mo per se generatur debet habere hoc in hoc.7.h⁹ sed forma nō hēt hoc in hoc cū sit simplex. quare nō gn̄atur p̄mo ꝛ per se. ¶ Item. si forma generaret̃ p̄mo ꝛ per se:aut hoc esset ex aliquo: aut ex nihilo per sufficiētē diuisionē nō ex nihilo.in hoc .n.cōueniūt oēs qui de nā locuti sunt: qꝛ ex nihilo nihil fit:nec ex aliquo:qꝛ forma nō hz partez: qꝛ lz materia sit pars compositi:nō tamē est pars forme. ¶ Itē si forma p̄mo ꝛ per se gn̄aret̃:tunc ante generatū esset aliud generatum:sed hoc est falsum:qꝛ ante primuz nihil est.ɔñtia pz:qꝛ qd̄ generat̃ ex parte eēntiali p̄us generat̃ q̄ qd̄ generat̃ nō ex parte essentiali vt oēs dn̄t: sed ɔpositū generatur ex materia essentiali vt mā:sed forma nō:qꝛ nō hz partē.quare ante formā que esset gn̄atū p̄mo esset aliud generatū vt cōpositū. ¶ Itez si forma generaret̃ per se: tunc generatuz de genere substātie posset perpetuari in ydētitate numerali:sed hoc est falsuz. vt pz in 2° de anima.nullū cor^{ius} ɔ^u numero semper permanere idē:ꝛ pz. p̄mo celi.ꝛ Cōmentator dicit.12.hui⁹:q̄ generatuz in genere sub̄e nō pōt perpetuari in ydentitate nūerali:lz motus possit perpetuari. v^t dicit.ɔñtia pz: qꝛ motus potest perpetuari:qꝛ potētia ad suū nō esse nō est in eius substātia.modo sic eēt de forma.si p̄mo ꝛ per se generaret̃: tūc potētia ad eius nō esse nō esset in sua substātia:qꝛ forma nō est in potētia cum sit actus:sed potētia esset in alio.g̃ posset perpetuari in ydētitate nūerali:sicut mot⁹. ¶ Dicendūz est:sicut p̄us q̄ forma p̄mo ꝛ per se est terminus gn̄atiōis.3° modo p̄meitatis ꝛ perseitatis: qꝛ nō per partes terminat:nec per iclusionē alicui⁹ cause:sed ipsamet est causa terminandi gn̄ationē. vn̄ lz per se generet̃ forma:tn̄ hoc est in alio vt in materia. vn̄ dicit Aristo.7.h⁹: q̄ generās nō gn̄at formā:sed aliquid alterū:aut speciez hāc in alio. vn̄ nō generat̃ per se.i.separatim ꝛ solitarie: qꝛ nō pōt per se subsistere:sed in quo. vn̄ h̄ bene stant simul q̄ aliqd̄ p̄dicatū competat alicui p̄mo ꝛ per se: ꝛ tamen in alio vt triangulo debet̃ habere tres āgulos p̄° ꝛ ꝑ se:nō tn̄ vt est per se subsistēs:sed vt est in alio.s.in substātia triangulata.silr̃ ex p̄mo de aīa. ꝛ ex geo^a.recto debet̃ tangere sperā per se in puncto:nō tn̄ vt separatuz sit terminare gn̄ationē cōpetit forme per se ꝛ p̄mo: sed non separatiz ꝛ per se subsistēti:sed in alio. vn̄ forma generatur per accn̄s sicut distinguit̃ ɔtra solitarie:sed nō generat̃ per accidēs vt distinguit̃ contra per sui naturam:qꝛ si hoc esset:tunc terminare generationez deberetur sibi per aliud.hoc nō videt̃: qꝛ nō per materiā: nec per compositū. vt p̄us visum est:qꝛ composito debet̃ per formaz q̄ sit termin⁹ gn̄atiōis:sicut q̄ sit in actu. vt pz s̄m oēs.

Per hoc ad dubia. ¶ Ad p̄mū. illud qd̄ ꝑ se ꝛc̃. Concedit̃. q̄ terminat generationem p̄mo ꝛ per se tāq̄ aliquid per se subsistēs ꝛ solitarie hoc: sz hoc in hoc : sed q̄ terminat generationez in alio: non

T.cō.p. T.c.50. T.c.82. T.c.27 p.physi. T.c.34 T.c.34. t.35. Cō.120. Cō.41. T.c.27.

opꝫ ꝙ habeat hoc in hoc: ſꝫ ſufficit ꝙ ſit ſimplex ⁊ ſit in alio. ℭ Sed dicea. h̄ eſt ꝯtra Cōmētatorē.7.huius.vbi dicit: ꝙ generās nō facit vnū in alio.facit enim formatū ex materia nō formā in materia. ℭ Dicendū ꝙ verꝫ eſt ꝙ generās nō facit vnū in alio.i. vnuꝫ qḋ per ſe ſubſiſte/bat prius in vno: ⁊ poſtmodū ponaꝛ in materia: ⁊ ſic intel/ligit ꝙ loquiꝛ cōtra platonē: cuius opinio fuit ꝙ in qua/libet ſpē ſube eſſet idea per ſe ſubſiſtens: que eſt cauſa ge/nerationis inferioꝝ et indiuiduoꝝ illius ſpeciei. modo ipſe poſuit generās ⁊ generatum eiuſdem ſpeciei: ſed im/poſſibile eſt ꝙ inherens ⁊ ſeparatum ſint eiuſdem ſpe/ciei: ergo ſm̄ euꝫ neceſſariū fuit ꝙ forma generata p̄mo fuit ſubſiſtēs que eſt eiuſdē ſpeciei cum idea ſeparata: ⁊ tunc poniꝛ in mā. ℭ Contra hoc loquiꝛ Ariſto. ⁊ Com/mentator: ꝙ generās nō facit vnuꝫ ⁊ per ſe ſubſiſtens in vno: ⁊ etiā eſt per ſe ſubſiſtēs vt ponit plato vel ſequeba/tur ad pōnē ſuam: ſed nō negant quin generans generet formā in mā nō vt ſolitarie ⁊ ſeparatiꝫ. Et ex hoc poſſet ſillogizari iſto mō. Illo mō dꝫ attribui formā eſſe termi/nū gnātōis per accidēs quo modo valet cōtra opinionē platonis: ſed hoc ꝯ̄ⁱⁱ p̄dicto modo: qꝛ forma generaꝛ per accn̄s vt diſtinguiꝛ cōtra per ſe.i.ſolitarie. ℭ Ad aliud. ſi forma generareꝛ ⁊c̄.per iſtā rationeꝫ probareꝛ ꝙ nec forma per accidēs generaꝛ: ꝙ tamē cōcedūt: qꝛ ſi forma generaꝛ: aut hoc eſt ex aliquo vel ex nihilo ⁊c̄. Dicis. ꝑ accidēs generaꝛ ex nihilo.nō valet: quia illud per accn̄s reduciꝛ ad aliquid qḋ per ſe generaꝛ ex nihilo: ſic cōclu/ditur. nullo mō formā generari per iſtaꝫ rationē: qḋ eſt contra eos: ſed qꝛ cōtra arguere nō eſt ſoluere: ⁊ ſi addu/catur ad mille incōuenientia. ℭ Dicendū eſt ꝙ iſta diui/ſio eſt inſufficiēs: qꝛ omne qḋ fit vel fit ex aliquo vel ex nihilo: qꝛ forma terminat generationē p̄mo ⁊ per ſe ⁊ nō per partes: nec ex nihilo: qꝛ nō generaꝛ vt ꝑ ſe ſubſiſtēs: ſed generaꝛ in alio.vnde nō fit ex aliquo: ſed poſt aliud ⁊ in alio bn̄ forma generaꝛ in aliquo: nec ex aliquo: nec ſe/quitur ex hoc.ḡ ex nihilo generaꝛ: qꝛ in p̄ma ꝓpoſitione li.ex. importat circūſtātiā cauſe materialis ⁊ ſubiecti: ⁊ illa negaꝛ: ſed in ſecūda ꝓpoſitione.ḡ generaꝛ ex nihilo. li.ex. affirmaꝛ: ⁊ ita nō equipollēt. generaꝛ ī aliquo.ḡ nō ex aliquo ⁊ generaꝛ ex nihilo. ℭ Ad aliud. ſi forma ⁊c̄. Dicendū ꝙ falſum eſt. Dicis: ꝙ generaꝛ ex parte eſſen/tiali ⁊c̄.negaꝛ: qꝛ ꝙ ex parte eſſentiali generaꝛ non p̄mo generaꝛ: ſed aliquid p̄ſupponiꝛ ꝙ p̄mo generaꝛ ⁊ per ſui naturā vt forma. vnde illud generaꝛ nō per plures par/tes: ſed per vnam ſolā: que p̄mo generaꝛ 3°.mō: lꝫ compo/ſituꝫ p̄mo modo genereꝛ ſecūdo modo p̄meitatis. vt di/ctum eſt.ḡ forma eſt illud qḋ p̄mo generatur: qꝛ eſt met cauſa generatōis preciſa p̄mo ⁊ per ſe vt dcm̄ eſt. ℭ Ad aliud. ſi forma ⁊c̄. Dicendū ꝙ per iſtam rationē ꝓbareꝛ ꝙ forma nullo mō per accidēs generareꝛ: qḋ eſt contra eos: Qꝛ ſi forma per accidēs generareꝛ: tūc aliqd poſſet perpetuari in ydētitate nūerali: qḋ eſt falſuꝫ: ⁊ ꝯtra eos. cōſequentia pꝫ: qꝛ poſtq̄ꝫ forma per accidēs generareꝛ: tūc potētia ad ſuū nō eſſe nō eſſet in ſubſtātia eius: ⁊ ſic forma poſſet perpetuari: ⁊ eſt de genere ſubſtātie. ℭ Et cōfirmaꝛ. Motus nō generaꝛ niſi per accidens: ⁊ tamē concedunt ꝙ motus pōt perpetuari in numero. Et hui⁹ cauſa eſt: qꝛ potētia ad ſuum nō eſſe nō eſt in eius ſubſtā/tia. Et ſic ſilr̄ ſequiꝛ d̄ forma. ſi cauſa ꝙ aliqd perpetuaꝛ eſt ꝙ potētia ad ſuum nō eſſe nō eſt in ſubſtātia: ⁊ hoc eo/dem modo eſt in forma vt in motu.ḡ nō plus concludiꝛ per hoc ꝙ forma ꝑ ſe generaꝛ poſſit perpetuari in yden/titate numerali q̄ꝫ per hoc ꝙ per accidens generaꝛ. ſi tn̄ eſt cauſa illud qḋ dicūt ⁊ attribuunt ꝯmenᵗ. ℭ Sed qꝛ cōtra arguere nō eſt ſoluere. Dicendū eſt ergo negando ꝯſitiam. ℭ Ad probationē.cauſa quare motus ce/li pōt perpetuari ab alio eſt ⁊c̄. Dicendū ꝙ hec nō eſt cauſa: nec inueniꝛ a Cōmentatore: nec ab Ariſt. vn̄ ſi queris que eſt cauſa h⁹ ꝙ motus celi eſt per/petuus. Dicenduꝫ ꝙ ipſi tn̄ habēt reddere cauſaꝫ de hoc: ſicut ego. vn̄ de illa cauſa habet videri. 12°. huius: qꝛ de hoc videbitur.

Et tunc ad rationes. Illud qḋ eſt per ſe ter/minuſ ⁊c̄. Dicendum eſt ꝙ eſt cōpoſitū vno modo.ſ. ſecūdo modo terminus pri/mo ⁊ per ſe generatōis: ⁊ forma alio modo.ſ. tertio modo. vt viſum eſt prius. ℭ Ad aliā rationē. Illud qḋ per ſe ⁊c̄. Concediꝛ. ſecundo modo p̄meitatis ⁊ perſeitatis: ſed hoc non negat quin forma genereꝛ p̄mo ⁊ per ſe tertio modo: qꝛ eſt p̄ciſa cauſa termi/nandi generationē. ℭ Ad aliā. Illud eſt per ſe ⁊c̄. Concediꝛ. ſm̄ vnū modum p̄meitatis eſt per ſe et p̄mo terminus generatiōis. Tu dicis: ꝙ compoſi/tum ⁊c̄. Dicēdū ꝙ verū eſt ꝙ terminat generatio/nem p̄mo ⁊ per ſe: qꝛ includit cauſaꝫ preciſam illi⁹ terminationis. vt dcm̄ eſt: ſed quis mo⁹ p̄meitatis competit p̄mo motori: qꝛ nō competit p̄mo moto/ri per partes: nec per incluſioneꝫ alicuius cauſe ꝙ mouēt: ſed tertio modo: qꝛ ipſemet eſt p̄ciſa cauſa il/lius motionis. ℭ Ad aliam. Illud per ſe eſt termi/nus generatiōis ⁊c̄. Concediꝛ. inquātū includit ꝓ/priam cauſam ⁊ p̄ciſaꝫ generādi: illud alteraꝛ: ſed nō generaꝛ p̄mo ⁊ per ſe p̄mo modo.ſ. ꝙ ꝑ oēs par/tes: qꝛ nō ratiōe materie. ℭ Ad ꝓbationē: qḋ alte/raꝛ ⁊c̄. Dicendū ꝙ nō eſt ſimile de generatiōe ⁊ de alijs motibus: qꝛ in generatiōe generatio nō attin/git materiā: ita ꝙ materia nō generaꝛ: ſꝫ tn̄ cōpo/ſitū generaꝛ ratiōe forme: ſed materia in alijs mo/tibus eſt ſubiectū: ita qḋ alteraꝛ moueꝛ localiter ⁊ augmentaꝛ. vt dicit Ariſto. p̄mo de generatōe: ſed nō generaꝛ.ḡ compoſitū p̄mo ⁊ per ſe alteraꝛ ⁊ mo/ueꝛ localiter. vno mō ratiōe cuiuſlibet partis: ſed nō generaꝛ ratiōe cuiuſlibet partis: qꝛ tn̄ rōne for/ma. ℭ Aliter poteſt dici cōcedendo maiorem. Tu dicis: ꝙ compoſitū ⁊c̄. negaꝛ: qꝛ forma eſt p̄mo ⁊ ꝑ ſe ſubiectū alteratiōis ⁊ augmentatiōis: ⁊ hoc pꝫ ꝑ Ariſto. 8. huius. Tex. c. xi. illo caplo. de mā li autez ſuba. ponit differētiaꝫ inter compoſita ex materia ⁊ forma ex vna parte ⁊ cōpoſita ex ſubiecto ⁊ acci/dente ex alia parte: qꝛ in cōpoſito ex materia ⁊ for/ma vltimū reſolutionis eſt materia p̄ma: ſꝫ in ꝯpo/ſitio ex ſubiecto ⁊ accidēte vltimuꝫ reſolutiōis eſt ſubſtātia.i. forma. vnde p̄ncipale ſubiectū acciden/tiuꝫ eſt forma. in quo ergo differūt aliter reſolutio cōpoſiti ex ſubiecto ⁊ accidente ⁊ cōpoſiti ex mate/ria ⁊ forma: ſi vtrobiq̄ꝫ ſubiectū eſſet materia p̄ma: qꝛ quo ad p̄ncipale ſubiectū nō poſſent differre. vn/de illud qḋ p̄mo ⁊ p̄ncipalr̄ ſubijcitur alterationi ⁊ augmētationi eſt forma: ⁊ in illam vltimo reſolui/tur compoſitū ex ſubiecto ⁊ accidēte: ⁊ per hoc dif/fert a compoſito ex materia ⁊ forma. cuius vltimū ſubꝫ reſolonis ē mā p̄ᵃ: vt dcm̄ ē prius. Qō XVII.

Tex. cō. 24. Aduerte qꝛ mā nō vꝫ alterari niſi ſubiectiue ⁊ in hoc ꝯuenit cum gnōne cuꝫ illud qḋ ꝓprie gn̄atur ſit mā p̄mo phy. ꝯmē. 60. tn̄ dr̄ is ē. qꝛ p̄mo ō gen. mā eſt p̄mū ſub/iectū ēēntialiter gnōnis: aliaꝝ at trāſmutatonū ñ niſi per poſteri⁹ vt hꝫ ibi cōmen/tator. ꝯm̄. 24.

ℭ In quibuſcunq̄ꝫ ergo palam ⁊c̄. Tex. cō. 28.

Queritur circa hanc parteꝫ: qꝛ po/ſtea ſubiungit: ⁊ diuerſa quidē ꝓpter mām quid ſit p̄ncipiuꝫ in/diuiduationis: ⁊ etiā habet locum que/ſtio in ſequenti caplo. ℭ Et arguitur ꝙ forma ſit p̄ncipiū indiuiduatiōis. Et hoc ſic. Illud

propter qđ aliquid est indiuisum in se ⁊ diuisum a quocūq₃ alio est pncipiū indiuiduatōis: qꝛ quicqd est pncipiū diffinitiōis: ⁊ diffiniti. mō diffi.⁹ indiui dui est ꝙ qd est indiuisum in se ⁊ a quocūq₃ alio di

T.c.49. uisum: sed forma est hꝰ. 7.metaphy. vbi dr̄: ꝙ act⁹ distinguit ⁊ separat: ⁊ per actū est aliquid indiuisi bile ⁊ per materiā diuisibile. vt dicit Cōmētatoꝛ.

Com.15. 7⁹ metaphysi.ꝫ ⁊c. ¶ Itez illud per qđ indiui⁹ est hoc aliquid est pncipiuz indiuiduatiōis: qꝛ indi^m ⁊ hoc aliquid sunt eadē: sed hoc est per formā. vt pꝫ

T.cō.2. per Aristo. 2⁹ de aīa. vbi vult ꝙ forma est illud p qđ materia est hoc aliquid. Idē vult in hoc.7. in il

T.cō.7 lo capitlo. dr̄ aūt substantia. ¶ Item illud per qđ aliqd est vnū numero est pn^m indiuiduationis: qꝛ est idiuiduū: ⁊ vnū nūero: ⁊ ideo ipoꝝ est vnū pnci pium: sed per formā aliquid est vnū numero. vt pꝫ

Cōm.15. per Cōmētatorē.7.metaphysi. vbi dicit sic. substā tia demōstrata nō est vna: nisi per hanc substantiā ⁊ per hanc nām que dr̄ forma.

Oppositum arguit. Nullum pertinēs ad quiditatē est pncipiū indiui duationis: qꝛ quiditas per intellectū pōt separari a pncipijs idiuiduatiōis: ⁊ iō extra quiditatē sunt: nec ad quiditatē pertinent: sed forma pertinet ad quiditatē: qꝛ omnis forma pertinens ad quiditatē indiuidui pertinet ad quiditatē speciei: qꝛ species ⁊ indiuiduū sunt eadē essentialr ⁊ realiter. ¶ Itē si forma esset pncipiū indiuiduationis: vel ista for ma esset eiusdē spēi cuꝫ forma specifica vel alteri⁹. per sufficiente diuisionē. nā omne ens alteri com paratum vel est idem vel diuersum: sed nō pōt di ci ꝙ sit alterius spēi: qꝛ tunc post spēm spālissimaꝫ esset inferioꝛ spēs: qđ est ꝯtra Porphyriū ⁊ verita tem: nec pōt esse eiusdē speciei: qꝛ ista est pnci^m spe ciei: ⁊ tunc per ꝯñs nō pōt esse pncipiuꝫ indiuidui. ¶ Item omne qđ est pncipiū indiuiduatiōis con trahit spēm: sed idem sub eadē ratiōe nō cōtrahit seipsuꝫ. ꝫ forma eiusdē spēi nō pōt esse pncipiuꝫ in diuiduatiōis. ¶ Itē si hoc esset: tūc celū esset com positū ex materia ⁊ forma: sed hoc est falsuꝫ. pmo

T.c.20. celi. vbi vult ꝙ celū sit corpus simplex. ꝯñtia pba

T.c.92. tur: qꝛ differt dicere celum: ⁊ hoc celū. vt pꝫ p⁹ celi. pncipiū hꝰ celi est forma. vt dicit aduersari⁹.

Dicendum est de ista qōne: ꝙ est difficilis ⁊ signum est diuersitas opinio num. Nā quidā ponūt māmembers esse pncipiū indiuisio nis. Alij formā: alij oēs causas: alij quiditatē idiui sam: alij indiuisionē: alij hecheytatē: alij formā in diuidualē distinctam formalr: alij formas specifi cas: alij respectū ad agens: alij ꝓprietates acciden tales. s. locū figurā parentelā ⁊c.

In ista qōne sic pcedaꝫ: qꝛ tangam duas opiniones quibus tactis po terit eligi melioꝛ. Et tangendo pmā opinionē ꝓce dam sic: ꝙ recitabo eam: sicut hꝰ opinionis auctoꝛ. vñ ipse dicit se velle pmittere quedā ad eui^{ũ} que stionis. Secūdo dicit ad questionē. Tertio tangit opiones antiquoꝝ ⁊ modernoꝝ quas adducit ad concordiā sue opinionis. Quarto soluit rōnes con tra eā. Quīto mouet dubia, postea dissoluit. ¶ De pmo dicit: ꝙ indiuiduatio est puatio diuisionis. p uatio vō cognoscit per formā habitus. vt Aristote.

T.c.25. docet. 3. de aīa. vbi dicit. Punctū vō ⁊ omnis diui sio: ⁊ sic indiuisibile: sicut puatio mōstrat diuisiōe ⁊ silis ratio est in alijs. ergo indiuiduatio diuisiōe cognoscitur. modo dicit: ꝙ duplex est diuisio: quedam realis: quedā rationis. Realis est triplex. Quedā est to tius in partes essentiales vt diuisio compositi in mate riam ⁊ formā. Alia est diuisio in partes quātitatiuas vt diuisio hoīs in carnes ⁊ ossa. Tertia est diuisio totius in partes ṽtuales: vt diuisio mixti i miscibilia: vt melli cratū in mel ⁊ aqꝫ. vtruꝫ aūt miscibilia actu maneant in mixto vel ṽtualiter visuꝫ est. Et istis modis ēt dr̄ indiui sibile pmo per puationeꝫ diuisionis essentialis: qꝛ nō est compositū ex materia ⁊ forma. Secūdo modo dr̄ idiui sibile puatiōe totius in partes quātitatiuas. vt itelligē tie cū sint abstracte ab omni magnitudine. Tertio dici tur indiuisibile priuatione cōpositionis virtualis: sicut compo⁹ aliqđ cōpositūꝫ ṽtuale: vt mel per se ⁊ aqua per se: ⁊ de hac indiuisiōe nō querit questio. Alia diuisio ra tionis siue i partes subiectiuas: ⁊ ista est duplex. quedaꝫ est in partes diuersarū rationū vt diuisio generis in spe cies. nam spēs differunt fm quiditatē ⁊ essentiaꝫ ex quo differunt differētijs specificis. quam diuisioneꝫ auctoꝛ hꝰ opionis nō vult esse realem. Alia est diuisio rationis in partes eiusdeꝫ rationis ⁊ quiditatis vt diuisio spēi in indiui^a: ⁊ his duobus modis dr̄ aliquid indiui^{le} vno q dem modo ꝓpter puationē diuisionis in partes diuersa rum rōnum: ⁊ hoc modo quelibet spēs spālissima dr̄ idi uisibilis: qꝛ idiuisibilis in alias spēs: lꝫ diuisibilis sit in plura indiuidua. Secundo modo dr̄ indiuisibile in par tes eiusdē rationis: ⁊ isto mō dr̄ indiuiduū indiuisibile: qꝛ indiuisibile est in partes eiusdē rationis vt soꝛ. nō di uidit in plura supposita: sed indiuisibile est. Et isto mo do querit questio quid sit pncipiū indiuiduatōis in plu ra supposita: ⁊ ista est distinctio diuisionis. ⁊ capit ex qn

T.c.30. to metaphysi. caplo de parte. ¶ Notandū scđo: ꝙ indi^m est nomē concretū accidentis: concretū aūt accñtis duo

Cōm.15 significat. vt vult Cōmētatoꝛ. 5. hui⁹. vbi improbat Aui cennā: qui posuit nomē ꝯcretū pmo sigr̄e subiectū. scđo accidēs. Cōmētatoꝛ aūt dicit: ꝙ est econuerso. s. ꝙ pmo

Com.3⁹ sigt accidēs secūdo subiectū. Idem vult. 4. huius Com mentatoꝛ. ergo indiuiduū duo significat. s. indiuisioneꝫ ⁊ subiectum indiuisionis: ⁊ secundū hoc posset questio dupliciter intelligi. vno modo quid sit pncipium illius indiuisionis que est de genere accidentis saltem per re ductionem: ⁊ secūdo modo quid sit pncipium illius na ture, subiecte indiuisioni: puta sortis ⁊ platonis: ⁊ istis duobus modis ꝯcludit se questionē determinasse: ⁊ ista indistinctio est causa multitudinis opinionū in hac que stione vt apparebit. ¶ Notandū tertio ꝙ totiens dicit pncipiū quotiens ⁊ causa ⁊ amplius. vt pꝫ in pncipio qn

T.cō.p. ti huius. ¶ Causa vero dicit de quatuoꝛ. s. de materia

T.cō.2. forma efficiēte ⁊ fine. vt pꝫ. 5. huius. ⁊ 2⁹ physicoꝝ. ergo

T.c.28. ⁊ pncipiuꝫ de quattuoꝛ predictis: ⁊ secundum hoc que stio habet duas partes: quaruꝫ prima est. Quid sit pnci pium indiuisionis secundū ꝙ dicit accidens superadditum nature. Secundo quid sit pncipium materiale in diuiduationis. Tertio quid sit pncipium effectiuum in diuiduationis. Quarto quid sit pncipium formale indi uiduationis. Quinto quid sit pncipium indiuiduatiōis: idest quid sit pncipium nature indiuiduate: puta sortis ⁊ platonis: ⁊ in hoc finitur pma pars questionis.

2⁹ ar⁹

Restat ponere secundā partē: ⁊ dicit 2⁹ ad qōneꝫ: ⁊ pmo ꝙ q̄titas est pncipiū materiale ⁊ subꝫ indiuiduationis. ⁊ ratio est. Idem est subiectū pmuꝫ di uisionis ⁊ indiuisionis cū diuisio ⁊ indiuisio sint opposi ta puatiue que habent fieri circa idem subiectum. vt pa tet. 5. metaphysi. ⁊ in postpdicamentis: sed quātitas est

T.c.27 pmuꝫ subiectum diuisionis: quia illud est subiectū pri

mum:quo posito p̄mo ponit̄ diuisio:⁊ quo remoto p̄mo remouet̄ diuisio. ista pꝫ. p̄mo posterioꝝ: sed posita quantitate ponitur diuisio:quia quantū dicit̄ qḋ est diuisibile in ea que insunt:quoꝝ singuꝫ est hoc aliquid.i. natum esse. vt pꝫ. 5. huius:⁊ remota quātitate remouet̄ diuisio in plures partes eiusdem rationis. vt pꝫ. 3. physicorum. vbi dicit̄: ꝙ sine quanto:neq; magnitudo:neq; multitudo:neq; infinitū. ergo indiuisionis erit p̄ncipiū. ¶ Itē illi primo inest diuisio ⁊ indiuisio in cuius descriptione ponitur diuisio. p̄mo posterioꝝ: qꝛ quelibet pars diffinitionis inest p̄mo diffinito vt genus ⁊ differētia ⁊ passio: que ponitur in descriptiōe:sed in diffinitione vel descriptione quantitatis ponit̄ diuisio: ⁊ per cōsequēs indiuisio:quia est eius p̄uatio. vt patet per diffinitionē quantitatis p̄us tacte. ergo ⁊c̄. ¶ Itē illud est subm̄ p̄muꝫ diuisionis et īdiuisionis:per qḋ omnia diuisa ⁊ īdiuisa sunt. p̄mo posterioꝝ:⁊ pꝫ in exemplo: qꝛ omnia supposita hominis risibilia sunt ꝑ hoīem. ideo homo p̄° est risibilis: sed hoc est per quantitatem: qꝛ quantitas est p̄muꝫ subiectum diuisionis ⁊ indiuisionis. per Cōmentatorem in de substātia orbis. vbi dicit: ꝙ diuisio nō est ī hac substātia:nisi inquantū habet quantitatē: ⁊ p̄mo physicoꝝ: dicit. ꝙ entia sunt diuisibilia per se:aut per accidēs. per se: sicut quantuꝫ. per accidēs:sicut alia entia vt substantia qualitas:⁊ sic de alijs. ergo indiuisiōis. ¶ Iteꝫ illud qḋ est subm̄ finiti ⁊ infiniti: est subiectū etiam diuisionis ⁊ īdiuisionis: qꝛ omnis diuisio vel est in partes finitas vl̄ īfinitas. ideo omnis diuisio vel est diuisio finita vel infinita:sed quātitas est p̄muꝫ subiectū finiti ⁊ infiniti. ex p̄mo physicoꝝ. vbi dicit̄: ꝙ īfiniti ratio per se competit quātitati:sed nō substantie ⁊ qualitati:nisi per quātitatem: et Cōmētatoꝛ. p̄mo physicoꝝ: ꝙ infinitū est quantū extensum sine termino. ḡ videt̄ ꝙ quātitas sit p̄muꝫ subiectū diuisionis ⁊ indiuisionis. ¶ Itē ad probationē alterius rationis supponit̄ ꝙ quātitas per se est diuisibilis: qḋ ꝓbatur sic. Illud qḋ per se hꝫ parteꝫ extra partē per se est diuisibile:⁊ hoc pꝫ:quia vnūquodq; est diuisibile in partes suas: sed quātitas per se habet partē extra partē cuꝫ ad eam per se sit motus. vt pꝫ. q̄nto physicoꝝ. ergo quātitas per se est diuisibilis. ¶ Ex hoc arguit̄ sic:vel quantitas est diuisibilis per se ⁊ p̄mo vel per se non p̄mo. ista pꝫ per sufficientem diuisionem. p̄mo physicoꝝ: y° postl. sed quantitas est diuisibilis ⁊ nō est diuisibilis per se nō p̄mo:qꝛ sic esset dare aliquid cui prius inesset diuisio: qḋ nō videt̄. ergo quantitas est p̄mū subiectū diuisionis et indiuisionis:⁊ sic cōmuniter intelligitur questio cū queritur quid sit p̄ncipiū indiuisionis.i. q̄d sit p̄ncipiū indiuiduatuꝫ per qḋ nā vniuersalis contrahit̄ ad supp°ᵐ: ⁊ ꝑ qḋ vnū suppositū differt ab alio. ¶ Scd̄o dicit: ꝙ indiuiduatio est causa formalis esse īdiuidui secundū ꝙ īdiuiduū dicit accidens superadditū nāe indiuidui. Et ratio est. Illud est causa formalis esse indiuidui quo aliq̄d habet formaliter esse indiuisum. ista pꝫ per simile. sicut illud per qḋ aliquid formalr̄ est albū est causa formalis albi:ita illud per qḋ aliquid formaliter est indiuisuꝫ est formalis causa indiuiduationis: sed indiuiduatio est illud quo aliquid formaliter habet esse indiuisuꝫ: sicut albedo est illud quo aliquid formaliter est albū. ergo indiuiduatio est causa formalis esse indiuidui: ⁊ in hoc oēs cōueniunt: nec de hoc querit qḋ. ¶ Tertio dicit ꝙ nō est p̄ncipiū effectiuū per se indiuiduationis secundū ꝙ dicit accidēs superadditū nāe. Et causa est. nulla p̄uatio per se dependet ab agēte: qꝛ omne qḋ per se intentuꝫ est ab agente est bonuꝫ. vt patet p̄mo ethicoꝝ. vbi dicit: ꝙ omnis ars ⁊ omnis doctrīa. similiter electio ⁊ actus bonum quoddā appetere videt̄: sed forma per se est bona: eo ꝙ actus ⁊ perfectio rei: sꝫ īdiuiduatio est p̄uatio multitudinis. ḡ per se nō hꝫ agens. ¶ Item omne ꝙ dependet ab agente per se hꝫ per se mouere agens. ista est manifesta: qꝛ effectus per se agentis: ꝓpter qḋ agens agit. finis aūt per se hꝫ mouere agēs. vt pꝫ. 2° physicoꝝ: ⁊ q̄nto h°: sed indiuiduatio nō hꝫ per se mouere agens: cum sit p̄uatio: p̄uatio aūt nō mouet:nisi virtute habitus: qꝛ est nō ens: non ens autem nō potest per se mouere. vt pꝫ. 3° physicoꝝ. vbi dicit. Semper extimabitur aliqua spēs.i. forma mouens. ¶ Notandū tamē ꝙ duplex est diuisio. nā quedā est precedens multitudineꝫ. Et ista indiuisio nō hꝫ agens positiue: ⁊ causa istius indiuiduationis est remotio agentis diuidentis. nā sicut agens diuidēs per sui presentiā est causa multitudis. vt pꝫ. 8. huius. vbi dicit̄. ꝯᵗ aūt vna materia existente fieri diuersa ꝓpter mouentem causam: ita agens diuidēs per suam absentiam est causa indiuisionis: qꝛ idē est causa oppositoꝝ: sed nō eodeꝫ modo: vt nauta per sui presentiā est causa salutis: per sui absentiā est causa periclitatiōis. vt pꝫ. 2° physico. ⁊ q̄nto huius. ¶ Alia est indiuisio sequens multitudinē ⁊ diuisionē agentis: ⁊ istius causa per accn̄s est diuidēs. nam diuidens aliquod īdiuisibile s̄m actū diuisibile secundū potentiā est diuisibile secundū quātitatiuā diuisionem ⁊ multiplicitatē:⁊ sic pꝫ: ꝙ īdiuiduatio nō habet per se efficiens: lꝫ habeat per accn̄s. ¶ Quarto ꝙ nō est p̄ncipiū finale indiuisionis. Et ratio est. si indiuiduatio per se haberet finē vel iste finis esset operatio: qꝛ īdiuiⁿmet est operatio: operatōis aūt per se nō est operatio: qꝛ tunc iret̄ in īfinitū in operationibus: qḋ est īconueniēs: ⁊ ꝓpter aliud nō potest habere finē per se: que est operatio: qꝛ īdiuiduatio est fiens: qꝛ est p̄uatio ⁊ nō ens. nō entis vō nō est operatio per se. vt pꝫ. 3° de anīa. vbi dicit̄. fiunt aūt omnia ab actu ente: que fiunt: nec habet causam finalē: que est res operata: qꝛ res operata ꝓducit̄ mediāte operatōe. sicut domus fit mediāte edificatiōe: sed indiuiduationis nō est finis qui est operatio. vt ostensum est. ergo nec finis qui est res operata. videt̄ ergo ꝙ non habeat causaꝫ finalē per se. ¶ Iteꝫ si hēre causaꝫ finalē vel hoc esset finis generatōis vel finis rei generate: ista patet per diuisionem sufficientem: sed ipsius indiuisionis non est finis generationis: qꝛ finis generationis est forma indiuisionis: īmo nō est forma: qꝛ ipsamet est forma quedam p̄uatiua: nec finis rei generate: quia finis rei generate est operatio rei: sed indiuisionis nō est operatio: qꝛ p̄uatio est. p̄uatōis aūt nō est operatio. ¶ Quinto dicit: ꝙ omnes cause sunt p̄ncipium indiuisionis pro natura subiecta indiuidui. Et ratio est: ꝙ omnes cause sunt p̄ncipium indiuiduatiōis. capiendo indiuiduationem pro natura sig̃ta indiuiduatōi: loquendo de indiuiduo substantie sensibilis generabilis ⁊ corruptibilis: qḋ ꝓbatur sic. Illius cuius p̄ncipium est materia illius omnes cause sunt p̄ncipium: qꝛ cuius p̄ncipiuꝫ est materia: eius p̄ncipiuꝫ est forma: qꝛ materia nō potest esse sine forma: qꝛ qḋ vere est actu est. 3° de anima: cuius vō p̄ncipiū est forma: eius p̄ncipiū est efficiens: qꝛ forma nō habet esse post nō esse: nec ecōuerso: nisi ab efficiente: cuius vō p̄ncipium est efficiens eius p̄ncipiū est finis: quia finis est ratio causalitatis agentis. ideo dicit Cōmentatoꝛ secundo physicoꝝ. in quo est materia met sunt omnes cause: sed indiuidui substantie sensibilis generabilis ⁊ corruptibilis est p̄ncipiū materia. vt pꝫ. p̄mo de generatione. ⁊ p̄mo physicoꝝ. ⁊. 7. huius: qꝛ indiuiduū substantie materialis generabilis ⁊ corruptibilis nō est generabile: nisi ꝓpter materiam: qꝛ materia est qua vnaquecq; res pōt esse ⁊ nō esse.

Marginal notes (left column): T.cō.8. — T.c.35. ⁊.36. — Capi. p̄. — T.c.15. — T.ↄ.15. — Cōm.15. — T.c.10. — T.cō.15. — Capi. p̄°.

Marginal notes (right column): T.c.29. — T.cō.2. — T.ↄ.17. — Tex.14 — T.ↄ.11 — T.ↄ.30. — T.cō.2. — T.c.27. — T.ↄ.19. ⁊.27. — Cō.70. — T.c.24 — T.c.62. ⁊.63. — T.ↄ.22. ⁊.53.

¶ Item illa sunt pncipia indiuidui subē sensibilis ex q̄bus indiuiduū substantie sensibilis dependet ī esse ⁊ fie-
[T.c.28. ⁊.29.] ri. ex scdo physicoꝝ: sed ex omnibus causis dependet in esse ⁊ fieri. nā indiuiduū substātie sensibilis generabilis ⁊ corruptibilis depēdet ī esse ⁊ fieri a materia: q2 omne
[T.c.62.] qđ fit: ex subiecto quodā fit. vt p3. pmo physicoꝝ. ⁊ pmo
[T.c.20.] celi. tale aūt subiectum est materia. dependet etiā a forma: q2 ipsum est ens in actu. forma vō est per qđ aliquid
[T.cō.2.] est in actu. vt p3. 2°. de anīa. dependet etiā in fieri ab agēte: q2 agens est vnū pncipium motus. vt sor. a platone: et plato a cicerone: ⁊ sic in īfinitū. depēdet simil'r ī esse a fi-
[T.2.17.] ne: sicut a ꝓpria operatione: q2 finis dr̄. 2° celi. vnūqđq3: quoꝝ est opus cui⁹ grā operis. ergo operatio est finis cuiuslibet idiuidui substantie sensibilis generabilis ⁊ corruptibilis. Et dico generabilis ⁊ corruptibilis ad differentiā idiuidui substantie sensibilis igenerabilis ⁊ icorruptibilis: qđ nō depēdet ī esse ab oībus causis. sicut ce-
[Cōm.p°] lum: q2 dicit Cōmentator. 4. celi. Res eni eterne nō habent agens: nisi secundū silitudinē: neq3 habet ex quattuor causis: nisi causam finalē ⁊ formalē: ⁊ sic habet aliqđ. quare agens nō est ei: nisi inquātū est forma ei ⁊ conseruans ipsum celū igenerabile ⁊ icorruptibile. vt ꝓbatū est pmo celi: ⁊ ideo ab oībus causis nō dependet in esse. ¶ Sed vt videat̄ pn̄m idiuiduatiōis in oībus entibus. ¶ Notandū est ꝙ entiū quedā sunt subē: quedā
[T.c.4.] accn̄ᵃ. vt p3. 6. huius. ipsarū vero substantiarū: quedam sunt sensibiles: quedā īsensibiles: sensibiliū quedā generabiles ⁊ corruptibiles: quedā igenerabiles ⁊ icorruptibiles. Prinᵐ vero idiuisionis substantiarū sensibiliū ⁊ igenerabiliū est aliquod accn̄s: ⁊ illud est quantitas que est pmu3 subm̄ diuisionis ⁊ idiuisionis: ⁊ q2 quātitas in vniuersali nō est pnᵐ cōtractionis: ⁊ iō ponit̄ ꝙ quantitas vt idiuiduata est pnᵐ idiuiduatōis: ⁊ sic vera est opinio cōmunis: sed de alīs membris vt ꝙ idiuiduatio est causa formalis esse idiuidui: ⁊ qđ sit causa efficiēs vel finale itelligat̄ vt in predictis. pn⁹ aūt subarū īsensibiliū idiuiduationis nō est aliquod accidēs superadditū nāe ipsarū: q2 tale nō reperitur in eis: sed seipsis idiuiduate sunt: ita ꝙ vniuersalis natura in talib⁹ nō differt a natu-
[T.cō.9.] ra particulari realr̄: ⁊ hoc dicit Aristo. clare. 3. de anima: quoniā aliud est magnitudo ⁊ magnitudis esse ⁊ aqua ⁊ aque esse: ⁊ sic in multis alīs ⁊ in oībus cōpositis ex mā ⁊ forma. vt dicit Cōmētator. ⁊ subdit Aristo. Non. n. in oībus. i. abstractis a mā. ibi eni nō differt qditas ab habente qditatē. in q̄busdā eni idē est carni esse et caro: ⁊ sic p3 vlr̄ qđ sit pnᵐ idiuiduationis in substantīs. Sed accnᵐ quedā sunt abᵗᵃ ⁊ quedam relatiua. Abᵗᵃ duo sunt quātitas ⁊ qualitas. pnᵐ formale idiuidui quātitatis est idiuiduatio: sicut pus visum est. pnᵐ vel pmu3 aūt subm̄ idiuiduatiōis nō h3: q2 quātitas met est pmum subm̄ diuisionis ⁊ idiuisionis. vt ꝓbatum est pus. pnᵐ aūt. i. primum subm̄ idiuiduationis qualitatis est quantitas: q2 qualitas diuisibilis ⁊ idiuisibilis est in partē extra partem per quantitatē. vt dicit Aristo. in pdicamētis: quanta fuerit superficies tātū album esse dicco. Accnᵃ relatiua sunt duplicia: quedā sunt relatiua ad terminu3 vt pater ad filiū ⁊ dn̄s ad seruum. Alia sunt respectiua ad aliquod extrinsecū vt actio ad agēs: passio ad actionē: ⁊ qn̄ ad tempus: ⁊ sic de alīs. pn⁹ idiuiduationis accnᵐ respectiuoꝝ ad terminū est subm̄ idiuiduatū in ordie ad terminos idiuiduos: q2 plures paternitates in eodem subiecto numero possunt esse: nō tamē respectu vni⁹ termini. s. filiationis: sed respectu pluriu3 filioꝝ. silr̄ in oībus alīs talibus. Principiū aūt idiuiduationis accnᵐ respectiuoꝝ ad aliquod extrinsecū est subm̄ in ordie ad illud extrinsecū: q2 plures calefactiones possunt esse in eode3 subiecto in ordine ad plura calefacientia: ⁊ ideo non pōt capi indiuiduatio eoru3 ex parte subiecti tm̄: sed magis debet capi ab aliquo extrīseco. sic ergo patet quid sit pncipium idiuiduatōis ⁊ in hoc finit̄ 2ᵃ pars qōnis.

Restat g̊ 3° opiones antiquoꝝ ⁊ modernoꝝ ducere ad ꝯcordia3. Et pōt fieri talis diuisio. p°: Oēs qui loquunt̄ de pncipio indiuiduationis vel loquuntur
[Cōcor̄ opi. [illegible]] de pncipio idiuiduationis pro accidente vel de pncipio nature subē idiuiduationi. si pmo modo: aut loquimur de principio formali: aut subiectiuo. si de pn° formali sic verum dīt qui ponunt quantitatē esse pncipiū: q2 quantitas est pncipiū subiectum diuisionis ⁊ indiuisionis. vt patet ex predictis: ⁊ isto modo verū ēt dicunt q̄ ponunt hecheitatem esse pncipiū pmū idiuiduationis: q2 pmu3 subiectū hicheitatis hecheitatis ⁊ hocheitatis est sub3: īmo quantitas: quia pmum indiuiduatū est quantitas: per quam omnia alia sunt indiuiduata. Si loqmur de pncipio substantie indiuiduate: vel ergo ponunt mām vel forma3 vel respectū ad agens vel ad omnes causas. si materiā verum dicunt: q2 materia est pnᵐ potentiale substantie idiuiduate. si formam verū dicunt: q2 forma est pncipium formale: per qđ idiuiduū est ens in actu. si respectu3 ad agens verū dicunt aliquo modo: quia principium effectiuu3 substantie indiuiduate est aliquo modo causa indiuidui: cum agens indiuiduu3 producat indiuiduum sibi simile. si aūt ponunt omnes causas: tunc etiam verum dicunt: quia indiuiduu3 substātie generabilis ⁊ corruptibilis dependet ab omnibus causis ī esse. vt declaratu3 fuit pus. sic patet ergo 3ᵐ: q2 nulla opinio aliorum in toto contradicit isti opioni.

Restat ponere 4ᵐ. s. soluere rōnes que sunt in ꝯriū. ⁊ pmo probat̄: ꝙ qn̄titas nō sit pmum subm̄ indiuisionis per qđ natura vniuersalis cōtrahit̄ ad supposita. na3 si quantitas esset pmum subiectū ⁊c̄. vel hoc esset quantitas terminata: vel intermiata per sufficientem diuisionem: ⁊ ponit eam Cōmentator in de substan-
[Capi. [illegible] Cō.63.] tia orbis: ⁊ pmo physicoꝝ. Sed non pōt dici ꝙ sit quantitas interminata: quia ista est vna numero omniu3 generabilium ⁊ corruptibilium: sicut materia pma. ⁊ ideo per materiam vnum indiuiduu3 nō potest distingui ab alio: nec quantitas terminata potest esse pmū subiectu3 diuisionis ⁊ idiuisionis: q2 tūc materia esset diuisibilis ratione formale: ⁊ nō econuerso. cōsequēs est impossibi-
[Ca° coō] le ex tractatu de substantia orbis. cōsequentia ꝓbatur. nam subiectum pmū ⁊ propinquū quantitatis terminate est forma. ergo forma esset pmo quāta: ⁊ per ꝯsequēs. pmo diuisibilis: ⁊ sic mediāte ipsa materia esset quanta ⁊ diuisibilis. ergo videt̄ ꝙ quantitas nō sit pmum subiectum diuisionis: ⁊ idiuisionis. ¶ Item nullu3 abstrabibile per intellectu3 est per se indiuisibile ⁊ singulare: quia qđ est per se idiuisibile est necessario ⁊ semper idiuisibile. tale nō pōt abstrahi per itellectū: sed quantitas est abstrahibilis per intellectum: quia est vl'e: ⁊ vniuersale per intellectum est abstrahibile. ergo videt̄ ꝙ quātitas non sit pmū subiectum diuisionis ⁊ indiuisionis. ¶ Item si quantitas esset pncipium indiuisionis: sic ꝙ vnum indiuiduū positiue differret ab altero per ipsam quantitatē: tunc circūscripta quantitate duo indiuidua non differrēt. hoc est falsum: quia illa que diuersis generationibus generant̄: ⁊ diuersis corrupti⁹ corrumpuntur: nō solum differunt quantitate: quia generatio ⁊ corruptio nō terminant̄ ad aliquod accidens: īmo ad substantiam: sed duo indiuidua eiusde3 speciei diuersis generatōibus generant̄ ⁊ diuersis corrupti⁹ corrumpun-

tur vt de se notum est. consequentia probat: quia ex quo vnum indiuiduum differt ab alio tm̄ per quantitatem quãtitate circũscripta nõ differt. ¶ Itẽ si quãtitas esset pmum subm diuisionis ꝛ indiuisionis: tunc suba materialis nõ differret a substãtia immali: hoc est falsum: qꝛ materialis substantia per se differt ab imateriali. consequentia pbatur. nam substãtia materialis nõ differt ab imateriali: nisi qꝛ substantia mãlis est diuisibilis: substãtia imaterialis indiuisibilis: cum ergo substantia materialis nõ sit diuisibilis nisi per aliquod accñs: puta per qñtitatẽ. per tc. ergo nõ per se differret: sed tm̄ per accñs. ¶ Item si quãtitas esset pncipiũ indiuisionis per quaꝫ natura vniuersalis contrahit ad supposita: tunc diuisio speciei in idiuiª esset per accidẽs: sed hoc est falsuꝫ. vt pꝫ per Boeᵐ. in lib. diuisionũ. consequẽtia pꝫ: qꝛ omnis diuisio est per accñs in qua subm diuidiꝛ per accñª. sic est in proposito: qꝛ natura vniuersalis de genere substantie contraheret ad sua supposita per accñª. ¶ Item idẽ est pmũ subꝫ diuisionis ꝛ indiuisiõis: per qđ aliqđ est ens in

Com. 4. actu: qꝛ ens in actu est subꝫ accñtis. vt dicit Cõmẽtatoꝛ. scđo de anĩa. diuisio aũt ꝛ indiuisio sunt accidentia. modo per formã substãtialẽ aliqđ est in actu. vt dr̄. secũdo

T. cõ. 2. de anĩa. ergo pmuꝫ subm diuisionis ꝛ idiuisionis est forma substantialis. ¶ Item illud qđ posterius est indiuisio sube mãlis non est pncipium idiuisionis substantie materialis: qꝛ pncipiũ debet esse pus suo pncipiato: sed indiuiduũ accidentis est posterius indiuiduo substãtie.

Cõm. 2. vt vult Cõmẽtatoꝛ. 7. metaphysi. vbi dicit: ꝙ idiuiª substãtialia poꝛa sunt idiuiduis acciñᵇ. ergo videꝛ ꝙ quantitas induiduata nõ sit pncipiũ indiuiduationis substãtie materialis. ¶ Item quicquid est causa cause est causa causati: sed substantia est pncipiũ quantitatis que est pncipium seu pmum subm indiuisionis: qꝛ substãtia est

T. c. 80. causa oĩum accñtium que sunt in ea. pmo physicoꝛum. ergo videꝛ ꝙ substãtia sit maxime subiectum pmuꝫ diuisionis ꝛ indiuisionis ꝛ nõ quãtitas. ¶ Item si quantitas esset pmũ subm diuisionis ꝛ indiuisionis: tunc quantitas esset pmo ꝛ per se diuisibilis ꝛ idiuisibilis: sed hoc est falsum: qꝛ quantitas est illud quo aliqđ est diuisibile ꝛ idiuisibile: ꝛ tale neqꝫ est diuisibile: neqꝫ idiuisibile: sicut illud quo aliqđ est albũ nõ est album. cõsequẽtia pꝫ: qꝛ illud in quo pmo reperiꝛ diuisio ꝛ indiuisio per se ꝛ pmo est diuisibile ꝛ idiuisibile. ¶ Item accñtis non est

T. c. 14. accidẽs. 4. metaphy. sed quantitas est accidens. similr diuisio ꝛ idiuisio sunt accñtia. ergo nõ possunt accidere quãtitati: ꝛ sic ipsa quantitas nõ põt esse pmũ subm diuisionis ꝛ idiuisionis: ꝛ sic patent argumẽta que sunt contra primam positionem.

Restat nunc soluere argumẽta in oppositum facta. ¶ Ad pmũ cum dr̄. si quãtitas esset pmum subiectũ diuisionis: aut ꝛc. dicit ꝙ quãtitas iterminata. ¶ Ad pbatione cuꝫ dr̄ ꝙ est vna numero dicit ꝙ ipam esse vnam numero in omnibus generabilibus ꝛ corruptibilibus põt intelligi dupliciter. vno modo positiue: ꝛ sic quantitas nõ est vna numero: sicut nec materia pma quã consequiꝛ vt subiectum pmuꝫ. Alio modo puatiue: ꝛ sic est vna numero per puationem omniũ terminoꝛuꝫ quantitatis: ꝛ ideo alia ꝛ alia numero est in alio ꝛ in alio

Cõ. 14. indiuiduo. Et hanc distinctioneꝫ ponit Cõmẽtatoꝛ. 12. metaphysi. ꝛ addit probando ꝙ quantitas interminata sit pncipium: imo pmum subiectum indiuiduationis: et supponit duo. pmo ꝙ subiectum quantitatis terminate est foꝛma: quia illud est subiectum quantitatis termínate: per qđ omnia terminata ꝛ finita sunt: sed omnia per formam sunt terminata ꝛ finita: ꝛ per materiam infinita ꝛ interminata. vt patet. 3º physicoꝝ. vbi dicit: ꝙ mate-

T. c. 60. ria est causa ifinitatis: forma eiº cã finitatis. Et idẽ vult

t. 65. Cõmẽtatoꝛ in de substantia orbis. vbi dicit. Cũ Aristo.

Cap°. p°. iuenit in his dimẽsionibus cõmunicari omnes formas: quarũ quelibet habet quãtitatẽ terminatã: sicut dimensiones terminatas vltimo ꝛ complete in subiecto nõ possit esse: nisi postqꝫ forma substãtialis existit in eo: sicut est dispositio in alys accñtibus existẽtibus in actu. ¶ Secundo supponit ex de substantia oꝛbis: ꝙ forme substã-

Ca° eod. tiales diuiduñ diuisiõe subiecti. s. materie pme. Ex his arguiꝛ sic. si quantitas interminata nõ esset pncipium. i. pmum subiectum indiuiduationis ꝛ diuisionis: tunc forma substãtialis nõ diuideret diuisione materie: hoc est falsum per secundã suppositionẽ. consequentia probaꝛ: quia forma est subm quantitatis terminate. vt dicit suppositio prima: ꝛ si ista quantitas est primum subiectum diuisionis: ꝛ idiuisionis: ꝛ mediante materia pma: quod est impossibile: ꝛ addit ꝙ nõ ymaginaꝛ ꝙ quantitas terminata sit alterius speciei a quãtitate terminata quantum ad esse quantitatis: imo imaginatur ꝙ sit vna ꝛ eadem essentia numero: que secundũ se considerata dicit interminata: ꝛ hec eadem considerata vt contracta per terᵐ dicitur terminata. naꝫ esset ponere subiectum diuisibile duplici diuisione: qđ est ridiculum. vtrum autem hoc sit bene dictum de hoc non curo ad presens: sed dicetur cum dicetur ad suam opinionẽ. ¶ Ad aliud argumentum. nullum abstrahibile per intellectus ꝛc. Conceditur. Et cum diciꝛ ꝙ quantitas ꝛc. dicit ꝙ quãtitas potest accipi dupliciter. vno modo secundũ genus vel speciem: ꝛ isto modo abstrahibilis est per itellectum ꝛ multiplicabilis in plura supposita: ꝛ sic non est pmum subiectuꝫ indiuiduationis. Alio modo potest accipi secundũ indiuiᵐ: ꝛ isto modo primum subiectum est indiuiduationis: nec vt sic est abstrahibilis per itellectũ: nec multiplicatur in plura supposita. ¶ Sed contra hoc arguitur. omne singulare per abstractioneꝫ intellectus agentis sit vniuersale: ꝛ per consequens multiplicabile in plura supposita: sed quantitas ista singularis: que ponitur esse primum subiectum indiuiduationis est singularis. ergo sit vniuersalis per abstractionẽ intellectus agẽtis. ¶ Tunc arguitur. sic prius. nullus abstrahibile per intellectum ꝛc. ¶ Item aliud dubium videtur esse per qđ ista quantitas singularis est indiuiduata: que ponitur esse pmum subiectum indiuiduationis: per quaꝫ natura vniuersalis cõtrahitur ad sua supposita singularia. ¶ Ad pmum respondet: ꝙ indiuiduũ siue singulare potest duplr considerari. vno modo inquantũ singulare: ꝛ indiuisum in plura supposita: ꝛ sic nõ sit vniuersale: nec multiplicabile in plura supposita. Alio modo inquantũ 9ᶣ cum alio singulari in aliqua similitudine vel forma: ꝛ isto modo sit multiplicabile in plura supposita ꝛ vniuersale: ꝛ sic pꝫ ad argumentũ cum diciꝛ. Omne singulare ꝛc. Conceditur. accipiendo singulare secũdo modo. Et cuꝫ diciꝛ. ista quantitas ꝛc. Conceditur. ꝛ ideo inquãtũ singlis nunqꝫ sit vniuersalis: sed inquantũ 9ᶣ cũ aliqua qñtitate singulari ꝛ particulari: ꝛ vt sic sit abstractio ab his vt sic non est pncipium indiuisionis: sed diuisionis: quia diuisa est in plures partes: quarum quelibet secundum se est indiuisa. ¶ Ad aliud dubium dicit: ꝙ quantitas est idiuiduata formalr per idiuisionẽ ꝛ nõ p aliqđ aliud subiectuꝫ pmum: nec natura vniuersalis differt a suppositis per aliud positiuuꝫ: sed solum per priuatiões ꝛ causa est: quia quantitas est pmum subiectum diuisionis ꝛ indiuisionis. vt pꝫ ex dictis. Et ideo nõ potest esse idiuiduata per aliquod aliud prius subiectũ: quia ante

primum nihil est:sed omnia animalia indiuiduata sunt per quantitatē tanq̄ per p̄mum subiectum. pꝫ ergo q̄d sit p̄ncipiū indiuiduationis in genere quātitatis. ¶ Ad aliud cuꝫ dr̄. si quantitas ⁊c̄. Conceditur. ad minorē: quia circūscripta quantitate differunt duo ⁊c̄. Dic ꝙ circumscripta quantitate indiui⁹ nō generant̄ diuersis generatiōibus. Et quādo dr̄ ꝙ imo q̄ generatio nō terminat̄ ⁊c̄. Cōceditur: sed tn̄ bene est illud in quo est dispositio qua generatio terminat̄ ad aliquā aliam formā: q̄ circūscripta quātitate indiui⁹ eadem sunt specie que seorsum ab indiuiduis nō generantur: nec corrumpunt̄. ¶ Ad aliā. si quantitas ⁊c̄. sequit̄ ꝙ substantia materialis per se nō differt ⁊c̄. falsitatē consequentis concedo. ↄ̄ntiam nego. ¶ Ad probationē: q̄ substātia materialis ⁊c̄. dic ꝙ falsum est: q̄ substātia materialis per se habet aptitudinē ad diuisionē que ad actum nō reducit̄: nisi per quantitatē: īmālis aūt substātia aptitudine ista per se caret: ⁊ iō ipsa nec actu: nec potētia: nec aptitudine est diuisibilis. ideo per se differunt iste substantie ⁊ non per accidens. ¶ Ad aliam cum dr̄. si quātitas ⁊c̄. sequit̄ ꝙ diuisio speciei ⁊c̄. Dōm ꝙ non sequit̄. ¶ Ad probationem. diuisio substātie per acci⁹ ⁊c̄. Dicendū ꝙ duplex est diuisio per acci⁹. quedā est terminatiue per accidētia: ita ꝙ diuisio terminet̄ ad acciītia: vt hoīum alter albus alter niger: ⁊ talis diuisio est diuisio per accīs: de qua loquit̄ Boeti⁹. Alia est diuisio per accidentia dispositiue vel disponentia que fit mediātibus quibusdā dispo^{bꝫ} sub quibus natura vl̄is cōtrahit̄ ad supposita: ⁊ diuidit̄. ⁊ talis diuisio non est per accidens: sed per se. ¶ Ad aliaꝫ. illud per qd̄ aliquid est in actu ⁊c̄. negat̄ ad aliam: ⁊ ad p̄bationē cuꝫ dr̄ habent esse in ente in actu tanq̄ in subiecto p̄mo. Dicendum ꝙ hoc potest intelligi dupl̄r. Uno modo ꝙ ens in actu actuatū per formā substantialem esset subiectū imediatū oīum acci⁹: ⁊ hoc nō est veꝝ: q̄ albedo est accidens: ⁊ tamē non in ente actu est tanq̄ p̄mo subiecto: imo in superficie: ⁊ habere. 3. est accidēs: ⁊ tamen nō est in ente in actu vt in p̄mo subiecto: imo in triangulo: sed triangulus non est ens actu actuatum per formam substantialem. Alio modo potest intelligi accidens esse in ente in actu quantum ad eius subsistere: ⁊ isto modo est verū ꝙ accidentia existere non possunt: nisi in ente in actu. Econuerso est de formis substantialibus: que existere non possunt: nisi in ente in pura potentia: puta in materia p̄ma. ideo ista ratio nō concludit: peccat etiam ista ratio: quia ponit omnia accidentia existere in ente in actu: quia dimensiones sunt accidentia: tamen nō existentes in ente in actu vt in p̄mo subiecto. vt vult Commentator in de substātia orbis. ideo diuisio ⁊ indiuisio consequuntur istam quātitatem interminatam non existentē in ente in actu: sed in ente in pura potentia. ¶ Ad aliam cuꝫ dicitur: quod est posterius ⁊c̄. Conceditur. eo modo quo est posterius. Tu dicis: indiuiduuꝫ ⁊c̄. Dicendum ꝙ in indiuiduo substantie est duo considerare. Primo naturam subiectaꝫ indiuisioni. Secundo ipsaꝫ indiuisionem. Modo indiuiduum substantie quantuꝫ ad naturam subiectaꝫ indiuisioni est prius indiuisione: sicut substantia accidente: tamen quantum ad esse indiuisuꝫ non est prius indiuisione: immo posterius. ¶ Ad aliam cum dicitur. quicquid est causa cause ⁊c̄. Conceditur. Ad minorem cum dicitur. substantia est principiuꝫ quantitatis ⁊c̄. Conceditur. et ꝙ sit ipsa quantitas principium indiuiduationis imediatū: substantia vero vltimatum: ⁊ hoc negare non habeo. ¶ Ad aliam cum dicitur. si quantitas ⁊c̄. Cōceditur. Ad probationem: ꝙ non est: quia est illud quo aliquid est diuisibile: ⁊ tale non est diuisibile per se. Dicendū ꝙ quantitatem esse illud quo aliquid est diuisibile potest intelligi dupliciter. vno modo formaliter: ⁊ isto modo est falsum: imo diuisio est illud quo aliquid formaliter est diuisibile: ⁊ illud quo aliquid formaliter est diuisibile non est diuisibile: sicut illud quo aliquid est diuisibile: sicut primum subiectum: per quod omnia diuisibilia sunt diuisibilia: ⁊ tale bene est diuisibile: ⁊ isto modo est verum quantitatem esse illud quo aliquid est diuisibile: sicut hō est per qd̄ sort. est risibilis. Et ideo primo est risibilis: sicut quātitas est primum subiectuꝫ per qd̄ substantia: ⁊ alia diuisibilia sunt diuisibilia: ⁊ iō primo est diuisibilis. ¶ Ad aliam cum dicitur accidens non accidit ⁊c̄. Respondeo ꝙ duplicia sunt accidentia. Quedam sunt accidentia: que nullā habent habitudinem: nec positionem ad inuicem: sicut album ⁊ musicum: ⁊ de istis est verum ꝙ accidens non accidit accidenti: nisi quia ambo eideꝫ accidunt: quia qua ratione vnum esset subiectum alterius: eadem ratione econuerso. vt patet. quarto metaphysice. Alia sunt accidentia: quorum vnum per se habet habitudinem ad alterum: vt color ad superficiem: ⁊ de istis non est verum: imo vnum bene est subiectum alterius. sic est de quantitate ⁊ diuisione ⁊ indiuisione. nam diuisio ⁊ īdiuisio per se habēt habitudinem ⁊ rationem ad quantitatem per se tanq̄ ad proprium subiectum imediatuꝫ. ideo ista ratio nō valet: ⁊ in hoc finit̄ quinta pars opīonis.

T.c.14.

Restat hic in sexta parte mouere dubia. Quoꝝ primum est: quia dictuꝫ est ꝙ quantitas sit primum subiectum indiuiduationes. ¶ Contra. si sic esset sequeretur ꝙ omne indiuiduum esset de genere quantitatis: hoc est falsum: quia in vnoquoq̄ genere sunt species specialissime ⁊ indiuidua cōtenta sub ea. consequentia patet: quia in eodem genere est principiuꝫ ⁊ punctū: sicut vnitas ⁊ numerus. punctum ⁊ linea. materia ⁊ materiatum: sed quantitas est principium indiuidui. ergo ⁊ indiuiduum erit in eodem genere cum quantitate. ¶ Item si quantitas esset principium indiuiduationis: sequeret̄ ꝙ accidens daret esse substantiale: sed hoc est falsum: quia accidens dat tm̄ esse secundum quid: ⁊ esse substantiale est esse simpliciter. vt patet 7⁰ huius. consequentia patet. nam constat ꝙ est indiuiduum de genere substantie: ⁊ istud idiuiduum de genere subē est indiuiduum per quantitatem vt positum est. ergo quantitas esset causa substantie. ¶ Iteꝫ. si hoc esset: tunc sequeret̄ ꝙ vniuersalia essent principia essendi singularium: sed hoc est falsum: quia vniuersalia sunt eadē essentialr̄ cuꝫ ipsis singularibus: quia per se predicantur de singularibus. idem autem nō est principiuꝫ suiipsius. consequentia probatur. illa sunt principia essendi singularium. ex quibus singularia componūtur: sed hoc est ex vniuersalibus: ⁊ cōditiōe accidētalis superaddita: sicut soꝛ. componitur ex natura humana ⁊ quantitate: ⁊ ex alijs accidentibus quantitatem consequentibus. ergo vniuersalia essent principia essendi singulariuꝫ. ¶ Item si quantitas esset principium indiuiduationis: tunc natura vniuersalis specifica esset vna extra animaꝫ: hoc est falsuꝫ: q̄ tūc non indigeremus ītellectu agente. vt dicit Commentator. tertio de anima. consequentia probatur: quia quod est diuisum in aliqua plura per conditiones accidentales est vnum secundum se in illis: saltem vnitate opposita illi multitudini: sed natura specifica est diuisa in plura supposita per conditiones accidentales. ergo vna erit actu secundum se: ⁊ specifica in illis: ⁊ sic natu-

Marginalia: alia lra n̄ vel 3°(?) ; Capi. 3°(?) ; T.c.14. ; T.cō.2. ; Cōm.19

ra vniuersalis actu esset.extra animã. ¶ Item aliud du
bium est de eo qđ dictum fuit:ꝙ indiuiduatio est causa
formalis indiuidui. Contra. quod priuat omnem formã
non est causa formalis esse indiuidui.quia ꝓuatio forme
non est forma.sed idiuiduatio est priuatio.ergo non ẽ cã
formalis indiuidui. ¶ Item aliud dubiuz est. de hoc qđ
dictum fuit:ꝙ substãtie isensibilis: siue abstracte seipsis
indiue sunt. Cõtra.illa que possunt intelligi vlr ꝛ singula
riter seipsis non sunt idiuiduata.qꝛ per se singulare ꝛ idi
uiduum non potest itelligi:sed intelligentia ſm se ꝛ suum
esse specificum:ꝛ etiam vt hec itelligentia potest itelligi
ſm ꝙ qlibet experitur i se.ergo videtur ꝙ nõ sint seipsis
idiue. ¶ Item.si iste substantie abstracte seipsis eẽnt idi
uiduate:tunc vnum ꝛ idem:ꝛ ſm idez esset multiplicabi
le:ꝛ non multiplicabile in plura supposita.sed hoc falsuz.
qꝛ implicat contradictionem.qđ est contra primaz digni
tatem.consequentia probatur.nam nullum singulare est
multiplicabile in plura supposita:ꝛ vniuersale est multi
plicabile.cum ergo i istis idez sit vniuersale ꝛ singulare:
etiam in istis nullo modo differunt:idez erit multiplica
bile ꝛ non multiplicabile i plura supposita. ¶ Itẽ aliud
dubium est de eo qđ dictum fuit. ꝙ quantitas vniuersa
lis non differt a particulari quãtitate nisi per idiuisiõez:
ꝛ non per aliquod subm positiuum. Contra. per non ens
nihil potest differre.qꝛ non entis non sunt dr̃e.sed idiui
sio est non ens. vt vult Ar. ꝓmo phys. vbi dicit.eam eẽ
extra totum ens.ergo quantitas vniuersalis non põt dif
ferre a quantitate per idiuisionem.

Tx.c.79.

Restat vltimo dubia cum rationibus principalib'
soluere. ¶ Ad primum dubium dicẽdum.ꝙ
indiuiduum potest accipi dupliciter. Uno modo quan
tum ad naturã subiectaz idiuisioni i plures partes eius
dem rõnis.ꝛ isto modo idiuiduum non est solum i gene
re quantitatis:sed in quolibet genere.sicut sor.in genere
substantie:ꝛ hec albedo i genere qualitatis. Alio mõ po
test capi idiuiduum quantum ad esse idiuisum:ꝛ isto mo
do esse idiuisum est i genere quãtitatis:sicut passio. Et ex
ista solone patet. ꝓ ꝙ idiuiduũ ꝑ se est i quolibet genere.
2°.ꝙ predicatio spẽi de indiuiduo est per se.qꝛ idiuiduũ
de re significata non importat accidens. licet quantũ ad
rationem intelligendi importet accidẽs. ¶ Ad aliud.ꝙ
accidens daret esse.ꝛc̃.Dicendum ꝙ non sequitur. ¶ Ad
probationem.ꝙ est dare indiuiduum.ꝛc̃.ista est vera. Et
tu dicis.ꝙ indiuiduum substantie est indiuiduz ꝑ quã
titatem. Dicendum ꝙ indiuidum substantie esse ꝑ quan
titatem potest intelligi dupliciter. Uno modo quantum
ad naturam subiectam indiuisioni. Et isto modo non est
per quantitatem principaliter.sed dispositiue soluz. Alio
modo potest intelligi indiuiduum esse per quantitatem
quantum ad esse indiuisum.ꝛ isto modo est verũ: sꝫ istud
esse indiuisum non est in genere substantie. sed acciden
tis.scꝫ quantitatis.ꝛ sic accidens non dat esse substantia
le. ¶ Sed ex his oritur dubium.qꝛ si vera sunt que dicta
sunt. sequitur ꝙ indiuiduum in genere substantie non
differret a specie.sed hoc est falsum.qꝛ in alio ꝛ i alio gra
du predicamentali ponuntur. vt per se notum est.qđ non
esset nisi differret. consequentia patet. quia positum ẽ ꝙ
indiuiduum non differt a specie:nisi per quantitatem. er
go per nihil de genere substantie differt. ¶ Notanduz ẽ
ad euidentiam solutionis h'.ꝙ res ponitur i predicamẽ
to quantum ad naturam significatam:ꝛ qꝛ vniuersale et
singulare idem iportant de re significata. ideo sicut vni
uersale ponitur in predicamento:sic ꝛ singulare:sed i alio
ꝛ in alio gradu predicamentali ponitur per aliam ꝛ aliaz
rationem:sicut homo ꝛ animal habet esse in alio ꝛ in alio
gradu predicamentali. qꝛ illud qđ significat animal sub
ratione cõfusi significat homo sub ratione determinati.
¶ Et tunc ad rationem cum dicitur. Indiuiduum de ge
nere substantie.ꝛc̃.Dicendum ꝙ verum est.tunc non dif
ferret a specie per aliquid de genere substãtie. Et cum di
citur.ergo non esset in alio gradu predicamentali per ali
quam differentiam realem: sed ſm aliam ꝛ aliam ratio
nem: vt declaratum est prius. Et iste auctor vult.ꝙ supe
rius ꝛ inferius dicant eandem naturam realiter ꝛ essen
tialiter.de quo ad presens non est curandum. ¶ Ad aliđ
dubium.cum dicitur.tunc seqtur ꝙ vniuersalia eẽnt.ꝛc̃.
Dicendum ꝙ duplicia sunt singularia.quedam sunt i re
spectu:sicut iferiora dicuntur esse singularia respectu su
periorum:vt species dr̃ esse singulare respectu generis.et
ista vniuersalia non sunt ꝓncipia essendi singularium ta
lium.qꝛ illa totalr̃ sunt idẽ:vt supponit.nunc idẽ nõ ẽ ꝓn
cipiuz essendi suiipsius. Alia sunt singularia simpliciter:
vt sor.ꝛ plato.ꝛ plura istorum sunt ꝓn'a essendi indiuiduo
rum. qꝛ componuntur ex natura vniuersali: ꝛ principio
indiue.ꝛ q̃uis ista quantitas sit ꝓncipiuz essendi istorum
singularium.non tamen significatur nomine idiuidui.iđ
natura specifica potest predicari de idiuiduo.ꝛ sic iste au
ctor semper vult ꝙ natura generis ꝛ specifica non diffe
rant realiter:sed essentialiter. ¶ Ad aliud dubium.seq
tur ꝙ natura specifica.ꝛc̃.Dicendum ꝙ duplex ẽ natura
specifica.quedã est cuius supposita sunt ex animaz actu.
Alia est cuius supposita non sunt extra animam actu: vt
enũci° ꝓpo° qđ. Sed natura specifica actu extra animaz
duplex est.quedaz est habens actu plura supposita vt ho
mo asinus.ꝛc̃. Et de istis est verum dicere ꝙ natura spe
cifica actu est vna extra animã. vt probat ratio. Alie sunt
nature specifice habentes tantum vnum suppositũ actu
ꝛ talis non habet esse actu vna extra animam: vt dicitur
de sole ꝛ luna. quia vult ꝙ corpora celestia sint in predi
camento. ¶ Ex hoc patet solutio ad questionem cuilibꝫ
volenti amplificare. Sed causa breuitatis obmittatur.
¶ Ad aliam cum dicitur.ꝙ priuat omnem formam.ꝛc̃.
Dicendum ꝙ verum est non est causa formalis positi
ua. Ad minorem. cum dicitur. indiuiduatio priuat om
nem formam. Conceditur. positiuam. ꝛ ideo nulla for
ma positiua est.sed bene ẽ forma priuatiua. sicut cecitas
est causa formalis esse ceci.tamen dicit etiam esse positi
uum connotatiue. sic ꝛ indiuiduatio bene est causa for
malis indiuidui.licet non dicat naturaz positiuã. ¶ Ad
aliud dubium. cum dicitur. Illa que intelliguntur vni
uersaliter.ꝛc̃.Dicendũ ꝙ verum est.si intelliguntur itel
lectione vniuersali ꝛ particulari sumptis a modis essen
di repertis in eis.si tamen intelligantur vniuersaliter et
particulariter per comparationem ad ista inferiora non
oportet. sic .n. vere est in proposito.ꝙ intellectio particu
laris ꝛ vniuersalis substantiarum separataruz non est ni
si per similitudinem ad ista inferiora:ꝛ hoc videtur eẽ ra
tionabile:ꝙ substantie sepate non intelliguntur ab intel
lectu nostro nisi per ista inferiora. Et ideo itellectio vni
uersalis ꝛ particularis ipsarum non est nisi per compara
tionem ad ista sensibilia. ¶ Ad aliud cum dicitur. Seqe
tur ꝙ vnum ꝛ idem esset multiplicabile.ꝛc̃. nõ sequitur.
¶ Ad probationez.singulare non est multiplicabile.ꝛc̃.
Dicenduz. cum dicitur vniuersale est multiplicabile. ꝙ
vniuersale dupliciter potest considerari. vno mõ inquã
tum vniuersale:ꝛ ſm suum genus.ꝛ sic est multiplicabile
i plura supposita. Alio mõ põt ꝯsiderare vle ſm ꝙ est in
tali obo:ꝛ ſm suam spẽm:ꝛ sic non est multiplicabile i plu

supposita. ꝛ hoc nullum est inconueniens: sicut quocũqȝ subtili dato ꝯ[tingit] dare subtilius. qd' tñ repugnat ſm φ i ma teria. q2 non ꝯ[tingit] dare subtilius igne. ꝛ sic etiam substantie separate iquantum vniuersalia sũt multiplicabiles i plu ra supposita. iquantum vero sunt talia non sunt multipli cabiles. ❡ Ad aliud dubium. Per non ens nihil põt dif ferre. Dicendum φ triplex est non ens. quorum primũ ẽ non ens simplr: qd' non hȝ eẽ: nec imaginationem: ꝛ p tale non ens nihil differt. Aliud est nõ ens. quod est i mã. scili cet puatio formarum: ꝛ per tale nõ ens aliqd bene differt tale vero non ens est iduiduatio. q2 priuatio diuisionis. Tertium est non ens. quod est in potentia ens tantuȝ: si cut materia pma. ens enim i pura potentia dr̃ non ens. q2 non ens i actu. ꝛ per tale non ens ẽt aliqd bñ differt.

His visis ad rõnes pncipales. Ad pmam cum dr̃. Illud est pn[cipiu]m iduiduationis. ꝛc̃. Dicen dũ φ verũ est: p quod aliqd est iduisum i se pmo. ꝛ diui sum a quocunqȝ alio. In minori cum dr̃ φ hoc est per for mã substantialem. Dõm φ non pmo. q2 forma est iduisa per materiam. materia vero per quantitateȝ induisa est: quantitas vero per iduisionem. ꝛ sic de pmo ad vltimuȝ iduidua[ti]o est pmum pn[cipiu]m formale iduidui: ꝛ quantitas p mum subiectum. ❡ Ad aliam. Dõm φ verum est per qd' est hoc aliqd pmo. In minori cũ dr̃ hoc est per formã. ve rum est per formã hanc particularem: forma vero non ẽ hec nec particularis: nisi per quãtitatẽ iduisam: vt ime diate ostensum est. Et ideo quantitas subiecta iduisioni est pmum pn[cipiu]m iduiduationis. ❡ Ad aliam. cum dr̃. Illd' per quod aliqd. ꝛc̃. Dõm φ duplex est pn[cipiu]m. quoddam scȝ mãle. aliud formale. si vero itelligatur φ illud per quod aliqd est vnum numero formaliter: sic sit pn[cipiu]m indiuidua tionis. sic falsum est. q2 vnitas est illud per quod aliqd est vnum: vt dicit boetius in libro suo de vnitate ꝛ vno. vbi dic̃. φ vnitas est qua vnaqueqȝ res vna dicitur. sed p idi uisionem non est aliqd formaliter vnũ. sed iduisum. Si vero intelligatur de pn[cipi]o subiecto: sic credo φ vera est. q2 idem est subm vnitatis numeralis. que opponitur multi tudini in partes eiusdem rõnis ꝛ iduisiõis. ❡ Ad mino rem cum dr̃. forma est illud. ꝛc̃. Dõm φ non est verũ sub iectum imediatum: imo quantitas est illud quo fundat̃ vnitas que est pn[cipiu]m numeri. sed forma bene est subiectum remotum: sicut etiam est subm aliorũ accñtium. ideo rõ non valet. ꝛ sic expedita est prima opinio.

Alia est op. que pmo exponit titulum qõnis de pn[cipi]o indiuiduationis. vñ dicit. φ multum dif fert querere propter quid indiui[duu]m est iduiduum. ꝛ vtruȝ natura specifica determinetur ad singulare propter ali quod pn[cipiu]m formale positiuũ. vnde si queritur per qd idi uiduũ ẽ idiui[duu]m. Tunc dicenda sunt quattuor ad qõnem. Primo φ iduiduũ formaliter est iduiduuȝ p iduidua tionem: vel iduisionem: ꝛ i hoc conuenit cũ alia opione. Et ratio est. q2 sicut se hȝ cecitas ad cecuȝ. sic iduiduatio ad iduiduũ. ꝛ hoc patet per conuenientem siĩtudinem. sed cecum formalr̃ est per cecitatem. iquãtum cecitas po test esse forma. q2 est puatio ꝛ for[m]a puatiua. vnde cecitas est forma ceci. iquantum cecus. vt cõmentator z°. physi. g̃ etiam iduiduũ formaliter est iduiduũ p iduiduationẽ ꝛ induisionem. vnde per indiuiduum intelligo quasi di uisum i duo. q2 duo sunt. ❡ z° dicendum. φ iduiduũ ma terialr̃ ꝛ subiectiue sunt iduiduum per formam subaleȝ ꝛ i hoc differt ab alia opinione. Et causa est. Idem ẽ subȝ diuisionis ꝛ habitus ꝛ puationis. ex postpredicamentis. ꝛ 4°. ꝛ 5°. huius. sed subiectum diuisionis est forma substã tialis. vt pȝ ex 8°. h°. ꝛ per ꝯñs iduisionis. φ autem forma sit subm diuisionis. pȝ. q2 diuisio est accidens. modo cõpo

Cõ.6.ꝛ 15.

T.c.27.
T.c.25.
T.c.13.
ꝛ.14.

situm ex materia ꝛ forma differt a cõposito ex subo ꝛ acci dente. q2 ex subo ꝛ accñte vltimum est substãtia. i. forma. ꝛ hoc est rõ[n]is. q2 accidens non dat esse nisi ſȝ qd. ergo suũ subiectuȝ debet esse simplr̃. ꝛ hoc ex forma. vel per for[ma]m. ꝛ est φ dr̃ z° de aĩa. φ mã est aliqd per formam substan tialem. ibi prepositio per. iportat habitudinem cause ma terialis. vtrum autem ista rõ sit sufficiens ad probandaȝ cõclusionẽ. de hoc iquirendum est. ❡ Dõm tertio φ si q̃ ritur per quid iduiduum est iduiduũ. finaliter nulla est questio. Et rõ est. puiuationis non est finis. 8° h°. vbi dici tur. propter qd est eclypsis forte n[ull]° est qd'. sed si querit̃ pp quid iduiduum est iduiduuȝ finalr̃ nulla est causa fina lis. q2 iduiduatio est puatio multitudinis. Sed ista opio addit. φ tutius potest dici φ iduiduum est iduiduuȝ fi naliter per conseruationeȝ spẽi in esse perpetuo. q2 vt di cit z°. de aĩa. q2 nihil corruptibiliũ põt semper ideȝ nume ro idem manere. Et idẽ dr̃ z°. de generatione: sȝ ſȝ multi tudinem nũãleȝ species saluatur semper. ꝛ multitudo nu meralis presupponit vnitatẽ numeralẽ. q2 nunq̃ȝ aliqua sunt multa: nisi qd'libet eoꝝ sit vnum. q2 omnis multitu do reducit̃ ad vnitatẽ. vt hr̃ 10°. h°. ❡ 4°. dõm. φ si quera tur per qd iduiduum est iduiduũ effectiue. Dõm φ nul lũ hȝ efficiens per se. ꝛ in his duabus ꝯnibus ꝯuenit cum alia opione. Et causa est. pua[ti]o non habet efficiens: sȝ plus deficiens. sed iduiduatio est priua[ti]o. vt visum est. ergo nõ hȝ efficiens: ꝛ ẽt i ista opinione additur φ iduidua[ti]o effe ctiue ẽ p gñãns. q2 gñãns qd' dat formã: dat oĩa acciden[tia] ꝯñtia formam salt ẽque sunt necessaria. sed iduidua[ti]o est accñs necẽario ꝯñs formã i mã. q2 oĩs for[m]a i mã est idiui duata. de hoc ingrendũ est. ❡ 5° dõȝ φ si qd' q̃rit de z° q[uid] iduiduum de genere sube vltra naturaȝ specificam iclu dit aliquod formale pn[cipiu]m positiuum. verbi grã. vt sor. sup naturam humanam icludat aliquod pn[cipiu]m positiuum for male diuersuȝ. per qd' est sor. ꝛ in hoc differt ista opio ab alia. Et rõ est. q2 si natura specifica non contraheretur ad iduiduum de genere sube per aliquod pn[cipiu]m positiuum for male: qd' est diuersum: sor. non differret ab homine ſm ra tionem. sed hoc est falsum. q2 hoc omnes concedunt. con sequentia pȝ. q2 si non esset positiuum aliquod pn[cipiu]m in re qd quod reduceretur illa diuersitas ſm rõnem. tunc non esset diuersitas. vel si esset. tunc esset ficta. ❡ Itẽ Ar. di cit 3°. de anima. φ aliud est magnitudo ꝛ magnitudini eẽ: ꝛ aqua ꝛ aque esse. modo per esse aque intelligit quidita tem ſm cõmentatorem. ꝛ per aquam itelligit iduiduuȝ φ est aliud a quantitate: qd' non esset aliud nisi icluderet aliqd' formale pn[cipiu]m positiuuȝ. ❡ Item Ar. dicit 7° h°. il lo ca°. Quomodo aũt opȝ dicere ꝛ quale qd substantiaȝ φ q̃rere de aliquo qd ẽ hoc nihil ẽ querere nisi corrigat̃ qd'. q2 oportet corrigenteȝ dicere nisi reducatur ad questio nem factaȝ de indiuiduo ſm speciem. vt propter qd sor. est homo: vel ad questionem factam de materia. Et q2 in pma questione non queritur aliqd de alio. sed i questiõe spẽi de iduiduo queritur aliqd de alio. sed hoc non esset. nisi iduiduum icluderet aliquod pn[cipiu]m formale positiuuȝ super naturam specificam. ꝛ hoc videtur esse de itentiõe Ar. vt pȝ cuilibet consideranti. ❡ Notãdũ φ hri ꝯcedit̃ cõiter φ sup nãȝ hu[ma]nã sor. includat aliqd reale positiuũ ꝛ formale. per qd' nã specifica determinet ad idi[duu]m cũ sor. nõ sit ens puatiuũ. lȝ esse iduiduum sit puatiuum. tamẽ qd sit illud de hoc dubitatur. vnde aliq dicunt. φ illud ẽ quantitas iduisa. Et hoc probant. Illud quod per sui di uisionem est causa multitudis nuãl. h p sui iduisionem est cã vnitatis nuãlis. q̃ ꝯbit nãm spe[cific]am ad idi[duu]m deter[minat]. sȝ q̃ntitas p sui diuisioneȝ ẽ cã multitudis nuãlis. vt pȝ 3° physi. quare ꝛc̃. Et ista est fortior ratio huius positionis.

T.c.2.
T.c.13.
T.c.35.
T.c.70.
T.c.21.
T.c.25.
tex.29.
T.c.58.
T.c.68.
ꝛ.69.

¶ Sed ꝯ hoc dubitatur.qꝛ si hoc eēt:tunc seqꝛ ꝙ soꝛ.
vt soꝛ.esset de genere accñtis.sed hoc est ĩpoſe.qꝛ est ꝑma
substantia: que maxime substat.ex ꝑdicamentis. ꝯña ꝓ
batur. In illo gñe dꝫ esse res in quo est suũ formale ꝯhēs
ipsum:sed formale contrahens soꝛ.vt soꝛ.est de gñe quan
titatis:sicut quantitas īdiuisa. ¶ Ad hoc dr̄.ꝙ lꝫ quanti
tas īdiuisa sit illud per qđ soꝛ.est soꝛ. tñ non īcluditur ī si
gnificato eius:ꝑ qđ sigtur. Sumunt̄ ꝑdicationes ī esse ꝑ
dicato:⁊ ꝑdicationes essentiales ī ꝑmo modo. qꝛ si quan
titas īdiuisa īcluderetur ī sigto soꝛ.tunc ista non esset per
se.soꝛ.est homo. ¶ Dōm ꝙ hoc nihil valet. qꝛ est ridicu
lũ.qꝛ significatio vocis non cāt rebus esse predicamenta
le ⁊ predicatiões essentiales.qꝛ soꝛ.est ī predicamēto rea
liter ⁊ essentialiter circũscripta oī ītellectione. qꝛ ī eodeꝫ
predicamento est res ⁊ formale ꝯhens rem. ¶ Itē cōmē
tatoꝛ ait 7°.h°.z°.cō°. In hoc ergo caplo ītendit declarare
Ar.ꝙ gditas īdiuidui subē est ꝑoꝛ gditatibus īdiuiduo
rum accidentium. Indiuiduũ.n. subē est ꝑus aliꝫ īdiui
duis accidentium.⁊ manifestum ē per se. Modo q̄titas
indiuisa est īdiuiduum quantitatis.ergo īdiuiduũ substā
tie circũscribendo oē accidens est prius īdiuiduo accidē
tis.⁊ per con sequens quātitate īdiuisa. Et si dicatur ꝙ cō
mentatoꝛ loqtur ibi de īdiuiduo substantie:inquantum ē
idem cum gditate ⁊ spē.⁊ sic precedit īdiuiduum accidē
tium gratia gditatis.sed īquantum īdiuiduuꝫ non prece
dit.hoc non valet.qꝛ cōmentatoꝛ loqtur de īdiuiduo sub
stantie īquantuꝫ distiguitur a gditate ⁊ spē. qꝛ comparat
gditatem indiuidui substantie ad alia.qꝛ dicit.ꝙ indiui
duuꝫ subē ꝑus est īdiuiduo accidentium.manifestum est
per se.ergo hoc non declarauit Ar.sed tantuꝫ dubiũ fuit
de gditate ⁊ spē īdiuidui subē. vt patet īspicienti ꝯ^{tum}. ergo
non valet. ¶ Aliꝫ dicunt.ꝙ vna sit forma ascendendo ab *ꝯ ponē-*
indiuiduo vsqꝫ ad generali^{m} que dat esse foꝛtem ⁊ homi *tes vni-*
nem:⁊ esse animal:⁊ esse hoīem:⁊ esse aīatum ⁊c̄.Sed illa *cā for^{mam}*
esse dat per diuersos gradus perfectionales.sed de hoc di *ī ꝯposi-*
ctum est alibi.vbi disputatum fuit .vtruꝫ forma generis *to.*
esset realiter distincta a forma speciei. ideo pertrāseo ad
presens.tamen breuiter potest obuiari isti vie.qꝛ isti gra
dus perfectiōales:per quos vna forma dat esse soꝛ.hoīem
⁊ animal.⁊c̄.vel sunt aliqd vel nihil. nō potest dici ꝙ sint
nihil.qꝛ tunc forma ꝑ nihil daret esse soꝛ.⁊ hoīem. Si sūt
aliqd vel substantia vel accñs.per sufficientem diuisiōeꝫ.
si suba.vel sunt mā vel forma vel cōpositum.non possunt
esse materia.qꝛ forma non dat esse subale per māꝫ. nec cō
positum.qꝛ silr forma non dat esse ꝑ subam cōpositam. ğ
relinqtur ꝙ sint forme subales.⁊ sic plures sunt foꝛ^{e} vna:
imo sunt plures : q̄ꝫ nos petimus in vna re:qꝛ tot sunt foꝛ
me:quot sunt gradus ꝑfectionales ⁊ ꝑncipalis forma.Si
dicas ꝙ sint accñtia hoc non est poſe.qꝛ forma substātia
lis dat esse subale per accidens:cum esse foꝛtem:⁊ esse ho
minem sint esse subalia. ¶ Sꝫ aliꝫ dicūt ꝙ īdiuiduũ sub
stantie includat aliqđ formale positiuum.qđ est de gene
re subē:⁊ est dr̄ia īdiuidualis:per quā natura specifica cō
trahitur ad esse soꝛ.⁊ est de genere substātie:⁊ silr ītelliga
tur de oībus īdiuiduis subē.pꝛeter quā ī separatis a mate
ria.⁊ ista est via probabilis.lꝫ īcō sueta. Et ratio huius cō
clusionis est.qꝛ īdiuiduum subē vt soꝛ. īquantum soꝛ. dic̄
aliqd formale positiuum ⁊ reale.per qđ differt ab homi
ne īquantum homo.sicut ēt ꝭm rōnem ⁊ conceptus diffe
runt.qꝛ aliter eēnt ficte rōnes.quibus nihil correspondere
ret in re:vel ergo illud formale est accñs vel suba. non ꝑt
esse accñs.qꝛ ꝙ soꝛ.inquantum soꝛ.habeat esse accidēta
le.hoc est ridiculũ ⁊ īconueniens.ergo erit suba.nō potest
esse mā.nec compositum. vt ꝑus deductum est.ergo relin
quitur ꝙ sit forma subalis.ꝙ autem illud non sit mā.pꝫ.

qꝛ mā non dat esse:nec cōpositũ.qꝛ tunc cōposita suba da
ret esse.quod est ridiculum. ergo esset forma substantial:
per quā īdiuiduum substantie realr distiguitur ab indiui
duo eiusdem spēi.Et potest adduci predcā auctoritas cō
mentatoris.ꝙ gditas indiuidui substantie.⁊c̄.Et loqt̄ de
īdiuiduo:vt distiguitur a gditate.qꝛ dic̄ non distinguit de
illo ꝙ sit ꝑus.qꝛ manifestum est per se: sed tantum dubiũ
erat de quiditate īdiuidui.ergo hoc declarauit ī illo capi
tulo.vt patet:sed hoc non esset: qđ īdiuiduum substantie
precederet.⁊c̄.Si essꝫ idē cum accidente. qꝛ nihil ꝑcedit
illud quod est ipsũmet.

Notandũ ꝙ hic sunt dubia contra istam positioneꝫ.ꝑmo au
ctoritas Ar.z°.poste.vbi dicit.ꝙ sub eadeꝫ spē.⁊ loqtur đ *T.c.20.*
spē spālissima:multe sunt differentie.sed non ꝭm substan
tiam ⁊ per se.sed ꝭm accidens: sed ꝭm istam opionem sūt
multe differentie sub spē spālissima etiam ꝭm substantiā.
¶ Alia est auctoritas boetij sup porphyrium.ꝙ spēs ē to
ta substantia indiuiduorum. ergo substantia nihil addit
supra naturam specificam.qđ sit de genere substantie.qꝛ
tunc spēs non eēt tota substantia:sed ꝑs substātie. ¶ Itē
si īdiuidua substātie distinguerentur ꝑ differentias sub
tiales:tunc spēs non differret magis sub genere q̄ꝫ indiui
dua sub specie.sed hoc est falsum.qꝛ contrarium apparet
ad sensum.qꝛ soꝛ.⁊ plato minus differunt inter se:⁊ parti
culares cerui q̄ꝫ homo ⁊ asinus ⁊ leo īter se. qꝛ indiuidua
eiusdem speciei conueniunt ī figura.ergo etiam ī substan
tia.qꝛ sicut dicit cōmentatoꝛ primo đ anima. ꝙ membra *Cō.53.*
cerui non differunt a membris leonis. nisi qꝛ anima dif
fert ab anima:sed diuerse species differunt substantiali
ter ⁊ manifeste.qꝛ ī figura ⁊ aliꝫ que arguūt diuersitateꝫ
in substantia.consequentia patet. qꝛ sicut homo ⁊ asinus
⁊ alie forme differūt per diuersas formas substantiales:
sic īdiuidua eiusdem spēi differrent per formas substan
tiales. ¶ Item si hoc esset.tunc non posset conuinci ꝙ in
separatis a materia esset impossibilis multitudo indiui
duorum:sed hoc est contra Ar.⁊ cōmentatorem creden
tes se sufficienter conuicisse ꝙ non sit pꝑssibilis multitu
do īdiuiduorum ī separatis.ꝯsequentia patet.qꝛ multitu
do indiuiduorum conuincitur per accidentia. qꝛ debent
differre per accidens.sed ī talibus non sunt accñtia. ergo
per carentiam accñtium ꝯuincitur ꝙ īpossibilis sit mul
titudo īdiuiduoruꝫ ī abstractis a materia.Si ergo de ra
tione īdiuiduorum substantie non essent accidentia:nec
constituerentur ī esse per ea:tunc ī substantiꝫs separatꝫ ni
hil prohiberet esse plura īdiuidua sub vna specie. ¶ Iteꝫ
tu dicis.ꝙ soꝛ.est soꝛ.per principium formale qđ est de ge
nere substantie.tunc queritur. vtrum illud ꝑncipium est
anima:vel non aīa.per sufficientem diuisioneꝫ a contra
dictorijs.si non est aīa.tunc soꝛ. vt soꝛ.est non aīatum. qꝛ
forma alicuius que est non anima non dat esse aīatum. si
est aīa: vel est ītellectiua vel sensi^{ua}.vl' vege^{ua}.⁊c̄. nō sunt
plures anime.sed si est anima intellectiua:sic est hō: ⁊ nō
differt ab homine.Si est sensitiua.tunc per eam non po
test esse soꝛ.cum per eam sit animal,omne.similr non po
test esse vegetatiua.qꝛ per illam sunt vegetabilia. ¶ Itē
illud quod includit soꝛ. inquantum soꝛ. super naturam
specificam.vel est perfectius anima intellectiua vel im
perfectius. non potest eē perfectius anima intellectiua.
qꝛ anima intellectiua ē vltimũ in homine.⁊ finis ad quē
omnia alia ordinantur:ad que non potest pertingere. qꝛ
etiam est minimum ⁊ optimum.secundo de anima. Nec *T.c.34*
potest esse imperfectius. qꝛ quando aliquid presupponit *⁊.35.*
aliud illud presupponēs est dignius ⁊ nobilius presuppo
sito. vt homo presupponit animal. ergo est perfectioꝛ oī
animali.Dōꝫ est sicut ꝑus.ꝙ illud quod īcludit īdiuiduũ

subē sup naturam specificam est aliqd positiuum forma/ le de genere subē. ¶ Ad auctoritatem Ar.dicendum.ꝙ est itelligenda ꝙ sub vna spē non sunt plures dr̄ie ƒz sub/ stātiā specificam:sed bene sunt differentie plures ƒm sub stantiam idiuidualem:ꝛ ꝙ sic itelligat Ar.probo.qꝛ acci pit illam propōnem:vt manifestaz. sed dicto modo ē ma nifesta.s.ꝙ non sunt differētie plures ƒz subam specificā sub vna spē.qꝛ sic est nota.qꝛ aliter essent multe subē spe/ cifice sub vna spē.qḋ est falsuz manifeste.ꝛ sic Ar. vtitur ista propōne sine forti probatione. ꝛ per cōsequens nota. qꝛ pmus magister non vtitur aliquo ꝙ non sit notuz sine forti probatione.vnde dic̄ cōmentator ꝯ Alexā.ꝙ ipingit Ar.ꝙ visus fuerit quodam apparēti:ꝑ qḋ euasit faciliter aliqua. Dic̄ cōmentator.ꝛ pmus magister nūq̄ vtit̄ aliq̄ qḋ non est notum per se sine forti probatione. Alr potest dici.ꝙ sub vna spē.ꝛc̄. verum est ƒm subam diffinitam vl̄ diffinibilē.vnde sor.iquantum sor.ꝛ alia idiuidua sup na turam specificam nihil icludunt:qḋ sit suba diffinita:vel ponatur i diffōne aliorum. qꝛ singularium nō est diffō.7° h°. ¶ Et hoc idem pꝫ ad auctoritatem Boetij.ꝙ spēs est tota suba diffinita vel diffi^lis idiuiduorum.vt visum ē.

ꝯ^m p̊ de gnōne cō.38.

T.c.53.

Ad rōnes. Ad pmaz.si idiuiduū.ꝛc̄.negatur ꝯña. qꝛ i illis que subalr distinguuntur ē or do ꝛ gradus.qꝛ licet homo ꝛ asinus distiguantur substan/ tialiter.tamē minus differunt subalr q̄ homo ꝛ aqua. qꝛ spēs eiusdem generis sunt propingores in natura.qꝛ con/ ueniunt i genere propīquo:sed homo ꝛ aqua non conue/ niunt sic i genere propinquo.qꝛ magis differunt: sic est in proposito.licet homo ꝛ asinus differant substantialr:ꝛ in/ diuidua eiusdem spēi. tamen idiuidua eiusdez spēi min° differunt i suba q̄ diuerse spēs. ꝛ hoc pꝫ per accñtia qui/ bus conueniunt.ꝛ per que circūlogmur differentias sub/ stantiales.vt patet per cōmentatorem.8.h°. ꝛ sic indiui/ dua eiusdem spēi magis conueniunt i figura que arguūt minorē dr̄iam substantialem q̄ diuerse figure:que sunt i diuersis speciebus.q̄re non valet. ¶ Ad aliam. si indiui/ dua.ꝛc̄.consequentia negatur. imo licet sor. ꝛ plato diffe/ rant per differentias subales. ꝛ alia idiuidua eiusdē spe/ ciei:adhuc phi^ce loquēdo conuicitur ꝙ sit multitudo im/ possibilis idiuiduorum iseparatis:sed non conuincitur ꝑ accidentia.sed per aliam viā quā ponit Ar.ꝛ cōmētator qꝛ idiuidua eiusdem speciei sunt partes spēi.qꝛ dicuntur participare spēm:ꝛ species est participabilis.vt ergo spe/ cies ē participabilis per idiuidua ꝛ supposita multipli^tur est i idiuidua. sed i separatis species nō ē ꝑticipabilis.qꝛ non habet subiectuz qḋ participet eam propter hoc sepa/ rata vt multiplicantur per idiuidua. vnde defectus par/ ticipantis subi est causa.q̄re nō multiplicantur abstracta ꝛ accidentia:vt quantitas sig̃ta non est causa. ¶ Ad aliā. Illud formale.ꝛc̄. Dōm ꝙ in animatis est anima.qꝛ tur/ pe esset ꝙ sor.non haberet animam: per quam distiguere tur ab alijs animalibus ꝛ hoibus. ¶ Tu dicis.vel ē sensi tiua.ꝛc̄. Dicendum ƒm Ar. ꝛ cōmentatorem ꝙ ē cogita/ tiua aīa.ꝛ dic̄ ꝙ per illam.hō est hō.ꝛ non solum sor. Dōꝫ ꝙ hō.est hō ꝑ aīam cogitatiuam absolute.sed sor.est sor.ꝑ aīam cogitatiuā.ꝛ hanc.vnde Ar.ꝛ cōmētator volunt.ꝙ aīa itellectiua non sit forma subalis hoīs.ꝛ dans esse. sed tantuz ꝯiungitur hoī ꝑ opōnes.Et cōmentator dicit:aīaz cogitatiuam esse formā subalem:que dat esse hoī. Et ista solō est contra fidē ꝛ veritatē.vñ q tenent istam opionez i alijs idiuiduis ab hoīe pñt sic soluere ꝙ non esset ꝯ fidē: qꝛ glibet asinus particularis super formam specificā ad/ dit aliam formā subalez idiuidualē: cū ista forma sit ma terialis.ꝛ istud non posset dici de itellectu:cum sit forma imal̄ que non potest contrahi ꝑ plures formas itellectiua

T.c.5.

ꝯ^m 3° 6 aīa ꝯ.5.

les subaliter differentes. vnde si aliqs vellet soluere te/ nendo cum fide: ꝙ itellectus sit forma subalis hoīs. opꝫ eum dicere ꝙ indiuidua differrent per diuersas formas subales idiuiduales māles que precedunt itellectuz vt ꝑ diuersas animas vegetatiuas:q̄bus adueniret itellectus: ꝛ tunc gr̄a istarum diuersarum formarum itellectus mul tiplicaretur.ꝛ sic contrahitur natura specifica ad indiui/ duum per istas formas substantiales. non ꝙ intellectus differat subalr.sed forme precedentes itellectum que sūt materiales:de hoc debet inquiri. ¶ Ad aliam. Illa for/ ma vel est perfectior.ꝛc̄.Dicendum ꝙ anima cogitatiua particularis sor.ē nobilior q̄ anima cogitatiua cōmunis: ꝛ in hoc conuincit ratio.qꝛ in eodem genere semper illud est nobilius qḋ p̄supponit aliḋ. modo anima cogitatiua sor.presupponit animam cog^me in cōmuni.qꝛ est nobilior ea.Et tu dicis.ergo est nobilior homine.possꝫ concedi.nō tamen ex hoc sequit̄:ꝙ anima cogitatiua sit nobilior ani ma intellectiua:ꝛ intelligas de anima itellectiua que sit forma hoīs.sicut dictum est in precedenti solone. ¶ Isti tenentes istam opinionem habent soluere rationes in p̊n cipio questionis in oppositum factas.

Ad primā cum dr̄.nullum pertinens ad quidita tem.ꝛc̄.verum est qḋ pertinet ad qui/ ditatem specificam non est p̊n^m idiuidui. ¶ Et tu dicis. ꝙ forma pertinet ad quiditatem specificā. conceditur. forma spēi.imo etiaz ē tota quiditas speciei. vt visum est prius.ꝛ illa non est principium indiuidui : cuꝫ possit sepa rari per itellectum a principijs indiuiduantibus: sed for me idiuidui non pertinent ad quiditatem speciei.etiā nō potest itelligi sine principijs indiuiduantibus cum ipsa sit met p̊n^m idiuiduans. ¶ Ad aliam. Illa forma vel esꝫ eiusdē spēi.ꝛc̄.Dōm ꝙ oīno iste forme idiuiduales lꝫ dif ferant subalr.tñ pertinēt ad vnā spēm:ꝛ cōueniunt i vna natura specifica:sicut iferius conuenit cū superiori i spe/ cie: sic loquendo sunt eiusdem spēi.ꝛ tamē ista forma in/ diuidual̄ contrahit illam formam specificam : sicut infe/ rius cōtrahit superius : ꝛ nolo dicere ꝙ specifica forma ꝛ idiuidual̄ sint eiusdem spēi. sicut duo que continent̄ sub vno.sed sunt sicut superius ꝛ iferius : que non differūt in natura.licet sit vnum cōmune: aliud particulare. ¶ Ad aliam.si hoc esset:tunc celum esset compositum. nego cō/ sequentiam.vnde quando dr̄ ꝙ Ar.dic̄ celuz. ꝛ hoc celū. potest dici ꝙ Ar.accipit celum pro mūdo ꝛ orbe cor^li.ꝛ sic celum componitur ex materia ꝛ forma:vel potest dici ꝙ celum pro orbe celesti.ꝛ hoc celum differunt non ꝑ di/ uersas intellectiones acceptas a diuersis naturis i celo. qꝛ celum est subiectum simplex.ꝛ seipso idiuiduatur. sic̄ forme abstracte.sꝫ ista dr̄ia est ꝑ ꝯpōnē ad itellectū infe/ riorum. vt ēt dcm̄ est i alia opione.his duabus opionibus positis fidel̄ hoc iquirat meliorē.ꝛ soluat rōnes alterius opionis: que cā breuitatis obmisse sunt. Qō XVIII.

p̊ celi.t. cō.92.

¶ Quorum igitur talis est materia. ꝛc̄.

T.c.29.

Queritur circa idem capitulū circa dcā vba. Utrū ad gnōnem rei na/ tural̄: vt ignis vel alterius oporteat p̊existere aliquā p̄te for^e ignis : quā formā aliqui vocāt icboationē forme.aliq rōnem seminalem:que fac̄ ad hoc ꝙ res fiat. Et arguitur ꝙ sic. ꝛ hoc ex lr̄a Ar. dicentis.Quoruꝫ igitur talis est materia.vt lapides: im/ possibile est sic moueri nisi ab aliquo.ꝛ que quorum ma/ teria non est p̊n^m actiuum tantum fiunt ab arte. oportet igit̄ ꝙ i mā illor̄ q̄ fiunt a nā isit aliqḋ p̊n^m actiuuꝫ:qḋ sit aliq̄ ps forme:q̄ est q̄dam icboatio forme. ¶ Item si hoc non esset: tunc gnō nālis:vel esset motus violēt° vl̄ nihil

differret a generatione artificiali.ꝑ sequeret ꝙ eēt mot⁹ violent⁹. qꝛ si i generatiōe naturali non ꝑexisteret aliqđ ꝑncipium actiuum i materia: tunc esset a ꝑncipio extrinseco. ⁊ hoc est violentuꝫ: qꝛ violentum est a ꝑncipio extrinseco non conferente vim passo: vt dicitur 3° ethi. ¶ 2° sequeretur ꝙ generatio naturalꝭ nō differret ab artificiali. qꝛ dicit Ar. 2° phy. Si ars nauifactiua esset in lignis: tūc nauis fieret a natura: sicut nunc fit ab arte. ⁊ sic generatō naturalis non differt ab artificiali. nisi qꝛ naturalis generatio habet pricipium itrinsecum i materia: sed artificialis non. sed falsum est dicere ꝙ sit motus violentus. qꝛ distinguitur. etiaꝫ ꝙ sit generatio artificialis. qꝛ naturalis generatio distinguitur ab artificiali: sicut ars a natura. ğ antecedens est falsum. ꝙ non habeat aliquā parteꝫ forme precedentem. ¶ Item forma post generationem est i materia: aut ergo processit ab aliquo: aut ex nihilo. ꝑ diuisionem sufficientem. nō ex nihilo. qꝛ ex nihilo nihil fit. ergo ex aliquo. sed non ex materia. qꝛ materia essꝫ pars forme. quod est falsum. ergo ex aliquo qđ est in materia: qđ est pars forme. ¶ Item. qꝛ aliquis posset dicere. si naturalis ergo est a principio itrinseco actiuo: tunc agēs extrinsecum esset superfluum. ¶ Ad hoc respondetur. ꝙ sicut illud ꝑncipium itrinsecum non est forma completa: sꝫ quedam incohatio forme. ita etiam non est perfectuꝫ ꝑncipium actiuum. vt per se possit agere generationem: sed habet aliquid de virtute actiua: vt cooperetur exteriori agenti. qꝛ nisi aliquid conferret. tunc ergo naturalis esset motus violentus. vt visum est.

Ca. 3. — *T. c. 78. 79. ⁊ 86.*

Oppositum

arguit. Si aliqđ ꝑexisteret forme qđ esset ꝑncipium actiuum. itrinsecū: tūc for⁹ esset diuisibilis: ⁊ hr̄et partem ⁊ partem: qđ est contra cōmune dictum.

Dicendum

est ad qōneꝫ: ꝙ pars forme non preexistit in materia ante generationem tāqꝫ ꝑn^m actiuū cooperans ad hoc ꝙ res fiat. Et causa est. qꝛ pars preexistēs aut agit ad eductionem suiipsius de potētia materie: aut ad eductionem alterius partis. per sufficientem diuisionem. sed non potest dici ꝙ agat ad eductionem sui. qꝛ eēt implicare. probatio. qꝛ tūc educeretur. ⁊ oē qđ educit̄ est i po^a passiua: ⁊ B ēt educit. ⁊ sic illđ idē ē i po^a actiua. ⁊ sic illa ps erit i po^a actiua: ⁊ nō actiua. passiua ⁊ nō passiua. ⁊ actu ⁊ potentia. quod est implicare. Nec pōt dici ꝙ agat per eductionem alterius partis. qꝛ tunc tota forma non educeretur ⁊ generaretur: qđ est impossibile. cōsequētia probatur. qꝛ si pars forme agit ad eductionem alteri⁹ partis: vel ista pars est in materia: vel non. si est. tunc nō educitur. qꝛ illud quod est actu i materia non educitur. si aūt non est actu: sed i potētia. ita ꝙ educitur ad actum ꝑ aliā partem: quā vocant icohationem forme: sic vna pars forme actiue educit: ⁊ alia pars educitur. ⁊ sic tota forma nō educitur. ⁊ per ꝯsequens nec tota forma generat̄. ¶ Itē s̄m istos seqtur latitatio formarum. vnde ista opinio ꝑpiqua est opionibus ponentibus latitationem formarū. Sed positio ista est ipossibilis s̄m Ar. i multis locis. probatio huius. ꝙ sit ponere latitationem formarum. qꝛ idē est ponere ꝙ tota forma lateat: vl ꝙ pars lateat. vnde q̄ratur ab istis qui ponunt istam icohationem. vtrum ista forma s̄m suum esse icohatiuum sit i potentia actiua vel passiua. Si in potentia passiua. non cooperatur exteriori agenti. qꝛ omne qđ operatur aliquo modo operatur. passiuū autem vt passiuum nihil potest operari: Si auteꝫ est i potentia actiua. ergo est i actu. qꝛ nihil agit nisi s̄m ꝙ ē i actu. qꝛ semper extimabitur spēs mouens. vt dr̄ 3° phy. ⁊ sic aliqđ actuale forme latet i materia. qđ est ipossibile: qꝛ forma fieri est totum actum forme fieri. si ergo totus actus forme fit. ergo non fuit prius. ¶ Notandum tamē ꝙ forma est i materia ante generationem s̄m potentiaꝫ passiuam. qꝛ omne qđ fit possibile est fieri. Si auteꝫ possibile est fieri. ergo ꝑmo fuit i potentia. Et sic per hoc ꝙ forma actu non preexistit. sed tantum potentia. qꝛ in materia est aptitudo ⁊ potentia essentialis ad formā educendam. vnde quando Ar. dič i littera. ꝙ pars preexistit: nō debet itelligi pars rei fiende: nec icohatio eius. sed debet itelligi aliqua virtus actiua: que non fuit ipsa res fienda: sed per quam res fit: sicut quando homo debet generari: tunc v̄tus spermatis est i materia. ¶ Ad cuius itellectuꝫ notandum sicut dicit cōmentator. ꝙ motus localis aliqliter assimilatur motui ad formā. In motu aūt locali videmus ꝙ aliqua sunt que mouentur a ꝑn° extra. vt ignis a generante: vel a remouente prohibens. Aliqua mouentur a ꝑn° itrinseco: vt animata que diuiduntur in partem mouentem ⁊ motam. vt tangitur 8° phy. Silr̄ i motu est ad formam: quando forma substantialꝭ itroducitur: tunc qđ est itrisecuꝫ agens qđ coniungitur materie ⁊ disponit eam: vt i viuentibus v̄tus formatiua spermatis est i semine: non ꝙ sperma abscisum a generāte igrediatur substātiam geniti. sicut vult cōmētator nono huius. Similiter est i motu augmentatiōis. qꝛ potentia augmentatiua mouens itrinseca est i moto s̄m augmentuꝫ. sic etiam est i motu alterationis: sicut aliqua vis naturalꝭ est i corde vel in alio membro: que potest vocari virtus sanatiua: per quā educitur sanitas i parte aliqua ifirma. Et aliq addunt ꝙ Ar. loquitur hic de tali materia habente i se ꝑn^m actiuū. ⁊ non loqtur in rebus inanimatis. qđ patet ex hoc. qꝛ cōparat materiaꝫ ignis materie domus i hoc ꝙ vtraqꝫ mouetur ad formam a pricipio extrinseco: ⁊ sic loqtur magis de viuentibus. vtrum quando ignis generatur i materia sit aliqđ actiuum itrinsecum ad formam ignis: qđ non sit pars forme fiende. sicut se habet sperma i viuētibus. Ex hoc patet quid sit dicendum ad Ar.

T. c. 30. — *Com. 3.*

Ad rationes.

Ad ꝑmam. Si B non esset. ⁊c. consequentia negatur. qꝛ ad hoc ꝙ generatio vniuersalꝭ distiguatur a moto violento sufficit ꝙ sit ꝑn^m itrisecum actiuum vel passiuum. qđ tamen hꝫ poni vlr ad formaꝫ ⁊ ad iclinationem naturalem: vt dič cōmentator septio phy. vnde i motu violento: nec est ꝑncipium actiuum: nec passiuū: qđ tamē hꝫ po^am nālem ad formam ⁊ iclinatiōem nālem ad formā. quare rō nō ꝯ^{lt}. Similiter gnō naturalꝭ differt ab artificiali. qꝛ dr̄ia est inter mām nālium: ⁊ māꝫ artificialiū. qꝛ mā nālium hꝫ po^am ⁊ aptitudinē nālē ad formā: que pōt educi ad actū ꝑ agens nāle. qꝛ po^a nālꝭ non est māꝫ artificialiū. ¶ Ad auctoritatem ar. 2° phy. dōm ꝙ ar. non vř dicere ꝙ semꝑ ꝑn^m actiuum sit itrisecum i re: qđ sit ideꝫ numero cū re fienda. sꝫ vult dicere ꝙ i motu nāli est aliquod itrisecum ꝑn^m: siue hoc sit actiuū: siue māle: qđ hꝫ nālē po^am ad formā: qđ nō est i arti^{bus}. vnde si i ligno esset po^a naturalꝭ ad formā domus. tūc domus fieret a natura. ¶ Ad aliaꝫ. que fuit 3^a obiectionis. Dōꝫ ꝙ ibi non est forma diminuta: nec etiā perfecta. ⁊ ēt non cooperatur agenti extriseco: cum nō sit actu i mā. vt visuꝫ est. ¶ Ad aliaꝫ. forma post generationem est i mā: aut ergo processit ex aliquo. ⁊c. Dicendū ꝙ processit ex aliquo tāqꝫ ex parte. vt materia. tunc tantuꝫ habet veritatem maior de illis que generātur seorsuꝫ et diuisiꝫ. sicut est compositū qđ generatur ex materia tāqꝫ ex parte sui: sed non habet veritatem de forma: qꝛ materia nō est pars forme: vñ forma neqꝫ oino ex nihilo gnātur: neqꝫ ex mā tāqꝫ ex pte sui. vñ diuisio ē sufficiēs de illis q̄ nō generant̄ diuisiꝫ ⁊ seorsuꝫ. sꝫ in alio. vnde forma substantialis gnātur in materia q̄ hꝫ po^am ⁊ aptitudineꝫ

T. c. 17. — *Cō. 10.* — *T. c. 78. 79. ⁊ 86.*

nālē ad illā formā: ⁊ hoc sufficit: vt for⁹ generetur ex mā in materia que habet potentiam naturalem ad formam introducendā ꝑ agens nāle disponēs māz. Qō. XIX.

T. c. 31.

COnsequēter pōt queri. vtruz motus sit generatiuus caloris. sed hoc habet locum. primo metaphy. ⁊ 2° celi. ideo pretermittatur ⁊ queratur circa illā ptez: que neqz vero a casu: ⁊ cōmētator in illa parte facit disgressionem ⁊ incipit. Et in hoc qō dixit multe sūt qōnes difficiles. vtrū ꝑ generationē inferiorum sit necesse ponere substātias abstractas ⁊ separatas. Et arguīt p°: ꝙ sic. Si non esset ponere subas separatas: tunc vnūqōqz non generaretur a sibi simili: sed hoc est falsuz. ex littera. qz vnūqōqz fit a conuenienti sibi. ꝯsequentia patet. qz illa que fiunt ex putrefactione non fiunt ab aliquo indiuiduo sibi simili. ergo oportet ponere substātias separatas (similes inferioribus.

T. c. 31. ⁊ 22.

Oppositum vult Ar. ⁊ cōmentator qui iprobāt hoc: ⁊ debet intelligi de substantijs separatis: quas ponit plato ⁊ alij antiqui. qz Ar. bene ponit substantias separatas: que sunt motores orbium celestiū: qz ille sunt necessarie: vt pz. 12. h°. ¶ Ista qō est difficilis: sicut attestaī cōmētator. 12. h°. in illa disgressione. Themistius aūt dicit ibi. ꝙ ista questio est valde difficilis. Et nos dicamus in hoc fz nostrum posse: ⁊ fm propositiōes quas habemus de sciētia Ar. que est minoris dubitationis. vt dicit Alex. ⁊ magis est conueniens: vt sit vera ꝙ alie sententie. In qua quidem questione sic procedam. ꝙ primo recitabo opiniōes cum improbationibus earū: quas tangit Cōmentator in isto. 7. ⁊ 12. Primo ergo tangit opinionem platonis. ⁊ ponit tres rōnes platonis. propter quas posuit substātias separatas eē: vt ydeas: ⁊ est prima ratio. Omne qō generatur ⁊ educitur de potentia ad actuz: hoc fit per aliquod simile in specie: sed hoc non potest esse nisi ponātur ydee: qz aliqua generātur per putrefactionem: ⁊ non preexistit indiuiduum eiusdem speciei: vt pz de vespis ⁊ muribus. Similiter in his que generātur ex semine. pz. qz semē nō habet animaz. ergo si generantur a simili. opz ꝙ sint idē. ¶ Item forme substantiales sunt addite formis complexionalib⁹. ⁊ cōmentator intelligit ꝑ formas cōplexiōales qualitates actiuas ⁊ passiuas. vt calidū ⁊ siccum: frigiduz ⁊ humidū. Ex hoc sic. forme substantiales vt forme ignis aeris. ⁊c. vel generātur a se: vel ab extrinseco: sed non generantur a se: qz nihil generat seipsum: tunc eniz generatum esset sine generante. Si ab extrinseco. tunc vel generantur ab indiuiduo eiusdem speciei: vel eiusdē gnīs: vel ab ydea: sed nō gnānī ab idi⁹ eiusdē spēi: vel gnīs. qz hoc non preexistit in generatis per putrefactionem. ergo opz esse ydeas que dant tales formas. ¶ Item. ⁊ ista ratio ꝓbat non solum de generatis sine semine: sed etiam de generatis ex semine. Omne qō est in actu ⁊ prius fuit in potentia. hoc est per aliquod sile spēi: sed anima fit ex semine vel in semine: ⁊ tamen in illo semine ⁊ qualitatib⁹ cōplexionalibus non est anima in actu: nisi fm opinionem dicentiū aiaz eē cōplexionē. ergo oportet ꝙ sint forme separate q̄ dent illas aias. ⁊ he sunt ydee que sunt eiusdem spēi. ¶ Aliā opinionē tangit cōmētator que est Auicēne: ⁊ tangit duas rationēs: per quas probat formas esse separatas. vt datorem formarū. vna est: ⁊ supponit duo. pmo. ꝙ oē qō est in po⁹ non exit ad actum nisi ab aliquo extrahēte sue speciei vel generis. 2°. supponit. ꝙ forme substātiales māles non sunt actiue vel passiue essentialiter: sed qualitates prime tantū. Ex hoc sic arguitur. Si ignis vel aqua generatur. vel hoc est a q̄litatibus primis: vel a formis substantialibus: vel a forma que dat formas: ⁊ est dator formaruz: non a qualitatibus primis. qz non sunt siles substantijs: nec a formis subalibus. qz non sunt pn^m actionis ⁊ passionis: vt visum est. ḡ sunt a datore formarū quē dicit Aui. eē intelligentiam agentem: que dat omnes formas. ¶ Itē qz aliqs posset dicere ꝙ for^a elementoruz ꝓueniat a datore formarum. qz videmus ignem generari i actu ex motu: ⁊ non possumus dicere ꝙ motus faciat formam subalē ignis. qz nō est sibi silis in spē: vel in gnīe. Ex hoc sic: ignis generatur a motu: vel ergo mot⁹ dat formā subalem igni: vel dator formaꝝ: sed motus non dat. qz nō est sibi silis in specie: vel in genere. ergo dator formaruz. Et dicit cōmentator ꝙ iste due op. ꝯueniunt i h. qz plato ⁊ Aui. posuit formas sepatas ydeas. sed Aui. posuit datorem formaꝝ. vnde posuit intelligentiā que respicit illa q̄ sunt in spera actiuoꝝ ⁊ passiuorū. ⁊ dans eis for^as. ¶ Alia est opio The. quam cō^tor breuiter tractat i isto 7°. sed diffusius pertractat eaz in. 12. vnde themistius aliq̄lr ꝯ^r cuz Auic. qz vterqz ponit subam sepatam datorē formā. Sed differt themistius ab Aui. qz dicit. ꝙ illud agens qō pmo creat formā illud inuenīī dupl̄r. vno mō ꝯiūctim cū mā. sic hō gnāt hoiem. ⁊ ignis ignē. Aliud agēs iuenīī abstractū: qō ponit ꝑꝑ illa q̄ fiunt ex putrefactione. vn̄ dic̄ Themistius. ꝙ aīa non est illud in quo sunt oēs forme tn̄. s. intelligibiles ⁊ sensibiles: sed ē illud qō ponit oēs formas i materijs. ⁊ dat eas. Addit cōmētator. ꝙ per aiam intelligit formā sepatam. ⁊ motiuū Themistij fuit ꝙ posuit datorem formaruz. qz vidit ꝙ aliqua aīalia fiūt ex putrefactione vt bibiones ex vino corrupto. ⁊ dicit. ꝙ istorū fuit oblitus Ar. qz non fiunt a sibi simili in forma. licet sermo sit sufficiens quo ad illa animalia que fiunt ex seminibus: qz fiunt a sibi simili. Et posset syllogizari. si nō essz dator formarum: tunc animalia generata ex putrefactione non fierent a sibi simili. hoc est falsum. h declarat i cōmento. Et stat in hoc ꝙ bene scimus ꝙ in semine ⁊ spermate cuiuslibet animalis ⁊ plante sunt quedam proportiones proprie ⁊ resolutiones: quibus ea que generantur ex eis sunt animalia ⁊ plante: qz ex spermate hominis nō fit equus. nec ex semine equi fit homo. Ex quo animalia proportionabiliter fiunt ex seminibus: oportet ꝙ istis ꝓportionibus aliquid respōdeat in seminibus quod sit simile generādo. aliter non fierent animalia determinate ex istis seminibus: ⁊ hec est aliqua virtus in spermate. vnde dicit. ꝙ processus determinatus est fm istas proprietates. imo proportiones ⁊ virtutes: vnde licet homo generetur ab homine. tamen pater nihil facit ad compositionem talem vel talem membrorum. qz pater separatur a fetu. cum sit agens extrinsecum. sed ꝙ sit talis dispositionis: oportet ꝙ h sit per illud quod est in materia ⁊ semine: qō sic lineat ⁊ disponit membra determinate ad talez formam introducendam. ⁊ he sunt forme ⁊ virtutes i natura. Et addit ꝙ corpus nihil facit in corpe nisi in extremitatibus tangendo: sed non per totum: sed hoc facit natura ⁊ virtus naturalis per totum corpus diffusa. Et ista virtus tantum est in illis que generantur ex semine. sed i illis que fiunt sine semine non habent simile. sic ergo idi gent aliqua forma. ⁊ aliq̄ actione i qua latent omnes forme. ⁊ dat istis iferioribus formas. Et qz aliquis posset dicere Themistio ꝙ non oportet ista animalia vilia fieri ex conuenienti. qz non sunt magni pōderis. hoc remouet dicens. ꝙ non decipiat te vilitas animalium: ⁊ cogita ꝙ magis miruz est de scientia operantis aliquid subtile ex luto ꝙ̄ de scientia in faciēdo aliquid ex auro. lz lutuz vilius sit auro. ergo propter vilitatem animalium non impeditur agens simile cum aliquid fiat ex luto a conuenienti: vt a scientia artificis. ¶ Postea Commentator re

[Marginalia: T. c. 36. ⁊ inde. Cō. 18. — Cō. 31. Cō. 18. ⁊ 12. p⁹ rō platōis — Opinio Auicē. — Opinio The. — Cō. 18. 12. met.]

citat duas opiniones extremas. qꝛ istas iam tactas cum opinióe Aristo. dicit medias esse. Una opinio est que ponit latitationem formarū. qꝛ qḋlibet est ī quolibet. qꝛ in vna re sunt omnes res actu. ⁊ generatio ē exitus de occulto ī manifestum. Et dicit ista opinio. ꝙ agens non est nisi abstrahens ⁊ distinguens illas res adinuicem que simul existunt. sicut Anaxagoras posuit intellectum diuinum. Alia est opinio dicēs. agens creat totuꝫ ens de nouo ⁊ ex nihilo. ⁊ ꝙ non habet necessitatem ad hoc ꝙ habeat materiam ī quā agat. De vltimis duabus non plus ad p̄sens vt de latitatione formarum. qꝛ alibi habet locum. veruꝫ autem aliquid fiat ex nihilo. Dicēduꝫ ꝙ non naturaliter: sed bene supernaturaliter. de hoc nō plus. qꝛ ista questio tantū querit. vtruꝫ sit dare formas abstractas propter generationes inferiorum: sed ſm neutram istarum opinionum est generatio propria. ¶ Notādum ꝙ cōmentator increpat Themistiuꝫ. qui posuit propter generata ex putrefactione substantiā abstractam: sicut datorem formarum: ⁊ propter generata ex semine. vnde cōmētator vult ꝙ ſm opinionem Themistij non soluꝫ oportet poni substantiam abstractā propter generata ex putrefactione. ſꝫ etiam propter generata ex semine. vnde dicit. ꝙ Themistius non intellexit quomodo fit generatio. ⁊ quid est dictum ꝙ generatū fit a cōueniēti. s. in diffinitione ⁊ substantia. ⁊ paucis interpositis dicit. Et cum omne qḋ fit fiat a conuenienti specie: putatur ꝙ iste sermo cogat dicere formas esse ⁊ ydeas. ⁊ h̄ propter putrefacta. Sed hoc non est verū. qꝛ non solum oportet ponere formas abstractas propter putrefacta: sed etiam per illa que fiunt ex semie. Cum eniꝫ diximus ꝙ necesse est vt in seminibus sint virtutes ⁊ forme similes rebus artificialibus que agunt ea que habent formaꝫ: ⁊ posuimus illas virtutes ⁊ formas factas esse: contingit: vt habeāt alias formas: a quibꝰ fiāt. Et propter hoc quidam dicunt omnes formas substātiales esse a substantia abstracta. Et ratio est. qꝛ nihil agit in inferioribus nisi quatuor qualitates prime q̄ faciunt sua similia: vt calor calorē. ergo forme substantiales nō agūt: ⁊ per consequens ignis non generatur in corpore combusto ex forma substantiali ignis comburentis. vn̄ cū ignis fiat ab igne in corpore cōbusto est necessario h̄ fieri altero duorum modorum: aut vt forma ignis sit ī corpore cōsequens factionem caloris ignei in eo: sicut accidētia consequuntur formā: vt risibile consequitur formam hominis: sed hoc est inconueniēs. Aut contingit: vt fiat forma ex non forma. ⁊ hec non differunt in anima ⁊ ī omnibus formis substantialibus. ⁊ tamen dicunt ꝙ non videmus animam fieri ex anima. sed ex non anima. Si ergo forᵃ substantialis sit facta ex ꝯueniēti necesse est animā esse abstractaꝫ a qua fiunt alie anime ⁊ forme substātiales: ⁊ sic oportet non solum ponere substātias abstractas propter putrefacta. sed etiam propter generata ex semine. ¶ Notandum ꝙ cōmentator ponit quedā notabilia ad veritatem questionis. Primū est ⁊ ponit in septimo. d. ꝙ nos dicamus ꝙ cū considerata fuerit de mō Ar. in hoc loco super hoc. ꝙ forme materiales sunt generātes formas materiales apparebit ꝙ semina dant formas reruꝫ generatarum a seminibus per formas quas dederunt seminibꝰ generātia. vnde semina a generante abscisa v̄tute habēt formas similes generantis. qꝛ sunt quasi instrumenta generantiū: sicut etiā forme substātiales agūt p̄ qualitates tāq̄ꝫ artifex per instrumentū: sed in generatis a non semine corpora celestia sunt illa que dant istis aliquid loco seminum ⁊ virtutum: que sunt in seminibus: ⁊ ī eis que generantur ex semine. Et ꝙ omnia ista sunt virtutes naturales diuine generantes sibi filia ſꝫ ꝙ artifex ⁊ artes generant sua artificiata. ⁊ sic cōmentator vocat virtutes ī seminibus a corporibus celestibus diuinas: ⁊ nō declarat q̄re dicāt̄ diuine. Et h̄ est forte pro tāto. qꝛ sicut virtutes diuine occulte sunt ⁊ agunt ad finē ⁊ complemētū: sic v̄tutes generate. vnde propter ignorantiam ipsarum aliq̄ posuerunt ydeas aliq̄ datorem formarū. Et dicit cōmentator similiter in. 12. huius. ꝙ non oportꝫ agens omnino eē simile ſm omnes modos. vnde generans animam non ponit eam in materiam: ſꝫ abstrahit animā in potētia ad aīam in actu. vnde dicit. ꝙ ignis non semp̄ generatur ab igne: sed ēt ex motu. vnde inceptio proportionū ⁊ formarum existentiū in generantibus animalia est. qꝛ abstrahunt formas ⁊ proportiones: que sunt in materia ex potētia in actum: ⁊ omne extrahens aliud de poᵃ in actuꝫ necesse est vt extrahēs aliquo modo sit simile illi qḋ extrahitur: non ꝙ ipsum sit met qḋ extrahitur formaliter ⁊ ſꝫ omnes modos. virtutes enim que sunt in seminibus que faciunt animam non sunt animate actu: sed in potentia ⁊ virtute: sicut domus est in potētia in anima edificatoris ⁊ non in actu. ⁊ similiter virtutes in materia putrefactorum: que agunt ⁊ generant putrefacta que sunt a corporibus celestibus sunt similes virtute ⁊ potētia animali generato ex putrefactione. ¶ 2ᵐ notabile est per modum correlarij. Et dicit cōmentator. ꝙ ideo dixit Ar. in libro de animalibus: ꝙ iste virtutes sunt similes intellectui. s. qꝛ agunt actione itellectus: ⁊ sunt similes in hoc. qꝛ sicut intellectus non agit per organum corporeum determinatum. qꝛ nullius corporis est actus. sic virtutes in seminibus non agunt propter determinatum organuꝫ. vnde totum confusum est. qꝛ quelibet pars spermatis ē sperma: ⁊ p̄ quālibet partem spermatis agit virtus. vnde alie v̄tutes agunt per determinatum organum. vt visus per oculum. ⁊c. Tunc addit cōmentator: ꝙ in hoc differunt iste virtutes generatiue q̄s medici vocant formatiuas a virtutibus naturalibus que sunt in corporibus animalium. Iste. n. agunt non actione intellectus operatiui: sed agunt p̄ istrumēta determinata ⁊ membra propria: sicut auditus per aurem. visus per oculum. virtus aūt informatiua nō agit p̄ mēbrū ꝓpriuꝫ. Tūc addit dubitationē Galieni. ꝙ ideo Galienus dubitat: ⁊ dixit nescio: vtrum ista virtꝰ sit creator aut non. sed vniuersaliter ista virtus non agit nisi per caloreꝫ qui est in semine: non ita ꝙ sit forma in eis: sicut anima in corpore naturali. sed ita ꝙ sit iclusus ī eis: sicut anima est inclusa in corporibus celestibus. Similiter dicit cōmentator. 12. huius. qꝛ dicit ꝙ Ar. dicit istas virtutes similes eē virtutibꝰ artificialibus: ⁊ ī de animalibus dicit eas esse diuinas: qꝛ dant vitaꝫ: ⁊ assimilat eas virtutibus que dicuntur intelligentie. qꝛ agunt ad perfectum complementuꝫ ⁊ determinatū finem. ¶ Tertiuꝫ notabile ponit cōmentator. 12. huius. ⁊ est de calore. d. ꝙ ista semina non agunt nisi per calorem in eis. ⁊ iste calor non facit calefactionem ⁊ desiccationem tantum ſm figuraꝫ ⁊ formam animati. Et ideo dicit Ar. in de animalibus. ꝙ iste calor nō est ignis: vel igneus. qꝛ ille corrumpit animalia ⁊ non generat: sed iste calor in seminibus generat. ⁊ ideo videtur similis calori artificiali in camino: qꝛ sicut ars calorem mensurat ad determinatam operationē: vt ad talē cultellū vel gladium: sic iste calor habet formā in seminibꝰ: que conseruatur in sua mensura. ⁊ ista forma non est anima in actu. sed in potentia. ⁊ ē illa quā Ar. assimilat arti ⁊ intellectui: q̄ determinate agit. ⁊ iō dicit Ar. istum calorem aīe non aīatū. Et iste calor est in seminibus: ⁊ fit ab habente semen a sole. vnde dicit Ar. ꝙ homo generatur ab homine ⁊ sole. ⁊ addit cōmēᵗᵒʳ ꝙ iste calor factus est in terra ⁊ aqua ex calore solis admixto cuꝫ

Cō. 31.

Cō. 13. ⁊ 18.

Cō. 18.

calore aliaꝝ stellaꝝ: ꝛ iõ sol ꝛ alie stelle sunt pñ vite cuiuslibꝫ viui in nã. calor igit̃ solis ꝛ stellaꝝ diffusus ĩ aqua ꝛ terra generat aĩalia nata ex putrefactiõe: ꝛ vl̃r illa que fiunt nõ ex semine: nõ ꝙ aĩa sit illic ꝓducta ex sole ꝛ orbe decliui: ita ꝙ diuisim gñet̃ sicut voluit Themisti⁹: sed ex mã putrefacti educit̃: ꝛ oĩa ista declarata sunt in libro de aĩalib⁹: ergo calores generati ex caloribus stellaꝝ gñant quãlibꝫ spẽm speꝝ aĩaliũ hñt ꝓprias mẽsuras illius caloris ex q̃ntitatibus motuũ stellaꝝ: ꝛ dispõnib⁹ adinuicẽ in ꝓpinqtate: ꝛ remotiõe: ꝛ ista mẽsura ꝓuenit ab arte diuina intellectuali q̃ est sĩlis vni⁹ forme ꝛ vnius artis principalis que hꝫ plures sub se: vt pollitica hꝫ sub se militarem ꝛ nauifactiuã. ꝛ sic vult Cõmẽtator ꝙ oĩa aĩalia siue fiant ex semine vel sine semine fiunt a sibi sĩli saltẽ in virtute: qꝛ in mã putrefactoꝝ a corpib⁹ celestib⁹ deriuant̃ ꝛ gñant̃ quedã virtutes ꝛ calores q̃ generãt determinatas spẽs aĩaliũ: que assimilãtur illis aĩalibus in ṽtute ꝛ po⁹ lꝫ nõ formalr̃: sic etiã virtutes in seminibus vt visum est. ❡ Notãdũ ꝙ ex istis notab⁹ patent solutiões rõnũ oĩũ opionũ que ponũt subãs abstractas ꝑꝑ gñatiões ĩferioꝝ: qꝛ lꝫ forme subãles ĩmediate nõ agant: tñ per se ꝛ ꝑ instr̃a agunt: vt visum est. Et etiã putrefacta fiunt a simili saltẽ in virtute: qꝛ a virtutib⁹ in mã putrefacta que gñãtur ex corporibus celestibus: sicut ẽt virtutes in spmate sũt sĩles aĩalibus gñãtis: ꝛ applicate solõnes ad ratiões singulas. ❡ Notãdũ ꝙ sicut tangit Cõmentator. xij. huius. ꝛ in de

Cõ. 24. Ca. 2.

suba orbis: ꝙ ista ꝓpõ. vnumqđqꝫ fit a sibi sĩli in spẽ. ĩtelligẽda est in substãtijs ꝛ nõ in accidẽtib⁹. qꝛ videmus ꝙ motus fit a motore ĩmobili: ꝛ calor ex lumĩe ꝛ motu. vñ etiã dicit Cõmẽtator auctitate Alexãdri. xij. huius. ꝙ ista ꝓpõ verificat̃ tribus ꝯditiõibus. s. pmo ꝙ sit agens pñcipale ꝛ non instr̃ale: qꝛ aliqđ facit cicatricẽ ĩ dorso: ꝛ serra abscisionẽ in ligno: ꝛ tñ nõ sunt sĩlia his: qꝛ ista sunt instr̃a ꝛ nõ cãe agentes. Scđo dꝫ intelligi in agente ꝓpinquo ꝛ nõ remoto. Tertio dꝫ intelligi in agente essentialiter ꝛ non accidentaliter.

His visis dđm ad qõnẽ sm intentionẽ Aristo. et Cõmẽtatoris ꝙ nõ opꝫ ponere subas abstractas: vt ideas vel datorẽ formaꝝ ꝑꝑ gñationẽ inferioꝝ: ꝛ hoc ꝓbatur quattuor rõnibus Cõmentatoris: q̃s ponit in isto. 7. pᵒ est.

Cõ. 31.

Si gnõ fieret a formis sepatis: tunc gñatũ fieret ex non mã: sed hoc est falsum. qꝛ oẽ qđ fit: vel fit ex mã: vel ĩ mã. ꝯña pꝫ. qꝛ postq̃ gñãs esset sepatũ: ẽt gñatũ eẽt sepatũ: qꝛ ista debent eẽ sĩlia. 2ᵒ rõ. ad cuius ĩtellectũ ꝙ isti dicũt ꝙ duplex est gñãs. ptĩ. qđ disponit mãꝫ. ꝛ gñãs separatũ ꝙ dat formã. ❡ Contra hoc arguit cõmentator. si esset aliqđ agens qđ disponit mãꝫ: ꝛ qđ dat formã gñati: tunc gñatũ non esset vnũ ens in actu: qđ est falsum. ꝯñtiã non declarat cõmẽtator: sꝫ sic pꝫ: qꝛ actio gñãtis dꝫ terminari ad ens actu. silr̃ actio disponẽtis mãm terminat̃ ad aliqđ ens actu. g̃ sũt duo ĩ actu. 3ᵒ rõ. si eẽt gñãs sepatũ ꝛ agẽs ptĩ disponẽs mãꝫ: tũc vnũ actũ sꝫ ꝙ vnũ actũ gñaret̃ a duob⁹ agẽtib⁹ eodẽ mõ propinqtatis: sed hoc est falsũ. qꝛ bñ posse eẽt ꝙ vnũ actũ gñaret̃ a duab⁹ cãis efficientib⁹. quaꝝ vna est vlis. alia pticularis: sꝫ ĩposse eodẽ mõ ꝓpinqtatis: ꝯña pꝫ. qꝛ idẽ agẽs qđ dat formã idẽ agẽs disponit mãm. ꝛ si tunc eẽt aliud agẽs particulare disponens materiã: ꝛ aliud qđ daret formã: tũc eẽnt duo agentia. 4ᵒ rõ gñatum est formatũ. qꝛ nõ ẽ pura for⁹ ꝑ se existens. g̃ gñãs est formãs. sed for⁹ trãsmutat mãm: sed separatũ a mã ꝛ motu non põt trãsmutare mãm. qꝛ trãsmutatio ẽ ꝑ ṽtutes mãles. vnde Arĩ. ꝛ cõmentator volunt ꝙ ad gñõnem inferioꝝ sufficit corpus celeste ꝛ agentia inferiora particularia. qꝛ ad hoc reducit gñõnem ꝛ corruptionẽ. vnde ẽt per hoc saluatur similitudo inter generans et generatum: vt visum est. ❡ Notandũ ꝙ cõmentator hic ostendit incidentaliter qđ mouit Arĩ. ad ponendum intellectum agentẽ sepatum. qꝛ hoc fuit formatio ꝛ productio formarum intellig⁹ ꝛ actuum virtutum intellectiuoꝝ. qꝛ sicut mixtũ cũ mã fit a mixto cũ mã: sic non mixtũ cũ mã fit ab agente non mixto cũ mã: sed actus intelligibiles ꝛ forme intelligibiles sunt ĩmãles. ergo fiunt ab agente immateriali: qđ est ĩtellectus agens. ❡ Ad rationes patet ex dictis.

Cõ. 31.

Qõ XX.

❡ Quoniam vero diffinitio ẽ ratio. ꝛc̃.

T. c. 33.

Queritur circa hoc capl̃m. vtrũ diffõ sit rõ hñs partes ꝛ partẽ. Arguit̃ ꝙ diffinitũ non hꝫ ptẽ ꝛ ptẽ. qꝛ subẽ abstracte non hñt partẽ ꝛ parte. ꝛ tñ diffiniunt̃: ergo nec diffõ. qꝛ diffõ ꝛ diffinitũ importãt eãdẽ nãꝫ. g̃ si diffõ haberet ptem ꝛ ptẽ. ꝛ silr̃ diffinitũ: cum sit diffinitũ idẽ cũ diffõne. ❡ Itẽ dĩa vltima est indiuisibilis. qꝛ q̃ditates reꝝ sunt sicut numeri. ex. 8. h⁹. ❡ Ex hoc arguitur dĩa specifica nõ hꝫ ptem ꝛ ptem. qꝛ ẽ vna forma simplex. g̃ nec diffõ. qꝛ diffõ tñ dicit dĩam specificã. qꝛ differentia specifica est tota suba. ꝛ actus diffiniti: vt vult cõmentator. 7ᵒ. h⁹. ꝛ diffõ importat subam ꝛ actũ diffiniti. et sic diffõ tñ ꝯstat ex dĩa: ꝛ ꝑ ꝯñs non hꝫ ptẽ ꝛ ptẽ. ❡ Itẽ illud qđ intellr̃ simplici intellĩa illud non hꝫ ptẽ ꝛ ptẽ. qꝛ pᵒ opo intellectus est simpliciũ ꝛ non cõpositoꝝ. 3ᵒ de aĩa. sꝫ res diffinita est hm̃. qꝛ dicit actũ intellc̃ simpliciũ: qꝛ notificat eẽntiã: ꝛ res diffinita ĩtellr̃ simplici ĩtellĩa.

T. c. 43. T. c. 10. T. c. 21.

Oppositum vult Arĩ. ĩ pdcã lr̃a. qꝛ diĉ ꝙ diffõ ẽ rõ hñs ptes. 2ᵒ. phi. diĉ. n. ꝙ ptes diffinitionis sunt for⁹. ꝛ hoc etiã dicit in isto. 7ᵒ.

T. c. 33. T. c. 28. T. c. 43

Dicendum ad qõnẽ. ꝙ diffõ ṽa hꝫ ptes. ꝛ h ꝓbatur. Dis rõ hꝫ ptes. qꝛ capiẽdo rõnẽ ꝓ mõ sci⁹ q̃ ꝯuenit̃ a noto ad ignotũ hꝫ ptes. qꝛ rõ resoluit ad pñ rei. ꝑ q̃ notificat̃ diffi⁹. sꝫ diffõ ẽ rõ ꝑ quã notificat̃ diffi⁹. g̃ ꝛc̃. ❡ Itẽ arguit̃ ex pte diffi⁹: illđ tñ ẽ diffi⁹ ꝓpẽ qđ ẽ spẽs ĩ gñe subẽ. ꝛ hoc pꝫ. sꝫ spẽs ꝯposita ex plib⁹ ptib⁹. vt ex gñe ꝛ dĩa. g̃ hꝫ ptes. ꝛ ꝑ ꝯñs diffõ. ❡ Itẽ vbi ẽ ꝯpõ ꝛ diuisio: ibi ẽ ps ꝛ ps. sꝫ diffõ inuestigat̃ ꝑ ꝯpõnẽ ꝛ diuisionẽ. ex 2ᵒ poste. qꝛ gen⁹ pᵒ diuidit̃. ꝛ postea vna dĩa ꝯponit̃ cũ gñe: ꝛ ꝓcreat̃ sibi ĩ eẽ: qꝛ res hꝫ duplicẽ notitiã ꝯfusaꝫ q̃ ĩportat̃ ꝑ gen⁹: qđ nõ suffiĉ ad ꝓbationẽ rei: sꝫ ẽt reqrit̃ cogni⁹ ꝑfecta. q̃ hr̃ ꝑ dĩaꝫ ꝯhẽrẽ nãꝫ ꝯfusam gñis ad determinatũ eẽ. qꝛ gen⁹ diĉ ꝯfusũ ĩtellꝫ ad cognitõeꝫ spẽi. sꝫ dĩa ad determi⁹ ĩtellꝫ spẽi. ❡ Itẽ ex lr̃a. ꝛ cõmẽtator format rõnẽ sic. Sic ẽ ꝓpor⁹ diffõnis ad diffõnẽ vel ad rẽ eadẽ ẽ ꝓpor⁹ ptis diffõnis ad ptẽ rei. qꝛ sic tota diffinitio declat̃ totã q̃ditatẽ rei: sic ẽt ptes diffõnis declãnt ptes rei: sꝫ h nõ eẽt nisi diffõ hr̃et ptes. Et ex ista rõne cõmẽtatoris expsse pꝫ ꝙ partes diffõnis differũt realiter ꝛ ꝙ dicũt diuersas partes realr̃ diffiniti: nõ tñ sm rõnem: vt cõiter dr̃: qꝛ dr̃ cõiter. ꝙ sicut tota diffõ declarat rõneꝫ vel totam q̃ditatem rei: ita partes diffõnis declarãt partes quiditatis rei. Unde opꝫ esse plures partes diffõnis: qꝛ vnum nomen non põt notificare sufficienter quiditatem diffiniti: qꝛ diffinitio equiuoca nulla est: vt dicit̃. 6ᵒ. Thopicoꝝ. Unde etiã Aristo. dicit pᵒ phyfico. diffinitio diuidit diffinitũ in singula. i. in partes ꝛ pñcipia: ꝛ sic pꝫ ꝙ diffinitio habet partes nõ sm rõnem tñ differẽtes: sed realiter. Unde etiam Cõmentator diĉ. 7ᵒ. h⁹. ꝙ diffinitio ꝯstat ex genere ꝛ dĩa: ꝛ genus dicit formaꝫ gñalem: dĩa spãlem. de hoc satis visum est. 2ᵒ. huius. qñ disputabatur vtꝝ forma generis realr̃ differt a forma specifica: ꝛ sic pꝫ ꝙ diffinitio habet partes: siue sit nãlis que cõstat ex mã ꝛ forma: siue logica: que ꝯstat ex genere ꝛ differentia.

Ca. p. T. cõ. 5. Cõ. 45.

Ad rationes. Ad primā. diffinitū. ꝛc. negatͬ ans. qꝛ diffinitū hꝫ partes. ¶ Ad probationem. forme abstracte. ꝛc. dicitur cōiter ſm illos qui ponunt ſubas abſtractas eſſe i predicamento: qḋ hñt partes ſm rōnem. qꝛ dicunt: ꝙ in ſubſtātijs abſtractis eſt aliquod inuenire in quo ꝯueniunt: ſicut in nā intelligentis. ꝛ ab illo accipiͭ rō generis: ꝛ eſt aliud inuenire in quo differunt ꝙ vna eſt magis i actu: ꝛ intelligit per ſpecies magis vles. Alia eſt minus in actu: ꝛ intelligit ꝑ ſpecies minus vles. ꝛ ab illo accipitur ratio dr̃ie. ꝛ dicunt ꝙ in eis illud eſt idē ſm idē: imo ſm rez: a quo accipiͭ rō generis ꝛ dr̃ie. Alr̃ ſoluiͭ ſm illos ꝗ ponūt ꝙ intellīntie non ſint i ꝑdicamento. vñ dicunt ꝙ ſube abſtracte non diffiniunͭ ꝓprie: ſed notificanͭ ꝑ motū: ſicut pꝫ in 7° hᵒ. vnde proprie diffōnē non hñt: cū nō hēant ꝑtes reales. vñ ēt dicit Commētator. 8. phy. ꝛ. i z. hᵒ. ꝙ non eſt via ad demonſtranduꝫ ſubas abſtractas eē niſi motus. vñ oēs alie vie ſunt diminute. ¶ Ad aliaꝫ rōneꝫ. Dr̃ia ꝛc. ꝯña negatur. qꝛ diffō nō tm̃ ꝯſtat ex dr̃ia ſpecifica: ſꝫ ēt ex gñe. ¶ Ad probatiōeꝫ. ꝙ dr̃ia dicit totā ſubam ꝛ actū diffiniti. Dōm ꝙ Ar̃. itelligit ꝙ dr̃ia ſpecifica dicit totā ſubam ꝛ actū itelligit finalē ꝛ cōpletā ꝯtinētē ſubas ꝛ formas generales ad determinatam māꝫ. non tm̃ negat quin plures ſint forme gnāles. ¶ Ad aliā. Illud qḋ intellr̃. ꝛc. Dōm ꝙ habere ꝑtes pōt intelligi duplr̃. Uno mō ꝙ habeat partes cōponētes ipꝫ ad vnū eē ꝛ nām. Alio mō aliqḋ hꝫ ꝑtes ꝯſtituentes ipſū non ſm vnuꝫ eſſe eſſentiale: ſed accñtaliter tm̃. ſicut ſunt aggregata ꝑ accñs. mō illud qḋ intellr̃ ſimplici intelligētia pōt hr̃e partes cōponentes ipſum quo ad vnā eſſentiā ꝛ nām. vnde cōpoſitū ex mā ꝛ forma intellr̃ ſimplici itelligentia. ꝛ tm̃ hꝫ ꝑtes: verū eſt: nō hꝫ ꝑtes non ꝯſtituentes vnū eſſentialiter. Et tu dicis. ꝙ diffō ꝛc. conceditur. qḋ dicit actū intelligenᵉ ſimpliciū. ꝛ ille bene eſt pluriū partiū ordinataꝝ ad vnā eēnᵗᵐ. ſic̃ eſt genᵒ ꝛ dr̃ia. Qō. XXI.

Cō. 3.
Com. 5.

T. c. 33. ¶ **Amplius autem ſi priores ſint partes. ꝛc.**

Queritur circa hanc ꝑtē. vtrum partes ſint priores toto. Arguitur ꝙ non. Illud qḋ diffinitur ꝑ alterum non eſt priᵒ eo: qꝛ diffō daͭ ex ꝑoribᵒ: ſed ꝑs diffinitur per totū: qꝛ acutus angulus diffiniͭ ꝑ rectuꝫ. qꝛ eſt minor recto: ꝛ acutus angulus eſt pars recti. ꝗ pars nō eſt prior toto. ¶ Itē illud eſt prius altero: qḋ poteſt eſſe ſine illo: ꝛ ipſum non pōt eſſe ſine ipſo: qꝛ prius pōt eſſe ſine poſteriori. ꝛ poſterius non ſine priori: ſed pars non poteſt eē ſine toto: ꝛ totū hñ ſine ꝑte. qꝛ acutus angulus nō pōt eſſe ſine recto: ꝛ rectus angulus poteſt eſſe ſine acuto: ſalteꝫ in actu. ergo pars non eſt prior.

Oppoſitum arguiͭ. ſimplex ꝑus eſt cōpoſito. ſꝫ ꝑtes ſimpliciores ſunt toto. ¶ Itē illud eſt prius altero: cuius generatio eſt prior. ſed partes prius generantur toto. ergo ꝛc.

Notandū ad itellectū qōnis ſicut dicit Ar̃. ꝙ ꝑs dr̃ multiplr̃: quedam eſt ꝑs que menſurat totuꝫ ſm quantitatē: ꝛ ſunt mālēs: ſicut carnes ꝛ oſſa. ꝗdā ſūt ꝑtes q̃litatiue: ꝛ vocanͭ q̃ditatiue ꝛ formales: ſic̃ eſt genus ꝛ dr̃ia. Uñ notandū ꝙ cōis eſt opinio: ꝙ duplex eſt forma. ſ. forma ꝑtis: vt aīa q̄ non dicit totā q̃ditatē rei: ſed ꝑtē. Alia ē forma totius: ſicut humanitas: q̄ dicit totā q̃ditatē rei: qꝛ illā dicunt eſſe cōpoſitā ex mā cōi ꝛ forma. Et dicunt ꝙ de illa forma ꝛ quātitate loq̄tur Ar̃. hic. vnde dicunt. ꝙ hec eſt ſñia Ar̃. ad excludendū opioneꝫ platonis de ydeis. qꝛ dicebat ſpēs reꝝ nāliuꝫ ēt per ſe exiſtētes ſine mā ſenſibili. quaſi mā ſenſibilis non eſſet aliquo mō pars ſpēi. Oſtenſo igiͭ ꝙ mā ſenſibilis ſit pars ſpēi in nālibus oſdiͭ ꝙ impoᵇᵉ ē eē ſpēs reꝝ nāliuꝫ ſine mā ſenſibili: ſic̃ hoieꝫ ſine carne ꝛ oſſibᵒ. Et dic̃ expoſitor. ꝙ hic ē tertius modus deſtruendi ydeas. Naꝫ ꝑmo Ar̃. deſtruit ydeas per hoc ꝙ ydee non ſunt cā gñōnis: neqꝫ per modū generantis: neqꝫ ꝑ modū exemplaris. 2°. deſtruxit ꝑ hoc ꝙ quid erat non eſt ſeparatū ab eo cuius eſt. Modo tertio deſtruit ydeas: per hoc ꝙ mā ſenſibilis in cōi eſt pars ſpēi ꝛ quiditatis. ſed lꝫ hoc cōiter dicatur: tamen vr̃ eſſe contra Ariſto. ꝗ vult. ꝙ tota q̃ditas rei ſit forma. qꝛ vbiqꝫ notat formā: ꝙ q̃d eſt. Et ēt hoc apparet ꝑ cōmētatorē dicenteꝫ. ꝙ q̃ditas hoīs vno mō eſt hō. alio mō nō eſt hō. Eſt hō ꝑ forᵃ. ꝛ non eſt hō ꝑ compoſito ex mā ꝛ forma: de hoc prius viſum eſt. Sed ꝙ inſtaͭ ꝙ res nālēs diffiniuntur ꝑ mām ſenſibilē: qꝛ ꝑ hoc differunt a mathematicis: vt viſum eſt in 6°. Dōm ꝙ non valet. qꝛ ſi mā poniͭ in diffinitione ſpēi: ꝓꝑ hoc non eſt ꝑs q̃ditatis. qꝛ mā non ponitur in diffōne ꝙ ſit ꝑs quiditatis: ſed deferēs quiditateꝫ: qꝛ mā tm̃ eſt ꝑs cōpoſiti. ¶ Notandū vlterius ſicut dicit Ar̃. ꝛ cōmentator. ꝙ triplex eſt ſuba. mā. forᵃ. ꝛ compoſitum ex his. ꝛ dicit cōmentator: cū ſuba dicatur de materia. forᵃ. ꝛ cōpoſito. tunc forᵃ ſube dr̃ eē ſuba ꝛ quiditas rei cum ipſa declarat eēntiam illius. ¶ Et tunc addit vnuꝫ notandū ꝙ appꝫ ꝙ mā non eſt ꝑs q̃ditatis. vnde dicit. ꝙ mā dr̃ eſſe ꝑs ſube ſm ꝯſiderationē ad ſubam cōpoſitam ex mā ꝛ forᵃ. ſꝫ ſm ꝯſiderationē ad ſubam declarantē eēntiam ꝛ q̃ditatē rei: nō dr̃ ꝑs ſube. ſed deferens formaꝫ ꝛ q̃ditatē. ¶ Notandū vlterius vt dicit cōmentator ꝙ forma differt a mā. qꝛ forma per ſe predicaͭ de habente formā. qꝛ declarat q̃ditatem rei ſubalem: ꝛ non intelligit ꝙ forma ꝑdicetur in recto de cōpoſito: ſed de q̃ditate: materia aūt non predicatur per ſe de habente. ꝙ q̃d eſt.

Ordo doctoris lect. 9. i expoſitiōe. tex. 34.
7° meta. cō. 21.
7° meta. tex. 2. 7. 33. ꝛ 34.
Cō. 33. ꝛ 34.
Cō. 34

His viſis dōm ꝙ ꝑtes formales ſunt ꝑores. Et cā eſt. Illud eſt prius altero: qḋ conſtituit ſubam eius: ꝛ dat eſſe q̃ditatiuū: hec eſt manifeſta. ſꝫ ꝑtes formales reᵃ totiᵒ ſunt hᵒ. vt pꝫ ex lr̃a. ¶ 2°. dicendum ꝙ ꝑtes mālēs ſunt poſteriores toto. Et cā eſt. Illud ē poſteriᵒ toto: i cuius diffōne poniͭ totū. ꝛ rō ꝑus tacta eſt: ꝛ dꝫ itelligi ꝙ ꝑtes mālēs ꝛ q̃titatiue ſūt poſteriores toto ꝑfectiōe. ſed tm̃ ſunt priores gnātione. qꝛ nā ꝓcedit i gnōne ab iperfecto ad ꝑfectū. Sꝫ ꝑtes formales ſunt ꝑores toto ꝑfectiōe. Et hoc inuit Ar̃. i lr̃a. qꝛ dic̃. ꝙ ꝑtes ꝑores ſūt toto. aut oēs: aut ꝗdā. ꝛ exponit ꝯᶦᵒʳ. ꝙ ſi oēs ꝑtes ſunt forᵉ. tūc oēs ꝑtes ꝑores ſunt toto. ſꝫ ſi ꝗdā ꝑtes ſūt forᵉ. ꝛ ꝗdaꝫ māe. tūc nō oēs ꝑtes ꝑores ſunt toto. ſꝫ ꝗdā. qꝛ tm̃ formales. Sed expoſitor aliter exponit dicēs. qꝛ Ar̃. dic̃ hoc. qꝛ ꝑtes forᵉ qñqꝫ non ſunt de neceſſitate ſpēi. vt viſus. auditus. ꝛc. q̄ ſūt ꝑtes aīe ſenſitiue nō ſūt de itegritate ꝛ nec̃itate aīalis. pt̃. n. aīal eē ſine his. ſꝫ ſūt de ꝑfectiōe. qꝛ aīal ꝑfectū hꝫ hos ſenſus. Alie ſunt forᵉ de nec̃itate. ſic̃ tactus neceſſarius ē aīali. mō dic̃ ꝙ ar̃. dicit. ꝙ oēs ꝑtes formales ſūt priᵒ toto: aut ꝗdā: ſic̃ ille q̄ ſunt de nec̃itate. 3° adhuc aliq̄ exponūt hoc ex habitudine: q̄ eſt inter genus ꝛ dr̃iaꝫ: qꝛ genᵒ dic̃ formā potētialē: dr̃ia formā actualē. mō alicui vr̃ ꝙ genᵒ ꝓꝑ potētialitatē ſuā ñ ſit priᵒ toto. tm̃ differētia ꝑor ē toto. ꝗ dicit. aut oēs: aut ꝗdaꝫ: expō cōmētatoris eſt melior. ¶ Ex his pꝫ ēt 2ᵃ qḋ ſoluta. ſ. ꝑtes ponāͭ i diffōne totiᵒ. qꝛ tm̃ formales. vñ ſi mā poniͭ in diffōne ꝟ nō ē iō vt ſit ꝑs q̃ditatis: ſed tm̃ ꝑs cōpoſiti. ꝛ deferēs q̃ditatē. ſꝫ ꝗ tenēt aliā viā dicūt ꝙ mā in cōi poniͭ i diffōne. ꝛ ſic ꝑs formalis: ſꝫ mā indiuiduata nō poniͭ i diffōne. qꝛ illa dr̃ ꝑs māe.

T. c. 35.
T. c. 35.
Expoſitō iſta ē beati Tho. in lec. 10. ſup expoſitiōe tex. 35.

Per hoc patet ad rationes vtriuſqꝫ partis. qꝛ ve probant ꝙ partes materiales ſint poſteriores. Sed rationes in oppoſitū probant de partibus formalibus: qḋ ſint ꝑores: vel ꝙ partes materiales ſint poſteriores toto via generatiōis.

pterq̄ spēs: ꝛ ꝑ ꝯñs sigt eas. Et h̄ ō qōne. Qō. XXIII.

Super t.c.42 ꝛ.43.

COnsequēter querit. Utrū ex partibus diffōnis: sicut ex genere ꝛ dr̄ia fiat vnuz per se. Et arguit̄ p̄mo φ nō. Qꝛ ex illis nō fit vnū per se: quoꝝ vnuz nō iest alteri: qꝛ ex illis: quoꝝ vnū nō iest alteri: neq̄ participat alteꝝ: nō fit vnū per se. vñ ex mā ꝛ forma nūq̄ fieret vnū per se: nisi forma iesset māe: sed dr̄ia nō iest generi: nec genus participat dr̄iam: qꝛ qua ratōe vna dr̄ntia iesset alteri eadē rōne ꝛ altera: ꝛ sic opposita essent in eodē. ḡ ex illis non fit vnū. ℂ Itē ex duob⁹ entibus in actu nō fit vnū in actu. 7. ꝛ. 8. h⁹: qꝛ actus separat ꝛ distīgnit. mō ex illis que distinguunt̄ ꝛ separant̄ abinuicē nō fit vnū per se: sꝫ genus ꝛ dr̄ntia sunt i actu: qꝛ genus est forma gnālis. dr̄ia forma spālis. Cōmentator. 2° physico. sed forma est actus. ḡ ex ipsis nō fit vnū. ℂ Itē si ex partib⁹ diffōnis fieret vnū per se: tunc eiusdē rei sit essent plures cognitiōes essentiales simul ab eadez po^a: sed hoc est falsuz: qꝛ itellcūs simul nō itelligit plura ꝛ diuersa essentialr. sicut pꝫ. 2°. h⁹. ꝓbō ꝯñe: qꝛ genus cōstituit cognitōez essentialē in itellectu: ꝛ dr̄ntia silr. ḡ si genus ꝛ dr̄ntia componerēt vnā nām ꝛ essentiā per se: tūc illa essentia cognosceretur diuersis cognitionibus essentialibus simul ab itellectu: qđ est falsum.

T.c.49 T.ꝯ.15. Cō.28. T.c.10.

T.c.42 ꝛ.43.

Oppositum vult Arist. in lr̄a: q̄ vult φ diffō dicat vnaz nām per se: ꝛ per ꝯñs partes diffōnis ꝯstituūt vnā nām ꝑ se ꝛ eēntiā ꝑ se. ḡ ꝛc̄.

Dicendum est ad qōnem: φ ex partib⁹ diffōnis ꝯstituit̄ vna nā per se ꝛ eēntia: ꝛ hoc ꝓbat̄ rōnib⁹ Arist. i lr̄a. ℂ Ad cui⁹ itellcm̄ notanduz φ diffō. vno mō pōt constitui ex oibus dr̄ntijs ꝛ genere remoto cū dr̄ntia finali: vt hō est suba aīata corporea sensibilis rōnalis. Alio modo pōt constitui diffō ex genere ꝓpinquo ꝛ dr̄ia finali. vt hō est aīal rōnale. Modo si genus remotū ponat̄ in diffōne: opꝫ h̄ esse cū oibus dr̄ntijs superadditis: sed si gen⁹ ꝓpinquū ponat̄ in diffōne: non opꝫ φ oīa genera ꝛ oēs dr̄ntie ponant̄ in diffōne: sed tm̄ addit̄ eis dr̄ntia finalis ꝛ vltima: qꝛ genus ꝓpīquū icludit oīa genera superiora. ꝛ dr̄ia vltima icludit oēs alias dr̄ntias. vñ quocūq̄ modo ꝯstituat̄ diffō semper partes diffōnis cōstituūt vnā nām per se. Et hoc ꝓbat̄ sic. Ex illis fit vnū per se: quoꝝ vnū addit supra aliud actū perfectū ꝛ subam perfectā: qꝛ actus completus cū ente in po^a facit vnā nām per se: sed hoc est in partibus diffōnis: qm̄ diffō ꝯstat ex genere remoto ꝛ oib⁹ dr̄ntijs. ex lr̄a: qꝛ vltima dr̄ntia addit supra alias actū completū ꝛ subaz finalez: qꝛ differētia vltima est act⁹: ꝛ tota suba rei diffinite. ergo fit vnum.

T.c.43.

Ad rationes ad p̄mam. Ex illis nō fit vnuz ꝛc̄. Cōcedit̄. Tu dicis: φ dr̄ia nō inest generi. Concedit̄. inquantū gen⁹ ab^{te} ꝯsiderat̄: sic generi nō iest dr̄ia: nisi in po^a: gen⁹ ēt nō ꝑticipat dr̄ntiā: nisi in po^a: sed tm̄ iquantū dr̄ia addit̄ generi actu: ꝛ educit̄ de po^a generis: tūc dr̄ia actu iest generi: ꝛ genus actu participat dr̄ntiaz: sicut de forma respcū māe. ℂ Ad aliā. Ex duob⁹ ꝛc̄. Concedit̄. q̄ sunt in actu finali: sꝫ si vnū iportat actū gnālē q̄ hꝫ se ad actū ꝛ formā finalē l po^a in eis bn̄ fit vnū: ꝛ sic ē in ꝓposito: qꝛ genus iportat formaz: tm̄ nō est vltima ꝛ finalis: sꝫ gnālis ꝛ potētialis: ꝛ ordinat̄ ad dr̄iam specificā tāq̄ ad vltimū actū ꝛ ꝯple^m. ℂ Ad aliaz. si ex ptib⁹ diffōnis ꝛc̄. Ad hoc dicunt tenētes φ itellcūs nō itelligat simul plura ꝛ diuersa sub ꝓprijs rōnib⁹: qꝛ essentiales cognitiōes diuerse nō pñt esse simul eiusdē rei ab eadē po^a: si nō sūt ordinate: sed si sint ordiate bn̄ pñt: qꝛ itellectus pōt plura itelligere simul ordinata in vnū: vt ptes toti⁹ iquātū stant sub vna forma ꝛ vno actu finali: sicut pꝫ de partib⁹ domus que itelligunt̄ siml̄ iquātū sub vna forma ꝛ actu. Nō sic est de genere ꝛ dr̄ia: φ lꝫ iportēt diuersas cognitiones essentiales: tm̄ ordinant̄ ad vnā cognitōez finalē: qꝛ genus ꝛ oēs p̄cedentes vltimā ordinant̄ ad dr̄iaz specificaz tāq̄ ad vlti^m actū ꝛ subam: ꝛ sic pñt siml̄ itelligi in nā specifica. Sed tenētes φ itellectus siml̄ possit plura itelligere sub ꝓprijs rōnib⁹: dn̄t φ plēs cognitōes essentiales: etiā nō ordiate pñt simul eē i eadē vtute. nō plus de hoc ad pñs: qꝛ visuz est in 4°. Qō. XXIIII.

ℂ Qm̄ ꝟo de substantia perscrutatio est ꝛc̄. t.c.44.

QUeritur circa hoc capl̄m. Utruz vlia realr̄ sint sepata a singularibus sen^{bi} ꝛ cor^{bi}. ℂ Et arguitur p̄mo φ sic. Illud qđ est perpetuū nō est coniunctū i esse cū corrup^{li}: qꝛ non est itelligibile φ cor^{le} ꝛ generabile ꝯiungant̄ eterno i esse: qꝛ ista differūt genere: ꝛ plusq̄ spē. 10. huius: sed vniuersalia sunt perpetua ꝛ singularia sensibilia sunt corruptibilia. p̄mo posteriorum. ꝛ. 7. huius. ꝛ p̄mo physic. ḡ nō ꝯiungunt̄. ℂ Itē illud de quo est scia nō dꝫ esse ꝯiunctuz cū illo de quo nō est scia: qꝛ illa nō sunt ꝯiūcta: de quoꝝ vno est scia: de alio nō: qꝛ aliter de eodē esset scia ꝛ nō scia: qꝛ est ꝯdictio: sed de vlibus est scientia ꝛ non de sing^{bi}. p̄mo posterio. de singularibus nonest scia: qꝛ cum recedunt a sensu nō est certum ipsa esse. 7. h⁹. ℂ Item illa nō sunt ꝯiuncta in esse: quoꝝ vnū est ꝓpingus sensui: ꝛ aliud remoti⁹ ab eo: qꝛ si eēnt ꝯiuncta ydētitate: tunc sicut vnū est ꝓpinquū sensui ꝛ reliquū: sed singularia ꝓpingora sunt sensui. vlia remotiora. p̄mo physicoꝝ: qꝛ vlia ꝛ singularia opponunt̄ in hoc qꝛ singularia ꝓpingora sunt sensui vlibus. ḡ nō sunt coniuncta. ℂ Itē illa in quibus latent equocaiōes nō sunt ꝯiuncta cū illis in q̄bus nō latent: qꝛ ista vident̄ esse opposita: sed in vlibus latent equocationes: in singularib⁹ nō: vt dr̄. 7. physico. qꝛ circa vel iuxta genera latent multa: sed circa singularia non latent equocationes: vt de se mani^m est. ḡ ꝛc̄. ℂ Item. sicut se hꝫ itellectus ad sensum: ita vle ad singulare. per ꝯuenientē silitudinez: qꝛ vle dr̄ obm̄ itellectus: ꝛ singl̄e obm̄ sensus. vt dr̄ p̄mo posterio. ḡ sicut se hꝫ po^a ad po^{am}: sic obm̄ ad obm̄: sed itellect⁹ nō est ꝯiunctus sensui: qꝛ itellectus separatus est a sensu: cū sit imixtus ꝛ imālis. vt dr̄. 3. de aīa. ℂ Itez si vlia eēnt realr̄ ꝯiuncta singularibus: tūc tot essent spēs quot idiuidua: ꝛ tot essent genera quot spēs: sꝫ hoc est ipole: qꝛ sub vna spē sunt plura idiuidua vel possunt esse. Similr̄ sub vno genere nec̄io sunt plures spēs. ꝯña pꝫ. postq̄. n. vlia essent ꝯiuncta singularibus: oporteret φ multiplicarentur sm̄ multiplicatōez eoꝝ: qꝛ cū homo esset in singl̄ib⁹ oporteret tot esse hoies quot sunt singl̄ia.

T.c.vl^t. T.ꝯ.19. T.cō.53 T.c.55. T.cō.4 T.cō.31 T.cō.5. T.ꝯ.4. ꝛ.7.

Oppositū vult Arist. i caplo p̄allegato. vbi reꝓbat platonē de pōne ydeaꝝ ꝛ vniuersaliū sepatoꝝ. ꝛ silr̄ p̄mo poster. dicit. Gaudeāt genera ꝛ spēs: qꝛ mōstra sunt: ꝛ loqtur de vlibus platonicis ꝛ separatis. Et ꝓbat̄ rōne: qđ p̄dicat̄ de aliquo in q̄d ꝛ i recto p̄dicatōe dn̄te hoc est hoc nō est sepatuz ab eo realr̄: qꝛ vnū separatoꝝ realr̄ non p̄dicat̄ q̄ditatiue ꝛ in recto p̄dicatiōe dicente hoc est hoc: sꝫ vle p̄dicat̄ q̄ditatiue de singularib⁹ ꝛ in recto p̄dicatōe dn̄te hoc est hoc: ꝛ sic mediāte v̄bo substātiuo qđ ē copula p̄dicatiōis recte. vt dic̄ Cōmentator. 9. hui⁹.

t.c.44. ꝛ infra.

Notandum φ opinio platonis fuit φ vniuersalia essent realiter in esse separata a singularibus ꝛ sensibilibus: ꝛ vocat vlia species et ydeas vel exemplaria: qꝛ p̄ter oēs homies singl̄es posuit vnū hoiez vlem realr̄

separatū ab eis in eē: ⁊ siłr in alqs spēb⁹ ⁊ generib⁹ subē.
⁊ posuit ista esse qditates indiuiduoꝝ ⁊ eiusdē spēi cum
eis: ⁊ vocauit ista anthoiem.i. per se hoiem ⁊ anthoeq^m
.i.ꝑ se equū. Et plō mot⁹ fuit rōnib⁹ diffi^b⁹ ex pte scie ⁊ ex
pte gnīs reꝝ. pmo motus fuit rōne ex parte scie: qꝛ vide
baꝭ sibi ꝙ scia non esset de corrup^b⁹: qꝛ scia dꝫ esse hitus
certus ⁊ firm⁹: sꝫ ō cor^li nō pōt esse habitus certus: qꝛ cū
singłia recedūt a sensu nō est certū ea esse vel hēre passio
nes. Nō si vłia eēnt ꝯiuncta cū singłib⁹ sensibilib⁹: tūc
essent cor^lia: qꝛ singłia cor^lia sunt. ¶ Itē motus fuit rōni
bus ex parte gnōnis: ⁊ hoc dupłr. p° ex parte gnōnis aia
toꝝ. 2° ex pte gnōnis inaniatoꝝ. Ex pte gnōnis aniatoꝝ
fuit mot⁹ dupłr. pmo ex pte gnōnis aialiū que gnānꝭ ex
semie: sicut ptractat Cōmētator. 7. h⁹ in magna disgres
sione illius capłi. Eoꝝ aūt que fiunt. ⁊ hoc tactū fuit pus
in vna qōne qn querebaꝭ vtrū ydee eēnt ponēde ꝓpter
gnōnē iferioꝝ. Et vt breuiter resumā in ista qōne ꝓpter
maiorez declaratōez. Prima rō platonis est: nihil pōt exi
re de po° in actū nisi ab aliquo agēte sui generis ꝓping
vel sue spēi: ⁊ hoc est maxime veꝝ in substātys: qꝛ nihil
generaꝭ nisi a sibi siłi in genere ꝓpiquo vel in spē spālis
sima. mō hoc nō ꝯtingit: nisi esset ponere formas aialiū
abstractas fm eē: qꝛ cū aial fit ex semie: semē nō est eius
dē spēi cū aiali qō fit: qꝛ semē est inaiatū. ğ nō est eiusdē
generis ꝓping cū aiali ⁊ min⁹ est eiusdē spēi spālissime.
ğ si nō sit ponere formas anialiū sepatas vt ydeas: anial
nō pōt generari a sibi siłi in spē vel in genere ꝓpinquo.
¶ Sed forte dices: ꝙ generaꝭ a siłi. Qꝛ illud a quo scin
debaꝭ semē est eiusdē spēi vel gnīs ꝓping cū aniali gnā
to: vt hō a quo abscindiꝭ semē est eiusdē spēi cū hoie gnā
to. Cōtra hoc vadit plō: qꝛ poße est: cū semē est abscisum
ab homie: ꝙ hō pus corrūpaꝭ anqꝫ generetꝭ hō: sꝫ corru
ptū nō gnāt. q̄re nō valet illā rn̄sio. Et ista rō est fortior.

Cōm.31

vt dicit Cōmentator. ¶ Scđo arguit plō ex pte gnōnis
anialiū que nō gnānꝭ ex semie: sꝫ ex putrefactōe: vt mu
res gnānꝭ in dolio. Nō talez gnōnē muriū in dolio non
pcedit idiui^m sensibile ⁊ corruptibile: qō sit eiusdē gnīs
ꝓping vel spēi. ğ ad hoc ꝙ generenꝭ a sibi siłi: opꝫ ꝙ po
nanꝭ for^e subales abstracte ab eis: que sunt eiusdez spēi
cū eis: ex qbus gnānꝭ. ¶ Itē hoc arguit ex parte gnōnis
inaiatoꝝ: vt ignis nō generaꝭ nisi ab ydea ignis: qꝛ cum
ignis generetꝭ ab igne pticulari pexnte non pōt generari
in lignis. ğ opꝫ ponere formas abstractas eiusdem spēi a
qbus generaꝭ ignis vt ydeā ignis. Qꝛ aūt nō possit gene
rari ab igne particulari ꝓbat: qꝛ vel fit a q̄litatibus acti
uis vel a forma subali ignis: qꝛ plura nō vīr esse in igne
particulari pexnte: qbus videaꝭ agere: sꝫ nō pōt genera
ri a qualitatibus actiuis: qꝛ ille qualitates nō sunt eius
dem spēi cuꝫ igne: nec a forma māli ⁊ subali ignis: qꝛ for
ma subalis nō est pn^m actōis: qꝛ dicit Aristo. in de sensu:
ꝙ ignis nō agit iquantū ignis: sed iquantū cōtrarietatē
hꝫ. ¶ Item hoc arguit ex parte itellectus: qꝛ sicut est in
essendo sic est in itelligendo: qꝛ itelligere seqꝭ esse: sꝫ itel
lectus pōt itelligere vłia circūscripto oī esse qō hꝫ in sin
gularibus. vt pꝫ de se. ğ etiā sic pōt esse vłe pter esse i sin

Cōm.31

gularibus: sꝫ potes rōnes fortiores sunt. vt dicit Cōmē
tator. ¶ Cōtra istā pōnē arguit phs multipłr in lr̄a. Pri
mo sic. Illud qō pdicaꝭ de aliquo in qd ⁊ in recto nō vr̄
esse sepa^m ab eo: sed vłia pnꝭ de singularibus qditatiue
⁊ in recto dđo hoc est hoc. ğ ⁊c̄. ¶ Itez qō est cōicabile
multis nō est vnū nuō: qꝛ vnū nuō ⁊ idiuisum nō est cōe
multis: sꝫ vłe est cōe multis: ⁊ ydea est vnū numero ⁊ idi
uisuꝫ. q̄re vłe nō est ydea: quā posuit plato. ¶ Itē Cōmē
tator arguit: qꝛ plō posuit aliud agēs qō disponit māꝫ vt
hō disponit mām vel semē vel aliud agens cor^le: ⁊ ponit
aliud gnāns qō iducit formā vltio in mā dispositā: ⁊ est
for^e sepata. Ex hoc arguit. si esset aliud agens disponens
māꝫ ⁊ aliud itroducēs formā: tunc generatū nō eēt vnū
ens in actu: sꝫ hoc est falsum: qꝛ generatū simpłr est vnū
in actu vt ignis vel hō. ꝯn̄a pꝫ: qꝛ qōlꝫ agens vnū in actu
ꝓducit vnū ens in actu: qꝛ actio cuiuslꝫ agētis per se ter
minaꝭ ad ens actu. ğ si sunt duo agētia ꝑ se: tūc vtriusqꝫ
erit actio ad aliqō ens in actu. ¶ Item cor^le ⁊ icor^le non
pūt esse eiusdē spēi nec generis ꝓping: sꝫ vłe separatum

T.c.26.

est icor^le ⁊ singłia sunt cor^lia. ğ ⁊c̄. maior ē māifesta. 10. h⁹:
qꝛ cor^le ⁊ icor^le dr̄nt genere ⁊ plusqꝫ spē. mō pꝫ ō se. ¶ Itē
aly arguunt sic. si esset qditas ignis separata a particula
ribus ⁊ singłib⁹ ignib⁹: tūc ignis esset itelligens ⁊ intelle
ctum: sed hoc est iconueniēs: ꝙ qditas ignis itelligat: cū
nō hēat itellcm̄. ꝯn̄a pꝫ: qꝛ i sepatis a mā idē est itelligēs
⁊ itellectū. ¶ Itē si vłia essent separata a singłibus i eē:
tūc itellectus agens esset frustra: hoc est falsum. ꝯn̄a pꝫ:

Cōm.18

qꝛ Cōmentator dicit. 3. de aia: ꝙ si vłia haberēt illud eē
qō posuit plō. s. eē sepatū a sin^b⁹: nō idigerēt itellcū agē
te: qꝛ super hoc fundaꝭ rō Ar. s. ꝙ vłia sunt ꝯiūcta sin^b⁹
in esse: qꝛ ꝓpter hoc ponit itellcm̄ agentē q facit illa que
sunt po^a itellecta actu itellecta: qꝛ que in sin^b⁹ sunt potē
tia itellecta. si ğ fm nām essent separata: tūc essent actu
itellecta: ⁊ tunc frustra esset itellectus agens. Lꝫ tn̄ aliq
moderni icidant in illū errorē platonis q posuit cōcept⁹
obiectales ⁊ in ꝓspectu de qbus pus visum est.

Per hoc ad rōnes platonis. De cor^b⁹ ⁊c̄. Conce
diꭲ fm rōnez idiuidualē ⁊ vt corrupti
bilia sunt nō est scia de eis: sed fm rōnem abstractam et
vłem bene pōt esse scia de eis. Et tu dicis: ꝙ si vłia eēnt
ꝯiuncta ⁊c̄. Dōm ꝙ sunt generabilia ⁊ corruptibilia fm
partes successiue ⁊ nō simul. vn̄ semper remanēt fm ali
quas partes ⁊ successione idiuiduoꝝ. vn̄ nō sunt cor^lia se
cundū totū: ⁊ ista permanētia sufficit ad hoc ꝙ de eis sit
scia. ¶ Ad aliā. qō exit ō po^a ⁊c̄. Cōmētator soluit ⁊ pus
disgreditur iterponendo quedaꝫ notabilia de seminibus.
vt pus visum est. vn̄ dicit: ꝙ semina plantaruꝫ ⁊ anima
lium que decidunꭲ ab anialibus ⁊ plantis habent mira
biles virtutes ad ꝓducendū res: quas virtutes recipiūt
ab illis a qbus abscindunꭲ. vnde semē in vasis genitali
bus accipit diuersas virtutes que dr̄r formatiue: ⁊ illas
multū laudat Arist. quas vocat diuinas: ⁊ assimilat eas
arti. Et in tn̄ sunt mirabiles virtutes ꝙ Galienus dubi
tat vtrū sit creator vel nō: vel qd aliud. vn̄ assimilantur
pncipys diuinis ⁊ arti ⁊ itellectui propter hoc ꝙ virtus
formatiua in semie facit diuersa vt oculū ⁊ aurē ⁊ ꝯposi
tionē alioꝝ: ⁊ tn̄ modica est ⁊ vna parua virtus in paruo
semie ista diuersa facit. ğ bene assimilaꭲ pncipys diuis:
qꝛ ista vtus vna in tā paruo semine facit ista diuersa ma
nus pedes: que omnia format: ⁊ Aristo. assimilat eam ar
ti: qꝛ sicut ars facit diuersa in domo: qꝛ planat ⁊ cōcauat
⁊ cōiungit ⁊c̄. sic ista vna virtus facit taꝫ diuersa opera
⁊ effectus. ¶ Per hoc ad rōnem. Illud educiꭲ de potē
tia ⁊c̄. Concediꭲ. vel formałr vel virtualiter est eiusdeꝫ
generis vel spēi: vnde non opꝫ ꝙ semper formaliter ⁊ se
cundū oēs modos sit eiusdē generis ⁊ spēi. ⁊ sufficit aia
li ꝙ habeat virtutē actiuā determinate eiusdē generis
rei vel spēi ad hoc ꝙ extrahat de potētia ad actuꝫ. Et tu
dicis: ꝙ hoc nō ꝯ^lt ⁊c̄. Dōm ꝙ lꝫ semē nō sit eiusdē gene
ris ꝓpinqui formaliter: qꝛ nō cōueniunt in forma gene
rali: nec eiusdē spēi: qꝛ nō cōueniunt in forma specifica:
tamē virtualiter cōuenit cū generato vel in genere pro
pinquo vel in spē: qꝛ hꝫ virtutē actiuā determinatā illi⁹
rei qō recipit ab illo a quo decidebaꭲ: ⁊ sic generatio fit
a sibi siłi in genere ꝓpinquo. vt pꝫ de mulo vel in semie:

qꝛ i semie abscisō ab aliquo qd hʒ v̓tutē determiatā acti
uam cōuenientē in genere:sed non in spē:ꝛ illud ꝑexiste
bat.⁋ Ad aliā. Illa que generant̄ sine semine ꝛc̄. Dōm
ꝙ lʒ nō sit agens formalr̄ eiusdē spēi vel gn̄is ꝓpinqui:
tn̄ v̓tualiter:sicut.n. est in illis que fiunt per ꝓpagatōeʒ
sic est in illis que fiunt per putrefactioneʒ:qꝛ sicut in il-
lis que fiunt per propagationē semē hʒ v̓tutē determia-
te actiuā aniālis:sic ꝛ in mā putrefacta ꝯʒ habere v̓tutē
Com.13. formatiuā silēm semini.vt dicit Cōmentatoꝛ.12.hᵒ: cuʒ
ꝛ.18. vespe fiant ex corꝑ vaccarum:opʒ ꝙ ab ipso putrefacto
extrahat̄ humidū ab illo qd putrefit: ꝛ hoc a conuenien
te putrefaciēte:ꝛ illo humido extracto est aliqua res ꝓ-
portiōalis masculo:vel aliqua pars ꝓportionalis femel
le.vn̄ illa pars que est maioris v̓tutis ad agenduʒ anial
vel est ꝓportionalis masculo:ꝛ alia pars minoris v̓tutis
ad agendū est ꝓportionalis femelle:ꝛ illa virtus actiua
partim a putrefacto animali ꝑcedente ꝛ partiʒ a celo:qꝛ
T.2.50. oēs forme sunt in terminis.2ᵒ de gnōne. ꝛ ꝑmo metheo.
Capi. pᵒ: vn̄ necesse est ꝙ iste mundus sit ꝯtiguus latiōibus supe
rioribus:vt eius v̓tus inde gubernet̄: ꝛ sic in eodē gene-
re ꝛ in eadem spē v̓tute ē cū generante:qꝛ illa mā hʒ vir
tutē illius determinatā gn̄andi aniati: ꝛ sic fit a sibi sili
Cōm.21. virtute: ꝛ hoc sufficit ꝺm doctrinā Cōmētatoris.12.ꝛ.7.
hᵒ.⁋ Ad aliā. cum ignis fit ꝛc̄.Dōm ꝙ ad h̄ ꝙ ignis ge
neret̄ sufficit ꝙ existēs ignis agat in combustibilia ꝛ ex-
trahat ignē de poᵃ ad actū sine forma ꝛ ydea. Tu dicis:
ꝙ aliquid exit de poᵃ ad actum nō per qualitates: qꝛ nō
sunt eiusdē generis:nec a forma māli alterante. Ad istā
aliq dn̄t ꝙ qualitates actiue:lʒ nō sunt eiusdē generis vl̓
spēi cū igne formaliter: tn̄ v̓tualiter:qꝛ caliditas ignis q̄
agit ignis est virtualiter ignis: imo met v̓tus ignis: ꝛ io
qualitas actiua hʒ virtutē determinate actiuaʒ ignis ꝛ
illa sufficit ad ꝓducendū ignē: qꝛ est silis ei in spē salteʒ
v̓tualiter.vnde est instr̄m forme subalis ignis.Aliter dr̄
cū ignis generat̄: tunc fit a forma subali ignis ꝑexñtis: ꝛ
hoc ꝯcomitante alteratione per qualitatē actiuā: qꝛ illa
forma subalis attingit gnōneʒ ignis.vn̄ ignis ꝑexistens
per qualitates calefacit: ꝛ cuʒ mā est calefacta:ꝛ sufficiē
ter disposita ad formaʒ subalem ignis: tunc forma ignis
ꝑexñs generat: ꝛ inducit formā ignis in māam disposi-
taʒ.Tu dicis.q̄ ignis agit. Cōcedit̄.nō ꝑmo. qꝛ rōne ma
terie nō agit: qꝛ qd ꝑmo debet̄ alicui:debet̄ cuilʒ parti-
eius per se:ꝛ hoc veꝝ est de ꝑmo qd distiguit̄ ꝯ per partē
sʒ ignis grā māe nō agit:sed ꝑ formā.nā forme est agere.
T.cō.5. alterius vō ꝑncipꝗ est pati.ex 2ᵒ de gnātiōe:qꝛ forma hʒ
cōtrarietatē.vn̄ ignis nō agit iquātū ignis rōne māe: qꝛ
mā nō est actiuū:sed puꝝ receptiuū ꝛ passiuū: ꝛ sic ignis
hn̄ agit per formā.Uel aliter pōt dici:ꝙ ignis imediate
non agit:sed opʒ precedere actionē per qualitates:ꝛ illa
precedente sequit̄ actio ignis per formaʒ: ꝛ sic intelligit
Aristo. ⁋ Ad aliā. sicut est in essendo ꝛc̄.Dōʒ ꝙ duplex
est esse.s.essentie ꝛ subsistentie.modo verum est: sicut est
in essendo quo ad esse essentie sic est intelligendum.Tu
dicis: ꝙ vl̓ia sunt separata a singularibus ꝺm intellcm̄.
Cōcedit̄.simplici itellectu. q̄ēt cōcedit̄ ꝙ sint separata
a singl̄ibus ꝺm esse essentie:qꝛ in singl̄ibus aliud est esse
ꝑter qditatē ꝛ essentiā spēi:vel generis: qꝛ nō possum in-
telligere hoīem ꝑter singl̄ia:nisi illi itellectiōi correspō-
deat alictas in re:ꝛ hoc est esse eēntie. vn̄ si in nā rei ani-
mal nō esset aliud q̄ꝫ homo:tunc qditas animalis nunq̄ꝫ
itelligeret̄ sine homine:ꝛ hoc si non esset aliud in nā rei
a sorte vel platone nunq̄ꝫ itelligeret̄ sine his:sed non opʒ
ꝙ sint separata a singularibus quo ad esse subsistētie:qꝛ
itellectus illa que sunt cōiuncta ꝺm esse subsistentie: tn̄
separata ꝺm esse essentie distinctiʒ itelligere pōt: qꝛ hoc

facit visus vbi simul albedo ꝛ dulcedo subsistūt vt in la
cte cognoscit albedinē distinctiʒ nō apprehendēdo dul-
cedinē.Et ecōuerso gustus dulcedinē distictiʒ apprehē-
dit:quāuis sint cōiuncta ꝺm esse subsistentie:qd vocant
esse suppositi:tamē separata ꝺm esse essentie:ꝛ minus vi
detur de sensu ꝙ hoc possit facere q̄ꝫ de intellectu: qꝛ est
virtus inferioꝛ q̄ꝫ intellectus.

Et tunc dōm est ad qōnem:preintelligendo:
tn̄ ꝙ duplex est vl̓e. vt dr̄ ꝑmo In ꝓheᵒ.
metaphy.Quoddaʒ est vl̓e per causalitatem: quoddam
per ꝑdicationē. vl̓ia per causalitatē sūt duplicia:quedā
sunt corporalia: vt corpora celestia habentia causalita-
tem vl̓iter respectu inferioꝝ:qꝛ oēs forme sunt in termi
nis.2ᵒ de generatiōe. ꝛ ꝑmo methauroꝝ dicit̄. est neces- T.2.50.
se vt mundus inferioꝛ sit cōtiguus ꝛc̄.Et sic habeat vni- Capᵒ. pᵒ.
uersaliter causalitateʒ ꝛ influentiā super inferiora. Alia
sunt vl̓ia causalitate incorporalia ꝛ abstracta a magni-
tudine silr̄ de corporibus celestibus pʒ ꝙ sunt separata
ab inferioribus ꝺm esse.Sed alia vl̓ia per predicationē
de illis est questio.⁋ Unde notandū ꝙ vl̓e ꝺm predica
tionem est duplex. no mō capit̄ ꝓ re itentiōata ꝛ deno-
minata ab intentiōe.vt homo est spēs. homo est vl̓e per
se:qꝛ denominat̄ ab intentiōe.Alio mō capit̄ ꝓ intentio
ne:ꝛ hoc iterū est duplr̄.vel capit̄ ꝓ ꝑma intentione.vel
ꝓ secūda.de vtraqꝫ intentione quid sit aliter dicit̄ ꝺm il
los qui accipiunt ꝯceptus rerū a modis essendi ꝛ accñꝫ
ꝛ aliter qui conceptus generis ꝛ speciei accipiunt a qui-
ditate rei. vnde illi qui accipiunt conceptus generis et
spēi a modis essendi dicunt ꝙ ꝑma intentio est ꝯceptus
rei vel intellectio ꝺm suuʒ modū essendi ꝓpriū:vt anial
cōcipit̄ ꝺm ꝑmā itentionē vt est sentiens. Sed secunda
intentio est cōceptus rei ꝺm modū essendi cōmunē vt si
anial cōcipit̄ vt hʒ esse in pluribus spēbus. Hec est secū-
da itentio.s.cōceptus rei ꝺm cōem modū essendi in plu-
ribus. Sʒ ꝺm dicētes ꝯceptus generis ꝛ spēi capi a qdi-
tate generali vel specifica: dr̄ ꝙ intentio ꝑma rei est itel
lectio rei ꝺm quiditatē generalē ꝛ potentialē vel specifi
cam.Sed secūda intentio est intellectio rei cōmunis in
pluribus:ꝛ de hoc satis visuʒ est ꝑus. Sed vl̓e ꝓ re sub-
iecta est res que est apta nata esse in pluribus vel multi-
plicari in plura.

Hoc viso dōm est ad qōnem: ꝙ vl̓e pro ꝑma ꝛ se-
cunda itentiōe est realr̄ separatū a singularibus.Et cau-
sa est. Illud qd est i itellectu subiectiue est separatū rea-
liter a singularibus in esse:qꝛ sicut intellectus est separa
tus a singularibus ꝺm esse simpliciter ꝺm Cōmentatorē
ꝛ Aristo.sic accidētia:que sunt in itellectu sunt separata T.3.4.
a singularibus ꝺm esse:sed vl̓e ꝓ itentione ꝑma ꝛ secun- ꝛ.5.
da est in intellectu subiectiue: qꝛ ꝑma ꝛ secunda itentio:
que sunt modi intelligendi rem ꝺm moduʒ essendi com
munem vel propriū vel qiditateʒ generalem ꝛ specifi-
cam.vt dcm̄ est ꝑus secundū duas opiones:quocūqꝫ mo
do dicat̄ sunt in intellectu subiectiue: qꝛ sunt separata a
singularibus extra animā.Et de istis vniuersalibus pro
intentiōe ꝑma ꝛ secūda videt̄ esse intelligenda auctori-
tas Cōmētatoris.12.huiᵒ. vbi dicit. Qꝛ vniuersalia apud Cōm.4.
Aristo.sunt collecta ab intellectu a singularibᵒ. qui con
siderat silitudinē inter ea:ꝛ facit ea vnā intentionē: ꝛ vi
detur in hac auctoritate tangere triplicē causam taliuʒ
vniuersaliū cū dicit:ꝙ sunt collecta a singularibus tan-
git agentem dispōnem : quia sunt a rebus istis vt agen-
tibus dispoꝫ preparātibus ad ea.Sed sunt ab itellectu
possibili qui cōsiderat similitudinē ꝛc̄. quia recipit ea ꝛ
sunt tanq̄ꝫ a causa susceptiua ꝛ receptiua:sed sunt ab itel
lectu agēte tanq̄ꝫ ab agente perficiēte qui facit ea vnaʒ

intentionem in actu:que prius fuerit in potẽtia:que inten tio representat plura: ⁊ sic iste tres cause:due agentes et vna receptiua tangunt in predicta auctoritate. ¶ Secun do dicendũ: q̄ vniuersale pro re obiecta que denominat ab intentõe. vt homo est spẽs. non est separata a singula ribus sensibilibus ⁊ corporibus ſm esse extra animã. ¶ Et rõ secunde cõclusionis est. illud qd̄ predicat in quid ⁊ in re cto de singularibus est cõiunctum eis secundũ esse: ⁊ nõ est realiter separatũ ab eis: sed vniuersale pro re obiecta est huiusmodi: q̄ predicat in quid ⁊ in recto. vt quid est sort. ho mo. vel quid est plato. animal ⁊c̃. ¶ Per hoc etiam dif fert genus a materia: q̄ materia nõ predicat in recto et in quid de materiato: sȝ genus predicat in qd̄ ⁊ in recto. vt dicit Cõmentator. 8. huius. ¶ Item si quiditas rerũ esset separata a rebus naturalibus: tũc de rebus natura libus nõ esset sciẽtia: sed hoc est falsum: q̄ de eis est sciẽ tia naturalis. ꝯñtia pȝ: q̄ nihil scitur nisi per quiditatez suam: tunc ex alia parte nihil põt sciri per illud qd̄ est se paratum ab eis. ergo si quiditas ⁊ q̄ quid est essent sepa rata a rebus: nõ scirẽtur per ea: ⁊ per cõsequẽs. nullo mo do esset sciẽtia de rebus. ¶ Itẽ vnũquodq̄ nõ est aliud a sua substãtia: nec separatũ: sed qd̄ quid est: est substãtia illius cuius est. ergo nõ est separatũ ab eo cuius est. ¶ No tandum q̄ lȝ vniuersalia talia non sint separata a singu gularibus inferioribus secundũ esse: tamẽ inferiora ad dunt differẽtias positiuas ⁊ reales cõtrahentes superio ra ad talia inferiora determinata: q̄ species addunt su pra genera differẽtias specificas: ⁊ indiuidua addunt super species differentias indiuiduales substantiales. vt visum est prius ſm vnã opinionem. Et propter istam additionẽ in feriorum ad superiora: q̄ includunt superiora. Ideo intel lectus separat ista ⁊ accipit superiora sine inferioribus: qd̄ non esset nisi adderent aliqd̄ reale positiuũ diuersuȝ a forma superioris.

Cõm. 6.

Et tunc ad rationes.

Illa que sunt eterna ⁊c̃. Concedit. que sunt eterna omnino in ydẽtitate numera li. Tu dicis: q̄ vniuersalia ⁊c̃. Dicẽdũ accn̄o ista nõ sunt eterna in ydentitate numerali vt homo ⁊ aial: q̄ corrũ puntur ſm partes ⁊ nõ semper manent in ydentitate nu merali: sed tñ in idẽtitate generali vel specifica: ⁊ habet successionẽ indiuiduorum. ⁊ ideo bene possunt cõiungi sin gularibus in esse. ¶ Ad aliaȝ. Illud de quo est sciẽtia ⁊c̃. Dicẽdũ q̄ verũ est si est separatũ ſm naturã rei ⁊ secun dum essentiã ⁊ rõnez: sed nõ opȝ esse separatuȝ ſm subsi stentiam: sȝ sufficit q̄ sint separata ſm essentiã ⁊ naturã rei: ⁊ sic itellectus ꝯsiderat ea sine singularibus: que ad dunt super ea aliqd̄. ¶ Ad aliam. Illa quorum vnum est ppinquũ sensui ⁊c̃. Concedit. non sunt cõiuncta essentia liter q̄ sint idem oĩno ⁊ vnuȝ ⁊ nihil addat super aliud. vñ possunt esse ideȝ ſm subsistentiã ⁊ in supposito: tamẽ ſm essentiaȝ nõ: quia vnum addit super aliud. vt sor. in quantũ sor. super naturã specificã addit eẽ sensibile: gra tia cuius est ppinquus sensui. vnde indiuidua habent qua litates sensibiles: que nõ includunt in spẽ: ⁊ propter hoc vniuersalia sunt remotiora sensui ⁊ singularia ppinquio ra: q̄ sunt separata ſm naturam rei: tamẽ possunt esse in vno supposito ⁊ materia. vt dcm̄ est. ¶ Ad aliaȝ. In qui bus latent equiuocatiões ⁊c̃. verũ est nõ sunt coniuncta omnimoda ydẽtitate: sed bñ possunt esse coniuncta sub sistenter. Dicis q̄ in vniuersalibus ⁊c̃. Dicendũ q̄ veruȝ est ⁊ maxime in generibus: q̄ genus importat vnam ra tionez in speciebus: ⁊ ppter vnitatẽ forme in qua conueniũt spẽs putat q̄ spẽs non sint diuerse: ⁊ sic latent multa in gnẽ. vñ bñ probat ratio q̄ vlĩa ⁊ singularia nõ sunt con iuncta totaliter: q̄ sunt separata ſm eẽntiã: sȝ tamẽ sunt coniuncta ſm subsistentiam. ¶ Ad aliam. sicut se hȝ in tellectus ⁊c̃. Dicẽduȝ q̄ est simile in hoc: q̄ sicut intelle ctus nõ est determinatus ad determinatũ genus cogno scibiliũ: sȝ sensus est determinatus. vt visus ad colorem auditus ad sonũ: sic vl'e nõ est determinatuȝ ad aliquod singulare. vt homo nõ est determinatus ad sortẽ vel pla tonẽ: sed singulare determinatuȝ est in re: ⁊ sic est simile inter intellcm̄ respectu sensus: ⁊ vniuersale respectu sin gularis. Sed in alio est dissimile: q̄ vl'e est quiditas sin gularis vel est de essentia singularis: sed est in alio dissi mile: q̄ vniuersale est quiditas singularis vel est de eẽn tia eius: sed intellectus nõ est de essentia ⁊ quiditate sen sus. ¶ Ad aliam. si vniuersalia ⁊c̃. Dõm q̄ si spẽs capit pro re subta: tunc tot sunt spẽs numeraliter diuersifica te quot sunt indiuidua: q̄ quãdo dr̄. sor. est homo. homo im portat quiditatẽ in sorte distinctã a quiditate que est in platõe: q̄ sicut sort. ⁊ plato sunt alius ⁊ alius numero: sic homo qui pdicat de his est alius ⁊ alius numero diuer sitate numerali: q̄ tot sunt spẽs diuersificate numerali ter quot indiuidua: sed non sunt tot species diuersificate specifi ce. similr̃ intelligat de genere: q̄ tot sunt genera diuersi ficata specifice quot sunt spẽs: q̄ homo est animal ⁊ asi nus est anial: ⁊ sicut ista differunt spẽ: sic sunt diuersa ge nera specifice. vnde genera nõ sunt tot generaliter quot sunt spẽs: sed bñ tot sunt specifice: ⁊ ita itelligat de aliis hic si capit spẽs ⁊ vl'e pro itentione nõ multiplicat: q̄ vna intentio spẽi representat omnia indiuidua. similr̃ vna iten tio generis representat omnes spẽs: ⁊ ita intelligatur de aliis. Et hec de qõne.

Qō. XXV.

Consequenter

querit circa eandẽ partem. Utruȝ res sit per se vl'is circũscripta oĩ operatione itel lectus: sed ista questio magis hȝ locum in li bro de anĩa. ideo pretermittat: ⁊ querat. vtruȝ vl'e sit substantia vel accidẽs. ¶ Arguit q̄ sit substãtia. Obiectũ intellectus est qd̄ quid est substãtie vt accipit 3° de anĩa: ⁊. 7. huius: sed vniuersale est ppinquum obie ctum intellectus vt cõmuniter dicitur. ergo ⁊c̃. ¶ Iteȝ omnis substãtia vel est prima vel secũda: vt dicit in predi camentis: sed genera ⁊ species sunt secunde substantie ⁊ sunt vniuersalia. vt pȝ ibideȝ. ¶ Item solius substantie est diffinitio. vt dicit in isto. 7. sed vniuersalis est diffi nitio: quia singularium non est diffinitio: nec scientia. vt pȝ. 7. huius. ⁊ primo.

Super t.c.44. ⁊.45.
T.c.21.
T.c.12.
T.c.14. ⁊.17.
T.cõ.53
T.c.27

Oppositum

arguitur. auctoritate in illo caplo. Quoniã de substãtia perscrutatio est. vbi pbat q̄ vniuersalia nõ sint sube loquẽs ꝯtra pla tonez. ⁊ posset argui ratione. Omne quale q̄ est alia res ab eo: cuius qualitatẽ dicit: est quale accidẽtale: sed vni uersale dicit quale quid: ⁊ est aliud ab iferioribus. ergo dicit quale accidentale.

t.c.44. vsq̄ i fi.

Notandum

q̄ opio platõis fuit q̄ vlĩa realiter essent separata a singularibus sensi bilibus: sicut visuȝ est in pcedenti qõne. modo ꝯtra hoc loquit Aristo. in littera. Q̄ dicit q̄ si vniuersalia essent vt plato posuit: tunc nõ essent sube: q̄ tamẽ plato voluit; vnde Aristo. arguit ꝯtra hoc multis rõnibus: q̄ substã tia nõ dicit de subiecto: ⁊ hoc debet intelligi de subiecto a quo differat: q̄ bñ secũda suba pdicat de subiecto. i. de inferiori de cuius essentia est: sed vniuersale vt plato po suit predicat de subiecto. i. de indiuiduo: ⁊ tamẽ differt ab eis. ergo erit accidẽs. ¶ Itẽ si vl'e vt plato posuit eẽt substãtia: tũc vna substãtia numero erit substãtia diuer sorum in numero: qd̄ est falsuȝ. cõsequẽtia pȝ: q̄ suba sort. vt anial: qd̄ est vnum numero vt ydea: que est substãtia

T.c.45
T.c.46

hominis: ⁊ inhereret sorti: ⁊ homo ⁊ sortes etiã sunt diuerse substantie numero: quia homo per se existit cum sit ydea: ⁊ sit animal: qđ est vnũ numero: erit substantia hominis ⁊ sortis que differunt numero. ¶ Item si vniuersale separatuʒ sit substãtia: tunc erit 3ᵘˢ homo distinctus: sed hoc est falsuʒ: ꝙ sit 3ᵘˢ homo pter hominẽ cõmunẽ ⁊ singularẽ. consequẽtia pʒ. si enim esset separatus homo preter hominẽ cõmunẽ ⁊ singulareʒ esset 3ᵘˢ homo: quia homo separatus ⁊ singularis sunt eiusdem speciei. ergo oporteret vnum hominẽ dare in quo isti conuenirẽt nomine ⁊ ratione: ⁊ sic esset tertius homo. Sed Cõmentator legit: ꝙ contingeret dare 3ᵐ hominẽ congregatuʒ ex homine ydeali ⁊ sensibili: qđ habet pro inconuenienti.

T.c.48 — Cõ.48.

¶ Item si vere vniuersale esset substantia vt plato posuit: tũc vnum in actu componeref ex duobus entibus in actu: quod est falsum: quia actus separat ⁊ distinguit. consequẽtia patet: quia qua ratione homo separatus est actu ex quo componitur sort. cuʒ animali: eadem ratõe ⁊ animal est separatuʒ actu: et simil'r rationale actu sunt separata ex quibus est homo. ⁊ sic Aristo. arguit contra platonem. Sed loquẽdo de vniuersali secundũ Aristo. tunc posset dici ad questionẽ: ꝙ capiẽdo vniuersale pro prima ⁊ secunda intentione ꝙ nõ est substantia: sed capiendo pro re subiecta: que denominatur ab intentiõe: tunc per se non est substantia tñ: sed potest esse suba vel accidens. ¶ Ratio pme conclusionis est. Illud qđ causatur ab opere nostri intellectus nõ est substantia: quia omnes forme artiᶜⁱᵃˡᵉˢ sunt accidẽtia. vt vult Cõmẽtator. secũdo physicoꝝ: sed vniuersale p intentõe vel pma vel secunda causanf ab opere nr̃i intellectus. vt vult Commentator pmo de anima: quia dicit ꝙ intellectus facit vniuersalitatem in rebus: ⁊ loquif de vniuersali pro intentione. Et idem vult Cõmentator. iz. huius. vniuersalia apud Aristo. sunt collecta ab intellectu: ⁊ est prius tacta auctoritas. ¶ Itẽ illud qđ aduenit enti in actu perfecto est accidens: ⁊ hoc pʒ ex diffinitione accidẽtis: sed vniuersale pro intẽtione est hm̃: quia aduenit enti secundum ꝙ est in intellectu. modo res in intellectu est actu: quia nihil mouet intellectum: nisi qđ est actu: sicut etiaʒ qđ mouet sensuʒ est actu. ¶ Ratio secũde cõclusionis. si vniuersale p re subiecta esset substãtia: tũc omne vniuersale esset substantia: sed hoc est falsum: quia quantitas ⁊ qualitas sunt vniuersalia pro re subiecta: ⁊ tamen non sunt sube consequẽtia patet: quia per se supponit de omni. vnde vniuersale pro re subiecta nõ est substantia tñ: nec accidẽs tñ: sʒ potest esse vtrũqʒ: quia vtrũqʒ accidit sibi. ¶ Ex hoc etiã pʒ ꝙ vle p aggregato ex itentiõe ⁊ re participat nãm vtriusqʒ partis.

T.c.49 — Cõm.iz — Cõm.8.

Per hoc patet solutio ad rationes in oppositum: quia pme probãt ꝙ vniuersale fm Arist. p re subiecta potest esse substantia. vñ qđ quid est substantie nõ solum est obiectũ intellectus: sed ens cõmuniter accepuʒ etiã extendit se ad accidẽs. Similiter cum dicif in secunda ratione: ꝙ genera ⁊ species sunt secunde substantie. hoc debet intelligi de genere ⁊ specie in predicamento sube: sed genera ⁊ species in predicamẽto accidẽtis non sunt substantie. vnde esse genera ⁊ species est in plusqʒ esse subam. Similiter cum dicitur in tertia rõne: ꝙ vniuersalis est diffinitio. si est vniuersale in pdicamẽto sube: tũc eius est diffinitio simpliciter: sed si est vniuersale in pdicamento accidẽtiuʒ: tũc eius diffinitio est per additamentũ. ¶ Rationes in oppositum probãt: ꝙ vniuersale vt plato posuit nõ sit substantia: vel etiam pro intẽtione. vt visuʒ est in positiõe. Et hec de questione. Qõ. XXVI.

¶ Quoniam vero substantia altera est ⁊c.

Super T.c.53.

Queritur circa hãc partẽ. Utrũ singᵘˡᵃʳᵉ proprie sit diffiᵒ. ¶ Arguif pmo ꝙ sic. diffiᵒ est rõ indicans essentiã: sʒ sola singularia habẽt eẽntiã. ergo sola singᵃ diffiniunf. ¶ Itẽ solius sube est diffiᵒ. 7. huius. sʒ vniuersale fm ꝙ vniuersale est accidẽs. ergo vniuersalium nõ est diffinitio. ⁊ sic tñ singulariũ est diffinitio. ¶ Iteʒ diffiᵒ aut erit vniuersalis fm ꝙ vniuersale: aut secunduʒ ꝙ singulare: aut singularis secundũ ꝙ vniuersale: aut singularis fm ꝙ singulare: hec est mãifesta per sufficientẽ diuisioneʒ: sed non est vniuersalis fm ꝙ vniuersale: nec singularis fm ꝙ vniuersale: qꝛ illud eẽ vniuersale est accidens. ergo relinquif ꝙ diffiᵒ est vniuersalis fm ꝙ singulare: ⁊ vtroqʒ mõ erit singularis. ¶ Iteʒ singulari debef aliqua cognitio: ⁊ hec est manifesta: tũc arguif: vel ergo debef sibi cognitio sensitiua vel intellectiua: ⁊ h est manifesta per diuisionẽ sufficientẽ: sed non debef sibi cognitio sensitiua: qꝛ illa est qualitatũ sensibiliũ. ergo itellectiua. ğ debef sibi cognitio per diffinitõeʒ vel per demonstrationẽ: sed nõ per demonstrationeʒ: qꝛ illa est complexi vt passionũ de subto. ğ relinqtur ꝙ singularibus debef cognitio per diffõnẽ.

T.c.14 ⁊.17.

Oppositũ vult Aristo. in pdicta lrã. vbi vult ꝙ singᵘˡᵃʳᵉ nec sit diffiᵒ nec demõstratio. ⁊ hoc idem vult pmo huius. Et hoc idem vult Cõmẽtator: ⁊ possʒ argui rõne. diffiᵒ proprie est eius ꝙ cadit sub arte cũ diffiᵒ sit meᵈⁱᵘᵐ demonstrationis: sed singularia nõ cadũt sub arte: cuʒ sint ifinita: ⁊ ifinita relinquẽda sunt ab arte. vt dicit Porphyᵘˢ. auctẽ platonis.

T.c.53. — T.c.27 — ca.ᵒ ďspẽ

Dicendum est ad questionẽ: ꝙ singularium nõ est diffinitio: ⁊ hoc probat Arist. in littera. Illud quod est generabile ⁊ corruptibile nõ diffinitur per se ⁊ pprie: qꝛ diffiᵒ est mediũ demonstratõis. modo nec diffiᵒ nec demonstratio est corruptibiliuʒ: qꝛ huiꝰ corruptibilia non possunt esse manifesta habentibus scientiã: cuʒ absuerint a sensu: ⁊ tamẽ speciebus manentibus in aĩa: vt dicit Cõmẽtator: ꝙ particularia nõ sciuntur: nisi dum sunt in sensu: ⁊ cum recedunt a sensu possunt corrumpi: ⁊ tunc non remanebit cognitio eoruʒ apud sentientes: sed tñ remanebit estimatio. vnde cum recedant a sensu remanebit species in anima: sed tamẽ nõ est certum ipsa esse: sed singularia sunt hm̃: qꝛ singularia saltem sensu tactus sunt corruptibilia ⁊ generabilia: quia sunt cõposita ex materia ⁊ forma. ergo singulariuʒ sensibilium non est per se diffinitio. Unde Aristo. addit correlarie: pp̃ter qđ opʒ eoꝝ qui student ad terminuʒ. i. studentium ad terminũ ⁊ diffinitionẽ: nõ opʒ ignorare: quia semper est auferre singulare. i. ꝙ ipsum corrumpitur: ⁊ nõ manet adhuc spẽbus eius existentibus in materia: ⁊ addit Cõmentator aliam rationẽ. Si diffinitio eẽt particulariũ sensibiliuʒ necesse esset vt particulare esset permanens: sed hoc est falsum: cuʒ sit corruptibile. cõsequentia pʒ: qꝛ diffinitio est permanentiũ. Et addit Commentator: ꝙ impossibilie est ꝙ particulare fm ꝙ particulare diffiniatur: immo etiam si esset eternum impossibile esset diffiniri. ¶ Item alia ratio Aristot. si singularia diffiniunf hoc esset per vnuʒ nomẽ vel plura. per sufficientem diuisionem: sed hoc nõ potest fieri per vnum nomen: quia dicit Aristo. ꝙ aliquis diffiniens ponendo vnũ nomen nõ facit notum. Et dicit Cõmentator: ꝙ necesse est vt diffinitiões cõponantur ex pluribus nominibus: quia etiã dif. 6. thopico. ꝙ diffinitio nõ egcola. i. nõ datur per vnuʒ nomẽ. ğ relinqtur: ꝙ diffinitio detur per

T.c.53. — Cõm.53 — T.c.54 — Cõ.54 — Capi.pᵒ

plura nomina. ¶ Ex hoc tūc vlterius. Si singularia dif finirētur per plura nomina: vel ista essent cōmunia vel propria: ⁊ hoc pꝫ per conuenientē diuisionē: sed si esset per nomina cōmunia: tunc diffiᵒ non esset conuertibilis cum diffinito: qꝛ in alijs competeret vt si sort. diffiniret per anial rōnale. sed si per propria nomia illa essent sino nima: ⁊ illa nō ponuntur in diffinitione: quia non notifi cant: vt si Cicero diffiniret per Marcū ⁊ Tulliū. Et per hoc vult Aristo. habere: ꝙ ydea nō diffinit cum esset sin gularis. Et si aliquis diceret. singulare incorˡᵉ bene diffi nitur ⁊ sic est ydea. Dicendum secundū positionē plato nis: ꝙ ydea necessario est corruptibilis: qꝛ plato posuit ydeam esse eiusdem spēi cū indiuiᵒ modo quando sunt eiusdem speciei. si vnū est corruptibile ⁊ reliquū: sed in diuiduum est corruptibile. ergo ⁊ ydea. Unde etiam po

T. cō. 55

stea dicit Arist. ꝙ lꝫ ydea sit eterna adhuc nō diffinitur: quia nō solū singulare non diffinit: ex hoc ꝙ est corˡᵉ: sed etiam ex hoc ꝙ est singulare. vt etiam declarat de sole ⁊ astris: que sunt incorruptibilia: ⁊ tamē nō diffiniuntur: qꝛ si diffinirentur: vel per illa diffinirētur: que pertinēt ad speciem vel per illa: que superaddunt: nō per illa: que pertinent ad speciem: quia tunc diffinitio nō esset cōuer tibilis cuꝫ diffinito: quia si fieret alter sol: ei competeret etiam diffiᵒ solis: nec per illa que superadduntur nature specifice: quia illa sunt accidentia que non ponuntur in diffinitione substantie.

Et tunc ad rōnes. ¶ Ad pmā diffō est ratio ⁊c. Cōcedit. Tu dicis: ꝙ sola singlaᵃ ⁊c. Dicendū ꝙ ista propositio. sola singularia habent essen tiā. potest capi dupliciter. vno modo ꝙ ista dictio exclu siua sola. excludat illa que sunt separata realiter a singu laribus: ⁊ sic est vera: ꝙ nihil habet essentiam: nisi singu lare: vel qđ est in singularibꝰ secūdū esse. Alio modo po test capi ꝙ ista dictio exclusiua sola excludat illa q̄ sunt abstracta secunduꝫ intellectum a singularibus: ⁊ sic est falsa: qꝛ non solum singularia habent essentiam: sed etiā vniuersalia que habent esse in singularibus: ⁊ illa etiam diffiniuntur. vnde diffinitiones vniuersaliuꝫ dantur se cundum ꝙ sunt in singularibus non abstracta ab eis se cundum esse vt voluit plato. ¶ Ad aliam. solius substā tie ⁊c. Concedit. de diffinitione simpliciter dicta. Et tu dicis: vniuersale secundū ꝙ vniuersale est accidēs. Con ceditur. quantū ad intentionem qua denominatur vni uersale: sed tamē quantum ad rem subiectaꝫ vniuersale est in pdicamento substātie: vel vniuersale substātie est in pdicamento substantie: ⁊ sic diffinit nō quantū ad in tentionē: sed quantū ad pncipia explicantia quiditatē ⁊ essentiaꝫ rei. ¶ Ad aliam. diffiᵒ est rei vniuersalis. Di cendū ꝙ nullus istoꝝ modoꝝ: qꝛ omnes isti modi redu plicant accidēs. vnde ista diuisio est insufficiens: sed dif finitio est rei vniuersalis secunduꝫ ꝙ includit principia essentialia que exprimunt essentiā: ⁊ ita rei vniuersalis .i. substantie: que stat sub intentiōe ſm ꝙ habet pncipia essentialia est diffiᵒ ¶ Ad aliam. singulari debet aliqua cognitio. Cōcedit. Tu dicis: vel ergo itellectiua vel sen sitiua. Dicendū ꝙ singulare nō itelligit per se ⁊ proprie. sed linea reflexa: qꝛ vniuersale sic intelligit per se ⁊ dire cte: qꝛ itellectus est vniuersaliū: sensus singulariū: ⁊ itel lectus itelligit singulare: inquantū reflectit se super fan tasma. vnde singulare per se cognoscit a sensu. Et tu di cis: ꝙ sensus est qualitatū sensibiliuꝫ. verum est sensus exteriores: sed tamen singulare cognoscit ab aliqua vir tute sensitiua iteriori vt a cogitatiua trā: quā Cōmenta tor vocat particularē itellcm: que elicit nō sensatas iten tiones a sensatis: ⁊ apprehendit intentiones indiuiduo rum cuiuslibet pdicamēti. vt dicit Cōmētator. 2ᵒ de ani ma. ⁊ sic bene singulare cognoscit a sensu: ⁊ supponit ad psens ꝙ vtus sensitiua aliquam cognoscat subam: ⁊ hoc habet videri. 2ᵒ de ania.

Cōm. 63

Qō. XXVII.

T. c. 59.

¶ Quod aūt oportet dicere quale qd suba ⁊c.

Queritur circa hoc capłm. Utruꝫ que stio ꝓp qd habeat locū circa subam querēdo ꝓpter qd est homo. ¶ Argui tur pmo ꝙ sic. Qō ꝓpter qd querit de causa: sed omnis suba citra pmaꝫ hꝫ cām. maior est

Cap. p.

nota. 2ᵒ posterio. questio propter qd querit de causa. mi nor de se pꝫ: qꝛ homis est altera causa: ⁊ sic de alijs ꝓpter qd est asinus ⁊c. ¶ Itē illud qđ est scibile est quesibile. ex 2ᵒ posterio. vbi dicitur. questiōes sunt equales nume ro his que vere scimus: sed homo est scibilis: qꝛ homo ⁊ omnia subiecta citra pmum est scibilis: cū habeat cau sam: ⁊ scire est rei causam cognoscere. pmo posteriorum.

T. cō. 5.

¶ Item. questio quid est: ⁊ ꝓpter quid est sunt idem et coincidunt. vt vult Aristo. 2ᵒ posterio. sed de substantia ꝯⁱᵗ querere quid est. vt quid est homo. g̊ etiaꝫ ꝯⁱᵗ querere propter quid est homo.

Oppositum vult Aristo. in littera. d. ꝙ questio ꝓpter qd non habet locum in tali bus cum querit ꝓpter quid est homo: vel propter quid musicum est musicum.

T. c. 59.

Dicendum est ad qōnē: ꝙ questio propter quid nō hꝫ locū in talibus questionibus. vbi idem querit de eodē. sicut ꝓpter quid homo est ho mo. Et ratio est. Questio ꝓpter quid querit causam de monstrabilis: cū querat causaꝫ inherentie passionis de subiecto: vt ꝓpter quid luna eclypsat. ꝓpter obiectionē terre in medio: sed idē non demonstrat de eodē per cau sam: qꝛ homo est homo. nō est demonstrabile: qꝛ non ha bet alterā causam: qꝛ lꝫ hominis multe sint cause: tamē hᵒ. homo est homo. nō est altera causa. vt dr. 5. hᵒ. ¶ Itē

T. c. 23.

in omni questione aliquid presupponit manifestū ⁊ ali quid imanifestū: quare. qꝛ quādo querit ꝓpter quid lu na eclypsat: supponit aliquid manifestū: vt lunā eclypsa ri. alioquin non magis quereret de luna q̄ꝫ de lapide vel chimera: sed cuꝫ dr. homo est homo. nihil pōt esse imani festum: qꝛ cū dicit vel cū querit: ꝓpter qd hō est hō: sup ponit hominē esse hominē: ⁊ nihil est hic imanifestū: qꝛ querit causa hᵒ. modo non est alia causa: qꝛ cōes dignita tes nulli possunt esse ignote: sed homo est homo. est com munis dignitas: qꝛ ꝙ idē sibiipsi est indiuisibile ⁊ inre solubile. vñ non est aliqualis causa inherentie predicati subiecto. ¶ Unde notandū ꝙ questio ꝓpter quid que rit de forma vel de mā. vt ꝓpter quid sor. est homo: quia hꝫ formā humanā in mā: vel ꝓpter quid sor. pōt esse ho mo: qꝛ hꝫ materiā que pōt esse in potētia ad formam ho minis. vñ questio ꝓpter quid nō querit de seipo: sed vel querit de materia: vel de forma in materia: naturaliter loquēdo vt dnt aliqui: qꝛ ſm logycū nō querit formā in materia: sꝫ querit cām forme in mā: vt dnt: ꝓpter quid lapides sunt domus: pōt dici: ꝓpter edificationē: vel ꝓ pter ꝓhibitionē chaumatis: vł pōt dici ꝙ questio ꝓpter quid ſm logycū dicit omne illud pertinere ad qđ qd est qđ respōdet ad questionē querentē ꝓpter qd: siue sit in trinsecū vt mā ⁊ forma: siue sit extrinsecū vt finis ⁊ effi ciens: sed phūs dicit solū qđ quid est pertinere ad intrin seca. ⁊ ideo ſm phm questio ꝓpter quid querit formā in mā: ⁊ hoc est querere qđ quid est de supposito vel de ma teria: sed apud logycū querit causam forme in mā de fi ne ⁊ efficiēte. vtrū aūt mā pertineat ad qđ qd est de hoc

visum est prius. ¶ Notandū ad solutionē rōnis ꝙ Arist. in lr̄a h₃. questio qd est homo vel querit vbi nihil additur. Et op₃ ea₃ reduci ad talē qōnē vbi aliud querit̄ de alio: ⁊ addit ꝙ si non corrigat̄ qō: tunc aliqd est cōe ei qd est nihil querere: ⁊ aliquid querere: sed hoc est falsum. ⁊ non declarat ꝯñiam: sed pōt declarari: q₂ questio quid est: ⁊ ꝓpter quid est coincidūt. vt visum est. Modo querere quid est ipsum de se est nihil querere: q₂ in questiōe d₃ esse aliqd notū ⁊ aliqd ignotū: sed hoc nō est in ꝓposito: q₂ ide₃ querit̄ de seipso: sed questio ꝓpter quid aliud querit de alio. ergo nisi corrigat̄ questio quid est homo: reducendo ipsa₃ ad questionē ꝓpter quid: vbi querit̄ de forma vel de mā. vt dicendo qd est homo. s. ꝙ spēs queratur de individuo: vt quid est hic homo. i. sor. respōdet̄ homo: vel forma in mā: que est tota qditas: vl̄ qd est homo. i. quid pōt esse homo: ⁊ formā hōis suscipere: respōdet̄ mā. vñ si sic nō corrigit̄: tunc aliquid erit cōmune ei qd est aliquid querere ⁊ nihil querere.

Ad rationes Ad pⁱmā questio ꝓpter quid querit de causa. Concedit̄. Tu dicis: ꝙ omnis substantia citra pⁱmā ⁊c. Concedit̄. vel intrinsecam vel extrinsecā. vñ bñ volo ꝙ homo habeat causa₃: sed tamē vbi idē predicat̄ de se nō h₃ aliam causam. vñ l₃ hominis multe sint cause: tñ hᵉ. homo est homo. non est alia causa. ¶ Ad aliā. Dō₃ ꝙ illud qd est scibile est quesibile. Cōcedit̄. Tu dicis: homo est homo est scibile. Dicendū ꝙ nō est ꝓprie scibile vt cōclusiones sciunt̄: s₃ est intelligibile: q₂ est dignitas cōmunis: quarū nō est scientia ꝓprissime: sed intellectus: l₃ aliquo modo possit esse sciētia large: sicut tangit Linconyeñ. pⁱmo posteriorum.

Capᵒ de scire.

¶ Ad 3ᵃᵐ p₃ ex dictis: q₂ per questionē qd est nihil querit̄ nisi corrigat̄ reducendo ad mām vel ad formā. vt visum est. vñ cū querit̄ quid est homo: d₃ respōderi forma que est tota quiditas. vt animal ratiōale. vel d₃ respōderi materia que defert quiditatē quid potest esse homo. i. quid pōt suscipere formā ⁊ quiditatē hominis. respondet̄ materia. Et hec de qōne. Qō. XXVIII.

T.c. vlᵗ ¶ Qm̄ vo ex aliquo fit compositum ⁊c.

Queritur circa hāc partem. Utrū suba composita sit aliud realiter a mā ⁊ forma. ¶ Et arguit̄ ꝙ non. totū non est aliud p̄ter partes suas. 4. physicoꝝ. capl̄o de loco. vbi Aristo. distinguit modos essendi: q₂ dicit. s. ꝙ totū nō est p̄ter suas partes: sed suba est totum compositum naturale: cuius partes sunt essentiales materia ⁊ forma. quare compositum non est aliud realiter a materia ⁊ forma.

T.c. 23.

Oppositum arguit̄. Omne totū per se vnu₃ est aliquid aliud preter partes. per Arist. 8. huius in illo capitulo. de māli antē suba post hoc. vbi mouet dubitatiōnē dicēs. De dubitatōe vo dcā circa diffōnes ⁊ nūeros q̄ causa essendi vnū. omniū enī quecūq₃ plures partes habent: ⁊ nō est vt aceruus ꝙ totum: sed inest aliud totum preter partes est alia causa; sed substātia composita est aliqd totū per se vnū. ergo ⁊c. ¶ Itē hoc arguit̄ ratione Aristo. in isto 7ᵒ. Si totū per se vnū nō esset aliud preter partes realiter: ita ꝙ nulla entitas eēt in composito preter entitatē partiū: tunc totū adhuc maneret dissolutis partibus. vt p₃ in silla. ba. si non esset aliud p̄ter partes: tūc adhuc esset silla dissolutis litteris vt b. ⁊ a. sic homo silr adhuc esset dissolutis partibus essentialibus vt anima rōnali a mā: sed illud est icōueniēs.

T.c. xl. T. 2. 15. T.c. 60.

Notandum ꝙ ad istā questionē cōmuniter dicitur cū querit̄ pⁱmo physico. Utꝝ totum sit aliud realiter a partibᵒ dicit̄ ꝙ totu₃ est aliud ab vna suarū partiū rōne alterius partis. vnde dr̄ ꝙ totum nō distinguit̄ a suis partibus pⁱmo. Et s̄m hoc diceret̄ ꝙ totū compositū nō est aliquid aliud a pⁱma materia ⁊ forma: sed suba composita distinguit̄ a mā ratione alterius partis. s. forme: ⁊ ecōuerso distiguit̄ a forma ratione māe: q₂ cōpositū est aliud a mā: q₂ forma est aliud a mā ⁊ compositū includit formā. ¶ Sed ad intellectū istius dicti est notandū: ꝙ aliquādo dispositio partis attribuit̄ toto ⁊ denominat totū. vt p₃. 5. physico. vt homo sanat̄: q₂ cor vel epar sanat̄. Silr homo rōcinat̄: q₂ anima rōcinat̄. ⁊ homo est crispus: q₂ caput ē crispu₃. sic est in ꝓposito ꝙ mā est pars sube composite ⁊ h₃ alietatē a forma: q₂ ista sunt diuersa pⁱncipia intrinseca: ⁊ sic materia denominat compositū s̄m dispositionem que debet̄ sibi vt mā est aliud a forma. ergo compositu₃ est aliud a forma: ⁊ forma est aliud a mā: q₂ includit eam: ⁊ sic totū compositū differt ab vtraq₃ parte rōne alterius: ⁊ sic totum pⁱmo nō distinguit̄ a partibus. ¶ Notandū ꝙ ꝯtra istam positionē vident̄ esse diffⁱˡⁱᵃ dubia. Primo ex parte partialitatis. 2ᵒ ex parte totalitatis. 3ᵒ ex parte diuersitatis. 4ᵒ ex pte modi terminādi generationē. 5ᵒ ex parte ydētitatis. ¶ Primū dubiū est. Materia ⁊ forma sunt partes essentiales sube composite. modo mā nō est pars essentialis māe: q₂ nihil pōt esse pars suiipsius: nec mā pōt esse pars eētialis forme: q₂ est diuersum pⁱncipiū a forma ⁊ nō intrinseca forme. Simulr forma non est pars essentialis māe: q₂ nō est intrinseca māe: nec potest esse pars essentialis forme: q₂ nihil est pars essentialis sui met. g̊ sunt partes eētiales compositi: ⁊ ideo op₃ compositū addere aliqd reale p̄ter mā₃ ⁊ formā. ¶ Ex hoc posset formari sillᵒ: nisi cōpositū adderet aliqd sup entitatē māe ⁊ forme: mā ⁊ forma nō essent partes essentiales: sed hoc est falsum: q₂ in hoc oēs cōueniunt ꝙ materia ⁊ forma sint partes essentiales sube composite: cū ipsa sint pⁱncipia itrinseca. ꝯñia p₃. qūo eni₃ mā ⁊ forma essent partes essentiales compositi: nisi compositū adderet aliqd reale super entitatē māe ⁊ forme: q₂ mā nō est pⁱncipiū intrinsecū māe: nec forme: ⁊ ecōuerso de forma vt deductū est. g̊ op₃ ꝙ mā ⁊ forma habeant causalitatē intrinseca₃ respectu alicuius superadditi in composito: qd nec sit entitas māe: nec forme: ⁊ ecōuerso de forma. Sed dices bñ pōt esse pars essentialis māe ⁊ forme sil̄. Istud nō valet: q₂ q̄rā de ista siltate vl̄ est nihil vel aliqd nō pōt dici ꝙ nihil: q₂ tūc ꝓ nihilo relinqueret̄. g̊ op₃ ꝙ sit aliqd p̄ter mām ⁊ formā: ⁊ sic compositū addit aliqd reale super mām ⁊ formā. ¶ Itē ex parte totalitatis est dubiū. Et est ratio ꝓpinqua huic p̄dicte. Compositū ex mā ⁊ forma est totū essentiale. mō querit̄ in quo fundet̄ ista totalitas: q₂ vel fundatur in mā vel in forma vel in vtroq₃ nō in mā: q₂ mā non est totū essentiale: nec ad se: nec ad formā. Silr nec fundat̄ in forma eadē ratiōe: q₂ mā nō est pars essentialis forme: nec forma māe: q₂ mā nihil itrinsece causat respectu forme. g̊ op₃ ꝙ in vtroq₃ sil̄: ita ꝙ simultas in composito sit superadditū sup materiā ⁊ forma₃ rōne cuius mā ⁊ forma fundant totalitatem. ¶ Item ex parte diuersitatis sic: si substātia composita nō adderet aliquid diuersu₃ super mām ⁊ formā nō esset alius modus diuersitatis compositi a mā q̄₃ modus diuersitatis forme: sed hoc est falsum: q₂ est aliᵒ modus diuersitatis hic ⁊ ibi: q₂ compositu₃ differt a materia rōne partis essentialis vt rōne forme: sed forma differt a mā pⁱmo ⁊ non rōne partis intrinsece: q₂ forme nō est pa: ⁊ sic est alius modus diuersitatis. ꝯñia p₃. postq̄₃ enim in composito non esset aliud realiter distinctum a

T.c.17 T.2.5.

partibus nō esset modus differēdi formā a mā ꝛ cōpositum a mā. Pōt.n.alio modo formari ista ratio. si cōposita sub̄a nō adderet aliquid reale super mām ꝛ formam: tunc sub̄a composita p̄mo differret a materia: ꝛ silr a forma: sed hoc est falsum fm eos qui dicunt ꝙ compositū est diuersuꝫ a parte p̄mo: qꝛ differt ratiōe alterius. cōsequentia pꝫ: qꝛ postq̄ꝫ nihil adderet super mām ꝛ formā: tūc nō differret a mā: nisi qꝛ forma: ꝛ forma differt p̄mo a mā: qꝛ nō per partē: cū careat parte. ḡ etiā compositū distinguit̄ p̄mo a mā: cum eundē modū distinctiōis habeat compositū a mā quē forma hꝫ. ¶ Itē ex parte modi terminādi generationē. si substātia composita nō adderet aliquid reale super mām ꝛ formā: tūc compositū terminaret generationē eodē modo: sicut forma: ꝛ etiā contra eos: qꝛ dicunt ꝙ compositū terminat generationem ratione partis vt forme: sed forma nō terminat generationē ratiōe partis: qꝛ forma nō hꝫ partem: ꝛ sic est alius modus terminandi generationē: qꝛ forma terminat seipsa generationē: ꝛ compositū terminat generationem ratiōe forme. cōsequentia pꝫ: qꝛ si compositū nihil adderet super materiā ꝛ formaꝫ: ꝛ materia nō generat̄: sed tm̄ forma: tūc compositū eodē modo terminaret generationē: qꝛ nihil addit super formam. ¶ Item ex parte ydentitatis. si compositū non adderet aliquid reale. vt dictū est: tunc materia ꝛ forma essent idem essentialiter ꝛ realiter: sed hoc est falsuꝫ: qꝛ materia ꝛ forma sunt diuersa p̄ncipia itrinseca realiter. p̄mo physicoꝝ. ꝯntia pꝫ: qꝛ quecūqꝫ vni ꝛ eidē in numero essentialiter sunt eadem: inter se sunt eadē essentialiter: istud est p̄ncipiū naturaliter intellectū: sed materia ꝛ forma sunt eadē essentialiter vni ꝛ eidē ī numero vt composito: qꝛ nihil realiter addit supra illud: sed mā ꝛ forma nō sunt ideꝫ essentialiter: cuꝫ materia remaneat post corruptionē forme: ꝛ ꝙ ista sit intētio Arist. pꝫ: qꝛ Arist. in. 7. distinguit substantiam in. 3. materiaꝫ formam ꝛ compositum: qđ non faceret nisi cōpositū aliquid reale adderet: qꝛ aliter non poneret in numerū. Sed dices: y⁹. quia compositū ponit in numerū: quia compositū differt a materia ratiōe forme: ꝛ ecōuerso. Illud nō valet: quia sic duo homīes cēnt 3. qꝛ duo homines differunt ab vno rōne alterius: ꝛ ecōuerso: ꝛ etiā poneret in numerum: qđ est falsum. ¶ Hoc idem arguit̄ auctoritate Cōmentatoris. 8. huius. illo capitulo. Opꝫ auteꝫ nō latere. vbi dicit: ꝙ forma est causa actus in composito: sed forma nō est causa actus qui est forma: quia nihil est causa suiipsius. ḡ opꝫ ꝙ alius actus sit in composito preter formaꝫ cum causa sit. Ideo oportet dici ad questionem p̄mo preintelligendo ꝙ quando dicit̄ ꝙ compositū addit aliquid reale preter entitateꝫ materie ꝛ forme potest itelligi dupliciter. vno modo ꝙ compositum addat aliquid super materiaꝫ ꝛ formaꝫ distinctā loco ꝛ subiecto: ita ꝙ illa entitas addita in composito sit distincta a materia ꝛ forma loco ꝛ subt̄o. Alio modo potest intelligi ꝙ illud additū in composito non sit distinctū a materia ꝛ forma loco ꝛ subiecto: tamen illud non est materia ꝛ forma: nec vtrūqꝫ: sed tertiū. s. realitas tertia realiter distincta ab entitate materie et forme: ꝛ hoc bene est rōnabile: ꝙ aliqua ex natura rei sint distincta realiter: ꝛ tamen includantur in eodem loco ꝛ subiecto vt superficies ꝛ albedo realiter sunt distincta: tñ includunt̄ in eodē loco ꝛ subiecto.

Margin: T.cō.18 — T.c.7. — Cōm.7.

p^a.ʒ **Hoc viso** possunt dici ad questionem due conclusiones. ¶ Prima est ꝙ substātia composita nō addit aliquid reale distinctuꝫ a materia ꝛ forma loco ꝛ subiecto. Et causa est. si compositum adderet aliquid distinctū loco ꝛ subiecto a materia ꝛ forma: tūc ex materia ꝛ forma nō constitueretur compositum vnū per se ꝛ simpliciter: sed hoc est falsum: qꝛ fm oēs ex materia ꝛ forma constituitur vnū per se ꝛ simpliciter. consequentia pꝫ: qꝛ qđ est distinctū ab aliquibus loco ꝛ subiecto non constituitur per se vnum ex illis. ¶ Item si hoc esset: tunc composito moto nō oporteret materiam moueri ꝛ formam: sed hoc est falsum: quia forte moto materia eius mouet̄ secum de loco ad locum: quia nō mouet̄ ad aliquem locum materia remanente immota in p̄mo loco. cōsequentia pꝫ: quia que sunt in diuersis locis: non opꝫ ꝙ si vnum mouet̄: ꝙ reliquum etiam moueat̄ vt si ego moueor: non oportet te moueri: quia es in alio loco.

2^a ʒ ¶ Secūda cōclusio. ꝙ substātia composita addit aliqd reale nō distinctū loco ꝛ subiecto a materia ꝛ forma: tamen distinctū realiter ex natura rei: quia est alia entitas preter entitatem materie ꝛ forme. Et probatur rationibus p̄us adductis: que propter breuitatem nō resumuntur. ¶ Notandū ꝙ si aliqs quereret quid est illud reale additum in composito super materiaꝫ ꝛ formam. Dicendū ꝙ est substantia composita: vel si vis aliter nominare: vocetur per se subsistentia actualis. vnde verū est ꝙ substantia composita per se subsistit actu: ꝛ illud non verificatur de materia: nec de forma: quia materia non subsistit per se in actu: nec forma: sed in composito: sed illa subsistētia per se ꝛ actualis in composito est illud additum causatuꝫ intrinsece a materia ꝛ forma: quia Commentator dicit. 8. physicoruꝫ: ꝙ forma est causa actus in cōposito: sed non est cā sui. ergo alterius actus quē compositum addit super actuꝫ forme. Et tu dicis: ꝙ illa subsistentia actualis cū sit accidens vbi erit vt in subiecto. Dicendum ꝙ illa subsistentia est aliquid de genere substantie ꝛ non est materia: nec forma. ergo est substantia composita: quia est causatuꝫ ex materia ꝛ forma. ¶ Notandum ꝙ hic sunt quedam dubia. Primū si substantia composita adderet aliquid reale super materiam ꝛ formam: tunc non erit idē modus quo forma prior est composito ꝛ materia: sed hoc est falsum: quia hoc vult Arist. expresse in isto septimo. ꝛ Commentator qui dicit. ꝙ forma p̄or est materia ꝛ composito ex materia ꝛ forma. patet consequentia: quia postq̄ꝫ compositum adderet aliquem actum super actum forme qui non est actus ꝛ forma partis: tunc forma prior est composito. Alio modo: quia compositū includit alium actuꝫ ꝛ alio modo prior erit mā. ¶ Item si forma causat aliquem actuꝫ aliuꝫ a se: tunc dubium erit vtrum ille actus sit perfectior forma vel imperfectior. nō potest dici ꝙ sit perfectior: quia hoc esset contra Commentatorem. 8. huius. illo capitulo. Oportet autem non ignorare. vbi dicit. Quando aliquod nomen dicitur de composito ꝛ forma non dicitur de illis vniuoce: vt quorum diffinitio est eadem: sed dicitur primo ꝛ principaliter de forma tanq̄ꝫ de digniori: ꝛ secundario de composito. vnde dicit sic. Nomen significat vtrūqꝫ: et cum dicitur de vtroqꝫ. verbi gratia. animal de composito ex materia ꝛ forma: ꝛ de forma tantū non dicitur: sicut dicuntur nomina vniuoca: quoruꝫ diffinitio est eadeꝫ: sed dicitur principaliter ꝛ secundario. Tunc paucis interpositis addit. hoc nomen animal p̄ncipaliter dicitur de forma et dicitur de congregato ex materia et forma secundario. Et assignat causam. nomen enim non significat rem: nisi secunduꝫ quod est in actu et causa actus in composito est forma: et cum duo fuerint: quoruꝫ alterum est causa reliqui: illud quod est causa dignius habebit nomen. illud enim nomen habet propter principium: et tunc declarat de calore: ꝛ patet. ꝛ sic actus compositi non est perfectior forma. Similiter

Margin: T.c.7. — Cōm.7.

non potest esse imperfectior. quia hoc non videtur ratio/nabile. ¶ Item aliud dubiũ. Si cõpositum diceret aliũ actum a forma: a quo produceretur ille actus non potest dici q̃ a materia. quia materia non est causa agẽs actus. nec forma. quia forma tantum habet se respectu compo/siti in ratione cause formalis. ergo relinqueretur q̃ a ge/nerante. sed hoc non videtur. q2 generans tantum ꝓdu/cit formã: ꝛ que necessario consequuntur formam.

Ad primum dubium. q̃ forma precedit cõposi/tum ꝛ materiam dupliciter. vno modo precedit eodem modo materiam ꝛ compositum: ꝛ hoc i generali: vt perfectius precedit minus perfecta. q2 forma perfectior est materia: ꝛ composito ex materia et forma. Sed si forma comparatur in speciali ad ista: tunc alio modo precedit vtrumq3. q2 forma precedit materiã: vt actus precedit purum subiectum in potentia. sed pre/cedit compositum: vt effectum in genere cause formalis: ꝛ sic non pcedit materiam: q2 forma non est causa formalis materie. modo Ar. ꝛ cõmentator intellexerunt q̃ forma precedit materiam ꝛ compositum eodem modo ẜm pri/mum modum: ꝛ non ẜm secũdum modum. ¶ Ad aliud. Dicendum q̃ actus compositi est imperfectior forma. vt patet per cõmentatorem in auctoritate preallegata: quã/do nomen dicitur de forma ꝛ composito ex materia ꝛ for/ma. primo nãq3 dicitur de forma. vt digniori. sed de com/posito dicitur secundario tanq̃ de minus perfecto. vn/de actus qui resultat ex anima cog^tiua^ ꝛ corpore est minus perfectus ꝛ notabilis q̃ actus anime cogi^tiue^: sicut causa/tum formalis cause est minus nobile ꝛ perfectum q̃ cau/sa formalis. quia actualis subsistentia per se est actus il/le quẽ causat forma in composito in genere cause forma/lis. vnde etiam hoc voluit dicere antiqua distinctio: q̃ duplex est forma. quedã partis: vt que perficit materiã: vt anima rationalis: sed alia est forma totius: vt est com/positum qd̃ est substratũ forme totalitatis. ¶ Ad aliud dubium. q̃ actus compositi producitur a generãte. q2 ge/nerans qd̃ generat formam ꝛ generat compositum. s3 ta/men differenter. q2 primo generat formã. secundario cõ/positum. q2 generans qd̃ largitur formã: largitur omnia accidentia consequentia formam non solum accidentia: imo compositũ prius q̃ accidentia. ¶ S3 si aliquis ad/huc instaret. q2 conuenienter dicitur q̃ totum non distin/guitur ab vna parte nisi ratione alterius partis: vt a ma/teria ratione forme distinguitur. ꝛ econuerso. sed hic di/citur oppositum cõmuni dicto. q2 compositum distingui/tur a parte ratione alterius partis: qd̃ est nulla partium. ¶ Ad hoc posset dici. q̃ illud cõmune dictum est sine ra/tione. ꝛ per consequens falsum. Uel aliter dicendum. q̃ totum distinguitur a parte ratione alterius partis. ꝛ hoc particulari differentia ꝛ distinctione. vt totum composi/tum differt a forma. q2 totum compositum est per se vnũ. ergo distinguuntur ab omnibus partibus totali differen/tia: que est nulla partium: sed qd̃dam totum: vt dictum ẽ.

Cõ. 7.

Ad rationes in oppositum. Ad primam. Totũ non est aliud. ꝛc̃. conceditur. nõ ẽ preter partes. i. q̃ sit aliud distinctũ loco ꝛ subiecto a par/tibus: sic intelligit Aristo. ꝛ cõmentator. sed bene est aliud quo ad entitatem tertiã: que non est entitas alicuius par/tis. ¶ Ad aliam rationẽ in oppositũ. totũ per se vnũ. ꝛc̃. Dicendum q̃ verũ est: q̃ est aliqd additum qd̃ non est en/titas alicuius partis. sed tamen non est distinctum loco ꝛ subiecto. Et hoc est de septimo libro.

¶ Incipit octauus metaphysice. Qõ I.

T.c.3. ¶ Sensibiles autem substantie. ꝛc̃.

QUeritur circa octauum huius. ꝛ q̃/ratur primo circa dictam partem. Utrum materia sit separabil' ẜm eẽ a forma. Et arguitur q̃ sic. Unumqd̃q3 pt̃ separi ab eo qd̃ non est sibi essentiale ꝛ propriũ. q2 res non pt̃ separari ab illo qd̃ est sibi essentiale ꝛ propriũ. sed pt̃ separa/rari ab illo qd̃ non est sibi essentiale ꝛ propriũ. q2 hoc non determinat sibi. sed nulla forma est essentialis ꝛ propria mãe: cum mã sit indifferens ad quãlibet formã. ergo ꝛc̃. ¶ Itẽ illud qd̃ est subale alicui non tollit̃ p accidentale. hec est manifesta. sed mã est suba essentialiter. ꝛ forma ac/cidit materie. ergo mã potest esse ꝛ separari a forma. g̃ ꝛc̃. ¶ Itẽ separata oĩ forma a materia vl' materia manet: vl' non. hec est manifesta per sufficientẽ diuisionẽ. sed si non manet: tũc est corruptibilis. qd̃ est 𝔷 Ar. p̊ phy. q2 dicit q̃ sit ingenita ꝛ incorruptibilis. ergo manet. ꝛ per ꝯñs sepa/rabilis a materia. T.c. 82

Oppositũ vl' Ar. in littera predicta. vbi dicit. mãm vero dico q̃ non hoc aliqd̃ ens actu. ¶ Ex hoc posset argui. Si materia esset separata vel separabilis a forma: tunc pos/set esse aliqd̃ ens hoc: sed hoc est falsum ẜm Ar. T.cõ.3.

Ad questionem dõm. p̊ q̃ mã ẜm esse existe/re non sepaĩ a forma subali oĩ: ita q̃ sub nulla stet. Et rõ ẽ. Oẽ qd̃ est p se: vel ẽ act^9: vl' habens actum. per sufficientem diuisionẽ. sed materia p̊/ma: neq3 est actus: neq3 habens actum. q2 non est act^9 cũ sit in pura potentia. nec habet actum qui sit de essen^a ei^9. vt vult cõmentator primo physi. ꝛ in de substantia orbis. ꝛ ita non potest esse circũscripta omni forma. ¶ Item si materia esset separabilis a forma ẜm esse: tunc post sepa/rationem vel esset in actu vel in potentia. ꝛ hec est mani/festa per diuisionem sufficientẽ. sed neutro modo potest dici. non est in actu. q2 non habet esse actuale: nec est ĩ po/tentia. q2 sublata omni forma a mã. mã nullam hab3 po/tentiam ad formam. q2 non esset mobilis ꝛ apta dispo/ni ad formas. q2 motus ꝛ dispositio non debetur nisi enti in actu. ꝛ sic tollitur potentia materie ad formas. ꝛ per ꝯñs eius natura: cum potentia sit proprium materie. Si ma/teria prima separaretur ab omni forma: tunc non esset in eodem loco cum generato: sed hoc est falsum per Ar. pri/mo de gñõne. q2 qd̃ gñãtur ꝛ materia ex qua generaĩ de/bent esse in eodem loco. ꝯñs p3. q2 nihil est i loco nisi ens in actu ꝛ dimensionatum terminatis dimensionibus. er/go dicit Ar. primo de generatione. q̃ materia non separa/tur a morpheis ꝛ passionibus. i. a formis. Et dicit cõmen/tator primo phy. ꝛ in de substantia orbis. q̃ materia nũq̃ denudatur ab omnibus formis. Et dicit cõmentator. q̃ nõ denudatur ab omnibus formis simul: sed semper stat sub aliqua. Unde si hoc esset. tũc materia simul ess3 actu ꝛ non actu. hoc est falsum. ꝯsequentia p3. q2 qd̃ per se stat ꝛ existit: hoc est actu vel actus. sed materia non est ĩ actu cum sit in potentia circũscriptis omnibus formis. ¶ Se/cundo dicendum. q̃ etiam non potest separari a forma q̃ ad perfectam rationem. Et causa est. Illud non perfecte cognoscitur ꝛ complete sine forma. quod est in pura potẽ/tia. q2 illud a quo intellectus mouetur debet esse in actu: cum intellectus sit in potentia passiua. ꝛ hoc patet: ex no/no huius. ꝛ tertio de anima. sed materia prima est huius/modi. q2 materia est in pura potentia. vnde licet intelle/ctus distinguere possit inter essentiam materie ꝛ forme. tamen complete ꝛ perfecte essentiam materie appreben/dere non potest sine forma. Et hec est intentio Aristote/lis primo physicorũ. vbi dicit. q̃ subiecta natura non est scibilis nisi in analogiam ad formam. Et hoc declarat

Cõ. 69. Ca. p̊. T.c. 25. ꝛ. 27. T.c. 29. Capi. p̊. T.c. 16. T.c. 5. T.c. 69.

Ca.p̄.
Cō.iz.

in artificialibus. ꝛ hoc idem vult cōmētator ibidē. ꝛ ī de substā orbis. ꝛ .8°.ph°. q2 trāsmutatio in substā fecit scire mām primā. sicut trāsmutatio ſm locū fecit scire mām localē: vnde per abiectionem ꝛ receptionem formarū substālium deuenim⁹ in cognitionē materie p̄e. q2 opꝫ aliqd subyci ꝛ manere in transmutatione ꝛ contrarijs. q2 concordia nō

T.c.62.

conducit discordiam. primo phy.

Ad rōnes. Ad primam. vnūquodq3 potest separari. ꝛc. cōceditur. ¶ Tu dicis. ꝙ forma substālis. ꝛc. Dōm ꝙ ista for° singulis non est essentialis ꝛ ꝓpa mā prime. Ideo pōt mā separari ab hac forma: vel illa successiue ꝛ diuisim. sed tn̄ sil ꝛ coniunctim non separatur a qualibet forma. q2 semper stat sub aliqua. vn̄ hoc est ꝓprium māe semper esse sub aliqua forma: lꝫ nō semꝑ stet sub ista forma. non tamen denudatur simul ab omnibus formis. q2 quādo abycit vnam formā: assumit aliā. ¶ Ad aliam. Illud qd̄ est substantiale alicui. ꝛc. conceditur. nisi dependeat ab eo in esse. Et tu dicis. ꝙ forma est accidētalis materie. conceditur. Et tn̄ q2 materia dependet in eē a forma: Ideo non separatur a qualibet forma. vnde ꝓprium est ei stare sub aliqua forma: sicut ꝛ potentia est ꝓprium accidens materie. Uel pōt aliter dici ad minorē. q2 forma non accidit materie: sicut accidens subiecto: sed dr̄ accidere. q2 est extra essentiam materie: sicut īdiuiduū accidit spēi: ꝛ species generi: sed hoc non obstante genus non separatur ab omnibus speciebus: nec spēs ab omnibus indiuiduis. q2 semper est in aliquo supposito. sic vult

Ca°de
suba.

Ar. in predicamentis. q2 sūt non existib⁹ primis substātijs impossibile est aliquod aliorum remanere. sic nō existentibus formis substantialibus īpossibile est remanere materiam. vn̄ bene volo ꝙ mā sit ingenita ꝛ incorruptibilis

p̄ phyſi.
T.c.82

ſm Ar. tamen si nulla for° substālis esset materia nō esset. quia nihil prohibet conditionalem eē veram: cuius antecedens est falsum ꝛ impossibile. ¶ Ad aliam. separata omni forma. ꝛc. Dōm ꝙ materia non remaneret. Et tu dicis. ꝙ falsum est. q2 est ingenita ꝛ incorruptibilis. cōceditur ſm naturam rei: inquantum semper stat sub aliqua forma: sed tamen si separaretur ab omni forma substātiali: materia non remaneret: nec quo ad esse: nec quo ad potentiam. vnde quando Ar. dicit ꝙ sit incorruptibilis nō intelligit quo ad separationem ab omni forma. sed est incorruptibilis semper stans sub aliqua forma. Qō II.

T.c.3.

Consequenter queritur circa eandē partem. vtrū forma naturalis sit separabilis a materia ſꝫ esse. Et arguitur primo ꝙ sic. Intellectus est forma naturalis ꝛ est sepabilis a mā ſm esse. ergo forma naturalis separatur a materia ſm esse. maior est manifesta. q2 nālis determinat de intellectu. vt patet 3°. d' anima. ꝛ hoc non esset nisi esset forma naturalis. minor patꝫ.

a.t.cō.p̄
vſq3 ad
t.cō.40
T.c.16.
t.17.

per Ar. iz. huius. vbi dicit. ꝙ nulla forma precedit cōpositum. sed simul incipit esse cū composito. tamen aliq̄ manet post compositum. sicut anima. sed non omnis anima. sed tantum itellectus. ꝛ sic itellectus separabilis est a mā ſm esse. ¶ Item qd̄ nō dependet ab alio in causalitate h̓ potest separari ab eo ſm esse. q2 qd̄ aliquid non potest separari ab aliquo ſm esse: hoc ideo est. q2 dependet ab eo ī causalitate. sed forma non dependet ab aliquo: vt a materia in causalitate. q2 forma non dependet ab ea: cuꝫ nullam habeat causalitaem super formā. ergo potest separari. Item quando aliquid debetur alicui p̄ ꝛ alijs debetur per illud. illud pōt cōuenire p̄°. remotis posterioribus: q2 caliditas primo debetur igni: ꝛ p ignem debetur alijs calidis. Et si caliditas remoueretur ab alijs calidis: adhuc remaneret in igne. sed esse primo debetur forme ꝛ alijs p formam. q2 forma est primo causa essendi: ergo forma ſꝫ esse potest separari a materia.

T.c.3.

Oppositum vult Ar. in predicta littera vbi dicit. ꝙ de numero formarum: alia ē separabilis: alia non separabilis. ita ꝙ Ar. vult ꝙ quedā forme sunt separabiles a materia ſꝫ esse: sicut forme ab'e. quedam autem non: sicut naturales forme: ꝛ materiales

Cō.vl°.

forme. vnde etiam cōmentator primo phy. dicit. ꝙ de numero substantiarum ꝛ formarum: quedam sunt materiales: sicut ille que non separantur a materia. ꝛ deducūtur de potentia materie. Alie sunt non materiales: sicut separabiles a materia.

Dicēdum est ad qōnem. primo ꝙ forma naturalis materialis non separatur materia ſm esse. Et causa est. Actus inherēs non separatur ab eo: cuius est actus. quia si actus inherens separaretur a materia: tunc idem esset inherens ꝛ non inherens: qd̄ est contradicere. ſꝫ forma materialis est actus inherens: cuꝫ perficiat materiam inherenter: ꝛ deducatur de potentia materie. ergo separari non potest. ¶ Item si forma materialis esset separabilis a materia: tunc posset remanere post corruptionem compositi. ſꝫ h̓ est falsum. q2 forma simul est ꝛ non est cū formato: vt vlt

T.c.16.
t.17.

Ar. iz. huius. consequentia patet. q2 si forma esset separabilis a materia: tunc quando separaretur: tūc compositū non esset. ꝛ tamen remaneret forma. ¶ Item illa forma que constituitur per materiam. ꝛ per subiectū īherenter non separatur a materia ſm esse: sed forme naturales et materiales constituuntur per materiam ꝛ subiectuꝫ. vn

Cō.79.
Capi.p̄°

de etiam cōmentator vocat eas formas constitutas per subiectum. sicut patet 8°. physi. ꝛ in de substantia orbis. ergo separatur a materia. ¶ Item si forma materialis eēt separabilis a materia: tunc per se existeret: qd̄ est contra

T.c.20.
ꝛ infra

Arist. septimo huius. vbi loquitur contra platonem. q vo luit. ꝙ forma separatim produceretur ꝛ existeret diuisim: ꝛ tunc poneretur in materiam. vnde etiam cōmentator

Cō.15.

dicit octauo huius. ꝙ generans non largitur multitudinem. i. ꝙ ponat formam in materiam diuisim productā: sed tantum largitur perfectionem. cōsequentia patet. q2 si forma separaretur a materia: tūc per se existeret. ¶ 2° dicendum. ꝙ forma naturalis īmaterialis: vt est intellectus ē inseparabilis a materia ſm eē. Et causa ē. Illa forma potest separari a materia: que non educitur de potentia materie. sed forme imateriales: vt itellectus sunt huiusmodi. vt vult Ar. 3° de anima. ꝛ in de animalibus. vn

T.c.4.
t.7.
T.c.21.
cō.5. tertij d' aīa.

de etiam Ar. dicit secūdo de anima. Separatur eniꝫ hoc ab hoc: sicut perpetuū a corruptibili. ꝛ loquitur de itellectu. ¶ Item alia ratio ſm cōmentatorem accipitur. licꝫ sit contra fidem ꝛ veritatem. Actus non inherens separatur a materia ſm esse: sed intellectus ē actus nō inherēs: q2 cōmentator vult. ꝙ intellectus non sit forma substantialis ꝛ inherens ſm esse. sed tantum ſm appropriatiōeꝫ.

T.c.37.

De hoc non plus ad presens. q2 pertinet ad tertium d' anima. ¶ Notandum ꝙ si aliquis q̄reret. vtrum forma naturalis esset separabilis a materia ſm rationem. diceretur ꝙ bene est separabilis a materia significata. nō tamē a materia in cōmuni ſm rationem: siue ratio accipiatur per cognitionem intellectus: siue pro diffinitione. vnde

T.c.4.
t.7.

Ar. ī 7° h° vult. ꝙ bene in diffōne eius ponit̄ materia cōmunis tāq̄ subiectum determinās eaꝫ. vnde etiā Ar. 2° de anima diffinit animam per corpus. ꝙ anima est actus

T.c.2.

corporis phy°. ꝛc. Tamē aliqui dicunt. ꝙ forma naturalis ſm illud quod est ꝛ absolute considerata potest separari tam a materia cōmuni q̄ a significata ſm rationem.

T.c.34

hoc tn̄ ē ꝯ Ar. dicētē 6°. ꝛ 7°. h°. for'nāles hr̄t se. vt simū. i. ꝙ ꝯcernunt mām ꝑ hoc differunt a mathematicis for°:

que habent se vt concauum.qꝛ separantur a materia ſm rationē.licet non ſm eſſe:⁊ ap.ibi loquitur de forma naturali ſm illud quod eſt ⁊ ab^{le}.

Ad rōnes. Ad primaȝ patet ex dictis. qꝛ poſitum eſt ꝙ forme naturales materiales non ſunt ſeparabiles a materia ſm eſſe:ſed forma naturalis i materialis poteſt ſeparari a materia. ¶ Ad aliaȝ. aliqui dicunt maiorem eſſe falſam.qꝛ ſubiectum non dependet in cauſalitate a propria paſſione. vt homo a riſibili:⁊ non tamen pōt ſepari ſm eſſe a propria paſſione. ¶ Aliter poteſt dici.ꝯcedēdo maiorem. Ad minoreȝ.ꝙ forma nō depēdet.⁊c̄.dicitur ꝙ imo. qꝛ materia ⁊ forma ſunt ſibi mutuo cauſe. quia forma eſt cauſa materie. qꝛ dat eſſe ſibi ⁊ materia forme.qꝛ ipſam ſupportat. ¶ Ad aliam.quando aliquid.⁊c̄. Dicendum ꝙ verum eſt.ſi illud eſt per ſe exiſtens tunc poteſt ſeparari ab alijs. ſed ſi non eſt per ſe exiſtens non.⁊ ſic eſt in propoſito.qꝛ forma nō per ſe exiſtit. ſed in materia.ergo non poteſt ab ea ſeparari. ¶ Alij dicunt negando minorem. ꝙ forme nō ꝯ^{tr} eſſe primo. qꝛ eē per ſe eſt compoſiti.qꝛ compoſituȝ eſt:ſed forma eſt i quo compoſitum habet eſſe.

Qō III.

T.c.7.

¶ Oportet autem non ignorare.⁊c̄.

Queritur circa ſequens capituluȝ. vtrū nomē ſpeciei ſignificet formā per prius:vel ſubſtantiam compoſitam. Et arguitur primo ꝙ tantum ſignificet ſubſtantiaȝ compoſitaȝ ex materia ⁊ forma.per nomē ſpeciei ſignificatur eſſentia ſpeciei.qꝛ nomen ſignificat eēntiam rei.⁊ nomen ſpeciei ſignificat eſſentiam ſpeciei: cuȝ ſpecies ſola diffiniatur. ſȝ eſſe ſpeciei eſt ex materia ⁊ forma. vł principalius ſalteȝ apud illos qui volunt materiā pertinere ad quiditatem.ergo ⁊c̄. ¶ Item illud ſignificatur nomine ſpeciei:quod predicatur de idiuiduo. qꝛ ſpecies predicatur de indiuiduis.ſed hoc eſt compoſitum ex materia ⁊ forma.qꝛ forma in recto non predicatur de indiuiduo.ſed tantum compoſitum ex materia ⁊ forma.ergo ⁊c̄. ¶ Item: ⁊ ſuppono ex quarto h^{9}.ꝙ ratio quā ſignificat nomen eſt diffinitio. ¶ Ex hoc arguitur.ſicut res ſe habet ad diffiniri:ſic ad ſignificari.ex ſuppoſito. qꝛ ratio quam ſignificat nomen eſt diffinitio.ſed diffinitio rei accipit materiam ⁊ formam.ex ſeptimo huius:qꝛ in diffinitione rerum naturaliū capitur materia ⁊ forma.ergo res per nomen ſignificatur cū materia ⁊ forma.

T.c.28.

T.c.33. 34.37.⁊ 39. T.c.7. Cō.7.

Oppoſitum videtur velle Ap.⁊ cōmentator.qꝛ Ap.dicit.ꝙ nomen ſpeciei ſignificat ſubſtantiam que eſt forma:⁊ ſubſtantiam que eſt cōpoſita ex materia ⁊ forma.⁊ cōmentator dicit. ꝙ nomen ſpēi per ṗus ſignificat formam:⁊ per poſterius ꝯpo^{m}.

Notandum ꝙ eſt vna opio: que vł ponere tres vias ꝺ iſta qōe. In ṗ^{o} via ponit̄ vna diſtictio forme. ꝙ quedam eſt forma totius ſicut humanitas eſt forma totius.⁊ i illa etiam accipitur materia.vt dicunt. Alia eſt forma partis:vt aīa vel alia forma.tūc dr̄ ꝙ ſi accipitur for^{a} totius:tunc nomen ſpēi ṗ ſignificat formā:vt hō ſignificat humanitatē:⁊ ſecūdario ſignificat cōpoſitum ex humanitate ⁊ hn̄te humanitatem. Et dicunt hanc fuiſſe itentioneȝ cōmentatoris.qꝛ dicunt ꝙ ſigt̄ formaȝ:⁊ ꝯſignificat rem hn̄tem formā.qꝛ ꝯſig^{o} eſt i habitudine ⁊ reſpectu ad ꝯſignificatuȝ. Ideo hn̄ dcm̄ eſt ꝙ ſigt̄ vnum i reſpectu ad aliud. Sed ſi queratur de forma partis:tūc nomen ſpēi ꝑ ṗus ſigt cōpoſitum ex mā ⁊ forma. ⁊ ꝑ poſterius ſigt formā:⁊ cām aſſignant.qꝛ for^{a} non ē tota eēn^{a} rei:ſed pars eēn^{e}. ¶ 2^{a} via eſt.⁊ diſtiguit iter illud qō ſigt̄. ⁊ qō erit rō ſig^{di}.qꝛ dicūt ꝙ modus ſignificandi ſeqtur moduȝ itellīgdi:⁊ modus itellīgdi ſeqtur modum eſſendi.mō videmus ꝙ i eſſendo differt illō qō eſt: ⁊ illō quod eſt rō eēndi: qꝛ illud qō eſt:eſt ipſum cōpoſituȝ.ſed rō eēndi eſt for^{a}. Silr̄ eſt i eo qō itellīr.qꝛ aliud eſt qō itelligit̄:⁊ aliud rō itellīgdi.ſic ergo i eo qō ſigt̄.qꝛ aliud ē qō ſigt̄.qꝛ eſt h̄ ꝯpo^{m}.⁊ aliud eſt rō ſig^{di}.⁊ eſt for^{a}. Et addunt ꝙ ſic̄ eſt i eſſendo ꝙ cōpo^{m} hȝ attributionem ad formaȝ: ſicut ad rōnem eſſendi:ita eſt i ſignificando. Et dicūt iſtā fuiſſe itentionem cōmentatoris. Et dicūt ꝙ vnū ⁊ idē nomen reſpicit ꝯpo^{m} ⁊ formā.ſed non equalr̄.qꝛ cōpo^{m} reſpicit:ſicut ꝙ ſignificatur. ⁊ formā ſicut illud qō eſt rō ſig^{di}. ¶ 3^{a} via eſt ponēdo drīam iter illud cui ipo^{r} nomen:⁊ illud a quo iponit̄.nomen.n.iponitur habenti formā.ſȝ tn̄ iponitur a forma. Et qꝛ habens formā eſt cōpoſitū.iō nomen iponit̄ ipſi cōpoſito. ſed tn̄ iponit̄ a forma. ⁊ dicunt iſtuȝ modum ⁊ viā eſſe idem cū 2^{a}.qꝛ illud qō eſt rō ſignificādi ⁊ itellīgdi eſt rō iponēdi.⁊ ſic iſta 3^{a} via oritur a 2^{a}. ¶ Notandū ꝙ iſta opio non valet.imo vł eſſe ꝯ Ap.⁊ cōmentatorē.qꝛ qō dicunt i ṗma via diſtiguēdo iter formā totius ⁊ ꝑtis non valet.qꝛ forma ꝑtis eſt tota q̄ditas rei. qꝛ for^{a} hoīs ſubal̄ eſt tota q̄ditas hoīs:⁊ eſt humanitas et mā non eſt de eēn^{a} hoīs.ſed tn̄ defert formā ⁊ humanitatē. Et hoc expreſſe pȝ ꝑ Ap.qꝛ vbicūqȝ loqtur de for^{a} que eſt diſticta cā a mā vocat eā: ꝙ q̄d eſt:qō non eſſȝ niſi forma diceret totā q̄ditatē rei. Et iſta eſt itentio cōmentatoris i 7°. vbi dic̄.ꝙ q̄ditas hoīs vno mō ē hō. ⁊ alio mō nō eſt hō:ē hō pro for^{a}:ſed nō ē hō pro ꝯpoſito ex mā ⁊ for^{a}. ꝗ ṗma via nō vł valere: cū fundet̄ ſuꝑ hoc ꝙ mā ad q̄ditatē nō ꝑtineat. ⁊ ꝙ for^{a} non ſit tota q̄ditas: ſed ps. Silr̄ 2^{a} via ⁊ 3^{a} non valēt.vn̄ hn̄ volo.ꝙ for^{a} ſit rō ſignificādi qua ſigtur ꝯpoſitū.ſed tn̄ forma hn̄ ſigtur per nomē ſpēi cū iportet totā eēn^{am}.ſicut ēt forma eſt rō eēndi cōpoſitū. qꝛ ꝯpoſitū non eſt niſi ꝑ formā.ſed tn̄ forma ēt eſt lȝ nō ꝑ ſe exn̄s.ſic tn̄ ṗmo ⁊ ꝑ ſe eſt i alio.imo eſt metipſum eē et eēn^{a}.⁊ ſic itelligas de illa via.

cō.zi.

Dicendum ergo ad qōnem aliter ſm itentionē Ap.⁊ cōmentatoris. ꝙ nomen ſpēi ꝑ ṗus ſigt̄ formā ⁊ ſecūdario compo^{m} ex mā ⁊ for^{a}. Et h̄ ꝓbat.qn̄ duo ſic ſe hn̄t ꝙ vnū eſt cā alteri^{9}.⁊ aliqō nomē debetur eis: ṗncipalius ⁊ dignius ꝺbetur cāe ꝗ̄ cauſato. ſed forma eſt cā compoſiti iquantū ſigtur per nomē. qꝛ forma cauſat actum i cōpoſito:⁊ cōpoſitum non hȝ actuȝ eſſentie niſi per formam:per quam actu ſigtur compoſitū. ꝗ nomē ſpēi ṗncipalius ſignificat formā ⁊ dignius ꝗ̄ compoſitum. vn̄ cōmentator dic̄ ſic. Et nomen ſpēi ſigt̄ vtrumqȝ.vt aīal dr̄ de cōpoſito ex mā ⁊ forma. ⁊ de for^{a} tantum.⁊ non dr̄ de eis ſicut dicuntur nomina vniuoca. quorum diffō eſt eadem.ſed dr̄ ṗncipalr̄ ⁊ ſecūdario.ſcȝ ſicut res que attribuitur eidem. ⁊ quedam in illo priora ſunt quibuſdam. Et itendit cōmentator ꝙ h̄ nomen aīal ṗncipalr̄ dr̄ de forma:⁊ ſecundario de compoſito ex mā ⁊ forma. Et aſſignat cām.ꝙ nomen non ſigt̄ rem niſi ſm ꝙ eſt i actu ⁊ forma eſt cā actus i compoſito. Et addit cōmentator ꝙ cum duo fuerint:quorum vnuȝ eſt cauſa reliqui:illud quod eſt cauſa dignius habebit nomen.qꝛ 2^{m} habet nomen per primum. Et declarat i exemplo.qꝛ res calide non habent nomen caloris niſi per calorem ignis: qui eſt i fine ⁊ in ſūmo.ergo ignis dignius habet nomen caloris.⁊ hoc concordat cum dicto Ap.ſecundo huius.⁊ primo poſteriorum.⁊ ſic vult cōmentator expreſſe ꝙ nomen ſpeciei principalius ⁊ dignius ſignificat formaȝ. Et poſſet adduci rō Ap.nomē ſpēi ſigt̄ q̄ditatē ṗncipalius: ⁊ ſecūdario hn̄s q̄ditatē.⁊ hec eſt ma^{io} apud oēs. ſed for^{a} eſt tota quiditas ſpeciei.quod patet per Ariſto.in littera. qꝛ dicit.ſ. ſubſtantia ſignificat compoſitum ex materia

Cō.7. T.c.4. T.c.5.

⁊ forma:tunc substantia ⁊ qō quid est non sunt idem: sed si substantia significat formaꝫ:tunc substantia ⁊ qō quid (est sunt idem.

Ad rationes. Ad primam patet.qꝛ concessum est ꝙ forma ē tota essentia rei:⁊ materia non pertinet ad quiditateꝫ nisi tāq̄ subiectum deferens quiditatem ⁊ formam.❡ Ad aliam. Illud significatur per nomen speciei.⁊c. Dicendū ꝙ hoc significat nomine speciei principaliꝰ:qō predicatur de indiuiduo.non tamen in recto. sed i obliquo. qꝛ q'ditas non predicatur.sed in obliquo de indiuiduo : cuꝫ indiuiduum addat aliquid super quiditatem. vnde non dico.sor.est homo pro forma.sꝫ est ex homine.sꝫ illud significatur nomine speciei secundario:qō predicatur de indiuiduo in recto.⁊ hec est substantia composita.qꝛ sor.ē homo pro substantia composita.❡ Ad aliā ꝙ significat.⁊c. conceditur.Et quando dicitur.sic se habet res ad diffiniri.ꝯcedit̄. Modo tu dicis.ꝙ i diffinitione reꝝ naturaliū ponitur materia.Dicendū ꝙ materia non ponitur qō ptinet ad quiditateꝫ :⁊ sit pars quiditatis.sed tantum ponitur in diffinitione tāq̄ subiectum deferens quiditatem. vnde licet sit pars substantie composite.tamen non ē ps quiditatis.Et ita etiam est in significando ꝙ nomen speciei significat substantiam compositam. qꝛ materia ē ps illius compositi:⁊ etiam in diffinitione substātie composite ponitur materia.⁊ tamen nomen speciei etiam significat formam principaliꝰ:in cuius diffinitione non ponitur materia.vt pars.vt visum est prius. Qō IIII.

T.c.io. ❡ **Et queadmodum nec a numero ablato ⁊c.**

Queritur circa istam partem.vtrum numeri differāt specie. arguitur primo ꝙ sic.qꝛ plus differūt binarius ⁊ trinarius numeri q̄ duo binarij. hec est de se nota. sed duo binarij differunt numero.vt dualitas in sorte ⁊ platone differt numero a dualitate in cicerone et gilberto.ergo binarius ⁊ trinarius differunt plusq̄ numero.sed non possunt plus differre q̄ specie. ergo numeri differunt speciei.❡ Item si numeri essent eiusdeꝫ speciei:tunc omnis passio que competit vni numero competeret alteri.sed hoc est falsuꝫ.qꝛ impar per se competit trinario.sed non competit binario:vel quaternario. ꝯsequētia patet.nam illa que sunt eiusdem speciei:quicquid per se competit vni:per se competit alteri.vt risibile competit sorti.ergo ⁊ platoni.⁊ hoc vult expresse cōmentator 2° celi.vbi dicit. ꝙ illa que sunt eiusdem speciei indiuidua cōueniunt per se accidentibus.ergo differunt spē. [Cō.59.] ❡ Itē si numeri essent eiusdem speciei:tunc de numeris nō esſꝫ scientia:sed hoc est incōueniens.qꝛ est arismetrica. consequentia patet.qꝛ de quo est scientia:debet habere partes que accidunt sub scientia ⁊ arte.qꝛ sciētia est vnius generis subiecti partes ⁊ passiones cōsiderans. sed indiuidua non cadunt sub arte.qꝛ descendētē a generalissimis vsqꝫ ad specialissima iubet plato quiescere. vt dicit Porphyrius. [ca° ō spē] ❡ Item diffinitiones differunt specie. qꝛ alia ē diffinitio asini:⁊ alia est diffinitio equi:⁊ differunt ſm spēꝫ. sicut diffinita.ergo numeri.per Aristo.in littera.vbi comparat diffinitiones numeris . ergo numeri differunt specie. [T.c.io.] ❡ Item illa differunt ſm speciem:que differunt ſm formas.qꝛ differentia ſm formas est specifica. vt vult cōmentator.io.huius.sed numeri differunt ſm formam. qꝛ habent diuersas formas.qꝛ in binario alia est descriptio: q̄ in trinario.qꝛ in binario est descriptio in duobus. sed i trinario est descriptio in tribus. [Cō.iz.]

Oppositum arguitur.vna species nō componitur ex alia.sed vnus numerus componitur ex alio.vt trinarius ex binario.⁊ hoc probatur. Illud quod excedit aliquid in aliqua proportione componitur ex eo.ex 4° phy.capitulo ō vacuo.vbi Ar.vult.ꝙ plenuꝫ non habet proportionem ad vacuum ſm excessum.quia tunc componeretur ex vacuo.sicut 4.er habent se ad duo ſm proportionem duplaꝫ: vnde componuntur ex duobꝰ: sed vnus numerus excedit alium in aliqua proportione: vel ſm proportionem.vt trinarius excedit binarium i ꝓportione sexquialtera. [T.c.70.] ❡ Item si numeri differrent specie:tunc in speciebus iretur in infinituꝫ:sed hoc est falsū: qꝛ licet in indiuiduis eatur in infinitum ſm successiōeꝫ. non tamen itur in infinitum in speciebus. consequentia patet.qꝛ in numeris itur in infinitum per appositionem vnitatis.vt patet 3° phy.ergo ⁊c.❡ Iteꝫ si numeri differrent specie.tunc infinite species essent simul actu.sed hoc est falsum.qꝛ infinita nō possunt esse simul. saltem essentialiter ordinata:sed species sunt essentialiter ordinate. consequentia patet.omnes species que possunt esse i vniuerso sunt actu.aliter vniuersum non esſꝫ perfectum. sed numeri possunt esse infiniti per appositionem vnitatis.q̄ si differrent specie:oporteret ꝙ essent actu.❡ Item si numeri differrent specie:tunc vnum infinitum esset maius alio.sed hoc est falsum.qꝛ intellectus non capit hoc: cum infinitum comprehendat totum. consequentia patet. qꝛ maior est numerus idiuiduorum q̄ specierum.qꝛ sub q̄libet specie sunt plura idiuidua saltem aptitudine :vel potentia:vel actu.ergo si numeri differrent specie : cuꝫ tunc īfiniti numeri possint esse ſm appositionem vnitatū. tūc aliquid esſꝫ maius īfinito:vel posset esse. qꝛ idiuidua numerorum i potentia īfinita sunt.⁊ sic etiaꝫ species numerorum cum numeri sunt differentes specie. modo numerus induiduorum est maior numero specieruꝫ : cum sub qualibet specie numeri possint esse plura indiuidua.⁊ sic aliquid est maius īfinito.Et ista est ratio Alex.p̄mo ō sensu:vbi probat.ꝙ species colorum sint finite. qꝛ si essent īfinite:tunc aliquid esset maius īfinito cum numerus idiuiduorum colorum sit maior numero specierum coloruꝫ ergo ⁊c.❡ Item quando duo composita sic se habent ꝙ nihil includitur diuersum in specie in natura vnius ab illo quod icluditur i natura alterius:illa non differunt spē: qꝛ sor.⁊ plato non differunt spē.qꝛ in natura sor.nihil icluditur diuersum in specie ab illo quod includitur in natura platonis. sꝫ duo numeri sic se habēt ꝙ i numeris nihil īcluditur nisi vnitates. qꝛ numerus cōponitur ex vnitatibus.modo vnitas que est p̄nᵒ numeri non differt specie (ab alia vnitate.

Ad questionem dicendum:ꝙ numeri nō differunt ſm spēm simpliciter.Et causa est. Illa non differunt ſm speciem que fiunt:vel possunt fieri ab vno agente ſm speciem ⁊ meᵗᵉ vno īstrumento eodem modo trāsmutato i materia: ⁊ i materia eodeꝫ modo disposita ⁊ nō diuersificata ſm se.⁊ ista est manifesta per se. sed numeri possunt fieri ab vno ⁊ eodem agente ſm specieꝫ. qꝛ i vno ⁊ eodem continuo idem agens ſm speciem ⁊ meᵗᵉ codeꝫ īstrumento:vt cultello potest producere binarium ⁊ trinarium diuidendo.⁊ eodem modo mouendo cultellum. quare numeri non differunt ſm speciem. ❡ Item si numeri differrēt specie:tunc possꝫ aliqua species in mundo esse que non esset actu: sed hoc est falsum. qꝛ sic mundus non esset perfectus.qꝛ ad perfectionem vniuersi requiritur ꝙ omnes species eius sint in actu.qꝛ i hoc est differētia īter idiuidua ⁊ species. qꝛ idiuidua omnia actu nō requirūtur ad perfectioneꝫ vniuersi.qꝛ corrupto aliquo īdiuiduo alicuius spēi adhuc vniuersū pt eē ꝓfectū. sꝫ oēs spēs existes actu reqrunt̄ ad ꝓfectionē vniuersi.ex p̄ celi.

Ca.7. vnde Linconiẽ. etiam dicit primo poste. ꝙ verisimile est omnes species mundi remanere in qualibet hora: aliogn totum vniuersum non esset perfectum. ↄ̃ña pꝫ. qꝛ quolibꝫ numero dato adhuc potest esse maior. ⁊ sic in infinitum.

T.c.10. ❡ Item arguitur auctoritate Ar. in predicto ca°. qꝛ Ar. ibi comparat numeros diffinitionibus. sed non comparat numeros quibuscunqꝫ diffinitionibus: sed tantũ diffinitionibus suꝑioris ⁊ iferioris. Et hoc declarat cõmentator ibi exponens per talem modum. qꝛ dicit. ꝙ remota ab aliqua diffinitione vltia dr̃ia vel addita non remanet eadem diffinitio. vnde cõmentator exemplificat de diffinitione animalis. que est corpus nutribile sensibile: modo si remoueatur sensibile: tũc manet diffinitio vegetabiliũ. vt corpus nutribile. Et si addatur dr̃ia: sicut rationale erit diffinitiõ hominis: sicut corpus nutribile: sensibile: rationale. Similiter si numero addatur vnitas vt binario non remanet numerus binarius. sed erit ternarius. Similiter si remouetur a numero vnitas: tũc non manet idem numerus: sed erit alter. modo ille diffinitiones non differunt s̃m speciem: que sunt superioris ⁊ inferioris. qꝛ vna species non predicatur de alia affirmatiue: vt corpus nutribile sensibile ẽ corpus nutribile. Similiter corpus sensibile rationale est corpus sensibile. ❡ Ex hoc potest sic argui. quorũcũqꝫ comparatio adinuicem est sicut cõparatio diffinitionis superioris ad diffinitionem inferioris non differunt s̃m speciem. qꝛ diffinitio superioris nõ differt a diffinitione iferioris s̃m speciem: sed est pars eiꝰ sicut etiam genus est pars speciei. vnde non differunt s̃m speciem. vt prius deductum est. sed numeri sunt hꝰ. vt patet ex predictis per Ar. ⁊ cõmentatorem. vnde ratio eorum qui tenent ꝙ numeri differunt specie sustentatur super hoc ꝙ Aristo. comparat numeros diffinitionibus. qꝛ differunt specie: sed directe ratio petit contra ipsũ. quia comparat numeros diffinitionibus. s. superioris ⁊ iferioris. qꝛ non differunt s̃m speciẽ. sed vna predicaẽ de alia.

Cõ.10. ⁊ est pars eius. vnde cõmentator dicit hec verba. Cꝛ Ar. incepit inducere aliũ modum similitudinis. ⁊ dixit. quẽadmodum quando ab aliquo numero. ⁊c̃. idest quemadmodum alicui numero additur vnũ: aut ab eo diminuitur vnum transfertur ad aliam naturam numeri. Similiter diffinitiones composite ex primo genere: ⁊ pluribꝰ differentijs: quando ab eis diminuitur aliqua differẽtia transfertur diffinitio ad diffinitionẽ alterius nature. Et similiter quãdo in eis additur aliqua differentia: vt cum diximus de diffinitione animalis: ꝙ est corpus nutribile sensibile: si diminuimus differentiam vltimaꝫ remanebit diffinitio vegetabilium. ⁊ si additur aliqua differentia fit diffinitio hominis. ❡ Ex quibus verbis commentatoris expresse pꝫ. ꝙ numeri non differunt s̃m spẽꝫ.

Per hoc ad rationes in oppositum. ❡ Ad primaꝫ plus differũt ternarius ⁊ binariꝰ. ⁊c̃. Ista ratio non valet. qꝛ per hanc rationem posset etiam probari ꝙ linea maior ⁊ minor differunt specie. qꝛ magis differunt linee decem pedum: ⁊ ꝫ pedũ q̃ due linee equales. sed due linee equales differunt numero. ergo inequales linee plus differunt q̃ numero. ❡ Unde dicendum ẽ ad rationem. qꝛ contra arguere non est soluere: ꝙ binariꝰ numerus ⁊ ternarius magis differunt per accidẽs q̃ duo binarij: sed non per se magis differunt. qꝛ trinarius est maior numerus per vnitatem q̃ binarius: que vnitas accidit binario inquantum binarius est. vnde trinarius non differt per aliquid a binario: qd̃ sit in trinario aliud in natura ⁊ essentialiter ab illis que sunt in binaꝰ. qꝛ per vnitatem differt: per quã maior est trinarius q̃ binarius. et ita per accidens differunt per inferioritatem: que non arguit diuersitatem in specie. ❡ Ad rationem aliaꝫ. Si numeri essent eiusdem speciei. ⁊c̃. verum est. si passio per se ⁊ simplex. ❡ Tu dicis. Imparitas ⁊c̃. Dõꝫ ꝙ imparitas non est per se ⁊ abꝰ numeri. sed sub disiunctione. vt patet primo posteriorum. qꝛ omnis numerus non est impar. sꝫ sub disiunctione par vel impar. vnde quedam sunt passiones simplices: ⁊ sine disiunctione: vt ꝙ triãgulus habeat tres angulos. ⁊ illa passio debetur omni contẽto sub subiecto. Sed quedã sunt passiones sub disiunctione: vt par vel impar habet se ad numerum. ⁊ de illis est verũ ꝙ debetur omni contento sub subiecto: sub disiunctiõe: vt ois dualitas est par vel impar. ❡ Ad aliam: ꝙ de numeris non esset scientia. consequentia negatur. Ad probationẽ. ꝙ scientia debet considerare partes subiecti. cõceditur. si subiectum habet partes considerabiles in scientia. sed si subiectum non habet partes considerabiles in sciẽtia: non oportet ꝙ scientia consideret illas partes. Et quãdo dicitur ꝙ scientia est vnius generis. ⁊c̃. Dicendũ ꝙ Ar. intelligit de subiecto: ꝙ habet partes pertinẽtes ad sciẽtiam. sed non oportet ꝙ sciẽtia consideret omnes partes subiecti. vnde est fallacia consequentis. ❡ Ad aliam. sicut est de diffinitionibus. ⁊c̃. Dicendum ꝙ ista ratio concludit oppositum. ⁊ de hoc satis patet ex p̃us dictis. quia Ar. comparat diffinitionibus superioris ⁊ iferioris: que non differunt specie. vt dictum est. ❡ Ad aliam. Illa differunt s̃m speciem. ⁊c̃. conceditur. si precise habet diuersas formas. ❡ Tu dicis ꝙ numeri. ⁊c̃. negatur. qꝛ numeri non differunt nisi per vnitates que sunt eiusdẽ speciei: vel non alterius speciei. ❡ Et tu dicis. ꝙ alia est distictõ in trinario. ⁊ alia in binario. Dicendum ꝙ ista distinctio in trinario non est per aliqd qd̃ sit diuersum ab eo qd̃ est in binario. Unde in vno numero nihil icluditur qd̃ sit diuersum in natura ab illo: qd̃ est in alio numero. Et hec de questione.

Questio. V.

❡ Et queadmodũ nec numerus hꝫ magis. ⁊c̃. T.c.10.

Queritur circa dictum capitulum. vtrũ numerus sit vnum per se. sed qꝛ de hoc visum est in quinto: quãdo querebatur. vtrum bis tria sint sex. ideo pretermittatur. ⁊ queratur circa dictam partem. Utrum forma substãtialis suscipiat magis ⁊ minus. Et arguitur primo ꝙ non. auctoritate Ar. isto octauo. qꝛ dicit in predicta littera. ꝙ sicut numeri non suscipiunt magis ⁊ minus: sic nec substantia s̃m speciem. ⁊ illam substantiã cõsueuit vocare formam substantialem. quare ⁊c̃. ❡ Item si forma substantialis susciperet magis ⁊ minus. tunc ad substantiam esset motus. sed hoc est falsũ. quin. ↄ phys. qꝛ motus tantum est ad res ꝫm predicamentorũ. consequẽtia patet. qꝛ si sic esset: tunc acquireretur per motũ. quia susceptio magis ⁊ minus non est nisi cũ motu. ergo si forma substantialis susciperet magis ⁊ minus. tunc ad substantiam esset motus. ❡ Item si forma substantialis susciperet magis ⁊ minus: tũc priuatio suscipet magis ⁊ minus. sed hoc est falsum. quia magis ⁊ minus sunt dispositiones positiue que repugnant priuationi. cõsequentia patet. qꝛ si forma substantialis susciperet magis ⁊ minus: tunc substantia esset magis vel minus priuata. qꝛ cũ forma ignis suscipiat magis ⁊ minus: tunc subiectum stans sub illa forma est magis vel minus priuatum illa forma: ⁊ sic priuatio suscipit magis vel minus. ❡ Item si forme elementorum de quibus magis videtur: susciperẽt magis ⁊ minus: tunc nomina elementorum reciperent comparationem: sed hoc est falsũ. qꝛ non dicimus aerior aqueior. ↄ̃ña patet. quia cum forma recipiat magis ⁊ minus:

tunc ēt nomen sm eam comparaē. vt alb⁹ albior minus.

Cō.67. **Oppositum** vult cōᵗᵒʳ 3° celi. qꝛ vult ꝙ forᵉ subālesˢ eloꝝ suscipiant magis ⁊ min⁹. vn̄ soluit obiectionem ꝯtra hoc quam mouet Auicenna.

Notandum ꝙ difficultas huius questionis oritur ex modo sm quem elementa remanent in mixto vel dicuntur remanere. Qꝛ autem elementa remanea(n)t in mixto. patꝫ auctoritate Arˣ. in p̊ de gnōne. vbi loquitur de gnōne mixti. d. Elta in mixto nō corrumpuntur: nec alteꝝ nec ambo. ergo oportet elta remanere in mixto: de hoc visum in quinto. vbi disputabatur ibi questio. Sed dices. ꝙ elementa non corrumpunē ꝑpter hoc. qꝛ saluatur virtus. ⁊ illa virtus est actus. Istō non valet. qꝛ ad hoc ꝙ aliquid non corrumpatur non sufficit remanere accidens. ⁊ ipsum corrumpatur i substātia. qꝛ corruptio est transmutatio sm substantiaꝫ. ⁊ sic cū virtutes elementorum sint accidentia ⁊ qualitates scdm eos non sufficit ad non corruptionem eorum ꝙ virtutes remaneant: ⁊ ꝙ corrumpantur in substantia. vt dato per impossibile: ꝙ homo corrumperetur i substantia: ⁊ remaneret risibilitas: tunc homo non diceretur non corrupt⁹: imo de necessitate esset corruptus. ¶ Item Arˣ. dicit in fine eiusdeꝫ libri. ꝙ illa sunt bene miscibilia: que sunt terminabilia ⁊ diuisibilia: ⁊ subiungit causaꝫ. qꝛ nō faciliter sunt corruptibilia. modo si nullū elementorū remaneret: tunc etiam essent corrupta: ⁊ ad non corruptionem eoruꝫ nihil proficeret salus virtutum. ¶ Item si elementa nō remanerēt in mixto: sed in genere mixti corrūperenē: ita ꝙ i istanti generationis mixti corrumperētur: tunc vnuꝫ ⁊ idem ⁊ sm idem esset ens: ⁊ non ens: qđ est cōtra primā dignitatem. consequentia patet. qꝛ postꝙ̄ forme sunt corrupte. tūc sunt non entes. qꝛ corruptio ē ad nō ens. ¶ Itē ex alia parte qđlibet elementum est ens. qꝛ qđ corrumpit aliud ē ens. qꝛ nihil corrumpitur a nō ente effectiue. modo si forme elementorum in generatione mixti sunt corrupte: tunc corrumpuntur a seinuicem. qꝛ sicut ante generationem mixti vnū elementum agit in aliud. ⁊ econuerso. sic i instāti generationis mixti. igitur tunc agunt ⁊ corrumpunt seinuicem. modo corrumpēs est ens: ⁊ ipsuꝫ ponitur non esse ens. ⁊ sic idem in eodem instāti generationis mixti erit ens ⁊ non ens. ¶ Item Arˣ. dicit in fine primi de generatione in diffinitione mixtionis. ꝙ mixtio est miscibilium alteratorum vnio: ⁊ sic mixtum est esse vnitum ex miscibilibus alteratis. ¶ Ex hoc sic arguitur. ex quibuscūqꝫ alteratis mixtuꝫ hꝫ esse vnituꝫ illa remanēt in mixto actu. qꝛ alteratio est de vna qualitate in aliam contrariam. Et hoc manente eodem subiecto in actu. qꝛ alteratio non transmutat subiectum: sed mixtum habet esse vnitum ex miscibilibus ⁊ elementis alteratis. vt patet ex predicta diffinitione.

T.c.84

T.c.89.

T.c.90

Hoc viso dicendum est ad questionem. ꝙ forme substantiales elementorum suscipiunt magis ⁊ minus in gnōne mixti. Et cā est. qꝛ cū forᵉ elˢtorū debeant remanere in mixto: vt visuꝫ ē. vel remanent sm perfectionem vltimam: vel sm perfectionem remissam: ⁊ refractam. ⁊ hoc patet per sufficientem diuisionem: sed forme substantiales elementorum remanentes in mixto sm aliquid sui non remanent sm vltimas perfectiones. qꝛ aliter mixtum non esset vnum simpliciter. qꝛ illud i q̊ sunt diuerse forme substantiales non est vnum simpliciter. sed elementa sm vltimam perfectiōeꝫ habent diuersas formas substantiales. ⁊ per consequens non esset vnū simpliciter. Et hoc confirmatur. Si elementa sm vltimā perfectioneꝫ remanerent in mixto: tunc qualitates in sū mo remanerent in mixto. sed hoc est ipossibile. qꝛ ille q̄li tates in summo corrumpuntur: cum esse mixti cōsistat i media proportione. consequentia patet. qꝛ qualitates consequuntur formas elementorum sm vltimas perfectiōes: ⁊ sic patet. ꝙ si remanent forme elementorum sm perfectiones vltimas remanerent etiam sm qualitates in summo in ipso mixto. ergo remanent sm perfectiones remissas. ⁊ hoc non esset nisi susciperent magis ⁊ minus. ¶ Itē cōmentator arguit. tertio celi contra Auicennā. Si ignis posset admittere aliquā partem qualitatis remanente tota forma substantiali eius. tunc totus ignis posset sine oī caliditate fieri. hoc est ridiculuꝫ. ꝙ ignis sit sine caliditate: cum sit proprium eius accidens. consequentiam ꝓbat. qꝛ idem est indiuiduum totius ⁊ partis. ⁊ hoc saltem in homogeneis: cuiusmodi sunt elta. vnde qua ratione tot⁹ ignis posset esse sine aliqua parte caliditatis: eadē ratione sine omni caliditate. qꝛ totum ⁊ pars sunt eiusdem rationis. Sed propter cauillantes cōfirmatur presupponēdo. 3. Primo. ꝙ accidens sepabile ⁊ inseparabile possunt esse eiusdem rationis. qꝛ ex opposito distinguuntur. vt dicitur primo physi. per Arˣ. ⁊ cōmentatoreꝫ. Secundo suppono. ꝙ accidens separabile ē quo corrupto potest remanere subiectum: saltem concomitatiue. Tertio suppono. ꝙ caliditas ignis est eiusdem rationis in omnibus generibus ei⁹. ¶ Ex hoc arguitur. ponatur ꝙ caliditas ignis sm aliquam partem amittatur. vel tunc etiaꝫ amittitur forma substantialis ignis sm aliquā partem. vel tota remanet. hec est nota per sufficientem diuisionem. Si corrumpatur aliqua pars forme substantialis habetur propositum: ꝙ forma substātialis ignis remittitur ⁊ suscipit magis ⁊ minus. similiter itelligatur si acquiritur aliqua pars caliditatis in igne. qꝛ ignis agit in aquaꝫ: ⁊ tunc etiā intenditur forma substantialis. qꝛ idem est iudicium de toto ⁊ parte in homogeneis. Si auteꝫ dicatur ꝙ tota forma substantialis remaneat corrupta aliqua parte caliditatis. tunc etiam alia parte caliditatis corrupta. Item tota forma substantialis remaneret nisi vna pars caliditatis esset separabilis. ⁊ alia inseparabilis. ⁊ tunc non essent eiusdem rationis sm primam dignitatem. sed ꝙ omnes partes caliditatis non sint eiusdem rationis. quod est cōtra tertiam suppositionem. ⁊ sic qua ratione ignis potest remanere sm totam formam substātialē vna parte caliditatis amissa: eadem ratione ignis potest remanere tot⁹ sine omni caliditate: cum omnes partes caliditatis sint eiusdem rationis. modo hoc est ridiculuꝫ: ꝙ ignis totus remaneat sine omni caliditate sm suppositionem. secundam ergo relinquitur: ꝙ quantum ignis amittit vel acquirit de caliditate: tantum acquirat vel amittat de for⁹ substantiali. ⁊ sic suscipit magis ⁊ minus. ⁊ similiter itelligatur de aqua ⁊ alijs elementis. ¶ Notandum ꝙ forᵉ substantiales mixtorum non suscipiūt magis ⁊ minus: quia habent consistentiam ⁊ proportionem determinatam in materia ⁊ indiuisibilem: sed forme substantiales elemētorum que consistunt dispositiue in qualitatibus tangibilibus possunt intendi ⁊ remitti. vnde etiam cōmentator dicit tertio celi. ꝙ forme substantiales elementorum sūt medie inter formas substantiales mixtoruꝫ ⁊ formas accidentales.

Cō.67

Cō.67.

Notandum ꝙ hic sunt quedam dubia. ¶ Primuꝫ est. Si forme substantiales elementorum remanerent i mixto: tunc nullum mixtum esset frigidius terra: sed hoc est falsum. qꝛ aliqua mixta sunt frigidiora terra. sicut marmor: ⁊ hꝫ. vt patet per contactus. consequentia patet. qꝛ postꝙ̄ forma substantialis ignis remaneret in mixto. tunc ēt caliditas eius remaneret. quia daret caliditatem aliquam mixto: ratione cuius non esset frigidius terra: que

nullam habet caliditatem. ¶ Item si forme subales ele mentorum intenderentur ꝛ remitterentur: tūc gnō non esset terminus alteratiōis. sꝫ hoc ē falsuꝫ. vt pꝫ ex 5° phy. ꝛ ꝑ cōmentatorē. 6. phy. ꝯña pꝫ. qꝛ terminus nō ē sil' cū illo cuius est terminus. qꝛ terminus sequitur illud cuius est terminus. sed si forma substantialis itenderetur ꝛ remitteretur: tunc gnātio forme subalis esset simul cuꝫ alteratione. qꝛ sicut ꝯtinue acgrit̄ caliditas forme subalis. sic ēt ꝯtinue acgreret̄ forma subalis. qꝛ quantū de caliditate acgreret̄: tm̄ de forma substantiali. ¶ Item tu dicis ꝙ forme elementoꝝ ſm esse diminutū remanent in mixto. Si hoc est veꝝ: tunc ꝯ̄ria sil' essent in eodeꝫ subo ꝛ ſm idem: sed hoc est falsum. ex 4° b°. ꝯña pꝫ. qꝛ forme eltorū ꝯ̄rie sunt: vbicūqꝫ sint: ꝛ in quocunqꝫ gradu remisso. ꝓbatio. differentia ſm spēm est contrarietas. ex io° huius. sed forme elementorum in quocūqꝫ gradu sint distinguūtur ſm speciē. qꝛ ī qualibꝫ parte mixti sunt simul omnes forme eloꝝ. qꝛ quelibet ꝑs mixti est mixta. ğ ꝯ̄ria sil' sunt.

T. c. 9. Cō. 32. Tc. 27. T. c. i3.

Ad primum dubiū. Si forme subales ꝛc̄. ꝑ istā rōnem probaretur. ꝙ elemēta nō remanerent in mixto ſm virtutes: qđ est contra eos q faciunt istam rōnem. qꝛ si qualitates sensibiles remanēt in mixto. tunc calor ēt remanet in mixto. Et tūc sequitur ꝙ nullum mixtum sit frigidius terra: qđ est falsuꝫ ſm eos. ꝯña pꝫ. qꝛ in quocunqꝫ mixto est caliditas. ergo ēt caliditas est in marmore: qđ est mixtum. ergo ratione illius caliditatis non est frigidius ꝙ̄ terra: in qua est nulla caliditas. ¶ Item ista ratio fundatur super falsaꝫ imaginationem. vnde imaginat̄ ꝙ marmor sit frigidius terra pura. quod est falsum. imo lꝫ marmor sit frigidius terra in supficie. non tamē est frigidius terra pura: cui non est admixta aliqua caliditas: vt illa que est in centro. vnde terra q̄ est in superficie non est pura. sed est mixta cū corporibus calidis. sed terra pura est frigidior omni mixto. vnde dic̄ cōmentator. 2° celi. Sicut propinquitas ad motū celi largitur motum ꝛ caliditatem ꝛ leuitateꝫ: sic remotio a celo largitur frigiditatem. grauitatē: ꝛ quietem. vnde mixtuꝫ bene pōt esse frigidius terra in loco generationis. non tamen est frigidius elemento puro ꝛ in proprio loco. ¶ Ad aliud. si forme substantiales. ꝛc̄. posset dici ꝙ verum ē de generatione elementi. quod non est terminus alterationis. quia non habet diuisionē ab ea. sed simul fit cum ea cum recipiat magis ꝛ minus: sed de generatione mixtoꝝ verum est ꝙ est terminus alterationis. qꝛ non suscipiunt magis ꝛ minus: vt visum est. vel posset sic exponi. generatio. i. generatum est terminus alterationis. qꝛ generatum esse non est simul cū alteratione. qꝛ alteratio precedit generatum. ¶ Ad aliud dubium. Si forme ꝛc̄. Dōm ꝙ illa ratio est contra eos met. qꝛ ponunt ꝙ realitates elementares manent que non sunt forme: sed hoc sequitur ꝙ cōtraria eēnt in eodē. qꝛ iste realitates differunt plusꝙ̄ numero. ergo differunt specie. ꝛ per ꝯñs sunt contraria. ꝛ sic nulla realitas elementaris remaneret. qđ est contra eos. vnde mirabile est ꝙ ignis ſm esse ꝛ ſm formam substantialeꝫ non remaneat in mixto. ꝛ tamen realitas ignis remanet. vñ ista realitas: vel est ens. vel est nihil. Si nihil pro nihilo relinquatur. Si est ens. vel est substantia: vel accidens. non potest dici ꝙ sit accidens. qꝛ dicunt ꝙ ista elementa non solum remaneant ſm accidentia. sed etiaꝫ ſm realitates: que nō sunt accidētia. ergo realitas ē substantia. vel ergo est compositū: vel materia: vel forma. ꝑ sufficientem diuisionē substantie: sed iste realitates non possunt esse materia. qꝛ elementa non differunt ſm materiam. nec possunt esse cōpositum. qꝛ tunc remanerent elementa: ſm ꝙ elementa cōposita. ergo relinquitur ꝙ sint forme. ꝛ per consequens sequitur ꝙ forme elementorum remaneant ī mixto. ¶ Sed forte dices. ꝙ iste realitates sunt partes forme elementaris. ꝛ si sic est: tunc habet̄ ꝓpositum. qꝛ non possūt esse nisi partes subiectiue: ꝛ vnumquodqꝫ totum vniuersale predicatur de suis partib⁹ subiectiuis. ergo q̄libet realitas forme elementaris: erit forma elementaris. sed qꝛ contra arguere non est soluere. ergo dicendum est aliter. Si forme substantiales. ꝛc̄. consequentia negatur. Tu probas. qꝛ in qualibet pte mixti sūt forme. ꝛc̄. verum est ꝙ ī qualibet parte mixti sunt forme omnium elementorū. Et tu dicis. Illa sunt contraria. falsum est. Ad probationem. Differentia ſm spēm. ꝛc̄. conceditur. differentia ſm finalem speciem est contrarietas: ꝛ sic est in proposito. quia forme elementorum ī mixto nō sūt forme finales: sed sunt forme medie ꝛ restricte. qꝛ materia nata est recipere formas mixtoruꝫ. ꝛ per consequēs ibi non est differentia ſm speciem finalem. que fit per diuisionem generis suis differentijs.

Ad rationes principales in oppositū. p°. ad auctoritatem Ar. sicut numeri. ꝛc̄. Dōꝫ ꝙ hoc soluit Ar. ī sequenti littera. t. c. io. vnde semper ista littera diminute allegatur. qꝛ Ar. addit. sed si q̄dem cum materia. vnde loquitur contra platonicos. qui posuerunt formas separatas. quia non suscipiūt magis ꝛ minus: sicut ꝛ numeri ma^{ci}. quos posuit Plato. sed dicit Ar. ꝙ bene suscipiunt magis ꝛ minus cuꝫ materia. ꝛ hoc est ꝯ̄ platonicos. qui posuerunt eas separatas.

Nō qualiter glosatur illa auctoritas phi. ꝙ species sūt sicut nui.

Ad rōnes. Ad primam. Si forme elementoꝝ. ꝛc̄. Dicenduꝫ ꝙ motus dupliciter accipitur. Uno modo vt distinguitur a numeratiōe indiuisibili. ꝛ sic capitur pro quacunqꝫ mutatione ꝯtinua. Alio modo accipit̄. vt habet subiectum in actu sub vtroqꝫ termino per formam positiuam finalē. modo generatio elemētorum est bene motus primo modo. qꝛ sicut subiectuꝫ acquirit caliditatem successiue: sic formam substantialem. sed non est motus secundo modo. qꝛ non habet subiectuꝫ ens in actu sub vtroqꝫ termino per formam positiuam ꝛ finalem. ¶ Ad aliam. Si forme substantiales. ꝛc̄. Dicendum ꝙ per istam rationem etiaꝫ probatur ꝙ qualitates non susciperēt magis ꝛ minus. qꝛ si qualitates susciperēt magis ꝛ minus: ꝛ priuatio susciperet magis ꝛ minus. qꝛ si aliquid est minus calidum: magis est priuatum caliditate ꝛ econuerso. Unde dicendū est. ꝙ non est inconueniēs ꝙ priuatio suscipiat magis ꝛ minus in subiecto. qꝛ materia est aliquando magis priuata forma ignis. aliquando minus. sicut in caliditate. Dices. ꝙ magis ꝛ min⁹. ꝛc̄. conceditur magis ꝛ minus entis positiui: siue dispositiones positiue. sed magis ꝛ minus entis priuatiui non sunt dispositiōes positiue: sed priuatiue. ¶ Ad aliaꝫ. si forme elementoruꝫ. ꝛc̄. Dicenduꝫ ꝙ non sequitur. qꝛ nomina non assimilantur rebus. qꝛ aliquando paruum nomen significat magnam rem. Dicis. ꝙ videmus in alijs formis que suscipiunt magis ꝛ minus. ꝛc̄. Dicendū ꝙ grāmatici sic ī posuerunt nomina que comparantur. sed nō imposuerūt omnibus formis. que suscipiunt magis ꝛ minus nomina que cōparant̄. qꝛ ignorauerunt res. qꝛ reꝝ forme substantiales occulte sunt. vnde nesciuerunt ꝙ susciperent magis ꝛ minus. ergo non imposuerunt nomina cōparatiua eis. Uel dicendum ꝙ ista recipiunt comparationem. sed non regularem. quia nō dicimus aer acrior. quia est malus sonus ꝛ cacefaton. vnde poeta. Regula grāmatice ꝓhibet certissima lege. Neqꝫ ius. vel iuis comparet absqꝫ magis. Unde bene comparantur. sed non regulariter. vnde bene dicitur magis igneuꝫ. vel terreum. vnde medici hēt in vsu. qꝛ dicūt ꝙ illud qđ est magis igneū ꝙ̄ aqueū.

Nō. 6. hī p° phy. disputata a doctor. hō homine.

ſicut Ar. vtitur ſepe tali modo loquendi. Qō VII.

T.c.12. ¶ In naturalibus quidem ſempiternis. ⁊c̄.

Queritur circa idem capl̄m. vtrum celum ſit cōpoſitum ex materia ⁊ forma. Et arguitur primo ꝙ ſic. Illud qđ mouet ſeipſum eſt cōpoſitū ex mā ⁊ forma: ſeu diuiſibile in partem mouētem ⁊ motam. mouēs eſt forma cū forme ſit moueř ⁊ agere. mota eſt mā: cū materie ſit moueri ⁊ pati. ex 2° de generatione. ſed celū mouet ſeipſum. qꝛ in genere corꝰ eſt deuenire ad aliquod pꝰ ꝙ mouet ſeipſum. ⁊ hoc eſt celum. vt patet 8° phy. ģ eſt cōpoſitū ex materia ⁊ forma. ¶ Item qđ eſt animatum eſt cōpoſitum ex materia ⁊ forma. qꝛ aīa eſt forma ⁊ actꝰ corporis. ex 2° de aīa. ſed celum eſt animatuꝫ. 2° celi. ergo ex mā ⁊ forma. Et ꝙ ſit aīatum. hoc idem vult cōmentator pͦ ⁊ 2° hꝰ. ꝙ opꝫ ipꝫ celū eſſe aīatuꝫ. ſꝫ de virtutibus anime non habeat niſi duas. ſ. deſiderium ⁊ itellectū. ¶ Itē in quo forma ⁊ formatum ſunt vnum numero debet eſſe compoſitum ex materia ⁊ forma. qꝛ non eſt intelligibile ꝙ forma ⁊ formatū ſint vnum numero niſi ſit conſtitutū ex materia ⁊ forma: ſed ī celo: forma ⁊ formatū ſunt vnū. per cōmentatorem. 2° celi. vbi dicit. ꝙ forma ⁊ formatuꝫ in celo ſunt idem numero. ſꝫ magis diminute ꝗꝫ recipiēs ⁊ receptum in forma abſoluta. ģ ⁊c̄. ¶ Itē in omni eo qđ mouetur neceſſe eſt intelligere materiam. ex 2° huius. ſꝫ celum mouetur. vt pꝫ ad ſenſum. ꝑ ſtellas. ergo. ⁊c̄. ¶ Itē omnis ſubſtantia vel eſt materia. vel forma: vel compoſitum. ex his. ex 7° ⁊ 8° hꝰ. ⁊ 2° de anima. ſed celum eſt ſubſtantia. ⁊ nec eſt materia: nec forma. ergo compoſitum. ꝙ ſit ſuba nullus dubitat. ⁊ non eſt materia. qꝛ materia ſm ſe non mouetur ſaltem motu locali. vt pꝫ 5° phy. ſed celū mouetur per ſe localiter. Similiter non eſt forma: vt patet per cōmentatorem. 8° ⁊ 9° hꝰ. vbi dicit. celum ſemper habere potentiam ī vbi non prohibet vt ſit materia. ſed bene prohibet ipſuꝫ eſſe formā. ergo relinquitur ꝙ ſit cōpoſitum ex materia ⁊ forma.

[Margin: T.c.12. / T.c.53. / t.c.44. / T.c.6. / T.c.9. ⁊ cō.42. / Cō.36. / Cō.3. / T.c.12. / T.c.7. / T.c.3. / T.c.2. / T.c.8. / cō.12. / Cō.17.]

Oppoſituꝫ vult Ar. in predicta littera. ⁊ idē vlt cōmentator pͦ celi: ⁊ pͦmo phy. ⁊ in tractatu de ſuba orbis. ꝙ celum ſit ſubm ſimplex ſine mā.

[Margin: T.c. 12. / Cō.20. / Cō.63.]

Notandū ad intellectū qōnis diſtinctionem: ꝙ ħ nomine celum itelliguntur quatuor ſꝫ verba pħorum vtentium hoc noīe. Uno modo dr̄ celum totum vniuerſum corꝰᵘᵐ conſtitutum ex elementis ⁊ qnta eſſentia. Secūdo modo accipitur pro vltima ſpera totius vniuerſi quecūqꝫ ſit illa: ſiue octaua vel nona: vt diuerſi dicunt aſtronomi. Tertio modo accipitur pro tota ſubſtantia corporea celeſti: in qua ſunt ſtelle fixe vel erratice: ſiue in qua non ſunt ſtelle. Et iſta tria habentur ab Ar. pͦmo celi. Quarto modo accipitur pro toto aggregato ex mobili circulariter ⁊ motore. ⁊ ſic accipitur a cōmētatore 3° de anima. vbi dicit. ꝙ corpora celeſtia recipiunt intelligentias: ⁊ intelligunt eas. ⁊ hoc non verificatur niſi pro intelligentia. qꝛ celum pro corpore non intelligit intelligentiam: nec recipit eam. vnde inferior ſpera intelligit ſuperiorem tāqꝫ ſuum perfectum. ideſt totū aggregatum ex mobili ⁊ motore: ⁊ ſm primū ſignificatuꝫ dicitur liber de celo ⁊ mūdo. i. de toto vniuerſo corporeo ⁊ ꝯgregato ex eꝉis ⁊ quinta eſſentia.

[Margin: T.c.76. / ⁊.t.c.96. / ⁊.cō.55. / Cō.36.]

Hoc viſo dōm eſt ad qōnem. pͦmo ꝙ ſi loquamur de celo primo mō. ꝙ non eſt cōpoſitum ex mā ⁊ forma. Et rō eſt. qꝛ qđ eſt ſepatum ab aliquo loco ⁊ ſubo non eſt forma eius. qꝛ forma non eſt ſeparata loco ⁊ ſubiecto ab eo: cuius eſt forma. ſed pars celi ī primaria ſignificatiōe eſt ſeparata ab alia loco ⁊ ſubiecto. vt quinta eſſentia eſt ſeparata ab alia. quare vna pars non eſt forma alterius. ita ꝙ pars celeſtis nō eſt forma ſpere elemētaris ſm primariam acceptionem forme. ¶ 2° dicenduꝫ eſt. ꝙ bene eſt compoſitum ſic ſm ſilitudinem: ⁊ ſm acceptionem ſecundariā. Et cauſa eſt. qꝛ quando aliquid continet aliud: ⁊ eſt perfectius eo habꝫ ſe ad modū forme reſpectu illius. ⁊ hoc vult cōmentator primo celi. ſed celum qđ mouetur circulariter eſt perfectius corporibus in ſpera actiuorum ⁊ paſſiuorum: ⁊ continet ipſa. ergo habet ſe vt forma. ⁊ ſic celum eſt compoſitum ex materia ⁊ forma ſm ſilitudinem ⁊ ſecūdario. Et hec eſt itentio Ar. ⁊ commentatoris. primo methaurorum. vnde dixit Ar. ibidē. ꝙ celum pro toto vniuerſo ex elementis ⁊ quita eſſentia eſt compoſitū ex materia ⁊ forma. qꝛ celum qđ mouetur circulariter eſt forma: ⁊ elementa: que mouētur motu recto ſunt materia. ¶ 3° dicendum. ꝙ ſi celum accipitur in ſecūda ſignificatione: tunc non eſt compoſitum ex materia ⁊ forma. Et cauſa eſt. Illud quod mouetur motu ꝑpetuo vniformi ⁊ regulari non poteſt eē forma in materia. qꝛ virtus in magnitudine perficiens mām: ⁊ habens eſſe inherenter in materia: ⁊ vnam partem extra aliaꝫ: nō poteſt mouere motu perpetuo: ꝙ vocat cōmentator conſtitutum in eſſe ꝑ ſubiectum. qꝛ talis virtus ⁊ forma eſt corruptio. ſꝫ motor ſpere vltime mouet motu ꝑpetuo ⁊ vniformi. ex 8° phy. ⁊ 12. hꝰ. quare ſic celum non eſt cōpoſitū ex materia ⁊ forma proprie dicta. ¶ 4° dōm. ꝙ celuꝫ ſic ſumptum bene eſt ꝯpoſitū ex mā ⁊ forma dicta equoce: ⁊ ſm ſimilitudinem. Et cauſa eſt. Illa: quorum vnuꝫ agit motum: ⁊ aliud recipit motū: habēt conuenientiam cum mā ⁊ forma: ⁊ congregatum ex eis eſt congregatuꝫ ex mā ⁊ forma ſm ſimilitudinem. qꝛ forme eſt agere. alteriꝰ vo principij moueri ⁊ pati. 2° de generatione. ſed motor celi eſt agens motum. qꝛ in ſeparatis ideꝫ eſt agens ⁊ finis: vt dicit cōmentator 12° hꝰ. ⁊ in de ſubſtantia orbis. ⁊ celū recipit motum. vt pꝫ ad ſenſum. ⁊ ſic celum eſt cōpoſituꝫ ex materia ⁊ forma equiuoce. qꝛ dicit cōmentator primo celi. ꝙ nā materie ⁊ forme dr̄ ſm aliam ⁊ aliā acceptiōeꝫ de ſuperioribus ⁊ iferioribus. ¶ Notandū ꝙ opiᵒᵉˢ ſunt de celo in 3° ſignificatione. vtrum quinta eſſentia ſit ſubſtantia compoſita vel ſimplex circūſcripto mouere: ⁊ recitabo pͦmo duas opiones. Poſtea dicam ad qōnem ſm intentionem Ar. ⁊ cōmentatoris. Una eſt opinio fratris Thome. ꝙ celum ſit cōpoſitum ex materia ⁊ forma ꝺ tali materia que ſit in potentia ad eſſe ſubale inquantum eſt de ſe ⁊ ī natura ſui. hoc probat vna ratione pͦmo celi ⁊ mundi. Omne qđ eſt ens actu eſt actus: vel habens actū hec conceditur ab omnibus: ſed celū eſt ens actu. vt pꝫ. ſꝫ non eſt actus. qꝛ ſic ſolum comprehendereř intellectu et non ſenſu ꝙ eſſet itelligens intellectum. qđ eſt falſum: qꝛ non ſolum cōprehēditur intellectu: ſed etiā ſenſu. Iterum non intelligit cum ſit corpus: qđ non intelligit. ģ eſt habens actum: ⁊ hoc eſt cōpoſitum ex actu. i. forma. ⁊ habente actū. i. materia. ¶ Notandū vlterius ꝑꝑ ſuſtentationem hꝰ opinionis. ꝙ dicit beatus Tho. ꝙ hoc celū ſit compoſitū ex materia ⁊ forma ſubſtantiali. tñ hoc eſt differenter ab iſtis inferioribus. qꝛ nulla forma in inferioribus totam potentialitatem materie replet ⁊ ſatiat totuꝫ appetitum. qꝛ ſemper relinquit potentiam ⁊ appetitū ad formam aliā. ſilr priuationem alterius forme: vt anima humana que eſt perfectiſſima forma in inferioribus non replet totam potentialitatem materie ⁊ appetitum. ſed adhuc relinquit in materia ⁊ appetitum ⁊ potentiaꝫ ad aliam formā. qꝛ ſtat ſub priuatione alterius forme. ideo hꝰ eſt corruptibilis. ſed forma celi ſaciat totam potentialitatem materie: ⁊ replet totum eius appetitum ⁊ nullaꝫ

[Margin: Cō.24. / T.c.86 / T.c.41 ⁊ inde. / T.c.53. / Cō.56. / Ca. p. / Op. beata Tho. in expoſitoe ſua ſuper pͦo celi.]

ꝑuatione ꝛ potẽtiã relinqt in mã ad aliã formã. ḡ est incorruptibilis ẜm nãm. Et hꝰ rõnem assignat. s. ꝙ repleat totã potentialitatẽ mãe: qꝛ est vlis forma causalitate ꝑficiẽs mãm: ꝛ est forma totalis. Et hoc pꝫ per ṽtutẽ actiuã eius: qꝛ est ṽtus actiua dans vlr esse nõ determiate: sed vlr: sicut ignis est ṽtus actiua determiata: qꝛ causat caliditatẽ determinate ꝛ nõ aliud. ḡ mã ignis stans sub forma eius hꝫ appetitũ ꝛ potentiã ad aliã formã. ḡ cum forma celi sit vlis dans esse vliter: satiat totã potentialitatẽ mãe nõ relinquens appetitũ ad aliaꝫ formã: ꝛ sic pꝫ ẜm euꝫ ꝙ celũ est cõpositũ ex mã ꝛ forma subali: ꝛ tñ est incorruptibile. vñ mã in celo ꝛ in istis iferioribus est alterius rõnis: nõ ꝑpter cõpositionẽ alicuiꝰ dñie ꝛ forme: per quã mã illa dñat: qꝛ materia est oĩno simplex: subiectum nõ includẽs aliq̃ differentiã ꝛ actũ: per quã distinguatᷣ: sed illa diuersitas est ꝑpter habitudinẽ ad aliã formaꝫ: qꝛ materia celi hꝫ habitudinẽ ad formã vlẽꝫ que replet ꝛ satiat totũ appetitũ ꝛ potentialitatẽ eius. vt dcm̃ est: sꝫ materia in inferioribus hꝫ habitudinẽ ad formã partialem ꝛ determinatã: que nõ replet totaꝫ potentialitatem mãe. vt dcm̃ est prius. ¶ Quicquid sit de ista opinione: qꝛ de hoc videbitᷣ postea: tñ ista ratio nõ cõcludit ꝑpositum cũ dicitᷣ. Omne ens ꝛc̃. Et tu dicis: ꝙ celũ est substãtia. Conceditᷣ. Et tu diciꝫ: ꝙ nõ est actus. nego: qꝛ celũ est actus. ¶ Ad ꝑbationẽ: tunc ideꝫ esset itelligens ꝛ itellectum ꝛ nõ sentiretᷣ. Dicendũ ꝙ veruꝫ est de actu qui est separatus a magnitudine: ꝛ est incorporeus: sed non est verũ de actu corporeo: qꝛ ille extenditᷣ ꝛ hꝫ sensationeꝫ: qꝛ hꝫ accñtia: rõne quoꝝ sentitᷣ: ꝛ non est intelligens. Et quãdo addit ꝙ materia celi satiatᷣ: hoc etiã nõ est tutuꝫ tenere: qꝛ lꝫ forma celi sit vlis: ꝛ excellentior respectu inferioꝝ ꝛ nobilior: tamẽ opꝫ ꝙ in vno orbe ꝛ parte celesti sit forma excellentior ꝛ nobilior q̃ȝ in alio orbe: qꝛ semꝑ contentũ corpus est minus nobile cõtinente. ex. 4. phy. sicoꝝ. ergo silr forma orbis inferioris est ignobilior forma superioris: ꝛ per ꝯñs appetit formaꝫ: qꝛ materia que est in inferioribus sub forma ignobiliori appetit formã nobilioreꝫ. similr mã celestis sub forma orbis iferioris: que est minus nobilis appetit formaꝫ orbis nobilioris.

T. c. 49

¶ Alia est opinio fratris Egidij q fecit tractatuꝫ de ista materia. ꝛ tenet: ꝙ corpus celeste sit compositũ ex materia ꝛ forma substãtiali perfiᵗᵉ materiã ẜm esse: ꝛ habꝫ eẽ inherenter in materia. Et addit ꝙ diuersificat istaꝫ opinionẽ a predicta: qꝛ dicit: ꝙ materia celi est eiusdem rationis cum materia inferiorum quantum est in se. Primam conclusionem probat tribus rationibus. Prima sumitur ex parte extensionis et dimensionis. Secunda sumitur ex parte raritatis ꝛ densitatis. Tertia ex parte indiuisionis. ¶ Prima ratio est. si celuꝫ non esset compositum ex materia ꝛ forma non posset esse extensum ꝛ dimẽsionatũ: sed hoc est falsum: qꝛ est extensuꝫ ꝛ dimensionatũ ꝙ requirit esse quantũ ꝛ extensum. vñ etiaꝫ hoc pꝫ ad sensuꝫ: qꝛ celũ tante magnitudinis est vt ambitus terre nullus sit respectu eius: imo etiã respectu minime stelle. vt ꝑbatᷣ in astrologia. ꝛ vt dicitᷣ ṗmo methauroꝝ. cõsequẽtia pꝫ per Cõmentatorẽ ṗmo. tractatu de substãtia orbis: ꝙ si forma precederet dimensionẽ in materia: tunc non esset extensa omnino: sed esset indiuisibilis: qꝛ forma nõ extenditᷣ extensione materie. ergo si celũ esset sine omni materia corporali: nõ esset extensum: nec haberet partẽ extra partem. ¶ Itẽ illa substantia est composita ex mã ꝛ forᵒ: cuiꝰ partes differũt penes raꝝ ꝛ densum: ꝛ probat hanc per Aristote. 2ᵒ de generatione: vbi loquitᷣ contra Empedo. qui dixit elta non habere materiam: ꝛ tñ concedebat ꝙ comparantur ẜm raruꝫ ꝛ densum. Et ex hoc concludit Aristo. contra eum: quia si elementa comparantᷣ ẜm raruꝫ ꝛ densuꝫ: opꝫ ꝙ cõueniant in vna materia ꝛ subiecto cõmuni: ꝛ sic Aristo. vult: ꝙ illa quoꝝ partes differunt per rarũ ꝛ densum: opꝫ conuenire in materia. ¶ Itẽ hoc pꝫ per diffinitionẽ rari ꝛ densi: qꝛ densuꝫ est quod plus hꝫ de materia ꝛ minus de forma. i. hꝫ formã imperfectiorẽ. Sed ecõuerso rarũ est qḋ minus hꝫ de materia ꝛ plus de forma. i. perfectioreꝫ formam. ergo per diffinitioneꝫ densi ꝛ rari pꝫ ꝙ cuius partes differũt raritate ꝛ dẽsitate. tale est compositũ ex materia ꝛ forma: sed partes celi sunt hꝰ: qꝛ stella est densior pars sui orbis: ꝛ partes nõ stellate sunt rariores. vt dicit Cõmentator. 2ᵒ. celi: ꝛ in de substãtia orbis. Etiã vna ps celi eclypsatᷣ a mã. vt pꝫ ď luna. ¶ Itẽ illa forma que nõ est de se indiᵘᵃ videtur esse in materia: qꝛ dato ꝙ nõ sit in materia: tunc esset indiᵘᵃ de se: qꝛ in separatis a materia nõ differt caro ꝛ carni eẽ. i. suppositũ ꝛ quiditas: sed forma celi de se non est indiᵘᵃ per Aristote. in ṗmo celi. vbi dicit ꝙ differt dñe celũ ꝛ hoc celuꝫ. ¶ Tunc probat 2ᵐ. illa subiecta sunt eiusdem rationis: quoꝝ vtrũqꝫ est in pura potẽtia: qꝛ discretio nõ est nisi per actũ: quia actus separat ꝛ distinguit. 7. huius. ergo qḋ est in pura potẽtia nõ hꝫ actũ: per quẽ distinguatᷣ: sed materia celi ꝛ iferiorum est hꝰ: qꝛ materia inferioꝝ: nec quid: nec quale: nec quantũ ꝛc̃. dicitᷣ. 7. huius: sed est in pura potentia vt exponit ibi Cõmentator. similiter materia celi est in pura potẽtia. aliter ex ipa ꝛ forma celi nõ fieret per se vnũ. Et confirmatᷣ. Sicut nõ est nisi vnus actus omnino purus: sic nõ est nisi vna materia omnino pura ꝛ vnius ratiõis: sed non est nisi vnus actus omnino purus. vt pꝫ de deo. 2ᵒ huius. ꝛ. 8. physico. ꝛ materia est pura potẽtia ꝛ diuersificata: imo ꝛ nõ diuersificata in inferioribus ꝛ superioribus. Modo frater Egidius addit: ꝙ lꝫ in celo sit materia eiusdẽ rõnis cũ materia inferioruꝫ quantuꝫ est de se: tñ per formã differt: qꝛ forma corꝑis celestis differt a forma inferioꝝ: qꝛ forma celi nõ hꝫ contrariũ. ideo non relinquit in materia aliquã potentiã ꝛ appetitũ ad aliã formã: qꝛ materia stans sub vna forma nõ appetit aliaꝫ: nisi illa forma habeat contrariũ: ꝛ possit ei succedere in materia. Qꝛ aũt materia celi nõ habeat contrariũ. pꝫ: qꝛ motus celi nõ hꝫ contrariũ. ex ṗmo celi. ergo nec forma habet contrariũ. ꝛ per consequẽs celũ nõ est generabile ꝛ corruptibile. qꝛ generatio est de contrario in cõtrariũ in substantia: sed forma inferioꝝ vel per se vel saltẽ per dispositiões accidẽtales vt alij dicunt corrũpuntᷣ forme: inferioꝝ ꝛ succedunt sibi in materia.

Cap°. ṗ.
Cap°. ṗ.
T. cõ. 6. ꝛ. 27.
Cõ. 42.
Capi. 2°.
T. c. 92.
ꝑbõ ꝯnis 2ᵉ.
T. c. 49
T. cõ. 8.
T. c. 41.
T. c. 85.
T. c. 20. ꝛ a tex. c. 24. vsque ad tex. cõ. 32

Quicquid sit de cõclusione: tamẽ rõnes nõ concludunt. ¶ Ad ṗmã. si celũ esset compositum ꝛc̃. cõsequentia negatᷣ: qꝛ nõ obᵗᵉ hoc ꝙ celũ nõ habeat mãm ꝛ formaꝫ adhuc põt habere dimensiones ꝛ esse extensuꝫ: sicut figurã determinatã hꝫ. ¶ Ad ꝑbationeꝫ. Forma nũq̃ȝ extenditᷣ ꝛc̃. Conceditᷣ. Forma materialis nõ extenditᷣ nisi extensione materie: qꝛ si forma materialis precederet dimẽsiones in materia: tũc esset indiuisibilis: sed forma imaterialis et ingenerabilis nõ est nata extendi per materiaꝫ corᵒᵐ: que subijciatᷣ ei: sed per suã formã que inest sibi vt subiecto simplici. vñ etiã Cõmẽtator quãdo dixit hoc in de substãtia orbis. intellexit de forma materiali ꝛ generabili. ¶ Ad aliaꝫ. Illa substantia est composita ꝛc̃. per istam rationem etiam ꝑbaretur ꝙ celum haberet materiã: que est subiectum generationis: qꝛ Aristo. arguit ibi cõtra Empedo. qui dixit: ꝙ ṗma elñta sunt ingenerabilia ꝛ incorruptibilia: et nõ habent materiaꝫ: modo Aristo. vult probare sibi ꝙ sint generabilia ꝛ corruptibilia ꝛ non solum ꝙ habeant

materiã: ⁊ hoc ꝓbaẽ ex concessis ab eo: qꝛ illa differunt in raritate ⁊ densitate abinuicẽ: que sunt generabilia ⁊ corruptibilia ⁊ habẽt materiã cõem: sꝫ quattuor elemẽta comparanẽ secundũ raritatẽ ⁊ densitatẽ vt concessit Empedo. quare ⁊c̃. Unde pꝫ ꝙ ratio nõ valet ad ꝓpositũ. ¶ Ad vltimũ dõm est ad formã. Cuius partes differũt ⁊c̃. Conceditẽ. si differunt raritate ⁊ densitate materie inferiorꝫ: sed si differãt raritate ⁊ densitate equiuoce dicta nõ oꝫ. Tu dicis: ꝙ partes celi ⁊c̃. Dõm ꝙ raritas ⁊ densitas in superioribus ⁊ inferioribus nõ est vniuoce dicta: sed equiuoce ⁊ analogice. s. ꝑus ⁊ posterius: qꝛ quãtitas ⁊ oĩa alia accñtia non sunt in celo ⁊ inferioribus nisi equiuoce vel analogice. vt dicit Cõmentator in tractatu de substãtia orbis. ¶ Unde notandũ ꝙ raritas ⁊ densitas in inferioribus ⁊ superioribꝰ differunt: qꝛ raritas ⁊ densitas in inferioribus accipiunẽ penes plus ⁊ minus habere de materia ⁊ forma: qꝛ densum est ꝙ plus hꝫ de materia ⁊ minus de forma. i. imperfectiorẽ formã: sed rarũ est ꝙ minus hꝫ de materia ⁊ plus de forma. i. perfectiorẽ formã. vnde terra est plus dẽsa aqua: qꝛ plus habet de materia ⁊ minus de forma: qꝛ ex vno pugillo terre fiunt decẽ pugilli aque: ⁊ aqua est dẽsior aere: ⁊ sic de alijs: sed raritas ⁊ densitas non sic accipiẽ in superioribus: qꝛ ibi accipiẽ penes terminare ⁊ non terminare visum: quia illa pars celi est densa que si interponaẽ inter visum ⁊ superiorẽ partẽ ꝓhibet videri superiorẽ partem: vt quãdo luna ponẽ inter solem ⁊ visum nostrũ prohibet solem videri: sed illa que nõ impedit videre est rara. vnde raritas est dyaphonitas recipiendi speciẽ in profundo: que non impedit visionẽ: sed econuerso densitas est spissitudo nõ recipiendi speciem in profundo et impedit visionem.

(Capi. 2° ad finẽ.)

¶ Ad aliã. Illa forma que de se nõ est indiuiduata ⁊c̃. Conceditur. Tu dicis: ꝙ forma celi ⁊c̃. Dicendũ ꝙ Aris. loquitur de celo in prima figne: qꝛ intendit ibi inquirere. vtrũ sint plures celi. i. mundi. vnde forma illius nõ est de se indiuiduata. vnde differt celũ ⁊ hoc celum. i. totum vniuersum corporeum: ⁊ hoc totũ vniuersum corporeum. vnde illud est compositũ ex materia ⁊ forma: quia vna pars eiꝰ est perfectior: alia iperfectior: ⁊ perfectior pars est forma imperfectioris. vt dictum est prius sm similitudinẽ aliquã: sed Aristo. nõ loquitur de quinta essentia: qꝛ ibi nõ differt celũ ⁊ hoc celum: vt celũ orbis saturni: ⁊ hoc celũ orbis saturni nõ differũt. vnde est forma de se indiuiduata. vt vult Cõmentator. ꝑmo celi. ¶ Ad questionẽ dõm est sm intẽtionẽ Aristo. ⁊ Cõmentatoris distinguendo de mã: ꝙ duplex est: quedã est in potẽtia ad formã substantialẽ: ⁊ illa non est aliquid in actu: qꝛ neqꝫ quid neqꝫ quale: sed est in pura potentia receptiua. 7. huius. Alia est materia in potentia ad vbi: ⁊ illam vocat Aristo. vnde ⁊ quo. 8. ⁊. 12. huius. ⁊ est in potentia ad terminos motus localis. vnde ⁊ quo ad terminũ. vñ ⁊ quo fit motus ⁊ quo. i. quo ad terminũ ad quẽ fit motus. ¶ Habita hac distinctione dicendum est ad questionẽ. ꝑmo ꝙ celũ non habet materiam ꝑmo modo. Et causa est quã ponit Cõmentator ꝑmo celi. Si celum haberet materiã ꝑmo modo: tunc esset generabile ⁊ corruptibile ⁊ non eternũ: sed hoc est falsum: cũ sit ingenerabile ⁊ incorruptibile: sicut motus eius. 8. physicorꝫ. consequentia pꝫ: quia qd hꝫ materiã: que est in potentia ad formã ħ est generabile ⁊ corruptibile: quia sicut operatio facit cogñe formã: ita transmutatio facit scire materiam. vt dicit Cõmentator. 8. huius. ergo si habet materiam: tunc est generatum ⁊ nõ eternũ. ¶ Sed ad hoc respondet Egidius: ꝙ materia ꝑma in prima inquisitione phyca est cognita per transmutationẽ in substantia: sed

(Cõ. 92. Rñº ad qõnẽ sꝫ scẽ 2ª ⁊ comñᵒ. T. c. 8. T. cõ. 12. T. 2. 10. Cõ. 20. T. cõ. 13. Cõ. 12.)

postq̃ est cognita: potest etiam materia attribui alijs. s. ingenerabilibus ⁊ incorruptibilibus. vt locus primo est cognitus per motum localem. vt pꝫ. 4. physicorũ. ⁊ per Cõmentatorem. 8. huius: tamẽ locus postea attributus est quibusdã imobilibus secundũ locum vt terre. vnde Egidius dicit ad rationẽ. si celum haberet materiã negaret consequentiã: quia potest esse ingenerabile ⁊ incorruptibile: quia habet formã carentem contrario. Tu dicis: ꝙ transmutatio ⁊c̃. verum est in prima inquisitione physica: sed postq̃ iam cognita est: etiam potest attribui alijs. s. ingenerabilibꝰ ⁊ incorruptibilibus vt celo. ¶ Dicendum ꝙ ista responsio nõ valet: quia sustẽtatur super hoc ꝙ celum sit compositum ex materia ⁊ forma carente contrario. illud est contra Cõmentatorẽ ꝑmo celi. vnde arguit sic: ꝙ si forma in materia est carens cõtrarijs ⁊ generatione: tunc natura egisset ociose. hoc est ꝯ dignitatem nature. consequentiã declarat: quia materia nõ est propter aliud: nisi vt ex ipsa cũ forma fiat aliud. modo si forma in materia non haberet contrariũ: tunc ex materia non posset aliquid fieri cũ forma: quia alia forma nunq̃ generaretur in materia: quod est falsũ: ⁊ contra Cõmentatorẽ. vnde Cõmentator subdit ꝙ sicut abscisio est finis cultelli: ⁊ cultellus esset ociosus: si nũq̃ incideret: sic generatio est finis materie. vñ si forma nũq̃ generaretur in materia: tũc materia esset ociosa. ista est ratio Cõmentatoris bona ⁊ indissolubilis secundum naturam: ꝙ celũ nõ habet mãm ꝑmo modo dictam: ⁊ ponit eam. ꝑmo celi. ¶ Secundo dicendũ: ꝙ celũ habet bene materiã secundo modo. s. materiam vnde ⁊ quo: qꝛ est subiectum simplex ad vbi. Et rõ est. Illud qd mouetẽ secundũ vbi et vbi: tale debet habere materiã: quia motus requirit subiectũ ⁊ materiã: quia est actus entis in potentia. 3° physicorꝫ: ꝙ ergo mouetẽ secundũ vbi: debet habere materiã: que est in potentia ad vbi: sed celũ est hꝰ: quia celũ mouetẽ secundũ vbi. vt pꝫ de se: quia in hoc cõueniunt omnes leges: quia sicut transmutatio in substantiã fecit nos materiã ꝑmã cognoscere: sic transmutatio in vbi fecit nos cognoscere materiã localẽ. vt dicit Cõmentator. 8. huius. Et ħ etiã expresse videẽ velle Aristo. 8. huius. illo capitulo. de materiali aũt substantia. vbi dicit sic. In naturalibus quidẽ sempiternis aũt substantijs alia ratio forsan: quedã materiã non habent aut nõ talem: sed solum secundũ locum mobilẽ. ¶ Notandũ ꝙ rationes conclusionis celi in quarta figne accepti probantur: sicut conclusiones celi accepti in secunda figtione: quia capiendo celum cum moꝛe nõ est compositum ex materia et forma proprie dicta: quia forma in materia nõ mouet motũ perpetuo ⁊ vniformi. ⁊ ratio prius est tacta: sed tamen est compositum ex materia et forma improprie dicta ⁊ similitudinarie: qꝛ illa quorũ vnum agit motum: ⁊ aliud motum recipit: habẽt conuenientiam cum materia ⁊ forma: ⁊ aggregatum ex eis est compositum ex materia ⁊ forma secundũ similitudinẽ: ⁊ ħ ratio prius tacta est. ¶ Notandũ ꝙ hic sunt dubia contra positionẽ Aristo. ⁊ Cõmentatoris de celo in tertia figne: quia probaẽ ꝙ celum habeat materiã: que est in potentia ad esse. Quia substantia habens vel potens deficere ab operatione propria habet materiam que est in potentia ad esse: quia si deficeret ab operatione: deficeret etiã in substantia. maior manifesta: quia qd potest deficere a propria operatiõe: oportet ꝙ sit corruptibile ⁊ habeat materiã: que est in potentia ad esse: quia si deficeret ab operatiõe ⁊ remaneret in substãtia: tunc esset ociosum: qd est contra dignitatem nature: sed celum potest deficere a propria operatiõe: quia motus celi potest

(T. cõ. 3. Cõm. 4 ⁊. 12. Cõ. 20. Cõ. 20. Co. 20. T. c. 6. ⁊. 12. Cõm. 4 T. 2. 51. ⁊. 12.)

non esse: ꝛ sic celuꝫ pōt non moueri qđ est propria operatio eius. ergo hꝫ materiā que est in potētia ad eē. ¶ Itē illa substātia que depēdet ab agēte dꝫ habere materiā: qꝛ potentie actiue dꝫ respondere potentia passiua: quia agēs nō ꝑducit aliquid nisi ex materia ꝛ subiecto. vt pꝫ. ꝑmo physicoꝝ: sed celuꝫ dependet a causa agente. vt pꝫ per Cōmentatorē in de substātia orbis vbi dicit: ꝙ celū indiget virtute actiua: qꝛ mouens totū est agens totum. ergo hꝫ materiā. ¶ Item diuersitas motus non arguit diuersitatē mobilis nisi ex diuersitate forme: qꝛ ꝙ ignis sit diuersus a terra nō tm̄ ex diuersitate motus conuincitur: sed etiā ex eo qđ ignis habeat aliā formaꝫ substantialem a terra: sꝫ ex diuersitate motuū corꝫ celestiū ad motum inferioꝝ arguit̄ diuersitas mobiliū. ex ꝑmo celi: quia per diuersum motū celi. s. circulareꝫ arguit̄ ꝙ celuꝫ sit alterius nāe ab iferioribus que mouent motu recto: ꝛ ista ratio est fortior ad probandū ꝙ celum sit compositum ex materia ꝛ forma. vt dicit Cōmentator ꝑmo celi. ¶ Iteꝫ in corpore celesti circūscripto motore: aut differt res sensata ab intellecta: aut nō. per diuisionē sufficientem. si differt: tunc celuꝫ opꝫ ꝙ sit compositum ex mā ꝛ forma. si nō differt: tūc idē est sensatū ꝛ intellectū. qđ est absurdū: ꝛ istā rōnē ponit Cōmētator ꝑ° celi.

[T. c. 82. / Cap. 28. / T. c. 20. / Cō. 20. ꝛ cō. 95 / Cōm. 95]

Ad primuꝫ cū dicit̄ ꝙ substantia que pōt deficere ꝛc. Conceditur. si potest deficere ab opere omnino simul. Tu dicis: ꝙ celuꝫ potest deficere ꝛc. Dicendū ꝙ non est verū. Unde dictū Cōmentatoris nō bene intelligit̄ ab aliquibus dicentibus ꝙ celuꝫ pōt deficere a toto motu simul: sicut cecus a toto visu: ꝛ hoc est falsum: quia sic nō intelligit Cōmentator: qꝛ tūc celum esset generabile ꝛ corruptibile. vnde celū deficere simul ſm totū ab operatione est falsuꝫ ꝛ impossibile. Sed alio modo pōt itelligi celū deficere a motu successiue nō sit secundū totuꝫ: qꝛ vna reuolutio celi corrūpitur alia adueniente: quia hodierna reuolutio celi corrūpitur adueniēte crastina: ꝛ sic est itellectus verus ꝙ motus celi potest nō esse ſm partem ꝛ successiue: ꝛ sic nullū inconueniens sequit̄. ¶ Ad aliud dubiuꝫ. Qđ depēdet ab agente ꝛc. Dicendū ꝙ duplex est agens. vnuꝫ verum ꝛ simpliciter dictum. Aliud est agens dictuꝫ similitudinarie vt qđ conseruat. modo veruꝫ est qđ dependet a vero agēte per motū hꝫ materiā que est in potētia ad esse: quia sicut dicit Cōmentator. 12° huius: ꝙ verum agens apud Aristo. non congregat inter diuersa: sed extrahit illud qđ est in potētia ad actuꝫ. Et illud qđ sic est ab agente similitudinarie dicto hꝫ materiaꝫ: que est in potentia ad esse. Tu dicis: celū dependet ꝛc. Dicendū ꝙ celū nō dependet ab agēte ꝑmo modo: qđ extrahit subam eius: que est in potētia: sed dependet ab agente secūdo modo dicto. s. a conseruante. vnde aliqui fuerunt qui dixerunt celū esse ꝑmū ens ꝛ adorabant ipsum. Contra hos loquitur ibi Cōmentator qui dicit: ꝙ celum nō est ꝑmū ens ꝛ ꝑmum ꝑncipiū: sed dependet ab alio ꝑncipio conseruante extrinseco. de quo etiaꝫ dicit Arist. in. 12. huius: ꝙ ab hoc principio conseruante dependet celuꝫ ꝛ natura. Sꝫ quō intelligit̄ dictuꝫ Cōmentatoris: ꝙ celum dependet a virtute agēte. Hoc dꝫ intelligi quātum ad causaꝫ finalem non solū quantū ad motum: sed etiam quantum ad subam: qꝛ celū quo ad substantiā eius dependet ab agente. i. fine ꝛ ꝯseruāte substantiā eius. vnde qđ mouetur illud nō est ꝑmū: sed dependet a ꝑmo vt a fine: ꝛ hoc habꝫ quo ad subam eius: sed celū mouet̄. vt pꝫ. vnde quando Cōmentator dicit nullā esse differentiā inter exigentiā virtutis largiētis motū ꝛ permanentiā eternam intendit nō solum de causa finali motus celi: sed de fine sube celi: ꝛ sic dꝫ intelligi ille locus. ¶ Ad aliud dubiū. diuersitas motuū ꝛc. Cōcedit̄. ex diuersitate formarū aliquo modo est diuersitas mobilium: sed nō opꝫ ꝙ a diuersis formis inherentibus: sed sufficit etiā ꝙ sint ab'ᵉ ſm esse. Tu dicis: ꝙ celum ꝛc. Conceditur. ergo hoc etiaꝫ est meʳᵉ aliqua forma diuersa: que nō inheret ꝛ cognoscit̄ in esse per subiectū: sed per formā abstractaꝫ: que tñ est appropriata secundū opus. vnde celū non hꝫ formā inherentem: tñ hꝫ formā appropriatā ſm ꝑncipiū operans: sic ꝙ motor nō dependet a tali corpore in esse: sed in mouēdo: qꝛ motor mouet tale corpu: ꝯ ꝙ nō pōt mouere aliud maius: nec minus: ꝛ tali velocitate determinata mouet: ita ꝙ non alia. vt pꝫ. 2° celi. ¶ Ad dubium. In corpore celesti ꝛc. Dicenduꝫ ꝙ in celo circūscripto motore res intellecta ꝛ conseruata differunt: qꝛ celū quo ad subam est illud qđ intelligit̄: sed sentit̄ quo ad accidentia vt quo ad lumē ꝛ alia. Tu dicis. ergo est compositum ex mā ꝛc. Dicēduꝫ est ꝙ est hñ cōpositū ex materia. vñ ꝛ quo: que nō est substrata forme inherenti: sed forme separate ſm eē. vt dictum est. ¶ Notanduꝫ de substantia celi: ꝙ celum circūscripto moʳᵉ nō intelligitur: nisi in analogia ꝛ comparatione ad formam eius. s. moʳᵉᵐ abʳᵘᵐ ſm esse: qđ est subm simplex. Et hoc nō intelligit̄ nisi inquantū recipit motū a moʳᵉ: sed hoc nō pōt esse nisi intelligatur motor. sic etiā in mā inferioꝝ est simile in analogia ad formaꝫ. vñ Cōmentator dicit. ꝑmo celi: ꝙ suba celi: qđ est subiectum simplex in potētia ad vbi: nō intelligit̄ sine substātia separata: inquantū est subm ꝛ recipit motū ab ea.

[T. cō. 36 ꝛ infra. / Cōm. 95]

Ad rationes in oppositū. Qđ mouet seipꝫ ꝛc. Conceditur. si est gnābile: tunc est ꝯpositū ex mā ꝛ forma equoce dicta vt visum est: qꝛ habet materiā. vñ ꝛ quo: ꝛ sic mouet seipsum quo ad aggregatū ex moʳᵉ ꝛ moto: sicut dictum est. ¶ Ad aliaꝫ: qđ est animatū ꝛc. Conceditur. si est gnābile ꝛ corruptibile: tunc est compositū ex materia ꝛ forma vniuoce dicta: sꝫ si est animatū ingnābile: non opꝫ: sed sufficit ꝙ sit aliquo modo compositū ex materia ꝛ forma equiuoce. Tu dicis: ꝙ celum est animatuꝫ. Conceditur. capiēdo ipsum cum moʳᵉ: ꝛ sic etiā est compositum ex mā ꝛ forma equiuoce. vñ sicut hic forma est nobilior mā: sic in corporibus celestibus motor est nobilior moto: ꝛ sic hꝫ cōditionē forme. ¶ Ad aliā. In quo forma ꝛ formatū ꝛc. Cōcedit̄. aliquo modo est compositū. Tu dicis: ꝙ in celo forma ꝛc. Illud est difficile quō in celo forma ꝛ formatū sint vnū numero: qꝛ motor est separatus a celo ſm subsistentiaꝫ. vt vult Cōmētator. Unde dōm est ꝙ dr̄ vnū numero nō per indistinctionē vnius esse: qꝛ sic habēt diuersa esse subsistētie motor ꝛ mobile: sꝫ pro tanto dr̄ vnū nūero: qꝛ motor ꝛ mobile nō sūt disticta loco ꝛ subto. vñ motor appropriat̄ mobili ſm oꝑatiōeꝫ: ꝛ sic nō sunt disticta: qꝛ motor mouet tale corpꝰ: ita ꝙ nō aliud: ꝛ tali velocitate determiata: ita ꝙ nō alia. ꝛ talis circūsciptio indistōnis sufficit ꝙ sint vnū nuō recipiēs ꝛ receptū. vt vult ibi Cōmentator. ¶ Ad aliā. In ol qđ mouet̄ ꝛc. Cōcedit̄. si mouet̄ motu gnātionis ꝛ corruptionis: tunc opꝫ habere materiā que est in potentia ad esse: sꝫ si mouet̄ motu locali: nō opꝫ: sed sufficit ꝙ hēat mām equiuoce dictaꝫ que est vñ ꝛ quo. Et tu dicis: ꝙ celū mouet̄. Cōcedit̄. motu locali: ꝛ sic hꝫ mām localē. vt dictum est. ¶ Ad aliaꝫ. omnis substātia vel est materia ꝛc. Dicendū ꝙ est forma ꝛ subiectuꝫ simplex: qđ etiaꝫ dicit̄ materia localis que est in potētia ad vbi. Et tu dicis: ꝙ materia nō mouet̄ ꝛc. Conceditur. materia que est in potentia ad esse nō mouet̄ motu locali: ꝛ hoc est concessum: sed materia localis hñ mouetur motu locali. Et tu probas ꝙ nō sit forma: qꝛ dicit

9°.me^ce. 9mẽ.17.

Cõmentatoꝛ celũ ſemper hẽre potẽtia in vbi nõ ꝓhibet
vt ſit mã: ſed bene prohibet ipſuʒ eſſe formã. volo ꝙ be
ne celum eſt materia localis ⁊ ſubiectũ ſimplex ⁊ nõ eſt
forma gñabilis ⁊ coꝛruptibilis: ſʒ tñ bene põt eſſe forma
inquantũ eſt actus per ſe exiſtens: large accipiendo for/
mã ꝓ ſubiecto ſimplici: ⁊ pro illo qð nõ eſt in potẽtia ad
eẽ ſubale: vt viſuʒ eſt ꝑus. Et ħ de qõne. Qõ. VIII.

¶ Hec queciſq₃ itaq₃ non quidem ⁊c̃.

T.cõ.12

QUeritur circa hanc partẽ. vtrũ accidẽ
tia habeant materiaʒ ex qua
fiant. ¶ Arguit̃ ꝙ ſic. Omnium generũ ſunt
eadem ꝑncipia ſm analogiã. vt vult Ariſto.
12°. huius: ſed in genere ſube ſunt ꝑncipia for/
ma ꝑuatio materia ex qua fit. vt pʒ. ꝑmo phyſicoꝝ. ergo
etiã in genere: accidentiũ etiã eſt forma ꝑuatio materia
ex qua fit accidẽs. ğ habẽt materiã ex qua. ¶ Itẽ. ſicut
ſe habent miſcibilia ad mixtũ ſic qualitates extreme ſe
hñt ad medias qualitates: per cõuenientẽ ſimilitudinẽ:
q2 ſicut ex miſcibilib⁹ fit mixtũ: ſic ex qualitatibus pri/
mis fiunt ſcḋe: ⁊ ex extremis fiunt medie: ſed miſcibilia
ſunt materia ex qua fiunt mixta: q2 etiã dicunt̃ elemẽta.
ergo etiã qualitates 2^e componunt̃ ex ꝑmis: ⁊ medie ex
extremis: ſicut ex mã. ğ ⁊c̃. ¶ Itẽ. ſicut ſe hʒ mã ſenſibi/
lis ad naturalia: ſic ſe hʒ mã ĩtelligibilis ad mathema^ca:
⁊ hec eſt manifeſta per cõuenientẽ ſimilitudineʒ: ſed na
turalia habẽt materiã ſenſibilẽ ex qua fiunt. ğ etiaʒ ma/
thematica hñt materiã ex qua fiũt: ⁊ mathematica ſunt
accñtia. ğ accñtia habẽt mãm ex qua fiunt. ğ ⁊c̃. ¶ Iteʒ
numerus componit̃ ex vnitatibus tãq₃ ex mã: q2 nume
rus eſt multitudo ex vnitatibus aggregata: ſʒ numerus
eſt accñs. ğ accñtia hñt mãm ex qua fiunt.

T.ʒ.19. T.c.50. vſq₃ ad te.c.64

Oppoſitum vult Ariſto. in predicta littera.

T.c.12.

Dicendum eſt ad queſtionẽ: ꝙ accidẽtia nõ ha
bent materiã ex qua fiũt que igre/
diat̃ cõpoſitionẽ eoꝝ. Et cauſa eſt. ſi accñtia hẽrent ma/
teriã ex qua fierent: tunc eſſent compoſita ex materia ⁊
forma: ſed hoc eſt falſuʒ: q2 materia que eſt in pura potẽ
tia nõ: eſt in genere accidẽtiũ. 9ñtia pʒ: q2 qð hʒ mãm ex
qua fit: eſt compoſitũ ex mã ⁊ forma: cum forma ſit per/
fectio mãe: q2 mã nõ hʒ eſſe: niſi per formã cũ ſit in pura
potentia. ¶ Itẽ. ſi accidẽtia haberent materiaʒ ex qua
fiunt: tunc forma accidẽtiũ eſſet in materia ꝑma hoc eſt
falſum: q2 forme accidẽtales differũt a formis ſubſtãtia
libus ex hoc ꝙ forme ſubſtantiales ſunt in ente in potẽ
tia: ſed accidẽtales in ente in actu. vt vult Cõmentatoꝛ.
2°. de anĩa. ⁊ accipit̃ ab iſto. 8. ¶ Secũdo dõm: ꝙ bene
habẽt aliquid ex quo componunt̃: ſicut ex mãli ꝙ aliq̃/
liter eſt ſimile materie. Et ratio eſt. Illud qð hʒ partes
ex quibus cõponit̃ eſſentialiter hoc hʒ mãle: q2 partes
ex quibus aliquid cõponit̃ eſſentialiter integratiue aſſi/
milant̃ materie: ⁊ habẽt ſe vt materiale: ſed accidentia
ſunt hm̃: q2 accidentia ſaltem aliqua habẽt partes ex qui
bus componunt̃ eſſentialiter integratiue: ſicut linea hʒ
partes ex quibus componit̃: ſicut partes linee. Similr
albedo ⁊ nigredo habẽt partes ſimiliter ex quib⁹ cõpo/
nunt̃ vt diuerſos gradus. ſimiliter forme accidentales
medie realiter componunt̃ ex extremis vt rubedo ex ni
gredine ⁊ albedine: q2 dicit Cõmentatoꝛ. ꝑmo phyſico.
ꝙ extrema actu ſunt in medio. ſimiliter linea componi/
tur ex longitudine ⁊ duobus punctis: ⁊ lõgitudo hʒ ſe vt
materiale. Et iſta ratio magis ꝓbat de accidẽtibus coꝛ/
poralibus. ¶ Itẽ: ⁊ eſt ratio magis vlis. Illud qð cõpo/
nitur ex genere ⁊ dñtia hʒ materiale ex quo fit: q2 gen⁹
hʒ ſe vt mãle ꝑncipiũ: q2 dicit Lynconieñ. ꝑmo poſteri.

Cõm.4 T.cõ.4 Cõm.56 In cap° de gſe.

ꝙ genus eſt materia formalis vł forma materialis. ğ qð
componit̃ ex genere hoc hʒ materiale ex quo fit: ſed for/
me accidentales ſunt hm̃: q2 omnes forme accidentales
preter generaliſſima componunt̃ ex genere ⁊ differẽtia:
⁊ hoc hʒ veritatẽ de accñtib⁹ in pñto.

Ad rationes in oppoſitũ. ¶ Ad ꝑmaʒ. oĩum ge
nerũ ⁊c̃. Concedit̃. nõ tamen ſunt
ꝑncipia dicta vniuoce: q2 materia ⁊ forma que ſunt ꝑnci
pia ſube ſunt alterius rõnis: ſed materia ⁊ forma in trãſ/
mutatione accidentiũ pertinet ad aliud genus: q2 mate
ria ⁊ ſubiectũ pertinet ad genus ſube. ergo ratio nõ con/
cludit. ¶ Ad aliaʒ. ſicut ſe habent miſcibilia ⁊c̃. Dicẽdũ
ꝙ nõ eſt ſimile in hoc: q2 miſcibilia ſunt ſube: ⁊ ſic pñt eẽ
materia mixti ſalteʒ ꝓpinqua medioꝝ: lʒ habeant ſe vt
materiale. Et ſimiliter intelligas de ꝑmis qualitatibus
reſpectu ſecundarũ: ſed eſt ſimile: q2 ſicut mixta compo/
nunt̃ eſſentialiter ex miſcibilibus que actu remanẽt in
mixto: ſic qualitates medie cõponunt̃ ex extremis que
actu remanent in eis: quõ auteʒ miſcibilia maneant in
mixto viſum eſt ꝑus. ¶ Ad aliaʒ. ſicut ſe hʒ materia ſen
ſibilis ⁊c̃. Dicenduʒ ꝙ eſt ſimile ⁊ diſſimile. eſt ſimile in
hoc: q2 ſicut naturalia requirunt materiã ſenſibilem ſic
mathematica materiã intelligibilẽ: tamen eſt diſſimile:
q2 materia naturaliũ ſubarũ eſt de genere ſube: ſed ma/
teria intelligibilis mathematicoꝝ ſaltẽ que eſt ſubſtan/
tia coꝛpoꝛea ſubſtrata accidẽtibus nõ eſt de genere illo/
rum accidentiuʒ. vñ bene volo ꝙ materia intelligibilis
accidentiuʒ mathematicoꝝ: que ſunt paſſiones illa ſunt
de genere accidentiũ. ¶ Ad cuius intellectũ notanduʒ
ꝙ de numero mathematicoꝝ quedã habẽt ſe vt ſubſtã/
tia: ſicut numerus ⁊ triãgulus ⁊ illoꝝ materia ĩtelligibi
lis eſt ſubſtãtia coꝛpoꝛea ſubſtrata eis que eſt de genere
ſubſtãtie. Alia mathematica habent ſe vt paſſiones: ⁊ il/
loꝝ materia intelligibilis eſt de genere accidentiuʒ: vt
triangulus eſt ſubiectuʒ habere tres: ⁊ triangulus eſt de
genere accidẽtis: nõ ꝙ ſit in eodẽ genere cũ habere. 3. ſic
intelligas de alijs. De materia intelligibili mathemati/
coꝝ inquirenduʒ eſt alibi: quia ſunt opiniones diuerſe.
¶ Item diſſimile eſt in alio: q2 mã ſenſibilis eſt ex qua
aliq̃d fit: ⁊ ingredit̃ cõpoſitionẽ illius: ſʒ ex mã intelligi
bili nõ ꝓprie aliquid fit: ſʒ eſt ſubm̃ in quo exiſtunt ma/
thematica. ¶ Ad aliã pʒ ꝙ nũerus nõ addit aliquã for/
mã ſuper vnitates: ſed numerus eſt met vnitates eſſen/
tialiter: ſicut viſum eſt ꝑus: quõ aũt nũerus ſe hʒ ad vni/
tates ſunt opiões ⁊ aliqualr viſuʒ eſt ꝑus. Qõ IX.

¶ Dubitationem autem quãdam ⁊c̃.

T.c.14.

QUeritur vtrũ ĩmediate ex aceto poſſit
fieri vinuʒ ⁊ ex mortuo viuũ.
¶ Arguit̃ ꝑmo ꝙ ſic. Q2 ſi ex aceto ĩmediate
nõ fieret vinũ: aut hoc eſſet ex parte mãe: aut
ex pte forme: aut ex parte ꝑuatõis. ꝑ ſufficien
tem diuiſionẽ: ſed nõ ex parte mãe: q2 mã indñs eſt ad
oẽm formã: nec ex pte ꝑuatiõis: q2 ex tenebroſo fit luci/
dũ imediate: ⁊ iniuſto iuſtũ. Similr nec ex pte forme: q2
mã põt recipere quãcũq₃ formaʒ: q2 abiecta vna forma
alia põt ei ſuccedere in mã. ğ ⁊c̃. ¶ Iteʒ mã ꝑma eſt ſu/
ſceptiua cuiuſlibʒ forme ſubalis ꝑ agens determinatũ.
ergo etiã imediate materia vini poſt abiectionẽ forme
aceti per determinatũ agens põt aſſumere formã vini.
añs pʒ. ex. 8. hui⁹: quia materia eſt ſuſceptiua cuiuſlibet
forme per determinatuʒ agens. 9ñtia pʒ: quia forma vi/
ni eſt forma ſubſtãtialis. ergo imediate poſt formaʒ ace
ti materia põt aſſumere formã vini per determinatum
agens: ſicut ⁊ alias formas.

T.ʒ.11. ⁊.12.

T.c.14. **Oppositū** vult Aristo. in predicta littera: q2 dicit: ⁊ quecūq3 itaq3 transmutant̄ adinuicē ad materiā: opz redire vt si ex mortuo anial ⁊ ex aceto vinū. vn̄ ⁊ Aristo. dicit: ꝙ vinum nō est mā aceti: ⁊ Cō.14. exponit Cōmentator: quia si vinum esset materia aceti: tunc sicut ex vino immediate fieret acetū sic ex aceto imediate fieret vinū.

Ad intellectum qōnis notandū: ꝙ forma diuersimode hz se ad mā3: q2 aliq̄ forma hz se sic ad materiā ꝙ pōt introduci per solā pñtiā agentis absq3 trāsmutatione: sicut me͡m tenebrosum hz se ad lumen: q2 ad solā pñtia3 solis mediū illuminat̄: ⁊ hoc est ideo: q2 mā est sūme disposita ad illā formā: q2 non stat sub ꝯria dispōne: q̄n q3 hz se ad ꝯrariū: ita ꝙ mā nō est i tali dispositione: sed sub dispōne ꝯria forme introducēde. Et aliq̄ forma illa pōt introduci imediate: ⁊ per vnā transmutationē in mā3: sicut se hz mā aeris ad formā ignis. vn̄ in talibus pōt esse generatio cōuersiua imediate: ⁊ hoc: q2 illa forma nō presupponit alias formas subordinatas. Aliq̄ aūt nō per vnā transmutationē: sed per plures formas introducit̄ in mā3: ita ꝙ mā vnica trāsmutatione nō pōt transmutari ad formam: sed per plura media fit transitus: q2 illa forma presupponit alias formas in materia precedere ordinatū: ⁊ ipsū transmutans ⁊ mouēs nō pōt vnica transmutatione sufficienter disponere media: ⁊ hoc pz in gñatione anialis perfecti: q2 anial perfectū gñatur ex sibi simili in spē: ⁊ hoc nō imediate: sz mediāte semine: virtus aūt in semine nō pōt vnica trāsmutatione transmutare menstruū ad formā animalis: imo pmo ꝯuertit mēstruū in sanguinē: ⁊ deinde sanguinē in embrionē. vn̄ in talib⁹ est determiatus modus nāe operādi: tn̄ in eē pducta pñt corrumpi vnica trāsmutatōe. ¶ Ad questionē dicendu3 ꝙ ex aceto non fit imediate vinū: nec ex mortuo viuum. ratio est. Illa forma nō pōt induci in mām vnica transmutatione que psupponit in mā pcedere plures formas successiue: q2 plures for͡e nō possunt induci in materiā ordinati3 ⁊ successiue per determinatū agens vnica transmutatiōe: sz sic hz se forma vini ad materiā aceti: ⁊ forma viui ad materiā mortui: q2 si ex mortuo debeat fieri viuū: opz ꝙ mā anialis mortui pmū fit sub forma alimēti: deīde sub forma mēstrui: ⁊ deinde sub forma sanguinis: ⁊ sic de aliis. Et ideo plura media requirunt̄ ad hoc ꝙ ex aceto fiat vinū: sz vnū solū agens sufficit ad trāsmutandū vinū in acetū. vn̄ in illis q̄ pducunt̄ p determinatū ordinē ⁊ p plura me͡a ex puatione nō pōt fieri habitus absq3 resolutiōe in mām pmā: sicut pōt fieri eꝯ: tn̄ in qbus puatio hz imediatū ordinē ad subm forme: sicut ⁊ eꝯ in talibus ex puatiōe pōt fieri regressus ad habitū: q2 ex tenebroso fit lucidū: ⁊ ex iniusto iustum: q2 lumen ⁊ tenebra habēt imediatu3 ordinem ad prop͡m subiectum.

Ad rationes si ex aceto ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc est ex parte forme ⁊ habitus: q2 requirunt determinatū ordinē pcedendi: q2 forma vini requirit plures formas ordinatim succedere sibi in mā aceti. vt visu3 est. ¶ Ad aliā pz. sīlr q2 vbi nō est ordo formarū in mā agēs determinatū pōt iducere formā in mām vnica trāsmutatōe. Et h̄ de qōne. Qō. X.

T.2.15. ¶ De dubitatione vero dicta ⁊c̄.

Queritur circa vltimū caplm. vtrū ex mā ⁊ forma fiat vnu3 per se. ¶ Arguit̄ pmo ꝙ non. Ex illis que maxime sunt opposita nō fit vnu3: q2 illa que maxime sunt opposita non cōpatiunt̄ se simul: sz mā ⁊ forma maxime sunt opposita: q2 mā est potētia: ⁊ forma est actus. mō actus ⁊ potētia valde sūt opposita. vt vult Aristo. pmo de ania. ⁊ dicit Cōmentator ibi: ꝙ sunt maxime opposita. Cōm. 6. p͡i de aia ¶ Ite3 magis videret̄ ꝙ ex duabus formis eiusdē spēi fieret vnū per se: ⁊ ex duabus portionib⁹ māe q̄3 ex mā ⁊ forma: sz ex duabus portiōibus māe nō fit vnū per se: nec ex duabus formis eiusdē spēi. g̊ ⁊c̄. maior est nota: q2 maior diuersitas est inter mā3 ⁊ formā q̄3 inter duas portiones māe vel duas formas eiusdē spēi. minor pz: q2 ex duab⁹ portiōibus māe nō fit vnū per se: nec ex duab⁹ formis eiusdē spēi: ⁊ hoc cōcessu3 est apud oēs. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ex illis: que iportant diuersas nās nō pōt fieri vnū per se: q2 diuerse nāe nō faciunt vnum per se: sz materia ⁊ forma sunt h̄ꝯ: q2 alia est natura materie alia forme. vt pz pmo physicoꝝ. T.2.81. t.82.

Oppositum vult Arist. in lr̄a pdicta: ꝙ ex mā ⁊ for͡e fit vnū p se: ⁊ idē vult ꝯme͡tor. T.2.15.

Dicendum est ad qōne3: ꝙ ex mā ⁊ forma fit p se vnū. Q2 ex illis fit vnu3 p se: quorum vnu3 est in po͡a aliud in actu. ex lr̄a: q2 ex talibus fit vnū p se: ⁊ nulla requirit̄ cā vniens itrinseca saltē pncipalis: lz sit dispositiua cā. minor pz. mā est in po͡a ⁊ forma est actus. g̊ ⁊c̄. Cōm.15. ¶ Itē ex illis fit vnu3 per se: quoꝝ vnum dat alteri esse actuale: ⁊ alterū recipit illud esse: ⁊ hec est manifesta per Cōmentatorē in isto. 8. vbi dicit: ꝙ causa istius vnitatis est vt trāsmutet̄ illud qd̄ est in po͡a donec fiat in actu ab agēte. i. ab extrahēte ipsu3 de po͡a ad actū: ⁊ postea addit. ꝙ igit̄ aliqd est vnu3: qd̄ pmo est in po͡a ⁊ postea trāsfert̄ de po͡a ad actum: sz forma dat esse actuale māe ⁊ mā recipit esse illud: q2 recipit eē actuale. g̊ ⁊c̄. Cōm.15. ¶ Itē. Ex illis fit vnū per se quibus agens largit̄ esse pfectū: q2 esse perfectum est esse vnū per se: sed agens largitur māe ⁊ forme esse perfectū: q2 dicit Cōmentator in isto. 8. ꝙ translatio de potentia ad actum nō largit̄ multitudinē: sed perfectionē in esse: q2 agens non pmo generat formā diuisim. vt voluit plato: ⁊ sic nō largit̄ multitudinē: sed pfectionē: q2 generat formā in mā. Cōm.15. ¶ Notādū ꝙ ex hoc pz error quorūdā: q2 aliqui dixerunt cōpositum ex cor͡e ⁊ ania esse vnū participatiōe: q2 corpus participat ania: ⁊ dixit aliq̄ esse cām istius participationis: sz alii cām vnitatis posuerūt coexistiā anie cu3 corpore: q2 ania ⁊ corpus simul coexistūt: sicut licofron dixit sciam esse mediū eius qd̄ est scire ⁊ anie: sicut recitat Aristo. in lr̄a. T.cō.16 Sed alii dixit ꝯpōnē. vn̄ dixit viuere esse causam compositiōis corporis cū ania: ita ꝙ vita compositio est. vn̄ etiā qn̄ cessat ꝯpositio nō est vita: ⁊ dixerunt ꝙ eadē est ratio in oībus formis: ⁊ dicit Cōmētator. exponēdo literā3 Aristo. ꝙ Aristo. dicit ꝙ cā illarū opinionu3 est: q2 ipsi querūt cās. q̄re ex po͡a fit vnū. vn̄ etiā querunt aliq̄ drīam inter ea: ⁊ dicit Cōmentator: ꝙ causa deceptionis eoꝝ est ꝙ ponunt idē qn̄ est in po͡a ⁊ qn̄ est in actu eē diuersa: ⁊ in rei veritate est vnu3: q2 pper illud qd̄ fuit in po͡a est in actu ⁊ nō sunt hec duo diuersa. T.cō.16

Ad rationes Ad pmam. Ex illis que maxime sunt opposita ⁊c̄. Cōcedit̄. Tu dicis: ꝙ mā ⁊ forma ⁊c̄. nego: imo nō sunt opposita. ¶ Ad pbōnē. actus ⁊ po͡a ⁊c̄. Dōm ꝙ actus ⁊ po͡a ad idē simplr relata maxime sunt opposita: q2 idem non est in po͡a ⁊ in actu: sz relicta ad diuersa nō sunt opposita: q2 po͡a in ꝯposito ⁊ actus nō sunt opposita: q2 referunt̄ ad diuersa: ⁊ q2 po͡a refert̄ ad mām: actus ad formā. ¶ Ad alia3. magis videt̄ ⁊c̄. nego: q2 lz due forme eiusdē spēi magis ꝯueniāt ab͡re: ⁊ due ptes māe q̄3 mā ⁊ forma: tn̄ in cōparatiōe ad vnū p se faciēdū magis ꝯueniūt ⁊ pportionant̄ mā ⁊ forma. vn̄ in tali composito: qd̄ est vnū per se: requirit̄ pro-

portio ptiū ꝛ nō similitudo. ¶ Ad aliā. ex illis que ipor-
tant diuersas nās. negaṫ maior. vñ bene ex duab⁹ diuer-
sis naturis hñtib⁹ ꝓportionē adinuicē fit vnū per se vt
si vna est in po^a alia in actu: ſʒ ex diuersis naturis i actu
nō fit vnum per se. Tu dicis: ꝙ mā ꝛ forma sunt diuerse
nāe. Concediṫ. tñ hñt ꝓportionē: qꝛ mā est in po^a. for^a in
actu. ğ ex eis pōt fieri vnū per se. Qō. XI.

Super T.c.15. ꝛ.16.

Consequēter queriṫ circa idē capitu-
lū. vtrū forma substā-
tialis ꝯiūgaṫ mãe imediate vel per aliqd me-
diū itrinsecū. Et videṫ ꝙ ꝯiungaṫ per mediū
intrinsecū. Forma subalis non vniṫ mãe nisi

T.c.24 ꝛ.26. disposite. 2° de aīa. act^a actiuoꝝ sūt in patiēte hñ dispositio: ſʒ illa dispō est mediū vniēdi formā cū mā: cū mā di-
sposita subito itroducaṫ for^a. ğ est mediū. ¶ Et si dicere-
tur dispōnes corrūpi precedētes in mā i aduētu forme.
¶ Contra. nulla opatio nāe est frustra: ſʒ si dispōnes añ-
cedētes formā in mā corrūperenṫ in aduentu forme: tūc
eēnt frustra. ¶ Item diuerse forme eiusdē spēi sūt in di-
uersis ptib⁹ mãe per diuersas dimensiones: qꝛ tales for^e
ꝓsupponunt ptes diuersas mãe ꝑ diuersas dimēsiōes. ğ
forma vniṫ mãe per mediū: qꝛ dimēsiones sunt mediū
vniēdi formā in mā que for^a nō recipiṫ i mā: nisi mediā-
tibus dimensiōibus cū for^a diuidaṫ ꝛ extēdaṫ diuisiōe ꝛ

Cap^o. p. extēsione mãe. vt pʒ in de suba orbis. ¶ Itē for^a non pfi-
cit mām nisi que est in po^a ad eā: qꝛ nihil fit ipole fieri. ğ
vniṫ mãe ꝑ me^m: qd est talis po^a. ğ vniṫ per mediū.

T.5.15. **Oppositum** est Aristo. in lr̃a. d. ꝙ nō est q̄rēda
cā vniōis forme cū mā: nisi qꝛ ma-
teria est po^a. forma actus: ꝛ idē vult Cōmentator. ꝛ etiā

T.cō.7. Aristo. 2° de aīa. Dimissis opionib⁹ de cā vniēdi formā
cū mā cū tacte sint in precedēti qōne. dimissa etiā opio-
ne platonis qui voluit aīam ꝯiungi materie vt moueṫ
ꝛ nauta naui: qꝛ sic ponēdo oporteret iungi per aliquod
(mediū intrinsecū.

Hoc ergo relicto dicēda sunt duo. p̄mo ꝙ
for^a nō iungiṫ mãe ꝑ me^m intrinsecū p̄ncipale. Et cā est:
qꝛ si hoc eēt: tūc compositū ex materia ꝛ forma esset per
accñs: qꝛ forma vniret materie ꝑ aliud: sicut que vniun-
tur visco vel clauo: ſʒ hoc est falsum. ex precedenti qōne.
¶ Itē. tūc forma subalis esset accñs: qꝛ tunc nō adueni-
ret primo enti in potentia. ex quo per me^m p̄ncipale: ꝛ ꝙ
sic aduenit est accñs: hoc est falsū. ¶ Itē illa nō vniun-
tur per me^m p̄ncipale: quoꝝ vnū est in po^a recipere esse
actuale aliud dat tale esse. mā ꝛ forma sunt huiꝰ. ¶ Se-
cundo dicendū ꝙ requiriṫ mediū intrinsecū dispositū.
Et cā est. forme mixtoꝝ recipiunṫ in materia mediā-

Cō.67. te complexione ꝛ formis eltoꝝ. per Cōmentatorē. 3. ce-
li dicentē: ꝙ p̄ma mā recipit formas eltoꝝ ꝛ illis mediā-
tibus recipit formā mixtoꝝ: ſʒ ista sunt media: qꝛ cōple-
xio nobi^ma ꝛ forma eltoꝝ sub optia ꝯplone disponūt ma-
teriā ad formā hūanā: ꝛ sic de alijs. ¶ Itē for^a spēi ad-
uenit mãe mediātib⁹ formis gnālib⁹. per Cōmētatorē

Cōm.17 dicētē. p^o h^o: ꝙ mā p̄ma p̄mo recipit formas magis vles:
deinde minus vles vsq; ad idiuiduales: ſʒ hoc nō eēt ni-
si eēt mediū dispo^m: qꝛ forme gnābiles disponūt mām ad
recipiendū formas spāles: ꝛ ex his pʒ ꝙ alique dispōnes
sunt sube: sicut ꝯplō ꝛ for^e gnāles. ğ ꝛc̄. ¶ Itē in genera-
tione ignis ex aqua: aqua non cessat rarefieri ꝛ vsq; ad
sūmā dispōnē itroductiōis forme ignis: ꝛ abiectiōis for^e

Cap^o. p. aque. vt dicit Cōmentator in de suba orbis. ğ for^a ignis
vniṫ mãe ꝑ itrinsecū mediū dispo^m: qꝛ solū itroduciṫ in
mām dispositā caliditate ꝛ siccitate: ꝛ sic itelligatur de
alijs. De corruptiōe aūt dispōnū añcedentiū formā in
mā in aduētu for^e teneṫa tenētibus vnitatē formarū ꝙ
corrūpanṫ: ſʒ a ponētib⁹ pl̃alitatē formarū ꝙ nō.

Et tunc ad rōnes. hñ. n. ꝓbant ꝙ sit dare mediū
intrinsecū dispositū ꝛ non p̄ncipale: ꝛ hoc
ꝯcessū est. Et hoc est de 8°. libro metaphysice.

¶ Finit octauus. Incipit nonus. Qō. I.

¶ De primo quidem igitur de ente ꝛc̄. T.cō.p.

Consequēter queritur supra q^o huiꝰ: qꝛ dicit Ar. T.cō.2.
quapropter iquātū sunt sil. Utrū po^a acti-
ua ꝛ passiua sint i diuersis subis. Et ꝙ sint
in eodē subo ꝓbaṫ. materia ꝛ for^a sunt sil
ꝛ mā hʒ potētiā passiuā ꝛ for^a actiuā. ğ sil.
¶ Itē in graui est sil po^a actiua ꝛ passiua: qꝛ graue moue-
tur ꝑ se ꝛ a p̄nci^o itrinseco deorsum: aliogn moueret vio-
lēter: ꝛ ita hʒ in se potētiā passiuā iquātū moueṫ: ꝛ hʒ po-
tētiā actiuā inquātū mouet: ſʒ graue est vnū subʒ: qꝛ gra-
ue vt lapis ē vna res ꝛ vnū subʒ. ğ po^a actiua ꝛ passiua sil
sunt in vno subo. ¶ Itē amās moueṫ ab amabili ꝛ itel-
ligēs ab itelligibili. hec est mā ifesta: ſʒ idē pōt se amare
ꝛ itelligere. ğ idē hʒ po^em actiuā ꝛ passiuā. ğ sil sunt.

Oppositū vult Aristo. in predicta lr̃a: ꝛ Cōmē- T.cō.2.
tator. vnde dicit Aristo. palā igiṫ qꝛ
est quidem vt vna potentia.

Dicendum est ad qōnē: ꝙ po^a actiua ꝛ passiua
sunt in diuersis subis: ita ꝙ nō sūt
sil in eodē subo ſʒ idē ꝛ eodē mō. Ratio est. sicut se hʒ
agēs ad passū: sic se hʒ po^a actiua ꝛ passiua. ꝑ ꝯuenientē
silitudinē: ſʒ idē nō est agēs ꝛ passū ſm idē sil: ꝛ eodem
mō: qꝛ ista ꝯdicūt. ¶ Itē si hēret idē potentiā actiuā ꝛ
passiuā ſm idē ꝛ eodē mō: tūc idē esset in po^a ꝛ in actu: ſʒ
hoc est falsū: qꝛ actus ꝛ po^a sunt valde opposita: ꝛ nō con-
greganṫ in eodē. ꝯñtia pʒ: qꝛ ſm ꝙ aliqd hʒ potentiā pas-
siuā est in po^a: ſʒ ſm ꝙ hʒ potentiā actiuā est in actu. Et
dico ſm idē: qꝛ in composito pōt simul esse po^a passiua ꝛ
actiua ſm diuersas ptes: qꝛ po^a passiua inest ex pte mãe
ꝛ po^a actiua ex parte forme. ſm hoc etiā illud qd mouet
se ꝑ se diuidiṫ in ptē mouentē ꝛ in partē motā: ꝛ mouēs
ps hʒ po^em actiuā: ꝛ ps mota hʒ potentiā passiuā. Et dico
eodē mō: qꝛ idē ſm idē pōt hēre potentiā actiuā ꝛ passi-
uā: nō tñ eodē mō: ſʒ diuersimode: sicut dicit Cōmenta- Cō.28.
tor. 3. ꝛ. 4. celi: qꝛ forma lapidis inquātū forma mouet: Cō.22.
inquātū aūt forma in materia moueṫ.

Ad rationes in oppositū. ¶ Ad p̄mā. materia
ꝛ forma ꝛc̄. Cōcediṫ: ꝙ sunt sim^l
subiecto tñ sunt diuerse ptes eiusdē subi: ꝛ ita po^a acti-
ua ꝛ passiua pñt eē in eodē subo rōne diuersarū ptiū. vt
visū est. ¶ Ad aliā. Cōcediṫ. ſm diuersas ptes vel ſm
candē partē diuersimode acceptā: sicut visum est de for-
ma lapidis. vñ volo ꝙ subm idē habeat potētiā actiuā
ꝛ passiuā ſm diuersas partes. vt visum est. ¶ Ad aliā.
amans moueṫ ꝛc̄. Dōm est ꝙ amor ꝛ intellectio nō sunt
veri motus: ſʒ large accipiendo motū. ğ nō valet aliqd
ꝓpositū. Uel posset dici ad minorē: ꝙ lʒ idē itelligat se
hoc tñ est alio ꝛ alio mō: qꝛ intelligens differt ab intelle-
cto: qꝛ itelligēs est in po^a: ſʒ intellectū est in actu: de hoc
hʒ videri. 3. de aīa: quō itellectus intelligat se informa-
tis speciebus aliorum. Qō. II.

¶ Quoniam aūt hec inanimatis ꝛc̄. T.cō.3.

Queritur circa hanc partē. Utrū vna
sciētia siue potentia sit duo-
rum cōtrarioꝝ. ¶ Et arguiṫ p̄mo ꝙ sic. sicut
se hñt ꝓuatiue opposita: sic cōtrarie opposita.
per cōuenientē similitudinē: qꝛ ꝓuatio est ra-
dix cōtrarietatis: qꝛ semꝑ vnū contrarioꝝ hʒ se vt ꝓua-

tio aliqualiter respectu alterius. ergo sicut se habẽt ꝓua
tiue opposita: sic etiam contrarie opposita: sed vna ratio
T.c. 85. ⁊ scientia est ꝓuatiue oppositoꝝ: qꝛ dr̃ ꝑmo de aĩa: imo
in erroribus rectũ est iudex sui ⁊ obliqui: ⁊ hoc idẽ vult
T.c. 25. Aristoteles. in tertio de anima.

T.c. 3. **Oppositum** arguitur auctoritate Aristote. in littera.

Ad istam qõnem r̃ndet̃ cõuenienter ꝙ vna scientia ⁊ potẽtia formaliter ⁊ essentialiter sit contrarioꝝ: ⁊ hoc ꝓbat̃ maxime ꝑ ꝓuatiue opposita: ⁊ per auctoritatẽ Arist. hic. Sed in veritate ista opinio nõ valet: cuius ratio est. sicut se hꝫ sensus ad contraria sensibilia: sic intellectus ad contraria intelligibilia per conuenientez similitudinẽ: qꝛ sicut est in sentiendo: ita in intelligendo: cũ intellectus presupponat sensum: sed sensus nõ iudicat duo contraria: qꝛ visus per aliã spẽm apprehendit albedinez: ⁊ per aliã nigredinez: ⁊ etiã aliud est iudiciũ vtrobiq;. ergo etiã vna scientia ⁊ ꝑmo formalr̃ ⁊ essentialiter nõ est contrarioꝝ. Uñ aliter dõm est ad questionẽ. Et dico ꝑmo ꝙ eadẽ sciẽtia ⁊ potentia essentialiter ⁊ formaliter nõ est oppositoꝝ ⁊ causa est. Scientia ⁊ habitus distinguunt̃ per obiecta. sicut eniz potentie distinguunt̃ per actus: ⁊ actus per obiecta sic sciẽtie ⁊ potentie distinguunt̃ per obiecta. Ex hoc arguit̃ sic. vbi sunt diuersa obiecta formaliter ⁊ essentialiter. ibi etiã sunt diuerse potentie ⁊ scientie: ⁊ hoc pꝫ ex presupposito: sed contraria sunt diuersa obiecta formaliter ⁊ essentialiter: sicut sanitas ⁊ egritudo albuz ⁊ nigrũ. vt per se pꝫ. ꝗ ⁊c̃. ¶ Item. sicut se habẽt actus ad contraria: ita scientie: qꝛ sicut se hꝫ sanare ⁊ egrotare ad sanitatem ⁊ egritudinem sic scientia: qꝛ scientia vt me[us] est de actu sanandi vel egrotandi: ⁊ ita intelligas de alijs: sed nõ est vnus actus formaliter ⁊ essentialiter contrarioꝝ: quia actus contrarioꝝ sunt diuersi: sicut enim sanitas ⁊ egritudo formaliter differunt: sic etiam actus sanandi ⁊ egrotandi. ergo nõ est vna scientia ⁊ potentia contrariorum formaliter ⁊ essentialiter. ¶ Item sciẽtia est ratio ⁊ similitudo representans rem extra vel saltez consequitur ista. ¶ Ex hoc arguit̃. vbi nõ est vna species ⁊ similitudo representans rez extra: ibi nõ est vna scientia. hec est manifesta ex dicto: sed vna similitudo ⁊ ratio non potest esse cõtrarioꝝ: qꝛ si esset vna ratio ⁊ similitudo contrarioꝝ: tunc cõtraria essent eadez. vnde alia est species ⁊ similitudo albi ⁊ nigri: ⁊ similiter intelligas de potentia rationali respectu oppositoꝝ. ¶ Secundo dicendũ: ꝙ vna ⁊ eadẽ scientia ⁊ potentia est contrarioꝝ subiectiue. Et causa est. Illa sunt vnũ subiectiue: que simul sunt in eodem subiecto: sed scientie contrarioꝝ sunt simul in intellectu: quia nõ opponunt̃ in intellectu: quia illa que sunt opposita nõ compatiunt̃ se in eodem subiecto. vt album ⁊ nigrum nõ opponuntur in intellectu: sed bene se compatiunt̃: imo iste scientie magis perficiunt̃ per eaꝝ simul coexistẽtiã: qꝛ opposita iuxta se posita magis elucescunt. ¶ Et sic pꝫ ad auctoritatem Aristo. qꝛ est intelligenda ꝙ vna scientia est oppositoꝝ subiectiue: qꝛ sunt in vno subto: sed nõ est intelligenduz ꝙ vna sit formalr̃ ⁊ eẽntialr̃.

Ad rationes pꝫ. sicut se hñt ꝓuatiue ⁊c̃. Dõz ꝙ est simile ⁊ dissimile. Est sile ĩ hoc ꝙ vnũ ꝯrioꝝ assimilat̃ ꝓuatõi: sꝫ est dissimile: qꝛ ambo cõtraria sunt entia positiua: sꝫ vnũ oppositoꝝ ꝓuatiue est non ens. ꝗ nõ opꝫ ꝙ si ꝓuatio cognoscatur per speciẽ habitus: ꝙ etiã contrarium cognoscat̃ per speciem sui contrarij. ¶ Aliter põt dici cõcedendo maiorem. ¶ Ad minorez: ꝙ vna scientia ⁊c̃. Concedit̃. subiectiue tamen formaliter non: quia priuatio scitur alia scientia ꝙ̃ scientia habitus: sed originaliter priuatio dependet in cognoscendo ab habitu. de hoc habet videri. tertio de anima.

Questio. III

¶ Sunt aũt quidam qui dicunt ⁊c̃. T.cõ. 5.

Queritur circa hoc caplm̃. Utrum potẽtia actiua precedat actuz.
¶ Arguit̃ ꝑmo ꝙ nõ. Causa ⁊ effectus simul sunt ⁊ non sunt. 2° physicoꝝ: sed potentia actiua est causa actus. ꝗ simul est cũ actu. ergo ⁊c̃. T.c. 37.
¶ Itẽ. si potẽtia actiua precederet actũ quereret̃. vtrũ potẽtia actiua sit sufficiẽs ꝑncipiũ actus vel nõ: ⁊ hoc pꝫ per sufficientẽ diuisionẽ. si dicat̃ ꝙ sit sufficiens ꝑncipiũ actus: tunc qua rõne causabit actum posterius ⁊ nunc. si aũt non est sufficiens ꝑncipiuz actus: tunc opꝫ ꝙ anteꝗ̃ agat transmutet̃: ⁊ sic erit potẽtia passiua: qꝛ potẽtia circa quã cadit transmutatio est passiua: ⁊ sic potentia actiua erit passiua. ¶ Item. si potẽtia precederet actũ: tunc ad hoc ꝙ exerceat actũ: opꝫ ꝙ determinet̃ per aliud ad actũ: sed hoc est falsuz: qꝛ omne determinans aliud: opꝫ habere potentiã actiuam; tunc quereret̃ vtrũ illa potentia precedat actũ vel non. si precedit actum: tunc erit ꝓcessus in infinitũ. si aũt nõ precedat actum: tunc eadem rõne erat stãdũ in ꝑmo. ꝯñtia pꝫ: qꝛ ois potẽtia ꝓcedẽs actũ opꝫ ꝙ determinet̃ ad illũ actum per aliud.

Oppositum vult Aristot. in littera: qui vult ꝙ potentia precedat actũ: ⁊ hoc improbando magaricos. T.cõ. 5.

Dicendum est ad questionẽ: ꝙ potentia actiua põt precedere actum. Et hoc ꝓbat̃ quattuor rationibus. Prima est. si nihil esset potẽs: nisi quãdo esset actu operans: tunc aliquis nõ esset edificator: nisi quãdo actu edificaret: sed hoc est falsum: qꝛ hñs artem edificandi est edificator quãuis actu nõ edificet. ⁊ similiter intelligatur de alijs. ꝯñtia pꝫ: quia si potẽtia actiua simul esset cum actu ⁊ nõ precederet actum: tunc quãdo edificator nõ edificaret: tunc nõ esset edificator: cum nõ habeat potentiam actiuam edificandi. ergo ⁊c̃. ¶ Item arguit̃ ex parte inanimatoꝝ: qꝛ si nihil esset potens: nisi qñ esset in actu operans: tunc nihil eẽt frigidũ vel dulce: ⁊ omnino sensibile nisi quãdo actu sentiretur: sed hoc est falsuz: quia ista habẽt potentiã sentiendi anteꝗ̃ sentiant̃ actu. cõsequentia pꝫ: qꝛ esse sensibile est potens sentiri. ergo si potẽtia actiua nõ precederet actum: tunc sensibile nõ esset: nisi quãdo actu sentiret̃. ¶ Itez. si nihil esset potens: nisi quãdo est in actu operans: tunc animal nõ haberet sensum: nisi quãdo actu sentiret: sed hoc est falsum: qꝛ animal dormiens adhuc hꝫ sensum. s. visum auditũ ⁊c̃. lꝫ actu non videat vel audiat. cõsequẽtia pꝫ: qꝛ ille est cecus qui nõ videt ⁊ aptus natus ẽ videre ⁊ quãdo aptus natus est videre: sed dormiens ⁊ claudens oculos est aptus natus videre ⁊ nõ videt quando aptus natus est videre: ⁊ sic idem homines in die erunt ceci ⁊ surdi. ¶ Item. si nihil esset possibile: nisi quando est in opere ⁊ actu: tunc omne qđ nõ fit esset impossibile fieri vel factũ esse: sed hoc est falsum: qꝛ sic tolleret̃ motus ⁊ generatio. vnde etiã sunt multa que nõ fiunt actu: tamen possibilia sunt fieri. cõsequentia pꝫ: qꝛ cum potẽtia nõ sit: nisi quãdo est actus: tũc nihil esset possibile: nisi quãdo fit: ⁊ sic tolleret̃ motus ⁊ generatio ⁊ tota nã: qꝛ nihil gñãtur actu: nisi ꝓus fuerit poẽ gñãri.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmaz. causa ⁊ effectus ⁊c̃. Concedit̃. de causa in actu ⁊ effectu: sed causa in potentia põt precedere effectuz in actu: ⁊ sic ratio nõ cõcludit. ¶ Ad aliaz. si potentia actiua ⁊c̃.

Dicendum q̇ est ṗncipium sufficiens actiuū aliqs possi-tis que ad hoc requirunť: vt q̇ sit dispo° conueniens ex parte passi ⁊ ex parte agētis: vt q̇ actiuū sit approxima-tum ⁊ passiuum si sit potentia actiua naturalis: sed si sit potentia rationalis requiritur oīm: ⁊ q̇ determineť vo luntate. ¶ Ad aliaʒ. si potentia actiua p̄cederet actū ⁊c̄. Dicendū q̇ nō opʒ q̇ determineť per aliam potentiam actiuam: sed si est potētia rationalis sufficit q̇ determi-netur per obiectū ⁊ voluntatē: sed si est potentia natura lis tū nō requiriť determinatio alia: nisi q̇ passiuʒ sit ap proximatuʒ: ⁊ sit in tali dispositiōe in qua natū sit pati: ⁊ agēs sit in tali dispōne in q̄ natū sit agere. Qō. IIII.

T.cō.7

¶ Est autem possibile ⁊c̄.

Queritur vtrū diffinitio possibilis sit bene data. ¶ Et arguiť p°: q̇ non. Quia possibile est q̇ omne corruptibile corrumpať. vt pʒ. ṗmo celi: sed hoc posito seq tur impossibile: q̇ꝛ tunc materia remaneret si ne omni forma: et sic diffinitio possibilis non erit bene data: que est q̇ possibile est: cuius actus si extiterit nul-lum sequitur impossibile. ¶ Iteʒ possibile est soꝛ. curre re ⁊ nō currere. mō ponatur in actu q̇ simul currat ⁊ nō currat: tunc seq̄tur impossibile. s. q̇ cōtradictoria simul verificentur de eodem. Sed forte diceretur: q̇ non est possibile sortem currere ⁊ nō currere simul: sed successi-ue: ita q̇ cum vnum inhereret reliquū non inhereat. Hoc non valet: quia vna est potētia contrarioꝝ: sicut vna po-tentia currendi ⁊ nō currendi. ergo si potentia reducať ad actuʒ: opʒ q̇ totus actus potentie ponať in actu: ⁊ sic aliquis simul curret ⁊ non curret: quod est cōtradicere. ¶ Item possibile est continuū diuidi in infinituʒ. ex 6° physicoꝝ. ⁊ ṗmo celi. modo si actu poniť diuisum sequi-tur impossibile: q̇ infinitū eēt pertransitum.

T.c.izo et.izi.et inde.

T.cō.xi T.cō.z. T.c.7.

Oppositum vult Aristo. in predicta littera vbi dicit: q̇ possibile est cuius actus si extiterit nullum sequiť impossibile.

Ad questionem dicenduʒ q̇ diffinitio possi bilis est bene data: ⁊ accipi tur possibile hic vt distinguiť contra necessariū ⁊ impos sibile. Et causa est. nihil ordinať ad impossibile: quia po tentia non ordinať ad illud qō est impossibile: q̇ꝛ ad im-possibile nulla est potētia. alr potētia esse ⁊ potentia nō esse esset frustra: sed possibile ordinať ad actum cum sit in eodem potentia ⁊ actus. ¶ Item. si actus possibilis ponitur in esse vel hoc est possibile vel est impossibile per sufficientē diuisioneʒ. nō potest dici q̇ sit impossibi-le: q̇ꝛ sic impossibile sequereť possibile. ꝓbatio: quia ad quodcūqʒ sequiť añcedēs. ⁊ ꝯñs. mō actus possibilis ha-bet se vt antecedēs. ⁊ impossibile hʒ se vt ꝯñs. ergo si pos sibile ordinať ad actum qui inesse est impossibile: tunc ad possibile sequiť impossibile: qō est absurdum. ¶ Et confirmať. Quādo oppositū cōsequentis sequiť opposi-tum antecedētis: tunc ṗma ꝯñtia erit bona. ex ṗmo po-rum. modo sic est: q̇ꝛ si est aliquid possibile ad qō sequiť actus: tunc etiaʒ actus est possibilis. vt si a. sequiť b. si a. est possibile b. est possibile. mō si actus est impossibilis: tunc etiā illud ex quo sequiť est impossibile: q̇ꝛ impossi-bile nō sequiť nisi ex impossibili. g̊ illud qō est possibile erit impossibile: qō est falsum. ergo ṗoꝛ ꝯñtia fuit vera: q̇ si aliquid est possibile ad actuʒ q̇ actus sit possibilis. ¶ Item possibile diuidiť cōtra necessariū ⁊ contra im-possibile. g̊ si actus eius iexisteret nulluʒ sequiť impole: lʒ aliquādo falsum. añs pʒ: q̇ꝛ ita accipiť hic possibile q̇ nō est necessariū: nec ipole: q̇ꝛ nō semper est. sicut neces sarium: nec semper nō est: sicut impole. ꝯñtia pʒ: q̇ꝛ ex eo q̇ pole diuidiť cōtra neċariū distat ab actu: ex eo aūt q̇ diuidiť ꝯtra impole nō repugnat sibi actus. g̊ de eē ntia possibilis sunt duo. s. distātia ab actu ⁊ non repugnantia ad actū: ex eo q̇ distat ab actu. si ponať in actu seq̄tur fal sum: ex eo q̇ nō repugnat sibi actus. si ponať in actu nō sequiť impole. possibili g̊ posito in actu pōt sequi falsuʒ: sed nunq̄ʒ sequiť impole. vt si dicať homo pōt sedere ex eo q̇ nō sedet pole distat ab actu. ⁊ ideo si ponať in actu sequiť falsum: q̇ꝛ falsum est ipsum sedere: sed q̇ꝛ sibi non repugnat iste actus qui est sedere. ideo hoc posito in eē non sequitur impossibile.

Ad rationes ¶ Ad ṗmā. pole est omne corru ptibile corrūpi. Concediť. omne corruptibile per se acceptū pole est corrumpi: ⁊ etiā hoc posito in actu nulluʒ sequiť impole: sed nō est pole: q̇ oē corruptibile simul corrumpať: sʒ corrumpiť successiue: q̇ꝛ corrupto vno generať aliud: ⁊ ecōuerso: quia corrup° vnius est gnātio alteri⁹: ⁊ sic materia nō stat sine omni forma. ¶ Ad aliā. pole est sortē currere ⁊ non currere si-mul. Dicendū q̇ si hoc: qō est simul determiat currere: sic est falsuʒ: q̇ꝛ aliqs nō hʒ potētiā currēdi ⁊ nō currēdi simul: sʒ si simul determinat habere potentiā sic est ve-ruʒ: q̇ꝛ aliquis simul hʒ potentiā currendi ⁊ nō currēdi. Et quādo diciť q̇ vna est potentia cōtrarioꝝ. de hoc vi-sum est ṗus: q̇ꝛ est vna ꝟm subm: nō aūt formaliter ⁊ eēn tialiter. vñ alia potentia est ad currere ⁊ alia ad non cur rere: ⁊ alia est ad sanare ⁊ alia ad egrotare. vnde potētie sunt diuerse: sicut ⁊ actus. ¶ Ad aliaʒ. continuū est pos sibile ⁊c̄. Dicendū q̇ sicut est pole sic posito in actu nō se quiť impole: q̇ꝛ ꝯtinuū pole est diuidi in isinitū non ꝟm actū ꝑfectū: sʒ ꝟm impꝑfectuʒ cui semꝑ est ꝑmixta po^a: q̇ꝛ nūq̄ʒ diuidiť: nisi adhuc aliqd remaneat diuidendū. vñ act⁹ nō pōt separi a po^a. vñ ꝯtinuū est diuisibile ꝟm qō libʒ signū quo ad actū impꝑfectū: nō quo ad actū ꝑfectū: q̇ totū sit diuisum ꝟm qōlʒ signū: sʒ q̇ ꝟm aliqō est diui sum: ⁊ ꝟm aliqō remanet diuidendū. Qō. V.

Uide pro confirma-tiōe istius rñsiōis. p° ce. t.c.119. ex q̊ loco solʒ accipi distinctio famosa de duplici siťtate. s. siťtas potentie ⁊ potē-tia siťtať.

¶ Si autē est qō dictū est pole inquātū seqť ⁊c̄. T.cō.8.

Queritur circa hanc ptē. vtrū aliqd sit pole in rerū nā q̇ nūq̄ʒ erit. ¶ Et arguiť p°: auctoritate Aristo. in ṗdicta lr̃a ex diffōne possibilis data q̇ non est aliqd pole: q̇ tñ nūq̄ʒ erit: sicut aliq existimabāt vt ipolia effugerēt. Aris. ꝯdicit his in lr̃a. ¶ Itē. si hoc eēt: tūc aliqō pole eēt ipole: hoc ē falsuʒ ḋ se: q̇ꝛ pole ⁊ ipole. z°. ꝑrarū. opponūť. ꝯña pʒ ꝑ Cōmētatorē. 9 h°. vbi diť. Qō nūq̄ʒ erit ē ipole. g̊ si pole nūq̄ʒ erit est ipole. ¶ Itē. si hoc eēt: tūc aliqd hʒ po^{am} ad gnōnē qō nūq̄ʒ gnāreť: sʒ hoc est falsuʒ: q̇ꝛ dicit Cōmētatoꝛ. 9. h°. nihil po^{am} hʒ ad corruptiōeʒ gn corrūpať: ⁊ nihil hʒ po^{am} ad gnōnē gn ge-nereť siľ. ꝯña pʒ: q̇ꝛ oē gnā^{le} est pole. g̊ si aliqd pole est qō nūq̄ʒ erit ⁊ aliqd erit gnābile qō nūq̄ʒ gnābiť.

T.cō.8. ꝯ.8. ⁊.9. Cōm.9.

Oppositū argť. Aliqd est gnābile: q̇ nūq̄ʒ gnā-biť vt cōiter dť. auctē Ar. z°. de gnā tiōe: q̇ꝛ lʒ oē corruptibile de neċitate corrūpať: nō tñ oē gnā^{le} de neċitate gnābiť. vñ dicit. Futurus. n. incedere q̇s nō icedet: ⁊ sic possis est icessus in aliquo q̇ nūq̄ʒ ince-det. ꝯña pʒ: q̇ꝛ cū aliqd est gnābile qō nūq̄ʒ gnābiť ⁊ gnā bile est pole. g̊ aliqd erit pole qō nūq̄ʒ erit.

Cō. 64.

Notandum q̇ aliq dñt ad qōnē: q̇ ꝟm itētiōeʒ Ar. q̇ nullū sempiternū est corru ptibile sine potens nō esse: ⁊ hoc ꝓbat. ṗmo celi. Unñ ad hoc ꝓbādū supponunt duo. Primo q̇ possibili in eē po-sito. nullū sequiť incōueniēs: lʒ aliquādo sequať falsuʒ. Et hoc non indiget declaratione. Secundo supponunt

t.c.iz4.

q̄ duo contradictoria nõ possunt esse simul: nec etiã duo
contraria licet aliquis simul habeat potentiam sedendi
⁊ non sedendi componendo ly simul.cum habere poten-
tiam ⁊ non cum sedere. vnde hec est prima dignitas scd̃z
Arist.4° huius.non contingit idem simul esse ⁊ non esse.
¶ His suppositis arguitur sic.Illud est impossibile cor-
rumpi: qd̃ si ponatur corruptũ sequitur ĩpossibile ex dif-
finitione impossibilis .s. possibile est quo posito nullum
sequitur impossibile.Et per oppositũ impossibile ẽ quo
posito sequitur impossibile:sed si sempiternum ponit̃ cor
ruptum:tunc sequitur impossibile.s.q̄ aliquid simul esset
⁊ non esset in eodem instanti:q2 qua parte est sempiternũ
est semper:⁊ sic in quolibet tempore.Et qua parte est cor-
ruptibile ⁊ corruptum in aliquo tempore non est. ⁊ sic si-
mul esset ⁊ non esset in eodem tempore.vnde omnes na-
turales in hoc conueniunt:q̄ nullum sempiternum ẽ cor
ruptibile.¶ Tunc dicũt isti duo: q̄ si ista ratio ẽ demon
strata de ista conclusione:tunc ex alio latere ⁊ eodem vi-
gore concluditur q̄ nullum semper non ens est possibile.
Et per conuersionem nullũ possibile est semper nõ ens.
Et arguunt sic. Illud est impossibile quo posito sequitur
impossibile ex diffinitione impossibilis: sed si semper nõ
ens ponitur possibile sequitur impoe.s.aliquid simul eẽ
⁊ non eo q̄ est semper non ens in quolibet instanti tẽpo-
ris habet non eẽ:sed ex eo qd̃ est possibile. tunc aliqñ erit
⁊ habet eẽ.q2 posi inesse posito.⁊c.⁊ sic aliquid simul erit
⁊ non erit.ergo relinquitur q̄ nullum semper non ens sit
poe:⁊ conuertatur nullum possibile est semper non ens:
⁊ sic omne possibile aliquando erit.Alio modo formatur
ista ratio:⁊ redit in idem.Si aliquid est possibile in futu-
ro q̄ nunq̃ erit:tunc idem simul potest esse ⁊ non esse cõ-
ponendo ly simul cum esse:sed hoc est impossibile ex secũ
da suppositione.consequentia patet.q2 possibile eo q̄ est
possibile potest esse.similiter potest non esse.q2 ponit̃ nũ-
quam eẽ.Et confirmatur.si est aliquid possibile ĩ futuro:
vt in aliquo instanti signet̃ illud instans in quo possibile
est esse:⁊ vocetur.a.modo illud possibile sit.b.⁊.b.põt esse
in.a.b.etiam nõ est in.a.q2 nunq̃ erit.⁊ sic potest simul eẽ
⁊ non eẽ.⁊ per ꝯsequens simul erit ⁊ non erit in.a. ¶ Itẽ
semper ens ⁊ semper non ens sunt opposita:⁊ similiter ne

t.c.127. cessariũ ⁊ impossibile.ex primo celi.⁊ 2° perhier. Et hoc
⁊.128. sic arguitur.Omne semper ens est necessariũ. ergo semꝑ
non ens est impoe.añs primo celi.consequentia patet.si-
cut propositum in proposito:sic oppositũ in opposito.⁊c.
⁊ tenet in preteritis pro se ⁊ eodem genere oppositionis.
¶ Item si aliquid est possibile qd̃ nunq̃ erit:tunc aliqd
est semper non ens:⁊ non semꝑ non ens.sed hoc est impos
sibile.q2 ista sunt opposita.consequentia patet. q2 possibi
le ponitur non semper nõ ens: ⁊ qd̃ nunq̃ erit est semper
non ens.Et iste priores due rationes sunt s̃m fundamen-
ta Ar.propinquius. sed iste vltime sunt fundamẽta Ar.

Notandum q̄ isti mouent dubia ꝯ istã põnẽ.Si
nõ ẽ aliqd̃ poe qñ erit:tũc omnia fu
tura de necessitate eueniunt:hoc est falsum.primo perhi-
ermenias.q2 tunc non oporteret consiliari ⁊ negociari.cõ
sequentia pz.q2 postq̃ omne possibile ex necessitate erit:
tunc omne futurũ ex necessitate eueniret. vnde ⁊ cõmen-

Cõ.48. tator dicit.2°. phy.sermo dicens oĩa euenire de necessita-
te est vanus.⁊ in phĩa contradicetur ei. ¶ Item hec posi
tio contradicit libertati arbitrij.s. q̄ liberum arbitrium
sit:hoc est falsum.⁊ contra omnes leges. consequentia pa
tet.q2 liberum est poe eligere: ⁊ nunq̃ eligit hoc . si ergo
non esset aliqd̃ possibile qd̃ nunq̃ erit:tunc non habet po-
tentiam eligendi qd̃ nũq̃ eligit. ¶ Item si omne possibi-
le aliquando erit: tunc nihil erit contingens ad vtrũlibz.
sed hoc est falsum.primo priorum.ꝯña patet. q2 de ratiõe
contingentis est q̄ possit eẽ.⁊ tamen nunq̃ sit.si tamẽ ni-
hil est possibile nisi aliquando erit: tunc non erit contin-
gens ad vtrũlibet. ¶ Item si omne possibile ex necessita
te aliquando erit.tunc nullus esset homo vituperabilis ꝑ-
pter vicia:nec laudandus propter virtuosa. hoc est falsũ.
consequentia patet.q2 propter ea que de necessitate fiunt
aliquis nec laudatur:nec vituperatur.Et confirmat̃. dic̃
Ar.3° ethi.ex his que insunt a natura non debet aliquis
ĩcrepari.q2 turpem a natura nullus ĩcrepat:sicut ceco na
to:sed miseretur eis:sed si aliquis transgreditur legez ha
bet impotentiaz facere s̃m legem.q2 non potest aliõ.vn-
de si haberet potentiam facere s̃m legem: tũc necessario
adimpleret legez.⁊ sic non vituperarent̃ ex transgressiõe
legis.similliter non laudaretur ex obseruatiõe ⁊ ĩpletio
ne. ¶ Item tunc non esset punitio malorum actuum:sed
hoc est contra omnes leges.ꝯña patet.q2 punitio est ad h
qd̃ non operentur simile malum.qd̃ operati sunt fuerũt:
⁊ q̄ possunt facere.consequẽtia tenet.q2 de necessitate vl
facient:⁊ sic non debent puniri:vel de necessitate non fa-
cient:⁊ sic iterum non debent puniri. ¶ Item possibile ẽ
q̄ aliquis moriatur anteq̃ cogitet aliquod cogitabile:vt
q̄ triãgulus habeat tres angulos equales duobus rectis
⁊ nunq̃ cogitabit tale cogitabile. ¶ Tunc queritur.vtꝝ
post hanc potentiam cogitandi.imo vtrum prius habuit
potentiam cogitandi illd̃ cogitabile vel nõ. Si dicat̃ q̄
sic.s.q̄ habeat potentiam cogitandi illud: tũc nõ oẽ pos
sibile erit ex necessitate. Si dicatur q̄ nõ habuerit potẽ-
tiam cogitandi illud:hoc est falsum.q2 potentia cogitati-
ua sequitur humanam formam per se:⁊ accidẽtia:que cõ
sequuntur speciem aliquam per se:etiam consequunt̃ ĩdi

uidua eiusdẽ spẽi.vt patet ꝑ cõmentatorem 2° celi.⁊ per *T.c.59.*
Ar. ¶ Item si hoc.tunc nullũ animal esset cecum a nati-
uitate:nec surdum:hoc est falsum.consequentia patet.q2
si cecus est a natiuitate:tunc nunq̃ videbit. ergo non ha-
bet potentiam ad videndum.q2 omne possibile necessa-
rio erit:sed nihil est cecum:nisi q̄ non videt.tñ aptuz na-
tum videre. ¶ Item si omne possibile aliquando ex ne-
cessitate erit.tunc nihil erit frustra:hoc est falsum.2° phy. *T.c.62.*
consequentia pz. q2 frustra est qd̃ aptuz natum est attige
re finem:nec attingit.⁊ sic. si omne possibile ex necessita-
te erit:tunc nihil erit frustra.qd̃libet enim attingit finez
suum. ¶ Item dicit cõmentator.primo celi.q̄ licet potẽ *Cõ.120.*
tia ad corruptionem non possit esse infinita.tamen potẽ-
tia ad generationem.s.accidentaliter est ĩfinita: vt remo
ta potentia.si tunc omne possibile aliquãdo ex necessita-
te erit : tunc potentia non est infinita ad generationem.

Ad ista dubia isti rñdent s̃m intentionem Aristo.
Ad primaz.Si oẽ poe.⁊c. Dõm q̄ duplex
est necessitas.continua ⁊ intercisa.Continua necessitas ẽ
s̃m quam aliquid habet esse in quolibet tempore.⁊ quo-
libet instanti temporis:vt homo s̃m speciez habet neces-
sitatem continuam.q2 s̃m phm̃ in omni tempore habet
eẽ.Sed necessitas discontinua est duplex.quedam ẽ ne-
cessitas discontinua determinata quo ad naturam ⁊ quo
ad nos.Sz alia est necessitas indeterminata quo ad nos
⁊ determinata nature.necessitas ĩtercisa determinata na
ture ⁊ nobis est in extremis partibus temporis:sed ĩ me-
dio tempore non est cuz illa mensura medij temporis.ta
men illud medium est determinate scituz. ⁊ quo ad nos:
⁊ quo ad nãm. vt eclypsis solis vel lune ẽ necĩa necĩtate
discõtinua:determinata tñ nãe ⁊ nobis. vñ aliqñ ẽ.⁊ aliqñ
non est.vt in medio tpe ĩter duo tpa extrema. in quibus
est ⁊ est determinata nãe. q2 tps ĩ q̃ est notum naturali-
ter etiam est notum quo ad nos s̃m philosophiã quanto

tempoꝛe non erit: ꝛ in quo tempoꝛe erit. Sed neceſſitas interciſa ꝛ indeterminata nobis.determinata tamen natur.ꝛc̄.certa naturaliter quanto tempoꝛe non erit. ꝛ in quo tempoꝛe erit.ſed nobis eſt incertum. quia non poſſum menſurare naturaliter quanto tempoꝛe non erit.et in quo tempoꝛe erit:ſed nobis eſt incertum: vt ꝙ aliquis fodiens inueniat theſaurū non eſt neceſſarium neceſſitate continua ꝛ determinata quo ad nos:qꝛ non eſt certum nobis in quo tempoꝛe incipiat hoc:ꝛ hoc propter raritatē ꝛ indeterminationem cauſarum.vnde nullus eſt expert' determinatam menſuram illius.

Ex hoc dicendum eſt ad primū dubium.ꝙ ſʒ Ar. omnia non eueniunt de neceſſitate ꝯtinua neceſſitate interciſa determinata quo ad nos. tñ oīa eueniunt de neceſſitate aliqua:que ex parte euitabilitatis cō tradictionis:ſiue determinata quo ad naturam:ꝛ quo ad nos:vel quo ad naturam tantum determinata : ſʒ quo ad nos īdeterminata:quia aliter ſequeretur impoſſibile. vt te ſedere eſt neceſſarium neceſſitate interciſa: ꝛ determinata quo ad naturam. licet non ſit determinata quo ad nos. ꝛ hec eſt neceſſitas euitabilitatis contradictionis. ❡ Et tu dicis. ergo non opoꝛtet conſiliari. Dicendum ꝙ verum eſt.ſi omnia euenirent neceſſitate continua.vel ex neceſſitate interciſa determinata quo ad nos: ꝛ ad naturam:ſed ſic non omnia eueniunt ex neceſſitate. vnde dē illis que eueniunt ex neceſſitate diſcontinua determinata quo ad nos non conſiliamur: nec negociamur: ꝙ fiant ſm naturam:vt de eclypſi ſolis. qꝛ ſiue conſiliemur : ſiue non.tamen ſemper euenirent. ſed bene conſiliamur quo ad menſuram tempoꝛis determinatam.ſ. ꝙ calculamus ꝛ operamur inueniendo determinatuʒ tempus in q̄ fiāt. ❡ Item videtur ꝙ iſta ratio petat contrarium. qꝛ ſi oīa eueniunt de neceſſitate opoꝛtet conſiliari. qꝛ conſiliari ē de numero poſſibilium. ergo de neceſſitate opʒ cōſiliari. ❡ Contra hoc arguitur. Poſtq̄ꝫ aliquod agibile de neceſſitate erit ad quid conſiliamur. videtur ꝙ ſit fruſtra: cuʒ illud non poteſt non euenire.qꝛ illud conſiliuʒ qđ oꝛdinatur ad aliquod futuruʒ eſſe:qđ tamen non poteſt non eē. Dicendum ꝙ conſilium non dicitur fruſtra pro tanto ꝙ oꝛdinetur ad aliquod futurum eſſe:qđ etiam poſſit nō eē ſicut ſol exiſtens in oꝛiente de neceſſitate erit in occidente ſm curſum pħie:ꝛ hoc per motum localem. qꝛ non deuenitur ad occidens niſi per motum localem. ꝛ tamē motus localis non eſt fruſtra.qꝛ oꝛdinatur ad hoc ꝙ ſol erit ī occidēte.licet tamen impoſſibile ſit ſolem non eſſe in futuro.ibi.Similiter cōſiliari oꝛdinatur ad agere aliquod futurū eſſe ꝛ nō eſt fruſtra per hoc ꝙ non poſſit nō agere. ❡ Ad aliud.ꝙ periret liberum arbitrium.negatur.qꝛ libertas arbitrij non eſt ad hoc:ꝙ aliq̄s poſſit eligere aliđ. ꝛ non eligere.qꝛ ꝯtradictoꝛia eſſent ſimul.ſʒ ſufficit ad libertatem arbitrij ꝙ aliquis eligat ſm rationem ꝛ gratia ſui:dato ꝙ non habeat potentiam non eligere. qꝛ liberuʒ eſt illud quod eſt gratia ſui:vt dicitur primo huius.Et nō dicitur liberum aliquod propter velle aliquod.qđ etiam poſſit non velle:ſed tantum dicitur liberuʒ. qꝛ vult aliqđ ſm rationem ꝛ gratia ſui:vt deus dicitur ſm Ar. libere mouere qui eſt primum mouens.qꝛ eligit ꝛ vult mouere gratia ſui:ꝛ non ꝙ etiam eligat non mouere. qꝛ nō poteſt non mouere ſm Ar. ſicut lumen illuminat de neceſſitate pñte illuminaͣ.ꝛ non poteſt nō illuminare p̄ſente coꝛ̄: qđ debet illuminari. vnde etiam dixit quidam legiſta. ꝙ poteſtas peccandi addita voluntati non auget libertatē: ſed minuit. vnde licet voluntas ſit ad aliquod agendum bonū.que non poteſt non agere adhuc eſt libera.qꝛ ſi eſſʒ potens ad non agendum:tunc non augeret libertatem:ſʒ

In pb:

minueret. ❡ Ad aliud.Si omne poſſibile.ꝛc̄. conſequentia negatur. Dicis.ꝙ ratione contingētis.ꝛc̄.negatur.vnde ad contingens ad vtrumlibet ſufficit. ꝙ aliqđ indiuiduum ſit in vno tempoꝛe ſub eſſe : ꝛ in alio tēpoꝛe ſub nō eſſe: vel ꝙ vnum indiuiduum ſit ſub vno eſſe : ꝛ aliud indiuiduum ſub non eſſe:ſed non requiritur ad contingens ad vtrumlibet ꝙ poſſit ſedere. ꝛ tamen nunq̄ꝫ ſedeat. ſed ſufficit ꝙ in vno tempoꝛe ſedeat.ꝛ in alio non ſucceſſiue. qꝛ aliter eſſet implicatio. ❡ Ad aliud.Si omne poſe.ꝛc̄. conſequentia negatur.qꝛ licet hoc de neceſſitate agat.tamen adhuc aliquis actus eſt laudandus quando agit ſm rectam rationem.qꝛ ratio ſemper deprecatur ad oppoſita.primo ethy. ❡ Dicis.ex his q̄ neceſſario.ꝛc̄. ❡ Dicendum ꝙ duplex eſt neceſſitas violētie : que ſit impetu extrinſeco:vt ſi foꝛtis homo teneret per vim alium manu. hec eſt neceſſitas violentie: ꝛ que ſic ex neceſſitate violentie inſunt nullum reddunt laudabilem nec vituperabilē. Alia eſt neceſſitas ineuitabilitatis propter incompoſſibilitatem contradictoꝛioꝛum que inſunt ex neceſſitate illa ſunt laudanda vel vituperanda.modo ſic ex hoc ꝙ ſi aliquis agit ſm inſtitutionem legum:vel eligit tranſgreſſum legis:hoc eſt ex neceſſitate non violentie:ſed ineuitabilitatis propter incōpoſſibilitatem contradictoꝛioꝛum: vt ſi aliquis bene agit vel male: hoc eſt ex tali neceſſitate.ergo laudari vel vituperari debet. vnde ita eligit agere bonum:qui agit bonum. ꝙ non poteſt non eligere. vnde etiam ſolus deus eſt priuatus illo qđ non poteſt implicare. ❡ Ad aliam probationem. Aliquis nō debet laudari ex his que inſunt a natura. Dicendū ꝙ illoꝛum que inſunt ex natura:quedam inſunt ex natura anime:ꝛ quedā ex natura coꝛpoꝛis:modo ex his que inſunt anime aliq̄s debet laudari vel vituperari. vnde hō bone natiuitatis q facit bona:ꝛ non poteſt facere mala laudand' eſt. Similiter homo male natiuitatis qui facit male:qđ non poteſt bene facere vituperandus eſt. vnde etiam Poꝛphyrius dixit.ſpecies Priami digna ē imperio.i.atteſtatur bonā inclinationem ad faciendū bona: ꝛ non poteſt facere mala:ſed illa que inſunt ex parte coꝛpoꝛis:neqʒ ſunt laudanda:neqʒ vituperanda:vt ſi aliquis eſt cecus a natiuitate vel monſtruoſus non eſt vituperandus. ❡ Aliter poteſt dici.ꝙ illa que inſunt ex natura poſſunt ſe habere dupliciter. Uno modo ex quibus non ſequitur malum alijs.ſicut naturalia inexiſtentia:nec debēt laudari:nec vituperari:vt ſi tu es turpis in coꝛpoꝛe.ex hoc non ſequitur malum alijs. Alia ſunt naturalia inexiſtentia. ex quibus ſequitur malum alijs. vt ſiquis non operatur ſʒ leges:ꝛ nō adoꝛat deum.ſequitur maluʒ alijs.ex his aliquis eſt icrepandus.Et ſunt etiam naturalia inexiſtentia. ex quibus ſequitur bonum.ex his eſt laudandus. licet ſint iſta a natura indiuiduali.tñ ex his legiſlatoꝛes oꝛdinauerūt punitiones vel laudem.ex quibus ſequitur bonum vel maluʒ alijs. ❡ Ad aliud dubium.Si B eſſet tunc:ꝯſequētia negatur.qꝛ mali debent puniri quando operantur malum ꝙ non poſſūt nō facere. ❡ Et tu dicis.ꝙ hoc eſt ex neceſſitate. Dicendum ꝙ ſi eſt ex neceſſitate que eſt propter ī cōpoſſibilitatem contradictoꝛioꝛum. ꝛ ſi redūdat in malum aliquoꝛum:tunc debet puniri. Sed aliquis faciens malum neceſſitate violentie non debet puniri. Et tu dicis.aliquis inſpiciens punitionem alicuius:vel nō poteſt non facere : vel non poteſt facere. Dicendum ꝙ non poteſt facere qđ nō facit. ❡ Tu dicis.ꝙ punitio eſt futura. Dicendum ꝙ non.qꝛ punitio nō oꝛdinatur ad B ꝙ aliq̄s non pōt non facere aliqđ malū: ſed oꝛdinatur ad B ꝙ nō faciat malum:ſicut ſol in occidente poteſt eſſe in oꝛiente per motum localem.ꝛ tamen propter hoc motus localis

non est frustra.qꝛ motus localis non ordinatur ad hoc ꝙ
sol nunqꝫ sit in oriēte.sed ad hoc ꝙ ibi sit punitio ordina-
tur ad hoc ꝙ non potest facere malum: ꝛ nō ad hoc ꝙ nō
potest non facere malum. ¶ Ad aliud dubium.ꝙ possibi
le est ꝙ aliquis moriatur. ꝛc.conceditur.Et tu dicis.potē
tia cogi^di. ꝛc.imo dicis.ꝙ habeo potētiam cog^di illud. Di-
cendum ꝙ non habeo potentiam cog^di illud. Et tu dicis.
potentia cog^di illud. ꝛc. conceditur. potentia cogitabiliū
que cogitabuntur.sed potentia cogitandi alia que nō co-
gitabuntur non consequitur formam. vnde indi^m tātum
habet potentiam cogitandi de cogitatis: ꝛ que cogitabū-
tur : sed de alijs que nunquam cogitantur ab eo non ha-
bet potentiam cogitandi:sicut tu habes potentiam vidē-
di visibilia non omnia:sed tantum que videbuntur: ꝛ sic
de alijs. ¶ Ad aliud dubium. Si hoc esset.consequentia
negatur. Ad probationem.postquaꝫ cecus. ꝛc. volo. Et tu
dicis.cecus habet potentiam. ꝛc. Dicendum ꝙ non opor-
tet cecuꝫ habere simpliciter potentiam vidēdi : sed bene
habet non repugnantiā:qꝛ non repugnat sibi videre. vn-
de cecus est qui non videt : non tamen habet potentiam
ad videre:sed non repugnantiam. vnde non repugnātia
est in plus qꝫ potentia.qꝛ omne potens est non repugnās.
sed non econuerso. ¶ Ad aliud dubium. Si hoc essꝫ. ꝛc.
consequentia negatur.qꝛ frustra est:cui non repugnat at-
tingere finē quē non includit: sed non oportet ꝙ possit i-
cludere finem:sed sufficit ꝙ ei nō repugnat. ¶ Ad aucto-
ritatem cōmentatoris:potentia ad generationem ꝛc.dan
da est auctoritas pro auctoritate.qꝛ dicit nono huius. Qꝛ
nihil habet potentiam ad generationeꝫ quin generetur:
similiter nihil est possibile quin erit. ¶ Dicendum ergo
ad auctoritatem.ꝙ potentia ad generationem est infini-
ta. Commentator intelligit a parte ante. quia ad genera-
tionem cui inest infinita potentia in preterito: sed nō in-
telligitur a parte post.per hoc differt a corruptione.qꝛ po
tentia a parte añ nō est infinita ad corruptionem. qꝛ cor-
ruptibile presupponit ens. ergo si corruptibile a pte an-
te haberet potentiam infinitam ad corruptioneꝫ: tūc eēt
ens sempiternum a parte ante.quod est falsum.primo ce
li. qꝛ indiuiduum actu infinitum non procedit in corru-
ptione nisi a parte post. vt patet: Et isti addunt ꝙ sic dici-
tur ad questionem ſm intentionem Ar. ꝛ cōmentatoris.
Sed postea subiungunt ꝙ est dōm aliter ad questioneꝫ
ſm fidem ꝛ veritatem. ꝙ aliqd est possibile quod nunqꝫ
erit ꝛ aliquid generabile qȝ nūqꝫ generabitur: ꝛ hoc ē cre
dendum firmiter ꝛ simpliciter ex informatione fidei san
cte:in hoc sanctis sacre scripture doctoribus reuerēter as
sentiendo. Et illud debet teneri sine demonstratione : qꝛ
est super naturam. Et ex hoc ꝙ credimus simpliciter esse
verum ex potentia diuina gloriosa habemus meritū. vn-
de possibile est aliquē posse eligere: ꝛ tamen nunqꝫ eligit:
ꝛ posse velle ꝙ nunqꝫ vult.

T.t.cō. 121. vsqꝫ in fineꝫ.

Ad rónes in oppositum. Illud est impossibile ex
quo sequitur. ꝛc. conceditur. Tu dicis.
Si aliqȝ est impossibile:qȝ nunqꝫ erit, tunc aliquid ꝯ^git si-
mul esse ꝛ non esse. Dicunt hoc verum est ſm cursum na-
turalem. sed tamen hoc non sequitur inquantum depen-
det ex potentia diuina: qꝛ illud quod est possibile esse in
futuro vel generari deus potest illam possibilitateꝫ quo
ad illud esse retrahere:ita ꝙ nunqꝫ erit. Et tu dicis. ergo
contingit simul esse ꝛ non esse. Dicendum ꝙ si contingit
simul esse ꝛ non esse.non tamen ꝙ vtrumqꝫ educatur ad
actum. sed vnum. vnde inquantum prius fuit possibile in
futuro ad aliquod instans:tunc ꝯtingebat esse:sed inquā-
tum in illo tempore ꝛ instanti non est productuꝫ ad actū:
tunc nō est: ꝛ impossibile ē postea fieri: licet ante illud in-
stans fuisset possibile esse ꝛ nō esse.tamen post positioneꝫ
vnius cessat possibilitas simul essendi: ꝛ nō essendi. Et tu
dicis. possibili in esse posito nullum sequitur impossibi-
le.conceditur inquantū est de se. ꝛ per qꝫtū non impedit
per suum oppositum. Et hoc iam est positum.qꝛ dictum ē
ꝙ in illo instanti in quo possibile fuit esse non est. ꝛ sic i il-
lo instanti non potest plus esse.qꝛ sublata potentia ꝑ posi
tionem sui oppositi. Sed aliqui dicunt. ꝙ illud non est ꝑ
ma dignitas.non contingit simul idem esse ꝛ non esse. Sꝫ
idem non simul est ꝛ non est. ¶ De hac questione inqui-
ras.qꝛ si vis aliam opinionem tenere:ꝙ aliquid est ē pos
sibile qȝ nūqꝫ erit accipias ratiōes pro te:que fuerāt ad-
ducte contra primam positionē. ꝛ hoc est. **Qō VI.**

¶ Omnibus autem potentijs. ꝛc.

T.c.9.

Queritur circa hoc capitulum.qꝛ Ar.
addit. necesse ergo alterum
adesse qȝ propriuꝫ est. dico autem hoc appe-
tituꝫ. Utrū potentia rationalis que est ad op
posita determinetur ad vnum per voluntatē
ꝛ proheresim. Et arguitur primo ꝙ non.qȝ est indifferēs
ad multa non determinatur per aliquod passium eque i-
differens ad multa.hec est manifesta.qꝛ potentia passiua
que est indifferens ad multa non habet determinare il-
lud quod est eque indifferens:sed voluntas ē virtus pas-
siua: ꝛ est eque indifferens ad mlta. vt de se patet.ergo nō
determinat potentiam rationalem. ¶ Item illud nō ha
bet determinare potentiaꝫ intentionalem per qȝ sumus
domini nostrorum actuum.qꝛ per illud per quod sumus
domini nostrorum actuum:nihil determinatur:cuꝫ sit li
berum ꝛ indifferens.sed per voluntatem nos sumus do-
mini nostrorum actuum. ergo per voluntatem nihil de-
terminatur nec potentia rationalis. ¶ Item mouēs de-
bet esse nobilius moto. vt patet tertio de anima. sed itel-
lectus est nobilior voluntate:cum sit cognoscitiua poten
tia.ergo voluntas non potest mouere ꝛ determinare po-
tentiam rationalem. ¶ Item idem non potest determi-
nare seipsum: vt de se patet.sed voluntas est eadem potē-
tia cum intellectu. vt multi tenent.

T.c.9.

Oppositum vult Ar. i predicta littera. qꝛ dicit.
ꝙ po^a rōnalis que potest opposita
determinat ad vnū ꝑ voluntatē ꝛ pheresiꝫ.i.electioneꝫ.
¶ Notanduꝫ ad propositū.ꝙ non differt quando qꝛitur
vtrū po^a rōnalis determinetur per voluntatem: ꝛ vtrum
po^a rōnalis vna sit oppositorum subiectiue : vel formalr.
vnde hoc non diuersificat propositum.

T.cō.9.

Ad questionem dōꝫ.ꝙ potentia rōnalis que
valet ad opposita dtermina
tur ad vnū ꝑ volūtatē ꝛ electionē. Rō. Illud qȝ imedia-
te hꝫ inclinare potentiā rōnalem q̄ idifferens est ad mul-
ta ꝛ ad vnū: hꝫ determinare eā.qꝛ qȝ imediate iclinat ad
vnū qȝ idifferēs est ad multa : hoc determinat ipsuꝫ.sed
voluntas est hȝ.qꝛ voluntas intelle ꝑ pōt opposita incli-
nat imediate ad vnū.qꝛ volūtas est inclinatio ꝯsequens
formam apprehensam per intellectum. vnde intellectus
non intelligit nisi volitum. vnde non determinatur:imo
nisi determinaretur per volūtatem nō intelligeret plus
vnum qꝫ aliud. ¶ Item a causa indeterminata non pro-
cedit determinatus effect^9.nisi per aliquod determinās.
qꝛ causa vniuersalis ꝛ indeterminata nō producit deter-
minatum effectum nisi determinetur per causam propi-
quam ꝛ determinatam. ꝛ hoc patet inductiue in omnib^9:
qꝛ sol dr̄ esse cā vniuersalis respectu iferioꝝ ꝛ indetermi-
nata.ꝗ non producit hoiem vel equuꝫ nisi determinet ꝑ
aliqȝ eiusdē spēi. Ad hāc itentioneꝫ dixit Ar. 2°. physico.

ꝙ hō generat hominem ⁊ sol. sed potentia rōnalis ē ideterminata ad mltos act⁹ opp^tos. qꝛ vna po⁹ rōnal' ē oppo^r. Et idē dicit 2°. perhiermenias. ꝗ non ꝓducit determinatum effectum nisi determineť ꝑ aliud. Et non ē determināns aliud intellm ꝙ̃ ꝓheresis: ⁊ voluntas ⁊ multis p̃sup positis itellectus indifferenter hꝫ se ad ista qn̄ ðterminatur ꝑ aliud nisi per voluntatem inclinantē ⁊ electionem eligentem. vnde electio ⁊ voluntas non differunt substātialiter nisi per respectū ad diuersos actus. qꝛ eadem est v̄tus volitiua ⁊ electiua: sed dr̄ volitiua iquantū inclinat: ⁊ vult. sed dr̄ electiua inquantū eligit. Et ēt Ar. 3° ethi. dicit. ꝙ volūtas est finis ⁊ optimi. sed electio est ordinatorum in finē. ¶ Un̄ notanduꝫ. ꝙ electio hꝫ se ad volūtatē. sicut rō ad itellectū. vnde itellectus ⁊ rō vna est virt⁹ subaliter. sed differunt. qꝛ intellectus est p̄ncipioꝝ: sed rō est p̄ncipioꝝ i ordine ad ꝯnes. qꝛ rō est virtus discretiua. vn̄ sic ēt hꝫ se voluntas ⁊ electio. qꝛ voluntas est virtus q̄ vult aliquid absolute: vt fineꝫ: ⁊ hoc sine discursu: vn̄ voluntas pōt velle aliqd cognitū ꝑ intellectum absqꝫ oi rōcinatione: sed electio presupponit discursuꝫ ⁊ rōcinatiuū: cū ipsa sit ordinatoꝝ in finem: de isto plus hꝫ videri 3° de aīa. ⁊ 3° ethy. ¶ Ulterius notandū. ꝙ voluntas non ferť in aliqd nisi cognitū: vnde intellectus p̄ apprehendit aliqd: ⁊ postea rōcinať ad vtrāqꝫ ptē. vtrum sit bonuꝫ ⁊ honestū. Et tunc illo bono p̄sentato intellectui voluntas inclinat ⁊ vult. Et tunc determinat intellectum ad hoc intelligibile intelligendū ⁊ prosequendū. ⁊ sic cognitio itellectus precedit actum volūtatis vno modo: ⁊ alio modo sequitur. vt visum est. Et hoc non est incōueniens. Utrū aūt voluntas sit eadē virtus cū intellectu subaliter ⁊ formaliter: de hoc sunt ꝯtrouersie: ⁊ vtrū aliquo bono p̄sentato intellectui voluntas possit nō velle: ēt sunt opiones: ⁊ habet locum. 3° ethicorum.

Cap. xi.

Ad rōnes. Ad primā. qd̄ est indifferens. ⁊c̃. cōceditur. Dicis. ꝙ voluntas sit virt⁹ passiua ⁊ indifferens. ⁊c̃. Dicendum ꝙ volūtas potest dupliciter considerari. vno modo in se ⁊ absolute. ⁊ sic est idifferens ad multa. ⁊ sic non potest determinare potentiam rōnalē. Alio modo pōt considerari inquantum mouetur a proprio obiecto: ⁊ sic est ðterminata ad vnū: ⁊ est i actu: ⁊ sic habet mouere ⁊ determinare potentiam ratiōalem. ¶ Ad aliam. Illud non habet determinare. ⁊c̃. conceditur. Et tu dicis. ꝙ per voluntatem. ⁊c̃. Aliqui dicunt ad h ꝙ nos non sumus dn̄i nostrorum actuum per voluntatē: qꝛ voluntas habet determinatum obiectum. sed sumus domini per electionem. vnde eligimus ea que sunt ad fineꝫ ordinata. ⁊ non ordinata ad finē. ¶ Aliter possꝫ dici. ꝙ sumus domini nostrorum actuum per voluntatem capiendo absolute inquantū non mouetur a volibili: ⁊ sic non determinat potentiam rationalem. sed capiendo voluntatem inquantum presentatur ei bo^m iudica^m per intellectum. sic non sumus domini actuū nostrorum. ita dico ꝙ possumus velle ⁊ non velle hoc bonum: sed si sic determinatur voluntas ad vnum. qꝛ presentato bono volūtati multi dicunt ꝙ voluntas non potest non velle illud bonum: ⁊ sic habet determinare potentiam rationalem. de hoc ingrendum est diligenter quid sit melius dictuꝫ. ¶ Ad aliā. mouens debet esse. ⁊c̃. conceditur. si est principale mouens ⁊ dirigens principale: sed subordinatuꝫ potentie rationali: sicut se habent fan^m ad intellectum ⁊ artes subordinate ad principalem: sicut ars frenefactiua se hꝫ ad militarē. ¶ Aliter posset dici. ꝙ mouēs inquantū hō. ⁊ dirigens est nobilius moto ⁊ directo: sed alio modo motum ⁊ directum possunt esse nobiliora nobilitate ⁊ dignitate. Tu dicis. ꝙ voluntas. ⁊c̃. Dicendum ꝙ volūtas inquantum mouet ⁊ dirigit est nobilior intellectu. sꝫ alio modo intellectus est nobilior voluntate inquantum in intellectus cognoscit: ⁊ est virtus cognoscitiua: sed volūtas non cognoscit. sed est virtus ceca. ¶ Aliter alij dicunt tenentes ꝙ voluntas non sit virtus discrecta ab intellectu. vnde vna est virtus. sed differunt ꝑ actus istos. quia intellectus dicitur ab intelligendo: voluntas a volendo. ¶ Ad aliam. Idem nos pōt. ⁊c̃. ꝯcediť. eodeꝫ modo se hn̄s: sed s̄m diuersa esse bene possibile est. Tu dicis. ꝙ voluntas ⁊ intellectus sunt vna virtus cōmuniter. negatur: ergo ratio non concludit: sed tenētes ꝙ sit vna virtus: debent tn̄ distingui s̄m diuersos actus. vt visum ē. ꝗ possibile est. ꝙ voluntas sic determinet intellectū nō absolute ꝙ sit vna v̄tus formalr̄ ⁊ subalr̄. ⁊ hoc ē. Qō. VII.

¶ Qm̄ autē potentia est vnūqdqꝫ: ⁊ qn̄ nō. ⁊c̃. *T.c. 12.*

Queritur circa hoc capitulum. vtrū m^a teria prima: vl' illa materia q̄ transmutatur ad formā multis transmutationibus sit in potentia ad formā. Arguitur p̄mo ꝙ sic. materia propinqua est in potētia ad formam. ergo etiam materia prima est potentia ad formaꝫ: vel etiam illa materia que transmutatur ad formaꝫ pluribus transmutationibus. aīs patet de se. ⁊ ex littera. cōsequentia probať. qꝛ magis vr̄ ꝙ materia prima sit in potentia ad formā: ꝙ̃ propinqua. qꝛ materia prima hꝫ se vt subiectum primū respectu potētie ⁊ materia propinqua habet se vt subiectū 2^m. modo illud qd̄ debetur p̄mo ⁊ secundo magis debetur primo ꝙ̃ secundo. vt patet secūdo huius. Et primo posteriorum. ¶ Item illud est in potentia cuius accidens essentiale ⁊ prop^m est potentia ad formam. quia prop^m accidens ⁊ eentiale predicatur de subiecto. sicut homo est risibilis. quia risibile est proprium accidens hominis: sic etiam cuius accidens propriuꝫ est potentia ad formam: illud est in potētia: sed potentia ad formam est essentiale ⁊ propriuꝫ accidens materie p̄me. qꝛ dicit cōmentator in de substātia orbis. Materia substantiatur per posse. ⁊ sic vult ꝙ potentia ad formā sit ꝓprium accidens mãe prime. ꝗ est in po^a ad formā.

T.c. 4. *T.c. 5.* *T.c. 12.*

Oppositum vult ph̄s in predicta littera. qꝛ dic̃. ꝙ terra est in potentia graue: sꝫ nō est potentia homo: ⁊ intelligit de materia prima: ⁊ ð alijs materijs que pluribus transmutationibus transmutantur ad formam.

Capi. p'

Dicēdum est ad questionez. ꝙ materia prima ⁊ similiter quelibet materia que pluribus transmutationibus transmutantur ad formam est in potentia ad formam. Et ista conclusio probatur per duas rationes iam adductas: ⁊ possꝫ adhuc probari. Illud quod est indifferens ad omnes formas recipiēdo eas ē in po^a. qꝛ nihil hꝫ se idifferenter ad plura recipiēdo ea nisi sit in po^a ad ipsa. sed mã p̄^a est in potentia ad omnes formas ⁊ eas recipit. vt patꝫ septimo huius. ⁊ primo physicorum. ergo est in potētia ad eas. Et similiter intellige de materia recipiente formaꝫ plurib⁹ transmutationibus. sicut si ex terra fit homo. qꝛ antequā ex terra fiat homo: oportet ꝙ transmutetur in herbā: postea in sanguinem. ⁊ sic de alijs. ¶ Secundo dicendum est. ꝙ non est in potentia propinqua ⁊ determinata. Sed causa est. Illud nō est in potentia determinata ad formā. qꝛ non haber dispositiones proprias forme. qꝛ nihil habꝫ rationem potentie determinate. qd̄ caret dispositiōibus proprijs forme. quia per dispositiones forme materia appropriatur ⁊ determinatur ad formam. Ita ꝙ per solam transmutationem agentis recipit formam. sed materia prima est huiusmodi. ⁊ quelibet materia que transmu-

T.c. 2. *7.8.* *Cō. 70* *7.t.c. 8*

tatur ad formam pluribus transmutationibus. quia certuȝ ē ꝙ materia prima caret dispōnibus proprijs forme. qꝛ non plus se hꝫ ad vnam formā q̄ꝫ ad aliaȝ: ⁊ sic pꝫ ex dictis correlarie ꝙ materia prima magis habeat rōneȝ potentie q̄ꝫ materia propinqua: sed materia propinqua magis habet rationem potentie determinate q̄ꝫ materia prima. Prime rationes ꝓbant bene ꝙ materia prima sit in potentia ⁊ magis in potētia q̄ꝫ materia propinqua: ⁊ hoc est concessum.

Q̄ō VIII.

T.c.13. ¶ Q̄m̄ autem est ipsum prius determinatū. ⁊c̄.

Queritur circa hoc capitulū: vtrum po^a precedat actum s̄m rationem ⁊ cognitionem. Et arguitur primo ꝙ sic. sempiterna comparātur ad corruptibilia: sicut act^9 ad potentiam: ⁊ hęc est manifesta. sed corruptibilia sunt nobis notiora. qꝛ per inferiora cog̊scimus sempiterna: vt substātias abstractas: ad quas se habet noster intellectus: sicut oculus noctue ad lucem solis. 2° huius. ergo ⁊c̄. ¶ Item magis confusa: sunt magis nota nobis. primo phy. sed potētia est magis indeterminata. ⁊ p̄ ꝯñs confusa. ergo potentia est nobis magis nota.

T.cō.p. T.c.3.

T.c.13. **Oppositum** vult Ar. ī predicta littera. qꝛ dicit. Omni itaqꝫ tali: prior est act^9 rōne.

Dicendum est ad q̄ōnem. primo ꝙ actus est p̄or potentia s̄m rationem ⁊ cognitiōeȝ simpliciter. Et causa est. quātū aliquid participat de entitate: tantū participat de cognitione. 2° huius. qꝛ sicut res se habet ad entitatem: ita ad veritatem. vnde dicitur. ꝙ eadem sunt principia essendi ⁊ cognoscēdi: sed actus magis participat de entitate q̄ꝫ potentia. ergo ⁊c̄. ¶ Iteȝ ratio Ar. in littera. Illud est prius potentia ratione ⁊ cognitione simpliciter. per q̄ð potentia diffinitur. ⁊ hec est manifesta. sed potentia diffinitur per actum: ⁊ hoc declarat Ar. in littera inductiue. qꝛ visibile est potens videri: ⁊ videre est actus. Et edificator est potēs edificare: ⁊ edificator habet potentiam actiuam. ⁊ edificare est actus.

T.c.4. T.c.13. T.c.13.

Notandum ꝙ hic est dubium. qꝛ per istam eandem rōnem potest probari ꝙ potētia est prior actu ratione: cū in diffinitione actus ponatur potentia: vt Ar. dicit. ꝙ actus est rem existere aliter q̄ꝫ in potētia. Et super hoc dicit cōmentator. ꝙ actus ⁊ potētia sunt opposita seu contraria relatiua: ⁊ vtrūqꝫ ponitur in diffinitione alterius. ⁊ tn̄ inde non accidit maluȝ. ¶ Dicendum ꝙ licet ista sint relatiua: ⁊ vtrūqꝫ ponatur ī diffinitione alterius inquantuȝ sunt relatiua. tamen qꝛ act^9 perfectior est potentia. ideo in diffinitiōe magis perfecta actus ponitur. ⁊ sic actus prior est s̄m diffinitionem perfectam potentia. ergo ⁊c̄. ¶ 2° dicendum. ꝙ actus prior ē po^a quo ad nostram cognitionē: ⁊ accipitur hic potentia: non solum pro potentia actiua vel passiua: sed pro qualicumqꝫ principio motus. Et causa est. Illud est prius quo ad nos: q̄ð magis mouet intellectum nostruȝ. qꝛ cognitio causatur ex hoc in nobis: ꝙ intelligibile mouet intellectuȝ: sed actus magis mouet intellectum nostrum q̄ꝫ potentia. qꝛ dicitur 3° phy. ꝙ semper extimabitur aliq̄ spēs. mouens. ergo actus est prior cognitione quo ad nos.

9. h^9. c. cō. xi. T.c.17.

Ad rationes. Ad primā. Sempiterna ⁊c̄. conceditur. Tu dicis. ꝙ sempiterna. ⁊c̄. Dicendum ꝙ ista naturaliter magis nota sunt corruptibilibus: sed ꝙ nō sunt nobis nota: hoc est propter debilitatem nostri intellectus non cognoscentis nisi ex sensatis ⁊ fantasiatis. vnde accipias actum ⁊ potentiam eiusdem rei: tunc act^9 magis est notus naturaliter ⁊ quo ad nos potentia. ¶ Ad aliam. confusa. ⁊c̄. Dicendum ꝙ Ar. loquitur de illis confusis: que sunt actu: qꝛ loquitur de magis vniuersalibus. Et illa sunt nobis magis nota. qꝛ cognoscūtur ꝑ actum.

Q̄ō IX.

T.c.13. ¶ Tempore vero prius: spēs vero agens. ⁊c̄.

Circa hanc partem queritur. vtruȝ actus sit prior potētia tempore. Et videt̄ primo ꝙ non. Illa que sunt relatiua vnum nō est prius altero tempore. qꝛ relatiua posita se ponūt ⁊ interempta se interimunt. ex predicamentis: sed actus ⁊ po^a sunt relatiua. ꝑ cōmētatorē in isto 9. qꝛ dic̄. ꝙ act^9 ⁊ po^a sūt ꝯ̄ria rela. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē illoꝝ q̄ sunt sempiterna vnū nō p̄cedit aliū. qꝛ q̄ꝝ vnū p̄cedit alterū tēpore: illū incipit ī tp̄e. sed q̄ð est sempiternū non incipit in tp̄e. sed po^a ⁊ actus sunt sempiterna. qꝛ po^a est sempiterna: sicut materia ⁊ etiam actus est sempiternus. qꝛ semꝑ est: fuit: ⁊ erit.

Cō. xi. T.c.13.

Oppositum vult Ar. in littera. qꝛ vult ꝙ actus precedat potētiam tempore s̄m spēm. ⁊ posset probari. Esse precedit nō esse: sed actus hꝫ esse: vt esse: po^a vt non esse.

Notandum ad intellectū q̄ōnis: ꝙ actus ⁊ potentia p̄nt multis modis cōparari. vno modo. actus simpl'r comparatur ad potētiā simpliciter. 2° modo actus s̄m spēm cōparatur ad po^{am} s̄m spēȝ. 3° mō actus indiuidui cōpat̄ ad idiuidui po^{am}. 4° mō act^9 s̄m spēȝ cōpat̄ ad po^{am} idiuidui.

Ex hoc ad q̄ōnem d̄ōa sunt 4^{or}. p̊ ꝙ actus s̄m spēȝ non ē prior tp̄e po^a s̄m spēȝ. Et rō est. Illoꝝ q̄ sunt sempiterna: vnū non est prius altero tp̄e. hec ē manifesta ex p̄dictis: sꝫ actus ⁊ po^a s̄m spēȝ sunt sempiterna. qꝛ gn̄ō eoꝝ s̄m circulū est in infinitū. vn̄ actus hōis ⁊ po^a hōis s̄m spēm sunt eterna: lꝫ s̄m numerū generent̄ ⁊ corrūpant̄. ¶ Rō 2^e ꝯ̄nis. Illa que nō excedunt̄ tp̄e nō mēsurant̄ s̄m tp̄s. qꝛ q̄cq̄d mensurat̄ tp̄e h̄ definit in tp̄e. sed actus ⁊ po^a simpl'r nō excedunt̄ tp̄e. qꝛ sunt eterna. vnde actus simpl'r loquēdo semꝑ est: ⁊ ēt po^a. sicut potētia materie simpl'r ē eterna: ⁊ ēt actus. qꝛ mā nūq̄ꝫ stat sine for^a. ¶ Rō 3^e ꝯ̄nis. Terminus a quo motus est prior termino ad quē. hec ē manifesta. sed po^a indiuidui hꝫ se vt terminus a q̄. qꝛ nihil fit nisi q̄ð est in po^a: ⁊ actus hꝫ se vt terminus ad quē. qꝛ ītroducit̄ ꝑ motū ⁊ gn̄ōnem. ¶ Rō 4^e ꝯ̄nis est. qꝛ illū q̄ð hꝫ se vt agens respectu alterius: hoc ē prius illo tp̄e. ex 5° h^9. qꝛ agens prius est illo tp̄e cuius est agēs. in hoc differt a for^a: qꝛ sil' est cum formato. sed act^9 s̄m spēm hꝫ se: vt agēs respectu po^e idiuidui. qꝛ po^a illa indiuidui illa fit ī actu ꝑ ens ī actu. vt vult Ar. ī l'ra. qꝛ idē agēs est q̄ð disponit mā̄ꝫ: ⁊ ītroducit formā. sicut vult cōmētator ī 7°. Et forte ista ꝯ̄ posset ꝯuerti: ꝙ po^a s̄m spēȝ ē prior tp̄e actu idiuidui. Et debes notare. ꝙ actus tantū prior est tp̄e po^a ꝓpinqua. ⁊ non remota. qꝛ po^a infinita ē in preterito ad gn̄ōnem. vt dicit cōmētator p̊ celi. mō nihil est posterius īfinito. ¶ Notanduȝ vlteri^9. ꝙ Ar. soluit elenchum sophisticū platonis. qꝛ dicit cōmentator ex hoc ꝙ actus p̄cedit po^{am} fuit cā ꝯ̄nis famose sophistaꝝ: q̄ attribuit̄ platoni in menone. ꝑ quā d̄struxit scire ⁊ adiscere. dicebat. n. impo^le ē aliq̄d adisci. q̄ꝛ adiscere erit sine oī actiōe illius scie: aut ꝑ aliquā actionē. Si sine oī actiōe scie: tunc non erit adiscere oīno. Si erit per actioneȝ illi^9 scie: tunc adiscens erit sciens. q̄ð est inconueniens. qꝛ motus non est ad habitum: sed ad habendum. Ar. soluit dicens: ꝙ adiscens aliquo modo habet scientiaȝ in generali ⁊ in potentia. sicut illud q̄ð calefit hꝫ aliq̄d caliditatis. ⁊ ꝑ illud pōt calefacere. Et illud q̄ð mouet̄ hꝫ aliq̄d eius q̄ð est in motore. licet non ꝑfecte. tamen impꝑfecte. sic ille q̄ adiscit habet aliquid scientie: per quā agit. licet habeat

T.c.13. Cō. xi. Cō. 20. ⁊ 120. T.c.14. T.c.14.

imperfectaȝ ſcientiam τ diminutam: τ ꝑ illam agit illud qđ eſt ſcientie diminute. τ hoc non eſt incõueniens.

Notandum ꝙ hic eſt dubium. Ar. dicit. ꝙ adiſcens hꝫ aliquid ſcie. non vr. q2 i adiſcente qui acqrit habitum intellectualẽ non ꝓcedit i infinitum in actibus. ꝗ peruenitur ad aliquem actũ ꝑmuȝ: qui non eſt ab alio priore actu. Tunc queritur ꝑ quid acqrit ille primus actus: vel ꝓcedit ab habitu: vel nõ. Si ꝓcedit ab habitu: tunc non eſt primus actus per quem acquiritur habitus. Si non procedit ab habitu: tunc etiam ſequentes actus non procedũt ab habitu. q2 ſunt eiuſdeȝ rationis: τ idem in ſpecie cum illo primo actu. ſed hoc eſt falſum. q2 oẽs actus ſequentes procedũt ab aliquo habitu. τ ſic eſt de virtutibus moralibus. opȝ.n. ꝙ proueniatur ad ꝑmũ actum eligẽdi. vel ille actus primus procedit ab habitu virtutis: vel nõ: τ deducto vt prius. ¶ Ad h rñdetur ꝙ in generatione habituũ intellectualium vel moralium peruenitur ad primũ actum. τ ille actus non procedit ex potentia habituata: ſed non habituata. τ hoc nõ eſt inconueniens. q2 actus primus τ ſecundi actus qui ſunt idem ſpecie vnus. ſ. primus procedit ex potentia non habituata. q2 identitas ſpecifica non eſt ab illo a quo procedũt: ſed magis ab obiecto: ſed iſti actus hñt ideȝ obiectũ: i ſpecie: ſiue procederet a potentia habituata: vel non habituata. τ ſic intelligatur de habitibus moralibus.

Ad rationes in oppoſitum. Ad primã. illa que ſunt vera. τc. cõceditur. Tu dicis. ꝙ potentia τ actus τc. Dicendum ꝙ actus τ potẽtia vniformiter accepta ſunt relatiua: vt actus τ potentia ſcđm ſpeciem τ ſimpliciter: τ neutrum eſt prius nec poſterius. Et tu dicis. τ etiã potentia τ actus ſm numeruȝ ſunt relã. Dicendum ꝙ nõ ſunt relatiua ſic perfecte ſm ſimilitudinem vtriuſqȝ termini. q2 potentia ad actum precedit. ſed bene ſunt relã ſic ꝙ actus ſuccedit potentie. τ potẽtia reſpicit actum. non vt ſimul exiſtens cum potentia: ſed vt aliquod poſterius: qđ ſuccedit potentie in materia. vnde bene ſequitur. Si potentia eſt ad actũ: tunc actus erit. ſȝ non ſequitur: actus eſt. q2 non compatiuntur ſe ſimul. ſed actus ſm ſpeciem τ potentia indiuidui nõ ſunt relatiua. q2 actus ſm ſpeciem prior eſt potentia idiuidui: vel ſi quis vellet dicere ꝙ ſint relã hoc eſſet tamen improprie: vt dictum eſt de actu τ potentia ſm numerum. ¶ Ad aliaȝ patet. q2 ſempiternorum neutrum eſt prius tẽpore. vnde ẽt actus τ potẽtia inqʒ ſunt ſempiterna: vt ſm ſpeciem nõ hñt ſe vt prius τ poſterius. ſic viſum eſt. QĎ X.

T.c.15. ¶ At vero τ ſubſtantia primum quidem τc.

Ueritur circa hanc parteȝ. vtrũ actus prior ſit potẽtia ſꝫ perfectionem τ dignitatem. Arguitur primo ꝙ non. Illud qđ eſt propinquius prime ſubſtantie ẽ prius ſm perfectionem τ dignitateȝ. xº huius. q2 qđ eſt propinquius illi qđ eſt maxime tale: illud ẽ magis tale. ergo qđ eſt propinquius ꝑme ſubſtantie illud ẽ magis primum: ſed potentia propinquior eſt prime ſubſtantie ꝗ̃ actus: q2 potentia eſt materia que dicitur a ſubſtando: τ materia primo ſubſtat. ergo materia eſt prima ſubſtantia. modo potentia propinquior eſt materie ꝗ̃ actuo: q2 materia eſt inſeparabilis a potẽtia. ¶ Itẽ finis eſt pfectior ordinato in finem. q2 finis eſt optimum: τ intelligit de fine cuius: non de fine quo: ſed potentia habet ſe vt finis reſpectu actus. q2 ſtudium eſt actus: τ ſpeculatio ẽ ad hoc vt acquiratur ſcientia: τ ſcientia eſt quedam potentia. ergo τc. Et poſſet confirmari. Illud quod eſt poſteriꝰ in generatione: eſt prius in perfectiõe. hec eſt manifeſta. ſed ſcientia eſt poſterior in generatione actu. q2 actus eſt ad hoc ꝙ generetur ſcientia. ſed ſcientia eſt quedam potentia. ergo potentia eſt prior perfectione actu.

T.c.4.

Oppoſitum vult Ar. in predicta littera. vbi vult ꝙ actus ſit prior potentia perfectiõe. T.c.15.

Dicẽdum eſt ad queſtioneȝ. ꝙ actus eſt prior potentia ſm perfectionem. Et cauſa ẽ. Illud quod eſt propinquius perfectiſſimo in genere ſubſtãtie eſt prius ſm perfectionẽ illo qđ eſt remotius. ex 2º hᵒ. q2 qđ eſt propinquius igni: qui maxime eſt calidus: illud eſt maxime calidum. Unde in vnoquoqȝ genere eſt vnũ perfectum primum qđ eſt menſura aliorum. τ qđ eſt magis appropriatum: illud eſt magis perfectum. ſed actus ẽ huiuſmodi. q2 deus eſt perfectiſſimum in genere ſubſtantie. τ eſt purus actus. ergo actus eſt propiquior deo ꝗ̃ potentia: cum deus ſit actus ſine omni potentia. ergo actus eſt prior potentia ſm perfectioneȝ. ¶ Item: τ eſt rõ Ar. in littera. Illa que ſunt poſteriora in generatione ſpecie τ ſubſtãtia ſunt priora. q2 vir eſt perfectior puero: τ tamẽ vir poſterior eſt puero generatione. q2 ex puero ſit vir. et homo perfectior eſt ſpermate. q2 ſperma non habet ſpẽs hominis actu: quã habet homo: τ homo eſt poſterior ſcđs generationem ſpermate: ſed actus poſterior eſt in generatione potentia. τ hic intelligendum eſt de eodẽ mõ. T.c.4. T.c.15.

Notandum ꝙ hic eſt dubium. Accidens eſt poſterius ſubſtantia generatione. τ tamen ſubſtantia eſt prior accidente perfectione. ſeptimo huius. ¶ Item alia membra τ partes animalis ſunt poſteriora corde ſm generationem. tamen cor prius ẽ aliis membris ſm perfectionem. Dicendum ꝙ iſtud dictum habet veritatem in eodeȝ genere: τ de illis que ſunt i eodem ſubiecto: modo ſubſtantia τ accidens non ſunt i eodem genere predicamẽtali. q̃re non valet ſi accidens poſterius generatur ꝙ ſit prius ſm perfectionem ſubſtãtia: ſed bene partes animalis ſunt in eodem genere predicamentali cum toto: τ hoc petit ſecũda inſtantia. modo iſta non ſunt in eodem ſubiecto: vt cor τ alia membra: ſed habent diuerſas portiones materie. T.c.4.

Ad rõnes. Illud quod eſt propinquius. τc. conceditur. ſicut prima ſubſtantia ſm perfectionem. Et tu probas. ꝙ materia eſt pria ſubſtantia. Dicendum ꝙ non eſt prima ſm perfectiõem. Et tu dicis. ꝙ ſubſtantia dicitur a ſubſtando. Dicendum ꝙ ſubſtantia ſm perfectionem magis dicitur a ſubſiſtendo ꝗ̃ a ſubſtãdo. τ hoc perfectius repitur in forma τ ſubſtantia abſtracta: ꝗ̃ in materia. q̃re nõ valet. ¶ Ad aliaȝ. finis eſt perfectior. τc. conceditur. finis cuius. Et tu dicis. ꝙ potẽtia habet ſe vt finis. nego. Ad probationeȝ. ſtudiuȝ ſpeculaᵗ τc. Dicendum ꝙ actus imperfecti ex quibus generatur habitus bene ordinatur ad ſcientiam. ſed tamen ſcientia ordinatur finaliter ad actuȝ perfectum: vt ad ſpeculatiões. vnde etiam felicitas conſiſtit formaliter in actu τ operatione: τ non in habitu. ¶ Ad aliam patet. q2 licet actꝰ imperfecti ſint priores generatione ſcientia. tamen actus ꝑfecti poſteriores ſunt ſcientia ſm generationem. de quibus intelligitur. QĎ XI.

¶ Quoniã vero hoꝝ quidẽ eſt vltimum. τc. T.c.16.

Ueritur circa hanc partem. vtruȝ aliqua actio ſit i manens in agente. Arguitur primo ꝙ non. Alique actiões ſũt tranſeuntes in materiam exteriorem τ nõ manent in agente. ergo omnes actiones: ſimiliter non manent in agente: vt domificatio nõ manet in domificatore. ſed tranſit in materiam exterioreȝ.

Similiter calefactio non manet in calefaciente. cõsequentia p3. q2 de similibus vr esse ide3 iudicium. modo omnes actiones conueniunt in cõmuni natura actionis. ergo si alique actiones manent in agente: 7 omnes.

T.c.16.

Oppositum vult Aristoteles in littera. vbi dicit. Quorũ non est aliud opus preter actionẽ i ipsis existit actio: vt visio in vidente: 7 speculatio in speculante: 7 vita in anima: 7 felicitas in felice: felicitas vita nãq3 qualis q̃dã: 7 q2 vita optima.

Ad intellectum q̃onia notandu3. q̃ de nuõ actionum 7 agentium duo sunt genera: quedam sunt agentia: per quorum actiones relinquitur aliud. s. operatum cessante operatione: vt per domificationem derelinquitur aliud. sc3 domus cessante domificatore. Et silr per calefactione3 derelinqtur aliud. ẽt cessante calefactione. 7 sic de alijs. Sed quedã sunt agentia 7 actiones: per quorum actiones non derelinquitur aliud in materia exteriori. s. operatum: vt per visionem videntis nihil derelinquitur cessante visione. Silr per intellm intelligentis nihil derelinquitur cessante intellectõe: 7 hoc fm intentionem Ar. q2 visio fit intus suscipiẽdo non extra mittẽdo. ¶ Notandũ vlterius. q̃ aliquam actionem manere in agente põt duplr intelligi. Uno modo. q̃ eadem sit virtus effectiua 7 receptiua illius actionis formalr. Alio modo potest intelligi actionem imanere in agente q̃ sit eade3 virtus actiua 7 receptiua actionis fm subiectu3. q2 ambe sunt in subiecto eodẽ. tñ sunt distincte formalr.

> Ista pclo est de intentiõe Auer. 7 Ar. vt ego puto. nihil. n. ide3 p se s3 idẽ fit eẽ agẽs 7 patiẽs mouẽs 7 motũ. s3 reqrit de necẽitate distinctio realis inter ista principia. tu3 q2 vt ait 5° phy t. cõ. 8. nihil idẽ fm idem fit eẽ i actu 7 i potentia. Et hoc idẽ hẽ in. 8. phy. t. c. 40. vbi phs probat. q̃ totũ nõ fit mouere totu3. q2 sic idẽ eẽt actu 7 potentia. tñ ẽt q2 si nõ regreretur necessario distinctio realis motoris a re mota nũq̃ pbo probasset p eternitatẽ mot⁹ pmũ motorẽ eẽ. Teneo ẽt istã ppõnem hẽre veritatẽ in actiõe spiali 3 moder. afferẽti in receptione aie sensitiue et intellectiue. Ubi sñia cõmẽtatoris in. 3. d aia. cõ. 4. in pbatiõe illius ppõnis. oẽ recipiẽs 7c. rueret. similiter rõnes cõmentatoris. 3° de anima. cõ. 5. 7. 30 3 Auẽpacez rueret. Silr rõ eius de intellectu in cõmẽto. 19. rueret. In alijs do intelligẽtijs citra vltimã. q2 intellectus 7 intelligẽs 7 intellectũ sunt ibi. q2 ibi ẽ motus metaphorica. tñ ibi ẽ idem mouẽs 7 motu3. vt ẽ sñia cõmẽtatoris. 8. phy. cõ. 40.

Hoc viso dicendum est ad q̃stiõem. q̃ nulla actio manet in subiecto primo modo: ita q̃ sit eadem virtus oĩno que agat 7 efficiat et recipiat actionem. Et causa est. Potestas actiua est principium transmutandi alteℝ inquantum alteℝ. vnde hec est diffinitio potestatis actiue: vt p3 ex 5° h⁹. sed hoc non esset. si aliquid fm eandem virtute3 formaliter 7 essentialiter ageret 7 reciperet actiõe3: q2 sic non transmutaret alterum fm seipsum. q̃ nulli virtuti competit siue sit voluntas: siue intellect⁹: vel quecunq3 alia. ¶ Secũdo dicendum q̃ bene ẽ aliqua actio que imanet secundo modo. ita q̃ vtus effectiua 7 receptiua actionis non sit distincta loco 7 subiecto. Et causa est. Si non esset aliq̃ actio imanens secundo modo: nõ posset saluari q̃ animal moueret seipsum: sed hoc est falsum. q2 animal mouet seipsum. vt patet ex octauo physicorum. 7 de motibus animalium. q2 non est dare vnam partem quãtitatiuam: que moueat ipsa seipsam. q2 est deuenire ad primam partem quantitatiuã. vt ad cor: vbi nõ potest distingui fm quantitatẽ pars mouens 7 mota: vt forte medius per res. q2 est pars eiusdem dispositionis 7 qualitatis: 7 non mouet ipsa seipsa3. ergo non posset mouere se illa pars nisi ratione ptiu3 essentialium. quarum vna est anima: 7 alia corpus: modo anima 7 corpus non distinguũtur loco 7 subiecto. q2 sunt in eodem supposito 7 indiuiduo indistincto loco 7 subiecto: sed secus est de alijs actionibus: que requirunt agens 7 passum distincta loco et subiecto: vt patet de igne. virtus enim actiua caliditatis in igne 7 receptiua caliditatis non possunt esse in eodem subiecto indistincte. ergo 7c. ¶ Item in anima sensitiua oportet esse virtute3 naturalẽ actiuam sensationis. q2 sensibile non est simul cum organo sensus: 7 cum virtute sensitiua scđm mouens propinquum 7 immediatum cu3 moto debet esse simul. ita q̃ medium nec sit plenum nec vacuum. vt patet septimo physicorum. ergo sensibile non potest esse imediatu3 principium actiuũ sensationis. Similiter nec species visibilis 7 sensibilis: que informat visum 7 sensum: non potest esse imediatum principium actiuum sensationis 7 per se. probatio huius. q2 si hoc esset: tunc spẽs sensibilis esset nobilior sensu. sed hoc est falsum fm omnes. consequẽtia patet. q2 illud est nobilius sensu: cuius operatio est nobilior operatione sensus. vt patet tertio de anima. sed efficere sensationem est nobilius q̃3 recipere sensationem: vt vult cõmentator. tertio de anima. quia vniuersalr efficere nobilius est q̃3 recipeℝ. prima ꝯsequẽtia patet. q2 postq̃3 in animali est virtus actiua sensationis: tunc non ẽ i alio subiecto: q̃3 in quo est virtus receptiua sensationis. q2 aliqua actio est imanens secundo modo. imo etiam dato q̃ species sensibilium esset principium actiuu3 sensationis adhuc habetur intentum. q2 ipsi ponunt speciẽ sensibile3 in illo in quo est anima sensitiua. Et hoc voluit Ar. significare in ista disiunctiua: q̃ virtus actiua est principium transmutandi alterum. vel inquantum alterum. q2 dixit vel inquantum. q2 in aliquibus potestas actiua est principium transmutandi idẽ. tamen inquantum alteℝ. q2 idẽ subiectum est alterum a se ratione diuersarum virtutu3. ¶ Notandum q̃ virtus actiua est duplex. vt sufficit ad propo⁰. Quedam est cuius effectus eiusdem speciei cum ea: vt caliditas generat effectum. s. caliditate3 qui ẽ eiusdem speciei cum caliditate. Alia est virtus cuius effect⁹ non est eiusdem speciei: imo nec eiusdem generis cum illa virtute: vt virtus motiua que efficit motum localem. modo motus localis non est eiusdem speciei nec generis cum virtute motiua. q2 virtus motiua est i genere qualitatis. q2 est naturalis potentia: vel impotentia: sed mot⁹ localis: vel est in genere passionis: vel vbi: 7 fm q̃ diuersimode accipitur. modo prima virtus actiua 7 receptiua eius non coincidunt in eodem subiecto: nec fm eandem partem in numero: vt ignis fm eandem partem non habet agere caliditatem et recipere eandem. Sed receptiua virtus bene cum secunda coincidit in eodem subiecto: 7 fm eandem partem in numero: nec distinguuntur loco 7 subiecto. nam anima 7 corpus sunt in eodem subiecto 7 indiuiduo. q2 sunt partes essentiales eiusdem speciei. Similiter in augmentatione virtus actiua augmentationis 7 receptiua sunt in eodem subiecto: vt in anima augmentatiua. q2 anima vegetatiua in eadem parte carnis: 7 fm idem habet virtutem actiuã 7 receptiuam augmentationis. vnde anima augmentatiua est alterius generis q̃3 virtutes vel augmentatio.

T.c.10. T.c.7. Cõ.19. 5° meta. T.c.17.

Ad rõnem. Alique actiones 7c. consequentia negatur. Ad probationem. q2 de similibus. 7c. Dicendum q̃ iste actiones conueniunt in cõmuni genere actionis. q2 vniuersalia causantur ex quiditate in qua conueniunt inferiora: sed tamen differunt in spãli natura. q2 quedam sunt per quas nullum operatum derelinquitur in materia exteriori. Et quedam sunt per quas bene derelinquitur aliud: vt dictum est. ergo est dissimile. q2 alique actiones transeunt in materiam exteriorem non sicut aliqui imaginantur q̃ eadem actio numero trãsit ab agente in patiens: sicut de loco ad locum: sicut pila vna numero existens: modo hic: modo ibi: sic est falsũ. sed transit in materiam exteriorem. i. recipiẽ in materia 7 de potentia eius educitur per agens ad actũ. 7 sic trãsit domificatio in materiam exteriorẽ. q2 non est nata manere in hoie: nec eẽ i homine: s3 alique actiões nõ trãseũt in materiam exteriorem. vt visum est.

T.c.19.

¶ Q̄ō ꝙ̄ ſit melioꝛ ⁊ bonoꝛabilioꝛ ⁊c̄. Q̄ō. XII.

Queritur circa hoc capitulū. qꝛ poſtea dicit Ar̄. palam ergo. qꝛ non eſt aliud qȯ malum preter res. vtꝛ malum ſit in re. Arguitur primo ꝙ non. qꝛ qȯ ē i rebus h̄ eſt ens. qꝛ ens ⁊ res ꝯuertuntur: ſed malum nō eſt ens. ſed eſt non ens. qꝛ malū ⁊ non ens ꝯuertuntur: ſic̄ bonum ⁊ ens. ¶ Itez qȯ eſt i bono non eſt malū. qꝛ i quo eſt bonū: eſt bonū. ⁊ nō malū. ſicut in quo eſt albedo: ē album ⁊ non nigrū: ſed in re eſt bonū: cum res ⁊ bonum cōuertantur. ergo malum non eſt in re. ¶ Itē in illo non ē malum qȯ eſt a natura vel ab arte: vel a deo: cum ars nā: ⁊ deus faciant res q̄ melius poſſint: ſed oīs res eſt a natura vel ab arte: vel a deo: cum omnis res ſit diuina naturalis vel artificialis. ģ ⁊c̄.

T.c. 19

Oppoſitum vult Ar̄. in predicta lr̄a. qꝛ vult ꝙ malū non ſit ſeparatū: vt plato voluit: ſed ſit cōiunctum rebus. Et h̄ idē vult cōmentatoꝛ.

cō. 19.

Dicendum ē ad qōnē ꝙ malū eſt i reb⁹ corruptibilibus ⁊ generabilibus. ⁊ cauſa eſt. In illo eſt malum qȯ poteſt deficere ⁊ corrūpi in eſſe ſuo actuali. qꝛ corruptio ⁊ defect⁹ ē malū: ⁊ eſt ex rebus malis. ſꝫ corruptibilia ſūt h̄m. qꝛ oē corruptibile de neceſſitate corrūpitur. ex 8° h°. ¶ Item in illo eſt malū qȯ hꝫ maliciam. qꝛ oēs oꝛbcitates ⁊ defectus ſunt ex p̄te mãe. p̊ celi. ⁊ illa ſūt quedā mala. ſed corruptibilia ſunt h̄m. qꝛ corruptibile hꝫ maliciam: cum abſciſſio a mā ſit cā ꝑpetuitatis: vt vult cōmentatoꝛ 2°. celi. ergo in re eſt malum. ¶ Item in illo eſt maluꝫ in quo eſt priuatio boni: ſicut cecitas priuatio viſus. vñ etiā dr̄. ꝙ malum non importat remotionē boni negatiue. ſed priuatiue. in quo ergo eſt priuatio boni: in illo eſt malum: ſed in rebus eſt priuatio boni. qꝛ in rebus corruptibilib⁹ eſt priuatio forme in materia: que forma eſt quid bonum ⁊ diuinum. vt dr̄ primo phy. quā etiam formā materia appetit: ſicut turpe bonū: ⁊ femina virum: ſicut ibidē dicit. ¶ Ex iſto pꝫ: ꝙ ſicut maluꝫ eſt in rebus corruptibilibus ex parte po° corruptionis ⁊ priuationis in materia: ſic bonum eſt in rebus corruptibilibus ex parte eſſendi ⁊ forme in materia: cum forma ⁊ eſſe ſit bonuꝫ ⁊ diuinū. ¶ 2° dōm. ꝙ malum non eſt in rebus ſempiternis. Et cauſa ē. In illis non eſt malum in quibus nō eſt corruptio ⁊ defectus. quia iſta ſunt ex rebus malis. vt dictum eſt: ſed i rebus ſempiternis: non eſt corruptio ⁊ defectus: nec priua° cum non habeat materiam: ex parte cuius hec inſunt. vt dictū eſt. vñ etiā dic̄ ꝯ^or. ꝙ in hoc cognoſcitur ꝙ aſtronomi dicunt falſū: ꝙ q̄dā ſtelle ſunt foꝛtunate: ⁊ q̄dā nō foꝛnate. ¶ Addit cōmentatoꝛ: ꝙ tñ poſſibile eſt ſcire ꝺ eis: ꝙ quedam ſtelle ſunt meliores quibuſdam. vnde etiam hoc bene inuenitur i quibuſdaꝫ abſtractis: ꝙ vna ſubſtātia eſt melior alia. ſicut ſuperioꝛ itelligentia eſt melioꝛ iferiore. ¶ Notandū diligenter. ꝙ ſm intentionem Ar̄. ⁊ cōmentatoris malum non inuenitur in ſempiternis. Et iſtud eſt verum inquantū pōt conuinci ex ſenſatis. ſed ſupernaturaliter poteſt eſſe malū in ſempiternis. qꝛ demones ponuntur in ſempiternis. ⁊ tñ ſunt mali. Uel poſſꝫ dici ſm fidem ⁊ veritatem. ꝙ demones ſunt creati. ergo nō ſunt eterni. ⁊ ꝑ ꝯñs poteſt in eis eſſe malum. vnde etiam poſſunt corrūpi torqueri ⁊ puniri. modo Ar̄. loquitur de ſimpliciter eternis. De hoc inquirendum eſt diligenter. qꝛ veritas ⁊ fides ponit demones qui ſunt mali.

T.c. 12. — T.c. 20. — Cō. 3. — T.c. 81. — cō. 19. h°

Ad rōnes. Ad primā. qȯ eſt in rebus. concedit̄ aliquo modo. Et tu dicis. ꝙ malum non ē ens. Dicēdū ꝙ duplex eſt gradus entis. quidam eſt perfectus ⁊ non diminutus: ⁊ tale ens non eſt malum. Alius eſt gradus entis diminutus ⁊ iperfectus. ⁊ tale ens bene eſt maluꝫ. vnde ens primo modo conuertitur cum bono ⁊ vero. ſed ens 2° modo conuertitur cuꝫ malo ⁊ falſo. vnde etiaꝫ dr̄ non ens. qꝛ non ens puꝫ ⁊ actuale. ¶ Ad aliam. Illud in quo eſt bonum nō ē malum. cōcedit̄. vt ſic. Tu dicis. ꝙ in oī re eſt bonū. conceditur i re ſub gradu perfecto ⁊ actuali. ſed tamen in re ſub gradu imperfecto ⁊ diminuto non eſt bonum: ſed maluꝫ. qꝛ malū eſt in potentia materie quo ad corruptionem ⁊ defectū. vnde quādo dr̄ ꝙ ens res ⁊ bonum conuertuntur intelligit̄ de ente ⁊ re ſub gradu perfecto. ¶ Ad aliam. In illo non eſt malum. ⁊c̄. aliqui dicunt ꝙ deus ⁊ natura faciūt ſemper qȯ eſt melius quo ad quālibet partem. vnde niſi eſſet aliquod malum in entibus nulla bona fierent. niſi eiꝫ corrumperetur aer non generaretur ignis: nec leo ſaluaretur niſi moreretur aliqȯ aīal. vnde dicit. ꝙ deus ⁊ nā ꝑmittunt aliqua mala propter ſaluationem vniuerſi. ¶ Aliter poſſet dici ꝙ de⁹ ⁊ natura ⁊ ars de contingentibus faciunt meli⁹: quantum eſt ex parte eorum. ⁊ de prima intentione eorum. ſed ꝙ aliqua eueniant mala ⁊ defectus: hoc eſt ex parte materie inferioris. qꝛ non ſemper eſt in perfecta diſpōne ad bonū. ſed aliquando in ea inducuntur mala propter iperfectionem eius: ⁊ indiſpoſitionem eius: aliquando hoc eſt ex parte mãe particularis. ⁊ ex parte agen^m particulariuꝫ. qꝛ aliquādo abundant. ⁊ aliquando deficiūt. ⁊ ꝓꝑ hoc ēt fiūt mōſtra diuerſa. vt pꝫ ex alijs.

Q̄ō XIII.

T.c. 19.

Conſequēter querit̄ circa ideꝫ capitulum. vtruꝫ aliqua potentia ſit melioꝛ actu. Et arguitur primo ꝙ non. Finis ē melioꝛ ordinatis in finem: cum finis ſit optimū: ſꝫ act⁹ habet ſe vt finis reſpectu potentie. cum potentia ordinetur ad actum. vt ad finem. ſicut potentia videndi ordinatur ad videre: ſicut ad finem. ergo actus ē nobilioꝛ. ¶ Item ſicut ſe habꝫ aliquid ad entitatē ita ad bonitatem. ſed actus eſt magis ens q̄ potentia. ergo magis eſt bonum. maioꝛ patet. qꝛ bonum ⁊ ens ꝯuertunt̄. minoꝛ nota eſt. qꝛ vnūqȯqꝫ eſt ꝑ actū. ¶ Item qȯ eſt principiū cognoſcendi alterꝫ illud ē melius eo: qꝛ qȯ eſt principium cognoſcendi alterꝫ: hoc ē melius eo qȯ cognoſcit̄. qꝛ p̊n^m melius ē p̊n^to. ſed actus eſt p̊n^m cognoſcendi. qꝛ po° nō cognoſcitur niſi per actum: vt de ſe patet.

T.c. 19.

Oppoſitum vult Ar̄. in littera. vbi dic̄. ꝙ neceſſe ē i malis actum ⁊ finē deterioꝛē eſſe po°. Et idem vult cōmentatoꝛ.

Dicendum eſt ad qōnem. ꝙ in bonis act⁹ ē melior po°. Et cā ē. Illud quod determinate ē bonū: ⁊ non eſt indifferens ad bonuꝫ ⁊ malū eſt melius illo qȯ non eſt determinate bo^m. ſed eſt indifferens ad bonū ⁊ maluꝫ. hec eſt manifeſta per ſe. ſed bonus actus eſt ꝺterminate bon⁹: nec eſt indifferens ad bonū ⁊ ad malū. qꝛ eſt bonuꝫ cui non permiſcetur malū. vt dicit cōmentatoꝛ. vñ hoc Ar̄. in littera deducit. qꝛ quecunqꝫ dicuntur ſꝫ poſſe idem ſubiecto eſt potens ꝯtraria non formaliter: ſed idem materialiter: vt viſum eſt prius. vt illȯ qȯ dicitur poſſe conualeſcere idem eſt cum potente lāguere. i. eadem potentia. vt medicina pōt facere ſanitatem ⁊ egritudinem. qꝛ ē eadem potentia ſubiectiua cōualeſcendi ⁊ laborandi. ⁊ debet intelligi de potentia. i. de ſubiecto potente: ⁊ non ꝓ reſpectu ad

Cō. 19.

actum: q̄ꝛ ſic non eadē eſt potentia formaliter ſanitatis ⁊ egritudinis: q̄ꝛ ſicut egrotare ⁊ ſanare differunt: ſic potētia ſanitatis ⁊ egritudinis. vt dicif .3. phyſicoꝝ. modo iſte actus differt formal̄r. quare ⁊ iſte reſpc̄is. ¶ Tunc addit Ariſt. ꝙ actus in bonis eſt determinate bonus: q̄ꝛ actus bonus nō pōt eſſe malus ſimul: q̄ꝛ nihil pōt eē bonum ⁊ malū ſimul: vt ſimul egrotare ⁊ ſanuꝫ eſſe. ¶ Secundo dicendū: ꝙ malus actus eſt deterior potentia. Et cauſa eſt. Illud malū qḋ eſt determinate maluꝫ ⁊ nō indifferens ad bonū ⁊ malū eſt peius illo qḋ eſt indifferēs ad bonū ⁊ maluꝫ: hec eſt manifeſta: ſed actus malus determinate eſt malus: ⁊ excludit oē bonū: ſed potētia eſt indifferēs ad bonū ⁊ malū: ſicut eadē eſt potētia egrotādi ⁊ ſanādi ſaltē ſubtiua. vt viſum eſt p̄us.

Ad rationes. ¶ Ad p̄maꝫ. finis eſt melior ⁊c̄. Cōcedif. finis in bonis: ſed de fine in malis nō opꝫ: ſicut furari eſt finis poᵉ furandi: ⁊ tamen furari eſt peius potētia furandi. ¶ Alij dicunt aliter ꝙ in actu duo poſſunt cōſiderari ip̄e actus ⁊ malitia que eſt in actu. Mō dicunt ꝙ actus īquātū actus eſt melior potentia: ſed tñ actus inquantū determinate eſt malus eſt peior. ¶ Ad aliā. ſicut ſe hꝫ aliq̄d ad entitatē ⁊c̄. Concedif. de entitate que conuertif cū bono: vt que eſt pura ⁊ perfecta: q̄ꝛ aliqua entitas eſt mala ⁊ cōuertif cū malo: ſicut viſum eſt in precedēti queſtione. Sicut ergo ſe hꝫ ad entitateꝫ: que eſt pura ⁊ perfecta: ſic ſe hꝫ ad bonitatem. Tu dicis: ꝙ actus eſt magis ens. Concedif. de actu in bonis ille magis eſt ens bonū ꝗ̄ potētia: ſꝫ actus in malis nō eſt magis ens perfectū ⁊ bonuꝫ ꝗ̄ potentia: ſed eſt magis ens malū. vnde illa actiuitas eſt quedam malitia. ¶ Ad aliā. Illud qḋ eſt p̄ncipiū cogⁿⁱˢ. etiaꝫ iſta pōt negari: q̄ꝛ materia eſt p̄ncipiū cognoſcendi compoſitum: ⁊ tñ nō eſt melior cōpoſito. ſimiliter ſenſibilia ſunt p̄ncipia cognoſcēdi ſubſtātias abſ͞ᵗᵃˢ: ⁊ tamē ſubē abſᵗᵉ ſūt meliores ſenſibilibus: ⁊ ſic ratio nō ꝯᵗ. Uel aliter poteſt dici: ꝙ p̄ncipiū cognoſcēdi alterū eſt melius illo inquātum eſt p̄ncipiū cognoſcendi ipſuꝫ: ſed ſimpliciter nō eſt melius: q̄ꝛ alio modo pōt eſſe deteriꝰ. Et tu dicis: ꝙ actꝰ eſt p̄ncipiū cognoſcēdi ⁊c̄. ⁊ ſic etiā eſt melior inquantū eſt p̄ncipiū cognoſcēdi potentiā: ſed alio modo eſt deterior inquantū actus eſt determinate malus ⁊ poᵃ eſt indr̄ns ad bonū ⁊ malū. Et h̄ de qōne.

Qō. XIIII

T.c.11. ¶ Quoniā aūt dicif ens ⁊ non ens ⁊c̄.

Queritur circa hoc capl'm vltimū. vtꝝ veritati ⁊ falſitati itellectus correſpondeat in re compō vel diuiſio. ¶ Arguif p̄mo ꝙ nō. Non entis cū nō ente: vel entis cū nō ente non eſt compoſitio vel diuiſio in re: q̄ꝛ compoſitio ⁊ diuiſio tm̄ ſunt entiū ⁊ rerū. vnde non ens non dicif componi cum nō ente vel diuidi: ſed veritas ⁊ falſitas hr̄ de hōꝫ: q̄ꝛ iſta eſt vera. nō ens eſt nō ens: ⁊ iſta eſt falſa. ens eſt nō ens. ğ veritati ⁊ falſitati nō correſpondet compoſitio vel diuiſio in re. ¶ Item. illa eſt vera vbi idē predicaf de ſeipſo affirmatiue: q̄ꝛ illa eſt maxime vera: ſicut illa in qua negaf idē de ſeipſo eſt maxime falſa. vt homo nō eſt homo: ſed ibi nō eſt cōpoſitio vel diuiſio: cū eiuſdē de eodē nō ſit compoſitio vel diuiſio. ğ ⁊c̄. ¶ Itē. ſi veritati ſm̄ intellectū correſponderet compoſitio in re: tūc corrupto homie iſta eſt falſa. hō eſt animal: ſed hoc nō eſt verū: ſicut dr̄ cōiter: ꝙ iſta eſt eterne veritatis: q̄ꝛ ēt corrupto ſorte. iſta eſt vera. ſor. eſt hō: ſic etiā hoie corrupto iſta eſt vera. hō eſt anial. ꝯñtia pꝫ: q̄ꝛ corrupto hoie nō eſt ꝯpō realis alalis cū homie.

Oppoſituꝫ vult Ariſto. in predicto caplo vbi dicit. Hec aūt in rebꝰ eſt ꝯponi aut diuidi: ſupple veruꝫ ⁊ falſum: hoc idem vult Ariſto.

Ad intellectum q̄ōnis: notandū ꝙ due (p̄mo periermenias.) ſunt opōnes intell'us vt ſufficit ad p̄ns. vna eſt ſimpliciuꝫ intelligᵉ que eſt reſpcū qḋ qd eſt ⁊ p̄pꝛiū obiecti. alia eſt opatio que eſt ꝯpō ⁊ diuiſio. ¶ Notādū 2°. ꝙ quedā ſunt ſubē ſimplices in q̄bꝰ nulla eſt ꝯpō ſm̄ reꝫ. vt deus ⁊ ſubē abſtracte: quedā vō ſūt ſubē ꝯpoſite ex mā ⁊ forᵃ: ſicut ſunt ſubē gn̄abiles ⁊ corruptibiles. ¶ Hoc viſo dōm ad qōnē. p̄mo ꝙ veritati itell'us ſm̄ p̄mā opationē nō rn̄det aliqua ꝯpō in re ſm̄ diſtātiā. Et cā eſt. Qñ itell's apprehēdit q̄ditatē ⁊ eēntiā rei abſᵗᵉ nō p̄ndo aliq̄d de ipſa re illi veritati nihil corrn̄det in re ꝯpōnis ſm̄ diſtātiaꝫ: q̄ꝛ apprehēſioni ſimplici: que eſt reſpcū q̄ditatis nō corrn̄det aliq̄ ꝯpō in re ſm̄ diſtantiā: q̄ꝛ in illa apprehēſiōe nihil p̄dicaf de re: ſicut qñ itell'us itelligit q̄ditatē hoīs abſᵗᵉ ibi nulla eſt ꝯpō in re: q̄ꝛ nō predicat vnū de alio: ſꝫ tñ apprehendit q̄ditatē rei per ſpēꝫ ꝯformē ei: ſed hoc eſt circa veritatē intellectus quo ad p̄mā opōnē: q̄ꝛ in p̄ma opōne itellectus veritas conſiſtit in ſimplici apprehēſione: que fit p̄ ſpēm ꝯformē rei. vñ qñ itellectus intelligit rem ſimplici itelluᵃ ⁊ indiuiſibili: tūc itellectus ꝯformaf per ſpēm ei: ⁊ illa ꝯformitas eſt veritas. ſicut itellectus nihil ꝯponit ſm̄ diſtantiā: ⁊ dico ſm̄ diſtantiā: q̄ꝛ aliqñ itellectus in p̄ma opōne intelligit diffōnē: que hꝫ partes vt aial rōnale morˡᵉ in q̄bus eſt ꝯpō aliqual̄r: ſed nō ſm̄ diſtantiā. ¶ Et nō ꝙ circa p̄mā opōne intellectus nō ꝯtingit falſitas: q̄ꝛ qñ itellectꝰ itelligit rem ſimplici itelligiᵃ: tūc hꝫ ꝯformitatē cū ea: q̄ꝛ nō pōt nō hēre ꝯformitatē vel difformitatē: que eſt falſitas: q̄ꝛ aliter itelligeret rē ⁊ nō itelligeret: qḋ eſt cōtradictio: ſꝫ tñ intellectus ſic pōt hēre ignorantiā de re qñ nō apprehendit et intelligit rem: q̄ꝛ ignorantia opponif intelligᵉ ſimpliciū: ſꝫ nō hꝫ falſitatē: q̄ꝛ intellectus reſpectu qḋ qd eſt non pōt falli: ſicut etiā ſenſus reſpectu p̄pꝛiū obiecti. ¶ Secūdo dōm: ꝙ veritati ⁊ falſitati itellectus in 2ᵃ opōne circa ꝯpōnē vel diuiſionē rn̄det ꝯpō ⁊ diſio in re. ⁊ cā eſt. illi v̄itati ⁊ falſitati rn̄det ꝯpō ⁊ diuiſio in re que cauſaf ex ꝯpōne ⁊ diuiſione reali: q̄ꝛ effectus nō eſt ſine cauſa: qḋ ğ efficif ⁊ cauſaf ex ꝯpōne reali illi rn̄det ꝯpō realis ⁊ diuiſio: ſꝫ veritas circa ꝯpōnē ⁊ falſitas in 2ᵃ opōne itellectꝰ cauſaf ex ꝯpōne ⁊ diuiſione reali. per Ariſto. in littera. vbi dicit: itell'us eſt verus putās ꝯpoſituꝫ eſſe ꝯpoᵐ in re. vt hō eſt aial. ⁊ diuiſuꝫ ab alio eſſe diuiſum. vt hō nō eſt aſinus: ſꝫ itell'us hñs ſe ecōtrario mentif. i. fallitur in affirmatōe ⁊ negōne: ſicut qui ꝯponit illḋ qḋ eſt diuiſuꝫ in re. vt hō eſt aſinus. vꝉ diuidit illud qḋ eſt ꝯpoᵐ in re. vt hō nō eſt aial. vñ etiā Ariſto. dixit. 6. hᵉ. verū hꝫ affirmationē in coniuncto ⁊ negationē in diſiuncto: ſed falſuꝫ hꝫ partitiōis ꝯdictōeꝫ: q̄ꝛ hꝫ affirmationē in diſiūcto ⁊ negatio in ꝯiūcto. vñ ēt poſtea dicit Ariſto. in littera: ꝙ verū aut falſuꝫ dicif qñ res eſt vel nō eſt. i. ab eo ꝙ res eſt oratio dicif vera: ſicut qñ itelligit factionē: ſicut eſt in re. Sed itell'us eſt falſus qui intelligit aliter ꝗ̄ ſit in re. vñ p̄pter hoc ꝙ itelligo te ſedere nō ſedes: ſꝫ eꝯ: q̄ꝛ tu ſedes itell'us eſt verus et oᵉ. qñ intelligo te ſedere. vnde p̄pter negare ⁊ affirmare nr̄m nihil eſt in re: ſꝫ in re ꝯpabili aliquid ſic p̄pter nr̄ꝗ̄ extimare: q̄ꝛ poſſumus hoc producere cū extimamus: tñ in re ſpeculabili nihil eſt in re: q̄ꝛ

Nō tñ ꝙ in ſimplici apprehēſione ſubaꝝ cōpoſitarū. ſꝫ intellcūs nō poſſu eſſe formaliter falſus. ꝙ tualif tamē pōt eē falſitas in pᵃ operatione intellectus. ſicut dum ꝯcipif hō irrōnalis. ⁊ ita intelligitur famoſa ꝯpō que dicit. ꝙ circa qḋ qd eſt non pōt falli intellectꝰ. ſicut alias latiꝰ limitaui tibi hoc ⁊c.

T.c.10. T.c.11. T.c.11. T.c. 8.

nō facimus p extimatiōez aliqō reale vt hoiez vel celū. ¶ Notādū h. sicut Arist. tāgit n isa: q ex quo veritas ꝛ falsitas quo ad zm opōnē itells est circa ɔpōnē ꝛ diuisionē signi: de nuō ɔpositoꝝ aliq̄ sunt ɔposita semp: ꝛ nūq̄ pnt diuidi: tūc nō cōpetit mutabilitas in veritate ꝛ falsitate: ita q eadē oro aliqñ sit vera aliqñ falsa: sed affirmatiue semp est vera. vt hō est aial. ꝛ negatiue semp est falsa. vt hō nō est anial. si aūt aliq̄ sunt sic diuisa q nūq̄ pnt ɔpōni: tūc negō semp est vera. vt hō nō est asinus. ꝛ affmatiua semp falsa. vt hō est asinus. si aūt aliq̄ sic se hnt q aliqñ sunt ɔposita aliqñ diuisa vt ɔtingꝰ. vt hoiem cū sedere non semp est ɔpoꝭ: nec semp diuisum: in illis eadez oratio vel opio in nuō pōt aliqñ esse vera aliqñ falsa. ¶ Scdo dōz: q veritati in zª opōne itells que est circa icōposita ꝛ simplicia nō corrīdet aliq̄ ɔpō vel diuisio in re. Et causa est. Illi veritati ꝛ falsitati in re nulla ɔpō ꝛ diuisio corresponidet que hz se sicut attingere ꝛ representare: qꝛ attingere ꝛ repītare fit qñ hēmus repītaꝰ vt speciem ɔformē ꝛ repītantem aliqua simplr ꝛ nō sm ɔpōnē ꝛ diuisionē realē. g̃ quoꝝ veritas est per attingere ꝛ repītare nō respiciunt aliq̄ ɔpōnez ꝛ diuisionez in re: sz hoc est circa veritatē simplim ꝛ incompositoꝝ: qꝛ veritas taliū nō solū quo ad pmaz opōnē itellus: sz etiā quo ad zm vt si facio affirmationē de deo: q deus est iustus: hoc nō est sz ɔpositionē: qꝛ in deo nulla est ɔpō: nec mãe ꝛ forme: nec generis ꝛ dñie: nec subti ꝛ accñtis: sz est verū in eis repītare ꝛ attingere qñ hēmus spēm repītantem eas sm quā intellus est cōformis eis: ꝛ tūc attingimus eas siue itelligāt quo ad pmā opōnē vt si deꝰ abr itelligit quo ad gditatē: siue quo ad zm operationē: vt pndo aliqō attributum de deo: vt dicēdo deus est iustus: deꝰ est sapiēs. illi veritati nulla corrīdet ɔpō in re: sed est eadem spēs repītans subm ꝛ predicatū. Unī Cōmentator dicit. iz. hꝰ: q in deo vita ꝛ sapiētia nō differūt sm esse. vñ idē est ibi dispō ꝛ dispom. i. subm ꝛ predicatuz in deo oino sunt idē realr: sz tñ differūt sm intellcm ꝛ modū itelligēdi. vñ itellus itelligit subm ꝛ predicatum in deo diuersa sm assimilationē ad iferiora. vñ in iferioribus ista attributa sapientia vita sunt diuersa. vt q hō sit sapiens ꝛ viuus: ꝛ sic itells itelligit ista predicata esse in deo multa: que tñ sm eē nō sunt multa ꝛ diuersa. quō h sit intelligendū hz videri. iz. huiꝰ. sic ēt ignorare simplicia ꝛ incōposita est nō attingere. i. qñ nō hēmus aliqō repītam vniforme eis: tūc est ignorātia. Et h ignorātia nō est per aliquā diuisionez realē in eis: ꝛ ita ista ɔ referē ad zm opanem itellectus: sz quādo affirmamus vel negamus aliquid de deo: ꝛ alqs abstractis: sz etiā possit intelligi quo ad pmā opōnez intellectus quādo intelligimus quiditates eoꝝ abr nō affirmando vel negādo aliqd de eis.

Ad rationes in oppom. ¶ Ad pmaz. Nō entis cū nō ente ꝛc. pōt dici q verū est sm rem extra aniam: qꝛ nō sunt entia extra aniam. vñ dz itelligi q veritati intellus: que est circa ɔposita extra aniaz: corrīdet ɔpō realis ꝛ diuisio: sz si sunt entia ratōis sufficit q corrīdeat eis ɔpō vel diuisio sm rōnez: sicut chymera est figmentū: vt chymera nō est tragelaphus. vñ ista sunt entia rōnis. similr nō ens in ania est ens aliqualr. vñ dicendo. nō ens est nō ens. ibi nō est predicatio ppa: sz eiusdē de eodē: ꝛ in talibus nō requirit ɔpō realis: cū idē non ɔponat sibiipsi: ꝛ sic rō nō ɔcludit. ¶ Ad aliā. illa est vera vbi idē predicat de seipso. Cōcedit. tñ nō est predicatio ppria. g̃ nō oz q tali veritati corrīdeat ɔpō realis: cū nō sit ɔposita: qꝛ idē nō ɔponit sibiipsi. vñ lz hō sit ɔpositꝰ ex materia ꝛ forª: tñ hō nō ɔponit hoi: ꝛ hoc capiēdo eundē hominē: qꝛ hñ pticularis hō ɔponit cū cōi homie. vñ idem iudiꝰ est de istis: vbi idē pdicat de seipso: sicut de simplicibꝰ ꝛ incōpositis. ¶ Ad aliā. si veritati sm itellcm ꝛc. Dōm corrupto homie. ista est falsa. hō est aial: sicut etiā ista est falsa corrupto sorte. sor. est hō: lz aliq dicant: q lz nullus hō sit adhuc ista est vera. hō est anial. vñ istud dictuz est falsum: lz sit cōmune. Qō. XV.

¶ Sed est verum quidem aut falsum ꝛc.

T.c.zz.

Queritur circa hanc partē. Utrū deceptio cōtingat circa qō gd est ꝛ circa subas abstractas ꝛ simplices. ¶ Et arguit pmo q sic. Sicut se hz sensus ad sensibile pprium sic intellus ad qō gd est. per conuenientē similitudinē: ꝛ eā accipit Aristo. z. de ania: sed sensus decipit circa ppm sensibile. vt visus circa colorez: qꝛ aliqñ illud qō est albū sensus iudicat rubeū: ꝛ q est dulce gustus iudicat amarū. g̃ etiā intellus decipit circa qō quid est. ¶ Itez. error in pncipiatis puenit ex errore in pncipijs: ꝛ h est manifesta: sz in cōponendo ꝛ diuidendo simplicia: ꝛ qō quid est ɔt errare: qꝛ aliqñ in cōponendo ptes ipsius qō gd est erramus. g̃ etiā ɔt errare circa simplicia: quoꝝ est qō gd est. ¶ Itē verū ꝛ falsum sunt contraria. Ex hoc arguit. Circa qō hz fieri verū: hz etiā fieri falsuz cū ɔria nata sint fieri circa idē. vt. io. hꝰ. ꝛ. z. pyer. ꝛ verū ꝛ falsum sunt cōtraria: sed verū hz fieri circa qō quid est: qꝛ intellus circa qō quid est pōt esse verus ꝛ rectus. g̃ pōt esse falsus. ¶ Argr q deceptio fiat circa substātias abtam. Ad qō quid est pertinet genus ꝛ dñtia: qꝛ qō quid est ꝛ diffinitio exprimēs gditatē cōstat ex genere ꝛ differentia. vt pz. 7. huius. ꝛ. 6. topicoꝝ. ergo ɔt deceptio circa substātias abstractas: qꝛ subarū abstractaꝝ est diffinitio. ꝛ cōtingit scire. igit ꝛ ignorare differentiā. ergo deceptio ɔt circa substātias abstractas.

T.cō.z. ꝛ.t.c.z.

T.c.14.

T.c.43

T.c.zz.

Oppositum vtriusq; vult Aristo. in predicta littera q dicit: q nō ɔt decipi circa qō quid est: sz aut sm accñs. silr nō ɔt decipi circa subas incōpositas ꝛ abstractas: ꝛ hoc idē vult Cōmētator.

Cō.zz.

Ad qōnem dōm pmo q per se nō ɔt decipi circa qō quid est. Et causa est. potentia cognoscitiua nālis non decipit circa ppm obm: ꝛ hoc qñ potētia est in tali dispōne in qua nata est cognoscere: ꝛ similiter obm: sz itellus est poª cognoscitiua nālis: ꝛ quod quid est ppm obm eius. g̃ nō decipit. maior pbat: qꝛ sensus est poª cognoscitiua nālis: ꝛ nō decipit circa ppm sensibile qñ est in tali dispōne vtrūq; in q̄ h natū est cognoscere ꝛ illud cognosci: ꝛ sic etiā queiz poª nālis actiua approximata passo qñ vtrūq; est sub tali dispositiōe: in qua natū est hoc agere illud pati: tūc ex necessitate hoc gdez agit. illud vō patit. minor pz: qꝛ intellus est poª nālis cognoscitiua: ꝛ qō quid est: est eius obm. vt pz. z. de anima. ergo nō decipit circa ipsuz per se quādo vtrūq; est in tali dispositiōe in qua natū est hoc mouere illud moueri. ¶ Secundo dōm: q per accñs bñ ɔt deceptio circa qō quid est. Et causa est. sicut se hz sensibile ppm ad sensuz: ita intellus ad ppm intelligibile: ꝛ qō quid est: h est manifesta ex dictis: sed sensus decipit per accñs circa ppm obm: sicut cū organū est indispositū: qꝛ lingua in febricitante qō est dulce iudicat amarū. Etiam medio ente in/

T.cō.zi

dispositio: qr sic visus aliquando qd est album iudicat ru beum: vt aere ente nubiloso. simulr cuz nõ est debita distãtia sensibilis ad sensuz decipit: sicut visus solẽ qui est maior tota terra iudicat pedalem: qr nõ est debita distãtia. Et hoc tangit Themistius. 2° de anĩa. sic etiã intellectus circa qd quid est per accidẽs põt decipi. Et h̃ 2° du pliciter. vno mõ in 9ponẽdo qd quid est: qr errat in 9ponendo partes incõpossibiles vt animal rõnale quadrupes. Alio modo applicatione qd quid est diffinitũ: qr aliquãdo qd quid est: est bene ordinatũ in partibus: τ applicat ad alienũ diffinitũ: vt animal ratõale mortale ad asinũ: τ istud est per accidens: qr quãdo qd quid est bene est ordinatũ in partib9: τ ad ppm diffinitũ applicat nũq̃ decipit circa ipsum. ℂ Tertio dõm: φ circa substãtias abstractas nõ 9 deceptio. Et causa est. Circa illud nõ est deceptio: cuius non est aliquid ignorare τ aliquid scire: qr deceptio est habitus erroneus per quẽ aliqd scimus de re τ aliquid ignoramus: sed substãtiarũ abstractaruz nõ est aliquid ignorare τ aliquid scire: qr non possumus aliquid ignorare de substãtijs abstractis τ aliquid scire cũ oĩno sint simplices τ indiuisibiles. vñ vel simplr scimus eas vel simplr ignoramus. Et nõ est ignorãtia dispositiõis: sed negatõis. vñ Aristo. dicit: φ ipsa simplicia intelligere sine compositiõe reali est verũ: sed nõ intelligere ea est ignorãtia: sed nõ est falsum: nec deceptio que fit per compositionẽ vel diuisionẽ: sed ignorãtia: sed nõ est nobis q̃lis est cecitas. i. per puationẽ potẽtie remote τ receptiue: qr habemus intellectũ per quẽ est possibile nobis eas intelligere: sed cecus dicit per puationẽ potẽtie nãlis τ remote ad videndũ: τ sic nos habemus potentiam ad videndum τ cognoscendum substãtias abstractas: lz nõ nisi quãdo intellectus fuerit preparatus per omnia speculabilia et coniungetur ei intellectus agens vt intellectui adepto. Et addit φ cecitas: sic se hz ad colorem: sicut aliquis oĩno nõ habẽs intellectũ ad substantias separatas. vñ tunc esset simile: sicut enĩz asinus non habẽs intellectũ hz se ad substãtias separatas: sic cecus ad colorẽ: qr vtrobiq̃ puata est potẽtia remota ad obiectum: sed sic nõ est de homine: quia lz in pncipio nos nõ simus in potentia ppinqua ad intelligendũ substantias abstractas: tamẽ habemus potẽtiã remotã vt intellcm per quẽ possibile est nobis habere cognitionẽ abstractoruz. Et ex ista littera Arist. capit solutio questionis quã mouet Arist. 3. de anima. vtrũ intellectus 9iunctus magnitudini possit intelligere substãtias sepatas: qr Arist. vult: φ sic: qr intellectus nõ hz se sic ad cognoscẽdũ substantias separatas: sicut cecitas. ℂ Notanduz diligẽter φ Cõmẽtator hz h̃ lrãm affirmatiuã. vñ dicit: φ de substãtijs abstractis accidit puatio virtutis: que est ignorãtia tñ. Et h̃ est in virtute ratiõali: sicut cecitas in oculo. τ addit Cõmentator: φ Aristo. innuit per hoc φ nõ intelligere res separatas per intellectũ humanũ est in intellectu nostro simile cecitati in oculo anteqũ perficiat intellectus: τ sic videt φ littera cõmenti cõtradicat littere nre: qr nos habemus negãm: Cõmentator affirmatiuã. Dicendũ est φ nõ est contradictio: qr vtraq̃ littera põt exponi ad verũ intellectũ. pma littera negatiua. ignorãtia nõ est qualis cecitas. referenda est ad potentiã naturalem remotã: qr habemus potentiã vt intellectum per quẽ nos possumus intelligere separata: sed cecus nec potentiã ppinquã: nec remotam hz ad colores. Sed littera cõmenti. vt pz per eius expositionẽ: refert ad potẽtiã propinquã τ acquisitam: qr intellectus in pncipio cõiunctionis cũ corpore nõ hz potentiã propinquã ad intelligẽdũ separata: sicut cecus dicit negationẽ potẽtie ppinque: sic intellectus in pncipio hz negationẽ potẽtie propinque ad cogñscendũ subas abstractas: sed nõ remote.

T.c.22.

T.c.36.

Ad rationes.

ℂ Ad pmam. pz ex dictis: qr sensus circa ppriũ sensibile nõ decipit per se: sicut visus est: lz per accidẽs. ℂ Ad alia. Dicẽdum φ error in pncipiatis põt prouenire nõ solũ ex pncipijs in se: sed ex pncipijs veris male comparatis. vnde nõ est error in pncipijs per se apud habentẽ intellectũ dispositũ: sed potest fieri error apud intellectũ indispositum: τ h̃ est per accidẽs: τ de hoc visum est. in scđo hui9. ℂ Ad aliã. Dicendũ φ contraria habẽt fieri circa idem subiectũ ppriũ. modo propriũ subiectũ veri τ falsi est compositio τ diuisio intellectus. τ ideo habent fieri circa intellectum compositũ τ diuisum: τ nõ circa qd quid est: saltẽ subiectiue. vñ etiã non opz φ semper in quo est vnuz contrariorũ: in illo sit reliquũ: qr põt esse vnus determinatũ a natura vt caliditas igni: cui nũq̃ inest frigiditas: sz aliqua ppositio composita est semper vera: ita φ nũq̃ est falsa: sicut ppositio affirmatiua necessaria: vt deus est iustus. Aliqua vero semper falsa: ita φ nũq̃ est vera: vt deus est iniustus: sicut vult Aristot. 9. huius. vñ iste propositiões determinãt se ad vnũ. alie aũt aliquãdo sunt vere aliquando false: sicut cõtingẽtes. sor. sedet. τ circa tales verũ τ falsum habent contrarietatẽ pprie τ nõ circa alias: sic intelligas de qd quid est: quia intellectus semper per se est verus circa qd quid est: lz fiat deceptio τ ignorantia per accidens. ℂ Ad aliaz. Ad qd qd est. Cõcedit aña. capiẽdo quiditatẽ pro illo qd exprimitur per diffinitionẽ: τ qd quid est pro diffinitione: sed negatur consequẽtia. ℂ Ad probationẽ: φ abstractorũ est qd quid est. Dicendũ φ nõ est diffinitio ipsoruz propria que constet ex genere et differentia: quia abstracta non habent genus τ differentiaz: lz Porphy9 velit oppositũ. Et hoc est de nono libro.

T.c.22.

ℂ Finito nono. Incipit decimus. Qõ. I.

ℂ Unum quia multis modis dicitur τ c̃. T.c.p. τ.z.

Queritur circa decimũ libruz. Et qr subdit Aristot. infra. Maxime vo qd est metrũ cẽ pmũ. Utrũ vni qd est pncipiuz numeri debeat ratio mensure. ℂ Arguit pmo φ nõ. Illud qd est mensura est pncipiuz cognoscendi: qr mensura debet esse certissimũ τ notificare debet mensuratũ: sed vnũ nõ est pncipiuz cognoscẽdi aliud: qr vnũ hz se ad numerum vt puatio ad habituz. modo puatio nõ est pncipiuz cognoscendi habitum: sed ecõuerso. vt pz. 3. de anima. τ pmo. g̃ nõ debet sibi ratio mensure. ℂ Itez. si hoc esset: tunc in quocũq̃ reperiret mensura: τ vnũ: sed hoc est falsum: quia multa habẽt rationem mensure: τ tamẽ nõ sunt vnũ. cõsequentia pz: qr in quocũq̃ inuenit posterius: τ pus: sicut in quo inuenit homo: τ animal. ergo si ratio mẽsure debet vni pmo: tũc in quocũq̃ reperiret mensura: τ vnũ: cum mẽsura sit posterius vno. ℂ Item mensura τ mensuratũ debent esse vnigenea. sicut pz in hoc decimo: sed vnũ non est vnigeneum alicui: qr si esset vnigeneum hoc esset maxime numero: sed hoc nõ põt esse: qr numerus est in genere quãtitatis: sed vnitas non est in genere.

T.c. 25.
T.c. 85.
T.cõ. 7

Oppositum vult Aristo. in predicta littera: et idem vult Cõmentator.

T.cõ.z.

Dicendum est ad questionẽ pmo φ ratio mensure pmo τ essentialiter debet vni: qd est pncipiũ numeri. Et causa est. Illi debet rõ mẽsure pmo τ essentialiter quo cognoscitur primo quantitas

alicuius: qꝛ quātitati maxime debeť ratio mensure ⁊ p̄mo. vñ etiā quātitas dicit̃ esse ratio mēsurandi. ergo per qđ cognoscit̃ quantitas alicuius illi debet̃ p̄mo ⁊ essentialiter ratio mensure: sed quantitas cuiuslibet cognoscitur vno. vñ continua quātitas notificat̃ per discretā. discreta quātitas notificat̃ per vnū. ergo sibi debeť rō mensure. ¶ Item illi debeť ratio mensure p̄mo ⁊ essentialiter in quo inueniunť p̄mo cōditiōes mēsure: qꝛ in quo inueniuntur cōditiones eēntiales alicuius: in eo inueniť illa res: sicut in quo inueniunť conditiōes essentiales hominis in eo inueniť homo: sed hoc est vnū. Vñ. 3. sunt cōditiones requisite ad mensurā. Una est ꝙ sit certissimus: cū mensura debeat notificare mensuratū: ⁊ hec cōditio debeť vni: qꝛ vnū est certissimū īter omnes quātitates: cum notificet numerus ɔti̅ quātitatē. ¶ Secūda ɔditio ꝙ mēsura sit indiuisibilis ⁊ minimū vel simpliciter

Cōm. iz

vel fm̄ institutionē nostrā. Unde dicit Cōmētator. 5. huius: ꝙ res nō mēsurať p̄mo ⁊ essentialiter: nisi per illud qđ est indiuisibile in eis: ex quo componunť: etiā mensura dꝫ eē minimū qđ dꝫ habere se sic ꝙ nihil possit addi

T. cō. z.

vel auferri qđ nō lateat nos. vt vult Arist. in littera. mo

T. cō. iz

do hoc maxime debeť vni: qꝛ simpliciter est indiuisibile. vt pꝫ in 5°. Et est minimū: qꝛ nihil pōt auferri vł addi qđ non lateat: qđ nō inueniť in magno: qꝛ aliquid potest auferri a magno vel addi ad ipsum: qđ tñ latet. ¶ Tertia conditio est ꝙ mensura sit vnigenea mēsurato: ⁊ hoc

T. c. iiq.

vult Aristo. 4. physicoꝝ vbi dicit: ꝙ metrū nō est extra genus mensurati: sed aut multa metrū totum. Modo ista conditio debeť vni: qđ est p̄ncipiū numeri: qꝛ numerus nō est nisi plures vnitates essentialr̃. vt pꝫ. ¶ Itē qđ est p̄mum in genere hoc est mensura posterioꝝ: qꝛ p̄muꝫ in vnoquoqꝫ genere dꝫ esse metrū ⁊ mensura alioꝝ. vt dici

T. cō. 7.

tur in isto. io. sꝫ vnū in genere quātitatis est p̄mū qđ ꝓbatur: qꝛ p̄mū in genere quātitatis vel est vnū vel multa vel punctū: h̄ est manifesta. per sufficientē diuisionē: sed punctū nō est p̄mū: cum addat supra vnitatē positionem: qꝛ punctū est vnitas posita. Nec ēt multa sunt primum: Qꝛ si multa essent p̄muꝫ. tunc vnū esset posterius multo: ⁊ sic multum non componereť ex vno: nec ipsum participaret: qꝛ p̄us nō componiť ex posteriori: nec ipm participat. modo hoc est falsuꝫ: qꝛ multitudo participat vno ⁊ constituiť ex vno: alioquin ꝓcedereť in infinituꝫ. si nō fieret resolutio multitudinis: qꝛ sic multuꝫ componeretur ex multo: ⁊ illud iterū ex alio multo: ⁊ sic in infinitum. ¶ Secūdo dōm: ꝙ ratio mensure ab vno trāslata est ⁊ diminuta ad omnes alias mēsuras. Et causa est. Ab illo transferť ⁊ deriuať mensura ad alias mensuras quo vnūquodqꝫ cognosciť: cuꝫ mensura sit ratio cognoscendi alia: sed per vnū numerale mēsura in alijs cognosciť: qꝛ dicit Aristo. metruꝫ in grauitate ⁊ vna p̄ma grauitas est metrū in genere grauitatū: ⁊ vna velocitas p̄ma est metrū velocitatū: ⁊ vna p̄ma substātia est metrū in genere substantiarum: ⁊ sic de alijs. ¶ Item a quo in alijs deriuatur indiuisio est mensura: qꝛ mēsura dꝫ esse īdiuisibilis: sed ab vno qđ est p̄ncipiū numeri accipitur īdiuisio in alijs. Unde aliquid est indiuisibile simpliciter vt vnitas. Aliquid est indiuisibile fm̄ institutioneꝫ: qđ est simile vnitati numerali: vt in quali ⁊ quāto: quia aliquādo accipimus quātitatem que nō est simpliciter indiuisibilis: vt linea pedalis: qꝛ ɔtinuū diuidiť in īfinitum: sed est indiuisibile fm̄ nostrā institutionē: ⁊ sic ponitur metrū: ⁊ sic intelligas de alijs. Et hoc debet intelligi de illis que sunt quāta vel in quātitate ⁊ corporibꝰ: qꝛ forte rō mensure in imālibus est vnitas eēntialis: cū etiā nūerus essentialiū sit ex vnitatibꝰ essentialibꝰ: sicut

nūerus mālīū est ex vnitatibꝰ que sunt p̄nꝰ q̄titatis.

Ad rationes. ¶ Ad p̄mā. concedo maiorē: qꝛ mensura dꝫ esse p̄ncipiū cognoscendi mensuratū. Et tu dicis: ꝙ vnitas ⁊c. negať ad ꝓbationē vnitas dicit ꝓuationeꝫ. Dicendū ꝙ vnitas pōt considerari dupl̄r. vno modo quo ad nām subiectaꝫ indiuisiōi: ⁊ illud sig̃tur nomīe p̄ncipal̄r vnitatis: ⁊ sic vnitas nō dicit ꝓuationē: nec indiuisionem. Alio modo potest cōsiderari quo ad indiuisionē que est posterior diuisione: ⁊ sic nō est p̄ncipiū cognoscēdi. vñ etiā illa indiuisio est extra eius sig̃tuꝫ: iꝫ cōnoteť. ¶ Ad aliaꝫ. si vnum haberet ⁊c. negať ɔña. Ad ꝓbationeꝫ. vbi inueniť posterius ⁊c. Cōcediť. in dictis vniuoce ⁊ essentialiter ordinatis: sed in dictis analogice: nō opꝫ. vnde si ratio mensure vniuoce reperiretur in vno: ⁊ in alijs generibus: tūc bñ concluderet: sed sic nō est: qꝛ ratio mēsure debetur vni ⁊ alijs generibus analogice: qꝛ per prius vni ⁊ posterius alijs. vnde vbi inueniť ratio mēsure: nō opꝫ ponere vnū qđ est p̄ncipiū numeri: sed sufficit aliquid proportiōale quantū ad rationē indiuisionis: sicut calidum est posterius igne: ⁊ tamē nō opꝫ ꝙ vbi sit calidū ꝙ ibi sit ignis secundū virtutē vel secundū refractionē. ¶ Ad aliam. Concediť maior de mēsura intrinseca ꝙ sint vnigenea .i. ad idem genus pertineāt. non ꝙ ambo ponanť per se in genere: sed vnū reductiue: ⁊ sic est vnū in genere quātitatis. vnde magis loquēdo veridice posset dici ꝙ vnū sit mensura vnitatis: qꝛ idem est ꝙ vnitas sit p̄ncipium numeri ⁊ vnitatū: ⁊ non differunt fm̄ rem: lꝫ aliqualiter differāt: qꝛ vnitates sex magis explicite importāt mensurā q̄ꝫ numerus senarius.

Qō. II.

T. cō. z.

Consequēter queratur adhuc circa eandem partē. Utrū minimū in vnoquoqꝫ genere sit mēsura oīuꝫ illius generis. ¶ Arguiť p̄mo ꝙ nō. Motus p̄mus est mēsura oīum motuū ⁊ non est minimus. ergo ⁊c. maior est nota. ex. 8. physicoꝝ. ⁊ z°. celi: mai

T. cō. 61 ⁊ infra.

or pꝫ: qꝛ motus p̄mus est motus maxime mobilis. ergo est maximus ⁊ nō minimus: cū vltima spera sit maxima et

T. c. z8.

contineat omnes alias. ergo ⁊c. ¶ Item dualitas est p̄mus numerus par ⁊ minimus: quia in ipsa inueniť p̄ma paucitas. ⁊ per cōsequens prima multitudo ⁊ p̄mus numerus. ⁊ per cōsequens erit minimus: sed non est mensura omniū alioꝝ: qꝛ dualitas aliquotiēs sumpta nō reddit omnē numerū: ⁊ tamē est de ratōe mensure. ergo ⁊c. ¶ Itē

T. cō. 7.

mensura ⁊ mensuratū debēt esse vnigenea ex isto. io. sed in ɔtinuis minimū nō est vnigeneū cū alijs: qꝛ minimū est indiuisibile: sicut punctuꝫ: alia aūt diuisibilia. quare nō possunt esse vnius generis.

T. cō. z.

Oppositū vult Arist. in p̄dicta littera. ⁊ Commentator ⁊ expositores: ꝙ minimū in vnoquoqꝫ genere est mensura oīum alioꝝ.

Dicendum est ad q̄ōnē: ꝙ minimū in vnoquoqꝫ genere est mensura oīum alioꝝ: ⁊ causa est. ¶ Illud est mensura oīum alioꝝ qđ in se est certū ⁊ certissimum: qꝛ dicit Aristo. ꝙ mēsura est illud quo certe cognoscimus quātitatē vniuscuiusqꝫ: propter hoc de rōne mēsure est certitudo: qꝛ minimū est certissimū oīum illius generis: qꝛ minimū in vnoquoqꝫ genere

T. cō. 3.

est certissimū: ⁊ hoc ꝓbat Aristo. in lr̃a: qꝛ certissimū in vnoquoqꝫ genere est a quo nō pōt fieri subtractio et additio latens: imo cū aliquid addiť vel subtrahiť statim est mānifesta subtractio vel additio: sed tale est minimū: qꝛ minimo nō pōt fieri additio: nisi statim manifesteť: nec subtractio. ergo est certissimum. ⁊ per ɔñs est mensura oīum illius generis. ¶ Secundo dōm est ꝙ illud mini-

mum nõ est semp simplr minimũ. Et causa est. Illud qd est diuisibile nõ est minimũ: qꝛ minimũ est indiuisibile qd ğ est diuisibile nõ est minimuz: sed mẽsura aliqñdo est diuisibilis: qꝛ aliqñ accipimus mensurã lineã cubitalem vel pedalẽ: que est diuisibilis: ꝛ hoc est minimũ sm nostrã istitutionẽ: ꝛ hoc expresse vult in illa littera. Nõ semper aũt numero vnũ metruz. ꝛ postea subdit. Qꝛ qd pmũ singularũ indiuisibile nõ similr aũt omne indiuisibile vt pes ꝛ vnitas. Ex qua littera accipitur ꝙ duplex est minimũ: qddã est minimũ simplr: sicut vnitas in discretis que est mensura. Aliud est minimuz sm nostram institutionẽ: sicut mensura accipit̃ in cõtinuis: qd est simile vnitati numerali: sicut aliqñdo accipimus quãtitatem aliquã que nõ est simplr indiuisibilis vt pedalis linea est diuisibilis: qꝛ cõtinuũ semper diuiditur: sed est indiuisibilis sm nostram institutionem: ꝛ sic etiã est de alijs mensuris vt de vlna.

T.c.14.

Ad rationes ❡ Ad pmã motus pmus ꝛc. Cõcedit̃. Tu dicis: ꝙ est maximus. si referat̃ ad subm in quo est: sed si referat̃ ad tps mẽsurans sic est minimus: qꝛ motus pmus est velocius ꝛ velocissimũ mensurat̃ minimo tpe: ꝛ hoc est verũ respectu alioꝝ tempoꝝ que mensurant motus aliorum orbium. Uel posset dici: qd est minimus. i. simplicissimus: qꝛ primum mobile tñ vno motu mouet̃ regulari: sed alij orbes mouent̃ plibus motibus. ❡ Ad aliam. dualitas est minimus numerus par. Conceditur. Tu dicis: ꝙ dualitas ꝛc. Dicendũ ꝙ dualitas mẽsurat omnẽ numerũ vel p se vel aliquo assumpto: ꝛ tñ dr̃ mensura aliquotiẽs ꝛc. Dicendũ ꝙ verũ est de mensura aliquota: qꝛ illa aliquotiens sumpta reddit totũ precise: sed nõ est verũ de mensura nõ aliquota: qꝛ illa aliquotiẽs sumpta nõ pcise reddit totuz: sed vel abundat vel deficit. ❡ Ad aliã. ꝙ mensura ꝛ mensuratũ debẽt esse vnigenea. Concedit̃ intelligendo ꝙ pertinet ad idem genus siue hoc reductiue siue per se. vnde aliquando mensura ꝛ mensuratuz per se ponunt̃ in genere codẽ: sicut cũ quãtitas mensurat qñtitatez. aliqñdo mensuratũ ponitur per se in genere: sed mẽsura nõ: nisi per reductionẽ: sicut pncipiũ ponitur in predicamẽto per reductionẽ ad pncipiatũ: sicut se habz vnitas ad numerũ. Et h̃ de qõne.

Qõ. III.

T.c.2.

Consequẽter queratur adhuc circa eandẽ partẽ. Utruz illud qd est mẽsura in aliquo genere sit pmũ ꝛ causa alioꝝ que sunt in illo genere. ❡ Arguitur pmo ꝙ nõ. vnũ est mensura numeri. vt dictuz est: sed tñ vnũ nõ est pncipiũ multitudinis: qꝛ vnũ ꝛ multa opponunt̃: qꝛ vnũ oppositoꝝ nõ est pncipiuz alterius. ğ ꝛc. ❡ Itẽ mensura dz esse pars mẽsurati: ita ꝙ aliquotiens sumpta reddit mensuratuz: sed punctus est primũ in genere quãtitatis: ꝛ tñ nõ est pars quantitatis: nec aliquotiens sumptus reddit quantitatẽ. ergo pmuz non est mensura alioꝝ. ❡ Item pma causa est mensura oium substãtiarũ. vt vult Cõmentator in isto. 10. sed prima causa nõ est in aliquo genere vt oẽs ꝯcedunt. ğ illud qd est mẽsura alioꝝ nõ est pmũ ꝛ causa in suo genere.

Cõm.7.

T.cõ.2.

Oppositum vult Arist. in predicta littera: qui vult ꝙ mensura sit pmum oium illius generis. Et hoc idem vult Cõmentator et alij expo(nentes Aristotilem.

Dicendum ad questionẽ: ꝙ mensura in aliquo genere est pmũ ꝛ causa oium in illo genere. Et causa est. In quolibet genere est vnũ perfectissimũ: qd est cã oiuz que sunt in illo genere: qꝛ duo nõ possunt esse perfectissima in eodez genere: qꝛ impossibile est in eodẽ genere eẽ duas species equaliter perfectas: sed illud est primuz ꝛ mensura omniũ: qꝛ pmũ ꝛ perfectissimũ ꝯuertunt̃. ğ ꝛc. ❡ Item illud qd est post pmum vel est causatũ vel non causatũ: ꝛ h̃ est manifesta per sufficientẽ diuisionẽ: sz nõ põt dici ꝙ nõ sit causatuz: qꝛ sic esset pmũ. ꝛ per ꝯsequẽs duo pma essent in eodẽ genere: qd est impossibile: qꝛ qd per superabundantiã dicit̃ vni soli conuenit. vt dicit̃. 3. thopic. ğ illud erit cãtũ. Ex hoc vlteri⁹. si est cãtũ vel est cãtũ ab aliquo eiusdẽ generis vel ab aliquo alterius generis. per sufficientẽ diuisionẽ: sed nõ põt esse causatum ab aliquo alterius generis: quia sic causa ꝛ causatum nõ conuenirent in genere: qd est falsum. ergo est causatum ab aliquo eiusdẽ generis: ꝛ h̃ nõ põt esse nisi pmũ: quia si poneret̃ aliquod posterius aliquo illud causaretur: tunc quereret̃ de illo posteriori: sicut pus vel est causatũ vel nõ causatum: nõ potest dici ꝙ nõ sit causatuz: qꝛ sic esset pmũ vt deus: imo vt pus ꝛ essent duo pma in eodem genere. si aũt est causatũ: tunc est causatũ ab aliquo eiusdẽ generis vel alterius: ꝛ sic in infinitũ. vel erit dare pmuz qd sit causa ꝛ mensura oium alioꝝ. vnde iste conuertuntur si est pmũ ꝛ causa. ğ est mensura: ꝛ ecõuerso. ❡ Notandũ tñ ꝙ duplex est mensura ꝛ pmũ. Quedã est mensura intrinseca: sicut materia ꝛ forma: que sunt pncipia cognoscendi rez: ꝛ causa rei intrinseca. Alia est mensura extrinseca: sicut finis ꝛ efficiens: ꝛ sicut dicit Cõmentator: ꝙ est dare pmũ efficiens ꝛ finem vt pmam causaz: qd est mẽsura oium extrinseca ꝛ secundũ appropinquationẽ vel remotionem ab ipso omnia dicunt̃ magis vel minus perfecta: qꝛ qd est propiquius ei magis est perfectum: ꝛ ꝙ est remotius ab eo minus est perfectũ.

Cõm.7.

Ad rationes ❡ Ad pmã. vnuz est mensura numeroꝝ ꝛc. Concedit̃. mensura intrinseca. Et tu dicis: ꝙ vnũ nõ est pncipiũ multoꝝ: quia sunt opposita. Dicendũ ꝙ vnũ capit̃ duplr. vno modo secundũ formã ꝛ speciẽ ppriã: ꝛ sm cõpletionẽ ꝛ perfectionem eius: ꝛ sic vnũ opponit̃ multo ꝛ nõ ꝯstituit ipsum. Alio mõ nõ sm speciẽ ꝛ formã ppriã: sed sm ꝙ est pars: ꝛ includit̃ in multo: ꝛ non sm ꝙ vnũ hz cõpletionẽ: ꝛ sic vnũ ꝯstituit multa. ꝛ ponit̃ sile. Corpus duplr accipitur. Uno mõ sm formã ꝛ speciẽ ppriã vt opponit̃ aiato: sicut corpus qd est lapis hz formã ppriã ꝛ cõpletionẽ per se: ꝛ sic nõ ꝯstituit aiatũ. Alio modo capit̃ nõ sm cõpletionẽ ꝛ formã ppriã: sed inquantũ est pars animati: ꝛ est in potentia ad vlteriorẽ perfectionẽ: ꝛ sic constituit corpus. ❡ Ad aliã. Mensura dz esse pars. Dõm ꝙ verum est. si est mensura intrinseca: tunc est pars essentialis vel qñtitatiua. Et tu dicis: ꝙ punctũ est pmũ ꝛ non est pars. Dõm ꝙ punctũ est pars linee nõ qñtitatiua: sed essentialis: qꝛ linea cõponit̃ ex longitudine tãq̃ ex mã: ꝛ ex duobus punctis terminãtib⁹ tãq̃ ex forma. vnde etiaz dicit Aristo. pmo posterioꝝ: ꝙ suba coruz est ex his: ꝛ loquit̃ de linea: que est ex punctis tanq̃ ex partibus essentialibus. ❡ Ad aliaz. pma causa ꝛc. Concedit̃. ꝙ sit mensura extrinseca. vt pus visum est: ꝛ videt̃ in sequẽtibus. Et tu dicis: ꝙ non est in genere. Dõm ꝙ est in genere sube per reductionẽ: lz non per se: ꝛ hoc sufficit ad hoc ꝙ aliqd sit in genere per reductionẽ ꝙ sit mẽsura. vñ nõ opz ꝙ mẽsura ꝛ mensuratũ per se sint in genere: sz sufficit ꝙ vnuz sit in genere per reductiõez.

Cap⁹ de per se.

Qõ. IIII.

❡ Et sciam metrũ rerum dicimus ꝛc.

T.cõ.5.

Queritur circa hanc partẽ. Utrũ scientia ꝛ sensus sint mensure rerum. ❡ Et arguit̃ pmo ꝙ sic. Illud est mẽsura rerũ: p. r qd alia cognoscuntur: qꝛ mẽsura

ꝺꝫ eſſe p̄n^m cog̃ſcendi menſuratū: ſꝫ ꝑ ſciaꝫ ⁊ ſenſuꝫ alia cog̃ſcunt̃: qꝛ ꝑ ſenſum cog̃ſcunt̃ oia ſenſi^{lia}: ⁊ ꝑ inte^m oia intelligibilia. vt pꝫ. 3. de anĩa. g̃ ⁊c̃. ¶ Itẽ. illud eſt mẽſura alioꝝ: qð eſt p̄ncipiū eoꝝ: qꝛ menſura eſt p̄ncipium ⁊ cauſa alioꝝ. vt p̄us viſuꝫ eſt: ſed intellectus ⁊ ſcientia eſt p̄ncipiū oium alioꝝ: qꝛ ſcientia: ⁊ intellect⁹ diuinus ſunt p̄ncipia oiuꝫ nãliū: ⁊ ſciẽtia ⁊ intellectus humanus ſunt p̄ncipia oium artificialiū. g̃ intellectus eſt mẽſura rerū. ¶ Itẽ veritas p̄mo eſt in intellectu. p̄mo peryarmẽias. ⁊. 6. huius. g̃ intellectus eſt menſura oium reruꝫ: qꝛ ſicut aliquid ſe hꝫ ad eſſe veruꝫ: ita ad eſſe: quia ens ⁊ verum cõuertuntur. modo in quo aliquid habet p̄mo eſſe illud eſt cauſa eius. ⁊ per ꝯñs menſura.

T. c. 37. *T. cõ. 8*

Oppoſitum vult Ariſto. in littera. vbi reprobat opiniones alioꝝ q̃ voluerūt ꝙ ſcientie ⁊ ſenſus eſſent mẽſure rerū. ⁊ idẽ vult Cõmẽtator. *T. c. 5.*

Dicendum eſt ad queſtionẽ: ꝙ ſcientie ⁊ ſenſus nõ ſunt mẽſure rerum: ſed res ſunt mẽſure ſciẽtie ⁊ ſenſus. Et hoc ꝓbat̃ per rationẽ Ariſt. Illud eſt menſura alterius: qð eſt p̄ncipiuꝫ cognoſcendi ipſuꝫ. iſta eſt manifeſta ex dictis: ſed res ſunt p̄ncipiū cognoſcendi intellectū ⁊ ſenſuꝫ verū vel falſuꝫ: quia dicit Ariſto. ꝙ ꝓpter nos exiſtimare te eſſe albuꝫ nõ ꝑꝑ hoc tu es albus: ſed propter hoc ꝙ tu es albus exiſtimatio ⁊ ſciẽtia eſt vera qua extimamus ⁊ ſcimus te eſſe albū. vñ dicit Ariſto. ꝙ nobis accidit: ſicut ſi aliquis ſe mẽſuret per cubitū: tũc cognoſcimus quãti ſumus: ⁊ tunc nos putamus cognitionẽ noſtrã eſſe mẽſuraꝫ huius: ſed hoc nõ eſt verū: ſed mẽſura eſt quãtitas cubitalis: ⁊ hoc per addicere ad tm̃ noſtri. i. ꝙ cubitus applicetur ad nos: ſicut nos cognoſcimus alia entia per ſciẽtiã putamus eẽ cauſam ⁊ mẽſuraꝫ alioꝝ: ſed hoc nõ eſt: qꝛ ſcibilia plus menſurant ſciẽtiã: qꝛ ſciẽtia cauſat̃ a ſcibilibus ⁊ ſenſus menſurat̃ a ſenſibilibus. ¶ Itẽ ⁊ eſt ratio Cõmentatoris. ſi ſciẽtia ⁊ ſenſus eſſent menſure rerū: tunc res extra aiam dependerẽt a rebus in anĩa: qð eſt falſum. ꝯñtia pꝫ: qꝛ dicit Cõmentator. ſi non eſſet dignius vt entia menſurent ſcientiã ⁊ ſenſum q̃ꝫ vt iſta mẽſurent entia. nõ. n. eſt menſura niſi ſint entia: tũc ſequeret̃ ꝙ illud qð eſt extra animã dependeret in eſſe ab eo qð eſt in anĩa. ¶ Notandū diligenter: ꝙ metrū p̄mo ⁊ p̄ncipaliter eſt in diſcretis vt vnitas numeralis ꝓpꝛiſſime eſt menſura: ſed ſm̃ ſimilitudinẽ metruꝫ eſt diminutū ad alia ab vnitate numerali: qꝛ mẽſura p̄mo ⁊ ꝓpꝛie dicta dꝫ habere tres conditiones. Primo ꝙ ſit indiuiſibilis ſimplr̃: qꝛ ꝓpter hoc maxime dicit̃ eſſe certa. Scðo requirit̃ ꝙ per eius replicationẽ aliquotiẽs reddat totū: qꝛ ſi per replicationẽ eius nõ redderet totū: tunc nõ eſſet menſura: qꝛ dicit Ariſto. 4. phyſicoꝝ: ꝙ metrū nihil videt̃ eſſe extra menſuratū: ſed aut plura metra totū. 3º requirit̃ ad menſuraꝫ ꝓp̄e dictã ꝙ dꝫ notificare menſuratū. modo oẽs iſte tres cõditiones debentur vnitati numerali: vt pꝫ ex dictis: ſed aliq̃ꝫ ſimilitudineꝫ transferuntur ad alia. ergo opꝫ ꝙ ſit aliqua ſimilitudo inter vnitatẽ numeralẽ ⁊ alias mẽſuras. vñ quelibet aliarū menſurarū opꝫ ad minus vnam 3^m cõditionuꝫ habere. modo aliqua menſura eſt que per replicationẽ eius aliquotiens reddit totū: lꝫ nõ ſit ſimpliciter indiuiſibilis: vt vncia que eſt mẽſura ponderū. ſimiliter generaliſſimū dicit̃ eſſe menſura alioꝝ in predicamento: nõ ꝙ per eius replicationẽ reddat alia inferiora: ſed quia eſt p̄ncipiū cognoſcendi alia: ⁊ ſic de alijs. ¶ Nota tamen ꝙ ſcientia ⁊ ſenſus dr̃ menſurari a ſcibili nõ menſura quantitatiua: ſed menſura perfectiõis: qꝛ in veritate quãto ſcibile eſt nobilius ⁊ perfectius tanto ſcientia nobilior ⁊ perfectior.

9º me^{te}. T. cõ. 21 *Cõmẽ. 5.* *T. c. 119.*

Ad rationes. ¶ Ad p̄mã. Illud eſt mẽſura ⁊c̃. Dicẽduꝫ ꝙ aliquid cognoſci per aliud dicit̃: aut tãq̃ꝫ per potentiã cog̃ſcitiuã ⁊ tale nõ eſt menſura: ſed plus ecõuerſo cognituꝫ eſt menſura cognoſcẽtis. Alio modo aliqd cognoſcit̃ per aliud tãq̃ꝫ per p̄ncipiū ⁊ cauſaꝫ cognitõis ⁊ tale eſt menſura. mõ p̄mo mõ res cognoſcit̃ per ſenſum ⁊ intellcm̃: ſed ſcðo mõ intellectus ⁊ ſenſus cognoſcunt̃ per res. ¶ Ad aliaꝫ. Illud eſt menſura alioꝝ ⁊c̃. Concedit̃. Tu dicis: ꝙ intellectus ⁊c̃. Dõm ꝙ intellectus diuinus eſt cauſa oium rerū nãliū: ſed plus ecõuerſo. g̃ nõ eſt menſura nãliū. ¶ Ad aliam. veritas p̄mo eſt in ĩtellectu. Dõꝫ ꝙ veritas equiuocat̃: qꝛ vno mõ accipit̃ ꝓ entitate manifeſtatiua ſui apud intellectū: qꝛ nõ eſt actu manifeſtans ſe apud intellectuꝫ: ſed tm̃ hꝫ habitudinẽ. vñ etiaꝫ Cõmentator dicit in 2º phyſicoꝝ: ꝙ nullū ens naturaliter incognitū eſt: ⁊ ſic verum eſt in rebus extra animaꝫ: qꝛ aptitudo manifeſtandi rem eſt in re ⁊ nõ in intellectu: ⁊ ſic verū conuertit̃ cũ ente. Alio modo dr̃ veritas a qua aliquis dicitur verus: q̃uis. n. res nata ſit manifeſtari apud intellcm̃: nõ tamẽ aliquis eſt verus ſm̃ eam: niſi ſit ꝯformitas intellectus ad rem ſm̃ compoſitionẽ vel diuiſioneꝫ conceptuum: ⁊ hoc modo verum non eſt formaliter niſi in ĩtellectu: lꝫ in re ſit extra effectiue. Qõ. V.

T. c. 47

¶ Quod quidem in omni genere vnū eſt ⁊c̃. *T. cõ. 7.*

Queritur circa hãc partẽ: qꝛ infra ſubdit. querendū ipſuꝫ ꝙ vnum ſic ⁊ in ſuba ſubam vnã ipſiꝫ vnū. Utrū prima cauſa: ſicut deus ſit mẽſura oium in genere ſube. ¶ Et arguit̃ p̄mo ꝙ nõ. Mẽſura dꝫ eſſe notior menſurato: qꝛ menſura notificat menſuratū: ſed p̄ma cauſa nõ eſt notior ſubſtãtÿs. 2º. hui⁹: qꝛ ſubſtantie ab^{te} minime nobis ſunt note: qꝛ ſicut ibi dicit̃. ſicut ſe hꝫ oculus noctue ad lumen ſolis: ita ſe hꝫ intellectus nr̃ ad mãifeſtiſſima in natura. i. ad ſubas ab^{tas}. g̃ ⁊c̃. ¶ Itẽ menſura aliquotiens replicata reddit totū: ſed p̄ma cauſa aliquotiens replicata nõ reddit totū: qꝛ deus replicatus nullã ſubam reddit: cū ſit oĩno abſtractus.

T. cõ. ꝑ.

Oppoſitum vult Ariſt. in predicta littera. vbi vult ꝙ in genere ſubſtantie ſit dare ſubſtantiam vnam: que eſt menſura omnium: ⁊ dicit Cõmentator: ꝙ h̃ eſt p̄ma cauſa. *T. cõ. 7.* *Cõm. 7.*

Dicendum eſt ad queſtionẽ: ꝙ p̄ma cauſa non eſt mẽſura ĩtrinſeca et ꝓpꝛie dicta. Et cauſa eſt. Ad menſurã intrinſecã ⁊ ꝓpꝛie dictã reqrūtur tres ꝯditiões. Primo reqritur ꝙ ſit indiuiſibile ſimpliciter: qꝛ ꝓpter hoc mẽſura dꝫ eſſe maxime certa. Secũdo reqrit̃: ꝙ per eius replicationẽ aliquotiẽs reddat totū: qꝛ aliter nõ eſt mẽſura: qꝛ dicit Ariſto. 4. phyſico. ꝙ metrū nihil aliud vr̃ extra menſuratuꝫ: ſed aut plura metra totū. 3º requirit̃: ꝙ notificet menſuratū. vt p̄us viſum eſt. ¶ Ex hoc arguit̃. Illud nõ eſt menſura ꝓpꝛie dicta ⁊ intrinſeca qð nõ hꝫ cõditiões requiſitas ad menſurã: ⁊ h̃ eſt manifeſta: ſed p̄ma cauſa nõ hꝫ oẽs conditiones reqſitas ad mẽſurã: qꝛ ille ſunt. 3. vt iã viſum eſt. Et p̄ma cã nõ hꝫ: qꝛ ꝑ eius replicationẽ nullã ſubaꝫ reddit: que tñ eſt vna conditionū. vñ mẽſura ꝓp̄e ſic tm̃ debet̃ vnitati nũerali: ⁊ ab ipſa tranſlata eſt ad alia ſm̃ aliquã ſilitudinẽ reptã. Etiã p̄ma cauſa eſt ab^{ta} ab oĩbus ſubſtãtÿs. g̃ nõ eſt mẽſura intrinſeca. ¶ 2º dõm: ꝙ eſt mẽſura extrinſeca ⁊ ſm̃ ſilitudinẽ. Et cauſa eſt. Illud eſt menſura ſaltẽ extrinſeca ⁊ aliquo mõ qð hꝫ aliq̃ꝫ ꝯditionẽ mẽſure. iſta eſt manifeſta: ſꝫ p̄ma cã hꝫ aliq̃ꝫ ꝯditionẽ mẽſure: qꝛ p̄ª cã eſt ſimpli^{ma} cū ſit ſimplr̃ idiuiſibilis: ⁊ extra

T. c. 119.

Cõm.7.

oẽm magnitudinẽ. vñ dicit Cõmentator in p̄dicta littera: q̄ cū ꝯiūctuȝ fuerit huic q̄ p̄ᵒ causa est simplicissima q̄ declaratū est in physicis p̄mū motorẽ eẽ eternū ꝛ abstractū ab omni mā. Et cuȝ declarauit post in isto.iz.q̄ hoc nō soluȝ est p̄nciᵐ tāq̄ȝ motor: sed tāq̄ȝ forma ꝛ finis: declarabit̄ q̄ illud est veꝝ ꝛ vnū de quo declaratū fuit: q̄ est p̄nᵐ subẽ: sicut declatū est in isto. supple in isto. iz. q̄ est actus vlis: cui nō admiscet̄ poᵃ omnino. ꝛ sic vult Cõmentator: q̄ p̄ma causa sit mẽsura oīum subarū cum sit p̄nciᵐ oīum subarū. ꝛ dȝ itelligi: sicut p̄us dcm̄ est: q̄ est mẽsura extrinseca. ⸿ Nōdū est q̄ sanctus Thomas inuehit̄ ꝯtra Cõmentatorẽ in hoc: q̄ dicit p̄mū motorem esse metrū oīum subarū: ꝛ dicit q̄ Cõmentator p̄mo nō bñ dicit: q̄ metrū s̄m Aristo. est ꝯiunctū ꝛ nō separatū: sed p̄mus motor est separatus a rebꝰ. ḡ nō est metrū substantiarū. zᵒ. dicit: q̄ sequeret̄ s̄m Cõmentatorẽ: q̄ primus motor eẽt in p̄dicam̄to subẽ: q̄ metꝝ est vnigeneū: ꝛ in eodẽ p̄dicamẽto cū mensurato: sȝ deus nō est in aliquo predicamẽto. ⸿ Dōm q̄ deus est mensura ꝛ metrū oīum subarū: imo etiā oīum entiū eo mō quo dcm̄ ē: ꝛ p̄ma rō nō ꝯcludit. vñ Aristo. vult q̄ metrū nō dȝ esse separatū per se subsistẽs vt ydea: sicut voluit plato: sȝ non negat qn metrū possit esse separatū ꝛ abᵗᵘᵐ ab omni materia. ⸿ Ad aliā. Dōm q̄ nō opȝ q̄ metrū cuȝ mẽsurato sit in eodẽ genere per se ꝛ directe: sed sufficit q̄ per reductionẽ vt p̄nᵐ efficiẽs extrīsecū: sicut mā ꝛ forma sunt in predicamẽto subẽ p̱ reductōeȝ vt p̄nᵃ intrinseca.

Ad rationes. ⸿ Ad p̄mā. Mensura dȝ esse notior ꝛc̄. Cõcedit̄. si est mẽsura intrinseca: tūc dȝ esse notior mẽsurato nō solū nāliter: sȝ ēt quo ad nos: sȝ si est mẽsura extrīseca sufficit q̄ sit notior nāliter. Et tu dicis: q̄ p̄ma cā ꝛc̄. Dōm q̄ verū est nō est notior quo ad nos: tñ est notior nāliter. vnde si p̄cederemus cognitiōe nāli: tunc per eius cognitionẽ oīa alia cognoscerent̄: cū ipsa sit p̄ma lux ꝛ p̄mum speculū oīum: sicut dicit Lynconiesi. p̄ᵒ. poste. ꝛ hoc sufficit ad mensuraȝ extrinsecā. ⸿ Ad aliā. pȝ: q̄ nō opȝ q̄ mensura extrinseca ꝛ s̄m similitudinẽ dicta hẽat oẽs ꝯditiōes mensure: sed sufficit q̄ habeat aliq̄ȝ ꝛc̄. Qõ. VI.

T.cõ.9.

⸿ Opponuntur aũt vnum ꝛ multa ꝛc̄.

Queritur circa hoc capl'ȝ. Utrū vnū ꝛ multa opponant̄. ⸿ Argr̄ p̄ q̄ nō. Unū oppositoꝝ nō predicat̄ d̄ reliquo affirmatiue: sȝ plus interimit ipsuȝ: sȝ vnum predicat̄ de multitudine: q̄ aliq̄ multitudo est vna. ḡ nō opponunt̄. ⸿ Itẽ vnum tm̄ opponit̄ vni in isto. io. ꝛ p̄mo p̱yarme. sȝ multū opponit̄ pauco. vt in. io. huiꝰ. ḡ nō opponit̄ vni. ⸿ Itẽ. illud qȯ ꝯstituit alterū: et est p̱s eius nō opponit̄ sibi: q̄ totū ꝛ pars sunt eiusdem spẽi. ꝛ per ꝯn̄s nō opponunt̄: sed vnū ꝯstituit multa ꝛ est pars eiꝰ: q̄ multitudo ꝯstituit̄ vnitatibꝰ tāq̄ȝ ex p̱tibꝰ.

T.c.14. ꝛ.t.c.17. T.c.20.

T.c.9.

Oppositũ vult Aristo. in littera: q̄ dicit q̄ vnū ꝛ multa opponunt̄ multis modis: et hoc idem vult Cõmentator.

Notandum ad itellcm̄ qōnis: q̄ vnū duplr̄ potest ꝯsiderari. vno mō s̄m formā ꝛ spẽm p̱priā ꝛ s̄m ꝯpletionẽ ꝛ perfectōeȝ eius. Alioᵒ capitur vnū non s̄m speciẽ ꝛ formā p̱priā: sȝ s̄m q̄ est pars: ꝛ icludit̄ in multo: ꝛ nō s̄m q̄ vnū hȝ p̱fectōeȝ: sȝ s̄m q̄ est in poᵃ: sicut ēt dr̄ de corpore q̄ vnuȝ accipit̄ s̄m formā ꝛ p̱priā speciẽ vt opponit̄ aīato ꝛ nō est in poᵃ ad vlteriorẽȝ p̱fectionẽ: sicut corpus qȯ est lapis hȝ formā p̱priā ꝛ p̱fectōeȝ per se: ꝛ sic nō ꝯstituit aīatū. Alio mō capit̄ nō s̄m perfectionẽ ꝛ formaȝ p̱priam; sed inquantū est pars aīati ꝛ est in poᵃ ad vlteriorẽ perfectionẽ: ꝛ sic nō opponit̄ animato: sed cõstituit ipsuȝ.

Hoc viso dōm est ad qōneȝ p̄mo q̄ capiẽdo vnuȝ p̄mo mō opponit̄ multo. Et cā est. Illa opponunt̄ que hñt ratiōes oppositas et maxime distāt: q̄ que maxime distāt ꝛ hñt ratōes oppositas illa sunt opposita: ꝛ hoc pȝ ex diffōne ꝯ̄riorꝝ: sȝ vnū ꝛ multa sunt hꝰ: q̄ vnū capiẽdo p̄ᵒ mō hȝ rōnẽ oppositā ad multa ꝛ maxīe distat ab ipso: ꝛ hoc in genere discretoꝝ: q̄ vnū iquātuȝ dicit mihi nām subiectā idiuisibilitati ꝛ multitudo dicit nāȝ subiectā diuisibilitati: ꝛ ista maxīe dr̄nt: ꝛ vt sic nō p̄nt se ꝯpati in eodẽ. ⸿ zᵒ dōm: q̄ sic opponit̄ ei ꝯ̄rie. Et cā est: q̄ iā p̱batū est q̄ vnū ꝛ multa sunt opposita vl' ḡ ꝯ̄dictorie vel relatiue vel p̄uatiue vel cõtrarie. p̱ sufficiẽtẽ diuisionẽ: q̄ nō sūt p̱les spẽs oppōnis: sȝ nō p̄nt dici q̄ opponant̄ ꝯ̄dictorie: q̄ horū semp̱ vnū est ens aliud nō ens: sȝ ista ambo sunt entia. silr̄ nō opponunt̄ relatiue: q̄ relatiue opponunt̄ vt forᵉ respᵗᵉ ꝛ nō forᵉ abᵗᵉ: sȝ iste sūt forᵉ abᵗᵉ. ḡ opponunt̄ ꝯ̄rie vel p̄uatiue: sed nō p̄uatiue: q̄ vnū illoꝝ est ens. alterū v̇o nō ens saltẽ s̄m qd. vñ nullā nāȝ ponit p̄uatio. ḡ opponūt̄ ꝯ̄rie. ⸿ Sȝ tu posses istare: q̄ Cõmentator vult. cõ. 9. q̄ opponant̄ p̄uatiue: q̄ dicit: q̄ vnū ꝛ multa sunt ꝯ̄ria. ꝛ ꝯ̄rietas s̄m quā sunt ꝯ̄ria sunt p̄uatio ꝛ habitus. Et addit Cõmentator q̄ Arꝫ. vocat p̄uōnẽ ꝛ habitū ꝯ̄ria: q̄ ꝯ̄ria v̇a reducunt̄ ad hoc genus: ꝛ sic vult Cõmẽtator: q̄ vnū ꝛ multa opponant̄ p̄uatiue. ⸿ Ad hoc dōm est q̄ vnū pōt duplr̄ ꝯsiderari. vno mō quo ad nām subiectā indiuisiōi: ꝛ illa nā sig̃tur noīe simplr̄: ꝛ sic dicit nāȝ positiuā: ꝛ sic opponit̄ multo ꝯ̄rie quo ad formā ꝛ p̱fectōeȝ eius. Alioᵒ ꝯsiderat̄ vnuȝ quo ad indiuisionẽ: ꝛ sic dicit p̄uationẽ q̄ p̄uatio nō sig̃tur p̄ncipalr̄ noīe vnius: sȝ ꝯnotat̄ ꝛ sic opponit̄ multo p̄uatiue. ⸿ zᵒ pōt argui p̱ zᵃ ꝯ̄ne. Illa sunt opposita ꝯ̄rie que sunt spẽs aliċᵒ generis ex opposito distincte: ꝛ h̄ est manifesta. ex. io. hᵒ. t.c.i3. z.i4. q̄ dr̄ q̄ ꝯ̄rietas est dr̄ia s̄m spẽm: sȝ vnū ꝛ multa sunt hꝰ: q̄ ens diuidit̄ in ista. s. vnum ꝛ multa: sicut in spẽs aliqualiter que sunt diuerse q̄ditates. vt pȝ. 5. hᵒ. ꝛ ioᵒ. q̄ nō veliȝ dr̄e q̄ ens sit genus vniuocū ad ista: sȝ analogū. ⸿ Nōndū tñ q̄ aliq dr̄t q̄ vnū ꝛ mlta diuersimode ꝯsiderata opponunt̄ s̄m oẽs spẽs oppositiōis: q̄ dr̄t q̄ vnū inquātū est ꝯuertibile cuȝ ente opponit̄ multo ꝯ̄dictorie: q̄ multitudo est nō ens: ꝛ ens ꝛ nō ens ꝯ̄dicūt. In veritate illud nō est bñ cautuȝ: q̄ multitudo nō est nō ens: lȝ. n. non sit vnū ens: tñ est multa entia: q̄ multas vnitates includit. vñ nō est vera ꝯ̄dictio inter vnuȝ ꝛ multa. Secūdo dicunt q̄ si vnum considerat̄ vt mensura sic opponuntur relatiue: quia mensura refertur ad mẽsuratū. Hoc ēt vdetur esse de itentione Aristo. postea: q̄ dr̄ q̄ vnū opponit̄ mlto aliqualr̄. s. relatiue: q̄ est metrū ꝛ mẽsura numeri: ꝛ hoc nō est ꝯ̄ p̄maȝ ꝯnem: q̄ abᵗᵉ acceptū ꝯ̄riat̄ multo: qūo aūt vnuȝ ꝛ multa opponant̄ p̄uatiue vel ꝯ̄rie ex dictis pȝ q̄ñ dicebat̄ ad dcm̄ Cõmentatoris. ⸿ 3ᵒ dōm: q̄ capiẽdo vnū zᵒ. mō nō opponit̄ multo. Et causa est tacta p̄us. Illud qȯ est p̱s alteriꝰ ꝛ ipsuȝ ꝯstituit nō opponitur sibi ꝛ visa est prius.

Ad rationes .s. p̄maȝ ꝛ 3ᵃᵐ pȝ ex dictis: q̄ p̱bant q̄ vnū scd̄o mō acceptū nō opponit̄ multo: ꝛ hoc est ꝯcessuȝ. ⸿ Ad zᵃᵐ vnū nō opponit̄ nisi vni. Concedit̄. in vno genere

Sed ista rñsio doctoris ē mihi suspecta. vr̄. n. sȝ p̄ncipia Auerr. q̄ vnū p̄ncipalr̄ sig̃t p̄uōnẽ diuisibilitatis. vnū. n. nō dicit aliquaȝ dispōnẽ additaȝ essentie. sicut opinatus est Auicẽna ꝯ̄ quem inuehit Cõmẽtator. 4. metaph. ꝯ. 3. ꝛ in. io. hᵒ. cõ. 8. Et q̄ oppositio inter aliqua attẽdit̄ penes suum p̄ncipale sig̃tuȝ. iō Cõmentator. iuxta sua p̄ncipia dixit q̄ vnū ꝛ multa opponūtur p̄uatiue. ꝛ iō expositus per oppōnem ꝯ̄riaȝ oppōneȝ s̄m habitum ꝛ p̄uationẽ. q̄re glosa doctoris destruit intẽtionẽ cõmẽtatoris. sic videt̄.

oppōnis ꝛ eodē mō. Tu dicis: ꝙ multū opponitur pauco. Dōz ꝙ multitudo pōt dupl'r ꝯsiderari. vno° vt dicit excessuz respcū alterius: ꝛ hoc mō multitudo opponiť pauco: qꝛ multitudo est quedā pluralitas cū excessu: ſʒ paucitas est multitudo sine excessu. Alio mō pōt ꝯsiderari ſm se ꝛ abſolute: ꝛ sic opponitur vni ꝛ nō pauco: qꝛ sic etiā paucitas est q̄dā multitudo: sicut dualitas. Et h̄ de qōne. Qō. VII.

T.c.9. ¶ Diciť aūt ex contrario ꝛ ostenditur ꝛc̄.

Queritur circa hanc partē. Utrū vnū sit p̄us multitudine. ¶ Et arguitur p̄mo ꝙ nō. Priuatio est posterior habitu. vt pꝫ per Arist. in lr̄a: ſʒ vnū hꝫ se ad multum: sicut p̄uatio ad habitū: qꝛ vnū dicit idiuiſionē: ſʒ multū dicit diuiſionē: ſʒ idiuiſio est p̄uatio diuiſiōis. g̃ ꝛc̄. ¶ Itē. illud est posterius altero qđ notificať per alteꝝ: qꝛ notificans p̄us est notificato: ſʒ vnū notificať per mltitudinē cū in diffōne vnius ponať multitudo: qꝛ vnū est nā indiuiſa ꝛ nō multa.

T.c.9. **Oppositum** vult Ar.x.o. vnū nāl'r esse p̄us multitudine: ſʒ sensu sit posteri⁹.

Ad qōnem dōm: ꝙ vnum nāliter est p̄us multo. Et cā est. simplex p̄us est ꝯposito: qꝛ precedit ꝯpositū: sicut pars totū: sed vnū est simplex respcū multi: cū vnitas sit nā indiuiſa ꝛ simplex. g̃ ꝛc̄. ¶ Item. illud qđ dependet ab alio in eē ꝛ ꝑticipat ipsuz est posteri⁹ nāliter: qꝛ qđ depēdet ab alio posteri⁹ est eo: sicut effectus posterior est cā: ꝛ ēt p̄us nō ꝑticipat posterius: sed eꝯ magis: ſʒ multitudo depēdet ab vnitate in esse ꝛ ꝑticipat eā: qꝛ multitudo causať ex vnitatib⁹ ꝛ participat eas. vn̄ multitudo non est nisi multe vnitates. ¶ Itē qđ est metꝝ alterius hoc est p̄us eo nāliter: ꝛ h̄ est manifesta ex dictis: ſʒ vnitas est metrū multitudis. vt visuz est p̄us. g̃ ꝛc̄. ¶ 2° dōm: ꝙ vnū posteri⁹ est multo quo ad nr̄az cognē. Et cā est. Illud est p̄us cogne quo ad nos qđ est magis sensibile: qꝛ

T.cō.p̄. oīs nr̄a cognitio icipit a sensatis. vt dř p̄mo poster. ſʒ multitudo est magis sensibilis vno. vt pꝫ ex lr̄a:

T.cō.9. qꝛ dicit Arist. ꝙ plr̄itas est magis sensibilis q̄ꝫ vnū: ꝛ diuisibile magis est sensibile q̄ꝫ indiuisibile: ꝛ sic plr̄itas p̄or est vno rōne ꝑꝑ sensuz. i. notitia sensibi-

Cōm.9. litatis. ꝛ dicit Cōmētator. cā in h̄ est: qꝛ diuisibile est mai⁹ idiuisibili: ꝛ maius māifestius est minori. ¶ Sꝫ forte aliq̄s diceret ꝙ vnū quo ad nos ꝛ ſm sensuz est p̄us multo: cū sit metrū multoꝝ. ¶ Dōz ꝙ duplex est cognitio sensitiua quo ad nos: quedā est ꝯfusa: ꝛ tali cogne sensitiua ꝯfusa multitudo est p̄or vno: qꝛ p̄us occurrūt multa q̄ꝫ vnū: sicut qn̄ aliq̄s audit ꝛ videt mlta ex remotis cogne ꝯfusa p̄us occurrūt sibi multa q̄ꝫ vnū. Alia est cognitio perfecta ꝛ tali forte vnum est p̄us multo. ¶ Nōndū ꝙ vnū diffiniť multitudine: ꝛ eꝯ: nō tn̄ est diffō circularis: qꝛ hoc est diuersimode. vn̄ in multitudie est duo ꝯsiderare. diuiſionē ꝛ mltitudinē. Nō si multitudo ꝯsiderať quo ad diuiſionē: sic vnuz diffiniť ꝑ multitudinē: qꝛ ꝑ negnē diuiſionis: ſʒ si ꝯsiderať quo ad multitudinē: tūc multitudo diffiniť ꝑ vnū: qꝛ multitudo est aggregata ex vni⁹: ꝛ nō sunt aliq̄ multa: nisi cuilꝫ parti corrńdeat vnū. ¶ Nōnduz vlteri⁹: ꝙ diuiſio q̄ opponiť vni vt ꝯuertiť cū ente: ꝛ diuiſio que opponiť vni vt est p̄n̄m numeri nō est eadē: qꝛ diuiſio q̄ opponiť vni vt ꝯuertiť cum ente

cāt ꝯdictoria ſm ꝙ dř hoc est hoc: ꝛ hoc nō est hoc: ꝛ hoc debes itelligere nō quo ad nām subiectā indiuiſioni: qꝛ illa opponiť multo ꝯrie. vt p̄us visum est: ſʒ hoc est intelligendū quo ad indiuiſionē: que est quedā p̄uatio ꝛ aliq̄ negatio: ꝛ sic rō vnius accipiť ab indiuiſione: que opponiť diuiſioni inter ꝯdictoria: sed ratio vnius vt est p̄ncipiū numeri opponiť diuiſiōi quātitatiue. Et ex hoc aliq̄ ꝯcludunt ordinē intelligendi: qꝛ p̄us intelligiť ens aliquod nō vna intellectiōe ſm ꝙ subā vel accidēs intelligiť. Secūdo intelligiť nō ens. Tertio intelligiť diuiſio inter ꝯria vt diuiſio entis a nō ente: vt ꝙ subā est diuiſa a quātitate: qꝛ illa sunt diuiſa: quoꝝ vnū nō est alteruz: ꝛ h̄ est diuiſio cōtradictionis. postea intelligiť vnū qđ priuat diuiſionez. Ultimo intelligiť multitudo que est aggregata ex vnitatibus.

Ad rationes ¶ Ad p̄mā pꝫ: qꝛ vnū quo ad indiuiſionē posteri⁹ est multo: qꝛ ꝑ diuiſionē cognosciť indiuiſio. ꝛ hoc est ꝯcessuz. ¶ Et sic ēt pꝫ ad 2ᵃᵐ: qꝛ vnū notificať per multitudinē rōne diuiſionis: ſʒ mltitudo notificať ꝑ vnū rōne: quod est multitudo aggregata ex vnitatibus. Qō. VIII.

T.cō.12. ¶ Quare palā ꝙ diuersuz ꝛ dissimile ꝛc̄.

Queritur circa hanc ꝑtez. Utrū omne ens ꝯparatū oī enti sit idez vel diuersuz. ¶ Arguiť p̄mo ꝙ non. Nō ens pōt ꝯparari ad ens: ꝛ tn̄ nō ens nec est idem nec diuersuz ab ente. p̄⁹ nō est idē: qꝛ ens ꝛ non ens opponunť cōtradictorie: ꝛ per ꝯn̄s maxima oppositiōe. quoꝝ vnū est remotiuū alterius: nec ens ꝛ nō ens sūt diuersa: qꝛ differēs in aliquo differt: sed nō entis nō est differentia. g̃ ꝛc̄. ¶ Itē vna qualitas pōt comparari alteri qualitati ꝛ vna quātitas alteri: ꝛ h̄ est manifesta: qꝛ alb⁹ pōt comparari albo ꝛ tricubitus tricubito: sed duo albi nō dicunť idē: sed similes magis: sed duo tricubiti equales ex predicamētis. ꝛ. 5. huius. g̃ ꝛc̄. ¶ Item idē ꝛ diuersum sunt dr̄ie subē. ex. 5. huius: qꝛ vnitas in substātia est ydētitas: sed alietas est diuersitas: ſʒ vnitas in qualitate est similitudo. vnitas in quātitate est equalitas ꝛ diuersitas inequalitas. ergo substātia alteri cōparata substantie diciť esse eadem vel diuersa: quia nihil comparatur per differētias subē: nisi que sunt subē.

Capi⁹ de q̄ntitate. T.c.18. ꝛ.20. T.c.20.

Oppositum vult Arist. in predicta littera: ꝛ postea subiungit: ꝑpter qđ omne ad omne: aut est idem: aut aliud.

Notandum ꝙ vna est cōparatio ꝑp̄e dicta de qua dicit Aristo. 7. physicoꝝ: ꝙ solum mō fit in sp̄ē athoma: ꝛ de tali non loquiť ad p̄sens. Alia est cōparatio cōmuniter dicta: que est collatio reꝝ similiū vel dissimiliū vel rerū eiusdē generis vel diuersoꝝ generū: ꝛ de hac procedit questio.

T.cō.12. T.cō.31.

Hoc viso dōm est ad qōnem: ꝙ omne ꝯparatū oī aut est idē: aut diuersuz. Et cā est. In oī cōparatiōe: aut subā ꝯpať subē: aut subā ꝯpať accn̄ti: aut accn̄s accn̄ti. per sufficientē diuiſionē: ſʒ in oī tali ꝯpōne ꝯpatū alteri vel est idē vel diuersuz. ꝑbō: qꝛ si due subē ꝯpanť ad seiuicē sunt diuerse. qꝛ sunt actu diuise: ꝛ q̄ sūt actu diuiſa sunt diuersa: nisi sint duo noīa sinoīa: qꝛ si talia ꝯparenť ad seiuicē: tūc subā nō eēt diuiſa: ſʒ eadē. verūz est ꝙ ydētitas ꝛ diuersitas in subā variať: qꝛ alique substātie sunt eedē genere: alique diuerse. Alique eedez sp̄ē alique diuerse. Alique eedez numero alique diuerse ꝛ applica. Sed si fiat cōparatio accn̄tis ad substantiaz: aut illud accidēs erit in illa subā vel in alia. si accidens cōpareť ad subam in qua est sic accidēs ꝛ subā ſm subm

⁊ subiectiue sunt eedem. tñ sunt diuersa ſm eẽntiã. Sʒ si accidens cõparetur ad aliã subaʒ ĩ qua non est. tũc sũt diuersa simplr̃. Sʒ si accidens cõparatur ad accidens: tunc illa accidentia vel sunt in eodẽ subo vel non. Si sint ĩ eodem subo: tunc sunt eadẽ subiiue: sed sunt diuersa ſʒ eẽntiam. Sed si non sunt in eodẽ subo: tũc sunt simplr̃ diuersa. ergo omne comparatum ad oẽ: aut est idem: aut diuersum. vnde dicit Ar̃. Diuersum gdeʒ igitur: aut idem pp̃ hoc oẽ ad oẽ dr̃ quecũqʒ dicunt̃ vnicum ⁊ ens. vult dicere Arist. Ista cõparatio tñ est inter illa que sunt entia. qꝛ idẽ ⁊ diuersum nõ sunt ↄdictoria. vñ cõpatio vnius ⁊ diuersi tñ est in entibus: ⁊ nõ opʒ ꝙ sit ĩ nõ entibus. vñ nõ opʒ ꝙ ens non enti sit idẽ vel diuersuʒ: sed si idẽ ⁊ diuersum essent ↄdictoria: tunc haberet veritatem ꝙ vnũ esſʒ ens: aliud non ens. vnde opponunt̃ cõtrarie. quoꝝ vtrũqʒ est ens. vnde ista cõparatio habet veritatem tantum ĩ entibus. ⁊ Ar̃. assignat causam in littera. qꝛ vnuʒ ⁊ ens cõparata vt vnum ens alterius. vel est aptuʒ natum eẽ vnũ cum eo: ⁊ sic est idem: vel non est aptum natum esse vnũ: ⁊ sic est diuersum. vñ sic idem ⁊ diuersuʒ opponunt̃ ↄrie.

Notandum ꝙ hic est dubiũ. Tu dicis. ꝙ omne ens comparatum alteri: vel est ideʒ sibi vel diuersum. modo capiatur diuersitas numeralis: vt hic homo est diuersus ab alio homine per diuersitatẽ. ⁊ ecõuerso. alter ab isto ẽ diuersus per diuersitatẽ. modo tunc vna diuersitas comparatur alteri: vel ẽ eadem sibi vel diuersa: non est eadẽ. qꝛ mea diuersitas non est tua diuersitas: nec est diuersa: ⁊ nihil predicatur de seipso denominatiue. ¶ Item si esset diuersa ista diuersitas hoc esſʒ per diuersitatem. ⁊ ecõuerso. alia esset diuersa per aliã diuersitatẽ: tunc queratur vel alia diuersitas: vel est eadeʒ: vel diuersa. nõ potest esse eadem nec diuersa per aliaʒ diuersitatem. qꝛ sic procederetur in infinitum. qḋ est falsũ. ¶ Dicendum ꝙ omne cõparatum ad omne: vel est ideʒ vel diuersum vel est quo aliqd est diuersum. qꝛ aliter iret̃ in infinitum. vnde per hoc patet solutio rõnis. qꝛ diuersitas mea comparata alteri non est diuersa: sed quo aliqd est diuersum: ⁊ hoc sufficit. vtrum aũt in diuinis paternitas ⁊ filiatio sint idem vel diuersum. qꝛ aliqui ponunt formalitates hoc habent videre theologi.

Ad rõnes. Ad primam patet ex dictis. qꝛ illa comparatio tantuʒ intelligitur in entibus. ¶ Ad aliam. vna qualitas ⁊ quãtitas ⁊c̃. conceditur. Et tu dicis. ꝙ non est idẽtitas ⁊c̃. Dicendum ꝙ similitudo ⁊ equalitas est quedã idẽtitas. qꝛ idẽtitas non est nisi quedam vnitas. propter hoc sicut in omni genere est reperire vnitatẽ: ita idẽtitatem. ¶ Ad aliã. Idem ⁊ diuersũ. ⁊c̃. Dicendum ꝙ sunt differentie sube. primo ⁊ principaliter tamen denominatiue sunt ad alia genera ⁊ substãtia. vñ cum idẽtitas sit quedam vnitas primo reperitur in substãtia: sʒ ex genere sube trãsfert̃ ad alia genera. vnde licʒ idem ⁊ diuersum sint drĩe substantie principaliter. tamẽ per deriuationẽ pñt repiri in aliqs gñib᷒. ⁊ ħ ẽ. Qõ. IX.

Ista fuit glo. subtil Sco. i. S. sue meta. oẽ ens oĩ enti cõpatũ. aut est idẽ: aut diuersũ. aut ẽ idẽtitas aut diuersitas.

¶ Quoniam autem differre contingit.

T. c. xi. — T. c. iz. — T. ↄ. iz.

Queritur circa hoc capitulũ. Utrũ cõtrarietas sit maxima distantia. Et arguitur primo ꝙ non. Contrarietas ẽ differẽtia in eodem genere. qꝛ contraria sunt eiusdẽ generis ex predicamẽtis ⁊ in hoc decimo. sed maxima distantia non est in eodẽ genere: cũ ea ꝗ sunt in diuersis generib᷒ magis distent illis que sunt ĩ eodẽ genere. ergo ↄrietas non est maxima distantia. ¶ Itẽ album ⁊ nigrũ sunt ↄtraria. ex lſa. sed inter albũ ⁊ nigruʒ nõ est maxima distantia. qꝛ maior distãtia est inter albissimũ ⁊ nigerrimũ. qꝛ dicitur 3° topico. Sicut se habet simpliciter ad simpliciter. ⁊ magis ad magis: ⁊ maxie ad maxime. ergo si distantia est inter album ⁊ nigrum qḋ habet se simpliciter: maior erit distantia inter albius ⁊ nigrius: ⁊ maxima inter albissimũ ⁊ nigerrimũ. ergo non est maxima contrarietas. ¶ Itẽ si contrarietas esset maxima distantia: tunc non posset fieri motus a medio ad extremũ: sed hoc est falsum: falsitas consequẽtis apparet. qꝛ videmus ꝙ motus fit a rubeo in album ⁊ nigrum. vt patet 5° phy. cõsequentia probatur. qꝛ motus est inter maxime distantia contraria. sed mediũ non maxime distat ab extremo. qꝛ magis distat extremũ ab extremo.

T. cõ. 6. i9. ⁊. 5z.

Oppositum vult Ar̃. in predicto ca° dicẽs. ↄrietatẽ esse maximã distantiã. T. c. iz.

Dicendum est ad questionem. ꝙ cõtrarietas est maxima distantia. Et potest probari ratione Ar̃. Ex quibus fiũt transmutatiões: ⁊ gnãtões: ⁊ in quibus est alteratio: inter illa est maxima distan°. qꝛ transmutationes fiũt inter maxime distantia. Et hoc dʒ intelligi de illis que maxie distãt ↄferibilr̃ ⁊ cõpabiliter. sed transmutatiões ⁊ gnõnes fiunt inter contraria. sic patet quinto phy. ⁊ ista ratio est Ar̃. ¶ Item sicut est in distantia locali: ita est in distantia cõtrarioꝝ. per cõmentatorẽ dicẽtem. Que qdem illa que sunt distãtia prima in loco sunt illa quoꝝ distantia est maxima. Et addit cõmẽtator. ꝙ tu debes scire ꝙ ista est diffõ ↄrioꝝ propter contrarietatem que est in loco. vnde distantia in loco est causa in cõtrarietate subiectoꝝ cor᷑ propriorum istis locis. ꝗ sicut est in distantia locali: sic est in distantia contrariorum. sed prima distantia in loco est maxima. per cõmentatorẽ. qꝛ dicit ꝙ illa que sunt distantia prima in loco sũt illa quorum distantia est maxima. Et dicit. ꝙ maxima distantia ĩ loco est circũferentie ad centrum: saltem virtute: licʒ non q̃ntitatiue. Et dicit cõmentator 8° huius. Quoniam oppositio prima ⁊ essentialiter est primo ĩ eis q̃ sunt in loco. i. contrarietas. vt exponit cõmentator. Ideo accepta est distantia ĩ diffõne contrariorum cum dr̃. ꝙ cõtraria sunt que maxime differũt. ¶ Notandũ hic ꝙ dʒ itelligi de contrariis ſm perfectã rõnem. qꝛ etiam mediũ cõtrariatur extremo inquantum participat naturam alterius extremi. Et tamen non maxime distat extremuʒ ab extremo q̃ʒ me᷑ ab extremo. sʒ de ħ plus videbit̃ postea.

T. c. i8. ⁊. i9. — Cõ iz. — Cõ. iz. — Cõ. 4.

Ad rationes. Ad primam. Contrarietas est differentia. ⁊c̃. conceditur. Tu dicis. ꝙ maior est distantia in diuersis generibus. Ar̃. soluit ħ in littera. qꝛ dicit. que non cõueniunt in genere non differunt ſm magis ⁊ minus: ⁊ maxime: sed magis distant incõferibiliter. i. incõparabiliter. qꝛ non possunt comparari. sed dicuntur magis distare incõparabiliter. ergo nõ ẽ maxima distantia inter diuersa genera comparabiliter. ¶ Ad aliam. album ⁊ nigrum. ⁊c̃. conceditur. Tu dicis. ꝙ non est maxima. nego. Ad probationem. Maior est distantia inter album ⁊ nigrum. Dicẽdum ꝙ verũ est quãtum ad excessum. sed tamen non quo ad essentiam. qꝛ albissimũ ⁊ nigerrimũ non differunt maxime. qꝛ pticipent albedinẽ ⁊ nigredineʒ. vñ dʒ esse iter contraria distantia ab᷑. non ſm excessuʒ cõpatiue. qꝛ ħ accidit ↄrijs. ¶ Ad probationem. Sicut se habet simpliciter. concedit̃. Ista ,ppõ dʒ itelligi ĩ predicatis per se ⁊ vniformiter accepti. modo maxime distare non respicit positiuuʒ ⁊ superlatiuum vniformiter: ⁊ eodem modo. qꝛ albissimum ⁊ nigerrimum non maxime distant distantia formali ⁊ essentiali nisi per albedinem ⁊ nigredinem inquantum pticipant albedinẽ ⁊ nigredinem. vnde ,ppe ↄria sunt abstracta q̃

Quõ intelligat̃ auctas.

ꝯstant in essentia idiuisibili: vt albedo ⁊ nigredo cũ sint species per se in genere: ſm ꝙ intenduntur ⁊ remittũtur ſm excessum intra terminum: vel in termino. hoc est ex parte subiecti magis vl minus dispositi ad illam formã. ¶ Ad aliam patet. qꝛ non ab[re] reperitur contrarietas inter medium ⁊ extremũ ſm perfectam rõnẽ ꝯrietatis: ſm quã sit maxima distantia. tñ adhuc motus põt fieri a medio ad extremum inquantuz in se includit nãm alterius extremi. qꝛ dicit Ar. 5. phy. ꝙ mediũ comparatũ ad vnuz extremoꝝ hꝫ rõnẽ alteri[us]. ꝫ rõ nõ ꝯ[tra]. Mõ X.

T.c.6.

¶ His autem entibus. ⁊c̃.

T.c.14 T.c.7. ⁊ inde.

Circa hanc ꝑtem queritur. vtrum vnũ sit contrariũ vni. Arguĩ ꝙ non. motus est a ꝯrio in contrarium. 5. phy. sed motus est a duobus in idẽ. qꝛ motus est a nigro ĩ albũ ⁊ a medio ĩ albũ. ergo duo sunt ꝯria vni. ¶ Itẽ plura ꝑñt contradicere vni: qꝛ huic ꝓpõni. oĩs homo currit. cõtradicit ista. qdã hõ non currit: ⁊ non oĩs hõ currit. ꝫ plura sunt contraria vni. qꝛ ꝯdictio est prima ⁊ maxima oppõ. si ꝫ duo pñt vni ꝯdicere: multo magis pñt duo contrariari vni. ¶ Item vtuti morali contrariantur duo mala. qꝛ liberalitati contrariatur prodigalitas ⁊ auaritia. ꝫ plura ꝯrianĩ vni. qꝛ ista sunt ꝯria virtus moralis ⁊ extrema in moralibus. ergo vnũ non contrariatur vni. ¶ Itẽ equali contrariatur paruũ ⁊ magnũ: ⁊ hoc apparet ex lrã. qꝛ equale ⁊ non equale ꝯriantur: ⁊ non equale consistit in magno ⁊ paruo. qꝛ qñ querimus de his dicimus ꝭ est eq̃le vel minus: vel magis. ꝯria pꝫ de se. ¶ Itez plures sunt ꝯplexiones ꝯriorum ꝗ̃ due. ex 2° topi. qꝛ dĩ ꝙ sex sunt cõplexiones ꝯrioꝝ: ⁊ due sunt cõplexiões non facientes cõtraria. sicut qñ vtrũqꝫ ꝯrioꝝ cõplectitur aliud: vt amicis bñfacere: ⁊ inimicis malefacere. vel eꝯ. inimicis benefacere: ⁊ amicis male. vñ ista non sunt contraria. qꝛ vtraqꝫ eligenda sunt eiusdẽ moris. Alio mõ accipiunĩ cõplões ꝯrioꝝ. qñ ambo ꝯria dicunĩ de eodez. ⁊ hoc dĩ. vt amicis bñfacere: ⁊ amicis malefacere: ⁊ inimicis bñfacere: ⁊ inimicis malefacere: aut vnuz dĩ de vtrisqꝫ. ⁊ hoc duplr: aut amicis bñfacere. ⁊ inimicis bñfacere. ⁊ amicis malefacere: ⁊ inimicis male. ⁊ sic pꝫ ꝙ quattuor sunt ꝯria ſm quattuor cõplexiones. ergo vni plura sunt ꝯria. qꝛ ista ꝯria plura sunt. ergo plura vni contrariantur.

T.c.14 Cõ.14

Oppositum vult Ar. in predicta lrã. vbi dicit. ꝙ his predictis existentib[us] ꝙ ꝯrietas est maxima dĩa ⁊ ꝑfecta: tunc seqtur ꝙ tñ vnuz vni est contrarium. ⁊ hoc idem vult cõmẽtator.

Notandum ad intellectũ qõnis. ꝙ duplex ẽ cõtrarietas. qdã est cõplexoruꝫ: vt oĩs hõ est iustus: nullus hõ est iustus. qdã incõplexoꝝ: sicͭ caliditas ⁊ frigiditas: sꝫ qõ tantuz q̃rit de ꝯrijs incõplexis: ¶ Itẽ ꝯrietas incõplexoꝝ vera est duplex. Quedã est ꝑfecta. ⁊ q̃dã diminuta. ꝑfecta est sicͭ caliditas ⁊ frigiditas in vltima perfectiõe. Sꝫ diminuta ꝯrietas fit triplr. vno mõ qñ ꝑ actionẽ ⁊ passionẽ remittunĩ excellentie extremoꝝ ⁊ hñt esse remissum: vt in tepido hꝫ esse frigidum et calidũ. qꝛ extrema actu manent ĩ medio. lꝫ non ſm eẽ vltimũ. tñ ſm esse remissum. ¶ 2° mõ est ꝯrietas diminuta ex debilitate entitatis subĩ. ⁊ sic ꝯrietas est inter formas subales. qꝛ subm eaꝝ est ens in po[tentia]. cũ tñ ꝯria requirant ꝑ subo ens in actu. ¶ 3° est ꝯrietas diminuta ex debilitate actiuitatis ⁊ passiuitatis: sicut spẽs ꝯrioꝝ in aĩa. ⁊ sic albedo ⁊ nigredo sunt ꝯria diminuta: qꝛ hñt debilẽ actiuitatẽ ⁊ passiuitatẽ.

Ex hoc tũc pñt dici tria ad qõnẽ. Primo ꝙ loquẽdo de ꝯrijs complexis. licꝫ non sit de proposito principali. ꝙ vnũ vni contrariatur formaliter ⁊ per se. Et causa est. Tot modis aliqua cõtrariantur cõplexe: quot modis idem predicatũ põt negari de subiecto de quo prius affirmabatur. per Ar. ꝑ ꝑhiermenias. qꝛ oppõ est eiusdem predicati de eodez subiecto affirmatio ⁊ negatio. ergo quot modis in genere oppõnis contrariorum idẽ predicatũ põt negari de eodez subo de quo prius affirmabatur: tot modis fit contrarietas: sed ꝑ se ⁊ formaliter: hoc fit tñ vno modo. qꝛ in eodem genere oppositionis per se ⁊ formaliter idem predicatum nõ põt negari de eodem subo de quo prius fuit affirmatum nisi vno modo sicut omnis hõ est iustus: nullius hõ ẽ iustus. ⁊ dico per se ⁊ formaliter. qꝛ vni pñt contrariari plures ꝑpositiones: vna formaliter: alia eq̃pollenter: ⁊ ꝑ accñs. sicͭ huic. omnis hõ est iustus. cõtrarianĩ due. vna formaliter. alia eq̃pollenter. vt nullus homo est iustus: oĩs hõ non ẽ iustus. ¶ 2° dõm ꝙ loquendo de ꝯrijs incõplexis q̃ sunt contraria ſm perfectã rõnem ⁊ non diminutam vnũ vni est cõtrarium. Et ratio est. In perfecta contrarietate icõplexorũ est maxima distantia ex predicta qõne. qꝛ cõtrarietas est maxima distãtia: sed illa tñ est inter duo. qꝛ inter duo extrema ⁊ vltima. ꝫ vnũ vni contrariatur. qꝛ illa tñ sunt duo. qꝛ vltimo non est aliqd vlteri[us]. Et confirmatur. qõ per superabundantiam dĩ vni soli conuenit. ex 5° topi. sed in perfecta contrarietate incõplexorum vnũ distat ab altero per superabundantiam. qꝛ maxime distare est distare per superbabundantiam. ergo illa distantia tãtum est vnius ad vnum. ¶ 2° dõm. ꝙ loquẽdo de cõtrarietate incõplexorum diminuta saltez quo ad primos duos modos plura possunt vni contrariari. Et causa est. In medio extrema sunt actu ſm esse refractum. ex primo de generatione. et per cõmentatorẽ ꝑ ⁊ 3° phy. qꝛ in palido ⁊ rubeo est albũ ⁊ nigrum actu. saltem ſm esse refractuꝫ. ꝫ plura vni sunt contraria. qꝛ medium contrariatur extremis cõtrarietate diminuta. ergo dixit Ar. 5° phy. ꝙ medium comparatum ad vltimũ extremorum habet rationem alterius extremi. Similiter patet de formis substãtialib[us]. qꝛ plures species sunt sub vno genere que sunt cõtrarie. de hoc plus postea videbitur: ⁊ prius etiam visum est in 8° huius. ꝙ forme subales elementorum sũt ꝯrie.

T.c.90. Cõ.56. Cõ.6.19 ⁊.52. T.c.6.

Ad rões. Ad primã. Motus est de cõtrario. ⁊c̃. conceditur. si est motus stricte accept[us] tunc est tantũ de vno contrario extremo ĩ aliud. Et tu dicis. ꝙ motus est de duobus in 3[m].

Dicendum ꝙ si accipitur mot[us] large ⁊ per aliõ. tamen potest esse de medio in extremum. ⁊ hoc quantum in medio saluatur natura alterius extremi. qꝛ non fit motus de palido ad album nisi ĩquãtum in palido saluatur nã nigri. ¶ Ad aliã: plura possunt contradicere. ⁊c̃. Dicendum ꝙ per se ⁊ formaliter vnum tantum contradicit vni. ¶ Ad probationez. huic. omnis homo. ⁊c̃. Dicẽdum ꝙ per se ⁊ formaliter huic contradicit ista: quidam homo non est iustus. sed ista contradicit ei equipollenter: non omnis homo est iustus. ⁊ sic rõ non concludit. ¶ Ad aliam. virtuti morali. ⁊c̃. potest dici. ꝙ contrarietas extremorum ad medium est diminuta. ⁊ sic plura vni possunt contrariari. vnde prodigalitas ⁊ auaritia ꝯriantur perfecte. ⁊ sic vnuz extremũ vni ꝯriatur: sed ꝯriantur liberalitati inquantuꝫ liberalitas est medium. ⁊ sic plura vni possunt contraria esse. Uel potest dici. ꝙ licet extrema q̃ ꝯrianĩ medio sint plã. tñ non cõtrariantur sibi vt plura: sed inquantũ habent rõnẽ vnius. s. rõne mali. ¶ Ad aliam. Equali contrariatur paruum. ⁊c̃. Dicendũ ꝙ non perfecte equale ꝯtrariatur magno ⁊ paruo. sed

opponitur sibi priuatiue. vnde est medium inter maius ₇ minus. ergo mediū p abnegationē pōt esse iter duo extrema: sicut lapis dicit̄ non iustus: q₂ neq₃ est iustus: neq₃ iniustus. ₇ sic non est perfecta contrarietas. ¶ Ad aliā. plures cōplexiones. ₇c. Dōȝ q̄ Ar. loquitur ibi de cōtrarijs cōplexorum. que possunt accipi ſm diuersitatē subiectoꝝ vel predicatorum: ₇ non ſm identitatē predicati et subi. q₂ non sunt vere ₇ proprie ꝯ̄ria: sed aliquo modo inquantū hn̄t contraria. vnde ista non sunt cōtraria amicis benefacere: ₇ amicis malefacere: cū non negetur idē predicatum de eodē subiecto: qd̄ prius fuit affirmatū. sȝ dicuntur ꝯ̄rie ex pte ꝯ̄rioꝝ incōplexorū: sicut bn̄facere ₇ malefacere. de h̄ plus hȝ videri alibi. Qō XI.

¶ Et que in eodem susceptibili.

T.c.14

Queritur circa hanc ptem. vtrum contraria habeant fieri circa idē. Et arguitur primo q̄ nō. sicut se hn̄t forme ad māȝ. sic se habent contraria ad subm. q₂ ꝯ̄traria differūt formaliter: ₇ sunt diuerse forme. ergo sicut diuerse forme hn̄t se ad materiam: ita contraria ad subm: sed diuerse forme requirunt diuersas materias. q₂ alia ₇ alia forma est in alia ₇ alia mā. q₂ actus actiuorū sunt in patiente disposito. ergo ꝯ̄traria non sunt circa idē subm. ¶ Item album ₇ nigrū sunt contraria. ex littera: sȝ non habent fieri circa idē subȝ. q₂ album hȝ fieri circa niuem: circa quā non habet fieri nigredo. ḡ non habēt fieri circa idē subiectum. ¶ Item calidū ₇ frigidum non hn̄t fieri circa idē subȝ. q₂ calidū hȝ fieri circa ignē: circa quē nō hȝ fieri frigidū. sed ista sunt ꝯ̄ria. imo perfectissime cōtraria. Similiter posset argui de scia ₇ ignorantia que sūt ꝯ̄ria. ₇ tn̄ ignorātia nō hȝ fieri circa subas ab[tas]. ḡ ₇c.

T.c.14 **Oppositum** vult Arist. in littera. q₂ dicit. q̄ ꝯ̄ria sunt pl̄u[m] differentia in eodem susceptibili. ₇ idē vult cōmentator.

Dicendum est ad q̄ōnem. q̄ contraria nata sunt fieri circa idem subm. Et cā est. Illa que maxime distant distantia ꝯ̄tinua hn̄t fieri circa idem subm: q₂ que distant maxime distantia continua hn̄t fieri circa idem subm. vnde nihil differt ab alio maxima distātia nisi habeant idē subiectum. vnde forte ī numeris non est contrarietas cū non distent: vt ꝯ̄tinua. sed ꝯ̄ria maxie distant distātia ꝯ̄tinua: sicut albedo ₇ nigredo: q₂ ista extenduntur extensione ₇ ꝯ̄tinuatione subi. vnde dr̄ ī postpredicamentis. Quāta fuerit superficies tn̄ albū esse dicas. Et forte tantum probat de contrarijs corporalib[us] vbi est continuitas. q₂ si aliqua contraria sunt ī intellectu nō sunt continua ꝯ̄tinuitate quantitatiua. ¶ Itē illa cōicāt ₇ habent fieri circa idem subm: inter que fiunt transmutationes ₇ gn̄ōnes. q₂ que non cōicant ī mā ₇ subiecto nō transmutantur adinuicē. vnde Ar. dixit. primo de generatione. oīum trāsmutabilium est eadeȝ materia. sed hec sunt contraria. q₂ q̄nto phy. transmutatio ₇ motus fit inter contraria. q₂ ex albo fit nigrum. Et propter hoc in diffinitione ꝯ̄rioꝝ ponitur q̄ sint eiusdeȝ generis ₇ subi. Et dȝ intelligi q̄ contraria habent fieri circa idem subiectū nisi subiectū determinet sibi a natura alterū contrarioꝝ. sicut nix determinat sibi albedinem ₇ ignis caliditateȝ. sicut dicit Ar. in postpredicamentis. ¶ Secūdo dōȝ. q̄ tn̄ illud subm est aliter ₇ aliter dispositū stans sub istis cōtrarijs. Et cā est. Sicut se hn̄t forme ad mām: ita ꝯ̄ria ad subm. p ꝯ̄uenientē silitudinē. q₂ ꝯ̄traria differunt formaliter: sed diuerse forme reqrunt mām aliter ₇ aliter dispositā. q₂ dicit cōmentator p̊ de aīa. q̄ mēbra leonis non differunt a mēbris cerui: nisi q₂ aīa differt ab anima. Et hoc

T.c.43
T.c.7.
Cō. 53.

est etiā qd̄ dr̄ q̄ omnes forme materiales conueniunt in mā prima: ₇ sunt in ea. tn̄ hn̄t alias ₇ alias materias propinquas. ḡ ēt ꝯ̄ria reqrunt subm. aliter ₇ aliter dispositū.

Ad rationes. Ad p̊mā pȝ. q₂ sicut forme diuerse sunt in mā p̊[a] tāq̄ȝ in subo: sed hn̄t mām aliter ₇ aliter dispositā: sic ꝯ̄ria hn̄t fieri circa idem subm. tn̄ aliter ₇ aliter dispositū. ¶ Ad alias rōnes pȝ. q₂ ista substantia determinant sibi a natura vnū contrariorum. vt visum est. Qō XII.

¶ Prima ergo contrarietas habitus. ₇c.

T.c.15.

Queritur circa hanc ptem. q₂ postea dicit. si ita gn̄ōnes ipi māe ex cōtrarijs. vtrū p̊ma contrarietas sit p̊uatio ₇ habitus. Arguitur p̊ q̄ non. Qn̄ aliqua ex opposito diuidunt aliqd̄ genus: vnum illoꝝ nō p̊dicatur de reliquo. q₂ dr̄ie ₇ spēs vnius generis nō predicant̄ de seinuicē. vt hō non predicatur de asino: sed oppō ꝯ̄ria ₇ priuatiua ex opposito diuidunt hoc genus. qd̄ est oppō: q₂ oppō diuiditur in quattuor spēs. sic ī opposita ꝯ̄dictorie ꝯ̄rie. ₇c. ḡ ꝯ̄rietas non est priuatio ₇ habit[us]. ¶ Iteȝ nō ens nō predicat̄ de ente: nec eꝯ̄. ₇ hec est manifesta per se: sed ambo ꝯ̄ria sunt entia. q₂ ponūt aliquam nāȝ: sed vnū priuatiue oppositorū est non ens. q₂ priuat nām: sicut cecitas licet derelinquat aptitudinem in subiecto. ergo contrarietas non est habitus ₇ priuatio.

T.c.15.

Oppositū vult Ar. in predicta littera. q₂ ostēdit q̄ prima ꝯ̄rietas est p̊uatio ₇ habitus. ₇ idem vult cōmentator.

Ad intellectum q̄ōnis dōm. q̄ priuatio vno mō pōt capi p dispōne q̄ dic̄ negationē ₇ carentiā forme ī subo simplr̄. ₇ sic inter p̊uationē ₇ formā est ꝯ̄dictio: sicut nō videt ₇ videt. Alio mō priuatio dicit carentiā forme ₇ perfectionis in subo apto nato: sicut cecitas dicit p̊uationē visus in oculo: ₇ inter illaȝ p̊uationem ₇ habitū est oppō priuatiua. tertio mō pōt capi priuatio vt cōsequitur aliquā formā positiuā. q₂ respectu alteri[us] dicit p̊uationē ₇ iperfectionē: sicut nigredo ₇ q̄libȝ vnū ꝯ̄rioꝝ dicit nām positiuā. tn̄ inquātū est priuatio alteri[us] nāe. q₂ nigredo est priua[tio] albedinis. q₂ dicit nām imperfectiorē. ₇ sic vnū ꝯ̄rioꝝ significat̄ p modum habit[us]: aliud p modū p̊uatiōis. Et ēt silr̄ vna dr̄iaꝝ cuiuscūq₃ gn̄is hȝ se ad aliā dr̄iam: sic p̊ua[tio] ad hitū: sic irrōnale hȝ se ad rōnale. vn̄ irrōnale hn̄ ponit aliqd. tn̄ dic̄ p̊uationē rōnalis: cū sit iperfect[um]. ₇ sic intelligas de alijs.

His visis dōe sunt ad q̄ōnem due ꝯ̄nes. Prima ē. q̄ ꝯ̄rietas p̊ma nō ē priuatio ₇ habitus p̊ ₇ 2° mō. Et cā est. vna spēs distincta ab alia non est alia: nec predicatur de ipsa. q₂ hō non predicatur de equo: sed priua[tio] p̊ ₇ 2° mō accepta facit distictas spēs a ꝯ̄rietate. q₂ oppō ꝯ̄dictoria ₇ priuatiua sunt spēs distincte a ꝯ̄rietate. ₇ p̊uatio p̊ mō accepta facit ꝯ̄dictionē. sed priuatio 2° mō facit oppōnē priuatiuā. ergo ꝯ̄rietas prima non est priuatio ₇ habitus. ¶ 2° dōm est. q̄ p̊ma ꝯ̄rietas bn̄ est p̊uatio ₇ habitus: capiendo p̊uationē ₇ habitum tertio modo. Et cā est. gn̄ātiones ₇ trāsmutationes fiūt in mā de ꝯ̄rijs ad ꝯ̄ria. ex 5° physi. q₂ omnis motus ₇ transmutatio fit ex cōtrario in contrarium. sed generationes fiunt ex habitu ₇ priuatione tertio mō accepta. vt ex non albo qd̄ est nigrū fit album. ergo omnis contrarietas erit priuatio hoc modo: sed non omnis priuatio erit contrarietas. q₂ priuatio dicitur multis modis. vt determinatur in littera. Et ad hanc intentionem dixit Ar. hic ₇ primo physi. q̄ in vnoquoq₃ genere est dare primam contrarietatē. s. ſm priuationem ₇ habitum. ₇ etiam dicit. q̄ ōis ꝯ̄trarietas aliorū

T.c.7.
T.c.15.
T.c.50,
₇ 55.

pdicamētorum reducitur ad pmā ↄ̄rietatē q̄ est i genere sube.i.ad priuationē ꝛ habitū. Et dꝫ intelligi hoc 3° modo accipiendo puationem. Et ēt dicit priuatio radix omnis contrarietatis. Rōnes procedunt vijs suis. qꝛ bene probant ꝙ ↄ̄rietas non est priuatio: capiēdo puationem pᵒ et secūdo mō. ꝛ sic sunt spēs ex opposito distincte. Et etiā sic priuatio non fundat̃ super formam positiuam. sed dic̃ carentiam forme: vel in subō simpliciter: vel in subiecto nato: sed contrarietas bene est priuatio tertio mō: qꝛ sic nō sunt spēs opposite: nec sic priuatio dicit negationem forᵉ. sed fundatur in forma positiua. licet dicat negationē forme opposite. vt visum est. Qō XIII.

T.c.17. ¶ Quoniā aūt vnuꝫ vni contrariū est. ꝛc̃.

Queritur circa hanc ptem. vtrū equale contrarietur paruo ꝛ magno. Arguitur primo ꝙ sic. Illa sunt cōtraria que plurimū distāt ꝛ nunq̄ compatiuntur se in eodem subō. per diffōnem contrarioꝝ. qꝛ contraria plurimū distant: ꝛ non cōpatiuntur se simul in eodem subiecto: sed equale ꝛ magnū ꝛ paruuꝫ sunt hō. qꝛ nihil est paruum magnū ꝛ equale. qꝛ equale neqꝫ est magis: neqꝫ minus. ¶ Itē illa videntur esse contraria: in quibus vtimur hac dictione vtrum. qꝛ tali dictione non vtimur nisi inter illa que non ↄ̄tingit esse simul: ꝛ hoc p naturam oppōnis ꝛ contrarietatis. sed i istis vtimur hac dictione vtrum: vt vtrū hoc sit magis vel minus: aut equale. ita ꝙ ex vna parte. vtrū querit īter magis ꝛ minus ex alia parte inter equale.

T.c.17. Oppositum vult Ar. in littera. vult eniꝫ ꝙ eq̄le non contrariatur magno ꝛ paruo: sed plus opponat̃ sibi priuatiue. ꝛ idem vult cōmentator.

Dicendum est ad q̄ōnem. ꝙ equale opponit̃ magno ꝛ paruo priuatiue. Et hoc pbat Ar. in littera. Equale opponitur magno ꝛ paruo: ꝛ hoc patet. qꝛ querimus per vtrum inter ista: ꝛ non queritur vtꝫ per se nisi inter opposita. qꝛ si vtimur vtrum in alijs. hoc non est nisi inquantū sunt aliqualiter ꝛ per accidens opposita. ¶ Ex hoc tunc arguitur. Aut ergo ista sunt opposita contrarie aut relatiue: aut contradictorie: aut priuatiue: sed non opponuntur primis tribus modis. primo non contrarie. qꝛ si hoc esset tunc vnuꝫ contrariaretur pluribus. sed hoc est falsum. qꝛ vnum non contrariatur pluribus contrarietate perfecta. cōsequentia patet. qꝛ magnū ꝛ paruum sunt duo. Nec etiam opponūtur relatiue cum vnum non dependeat ad aliud. ꝛ hēat respectuꝫ ad ipsū: nec contradictorie. qꝛ non opponuntur ↄ̄tradictorie: q̄rū negatio non est indifferenter in quolibet subiecto. sed est in subiecto apto nato. qꝛ hec est differentia inter negationem contradictoriam ꝛ priuationē. qꝛ negatio contradictoria non determinat sibi ens. qꝛ habet etiam fieri i non ente: nec determinat sibi aliquod subiectū. qꝛ vniuersaliter habet fieri in omni subiecto. qꝛ omne quod est: videt vel non videt. Similiter qō non est videt vel non videt. Sed priuatio determinat sibi subiectū cum semper sit in subiecto apto nato. qꝛ lapis nō dicitur videre nec esse cecum. Similiter determinat sibi tempus. qꝛ catulus ante nouem dies: nec est vidēs: nec est cecus. Similiter determinat sibi locū. qꝛ aliquis non solum ex carentia virtutis naturalis. nec dicitur bonus nec malus: sed etiam ex carentia loci: sicut hr̃ a cōmentatore h: ꝙ heremita: nec bonus nec malus dicitur pollitice. qꝛ non est in loco determinato vbi ē bonitas ꝛ malitia pollitica. Similiter determinat sibi partem. qꝛ in manu aliquis: nec dicitur cecus nec videns. Nō procedendū est ad minoreꝫ. qꝛ eq̄le non est nisi in subiecto apto nato: qꝛ non omne qō ē nec magnum nec paruum dicitur equale: sed tantum quod ē quantum: ꝛ non est magis vel minus. qꝛ equalitas ꝛ inequalitas sunt passiones quantitatis. ¶ Item aliter potest pbari. ꝙ ista non sint contradictoria. qꝛ si essent contradictoria: tunc omne comparatum alteri esset magis vel minus vel equale. sed hoc est falsum. qꝛ qō non est quantuꝫ: nec est magis minus nec equale. consequētia patet. qꝛ de quolibet affirmatio ꝛ negaᵒ ꝛ de nullo simul vere vel false. ergo relinquitur ꝙ equale opponatur magno ꝛ paruo. idest maiori ꝛ minori priuatiue. ¶ Notandum tamē ꝙ posset dici ꝙ magnū ꝛ paruū contrariarent̃ equali. ꝛ ecōuerso contrarietate imperfecta. sicut mediū cōtrariatur extremis. qꝛ equale aliquid ponit. qꝛ quantitatem q̄ nec maior est nec minor. Et sic vnum pōt cōtrariari pluribꝰ: sicut rubeum albo ꝛ nigro. ꝛ tamen opponitur ſm diuersas ratiōes priuatiue ꝛ cōtrarie. qꝛ contrarie opponit̃ inquantum dicit aliquam naturam positiuam: ꝛ non compatitur se simul cum magno ꝛ paruo in eodeꝫ subiecto. sꝫ priuatiue opponitur magno ꝛ paruo inquantū dicit negationem ꝛ priuationem vtriusqꝫ.

Ad rōnes in oppositum. Ad primā. Illa sunt cōtraria q̄ plurimū. ꝛc̃. cōceditur. si maxime distant: tunc sunt contraria perfecta contrarietate: ꝛ si dicunt naturam positiuaꝫ. ¶ Tu dicis. ꝙ equale. Dicenduꝫ ꝙ non maxime ꝛ plurimū distāt. qꝛ extremū magis differt ab extremo q̄ a medio. ergo sunt priuatiue opposita: vel saltē contraria contrarietate iperfecta. ¶ Ad aliam. Illa vidētur esse contraria. ꝛc̃. Dicendum ꝙ nō solum vtimur hac dictione vtrū in contrarijs. imo etiaꝫ in oībus oppositis: vt vult Ar. in lr̃a. ergo hoc argᵐ hn̄ pbat ꝙ sint opposita. sꝫ nō p̄cise probat ꝙ sint ↄ̄rie opposita. sic visum est. q̄re rō non concludit. Qō XIIII.

¶ Similiter aūt de vno ꝛ multis. ꝛc̃. T.c.20

Queritur circa hāc ptem. qꝛ postea d ic̃. vnū aūt est minus aliquo: puta duobus. vtrū vnū sit paucū. Arguitur pmo ꝙ sic. Multuꝫ contrariatur vni ꝛ pauco. ergo vnū est paucū. añs patet ex dictis. consequentia pꝫ. qꝛ vnū ↄ̄trariatur tantum vni. si ergo multū cōtrariatur vni ꝛ pauco: opꝫ ꝙ vnū sit paucū: aliter vnum contrariaretur pluribus. ¶ Item duo sunt multa: ꝛ nō sunt multa nisi respectu vnius. ergo vnū est paucū. maior ē nota. qꝛ duplex ē multiplex. ergo duo sunt multa. minor patet. qꝛ multuꝫ non dicitur nisi respectu pauci. ergo si duo sunt multa: ꝛ nō sunt multa nisi respectu vnius. ergo vnū est paucum. ¶ Iteꝫ illud qō est minus aliquo: hoc ē paucum respectu ipsius: sed vnuꝫ est minus duobus. ergo ē paucum respectu duorum. maior patet. qꝛ qō est minꝰ respectu alicuius: hoc est paucum respectu sui. minor pꝫ. qꝛ vnum est minus duobus. quia non est maius neqꝫ equale. ergo minus.

T.c.20 Oppositum vult Ar. i littera predicta. vnde dicit. ꝙ vnum ē minꝰ aliquo. s. duobus. Et hoc nihil probat. nec sequitur ꝙ si aliqd sit minus duobus. ꝛ tamen non est paucum: ꝛ i vno nō ↄ̄sistit paucū. idem vult cōmentator.

Dicendum est ad questionem. ꝙ vnum non est paucum. Et causa est. Sicut se habꝫ longitudo ad productuꝫ ꝛ breue. sic pluralitas ad multū ꝛ paucū. sed productū ꝛ breue sunt longum quoddam. ergo etiam multū ꝛ paucum sunt plura. maior est manifesta. per conuenientem similitudinem. qꝛ sicut longitudo cōparatur ad productum ꝛ breue tāq̄ ad suas passiōes: ita pluralitas cōparatur ad multū ꝛ paucū tāq̄ ad suas pas-

Cō.16.

sitiones.minor patet.qꝛ esse breue est quoddam longuz:qꝛ breue est passio longitudinis.⁊ similiter productuz. ergo breue est longum saltem excessum.ergo omne paucum ē quoddam multum:cuz sit passio multitudinis ⁊ pluralitatis.¶ Ex hoc tunc vlterius:paucuz est quoddam multum:sed vnum non est multum:vt de se patet: ergo vnuz non est paucum.¶ Item duo sunt primuz paucum.sicut vult Ar.sed vnum non est duo.ergo vnum non est ꝑmū paucum.⁊ per consequens multum paucuz.qꝛ magis videretur qꝺ esset primum paucum.¶ Notandum ꝙ multitudo potest considerari dupliciter. Uno modo. vt dicit pluralitatem excedentem: ⁊ sic opponitur paucitati inquantum dicit pluralitatis excessum. Alio modo consideratur multitudo:vt dicit pluralitatē absolute ⁊ simpliciter:⁊ sic opponitur vni:qꝛ vnū non est multitudo excessa. Ideo vnum non potest dici paucum.

Ad rōnes. Ad primā.patz ex isto notabili. Tu dicis.ꝙ multum contrariatur vni ⁊ pauco.conceditur.non eodē modo.sed diuersimode consideratum.vt visum est.ergo etiam non sequitur ꝙ vnum sit paucum.qꝛ vnū bene potest opponi pluribus diuersimode:⁊ ſm diuersas rationes.⁊ sic ratio non ꝯcludit. ¶ Ad aliam.duo sunt multa. Dicendum ꝙ si multa important multitudinem simpliciter ⁊ absolute:tunc duo sunt multa respectu vnius.qꝛ dualitas est prima multitudo:sed si multa important multitudinem excedentem : tunc duo non sunt multa:sed sunt primum paucum. ergo vnuz nō est paucum.¶ Ad aliam. Illud quod est minus.⁊c̄.Dicēdum ꝙ non omne minus est paucum. licet omne paucū sit minus:non tamen omne minus est paucum.qꝛ non oē minus est multum excessum. Qō XV.

¶ Multitudo autem quasi genus.⁊c̄.

T.c.21. **Queritur** circa hanc partem. vtrū multitudo sit in plus q̃ numerus. Arguitur primo ꝙ non. Cuius diffinitio conuertitur cū multitudine illō non est i plus. qꝛ diffinitio ⁊ diffinitum conuertuntur:⁊ neutrum est in plus altero.ergo cum quo conuertit̄ diffinitio:⁊ diffinitum.sed diffinitio numeri conuertitur cum multitudine.qꝛ diffinitio numeri est multitudo mēsurata ꝑ vnū. modo omnis multitudo est mensurata per vnū. ⁊ sic multitudo ⁊ diffinitio numeri cōuertuntur. ergo non in plus se habet.¶ Item quorum sunt eedem species ⁊ passiōes vnum non est in plus altero. qꝛ magis cōis ⁊ minus non sunt eedem passiones nec species:sicut animalis ⁊ hominis.qꝛ animalis species sunt asinus ⁊ equus:⁊ nō species hominis.sed eedem species ⁊ passiōes sunt numeri ⁊ multitudinis.qꝛ quecunqꝫ sunt species numeri: ⁊ multitudinis ⁊ ecōuerso.sicut denarius binarius ⁊ trinarius. Et ēt par ⁊ impar que sunt passiones numeri:etiam sunt passiones multitudinis.qꝛ omnis multitudo est par vl̄ impar. ergo.⁊c̄.¶ Itē vbi sunt entia multa diuisa.ibi est numerus.qꝛ numerus non est nisi multitudo discretorum ⁊ diuisorum per vnum.ergo vbi sunt multa entia diuisa per vnum:ibi est numerus:sed in omni multitudine sunt entia multa diuisa per vnum.sicut patet inducendo in multitudine substantiarum ab^{rū}: ibi sunt multa entia diuisa per vnum.ergo ⁊c̄.

T.c.21. **Oppositum** vult Ar.in predicta littera.vbi dicit.ꝙ mltitudo est quasi genus numeri supple quantitati.⁊ idem vult cōmentator.

Dicendum est ad questionem. ꝙ multitudo est in plus q̃ numerus.⁊ ē quasi genus numeri. Et causa est. Sicut se habet vnum absolute acceptum ad vnum quod est principium numeri:sic multitudo absolute accepta ad mltitudinez:q̄ est numerus:per conuenientē similitudinē.qꝛ sicut se habet principium ad principiū: sic principiatum ad principiatuz.sed vnū absolute est principiū multitudis absolute:⁊ vnū qꝺ est principium nuī ē multitudinis numeralis principium: sed vnum absolute acceptū est in plus q̃ vnum:qꝺ est principiuz numeri.qꝛ vnum absolute acceptuz circuit omne predicamētū.sed vnū qꝺ est principiū numeri est in determinato ꝑdicamento saltē reductiue. qꝛ i genere quantitatis.ergo ⁊c̄.¶ Item illud est in plus quod reperit̄ i sensibilib⁹ ⁊ extra sensibilia:q̃ illud qꝺ tātū reperit̄ in sensibilibus. qꝛ qꝺ reperitur in pluribus:hoc est magis cōmune illo qꝺ reperitur in paucioribus.sed multitudo absolute accepta reperitur tā in sensibilib⁹ q̃ extra sensibilia. qꝛ multitudo reperitur in sensibilibus.vt in canibus ⁊ bobus:⁊ extra sensibilia.qꝛ in substantijs ab^{ris}:⁊ numerus inuenitur in sensibilibus.qꝛ numerus est ens mathematicum : ⁊ entia matematica sunt ꝯiuncta sensibilib⁹ ſm esse licet sint absoluta ſm rationem. sicut pz ex dictis.¶ Notandum ꝙ Ar.dicit.ꝙ multitudo est quasi genus numeri:⁊ non dicit simpliciter. qꝛ non est genus proprie ⁊ vniuoce dictū. qꝛ multitudo reperitur in oībus predicamentis.sicut ens.mō nihil est genus vniuocū ad decem predicamenta. qꝛ ens non est genus.vt visum est in 4.° qꝛ ens dicitur multipliciter ⁊ non vniuoce.ergo multitudo non est genus proprie ⁊ vniuoce dictum ad numeruz.vñ vbicūqꝫ est numerus:ibi est multitudo.⁊ non econuerso.qꝛ etiam aliqua multitudo est essentiarum:vnde quādo Ar.in 12° huius inuestigauit numerū intelligentiarū:non intellexit de numero quātitatiuo. sꝫ de numero essentiarū.⁊ ille est in omni predicamento.¶ Notandū ꝙ sanctus Tho.dicit.ꝙ vnum pōt dupl'r considerari.vno mō vt est ens indiuisibile. ⁊ sic ꝯuertit̄ cū ente.⁊ nō est i determinato ꝑdicamēto.Alio modo capitur.vt habet rationem mensure: ⁊ sic vnum est in gn̄e quantitatis reductiue.sic multitudo.vno modo consideratur vt dicit diuisionez entiū.⁊ sic est trāscendens : ⁊ non est in determinato ꝑdicamento.qꝛ pōt esse multitudo vel sub̄arum: vel qualitatum:vel quantitatū.Alio modo capitur multitudo:vt est mensurata.⁊ sic est in predicamento quātitatis. qꝛ qꝺ hꝫ rōnez mensurati hoc est i genere q̄titatis. Illud dcm̄ est difficile tenere quo ad vltimū.qꝛ ꝯsiderādo vnū ⁊ multa iquātū hn̄t rōnē mensure ⁊ mēsurati sūt i gn̄e relōnis. qꝛ dr̄ia ꝯhens aliqd dꝫ eē i illo gn̄e cū illo qꝺ ꝯhit.sic rōnale ē i genere in q̄ est aial. sꝫ mēsura ⁊ mēsuratū ē in gn̄e relationis.qꝛ sic vnū ⁊ multa inquātū hꝫ rōnē mēsure ⁊ mēsurabilis sunt i ꝑdicamēto relōnis. vñ hn̄ veruz ē ꝙ rō mēsure aliq̄l'r circūscribit dr̄iam vni⁹.ꝑ quā vnum ponit̄ i ꝑn^{cio} quātitatis. sꝫ tñ nō reponit ipsuz in genere q̄titatis.qꝛ dr̄ia alterius generis vt relōnis nō reponit aliqd in gn̄e q̄titatis.sic ēt esse mēsuratū circūscribit aliq̄l'r differētiā ꝑ quā multitudo ponit̄ i gn̄e q̄titatis:sed tñ ipsaz non reponit in gn̄e quantitatis:vt dictum ē.

Ad rationes. Ad primaz.cuius diffō.⁊c̄.cōceditur.Tu dicis.ꝙ diffō numeri. nego. qꝛ numerus est multitudo mēsurabil' ꝑ vnū qꝺ est ꝑn^{m} numeri. sed multitudo mēsurat̄ nō solum per vnum quod est ꝑn^{m} nuī: sꝫ etiam ꝑ vnum

T.c.44.⁊ ide.

Thome dcm̄ i ꝑsenti loco.

Pro defensione sancti doctoris pt dici. ꝙ ſmo suus dꝫ itelli q̄ ad mālē c q̄ ad fūdamētale. ⁊ nō q̄ ad formale. vñ ex qnto metaphy .t.c.23. tot modis dr̄ idꝫ tū quot modis dr̄ causa. sensus igit̄ Thome ē iste. ꝙ multitudo vt mēsurata.i. sumēdo mltitudinez ꝑ eo cui aduenit respectus mēsurati: sic ē i ꝑdicamēto q̄titatis.hn̄ verū ē ꝙ mltitudo inq̄tuz mēsurata formaliter sub h̄ respectu cōsiderata. vt sic ē i ꝑdicamēto relōis. sic i illi forte pt ē i ꝑdicamēto subē q̄ ad mālē. sꝫ q̄ ad formale ē i ꝑdicamēto relatiōis.sicut dicit Boe.i ꝑdicamēt.

qō circuit omne predicamentum. ℭ Ad aliā. quorum sunt eedem passiones ꝛ species. ꝛc. conceditur. Tu dicis. ꝙ eedem sunt species. ꝛc. nego. qꝛ numeri sunt species tantum ꝛ passiones de genere quantitatis. sed multitudinis absolute accepte: non solū sunt species de genere quantitatis. imo etiam spēs de gn̄e cuiuslibet p̄dicamenti. qꝛ multitudo subarū qualitatum quantitatum. ꝛc. ℭ Ad aliam. vbi sunt entia multa. ꝛc. conceditur. si sunt multa entia diuisa per vnum qō est principium numeri: tunc est numerus: sed si sint entia multa diuisa per vnuꝫ ꝙ cōuertitur cum ente: tunc non est numerus: sed multitudo. ℭ Tu dicis. ꝙ in omni multitudine. ꝛc. Dicēdum ꝙ verū est entia distincta per vnū qō est principium numeri. si est multitudo numeralis vel distīcta per vnum qō conuertitur cū ente si est multitudo ab^{te} accepta. ꝛ sic rō non ꝯ^{tr}.

Qō XVI

T.c.22. ℭ Qm̄ aūt cōtrariorum ꝯtingit mediū ꝛc.

Queritur circa hoc capitulum. qꝛ postea subiungit. omnia nāqꝫ media in eodeꝫ sunt genere: ꝛ quorum sunt media. vtrū media sint in eodē genere cum extremis. Arguit̄ primo ꝙ non. virtus moralis est medium inter duo extrema vicia. sicut patet. 2.° ethicorum. vbi diffinitur virt^{9}: (Cap. 5.) qꝛ dicit Ar. ꝙ virtus ē habit^{9} electiu^{9} i medie^{te} existens. sed virtus moralis non est in eodeꝫ genere cū extremis. qꝛ extrema sunt in genere mali: ꝛ virtus i genere boni: ꝛ bonum ꝛ malum nō sunt i genere. sūt tamen genera aliorum. vt patet ex postpredicamentis. ergo medium ꝛ extrema non sunt in eodem predicamento. ℭ Item equale est mediū inter magnū ꝛ paruum. sicut patet ex littera. sed equale pertinet ad genus relationis. magnū ꝛ paruū ad genus quātitatis. ergo medium nō est in eodem genere cū extremis. ℭ Item illa que sunt diuersarum rationuꝫ generaliū non sunt in eodem genere. qꝛ illa que sūt in eodem genere sunt eiusdē rōnis: saltem s̄m gen^{9}: vt omnia que sunt in genere animalis sunt eiusdem rationis inquantum animal. vt patet ex predicamētis. que eniꝫ non sunt eiusdem ratiōis generalis nō sunt in eodē genere: sed medium ꝛ extrema sunt diuersarum rationū generalium. qꝛ extrema habent principium. medio aūt repugnat ratio principij. ergo ista differunt s̄ꝫ rationes generales. ergo mediū cum extremis non est in eodem genere. ℭ Iteꝫ heremita est medium inter bonuꝫ ꝛ malum ciuile: vt vult cōmentator. (Cō. 16. huius.) sed heremita non est in eodem genere cum extremis: cuꝫ heremita sit in genere substātie. sed bonū ꝛ malū in genere qualitatis. ℭ Itē inter album ꝛ nigrum medium est intelligentia: qꝛ nec est alba nec nigra: sed intelligentia nō est i eodē genere cum albo ꝛ nigro: cum intelligentia sit i predicamento substantie: saltem reductiue: sed album ꝛ nigrū in genere qualitatis. ℭ Item s̄m cōmentatorem primo phy. (Cō. 78. ꝛ 79.) materia prima est medium inter formam ꝛ priuationem. sed materia non est i eodē genere cū priuatione. qꝛ priuatio est non ens. g̊ ꝛc.

T.c.22. **Oppositum** vult Ar. in p̄dicta littera. vbi dicit. ꝙ media s̄m formā sunt in eodem genere illis quorum sunt media: ꝛ idem vult cōmentator exponens Ar.

Ad questionem dicendum. ꝙ duplex ē medium. nā quoddaꝫ est medium s̄m formam: quod fit ex extremis cōmixtis. Et hoc est mediuꝫ in qō necesse est prius transmutari qō transmutatur. Aliud est medium priuatiuū qō non fit p̄ cōmixtionem extremorum in qō nō necesse est transmutari illud qō transmutatur. (De medio.) ℭ Tunc dicendum est ad q̄stionem. Primo ꝙ medium posi^{m} in qō necesse est prius transmutari quod transmutatur est in eodem genere cuꝫ extremis. Et causa est. Illa sunt in eodem genere a q̄ vna permutatio fit in aliud. ex littera. qꝛ dicit Ar. ꝙ non ē p̄mutari ab alio genere in aliud genus: nisi s̄ꝫ accidens: vt si permutatio fit ex coloribus in figuram. hoc accidit inquantum figura coniūgitur alicui colori: inquantū fit p̄mutatio per se: sed a medijs fit trāsmutatio in extremū: qō declarat Ar. in littera. qꝛ media dicimus hec: in quecunqꝫ necesse ē p̄us permutari qō permutatur. qꝛ ex si albo aliquid fiat nigrum: prius venit ad puniceū ꝛ rubeuꝫ: ꝛ si non venit ad omnia media. tamen ad aliq̄. qꝛ nō oportet ꝙ illud quod transmutatur ab vno extremo in aliud veniat per omnia media: sed sufficit per aliqua media. ergo necesse est media. ꝛ quorum sunt media esse in eodem genere: ꝛ non solum esse in eodem genere predicabili: sed etiam subijcibili. qꝛ transmutatio aliquorum non fit abinuicem nisi conueniant in aliquo vno subiecto. ergo ꝛc. ℭ Secundo dicendum. ꝙ medium priuatiuuꝫ in qō nō necesse est prius transmutari qō transmutatur non est in eodem genere simpliciter cum extremis ꝛ per se. Et causa est. qꝛ priuatio non est in eodem genere per se cum ente. sed medium priuatiuum habet se vt priuatio ad extrema: vt per se patet. ergo non est in eodeꝫ genere per se cū extremis. ℭ Item prima cōclusio potest probari alia ratione. Illud est in eodem genere cuꝫ extremis qō comparatum vni extremorum habet rationem alterius. qꝛ participat naturam vtriusqꝫ. licet media s̄m formā ꝛ cōmixtionem sunt huiusmodi. per Aristo. quinto physicorum. (T.c.6.) vbi vult. ꝙ medium per cōmixtionem comparatuꝫ vni extremorum habet rationem alterius. sicut palidum cōparatum ad nigrum habet rationem albi ꝛ eꝯ.

Notandum ꝙ hic est dubium. Equale est mediū s̄m priuationem inter magnuꝫ ꝛ paruum. ꝛ tamen est in eodem genere cuꝫ magno ꝛ paruo. ergo secunda conclusio non videtur vera. ℭ Ad hoc dicit̄ cōmuniter. ꝙ si magnum ꝛ paruum accipiantur vt dicūt quantitatem absolute: sic non habet medium vt equale. ꝛ sic sunt de genere quantitatis. sed si sic habent medium hoc simpliciter est priuatio quantitatis: qꝛ quod non est quantum nec magnum nec paruum nec equale: sicut intelligentia. ꝛ sic medium non est in genere quantitatis. Alio modo accipitur magnum ꝛ paruum: vt dicunt quantitatem excedentem ꝛ excessam. vt pro maiori ꝛ minori: ꝛ sic sunt in genere relationis. sicut quo ad rationem excedentis ꝛ excessi. ꝛ sic equale est medium. ꝛ est etiaꝫ i genere relationis. licet materialiter sint in predicamento quantitatis. vnde equale non dicit puram priuationem: licet non sit magis ꝛ minus. tamen aliqualiter participat naturam vtriusqꝫ. qꝛ comparatū ad maius habet rationem minoris: ꝛ comparatum ad minus habet rationem maioris. vnde etiam non fit trāsmutatio a maiori ad minus nisi prius perueniatur ad equale. ꝛ sic non est mediū simpl'r p̄ p̄uationē. ꝛ sic est in eodē genere cum extremis.

Ad rōnes. Ad primam. virtus est medium ꝛc. cōceditur. ℭ Tu dicis. ꝙ non est i eodeꝫ genere. Dicendum ꝙ imo. qꝛ extrema vicia ꝛ virtus sunt in genere qualitatis. ℭ Et tu dicis. ꝙ ar. dicit. ꝙ extrema sunt in genere mali: ꝛ virtus in genere boni: ꝛ bonum ꝛ maluꝫ non sunt in genere: sed sunt gnā. Dōm ꝙ ar. logt̄

ibi fm opinionē pithagoricorū: q posuerunt duo genera. vnum boni. aliud mali: ⁊ in genere boni posuerūt omnia bona. ⁊ in genere mali omnia mala. tamē fm veritatem bonum ⁊ malum licet sint genera subalterna nō sunt generalissima. qꝛ sunt in genere qualitatis. ¶ Ad aliaʒ de equali patet ex solutione dubij. ¶ Ad aliā. illa q̄ sunt diuersarꝫ rōnū ⁊c̄. ꝯcedit̄. si sūt diuersarꝫ rōnū gn̄alissimarꝫ: tunc sunt in diuerso genere: sed si sunt diuersarum rationum subalternarum: tūc possunt esse in eodeʒ predicamēto. ¶ Tu. d. ꝙ mediuʒ ⁊ extrema. ⁊c̄. Dicēdum ꝙ loquēdo de medio positiuo non differt ab extremis ratione generis generalissimi. vel etiā subalterni: licet media priuatiua differant ab extremis. vt visuʒ est. Et tu ꝓbas. ꝙ extrema habent se in ratiōe principij. Dicēdū ꝙ ratio principij ⁊ principiati non diuersificant rationē generis: sicut animal ⁊ homo. vtrum aūt aliqua media respectu alicuiꝰ extremi habent se in ratione principij: de hoc ingrendaʒ est. qꝛ forte media ꝑ cōmixtionem non habēt se in ratione principij respectu alterius extremi cū cōmiscentur ex vtroqꝫ: sed forte media in linea predicamentali vt subalterna habent se in ratione principij: faltem formaliter respectu extremi vnius vt speⁱⁿ. ¶ Ad aliam patet. ꝙ heremita non dicitur medium inter bonuʒ ⁊ malū tāq̄ʒ illud in quod prius fit permutatio q̄ʒ in extrema. ¶ Ad aliaʒ. Similiter intelligentia est mediū ꝑ abnegationem īter album ⁊ nigrum. ¶ Ad aliā. Dicendum ꝙ materia non dicitur mediū per cōmixtionem: nec etiā per abnegationem ꝙ sit non ens: sed dicit̄ mediū fm similitudinem. qꝛ forma est actus. ⁊ priuatio simpliciter est non ens. materia autem nec simpliciter ens: nec simpl'r nō ens. qꝛ est in potentia. vnde etiam ad materiā non est permutatio: sed magis in ipsa fit ꝑmutaᵒ. Et h̄ est.

Qō XVII.

T. c. 22. ¶ At vero sunt media oppositorum. ⁊c̄.

Queritur circa hanc partem. vtrū oīuʒ oppositorum sint media. Et arguitur primo ꝙ sic. Primo ꝙ īter contradictoria. Illud qō nec stat sub esse: nec sub nō eē est mediū inter contradictoria. qꝛ esse ⁊ nō eē sunt contradictoria. ergo si aliqd stat nec sub esse: nec sub non esse: illud ē medium inter contradictoria: sed illō qō transmutatur nec stat sub esse: nec sub non esse: nō sub eē. qꝛ nōdum est: nec sub non esse: qꝛ qō nō est non mouetur. ergo est medium. ¶ Item illa sunt simul quorꝫ non ē medium: ⁊ que non sunt simul illorꝫ est medium. ⁊ hec ē vā. qꝛ quorum est mediū illa non sunt simul. ergo per oppositum: quorum nō est medium illa sunt simul. sed opposita non sunt simul in eodem subiecto: vt pꝫ ex diffinitiōe oppositionis. ergo inter opposita est mediū. ¶ Item in que est transmutatio. est mediū. qꝛ transmutatio fit ab extremo ad extremū: ⁊ non peruenit ad extremum: nisi prius peruenit ad mediū. qꝛ medium est in qō prius necesse est transmutari qō transmutat̄. sꝫ inter opposita est transmutatio. qꝛ transmutatio est inter opposita. ex 5ᵒ phyꝭ.

T. c. 7. T. c. 22. ⁊ 23. Oppositum vult Ar. ꝙ nullorum oppositorū sit medium fm formā nisi contrariorū. Et idem vult cōmentator ⁊ expositores.

Dicendum est ad questionem. ꝙ nullorū oppositorum respectu proprij subi ⁊ in determinato tempore ⁊ loco ē mediū per se nisi cōtrariorū. Et causa est. Illorum est mediū fm formā. quorū est permutatio adinuicē ex diffinitiōe medij: qꝛ medium est in qō transmutans prius trāsmutat q̄ʒ in aliud. sed oppositorum est trāsmutatio. qꝛ non est iter non opposita. sicut pꝫ ex littera. ⁊ ex phiᶜᵒ. Ex hoc tunc vlterius. Si media sūt inter opposita: vel sunt inter contradictoria: vel ꝑuatiua: vel relatiue opposita: vel ꝯrie. sꝫ non sunt inter contradictoria. qꝛ inter esse ⁊ non esse non cadit mediū: ⁊ hoc ē verum: accipiendo esse ⁊ non esse vniformiter: vt esse ī actu: ⁊ non esse in actu: ⁊ esse in potētia: ⁊ non esse in potentia. ⁊ esse simpliciter: ⁊ non esse simpliciter. vn̄ ista non habent medium: qꝛ ista sunt cōtradictoria. vnde de quolibet esse vel non esse: ⁊ affirmatio vel negatio: de nullo simul vere vel false. sed accipiendo esse ⁊ non esse difformiter. sicͭ nō esse simpliciter: ⁊ esse ī actu: sic bene habent mediū. qꝛ eē in potentia. ⁊ sic non sunt contradictoria: sicut innuit cōmentator 12ᵒ huius. Similiter medium non cadit inter relatiue oppꝭᵃ ꝑ se: ⁊ h̄ ꝓbat Ar. de relatiuis fm dici. qꝛ illa non sunt in eodem genere: vt scientia ⁊ scibile. qꝛ scientia est qualitas: sed scibile potest esse substantia vel quātitas. Silr̄ potest probari de relatiuis fm esse. qꝛ inter illa non cadunt media: inter que non est transmutatio per se nisi gratia rerum: super quas fundātur. sicut patet quito phyꝭ. Et sic tantum media sunt inter illa: inter que est transmutatio. Et etiam sunt de eodē genere cū extremis. ergo īter relatiue opposita non cadūt media. Similiter media per se non cadunt inter opposita priuatiue: ⁊ hec comparata ad subiectū aptum natū ⁊ determinato tēpore ⁊ loco. qꝛ omne animal aptum natum ad videndum: ⁊ in tempore quo aptū natum est. est videns vel cecum. Et similiter requiritur determinatus locus. qꝛ aliq̄s non solum ex carentia virtutis naturalis neqꝫ dicitur bonꝰ neqꝫ malus. sed etiā ex carentia loci d̄terminati sicut dictū fuit ꝑus. vnde bene inter priuatiue opposita est medium quādo non comparātur ad subiectum aptum natum. sicͭ lapis neqꝫ dicitur videns: neqꝫ cecus. qꝛ nō est aptus natus videre. ⁊ sic intelligendum ē de alijs. vnde hoc non ē proprie esse medium ⁊ per se: cū medium debeat comparari ad idē subiectuʒ. ad qō extrema. ergo patet per sufficientem diuisionem: ꝙ media tantū sunt inter contrarie opposita. ¶ Secūdo dicēdum. ꝙ non omnium contrariorum est medium fm formā. Et causa est. Illa cōtraria non habent medium fm formam que non possunt refracta cōmisceri. qꝛ media fm formā causantur ex cōmixtione extremorū refractorum: sed aliqua contraria sunt hꝰ. qꝛ multa sunt contraria que non possunt cōmisceri per refractionem. sicut sanū ⁊ egrum ⁊ consimilia: vnde etiam dicuntur contraria īmediata fm Ar. in postpredicamētis. vnde bene verū est ꝙ comparādo sanum ⁊ egrum ad subiectum non propriū: vt ad lapidē: tunc habet mediuʒ per abnegationē. qꝛ lapis nec dicitur sanus nec eger. Et h̄ non dicitur proprie habere mediū. vt visum est prius. tamen aliqui addunt: ꝙ priuatiue opposita habent mediū inquantum in eis saluatur natura ꝯtrarietatis. qꝛ prima contrarietas ē priuatio ⁊ habitus. vt visum est prius. ⁊ sic priuatiue opposita per se non habent mediū: sꝫ ꝑ accñs.

Cō. 8. ⁊ 11.

T. c. 10.

Ad rationes. Ad primam. Illud qō nec stat sub eē: nec sub non esse ⁊c̄. conceditur. Illud est medium si accipit̄ esse ⁊ nō esse vniformiter. qꝛ sic sunt contradictoria. vt visum est. ¶ Et tu dicis. Illud quod transmutatur. ⁊c̄. Dicēdum ꝙ accipiendo esse quo ad terminū ad quē: tunc habet non esse. qꝛ stat sub non eē toto tempore precedēti. Et in vltimo instanti stabit sub non esse. ⁊ hoc si est generatio mixtorum. Sed tamē prius illud stetit sub aliquo esse. qꝛ materia non stat nuda. ēt materia habꝫ esse in poᵒ. qꝛ ex homine generatur asinus. tunc in toto tempore precedenti materia stetit sub nō eē asini. tamen stetit sub alio esse. vt hominis: ⁊ ī vltimo instanti introducitur forma hominis. Si auteʒ est motus: generaliter accipiendo motum: etiam pro generatione

elementorum: tunc quādiu mouetur: tunc non stat sub eē perfecto termi ad quez: tñ stat sub esse iperfecto: qꝛ semper pars acquiritur post partez donec totum perficiatur. Unde quando ex aqua fit ignis: tunc cōtinue abiicit vna pars frigiditatis post aliam: ꝛ etiam vna pars forme substantialis post aliam continue. qꝛ quantū amisit aqua de frigiditate tantum de forma substantiali: ꝛ semper acquiritur vna pars caliditatis post aliam: donec totum perficiatur. qꝛ quantum ignis acquirit de caliditate: tantum de forma substantiali. vt vult cōmentator tertio celi. Et tunc in vltimo instanti perficitur forma ignis. Et hec est intentio cōmentatoris in de substātia orbis. ꝛ tertio celi.

Cō. 67.

Capi. 3° cō. 67.

Sed qui tenent aliam viam ꝙ forme elementorum non suscipiant magis ꝛ minus: dicunt ꝙ ista intensio ꝛ remissio est non ex parte formarum substantialium. qꝛ sunt indiuisibiles: sed est ex parte dispositionum adiunctarum: sicut qualitatum. qđ tamen est contra cōmentatorez: ꝛ de hoc visum est. ¶ Ad aliam. Illa sunt simul. ꝛc̄. Dicendū ꝙ ista est falsa. qꝛ non habere medium est in plus ꝗ̄ eē simul in eodem subiecto: qꝛ multa non habent medium: ꝛ tamen non sunt simul: sicut contraria imedia. ꝛ multa alia. Unde ista sunt simul: que sunt in eodem tempore ꝛ loco: ꝛ non habent medium. ¶ Ad aliam. Inter que est transmutatio. ꝛc̄. Dicendum ꝙ non oportet nisi termini transmutationis habeant mediū. vnde termini generationis mixtorum non habent medium. ergo transmutatio fit de vno extremo ad aliud: sine hoc ꝙ perueniatur ad medium. sed bene verum est ꝙ per motum precedentez disponitur materia ad formā introducendaz: que dispōnes non sunt medium proprie inter esse ꝛ non esse. Similiter intelligendum de aliis transmutationibus que fiunt inter terminos qui non habent medium: vnde bene veruz est ꝙ transmutatio non fit de extremo in extremum qui non ꝑueniat ad mediū: ꝛ hoc vbi est mediuz. sed vbi non est medium non opz: ꝛ hoc est.

T.c.23.

¶ Prime autem differentie disgregatiuuz. ꝛc̄.

Queritur circa hanc partem. vtruz media ꝺm formā. vt palidū ꝛ rubeuz componantur ex extremis. Arguitur primo ꝙ non. due species non ꝯcurrunt ad ꝯstitutionez tertie speciei ꝺm porphyriū. in hoc spēs differt a dria: sed extrema sunt due species: sicut albedo ꝛ nigredo. ergo non constituunt medium: vt palidu ꝛ vel rubeū. ¶ Item ex duobus entibus in actu non fit 3m. 7. hꝰ. ꝛ 8°. sed duo extrema sunt actu: vt calidum ꝛ frigiduz. ergo nō constituunt medium. ¶ Item ex illis non fit aliquod 3m que non compatiūtur se simul in eodē: hec est manifesta: sed duo extrema nō compatiuntur se simu. in eodē subo. vt albedo ꝛ nigredo cum sint contraria.

In cōitatibus

T.c.49

T.c.15.

T.c.23.

Oppositum vult Ar. in littera. qꝛ vult ꝙ media ꝺm formam componantur ex extremis. ꝛ idem vult cōmentator.

Dimissis opinionibus dicendum. ꝙ media ꝺm formam cōponuntur actu ex extremis. Et causa est multiplex ꝺm Ar. Prima est. Illa que sunt simplicia in quolibet genere sunt causa compositorum vł cōpositiua aliorum. qꝛ illa que sunt in eodē: vel sunt composita vel simplicia: ꝛ simplicia sunt cōpositiua aliorū. sed extrema sunt simplicia. qꝛ albedo ꝛ nigredo sūt extrema in genere colorū: ꝛ sunt maxime simplicia. ergo sunt principia aliorum. vt mediorū. ¶ Secūda causa Ar. Illud est compositum ex extremis in qđ prius trāsmutans trāsmutat. qꝛ illud in qđ prius transmutans transmutat ꝗ̄ in extremū illud est cōpositū ex extremis. qꝛ aliter nō priꝰ transmutatio fieret in ipsum: sed medium est hmōi. ex lra. ¶ 3ª causa eiusdem est. Illud qđ habet se ad duo extrema: ita ꝙ vnius est minus alterius magis: illud est compositum ex illis. hec est manifesta. sed qđlibet medium ꝺm formaz sic se hz ad extrema: ꝙ vnius est magis. ꝛ alterius est minꝰ. ꝛ hoc patet in omnibus inducendo. qꝛ nullum medium equaliter habet se ad extrema: vt dicit cōmētator. ꝙ impossibile est ꝙ in composito ex contrariis sint due partes equales. sed altera debet esse dominās: cui attribuitur forma. Et addit cōmentator. ꝙ hoc demonstrat impossibile esse inuenire mediam complexionē in extremis cōtrariis. vt dixit Galienus possibile esse. Tunc hoc probat cōmētator. qꝛ si esset possibile inuenire mediam cōplexionem. tunc essz possibile inuenire cōpositum ex ipsis extremis absqꝫ eo ꝙ accideret eis transmutatio: aut diminutio: ita ꝙ cōmētator vult dicere. ꝙ si esset complexio media. tunc res cōposita nunꝗ̄ corrumpetur ab intrinseco: qꝛ non essz dare causam quare vnum plus ageret ꝗ̄ aliud. Sed bene posset ab extrinseco. s. a continente transmutari. qꝛ continēs posset ipsum calefacere magis vel minus: ꝛ hoc cōcordat cum dicto cōmentatoris. pmo celi. ꝙ non est dare mixtū in quo elemēta equaliter dominentur. qꝛ si hoc esset: tūc non esset motus. qꝛ qua ratione moueretur sursum: ꝛ deorsum. silr non esset dare locum. qꝛ qua ratione esset sursuz: ꝛ deorsuz. Et addit cōmentator postea: ꝙ partes in composito ꝛ mixto sunt in potentia: non i actu. ꝛ ideo ꝯpositū est vnum in actu ꝛ forma. qꝛ per partē dominātē. i. per formam que principalius respicit ptez dominantē. ¶ 4ª cā. Ex illis componunť media que sunt priora pnª in eodez. qꝛ inferiora ꝛ posteriora cōponuntur ex primis: sed extrema sunt prima principia respectu medioꝝ in eodē genere. qꝛ albedo ꝛ nigredo sūt pora respectu coloꝝ mediorū. Et sic pz. ꝙ extrema actu sūt in medio: sicut elemēta actu sunt in mixto: vt visum est in 5°. Et ad hanc intentionē dicit cōmentator p pby. ꝙ differētia est inter materiam primam ꝛ mediū. qꝛ materia prima est in pura potētia susceptiua omniū formaꝝ ꝛ forme sunt in materia prima i pura potentia: sed extrema sunt in medio actu. ¶ 2° dicendum. ꝙ media nō componuntur ex extremis ꝺm suas vltimas perfectiones ꝛ excellētias: sed ꝺm ꝙ refranguntur ꝛ remittuntur in suis excellentiis. Et causa est. media cōponuntur ex extremis actu: vt iam probatum est. vel ergo componuntur ex eis. vt sunt in vltimis ꝑfectionibꝰ ꝛ excellentiis: vł sub esse refracto ꝛ remisso. per sufficientē diuisionem. sed non cōponuntur ex eis ꝺm suas perfectiones vltimas. qꝛ sic non cōpatiunť se in eodē subo: vt calidū ꝛ frigidū in sūmo. ergo componuntur ex eis ꝺm eē refractum ꝛ remissum. Et ex hoc patet error quorūdam dicentium ꝙ media non componuntur ex extremis ꝺm rē ꝛ formā: sed solum quantum ad cognitionem. ¶ Itē male dicunt ꝙ media componantur ex extremis nō actu. sz ꝺm virtutem. vnde ista sunt cōtra intentionē Ar.

T.c.2.

Cō.23.

Cō.23.

cō.7.

Cō.56.

Ad rōnes. Ad primā. due spēs. ꝛc̄. cōceditur. due spēs manentes sub vltimis perfectionibus: ꝛ que non ordinantur ad 3m ens non concurrunt ad constitutionem tertii. Et sic intellexit Porphyrius. sz nihil prohibet duas species sub esse refracto ꝛ remisso cōcurrere ad cōstitutionē tertii. Et que ad hoc ordinantur: ꝛ sic est in proposito. qꝛ extrema non componunt mediuz ꝺm suas vltimas perfectiones: sed sub esse refracto ꝛ remisso. ¶ Ad aliam patet ex dictis. Ex duobus entibus in actu remanentibus sub esse puro non fit 3m. sed bene ex duobus in actu fit 3m sub esse remisso ꝛ refracto. vnde iste partes sunt in potentia respectu forme. que tamē magis attribuitur pti dominātī. vt vult cōmētator. ¶ Ad aliā.

Cō.23

Ex illis que nõ se compatiunt ⁊c. Conceditur. Tu dicis: ꝙ extrema ⁊c. Dicendum ꝙ extrema secundũ vltimas suas perfectiones nõ compatiuntur se: sed tamen secundũ esse refractum ⁊ remissum bene se compatiuntur. Et hec de questione. Qõ. XIX.

t.c.24.

¶ Diuersum aũt specie alicuius ⁊c.

Queritur circa hoc capl'm: quia postea subiungit. cõtrarietates igitur erunt he. Utrum cõtrarietas sit inter species alicui⁹ generis: ita ꝙ diuerse species sint contrarie. ¶ Arguit̃ pͥmo ꝙ non. Quia si diuersitas in specie esset cõtrarietas: tunc omnes species eẽnt contrarie: hoc est falsum. falsitas cõsequẽtis apparet: qꝛ species in predicamẽto sub̃e nõ sunt cõtrarie: quia sub̃e nihil est cõtrariũ. ex predicamentis. ⁊. 5. physicoꝝ. consequentia pꝫ: qꝛ in predicamẽto sub̃e ẽt sunt spẽs. ¶ Item contraria nata sunt fieri ⁊ esse in eodẽ susceptiuo: ſꝫ oẽs diuerse species nõ sunt in subiecto: quia species sub̃e nõ sunt in subiecto ⁊ propriũ est sub̃e in subiecto nõ esse. ex predicamẽtis. ergo diuerse species non sunt contrarie. ¶ Itẽ. si spẽs sub̃e essent contrarie: tunc etiã differẽtie constituẽtes species essent contrarie: sed hoc est falsum: qꝛ differẽtie sub̃e opponunt̃ ꝓuatiue: sicut rõnale ⁊ irrationale. cõsequentia pꝫ: qꝛ diuersitas in spẽ nõ est nisi ex differẽtijs ꝯstituẽtibus spẽs: ⁊ sic dr̃ie eẽnt ꝯtrarie.

T.c.10. Cap͛ de sub̃a. t.c.24

Oppositũ vult Aristo. in predicta littera: quia vult ꝙ cõtrarietas sit differẽtia ſm speciẽ: ⁊ idem vult Cõmentator.

Ad istam questionẽ dicit̃ cõmuniter: ꝙ omnis diuersitas secundũ speciem nõ est contrarietas vera: sicut diuersitas in specie in ꝑdicamẽto sub̃e non est vera contrarietas: nisi acci^{do} contrarietatẽ pro perfecto ⁊ imperfecto ⁊ ꝓuatiõe ⁊ habitu: sicut est inter omnes species: imo etiã in predicamento substãtie: et ħ est priuatio ⁊ habitus: qꝛ ꝓuatio ⁊ habitus est radix oĩs cõtrarietatis. vnde in predicamẽto substantie nõ est vera contrarietas inter species: ⁊ hoc ꝓbant dictis rationibus: quia substãtie nihil est cõtrariũ: ⁊ resumant̃ rõnes: quia causa breuitatis omittunt̃: sed dr̃t tamen ꝙ bene est cõtrarietas large capiẽdo pro perfecto ⁊ imperfecto ⁊ ꝓuatione ⁊ habitu: quia vna species est perfectior alia ⁊ vna dicit etiã ꝓuationem alterius. ¶ Notandũ: ꝙ lꝫ dicat̃ cõmuniter: hoc tamẽ videt̃ esse contra intentionẽ Aristo. ⁊ veritatẽ: quia Aristo. vult ꝙ contrarietas est dr̃ntia secundũ speciẽ: ita ꝙ q̃libet due spẽs diuidentes genus sint cõtrarie vera contrarietate: quia contrarietas est differẽtia perfecta: ⁊ perfecta differentia est inter species generis.

Unde dr̃m est aliter ad questionẽ: ꝙ vera cõtrarietas est inter spẽs cuiuslibet generis. Et hoc probatur duabus ratiõibus Aristo. positis in littera. ¶ Prima est. Illa sunt cõtraria quibus diuidit̃ genus: ⁊ hoc ꝓbatur ab Aristotile: qꝛ illa quibus genus diuidit̃ sunt opposita hoc ponit Arist. tũc vlteri⁹ opꝫ resoluere: aut sunt opposita ꝯtradictorie: aut relatiue vel ꝓuatiue: aut ꝯ̃rie per sufficientẽ diuisionẽ: sed due spẽs generis vniuoce nõ sunt opposite cõtradictorie: quia vnũ cõtradictoriorum est per se nõ ens ⁊ nõ ens: nec est spẽs: nec quiditas alicuius: nec genus. Similiter non sunt opposita ꝓuatiue: quia ꝓuatio nullius est spẽs. Similr̃ nec opponũtur relatiue: qꝛ multa sunt genera ab^{ta}: que nõ diuidunt̃ per relatiua. ergo debẽt esse contraria: sed diuersa secundũ speciẽ sunt illa quibus diuidit̃ genus: qꝛ genus diuidit̃ per species. ¶ Item. illa diuersitas est cõtrarietas vera

t.c.24.

que habet cõditiones requisitas ad veram contrarietatem: hec est manifesta: sed diuersitas secundũ spẽs generis vniuoci habet cõditiones requisitas ad veram contrarietatẽ: quia vna est cõditio ꝙ contrarietas est perfecta differẽtia: ⁊ diuersitas secundũ speciem est perfecta differẽtia ⁊ cõtraria sunt eiusdẽ generis. Similr̃ species eiusdẽ generis nõ differunt genere. Similiter cõtraria nõ compatiunt̃ se simul in eodẽ subiecto. Similr̃ spẽs: lꝫ cõueniant in genere: tamẽ nõ conueniunt in ydentitate specifica: ⁊ sic intelligat̃ de alijs. ¶ Notãdũ: ꝙ lꝫ species cuiuslibet generis sint cõtrarie vera contrarietate: tamẽ ꝯtrarietas ista est duplex. Quedã est perfecta que est formarũ maxime distantium secundũ suas vltimas perfectiões actiuarũ ⁊ passiuarum in eodem subiecto: qd̃ est ens in actu: sicut est caliditas ⁊ frigiditas. Alia est contrarietas vera: tamen diminuta ⁊ illa diminutio causat̃ ex tribus. Uno mõ ex parte subiecti: ⁊ sic est diminutio cõtrarietatis inter formas substãtiales: qꝛ cõtraria perfecta requirunt subiectũ positiuũ ⁊ in actu: sed forme substantiales habẽt subiectum: qd̃ est in potẽtia. ergo nõ põt esse perfecta cõtrarietas inter ea: lꝫ tamẽ sit vera cõtrarietas. Secũdo mõ ꝓuenit diminutio contrarietatis ex remissiõe ⁊ refractiõe extremoꝝ: ⁊ sic extrema que sunt in medijs ⁊ mixtis acta secundum formas remissas ⁊ refractas nõ possunt perfecte cõtrariari: ⁊ sic contrarietas est in medijs: sicut in rubeo ⁊ pallido in quo est album ⁊ nigrũ refractum ⁊ remissum. Tertio modo prouenit diminutio cõtrarietatis ex negatione ⁊ diminutione actiuitatis ⁊ passiuitatis adinuicẽ: que nõ agunt ⁊ patiuntur inter se: nec corrumpunt̃ adinuicẽ: ⁊ sic scientie contrarioꝝ sunt cõtrarie adinuicẽ: quia non agunt ⁊ patiuntur adinuicẽ: tamẽ posset dici ꝙ spẽs generis extra animam sunt cõtrarie: sed in anima spẽs nõ sunt cõtrarie: qꝛ dicit Cõmentator: ꝙ opposita extra animam in anima nõ sunt opposita: sicut spẽs albedinis ⁊ nigredinis: ⁊ tũc poneretur exemplũ de ista cõtrarietate diminuta albedo ⁊ nigredo: quia albũ approximatũ nigro non agit ⁊ patitur. ¶ Notandũ hic dubiũ: ex cuius solutiõe pꝫ solutio prime ratiõis. homo ⁊ asinus sunt species: ⁊ tamen nõ sunt cõtraria: quia sunt substãtie ⁊ in substãtia nõ est contrarietas ex predicamẽtis. ⁊. 5. physicorum. ¶ Dicendũ ꝙ omnis spẽs alicuius generis vniuoci sunt cõtrarie vera contrarietate vt distinguit̃ ab alijs spẽbus oppositiõis ⁊ sunt cõtrarie secundũ formas substãtiales. Et quãdo dicit̃ ex predicamẽtis ꝙ in substãtia nõ est ꝯtrariũ. Conceditur. ratiõe materie: qꝛ contraria nata sunt esse in eodẽ subiecto: sed materia non est in subiecto: sed ratione forme substantialis in substãtia bñ est cõtrarium: ⁊ hoc nõ negauit Aristo. in predicamẽtis. vñ dicit Cõmentator. ꝑmo physicoꝝ. Qꝛ nihil ꝓhibet ꝙ sub̃e sint contrarie secundũ formas: nõ aũt sunt cõtrarie secundũ subiectum: ⁊ sicut dicere ꝙ substãtia nõ est cõtraria substãtie. verũ est ſm subiectũ ⁊ materiam: substantia aũt contraria est sub̃e ſm formã illud est verum. Et hoc voluit Alexan. dicere. vt dicit Cõmentator cum dixit: ꝙ in substantijs simplicibus põt esse cõtrarietas nõ in compositis: ⁊ addit Cõmentator: ꝙ Alexand. intellexit hoc qd̃ Aristo. dixit in predicamẽtis ꝙ propriũ substãtie est nõ hẽre contrariũ de cõpositis substãtijs dixit. de simplicib⁹ Arist. dicit in libro de generatione. corpora simplicia sunt ꝯ̃ria. ¶ Ad auctoritatẽ Aristo. 5. physi. dr̃m. ¶ Ad cui⁹ intellectũ notandũ contraria esse in eodem subiecto distinguunt̃ secundũ distinctionẽ ydentitatis subiecti: qꝛ contraria esse in eodem subiecto põt dupliciter intelligi. Uno mõ secundũ ydentitatẽ numeralem ꝓuatiue: qꝛ mã

Cap͛ de sub̃a. T.cõ.10

Cõ.52. d ꝯ̃rie^{te} sub̃e.

Cõ.eod

est vna numero per priuationem formarum: ⁊ non per aliquod positiuū. Alio mõ potest intelligi de ydentitate numerali subiecti positiue. mõ in substãtia nõ est cõtrarietas: ita ꝙ cõtraria sint in eodẽ subiecto numero positiue: sicut est in accidẽtibus: sed est in eodẽ subiecto numero ꝑuatiue vt in materia: ⁊ sic est verū qđ dixit Arist. in .5. physicoꝝ: ꝙ in substantia nõ est contrarietas tanꝗ̃ cõtraria sint in subiecto eodẽ positiue per finalẽ formã ⁊ vltimã. sed bene est cõtrarietas ꝑmo mõ in substãtia. vnde etiã in substantia nõ est motus secundū vnam acceptionẽ motus: qui requirit vnū subiectū numero positiue. vt dictū est ꝑus. vnde etiã sequit̃ necessario: ꝙ ꝑus est cõtrarietas in substãtia ꝗ̃ in accidentibus: qꝛ contrarietas nõ esset in accidẽtibus: nisi ꝑus esset in substãtia. vñ etiã dicit Cõmentator .5. physicoꝝ: ꝙ demſ̃ratio qua ꝓbat Aristo. ꝙ in substãtia non est motus fundat̃ super hoc: ꝙ substãtia nõ h̔z contrariū: ⁊ dicit Cõmentator: ꝙ ista ꝓbatio est famosa. Et addit ꝙ illa ꝓpositio: sup quã sustentat̃ est: quã ꝑdixit ꝙ transmutatio in substãtia est generatio ⁊ corruptio: ⁊ illi non sunt motus: quia sunt in subiecto: qđ est in potẽtia ⁊ nõ in actu. Et addit Cõmentator: ꝙ Alexan. dicit de generatiõe in sua expositione: ꝙ predictū est ꝙ substãtia habet cõtrariū: sed ꝙ nos diximus de nobis ꝙ eẽntia secundū formas nõ sunt cõtraria: sꝫ secundū qualitates locuti sumus nõ ſm veritatẽ in hoc loco. ¶ Et sic pꝫ ex istis solonib' duab' auctoritatis Aristo. solutio ⁊ respõsio ad ꝑmã ⁊ secundã rationẽ. ¶ Ad tertiã etiã patet: quia dr̃ntie sunt ꝯtrarie: quia lꝫ circũloquamur eas nominibus ꝑuatiuis vt irrationale inanimatum: tamẽ dicunt diuersas formas contrarias positiuas: quomodo autem in contrarijs sit priuatio dictum est prius. Questio. XX.

[T.cõ.io — Cõ.io.]

[t.c.24.] ¶ Quare palã: qꝛ ad illud qđ vocat̃ ⁊c̃.

Queritur circa hanc partẽ. Utrum genus ⁊ species generis sint eadẽ vel diuersa specie: ⁊ posset specificari ad genus generalissimū ⁊ speciē spe^{m}. ¶ Et arguitur ꝑmo ꝙ sint eiusdẽ speciei. Illa que important eandem vel vnã essentiã sunt eiusdē speciei: qꝛ diuerse species nõ possunt importare eandẽ essentiã: sed genus ⁊ species important vnã essentiam ⁊ quiditatem: quia cõmuniter dicit̃ ꝙ genus ⁊ species important eandem naturã ⁊ formam. ergo ⁊c̃. ¶ Itē genus ⁊ species sunt eadẽ: qđ probat̃. Quia omne comparatū omni: aut est idem secū: aut diuersum: sicut Aristo. vult in littera: sed species comparata generi nõ est diuersa: quia si eẽt diuersa: tũc genus nõ predicaret̃ de specie: qđ est falsū. ergo species est eadẽ cum genere: vel ergo est eadẽ genere vel specie vel numero. per sufficientẽ diuisionem: sed nõ est eadẽ genere: qꝛ tunc genus haberet actu differentiã: per quã differret a specie: sed hoc est falsum. Nec eadem numero: qꝛ si essent eadẽ numero: vel hoc esset diffinitiõe: ita ꝙ genus ⁊ spẽs differrẽt: sicut diffinitio ⁊ diffinitū vel nomine. vt Marcus Tullius. vel ꝓprio vt homo ⁊ risibile. vel accñte: sicut sort. ⁊ albedo: ⁊ hec est manifesta per sufficientẽ diuisionẽ: qꝛ illa que sunt eadẽ numero vel habẽt se vt sinonima: vel sicut diffõ ⁊ diffinitū: vel sicut prop^{m} ⁊ subm: vel sicut accñs ⁊ subm: sed nullo istoꝝ modoꝝ h̔z se spẽs ad genus nõ sicut diffõ ⁊ diffinitū: qꝛ genus nõ est diffõ spẽi: nec hñt se vt sinonima: nec vt ꝓp^{m} ⁊ subm: nec vt accñs ⁊ subm: vt per se pꝫ. ergo relinquitur ꝙ sint eadem specie.

[T.cõ.lz t.24.]

[t.c.24] Oppositum vult Aristo. in predicta littera: ꝙ genus ⁊ spẽs: nec sunt eadẽ specie: nec diuersa. ⁊ idẽ vult Cõmentator: sed aliqui accipiunt titulū qõnis. vtrum genus ⁊ spẽs sint eadem vel diuersa genere: sed illud plus videt̃ concordare cū littera: qꝛ Aristo. accipit de specie.

Tunc dđm ad questionẽ: ꝙ species generis et genus: nec sunt eadẽ specie: nec diuersa specie. Et posset addi ꝙ nec sunt eadẽ genere: nec diuersa. Et causa est. Illa nec sunt eadẽ specie: nec diuersa: quoꝝum vnū habet differentiã actu: aliud nõ: qꝛ quecunqꝫ debent esse eadem spẽ: oportet ꝙ cõueniant in vna differentia actu que constituat spẽm: sicut sort. ⁊ plato. similiter que differunt spẽ: oportet hoc iterū esse per differentiã ⁊ formam: sicut homo ⁊ equus habent diuersas differentias per quas differunt spẽ. ergo quoꝝ vnū habet actu differẽtiã: ⁊ aliud non: nec sunt diuersa spẽ: nec eadē: sed species ⁊ genus sunt hꝰ: quia accipiat̃ homo ⁊ substãtia: tunc homo h̔z differentiã actu: substantia aũt non actu habet differẽtiam: sed potestate tm̃: quia dicit Porphyri^{us}: ꝙ genus h̔z potestate differẽtias. actu vero nullã. ergo genus ⁊ species: nec sunt eadē specie: nec diuersa. ¶ Item ⁊ est ratio Aristot. sicut se h̔z materia ad formã: ita genus ad speciẽ. per conuenientē similitudinem: qꝛ genus assimilat̃ mãe: quia sicut materia nullã formã includit essentialiter: sed est in potẽtia ad omnes: sic etiã genus nullam differentiã diuisam includit actu: sed tm̃ in potẽtia. ergo est similitudo conueniẽs: sed materia nec est eadẽ specie cū forma: nec diuersa a forma. ꝑmo nõ eadem: qꝛ materia nõ est forma: nec includit formam per quã cõueniat in specie cū forma: nec est diuersa specie: quia nõ includit in essentia formã per quam sit diuersa a forma: sꝫ materia simpliciter negatiõe formarum ostẽdit̃. ergo similiter genus nec est idē cū specie: nec diuersum spẽ. ¶ Notandū ꝙ Aristot. loquit̃ de generatiõe: nõ vt est multitudo descendẽs ab vno ꝑncipio vt heraclitoꝝ dicunt̃ genus: quia descẽdunt ab vno ꝑncipio vt heraclito: sꝫ Aristot. loquit̃ de genere in nã rei: qđ est vniuocū. modo si illud genus comparat̃ ad spẽm: nec est idem: nec est diuersum spẽ: quia eadẽ specie sunt: que habẽt eandẽ differentiã: sed genus cum spẽ non habet eandẽ differentiã actu: quia sic genus esset spẽs. Similiter nec est diuersū spẽ: quia illa diuersitas esset per differentiã actualẽ: quā nõ h̔z genus. ¶ Notandū ꝙ ex hoc pꝫ euidenter: ꝙ alia est forma generis ⁊ diuersa realiter a forma specifica: quia si haberent eandẽ formã species ⁊ genus: tunc essent idē specie: qđ negat Aristo. ¶ Notandū vlterius: ꝙ genus ⁊ spẽs bene sunt diuersa specie in aliquo sig̃to. sicut illa sunt diuersa que important diuersas eẽntias ⁊ qditates in vno ꝑdi^{to}: sꝫ nõ sunt diuersa spẽ vt spẽs finales alicui' generis.

[t.T.24]

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmam. Illi qui tenent ꝙ genus ⁊ spẽs important vnã naturam dicunt ꝙ ydentitas essentie non sufficit ad ydentitatē specificã: sed plus requirit̃: quia oportet ꝙ vtrunqꝫ actum includat: imo actu includat differentiã: ⁊ hoc deficit in genere: quia genus nõ includit actu differentias. ¶ Tũc posset aliter dici ꝯcedẽdo maiorẽ: sed minor negat̃: quia genus dicit aliam formã ⁊ diuersam realiter a forma specifica. ergo ratio nõ cõcludit. ¶ Ad aliam. genus ⁊ spẽs vel sunt eadẽ vel diuersa. Dicendū ꝙ sunt diuersa capiẽdo genus ꝓ forma generali: ⁊ sic in recto non predicat̃ de spẽ. vt ꝑus visū est. Et tu dicis. ergo sunt diuersa specie. Dicendū ꝙ nec sunt diuersa spẽ: nec eadē: quia est mediū inter ista. Et tu dicis. omne comparatū alteri vel est idẽ vel diuersum. Conceditur. sed tamẽ non oportet ꝙ sit idẽ vel diuersum specie: qꝛ idē ⁊ diuersū

est in plus q̄ idem vel diuersū spē. vnde Aristo. noluit dicere q̄ omne comparatū alteri sit idē specie vel diuersum: quia genus ꝛ spēs nō sunt idem nec diuersa specie: quia nō sunt apta nata ad ista: cum genus non includat actu differentiā. vt visum est. vn̄ hʒ semꝑ abnegationē ad idē ꝛ diuersū: vt visū est. Qō. XXI.

T.c.25. ¶ Dubitabit autem aliquis ꝛc̄.

Queritur circa hanc partem. Utrum omnis cōtrarietas faciat diuersitatē in spē. ¶ Arguitur p̄mo q̄ nō. Masculinum ꝛ femininū sunt cōtraria: ꝛ h̄ est nota ex littera: ꝛ tamē nō differunt spē: quia masculinū ꝛ femininū sunt in eadē specie passiue ꝛ actiue: quia idem agens naturale vt masculus vel sperma viri producit masculū ex calore fortiori: ꝛ feminā ex calore debiliori. ergo ꝛc̄. ¶ Item albedo ꝛ nigredo sunt cōtraria: ꝛ tamē non diuersificant speciē: quia albedo ꝛ nigredo sunt simul in eadem specie ꝛ successiue in indiuiduo einsdem speciei: ꝛ sic omnis contrarietas nō facit diuersitatem in specie.

T.c.24 Oppositum arguitur. Omnis diuersitas in specie facit cōtrarietatē. per Aristo. in littera. g̊ omnis contrarietas facit diuersitatē in spē. per conuenientē similitudinē: quia sicut omnis diuersitas in spē facit cōtrarietatē: ita omnis cōtrarietas facit diuersitatē in spē.

Ad intellectum questionis. ¶ Notandū q̄ duplex est cōtrarietas. Quedam est que se tenet ex parte forme substātialis: alia est que se tenet ex parte materie .i. ex parte forme accidentalis: que plus respicit materiā indiuiduorum: nō q̄ aliqua cōtrarietas precise respiciat materiā: quia materia indifferens est ad omnes formas: sed bn̄ respicit dispositiones mātes indiuiduoꝝ: sicut mascul^m ꝛ femi^m.

Et tunc ad questionē dicēdū: q̄ omnis contrarietas: que attendiť ex parte forme substātialis facit differentiā in spē. Et causa est. Illa contrarietas facit diuersitatē in specie: que attendiť ex parte diuersaꝝ quiditatū ꝛ essentiarū: quia diuerse essentie faciunt diuersitatē in spē. ergo contrarietas que attenditur ex parte diuersarū quiditatū ꝛ essentiarū facit differentiam in spē: sed contrarietas ex parte forme substantialis est hꝰ: q̄ accipit diuersas quiditates: quia forme essentiales ꝛ substātiales diuerse dicunt diuersas quiditates ꝛ essentias: cū forma sit tota quiditas rei. vt p̄us visum est. vn̄ contrarietas que est ex parte forme substantialis hominis ꝛ equi facit differentiā in spē cum sint diuerse essentie. Similiter contrarietas ex parte albedinis ꝛ nigredinis faciunt differentiā in spē: cuꝫ sint diuerse essentie. ¶ Dicendū secūdo: q̄ contrarietas que attēditur ex parte materie ꝛ dispositionū materialiū non facit differentiā in spē. Et causa est. Illa cōtrarietas nō facit differentiā in specie: que fit ex eodē agēte ꝛ patiente eiusdē spēi: quia diuersitas effectus in spē nō fit ex eodē agente ꝛ patiēte in spē: sicut pʒ ex .8. huius. Sed contrarietas que est ex parte materie ꝛ dispositionuꝫ materialium est hꝰ: quia idē sperma ꝛ mēstruū fit masculus ꝛ femina secundū q̄ patiť diuersimode a calore: quia si patitur a calore forti: ita q̄ virtutē formatiuā sufficientē habeat ad fortiter agendū depellendo oppositas dispositiones passiuas: tunc erit masculus: sꝫ si patitur a calore debili: ita q̄ deficiat in spermate sufficiēs ꝛ fortis virtus formatiua ad agenduꝫ sufficienter: tunc fit femina: quia femina non est aliud: nisi vir occasionatus ex defectu virtutis formatiue: ꝛ sic sunt differētie accidētales: quia fiunt in eadem materia: vt est passa diuersimode a calore maiore vel minore eiusdē agentis in spē: qō nō diuersificat speciē: sed tn̄ facit diuersitatē accidentalem.

T. cō. xi ꝛ .iz.

¶ Notandū q̄ masculinū ꝛ femininū sunt ꝓprie passiones animalis: nō tamē sunt de numero differentiaruꝫ ꝛ formarū substantialiū: quia nō consequunť formaꝫ substantialē ꝛ substantiā: sed plus sunt in materia ꝛ corpore .i. sunt forme accidētales que consequunť indiuiduum ꝯpositū: cuiꝰ pars est mā. g̊ nō diuersificāt spēm.

Ad rationes. ¶ Ad p̄mā. Masculinū ꝛ femininum sunt cōtraria ꝛc̄. Dicēduꝫ q̄ sunt cōtraria nō ex parte forme substātialis. vnde diuersificant spēm generis: quia sunt diuerse spēs coloris. Et tū dicis: q̄ non diuersificant spēm. ¶ Dicendum q̄ imo diuersificant spēm generis ꝓprie: lꝫ nō diuersificēt speciem subiecti ꝛ alterius generis. vnde hoc non requiriť ad cōtrarietatē q̄ diuersificet speciem subiecti: quia contraria nata sunt fieri in eodem subiecto numero. vt p̄us visum est. ¶ Ad ratiōes que fiunt in oppositū. Differentia secundū speciem est contrarietas. Cōcediť antecedens: sed nego cōsequentiā: quia contrarietas est in plusq̄ differentia secundū spēm. vnde est fallacia consequentis: q̄ ꝓcediť a magis cōmuni ad minus cōmune affirmatiue: sicut si diceret. homo est animal. g̊ anial est homo. Et h̄ de qōne. Qō. XXII.

¶ Quō ꝓo contraria diuersa specie ꝛc̄. T.c.26.

Queritur circa hoc capitulū. Utrū corruptibile ꝛ icorruptibile differant genere. ¶ Arguiť p̄mo q̄ nō. Contraria sunt in eodem genere. ex littera: sed corruptibile ꝛ incorruptibile sunt contraria: quia corruptibile dicit potentiā ad corruptionē: sed incorruptibile dicit p̄uationē illius potētie: ꝛ maior etiā habeť ex predicamētis vbi diciť. si vnum contrarioꝛuꝫ fuerit quale: ꝛ reliquū. ergo nō differunt genere. ¶ Iteꝫ qō nō facit differre spē: etiā non facit differre genere: quia si illud qō magis videtur inesse ꝛ nō inest: nec illud qō minus. modo magis videť q̄ corruptibile ꝛ incorruptibile faciant differre spē q̄ genere: quia que differunt genere: etiam differunt spē: ꝛ non ecōuerso: sed corruptibile ꝛ incorruptibile non faciunt differre spē: sicut homo ꝛ indiuiduū hominis nō differunt specie: ꝛ tamen homo est incorruptibilis: sicut alie spēs ꝛ idiuidua sunt corruptibilia. ¶ Itē. si corruptibile ꝛ incorruptibile differrent genere: tunc etiā homo ꝛ asinus differrēt genere etiā: sꝫ hoc est falsum: q̄ homo ꝛ asinus sunt eiusdē generis. tenet cōsequētia: quia quoꝝ principia differunt genere: ꝛ principiata: sed anima intellectiua est p̄ncipium hominis: ꝛ anima alia: que est corruptibilis: est p̄ncipium asini: ꝛ intellectus est incorruptibilis. ergo si ista differunt genere: ꝛ etiā homo ꝛ asinus.

T.c.iz. ꝛ .26.

Oppositum vult Aristo. in littera: quia dicit q̄ corruptibile ꝛ icorruptibile differunt genere: ꝛ que sunt diuersa genere plus differunt q̄ que spē: ꝛ idē vult Cōmentator.

T.c.26.

Ad istaꝫ qōnem diciť cōmuniter cum distinctione: q̄ duplex est genus. Quoddā est genus naturale. Qōdā logicū. Genus naturale diciť: qō est cōmune multis que cōueniunt in materia. vnde omnia habētia materiā conueniunt in genere naturali: ꝛ que differunt materia differunt genere naturali. Sed genus logicū est qō hꝫ vnū modū predicandi cōmunē vniuocū de multis speciebus. Et illa cōueniūt in genere logico: que cōueniunt in vno modo ꝑdicandi

vniuoco. Et illa differunt in genere logico que nō cōue-
niunt in vno mō predicandi vniuoco gnāli.

Tunc dicunt ad questionez: φ corruptibile ⁊ incorruptibile differunt genere
naturali. Et causa est. Illa differūt genere naturali. quo
rum vnū habet materiā: aliud nō: ⁊ hoc pꝫ ex iam dictis:
sed incorruptibile nō habet materiā. vt de se pꝫ: ⁊ corru
ptibile hꝫ. ergo differunt genere naturali. ¶ Secundo
dicunt: φ nō differunt genere logico: sed conueniunt. Et
causa est. Illa que cōueniunt in vno modo predicādi ge
nerali vniuoco: illa nō differūt genere logico. hoc pꝫ ex
dictis: sed corruptibile ⁊ incorruptibile ꝯueniūt in vno
modo predicādi generali vniuoco: quia substātia predi
catur vniuoce de substātia corruptibili ⁊ incorruptibili:
quia Porphyrius diuidit substantiā: que est generalissi-
mum per corporeuz ⁊ incorporeū: ⁊ incorporeū est incor
ruptibile. ergo ⁊c. ¶ Lꝫ hoc cōmuniter sit dciū: tamē in rei
veritate est cōtra intentionē Aristo. ⁊ Cōmentatoris: qꝛ
Aristo. dicit. corruptibile ⁊ incorruptibile differūt gene
re ⁊ plusq̄ specie: ⁊ loquit̄ ō genere logico. vnde si loque
retur de genere naturali: sua ratio nō valeret: quia plato
dicit φ ydea hominis ⁊ homines particulares nō diffe-
runt spē: imo genere: ⁊ que differūt genere plus differūt
q̄ specie. vnde plato bene ꝯcederet Aristo. primo φ ydea
⁊ indiuidua differunt genere naturali: quia ydea nō ha-
bet materiā: sed indiuidua hominis habēt materiā. vn̄
ista sunt eadē. vn̄ non sequeret̄. ista differunt genere na-
turali. ergo differūt in specie logica. vn̄ hoc negaret pla-
to: quia bn̄ concederet ista differre genere naturali: ⁊ ta-
men cōueniunt ī spē specialissima: sed opꝫ si cōsequētia
sit bona: ⁊ ꝯᵗ cōtra platonē: φ loquat̄ de genere logico ⁊
vniuoco: qꝛ corruptibile ⁊ incorruptibile differunt gene
re logico ⁊ vniuoco. ergo differunt specie: tunc est cōsequen
tia bona: ⁊ ꝯᵗ cōtra platonē: qꝛ oportet platonē concede-
re eā. vn̄ si Aristo. vteret̄ genere naturali ipse peteret: qꝛ
sumeret φ hoc differret specie φ deberet probare: quia
nō pbatū est ex hoc φ differant genere naturali: quia hꝫ
concedit plato: ⁊ tamē negat cōsequentiā: ⁊ sic Aristo. pe
teret: qd̄ nullus dicit. ¶ Itē Cōmētator dicit in hoc. io.
φ corruptibile ⁊ īcorruptibile sunt drīe ꝯtrarie: ⁊ illud
qd̄ congregat illa est nomē equiuocū. Et addit. vn̄ corpꝰ
qd̄ dicit̄ de corruptibili ⁊ incorruptibili est nomē equi-
uocū: ⁊ sic vult φ differant genere logico: ⁊ nō solū gene
re naturali. ¶ Et tunc opꝫ respōdere ad rationez: φ ista
corruptibile ⁊ incorruptibile ꝯueniūt in vno mō predi
candi vniuoce: negat̄: quia substantia nō est generalissi-
mum: nec predicat̄ vniuoce de substantia corruptibili ⁊
incorruptibili: sed analogice. ¶ Et si dicas: φ est gnālis-
simū in predicamēto substātie. Dicendū φ nō est substā
tia: nec substātia corporea. vnde ista pdicat̄ de corrupti-
bili ⁊ incorruptibili analogice ⁊ secundū prius ⁊ posteriꝰ:
sicut ens predicat̄ analogice de. io. predicamentis. vnde
substātia per prius predicat̄ de substantia incorruptibili:
cuꝫ illa sit pricipiū substantie corruptibilis. ¶ Auctori-
tatez Porphyrij nego: qꝛ fuit illius opinionis: ⁊ plus cre
dendū est Aristoteli ⁊ Cōmentatori q̄ Porphyrꝰ. ¶ Un̄
dicendū est ad questionē secundū intentionez Aristo. ⁊
Cōmentatoris: φ corruptibile ⁊ incorruptibile differūt
genere logico. Et hoc probat̄ per rationes Cōmentato-
ris: qꝛ ratio Aristo. visa est: quia voluit pbare cōtra pla-
tonem: φ differant spē specialissima. Et hoc sic. Illa que
differunt genere logico differunt spē specialissima ⁊c. de
hoc visum est satis. vn̄ Cōmentator in duobus locis. 2ͥ
celi. vult φ corpora celestia: ⁊ orbes nō sint spēs eiusdez
generis vniuoci. Et hoc probat sic. Si corpora celestia
essent in genere logico ⁊ vniuoco: tunc essent composita
ex materia ⁊ forma. ⁊ per cōsequēs corꝛⁱᵃ: qd̄ est falsum.
ꝯsequētia pꝫ: quia nihil est in predicamēto substātie per
se: ⁊ directe: nisi sit compositū ex materia ⁊ forma: ⁊ per
cōsequēs corꝛᵉ. Et idē vult Boeꝰ super predicamēta: qꝛ
Aristo. determinat de substātia composita media reli-
ctis extremis secundū φ ibi dicit̄. φ Boeꝰ intelligit de
substātia composita ex esse ⁊ essentia: hoc nō est verū: qꝛ
esse ⁊ essentia nō differūt. vt. 4. huius visuꝫ est. vn̄ Com-
mentator cōtra Auicennā ponit istā rationē. ⁊ in alio lo
co dicit: φ Aristo. pbat φ stelle nō mouentur per se. Qꝛ
si hoc esset: tunc inueniret̄ in omnibus: sed nō inuenitur
in luna. ergo nec in alijs. ergo sunt corpora celestia eiusdem
spēi. ⁊ dicit Cōmētator: φ hoc nō est exemplū: sed demō
stratio fundata super hoc φ stelle sunt eedē in spē nō in
genere: sicut putat Auicen. Et hoc maᵍ est ex fundamē-
tis datis in substantia celestis corporis: quoniaꝫ semper
Auicen. opinat̄ in corporibus celestibus. ista esse eadeꝫ
in genere ⁊ diuersa specie ppter diuersitatē motuum in
partibus: ⁊ ppter diuersitatē suoruꝫ centroꝝ. Et tunc lo
quitur cōtra hoc. si ita eēt: tunc essent generabilia ⁊ cor-
ruptibilia. ergo ab aliquo priori corpore: ⁊ essent illic prio
ra corpora corporibus celestibus. ⁊ omne hoc est impos
sibile: hec sunt verba Cōmentatoris: ⁊ postea interponit
quedā probando φ diuersitas motuū in partibus celi ⁊
diuersitas centroꝝ nō facit diuersitatez in specie. Et po-
stea Cōmētator remouet dubiū: quia aliquis posset duᵇⁱᵗᵃʳᵉ
⁊ dicere φ corpora celestia essent indiuidua eiusdez spe
ciei predicabilis et vniuoce. sicut sort. ⁊ plato hominis:
⁊ sic essent in predicamento: ⁊ hoc esset cōtra Commen-
tatorē. hoc remouet inuēdo distinctionē spēi. Qꝛ species
vno modo accipit̄ p essentia vniuoca cōmuni plibus ⁊
indiuiduis: ⁊ sic corpora celestia nō sunt eiusdez speciei.
Alio modo spēs capit̄ pro eētia: que est cōmunis plibꝰ
analogice: quia illa participant illa natura secundū prius
⁊ posteriꝰ. sicut. io. predicamēta pticipāt entitate fm prius
⁊ posterius: ⁊ sic sunt indiuidua eiusdē spēi: quia sunt na
ture diuerse: que participant essentia celesti secudū prius
⁊ posterius: ⁊ ita est intelligenduꝫ. ⁊ hoc pbat Cōmenta
tor per motores corporuꝫ celestiū: qꝛ dicit φ nature que
mouēt ea sunt conuenientes hꝫ conuenientia: ⁊ diuerse hꝫ
differentia. Modo motores ⁊ intelligentie sunt diuerse
nature: ⁊ sunt eiusdē speciei. vt huiꝰ nominis intelligen-
tie φ respicit ea secundū prius ⁊ posterius: sicut ⁊ ens ha-
bet se ad decē predicamēta: ⁊ sic sunt indiuidua eiusdeꝫ
spēi ⁊ nature: que respicit ea secundū prius ⁊ posterius: nō
secundū vniuocationē: ⁊ addit natura cuiuslibet indiui
dui in eo est alia a natura alteriꝰ aliquo modo: ⁊ addit.
⁊ nāe que mouēt ea: sunt conuenientes hꝫ cōuenientia: ⁊
diuerse hꝫ diuersitate. ¶ Ex hoc pꝫ ꝯcordantia dictoꝝ
Cōmētatoris in diuersis locis: qꝛ dicit in fine de substā-
tia orbis: φ corpora celestia differūt spē. hic aūt dicit φ
conueniunt in spē: ipse nō accipit spēm secundū vniuoca
tionē predicādi de plibus vt homo: sed accipit speciē p
analogo. vt dcm̄ est. ⁊ sic cōueniunt in spē. i. analogo: sed
differunt spē: quia sunt nature aliquo modo diuerse. si-
cut etiā motores coꝝ. vt visum est. ¶ Item. illa nō con
ueniunt in genere vniuoco: que nō habent aliquod cōe
qd̄ predicet̄ vniuoce: que. n. ꝯueniūt genere logico: opꝫ
hēre aliquod cōe qd̄ pdicet̄ de eis vno nomine ⁊ ratiōe
vna: vt in aliis predicamētis. sꝫ corruptibile ⁊ incorrupti-
bile sunt hꝫ. per Cōmentatorē. hꝫ. io. dicentē: φ cū corru
ptibile ⁊ incorruptibile sint due differentie contrarie. il
lud qd̄ cōgregat illa est nomen equiuocū. vn̄ corpus qd̄
dicit̄ de illis est equiuocum.

Marginal notes: 3 · Cō. 26 · 3ᵒ. 46. ⁊ i 2. 59 · 3ᵒ 2ᵒ ce. Cō. 59. · 3ᵒ 2ᵒ ce. Cō. 49. · Cō. 49. · ꝯcordāᵗ cōmēᵗᵒ, Caᵒ vltᵒ · 3ᵒ vltᵒ

Ad rationes ¶ Ad p̄mam. Cōtraria ꝛc. Concedit̄. que sunt vere ꝛ ꝓprie contraria: sed corruptibile ꝛ incorruptibile nō sunt proprie ꝯtraria: quia nō ꝯueniunt in vno subiecto ꝛ materia: qđ requirit̄ ad verā contrarietatē. Et tu dicis. Aristo. accepit ipsa cōtraria. Dicendū ꝙ non loquit̄ de vere contrariis diuidētibus idē genus ꝛ subiectū: sed large ꝓ diuidentibus ens īmediate. ¶ Ad aliā: ꝙ nō facit differre. Cōcedit̄. dicis cor^le ꝛc. nego: quia spēs habens supposita corruptibilia non est incorruptibilis: sed corrumpit̄ in suis indiuiduis. vt visum est cū querebat̄. vtrū per se ꝛ p̄mo esset generabile ꝛ corruptibile. ¶ Ad aliam. consequētia negat̄. Dicis. p̄ncipia hominis ꝛ asini ponunt̄ in predicamēto. Dicendū ꝙ p̄ncipia vt forma dictoꝝ non ponunt̄ in predicamēto directe: sed per reductionē ad predicamēta. Et sic cōcedit̄ ꝙ incorruptibile ponit̄ per reductionē ad corruptibile: cuius est p̄ncipiū.

¶ Finit decimus. Incipit duodecimus Aristotelis: ꝛ vndecimus s̄m Auerroym. Qō. I.

T. cō. p̄. ¶ De substantia quidem theorica est ꝛc.

Queritur circa. 12^m. Et primo vtrū methaphysica cōsideret substantiā. ¶ Arguitur p̄mo ꝙ nō. Illa sciētia que cōsiderat ens inquātum ens nō considerat substantiā: qꝛ considerare ens inquantū ens est cōsiderare aliquod trāscendens ꝛ nō determinatū ens: quia ens inquantū ens transcēdit omnia predicamēta ꝛ substantia est sp̄ale predicamentū. g̊ sciētia cōsiderans ens inquātū ens nō considerat subām: sed meta^ca cōsiderat ens inquantū ens in. 4. huius. vbi dicit̄. est aūt quedā sciētia que speculat̄ ens inquātū ens: ꝛ que insunt ei per se. ergo nō cōsiderat subām. (T. cō. p̄.) ¶ Item. illud qđ est de consideratiōe logice nō est de consideratiōe mathaphysici: qꝛ diuerse sciētie habent alia ꝛ alia cōsiderata: quia sciētie secant̄ queadmodū ꝛ res. 3. de anima: sꝫ substātia est de ꝯsideratiōe logici: quia logicus cōsiderat scientiā: cū consideret predicamēta. 10. vt pꝫ in predicamētis. ergo metaphysicus nō considerat eam. (T. c. 38.)

T. c. p̄. **Oppositum** vult Aristo. in p̄ncipio. 12. dicēs: ꝙ de substātia quidē theo^ca est. i. prima p̄hia: qꝛ cause ꝛ principia substantie querunt̄ in ista scientia: ꝛ idem vult Cōmentator.

Dicendum est ad questionē: ꝙ ista sciētia considerat subām: qđ probat̄ ab Arist. rationibus. 4. p̄ma est. Ad p̄mam p̄hiam pertinet cōsiderare de p̄mo ente: qꝛ p̄ma p̄hia cōsiderat ens inquantū ens: ꝛ que huic insunt s̄m se ꝛ p̄ncipales eiusdē partes. vt dcm̄ est. in. 4. ergo cōsiderat p̄mū ens: sed suba est p̄mum ens: qđ ꝓbat Aristo. in littera dicens. ꝙ si omne. i. vniuersum est totū. i. vnū genus: ita ꝙ omnia cōueniant in vno genere adhuc suba est p̄^a pars ꝛ spēs: ꝛ si vniuersum est ꝯter se habēs. i. si partes vniuersi se habent s̄m p̄us ꝛ posterius ad ens: tunc adhuc substantia est p̄mum ens: deinde quātitas ꝛ q̄litas: ita ꝙ ista disiūctiua est vera ꝓ vna parte: qꝛ ens nō est genus vniuocū ad. 10. predicamēta: sed analogice dcm̄ est: ꝛ ita exponit Cōmētator: lꝫ ipse adducat expositiōes Alexand. ꝛ Themistij: quas īprobat: ꝛ causa breuitatis hic nō recitaui. (T. cō. p̄. T. cō. 2. Cō. 2.) ¶ Itē de illo ente considerat p̄ma p̄hia: qđ est simpliciter: ꝛ preter qđ nihil alioꝝ est ens: nisi s̄m quid ꝛ respectu ei^o: qꝛ ista sciētia cōsiderat de ente perfecto ꝛ simpl̄r. g̊ de illo cōsiderat: qđ est ens simpl̄r ꝛ perfectū: sed suba est hm̄: qꝛ nullum alioꝝ predicamētoꝝ inuenit̄ simpl̄r: nisi substātia. (Ista rō ē p̄hi. 1. c. 3.) vnde alia s̄m se nō dn̄r entia: sed quia sunt entis. i. sube: qꝛ qualitas alicuius est qualitas: ꝛ motus alicuius motus: ꝛ sic de aliis. g̊ meta^ca considerat substantiā. ¶ Item de illo ente est p̄ma p̄hia: que est separabile ab omnibus aliis: ꝛ nullū aliud est separabile ab eo: sed substātia est hm̄: qꝛ est separabilis ab accidētibus: qꝛ aliqua substātia est sine accidente: vt de^s: qꝛ nullū alioꝝ entiū est separabile a substantia. ergo cōsiderat subām. (T. cō. 3.) ¶ Itē alia ratio est ꝛ accipit̄ ex testimonio antiquoꝝ: quia antiqui p̄hi testant̄ opere ꝛ sua inuestigatiōe ꝙ ista sciētia consideret de substātia. nā ipsi querebāt p̄ncipia ꝛ causas substātie: ꝛ postq̄ hoc fecerūt putauerunt se sufficiēter tradidisse istam scientiā. s. p̄mā p̄hiam: tamen isti antiqui differenter querebāt: quia aliqui dixerūt vl̄ia esse p̄ncipia substātie sensibilis. vt plato posuit ydeā. aliqui posuerunt particulares substantias esse p̄ncipia substātie. (T. c. 3. ꝛ 4.) ¶ Notandū ꝙ Cōmētator dicit hic notabile verbū ostendēdo quid sit vl̄e s̄m Aristot. ꝛ est. Uniuersalia apud Aristot. sunt collecta ex particularibus ab intellectu qui accipit inter ea similitudinē: ꝛ facit ea vnā intentionem. Et Cōmētator loquit̄ de vniuersali pro intentione. Et tangit tertiam causam eius dispositiuam agentē ꝛ materialē. per hoc ꝙ dicit ā singularibus: qꝛ singularia dispositiue agunt vniuersalia. Et causam agentē perfectiuam tangit cum dicit ab intellectu qui facit vnam intentionē. Et tangit causā receptiuā. s. ab intellectu possibili qui considerat similitudinem inter ea. (Cō. 4.)

Ad rationes ¶ Ad p̄mam. Illa sciētia ꝛc. nego: quia illa sciētia que cōsiderat ens inquantum ens: etiā considerat p̄ncipales partes entis ꝛ substantia est p̄ncipalior pars entis. vt visum est. ergo ratio nō concludit. ¶ Ad aliam. illud qđ est de consideratione ꝛc. Concedit̄. sub eadem ratiōe considerandi: sicut materia consideratur a naturali ꝛ meta^co sub alia ꝛ alia ratiōe considerandi: quia naturalis considerat materiā inquantū est subiectū transmutationis ꝛ motus: sed meta^cꝰ considerat inquantū est ens: ꝛ sub ratione entis ꝛ cause. Et tu dicis: ꝙ substantia est de ꝯsideratione logici. Concedit̄. quantū ad rationē subiciendi ꝛ predicādi: ꝛ inquantū stat sub esse rationis. Sed metaphysicus cōsiderat substantiam magis inquātū est p̄ncipalior pars entis: ꝛ magis quo ad esse. vnde nō est inconueniēs idem considerari a naturali ꝛ metaphysico sub diuersis rationibus. (De diuerso modo cōsiderandi materiā s̄m nāles ꝛ metaph^m. vide Cōmentatorem. 2. phys. cōmen. 21. ꝛ. 7. metaph. cōm. 9.) vn̄ etiā Aristo. dixit. 4. huius: ꝙ metaphysica dyaletica ꝛ sophystica versant̄ circa idē. sicut p̄us visū est. ꝛ ideo rō nō cōcludit. (T. cō. 5.) Qō. II.

T. cō. 5. ¶ Substātie^{a} do tres sunt vna qdē ꝛc.

Queritur circa hanc partē. Utrū substantia sensibilis sit de consideratione meta^ce. ¶ Arguitur p̄mo ꝙ non. Illud qđ est generis determinati nō est de consideratiōe meta^ce. ex 4°. ꝛ 6° h^mo Aristo. dat differentiā inter sciētias particulares ꝛ metaphysicā: quia sciētie particulares sunt circa aliquod genus determinatū: vt geometria circa magnitudines: sꝫ meta^ca nō est circa aliquod genus determinatū: sꝫ magis circa ens inquantū ens: sed substantia sensibilis est determinati generis: qꝛ substātia sensibilis est ens natura- (T. c. p̄. 2. ꝛ 5. T. c. p̄. ꝛ. t. c. 4.)

le ꝛ de cōsideratione naturalis. ergo nō est de considerationе metaᶜⁱ. ❡ Itez illud qđ repugnat modo diffiniendi in metaᶜᵃ non est de consideratione metaᶜᵉ: qꝛ qđ cōsideratꝫ a metaᶜᵒ hꝫ modū diffiniendi metaᶜᵉ: sed substantia sensibilis repugnat modo diffiniendi metaᶜᵒ. ex. 6. huius. vbi Aristo. dicit triplicem modū diffiniēdi: quia naturalis diffinit cū mā sensibili motu: sꝫ metaᶜᵘˢ diffinit abstrahēdo a materia sensibili ꝛ a motu secundū esse ꝛ rationē. ꝛ iste modus diffiniēdi repugnat substātie sensibili. ğ non est de consideratione metaᶜⁱ. ❡ Item hoc pꝫ auctoritate Aristo. in ista littera: qꝛ. 3. sunt subē vna sensibilis: ꝛ illa diuiditꝫ: qꝛ quedā ē corruptibilis: ꝛ quedā eterna: ꝛ illa sunt de cōsideratione naturalis: sed suba insensibilis est hᵘ ꝯsideratiōis.

T. c. 2.

T. cō. 5.

Oppositum vult Aristo. hic: qꝛ determiat de substātia sensibili et de eiᵘ pncipijs: sicut in. 7. ꝛ. 8. hᵘ. ꝛ idē vult Cōmētator.

Notandum ad intellectū qōnis: ꝙ substātia sensibilis dupl'r pōt considerari. Uno modo inquantū est sensibilis ꝛ mobilis ꝛ vt pertinet ad motū: ꝛ sic est de ꝯsideratōe naturalis. Alio modo pōt considerari inquantum est pars entis: ꝛ quo ad naturā entis.

Tunc dōm ad questionē pmo ꝙ cōsiderando subam inquantum est mobilis ꝛ quo ad motuz est de consideratione nālis. Et causa est. Illud qđ est subm motus: ꝛ est mobile est de cōsideratione nālis: qꝛ naturalis omnia considerat: que cōsiderat sub ratiōe motus ꝛ in habitudine ad motū: qꝛ motus est pncipiū in natura: qꝛ dicit Aristo. 2. physicoꝝ. Quecūqꝫ mota mouēt sunt de consideratione naturalis: sed quecūqꝫ mouent nō mota nō amplius considerationis naturalis: sꝫ substātia sensibilis pmo mō est hᵒ: qꝛ substātia sensibilis est subꝫ motus ꝛ est mobilis. vt de se pꝫ. ❡ Secundo dōm: ꝙ cōsiderādo subam secundo modo est de cōsideratione metaᶜⁱ. Et causa est. Illud cadit sub cōsideratiōe metaᶜⁱ: cuius pncipia considerantꝫ a metaᶜᵒ: qꝛ pncipia ꝛ principiata sunt eiusdē considerationis: sed pncipia substantie sensibilis ꝯsiderantꝫ a metaᶜᵒ: qꝛ Aristo. 7. ꝛ. 8. huius. Determinat de materia ꝛ forma que sunt pncipia substātie sensibilis: ꝛ etiā in isto. 12. vñ Cōmētator dicit: ꝙ iste tractatus videtꝫ diuidi in duo. s. in cōsiderationez de pncipijs substātie generabilis ꝛ corruptibilis: ꝛ in cōsideratione substantie eterne: ꝛ lꝫ metaᶜᵘˢ cōsideret mām ꝛ formā: tamē hec est alia a cōsideratione nāli. vt dicit Cōmentator. vñ in naturalibus determinatū est de pncipijs subē. s. materia ꝛ forma: inquātū sunt cause trāsmutationis: sꝫ in ista sciētia determinatꝫ de eis fm ꝙ sunt substātie: ꝛ ita cōsideratione vl'iori. ğ sic est de consideratione metaᶜⁱ. ❡ Itez. cuius est ꝯsiderare ens ꝛ partes entis inquantū ens: illius est cōsiderare subas sensibiles: qꝛ suba sensibilis est pars entis pncipalior exceptis tm̄ abᵗⁱˢ: sed metaᶜⁱ est cōsiderare ens ꝛ partes eius inquātū est ens. ex. 4. huiᵘ. ꝛ. 6. ğ cōsiderat subas sensibiles. ❡ Itē metaᶜᵘˢ pncipaliᵘ ꝯsiderat subas abstractas. ex isto 12. ğ etiaꝫ cōsiderat subas sensibiles: lꝫ nō ita principal'r: qꝛ iste sensibiles manuducunt nos in cognitionuꝫ subalē abᵗʳᵘᵐ. vñ ēt Cōmentator dicit. 7. hᵘ: ꝙ oēs pcedētes libri (sunt pparatorij ad. 12ᵐ.

T. c. 71.

Cō. p. ꝛ. 29.

Cōmē. 5.

T. cō. pmi.

Cō. p. ꝛ. 29.

In phe. 7ⁱ

Ad rationes. ❡ Ad pmam pꝫ: qꝛ metaphysicus non considerat substantiam sensibilem sub ratione determinati generis vt est sensibilis ꝛ mobilis: sꝫ cōsiderat eā vniuersaliᵘ: inquantū est pars entis inquātuz ens. ❡ Ad aliā. Illud qđ repugnat mō diffiniēdi ꝛc̄. Cōceditꝫ. Tu dicis: ꝙ suba sensibilis ꝛc̄. Dōm ꝙ inquantum est mobilis: ꝛ vt ꝯsideratꝫ in habitudine ad motuꝫ: ꝛ sic repugnat mō diffiniendi in metaᶜᵃ: sed inquantum consideratur inquātum est pars entis: sic non repugnat. modo diffiniēdi metaᶜᵉ: qꝛ sic nō diffinitꝫ cū motu. Et tu dicis: ꝙ metaᶜᵘˢ diffinit sine mā. Conceditꝫ. quo ad tractatum de substātijs abstractis: sed quo ad alios tractatus pcedētes bene diffinit per materiā: nō inquantū est subiectum transmutatiōis: sed inquātuz est substātia ꝛ ens. ❡ Ad auctoritatē Aristo. Dicendū ꝙ ipse intellexit ꝙ suba sensibilis cōsiderata quo ad motū: sic est considerationis naturalis: sed nō negat: imo vult ꝙ sit considerationis metaᶜⁱ: inquantum est pars entis inquantuz ens. Et h̄ de questione.

Qō. III.

Consequēter queritur circa eandez partē adhuc pꝑter dictū Cōmentatoris in hoc cōmento vbi dicit. Alexā. dicit sup hoc ꝙ nō est itelligēda. Utꝝ nālis habeat pbare substātias abstractas eē. ❡ Et arguitꝫ pmo ꝙ nō. Nullus artifex hꝫ pbare pnciᵃ sui subiecti. h̄ est nota: qꝛ quelibet scientia hꝫ supponere subm suū esse ꝛ pncipia subiecti: qꝛ si pbaret: pbaret ex priōribus: ꝛ tunc pncipijs esset prius: qđ est incōueniēs: sed subē abᵗᵉ sunt pncipia subiecti scie nālis: sicut entis mobilis. vt de se pꝫ. ergo nālis nō hꝫ pbare subas abᵗᵃˢ esse. ❡ Itē pmus phs hꝫ ꝯsiderare pnciᵃ entis fm ꝙ ens: qꝛ ꝯsiderat ens inquātū ens ꝛ pnᵃ eius. ex. 4. hᵘ. ğ hꝫ ꝯsiderare pnᵃ subē mobilis: qꝛ ens mobile est ps entis inquātum ens. ğ si hꝫ ꝯsiderare pnᵃ entis inquātū ens: etiā hꝫ ꝯsiderare pnᵃ entis mobilis: ꝛ h̄ sunt subē abᵗᵉ: ꝛ he sunt due rōnes alexan. vt dicit Cōmētator in pdicto ꝯmēto. ❡ Itē. sicut se hꝫ nālis ad pbandū mām pmā: sic etiaꝫ ad pbandū subas abstractas eē. per ꝯuenientē similitudinē: qꝛ sicut mā est pncipiū māle entis mobilis: sic substātie abstracte sunt pnᵃ motiua ꝛ effectiua entis mobilis. ğ sil'e est de vtroqꝫ: sꝫ nālis nō pbat pmā mām eē. vt pbatꝫ per duas rōnes Auicē. quas Cōmētator tangit. 2ᵒ physicoꝝ illo capl'o. Qm̄ aūt nā diuiditꝫ. prima ratio est. Mā est pnᵐ corporis mobilis: qđ est subm nālis scie: sed nullus artifex tēptat pbare suū pnᵐ: cuꝫ demr̄atio sit ex priōribus. ❡ Itē. sicut se hꝫ ars ita ꝛ nā: sed nulla ars ꝯsiderat vnā materiā cōem omnibᵘ artibus: quā etiā nō pbat esse. ğ nulla sciētia nālis cōsiderat ꝛ pbat mām esse: que est cōis omnibus naturalibus.

T. cō. 5.

Cōm. 5.

T. cō. p.

Cōm. 5.

Cō. 22.

Oppositum vult Cōmētator in hoc cōmēto. loquēdo ꝯ Alexan. ꝛ Auicen. qui voluerunt ꝙ pmus phs hēret pbare subas abstractas esse ꝛ nō nālis. Etiā ideꝫ vult pmo ꝛ scđo physicoꝝ. vñ dicit in fine pmi physicoꝝ: loquēs ꝯ Auicēnā qui voluit ꝙ pmus phs hēret pbare pnciᵃ abᵗᵃ esse. vñ ipse dicit: ꝙ auicēna maxime peccauit cū dixit: ꝙ pmus phs demōstrae pmū pnᵐ esse. Et Auicē. processit in hoc suo libro de scia diuina per viā quā extimauit eē necessariā ꝛ eēntialē in illa scia: ꝛ peccauit peccato manifesto. Certior. n. illoruꝫ sermonū: qbus vsus est in hoc loco: nō pertransiuit ordinem sermonū pbabiliū. ❡ Itē etiā vult Cōmētator. 8. physicoꝝ: ꝙ nālis hꝫ pbare pnᵃ abᵗᵃ esse.

Cōm. 5.

Cō. vltᵒ.

Cō. 22.

Cōm. 3.

Dicendum est ad qōnē fm intētionē Cōmētatoris: ꝙ pmus phs nō hꝫ pbare pncipia abᵗᵃ eē. Et cā est. Eiusdē scie est ꝯsiderare cōclusionem ꝛ mediū. vt pꝫ ex pmo poꝝ. sꝫ mediuꝫ per qđ subē

Cōm. 5. ab^te ꝓbaꝛ esse: est motus. vñ dicit Cōmentator in isto.12. ꝙ impossibile est declarare ab^tum eē: nisi ex motu. ꝛ idō oēs vie alie: per quas ꝓbaꝛ ꝑmus motor eē: aliqualiter sunt insufficiētes: ꝛ si essent vere: essent nūerate in ꝑma phīa. mō motū ꝯsiderat nālis cuz sint pn^a in nā. ¶ Item. sicut mā ꝑma hꝫ ꝓbari esse: sic sube ab^te: per ꝯuenientē silitudinē: qꝛ vtrūqꝫ hꝫ ꝓbari quo ad eē. silr lꝫ mā sit subꝫ motus ꝛ trāsmutatiōis: ꝛ sube abstracte efficiāt motū: sed mā ꝑma ꝓbaꝛ eē a nāli per trāsmutatiōeꝫ. ğ ēt sube ab^te ꝓbanꝛ eē per motū a nāli. per Cōmentatorē. 8. hui^9.

Cō. 12. Cōm. 5. ꝛ isto. 12. vñ dicit: ꝙ trāsmutatio in suba fecit scire mām ꝑmā esse: sicut trāsmutatio in loco fecit scire mām localē. vñ sicut mā ꝑma inuestigaꝛ ꝑ trāsmutationē in suba: quā hꝫ ꝯsiderare nālis: sic sube abstracte inuestigant per motū: quē tñ ꝯsiderat nālis.

Cō. 22. vñ ēt dicit Cōmētator. 2. physico. ꝙ mām ꝑmā eē nō est mani^m: nisi ꝑ sig^m nāle vt per trāsmutatiōeꝫ: sꝫ sig^9 nāle vt motū ꝯsiderat nālis. ğ mām p^r esse per motū. Et etiā ꝑmus motor abstractus ꝓbaꝛ eē

T. cō. vlt^i. Cōm. vlt^o. per sig^m nāle vt motū. ex. 8. physicorum. Etiā dicit Cōmētator in fine ꝑmi physi. ꝯ Auicē. ꝙ peius est: qō dixit Auicē. ꝙ scia nālis accipit a ꝑma phīa corpora ꝯposita ex mā ꝛ forma: negligēs verā viā probandi mām esse ex trāsmutatiōe. vñ Aristo. declarat subam māe per ꝯpa^m esse ad oēs dñias entium sm ꝙ sunt entia. ğ impossibile est declarare mām ꝑmā esse: nisi in nāli scia. ¶ Notādū vlteri^9: ꝙ Cōmē-

Cōm. 5. tator dicit. 12. hui^9. in ꝑallega^o ꝯmēto: ꝙ ꝑmus phs accipit a nāli ꝑ ꝯstāti subas abstractas esse: qꝛ hoc declatū est in nālib^9. vñ in ꝑ^o physico. declaratū est de principijs sube gnālis. s. de mā ꝛ forma: ex qbus ꝯponiꝛ suba: sꝫ in. 8. physi. declaratū est: ꝙ mouēs subaꝫ eternā: sicut celū: est ab^tum a mā: qꝛ nulla virtus in corpore pōt facere motū eternū. Ex hoc posset sillogizari. per illud ꝓbaꝛ pn^m ab^tum esse: per qō ꝓbaꝛ nō eē in corpore ꝛ magnitudine: ꝛ h̄ est manifesta: sꝫ hoc est ꝑ motū: qꝛ Arist. 8. physi. ꝑ hoc ꝓbat

T. c. 79. ꝛ t. c. vltimi. pn^m ab^tum nō eē in mā: qꝛ nulla v̄tus in mā pōt facere motū eternū. ¶ Nōn^m vlteri^9 ꝓpter solonē rōnum: sicut Cōmētator tāgit. 2. physic. ꝛ aliqualr in

Cōm. 22. isto. 12. ꝙ tres sunt modi demrationuꝫ. Quedā est demratio simplr: quedaꝫ ꝓpter qd: ꝛ quedā qꝛ: sed Arist. tñ in libro poste. de duabus demrationibus dixit. s. de demratiōe ꝓpter qd ꝛ qꝛ: sꝫ forte ꝯprehēdit demrationē simplr sub demratiōe ꝑꝑ qmd. vñ Cōmētator. forte itellexit ꝑ demōstratiōeꝫ simplr demratōeꝫ que est ꝑ cās remotas: sꝫ ꝑ demrationē ꝑꝑ qd. itelligit demratōeꝫ que est ꝑ cās ꝓpinquas. ¶ Sꝫ per demrationē: qꝛ itelligit demratōeꝫ que est per effectus posteriores ꝛ sig^a. ¶ 2° notā: ꝙ qñ ꝑmus phs accipit a nāli pbo pn^a abstracta eē ꝓbat ꝑdicata eēntialia ꝺ eis. Et causa est. Illa scia hꝫ ꝓbare ꝺ substātijs abstractis predicata eēntialia in qua sube abstracte sunt subm: qꝛ scia hꝫ ꝓbare de subto passiones vel predicata eēntialia: sicut vult Aristo. ꝑmo posterio. ꝛ Lynconiē. qꝛ scia est habitus ꝯclonis silli demrati: ꝛ in ꝯclusione passio predicaꝛ de subto vel aliud predicatū essentiale: qꝛ nō opꝫ ꝙ semper passio ꝓbeꝛ de subo: qꝛ aliqua subta nō habēt passiones: vt sube abstracte. vñ sufficit ꝙ predicatū essentiale ꝓbeꝛ de subiecto: sꝫ hoc est in meta^ca saltē quo ad tractatū de substātijs diuinis. ergo hꝫ ꝓbare predicata essentialia de eis: cum nō habeat ꝓprias passiones. Et h̄ est expressa intentio

Grauit erravit doctō iste (salua pace ei^9 dixeriꝫ) in via Commentatoris Auerro. nō intelligēs qd per demrationē simpliciter: ꝛ qd ꝑ demratōeꝫ cāe tantū: ꝛ qd ꝑ demonstrationē signi imponet. forte. n. nō vidit cōmētū. 35. 2. de celo: aut si vidit forte oblitus fuit. ex illo. n. loco hꝫ ꝙ demratio simplr nō est demratio per cāꝫ remotā:

Cōmentatoris in hoc cōmento vbi dicit: ꝙ postqꝫ ꝑmus phs accipit a naturali ꝑmā substantiā esse: ꝛ alias substātias abstractas: tunc probat predicata eēntialia de eis: sicut ꝙ ꝑncipiū ꝑme substantie est substantia ꝛ forma ꝛ finis: ꝛ ꝙ substātia abstracta mouet vtroqꝫ modo in rōne forme mouentis ꝛ finis: ꝛ postea paucis interpositis addit: ꝙ cōsideratio de substātia abstracta est ꝓpria huic scientie: vt ꝙ demonstrat de substantijs abstractis predicata essentialia vt ꝙ ꝑma substantia vt mo^r primus est substātia ꝛ ꝑma forma ꝛ ꝑmus finis. Et postea determinat vtrū substantia imobilis sit vna: aut plures: ꝛ si plures vtꝝ reducanꝛ ad vnū: ꝛ qūo ordinētur: ꝛ ꝑmus phs probat ista predicata essentialia ꝺ substātijs abstractis nō demonstratiōe ꝓpter qd: que est ex ꝑoribus: sed demonstratōe quia. que est per res posteriores.

imo est ꝺmōstratio potissima: de qua eleganter dixit Themisti^9 in scdo posteriorū. caplo. 2. hoc. n. demratōis potissime ingeniuꝫ ē: vt cōmdi examine vtrāqꝫ qōneꝫ absoluat: ꝛ vt sit ꝛ quādo reꝫ sit: ꝛ ꝑꝑ hoc a cōmētatore talis demratio simplr appellaꝛ ꝺmratio cāe ꝛ eē ꝛ demratio absoluta ꝛ ꝺmratio potissima: ꝛ ē qñ duo fuerit notus ꝛ latēt^9 fuerit suū esse ꝛ sua cā notior erit demratio absoluta q̄ dat cām ꝛ eē: ꝛ si latēt^9 fuerit cā rei q̄ suū eē erit demratio ꝑꝑ qd tñ seu demratio cāe tñ: qō idē ē apud cōmētatorē. si ꝟo posteri^9 fuerit nou^9: erūt demrationes qꝛ. seu demratōes signi: qō idē est. h̄ cōmētator. 2. ce. cōmen. 35. ꝛ in ꝑ phy. ꝯmē. 2. hꝫ: ꝙ si cōtigerit vt notū apō nos sit notū apud nām. tūc demrationes date in hac scientia erunt demrationes cāe ꝛ eē: ꝛ si ꝯtigerit ꝙ nota apud nos non sint nota apō naturā: tūc demratiōes tales erunt ꝺ unō signoꝝ. falsum ē ēt qō dixit doctor: ꝙ Ar. in posteriorib^9 alla lectio non fuerit locut^9 de demratiōe simplr: imo ars illa ꝑncipaliter est de demratiōe simplr: per quā acqriꝛ scire simplr ab Aris. ibidē diffinitum. Alie ꝟo demratiōes respcū isti^9 non sunt simplr demratiōes: sed sūt obligatres ꝛ defectus isti^9: qꝛ per alia demrandi gnā nō acqriꝛ scire simpliciter. sicut recte dixit Themisti^9 in ꝑmo posterioꝝ.

Ad rationes

in oppositū. ¶ Ad ꝑmam. Nullus artifex hꝫ ꝛc. Concediꝛ de demratione ꝓpter quid: quia sic pertinet ad superiorē scientiaꝫ ꝓbare ꝑncipia subiecti inferioris sciētie esse: sed tamē bene artifex pōt ꝓbare ꝑncipia sui subiecti eē demōstratiōe qꝛ. que est per signa ꝛ per res posteriores. Et tu dicis: ꝙ substātie abstracte ꝛc. Cōcediꝛ. ğ bene volo ꝙ naturalis nō habeat ꝓbare substātias abstractas esse demōstratiōe ꝓpter quid. que est per causas: sed tamē bene pōt ꝓbare eas esse demonstratiōe qꝛ. que est ex posterioribus. vt visuꝫ est. ¶ Ad aliaꝫ. ꝑmus phs ꝛc. posset dici: ꝙ nō habꝫ ꝓbare ꝑncipia sui subiecti: sicut nec suū subiectū demōstratiōe ꝓpter quid: nec etiā demonstratiōe qꝛ: nisi ipse cōsideret mediū: et sic nō hꝫ ꝓbare ꝑncipia entis mobilis vt substantias abstractas: qꝛ nō cōsiderat motū: ꝛ sic cōsequētia nō valet. ¶ Ad aliā. sicut se hꝫ ꝛc. Conceditur. Tu dicis: ꝙ nālis nō hꝫ ꝓbare ꝛc. Cōcediꝛ. demōstratione ꝓpter quid: sed tamē bene pōt ꝓbare ꝑncipia subi esse demonstratiōe qꝛ. ꝛ per sig^a: ꝛ sic naturalis ꝓbat materiā esse per sig^m vt per transmutationē. ¶ Ad aliā. sicut se hꝫ ars ꝛc. Dicenduꝫ ꝙ omnino nō est simile inter artē ꝛ naturā: qꝛ vna est sciētia naturalis: que est cōmunis omibus sciētijs naturalib^9: sicut scientia libri physicoꝝ: ꝛ illa ꝓbat ꝛ cōsiderat ꝑmā materiā cōmunē omnibus naturalibus: sed sic nō est vna res cōmunis omnib^9 artibus. ğ quelibet ars cōsiderat materiā ꝓpinquaꝫ sue arti: vt faber ferrū: sed si esset vna ars cōmunis omnibus artibus: illa cōsideraret materiaꝫ cōem omnibus artib^9. Et h̄ de qōne. Qō. IIII.

¶ Mouentes quidem igitur ꝛc.

Queritur circa illaꝫ partē. Utrū itellectus possit manere semper corrupto homine. ¶ Arguiꝛ ꝑmo ꝙ nō. Illud qō de nouo incipit nō pōt semꝑ manere: qꝛ quicquid de nouo incepit illud nō est sempiternū ꝛ semꝑ: qꝛ aliqñ nō est ens. ꝛ semper ens: ꝛ aliquādo non ens ꝯdicunt. Similr illud qō incepit de nouo: opꝫ etiā ꝙ corrūpaꝛ ꝛ desinat esse: sed intellectus de nouo incepit: sicut in infusione corporis. ğ intellectus nō manet corrupto corpore. ¶ Itē. si intellectus remaneret corrupto homine: tūc esset frustra. hoc est falsuꝫ: qꝛ deus ꝛ natura nihil faciūt frustra. ꝯñtia pꝫ: quia si intellectus remaneret homine corrupto: tunc non

baberet ꝓpriaꝫ operationē: q꞉ propria operatio intellectus est intelligere cū fantasmate: q꞉ intelligere vel est fan° vel nō est sine fan°. ex 3° de ania: mō intellectus separatus non intelligeret cum fantasmate: ⁊ sic esset destitutus a ꝓpria operatiōe: ⁊ per consequens est frustra.

T.c.39.

T.c.16.⁊.17.

Oppositum vult Aristo. in predicta littera. vbi comparat causam formalem ad efficientē di. ꝙ mouentes cāe ꝑus perfecte sunt q̄ꝫ effect⁹ ad quē agūt: ſꝫ forma simul est cū effectu. ⁊ postea addit. si autem aliquid posterius manet. i. forma post corruptionē compositi. hoc est perscrutanduꝫ. nam in quibus formis nihil prohibet ꝙ maneat forma post compositū: vt si aīma est talis ⁊ nō omnis anima manet post corruptionem vt sensitiua: sed intellectus. vnde etiā dicit̄ secundo de anima. separat̄ hoc ab hoc. sicut perpetuuꝫ a corruptibili. ¶ Notandū ꝙ ex ista littera capiuntur due veritates. Prima ꝙ anima intellectiua sit forma substātialis corporis humani: lꝫ hoc non dicat Cōmētator. Secūda veritas est ꝙ anima intellectiua manet corrupto corpore. vnde Cōmētator diceret: ꝙ anima intellectiua nō est coniuncta corpori secundū esse: sed tm̄ secundū operationē: quia intellectus est tanq̄ꝫ ꝑncipiū operans intrinsecuꝫ: cuius operatio depēdet a corpore: vel ab aliquo in corpore: sed nō habet esse inherēter in corpore: nec constituitur per subiectuꝫ. Tamē istud dictum est ꝯtra fidē ⁊ veritatē: ⁊ plus hꝫ videri. 3. de ania.

T.c.zl.

Ad questionem dicendū: ꝙ anima itellectiua manet cōrupto homine: ⁊ hoc probat̄. Si anima corrumperet̄ corrupto homine vel esset per se vel per accidens. per sufficientē diuisionē: quia omne qȏ corrumpit̄ vel corrumpit̄ per se vel per accidens: sed neutro modo corrumpit̄ anima corrupto homine. ꝓbatur ħ. ꝑmo ꝙ anima intellectiua nō corrumpatur per se: q꞉ qȏ sic est corruptibile est forma materialis. modo itellectus nō est forma materialis: nec corrumpit̄ per accidens: quia illud qȏ corrumpit̄ per accidens corrumpit̄ ad corruptionē alteri⁹ qȏ corrumpitur per se: ⁊ etiā opꝫ ꝙ sit eductū de potentia materie: quia cōsequitur formā substantialē in materia: sicut risibile corrumpit̄. modo sic itellectus nō educit̄ de potentia materie: nec imediate: nec mediate. ḡ nullo modo corrumpit̄. ⁊ per ꝯsequēs manet corrupto homine. ¶ Notandū ꝙ Cōmētator. hic tangit opinionē Alexandri ⁊ dicit: ꝙ Alexan. vult: ꝙ nullus intellectus remanet nisi adeptus: ſꝫ itellectus in habitu ⁊ materialis corrumpit̄. ergo quādo Arist. dixit: ꝙ intellectus manet: intellexit de intellectu adepto. tunc Cōmentator tangit aliā opinionē di. ꝙ talis opinio fuit Alexandri ⁊ nō est alioꝝ perypatheticoꝝ: nec Themisty: q꞉ pluresꝫ eorum voluerunt: ꝙ intellectus materialis manet ⁊ intelligētia agēs ab^{is} ē quasi forma intellectui materiali: ita ꝙ hoc fit vt compositū ex materia ⁊ forma: ⁊ ꝙ ipsa vno modo agit itellectualiter vt secūduꝫ ꝙ est forma. Alio modo recipit ea vt secundū intellectū materialē: ⁊ vocat intellectū materialē possibilē. de hoc plus habꝫ videri. 3. de anima. Postea Cōmentator subiungit suam opinionē dicensꝫ: ꝙ declarauimus in libro de anima: ꝙ intellectus agens est quasi forma in intellectu materiali. Et ꝙ ipse agit intellecta ⁊ recipit ea secunduꝫ intellectum materialeꝫ: ⁊ ꝙ intellectus materialis est generabilis ⁊ cōrruptibilis. Et addit ꝙ ibi declarauimus ꝙ ħ sentētia est Aristo. ꝙ intellectus in habitu habet partē generabilē ⁊ partē corruptibilē. Et tunc Cōmētator exponit hoc quomodo est intelligendū: quia nō est veruꝫ: ꝙ intellectus sit corruptibilis secundū se. ergo subdit. illud qȏ corrumpitur in intellectu est actio eius: sed in se intellectus non corrumpit̄. ¶ Tunc ꝓbat ꝙ intellectus materialis sit incorruptibilis. Si eniꝫ intellectus materialis esset generabilis ⁊ corruptibilis: tunc haberet transmutationē: vt declaratuꝫ est prius: quia si aliquid fieret transmutatū sine transmutatione: tunc aliquid fieret ex nihilo: qȏ est cōtra naturaꝫ. ¶ Et tunc addit Commētator: ꝙ intellectus agens est: sicut locus respectu intellectus materialis ⁊ po^{lis}. hoc debet intelligi: ꝙ sicut locus est perfectior locato in simplicibus: sic intellectus agens est perfectior intellectu possibili. Et addit Cōmētator: ꝙ si actio istius intellectus secundū ꝙ copulat̄ cum intellectu materiali: esset nō generabilis: tūc actio eius cēt substātia eius: quia nullū accidēs est eternuꝫ: nisi motus: vt postea dicit. Et addit ꝙ si actio esset eterna: tunc intellectus agens nō haberet necessitatē in hac actione. i. ꝙ ꝓpter intelligere copularetur cū intellectu materiali cū intelligere esset eternū ⁊ nouuꝫ. ¶ Tunc addit ꝙ cum intellectus fuerit copulatus cū intellectu materiali: tūc actio . i. actuans ipsuꝫ secundū ꝙ cuꝫ eo copulat̄ alia forma a substātia eius. Et addit ꝙ illud qȏ agit intellectus agēs in intellectu possibili fit substātia eius . i. intellectus agens erit substātia aliꝫ. s. intellectui possibili ⁊ nō sibi: quia nihil est forma suiipsius. Et addit ꝙ possibile est vt eternū aliqȏ intelligat generabile ⁊ corruptibile. si igit̄ intellectus possibilis denudet̄ a potētia apud perfectionē humanaꝫ . i. ꝙ in ista vita perficiat̄ intellectus in habitu: ita ꝙ intellexit omnes res: quia tunc denudatus est a potentia: quia nō intelligit̄ per euꝫ plus alia diuersa: quia nō recipit plus species: quia est plenus speciebus: tūc destruitur intelligere: quod est aliud a substantia eius: ⁊ tunc nihil intelligimus omnino per hunc intellectum: aut intelligemus secundum ꝙ actio eius est substantia eius. i. actio ei⁹ erit substantia: ⁊ intelligit tunc intellectuꝫ agentē: ⁊ impossibile est vt aliqua hora nō intelligamus per ipsuꝫ: quia tunc intelligere esset eternuꝫ. relinquit̄ ergo: cum iste intellectus sit denudatus a potentia. i. ꝙ non de nouo intelligat aliquod sensitiuū: vt intelligamus per ipsum intellectū secundū ꝙ actio eius est substantia eius: ⁊ hoc est in fine adeptionis: cuꝫ intellectus agens coniungitur ei vt forma: ⁊ intelligit ipsum: ⁊ hec est vltima prosperitas ⁊ felicitasꝫ. ¶ Notandū ꝙ hic est dubiū: q꞉ felicitas nr̄a cōsistit in itellectiōe dei. ḡ si ꝯsistit in itellectiōe intellectus agentis: tunc intellectus agens esset deus. Dicendū ꝙ Cōmētator itelligit ꝙ felicitas nostra dispositiue ꝯsistit in cognitōe intellectus agentis: quia per hoc disponit̄ ad cognitioneꝫ abstractoꝝ: cū ipse sit substātia ab^{ta}. ⁊ per ꝯñs ad cognitionem dei: ⁊ in hoc est formalr̄ summa felicitas.

Cōmē.17

Cōm.17.

Sꝫ rect⁹ ē apud me vt hoc referatur ad intellectū possibilē. intellectus eniꝫ possibilis respectu intellectus agētis recipit locus dr̄ locus q̄ꝫ materia: ꝓ q̄to intellectus agēs nō est forma educta de potentia intellectus possibilis. nomē eniꝫ materie sonat illud ex quo fit aliqd cū insit. dr̄ etiā ꝓpter intellectū possibilē habere diuersuꝫ modū recipiēdi intellectuꝫ agētē ⁊ species intelligibiles a mō recipiēdi materie. ideo rect⁹ appellat̄ locus q̄ꝫ mā. ⁊ sic etiaꝫ appellauit ipsuꝫ Aris. in. 3. d ani. ex sententia antiquorū locū specieruꝫ. sicut pꝫ. tex. cō. 6.

Ad rationes ¶ Ad ꝑmā. Illud qȏ de nouo rc̄. Aristo. concederet ⁊ Cōmētator. Et tu dicis: ꝙ intellectus rc̄. Aristote. negat. q꞉ ponit itellectū eternū ante ⁊ prius: ſꝫ sm

fidem ⁊ veritatem dicitur ꝙ intellectus de nouo incipit: ſꝫ a parte poſt eſt eternus. Et hoc eſt per potentiã diuinã. ⁊ ſic qđ ð nouo icipit ſemꝑ ẽ: ⁊ põt eẽ a pte poſt ſꝫ poᵗᵉᵐ diuinã. licet ſit ꝯ naturaꝫ. vnde deus plus poteſt ꝙ̃ natura. ¶ Ad aliã. ſi intellectus ⁊c̃. conſequentia negatur. Ad ꝓbationeꝫ. qꝛ tunc deſtitueretur a propria opatione. Ar. ⁊ cõmentatoꝛ dicerent ꝙ non. qꝛ ſemꝑ itelligit cũ fanᵗᵉ. qꝛ corrupto vno homine adhuc eſt ꝯiunctus alijs. qꝛ ponunt vnum intellectum numero in omnibus. ſed aliter ẽ dõm ſm fidem ⁊ veritatẽ: ꝙ intellectus corrupto homine adhuc intelligit. qꝛ licet non intelligat cũ fanᵗᵉ. qđ eſt ei proprium quando eſt coniũctus corpori. tamẽ intelligit alio modo. vtrũ autem intelligat tunc per ſpẽm: vel ꝑ ſpẽs acqſitas. vł ꝑ reuelationẽ alicuius ſube ſupioris. hoc ptinet ad theologos. Qõ V.

T.c.19.

¶ Dubitabit autẽ vtiqꝫ aliquis. ⁊c̃.

Queritur circa hanc ptem. vtrum oĩuꝫ predicamẽtoꝝ ſint eadẽ pnᵃ. licet in tertio queſitum fuerit. vtruꝫ omnium ſit vnum principiũ. Et arguitur primo ꝙ non. Si omnium predicamentoꝝ eſſent eadẽ principia: tunc eſſet aliqđ vnum vniuocuꝫ ad ſubam ⁊ alia ꝑdicamenta: vel ſubſtantia eſſet pnᵐ relationis aliorũ predicamẽtorum. vtrũqꝫ eſt falſum. qꝛ non eſt aliquid cõmune vniuocum ad. x. predicamenta. qđ ſit principium. Similiter eſt incõueniens ꝙ ſubſtãtia ſit principium ⁊ elm relationis aliorũ predicamentorum. qꝛ dicit cõmentatoꝛ ꝙ ſi ſubſtantia eſſet principiũ relationis aliorum predicamentoꝝ contingeret ꝙ omnia predicamenta eẽnt ſubſtantie. omne enim cuius elemẽtũ eſt ſubſtantia: ⁊ ipſum eſt ſubſtantia. Et addit cõmentatoꝛ ꝙ ſilr eſt impoſſibile vt relatio ſit elementum alioꝝ. qꝛ tunc cõtingeret ꝙ oĩa predicamenta eſſent relatiua: ⁊ in aliqua hora reſoluerentur in relationem. prima ꝯña patet. qꝛ ſi eadem eſſent pnᵃ cipia omnium predicamentorum: tunc aliquid eſſet commune vniuocum ad decem predicamẽta. qꝛ principiuꝫ ⁊ principiatum ſunt vnigenea. vel ſequeretur ꝙ ſubſtantia eſſet principium omniũ predicamentorum cũ ſubſtantia videatur eſſe pmũ ens ⁊ principium eſt primuꝫ. ¶ Item ſi eadem eſſent pncipia omnium predicamentorum: tũc eſſent aliqua entia: que nec eſſent ſuba: nec accidens. ſꝫ hͦ eſt falſum. qꝛ omne ens comprehenditur ſub ſubſtantia vel accidente. conſequentia patet. qꝛ principia ⁊ elemẽta ſũt alia a compoſito ex elemẽtis: ſicut. b. ⁊. a. ſunt alia a ſillaba ba. ¶ Item ſi principia omnium eſſent eadem: vel eſſent de genere ſubſtantie: ita ꝙ eẽnt ſubſtãtia: aut eẽnt accidentia: aut eſſent priora his. ſed omnia iſta ſunt incõuenientia. quia principia accidentium non ſunt ſubſtantia: nec principia ſubſtantie ſunt accidentia cuꝫ principia ⁊ principiata ſint vnigenea. nec que ſunt priora ſubſtantia ⁊ accidente. qꝛ nihil eſt prius ſubſtantia ⁊ accidẽte. cõſequentia patet. qꝛ ſi principia omnium ſunt eadem: tunc oportet ꝙ ſint ſubſtantia vel accidens: qꝛ omne qđ eſt vł eſt ſubſtantia: vel accñs: vel eſt aliquod prius his. per ſufficiẽtem diuiſionem.

T.c.19.

Oppoſitum vult Ar. in predicta littera. vbi dicit. ꝙ principia ſubſtantie ⁊ accidentium ſunt eadem rõne ⁊ proportione.

Ad intellectum qõnis eſt notandum ꝙ quedam ſunt principia intrinſeca inferioruꝫ: ſicut materia ⁊ forma: quedaꝫ ſunt extrinſeca: ⁊ illa ſunt duplicia: quedã ſunt remota: ſicut efficiẽs ⁊ finis remotus: q̃dã ſunt ꝓpinq̃: ſicut efficiẽs ꝓpiquũ ⁊ finis ꝓpiquꝰ.

Hoc viſo dõm ad qõnem. ꝙ capiẽdo principia intrinſeca ꝙ ſunt diuerſa in ſpecie ⁊ numero. ⁊ hoc capiendo principia propinqua. Et cauſa eſt. Illa principia ſunt diuerſa in ſpẽ ⁊ numero: q̃ ſũt cã diuerſitatis ſpeᶜᵉ ⁊ numeralis. qꝛ diuerſitas ſpecifica ⁊ numeralis in effectibus eſt ex diuerſitate ſpecifica ⁊ numerali principioꝝ intrinſecorum: vt materie ⁊ forme: ſed principia propinqua intriſeca ſunt hmõ. qꝛ pnᵃ propinqua itrinſeca: ſicut materia ⁊ forma ſunt cã diuerſitatis ſpecifice ⁊ numeralis inferioruꝫ. qꝛ forma ⁊ materia hoĩs faciunt hominẽ differre ab eq̃. ⁊ ſic de alijs. Et dico propinqua. qꝛ forte capiendo l eodẽ genere ſube effectum: vna eẽt mã ⁊ forma omnium: ſicut mã prima ⁊ forma generalis. vñ ẽt principia propinq̃ aliquorum non ſolum differũt ſpẽ ⁊ numero: imo ẽt genere ſicut pnᵃ arboris ⁊ hominis: quantitatis ⁊ ſubſtãtie. ¶ 2ᵒ dõm. ꝙ bene ſunt eadẽ principia intrinſeca proportione. Et cã eſt. Illa principia ſunt eadẽ ſm proportionem: in q̃bus eſt ſimilis habitudo ad effectus. qꝛ proportio non eſt aliud niſi eadem habitudo aliquorũ ad aliqua: ⁊ ſic ẽ analogia proportionis: tunc eſt diuerſorũ habitudo ad diuerſa ſm ſimilitudinẽ: ſed ſi eſt analogi attributionis: tunc ẽ habitudo diuerſorum ad vnum. ſicut magis patet ex 4ᵒ. ſed principiorũ propinquoꝝ intrinſecorum eſt ſimilis habitudo ad effectus: ſicut materia informata forᵃ aſini habet ſe ad aſinum: ita materia propinqua iformata forma hoĩs habet ſe ad hominem. Et ſimiliter ſubm informatũ caliditate hꝫ ſe ad caliditatem: ſic ſubiectum informatuꝫ frigiditate hꝫ ſe ad frigiditatẽ: imo ad frigidũ: ⁊ reſoluas ſic ad alia pnᵃ propinqua omniũ predicamẽtorũ. ¶ Notanduꝫ hic ꝙ duplex eſt proportio: vt ad ꝓpᵐ ſufficit. vna eſt ſimilis habitudo diuerſoꝝ ad diuerſa: vt ſerenitas in aere: ⁊ tranquillitas in mari habent ſimilẽ habitudinẽ. ſ. quietẽ: ⁊ ſunt diuerſa: ⁊ vocatur proprie analogia proportionis. Alia eſt proportio habitudo diuerſoꝝ ad vnuꝫ: vt nouem predicamenta accidentiũ habent diuerſam habitudinem ad vnum. ſ. ſubam. modo qñ Ar. dicit ꝙ omniũ ſunt eadem principia ſm proportioneꝫ intelligit de pmo modo proportionis: ⁊ non de ſecũdo modo. ¶ 3ᵒ dicendũ ꝙ capiendo principia extrinſeca remota ꝙ ſunt eadẽ pncipia ſimpliciter ⁊ vniuerſaliter ⁊ eadem in numero. Et cauſa eſt. Illa ſunt principia eadem ſimpliciter ⁊ vniuerſaliter omniũ entium: que habent cauſalitateꝫ vniuerſaliter omniũ. ſed principia remota extrinſeca ſunt hmõ: naꝫ deus eſt principium extrinſecũ ⁊ remotũ. ⁊ habꝫ cauſalitatem ſuper oĩa entia in ratiõe agentis ⁊ finis. Similiter corpa celeſtia reſpectu iferioꝝ hñt cauſalitateꝫ ſuꝑ oĩa in ratione agentis ⁊ finis. qꝛ acceſſus ⁊ receſſus ſolis in obliquo circulo eſt cauſa generatiõis ⁊ corruptionis: ⁊ illa ſũt principia extrinſeca: ⁊ ſic intelligas de alijs. ¶ 4ᵒ dõꝫ. ꝙ capiendo principia extrinſeca propinqua ꝙ ſunt diuerſa ſpecie ⁊ numero: ⁊ hoc in genere ſubſtantie. Et cauſa ẽ. Illa differunt ſpecie ⁊ numero: a quibus ẽ diuerſitas ſpecifica ⁊ numeralis. ſed a principijs extrinſecis propinqs ẽ diuerſitas ſpecifica ⁊ numeralis. qꝛ alius ⁊ alius effectus in ſpecie fit ab alio ⁊ alio efficiente ⁊ fine in ſpecie: ſicut homo fit ab homine: equus ab equo. Similiter etiã aliquãdo iſta differunt in genere. ſicut homo fit ab homine: nigredo ex caliditate: ⁊ albedo ex frigiditate. ¶ Quito poteſt dici. ꝙ capiendo iſta principia extrinſeca propinqua ꝙ ſunt eadem proportione. Et cauſa eſt. Illa principia ſunt eadem ſm proportionem. vbi eſt eadem habitudo principiorum ad effectus: ſed hoc eſt in principijs extrinſecis propinquis. maioꝛ ⁊ minoꝛ deducantur vt prius in probatione 2ᵉ concluſiõis: niſi ꝙ hic accipiunt̃ extrinſeca principia illic accipiebantur intrinſeca. ⁊ ſimiliter intelligatur de proportione: vt prius.

Ad rationes. Ad primam. Si omnium predicamentoꝝ eēnt eadem ꝑncipia ⁊c̄. Dōm ꝙ non opꝫ aliqd eē cōe vniuocū. x. predicamētis. ſꝫ ſufficit eſſe cōmune ſm ꝓpoꝛtionem ⁊ analogiaꝫ. ¶ Et tu. d. ꝙ ꝑnª ⁊ ꝑnᵗᵃ ſunt vnigenea. Dōm ꝙ non opꝫ eē i eodē genere. ſed ſufficit ꝙ aliq̄ mō reductiue. de hoc pꝛiꝰ viſum eſt. ¶ Similiter dōm. ꝙ capiendo ꝑnᵐ remotuꝫ ꝙ ſuba eſt ꝑnᵐ oium predicamentoꝝ. non tñ opꝫ ꝙ oia ſint ſuba. vñ hoc tm̄ intellr̄ de ꝑncipijs intrinſecis ſubſtātie et extrinſecis: vt efficientibus ꝓpinquis. qꝛ ſi principiū ſic eſt ſuba ⁊ principiatum. ¶ Ad aliā. Si eadem eſſent ꝑncipia. ⁊c̄. nego ꝯñtiam. qꝛ non opꝫ. qꝛ illa ꝑnª pñt eſſe ſuba lꝫ non ſit eadem in ſpē vel numero cū ſubſtantijs cauſatis. tñ ſunt ſubſtātie alio modo dicte. ¶ Et tu dicis. ꝙ ꝑncipia ⁊ pꝛincipiata ſunt vnigenea. Dōm ꝙ verum eſt vel ſunt in eodē genere cum effectu per ſe ⁊ directe: vel ſꝫ reductionem: ſed non opꝫ ꝙ ſi aliqđ eſt principiū accñtium ꝙ ſit de gñe accñtis: ſicut ſuba que eſt de genere accñtiuꝫ: non opꝫ ꝙ ſit de genere accñᵐ niſi ſm ſilitudineꝫ ⁊ ꝓpoꝛtionē. ¶ Ad aliā. Si eadem eſſent ꝑnª ⁊c̄. Dōm ꝙ capiendo ꝑnª remota ⁊ extrinſeca ꝙ ſunt ſube. ſed capiendo ꝓpꝛia principia aliquando ſunt ſube: aliquando accñª: ⁊ nō ſunt ꝑoꝛa ſuba ⁊ accñte ſm totū ambitū: ſꝫ ſunt ꝑoꝛa his ſubſtātijs ⁊ accñtibꝰ. quoꝝ ſunt ꝑnª. Qō VI.

T.c.29.

¶ Qm̄ autem erant tres ſubſtantie. ⁊c̄.

Queritur circa hoc capl̄ꝫ. vtrū neceſſarium ſit ponere aliquā ſubaꝫ ſempiternam efficienteꝫ. Et arguitur ꝑmo ꝙ non. qꝛ ſi eſſet neceſſariū ponere aliquam ſubſtantiam ſempiternam: hoc eſſet maxime ꝓꝑ motum. qꝛ ſi neceſſario ponitur ſuba ſempiterna: hoc maxime vr̄ eſſe ꝓꝑ motū. qꝛ motus ponitur eternus. ğ opꝫ ꝙ ponar̄ aliqua ſuba eterna: a qua depēdeat motus. ſed hoc non eſt propter motum. qꝛ motus nō eſt eternus. qꝛ ſi eēt eternus: tunc infiniti dies pertranſiſſent vſqꝫ nunc: ⁊ ſic infinitum eſſet pertranſitū: qđ eſt impoſſibile. ergo nō eſt dare ſubam ſempiternam. ¶ Item ſi ydee platonis eēnt nihil pꝛodeſſent ad motū. ſicut vult Arꝛ. ⁊ cōmētatoꝛ: mō ydee ſm opinioneꝫ platonis ſunt ſeparate ⁊ eterne. ğ non oꝫ ponere ſubam eternaꝫ ꝓꝑ motū. ¶ Itē gnō eſt ꝑpetua ⁊ coꝛruptio. ex 8°. phy. ⁊ 2°. de generatione. ⁊ tamen nulla vna generatio eſt eterna. imo vna ſuccedit alteri. ergo pari ratione: licet propter motum ſempiternuꝫ opoꝛteat ponere ſubſtantiam ſempiternam: non tamē vnam opoꝛtet ponere ſubſtātiā ſempiternā: ſed ſufficit ꝙ vna ſuccedat alteri: ⁊ ſic nulla vna ſuba erit eterna.

[7° meta. a. t. c. 20. vſqꝫ ad t. c. 31. T.c.46 T.c.56.]

T.c.29. **Oppoſitum** vult Arꝛ. in ꝑdcā littera. vult enī ꝙ neceſſariū ſit ponere aliquā ſubam ſempiternā. vnde pꝛobat ꝙ pꝛima ſuba ſit ſempiterna. Et hoc idem etiā ꝓbat. 8° phy. Et idem vult Cōmentatoꝛ et (alij expoſitoꝛes Arꝛ.

T.c.46 ⁊ ifra.

Dicendum ad qōnem. ꝙ neceſſe eſt ponere aliq̄ꝫ ſubſtantiam eternaꝫ. Et hoc ꝓbat Arꝛ. in littera. Si ſube pꝛime entium que ſunt ꝑnª ſenſibilium non eſſent ſempiterne: tunc omnia eſſent coꝛruptibilia. ꝯñam non ꝓbat. ſꝫ cōmentatoꝛ pꝛobat eaꝫ. Qꝛ omne cuius cauſa eſt generabilis ⁊ coꝛruptibilis. ipſum eſt generabile ⁊ coꝛruptibile: ſed ſubſtātie eterne ſunt cauſe omnium. falſitateꝫ conſequentis Arꝛ. pꝛobat ex parte motus ⁊ tempoꝛis. qꝛ impoſſibile ē eſſe omnia coꝛruptibilia: qꝛ impoſſibile eſt motuꝫ fieri: aut coꝛrumpi. qꝛ ſi motus de nouo fieret poſtq̄ꝫ totaliter prius non eſſet: tūc fieret per motū. qꝛ omne qđ de nouo naturaliter fit: fit per motū: ⁊ tunc ante primū motum eſſet motus. qđ eſt inconuenien s. Et ſimiliter. ſi motus coꝛrūperetur totaliter: tunc poſt vltimū motum eſſet motus: cū non coꝛrūperetur niſi per motum. Tunc ꝓbat ex parte tempoꝛis. ꝙ etiam non poſſibile eſt tempus fieri qđ prius non fuit omnino. qꝛ tunc ante ꝑmuꝫ tempus eſſet tempus. ⁊ ſi poſt coꝛrumperetur ita ꝙ poſt ipꝫ nihil eſſet plus de tēpoꝛe: tunc poſt vltimū tempus eſſet tēpus. qꝛ prius ⁊ poſterius ſunt dr̄ie tempoꝛis. ⁊ non poſſunt intelligi ſine preterito ⁊ futuro tpe: que ſunt partes tempoꝛis: vt dicit cōmentatoꝛ. ſi igitur tempus ponar̄ factū eſſe: tūc eſt neceſſe fieri in tpe. ⁊ ſic añ tps primum erit tempus: et hoc in infinitum. qđ eſt impoſſe. ⁊ ſic tempus ſemper erit. ⁊ per conſequens motus ſemper erit. qꝛ eſt cōtinuus ⁊ ꝑpetuus. vt tempus. qꝛ tempus vel eſt ideꝫ realiter qđ motus: vel eſt paſſio motus. ⁊ paſſio non eſt ſine ſubiecto: ſed non omnis motus eſt cōtinuus ⁊ perpetuus. ſed tantuꝫ localis. ⁊ non omnis motus localis: ſed ſolum circularis. qꝛ motus reflexus ⁊ rectus non eſt eternus. vt pꝛobatum ē 8° phyſi. ¶ Notandum hic. ꝙ licet concluſio Arꝛ. ſit vera. ꝙ aliqua ſubſtantia ſit ſempiterna. tamē medium per qđ pꝛobatur non eſt verū. qꝛ quando dicitur ꝙ ſi tempus de nouo icipit prius non fuit. ⁊ ſi coꝛrūpitur poſt nō erit. modo prius ⁊ poſterius ſunt dr̄ie tempoꝛis. Ipſi dicūt ꝙ prius ⁊ poſterius dicunt differentiā non realem: ſed imaginatam. qꝛ ſi tempus de nouo incepit: tunc opoꝛtet prius non eſſe: non pꝛioꝛitate reali: ſed imaginata non opoꝛtet. vnde ante primū tempus ⁊ nunc primum bene eſt prius imaginatum. licet nō prius reale. ſicut dicimus extra celum nihil eſt: certum eſt ꝙ extra dicit differentiam localem: ⁊ non dicit differentiam realem loci cum: extra celū nullus locus ſit: ſꝫ dicit dr̄iaꝫ loci imaginatā. ſic eſt de ꝑoritate ⁊ poſterioꝛitate. ¶ Dōꝫ ꝙ hoc dictū nō valet. qꝛ illud dictū nō valet. ⁊ ē falſum: ad cuius ſuſtentationē ſupponir̄ falſuꝫ. ſꝫ ad ſuſtētationē hꝰ dicti ſupponir̄ falſū. ſ. ꝙ prius ⁊ poſterius dicant differentiam tempoꝛis ymaginatam. vnde iſta dicunt differentias eſſentiales tempoꝛis. ⁊ impoſſibile eſt: naturaliter loquēdo: ꝙ prius ⁊ poſterius ſint ſine tempoꝛe. vnde ratiōi Arꝛ. non poteſt naturaliter contradici. ¶ Et tu dicis. extra celum. ⁊c̄. Dicendum ꝙ non eſt ſimile de extra. qꝛ extra aliquando poteſt accipi priuatiue: ſicut per priuatiōem circūſcribentis. ⁊ ſic non eſt differētia eſſentialis loci. ſed prius ⁊ poſterius ſūt differentie eſſentiales tempoꝛis: ⁊ nunq̄ꝫ poſſunt accipi ꝑ ꝑuationem tempoꝛis menſurantis. vnde licet ſic dicar̄ ſꝫ Ariſto. naturaliter tamen ſm fidem ⁊ veritatem tempus ⁊ motus celi de nouo inceperunt. ſicut ⁊ coꝛpoꝛa celeſtia. Et illud non poteſt demonſtrari ex ſenſatis: quia nihil de nouo naturaliter incepit: niſi per motum ⁊ tranſmutationeꝫ: ſed ſupernaturaliter aliquid bene incepit de nouo ſine motu. ſ. per creationem ſimplicem. Et iſta pꝛoductio non eſt naturalis: ſꝫ ſuper naturaꝫ: vnde hoc ē ſimpliciter credendum ſine demonſtratione ſacris ſcripturis.

[Cō.29. huius. T.c.64 ⁊ infra.]

Ad rationes. Ad pꝛimam. ſi eſſet neceſſariuꝫ ponere ⁊c̄. Ariſto. ⁊ Cōmentatoꝛ cōcederent. Et quando dicitur ꝙ motus non eſt eternus ipſi negant: vt viſum eſt: tamen ſm fidem ⁊ veritatem ſuba eſt eterna: dato ꝙ motus non ſit: qꝛ pꝛima cauſa non oꝛdinatur ad motum. ¶ Ad aliam. Dicendum ꝙ non concludit. qꝛ ydee ſi eſſent non eſſent in ſingularibus ſm eē. modo nihil operatur niſi qđ eſt ſingulare vl̄ vniuerſale i ſingulari ſm eſſe. ſed ydee eſſent vniuerſalia: ⁊ nullum haberent reſpectum ad motum. qꝛ non coniunguntur ei ſicut motoꝛ mobili. ſed ſubſtantie abᵗᵉ coniunguntur oꝛbibus ſicut pꝛopꝛij motoꝛes. ¶ Ad aliam. generatio. ⁊c̄. Dicendum ꝙ generatio non eſt eterna eadeꝫ numero: ſꝫ in ſpē. ergo oꝫ ēt ponere eternum a quo dependet continuatio

⁊ successio generationum. ⁊ h est motus solis: ⁊ aliorum corporum celestium: que sunt eterna fm Ar. vnde generatio non perpetuatur ex vna generatione numero. sz ex continuatione ⁊ successione generationum: sed motus celi est eternus idem numero. ergo requirit subiectum et mouens eternum. ¶ Et tu dicis. q infiniti dies precesserunt. ⁊ per consequens infinitum est pertransitum. Dicendum q motus totus est vnus numero ⁊ ɔtinuus: sed partiales reuolutiones sunt partes eius. ⁊ ordinātur accidentaliter. ⁊ per consequens dies. modo i accidētaliter ordinatis infinitum potest eē pertransitum: sicut etiam Ari. ponit q infiniti homines precesserunt. qꝛ ordinantur accidentaliter. Tamē sz fidem ⁊ veritatē diceretur q motus cum mundo incepit: ⁊ etiam desinet. qꝛ deus creauit illa ex nihilo: ⁊ ipse fuit ante alia entia. ⁊ h est. Qō. VII.

T.c.30.

¶ At vero si fuerit motiuum. ⁊c̄.

Queritur circa hanc partem: vtruz substantia eterna prima sit semp mouens ⁊ operans. Arguitur primo q nō. Si substantia prima eterna semper eēt mouens ⁊ operans: tunc non ageret libere. sed ex necessitate. sed hoc est falsum: falsitas consequentis apparet. qꝛ prima substātia maxime est libera: cum possit agere ⁊ nō agere. vnde etiam omnino libertas est a prima causa. consequētia pz. qꝛ illud non est liberū qd sic agit ⁊ operatur: q non potest non agere ⁊ operari. modo si prima substantia semper moueret non posset non mouere. ¶ Item ille motor non semper mouet. qꝛ non habet mobile semp presens. qꝛ mouens non mouet nisi presente mobili. sed pria causa non habuit mobile semp presens: qꝛ mobile vt celū non semp est presens primo motori. qꝛ celū de nouo est factum ⁊ creatum. ⁊ sic non semper fuit.

T.c.30. **Oppositum** vult Ar. in predicta littera. vult. n. q substantia prima sempiterna sit semper mouēs ⁊ opans. Et idem vult cōmentator.

Ad questionem dicendū. q fm intentionem Ar. ⁊ Cōmentatoris. prima substantia est semper mouens ⁊ operans. Et causa est. Si substantia prima eterna nō esset semper operās ⁊ mouēs tunc contingeret motum celi non esse. sed hoc est falsum. vt probatum est 8°. phy. qꝛ motus celi est eternus. qꝛ dicit Ar. 9°. huius. Non enim timendum est q celum stet. consequentia patet. qꝛ motus est accidens. ⁊ nō potest eē eternus nisi ab aliquo mouēte actu. modo si illud mouēs nō semper actu moueret: sed in potentia: tunc cōtingeret nō mouere: qꝛ contingit aliquid habens potentiaz ad mouēdum non agere ⁊ mouere. Et dicit cōmentator. q omnis motor cui admiscetur potentia possibile est. vt aliqua hora non moueat. qꝛ non mouet nisi per alium motorez extrahentem ipsum de potentia ad actum que est possibil: vt non sit presens. ¶ Item mundus est eternus 8° phys. ergo primus motor semper mouet: qꝛ si mundus est eternus: tunc primū mobile est eternum: ⁊ oportet q semper moueatur: alioquin esset frustra. modo nō potest semper moueri nisi a substātia: que semper mouet: ⁊ est prima. qꝛ si semper mouetur a substantia non prima procederetur in infinitum. qꝛ substantia non prima semper mouet i ratione alterius cum depēdeat ab alia. ¶ Notanduz q licet ista diceret Aristo. ⁊ Cōmentator ad questionem tamen aliter est dicēdum fm fidem ⁊ veritatem. qꝛ prima substantia vt deus non semp mouet: cum mundus de nouo sit creatus: ⁊ ante creationē non mouit. qꝛ non fuit mobile. vnde etiam motus non fuit eternus. sed de nouo incepit: ⁊ hoc nō potest probari ex sensatis ⁊ imaginatis. sicut prius visuz est. sed tamen firmiter credendū ē absqz omni demonstratione. qꝛ ibi cessat meritum: vbi ratio pbet experimentum.

[margin: T.c.ꝑ. vsqz ad T.cō.53. T.c.17. Cō.30 ad pᵘ]

Ad rōnes. Ad primā. tūc prima substātia. ⁊c̄. Dicendū q duplex est necessitas: quedā violentie. ⁊ illa impedit libertatē. qꝛ illd qd sic de necessitate mouet nō mouet libere. Alia est ineuitabilitatis pp incōpossibilitatez ɔdictorioꝝ. ⁊ illa necessitas non impedit libertatem. vñ liberuz ē qd est gratia sui: ⁊ qd sic mouet gr̄a sui mouet. s. prima intentione. licet secūda intentione moueat ppter alia. vt cōicet ⁊ diffundat suam bonitatem alijs per motū. ⁊ sic libere agit. vnde dicit cōmentator 2° celi. q nihil agit prima intentione pp se: nisi secūda intentiōe agat pp alia: nisi sit natura non nata ad largiēdū. ⁊ sic diceret Ar. ⁊ cōmentator. sed diceret̄ sz fidem ⁊ veritatem: qd nō oz q illa suba semper moueat. qꝛ pōt cōicare suaz bonitatē alijs preter motū. ¶ Ad aliam. Ille motor. ⁊c̄. Tu dicis. q primus motor non semper habet mobile. Ar. ⁊ cōmentator negarent. qꝛ ponunt mundū eternū. sz fm fidem et veritatem debet dici mundum de nouo icepisse: ⁊ illa ponit q pmus motor nō semper moueat nisi acciperet motuz pro intellectiōe: qd est improprie accipere motum. et hoc est.

[margin: Cō.17. ⁊ 21.]

Questio VIII.

¶ Et adhuc neqz si aget. ⁊c̄.

Queritur circa hanc partem. vtrum prima substantia sit in potentia. Arguitur primo q sic. Primo enti debetur prima dispositio. qꝛ primum ens potius habet dispositionem primā q̄ alia entia: sed potentia ē prior actu. ex 9°. huius. vbi Ar. vult. q potentia est prior actu. qꝛ aliqd prius est in potentia. ⁊ postea in actu. g̃ suba est in po°. ¶ Item illud qd intelligit alia a se est in po°. qꝛ intelligens est in potentia respectu eius qd itelligit. sz pᵃ suba intellit alia: cuz deus intelligat oīa entia: vt de se pz. ergo ⁊c̄. ¶ Item illud qd prius non mouit: ⁊ postea mouet est in potentia. qꝛ quod prius non mouet. ⁊ modo sic est in potentia ad mouendum. sed prima substantia ē hmōi. qꝛ prima suba aliqñ non mouit. sicut ante creationē. ⁊ postea mouit. ergo prima suba est in po°.

[margin: T.c.30. T.c.13.]

Oppositū vult ar. in predicta lr̄a. qꝛ vult q prima suba non sit in po°. Et arguit sic. pma suba vel est actus, vel in po°. per sufficientem diuisionem. sed non potest esse in po°. qꝛ sic non sufficeret ad eternitatem motus. Et ēt postea dicit ar. in illa parte. Principium enim est intelligentia q pma suba est simplex sine oī cōpōne. ⁊ est actus sine oī po°. ⁊ suba sine oī accnte. Et cōmentator dicit ibi. q prima cā est in fine simplicitatis ⁊ actualitatis. qꝛ est simplicissima ⁊ fm actū suba.

[margin: T.c.30. Cō.30.]

Notandum ad intellectum qōnis. q duplex est potentia. quedaz ē passiua. sicut illa per quā res patit: sicut est po° mãe. ⁊ etiam illa po° p quā res est perfectibilis. vñ ēt intellectus posis est in po°: non q habeat po^{am} per quā sit generabilis ⁊ corruptibilis. sed hz po^{am} p quam perficit. ¶ Alia est po° actiua per quam res agit. ¶ Tunc dōz est ad qōnem. Primo q suba pma nō hz po^{am} passiuam. Et cā est. Illud i quo est po° passiua est impfectū ⁊ deficiens. sicut mã pma q̄ appetit formaz: sicut turpe bonū: ⁊ femina marē: sed prima suba est perfecta simplr. ex 12° ⁊ 5° hᵘ: vbi dr̄. q pma suba est pfecta simpliciter: ⁊ fm Jpbolē. g̃ nō est i po° passiua. ¶ Itē si essz i po° passiua: tūc eēt aliqd pus pma suba. qd ē impoſe ⁊ falsum. ɔña pz. qꝛ illud qd est i po° passiua actuat̄ ⁊ pficitur p aliqd qd est actu: ⁊ illud ens in actu est prius ente in potentia. ¶ Secūdo dōm. q hz hñ po^{am} actiuā q̄ ē suba eiᵘ.

[margin: T.c.30. 36. ⁊. 38. T.c.12.]

Et causa est. Illud habet potentiam actiuam que ē essen/
tia sua. qđ est primū mouēs: τ in cuius virtute omnia mo/
uent τ agunt. q̄z nihil mouet nisi per potentiam actiuam:
τ in cuius virtute omnia mouent. q̄z si non haberet potē/
tiam actiuam que est sua essentia: tunc in virtute eius nō
omnia mouerent: q̄z tunc ipsum moueret virtute alteri
primi. sed prima substātia est hō. q̄z deus est primum mo⁹
uēs τ virtute eius oīa mouent: vt vult Ar. τ cōmetator/
in hoc iz°. τ 8. physicorum. Unde notandū. ꝙ ī quibusdā
potentia actiua differt ab ipso agere: sicut potētia actiua
ignis est calor quo agit. Et calor differt ab ipo calefacere.
Sed in prima substantia potētia actiua nō differt ab ipa
operatione. vnde in prima substantia potētia actiua non
est principium operationis. cuz ipsa operatio sit met sub/
stantia dei: sed tantum est principium effectus. vtrum au
tem operatio in alijs substantijs ab^{iis}. sicut substātia ea/
rum. de hoc postea videbitur.

T.c.36. 38.44. a.t.c.46 vsqz ad t.c.5z.

Ad rōnes. Ad primaz. primo enti debetur prima
dispositio. Dicendum ꝙ si intelligitur
de dispositione que est accidēs non est verum. q̄z nullum
accidens cadit in primo ente. Sed si intelligitur đ dispo/
sitione que est substātia rei. Tunc dicendum ꝙ est verū.
¶ Et tu dicis. ꝙ prior dispositio est potētia. conceditur.
In generabilibus τ corruptibilibus in codez indiuiduo.
Sed tamē actus est prior potentia simpliciter. vnde po/
tentia passiua non cadit in eternis: sed tantuz actus. ergo
non valet. ¶ Ad aliam. Illud qđ intelligit alia. τc̄. conce/
ditur. Si intelligit alia per species sumptas a rebus. vel
per species cōcreatas: tunc aliqualiter est in potentia pas
siua. non que est principium corruptionis in substantia. sꝫ
que est salus τ perfectio: sed si intelligit aliquid per suam
essentiam: non oportet ꝙ sit in potentia passiua: sed ē po/
tentia actiua. vnde omnes perfectiones rerum actu sunt
in prima substantia: que potentia sunt in prima materia.
vt dicit Cōmentator in isto duodecimo. ḡ in pria substan
tia non est potentia passiua. ¶ Ad alia. Illud quod prius
non mouit. τc̄. Ar. concederet ꝙ esset in potentia. ¶ Et
tu dicis. ꝙ prima substantia prius non mouit. Ar. nega/
ret τ Cōmentator. q̄z dicunt ꝙ prima substātia semꝑ mo
uit. de hoc visum est prius. Sed ſm veritatem τ fidez di
ceretur ꝙ prius non mouit. ¶ Et tu dicis. ꝙ tunc esset in
eo potentia. Dicēdum ꝙ verum est si ī mouendo post nō
mouere caderet aliqua nouitas. tunc eēt in potentia τ nō
purus actus. sed q̄z in p̄ma substātia nulla cadit nouitas.
licet prius non mouerit: τ mō moueat: cū moueat per vo
luntatem nō mutabiliter. τ etiam sit extra tempus. ergo
potest mouere postq̄ non mouit sine omni nouitate τ po
tentialitate passiua. vł que sit diuersa substantia eius: cū
prima substantia determinetur ad mouere per solam vo
luntatem non mutabilem. vt etiam nullum cadat tēpus
τ nouitas. Q̄ō IX.

Cō.18.

¶ Amplius igitur. τc̄.

T.c.30.

Queritur circa hanc partem. vtrum pri
ma substātia sit omnino im/
materialis. ¶ Arguitur primo ꝙ non. Illud
quod est vnuz numero. τ singulare non est oī/
no īmateriale. ex 7° τ quinto huius. q̄z vnū nu
mero dicitur per materiam. sed prima substantia est vna
numero τ singlīs. per Ar. in fine. iz. huius. vbi dicit. vn⁹
ergo princeps. ¶ Item quicquid inuenitur ī effectu: etiaz
inuenitur ī causa. q̄z effectus recipit entitatē a sua causa.
ergo quicq̄d inuenitur in effectibus: etiam in causa. sed in
effectibus inuenitur materia: τ deus est causa omniū: in/
uenitur nāqz materia in substantijs. q̄z sunt generabiles

T.c.28. T.c.iz.

τ corruptibiles. ergo etiā in prima substantia. ¶ Item il/
lud quod habet diuisionem τ diuersitatē in se: habet ma
teriam. q̄z diuisio τ diuersitas est a materia. prima substā
tia est hō. q̄z in deo est diuisio. q̄z habet diuersa attributa.
q̄z dicitur principium τ finis. Similiter sapiens intelli/
gens. τ sic de alijs. ergo habet materiam.

Oppositum vult Arist. in p̄dicta littera. vbi vłt
ꝙ suba p̄ma sit sine materia. τ silr
alie substantie eterne. vnde arguit sic. Si eternum habe/
ret materiam: tunc simul esset τ non esset. sed hoc contra/
dicit. consequentia patet q̄z ea parte qua habēt materiaz
possibile est esse τ non esse. τ q̄z est sempiternuz semper ē.
Et dicit Cōmentator. ꝙ eternū est actio pura. τ omne qđ
est actio pura non habet potentiam. vnde si haberet ma/
teriam: tunc in eodem tempore simul eēt τ non esset. qđ ē
contradictio. τ sic patet ꝙ substātia eterna non habꝫ ma/
teriam: sed aliqua substantia est eterna. vt prima. alr mo
tus non esset eternus. ¶ Notandum ꝙ ex ista lr̄a accipi/
tur ꝙ intelligentie sunt puri actus. Et dicunt aliqui ꝙ ve
rum est per negationem cōpositionis intrīsece. s. materie
τ forme. sed tamen non per negationem compositionis q̄
est ex genere τ differentia. q̄z dicunt ꝙ compositio ex ge/
nere τ differentia bene stat cum sempiternitate. vnde di/
cunt celum esse compositum ex genere τ differentia. q̄z ē
in genere. τ tamen est sempiternum. vnde ipi dicūt. ꝙ nō
possumus per philosophiā probare. ꝙ intelligentie exclu
dant compositionem ex genere τ differentia. Dicendum
ꝙ bene probamus per philosophiam cōsequutiue hoc. q̄z
si intelligentie eēnt composite ex genere τ differentia: tūc
essent generabiles τ corruptibiles. quia si hoc esset: tunc
essent substantie generabiles τ corruptibiles: cum etiam
essent composite ex materia τ forma. Et h⁹ causa est. quia
illud est corruptibile qđ componitur ex genere τ dr̄ia. q̄z
vna dr̄ia ē contraria respectu alterius. ex x°. huius. modo
ꝫria sunt nata sibi succedere in eodem subō.

T.c.30. Cō.30. T.c.24.

Dicendum est ad questionem. ꝙ prima substan
tia est eterna. τ omnino īmaterialis.
Et causa est. Nullum eternum habet materiam. quia di
cit Cōmentator secūdo celi. Abscisio a materia est causa
ꝑpetuitatis. sed prima substantia est eterna. vt prius visū
est. ¶ Item illa substantia omnino est imaterialis ī qua
nulla cadit priuatio τ imperfectio. q̄z omnis imperfectio
τ orbeitas est ex parte materie. vnde etiā priuatio anne/
ctitur materie. sicut propriū accidens. ergo ī quo nulla ca
dit priuatio non habet materiam: sed in prima substātia
nulla cadit priuatio τ infectio. quia prima substantia seu
causa est perfecta simpliciter. et per Iperbolē: vt dicitur
quinto huius. ergo τc̄. ¶ Item si prima substantia habe/
ret materiam: tunc non esset prima. sed hoc est falsum. q̄z
est contradictio primum τ non primum. cōsequentia pa/
tet. q̄z si haberet materiam: tunc esset composita ex mate
ria τ forma. modo componētia sunt priora composito. vt
per se patet. ergo τc̄.

Cō.p̄.3° τ.49 T.c.zi.

Ad rationes. Ad primam. Illud quod est. τc̄. Il
la potest negari. q̄z ista ratio est vera in generabilibus et
corruptibilibus que habent materiā. sed substantie ab^{iis}
non indiuiduantur τ significant̄ ꝑ mām vel quantitatez
in mā: vel per formaz eductam de potentia māe. sed alio
modo. q̄ꝛ ꝑ met formā per quam subsistunt. τ de hoc visū
est prius. quando disputabatur de principio idiuiduatio/
nis. ¶ Ad aliam. Quicq̄d inuenitur in effectu. τc̄. verum
est: inuenitur in causa vel virtute vł formaliter. modo. d.
ꝙ materia inuenitur. τc̄. conceditur. ergo etiam inuenitur
in prima causa v̄tute. q̄ꝛ omnes perfectiones q̄ sunt ī mā
p̄ma in potentia inueniunt̄ in p̄° cā actu τ virtute. tamen

aliqui dicunt. qđ inuenitur in effectu: inuenitur i cau-
sa: verum est: si pertinet ad perfectionem: sed si per-
tinet ad imperfectionem non oportet. modo mate-
ria prima pertinet ad imperfectionem. prima solu-
tio est verior. ¶ Ad aliaz. Illud qđ habet diuisionē
ꝛ diuersitatem. ꝛc̄. conceditur: si habet diuersitatez
ꝛ diuisionem in se materialem: sed si non: nō opꝫ. qꝛ
celum habet diuersitatem in suis partibus. sed non
materialem. ergo non habet materiam que est i po
tentia ad esse: licet habeat materiam localē. vt pri⁹
visum est. ¶ Tu dicis. ꝙ prima substātia habet di-
uersitatem ꝛ diuisionem in se. Dicendum ꝙ nō ha-
bet diuersitatem realez. vnde ista attributa que at-
tribuuntur deo sapiens principiuz causa omnia in-
portant eandem essentiam ꝛ naturā: ꝛ non differūt
ſm rem: sed tantuz ſm rationem que diuersitas ra
tionis accipitur ſm diuersitatem rerum inferioruz:
sicut prius visum est: ꝛ postea videbiꝰ. Qō X.

T.c.36

¶ Mouet autem sicut appetibile. ꝛc̄.

Queritur circa illud capitulum. vtrum prima substātia sit imobilis. Et arguitur primo ꝙ nō. qđ mouet seipsuz non est omnino imobile. qꝛ nihil mouet nisi respectu mobilis. sꝫ prima substantia mouet seipsam. qꝛ prima substan-
tia itelligit se ꝛ amat se. ergo mouetur a seipsa. ergo
prima substātia est omnino imobilis. ¶ Iteꝫ omne
quod est tale per participationez reducitur ad tale
per essentiam: sed omnia alia mouentur per partici-
pationem. qꝛ omne mobile hic inferius recipit mo-
tum ab alio. ergo habꝫ reduci ad aliquod quod mo-
uetur per se ꝛ per essentiam suam: ꝛ hoc non est aliđ
nisi prima substantia. qꝛ omnia reducuntur ad pri-
mam substantiam tāq̄ ad primum principiuz. ꝗ ꝛc̄.
¶ Item illud quod elōgatur ꝛ approximaꝰ ad aliđ
hoc mouetur. qꝛ elongari ꝛ proximari sunt proprie-
tates motus. sed prima substantia est huiusmodi. qꝛ
prima substantia elongatur ꝛ approximatur istis i-
ferioribus. qꝛ homini felici propinquior est pma cā
ꝛ alijs remotior.

T.c.36. T.c.35.t.38.

Oppositum vult Ar. in predicta littera. et etiam imediate addit. Igitur est aliud qđ nō motū mouet sempiternum: ꝛ subā ꝛ actu ꝛ ens.

Dicendum est ad questionez. ꝙ prima substātia mouet: ita ꝙ omnino est
imobilis per se ꝛ per accidens motu proprio dicto. ꝛ
hoc probatur ratione Ar. ꝛ cōmentatoris: qui eum
pertractat. vnde Ar. dicit. Est igitur aliquid qđ nō
mouet motum: cū sit aliud qđ mouetur ꝛ mouet si-
mul. Est etiam aliud qđ moueꝰ tātū. ergo est aliud
sempiternum qđ mouet tantum: ꝛ non mouetur. ꝛ ē
substantia ꝛ actus purus. Et Cōmentator dicit ſm

Cō.35.

Alexandrū. ꝙ ista est rō ꝙ aliqđ mouens nō moue-
tur: ꝛ est dicta breuiter. ꝛ est rememoratio ei⁹ qđ di-
ctum est in 8°. phy. Et est fundata super duas propo-
sitiones. quarū prima est. ꝙ oē compositum ex duo-
bus: quorum alterū potest esse per se: etiā reliquum
potest esse per se. sed inuenimus aliquod motum et
mouens cōpositum ex mouente ꝛ moto: ꝛ inuenim⁹
aliquod motum per se: qđ non est mouēs. ergo etiā
inuenimus aliqđ mouens omnino imobile. maior ē
manifesta. qꝛ cōpositum ex duobus. quorum vnum
inuenitur per se sine alio: etiam reliquum potest i-
ueniri preter illud: nisi vnum dependeat ex alio.

Cō.35

sicut est cōpositio substātie ꝛ accidentis. Et declarat com
mentator. Idromel componitur ex aqua ꝛ melle: ꝛ mel
inuenitur per se. ergo etiam aqua. minor patet: nos inue-
nimus aliquod compositum ex mouēte ꝛ moto. sicut ani-
mal. Et inuenimus aliquod motum per se: qđ non est mo
uens sicut orga^m. ergo inuenimus aliquod mouēs nō mo
tum. ꝛ hoc est imune a potentia. ꝛ i nulla materia existit.
¶ Item si non esset dare aliquod mouens omnino imo-
bile ꝛ per se. ꝛ per accidens. tunc esset procedere in infini-
tum in mouentibus: hoc est inconueniens. vt patet secun
do huius. ꝛ 7°. ꝛ 8. phy. ꝯsequentia patet. qꝛ omne mouēs
quod mouetur siue moueatur ꝑ se: siue per accidens sem-
per mouetur ab alio. ꝛ si illud mouetur: iterum mouetur
ab alio: ꝛ sic in infinitum. ¶ Item si prima substantia nō
esset imobilis omnino ꝛ per se: tunc necessarium esset ali-
quod mouens ponere ante primā substantiam: sed hoc ē
falsum ꝛ ipossibile. consequentia patet. Omne quod mo-
uetur inquantuz hmōi est in potentia. Et qđ mouet inquan-
tum hmōi est actu. sed impossibile est ꝙ vnum ꝛ idem: ꝛ ſm
idem sit actu ꝛ potentia. Si igitur prima substantia esset
mobilis: tunc esset in potentia ad aliud: ſm ꝙ non eēt actu:
sed nihil tale per se vadit ad actum. erit ergo necessariuꝫ
ponere aliquod mouens primam substantiam. ¶ Item
si prima substantia moueret motu proprie dicto: tunc eēt
imperfecta. sed hoc est falsum. qꝛ prima substantia est ꝑfe
cta simpliciter. ꝛ per yperbolem ex 5° huius. probatio cō-
sequentie. qꝛ omne quod moueꝰ proprie mouetur ad ali-
quam perfectionez: qua prius caruit. ꝛ sic est imperfectū.
¶ Item omne quod mouetur est corpus vel virtus: hec
est manifesta. ex 2°. huius. qꝛ i omni re mota oportet ima-
ginari materiam. sed prima substantia non ē corpus nec
virtus in corpore. ex 8° phy. ¶ Notandū tamen diligen-
ter. ꝙ motus sumitur dupliciter. vno modo proprie. ꝛ sic
est actus entis in potentia. sicut patet 3°. physi. ꝛ illo motu
prima substantia non mouetur: cum ille motus sit ꝑpter
indigentiam. vnde etiam Ar. dicit loquens de illo motu
quod nihil mouet seipsum. primo qꝛ oportꝫ: qđ mouet se:
ꝙ habeat partes. quarum vna sit mouens. ꝛ alia mota.
Alio modo accipitur motus pro actu perfectionis. ꝛ sic lo
quitur Ar. in tertio de anima. ꝙ intelligere est qđdā mo
ueri. vnde dicit cōmentator 8°. physi. ꝙ impossibile est ꝙ
aliquid moueat: ſm ꝙ mouetur. ꝛ hoc est verum i motis
ꝛ mouentibus vniuoce dictis. Et addit cōmētator. ꝙ ar.
dicit hoc. qꝛ hoc non est impossibile nisi i motoribus qui
sunt corpora aut virtutes in corpore. Et addit cōmētator
ꝙ ideo opinabatur plato. qꝛ mota ex se mouenꝰ a mouen
tib⁹ ab^{tis}. qꝛ ponebat ꝙ mouens se est ab^{tum}: ꝛ ꝙ ab^{tum} est
mouens se: sed si hoc fuerit: tunc motus ꝛ mouere illic di-
cunꝰ equoce cum motu q est hic. Et addit cōmentator ꝙ
error ꝯtingit platoni. qꝛ opinabatur ꝙ primus motor nō
est in corpe. ꝛ ꝙ motor ex se non est corpus. ꝛ hec est opi-
nio vera. Et addit ꝙ plato est opinatus cū hoc: ꝙ ois mo
tor siue fuerit corpus: siue non. non mouet nisi moueatur
vno mō motus dcō vniuoce. ꝛ fuit ipole apud ipsū vt mo
tor qui est corpus moueat se. ꝛ qui est virtus in corpe. Et
tūc ꝯclusit plato ex hoc ꝙ anima non esset virtus in cor^e.
ꝛ est eterna cū moueat. Et addit cōmentator ꝙ hoc esset
verum. si aia moueret se essentialiter ꝛ motu ꝑpo abstra
ctionis. s. vt itellect⁹ ꝛ itellectū in ea eēnt idē. vt declara-
tū est de ꝑmo motore. ꝛ de ceteris mo^{bus} ab^{tis}. sed iste mo
tus dꝛ equoce cū motu q est a motoribus q sunt corpora:
aut virtutes i corpibus. Et addit cōmentator totū h ma-
nifestū est exercitatis in istis sciētijs.

Ad rōnes. Dē qđ ē tale. ꝛc̄. Dōꝫ ꝙ vex ē. ꝙ si ista ꝯueniūt in p^{to} eodē mō. Et tu. d. ꝙ ista

T.c.6. T.cō.3. ꝛ ifra. T.c.46 ꝛ infra. T.c.21. T.c.12. t.c.79.ꝛ t.c.viti. T.cō.6. 7°. physi. t.c.ꝑ.ꝛ 2^e T.c.28. Cō.40. Cō.40.

inferiora.⁊c̃.conceditur.ergo reducuntur ad aliquod q̄ɔ̄
est primum ⁊ tale per essentiam.sicut celū.⁊ illud reduci-
tur ad aliud:non q̄ɔ̄ mouetur per essentiam motu vniuo
ce dicto ⁊ p̄p̄e:s; tñ motu ip̄rop̄e dcō.vñ ẽt p̄° suba ⁊ alia
mobilia non ꝯueniūt in p̄n¹° vniuoce dicto. vt visum est.
¶ Ad aliam.q̄ɔ̄ elongatur.⁊c̃.conceditur.si est elongatio ⁊
approximatio localiter ⁊ quantitatiue dicta. sed si est ſm
similitudinem.non oportet. ¶ Et tu dicis. ꝙ prima sub-
stantia.⁊c̃.Dicēdum ꝙ non elōgatur ⁊ approximatur quā-
titatiue ⁊ localiter:sed ſm similitudinem ſm ꝙ magis vel
minus participat influentiam eius.⁊ hoc potest fieri sine
motu.Et hoc est.

Q̄ō XI.

T.c.36. **Consequēter** queritur circa eandē partem. vtrū primum mouens moueat p modum appetibilis: siue fi-
nis.Arguitur primo ꝙ nō.In separatis ⁊ imo-
T.c.3. bilibus non est finis.ex tertio huius. sed p̄mū
mouens est sep̄atum ⁊ imobile.ergo ⁊c̃.¶ Item si p̄mus
mouens moueret : vt finis. tunc ante cōpletionem mot⁹
non haberet esse.sed hoc est falsum ⁊ ip̄ossibile. q̄ɔ primū
mouens semper habet esse cum sit eternum.consequētia
probatur. q̄ɔ finis ante cōpletionem motus non est actu:
sed tātum in potentia.¶ Item.si primus mouens moue
ret in ratione finis:tunc vel attingeret hunc finem vel nō.
per sufficientem diuisionem.Si non attingit hunc finē:
tunc esset frustra.Si autem attingit hunc finem quādo-
q̄z: tunc cessat motus:q̄ɔ habitibus existentibus in mate-
T.c.55. ria cessat motus.p̄mo de generatiōe. sed motus celi nūq̄
cessat cum sit eternus.

T.c.36. **Oppositum** vult Ar. ꝙ primū mouens mouet in ratione appetibilis ⁊ finis.

Dicendum est ad questionē. ꝙ primum mouēs mouet.vt primū appetibile ⁊ finis.
Et causa est.In separatis a materia idem est agēs ⁊ finis.
Cō.36. vt dicit cōmentator 12° huius.sed primū est separatum a
38.44. materia.sicut prius visum est.⁊ probatum est.8.physico.
T.c.79. ¶ Item illud q̄ɔ̄ est optimum omnium totius vniuersi
⁊.t.c.vi. mouet vt primū appetibile ⁊ finis.q̄ɔ finis ⁊ appetibile ē
Capi.p̄° bonum:cū bonum omnia appetant.ex primo ethycorū.
T.c.56. ⁊ tertio de anima.q̄ɔ mouet enī appetibile.⁊ q̄ɔ̄ bonū vel
apparens bonū.ergo q̄ɔ̄ est primū appetibile est bonum.
sed primū mouens est optimum omniū totius vniuersi.
ex primo ⁊ 12° huius:deus est optimum eorum que in na
In ph°: tura.¶ Itē illud mouet vt primū appetibile ⁊ finis. q̄ɔ̄
T.c.38. omnia amant ⁊ desiderant. q̄ɔ primū appetibile ⁊ finem
⁊.52. omnia desiderant ⁊ amāt:tāq̄ deterius amat ⁊ desiderat
melius.sed primū mouens est huiusmodi. ex primo ⁊ 12°.
In ph°: huius.q̄ɔ omnia alia a primo mouent vt amātia ⁊ deside
rantia:sicut alie intelligentie ⁊ corpora celestia. ¶ Item
illud mouet vt finis ⁊ primū appetibile:ad q̄ɔ̄ omnia or-
dinantur.q̄ɔ finis est primū appetibile:ad q̄ɔ̄ omnia ordi
nantur ad p̄mū mouens. ex fine 12.vbi dicitur.ꝙ p̄mū mo-
a.t.c.52. uens est bonum totius vniuersi:ad q̄ɔ̄ totum vniuersum
vsq̄z ad ordinatur tāq̄ ad bonum separatum. ¶ Notandum ꝙ
t.cō.vi. duplex est finis.quidam est acquisitus per motum.⁊ qui-
dam est finis preexistens motui:qui causat motū.¶ Ul
terius notandum:ꝙ quedam mouent ⁊ mouentur ad ali
quam perfectionem de nouo. sicut eger mouet se ad acq-
rendum sanitatem.Alia vero mouent non ad acquirēdū
sanitatem: sed ad perfectionem habitam cōseruandam
vel manifestandam.⁊ sic primū mouens mouet primum
mobile:non propter perfectionem aliquam de nouo acq
rendam.sed propter perfectionē habitam conseruandā
⁊ manifestandam.vnde p̄mū mouens largitur ⁊ manife-
stat suam perfectionem alijs per motū.¶ Unde notādū
ꝙ dr̄ia est inter mouentia inferiora ⁊ superiora. q̄ɔ
mouentia inferiora prima intentione mouent pp̄ su
periora.⁊ secūda intentione mouēt pp̄ se.Sed supe-
riora prima intentione mouent pp̄ se:⁊ secunda iten
tione pp̄ inferiora. ⁊ h̄ largiendo ⁊ cōmunicādo eis
bonitatem. vnde etiam cōmentator dicit secūdo ce Cō.17.⁊.21.
li.ꝙ nihil mouet prima intentione propter se:nisi se
cūda intentione moueat propter alia.

Ad rationes. Ad p̄mā. In separatis ⁊c̃.cōceditur. de fine qui acquiritur
per motum.sed in eis bene est finis preexistens mo
tui:⁊ qui est perfecte causans motum.¶ Ad aliam.
Si primū mouens.⁊c̃.conceditur. si moueret vt fi-
nis qui acquiritur per motū. sed sic non mouet. vt
dictum est. ¶ Ad aliam. Si primum mouens mo-
uet ⁊c̃.Dicendum ꝙ per motum non acquirit finē
de nouo. nec attingit. quia non mouet. vt finis ac-
quisitus per motus. sed mouet vt finis preexistens
motui. vnde est met ille finis ⁊ semper mouet p̄ pp̄
se:⁊ 2° intentione pp̄ alia.vt visum est.

Mr p̄ñs dicit. ꝙ in imobilib⁹ nō ē finis.i.in ma-thematicis q̄ ab-strahūt a motu: ⁊ de illis loquitur p̄s ibidē. sicut ē sn̄a cōmētato-ris ⁊ Alberti in illo loco.

Q̄ō XII.

¶ Horum autem prima ⁊c̃. T.c.36.

Queritur circa hanc partē p̄pter dictum cōmētatoris. q̄ɔ
ibi dicit concludendo ꝙ apparet ex dictis
ꝙ celum est animatum. q̄ɔ appetit ⁊ itel-
ligit:⁊ q̄ɔ̄ non hab; de virtutibus anime
nisi intellectum ⁊ virtutem desideratiuam:que mo
uet in loco.vtrum celum sit animatum.Arguitur p̄-
mo ꝙ non. Q̄ɔ si esset animatum vel esset animatū
anima sensitiua:aut vegetatiua: aut itellectiua. per
sufficientem diuisionem.sed non est animatum ani
ma vegetatiua ⁊ sensitiua.q̄ɔ tunc esset generabile ⁊
corruptibile:cuius oppositum probatum est.primo
celi.Nec etiam aīa intellectiua. q̄ɔ intellectus p̄sup T.c.20.
ponit alias virtutes ſm Themistium.2° de anima.
vbi dicit.Quibuscūq̄z mortalibus natura dedit in-
tellectum eidem dedit ceteras potentias ī ministe-
rium rationis.¶ Item si celum esset animatū:tūc
esset organi^m.sed hoc est falsum.p cōmentatorē se- Cō.42.
cundo celi.vbi dicit.ꝙ nulla diuersitas est ī celo ni-
si ſm rarum ⁊ densum.vnde organicum corpus est
compositū ex diuersis partibus:que differūt com-
positione ⁊ cōplexione.vt dicit Albertus secūdo de
aīa: q̄ɔ auris est alterius cōpositionis ⁊ complexio-
nis ⁊ figure q̄ oculus.consequentia patet ex diffini-
tione anime.q̄ɔ anima est actus corporis organici ī
potentia vitam habentis.¶ Itē si celum esset ani
matum:tūc esset compositū ex materia ⁊ forma: s;
hoc est falsum.q̄ɔ est subiectum simplex. vt vult cō- Cap.p̄.cō.20.
mentator in de substantia orbis.⁊ p̄mo ⁊ secūdo ce- Cō.p̄ 3° ⁊.49.
li.consequentia patet.q̄ɔ animatum habet duo prin
cipia intrinseca. quorū vnū est.vt materia: aliū vt
forma. Item si celum esset animatum.tunc eēt aug-
mentabile ⁊ diminuibile:sed hoc est falsū. ex p̄mo t.c.20.⁊.21.
celi.q̄ɔ est ingenerabile ⁊ inalterabile: ⁊ indiminui-
bile.consequentia patet.quia videm⁹ alia animata
augeri ⁊ diminui. ¶ Item q̄ɔ̄ mouetur tantum ad
vnam differentiam positionis non est animatū.q̄ɔ
animatū mouetur ad omnem differentiam positio
nis.vt patet in animalibus.sed celum est h°.q̄ɔ mo-
uetur tantum ad vnā differentiā pōnis.q̄ɔ circula-
riter mouetur ab oriente in occidens redeundo in
occidens. vt p; p̄mo ⁊ 2° celi.¶ Itē illō non dz po- t.c.12.⁊ īfra.
ni ī phīa q̄ɔ̄ nō p̄ōt declarari ex manifestis sensui.q̄ɔ t.c.17.⁊ īfra.

de imanifestis opz manifestis signis in testimonijs vti in sensu.nostra enim cognitio incipit ex sensatis τ imagina tis.ex tertio de anima.Et cōmentator dicit 8° physicorū. Experimentum verorum sermonum est:vt concordet cū rebus sensatis.Et dicit tertio de anima. Hec enim est cō ditio necessaria necessarijs demonstrationibus. vt con cordent sensatis.sed celum esse animatum non potest de clarari ex ma^{tis} sensui.qz hoc non potest inuestigari nisi p motum.τ hoc non est.quia multa mouentur carentia aīa vt grauia τ leuia inanimata.

T.c.20. 30.τ.39. Cō.22 Com.7.

Oppositum

vult cōmentator in hoc cōmento.τ etiam Ar.hic.τ.2°.celi.τ.8.huius:τ 8°.physi.Et posset argui ratione.qz quod est causa anima torum est causatum.qz qđ est in causato veriori modo est in causa:vt dicit cōmentator 8°.huius.si ergo causata ha bent causam:multo fortius causa. qz animatum non pōt fieri ab inanimato.qz effectus semper recedit a perfectio ne cause.τ aīatum est nobilius inanimato. ¶ Et hec etiā fuit causa.quare auicēna coactus fuit ponere datorē for marum.qz animata ex putrefactione non fuissent aliter generata.qz nō erat aliud agens propriū.qđ erat anima tum.sed celum est hōi.qz celum est causa omniū inferiorū in spera actiuorum τ passiuorū.qz dicitur primo metheu rorum.Ex necessitate igiť iste mūdus ē contiguus latiōi bus superioribus: vt omnis virtus eius gubernetur ide. Et dicitur 2° physicorum.homo generat hominem τ sol. τ 2° de generatione.forme omniū sunt i terminis. ¶ No tandum ꝙ de ista questione fuit opinio Themistij. ꝙ ce lum nullo essz animatū:nec anima appropriata:nec phi^{ce}. vnde opinabatur ꝙ celum mouet seipsum.vt grauia τ le uia inanimata.τ motus celi esset naturalis.vt motus gra uium τ leuium. Ista opinio expresse est contra intentiōez Ar.8.phy.vult enim ꝙ celū moueatur ab intelligētia si bi appropriata.τ 12.h^{9}.inuest.:gauit numerū principiorū ab^{stra} per numez motuū celestium.qđ non esset nisi mot^{9} illi procederent effectiue ab intelligentijs. ¶ Itez vide mus ꝙ grauia τ leuia quiescunt in termino ad quē.sz cor pora celestia nūꝙ quiescunt:vt demonstratuz est 8° phy. ¶ Item motus naturalis grauiū τ leuium fortior est ſm Ar. in fine:τ etiā cōmentatorē 3° celi:τ ecōuerso. de vio lento:sed motus celi est regularis τ vniformis.ex 2° celi. τ patet ad sensum. ¶ Item Themistius vel intelligit p celum subiectum simplex.vt cōmentator. vel celum esse cōpositum ex materia τ forma.hec est manifesta.per suf ficientem diuisionē.Si intelligit per celum subiectū sim plex.vt cōmentator.tunc non potest dicere ꝙ nō mouea tur ab intelligentia:sed ſm se.qz tunc idem esset in actu τ in potentia respectu eiusdem.s.motus.qđ est impossibile: ergo oportet ꝙ det efficiens motui celesti. vł ergo dat in telligentiaz:qđ ipse negat:vel met substantiam celi.τ tūc cum substantia celi recipiat motum: vnum τ idez erit ra tio agendi τ recipiendi motum.qđ est impossibile. qz mo uens τ motum semper sunt diuersa.7.physicorum.Si aūt dicas:ꝙ celum mouet se per accidens: eo modo quo gra uia τ leuia:tunc adhuc stat ratio.quoniaz graue inanima tum nō mouet se per accidens nisi moueat per se mediū quo moto ipsum ex consequenti mouetur:sz istum modū mouendi per accidens non est possibile inueniri in celo. vt patet.Similiter omne per accidens reduciť ad per se. ergo oportet reducere ad per se motum τ mouens qđ nō potest fieri in celo:sed in grauibus τ leuibus bene. ¶ Itē licet aliquid moueat se per accidens:tūc opz ponere aliđ. qđ est ratio mouendi actiue:τ aliud qđ est ratio recipien di.sicut patet in grauibus:sed hoc non potest fieri in celo. licet sit simplex.qz vnum τ idē simplex non potest esse ra tio agendi τ recipiendi.nec posset aliud dari qđ essz ratio agendi τ recipiendi.nam ipse non ponebat in telligentiam rationem agendi:vt iam visum est.Et nec poterat ponere aliqđ aliud inferius vel inferio ris ordinis ad celum esse rationē mouēdi celū acti ue:ergo relinquitur ꝙ subā celi : que est subiectum simplex ſm cōmentatorem:esset ratio agendi τ reci piendi motum.qđ est ipossibile. Tunc sequitur alia pars minoris.ꝙ si celum est cōpositum : tunc posset saluare ꝙ aliud esset ratio agendi:τ aliud recipien di.Sed contra istam partem sunt alie rationes: qz Ar. vult expresse. ꝙ celum mouetur ab intelligen tia.aliter non inuestigaret numez itelligentiaz per numerum motuū. vt fatetur in hoc 12°. Etiam sic se queretur ꝙ celū eēt gnābile τ corruptibile. ¶ Alia fuit opinio Auicēne.ꝙ celum essz animatuz anima perficiente ipsum.Et ratio sua potissima fuit.qz nul la intelligentia abstracta pōt cognoscere indiuidua liter.sed anima celi cognoscit reuolutiones particu lares:aliter non efficeret eas. Et qz ista forma ē per fectissima inter omnes formas in magnitudine . qz virtute cōtinet omnes.ergo appetitum τ totam po tentiam materie satiat ꝙ non aliam formā. τ sic est corruptibile.vt ait. ¶ Sed ista opinio est contra i tentionem Ar.τ cōmentatoris.8.physicorum.τ 12° huius.in quibus locis expresse vult Arist. ꝙ celum moueatur ab intelligentia.τ non solum in ratiōe fi nis.Et etiam pro tanto.qz intelligentia mouet mo tum infinitum. ideo probat ꝙ non potest esse virt^{9} in magnitudine.τ in 12.huius inuestigat numez in telligentiarum per numerū motuū. qđ non esset si tantum moueret ratione finis. Et Cōmētator dicit 12.metaphysice.ꝙ quelibet substantiarum ab^{stra} est causa substantie sensibilis ſm motorem τ ſm fi nem. ¶ Item nulla virtus in magnitudine pōt mo uere motum infinitū.8.physi.sed virtutes celestes mouent motum infinitum. ergo τc̄. ¶ Item vide mus ꝙ animata anima perficiente mouenť cū fati gatione τ pena. vt patet in animalibus. sz celum nō mouetur cum fatigatione τ pena. vt vult Ar.τ com mentator in multis locis. ¶ Item si esset:tunc esset compositum ex materia τ forma τ haberet potētiā contradictionis.τ per cōsequens esset generabile et corruptibile:augmētabile τ diminuibile:τ haberet imaginationem τ fantasiam.omnia ista sunt absur da.ergo non valet ista opinio.

Cō.36. T.c.9. T.c.12. t.c.vlti. Cō.7.

Quare Aui.po suit da torē for maz. Ca.p.

T.2.26 T.c.50. Pō the mistij

t.c.vlti. t.c.44.

t.t.c.p.° vsqz ad tcō.53. Cō.28 T.c.28. τ ifra.

T.cō.p. t.2.

T.c. 42.43. τ.44. 2ª opio aui.in 9° sue met.ca° secundo.

Contra. t.c.79. τ vlti. T.c.41.

t.c.42.τ ifra.

2do.36.38.τ. 41

T.c.79.

Utrū intellīa fatiget i mouen do.vide cōmen tatorē.2.celi cō. 71.τ in.2.ca.de suba orbis.

Ad rónem.

Qua mot^{9} fuit Auicenna ꝙ nul la forma separata.τc̄.potest dici ꝙ verum est ꝙ nulla intelligentia mouens cogno scit motum siue reuolutionem particularem.sed co gnoscit p̄mo motū celi in sua vniuersalitate τ ex cō sequenti reuolutiones particulares.ſm ꝙ includū tur in motu primo accepto ſm suum ambitum.Sz dices.ꝙ intelligentia cognoscit totum motum pri mum.vt continuus ē τ eternus.τ vt sic est vnus nu mero.ergo cognoscet aliquod indiuidualiter:quod est impossibile nisi sit virtus in magnitudine.Dicē dū ꝙ motus primus vt ɔtinuus τ ꝑpetuus non cogſ scitur ab intelligentia nisi sub rōne vlī:τ non sub ra tione singulari.Et si dicas.tunc intelligentia cogno scet a^{d} extra se.quoniam motus est extra itelligen tiam.vt patet:τ motum cognoscit:vt dicis.Dōm ꝙ non cognoscit motū nisi ſz ꝙ relucet in sui essentia. ¶ Alr ēt posset aliqs imaginari. Dōo ꝙ itellīa^{9} mo uēs nō oz ꝙ cogſcat motū quez faċ.sz itellīa^{9} cogſcit.

ad auicēnam

Ista 2ª responsio doctoris est ipositio ꝛ de directo ꝯdicit cõmẽtatori in 12. metaphysice. cõ. 36 vbi hꝫ. ꝙ corpa celestia nõ hñt ꝯtinub⁹ aīe: nisi intelĺm ꝛ ꝯtinuẽ desideratiuaꝫ: q̃ mouet in loco. q̃ itellĩtia mouet p intelĺꝫ ꝛ voluntatẽ. idẽ hꝫ p̃. c. de suba orbis. et 12. met. cõ. 44 ex hĩe ponit itelligẽtiã cognoscere motũ. ꝛ ꝙ oẽs ĩtẽdũt motũ p̃ᵐ. Et ꝙ dispõ iporuꝫ corpoꝝ celestiũ in mouẽdo ꝛ generãdo ea q̃ sunt ħ est sic dispositio regentiũ bonoꝝ q iuuant se adinuicẽ in regẽdo bonã ciuitatẽ. meli⁹ ẽ igiꝉ vt dicaꝉ ꝙ in motu nõ hĩte ꝯriuꝫ ꝛ impedimẽtuꝫ: suffic̃ vsio ipsius mot⁹ conceptio. mot⁹ aũt celi est max̃ regularis ꝛ vniformis nullũ hñs ipedimẽtũ iõ ꝛc̃. ſꝫ i motiꝯ⁹ aīaliũ. i qb⁹ ẽ irregularitas ꝛ ꝯrietas ꝛ plura impedimẽta ad i alcs nec io regrit̃ pacularis ꝯcptio. iõ dixit Auer. 12. meta. cõ 36. ꝛ. 3. õ aīa. 60 ꝛ. 61. cõmẽ. sensus dati sunt aĩalibus ad salutem.

primũ principium: ꝛ desiderat sibi assimilari inquãtum põt. Etiam hoc hꝫ ex natura qð desiderat se assimilare deo. Et ad illud desiderare nãłr sequiꝉ mouere. vnde credo ꝙ supposito isto pro possibili vel ipossibili. ꝙ intelligentia non cognoscit motum: dũmõ desideraret se assimilare primo: ꝛ illð desideriũ adiplere nõ posset: nisi p motũ. ꝛ sic adhuc moueret.

His visis dicẽdum est ad qõneꝫ ꝭm intẽtioneꝫ Ar. ꝛ cõmẽtatoris. ¶ Ad cuius intellectũ notandũ. ꝙ celum vno modo põt accipi pro aggregato ex motore. s. intelligẽtia que mouet circulariter ꝛ mobili: qð sic mouet̃ circulariter. Alio modo põt accipi celum pro q̃nta essentia: q̃ nec ẽ grauis nec leuis: ꝛ hoc circũscripto motore. ¶ 2º notandũ ꝭm cõmentatorem. 2º celi. cõmentis. 60. et 71. ꝙ animatũ dicitur equiuoce de celo: ꝛ animatis que sunt hic. i. ꝭm diuersas rationes. qꝛ vno mõ dicitur animatũ anima inexistente corpori: ꝛ constituta per subiectum inherenter. Alio modo animatuꝫ dicitur anima non inherente corpori. nec constituta p subm dans sibi esse: sed solum animatum anima appropriata que est principiũ motus: ꝛ coniungitur ei ꝭm motũ q est p̃nᵐ imediatũ ꝛ determinatũ mot⁹.

Hoc viso dicẽduꝫ ad questionẽ. Primo ꝙ capiẽdo celum secũdo modo circũscripto motore. s. intelligentia non est animatuꝫ. Et causa est. Si celũ circũscripto motore eẽt animatum: tunc esset corpus cõpositum ex forma ꝛ materia. sed hoc est falsum. qꝛ sic ꝭm cõmentatorẽ ẽ subiectum simplex. ꝯña patet. qꝛ animatum habꝫ duo principia. s. animã: que est forma: ꝛ corpus. qð est materia. qꝛ anima ẽ actus corporis. ꝛc̃. Et possent adduci due alie rõnes in principio questiõis facte ad hãc conclusionem. sed non resumuntur pp breuitatem. ¶ 2º dicendũ. ꝙ capiendo celum primo mõ pro aggregato ex motore. s. intelligentia: ꝛ mobili non est aiatum anima inherente ꝛ perficiente ipsum in eẽ. Et cã est. Si celum esset animatũ anima inherente tunc esset generabile ꝛ corruptibile. sed hoc est falsum. primo celi. ꝯña patet. qꝛ oĩs forma constituta p subm est generabilis ꝛ corruptibilis. sicut vult commentator p̃mo celi. cõ. 20. qꝛ forma in materia p̃pã est generatio ꝛ corruptio. sicut occisio ẽ propria occisori. ¶ Item si sic esset animatũ: vel esset animatum anima sensitiua. vel vegetatiua: vel intellectiua. sed nullo istoꝝ modorũ: ꝛ deduco istam rationẽ sicut deducta est in principio questiõis. ¶ 2º dꝫ. ꝙ sic capiendo celum est animatum aĩa appropriata.

T. c. 61.

Et cã cõmentatoris 2º celi. vbi Ar. soluit illas difficiles questiões. Et prima sua ratio est. Illud quod ẽ nobilius animatis est animatũ: hanc hꝫ pro manifesta: qꝛ qð nullo modo est animatũ nõ põt eẽ nobili⁹ animato. sed celũ est nobilius animatis iferiorib⁹: qꝛ dicit cõmentator. ibi. cõ. 61. ꝙ nos opinamur celum esse nobilius animato. ¶ Item illud est aiatũ qð mouet localiter: ꝛ habet figuram determinatam ꝛ propriã. qꝛ moueri localiter cõpetit animatis. qꝛ animata non mouent se de potẽtia essentiali. qꝛ hoc

T. c. 32.

est propriũ inanimatorũ. vt pꝫ 8º phy. nec etiam inanimata hñt figuras p̃prias ꝛ determinatas. qꝛ ipsis remanentibus in spẽ possunt hẽ diuersas figuras: vt pꝫ in lapidibus. celum est hꝫ. nam celum mouet̃ ex se localiter. qꝛ diuidiꝉ in partẽ mouentem ꝛ ptẽꝫ motam. ex 8º phy. ꝛ habet propriã figuraꝫ. s. spericã.

t. c. 46. ꝛ ifra. t. c. 21. ꝛ ifra.

2º celi. Et dicit cõmẽtator. ꝙ ista ratio accipitur ex parte motus ꝛ figure: que posteriora sunt. ¶ 3ª rõ est. Et est rõ pp q̃d. qꝛ fundatur super rõnes nãles ꝛ diuinas. Illud cõpositũ est animatuꝫ: cuius altera pars est suba sine materia ꝛ magnitudine. qꝛ decĩ est in sciẽtia de aĩa. ꝙ oẽ tale ens abˢᵗᵘᵐ a materia est intellectus. sed altera pars celi est sine materia ꝛ magnitudine. qꝛ declaratũ est 8º phy. ꝙ motor celi est imãlis. Et addit cõmentator. ꝙ declaratum est in. xi. vere phiᶜ. ꝙ forma itellectualis non mouet nisi p desideriũ primi. ꝛ primũ mouet vt animatũ ꝛ desideratum. Et ad hanc intentionem dicit cõmentator. versus p̃nᵐ 2ⁱ celi: ꝙ in corpore celesti forma ꝛ formatuꝫ sũt vnum numero: vt celũ ꝛ intelligentia que est motor eius. licet magis diminute q̃ꝫ sit dispõ recipientis ꝛ recepti in forma abstracta. s. in intelligentia. vbi forma ꝛ formatuꝫ: vt intelligens ꝛ intellectum ꝭm subam sunt vnuꝫ nuõ. qꝛ motor ꝭm esse non ꝯiungitur mobili i corpore celesti. sed tñ sunt vnũ numero ꝭm effectũ ꝛ motũ. nam motus q est ĩ mobili imediate procedit a mobili. Et hoc põt probari aliys rõnibus. In celo sũt sex dñe põnis. 2º celi. ergo ẽ animatum. ꝯña pꝫ. qꝛ ibidem Ar. probat. ꝙ in celo sunt differentie põnis. qꝛ est animatum. vt patet circa principiuꝫ 2ⁱ celi. ¶ Item oĩs perfectio que inuenitur in iferiorib⁹ dꝫ inueniri in superioribus. ꝛ nobiliori modo: cuꝫ sint cã inferiorum. sed in inferioribus inueniꝉ anima. vt p se pꝫ. ergo etiam in corporibus celestibus. ¶ Itẽ qð hꝫ appetitum: ꝛ itellectũ: vt per se pꝫ. sed celum est hꝫ. vt pꝫ ex p̃ri⁹ dictis per cõmentatorẽ. qꝛ corpora celestia de ṽtutib⁹ aĩe non habent nisi intellectum ꝛ virtutem desideratiuaꝫ q̃ mouet i loco. ¶ Itẽ qð mouetur sine fatigatione ꝛ pena ꝛ circulariter est animatũ aĩe appropriata ꝛ non inherente. qꝛ talis motus non est nisi a forma sepata que est intelligentia. Nam videmus ꝙ anima perficiẽs mãm nõ mouet circulariter: mouet ẽt cũ fatigatione ꝛ pena.

T. c. 79. ꝛ vltimi T. c. 36. Cõ. 3. T. c. 7. ꝛ infra. Cõ. 36.

Notandum ꝙ hic est dubium. Nihil dꝛ aiatum per aiam separatam: sicut nihil dicitur albũ p albedinem separatam: ꝛ sic celũ non dꝛ desiderans nec appetens: nec aiatum anima separata. vnde hoc videtur implicare ꝯdictoria. ¶ Ad hoc dicunt aliqui. ꝙ celum pro toto aggregato ex intelligẽtia ꝛ orbe est aiatũ: ꝛ sic anima in illo aggregato non est separata. Et sic dicẽdo non euadeꝉ difficultas. qꝛ certũ est ꝙ celũ totũ dꝛ animatum ratione alterius ptis: que hꝫ aiam: vt pro quinta essentia. sed non rõne aie. qꝛ nihil hꝫ seipsum animare. ergo si celum est animatũ pro quinta essentia: tunc aliquid erit tale animatum per aliquod sepatum ab eo: qð est inconueniens. Unde dicẽdum est ꝙ celum pro quinta eẽntia est animatum aĩa separata. Et qñ dicitur nihil est anitum. ꝛc̃. verum est ꝙ est separatum qð est distinctum loco ꝛ subiecto. ¶ Et tu dicis. ꝙ intelligentia separata. ꝛc̃. Dõm ꝙ non est sic sepata ꝙ sit distincta loco ꝛ subiecto. qꝛ anima non occupat locuꝫ nec subm. vnde verum ẽ ꝙ anima non est perfectio iherens. per quaꝫ orbis est. tamẽ talis forma non est diuisa ab orbe loco ꝛ subiecto: ꝛ est appropriata orbi: sicut forma materie. ꝛ hoc sufficit ad ħ ꝙ alterum possit alterum denoiare. ꝛ ista vnio intelligẽtie ad orbem est mirabilis ꝛ difficilis intellectionis: sicut ẽt vnitas itellectus nostri nobis est mirabilis: supposito ꝙ non sit inherens materie. vt vult cõmentator: tamen credo ꝙ vnio intelĺtie ad orbem est verior in nã q̃ꝫ forme cum materia in istis inferioribus. nam ad vnionẽ forme cum materia necessariũ est agens transmutans materiaꝫ ꝛ disponẽs. tamen hoc non requiritur in vnione intelligẽtie ad orbem. ¶ Notandum tñ ꝙ ista appropriatio itelligẽtie ad orbem differt ab appropriatione itellectus nostri ad fantasmata nostra. qꝛ intellectus indiget homine

3º õ aĩa cõ. 5.

siue fantab[9] in sui ꝓpa opōne: que est intelligere: sꝫ intellig[9] nō indiget celo quo ad itelligere siue quo ad essentiā: sꝫ solū quo ad mouere. vn̄ itell's noster est in po[a] passiua. ideo nō exit ad actū: nisi mot[9] ab aliquo extrin[co] vt ab obto. ¶ Notandū ꝙ dubiuꝫ est ꝯ pmā ꝯnez: qꝛ dcm̄ est ꝙ celū circūscripto motore nō est aniatū. ¶ Cōtra. Illud qd̄ est nobilius aniato est aniatū. ista ꝓpō est Cōmētatoris: sꝫ celū circūscripto mo[re] est nobilius aniato vt musca vel vme. pbō hui[9]. Perpetuum est nobilius gn̄abili ꝛ corruptibili. ex. 8. physi. sꝫ celuꝫ est suba ꝑpetua. ex p[o] celi. ¶ Ad hoc dr̄t aliq ꝙ celū circūscripto motore nō est nobilius aniatis: ꝛ hoc ꝓbāt. Qn̄ opti[9] in aliquo genere est nobili[9] optimo alteri[9] generis. tūc totū genus simplr̄ est nobilius toto illo genere ꝛ oibus in illo genere: sꝫ opti[m] in genere cog̊scentiū est nobilius optio in genere nō cog̊scen[m]. q̄re totū genus cog̊scen[m] ꝛ īfimū in illo genere est nobilius toto genere nō cog̊scen[m]. ꝛ per ꝯn̄s celo. a[r] pꝫ. optimus hō est melior optio asino. g̊ totū genus ho[m] est nobilius oibus asinis. minor pꝫ: qꝛ deus q est optimus in genere cog̊scen[m] est nobilior optio in genere nō cognoscentiū. ergo totuꝫ genus cog̊scen[9] est nobilius oīb[9] alterius gn̄is: sꝫ celū est in genere nō cog̊scen[m]: ꝛ aīalia l genere cog̊scen[m]. q̄re ꝛc̄. ¶ Dicendū ꝙ corpora cele[a] circūscripto mo[re] nobiliora sunt multis anialib[9]: que sunt hō vt musca ꝛ vme. Et hoc posset ꝓbari ꝑ eādē rōnē. Qn̄ opti[m] in aliq̄ genere ꝛc̄. sed opti[m] in genere subarū simpli[m] est nobilius optio in genere ꝯpositarū subarū: vt deus q est simplex est nobilior oibus in genere subaꝝ ꝯpositaꝝ. g̊ ꝛc̄. ¶ Itē in genere subarū eternaꝝ de[9] est opti[m]: qꝛ est opti[m] coꝝ: que sunt in nā. ex ꝓhe[o] hui[9] ꝛ ē opti[m] optio in genere cor[ruptibilium]. mō celū ē simplex ꝛ eternū ꝛ aīalia sūt ꝯpo[ta] ꝛ cor[ta]. a ¶ Ad rōnez. Qd̄ ē nobili[9] aiato. Cōcedit̄. aliquo istoꝝ modoꝝ: aut ꝙ ania sit pars sui: aut ꝙ sit instr̄m imediatuꝫ nobilioris anie. mō qn̄ dr̄: qd̄ est nobilius ꝛc̄. veruꝫ est. vr̄ esse aniatū aliquo mō: ꝛ sic celū est aiatū nō ania pte sui s̄m esse aniatū vt hō: sꝫ est aniatū ania mo[re]: ꝛ sic est instr̄m nobilioris anie. vn̄ celū est q̄si liga[m] inter gn̄a[lia] ꝛ in gn̄abilia. vt dicit Cōmētator. 4[o] celi. cōmen. 4 ꝛ. 70. ꝛ. 71. ¶ Ad rationes illorū. Dicendum ꝙ nō valet: quia tn̄ est in contrarium quantum ꝑ eis. vt visum est: tamen pōt dici ꝙ maior dꝫ intelligi in vniuocis: ꝛ de spē spā[ma]: qꝛ genus vno[a] accipit̄ ꝓ spē spā[ma]. ex. 5. h[9]: qꝛ indiuidua spēi spe[me] sunt eiusdē ꝑfectionis in suba vt oēs hoies: ls dr̄ant per accn̄tia: ꝛ in illis hꝫ veritatē: qꝛ optimus hō est nobilior ꝛc̄. qꝛ oēs hoies sunt eius perfectionis: sꝫ in generib[9]: que plēs spēs hn̄t ꝛ ꝑcise in analogicis ꝛ equocis non hꝫ veritatē: ꝛ sic est in ꝓposito: qꝛ cognoscēs est analogū. ¶ Aliter pōt dici. Qn̄ optimū ꝛc̄. Cōcedit̄ vt sic. ¶ Ad minorez. Dōm ꝙ totū genus cog̊scen[m] vt sunt cog̊scen[a] sub ista reduplicatōe est nobilius nō cognoscētibus: qꝛ affirmatio est nobilior negatiōe: sed tn̄ nō oꝫ ꝙ cognoscēs simplr̄ sit nobilius nō cognoscēte: qꝛ nō cognoscēs pōt esse nobilius aliquo mō vt si nō cognoscens est eternū ꝛ cognoscēs est gn̄abile. vbi gr̄a. visus est cognoscēs ꝛ volūtas nō est cognoscēs: ꝛ tn̄ visus non est nobilior voluntate: ls sit nobilior inquantū cognoscēs.

Ad ratiōes ꝑncipales in oppositum. 4[or] ꝑme rōnes hn̄ ꝓbant: ꝙ celū nō sit aniatū ania inherēte ꝛ ꝑficiēte ipsuꝫ s̄m esse: tn̄ nō ꝓbāt ipsuꝫ nō esse aniatū anima appropriata: qꝛ hoc est necīū. vt visuꝫ est ¶ Ad aliam sīlr pꝫ: qꝛ ania īherēter mouet ad oēm dr̄iaꝫ pōnis: sꝫ ania separata ꝛ approꝑata orbi tn̄ mouet circulariter: qd̄ ꝯ[tr] ex pte mouētis ꝛ mobilis. ex pte mouentis: qꝛ for[a] nobilior hꝫ cāre motū nobiliorē: qꝛ opō seqt̄ formā: sꝫ motus circularis est nobilissimus motuū. ex p[o] celi. Etiā hoc pꝫ ex pte mobilis: qꝛ itellig[a] mouet ex mō quo mo[le] est aptuꝫ natū moueri: sed mobile. s. corp[9] celeste natū est moueri solū in circuitu: qꝛ neqꝫ ē g̃ue neqꝫ leue. ¶ Ad aliā. Dōꝫ ꝙ ꝯuincit̄ ex ma[to] sensui celū eē aniatū ania appropriata: qꝛ ex motu circlari iste mot[9] est nobilior. iō dꝫ ꝓcedere a nobili[ma] for[a]: cuiꝰ est aia separata. ¶ Et tu dicis: ꝙ ēt alia hn̄t motū que carent ania. ¶ Dōm ꝙ talē motū circularē regularē ꝛ vniformē tn̄ hꝫ aniatū anima appropriata. sicut est celum.

Qō. XIII.

Consequēter querit̄: qꝛ suppo[m] fuit in ꝑcedenti qōne. vtꝝ itellig[a] mouēs orbē sit ꝯiuncta orbi in eē aliq̄ mō q̄rit̄ g̊ de hoc vtrū itellig[a] mouēs orbē sit ꝯiūcta orbi s̄m eē vt forma subalis sue māe ¶ Arguit̄ p[o] ꝙ sic. Nulla ꝑfectio subalis ē sepata a suo ꝑfectibili ꝑ iductōez: qꝛ nihil ꝑficit̄ ꝑ aliqd separatū ab ipo: sicut albedo que est sepata s̄m eē a pariete: nō ꝑficit parietē vt qlibet dicit: sꝫ itellig[a] mouēs orbē est ꝑfectio orbis. ꝑ Cōmētatorē de suba orbis. g̊ est ꝯiūcta.

Oppositum arguit̄: qd̄ est imobile s̄m se ꝛ s̄ꝫ accidēs nō est ꝯiūctū in eē [illegible] mobili: qꝛ qd̄ est ꝯiūctū mobili s̄ꝫ eē est mobile saltē ꝑ accn̄s: qꝛ motis nobis mouent̄ oia que sunt in nobis. z. thopic. sꝫ itellig[a] mouēs orbē est hō. 8. physicoꝝ.

Notandum ꝙ ista qō est incōsueta: ꝛ ꝓcedā sic: ꝙ p[o] tāgā duas opiones cū suis rōnib[9]. z[o] soluā rōnes s̄m tenētes has opiones: ꝛ qlꝫ tunc eligat q̄ sibi videbit̄ ꝓbabilior. ¶ Prima est opio vni[9] ꝛ est ꝙ itellig[a] mouēs orbē effectiue est vnita orbi in eē exn̄tie: ita ꝙ est falsuꝫ ipsam dr̄e eē sepatā in esse exn̄tie ab orbe. ¶ Et hoc ꝓbāt istis rationib[9] ꝛ auc̄tibus. Prima est. nulla for[a] est sepata a sua mā: h̄ est māifesta ꝑ iductionē: sꝫ itellig[a] mouēs orbē est for[a] orbis. vt dicit Commētator in de suba orbis: ꝛ in multis alijs locis. ¶ Iteꝫ. Illa q̄ sunt s̄m se idiuisa faciūt vnū s̄m eē: ꝛ sunt ꝯiūcta s̄m eē: ꝛ h̄ est manifesta: sꝫ intellig[a] ꝛ orbis sunt hō. pbō. Illa sunt idiuisa s̄m eē. quoꝝ eē nihil est me[9]: qꝛ illa sūt imediate vnita. ꝛ ꝑ ꝯn̄s ime[te] vnita: sꝫ iter eē orbis ꝛ itelligētie nihil est me[m]: ꝛ si est me[m] det̄ illud: vn̄ nec est plenū: nec vacuū. g̊ sunt imediata s̄m eē. ꝛ per ꝯn̄s ex eis fit vnū s̄m se. ¶ Itē qd̄ denoiat alterū nō est sepatū ab eo: qꝛ nihil dr̄ tale ꝑ aliquid ab eo sepatū s̄ꝫ esse: sicut nihil dr̄ albū per albedinē ab eo separatā: ꝛ per istū modū ꝓbat Aristo. 7. metaph. ꝙ nō sit ponere ydeā sepatā modo quo ymaginabat̄ plato. s. qditatē hominis separatam: qꝛ tūc nō posset ꝑdicari de hoc homine: qꝛ esset separata ab eo s̄m esse. si aūt dicat ꝙ sufficit ad hoc ꝙ aliqd denominet̄ ab altero ꝙ sit ꝯiunctuꝫ per appropriationez: isto mō dicā de ydeis platōis. s. ꝙ sufficit ꝙ sint denominate ꝛ appropriate determiatis indiuiduis ad hoc vt possint de indiuiduis simul ꝑdicari. Etiā ad hoc vt sint quiditates alioꝝ indiuiduoꝝ: ꝛ sic phs male argueret ꝯtra platonē: sꝫ itellig[a] denoiat orbes ꝛ predicat̄ de eis. ꝑ phm. z[o] celi. vbi dicit: ꝙ orbes sunt animati ꝛ ꝓ tāto est ponere sex differētias pōnis in eis. ¶ Itē. instr̄m nō est separatum ab eo: cui[9] est instr̄m s̄m esse: ꝛ hoc pꝫ per inductionem tam in nālibus q̄ꝫ artificialib[9] instrumentis: sed orbis dicit̄ instrumentū intelligētie mouētis. vt satis pꝫ.

Marginalia (left column): Dubiū — z[o] ce. ꝯmē. 61. — T. c. 75. — T. c. 20.

a Ista r[o] doctoris est de intēcōe Auerr. in ꝑ capl'o de suba orbis ad finez. vbi hꝫ. ꝛ nō fuit dcm̄ celū hr̄e animā: nisi ꝓp appetituꝫ exn̄tē in eo ꝛ motum localē. Appetitum aūt q est in hoc corpe nō est nisi qꝛ est corpus celeste vnuꝫ per se appetēs ꝑ se: non ꝓpter potentiā existentez in eo diuisibilē ꝑ eius diuisionez. eēt .n. gn̄abile ꝛ cōruptibile: ꝛ dr̄ eē motū ꝑ ꝑnci[m] separatū: qd̄ est in eo non per ꝑncipiū: qd̄ ē pars in eo: ꝛ hoc modo dr̄ viuū ꝛ intelligēs. ꝛ si eēt intelligēs ꝑ partem in eo nō eēt intelligens ꝑ se: ꝛ eēt sicut homini in hoc ꝙ hō ē viuus ꝛ appetens ꝛ mouens in loco. hec Cōmētator. ex quo pꝫ error modernoꝝ intētiū ad intentionez Auerro. intelligēciā dare esse formale ipsi celo: cōtra quos late scripsi in q̄stiōe mea de cāllitate triplici intelligentie

Marginalia (right column): Cap[o]. p. — T. cō. 51 ꝛ. 52. — Capi[o] p[o] ꝛ. z. — T. c. 54. ꝛ. 55. — T. cō. 9.

T.c.100 ex p° ꝛ z° celi.per Aristo. ꝛ Cōmētatorē.ḡ nō est sepatū.
T.c.17. ¶ Itē mobile ꝛ mouēs sunt imediata: qꝛ mouēs imeᵗᵘᵐ ꝛ motū nō vr̄ posse eē sepata i esse: sicut pꝫ in oibus. Et
T.cō.10 pbatū est. 7. physi. vn̄ videmus ꝙ v̄tus motiua q̄ mouet mēbꝝ nō est sepata a mēbro ſm eē. Si aūt dicas: ꝙ ista sunt vnita ſm appropriatōeꝫ hoc nō vr̄ sufficere: qꝛ dato ꝙ nauta sit appropriatus alicui naui: tn̄ eam mouere nō possꝫ: nisi sibi vniret aliquo mō in eē. vt de se ē manifeᵐ. Etiā nō bn̄ possemus saluare alia bᵃ que attribuunt celo: ſꝫ itelligᵃ est mouēs imediatū respcū orbis: ꝛ ſmo est
T.c.46 ꝛ infra de mouēte imediato. minor pꝫ. ex. 8. phy. ꝛ. iz. bᵒ. ¶ Itē maior est vnio iter inteᵃᵐ ꝛ orbē q̄ꝫ iter vnā inteᵃˢ ꝛ aliā:
T.c.41. qꝛ ſm oēs itelligētia est appropriata orbi: ſꝫ nullus dicit vnā itelligᵃᵐ esse appropriatā alteri: ſꝫ vna itelligᵃ est con iūcta alteri. nā vna itelligᵃ est perfectio alteriᵘˢ: sicut itel
Cō. 44 lectiuū est pfectio itelligētis. vt dicit Cōmētator. iz. bᵒ. ¶ Itē. illa que sunt magis vnita ꝛ imediatius q̄ꝫ substā tialis forᵃ ꝛ mā sensibilis faciūt vnū in eē: qꝛ nulli est du biū qn ex forᵃ subali ꝛ mā sensibili fiat vnū in eē: ſꝫ itelli
Capi. p° gentia ꝛ orbis sunt bᵒ. p Cōmentatorē in de suba orbis. vbi ponit dr̄iaꝫ iter formā subalem: que est pfectio māe sensibilis ꝛ intelligentiā ipsam que est pfectio orbis: qꝛ itelligᵃ vnit orbi non mediātibᵘ dimēsionibus: ſꝫ dimē siōes mediāte forᵃ: ꝛ opposito mō est de formis subaᵇᵘˢ: que vniunt māe mediātibus dimēsionibus. Et ꝯfirma tur. naꝫ intellīa imediatius vnit orbi q̄ꝫ dimensiones: qꝛ dimēsiones vniunt orbi meᵗᵉ itelligᵃ: ſꝫ dimēsiones vni unt orbi ſm esse. ḡ magis intelligᵃ. ¶ Itē nō possemus saluare celū moueri ex se. si p̄nᵘˢ mouēs esset separatuꝫ:
T.c.79. q̄ṫūcūqꝫ etiā esset appropriatū: qđ est ꝯ Aristo. 8. physi. ¶ Hoc idē arguit auctoritatibus: ꝛ p̄ma auctoritas est
Cō. 41. Cōmētatoris. 8. physi. ꝛ. iz. bᵒ. in illa disgressiōe. Joānes aūt grāmaticus. vbi dicit: ꝙ est dare intelligentiā aliq̄ꝫ a q̄ motus celi bꝫ velocitatē determinatā: ꝛ est itelligen tia seu aīa: que est in eo: ꝛ est dare itelligᵃᵐ a qua iste mo tus bꝫ eternitatē: ꝛ est itelligᵃ sepata. Et est itelligᵃ p̄ma: ꝛ sic vr̄ Cōmētator velle: ꝙ itelligᵃ a qua predictus motᵘ bꝫ velocitatē determinatā sit ꝯiūcta in eē ipsi orbi: dicit
Cōm. 3. .n. eā esse in orbe. ¶ Alia est auctoritas Cōmētatoris. z. celi circa p̄nᵐ. ibi dicit: ꝙ forᵃ mouēs orbē aliquo modo assimilat forᵉ abᵗᵉ: ꝛ aliquo mō forᵉ māli in hoc ꝙ mouet illud: cuiᵘ est forᵃ. s. motu circlari: ꝛ assimilat forᵉ abᵗᵉ: qꝛ nō diuidit diuisiōe subti. Et parū post subdit: ꝙ forma ꝛ formatū in corpore celesti faciunt vnū nuō: lꝫ ſm dispō nē magis diminutā q̄ꝫ in abᵗᵒ. ¶ Alia est auctoritas Cō
Cōm. 30 mētatoris. 8. physico. vbi loquēs de motu grauiuꝫ dicit: ꝙ in bis que mouent ex se mouēs ꝛ motū sunt solū disti cta ſm diffōnē ꝛ nō ſm eē: cuius oppoᵐ est in bis que nō mouent ex se. sunt. n. distincta mouēs ꝛ motuꝫ ſm diffō nē ꝛ ſm eē: celū aūt ex se mouet. vt pꝫ ibidē. Et ex bis pꝫ ꝙ in celo sunt duo p̄nᵃ faciētia vnū in eē. ꝛ per ꝯn̄s intel ligētia est ꝯiuncta orbi in esse: qꝛ nō est ibi ponere aliam aniāꝫ preter itelligᵃᵐ. ¶ Alia est opio. que vr̄ esse de in
T.c.79. ꝛ vltiᵐ T.c.41. tentiōe oᵐ cōiter loquētiū: ꝛ videt esse opio phī. 8. phy. ꝛ in isto. iz. ꝛ Cōmētatoris: ꝙ ex itelligᵃ ꝛ orbe nō fit vnū in esse: ſꝫ soᵐ ſm appropriationē sunt vnū: qm̄ bn̄t se vt mouēs ꝛ mobile. ꝛ iō sunt appropriata vt mouens ꝛ mo bile: ꝛ illud esse vnū ſm appropriationē est esse vnum in motu. nā itelligᵃ ꝛ orbis sunt vnuꝫ in motu: qꝛ motus est ab vno effeᵘᵉ ꝛ ab alio receptiue. ista igit appropatio nō est forᵉ ad mām pprie loquēdo: ſꝫ mouētis ad mobile. ꝛ iō sicut ex nauta ꝛ naui nō fit vnū ſm se que se bn̄t: sicut mouēs ꝛ mobile: ita suo mō ex itelligᵃ ꝛ orbe nō fit vnū ſm esse. Et si nauta moueret nauē per appetitū ꝛ deside rium: tunc esset magis simile de nauta respectu nauis et de intelligentia respectu orbis: qꝛ intelligētia mo uet per se: imo mouet per appetitū ꝛ desiderium. ḡ nō opꝫ ꝙ sit cōiuncta orbi ſm esse: sicut nauta con iūgit naui aliquo mō ſm esse: ꝛ nō mouet omnino per appetitū ꝛ desideriū. Ista opio potest sic pba
T.c.78. ꝛ. 79. ri. ꝛ p̄ma rō pōt accipi ab Aristo. 8. physico. vbi vi det pbare ex intētiōe ꝙ itelligᵃ mouens orbē non sit virtus in magnitudine. Qꝛ si esset virtus in ma gnitudine vel esset in magnitudine finita vel ifini ta. per sufficiētē diuisionē: sed neutro mō pōt dici: qꝛ nō est virtus in magnitudine infinita: qꝛ istā nō
T.c.37. est dare. vt pbatū est. z. physi. nec est in magnitudi ne finita: qꝛ virtus infinita nō pōt esse in magnitu dine finita. ¶ Item. nulla virtus in magnitudine
T.c.39. pōt mouere motu ifinito. ex. 8. physico. qꝛ talis vir tus mouet cū fatigatiōe ꝛ pena. vt pꝫ de aīa respcū anialis: sed intelligᵃ mouet motū ifinitū in orbe. si cut maᵘˢ est. ¶ Itē. si sic esset: tunc motores orbiuꝫ mouerent vel per se vel p accn̄s: ſꝫ hoc est falsum.
T.c.51. ꝛ. ex. 8. physi. ꝯn̄tia pꝫ: qꝛ motis nobis mouent oia q̄ sūt in nobis. z. thop. ¶ Itē oīs v̄tus in magnitudi ne extendit extensione illius magnitudīs. vt appa ret in oibus formis: que sunt perfectiones alicuiuꝫ extensi: qꝛ hoc nō videt esse ymaginabile ꝙ aliqd sit perfectio vnita alicui extenso: nisi sit extensa: ſꝫ intelligētia nō extendit extensione orbis: qꝛ intel
vbi.s̄. ligentia est impartibilis ꝛ indiuisibilis. vt dicit. 8. physico. ¶ Itē. si motor esset ꝯiunctus orbi ſm eē nō posset aliqd apprehēdere mō abᵗᵒ: ſꝫ tn̄ indiui dualiter: sed hoc est falsum. ꝯn̄tia pꝫ: qꝛ motor eēt indiuiduatus ꝛ signatus indiuiduatōe magnitudi nis: ꝛ ideo apprehēderet solū indiuidualr. ¶ Iteꝫ
T.c.7. ex duobᵘ entibus in actu nō fit vnū in eē. z. de aīa.
T.c.49. ꝛ. 7. ꝛ. 8. huiᵘ: sed celū ꝛ itelligētia sūt entia in actu.
T.c.15. ¶ Itē. si hoc esset Cōmētator falsum diceret: cum dicit celū esse subꝫ simplex: imo caderet in eo ꝯpo sitio ex intelligᵃ ꝛ orbe: ex q̄bus fieret vnū ſm esse. ¶ Notandū vlterius: ꝙ illi qui tenēt p̄mā opinio nē r̄idēt ad istas rōnes: ꝛ premittunt p̄mo ꝙ non intendūt ꝙ intelligᵃ sit vnita orbi isto mō ꝙ extē dat extēsione orbis: ꝛ ꝙ subsistat per orbē: nec eꝯ: ſꝫ est vnita orbi eo mō quo punctus vnit linee: qꝛ nulli est dubiū ꝙ pūctū vnitū est linee in esse: ꝛ nō extendit extensione linee. Et hoc mō intellectus vnit corpori in eē ſm fideles nō ꝙ extendat exten sione corporis: ꝛ tn̄ nō est separatus in esse a corpo re. Et per istum modū posset aliquis ymaginari ꝙ intelligētia vnit orbi in esse: ita ꝙ nō extendatur extensione orbis.

Hoc viso r̄ident ad rōnes. ¶ Ad p̄mam. ꝙ
T.c.79. phs in. 8. physico. pbat ꝙ p̄ma virtus siue p̄ma in telligētia nō sit virtus ꝯiuncta magnitudini: ſꝫ de alijs a p̄ma nō pbat phs. naꝫ p̄ma intelligᵃ nō mo
T.c.36. uet nisiꝫ rōne finis ſm ꝙ vr̄ esse itentio Aristo. ꝛ Cōmētatoris. in. iz. bᵒ: ſꝫ oēs alie a p̄ma itelligᵃ mo uent effectiue. Et iō cū dicit phs ꝙ v̄tus in magni tudine finita nō mouet motu infinito: exponēduꝫ est de virtute p̄ma: ſꝫ si esset virtus nō p̄ma dato ꝙ in magnitudine pōt mouere motu infinito: ꝛ hꝫ est v̄tute p̄me intelligᵉ: ꝙ aūt pbauit phus. 8. physico. fuit de v̄tute pᵃ: q̄ nō est mouēs effectiue: sed tn̄ in rōne finis. ¶ Aliter pōt dici: ꝙ phus intellexit. 8. physico. ꝙ intelligᵃ nō erat virtus extensa extēsio ne corporis: qꝛ si ita esset nō posset moᵉ motu infi to: sed ꝙ nō sit cōiuncta orbi in esse nō extensa ex

tensione corporis nūq̃ phus ꝓbauit: q̄ dicimus ꝙ pun
ctū est ꝯiunctū linee: ⁊ aīa itellectiua humano corpori
ſm fideles: ⁊ nō tñ extendit extēsione corporis: nec pun
ctum extensione linee. Qd aūt phus dicit. 8. physi. ꝙ vir
tus infinita nō pōt esse in magnitudine finita. pōt dici ꝙ
intellexit de p̄ma virtute. vel pōt dici ꝙ nō pōt eē in ma
gnitudine finita: ita ꝙ extendat extensiōe illius magni
tudinis. ⁊ hoc intendit Aristo. 8. physico. vt dixit. ¶ Ad
aliā dixit ꝙ p̄ma intellig° est imobilis per se ⁊ per accñs:
q̄ non est diuisibilis: nec per se: nec per accñs. Et omne

T.c.32.

qd mouet est diuisibile. vt pz. 6. physico. ⁊ similr de alijs
intelligētijs: que sunt imobiles: q̄ nō extendunt ⁊ diui
dunt extensione orbis ⁊ diuisione. Et hoc mō dixit ꝙ pū
ctum in linea sit imobile: q̄ dato ꝙ sit coniunctū in esse
alicui mobili: tñ ipsuz est indiuisibile per se ⁊ per accñs.
¶ Ad aliā. dixit ꝙ virtus in magnitudine extensa exten
sione magnitudinis non pōt mo^re motu infinito: spālr si
sit virtus p̄ma. si aūt nō sit extēsa: ⁊ non sit virtus p̄ma:
pōt mo^re motu infinito: ⁊ hoc vtute p̄me cāe. ¶ Ad aliā.
omnis virtus in magnitudine est extēsa ⁊ diuisibilis di
uisione magnitudis. ¶ Dōm ꝙ verū est si sit in extenso
me^re diuisiōe: cuiusmodi sunt forme mãles: que recipiū
tur in mã mediantibus dimensionibus: sed intelligētia
nō vnit orbi mediātibus dimēsionibus: sz ecōuerso. vt

3. ce. ꝯ. 3. ⁊ p° capi. 3 sba orb

dicit Cōmētator. Etiā nos videmus ꝙ punctū est perfe
ctio linee ⁊ nō extendit extēsione linee ⁊ aīa intellecti
ua est perfectio corporis ⁊ nō est extēsa extēsione corpo
ris. ¶ Ad aliā: dōz ꝙ si intellig° extenderet extensione
orbis: tunc nō posset ꝯprehendere vlr: sed si nō extendit
hñ poterit. ¶ Ad aliā dōm ꝙ verꝫ est ex duobus entib⁹
in actu distincto ⁊ separato nō pōt fieri vnū esse: sz intel
ligentia ⁊ orbis nō sunt entia distincta actu disticto ⁊ se
parato. g̊ ex eis pōt fieri vnū ſm esse. Uel pōt dici ꝙ ve
rum est. si vnū subsistat per alterū: ⁊ ecōuerso: tūc ex eis
nō pōt fieri vnū ex eis: sz intelligentia nō subsistit per or
bem: nec eꝯ. g̊ ex eis pōt fieri vnū. ¶ Ad aliā. dōm ꝙ ce
lum ꝓ tāto dr̄ simplr subm a Cōmētatore: q̄ sua forma
nō vnit orbi mediātibus dimēsionibus: ⁊ ipse itellexit
de suba celi circūscripta intellig°: ⁊ sic isti soluūt rōnes.

Sed isti g tenēt z^am opionē: que vr̄ esse ꝓbabilior:
⁊ de intētiōe Arist. ⁊ Cōmētatoris soluūt
rōnes alterius opinionis. ¶ Ad p̄mā dixit ꝙ intelligen
tia ⁊ orbis nō hñt se: sicut perfectio ⁊ perfectibile: ꝓprie
loquēdo: quō nos dicimus ꝙ figura inherēs cere est pfe
ctio cere: sed intelligētia est perfectio orbis: q̄ mouet or
bem: ⁊ sic euz perficit ſm motū. g̊ dr̄ perfectio eo modo
quo mouēs pōt dici perfectio mobilis: ⁊ sic inte^ta est ista
ꝓpositio intellig° ad orbē. ¶ Ad aliā. per idē. nō. n. itel
ligenda est ꝓpria forma orbis eo mō quo aīa sensitiua
dr̄ perfectio corporis: sed est forma appropriata mō quo

T.c.17.

mouēs pōt dici forma respectu mobilis: q̄ dr̄. 3. physico.
Semper extimabit aliq̄ spēs mouens. vñ mouens pōt
dici forma respectu mobilis ⁊ precipue si sit forma in se
indiuisa a mobili loco ⁊ subto: qd est de intelligentia re

Capi. p°.

spectu orbis: ⁊ istā ꝯpōnē inuestigauit Cōmētator in p̄n
cipio tractatus de suba orbis. ¶ Ad aliā. dōz ꝙ illa que
sunt imediata ſm esse: ita ꝙ faciant vnū in esse: illa con
iungunt ſm esse: sed aliter nō: sicut nauta mouens nauē
est imediatus naui: ⁊ tñ nō facit vnū ſm esse cum naue:
⁊ eodē modo sunt ista: que sunt cōtigua ſm esse sunt ime
diata: ⁊ tñ ex eis nō fit vnū ſm esse. ¶ Sed ista solo nō
videt valere. nā si illa que sunt cōtigua sic se haberēt ꝙ
vnū eoꝝ esset forma mouens: ⁊ aliud esset corpus mobi
le ⁊ esset sic cōiunctus in esse eo mō quo ista ꝯtigua sunt
cōiuncta siue eo modo quo mouens corporale ⁊ mobile
sunt cōtigua nulli dubiū est ꝙ ex eis fieret vnū ſm esse
ita ꝙ vnū perficeret subam alterius: etiā si sunt vnita se
cundū esse siue in esse: ita ꝙ sit verū dr̄e ꝙ esse vnius nō
sit separatū ab esse alterius: sicut verū est dicere de mo
uentibus imediatis ⁊ motis: ⁊ de ipsis cōtiguis semper
hr̄ ꝓpositū ꝙ intelligētia sit vnita orbi ſm esse. ¶ Un
de aliter dicendū est ad rationē: ꝙ intelligentia mouēs
orbem ⁊ orbis ꝓ tanto dicunt imediata ſm esse: q̄ itel
ligentia est appropriata orbi: ita ꝙ nihil imediatius di
citur. ergo imediata est ſm esse appropriatiōis ⁊ nō ſm
esse vnionis. vñ si ꝓpositiones capiantur isto modo: ista
que sunt imediata ſm esse vnionis. ista faciunt vnuz in
esse existētie: ⁊ sic ista maior esset vera ⁊ minor esset fal
sa: q̄ intelligētia ⁊ orbis nō sunt imediata ſm esse existē
tie. Et tu dices forte: ꝙ nō est aliquid: qd sit aptuz existe
re mediū. verum est: q̄ nō est natū aliquod existere esse
medium ex natura rei. Et ideo per p̄uationē talis mediȷ
nō debēt dici imediata q̄ñtū ad tale existere. sz si tu vis
appellare imediata per p̄uationē talis mediȷ: tunc dicaz
ꝙ maior est falsa. nō. n. si sunt imediata tali modo: opor
tet ꝙ sint vnū in esse existētie: q̄ inter existere illoꝝ nō
est natum esse aliqd existere mediatū: sed illud ar^m bene
cōcludit in corporalibus. nā illa quoꝝ existere erūt im
mediata erunt vnita in esse existētie: q̄ per p̄uationem
talis mediȷ dicunt vnita: ⁊ per tale mediuz dicunt non
vnita. ¶ Ad aliam. dicendū ſm phm̄ ⁊ Cōmentatorem
vt puto: ꝙ aliqd separatū ab alio ſm esse existētie: dū ta
men non sit diuisum loco ⁊ subiecto ab eo: ⁊ cū hoc sit si
bi appropriatū vt mouens mobili: hñ posset ipsuz deno
minare: ita est de intelligētia respectu orbis. ¶ Uñ di
cendū est ſm phm̄ ⁊ Cōmentatorē: ꝙ intellectus qui est
separatus ⁊ imixtus corpori humano denotat corp⁹ hu
manū. Quādo igit dicimus ꝙ celū est animatū non est
sensus ꝙ sit animatū anima perficiēte ipsum in esse: sed
est sensus ꝙ est animatū anima mouēte sibi appropria
ta vt mouens mobili: nec est simile de ydeis. quas pone
bat plato: q̄ erant quiditates indiuiduoꝝ ⁊ ſm euz pre
dicabant predicatiōe dicēte hoc est hoc: sed hoc magis
hoc est huius vt mouens mobile. ¶ Ad aliā. dicendū ꝙ
maior est vera in cor^bꝫ: sed in alijs nō. modo intellectus
nō est corpus. ideo ⁊c̃. nec iductio est in cor^bꝫ. videmus
enim ꝙ fantasmata sunt instrumentū intellectus agen
tis: ⁊ tamē nō sunt cōiuncta in esse. nā sequeret ꝙ vnuz
⁊ idē simul pluribus ſm suppo^a esset ꝯiunctū in esse: qd
puto esse impoſe. nā intellectus agens sic ꝯiungeret fan
tasmatibus meis ⁊ tuis: que tñ sunt distincta ſm supp^m:
⁊ nisi hoc ar^m me cogeret dicerē audacter ꝙ intellectus
agens in perfectiōe fant^mm vnit in esse istis fantasmati
bus. mō quo vna itelligētiarū vnit alteri vt pfectio per
fectibili: nō tñ dicerē ꝙ intellus agens subsisteret p fan
tasmata: nec eꝯ. ¶ Ad aliā. dōm ꝙ intellig° ⁊ orbes: que
se hñt vt mouēs ⁊ mobile imediata sunt mō supradicto:
⁊ tñ nō opꝫ ꝙ sint vnita in esse. vt ex. 7. physic. ꝓbat: ꝙ

T.c. 10.

īter mouēs ⁊ mobile nihil est me^m. mō quo poſe est. mō
nō est poſe: ꝙ itellig° sit imediata orbi q̄ñtū ad existiaꝫ:
ita ꝙ ex eis fiat vnū in existētia: sz sunt imediata: ita ꝙ
ex eis fiat vnū ſm appropriationē. Si aūt aliquis que
reret supposito ꝙ intellig° nō sit ꝯiuncta in esse existen
tie orbi. quero vtrū supposito ꝙ demus vel per impossi
bile vel per poſe ꝙ intellig° sit corporeū mouens: posset
mouere orbē: cui appropriat. Si dicas ꝙ nō: querā cām
⁊ nō est: nisi q̄ separata in esse supposito ꝙ sit corporeuz
mouēs: ita modicū p̄mo q̄ñ nō erat corporeum mouēs.
Si aūt dicas: ꝙ adhuc quādo est mouēs corporeuz pōt

T.c. 10.

mouere hoc est ꝯ phm̄. 7. physico. q̄ ibi ꝓbauit ꝙ inter

mouēs corporeū ⁊ motū nihil est mediū supposito ꝙ sit mouens imediatū. ꝗ intellig⁹ supposito ꝙ esset corp⁹ mouere nō posset: ⁊ non est alia causa: nisi q₂ separata in esse ⁊ nō imediata vt vꝫ. ꝗ eodē mō: ⁊ dato ꝙ intellig⁹ nō sit corpus nō pōt mouere nisi ꝯiuncta in esse: q₂ manēte cā manet effectus. 2. physico. naꝫ supposito ꝙ intelligentia esset mouēs corporeū nō sufficeret vnitas appropriationis ad hoc vt posset mouere suuꝫ mobile: imo oporteret ꝙ esset imediata ſm eoꝝ superficies vltimas. ꝗ vnitas ista appropriatiōis nō sufficit ad hoc vt intelligētia posset mouere imediate: ⁊ dato ꝙ nō sit corporeū mouens.

T.c.37.

¶ Ad hoc dicā breuissime: ꝙ supposito ꝙ intelligentia existēs separata ſm existere mā̄e quo est ⁊ quādo sit separata efficeret corpus supposito ꝙ haberet virtutē mouendi quā p̄mo habuit. ¶ Dicenduꝫ ꝙ sic sepata moueret ⁊ mouere posset. Et tu dicis: ꝓbatū est. ex. 7. physico. ꝙ inter mouēs corporeū imediatū nihil est me^m. sed oꝫ ꝙ sit vnū ſm eoꝝ superficies vltimas. vt habet̄ in p̄mo de generatiōe. caplo de actiuo ⁊ passiuo. ¶ Dōm ꝙ phūs bene arguit. 7. physico. de mobilibus cor^{lis} ⁊ de rebus se habentibus vt nate sunt se habere. res. n. sic sunt nate se habere ꝙ nō mouent manentia cor^{ea} nisi mediantibus instrumētis cor^{eis}. vbi grā. sicut sunt virtutes cor^{e}: ita ꝙ nō mouent per appetitū ⁊ desideriū: sed intellig⁹ dato ꝙ efficeret̄ corpus: dū mō moueret sufficienter per appetituꝫ ⁊ desideriū. vt p̄mo mouebat: adhuc posset mouere ipsa existe sepata: sꝫ ꝙ mouēs corporeū moueat sufficiēter ꝑ appetituꝫ ⁊ desideriū: forsan hoc est impoſſe. ⁊ iō rationes phi. 7. physic. leues sunt.

t.c.44.

¶ Ad aliā. dōm ꝙ maior est vnio īter vnā itelligentiā ⁊ aliā q̄ȝ inter itellig^{am} ⁊ orbem: q₂ iter itelligentiā vnā ⁊ aliā est vnio: que est inter itelligēs ⁊ itellectū ex quib⁹ magis fit vnū q̄ȝ ex for^{a} ⁊ ex mā. vt dicit Cōmētator sup. 3. de anīa: sꝫ ex intelligētia ⁊ orbe fit vnū solū: sicut ex motore ⁊ mobili. vtruꝫ aūt ex duab⁹ itelligētys fiat vnū ſm eē: sicut ex ꝑfecto et perfectibili du⁹ est mag^m. nā si ex eis fieret vnuꝫ: aut ꝑ se: aut ꝑ accñs. nō per accñs: q₂ qd vere est nulli accidit: nec ꝑ se: q₂ ex duob⁹ entibus in actu nō fit vnuꝫ per se: sicut ex perfectiōe ⁊ perfectibili sꝫ superi⁹ ꝓbatū oppo^m ꝑ vnaꝫ rōnē.

Cōm. 5.

¶ Ad aliā. ⁊ aliā sil̄ dōm ꝙ qñ Cōmētator dicit: ꝙ intelligentia nō vnit̄ orbi mediātibus dimēsionib⁹: noluit ꝙ sic vniret̄ orbi vt ꝑfectio inherens orbi vt fig^a cere: sꝫ voluit solū ꝙ vniret̄ orbi vt ꝑfectio appropata a q̄ orbes hn̄t motū: itellexit etiā ꝙ itelligētia vnit̄ orbi vt finis. ⁊ ideo nō opꝫ itelligētiā vniri orbi mediantib⁹ dimensionib⁹: ⁊ ꝙ dicit Cōmētator: ꝙ dimēsiones vniunt̄ orbi me^{te} for^a: exponēdū est ꝙ Cōmētator itellexit me^{te} forma ⁊ me^{te} fine. nā mediū ⁊ causa idem. vt dicit phūs. secūdo posterioꝝ. ⁊ ideo dicit Cōmentator: ꝙ dimensiones vniunt̄ orbi me^{te} forma. exponendū est ꝙ Cōmētator intellexit me^{te} forma. i. me^{te} fine ⁊c̄. Et cuꝫ dicit Cōmentator vniunt̄ orbi mediāte forma accipit ibi mediū pro causa finali. finis aūt nō vnit̄ necessario in esse ei: cuius est finis: spāliter si sit finis gratia cui⁹.

Cap⁹. p̄⁹

¶ Ad hoc aūt ꝙ dicit Cōmētator in. 12. metaphysi. Dicendū ꝙ per formam que est in orbe siue per animā: que est in eo nō itellexit Cōmentator intelligentiā inherenteꝫ orbi vt figura cere: sed intelligit intelligētiā appropriatā orbi secunduꝫ aliquē motū determinatū. nā cuilibet motui determinato correspondet intelligentia determinata. vt pꝫ. 12. metaphysi. vbi phūs per numerū motoꝝ ⁊ motuuꝫ inuestigat numerū intelligentiarū.

Cō. 41.

t.c.44.

¶ Ad alias auctoritates. pꝫ similiter: q₂ quādo dicit ꝙ intelligentia assimilatur forme materiali in hoc ꝙ mouet illud: cuius est forma nō intelligit ꝙ sit forma inherēs: sed intelligit ꝙ sit forma ſm appropriationē motus. Similiter in alia auctoritate quādo dicit: in his que mouent̄ ex se mouens ⁊ motum sunt distincta ſm diffinitionē nō ſm esse: ipse intelligit de eē approbatiōis: ⁊ nō vniōis. Fidelis inq̄sitor ingrat q̄ opio sit ꝓbabilior ⁊ eā teneat ⁊c̄. Q6. XIIII.

¶ Reductio aūt qualis optima paruo ⁊c̄.

T.c.39.

Queritur circa hanc partem: q₂ postea subiungit. Et vita aūt vtiq̄ simul expediēdo. Utrū in p̄⁹ p̄ncipio sit delectatio ⁊ vita. ¶ Arguitur p̄mo ꝙ nō sit delectatio. In quo nō est passio nō est delectatio: q₂ delectatio est passio cōsequēs actum: sicut sentire vel intelligere: sed in p̄mo p̄ncipio nō est aliqua passio: cū sit suba sine accñte. ergo in p̄mo p̄ncipio nō est delectatio. ¶ Itē inter illa non est cōparatio. quoꝝ vnū est in genere ⁊ aliud nō: ⁊ h̄ est nota. ex. 7. physico. q₂ tm̄ est comparatio in spē athoma: sed p̄mū p̄n^m nō est in genere: vt oēs ꝯcedunt: q₂ sic esset limitatū: ⁊ ista inferiora sunt in p̄dicamento. ꝗ nō ꝯparant̄. ⁊ per ꝯñs in p̄mo p̄ncipio nō est sūma delectatio.

T.cō.38

¶ Tunc arguit̄ simul de ambobus: ꝙ delectatio ⁊ vita non sint in p̄mo p̄ncipio: q₂ si hoc esset: tunc p̄mū p̄n^m esset compositū ⁊ nouū: hoc est falsum. nō est ꝯpositū cuꝫ p̄mū p̄n^m sit suba sine omni accñte ⁊ simplex sine omni compōne. silr̄ nō est nouū cū sit eternuꝫ. ꝯñtia pꝫ: q₂ delectatio est vnio ꝯuenientis cū ꝯueniente. Et si delectatio eēt in ipso esset ꝯpositū. ⁊ per ꝯñs nouū: q₂ omne ꝯpo^m est nouū. vt vult Cōmētator. Silr̄ si vita eēt in eo: tūc esset ꝯpo^m: q₂ vita est ab^{ta}. ꝗ erit aliqd deferens vitā ⁊ hn̄s vitā: sicut concretum.

Cōm. 39

Oppositum vtriusq̄ vult Aristo. imo vult ꝙ in deo sit sūma delectatio et vita: imo est ipsamet delectatio ⁊ vita.

T.c.39.

Ad questionem dōm p̄mo ꝙ in deo est sūma delectatio ⁊ rō est. Et est ex ꝑte actus vel actuū q̄ magis sunt noti. vñ dicit Arist. 7. metaph. precope do trāseundū ad illud qd notius est disciplina ita fit oīb⁹ ꝑ minus nota nāe ad magis nota nature: ⁊ hoc etiā opus est in actibus.

T.cō.10

¶ Ex hoc pōt argui. Illud est sūma delectatio: cuius itellectio nō dr̄t a suba eius: q₂ delectatio est circa actus: sicut Aristo. deducit: q₂ dicit ꝓpter hoc actus sensus ⁊ itellus: sicut vigilatio ⁊ itellectio sunt delectabilia ⁊ vnoquoq̄ ordie est p̄mū ⁊ maximuꝫ delectabile vt actibus sensitiuis videre ſm aliquos: vel audire ꝯsonātia ſm aliquos: ⁊ in actib⁹ itellectualib⁹ est deuenire ad delectabili^m actū vt intelligere qd nō dr̄t a suba: ⁊ est eternū ⁊ nobili^m. illud etiam est delectabili^m. Et est ille actus q̄ est ſm se ⁊ ꝑꝑ se: sꝫ itellectio dei est h̄: q₂ itellectio dei nō dr̄t a suba dei ⁊ est sempiterna: q₂ deus semꝑ itelligit se: ⁊ ipse est ſm se ⁊ opti^m. iō delectatio est sibi eterno tp̄e: que nobis est paruo tp̄e.

¶ Itē in illo est sūma delectatio in quo nulla cadit potētialitas ⁊ tristi^a: q₂ tristi^a opponit̄ delectatiōi. vñ etiā illa delectatio nō est pura: que hꝫ tristitiā sibi annexā: sicut pꝫ in delecta^{bus} gustus ⁊ tactus: sed in deo nulla cadit potētialitas ⁊ tristi^a: cū nō p̄supponat aliqd in sua actōe. vñ nō itelligit per spēs: sicut alia: sꝫ ꝑ suā essentiā: cū oīa reluceāt in eo ⁊ in sua eēntia tāq̄ȝ in speculo: ⁊ sic sua intellectio est sūma delectatio ⁊ est semꝑ: q₂ nobis est ꝑuo tp̄e: q₂ nos apponimus magis in alys q̄ȝ itelligere: sicut in comedēdo et bibēdo: que hn̄t tristitias sibi ānexas. ꝗ sūma delectatio est in p̄mo vel ipsummet est delectatio.

¶ 2⁹ dōꝫ ꝙ deus est sūma vita. Et ratio est. Illud est vita optima ⁊ summa qd est intell̄s purus ⁊ actus: q₂ vita nobilior est ab itellectu: imo intellectus est vita. ꝗ ꝙ est

pmo ce. Tc.100 purus intellectus illud est optima vita:imo ab illa vit a oibus deriuata est vita:his quidē clarius:his qdē obscu rius:sꝫ deus est intellꝰ purus ꝛ actus.ex lr̄a:qꝛ deus est purus intellꝰ a quo oēs alij dependent. ḡ est sūma vita.

Cōm.36 ¶ Nōn͞m ꝙ Cōmētator hic disgredit̄ aliqualr̄ dicēs:ex quo vita ꝛ sapientia ꝓprie dr̄ de deo:qꝛ deus dr̄ viuus sapiēs:ꝛ in hoc putauerūt antiq trinitatē esse in subā:ita ꝙ voluerunt tres substantias esse in deo realiter diuer sas. ¶ Hoc viso improbat Cōmentator:quia tunc deus esset substātia numerata ꝛ congregata per vnam inten tionē ꝛ formā additā ꝯgregato:sed hoc est incōueniens dr̄e de deo. vn̄ etiā hoc falso imponit̄ ꝯ͞m:ꝙ iprobauerit trinitatē vt eā ponit nr̄a fides.s. ꝙ sint tres ꝑsone ꝛ vna essentia. vn̄ Cōmētator tm̄ vult dicere ꝙ nō sit trinitas in deo in subā:ita ꝙ.3.sube sint ꝯposite in deo:vt isti anti qui voluerūt. vn̄ etiā nr̄a fides ponit vnā subaꝫ patris fi lij ꝛ spūs sancti. ¶ Tūc Cōmētator tāgit aliā opinionē: ꝙ antiq posuerunt dispōnes ab͞ras additas eēntie in deo vł dixerūt trinitatē esse: sicut isti dicūt in lege mauroꝝ. Et tunc Cōmētator tangit impoīe qđ accidit istis: qꝛ sic deus esset vnus per vnā intentionē ꝛ formā additā eēn tie ꝛ dispōnibus in deo:sꝫ hoc est inconueniēs. ¶ Tunc improbat istas opiniones simul dicēs. ꝙ vtriqꝫ opiniōi videt̄ accidere ꝯpō:qđ est falsuꝫ dicere de deo:qꝛ omne ꝯpo͞m est nouū:nisi aliqd per se ꝯponeret̄: tūc etiā exiret de poͣ ad actū sine mo͞re:qđ est falsuꝫ:qꝛ nihil ducit se de poͣ ad actum. ꝯñtiam nō declarat: sꝫ pꝫ:qꝛ postqꝫ in deo essent plures sube essent partes eius ꝛ ꝯpō ptiū. Similr̄ postqꝫ essent ibi dispōnes addite sube:etiā esset ꝯpō: vn̄ nostra fides nō ponit trinitatē in deo ꝙ sint dispositiōes ab͞re in deo vt isti posuerunt: sed ponit istas dispōnes re latas vt paternitatē filiationē: que tn̄ sunt vnū in essen tia:ꝛ iste dispōnes nō arguunt ꝯpōnē in deo. Un̄ quādo Cōmētator dicit:ꝙ si trinitas esset in deo esset ꝯpositio. Dōm ꝙ verum est. si trinitas esset in deo quo ad subaꝫ vel quo ad dispōnes ab͞ras additas:sed si est trinitas ꝓp prietatū relatiuarū:nō opꝫ ꝙ sit ꝯpō:nec aliqđ nouuꝫ:si cut ponit nostra fides:ꝛ est veꝝ: nec Cōmentator loqui tur cōtra hoc. ¶ Notandū ꝙ aliqui dicūt: ꝙ Cōmenta tor hic ꝯtradicit sibi:qꝛ dicit. si aliquid est cōpositū:tūc est nouū:mō celū ſm eū est ꝯpositū ex subto ꝛ quātitate: ꝛ aīa itellectiua ꝯposita est ex itellcū possibili ꝛ agēte: ꝛ tn̄ nihil nouū est in eis:qꝛ sunt eterna ſm eū. ¶ Dicen dū ꝙ Cōmentator nō ꝯ̄dicit sibi:qꝛ oē ꝯpo͞m ē nouū aliqꝫ nouitate vel subali vel accn̄tali. mō celū:lꝫ in suba nō sit nouū:qꝛ sic nō est ꝯpo͞m:tn̄ quo ad diuersa vbi:que acqui rit per motū inouat̄: qꝛ sol in occidente est in poͣ ad vbi in oriēte:ꝛ lꝫ intellꝰ in suba sit eternus:tn̄ in accn̄bꝰ ino uat̄.s. quo ad itelligere. mō pmuꝫ nō inouat̄:nec in suba: nec in accn̄te. ḡ in eo nulla est ꝯpō. ¶ Aliqui etiā dr̄t ꝙ Cōmētator itelligit ꝙ omne ꝯpo͞m ex pncipijs trāsmutbꝰ est nouū. mō sic celū ꝛ aīa intellectiua nō sunt ꝯposita.

¶ Notandū vlterius:ꝙ Cōmentator ondit quō in deo sit multiplicitas ꝛ diuersitas:qꝛ dicit ꝙ differētia est in ter subas mālēs ꝛ ab͞ras:qꝛ iformis i mā:lꝫ dispositū ꝛ di spositio.s.subm ꝛ predicatū sunt vnū in esse:vt hō cū di sponit̄ per rōlē:tūc rōnaͣle ꝛ subꝫ rōnabilitatis sunt vnū in esse:sꝫ differūt realr̄: qꝛ deferens vt subm dr̄t a delato .s.a dispōne:que defert̄.sed in formis:que nō sunt in ma teria dispō ꝛ dispo͞m.s. subꝫ ꝛ predicatū oīno sunt idē rea liter:sicut ista predicata in deo sapiēs viuus sūt idē rea liter cū deo:ꝛ tn̄ differūt ſm intellcm̄ : ꝛ dicit Cōmenta tor:ꝙ ista nō sunt idē omnibus modis: sicut nomina sy nonima:qꝛ nomina synonima nō differunt ſm modum intelligēdi:sed tn̄ vocalr̄:sed ista in deo differūt ſm mo dum intelligendi. vn̄ intellꝰ intelligit dispositū.s. subm ꝛ dispōnē.s. predicatū in deo diuersa ſm assimilationeꝫ ad ꝓpōnē cathegoricā in rebus mālibus. vnde sicut ibi dr̄t dispō ꝛ dispo͞m: ꝛ sunt multa: vt ꝙ homo sit sapiens ꝛ viuus:sic intellꝰ itelligit ista predi͞ta in deo esse multa: que tn̄ ſm rem nō sunt multa ꝛ diuersa. vn̄ Cōmentator dicit:ꝙ ista ꝑdicata in deo nō differunt. sicut ab͞tm ꝛ cō cretū:ita ꝙ vita significet aliqd nō in subto. viuū aūt si gnificet aliqd in subto.s. formā in mā ꝛ habitū in subo: si cut ēt se hꝫ albedo ad albū. ¶ Nōn͞m ēt ꝙ hꝫ est dub͞m. si ista attributa in deo ꝛ dispōnes nullaꝫ hērent diuersita teꝫ in re:sꝫ tm̄ ſm itellcm̄: tūc sequeret̄ ꝙ iste ꝯceptꝰ eēt fictus:qꝛ ille ꝯceptꝰ est fictus: cui nulla corrn̄det diuer sitas realis in re. vn̄ ꝓpter hoc dicit Cōmētator.4.phy. ne Arist.ꝯcederet tp̄s fictū nō solū dixit esse i itellectu: sꝫ esse in re ex͞t. ¶ Ad hoc dr̄t aliq doctores:ꝙ in deo nō est multitudo:nec diuersitas:sed nō ydētitas:sꝫ hoc non videt̄:qꝛ illud.s. nō ydētitas est ens.ḡ opꝫ ꝙ sit idē vł di uersuꝫ cū deo:qꝛ qđlꝫ ens ꝯparatū enti vel est idē vel di uersuꝫ. ¶ Alij euadūt ꝑ formalitates:de qbus nō curat̄ ad pñs. ¶ Unde dōm est ad qōnem ſm intentionem Arist.ꝛ Cōmentatoris:ꝙ nulla est diuersitas i deo : sed oīno ydētitas. Et differūt ista attributa in deo ſm intel lectū humanū:ꝛ nō sequit̄ ꝙ si diuersitas conceptuū est quibꝰ ꝯsideramus deū ꝙ reducat̄ in diuersitatē realeꝫ in ipso deo:sꝫ sufficit ꝙ isti diuersitati ſm intellectuꝫ vt nō sit ficta correspōdeat aliqd in cāsis.s. i hoīe est aliud itelligere ꝛ velle:ꝛ ex illa diuersitate quo ad itelligere ꝛ velle ſm quandā assimilationē concipimus itelligere ꝛ velle in deo diuersa:nō ꝙ diuersitas illa intellectoꝝ at tributoꝝ in deo reducat̄ ad diuersitatē in deo: sed suffi cit ꝙ sit ex diuersitate:que est in causatis : que corrn̄det illi diuersitati intellꝰ. vn̄ ex hoc ꝙ aliud est hō vt intel ligēs ꝛ aliud vt volēs declaramus intelligere ꝛ velle in deo:ꝛ ꝯcipimus ea vt diuersa ſm itellcm̄:cui diuersitati nulla diuersitas in deo corrn̄det:ꝛ tn̄ nō est ficta: sed re ducit̄ ad diuersitatē realē:q̄ est īter velle ꝛ itelligere in hoīe:ꝛ hoc sufficit. ¶ Et hoc forte voluit dicere Cōmen tator:ꝙ intellꝰ itelligit dispōnē ꝛ dispositū in deo ſm assimilationē:si natus est multa intelligere. vn̄ sicut vi det hꝫ in hoīe aliud esse itelligēs volēs ꝛ iustū ꝛc̄. sic per assimilationē accipit ꝛ itelligit in deo vt est viuere itel ligere ꝛ velle ꝛc̄. nō ꝙ illi intellectiōi corrn̄deat diuersi tas realis i deo:sꝫ sufficit diuersitas in cātis. vt dcm̄ ē.

Ad rationes. ¶ Ad pmā. Delectatio ꝛc̄. Cōce dit̄ in iferioribus : sꝫ in deo dele ctatio nō est passio. ꝯsis itelligere: sꝫ est eadē eētialr̄ cū itelligere. vt visuꝫ est. ¶ Ad aliā. Illa nō ꝯpant̄ ꝛc̄. veꝝ est de ꝯparatiōe ꝓprie dicta : que est in ꝑdi͞to vniuoco:sꝫ tn̄ ꝯpatio pōt fieri large vt iꝓprie dicta: que nō est in ꝑ dicato vniuoco:sꝫ analogo. vn̄ delectatio nō est vni͞ce di cta de delectatiōe dei ꝛ iferioꝝ. ¶ Ad aliā. pꝫ ex dictis: qꝛ ista attributa delectatio ꝛ vita nō faciūt aliqꝫ ꝯpōnē in deo:qꝛ vita ꝛ viuere in deo ꝛ delectatio sunt vnum ꝛ idē oīno ſm rem:sicut visum est pꝰs. vn̄ etiā delectatio in deo nō est vnio ꝯuenientis cū conuenienti tāqꝫ diuerse rei cum re:sed ibi est idē delectans ꝛ delectatū ꝛ intelli gens ꝛ intellectum.

Qō. XV.

¶ Ostensum est aūt ꝛ nō contingit ꝛc̄. Tc.41.

Ueritur circa hanc ꝑtē. Utrū pꝰ pnꝰ sit ifiniti vigoris itēsiue. Ar guit̄ pꝰ ꝙ sic. Primuꝫ pn͞m mouet ꝑ tp̄s infi͞m. Tc.79. aucte Aris.8.physi.ḡ est ifiniti vigoris:qꝛ aͥͦ vtus requirit ad motū ꝑ maiꝰ tēpus:qꝫ ad hꝫ ꝙ

Ad rationes. Ad primam. Si omnium predicamentorū eēnt eadem pncipia ꝛc. Dōm ꝙ non opꝫ aliqd eē cōe vniuocū .x. predicamētis. ſꝫ sufficit esse cōmune ſm proportionem ꝛ analogiaꝫ. ¶ Et tu. d. ꝙ pnª ꝛ pnta sunt vnigenea. Dōm ꝙ non opꝫ eē leodē genere. sed sufficit ꝙ aliq̄ mō reductiue. de hoc pri⁹ visum est. ¶ Similiter dōm. ꝙ capiendo pnm remotuꝫ ꝙ subāa est pnm oīum predicamentoꝝ. non tñ opꝫ ꝙ oīa sint subā. vñ hoc tm̄ intellr̄ de pncipijs intrinsecis substātie et extrinsecis: vt efficientibus propinquis. qꝛ si principiū sic est subā ꝛ principiatum. ¶ Ad aliā. Si eadem essent pncipia. ꝛc. nego ꝯñtiam. qꝛ non opꝫ. qꝛ illa pnª pñt esse subā lꝫ non sit eadem in spē vel numero cū substantijs causatis. tñ sunt substātie alio modo dicte. ¶ Et tu dicis. ꝙ pncipia ꝛ principiata sunt vnigenea. Dōm ꝙ verum est vel sunt in eodē genere cum effectu per se ꝛ directe: vel ſꝫ reductionem: sed non opꝫ ꝙ si aliqđ est principiū accn̄tium ꝙ sit de gn̄e accn̄tis: sicut subā que est de genere accn̄tiuꝫ: non opꝫ ꝙ sit de genere accn̄m nisi ſm silitudineꝫ ꝛ pportionē. ¶ Ad aliā. Si eadem essent pnª ꝛc. Dōm ꝙ capiendo pnª remota ꝛ extrinseca ꝙ sunt subē. sed capiendo ppinqua principia aliquando sunt subē: aliquando accn̄ª: ꝛ nō sunt pora subā ꝛ accn̄te ſm totū ambitū: ſꝫ sunt pora his substātijs ꝛ accn̄tib⁹. quoꝝ sunt pnª. Qō VI.

T. c. 29. ¶ Qm̄ autem erant tres substantie. ꝛc.

Queritur circa hoc capl'ꝫ. vtrū necessarium sit ponere aliquā subāꝫ sempiternam efficienteꝫ. Et arguitur pmo ꝙ non. qꝛ si esset necessariū ponere aliquam substantiam sempiternam: hoc esset maxime pp motum. qꝛ si necessario ponitur subā sempiterna: hoc maxime vr̄ esse pp motū. qꝛ motus ponitur eternus. g̃ opꝫ ꝙ ponaᷣ aliqua subā eterna: a qua depēdeat motus. sed hoc non est propter motum. qꝛ motus nō est eternus. qꝛ si eēt eternus: tunc infiniti dies pertransissent vsqꝫ nunc: ꝛ sic infinitum esset pertransitū: qđ est impossibile. ergo nō est dare subām sempiternam. ¶ Item si ydee platonis eēnt nihil prodessent ad motū. sicut vult Ar. ꝛ cōmētatoꝛ: mō ydee ſm opinioneꝫ platonis sunt separate ꝛ eterne. g̃ non oꝫ ponere subām eternaꝫ pp motū. ¶ Itē gnō est ppetua ꝛ corruptio. ex 8º. phy. ꝛ 2º. de generatione. ꝛ tamen nulla vna generatio est eterna. Imo vna succedit alteri. ergo pari ratione: licet propter motum sempiternuꝫ oporteat ponere substantiam sempiternam: non tamē vnam oportet ponere substātiā sempiternā: sed sufficit ꝙ vna succedat alteri: ꝛ sic nulla vna subā erit eterna.

7º meta. a. t. c. 20. vsqꝫ ad t. c. 31. T. c. 46 T. c. 56.

T. c. 29. **Oppositum** vult Ar. in pdcā littera. vult enī ꝙ necessariū sit ponere aliquā subām sempiternā. vnde probat ꝙ prima subā sit sempiterna. Et hoc idem etiā pbat. 8º phy. Et idem vult Cōmentatoꝛ et (alij expositores Ar.

T. c. 46 ꝛ ifra.

Dicendum ad qōnem. ꝙ necesse est ponere aliq̄ꝫ substantiam eternaꝫ. Et hoc pbat Ar. in littera. Si subē prime entium que sunt pnª sensibilium non essent sempiterne: tunc omnia essent corruptibilia. ꝯñam non pbat. ſꝫ cōmentatoꝛ probat eaꝫ. Qꝛ omne cuius causa est generabilis ꝛ corruptibilis. ipsum est generabile ꝛ corruptibile: sed substātie eterne sunt cause omnium. falsitateꝫ consequentis Ar. probat ex parte motus ꝛ temporis. qꝛ impossibile ē esse omnia corruptibilia: qꝛ impossibile est motuꝫ fieri: aut corrumpi. qꝛ si motus de nouo fieret postq̄ꝫ totaliter prius non esset: tūc fieret per motū. qꝛ omne qđ de nouo naturaliter fit: fit per motū: ꝛ tunc ante primū motum esset motus. qđ est inconueniens. Et similiter. si motus corrūperetur totaliter: tunc post vltimū motum esset motus: cū non corrūperetur nisi per motum. Tunc pbat ex parte temporis. ꝙ etiam non possibile est tempus fieri qđ prius non fuit omnino. qꝛ tunc ante pmuꝫ tempus esset tempus. ꝛ si post corrumperetur ita ꝙ post ipꝫ nihil esset plus de tēpore: tunc post vltimū tempus esset tēpus, qꝛ prius ꝛ posterius sunt dr̄ie temporis. ꝛ non possunt intelligi sine preterito ꝛ futuro tpe: que sunt partes temporis: vt dicit cōmentatoꝛ. si igitur tempus ponaᷣ factū esse: tūc est necesse fieri in tpe. ꝛ sic añ tp̄s primum erit tempus: et hoc in infinitum. qđ est impoīe. ꝛ sic tempus semper erit, ꝛ per consequens motus semper erit. qꝛ est cōtinuus ꝛ ppetuus. vt tempus. qꝛ tempus vel est ideꝫ realiter qđ motus: vel est passio motus. ꝛ passio non est sine subiecto: sed non omnis motus est cōtinuus ꝛ perpetuus. sed tantuꝫ localis. ꝛ non omnis motus localis: sed solum circularis. qꝛ motus reflexus ꝛ rectus non est eternus. vt probatum ē 8º physi. ¶ Notandum hic. ꝙ licet conclusio Ar. sit vera. ꝙ aliqua substantia sit sempiterna. tamē medium per qđ probatur non est verū. qꝛ quando dicitur ꝙ si tempus de nouo icipit prius non fuit. ꝛ si corrūpitur post nō erit. modo prius ꝛ posterius sunt dr̄ie temporis. Ipsi dicūt ꝙ prius ꝛ posterius dicunt differentiā non realem: sed imaginatam. qꝛ si tempus de nouo incepit: tunc oportet prius non esse: non prioritate reali: sed imaginata non oportet. vnde ante primū tempus ꝛ nunc primum bene est prius imaginatum. licet nō prius reale. sicut dicimus extra celum nihil est: certum est ꝙ extra dicit differentiam localem: ꝛ non dicit differentiam realem loci cum: extra celū nullus locus sit: ſꝫ dicit dr̄iaꝫ loci imaginatā. sic est de pori tate ꝛ posterioritate. ¶ Dōꝫ ꝙ hoc dictū nō valet. qꝛ illud dictū nō valet. ꝛ ē falsum: ad cuius sustentationē supponiᷣ falsuꝫ. ſꝫ ad sustētationē h⁹ dicti supponiᷣ falsū. s. ꝙ prius ꝛ posterius dicant differentiam temporis ymaginatam. vnde ista dicunt differentias essentiales temporis. ꝛ impossibile est: naturaliter loqnēdo: ꝙ prius ꝛ posterius sint sine tempore. vnde ratiōi Ar. non potest naturaliter contradici. ¶ Et tu dicis. extra celum. ꝛc. Dicendum ꝙ non est simile de extra. qꝛ extra aliquando potest accipi priuatiue: sicut per priuatiōem circūscribentis. ꝛ sic non est differētia essentialis loci. sed prius ꝛ posterius sūt differentie essentiales temporis: ꝛ nunq̄ꝫ possunt accipi p priuationem temporis mensurantis. vnde licet sic dicaᷣ ſꝫ Aristo. naturaliter tamen ſm fidem ꝛ veritatem tempus ꝛ motus celi de nouo inceperunt. sicut ꝛ corpora celestia. Et illud non potest demonstrari ex sensatis: quia nihil de nouo naturaliter incepit: nisi per motum ꝛ transmutationeꝫ: sed supernaturaliter aliquid bene incepit de nouo sine motu. s. per creationem simplicem. Et ista productio non est naturalis: ſꝫ super naturaꝫ: vnde hoc ē simpliciter credendum sine demonstratione sacris scripturis.

Cō. 29. huius. T. c. 64 ꝛ infra.

Ad rationes. Ad primam. si esset necessariuꝫ ponere ꝛc. Aristo. ꝛ Cōmentatoꝛ cōcederent. Et quando dicitur ꝙ motus non est eternus ipsi negant: vt visum est: tamen ſm fidem ꝛ veritatem subā est eterna: dato ꝙ motus non sit: qꝛ prima causa non ordinatur ad motum. ¶ Ad aliam. Dicendum ꝙ non concludit. qꝛ ydee si essent non essent in singularibus ſm eē. modo nihil operatur nisi qđ est singulare vl' vniuersale l' singulari ſm esse. sed ydee essent vniuersalia: ꝛ nullum haberent respectum ad motum. qꝛ non coniunguntur ei sicut motoꝛ mobili. sed substantie ab'te coniunguntur orbibus sicut proprij motores. ¶ Ad aliam. generatio. ꝛc. Dicendum ꝙ generatio non est eterna eadeꝫ numero: ſꝫ in spē. ergo oꝫ ēt ponere eternum a quo dependet continuatio

⁊ successio generationum. ⁊ h̄ est motus solis: ⁊ aliorum corporum celestium: que sunt eterna s̄m Ar. vnde generatio non perpetuatur ex vna generatione numero. s₃ ex continuatione ⁊ successione generationum: sed motus celi est eternus idem numero. ergo requirit subiectum et mouens eternum. ¶ Et tu dicis. ꝙ infiniti dies precesserunt. ⁊ per consequēs infinitum est pertransitum. Dicendum ꝙ motus totus est vnus numero ⁊ ꝯtinuus: sed partiales reuolutiones sunt partes eius. ⁊ ordināt̄ur accidentaliter. ⁊ per consequens dies. modo ĩ accidētaliter ordinatis infinitum potest eē pertransitum: sicut etiam Ari. ponit ꝙ infiniti homines precesserunt. q₂ ordinantur accidentaliter. Tamē s₃ fidem ⁊ veritatē diceretur ꝙ motus cum mundo incepit: ⁊ etiam desinet. q₂ deus creauit illa ex nihilo: ⁊ ipse fuit ante alia entia. ⁊ h̄ est. Qō. VII.

[T.c.30.] ¶ At vero si fuerit motiuum. ⁊c̄.

Queritur circa hanc partem: vtruȝ substantia eterna prima sit semp mouens ⁊ operans. Arguitur primo ꝙ nō. Si substantia prima eterna semper eēt mouens ⁊ operans: tunc non ageret libere. sed ex necessitate. sed hoc est falsum: falsitas consequentis apparet. q₂ prima substātia maxime est libera: cum possit agere ⁊ nō agere. vnde etiam omnino libertas est a prima causa. consequētia p₃. q₂ illud non est liberū qō sic agit ⁊ operatur: ꝙ non potest non agere ⁊ operari. modo si prima substantia semper moueret non posset non mouere. ¶ Item ille motor non semper mouet. q₂ non habet mobile semp presens. q₂ mouens non mouet nisi presente mobili. sed pria causa non habuit mobile semp presens: q₂ mobile vt celū non semp est presens primo motori. q₂ celū de nouo est factum ⁊ creatum. ⁊ sic non semper fuit.

[T.c.30.] **Oppositum** vult Ar. in predicta littera. vult. n. ꝙ substantia prima sempiterna sit semper mouēs ⁊ opans. Et idem vult cōmentator.

Ad questionem dicendū. ꝙ s̄m intentionem Ar. ⁊ Cōmentatoris. prima substantia est semper mouens ⁊ operans. Et causa est. Si substantia prima eterna nō esset semper operās ⁊ mouēs tunc contingeret motum celi non esse. sed hoc est falsum. vt probatum est 8°. phy. q₂ motus celi est eternus. q₂ dicit Ar. 9°. huius. Non enim timendum est ꝙ celum stet. consequentia patet. q₂ motus est accidens. ⁊ nō potest eē eternus nisi ab aliquo mouēte actu. modo si illud mouēs nō semper actu moueret: sed in potentia: tunc cōtingeret nō mouere: q₂ contingit aliquid habens potentiaȝ ad mouēdum non agere ⁊ mouere. Et dicit cōmentator. ꝙ omnis motor cui admiscetur potentia possibile est. vt aliqua hora non moueat. q₂ non mouet nisi per alium motoreȝ extrahentem ipsum de potentia ad actum que est possibil: vt non sit presens. ¶ Item mundus est eternus 8° physi. ergo primus motor semper mouet: q₂ si mundus est eternus: tunc primū mobile est eternum: ⁊ oportet ꝙ semper moueatur: alioquin esset frustra. modo nō potest semper moueri nisi a substātia: que semper mouet: ⁊ est prima. q₂ si semper mouetur a substantia non prima procederetur in infinitum. q₂ substantia non prima semper mouet ĩ ratione alterius cum depēdeat ab alia. ¶ Notanduȝ ꝙ licet ista diceret Aristo. ⁊ Cōmentator ad questionem tamen aliter est dicēdum s̄m fidem ⁊ veritatem. q₂ prima substantia vt deus non semp mouet: cum mundus de nouo sit creatus: ⁊ ante creationē non mouit. q₂ non fuit mobile. vnde etiam motus non fuit eternus. sed de nouo incepit: ⁊ hoc nō potest probari ex sensatis ⁊ imaginatis. sicut primo visuȝ est. sed tamen firmiter credendū ē absq₃ omni demonstratione. q₂ ibi cessat meritum: vbi ratio p̄bet experimentum.

[Margin: a. t. c. p̄. vsq₃ ad t. cō. 53. T.c.17. Cō.30 ad p̄ᵉ]

Ad rōnes. Ad primā. tūc prima substātia. ⁊c̄. Dicendū ꝙ duplex est necessitas: quedā violentie. ⁊ illa impedit libertatē. q₂ illō qō sic de necessitate mouet nō mouet libere. Alia est ineuitabilitatis pp̄ incōpossibilitateȝ ꝯdictorioȝ. ⁊ illa necessitas non impedit libertatem. vñ liberuȝ ē qō est gratia sui: ⁊ qō sic mouet gr̄a sui mouet. s. prima intentione. licet secūda intentione moueat ꝑpter alia. vt cōicet ⁊ diffundat suam bonitatem alijs per motū. ⁊ sic libere agit. vnde dicit cōmentator 2° celi. ꝙ nihil agit prima intentione pp̄ se: nisi secūda intentiōe agat pp̄ alia: nisi sit natura non nata ad largiēdū. ⁊ sic diceret Ar. ⁊ cōmentator. sed diceret̄ s₃ fidem ⁊ veritatem: qō nō oȝ ꝙ illa sub̄a semper moueat. q₂ pōt cōicare suaȝ bonitatē alijs preter motū. ¶ Ad aliam. Ille motor. ⁊c̄. Tu dicis. ꝙ primus motor non semper habet mobile. Ar. ⁊ cōmentator negarent. q₂ ponunt mundū eternū. s₃ s̄m fidem et veritatem debet dici mundum de nouo icepisse: ⁊ illa ponit ꝙ p̄mus motor nō semper moueat nisi acciperet motuȝ pro intellectiōe: qō est improprie accipere motum. et hoc est. Questio VIII.

[Margin: Cō. 17. ⁊ 21.]

¶ Et adhuc neq₃ si aget. ⁊c̄.

[T.c.30.] **Queritur** circa hanc partem. vtrum prima substantia sit in potentia. Arguitur primo ꝙ sic. Primo enti debetur prima dispositio. q₂ primum ens potius habet dispositionem primā q̄ȝ alia entia: sed potentia ē prior actu. ex 9°. huius. vbi Ar. vult. ꝙ potentia est prior actu. q₂ aliq̄d prius est in potentia. ⁊ postea in actu. g̃ sub̄a est in po°. ¶ Item illud qō intelligit alia a se est in po°. q₂ intelligens est in potentia respectu eius qō itelligit. s₃ p̄ᵃ sub̄a intellīt alia: cuȝ deus intelligat oīa entia: vt de se p₃. ergo ⁊c̄. ¶ Item illud qō prius non mouit: ⁊ postea mouet est in potentia. q₂ quod prius non mouet. ⁊ modo sic est in potentia ad mouendum. sed prima substantia ē hō. q₂ prima sub̄a aliq̄n non mouit. sicut ante creationē. ⁊ postea mouit. ergo prima sub̄a est in po°.

[Margin: T.c.13.]

[T.c.30.] **Oppositū** vult ar. in predicta lr̄a. q₂ vult ꝙ prima sub̄a non sit in po°. Et arguit sic. p̄ma sub̄a vel est actus, vel in po°. per sufficientem diuisionem. sed non potest esse in po°. q₂ sic non sufficeret ad eternitatem motus. Et ēt postea dicit ar. in illa parte. Principium enim est intelligentia ꝙ p̄ma sub̄a est simplex sine oī cōpōne. ⁊ est actus sine oī po°. ⁊ sub̄a sine oī accn̄te. Et cōmentator dicit ibi. ꝙ prima cā est in fine simplicitatis ⁊ actualitatis. q₂ est simplicissima ⁊ s̄m actū sub̄a.

[Margin: Cō.30.]

Notandum ad intellectum qōnis. ꝙ duplex est potentia. quedaȝ ē passiua. sicut illa per quā res patit̄: sicut est po° mãe. ⁊ etiam illa po° p̄ quā res est perfectibilis. vñ ēt intellectus possis est in po°: non ꝙ habeat poᵉᵐ per quā sit generabilis ⁊ corruptibilis. sed h₃ poᵉᵐ p̄ quam perficit̄. ¶ Alia est po° actiua per quam res agit. ¶ Tunc dōȝ est ad qōnem. Primo ꝙ sub̄a p̄ma nō h₃ poᵉᵐ passiuam. Et cā est. Illud ĩ quo est po° passiua est imp̄fectū ⁊ deficiens. sicut mā p̄ma q̄ appetit formaȝ: sicut turpe bonū: ⁊ femina marē: sed prima sub̄a est perfecta simplr̄. ex 12° ⁊ 5° h°: vbi dr̄. ꝙ p̄ma sub̄a est p̄fecta simpliciter: ⁊ s̄m Ipbolē. g̃ nō est ĩ po° passiua. ¶ Itē si esset ĩ po° passiua: tūc eēt aliq̄d p̄us p̄ma sub̄a. qō ē impolē ⁊ falsum. ꝯn̄a p₃. q₂ illud qō est ĩ po° passiua actuat̄ ⁊ p̄ficitur p̄ aliqō qō est actu: ⁊ illud ens in actu est prius ente in potentia. ¶ Secūdo dōm. ꝙ h₃ bñ poᵉᵐ actiuā q̄ ē sub̄a ei°.

[Margin: T.c.30. 36. ⁊ 38. T.c.12.]

Et causa est. Illud habet potentiam actiuam que ē essentia sua. qđ est primū mouēs: ⁊ in cuius virtute omnia mouent ⁊ agunt. qz nihil mouet nisi per potentiam actiuam: ⁊ in cuius virtute omnia mouent. qz si non haberet potētiam actiuam que est sua essentia: tunc in virtute eius nō omnia mouerent: qz tunc ipsum moueret virtute alteri primi. sed prima substātia est hō̄. qz deus est primum moº uēs ⁊ virtute eius oīa mouent: vt vult Arᵉ. ⁊ cōmetator in hoc izº. ⁊ 8. physicorum. Unde notandū. ꝙ ī quibusdā potentia actiua differt ab ipso agere: sicut potētia actiua ignis est calor quo agit. Et calor differt ab ipo calefacere. Sed in prima substantia potētia actiua nō differt ab ipa operatione. vnde in prima substantia potētia actiua non est principium operationis. cuz ipsa operatio sit met substantia dei: sed tantum est principium effectus. verum autem operatio in alijs substantijs abᵘᵉ. sicut substātia earum. de hoc postea videbitur.

T.c.36. 38.44. a.t.c.46 vsqz ad t.c.5z.

Ad rōnes. Ad primaz. primo enti debetur prima dispositio. Dicendum ꝙ si intelligitur de dispositione que est accidēs non est verum. qz nullum accidens cadit in primo ente. Sed si intelligitur đ dispositione que est substātia rei. Tunc dicendum ꝙ est verū. ¶ Et tu dicis. ꝙ prior dispositio est potētia. conceditur. In generabilibus ⁊ corruptibilibus in eodez indiuiduo. Sed tamē actus est prior potentia simpliciter. vnde potentia passiua non cadit in eternis: sed tantuz actus. ergo non valet. ¶ Ad aliam. Illud qđ intelligit alia. ⁊c̄. conceditur. Si intelligit alia per species sumptas a rebus. vel per species cōcreatas: tunc aliqualiter est in potentia passiua. non que est principium corruptionis in substantia. sz que est salus ⁊ perfectio: sed si intelligit aliquid per suam essentiam: non oportet ꝙ sit in potentia passiua: sed ē potentia actiua. vnde omnes perfectiones rerum actu sunt in prima substantia: que potentia sunt in prima materia. vt dicit Cōmentator in isto duodecimo. ḡ in pria substancia non est potentia passiua. ¶ Ad alia. Illud quod prius non mouit. ⁊c̄. Arᵉ. concederet ꝙ esset in potentia. ¶ Et tu dicis. ꝙ prima substantia prius non mouit. Arᵉ. negaret ⁊ Cōmentator. qz dicunt ꝙ prima substātia semꝑ mouit. de hoc visum est prius. Sed ſm veritatem ⁊ fidez diceretur ꝙ prius non mouit. ¶ Et tu dicis. ꝙ tunc esset in eo potentia. Dicēdum ꝙ verum est si ī mouendo post nō mouere caderet aliqua nouitas. tunc eēt in potentia ⁊ nō purus actus. sed qz in ꝑma substātia nulla cadit nouitas. licet prius non mouerit: ⁊ mō moueat: cū moueat per voluntatem nō mutabiliter. ⁊ etiam sit extra tempus. ergo potest mouere postq̄ non mouit sine omni nouitate ⁊ potentialitate passiua. vł que sit diuersa substantia eius: cū prima substantia determinetur ad mouere per solam voluntatem non mutabilem. vt etiam nullum cadat tēpus ⁊ nouitas.

Cō.18.

Qō IX.

¶ Amplius igitur. ⁊c̄.

T.c.30.

Queritur circa hanc partem. vtrum prima substātia sit omnino immaterialis. ¶ Arguitur primo ꝙ non. Illud quod est vnuz numero. ⁊ singulare non est oīno īmateriale. ex 7º ⁊ quinto huius. qz vnū numero dicitur per materiam. sed prima substantia est vna numero ⁊ singlis. per Arᵉ. in fine. iz. huius. vbi dicit. vnº ergo princeps. ¶ Item quicquid inuenitur ī effectu: etiaz inuenitur ī causa. qz effectus recipit entitatē a sua causa. ergo quicqd inuenitur in effectibus: etiam in causa. sed in effectibus inuenitur materia: ⁊ deus est causa omniū: inuenitur nāqz materia in substantijs. qz sunt generabiles ⁊ corruptibiles. ergo etiā in prima substantia. ¶ Item illud quod habet diuisionem ⁊ diuersitatē in se: habet materiam. qz diuisio ⁊ diuersitas est a materia. prima substātia est hō̄. qz in deo est diuisio. qz habet diuersa attributa. qz dicitur principium ⁊ finis. Similiter sapiens intelligens. ⁊ sic de alijs. ergo habet materiam.

T.c.z8. T.c.iz.

Oppositum vult Arist. in ꝑdicta littera. vbi vłt ꝙ subā ꝑma sit sine materia. ⁊ siłr alie substantie eterne. vnde arguit sic. Si eternum haberet materiam: tunc simul esset ⁊ non esset. sed hoc contradicit. consequentia patet qz ea parte qua habēt materiaz possibile est esse ⁊ non esse. ⁊ qz est sempiternuz semper ē. Et dicit Cōmentator. ꝙ eternū est actio pura. ⁊ omne qđ est actio pura non habet potentiam. vnde si haberet materiam: tunc in eodem tempore simul eēt ⁊ non esset. qđ ē contradictio. ⁊ sic patet ꝙ substātia eterna non habꝫ materiam: sed aliqua substantia est eterna. vt prima. ałr motus non esset eternus. ¶ Notandum ꝙ ex ista lr̄a accipitur ꝙ intelligentie sunt puri actus. Et dicunt aliqui ꝙ verum est per negationem cōpositionis intrīsece. s. materie ⁊ forme. sed tamen non per negationem compositionis q̄ est ex genere ⁊ differentia. qz dicunt ꝙ compositio ex genere ⁊ differentia bene stat cum sempiternitate. vnde dicunt celum esse compositum ex genere ⁊ differentia. qz ē in genere. ⁊ tamen est sempiternum. vnde ipi dicūt. ꝙ nō possumus per philosophiā probare. ꝙ intelligentie excludant compositionem ex genere ⁊ differentia. Dicendum ꝙ bene probamus per philosophiam cōsequutiue hoc. qz si intelligentie eēnt composite ex genere ⁊ differentia: tūc essent generabiles ⁊ corruptibiles. quia si hoc esset: tunc essent substantie generabiles ⁊ corruptibiles: cum etiam essent composite ex materia ⁊ forma. Et hᵘ causa est. quia illud est corruptibile qđ componitur ex genere ⁊ dr̄ia. qz vna dr̄ia ē contraria respectu alterius. ex xº. huius. modo ᴣria sunt nata sibi succedere in eodem subō.

T.c.30.

Cō.30.

T.c.z4.

Dicendum est ad questionem. ꝙ prima substantia est eterna. ⁊ omnino īmaterialis. Et causa est. Nullum eternum habet materiam. quia dicit Cōmentator secūdo celi. Abscisio a materia est causa ꝑpetuitatis. sed prima substantia est eterna. vt prius visū est. ¶ Item illa substantia omnino est īmaterialis ī qua nulla cadit priuatio ⁊ imperfectio. qz omnis imperfectio ⁊ orbeitas est ex parte materie. vnde etiā priuatio annectitur materie. sicut propriū accidens. ergo ī quo nulla cadit priuatio non habet materiam: sed in prima substātia nulla cadit priuatio ⁊ infectio. quia prima substantia seu causa est perfecta simpliciter. et per Iperbolē: vt dicitur quinto huius. ergo ⁊c̄. ¶ Item si prima substantia haberet materiam: tunc non esset prima. sed hoc est falsum. qz est contradictio primum ⁊ non primum. cōsequentia patet. qz si haberet materiam: tunc esset composita ex materia ⁊ forma. modo componētia sunt priora composito. vt per se patet. ergo ⁊c̄.

Cō.p̄.3º ⁊.49

T.c.zi.

Ad rationes. Ad primam. Illud quod est. ⁊c̄. Illa potest negari. qz ista ratio est vera in generabilibus et corruptibilibus que habent materiā. sed substantie abᵗᵉ non indiuiduantur ⁊ significant̄ ꝑ mām vel quantitatez in mā: vel per formaz eductam de potentia māe. sed alio modo. qz ꝑ met formā per quam subsistunt. ⁊ de hoc visū est prius. quando disputabatur de principio īdiuiduationis. ¶ Ad aliam. Quicqd inuenitur in effectu. ⁊c̄. verum est: inuenitur in causa vel virtute vł formaliter. modo. d. ꝙ materia inuenitur. ⁊c̄. conceditur. ergo etiam inuenitur in prima causa v̄tute. qz omnes perfectiones q̄ sunt ī mā ꝑma in potentia inueniunt̄ in pᵃ cā actu ⁊ virtute. tamen

aliqui dicunt. qđ inuenitur in effectu: inenitur i causa: verum est: si pertinet ad perfectionem: sed si pertinet ad imperfectionem non oportet. modo materia prima pertinet ad imperfectionem. prima solutio est tutior. ¶ Ad aliaz. Illud qđ habet diuisionē ⁊ diuersitatem. ⁊c. conceditur: si habet diuersitatez ⁊ diuisionem in se materialem: sed si non: nō opz. qꝛ celum habet diuersitatem in suis partibus. sed non materialem. ergo non habet materiam que est i potentia ad esse: licet habeat materiam localē. vt pri⁹ visum est. ¶ Tu dicis. ꝙ prima substātia habet diuersitatem ⁊ diuisionem in se. Dicendum ꝙ nō habet diuersitatem realez. vnde ista attributa que attribuuntur deo sapiens principiuz causa omnia important eandem essentiam ⁊ naturā: ⁊ non differūt ſm rem: sed tantuz ſm rationem que diuersitas rationis accipitur ſm diuersitatem rerum inferiorū: sicut prius visum est: ⁊ postea videbit. Qō X.

T.c.36 ¶ Mouet autem sicut appetibile. ⁊c.

Queritur circa illud capitulum. vtrum prima substātia sit imobilis. Et arguitur primo ꝙ nō. qđ mouet seipsuz non est omnino imobile. qꝛ nihil mouet nisi respectu mobilis. sz prima substantia mouet seipsam. qꝛ prima substantia itelligit se ⁊ amat se. ergo mouetur a seipsa. ergo prima substātia est omnino imobilis. ¶ Itez omne quod est tale per participationez reducitur ad tale per essentiam: sed omnia alia mouentur per participationem. qꝛ omne mobile hic inferius recipit motum ab alio. ergo habz reduci ad aliquod quod mouetur per se ⁊ per essentiam suam: ⁊ hoc non est aliđ nisi prima substantia. qꝛ omnia reducuntur ad primam substantiam tāq̄ ad primum principiuz. ḡ ⁊c. ¶ Item illud quod elōgatur ⁊ approximaṫ ad aliđ hoc mouetur. qꝛ elongari ⁊ proximari sunt proprietates motus. sed prima substantia est huiusmodi. qꝛ prima substantia elongatur ⁊ approximatur istis inferioribus. qꝛ homini felici propinquior est p̄ma cā ⁊ aliјs remotior.

T.c.36. T.c.35. ⁊ 38. **Oppositum** vult Ar. in predicta littera. et etiam imediate addit. Igitur est aliud qđ nō motū mouet sempiternum: ⁊ suba ⁊ actu ⁊ ens.

Dicendum est ad questionez. ꝙ prima substātia mouet: ita ꝙ omnino est imobilis per se ⁊ per accidens motu proprio dicto. ⁊ hoc probatur ratione Ar. ⁊ cōmentatoris: qui eum pertractat. vnde Ar. dicit. Est igitur aliquid qđ nō mouet motum: cū sit aliud qđ mouetur ⁊ mouet simul. Est etiam aliud qđ moueṫ tātū. ergo est aliud sempiternum qđ mouet tantum: ⁊ non mouetur. ⁊ ē substantia ⁊ actus purus. Et Cōmentator dicit ſm Alexandrū. ꝙ ista est rō ꝙ aliqđ mouens nō mouetur: ⁊ est dicta breuiter. ⁊ est rememoratio ei⁹ qđ dictum est in 8°. phy. Et est fundata super duas propositiones. quarū prima est. ꝙ oē compositum ex duobus: quorum alterū potest esse per se: etiā reliquum potest esse per se. sed inuenimus aliquod motum et mouens cōpositum ex mouente ⁊ moto: ⁊ inuenim⁹ aliquod motum per se: qđ non est mouēs. ergo etiā inuenimus aliqđ mouens omnino imobile. maior ē manifesta. qꝛ cōpositum ex duobus. quorum vnum inuenitur per se sine alio: etiam reliquum potest inueniri preter illud: nisi vnum dependeat ex alio. Cō.35.

sicut est cōpositio substātie ⁊ accidentis. Et declarat commentator. Idromel componitur ex aqua ⁊ melle: ⁊ mel inuenitur per se. ergo etiam aqua. minor patet: nos inuenimus aliquod compositum ex mouēte ⁊ moto. sicut animal. Et inuenimus aliquod motum per se: qđ non est mouens sicut orga^m. ergo inuenimus aliquod mouēs nō motum. ⁊ hoc est imune a potentia. ⁊ i nulla materia existit. Cō.35

¶ Item si non esset dare aliquod mouens omnino imobile ⁊ per se. ⁊ per accidens. tunc esset procedere in infinitum in mouentibus: hoc est inconueniens. vt patet secundo huius. ⁊ 7°. ⁊ 8. phy. ꝯsequentia patet. qꝛ omne mouēs quod mouetur siue moueatur p̄ se: siue per accidens semper mouetur ab alio. ⁊ si illud mouetur: iterum mouetur ab alio: ⁊ sic in infinitum. ¶ Item si prima substantia nō esset imobilis omnino ⁊ per se: tunc necessarium esset aliquod mouens ponere ante primā substantiam: sed hoc ē falsum ⁊ ipossibile. consequentia patet. Omne quod mouetur inquantuz h⁹ est in potentia. Et qđ mouet inquantum h⁹ est actu. sed impossibile est ꝙ vnum ⁊ idem: ⁊ ſm idem sit actu ⁊ potentia. Si igitur prima substantia esset mobil: tunc esset in potentia ad aliud: ſm ꝙ non eēt actu: sed nihil tale per se vadit ad actum. erit ergo necessariuz ponere aliquod mouens primam substantiam. T.c.6. T.cō.3. ⁊ ifra. T.c.46 ⁊ infra.

¶ Item si prima substantia moueret motu proprie dicto: tunc eēt imperfecta. sed hoc est falsum. qꝛ prima substantia est p̄fecta simpliciter. ⁊ per yperbolem ex 5° huius. probatio cōsequentie. qꝛ omne quod moueṫ proprie mouetur ad aliquam perfectionez: qua prius caruit. ⁊ sic est imperfectū. T.c.21.

¶ Item omne quod mouetur est corpus vel virtus: hec est manifesta. ex 2°. huius. qꝛ i omni re mota oportet imaginari materiam. sed prima substantia non ē corpus nec virtus in corpore. ex 8° phy. T.c.12.

¶ Notandū tamen diligenter. ꝙ motus sumitur dupliciter. vno modo proprie. ⁊ sic est actus entis in potentia. sicut patet 3°. physi. ⁊ illo motu prima substantia non mouetur: cum ille motus sit ꝓpter indigentiam. vnde etiam Ar. dicit loquens de illo motu quod nihil mouet seipsum. primo qꝛ oportz: qđ mouet se: ꝙ habeat partes. quarum vna sit mouens. ⁊ alia mota. Alio modo accipitur motus pro actu perfectionis. ⁊ sic loquitur Ar. in tertio de anima. ꝙ intelligere est qđdā moueri. vnde dicit cōmentator 8°. physi. ꝙ impossibile est ꝙ aliquid moueat: ſm ꝙ mouetur. ⁊ hoc est verum i motis ⁊ mouentibus vniuoce dictis. Et addit cōmētator. ꝙ ar. dicit hoc. qꝛ hoc non est impossibile nisi i motoribus qui sunt corpora aut virtutes in corpore. Et addit cōmētator ꝙ ideo opinabatur plato. qꝛ mota ex se moueṅ a mouentib⁹ ab^{lis}. qꝛ ponebat ꝙ mouens se est ab^{lum}: ⁊ ꝙ ab^{lum} est mouens se: sed si hoc fuerit: tunc motus ⁊ mouere illic dicunṫ equoce cum motu q̄ est hic. Et addit cōmentator ꝙ error ꝯtingit platoni. qꝛ opinabatur ꝙ primus motor nō est in corp̄e. ⁊ ꝙ motor ex se non est corpus. ⁊ hec est opinio vera. Et addit ꝙ plato est opinatus cū hoc: ꝙ ois motor siue fuerit corpus: siue non. non mouet nisi moueatur vno mō motus dcō vniuoce. ⁊ fuit ipoſle apud ipsū vt motor qui est corpus moueat se. ⁊ qui est virtus in corp̄e. Et tūc ꝯclusit plato ex hoc ꝙ anima non esset virtus in cor^e. ⁊ est eterna cū moueat. Et addit cōmentator ꝙ hoc esset verum. si aīa moueret se essentialiter ⁊ motu ꝓpo abstractionis. s. vt itellect⁹ ⁊ itellectū in ea eēnt idē. vt declaratū est de p̄mo motore. ⁊ de ceteris mo^{ri⁹} ab^{lis}. sed iste motus dr̄ equoce cū motu q̄ est a motoribus q̄ sunt corpora: aut virtutes i corp̄ibus. Et addit cōmentator totū h̄ manifestū est exercitatis in istis sciētijs. t.c.79. ⁊ t.c. vlti. T.cō.6. 7°. physi. t.c.p̄.⁊ 2^i. T.c.28. Cō.40. Cō.40.

Ad rōnes. Dē qđ ē tale. ⁊c. Dōz ꝙ vex ē. ꝙ si ista ꝯueniūt in p̄^{lo} eodē mō. Et tu. d. ꝙ ista

inferiora. rc. conceditur. ergo reducuntur ad aliquod qd est primum z tale per essentiam. sicut celũ. z illud reducitur ad aliud: non qd mouetur per essentiam motu vniuoce dicto z pprie: sz tñ motu iproprie dcõ. vñ et pº suba z alia mobilia non ꝯueniũt in pnº vniuoce dicto. vt visum est. ¶ Ad aliam. qd elongatur. rc. conceditur. si est elongatio z approximatio localiter z quantitatiue dicta. sed si est fm similitudinem. non oportet. ¶ Et tu dicis. ꝙ prima substantia. rc. Dicẽdum ꝙ non elõgatur z approximatur quãtitatiue z localiter: sed fm similitudinem fm ꝙ magis vl minus participat influentiam eius. z hoc potest fieri sine motu. Et hoc est.

Qõ XI.

T.c.36. / T.c.3.

COnsequẽter queritur circa eandez partem. vtrũ primum mouens moueat p modum appetibilis: siue finis. Arguitur primo ꝙ nõ. In separatis z imobilibus non est finis. ex tertio huius. sed pmũ mouens est sepatum z imobile. ergo rc. ¶ Item si pmuz mouens moueret: vt finis. tunc ante cõpletionem motº non haberet esse. sed hoc est falsum z ipossibile. qz primũ mouens semper habet esse cum sit eternum. consequẽtia probatur. qz finis ante cõpletionem motus non est actu: sed tãtum in potentia. ¶ Item. si primuz mouens moueret in ratione finis: tunc vel attingeret hunc finem vl nõ. per sufficientem diuisionem. Si non attingit hunc finez: tunc esset frustra. Si autem attingit hunc finem quãdoqz: tunc cessat motus: qz habitibus existentibus in materia cessat motus. pmo de generatiõe. sed motus celi nũqz cessat cum sit eternus.

T.c.55.

T.c.36. **Oppositum** vult Ar. ꝙ primũ mouens mouet in ratione appetibilis z finis.

Dicendum est ad questionẽ. ꝙ primum mouẽs mouet. vt primũ appetibile z finis. Et causa est. In separatis a materia idem est agẽs z finis. vt dicit cõmentator izº huius. sed primũ est separatum a materia. sicut primo visum est. z probatum est. 8. physico. ¶ Item illud qd est optimum omnium totius vniuersi mouet vt primũ appetibile z finis. qz finis z appetibile ẽ bonum: cũ bonum omnia appetant. ex primo ethyc oruz. z tertio de anima. qz mouet enĩ appetibile. z qd bonũ vel apparens bonũ. ergo qd est primũ appetibile est bonum. sed primũ mouens est optimum omniuz totius vniuersi. ex primo z izº huius: deus est optimum eorum que in natura. ¶ Itez illud mouet vt primũ appetibile z finis. qd omnia amant z desiderant. qz primũ appetibile z finem omnia desiderant z amãt: tãqz deterius amat z desiderat melius. sed primũ mouens est huiusmodi. ex primo z izº. huius. qz omnia alia a primo mouent vt amãtia z desiderantia: sicut alie intelligentie z corpora celestia. ¶ Item illud mouet vt finis z primũ appetibile: ad qd omnia ordinantur. qz finis est primũ appetibile: ad qd omnia ordinantur ad pmũ mouens. ex fine iz. vbi dicitur. ꝙ pmũ mouens est bonum totius vniuersi: ad qd totum vniuersum ordinatur tãqz ad bonum separatum. ¶ Notandum ꝙ duplex est finis. quidam est acquisitus per motum. z quidam est finis preexistens motui: qui causat motuz. ¶ Ulterius notandum: ꝙ quedam mouent z mouentur ad aliquam perfectionem de nouo. sicut eger mouet se ad acqrendum sanitatem. Alia vero mouent non ad acquirẽdũ sanitatem: sed ad perfectionem habitam cõseruandam vel manifestandam. z sic primũ mouens mouet primum mobile: non propter perfectionem aliquam de nouo acqrendam. sed propter perfectionẽ habitam conseruandaz z manifestandam. vnde pmũ mouens largitur z manifestat suam perfectionem alijs per motũ. ¶ Unde notãdũ ꝙ dĩa est inter mouentia inferiora z superiora. qz mouentia inferiora prima intentione mouent pp superiora. z secũda intentione mouẽt pp se. Sed superiora prima intentione mouent pp se: z secunda intentione pp inferiora. z h largiendo z cõmunicãdo eis bonitatem. vnde etiam cõmentator dicit secũdo celi. ꝙ nihil mouet prima intentione propter se: nisi secũda intentione moueat propter alia.

Cõ.36. / 38.44. / T.c.79. / z.t.c.vi. / Capi.pº / T.c.51. / In pbº / T.c.38. / z.52. / In pbº / a.t.c.52. vsqz ad t.cõ.vi. / Cõ.17.z.21.

Ad rationes. Ad pmã. In separatis rc. cõceditur. de fine qui acquiritur per motum. sed in eis bene est finis preexistens motui: z qui est perfecte causans motum. ¶ Ad aliam. Si primũ mouens. rc. conceditur. si moueret vt finis qui acquiritur per motuz. sed sic non mouet. vt dictum est. ¶ Ad aliam. Si primum mouens mouet rc. Dicendum ꝙ per motum non acquirit finez de nouo. nec attingit. quia non mouet. vt finis acquisitus per motus. sed mouet vt finis preexistens motui. vnde est met ille finis z semper mouet p pp se: z zº intentione pp alia. vt visum est.

Atr põt dici. ꝙ in imobilibº nõ ẽ finis. i. in mathematicis q̃ abstrahũt a motu: z de illis loqtur pbs ibidẽ. sicut ẽ finis cõmẽtatoris z Alberti in illo loco.

Qõ XII.

¶ Horum autem prima rc.

T.c.36.

Queritur circa hanc partez ppter dictum cõmẽtatoris. qz ibi dicit concludendo ꝙ apparet ex dictis ꝙ celum est animatum. qz appetit z itelligit: z qd non habz de virtutibus anime nisi intellectum z virtutem desideratiuam: que mouet in loco. vtrum celum sit animatum. Arguitur pmo ꝙ non. Qz si esset animatum vel esset animatũ anima sensitiua: aut vegetatiua: aut itellectiua. per sufficientem diuisionem. sed non est animatum anima vegetatiua z sensitiua. qz tunc esset generabile z corruptibile: cuius oppositum probatum est. primo celi. Nec etiam aia intellectiua. qz intellectus psupponit alias virtutes fm Themistium. zº de anima. vbi dicit. Quibuscũqz mortalibus natura dedit intellectum eidem dedit ceteras potentias i ministerium rationis. ¶ Item si celum esset animatuz: tũc esset organiᵐ. sed hoc est falsum. p cõmentatorez secundo celi. vbi dicit. ꝙ nulla diuersitas est i celo nisi fm rarum z densum. vnde organicum corpus est compositũ ex diuersis partibus: que differũt compositione z cõplexione. vt dicit Albertus secũdo de aia: qz auris est alterius cõpositionis z complexionis z figure qz oculus. consequentia patet ex diffinitione anime. qz anima est actus corporis organici i potentia vitam habentis. ¶ Itez si celum esset animatum: tũc esset compositũ ex materia z forma: sz hoc est falsum. qz est subiectum simplex. vt vult cõmentator in de substantia orbis. z pmo z secũdo celi. consequentia patet. qz animatum habet duo principia intrinseca. quoruz vnũ est. vt materia: aliud vt forma. Item si celum esset animatum. tunc eẽt augmentabile z diminuibile: sed hoc est falsuz. ex pmo celi. qz est ingenerabile z inalterabile: z indiminuibile. consequentia patet. quia videmº alia animata augeri z diminui. ¶ Item qd mouetur tantum ad vnam differentiam positionis non est animatuz. qz animatũ mouetur ad omnem differentiam positionis. vt patet in animalibus. sed celum est hmõi. qz mouetur tantum ad vnaz differentiã põnis. qz circulariter mouetur ab oriente in occidens redeundo in occidens. vt pz pmo z zº. celi. ¶ Itẽ illud non dz poni i pħia qd nõ põt declarari ex manifestis sensui. qz

T.c.20. / Cõ.42. / Cap.p.cõ.20. / Cõ.p 3º z.49. / t.c.20.z.21. / t.c.12.z ifra. / t.c.17.z ifra.

de imanifestis opꝫ manifestis signis in testimonyꝫ vel in sensu. nostra enim cognitio incipit ex sensatis ⁊ imaginatis. ex tertio de anima. Et cōmentator dicit 8° physicorū. Experimentum verorum sermonum est: vt concordet cū rebus sensatis. Et dicit tertio de anima. Hec enim est cōditio necessaria necessarys demonstrationibus. vt concordent sensatis. sed celum esse animatum non potest declarari ex ma^tio sensui. qꝛ hoc non potest inuestigari nisi p motum. ⁊ hoc non est. quia multa mouentur carentia aīa vt grauia ⁊ leuia inanimata.

T.c.20. 30.⁊.39. Cō.22 Com.7.

Oppositum vult cōmentator in hoc cōmento. ⁊ etiam Ar. hic. ⁊. 2°. celi. ⁊. 8. huius: ⁊ 8°. physi. Et posset argui ratione. qꝛ quod est causa animatorum est causatum. qꝛ qđ est in causato veriori modo est in causa: vt dicit cōmentator 8°. huius. si ergo causata habent causam: multo fortius causa. qꝛ animatum non pōt fieri ab inanimato. qꝛ effectus semper recedit a perfectione cause. ⁊ aiatum est nobilius inanimato. ¶ Et hec etiā fuit causa. quare auicēna coactus fuit ponere datorē formarum. qꝛ animata ex putrefactione non fuissent aliter generata. qꝛ nō erat aliud agens propriū. qđ erat animatum. sed celum est hōꝫ. qꝛ celum est causa omniū inferiorū in spera actiuorum ⁊ passiuorū. qꝛ dicitur primo methaurorum. Ex necessitate igit̄ iste mūdus ē contiguus latiōibus superioribus: vt omnis virtus eius gubernetur íde. Et dicitur 2° physicorum. homo generat hominem ⁊ sol. ⁊ 2° de generatione. forme omniū sunt i terminis. ¶ Notandum ꝙ de ista questione fuit opinio Themisty. ꝙ celum nullo essꝫ animatū: nec anima appropriata: nec phi^ce. vnde opinabatur ꝙ celum mouet seipsum. vt grauia ⁊ leuia inanimata. ⁊ motus celi esset naturalis. vt motus grauium ⁊ leuium. Ista opinio expresse est contra intentiōeꝫ Ar. 8. phy. vult enim ꝙ celū moueatur ab intelligētia sibi appropriata. ⁊ 12. h°. inuest[i]gauit numerū principiorūꝫ ab^ctoꝝ per numeꝝ motuū celestium. qđ non esset nisi mot^9 illi procederent effectiue ab intelligentys. ¶ Iteꝫ videmus ꝙ grauia ⁊ leuia quiescunt in termino ad quē. sꝫ corpora celestia nūqꝫ quiescunt: vt demonstratuꝫ est 8° phy. ¶ Item motus naturalis grauiū ⁊ leuium fortior est fm Ar. in fine: ⁊ etiā cōmentatorē 3° celi: ⁊ ecōuerso. de violento: sed motus celi est regularis ⁊ vniformis. ex 2° celi. ⁊ patet ad sensum. ¶ Item Themistius vel intelligit p celum subiectum simplex. vt cōmentator. vel celum esse cōpositum ex materia ⁊ forma. hec est manifesta. per sufficientem diuisionē. Si intelligit per celum subiectū simplex. vt cōmentator. tunc non potest dicere ꝙ nō moueatur ab intelligentia: sed fm se. qꝛ tunc idem esset in actu ⁊ in potentia respectu eiusdem. s. motus. qđ est impossibile: ergo oportet ꝙ det efficiens motui celesti. vel ergo dat intelligentiaꝫ: qđ ipse negat: vel met substantiam celi. ⁊ tūc cum substantia celi recipiat motum: vnum ⁊ ideꝫ erit ratio agendi ⁊ recipiendi motum. qđ est impossibile. qꝛ mouens ⁊ motum semper sunt diuersa. 7. physicorum. Si aūt dicas: ꝙ celum mouet se per accidens: eo modo quo grauia ⁊ leuia: tunc adhuc stat ratio. quoniaꝫ graue inanimatum nō mouet se per accidens nisi moueat per se mediū quo moto ipsum ex consequenti mouetur: sꝫ istum modū mouendi per accidens non est possibile inueniri in celo. vt patet. Similiter omne per accidens reducit̄ ad per se. ergo oportet reducere ad per se motum ⁊ mouens qđ nō potest fieri in celo: sed in grauibus ⁊ leuibus bene. ¶ Itē licet aliquid moueat se per accidens: tūc opꝫ ponere aliđ. qđ est ratio mouendi actiue: ⁊ aliud qđ est ratio recipiendi. sicut patet in grauibus: sed hoc non potest fieri in celo. licet sit simplex. qꝛ vnum ⁊ idē simplex non potest esse ratio agendi ⁊ recipiendi. nec posset aliud dari qđ essꝫ ratio agendi ⁊ recipiendi. nam ipse non ponebat intelligentiam rationem agendi: vt iam visum est. Et nec poterat ponere aliqđ aliud inferius vel inferioris ordinis ad celum esse rationē mouēdi celū actiue: ergo relinquitur ꝙ subā celi: que est subiectum simplex fm cōmentatorem: esset ratio agendi ⁊ recipiendi motum. qđ est ipossibile. Tunc sequitur alia pars minoris. ꝙ si celum est cōpositum: tunc posset saluare ꝙ aliud esset ratio agendi: ⁊ aliud recipiendi. Sed contra istam partem sunt alie rationes: qꝛ Ar. vult expresse. ꝙ celum mouetur ab intelligentia. aliter non inuestigaret numeꝝ itelligentiaꝝ per numerum motuū. vt fatetur in hoc 12°. Etiam sic sequeretur ꝙ celū eēt gnābile ⁊ corruptibile. ¶ Alia fuit opinio Auicēne. ꝙ celum essꝫ animatuꝫ anima perficiente ipsum. Et ratio sua potissima fuit. qꝛ nulla intelligentia abstracta pōt cognoscere indiuidualiter. sed anima celi cognoscit reuolutiones particulares: aliter non efficeret eas. Et qꝛ ista forma ē perfectissima inter omnes formas in magnitudine. qꝛ virtute cōtinet omnes. ergo appetitum ⁊ totam potentiam materie satiat ꝙ non aliam formā. ⁊ sic est corruptibile. vt ait. ¶ Sed ista opinio est contra itentionem Ar. ⁊ cōmentatoris. 8. physicorum. ⁊ 12° huius. in quibus locis expresse vult Arist. ꝙ celum moueatur ab intelligentia. ⁊ non solum in ratiōe finis. Et etiam pro tanto. qꝛ intelligentia mouet motum infinitum. ideo probat ꝙ non potest esse virt^9 in magnitudine. ⁊ in 12. huius inuestigat numeꝝ intelligentiarum per numerū motuū. qđ non esset si tantum moueret ratione finis. Et Cōmētator dicit 12. metaphysice. ꝙ quelibet substantiarum ab^ctarum est causa substantie sensibilis fm motorem ⁊ fm finem. ¶ Item nulla virtus in magnitudine pōt mouere motum infinitū. 8. physi. sed virtutes celestes mouent motum infininum. ergo ⁊c. ¶ Item videmus ꝙ animata anima perficiente mouent̄ cū fatigatione ⁊ pena. vt patet in animalibus. sꝫ celum nō mouetur cum fatigatione ⁊ pena. vt vult Ar. ⁊ commentator in multis locis. ¶ Item si esset: tunc esset compositum ex materia ⁊ forma ⁊ haberet potētiā contradictionis. ⁊ per cōsequens esset generabile et corruptibile: augmētabile ⁊ diminuibile: ⁊ haberet imaginationem ⁊ fantasiam. omnia ista sunt absurda. ergo non valet ista opinio.

T.c.9. T.c.12. t.c. vlti. Cō.7. Quare Aui. posuit datorē formaꝝ. Cap. T.9.26 T.c.50. Opō themisty. t.c. vlti. t.c.44. t.t.c.p.° vsqꝫ ad t.cō.53. Cō.28 T.c.28. ⁊ ifra. T.cō.p. t.2.

T.c. 42.43. ⁊.44. 2° opio aui. in 9° sue met. ca° secundo. Contra. t.c.79. ⁊ vlti. T.c.41. t.c.42. ⁊ ifra. 3^tio.36.38.⁊.41 T.c.79. Utrū intelligentia fatiget̄ i mouendo. vide cōmentatorē. 2. celi cō. 71. ⁊ in. 2. ca. de suba orbis.

Ad rōnem. Qua mot^9 fuit Auicenna ꝙ nulla forma separata. ⁊c. potest dici ꝙ verum est ꝙ nulla intelligentia mouens cognoscit motum siue reuolutionem particularem. sed cognoscit p̄mo motū celi in sua vniuersalitate ⁊ ex cōsequenti reuolutiones particulares. fm ꝙ includūtur in motu primo accepto fm suum ambitum. Sꝫ dices. ꝙ intelligentia cognoscit totum motum primum. vt continuus ē ⁊ eternus. ⁊ vt sic est vnus numero. ergo cognoscet aliquod indiuidualiter: quod est impossibile nisi sit virtus in magnitudine. Dicēdū ꝙ motus primus vt ꝯtinuus ⁊ ꝑpetuus non cognscitur ab intelligentia nisi sub rōne vlī: ⁊ non sub ratione singulari. Et si dicas. tunc intelligentia cognoscet a^b extra se. quoniam motus est extra itelligentiam. vt patet: ⁊ motum cognoscit: vt dicis. Dōm ꝙ non cognoscit motū nisi fꝫ ꝙ relucet in sui essentia. ¶ Alr̄ ēt posset aliqs imaginari. Dōo ꝙ itelliḡ^a mouēs nō oꝫ ꝙ cogścat motū quez fac̄. sꝫ itelliḡ^a cogścit

ad auicēnam

Ista 2ª responsio doctoris est ipositor de directo 3dicit comentatori in 12. metaphysice.co.36 vbi hz. q corpa celestia nō hñt 9 ḋrutib⁹ aie:nisi intellcm et ḋrute desideratiuaz:q mouet in loco. & itelligentia mouet p intellz et volun taté.idé hz p.c. de suba orbis.et 12.met.cō. 44 ex hisse ponit itel ligētiā cognoscere motū. et q oēs itēdūt motū pm. Et q dispō ipoz corpoz cele stiū in mouēdo et generādo ea q sunt h est sic dispositio regentiū bonoz q iuuant se adinuicé in regēdo bonā ciuitaté.meli⁹ ē igit vt dicatq in motu nō hñte 3riuz et impedimēnz sufficit vlis ipsius mot⁹ conceptio. mot⁹ aūt celi est max⁹ regularis et vniformis nullū hñs ipedimētū io rc. sz i mot⁹ aialiū. i qb⁹ ē irregularitas et 3rietas et plura impedimēta ad tales nectio regrit pticularis 3ceptio. io dixit Auer.12.meta. cō 36.et 3.ð aia. 60 et.61 .cōmē. sensus dati sunt aialibus ad salutem.

primū principium:et desiderat sibi assimilari inquātum pōt. Etiam hoc hz ex natura qd desiderat se assimilare deo. Et ad illud desiderare nālr sequit mouere. vnde credo q supposito isto pro possibili vel ipossibili. q intelligentia non cognoscit motum: dūmō desideraret se assimilare primo: et illd desideriū adiplere nō posset: nisi p motū. et sic adhuc moueret.

His visis dicēdum est ad qōnez sm intētionez Ar. et cōmētatoris. ¶ Ad cuius intellectū notandū. q celum vno modo pōt accipi pro aggregato ex motore.s. intelligētia que mouet circulariter et mobili: qd sic mouet circulariter. Alio modo pōt accipi celum pro qnta essentia: q nec ē grauis nec leuis: et hoc circūscripto motore. ¶ 2º notandū sm cōmentatorem. 2º celi. cōmentis. 60. et 71. q animatū dicitur equiuoce de celo: et animatis que sunt hic.i. sm diuersas rationes. qz vno mō dicitur animatū anima inexistente corpori: et constituta per subiectum inherenter. Alio modo animatuz dicitur anima non inherente corpori. nec constituta p subm dans sibi esse: sed solum animatum anima appropriata que est principiū motus: et coniungitur ei sm motū q est pm imediatū et determinatū mot⁹.

Hoc viso dicēduz ad questionē. Primo q capiēdo celum secūdo modo circūscripto motore.s. intelligentia non est animatuz. Et causa est. Si celū circūscripto motore eēt animatum: tunc esset corpus cōpositum ex forma et materia. sed hoc est falsum. qz sic sm cōmentatorē ē subiectum simplex. 9ña patet. qz animatum habz duo principia.s. animā: que est forma: et corpus. qd est materia. qz anima ē actus corporis. rc. Et possent adduci due alie rōnes in principio questiōis facte ad hāc conclusionem. sed non resumuntur pp breuitatem. ¶ 2º dicendū. q capiendo celum primo mō pro aggregato ex motore.s. intelligentia: et mobili non est aiatum anima inherente et perficiente ipsum in eē. Et cā est. Si celum esset animatū anima inherente tunc esset generabile et corruptibile. sed hoc est falsum. primo celi. 9ña patet. qz ois forma constituta p subm est generabilis et corruptibilis. sicut vult commentator pmo celi. cō. 20. qz forma in materia ppa est generatio et corruptio. sicut occisio ē propria occisori. ¶ Item si sic esset animatū: vel esset animatum anima sensitiua. vel vegetatiua: vel intellectiua. sed nullo istoz modorū: et deduco istam rationē sicut deducta est in principio questiōis. ¶ 2º dōz. q sic capiendo celum est animatum aia appropriata.

T.c.61.

Et cā cōmentatoris 2º celi. vbi Ar. soluit illas difficiles questiōes. Et prima sua ratio est. Illud quod ē nobilius animatis est animatū: hanc hz pro manifesta: qz qd nullo modo est animatū nō pōt eē nobili⁹ animato. sed celū est nobilius animatis iferiorib⁹: qz dicit cōmentator. ibi. cō. 61. q nos opinamur celum esse nobilius animato. ¶ Item illud est aiatū qd mouet localiter: et habet figuram determinatam et propriā. qz moueri localiter cōpetit animatis. qz

T.c.32.

animata non mouent se de potētia essentiali. qz hoc est propriū inanimatorū. vt pz 8º phy. nec etiam inanimata hñt figuras pprias et determinatas. qz ipsis remanentibus in spē possunt hře diuersas figuras: vt pz in lapidibus. celum est hmōi. nam celum mouet ex se localiter. qz diuidit in partē mouentem et ptez

t.c.46.et īfra. t.c.21.et īfra.

motam. ex 8º phy. et habet propriā figuraz.s. spericā. 2º celi. Et dicit cōmētator. q ista ratio accipitur ex parte motus et figure: que posteriora sunt. ¶ 3ª rō est. Et est rō pp qd. qz fundatur super rōnes nāles et diuinas. Illud cōpositū est animatuz: cuius altera pars est suba sine materia et magnitudine. qz dcm̄ est in sciētia de aia. q oē tale ens abstractum a materia est intellectus. sed altera pars celi est sine materia et magnitudine. qz declaratū est 8º phy.

T.c.79. et vltimi

q motor celi est imālis. Et addit cōmentator. q declaratum est in. xi. vere phie. q forma itellectualis non mouet

T.c.36.

nisi p desideriū primi. et primū mouet vt animatū et desideratum. Et ad hanc intentionem dicit cōmentator. versus pm 2º celi: q in corpore celesti forma et formatuz sūt

Cō.3.

vnum numero: vt celū et intelligentia que est motor eius. licet magis diminute q̄ sit dispō recipientis et recepti in forma abstracta.s. in intelligentia. vbi forma et formatuz: vt intelligens et intellectum sm subam sunt vnuz nuō. qz motor sm esse non 9iungitur mobili i corpore celesti. sed tñ sunt vnū numero sm effectū et motū. nam motus q est i mobili imediate procedit a mobili. Et hoc pōt probari aliys rōnibus. In celo sūt sex dñie pōnis. 2º celi. ergo ē ani-

T.c.7.et infra.

matum. 9ña pz. qz ibidem Ar. probat. q in celo sunt differentie pōnis. qz est animatum. vt patet circa principiuz 2º celi. ¶ Item ois perfectio que inuenitur in iferiorib⁹ dz inueniri in superioribus. et nobiliori modo: cuz sint cā inferiorum. sed in inferioribus inuenit anima. vt p se pz. ergo etiam in corporibus celestibus. ¶ Itē qd hz appetitum: et itellectū: vt per se pz. sed celum est hmōi. vt pz ex pri⁹ dictis per cōmentatorē. qz corpora celestia de ḋtutib⁹ aie

Cō.36.

non habent nisi intellectum et virtutem desideratiuaz q̄ mouet i loco. ¶ Itē qd mouetur sine fatigatione et pena et circulariter est animatū aia appropriata et non inherente. qz talis motus non est nisi a forma sepata que est intelligentia. Nam videmus q anima perficiēs mām nō mouet circulariter: mouet ēt cū fatigatione et pena.

Notandum q hic est dubium. Nihil dr aiatum per aiam separatam: sicut nihil dicitur albū p albedinem separatam: et sic celū non dr desiderans nec appetens: nec aiatum anima separata. vnde hoc videtur implicare 3dictoria. ¶ Ad hoc dicunt aliqui. q celum pro toto aggregato ex intelligētia et orbe est aiatū: et sic anima in illo aggregato non est separata. Et sic dicēdo non euadit difficultas. qz certū est q celū totū dr animatum ratione alterius ptis: que hz aiam: vt pro quinta essentia. sed non rōne aie. qz nihil hz seipsum animare. ergo si celum est animatū pro quinta essentia: tunc aliquid erit tale animatum per aliquod sepatum ab eo: qd est inconueniens. Unde dicēdum est q celum pro quinta eēntia est animatum aia separata. Et qñ dicitur nihil est anitum. rc. verum est q est separatum qd est distinctum loco et subiecto. ¶ Et tu dicis. q intelligentia separata. rc. Dōm q non est sic sepata q sit distincta loco et subiecto. qz anima non occupat locuz nec subm. vnde verum ē q anima non est perfectio iherens. per quaz orbis est. tamē talis forma non est diuisa ab orbe loco et subiecto: et est appropriata orbi: sicut forma materie. et hoc sufficit ad h q alterum possit alterum denoiare. et ista vnio intelligētie ad orbem est mirabilis et difficilis intellectionis: sicut ēt vnitas itellectus nostri nobis est mirabilis: supposito q non sit inherens materie. vt vult cōmentator: tamen credo q vnio intellīgtie ad orbem est verior in nā q̄ forme

3º ð aia cō.5.

cum materia in istis inferioribus. nam ad vnionē forme cum materia necessariū est agens transmutans materiaz et disponēs. tamen hoc non requiritur in vnione intelligētie ad orbem. ¶ Notandum tñ q ista appropriatio itelligētie ad orbem differt ab appropriatione itellectus nostri ad fantasmata nostra. qz intellectus indiget homine

siue fantas[us] in sui ppa opõne: que est intelligere: sꝫ intellig[us] nõ indiget celo quo ad itelligere siue quo ad essentiã: sꝫ solũ quo ad mouere. vñ itell's noster est in po[a] passiua. ideo nõ exit ad actũ: nisi mot[us] ab aliquo extrin[se]co vt ab obto. ℂ Notandũ ꝙ dubiuꝫ est ꝯ pmã ꝯnez: qꝛ dcm̃ est ꝙ celũ circũscripto motore nõ est aniatũ. ℂ Cõtra. Illud qđ est nobilius aniato est aniatũ. ista ppõ est Cõmẽtatoris: sꝫ celũ circũscripto mo[to]re est nobilius aniato vt musca vel vme. pbõ bui[us]. Perpetuum est nobilius gnãbili ꝛ corruptibili. ex. 8. phys. sꝫ celuꝫ est suba ppetua. ex p[rim]o celi. ℂ Ad hoc dñt aliq ꝙ celũ circũscripto motore nõ est nobilius aniatis: ꝛ hoc pbãt. Qñ opti[mum] in aliquo genere est nobili[us] optimo alteri[us] generis. tũc totũ genus simplr est nobilius toto illo genere ꝛ oĩbus in illo genere: sꝫ opti[mum] in genere cogscentiũ est nobilius optio in genere nõ cogscen[tium]. ergo totũ genus cogscen[tium] ꝛ ifimũ in illo genere est nobilius toto genere nõ cogscen[tium]. ꝛ per ꝯñs celo. a[nte]c[edens] pꝫ. optimus hõ est melior optio asino. g totũ genus ho[minum] est nobilius oĩbus asinis. minor pꝫ: qꝛ deus g est optimus in genere cogscen[tium] est nobilior optio in genere nõ cognoscentiũ. ergo totuꝫ genus cogscen[tium] est nobilius oĩb[us] alterius gnĩs: sꝫ celũ est in genere nõ cogscen[tium]: ꝛ aĩalia i genere cogscen[tium]. ergo ꝛc̃. ℂ Dicendũ ꝙ corpora cele[stia] circũscripto mo[to]re nobiliora sunt multis aĩalib[us]: que sunt hõ vt musca ꝛ vme. Et hoc posset pbari p eãdẽ rõnẽ. Qñ opti[mum] in aliq genere ꝛc̃. sed opti[mum] in genere subarũ simpli[cium] est nobilius optio in genere ꝯpositarũ subarũ: vt deus g est simplex est nobilior oĩbus in genere subaꝝ ꝯpositaꝝ. g ꝛc̃. ℂ Itẽ in genere subarũ eternaꝝ de[us] est opti[mum]: qꝛ est opti[mum] coꝝ: que sunt in nã. ex pbe[n]. hui[us] ꝛ ẽ opti[mum] optio in genere cor[ruptibi]l[iu]m. mõ celũ ẽ simplex ꝛ eternũ ꝛ aĩalia sũt ꝯpo[sit]a ꝛ cor[ruptibi]l[i]a. a ℂ Ad rõnez. Qđ ẽ nobili[us] aĩato. Cõcedit aliquo istoꝝ modoꝝ: aut ꝙ aĩa sit pars sui: aut ꝙ sit instrm̃ imediatuꝫ nobilioris aĩe. mõ qñ dr̃: qđ est nobilius ꝛc̃. veruꝫ est. vr̃ esse aniatũ aliquo mõ: ꝛ sic celũ est aiatũ nõ aĩa pte sui fm̃ esse aniatũ vt hõ: sꝫ est aniatũ aĩa mo[to]r[is]: ꝛ sic est instrm̃ nobilioris aĩe. vñ celũ est qsi liga[mentu]m inter gnã[bi]lia ꝛ in gnãbilia. vt dicit Cõmẽtator. 4[o] celi. cõmen. 42. 70. ꝛ. 71. ℂ Ad rationes illorũ. Dicendum ꝙ nõ valet: quia tñ est in contrarium quantum p eis. vt visum est: tamen põt dici ꝙ maior dꝫ intelligi in vniuocis: ꝛ de spẽ spã[lissi]ma: qꝛ genus vno[co] accipit p spẽ spã[lissi]ma. ex. 5. h[uius]: qꝛ indiuidua spẽi spe[cialissi]me sunt eiusdẽ pfectionis in suba vt oẽs hoĩes: lꝫ dñant per accñtia: ꝛ in illis hꝫ veritatẽ: qꝛ optimus hõ est nobilior ꝛc̃. qꝛ oẽs hoĩes sunt eius perfectionis: sꝫ in generib[us]: que ples spẽs hñt ꝛ pcise in analogicis ꝛ equocis non hꝫ veritatẽ: ꝛ sic est in ppositio: qꝛ cognoscẽs est analogũ. ℂ Aliter põt dici. Qñ optimũ ꝛc̃. Cõcedit vt sic. ℂ Ad minorez. Dõm ꝙ totũ genus cogscen[tium] vt sunt cogscen[tes] sub ista reduplicatõe est nobilius nõ cognoscẽtibus: qꝛ affirmatio est nobilior negatiõe: sed tñ nõ oꝫ ꝙ cognoscẽs simplr sit nobilius nõ cognoscẽte: qꝛ nõ cognoscẽs põt esse nobilius aliquo mõ vt si nõ cognoscens est eternũ ꝛ cognoscẽs est gnãbile. vbi gr̃a. visus est cognoscẽs ꝛ volũtas nõ est cognoscẽs: ꝛ tñ visus non est nobilior voluntate: lꝫ sit nobilior inquantũ cognoscẽs.

Dubiũ — 2[o] ce. ꝯmẽ. 61. — T. c. 75. — T. c. 20.

a Ista rñ[sio] doctoris est de intẽtiõe Auerr. in p[rim]o capl'o de suba orbis ad finez. vbi hꝫ. ꝛ nõ fuit dcm̃ celũ hẽre animã: nisi pp appetituꝫ exñtẽ in eo ꝛ motum localẽ. Apparentius aũt g est in hoc corpe nõ est nisi qꝛ est corpus celeste vnuꝫ per se appetẽs p se: non pp̃ter potentiã existentez in eo diuisibilẽ p eius diuisionez. eẽt .n. gnãbile ꝛ cõrruptibile: ꝛ dr̃ eẽ motũ p pncipi[um] separatũ: qđ est in eo non per hũcipiũ: qđ ẽ pars in eo: ꝛ ꝛ hoc modo dr̃ viuũ ꝛ intelligẽs. ꝛ si eẽt intelligẽs p partem in eo nõ eẽt intelligens p se: ꝛ eẽt sic homini in hoc ꝙ hõ ẽ viuus ꝛ appetens ꝛ mouens in loco. hec Cõmẽtator. ex quo pꝫ error modernorũ venẽtiũ ad inuentionez Auerro. intelligẽtiã dare esse formalr ipsi celo: cõtra quos late scripsi in qõne mea de ca[usa]litate triplici intelligentie

Ad ratiões
pncipales in oppositũ 4[o]r pme rõnes hñt pbant: ꝙ celũ nõ sit aniatũ aĩa inherẽte ꝛ pficiẽte ipsuꝫ fm̃ esse: tñ nõ pbãt ipsuꝫ nõ esse aniatũ anima appropriata: qꝛ hoc est necũ. vt visuꝫ est ℂ Ad aliam silr pꝫ: qꝛ aĩa ĩherẽter mouet ad oẽm dñiaꝫ põnis: sꝫ aĩa separata ꝛ appropriata orbi tñ mouet circulariter: qđ ꝯ[tingi]t ex pte mouẽtis ꝛ mobilis. ex pte mouentis: qꝛ for[ma] nobilior hꝫ cãre motũ nobiliorẽ: qꝛ opõ seqt formã: sꝫ motus circularis est nobilissimus motuũ. ex p[rim]o celi. Etiã hoc pꝫ ex pte mobilis: qꝛ itellig[entia] mouet ex mõ quo mo[bi]l[e] est aptuꝫ natũ moueri: sed mobile. s. corp[us] celeste natũ est moueri solũ in circuitu: qꝛ neqꝫ ẽ gue neqꝫ leue. ℂ Ad aliã. Dõꝫ ꝙ ꝯuincit ex ma[teri]a[l]i sensui celũ eẽ aniatũ aĩa appropriata: qꝛ ex motu circlari iste mot[us] est nobilior. iõ dꝫ pcedere a nobili[ssi]ma for[ma]: cui[us] est aĩa sepata. ℂ Et tu dicis: ꝙ ẽt alia hñt motũ que carent aĩa. ℂ Dõm ꝙ talẽ motũ circularẽ regularẽ ꝛ vniformẽ tñ hꝫ aniatũ anima appropriata. sicut est celum.

Qõ. XIII.

Consequẽter querit: qꝛ suppo[situ]m fuit in pcedenti qõne. vtꝝ itellig[entia] mouẽs orbẽ sit ꝯiuncta orbi in eẽ aliq mõ qrit g de hoc vtrũ itellig[entia] mouẽs orbẽ sit ꝯiũcta orbi fm̃ eẽ vt forma subalis sue mãe ℂ Arguit p[rim]o ꝙ sic. Nulla pfectio subalis ẽ sepata a suo pfectibili p iductõez: qꝛ nihil pficit p aliqd separatũ ab ipo: sicut albedo que est sepata fm̃ eẽ a pariete: nõ pficit parietẽ vt qlibet dicit: sꝫ itellig[entia] mouẽs orbẽ est pfectio orbis. p Cõmẽtatorẽ de suba orbis. g est ꝯiũcta.

Cap[itul]o. p[rim]o.

Oppositum arguit: qđ est imobile fm̃ se ꝛ fꝫ accidẽs nõ est ꝯiũctũ in eẽ mobili: qꝛ qđ est ꝯiũctũ mobili fꝫ eẽ est mobile saltẽ p accñs: qꝛ motis nobis mouent oĩa que sunt in nobis. 2. thopic. sꝫ itellig[entia] mouẽs orbẽ est hõ. 8. physicoꝝ.

T. cõ. 51 ꝛ. 52.

Notandum ꝙ ista qõ est incõsueta: ꝛ pcedã sic: ꝙ p[rim]o tãgã duas opiones cũ suis rõnib[us]. 2[o] soluã rõnes fm̃ tenẽtes has opiones: ꝛ qlꝫ tunc eligat q sibi videbit pbabilior. ℂ Prima est opio vni[us] ꝛ est ꝙ itellig[entia] mouẽs orbẽ effectiue est vnita orbi in eẽ exñtie: ita ꝙ est falsuꝫ ipsam dr̃e eẽ sepatã in esse exñtie ab orbe. ℂ Et hoc pbãt istis rationib[us] ꝛ auctibus. Prima est. nulla for[ma] est sepata a sua mã: h̃ est mãifesta p iductionẽ: sꝫ itellig[entia] mouẽs orbẽ est for[ma] orbis. vt dicit Commẽtator in de suba orbis: ꝛ in multis alijs locis. ℂ Iteꝫ. Illa q sunt fm̃ se idiuisa faciũt vnũ fm̃ eẽ: ꝛ sunt ꝯiũcta fm̃ eẽ: ꝛ h̃ est manifesta: sꝫ intellig[entia] ꝛ orbis sunt hõ. pbõ. Illa sunt idiuisa fm̃ eẽ. quoꝝ eẽ nihil est me[diu]m: qꝛ illa sũt imediate vnita. ꝛ p ꝯñs ime[diate] vnita: sꝫ iter eẽ orbis ꝛ itelligẽtie nihil est me[diu]m: ꝛ si est me[diu]m det illud: vñ nec est plenũ: nec vacuũ. g sunt imediata fm̃ eẽ. ꝛ per ꝯñs ex eis fit vnũ fm̃ se. ℂ Itẽ qđ denoiat alterũ nõ est sepatũ ab eo: qꝛ nihil dr̃ tale p aliquid ab eo sepatũ fꝫ esse: sicut nihil dr̃ albũ per albedinẽ ab eo separatã: ꝛ per istũ modũ pbat Aristo. 7. metaph. ꝙ nõ sit ponere ydeã sepatã modo quo ymaginabat plato. s. qditatẽ hoĩs separatam: qꝛ tũc nõ posset pdicari de hoc homine: qꝛ esset separata ab eo fm̃ esse. si aũt dicat ꝙ sufficit ad hoc ꝙ aliqd denominet ab altero ꝙ sit ꝯiunctuꝫ per appropriationez: isto mõ dicã de ydeis platõis. s. ꝙ sufficit ꝙ sint denominate ꝛ appropriate determiatis indiuiduis ad hoc vt possint de indiuiduis simul pdicari. Etiã ad hoc vt sint quiditates alioꝝ indiuiduoꝝ: ꝛ sic phs male argueret ꝯtra platonẽ: sꝫ itellig[entia] denoiat orbes ꝛ predicat de eis. p phꝫ. 2[o] celi. vbi dicit: ꝙ orbes sunt animati ꝛ p tãto est ponere sex differẽtias põnis in eis. ℂ Itẽ. instrm̃ nõ est separatum ab eo: cui[us] est instrm̃ fm̃ esse: ꝛ hoc pꝫ per inductionem tam in nãlibus q̃ artificialib[us] instrumentis: sed orbis dicit instrumentũ intelligẽtie mouẽtis. vt satis pꝫ.

Capi[tul]o p[rim]o ꝛ. 2. — T. c. 54. ꝛ. 55. — T. cõ. 9.

T.c.100 ex pᵒ et zᵒ celi.per Aristo. et Cōmētatorē.ḡ nō est sepatū.
T.c.17. ¶ Itē mobile et mouēs sunt imediata:qr mouēs imeᵗᵘᵐ
et motū nō vīr posse eē sepata i esse: sicut pz in oībus. Et
T.cō.10 pbatū est.7.physi.vn̄ videmus q̄ vtus motiua q̄ mouet
mēbr̄ nō est sepata a mēbro ſm eē. Si aūt dicas: q̄ ista
sunt vnita ſm appropriatōez hoc nō vr̄ sufficere:qr dato
q̄ nauta sit appropriatus alicui naui:tn̄ eam mouere nō
possz:nisi sibi vniret aliquo mō in eē.vt de se ē manifeᵘᵐ.
Etiā nō bn̄ possemus saluare alia bō que attribuunt ce-
lo:sz itellig͡a est mouēs imediatū respcū orbis: et ſmo est
T.c.46 et infra de mouēte imediato.minor pz.ex.8.phy.et.iz.bᵒ. ¶ Itē
maior est vnio iter inteᵐ et orbē q̄z iter vnā inteᵃᵐ et aliā:
T.c.41. qr ſm oēs itelligētia est appropriata orbi:sz nullus dicit
vnā itelligᵃᵐ esse appropriatā alteri:sz vna itellig͡a est con
iūcta alteri.nā vna itellig͡a est perfectio alteriᵘˢ:sicut itel
Cō.44 lectiuū est pfectio itelligētis. vt dicit Cōmētator. iz.bᵒ.
¶ Itē.illa que sunt magis vnita et imediatius q̄z substā
tialis forᵃ et mā sensibilis faciūt vnū in eē:qr nulli est du
biū qn ex forᵃ subali et mā sensibili fiat vnū in eē:sz itelli
Capi. pᵒ: gentia et orbis sunt bō. p Cōmentatorē in de suba orbis.
vbi ponit dr̄iaz iter formā subalem: que est pfectio māe
sensibilis et intelligentiā ipsam que est pfectio orbis : qr
itellig͡a vnit orbi non mediātibᵘ dimēsionibus:sz dimē-
siōes mediāte forᵉ: et opposito mō est de formis subaᵇᵘˢ:
que vniunt māe mediātibus dimēsionibus. Et ɔfirma
tur.naz intellīa imediatius vnit orbi q̄z dimensiones:qr
dimēsiones vniunt orbi meᵗᵉ itellig͡a:sz dimēsiones vni
unt orbi ſm esse.ḡ magis intellig͡a. ¶ Itē nō possemus
saluare celū moueri ex se. si pnᵘˢ mouēs esset separatuz:
T.c.79. q̄ztūcūqz etiā esset appropiatū: qd est ɔ Aristo.8.physi.
¶ Hoc idē arguit auctoritatibus : et pma auctoritas est
Cō.41. Cōmētatoris.8.physi.et.iz.bᵒ.in illa disgressiōe. Joānes
aūt grāmaticus.vbi dicit : q̄ est dare intelligentiā aliq̄z
a q̄ motus celi bz velocitatē determinatā: et est itelligen
tia seu ania:que est in eo:et est dare itelligᵃᵐ a qua iste mo
tus bz eternitatē:et est itellig͡a sepata.Et est itellig͡a pma:
et sicvr̄ Cōmētator velle:q̄ itellig͡a a qua predictus motᵘ
bz velocitatē determinatā sit ɔiūcta in eē ipsi orbi:dicit
Cōm.3. .n.eā esse in orbe. ¶ Alia est auctoritas Cōmētatoris. z.
celi circa pnᵐ.ibi dicit:q̄ forᵃ mouēs orbē aliquo modo
assimilat forᵉ abˡᵉ:et aliquo mō forᵉ māli in hoc q̄ mouet
illud:cuiᵘ est forᵃ.s.motu circlari: et assimilat forᵉ abˡᵉ:qr
nō diuidit diuisiōe subti.Et parū post subdit:q̄ forma et
formatū in corpore celesti faciunt vnū nuō: lz ſm dispō
nē magis diminutā q̄z in abˡᵇ. ¶ Alia est auctoritas Cō
Cōm.30 mētatoris.8.physico.vbi loquēs de motu grauiu z dicit:
q̄ in his que mouent ex se mouēs et motū sunt solū disti
cta ſm diffōnē et nō ſm eē:cuius oppoᵐ est in his que nō
mouent ex se.sunt.n.distincta mouēs et motuz ſm diffō-
nē et ſm eē:celū aūt ex se mouet. vt pz ibidē.Et ex his pz
q̄ in celo sunt duo pnᵃ faciētia vnū in eē. et per ɔn̄s intel
ligētia est ɔiuncta orbi in esse:qr nō est ibi ponere aliam
aniaz preter itelligᵃᵐ. ¶ Alia est opio. que vr̄ esse de in-
T.c.79. tentiōe oᵐ cōiter loquētiū: et videt esse opio phi.8. phy.
et vltiᵒ et in isto.iz.et Cōmētatoris:q̄ ex itellig͡a et orbe nō fit vnū
T.c.41. in esse : sz soᵐ ſm appropriationē sunt vnū : qm̄ hnt se vt
mouēs et mobile.et iō sunt appropriata vt mouens et mo-
bile:et illud esse vnū ſm appropriationē est esse vnum in
motu.nā itellig͡a et orbis sunt vnaz in motu:qr motus est
ab vno esseᵉᶜ et ab alio receptiue. ista igit appropatio nō
est forᵉ ad mām pprie loquēdo:sz mouētis ad mobile. et
iō sicut ex nauta et naui nō fit vnū ſm se que se hnt: sicut
mouēs et mobile:ita suo mō ex itellig͡a et orbe nō fit vnū
ſm esse. Et si nauta moueret nauē per appetitū et deside
rium:tunc esset magis simile de nauta respectu nauis et
de intelligentia respectu orbis: qr intelligētia mo-
uet per se:imo mouet per appetitū et desiderium.ḡ
nō opz q̄ sit cōiuncta orbi ſm esse:sicut nauta con-
iūgit naui aliquo mō ſm esse: et nō mouet omnino
per appetitū et desideriū. Ista opio potest sic pba-
ri.et pma rō pōt accipi ab Aristo.8.physico.vbi vi- T.c.78.et.79.
det pbare ex intētiōe q̄ itellig͡a mouens orbē non
sit virtus in magnitudine. Qr si esset virtus in ma
gnitudine vel esset in magnitudine finita vel ifini
ta . per sufficiētē diuisionē:sed neutro mō pōt dici:
qr nō est virtus in magnitudine infinita:qr istā nō
est dare.vt pbatū est.z.physi.nec est in magnitudi T.c.37.
ne finita:qr virtus infinita nō pōt esse in magnitu-
dine finita. ¶ Item.nulla virtus in magnitudine
pōt mouere motu ifinito.ex.8.physico.qr talis vir T.c.39.
tus mouet cū fatigatiōe et pena. vt pz de aīa respcū
anialis:sed intellig͡a mouet motū ifinitū in orbe. si
cut maᵗ est. ¶ Itē.si sic esset:tunc motores orbiuz
mouerent vel per se vel p acciñs : sz hoc est falsum.
ex.8.physi. ɔn̄tia pz: qr motis nobis mouent oīa q̄ T.c.51.et.
sūt in nobis.z.thop. ¶ Itē oīs vtus in magnitudi-
ne extendit extensione illius magnitudīs.vt appa
ret in oībus formis:que sunt perfectiones alicuius
extensi: qr hoc nō videt esse ymaginabile q̄ aliqd
sit perfectio vnita alicui extenso:nisi sit extensa : sz
intelligētia nō extendit extensione orbis: qr intel
ligentia est impartibilis et indiuisibilis.vt dicit.8. vbi.s.
physico. ¶ Itē.si motor esset ɔiunctus orbi ſm eē
nō posset aliqd apprehēdere mō abᵗᵉ: sz tm̄ indiui-
dualiter:sed hoc est falsum. ɔn̄tia pz: qr motor eēt
indiuiduatus et signatus indiuiduatōe magnitudi
nis:et ideo apprehēderet solū indiuidualr. ¶ Itez
ex duobᵘ entibus in actu nō fit vnū in eē.z. de aīa. T.c.7.
et.7.et.8.huiᵘ: sed celū et intelligētia sūt entia in actu. T.c.49.
¶ Itē.si hoc esset Cōmētator falsum diceret:cum T.c.15.
dicit celū esse subz simplex:imo caderet in eo ɔpo-
sitio ex intellig͡a et orbe:ex qbus fieret vnū ſm esse.
¶ Notandū vlterius:q̄ illi qui tenēt pmā opinio
nē rn̄dēt ad istas rōnes : et premittunt pmo q̄ non
intendūt q̄ intellig͡a sit vnita orbi isto mō q̄ extē-
dat extēsione orbis:et q̄ subsistat per orbē: nec eɔᵃ:
sz est vnita orbi eo mō quo punctus vnit linee: qr
nulli est dubiū q̄ pūctū vnitū est linee in esse : et nō
extendit extensione linee . Et hoc mō intellectus
vnit corpori in eē ſm fideles nō q̄ extendat exten
sione corporis:et tn̄ nō est separatus in esse a corpo-
re.Et per istum modū posset aliquis ymaginari q̄
intelligētia vnit orbi in esse : ita q̄ nō extendatur
extensione orbis.

Hoc viso rn̄dent ad rōnes. ¶ Ad pmam.q̄
phs in.8.physico. pbat q̄ pma virtus siue pma in- T.c.79.
telligētia nō sit virtus ɔiuncta magnitudini: sz de
aliis a pma nō pbat phs.naz pma intellig͡a nō mo-
uet nisi rōne finis ſm q̄ vr̄ esse itencio Aristo. et T.c.36.
Cōmētatoris.in.iz.bᵒ:sz oēs alie a pma itellig͡a mo
uent effectiue.Et iō cū dicit phs q̄ vtus in magni-
tudine finita nō mouet motu infinito:exponēduz
est de virtute pma:sz si esset virtus nō pma dato q̄
in magnitudine pōt mouere motu infinito: et h est
vtute pme intellig͡e:q̄ aūt pbauit phus.8.physico.
fuit de vtute pᵃ: q̄ nō est mouēs effectiue:sed tm̄ in
rōne finis. ¶ Aliter pōt dici: q̄ phus intellexit.8.
physico.q̄ intellig͡a nō erat virtus extensa extēsio-
ne corporis: qr si ita esset nō posset moᵘᵉ motu infi-
to:sed q̄ nō sit cōiuncta orbi in esse nō extensa ex-

tensione corporis nũq̃ phus ꝓbauit: qꝛ dicimus ꝙ pun
ctũ est ↄiunctũ linee: ꝛ aĩa itellectiua humano corpori
ſm fideles: ꝛ nõ tñ extendiť extẽsione corporis: nec pun
ctum extensione linee. Qꝛ aũt phus dicit. 8. physi. ꝙ vir
tus ĩfinita nõ põt esse in magnitudine finita. põt dici ꝙ
intellexit de pĩma virtute. vel põt dici ꝙ nõ põt eẽ in ma
gnitudine finita: ita ꝙ extendať extensiõe illius magni
tudinis. ꝛ hoc intendit Aristo. 8. physico. vt dñt. ❡ Ad
aliã dñt ꝙ pĩma intellig͡a est ĩmobilis per se ꝛ per accñs:
qꝛ non est diuisibilis: nec per se: nec per accñs. Et omne

T.c.32.

qd mouetť est diuisibile. vt pȝ. 6. physico. ꝛ similr de alijs
intelligẽtijs: que sunt ĩmobiles: qꝛ nõ extenduntť ꝛ diui
duntť extensione orbis ꝛ diuisione. Et hoc mõ dñt ꝙ pũ
ctum in linea sit ĩmobile: qꝛ dato ꝙ sit coniunctũ in esse
alicui mobili: tñ ipsuȝ est indiuisibile per se ꝛ per accñs.
❡ Ad aliã. dñt ꝙ virtus in magnitudine extensa exten
sione magnitudinis non põt mo͡re motu infinito: spãlr si
sit virtus pĩma. si aũt nõ sit extẽsa: ꝛ non sit virtus pĩma:
põt mo͡re motu infinito: ꝛ hoc vtute pĩme cãe. ❡ Ad aliã.
omnis virtus in magnitudine est extẽsa ꝛ diuisibilis di
uisione magnitudis. ❡ Dõm ꝙ verũ est si sit in extenso
me͡te diuisiõe: cuiusmodi sunt forme mãles: que recipiũ
tur in mã mediantibus dimensionibus: sed intelligẽtia
nõ vniť orbi mediãtibus dimẽsionibus: sȝ ecõuerso. vt

3.ce. 2.3. ꝛ p͡o capi. 3 sba orb

dicit Cõmẽtator. Etiã nos videmus ꝙ punctũ est perfe
ctio linee ꝛ nõ extendiť extẽsione linee ꝛ aĩa intellecti
ua est perfectio corporis ꝛ nõ est extẽsa extẽsione corpo
ris. ❡ Ad aliã: dõȝ ꝙ si intellig͡a extendereť extensione
orbis: tunc nõ posset ↄprehendere vlr: sed si nõ extendiť
hñ poterit. ❡ Ad aliã dõm ꝙ veꝝ est ex duobus entib͡9
in actu distincto ꝛ separato nõ põt fieri vnũ esse: sȝ intel
ligentia ꝛ orbis nõ sunt entia distincta actu disticto ꝛ se
parato. ǧ ex eis põt fieri vnũ ſm esse. Uel põt dici ꝙ ve
rum est. si vnũ subsistat per alterũ: ꝛ ecõuerso: tũc ex eis
nõ põt fieri vnũ ex eis: sȝ intelligentia nõ subsistit per or
bem: nec eȝ. ǧ ex eis põt fieri vnũ. ❡ Ad aliã. dõm ꝙ ce
lum ꝓ tãto dř simplr subm a Cõmẽtatore: qꝛ sua forma
nõ vniť orbi mediãtibus dimẽsionibus: ꝛ ipse itellexit
de suba celi circũscripta intellig͡a: ꝛ sic isti soluũt rõnes.

Sed isti q̃ tenẽt 2͡am opionẽ: que vř esse ꝓbabilior:
ꝛ de intẽtiõe Arist. ꝛ Cõmẽtatoris soluũt
rõnes alterius opinionis. ❡ Ad pĩmã dñt ꝙ intelligen
tia ꝛ orbis nõ hñt se: sicut perfectio ꝛ perfectibile: ꝓprie
loquẽdo: quo nos dicimus ꝙ figura inherẽs cere est pfe
ctio cere: sed intelligẽtia est perfectio orbis: qꝛ mouet or
bem: ꝛ sic euȝ perficit ſm motũ. ǧ dř perfectio eo modo
quo mouẽs põt dici perfectio mobilis: ꝛ sic inte͡ta est ista
ꝓpositio intellig͡a ad orbẽ. ❡ Ad aliã. per idẽ. nõ. n. itel
ligentia est ꝓpria forma orbis eo mõ quo aĩa sensitiua
dř perfectio corporis: sed est forma appropriata mõ quo

T.c.17.

mouẽs põt dici forma respectu mobilis: qꝛ dř. 3. physico.
Semper extimabiť aliq̃ spẽs mouens. vñ mouens põt
dici forma respectu mobilis ꝛ precipue si sit forma in se
indiuisa a mobili loco ꝛ subto: qd est de intelligentia re

Capi. p͡o

spectu orbis: ꝛ istã ↄpõnẽ inuestigauit Cõmẽtator in pĩn
cipio tractatus de suba orbis. ❡ Ad aliã. dõȝ ꝙ illa que
sunt imediata ſm esse: ita ꝙ faciunt vnũ in esse: illa con
iunguntť ſm esse: sed aliter nõ: sicut nauta mouens nauẽ
est imediatus naui: ꝛ tñ nõ facit vnũ ſm esse cum naue:
ꝛ eodẽ modo sunt ista: que sunt cõtigua ſm esse sunt ime
diata: ꝛ tñ ex eis nõ fit vnũ ſm esse. ❡ Sed ista solo nõ
videť valere. nã si illa que sunt cõtigua sic se haberẽt ꝙ
vnũ eoꝝ esset forma mouens: ꝛ aliud esset corpus mobi
le ꝛ esset sic cõiunctus in esse eo mõ quo ista ↄtigua sunt
cõiuncta siue eo modo quo mouens corporale ꝛ mobile
sunt cõtigua nulli dubiũ est ꝙ ex eis fieret vnũ ſm esse
ita ꝙ vnũ perficeret subam alterius: etiã si sunt vnita se
cundũ esse siue in esse: ita ꝙ sit verũ dĩce ꝙ esse vnius nõ
sit separatũ ab esse alterius: sicut verũ est dicere de mo
uentibus imediatis ꝛ motis: ꝛ de ipsis cõtiguis semper
hř ꝓpositũ ꝙ intelligẽtia sit vnita orbi ſm esse. ❡ Un
de aliter dicendũ est ad rationẽ: ꝙ intelligentia mouẽs
orbem ꝛ orbis ꝓ tanto dicuntť imediata ſm esse: qꝛ itel
ligentia est appropriata orbi: ita ꝙ nihil imediatius di
citur. ergo imediata est ſm esse appropriatiõis ꝛ nõ ſm
esse vnionis. vñ si ꝓpositiones capiantur isto modo: ista
que sunt imediata ſm esse vnionis. ista faciunt vnuȝ in
esse existẽtie: ꝛ sic ista maior esset vera ꝛ minor esset fal
sa: qꝛ intelligẽtia ꝛ orbis nõ sunt imediata ſm esse existẽ
tie. Et tu dices forte: ꝙ nõ est aliquid: qd sit aptuȝ existe
re mediũ. verum est: qꝛ nõ est natũ aliquod existere esse
medium ex natura rei. Et ideo per pĩuationẽ talis medij
nõ debẽt dici imediata q̃tũ ad tale existere. sȝ si tu vis
appellare imediata per pĩuationẽ talis medij: tunc dicaȝ
ꝙ maior est falsa. nõ. n. si sunt imediata tali modo: opor
tet ꝙ sint vnũ in esse existẽtie: qꝛ inter existere illoꝝ nõ
est natum esse aliqd existere mediatũ: sed illud ar͡m bene
cõcludit in corporalibus. nã illa quoꝝ existere erũt im
mediata erunt vnita in esse existẽtie: qꝛ per pĩuationem
talis medij dicuntť vnita: ꝛ per tale mediuȝ dicuntť non
vnita. ❡ Ad aliam. dicendũ ſm phm ꝛ Cõmentatorem
vt puto: ꝙ aliqd separatũ ab alio ſm esse existẽtie: dũ ta
men non sit diuisum loco ꝛ subiecto ab eo: ꝛ cũ hoc sit si
bi appropriatũ vt mouens mobili: hñ posset ipsuȝ deno
minare: ita est de intelligẽtia respectu orbis. ❡ Uñ di
cendũ est ſm phm ꝛ Cõmentatorẽ: ꝙ intellectus qui est
separatus ꝛ imixtus corpori humano denotat corp͡9 hu
manũ. Quãdo igiť dicimus ꝙ celũ est animatũ non est
sensus ꝙ sit animatũ anima perficiẽte ipsum in esse: sed
est sensus ꝙ est animatũ anima mouẽte sibi appropria
ta vt mouens mobili: nec est simile de ydeis. quas pone
bat plato: qꝛ erant quiditates indiuiduoꝝ ꝛ ſm euȝ pre
dicabantť predicatiõe dicẽte hoc est hoc: sed hoc magis
hoc est huius vt mouens mobile. ❡ Ad aliã. dicendũ ꝙ
maior est vera in cor͡bꝫ: sed in alijs nõ. modo intellectus
nõ est corpus. ideo ꝛc̃. nec iductio est in cor͡bꝫ. videmus
enim ꝙ fantasmata sunt instrumentũ intellectus agen
tis: ꝛ tamẽ nõ sunt cõiuncta in esse. nã sequereť ꝙ vnuȝ
ꝛ idẽ simul pluribus ſm suppo͡9 esset ↄiunctũ in esse: qd
puto esse impoſe. nã intellectus agens sil ↄiungereť fan
tasmatibus meis ꝛ tuis: que tñ sunt distincta ſm supp͡a:
ꝛ nisi hoc ar͡m me cogeret dicerẽ audacter ꝙ intellectus
agens in perfectiõe fant͡ium vniť in esse istis fantasmati
bus. mõ quo vna itelligẽtiarũ vniť alteri vt pfectio per
fectibili: nõ tñ dicerẽ ꝙ intellus agens subsisteret p fan
tasmata: nec eȝ. ❡ Ad aliã. dõm ꝙ intellig͡a ꝛ orbes: que
se hñt vt mouẽs ꝛ mobile imediata sunt mõ supradicto:
ꝛ tñ nõ opȝ ꝙ sint vnita in esse. vt ex. 7. physic. ꝓbať: ꝙ

T.c.10.

iter mouẽs ꝛ mobile nihil est me͡m. mõ quo poſe est. mõ
nõ est poſe: ꝙ itellig͡a sit imediata orbi q̃tũ ad existiaȝ:
ita ꝙ ex eis fiat vnũ in existẽtia: sȝ sunt imediata: ita ꝙ
ex eis fiat vnũ ſm appropriationẽ. Si aũt aliquis que
reret supposito ꝙ intellig͡a nõ sit ↄiuncta in esse existen
tie orbi. quero vtrũ supposito ꝙ demus vel per impossi
bile vel per poſe ꝙ intellig͡a sit corporeũ mouens: posset
mouere orbẽ: cui appropriať. Si dicas ꝙ nõ: querã cãm
ꝛ nõ est: nisi qꝛ separata in esse supposito ꝙ sit corporeuȝ
mouẽs: ita modicũ pĩmo qñ nõ erat corporeum mouẽs.
Si aũt dicas: ꝙ adhuc quãdo est mouẽs corporeuȝ põt

T.c.10.

mouere hoc est ↄ phm. 7. physico. qꝛ ibi ꝓbauit ꝙ inter

moues corporeū ꝛ motū nihil est mediū supposito ꝙ sit mouens imediatū. ḡ intellig⁹ supposito ꝙ esset corp⁹ mouere nō posset: ꝛ non est alia causa: nisi qꝛ separata in esse ꝛ nō imediata vt vꝫ. ḡ eodē mō: ꝛ dato ꝙ intellig⁹ nō sit corpus nō pōt mouere nisi ꝯiuncta in esse: qꝛ manēte cā manet effectus. 2. physico. naꝫ supposito ꝙ intelligentia esset mouēs corporeū nō sufficeret vnitas appropriationis ad hoc vt posset mouere suuꝫ mobile: imo oporteret ꝙ esset imediata ſm coꝝ superficies vltimas. ḡ vnitas ista appropriatiōis nō sufficit ad hoc vt intelligētia possit mouere imediate: ꝛ dato ꝙ nō sit corporeū mouens. ¶ Ad hoc dicā breuissime: ꝙ supposito ꝙ intelligentia existēs separata ſm existere māe quo est ꝛ quādo sit separata efficeref corpus supposito ꝙ haberet virtutē mouendi quā p̄mo habuit. ¶ Dicenduꝫ ꝙ sic sepata moueret ꝛ mouere posset. Et tu dicis: pbatū est. ex. 7. physico. ꝙ inter mouēs corporeū imediatū nihil est me⁹. sed oꝫ ꝙ sit vnū ſm coꝝ superficies vltimas. vt habef in p̄mo de generatiōe. caplo de actiuo ꝛ passiuo. ¶ Dōm ꝙ phūs bene arguit. 7. physico. de mobilibus cor⁹ ꝛ de rebus se habentibus vt nate sunt se habere. res. n. sic sunt nate se habere ꝙ nō mouent manentia cor^{ea} nisi mediantibus instrumētis cor^{eis}. vbi grā. sicut sunt virtutes cor^{ee}: ita ꝙ nō mouent per appetitū ꝛ desideriū: sed intellig⁹ dato ꝙ efficeref corpus: dū mō moueret sufficienter per appetituꝫ ꝛ desideriū. vt p̄mo mouebat: adhuc posset mouere ipsa existe sepata: sꝫ ꝙ mouēs corporeū moueat sufficiēter p appetituꝫ ꝛ desideriū: forsan hoc est impole. ꝛ iō rationes phi. 7. physic. leues sunt. ¶ Ad aliā. dōm ꝙ maior est vnio iter vnā itelligentiā ꝛ aliā ꝙ̄ inter itellig^{tiam} ꝛ orbem: qꝛ iter itelligentiā vnā ꝛ aliā est vnio: que est inter itelligēs ꝛ itellcm ex quib⁹ magis fit vnū ꝙ̄ ex for⁹ ꝛ ex mā. vt dicit Cōmētator sup. 3. de aīa: sꝫ ex intelligētia ꝛ orbe fit vnū solū: sicut ex motore ꝛ mobili. vtruꝫ aūt ex duab⁹ itelligētijs fiat vnū ſm eē: sicut ex pfecto et perfectibili du⁹ est mag⁹. nā si ex eis fieret vnuꝫ: aut p se: aut p accñs. nō per accñs: qꝛ qd vere est nulli accidit: nec p se: qꝛ ex duob⁹ entibus in actu nō fit vnuꝫ per se: sicut ex perfectiōe ꝛ perfectibili: sꝫ superi⁹ pbatu oppo^m p vnaꝫ rōnē. ¶ Ad aliā. ꝛ aliā sil' dōm ꝙ qñ Cōmētator dicit: ꝙ intelligentia nō vnif orbi mediātibus dimēsionib⁹: noluit ꝙ sic vniref orbi vt pfectio inherens orbi vt fig⁹ cere: sꝫ voluit solū ꝙ vniref orbi vt pfectio appropata a ꝙ̄ orbes hñt motū: itellexit etiā ꝙ itelligētia vnif orbi vt finis. ꝛ ideo nō opꝫ itelligētiā vniri orbi mediantib⁹ dimensionib⁹: ꝛ ꝙ dicit Cōmētator: ꝙ dimēsiones vniunf orbi me^{te} for⁹: exponēdū est ꝙ Cōmētator itellexit me^{te} forma ꝛ me^{te} fine. nā mediū ꝛ causa idem. vt dicit phūs. secūdo posterioꝝ. ꝛ ideo dicit Cōmentator: ꝙ dimensiones vniunf orbi me^{te} forma. exponendū est ꝙ Cōmētator intellexit me^{te} forma. i. me^{te} fine ꝛc. Et cuꝫ dicit Cōmentator vniunf orbi mediāte forma accipit ibi mediū pro causa finali. finis aūt nō vnif necessario in esse ei: cuius est finis: spāliter si sit finis gratia cui⁹. ¶ Ad hoc aūt ꝙ dicit Cōmētator in. 12. metaphysi. Dicendū ꝙ per formam que est in orbe siue per animā: que est in eo nō itellexit Cōmentator intelligentiā inherenteꝫ orbi vt figura cere: sed intelligit intelligētiā appropriatā orbi secunduꝫ aliquē motū determinatū. nā cuilibet motui determinato correspondet intelligentia determinata. vt pꝫ. 12. metaphysi. vbi phūs per numerū motoꝝ ꝛ motuuꝫ inuestigat numerū intelligentiarū. ¶ Ad alias auctoritates. pꝫ similiter: qꝛ quādo dicit ꝙ intelligentia assimilatur forme materiali in hoc ꝙ mouet illud: cuius est forma nō intelligit ꝙ sit forma inherēs: sed intelligit ꝙ sit forma ſm appropriationē motus. Similiter in alia auctoritate quādo dicit: in his que mouenf ex se mouens ꝛ motum sunt distincta ſm diffinitionē nō ſm esse: ibi intelligit de eē appropriatiōis: ꝛ nō vniōis. Fidelis inqsitor ingrat ꝙ̄ opio sit pbabilior ꝛ eā teneat ꝛc. Q6. XIIII

T.c.37. t.c.44. Cōm. 5. Capᵒ. pᵒ. Cō.41. t.c.44.

¶ Reductio aūt qualis optima paruo ꝛc. T.c.39.

Queritur circa hanc partem: qꝛ postea subiungit. Et vita aūt vtiqꝫ simul expediēdo. Utrū in p̄ᵒ pncipio sit delectatio ꝛ vita. ¶ Arguitur p̄mo ꝙ nō sit delectatio. In quo nō est passio nō est delectatio: qꝛ delectatio est passio cōsequēs actum: sicut sentire vel intelligere: sed in p̄mo pncipio nō est aliqua passio: cū sit suba sine accñte. ergo in p̄mo pncipio nō est delectatio. ¶ Itē inter illa non est cōparatio. quoꝝ vnū est in genere ꝛ aliud nō: ꝛ hꝫ est nota. ex. 7. physico. qꝛ tm̄ est comparatio in spē athoma: sed p̄mū pn^m nō est in genere: vt oēs ꝯcedunt: qꝛ sic esset limitatū: ꝛ ista inferiora sunt in pdicamento. ḡ nō ꝯparanf. ꝛ per ꝯñs in p̄mo pncipio nō est sūma delectatio. ¶ Tunc arguif simul de ambobus: ꝙ delectatio ꝛ vita non sint in p̄mo pncipio: qꝛ si hoc esset: tunc p̄mū pn^m esset compositū ꝛ nouū: hoc est falsum. nō est ꝯpositū cuꝫ p̄mū pn^m sit suba sine omni accñte ꝛ simplex sine omni compōne. silr nō est nouū cū sit eternuꝫ: ꝯñtia pꝫ: qꝛ delectatio est vnio ꝯuenietis cū ꝯueniente. Et si delectatio eēt in ipso esset ꝯpositū. ꝛ per ꝯñs nouū: qꝛ omne ꝯpo^m est nouū. vt vult Cōmētator. Silr si vita eēt in eo: tūc esset ꝯpo^m: qꝛ vita est ab^{ta}. ḡ erit aliqd deferens vitā ꝛ hñs vitā: sicut concretum.

T.cō.31 Cōm.39

Oppositum vtriusqꝫ vult Aristo. imo vult ꝙ in deo sit sūma delectatio et vita: imo est ipsamet delectatio ꝛ vita. T.c.39.

Ad questionem dōm p̄mo ꝙ in deo est sūma delectatio ꝛ rō est. Et est ex pte actus vel actuū q magis sunt noti. vñ dicit Arist. 7. metaph. precope vō trāseundū ad illud qd notius est: disciplina ita fit oib⁹ p minus nota nāe ad magis nota nature: ꝛ hoc etiā opus est in actibus. ¶ Ex hoc pōt argui. Illud est sūma delectatio: cuius itellectio nō dr̄t a suba eius: qꝛ delectatio est circa actus: sicut Aristo. deducit: qꝛ dicit ppter hoc actus sensus ꝛ itellus: sicut vigilatio ꝛ itellectio sunt delectabilia ꝛ vnoquoqꝫ ordie est p̄mū ꝛ maximuꝫ delectabile vt actibus sensitiuis videre ſm aliquos: vel audire ꝯsonātia ſm aliquos: ꝛ in actib⁹ itellectualib⁹ est deuenire ad delectabili^m actū vt intelligere qd nō dr̄t a suba: ꝛ est eternū ꝛ nobili^m. illud etiam est delectabili⁹. Et est ille actus q est ſm se ꝛ pp se: sꝫ itellectio dei est hꝫ: qꝛ itellectio dei nō dr̄t a suba dei ꝛ est sempiterna: qꝛ deus semp itelligit se: ꝛ ipse est ſm se ꝛ opti^m. iō delectatio est sibi eterno tpe: que nobis est paruo tpe. ¶ Itē in illo est sūma delectatio in quo nulla cadit potētialitas ꝛ tristi^a: qꝛ tristi^a opponif delectatiōi. vñ etiā illa delectatio nō est pura: que hꝫ tristitiā sibi annexā: sicut pꝫ in delecta^{bus} gustus ꝛ tactus: sed in deo nulla cadit potētialitas ꝛ tristi^a: cū nō psupponat aliqd in sua actōe. vñ nō itelligit per spēs: sicut alia: sꝫ p suā essentiā: cū oia reluceāt in eo ꝛ in sua eēntia tāqꝫ in speculo: ꝛ sic sua intellectio est sūma delectatio ꝛ est semp: qꝛ nobis est puo tpe: qꝛ nos apponimus magis in alijs ꝙ̄ itelligere: sicut in comedēdo et bibēdo: que hñt tristitias sibi ānexas. ḡ sūma delectatio est in p̄mo vel ipsummet est delectatio. ¶ 2ᵒ dōꝫ ꝙ deus est sūma vita. Et ratio est. Illud est vita optima ꝛ summa qd est intells purus ꝛ actus: qꝛ vita nobilior est ab itellectu: imo intellectus est vita. ḡ ꝙ est

T.cō.10

pmo ce. T.c.100 purus intellectus illud est optima vita:imo ab illa vir a oibus deriuata est vita;his quidē clarius:his qdē obscurius:ꝫ deus est intellus purus ꝛ actus.ex lr̃a:qꝛ deus est purus intellꝰ a quo oēs alij dependent. ḡ est summa vita.

Cōm.36 ¶ Nōn^m ꝙ Cōmētator hic disgredit̄ aliqualr̄ dicēs:ex quo vita ꝛ sapientia ꝑprie dr̄r de deo:qꝛ deus dr̄ viuus sapiēs:ꝛ in hoc putauerūt antiq trinitatē esse in subā:ita ꝙ voluerunt tres substantias esse in deo realiter diuersas. ¶ Hoc viso improbat Cōmentator:quia tunc deus esset substātia numerata ꝛ congregata per vnam intentionē ꝛ formā additā ꝯgregato:sed hoc est incōueniens dr̄e de deo.vn̄ etiā hoc falso imponit̄ ꝯ^{ti}:ꝙ iprobauerit trinitatē vt eā ponit nr̄a fides.s. ꝙ sint tres psone ꝛ vna essentia. vn̄ Cōmētator tm̄ vult dicere ꝙ nō sit trinitas in deo in subā:ita ꝙ.3.sube sint ꝯposite in deo:vt isti antiqui voluerūt.vn̄ etiā nr̄a fides ponit vnā subaꝫ patris filij ꝛ spūs sancti. ¶ Tūc Cōmētator tāgit aliā opinionē: ꝙ antiq posuerant dispōnes ab^{rae} additas eētie in deo vt dixerūt trinitatē esse: sicut isti dicūt in lege maurorꝫ. Et tunc Cōmētator tangit impole qd̄ accidit istis: qꝛ sic deus esset vnus per vnā intentionē ꝛ formā additā eētie ꝛ dispōnibus in deo:ꝫ hoc est inconueniēs. ¶ Tunc improbat istas opiniones simul dicēs. ꝙ vtriqꝫ opiniōi videt̄ accidere ꝯpō:qd̄ est falsuꝫ dicere de deo:qꝛ omne ꝯpo^m est nouū:nisi aliqd per se ꝯponeret̄: tūc etiā exiret de po^a ad actū sine mo^{re}:qd̄ est falsuꝫ:qꝛ nihil ducit se de po^a ad actum.ꝯtriam nō declarat: ꝫ pꝫ:qꝛ postq̄ꝫ in deo essent plures sube essent partes eius ꝛ ꝯpō priū.Simil̄r postq̄ꝫ essent ibi dispōnes addite sube:etiā esset ꝯpō: vn̄ nostra fides nō ponit trinitatē in deo ꝙ sint dispositiōes ab^{re} in deo vt isti posuerunt: sed ponit istas dispōnes relatas vt paternitatē filiationē: que tm̄ sunt vnū in essentia:ꝛ iste dispōnes nō arguunt ꝯpōnē in deo. Vn̄ quādo Cōmētator dicit:ꝙ si trinitas esset in deo esset ꝯpositio. Dōm ꝙ verum est.si trinitas esset in deo quo ad subam vel quo ad dispōnes ab^{tas} additas:sed si est trinitas ꝓprietatū relatiuarū:nō opꝫ ꝙ sit ꝯpō:nec aliqd̄ nouū:sicut ponit nostra fides:ꝛ est verū: nec Cōmentator loquitur cōtra hoc. ¶ Notandū ꝙ aliqui dicūt: ꝙ Cōmentator hic ꝯtradicit sibi:qꝛ dicit.si aliquid est cōpositū:tūc est nouū:mō celū ꝫm eū est ꝯpositū ex subto ꝛ quātitate: ꝛ aīa itellectiua ꝯposita est ex itellcū possibili ꝛ agēte: ꝛ tm̄ nihil nouū est in eis:qꝛ sunt eterna ꝫm eū. ¶ Dicendū ꝙ Cōmentator nō ꝯ̃dicit sibi:qꝛ oē ꝯpo^m ē nouū aliq̄ nouitate vel subali vel accn̄tali.mō celū:lꝫ in suba nō sit nouū:qꝛ sic nō est ꝯpo^m:tm̄ quo ad diuersa vbi:que acquirit per motū inouat̄: qꝛ sol in occidente est in po^a ad vbi in oriēte:ꝛ lꝫ intellus in suba sit eternus:tm̄ in accn̄^{bꝫ} inouat̄.s.quo ad itelligere.mō pmuꝫ nō inouat̄:nec in suba: nec in accn̄te. ḡ in eo nulla est ꝯpō. ¶ Aliqui etiā dn̄t ꝙ Cōmētator itelligit ꝙ omne ꝯpo^m ex pncipijs trāsmu^{bꝫ} est nouū.mō sic celū ꝛ aīa intellectiua nō sunt ꝯposita.

¶ Notandū vlterius:ꝙ Cōmentator ondit quō in deo sit multiplicitas ꝛ diuersitas:qꝛ dicit ꝙ differētia est inter subas mālēs ꝛ ab^{tas}:qꝛ iformis i mā:lꝫ dispositū ꝛ dispositio.i.subm ꝛ predicatū sunt vnū in esse:vt hō cū disponit̄ per rō^{le}:tūc rōna^{tas} ꝛ subꝫ rōnabilitatis sunt vnū in esse:ꝫ differūt realr̄: qꝛ deferens vt subm dr̄t a delato .i.a dispōne:que defert̄.sed in formis:que nō sunt in materia dispō ꝛ dispo^m.i.subꝫ ꝛ predicatū oīno sunt idē realiter:sicut ista predicata in deo sapiēs viuus sūt idē realiter cū deo:ꝛ tm̄ differūt ꝫm intellcm̄ : ꝛ dicit Cōmentator:ꝙ ista nō sunt idē omnibus modis: sicut nomina synonima:qꝛ nomina synonima nō differunt ꝫm modum intelligēdi:sed tm̄ vocalr̄:sed ista in deo differūt ꝫm modum intelligendi.vn̄ intellꝰ intelligit dispositū.i. subm ꝛ dispōnē.i. predicatū in deo diuersa ꝫm assimilationeꝫ ad ꝑpōnē cathegoricā in rebus mālibus.vnde sicut ibi dr̄t dispō ꝛ dispo^m: ꝛ sunt multa: vt ꝙ homo sit sapiens ꝛ viuus:sic intellus itelligit ista predi^{ta} in deo esse multa: que tm̄ ꝫm rem nō sunt multa ꝛ diuersa. vn̄ Cōmentator dicit:ꝙ ista ꝑdicata in deo nō differunt.sicut ab^{tum} ꝛ cōcretū:ita ꝙ vita significet aliqd nō in subto. viuū aūt significet aliqd in subto.s.formā in mā ꝛ habitū in subo:sicut ēt se hꝫ albedo ad albū. ¶ Nōn^m ēt ꝙ h̄ est dub^m. si ista attributa in deo ꝛ dispōnes nullaꝫ hērent diuersitateꝫ in re:ꝫ tm̄ ꝫm itellcm̄: tūc sequeret̄ ꝙ iste ꝯcept^o eēt fictus:qꝛ ille ꝯcept^o est fictus: cui nulla corrn̄det diuersitas realis in re.vn̄ ꝑpter hoc dicit Cōmētator.4.phy. ne Arist.ꝯcederet tp̄s fictū nō solū dixit esse i itellectu: ꝫ esse in re ex^a. ¶ Ad hoc dn̄t aliq doctores:ꝙ in deo nō est multitudo:nec diuersitas:sed nō ydētitas:ꝫ hoc non videt̄:qꝛ illud.s.nō ydētitas est ens.ḡ opꝫ ꝙ sit idē vl̄ diuersuꝫ cū deo:qꝛ qōlꝫ ens ꝯparatū enti vel est idē vel diuersuꝫ. ¶ Alij euadūt ꝑ formalitates:de qbus nō curat̄ ad p̄sens. ¶ Unde dōm est ad qōnem ꝫm intentionem Arist.ꝛ Cōmentatoris:ꝙ nulla est diuersitas i deo : sed oīno ydētitas. Et differūt ista attributa in deo ꝫm intellectū humanū:ꝛ nō sequit̄ ꝙ si diuersitas conceptuū est quib^o ꝯsideramus deū ꝙ reducat̄ in diuersitatē realeꝫ in ipso deo:ꝫ sufficit ꝙ isti diuersitati ꝫm intellectuꝫ vt nō sit ficta correspōdeat aliqd in cātis.s. i hoīe est aliud itelligere ꝛ velle:ꝛ ex illa diuersitate quo ad itelligere ꝛ velle ꝫm quandā assimilationē concipimus itelligere ꝛ velle in deo diuersa:nō ꝙ diuersitas illa intellectorꝫ attributorꝫ in deo reducat̄ ad diuersitatē in deo: sed sufficit ꝙ sit ex diuersitate:que est in causatis : que corrn̄det illi diuersitati intellus. vn̄ ex hoc ꝙ aliud est hō vt intelligēs:ꝛ aliud vt volēs declaramus intelligere ꝛ velle in deo:ꝛ ꝯcipimus ea vt diuersa ꝫm itellcm̄:cui diuersitati nulla diuersitas in deo corrn̄det:ꝛ tm̄ nō est ficta: sed reducit̄ ad diuersitatē realē:q̄ est iter velle ꝛ itelligere in hoīe:ꝛ hoc sufficit. ¶ Et hoc forte voluit dicere Cōmentator:ꝙ intellus itelligit dispōnē ꝛ dispositūꝫ in deo ꝫm assimilationē:si natus est multa intelligere. vn̄ sicut videt h̄ in hoīe aliud esse itelligēs volēs ꝛ iustū ꝛc̄. sic per assimilationē accipit ꝛ itelligit in deo vt est viuere itelligere ꝛ velle ꝛc̄.nō ꝙ illi intellectiōi corrn̄deat diuersitas realis i deo:ꝫ sufficit diuersitas in cātis. vt dcm̄ ē.

Ad rationes.

¶ Ad pmā. Delectatio ꝛc̄. Cōcedit̄ in iferioribus : ꝫ in deo delectatio nō est passio.ꝯsis itelligere: ꝫ est eadē eētialr̄ cū itelligere. vt visūꝫ est. ¶ Ad aliā. Illa nō ꝯpant̄ ꝛc̄. verū est de ꝯparatiōe ꝑprie dicta : que est in ꝑdi^{to} vniuoco:ꝫ tm̄ ꝯpatio pōt fieri large vt iꝑproꝑe dicta: que nō est in ꝑdicato vniuoco:ꝫ analogo. vn̄ delectatio nō est vni^{ce} dicta de delectatiōe dei ꝛ iferiorꝫ. ¶ Ad aliā. pꝫ ex dictis: qꝛ ista attributa delectatio ꝛ vita nō faciūt aliq̄ꝫ ꝯpōnē in deo:qꝛ vita ꝛ viuere in deo ꝛ delectatio sunt vnum ꝛ idē oīno ꝫm rem:sicut visum est p̄us. vn̄ etiā delectatio in deo nō est vnio ꝯuenientis cū conuenienti taq̄ꝫ diuerse rei cum re:sed ibi est idē delectans ꝛ delectatū ꝛ intelligens ꝛ intellectum.

Qō. XV.

¶ Ostensum est aūt ꝛ nō contingit ꝛc̄. T.c.41.

Queritur circa hanc ꝑtē. Utrū p^{m} pn^{m} sit ifiniti vigoris itēsiue. Arguit̄ p^o ꝙ sic. Primuꝫ pn^m mouet ꝑ tp̄s infi^m. auctē Aril.8.physi.ḡ est ifiniti vigoris:qꝛ a^{re} vtus regrit̄ ad motū ꝑ mai^o tēpus:qꝛ ad h̄ ꝙ T.c.79.

moueat per duos dies requiritur. maior virtus ꝙ̃ ꝙ bo mo moueat per vnã diẽ. ergo ꝙ aliqd moueat per tem pus infi^m regrit ꝙ sit virtutis infinite.

Cõ.79 Cõ.63.τ 71. Cap^o.xi T.c.35 T.c.xi

Oppositum pȝ auctoritate Cõmentatoris qui vult. 8. physic. τ. 2. celi: ꝙ infinitas intensiue ſm qualitates actionis est impossibilis in for mis ſm ꝙ sunt for^e: ita ꝙ nulla forma infinita sit intensi ue: siue sit mãlis siue imãlis τ ſcpata a mã. Et põt argui rõne. si p^m mouẽs esset ifiniti vigoris: tũc idẽ vigor esset ignotus nobis: ſȝ hoc est falsuȝ: qꝛ in cogñe ipsius dei ↄsi stit nr̃a felicitas. ex. 10. ethico. ↄñtia pȝ: qꝛ infinitũ ſm ꝙ infinitũ est incognitũ. ex p̃mo physicoꝝ. τ. 2. huius.

In ista qõne sic ꝓcedet̃. p^o. nãqȝ exponent̃ vo cabula qõnis vt qd sit vigor τ infi nitus vigor: τ ꝑ ↄñs qd sit finitus vigor. ¶ Et ad hoc in telligẽdũ nõndũ ꝙ ꝑ vigorẽ nihil intelligit̃ aliud apud phõs: nisi ṽtus actiua ime^a motus: qꝛ vigor sonat po^am actiuã: a q̃ ime^te egredit̃ motus: que nõ est termiata τ fi nita τ limitata ad determinatã velocitatẽ: ſȝ q̃cũqȝ velo

Cõ.79 Cõ.41.

citate data põt in maiorẽ: τ hoc vocat i. 8. phy. τ in ƀ. 12. Cõmẽtator ifinitũ in q̃litate actionis: qꝛ nõ est finitũ ad determiatã q̃litatẽ actiõis: ſȝ vigor finitus est ṽtus acti ua motus ime^ta: que est determiata τ limitata ad deter minatũ terminũ velocitatis ſm magis τ min^9: ita ꝙ nõ põt i maiorẽ nec minorẽ velocitatẽ motus: sicut motor giȝ appropriatus celestis limitat̃ ſm determinatã velo

ↄnes.

citatẽ: qꝛ nõ põt velocius: nec tardius mouere. ¶ 2° est dõm ad qõnẽ ſm intentionẽ Aristo. τ Cõmentatoris: τ sunt due ↄnes. Prima est ꝙ ds nõ est ifiniti vigoris iten siue. Et cã est. Si ds esset ifiniti vigoris itensiue: tũc mo ueret in nõ tp̃e: ſȝ hoc est falsuȝ: qꝛ motuȝ nõ fit in instãti cũ sit ↄ nũm motus veri q est localis de quo logt̃ hic qui est p̃mi mobilis: ꝙ mouet p^m mouẽs. ↄñtia pȝ: qꝛ si p̃mũ mouẽs eẽt ifinitũ in vigore: vel moueret in tp̃e vel non tp̃e. si in nõ tp̃e: tũc hẽret p^m incõueniẽs. si in tp̃e: tũc cuȝ ꝓportio tp̃is motus ad tẽpus sit ſm ꝓportionez ṽtutis ad ṽtutẽ: tũc si p^m mouẽs moueret in tp̃e quãtũcũqȝ par uo: tẽpus in quo moueret hẽret ꝓportõez ad tempus in quo mouet ṽtus finita. τ per ↄñs esset ꝓportio ṽtutis fi nite ad infinitã: qd est impole: qꝛ ṽtutis infinite ad fini

T.c.52.

tam nulla est ꝓportio. Et ista rõ est Aristo. p̃mo celi vbi ꝓbat ꝙ nõ põt esse grauitas τ leuitas infinita. ¶ Itẽ. si p̃mũ p̃n^m esset infiniti vigoris: tunc ṽtus finita in equali tẽpore posset mo^re in quo mouet ṽtus ifinita: hoc est im possibile: qꝛ ma^or ṽtus intensiue in minori tẽpore equalẽ effectuȝ ꝓducit vel in equali tẽpore maiorẽ τ pfectiorẽ ꝓducit effectuȝ ꝙ̃ ṽtus minor. ↄñtia pȝ: qꝛ postq̃ p̃muȝ p̃n^m qd est ifiniti vigoris moueret in tẽpore: illud tẽpus sit. vigintiq̃ttuor horaꝝ in qb^9 reuoluit p^m mobile ab eo dẽ pũcto in idẽ. tũc accipiat̃ ṽtus finita: q̃ moueat ipsuȝ in minori tẽpore. mõ illi ṽtuti addat̃ alia: qꝛ hoc est pole: τ q̃nto plus tunc addit̃ de ṽtute: tãto magis diminuit̃ de tp̃e. g̃ tanta ṽtus aggregata ex preexñte τ addita mouet in minori tẽpore. Itez addat̃ alia ṽtus: τ sic semꝑ donec moueat ṽtus finita in equali tp̃e in quo mouet ṽtus infi nita: qꝛ per additiõez semꝑ ṽtutis finite p̃uenit̃ ad illud tẽpus in quo mouet ṽtus ifinita: τ tñ illa ṽtus: cui addit̃ ṽtus alia semꝑ remanet finita: qꝛ ꝑ additionez finiti ad finitũ nõ ↄstituit̃ nisi finitũ. ¶ Itẽ nihil dȝ poni i phĩa: nisi possit ↄuinci ex manifestis sensui: sed p̃mũ p̃ncipiuȝ esse infiniti vigoris nõ põt cõuinci ex manifestis sensui.

Cõ.22

maior ꝓbat̃ per Cõmentatorẽ. 8. physi. Experi^9 sermo nuȝ veroꝝ τc. minor pȝ: qꝛ ꝙ p̃mũ p̃n^9 sit ifiniti vigoris nõ põt ↄuinci ex sensatis ex parte sube eius: qꝛ suba eius nõ est sensibilis: neqȝ ex parte effectuuȝ: qꝛ nullus effect^9 est alius per queȝ posset cõuinci ꝙ̃ motus τ tempus: sed per tempus τ motum hoc non põt conuinci: qꝛ motus τ tempus sunt finita τ limitata quãtũ ad velocitatẽ: quia motus nõ fit simul in instanti: sed opȝ ꝙ successiue: τ qd successiue fit nõ ꝓcedit ex infinito vigore: quia hoc pos set mouere τ facere ipsum in nõ tempore. vñ motus est determinatus quo ad velocitatẽ: quia est dare maximã velocitatẽ: τ motus non potest velocitari in infinitum.

ↄ 3^m thõas

¶ Nota ꝙ aliqui volunt impedire istã rationẽ: τ dicũt ꝙ differentia est iter agẽs τ mouens secundũ naturaȝ: τ agens τ mouens per voluntatẽ τ intellectũ: quia agens secundũ naturã agit quantũcũqȝ potest agere τ secundũ vltimũ sue virtutis: vt ignis agit in materiaȝ subiectam quantũcũqȝ potest τ secundũ vltimũ virtutis: quia vir tus τ actio naturalis est determinata ad maximuȝ τ ad minimũ: sed agens per voluntatẽ τ intellectum nõ agit quantũcũqȝ potest: sed secundũ exigentiã finis τ possibi litatez materie subiecte vt domificator nõ agit quantũ cũqȝ potest: sed secundũ ꝙ finis exigit: τ secundũ ꝙ ma teria subiecta potest recipere. vñ põt agere plus vel mi nus secundũ ꝙ appetit finẽ fortius vel minus: sed deus est agens τ mouens per voluntatẽ τ intellectuȝ. ergo nõ oportet ꝙ moueat quantũcũqȝ potest: sed secundũ possi bilitatem materie subiecte: sed secundũ ꝙ recipit motũ vt celum nõ est natum recipere velocitatẽ motus in in finitum: sed secundũ determinatã velocitatẽ: quia natu ra corporalis non est nata recipere perfectiõez equalez substãtie ifinite in vigore: τ ista est obiectio sancti Tho me. 8. physicorum. ¶ Ad hoc diceret Aristo. ꝙ verum est. de voluntate τ intellectu transmutabili. vnde intel lectus qui põt intelligere modo vnuȝ postea aliud: τ põt intelligere modo perfectius vel minus perfecte: quia sic est transmutabilis: vt domificator potest intelligere domũ perfectius vel minus perfecte: τ secundũ hoc agit τ de illo agente est verũ ꝙ nõ oportet ipsum agere quã tũcũqȝ potest: quia agit secundũ exigentiaȝ finis τ possi bilitateȝ materie subiecte: secundũ ꝙ sic potest fortius vel debilius agere τ secundũ ꝙ aliter τ aliter itelligit τ appetit: sed agens per voluntatem τ intellectuȝ qui est intransmutabilis τ semper quãtũ potest τ amat τ appe tit semper eodẽ modo. illud etiã agit quãtũcũqȝ potest cum actio sequat̃ appetitũ: sed p̃mum p̃ncipiũ est huius modi: quia eius intellectus nõ est trãsmutabilis: ꝙ mo do itelligat τ appetat perfectiori modo: ita ꝙ appetitus eius ferat̃ de vno appetibili in aliud: sed semper eodem modo appetit τ intelligit quantũcũqȝ potest. ergo etiaȝ agit quãtũcũqȝ potest. Tu dicis: ꝙ verũ est inquantum est de se agit quantũcũqȝ potest: sed inquantũ est ex par te mobilis impedit̃: quia mobile nõ est natum recipere effectũ ꝓportionabilẽ potẽtie infinite in vigore. ¶ Ad hoc diceret Aristote. τ Cõmentator: ꝙ nõ est aliqua vir tus actiua sine passiua correspondẽte ei. Et hoc patet ex diffinitiõe potentie actiue in quinto hui^9. vbi dicit̃ pote stas actiua est p̃ncipiũ transmutandi alterum vel idem inquantũ alterũ. ergo si p̃mum p̃ncipiũ hȝ potentiã mo uendi in instanti: tunc debet esse virtus passiua: que sit nata recipere sic: τ hoc est veruȝ secũdũ funda^m Aristo. τ Cõmentatoris. ¶ Secunda cõclusio est: ꝙ ſm Com mentatorẽ p̃mum p̃ncipiũ: nec est finiti vigoris: nec infi niti. Et causa est. Illud mouẽs ꝙ nõ mouet aliquod mo bile imediate: nec est vigoris finiti: nec infiniti: quia per vigorem intelligit̃ virtus actiua imediata motus. ergo qd immediate non efficit motum: nec est vigoris finiti: nec infiniti: sed primũ mouens est huiusmodi: quia pri mum mouens non mouet immediate: quia mouet me

Obiectio sancti doctoris i. 8. ph. super ex p̃nc. i. cõ. 7.

T.c.17.

diāte motore appropriato. ⁊ sic mouet alia mediātibus aliis motoribus celestibus. ¶ Et hoc proba-

T.c.36.⁊.37.

tur multis auctoritatibus. Prima est Arist. iz.hu⁹. vbi dicit. qlibz motor celestis mouet: vt amās ⁊ desiderās aliud: ğ opz esse aliud pp qđ est amans ⁊ desiderās.

T.c.64.⁊.65.

Et ista est itentio Ar. z°. celi. vbi dicit. qđ ēt est optime se hñs nihil idiget actione. qr totalr est optimū eoꝝ q̄ sunt i nā. vł aūt optime hñri existere qđ hñ est sine actiōe. Hoc pbat Ar. actio aūt qđ ē i duob⁹: ⁊ cuius gr̄a fit: ⁊ qđ huius gr̄a. ergo si pᵐ pncipiū ageret imediate: tūc eēt finis eius: pp quam ageret. q̄re esset nobilior eo. sz nihil est nobilius p̄.

Cō.41.
Ista auctas cōmētatoris in iz. meta. cō. 41. fuit lapsus sapiētū i via Auer. qr nō licēdū dicere cōmētator ꝙ celuz moueat a duplici motoꝛ sz eēntiā. imo est vnus motor sz eē ⁊ appellat duplex pp dupliceꝫ rōnem mouēdi: sic subtiliter declarauit Greg. arimunēsis in pma distin. secūdi. q. 1.

¶ Hoc ēt pz auctoritatibus cōmētatoris. p̄ dic cōmētator iz°. huius. ꝙ motus celi depēdet a duplici motore. ab vno motore q est finite motiōis ⁊ determinate velocitatis: q ē aīa exñs i eo. sz ab alio motoꝛ q ē ifinite motiōis: a q̄ hz ppetuitatē motus: et ille motoꝛ ē vtus liberata a mā. ¶ Itē ondit i eodē ꝙ vtutes i corpibus celestibus pñt semp mouere ⁊ pñt nō semp mouere: pñt nō semp mouere si illud pp qđ mouēt est susceptiuū alicuius trāsmutatōis. ğ mouēt pp finē quē itelligunt semp ⁊ ex ppetuitate itellectiōis eius semp mouent: q finis non ē pter aliud. qr si transmutarentur nō semper intelligerent ipsum eodem modo: ⁊ nō semper mouerēt. ¶ Item dicit in de substantia orbis. capi°. quarto. cū Ar. ɔsiderauit i vtutibus appetitiuis q̄ mouent imediate corpa celestia vidit i his vtutib⁹ diminitas eas moueri ad aliqd appetibile nobili⁹. ⁊ h ē de⁹. Et sic itelligit ɔᵐ ꝙ p⁹ mobile siue sit octaua spa siue nona nō mouet imediate a p̄ motore. sz ab alio

Cō.79.
Dubia.

a p̄ hz velocitatē determinatā: sz a p̄ motore hz ppetuitatē motus. vñ ēt ɔᵐ dic 8°. phy. ꝙ pᵐ mouēs nō existit i magnitudine: ⁊ p h neqz ē finitū neqz infinitū. ¶ 3°. mouebunt difficultates ɔ istā pōnez. ⁊ dissoluent: vt Ar. ⁊ cōmētator dissoluerēt. Et prima ē. Illud qđ pducit aliqd de ifinita distantia est ifiniti vigoris itensiue. sz p⁹ pnᵐ est hō. ğ ⁊c. maior est manifesta. qr illđ non ɔuenit nisi alicui ifinito i vigore pducere aliqd de ifinita distan⁹. minor pz. qr pᵐ pn⁹ pōt aliqd causare ex nihilo. mō ifinita distantia est inter aliqd ⁊ nihil. ¶ Itē qñ aliq̄ sūt eadē essentialiter: si vnū ē ifi⁹. ⁊ reliquū. hec est ma-

T.c.39.

nifesta. sed duratio ⁊ vigor in deo sunt vnū ⁊ idem eēntialr. qr oē qđ est i deo est deus. ex isto iz°. vnde ēt cōmētator dicit. ꝙ multiplicitas non est in deo. Et si attribuit sibi multiplicitas h nō est nisi scđm modū itelligēdi: sz deus ē ifinite durationis: vt pz 8°.

T.c.79.
T.c.79.
T.c.41.

phy. ğ ēt est infiniti vigoris. ¶ Itē Ar. 8. phy. ⁊ iz° h⁹ nitit demōstrare ꝙ pma suba est impartibilis ⁊ sine magnitudine. Et facit istā rōnez. Si p⁹ suba q̄ est ifinita est in magnitudine: vel ē i magnitudine

T.c.35.
T.c.40

finita: vel ifinita. p diuisionē sufficiētē. sz nō pōt eē i magnitudine ifinita. qr illa nō est. vt pz p̄ celi. ⁊ 3° phy. Silr nō pōt eē in magnitudine finita. qr po⁹ ifinita non pōt eē i magnitudine finita. quare ē sine magnitudine. ¶ Et ex h pbat ꝙ est infinita: vł ğ intellīt de ifinitate vigoris itensiue: vel de ifinitate i duratione. Si de ifinitate vigoris: hr ppo^m. Si loqtur de ifinitate duratiōis. tūc rō ar. est falsa. qr i magnitudine finita pōt eē vtus ifinita actiua i duratiōe: vt magnitudo sol' est fiᵗᵉ magnitudis. ⁊ tamē vtus ei⁹ actiua est ifinita i duratione. qr per lumen agit per ifinitū tps. ⁊ sic po⁹ actiua ē infinite duratiōis. ⁊ hñ est in magnitudine finita. ğ pz ꝙ solū potentia ifiniti vigoris intensiue nō est i magnitudine. sz deus ē infiniti vigoris. q̄re deus nō est in magnitudine: ⁊ sic itendit Ar. arguere. ¶ Itē illđ qđ ɔtinet effectū ifiᵐ vtualr pmo ⁊ idependenter: ⁊ sit vr esse infiniti vigoris itēsiue. ⁊ hec est manifesta. sz pᵐ mouēs ɔtinet vtualiter effectū ifiᵐ. s. motū per ifi⁹ tēpus quē cāt. ⁊ primo. qr non est alia cā prior: que sit causa huius motus: ⁊ solum continet ipsum. quia virtuti primi nihil accrescit: neqz diminuitur. quare motus continetur a motore primo independenter primo ⁊ simul: ⁊ si motus est ab eterno: tūc est infinitum. quare vnum continet effectum infinitum virtualiter. ⁊c. ¶ Item si primū mouēs formaliter contineret omnes perfectiones tam presentiuz preteritorū q̄ȝ futurorum. bene concederetur esse infiniti vigoris. ⁊ hoc omnes cōcederent. sz primum mouens perfectius continet omnes perfectiones tā presentium preteritorum ⁊ futurorum: licet non contineat eas formaliter. qr continet eas eminenter qđ est perfectius ɔtinere q̄ȝ formaliter: qđ est infiniti vigoris. ¶ Item si ipsum primū eēt causa totalis ⁊ imediata omnium entium ɔcederetur ꝙ essz infiniti vigoris: hec est manifesta oibus: sed primū mouens nobilius ⁊ perfectius est causa omniuz entium q̄ȝ si esset totalis causa. qr est suprema causa ⁊ vniuersalis omnium entium que est nobilior ⁊ perfectior q̄ȝ totalis causa omnium entiuz. ¶ Item primum mouens non est minoris virtutis q̄ȝ si esset in magnitudine. qr per esse in magnitudine non accresceret sibi aliquid de virtute: sed diminueretur. sed si primum mouens esset in magnitudine esset infiniti vigoris. qr hoc concedit cōmentator. ¶ Item illud quod potest velocitare motuz in infinitum est infiniti vigoris. qr hoc intelligitur per infinitatem vigoris mouens. quod non est determinatum in velocitate motus: sed semper velociter potest mouere in infinitum: sed primum mouens potest mouere in infinitum. qr mobile potest velocitari in infinitum: vt vult Ar. qr mouet per infinitum tēpus: vt vult Ar. ¶ Item si primuz mouens non esset infiniti vigoris: tunc voluntas non appeteret ipsum ⁊ delectaretur in amando ipsum. sed hoc est falsum per experientiam omniuz. quia nos experimur in nobis. ꝙ voluntas appetit ⁊ delectatur in amando primum mouens. consequentia patet. quia nulla potentia delectatur ⁊ appetit illud quod repugnat suo nobilissimo obo ⁊ fini. sicut auditus non delectatur in icōsonantia sonorum q̄ repugnat consonantye que sunt in sonis. ¶ Item quod est vltimus finis appetitus humani debz eē infinitum auctoritate Aristo. primo politicorum. si diuitie appeterentur tāq̄ȝ finis hominis in infinitum appeterentur ⁊ extenderetur appetitus. ergo si vltimus finis hominis nō esset finis hominis nō appeteretur: sed deus ē vltimus finis hominis. qr est optimum eorum que in natura sunt. ¶ Itē cuicūqz non repugnat infinitas intensiua non est perfectum nisi in ipso sit ista virtus intensiue. quia cui nō repugnat aliqua ɔditio que requiritur ad eius pfectionem non est pfectū: nisi hēat illā ɔditionez: vt hoi nō repugnat intelligere qđ reqrit ad pfectionem ei⁹. ğ hō non est pfectus nisi intelligat: sed infinitas intensiua nō repugnat enti. qr finitas non est

passio entis q̄ opponit̄ infinitati:nec ponit̄ iter oēs
passiōes primi entis:ꝛ qḋ nō determinat vnū oppo
sitoꝝ:sibi nō repugnat reliquū.g̊ ens non est pfectū
nisi in aliq̊ ente sit ifinitas itensiue. ¶ Itē si p̊ᵐ mo
uens eēt finiti vigoris:tunc esset cōpositus ꝛ nō sim
plex in fine simplicitatis.sed hoc est falsuꝫ. qꝛ p̊mū
mouēs est actus p̊mus ꝛ simplicissimus.ɔn̄a pꝫ. qꝛ
finitū ē hn̄s finē.sed hn̄s finē est cōpositus ex fine ꝛ
cuius ē finis. ¶ Tenendo viā Ar. ꝛ cōmentatoris
rn̄dendū est ad rōnes. ¶ Ad primā rōneꝫ. Qḋ pro
ducit aliqd.ꝛc̄.ɔceditur. Tu dicis.deus ē hꝫ. nega
rent h̄ Ar. ꝛ cōmētator. Tu probas. qꝛ deus potest
causare.ꝛc̄. Ar. ꝛ cōmentator negarēt. quia nec ap
paret hoc ad sensum:ꝛ oppoᵐ dicunt Ar. ꝛ cōmēta
tor.qꝛ in hoc ɔueniunt oēs q de nā loquuti sunt. qḋ

p̊ phy.t.c.34.

ex nihilo nihil fit.ꝛc̄. ¶ Tu dicis.g̊ deus nō ē oipo
tens. Dōm φ deus est oipotens respectu oīum pos
sibiliuꝫ:ꝛ per hoc differt ab oībus alijs agentibꝰ.qꝛ
non possunt oia possibilia.sed solus deus.vnde Cō
mentator dicit.φ deus possit impossibilia.hoc non
vr̄ ptinere ad dignitatē:sed est error ꝛ deceptio. vꝫ
dr̄.8.phy. ¶ Ad aliam.ɔcedit̄ maior. Tu.d.ꝛc̄.con

Cō.4.

ceditur.sicut.n.duratio eius est infinita per carētiā
terminoꝝ:sic vigore eius est infinitus per carētiaꝫ
terminoꝝ.qꝛ est sine termio.qꝛ i infinituꝫ durat:ſꝫ
non sequitur ex hoc φ sit infinitus in q̄litate actio
nis. ¶ Ad aliam. Dōm φ intellexit de potentia in
finita in duratiōe ex se. Dicis φ virtꝰ in magnitudi
ne.ꝛc̄.non valet.qꝛ nulla virtus infinita in duratio
ne de se que nō dependet ab alio pōt esse in magni
tudine. vnde lꝫ sol habeat potentiam mouendi per
tp̄s ifinitū.illā tn̄ non hꝫ de se:sed ab alia virtute q̄
non est in magnitudine. vn̄ dicit cōmentator in de
suba orbis.φ corpa celestia non solum indigēt vir
tute que largitur eis motū sempiternū. sed ēt indi
gent virtute que largitur eis pmanētiā eternaꝫ. vn̄
virtus infinita in duratione de se non pōt esse i ma
gnitudine nec appropriate:vt intelligentie:nec ſm
inherentiaꝫ.q̄re rō non valet. ¶ Ad aliam. qḋ con
tinet effectū infinitū.ꝛc̄. Dōm φ ista propositio est
duplex.φ sil' continet effectū infinitū. qꝛ sil' pōt de
terminare hoc qḋ est effectus infinitus sil' produce
dus:vel actū hn̄di.mō capiendo p̊ mō:tunc verū est
φ illud qḋ ɔtinet effectum ifiᵐ.i. qḋ sil' pōt pduce
re effectus infinitos illud est ifiniti vigoris. Sed 2ᵒ
modo est falsum.si determinat modū hn̄di simul:
vt φ sil' hꝫ virtutem producendi effectum infiᵐ.qꝛ
hoc potest esse non finiti vigoris. ¶ Tu.d. φ p̊mū
mouens.ꝛc̄. Dōm φ p̊mū mouens non sil' continet
effectū infiᵐ.ita φ simul determinet effectum infi
nitum.ita φ sil' possit producere effectus infinitos.
qꝛ non pōt producere sil' motum. qꝛ hoc est ɔ̄ natu
ram motus.sed successiue producit euꝫ. vnde bene
cōtinet simul effectū ifiᵐ.i. hꝫ oēs perfectiones sil'.
cōponendo simul: cuꝫ hoc qḋ est.hꝫ. ergo producit
non simul:sed successiue effectum infinitum.qꝛ ha
bet causalitateꝫ sup motum infiᵐ. ¶ Ad aliam. Si
p̊mum mouens contineret formaliter,ꝛc̄. cōcedit̄.
Tu dicis.φ p̊mum mouens.ꝛc̄.negatur.qꝛ si conti
net eminenter nō cōtinet nobilius. vnde lꝫ absolu
te ꝛ simpliciter prima causa contineat nobilius ꝛ p
fectiori modo q̄ꝫ qḋcūqꝫ aliud. Si tamen formali
ter ɔtineret omnia:tunc nobilius ꝛ pfectiori modo
ɔtineret qualibet alia re:licet absolute contineat ꝛ

Ista rn̄ᵒ docto
ris nō ē ad mētē
cōmētatoris ibi:
vt pꝫ imēti. ideo
dōꝫ.φ illa rō p
cedit ō ɔtute ma
teriali.vt dit̄ cō
mētator ibi. ꝛ ita
cessat argumen
tum de sole.

simplr perfectius. vnde ɔditionalis est va añte exi
stente falso. vn̄ si p̊ᵐ mouens formaliter contineret
oēs pfectiones:perfectius ꝛ nobiliori modo cōtine
ret q̄ꝫ φ eminenter ꝛ virtute.qꝛ tunc esset formali
ter ois perfectio. ¶ Ad aliam. Si p̊ᵐ mouens esset
causa formalis.ꝛc̄.conceditur. ¶ Tu.d. φ primus
mouens.ꝛc̄. Dōm φ falsum est.q̄uis.n.simplr ꝛ ab
solute perfectiori modo cōtineat q̄ꝫ qḋcūqꝫ aliud:
tn̄ si poneret̄ causa totalis ꝛ imediata:tunc nobilio
ri modo ꝛ perfectiori essꝫ cā q̄ꝫ vl'is cā ꝛ remota. vn
de ɔditionalis est vera:q̄uis añs sit falsum: ꝛ impli
cet ɔ̄dictoria.qꝛ qḋ ē imediata ꝛ cā totalis: hoc nō
est p̊ᵃ cā.qꝛ alia cā est prior.sed ponit̄ esse prima cā:
ꝛ ita ē p̊ma cā:ꝛ nō p̊ma. ¶ Ad aliā. p̊mum mouēs
non dꝫ esse minoris vigoris.ꝛc̄.negatur.qꝛ si primū
mouens esset in magnitudine esset infiniti vigoris:
qꝛ i v̊tutibus i magnitudine maior virtus mouet in
maiori tpe ſm durationem.ergo ifinita virtus per
tp̄s ifiᵐ.ergo.si p̊ma cā esset i magnitudine essꝫ v̊tu
tis ifinite.sed cū ponitur extra magnitudinem vtꝰ:
non sequitur φ maior virtus moueat in maiori tē
pore.qꝛ in virtutibus extra magnitudinem virtus
que mouet p diem:ēt mouet p tp̄s infinituꝫ. ¶ Ad
aliam.de voluntate. Dōm φ verum est. Si nec ſm
rei nām:nec ſm extimationē tunc voluntas sequit̄
ꝛ amat ipꝫ.qꝛ voluntas seq̄t̄ cognitioneꝫ.qꝛ ſm rei
nām infinitū itellectus pōt iudicare eē ifiᵐ. ꝛ tunc
volūtas appetit ipsuꝫ ꝛ amat.qꝛ volūtas ē libera.ꝛ
pōt ferri i qḋcūqꝫ apprehēsum p itellm. ¶ Ad aliā
qḋ pōt velocitare.ꝛc̄.ɔcedit̄. Tu dicis. p̊ᵐ pōt velo
citare.ꝛc̄.negat̄. ¶ Ad pbationē. Oē qḋ mouet̄ pt
velociꝰ.ꝛc̄. Dōm φ oē qḋ mouetur cōtingit velociꝰ
moueri:supposito φ v̊tus mouentis itendatur i in
finitū.ſꝫ h̄ nō est verū.qꝛ aliqḋ mobile est qḋ nō cō

tingit velociꝰ moueri. vt pꝫ 2ᵒ celi.ſꝫ qḋ dicit Ar. φ
ɔ̄ᵗ oē mobile velociꝰ moᵘ̄ itellexit supᵒ φ vtꝰ mo
uētis itēdit̄ i ifiᵐ. vn̄ h̄ sufficit sibi ad demr̄ationeꝫ
vt pꝫ ispicīeti.qꝛ vult pbare φ nō est tp̄s miᵐ. qꝛ si
semp aliqd velociꝰ moueret̄:tūc nō eēt tp̄s miᵐ. qꝛ
si tp̄s eēt miᵐ aliqd ñ semp velociꝰ moueret̄.etiā si
v̊tus eēt ifinita.qꝛ finita v̊tus mouet i tpe. ꝛ maior
i minori tpe:tūc v̊tus nō possꝫ velociꝰ moueri. qꝛ si
moueret velociꝰ.tūc moueret i non tpe.vel eēt mi
nus tpe minimo. ¶ Ad aliā.qḋ est vltimꝰ finis.ꝛc̄.

T.c.58.

negatur.qꝛ qḋ est ifiᵐ non pōt cognosci.qꝛ ifiᵐ ſꝫ φ
huius est icognitum.ex p̊ phy.sed finis apprehendi

T.c.35.

tur ꝛ est notu:ēt ifiᵐ nō apprehenditur. Tu dicis.
Diuitie.ꝛc̄. Dōm φ diuitias appeti i ifiᵐ dupliciter
potest itelligi. Uno modo φ appetantur i ifiᵐ: ita
φ appetitus non determinetur per aliud.ꝛ sic ē ve
rum.qꝛ finis non terminatur per aliud. qꝛ per hoc
differt finis ab eis:que ordinantur i fineꝫ. qꝛ ordi
natis i fineꝫ iponitur terminus. vt aliqs potest bi
bere qḋ sufficit sibi ad sanitateꝫ:ꝛ ita ordinata in fi
nem terminantur bene per aliud: ſꝫ finis nō termi
natur per aliud. ergo si diuitie essent finis hominis
appeterentur i ifiᵐ.qꝛ terminarētur:ita φ non per
aliḋ. Alio modo potest itelligi φ diuitie appetant̄
i ifiᵐ iten fine.φ semp magis ꝛ magis appetant̄.ꝛ sic
non est verum.quia est deuenire ad vltimum ter
minum. ¶ Tu dicis.deus est finis.ꝛc̄. verum ē.er
go deus in infinitum appetitur primo mō. qꝛ appe
titus non terminat̄ p aliqd aliud q̄ꝫ p deū. q est fi
nis:ꝛ finis non terminat̄ p aliud.ſꝫ tn̄ non sic appe

titur in infi^m intensiue: ꝙ semper magis τ magis: vt dcm est. ⁋ Ad aliam. Cuicunqȝ τc̃. Dōm ꝙ infinitas vigoris repugnat ꝑ enti: si esset infinitus in vigore: tunc moueret in non tpe. ⁋ Tu dicis. de rōne entis non est finitas. Dicendū ꝙ imo finitas intensiue est passio eius: τ de ratiōe eius. qꝛ vnum cū ente ꝯuertitur. ex 4.° huius. sed de rōne vnitis est: ꝙ in se sit indiuisum. τ a quocūqȝ alio diuisum: τ ita inquantū vnū est τ ens diuisum τ distinctū ē ab alio: sed si ꝑ^o esset infi^m in vigore: tunc non esset indiuisum i se: τ indistinctum ab alio. qꝛ infinitum est indistictū. ⁋ Ad aliā. Si ꝑ^m mouens esset finitum. τc̃. negatur ꝯn̄a. Ad ꝓbationem finitū est hn̄s finem: veꝝ est in rebus mālibus τ corporalibus. qꝛ finitum est hn̄s finē. τ est cōpositum: sȝ in separatis a mā finitū non hȝ finem. ita ꝙ sit aliud: sed illud est finitū seipso τ per se: non ꝑ finem qui est supadditus subē. sed est idem finitū τ finis.

T.c.3.

Ad primā rōnem in oppo^m. Mouens mouet per tps infinitum. aīs conceditur. sed cōsequentia negatur. Ad probationem. maior virtus reqritur. τc̃. Dōm ꝙ h est verum. in virtutibus in magnitudine: vt prius visum. sed non est verū in virtutib^9 extra magnitudinē. qꝛ eadē virtus mouet ꝑ tps infinitū: τ ꝑ diem. Ista est determinatio Ar. τ cōmentatoris eius ꝗ loquuntur nālr: τ inquantū pōt ꝯuinci ex sensatis. ⁋ Uñ aliter dōm est ad qōnem fm fidem τ veritatē determinatiue: ꝙ ꝑ^m ꝑn^m qȝ est deus gloriosus est infinite virtutis in vigore intensiue: τ inquantū est de se pōt velocitare motuȝ in infi^m. Silr i instanti pōt mouere inquātū ē de se. vnde virtus ei^9 non est limitata ad aliquā determinatā actionem. Et hoc est veꝝ simplr: τ nullus pōt ꝯdicere huic veritati. vnde hn̄ veꝝ est. ꝙ Ar. τ cōmentator hoc nō viderunt. qꝛ nihil posuerunt nisi qȝ pōt ꝯuinci ex sensatis. sed illud nō pōt demōstrari naturaliter: nec ꝯuinci ex sensatis. qꝛ est super nām τ opa eius. qꝛ deus pōt facere hoc ꝙ nā non est nata itelligere τ cape: cum sua opera distent in infi^m super opa nature. vnde hoc est simplr sine oi demōstratione nālr credendum τ firmiter tenēdū ex informatione vere τ sancte fidei sacre ecclesie doctoribus in hoc reuerenter assentiendo. qꝛ ex hoc qȝ credimus sine rōnibus hītibus ortū a sensatis habemus meritū. vñ nullus effectus est sensibilis: ꝑ quē hoc possit ꝯuinci.

Ad rationes in opp^9. Oēs tres. Si hoc eēt de^9 mouet in non tpe. τc̃. Dōm ꝙ de^9 ꝗtū est de se mouet i istāti: sȝ ipedit ex parte mobilis. qꝛ nā corporea nō nata ē recipe effectū ꝓportionalē substātie ifinite vtutis in qualitate actionis. Tu dicis. ꝙ potentie actiue. τc̃. concedit. in oi potentia: excepta po^a primi: cui nihil correspondet. qꝛ est infinitū supexcedēs oēs res: qꝛ oīa ex nihilo fecit. Et di si moueret in tpe: tūc cū ꝓportio tpis. motus τc̃. Dōȝ ꝙ veꝝ est in nālibus non agentibus ꝑ intellm τ cognitionem. qꝛ quanto virtus excedit: tanto in minori tpe mouet. Sed in intellectualib^9 nō est sic. qꝛ illa que agunt fm itellectū non agunt fm exigētiā sue vtutis: sȝ vt placet sibi: vt domificator nō opȝ ꝙ domificet tm̄ quantū pōt: sȝ fm ꝙ placet sibi. τ fm ꝙ fini τ nature subi cōpetit. τ sic deus mouet: non fm qȝ pōt: sed fm ꝙ nāe subi τ mobilis cōpetit: sed illud nō pōt motū recipere in instanti. ⁋ Et qñ dicit voluntas immutabilis agit fm ꝙ potest. Dicendum ꝙ voluntas immutabilis est in se: τ quicqd facit τ mouet: hoc facit fm voluntatem necessariam. qꝛ omnia sunt necessaria in deo. Et tamen hoc nō absolute pōt facere excellentius aliqd oi ope: τ hoc est fȝ placitū eius. Ex hoc etiam non cadit aliqua imutatio τ innouatio i deo: sed sufficit in facto. Et qñ Ar. diffiniuit potentiam actiuam. quinto huius. loquebatur de potentia

T.c.17.

actiua naturali: τ de illa que est post primā potentiam: de hoc inquiratur diligenter.

Qō XVI.

Consequēter qritur adhuc circa eādem ptem. qꝛ Ar. vult ꝙ in magnitudine finita non pōt esse virtus infinita. vtrū virtus infinita possit esse in magnitudine finita. Arguit primo ꝙ sic. Celū est magnitudinis finite. ex ꝑ celi. sed celū est vtutis infinite. qȝ probat. qꝛ celū vel est virtutis finite: vel infinite. ꝑ sufficientē diuisionē. Si est vtutis infinite habet propositum. Si est virtutis finite. tunc est generabile τ corruptibile: qꝛ ꝑ po^am finitā nō pōt aliqd durare ꝑ tps infi^m. sȝ ē gnāle. qȝ est ꝯ itētionē Ar. ꝑ celi. vbi vult ꝙ sit ingnābile τ icorruptibile. ⁋ Itē qȝ mouet ꝑ tps infi^m hȝ po^am infinitaȝ. qꝛ po^a finita non pōt mouere ꝑ tps infinitū. 8. phys. τ isto iz. sed celum est hō. qꝛ mouet ꝑ tps infinitū. qꝛ gnō τ corruptio est ꝑpetua: ꝗ cāntur a celo τ motu eius. 2.° de gnōne. τ 8. phy. Et ꝯfirmat. Illud qȝ semper est semper mouere pōt. sed illud qȝ est finite magnitudinis semper est vt celū. qꝛ est sempiternū τ ignābile τ icorruptibile. vt ꝑ celi.

T.c.41. T.c.20. T.c.79. T.c.41. T.c.56. T.c.46 τ inde. T.c.20.

Oppositum vult Ar. in predcā littera. τ 8. phy. vbi nitit demōstrare ꝙ in magnitudine finita nō pōt eē magnitudo ifinita: sicut nec i magnitudine infinita pōt esse po^a finita: τ hoc idē vult commētator. ⁋ Notandum ꝙ aliq rñdent breuiter sine distictione ꝙ in magnitudine finita non pōt esse po^a infinita: τ non itelligimus de pō^a ad esse. qꝛ de illa non est ad pñs propositū: sed de po^a que est ad motū. vnde hoc ar. ꝓbat supponendo duo. Primū est. Si sint due virtutes. ꝗrum vna est maior. alia minor. maior vtus in equali tpe facit maiorē effectū ꝗ minor virtus: vel i minori tempore fac equalē effectū: sicut si sint duo ignes: quoꝝ alter est maior: alter ē minor. tunc si minor ignis calefacit tantā quātitatem aque in tanto tpe: tunc maior ignis in minori tpe equalē quantitatē calefacit: vel i equali tpe maiorē ꝗtitatem. ⁋ Secūdo supponit. ꝙ motus non pōt esse i nō tpe. τ hoc est per se manifestum. qꝛ dicere motum esse in non tpe est dicere ꝙ motus non est motus. qꝛ tunc nō haberet prius τ posterius. si esset sine tpe illud debet intelligi de vero motu ad excludendū motū spūalem. qui forte potest esse in non tpe. ⁋ Ex his arguit Ar. Si virtus infinita esset in magnitudine finita: tunc moueret in nō tēpore. sed hoc ē ipōle ex 2^a suppōne. ꝯn̄a ꝓbatur. qꝛ postꝗ ifinita po^a est in magnitudine finita: tunc mouet vel i tēpore: vel in non tpe. Si mouet in non tpe: tunc habet predictū icōueniens. Si mouet i tempore: vt^9 ifinita: vt vt^9 ꝑmi reuoluit orbē suū in .24. horis: capiat alia po^a finita illa mouebit i minori tpe ex suppōne ꝑ^a. Nō tūc additō alterius potentie fiet ad illam potentiam: tunc mouebit minori tempore. vt si prior mouebat in. 48. horis: tunc illa precedens τ addita potentia forte mouebit i. 30. horis. qꝛ fm additiōem potentie ad potentiam proportionabiliter diminuitur tempus. modo iteruȝ addatur alia virtus finita. tunc forte mouebit in equali tempore cuȝ infinita. qꝛ. 30. hore excedunt forte. 24. horas. sicut vtus iam congregata ex preexistente: τ addita potentia habet se ad preexistens. ergo in equali tempore mouet virtus infinita τ finita: vel virtus infinita mouebit in non tpe. ⁋ Notandum ꝙ hic est difficultas. qꝛ videt ꝙ per istā rationē nō solū ꝯuincat ꝙ nō sit virtus ifinita i magnitudine finita: sed ꝑ eā ēt ꝓbatur ꝙ virtus ifinita etiā non ē extra magnitudinē. τ sic de^9 nō haberet po^am ifinitā. τ nihil sic mouet ꝑ tps ifi^9: qȝ ē ꝯ Ar. ꝓba^r. accipiat eadeȝ rō. Si ē aliq vtus infinita: siue sit i magnitudie siue ex: mouebit i tpe vel in non tēpore: τ deducatur omnibus modis. sicut

prius sequetur ꝙ virtus infinita extra magnitudinē: et virtus finita mouebunt idē mobile per equale tempus: vel virtus infinita mouebit in non tpe. Et hoc est ꝙ commētator q̄rit in isto cōmēto. siue virtus infinita sit in magnitudine vel extra magnitudinē: vt qd est: quasi diceret non est drīa siue virtus infinita ī magnitudine: vel extra quantū ad illud inconueniens. q2 vel mouebit in non tē-pore: vel v̄tus finita ⁊ infinita mouēt idē mobile p equale stadiū ī eq̄li tpe. ¶ Notādū ꝙ doctores rńdent: ad cuius intellectū presupponūt p̊. ꝙ nulla v̄tus in magnitudine moueat p intellm. q2 intell's non est v̄tus in corpore. ex 3° de aīa. sed v̄tus que est sine magnitudine mouet p intellectū. vt dicit Ar. 12. huius. q2 celū mouetur ab itellītia.

T.c.4. T.c.41.

q2 a v̄tute non existente in magnitudine. ¶ Tūc dicunt ꝙ est drīa inter agens ⁊ mouens fm intellectū: ⁊ agēs qd mouet et agit fm intellm. Mō dicūt. agēs nō p intell3 facit effectū proportionalē sue nāe. q2 ignis est agens non p intell3. ista calefactio tanta est quantus est calor. sed effectus agentis p ītell3 non proportionat̄ nāe sue: sed forme apphense per ītell3. verbi grā. domificator agit p intell3. mō nō agit tantā domū quantā pōt. q2 non op3 ꝙ domus sit tāta q̄3 pōt domificator domificare. vn̄ nō op3 ꝙ tātū domificet quantū pōt. sed q̄tū apprehendit tantū domificet. Mō dicunt. v̄tus in magnitudine non agit per intellectū. ḡ facit effectū pportionalē nāe sue. sed secus est de v̄tute extra magnitudinē: q̄ agit p intell3. q2 nō op3 ꝙ faciat tm̄ q̄tū pōt. vnde si esset v̄tus infinita in magnitudine: seq̄ret̄ ꝙ motus ab ea pcedens esset fm pportiōe3 eius: ⁊ sic pcedit demōstratio eius. Si aūt est v̄tus infinita non in magnitudine motus ab ipsa non pcedit fm proportionē virtutis: sed fm rōnē forme apprehense. i. fm ꝙ ꝯuenit fini ⁊ nāe. ¶ Notandu3 vlterius: vt dicunt: ꝙ sicut probatum est in 6° phy. ꝙ nihil mouetur nisi habeat magnitudinē. vn̄ velocitas motus est effectus recept' a mouente in aliquo hn̄te magnitudinem. Mō dicūt. ꝙ nulla nā corporea pōt recipere effectū pportiōalē v̄tuti ⁊ po'q̄ non est ī magnitudine. q2 q̄lib3 nā corporea cōpat̄ ad nā3 īcorporeā: sic pti'r ad abstractū ⁊ vl'e. ¶ Mō his visis dicūt expositores: ꝙ non pōt ꝯcludi. Si v̄tus īfinita nō sit ī magnitudie. ꝙ ex ea cōsequat̄ ꝙ velocitas īfinita sit in aliquo corpe: vel moueri in non tpe. qd est effectus pportionatus tali po'. sed non phibet ī aliq̄ magnitudine recipi effectū v̄tutis q̄ est in magnitudine. q2 cā est pōr effectu. Si ḡ cā esset in magnitudine vt virtus īfinita ad motū: tūc ēt effectus vt moueri ī nō tpe. vn̄ si poneret̄ ꝙ aliqua virtus infinita eēt in magnitudine: sequeret̄ ꝙ correspōdens ei esset ī magnitudine: vt velocitas īfinita: ⁊ moueri in non tpe. sed hoc est ipo'e. ḡ ⁊ p̊m. ¶ Ex hoc p3 solo dicte dubitationis. nā moueri in tpe infinito non repugnāt magnitudini mote. vt magnitudini circuli. vt pbatū est prius. sed moueri velocitate īfinita in non tpe ꝯriat̄ rōni magnitudis: vt in 6° probatū est. vn̄ ipedimentum est ex parte magnitudis: que non est nata recipere motu3 in nō tempore. s3 ex parte v̄tutis infinite: que ē extra magnitudinē non impeditur. vnde fm Ar. a p̊ mouente cātur motus infinite duratiōis: ⁊ non motus velocitatis infinite. Ista est terminatio sancti Thome. ¶ Notandū ꝙ vr̄ ꝙ dictum illud non sit ver3 fm intentionē Ar. ⁊ cōmentatoris. vn̄ vnum dubium est de hoc. qd dicit ꝙ agens per intellectu3 non agit fm exigentiam sue nāe. hoc non valet. vn̄ duplex est agens per itellectū. qddā qd recipit aliquid ex fantasmatibus. vt intellectus hoīs. Aliud ē agēs per intellectū: qd nō recipit ex fantasmatibus: vt intellectus diuinus. ¶ Itē agēs per intellectū qddam intransmutabile omnino per se ⁊ per accidens: ⁊ illud intelligit quicq̄d potest ⁊ appetit quātu3 et perfectiori modo quo pōt intelligit ⁊ appetit. Aliud est agens per intellectum qd non intelligit quicq̄d pōt perfectissimo modo. ⁊ qd nō appetit quantū pōt: ⁊ hoc est transmutabile. Mō agens per intellectū qd ē trāsmutabile aliquo mō facit effectu3 non proportionalem nature sue: sed forme apprehense: s3 intellectus omnino ītrāsmutabilis facit quicquid potest ⁊ effectū proportionalem sue nature. ergo op3 ꝙ moueat fm ꝙ potest. ⁊ sub modo perfectissimo: ēt si sic esset: tunc non moueretur in tēpore. Et hoc probatur. Agēs qd agit per intellectum qd intelligit ⁊ appetit quicquid potest et sub modo perfectissimo illud mouet quicq̄d potest. quia motus ab eo procedit fm modu3 intelligendi ⁊ appetendi: sed primū mouens omnino intrāsmutabile intelligit: ⁊ appetit quicq̄d pōt ⁊ perfectissime: q2 non minus vl' magis. q2 tunc voluntas eius esset mutabilis. qd est inconueniens. ergo primū mouens facit ⁊ mouet quicq̄d potest. ergo si infinitā potentiam haberet ad motū moueret ī nō tempore cu3 faciat quicquid potest. vnde si domificator ītelligeret de necessitate quicq̄d potest: tūc faceret domū proportiōalē nature sue: sed hoc non est. vnde virtus nō ī magnitudine existens facit effectū sue nature. Et confirmatur scdm̄ Cōmentatorem. ꝙ dicere ꝙ virtus infinita fm intellectum non faciat effectum proportionalem sue nature est extra fundamenta. q2 potentie actiue correspōdet passiua potentia: vnde si virtus infinita potest mouere in nō tempore: tūc est potētia receptiua illius effectus aliter esset frustra. sed nō est po' receptiua nisi corpus cū nihil moueatur nisi corpus. ¶ Item cum dicunt expositores. ꝙ inter virtutem infinitam extra magnitudine3 ⁊ virtutem infinitam ī magnitudine est differentia. q2 illa virtus in magnitudine potest facere effectū proportionalem sue nature. sed virtus extra magnitudinem non potest facere effectū proportionalem sue nature. Hoc nō valet. quia dicit cōmentator. ꝙ non est simile de virtute in magnitudine ⁊ extra magnitudinem. q2 si esset virtus infinita in magnitudine: tunc esset infinita in vigore. ⁊ moueret velocitate infinita: ⁊ in non tēpore. vnde dicit commentator. ꝙ inter virtutem in magnitudine ⁊ extra magnitudinem est triplex differentia. Prima differētia est ꝙ virtus in magnitudine op3 ꝙ sit finita vel infinita. s3 virtus que non est in magnitudine: nec op3 ꝙ sit finita vl' infinita in vigore. Secūda differentia est. ꝙ inter virtutes in magnitudine vna est maior. alia minor. sed in virtutibus extra magnitudinem non oportet ꝙ vna sit maior. alia minor. Tertia differentia est. ꝙ proportio temporis ad tempus motus virtutum in magnitudine habe3 locum fm proportionem virtutis mouentis ad virtute3 mouentem: sed in virtutibus extra magnitudine3 nō habet locum. q2 proportio est tantum fm quantitatem. que quantitas non est in virtutibus extra magnitudinem.

8° phys. 79. cō. ⁊ 12° met. Cō. 41.

Tunc ad rōnem. Ad primā diceret cōmentator. Si virtus infinita esset extra magnitudinem: tunc moueret in nō tempore. cōmentator diceret. ꝙ ista virtus infinita: nec mouet in tempore: nec in non tempore. q2 non habet potentia3 mouendi īmediate. vnde si īmediate moueret mobile: tunc esset verum ꝙ moueret in non tempore. ¶ Tu dicis. ⁊c. Dicendum ꝙ principiū mouens qd habet infinita3 potētiam non mouet īmediate. sed mediante alio quod est finitum. vnde sicut dicit cōmētator. 12° huius. Primū mobile mouetur a duplici motore ab anima que est in eo: et ab anima que ē separata ⁊ liberata ab omni corpore omnino per se ⁊ per accidens. vnde si hoc esset ꝙ moueret īmediate. tunc esset proportio motus ad motum: ⁊ tem-

Cō. 41.

poris ad tempus ſ3 proportionē ṽtutis ad ṽtutem: ſed infiniti ad finitū non eſt proportio. ergo virtus primi non mouet imete tāq3 motor appropriatus ꝛ virtus in magnitudine. ergo eſt primus motor oīno ſeparatus a magnitudine. vnde ſi virtus īfinita extra magnitudinē eſt ꝛ mouet mediante alio: tūc nō opꝫ ꝙ ſit ꝓportio motus ad motū ſm ꝓportionem virtutis: vt dictū eſt. ¶ Notandū ꝙ virtutem eſſe in magnitudine pōt intelligi dupl̄r. Uno mō ꝙ īherenter ꝛ ſubiectiue virtus ſit in magnitudine: vt albedo in pariete: ꝛ aīal in homine. Alio mō pōt intelligi ꝙ non ſit virtus ſubiectiue in magnitudine. ſed appropriate ſm motū: vt ꝙ talis virtus moueat determinatū mobile: vt orbem: ꝛ tali velocitate ꝛ non maiori ꝛ vno motu ꝛ non pluribus. Sic virtus extra magnitudinē dr̄ eſſe dupliciter. vno mō ꝙ nō eſt ī ſubiecto īherenter. tn̄ appropriate eſt in magnitudine: ſic motores corm omnes excepto primo motore ſunt extra magnitudinē. 2o mō dicitur eſſe extra magnitudinē non ſolū ſubiectiue ꝛ inherenter: ſ3 ēt ſm appropriationē ſicut ꝑmus ſolū ē extra magnitudinē: inherenter eſt in magnitudine: nec ſm appropriationē. qꝛ non determinatus ad aliqđ mobile ꝛ orbem. ſed oīno ſeparatꝰ ꝛ liberatus ab oī orbe quē moueat īmediate. Mō qn̄ dicit cōmentator ꝙ virtus infinita extra magnitudinē: nec mouet in tp̄e: nec in non tp̄e: nec finiti vigoris: nec infiniti. intelligit de ṽtute

Cōmē.79.

que eſt extra magnitudinē oīno ſm inherentiam et appropriationē. ꝛ hoc intendit. 8. phy. ꝛ 12. huius. ꝙ

Cōm.41

primus motor oīno eſt liberatꝰ a magnitudine. vnde dicit. pm mobile conponit̄ ex duplici motore ab vno motore q eſt in eo ſm appropriationē: vt intelligentia ꝛ a motore q eſt omnino liberatus ꝛ ſeꝑatus ſm appropriationē ꝛ inherentiam. vn̄ etiam dic̄ cōmentator in de ſuba orbis. cū Ar. ꝯſiderauit in ṽtutibus appetitiuis vidit aliquas mouere ad aliquod

Cō.4.

appetibile nobilius ſe. ¶ Notandū ꝙ dubiū eſt. qꝛ cōmentator dicit. ꝙ virtus extra magnitudinē: nec eſt finita: nec infinita. cū tn̄ Ar. in vltima demōſtratione dicat ꝙ pm mouens non h3 potentiam infinitā quo ad motū. ꝙ īmediate moueat. ſed h3 potentiam infinitā cauſalitate. qꝛ mouet in genere cauſe finalis: que cauſalitas eſt ſuper ſe inquantū mouet vt finis: non vt verū agēs qđ extrahat aliqđ de poa ad actū.

Per hoc

ad rōnes in oppm. Ad primā. Celū eſt īfinite. ꝛc̄. ꝯceditur. Tu dicis. ꝙ celū. ꝛc̄. Dōm ꝙ habere potentiam eſt dupliciter vel ad eſſe: vel ad motum. Iterū potentia ad eſſe eſt duplex. vna eſt poa ad eſſe per materiaꝫ que eſt parabilis potentiam: ꝛ ſic celū non habet potentiam ad eſſe ꝑ ſubam ſimplicē ſui que eſt coniūcta actui que nō patitur cōpōnē: ꝛ illaꝫ h3: ꝛ eſt infinita. vn̄ in infinitū in duratione pōt eſſe figuratū ꝛ dimenſionatū: ꝛ hec poa coniuncta actui. Silr poa ad motū eſt duplex. poa actiua ꝛ paſſiua. mō celū h3 potentiam infinitam paſſiuam ad motū. qꝛ receptiuā cū recipiat motum ī īfim. ſed non h3 potentiam actiuaꝫ in ſe ad motū: nec ſubiectiue: nec appropriatiue. qꝛ ſequeretur ꝙ moueret in non tp̄e: vel maior virtus eſſet equalis minori. qđ eſt incōueniens. ¶ Ad aliaꝫ. Illud qđ mouet. ꝛc̄. cōceditur. ſimpl̄r ꝛ principaliter mouet. ¶ Tu dicis. celum ꝛc̄. Dōm ꝙ celū ꝛc̄. non mouet principaliter. qꝛ primū mouens mouet: vt amatū ꝛ deſideratum: qđ nulloꝰ eſt in magnitudine. ſed celū mouet vt motor appropriatꝰ ei q eſt iſtiꝫ mouentis ꝑmi: ꝛ ṽtute ipſius mouet. ¶ Ad aliam. Illud qđ ſemper eſt. ꝛc̄. Conceditur. mouet ſicut agens ꝑncipale vel inſtrūale. ſed non oꝫ ꝙ ꝑciſe moueat vt ꝑncipale agens. ¶ Tu dicis. celuꝫ ꝛc̄. Dōm ꝙ mouet vt inſtrūale agens: ſed non vt pm mouēs. qꝛ ſi ſic moueret in non tp̄e. qđ eſt īpoſ̄e. ꝛ iſta ſunt dicta ſm intentionē cōmētatoris. tn̄ fides ꝛ veritas ponit ꝑmā cāꝫ eē ṽtutis īfinite ī vigore. ꝛ de hoc ꝑus viſuꝫ ē. iō ꝑtermittat̄ gr̄a breuitatis.

Qō XVII.

T.c.42

¶ Utrū aūt ponendū vnam ſubſtantiam. ꝛc̄.

Queritur

circa h capl̄3. vtrū pm mouēs moueat īmediate pm mobile. Et arguit̄ primo ꝙ ſic. qꝛ ſi hoc nō eſſet numerus motuū non argueret numeꝝ motoruꝫ. ſed hoc eſt ꝯ̄ intentionē Ar. in iſto 12o. vbi ex numero motuū inueſtigat numeꝝ motoꝝ. ꝯña pꝫ. qꝛ poſtq̄ꝫ primus motor non moueret īmediate pm mobile: tūc primꝰ motus eēt a duobꝰ motoribꝰ. ꝛ ſic non eſſet numerus motuū ſm numeꝝ motoꝝ. qꝛ vnus motꝰ eſſꝫ a duobꝰ motoribus. quare ꝛc̄. ¶ Itē ſuba ꝑma mouet īmediate ꝑmum mobile. ꝑ Ar. iſto 12o. vbi dicit. videmus aūt preter vniuerſi lationē quā mouere dicimꝰ primā ſubam. ꝛ intelligit vniuerſi lationē motū ꝑmi mobilis. ergo pa ſuba mouet īmediate primū mobile: ſed primū mouēs vt deus ē prima ſuba: vt de ſe pꝫ. g̃ ꝛc̄. Et confirmatur. Si primum mouens mouet primuꝫ mobile. vel hoc eſt mete vel īmediate. per ſufficienteꝫ diuiſionem. ſed non eſt mediate. qꝛ eadem ratione ēt mouent omnia alia mobilia. ꝛ ſic nō ſolum diceretur primū mouēs reſpectu primi mobilis. ſed etiam ratione oīum aliorum.

t.c.44. ꝛ.48

T.c.43

Oppoſitum

vult Ar. ꝛ cōmentator h. ꝛ 8. phyſi.

T.c.36.

Notandum

ꝙ de iſta qōne ſunt due opiniones. vna eſt ꝙ primū moueat primū mobile immediate. ꝛ probat hoc rationibus predictis: ꝛ adhuc alijs auctoritatibus. Prima eſt. qđ mouet aliquid ſine medio mouet īmediate. hec eſt de ſe nota. ſed primuꝫ mouens mouet primū mobile ſine medio. per cōmentatorem. 12. huius. vbi dicit. primū mouens mouet iſtū motum. ꝛ loquitur de motu ꝑmi mobilis ſine medio. ¶ Itē ī ſeparatis a mā idem eſt efficiens ꝛ finis. ſed ꝑmum mouens eſt ſeparatum a mā. ex iſto. 12. ꝛ 8. phy. per Ar. ꝛ cōmentatorē. ergo mouet vt efficiens ꝛ finis. ſed qđ mouet vt efficiens ꝛ finis mouet īmediate. ¶ Itē confirmatur a cōmentatore 12o ho. vbi dic̄. intelligentie abſtracte. ſ3 ꝙ ſunt abſtracte ſunt ꝑna duobus modis ſm agens ꝛ fineꝫ: ſed hoc non eſſet niſi īmediate moueret ꝑmum mouens. ¶ Item ſi pm mouens non moueret īmediate pm mobile tūc pa ſuba q̄ ē deus eēt ꝑor ꝑ motore totiꝰ. ſ3 h ē falſū. qꝛ dic̄ ꝯtr 12o hꝰ. ꝙ aliq dicūt ꝑmā ſubaꝫ eē ꝑorē motore ꝑ totiꝰ. h ē fl̄ſ3. ꝯña pꝫ. qꝛ poſtq̄ꝫ ꝑmꝰ motor moueret mete alio motore. pm mobile tūc eēt ꝑor motore totiꝰ. qꝛ ꝑcedit illū motorē ſimpl̄r. Et ꝯfirmat̄ ꝑ cōmētatorē ibidē. vbi dic̄. q̃libꝫ ſuba abta ē ꝑnm ſube ſenſibil̄ ſm formā ꝛ finē. ſ3 hoc nō eēt niſi īmete pm mouēs moueret pm mole. g̃ ꝛc̄. ¶ Itē qđ ē deſideratū ꝑꝑ ſe fac̄ pm motū īmete ꝑ cōrem. 12. ho. vbi dicit. ꝙ facit iſtū motū ē deſideratū: ſ3 pm mouēs ē hō. qꝛ pm mouēs ē ſolū deſideratū ꝛ amatū ꝑꝑ ſe. vt vult ꝯtor 12o hꝰ. vn̄ dic̄. hec. n. ē dr̄ia īter ꝑna ꝑma abta. ꝛ alia ꝑna abta. qꝛ alia abta a ꝑ ſūt ꝺſiderata nō ꝑꝑ ſe. ſ3 ꝑꝑ aliđ. vt pm. ſ3 ꝑnm pm ē deſideratū ꝑꝑ ſe: ꝛ nō ꝑꝑ aliđ. ¶ Alia ē opīo q̄ vr̄ eē expſſe phi ꝛ ꝯtor. ꝙ pm mouēs nō īmete mouet pm mole. Et rō ꝑma ad h ꝓbādū ē. Preter illđ mouēs qđ mouet ſolū vt amatū ꝛ deſideratū debꝫ eē aliđ mouēs qđ moueat vt amans ꝛ deſiderās. qꝛ qđ mouet vt amatū ꝛ deſideratuꝫ: mouet tn̄ vt finis. mō finis nō mouet īmete. ſed eſt cuius

T.c.79.

Cō.41. ꝛ.43.

T.c.41.

T.c.79.

Cō.36. ꝛ 38.

Cō.44.

Cō.c.5.

Cō.36. ꝛ 44.

Cō.37.

T.c.36. Cō.36.

gratia fit motus. sȝ primū mouēs mouet tn̄: vt amatū et desideratū. ꝑ Ar. isto 12°. vnde ēt cōmētator dicit ibidē. ꝙ p^m mouēs vt amatū primū. sȝ celū ꝑmū mouet̄ ab isto: sicut desiderans a desiderato. ⁊ amans ab amato. sȝ celū ꝑ se circūscripto motore non desiderat ⁊ amat. q̄ꝛ hoc ꝑti net ad intellectum amare ⁊ desiderare. ḡ alius est motor in celo: ꝑ quē celū amat ⁊ desiderat. ¶ Itē oē qđ agit mo

T.c.64

tū ime^te hoc agit ꝑꝑ nobili^9 se. per Ar. 2° celi. ca° de dua bus q̄ōnibus difficilibus. vbi dicit. actio ꝯsistit in duob^9 semper. cuius grā: ⁊ ꝙ h^9 gratia ⁊ fine ⁊ agente ꝑꝑ finē: sȝ deus non potest agere ꝑꝑ nobilius se cum sit optimū eoꝝ que in natura. ¶ Itē si p^9 mouens moueret imediate: tunc in non tp̄e moueret. sed hoc est falsum. q̄ꝛ implicat. ꝯñā probatur. supponēdo ꝙ in virtutibus que sunt ī ma gnitudine: siue subiectiue: siue appropriate maior virtus mouet per equale spaciū in minori tp̄e: ⁊ non inequali tē pore. sed ꝑmū ꝑn^m: qđ est causa perpetuitatis motus: est maior q̄ȝ omnes alie virtutes mouentes. modo ponatur ꝙ virtus aliqua moueat ī minori tempore: q̄ȝ illa virtus que est cā perpetuitatis motus: modo illi v̄tuti addatur alia virtus: tunc virtus tota mouet in minori tp̄e q̄ȝ ꝑexi stens prior. q̄ꝛ quantū additur de virtute: tantū diminuit̄ de tempore. Iteꝝ addatur alia virtus illi. iterum mouet in minori. ⁊ sic semper addendo virtutē virtuti deueniē ad hoc ꝙ illa virtus finita in magnitudine mouet ineq̄li tempore per aliqđ spacium: ⁊ equale mobile inequali tē pore cū illo mouet virtus infinita. sed hoc est falsū. ḡ mo uebit in non tp̄e. ergo opȝ ꝙ sit alius motor qui non sit de se infinite motionis. ¶ Hoc idē cōfirmat̄ auctoritatib^9

Cō.79

Et prima est cōmentatoris. 8. phy. vbi vult ꝙ virtus infi nite motionis non est in magnitudine: que virtus est pri ma cā perpetuitatis motus. vnde ꝑꝑ h̄ non est finita nec infinita in vigore. modo cōmentator intelligit ꝙ virtus infinita nō est in magnitudine vel subiectiue tn̄. vel sub iectiue ⁊ appropriatiue simul. non intelligit ꝙ virtus infi nita non est in magnitudine solum subiectiue. q̄ꝛ ex h̄ nō sequeretur ꝙ virtus illa nec esse finita: nec finiti vigoris: q̄ꝛ ēt alij motores corpoꝝ celestium sunt extra magnitu dinem subiectiue. ⁊ tn̄ sunt vigoris finiti. ergo ꝑmus mo tor est extra magnitudinē: non solū subiectiue. sed etiā ap propriatiue. ergo preter primū motorem opȝ esse motorē propriū: me^te quo primus motor moueat ꝑmum mobile.

Cō.79. Cō.41.

Hoc etiam vult cōmentator. 8. phy. ⁊ isto 12°. Dicit enim ꝙ motus celi primus est a duplici motore. quorū vnū est anima in eo existens. i. motor appropriatus: ⁊ ab isto mo tore celū mouetur determinata velocitate. Alius est mo tor qui est infinite motionis: ⁊ est motor non in mā: ⁊ ab

Cō.41.

illo motore est ꝑpetuitas motionis. ¶ Itē cōmētator di cit ibidem. virtutes in corporibus celestib^9 possunt semꝑ mouere: ⁊ possunt non semper mouere. possunt semꝑ mo uere si illud ꝑꝑ qđ mouent non est susceptibile transmu tationis. sed est omnino intrāsmutabile. sȝ pñt non semꝑ mouere. si illud ꝑꝑ quod mouent: ⁊ ad qđ mouēt est susce ptibile transmutationis. ḡ vult ꝙ preter proprios moto res orbium celestiū est cōmunis motor. ꝑꝑ quod ē perpe

Cap.4.

tuitas motus celi. ¶ Item cōmentator dicit. in de substā tia orbis. ꝙ cū Ar. cōsiderauit in virtutibus celestib^9 vi dit eas mouere ꝑꝑ appetibile nobilius se. ergo est motor primus ꝗ non mouet ime^te primū mobile. Hoc ideȝ vult

Cō.34

cōmentator 2° celi. caplo de difficilibus q̄ōnibus. vbi dič. ꝙ illud qđ est optime se hñs non indiget actione. vñ vi det̄ optime se habenti suuȝ bene existere preter actiōeȝ. q̄ꝛ actio consistit in duobus. s. in gratia cuius. i. in agente ⁊ fine per quē agit. ¶ Notandum ꝙ licet primū mouēs non mouet ꝑmū mobile ime^te. tamen excellentius ⁊ ꝑ fectius intelligit ꝑmū mobile q̄ȝ alij motores. Iste primus motor attribuitur primo motori: non ꝙ ꝑ cedat ab eo ime^te. sed pro tanto ꝙ est principium i telligendi illū motū ꝑfectius ⁊ mobile eius. ¶ No tandum vlterius. ꝙ licet prim^9 motor non moueat ime^te primū mobile. tamē est finis gratia cuius est motus ille: ⁊ non soluȝ est finis motus. sed ēt substā tie. q̄ꝛ motus primus est ꝑꝑ primū mouens. Et etiā suba mobilis est ꝑꝑ primū mouens. q̄ꝛ in oībus siue sint a nā: siue ab arte minus nobile: ⁊ minus bonuȝ est ꝑꝑ melius. ex 7° polliticorum.

Per hoc ad rationes. Ad primā. Si ita non esset ꝙ primū mouens. ⁊c̄. Dōȝ ꝙ numerus motoꝝ propriorū inuestigatur per numeꝝ motuū. vt vult Ar. tn̄ adhuc mobile ꝑmū pōt habe re motorē aliū preter propriū. vt cōeȝ qui mouet vt amatum ⁊ desideratū. ¶ Ad aliam. Prima substā tia. ⁊c̄. Dōm ꝙ si intelligatur ꝙ ime^te moueat sine alio. tunc negatur hoc. q̄ꝛ non ime^te mouet. sed si in telligatur ꝙ prima suba. ⁊c̄. sic vt perfectius ⁊ excel lenti^9 itelligat ꝑmū mobile: sic est verū ꝙ perfecti^9 intelligit ⁊ excellentius q̄ȝ q̄cūqȝ aliorum motoꝝ. ⁊ propter hanc excellentiam sibi attribuitur primus motus. ⁊ signū huius est velocitas motus. q̄ꝛ prim^9 motus est velocior omnibus alijs. ¶ Ad aliaȝ. si p^m mouens. ⁊c̄. Dōm ꝙ mouet ipsuȝ mediante alio mo tore. Et cū dicit̄ ꝙ non diceretur primus motor. ⁊c̄. Dōm ꝙ dr̄ primus motor respectu primi mobil̄. q̄ꝛ ipsum excellentius ⁊ nobilius itelligit q̄ȝ alij moto res. ⁊ etiam v̄tute eius oēs proprij motores mouēt. ¶ Ad aliam. Illud qđ mouet sine medio. ⁊c̄. conce ditur. Tu dicis. ꝙ primū mouens. ⁊c̄. Dicendum ꝙ primum mouens mouet sine medio. i. mobili. quia non medi^te mobili mouet. sed non mouet sine me dio. i. sine motore alio. q̄ꝛ tunc moueret ī non tp̄e. q̄ꝛ virtus infinita si esset ī magnitudine: siue subiue: si ue appropriatiue moueret in non tēpore. Et nō vult dicere cōmentator ꝙ primuȝ mouens est extra ma gnitudinem qđ moueat ime^te primū mobile. q̄ꝛ cō tradiceret sibi. q̄ꝛ in isto 12°. dicit. ꝙ primuȝ mobile mouetur a duplici motore. quoruȝ vnus anima exi stens ī eo. ⁊ est finite ⁊ determinate velocitatis. Et ab alio motore mouetur qui non est virtus in mate ria. ⁊ est causa perpetuitatis motus. ¶ Ad aliaȝ. In sepatis. ⁊c̄. Dicendum ꝙ hoc debet intelligi. ꝙ vbi est efficiens: ibi est ⁊ finis. sed non conuertitur ꝙ oē qđ est finis sit efficiens. q̄ꝛ preter motores proprios qui mouēt determinate est aliqđ mouens aliud. ꝑ pter quod alij motores mouent. q̄ꝛ habet se in rōne finis oīum. Et est causa perpetuitatis motus. ¶ Ad aliam. Substantie abstracte. ⁊c̄. Dicendū ꝙ cōmen tator itellit ꝙ intellĩtie abstracte sȝ ꝙ sunt ab^te sūt ꝑncipia duobus modis. sed agēs. idest ꝙ quodcūqȝ ē principium agens alicuius. etiam est principium fi^le. sed non conuertitur ꝙ si aliqua intelligentia sit principium vt finis: ꝙ sit agens: ⁊ ꝙ ime^te moueat. vnde alie intelligentie a prima mouent vt agentia imediata ⁊ vt finis. sed prima intelligentia mouet: vt finis non vt agens imediate. ¶ Ad aliaȝ. Si pri mū mouens. ⁊c̄. Dicendum ꝙ primam substantiaȝ esse priorem motore primo potest intelligi duplici ter. vel tempore: vel dignitate. modo primo modo non est verū. q̄ꝛ motor secundus est coeternus prio motori: ⁊ similiter corpora celestia sm̄ cōmentato rē. sed si intelligitur ꝙ est prior dignitate: sic est ve

Ista opio docto ris ꝯdicit cōmē tatori expresse i 12. met. cō. 44. vbi hȝ. nulla for ē q̄ñ finis ⁊ cōis ⁊ vlis nisi illa ex eis q̄ hȝ actiōem cōeȝ. ⁊ hec est oi ꝑpō forme mouē tis p^m celū motu diurno. rursus cōmē. 57. dič. ꝙ alia abstracta vi dent̄ eē electa et ꝯsiderata ꝑpter alia. s. ꝑn^a alioꝝ motuū ꝑter mo tū diurnū: qđ ē hūc motuȝ facit. vt eē electū ꝑ se. ⁊ rursus cō. 38. illō qđ motū p^m mouet ē act^9 pu rus sine oi potē tia. tale adt nō ē nisi de^9. vt pȝ ter tio de aīa. cō. 5. ⁊ sotone. 3. q. ideȝ cō. 30. mot^9 eīu^9 hȝ motorē eter nū q ē actio pu ra. idē cō. 35. mo uens ꝑmuȝ imu te ē a potētia. ⁊ ī nulla existu ma teria. rursus. 8. phy. t. c. 84. vbi demōstrat ꝑmū motorē eē in cir cūferētia celi. q̄ꝛ ibi magis appet velocitas motus dič Cōmētator ꝙ oēs leges erā ꝯuenīūt ī hoc. ꝙ de^9 habitat i celo in illo Comento dare pȝ. deū ef fectiue mouere ce lū. Rursus si nō mouet̄ effectiue q̄ mō possȝ cog sci deū eē abstra ctū. cum nulla sit alia via sȝ cōmē tatorē q̄ȝ via mo tus. plīa rōnes ⁊ auctates cōmē tatoris adduxi i . q. mea d triplici cāluate intelligē tie. quas hic gr̄a breuitatis omitto. ⁊ ibi solui rōnes ꝯ oēs. ⁊c̄.

rum φ potest esse prior omni motore secundo dignitate ꝛ nobilitate. vñ ét Cōmentator: loquit ibi de quibusdam: quorum positionez sequebatur φ pmum mouens pus est tempore motore secundo: qđ secundum ipsum non est verum. ¶ Ad aliam. Substantie ab^{re} ꝛc. Dicenduz φ verum est φ sunt finis motus ꝛ substātie mobilis: quia nō solū motus celi est propter pmū mouens: sed etiā substantia mobilis vt celi est finaliter ꝑpter pmū mouens simpliciter: sed propter alios motores secundario. Et sic dicēdū est ad omnes alias auctoritates: φ si Aristo. vel Cōmētator inueniuntur dicere φ pmus motus est a pmo pncipio intelligūt secundū excellentiā ꝛ perfectiorez modū intelligēdi pmi mobilis: quia certius ꝛ excellentius intelligit p^{m} mobile q̄ alij motores. ǵ pmus mot^{9} attribuit p^{9} motori nō φ ime^{te} moueat. vt dcm̄ ē pus. Qō XVIII.

Consequenter quia sctā est mētio de pmo principio. Utruz moueat imediate. ideo propter maiorem euidentiam eius: ꝛ etiam predictorū: quia dixit Aristo. pus. Et h̄ que simplex ꝛ secundū actū: lꝫ ista questio magis haberet locuz ante quattuor precedentes questiones post illā que quesitū fuit vtrū inte^{9} mouēs orbez sit cōiuncta orbi. Et est questio ista. vtrū pmuz pncipiū sit summe simplex. ¶ Arguit pmo φ nō. Illud in quo sunt multa attributa nō est summe simplex: quia multitudo predicatoꝝ et attributoꝝ arguit compositionē: qꝛ vnum ꝛ multa nō sunt idem: sed in pmo pncipio sunt multa attributa: qꝛ deo attribuuntur multa predi^{ta}: quia vita sapiens ꝛ intelligēs. ergo nō est simplex. ¶ Item. illud attribuit deo qđ est melius ꝛ optimuz: qꝛ deus est optimum in natura. ergo sibi dꝫ attribui optimū: sed compositio melius est simplicitate in inferioribus: sicut homo qui est cōpositus est melior materia pma: vel etiā quatuor elemētis: ꝛ sic de alijs. ¶ Itē. illud est compositū: cui^{9} esse scit ꝛ quiditas ignorat: quia cuius esse scitur ꝛ quiditas ignorat: ita se hꝫ φ in tali esse ꝛ quiditas sunt diuersa: ꝛ cōpositio est diuersoꝝ: sꝫ esse pmi pncipij scitur: ꝛ quiditas ignorat: qꝛ possuz scire esse dei: vt φ deus est: ꝛ tñ quid est deus ignoro. ¶ Itez. accidēs in subiecto arguit compositionē: cū accidēs cū subiecto nō importet eandē rem: sed diuersa: sed in deo sunt accidētia: sicut sapiētia bonitas ꝛ hꝫ. ergo nō est simplex: ꝛ φ ista sint in deo accidētia ꝓbatur: qꝛ in nobis sunt accidentia. ǵ nō possunt esse suba dei: qꝛ qđ accidit vni nō est suba: qꝛ qđ vere est nulli accidit.

Oppositum vult Aris. in littera: ꝛ ét Cōmētator: q vult φ ds sit sūme simplex: ita φ in eo nulla sit ꝯpō.

Dicenduz est ad qōnē: φ de^{9} inquātuz ds est sūme simplex. Et cā est. si deus esset ꝯpositus: tūc in eo esset aliqd per modū actus ꝛ aliquid per modū potētie: sꝫ hoc est falsuz: qa est purus actus sine oi po^{a} passiua. ꝯña pꝫ: qꝛ in omni cōposito: siue sit ex materia ꝛ forma: siue ex genere ꝛ differētia: siue sit compositio quātitatis: siue virtutū semper aliquid hꝫ se per modū potētie ꝛ aliquid per modū actus: quia materia ꝛ genus hꝫ se per modū potētie: sed differētia ꝛ forma per modū actus: ꝛ sic intelligat de alijs. ¶ Itez. illud qđ est pncipiū simpliciter in toto vniuerso est sūme simplex: qꝛ pmū simplr totius vniuersi est sūme simplex: cuz omne cōpositū reducat ad pmū: sꝫ pmū pncipiū est hꝫ. ex isto iz. φ pmū pncipiū simplr est pmū in toto vniuerso cum ipsuz sit pma causa ꝛ pma suba ꝛ bonum separatū ad qđ omnia alia reducunt. ǵ ꝛc. ¶ Itē. si pmuz pncipiū esset cōpositū ꝛ nō sūme simplex: tunc haberet causaz priorem se: qđ est falsuz: qꝛ implicat cōtradictoria. vñ sic esset pma causa ꝛ nō pma causa. ꝯña pꝫ: qꝛ omne cōpositū dependet a causa priore. quare partes cōposite non vniunt: nisi per causaz priorē. ¶ Itē. si pmū pncipiū esset cōpositūz et nō sūme simplex: aut esset in eo cōpositio mãe ꝛ forme: aut generis ꝛ differētie: aut partiū q̄titatiuarū: aut virtualiū: aut subiecti ꝛ accñtis per sufficientē diuisionē: sꝫ pncipiū pmū nō est ꝯpositū ex mã ꝛ forma cū sit eternū: nec ex genere ꝛ differētia: qꝛ genus dicit ꝛ psupponit materiā. vt vult Cōmentator. x. celi: nec est cōpositū ex partibus quantitatiuis: qꝛ est visum pus φ est virtus extra oēm quātitatē ꝛ magnitudinē: nec est cōpositū ex diuersis partib^{9} vtualibus: sicut ex diuersis potētijs cū sit purus intellus ꝛ simplex: nec est cōpositū ex subto ꝛ accñte cū nullū accñs cadat in ipsuz: qꝛ est suba sine omni accidēte. ǵ relinquit φ sit sūme simplex. ¶ Itē. si pmū pncipiū esset ꝯpositū: tunc in eo caderet aliqua inouatio: sed hoc est falsuz: qꝛ pmū pncipiū est intrāsmutabile ꝛ semper hꝫ se eodē mō. ꝯña pꝫ: qꝛ Cōmētator dicit in hoc. iz. φ omne ꝯpositū est nouū: sꝫ de instātia que est ꝫ hoc vt de celo: qđ est ꝯpositū ex suba ꝛ q̄titate: ꝛ de anima intellectiua visuz est pus. ¶ Notandū ꝑpter solutionē rationuz: φ ista attributa in deo: sicut φ deus est sapiens viu^{9} nō differunt realr in deo: sꝫ sunt vnū in suba: nec tñ sunt oīno eadē: sicut syno^{ma}: que differūt tm̄ vocalr: qꝛ differunt sm̄ modū intelligendi q accipit sm̄ silitudinez ad ꝓpōnē cathe^{rum} in rebus compositis. sicut. n. itellus intelligit ista in hoie multa φ hō sit sapiēs viuus: ita itelligit ista in deo nō φ differāt in deo: sed tm̄ intelligit ista sm̄ silitudinez: qꝛ dispō ꝛ dispositū. i. subm ꝛ pdicamētū: sicut ds est viuus ꝛ ds est sapiēs in deo nō dr̄nt realr: sed oīno sūt idē: sicut dr̄nt in malib^{9} vt rōl^{e} ꝛ hō: qꝛ disponit hō p rōl^{e}. de isto visuz est pus in q̄dā qōne. De formalit^{9} aūt quas aliq ponūt sm̄ diuersitatē attributoꝝ vt φ paternitas ꝛ filiatio sint diuerse formalitates nō ptinet ad ꝓpo^{m}: sꝫ magis ad theologos.

Ad rōnes. Ad p^{m}. pꝫ ex dictis: qꝛ ista attributa in deo nō dr̄nt realr: lꝫ dfant sꝫ mo^{m} itellndi nrz. ¶ Ad aliaz. Illud attribuit deo ꝛc. ꝯcedit. si sit simplr opti^{m} ꝛ meli^{9}. Tu dicis: φ ꝯpō ꝛc. Dōz φ ꝯpō in reb^{9} ꝯpositis est melior vna ptiū q̄ est simplex: sꝫ tñ ꝯpō nō ē simp^{r} opti^{m}: qꝛ in reb^{9} simplicib^{9} non cadit ꝯpō: ꝛ simplicitas est melior ꝯpōne: cū ꝯpō arguat nouitatē. ¶ Ad aliā. Illud est ꝯpo^{m} ꝛc. ꝯcedit. si eē simplr scit. Tu dicis: φ eē pmi pncipij ꝛc. Dōz φ eē pmi pncipij scit: sicut qditas ei^{9}. vñ ista in nullo dr̄nt. vñ si scit qd est eē dei: tūc ét scit qd est qditas dei. vñ bñ vez est φ eē pmi pncipij scit quo ad extātiā in rerū nã: ꝛ sic ét qditas ei^{9} scit: sꝫ tñ scire eē dei in se nō pōt sciri sine qdi^{te} dei. vñ si vnū scit ꝛ aliud. vñ aliqs bene pōt scire deū esse: ꝛ tñ ignorare qditatē eius in se: ꝛ sic etiā ignorat esse in se. ¶ Ad aliaz. Accidens in subiecto ꝛc. Concedit. Tu dicis: φ in deo sunt multa accñtia negatur. ¶ Ad probationē sapientia bonitas ꝛc. Dicen

Marginal notes: T. cō. 37. — In fine. — Cō. 49. — Cō. 39. — T. 5. 30. ꝛ. cō. 37.

duꝫ: ꝙ lꝫ iſta ſint accidentia in īferioribus: tamē in deo ſunt ſubſtātia. ¶ Ad ꝓbationē: qḋ vni eſt accidēs ⁊c. Dicendū: ꝙ verū eſt in ꝑdicatis vniuocis: ſed in equiuocis nō: q2 vna vox poteſt ſignificare diuerſas res: quarum vna eſt accidēs ⁊ alia ſubſtantia. vn̄ iſta non ſunt vniuoce dicta: ſed equiuoce vel analogice in ſuperioribus ⁊ īferioribꝰ vt vult Cōmentator. Q̃ō. XIX.

t.c.44. ¶ Q̃ō quidē igit̄ ſubſtātie ſint ⁊ bariū ⁊c.

Queritur circa idē capl'm ſupra dictaꝫ lr̄aꝫ. Utrū motores corpoꝝ celeſtiuꝫ ſint ordinati ſm ordinē corpoꝝ celeſtiū in magnitudine ⁊ in loco. ¶ Et arguit̄ ꝓ°: ꝙ nō. Illa q̄ ordinant̄ ſꝫ ordinē magnitudinū ⁊ locoꝝ corpoꝝ celeſtiū debēt hr̄e magnitudinē ⁊ locū: q2 aliq̄d nō ōꝫ ordinari ſm ordinē mobiliū magnitudinū: niſi hēat magnitudinē ⁊ locū: ſꝫ motores ſeꝑati nō hn̄t magnitudinē. ex. 8. phyſico. ⁊ iz. hꝰ: q2 ſunt virtutes ex̄ magnitudinē: neqꝫ hn̄t ſitū ⁊ locū: q2 ſolū corpus eſt in loco. ex. 4. phyſicoꝝ. ¶ Itē. motores corpoꝝ celeſtiū debēt hēre ordinē ſue dignitatis ſm ꝙ velociꝰ mouent: q2 maior velocitas motꝰ arguit nobilitatē ⁊ dignitatē maiorē motoris: ſꝫ motores corpoꝝ celeſtiū nō mouent velocius ſm magnitudinē vel ſituꝫ mobiliū: q2 videmus ꝙ luna velocius mouet̄: q2 in minori tp̄e cōplet motū ſuum q̄ꝫ alij planete: ⁊ ꝯſtat tn̄ ipſam eſſe minoris quātitatis alijs planetis: q2 ſol eſt maior. ſil'r eſt inferior in ordine. ¶ Itēꝫ. motor ſolis eſt nobilior alijs motoribus: ⁊ tn̄ nō eſt ſol maioris quātitatis alijs planetis. ſil'r nō eſt in ſuꝑ̄mo loco. g̊ motores ſeꝑati nō ordinant̄ ſm ordinē mobiliuꝫ in magnitudine ⁊ loco maior eſt manifeſta. ſol. n. nobilior eſt alijs: q2 eſt cor planetarū ⁊ cauſa luminis eoꝝ. ⁊ per ꝯñs motor eius erit nobilior alijs motoribus. vn̄ etiā aliqui dixīt ſolē eſſe patrē planetarū. minor pꝫ: q2 ſol ⁊ orbis eius nō ſunt in ſuppremo loco: q2 ſaturnus iuppiter ⁊ mars ſunt in ſuꝑiori loco. Sil'r orbes eoꝝ ſunt maiores: q2 ꝯtinēs ē maius ꝯtēto ⁊ ſpera ſolis continet̄ ab illis: ⁊ tamē ſol eſt nobilior alijs planetis. ⁊ per cōſequens orbis eius: q2 ſtella ⁊ orbis ſunt eiuſdem nature. ex ſecundo celi.

Oppoſitum vult Ariſto. in iſto caplo. vbi vult ꝙ ꝑ̄ncipia abſtracta mouentia ordinentur ſm ordinē mobiliū in magnitudine ⁊ loco ſꝫ ꝙ vnū eſt ꝑ̄mū: aliud ſecundū: ⁊ ſic de alijs: ſic etiaꝫ motores in dignitate ⁊ ꝑ̄oritate ordinant̄. ¶ Hoc idē vult Cōmentator hic: q2 dicit: Qm̄ v̄o ordinatio iſtoꝝ mouentium a ꝑ̄mo motore: opꝫ vt ſit ſm ordinē orbiuꝫ ⁊ ſtellarū in loco: manifeſtū eſt etiaꝫ: q2 ꝑ̄oritas eoꝝ in loco ⁊ magnitudine facit eos ꝑ̄ores in nobilitate.

Dicendum eſt ad q̄ōnē ſm intentionē Ariſt. ⁊ Cōmentatoris: ꝙ ordo mouentiū in dignitate ⁊ nobilitate eſt ſm ordinē mobilium in magnitudīe ⁊ loco: ita ꝙ ſuperioris ⁊ maioris orbis eſt motor nobilior ⁊ dignior. vn̄ motor ꝑ̄mi mobilis ſiue h̄ ſit octaua ſpera ſiue nona eſt nobilior omnibus alijs. Et q2 hoc eſt difficile ꝓbare: q2 ſunt quaſi ꝑ̄ncipia: ⁊ tn̄ indiget probatione: ⁊ primus magiſter nihil dixit ſine forti probatione. vt dicit Cōmentator. ꝑ̄mo de generatiōe. Et q2 ordo eſt optimū: q2 in nā nihil eſt inordinatū: q2 natura eſt cauſa omnis ordinatiōis. ergo in toto vniuerſo eſt ordo. Et ex hoc pōt tunc ꝓbari tanq̄ꝫ a poſteriori intentū. Prioritas nobilitatis ⁊ dignitatis ꝑ̄oꝝ abſtractoꝝ ⁊ motoꝝ vel eſt ſm ordinē corpoꝝ celeſtiū in magnitudine ⁊ loco: vel quia ſecundū hoc ꝙ velocius mouet in minori tp̄e. per ſufficientē diuiſionem: q2 dignitas motoꝝ nō pōt eē: niſi altero iſtoꝝ modoꝝ: ſꝫ nō pt̄ dici ꝙ dignitas eoꝝ ſit ꝙ reuoluāt orbes ī minori tp̄e: ⁊ h̄ ꝓprijs motibꝰ: q2 luna eſt īfima planetaꝝ ī ordīe dignitatꝭ: q2 ē q̄ſi fex plātarū: q2 diuerſificat̄ in lumīe: ⁊ ēt in ſuba. vt apparet de macula: ⁊ motor eiꝰ eſt ignobilior ⁊ dignus minus: ⁊ tn̄ luna in minori tēpore ꝯplet curſum ſuū q̄ꝫ alij planete. ergo ordo motoꝝ in dignitate dꝫ eē ſm ordinē corpoꝝ celeſtiū in magnitudine. vn̄ etiā Ariſto. 2°. celi dicit: ꝙ quanto corpora celeſtia remotiora ſunt ab his q̄ ſunt h̄: tāto ſunt nobiliora ⁊ digniora.

a. t. c. 62. vſqꝫ ad tex. cō. 66.

Et tunc ad rōnes in oppoſitū. ¶ Ad ꝑ̄mam. Illa que ordinantur ⁊c. Cōcedit̄. ſi ordinent̄ localiter ⁊ ſitualiter: ſed ſi ſm ordinē ⁊ dignitatē ⁊ nobilitatē: tūc nō opꝫ. Tu dicis: ꝙ motores ⁊c. Conceditur. vn̄ etiā ſequit̄ ꝙ ordo eoꝝ localis non attenditur penes ordinē corporuꝫ celeſtium in magnitudine: ſed tamē ordo eoꝝ in dignitate ⁊ nobilitate attendit̄ penes hoc. vn̄ Commentator dicit: ꝙ ꝑ̄oritas eoruꝫ in loco ⁊ magnitudine facit eos ꝑ̄ores in dignitate. ¶ Ad aliaꝫ. Dōm ꝙ motores corpoꝝ celeſtium ⁊c. Dōm ꝙ hoc videt̄ rōnabile: q2 velocitas motus eſt effectus qui arguit maiorē nobilitatē motoꝝ. Tu dicis: ꝙ motores corporum celeſtiū ⁊c. Dōm ꝙ falſuꝫ eſt. ¶ Ad ꝓbationem ſuā. Dōm: ꝙ lꝫ luna in minori tēpore ꝑficiat curſuꝫ ſuū: nō tn̄ ex hoc ſequit̄ ꝙ velociꝰ moueat̄: q2 ad velociorē motū non ſolū requirit̄ ꝙ perficiat motū ſuū in minori tp̄e: ſꝫ ēt requirit̄ ꝙ maius ſpaciū vel equale pertrāſeat in minori tp̄e. Nō hic deficit hoc: q2 ſpaciuꝫ ꝙ ꝑtrāſit luna ī illo tp̄e nō eſt maius illo qḋ ꝑtranſit ſaturnus vel alij planete: imo ſpaciū ꝙ pertranſeunt alij planete eſt maiꝰ illo qḋ pertrāſit luna in illo tempore. Tu dicis: ꝙ Commentator dicit hic ⁊c. Dōm ꝙ Cōmētator capit ibi velocius moueri generaliter ꝓ illo qḋ in minori tempore complet curſum ſuū: ⁊ aliter non intelligit. ¶ Ad aliam de ſole. Dōm ꝙ Cōmētator. ꝯ. 44. videt̄ hic ridere quaſi vacillando. vnde dicit. Q̃ ordinatio. igit̄ eorum a ꝑ̄mo eſt preciſa. ordinatio v̄o eoꝝ non eſt preciſa. a ¶ Per hoc videt̄ ſoluere argumenta. Forte vult dicere ꝙ ſi motores corporum celeſtiū appropriati comparentur ad primum motorem: tunc ordinatio eorum eſt preciſa. i. ꝙ nullo modo poſſunt eſſe priores reſpectu ꝑ̄mi: ſed ſic ſemper ſunt poſteriores: quia nō eſt aliquis reſpectus quo primus motor ſit poſterior. Sed ordinatio eorum ad ſe inuicē. i. comparati inter ſe non eſt preciſa: q2 ſic poſſunt eſſe ꝑ̄ores ⁊ poſteriores diuerſimode: ⁊ hoc non eſt inconueniēs: ſicut homo pōt eē dignior aſino ⁊ indignior diuerſimode; q2 hō inquātū rōnalis eſt dignior aſino: ſꝫ econuerſo. aſinus inquantum cognoſcens eſt dignior homine inquantuꝫ eſt albus. ſic motor ſolis reſpectu ſuperiorum vno modo poteſt eſſe dignior: ⁊ alio modo indignior: ⁊ nō plus dicit Cōmentator: ⁊ dicit. ordinatio enim eorum ad inuicē ſm nobilitateꝫ poſſibile eſt ſciri ex dictis ab antiquis habentibus curaꝫ de

Cōmen. 44.

a Sꝫ vt mihi v̄r cōmētator aliud itell'r: ⁊ ē ꝙ ordinatio motoꝝ a ꝑ̄ ē ꝑ̄ciſa. nā cuꝫ rō formal' ordinis cōſiſtat in priori ⁊ poſteriori. vt pꝫ. 5. meta. ca. d' priori: cuꝫ ꝑ̄mū ens ſit cā totiꝰ ordīs. vt pꝫ ex fine. 12. ⁊ q2 illud qḋ ē cā ordis ē nobiliꝰ illo ordine. vt hꝫ cōmētator in. 8. ph̄. ꝯ. 15. ⁊ ē ſnīa ph̄i. 12. met. t. c. 52 vbi hꝫ. ū. n. ille pp ordinē: ſꝫ ille pp hūc eſt. pp h̄ dicimꝰ iſtos motores alioꝝ orbiū alicꝫ eē ꝑ̄ores alio ꝑ relōnē ad ꝑ̄mū ꝑ̄ncipiū. tur illō ph̄i in. 4. meta. t. ꝯ. 18. qḋ magis v̄o affiniꝰ ⁊ ꝓpinquis ē tale magis verꝫ ē: ⁊ vt dī. 2. ce. t. c. 66. illud ē melius qḋ optimo eſt ꝓpinquiꝰ. ordinatio igitur eoꝝ a ꝑ̄ ē ꝑ̄ciſa. hoc eſt dictu adeq̄ta ⁊ eſſentialis cū ordis motoꝝ ē a ꝑ̄: q2 ille ē ꝑ̄or altero q ē ꝑ̄ ꝓpingor. Sꝫ ordinatio eoꝝ adinuicē ⁊ n̄ in relōne ad ꝑ̄mū ē nō ꝑ̄ciſa. rō ē: q2 nl'ſa iſtoruꝫ motoꝝ citra ꝑ̄mū hꝫ rōnē ꝯmēſurē ſimpl'r. ⁊ iō deficit rō adeq̄ta ordinis i tali ꝯſideratōe. Et iſta expō mea quadrat ꝯmētā ꝯmētatoris imediate precedēnbꝰ. dixerat. n. ꝙ ſol v̄r hr̄e nobiliorē motorē alijs plāctꝭ: ꝓpterea: q2 alij planete in ſuis motibꝰ vīr ordinari ⁊ ꝯſeq motus ſol'. Et q2 illa rō nō eſt neccīa: ſꝫ appena ⁊ ꝓbabilis: pp hoc. d' cōmētator ꝙ ordinatio eorum adinuiceꝫ nō eſt ꝑ̄ciſa.

T. c. 79
t. 86.
T. c. 41.
T. c. 39.
T. c. 59.
t. c. 44
Cō. 44
Cō. 38.

actionibus eoruz in entibus. verbi gratia. qm̄ dant soli vitam. saturno res fixas. Uult dicere ꝙ idem respectu eiusdem potest esse nobilius: ⁊ minus nobile diuersimo de: vt sol est nobilior inquantuz sibi attribuitur vita: saturno inquantum sibi attribuitur fixio: quia viuere est nobilius esse fixo: quia multa inanimata plus sunt fixa animatis: quia diuturniora sunt viuentibus vt alique gemme diuturniores sunt hominibus: tamen sunt ignobiliora viuentibus: sed saturnus secundum aliam conditionem nobilior est sole inquantum habet aliam virtutem nobiliorez virtute solis: ⁊ sic intelligatur de alijs:

Cō.44 tunc in fine dicit Cōmentator. Et forte melius est illud qđ intendit Aristo. s. ꝙ ordo eoꝝ est sm̄ ordinez eoꝝ in loco: ⁊ intelligatur modo pdicto. Qō. XX.

Cō.45 Consequenter queritur adhuc circa idem capitulum ppter dictum Cōmentatoris: quia improbat orbes ecentricos ⁊ epiciclos. Utrum ecentrici orbes ⁊ epicicli sint plures in corporib⁹ celestibus secundū naturaz rei. ¶ Et arguitur pmo ꝙ sic. auctoritate Ptholomei ⁊ omniū astronomoruz modernorum ponentiū ecentricos ⁊ epiciclos. Et potest probari ratiōe. Illa sunt ponēda in corporibus celestibus per que apparentia celestia saluantur: ⁊ longo tempore sunt obseruata infallibiliter: ⁊ sine quibus non possent saluari ista apparentia in celo: nec possunt assignari rationes eoruz: sed per orbes ecentricos ⁊ epiciclos saluantur apparentia in celo: ⁊ assignantur rationes eorum ⁊ sine eis non possent saluari ⁊ assignari rationes horum apparentium: quia ꝙ planeta in eodez gradu signo ⁊ minuto appareat maior vel minor non esset nisi esset propinquior vł remotior: vt lunaris plāeta apparet maior quādoqz: ⁊ qñqz minor. nam luna quādoqz est in auge: ⁊ quādoqz est in opposito augis: ⁊ minor est quando est in auge: qr tunc est remotior: ⁊ in opposito augis propinquior: ⁊ sic remotio vel appropinquatio maior vel minor est secundum orbes ecētricos. similiter planeta dicitur retrogradus vel stationarius vt luna est in superiori parte epicicli directiua ⁊ processiua ⁊ est retrograda in īferiori parte: quia tunc non iuuatur in motu suo per motum firmamēti cū moueat̄ contra ipsum.

Cō.45 ⁊.46. Oppositum vult Cōmentator in isto capitulo. ⁊ secundo celi. ⁊ in multis alijs lo-

Cō.32.⁊ 35. cis. vnde ipse probat in isto. lz. tribus rationibus. vnde dicit: ꝙ isti cicli sunt extra naturaz. ¶ Prima ratio est. Si essent orbes ecentrici ⁊ epicicli: tunc esset aliud centrum extra centrum mundi: qđ est ridiculum ⁊ impossi-

T.c.98 bile: vt probatum est pmo celi: quia sic esset alia terra et alius mundus: quia centrum terre realiter est idem cuz centro mundi. cōsequentia patet: quia epiciclus ⁊ ecentricus habent sua centra extra centruz mundi ⁊ concentrici circuli: ⁊ si circa centrum mundi esset terra: sic etiā circa centruz epicicli ⁊ ecentrici esset alius mundus: qr centrum terre est idem realiter cuz centro mundi. si tūc epiciclus orbis esset: mouerentur circa centrum: tunc esset aliud centruz ⁊ alia terra in specie. ⁊ per consequēs alius mundus. ¶ Item. si hoc esset verum ꝙ essent plura centra: tunc essent plura corpora grauia extra locum terre differentia specie. ⁊ per consequens medium non esset vnū ⁊ indiuisuz: sed esset diuisum ⁊ haberet latitu-

Cō.35.⁊ 32. dinem. ¶ Alia ratio Commentatoris est quam ipse ponit. secūdo celi. si essent ecentrici circuli ⁊ epicicli: tunc in corporibus celestibus necesse esset inuenire corpora superflua replentia locum vacuum sine aliqua vtilitate rei: sed hoc est falsuz: quia in corporibus celestibus non est vacuum: nec etiaz corpora elementaria ⁊ diuisibilia ⁊ rarefactibilia. cōsequētiā non declarat: sed patet: quia orbes ecentrici in vna parte plus elongantur a terra q̄ꝫ in alia: ita ꝙ inter circunferentiaz ecentrici: ⁊ inter aliū orbez est distantia. modo quādo illa pars ecentrici: que magis elongatur a terra illuc replet eam: vel ergo inueniet ibi vacuum vel corpus alterius nature. si vacuum est inconueniens. si plenuz: tunc esset alterius nature q̄ꝫ celum: ⁊ hoc est condensabile ⁊ rarefactibile: quia oportet ꝙ cedat: quia si nō cederet: tunc fieret penetratio dimensionum. similiter intelligas de epicilis. ¶ Aliaz ra-

Cō.32.⁊ 35. tionem ponit secūdo celi. ⁊ quasi aliqualiter concordat: si essent orbes ecentrici et epicicli in corporibus celestibus: tunc esset dare vacuuz infra speras celestes: vel eēt ibi aliqua rarefactio vel condensatio vel penetratio corporum ⁊ dimensionum: sed omnia ista falsa: quia in corporibus celestibus non est dare vacuum: cum etiam nō sit dare in inferioribus. vt ex. 4. physicoꝝ pz. Similiter

in tractatu de vacuo p longū pcessū T.c.55 ⁊ 76. non est penetratio dimensionum: quia illa est impossibilis. ex. 4. physicoruz. similiter nō est rarefactio ⁊ condēsatio alicuius corporis alterius nature: quia illud nō est ibi. consequentia probatur: quia orbes ecentrici in vna parte plus elongantur a terra vt in auge: et in opposito augis plus appropinquat terre: ita ꝙ inter circunferentiam ecentrici vltimam: ⁊ inter orbem est distantia. modo quādo illa pars: que magis elongatur a terra veniet ⁊ replet eam: vel ergo inueniet ibi vacuuz vel corpus alterius nature scz plenum. si vacuum habetur inconueniens illud. si plenuz: tunc oportet ꝙ corpus sit alterius nature q̄ꝫ celum: vel ergo cedit illud corpus. ⁊ condensatur vel non. si cedit: tunc ibi est condēsatio ⁊ rarefactio. si non cedit: tunc est ibi penetratio dimensionuz: quia illa pars ecentrici: que plus remouet̄ a terra veniēs pertrāsit ⁊ perforat illud corpus: quia erit in toto illo loco. similiter intelligat̄ de epicielis. ¶ Itez. alia ratio Com-

Cō.55. mentatoris. secundo celi. Si isti orbes ecentrici ⁊ epicicli essent: tunc corpora celestia differrent secundum spe-

Cō.49. ⁊.59. ciem: sed hoc est falsuz: quia Cōmentator vult. secundo celi: ꝙ corpora celestia cōueniant in specie. consequētia probatur: quia corpora celestia sic haberent diuersa lo-

T.c.43 ca secundum speciem: quia vt pz. 4. physicorum. corpus circulare est in loco p centrū. si ergo isti orbes haberent diuersa centra secundum speciem ⁊ essent in loco per illa: tunc haberent loca diuersa secundum speciem: ⁊ que habent loca diuersa specie differunt secundum speciez. ¶ Item. arguitur ratione cōmuni ad ambo ista. s. ecentricos ⁊ epiciclos. Si essent isti orbes: tunc esset aliquis motus localis: qui nec esset a medio: nec ad mediuz: nec

T.cō.6. circa medium: sed hoc est falsum: quia probatum est primo celi: ꝙ omnis motus localis vel est a medio vel ad medium vel circa medium. consequētia probatur: quia isti epicicli ⁊ orbes ecentrici non mouentur a medio vel ad mediuz: quia isti sunt motus recti qui nō competunt corporibus celestibus: nec mouentur circa mediū: quia non mouentur circa medium mundi: cum eorum centrum non sit mediuz mundi. ¶ Notanduz ꝙ aliqui dicunt ad questionez: et presupponunt primo ꝙ presupposito ꝙ presciātur quid nominis orbis ecētrici ⁊ epicicli: vt habetur ex theorica planetaruz: potest aliter ymaginari circulos ecentricos esse in corpore celesti dupliciter: ⁊ similiter epiciclos. Primo declaretur de ecentricis. Uno modo ꝙ isti circuli non sint cōtigui: sed distantes. Alio mō ꝙ sint ꝯtigui et nō distātes ab alijs partib⁹ ⁊ orbib⁹ celestiū. mō impōle est eē circulos ecētricos in corpore celesti sm̄ pmā ymaginationē: ꝙ isti circuli ecē-

trici sint distantes ⁊ non contingui partibus alijs orbiū celestium: ⁊ sic non est credendum eos esse possibiles ex natura rei: quia tunc esset vacuum in distantia illa: qua distant isti orbes ecētrici a superioribus ⁊ inferioribus: vel esset ibi corpus alterius nature: vt aqua vel aer condensabiles vel rarefactibiles: qđ est inconueniēs. vnde hoc forte prouenit ex quibusdam astrologis: qui non insistebant circa naturalem phīam: sed voluerunt habere locū ⁊ signū vel gradū planete sic descripserūt circulos: ita distantes ⁊ nō curauerūt. vtrū ibi esset vacuū vel corpus alteri⁹ nāe: qꝛ h̄ ingrere ꝑtinet ad nālē: sꝫ voluerūt habere suū ꝓpo^m precise ex istis circulis: nō curantes inconueniētia ex tali descriptione: dūmodo haberēt ꝓp^m ⁊ hoc attribuerūt Ptholomeo: ⁊ ꝯtra hos arguit Cōmētator vt dicunt: qꝛ si sic esset vt isti descripserūt: tunc eēt vacuū. ⁊ per ꝯsequēs corpora celestia differrēt specie. ⁊ per cōsequens terre differrent spē ⁊ mundi. vnde simile est: sicut hoc si differret ab alio per vacuū: ita ꝙ distaret per vacuuꝫ mediū tunc differret specie. Silr si terra distaret a terra per vacuuꝫ me^m differret spē. si sic corpora celestia distarēt sic per vacuuꝫ in medio: tunc differrent spē: qꝛ nō constitueref vnū ex eis per vacuuꝫ. quare esset alius mūdus: vel poni opꝫ aliqđ corpus in medio qđ eēt alterius nature ⁊ esset condensabile ⁊ rarefactibile vel qđ fieret penetratio dimēsionū: que omnia sunt incōuenientia. vt dcm̄ est. Et illa dispositio circuloꝝ taliuꝫ est descripta infra. si aūt circuli ecētrici ymaginenf secundo modo. s. ꝙ ponanf cōtigui orbes ecētrici cū orbibus superioribus ⁊ inferiorib⁹ sic sunt plures: ita ꝙ quilib⁹ ⁊ planeta vt sufficit ad ꝓpo^m hꝫ. 3. orbes. s. suppremuꝫ mediū ⁊ infimū: ⁊ oēs sunt ꝯtigui: ⁊ duo extremi orbes sunt concentrici ⁊ medius ecentricus. Et quo ad vtrāqꝫ partem contiguaf alijs orbibus: qꝛ me^te isto virtus celestis influitur in inferioribus ꝙ nō esset: nisi essent cōtigui: ⁊ sic nullū sequif impoe ꝙ nec sit vacuuꝫ: nec corpus replens: qꝛ lꝫ ille ecentricus in auge plus elongef a terra: ⁊ in opposito augis plus appropinquat cū inter ipsum ⁊ aliū orbē superiorē ⁊ inferiorē nō sit distantia media: sꝫ cōtigui sunt orbes. Et ille ecentricus orbis in ꝓfunditate est totius orbis planete qui cōstituunf ex tribus orbibus duobus extremis cōcentricis ⁊ vno ecētrico in medio ⁊ contiguaf oibus alijs vt patebit in figura. ¶ Notandū etiā epiciclos esse in corporibus celestibus possumus ymaginari dupliciter. vno mō ꝙ medietas epicicli sit vltra superficiē extremam deferētis planetam ⁊ medietas intra: ⁊ hoc modo est impoe: qꝛ tunc de necessitate sequerenf dicta icōueniētia: qꝛ illa medietas eleuaretur super extremā superficiē deferentis: ⁊ cū moueretur oporteret deuenire ad locū vbi ꝑus fuit vacuuꝫ vel plenum. vt pꝫ inspicienti descriptiōes inferius. vñ etiā si eēt vacuū ibi tūc illa medietas extra superficiē deferentis extremā nō mouerecf: qꝛ in vacuo si esset nō esset motus. ex. 4. physico. sꝫ si inueniref plenū: tūc ibi fieret penetratio dimensio^m: ⁊ hoc mō forte iprobauit Cōmētator epiciclos sm̄ istā falsam ymaginationē. Alio mō possumus ymaginari ꝙ totus epiciclus sit inter superficieꝫ extremam deferētis planetā: ita ꝙ in ꝓfunditate eius sit: ita ꝙ opꝫ ipsuꝫ deferentē circulū habere tantā ꝓfunditatē ꝙ possit recipere ⁊ cōprehendere totum epiciclū ⁊ dyametrum eius: ⁊ ꝙ moueaf in ꝓfunditate eius circa centruꝫ suum: ⁊ hoc mō circuli isti epicicli sunt poēs ⁊ quo ad vtrāqꝫ ymaginationem videri potest in descriptione infra vbi erit ista littera t.

His visis pōt respōderi ad qōnē: ꝙ orbes ecentrici ⁊ epicicli sm̄ ymaginatiōeꝫ secūdam sunt poēs in corporibus celestib⁹. Et hoc pōt ꝓbari vna demōstratiua rōne. Illud est possibile in corporibus celestibus: ex cuius suppōne accidētia realiter ⁊ veraciter inexistunt corporibus celestibus: sed ex suppōne orbiuꝫ ecentricoꝝ ⁊ epicicloruꝫ in corporibus celestibus inexistunt eis accidētia realiter ⁊ veraciter. quare sunt possibiles in eis. maior est manifesta: qꝛ nullū accidens realiter quo ad existentiā rei veraciter quo ad nostrā intelligentiā ⁊ cōprehensionē inexistit rei ex suppositiōe alicuius forme impossibilis sibi. vt pꝫ in multis inducēdo: vt risibile nō posset realiter ⁊ veraciter ineē ex suppositōe forme lapidis in homine: qꝛ si homo haberet formā lapidis nō esset risibilis. Similr sensibile nō posset realiter ⁊ veraciter inesse homini ex suppōne forme: que est sibi impoīs vt forme ligni: ⁊ sic de alijs. minor pꝫ per istosmet qui nitunf destruere ⁊ remouere epiciclos a natura corporꝝ celestiū: qꝛ ex suppositione orbiū ecentricoruꝫ ⁊ epiciclorum accidentia realiter ⁊ veraciter saluantur in corporibus celestibus vt motus equales ⁊ loca determinata ⁊ gradus planetarū ⁊ directio statiōatio ⁊ retrogradatio ⁊ hꝫ. vnde ipsi dicunt ꝙ si essent epicicli ⁊ orbes ecētrici: tūc saluarenf motus equales ⁊ loca ⁊ alia apparentia de planetis. vnde Cōmentator dicit. z° celi: ꝙ orbes ecentrici ⁊ epicicli. quos ponunt mathematici sunt res ꝑores ex qbus sequunf posteriores: ⁊ etiaꝫ in isto. iz. dicit astrologia h⁹ temporis nihil est inesse: sed est cōueniens computatio secundū nō inesse. Et sic bene vult: ꝙ sit possibile vt ex orbib⁹ istis reddātur vera loca ⁊ veri motus planetaruꝫ: qꝛ est conueniēs ad numerandum ⁊ computandū motus planetarum: sed non est in esse ⁊ secundum rem: qūo aūt aux deferētis lune moueatur ad vnam partem ⁊ centrū epicicli ad aliā partē siue sint in eodē orbe ⁊ circulo h̄ videf difficile: sed sic aliqui ymaginantur: quia dicunt nisi hoc esset ꝙ in eodē orbe esset mercurius nō semper esset sub vno deferēte: sed hoc nō demonstrāt ipsi. vnde illud videf impossibile: quia tunc esset vna ⁊ eadē pars numero aux deferentis ⁊ centruꝫ epicicli: sꝫ illa nō posset moueri diuersis ⁊ oppositis motibus: sꝫ probabilius est ꝙ ista sint in diuersis orbibus: ita ꝙ vnus orbis defert cētrū epicicli: ⁊ alter augem deferētis: ⁊ sic possibile est moueri diuersis motibus: quia sic nō sunt vna ⁊ eadem pars numero. de hoc hꝫ videri in theorica planetarū: ⁊ sic hoc sufficit astronomo ꝙ dato ꝙ epicicli essent siue sint realiter siue nō sint in corporibus celestibus: dum tamē supposito ꝙ essent sic fieret motus ⁊ alia apparentia vt fiunt: ⁊ hoc sufficit astronomo: vnde astronomus est: quia nō curat: vñ astronomus dūmodo habeat determinata loca planetarum ⁊ determinatos motus: nō curat vñ proueniat hoc siue per realem existentiā taliū orbiū in celo vel non hoc inquirere spectat ad naturalē. vnde cōditionalis pōt esse vera suo antecedēte existente impossibili. ex. 4. physico. t. 7. per Cōmentatorē. Modo forte Cōmentator intēdit arguere contra illos qui ꝑmo modo ymaginabanf ecentricos orbes ⁊ epiciclos vt patuit: sed hoc nō videnf pretendere verba eius: quia videf ex verbis eius ꝙ simplr Commentator intendat remouere orbes illos: qꝛ videf dicere ꝙ velit per aliam astrologiā saluare ista apparentia: quia per eundē orbem ⁊ diuersos polos. Et hoc videtur ex verbis eius. iz. huius. vbi sic dicit. Necesse est igitur perscrutari rursus de ista astrologia vera que est super fundamenta naturalia ⁊ apud me fundata super motuꝫ eiusdē orbis ⁊ polos diuersos duos: aut plēs sm̄ ꝙ ꝯuenit apparētib⁹. poīe. n. ē stellis ex talib⁹ motib⁹ velocitatē ⁊ tarditatē ꝓgressuꝫ ⁊ retrogradatiōeꝫ ⁊ alios motus

Cōm. 35 T. c. 45

Cō. 93. Cōm. z.

Cō. 45.

quibus nõ potuit Ptholomeus ponere astronomiaz: ꝛ apparet ex hoc propinqtas ꝛ remotio vt in luna accidit. Tũc addit. In iuuentute aũt sparii ꝙ h᷑ ꝯpleret̃ p me. in senectute aũt iã despero: sed forte ille sermo inducit alique ad perscrutandũ de hoc. Et sic pʒ ꝙ simplr intendit remouere istos orbes tãq̃ impossibiles in corporib⁹ celestibus: ꝛ multũ de hoc etiã insistit Alpharabius: imo alphagranus sequax Auerroys: q alio modo voluit saluare ista apparentia q̃ p orbes tales: quos ponũt mathe^{ci}. vt pʒ in suo libro quẽ fecit de h᷑ ꝛ est valde difficilis.

Ad ratiões Cõmẽtatoris pʒ ex dicti: ꝙ ꝓcedũt de istis orbibus ſm ymaginationẽ ꝑmã. s. nõ sunt ꝯtigui: sʒ si ponunt̃ scdo mõ nihil ꝯcludũt ꝯ hos orbes. vt visum est. Qõ. XXI.

T. c. 51. ¶ Que autem circa intellectum ꝛc̃.

Queritur circa hoc caplm. Utrũ deus intelligat aliquid aliud a se. ¶ Arguit̃ ꝑmo ꝙ sic. Si deus nõ itelligeret aliqd aliud extra se: tũc ignoraret ea: que sũt extra se: sed hoc est absurdũ dicere deũ aliq̃ ignorare: cũ ignorãtia sit quoddã malũ: deus aũt totalr est optimũ eoruʒ: que in natura. ꝯña pʒ: qꝛ postq̃ deus nõ itelligeret alia extra se ignoraret ea. ¶ Item agens per itellcm̃ cognoscit ea que agit: qꝛ artifex cognoscit ea que per artẽ ꝓducit. vt domificator domũ. medicus sanitatẽ: sed deus est agens per itellcm̃ ꝛ voluntatẽ. in isto 12° ꝛ deus agit alia entia: quia deus est agens totum. in de substãtia orbis. g̃ itelligit extra se. ¶ Item qd̃ cognoscit causam alicuius cognoscit ꝛ causatũ: qꝛ vnũ non põt sine alio cognosci: sed deus cognoscit causaʒ alioꝝ entiũ vt causa est: qꝛ cognoscit se vt est causa alioꝝ ꝛ ꝑncipiuʒ: qꝛ ab ipso depẽdet celũ ꝛ tota natura. alr insufficiẽter cognosceret: cũ ipse sit ꝑn^{m} oĩum. ¶ Itẽ. si illud de quo videt̃ minus inesse: ꝛ inest: ꝛ de quo magis: sʒ minus videtur inesse ꝙ itellectus humanus cognoscat alia: ꝛ tamẽ cognoscit oĩa. ex 3° de aĩa: qꝛ est possibilis oĩa fieri modo similitudĩs ꝛ cognitiõis; ꝛ precipue: qꝛ phĩa dr̃ perfecta in maiori parte subti. vt dicit Cõmentator. 3. de aĩa. ꝛ phĩa est totius vniuersi cognitio. vt dicit Algazel i libro de diuisione sciarũ. ꝛ Lynconiẽ. accepit ab eo in tractatu de ortu scientiarum.

Cõ. 36. — Capi. 2. — T. cõ. 5. — Cõm. 5.

T. c. 51 **Oppositum** videt̃ velle Arist. in isto caplo: ꝙ deus nõ itelligit alia a se: sed se tm̃ cognoscit ꝛ nõ alia. Et idẽ videt̃ velle Cõmentator in 3° de aĩa vbi dicit: ꝙ nulla forma est simplr liberata a materia: nisi ꝑma que nihil itelligit extra se: ꝛ itendit ꝑmuʒ ꝑn^{m}: qd̃ est deus. ꝛ ꝓbat̃ ratõe. Illud qd̃ cognoscit aliqd tãq̃ ꝑmũ ꝛ adequatũ subm nõ cognoscit aliud qd̃ nõ ꝯtinet̃ sub ipso subto: qꝛ v̓tus cognoscitiua nõ cogñscit aliud nisi subʒ: ꝛ ea de qbus predicat̃ subm ꝛ sunt iferiora que ꝯtinent̃ sub subiecto: vt visus cognoscit colorẽ vt ꝑmũ ꝛ adequatũ obm eius. g̃ nihil cognoscit: nisi qd̃ hʒ coloreʒ ſm aliquẽ mo^{m}. vt pʒ ex. 2. de anĩa: sed deus cognoscit se vt obm ꝑmũ ꝛ adequatũ: qꝛ nihil aliud extra deũ adeq̃tur deo: qꝛ oĩa deficiũt a sua perfectiõe.

Cõm. 50 — T. c. 66. ꝛ. 67.

Notandum ad itellectũ qõnis tres suppositiones. Prima est ꝙ de⁹ est itelligẽs formalr. 2ᵃ est ꝙ deus est volens. 3ᵃ est ꝙ itellectio et volitio dei nõ est aliqd aliud a sua suba realr. ¶ Primã ꝓbãt aliqui sic. ad qd̃ supponũt ꝙ deus agit ꝓpter finẽ: qꝛ. 2. physico. demonstrat̃ de natura ꝙ agit ꝓpter fineʒ. de qua tamẽ minus videt̃ q̃ de deo. ergo ꝛ deus agit ꝓpter finẽ. Et hoc eo modo quo agit vel sibi debetur modus causalitatis ꝛ actiõis: ꝛ h᷑ sic arguit̃. Omne qd̃ agit ꝓpter finem vel cognoscit finẽ vel dirigit̃ ab alio qd̃ cognoscit fineʒ: per sufficientẽ diuisionẽ: sed non est dicendum ꝙ dirigat̃ ab alio: qꝛ tunc illud a quo dirigeretur esset superius in ordine dignitatis ꝛ nobilitatis cum dirigens nobilius ꝛ perfectius sit directo: ꝛ sic deus nõ eẽt optimũ ꝛ excellen^{m}: qd̃ est cõtra intellectũ. g̃ deus itelligit in quocũq̃ genere cause sit. g̃ itelligit. ¶ Itẽ. omnis substantia per se subsistens sine materia ꝛ magnitudine est intelligens: qꝛ in omni tali substãtia idem est intelligens ꝛ intellectũ. vt pʒ. 3. de anĩa. vbi ponit vnũ ꝑncipiũ in ordine itelligibiliũ: qꝛ dicit ꝙ in substantys separatis ideʒ est intelligens ꝛ res itellecta ꝛ sciens ꝛ res scita: sed deus ẽ substantia per se subsistẽs sine materia ꝛ magnitudine. vt pʒ. ex isto. 12. ꝛ. 8. physicoꝝ. Secunduʒ ꝓbant aliqui sic. si deus nõ esset volẽs ꝛ agens per voluntatem nõ esset aliquod cõtingens in rebus: sed hoc est falsum: qꝛ aliqua sunt contingentia: que possunt esse ꝛ nõ esse. secundo physico. ꝛ. 6. huius. ꝯña pʒ: qꝛ si deus ex necessitate ageret: tunc omnes cãe sub eo agerẽt ꝛ de necessitate: qꝛ in virtute eius. inferiores eniʒ cause nõ agunt: nisi inquantũ dirigunt̃ a ꝑma causa. si ergo ꝑma causa ex necessitate ageret: ꝛ per consequens omnes cause: que sunt sub ea: ꝛ nihil tunc esset cõtingẽs in rebus. ergo relinquitur ꝙ deus libere agat: vt libertas distinguitur cõtra necessitatẽ nature. ergo agit voluntarie. ꝛ per consequens cõtingẽter. Et dicunt isti ꝙ Arist. in dictis suis implicat cõtradictionẽ: qꝛ ipse ponit cõtingentia: ꝛ deuʒ agere ex necessitate nature. ꝛ per cõsequẽs alie cause sub eo agũt de necessitate: cum non agant nisi eius virtute ꝛ directe ab eo: ꝛ sic oẽs cause de necessitate producunt suos effectus: ꝛ sic ſm dicta sua erit cõtingens ꝛ nõ erit cõtingẽs. ¶ Notandũ: ꝙ lʒ h᷑ rõ verã conclusionẽ pretendat: tamen videt̃ esse mirabilis: qꝛ per eam conuinceret̃ ꝙ nihil eẽt necessariũ in natura: nisi vnum ꝑ^{m} ꝑn^{m}: qꝛ ex quo ꝑmum ꝑncipiũ operat̃ contingẽter: omnia essent contingentia: cũ ꝓducant̃ ab agente qd̃ agit contingẽter. ꝛ per consequẽs scientia destruit̃. vnde ista rõ nõ est physica: nec Arist. ꝛ Cõmẽtator inniteret̃. ¶ Uñ aliter põt probari secunda suppõ sic. Omnis substantia itelligẽs optimum est appetens ꝛ amans: sed deus intelligit seipsum q est optimũ eoꝝ que in natura. ergo ꝛc̃. maior est manifesta: qꝛ istud est naturalr itellectũ in isto ordine: qꝛ non opʒ eque mãifesta querere in omni ꝓposito. vt pʒ ex. 2. huius. minor pʒ: qꝛ appetit seipsum q est optimũ eorum que in natura. ergo est volẽs ꝛ appetẽs. ¶ Ratio tertiꝫ. nam si velle ꝛ intelligere est aliud a substãtia dei: ita ꝙ est accñs superadditũ: tunc deus nõ esset ꝑma substãtia ꝛ ꝑmum ꝑncipiũ: sed hoc est falsum: qꝛ semper per deuʒ intelligimus ꝑmuʒ ꝑncipiuʒ: qd̃ a nullo alio dependet. cõsequentia pʒ: qꝛ illud qd̃ causat per accñs nõ causat ꝑmo: sʒ de⁹ nõ causat: nisi per itelligere: qd̃ est accñs sibi. ergo causat per accñs ꝛ per aliud: ꝛ qd̃ per aliud debet̃ alicui non debetur sibi primo.

T. c. 75. ꝛ infra — T. c. 41 — T. c. 79. ꝛ vltimi — T. c. 48 — T. cõ. 5. ꝛ. 6. — Idiento in libro phi. — T. c. 16.

His visis dõm est ad qõnem ſm itentionẽ Arist. ꝙ deus sic itelligit seipm: ꝙ nihil aliud a se itelligit: ꝛ hoc probat duabus rationibus. ¶ Ad primam rationẽ supponit duo. ꝑmum est: ꝙ differt intelligere bonũ ꝛ quodcũq̃ contingens. Hoc ꝓbat: qꝛ incõueniẽs ẽ meditari in qbusdã: qd̃ nõ eẽt: nisi differret itelligere bonũ: ꝛ quodcũq̃ cõtingens. s. maluʒ. ¶ Secundo supponit ꝙ intelligere nõ hʒ omnino dignitatẽ ꝛ nobilitatem ex seipso: sed ex alio. s. intelligibili. Et hoc verum est de itelligere quo itellectus itelligit aliud a se: qꝛ ꝯtingit itelligere indignissimũ ꝛ vilissimũ: ꝛ tñ ille qui itelligit indignissimũ itelligit: ꝛ hoc est fugiendũ. mõ certum

est.si intelligere haberet bonitatē ex se nō esset fugiēdū quodcūq; itelligibile quātūcūq; vile. ¶ Ex hoc arguit. Si deus itelligeret aliud a se:tunc suū itelligere dignifi caret ab alio:sz hoc est falsuz:qr sicut de⁹ quo ad subam nō dignificat̃ ⁊ nobilitatē nō recipit ab alio: sic nec itel ligere dei nō dr̃t a suba dei.ɔña pz:qr itelligere quo itel ligit̃ aliud ab intelligente non per se hz dignitatez ⁊ no bilitatē:sed ab itelligibili. hoc dicit Arist.in lr̃a. vbi sic (T.c.51.) dicit. Et.n.itelligere ⁊ itellig⁹ erit indignissimū itelligē ti. q̄re fugiēdū hec eadē. etenīz nō videre quedā digni⁹ q̄ꝫ videre vt si sit optimū intelligere.seipsuz ḡ intelligit. ¶ Secūda rō accipit̃ in fine capli. Si deus itelligeret oīa alia a se:tunc itelligeret ɔposita:qr alie res sunt ɔpo site:sed hoc est falsuz:qr qȯ itelligit cōpositū nō semper hz suū bn̄ ⁊ optimū:qr pus itelligit partes q̄ꝫ totū ⁊ itelli gere partes p̄us nō hz suū bene : qr suuz bene consistit in itelligēdo totuz. modo deus indeficienter hz suū opt^m
(Cō.51.) Cōmentator addit etiā ꝙ ipse de⁹ itelligit naturā entis simplr̃ iquantū ens:qr ipsemet est ens simplr̃ ⁊ cognoscit se scia in esse ſm ꝙ est causa entiuz. Ex hoc scia sua dr̃t a scia nostra:qr sua scia est causa entiū : sz nostra est causa ta ab entibus. Tunc addit ꝙ ex hoc seqtur ꝙ non igno rat alia. et ponit exēplū. Si aliqs cognoscit calorē ignis simplr̃ q est causa alioꝝ nō ignorat calorē in aliqs.ḡ cum deus sit ens simplr̃ ⁊ p̄mū ⁊ cognoscit seipsuz nō ignorat alia:⁊ h̄ sunt v̄ba eius loquētis ɔ̄ Themistiū. Et cuz hoc ignorauit Themistius dixit ꝙ ipoſe est ꝙ itellectus itel ligat multa subito:⁊ hoc cōtradicit ſmoni.modo cū dici mus ꝙ itelligit se ⁊ nihil aliud extrinsecū. Et ꝙ intellus ⁊ itellec^m in eo sunt idē oībus modis. dixit.n.ꝙ itelligit oīa ex quo intelligit se esse p̄n^m eoꝝ:tunc paucis iterposi tis addit. Et veritas est eius ꝙ ſz ꝙ scit re tn̄ scia est in esse ꝙ est causa eorum in esse. vbi grā.q scit calorē ignis: tn̄ nō dr̃ nescire caloris nām existētis in reliqs calidis: sz iste est qui scit nām caloris ſm ꝙ calor est. Et silr̃ p̄mus scit naturā entis in eo ꝙ est ens simplr̃ qȯ est ipsummet. ¶ Tunc ɔ̄^{lt}.⁊ ideo hoc nomē scia equoce dr̃ de scia sua ⁊ nostra.sua.n.est causa entis.ens aūt est causa nostre scie.
(Cō.51.) ¶ Postea ꝓbat Cōmentator rōne:ꝙ deus nō sciat alia a se:qr si itelligeret alia a se vel hoc esset scia vl̄i vel parti culari.per sufficientē diuisionē:sed nō scia vl̄i: qr ista est diminuta ⁊ potētialis.sicut etiā vl̄e est ens in po^a ⁊ scire aliqd in vl̄i est scire in po^a: sed scia dei nō est diminuta ⁊ potentialis.similr̃ nec cognoscit alia particulari scia ſm ꝓp̄as rōnes ⁊ formas:qr particularia sūt īfinita : que nō determinant̃ in scia. vn̄ ista sunt īfinita ſm successionē: sed deus nō itelligeret ea successiue: qr in deo non cadit successio:qr si hoc esset:tunc esset trāsmutatio in deo: qȯ falsum est.ḡ relinqtur ꝙ si cognosceret particularia oīa simul cognosceret ſm ꝓp̄as formas. ¶ Notādū ꝙ sunt dubia ɔtra p̄mā rōnem:qr Aristo.dicit: ꝙ aliqȯ itellige re est fugiendū:qr melius est aliqua nō videre q̄ꝫ videre vt est itelligere itelligibilia indignissimi. ¶ Contra.vi det̃ ꝙ itelligere indignissimū nō sit fugienduz: qr itelli gibile vel est speculabile vel practicū. si est specula^m ali quod est indig⁹ in genere sube vt mā p̄ma:que est indi gnissimū ens:⁊ tn̄ ipsam itelligere nō est fugiendū: quia
(T.c.82.) Arist.īquirit de ea.p̄mo physicoꝝ : ⁊ formant̃ difficiles qōnes de ea.similr̃ relatio est ens indig^m in genere acci
(Cō.19.) dentiū:qr est minime entitatis. vt dicit Cōmentator.12. metaphysi.⁊ tn̄ itelligere eam nō est fugiendū: qr Arist.
(T.c.20) īqrit de ea in p̄dicamētis.caplo de ad aliqd.⁊.5.huius. ¶ Itē.ɔtra hoc ꝙ dicit:melius est aliqua nō videre ⁊c̃. Negō nō est melior affirmatiōe: qr nillus est q mallet eē cecus q̄ꝫ vidēs. ¶ Dōm est ad p̄mū:ꝙ aliqȯ itelligere est fugiendū vt vilissimū. vnde fugiendū esse intelligere vi lissimū in ordine speculabiliū ⁊ operabiliū pōt intelligi duplr̃. vno mō ꝙ simplr̃ ⁊ ab^{te} sit fugiendū:⁊ sic nō itelli git Aristo.qr sic qȯlibet itelligere est querendū ⁊ appe tendū:sed nō despiciendū:qr oīs vera cognitio est de nu mero bonoꝝ ⁊ honorabiliū. vt scribit̃ in ꝓhemio de aīa. (T.cō.p̄.) Alio modo pōt itelligi:ꝙ sit fugiendū respectu alterius nobilioris:⁊ sic itelligit Aristo.qr sic ēt itellectus in itel ligendo vile negligit itelligere nobile.⁊ per ɔn̄s dignita tez eius ⁊ perfectiorē nobilitatē eius:qr itelligere diuer sificat̃ ſm diuersitatē nature itellecte. vt dicit Cōmēta (Cō.7.⁊ 36.) tor.3.de aīa. vnde itellectus nō hz dignitatē de se:sed ab itelligibili. ¶ Ad 2^m dubiū dōm ꝙ nō videre potest intelligi duplr̃. vno modo ab^{te} ⁊ simplr̃.sic non intelligit Aristo.nec est verū: qr sic omne videre est appetenduz. Alio modo pōt itelligi in comparatōe ad aliud:⁊ sic me lius est aliqua nō videre q̄ꝫ videre: qr itellectus in vidē do inferiora ⁊ vilia impedit̃ a visione ⁊ intellectiōe no bilioris itelligibilis. Et ex hoc hz Aristo.ꝙ itendit ꝙ in telligere nō hz dignitatē ⁊ nobilitatē: nisi ab itelligibili ⁊ precipue verum est de illo intelligere quo intellectus intelligit aliud a se.resumat̃ ergo ratio si deus intellige ret ⁊c̃. ¶ Sed aliud dubiuz est ꝙ mouet Aristo.in lr̃a.si (T.cō.51) deus intelligit se ⁊ nihil aliud:tunc suuz intelligere erit itelligentia itellig̃:⁊ sic erit actus accessorius ⁊ acciden talis:qȯ est falsum:qr itelligere dei est idez essentia iter cum suba eius.consequētia pz: qr sic deus est met ipsum itelligere:qr nō differt itelligere a suba eius: qr sic itelli gere dei esset itelligere:⁊ sic accessorius actus ⁊ acciden talis:qr itelligere p̄mo est alterius: ⁊ ex cōsequēti sui:sic videre est alteri⁹ p̄mo ⁊ secūdario sui ⁊ actu accessorio. ¶ Ad hoc respondet Aristo.satis obscure. Quādo dicit̃ (T.cō.51) ꝙ itelligere dei erit itelligentia itellig̃ dicit ꝙ intellige re dei est itellectio itellectōis:qr deus est met itelligere: ⁊ quādo dr̃ hoc nō pōt esse:qr itelligere nō est ipsius itel ligere p̄mo iterimit:qr in illis in qbus scia est idē cuz re scita:⁊ itelligere idem cū re itellecta:⁊ nō est actus acces sorius. vnde in practicis ⁊ operabilibus scia est res sine mā.similr̃ in speculabilibus rō.i.scia est ipa res sine ma teria:cum scia sit scia rei:qr scia est idem cū re sine mate ria.quare magis hoc est verum in deo q maxime est se paratus a mā: ꝙ scia sua ē eadē cū re : ⁊ itelligere idē cū re intellecta:⁊ non est actus accessorius:qȯ aūt dr̃ scia la pidis est idē cū lapide:intelligit̃ idem.i.eiusdē generis: imo etiā forte idez.i.eiusdē spēi spā^{me} : sed tn̄ differūt se cundū modū essendi:qr illud hz esse inextensum ⁊ icor ruptibile : sed lapis habet esse extensum ⁊ corruptibile. ¶ Notanduz ꝙ lz sic diceret Aristot. ⁊ Cōmentator ad questionē:tamē dōm est ſm fidez ⁊ veritatē: ꝙ deus in telligit omnia alia a se perfectissime ⁊ actu distincto. Et hoc ꝓbant sic aliqui. Quicqd est perfectiōis dz attribui deo: cū deus sit excellentissimū ⁊ optimū eoꝝ que in na tura: ⁊ est bonū quo nihil melius excogitari pōt:sed itel ligere omnia actu distincto pertinet ad perfectionem ⁊ nobilitatē dei.quare etiā modus itelligendi alia in ipso deo nō est per receptionē:qr nō recipit spēs ⁊ conceptus rerum vt intellectus humanus: sz est per rep̄ntationez: qr omnia representant̃ in sua essentia . ¶ Notanduz:ꝙ lz cōclusio sit vera:tn̄ rō ꝓbans eaz nō videt̃ esse demō stratiua. ¶ Ad maiorē. Quicqd est perfectionis ⁊c̃. Con cedit̃. Dicis ꝙ itelligere ⁊c̃. Dōz ꝙ nō est verū: nisi ī in tellectu nato recipere distincte spēs rerum:⁊ in quo reci piuntur actus diuersificati vt in nr̃o intellectu: qr itelli gere nostrū ibi distinguit̃ a suba itellus ⁊ recipit actus itellectus distictos: qr sicut est alietas itelligere ⁊ actus

ad intellm: sic est alietas inter actus intellis: sed sic nõ est de itellu dei. qr non est natus recipe spẽs rez: nec actus diuersificatos ꝛ distinctos. vñ actus intellndi in deo nõ sunt distinguẽdi. qr intelligere est met deus ꝛ suba dei: ꝛ sicut in suba dei non cadit distin°: sic nec in actu intellndi. sed talis distin° actuũ ẽ nata in illo itellectu ꝗ natus est recipe alia a se ꝛ spẽs rez recipit ꝛ actus distinctos ꝑ ꝯñs. qr intelligere diuersificat̃ fm diuersitatẽ nãe intellecte. vñ ꝯ est vã ꝙ deus intelligat oĩa extra se fm ꝓpas rõnes ꝛ formas ꝓpas. Hoc nescio demõstrare: sic multa alia q̃ fides tenet: sed teneo firmiter hoc ex informatione fidei: sacre ecclie doctoribus reuerenter assentiendo.

Ad rationes Ar. dõm qñ dr̃. Si deus. ꝛc̃. ꝯña negatur. Ad probationẽ. Intelligere. ꝛc̃. conceditur. de illo intelligere ad qᷓ mouet̃ itelligens ab aliquo mouẽte: ꝛ nobilitat̃ a mouente alio: vt ab itelligibili: sed itelligere dei nobilitatẽ ꝛ bonitatẽ hꝫ de se. vñ bñ ꝯcluderet si deus itelligeret ꝑ receptionem: vt itellectus nr̃ tũc itelligere nobilitaretur ab alio: sꝫ h̃ non est i deo: vt dcm̃ est. ¶ Ad aliã. Si deus. ꝛc̃. ꝯcedit̃. ꝙ bñ itellĩt composita vt hoĩem esse aĩal. ¶ Tu dicis. ꝗ nõ semꝑ hꝫ suũ optimũ. negat̃. qr semꝑ hꝫ ꝑfectionem suã ꝛ optimũ. qr sil̃ itellĩt totũ ꝛ ꝑtẽ. vnde i hoc ẽ dr̃ia inter itellm̃ diuinũ: ꝛ itellm̃ nr̃m. qr itellis nr̃ prius itelligit ꝑtem q̃ꝫ totum: ꝛ ille nõ semꝑ hꝫ suũ optimũ. qr itellndo ꝑtẽ nõ hꝫ suũ bñ ꝛ opti. qr ꝯsistit i itellndo totuꝫ. sꝫ de° sil̃ itellĩt totũ ꝛ ꝑtẽ. qr non est ibi ordo ꝓoris ꝛ posterioris: nec tpis: nec nãe: qr si hoc eẽt: tũc eẽt ẽt ordo in suba dei: vel successio vel ordo nãe: cũ itelligere nõ differat a suba dei: qᷓ ẽ absurdũ. ꝗ semꝑ hꝫ suũ optimũ. ¶ Notandum ꝙ sophiste arguũt sic. Deus scit qcq̇d sciuit. qr oĩa sciuit: ꝛ nullius est oblit°: sꝫ deus sciuit te nasciturũ de necẽitate. ꝗ scit te nasciturũ. ꝛ ꝑ ꝯñs es nasciturus: ꝛ non es natus. ¶ Dicũt aliq ꝙ h̃ ẽ fallã figure dictiõis. qr qd mutatur in q̃le: vt qcq̇d ĩportat qd: ꝛ nascitur q̃le. Sed hoc nõ valet. qr capiat̃ ꝓ qcq̇d qualecũqꝫ ꝛ arguat̃: vt prius i maiori ꝛ minori capit̃ quale. cogitandũ est de hoc bñ.

Per hoc ad rõnes ꝓ adductas. rñdet Ar. ꝛ Cõmentator. Ad ꝓmã: tunc sequeretur ꝙ eẽt ignorans. negat̃ ꝯña. qr ignorantia ẽ negatio que tñ hꝫ fieri in subo nato: vt lapis non hñs sciãs nõ dr̃ igrans: qr non est natus habere sciam. vnde si deus non intellĩt alia. nõ tñ ignorat ea. qr nõ est natus ea itelligere: vt dic̃ Cõmẽtator. ¶ Ad aliã. Illud qᷓ ẽ agens. ꝛc̃. Dõm ꝙ nõ opꝫ ꝙ cognoscat illud qᷓ agit sub ꝓpa forma. sed sufficit ꝙ cogͥscat cãꝫ eius. ¶ Tu dicis. ꝙ deus ꝛc̃. cõcedit̃. ꝗ sufficit ꝙ deus cogͥscat cãm eius: vt illud a q̃ depẽdet. sꝫ nõ opꝫ ꝙ hũc effectũ cognoscat sub propria for°. vt si hõ vadit ꝑ forum nõ cognoscit oĩa vbi. ꝑ que mouet̃: sed cognoscit cãꝫ agẽtẽ. vt aĩam q̃ est agens motũ. sic ẽ in ꝓpo: vt dcm̃ est. ¶ Ad aliã. Si qᷓ min° vr̃. ꝛc̃. ꝯcedit̃. Tu dicis. ꝙ min°. ꝛc̃. negat̃. qr itelligere nostrum natũ est vilificari ꝛ nobilitari ex itelligibili. qr itellectus noster apt° natus ẽ oĩa alia recipe. Itez itelligere nostrũ nõ est idez cũ suba itellis. vñ sic tunc alietas ẽ iter itelligere ꝛ subaꝫ itellis: sic iter actus itellectus nostri est alietas: sꝫ intellectus dei nõ est natus recipe alia a se: nec spẽs rez: nec intelligere ei° natum est vilificari ꝛ nobilitari ex alijs. vñ ẽt nõ est alietas inter subam intellectus: ꝛ iter itelligere dei. q̃re non valet. ¶ Ad aliã. qᷓ cogͥscit. ꝛc̃. Dõm ꝙ itelligere cãm alicuius põt eẽ duob° modis. Uno mõ ꝙ cãlitas supaddita sube illius sit respectus accñtalis. Alio° ꝙ cãlitas non sit supaddita nec respect° accñtalis. Mõ vez est ꝙ cognoscit cãm. vt cãlitas est supaddita sube. ꝛ vt est respect° accñtalis. oꝫ ẽt ꝙ intelligat cãtuꝫ: qr relõ nõ cogͥscit̃ sine extremis. Sꝫ si aliqs itelligat cãm alicuius ꝓ vt nõ dicit respectũ supadditũ: nõ opꝫ ꝙ intelligat id cuius est cã sub ꝓpa for°. Tu dicis. deus ꝛc̃. vez est ꝙ cãlitas nõ est supaddita sube dei: nec disticta a deo. quia qcq̇d est in deo est idẽ eẽntialiter cũ ipso deo. ꝛ sic iste habitudines ꝛ relõnes in deo nõ sunt disticte: sed sunt idẽ. silr aũt dico de oĩb° que attribuunt̃ deo: ꝙ sit cã sapiẽs pater ꝛ filius. ꝗ non opꝫ i itellectione ista esse distincta a suba eius. ¶ Sed dices. ergo itelligere deũ esse cãm nihil aliud ẽ itelligere q̃ꝫ ꝙ de° est deus. Dõꝫ ꝙ vez est ex nã rei ꝙ intelligere deũ eẽ cãm: vel pr̃em non est aliᷓ q̃ꝫ intelligere deũ eẽ deũ: sunt tñ diuersa vocabula. Dices. nõne est diuersitas i ꝯceptib° qñ ꝯcipim° deũ eẽ cãꝫ: vl̃ patrẽ: vel sapiẽtẽ: ꝛ fꝫ alia attributa: vel deũ esse deũ. Dicendũ ꝙ ex nã rei non est diuersitas aliqua: sed tñ est diuersitas in vocabulis. Sed tñ aliq theologi dicũt: ꝙ qñ itelligimus i deo itelligens ꝛ itellectũ ꝛ relã patrẽ ꝛ filiũ ꝛ alia attributa non est distinctio real̃. tñ ẽ formal̃: ita ꝙ circũscripto ope intellectus adhuc ista attributa formaliter distinguunt̃ in deo: sed non est realis distinctio: que est rez. Sed alij obijciunt ꝯ hoc. qr oĩs distictio formalis est distinctio realis. qr ipsi intelligunt ꝙ sit distinctio formalis circũscripto oĩ ope intellectus nr̃i: qr si sic esset ꝙ talia attributa distincta formaliter non sunt nihil. ergo entia. sed ens ꝛ res ꝯuertunt̃. ꝗ si est distinctio entiũ opꝫ ꝙ sit distictio rei ꝛ rei: dicant ꝙ nõ sunt ꝓprie res: sꝫ improprie: adhuc nõ valet: qr res vl̃ dicitur a reor reris. ꝛ si sic dicunt̃ res. qr rentur ꝛ itelligunt̃: tũc sũt res ꝓpe. Si autem dicunt̃ ratus. ta. tum. qᷓ est firmũ: tunc iterũ dicũtur res proprie. Istud negociũ pertinet ad theologos.

Opinio scoti.

Questio XXII

T. c. 52.

¶ Perscrutandum autem qualiter. ꝛc̃.

Queritur circa vltimũ capitulũ istius 12. vbi Ar. comparat totum vniuersum multitudini domestice. vtrum in toto vniuerso debeat eẽ vnus princeps. ꝛ h̃ ẽ querere. vtrum i toto vniuerso sit vnus deus ꝛ non plures. Et arguitur primo ꝙ plures. plura bõa meliora sunt q̃ꝫ vnum. hec est manifesta. sed deus est bonũ. qr optimũ coz que in natura: vt dr̃ in prohemio huius. ergo est melius esse plures deos ꝛ plura bona: q̃ꝫ vnum. ¶ Itẽ sicut est in minori mũdo. sic etiam in maiori. per ꝯuenientem similitudinẽ. qr homo dicitur minor mundus: ꝛ assimilatur maiori mũdo. vt dicitur 8° phy. sed in minori mundo sunt plures principes eque primi: sicut i homine sunt plures dñantes. quoz vnus nõ est sub alio: nec obedit sibi: vt rex ꝛ sũmus pontifex. qr neuter vult esse subiectus alteri. ergo non est vnus. ¶ Item si esset vnus princeps totius vniuersi aut principaretur principatu despotico vel politico. qr non sunt plures principatus. ex primo pollitice: sed iste princeps si esset vnus totius vniuersi neutro modo ꝓnciparetur omnibus alijs: primo non põt principari principatu despotico: qr iste ẽ seruoꝝ. ꝛ sic oĩa que essent essent serua ꝛ non libera. quod est ꝯ naturam humanam: que reseruat sibi libertatem: nec ẽt principatur principatu politico: qr in illo licitum est subiectos resistere principanti ꝛ cõtraire sue voluntati. Et sic si deus ꝓnciparetur ꝓncipatu pollitico liceret subiectos resistere voluntati sue: ꝛ cõtraire. qᷓ est nephas dicere. ergo non est vnus: sed plures. ¶ Item si hoc esset: tunc in actibus humanis non esset aliqᷓ malũ: vel vituperandũ vel puniendũ. sed hoc est falsum. qr in actibus humanis multa peccata cõtingunt: que sunt vituperanda: siue icrepanda. qr in hoc omnes cõueniunt.

T. c. 17.

ꝯña probatur.qꝛ sapientissimus ⁊ sũmus princeps nõ dꝫ
ꝑmittere aliqua mala ĩ suo ꝑncipatu:nec talia ordinare
q̃ sint icrepãda ⁊ puniẽda.qꝛ qð ordinat nõ punit:nec qð
punitur ordinat.cum ergo ipse deus sit sapientissimus ⁊
optimus non debet ipsa mala ꝑmittere:nec ordinare in
suo ꝑncipatu.ğ non est vnus. ¶ Item si vnus esset prin-
ceps totius vniuersi:tunc sequeretur alterũ duorũ neces-
sario:vł ꝙ oĩa causata essent necessaria:⁊ nihil ꝯtingẽs:
vel oĩa ꝯtingentia ⁊ nihil necessarium.vtrũqꝫ est falsuꝫ.
qꝛ ꝙ oĩa sint necessaria ⁊ nulluꝫ ꝯtingens hoc est impos-
sibile.qꝛ nãłr intellectũ est aliqua esse contingentia. silr
ex alia pte est impołe.ꝙ oĩa sint ꝯtingẽtia:⁊ nihil neces-
T.c.19 sarium.qꝛ tunc nulla esset scĩa.cũ sciẽtia sit solum neces-
sariorũ.ex ꝑ poste.sed soluꝫ opio.probatio ꝯñe.qꝛ postq̃
vnus esset princeps totius vniuersi:tunc ꝑnciparet ⁊ ꝑ-
esset ⁊ cãret:vel necessitate nãe:vel ꝯtingenter:Si ex ne
cessitate:cũ oẽs alie nãe sint ab eo:⁊ dependeant ab eo:⁊
ĩ vtute eius agũt ⁊ cãnt eo mõ vt depẽdẽt ab eo.qꝛ ex ne
cessitate.ergo ex nec̃itate nãe oĩa ꝑduceret ⁊ cãret:⁊ sic
oĩa eẽnt nec̃ia:⁊ q̃ fiunt:fiũt nec̃io ⁊ non ꝯtingenter.Si-
militer ex alia pte.si ꝯtingenter ꝑncipareť ⁊ cãret:tunc
cũ oẽs alie cãe sint ab eo:⁊ a vtute eius depẽdeãt:tũc ꝑ-
ducerẽt ⁊ cãrent.⁊ sic oĩa eẽnt ꝯtingenᵒ.vt nihil nec̃iuꝫ.
¶ Itẽ in ipso deo vel est idẽ ĩtellectᵒ ⁊ volũtas:vel sunt
diuersa.ꝑ sufficiẽtẽ diuisionẽ.sꝫ nõ sunt idẽ.qꝛ si h esset:
tũc nõ magł delectareť:cũ ońdereť ꝙ deus eẽt ĩtelligẽs
⁊ volẽs:q̃ si ońdereť ꝙ eẽt ĩtelligẽs tm̃:⁊ sic cuꝫ dicereť
ꝙ deus eẽt agẽs ꝑ ĩtelłm nõ oporteret addi:⁊ ꝑ volũtatẽ
qð nõ est verũ.qꝛ qñ ońdimᵒ ꝙ deus ẽ intelligẽs ⁊ volẽs
magis declaramus nãm dei:q̃ si ońdereť ꝙ eẽt volens
iz.met. tm̃ vel ĩtelligẽs tm̃.vñ ẽt cõmẽtator dicit.ꝙ motores ce
Cõ.36 lestiũ de potentijs aĩe hñt duas.volũtatem ⁊ ĩtellectuꝫ.
⁊ sic si ista nõ sunt idẽ.ergo relinqť ꝙ sunt diuersa.⁊ per
consequens ista duo principarentur toti vniuerso.⁊ per
ꝯñs plꝭs erũt ꝑncipes:⁊ nõ vnus tm̃.

T.c.52. **Oppositum** vult Ar.ĩ isto caᵒ.vbi cõꝑat totuꝫ vniuersuꝫ mł̃titudini domestice:
⁊ in multitudine domestica nõ est nisi vnus ꝑnceps yco
nomus.Silr cõꝑat vniuersum exercitui.vbi nõ est nisi
vnus ꝑnceps.Et h est bonũ seꝑatũ ⁊ ordo ꝑtiũ exercitᵒ.
Et hoc est boᵐ ꝯiunctũ.silr Ar.in fine hᵒ capłi ꝯᵐ vbi di-
ad finẽ. cit.Entia vo nolũt male disponi nec bonũ pluralitas ꝑn
cipatuũ.vnus ergo ꝑnceps.

Dicendum est ad qõnẽ ꝙ toti vniuerso nõ ꝑest nec ꝑncipať nisi vnᵒ ꝑnceps.Et hoc
ońdiť dupłr.Primo ex pte bõe dispõnis entiuꝫ.Ad cuiᵒ
euidẽtiam notãda ⁊ ꝑsupponẽda sunt q̃dã.Primo ꝙ en
tia vniuersi sunt hñ disposita.⁊ h ꝑbať.Qꝛ bonũ vniuscuiusqꝫ
Ca.9. ꝯsistit ĩ oꝑe ⁊ actu.vt pꝫ ꝑ ethy.Dino quoꝫ actᵒ
⁊ opus in oꝑe videť esse bonũ. ¶ Ex hoc sic.Illa sũt be
ne disposita:q̃ ꝑnt ĩ oꝑones proprias.⁊ ꝑ ꝯñs hñ ordina-
Capᵒ.de ta.qꝛ dispõ est hñtis ꝑtes ordo.ex 5ᵒ hᵒ.sꝫ ꝑtes vniuersi ⁊
priori. entia ꝑnt in suas oꝑones:vt subẽ seꝑate:⁊ alia entia mã-
lia.vt pꝫ cuilibet.qꝛ intelligentie mouẽt orbes suos.⁊ si-
militer corꝑa celestia ⁊ inferiora ꝑnt in suas oꝑationes.
vt pꝫ. ¶ Notandũ ꝙ ad bonã ordinationẽ ꝑtium si dꝫ
ꝑmanere incorruptibił:regriť distinctio ⁊ speculatio ĩ-
ter ꝑtes.qꝛ numeralis distinctio ⁊ ĩdiuidualis non suffi
cit ad hoc ꝙ esset ꝑmanẽs:vt sor.⁊ plato distinguuntur
numeralr.⁊ tm̃ non ꝑmanent nec sunt ordinata essentia-
liter. ¶ Ex his arguiť.Illud nõ põt esse ĩ vniuerso quod
non stat cũ bona ordinatione ꝑtiuꝫ vniuersi:⁊ hoc pꝫ ex
ꝑma suppõne ꝙ entia sũt hñ ordinata.sed pluralitas ꝑn
cipantium non põt stare cũ bona dispõne ⁊ ordinatione
ꝑtiũ.qꝛ si essent plures ꝑncipes:tũc vel distinguerentur
ꝯm spẽm:vel ꝯm numerũ. ¶ Ad propositũ non põt dici
ꝙ differant ꝯm spẽm.qꝛ si sic:tunc vnus esset ꝑmᵒ.qꝛ sub
genere nõ est dare duas spẽs equalis perfectionis.Et sic
vnus eẽt ꝑmus.Et sic isti ꝑncipes non essent eque ꝑmi.
⁊ ponunť ꝑmi.⁊ sic ꝑmi ⁊ non ꝑmi.qð ĩplicat ꝯdictionẽ.
Si aũt distinguunť ꝯm numerũ:⁊ sic distinᵒ ĩdiuidualis:
tunc non facit ad ꝑmanentiaꝫ.vt dixit 2ᵃ suppõ.⁊ ꝑ ꝯñs
entia non essent spẽ distincta.qꝛ non est maior distinctio
in causatis:q̃ in cãis.⁊ ꝑ ꝯñs non haberent ordineꝫ per
mãsiuũ.sed successiuũ ⁊ accñtalem.qð est absurdum.Et
illam rõnem innuit Ar.ĩ predcã littera.ad fineꝫ 12ᵢ.En
tia vo nolunt male disponi:nec bonuꝫ pluralitas princi-
patuũ.vnus ergo ꝑnceps. ¶ 2ᵃ rõ sumiť ex ĩpossibilita-
te plurificatiõis ꝑmi ꝑncipis. ¶ Ad cuius euidentiã no
tandũ.ꝙ si essent plures dij ⁊ principes:tunc vel distin-
guerenť specie vel nuõ.vt sufficit ad ꝑñs.sed non specie.
qꝛ semꝑ de duabᵒ spẽbus vna est ꝑfectior alia.qꝛ impołe
est sub vno gñe esse diuersas spẽs equalis ꝑfectiõis.et ꝑ
ꝯñs.si distinguerenť spẽ vnũ tm̃ esset ꝑnᵐ ⁊ nõ ambo.qð
est ꝯdictio.qꝛ ponunť eque ꝑmi.non ẽt nuõ.qꝛ:⁊ deduca
tur rõ vt prius. ¶ Notãdũ duo.ꝑ ꝙ non põt esse distinᵒ
numerał sine cõpõne.qꝛ ĩdiuidua eiusdeꝫ spẽi nõ distin
guunť distinctiõe specifica.qꝛ in quo aliq̃ ꝯueniunt in il
lo non distinguunť:sꝫ in nã specifica ꝯueniunt:ergo opꝫ
ꝙ differant ꝑ aliqð additũ suꝑ nãꝫ specificã.sꝫ illud ens
additũ eis nõ põt intelligi nisi ꝑ cõpõnem. ¶ Notandũ
vlterius ꝙ ĩ deo non põt esse ꝯpõ.qꝛ est sũme simplicita-
tis.Et põt resolui.oẽ cõpositum est nouũ:vt celũ cõposi-
tum ex suba ⁊ quãtitate est nouum ꝯm vbi.Et ĩtellectus
cõpositus ex diuersis potentijs est nouus ꝯm intelligere
⁊ recipere.sed in deo non cadit aliq̃ nouitas.qꝛ tunc essꝫ
mãlis.qð est falsum.qꝛ tunc esset aliqd prius deo.qꝛ trãs
mutans prius est trãsmutato.sed deus est simpłr ꝑmuꝫ.
¶ Ex his arguiť.Si eẽnt plures dij:tunc distinguerenť
nuõ.sed hoc est falsum.qꝛ tũc in deo eẽt ꝯpõ ⁊ nouitas:⁊
nõ eẽt ꝑᵐ.qð est implicare.qꝛ deus poniť ꝑᵐ ens ⁊ ĩtrans
mutabilis simpłr ⁊ sũme simplex.ꝯña ꝑbať.qꝛ non dif-
ferunt spẽ.qꝛ semper vna spẽs est prior ⁊ perfectior alia.
⁊ tũc non essent eq̃ ꝑᵒ.⁊ q̃uis debeat eẽ nãłr:ĩtantum ꝙ
vna spẽs sit ꝑor ⁊ perfectior alia.tm̃ aliqs diceret ꝑba.Et
põt sic persuaderi.qꝛ spẽs vel sunt eq̃lis:vel ineq̃lis per-
fectionis.Si deť 2ᵐ habeť ꝑpoᵘ.⁊ sic vna erit ꝑor alia.
⁊ tamen isti dij nõ eẽnt eq̃ ꝑmi.Et tm̃ deus intelłr simpłr
ꝑmus.Si eq̃lis perfectiõis.ergo sunt eiusdẽ perfectõis.
qꝛ sic eq̃le ĩ q̃titate est vnũ ĩ q̃titate.sic eq̃lis perfectio-
nis est eiusdem perfectiõis.⁊ eiusdem speciei.qꝛ perfecᵒ
⁊ spẽs idẽ sunt.Et sic si eẽnt plures ꝑncipes primi nõ dif
ferrẽt spẽ.qꝛ sic nõ essent ambo eq̃ primi.⁊ per cõsequẽs
distinguerẽtur solo numero.

Per hoc ad rõnes.Ad primã.plura bona.⁊c̃.cõ-
cediť ceteris ꝑibᵒ.Et si illa plura bõa
sunt possibilia:sed si sũt impołia nõ opꝫ. ¶ Dicis.ꝙ de-
us.⁊c̃.Dõm ꝙ est totałr optimũ eoꝝ que ĩ nã.Et tamen
nõ seqť ꝙ meliᵒ sit eẽ plꝭs deos.qꝛ ĩpossibile est esse plu-
ra bona.qꝛ non est nisi vnus deus.vnde etiaꝫ dicitur sti
lo altilogo de sũma specie non est nisi vnũ ĩndiᵐ. ¶ No-
tandum ꝙ Ar.deducit ad materiam.Qꝛ si eẽnt plures
dij:tunc haberent mãm.qꝛ non possent differre spẽ:vt di
ctum est.ergo sunt ĩdiuidua eiusdẽ spẽi.sed pluralitas ĩ-
diuiduorũ eiusdem speciei non potest esse sine materia:
⁊ si esset materia eorũ:tunc deus esset trãsmutabilis:qð
nephas est dicere. ¶ Ad aliã.Sic ẽ in minori.⁊c̃.potest
negari.vnde in aliquo est simile:⁊ ĩ aliquo dissimile.Est
simile in hoc.qꝛ sicut in hoĩbus est aliquis ordo:sic ĩ to-
to vniuerso.Sed est ĩ alio dissimile.quia homines non

Alia lr̃a hñ ẽt de stilo ali q̃.iõ altilogo.

sunt essentialiter ordinati.qz in nulla spē spālissima indi
uidua sūt essentialiter ordinata:sz accñtaliter. sz partes
vniuersi sunt essentialiter ordinate.ꝛ intrāsmutabilis ē
ordo īter eas.qz distinguunt̄ spē. imo etiam genere. Tu
dicis.in hoīe.ꝛc̄. Possumus videre ad minorē ꝯcedēdo
ēt maiorē. vñ vtrum vnus debeat esse pnceps ī tota mo-
narchia: h ptinet ad politicū. Vñ ad ppˢ debem⁹ dicer:
ꝙ ī toto vniuerso vn⁹ dꝫ eē pnceps. ❡ Tu.d.ꝙ nō ē rex
nec sūm⁹ pōtifex. Dōꝫ ꝙ sūm⁹ pōtifex:ꝛ lꝫ rex nō subsit
sibi in spūalibus: imo in tpalibus.tñ in spūalibus ꝛ vir-
te. ❡ Sed dices.ꝙ insufficienter loqueris.qz tñ in lege
xpianoꝝ ꝛ non in aliis. Dōm ꝙ inquantū est de ꝯdigno
ꝛ de iure nāli oēs hoīes cuiuscūqꝫ moris ꝛ legis debꝫ eē
sub lege xpianoꝝ.que est probata euidenter ꝛ certitudi-
naliter p euidentia mirabilia: que nulli competūt nisi le
gis factori xpianoꝝ. vñ ēt inq̄ꝫ⁹ ē de ꝯdigno oēs debent
eē sub pōtifice sūmo: q̄uis nō sint: imo plus errāt ꝛ defi
ciūt a rōne: q̄to plus resistūt legi xpiane. ❡ Ad aliā. vel
pncipaꝛet despc tico.ꝛc̄. Dōꝫ ꝙ despotico pncipatu prin
cipatur s̄m similitudinē.qz principatus despoticus ē in
quo non est phas ꝛ licitꝫ resistere:ꝛ ꝯdicere subo princi
pi: sicut anima pncipatur corpori pncipatu despotico. qz
non licet corpi resistere anime.qz si aia vult mouere ma
nū: manus non pōt resistere. Silr seruus qui nālr est ser-
uus: vt q non pōt preuidere mente ille non pōt resistere
nec ꝯdicere dño suo.qz non licet sibi resistere dño. sic ēt
ī pposito ꝙ ex nā rei nō licet aliquod ens resistere volū-
tati diuine.qz sicut deus vult opꝫ ꝙ vnūqdqꝫ sic operet̄.
veꝝ est tñ ꝙ deus in sua ordinatione non fallitur nec ī-
tendit malū in suo pncipatu: sed bonū oībus: ꝛ s̄m illum
respectū pncipatur pncipatu pollitico. vñ ēt cōiter dicit̄
ꝙ deo seruire est regnare: qz subyci sūmo pncipi non est
seruire: vt ptractat Ar. 5ᵒ ethi. qz hoīes regi ꝛ subyci hōe
legi non est seruitus: sed libertas plus. vbi ēt dicit. ꝙ ser
uire pbie est libertas. ergo mlto plus seruire deo ē liber-
tas.qz sua voluntas est nobilissima: sz sic non est de hoīe
qui seruit hoī. sed est seruus.qz aia humana non est oīno
liberata a passionib⁹ ꝛh⁹. ❡ Ad aliam. Tunc in actib⁹
humanis.ꝛc̄. negatur ꝯña. vnde non ab'ᶜ ꝙ vnus princi
petur adhuc in pncipatu contingit malum ꝛ pmittit̄ de
fcō puniri. ❡ Dicis sapientissimus.ꝛc̄. Dōm ꝙ princeps
sapientissimus q pncipat̄ determinate mltitudini inq̄ꝫ
est in se ꝛ de voluntate non dꝫ pmittere inordinationeꝫ
in suo pncipatu: neqꝫ aliqd malū vel puniendū. qz ꝙ tal̄
legislator ordinat non punit: ꝛ qd punit non ordinat. sed
secus est de illo principe qui multitudini toti principat̄
ꝛ indeterminate.qz pōt permittere in suo pncipatu aliq̄
punienda. qz ille pnceps non solum intendit bonuꝫ vni⁹
partis: sed bonū oīum. Et pp hoc ī actibus humanis con
tingit malum. Et hoc permittit̄. qz hoc prouenit ex eo ꝙ
est bonū aliis partibus vniuersi: quarum ēt bonū inten-
dit.qz nō nūq̄ꝫ deficeret nisi moueret̄ ab aliq̄ ente dele-
ctabile.quod est bonū aliis. ꝛ sic illud delectabile quod
est bonum aliis: hoc etiaꝫ intendit: ꝛ illud mouet ratio-
nem: vt deficit: ꝛ peccat. Et sic permittit illud malꝫ pp
actiones alioꝝ: q̄ actio est bonū: vt hꝫ videri. 3ᵒ ethi. ꝛ pu
nit.qz ēt intēdit bonū illius ptis. ꝛ de hoc hꝫ videri ī mo
ralibus. ❡ Ad aliā. tunc oīa essent necessaria. Dōm s̄m
fidem ꝛ veritatē.ꝙ cōparando entia a primo quo ad p-
ductionem ad pᵐ pnᵐ ꝙ non sunt necessario producta: sz
libere.qz p⁹ ita cāt ꝙ pōt nō cāre.qz non necessitat̄ ad p
ducēdū res: cū agat s̄m intellectū ꝛ volūtatē. vñ oīa sunt
in voluntate sua.qz ēt itelligentie ꝛ celuꝫ sunt creata de
nouo ꝛ libere a deo.qz potuit non creare. vñ nihil est ne-
cessitans ipꝫ ad pducēdū res: ꝛ post pductionē intelligē

tiarū ꝛ celi de⁹ pōt facere ordinē istoꝝ q̄ ad effect⁹
necessariū. qz ēt intelligentie ꝛ celū a pte post sunt
eterne. Et ita lꝫ mūdus sit productus p̄ a p⁹ cā libe
re. tamen deus ordinauit ī mūdo aliqua nec̄ia. quo
ad effectus suos: quia alique cause producunt effe-
ctus suos nec̄io. Et aliqua ī mundo sunt ꝯtingentia
q̄ pnt fieri ꝛ non fieri: cū hēant cās pticulares impe
dibiles. Et sic deus nō necessitat̄ in pductiōe reꝝ.
qz libere ꝛ volūtarie pducit. Et dicis. ꝙ tūc nō essꝫ
scia. Dōm imo. qz sufficit ad h ꝙ sit scia aliquoꝝ ꝙ
sint eterna a pte post: vel ꝙ ēt durent per magnuꝫ
tpꝰ. ❡ Aliter diceret phs. ꝙ nec oīa sūt necessaria:
nec oīa ꝯtingen⁹. imo aliq̄ ꝯtingen⁹. vt actus huma
ni. ❡ Dicis. vel p⁹ cāt ex nec̄itate. Dōm ꝙ duplex
est nec̄itas. violētie ꝛ ieuitabilitatis. Mō pᵐ nō do-
minat̄ ꝛ cāt aliqua ex necessitate nāe p violētiam:
vt lapis fert̄ sursum p viꝫ. sed ex necessitate nāe in-
euitabilitatis: vñ ipoſe ē aliter se hr̄e nisi pᵐ cōmu-
nicet suā bonitatē aliis. vñ sicut impoſe est se habe
re aliter luci pñte dyaphano nisi illuminet dyapha
nū. sic ē de p.f. deo. qd ipoſe est aliter se hr̄e nisi do-
minet̄ ꝛ cōicet suā bonitatē aliis. Dicis. ḡ oīa neces
sario erunt. qz oēs alie cāe non cānt: nisi vt depēdēt
a p̊. ꝛ vt depēdēt a p̊. sed ex necessitate depēdent ab
eo. ḡ oīa nec̄io pducunt. Et sic nihil erit ꝯtingens.
Et addūt isti ꝙ Ar. ꝯdicit sibi. qz dicit primum ex
necessitate agere. ꝛ p ꝯñs oēs alie cause dependent
a vtute eius ex necessitate: ꝛ cānt alia: vt depēdēt a
p̊. ḡ oīa producūt ex necessitate. ꝛ sic nihil erit ꝯtin-
gens. Et tñ Ar. dicit aliq̄ esse ꝯtingen⁹. Et sic dicūt
theologi Ar. eē in ꝯdictiōe expssa. vñ ipsi nō ponūt
deū ex nec̄itate agere. sꝫ libe. qz pōt nō agere. ❡ Di
cendū ꝙ salua reuerētia hoꝝ Ar. nō est ī ꝯdictiōe.
qz ipse hꝫ oīa entia ponere necessaria aliq̄ mō neces
sitatis. ita ꝙ ipse ponit ꝙ q̄cūqꝫ erūt ī futuro ex ne-
cessitate puenire: ꝛ q̄cūqꝫ nō erūt ex nec̄itate nō p-
uenire. ❡ Ad cuius itellectū nōn⁹ ꝙ duplex ē ne-
cessitas. Quedā est cōtinua. vt q̄ ē in oī tpe: ꝛ q̄libet
pte tpis. vt deū esse est nec̄ium: necessitate ꝯtinua.
qz in oī tpe est. Alia est necessitas discōtinua. ꝛ illa
est duplex. Quedā est determinata q̊ ad nos: ꝛ quo
ad nām. vt illa q̄ nō est in oī tpe. sꝫ in aliq̄ pte tēpo-
ris determinata. ꝛ possumus hoc prescire: tunc de-
terminatū est: ꝛ quo ad nos: ꝛ quo ad nām. vt est de
eclypsibus futuris: que sunt ex necessitate disconti
nua: ꝛ hec determinata sunt q̊ ad nos: ꝛ quo ad nāꝫ.
qz erit ī aliq̄ pte tpis deterᵃ. Silr dterminate pre-
sciri pōt a nobis. Sꝫ alia est necessitas discōtinua
determinata q̊ ad nām: non determinata q̊ ad nos.
qz hoc determinate fit in aliqua pte tpis. Sed non
pōt determinate presciri a nobis pp raritatē ꝛ icō-
suetudinē. vt ꝙ fodiens terraꝫ inueniat thesauruꝫ
ē nec̄iū nec̄itate discōti⁹ dterᵐ q̊ ad nāꝫ. lꝫ ideterᵐ
q̊ ad nos. Modo ad ppositū qn̄ dicit. ꝙ si deus ex
necessitate ageret.ꝛc̄. Dōm ꝙ ipse diceret ꝙ oīa sūt
necessaria altero istoꝝ triū modoꝝ: vel necessitate
discōtinua determinata q̊ ad nos ꝛ nāꝫ: vt eclypses
et oriri solē ꝛ stellas. vel nec̄itate discōti⁹ deterᵐ q̊
ad nām: ideterᵐ q̊ ad nos: ꝛ illō erit ex nec̄itate: sic̄
poſe aliter ꝯdictoria sil̄ eē ī eodē instanti tpis qd ē
ꝯ pmā dignitatē: non ꝯtingit sil̄ idē esse: ꝛ non esse.
Et hoc est necessitate nō violētie: nec continua. sed
discontinua: determinatū quo ad nām; indetermi-
natum quo ad nos: que necessitas ē propter incom-
possibilitatem ꝯdictorioꝝ: ꝛ illa vocantur cōtigen-

Subyci pbie nō ē suire.

Duplx necessitas violētie ꝛ ineuitabilitꝭ.

ꝯ aliq̄s q ipo-nunt Ar. sibi ꝯdicere

Nec̄itas ꝯti⁹ ꝛ discōtinua.

tia que non sunt determinata quo ad nos. ꝛ sic dice ret Ar. tñ credere debemus oppo⁹ fm fidem ꝛ ve ritaté. qꝛ deus libere facit. ita ꝙ põt aliqd facere: ꝛ põt nõ facere. Silr aliqd est possibile qð nũꝗ; erit: sed hoc non vidit Ar. fm pn⁹ sua. quia non potest demonstrari ex sensibilibus: sed hoc ex informa tione fidei ꝛ veritatis tenem⁹ reuerenter sacre san ctis doctoribus ecclesie assentiẽdo. ¶ Ad aliã. In deo. ꝛc. ꝯ᷑ dič iz° h⁹. cõ. 39. ꝙ dĩa é inter subas ab stractas ꝛ mãles. In mãlibus licz dispositũ ꝛ dispõ .i. sub:n ꝛ predicatum idem sint subo qñ reali disti ctioni distinguunt: qꝛ intellectus distinguit: cui in tellectui corñdet distinctio realis: sed in ab^{tis} dis positio ꝛ dispositũ .i. pdicatum ꝛ subm: vt deus é sa piens volens iustus: ꝛ sic de alijs attributis sunt to taliter idé. Et ad eãdé itentioné reducunt oib⁹ mo dis: sed differunt solũ fm intellectũ. Et dicit fz vnã lrãm. ꝙ tñ non sunt synonyma. qꝛ differunt fm itel lectũ: sed in re non: ꝯcludit tunc ꝙ multiplicitas in deo non est in re: sed fm intellectũ: solũ ergo intelle ctus ꝛ voluntas in deo idem sunt oĩno fm rem. vñ ipse dicit ista verba. quibusdam premissis. Hec est igitur dispõ intellectus in rebus compositis ex mã ꝛ forma cum disponitur cõpositum. p formã aũt di sponit habẽté formã p formã. Intelligit. n. vtrũqz adunata aliquo mõ. ꝛ dĩa alio modo. vbi gfa. cum disponit hoiem per rõnabilitatez intelligit ꝙ subz rõnabilitatis ꝛ rõnabi^{tas} sit idé in adunatõe: ꝛ i eis ꝙ deferẽs est aliũ a delato. qñ fuerint át ꝯsiderata dispõ ꝛ dispositum in eis que non sunt in mã: tũc re ducunt ad vnã intentioné oĩbus modis: ꝛ nullus modus erit quo predicatũ distiguat a subo. ꝛ dispõ extra intellm. s. in essentia rei. Sed cũ intellect⁹ cõ ponit aliquã propõnem ex dispõne ꝛ disposito in ta libus rebus. tñ non intelligit ex eis noĩa synonyma ꝙ ꝓpõ sit fm nomé: ꝛ non fm intentioné. sed intel ligit ea esse dĩa fm assimilationem. s. ꝙ in talibus accipit duo. quoꝝ proportio ad inicẽ alterius ad al terum est sicut predicati ad subm proportio. Et cõ ponit ex eis ꝓpõnem cathegoricam: ꝛ nullam dif ferentiã intelligit esse inter ea oĩno nisi fm ꝯceptũ .s. ꝙ idem accipit dispõnem ꝛ dispositũ. intellectus enim põt intelligere de his duobus modis fm sili tudinem ad ꝓpositionem cathegoricam in rebus compositis: sicut intelligit multa fm silĩtudinem. Et si intellectus accepisset dispõnem ꝛ dispositum: non posset intelligere nãs eoruz: nec declarare ea ꝛ magnam dĩam inter ea que differunt in esse ꝛ itel lectu: ꝛ que differunt in intellectu solũ: tunc ꝯ᷑ Cõ mentator. multiplicitas ergo in deo nõ est nisi i in tellectu: sed non in esse. Sed aliqs diceret. Si ita é vt dicit cõmentator. tunc qui intelligeret ꝙ deus é volens ꝛ intelligens non magis cognoscens esset ꝗ̃ q co gnosceret ꝙ tñ est intelligens. Dõm ꝙ imo. qꝛ ista attri buta differunt fm conceptũ ꝛ declarant fm intellectuz ꝛ ꝯceptum. Contra. Si ista attributa in deo ꝛ dispõnes i deo nullaz haberent diuersitaté in re: sed tñ fm intelle ctum: tunc sequeretur ꝙ iste cõceptus ꝛ intellectus esset fictus. qꝛ ille ꝯceptus est fictus: cui nulla respõdet diuer sitas realis in re. vnde pp hoc etiã cõmentator 4° physi. dicit. ne ꝯcederet tps fictum: non solũ dixit ipsum esse in intellectu: sed ét in re extra. Propter hoc dicunt aliq do ctores: ꝙ in deo non est multitudo nec diuersitas. sed nõ idẽtitas. Sed hoc non valet. qꝛ illud. s. non ydentitas est ens. g̊ opz ꝙ sit idem vel diuersum. qꝛ quodlibet ens cõ paratum enti: opz ꝙ sit idem vel diuersum. Unde dõz é ad illud fm intentionem Ar. ꝛ cõmentatoris. ꝙ nulla é diuersitas i deo. sed oĩno idẽtitas. ꝛ differũt ista attribu ta solũ fm intellm humanuz in deo. Et non seqꝛ ꝙ si di uersitas ꝯceptuũ est qbus nos ꝯsideramus deũ ꝙ redu catur in diuersitaté realé in ipso deo: sed sufficit ꝙ isti di uersitati fm intellectuz: vt non sit ficta corñdeat aliqd in causatis. vz. in homine est aliud intelligere ꝛ velle. Ex illa diuersitate in homine quo ad intelligere ꝛ velle fm quãdam assimilationem ꝯcipimus intelligere ꝛ velle in deo diuersa: non ꝙ diuersitas illa attributorũ deo redu cantur ad diuersitatem in deo: sed sufficit ꝙ sit ex diuer sitate que est in causatis: que correspondet illi diuersita ti intellectus. vnde ꝙ aliud est hõ: vt itelligens: ꝛ aliud vt volens declaramus itelligere ꝛ velle i deo: ꝛ ꝯcipim⁹ ea vt diuersa fm intellectum: cui diuersitati nulla diuer sitas in deo correspõdet. ꝛ tñ non est ficta: sed reducit ad diuersitaté realé: que est inter velle ꝛ intelligere in hoie: ꝛ hoc sufficit. Et hoc forte voluit dicere Cõmentator. ꝙ intellectus intelligit dispõnem ꝛ dispositũ in deo fm as similationé: sicut natus est multa itelligere hic. vnde sič videt in hoie. aliud esse intelligere volens ꝛ iustum. ꝛc. Sic p assimilationé accipit ꝛ intellĩt in deo. vt est viuẽs intelligens: volẽs. ꝛc. Non ꝙ illi intellectioni correspon deat diuersitas realis in deo: sed sufficit diuersitas i cau satis: vt prius dictũ est. Et hoc é de toto lib° meta^{ce}.

t.c.102.

¶ Expliciũt qõnes pspicacissimi speculatoris Ioãnis de gandauo sup totũ librũ metaphysice. accuratissime emẽ date cũ ꝗ̃plurimis appendiculis in marginibus decora te. ꝛ cõmentoꝝ omnium allegationibus isignite per ex cellenté phm: ac solerté artiũ doctoré Marchũantoniũ zimara. de sancto petro de galatinis.

Ista rñ⁹ docto ris est purus er ror in via ꝑipate ticoꝝ. qꝛ tunc ni hil esset a casu ia nã: cui⁹ opp^m de mõstrauit phs i 2. phy. p longuz ꝓcessũ. silr dice re illõ eé ꝯtigẽs qð nõ é determi natuz q̃ ad nos. determinatũ tñ q̃ ad nãz é dicet ꝯtigẽs nõ eé ꝯti gẽs. qꝛ ꝯtigẽs é qð fz suã nãz põt eé ꝛ nõ eé ex rõ ne sua fōrali. vt pz ꝑ diffinõné ꝯti gẽtis ad vtrũli bet. ex pmo ho rũ. q̃re olr dõm est ad argm. ꝑ q̃ m debes scire ꝙ mã in illis iferio rib⁹ é cã ois ꝯti gentie. mã. n. é p quã res pt esse ꝛ n ꝯ eé. 7. meta. t. cõ. 22. ꝛ. 55 vñ mã i sui rõne cõ siderata ad vtrũ libet se hz. vt est snia phi. 9. met. t. c. 17. ꝛ iõ dicit phs. 6. meta. t. c. 5. ꝙ mã eit cau sa ꝯtigẽs. preter quãvt i ꝑlib⁹ alr accipis. ex q̃. n. é susceptiua eqlr ꝯrioꝝ põt aliqñ disponi fz ꝙ ꝓ uenit ꝙ nõ semꝑ obedit motori ei forme. Iz igit ꝓ uenit⁹ reꝝ a pmo quantũ é merito sui ꝛ cãꝝ scdarũ nectio agẽtiũ de beret eé necessa ri⁹. tñ qꝛ taies ef fect⁹ recipiunt i passo: quod ad vtrũlibz se hz re specta ois ꝯrieta cia: hic é ꝙ non oia ex necessita te ꝯtingũt fz az. suiaz. Actus eni actiuoꝝ fuit i pa tiente disposito. ex. 2. de aia. t. c. 24. ꝛ. 26.

Tituli qõnum

Questiones primi libri metaphysice.

Questiones secũdi libri methaphysice.

Qõnes tertij libri metaphysice.

Qõnes quarti libri metaphysice.

Questiones quinti libri metaphysice.

¶ Questiones sexti libri metaphysice.

¶ Questiones septimi libri metaphysice.

¶ Qõnes octaui libri metaphysice.

¶ Qõnes noni libri.

¶ Qõnes decimi libri metaphysice.

¶ Questiones duodecimi metaphysice.

Finis tabule.

¶ Marcus Antonius Zimara sanctipetrines magnifico ac excellenti artium doctori dño Andreę Mocionigo patritio veneto felicitatem.

Epe (vt nosti) dum in dificilibus peripatheticoꝝ qōnibꝰ versaremur: in illā perarduā de indiuiduatione nature difficultatem incidimus: mirabamurq; ꝙ precipuus peripatheticoꝝ post Aristotilē cordubensis Auerroys in ea re dubius plerūq; ac sibi contrarius appareret: quocirca hāc ꝓuinciā relaxatis ingeny habenis assumere ꝯstitui. Elaboraui q; vehementer pernox ⁊ peruigil: vt in ea re sincerā veritatem assequerer: qd an effecerim iudicio magnificentie tue: cuius auctoritas apud me plurimuz valet: relinquendū censui. Naz quantū ingenio polleas āno elapso clarissime inotuit. nihil.n. ⁊ in naturalibus ⁊ in diuina sciētia intactū ac indiscussum publicis disputationibus ꝓprio marte reliquisti: quo fit vt ingeny tui solertiā sapientes admirenť ⁊ colāt. Indissolubilis insuper necessitudinis nostre nodus: cuz ea questione: que a nobis de indiuiduatōe nature inscribitur: annotatiōes q̄sdā: quas in Johānē Sandauensez: a me castigatū sup metaphysicis qōnibus: annexas ad vos trāsmittere me coegit. pluribꝰ ꝓfecto q̄z ꝓmiserā magnificentiā vestrā speculatiōibꝰ donassem: nisi iniqua fortuna patriā meā sanctū Petrū de Salatinis hyspanis militibus populationi dedisset. verū cuz me trāquilliori animo esse agnouero subtiliores questiones vobis dedicaturus aggrediar. Uale virtutū ac nostre etatis decus semper Marciantony tui memor.

¶ Marciantony Zimara sanctipetrinatis qd de principio indiuiduatiōis ad intentionē Auerroys ⁊ Aristotelis subtiliter examinata.

Uestio est quid sit ꝑnᶜ indiuiduationis de intentiōe Auerroys. ¶ Arguiť ꝙ mā: q2 per phm in.5. metaph.t.c.12. Illa sunt eadez numero. quoꝝ mā est vna: ⁊.7. metaphysi. t.c.28. sortes differt a callia ꝑꝑ mām. ¶ Item. 7ᵒ metaph.t.c.35. singlare ex vltima mā est. ¶ Itē. Cōmētator in de sōno ⁊ vigilia. habz ꝙ forme vles nō indiuiduanť: nisi per mām. ¶ Itē. 12. metaph. t.c.49. Que sunt numero multa multam mām habent. ¶ Itē.12.metaph.cō.xi. Cōmentator sentire videť materiā esse ꝑncipiū indiuiduatiōis: ⁊ in.7. metaph.cō. 28. habet ꝙ causa in multiplicatiōe generabiliū ab vno generante nō est: nisi ꝓpter multiplicatiōez materierū in quas agit: ⁊ in ꝑmo metaphysi. cō.40. hz ꝙ dualitas in vna re est ꝓpter mām. Eandē sentētiā hz.7. metaphysi. cōmē.22. vbi hz ꝙ gnābilia nālia sunt ꝓpter materiā ⁊ agens. ¶ Rursus rōne arguiť ad idez: q2 illud est ꝑnᵘ indiuiduatiōis: qd est ꝑncipiū indistinctionis. Tale est mā. per phm. ꝑmo metaph.t.c.17. vbi hz ꝙ in fundamēto nature nihil est distinctū. ¶ Itē. Per phm. ꝑmo poste. sicut affirmatio est causa affirmatiōis: ita negatio negationis: ⁊ eō: in causis adequatis ⁊ precisis: sz sic est ꝙ negatio ⁊ carētia materie est ratio ꝓpter quā in abstractis a mā est idez quiditas ⁊ indiuiduū. per phz in.3. de aīa. t.c.9. ⁊.7.metaph.t.c.41. ⁊ in.8.metaph.t.c. vltimi. ergo per oppoᵐ habere mām erit in rebus gnābilibus causa multitudinis numeralis: ⁊ quēadmodū pluralitas materierū est causa pluralitatis indiuiduoꝝ: ita vnitas materie erit causa vnitatis vnius indiuidui. ¶ Cōfirmať: q2 ꝑmo celi.t.c.92. Qui dicit celū dicit formaz: qui dicit hoc celum dicit mām. Et infra.t.c.95. cōcludit celuz esse vnū: q2 cōstat ex tota sua mā. Rursus in textibus precallegatis habet ꝙ si essent plures celi eēnt plures ꝑmi motores: ⁊ si essent plures ꝑmi motores essent materiales. hoc aūt nō valeret: nisi multiplicatio indiuiduoꝝ in eadem spē fieret per materiaz. ¶ Itē. oēs ꝯrīe. quas facit Cōmentator. in.3. de aīa.cō.4. ⁊.5. cōtra pluralitatē intellectus: ꝙ si intellectus esset multiplicatus esset materialis ⁊ esset corpus vel virtus in corpore: ⁊ reciperet signate ⁊ cum hic ⁊ nūc: iste aūt ꝯrīe vt ipe ibidē dicit nō tenent: nisi ꝑ quanto mā recipit formas indiuiduatas ⁊ istas. mā igiť ſm ipsuz est ꝑnᵐ indiuiduatiōis.

Ad oppositum qd est ꝑnᵘ cōicabilitatis ⁊ cōueniētie nō est ꝑnᵐ indiuiduatiōis. talis est mā: q2 vna est mā oiuz gnābiliū ⁊ corruptibiliū. per phm in.8.metaph.t.c.xi. maior aūt ē māifesta: q2 indiuiduū dicit esse indiuisuz in se: ⁊ diuisum a quolz alio. ¶ Rursus qd ē cā ifinitatis nō ē cā idiuiduatiōis: sz potius qd est rō finitatis. idiuiduū.n. iportat eē finitū ⁊ limitatū: sz mā est causa ifinitatis. forma vō est cā finitatis per phz.3.phy.t.c.60. ⁊.65. q̄re forma erit ꝑnᵐ idiuiduatiōis. ¶ Rursus a quo idiuiduū sortiť idiuisionē ⁊ terminationē: ab eodē hz vnitatē nūeralē: ⁊ nō ab eo qd est rō diuisibilitatis ⁊ iterminationis. pz: q2 idiuiduū dicit idiuisionē. Sed talia sortiť a forma: q2 forᵃ est rō terminatiōis ⁊ idiuisionis. mā vō est cā oppositoꝝ. vt pz ꝑ phm.3.phy.t.c.67. ⁊.65. ¶ Confirmať ꝑ Auerro.3. phy. cōmē.68. vbi hz ꝙ cā in hoc ꝙ vnuz sit idiuisibile est: q2 oīs res est vna per suā formā: ⁊ forᵃ est indiuisibilis ꝑ se. ¶ Itē. Cōmentator. ꝑᵒ de anima.cō.90. oē qd est vnū est vnū ꝑ suā formā: nō per suaz mām. ¶ Ampliᵘ. ꝑᵒ de aīa. cō.53. Mēbra cerui nō differunt a mēbris leonis: nisi q2 aīa differt ab aīa. ¶ Idē hz.2. de aīa. cōmē.60. effectus magis inseqť agēs q̄z mām: q2 melius est existimare ꝙ diuersitas māe sit ꝑꝑ diuersitatē formarū q̄z eō. ¶ Idē hz. ꝑmo celi.cō. 72. forme diuersaꝝ naturaꝝ ināte sunt hēre mās diuerse q̄litatis: cuz diuersitas formaꝝ sit cā diuersitatis quantitatū ⁊ materierū recipiētiū formas. ¶ Rursus.2. de aīa.t.c.2. ⁊.7. metaph.t.c.7. ⁊.8. metaᶜᵉ. t.c.3. ⁊ ꝯ.7. Describiť forᵃ ꝙ est illud: ꝓpter qd idiuiduū sit hoc: ⁊ h aliqd. ¶ Idē ifinities repetit Cōmētator.2. de aīa. cōmē.6.7.8. ⁊.9. idē hz.8. metaph.cō. vltiᵒ. ꝙ in his que nō hnt mām: nō hnt cām aliaz a se in hoc ꝙ sunt vnū ecōtrario eis que sunt in mā. ꝑ formas.n. fiunt ꝯposita ex mā ⁊ forᵃ vnū ⁊ aliqd ens. ¶ Idez hz.7. metaph. cō. vltiᵒ. Rursus.7. metaph.cō.5. ⁊.5. metaph.cō.15. hz ꝙ suba demřata fit suba ⁊ vna ꝑ formaz. Idē.3.phy.cō.68. ⁊.2. de aīa.cō.7. ¶ Rursus rōne ondiť formā eē ꝑnᵐ idiuiduatiōis nō mām: q2 illud est ꝑnᵐ idiuiduatiōis: ꝑ qd vnū idiuiduū distinguiť ab alio a ꝑori. Idē.n. est ꝑnᵐ distinguēdi a ꝑori ⁊ ꝑnᵐ essendi. Mō ꝑ formaz distinguiť vnū idiuiduū ab alio: ⁊ nō ꝑ māz: q2 ſm phz.7. metaph. t.c.49. Actus sepat ⁊ distinguit. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē. effectus in actu cā dz eē in actu: sz idiuiduū est qdā effectus in actu. sua igiť cā erit in actu: talis aūt vel erit mā vel forᵃ. non mā: q2 mā substātiať ꝑ posse. ꝑᵒ capite de suba orbis. ⁊.7. metaᶜᵉ.ꝯ.9. Restat igiť vt sit forᵃ. ¶ Rursus illd est idiuiduatiōis ꝑnᵐ qd cū fuerit idiuiduū erit: ⁊ quo ablato idiuiduū nō erit. talis ē forᵃ. vt pz ꝑ Auerro.7. metaph. ꝯm.37. ⁊ ꝑᵒ poste.cō.63. ⁊ ꝑᵒ capite de suba orbis. vbi hz ꝙ ꝑ ablationē forᵉ res amittit nomē ⁊ diffōnē: lz sua mā remaneat. q̄re forma indiuiduatiōis ꝯstitutiuū ꝑncipiū erit ſm Auerroym.

Ad oppositum tñ arguiť. illud nō est ꝑnᵐ idiuiduationis: qd est ꝑnᵐ cōicabilitatis ⁊ vlitatis. talis est

in.8.metaph.t.c.15. Ratio ppter quã ex mã ꝛ forᵃ aliqd est vnũ nõ est: nisi qꝛ illud est mã ꝛ poᵃ. aliud võ ẽ actus ꝛ forᵃ. ❡ Rursus ꝯpoᵐ ex mã ꝛ forᵃ: aut dicit tertiã entitatẽ realr distinctã a ptibꝰ: aut nihil aliud est q̃ſ sue partes siſ sumpte. si pmũ certũ est ꝙ talis tertia entitas eẽntiali dependẽtia dependet tam a mã q̃ſ a forᵃ: qꝛ sicut nõ põt esse sine iplicatiõe ꝯdictiõis cõpositũ sine forma: ita etiã sine ꝯdictiõe ꝯpositũ nõ põt esse sine mã. ḡ tam mã q̃ſ forᵃ per se ꝯcurrũt ad idiuiduationẽ ꝯpositi. si võ dẽr ſm ꝙ ꝯpoᵐ nihil aliud sit: nisi sue partes siſ sumpte: tũc manifestũ est ꝙ ita p se est cã ꝯpositi mã in suo genere: sicut forᵃ. ḡ tã mã q̃ſ forᵃ sunt cã indiuiduationis ꝯpositi. ❡ Forte dices: ꝙ mã ꝛ forᵃ sũt p se cã ꝯpositi q̃tũ ad eẽ: nõ aũt q̃tũ ad idiuiduatũ esse: sꝫ h̃ solũ hꝫ a forᵃ. Sꝫ ꝯ. si materia p se ꝯcurrit ad eẽ ꝯpositi per se ꝛ cõcurrit eque pmo in suo ordine ad tale esse: sicut forᵃ eque pmo in suo ordine: etiã ꝯcurrit. vñ ꝙ mã causet in genere cãe mãlis hoc nõ hꝫ a forᵃ: sꝫ ex sua rõne formali. ḡ sicut materia p se ꝯcurrit ad esse ꝯpositi p se: etiã ꝯcurret ad oẽm ꝯditionẽ reptã nec̃io in tali eẽ. ❡ Et ꝯfirmaꝫ: qꝛ esse ꝯpositi ꝛ incõicabile esse sunt idẽ. ❡ Cõfirmaꝫ p Cõmentatorez in.12.metaph.cõ.xi. ad finẽ dicentẽ. Illud est vnuꝫ nuõ: cuiꝰ materia est vna nuõ. Idẽ ĩfra in eodẽ.12.t.c.27. singulariũ aliud tua materia ꝛ spẽs ꝛ mouẽs ꝛ mea. vbi expresse Aristo. hꝫ ꝯcurrere mãm per se ad singularitatẽ: sicut ꝛ formã. Quare pꝫ opionẽ pluſq̃ſ Cõmẽtatoris salua semp eius pace ꝛ auc̃te in hac mã a pncipijs Arist. ꝛ Auer. defecisse: qũo ãt rõnes eiꝰ solui hẽant ĩfra patebit.

Fuit alia opinio que huic opinioni ex toto videtur aduersa dicens: ꝙ ipsa indiuiduatio fiat a materia quanta: forma autez ad idiuiduatõeꝫ nõ ꝯcurrit: qꝛ forᵃ inquãtũ forᵃ est cõicabilis ꝛ nõ est hec: nisi qꝛ recipiꝫ in hac mã: ꝛ isti dicũt ꝙ exquo in mã ſm Auerroym sunt ab eterno q̃titates interminate ꝙ hec forma sit hec ꝛ non illa hꝫ ingunt isti a materia a qua indiuiduaꝫ. Ratiões aũt quibus mouentur superius in pncipio q̃õnis adduximus.

Sed ista opio non põt stare: ꝛ videꝫ esse: sicut opio negatiũ cãs agentes ꝛ formales ꝛ nõ ꝯcedentium: nisi mãm. Isti.n. vñr tollere nec̃itatẽ forme in effectibus. vt arguaꝫ ꝯ eos argumẽto quo ꝯ Trusianuꝫ argumẽtati sumus. Illud.n. est per se cã indiuiduatiõis qᵭ est p se cã entitatis idiuidualis: sed forᵃ est hꝰ. igiꝫ ꝛc. ❡ Rursus illud a quo per se sortiꝫ res vnitatẽ numeralem est per se pnᵐ idiuiduatiõis eiusdẽ: sꝫ forma est hᵈ p Auerroym. pmo de aĩa. cõ.90. q̃re ꝛc. ❡ Rursus illud a quo res est hoc aliqd est per se pncipiũ indiuiduatiõis eius: sꝫ tale est forma. per phꝫ: ꝛ Cõmẽtatorẽ. 2. de aĩa. t.c.2. ❡ Ad istas ꝛ ꝯsiſes auc̃tes isti rñdent ꝙ idiuiduũ est hoc aliqd a forma.i. est in actu ꝛ existit per formã: nõ aũt forma est per se pnᵐ incõicabilitatis eius: sꝫ ista glosa nõ põt stare: lꝫ.n. verũ sit ꝙ idiuiduũ existit ppter formaꝫ: tñ hoc nõ tollit qn forma sit per se pnᵐ idiuiduationis: imo Auerroys.5.metaph.cõ.15. ꝛ.7. metaph. ꝯmẽ.5. Expresse hꝫ ꝙ suba demõstrata nõ est suba ꝛ nõ est vna: nisi per illã.s. ppter formã: ꝛ idẽ hꝫ.2. de aĩa.cõ.7. congregatũ ex mã ꝛ forma nõ est vnũ: nisi ppter vnitatem exñtẽ in forma. ❡ Rursus pus nã indiuiduuꝫ est hoc ꝛ singulare q̃ſ sit exñs. exñtia.n. est posterior nã re: cui aduenit. ꝛ iõ res exñs nõ est in pdicamẽto: qꝛ est aggregatũ per accñs. vt pꝫ.7.metaph.t.c.53. tunc igiꝫ ꝯsidero entitatẽ hꝰ suppositi in illo priori nature in quo abstrahit ab actuali exñtia: ꝛ quero per qd sit hoc ꝛ singlare pmo. an per formã: an p materiã: an p q̃titatẽ: nõ per q̃titatẽ: qꝛ vt argutũ est supra: aut per quãtitatẽ terminatã: aut per interminatã: nõ põt dari scðm: qꝛ illa est indifferens respectu pluriũ: neqꝫ per terminatã: qꝛ illa est posterior natura ꝯposito: sic vlr est de quolibꝫ accñte terminato. vt est snia Auerroys. pmo capite de suba orbis. ꝛ.2. de aĩa. ꝯmẽ.4. a posteriori aũt nihil suã entitatẽ sortiꝫ: nec vnitatẽ pmo maxime in abˢᵒ. Restat igiꝫ vt tale suppositũ sit hoc vel p suã mãm vel per suã formã vel p vtrũqꝫ siſ. ꝛ tunc magis videꝫ ꝙ sit hoc a sua forma q̃ſ a sua materia: tũ qꝛ effectus in actu causa dꝫ esse in actu: tũ qꝛ a forma hꝫ nomẽ ꝛ diffinitionẽ ꝛ nõ a mã: sicut est mẽs Auerroys in.8.metaph.cõ.7. ꝛ.7.metaph. cõ.37. ❡ Rursus ista respõsio seipsaꝫ destruit. nã si ꝯpositũ a forma hꝫ eẽ existẽe. igiꝫ a forma pncipalr habebit esse cõpositi ꝛ esse hoc. Existẽtia.n. vel est accñs vel hꝫ modũ accñtis: talis aũt exñtia recipiꝫ in ipso ꝯposito per se pmo: ꝛ non est in ipsis partibus: nisi per accidens. illud.n. qᵭ per se existit est cõpositũ ex materia ꝛ forma. Materia aũt ꝛ forma nõ existunt: nisi ad exñtiã ipsius compositi. si igiꝫ forma est pnᵐ per se existẽdi ipsi ꝯposito: etiã ipa forma erit pncipiuꝫ per se essendi ipsi ꝯposito in esse incõicabili ꝛ esse hoc: qᵭ pbaꝫ: qꝛ a quo res hꝫ accidẽtia ꝯñtia entitatem incõicabilẽ: ab eodẽ hꝫ etiã entitatẽ incõicabileꝫ: sicut a quo res hꝫ accidẽtia ꝯñtia entitatẽ cõicabilẽ ab eodem hꝫ entitatẽ cõicabilem. Agens.n. quãtum dat de forma tantũ dat de accidẽtibus ꝯñtibus formã: mediãte tamẽ forma vt sentit Cõmentator in.8.physico. cõmẽ.32. ꝛ.3. celi. cõmẽ.28. ꝛ.4. celi. cõmen.24. pꝫ ista maior: qꝛ sicut effectuũ vlium cause sunt vles: ita particularium cause sunt particulares. 2.physico.t.c.38. ꝛ.5. metaphysi.t.c.3. ꝛ.12.metaphysi.t.c.27. Cuꝫ aũt existentia ꝛ vlter oĩa accidentia terminata sint in ipso composito ꝛ pncipaliter sint in eo ppter formã. Igiꝫ a quo compositũ pncipaliter hꝫ ꝙ existat: ab eodem compositũ habebit pncipalr ꝙ sit hoc ꝛ singulare. Minor quantũ ad primã partem sui pbaꝫ per phm in pهemio metaphy. vbi hꝫ ꝙ actus ꝛ generatiões sunt circa singularia. Idẽ pmo de generatione.t.c.40. secũda pars minoris: etiã probaꝫ: qꝛ lꝫ phs dicat. pmo physico.t.c.80. ꝙ subiecta quidẽ materia cũ forma causa sint oĩum eoꝝ que fiunt: tamẽ nõ est dubiũ ꝙ talia accidentia terminata pncipalr sunt a forma saltem in genere cause finalis: vt pulchre declarauit Auerroys in pmo capite de suba orbis. Nõ.n. est hec complexio: ꝛ hec compositio in hoc composito: nisi ppter hanc formã. forma.n. limitat sibi materiã ꝛ dispositiões eius nõ materia formã: sicut etiã infra ostendemus. ❡ Confirmaꝫ hoc per Auerroym in pmo de aĩa. ꝯmẽ.90. vbi hꝫ ꝙ res hꝫ ꝙ sit vnũ ꝛ cõtinuũ a sua forma ꝛ nõ a materia: qᵭ ego intelligo pncipalr vt magis infra declarabo. ❡ Rursus actus separat ꝛ distiguit. 7. metaph.t.c.49. sed idẽ est pnᵐ pmo distinguendi ꝛ essendi. si igiꝫ vnum indiuiduum distinguiꝫ ab alio indiuiduo per suam formã: exquo forma est pnᵐ distinguendi pmũ nõ materia: qꝛ in fundamento nature nihil est distinctũ. pᵒ metaph. t.c.17. ❡ Sed ad hoc qdã rñdent glosantes dcm phi dũ dixit. actus separat ꝛ distinguit. veruꝫ est in distõne formali ꝛ q̃ditatiua: nõ aũt in distinctiõe numerali. ❡ Sꝫ ꝯ. sicut vliũ cause sunt vles: ita particulariũ cause sunt pticulares: sicut igiꝫ spẽs rerũ gnãbiliũ pmo distinguũtur p suas formas cõẽs: ita indiuidua sub illis cõstituta pmo per suas formas pticulares. q̃re relinquiꝫ istã opionez esse erroneã: que ponit solũmõ materiaꝫ quãtaꝫ esse indiuiduationis pncipiũ: qũo aũt motiua istius opionis solui hẽant ĩfra patebit.

Tertia opinio ponit ꝙ vnũqᵭqꝫ indiuiduuꝫ formalr sit hoc seipso ꝛ nõ alio: qꝛ per phm in.8.metaph.

tex.c.vltimi. vnũqđq; est ens ⁊ vnũ seipso. ¶ Cõfirmatur.7.metaphẏce. tex.cõ.45. Natura vniuscuiusq; ꝓpꝛia sibi. nõ igit̃ est q̃rendũ aliud pn̄ͣ idiuiduatõis a seipso.

Sed contra. istã opinionẽ arguit̃. Naʒ certum est ꝙ secus est in simplicibus ⁊ secus est in cõpositis: sicut est sententia pħi in.7. metaphẏ. tex.c.vlti. ꝙ in simplicibus nõ cõpositis nõ querit̃: neq; per quid: neq; per q̃re: sed est alter modus qõnis: ⁊ scias ꝙ vl'iter verũ est: ꝙ secus est in ipsis pn̄cipijs ⁊ secus est in ipsis pn̄cipiatis. pn̄cipiata.n. differũt per sua pn̄cipia: sed pn̄cipia vel nõ differũt vel si differũt seipsis differũt: ⁊ sunt potius pmo diuersa q̃ꝫ differẽtia: sicut dicit l simili Auicẽ. in.5. sue metapħ. Oz relõ nõ referit̃: sed est ratio referendi: vel si referit̃ seipsa referit̃: ita in proposito: lꝫ de forma que est pars cõpositi posset dici: ꝙ hec forma simplex formal'r ⁊ intrinsece est hec seipsa: ⁊ forte etiaꝫ hoc de mã dici põt: lꝫ.n. Auerroys.12. metapħ. cõmen.14. dicat ꝙ mã nõ hꝫ vnitatẽ nisi a forma. Hoc intelligo q̃tũ ad vnitatẽ extrinsecã ⁊ ꝯitem ipsam formã in materia: sed quantũ ad vnitatẽ intrinsecam ⁊ ꝓpꝛiã sibi. Dico ꝙ mã seipsa est ens: ⁊ seipsa est vna. aliter.n. si oẽꝫ entitatẽ ⁊ vnitatẽ mã haberet a forma: tunc essentia materie nõ esset realiter distincta ab eẽntia forme. ¶ Cuius oppositũ hꝫ Auerroys. expresse in.8. metapħ. cõmẽ.8. ⁊ pmo celi. ꝯmẽ.92. tunc etiã nõ essent tria pn̄cipia rerũ naturalium. ¶ Cuius oppositũ demonstratũ est pmo phẏsico. per longũ ꝓcessum. ¶ Ad ꝓpositũ: lꝫ de partibus essentialibus cõpositi dicamus ꝙ tales sunt hec formaliter seipsis: tamẽ de ipso composito hoc nõ põt dici: q2 de ipo reddi põt ratio per suas causas intrinsecas: q2 cõpositũ est hoc per hanc materiã ⁊ per hanc formã. sicut multotiens hoc asseruit Auerroys. vt supra declaratuꝫ est per plures auctoritates eius. Motiua aũt istius opinionis facile est soluere. nam pħs in.8. metapħ. tex.c. vltimi. loquebat̃ de rebus abstractis a mã in quibus ideꝫ est q̃ditas ⁊ indiuiduũ. vt apparet etiã in.3. de aĩa. tex.c.9. vbi dicit̃ ꝙ in quibusdã idẽ est caro ⁊ carnis esse. in talibꝰ.n. nõ opꝫ querere ſm pħos: ⁊ maxime ſm Auerroym per quid talia sint hec. seipsis.n. sunt statim id qđ sunt. nõ.n. ibi differt posse ab esse. vt dicit̃.3. phẏsico. t.c. ꝓpter nõ esse in eis aliquod pn̄cipiuꝫ potentiale: sicut est materia in istis generabilibus ⁊ corruptibilibus: ⁊ hoc sensit Auerroys in loco pallegato. vbi dicit: ꝙ in his que non habẽt mãm talia nõ habent causam aliam a se in hoc ꝙ sunt vnũ. Econtrario eis que sunt in materijs. ꝑ formas .n. fiunt composita ex materia ⁊ forma vnum ⁊ aliquid ens. ¶ Ad aliud. septimi metaphẏsice dicitur: ꝙ pħs dixit illud cõtra Platonẽ qui opinabat̃ ꝙ ydea hominis esset quedã sub̃a separata a particularibus hominibus cõis oibus. Aristoteles aũt arguit cõtra ipsum: ꝙ hoc sit impossibile. vnaqueq; .n. sub̃a per se existẽs est sibi propria ⁊ nõ cõis. est aũt sibi ꝓpria vel seipsa: sicut est in abstractis a mã vel saltem per sua pn̄cipia ꝯstitutiua: sicut est in ꝯpositis ex mã ⁊ forͣ: sicut.š. dcm̃ est.

Uisis ⁊ iprobatis alioꝝ opinionibus ponã modo opionẽ quam credo esse de mente Auerroys. primo igit̃ ponemus aliquas suppõnes ⁊ distinctiões. postea subnectemus ꝯclusiones responsiuas ad qõnẽ. ex quibus facile patebit veritas quesiti. in primis igit̃ tu debes scire: ꝙ ista questio est mota de intentiõe Auerroys. nullus.n. modernoꝝ: nec antiquoꝝ auerroystarũ determinauit hanc qõneꝫ. Johannes.n. de Janduno in 7ͦ sue metaphẏsice. mouet hanc qõnem: tamẽ videt̃ esse dubius ⁊ ꝓblematice ꝓcedere: sicut videre potes: alij aũt moderni diuersas ymaginationes habent. ¶ Scias igit̃ ꝙ qđ de pn̄cipio indiuiduatiõis in via auerroys ⁊ aristotelis nõ hꝫ locũ in substantijs imaterialibus: sicut etiã superius notaui tibi: q2 in abstractis a materia ideꝫ est quiditas ⁊ indiuiduum omnibus modis: neq; ibi aliqua distinctio cadit: nisi forte ſm modũ intelligendi nostruꝫ. hoc aũt expresse pꝫ de intentiõe eius.8. metaphẏsi. cõmen. vltimo. ⁊.3. de aĩa. cõmen.9. ⁊ alibi frequenter. Questio igit̃ ista querit de substãtijs materialibus generabilibꝰ ⁊ corruptibilibus. ¶ Scđo. tu debes scire ꝙ quando querimus q̃d est pn̄cipiũ idiuiduatiõis in istis generabilibus nõ querimus quo formaliter induiduũ est indiuiduuꝫ: quia sic facile esset soluere questionẽ. indiuiduũ.n. formaliter est indiuiduũ intentiõe secunda. iste.n. sunt de numero secũdarum intentionũ. quas secundo intellecta appellat auerroys.4. metaphẏsi. cõmẽ. secũdo. Indiuiduũ.n. vniuersale ⁊ particulare sunt intentões secunde. nõ querit igit̃ questio quo formaliter sortes est indiuiduũ: q2 intentõe secunda formaliter ⁊ effectiue ab intellectu sic denominat̃. Nec quero quo sortes formal'r est vnus numero: q2 vnitate numerali est vnꝰ numero: siue illa sit de genere quãtitatis siue nõ: nec quero de vnitate numerali vaga: sed quero quo tãq; pn̄cipio proximo ⁊ causa ꝓxima vnitatis numeralis signate sortes est vnus numero ⁊ hic. ¶ Tertio. tu debes scire ꝙ aliud est loqui de principio indiuiduatiõis quantũ ad esse phẏsicũ qđ sit in effectu: cum transmutatiõe. aliud est loq̃ de tali pn̄cipio ſm esse metaphẏsicũ ſm qđ esse ꝯsiderat̃ vt abstrahit a trãsmutatione ⁊ ab actuali existẽtia. ⁊ hꝫ solũ esse predicamẽtale. Ratio est: q2 singulare vt hꝫ esse in effectu est qđdaꝫ aggregatũ per accñs nõ habens conceptũ per se vnum: nec vt sic est reponibile in predicamẽto. ignorãtia auteꝫ istius distõnis multos deduxit ad baratrũ ignorãtie in via Cõmẽtatoris ⁊ Aristotelis. vt ĩfra patebit. Qđ auteꝫ ista vtroq; modo terminabit̃ in via eius. ¶ Rursus debes scire ꝙ vnũ idiuiduũ vel suppoͫ ſm alios distingui ab alio in predicamẽto sub̃e ꝯtingit dupl'r. vel per itrinseca vel per extrinseca: itrinseca aũt idiuiduo sub̃e sunt hec mã ⁊ hec forma. Extrinseca aũt sunt: sicut est ipsum agens ⁊ vl'iter oia accñtia: sicut est q̃titas tẽpus ⁊ locus que cõpetunt sibi vt hꝫ esse in effectu. ¶ Rursus tu debes scire ꝙ sicut effectuũ vl'iuꝫ cãe sunt vl'es: ita ꝑticulariũ cause sunt particulares: sicut pꝫ.2. phẏsicõ. t.c.38. ⁊.5. metapħ. t.c.3. ⁊.7. metapħ. t.c.37. vbi hẽtur ꝙ hõ in cõi ꝯponit̃ ex carnibꝰ ⁊ ossibus in cõi. hõ vͦo particularis ex his carnibus ⁊ ex his ossibꝰ. Idẽ sentit pħs.12. metapħ. t.c.27. ¶ Rursus tu scis in via eius ꝙ forͣ est nobilius ens mã ⁊ ꝯposito.7. metapħ. ꝯmẽ.7. ⁊.2. phẏsi. cõmẽ.4. Idẽ.5. metapħ. ꝯmẽ.5. ⁊ pͦ. celi. ꝯmen.5. vbi hꝫ ꝙ mã nõ est ens: nec nã: nisi ꝑ q̃to recipit formã. ¶ Ulterius. tu debes scire: ꝙ lꝫ mã pma dicat̃ esse vna nuõ ꝑuatiue respectu oiũm gnãbiliũ ⁊ corruptibiliuꝫ. vt est sñia pħi.8. metapħ. t.c.11. ⁊ auerroys.12. metapħ. ꝯmẽ.14. tñ efficit̃ plures ſm plures habilitates. Ad recipiendũ formas ꝯ̃rias: sicut scribit pħs. pͦ. de gñõ. t.c.29. ⁊ Cõmẽtator ibideꝫ. ꝯmen.22. ⁊.12. metapħ. ꝯmen.11. ⁊ pͦ. celi. ꝯmẽ.120. ⁊.4. phẏsicẽ. ꝯmẽ.120. ¶ Pro quo tu debes scire ꝙ. sicut scribit pħs in.2. de aĩa. t.c.24. ⁊.26. Actus actiuoꝝ fiũt in passo disposito. iđ si mã dicit̃ recipere hanc formã: opꝫ ipsam disponi ⁊ q̃litatiue ⁊ q̃titatiue: q̃bus dispõnibus inductis ab agẽte necẽo insurgit de nouo quedã habilitas in mã ita iclinãs mãm ad hanc formã ꝙ nõ ad aliã. tales aũt habilitates siue põne respectiue numerantur ad numeratõeꝫ formarũ: ⁊ sũt gnãbiles ⁊ corruptibiles q̃tũcũq; poͤ remota mãe per quã mã respicit formã in

cōi sit eterna:sicut est snīa auerroys in ɔmētis allegatis quicquid dicat Johānes de Jāduno in hoc:ɜ quē credo me demōstrasse in qōne mea quā feci de po° mãe. ⁋ Rursus.tu debes scire ꝙ refert dicere aliqd neccio cōcurrere ad esse alicuius:⁊ illud esse de rōne itrinseca illius: sicut pꝫ de ꝑuatiōe que neccio ɔcurrit ad gnōnē rei gnāte: non tñ est de rōne rei gnāte.vt dicit Auerroys.ꝑmo physic. ɔmē.64. ⁋ Rursus debes diligēter aīaduertere ꝙ scd'm Auerroym: ꝙ vnū qd est synonimū enti est idez cū ente ⁊ nō differūt:nisi ratione.4.metaph. ɔmē.3.⁊.8. metaph.ɔmē.8.⁊ tale vnū qd est synonimū enti est aliud scd'm ipsum ɜ Auicēnā ab vno qd est ꝑn^m numeri: ex quo sequit ꝙ cū ens ⁊ vnū sint.Jdez scd'm Aristo. ⁊ Cōmentatorem.quot modis igit dicet ens tot modis dicet vnū: qꝛ multiplicato subto multiplicat passio: ex quo seqt ēt ꝙ quicquid est causa entitatis est etiaz causa vnitatis ɔstis talē entitatē:cuꝫ igit ens aliud generice:aliud specifice: aliud numeraliter dicatur:ita vnitas:alia generica:alia specifica:alia numeralis erit.

Jstis premissis ponunt ɔclusiones. ꝑma cōclusio est.gnābilium ⁊ corruptibiliū ꝑncipia itrinseca: ⁊ per se idiuiduatiōis eius vt indiuiduū hꝫ esse predicamētale:⁊ metaphysice loquendo:sunt mā ⁊ forma sua. Jsta ɔclusio pbat.illa sunt ꝑncipia per se vnitatis numeralis indiuidui: que sunt per se ꝑncipia entitatis eius.pꝫ per vltimū suppositū. nō.n.est ymaginabile ꝙ ab aliquo res recipiat entitatem a quo nō recipiat aliquā vnitatē:cū ens ⁊ vnū sint idē:sed materia ⁊ forma sunt per se ꝑncipia itrinseca entitatis ɔpositi.vt pꝫ.2.de aīa.t.c.2.igit ⁊c. ⁋ Cōfirmat:⁊ fere redit in idē:qꝛ illa sunt ꝑn^a vnitatis numeralis indiuidui: a qb^s talis vnitas eēntialr depēdet:sꝫ vnitas nūālis ɔpositi depēdet eēntialiter a suis partib^s. vt pꝫ.7. metaph. t.c.vltimi.q̄re ⁊c. ⁋ Rursus illa sunt ꝑncipia per se idiuiduatiōis: per que vnū indiuiduū a ꝑori distinguitur ab alio.pꝫ:qꝛ eadē sunt ꝑncipia distinctiua a ꝑori ⁊ essendi:sꝫ per mām ⁊ formā vnū indiuiduū a ꝑori distinguit ab alio: qꝛ per illa distinguit vnūqdqꝫ a ꝑori ab alio qd nō est ipsum:per que ꝑmo hꝫ esse:sed vlr oē ɔpo^m est per suā mām ⁊ ꝑ suā formā. vt hꝫ Cōmētator.5. metaphysi. ɔmē.23.g̃ ꝑ mām ⁊ formā suā distiguit ab alio qd nō est ipsꝫ. igit mā ⁊ forma sunt per se ꝑncipia idiuiduādi. Sꝫ ɜ hanc ɔclonē instat.nō.n.videt ꝙ mā sit ꝑn^m distinguēdi a ꝑori:qꝛ actus est distinguere ⁊ separare. 7. metaph. t.c.49. ⁋ R̄. Sicut est de mā in cōi ⁊ in spē cōsiderata: ita est de mā indiuiduali:sꝫ vna spēs nō distinguitur ab alia per mām in cōi:sꝫ per formaꝫ in cōi: qꝛ scd'm Auerro. forma est tota qditas. igit a pari est de mā indiuiduali. ⁋ Cōfirmat assumptū:qꝛ sicut est in formis accn̄talib^s ⁊ artificialibus:ita est in nālibus: sꝫ forme accn̄tales nō distinguunt per māꝫ: aliogn albedo in homie spē distingueret ab albedine in cigno:qd est falsū:forma etiā statue in cera spē distingueret a forma statue facta in ligno qd est falsum.g̃ a pari dicit ēt in substātijs nālib^s:ꝙ sue forme specifice non distinguunt per suas mās. g̃ a pari erit dōm de indiuiduis ipsarū:cuius oppositū.tu dicis. ⁋ Forte ꝑpter argumēta aliqui fuerunt moti ad dōm ꝙ materia nō est ꝑncipiū per se indiuiduationis: sed est ɔditio neccio requisita:⁊ hoc tenent de mēte Auerroys ⁊ Aristotelis:sed ista positio nō est Auerroys: qꝛ si mā per se ɔcurrit ad esse idiuidui per se ɔcurrit ad vnitatē eius. nō igit tm̄ ɔditio neccio reqsita tm̄:imo tm̄ ꝑ se ꝑn^m.

Ad argumēta aūt rñdet. ⁋ Ad ꝑmū rñdet: ꝙ si volumus saluare Aristo. a ɜdictione:ops glosare illā ꝑpōnē eius.actus separat ⁊ distinguit. verū est:tm̄ ꝑnci^m ꝑncipale ⁊ nobilius:nō tñ hoc intelligi debꝫ cuꝫ precisione: ita ꝙ solū actus distinguat:imo etiam mā distinguit:lꝫ nō eque ꝑncipalr: sicut forma:cū forma nobilior sit mā. Alioquin Aristote. sibi ɜdiceret in.8.metaph.t.c.xi. vbi expresse ponit materiā esse ꝑn^m per se distinguēdi.ingt.n.ibi ꝙ quoꝝ materie ⁊ forme sunt diuerse:illa sunt diuersa.silr.7.metaphy.sortes differt a callia ꝑpter mām:nec valet glosa scotistaꝝ ꝙ ibi sumat mā ꝑ dr̄ia idiuiduali: quā ipsi heccey tatez appellāt:qꝛ sic nullibi Aristote.sumpsit mām:qd etiā apparet ex dictis eius ibidem: vbi hꝫ ꝙ gnāns gnāt aliud ꝑpter mām:⁊ est.tex.cō.28.logt igit phs ibi de mā que est subm gnōnis. ⁋ Et h̄ ɔfirmat ex snīa Auerro.ibidē. ɔmē.28. vbi exponēs mentē phi dixit: ꝙ multitudo generabiliū ab vno gnāte ꝑuenit ꝑpter multitudinē materieꝝ in quas agit. Sed tu dices h̄ ⁊ bn̄:ꝙ mā nullo pacto est ꝑn^m distinguēdi:qꝛ qd de se est indistictū nullius distōnis dr̄ esse ꝑn^m:sꝫ mā de se est idistincta.ꝑ°metaph. t.c.17.⁊.7.metaph.t.c.8. vbi dr̄ ꝙ mā nō ē q̄tuꝫ:nec q̄le: nec aliqd alioꝝ ꝑdicamentoꝝ.q̄re ⁊c. ⁋ Ad hoc ego respōdeo ꝙ mā pōt duplr ɔsiderari. vno^o vt est illimitata ⁊ ꝑuata oi for^a:⁊ vt sic mā nō hꝫ esse:nisi in itellu. vt ingt auerroys.12.metaph. ɔmē.14. Et sic mā ꝑ^a est indisticta ⁊ vna ꝑ indifferētiā ⁊ ꝑuatiōnē oīum formaꝝ: nec vt sic est ꝑn^m aliquo pacto alicui^s distōnis:⁊ sic itelligit mens Arist.in locis adductis. Alio^o ɔsiderat mā vt stat sub forma:⁊ vt est ꝑn^m eēntiale alicui^s effectus:⁊ sic mā hꝫ esse. ex aīam:⁊ sic dant mãe ꝑpe:sicut dant for^e ꝑpe.aliogn qdlꝫ posset fieri ex qlibet.mā aūt talr cōsiderata bn̄ est ꝑn^m distinguendi. Rō aūt faciēs opinari mām nullo pacto esse ꝑn^m distōnis est: qꝛ for^a cū sit ꝑfectior mā: ⁊ cum iperfectiora vlr sint ꝑꝑ ꝑfectiora:dicimus nō iō hāc esse formaꝫ:qꝛ est in hac mā:imo poti^s hec mā est hec mā:qꝛ est sub hac for^a.for^a.n.cū sit actus limitat sibi mām:que est po^a ꝑꝑ ipsam sortitā fuisse nobiliorē entitatē q̄ sit entitas mãe. ⁋ Et ad hoc respiciēs phs dixit.7.metaphy. actū separe ⁊ distinguere tm̄ ꝑncipalē ⁊ originalē cām distōnis:ꝑꝑ hoc tñ nō negauit māꝫ etiā aliquo pacto distinctiōis eē ꝑn^m respcū ɔpositi: cuius est ꝑn^m.ꝑncipiatū .n.distinguit per sua ꝑn^a:eo mō aūt aliqd distinguit quo ipsuꝫ est ens:⁊ qꝛ mā est ens in po^a.iō distinguit vt po^a:⁊ qꝛ for^a est actus for^a distiguit vt actus.ɔꝑando aūt actū ad po^am actus est nobilior po^a:⁊ nobiliori mō distinguit. Et ne videat tibi nouuꝫ hoc:manuducā itellcm̄ tuū per quoddā sile. Certū est ꝙ phs.9.metaph.tex.cō.20. hꝫ ꝙ actus est rō cognoscēdi:⁊ tñ ad cognitionē rerū nāliuꝫ opꝫ cognoscere oēs suas cās:qꝛ oia hn̄tia ꝑn^a cās ⁊ elmta nō cogscunt:nisi ex cognitiōe ꝑncipioꝝ cāꝝ ⁊ eltoꝝ.vt demrat phs in ꝑn^o physice auscultatiōis: opꝫ igit cognoscere mām rerū nāliū.g̃ mā aliquo mō est ꝑn^m cognitionis.mā aūt nō est actus:nec actū hn̄s. Et tūc est ɔsile argumentū de mā qūo mā cū scd'm se sit ignota.7.metaphy. t.c.35.pōt eē ꝑn^m cognoscēdi:sicut supius arguimus: quo mā cū scd'm se sit indistincta poterit esse aliquo mō ꝑnci^m distinguēdi. Sile argu^m:similis quoqꝫ solo. ⁋ Ad aliud rñdet:ꝙ lꝫ for^a sit tota qditas:ꝑꝑ hoc tñ non seqt ꝙ mā specifica nō sit ꝑn^m distinguēdi ipsius spēi: lꝫ for^a specifica sit ꝑncipali^s distinctiua. Et rō est:qꝛ forma ipsa nō est ipsa spēs ɔposita ex mā ⁊ for^a oīb^s modis: sic dicit auerroys.7.metaph.cō.21.quiditas homis est hō vno^o: ⁊ qditas hois nō est hō alio^o: ⁊ ē ɔgregatū ex mā ⁊ for^a:qꝛ igit mā hois est deferēs formā hois:q̄ est qditas ei^s:⁊ qꝛ alia ⁊ alia for^a in spē hꝫ aliā ⁊ aliā māꝫ spē: sicut est snīa phi. 8°.metaph.t.c.xi.⁊ Cōmētatoris ibidē.⁊.8.physi.cō.46. ⁊.9.metaph.cō.12. Propter h̄ ēt mā ipsa specifica ē ꝑn^m

distinguēdi ipsaꝫ spēm: ꝛ hoc apparet ꝑ phm̄.8.metaph̄. t.c.xi. vbi ↄcludit distōnē spērū ex distōne mā̃erūꝫ ꝛ formaꝝ: ꝛ vnitatē specificā ex vnitate eorūdeꝫ. Uel aliter. esto grā disputatiōis ꝙ mā̃ in spē ↄsiderata nō sit pn̄ᵐ distinguēdi: tūc negaṫ silitudo: qꝛ secus ē in q̄ditatibꝰ ꝛ secus in suppositis q̄ditatū: qꝛ mā̃ in q̄ditatibꝰ ē ex̄ q̄ditatē. iō nō est pn̄ᵐ distiguēdi: sꝫ mā̃ in suppositis q̄ nō sunt q̄ditates nō est ex̄ eēntiaꝫ suppositi: imo ē ps eēntialis eiꝰ. iō ē pn̄ᵐ distiguēdi indiuiᵐ: nō tñ spēm. Et cuꝫ tu dicis ꝙ sicē vliū cāe sunt vles ꝛc̄. Rñdeṫ ꝙ verū est q̄ntū ad aliq̄: nō tñ q̄ntuꝫ ad oīa. al's ibi nō eēt silitudo: sꝫ idētitas. pma tñ solō melior est: lꝫ.n. mā̃ sit ex̄ q̄ditatem spēi: qꝛ. vꝫ. nō est q̄ditas: nec pars q̄ditatis eius: nō tñ est ex̄ essentiā spēi: imo est pars essentialis eiꝰ: ꝛ ista differūt in via Auerro. sicut scis: ꝛ sicut est pars essentie: ita est pn̄ᵐ distōnis eiꝰ. ¶ Ad aliud rñdeṫ: ꝙ nō est silē de formis accñtalibus ꝛ de formis subalibꝰ: qꝛ forᵉ accñtales nō hñt mā̃ꝫ ex q̄: sꝫ in q̄. 8. metaph̄. t.c.iz. Ita etiā rñdeṫ de formis artificialibꝰ: qꝛ vt inq̄t Auerro. 8. metaph̄. cō. xi. In artificialibus solū ↄtingit ꝙ stāte diuersitate mā̃erū in spē pōt ꝑduci ideꝫ effectus in spē: ꝛ vt mihi vṙ: rō est: qꝛ forᵉ artificiales non sunt in poᵃ mā̃e: sicut forᵉ mā̃les: sꝫ sunt ab extrinseco motore. vt est snīa Cōmētatoris. 3. de aīa. cō. 18. ꝛ. 7. metaph̄. cō. z8. Mā̃. n. nō hꝫ nālē iclinationeꝫ ad illas. Et sic pꝫ solō ꝛc̄. ¶ zᵃ ↄ̄ pncipalis est ista: lꝫ ita sit vt dicit pma ↄ̄: ꝙ tā mā̃ q̄ꝫ forᵃ sunt ꝑ se pn̄ᵃ idiuiduationis: ↄpando tñ mā̃m ad formā per ꝑus forᵃ est pn̄ᵐ idiuiduatiōis q̄ꝫ mā̃ in ordine ad ipsuꝫ idiuiduū. Ista ↄ̄ ꝓbaṫ sic. Illud per ꝑus ꝛ imediatius est pn̄ᵐ indiuiduatiōis a quo res ꝑus hꝫ esse hoc ꝛ vnū esse: sꝫ idiuiduū per ꝑus hꝫ esse vnū ꝛ hoc esse a forᵃ q̄ꝫ a mā̃. g̊ ꝑus ꝛ pncipalius forᵃ erit pn̄ᵐ idiuiduatiōis q̄ꝫ mā̃. Discursus notus cū maiori: qꝛ idiuiduū dicit hoc esse ꝛ vnū esse. s. incōicabile esse. Minor aūt ꝓbabiṫ ꝑ q̄plures auc̄tes Auerroys adductas in pn̄ᵒ q̄onis. quarū tres solū hic volo repetere. Cōmētator in zᵒ de anīa. ↄmē. 7. Congregatū ex mā̃ ꝛ forᵃ nō est vnū: nisi per vnitatē exñteꝫ in ipsa forma. Idē. 3. phẏsi. ↄmē. 68. oīs res est vna per formā suā. Idē pmo de anīa. oē q̄ est vnū est per suā formā: ꝛ etiā ↄtinuū: nō per suaꝫ mā̃m. supple in pᵒ ꝛ pncipalṙ. ¶ Rursus sicut se hꝫ mā̃ ꝛ forᵃ in cōi respectu ↄpositi in cōi: ita mā̃ ꝛ forᵃ in ꝑticulari ad ↄpoᵐ in ꝑticulari: sed per formā in cōi per ꝑus distinguiṫ: ꝛ est vnū ↄpoᵐ in cōi q̄ꝫ per mā̃m in cōi. g̊ a pari idiuiduū ꝑticulare per ꝑus distinguiṫ: ꝛ est vnū per suaꝫ formā q̄ꝫ ꝑ suā materiā. Qꝫ aūt cōpoᵗᵘ in cōi ꝑ ꝑus distinguaṫ ꝑ formā q̄ꝫ per materiā. pꝫ per multas auc̄tes Cōmentatoris supra in pn̄ᵒ q̄onis. q̄re forᵃ particularis erit pn̄ᵐ intimius idiuiduatōis q̄ꝫ mā̃ ꝑticlaris. ¶ Sꝫ ad illas auc̄tes Cōmētatoris q̄dā rñdent dicētes ꝙ dcm̄ Cōmētatoris. z. de aīa. ↄmē. 7. hꝫ vitatē de forᵃ specifica: nō aūt de forᵃ indiuiduali. ↄgregatū. n. ex mā̃ ꝛ forᵃ reponiṫ ꝛ ↄstituiṫ in eē specifico ꝑ formā: ꝛ nō ꝑ materiā. ꝑsertiꝫ fm̄ Auerro. tenentē ꝙ mā̃ nō sit pars q̄ditatis. ¶ Aliq̄ vō aliter glosant istas auctoritates dicētes: ꝙ idiuiduuꝫ est hoc ꝛ vnū ꝑ formā. i. indiuiduū est in actu: ꝑꝑ formā: tñ forᵃ nō est pn̄ᵐ idiuiduatōis. Sꝫ pma rñsio nō pōt stare. nā sicut vliū cāe sunt vles: ita particulariū cāe sunt ꝑticulares: lꝫ g̊ forᵃ sub esse specifico sit pn̄ᵐ vnitatis specifice: tñ hec forᵃ idiuidualis erit pn̄ᵐ vnitatis nūeralis. ¶ Cōfirmaṫ: qꝛ aut Cōmētator ibi loq̄ṫ de ↄgregato in cōi: aut de h̄ ↄgregato ꝑticulari. nō pōt dici pᵐ. vt pꝫ ispiciēti cōmentū: imo Cōmētator. z. de aīa. ↄmē. z. dixit: ꝙ forᵃ est per quā idiuiduū fit hoc. si igiṫ loq̄ṫ de ↄgregato ex hac mā̃ ꝛ ex hac forᵃ. pꝫ ꝙ h̄ forᵃ nō ↄstituit forteꝫ ꝑ in esse specifico ꝛ cōicabili: sꝫ potiꝰ in eē hoc ꝛ incōicabili.

¶ Et ↄfirmaṫ: qꝛ quot modis dṙ ens: tot modis dṙ vnū: cū ens ꝛ vnū sint vna nā. per phm̄. 4. metaph̄. t.c. 3. Sed ens dṙ vel trāscendēter vel generice vel specifice vel numeraliter. g̊ a pari ēt vnitas. ꝛ ꝑ ↄñs alia ē vnitas singularis a sua forᵃ singulari: ꝛ alia erit vnitas specifica a sua forᵃ specifica. ¶ Et confirmaṫ: qꝛ nihil pōt cōstituere ꝑ aliq̄d in aliquo esse: q̄ repugnat rōni formali eiꝰ: sicē rōnale nō pōt ↄstituere hoiem in eē irrōnabilitatis: sed sic est ꝙ forᵃ singlaris est de se h̄ ꝛ de se vna. vt ifra patebit. g̊ nō pōt ꝑ ↄstituere indiuiduū in aliquo esse vel in aliq̄ vnitate cōicabili: ꝛ hoc pᵗ: ꝛ ꝑ se: qꝛ tūc effectus trāscēderet suā cāꝫ. ¶ Cōfirmaṫ ꝑ auerroym. 5. metaph̄. ↄmē. 15. ꝛ. 7. metaph̄. ↄmē. 5. vbi hꝫ ꝙ suba demrata ꝑ formaꝫ fit suba ꝛ vnū ꝛ aliq̄d ens ideꝫ. 8. metaph̄. ↄmē. vlti. ex q̄ pꝫ fm̄ Auerroym: ꝙ ꝑ formā idiuidualē pmo ꝛ ꝑ se fit hoc aliq̄d ꝛ cōstituiṫ in esse incōicabili. Alia aūt rñsio alioꝝ de actu exñtie satis a nobis supra ipugnata fuit. ¶ Sed tūc ē locꝰ dubitatōis. nā ꝑ te idiuiduū dṙ ↄstitui in eē idiuiduali ꝛ in vnitate nūerali ꝑ mā̃m ꝛ formā: pncipalius tñ ꝑ formaꝫ. ¶ Sꝫ ↄ̄. certū est ꝙ idiuiduū dicit duo. s. eē idiuisuꝫ in se ꝛ diuisum a quocūq̄ꝫ alio. indiuisio aūt est passio q̄ntiᵗᵃᵗⁱˢ: sicē ꝛ diuisio. g̊ ad esse idiuidui ꝑdicamētale nō sufficit mā̃ ꝛ forᵃ: imo ēt ↄcurrit q̄ntitas. ¶ Propter istud argᵘ dixit Johānes de iāduno in q̄one ꝓpa de hac mā̃: ꝙ idiuiduū q̄ntū ad nām̄ subiectā indiuisioni est in ꝑdiᶜᵒ sube: sꝫ q̄ntū ad esse idiuisuꝫ est in ꝑdiᶜᵒ q̄ntitatis: sicut passio ꝓpa eius. Sꝫ ista opīo nō pōt stare: qꝛ tūc indiuiduū sube esset aggregatū per accñs: qꝛ iportaret res diuersoꝝ ꝑdicamētoꝝ: imo sequereṫ ꝙ tale idiuiduū sube potius ꝛ per ꝑus locareṫ in prediᶜᵒ q̄ntitatis q̄ꝫ in prediᶜᵒ sube: qꝛ ↄcretuꝫ aliq̄ ex accñte ꝛ suba ꝑ ꝑus iportat accidens q̄ꝫ subam: sicut albū. vt hꝫ Cōmētator ↄ̄ Auicen. 5. metaph̄. ↄmē. 14. Maxime in rebꝰ nālibus. ¶ ꝑ. Ista rñsio ē ↄ̄ Cōmētatorē. 7. metaph̄. ↄ. z. vbi hꝫ. ꝙ idiuidua sube ꝓcedūt idiuidua alioꝝ accñtiū. g̊ seclusa re cuiuslꝫ ꝑdiᶜᵗⁱ: adhuc est reꝑire idiuidua ꝓpa sube. ¶ Propter h̄ igiṫ dicamꝰ ꝙ verū ē ꝙ idiuiduū dicit idiuisionē: tñ istā idiuisionē pncipalṙ hꝫ a forᵃ. Et cuꝫ tu dicis ꝙ idiuisio ē passio q̄ntitatis: dico ꝙ tu equocas de idiuisiōe: qꝛ alia ē idiuisio entitatiua: ꝛ alia ē idiuisio q̄ntitatiua seu extensiua: sicut alia est vnitas q̄ est synonima enti: ꝛ alia est vnitas q̄ est pn̄ᵐ numeri. ¶ Et vt tu possis h̄ meliꝰ itellere. dubitaṫ. tu dixisti ꝙ idiuiduū est vnuꝫ ꝑ suā formā pncipaliter. Sꝫ ↄ̄. nō vṙ ꝙ forᵃ sit pn̄ᵐ ꝛ cā ꝓxima vnitatis numeralis: qꝛ a pari est q̄ de ipsa forᵃ ꝑ q̄d sit vna nuō maxime cū itellc̄s forᵉ sit itellc̄s rei cōicabilis. ¶ Ad hoc rñdeṫ fꝫ pn̄ᵃ auerroys: dico ꝙ ipsa forᵃ singlis est vna seipsa ꝛ nō ꝑ aliud: neq̄ꝫ ꝑ mā̃m ꝑtis: neq̄ꝫ ꝑ mā̃m totius vt aliq̄ voluerūt: qꝛ vnitas ista singlis ↄñs ipsaꝫ formā singleꝫ est eadē cū ea: ꝛ nō dr̄t nisi rōne: sicē. n. supra dixi tibi: ens ꝛ vnū ↄuertunṫ: ꝛ sūt idē ꝛ nō dr̄nt: nisi rōne. ꝛ quot modis dṙ ens tot modis diciṫ vnū: ꝛ qꝛ ens aliud specifice ꝛ aliud nūeralṙ: ita vnitas alia specifica ꝛ alia numeralis: sic igiṫ vnitas singlis ↄñs ipsaꝫ entitatē forᵉ singlis talē vnitateꝫ ipsa forᵃ hꝫ a seipsa ꝛ nō merito q̄ntitatis: nisi tu ponas ꝙ vnū q̄ est synonimū enti sit idē q̄ vnū q̄ est pn̄ᵖ numeri. Cū aūt vnū fm̄ Cōmentatorē. 4. metaph̄. ↄmē. 3. nō dicat aliq̄ꝫ dispōnē positiuā eddita enti: sed solū dicat indiuisibilitatē in se aliter vt ipse dicit nihil eēt vnū per suā substantiā: sed esset ꝓcessus in infinitum. si vnum diceret aliq̄ esse positiuū. ꝛ ideo vnūquodq̄ꝫ esse vnius rei est per suaꝫ subam. Ecce igiṫ ꝙ alia est indiuisio importata per vnū q̄ est synonimū enti: ꝛ alia est idiuisio importata per vnum q̄ est pncipiuꝫ numeroꝝ: q̄ aūt forma seipsa sit vna. pꝫ per Auerroym. 3. phẏsicoruꝫ.

5°.68.vbi hꝫ.ꝙ oīs res ē vna ꝑ suā formā. For° aūt ē indi
uisibil' ꝑ se: hoc ē seipsa est vna tāq̄ primuꝫ pn° vnitat':
q̄ vnitas nihil dic̄ formalr̄ fm̄ ipsum: nisi īdiuisibilitatē.
Et cū dicebat̄ ꝙ for° ē cōicabil': ⁊ itell's for' est intell's rei
cōicabilis: rn̄det̄ ꝙ loquēdo de cōicabilitate i pl'a suppo
sita eiusdē rōnis. talis itell's solū cōpetit for' cōi. for° aūt
singl'is ē incōicabilis: ⁊ hec seipsa tali icōicabilitate. licet
loquēdo de cōicabilitate q̄ for° iformat māꝫ. for° singula
ris vt sic dicat̄ eē cōicabil': nec de ista loqmur ad p̄ns. vn̄
vl'r secus est in p̄ncipijs: ⁊ secus ē i p̄ncipiatis. vn̄ hn̄ d cō
posito ex mā ⁊ for° pōt q̄ri ꝑ qd sit h. q2 ꝑ hāc māꝫ: ⁊ per
hāc formā: sꝫ d ipa mā ⁊ ei° for° nō opꝫ q̄rere. q2 talia sūt
simplicia: ⁊ seipsis sunt hec ⁊ vna formalr̄. ¶ Sꝫ tu. d. et
hn̄: saltēꝫ q̄ro a te de ipsa for° cōi q̄ fm̄ cōmētatorē ē subꝫ
vl'itatis: ꝑ qd descēdit i sua supposita i eē pn'. Eadem. n.
spēs sub se hꝫ pl'a supposita. opꝫ igit̄ ꝙ cū inferiora semꝑ
addāt aliqd supra sua sup̄iora: ꝙ suppositū de p̄dicamēto
subē: vt abstrahit a q̄libet re alteri° p̄dicamēti: addat ali
qd supra suā spēm: sub q̄ ē repo°. Et tūc quero qd sit illd.
Ad h diceret subtilissim° scō. ꝙ addit dr̄iaꝫ quā dāt idi
uidualē: quā heccei̇tatē appellat. ⁊ ista heccei̇tas ē diuisi
ua spēi: ⁊ eadē ē ꝯstitutiua suppo°. ⁊ dic̄. ꝙ tal' heccei̇tas ē
idē realiter cū for° ⁊ cū mā ⁊ cū cōposito. ⁊ non distingui
tur ab ipsis nisi ex nā rei. Et si q̄s q̄rat ꝑ qd hec for° ē hec.
dic̄ ꝙ ꝑ suā heccei̇tatē ꝓpriā. sil'r hec mā ē hec ꝑ suā ꝓpāꝫ
heccei̇tateꝫ. Quicqd sit de ista opīone tāti doctoris: cui°
ego nō sū dign° soluere calciamēta. q2 tn̄ ego ꝑtracto istā
q̄ōnē ad mētē auer: Jō rogo ne aliq molleste ferāt: si dcla
rauero talē opīonē nō eē de mēte auer. dicam° igit̄ ꝙ in
diuidua ista sig̃ta ꝑ̄e ⁊ ꝑ se p̄ nō sūt i p̄dicamēto. rō est.
q2 talia fm̄ Ar. ⁊ cōmētatorē sunt īfinita. īfinitū aūt fm̄
ꝙ īfinitum est ignotū. talia aūt in p̄dicamēto non collo
cant̄: vt īfinita sūt. Nā inqt Boe° sup pn°. ꝙ q2 res īfi°
sunt. iō Ar. nō de īfinitis reꝝ significationib° tractat. sꝫ
decē p̄dicamēta ꝯstituēs. ad q̄ ipa īfinita mltitudo signi
ficantiū vocū referri debeat terminauit. Nec valꝫ. si di
cas ꝙ talia īdiuidua signata sunt īfinita: vt sunt i actuali
exn̄tia. nō aūt vt reponunt̄ i p̄dicamēto. q2 vt reponunt̄
i p̄dicamēto sunt finita. ¶ Sꝫ ꝯ. lꝫ h veꝝ sit. tn̄ h nō pōt
stare cū fundamētis tuis. si tu ponis talia i p̄dicamento:
vt sig̃ta sūt. q2 q̄ rōne vnuꝫ īdiui° sig̃tū: vt abstrahit ab
actuali exn̄tia: reponit̄ i p̄dicamēto: vt sig̃tū ē: pari rōne
⁊ aliud. ⁊ cū talia sint īfi°. q̄re seqt̄ idē qd p̄us. Propter
h mot° fuit Porphy. ad dicēꝫ ꝙ descēdētib° a gnālissimis
ad spālissima iubet plato q̄escer̄. īfinita. n. relinquēda sūt:
neqꝫ. n. eoꝝ posse fieri disciplinā. Nec valet glosa q̄ solet
dari ꝙ in linea p̄dicamētali status ē in spē spālissima q̄ʒ°
ad predicata q̄ditatiua. ⁊ q̄ʒ° ad diuisiōeꝫ q̄ fit per dr̄ias
specificas ⁊ q̄ditatiuas: nō āt q̄ʒ° ad diuisiōeꝫ q̄ fit ꝑ diffe
rētias īdiuiduales. Sꝫ salua pace sic dicētiū porphy. ibi.
⁊ ꝯtr° exponēs eū excludūt talē diuisiōeꝫ per dr̄ias īdiui
duales i ipsa īdiuidua. q2 tales sunt īfinite. ⁊ īfinitū fꝫ ꝙ
īfi° est ignotū. vn̄ reddit cāꝫ sui dicti Porphy° q̄re iubet
plato q̄escere i spē spālissima. q2 illd qd ē post spēꝫ spālis
simā est īfi°. singulariū. n. signatorū eē est īfi° fm̄ ꝑipate
ticos. vn̄ auer. ibidē dixit. singularia i que diuidunt̄ spēs
sunt īfi°. Et iō nō cōprehendunt̄ ꝑ dr̄ias qb° diuiduntur
spēs vltime. q2 iste dr̄ie sunt īfi°. h ēt vidēs solertissim°
Ar. i 2°. poste. t. c. 20. ꝯ speusippū volētē. ꝙ in diffōne ⁊ di
uisiōe oporteret oīa cog̃scere. inqt. multe. n. sūt differētie
in eadē spē. sꝫ nō fm̄ subam. neqꝫ ꝑ se: qd exponēs themi
stius. ca°. 24. inqt. Primū id nō ē nec̄e oēs differētias sci
ri: ꝓpea ꝙ īfinite ab accn̄tib° trahi pn̄t. qb° res eadē spē
cōprehēse iuicē discernunt̄. Ecce igit̄ ꝙ fm̄ ꝑipateticos
non dant̄ differentie aliq̄ subales: ꝑ q̄s spēs spālissime d
p̄dicamento subē diuidant̄ in sua indiuidua. que sint di
stincte ex nā rei ab ipsa forma: ⁊ ab ipso īdiuiduo singula
ri. Sed tales dr̄ie quibus diuidunt̄ spēs i sua singularia
vident̄ esse accn̄tales: sicut melius īfra in q̄ne tertia de
clarabimus. Dicamus igit̄ ꝙ īdiuidua ista signata: vt si
gnata sunt non sunt p̄ ⁊ ꝑ se in p̄dicamēto. Sed si sunt in
p̄dicamēto sunt solū reductiue. vn̄ indiuiduū vagū p̄mo
⁊ ꝑ se reponit̄ in p̄dicamento. q2 vt sic non dr̄ eē infi°. Et
ideo videmus Ar. in p̄dicamentis: dū loqtur de p° suba
⁊ de indiuiduis repositis īmediate sub spē spālissima: ꝙ
talia semꝑ circūloquitur in suis exēplis ꝑ indiuidua va
ga. Inquit. n. ꝙ prima suba est vt aliqs hō: ⁊ aliqs bos. et
hanc sniam longe an̄ nos propalauit Albertus magnus
super porphyrio: ⁊ i predicamentis sicut videre potes. ta
lia aūt īdiuidua signata vt nos opinamur nō sunt in p̄di
camento nisi reductiue. opꝫ. n. īfi° ad finitū reducere: si
cut vl'r oēm priuationē ad suū habitum reducere decet.
Et ideo talia īdiuidua signata nō repono in predicamen
to: vt signata sunt de intentione Ar. q2 vt sic sunt infini
ta: sed vt induunt modum īdiuidui vagi: ⁊ vt dicūt mihi
suppo° incōicabile nāe cōis. ⁊ in tali esse ꝯsiderando sor
tem. dico ꝙ sortes est sortes: ⁊ hic hō ꝑꝑ suam formam. ⁊
ꝑꝑ suam mām. principalius tn̄ ꝑꝑ suam formā. ⁊ ideo cū
querebat̄ qd addit sortes supra nāꝫ humanā. dico ꝙ nō
addit aliquā dr̄iam indiuidualē de predicamēto subē ꝯ
ctiuam nāe humane ad ipsuꝫ sortē: distinctā ex nā rei ab
ipso sorte ⁊ a for° ei°. sed solū sortes: vt sic addit supra na
turā humanā hāc māꝫ: ⁊ hāc formaꝫ. Et cū q̄rit̄ ꝑ qd hec
mā. ⁊ hec for° est hec: rn̄det̄ ꝙ seipsis ⁊ nō aliq̄ distincto ex
nā rei ab ipsis: q2 oē qd ex̄ aiam existit fm̄ auer. est singu
lare. sicut pꝫ p̄ de aīa. cō. 8. ⁊. 2°. de aīa. ꝯtō. 60. ⁊. 3°. de aīa ꝯtō
18. ⁊. 12. meta. cō. 4. ⁊. 14. Talia aūt gn̄abilia ex̄ aīaꝫ exi
stentia: vel ē ipm ꝯpo°. vl' mā sua: vel sua for°. Tūc dico.
ꝙ cōpo° ē hoc ꝑ suā māꝫ. ⁊ ꝑ suā formā. de eo. n. pt reddi
rō. sꝫ de suis p̄ncipijs non ē alia rō a seipsis sue īdiuidua
tiōis. ¶ Sꝫ tu dices. vl' ꝙ ipsa singl'aria sint i p̄dicamēto.
q2 vbi ē dare p° p̄dicabile: ibi est dare vltimū subijcibile:
sil'r spēs p̄dicat̄ de pl'ib° differētib° nuō. Si igit̄ i p̄dica
mēto subē est spēs spālissima seclusa re cuiuslibꝫ p̄dica
menti habebit ꝓpa īdiuidua: q2 p̄dicamēta sunt īpmixta
⁊ hn̄t statū i sursum ⁊ deorsum. Sed ad hec arg° pꝫ solo
ex fundamētis nr̄is. opꝫ. n. i p̄dicamēto eē vltimū subijci
bile. eo mō q̄ ē pōle: ⁊ fm̄ qd nō repugnat sibi rō formal'
seu radical' ordis p̄dicamētal'. vbi. n. ē ordo: ibi est p̄us ⁊
posteri°. sic pꝫ 5°. meta. ca° de p̄ori. īdiuidua aūt sig̃ta: ex q̄
sunt īfinita nedū nō hn̄t ordinē iter se. sic pꝫ 3°. meta. tex.
cō. xi. ⁊ 7°. meta. tex. ꝯtū. 49. verū ēt nō hn̄t ordinē ad ipaꝫ
spēm i rōne subijcibil' ꝑꝑ cām quā dixim°. sꝫ si talia sunt
i p̄dicamēto sunt fꝫ modū quē diximus°. ⁊ sic pꝫ solo arg°
de se. ¶ Sed adhuc ꝯ p̄dicta dubitat̄. Tu dixisti. ꝙ ali
qd ē īdiuisibile ꝑ suā formā singularē. Sꝫ ꝯ. hoc ē ꝯ phꝫ
in 3° meta. t. cō. xi. oē īdiuisibile aut est fm̄ q̄titatem: aut
fm̄ spēꝫ. ⁊ videtur consimilis sermo sermoni auer. p̄mo
phy. cō. 6. ¶ Ad hoc potest dici ꝙ Ar. i 3°. meta. loquitur
disputatiue ⁊ probabiliter: vt inquit auer. ibidē in cō. p̄.
Et ideo accipit propōnes famosas: ⁊ sic in loco p̄allegato
vbi arguit ꝯ platonē ad probandū ꝙ spēs sunt magis p̄n
cipia q̄ʒ gn̄a accipit hanc propōnem tāq̄ʒ famosam: ꝙ oē
indiuisibile aut est fꝫ q̄titatē: aut fm̄ spēꝫ: ꝑꝑ hoc tamē
Ar. non negaret vnitateꝫ propriā indiuidualē distinctā
esse ab vnitate spe°: ⁊ ab vnitate q̄ti° q̄ est p̄n° nui. Et si
moderni thomistaꝝ vidissent hanc duplicem indiuisibi
litatem ⁊ vnitatē facile potuissent euadere arg° de dua
bus aiabus intellectiuis separatis a mā: quō distinguan
tur ēt an̄q̄ʒ infundantur corporibus. cum fm̄ theologos

aīa intellectiua sit prius natura terminus creationis: q̃ terminus gnōnis. licet idem sit instans temporis. q2 deus creando infundit: in dissolutione enim istius argumenti dicūt mille cōmentitia. dicunt. n. q per diuersas habitudines quas habent ad corpora distinguantur. Sed hoc non potest stare: vt subtiliter dixit in hac materia Sco. ī quolibettis. qōne 2ª. Tuz q2 ista aptitudo est posterior natura ipsa anima. tum q2 talis aptitudo est ens ad alterū: ⁊ anima est ens ad se. Tum ēt q2 ratio aptitudinis nō est ratio entis in actu. q2 pōt esse aptitudo ad terminum non existentem. Alij autem quantum ad alteram partez dixerunt: q deus non potest creare duas animas intellectiuas: ⁊ eas sine corporibus ꝯseruare. ideo casus non est possibilis. Sed ista est vna respōsio quā intellectus meus non potest capere. Unde. n. prouenit ista impossibilitas: vel ex parte agentis: ⁊ hoc non. q2 qua ratione deus pōt conseruare animas istas a corporibus separatas pari ratione poterit: ⁊ eas conseruare anteq̃ eas corporibus infundat. nec etiaz hoc est ex parte effectus. q2 essentia anime intellectiue quo ad suum esse non dependet a materia. ¶ Preterea ista respōsio non soluit argumentū. Nā licet in eodem instanti tēporis anima intellectiua sit terminus creationis ⁊ generationis: non tamen in eodem instanti nature. Et tunc querebam a te. vtruz ille anime intellectiue in illo priori nature sint due: ⁊ habeant suas vnitates distinctas vel non. si sic habeo intentuz: si non: hoc videtur absurdum. q2 tunc creatio dei in illo priori nāe non terminaret̃ ad duas aīas. sed ad vnā: imo sequeretur q pluralitas aīarum ⁊ distinctio earū ab agente naturali: quod est hereticū. Et propter hoc subtilissimus thomistaruz herueus brito ī quolibettis. quolibetto tertio. questione. 9. inquit. q anime rationales ex hoc q sūt forme vnibiles māe: sequitur q sint plurificabiles numero sicut susceptiua earū sunt plurificabilia numero. Sz q actualis susceptio earum in diuersis materijs: vl' habitudo ad diuersas materias sit cā pluralitatis earū non video probabile. posset tamen dici q ex quo sunt tales forme habentes imꝑfectionem ⁊ potentialitatem. q. s. nate sunt esse partes substātie ꝯposite ex materia ⁊ forma. nate sunt plurificari: nec hoc est ponere q plurificētur per actualem susceptionem in materia: vel per diuersas habitudines ad materiā. sed ꝑ suas essentias inquantuz in tali gradu entitatis: sic potētiales sunt. hec ille. Ecce igitur q herueus ab ipsa tandez veritate coactus ponit formaliter ⁊ intrinsece ipas animas intellectiuas distingui per seipsas. ⁊ ex consequenti habet ponere q iste due aīe intellectiue hn̄t duas vnitates distīctas: que sint sibi eadem: sicut nos tenemus: q2 in illo priori abstrahūt a quolibet accn̄te. Ne aūt videamur dicere ista gratis pp ꝑteruientes q dicūt q cōpositū subāle oēm vnitatē numeralē hz merito quantitatis. adducamus ꝑ sniam phī in 4° meta. t. cō. 3. vbi volēs ꝓbare q ens ⁊ vnū qd est synonomū enti sint idē realr. eo q2 eadē gnōne gnānt: ⁊ eadez corruptione corrumpunt̃: ingt. q2 hō ⁊ vnus hō idē sunt. nec separant̃ in gnōne ⁊ corruptiōe. Si igitur vnitas hominis cū nā humana est sibi eadē: pp h q2 in gnōne ⁊ corruptiōe non sepant̃: a fortiori vnitas hu' hoīs erit verissime eadē cū hoc hoīe: ꝑsertim cū actus ⁊ gnōnes sint circa singularia ꝑ ⁊ ꝑ se. vt appz ex ꝓhe° meta^{ce}. ⁊ ex 7°. metaphysice. t. cō. 27. 34. ⁊ 53. confirmat̃ ꝑ cōmētatorē ibidē. vbi ptractat illā rōnem de h hoīe singulari dicēs. q iste hō: ⁊ iste hō vnus sunt idē. pz aūt q Ar. ⁊ Cōmentator ibidē loquebant̃ de vnitate q̄ est synonima enti: igit̃ singlr de ꝑdicamēto subē aliā vnitatē singularē hz ab illa vnitate que est ꝑn^{m} nui. q2 talis est posterior illa: nec ē illa licet videat̃ eē sicut illa. Cā aūt pp quā latuit modernos auerroystas ista distī' de duplici vnitate nuāli fuit: q2 vt inquit cōmentator. 12. meta. cō. 37. famosior intentio vnius dr̃ de ꝯtinuo. q2 igitur vnitas ista ꝯās quātitatem est magis famosa. pp hoc doctores moderni loquentes de vnitate nuāli cōpositi dicūt: illam eē soluz merito quātitatis. q2 ingunt q indiuiduū dicit indiuisionez. diuisio autē ⁊ indiuisio sunt passiones quantitatis. q̃re ⁊c̄. Sed istos ꝑfecto decepit locus ꝯñtis. q2 nō seqt̃. aliqua indiuisio competit idiuiduo merito q̃titatis. ḡ oīa. Alia enim est indiuisio entitatiua. ⁊ alia est iduiisio quantitatiua. sicut alia vnitas est hec. ⁊ alia illa.

Tertia ꝯ principalis ad mentē phī ⁊ auer. sit ista. ꝑncipia indiuisionis extrinseca: nec̄io tn̄ requisita ad esse idiuiduale. qbus mediantibus indiuiduū in actuali existentia fit hoc ⁊ vnū sunt ipsum agens quantitas po' respectiua materie: et breuiter quecūqz necessario ꝯcurrunt ad esse indiuidui: vt sic: sicut est tp̄s ⁊ locus ⁊ hōi. hec ꝯ ꝓbat̃. Illa sunt ꝑn° idiuidu' extrinseca. nec̄io tn̄ ꝯcurren' ad eē icōicabile idiuidui ī effcū: q̄ nō sunt de intrinseca rōne: neqz ꝑ se ꝑtes eēntiales idiuidui: sine q' h' tn̄ idiuiduatio nō fieret in effectu. Sz q̃titas agēs et po' respectiua sunt h'. talia. n. non sunt intrinsece ꝑtes idiuidui. vt pz. q aūt talia reqrant̃ nec̄io. pz ꝑ de agēte. ꝑ cōmētatorē. 12. met. cō. xi. idē phs infra. t. c. 27. vbi hz. q ad vnitatē nuālē effectus reqrit̃ agēs vnitatē nuālē hn̄s ingt. n. aliud tn̄ mā ⁊ spēs ⁊ mouēs ⁊ mea. vnū autē rōne eadē. qd ꝓbat ibidē. q2 singularis ꝑn° dz esse singulare. Q2 ēt ipsa q̃titas nec̄io ꝯcurrat oñdit̃. Nā fz ipsuz quātitates īterminate sunt coeterne māe prime. Et q2 oē qd recipit̃: recipit̃ ꝑ modū recipientis. Ideo fm ipsum oēs forme dantes eē māe sunt coextense ad extensionē māe. Et sunt signate. ⁊ sic intelligo dictuz cōmentatoris in de somno ⁊ vigilia. vbi hz. q forme vles indiuiduant̃ per māz. vex est loquēdo de idiuiduatione ipsax: que fit in effectu ⁊ in actuali existentia. Nā quāꝑ^{m} iste forme recipiunt̃ in mā: recipiunt̃ cū hic ⁊ nunc: pp inseparabiles eē dimēsiones ab ea: sicut ꝑ longū ꝓcessum declarauit Cōmentator ī ꝑ caplo de suba orbis. q enim for' recipiatur ī determinata parte māe: ho. dz merito māe ⁊ q̃titatis ipsam insepabilr insequentis. Et sic intelligit̃ dcm̄ ei' ī 3° de aīa. in cō. 5. in ꝑn°. disgressioni ꝯdū dicit. q necesse ē vt ista nā que dr̃ intellectus recipiat formas. Alio mō ab eo fm quē iste māe recipiunt formas receptionis: quarū ꝯ a mā est terminatio prime māe in eis. hoc est dictu. q iste forme māles ꝯcludant̃ in mā. ⁊ sint hic ⁊ nunc: ⁊ sint extense: hoc hn̄t merito māe. silr ēt po' respectiua materie nec̄io ꝯcurrit: extrinsece tn̄ ad idiuiduationē ei'. silr ⁊ ipsa priuatio. vt pz ꝑ phy. q āt po' ista respectiua necessario ꝯcurrat. pz ꝑ cōmentatorem. 12. metha. cō. xi. ⁊ 4° phy. cō. 120. statim enim inductis dispōnibus ab agente īsurgit in materia de nouo quedam habilitas inclinans ipsam materiam ita ad hanc formā: q non ad aliam. Et ista potentia inducta forma in materia corrūpitur: ⁊ est rō pp quā idi^{m} nō pōt redire idē nuō. vt ē snia cōmētatoris. cō. xi. 12. met. qd q̃re ꝯtigat nō ē pn̄tis speculationis. q̄o aūt tp̄s ⁊ locus ꝯcurrāt ad indiuiduatiōez rei singularis ī effcū declatū est ī nāli phīa. ⁊c̄.

Sed contra ꝑdcā dubitat̃. tu dixisti supius ī ꝑ° ꝯne. q mā ⁊ for' sunt ꝑn° ꝑ se itrinseca vnitatis nuālis ipsi' cōpositi. cuz igit̃ ita sit. pp qd ḡ cōmentator. ꝑ de aīa. cō. 90. dic̄. q oē qd ē vnū: ē ꝑ suā formā: ⁊ nō ꝑ suā māz. ¶ P. tu dixisti ī tertia ꝯne glosando auctoritatez cōmentatoris in de sōno ⁊ vigilia. q forme vniuersales indiuiduantur per materiam quantum ad

esse extra aīam ⁊ actualem existentiam. ¶ Sed contra. Illud qđ nō hꝫ eē extra aīaꝫ nō pōt īdiuiduari ex̄ aīaꝫ. qꝛ indiuiduatio non est non entis. sed forme vl̄es nullū habent esse extra animā: sicut est sentētia auerroys. iz. metaphysice. cō. 4. ⁊ alibi frequēter. ergo ⁊c̄. ¶ Ad hec ego dico ad primuꝫ. ꝙ qꝛ res sumit denominationem ab eo quod est in actu: ⁊ non ab eo quod est in potentia. vt patꝫ 2° phy. in tex. cō. xi. ⁊ 8. methaphysice. tex. cō. 7. Cum aūt forma sit actus. ⁊ per ipsam compositum sit actu. septio metaphysice. tex. cō. 7. per materiam autem cōpositum sit in potētia. qꝛ natura eius substantiatur per posse. pri mo capite de substantia orbis. Ideo vnitatem compositi attribuit cōmentator ipsi forme ⁊ non materie tāq̄ digniori ⁊ principaliori: propter hoc tamē non negaret cōmentator quin materia sit causa vnitatis cōpositi. eo modo enim aliquid causat quo modo ipsum est ens. Et quia materia est ens in potētia causat vnitateꝫ in cōposito: vt in potentia. Et qꝛ forma est actus causat eā: vt actu. quō enim concedis tu materiam concurrere per se ad esse cōpositi: ⁊ non concedis eam per se concurrere ad vnitatē eius. cum ens ⁊ vnum sint idem ſm ipsum. verum si ita esset ꝙ nullo pacto concurreret materia ad vnitatē compositi: necessitas materie in ipso videtur auferri. quod ē impossibile. sed illud qđ facit imaginari intellectuꝫ hoc de materia fuit imperfectio eius: ⁊ potētialitas eius: qꝛ actualitas que est in forma tāq̄ ens nobilius omnia que perfectioneꝫ dicunt sibi vendicare videtur. ¶ Ad 2m respondetur: ꝙ ſm Auer. forme vniuersales habent aliqđ esse extra animam: non ꝙ ipsis vl̄ibus correspōdeat aliqua vnitas distincta ex natura rei a singularium vnitate extra animā: sicut imaginatus est subtilis scotus. Naꝫ ſm cōmentatorem omne actu existens extra animam ē singulare: non solum realiter: verum etiaꝫ ex natura rei: sed esse quod habent forme iste vl̄es extra animam ē eē potentiale. Tale autem potentiale esse habent in potentia materie: iuxta illud Auer. iz. metha. cō. 18. omnes forme sunt in potentia in ipsa materia. ⁊ sunt in actu in primo motore: qđ ego intelligo de actu virtuali ⁊ eminentiali: non de actu formali. cū enim natura primo intendat speciem: ⁊ secundario indiuidua: hinc est ꝙ in materia ē reperire potentiam: per quam ab eterno respicit: ⁊ inclinatur ad ipsam speciem per se ⁊ primo. ⁊ appellatur ista po° remota. talis autē potētia remota nō respicit indiuiduales formas: nisi p accn̄s. ⁊ ideo preter pom remotam opꝫ ponere potētias propinq̄s de nouo insurgentes in mā. p quas mā habilitetur ad formas p̄ticlares recipiēdas: sic est snia auer. i° celi. ⁊ in 4° phy. vtrobiqꝫ. cō. 120. Ex quo igitur tales forme vl̄es habent esse in materia in po°. Et qꝛ illud qđ est in po° non deducitur ad actum nisi ab aliquo ente in actu: sicut dicit cōmentator. 8 phy. cō. 4. ⁊ 15. ⁊ 8° metha. cō. 15. pp hoc dicimus nos: ꝙ cōicabilitas ista potentialis formaꝝ vl̄ium in mā si dꝫ deduci ad actum: ⁊ in effectu hoc est ab ipso agente nāli. Tale aūt agens ē p̄mus motor. Et oēs cāe 2e que mediante alio ⁊ alio aspectu solis ⁊ stellaꝝ ſm appropinq̄tionē vel remotionē ipi passo p̄ducunt ↄcurrentib° cāis p̄ticularibus: que sūt h̄ effectū nouū. ⁊ qꝛ talia agentia nālia requirunt passuꝫ i qđ agāt. Et qꝛ materia cū de se sit entitas idiuisibil' nō possꝫ imediate recipe plures formas: nisi p̄ intelligat̄ diuisa. h̄ aūt non pōt fieri nisi p q̄ntitatē: ideo quantitas imediate eē materie ↄsequitur. p quā materia accipit diuisionem in suis p̄tib°: ⁊ p ↄn̄s pluralitatē formaꝝ cuꝫ due forme opposite in eadē p̄te materie p̄cise recipi non possint: vt ipse dicit i° p̄ capite de suba orbis. Et ita hn̄ intelligis mō quo forme vl̄es sint p materiā idiuiduate in effectu. nā cū ta les sint i actu. ⁊ in intentione primi motoris: non ſm eē singulare. qꝛ talia non sunt i primaria itentione nature: sed ſm spēm. tale esse p̄fluens ab itelligentia ſm eē vl̄e accidit ipsum indiuiduari ex parte recipientis. Cum oē qđ recipitur p moduꝫ recipientis recipiatur. ⁊ hoc est de intentiōe Auer. in illo loco. si bene aduertis. Formaliter igitur ad argu° dicamus negando minorem. in qua dicit̄ ꝙ nullum esse vl̄ia habent extra animā. imo habent esse potentiale. qꝛ cōitas vl̄is extra animam est in potentia. ⁊ cōmunitas materie est pura priuatio. sicut testatur auerroys. iz. meta. cō. 14. que autem sit ista cōitas sufficiēter a nobis declaratū est. ¶ Sed hic est locus dubitatiōis. qꝛ cū vl̄ia ſm Ar. ⁊ cōmentatorem non sint a singularibus separata. videtur igitur ꝙ in singularibus sit aliqđ extra aīaꝫ ex natura rei: vl̄ realiter distinctū ab ipsis singularibus. quod tu nō posuisti. ¶ Preterea dubitatur. tu dixisti ꝙ vl̄ia hn̄t esse in po° in ipsa materia. quare nō dixisti ꝙ hn̄t esse in potentia in ipsis singularib°. ¶ Ad hec ego r̄ndeo ad p̄m. ꝙ lō ꝙ vl̄ia ſm Ar. non sunt separata a singularibus: sicut posuit plato: non opꝫ ponere ex̄ aīam aliqđ realr̄ distinctuꝫ a singularibus: sicut dixerūt vulgares: nec ēt aliqđ ex natura rei distinctum. qꝛ omne quod est extra aīaꝫ est singulare ſꝫ auer. vnde auerroys 7° metha. cō. 27. dixit. ꝙ Arist. ibi intendebat declarare ꝙ natura quam habet species in generabilibus rebus ē aliquod medium idest cōpositū ex materia ⁊ forma. nihil igitur est ſm cōmentatorem extra animaꝫ nisi singulare in esse actuali: nec oportet ponere vniuersalia realia vel gradus vnitiue contentos in ipsis scđm rem: vel ex natura rei. quia tales gradus ſm ipsum videntur ociosi: si essent. Nec propter hoc sequitur ꝙ ipa vniuersalia sint figmenta. qꝛ sibi extra animā correspondent singularia ⁊ esse potentiale quod habent in materia. ¶ Ad secundum respondetur. ꝙ ideo nō dixi vniuersalia habere eē potentiale in ipsis singularibus: sed in potētia materie: ne crederes ꝙ in ipso singulari sit aliqua vnitas vniuersalis ex natura rei: vel aliqua entitas realis. vt multi posuerunt. Nam etiam ſm ipsos ponentes tales gradus et vnitates: vniuersalia etiā dicuntur habere esse potentiale extra animam. vnde rectius ſm ipsos dicuntur cōmunia realia extra aīam q̄ vniuersalia. Qꝛ autēꝫ has opiones non credo esse de mente Cōmentatoris. ideo dixi ꝙ vl̄ia istorum generabiliū ⁊ corruptibiliuꝫ habent eē extra animā potentialeꝫ in ipa materia. Accedit ad hoc ꝙ cum esse potētiale referatur ad actum: istud esse cōmune quod habent vl̄ia ex̄ animam in potentia non potest reduci ad actum in ipso singulari. vt singulare est. sed bene ista cōitas potentialis vniuersaliū potest deduci ad actū in ipsa materia. Et ideo loquendo de isto esse potentiali: qđ hn̄t vl̄ia extra animā rectius dicitur ꝙ sit in materia q̄ in ipso singulari. vt singulare est. Et si quandoqꝫ inuenitur ꝙ tale esse potentiale vl̄ia extra animā hn̄t in ipsis singularibus: hoc est iproprie dictum: ⁊ non verificatur nisi merito materie. Et notāter dixi de isto esse quod cōpetit vl̄ibus extra animā. Naꝫ si loquamur de esse qđ cōpetit sibi in anima. qꝛ tale esse est actu ab ipso intellectu agente. iuxta illud auer. in primo de aīa. cō. 8. intellect° est qui facit vl̄itatem in rebus. Si queras quid huic esse actuali correspōdet extra animā. dico ꝙ ipsa singularia. ⁊ sic respectu talis esse potest dici: ꝙ vl̄ia hn̄t esse potentiale in singularibus. Vl̄ia. n. sunt collecta ex particularibus in intellectu qui accipit inter ea consimilitudinē. ⁊ facit ea vnam intentionem. iz. metaphy. cō. 4. ⁊ cō. 27. ⁊ 14. ⁊ 3° meta. cō. 20. dicebat. cōe nō ē singulare. sꝫ ē exēplar oīb° singularib° hn̄tibus illam formā. Ideꝫ p̄ meta.

cōmentis.6.26.⁊.27.idem.7.meta^ce.cōmentis.27.⁊.57. Sic igitur ad sūmū manifestū est tibi quō iste for^e vles ꝯm esse qđ hnt extra aīam indiuiduant in effectu ab agēte ⁊ a mā:⁊ a quantitate:⁊ ꝑ alia hō. diuersimode tamen qꝛ ab agente indiuiduant in genere cause efficientis:⁊ a mā in genere cāe materialis suscipientis. ⁊ a quantitate in genere cause disponentis:qđ genus cause ad materiaꝫ tādē reducit. Et sic sunt intelligende auctoritates auer. hincinde de idiuiduatione nāe. ¶ Sed tu dices.a q̄ formaliter iste forme vles sunt cōicabiles. Dico ꝙ formaliter ⁊ intrinsece ista cōicabilitas cōpetit istis formis mālibus ex seipsis.qꝛ sunt talis nāe.⁊ talis ordinis. Et hoc ē de mente Auer.primo celi.cō.92.vbi habet.ꝙ forma est subiectum vlitatis.⁊ iste est intellectus cuiuslibꝫ forme: qđ ego intelligo de formis cōibus ⁊ materialibus: quod addo propter formas singulares:⁊ 2^m addo. qꝛ non ōis forma est cōicabilis pluribus suppositis ꝯm phos. neqꝫ cōicabilitas est realis passio cuiuslibꝫ forme: nisi sumat passio pro non repugnātia:eo modo quo dicimus de continuitate respectu motus:⁊ de velocitabilitate in infinitū:sicut pꝫ 3° phy.cō.6.⁊.8.phy.cō.23.⁊.6.phy.ↄ.15.motui inquantū motus non repugnat continuitas ⁊ velocitabilitas in infinitū.non tñ omnis motus est cōtinuus. neqꝫ omnis motus est velocitabilis in infinitū: ita in proposito est de cōicabilitate respectu forme. pꝫ ꝙ itelligentys ista passio non cōpetit.qꝛ in talibus non differt quiditas ab indiuiduo:sicut patet 3° de aīa.t.cō.9.⁊.7.metaphysice.t.c.41.⁊ octauo metaphysice.t.cō.vltimi. Unde forme que sunt hic formaliter seipsis sunt pluribus suppositis cōicabiles:sicut forme abstracte a materia seipsis formaliter sunt cōicabiles. qꝛ sunt altioris ordinis. species enim sunt sicut nui.vt testatur phs.8.metha.tex.cō.10. ⁊ qꝛ Ar.talem cōicabilitatem ex sensatis non agnouit nisi in istis genera^bꝰ.propter eorum.n.esse fluxibile sollicitudo diuina fuit miserta.cū nō potuerit facere tales species generabiliū permanere ꝯm indiuiduum dedit eis virtutem.vt possint i spē permanere:vt dicit cōmētator 2° de anima.cōmēto.34.non fuit autem ista possibilitas talia perpetuandi ex ratione intrinseca ⁊ formali ipsoꝝ. ⁊ qꝛ phi processerunt cum istis fundamētis. ꝑꝑ hoc ↄsueuerūt dicere cōmunicabilitatem in plura supposita eiusdem speciei esse merito māe:qđ dcm̄ dꝫ intelligi in genere cāe mālis. qꝛ ipsi non negarent talem cōicabilitatem formaliter iherere ipsis formis cōmunibus ex sua rōne formali:sicut diximus.

Restat mō vt soluamus argumēta opionum.primo respondetur ad argumenta trusiani. ¶ Ad primū de cōmunitate māe respondetur:ꝙ cōitas que est in materia est pura ꝑuatio:⁊ iō mā dr̄ vna nuō oium gnābiliū ⁊ corruptibiliū ꝑuatiue per ꝑuationem cuiuslibet forme. per quam aliqd dr̄ esse vnum numero. Sed cōitas que est i formis vlibus est extra aniam in po^a.vt dicit Auerroys. 12.meta.cō.14. Ex quo pꝫ.ꝙ forme cōes ꝯm auer.ex aiaꝫ habent esse medium inter puraꝫ ꝑuationem:⁊ inter esse actuale.accedit ad hoc ꝙ materia quando venit ad indiuiduationem rei in effectu non venit se sola.sed venit coartata per agens:⁊ per quantitatem:⁊ per potentiam respectiuā: q̄ ita inclinat māꝫ ad hanc formā. ꝙ non ad illam.sicut supra dictū est. ¶ Ad auctoritatem auicēne in sexto nāliumːrñdet ꝙ ipse vult ꝙ forma sit ꝑncipalius ꝑncipium indiuiduandi q̄ꝫ materia. potius eni materia dicitur esse ꝑꝑ formā:q̄ꝫ forma propter māꝫ ꝯm Ar. licꝫ plato oppositū tenuerit dicens formas dari ꝯm merita māe.vt dic̄ cōmentator 2° phy.cō.87.ita etiam glosatur auctoritas cōmentatoris i 2° de aia.cōmēto.60.ꝙ diuersitas formaꝝ est cā diuersitatꝭ māeꝝ.qꝛ for^a est nobilior mā ⁊ ꝑfectior:⁊ potiꝰ diuersitas iperfectioris ē cā diuersitatis iperfectioris q̄ꝫ eꝫ. Et ideo dixit albertus i ꝑ lib^o d itellectu ⁊ itelligibili.tractatu ꝑ ca^o 5°:ꝙ diuersitas materieꝝ non est cā diuersitatꝭ formaꝝ.sed signū:⁊ ꝯm hoc habemus dicere.ꝙ cōmentator i 8° phy.ↄ.46.qñ arguit ex diuersitate māeꝝ supra diuersitatem formaꝝ. illa rō est a signo.sed ista snia alberti apud me est suspecta. Naꝫ cum 2° phy.t.c.30.cause sunt sibiuicem cāe. ex quo seqt̄ ꝙ forma i genere cause mālis sit posterior ipsa materia. licet i gn̄e cause formal ipsa for^a sit ꝑor mā. Et tunc seqt̄ ꝙ diuersitas i ipsis māebus sit cā i gn̄e cāe māl respectu diuersitatis formaꝝ:⁊ nō solū signū.cū.n.vt sic sit mā cā forme:diuersitas i causa erit cā diuersitatis in effectu.vt tale dicitur esse effectus illius cāe. Et ideo alr dōm cēseo ꝑ q̄ tu debes scire ꝙ mā ⁊ for^a pñt duplr ↄsiderari. Uno mō vt cāe ⁊ cāta:⁊ ista ↄsideratio est relatiua. Et sic fuit dcm̄ 2° phy.ꝙ mā ⁊ for^a dicūtur relatiue.t.c.21. Alio mō pñt ↄsiderari vt entia. Et tunc dico duo ꝙ cōsiderando mām ⁊ formā.vt cāe sunt.qꝛ vt sic sunt sibiuiceꝫ cāe.sic diuersitas formarū est cā diuersitatis māeꝝ. Et diuersitas māeꝝ est cā diuersitatis formaꝝ. i diuersis tñ gnibꝰ cāꝝ. Alio mō pñt ↄsiderari:vt entia sunt. ⁊ ista ↄsideratio est absoluta.⁊ qꝛ actus ⁊ forma simplr est ꝑus ⁊ ꝑfectius ens po^a ⁊ ipsa mā: Et qꝛ ordo nāe vult: vt ipfectiora sint ꝑꝑ perfectiora.quare cū mā vt ens ⁊ po^a sit posterius simplr ipsa for^a:vt ens ⁊ actus:cū actus ex 9°. meta. t.cō.13.simplr ⁊ absolute sit ꝑor po^a.sic dico ꝙ diuersitas māeꝝ non est cā diuersitatis formaꝝ.sed potiꝰ signū:⁊ si ita itellexit albertus.ego sum cū ipso. Non.n.est credendū ꝙ oibus modis forma sit cā māe ⁊ diuersitatis eius: mā vo nulloꝰ sit cā diuersitatꝭ for^e.nec auer.alicubi dixit hoc.vñ i 2° de aia cō.60.nō dixit ꝙ diuersitas māeꝝ nullo mō sit cā diuersitatis formaꝝ.Et ꝙ for^a oibꝰ modis sit cā diuersitatis māe.Sed dixit.ꝙ melius est existimare ꝙ diuersitas formaꝝ sit cā diuersitatis māeꝝ.non ꝙ diuersitas māe sit cā diuersitatis forme .i. non est melius existimare ꝙ diuersitas māe sit cā diuersitatis māe.ꝑꝑ formā eē nobiliorē mā.vñ vt dixi.s.ignobilitas ⁊ debilitas entitatis māei fac̄ multa imaginari de ipsa.q̄ tñ non sunt. ⁊ tu hñ māda memorie ista: qꝛ ꝑꝑles viri illustres i his rebꝰ errāt. Illa igit̄ auctoritas cōmētatoris cōcludit ꝙ for^a sit ꝑncipalius ꝑnꝰ idiuiduatiōis q̄ꝫ mā. ¶ Ad auctoritatē phi 2° de aia.t.c.2.rñdet̄ ꝙ iō dixit phs ꝑ māꝫ idiuiduū non esse hoc aliqd.sed per formā.nō qꝛ phs negauerit mām eē ꝑn^m idiuiduationis.sed qꝛ denoiatio fit ab actu.⁊ non a po^a.ideo dixit ꝑ formā idiuiduū eē h aliquid. ¶ Ad aliud.de idiuisione rñdetur ꝙ illud nō plus ↄcludit nisi ꝙ ꝑ formā ꝑncipalius idiuiduū hꝫ vnitateꝫ ⁊ idiuisioneꝫ. Ex h tñ nō seqtur gn mā ēt sit ꝑ se cā ⁊ ꝑn^m eius. ¶ Ad aliud rñdet̄ ꝙ hñ veꝝ est ꝙ vna for^a numero non pōt eē i pluribus materys. ⁊ ita ēt ↄcedit̄. ꝙ mā vna nuō ꝯm illam rōnē:ꝯm quā est ꝑn^m idiuiduatiōis in effectu nō pot esse sil:nec successiue sub diuersis formis: qꝛ tunc corruptū posset redire ideꝫ numero nālr. ¶ Ad aliud rñdet̄ ꝙ secus est i abstractis a mā:⁊ secus ē i mālibus. qꝛ abstracta statim sunt id qđ sūt.⁊ sunt hec ⁊ vnū seipsis.sꝫ nō est sic i mālibꝰ.qꝛ i ipsis materia per se ↄcurrit ad ↄstōnē ⁊ idiuisionē ipsoꝝ.

Ad motiuū alteriꝰ opionis rñdet̄ ꝙ for^a singularis formalr ⁊ itrinsece seipsa est hec ⁊ vna: qđ aūt dici solet.formas indiuiduari ꝑ materiam ⁊ quantitatem:satis declaratum est quomodo illō veritatem contineat.

Restat modo soluere argumenta i principio qōnis. Ad illas tres auctoritates simul pꝫ. ꝙ cōclu

dunt materiam esse per se pncipiũ indiuiduationis.non tamẽ totale: neqȝ eque principale sicut forma: licet enĩ materia eque principaliter in suo genere ꝯcurrat sicut forma in suo genere:tamen absolute ꝛ simpliciter principalius ꝯcurrit forma. ¶ Ad auctoritatẽ cõmentatoris I de somno ꝛ vigilia patuit supra. ¶ Similiter dicẽdũ est ad oẽs alias auctoritates pħi ꝛ cõmentatoris. ꝙ ille probãt materiam esse per se propriũ indiuiduationis. Et iõ caueãt qui tenent mãm concurrere:vt conditionem necessario reqsitã ꝛ extrinsece ad mentez ipsoꝝ. ¶ Ad aliud rñdetur. ꝙ vnitas ꝛ indiuisio principaliter in ipso indiuiduo est a forma: Licet ẽt per se:non ita tamẽ principaliter sit a mã: qđ autẽ dicitur in fundamento nãe nihil esse distinctum fuit.qꝛ oĩa que habent esse in mã:hñt esse potentiale. ¶ Ad aliud rñdetur.ꝯcedo maiorem.nego minorez. Negatio.n.materie non est adequata cã:propter quam i abstractis a mã sit idem quiditas ꝛ indiuiduũ.qꝛ effectꝰ positiuus dicitur habere causam positiuam.imo dico.ꝙ quiditates abstracte formaliter ꝛ intrinsece ex sua ratione formali hñt ꝙ sint hoc ꝛ vnũ. vt dicit cõmentator 8ͦ methaphysice.cõmẽto vltimo. Negatio aũt materie nõ est cã huius:sed signum.ita per oppositũ.forme materiales formaliter ꝛ pmo sunt cõicabiles ex sua rõne formali.ꝛ non habent hoc primo a materia. vnde si rationi formali ꝛ quiditatiue nature humane repugnaret plurificabilitas in plura supposita.esto ꝙ per possibile vel impossibile talis natura cõicaretur materie:adhuc icõmunicabilis remaneret. Sed qꝛ mã est causa istius plurificationis in genere cause materialis.Et qꝛ non reperitur scđm pħos nisi i mãlibꝰ.pp̄ h̄ pħs ex sensatis loquẽs pleruqȝ attribuit istã plurificationez ipsi mãe. sicut diximꝰ. ¶ Ad ꝯsequentias auerroys de intellectu pȝ qũo teneant scđȝ fundamẽta sua.licet in se sint erronee. Ipse enĩȝ tȝ ꝙ oẽ qđ recipit̃ in mã:recipit̃ mediante quantitate. ꝛ iõ oẽs forme recepte i ea sunt diuise ꝛ signate. qꝛ oẽ qđ recipit̃: recipitur p modũ recipientis:propter hoc tamen non negaret cõmentator ꝙ forma sit principiũ indiuisiõis entitatiue.sicut dictum est.ꝭ.

Ad argumẽta

in oppositũ probãtia materiã nullo pacto esse principiũ indiuiduationis. ¶ Ad primũ dictũ est supra in solutione primi argumenti trusiani. ¶ Ad 2m rñdetur ꝯsilr:qualiter mã scđm se ꝯcepta sit cã infinitatis. tñ vt venit ad indiuiduationẽ finitatẽ hȝ ab agente ꝛ alijs q̃ ꝯcurrunt ad indiuiduationẽ in effectu. Si võ loquamur de indiuiduatione q̃ ad esse pdicamentale:ita hec mã est hec seipsa:sicut hec forma est hec seipsa. ¶ Ad 3m rñdet̃. ꝙ ꝯcludit indiuiduationẽ pncipalius eẽ a forma. ¶ Ad oẽs auctoritates adductas rñdet̃ vnica rñsione:ꝙ ꝯcludũt formã pncipaliꝰ ꝯcurrere ad indiuiduationẽ:sicut in 2a ꝗne nr̃a tenuimꝰ.

Ad rõnes

rñdet̃ ꝙ veꝝ est ꝙ distĩo a priori est p formã pncipalius. cũ h̄ tñ dicimꝰ materiã ẽt esse pncipiũ distinguendi a priori. qũo ãt hoc sit: ꝛ qũo hẽat intelli auctoritas pħi: ꝺclarauimus.ꝭ. ¶ Ad aliã.veꝝ est ꝙ effectus in actu hȝ cãm in actu: ꝛ ꝙ indim sit a forma tãq̃ ab actu. tñ illa non est sufficiẽs principium. qꝛ ꝯcurrit ẽt ipsa mã:ꝛ ideo argm ꝯcludit ꝙ principalius indiuiduũ est a forma. ¶ Ad aliud.silr rñdet̃ ꝙ ꝯcludit ꝙ a forma pncipalius est indiuiduatio.iõ sumit nomẽ ꝛ diffinitionem ab ipsa.non tamen sequitur quin materia sit per se principium indiuiduationis eius. vnde si per posse vel imposse auferretur materia indiuidui remanẽte sua forma.pp̄ hoc illud indiuiduũ nõ eẽt idm scđm pħos.

Ad argumẽta

i oppm pbãtia formã nõ eẽ pnm indiuiduationis. ¶ Ad pm rñdet̃.forma cõis ẽ subȝ vñitatis nõ forma singlis. ¶ Ad aliđ.silr ꝙ forma specꝭ ẽ illa que ẽ ad qditatẽ ptinẽs.imo ẽ ipsa qditas scđm Auer.7.meta.21.33.ꝛ.34.ꝯtio. ¶ Ad aliud rñ.ꝙ pħs sumit ibi celũ p ipso mũdo.Et ibi ẽ in pte argumentatiua. vult.n.pbare ꝙ sint ples mũdi.qꝛ cũ mũdꝰ sit cõpositus ex mã ꝛ forma:ꝛ i talibꝰ refert ꝯsiderare formã I vli:ꝛ formam i pticulari.qꝛ i talibꝰ scđȝ ipȝ differt qditas ꝛ idm. ꝛ qꝛ qditas taliũ vr plibꝰ eẽ suppositis cõicabil.iõ vr scđ formaȝ mũdi plibꝰ eẽ cõicabilẽ.ꝛ iõ adduxit auctatẽ illã. ꝙ q dicit celũ dic̃ formã.q dic̃ h̄ celũ dic̃ mãȝ.pp̄ h̄ tñ nõ negat pħs formã ipsaȝ singularẽ pnm eẽ indiuiduationis.ꝛ sic ad hoc.

Ad argumẽta

pbãtia quantitatem eẽ indiuiduationis pnm.dico ꝙ ꝯcludũt ipsaȝ necio ꝯcurrere tãq̃ ꝯditio.sine qua non posset fieri indiuiduatio rei i effectu.vt dictũ est in 3a ꝗne multum diffuse.

Ad argumenta

pbantia quantitatẽ nõ eẽ pnm indiuiduationis.rñdet̃ ad pm ꝙ illđ hñ pbat ꝙ quantitas nõ sit adeq̃tũ pnm indiuiduationis i effectu.qꝛ ad illã ꝯcurrit ꝛ mã ꝛ forma p se ꝛ itrisece:ꝯcurrit ẽt per seipsum agẽs:extrinsece tñ.ꝛ sic intellr dcm̃ Aui. i 5ͦ meta. sue.ca.pͦ.Equinitas est tñ equinitas.nec vna:nec ples: qꝛ vt ipse dic̃:ibi vnitas ꝛ multitudo ꝯtingũt sibi ab extrinseco:ꝛ nõ sunt de eẽnꝰ eiꝰ.vnitati.n.q̃ ẽ pprietas eiꝰ ꝯiungit̃ p itelim ꝛ singularitati ꝛ multitudini nuãli coniungit̃ p ipȝ agẽs. ꝛ p accñtia ꝛ dispõnes p q̃ indiuiduat̃:sicut ipse subtilr declat i ca.2ͦ eiusdẽ 5i metace.dic̃.n. vbi declauit ꝙ nãe abstracte nõ plificant̃ i eadẽ spẽ. qꝛ si plificarẽtur vl hoc eẽt merito mãe. vl merito dñaꝝ:nec accñtibꝰ propriis nec cõibꝰ. postea subdit. q̃ võ ex istis nãis eget materia nõ hȝ eẽ nisi cũ mã fuerit ppata. vñ ad eius esse adueniũt accñtia ꝛ dispõnes extrisecus:p q̃ indiuiduat̃. Hec ille. Pȝ igit̃ qũo ẽt ipa accñ:ꝛ pcipue quantitas ꝯcurrit ad indiuiduationẽ tãq̃ ꝯditio necio reqsita.mã ãt ꝛ forma sunt itrisece p se ꝯcurrenꝰ ad istã indiuiduationẽ i effectu. Ista aũt quantitas q̃ sit:vtrũ terminata vl iterminata.dcm ꝙ q̃ ad ipȝ indiuiduari ꝯcurrit quantitas itera:nec illa icõueniẽ sequũt̃.qꝛ nõ ẽ pnm p se adeq̃tũ indiuiduationis. ¶ Ad illđ ãt qđ dicebat̃ ꝙ tũc diuisio spẽi i sua indiuidua eẽt p accñs. R̃m ẽ.ꝭ. qꝛ vl loq̃ris de diuisiõe eiꝰ q̃ ad eẽ existere: ꝛ hoc nõ incõuenit. vt dcm̃ ẽ. vl loq̃ris de diuisiõe eiꝰ q̃ ad eẽ pnle.ꝛ tũc fuit dcm̃ ꝙ talia singularia eo mõ q̃ hñt eẽ pnle:nihil addũt supra nãm cõem.nisi hãc mãȝ:ꝛ hãc formã.

Ad argumenta

pbanꝰ mãȝ cũ quantitate oĩno eẽ p se pnm indiuiduationis. ¶ Ad pm rñ.ꝙ illđ ꝯcludit ꝙ mã cũ quantitate nõ ẽ per se pnm indiuiduationis q̃ ad eẽ pnle. sȝ ꝙ nõ sit pnm indiuiduationis i effectu hoc nõ pbat.nec ẽ icõueniẽs ꝙ indim i effcũ sit aggregatũ p accñs. vt pȝ. vl possȝ dici.ꝙ lȝ mã cum quantitate sit pnm indiuiduationis.nõ tñ ẽ adeq̃tũ.ꝛ cũ alio mõ ꝯcurrat mã.ꝛ alio quantitas.qꝛ mã cõcurrit p se ꝛ itrisece.quantitas aũt vt dispõ necio ꝯcurrẽs:adhuc teneri possȝ scđm tale eẽ gnõnẽ indiuidui eẽ ad aliqđ ens p se.qꝛ p se term eiꝰ ẽ ꝯpom ex hac mã ꝛ ex hac forma.quantitas ãt ꝯcurrit extrisece:ꝛ vt ꝯditio reqsita.pa tñ rñsio aliqbꝰ magl placȝ. ¶ Ad aliđ.de ligno viridi scđm medietatẽ:ꝛ scđm aliã medietatẽ sicco.illđ ꝯcludit p nobis.ꝙ mã cũ quantitate nõ est sufficiẽs pnm indiuiduationis i effcũ.Sȝ reqrit̃ ẽt forma. ¶ Ita mihi dcm̃ vr i hac qõne difficili đ pnͦ indiuiduationis i via Ar.ꝛ sui ꝯmẽ auer. i q̃ qdẽ occurrũt mihi illa vba:q̃ adduxit ꝯmẽ i cõ.5. tertij de aĩa.visũ est mihi scribere qđ mihi videt̃ i hoc. ꝛ si qđ appet mihi nõ fuerit ꝯpletũ erit pnm cõplemẽti.ꝛ tũc rogo fr̃es vidẽtes h̄ scriptũ scribere suas dubitationẽs.ꝛ forte p illđ iueniẽt veꝝ i h̄.si nõdũ iueni.Et si inueni vt frago.tũc declabunt̃ p illđ qõnes.vitas.n. vt dic̃ Ar.ꝯmẽ.ꝛ testat̃ sibi oĩ mõ.Laus deo:ꝛ glĩose virgini marie. Amen.

¶ Marciantonij zimara sanctipetrinatis ānotatiōes in Joānem gandauensem: super questionibus meta elegāter discusse in via Aristotelis: ⁊ sui magni cōmentatoris Auerroys. Ad andreā Mocionigum.

NOn solum autē bis dicere gratias iustum est: quorum opinionibus aliqs cōicauerit. sed ⁊ bis qui adhuc supficialius enūciauerunt: etenim hi ↄferunt aliquid. nam habitum quidē nostrū preexercitati sunt. Phūs in 2°. prime phīe. tex. cō. 4. Cum igitur hoc anno qōnes Joānis gandauensis (qui precipuus iter expositores Auerroys: vsqꝫ ad nostra tēpora habitus est.) castigande ad manus meas peruenerint. visum est mihi aliqua in ipsū annotare: in quibus: vt mihi videt̄: a via preceptoris sui clare deuiare videt̄: annotaboqꝫ aliqua ↄ quosdā: qui nōnulla mōstra finxerunt tꝑibus meis de intentione auerroys: sicut luce clarius patefaciā tibi. Id profecto veritatis grā: non inanis glorie cupiditate me istā assūpsisse ꝓuiciā qlibet sibi ꝑsuadeat. Nam vt scribit Auer. in 2° metaphysice. cōmēto. 15. Natura phī ē querere maximā perscrutationē: sicut ⁊ preceptor suus Aristoteles ibidē asseruit. Nec expectes a me in quolibet passu me Johannem reprehensurum. Tum q2. vt inquit phūs primo topicorum. caplo. 9. quolibet proferente contraria opinionibus sapientum de quolibet sollicitum esse stultum ē. Tū q2 opus nostrum multum excresceret. Tum ēt q2 multa in marginibus eius annotaui. ea tamen que separatī h̄ annotanda reliqui: sunt nōnulla que diligenti examine discutienda sunt. In quibus ipse grauissime peccat. Ne igitur auctoritas viri suis erroribus veritatis apparentiam mentibus auditorū ingereret ea veritatis amore coact⁹: tibi in h̄ opusculo cōpēdiose terminare ↄstitui.

¶ Primus error in primo metaphysice qōne pma: in primo dubio: in q̄ querit. vtrū felicitas ↄsistat in actu sapie.

DIcit Joānes ꝙ felicitas nr̄a consistit in actu sapientie: qui habetur in duodecimo metaphysice. a tex. cō. 29. vsqꝫ in finem. Et si quis arguat contra ipsum ꝙ felicitas humana consistit in copulatione intellectus agentis cū possibili: sicut scribit Auerroys in 3°. de aīa. cōto. 36. dicit. ꝙ felicitas consistit in illa adeptione dispositiue. sed cōpletiue consistit in actu sapientiali: q̄ tradit̄ in duodecimo metaphysice. Sed salua pace tanti viri istud non est de intentione Cōmentatoris: īmo cōmentator vult totum oppositum. Nam f̄m ipsū in 3° de anima. cōmēto 36. adeptio intellectus agentis cū possibili non cōtingit nisi postq̄ homo acquisiuerit oēs scias speculatiuas: cum igitur metaphysica: ⁊ quelibꝫ ꝑs eius sit sciētia speculatiua: vt est snīa phī in 6°. meta. t. cō. 2. videtur ꝙ illa pars metaphysce que tractat d̄ deo. ⁊ intelligentijs erit actus dispositiuus ad veram felicitatē: que consistit in adeptione intellectus agentis f̄m Auer. quam econtra. Dicit enim Cōmentator in fine cōmenti 36. Et manifestum est ꝙ quando oīa intellecta speculatiua fuerint existentia in nobis in potentia ꝙ ipse erit copulatus nobiscum in potentia. Et cū oīa intellecta speculatiua fuerint existentia nobiscum i actu. erit ipse tūc copulatus nobis in actu. ⁊ cum quedam fuerint in potētia: ⁊ quedam in actu. tunc ipse erit copulatus f̄m partem: ⁊ f̄m partem non. Et tunc dicimur moueri ad cōtinuationem. Et cum completus fuerit iste motus statim iste intellectus copulatur nobiscum oībus modis. Et post paurum subdit. ꝙ homo secūdū Themistiū f̄m hunc modū assimilatur deo quoquo modo: in hoc quod est sciens omnia entia quoquo modo. Et est omnia entia. Et parū infra subdit. Ex hoc apparet ꝙ sua intellectio nō est aliquid scientiarum speculatiuarum. Sed est aliquid currens cursu rei generate naturaliter a disciplina sciarum speculatiuarum. Ecce igitur expresse: ꝙ f̄m Auer. sciētie speculatiue concurrunt dispositiue ad adeptionem itellectus: in qua felicitatur homo. Et pꝫ ꝙ f̄m ipsum cognitio illa: per quā felicitamur: que est ipsius intellect⁹: nō est aliqua cognitio speculatiua. Aperte igitur errat Joānes in via eius dicens. felicitatem nostrā consistere i illa notitia sapientiali: que habet̄ in duodecimo metaphysice completiue. ⁊ in adeptione consistere dispositiue: cū totum oppositū sit verū de mente eius. Confirmatur ꝑ Auer. 9. metaphysice. cōmēto vltimo. vbi habet hec verba. Et declarauimus ꝙ fortunitas maxima que est inspicere intellectum sepatum est per potētiam que fit in itellectu speculatiuo apud suam vltimā ꝑfectionē. simile potentie que fuit in visu apud aspectum ad colores. Non ꝑ potentiam de modo potentiarū cogitatiuarū: que acqruntur per cognitionem: quoniam non est sicut existimauit auempace: ꝙ hoc acquiratur per cognitionem. Ecce igitur ꝙ cōmētator ex intento dānat opinionē auempace: qui dicebat felicitatem consistere in cognitionibus speculatiuis. quare Joānes etiā in hoc fuit deceptus. Sꝫ illud qđ in errorē detrusit doctorē nostrum fuit. q2 vidit Ar. in decimo ethy. ca°. 10. dicere felicitatem humanam consistere in actu sapientiali ⁊ metaphysicali. Et q2 nesciuit glosare hanc auctoritatem f̄m principia Auer. ꝓpter h̄ deuenit in hūc errorē. Sed dicas tu in via ei⁹ ꝙ felicitas humana cōsistit in habitu methaphysicali: ⁊ actu methaphysicali. verum est in ratiōe proxime dispositiui ad veram felicitatem: que f̄m ipsum habetur per adeptionē cōpletiue. Metaphysica eni licet via nature sit prior alijs scientijs speculatiuis: tamen via doctrine est vltia: sicut est sententia eius in sexto metaphysice. cōmēto. 3. ⁊ ī septimo metaphysice cōmēto 37. q2 igitur habitus methaphysicalis est vltimo disponens itellectum speculatiuum. propter hoc dicit phūs felicitatem consistere in tali actu. Aliter dici posset. ꝙ ibi phūs loquutus est de felicitate: que cōiter contingit ex adinuentiōe sciarū cogitatiuarum: que habentur ꝑ discursum naturalē. Non autē loquutus est de vera felicitate: que raro ↄtingit. sermones eni morales sunt probabiles. q2 tradunt̄ vulgo. ⁊ cōmunitati hoīum. ideo sic Ar. loquutus est de eo qđ vt ī pluribus apparet. q2 hoc est probabilius. Et ista respōsio ꝑt comprobari ꝑ ea que in eodem loco hꝫ phūs. ꝙ sapiens ē amicissimus deorū. vbi videtur sentire deum curare ista particularia. Cum tn̄ oppositum ipse teneat in duodecimo metaphysice. t. cō. 51. Et iō ibi in ethicis probabilr loquutus est. cuius signū: ꝙ ibi loqtur ↄditionaliter dicēs. Nam si dij curam aliquā habent humanarum rerū vt existimatur ⁊ credit̄: rōnabile est eos gaudere optimo ⁊ cognatissimo. i. probabile est f̄m ipsum. Nec valet qđ dicit Joānes hic: ⁊ in tertio de anima. qōne. 37. ꝙ duplex ē cognitio habita a nobis de deo: vna est simplex ⁊ intuitiua: alia est enunciatiua: que est cum affirmatione ⁊ negatione cognitionem simplicem: ⁊ intuitiuā habemus per intellectum adeptū q̄ intelligimus ꝑ subam intellect⁹ agentis. alia est cognitio enunciatiua ꝑ quā intelligim⁹ deum esse subam ⁊ actum purum. ⁊ ꝙ intelligit seipsum ⁊ hō. ⁊ ista habetur ꝑ demonstrationē. ⁊ habetur ꝑ actū seu habitum sapientie traditū in duodecimo metaphysice. Et ista cognitio enunciatiua non habetur nisi prece

dente cognitione intuitiua: que habeť per itellectū adeptuz: sed vltimata felicitas ꝯsistit in illa enunciatiua cognitione. ¶ Ista rñsio est error purus: tuz qꝛ in se est falsa: tū qꝛ est cōtra Cōmentatorez. Dicere.n. ꝙ felicitas vltimata ꝯsistat in cognitiōe illa que hr̄ per demonstrationez: ⁊ per discursuz qui arguit imperfectionē: ⁊ ꝙ nō ꝯsistat in illa cognitiōe simplici ituitiua que est perfectior: est illud qđ itellectus meus nō pōt itelligere. ¶ P̄. que est illa cognitio habita per demonstratōez tradita in. iz. metaph̄. in qua nos vltimate felicitari possimus. Nō video. tū qꝛ illa cognitio habita ibi de deo est sub rōnibus vl̄ibus ⁊ trāscendētibus: nō sub aliqua rōne ꝓpria ipsi⁹ dei. nā si cognoscimus deū esse actuz: esse p̄mū: esse seipsz intelligentē: talia aūt sunt rationes trāscendentes: tum etiā: qꝛ illa cognitio est cum discursu: ⁊ ex ꝯñti cū potentialitate ⁊ imperfectōe: in qua cognitione potius cognoscimus: vt dixerūt sapiētes: quid nō sit deus ꝗ̄ quid sit. ¶ P̄. dicere ꝙ illa cognitio demōstratiua habita in. iz. metaph̄. p̄supponit illam intuitiuā: ⁊ ꝙ nō possit haberi sine illa cognitiōe intuitiua que habeť per intellectum adeptū: est illud: cuius oppo^m quotridie experimur. naz ipse potuit hoc experiri de ipso qui bene habuit illaz cognitionē enunciatiuā: nūꝗ̄ tamē habuit: nec habiturus est illam intuitiuā. ¶ Amplius. illa responsio est contra Auerroym: qꝛ ipse dicit. in cōmen. 36. ꝙ in adeptōe illa nos itelligimus omnia: ⁊ sumus sicut deus: ⁊ ꝙ ille modus intelligendi nō currit cursu scientiarū cogitatiuarū que habeť per discursum: sed est per subam intellectus agentis: in quo oīa in istanti cognoscimus. ꝗ in illa cognitiōe ꝑm ipsum Auerroym felicitamur: ⁊ nō in illa demōstratiua: que hr̄ in. iz. metaph. Sed ipsa est dispō ad illam: sicut iam aperte demr̄aui. ¶ Et ex istis patere pōt solo. ad argumentum subtilis Scoti in p̄mo sue metaphysi. in questione p̄ma. in qua inquit: ꝙ si teneať via illa: que ponit ꝙ metaphysica ꝯsiderat quiditates rerum in vl̄i: tunc videť diuisio scientiarū speculatiuarum posita ab Aristotele in. 6. metaph̄. tex. cō. z. esse insufficiēs. nā querit ad quā scientiā spectat ꝯsideratio intelligentiarū secundū ꝓprias quiditates: ⁊ vt pz itueti ad nullam illarum triū spectare videť. Et ibi Scotus rñdet: ꝙ diuisio illa ph̄i est de sciētijs possibilibus acquiri cursu nāli: ⁊ ꝑ discursuz: qualis nō est illa que de intelligētijs sub propria ratione haberi pōt. ¶ Et ista est rñsio oīum theologoꝝ in ꝓlogo p̄mi sententiarū. vbi querunt vtruz homini ꝓ statu isto sit necessariū ponere aliquā doctrinā supnaturaliter īspiratā: ad quā homo nō possit attingere ex nāli lumine itellectus. ¶ Sed lz ista rñsio in se sit verissima: vellem tamē scire a subtilitate Scoti ad quā scientiam pertineat ista cognitio quiditatiua intelligentiarū in via Aristo. maxime cū Aristoteles: vt ipse dicit: aliū statum nō videať posuisse. Forte diceret Scotus: ꝙ duplex est metaphysica. in se ⁊ in nobis. Et tunc ꝑm Arist. diceret: ꝙ ista cognitio ꝑm spāles rōnes habita de intelligētijs pertineat ad metaphysicā in se: nō ad metaphysicā in nobis. Sed si sic dicať hoc nō videť posse stare secundū viam ph̄oꝝ. tum ex parte obiecti. tū ex parte potentie. non ex parte obiecti cogniti: qꝛ si intelligentie. vt inquit auerroys in. z. metaph̄. ꝯmen. p̄mo. non intelligerenť a nobis: essent ociose: qđ ego itelligo sic. Nā vt scribit ipse in scđo celi. 17. ⁊. zi. ꝯmētis. Ipse intelligētie primaria intentiōe agunt ꝓpter se: ⁊ secundaria intentione agunt ꝓpter ista iferiora: ⁊ cū intelligentie agant secundum ipsuz de necessitate nature. sequiť ꝙ ipse intelligētie statim cōmunicēt oēm cognitionē que de ipsis haberi pōt. intellectus igiť humanus poterit itelligere ipsas quantū est merito ipsarū. similr̄ etiā quantū est merito potētie. i. ipsius itellectus: nō est repugnātia: qꝛ ꝑm philosophos itellectus noster est oīa fieri. sicut pz. 3. de anima. tex. cō. 5. similr̄ si ex merito ipsarū intelligentiarum nō est repugnātia: a pari nec ex parte itellect⁹ nostri erit repugnantia: qꝛ nō est reperire potentiam actiuaz apud ipsos: cui passiua nō correspondeat: nec valet si dicať ꝙ ista metaphysica in se: ad quā spectat cōsideratio de itelligentijs ꝑm ꝓprias rationes: talis habeť ab ipsis intelligentijs: ⁊ nō a nobis: qꝛ tunc reuerteremur in opionez simonidis: qui dicebat deū reseruasse istā scientiā metaphysicā ꝓ se: contra quē inuehit ph̄us: ꝙ tunc deus esset liuidus. Ideo dicas tu ꝑm p̄ncipia auerroys: ꝙ illa diuisio aristotelis de sciētijs speculatiuis est sufficiens: ꝓpterea: qꝛ est de illis scientijs que habentur per discursuz: ⁊ sunt de numero scientiarū cogitatiuaruz. Sed in tali diuisione nō comprehenditur illa cognitio que nō currit cursu naturali. i. que nō acquiriť per discursuz: sed habetur per intellectū adeptū: ⁊ tunc diceret Auerroys: ꝙ cognitio ista de intelligētijs sub ꝓprijs rationibus non est pars alicuius sciētie speculatiue: sz talis habeť alio modo: qꝛ per subam itellectus agentis: qui in postremo vnitur nobis vt forma post acquisitionē omniū scientiaruz speculatiuarū: ⁊ tūc nos itelligemus deū ⁊ intelligētias sicuti sunt. Et ista est via eius ⁊c̄.

¶ Secundus error in questione secunda p̄mi metaphysice. vbi querit de ordine scientiarū adinuicē.

DIcit iohānes in secunda questiōe in qua querit de ordine scientie diuine ad alias sciētias in corpore questiōis. in solutione secūdi dubij: ꝙ logica nō est necessaria ad alias sciētias necessitate absoluta: sed solū necessitate conditionata: ⁊ ad bene esse tantū. vnde si scientie essent ordinatim tradite: non eēt opus ꝙ puer p̄us adisceret logicā ꝗ̄ alias scientias. hoc aūt Johannes ita ꝓbauit: qꝛ multi viri illustres in medicina ⁊ mathematica ⁊ in alijs sciētijs acq̄siuerunt alias scias sine logyca. ergo logyca non est necessaria necessitate absoluta. Sed salua pace tanti doctoris: hoc est falsum. ad itentionē Auerroys ⁊ Aristote. Et rō est ista nā p̄mo posterioꝝ: scia est effectus demonstrationis: qui ergo ignorat artem demonstrandi que tradiť in logyca: impoſe est ipsum habere aliquā sciam. vñ vt optime dicit Albertus super Porphyrio. ignorās logycā si aliqđ scire videať nescit illud: qꝛ se hz supra suum scibile: sicut se hz ignis ad combustibile ꝗ comburit ⁊ nescit se comburere. ad hoc. n. ꝙ aliquis sciat nō sufficit ipsum demōstrare: sed opz ꝙ demonstret ⁊ sciat se demōstrare. nō potest aūt aliqs scire se demonstrasse nisi cognoscat se ex p̄mis veris p̄oribus notioribus imediatis causisq̄ꝫ cōclusionis demonstrationē constituisse. Et ideo est ꝙ difficile est cognoscere se scire. vt inq̄t ph̄us in p̄mo posterioꝝ. Talia aūt nō possunt sciri sine logyca. vt manifestuz est: qꝛ talia in ea docentur. hinc est ꝙ plerique antiquoꝝ decepti sunt: ⁊ in grauissimos errores delapsi sunt: qꝛ abiecta scia disputādi de rerum veritate pergrere tentabāt. Verū qđ Johānem nostrū ad hūc errorez deduxit fuit: qꝛ nesciuit soluere argumentū de Hypocrate: ꝗ vt traditur oēs scias sine logyca adeptus est. Ad hoc tamē dicas tu ꝙ Hypocrates ex bonitate itellectus ⁊ complexiōis deuenit in notitiā oīum scientiarū per inuentionem: ⁊ ex ꝯñti deuenit in cognitiōez logyce: ⁊ per logycā illam habitam per inuentionē deuenit in cognitionē aliarū scientiarum. vnde necessariū est ꝙ per eadem media ꝓcedat super vna conclusione scibili aliquis per inuentionem

per que deuenit aliquis ad eandem per doctrinam. veri
tas eniꝫ in se est vna ⁊ vno modo ⁊ via acquisibilis: sicut
vnum est centruꝫ ⁊ mediū ⁊ nō nisi vna via acquisibile.
vt dicit phūs in ethicis: ⁊ ideo difficile est attingere me
dium: facile aūt est a medio deuiare. ¶ Sed cōtra. pre
dicta arguit̃. videt̃ ꝙ aliqua scientia possit acquiri sine
logyca: q̄r de plerisq̄ꝫ legimus eos acquisiuisse scientias
in sōno: sicut de salomone legimus in sacris litteris. simi
liter hoc ideꝫ cōfirmare videt̃ Aristoteles in de somno
⁊ vigilia. vel (vt rectius dicamꝰ) in libro de diuinatiōe.
Ideꝫ affirmat phūs in ꝓblematibus. particula. 30. ꝓble
mate ṗmo quosdā ex egritudinibus melācolicis euasis
se poetas: sicut recitat de marato syracusano. q̄re videt̃
ꝙ sciētie alie acquiri possunt sine logyca. Sed ad hec di
cimus nos: ꝙ lꝫ sola fide tenendū sit per dei omnipoten
teꝫ scientiā aliquā infundi posse in animā nostrā. Tamē
hoc nō fuit de mente phi ⁊ sui Cōmētatoris Auerroys.
vnde Cōmentator in fine sui cōmenti in libro de somno
⁊ vigilia. ¶ Ad hec argumēta formaliter respōdere vi
detur. inquit. n. ibidem. in quo vō genere entium cadat
ista enunciatio considerandū est: quoniam genera rerū
scitaruꝫ: aut sunt scientie speculatiue: aut sunt artes ope
ratiue: aut virtutes cogitatiue particulares. Et est mani
festum ꝙ ista comprehēsio nō est in maiori parte: nisi in
rebus futuris: cuius comprehēsio ꝓprie est a virtutibus
cogitatiuis particularibus: quibus vtuntur ad compre
hendendū vtile ⁊ nocens in rebus futuris. Artes auteꝫ
operatiue existimatū est ꝙ possint acquiri in sōnio. sciē
tie aūt speculatiue remotuꝫ est vt accidat hoc in eis. ho
mo enim naturā hꝫ ad comprehendenduꝫ scientias spe
culatiuas per proprias propositiōes habitas: ⁊ si homo
comprehēderet eas sine ꝓpositionibus: tunc ille propo
sitiones essent ociose ⁊ natura voluit hoc. Et vniuersali
ter si aliquod intellectū de itellectis scientiarū specula
tiuarū acquirat̃ hoc modo est accidentaliter ⁊ raro: ⁊ si
militer impossibile est vt ipsuꝫ fiat scientia speculatiua:
nisi aliquis ponat hic esse aliquē modum hominum qui
comprehēdunt sciētias speculatiuas sine disciplina. Et
isti homines si sunt equiuoce sunt homines: imo magis
vident̃ angeli q̄ꝫ homines: sed hoc videt̃ impossibile ex
hoc qđ dico. cognitio enim speculatiua vna est in se non
diuersa siue fuerit scita per disciplinaꝫ siue sine discipli
na. Et si esset scita per vtrūq̄ꝫ: tunc disciplina non esset ac
cepta necessario in diffinitiōe eius: ⁊ sic sumus iter duo:
aut vt dicamus ꝙ ista cognitio equiuoce dicit̃ cū cogni
tione humana: aut vt concedamus ꝙ eadem res inueni
tur per causas diuersas: ⁊ secunduꝫ hoc respectus rei ad
suas causas quibus constituitur non erit necessarius. Et
omne hoc est impossibile. Dicere autē ꝙ possibile est vt
ymagines rerū speculatarū acquirant̃ ab aliquo modo
hominū hoc modo comprehēsionis est impossibile: quo
niam acquisitio earū hoc modo est superfluuꝫ: cum iam
acquirant̃ ab homine modo perfectiori: nisi aliquis for
te dicat: ꝙ iste modus est proprius eis in quibus possibi
le est vt adiscant sciētias speculatiuas: sed si isti sunt eq
uoce sunt homines. hec Cōmentator. Et ꝓpter hoc ma
gnus Albertus in questionibus de homine. in questiōe
ꝓpria de hac materia. in qua querit vtrū somnialis sciē
tia sit speculatiua vel practica: soluendo dicit ꝙ cum sō
nialis sciētia sit accepta sine medio ꝓbante vel inferen
te ipsam nō est speculatiua: ⁊ cuꝫ eadē sit accepta sine eli
gentia ⁊ consilio nō est practica simplr: lꝫ sōnia frequen
ter sunt de his in quibus vel circa que sunt nostre opera
tiones. ⁊ ideo Socrates cōcionans ad athenieēses appel
lat scientiā somnialē diuinā non humanā; ⁊ Aristoteles
supra naturā prudentiā: eo ꝙ nō accipit̃ ex ṗncipijs sciē
tie speculatiue vl' practice. hec Albertus. Ex quibus cla
rissime pꝫ auctoritate ⁊ rationibus tantoꝝ viroꝝ ꝙ nul
la sciētia vere speculatiua vel vere practica pōt acquiri
sine disciplina demōstratiua: ⁊ ex cōsequenti nulla talis
sine logyca pōt acquiri: ꝭm ṗncipia phylosophoꝝ loquē
do ⁊c. Sed qđ decepit Iohānēꝫ fuit locus consequētie:
q̄r eniꝫ ipse vidit alias sciētias acquiri posse sine logyca
habita per doctrinaꝫ a preceptore credidit eas posse ha
beri sine logyca absolute.

¶ Alter error in questione. 16ᵃ. vbi tenet vniuersalia esse
primo ⁊ per se generabilia.

DIcit iohānes in questione. 16. pri
mi libri: ꝙ secundū
viam Aristotelis ⁊ Cōmentatoris vniuersa
lia sunt ṗmo ⁊ per se generabilia: sed ista posi
tio destruit iudiciū Aristote. in. 7. metaphy.
in tex. cō. 26. ⁊. 27. vbi ꝓbat cōtra Platoneꝫ: ꝙ illud qđ
per se ṗmo generat̃ est singulare ⁊ nō vl'e. homo enī vni
uersalis. vt dicit in tex. c. 28. neq̄ꝫ generat̃ neq̄ꝫ generat:
sed dicebat ꝙ Aristo. ibi arguit de vniuersalibus Pla
tonicis: que erant separata a singularibus. de talibus ꝓ
cedunt rōnes phi: ꝙ nō per se generant: neq̄ꝫ per se gene
rant̃: sed de vl'ibus in singularibus existētibus. vt sensit
phūs talia ṗmo ⁊ per se generant̃. ¶ Sed ista respōsio
nō pōt stare: q̄r lꝫ rōnes phi ibi ꝓcedant ṗncipaliter con
tra Platonē: tamē etiā secundum ipsum talia vniuersa
lia que posuit Aristoteles nō per se: sed ꝑ accidens gene
rātur. hoc aūt auctoritatibus fulcit̃ ⁊ rationibus. aucto
ritas est Auerroys in ṗmo metaphysice. in cōmēto. 27.
vbi habet. ꝙ vniuersale nō habet esse: nisi secundū ꝙ est
sciētia. i. secundū qđ est in anima. Et similiter affirmati
uum ⁊ negatiuꝫ. ⁊ intendit ꝙ comprehensiones que di
cuntur sciētie sunt rerū que sunt in sensibilibus nō gene
rabiles: nec corruptibiles: nisi accidētaliter: ⁊ sunt inten
tiones vniuersales quas itellectus comprehēdit in eis:
⁊ sunt forme: comprehensiones vō generabiliuꝫ ⁊ corru
ptibilium. s. indiuiduoꝝ compositoꝝ non sunt scientie:
sed ymaginatōes eoꝝ. hec Cōmētator. In q̄bus verbis
clare pꝫ secundū Auerroym: ꝙ intentiōes vniuersales.
quas intellectus comprehendit in singularibus: sunt ac
cidentaliter generabiles ⁊ accidētaliter corruptibiles:
tales aūt intentiōes vniuersales sunt vl'ia Aristotelica:
q̄r in. 12. metaphysi. cōmento. 4. ipse dixit ꝙ vniuersalia
apud Aristotelē sunt collecta ex particularibus in intel
lectu: q̄r accipit inter ea consimilitudineꝫ ⁊ facit ea iten
tionem vnam. ¶ Amplius Aristoteles in ꝓhemio me
taphysice. reddens causam ꝓpter quid videmus exper
tos magis proficere rationem habentibus: inquit: quia
ars est vl'ium: actus aūt ⁊ generatōes omnes circa singu
laria sunt: non. n. homo sanat̃: nisi q̄r Socrates sanatur.
ergo sententia phi est ꝙ singularia per se generent̃: vl'ia
autem non nisi per accidens: sed dicebat ꝙ vniuersalia
nō sunt generabilia generatōe separata a singularibus:
sed sunt generabilia generatōe singulariū. ¶ Sed con
tra. Ex hac respōsione statim sequit̃: ꝙ vniuersalia sunt
generabilia per accidens: q̄r qđ ad alterius generationē
generatur: per accidens generat̃: ⁊ ex consequēti vniuer
salia non sunt ṗmo ⁊ per se generabilia: cuius oppositūꝫ
ipse dicit. pꝫ cōsequentia: quia ṗmo posterioꝝ. capitulo
de vl'i. Illud ṗmo alicui competit: qđ per naturam pro
priam sibi cōpetit ⁊ nō per aliud: sed dicebat ꝙ ista con
sequentia nō valet. vniuersale est generabile generatōe
singularis. igit̃ per accidens est generabile: sicut non va
let. color nō est visibilis: nisi in hoc colore ⁊ illo. ergo co

lor est per accidens visibilis. ¶ Sed ɔtra. Instātia ista
quā adducit nō est ad ꝓpositū: falsum est. n. ꝙ color nō
sit visibilis: nisi in hoc colore et illo: vt visibilitas dicit
aptitudinē: que est propria passio coloris teste Auerroy
in cōmen. 67. secūdi de aīa. vñ proprie passiões exquo
fluunt a pncipijs essentialibus subiecti competunt suis
subiectis: etiā vt abstrahunt a suis suppositis. passiones
enim demonstrant̄ de suis subiectis circūscripto per in-
tellectum quolibet singulari. sicut pꝫ pmo posteriorum.
vnde refert dicere colorem esse visibilem: ꝛ dicere colo-
rem videri: sicut refert dicere hominē esse risibilē: ꝛ di-
cere hominem ridere. vnde si instantia deberet esse ad
propositū debuit sic arguere. color non videt̄ nisi in hoc
colore ꝛ illo. ergo color per accidēs videt̄: ꝛ tunc hoc qḋ
concludit instantia est verū. sicut homo nō ridet vel nō
competit sibi actus ridēdi actualiter: nisi respectu hui⁹
hominis ꝛ illius. ergo ridere per accidens competit homi
ni: cui dubiū est: lꝫ. n. risibilitas per se cōpetat homini:
nō tamē ridere: ita lꝫ visibilitas per se competat colori:
nō tamē videri. ¶ Amplius contra opinionē Johānis:
est auctoritas phi ꝛ Commentatoris in. 7. metaphysice.
tex. cō. 34. vbi hꝫ ꝙ vniuersalia: aut nō corrumpuntur
aliquo modo: aut corrumpunt̄ per accidens. Idem ha-
bet Cōmētator in. 12. metaphysice. cōmento. 27. ꝙ vle
neqꝫ gnāt: neqꝫ generat̄. ¶ Amplius. 7. metaphy. t. c. 53.
non est gnātio domus simplr vel corruptio: sed genera-
tio est illius domus demōstrate. ¶ Rursus rationibus
idem ostendit̄: qꝛ si vniuersalia essent pmo ꝛ per se gene
rabilia ꝛ corruptibilia: sequeret̄ ꝙ sciētia esset de per se
pmo corruptibilibus: sed secundū ipsum. pmo posterio-
rum. ꝛ. 7. metaphysi. scientia est de per se incorruptibili-
bus: ꝛ talia nō sunt nisi vniuersalia que per se sunt incor-
ruptibilia: ꝛ per accidēs corruptibilia. q̄re ꝛc̄. ¶ Adhuc
aūt si vniuersale pmo ꝛ per se generaret̄: tunc generatio
esset ex nihilo. cōsequētia est Auerroys pmo de genera
tioīe. tex. ɔmē. 40. ꝛ eiusdē. 7. metaphysi. tex. cō. 27. vñ
phus in pmo de generatiōe expresse habꝫ ꝙ nō augetur
quantū vniuersale: nec generat̄ anial vniuersale: sed ta-
lia pmo singularibus debent̄. ¶ Rursus illud qḋ non
hꝫ esse extra animā in actu nō pōt esse pmus ꝛ per se ter-
minus generationis: generatiōis enī terminus est actu
ens: sed vniuersalia secundū Aristo. ꝛ Cōmentatorē nō
habent aliquod esse extra animā realiter vel ex natura
rei distinctū a singularibus: sed solū habēt esse in poten-
tia. ergo vniuersalia nō sunt per se pmi termini genera-
tionis. maior est nota. minor est Cōmentatoris. pmo de
aīa cōmen. 8. ꝛ. 12. metaphysi. cōmen. 4. ꝛ alibi frequē-
ter. Non me latent instantie subtilis Scoti probātis da
ri vnitatē minorē vnitate numerali: sed de hoc infra di-
cemus super ānotatiōes in. 3. libro dño ɔcedēte.

¶ Alius error in pmo metaphysice in questiōe. 19. de ɔsi-
deratis a metaphysico.

Dicit iohānes ꝙ metaphysicus co
gnoscit oīa in vli et
nō sub proprijs rationibus: ꝛ in hoc optime ꝛ
elegāter sentit: sed aduerte ꝙ ipse nesciuit sol
uere hoc argumentū. cōtingit cognoscere ho
minem inquantū homo: tunc quero ad quē artificē per-
tineat ista cognitio: non ad metaphysicū: qꝛ ille nō consi
derat quiditates rerū in particulari: nec ad mathema-
ticum: quia ille solum considerat accidentia vt magni-
tudines ꝛ numeros: nec ad naturalem: qꝛ naturalis qc-
quid cōsiderat: cōsiderat vt est motū: vel vt hꝫ habitu-
dinem ad motū: sicut est sentētia phi in secūdo physico.
tex. cō. 71. Ad hoc argumentū Johānes dicit: ꝙ conside-
ratio naturalis dupliciter concipi pōt. vno modo vt di-
stinguit̄ ab alijs considerationibus: ꝛ sic quicquid consi
derat̄ a naturali: considerat̄ per habitudinē ad motum.
Alio modo considerat̄ in se ꝛ quo ad simplicē cognitio-
nem. vt considerando anial inquantū animal: ꝛ hominē
inquantū homo: ꝛ talia vt sic considerata a naturali nul
lam hebēt habitudinē ad motū. In qua quidem respon
sione duplr peccat Johānes. pmo quidem: qꝛ videt̄ sen-
tire mobilitatē esse rationem formalē subiecti natura-
lis phie: tunc quia illud qḋ dicit in se dicit̄ esse falsū: ꝙ
aūt mobilitas non sit ratio formalis subiecti phie natu
ralis ostendit̄: quia subiectū naturaliter est pus passiōe
secundū rationē subiecti. posterius aūt nō est ratio for-
malis considerandi pus. Mobilitas autē est passio na
turalis in sciētia naturali. vt pꝫ. Nec valet respōsio Ni-
coleti ad hoc dū dicit: ꝙ duplex est ratio formalis. qui-
ditatiua: ꝛ subiectiua. modo inquit ipse ꝙ passio non po
test esse ratio formalis quiditatiua: bene tamen pōt esse
ratio formalis subiectiua. ¶ Sed cōtra. ista diuisio nul
la est: quia nō datur per opposita: qꝛ eadem est ratio for-
malis quiditatiua in scientia ꝛ subiectiua: qꝛ qḋ quid est
ipsius subiecti omnis demonstrationis dicit̄ esse pnci᷑.
vt pꝫ pmo de anima. textu cōmē. xi. si igit̄ passio nō pōt
esse ratio formalis quiditatiua: a pari nec subiectiua po
terit esse. ¶ P̄. Res naturales possunt perfecte cogno-
sci vt abstrahunt a mobilitate: et sine motu quiditatiue
in naturali sciētia cognosci possunt: cū quiditas abstra
hat a quolibet accidente: hoc autē nō esset si mobilitas
esset ratio formalis subiecti naturalis phie: quia rō for-
malis subiecti includit̄ in omnibus inferioribus ipsius
subiecti: nec valꝫ qḋ dicit Nicoletus: ꝙ ista ratio forma
lis subiectiua includit̄ in omnibus īferioribus ad ipsū
subiectū non formaliter ꝛ actualiter: sed fundamentali
ter tantū. nā cū per ipsū mobilitas sit per se passio cor
poris mobilis: qḋ est subm in naturali phia: propria aūt
passio que per se pmo cōpetit superiori formaliter: com-
petit etiā per se nō pmo suis per se inferioribus formalr
ꝛ actualiter: sicut est sententia phi in pmo posteriorꝫ. Ex
quo sequit̄ ꝙ talis passio erit demonstrabilis de suis īfe
rioribus per ipsum subiectū tāq̄ per mediū: ꝛ ita īferio-
ra includent actu ꝛ formaliter ipsum subm ꝛ rōnem for
malem eius: cum talis passio de īferioribus demonstra-
bilis nō sit nisi per ipsum subm cōmune ꝛ rōnem forma
lem eius tāq̄ per mediū: cui illa passio pmo competit.
Verū qḋ decepit istos fuit: qꝛ crediderunt rationē for
malē subiecti esse mobilitatē: qꝛ plerūqꝫ audiunt phm
asserere ꝙ naturalis quicqd cōsiderat: cōsiderat sub ra
tione motus: sicut pꝫ pmo physicorꝫ. tex. cō. 8. ꝛ. xi. ꝛ secū
do physicorꝫ. tex. cō. 71. ꝛ. 8. physicorꝫ. tex. cō. 22. ꝛ. 6. me-
taphysice. tex. cō. 2. Tamē dicas tu ꝙ mobilitas. exquo
est pma passio subiecti naturalis phie: ꝛ qꝛ vera ratio for
malis ꝛ quiditatiua subiecti naturalis est nobis ignota:
circūloquimur eam per pmam passionē eius nobis no-
tam. Et hoc nobis plerūqꝫ cōtingit ꝙ cum differentias
vltimas rerū ignoremus: accidit nobis vt eas per pro-
prias passiones ꝛ accidētia circūloquamur: ꝛ ista est sen
tentia Auerroys in. 7. metaphysi. cōmen. 41. ꝛ. 8. meta-
physi. cōmē. 5. ꝛ. 4. celi. 6. ꝛ. 26. cōmētis. Et ideo dicebat
Auicen. in. 5. sue metaphysi. caplo. 5. ꝙ defectus nominū
ꝛ paruitas percipiendi differētias: aut hoc aut illud: fa-
cit necessario deuiare a vera differentia ad comitans: et
sic aliquādo denominat̄ eius nomen a suo comitāti. Et
ideo cū phs dicit: ꝙ naturalis considerat quicquid con-
siderat vt est in motu vult dicere: ꝙ in sua cōsideratiōe
nō abstrahit ab illa ratiōe formali ad quā imediate ɔse-

quitur motus:quã:q2 ignoramus circũloquutus est ea3 nobis per suũ comitans ꝛ per passionẽ eius pmã. Quod aũt iterũ Johãnes dicit: ꝙ homo vt consideraꝶ a naturali in se nõ includit motu3: tamẽ vt consideraꝶ a naturali vt differt a consideratiõe qua3 habent alij artifices de homine:vt sic ĩcludit motũ : hoc nullius est momẽti: q2 omnia cõsiderata in aliqua sciẽtia debẽt habere aliquã rõnem formalẽ sub qua considerenꝶ in illa scientia: siue talia absolute ꝛ in se considerẽtur:siue in comparatione ad alia:sicut dicit phs:ꝙ cũ ens sit subm metaphysice:metaphysicus considerat quodlibet inquantũ ens. vt p3.4.metaphysice.tex.cõmẽ.pmi.ꝛ secũdi. omnis.n. generis sensus est vnus:tunc igiꝶ quãdo homo consideratur inquãtũ homo in naturali phia : quero que est sua ratio formalis. Et tunc argumentũ stat vt supra. ¶ P.g eandem rõnem formalẽ quã naturalis h3 de homine in se cõsiderato per eandẽ talis consideratio distinguiꝶ ab alijs cõsiderationibus . Et nõ op3 multiplicare istas rõnes sine necessitate.assumptũ ꝓbatur: q2 aut consideratio de homine inquantũ homo cõsideraꝶ in se a naturali:ꝛ est talis ꝯsideratio ꝓpria sibi naturali:aut est cõmunis sibi ꝛ alteri artifici.si pmũ habeo intentũ:ꝙ per eandem rõnem per quã homo consideratur in se a naturali pho: per eandem etiã distinguiꝶ ab alijs artificibus et a cõsiderationibus ipsoꝝ. Et cũ ſm te ratio ista per qua3 homo cõcipiꝶ in se:nõ includat motu3:a pari nec illa per quã distinguiꝶ ab alijs ꝯsiderationibus:quas habẽt alij artifices de ipso.si vo dicas ꝙ ista cõsideratio per quam naturalis ꝯcipit hominẽ in se est cõmunis sibi ꝛ alijs artificibus:sequiꝶ ꝙ quiditas hominis in particulari nõ magis consideraꝶ a naturali ꝙ̃ a metaphysico: vel a mathematico:cuius oppositũ tu tenes.quare dcm̃ tuũ est error purus. Ideo dicas tu secundu3 pncipia vera: ꝙ quando queriꝶ. homo inquantũ homo a quo ꝯsideraꝶ. Dicas ꝙ a naturali.Et cũ arguiꝶ ꝙ nõ:q2 vt sic abstrahit a motu. qditas.n.abstrahit a quolibet accidẽte:sed motus est ratio formalis subiecti naturalis.quare nõ pertinet ad naturalẽ. Respondeꝶ ꝙ motus nõ est vera rõ formalis: s3 circũloquiꝶ eam. Et cũ dꝶ ꝙ naturalis cõsiderat omnia sub rõne mobilitatis ꝛ nõ abstrahit a motu . Dicẽdũ est ꝙ nõ abstrahit ab illa ratione formali ad quã imediate cõsegtur motus.quã rõnem:q2 nescimus eam explicare nominamus eam noie mobilitatis.

¶ Super secundo metaphysice in qõne quarta.

Dicit iohãnes adhuc in errore pseuerans ꝙ secundũ Auerroym felicitas nostra nõ cõsistit in adeptiõe itellectus ſm Auerroym: sed in habitu sapiẽtie:qui tradiꝶ in.iz.metaphysi. vnde illa cognitio intuitiua:que habeꝶ per adeptione3 ordinatur ad istam tãq3 ad finẽ.S3 miror de Johãne.vt supra dixi qũo põt hoc ymaginari. Nam rõ dictat ꝙ cognitio imperfectior ordineꝶ ad perfectiorẽ: ꝛ nõ econtra. Modo cognitio complexa habita per discursu3 de deo : ꝛ intelligẽtijs est lõge iperfectior ea que hꝶ ituitiue ꝑ suba3 itellectus agentis:cuius signũ ꝙ phus cognitionẽ pncipioꝝ appellauit itellectu3:ꝛ appellauit eum esse nobiliorem habitũ ꝙ̃ sit habitus sciẽtialis qui est respectu conclusionũ.vt p3 in calce secundi posterioꝝ: quãto eni3 aliqua cognitio est simplicior tãto certior ꝛ sine errore : qđ iteꝝ alio modo probari põt. Illa cognitio est perfectior ꝛ nobilior alia:que magis accedit ad cognitionem simpliciter perfectissima3 in latitudine cognitionis.p3 ista: q2 per accessum ad magis tale ꝛ maxime tale mensurantur cetera.dicit.n.phus in.4.metaphysi. tex.cõ.i8. ꝙ illud qđ pmo vero affinius et propinquius extat:illud est magis verum. Ita etiã posterioꝝ pmo ꝓbat alterã sciẽtiã altera certiorem esse:que pmis pncipijs est magis affinis:sed sic est ꝙ simplr ꝛ perfecta cognitio que est metrum oium cognitionũ est cognitio dei:ꝛ illa est ituitiua ꝛ simplex sine discursu. ergo quanto aliqua cognitio est simplicior tanto illa perfectior erit alia cognitione sibi correspondẽte. v3.in ordine ad vnum ꝛ idem obiectu3: sed cognitio habita de deo per intellectum adeptu3 est simplex.Et cognitio habita de deo per habitum sapientie est cum discursu.ergo illa intuitiua cognitio erit perfectior ista complexa cu3 discursu habita: q2 pme cognitioni est illa ꝓpinquior. ¶ Amplius:ꝛ redit fere in ide3: illa cognitio est altera perfectior per quã sumus in intelligẽdo sicut dij:sed per illã cognitionẽ intuitiua3 assimilamur deo.teste Auerroy in cõmento.36.ex auctoritate Themistij.per cognitione3 aũt per discursum videmur differre a deo ꝛ itelligentijs:ꝛ magis rebus mobilib9 appropinquare.quare restat vt Johannes ab ipsa veritate coactus dicat in via Cõmentatoris illã cognitionẽ non ordinari ad ista3 que per discursum : sed potius e3. sicut superius annotaui.placuit aũt nobis in hoc loco iteꝝ castigare ipm:q2 ẽt sibi iterũ errare libuit.

¶ Super questione quinta secundi metaphysice.

Questionem sane difficilẽ:doctor aggreditur: que igenia sapientu3.tum antiquoꝝ.tum modernoꝝ vsq3 ad tempora nostra fatigauit. vtrũ de itentione peripatheticoꝝ:eterna habeãt causa3 agẽtem.nos aũt hanc questione3 reseruari volumus in. iz. metaphysice super illa questione: qua querit Johãnes. vtru3 celum sit animatum.ibi enim simul ostendemus. vtrũ itelligentia sit causa formalis sui orbis ꝛ efficiens ꝛ finis. ibiq3 ostendam in quo Johannes errat:ꝛ in quo moderni peccant.

¶ Super qõne decima secundi.in qua querit vtrum partes diffõnis logyce sint diuerse forme realr dñtes.

Dicit iohãnes ꝙ forma generis et forma differẽtie sũt due forme realiter distincte : et ꝙ tot sunt forme in composito:quot sunt predicata quiditatiua:ꝛ ꝙ forma corporeitatis de predicamento substantie precedit quantitates interminatas in ipsa materia. Salua pace credo ꝙ omnia ista sint cõtra Auerroym ꝛ Aristo.phus.n.in.7.metaphysi. tex.c. zo. ꝛ.zi.Expresse h3 ꝙ in dictis secundũ se ide3 est subiectũ ꝛ predicatũ. modo si forma generis realiter distingueretur a forma speciei:qũo essent idem:aut qũo de ipsa predicari posset. ¶ Amplius Cõmẽtator in pmo capite de substantia orbis:h3 ꝙ in vno composito esse plusq3 vnã formam substantialẽ est impossibile:qđ si hoc veritate3 habet:nõ op3 glosare ꝙ verũ est de vna forma specifica: nõ aũt de formis genericis:ista glosa destruit iudicium Cõmentatoris : q2 tunc Cõmentator sibi contradiceret hic.ꝛ in.3.celi in cõmen.67.vbi tenet plures formas specificas in eodẽ composito remanere: q2 vult ꝙ elementa formaliter remaneant in mixto.oportet igiꝶ ꝙ ipse teneat ꝙ in vno composito non est nisi vna forma substantialis:que sit vere substãtia:nõ intensibilis neq3 remissibilis.ideo dixit ipse ibidẽ ꝙ forme elementoꝝ sunt medie inter subam ꝛ accidens:propter eas participare ꝯditionib9 vtriusq3. Sit igiꝶ hoc pmum suppositũ ꝙ in vno composito nõ est nisi vna forma substãtialis in re extra animã existente. Secũdo suppono ꝙ diffinitiones rerũ sumunꝶ a pncipijs que sunt in re:ꝛ ꝙ tales diffinitiones

non sunt vniuersaliũ existentiũ extra animam: sed sunt diffinitiões rerum particularium existentium extra animam; sed intellectus est qui facit vniuersalitatem in rebus. pma pars istius suppositi est de itentione Auerro. in pmo de anima.cõmen.5.ꝛ in pmo. ꝛ secundo physico. vtrobiqꝫ.cõmen.28.secũda pars suppositi est in pmo de anima.cõmen.8. Istis suppositis stãtibus arguo sic.diffinitio hominis cõstat ex genere ꝛ differẽtia.ergo per secundũ suppositũ genus ꝛ differẽtia sumuntur a pncipys existẽtibus in re in ipso homine: sed in homine in re extra animã non est nisi vna forma intrinseca. ergo genus ꝛ differentia nõ sunt due forme realiter differentes: nec sumunt a diuersis formis realiter differẽtibus. sicut tu dicis. ¶ Amplius.si quot sunt predicata quiditatiua in composito tot sunt etiã forme substãtiales: tunc rediret opinio Platonis qui.vt iquit Auerroys in pmo de anima.cõmento.7.ꝛ in pmo sue cantice.cõmẽtis.73.ꝛ.74. posuit tres animas in ipso homine.intellectiuam in cerebro:concupiscibilẽ in epate:ꝛ irascibilem in corde. Et si hoc esset iquit Cõmentator in locis adductis. homo nõ esset simpliciter vnũ animal: sed esset plura aníalia: ita eadeꝫ ratio procedit contra te: qꝛ si alia est forma viuẽtis in homie:ꝛ alia est forma animalis in homine.homo nõ esset vnũ animal simpliciter:sed plura.non video rationẽ diuersitatis: quare ista ratio nõ procedat cõtra te potiusqꝫ cõtra Platonẽ. Cum vtrobiqꝫ sit idem mediũ. videlꝫ ꝙ illud formatũ in quo sunt plures forme substãtiales perfecte illud nõ est simpliciter vnum: sed plura. ¶ Amplius.phus in secũdo de anima. textu cõ.31. hꝫ ꝙ vegetatiuum est in sensitiuo: sicut trigonũ in tetragono qȯ nõ esset:nisi fuisset opinatus vnaꝫ esse formã per quã homo sentit ꝛ vegetat.nam si plures essent. vt ipse dicit in pmo de anima cõtra Platonẽ.tex.cõ.90.quid esset illud qȯ ꝯtineret eas vnitas: nihil profecto. Sed dicebat ꝙ rationes ille bene procedunt cõtra Platonẽ: qꝛ plato ponebat plures aníãs distinctas loco ꝛ subiecto:sed ipse ponit ꝙ sint plures aníe in eodem loco.quarũ vna est dispositio ad aliã. Sed contra. Cõmentator in pmo de anima.cõmen.7.ꝛ cõmen.89.dicit ꝙ Aristoteles opinat ꝙ iste anime sint vna secundũ subiectũ:ꝛ plures secundũ virtutes. vñ in cõmen.89.dicit.hec igit est opinio Arist. Non.n.opinat ꝙ facit diuersas actiones per virtutes diuersas ꝛ vnica membra tm̃: neqꝫ per vnicas virtutes et membra diuersa tantũ:sed opinat ꝙ facit per virtutes diuersas ꝛ membra vnita.i.pncipalia ꝛ membra diuersa. Ecce igit quõ secundũ Aristo.non sunt plures anime essentialiter distincte in vno animali. Ergo non est vera opinio tua. vnde Cõmentator in cõmen.93. pmi de anima habet ꝙ anima est in toto animali vna in subiecto:ꝛ plures secundũ virtutes:ꝛ postea subdit ꝙ cũ ita sit: opꝫ ꝙ anima:aut sit vna numero .s. in animalibus orgãicis. quoꝝ pars non viuit post diuisionẽ:aut vt sit in eis quasi vna in specie .s. in eis.quorum pars viuit post diuisionem:ꝛ sunt illa:quoꝝ membra sunt consimilia. quid expressius dici potuit contra Iohannem? ¶ Amplius.pro inconuenienti videntur habere Aristoteles ꝛ Cõmentator plures esse formas substantiales partiales in pluribus membris .quanto magis igit inconuenientius erit ponere plures totales. vnde in pmo de anima.tex.c.58. arguentes cõtra ponentes animã esse armoniã deducũt ad hoc incõueniẽs.vꝫ.ꝙ tunc in quolibet membro esset anima partialis:ꝛ in toto corpore esset anima vniuersalis. ¶ Amplius.phus in.7.metaphysi.tex.cõ.43. habet ꝙ ad diffinitionem constituendam sufficit genus cuꝫ finali differẽtia. hoc aũt nõ dixisset si opinatus fuisset tot esse formas quot sunt predicata quiditatiua: qꝛ tunc per huiusmodi diffinitioneꝫ nõ explicaretur aliqua formarum importatarum per differentias intermedias inter pmum genus ꝛ vltimam differentiaꝫ. ¶ Amplius. Aristoteles ꝛ Cõmentator in.7.metaphysi. textu cõ.xi. faciunt istam consequentiã.ꝙ si diffinitiones darẽtur per accidentia sequeretur ꝙ accidentia que predicantur de tali diffinito essent eiusdem nature ꝛ eiusdẽ rei. Ex quo pꝫ:ꝙ genus ꝛ differentia apud ipsos nõ sumunt a diuersis naturis: quia tunc nõ posset ex eis diffinitio cõstare. Uerũ qȯ decepit Iohãnem in hac materia fuit: quia nõ potuit ymaginari ꝙ duo predicata significent eãdeꝫ naturaꝫ sub diuersis modis concipiendi:vel vt aliꝗ dicunt sub diuersis formalitatibꝰ. Et iõ voluit ꝙ pluralitati pdicatorum correspõderet in re pluralitas formarũ negligens dictum preceptoris sui in secundo physicorum. cõmen.71.imo Aristotelis in eodem secundo. tex.cõ.18. in quibus locis habent eandem naturã ingredi posse diuersas artes.eedem enim sunt linee que ꝛ a naturali ꝛ a geometra considerantur. ¶ Amplius. Cõmentator.4. metaphysi.cõmen.3. cõtra Auicen. vult ꝙ ens ꝛ vnum significant eandeꝫ naturã:ꝛ ꝙ vnũ non apponit aliquid positiuum supra ens. Non igit veruꝫ est fundamentum ꝙ quot sunt predicata tot sunt forme. accideret enim fere infinitas esse formas in eodem: cum idem secundum diuersas rationes cõsiderari cõtingat. ¶ Amplius.pluralitas non est ponenda sine necessitate. In hoc enim sumus sapientes ꝙ naturaꝫ imitamur. natura aũt qȯ põt consequi vnica actione ꝛ instrumento non expectat vt illud pluribus instrumẽtis ꝛ actionibus peragat. Modo omnia possunt saluari ponentibus nobis vnam esse naturaꝫ importatã per genus ꝛ differentiã sub diuersis: tamẽ concipiendi modis. ¶ Amplius. Aristo.8. metaphysice.tex.cõ.15.ꝯtra Platonẽ inquit:ꝙ si alia est ydea animalis ꝛ alia ydea bipedis nõ esset homo ens simpliciter vnum: opinans per hoc phus genus ꝛ differentiaꝫ vnaꝫ formã importare debere. ¶ Amplius.fundamentum Iohãnis est ruinosum: ꝙ vna ꝛ eadem forma non possit intelligi sub diuersis pdicatis quiditatiuis: qȯ apparet ex sentẽtia Auerroys in.12.metaphysi.cõmen.39. vbi habet ꝙ pdicata ꝛ attributa in diuinis ꝛ in ipsis intelligentys nõ differunt: nisi sm modũ intelligendi nostrum:nõ igit opꝫ ꝙ alietati predicatoꝝ quiditatiuoruꝫ correspondeat alietas formarũ in re: qꝛ tunc reuerteret opinio Platonis ponẽtis:ꝙ modũ intelligẽdi nostrum semper cõsequit modus cõsimilis essendi in re. vt quia cõtingit intelligere anial abstractũ a suis spẽbus: ppter hoc ita in re esse censuit ꝛ deceptus est. ¶ Sed tunc est difficultas. nam videt ꝙ opio Iohãnis in hac mã sit de intentiõe Auerroys.12.metaphysi. cõmẽ.39. vbi inueni auctoritatẽ in qua Cõmentator videt tenere ꝙ genus ꝛ differẽtia dicant formas diuersas ꝛ iter se ꝛ a forma specifica.nã in illo cõmento ponit differentiã iter enunciationes:que enunciãt aliquid de itelligẽtys: ꝛ inter enunciatiões subales in istis rebus mãlibus.nã tam enũciationes enũciantes aliquid de deo:ꝛ itelligẽtys qꝫ enunciatiões enũciantes in istis mãlibus aliquod predicatũ subale ꝛ qditatiuũ cõueniunt in hoc: qꝛ vtrobiqꝫ dispositio ꝛ dispositũ sunt vnũ ꝛ idem in pdicatõe ꝛ adunatõe. In omni.n.enunciatiõe affirmatiua substãtiali denotatur ydẽtitas pdicati ad subm:sicut cũ dico. homo est rationalis:ꝛ cũ dico. deus est sapiens. vtrobiqꝫ denotatur ydentitas pdicati cũ subto:tamẽ inquit Cõmentator: ꝙ differunt postea in alio.nã in abstractis a mã dispositio ꝛ dispositũ sunt idẽ omnibus modis:ꝛ reducunt ad vnã

intentionē omnibus modis. Et nullus erit modus quo dispositio ⁊ dispositū in essentia rei distinguantur: tamē in rebus materialibus: lz in predicatiōe p̄dicatū ⁊ subiectū sint vnū in adunatiōe: sunt tamē duo in potētia: ⁊ tandē reducunt̄ ad aliquā distinctionē in essentia rei. vnī vt tu itelligas dubitatiōez: volui adducere verba eius. inquit enī. In eis aūt que sunt forma nō in materia dispositio ⁊ dispositū reducunt̄ ad vnū in esse ⁊ duo in cōsideratiōe. Ista. n. essentia cum fuerit accepta fm q̄ posita ⁊ fuerit disposita aliqua dispositione: tunc dispositio ⁊ dispositū vnū erunt in p̄dicatione ⁊ duo in itentiōe: q2 predicatuz differt a subiecto. Sed tamē nō sicut predicatū differt a subiecto in ꝓpōnibus cathegoricis substantialibus. Dispositio. n. idē est ⁊ dispositū: sicut in rebus abstractis: sz in potētia duo: quādo itellectus diuisit vnum ab altero. intellectus. n. natus est diuidere adunata in esse in ea ex quibus componunt̄: quāuis nō diuidant̄ in esse: sicut diuidit materiaz a forma: ⁊ formaz a composito ex materia ⁊ forma. hec igitur est dispositio intellectus in rebus compositis ex materia ⁊ forma: cū disponit compositū per formam: aut cum disposuit habentē formam per formam. Intelligit̄. n. vtraq3 esse adunata aliquo modo et differētia aliquo modo. vbi grā. q2 cum disposuit hominem per rationabilitatē intelligit q̄ subiectū rationabilitatis ⁊ rationabilitas idē sunt in adunatione: ⁊ intelligit q̄ deferēs ex eis est aliud a delato: cū aūt fuerit cōsiderata dispositio ⁊ dispositū in eis que nō sunt in materia: tunc reducunt̄ ad vnam dispositionē omnibus modis. Et nullus modus erit quo predicatum distinguat̄ a subiecto: ⁊ dispositio extra itellectū. s. in eētia rei. Hec Cōmētator formaliter. Que quidē sententia diu fatigauit intellectū meum in hac materia: q2 expresse videtur dicere Auerroys: q̄ isti multitudini p̄dicatoꝝ quidditatiuoꝝ correspondeat pluralitas formarū in re: sed ꝑfecto qui iterius speculat̄ videt q̄ hoc Auerroys minime sensit. pro quo tu debes scire fm fundamenta sua in. 7. metaphysice. tex. 2. 41. ⁊ 8. metaphy. tex. cō. 8. in abstractis a materia idem est qd̄ quid est: cum eo cuius est qd̄ quid est. ⁊ vt dicit in. 3. de anima. tex. cō. 9. Idem est magnitudo ⁊ magnitudinis esse: ⁊ caro ⁊ carnis esse. nā cum talia sint actus puri forma in ipsis est quiditas omnibus modis. In mālibus aūt substantijs forma solum dicit̄ esse quiditas: materia aūt nō pertinet ad quiditatem: sed est solū deferens quiditatez. ⁊ ideo i materialibus qd̄ quid est nō est idem cū eo cuius est qd̄ quid est. nā cum in diffinitione taliū materialiū necessario cadat materia vel apparenter vel ꝯsecutiue. vt est sententia p̄hi in secūdo physicoꝝ. tex. cō. vltimi. ⁊ 6. metaphysi. tex. cō. 2. ⁊ 8. metaphysice. tex. cō. 6. Et q2 materia non est pars q̄ditatis. teste Auerroy. 7. metaphy. 21. 33. ⁊ 34. cōmentis. ꝓpter hoc igit̄ est q̄ substantiales ⁊ quiditatiue p̄dicatiōes in rebus mālibus: ita se habēt q̄ in eis dispositio ⁊ dispositum sunt idē in adunatiōe: q2 in predicationibus quiditatiuis ⁊ affirmatiuis denotat̄ ydētitas p̄dicati ad subiectum. Et q2 tales diffinitiōes sumuntur ex p̄ncipijs que sunt in re. vt ipse dicit p̄mo de aīa. cōmen. 5. ⁊ tales diffinitiōes sunt ipsoꝝ compositoꝝ ex mā ⁊ forma. vt ipse testat̄ in. 8. metaphysi. cōmē. 16. hinc est q̄ dixit q̄ intellectus inuenit aliquā alietatē ⁊ distinctionez in re inter dispōnem ⁊ dispositū: pro quāto in talibus: vt ipse dicit: deferēs. i. ipsa mā: est aliud a delato. i. ab ipsa forma que est tota quiditas rei: ⁊ ꝓpter hoc fundamentū: etiaz ipse dixit in. 7. metaphysi. cōmē. 21. q̄ quiditas hominis est homo vno modo: ⁊ est forma eius: ⁊ non est homo alio modo ⁊ est accipiendo hominez pro aggregato ex materia ⁊ forma. nā cū tale compositū ex mā ⁊ forma icludat mām: que nec est q̄ditas hoīs: nec pars q̄ditatis ꝑ tanto q̄ditas hoīs nō est homo: taliter sumendo hominē: sz in abstractis a mā p̄dicatū nō solū est idem in adunatione cū ipso subto. verū ēt est idē in re: q2 in talibus nō est repire ex pte rei diuersitatē p̄ncipioꝝ: quoꝝ vnuz sit mā ⁊ aliud forā: sz in talib⁹ solū ꝯsiderat̄ forā tantuz. forē. n. abstracte sunt actus tantū nullā realē potētiā icludētes. vt ipse dicit in. 9. metaph. tex. cō. 17. ⁊ 12. metaphysi. cōmē. 30. ⁊ 2. celi. ꝯmē. 34. hinc est q̄ p̄dicatū ⁊ subm in talib⁹ sunt idē oīb⁹ modis: ⁊ si est aliq̄ distō est soluz fm itentōez. vt ipse dicit: ⁊ iō ipse subdit q̄ est magna drīa iter ea que drūt in esse ⁊ itellectu. Et inter ea que drūt in itellectu tantū. ¶ Ad ꝓpo^m^ igit̄ dicamus q̄ Cōmentator noluit dicere ibi q̄ in reb⁹ mālib⁹ quot sunt p̄dicata q̄ditatiua tot sunt forē a qb⁹ sumunt̄: sz voluit q̄ in talibus a pte rei est alietas ꝓ q̄nto deferēs ē aliud a delato: hoc aūt refert̄ ad mām: que vt ipse dicit ꝯmē. 33. septimi metaph. est fundamētū deferēs q̄ditatē. pz igit̄ fm auerroym: opīonē Iohānis eē erroneā. ¶ P̄. tūc in accītib⁹ esset ꝯpō quā ꝯpōnem oēs negant: q2 in talib⁹ sunt gnā ⁊ differētie. ¶ P̄. si ad multitudinē predicatoꝝ q̄ditatiuoꝝ esset pluralitas formarū: tunc in celo ⁊ in ipsis intelligētijs esset compositio. vt pz. nā de talibus multa quiditatiue predicant̄. ¶ Amplius. sequeret̄ q̄ suba vel est species spālissima: vel q̄ hz gen⁹ supra se: posito q̄ a. ⁊ b. sint due materie informande duabus formis substātialibus. Et tunc querit̄ cū due sint forme substātiales qūo distinguunt̄. vel solo numero. vel specie. si 2^m^ habebunt genus supra se. si p̄mum. substātia erit species specialissima. ¶ Amplius. aliqua esset forma: que neq3 est substantia: neq3 accidēs: sicut est forma corporeitatis. talis eniz nō est accidens. vt pz: neq3 suba: q2 tunc vna mā bis esset informata suba: qd̄ est absurdū. Nō est aūt locus soluendi rationes ⁊ auctoritates: quas adducit pro se: quia nos breuitati studemus: sed nostri propositi est elaborare in indagando veritatē ex qua errores facile solui possunt. nam vt inquit p̄hus in p̄mo de anima. tex. cō. 85. Rectū est iudex sui ⁊ obliqui: sed qui curiose vult videre hanc materiā videat heruēū in tractatu spāli de hac materia. ⁊ Gregoriū ariminensez in secūdo sentētiarū. distin. 17. q̄ōne secunda. vbi fere oēs rōnes Iohannis formaliter vel virtualiter recipiunt solōnem.

¶ In eadem q̄ōne in qua tenet dari formā corporeitatis p̄cedentē quantitates interminatas in materia.

NOn possum nō mirari de solertia tanti viri quomodo ita aperte erret in via Cōmentatoris: dū nititur sustentare formā corporeitatis de p̄dicamento substātie coeternā esse materie p̄ime precedentē q̄ātitates interminatas. Sed ista opīo est de directo cōtra Cōmētatorē p̄mo physico. cōmē. 63. vbi ex intentiōe arguit cōtra Auicē. sentientē hoc. vnde dicit ibi Cōmētator: q̄ qui ponit p̄mā mām esse corpus peccat. nam si mā haberet aliquā formā substantialē sibi ꝓpriā: sicut est forma corporeitatis: tunc sicut ipse dicit omnis transmutatio esset in accidētibus. nulla autez esset transmutatio in substātia: q2 tunc subm cuiuslibet transmutatiōis esset ens actu. Compositū. n. ex materia ⁊ forma corporeitatis cū illa sit substantia efficeret vnū ens actu. ¶ Amplius. vt ipse dicit ibi. si mā haberet aliquā formā sibi ꝓpriam: tunc per illam haberet nomē et diffōnez: ⁊ ex ꝯñti in nulla transmutatiōe amitteret nomen ⁊ diffōnē: qd̄ tñ est falsuz. Et ꝓpter hoc ipse ꝯcludit q̄ mā est in po^a^ oēs forme subales ⁊ accitales. opīo igit̄

lua est ꝙ materia non habeat aliquam formam substan tiales. Nec valet respōsio Johannis in hoc: ꝙ Auerroys arguit contra Auicennam in hoc: quia Auicenna ponebat talem formam corporeitatis de predicamento substātie eē formam specificam ab eterno in materia existētē ante dimensiones interminatas natura prius ī materia recepta. Et commentator contra hoc arguit: naz cōmentator bene ponit formam corporeitatis de predicamēto substantie prius natura in materia existentem ꝙ̄ quantitates interminatas: tamen nō opinatur talem formam esse specificam: vt Auicenna opinabatur sed genericam: ⁊ hoc inquit Johannes colligitur ex intētione Auerroys in primo capite de substantia orbis. vbi loquens de Auicēna inquit: q existimauit ꝙ dispositio trium dimensionum existentium in materia simpliciter esset dispositio dimensionum terminatarum in eo. Ecce inquit Johannes ꝙ Auicenna opinatus est formam corporeitatis esse specificam. Naz commentator dicit ꝙ ita credidit de dimensionibus interminatis: sicut de dimensionibus terminatis: ⁊ qꝛ dimensiones terminate recipiuntur in materia post formam specificam: ita etiam dimensiones interminate recipiuntur in materia post formaz specificā. modo hoc est falsuz ſꝫ Auer. immo recipiuntur post formam genericā: sed ad pauca respicientes de facili enūciant. Nam nullibi Auicēna posuit formam corporeitatis esse formam specificam: sicut patet discurrēti in lib. sue sufficie ntie: ⁊ in metaphysica sua. nec commentator per illa verba allegata imponit hoc Auicenne: quod autem vult commentator ibi habere est hoc: ꝙ ipse Auicenna opinatus est ita esse de dimensionibus interminatis sicut est de dimensionibus terminatis: ꝙ quemadmoduz dimensiones terminate recipiuntur in materia post formam substantialem. ita etiam interminate recipiuntur post aduentum forme substantialis ⁊ non facit mentionem de forma specifica magis ꝙ̄ de forma generica vel numerali: qꝛ a pari ō numerali potuit loqui: sicut patet. Qꝛ autem forma corporeitatis ſm Auer. non sit ponenda: nec vt generica: nec vt specifica pꝫ: qꝛ illa ⁊ eadem inconuenientia que procedunt contra Auicennam ſm te ponentem illam formam esse specificam eadem sequuntur contra commentatorem: si teneat illam esse genericam: inquit enim in eodem primo caplo de substantia orbis contra Aui. ex quo accidunt ei multa ipossibilia: quorum vnum est formam non diuidi per diuisionem materie: quapropter nō recipiet diuisionem: ⁊ ipsam esse eternam non diuisibilem per diuisionem sui subiecti: ⁊ ipsaz non habere contrarium sibi succedens in eodem subiecto: quod si ita esset tunc materia nullaz reciperet formā nisi istam sibi primaz. patet autem cuilibet sane mentis ꝙ ista inconuenientia ita procedunt: si ponatur ista forma corporis esse generica siue ponatur esse specifica. Nā quantum ad duo prima hoc clarum est: ꝙ si aliqua forma quecunqꝫ sit: de numero substantialium loquor: reciperetur immediate in materia prima: esset indiuisibilis: quia non accidit scđm ipm diuisio ī ipsis formis nisi merito quantitatis: mediante qua recipiuntur in materia. Similiter talis forma esset eterna ⁊ non haberet cōtrariū sibi succedens [in materia qūocunqꝫ ponatur. Quātum autem ad tertium inconueniens etiam pꝫ. Nam si mā haberet aliquā formā substātialez que esset vere substātia non recipiens intensionem neqꝫ remissionem nullā aliā recipere posset. Nā vt inquit ipse ibidē. vnū enim subiectū habere nisi vnā formā impossibile est. Si eniz hēret aliquā formā nullā aliā posset recipere. Nec valet responsio Johannis ꝙ istud dictum ſm commentorem

intelligit̄ de forma specifica ⁊ vltimata: nō autē de forma generica. nā certum est ꝙ forme quattuor elementorum sunt forme specifice. Et tn̄ ex hoc ꝙ materia est informata illis formis: nihil prohibet quin aliam formam possit recipere. Ideo dictū cōmentatoris intelligitur de formis substātialibus que simplr̄ sunt sube ⁊ nō sunt medie inter substātiā ⁊ accidentia: sicut sunt forme quattuor elementorum ſm ipsum tertio celi cōmen. 67. vnde hec sunt verba eius in primo capite de suba orbis. dum ponit driam iter trāsmutationē subalē ⁊ accidentalē: dicit enim. Differūt aūt in hoc qꝛ̄ inuenit trāsmutationē indiuiduorum in suis substantiys cogere subm non esse ens in actu: ⁊ non habere formam qua substātiat̄. Si. n. haberet formam nullā aliā reciperet: nisi illa destructa. Unū. n. subm habere nisi vnā formaz est impossibile. Et si esset suba simplr̄ exn̄s in actu: tunc esset ipassibile ⁊ nō receptiuū. qđ. n. est actu nō recipit aliqd qđ est in actu secūdū ꝙ est in actu: ⁊ postea ifert: vnde nā istius subiecti recipientis substātiales formas. s. pme materie: necesse ē esse nām potētie. s. ꝙ potētia eius est dr̄ia eius substātialis: ⁊ ideo nullā hꝫ formaz ꝓpriam ⁊ nām existentem in actu: sed eius suba est in posse: ⁊ ex hoc mā recipit oēs formas. Fiat igit̄ ista demostratio ex intentione Auer. contra Johannē. Omne subm receptiuū oīum formaꝝ substātialiū tam vlium ꝙ̄ pticulariū est denudatum a qualibet for° substantiali vli ⁊ particulari: sed mā prima recipit oēs formas ⁊ vles ⁊ pticulares. igitur mā est denudata ab oī for° vli ⁊ particulari: nō igit̄ hꝫ formā corporeitatis que ē vlis ⁊ generica. Discursus notus in tertio pme: ⁊ maior est ipsius in tertio de aīa. cōmen. 4.° ⁊ scđo de aīa. cōmen. 67. Si. n. vt ipse dicit recipiens nō esset denudatū a nā recepti: tūc idē reciperet se: ⁊ idē eēt mouēs ⁊ motū: ⁊ idem esset in actu ⁊ in po°. Minor aūt est Auerroys ī hoc loco vbi absolute dicit ꝙ materia recipit oēs formas. ⁊ in pr̄io phy. cōmē. 63. ⁊. 69. ⁊ pmo metaphy. cōmē. 17. vbi hꝫ ꝙ mā nullā hꝫ formā oīno neqꝫ vlem neqꝫ particularē: sed primo recipit formas vles vsqꝫ ad indiuiduales: eadē minor est Auer. 3. celi. cōmē. 67. in quo ēt ipse Auer. facit demōstrationē quā adduximus. ingt eni in dissolutione argumēti facti ꝑꝑ qd est ꝙ pħs nō ponit elemēta hēre figuras ꝓprias: cū tn̄ ponat elemēta habere formas ꝓprias: cū iā dictū sit ꝙ prima mā nō est receptibilis formarū nisi inꝙ̄tū caret forma oīno: ⁊ ipse dissoluēdo dicit: ⁊ dissolutio est: qꝛ nō est necessariū in receptibili: nisi vt nō hēat formam quam recipit: non vt non habeat forma omnino. Quia igitur prima materia est receptibilis oīuz formaꝝ nō dꝫ hēre aliquā formā oīno. Elemēta vō cū nō sint receptibilia oīuz formaꝝ cū non recipiāt se nō dr̄t denudari a suis formis apud receptionē: sed est necessariū tm̄: vt denudētur a formis quas recipiunt: ⁊ ideo omnis materia habens formam est receptibilis quarūdam formaruz tantum: ⁊ propter hoc iste materie proprie non habēt formas quas recipiunt. Prima autem materia est vniuersalis cum nullam habeat formā oīno. Hec cōmen. vbi exp̄sse patꝫ māꝫ pmā nullā penitus formā hēre scđm ipsum: ꝑꝑ demōstrationē quā adduxim°: sicut. n. demōstram° de mā itelligibiliū eē denudatū ab omni māli: qꝛ recipit oēs formas intelligibiles māles ſꝫ esse spirituale: ⁊ scđm esse intelligibilitatis. ita demōstramus mām trāsmutabilium ex eo ꝙ recipit omnes formas māles secundum esse reale: ⁊ secundum esse transmutabilitatis concludimus ipsaz nullam oīno habere formam sibi propriam. ¶ Amplius miruz esset de Aueroy si ipse opinatus fuisset talem formam corporeitatis precedere quantitates interminatas ⁊ ꝙ talis

forma est generica ⁊ non specifica. quare pretermisit face
re mentionē de ipsa in illo caplo. Nā ibi commen. postq̃
destruxit ex intento mām primam nullam omnino ha-
bere formam subalem sibi propriam declarauit φ natu-
ra eius est natura potentie. Et propterea immediate sub-
dit φ talis natura diuidit per quantitates īterminatas:
negligens in illo loco formam corporeitatis: nec de ea ali
quam mentionē facit: nisi destruendo eā dari ꝫ Auicēnā:
sicut pꝫ intuenti discursum eius in illo caplo. ⸿ Amplius
cōmē. in primo metaphy. ostendit mām primā non eē ge
nus propter ipsam nullā oīno sibi formā propriam habe-
re. genus autē est forma vlis: nec valet tua rñsio ad hoc si
si dicas φ ideo mā non est genus: qꝛ nō habet aliquaꝫ for
mam specificam: sed tamē bene hꝫ formam aliquā gene-
ricam sibi propriaꝫ: qꝛ q̃primum tu dicis hoc. tu cogeris
fateri mām esse genus. Nam genus ēt non habet formaꝫ
specificam: sed sua forma est generica ⁊ vlis: ⁊ maxime se
cūdū tua prin^a: qui ponis φ forma generica realr a for-
ma specifica est distincta. Relinqtur igit φ cōmentator
ponat dr̃iam inter mām primam ⁊ genus penes non ha-
bere omnino mām neqꝫ genericam neqꝫ specificam: ⁊ h
tu non potes negare. Nā hec sunt verba eius. Declaratū
est: φ genus est aliud a materia. genus. n. est forma vlis.
Materia aūt scdꝫ φ in ea non dr̃ esse in actu aliqd omni
no: ⁊ ex eis que recipit nullaꝫ habet formā oīno: neqꝫ vni
uersalem neqꝫ particularem: sed primo recipit formam
vlem: ⁊ postea mediāte forma vli recipit formas particu
lares: ⁊ est vna in numero scdm φ est subiectum formaꝝ
indiuidualium: ⁊ multa scdm formas: qꝛ diuidit per eas:
⁊ est vlr similis generi: sed differt a genere: qꝛ est vna in
numero in multis: scdm φ esse eius est in potentia. Gen⁹
aūt est vnuꝫ in forma media inter actum ⁊ potentiam in
multis: ⁊ ideo habet genus predicari de pluribus spēbus
⁊ de indiuiduis illaꝝ spērum. Materia aūt nō pōt predi
cari de spēbus generatis ex ea. Hec cōmētator. Patet igi
tur φ mā in hoc differt a genere: qꝛ est potētia pura. gen⁹
autē est forma media inter puram potētiā ⁊ actum purū
⁊ completum. Oportet igit mām nullā oīno formā suba-
lem hēre sibi ꝑpetuā. ⸿ Amplius hoc idē fulcit actorita
te cōmentatoris in. iz. metaphy. cōmē. i4. vbi recitās opi
nionem quorūdam dicētiū mām esse genus: qꝛ est cōis oī
bus rebus generabilibus: ex hoc quidā reputauerūt māꝫ
primā esse corpus: ⁊ in hoc loco detegitur error Johānis.
Nā istud cōmentator apposuit propter Auicēnā ponentē
formā corporeitatis de predicamēto sube materie prime
coeternā: ⁊ qꝛ illa est forma generica: iō fm opionē Auic.
sequi videtur φ nulla sit differētia inter mām: ⁊ ipsuꝫ ge
nus: vñ inquit ibi cōmētator. Et videtur mihi φ intēde-
bat dare differentiā inter naturā materie in esse: ⁊ naturā
forme vlis: ⁊ maxime illius quod est genus. Reputatur
eni φ prima mā: qꝛ est cōis hꝫ naturam rei vlr predicabi
lis de pluribus: vnde quidam existimant primam mate-
riam esse corpus: ⁊ si ita esset haberet formā: vnde scdꝫ po
nentes formam corporeitatis materie prime coeternam
isti habent fateri φ materia prima est ipsum corpus com
positum ex materia prima: ⁊ ex tali forma corporeitatis:
qꝛ in tali oēs relique forme reciperētur. Ecce igitur aper-
te quomodo vbiqꝫ locorū cōmentator Auer. destruit for
mam istam corporeitatis. ⸿ Amplius si forma ista cor-
poreitatis daretur: sequeretur φ ꝯsideratio naturalis nō
resolueret vsqꝫ ad conceptū materie prime: sed solū pue-
niret ad conceptum corporis: ꝯñs est falsum: ⁊ contra pro
cessum phī in primo ⁊ scdo phy. Nā vt ipse dicit in octauo
metaphy. cōmē. iz. ⁊ in. 4. phy. cōmē. 38. trāsmutatio sub-
stātialis fecit cognoscere mām: ⁊ motus localis fecit co-
gnoscere locuꝫ. Si igitur forma corporis est eterna: nālis
igitur per trāsmutationē nō posset peruenire nisi vsqꝫ ad
conceptum corporis: per transmutationem enim vlteri⁹
nālis non posset progredi: qꝛ talis forma ponitur eterna:
⁊ tunc sequeret φ probare corpora esse composita ex ma-
teria ⁊ forma non spectaret hoc ad nāleꝫ phm sed ad me
taphysicum: vt Auicēna sentiebat: cōtra quem Auer. in-
uehit in pmo phy. cōmēto vltimo. Nam nullum est aliud
mediū ad probādū corpora cōponi ex mā ⁊ forma: q̃ trās
mutatio. Nam vt ipse dicit in eodem primo physi. cōmē.
63. qꝛ videmus aliquod corpus trāsferri de carneitate ad
terrestreitatem cognouimus esse aliqd subm tertium qd
stet sub vtroqꝫ termino trāsmutationis: cū manifestū sit
φ vnū oppositū nō recipiat aliud sibi oppositū. Si autē
forma corporeitatis esset materie prime coeterna: tūc ta
le cōpositum ex materia ⁊ tali forma nālis non posset co-
gnoscere: neqꝫ naturalis per trāsmutationē vlr posset in-
ter materiam primam: ⁊ quālibet formam substantialeꝫ
realem distinctionē cognoscere: quod est absurdū ⁊ icon
ueniēs apud ipsum. Patet autē φ talis ratio quam facit
cōmentator ꝫ Auicēnaꝫ eque bene procederet contra ip-
sum: si ipse ēt teneat formam ipsam in materia ab eterno
sibi coniūctam: siue ipse opinetur eam esse formā generi-
cā siue specificā: sicut clare intuenti patere potest. ⸿ Am
plius adducamus contra ponentes formam istam corpo
reitatis demonstrationē phī: ⁊ sui cōmentatoris Auero-
ys in scdo de generatione. tex. cōmen. 3. vbi ex intento dā
nant istam opinionem. Dicūt enim φ ponentes materiā
corporalem priorem quattuor formis elementorū errāt.
Impossibile enim est reperire aliquod corpus siue finitū
sit siue infinitū sine contrarietate aliqua illaruꝫ que repe
riuntur in quattuor elementis. Omne enim tale aut est
graue: aut leue: aut calidum: aut frigidum: ⁊ cū hoc φ cor-
pus distinctum habet de necessitate aliquam istarum cō
trarietatum: opꝫ φ sit aliquid istorum: vnde inquit phus
in tex. Sed faciētes quidem vnam materiaꝫ extra predi
cta: hanc autem separabilem ⁊ corporeā peccant. Impos-
sibile eni sine contrarietate esse corpus hoc sensibile. Aut
enim leue: aut graue: aut calidum: aut frigidum necesse
esse infinitum. hoc qd quidam ponunt principiuꝫ esse. Et
commentator in commēto inquit. Qui vero ponit his q̃t
tuor corporibus materiam esse priorem eis corporalem:
⁊ in actu peccat. Omne enim corpus existens in actu non
potest fugere contrarietatem: ⁊ cum hoc corpus quantuꝫ
non habet nisi aliquam differentiaruꝫ existentem. in his
quattuor necesse est: vt sit aliquod illorum quattuor: ⁊ in
differenter siue hoc corpus ponatur finituꝫ siue infinitū:
vt quidam dicunt. Necesse enim vt hoc corpus quintum
sit: aut graue: aut leue: aut frigidum: aut calidum. Modo
a pari isti ponentes formam corporeitatis eternam ī ma
teria ponunt materiaꝫ corporalem priorem quattuor for
mis elementorum: ⁊ tunc querendum est ab ipsis. vtrum
tale corpus sit frigidum vel calidum vel graue vel leue: ⁊
quodcūqꝫ detur arguatur contra ipsos argumento consi-
mili quo phs arguit contra antiquos. Nec valet si des ra
tionem diuersitatis φ antiqui ponebant talem materiā
corporalem esse quid distinctum a quattuor formis ele-
mentorum: ita φ esset aliquid in specie constitutuꝫ: ⁊ tūc
ratio phylosophi bene procedit contra ipsos: quia omne
corpus sensibile constitutum in specie habet aliquam cō
trarietatem. Nos autem ponimus talem formam esse ge
nericam que nullaꝫ habet contrarium: ⁊ ideo non est cor
ruptibilis: sed eterna. ⸿ Sed ista rñsio nō pōt stare: tū φ
nullibi īueniēs tales antiq̃s ꝫ quos ibi phs arguit posuis-
se illā formā esse specificam. Et ideo dicebat cōmē. i pmo

de anima commē.26.ꝙ vl̄r difficile possumus hodie intelligere opiniōes antiquoꝝ:qꝛ non sunt note apud nos: immo potius ex vbis Aristo.videt̄ sequi ꝙ antiqui:contra quos arguit: ponebāt tale corpus esse infinitū ꝛ indeterminatū per aliquā formā specificā sicut optime notauit Egidius ī illo loco dicēs. Notādū ēt hos posuisse mā le principiū infinitū.i.īdeterminatū: qꝛ exquo ponebāt ipsum separatū a cōtrarietate nō dabant sibi spālem formā per quā determinaretur: ꝛ in hoc male faciebant.qđ aūt deduxit Johānem ad errorem fuit:qꝛ opinabatur ꝙ forma generica realiter distinguit̄ a forma specifica:ꝛ qꝛ videbat ꝙ forma corporeitatis de p̄dicamēto subē ē forma generica:cui nihil ꝯriat̄ posuit ipsam eternā esse:sed decipit̄ in suo fundamento. Nā forma generica ꝛ specifica idē realiter sunt:sicut supra visum fuit:ꝛ ideo ad corruptionē forme specifice ꝯrietatē habētis:sequtur corruptio forme corporeitatis cū sit eadē realr illi:sola rōne distincta ab illa ſm cōmētatorē:vel vt alij voluerūt:ex nā rei genus ꝛ spēs distinguūtur. ¶ Amplius si mā haberet formā nō eēt scđm se ignota:cuius oppositū vult p̄hus in 7.metaphy.tex.cōmē.35. Nā ab illa forma sibi ꝓpria haberet nomē ꝛ diffinitionē:vt inqt cōmē.p̄ phy.cōmē. 63 ¶ Amplius Aristo.in tertio phy.tex.cōmē.65. Mā non hꝫ spēm:ꝛ cōmen.in cōmē.reddens cām inquit.si materia hēret formā esset per se nō delata in alio.i.posset p se existere. ¶ Amplius cōmen.expresse p̄ phy .cōmen.69. inquit:ꝛ ista nā que est mā est vnum p̄n̄ cōmune oībus generabilibus que alterātur adinuicē:sed nō est vna in se:ita ꝙ sit suba simplex existēs actu:neqꝫ ita ꝙ sit aliqđ cōpositū ex mā ꝛ forᵃ. Nā si haberet formā propriā nullā aliā reciperet ipsa ꝑmanente:sed statim corrūperetur q̄ꝫ cito alia forma generaret̄. Et ēt qcqđ recipit aliqđ nō recipit ipsum scđm ꝙ est in actu:sed scđm ꝙ est in potētia. Si igitur p̄ma mā innata est recipere oēs formas:necesse est vt sit in poᵃ oēs forme:ꝛ vt nō habeat in sua suba formaꝫ ꝓpriam que est materia:ꝛ ēt si esset aliquod existens in actu.i.habēs formā:tūc generatio in suba eēt alteratio: ꝛ forme essent accidentia. Hec cōmē. Uides igitur ꝙ absolute negat Auer.māꝫ primā non esse aliquod cōpositū ex mā ꝛ forma:ꝛ ꝙ est suba omnes forme in potentia.nec dicit in mā esse aliquā formā neqꝫ genericam neqꝫ specificā. Et ꝓfecto illi qui nō assentiunt istis rōnibus nō hn̄t ingeniū habilitatum ad bonū. Nam vt expsse hꝫ cōmen.in p̄ metaphy.tex. cōmen.11. errauerunt antiqui:qꝛ posuerūt primum elemētū esse corpus:ꝛ non posuerūt ipsum subam nō corporeā.corpus vero videt̄ cōpositū:ꝛ ideo ꝯtingit ei generatio ꝛ corruptio: ꝛ primum elemētum non dꝫ dici generari neqꝫ corrūpi.cōtingeret enī elementū habere elemētū: ꝛ sic in infinitum. ¶ Amplius tunc ista ꝓpositio nō esset vl̄r vera:ꝙ omne cōpositum ex mā ꝛ forma est corruptibile: sed oporteret eā coartare sic.omne cōpositū ex mā ꝛ forma specifica est corruptibile:ꝛ tunc demōstratio Ar.ꝛ cōmē.ad ꝓbādū corpora celestia nō eē cōposita ex mā ꝛ forma cōcluderet tātum ea non cōponi ex mā ꝛ forma specifica. nihil autē ꝓhiberet aliquē opinari posse:talia esse cōposita ex materia ꝛ forma generica. Ita.n.arguit cōmen.in primo capite de suba orbis.omne cōpositū ex mā ꝛ forma est generabile ꝛ corruptibile:sed celū nō est generabile neqꝫ corruptibile:ergo celū nō est cōpositū ex mā ꝛ forma:nō pōt aūt plus inferri ex ipsis p̄missis nisi ꝙ celū nō est cōpositū ex mā ꝛ forma specifica:cum ad istum intellectuꝫ maior dicat̄ esse vera.qualr.n. seminas in premissis taliter debes colligere in ꝯclusione:sicut est snīa p̄hi in ꝓhemio primi posterioꝝ. ¶ Amplius videmus Aristo.in.7.meta.tex.commen.octaui dicere mām non esse quid nec quale nec quātū neqꝫ aliqđ alioꝝ predicamentoꝝ:ꝛ cōmentator in commen.reddens cām huius inquit.ꝛ dixit hoc qm̄ si aliqua forma aut aliqua priuatio esset essentialiter in mā nō reciperet oēs formas. ¶ Amplius si daret̄ forma corporeitatis distincta a formis specificis sine ꝯrietate existēs in mā ab eterno:sequeret̄ ꝙ natura ociose ageret . ꝯńs est contra p̄hꝫ primo celi.tex.cōmen.32.ꝛ.2.celi tex.cō.50.ꝛ.59. Et.3ᵒ.de aīa.tex.cōmen.45. probat̄ ꝯńa ꝑ ea que hꝫ Auer.primo celi.cōmē.20.vbi hꝫ ꝙ ex hoc apparet bene ꝙ corpus celeste non est cōpositū ex mā ꝛ forma.sicut sūt quatuor corpora simplicia:et ꝙ est simplex. Forme.n.que sunt in mā sunt ꝯrie:ꝛ si esset forma in materia sine ꝯrio.tunc natura ociose ageret:cum in ista mā nō sit poᵃ oīno. In mā.n.nō est potentia nisi apud separationē eius a forma. Si igit̄ suba materie est in poᵃ:ꝛ fuerit aliqua mā.cuius poᵃ nunq̄ꝫ exit ad actū:ista poᵃ ē ociosa ꝛ supflua. Et si nō eēt generatio ꝛ corruptio non staret operatio istius virtutis.s.potentie.opatio.n.istius potentie que est ex ea que est abscissio ex acumine gladij est generatio ꝛ corruptio. Si ergo ista potentia esset sine generatione ꝛ corruptione:cōtingeret: vt aliqđ ens esset sine actione propter quam fuit ens:quod est impossibile. Ecce ꝙ cōmentator hꝫ pro impossibili aliquā esse formā in materia sine contrario:ꝛ vult expresse oēm formam esse a materia separabilem per sui corruptionem. ¶ Amplius tertio celi.cōmen.28.ꝛ.4.celi.cōmēto.22.ꝛ.8.phy.commen.30.hꝫ ꝙ in animalibus. Motor ꝛ motuꝫ distinguūtur eēntialr. Motor.n.ī eis est aīa:ꝛ motū est corpus:sꝫ in corporibus simplicibus ideꝫ est motor ſm spēm ꝛ motum:sed differunt ſm modum:ꝛ in quarto celi. commē. 22.dicit ꝙ grauitas in lapide est motor ſm ꝙ est forma tantum:ꝛ ipsa est mota inquantuꝫ est in prima materia: ꝛ causa in hoc est:qꝛ prima materia nō est ens in actu. Lapis autem componitur ex grauitate ꝛ prima materia. Ecce igitur ꝙ in elemētis non est alia forma generica a forma specifica. Et Johānes dicit ꝙ ista auctoritas fuit sibi multum difficilis. Et ego dico ꝙ fuit sibi etiā impossibilis dissolutionis:quia solutio sua nullius est momēti : qꝛ est solutio voluntaria ꝛ sine ratione dicta. dicit enim ꝙ lapis potest dupliciter considerari. vno modo quantum ad totam suam substantiam. ꝛ sic non solum est compositus ex vna forma ꝛ ex vna materia:sꝫ habet formas substātiales plures ordinatas.per quarum primam est substantia:ꝛ per aliam est corpus:ꝛ per aliam lapis. Alio modo lapis potest cōsiderari inquantum est subiectum mobile motu recto:ꝛ vt sic non componit̄ nisi ex materia ꝛ forma.quāuis igitur in lapide preter formā propriā que est lapis sit forma que est substātia:ꝛ forma que ē corpᵘ. Tamen hoc accidit ei inquantum est mobilis motu recto:qꝛ si non haberet nisi vnaꝫ formā.s.formam per quā est lapis:ꝛ materiā corporalem adhuc moueretur motu locali recto. Ecōtrario est aūt de animali si debeat se mouere motu locali processiuo non recto opꝫ ipsum esse cōpositum ex anima:ꝛ quadaꝫ alia substantia actu per quā est actu mobile tali motu. ¶ Sed ꝯtra istam responsionem instatur.primo quia illud quod dicitur in ea est falsum.secundo quia non est ad intentionem commentatoris.primo quidem falsum est ꝙ lapidi inquantum mobilis est motu recto accidat sibi illa forma:per quam ē corpus cum subm motus dicatur esse corpus.omne enī mobile ꝛ motu recto ꝛ motu circulari dicitur esse corpus sicut est sententia phylosophi in sexto physicorum tex.cōmen.32.lapis igitur inquātum mobilis motu recto per se dı̄ esse corpus ꝛ nō per accńs. Secundo ista ꝛńsio non

est ad mentē cōmentatoris. Nam in.3.celi.cōmen.28.iō dicit ꝙ in aialibus motor ꝛ motū essentialiter distinguū tur;qꝛ motū in aiali dr̄ esse corpus:in elemētis autē non est nisi materia:ꝛ nō dicit cōmētator: ꝙ in elementis forma corporeitatis per accńs ꝯcurrat· imo eam simplr̄ negat esse in mā eo modo quo ponit Johannes. Sed tu dices.a pari ista auctoritas procedit cōtra te:qꝛ tu tenes fꝫ intentionē Auerroys in vno cōposito nō esse nisi vnā formā subālem.modo in aialibus:ex quo talia diuidūtur in partē per se mouentē:ꝛ partem per se motam:tūc in aiali erunt due forme.s.anima:ꝛ forma per quā corpus est corpus ꝛ est actu motuꝫ: Rńdetur ꝙ h̄ verū est. tamen illa forma corporis nō est distincta a forma specifica quattuor elemētorū que formaliter sunt in aiali: sed est eadem realiter cū illis.ꝛ ista est snia cōmē.in.7.metaphy.in cōmen.31.vbi inquit aiaꝫ eē formā additā formis cōplexionalibus:ꝛ iō corpus aialis dr̄ esse pars per se mota.nō autē incōuenit in eodē esse plures formas:quarū vna sit vere suba:alie autem sint medie inter subas ꝛ accidentia:sicut dicit cōmen.in.3.celi.cōmen.67. Si igitur forma ista corporeitatis esset distincta a formis elemētorū: tunc argumētū cōcluderet. Et sic dictū sit de hac qōne:ī qua volui me dilatare:qꝛ multi moderni credūt illā opinioneꝫ iohānis de forma corporeitatis fuisse de intentione cōmentatoris.

¶ In questione vltima scdi metaphy. vbi tenet logicā nō esse simpliciter necessariā:ꝛ principalr̄ eē de rebus.

D Icit iohānes ꝙ logica non precedit alias scias via doctrine necessitate simplr̄:ꝛ ꝙ logica ꝑ se ꝛ principaliter cōsiderat de rebus:qꝛ ꝯcludit veritatē que primo reperitur in rebus ꝛ nō in intentionib⁹ secūdis:per se aūt ꝛ nō primo logica est de intentionibus. ¶ Quātū ad ṗmū ð necessitate logice satis supra visum est. veꝝ quantū ad id qð scdo dicit logicā ṗncipaliter eē de rebus vr̄ mihi ꝙ sit falsum. Nā illud videt̄ esse primo cōsideratū a logica quod in ea diffinitur diuidit̄:ꝛ de quo passiones ꝛ proprietates demōstrantur:sed in logica nō diffinitūtur res nec res diuidūtur per se nec de eis passiones ꝛ ꝓprietates demōstrātur:sed de intētionibus scdis:quare intētiones secūde principaliter cōsiderantur. Maior est manifesta ꝛ est phi.in primo posteriorū.minor p3:qꝛ in logica diffinitur intentio generis:spēi: differētie: ꝓꝓꝛ:ꝛ accidētis. Silr̄ enūciatio:orō: nomen: vbū:demōstratio:syllogism⁹:nullibi tn̄ diffinit̄ per se aliqua intētio prima:ꝛ si quandoqꝫ hoc fit hoc est per accidēs:ꝛ vt hꝫ attributionē ad intētionē secūdā: sicut in ṗdicamētis ꝯtingit res ꝯsiderari ꝑ accidēs.s.in ordine ad intētiones secūdas nō ꝑ se:ꝛ sub rōne propria:sicut ꝯsiderat de suba inquātū est generalissimū:ꝛ inquātū non est in subiecto vel inquātū nō dr̄ de subiecto vel dr̄ de subiecto:ꝛ in rōne supioris vel inferioris vel in rōne subiecti vel ṗdicati res ipse a logico ꝯsideranṫ:quare nō ṗ ꝛ ꝑ se logica est de rebus. ¶ Ampli⁹ videm⁹ phm plerūqꝫ in initys librorū logice ponētē suam intentionē principalr̄ circa intentiones secūdas:sicut fecit in libro perhiermenias:vbi ingt.ṗmū oꝫ ꝯstituere gd sit nomē:ꝛ gd sit vbū: postea gd affirmatio:ꝛ negatio:ꝛ enūciatio:ꝛ orō. Et ī ṗncipio libri priorū analeticoꝝ inquit. primū oꝫ dicere circa gd:ꝛ de quo est itentio. Quoniā circa demōstrationeꝫ ꝛ demōstratiuā disciplinā.deinde determinare gd est ꝓpositio:ꝛ gd terminus:ꝛ gd syllogism⁹ ꝛc. Et ī ṗncipio libri topicoꝝ ita exordiuit. ꝓpositū gdē negocy ē methodū inuenire qua poterimus syllogizare de omni problemate ex probabilibus:ꝛ nos ipsi dispositionē sustinētes nihil dicemus repugnās.primū.n.dicēdū gd est syllogismus ꝛc. Et in libro elēchorū tali vtit̄ ṗfatione.de sophysticis aūt elēchis:ꝛ de his g vidētur gdē elenchi sed non sūt.sunt aūt paralogismi:dicemus incipiētes scdm nāꝫ a ṗmis. Amplius Auicēna.in primo sue metaphy.caplo.2. ingt.subm vero logice sicut sciuisti sunt intētiones intellecte scdo q̄ apponūtur intētionibus primo intellectis fm hoc ꝙ ꝑ eas ꝑuenit̄ de cognito ad incognitū nō ſquātū ipse sūt itellecte. Et itidē Auerroys.4.metaphy.commē.2.ingt.ꝙ hoc nomē ens dr̄ de ṗmis intelligibilib⁹: ꝛ secūdis ꝛ sūt res logice. Itidē Boetius super porphyrio. Itidē Albertus. Itideꝫ beatus doctor in qōnibus super boetio de trinitate.itidē subtilis scotus in vniuersalibus sup porphyrio qōne.14. Et breuiter oēs recte sentientes fuerūt istius opionis. ¶ Amplius si logica ṗmo esset de rebus ꝯtingeret logicā magis eē sciam realē q̄ꝫ rōnaleꝫ. cū tamē oēs dicāt logicā eē rōnalē sciam: sicut est sententia Auerroys super porphyrio ad ṗncipiū:ꝛ olum expositoꝝ. Qð aūt decepit Joānē fuit qꝛ vidit nōnullas diffinitiones logicales nō verificari in scdis intētionibus:sed ī ṗmis ꝑꝑ hoc dixit logicā primo ꝯsiderare de rebus: sed hoc nihil est:qꝛ ēt in ipsis intētionibus scdis reperit̄ veritas ꝛ falsitas tanq̄ꝫ in signo.in rebus vero reperit̄ talis veritas tanq̄ꝫ in signato.vnde ꝓpōnes logicales de actu signato verificātur in actu exercito in itentionibus primis.scias tamē ꝙ ēt in ipsis intētionibus secūdis reperitur veritas propria vt in signato.sicut cum dico. spēs est vle.ꝛ subm non est predicatū.scias ēt ꝙ logica vsitatur duobus modis. vno modo vt est instrumētū distinguēs verum a falso. Alio modo prout assumūtur ea que declarata sunt in ipsa:ꝛ accipiuntur pro maximis ad cōstruendū vel destruēdum aligd.primus modus dr̄ esse proprius.secūdus modus cū consideratur ꝛ vsitatur in sciētys particularibus non est proprius:sed in prima phia est ꝓprius:sicut est snia Auerroys primo physicoꝝ. commen.35.ꝛ octauo phy.ꝯ[o].70.ꝛ scdo meta.cōmē.15. Et septimo meta.cōmen.2.ꝛ primo topicoꝝ caplo.2.

¶ Super tertio metaphysice in qōne qua queris vtrum genera ꝛ vlia sint pricipia rerum.

I N hac qōne quicquid dicat iohannes teneas tu ꝙ licet genus ꝛ dr̄ia sumātur a principys que sunt in re vt est sentētia cōmen.in primo de aia. commen.5. Et primo physicorū.cōmen. 28. Et secūdo phy.cōmen.28.tamē genus ꝛ dr̄ia nō sunt pricipia realia ꝛ formalia reruꝫ:vt Johānes est opinatus: sed sūt principia cognitionis ꝛ sunt principia declarantia quidītatem:vnde Auerroys.3.meta.commen.10.hꝫ ꝙ vle ꝛ singulare sunt due nature.hoc.n.intellectū: hoc aūt sensibile:ꝛ subdit ꝙ diffinitio pricipiorū scdm ꝙ sunt principia genera:ꝛ vlia alia est a diffinitione eoꝝ scdm ꝙ sunt partes rei diffinibilis.hoc est dicta. alio modo appellant̄ genera:ꝛ differētie ṗncipia respectu diffinitionis. Alio modo appellātur ṗncipia illa q̄ sūt in re a gbus sumit̄ rō generis:ꝛ rō differētie. Nā genus ꝛ differētia:vt hꝫ cōmē.ī cōmē.allegato dicūtur ṗncipia cognitiōis:ꝛ nō ṗn[a] eēndi. Nec valet qð dicit Johānes ꝙ phs dicit ī.7.metaph. tex.cōmē.35.ꝙ ꝑtes diffinitiōis sūt forme:q̄re vr̄ ꝙ vlia sint ṗn[a] formalia ꝛ realia eēndi. Nam equocauit Johānes de forma:duplex est.n.forma.s.dans esse:que appellatur ab aligbus forma ꝑtis:ꝛ est forma declarās gditatē:ꝛ ista appellat̄ forma totius. Modo genus ꝛ dr̄ia sunt for[e] declarātes gditatē:ꝛ sūt ṗn[a] cognitiōis:non sunt ṗn[a] formalia essendi:ꝛ hoc est qð dixit commen. primo physicorum commen.5.ꝙ alie sunt partes scdm fideꝫ ꝛ alie

secundum imaginationē:nec valet quod dicit iohannes ꝙ illa que perficiunt quiditatem hominis intrinsece illa sunt pricipia formalia essendi:qꝛ tota quiditas rei est forma:sed vniuersalia ⁊ genera sunt huiusmodi: qꝛ forma generis ⁊ differentie intrinsece pertinent ad quiditatem:quia hominis quiditas integratur ex forma generali ⁊ forma speciali:hoc nihil est. Nam quiditas hominis potest dupliciter considerari. secundum esse.et scđm essentiam. Modo quiditas hominis secundum esse quod habet in singularibus perficitur ex principijs realibus essendi.s.ex materia ⁊ forma:sed quiditas hominis scđꝫ essentiā ⁊ vt quiditas est:vt sic perficitur ex principijs cognitionis:qualia sunt genus ⁊ differentia: ⁊ ista est sententia Auerroys in primo metaphysice commen.27. vbi dicit:⁊ intendit ꝙ cōprehensiones que dicuntur scie sūt rerum que sunt ī sensibilibus non generabiles neqꝫ corruptibiles nisi accidentaliter:⁊ sunt intentiones vniuersales:quas intellectus comprehēdit in eis:⁊ sūt forme. Cōprehensiones vero que sunt corruptibilium ⁊ generabilium.s.indiuiduorum cōpositoꝝ non sunt scie sed imaginationes eoꝝ. Et quasi intēdebat ꝙ ista sensibilia habēt duos modos comprehensionis.modū qui non est sciētia eorum:sed imaginatio.et modū qui est scia eorū:⁊ est intellecta vniuersalia.hec cōmmē.vbi expresse patet ꝙ extra animam nulla alia est cōpositio nisi ex materia ⁊ forma:que quidē compositio est ipsius singularis:cuius singularis non est scia nec diffinitio: vt dicebat phūs in.7. metaphy.tex.cōmē.35. Altera est compositio ex genere ⁊ differētia. Et talis est per formas declarantes quiditatem:quas intellectus cōprehendit.⁊ iste est scia eorum. Naꝫ intellectus est qui facit vniuersalitatem in rebus. primo de anima.cōmen.8. Et duodecimo metaphy.commen.4. Nec valet ratio Johannis dum dicit:ꝙ illud qđ notificat substantiā rei est substātia ⁊ quiditas rei:sed genus ⁊ differentia notificāt substātiā ⁊ quiditatem rei:ergo sunt principia substantialia rei. ¶ Ista enim ratio expresse soluitur a phō in primo metaphy.tex.cōmen. 45. contra Platoneꝫ. Ita enim declarabat Plato ꝙ magnū ⁊ paruum sunt sube rerum. Arguebat enim sic.quod notificat naturam sube est suba.magnū ⁊ paruum sunt huiusmodi:ergo ⁊c. Et ibi phs deducit ipsum ad impossibile vt pꝫ ibi. Et cōmentator in fine commenti habet: Aristoteles enim opinatur ꝙ intellecta rerum notificāt substantias rerum:⁊ non sunt substantie earum. Ecce aperte contra Johannem quomodo genus ⁊ differentia fm Aristo.⁊ cōmentatorem sunt principia notificationis ⁊ cognitionis:non principia formalia essendi: ⁊ ista est determinatio phi ⁊ cōmē.in.7.meta.a tex.cō. 44. ⁊ infra.⁊ in.3.metaphy.in questione qua querit.vtrum genus per se predicetur de differentia. ¶ In hac q̄one partem negatiuam censeo esse tenendum:tum propter auctoritatē phi in.3.metaphy.tex.cōmen.10.⁊.6.topicorum.caplo.8. tum propter rationem:qꝛ si genus per se includeretur in cōceptu differētie cōmitteretur nugatio:tum ēt qꝛ semꝑ contrahēs est extra cōceptum quiditatiuum contrahibilis ⁊ econuerso:sicut vlr actus est extra potentiaꝫ ⁊ econtra. Nam:vt inquit phūs in sexto topicorū.caplo.8.si genus per se predicaretur de differētia:tunc vnū aial esset duo animalia. Nam aut animal inclusum in rationali differētia est idē cuꝫ aiali incluso in homine:aut nō idē. Si primū. tunc ī diffinitione esset nugatio.si non est idē. ergo aliud.⁊ tūc seqtur ꝙ homo eēt duo animalia.quod est absurduꝫ. Amplius que habent conceptum simpliciter simplicem nihil quiditatiue ī cludunt. Nam talia teste phō in.9.metaphy.aut totalr sciūtur aut totalr ignorantur:sunt.n.primo diuersa que in nullo quiditatiue cōueniunt:neqꝫ per aliquid quiditatiue differunt:sicut est snia eius in decimo metaphy.tex.cōmē.12. Et in qnto metha.caplo de eodē ⁊ diuerso. Sed differentie vltime que specifice a porphyrio nominātur:habēt ꝯceptū simpliciter simplicē. Nā differētie differētiū non vadūt in infinitum:qꝛ in essentialiter ordinatis nō est ꝓcessus in infinitū:sicut est snia eius in.2.metaphy.tex.cōmē.10.ideo opꝫ ꝙ deueniatur ad aliqua prio diuersa:⁊ sic pꝫ ꝙ differentie vltie rerū sūt prio diuerse:nihil qditatiue includētes: ⁊ ꝑ ꝯñs genus ꝑ se nō ꝑdicat̄ de dr̄ia. ¶ Nec valet qđ dicit Johānes:ꝙ illa que īportāt eandē formā vnū ꝑ se ꝑdicatur de altero:ergo scđm tenentes genus ⁊ dr̄iam sumi ab eadē forma:nō pōt euitari: quin genus ꝑ se de dr̄ia ꝑdicet̄. ¶ Sed ad hoc dicimus nos ꝙ ad hoc ꝙ aliqd ꝑ se ꝑdicetur de altero:opꝫ ꝙ vel vnū sit de qditate alterius:sicut est in prio modo dicēdi ꝑ se:vel ꝙ fluat ex principijs essentialibus ei⁹:sicut est in scđo modo dicēdi ꝑ se:in quo passio ꝑ se de subiecto ꝑdicat̄. Modo neutro istorū modoꝝ genus ꝑ se pōt de dr̄ia ꝑdicari:nō qdem prio modo:qꝛ genus nō ponitur in diffinitione dr̄ie:tum qꝛ differētia nō hꝫ diffinitionē:tū qꝛ dr̄ia nō participat gen⁹: vt dicit phūs in.4.topicoꝝ:nec ēt genus scđo modo de differētia ꝑdicari pōt:qꝛ differentia nō ponitur ī diffinitiōe generis.quare nullo mō ꝑ se dicēdi genus de dr̄ia ꝑdicari pōt.nō sunt aūt plures dicēdi modi in simpliciter scibilibus nisi isti duo:sicut peritioribus pypateticis visum est:lꝫ igit̄ genus possit de differētia ⁊ idēptice ꝑdicari: ꝑ quāto idēptificantur in vno tertio:tamē qditatiue minime de illa predicari pōt. Nec valet qđ scđo dicit:si differētia nō per se susciperet predicationē generis:gen⁹ igit̄ per accidēs de dr̄ia predicabit̄:⁊ tūc seqtur ꝙ etiā genus per accidēs de spē predicabit̄:in qua includit̄ dr̄ia:quia qñ aliquid predicatur de aliquo per accidens:cuicunqꝫ adiūgitur illud:adhuc de eo per accidens predicabit̄:sicut animal per accidēs predicatur de musico:⁊ ideo animal semꝑ de musico ꝑ accidens predicat̄:cuicūqꝫ adiungatur musicum. Sed fefellit iohannē equocatio isti⁹ termini per accidēs:nā per accidens predicari aliquādo sumitur pro illo qđ vere accidētaliter predicat̄ de aliquo: ⁊ ista predicatio per accidens est tribus modis: vt īquit phūs in prio posterioꝝ:vel qñ subm predicatur de accidente:vel quando accidens predicat̄ de subiecto:vel qñ accidens predicatur de accidente. Alio modo aliquid dicitur predicari per accidens pro omni eo qđ est extra qditatem:⁊ nō est per se fluens a qditate:vnde plerūqꝫ inuenimus phm dicentem inferiora accidere suis superioribus. Tunc dico ꝙ illud quod predicatur per accidens primo modo de aliquo semꝑ de eo per accidens predicatur cuicūqꝫ illud adiungat̄:sed quod predicat̄ per accidens scđo modo nō opꝫ. Uel dicas: vt inquit subtilis scotus in tertio metaphy.in questione vnica.ꝙ veꝝ est quādo aliqd predicatur de aliquo ꝑ accidēs:ex quo ⁊ illo in quo ī cluditur illud formalr nō fit vnū per se sed vnuꝫ ꝑ accidēs:tūc veꝝ est qđ dr̄.modo non est sic de dr̄ia respectu spēi:qꝛ ex ipsis fit vnū ꝑ se nō vnū ꝑ accidēs. Nec valet alia rō Johānis ī qua dicit ꝙ diuisum ꝑ se ꝑdicat̄ de diuidentib⁹.diuisum.n.est extra diuidētia:⁊ diuidentia sūt extra diuisum qditatiue sicut vlr mā est extra formā qditatiue:⁊ actus extra potētiā:vn̄ ista rō petit ꝑncipiuꝫ eque.n.ignotū est vel ignotius diuisum per se ꝑdicari de diuidētibus:⁊ genus ꝑ se de dr̄ia ꝑdicari. Alia argumēta Joānis soluūtur a scoto ⁊ ab Antonio Andree in hoc loco ideo supersedeo a solutione eoꝝ.vnū dico ꝙ mēs sua cōtradicit Aristoteli ⁊ cōmen.⁊c.

¶ In questione duodecima in qua tenet vlia habere aliquam vnitatem realem extra animam.

Difficultas fuit de vnitate et entitate vlium: q̃ et antiquos phos diu fatigauit: et moderniores assidue fatigat. In ea enim diu Aristo. platoni obuiauit. In via aũt Aristotelis varie. sunt opiones. signuz est igitur. vt inquit Auer. q ista qõ est difficilis. diuersitas.n. opinãtium arguit difficultatez in materia. In hac igitur questione in via pipateticorum tres inuenio famosiores opiones. ¶ Quaꝝ prima est subtilis scoti in 7° sue metaphysice. in qõne. i8. et in secũdo sñiaꝝ distinctiõe 3°. qõne prima tenentis. q preter vnitatem numeralez que est in entibus extra animã est reperire aliquam vnitatẽ minorem vnitate numerali. Imaginatur enim ipse q in sorte est vnitas numeralis: que est maxima: per quaz sortes est vnus nuõ. et in sorte est vna alia vnitas correspondens nature humane: que est i sorte. et ista est minor illa. et est alia vnitas ex natura rei. per quam sortes est aial. et posuit q iste vnitates vnitiue cõtinentur in sorte: et sunt idem realiter ipsi sorti. et etiam inter se: et non distinguũtur nisi ex natura rei. Mouetur aũt sex potissimis rõnibus. quarum prima est ista. Si nõ daretur minor vnitas vnitate numerali in rebus: sequeretur q non esset aliqd vnum realiter mensurans oia que sunt in vnoquoqz genere. ɔñs est falsum. et ꝫ phm i decimo metaphysice. t.c. 7. vbi hz. q in vnoquoqz genere est vnũ quod est metrũ et mensura oium que sunt in illo genere. modo talis mensura est realis. qz mensurata sunt realia: et sunt realr mensurata. Ens aũt reale non põt realiter mensurari ab ente rationis. Igitur vnitas illius primi mensurantis est realis. Talis aũt vnitas nõ potest esse vnitas singularis. qz nullum est singulare in genere qõ sit metrum et mensura omnium que sunt in illo genere. qz fm phm in 3° meta. t. cõ. xi. in indiuiduis eiusdem spẽi non est hoc prius et illõ posterius. q̃re vnitas numeralis non erit realis mẽsura omniũ que sunt in illo genere. et eorum que sunt in specie sua. ergo erit aliqua vnitas realis minor vnitate numerali. Qz tamẽ hanc viam non teneo ad mentem cõmentatoris. ideo simul formabo argumentũ scoti: et dabo rñsiones in via cõmentatoris. ¶ Ad istud igitur argumentum mihi videtur q sit petitio pñcipij. qz supponit illõ quod indiget probatiõe. supponit eñ argumentũ q mẽsurata in aliquo genere sunt realia et realiter mensurata. modo vel ipse intendit q talia mensurata in illo genere sunt realia realitate singularis: vel q sint realia realitate distincta a realitate singularis. Si primum. tunc non plus seqtur nisi q mensura istorum mensuratoruz ẽ realis realitate singularis. nam mensura et mensuratum debent esse eiusdem rationis. sicut est sñia Auer. 4° phy. t. cõ. ii9. et tunc ipse non habet qõ intendit probare. si vero tu dicas. q talia mensurata sunt realia realitate distincta a realitate singularis: tu petis principiũ sicut intuentips. Et ideo ad hoc argumentũ dico: q talia mensurata in aliquo genere sunt realia. sed extra animam nõ habẽt aliam realitatem vel vnitatem realez a realitate singularis: et vnitatẽ singularis dico actualẽ et positiuã. sz vnitatem actualẽ habent ab intellectu agẽte: qui facit vniuersalitatem in rebus fm cõmentatorem. primo de aia. cõmento. 8. quod nõ dz exponi: vt aliqui exponũt: q intellectus facit vlitatem in rebus fm cõmentatorez quo ad esse cognitũ tantũ. qz a pari hoc posset dici de singularibus. ideo dico vlia sunt ab intellectu. non solum quãtum ad esse cognitum: qõ est esse fm quid. verumetiam quantũ ad vniuersalitatem et esse cõmune cõmunitate que cõmunitas est rõnis tantũ. vñ vnitas ista actualr minor vnitate numerali est ab intellectu. silr esse i multis: et de multis ipsum vle fm cõmentatorem habet ab itellectu agente. tamẽ talia vlia extra animã. bene habẽt cõmunitatem potentialem: sicut est sñia eius in i2° metha. cõ. i4. que cõmunitas potentialis istoꝝ vlium reruz generabilium et corruptibiliuz: in quibus differt quiditas et indiuiduũ dr esse in potentia in ipsa mã: vel in ipsis singularibus: et in actu virtuali est in pmo motore. sicut declarauí in qõne mea de principio indiuiduationis. et iõ si loquamur de potentiali ista cõmunitate que est ex aiaz: tales quiditates generis substãtie non mensurantur: vt sic ab aliqua quiditate actuali eiusdẽ generis. qz vt dixi extra animã non ẽ in istis mãlibus aliqua quiditas realis: que habeat ex nã rei aliquam vnitatem actualez seclusa omni operatiõe intellectus abstrahentis vel considerantis. fm igitur tale esse mẽsurabunt ab aliqua qditate perfectiori habente vnitatem potentialẽ nobiliorẽ alijs fm hoc esse. talis enim debet mensuratio: qualis ẽ esse mensuratorum. Notanter tñ apposui ab aliqua quiditate eiusdem generis. Nã loquẽdo de quiditate que ẽ extra genus omnes quiditates q̃ sunt in pdicamẽto substantie: actualiter mensurant a qditate pfectissima ipsius dei: que est simplicissima et singularissima. et ista est sententia eius in decimo metha. cõ. 7. si vero loquamur quãtũ ad actualem mensurationẽ istaꝝ quiditatum ab aliqua qditate actuali habẽte vnitatez actualẽ: et cõitatẽ actualem. dico q ista mensuratio non fit nisi p intellectum q concurrit in dando vnitatem illã actualẽ quiditatibus habentibus extra animã illam vnitatem solum in potentia. Et pp hoc tu non habes q extra aiaz detur aliqua vnitas in actu extra aiam minor vnitate numerali. vnde ex natura rei non dicimus in aliquo genere esse vnũ metrum et mensuram fm realitatẽ distictam a realitate et vnitate singularis: sed solũ vt sic opz adesse intellectus operationem. ¶ 2° rõ subtilis scoti est ista. fm phm in 7° phy. t. cõ. 29. in spẽ athoma fit cõparatio. qz ẽ vna natura: nõ autem in genere. qz genus non hz illã vnitatem. Ista ãt vnitas non est vnitas rõnis. qz conceptus generis est ita vnus apud intellectũ. sicut ɔceptus spẽi. alioquin nullus conceptus diceretur i qd de multis spẽbus: et ita nullus conceptus esset genus: si tot essent ɔceptus dicti õ spẽbus: quot sunt ɔceptus specieꝝ. qz tunc in singulis pdicatiõibus idem pdicaretur de se. silr vnitas conceptus: vel nõ conceptus nihil ad intentionem phi. ibi. s. ad cõparationem: vel non. ergo phs intendit naturam specificam ibi esse vnam vnitate: non vnitate nuãli. qz i vnitate numerali nõ fit cõparatio. ¶ Ad hoc argumẽtuz ridet q verum est: q cõparatio fit in specie athoma. non tñ ex hoc sequitur q huic nature cõparate correspondeat ex aiaz aliqua vnitas actualis minor vnitate numerali. sz talis tribuitur sibi ab intellectu. vnde sicut ista cõparatio fit ab intellectu: ita vnitas ista tribuitur tali nãe: in qua fit comparatio ab intellectu. Et cuz tu dicis: a pari possz fieri in ipso genere talis cõparatio. qz vnitas illa apud itellectuz non est maior ista. Ad hoc dico negando assũptũ: imo vnitas illa actualis specifica adhuc ẽ maior ista generica: esto q vtraqz ab intellectu procedat. Et rõ ẽ ista. qz vt dicit cõmentator. i2. meta. cõ. 4. vlia apud Ar. sũt collecta ex particularibus in intellectu qui accipit inter ea consimilitudinem. Et facit ea vnã intentionẽ. qz aũt in ista similitudine q̃ est in singularibus est latitudo. vñ Themistius in pº de aia. super expõne. t. c. 8. lquit. Genus enim aut mera notio est sine euidenti soliditateqz aliq. Sed ex tenui subobscuraqz similitudine singularũ col

lecta: aut penitissime nihil: aut q̃ singlaria multo posteriora. At species natura quedã esse amat ⁊ forma. nam ratio hominis simulatq; iugata materie est: homo fit. hec ille. Ex quo pꝫ ꝙ ex maiori similitudīe reperta in singularibus intellectus causat maiorẽ vnitatẽ: ⁊ ex minori minorẽ. ¶ Tertiũ argumentũ Scoti est hoc: ſm phm. 5° metaphysi. tex. cõ. 20. Idem simile equale fundantur super vnũ: ita ꝙ lꝫ similitudo habeat pro fundamento rem de genere qualitatis. Relatio tamẽ nõ est realis nisi habeat fundamentũ reale: ⁊ rationẽ proximã fundandi realẽ. igit̃ vnitas que requirit̃ in fundamento similitudinis relatiõis realis: nõ aũt est numeralis: quia nihil vnũ ⁊ idem est simile ⁊ equale sibiipsi. Sꝫ vt mihi videtur istud argumentũ põt retorqueri contra ipsum. Naꝫ aut ipse vult ꝙ fundamentũ similitudinis sit aliqđ reale qđ realiter sit cõe duob⁹ extremis similitudinis. verbi gratia. ꝙ ex natura rei sit aliqua vnitas realis minor vnitate numerali cõmunis cõitate reali in duobus similibus: aut vult ꝓbare ꝙ talis vnitas minor vnitate reali est cõmunis cõitate rationis. si 2ᵐ tunc non probat qđ intendit ꝓbare. vt manifestũ est. si ꝑmũ tunc illud etiaꝫ procedit eque bene contra ipsũ: sicut ⁊ contra nos. nam ipse tenet in. 7. metaphysi. sue in questione. 13ᵃ. si loquamur inquit realiter humanitas que in sorte non est humanitas: que est in Platõe: ⁊ est realis differẽtia ex differentijs indiuidualibus vnitiue contentis inseparabilibus hincinde. si igit̃ ita est ꝙ nihil reale: qđ est in sorte illud nõ est in Platone. vnitas igit̃ illa realis minor vnitate numerali: que est in Platone nõ est cõmunis cõmunitate reali sibi ⁊ Platoni: quia illa est eadẽ realiter vnitati numerali vt ipse tenet. quare talis vnitas. minor vnitate numerali nõ põt esse reale fundamentũ similitudinis: quia realiter loquendo nihil est: nisi singulare. Qꝫ si tu dicas: ꝙ talis vnitas minor vnitate numerali est fundamentũ similitudinis circũscribendo eaꝫ a differẽtijs ⁊ vnitatibus indiuidualibus: tunc manifestuꝫ est: ꝙ ista circũsciptio nõ fit nisi per opus itellectus agẽtis abstrahentis ꝑus a suo posteriori: vel per opus intellectus possibilis vt aliqui tenuerunt. g̃ nõ habes ꝙ fundamentuꝫ ꝓximũ similitudinis realis secundũ vnitatẽ illã minorem aliquã relationeꝫ realem actu fundet: seclusa omni operatiõe intellectus. quare a pari dicimus nos ꝙ seclusa omni operatione intellectus nihil reale est cõe sorti ⁊ platoni: sed quicquid realiter est in platõe est realiter distinctũ a platone: sed ꝙ dicimus sortẽ esse similez platoni hoc est per intellectũ accipientẽ istam similitudineꝫ potentialeꝫ: que est in ipsis singularibus: ⁊ de tali potentiali similitudine facit intellectus actualeꝫ. iuxta illud. intellectus est qui facit ex similitudine singulariuꝫ vniuersalitatẽ in rebus. Et quãdo dicebat̃ ꝙ relationis realis fundamentũ debꝫ esse reale. ꝯcedo eo modo quo possibile est. vñ extra animaꝫ nõ reperit̃ aliqua cõmunitas actualis: sed potentialis tantuꝫ. ¶ Quartũ argumentũ Scoti fuit. vni⁹ oppõnis realis sũt duo extrema realia. Contrarietas est oppõ realis: qđ pꝫ. Naꝫ vnum realiter destruit ⁊ corrũpit reliquũ circũscripto omni opere intellectus. Et nõ nisi: quia sunt cõtraria. Igit̃ vtrũq; ꝑmum extremũ istius oppõnis realis vt est extremũ est vnum aliqua vnitate reali. nõ aũt vnitate numerali: quia tunc precise hoc albũ esset ꝑmũ contrariũ huic nigro vel ꝑcise aliud albũ: qđ est inconueniens: qꝛ tunc essent tot contrarietates ꝑme quot indiuidua cõtraria. ¶ Ad hoc respondet̃: ꝙ cõtraria que sunt in rebus nullã habent realem ⁊ actualẽ vnitatem: nisi numeralem: sed ꝙ fiat adequatio obiecti contrarij ſm cõmunitatem hoc fit ab intellectu agente qui ex singularibus contrarietatibus repertis in rebus causat cõem contrarietatẽ ⁊ adequataꝫ in naturis cõmunibus. Qꝫ si dicas. tũc videt̃ ꝙ si in rebus nihil aliud sit q̃ singulare talis cõmunitas videtur esse figmentũ. Respondet̃ ꝙ nõ est figmẽtũ: qꝛ aliquid sibi reale correspondet. s. contrarietates ille in singularibus reperte. ¶ Quintum argumentũ Scoti est. vnius actionis sensus est vnũ obiectum ſm aliquaꝫ vnitatem realem: sed nõ numeralẽ. ergo est aliqua alia vnitas realis. minor q̃ numeralis. ꝓbatio minoris: qꝛ potentia cognoscens obiectũ: sic. s. inquantũ hac vnitate vnũ: cognoscit ipsuꝫ inquantũ distinctuꝫ a quolibet qđ non est hac vnitate vnũ: sed sensus nõ cognoscit obiectum inquãtũ est distinctũ a quolibet qđ nõ est hac vnitate vnũ: qđ pꝫ: quia nullus sensus distinguit hunc radiuꝫ solis differre numeraliter ab illo radio. si circũscribant̃ omnia sensibilia cõmunia: puta diuersitas loci vel sytus. Et si ponerent̃ duo quãta simul omnino per potentiã diuinã: que essent omnino similia ⁊ equalia in albedine ⁊ quãtitate visus ibi nõ distingueret ibi esse duo alba. Si tamen cognosceret alterũ istoꝝ inquantũ est vnuꝫ vnitate numerali cognosceret ipsum inquantũ distinctũ numeraliter a quolibet alio. Posset ẽt iuxta hoc argui de ꝑmo obto: sensus qđ est vnũ in se aliqua vnitate reali: qꝛ sicut obm huius potẽtie inquantũ obiectũ precedit intellectũ: ita etiã secundũ vnitatẽ suam realẽ precedit oẽm actũ intellectus. Et subdit: sed ista ratio nõ ita concludit: sicut precedens. posset. n. poni aliqđ obiectuꝫ ꝑmũ vt est adequatuꝫ potẽtie esse aliquod cõe abstractũ ab omnibus obiectis particularibus: ⁊ ita nõ habere vnitatẽ nisi cõmunitatis ad ista plura obiecta particularia: sed de vno obiecto vnitas actus sentiendi nõ videt̃ vere posse negari: qꝛ necessario haberet vnitatẽ realẽ ⁊ minorem vnitate numerali. Potuisset Scotus confirmare istam rationem per Cõmentatorẽ in scđo de anima. cõmen. 65. vbi habꝫ ꝙ si obiectũ sensus esset aliqđ particulare: sensus nõ sentiret: nisi illud particulare tantũ. ¶ Ad hoc argumentũ qđ magnifacit Scotus dicimus nos ꝙ obm sensatiõis que fit extra animã semper est singulare. naꝫ cum talis sensatio sit singularis: obiectũ a quo causat̃ est singulare ⁊ mouet potentiã per vnitatẽ numeralẽ nõ per vnitatẽ minorẽ vnitate numerali. Et ratio est: qꝛ per phm in 2° physico. tex. cõ. 38. ⁊ 5. metaphysi. tex. cõ. 3. particulariuꝫ cause sunt particulares: ⁊ vlium cause sunt vles. Qꝫ aũt fiat adequatio obiecti ad ipsum sensuꝫ: ⁊ ad ipsaꝫ potentiaꝫ hoc fit per ipsuꝫ actũ intellectus facientis illã taleꝫ cõmunitatẽ: que in reb⁹ est singulariter ⁊ in potentia. vt qꝛ videt intellectus ꝙ obiectũ istius visionis singularis in re est hic color: ⁊ illius ille color: abstrahit colorem in cõi ab isto colore ⁊ illo: et ita etiã abstrahit visum cõem ab hoc visu ⁊ illo: ⁊ sic adequat obiectũ potentie dicens ꝙ obiectũ visus absolute est color. Et secundũ hoc dixit phs in calce secundi posterioꝝ: ꝙ sensus est vlis: sed sentire est singularis. possumus. n. dicere potentiã esse vniuersaliorẽ actu. potentia. n. fert̃ in obiectũ simplr: lꝫ ſm actũ possit ferri in hoc obiectũ. vt obiectũ itellectus est qđ quid est simplr: tamẽ ſm actuꝫ fert̃ potentia intellectiua in hanc quiditatẽ: vel illam. puta in quiditateꝫ lapidis vel leonis. sic etiã visus est respectu coloris simpliciter: nũq̃ tamẽ videt nisi hunc colorẽ. Et iuxta hoc dixit Auerroys. 2. de anima. cõmẽ. 65. ꝙ si sensus esset alicuius particularis sensibilis in ratõe obiecti ꝑticularis nihil aliud sentire posset. Qꝫ dicit Scot⁹: ꝙ potentia cognoscens obiectuꝫ hac vnitate vnum cognoscit illud vt distinctũ a quolibet non habente illã vnitatẽ: Dicimus

nos ꝙ verum est secundū modum sentiendi sibi debitū ⁊ qualitatez sentiendi:modo sensus ipsi:⁊ maxime exteriores: de quibus argumentuz procedit: nō abstrahunt a presentia materie:nec ab appēdiciis materie:lz abstrahant a materia: sicut bene dixit Albertus in secūdo de anima.in tractatu.3.caplo.4.Et hinc est ꝙ visus nō percipit distinctionez numeralem radiorum:quia isti radii non sunt simul:neqꝫ sunt distincti secundū locuz ⁊ secundum situm. vnde corrupto primo radio ⁊ generato alio nō est visus discernere:vtrū iste radius sit alter numero ab alio:quez ꝑus sensit:quia ea que discernuntur a sensu debent simul esse actu existētia in diuersis locis ⁊ sitibꝰ locata:⁊ propter hoc dixit maximus phoꝝ Aristoteles in.7.metaphysi.in tex.c.35.ꝙ singularia dum recedunt a sensu nescimus vtrū sint vel nō sint. ⁊ ideo qui abstrahit a radiis numero distictis omnia sensibilia cōmunia abstrahit ⁊ tollit radios esse sub tali esse obiecta visiōis in rerū natura.similiter qui ponit duo quanta simul per diuinam potentiaz que essent omnino similia ⁊ equalia in albedine ⁊ quantitate.Dicimus nos secundū Aristo: ⁊ Cōmentatorē casum non esse possibilem. duo.n.quanta simul in eodem loco non possunt esse.Aliter dareꝶ penetratio corporū.Aliter admittendo casum dicimus ꝙ visus decipitur in discernendo vnum ab alio propter ea esse simul ⁊ omnino similia.sicut plerūqꝫ decipitur in iudicando vnū esse duo:hoc tamē nō prouenit ꝙ sensationis singularis obiectum sit aliquid in re secundū vnitatem minorez vnitate numerali: sed dicebat ꝙ singularitas nō est ratio agendi:sed est conditio agentis. Natura enim est ꝑncipiū motus ⁊ quietis.ergo natura secunduz vnitatem propriā minorē vnitate numerali est ꝑncipiū agendi. Sed ad hoc dicimus nos ꝙ natura ipsa est tantum natura:⁊ est tantū ea que quiditatiue predicanꝶ de ipsa. vnde natura nō est vna:nec vnitate minori:nec vnitate maiori:inquantuz absolute ⁊ in se consideraꝶ: sicut est sententia Auicēne in 5° sue metaphysice.caplo ꝑmo. vnde natura vniꝶ vnitati minori vnitate nūerali ab intellectu ⁊ vnitati numerali cōiungiꝶ natura ab ipso agēte extra.⁊ ideo vtraqꝫ vnitas est sibi aduētitia. Accedit ad hoc ꝙ vnitas ipsa secundū viam quā sequimur nō dicit aliquid positiuū additū enti:sicut est sentētia Auerroys in 4° metaphysi.cōmen.3.Et cū extra animā nihil sit:nisi natura singularis ⁊ vnitas eius:que est idem cuz ea ⁊ nō differt nisi sola ratione: Dicimus ꝙ natura secūdum vnitatē numeralē est ꝑncipiuz agendi extra: ⁊ ſm vnitatē minorē vnitate numerali est pnᵐ agendi intra.i. in ipsum intellectuz. Sed adhuc instaꝶ ꝙ in rei veritate duo similia debent sentiri ⁊ discerni a visu.naz secundo de aīa.numerus est sensibile cōmune. Qui teneret viam illoꝝ qui tenent sensibilia cōmunia non posse sentiri:nisi mediantibus sensibilibus ꝓpriis:diceret ꝙ numerus dissimiliuz est sensibile cōmune. Aut dicas tu ꝙ si numerus rerum similiuz debꝫ esse sensibile cōmune: opꝫ ꝙ talia sint actu existentia ex quibus numerus constituiꝶ: ⁊ ꝙ sint in diuersis locis ⁊ sitibꝰ.sicut alias limitaui tibi.¶ Ad confirmationē tamē omniū eorum:que diximus adducamus sentētiā Aristotelis in ꝑmo posterioꝝ in tex.cō.43.vbi inquit:neqꝫ per sensum est scire.si enim est sensus talis:ꝙ huiꝰ ⁊ non huius alicuius: sed tamen sentire necesse est hoc aliquid ⁊ vbi ⁊ nūc:vniuersale aūt ⁊ in omnibus impossibile est sentire. Nō eniz hoc est neqꝫ nunc.nō enim esset vniuersale: qꝺ enim semper ⁊ vbiqꝫ est vniuersale dicimus esse: quoniā igiꝶ demonstrationes vniuersales sunt:has aūt nō est sentire manifestū ꝙ neqꝫ scire per sensum est:sed manifestū:quoniaz ⁊ si esset sentire triangulū ꝙ duobus rectis equales haberet angulos:q̄reremus vtiqꝫ demonstrationē: ⁊ nō sicut quidā fatenꝶ sciremus.necesse eniz est sentire singulariter:sciētia aūt est in cognoscendo vniuersale. Ex qua sentētia clare pꝫ sensum cognoscere cū hic: ⁊ nunc:⁊ non cognoscere:nisi singulare ⁊ ex cōsequenti sensus nō mouetur in re ab vnitate minori vnitate numerali. frustra enim moueretꝶ potentia cognoscitiua ab aliquo obiecto secundū illā vniuersalitatē ⁊ rationē que ab ipso non cognosciꝶ.¶ Sextū argumentū Scoti est istud. si omnis vnitas realis est numeralis. Ergo omnis diuersitas realis est numeralis:sed ꝯñs est falsum: quia omnis diuersitas numeralis inquantū numeralis est equalis:⁊ ita oīa essent eque distincta. Et tunc sequiꝶ ꝙ nō plus pōt intellectus abstrahere a sorte ⁊ platone aliquod cōmune q̄ꝫ a sorte ⁊ linea:⁊ esset quodlibet vniuersale figmentū purum.ꝑma consequētia ꝓbatur dupliciter.ꝑmo ꝙ vnum ⁊ multa:idem ⁊ diuersum sunt opposita.10°.metaphysi. totiens aūt diciꝶ vnum oppositū quotiens ⁊ reliquum. ex ꝑmo thopicoꝝ.ergo cuilibet vnitati correspōdet sua propria diuersitas.¶ ꝑ.2°.q꞉ cuiuslꝫ diuersitatis vtrūqꝫ extremū est in se vnum: ⁊ eodem modo quo est vnuz in se eodē modo videꝶ diuersum a reliquo extremo: ita ꝙ vnitas extremi vnius pōt per se eē ratio diuersitatis alterius extremi.¶ Confirmaꝶ aliter:q꞉ si tantuz est in hac re vnitas numeralis realis quecūqꝫ vnitas est in re illa est ex se vna numero.ergo istud ⁊ illud ſm omnē entitatem in eis sunt ꝑmo diuersa: ⁊ in nullo aliquo modo cōuenientia.¶ Confirmaꝶ etiā per hoc:quia diuersitas numeralis est hoc singulare nō esse illud singulare. supposita tamen entitate vtriusqꝫ extremi: sed talis vnitas est negatio alterius extremi. ¶ Itē.nullo existente intellectu ignis causaret ignē ⁊ corrumperet aquā:⁊ esset aliqua vnitas realis generantis ad genitū secundū formā ꝓpter quā generatio esset vniuoca.intellectus enim ꝯsiderans nō facit generationē esse vniuocā: sed cognoscit eā esse vniuocā.¶ Ad hec argumēta rūdeꝶ. Ad ꝑmū dico ꝙ refert dicere apud me nām ipsam esse ens reale ⁊ dicere ipsam esse vniuersale reale vel ex natura rei. primum est verū ſm Cōmentatorē.nō enim negaret naturam humanā esse ens reale ⁊ naturā asininaz esse realē: sed bene negaret talem naturā esse vniuersale reale vel ex natura rei. vnde secundū viam quā sequimur natura humana nō diciꝶ esse aliquid reale in rebus nisi realitate illa que est in suis singularibus: et illa in re secluso oī actu intellectus nihil aliud est q̄ꝫ sua singularis:nec habet vnitatē realiter vel ex natura rei distinctam ab vnitate singularis: nec propter hoc. sequiꝶ ꝙ omnia essent equaliter distincta.nam sicut supra dictū est ex sentētia Themistii ⁊ Cōmentatoris vniuersalia nō sunt omnibꝰ modis ab intellectu:ita ꝙ nihil eis in re correspondeat: quia tunc esset figmentum purum:imo est ex similitudine reperta in rebuꝭ.¶ Et hoc confirmatur ex sententia Boetii in predicamētis in caplo de substantia. vbi ingt ꝙ ideo Aristoteles ꝑmas substantias appellat proprie substantias:quia hominē quidem ipsam speciez vel animal genus ex indiuiduoꝝ cognitione colligimus: quia autem. vt supra dictuz est:in ista similitudine: que est in singularibus est latitudo maxima:hinc est ꝙ itellectus ab istis abstrahit conceptus diuersos.Et ideo differētia specifica: et differentia generica inter aliqua reperitur ex maiori vel minori similitudine in ipsis singularibus reperta: ex quorum singularium similitudine genera et species ab intellectu causantur: sicut supra dictū est. Tales autem differentie non sunt figmenta: vt argumentū

imaginatur. nam nō sunt ex mero intellectu causate: im
mo aliquid sibi in re correspondet. Et ista est ratio ꝙ nō
eque abstrahit conceptum vnuꝫ intellectus a linea ⁊ a
sorte sicut a sorte ⁊ platone: propterea quia in re funda-
mentaliter est maior similitudo essentialis inter sorteꝫ
⁊ platonem ꝗꝫ inter sortem ⁊ lineam: lꝫ igitur in re nul-
la vnitas realis reperiatur ꝗꝫ vnitas numeralis: tamen
quia in tali re potentialiter: ⁊ fundamētaliter est maior
conuenientia cum vna re ꝗꝫ cum alia re: propter hoc in-
tellectus abstrahit ab istis singularibus vnitates cōmu
nes que sunt fundamenta aliarum oppositionum. Cum
autem vlterius dicebatur: ꝙ tunc duo numero differen
tia essent pͥmo diuersa: quia vnumquodqꝫ est in se vnuꝫ:
⁊ eo modo quo vnuꝫ est aliquid in se eo modo est diuer-
sum a reliquo: ⁊ ita duo numero differētia essent primo
diuersa. ¶ Ad hoc respōdeť: ꝙ si realiter loquamur de
diuersitate reali ⁊ actuali nihil quod realiter est in sorte
est in platone. vt ipsemet fatetur: tamē dicimus sortem
⁊ platonem habere aliquā conuenientiam ⁊ similitudi-
nem potentialem: que similitudo reducitur ad actum
ab intellectu. ¶ Et ita respondeť ad sequentem confir-
mationem: quia lꝫ ex parte rei diuersitas numeralis di-
cat hoc singulare non esse illud: tamen cum hac actuali
diuersitate numerali stat fundamentalis et potentialis
similitudo eēntialiter in ipsis singularibus reperta: que
postea reduciť ad actum per intellectū agentem. ¶ Ad
illud de generatiōe vniuoca respondeť. nam vt mihi vi
deť vel argumentū nō concludit intentū suuꝫ: vel eque
concludit cōtra ipsuꝫ: sicut ⁊ contra nos. nā vel ipse vult
ꝙ in generatione vniuoca sit aliqua vnitas realis com-
munis generanti ⁊ genito seclusa omni operatiōe intel-
lectus vtriqꝫ realiter cōmunicata: vel vult ꝙ talis com-
munitas in re est potentialis solum: sed ab intellectu fit
actualis. Si pͥmū: argumētū eque procedit cōtra ipsuꝫ:
sicut ⁊ contra nos. nam ipse tenet in 7° sue metaphysice.
questione. 13ª. ꝙ realiter loquēdo humanitas que est in
sorte nō est humanitas: que est in platōe: ⁊ nihil realiter
est idem vtriqꝫ cōmune. Si secundo modo: dicimus ꝙ
nō oportet ponere in rerum natura aliquā vnitatem ex
natura rei minoreꝫ vnitate numerali: in qua generās ⁊
generatū sint in re potētialiter cōuenientia. nā etiā ipsa
nō posita hoc saluari pōt. a sorte. n. ⁊ platone existētibus
in rerum natura: singularibus in ratiōe generantis ⁊ ge
niti nullam realē vnitatē habentibus nisi numeralem.
adhuc est eēntialis ⁊ fundamētalis similitudo in poten
tia: a quibus per intellectū agentē abstrahenteꝫ reduci-
tur ad actū. Et ideo adhuc nullo intellectu existēte gene
ratio ignis ab igne esset vniuoca. naꝫ semper in ipsis sin-
gularibus remanet ista similitudo potētialis qualis re-
quiriť inter generās ⁊ genitū. Nam nō est dubiū etiā se-
cundū fundamēta Scoti: ꝙ si plato generat sorteꝫ nihil
cōmune reale est vtriqꝫ idē: vnitas eniꝫ specifica que est
in platone non est illa eadem vnitas specifica: que est in
platone: realiter loquēdo: nullibi. n. preterqꝫ in diuinis
reperiť aliqua vnitas eadē realiter vel natura pluribus
suppositis cōmunicata realiter. Et ideo dicebat Dama-
scenus: ꝙ illud qđ cōmune est in diuinis rei est. qđ ve-
ro cōmune est in creaturis illud est rōnis. ¶ Et si dicat
Scotus: ꝙ iste cōmunitas ab istis singularibꝰ actu fiet
ab intellectu agēte: A pari dicimus nos ꝙ ab illis singu
laribus solū vnitatē nūeralē actu habentibus abstrahi-
tur vnitas specifica in actu que in ipsis singularibus est
in potentia tantuꝫ. ¶ Forte scđo dicet Scotus. ꝙ seclu-
sa operatiōe intellectus secundū positionē suā adhuc ex
natura rei est vniuoca generatio: ⁊ est aliqua realis vni-
tas in qua conuenit generans ⁊ genitum. nam lꝫ illa vni
tas cōmunis: que est in generante minor vnitate nume-
rali secundū rem non sit in generato: tamē apta nata est
esse. ¶ Sed cōtra. frustra est illa aptitudo: que nunqꝫ re
ducetur ad actum. aptitudo enim nō est ad impossibile.
¶ Forte dicet ipse: ꝙ in tali nā est nō repugnantia: ⁊ ita
dicere videtur. Inquit enim ꝙ natura de se est prior sin
gularitate: et inquantum est sic prior non repugnat sibi
esse sine illo contrahente. et subdit ꝙ sicut obiectum in
intellectu secundū illam entitatem eius ⁊ vniuersalita-
tem habet vere esse itelligibile. Ita etiā in reruꝫ natura
secundū illam entitatem habet verū esse extra animaꝫ
reale: ⁊ secundū illaꝫ entitatē habet vnitatē sibi propor
tiōabileꝫ: que est indifferēs ad singularia: ita ꝙ nō repu
gnat illi vnitati de se ꝙ cum quacūqꝫ vnitate singulari-
tatis ponatur. ¶ Sed ɔtra. si natura humana secundū
vnitateꝫ realē: secundū quā est in generante: non potest
esse realiter in Platone genito. nunqꝫ igiť est realis vni-
uocatio inter generās ⁊ genitū secundū aliquā vnitateꝫ
realeꝫ vtriqꝫ realiter cōuenientē. Nec valet qđ dicitur
ꝙ pōt esse: idest sibi nō repugnat. Naꝫ tunc esset dicere
vniuocationē inter generans ⁊ genitū attendi nō penes
aliquā potentiam physicā ⁊ realem: sed solum penes po
tentiam logycam ⁊ ratiōis tantuꝫ. nam vt ipse habet in
nono sue metaphysice. questiōe pͥma. describēdo poten-
tiam logycā inquit: ꝙ est modus compositiōis quidam
factus ab intellectu: causatus ex habitudine terminorū
illius compositiōis: inquantū. s. nō repugnant. ⁊ subdit:
ꝙ lꝫ cōmuniter sibi in re correspondeat aliqua potētia
realis: tamē hoc non est de ratione huius potentie. Ecce
igitur ꝙ easdem angustias patitur ipse in dissolutione il
lius argumenti. sicut ⁊ nos. ⁊ tandē habet ex principijs
suis fateri similitudinem istā realem inter generans et
generatum esse in reruꝫ natura secluso omni actu ratio
nis in potentia. Et ꝙ illa vnitas minor vnitate numera-
li videtur superfluere. vt arguatur sic contra Scotum:
Uel ista vnitas minor vnitate nūerali est passio realis
ex natura rei conueniens nature specifice vel generice:
vel est aliquod sibi ab intellectu tributum. si secundum
habeo intentum. si primum. contra. omnis passio realis
ex natura rei per se primo. modo perseitatis competens
superiori competit per se non primo suis inferioribus.
ista est Aristotelis in primo posteriorum: nec in aliquo
videť habere instantiam. vt pꝫ inductiue discurrenti in
omnibus: nisi forte adducas instantiam in casu contra
quem procedit argumentū: sed vnitas ista minor vnita-
te numerali est per se primo passio nature specifice: que
vnitas nihil aliud dicit per te nisi cōmunicabilitatē ad
plura supposita. sequereť ꝗꝫ ꝙ talis vnitas per se nō pri-
mo competeret sorti. ⁊ per consequēs cōmunicabilitas:
quod est absurdum. Et si dicas vt dicere videris: ꝙ ista
cōmunicabilitas non competit nisi alicui actu indiffe-
renti actu considerato ab itellectu. ergo ista vnitas mi-
nor vnitate numerali non est passio realis per se compe
tēs ipsi nature: cuius oppositū tu dicebas. ¶ Preterea.
quid dicit ista vnitas ex natura rei secluso omni actu ra
tionis: vel dicit precise non repugnantiam: vel vltra il-
lud dicit aptitudinem realem cōmunicabilitatis rea-
lis: vel dicit vtrūqꝫ simul. si pͥmum. pꝫ ꝙ talis vnitas ni
hil reale dicit: nisi fundamentum tantuꝫ. nam ipsa non
repugnantia formaliter non est ens reale: sed ens ratio-
nis. si igiť ista vnitas formaliter ex natura rei dicit non
repugnantiam tantum. tunc talis vnitas minor vnitate

numerali est ens rationis: cuius oppositum tu dicis: Si detur secundū: ꝙ vltra non repugnantiaʒ ex natura rei dicat Cōmunicabilitatē realeʒ ad plura supposita: tunc stat argumentū supra factuʒ: quia omnis passio que realiter competit superiori realiter competit ⁊ inferiori. si sibi competit secluso omni actu intellectus ⁊ abstrahentis ⁊ considerantis: idest ⁊ intellectus agentis ⁊ possibilis. Et ista propositio non habet instantiā nisi des instantiam in casu: qd̄ est vitanduʒ. si igitur secluso omni actu itellectus cōmunicabilitas est passio realis nature: erit ⁊ suorum inferiorum. Idem sequit̄ si detur tertiū membruʒ diuisionis vt intuēti pʒ. ¶ Et si dicat̄ ꝙ ista passio nature secluso omni actu rationis dicit cōmunicabilitatem ex natura rei in potentia: tamen actu taleʒ cōmunicabilitatem nō dicit: nisi quando natura actu est abstracta a singularibus per intellectuʒ agentem. ¶ Sed contra. queratur a Scoto. vtruʒ ista cōmunicabilitas in potentia: que est in re secluso omni actu rationis vel sit passio realis ⁊ ens reale: vel sit ens rationis ⁊ precise nihil. Si p̄mū: argumentuʒ stat vt supra: quia talis cōmunicabilitas in potentia: que est per se p̄mo passio realis nature humane: erit per se non p̄mo passio sortis: ⁊ ita sortis esset cōmunicabilitas in potentia: qd̄ est absurdum. Si secundū: tunc nō habet qd̄ intendit probare per istud argumentū. Libēter vellem mihi solueret̄ in via eius: qd̄ ego adduxi solum ad exercitandū intellectum meū: nō quia velim contradicere tanto viro: cuius ego non sum dignus soluere calciamenta.

Alia opinio est ipsius Iohānis hic: ⁊ in p̄mo de anima super questione octaua. vbi tenet vniuersalia habere vnitatem realem. extra animaʒ minorē vnitate numerali: ⁊ ponit in sua positione ꝙ natura generica realiter est distincta a natura specifica: natura aūt specifica nō est realiter distincta a suis singularibus. potissima aūt ratio ad probandū vnitatem generis realr̄ distingui ab vnitate specifica fuit ista. Illa forma quā consequit̄ aliquod accidēs reale tali modo reali quo nō consequit̄ formā hominis: nec formā asini: nec alicuius alterius speciei: nec simul omnes illas: est diuersa realiter ab omnibus istis formis. nam si esset eadem cuʒ omnibus istis: tunc omne accidens reale: qd̄ aliquo modo reali consequit̄ eam: etiā consequeret̄ eas eodem modo reali secundū formaʒ animalis. vn̄ animal consequit̄ aliquod accidens reale tali modo reali quo nō consequit̄ formam hominis: nec formā asini: nec alicuius alterius speciei: nec omnes simul: vt sensus consequit̄ per se p̄mo formaʒ animalis. vnde animal: vt omnes concedunt: per naturā animalis inest cuicūqʒ inest: ⁊ nō inest per aliquid aliud cui p̄us insit: nec consequit̄ formā hominis vt homo: quia tunc inesset per formam hominis cuicūqʒ inesset: qd̄ est absurdū. similiter nō consequitur per se p̄mo formam asini per eandem rationem. similiter non consequit̄ per se primo omnes formas proprias aliarū specierū per eandem rationeʒ: quia tunc cuicūqʒ sensus inesset hoc esset per naturā omniū formarū propriarum ipsis speciebus: qd̄ est ridiculum. ergo videtur ꝙ forma animalis secundū ꝙ est animal est diuersa realiter ab omnibus formis proprijs suarū specieruʒ. Sed forma speciei nō est realiter diuersa a formis indiuiduorum: quia tunc species nō diceret totum esse indiuiduoruʒ: qd̄ est contra Boetiū in libro diuisionū. Lʒ aūt iste ratiōes superius fuissent adducēde: tamē volui hic eas adduxisse: qr̄ ex obliuione eas pretermisi in questiōe de pluralitate formarū. Quātum aūt ad id qd̄ dicit Iohānes vniuersalia habere vnitatē realem minorē vnitate numerali. pʒ hic per sua fundamēta. Hanc etiaʒ opinionem sequutus est Burleus super prologo primi physicorum: cuius rationes potissime sunt he. illud est ens reale. extra animā qd̄ a natura p̄mo intēdit̄. sed natura primo intendit speciē q̄ʒ singulare. vt est sententia Auicen. in sua sufficientia: ⁊ est sententia Auerroys. secundo de anima. cōmen. 34. ⁊ 12. metaphysi. cōmen. 37. ¶ Preterea Aristotiles. 7. metaphy. tex. cōmē. 45. habet ꝙ vniuersale est aptum natum esse in multis. istud igitur vel verificatur pro re. vel pro cōceptu. nō secūdū: quia conceptus est singularis cum sit in itellectu. igitur verificatur pro re. ¶ Amplius. ph̄us in quinto metaphysi. capitulo de vno. ponit vnum specie. quorū ratio est vna vel hoc sumit̄ pro conceptu vel pro re. si p̄muʒ tunc nō esset vnitas specifica nisi per opus intellectus. ¶ Amplius. vnde haberet intellectus ad causandum talē conceptū: vel ex se. ⁊ sic esset fictus: vel ex re: ⁊ si hoc: tunc oportet dare aliquam vnitatem minorē vnitate numerali in re: qd̄ intendebatur. ¶ Iteʒ. multa predicata attribuūtur rei extra animā que de singulari nō possunt verificari. vt ꝙ eoruʒ sit scientia ⁊ diffinitio ⁊ passiōes. Tenet etiā Burleus aliam conclusioneʒ: ꝙ vniuersalia realiter distinguunt̄ a singularibus. nam illa. quoꝝ predicata sunt contradictoria talia realiter distinguuntur. vt patet per primū principiū: vniuersalia ⁊ singularia sunt huiusmodi: qd̄ probat̄: quia vniuersale est semper ⁊ vbiqʒ: singulare est hic ⁊ nunc. ergo vbiqʒ ⁊ non vbiqʒ verificant̄ de ipsis. ¶ Itē. vniuersalis est diffinitio ⁊ sciētia. primo posteriorum: ⁊. 7. metaphysi. textu cōmē. 53. Singularium aūt neqʒ scientia neqʒ diffinitio. 7. metaphysi. tex. cō. 35. ¶ Amplius. 7. metaphysi. textu cōmē. 37. ⁊ secūdo physicoꝝ. tex. cōmē. 38. vniuersaliū cause sunt vniuersales: ⁊ particulariū particulares. homo enim in cōmuni fit ex carnibus ⁊ ossibus in cōmuni. Sed homo particularis ex his carnibus ⁊ his ossibus: sed quoꝝ principia sunt diuersa. illa etiā sunt diuersa. quare ⁊c̄. Dicit 3º. Burleus: ꝙ vniuersalia sunt coniuncta singularibus ⁊ nō separata ab ipsis: quia tunc incideremus in opinionē platōis. nam vt inquit Cōmentator. p̄mo metaphysi. cōmen. 21. Mixtio vniuersalis cū particulari fortior est: q̄ʒ mixtio accidētis cū subiecto. Sed iste opiniones vt mihi videtur sunt extranee a mente Aristotelis ⁊ Cōmentatoris: quia tamē opinio Iohānis ⁊ Burlei cōueniunt in hoc: ꝙ vniuersalia realiter sunt extra animā distincta ⁊ a se inuicem ⁊ a singularibus: lʒ secundū Iohānem: hoc non verificet̄ de specie respectu singularis. ideo probo rationibus vtriqʒ cōibus: ꝙ talia vniuersalia non sunt extra animā. isto modo quo isti fingunt. si eni vniuersalia ista essent realiter distincta sequeret̄ ꝙ superius non per se predicaret̄ de suo inferiori: cuius oppositū habet ph̄us in p̄mo posterioꝝ. in capitulo de per se. ꝓbatur sequela: quia in omni enunciatiua predicatiōe: in qua affirmat̄ aliquid de aliquo: denotatur ydentitas predicari cū suo subiecto: quia ex eo ꝙ res est vel non est: redditur oratio vera vel falsa. per ph̄um in predicamentis. Si igit̄ forme animalis est realiter distincta a forma hominis: tūc ista nō esset vera. homo est aīal: nec valet euasio Iohānis dum dicit: ꝙ genus potest sumi duobus modis. vno modo pro composito ex materia ⁊ forma generali: ⁊ sic nō predicat̄ in quid ⁊ in recto de specie: sed in obliquo. ⁊ sic dicimus hominem esse compositum ex animali. si vero sumatur genus pro composito ex forma vltima ⁊ omnibus precedentibus pertinentibus ad esse vnius

speciei sub ratione tamen sumpta a forma cõmuni vel a
modo essendi consequente formã cõmunez sic bene pre
dicatur de specie in recto ⁊ in quid. ¶ Sed contra. istaz
respõsionez instatur. certũ est: ꝙ genus ⁊ species sunt or/
dinabilia in genere in ratiõe superioris ⁊ inferioris. Et
tunc queraꝛ ab ipsis. vel genus: vt sic: dicit formaz gene
ricam tantũ: vel dicit materiaz generice forme tantum:
vel dicit compositũ ex materia generali ⁊ forma genera
li: ⁊ ita etiaz queraꝛ de specie suo modo. Si pmũ. videlz
ꝙ genus ⁊ species ordinantur in predicamento pro for/
mis tantũ: tunc genus neqꝫ in recto neqꝫ in obliquo pre/
dicabitur de specie nõ. in recto: quia in predicatõe essen
tiali dicente hoc est hoc non predicatur illud qð est rea/
liter distinctum ab alio. modo genus et species pro for/
mis tãtũ sunt realiter distincta: vt vos ponitis: nec etiã
vt sic predicabiꝛ in obliquo: sicut si diceretur: forma hu/
mana est ex forma animalis: quia aut ly. ex. dicit circum
stantiam cause materialis: ⁊ hoc nõ: quia forma specifi/
ca nõ est ex forma generica tãqꝫ ex materia: sed fit a ma/
teria sibi correspondente: maxime loquẽdo de materia
reali: sicut vos ponitis. forme enim specifice habent ma
terias specie distinctas: lꝫ enim genus dicaꝛ a phõ in se/
ptimo metaphysi. textu cõmẽ. 43. materia: nõ tamẽ dici
tur materia realis: vt vos sumitis: sed est materia secun
duz rõnẽ ⁊ ſm similitudinẽ: genus eñi. vt dicit ibi Com/
mentator est forma vniuersalis: ⁊ ex quo est determina/
bilis per differentiaz: que vocaꝛ forma particularis pro
tanto dicíꝛ materia: quia eo modo quo materia pma de/
terminaꝛ contrahitur ⁊ perficitur per formas: ita genus
per differentias. ⁊ ideo recte dixit Porphyrius in caplo
de differẽtia: genus esse ꝓportionale materie: ⁊ differen
tiam esse ꝓportionale forme. Et nõ dixit genus esse verã
materiam: nec differentiã veram formam extra existen
tez: sicut isti fingunt multo minus ly. ex. nõ potest deno/
tare causam formalẽ realẽ: quia forme nõ est forma isto
modo: nec est causa efficiens ipsum genus pro forma: qr
talis forma aut est materialis: aut imaterialis. si imate/
rialis redit opinio Platonis: ⁊ isto modo esset impugnã
da ista respõsio: sicut opinio Platonis a phõ impugnaꝛ
in. 7. metaphysi. si materialis. contra. forma materialis
nõ est imediatuz principium agendi nisi per aliquod in/
strumentũ de numero virtutum actiuarũ: quia ignis nõ
agit inquantum ignis: sed inquantum calidus: talia aũt
non verificantur de forma generica animalis. vt patet.
multo minus ly. ex. nõ potest importare rationez cause
finalis. naz finis habet rationẽ optimi. iuxta illud. Qui
finem auferunt videntur auferre boni naturam. secũdo
metaphysi. textu cõmẽ. 8. ⁊ idem habeꝛ in secundo phy/
sicorum. textu cõmen. 31. ⁊. 5. metaphysi. textu cõmen. 3.
Modo potius species diceretur causa finalis generis qꝫ
ecõtra: cum species actualior ⁊ perfectior sit genere. Et
confirmaꝛ per Themistiũ in pmo de anima super expo
sitione textus octaui. sicut superius allegatuz fuit: nullo
igiꝛ modo ista ꝓpositio erit vera. homo est ex animali.
si homo ⁊ animal dicant formas tantuz. Si vero dicas:
ꝙ homo ⁊ animal sunt ordinabilia in genere pro mate/
rijs tantuz. hoc videꝛ absurdum. Et preterea consimile
argumentũ potest fieri: sicut fuit factũ de forma tantũ.
Si vero deꝛ tertiũ: ꝙ talia sunt ordinabilia in genere ꝓ
cõpositis ex materijs realibus ⁊ ex formis realibus: tũc
iterum arguiꝛ: ꝙ animal nõ potest in recto predicari de
homine: quia vt sic sunt realiter distincta: quia quorum
materie ⁊ forme sunt realiter distincte. illa sunt realiter
distincta: talia sunt secũdũ vos. homo ⁊ animal sic sum/
pta. ergo ⁊c. Sed dicebat Johãnes: ꝙ vt sic animal pre/
dicatur in obliquo. Cũ ista ꝓpositiõe ex. dicendo. homo
est ex animali. ¶ Sed contra. iterũ arguatur. qð genus
cause importat ly. ex. vel materialis vel formalis vel fi/
nalis vel efficiẽtis. nõ materialis: quia tunc sensus esset
ꝙ istud compositũ reale: qð est homo componeretur ex
hoc cõposito reali: qð est anĩal tãqꝫ ex materia. ¶ Sed
contra: tunc aliqua fuisset compositio realis alia ab ea:
que ab Aristotele posita fuit in suis libris. nullibi enim
de tali reali compositiõe Aristoteles meminit. sicut est
sententia Auerroys. 12. metaphyce. cõmento. 4. vniuer
salia apud Aristo. nõ sunt extra animã: sed ab itellectu.
¶ Amplius. si genus pro tali composito est materia re/
spectu speciei: oportet aliquã realem formam aduenire
ei. erit igiꝛ drĩa: ⁊ tũc fiet ista ꝑdicatio. homo est ex aĩali
⁊ ex rationali tanqꝫ ex materia ⁊ forma. Sed tunc iterũ
queratur de rationali an predicet formã tantũ an mate/
riam tantũ an compositũ ex materia ⁊ forma tantum. si
formã tantũ: tunc non est veruz: ꝙ homo pro aggregato
ex materia ⁊ forma sit ex rationali prout rationale dicit
formaz tantum: ⁊ ly. ex. importat genus cause formalis:
quia homo tanqꝫ ex forma constat ex forma sua propria
quã ponis realiter distigui a forma importata per diffe/
rentiam: quia tu ponis ꝙ ad multiplicationẽ predicato
rum quiditatiuoꝝ multiplicantur forme: nec etiã ly ra/
tionale. predicatur sub ratione cause materialis: duz di
co. homo est ex animali ⁊ rationali: quia tunc oporteret
adinuenire aliquid; qð predicaretur vt forma: ⁊ ita esset
processus in infinitum in istis materijs ⁊ in istis formis:
nec rationale pro aggregato ex materia ⁊ forma differẽ/
tie predicatur de specie: quia tunc differentia non esset
forma simplex: sed cõpositũ ex materia ⁊ forma. ¶ Itẽ.
tunc quomodo ex istis duobus. s. ex genere ⁊ differentia
fieret per se vnum: si vtrũqꝫ dicit quoddaz compositum
ex materia ⁊ forma: cũ ex duobus actu existẽtibus vnũ
fieri non possit per se: nec iteꝝ ly. ex. potest importare ge/
nus cause efficientis: dũ dico. homo est ex ratiõali: quia
si rationale dicit per te vnam formã realem: que est pn/
cipium essendi. ista forma: aut est materialis: aut imma/
terialis. Et arguatur. vt supra: nec ſm tua fundamenta:
q ponis ad numeratiõnẽ predicatoꝝ qditatiuoꝝ nume/
rum formaruz realium: potest dici: ꝙ homo est ex ratio/
nali tãqꝫ ex fine: quia potius forma humana: que: per te:
est realiter distincta a rationali forma: erit finis rationa
lis qꝫ ecõtra: cum illa ordineꝛ ad istam ⁊ nõ econtra. Ec
ce igitur ꝙ nullo modo saluare potest: quomodo genus
vt superius predicaꝛ de specie: nec in recto: nec in obli/
quo. Nec valet qð secũdo dicit ꝙ genus sumptũ ꝓ for/
ma vltima: et pro omnibus alijs formis precedentibus:
sub ratione tamen forme cõmunis: vt sic predicaꝛ in re/
cto de specie. Nam pꝫ cuilibet sani capitis ꝙ genus pro
tali composito ex forma vltima: ⁊ alijs formis: vt sic nõ
est ordinabile in genere in ratiõe superioris supra ipsaz
speciem: immo etiam vt sic falsuz est: qð dicit tale com/
positum ex istis formis: ⁊ ex forma vltima: sub ratione
tamen sumpta a forma cõmuni potest in recto predica/
ri de specie: quia adhuc illa ratio sub qua predicatur nõ
includiꝛ in specie: cum talis ratio sumatur a forma com
muni: ⁊ illa forma per te est realiter distincta: etiã vt sic
ab ipsa spẽ. Quomodo igiꝛ: o Johãnes: habet veritatez
propositio Porphyrij: ꝙ superiora de inferioribus pre/
dicanꝛ: secundũ fundamenta tua. Forte dicces ꝙ vt sic.
illa ratio nõ sumiꝛ a forma cõmuni: sed a modo essendi
consequẽte formam cõmunẽ: ⁊ sic genus in recto potest

predicari de specie pro tali composito ex forma vltima: ⁊ alijs precedentibus. ¶ Sed cōtra. quero a te quid sit iste modus essendi vel est ens vel nihil. si nihil: pro nihilo habeatur. si ens aut substātia aut accidens. si accidēs tunc genus de predicamento substātie predicaretur in recto in primo modo dicendi per se de sua specie sub ratione aliqua accidentali. qđ est inconueniēs ⁊ absurdū. si ille modus nō est accidens. erit igit̄ substātia. Et tunc vel erit materia vel forma vel compositū ex materia et forma. nō materia: quia materia nō habet moduȝ predicandi. vt est sententia Cōmētatoris. 12. metaphysi. cōmēto. 14. nec erit forma: q2 ista forma per te est forma communis: quā iste modus essendi cōmunis cōsequit̄. Et cū supra probatū sit ꝙ genus: vt dicit formā cōmunem: nō potest predicari de specie. ergo a pari iste modus essendi nō poterit predicari de specie: cū sit idem realiter cuȝ ipsa forma cōmuni vt arguatur sic: quando sunt aliqua duo eadem realiter: ⁊ vnū illorum non potest predicari in recto de aliquo tertio: a pari nec alteruȝ: sed ita est de forma cōmuni ⁊ modo essendi cōsequēte ipsaȝ. ergo ⁊c̄. nec potest dari ꝙ talis modus essendi cōmunis q consequitur ipsam formā. sit idem ꝙ compositū ex materia ⁊ forma. quia propter eandē rationeȝ adhuc genus sub tali modo nō potest predicari de specie in recto: quia compositū istud ex forma ⁊ materia cōmunibus est realiter distinctū a specie: ⁊ tale secundū fundamēta tua non potest predicari in recto de specie. vt tu etiā concedis. igit̄ a pari: nec iste modus eēndi poterit de specie predicari. si ponas taleȝ modū esse idem realiter cum tali composito. ¶ Amplius. si sic dicas: tu incidis in foueaȝ quam fecisti: quia tu habes pro inconuenienti: ꝙ aliqua forma eadem realiter habet diuersos modos essendi: a quoruȝ vno sumit̄ ratio generis: ⁊ ab alio ratio differentie: quia ponis formas multiplicari ad multiplicationem predicatorū. Et tandeȝ ab ipsa veritate coactus innuis istum modū dicendi: quē tamē late impugnans. ¶ Amplius. genus isto vltimo modo sumptū. s. pro composito ex forma vltima: ⁊ omnibus alijs precedētibus pertinentibꝰ ad esse vnius speciei: sub ratione tamen sumpta a forma cōmuni vel a modo essendi consequēte formā cōmunē: per te sic genus in recto predicat̄ de specie. ¶ Sed contra. quero que predicatio sit ista: aut est predicatio superioris de suo inferiori: aut conuertibilis de suo conuertibili: predicationes enim que sunt in eodeȝ genere. teste Porphyrio. in capitulo de specie. solū sunt istis duobus modis: semper enim inquit superiora de inferioribꝰ predicant̄ aut equa de equis. Inferiora vō de superioribus minime. Sed nō pōt dici ꝙ genus vt sic p̄dicat̄ de specie in ratione superioris. nā genus vt sic nō dicit nisi aggregatum ex forma vltima: ⁊ ex omnibus formis precedentibus spectātibus ad esse speciei: modo forma differentie spectat ad esse speciei: imo differentia est tota ratio speciei. vt dicit Porphyrius in caplo de differentia: ⁊ phūs in. 7. metaphy. tex. c. 43. pȝ aūt ꝙ tale ꝯpositū nō est ordinabile in genere in ratione superioris. si vō dicas ꝙ talis predicatio est conuertibilis de cōuertibili: tunc sequitur ꝙ dicendo. homo est animal. talis predicatio cū sit reruȝ in eodem genere existentiū erit predicatio diffinitionis de diffinito: aut proprie passionis de subiecto. si ponas passioneȝ esse in eodem genere predicamentali in quo est ipsum subiectū: omnia auteȝ ista sunt absurda ⁊ inconueniētia. ¶ Ampliuȝ. rōnale etiaȝ in recto nō predicatur de specie: nisi pro tali composito ex forma vltima ⁊ omnibus formis precedentibus spectātibus ad esse speciei: ⁊ tunc sequeretur ꝙ dicendo. homo est animal rationale. esset manifesta nugatio: distinctio igitur ista a Johāne posita nō solum nō est consueta: imo erronea sicut vides. Sȝ dicebat: ꝙ illa distinctio erat de intentiōe phi in quinto metaphysi. in capitulo de genere. ⁊ est tex. cō. 33. nam ibi phūs dicit in 3a significatione generis vbi inquit. Aliud vero materia: cuius differentia est qualitas hoc est subiectum: qđ dicimus mām. Modo inquit ipse: ꝙ genus primo modo. s. pro composito ex materia ⁊ forma generali est materia secunduȝ rem ipsius speciei. Sed genus secundo modo. s. pro composito ex forma vltima: ⁊ alijs precedentibus est materia speciei secundū rationē. Sed profecto nō video quomodo ex verbis phi ipse accipiat istaȝ distinctionem. Et certe non fuit propter aliud ista distinctio ab ipso adinuenta: nisi p̄pter suum erroneū fundamentū: quia credidit genus dicere materiā aliquam realē respectu speciei: lȝ talia nō sit omnino p̄ma secundū ipsum: ⁊ decipit̄: quia qđ est simile materie accepit pro vera materia. vnde p̄pter hoc dixit phūs genus esse materiaȝ: quia determinatur subycitur ⁊ contrahitur per differentiā: modo qđ habet moduȝ contrahibilis determinabilis ⁊ subycibilis habet modū materie. Ideo logyci dixerunt subiectum in propositionibus esse materiā. Et per oppositūȝ illud qđ habet modum predicabilis ⁊ actuantis ⁊ perficientis ⁊ contrahentis habet moduȝ forme ⁊ moduȝ qualitatis. Et ideo dicunt logyci predicatum habere modum forme in propositionibus: ⁊ sic etiam phūs hic appellat genus subiectū ⁊ materiā. Et differentiam appellat qualitatem ⁊ formam: nō ꝙ ipse sentiat genus esse veram materiam: ⁊ differentiam veram qualitateȝ. ¶ Preterea. contra Burleuȝ precipue quomodo si vniuersalia sunt realiter disticta a singularibus: ⁊ talia vniuersalia sunt eterna: singularia aūt sunt corruptibilia quomodo vnq̄ȝ talia de singularibus predicabant̄: certe neqȝ p̄dicatiōe substantiali: neqȝ predicatione denominatiua intrinseca predicari poterunt. ¶ Amplius. si talia vniuersalia sunt realiter disticta a singularibus: ⁊ sunt in ipsis singularibus existētia quomodo erunt in eis: vel sicut forma in subiecto: vel sicut intelligētia assistens: vel s̄m aliquē modū fictū. Nō secundū: quia tunc rediret opinio Platonis: nec p̄mū: quia tale est compositū ex materia ⁊ forma: loquendo de vli subali: ⁊ qđ est in tali est singulare. ¶ Amplius. tunc accideret duas quātitates esse simul in vna ⁊ eadē re: ⁊ tunc ꝯtingeret idem esse bis quantū. ¶ Amplius. si dare vle reale: sequeret̄ ꝙ singulare reale esset vle reale. p̄bat̄ sequela. nam si alicui inest subiectum sub rōne qua est subm. tunc ei inest ⁊ passio. si igit̄ homo inest sorti sub ea rōne qua homo est vlis vere extra aīam. sortes ergo est vere vlis: nec hic est fallacia accidētis: q2 medium nō variat̄. ¶ Amplius. si talia vlia realia ponunt̄ in rebꝰ supflueret intellectus agens. naȝ per Cōmentatorē. in. 3. de aīa. ꝯmē. 18. itellectus agens est q trāsfert res de ordine in ordinē. Et facit de potētia itellectis actu itellecta. ¶ Ampliꝰ. si ista opīo esset vera sequeret̄ vel qđ tot eēnt vlia quot sunt singularia: vel ꝙ vna ⁊ eadē res realr̄ esset pluribꝰ ꝯicata in istis iferioribus. vtrūqȝ istoꝝ est iconueniēs: sicut de p̄mo māifestū est. de 2o etiā pȝ per Damasce. dicentē: ꝙ solū in diuinis reperit̄ vna nā in ꝑfectissima vnitate tribus suppositis cōicata. p̄bat̄ sequela. nā aīal vle: qđ est in soꝛ. ⁊ in pla. extra aīam: aut est idē: aut est aliud. si 2m sequit̄ p̄muȝ iconueniēs. si p̄m sequit̄ 2m. Oꝛ etiā dicit Johānes formā genericā realr̄ distigui a forma specifica. formā aūt spe-

cificaz nō realr distingui a forma singularis est dcm̄ volūtariū: nec sua rō cogit: qꝛ si cogeret ꝑ eandez ꝓbari posset formā specificaz realr a forma singularis distigui: sic cuilz sani capitis māifestū est. Rōnes autez burlei ⁊ Iohannis infra soluentur. Uolo.n. accedere ad opinionem commentatoris. Naz rectum est iudex sui ⁊ obliqui. per phylosophum in primo de anima. tex. cōmen. 85.

Alia est opinio Auerroys ⁊ Auicenne ⁊ algazelis ⁊ abubacher: ⁊ fere omnium precipuorum peripateticorum: vt dicit Albertus in tractatu secundo de intellectu ⁊ intelligibili. caplo secundo ꝙ vniuersale non sit in re. Et ꝙ omnis vniuersalitas ⁊ communitas sit ab intellectu. sumens tamē fundamentum a re. Et ꝙ talia predicata vniuersalia ⁊ quidditatiua sint ab intellectu. Nota tamē ꝙ vt mihi videtur albertus (salua reuerentia tanti doctoris) non bn̄ explicauit istam opinionem nisi sub cōfusis verbis. Nec aliquē modernorum vidi qui distincte opinionem Auerroys declarauerit in hac materia. Scias igitur in ꝑmis ꝙ apud me refert dicere in via Auerroys naturam humanam esse ens reale: ⁊ dicere naturam humanam esse vniuersale reale. primū est verum secundum ipsum. Si enim natura humana. Et alie nature de quibus habentur scientie reales non essent entia realia. Nec tales sciētie essent scientie reales quod est absurdum. Scdo tu debes scire ꝙ loquendo de istis vniuersalibus materialium rerum: ꝫ Auerroym vt mihi videtur duobus modis loqui possumus. Uno modo de esse eorum: prout est in materia ⁊ in agente. Alio modo possumus loqui de esse vniuersaliuz quod esse competit sibi in intellectu: ⁊ tunc secundum tale esse quod competit sibi ab intellectu videndū est: vtrū aliquod esse respectu istius esse correspondeat sibi in re: ⁊ tūc mihi videtur ꝙ si loquamur de esse talium formarum vniuersalium quod habent in materia ⁊ in agente. Dico ꝙ forme iste cōmunes habēt esse in potentia materie: ⁊ habent esse in actu in primo motore: sicut est sententia eius. in. iz. metaphysice. cōmē. 18. vbi habetur ꝙ omnes forme sunt in potentia in ipa materia ⁊ sunt in actu ī primo motore. Non enim est negandum illud fundamētum: sicut quidam pessime negant: quin natura primo intendat speciem q̃ singulare: qꝛ istud fundamentum est auicenne in sua sufficientia. Et est fundamentum Auer. in q̃pluribus locis. Auerroys enim in primo celi. cōmen. izo. Et in quarto physicorum. cōmen. izo. habet ꝙ materia prima primo per aptitudinem naturalem seu potentiam que est substantia eius inclinatur ⁊ appetit formaz specificam q̃ hanc formam. Similiter motores celestes in quorum intentione est: vt omnes forme que in potentia sunt in materia deducantur ad actum: patet ꝙ in sua primaria intentione sunt species ⁊ non singularia nisi secundario pro quanto in ipsis species saluantur: sicut est sententia eius in secundo de anima. in cōmento. 34. vbi habz ꝙ sollicitudo diuina cū non potuit facere aīal permanere ſm indiuiduum miserta est in faciendo permanere ipsum secundū speciem. Et in duodecimo metaphysice. commento. 37. habet ꝙ dicentes ꝙ deus est sollicitus circa vnumquodqz indiuiduum aliqualiter est verꝫ ⁊ aliqualiter non: qꝛ nullum indiuiduum habet dispositionem propriaz nisi illa dispositio inueniatur in aliquo modo illius speciei. Et hoc modo verum est deum sollicitari circa indiuidua. Sollicitudo autem circa indiuiduum tali modo ꝙ nullus habeat communicationem cuz eo. hoc non est fas bonitati diuine. ❡ Amplius commētator in tertio de anima. commētis. 5. i9. ⁊. zo. hoc idem asserit de intellectu possibili ⁊ de intellectu agente: de quibus minus videtur q̃ de alijs intelligentijs. Dicit enim ꝙ intellectus primo ⁊ per se assistit speciei q̃ singulari: singulari enim non assistit nisi per accidēs: sicut late declaraui tibi in questione mea de speciebus itelligibilibꝰ. ❡ Amplius Aristoteles in quarta particula problematum. problemate. i5. vbi querit propter quid coire omnium delectabilissimuz est: vltra alias causas assignat causam finalem: ⁊ est conseruatio speciei. ideo natura posuit tantam delectationē in coitu veluti escam. Natura autem vniuersalis in hoc non intendit conseruationez primo indiuidui sed speciei. Accidit enim ex tali actu dissolutio ipsius indiuidualis nature propter restaurationez ⁊ conseruationem speciei de qua primo sollicitatur natura. ❡ Amplius. cōmen. in commento suo super libro de somno ⁊ vigilia inquit in dissolutione questionis de causis veri somnij inquit. Reuertamur ergo ⁊ dicamus ꝙ cum dator istius cognitionis est intellectus liberatus a materia: et est declaratum in prima phylosophia: ꝙ iste intelligentie abstracte intelligūt naturas vniuersales. ⁊ non dant nisi simile eius quod habent: impossibile est vt dent intentionem indiuidualem omnino: cuz non habeant naturam comprehendentem intentionem particularē. ❡ Preterea rōne hoc idem probari pōt. omne agens per cognitionem aliquam actionem propter aliquid oꝫ ꝙ cognoscat aliquo modo illud propter quod agit: scilicet vel secundum speciem vel secundum indiuiduum: quia si nullo modo cognosceret agens ipsum finem non moueret: propter illum: quia finis mouet agens: vt aliquo modo est in intentionē agentis: sed itelligentie agūt per cognitionem suaz actionez propter ista inferiora saltim secundaria intentione: sicut est sententia eius. in secundo celi. decimoseptimo. ⁊ vigesimoprimo commentis: ⁊ ꝙ per cognitionem patet ex sententia eius. iz. metaphysice. commentis. 36. ⁊. 44. ergo intelligentie aliquo modo cognoscunt ista singularia. s. vel secundum speciem: vel secundum indiuiduum: sed non secundum indiuiduum: vt est sententia phylosophi. in. iz. metaphysice tex. commēti. 51. Et commentatoris in locis adductis: ergo relinquitur ꝙ secundum fundamenta ipsorum intelligentie cognoscant species rerū. Sed ista ratio videt̄ pati instantiā: qꝛ non oportet intelligentias cognoscere ista inferiora propter que agunt: cum talia non moueantur ab appetibili: sicut est in rebus inferioribus: in quibus agens mouet̄ a fine ⁊ ab ipso appetibili tanq̃ a perfectione: in qua sunt talia agentia perfectibilia. modo intelligētie non mouentur ab istis inferioribus tanq̃ a proprio fine: ⁊ a propria perfectione: cum potius ipse sint finis ⁊ ꝑfectio ipsorum: sicut est sententia commentatoris in primo capite de substantia orbis. Et. iz. metaphysice. cōmēto. 36. In quibus locis habet ꝙ in abstractis a materia finis non distinguitur a mouente: sicut accidit in rebus materialibus: nisi esset ꝙ illud habet veritatem de fine primario non de fine secundario propter quez agunt. talis autem finis secundarie intentionis mouet saltim terminatiue pro quanto actio ipsarum terminatur ad ista que sunt hic tanq̃ ad finē. Et cū ista actio procedat ab ipsis mediante cognitione oportet finem istius actionis esse in ipsarum intentione. Nolo tamen dicere ꝙ iste finis apprehēsionis moueat effectiue itellectū itelligētie: sed solum terminatiue: lz enim Auer. iz. metaphysice. cōmento. 36. dixerit ꝙ balneuz in anima mouet vt efficiēs. Et balneum extra animam mouet: vt finis hoc habet veritatē in istis materialibus. Et vniuersaliter in illis quorum scientia causatur ab obiecto. Fallit autem in abstractis omnino a materia quorum cognitio est causa rerū:

ficut pulchre limitaui tibi in theorematibus meis. Ex p/
dictis igitur pz q vniuersalis aliquod esse habent in in/
tentione primi motoris ⁊ intelligentiarum. Et hoc forte
voluit dicere Albertus dum dixit triplex esse vniuersa/
le. s. ante rem: in re: ⁊ post rem. appellans vniuersale ante
rem esse ipsius nature: vt habet esse obiectiuum: ⁊ est in
actu virtuali in primo motore. vniuersale vero in re est
ipsa natura in singularibus existẽs. vniuersale vero post
rem est vniuersale abstractum ab appendicijs materie p
intellectum agentem. Nota tamen q iste conditiones:
scz in re: ante rem: ⁊ post rez. similiter vniuersalitas ⁊ par
ticularitas esse in anima: ⁊ esse extra animaz. Similiter
esse vnum vel multa: accidunt nature que deno' vniuer
salis vel particularis. Nec natura aliquid istorum dicit
esse quiditatiue: sed omnes huiusmodi conditiones sũt
sibi aduentitie ⁊ extranee. Sicut ex sententia subtilissi/
mi Auicenne in quito sue metaphysice. caplo primo. Eq/
nitas enim est tantum equinitas. In diffinitiõe enim eq
nitatis non ingreditur vniuersalitas vel particularitas:
nec esse in anima vel extra animam: nec esse in potentia
vel in effectu: nec esse vnum vel multa. Omnia enim ac/
cidunt ipsi quiditati vt qditas est: sicut ipse dicit. ¶ Ul
terius tu debes scire q vniuersale sumit dupliciter vno
modo pro intentione logica que est vniuersalitas ⁊ secũ/
da intentio. Alio modo sumitur pro natura ipsa que de/
nominatur ab vniuersalitate: sic autem est intentio pri/
ma: sicut potest colligi de intentione commentatoris
in septimo metaphysice. in commẽto. 46. Ubi habet q
diffinitiones vniuersalium habebunt aliquam disposi/
tionem dispositionuz substantialium existentium extra
animam ⁊ qualitatem accidentem eis. Fundamentum
enim vniuersalitatis est dispositio realis ⁊ substãtialis.
Uniuersalitas autez est qualitas illius ⁊ accidens ratio/
nis in via eius. Hoc idem patet de intentione Auicenne
in loco preallegato: vbi habet q vniuersale ex hoc q est
vniuersale est quoddam: ⁊ vniuersale secundum q est
id cui accidit vniuersalitas est quoddam aliud. Ulteri'
tu debes scire q vniuersale pro prima intentione: vt in/
quit Auic. sumitur trib' modis. Uno modo pro eo quod
actu predicatur de multis: sicut homo. Alio modo sumi/
tur vniuersale pro eo quod possibile est predicari de mul
tis. Et si nullaz eorum fuerit in effectu: sicut intentio do
mus eptangule que vniuersalis est ex eo q natura eius ẽ
posse predicari de multis: sed non est necesse esse illa mul
ta: immo nec etiam aliquod illoruz. Dicitur ⁊ tertio vni
uersale intentio quam nihil prohibet predicari de pluri
bus: quod si tamen aliquid prohibeat est causa intrinse/
ca: sicut sol cui accidit impossibilitas ex cã extrinseca ex
sui imaginatiõe: q sit i plurib' ⁊ de plurib'. Hoc idẽ qñtũ
ad istum tertium modum asserit albertus magnus i tra
ctatu secundo de intellectu ⁊ intelligibili. in capitulo. z.
vbi habet q sol ⁊ luna sunt forme communicabiles: sed
q non communicentur est ex hoc q tota materia est cõ/
prehensa sub eis. Sed ista imaginatio Auicenne ⁊ alber
ti qui videtur sequi Auic. in hoc contradicit aueroy. Nõ
enim est verum q in istis formis. in quibus soluz est vnũ
indiuiduum in vna specie: sicut est in rebus eternis: q ta
lis impossibilitas tantum sit a causa extrinseca: ⁊ q non
sit ex imaginatione ⁊ ratione intrinseca talium formarũ
inquantum tales forme sunt. Sicut enim apud auicẽnã
aliquid potest esse possibile per rationez intrinsecam: qd
tamen est necessarium per rationem extrinsecam ⁊ cau/
sam extrinsecam. Ita apud Auerroym ⁊ aristotilẽ: vt ego
puto nihil est possibile per rationem intrinsecã: quin eti/
am sit possibile per causam extrinsecam. Et econtra. alio

quin aliqua esset po' passiua: cui nulla potẽtia actiua cor
responderet: ⁊ ita illa potentia fuisset ociosa: quod est cõ
tra phylosophum in quinto metaphysice. in capitulo de
potestate. Et in nono metaphysice. tex. commenti. z. vbi
diffinit potentiam actiuam per passiuam: ⁊ econtra. ita i
proposito. Si tales forme habent aptitudinem natura/
lem: vt pluribus communicentur: si ista aptitudo non
haberet aliquod agens quod deduceret istam aptitudi/
nem ad actum. talis aptitudo fuisset ociosa. ¶ Preterea
auicenna dicit q tales forme sunt communicabiles ex
sua imaginatione ⁊ ex sua ratione formali. Tamen hoc ẽ
impossibile ex cã extrinseca: que ibi probatur. Ista autez
est causa prima scdm ipsum: que in metaphysica: probat
esse: lz commentator oppositum teneat. ¶ Sed cõtra. a
quo producitur natura: ab eodem producitur aptitudo:
consequens naturam. per phylosophum in octauo physi/
corum. tex. cõmen. 3z. Si igitur orbis solis producitur a
prima causa seu alter orbis. ergo ⁊ aptitudo eius. Et per
consequens talis natura non solum est communicabilis
a causa intrinseca: imo etiã a causa extrinseca. ¶ Et si di/
catur q talis natura non est cõmunicabilis propter cau
sam extrinsecam que est materia: qz non habet aliquam
aliam materiam cui communicari possit: sicut dicit Al/
bertus. Nam tota materia est comprehensa sub tali for/
ma: sic etiã dicere videtur albertus: ⁊ etiam Aristo. in pri
mo celi. tex. cõmen. 95. ¶ Sed ɔtra. ista nõ est ratio pri/
ma incommunicabilitatis forme i plura supposita: licet
enim materia per se concurrat ad multiplicationem indi
uiduorum in eadem specie: sicut in questione de indiui/
duatione nature dictum est. Tamen principalius cõcur
rit forma: cum autẽ materia sit posterior forma non dici
mus incommunicabilitatem materie esse causam pmaz
⁊ totalem incommunicabilitatis in ipsa forma. poti'. n.
scdm principia peripateticorum forma necessitat mate/
riam: q̃ materia formã. iõ dico formas entium eternorũ
per rationem suam formalem esse talis nature: q in vna
specie nõ reperit nisi vnũ suppositũ. Et ex hoc pz q ppõ
illa: quam accipit subtilis scotus in scdo sniaruz. disti. 3'.
qõne vltima. ad probandum plures angelos esse in ea/
dẽ spẽ: qz ois quiditas quãtũ est ex se est cõmunicabilis:
qz nec ex perfectione sibi repugnat: vt pz de essentia diui
na. Nec ex imperfectione: qz hoc conuenit generabilib'
⁊ corruptibilib'. ¶ Preterea. quelibet qditas creature
potest intelligi sub rõne vli absqz cõtradictione. Si aũt
ipsa esset de se hec. ɔdictio esset intelligere eã sub ratione
vlis Quicqd sit de hoc in via fidei. Dico q fm viã Arist.
⁊ cõmentatoris hoc nõ est verum: salua reuerentia tanti
doctoris: nõ enim ois quiditas: quantum est de se: est cõ/
municabilis pluribus suppositis secundũ ipsos: ita q cõ
municabilitas sit aliqua passio realis per se primo com/
petens ipsi quiditati: qz si omnis quiditas: vt sic esset cõ
municabilis: cũ in eternis non differat esse a posse fm vi
am ipsorum: vt est snia phi in tertio physicorũ. tex. cõmẽ.
3z. Tũc sequeret q in intelligentijs de facto eẽnt plura
supposita in eadẽ spẽ: ⁊ q̃ rõne possunt esse plura: tali rõ/
ne possent eẽ ifinita: qz ois natura que de se cõmunicabi/
lis est pluribus: est cõmunicabilis infinitis: nisi aliũde li
mitetur. scdm aũt fundamẽta phi hoc est falsum: qz in ta
libus non est nisi vnũ suppositũ in vna specie. ¶ Amplius
us. tunc aliquid esset ociosum in natura: quod est contra
phylosophum primo celi. tex. commenti. 3z. Et secundo
celi. tex. commenti. 59. Et tertio de anima. tex. commen.
45. Nã si quiditates intelligentiarũ sunt communica/
biles. Si ista communicabilitas non reduceretur ad
actum esset vana ⁊ ociosa. Frustra est enim aptitudo

illa que ad actum non reducitur: sicut comentator inq̄t primo celi. cōmēto. 20. ¶ Ad argumenta autem scoti diceret phūs: et cōmentator q̄ quiditati īmāli repugnat cōmunicari pluribus suppositis ex sua ratione formali: q2 vz talis ordinis: et gradus est quiditas. Similiter cōmunicabilitas cōpetit quiditati materiali: quia talis quiditas: vtrum autem hoc sit ex perfectione vel imperfectione. diceretur sm phōs q̄ imperfectionis est plurificari ī plura supposita: q2 vt inquit Auerroys scđo de aīa. cōmē. 34. sollicitudo diuina cū nō potuit facere permanere ipsum scđm indiuiduum: miserta est in dando ei virtutem qua pōt permanere in specie. ex sui imperfectiōe. ergo procedit in substantialibus mālibus ista multitudo sm ipsos. Et per oppositum ex sui perfectione procedit in īmālib⁹ q̄ totum esse nature saluatur ī vno supposito in vera idētitate numerali et perpetuatur. ita vt puto diceret phūs et commētator. scđm aūt illos qui tenent ēt theologice q̄ angeli non sunt plurificati in vna specie diceref q̄ ex sui ratione formali: q2 talis ordinis et nature sunt repugnat sibi: et inquantum īmāles sunt. Quod aūt instaf de eēntia diuina pz q̄ illa instantia in via phōrū nō est adducēda: q2 ex sensatis ad hoc non potuerūt peruenire. vz. q̄ in latitudine entium aliqua entitas in vera et perfecta idētitate numerali sit tribus suppositis realiter distinctis cōmunicata: immo sensata ducunt ad oppositum istius sicut subtilissime deduxit scotus in prologo primi sentētiarū. questione prima. sm theologos aūt tenentes in intelligentiis citra primā non esse plura supposita diceref q̄ essentie diuine non competit cōmunicabilitas in tria supposita: vnde īmālis: sed vnde infinita est. ¶ Ad aliud autem obiectum scoti dicitur q̄ aliquod predicatuz competit alicui sub vna ratione: quod tamen repugnat eidem sub alia ratione: sicut inquit cōmentator de celo ī septimo physicorū. cōmento. 2. q̄ celo inquantū celū repugnat quies. nō autem celo inquātum corpus est. Et cō similem sentētiā hz ipse. In tertio physicorum de regularitate et irregularitate motus. Et in. 6. phy. commē. 15. de velocitate motus. ita in proposito quiditati inquantum quiditas est non repugnat cōmunicabilitas: quia si sic: tunc cuilibet quiditati repugnaret: quod est absurdum. Tamen quiditati inquantuz talis: bene potest repugnare cōmunicabilitas: sicut quiditati īmāli. Si igif dicat scotus quiditatem: inquantum quiditas est esse communicabilem: si li inquantum: dicat potentiam logicam sic sum cum ipso: sed si sic dicat: tunc non hz quod intendit. Si autem velit q̄ li inquantum teneatur reduplicatiue: et dicat cām precisam et adequataz respectu predicati: nō video quomodo hoc manu teneri possit in via phi et cōmentatoris: q2 tunc: vt supra dictum est: accideret aliquā aptitudinez frustrari ī natura eterno tempore. Accedit ad hoc q̄ scđm ipsos peripateticos quiditas non dicitur vniuoce de materialibus et abstractis sicut dicit Auerroys in tertio de aīa. cōmento. 36. Sed df secundum prius et posterius: et ideo no opz aliquā passionez realē vniuoce ipsis competere: ideo non valet. si quiditates materiales sunt cōmunicabiles. ergo et imāles: q2 quiditas quantuz est de se est cōmunicabilis. Patet q̄ argumētū nō procedit: q2 cōmunicabilitas non est passio realis quiditatis inquantum quiditas: sed quiditatis inquantum mālis scđm ipsos. respectu autem ipsius quiditatis absolute: dicit solū non repugnātiam: non aliquid reale: et sic dz intelligi dictū commētatoris in primo celi. commē. 92. q̄ forma est subiectū vlitatis: et is est itellectus cuiuslibet forme: et ideo df in diffinitiōe vlis. q̄ est illud quod est aptū natū de pluribus predicari hoc est dictu. forme inquantū forma competit vlitas. idest sibi non repugnat: et ex tali non repugnātia. reperitur vlitas in rebus eternis: logice loquendo: secūdum q̄ dicimus solem esse vniuersale de pluribus predicabile. non aūt talis vlitas vel cōmunicabilitas est aliquid reale vel ex natura rei ī talibus repertum. Sed vt sic rebus mālibus et corruptibilibus cōpetit multitudo in eadem specie: vnde per comparationez ad ista mālia itellectus noster distinguit vle a particulari in rebus eternis: lz talia de natura sui idē sint omnib⁹ modis quiditas et indiuiduum. Tamen si aliquo modo differunt: differūt soluz scđm modū intelligendi nostrū: sicut dicit commentator in scđo metaphy. cōmen. 39. Et secundum istud fundamentū Arist. dixit in primo posteriorum. in caplo de vli. q̄ in rebus eternis in quibus nō est nisi vnuz indiuiduum in vna specie. quādoqz accidit error imaginando passionē que inest primo cōi inesse primo singulari. Similiter in septimo metaphy. tex. cōmē. 55. dixit q̄ singulare eternum scđm q̄ est singulare non est diffinibile. ¶ In istis. n. locis Aristo. ponit distinctionē iter singulare et vle penes modum itelligendi nostrū. per comparationem ad ista mālia. Cum tñ scđm ipsum ī rebus eternis et in abstractis a mā: idē ex pte rei sit caro et carnis esse: sicut est sentētia eius in tertio de aīa. tex. cōmen. 9. Et. 7. metaphy. tex. cōmē. 41. q2 igitur quiditati inquātū quiditas est non repugnat cōmunicabilitas: ex tali nō repugnātia logicus adinuenit ī reb⁹ eternis distinctionē vlis a particulari. Et non ex hoc q̄ tales forme ex sua ratione formali cōmunicabiles sunt: sicut dixit Auicēna et alber. et scotus cū eis. ¶ Sed hic est locus dubitatiōis. tu dixisti q̄ in eternis sm cōmentatorē nō inueniūtur plura indiuidua eiusdem spēi. ¶ Sed cōtra Auerroys in scđo celi. cōmento. 59. hz q̄ corpora celestia: et stelle sunt eiusdem speciei. Et tamen talia sunt eterna et materia carentia: vt est sententia eius in primo celi. et in libro de substātia orbis. ¶ Amplius quod est ad perfectionē vniuersi et ordinē et decorē df poni in natura: q2 nā est cā ordinis et decoris et de possibilibus facit quod meli⁹ est: sed esse plures intelligētias in eadē specie arguit maiorē perfectionē et decorem vniuersi q̄ si esset vna tantum in vna specie: vt vf. ¶ Amplius si in abstractis a materia non est nisi vnū indiuiduuz in vna specie. hoc non vf pp aliud. q2 talia carent materia. ¶ Sed ɔtra. carentia materie est quedam priuatio seu negatio. modo nō videtur q̄ sola negatio sit sufficiens causa indiuiduationis in talibus: q2 effectus positiuus dz habere causam positiuaz. ¶ Amplius ex secūdo de anima vnūquodqz perfectum est cū potest producere aliquid sibi sile. Sed cū arguif sic: perfectissima similitudo est illa que ē secūdū speciē: cum abstracta a mā sint perfectiora istis corruptibilib⁹: talia poterūt aliquod sibi simile ī specie producere: sicut et illa. ¶ Confirmaf per cōmētatorē scđo celi. commen. 49. vbi hz: stellas et intelligentias esse eiusdem speciei. ¶ Ad hec respondetur. Ad primuz dōm. q̄ lz Albertus magnus in scđo celi. tractatu tertio. caplo. 4. dicat q̄ corpora celestia non sunt eiusdem spēi: sicut dixit mesalach et auerroys: si ipse intelligat q̄ non sunt vnius speciei vniuoce recte dixit: sed q̄ nō sint vnius spēi analoge: vt auerroys declarat in calce. commē. 49. 2. de celo. hoc non potest negare. Pro quo tu dībes scire q̄ generabili et eterno nihil est commune vniuocum: sicut patet pmo metaphysice. tex. commenti. 30. Et decimo metaphysice tex. commen. vltimi. Silr cause et causato: nihil est commune vniuocū sm principia auerroys. Sed si est aliquod cōe illud est sm analogiam quandam secunduz prius et posterius. quia autem in ipsis intelligentiis reperitur causa et cau-

satum eo modo quo intellectum est causa intelligentis: vt declarat Auerroys in duodecimo metaphysice.commento.44.propter hoc ipse intelligentie non sunt vnius speciei vniuoce equaliter participantes aliquam eẽntialẽ proprietatem:sed hoc est secundum prius ⁊ posterius.Et ita est dicendum consequenter in via eius de corporibus celestibus.¶ Sed tu dices ⁊ bñ.si intelligentie ⁊ corpora celestia non habent aliquod commune vniuocum:quare igitur Auerroys dixit eas esse vnius ⁊ eiusdez speciei:Et non dixit ꝙ sunt eiusdem generis:⁊ diuersarũ specierum.Respondetur ꝙ hoc fuit pro tanto:quia analogis verius habet rationem speciei ꝙ̃ rationem generis.In genere enim latent equiuocationes: vt dicitur in septimo physicorum.textu commenti.31.Accedit ad hoc ꝙ ea que sunt diuersarum specierum ⁊ eiusdem generis in talibus non sequitur ꝙ si in vna specie est aliqua essentialis proprietas ꝙ illa sit in omnibus speciebus cõtentis in illo genere:sed in intelligentijs ⁊ corporibus celestibus est hoc ꝙ si aliqua essentialis proprietas est in vna illa etiam est in omnibus:licet secundum prius ⁊ posterius:⁊ hoc etiam reperitur in illis que sunt eiusdem speciei:ꝙ quicquid essentialiter competit vni:essentialiter competit omnibus:vt est sententia commentatoris ĩ secundo celi.commẽto quinquagesimo nono.Et ad hoc aduertens commentator dixit intelligentias ⁊ corpora celestia esse eiusdez speciei:supple tu analoge:vt ipsemet se exponit in secundo celi.in cõmẽto.49.¶ Ad aliud respondetur ꝙ illud argumentum potius concludit oppositum ꝙ̃ propositum.Nam cum supra dictuz sit ꝙ natura prius intendit speciem ꝙ̃ indiuiduuz plus videtur facere ad perfectionem ⁊ decorẽ vniuersi multitudo specierum ꝙ̃ multitudo indiuiduoruz sub vna specie contentorum.¶ Ad aliud dicitur ꝙ carentia materie non est prima ⁊ adequata causa:quare in eternis ⁊ abstractis a materia sit vnum indiuiduum in vna specie:sed solum est signum ad cognoscendũ hoc:sicut bene diximus nos in questione nostra de indiuiduatione nature:Sed ratio formalis istius est ex eo:quia tales forme sunt:⁊ quia talia entia talis ordinis ⁊ gradus : nec potest reddi alia ratio istius:⁊ sic consequenter dicimus nos in via phylosophorum tales intelligentias se ipsis idiuiduari:nec aliqua ratio reddi potest de indiuiduatione ipsorũ nisi suamet essentia:sicut est sententia phylosophi in octauo metaphysice.in textu commenti vltimi. vbi commentator inquit ꝙ illa que non habent materiam non habent aliud a se in hoc ꝙ sunt vnum:⁊ in hoc ꝙ sunt ens. Difficultas tamen pulchra esset in hac via quomodo differat in talibus celum:⁊ hoc celum: et gabriel ⁊ hic gabriel. que tamen nõ est hic examinãda. ¶ Ad aliud dictũ est quomodo ĩtelligatur dictum illud Aristotelis ⁊ commentatoris alibi diffusius a nobis : pro nunc tamen dicimus ꝙ illud habet veritatem in rebus corporeis: nec in omnibus corporibus hoc veritatem habet. Patet enim ꝙ corpus celeste:quod est perfectissimum omnium corporum:non producit sibi simile.solum igitur habet veritatem in corporibus corruptibilibus anima participantibus.in quibus necessaria est ꝓductio sibi similis pro cõseruatione speciei.¶ Ad confirmationẽ dictum est quomodo dictum commentatoris est intelligendum.Ex predictis igitur patet ꝙ tales forme abstracte:similiter corpora celestia in quibus solum vnicum est indiuiduuz in vna specie ex sua ratione formali non sunt forme cõmunicabiles.inquantuz tales sunt:sicut videtur sentire auicenna ⁊ albertus ⁊ scotus cum eis:nec ratio prima ⁊ adequata in istis eternis corporibus.ĩ quibus solum est vnũ indiuiduum in vna specie sumitur ex parte materie: qꝛ vz.tota materia sit comprehensa sub vna forma: licet illud phylosophus dicere videatur in primo celi.quomodo autem aristotelis intentio in hoc saluari habet vide que ego scripsi in questione de pĩcipio indiuiduationis ¶ Istis ꝑnotatis ponunt̃ conclusiones quedam ad intẽtionez aristo.⁊ cõmentatoris.¶ Prima cõclusio est ista ꝙ vniuersale pro secunda intentione non est in re:sed solum habet esse ab anima in fieri ⁊ conseruari. Ista conclusio patet:nam vniuersale pro formali non dicit nisi habitudinem ad particulare:que habitudo nihil aliud est nisi comparatio quedam passiua:qua per intellectũ vnũ obiectum cognitum comparatur ad aliud obiectum cognitum.tale autem nihil aliud est ꝙ̃ ens rationis:sꝫ tunc pulchra difficultas est:vtrum vniuersalitas ista pro secũda intentione fundetur in ipsa re tanꝙ̃ accidens in subiecto:vt voluit scotus ĩ questionibus super porphyrio questione nona:vel sit in re tanꝙ̃ in obiecto:vt tenuit beat⁹ doctor in tractatu de vniuersalibus.tamen hoc pertinet ad logicaz perscrutationem:ideo breuitati studens eam hic ꝑtermittere decreui. ¶ Secunda ꝯclusio est ꝙ vniuersale pro prima intentione non est aliquid in re seclusio omni actu intellectus ex natura rei vel realiter distinctum a singularibus:sed solum in re habet esse in potentia:actu autem habet esse per intellectum agentẽ abstrahentem. Ista conclusio probatur rationibus ⁊ auctoritatibus:nam si communitas esset extra animaz.Et ista cõmunicabilitas in actu per se nature cõpetens:tunc per se non primo competit indiuiduis:quod est absurdum : qꝛ in predicatis per se quicquid per se competit superiori ꝑ se competit inferiori in predicatis realibus:ista est enim vna maxima posita a phylosopho in antepredicamẽtis. vbi habet ꝙ quando alteruz de altero predicatur quicquid predicatur de predicato: ꝑdicat̃ ⁊ de subiecto. vbi Auerroys inquit illud habere veritatem in predicatis ꝑ se.¶ Forte dices ꝙ ista cõicabilitas est accidens per accidens respectu nature:⁊ non predicatur per se de ipsa natura.Sed contra. omne accidẽs commune reale primo competit singularibus.secundario speciei per porphyrium in communitatibus:ergo singulare esset primo communicabile.¶ P̃.ad istaz conclusionem faciunt omnes rationes adducte contra alias opiniones . Aduerte tamen ꝙ in ista cõclusiõe nolo dicere ꝙ vniuersale pro primo intentione non sit ens reale:qꝛ hoc est falsum:naz vt sic nihil aliud est ꝙ̃ ipsa natura cui attribuitur vniuersalitas.Et talis natura nulli dubium est:quin sit ens reale. quia sciẽtia realis est de obiecto reali:sed volo dicere ꝙ talis natura non est vniuersale reale vel ex natura rei distinctum a singularibus. Si enim natura ipsa non esset ens reale:tunc hic non esset fallacia accidentis arguẽdo sic . homo est vniuersale. vniuersale est secũda intentio: ergo homo est secũda intentio. vel sic.homo est species. sortes est homo.ergo sortes ẽ species. Natura igitur cui attribuitur vniuersalitas ab ĩtellectu bene est ens reale. tamen vniuersalitas ista:⁊ cõitas actualis nõ est nisi ab ĩtellectu:sumẽs tamen originem ⁊ fundamentum a re: vnde talis natura vt est in re non est vniuersale actu sed potentia.Actu autem causatur vniuersalitas in ipsa per actum ĩtellectus:⁊ ista est expressa sententia commentatoris in primo de anima commẽto octauo . vbi habet ꝙ intellectus est qui facit vniuersalitatem in rebus.Et ĩ secundo de aia.cõmẽ.60.declarãs illud dictũ phi.quõ singulariũ secundum actum est sensus.scia autez est vniuersalium.inquit:quia sensus in actu non mouet nisi motu. qui dicitur comprehensio a reb⁹ particularib⁹ sensibi-

libus: ⁊ isti sunt extra animam. intellectus autem moue
tur ad vltimam perfectionem a rebus vniuersalibus: ⁊
iste sunt in aīa. ⁊ ex isto loco pꝫ ↄ̄ scotum ꝙ in apprehēsio
ne sensus non oportet ponere aliquam vnitatem mino
rem vnitate numerali. Et ī tertio de anima cōmē. 18. hꝫ ꝙ
intellectus agens transfert res de ordine in ordinem: ⁊
facit de potētia itellectis actu intellecta. Et in fine com
menti inqt. Et omnia dicta ab Aristotile ī hoc sunt ita ꝙ
vlia in nullum habent esse extra animam quod inten
dit Plato: quia si ita esset non indigeret ponere intelle
ctum agentem. Item primo metaphy. cōmen. 6. species
sunt res intellecte in anima existentes: ⁊ non habent esse
extra animam. Et infra in eodem primo. commento. 26.
inquit. Et vniuersaliter specialis natura nullū habet es
se nisi secundū ꝙ est in itellectu. Et infra. cōmen. 27. ha
bet. vniuersale. n. non hꝫ esse nisi scdꝫ ꝙ est scia. i. scdm ꝙ
ē in anima: ⁊ similiter affirmatiuū ⁊ negatiuum. Et ifra
commento. 28. habet ꝙ vnum numero non predicatur
de pluribus: ⁊ species est vna intentio sm formā. Et in
fra commen. 45. habet. Aristo. enim opinatur ꝙ intelle
cta rerum notificant substantias rerum ⁊ non sunt sub
stantie earum. ¶ Amplius in tertio metaphy. cōmē. 10.
vniuersale ⁊ particulare sunt due nature. hoc intellectū
illud vero sensibile. Et infra. cōmē. 20. inquit. Commu
ne non est singulare: sed est exemplar omnibus singulari
bus habentibus illā formam. ¶ Amplius septimo me
taphy. cōmen. 57. vniuersalia impossibile est: vt sint sube
rerum istarum quarum sunt vniuersalia. vniuersalia. n.
sunt cōmunia: ⁊ nullū cōmune est sube. ¶ Amplius duo
decimo metaphy. cōmen. 4. Uniuersalia eniꝫ apud Ari
sto. sunt collecta ex particularibus in itellectu: qui acci
pit inter ea consimilitudinem: ⁊ facit ea vnā intentionē.
Et infra cōmen. 14. Forme cōmunes in quibus inueniū
tur vlia sunt entia in potentia: ⁊ ideo scire aliquid in vni
uersali est scire in potētia. Cōmunitas igitur que est ī vni
uersali hꝫ esse extra aīam in potentia: communitas autē
que est in materia ē pura priuatio. Et ifra commēto. 27.
inquit ꝙ Aristo. ibi vult declarare ꝙ principia sunt duo
bus modis respectu rerū quarū sunt principia. s. vniuer
saliter ⁊ particulariter: ⁊ vult demonstrare ꝙ verus re
spectus est particularis cum vlia non habeant esse extra
animam. Ista etiā fuit sentētia themistij in primo de aīa
cōmēto. 8. vbi habet. Certe ⁊ seorsū illa pulcherrima cō
sideratio est. vtrum nomina generum ⁊ specierum notio
nes fabraq́ꝫ animi sint: an nature potius alique in singu
laribus cōtente: sane videntur illa nudis notionibus ꝓ
xima: que tamen cum ex singularium collatione ac simi
litudine reponātur in singularia: ⁊ naturas euidētes ac
solidas recidant. Et idem hꝫ Auicēna in quinto sue me
taphy. caplo p̄mo ⁊ scdo. vbi hꝫ ꝙ si ↄsideraueris huma
nitatem absq́ꝫ vlla conditione: tunc nō cōsiderabis has
relationes: sicut premōstrauimus. supple tu in caplo pre
cedēti. vbi determinauit ꝙ humanitas est tantū huma
nitas: nec vlis de se: nec particularis: ⁊ subdit. manifestū
est ꝙ impossibile est: vt vna natura habeat esse in his sen
sibilibus. ita vt in actu sit vniuersalis. i. ipsa sit cōmunis
oībus. vniuersalitas enim non accidit nature nisi cū ce
ciderit in formatione intelligibili. Idem habet Boeti⁹
in predicamēto sube vbi hꝫ ꝙ proprie substātias indiui
duas dicit ꝙ hominem quidē ipsaꝫ spēm vel animal qđ
est genus non nisi ex īdiuiduoꝝ cognitione colligimus.
Et in libro de vnitate ⁊ vno habet ꝙ omne qđ est: ideo ē
qꝛ vnum numero est. Eandem sniam imitatur Alber
tus magnus in tertio metaphy. tractatu tertio. capitulo.
18. inquit. Snia autem peripateticorū media in hoc ince

dens dicit ꝙ principia rerum: sꝫ esse accepta singularia
sunt: scdm rationem autem abstracta a rebus ⁊ separata
vlia sunt: vbi aduerte ꝙ propter quedam verba que po
nit Albertus in primo libro de intellectu ⁊ intelligibili.
in tractatu scdo. caplo scdo. vbi querit: vtrū vniuersale
sit in solo intellectu: an etiam sit extra in re: qꝛ ibi recitat
opinionem eorum qui posuerunt vniuersale esse solum ī
anima. quidam vero posuerunt vniuersale esse in re: ⁊ qꝛ
prima opinio eorum qui dixerunt vniuersalia esse in ani
ma est opinio Auicenne Auerroys ⁊ Algazelis: vt ipse di
cit ibi: ⁊ qꝛ Albertus recitatis illis duab⁹ opinionibus ī
quit. nos autem in ista difficultate mediam viā ambulā
tes dicimus: ⁊ propter hoc voluerunt opinionem Alber
ti de vniuersalibus esse opinionē illā quā imitatur scot⁹:
de qua supra dictum est: sed salua semper reuerentia isto
rum nunq̄ȝ illa fuit opinio alberti: vnde opinio Alberti
est opinio Auicēne ⁊ Auerroys ⁊ quod dicit ibi se per me
diam viam ambulare non est: quia ipse discrepet ab opi
nione illorum: sed quia illam opinionem vult declarare
⁊ patefacere: magisq̄ȝ ipsi declarauerit: vnde videāt que
so isti Albertum. in quinto metaphy. in tractatu sexto. ca
pitulis. 5. ⁊. 6. ⁊. 7. vbi tractat de origine vniuersalis: ⁊ de
natura vniuersalis. ⁊ ibi plane isti videbunt vtrum Al
bertus concordet cum Scoto vel cum commentatore: ⁊
Auicēna. In hāc sentētiam etiam de vniuersalibus: quā
diximus: descendit beatus doctor in tractatu de vniuer
salibus sicut videre potes. Aduerte etiam ꝙ vt supra di
ctum est natura ipsa de se: nec vniuersalis nec singularis
est: sed ista accidunt nature inquantum natura est: ⁊ pro
pter hoc sequitur: vt inquit Auicenna ꝙ vnum ⁊ idē po
test diuersis respectibus esse vniuersale ⁊ singulare: sicut
vnum ⁊ idem diuersis respectib⁹ est genus ⁊ species: vni
uersale enim non dicitur nisi in relatione multorū: nisi
enim relatio fieret ad multa: non esset cōmunio vel parti
cipatio: cui etiam assentit Auerroys in septimo metaphy
sice: commēto. 57. ꝙ vniuersale ⁊ particulare sunt ad ali
quid. declarat autem Auicenna ⁊ beatus doctor in tra
ctatu de vniuersalibus. quomodo accidit vnum ⁊ idē di
uersis respectibus esse singulare ⁊ vniuersale. Nā ipsa
forma secundū ꝙ est in anima est singularis: indiuidua
tur enim ab indiuiduatiōe anime in qua recipit̄. Illa ta
men eadem forma est vniuersalis respectu indiuiduoꝝ
scdm ꝙ in ea conueniunt: sed ista opinio non placuit Al
berto quantum ad hoc: quia inquit ipse in quinto meta
physice. tractatu. 6. capitulo. 7. ꝙ forma vt est in anima:
nullo modo est singularis: qꝛ non est in ea sicut accidens
in subiecto: sed solum est inesse abstrationis in ea. Et idō
non sequitur ad singularitātem anime singularitas for
me recepte. Sed tu pro defensione Auicēne: ⁊ beati do
ctoris potes sic dicere ad argumentum alberti ꝙ in ipso
vniuersali: vt est in itellectu est duo considerare. s. repre
sentans ⁊ representatum. representans est species intelli
gibilis: ⁊ ista est in intellectu sicut accidens in subiecto: si
cut declarauimus in q̄ōne nr̄a de speciebus itelligibilib⁹
rep̄sentatū autē est ipsa natura relucēs in tali specie: ⁊ ta
lis bene est in intellectu solum inesse obiectiuo ⁊ in esse
abstractionis. modo Auicenna ⁊ Thomas loquūtur de
representatiuo: ꝙ tale est singulare in essendo: ⁊ vniuersa
le in representando. Nos autem istas difficultates eua
dentes aliter declaramus quomodo natura ipsa est sin
gularis ⁊ vniuersalis diuersis respectib⁹ in via Auerroys
dicentes: ꝙ ex quo nā de se nec vlis nec singularis est: sꝫ
est tantum ipsa: dicimus ꝙ natura secundum esse quod
actu habet extra animam est singularis. singularitati
enim coniungitur ab ipso generante transmutante mām

scdm esse autem quod habet in intellectu actu est vlis.
Coniūgitur enim vniuersalitati ab intellectu agēte qui
ei largitur vniuersalitatē: ⁊ ideo recte dixit Boeti⁹ vni
uersale est dum intelligit: ⁊ singulare est dum sentitur.
Ad hec etiam que dicta sunt pōt adduci ratio Auicēne:
ꝙ impossibile est vniuersalia habere esse aliquod extra
quomodocūqz distictum a singularibus. Uniuersale.n.
nō est vniuersale: nisi vt est vnum de omnibus: vnuz aūt
de omnibus non habet in esse quod habet in rebus: quia
tunc vni ⁊ eidem rei acciderent multe indiuiduationes
vel omnes: quod est impossibile. Non enim est possibile:
vt qui est sane mentis intelligat ꝙ vnā: ⁊ eandem huma
nitatem vestiant accidentia Platonis: ⁊ ipsa eadem sint
accidentia Socratis. Oportet igitur ꝙ sit vnum de om
nibus: prout vnum est abstractum ab omnibus: hoc autē
non est nisi per intellectū: cuius probatio ꝺz Albertū est.
Nā due forme eiusdez speciei eidē inesse non possūt. Ac
cipiatur ergo homo a sorte ⁊ homo a platone sine om
nibus indiuiduantibus: ⁊ tunc queritur vtrum sint due
forme aut non. si sint due: ⁊ secundum idem sunt in ītelle
ctu: tūc due forme eiusdem speciei insunt eidem: quod ē
impossibile. Si autem sunt eadem: tunc eadem ratione
de omnibus indiuiduis acciperetur idem. Igitur idem
quod in intellectu est vnuz ⁊ idē quod tamen est de mul
tis: sic igitur non est vniuersale nisi dū intelligitur: ⁊ hec
est veritas. Et aduerte etiam ꝙ lz dixerimus ꝙ ītellect⁹
est qui facit vniuersalitatem in rebus: scias tamen natu
ram ipsam cui attribuitur vniuersalitas non est vniuer
sale secundum esse quod habet in ītellectu. ita.s. ꝙ ipi na
ture in tali esse vniuersalitas essentialiter ⁊ quiditatiue
competat: ⁊ similiter dum dixi naturā cui coniuncta est
singularitas extra animam: non credas singularitatem
in tali esse quiditatiue cōpetere: qꝛ natura ipsa quantum
est merito sui abstrahit: ⁊ ab esse in anima: ⁊ ab eē extra
animaz: ⁊ ab esse vniuersalitatis: ⁊ ab esse singularitatis:
sicut supra dictum est. Et ideo omnes consimiles dispo
sitiones sunt aduenticie ipsi nature inquantum natura
est in quocūqz esse natura concipiatur: nec secunduz ali
quid istorum duorum esse tales dispōnes quiditatiue in
sunt nature: ⁊ ideo bene dixit Auceroys in septimo meta
phy. cōmento. 46. vbi hꝫ: ꝙ vniuersalium diffinitiones
habebunt aliquam dispōnem dispōnū substantiarū exi
stentium extra animam: ⁊ qualitatē accidentem eis. hoc
est dictu. vle primo prima intentione est suba vel potest
esse substantia sed vniuersalitas est secunda intentio: ⁊ ē
quedam qualitas accidens prime intentioni: ⁊ non ē de
essentia eius: ⁊ hanc sententiam longe ante nos protulit
Albertus magnus sub obscurissimis vbis in loco pealle
gato dicens: licet autem dixerimus vniuersale ab hoc ꝙ
est in intellectu non sit vniuersale: non est tamen vniuer
sale nisi ens in intellectu. hoc est dictu natura seu quidi
tas ipsa cui attribuitur vniuersalitas ex hoc qꝺ est in in
tellectu nō est vniuersalis. supple tu ꝙ vniuersalitas ī ta
li esse intellectuali spectet ad quiditatem eius: ⁊ ad eius
essentiā: qꝛ quod simplr alicui accidit: ⁊ aduentitium est
inquantum ipsum ꝺm quodcūqz esse est sibi aduentitiū
inquantum ipsum: ita est de vniuersalitate: nam talis ac
cidit nature inquantum natura est: ⁊ ideo propter eē qꝺ
hꝫ natura in intellectu: nō propter hoc vniuersalitas erit
de essentia nature inquantum natura est: non est tñ vni
uersale nisi ens in ītellectu. hoc est dictu lz vniuersalitas
non sit de quiditate nature. tamen natura nunq̄ est actu
vlis nisi dum est in ītellectu. vniuersalitati enim natura
coniungit ab intellectu: ⁊ ꝺm esse quod natura habet in
intellectu: quod etiam esse sibi aduentitium est inquātū
quiditas est: sicut Auicēna testat. ¶ Sed ꝯtra istaz con
clusionem instatur: nam Aueroys in primo physicoruz.
cōmēto. 28. habet ꝙ animal quod est genus hominis: ⁊
bipes quod est eius differētia sunt entia in rei veritate:
ergo genera ⁊ differentie sunt vniuersalia realia ꝺm Aue
roym: ⁊ ista fuit vna de auctoritatibus que fecit errare
Johannem de predicatis quiditatiuis ꝙ sint principia
realia essendi: ⁊ ꝙ plurificentur forme ad plurificatio
nem predicatorū. ¶ Amplius Aueroys in. ix. metaphy.
cōmēto. 14. ponit differentiam inter cōmunitatem que
est in materia. et inter cōmunitatem que est in formis
vniuersalibus: qꝛ cōmunitas que est in materia nō est ex
tra animā: sed cōmunitas que est in formis vniuersalib⁹
est extra animam: ergo vniuersalia habent esse extra in
tellectum. ¶ Amplius ratione itidem fulcitur: nam he
ne sequitur. scia est de ente reali: sed omnis scia est de vni
uersali: ergo vniuersale est ens reale. ¶ Amplius ratiōi
bus subtilissimi scoti. in septimo metaphy. qōne. 18. ⁊ in
theorematib⁹ tehoremate q̄rto. seu propōne quarta im
pugnatur ista opinio. Nam obiectum naturaliter prece
dit actum: ergo vniuersale naturaliter precedit intelle
ctionē quando vniuersale intelligitur: sed non est ī actu
in ītellectu nisi p intellectionem. ¶ Confirmatur: quia
si obiectum vt obiectum: ⁊ vt prius intellectione non es
set vniuersale non posset ab intellectu comparari ad plu
ra extra. ¶ P̄. subiectum scientie inquantum est subie
ctum precedit intellectionem: sed vt sic est vniuersale: qꝛ
vt subiectum est primo tale: ⁊ si primo. igitur de omni: ⁊
sic de eo scientia esse pōt. ¶ Cōfirmatur sicut p̄ᵐ p̄nᵐ qꝺ
est propositio vniuersalis primo actu complexo concipi
potest. Ita terminus eius extra sub ea ratione sub qua ē
eius terminus prima intellectione incomplexa: sed ter
minus: vt terminus vlis est intra primuz principium: qꝛ
vniuersaliter sumptibilis. ¶ P̄. tunc vniuersalitas esset
conditio entis in ītellectu sicut veruz: ⁊ ita diminueret
ens hoc sicut illud. Et ita non magis esset aliqua scientia
de vniuersali: q̄ȝ de vero. ¶ Amplius omne intelligibile
vel est in re vel causatur ab intellectu intelligibili. ergo
quod est in re oportet ꝙ sibi aliquid correspōdeat: ⁊ nō
intelligo ꝙ sibi aliquid correspondeat vt fundamentuz
tantum: qꝛ etiam vt sic secundis intentionibus aliquid
in re correspondet: ⁊ tunc etiam non magis homo dicere
tur vniuersale q̄ȝ sortes: sed sumitur hic correspondere:
sicut suppositum idem realiter illi vniuersali: ita ꝙ vni
uersalia non sint fictiones intellectus: tunc enim nunq̄ȝ
predicarentur in quid de re extra: nec ad diffinitionem
pertinerent: nec metaphysica differret a logica: immo
omnis scientia esset logica: qꝛ de vniuersali: ergo ꝺm or
dinem vniuersaliū est ordo graduuz entitatis in indiui
duo. Hec scotus vbi supra. ¶ Ad hec argumenta respde
tur. Ad p̄ᵐ ꝙ illa auctoritas cōmen. primo physi. ita in
telligitur: si fas est nobis commentatorem per commen
tatorem exponere. Noluit enim dicere ꝙ animal ⁊ ipm
bipes sint vniuersalia realia: ex hoc ꝙ dixit talia esse en
tia in rei veritate: sicut finxerunt moderni dicentes spēz
reali compōne componi ex genere ⁊ differentia realib⁹:
sed pro tanto dixit cōmētator genus ⁊ dr̄iaz hominis es
se entia l rei veritate pro quāto sumuntur a principꝭ q̄
sunt in re: sicut ipse testatur primo de anima. commen. 5.
⁊ commēto. 8. Aduerte etiam sicut diximus a principio
ꝙ refert dicere animal ⁊ rationale esse ens reale: ⁊ dice
re animal ⁊ rationale esse vlia realia. ¶ Ad aliud respō
detur ꝙ vt inquit ibi commentator materia est vna nu
mero per priuationem oium formarum indiuidualiuz:
non enim hꝫ aliquaz formā indiuidualem sibi propriaz

per quā sit vna numero. pȝ aūt ꝙ fm tale esse mā nō est extra aīam. semper. n. mā fm esse est cōiuncta alicui forme. Et ideo talis cōitas que est in mā non est nisi ens rationis: ⁊ pura puatio: sed cōitas que est in formis cōibus est extra aīam in potētia: lȝ nō sit in actu formali talis cōitas. differt igiꝉ cōitas que est in mā a cōitate que est in formis vlibus: qꝛ illa est ens rōnis ⁊ puruȝ nihil extra animā: sed cōitas que est in vlibus extra aīam obtinet esse mediū inter puruȝ nihil ⁊ esse simplr. Ex hoc igiꝉ tu nō habes ꝙ vlia habeāt aliqđ esse ex nā rei vel reale distinctum a singularibꝰ: qꝛ talis cōitas potētialis: que est extra aīam respcū vliū nō est nisi sua singlaria. ex quoruȝ collectōe vle causaꝉ. Maxime respcū esse obiectiui qđ vlia hnt in itellectu. si vo loquamur de esse vlium vt est in itentiōe nāe: dico ꝙ talia vlia hnt esse in actu in pmo motore hoc est in actu vtuali: ⁊ habēt esse in potentia in pma mā: sicut est sentētia eius in. 12. metaphysice. cōmen. 18. ¶ Ad aliud dicendū: ꝙ in illo argumēto cōmittiꝉ fallacia accidētis vel figure dictiōis. sicut pȝ. vel per fallaciā equocatōis si bn̄ aduertis. ¶ Ad argumenta Scoti rn̄deꝉ. Ad pmū quidā viri illustres ꝯsueuerūt rn̄dere ꝙ obm motiuuȝ itellectus ad itellectiōeȝ nō est vle: sed est qđ gd est in fantasmatibus vt videꝉ esse sentētia phi in 3° de aīa. in tex. cō. 30. ⁊. 39. ¶ Sed ista opio nō pōt stare. nā Auerroys in 3° de anīa. cōmē. 5. ⁊ cōmē. 18. inquit ꝙ itentiōes ymaginate nō possunt mouere intellectū: nisi postq̄ fuerint actu intellecte: qđ est per operatonē intellectus agentis: qui de potētia intellectis facit actu intellecta: talia aūt actu intellecta sunt ipsa vlia. ğ fm Auerroym vle est obm motiuū itellectꝰ. Nec valet ꝯtra hoc auctoritas phi in 3° de anīa adducta. ppterea: qꝛ ibi phs loquiꝉ de pma motiōe intellectus: que est respectu spēi itelligibilis: ⁊ nō loqꝉ de 2ª motiōe que est respectu intellectiōis: sicut alibi diffusius declarauimus. ¶ Quare aliter obm censeo ad hoc argum: ꝙ lȝ obiectū nāliter precedat itellectionē causatā ex obiecto ⁊ intellectu: nō tamē tale obm vt est causans intellectionē nāliter precedit vlitatē cātā in ipso per itellectū agentē q facit vlitatē in rebus. Pro quo tu debes scire ꝙ vlitas est modus ⁊ ꝯditio obiecti vt obm mouet ad intellectionē modo ymaginandū est ꝙ hic est ordo. pus. n. nā obiectū de potētia intellecto fit actu intellectuȝ virtute intellectus agentis largientis sibi vlitatē: que est modus necessarius ad hoc ꝙ obiectū moueat actu intellectū possibilem: nā vt dicebaꝉ ex sentētia Auerroys intētiōes ymaginate: ex quo sunt potētia itellecte nō possunt actu mouere intellectū nisi fuerint actu intellecte. i. nisi pus acqsita vlitate ⁊ imaterialitate sibi tributa ab intellectu: et ideo nō sequiꝉ ꝙ vle sit ens reale: lȝ natura subiecta vlitati sit ens reale. Nota tn̄ ꝙ ista vlitas causata per intellectū agentē nō est illa comparatio vlis ad particulare: que est secūda itentio: qꝛ talis causaꝉ ab intellectu possibili. vn̄ etiā Scotus ꝯcedit ꝙ vlitas est relatio seu respectus rōnis. Sed intellectus agens causat vle materiale nō vle formale: qđ. n. obiectū qđ in fantasmatibus relucebat: cum hic ⁊ nunc ⁊ cū conditionibus indiuiduantibus reluceat in specie intelligibili: que subiectiue est in intellectu sine hic ⁊ nunc: hoc hȝ ab intellectu agente: ⁊ hoc appello vle materiale vel fundamentale: cui vlitas formalis: que est respectus attribuiꝉ. intellectus. n. agēs cū sit virtus separata a mā ex sui nā pōt causare vniuersale materiale. vt ingt magnus Albertus in 5° metaph. in tractatu. 6. caplo de origīe vlis. ¶ Pro q̄ tu debes scire ꝙ postq̄ itellectus agens abstraxit illā naturā cōem: que in fantasmatibus pticularis erat: tūc hoc appellaꝉ vle māle actu: est aūt formale in potētia. isti aūt vli materiali attribuiꝉ ab intellectu agente fm viam Cōmentatoris: quā sequimur: vnū in multis: lȝ Scotus esse vnū in multis dicat inesse vli ex natura rei seclusa omni operatiōe intellectus tam agentis q̄ possibilis: ⁊ etiā secundum Burleū ⁊ suos sequaces. dici vo de multis sibi tribuiꝉ ab intellectu possibili: ⁊ in hoc oēs ꝯcordare videntur fm Cōmentatorē. igiꝉ tene tu ꝙ taȝ esse vnū in multis q̄ dici de multis insit vli ab ipsa rōne modo declarato. ¶ Ad ꝯfirmatōeȝ: dico ꝙ obm vt est actu mouēs intellectū poleȝ est vle māle factū per itellectū agētē: ⁊ cū sit actu māle. potentia vo formale: p tanto pōt ꝯparari ad plura de quibus diciꝉ ⁊ predicaꝉ. ¶ Ad 2ᵐ pncipale de subto scie rn̄deꝉ ꝙ subm scie: vel verius loquēdo obiectum scie extra animā est ens reale quo ad materiale: sed quo ad formale est in intellectu: nec ppter hoc intellectus est fictus: quia facit hoc ex aliquo sibi reali correspōdente in re. illud igiꝉ de quo est scia realis sufficit ꝙ sit ens reale isto modo extra animā: sed nō reqriꝉ ꝙ sit vle reale. ¶ Ad ꝯfirmatiōeȝ ō termīo vlis pmi pncipij: qđ talis pma intellectiōe est intelligibilis. Responde ꝙ verū est ꝙ itelligibilis est talis terminus vlr sumptꝰ pma itellectiōe incomplexa ab intellectu possibili: tn̄ ppter hoc nō seqtur taleȝ terminū esse vlem ex nā rei: qꝛ ista vlitas reqsita ad hoc ꝙ ab intellectu possibili sit cognoscibilis largita est sibi ab itellectu agente. Cuȝ tn̄ ex nā rei nihil vlitatis actu sit nisi in potētia tantū. ¶ Ad aliud: dico ꝙ vlitas formalis: que est relo ita diminuit. sicut ens verū: sed vlitas mālis ab itellectu agēte nō diminuit: imo pmouet ad sciam ⁊ ad itellectōeȝ. Et ita pȝ solo ad hoc. ¶ Ad aliud argum Scoti in theorematibus rn̄deꝉ ꝙ nō: opȝ ꝙ vli qđ fit ab itellectu agente correspōdeat aliqs gradus entitatis distictus ex natura rei a gradu ipsius singularis ppter rōnem supra adductā. Et cū arguiꝉ ꝙ vle esset fictio itellus: negaꝉ argum: qꝛ sibi corrn̄dēt singularia a quoꝝ silitudine causaꝉ. Et cum dꝉ ꝙ tunc metaᶜᵃ nō differret a logyca: ⁊ ꝙ tunc oīs scia esset logyca nego argum. Et rō est ista, nā vle sumiꝉ tribꝰ modis. vno mō pro vli māli: qđ est pma intentio cāta ab intellectu agente. vt supra dixi. Alio° p vli formali: qđ est secūda itentio que vt fere oibus visuȝ est causaꝉ ab itellectu possibili a proprietatibꝰ rerum: mediātibus tn̄ primis itentiōibꝰ: sicut bn̄ dixit Beatus doctor in tractatu suo de vlibꝰ. Alio° sumiꝉ p aggregato ex vli p pma itentiōe ⁊ vli pro 2ª itentiōe. manifestuȝ est aūt vt ipse dicit ꝙ impole est vnaȝ ⁊ eandeȝ sciam determinare de vli p se quantū ad illas duas naturas quas includit: sed potiꝰ de vno per se: ⁊ de alio per accn̄s. ergo logyca cum ꝯsiderat vle nō ꝯsiderat ipm q̄tū ad nām subiectaȝ per se: nō. n. ꝯsiderat hominēȝ in eo ꝙ homo: sȝ in eo ꝙ spēs: ⁊ sic de alijs anīalibus. ⁊ ideo logyca pncipalr est de secūdis itentionibus: sȝ qꝛ secūde itentiones pncipalr accipiunꝉ a proprietatibus rerū mediātibus pmis: sicut visum est. ideo dicit Auicen. pmo sue metaphy. ꝙ logyca est de secundis itentionibꝰ adiunctis pmis: ⁊ sic pȝ ꝙ logyca nō ꝯsiderat rem subiectaȝ per se: alie aūt scie ꝯsiderant vle q̄tū ad rem subtam. nā phs nālis nō ꝯsiderat corpꝰ mobile iquantū genus: sȝ iquantū mobile corpus: hec hnis doctor. vbi supra formalr. Ex qbꝰ verbis clarissime pȝ rn̄sio ad argumētū Scoti: quo esto ꝙ vle nullā habeat vnitatem realem minoreȝ vnitate numerali: adhuc tamen est ratio diuersitatis. quare vna scientia est realis ⁊ alia est rōnalis. ¶ Et sic pȝ respōsio ad oīa argumēta Scoti ꝯ istā viā Cōmētato.

Restat modo soluere argᵐ Burlei. ¶ Ad pᵐ

respōdeť: ꝙ verū est ꝙ natura pͥͦ itendit spēm: ⁊ bene sequiť ex hoc ꝙ talis nā est ens reale: nō tñ sequiť ꝙ talis nā sit vl'e reale: nec sequiť ꝙ talis nā habeat vnitatē realem minorē vnitate numerali. ¶ Sed ꝯ: quō tūc saluabiť essentialis silitudo inter indiuidua eiusdē speciei. si nō est aliqua vnitas cōis realis super qua fundeť talis silitudo: cuȝ silia sint illa: quoꝝ qualitas est vna. Respondeť ꝙ silitudo: que est in sorte fundatur in vnitate numerali sortis: ⁊ silr silitudo que est in Cicerone. sȝ vnitas specifica que est vnitas rōnis est eis ratio fundandi silitudinē: ⁊ ita itellexit phs ꝙ similia sunt illa: quorum qualitas est vna: ⁊ ꝙ equalia sunt illa: quoꝝ quātitas est vna. Et dicimus ꝙ sortes ⁊ plato ꝯueniunt in nā humana: que est ens reale: lȝ nō habeat vnitatē realē minorē vnitate numerali: sicut supra dixim⁹ in simili. ¶ Et ita est etiā dōȝ ꝙ distinctio specifica est distinctio realis: qr est merito naturarū: que sunt reales: lȝ tales nature non habeant vnitatē minorē vnitate numerali realeȝ. Et iō nō est fallacia a secundū quid ad simplr argu⁰ a differentia specifica aliquoꝝ ad drñtiā numeralē eoꝝ: qr ista distinctio specifica ꝺm nos nō est purū ens rōnis: sicut fingunt sic arguētes: imo est distinctio realis: tamē nō fundať super aliqua vnitate reali minori vnitate numerali. Sed est talis vnitas rōnis ⁊ est ratio fundandi istā distinctionē: cuȝ tñ de facto ois silitudo ⁊ distinctio realis fundeť in vnitate nūerali mō ꝑexposito. Uolui hic iterato soluere argumentū istud: qr mihi maximā vim faciunt in eo. ¶ Ad 2ᵐ argumentuȝ Burlei respondeť ꝙ Aristo. ibi nō diffinit vl'e ꝓ re existente extra animā: qr rei existenti extra animā non competit esse in multis: ⁊ de multis. Sed ista duo: vt. d. Albertus ⁊ oēs recte sentientes: competūt rei vt hȝ esse in itellectu. ¶ Ad 3ᵐ argumentū Burlei rñdeť ꝙ bene dať vnitas specifica potentialis extra animā: nō tamen actualis vt isti fingunt. Pro quo tu debes scire ꝺm viaȝ Auerroys ꝯ Auicē. 4. metaph. ꝯmen. 3. ꝙ vnitas nihil positiuū dicit: sed solaȝ indiuisionē: ⁊ sic dicimus sortē ⁊ platoneȝ extra animaȝ esse vnū formalr ad istū intellectū: qr nō distinguuntur formalr: sed hñ sortes ⁊ pla. secluso oi ope intellus nō distinguiť formalr: sȝ hñ sor. ⁊ brunellus. vñ aliq̄ nō distingui formalr ꝺm viā quaȝ sequimur nihil aliud est: q̄ȝ ea esse apta nata causare in intellectu conceptū specificuȝ. Et per oppositū illa dicunť distingui formaliter: que nō sunt apta nata causare vnū conceptū specificū: ⁊ ita itelligiť dcm̄ Aristotelis in 5° metaphysi. dum dicit: ꝙ vnū spē sunt. quoꝝ ratio est vna. per rōneȝ intellexit ꝯceptū: ⁊ ista est descriptio data a posteriori. scias tñ sicut supra dcm̄ est: intellcm̄ moueri a proprietate ⁊ similitudine: q̄ est in re ⁊ in ipsis indiuiduis. vt est sentētia Themisty. pͥmo de aia. ⁊ Cōmentatoris. 12. metaphysi. cōmen. 4. Et nota bene hoc fundamētuȝ in via Cōmentatoris in hac materia. vȝ. ꝙ ꝺm ipm vnitas nō dicit aliquid positiuū: sed solū indiuisionē: qr ꝓpter hoc fundamētū oēs fere rōnes Johānis de Gādauo: per quas motus fuit ad ponendū vnitatem realē minorē vnitate numerali possunt solui: sicut tu videre potes. ¶ Ad aliud respondeť: ꝙ in obiecto scie est duo cōsiderare: materiale: ⁊ formale. modo scientia realis est de rebus extra animā quantum ad materiale. formale aūt est per animaȝ: eo modo quo dicimus mathematicaȝ esse de quātitate abstracta a qualitatibus sensibilibus qd eē abstractū est per aiaȝ. eť aiaȝ. n. nō est reꝑire lineā a qualitatibus sensibilibus abstractā: ⁊ ideo Auerroys dicit. 3. physicoꝝ. cōmē. 60. ⁊ 3° celi. cōmē. 72. ꝙ ꝓpōnes mathematice sunt ad ymaginationē: ita in ꝓposito scia est de rebus extra animaȝ quantū ad mālē: non aūt quantū ad formale: qd est vniuersalitas. vñ scientia realis hȝ de natura humana: que est realis: nō tamē est vl'e reale. Et iuxta hoc dixit Commentator in pͥmo metaphysi. cōmen. 27. ꝙ sensibilia habent duos modos comprehēsionis. modū q nō est scientia eoꝝ: sed ymago. ⁊ modū qui est sciētia eoꝝ ⁊ est intellecta vl'ia: que vl'ia sunt itentiōes vl'es: quas intellectus comprehēdit in singularibus. iam aūt inotuit tibi clare quō sciētia dicať esse realis merito nature: que est māle denominatū ab vl'itate: que quidē nā est realis ⁊ vl'itas est ens ratiōis. ⁊ ita poteris ymaginari quō inter aliqua est similitudo realis ⁊ distictio realis merito nature realis: nō merito vnitatis minoris vnitate nūerali: que est ratio fundandi ipsis singularibus vel similitudineȝ vel distōnē realeȝ. ¶ Sed tu dices ⁊ bene. A pari erit relatio realis inter entia rōnis: qr sufficit realitas fundamēti ex cuius ꝓprietate causanť. ¶ Sed ad hoc dicimus nos ꝙ non est simile: qr iste similitudines: que sunt pura entia rōnis nō statim insurgunt a re extra existente: sed mediātibus pͥmis intentiōibus que sunt in itellectu. Et ideo secūde intentiōes a perypatheticis appellanť secūdo intellecta: ⁊ intentiones pͥme appellanť pͥ° intellecta. ¶ Ad rōnes Burlei per quas ꝓbat vl'ia realiter distingui a singularibus. ¶ Ad pͥmuȝ qcquid sit de illa maiori in se: ad minorē tamē diciť ꝙ esse vbiqȝ: ⁊ semper non competunt vl'i realiter: sed per opus intellectus. naȝ natura vl'is ꝓ quāto abstrahit ab hic ⁊ nunc: ꝓ tanto diciť esse vbiqȝ ⁊ semper. Et ideo talia competunt sibi ab itellectu. Et ideo ex illo argumēto sequiť inter vl'e ⁊ singulare nō esse nisi distinctionē rōnis ⁊ nō realem: sicut ipse intendit ꝓbare. nā vt inquit Auerroys. pͥmo metaphy. cōmē. 31. Mixtio vl'is cū particulari est fortior mixtiōe accidentis cū suo subiecto. ⁊ ideo distinctio realis nō est inter ea. vt Burleus sensit. ⁊ ꝓpter hoc cum esse vbiqȝ ⁊ semper competāt nature per opus intellect⁹. ꝓpter hoc nō sequiť ex eo ꝙ vl'e est vbiqȝ: ⁊ singulare nō est vbiqȝ. igiť talia realiter distinguunť: sicut esse abstractuȝ ⁊ nō abstractū i q̄ntitate naturali ⁊ mathematica nō arguūt distinctionē realē. nō. n. Aristoteles dixisset in 2° physice auscultatiōis ꝙ eedē sūt linee mathematice ⁊ naturales. Ratio aūt est: qr eē abstractū ⁊ nō abstractū competunt quātitati per opus intellectus: quare rōnes Burlei non ꝯcludunt: nec sua via ꝓbabilis est: sicut vides. Rationes aūt Johānis facile solui possunt ex his que diximus: ⁊ maxima pars illarū rationū soluiť per illud fundamentuȝ. vȝ. ꝙ vnitas in via Cōmentatoris non dicit aliquid positiuū: sed indiuisionē solā. ¶ Ad illā aūt rōnem quā superius pretermiserā: per quā Johānes nitiť probare formā genericam realiter distingui a specifica. Respondeť ꝙ illa ratio nō ꝯcludit: qr si ꝯcluderet: a pari sequereť formam specificā realiter distingui a forma ipsius singularis: cui⁹ oppositū ipse tenet. Sed qr adducere ad inconueniēs non est soluere. Ideo respondetur: ꝙ esse sensibile competit nature vt stat sub conceptu generico: ⁊ non vt stat sub ꝯceptu specifico: ⁊ hoc est per intellectū. Et ita non sequiť ꝙ sit distinctio realis inter genus ⁊ spēm. quare ⁊c. Ex omnib⁹ istis pȝ tibi: que sit via Cōmentatoris de vniuersalibus: ⁊ si in hac materia aliquid apposui qd nō sit bene dictū: illud ascribas difficultati rei ⁊ debilitati intellectus mei. nulluȝ enim modernoꝝ Auerroystarū vidi qui hanc materiam ad plenum tractet ꝺm viam Cōmentatoris. Et ideo ista via si nō sit completa erit tibi initiū complementi. Esset aūt hic apponenda sententia Aristotelis: ꝙ vniuersalia non sunt a singularibus separata: sed quia ista per longum ꝓcessuȝ

sunt examinata ab ipso cõtra Platonẽ in .7. metaphysi. ideo hec sub silentio transire cõstitui. vnũ est qđ volo te admonere in hoc loco: ꝙ dũ dicimus ꝙ natura vniuersalis hꝫ esse in his sensibilibus: nõ ĩtelligimus ꝙ ex hoc ꝙ est vniuersalis: ꝛ sub ratione vl̃itatis hꝫ esse extra animam: sed intelligimus ꝙ natura: cui accidit vniuersalitas: hꝫ eẽ in istis rebus signatis ꝛ sensibilibus: sicut optime dixit Auicẽna in 5° sue metaphysi. caplõ 2°. qui inter omnes perypatheticos. vt mihi videẽ bene ꝛ prolixe declarat istã materiã: a quo postea posteriores totum fere qđ dicunt: acceperunt. Ex istis ğ apparet error Johãnis in questione 12ᵃ. quinti metaphysi. in qua tenet vniuersalia actu habere vnitatẽ realem minorẽ vnitate numerali. Et pꝫ etiã error ipsius in eodẽ .5. metaphy. questiõe 34ᵃ. In qua ꝑpter illud fundamentũ posuit specieꝫ realiter componi ex genere ꝛ differentia. nã vno incõueniẽti dato plura sequunẽ: sicut ingt phs ꝑmo physico.

℄ Super questiõe 9ᵃ ꝛ vltima sexti metaphysice.

In questione nona sexti tenet Johãnes entia ratiõis esse per se in predicamẽto: qꝛ tamen ista positio directe cõtradicit phõ in .5. metaphy. vbi diuidit ens per se: qđ est extra animã in decẽ predicamenta: ꝑpterea nõ insisto cõtra ipsuꝫ: sed veniamus queso ad illud qđ dicit Johãnes in questione vltima istius sexti in qua ponit realẽ compositionẽ in ipsis intelligentijs ẽm viam Aristotelis. nã quia ipse nesciuit soluere vnam rationẽ Scotistarũ: per quã probant dari distinctionẽ ex natura rei: que est ista. certũ est ꝙ intelligere quo intelligẽtia saturni ĩtelligit ꝑmuꝫ ꝛ se: est aliud ꝛ aliud seclusa omni operatione intellectus. ista diuersitas non est realis: qꝛ tunc in ĩtelligentijs esset cõpositio: nec est ratiõis cũ sit secluso omni actu ĩtellectus. ergo est distinctio media seu ex natura rei. ℄ Amplius. ꝑma intelligentia cognoscit ista inferiora. naꝫ agens per cognitionẽ cognoscit causatũ suum: vel ergo vna intellectiõe vel distinctis. nõ vna: qꝛ vt dicit .3. de anima. intelligere variaẽ secundũ diuersitatẽ rei ĩtellecte. ergo distinctis. Sed ista distinctio nec realis nec ratiõis. ergo est distinctio ex natura rei. ℄ Ad ꝑmũ dicit Johãnes: ꝙ in qualibet intelligẽtia citra ꝑmã est compositio realis ex pluribus substãtijs. vñ sunt diuersa ĩtelligere secundũ substantiã. Intelligere per qđ ĩtelligentia saturni intelligit ꝑmam ĩtelligentiã: ꝛ intelligere per qđ intelligit seipaꝫ. vnde in istis intelligentijs est realis compositio ex suba ꝛ ex actu intelligendi. nã vt inquit Cõmẽtator .3. de anima. cõmen. 5. ꝛ .14. in qualibet intelligẽtia citra ꝑmã est intellectus possibilis. ℄ Ad 2ᵐ argumentũ dicit Johãnes per interemptionẽ. negando assumptũ. dicit. n. deuꝫ nullo pacto cognoscere ista singularia. ℄ Sed contra ꝑmũ dcm̃ suũ instaẽ. nam si in intelligentijs ẽm Aristo. ꝛ Auerroym esset realis ista compositio. sequereẽ ꝙ in ipsis esset nouitas. cõsequẽs est falsuꝫ: ꝛ ꝯtra phm̃ ꝛ in 8° physicoꝝ. ꝛ in .9. ꝛ .12. metaphysi. et vbiꝗ. consequentia declaraẽ. nam ẽm Cõmentatorẽ .12. metaphy. cõmẽ. 39. omne compositũ est nouũ: nec valet responsio Johãnis dum dicit: ꝙ illud dcm̃ Cõmentatoris intelligiẽ in rebꝰ compositis ex ꝑncipijs transmutabilibus: qꝛ certum est ꝙ Cõmentator arguit ibi cõtra ponentes trinitatem: et pꝫ ꝙ illi nõ ponunt in diuinis compositionẽ ex ꝑncipijs transmutabilibus. Auerroys igiẽ non arguit ad propositum. ℄ Qꝛ si dicas: lꝫ ipsi nõ ponant talẽ compõneꝫ: tamen sequiẽ ad positionẽ ipsoꝝ: ꝙ in diuinis sit talis ꝯpositio. ℄ Sed contra. multo magis sequeẽ de alijs intelligentijs secundũ tuam viã. nõ. n. video rationem diuersitatis: lꝫ aũt illa ratio Cõmẽtatoris nullius sit momenti contra fidẽ nostrã: tamẽ quia sumus in opinione eius de intelligentijs. ideo adduxi hoc ꝯtra Johãnẽ. ℄ Amplius. si in ĩtelligentijs esset secundũ Cõmentatoreꝫ aliqua realis compositio: tunc ibi essent duo ꝑncipia. quorum vnũ esset potentia ꝛ aliud actus. Sed hoc est cõtra phm̃ in .9. metaphysi. in tex. cõ. 17. vbi habet: ꝙ est aũt nihil potẽtia sempiternuꝫ: lꝫ. n. ẽm phos aliquod sempiternum possit esse in potẽtia ad vbi: qđ est accidẽs: sicut est de corpore celesti: nullam tamẽ potentiã quo ad esse substantiale sempiterna retinent: qꝛ omnis talis est merito materie. Si igiẽ in intelligẽtijs esset ista realis ꝯpositio ex substantia ꝛ actu intelligendi: cum actus intelligendi sit substãtia in ipsis. non. n. in ĩntelligentijs est aliquod accidens ẽm viã eius. vt pꝫ .12. metaphysi. cõmen. 25°. In intelligentijs igiẽ esset compositio ex duabꝰ substantijs: quarũ vna esset potentia ꝛ alia actus. igiẽ in eis esset aliq̃ potẽtia ad esse: qđ est absurdum. ℄ Sed tu dices contra. naꝫ ẽm Auerroym aĩa intellectiua est composita ex duabus substãtijs essentialiter distinctis ex intellectu possibili ꝛ ex intellectu agente: sicut est clara et expedita sententia eius in .3. de anima in ꝗ̃pluribus locis. nã ꝛ in cõmento .4. ꝛ .5. ꝛ .18. ꝛ .19. ꝛ .20. ꝛ .36. ꝛ .12. metaphysice. cõmẽ. 17. hꝫ ꝙ intellectus agẽs ꝛ possibilis sunt due partes anime rationalis: ꝗcquid dicãt moderni in hoc: ꝛ tamen cũ hoc ꝙ anima intellectiua est composita ex istis duobus ꝑncipijs nõ sequiẽ in ea esse materiã rerum transmutabiliũ: sed solũ materiam intelligibiliuꝫ. ergo a pari videẽ esse dicendũ de alijs intelligentijs: nisi esset ꝙ ꝑpter imperfectiõeꝫ anime intellectiue: que est vltima in genere abstractoꝝ accidit sibi ista realis ꝯpositio ex duabus substantijs: tanꝗ̃ ex partibus essentialibus ꝛ potestatiuis: per quarũ vnã recipit ꝛ per aliã creat intelligibilia. Et ideo in ea vere reperiẽ intellectus possibilis vere ꝛ de nouo recipiens intellecta subiectiue: et vere reperiẽ intellectus agens qui de potentia ĩtellectis facit actu intellecta: sicut demõstrauimus cõtra moderniores Auerroystas in questione nostra de speciebꝰ ĩtelligibilibus. In alijs aũt intelligentijs citra ꝑmã ꝛ supra vltimã nõ ĩueniẽ vere ĩtellectus possibilis: qꝛ ĩtellectio ipsarum nõ depẽdet a fantasmatibus nostris aliquo pacto: nec causaẽ ab ente ꝛ ab obiecto sicut nostra: imo in ipsis teste Auerroy. 12. metaphysi. cõmen. 39. ꝛ .51. ĩtelligens intellectũ ꝛ intellectio nõ differunt: sed sunt idem oĩbus modis a parte rei: Et si differunt hoc est secundũ modũ ĩtelligendi nostrũ tantũ: verum qꝛ tales ĩtelligentie dupl'r considerari possunt. vno modo ĩquantũ entia. alio modo ĩquantũ talia entia. ꝛ secundũ ꝑmũ respectũ sola ꝑma intelligentia dẽ vere ꝛ simpl'r ens: imo entitas ipsa: sicut est sentẽtia phi ꝛ Cõmentatoris in .5. metaph. caplõ de ꝑfecto. solus deus est ens simpl'r perfectũ. oẽm perfectõeꝫ possibilem reperiri in habitu entis possidet deus: imo est plena ꝛ perfecta possessio ipsius totius bonitatis per essentiã. alie aũt ĩtelligentie inquãtuꝫ entia sunt: sunt vt ita loquar deriuate silitudines a perfectiõe ꝑme ĩtelligentie: cuius ipse sunt causata ꝛ mensurata et quiditatem ꝛ perfectionem ꝛ entitatẽ potius habentes ꝗ̃ sint ꝗditas vel perfectio vel entitas. ꝛ ideo dixit Plato. omne ens per participationeꝫ reduciẽ ad ens ꝑ essentiaꝫ: quia igitur tota plenitudo perfectionis ꝛ entitatis absꝗ omni imperfectione ꝛ dependentia reperiẽ in sola ꝑma intelligentia: alie aũt perfectionem quã habent non sine aliqua imperfectione ꝛ ꝑuatione retinent: propter hoc dixit Cõmentator in .3. de anima. in cõmẽto. 5. in solutione tertie questionis: ꝙ solum in ꝑma intelligẽ

tia qditas ⁊ essentia sunt idem omnibus modis: in alijs aūt qditas ⁊ essentia differt: ⁊ solum p̄ma est liberata ab omni potentialitate: alie aūt habent intellectū possibilem. i. imperfectionem quandā ⁊ p̄uationem obtinent inquantū entia sunt: ⁊ sic dicimus eas componi ex intellectu possibili: ⁊ ex itellectu agente: nō tā̄ ex re ⁊ re vel ex duabus partibus essentialr̄ distinctis: sicut est in anima rationali: sed tā̄ ex positiuo ⁊ p̄uatiuo: q2 intelligētie inquantum entia sunt: dicunt aliquā perfectionem: ⁊ q2 vt sic omnes deficiunt a perfectione p̄me ꝓpter hoc defectus ille ⁊ illa p̄uatio a Cōmentatore appellatur intellectus possibilis: qui imperfectionē importare videtur ⁊ p̄uationem: cū nullam habeat naturam: nisi q2 possibilis vocatus est: ⁊ sic tanq̄ tabula rasa in qua nihil sit depictum. 3. de anima. si vero intelligentie ipse considerenṫ inquantū tales sunt: sic nulla prorsus est in eis realis potentia. omnē enim perfectionē essentialē quā intelligētia saturni apta nata est habere: ab eterno habet secundū viam pħoꝝ: q2 in eternis secundū sententiam pħoꝝ nō differt posse ab esse. Et iuxṫ hoc dixit Auerroys in secūdo celi. cōmen. 34. vbi dicit: possibile in reb⁹ eternis est necessariū: cū nihil sit possibile in eis vere. Notāter dixit vere: quia secundū existimationē ⁊ metaphorā quādā aliquod possibile in eis repiṫ. Et ex ista declaratione inotescit tibi cōcordia pluriū auctoritatum in via Auerroys in quibus sibi cōtradicere videṫ. nam in nono metaphysi. tex. cō. 17. ⁊ in. 12. metaphysi. cōmē. 30. habet ꝙ in ente eterno nulla est potētia omnino. idē infra cōmentis. 35. 41. ⁊ 44. Oppositū tamen videṫ dicere. 3. de anima. cōmen. 5. ⁊ 14. Et per hanc distinctionē de duplici possibilitate: v3. s. ⁊ existimata: vl' vt alij dicūt: physica vel logyca conciliant̄ dicta Cōmentatoris: sicut vides. ¶ Sed tu dices: ⁊ bene. ꝓpter qd in aīa intellectiua reperiṫ ista realis compositio ex intellectu possibili ⁊ ex intellectu agente. in alijs aūt ista compositio est secūdum existimationē tantū. Et ad hoc dicimus nos ꝓpter quid anima intellectiua est anima intellectiua: ⁊ anima intellectiua nō est alie itelligentie. p3 ꝙ nulla ratio pōt reddi huius: nisi q2 aīa intellectiua est talis ordinis in postremo entiū abstractoꝝ: ⁊ in medio orizontis eternitatis ⁊ temporis. Q2 igiṫ ex sui iperfectione in sui operatione dependet a fantasmatibus nostris saltim quantū ad intellectionē nouā: ⁊ quia talis itellectio nō est idem essentialiter cum anima intellectiua: cum ista sit noua ⁊ accidens: Illa vero eterna ⁊ substātia: ꝓpter hoc in anima itellectiua opus fuit ponere duas partes essentialiter distinctas: s̄m quarū vnam recipiat: ⁊ secundū aliā creet intellecta. In omni enim natura in qua est vnum: qđ est oīa fieri: est dare alteꝝ qđ sit omnia facere: ⁊ quia idem secundū idem nō pōt esse mouens ⁊ motū: ꝓpter hoc oportuit in aīa itellectiua: que de nouo recipit species itelligibiles: qcquid dicāt moderni in hoc: ponere duas partes essentiales realiter distinctas: per quarum alterā est agens: ⁊ per alterā est recipiens. Et ista est sincera opio Auerroys in. 3. de anima. cōmentis adductis. nō enim opinatus est Cōmentator intellectū agentem possibilem ⁊ speculatiuum esse idē subiecto. sicut Themistius ⁊ Theofrastus opinatus est: imo in hoc expresse contradicit eis: quidam aūt exponentes Cōmentatorem dixerunt opionē Cōmentatoris nō differre ab opinione Themistij: sed salua pace ipsoꝝ nō est ita: sicut declaraui in questione mea de speciebus intelligibilibus. quarū destructio in via Cōmentatoris multos in errores ifinitos in via eius adduxit. Redeamus ergo vnde diuertimus: ⁊ dicamus ꝙ vera est ꝓpositio Cōmentatoris in via eius: ꝙ omne compositum est nouū aliqua nouitate: vel nouitate quantū ad esse: vel nouitate quantū ad operationē ⁊ accidens. Et ita cū anima intellectiua sit realiter composita ex intellectu possibili ⁊ intellectu agente: est noua saltim quantū ad suam operationem: que de nouo est respectu determinati indiuidui: a cuius fantasmatibus de nouo moueṫ. in alijs aūt itelligentijs nulla nouitas reperiri pōt: nec nouitas quantū ad esse: quia ista est merito materie: nec nouitas quantū ad operari: quia sua intellectio est eadem cū substantia intelligentis ⁊ est eterna: sicut ⁊ ipsa. recte igiṫ diximus nos ꝙ si alie intelligentie essent composite reali compositione ex duabus substantijs tanq̄ ex potētia reali ⁊ actu reali tales haberent vel nouitatem in sui essentia vel nouitatem in sui operatione. Et omnia ista sunt iconuenientia in via Cōmentatoris. ¶ Dicamus igiṫ ad argumenta ꝓpter que fuit coactus Johānes ponere istam realē compositionē in itelligentijs ex substantia ⁊ ex actu intelligendi. nō cōcludunt: imo ipsemet in 3°. de anima. super questione. 27. tenet hoc ꝙ intellectus possibilis non vere reperitur in intelligentijs. ¶ Ad p̄mū diciṫ: ꝙ intelligere quo intelligentia saturni intelligit se: ⁊ p̄mā intelligentiā est vnum intelligere realiter: ⁊ est idē omnibus modis quantū est ex natura rei: ⁊ nō differt nisi s̄m modū intelligendi nostrū. Maxime si teneamus vt tenendū censeo ꝙ intelligentia secunda per ꝓpriā essentiā intelligit p̄mā. ¶ Ad 2m: quicquid sit de itellectiōe dei respectu istoꝝ iferioꝝ in via Cōmentatoris. illud tamen argumentū non concludit propositū: esto ꝙ deus intelligat singularia. nam vnica intellectione intelligit omnia: ⁊ cum dr̄ ꝙ intelligere variatur s̄m diuersitatē rei intellecte. verum est de intelligere causato a re intellecta: nō aūt habet veritatē de intellectōe: que est causa rei intellecte: sicut est intellectio dei: que est causa rerū s̄m viam Cōmentatoris. 12. metaphysi. cōmen. 51. Modus aūt quo deus intelligit oīa positus est ab Auerroy. vbi. s̄. Et est modus quē nos vix possumus itelligere.

Super septimo metaphysice in qōne p̄ma tenet Johānes inherentiā esse de essentia accidētis: ⁊ ꝙ demōstrationes sunt de actualiter existētibus vt actualiter existunt: ⁊ q2 in his omnibus subtilissime reprehēdiṫ Johānes a preceptore meo magistro Antonio trombeta nostre etatis in metaphysice speculabilatiōib⁹ viro emeritissimo. ideo q cupiunt videre impugnatiōes Johānis videant ipsum in 7°. sue metaphysi. qōne p̄ma.

¶ Marciantonij Zimara. questio de triplici causalitate itelligentie feliciter icipit. super. 12. metaphysi. in Johāne aūt super qōne qua querit vtrū celū sit aniatum.

Questio est vtrum s̄m Aristotelis ⁊ sui Comētatoris Auerroys sententiā itelligentia det esse celo? ¶ Et arguiṫ ꝙ sic. auctoritate Auerroys. in 2° capl'o de substātia orbis. vbi h3 ꝙ corpus celeste indiget mouente ipsum in loco et virtute: que nō sit corpus: nec vtus in corpore. ad largiendū sibi permanentiā eternam. Et motū eternū. talis aūt permanentia est ꝓpriū esse celi. igiṫ ⁊c. ¶ P̄. vbi est effect⁹ formalis ibi est causa formalis ei⁹. Sed intelligere ⁊ velle sunt effectus formales itelligentie. celum autē dr̄ itelligere ⁊ velle. ex. 36. 12. metaphysi. ergo inte° est forma celi. ¶ P̄. si ex inte° ⁊ orbe nō fieret vnū per se. tūc ex inte° ⁊ orbe nō fieret verius vnū q̄ ex mā ⁊ forma. ꝯñs est cōtra Auerroym. 2° celi. ꝯmen. 3. p3 ꝯñtia: q2 ex mā ⁊ forma fit per se vnū. ¶ P̄. 8. metaphy.

ꝯmē.iz.ſube celeſtes ſunt cōpoſite ex mā ꝛ forma aniata itelligibili.igiť ⁊c. ¶ P̄.iz.metaphyſi.cōmen.36.corpora celeſtia nō mouenť:niſi qꝛ itelligūt.modo nullū aggregatū ex aſſiſtentibus denominať operari operatione ꝯueniente alteri aſſiſtentiū.igiť intel⁹ dat eſſe celo. ¶ P̄. Cōmentator.pmo celi.ꝯmen.95. hꝫ ꝙ iſta nā.ſ.celuꝫ eſt neutra:ꝛ nō eſt per ſe exn̄s in actu niſi per formaꝫ. ¶ P̄. Cōmentator.pmo phyſi.63.dicit:ꝙ corp⁹ celeſte ꝯſtituitur per itelligentiā. ¶ P̄. pn̄ᵐ aniatoꝝ ꝛ viuentiū dꝫ eē aniatū ꝛ viuens:ſed celū eſt hꝫ.g̊ celū eſt aiatū. mō ania eſt qua animatū viuit ꝛ itelligit ex.z.de ania.24.

In oppoſitum eſt Ariſto.in.8.phyſi. t.c. 78. ꝛ.79.vbi ꝓbat pmū motoreꝫ eſſe oino abſtractum a materia.

Pro ſolutione iſtius qōnis premitto vnū qd eſt neceſſariū ꝓ itellectu queſiti.nā qꝛ ad ꝓpōneꝫ multiplicē nō eſt vnica rn̄ſione reſpondendū.ex quo.n.ſunt q̄tuor gnā cauſaꝝ.ex z° phyſi. ꝛ qꝛ qōlibet genus cauſe in ſuo ordine dat eſſe. Jō videndum eſt que ſit rō formalis cuiuſcūqꝫ cauſe.vn̄ vidi plures tpe meo.iſoz. ꝓbantes ignorare que ſit rō formalis mãe ꝛ forme.Dicamus igiť cū Ariſto.nr̄o in z°.phyſico. in tex.ꝯ.28.ꝛ.29.ꝙ rō formalis mãe eſt ex quo fit aligd cū inſit:qd poniť ad dr̄iaꝫ ꝓuationis vt hꝫ ibi Cōmentator. Rō aūt formalis ipſius forme eſt qd gd erat eē. Rō formalis cauſe efficiētis eſt pn̄ᵐ vn̄ motus. Rō aūt cauſe finalis eſt:cuius gr̄a oia fiunt:ꝛ eſt rō mouētis vt amatum ꝛ deſideratuꝫ.vt hꝫ in.iz.metaphy.cōmen.36.Hoc ſtante:dico ꝙ itelligentia nō dat eſſe celo in genere cauſe mālis.vt clarū eſt ex rōne formali mãe. ¶ Dubiū igitur eſt vtrū itelligentia det eē celo in triplici genere cauſe.ſ.formalis:efficientis:ꝛ finalis. Jn hac igiť qōne tria quero. pmū vtrū itelligētia ſit forma celi formalr̄ dans eſſe ſibi. zᵐ vtrū itelligētia ſit cauſa efficiens reſpcū celi. 3ᵐ vtrū det eſſe celo in rōne finis.

Quantum ad pmū inuenio quoſdā modernos dicentes ad mentē Ariſto. ꝛ Auerro. itelligentiā dare eſſe per iformatōeꝫ ipſi celo.Moti aūt ſunt iſti ad iſtā opionē ꝓpter argumenta ad oppoſitum. ¶ Sꝫ iſta opio eſt pur⁹ error. data.n. iſta opione ſequereť ꝙ rueret totus octauus.ph̄.in quo Ariſto.laborauit ad demr̄andū pmū motorē eſſe oino abſtractū a mā.arguit.n.ſic.in tex.cō. 78.ꝛ.79. Nulla v̄tus finita mouet ꝑ tp̄s ifinitū: ſed omne corpus.vel v̄tus in corpore eſt virtus finita.igiť nulla talis mouet ꝑ tp̄s ifinitū.tūc vltra. nulla v̄tus finita mouet ꝑ tp̄s ifinituꝫ.pmus motor mouet per tp̄s infinitū. igiť pmus motor nō eſt corpus : nec v̄tus in corpore.ꝛ Auerroys dicit ibidē:ꝙ ex iſta demōſtratiōe ꝯcludiť pᵐ motorē eſſe oino abſtractū a mā . Et ex illo loco appet de mente Ariſt.ꝛ Auerro.nō dari materiā alteri⁹ rōnis a mā iſtoꝝ iferioꝝ:qꝛ tunc Ariſto. ibi non ſimplr̄ ꝯcluſiſſet pᵐ motorē eſſe abſtractū ab omni mā.Sed ſolū ꝯcluderet ꝙ ſit abſtractus a mā iſtoꝝ iferioꝝ.ſi igiť itelligētia daret eſſe celo ꝑ iformatiōeꝫ: qūo illa demr̄atio phi ꝓcederet? ¶ Sꝫ ad hoc iſti dicūt ꝙ duplex eſt for⁰:quedā que eſt ꝯſtituta i eſſe ꝑ ſubm: ꝛ eſt ois for⁰ que eſt educta de po⁰ mãe: quedā v̄o ſunt forme dātes eſſe mãe ꝛ ꝯſtituētes ſubm:nō educte de po⁰ mãe: ſed lꝫ ego ſciā illā diſtōnē ſꝫ fidē ꝛ veritatē habere locū. Tn̄ iuſ pn̄ᵃ Ariſto.ꝛ Cōmentatoris.nō credo illā eē veraꝫ:ꝛ qꝛ nūc ſumus in ſcholis phoꝝ.phyſice igiť agamus in hac mā. Rn̄ſio igiť iſtoꝝ ꝯſiſtit in hoc.vꝫ. ꝙ Ar. ibi ꝯcludit deū eē abſtractū a mā ad hūc itellcm̄:ꝙ.vꝫ.deᵘ non eſt forma educta de po⁰ mãe: tn̄ cū hoc ſtat ꝙ deus det eſſe celo formalr̄. ¶ Sꝫ iſta rn̄ſio eſt corrupta.nam Auerro.in p° caplo de ſuba orbis.reſumens illā demr̄ationē phi in.8.phyſi.dicit ipſe:ꝙ cū fuerit declaratuꝫ ei:ꝙ for⁰ corpoꝝ celeſtiū exiſtunt in ſuis ſubtis tali exn̄tia:ꝙ nō diuidunť per diuiſionē ſui ſubti.Et ꝙ cā in hoc eſt.ꝙ nō exiſtunt in ſubtis ſm ꝙ ſunt diuiſibiles: fuit declatū ei:ꝙ iſte forme nō ꝯſtituunť per ſubm: imo ſunt abſtracte in eſſe:qm̄ exiſtūt in toto ſubiecto. Et non diuidunť per eius diuiſionē:ꝯtingit ꝙ nō ꝯſtituunť per ſubm. Nō .n.exiſtūt in eo:neqꝫ in toto:neqꝫ i pte:ꝛ vlr̄ neqꝫ i diuiſibili:neqꝫ i idiuiſibili.ꝫ ille formalr̄. Jn qb⁹ v̄bis cōmētator vr̄ ſibi ꝯdicere. naꝫ p̄us dixit ꝙ tales for⁰ ſūt abſtracte in eſſe:ꝛ exiſtūt in toto ſubo. Et poſtea dicit ꝙ nō ſūt in toto ſubo neqꝫ in parte.quero igiť a vobis qn̄ Cōmentator.d.ꝙ forme celeſtes ſunt in toto ſubto : aut itelligit ꝙ ſunt in toto ſubto ꝑ iformationeꝫ : aut itelligit ꝙ ſunt in toto ſubto per aſſiſtētiā ꝛ opōnē . ſi dicatis ꝙ itelligit ꝑ iformatiōeꝫ.q̄ro poſtea qn̄.d.in z°.dicto ꝙ nō ſūt: neqꝫ in toto neqꝫ pte:qūo itelligat vel ꝑ iformatōeꝫ vel ꝑ aſſiſtētiā. ſi pmū.g̊ ꝯdicit ſibi in pmo dicto.ſi zᵐ.pꝫ ꝙ illud eſt falſum.itelligentia n.aſſiſtit toti celo:ꝛ cuilibet parti eius:lꝫ eius oꝑatio magis appeat in vna parte q̄ꝫ in alia. vt pꝫ ex fine.8.phyſi. Si igiť volumus ſaluare Cōmētatoreꝫ a ꝯdictione:opꝫ dicere ꝙ itelligentie nō ſunt in toto celo:nec in parte eius:per iformatiōeꝫ.Et ſunt in toto celo ꝑ aſſiſtentiā ꝛ ꝑ operatiōeꝫ. Fortius ꝯ eandē rn̄ſioneꝫ arguo ſic.data illa rn̄ſiōe ſequereť ꝙ demr̄atio quā facit Auerroys ꝯ Auicen.in 3°.capite de ſuba orbis.nulla eſſet. Auicēna.n.poſuit celū eſſe ꝯpoſituꝫ ex mā ꝛ for⁰: que erat ania ymagiatiua:coactus aūt fuit Auic̄. ad hoc vt eſt videre ab ipſo in 9° ſue metaph̄.cap°.z.ꝓpter hoc: qꝛ vidit ꝙ motus celi eſt mot⁹ cognoſcentis:ꝛ qꝛ iſte circulatiōes que dietiꝫ fiunt: ſunt ſinglēs:ꝛ qꝛ ſm pypatheticos itelligentie nō cog̃ſcunt ſinglaria. iō poſuit animā ymaginatiuā: que effectiue celuꝫ mouet:qꝛ talis cog̃ſcit ſinglia. Jntelligentia aūt ſm Auic̄. mouet ſoluꝫ in rōne finis.vt pꝫ ab ipſo in loco pallegᵒ. ꝛ ab Auerroy in pmo caplo de ſuba orbis.Format aūt Auerroys ꝯ Auic̄.iſtaꝫ rōneꝫ in 3°. caplo de ſuba orbis. Jn quo ex itento mouet illā qōnē.vtrū celū ſit ꝯpo⁹ ex mā ꝛ for⁰:ꝛ arguit ſic. Si celū eſſet ꝯpoᵐ ex mā ꝛ for⁰.ſicut Aui.poſuit ſequereť ꝙ celū eſſet corruptibile.ꝛ ꝑ ꝯn̄s nec̄io corrūpeť. Modo a pari ego arguo ꝯ Auerroym.ſi ſꝫ vos Auerro.tꝫ itelligētiā dare eē celo ꝑ iformatōeꝫ:celū eſſet corruptibile:nec valet fuga miſeroꝝ diſtiguendo de duplici for⁰ educta .ſ.de po⁰ mãe ꝛ nō educta. Nā Auicen. etiā ꝯ quē arguit auerroys:poſuit aiam ymaginatiuā dare eſſe celo ꝑ iformatiōeꝫ:ꝛ nō poſuit ipſam eductā eſſe de po⁰ mãe. vt pꝫ in 9° ſue metaph̄.caplo.4.poſuit.n.Auic̄.ꝙ pᵐ ens iquātū itelligit ſeipm ꝓducit vnū tātū:qd eſt pma itelligenᵃ: ꝛ illa iquātū itelligit pᵐ ens ꝓducit itelligentiā iferiorē ſe:ꝛ iquātū talis itelligentia itelligit ſeipſaꝫ vel actum ſuū ꝓducit i eſſe corp⁹ celeſte ꝛ aiam eius:q̄ eſt ania ymaginatiua.Et ex hoc pꝫ qūo iſta aia ymagiatiua: q̄ eſt for⁰ celi nō eſt educta de po⁰ mãe ſm Auicen.q̄re ⁊c. ¶ P̄.ꝯ eādeꝫ rn̄ſioneꝫ arguiť.nā data illa rn̄ſiōe. ꝯn̄a quā facit auerroys in.iz.metaph̄.ꝯmen.39.rueret ſm fundamenta ſua.ibi.n.arguit ꝯ xp̄ianos ponētes trinitatem ſic. oē ꝯpoᵐ eſt nouū.ſi igiť eſſet ꝯpō i diuinis:eēt igiť nouitas: niſi ingt ipſi ponāt ꝙ aliq̄ ꝯponunť ꝑ ſe.Et tūc facit iſtā ꝯn̄am.ſi aliq̄ ꝯponerenť ꝑ ſe:tūc exirent de po⁰ in actū ꝑ ſe:ꝛ mouerenť ſine motore per ſe : qd eſt ipoſe ſm phos. Mō a pari ego arguo ꝯ auerroym.ſi ipſe tꝫ celū eē ꝯpoſitū ex itelligᵃ ꝛ orbe tāq̄ꝫ ex for⁰ iformāte ꝙ celū eēt nouuꝫ:nec valꝫ diſtō de for⁰ dante eē nō educta de po⁰ materie ꝛ de for⁰ educta dāte eſſe:qꝛ auerroys bn̄ ſciebat ꝙ

xpiani nõ ponebãt istã ↄpõnem in diuinis:nec ponũt ibi
esse formaꝫ eductã de poᵃ mãe. zᵒ p̃ncipalr arguo sic.si
inteᵃ esset foꝛᵃ dans esse celo:sequeret̃ ꝙ itelligᵃ moueret̃
per accñs ad motũ celi.ↄñа formalr est Auerro.i zᵒ capi
te de suba orbis:⁊ in fine p̃mi capitis eiusdẽ. ↄ̃ Aui. Nec
valꝫ distõ chimerica in via Auerro.de foꝛᵃ dante esse nõ
ↄstituta per subm ⁊ de foꝛᵃ ↄstituta per subm: qꝛ vt dixi:
Aui.ↄ̃ quẽ arguit nõ posuit animã celi esse eductã de poᵃ
mãe.¶ Cõfirmat̃:qꝛ nõ vr̃ aliq̃ pacto ymagiabile ꝙ ali
qd sit foꝛᵃ iformãs aliqd subm ⁊ nõ moueri ꝑ accñs talẽ
formã ad motũ subi.¶ Forte dices ꝙ bñ est ymagiˡᵉ ꝙ
sit aliq̃ foꝛᵃ iformãs nõ educta de poᵃ mãe:q̃ nõ moueat̃
ꝑ accñs.¶ Cõtra:qꝛ fideles tenẽt aiaꝫ itellectiuã eẽ foꝛ
mã corꝑis nõ eductã de poᵃ mãe:⁊ tñ fatent̃ aiam itelle
ctiuã moueri ꝑ accñs ad motũ corꝑis.mõ a pari esset de
itelligᵃ i isto casu.¶ ꝓ.si inteᵃ eẽt foꝛᵃ celi:sicut isti dicũt
sequeret̃ ꝙ ipm celũ idigeret alio motore ab ipsa inteᵃ:
ꝗ per se moueret ipꝫ celũ.ↄñа est eiusdẽ Auerro.in codẽ
zᵒ capᵒ de suba orbis:q̃ ↄñtia seqt̃ ex pᵃ.nã si inteᵃ daret
esse celo.vt dcm̃ est moueret̃ per accñs:⁊ cũ oĩs motoꝛ ꝑ
accñs bẽat reduci ad motorẽ per se.ex.7.⁊.8.pħ. tũc ipꝫ
celũ moueret̃ ab aliq̃ motore oĩo abstracto a mã.¶ Cõ
firmat̃:qꝛ Ar.⁊ Cõmentatoꝛ in.8.phy.t.ↄ.5z.ex itento
ꝓbãt:ꝙ itelligᵉñ mouent̃ ꝑ accñs:⁊ ↄˢᵒʳ i ↄᵗᵒ ponit dr̃iaꝫ
inter motores gnãbiles ⁊ corruptibiles.Et iter motoreꝫ
corpoꝝ celestiũ dicẽs: ꝙ mouẽtia:q̃ sũt h̃ mouent̃ ex se:
⁊ ex aliis ꝑ accñs.s. ex motu sui subti.i. p̃mi moti ab eis.
Et hoc ẽ:qꝛ motoꝛ ↄstituit̃ ꝑ pᵐ motũ ab ipso.s.qꝛ motoꝛ
est in eo foꝛᵃ ⁊ motũ mã:⁊ est acceptuꝫ in diffõne foꝛᵉ ꝯm
ꝙ mãe accipiunt̃ in diffõnibꝰ formaꝝ. Et h̃ est id q̃ quo
dr̃ moueri ꝑ accñs in reiv̾itate.Motoꝛ aũt in corporibꝰ
celestibꝰ nõ ↄstituit̃ ꝑ subm ipsius. ⁊ iõ nõ mouet̃ ꝑ mo
tũ subi moti ab ipso:hoc mõ accñtali.h̃ ille.Ex qbꝰ v̾bis.
pꝫ ꝙ iõ motores in rebus gnãbiᵇꝰ ⁊ corruptiᵇꝰ per accñs
mouent̃:qꝛ sũt foꝛᵉ dãtes eẽ mãe . motores aũt celestes.
iõ nõ ꝑ accñs mouent̃:qꝛ nõ sũt ↄstituti i esse ꝑ subꝫ.i.nõ
sũt foꝛᵉ dãtes esse mãe. iux̃ modũ loquẽdi Auerr. foꝛᵉ.n.
dãtes esse mãe ꝯm Auer.appellant̃ foꝛᵉ ↄstitute in esse ꝑ
subꝫ:ꝓ q̃to sustentant̃ a mã:⁊ nõ pñt esse sine mã.vt pꝫ.
p̊ phy.ↄᵗᵒ.70.⁊.z.phy.ↄ.30.vbi ↄᵗᵒʳ declat: qũo mã est cã
foꝛᵉ ⁊ foꝛᵃ mãe.¶ ꝓ.si inteᵃ esset foꝛᵃ celi vt isti sõniãt:se
queret̃ ꝙ celũ dꝫ cadere in ↄceptu formali ipsius intelli
gentie:sꝫ ꝙ mãe accipiunt̃ in diffõnibꝰ formaꝝ.ↄñs est
mãifeste falsuꝫ.vt oẽs ↄcedũt.ꝓbat̃ aũt sequela ex p̃sa
ta auctẽ Auerro.in ↄᵗᵒ.5z.octaui pħ.⁊ ex p̊ de aia.cõ.16.⁊
ex.z.pħ.t.ↄ.zi.⁊.t.ↄ.vlti. ¶ Qꝛ si tu dicas:ꝙ dcm̃ Auer.
itelligit̃ de formis dãtibꝰ eẽ mãe eductis de poᵃ mãe:nõ
aũt hꝫ locũ de formis dãtibꝰ esse nõ eductis de poᵃ mãe.
¶ Cõtra.qꝛ a pari corpꝰ orgãicũ nõ dꝫ cadere in diffõne
anie itelleᵉ:qđ est ↄ̃ pħm ⁊ ↄᵗᵉ³.z. de ania.vbi voluit illã
diffõneꝫ esse cõem oĩ aie.ↄñа aũt deducit̃:qꝛ tu tenes in
q̊libeto 3ᵒ:ꝙ itellꝰ possis vel aia itellectiua ꝯm Auerro.
est foꝛᵃ dans eẽ nõ educta:tñ de poᵃ mãe.Et dixisti ꝙ ꝑꝑ
hoc diffõ aie dr̃ equoce de aia vegetatiua sensitiua ⁊ itel
lectiua.vt.d.ↄᵗᵒ.3.de aia.cõ.5.ↄ̃ Alexã.⁊ in.z.de aia. ↄ.7.
Tũc arguo sic.si ista est solũ rõ ꝓpter quã diffõ anie ꝯm
Auerro.sit equoca:qꝛ ania itellectiua dat eẽ:⁊ nõ educit̃
de poᵃ mãe:tunc a pari in ↄceptu formali itelligᵉ dꝫ poni
celũ:sicut i ↄceptu aie itellectiue ponit̃ corpus.¶ ꝓ.ad
p̊nˡᵉ arguo sic. Auerro.in.z.capᵒ de suba orbis. ex itento
q̃rit istã qõnẽ.vtrũ sicut corpꝰ aialiũ gnãbiliũ ⁊ corrupti
biliũ depẽdet ab aia.sic celũ depẽdeat ab itelligᵃ. Et sol
uit istã qõnẽ negᵉ.dicit.n. ⁊ vr̃ ꝙ corpꝰ celeste nõ ẽ nec̃iũ
in suo esse foꝛᵃ:sicut est dispõ aialiũ:q̃ sunt h̃ ⁊c̃.¶ ꝓ.ex
duobus actu existẽtibus non fit ꝑ se vnũ.vt pꝫ.7.metapħ.

t.c.vlti.sꝫ tã celũ q̃ intelligentia sunt actu entia. igit̃ ⁊c̃.
Qꝛ itelligentia sit actu ens.pꝫ ex.9.metapħ.t.c.z.⁊.17.et
iz.metapħ.ↄ.30.Qꝛ etiã celũ seclusa itelligentia sit actu
ens. ꝓbat̃.ex s̃nia auerro.p̊ celi.ↄ.95.⁊ in.z.capiᵒ de suba
orbis.⁊.8.metapħ.t.c.iz. In qbus locis Cõmentatoꝛ po
nit dr̃iam iter mãm p̊mã ⁊ ipsuꝫ celũ in hoc:qꝛ mã pᵃ est
ens in pura poᵃ:celũ aũt est ens in actu.Et inqt ꝙ celum
rectius dr̃ subm q̃ mã. Pro quo tu debes scire ꝙ in mã
iueniunt̃ due rõnes.s.rõ potẽtialitatis.vꝫ.ꝙ ex poᵃ mãe
foꝛᵃ educat̃ .Alia v̊o est rõ sustentantis formã. istaꝝ aũt
rõnuꝫ magis intima est ipsi mãe p̊ma rõ q̃ zᵃ.nã rõ foꝛ
malis mãe est ex quo fit aliqd cuꝫ isit . Et qꝛ ista rõ mãe
nõ iueniẽt in mã celi:qꝛ itelligẽtia nõ educit̃ de poᵃ ipsiꝰ
celi.Sꝫ soluꝫ reꝑit̃ zᵃ ratio mãe in ipso celo:pro q̃to. vꝫ.
ipsa intelligentie operatio subtiue recipitur in ipso celo
hinc est ꝙ celũ rectiuꝫ dr̃ subꝫ q̃ mã respcũ itelligentie.
Et hoc voluit Cõmentatoꝛ in zᵒ capiᵒ de suba orbis.sub
v̾bis obscurissimis dum dixit. Corpus aũt celeste est q̃si
mã istius foꝛᵉ abstracte:⁊ est mã existñs in actu . ⁊ iõ nõ as
similat̃ mãe nisi in hoc:qꝛ est mã fixa ad recipiendũ foꝛ
mã.⁊ iõ digniꝰ dr̃ subm q̃ mã.mã.n. q̃ est h̃ dr̃ mã: qꝛ est
in poᵃ foꝛᵃ in ea fixa:⁊ dr̃ subm:qꝛ est fixa foꝛᵉ: ⁊ fit ↄposi
tuꝫ ex mã ⁊ foꝛᵃ.Sꝫ dicebat ꝙ celũ seclusa intelligentia
non est in actu:qꝛ Cõmentatoꝛ in.9.metapħ.t.c.17. dicit
ꝙ nihil ꝓhibet vt celũ sit mã:sed ꝓhibet vt sit foꝛᵃ. ⁊ iõ
dicit:ꝙ celũ seclusa itelligentia est pura poᵃ.¶ Sed illa
rñsio nõ est de mente Auerro. qꝛ lꝫ celũ seclusa intelligẽ
tia nõ sit foꝛᵃ:tñ celuꝫ seclusa itelligentia est mã in actu:
qꝛ alr̃ dr̃ia quã ponit Auerro.in.8.metapħ.cõmen.iz.et
in.z.capᵒ de suba orbis nulla esset.ibi.n.Cõmentatoꝛ. d.
ꝙ mã p̊ma est in poᵃ.celi aũt mã est in actu.Mõ q̃ro qñ
Cõmentatoꝛ ↄparat mãm celi ad mãꝫ p̊mã : aut ↄparat
istas mãs solũ seclusis ꝑ abstractionẽ itellꝰ formis ipsa
rũ:aut ↄparat istas mãs ꝓut sunt iformate per formas:
aut ↄparat mãm celi ꝓut est iformata per formã.ad ma
teriaꝫ p̊mam infoꝛmẽ:vel eↄ̃.si zᵐ pꝫ:ꝙ vtraq̃ mã est in
actu.si 3ᵐ vel 4ᵐ ↄparatio eẽt in equoco ⁊ mala. ꝗ relin
quit̃ p̊mũ mẽbꝝ.vꝫ.ꝙ ↄparatio sit iter mãs solũ:⁊ tunc
habeo intentũ ꝙ celũ seclusa itelligẽtia est in actu:⁊ mã
p̊ma est in poᵃ. ¶ Forte dices:ꝙ celũ seclusa itelligẽtia
nõ est mã in actu:qꝛ mã est in actu ꝑ formã:⁊ cũ itelligẽ
tia sit foꝛᵃ celi:mã celi nõ põt eẽ in actu seclusa itelligen
tia.¶ Ad hoc rñdet̃ ꝙ in via Auerro.mã dr̃ fere analo
gice de supioribꝰ ⁊ de iferioribꝰ.⁊ iõ ꝓpõ illa hꝫ v̾itatẽ q̃
mã istoꝝ gnãbiliũ ⁊ corruptibiliũ:nõ aũt hꝫ locũ de mã
supioꝝ.vñ mã celi ꝑ suã rõnẽ itrinsecã est i actu: qꝛ vnũ
q̃dq̃ in eternis ipꝫ est ipꝫ seipso formalr.vt pꝫ.8.metaᶜᵉ.
t.c.vlti.ꝙ aũt h̃ sit idubitata s̃nia Auer.pꝫ:qꝛ.8.metaᶜᵉ.
t.c.iz.dicit.mã eternoꝝ est aliqđ existñs in actu.s. corpus.
Et hoc ideꝫ hꝫ in.z.caᵒ de suba orbis.⁊ in p̊ celi.95.lꝫ ibi
videat̃ sibi ↄ̃dicere:quã ↄ̃dictõeꝫ nos soluemꝰ dũ rñde
bimus ad argᵗᵃ p̊nˡᵉ.sılr.8.phy.cõ.78.dic̃.corpora ꝗ cele
stia sũt mãe simplices: ⁊ foꝛᵉ eoꝝ sũt foꝛᵉ nõ in materys.
eãdẽ s̃niam repetit ↄᵗᵒ.iz.metapħ.ↄ.io.dicẽs:mã gnãbi
liũ est in poᵃ.mã trãslatoꝝ est i actu.¶ ꝓ.Ad p̊nˡᵉ.si ce
lũ esset formalr aiatũ:aut celũ essentialr eẽt aia tãtũ:aut
aliqd vltra aiam.si pᵐ pꝫ ꝙ nõ eẽt nisi aia itellectiua: qꝛ
ania sensitiua nõ ẽ ibi.vt pꝫ.iz.metapħ.ↄ.36.⁊.z.celi.ↄᵗᵒ
37.Et tũc aia itellectiua eẽt diuisibilis. ex quo celũ ꝯm
formalr est q̃tuꝫ qđ nullus sane mentis diceret. si v̊o vl
tra animã itellectiuã sit aliqd aliud ꝑfectibile per ipsaꝫ:
sicut mã per formã:tũc celũ nõ esset formalr necessariũ:
qđ ẽ ↄ̃ perypatheticos.pꝫ aũt sequela : qꝛ oĩs poᵃ passiua
est poᵃ ↄ̃dictiõis.vt pꝫ.9.metapħ.t.c.17.⁊. i9. ¶ ꝓ. si pᵃ
inteᵃ eẽt foꝛᵃ dans eẽ celo vt isti dicũt.p̊ma itelligẽtia nõ

esset prima: ꝯñs absurdum est ⁊ sequela deducit̃: qꝛ nũꝙ̃ forma iformat mām nisi p̃supposito agēte ⁊ efficiēte. Nā causalitas cause intrinsece hꝫ reduci ad causalitatē cause extrīsece: nisi tu poneres ꝙ pª itelligētia p seipsam effectiue ⁊ formalr̃ vnit̃ ipsi celo. Et tūc si celum ⁊ intelligētia vniant̃ p se ⁊ cōponunt̃ per se: tūc exirent de poª ad actū per se. ⁊ mouerent̃ sine motore per se. qđ est valde absurdū. Cōsilem rationem adduxit auer. in. iz. meta. ꝯ°:39. ꝯ xp̃ianos ponētes trinitatem. Nec ad hoc valet r̃nsio illa chimerica distiguēdo de duplici forª educta: ⁊ nō educta: sicut supius demōstraui. ℂ p̃. efficiēs ⁊ forª nō coicidūt in idē numero: vt pꝫ. z. phy. tex. ꝯ°. 70. Sꝫ pª itelligentia est cā efficiēs ipsi⁹ celi: sic̃ in seq̃ntibus ondemus. igit̃ nō p̃t esse forª celi. ℂ p̃. si pª intelligentia eēt forª celi: sequeret̃ ꝙ nō eēt p̃ ⁊ p se agēs: ꝯñs est ꝯ ꝯ°. iz. metaphy. ꝯ°. 6. vbi hꝫ. ꝙ idē ē pᵐ efficiēs pª forª ⁊ vltim⁹ finis. Pꝫ aūt ꝯña: qꝛ forª veniēs in cōpōnēꝫ cū mā nō p se agit. Sꝫ cōpositū ē qđ p se agit. qꝛ ex p̃hemio metaphy. actiōes sūt suppositoꝝ. ℂ p̃. si pª iteª eēt forª celi: vt isti dicūt: sequeret̃ ꝙ pª iteª nō esset actus purus: neqꝫ eēt ens simplr̃ pfectū: ꝯñs q̃tū ad pᵐ est ꝯ ꝯ°. Et p̃hm. in. iz. metaphy. tex. ꝯ°. 30. vbi hꝫ ꝙ in p̃ motore nō admiscet̃ poª olno: neqꝫ i suba: neqꝫ in loco: neqꝫ in alio modo ꝑ po͡e: qꝛ cā po͡e in q̃bus est poª est mā. Et subdit ibidē ꝙ oē eternuꝫ est actio pura. Jdē hꝫ. z. celi. ꝯ°. 33. ꝯñs ēt q̃tū ad zᵐ est ꝯ cōmētatorē. i. 5. meta. caplo de pfecto. vbi hꝫ. ꝙ solus deus ē ens simplr̃ pfectū: ꝯña aūt p̃bat̃. Nā oē qđ ē cōponibile cuꝫ alio: sicut mā cū forª includit iperfectionē ⁊ potētialitatē: nā forª reddit̃ potētialis ⁊ iperfecta rōne māe cui vnit̃: si igitur ex celo ⁊ intelligētia fieret vnū per se tanq̃ ex mā ⁊ forª: intelligentia hēret aliquā imperfectionem: qꝛ causalitas māe ⁊ forme importat rationem partis intrīsece: ⁊ ex ꝯñti rationeꝫ imperfectionis: qꝛ pars respectu toti⁹ hꝫ rationē potentialitatis. Et iō bñ dixerunt theologi: ꝙ deus nō potest supplere vicē cause intrīsece: sed solū cause extrinsece. Pꝫ igitur ꝙ si pª intelligentia vniretur celo: sic̃ forª informans celum ꝙ pª intelligentia esset potētialis: ꝯñs autem est ꝯ aueroym. in. 5. de aia. ꝯ°. 5. vbi hꝫ ꝙ nulla inteª p̃ter p̃mā est liberata a poª. Et ex ꝯñti priᵐ non esset pᵐ. ℂ p̃. si intelligentia daret eē celo formalr̃ i mouendo fatigaret̃: ꝯñs est ꝯ cōmentatorem. z. celi. ꝯ° 71. Pꝫ aūt ꝯña: qꝛ ois forma dans eē in mouendo fatigatur: vt pꝫ ab Aueroy. z. celi. ꝯ°. 3. Et rō huius est: qꝛ ois talis forª dans esse est diuisibilis ad diuisionē sui subiecti: vt pꝫ in p̃ caplo de suba orbis. Et iō si inteª esset forª celi i mouendo fatigaret̃: ⁊ sic motus celi non eēt eternus: hāc rōnē facit ꝯ°. in. 8. phy. ꝯ°. 79. Et iō ꝯcludit ibi ꝯ ꝙ corpus celeste nō est cōpositū ex mā ⁊ forª: sed est simplex: ⁊ ꝙ forª eius nō hꝫ subsistere per ipsum. Et ꝙ ipsa est q̃ mouet ipm: ⁊ ꝙ in ipso nō est forma mālis oino. Et in codeꝫ ꝯ° dicit. ꝙ motores corpoꝝ celestiū se excedūt in velocitate ⁊ tarditate: q̃uis motores eoꝝ nō sint in mā. Et infra. in ꝯ°. 83. reddens cāꝫ q̃re motor celi nō fatigat̃: sicut motores aialiū. dicit ꝙ hoc iō est: qꝛ in mouēdo non mouet̃: qꝛ cā fatigationis nihil aliud est q̃ꝫ hoc ꝙ motor mouet̃ qñ mouet. hoc qdē p̃uenit: qꝛ est in mā. ℂ Cōfirmatur rō: qꝛ q̃ro ab istis an celū seclusa inteª mouet̃ solū: aut tm̃ intelligētia mouet̃: aut cōpositū ex intª ⁊ orbe mouet̃ non p̃t dari pᵐ scdm vestrā opionē: qꝛ tu dicis ꝙ celuꝫ seclusa intelligentia est pura poª. Mō subiectū motus nō est pura poª. Sꝫ ē ens i actu: vt pꝫ. 5. phy. tex. ꝯ°. 8. si scdm hēo lr̃ētū ꝯ vos. si tertiū pꝫ ēt ꝙ inteª ex quo est forª dās eē. illi pꝫ ꝙ mouebit̃ saltim per accñs: qꝛ qñ aliqđ cōpositū ex mā ⁊ forª per se mouetur forma ei⁹ mouet p accñs. ℂ p̃. si prima intelligētia eēt forma celi: vt isti dicūt. sequeret̃ ꝙ p̃ma inteª nō esset simplr̃ incausata: ꝯñs est absurdū: ⁊ ꝯña deducit̃: nā inter mām ⁊ formam est mutua ⁊ essentialis dependentia. vt pꝫ. z. physi. tex. cōmenti. 30. Mā. n. est cā forme: ⁊ forma māe. Et sic si p̃ma intelligētia esset forma dans esse celo dependeret a celo in genere cause materialis ⁊c. ℂ p̃. qđ habet vltimatā actualitatem ⁊ subsistentiam. nō potest eē pars alteri⁹ pª intelligentia est hᵒ: vt pꝫ. 3. de aia. ꝯ°. 5. ⁊. iz. meta. ꝯ°. 3. ergo ⁊c. ℂ p̃. ꝯ°. 7. metaphy. ꝯ°. 31. loquēs de v̉tute iformatiua dicit ꝙ v̉tus iformatiua nō est in semine: sicut aia in calore nāli: sed ē ita ꝙ sit iclusa in eo sicut aia ē iclusa in corporibus celestib⁹. Ex q̃bus v̉bis clare pꝫ. ꝙ ꝯ° tenuit intelligentiā non esse formā dantē esse formalr̃ ipsi celo: nā aliter cōparatio Auero. nulla esset: qꝛ vult ibi ostēdere ꝙ v̉tus iformatiua exñs in semine nō est in semie: sicut forma subalis ei⁹: eo mō quo aia est i calore nāli: qꝛ aia ē forma dās eē calori nāli: si teneam⁹ calorē nālē eē formalr̃ aiatū iuxta illud Aristo. in de morte ⁊ vita. vbi hꝫ ꝙ g̃natio est pª p̉ticipatio aie in calido nāli. Et vita est eius permansio vel saltē aia est forª subalis corporis organici physici dispositi per calorē nālem: si teneamus calorē nālem nō esse formalr̃ aiatū. Et ideo v̉tus informatiua est in semine: sicut intelligentia est in orbe ⁊ nō sicut aia est i corpore: ac si diceret cōmentator ꝙ v̉tus informatiua est in semine: sicut motor i mobili: ⁊ non sic̃ forma in mā: sicut ēt intelligētia est in orbe: sicut motor i mobili: ⁊ nō sicut forª dans esse. Et pꝫ ꝙ ista auctoritas non recipit glosaꝫ: nec distictio de forma educta ⁊ nō educta h̃ hꝫ locū: vt pꝫ intuenti. ℂ p̃. ois forª dans eē est diuisibilis ad diuisionem subiecti fm Auero. vt demonstraui in q̄ōne mea de spēbus intelligibilibus. Si igitur deus est forma dans eē celo esset vtiqꝫ diuisibilis: ꝯña est Auero. in. 8. phy. cōmento. 78. ℂ p̃. ois virtus exñs in mā est finite motionis. deus est hᵒ. p vos. igitur ⁊c. ꝯña est eiusdem Auero. ⁊ Aristo. in loco p̉allegato. ℂ p̃. ois forma dans eē in mouendo mouet̃. deus p vos est hᵒ. igit̃. Jsta intuētib⁹ 7ᵐ. ⁊ 8ᵐ. phy. sūt notissima. ℂ Quo igit̃ bone deus isti tenētes intelligentiam dare esse formalr̃ ipsi celo fatentur se nō exire mētē Ar. ⁊ auer. ℂ Dicam⁹ igit̃ nos cū peritiorib⁹ pipathericis ⁊ aueroystis ꝙ iteª n̄ ē forª celi dans eē formalr̃ ipsi. Et ꝙ ipm celū seclusa intelligētia nō est pura potētia: sed est mā in actu. Et ꝙ ois forma dans esse materie fm Auero. est educta de potentia māe. ℂ Sꝫ ꝯ istā opionē insurgūt nōnulla dubia. Nā vr̃ ꝯdictio in dictis ꝯ°. Nā p̃ celi commētator appellauit celū formā respectu elītoꝝ: vt pꝫ i cōmēto. z4. Jn. 9. aūt meta. ꝯ°. 17. dixit ꝙ nihil p̃hibet: vt celū sit mā: sed p̃hibet: vt sit forma. ℂ p̃. dubitatur circa aliud dictuꝫ: qꝛ tu dixisti ꝙ intelligētia nō ē forª dās eē celo. Sꝫ ꝯ. Nā auer. l p̃ z. z. ⁊. 3. cap̃. de suba orbis. Et i. 8. phy. 78. ⁊. 79. Et alibi frequēter ꝯsueuit appellare itelligētiā formā celi. Jdē hꝫ. i. iz. metaphy. 6. ⁊. 36. ꝯ°. ⁊ in. 10. meta. ꝯ°. 7. dicēs ꝙ idē ē pᵐ efficiens p̃ma forma ⁊ vltimus finis. ℂ 3°. dubitat̃ circa aliud dictum: qꝛ tu dixisti ꝙ fm Aueroym. ois forma dans eē ē educta de potētia māe. ℂ Sꝫ ꝯ. itellᷤ agēs fꝫ auer. est forª intellᷤ possibilis: vt pꝫ ex. 3. de aia. ꝯ°. 36. ⁊. iz. metaphy. ꝯ°. 17. Et tñ intellᷤ agēs nō est eductus de potētia itellᷤ possibilis. ℂ 4°. dubitat̃ circa aliud dictū: qꝛ tu dixisti ꝙ celuꝫ seclusa itelligētia est mā in actu fm Auero. ℂ Sꝫ ꝯ: qꝛ tunc ꝯ° sibi ꝯdicit in pª celi. ꝯ°. 95. vbi habet ꝙ ista nā. s. celū est nā neutra: ⁊ nō est exñs per se in actu. ergo videt̃ ꝙ celū sit in actu per intelligentiā tanq̃ p formā. Et sic celū seclusa itelligētia ē pura poª. ℂ 5°. dubitatur. Nā si corpora celestia nō essent informata formis dātibus esse: q̃uo igitur a cōmentatore appellant̃ aiata cuꝫ

aīa dicatur ab animando. Item quō corpora celestia pos sent moueri per aliquod principiū separatum ab ipsis.

Ad istas obiectiones respōdet. ⁊ primo ad p^m. dico ꝙ commentator in p̄ celi. cōmen. 24. dixit ꝙ celū est q̄si forma respectu elementoꝝ: ⁊ nō dixit cōmentator ꝙ celū sit v̄e for^a: vn̄ omne ꝯtinens aliud: ⁊ omne ꝑfectius aliquo pōt dici q̄si forma illius: vt p3. 3. de aīa. cōmen. 36. Et. 4. celi. tex. commen. 22. Et sic itelligit dictū Auer. in. 3. de aīa. in cōmen. 14. ꝙ intelligentie ꝑficiūt se adinuicē ꝑ q̄ꝫto vna est ꝑfectior alia: ⁊ vna itelligit aliā: sic vna pōt dici forma ⁊ perfectio respectu alterius: vt p3 ēt ab eodē. in. 12. metaphy. in ꝯ^to. 44. ꝙ aūt celū dicat q̄si for^a respectu elntorū: eo modo q̄ dictū est: p3 ab eodē cōmentatore in eodē ꝯ^to. 24. p̄mi de celo. vbi declat seip̄m dicens. corpa. n. celestia ꝯseruāt elnta ⁊ continent ipsa: et vīr sunt in eis q̄si for^a ⁊c. ❡ Ad 2^m r̄ndet. ꝙ vt h3 commentator. in. 12. metaphy. in commen. 29. in sub̄a eterna iueniunt cause que per silitudinē dicūtur cause cū causis generabilibꝰ ⁊ corruptibilibus: vn̄ mā̄ s3 silitudinem dr̄ esse in eternis corporibus ⁊ non vere. nā rō formalis māe est ex quo fit aliqd cū insit. Et sic celū non dr̄ mā̄ respectu itelligentie: s3 dr̄ mā̄ inquantū est subiectū: in q̄ subiectiue recipit operatio intelligentie. Silr in v̄a mā̄: vt. d. commentator in illo commen. inuenit po^a ad esse: in celo aūt inuenit solum po^a ad vbi: ⁊ non po^a ad esse. Et sic ip̄m celum dr̄ silitudinarie mā̄ ⁊ non vere mā̄. Sic ēt intelligentia dr̄ esse forma celi s̄m silitudinē: ⁊ nō dr̄ vere forma dans eē formaliter ipsi: vn̄ inte^a dr̄ for^a celi vel exēplaris: vt potest colligi de mente Auer. in. 12. meta. in cōmen. 18. vbi h3. ꝙ oēs forme sunt in po^a in p̄^a mā̄: ⁊ sunt in actu in p̄mo motore. inquantū p̄mus motor continet eminenter oīa ista iferiora: vel aliter. intelligentia pōt dici for^a inquātū ex plenitudine sue ꝑfectiōis ex necessitate nature s̄m ph̄os cōmunicat per motum ⁊ lumen suā perfectionē istis inferioribus: ⁊ sic ipse itelligentie dicūtur for^e ratione sue ꝑfectionis cōmunicate alijs rebꝰ: vt potest colligi ex sententia cōmētatoris. 12. metaphy. cōmen. 36. Et a subtilissimo scoto. in. 4. sniaꝝ. distin. 48. q. 2. dr̄ esse inte^a for^a celi: inq̄ꝫtū assistit ipsi celo dās sibi motū eternū ⁊ ꝑmanētiam eternā: vn̄ s3 ꝑipateticos duplex est for^a: dās eē ⁊ assistens: vt p3. 2. de aīa. ꝯ^to. 11. ⁊ ꝯ^to. 30. Et in. 3. de aīa. in ꝯ^to. 5. ꝯ alex. ❡ Ad 3^m. qd̄ oībus difficilius est. dico saluo semper meliori iudicio alr̄ sentiētiū in mā̄. ꝙ ꝓpō illa est vīr v̄a ꝙ s̄m auer. oīs for^a dans eē est educta de po^a māe. Et ad istā iā de itellectu agēte. dico ꝙ vt h3 cōmentator. in. 12. metaphy. ꝯ^to. 17. dicit ꝙ ipse declauit in. 3. de aīa ꝙ itellectus agēs ē q̄si for^a itell's possibilis. Et nō dicit ꝯ^tor. ꝙ intellectus agēs sit v̄a for^a eiꝰ dās eē formalr̄ sibi. Et iō dixit ꝯ^tor in eodē ꝯ^to ꝙ intellectus possibilis rectius dr̄ locus respectu itell's agentis q̄ꝫ mā̄: q2 vidit ꝙ intell's agēs nō erat for^a dās eē intellectui possibili educta de po^a eiꝰ: sicut fo^a educit de po^a māe. Et scio ꝙ viri clarissimi i via auero. cōcordāt mecū in hoc: l3 ēt multi alij excellētes aueroyste: sint in oppositū. Et iō si alias mihi occurret alr̄ dicēdū mutabo sniam: q2 arg^m valde me angit: sicut vides. ❡ Ad 4^m dubiū. dico ꝙ nō est ꝯdictio. nā celū seclusa itelligētia nō dr̄ eē in actu q̄ꝫtū ad accidētia q̄ isunt sibi rōne eius: puta q̄ꝫtū ad motū: vt p3. 12. meta. ꝯ^to. 41. ⁊ q̄ꝫtū ad q̄ꝫtitates: ⁊ alia h9 vt p3 p̄ cap. de sub̄a orbis. Et 2. celi. ꝯ^to. 3. Cū v̄o dixit ꝙ celū est mā̄ i actu h̄ h3 v̄itatē ꝑ ꝙ celū distiguit a mā̄ p̄^a q̄ ē ens i pura po^a. ❡ Ad 3^m du^m dico ꝙ corpa celestia nō dicunt aīata aīa vegetatiua: q2 i celo nō sūt po^e aīe vegetatiue. v3. nutritiua ḡnatiua ⁊ augmētatiua. Ista. n. corpibus icorruptibilibꝰ cōpetere nō pn̄t. Nutritiua. n. data est viuētibus ad ꝯseruationē idiuidui. cuius ꝑtes māles ꝯtinuo fluūt: vt p3 p̄ de ḡnatiōe. tex. ꝯ^ti. 38. Et. 2. de aīa. Silr ḡnatiua data est viuētibꝰ: vt ꝑpetuent in spē: q2 s3 idiuiduū ꝑpetuari nō pn̄t: vt p3. 2. de aīa. tex. ꝯ^ti. 34. Nec ēt corpa celestia dicunt aīata aīa sensitiua. Sensus. n. dati sunt aīalibꝰ ad salutem: vt ꝑ ipsos ipedimenta euitarent: vt p3 ab aueroy. ꝯ^to. 36. 12. metaphy. In celo aūt ipedimētū ⁊ malū non repit. Et ideo ociose nā̄ tribuisset ipsi sensus. ❡ Itē. oīs sensus fundat i tactu: vt p3. 2. de aīa. Et aīa sensitiua regrit determinatā mixtionē quatuor q̄litatū p̄maꝝ. hec aūt ⁊ ꝯsilia sūt valde extranea a nā̄ celesti sicut vides. Et hoc videns cōmētator auer. dixit in. 12. meta. ꝯ^to. 36. Et ex hoc q̄dē apparet bn̄ hec corpa celestia eē aīata. Et ꝙ non hn̄t de v̄tutibus aīe nisi itell'm ⁊ v̄tutē desideratiuā q̄ mouet in loco: ⁊ h̄ declabit ex his. Dictū. n. i. 8. ph. q̄m mouēs hec corpa celestia in nulla existit mā̄: ⁊ ꝙ ē for^a abstracta. hec ꝯ^tor. Ex q̄bus v̄bis clare p3 ꝙ corpa celestia nō dicūt aīata: eo ꝙ habeāt aīam dātē sibi eē formale: sicut chimerizātes nr̄i tp̄is finxerūt. Nam vt. d. ꝯ^tor. 8. metaphy. ꝯ^to. 12. corpa celestia dicunt cōposita ex corpe ⁊ for^a aīata itelligibili: nō ita ꝙ ibi aīa sit res aīata. nō ita ꝙ illic est aliqd qd̄ aīat ꝑ aīam aut viuat ꝑ aīam: oē. n. qd̄ viuit ꝑ vitā est ḡnabile ⁊ corruptibile. modo si intelligentia esset forma dans esse celo: sicut isti dicunt: vtiq3 orbis viueret ⁊ esset animatū per ipsū: sicut corpus animalis dr̄ viuere: ⁊ eē animatū ꝑ aīa3 q̄ ē for^a eiꝰ. Ex h̄ expsse p3 ꝙ ite^a nō dat eē formalr̄ ipsi celo: vn̄. d. ꝙ sūt aīata ꝑ se corpa celestia. i. solū dicūt aīata: vt capit corpꝰ celeste ꝓ aggregato rōne alteriꝰ partis. i. itelligētie. Et dicunt aīata eo q2 aīa h3 duplicē rōnē: mouētis. s. ⁊ iformātis. de p̄^a rōne dixit ph̄s i. 2. de aīa ꝙ anima ē q̄ sensitimꝰ vegetamur ⁊ mouemur: q2 igit intelligētia dat motū ipsi celo: qd̄ ē qddā opus vite: vt p3 2. de aīa. tex. cōmen. 13. ꝑꝑ hoc dr̄ aīa celi. non āt dr̄ aīa celi: q2 iformat celū. q̄re ⁊c. ❡ Ad vlti^m du^m dico ꝙ nō icōuenit aliqd localr̄ moueri ab aliq̄ p̄ncipio sepato. nō. n. in oī motu locali regrit ꝯtactus mathematicus: q2 iste solū est necessariꝰ in mouentibus: ⁊ motis corporeis: s3 sufficit q̄nq3 concatatus virtutis: ⁊ sic est in proposito.

Restat mō soluere rōnes p̄ncipales an̄ opp^m q̄ōnis adductas. ❡ Ad p̄^m dico ꝙ illa auctoritas ꝯ^tor i. 2. capite de sub̄a orbis. solū vult ꝙ celū sit effectiue ab ite^a: sic motꝰ eiꝰ: sic i seq̄nti q̄sito magis patebit. ❡ Ad 2^m qn̄ dr̄ ꝙ vbi est effectꝰ formalis ⁊c. Ad h̄ respondet ꝙ vt h3 ꝯ^tor p̄ celi. ꝯ^to. 76. celū dr̄ tribꝰ modis. Dr̄. n. de toto mūdo: ⁊ dr̄ de ꝑte eiꝰ q̄ circulariter mouet. Et ēt dr̄ de orbe stellaꝝ fixaꝝ: hac distictiōe stante dico ꝙ qn̄ auer. hic inde dicit celū itelligere: ⁊ celū viuere. accipit celū ꝓ toto mūdo. i. ꝓ aggregato ex ite^a: ⁊ orbe: ⁊ nō accipit celū ꝓ ꝑte eiꝰ q̄ circulariter mouet: sicut expsse fatet ipse in p̄ capite de sub̄a orbis. dū dicit: ⁊ nō fuit dictū celū hēre aīā nisi ꝑꝑ appetitū existētē i eo: ⁊ motū localem. Appetitꝰ aūt q̄ ē i hoc corpe nō ē nisi q2 ē corpus celeste viuū ꝑ se appetens ꝑ se: nō ꝑꝑ po^am existētē i eo diuisibilē ꝑ eiꝰ diuisionē. eēt. n. ḡnabile ⁊ corruptibile. Et dr̄ eē motū ꝑ p̄n^m sepatū qd̄ ē i eo: nō ꝑ p̄n^m qd̄ ē ps i eo. Et hoc mō dr̄ viuū ⁊ itelligēs. Et si eēt itelligēs ꝑ ꝑtē i eo nō eēt itelligēs ꝑ se: ⁊ eēt sile hoī i hoc ꝙ est appetēs ⁊ viuens ⁊ mouens i loco. Et vīr q2 declatū ē actionē istius corpis esse eternā declarabitur formam eius non existere per suū subm. Et suū subiectū esse simplex non cōpositū ex materia ⁊ forma: q̄m si ita eēt: esset generabile ⁊ corruptibile. hec ille formalr̄. Ecce igit quō s̄m mentē auer. celū nō itelligit ꝑ ꝑtē q̄ est in eo: modo si intelligentia daret esse celo formalr̄: vt isti fingūt. vtiq3 esset pars ipsius. Et iō bn̄ dixit ꝯ^tor ꝙ si ce-

lũ dr̄ itelligere hoc ē ꝑ pn^m separatũ.i.ab stractũ nõ inhe rens neqꝫ dãs esse celo formalr̄.nõ.n.põt itelligere cõmē tator.ꝙ tale pn^m sit separatũ quãtũ ad assistentiã ꝛ opera tionē:imo vt sic est ↄiũctũ tale pn^m ipsi celo sicut nauta q̄tũ ad opus est ↄiũctus ipsi naui. ¶ Ad 3^m dico ꝙ cõmē tator pro tãto dixit ꝙ ex inte^a:ꝛ orbe fit verius vnũ q̄ ex mã ꝛ for^a:qꝛ fit indiuisibili^9 vnũ:nã itelligētia vnit̃ orbi nõ mediãtibus q̄titatibus interminatis: sicut vnit̃ for^a mãlis ipsi materie.diuisibilitas autē in tali for^a diuisibi li ad diuisionē subi attestatur ꝛ arguit iperfectionē ꝛ cor ruptionē.Et hoc nõ cõpetit ipsi itelligētie.Et ꝙ hec fue rit idubitata snīa Auer.pꝫ ꝙ v̄ba q̄ subdit ↄ^tor in media te in illo cõmē.3.dicēs:ꝛ cã istius adunatiõis iter istã for mã ꝛ suã mãꝫ ē:qꝛ nõ coheret sue mãe mediãtibus dimē sionib^9:sic for^e gn̄abiles ꝛ corruptibiles. ¶ Ad 4^m dictũ est q̃uo sube celestes dicũtur cõponi ex mã ꝛ forma aīata itelligibili:qꝛ sumit̃ celũ ꝑ aggregato. ¶ Ad 5^m dico ꝙ illa ꝓpõ.nullibi in dictis Auer.nec alicui^9 sani capitis re perta est:ꝙ nullũ aggregatũ ex assistētib^9 denominat̃ ab operatione ↄueniēte alteri assistētiũ.Et iõ negetur tãq̄ erronea.Et ad aliud dictũ est i dubitatiõib^9 q̃uo celũ ē i actu ꝑ itelligētiã:qꝛ hoc dr̄ itelligi q̄tũ ad oīa accidentia terminata:qꝛ alia ibi nõ sunt.ista aũt insunt mediãte itel ligētia:sicut apparet exercitatis i via ei^9.Et sic ēt dõm ē ad auctoritatē Auer.ꝑ phy.cõmē.63.vũ dixit corpus ce leste ↄstitui per itelligētiã pro q̄to effectiue depēdet ab ea:ꝛ q̄tũ ad accidētia q̄ insunt ei ꝛc̄. ¶ Ad vltimã dico ꝙ celũ dr̄ aīatũ mõ supra exposito.Et qñ dr̄ aīa ē act^9 cor poris ꝛc̄.Et aīa ē qua viuim^9 ꝛc̄.dr̄ fm Auer.ꝙ talis dif finitio data de aīa nõ dr̄ vniuoce nec equoce de oī aīa: sꝫ analogice:vt pꝫ.2.de aīa.cõmen.ii.ꝛ.30.ꝛ.3°de aīa. com men.5.ꝛ sic est i ꝓposito.intelligētia nõ est aīa celi eiusdē rationis cum aīabus vegetabiliũ vel aīalium:sed solum dr̄ aīa celi pro q̄to assistit ei:ꝛ dat operari eidē.Et hoc ēt fatet̃ magnus albertus.in.ii.sue meta.tractatu.2.caplo 12.hec ēt fuit indubitata snīa Aueroys.in ꝑmo caplo.de suba orbis. ¶ Sed ↄ predictam rñsionē dubitat̃:qꝛ tu dixisti ꝙ inte^ra dr̄ aīa celi eo modo quo anima inte^ua sꝫ ↄ^tor dicitur forma hominis:ꝛ adduxisti auctoritatē cõ mentatoris dicentis ꝙ diffinitio data de aīa non dicitur equoce nec vniuoce sꝫ analogice. ¶ Sꝫ ista auctoritas ē ↄtē.Nam auer.tenet simplr̄ omnem aīam dare esse sub stantiale ipsi corpori:sed pro tanto dixit ꝙ diffinitio da ta de anima dr̄ fere equiuoce propter animam intelle ctiuaꝫ:que lꝫ sit forma dans esse.non tamē est educta de po^a materie: sicut est anima vegetatiua ꝛ sensitiua. Et in hoc discrepat commentator ab alexandro: qꝛ alexan der posuit animam intellectiuam esse eductam de potē tia materie:ꝛ nõ solũ ꝙ sit forma dans esse.Et ista est sen tentia multorum aueroystarum nostri temporis. ¶ Sꝫ contra istam opinionem istatur.Naꝫ cõmētator scdo de anima.commen.21.dixit ꝙ anima intellectiua rectius di citur nõ anima q̄ anima.Et hoc nõ dixisset si teneret ani mam intellectiuam dare eē. ¶ Pro quo tu debes scire fm arabes ꝙ aīa dicit̃ ab animãdo ꝛ informando corp^9. Et hoc põt colligi ex snīa auicēne q̄ in nono sue metaph. caplo.4.loquēs de aīa imaginatiua celi q̄ fm Auic.erat for^a dans eē celo nõ educta ↄ po^a mãe:sed solũ ꝑ simplicē emanationem a pri^a inte^a ꝓducta hꝫ.h̄ v̄ba.Nos.n.iã ost dimus ꝙ aīa vniuscuiusqꝫ celi ē ei^9 ꝑfectio ꝛ ei^9 for^a nec est suba sepata.alioqn eēt itelligētia non aīa.Ex q̄b^9 v̄bis clarissime pꝫ ꝙ aīa apud arabes dr̄ for^a iformans cuius dr̄ eē aīa:inte^a aũt dr̄ for^a assistēs. Et iõ qꝛ aīa itellectiua fm Auer.dr̄ forma separata fm esse:ꝛ solũ dr̄ assistere or bi humano:ꝑꝑ hoc dixit ꝙ ē magis mãifestũ de ea:vt sit nõ aīa:vñ recti^9 dr̄ itelligētia fm ꝑn^a eius:sicut pꝫ i pluri b^9 cõmē.ei^9.i.3.de aīa q̄re ꝛc̄. ¶ Rursus cõmētator.i ↄ^to 5.3.de aīa :arguit ↄ alexã.q̄ credidit ꝙ diffõ data de aīa vniuoce cõpetit oī aīe:qꝛ act^9 posit^9 i diffõne aīe ↄuertit̃ cũ ipsa for^a:for^a aũt ꝛ finis coincidũt i idē numero: vt pꝫ 2.phy.cõmen.7.Et iõ si oīs aīa ē actus corꝑis:oīs aīa est finis finiēs ꝛ terminãs ipm corpus.Finis aũt ꝛ termin^9 nõ põt separi a re cui^9 ē finis:ꝛ iõ Alex.ↄclusit oēm aīaꝫ esse formã iformãtē corpus nullo mõ a corꝑe seꝑabileꝫ. Auer.ãt deridet Alexan.dicēs ꝙ deceptus ē:qꝛ credidit ꝙ actus posit^9 i diffõne aīe est vniuoce dict^9 de oī aīa:cũ nõ sit ita.Oportet autem si auer. contradicit Alexandro ꝙ talis ↄdictio referat̃ ad idē. mõ Alex.d.aīam esse finē ꝛ eē formã corꝑis:pꝫ ãt ꝙ hoc nõ dixit nisi ꝑ q̄to aīa dat eē:ꝛ nõ ꝑ q̄to aīa est educta de po^a mãe.Nã for^a dr̄ finis mãe ꝑ q̄to iformat mãꝫ:ꝛ dat ei eē formale:qꝛ sic forma dr̄ cã mãe:nõ ãt dr̄ for^a finis mãe ꝑ q̄to educit̃ ↄ po^a ei^9: qꝛ sic hꝫ rõnē causati. ipa for^a i genere cause mãlis:qꝛ ex 2.phy.cause sunt sibi inuicē cause. Si igit̃ auer. accusat alexã.de aīa itellectiua.de qua tenuit ꝙ sit finis corꝑis: nõ est nisi:qꝛ Auer.discrepat ab eo penes aīam intellecti uã dare eē: ꝛ nõ solũ penes eã eē eductã de po^a materie. ¶ Amplius tũc aīa itellectiua eēt diuisibilis:qꝛ applica ret̃ hoī ꝑ q̄titatē:qꝛ mediãte cogitatiua q̄ ē q̄ta. Ita ar guit cõmē.de itelligentia respectu celi.cõmen.3.ꝛ ꝑ capi te de suba orbis. Nec hic valet rñsio chimerica de forma educta de po^a mãe.ꝛ de forma nõ educta de po^a mãe : qꝛ ēt itelligentia nõ est forma educta de po^a mãe. q̄re si sol uas arg^m de aīa itellectiua ꝑ illã distinctionē:necesse ē ar gumētũ cõmen.ēt solui qd̃ ipse facit de itelligētia ꝑ ean dē distinctionem ꝛc̄. ¶ Et has rõnes isti moderni vide re nõ potuerũt:q̄re bñ diximus nos ꝙ itelligētia fm auer. eo mõ est aīa celi q̄ aīa itellectiua fm ipm est for^a hoīs:ꝛ hec dicta sufficiãt q̄tũ ad ꝑ^m q̄situ ꝛc̄. ¶ Scdm dubium ꝑncipale erat:vtrũ itelligētia det esse orbi i genere cause efficiētis.Et arguit̃ ꝙ nõ auctoritate cõmē.in.4.celi.cõ mēto ꝑ.vbi hꝫ.Res.n.eterne nõ hñt agēs nisi scdm simi tudinē:neqꝫ hñt ex q̄ttuor causis nisi formalē ꝛ finalem. Et si habuerit aliqd q̄si agens.nõ erit nisi inq̄tũ est for^a illi ꝛ ↄseruãs ipm. ¶ Amplius ꝑ metaphy.cõmen.31.sub stãtie abstracte nõ sũt de substãtiis istarũ rerũ sensibiliũ cũ ille sint eterne:Iste ãt generabiles ꝛ corruptibiles : ꝛ iõ nõ pñt eē cãe eorũ:neqꝫ fꝫ formas:neqꝫ fm agētes:mõ si de quo magis vr̄ inesse ꝛ nõ inest:q̄ nec de q̄ minus:sed magis vr̄ ꝙ itelligētie ꝛ entia eterna sint cã effectiua isto rũ sensibiliũ causatorũ.Cũ vt inq̄t phs ꝑ metheororũ opꝫ istũ mũdũ iferiorē supiorib^9 lationib^9 esse ↄtiguum : vt oīs ei^9 v̄tus gubernet̃ inde.Sꝫ taliũ nõ sũt cã efficiēs:vt patuit:q̄ mlto min^9 eternorũ. ¶ P.si celũ effectiue dépēde ret ab itelligētia:sequeret̃ ꝙ ex se esset possibile ꝛ esset ne cessariũ ab alio.ↄñs ē ↄ Auer.8.phy.commen.79.ↄ Alex. ꝛ Auicē.ↄña ꝓbat̃. Nã cõmen.12.meta.cõmen.41.dic̄ ꝙ ista distinctio.s.necessariũ ab alio ꝛ possibile ex se solũ re perit̃ i motu celi.ꝛ reddēs cãm isti^9 inq̄t:qꝛ motus est ab alio:sed suba hꝫ eē ex se. Pꝫ aũt ꝙ mot^9 hꝫ esse ab alio ef fectiue.Suba igit̃ celi si est necessaria ex se hoc est: qꝛ hꝫ eē ex se: put li ex se.dicit ꝑuationē cause efficiētis. Nam aliter rõ cõmē.ibi nõ ꝓcedit. ¶ Amplius cõmē.in.2.ce li.cõmen.102.inq̄t ꝙ si posuerim^9 ꝙ mediũ est cã graui tatis.Meli^9 ē dicere ꝙ ē cã ↄseruãs getē q̄ agens:ꝛ red dens cãm hui^9 subdit.Terra.n.nõ est generata fm totũ: q̄re eterna fm cõmen.rectius dicunt̃ hēre cãm ↄseruãtē q̄ cãm agentē. ¶ P.3°metaphy.tex.cõmen.3.in imobi libus nõ est efficiēs neqꝫ finis ꝛc̄. ¶ Rursus ꝓbat̃.eter na vlr̄ nõ hēre cãm efficiētē stãtibus duobus suppositis

que sunt notissima in via peripateticoru. p^m q ex nihilo
non fit aliquid. in hoc. n. conuenerunt omnes qui de na-
tura locuti sunt: q ex nihilo nihil fit: vt inquit phus in p
de physico auditu. tex. cōmen. 34. Secūdū suppositū est:
q motus celi nunq incipit esse: sicut pz octauo physico.
Istis stantibus probatur q entia eterna alia a primo nō
sunt facta. Et primo de mā: qz si mā esset facta mā eēt an
teq esset per p^m presuppositu. Et sña ista est arist. z com-
men. in primo phy. tex. cōmen. 82. Et. 12. metaphy. tex. cō
men. 12. vbi probat q mā nō generat: qz sic esset proces-
sus in infinitū vel saltim oportet deuenire q ex nihilo fi
at aliqd. Et per idē fundamētū probat q celū nō fit fcm:
qz tūc esset ex nihilo. Et per idē fundamētū probat q in-
telligentie non hnt cām agentē: qz tunc ex nihilo fuissent
producte. Et ideo cōmētator ꝯ Auicen. inquit. 12. meta.
cōmen. 44. q in intelligentijs nō est actio neqz cōsecu-
tio neqz pventus. ⁋ Propter has rōnes mot⁹ grego. ari
minēsis i scdo sententiarū. distin. prima. qōne prima. Di-
xit entia eterna nō hēre cām efficientē. ⁋ Cōfirmat ista
positio: qz in omni mutatiōe est terminus a quo z termi-
nus ad quē: vt pz quinto phy. tex. cōmē. 3. Si igitur celū
est productū ab intelligētia: terminus ad quē istius pdu
ctionis est eē celi. terminus aūt a quo erit celi nō esse. Et
tūc sequit celū nō semp fuisse. ꝯ phz in primo celi. ⁋ P.
cui nō cōpetit rō formalis cause efficientis tale nō est ef-
ficiens: sed sic est q rō formalis cause efficientis remoue
tur ab intelligētijs: z maxime a pma itelligētia. ergo. ma
ior pz per locū a cā formali ad effectū formalē. seu a diffi-
nitione ad diffinitū. Minor pz. Nā ratio formalis cau-
se efficiētis est principiū vnde motus: sicut est snia phy-
losophi in scdo physicorū. tex. cōmē. 29. prima aūt intelli
gentia respectu eternorū nō est pn^m: vnde motus. non. n.
per motuz ista producit i esse. quare zc. ⁋ Preterea. tūc
sequeretur q in deo esset prioritas z posterioritas. Et de⁹
esset prior seipso: quod est ꝯ phm z cōmentatorem. 12. me
taphy. tex. cōmen. 39. probatur sequela: nam certuz est q
deus est causa finalis oium. Si igitur vltra hoc esset cau
sa efficiens: cū cā finalis sit prior causa efficiente. Si igit
prima intelligentia in vtroqz genere causat: tunc ipsa eēt
prior z posterior seipsa. ⁋ Amplius si eterna essent pdu-
cta: tūc in ipsis eēt potētialitas: ꝯña est ꝯ commētatorez
12. metaphy. cōmen. 30. Et. 2. celi. cōmēto. 33. vbi hz q in
ente necessario nulla est possibilitas: z idē hz in cōmento
34. ꝯña deducitur. Nā omne productū est possibile pro-
duci. Aliter. n. impossibile fieri fieret: quod est absurduz:
tunc vltra. oē qd est possibile est nouū: qz est cōtingēs. mō
mā est per quā res pōt eē z nō esse. 7. metaphy. tex. cōmē.
22. z. 53. Si igit itelligētie eēnt pducte essent possibiles:
z si essent possibiles essent mālēs: z si mālēs: ergo corru-
ptibiles. ⁋ Cōfirmat p phm nono metaphy. tex. cōmē.
17. z. 12. meta. tex. cōmē. 35. vbi hz q nullū sempiternum
est po^a. Sed oē tale est actu ens. ⁋ Cōfirmat qz in eter-
nis non differt esse a posse. tertio phy. tex. commē. 32. igi
tur entia eterna nūq fuerūt in po^a ad produci. ergo non
habent cām producētē. ⁋ Amplius sequeret q esse eter
norū esset in cōtinuo fieri. Nā omne quod producitur de
eo est vez dicere q pducit: vel aliqn verū fuit dicere q
pducit. Et tūc quero aut entia eterna pducūtur qn sūt:
aut aliqn producūtur z nō semp. Si secundū igit non ab
eterno. Si primū tunc essent in ꝯtinuo fieri qd vr absur-
dum: qz tunc essent entia successiua z non pmanentia: pp
has rōnes henricus de gandauo in quolibeto p. q. 7. ha-
bet q iplicat aliq a deo ab eterno fuisse. ⁋ In oppositū:
z pro pte va est snia Ari. z cōmen. in scdo prime phie. tex.
cōmen. 6. vbi probāt q in causis efficientibus nō est pro-
cessus in infinitū. Sed est deuenire ad vnū primū effici-
ens omnium entium. Tale aūt non est nisi deus benedi
ctus. ⁋ P. 10. metaphy. cōmen. 7. idē est primū efficiens:
prima forma: z vltimus finis. Idē hz. 12. metaphy. cōmē.
6. 36. 38. 41. 48. z. 51. In quo cōmen. 51. inquit q scia dei ē
cā totius entis. ⁋ Amplius Auer. in li. destructio destru
ctionū. in disputatione tertia. in solutione. 18. dubij. iquit
versus finez. Amplius declaratuz est a phylosophis q id
quod dat entium separatorum a mā finez: est illud quod
dat eis esse. Forma. n. z finis sunt vnuz z idē in hac specie
entium: ergo illud qd dat finez entibus illud met dat for
mam. Et illud qd dat formaz est agens: ergo illud qd dat
finē huic esse est agens. Apparet idcirco q primū princi-
piū est omnium istorū principiū. s. agens: z forma z finis.
⁋ Amplius cōmētator. in. 2. caplo de suba orbis probat
celū hēre esse z permanētiā a deo: sicut z mot⁹ celi. Et in-
quit: q finis significat agens significatione necessaria.
Cū igitur deus fm omnes sit cā finalis entium. erit igit
z efficiēs. ⁋ Cōfirmat qz cōmen. ibidem reprehendit il
los qui dicebant celum dependere a deo solum quantuz
ad motum. nō autem quantum ad substantiā suā: vn ar-
guit contra ipsos sic. Illud a quo depēdet propria opera
tio alicuius ab eodē dependet essentia quā cōsequit ope
ratio. pz ista inductiue: qz a quo dependet passio: z subm.
Sed motus celi qui est propria opatio z passio celi depē-
det ab intelligentia: ergo z substantia celi ab intelligen
tia depēdet. Motus aūt celi dependet effectiue ab itelli
gētia: g z ipm celū. Nec valet rnsio gregorij dicētis q ce
lū depēdet ab itelligētia quo ad suā essentiā i genere cau
se finalis. Nā vt pz ex rōne cōmētatoris sequit celuz de-
pēdere effectiue. ⁋ P. Cōmentator. 2. metaphy. cōmen.
4. hz: q manifestū est: q si est hic pria cā oium entiuz: vt
declaratū est in scia nāli q illa cā est magis digna: z i eē:
z in veritate q omnia entia. Omnia. n. entia nō acqrunt
eē: z veritatē nisi ab ista cā. Est igit ens per se: z vez p se,
z oia alia sunt entia z vera per eē z veritatem eius zc.

In hac qōne inuenio gregoriū ariminēsem. in
2°. snia. dist. i. q. i. dicētē. Nullū
eternū hēre cām efficientē. Pro solutione aūt auctorita-
tū cōmen. hinc inde que vident sonare oppositū ipse ima
ginatus est vnā distinctionē. vz. q duplex est agens. s. fz
veritatē. Et tale est agens cū motu: z est pn^m: vn motus: z
sic agens distinguit ꝯ alia genera causarū. Alio modo su
mit agens fz silitudinē z improprie: z sic omne qd est cā
pp quā aliqd est tale dr agēs respectu illius: z sic agēs nō
distinguit ꝯ formā: z contra finem: immo vt sic ipsa for-
ma potest dici agens isto modo. Colligitur autem ista di
stictio ex commentatore in quarto celi. commento pmo.
vbi hz. Res eniz eterne non habent agens nisi fm simili
tudinem: neqz habent ex quatuor causis nisi formalez z
finalem. Et si habuerint aliquid quasi agens: non erit ni
si inquantum est forma illi: z conseruans ipsum. Et p hoc
soluit omnes auctoritates commētatoris. in libro de sub
stantia orbis. capitulo secundo: quando dicitur q intel-
ligentia est agens respectu celi: intelligitur scdo modo su
mendo agens. pro quāto. s. omnes dispositiones: quas ha
bet celum. puta talem figuram z talez motū: z huiusmo-
di omnia habet merito intelligentie in ratione finis. Et
ita breuiter dicit intelligi omnes auctoritates que vidē
tur sonare itelligentiā esse cām agentē respectu celi zc.

Sed salua pace tāti doctoris. Ista opinio vt
mihi videtur non est de intē
tione Aristo. z commē. Nā ipse negās entia eterna hēre
cām effectiuam compellitur fateri quod negat. Certum
est enim q motus celi z generatio est eterna. Et tamen

ista habent causaȝ vere efficientem. Sed ad hoc dicebat ꝙ lȝ ab eterno fuerit generatio. tamen generatio non est eterna vel nō est ab eterno: qꝛ nulla generatio est eterna. ¶ Sed ꝯ. qd de motu celi qui teste pħo est eternus ĩ vni/tate numerali. Sed ad hoc dicebat ꝙ ista propō est falsa in via Arist. totus motus celi est eternus. Maxime secū/dū tenētes motū esse rem distinctam a mobili. Naȝ si ly totū. sumat̃ cathegorematice vel sincategorematice sem/per est falsa. Si. n. sumat̃ primo modo pȝ ꝙ nihil aliud ē q̄ ipsum perfectuȝ ex suis ptibus: ⁊ sic dicendo totus mo/tus celi est eternus. sensus est ꝙ motus perfectus ex om/nibus suis partibꝰ ꝯstās est eternus. Et pȝ ingt ꝙ hoc est falsum. Silr scđo modo est falsa: qꝛ sensus est ꝙ quelibet pars motus sit eterna. ¶ Sed ista rñsio nō est digna tan/to viro. Nā certū est ꝙ motus celi: vt est ens vnū nume/ro est eternus: vt est snīa phī in. 8. physicoꝝ. tex. cōmen. 56. ⁊. 57. Et ex gnto metaphy. caplo de toto habet̃ ꝙ totū dr̃ de q̄ntitate continua: pȝ aūt ꝙ q̄ntitas continua est du/plex. s. permanens: ⁊ successiua. modo li totuȝ. qñ ꝯstruit̃ cū re successiua aliter verificat̃: q̄ qñ construit̃ cū re per/manente: verbi grã. ista. totū celū est eternuȝ. si li totū. su/mat̃ categorematice sensus est ꝙ celū perfectū ex oībus suis ptibus est eternū. Res. n. permanens simul actu hȝ suas partes ex qbus cōstat: sed li totū. cōstructū cū re suc/cessiua ad verificationē eius qñ sumit̃ cathegoremati/ce nō reqrit hoc: qꝛ repugnat rōni formali entis successi/ui habere oēs suas ptes simul: ⁊ pp hoc in successiuis nō est necessariū ꝙ illa dispositio que verificat̃ de toto veri/ficet̃ de parte totius. Et ideo cōcedenda vr̃ ista proposi/tio. totus motus celi ē eternus ⁊ si sic: tūc aliqđ eternum hȝ cām efficienteȝ. Confirmat̃: qꝛ scđm peripateticos in/telligentia que est cā efficiens motus celi per se intendit totū motuȝ: vt est vnus numero: ⁊ non intendit ptes mo/tus nisi ꝑ accñs: per hoc. n. fundamētum tollitur positio auicēne q fuit coactus ponere virtutem imaginatiuā in corporibꝰ celestibus. arguatur igitur sic. illud itelligētia per se efficit qđ per se itendit: pȝ qꝛ nō agit nisi per itelli/gere ⁊ velle. iz. metaphy. cōmen. 36. sed intelligētia per se itēdit totū motū celi: vt est vnus numero: ⁊ nō istas cir/culationes singulares: que quotidie ꝓducūtur nisi ꝑ ac/cidens: pro q̄to. vȝ. sunt ꝯtinuatiua totius: ergo itelligen/tia ꝑ se est causa effectiua totius motus: sed totus motus est eternus in verissima vnitate numerali: ergo aliquod eternū hȝ cām vere effectiuā: quod tu negas. ¶ Ꝓ. dedu/co Grego. ad ꝯdictionē: qꝛ ipse in scđo articulo prime qō/nis exponēs quō ista auctoritas cōmētatoris. in. iz. meta/phy. cōmē. 41. hȝ intelligi: dum cōmētator ingt: celū mo/uetur a duplici motore. dicit ꝙ hoc dȝ itelligi quo ad di/uersas dispōnes mouēdi. s. ĩ gñe cause efficiētis. Et ĩ gene/re cause finalis: vnde primus motor: vt effectiue mouet est posterior seipso: vt mouet in genere cause finalis: ⁊ sic primus motor dr̃ duplex motor ꝑpter duplicē rōnē mo/uendi: ſm quarū vnā mouet: vt efficiens: ⁊ vt sic est finite motionis: ⁊ ſm aliā rōnem mouet vt finis: ⁊ sic est infini/te motionis: ego habeo ꝯ te ꝙ in eternis ratio mouendi: vt efficiens: ⁊ ratio mouēdi: vt finis nō coincidūt in vnā rationē formalē. Immo sunt rōnes distincte formalr̃: lȝ sint idē subiecto. Cuius oppositū tu dixisti: ꝙ in eternis ratio mouentis vt efficiens coincidit cum ratione finis. Cōfirmatur per auerroym primo physice auscultationis. cōmē. primo. vbi hȝ ꝙ scia diuina considerat tria genera causarū. s. motorē: formā: ⁊ finē: pȝ aūt ꝙ scia diuina non ꝯsiderat motorē per motū producentē: qꝛ vt sic a natura/li considerātur: sicut ex snīa eius. iz. metaphy. commē. 5. Igitur alio modo cōsiderat̃ primus motor a metaphysi/co nec consideratur: vt est motor ſm similitudinē eo mo/do quo exponit grego. qꝛ vt sic coincidit cum fine: ⁊ per ꝯsequēs non ponit in numerū. Si igit̃ metaphysica con/siderat tria genera causarū: opȝ ꝙ rōnes formales ipsaꝝ sint distincte: ⁊ non coincidentes. Rursus cōmentator. iz. metaphy. commen. 44. contra auicennā inquit ꝙ in intelligentijs nō est actio: neqȝ passio nec consecutio: ne/qȝ prouentus. Tantū. n. illic est causa ⁊ causatum: ſm ꝙ intellectū est causa intelligentis: pȝ aūt ꝙ intellectū ē cā efficiens intelligentis inquantū intelligens est: sed dice/bat ꝙ intellectū non mouet: vt efficiēs: sed mouet vt for/ma. ¶ Sed ꝯtra aristo. in tertio de aīa. in tex. commen. 54. hȝ ꝙ obiectū mouet: vt efficiens. ¶ Amplius cōmē. iz. metaphy. commen. 36. hȝ. balneum in aīa mouet: vt ef/ficiēs: ⁊ balneū extra aīaȝ mouet: vt finis. ¶ Sȝ dicebat adhuc ꝙ illud argꝫ non procedit: qꝛ argumentuȝ imagi/nat̃ duo falsa in via auerroys. primum ꝙ secunda intelli/gentia intelligat primam per suam substantiam: quod ip/se dicit esse falsum: immo intelligit per substantiam pri/me. Scđm vero est ꝙ credit arguens ꝙ prima intelligē/tia sit cā efficiens secunde: ex hoc ꝙ causat intellectioneȝ in ipsa secūda: hoc autem est falsum: qꝛ tūc esset causa ef/ficiens suimet: qꝛ intellectio prime intelligentie est ideȝ cū sua substantia. Dicit insuper ꝙ ista probatio non pro/cedit: qꝛ cōmentator non dicit: sicut intellectum est cau/sa intellectionis: sed dicit sicut itellectum est causa intel/ligentis. Constat aūt ꝙ itellectū sumptū pro obiecto: vt est distinctū ab itellectione: sicut sumit arguens nō est cā efficiens itelligentis. Et si qñqȝ sit cā efficiens intellecti/onis in nobis. Et ideo inquit ipse ꝙ intellectum sumitur a cōmentatore ibi pro intellectione. Intellectio aūt ĩ no/bis nō est cā efficiens sed formalis: vt pȝ. ¶ Sed ista so/lutio salua pace non est vera: quod. n. dicit secundam in/telligentiā non per propriam essentiam intelligere p̄mā: sed per essentiam prime: dictum hoc est volūtarium: nec inuenitur auctoritas commentatoris pro hac positione: immo oppositum eius est magis probabile in via eius. Pro quo tu debes scire iuxta doctrinā eiꝰ. ĩ. iz. metaphy. cōmē. 51. Et ĩ lib. destructio destru. disputatiōe. iz. ⁊ ꝑ pte dispu. 3ª. in solutione. 18. dubij: ꝙ prima intelligentia ex quo est simplr̃ incausata: ⁊ actus purus nullam oīno ha/bens potentialitatē scđm viam peripateticoꝝ non intel/ligit aliud extra se: sed cognoscit suā essentiam tantū: que eminenter est omnia. Deus. n. est ens per essentiā: ⁊ alia sunt per participationem: sicut fuit sententia platonis: ⁊ etiam Aristo. vt est sententia commētatoris in secundo metaphy. cōmento. 4. Et ideo prima intelligentia que ē deus gloriosus sic intelligit oīa: pro q̄to intelligit illud quod est oīa. Tale aūt ē essentia eius: que. n. dispersa sūt in inferioribus. collecta sunt ĩ superioribus: sicut est sen/tentia dionysij ĩ lib. de celesti hierarchia. Exemplum āt accomodatū huic rei est: sicut ipse dicit: ille qui scit calo/rē ignis tātū. nō dr̃ nescire nām caloris existentis in reli/quis rebus calidis: sed iste est ille qui scit nām caloris ſȝ quod est calor. Et similiter primus scit naturam entis in eo ꝙ est ens simpliciter: quod est ipsum. Secunda aūt in/telligentia cū deficiat a perfectione prime. non. n. est sim/pliciter ens neqȝ simplr̃ vna: sicut prima: Sed est ꝑ par/ticipationem oīa ista: in qua reperitur aliqua potentiali/tas ⁊ priuatio inq̄tū ens est respectu perfectiōis simplr̃ a qua deficit: necesse fuit eaȝ intelligere aliud a sua essen/tia: quia sua essentia non est omnia eminenter: cū ipsa sit deriuata similitudo prime: ⁊ effectus eius. Et ideo secun/da intelligentia nō intelligit omnia: pro quāto intelligit illud qđ eminēter est oīa: sed itelligit oīa ꝑ q̄to itelligit

suam essentiam que est causatū ⁊ effectus illius quod est
eminenter omnia. Et ideo dixit Aueroys in lib. destru-
ctio destructionū. disputatione. 3ª. in solutione. 18. dubij:
ꝙ omne intelligens aliud a sui essentia est causatū ab in
telligibili. Et ideo cū secunda intelligentia intelligat pri
mam necessario sequitur ipsam esse causatam a prima.
Jam aūt videre potes: ꝙ cū scḋa intelligētia sit deficiēs
a perfectione prime: necessario in essentia eius aliqua pri
uatio ⁊ cōpositio reperitur: ⁊ per ꝯñs multitudo: cum oīs
multitudo ab vnitate procedat: sicut subtiliter declarat
Boetius in lib. de vnitate ⁊ vno: diuinū platonē imitās
talis enim compositio ⁊ multitudo: vt ego puto est ex po
sitiuo ⁊ priuatiuo: sicut supra declaraui: sicut igitur ꝓma
intelligētia que est ipsa entitas: ⁊ ipsa vnitas: simpliciter
vno simplici modo intelligit omnia: sicut secunda intelli
gentia que est ens ⁊ vnū participatiue aliqua compositio
ne participans in sui esse ⁊ multiplicitate: sic ⁊ in sui intel
lectione multiplicitatem quandā est videre. Accidit. n.
duplex respectus respectu quo ipsa est media inter extre
ma. Nam respectu prime ipsa est effectus ⁊ intelligit pri-
mam per suam essentiaȝ que est imago prime. Cognoscit
igitur primam pro quanto cognoscit seipsam ⁊ suam es-
sentiā que est effectus prime: ⁊ cognoscit tertiā: ⁊ alia in-
feriora ad ipsam pro quanto cognoscit suam essentiam q̄
respectu inferiorum ad ipsam est eminēter ea: ⁊ est cau-
sa eorū. Sed tu dices quis istorum duorum respectuum
in modo intelligendi secūde intelligentie dr̄ esse perfecti
or. Respōdetur ꝙ respectus modi intelligendi secūde q
est respectu prime est nobilior obiectiue. Respectus vo
eius respectu intellectionis quā hȝ de secunda est nobili
or ex parte modi cognoscendi. Aduertendū tn̄ est ꝙ iste
intellectiones nō sunt accidētia in ipsis intelligētijs: nec
sunt realiter distincte: vel ex natura rei iste intellectiōes
in ipsis. Sed talis distinctio ⁊ multiplicitas est solū ſm
modum intelligendi nostrū: vt videtur sentire Auer. 12.
metaphy. cōmen. 39. Redeamus ergo vnde diuertimus
ꝙ intelligentia secunda intelligit primā: nō per essentiaȝ
prime: sicut finxit Gregorius ariminensis ⁊ moderni: sȝ
sed intelligit eam ⁊ omnia inferiora ipsa: per propriaȝ es-
sentiā modo declarato: ⁊ ista est snīa cōmentatoris in lo-
cis adductis. Aduerte tn̄ hic: ꝙ itelligentia secunda non
intelligit ꝓmā sub rōne cause ad hunc sensum ꝙ intelle-
ctio secunde incipiat a sua essentia in rōne causati. Et ter
minet ad primā sub ratione cause. Nec intellectio ei⁹ re
spectu tertie icipit a sua essentia sub ratione cause. Et ter
minatur ad tertiaȝ sub ratione causati: tum quia ista co
gnitio esset respectiua: ⁊ per ꝯñs si nō haberet aliā cogni
tionem: secūda intelligentia de prima non esset perfecte
beata: tum qꝛ ista cognitio esset per discursum: qꝛ a causa
to deueniret i cognitionem cause. Nec obstat ꝙ ibi in ta
li discursu non sit successio: qꝛ accidit discursui inquan-
tum discursus est ꝙ sit cum successione. hoc enim verifi-
catur de discursu qui est in nobis: qui dependet a conti-
nuo ⁊ tempore. Sed ratio formalis discursus cōsistit in
cognoscendo posterius per aliquid prius naturaliter no
tū vel econuerso. Si igitur intelligentia cognosceret pri-
mam ⁊ tertiā sub ratione cause ⁊ causati per suam essen-
tiam: ista intellectio non esset simpliciter intuitiua: sed
discursiua. Et hoc cōsiderās Aueroys. 12. metaphy. com-
to. 51. dixit ꝙ itelligentia pᵃ ſm Themi. cognoscit oīa ꝓ
q̄to cognoscit se eē pn̄ᵐ oīuȝ. Et sic pt itelligere multa sa
bito. Sed inquit cōmentator ꝙ hec sunt verba eius qui
non intelligit sermones Aristo. Tamen veritas est vt ip
se subdit ꝙ ꝓmuȝ scit omnia pro quanto scit se tn̄ scis in
esse quod est causa eorum esse: sicut igitur prima intelli-
gentia nō sit oīa intelligēdo se sub ratione cause ⁊ princi
pij: ⁊ alia sub rōne causati ⁊ principiati. Sed pro quanto
scit illud quod secundum esse est causa oīuȝ. Ita apud ip-
sum intelligentia secunda nō intelligit primaȝ: pro quan
to intelligit se sub ratione causati: ⁊ primaȝ sub ratione
cause. Nec intelligit tertiam sub ratione causati ⁊ suam
essentiam sub ratione cause: sed intelligit omnia ⁊ supio
ra ⁊ inferiora pro quanto intelligit illud quod secunduȝ
esse est effectus prime: ⁊ est causa quoquo modo respectu
tertie: tale autē est essentia eius: ⁊ ita pȝ qūo ſm peripate
ticos itellectio oīum intelligētiarū citra vltimā q̄tū ad
opationē sibi cōpetit merito phātasmatū qḋ cōpetit sibi
in ꝓncipio ꝙ oīs talis intellectio est per eēntiā: ⁊ non est
sub habitudine cause ⁊ causati. sicut fingūt moderni. Si
quandoqȝ aūt ab aliquo viroruȝ doctissimoꝝ reperitur
hoc fuisse dictū: oȝ reduci ad hoc qḋ diximus: qꝛ tales ser
mones nō habent veritatē nisi ſm modum itelligēdi no
strū. Tamen ratio dictat ꝙ nō sit ex parte rei. ¶ Quan-
tum aūt ad illud quod secūdo dicit Grego. ꝙ si prima in
telligētia effectiue causaret secūdā: causando itellectio-
nem in secunda: cum intellectio sit idem cum sua suba: er
go esset causa sui ipsius. Sed salua reuerētia tanti docto
ris in hac sua ꝯñia multū deuiat a veritate. Credit eni ꝙ
mouere ad intelligere ⁊ appetere sit idē quod intellectio
⁊ appetitus: sed hoc non est ita. phantasma enim mouet
itellectum ad itelligere: non tn̄ itelligit. Mouere eni ad
itelligere. nō est itelligere: nec mouere ad appetere ē ap-
petere: ideo dicimus nos ꝙ essentia prime itelligētie sit
optimū eorum que in natura: ⁊ per ꝯñs cōmunicatiua ē
alijs: cū ab optimo longe relegata sit inuidia: sicut dixit
Plato. hic fit ꝙ ipsa existēs in actu prio mouet ad actuȝ
itelligēdi ⁊ appetēdi extra se. Actus autȝ productus ex
ista motione est substātia secūde itelligētie. ⁊ i hoc discor
dat solū positio theologoꝝ a positione phoꝝ: qꝛ phi po-
suerūt productionem i diuinis in alietate nature: ⁊ ad ex
tra tantū. Theologi vero ponūt productionē in diuinis
ad intra: ⁊ idētitate nature. Oꝛ iterum dicit Grego. com-
mentatorē non dicere itellectū esse causam itellectionis:
sed itelligētis: obiectū aūt itellectū nō est causa efficiēs
itelligentis. Dicimus nos ꝙ itellectū pro obiecto est cau
sa efficiens itelligētis inquātū itelligēs est. Et itellectio
est causa formalis eiusdem in istis in q̄bus itellectio rea
liter distiguit̄ ab obiecto. In abstractis aūt a mā sūt idē
ista oībus modis ⁊ nō distinguūtur nisi scḋȝ modū itelli
gendi nostrū. 12. metaphy. cōmen. 39. Et ideo dictū com-
men. in. 12. metaphy. cōmen. 44. veritatem hȝ qūocūqȝ
sumat̄: vt ituenti pȝ. ¶ ꝓ. ad ꝓncipale arguit̄ ꝯ ipsuȝ sic.
Nā ipse nō videt̄ bene saluare dicta cōmētatoris i scḋo
capite de suba orbis. vbi postq̄ȝ cōmētator dixit ꝙ corp⁹
celeste nō idiget tātū virtute mouēte i loco: sed ēt v̄tute
largiente eē: ⁊ substātiā ⁊ pmanentiā eternā: subdit. finis
enim significat agēs significatione necessaria. Mō vel-
lē scire a te qūo finis significat agēs significatione neces
saria: nō videt̄ ꝙ ibi sumat̄ agens pro agente ſm simili-
tudinē: prout est idē ꝙ finis: qꝛ tūc idem significaret seip
sum significatione necessaria ſm vnā ⁊ eādē rōnem for-
malem quod est absurdū. Cōfirmat̄ qꝛ sequit imediate
post: sicut motū significat mouēs: pȝ aūt ꝙ motum nō si-
gnificat mouēs sumēdo mouens: vt est finis: sed vt est ef
ficiens. ¶ ꝓ. quero ab ipso qūo itelligit tale agens ſȝ si-
militudinem nō distingui in itelligentijs a forma ⁊ a fi-
ne. aut itelligūt ꝙ nō distinguit̄ subiecto: ⁊ tūc sumus cō
cordes. Nā ista tria primū agens. prima forma. ⁊ vltim⁹
finis: sunt idem subiecto: vt est snīa commentatoris deci
mo metaphy. cōmen. 7. ⁊. 12. metaphy. commen. 6. Si vo

intelligat q̃ talia nõ distinguunt̃ fm rõnem formalem. tunc sequit̃ ɔtra ipsuz q̃ ratio formalis mouẽdi in genere cause efficientis distinguit̃ a rõne formali mouẽdi in genere cause finalis: ꝛ sic habeo intentũ ꝯ ipsuz. ꝓbatio huius. nã fm fundamẽta sua rõ mouendi in rõne forme distiguit̃ formalr̃ a rõne mouẽdi in rõne finis. sicut ipse allegat ɔmentũ ꝑmũ. 4ᵗ. de celo. vbi dr̃ q̃ abstracta solũ de q̃tuor cãis hñt duas tm̃: mõ non est maior rõ de istis: q̃̃ de efficiente. ℂ ꝓ. vt supra deduxi ipsemet ɔcedit in exponendo illã auctoritatez Cõmentatoris. 1z. metaph. ɔmen. 41. q̃uo celũ mouet̃ a duplici motore: q̃ rõ mouẽdi vt efficiẽs distinguat̃ a rõne mouẽdi vt finis. ℂ Amplius. aperte Cõmentator dãnat istaz opionẽ Gregorij. subdit. n. in caplo ꝑallegato. vñ q̃dã dixerunt ipsum: supple tu Aristotelẽ: nõ dicere cãm agentẽ celũ: sed tantum causam mouentẽ: ꝛ illud fuit valde absurdũ. Nec valet rñsio Gregorij dicẽtis: q̃ illud dcm̃ nõ põt itelligi de vo efficiente: q2 ibidẽ Cõmentator ingt. vñ videmus celuz hẽre vnã v̇tutẽ nõ tm̃ mouentẽ oĩa: sed agentẽ ꝛ ɔseruãtem oĩa. sicut est dispõ in corpore hoĩs ꝛ in corpore facta ꝓpter finẽ. pz aũt inquit ip̃e q̃ ex hoc nõ sequit̃ intelligẽtiã esse vere agẽs respectu celi. sicut nec anima respectu corporis. ℂ Sed hoc super quo fundat̃ ista rñsio nihil est. pz. n. q̃ similitudo nõ dz esse quãtuz ad oĩa. sufficit. n. Cõmentatori q̃ postq̃ per demr̃atione ꝓbauit intelligẽtiã esse causam agentẽ respectu celi ꝛ respectu motus celi. postea comparat celũ: q̃d est animal magnũ: homini q̃ est paruus mundus. vt est sñia ph̃i in. 8. physicoꝝ. t. c. 17. vñ quẽadmodũ in corpore hoĩs sunt multa mẽbra subordinata vni ꝑncipali: q̃d est cor quo mediãte aĩa exercet oẽs operationes corpori aĩato ɔgruentes: ɔseruans ipsuz in suo esse: ita ymaginandũ est de corporibus celestibus. sicut ipse ad longũ declarat in. 1z. metaph. ɔ. 44. ꝛ in lib. destructio destructionũ. disputatiõe 3ᵃ. in solone 18ᵗ dubij. ꝛ in 2ᵒ. celi. 42. ꝛ. 70. ɔmentis.

Dicamus igit̃ nos abiecta hac opione q̃ entia eterna cũ fm oẽs habeant causam finalẽ: hñt etiã causam efficientẽ. nã vt scribit Cõmẽtator in 2ᵒ capite de sub͛a orbis. finis sig̃t agens significatione necessaria. ponit̃. n. agens in diffõne finis tãq̃ aliq̃d necessario connotatuz: sicut est videre in 2ᵒ physice auscultationis. t. c. 29. ꝛ in. 5. metaphy. t. c. 2. ꝛ 2ᵒ metaphy. t. c. 8. in quibus locis dr̃: q̃ finis est ꝑꝑ q̃d agens agit. ℂ Pro intellectione aũt huius ꝛ coꝝ que dicẽda sunt debes scire q̃ duplex est agens. s. verũ ꝛ agens fm similitudinez. Ista distinctio colligit̃ ab Auerroy. 1z. metaphy. cõmẽ. 44. ꝛ. 4. celi. ɔmen. ꝑmo. Agens verũ appello agẽs per trãsmutationẽ ꝛ motũ: ꝛ hoc agens ɔsiderat̃ in nãlibus fm q̃d ph̃s diffinit ipsum in secũdo physicoꝝ. tex. cõ. 29. per pn̄ᵐ vñ motus. agens fm similitudinẽ appello ipsuz ꝓducens per simplicez emanationez: que q̃dem emanatio simplex est motus q̃dã metaphoricus: seu respectus quidã ɔsĩs ad motũ metaphoricuz: q̃ in ipsis intelligentijs nõ denegat̃. sicut est sñia Cõmentatoris in. 8. physic. ɔmẽ. 40. Ista distinctio est etiaz de mente Aristo. in. 9. metaphysi. tex. cõ. ꝑmi. vbi scribit: q̃ potentia ꝛ actus in plus est q̃̃ eoꝝ que dicunt̃ fm motuz tm̃. ꝛ Cõmentator in cõmen. ingt: q̃ potentia ꝛ actus dicunt̃ in pluribus q̃̃ in rebus transmutabilibus. ℂ Confirmat̃. q2 nõ implicat ꝯdictionez aliq̃d accipe esse circũscripto vo motu. ratio. n. dantis esse est ꝑor rõne mouentis. vñ Cõmentator in. 7. metaph. dixit. ɔmen. 31. q̃ mouit Aristotelẽ ad ponendũ mouens separatũ a mã in factione v̇tutũ itelligibiliũ: q2 v̇tutes itellectuales sunt nõ mixte cũ mã. Et oẽ non mixtuz cum mã necesse est vt generet̃ a non mixto cũ mã simplr̃. Ex q̃bus verbis clare colligitur q̃ non oẽ agẽs est vere trãsmutãs: imo est agẽs silr̃itudinariũ: q̃d ꝓducens appello. ℂ Confirmat̃ per Auer. ꝑ celi. cõmẽtis 105. ꝛ. 106. vbi habet hec v̇ba. Defendẽtes aũt platonem dicũt q̃ assimilatio generationis mũdi ex suis elr̃is generationi figuraꝝ ex lineis ꝛ superficiebus a platone significat q̃ mũdus semꝑ fuit apud platonẽ: ꝛ q̃ ipse non itẽdebat ꝑ hũc sermonez: nisi q̃ partes eius sunt priores nã toto: non q̃ ipse fuit generatus vere. Et si hoc intẽdebat nihil differt ab aristo. Ex quibus verbis clare pz q̃ ĩ rebus eternis aliqua generatio seu productio reperitur eterna que est alterius rõnis ab ista generatione q̃ fit de nouo in istis inferioribus. Et ideo videmus cõmentatorẽ. i lib. destructio destructionũ. dispu. 3ᵃ. ĩ solutione. 18. dubij. ꝓbãtẽ corpa celestia nõ eẽ gñabilia eo mõ generatiõis q̃ ista iferiora generãtur: ingt. n. Deinde vo ascẽderũt iuestigare de suꝑcelestib⁹ corporib⁹. Et apparuit eis q̃ sũt igñabilia: nõ sic sũt iferiora corpa: ꝛ subdit. vnde si corpa suꝑcelestia gñabilia essent mõ isti⁹ gñationis indigerẽt de alijs corpib⁹ ꝑcedẽtib⁹ eis: ꝛc̃. vñ vt pz ituẽti locũ illũ cõmẽtator ibi ꝓbat corpa celestia nõ esse generata ꝛ ꝓducta eo mõ generationis ꝛ ꝓductionis quo ista inferiora generãtur: ꝛ improbat opiones illoꝝ qui dixerũt corpa celestia de nouo fuisse producta: que quidẽ productio fuit: neq3 in tpe: neq3 in loco: neq3 ex aliquo. Et impugnatis illis opinionibus ponit sententiam propriã dicens talia habere causam agentem ea ab eterno: q2 in illo genere entium quod dat finez dat etiã esse: q2 forma ꝛ finis in talibus sunt vnum ꝛ idem: modo illud q̃d dat formaz est agẽs: ꝛ tu vide ibi: q2 plane intelliges quo ph̃i posuerunt corpora celestia nõ fuisse generata. Et q̃uo cõcedũt ea fuisse producta: ꝛ q̃uo in eternis negauerũt causam agentẽ: ꝛ quomodo concesserunt agẽs in eis. ℂ Amplius. cõmẽtator in primo celi. cõmento. 106. inquit q̃ si aliqua generatio fieret ex rebus non tẽporalibus: tũc ille res non erunt priores: nisi in esse tantum. i. fm naturã. ℂ Sed contra istam distinctionez de duplici agente sic sumpta instat Gregorius. Nã commẽtator. in. 12. metaphysice. cõmen. 44. ꝯ Auicẽ. ingt. q̃ in intelligentijs nõ est actio: neq3 prouentus: neq3 consecutio ꝛc̃. Pz autẽ q̃ ibi cõmentator non arguit contra Auicennam ad hunc sensum. vz. q̃ intelligentie nõ producuntur per verũ motum ꝛ trãsmutationẽ: q2 Auicẽna hoc nõ posuit: sicut est videre ab ipso in nono sue metaphy. cap. 4. vbi ponit intelligentias produci per simplicẽ emanationem: ꝛ sic pz q̃ cõmentator ꝯ hũc intellectuz arguit ꝯ ipsum: q̃re fm cõmentatorẽ nulla est ꝓductio in intelligẽtijs neq3 vera neq3 fm silitudinẽ. ℂ Sed ad hoc dicimus nos q̃ in ꝓductione itelligẽtiarum Auicẽna duo dixit. ꝑᵐ fuit: q̃ vna itelligẽtia ꝓducit aliã per emanationẽ simplicẽ. secundum fuit q̃ vna intelligẽtia tm̃ vnuz ꝓducit: q2 vna actio insequitur vnũ agẽs. ɔ͛or aũt accusat auicẽnã in secũdo dicto: ꝛ non in primo: q2 in primo cõuenit cũ eo. vz. q̃ in itelligẽtijs est eternalis ꝓductio per simplicẽ emanationẽ: vt pz per verba eius sequentia: dum dicit. q̃ ibi est tm̃ cã ꝛ causatũ: fm q̃ intellectũ est cã intelligẽtie: sz ipse bene discrepat ab auicẽna in scd̃o dicto: in quo Auicenna ponebat q̃ pria intelligentia ꝓducit scd̃am: ꝛ scd̃a tertiã: Et sic deinceps: ingt ɔ͛or q̃ nõ est verũ hoc. Nam ibi nõ est ɔsecutio: nec prouent⁹: nec vera actio vel passio: vñ scd̃m ipsum oẽs intellignetie ꝓducũtur a pria: sz vna immediatiue altera. Qz aũt ita sit adducamus v̇ba Auer. i lib. destructio destructionũ. disputatione 3ᵃ. ĩ solone. 25. dubij: vbi recitãs errorẽ Auicẽ. in hac mã ingt. Et radix huius põnis corruptio est: q̃d dicũt q̃ ab vno non proce-

dit nisi vnū:postea ponunt in illo vno pluralitatez. vñ se
quitꝛ eos ꝙ illa pluralitas reperiatꝛ sine causa:ſʒ id qḋ po
suerunt. vʒ. ꝙ illa pluralitas est terminata. quare cona/
ti fuerunt ponere tertiū ⁊ quartū pncipiuʒ dans esse en/
tiū:est sine dubio positio positiua. Et de qualibet demō/
stratione nuda. Tandē ꝙ hec positio differt a positione
pmi ⁊ secūdi pncipij. dici.n.pōt ꝙ cū secūda causa appro
priata sit in habendo pluralitatē. petendū est q̄ qualiter
seqꝛ in posterioribꝰ pma cā:⁊ oīa ista sunt ambages ⁊ er
rores:⁊ radix dictoꝝ hominū fuit. quare nō intelligereꝛ
quō vna est causa iuxta argumentalis opionē ⁊ perypa/
theticoꝝ eius sequacium. Et iam instruxit se argumēta
lis in fine vndecimi metaphycoꝝ hoc declarasse:⁊ inuit
ꝙ antiq nesciuerunt in hoc dicere aliquid. vnde ſm hoc
vera erit ppō dicens:ꝙ ab vno nō pcedit nisi vnuʒ. sup/
ple tu imediate. Et vera erit ppō dicens:ꝙ ab vno pce/
dit pluralitas:supple tu mediate. hec ille. Hoc idē habꝫ
infra loco preallegato in sołone. z8. dubij. vbi ingt. vide
tur.n.ꝙ causa pluralitatis itelligentiarū separatarūʒ sit
diuersitas earū naturarū. quas recipiunt in eo qḋ intel/
ligunt de pmo pncipio: ⁊ in eo ꝙ acquirunt ab eo de vni
tate:que est vna actio in se plura recipiens ſm eā plura/
litatē. sicut reperiꝛ in altiori pncipe:sub quo statuti sunt
multi pncipatus:⁊ de hoc alibi declaratuʒ est: supple in
iz°metaphy. ꝯmen. 4 4. vult igiꝛ Cōmentator. oēs itel/
ligentias effectiue pduci a pma:ſʒ ordine quodā. vnā.n.
imediatius pcedere a pma:⁊ aliā mediāte pma pducta:
⁊ sic deinceps:⁊ ꝙ iste itelligentie sunt seipsis distincte ⁊
in pfectōe sua essentiali differētes ſm ꝙ vna magis vel
minus appropinquat pme:que est oīum pnᵐ ⁊ pfectio. si/
cut ipse ad longū declarat in disputatiōe 3° in sołone. i8.
dubij. vbi hꝫ ꝙ itellectio ⁊ perfectio intelligentiarū pce
dentiū a pmo pncipio nō ꝯsistit in puncto: neqʒ in vno ⁊
eodē gradu:qꝛ tunc oēs essent vnū ⁊ idē:sicut ibi videre
potes:⁊ in. iz. metaph. ꝯmen. 4 4. postq̄ dixit ꝯ Auicē.
ꝙ in itelligentijs nō est actio: neqʒ prouentus:sed tñ est
causa ⁊ causatū: ſm ꝙ itellcꝰ est causa intelligētis. sub/
dit. ⁊ cum ita sit non est impossibile:vt illud qḋ est per se
intelligibile ⁊ intellectū:sit causa pluriū entiū: ſm ꝙ in/
telliguntꝛ de eo multi modi. illud.n. qḋ intelligit motor
corporis celi de primo motore:⁊ est causa in anima celi:
aliud est ab eo qḋ intelligit ab eo motor saturni. ⁊ simili
ter de vnoquoqʒ coꝝ. vbi aduerte ꝙ ly de. dicit circūstā
tiam cause efficientis. vʒ. ꝙ aliā intellectionez causat p/
mus motor in intelligentiā saturni:⁊ aliam in intelligen
tiam lune:qꝛ nō pducit eas in eodē puncto ⁊ gradu per/
fectiōis. non.n.dꝫ intelligi ille locus sic. vʒ. ꝙ sit alietas
intellectionū in pmo motore existentiū: cū ipse sit sum/
me simplex:ita ꝙ nulla ibi est alietas in re itellecta:que
est sua essentia: sed alietas ⁊ diuersitas est in intelligen/
tijs pcedentibꝰ ab ea modo quo diximus. ¶ Sʒ adhuc
instat Gregorius p opinione sua dicens. nā Cōmentator
in cōmen. 4 4. duodecimi metaphysi. inquit. Mos aūt
qui est inter modernos in dicendo:ꝙ a tali motore pue/
nit talis motor: aut ꝯsequiꝛ: aut pcedit: aut talia verba.
Non vere intelliguntꝛ de istis pncipijs abstractis. oīa.n.
ista sunt dispōnes agentiū superficietenus non vere. ab
agente.n. nihil prouenit vt diximus:nisi extrahere illud
qḋ est in potentia ad actū:sed illic nō est potentia vñ nec
agens:tantum.n. illic est intellectus ⁊ intellectū: ⁊ perfe
ctum ⁊ perficiens. Sed ad hoc dicimus nos ꝙ snia Cō/
mentatoris in istis verbis fuit ꝙ in intelligentijs nō est
vere agēs per trāsmutationē:nec est vera actio: qꝛ actio
est fundata in motu:⁊ actio vera est merito ꝯtrarietatis
pmo de gnōne. t.c. 45. ⁊ fundaꝛ in motu. 3. metaph. t. ꝯ. 3.

nec ibi est vera passio:qꝛ vt scribiꝛ per ipsum in. 9. meta/
physice. ꝯmen. z. intelligentie abstracte a mā sunt tantū
agentes. nullo modo patiētes:nec essentialiter:nec acci/
dentaliter:nec in eis est puentus:nec ꝯsequutio: ita. s. ꝙ
vna verꝰ precedat vel ꝯsequaꝛ aliam. precedere.n. vere
⁊ ꝯsequi vere dicunt nouitatē:qꝛ ſm famositatem pus ⁊
posterius sunt dr̄ie temporis. Vñ Cōmentator excludit
istuʒ errorez put verba sonāt. ⁊ iō dixit ꝙ talia verba nō
itelliguntꝛ vere de istis pncipijs abstractis:qꝛ oīa hꝰ ver
ba sumpta vere:⁊ ſm famositatē vocabuli dicunt noui/
tatē vt diximus. vñ Cōmentator solū in illis verbis: ne/
gat agens verū in intelligentijs: qḋ. s. agit cū abiectione
ꝯrij:⁊ per trāsmutationez. de tali.n. agente solū verifica/
tur ꝙ ab eo nihil prouenit nisi extrahere illud qḋ est in
potentia ad actū:qꝛ tale agens respicit passum ⁊ presup/
ponit passum:ſʒ nō negat Cōmētator in itelligētijs agēs
pducens qḋ respicit terᵐ pductū:⁊ nō reqrit passum:cū
sit agēs p simplicez emanatōez tñ. ¶ Sed ad huc Gre/
gorius istat ꝯ istā distōnez. nō videꝛ ꝙ in itelligentijs sit
istud agens pducēs:qꝛ Cōmentator istās ꝯ Themistiuʒ
⁊ Theofrastū in 3° de aīa. in ꝯmen. zo. ⁊ in ꝯmen. 5. ingt:
ꝙ ſm Themistiū ⁊ Theofrastū nō opus est ponere itel
lectū agentez:nisi ſm silitudinez. vbi.n. nō est vera gnō
nō est agens. ¶ Sed ad hoc dicimus nos ꝙ Themistiꝰ
⁊ Theofrastus posuerūt itellcꝰ poꝭz agentē ⁊ specula/
tiuū esse idez subto:⁊ nō distigui nisi ſm silitudinē:qꝛ ſʒ
ipsos inteꝰ possibilis nihil de nouo recipit vt late decla/
raui in qōne de spēbus itelligibilibus. vñ Cōmētator in
recitādo opionez istoꝝ dicit:ꝙ cū itellꝰ speculatiuus ſʒ
Theofrastū ⁊ Themistium sit eternus:ex quo agens est
eternū ⁊ recipiēs est eternū. seqꝛ ꝙ etiā factū est eternū:
⁊ qꝛ opinati sunt hoc:cōtingit vt in rei vitate nō sit itellꝰ
agens:neqʒ factū: cū agens ⁊ factū nō itelliganꝛ nisi cuʒ
gnōne ⁊ tempore:ant dicaꝛ ꝙ dicere hoc agens ⁊ hoc fa/
ctum nō est nisi ſm similitudinem. Ex qbus verbis ad
mentez Cōmentatoris elicit Gregorius ꝙ in eternis nō
est vere agēs qḋ pducat essentiā rei:⁊ sit causa efficiens
entitatis eternoꝝ entiū. Sʒ salua pace ista verba nō sūt
ad suū ppositū:qꝛ illa verba Cōmētator adducit in par/
te illa qua recitat opionez alioꝝ ⁊ nō dixit illud ex iten
tione ppria. vñ illa verba adducta erant fundamentuʒ
Themistij ⁊ Theofrasti ad dicenduʒ: ꝙ intellꝰ agens
possibilis ⁊ speculatiuus sunt idem realiter:⁊ ꝙ Cōmen
tator ibi nō loquaꝛ ex itentiōe ppria:neqʒ sit in parte ar
gumentatiua ꝯ Themistiuʒ:sed solū in parte narratiua
opionis eiꝰ: pʒ per verba que sequunꝛ. ingt.n. Hoc igiꝛ
mouit Themistiū ⁊ Theofrastū ⁊ alios ad opinādū de
intellectu speculatiuo et dicere:ꝙ ista erat opio Aristo.
Postea vo Cōmentator incipit ex intentione ppria loq
⁊ argumētari ꝯ ipsos in illa parte. Et super hoc sunt qō/
nes nō pauce ⁊c. q̄re pʒ ꝙ Gregorius in illo loco nihil hꝫ
p opinione sua de intentione Cōmentatoris. ¶ Dato.esto
gr̄a disputatiōis: ꝙ illa auctoritas sit de mente Cōmēta
toris. Adhuc Gregorius nō hꝫ qḋ intendit. vʒ. ꝙ in itelli
gentijs nō sit agens pducēs p simplicē emanationez ab
eterno:ſʒ solū hꝫ ex illa auctoritate ꝙ nō sit agens de no
uo pducens:cū transmutatione ⁊ tpe: qꝛ Cōmētator in/
quit ꝙ agens ⁊ factū nō intelligunꝛ:nisi cū gnōne ⁊ tpe.
Et ad istū itellcꝰ negat agens ⁊ factuʒ in rebus eternis
Cōmētator ⁊ Aristo. sicut bene declarauimus nos in il/
la auctoritate. 4 4. cōmen. iz. metaphy. sed ꝙ in eternis
nō sit agens pducens eternale per simplicē emanatiōez
h nullibi ꝯᵗᵒʳ dixit. pʒ igiꝛ ex dictis ꝙ rō modernoꝝ dū
pbāt ad mētē ꝯᵗⁱˢ:ꝙ in eternis nō est efficiēs: qꝛ vbi nō
est gnō i tpe ibi nō ē pducēs seu pductio sube:ſʒ in itelli/

gẽtijs nõ est gnõ in tpe. g̃ in intelligẽtijs non est ꝓducẽs vel ꝓductio subẽ. maior inquiunt est Cõmẽtatoris in 3° de anĩa. cõmen. 20. ꝛ cõmen. 5. ꝯ Themistiũ. minor pꝫ de se. Sed ad hoc dicimus nos ꝙ ipsi male allegãt illaꝫ ꝓpositionẽ in locis adductis ex itentõe Cõmentatoris. sicut dcm̃ est. Uel esto ꝙ eẽt: nõ plus seq̃r ex illa rõne nisi ꝙ in itelligẽtijs nõ est ꝓductio noua: q2 sic illa maior est vera. Et iõ Cõmentator. vt. s̃. dcm̃ est in libro destructio destructionũ. disputatiõe 3°. in solone. 18. dubij. dũ ꝓbat corpora cele° nõ esse gnãta: ꝓbat eo mõ gnõnis q̃ ista iferiora gnãnẽ. inueniens aliũ modũ ꝓductõis q ab eterno est in reb° eternis. ¶ ꝯ. vt. s̃. dcm̃ est. rõ dantis esse est pꝛior rõne mouẽtis. mõ pꝛius sine iplicatione ꝯdictiõis põt esse sine posteriori. sicut pꝫ. 5. metaphy. cap. de pꝛori. Ergo alicubi põt eẽ efficiẽtia vera. absq; vo motu q̃tũ ad entitatẽ tm̃. Aliter. n. nõ videẽ quõ metaphyc° ꝯsideret q̃tuor gnã cãruꝫ. sicut Cõmentator vult. 2. metaph. ꝯmen. 6. vl saltẽ tria. sicut est opĩo eius. p° phy. ꝯmẽ. p. ¶ Sꝫ ꝯ. hoc istant aduersarij. dicunt. n. ꝙ iplicat ꝯdictiõeꝫ aliqd sic. dare eẽ in genere cãe efficientis circũscripto motu: q2 rõ formalis efficientis est pn̄m vñ motus: sed hoc nõ vrget: q2 ista est rõ formalis agẽtis physici ꝛ nõ metaphyci. nã vt ingt Cõmẽtator p̊. p̃mi phy. metaphyc° cõsiderat tria gnã cãrũ. efficiens. formã: ꝛ finẽ. pꝫ aũt ꝙ efficiẽs p verũ motũ nõ ꝯsideraẽ a metaphyco: sꝫ a nãli. Ergo efficiens ꝓducẽs: qõ est pn̄m vñ mot° metapho^ce dicti a meta^co ꝯsideraẽ: q̃lis est motus i ipis itelligẽtijs reptus: q qdẽ motus nil aliud est nisi ipsiuꝫ itelligere ꝛ velle: cũ in itelligẽtijs iste motus nõ fuerit a Cõmentatore denegatus cuꝫ ipse dicat ꝙ in ipsis est cã ꝛ cãtũ eo mõ quo itellcm̃ est cã itelligentis. iste aũt motus est eq̃uoce dictus respcũ veri motusq est in reb° corporeis. vt est snĩa Cõmẽtatoris. 8°. phy. cõ. 40. Qꝫ si dicaẽ ꝙ agens metaphycuꝫ ẽt a pho describiẽ p esse pn̄m vñ motus. sicut est videre ab ipo in 5°. metaph. t. c. 2. Dicimus ad hoc duplr. p° qdem ꝙ mos fuit phi p magis nota dare itelligere minus nota. q̃tuor. n. gnã cãrũ. vt ingt Auerro. 3. metaph. ꝯmen. p°. sunt famosa. Et iõ phs notificat ea sm̃ suã famositatẽ. ꝛ iõ p illaꝫ diffõneꝫ famosaꝫ datã de mouente dedit intelligere efficiens ꝓducens: qõ nõ est ita famosum: maxime cum Aristo. in. 9. metaph. t. c. p. dicat ꝙ in plus est po° ꝛ actus q̃ in reb° trãsmutabilib°. Unñ si argu^m illud valeret: a pari sequereẽ in itelligentijs nõ esse finẽ: q2 finis describiẽ a pho in. 3. metaph. t. c. 3. ꝙ finis est finis actõis ꝛ motus Qꝫ si tu distinguas de duplici fine. s. de fine q est cã finalis: ꝛ de fine attingendo p opatõeꝫ: a pari ego distinguaꝫ de duplici agente. s. mouente ꝛ ꝓducente. Aliter aũt ꝛ 2°. dici põt: ꝙ etiã efficiens metaphycũ describiẽ p pn̄m vñ motus. tñ motus ille est alterius rõnis q̃ motus posit° in descriptione efficientis nãlis. sicut dcm̃ est.

Stante ista distõne tãq̃ vera poniẽ altera: ꝛ est de itentione Auerro. in 2° capite de subã orbis. vꝫ. ꝙ agentiũ qõdã est pꝛius tpe acto: qõdã vo est pꝛius nã acto. Exẽplũ p̃mi. ingt Cõmentator est oẽ qõ fit in spẽ actiuoꝝ ꝛ passiuoꝝ. Exẽplũ scdi. est in corporibus celestibus ꝛ in substãtijs eternis: que nõ subijciunẽ tpi ꝛ trãsmutationi: ista etiã distinctio est de itentõe ei°. p°. celi. cõ. 106. vbi hꝫ. Qõ inatũ est repiri in tpe nõ inueniẽ sine tpe: ꝛ qõ nõ innatũ est reperiri in tpe nõ hꝫ pꝛius ꝛ posterius nisi sm̃ esse. i. sm̃ nãm: sicut est de lineis ꝛ figuris: ꝛ subdit: qm̃ si aliq̃ gnõ fit ex rebus nõ tẽporalib°: tunc ille res nõ erũt pꝛores nisi in esse tantũ. 3° distinctio gnãtio quedã est cum trãsmutatiõe ꝛ tpe ꝛ cũ nouitate. Regrẽs de necẽitate subm ex quo aliqd fit: quedã vo est gnãtio que ab eterno fit sine motu vo ꝛ trãsmutatõe nõ requirens subm ex quo fiat emanatuꝫ: ꝛ talis gnãtio rectius diciẽ ꝓductio vel emanatio: que nihil aliud est nisi essentialis dependẽtia causati eternalr a causa effectiua eternalr causante. ista distinctio seq̃r ex p̃ma ꝛ secũda: ꝛ ꝓbaẽ sicut p̃ma. 4° distinctio ad mentẽ aliquoꝝ est ꝙ nõ esse nã pcedere esse itelligiẽ duplr. s. positiue ꝛ pꝛiuatiue: positiue nã nõ esse pcedit esse: qñ aliqõ ens in aliquo istanti nãe positiuo hꝫ non esse: ꝛ in alio instanti hꝫ eẽ. s. in instanti in quo fit seu factũ est. Exemplum secũdi est. vbi grã. qñ aliqõ in quocũq; instanti nãe hꝫ esse: tamẽ si aliud ens nõ esset a quo ipꝫ essentialr dependeret ei non esse aptũ natũ esset ꝯpetere: ꝛ sic in talibus non esse pꝛiuatiue dr̃ pcedere ipꝫ eẽ.

Istis suppõnib° ꝛ distõnibus stãtib° ponũtur ꝯnes de intentiõe Cõmẽtatoris ꝛ Aristo. ¶ Prima ꝯ est. in eternis: ꝛ vlr in oĩb° abstractis a materia est dare vnũ efficiẽs ꝓducẽs ab eterno sine vo motu ꝛ trãsmutatiõe: sꝫ p simplicẽ emanatiõeꝫ. pꝫ ista ꝯ: q2 nulla iplicatio ꝯdictiõis est aliquẽ effectũ eternalr depẽdere a p° cã vt ab efficiente: q2 si sic maxime esset pp rõnes aduersarij adductas: sꝫ visuꝫ est ꝙ ille ꝯcludũt. g̃ ꝛc. ¶ Ampli°. si hoc iplicaret ista repugnantia esset vel ex pte cãti: aut ex parte cãe: aut ex parte modi cãndi. Nõ põt dari p^m: q2 accidit cãto inquãtũ cãtum est ꝙ tale hẽat esse effectiue ab aliquo p motũ ꝛ trãsmutatiõeꝫ. solũ. n. hoc verificaẽ de reb° nãlib° gnãbilibus ꝛ corruptibilibus: quoꝝ esse tpe mensuraẽ: cũ aũt tps sit mensura motus: talia nõ nisi per motũ ꝛ trãsmutatiõeꝫ eẽ acq̃rũt: sꝫ de cãto eterno: cui° subã nõ mensuraẽ tpe: sicut placuit Aristoteli in 4°. phy. t. c. 120. non videẽ repugnare ꝙ accipiat esse ab aliq̃ sine vo motu: sꝫ per motũ metaphoricũ seu p simplicem emanationeꝫ. ¶ Confirmaẽ: q2 Cõmentator. i 2. meta^ce. ꝯmen. 44. ingt ꝙ in itelligẽtijs est cã ꝛ cãtũ: sicut intellectũ est cã itelligentis. ¶ Confirmaẽ illud exẽplo. si p posse vel ipose pes ab eterno esset fixus in harena: nõ est dubiũ ꝙ vestigiũ illud in harena derelictũ dependeret eternalr a pede effectiue. Põt ẽt adduci exemplũ de corpore lucido: ꝛ ipso dyaphano. silr non est repugnãtia ex parte cãe: q2 cã nãliter: imo altiori modo q̃ mã cãns põt dare esse secluso vo motu. pꝫ ista: q2 si non daret esse nisi per motũ tm̃: tunc non esset sua cãlitas altior cãlitate nature: q2 nã etiã est pn̄m motus ꝛ q̃etis. vt dr̃ in 2°. physico. Sed p̃ma cã est altiori ꝛ sublimiori modo causans q̃ sit cãlitas nature. sicut pꝫ per Auerroym in lib°. destructio destructionuꝫ. disputatione xi°. in solone p̃mi dubij. vbi singt: imo dicunt perypathetici loquentes sm̃ veritateꝫ ꝙ entia ꝓcedũt ab eo modo altiori q̃ sit natura ꝛ q̃ humana voluntas: ꝓbatum est. n. demrãtiue ꝙ impoẽ est ꝓcedere aliquẽ actũ ab ipso deo nãli modo seu voluntario. iuxta voluntatis itentionẽ in nobis. Unñ sm̃ Cõmẽtatoreꝫ. tu debes scire cãlitatẽ dei ꝓcedere modo diuino non nãli: neq; voluntario. sicut est voluntas in nobis. ꝛ ideo ipse dixit in. 6. p̃me phie. ꝯmen. 2. ꝙ queãdmodũ nãlia sunt illa in quoꝝ diffinitiõe poniẽ natura: ita diuina sunt illa in quorum diffinitione accipiẽ deus. ꝛ volũtaria sunt illa: in quoꝝ diffinitione sumiẽ voluntas: talis aũt cãlitas diuina ipsius dei est inquantũ dat esse qõ est quoddã diuinũ. vt est snĩa phi in 2° de anĩa. tex. c. 34. ꝛ p̃mo celi. textu cõmen. 100. ꝛ. 2. celi. textu cõ. 64. ꝛ p̃mo physi. tex. cõ. 81. naꝫ cũ deus sit ens per essentiã impartitur alijs suũ esse sm̃ ꝙ possibile est entibus cõmunicari. Ex quo pꝫ: ꝙ male dicunt quidã cõiter loquentes deum sm̃ viã perypatheticoꝝ nãliter agere: seu de necessitate nature. Sequiẽ secũdo ꝙ sm̃ pꝛincipia phoꝝ de° ꝯcurrit solum quantum ad gradũ entitatis: sicut optime sensit

beatus doctor in hoc: quicquid dicat Scotus in hac ma͂.
Nota tn̄ ꝙ differẽter cõicat esse deus substantijs gn̄abi
libus: ⁊ substãtijs eternis: qꝛ gn̄abilibus impartit̃ eẽ me
diãte motu: cũ subã eoꝝ ⁊ suuz eẽ tẽpore mensuret̃. Sũt
etiã alie rõnes ad hoc adducte a pħo ⁊ Cõmentatore in
8°. physico. maxime in cõmen. 4. ⁊ in cõmẽ. 15. sicut ibi vi
dere potes. Sꝫ substãtijs eternis cõicat eẽ per itelligere
⁊ velle: sicut est snĩa Cõmẽtatoris. 12. metapħ. cõmẽ. 44.
⁊. 36. nõ. n. agit nisi p intellcm̃ ⁊ voluntatẽ. ⁊ iõ substãtijs
istis eternis: que sunt nec̃arie. quaꝝ eẽ motu nõ mẽsura
tur: cõicat suũ eẽ mõ exposito. pꝫ igit̃ ꝙ q̃ntũ est ex parte
pͥme cause nõ repugnat aliq̄bus entibus dare eẽ. secluso
vͦ motu. ℂ Et ↄfirmat̃: qꝛ nõ implicat dare pͥus sine po
steriori: vbi posterius põt separari a pͥori: sꝫ ita est de esse
respcũ motus. vt dcm̃ est: qꝛ ratio dantis eẽ est pͥor rõne
mouentis: ⁊ motus in eternis põt absolui: cũ talia motu
non mensurent̃. vt dcm̃ est. q̃re ⁊c. ℂ Forte dices: ꝙ ista
repugnãtia est ex parte modi i causandi: qꝛ de⁹ nullã aliã
causalitatẽ verã hꝫ in genere cause efficientis nisi perve
rum motũ. ℂ Sed ↄtra. deus agit per itelligere ⁊ velle:
sicut est snĩa Cõmẽtatoris. 12. metapħ. cõmen. 44. ⁊. 36.
deus. n. est vita intellectualis. vt dicit pħus in eodẽ. 12.
textu ↄ. 39. g̃ per intelligere ⁊ velle põt aliq̄d efficere ad
extra se. ℂ Amplius. ista rñsio impugnata fuit late dum
ꝓbauimus pͥmã distõnez. ℂ Amplius. q̄cq̄d perfectõis
est in intellectu creato nõ dꝫ denegari ab itellectu icrea
to. vt theologice arguamus: sed itellectus creatus aliq̃
hꝫ actiuitatẽ respcũ actus itelligendi: ꝙ ex obiecto ⁊ in
tellectu effectiue ꝓducit̃. g̃ hoc nõ dꝫ denegari ab itelle
ctu diuino. intellc̃us igit̃ diuinus hñs ꝓ obiecto suã eẽn
tiaz põt actũ aliquẽ intelligendi ab eterno ꝓducere. Et
hoc est verũ tam s̃m pħos q̃ s̃m theologos: sꝫ discordia
est inter ipsos: qꝛ s̃m pħos iste actus itelligẽdi ꝓductus
est in alietate nature ⁊ ad ex̃. s̃m thelogos aũt ⁊ veritatẽ
est ista ꝓductio ad intra in ydẽtitate nãe: ⁊ tale est veꝝ.
ℂ Amplius. ꝓ hac cõclusione est rõ Cõmẽtatoris supra
adducta in libro destructio destructionũ. dispatatiõe 3ª
in solone. 18. dubij. vbi demonstrat ꝙ ois itelligentia in
telligens aliud extra se est causata. Sed ois intelligẽtia
citra pͥmã est itelligens aliud a se. igit̃ omnis itelligẽtia
citra pͥmã est causata. Et ibi ꝓbat ꝙ pͥma intelligẽtia est
causa agens ⁊ forma ⁊ finis oium. sicut supra adduxi ti
bi. ⁊ tu videre potes ibi. ℂ Adducam⁹ postremo ꝓ hac
ↄclone vnam rõnem beati doctoris in opusculo. 27. vbi
agit d̾ eternitate mũdi. inquit. n. In hoc g̃ tota ↄsistit q̄õ:
vtrũ eẽ creatũ a deo s̃m totã subam ⁊ nõ hẽre duratiõis
pͥn̄ repugnent adinuicẽ vel nõ. Istã aũt rõnem eius su
mabo sic. si eẽt repugnantia inter illa duo: hoc aut esset:
qꝛ opꝫ vt causa agens precedat tp̄e actum: aut qꝛ opꝫ nõ
esse p̄cedere tp̄e ipsum eẽ: aut ꝓpter vtrũq̃: sed propter
nullũ istoꝝ repugnat aliq̄d ab eterno fuisse a deo produ
ctũ. g̃ ⁊c. sillogismus est hypotheticus ↄtinuus destructi
uus: cuius maior est po⁹ syllogismi diuisiui: sed minor ꝓ
bat̃. p°. q̃ntũ ad pͥmũ. vꝫ. ꝙ nõ est implicatio ↄtradictiõis
aliquẽ effectuz ab eterno ꝓduci: qꝛ agens tẽpore p̄cede
re dꝫ actũ. nam nullũ agens ꝓducens effectũ suũ subito:
nec̃io precedit effectũ suũ duratiõe: sed deus est causa ꝓ
ducens effectũ suũ nõ per motũ: sed subito. g̃ nõ est neces
sariũ ꝙ duratiõe precedat effectũ suũ. maior pꝫ in oibus
mutatõib⁹ subitis inductiue: sicut est illuminatio ⁊ hꝫ
tñ etiã rõne ꝓbari põt sic. In quocũq̃ instanti ponit̃ res
eẽ põt poni pͥn̄ actiõis eius. vt pꝫ in oibus gn̄abilibus:
qꝛ in illo instanti in quo ponit̃ ignis eẽ ignis incipit ca
lefactio esse: sed in operatione subita simul: imo idez est
pͥn̄ ⁊ finis eius: sicut in oibus indiuisibilibus est. Ergo
in quocũq̃ istanti ponit̃ agens ꝓducens effectũ suuz: su
bito põt poni terminus actiõis sue: sed terminus actõis
est simul cum ipso facto. g̃ nõ repugnat intellectui. si po
natur causa ꝓducẽs effectũ suũ subito: nõ precedere du
ratiõe causatũ suum. Repugnaret aũt in causis ꝓducẽ
tibus effectus suos per motus: qꝛ opꝫ ꝙ pͥn̄ motus p̄ce
dat finẽ eius. ℂ 2°. causa ꝓducens totã rei subaz nõ mi
nus põt in ꝓducendo totã subam q̃ causa ꝓducens for
mam in ꝓductione forme: imo multo magis: qꝛ nõ ꝓdu
cit educendo de potentia materie: sicut est in eo q ꝓdu
cit formã. sꝫ aliq̄d agens q̄d producit soluz formã põt in
hoc vt forma ab eo ꝓducta sit q̃ñcũq̃ ipsum est. vt pꝫ in
sole illuminante. Ergo multo fortius deus: q ꝓducit to
tam rei subam põt facere. vt causatũ suuz sit q̃ñcũq̃ ipse
est. ℂ 3°. si aliqua sit causa qua posita in aliquo instanti
nõ possit poni effectus eius ab ea ꝓcedens in eodẽ istan
ti: hoc nõ est nisi qꝛ illi cause deest aliq̄d de ↄplemento.
causa. n. ↄpleta ⁊ causatũ sunt simul: sꝫ deo nunq̃ deficit
aliq̄d de ↄplemẽto. Ergo causatũ eius semꝑ põt poni eo
posito: ⁊ ita nõ est nec̃arium q̄d duratiõe p̄cedat. Hãc ra
tionẽ etiã ponit Cõmentator. 8. physico. cõmẽ. 15. ℂ 4°.
volentis voluntas nihil minuit de v̾tute eius. Et p̄cipue
in deo: sꝫ oẽs soluentes ad rõnes Aristo. q̄bus probatur
res semꝑ fuisse a deo. per hoc ꝙ idẽ semꝑ facit idẽ: dicũt
ꝙ hoc sequeret̃: si nõ esset agens per voluntatẽ. g̃ ⁊ si po
nat̃ agens per voluntatẽ: nihilominus sequit̃ ꝙ põt fa
cere vt causatũ ab eo nunq̃ nõ sit: ⁊ ita pꝫ ꝙ nõ est repu
gnantia agens duratione nõ p̄cedere effectũ suũ. Põt ⁊
hoc idẽ ↄfirmari per vnã distinctionẽ nostrã suprapositam de mẽte Cõmentatoris in 2°. caplo de suba orbis. si
militer nõ videt̃ repugnantia: qꝛ nõ esse alicuius tp̄e d̾
p̄cedere esse: supponat̃. n. ꝙ ordo ad nihil in p̄positiõe sit
affirmatus. vt sit sensus. creatura est facta post nihil. mo
do h̾ dictio: post: ordinez iportat absolute. Sꝫ ordo mu
tiplex est. s. duratõis ⁊ nature. si igit̃ ex cõi ⁊ vli nõ sequi
tur ꝓpriũ ⁊ particulare: nõ erit necessarium vt ꝓpter hoc
ꝙ creatura esse post nihil d̾: pͥus duratiõe fuerit nihil: ⁊
postea fuerit aliquid. sꝫ sufficit si pͥus nã sit nihil q̃ ens.
pͥus. n. inest vnicuiq̃ naturalr̃ q̄d cõuenit sibi in se: q̃ q̄d
solũ ex alio hꝫ: eẽ aut nõ hꝫ creatura nisi ab alio: sibi aũt
relicta in se ↄsiderata nihil est. vñ pͥus naturaliter inest
sibi nihil q̃ ens: nec opꝫ ꝙ propter hoc sit simul nihil ⁊
ens: qꝛ duratiõe nõ p̄cessit. non. n. ponit̃ si creatura semꝑ
fuit vt in aliquo tp̄e nihil sit: sꝫ ponit̃ ꝙ natura eius est
talis ꝙ esset nihil: si sibi relinqueret̃. Hec thomas. Pro
hac conclusione: etiaz faciunt omnes rationes adducte
post oppositum in questione.

Secunda cõclusio ad mẽtez pħoꝝ talis est. implicat deũ ⁊ vniuersa
liter oẽm itelligentiã imediate dare esse de nouo alicui
mãli gn̄abili ⁊ corruptibili. Ista ↄclo probat̃ ex his: que
hꝫ pħs in. 8. physico. ⁊ Cõmentator ibidẽ. cõ. 4. ⁊. 15. ⁊ in
lib°. destructio destructionũ. dsputatõe pͣ. ⁊ in. 7. metaᶜᵉ.
t. c. 28. ⁊. 31. in q̄b⁹ locis scribit̃ ꝙ a volũtate antiq̃ nõ po
test imediate aliq̄d nouũ ꝓuẽire. tum qꝛ oẽ nouũ impfe
ctuz est: ⁊ ois impfectio que est in effectu reducit̃ ad ali
quã impfectionẽ ⁊ nouitatẽ in causa. tum qꝛ s̃m eoꝝ pͥn
cipia omne nouũ mãle est: ⁊ mãle imediate nõ põt fieri
ab imãli: qꝛ tale nõ est generabile nisi per generationez
requirentẽ subꝫ: ⁊ cum gn̄atio requirat alterationẽ pre
uiaz. Et alteratio requirat ↄtactũ: ⁊ ↄtactus sit corpoꝝ:
cum contingentia. sicut illa quorũ vltima sunt simul. 5°
physicoruz. textu cõmen. 22. hinc est: ꝙ ab intelligentia
separata nihil potest secundum pħos imediate de nouo
prouenire: ⁊ ista fuerunt radices Aristotelis ad demon

strandum impossibilitatem ydearuȝ contra Platoneȝ: quantūcūq; aliqui dicant illas ratiōes non esse demonstratiuas. istam igitur generationeȝ requirentem subiectum ⁊ tempus in quo fit alteratio preuia ad generationem: negauerunt ph̄i in corporibus celestibus et in ipso mundo. Et cōtra hoc procedunt rationes ph̄i in octauo physicoꝝ: ⁊ in p̄mo celi. vbi demonstrat eternitatē mundi. ⁊ ideo dixit Auerroys. p̄mo celi. cōmento. 105. Defendentes aūt Platonem dicunt: ꝙ Plato in generatione mundi dixit: ꝙ partes mundi precedant mundūȝ natura: non tempore. Et si hoc dixit non discrepat a sententia Aristotelis. Et ita etiā sicut bene diximus nos: itelligūtur auctoritates Auerroys in aliquibus locis: in quibus videtur negare causam agentē in eternis ⁊ in abstractis a materia. Et ad hunc intellectū ꝓcedunt omnes rationes Cōmentatoris contra leges ponentes creationem mūdi de nouo: quia omnes rationes eius initūtur huic fundamento ph̄oꝝ ruinoso: cum hoc tamen bene stat ꝙ Cōmentator posuerit ⁊ Aristoteles aliquaȝ productionem ab eterno a cā p̄ma in genere cause efficiētis. ¶ Et per hoc pȝ solutio ad infinitas fere instantias Gregorij Ariminensis. nam ipse credidit ꝙ dum Cōmentator arguit cōtra ponentes creationē mundi de nouo: ꝙ Cōmētator vliter neget quālibet ꝓductionē mundi: ⁊ decepit ipsuȝ in hoc locus ꝯītis sicut vides.

Tertia conclusio ad mentem ph̄oꝝ est ista: ꝙ entia eterna citra p̄mū non habent esse post non esse: prout ly non esse. positiue precedit natura ipsuȝ esse. pȝ ista ꝯ. nam secundū ph̄um. omne eternū est necesse esse formaliter. sicut pȝ. 9. metaphysice. textu cōmē. 17. Et ideo nō est dare aliquod positiuuȝ nature vel duratiōis. In quo entia eterna nō sint: quia sic esset ponere aliquid fieri ex nihilo: qd̄ est inconueniens apud ipsos: tam in instanti nature q̄ȝ in instanti temporis. vnde ad hunc intellectū dixerūt ph̄i materiā ⁊ celum esse ingenita.

Quarta cōclusio est ꝙ alia entia eterna citra p̄mū habēt esse post nō esse prout ly nō esse precedit ꝑuatiue ipsuȝ esse. patȝ ista conclusio. nam sicut ex predictis pȝ: cum omnia entia citra p̄mū dependeant a p̄mo effectiue: talibus aptum natum esset inesse ipsum nō esse: si p̄mum nō esset. vnde potius. vt inq̄t subtilis Scotus in septima questione quolibetoꝝ. talia entia eterna alia a p̄mo carēt aliqua conditione essendi q̄ȝ entitate. videlȝ: quia non sunt a se: sed ab alio. ¶ Sed tu dices: ⁊ bene. entia eterna cū sint materia carentia que est causa per quaȝ res potest esse ⁊ nō esse. teste ph̄o in septimo metaphy. textu cō. 22. ⁊ 53. nō videt̄ igit̄ ꝙ si per impossibile p̄mū ens non esset: ꝙ talibus non esse competeret. ¶ Amplius. tunc tales intelligentie ex se essent possibiles: ⁊ ab alio eēnt necessarie: cuius oppositū sensit Cōmentator contra Auicennā. in 8° physicoꝝ. cōmen. 79. ⁊ in p̄mo celi: ⁊ in libro de substantia orbis. ¶ Amplius. si intelligētie essent causate: vt tu dixisti: essent possibiles: quia omne causatū est possibile: ⁊ omne possibile est nouuȝ: ⁊ ita intelligentie non essent ab eterno. ¶ Ad hec respondet̄. ad p̄mū dicimus ꝙ materia est ꝑncipium intrinsecū: per qd̄ aliquid compositū ex materia ⁊ forma intrinsece est possibile esse ⁊ nō esse in via Aristotelis ⁊ Cōmentatoris. ⁊ ideo nullum eternum formaliter et intrinsece est possibile esse ⁊ non esse: quia omne tale caret materia: que est ꝑncipiū possibilitatis: ⁊ contingentie. Et ad hunc intellectuȝ negat Commentator aliqd̄ ens possibile formaliter ex se ab alio extrinseco posse perpetuari: quia aliquid tunc natura fecisset ociosum: sicut est sententia eius. p̄mo celi. cōmen. 20. ⁊ alibi frequenter. Et ita dicimus nos omne eternuȝ formalr̄ esse ex seipso necessariū: ⁊ propter hoc diximus supra. ꝙ nō esse nō potest competere alicui eterno prius q̄ȝ esse in aliquo instanti positiuo vel durationis vel nature: quia totuȝ hoc est in rebus materialibus: tamen in rebus abstractis a materia stat bene aliquid formaliter esse necessarium ex se ⁊ effectiue ab alio: cum bonuȝ vniuersi: sicut testatur ph̄us in fine duodecimi metaphysice. consistat in ordine: ⁊ quia vbi est ordo ibi prius ⁊ posterius: sicut patet. quinto metaphysi. textu cōmen. 16. ⁊ est capl̄m de p̄ori. Ideo dicimus nos omnem multitudinem intelligentiarū referri ad vnū p̄mum efficiens. primam formam ⁊ vltimū finem. Et ita etiā de alijs est dicenduȝ: cum igit̄ deus sit causa istius ordinis: ⁊ nobilior ex consequenti isto ordine: non est dubiū ꝙ si deus non esset: talis ordo nō esset. ablata enim causa aufertur effectus. Et ideo dicimus nos: ꝙ lȝ eterna intrinsece nō habeāt aliquod ꝑncipiū per qd̄ deficere possint: cum tamē sua entitas ⁊ necessitas effectiue dependeat ab alio: non est dubium ꝙ si illud a quo dependent necessario: non esset: ꝙ nec ipse essent: et ita patet quomodo intelligētie non sunt ex se possibiles aliqua possibilitate physica: sed possibilitate quadaȝ logyca: que nihil aliud est nisi quedaȝ imperfectio seu ꝑuatio in ipsis: sicut alibi diximus. ¶ Ad aliud respōdet Auerroys in libro destructio destructionum. disputatione tertia. in solutione. 19. dubij. vbi inquit: ꝙ id qd̄ posuit ꝙ omne causatum est possibile esse non verificatur nisi in causato composito: sed impossibile est inuenire quid compositū eternale. ergo qd̄libet possibile esse est nouum: ecce igit̄ quomodo etiam ex hoc patet nullum nouum imediate a deo posse prouenire sm̄ ph̄os: quia omne tale est pole. ⁊ ecōtra.

Restat modo soluere argumenta principalia. ¶ Ad p̄mū dicitur: ꝙ Cōmentator in illa auctoritate nō vult aliud: videlȝ ꝙ i abstractis a materia non sit verū agens qd̄ agit cum abiectione contrarij ⁊ per veram transmutationem ⁊ motuȝ: tamen bene ibi est agens secundū similitudineȝ quod est agens producens dans esse circūscripto motu. Ad aliud dico sententiā Cōmentatoris ⁊ Aristotelis ibi procedere contra Platonem ponentem formas separatas a materia: quas ydeas nuncupauit: esse ꝑncipia generationis imediata istarum rerum sensibilium. modo vt dictum fuit supra: aliquod nouuȝ imediate a substantia separata prouenire nō potest: quia omne tale est mixtum cum materia: ⁊ omne mixtū cum materia fit a re mixta cum materia. sicut dicit Cōmentator. septimo metaphysice. cōmēto. 31. ⁊ duodecimo metaphysice. 13. ⁊ 18. cōmentis: non tamen negat Aristoteles ⁊ Cōmentator deum ⁊ intelligentias esse ꝑncipia effectiua istorū sensibilium: mediate tamen: cum secundo physicoꝝ. dixerit ꝙ sol ⁊ homo generant hominem: cuȝ igitur concedamus ista inferiora effectiue depēdere a deo: que imediate ab eo dependent: ⁊ habent esse: multo magis hoc de corporibus celestibus: ⁊ de alijs eternis hoc cōcedere debemus. nā vt īquit ph̄s in p̄mo de partibus animaliuȝ: capite p̄mo. quāobrē verisilius dixeriȝ celū ⁊ factuȝ esse ab h̄mōi intelligentia. si factum est: et esse ob eam causam: q̄ȝ animalia caduca atq; mortalia: ⁊ reddens causaȝ huius subdit. ordo enī ratus certusq; status longe magis in rebus pȝ celestib⁹: q̄ȝ in nobis. ¶ Ad aliud diffuse dixi in limitatiōibus meis vbi glosaui ꝓpōneȝ illam: q̄ñ aliqd pole ex se nō pōt ab alio perpetuari: qꝛ hoc hȝ locū in substātijs: nō aūt in accñtib⁹ sicut est istātia de motu celi: sȝ q̄ȝuis ista e-

ctat ad p̄sens:dico q argumentū ymaginat̃ q nō ꝓpter
quā motus sit ex se possibilis:ꝛ ab alio perpetuabilis nō
est:qꝛ depēdet ab alio effectiue:hoc aūt est falsum:ꝛ con/
tra Cōmentatorē ibideꝫ.nā motus celi non hꝫ possibili/
tatem essendi:ꝛ nō essendi a motore: qꝛ tunc ab eodē ha/
beret esse possibile ꝛ necessariū:qđ est absurdū. ꝛ ideo di
co q motus est possibilis ratione sui cōtrarij: qđ est qes:
qꝛ motui inquantū motus in genere sumptus:hꝫ contra
rium ipsam quietē. ista aūt ꝯtrarietas cuꝫ sit extrinseca
pōt impediri per agens extrinsecuꝫ: vel merito subiecti
in quo recipit̃.multa.n.ꝯtrariant̃ in iferioribus: que nō
ꝯtrariant̃ in superioribus. ꝛ ideo motus celi inquantuꝫ
motus est ex se possibilis : ꝛ vt sic non repugnat sibi non
esse:qꝛ vt sic nō caret contrario:tamē pōt ab alio perpe/
tuari. Et causa ꝓpter quā est ab alio perpetuabilis est:qꝛ
dependet in esse ab alio:ꝛ hoc habet inquantū talis mo/
tus est:cui vt sic nihil debet ꝯtrariari. teste phō in secun
do celi:ꝛ sic debet intelligi dcm̄ Cōmentatoris dū dicit:
motus aūt celi possibile est vt sit necessari⁹ ab alio ꝛ pos/
sibilis ex se:ꝛ causa in hoc est:qꝛ esse habet ab alio:ly cau
sa in hoc debet referri ad illud videlꝫ causa ꝓpter quam
est perpetuabilis ab alio ē: qꝛ depēdet in eē ab alio: ꝛ nō
ad illud: videlꝫ q sit possibilis ex se. vn motus celi du/
pliciter ꝯsiderari potest.vno modo ꝯm genus. Inquātū
motus est:ꝛ vt sic motus celi ex se.i.in ratione motus est
possibilis:qꝛ vt sic nō repugnat sibi habere ꝯtrariū : sed
q sit ab alio perpetuabilis:hoc habet ꝓ quanto conside
ratur inquantū talis motus:ꝛ q motus celi sit talis non
habet esse effectiue:nisi ab intelligentia:que semper idē
facere apta est:materiale aūt dependet a celo. vt pꝫ. sed
in substātijs non est sic:non.n.est reperire subam possibi
lem ex se:ꝛ perpetuabileꝫ ab alio:qꝛ possibilitas essendi
in substātijs est merito materie:que est ꝑncipiū intrinse
cum ꝛ subm ꝯtrarietatis ꝛ ꝑuationis:ꝛ talis possibilitas
extrinsece impediri nō potest: vt nō deueniat ad actum:
qꝛ vt inquit Cōmentator.ꝑmo celi.cōmentis.20.ꝛ.124.
tunc natura fecisset aliquid ociosum. formalr igit̃ dica/
mus q adequata causa propter quaꝫ celi motus sit ex se
possibilis ꝛ necessarius ab alio non est: qꝛ habet esse effe
ctiue ab alio.sicut tu ymaginaris . ideo argumentū non
concludit. ¶ Ad aliō dico q in eternis rectius dicit̃ cā
ꝯseruans q̄ agens. veꝝ est:si causa ꝯseruans distinguat̃
ꝯtra verū agens qđ agit cū abiectione contrarij educen
do aliquid de potentia ad actū:tale.n.agens est nouum.
vt pꝫ.sed nō distinguo causam ꝯseruantem ꝯtra causam
agentē secundū similitudinē:qđ idem est qđ causa ꝓdu/
cens dans esse sine motu:imo talis causa ꝯseruans. vt sic
est ideꝫ qđ agens:ꝛ ecōtra. ¶ Ad aliud respondet̃:q vt
hꝫ ibi Cōmentator ꝛ Albertus per imobilia phūs intelli
git entia mathematica:in qbus nō est finis: nec efficiēs:
qꝛ talia nō habent nisi causam formalē. vt pꝫ per Auer
roym.ꝑmo physico.cōmen.ꝑmo. ¶ Ad aliud responde/
tur.cōcedēdo ꝑmū suppositū ad hunc intellectū q ex ni
hilo nihil fit de nouo : tamē ex nihilo ꝑuatiue pōt aliqđ
fieri ab eterno modo supra exposito:ꝛ secunduꝫ supposi/
tum ꝯcedit̃ q motus nunq̄ incepit esse secundū phum.
¶ Et tunc dico ad argumentū:q phūs in ꝑmo physico.
dum ꝓbat materiā esse ingenitaꝫ:sua ꝓbatio ꝓcedit de
generatione que requirit subm : ꝛ alterationeꝫ ꝑmam:ꝛ
per consequens motū ꝛ tps.sic.n.procedit sua ratio: q si
materia taliter generaret̃ materia esset anteq̄ esset:vel
q esset processus in infinitum in materijs: talis.n.gene/
ratio est noua ꝛ requirit subiectū de necessitate: ꝛ sic ali/
quid ex nihilo fieri est absurdum in via ipsoꝝ: ꝛ ita etiā
procedunt rationes phi de celo : dum probat ipsum esse
ingenitum:eo modo generatiōis quo ista inferiora fiunt
gnābilia:sicut bene glosauit Cōmentator. ¶ Ad id aūt
qđ dicit̃ de intelligentijs.dico vt supra:q Cōmētator nō
arguit contra Auicēnā penes illud qđ ē eas habere cau/
sam efficientem:sicut imponit sibi Gregorius ariminen
sis: sed arguit contra modum ponendi illam productio/
nem in ipsis:nō tamen absolute negat: sicut dictum est.
¶ Ad confirmationem respondet̃ a quibusdā q nō oīs
mutatio requirit necessario q non esse precedat esse: qꝛ
certum est q generatio ꝓut distinguit̃ contra alteratio/
nem est mutatio:ꝛ tamen talis mutatio nō est de nō esse
ad esse: imo generatio pro subito prouentu forme simul
habet esse ꝛ nō esse. vnde dicunt isti q si generatio dicit̃
mutatio de nō esse ad esse:hoc est sumendo generationē
pro aggregato ex alteratione preuia: et subito prouentu
forme:ꝛ merito alteratiōis nō esse competit generatiōi.
Ita ymaginant̃ isti q in productione eterna terminus a
quo non est ipsum non esse: sed sufficit in talibus: q res
producta ex se habeat nō eē: sicut dicit heruens in quo/
libettis. ¶ Sed ista respōsio nō potest stare ꝓpter duo
que dicit.quoꝝ neutrum est verum:sicut mihi videt̃.qđ
.n.dicunt de generatione pro subito prouentu ibi simul
esse ꝛ nō esse:ꝛ q nō esse competit generationi merito al
terationis:hoc nō potest stare.nam phūs in.5.physicoꝝ.
textu cō.7.distinguit species motus ex suis per se termi
nis:termini aūt generatiōis vt generatio distinguit̃ con
tra alios motus sunt esse ꝛ non esse.quare generatio etiā
pro subito prouentu dicit̃ esse mutatio de nō esse ad esse:
Nec obstat qđ isti dicunt nō esse ꝛ esse in tali mutatione
simul esse:cum certū sit q cum simultate temporis stat
ordo nature. ¶ Amplius.reperire est aliquā mutatiōeꝫ
subitam quā nulla alteratio precedit:sicut est de illumi/
natione. Qđ etiā secūdo dicitur: q in talibus ab eterno
productis sufficit q productū ex se habeat non esse: hoc
non est tute dictuꝫ omnibus modis:quia si intelligatur
q talia producta ex se sunt nō entia positiue: falsuꝫ est se
cundum viam phoꝝ:cuꝫ talia ex se ꝛ formaliter sint ne/
cesse esse.si vero intelligāt talia ex se habere nō esse pri/
uatiue:recte dicunt.Et sic aliquid ab eterno produci de
non esse ad esse:prout ly nō esse ꝑuatiue natura precedit
esse:nullum sequit̃ inconueniens. nam in his in quibus
produci nō est aliud a producto esse:que de potentia ma
terie non educunt̃:nō oportet q nō esse precedat positi/
ue ipsuꝫ esse:nec duratiōe nec natura : sed in his que per
motum producunt̃ in quibus generari differt a genera/
to esse:requirit̃ hoc:q videlꝫ non esse precedat tempore
esse:vel saltim natura positiue.vt dcm̄ est : quia eoꝝ esse
terminus est mutatiōis ꝛ motus.in his autem que fiunt
absq̄ mutatione vel motu per simplicē emanationem:
seu influxum.pōt intelligi aliquid esse factuꝫ preter hoc
q quandoq̄ non fuerit:sublata eniꝫ mutatione vel mo/
tu non inuenitur in actione influentis principij : prioris
ꝛ posterioris successio. vnde necesse est vt sic se habeat
effectus per infinitum causatus ad causam influentem:
quādiu agit:sicut in rebus que per motuꝫ fiunt se habet
effectus ad causam agentem in termino actionis: cum
motu existentis:tunc autē effectus iaꝫ est:necesse est igi/
tur vt in his que absq̄ motu fiunt simul cū agētie influ
xu sit ipe effectus ꝓductus.si aūt actio iFluentis sine mo
tu extiterit:nō accedit agenti dispō vt postmoduꝫ possit
agere:cū ꝑus non potuerit:qꝛ iam hec mutatio quedam
eēt.potuit igitur semper agere influendo:vnde ꝛ effect⁹
productus itelligi potest semper fuisse. hec Thomas in
tractatu de āgelis.opusculo.15.capitulo nono. ¶ Ad ali/
ud de diffinitione efficientis:dictū est supra dupliciter.

¶ Ad aliud respondetur ꝙ non incõuenit. ꝙ deus vt efficiens sit posterior seipso vt finis: qr ista prioritas ⁊ posterioritas est scdm modũ intelligẽdi nostrũ: vt inquit cõmẽtator duodecimo metaphy. commẽ. 39. Eo modo quo etiam aduersarius concedit hoc in exponendo quõ celum mouetur a duplici motore: teste commẽtatore. iz. metaphy. cõmen. 41. ¶ Ad aliud de potentia respondet̃ negãdo ɔñam: qr arg͛ cõcludit ꝙ si eterna generarẽtur eo modo quo inferiora: tunc in eis bene esset potentialitas: qđ tamen non est: vnde ibi non est potentialitas aliqua realis ⁊ positiua: sed solum logica ⁊ priuatiua ad modum declaratum. Nec hoc est contra cõmẽtatorẽ: qr in. 3. de aĩa. cõmẽ. 5. in solutione tertie qõnis. dixit. ꝙ in omni intelligentia citra primam reperitur ista potẽtialitas. Et ideo ibi dixit. ꝙ in alijs intelligentijs differt qdditas ⁊ essentia. Et in libro destructio destructionũ. disputatione sexta. in solutione sexti dubij. dixit ꝙ prima causa est quiditas absoluta: ⁊ alia entia quiditatẽ habẽt. Uel aliter põt dici ꝙ in entibus eternis alijs a primo non est potentia eo modo quo potentia est differentia entis: de qua phũs in nono metaphysi. tex. cõ. iz. ꝙ in eodem precedit tempore actum: ⁊ hoc modo eterna non dicuntur possibilia: immo necessaria. potest tamen concedi ad bonum intellectum aliquod eternuz esse possibile: prout possibile idẽ est quod causabile ⁊ obiectum potentie causatiue dei. Et hoc modo possibile non opponitur necessario: nec talis potentia opponitur actui nec separatur ab actu: possibile igitur prout idem est quod causabile non opponitur necessario formaliter: sed necessario a se: sicut est deus qui est necesse esse a se: ⁊ est ens incausatum. Alia autẽ entia eterna sunt formaliter necesse esse seipsis formaliter: effectiue autem a deo: ⁊ qr suam necessitatẽ habent ab alio sic dicuntur possibilia. tale aũt possibile non distinguit̃ ɔ necessarium sicut vides. Et ideo dixit commentator. in secundo celi. commento. 34. ꝙ possibile in eternis est necessarium. ¶ Sed ɔtra hoc instatur: qr primo celi. cõmẽto. 134. Nihil est possibile respectu agentis nisi illud sit possibile respectu passi. Si igitur eterna essent possibilia respectu agẽtis: essent ⁊ respectu passi: quod est absurdũ: nisi esset ꝙ illud dictum hꝫ locum de potentia ⁊ possibilitate primo modo: que competit enti nouo producto ꝑ motũ. non aũt de potentia secundo modo: cuꝫ phũs dicat nono metaphy. tex. cõmẽ. ꝑmi. ꝙ i plus est po͛ ⁊ actus ꝙ̃ in his que dicũtur scdm motum solũ. ¶ Ad confirmationem illam dicitur ꝙ in eternis non differt posse ab esse: quia in nullo instanti temporis vel nature positiue potẽtia est sine actu: sicut est in istis inferioribus: tamen in aliquo instanti nature priuatiue ibi potẽtia differt ab actu: ⁊ hoc non negant phi. ¶ Ad vltimum rñdetur negando ꝙ si entia eterna sunt producta ꝙ esse eorum est in continuo fieri: qr talia ab eterno sunt producta in esse permanenti: ⁊ in quada mensura permanenti que non est transiens in preteritum: sed semꝑ manet ⁊c̃.

Postquam vidimus deum effectiue cõcurrere ad productionem eternorum quantũ ad subam: opꝫ videre: vtruꝫ ſm phõs habeat causalitatem effectiue respectu motus an solum moueat vt finis: et alie intelligentie effectiue sicut tenuit Johannes. Et arguitur ꝙ nõ moueat effectiue. Nam preter motorẽ primũ qui solum mouet vt amatum ⁊ desideratum oportet ponere alium motorem mouentem effectiue: sicut pꝫ. iz. metaphy. commen. 36. ⁊ clarius. commen. 41. ¶ Amplius omne quod imediate efficit motum: agit propter aliquid nobilius se. Sed de͛ nõ agit propter aliquid nobilius se: cum ipse sit optimuꝫ eorum que in natura sũt: ergo deus non immediate mouet. Maior est Arist. ⁊ commentatoris. z. celi. tex. cõmen. 6z vbi habet̃ ꝙ actio semper est in duob͛: ⁊ cuius gratia fit. ⁊ huius gratia. Minor est nota: ꝙ deus nõ agit propter aliquid nobilius se: cum ipse sit omnium entium nobilissimum ⁊ perfectissimum: sicut pꝫ. 5. metaphy. caplo: de ꝑfecto. ¶ Amplius sequeretur motum fieri in instanti: qđ est absurdum: probatur sequela stãtibus duobus suppositis. primũ ꝙ deus agit ex necessitate nature. secunduꝫ ꝙ deus sit infinite potẽtie: tunc sic. si deus est infinite potẽtie intensiue ⁊ agit naturaliter: ergo agit ſm vltimuꝫ virtutis sue. Et per ɔñs potentia actiua eius in infinitum excedit resistẽtiam mobilis: finiti. n. ad infinitum nulla est propoitio: ⁊ per ɔñs motus proueniret subito: qꝛ quocunqꝫ motu dato in aliqua mensura adhuc in minori: ⁊ minori mensura a deo in infinitum est producibilis. Confirmatur ex sententia cõmentatoris. iz. metaphy. commẽ. 41. vbi hꝫ. ꝙ celum mouetur a duplici motore: quoruꝫ alter est finite motionis: ⁊ est anima existens in eo. Alter vero est infinite motionis: ⁊ est potẽtia que non est i mã. ¶ Ad oppositũ est phũs ⁊ cõmẽtator. in. 8. phy. versus finem. vbi via motus concluserunt eternitatem primi motoris. ⁊ in tex. commenti. 84. phs ⁊ cõmẽtator ostendunt ꝙ primus motor qui nõ est in materia est in maximo circulo. s. equinoctiali: quia ibi maxime apparet opatio ei͛: ⁊ ibidem dicit commentator: ꝙ oẽs leges conueniunt in hoc ꝙ deus habitat in celis. Ex quo pꝫ deum ſm Aristo. ⁊ cõmentatorem effectiue mouere celum ⁊c̃.

In hac qõne tenuit Johannes de ianduno in octauo physicorum: in qõne propria de hac mã: ⁊ ẽt in hoc. iz. metaphy. propter rationes adductas ante oppositum ꝙ deus non mouet immediate celũ effectiue ſm phõs. Et istius opinionis ante ipsuꝫ fuit doctor subtilis i septima qõne quolibettorũ. ¶ Sꝫ vt mihi vr̃ ista positio non potest stare. Nam Aristo. iz. metaphy. tex. cõmẽ. 44. ex numero motuũ venatur numerum intelligentiarum mouentium. hoc autẽ non eẽt: si deus imediate non moueret celũ. ¶ Amplius quõ via motus demonstraretur imãlitas dei: si deus non immediate mouet. ¶ Amplius commentator. in primo caplo de substantia orbis ɔ Auicennam vult ꝙ abstracta a mã mouẽt in duplici genere cause: finalis. s. ⁊ efficiẽtis. Ideꝫ hꝫ. iz. metaphy. cõmẽto. 38. Et propter hoc ipse dixit ibidem. in cõmen. 36. ꝙ si forma balnei esset separata a mã moueret vt efficiẽs: ⁊ moueret vt finis. ¶ Ampli͛ in secundo capite de suba orbis hꝫ: ꝙ celũ indiget motore largiente sibi motum ⁊ permanentiam eternam: hic autem motor qui largitur celo permanentiam eternã deus est: sicut supra visum est. ¶ Amplius. iz. metaphy. cõmento 48. hꝫ: ꝙ nulla suba abstracta est que nõ moueat aliquẽ orbeꝫ: qr tunc inueniretur in dispositione diminuta: que ɔñа deducitur ex his que ipse dixerat supra. in cõmento 36. vbi dixerat ꝙ intelligentie primaria intentione agũt ꝑꝑ se: ⁊ secundaria intentione agũt propter ista iferiora: sicut etiam ipse testatur in secundo celi. 17. ⁊. zi. commẽ. Nam intelligẽtie sunt communicatiue sue perfectionis. Et si hoc verificatur de ipsis: quanto magis est de prima intelligentia. in qua nulla prorsus est inuidia: cũ ab optimo sicut dixit plato: lõge relegata sit inuidia. Et qꝛ talis perfectio ſm phõs non põt cõicari istis inferioribus nisi mediante motu celi: hinc est ꝙ si aliqua esset forma a mã liberata que non moueret aliquẽ orbem: tunc esset in dispositione diminuta: qr deficeret sibi medium cõmunicandi suam perfectionem istis entib͛: que sunt hic. Et sic intelligit̃ dictum commentatoris in secundo celi. com-

mento.xi.vbi habet ꝙ omne agẽs quod agit propter se primaria intentione agit propter aliud secũdaria intentione nisi illud non esset nã innata ad largiendum. non enim hoc dictum debet intelligi: sicut quidã exponẽtes: immo peruertentes ⁊ inuoluentes cõmentatorem dicũt ꝙ ibi cõmentator per illud nisi. excipit deum: qui secundum ipsos nõ immediate agit. ❡ Sȝ ista expõ destruit iudiciũ cõmẽtatoris: q2 tunc deus non esset natura innata ad largiendũ: qđ est in fine abbominationis ⁊ ꝯ phiaȝ. rationem. veritatem: immo cum deus sit quiditas absoluta: ⁊ ens ⁊ bonũ ⁊ veruȝ per essentiam: Alia aũt omnia sint quiditatem habentia: ⁊ sint bona ⁊ vera per ꝑticipatione bonitatis ⁊ veritatis que in ipso est per essentiã: sicut testatur cõmentator in secundo prime phie. cõmẽ.4. Dicimus nos ꝙ deus est natura maxime innata ad largiendum: cum vt inquit Boetius sit forma liuore carẽs. Et ideo dicimus nos ꝙ illud nisi ẽ tanꝗ aliquid ad impossibile ducens: ⁊ nõ est aliquid possibile asserens: sicut isti fingunt. Et scđm hoc fundamentum ẽt deducitur cõsequentia cõmẽtatoris in scđo metaphy. commento primo. vbi facit ꝯñaȝ: que ab oĩbus posterioribus derisa fuit: dicit. n. ꝙ si intelligentie nõ essent intellecte ab intellectu nostro: tunc eẽnt ociose in nã. Non enim vis istius rationis cõsistit in hoc. vȝ. ꝙ essentie intelligentiarum sint existentes: q2 ab intellectu nostro intelligantur: q2 bene videbat cõmentator ꝙ essentie rerum sunt existentes: lȝ nõ intelligãtur: sicut est sententia eius. cõmento.58. in se primo metaphy. Sed ideo dixit illud qm̃ eẽntie intelligentiarũ sunt nature innate ad largiendum: vnde repugnat eis ꝙ non sint cõmunicabiles. Et ideo si intelligentie nõ cõmunicarent suam intellectionem intellectui nostro: essent ociose: q2 intellectionem nulli alij a se cõmunicarent. Cũ tamen illa intellectio nãliter sit cõmunicabilis: q2 repugnat ei icommunicabilitas. Et ideo eẽnt ociose: immo addi potest in via eius: ꝙ non essent intelligentie. Et ita dicimus nos ꝙ si aliqua itelligentia immediate non moueret aliquem orbem: tũc esset in dispositione diminuta: ⁊ esset ociosa fm̃ viam pħorum: sicut recte cõfirmat cõmentator. xi. metaphy. commen.44. vbi hȝ ꝙ si prima forma que est deus non esset mouens: ⁊ nõ haberet actionem sicut reliqui motores: quãuis illa actio sit magis nobilis ⁊ magis vĩis esset ociosa. ❡ Amplius i cõmento.37. eiusdem hȝ expresse. ꝙ substãtia abstracta q̃ est intellectus ⁊ primum principium est: agit motuȝ ⁊ est motus finis. ❡ Amplius. io. metaphy. cõmẽ.7. ingt ⁊ intendit ꝙ cum huic fuerit iunctum quod declaratum est in physicis. s. esse primum motorem eternum ⁊ absolutũ ab omni mã: ⁊ declarauit post: qđ hoc nõ solummodo est principium tanꝗ motor: sed tanꝗ forma ⁊ finis: declarabitur ꝙ illud est vnum de quo declaratum fuit hic: ꝙ est principiũ substantie: sicut est declaratũ ꝙ est actus vltimus: cui nõ admiscetur potentia omnino. Ecce ꝙ p̃muȝ principium de quo solum verificatur ꝙ sit abstractum ab omni poᵃ ꝙ mouet vt efficiens. ❡ Amplius duodecimo metaphy. cõmen.5. inquit. declarat ẽt in hoc tractatu ꝙ principium prime substantie abstracte ẽt est substãtia ⁊ forma ⁊ finis: ⁊ quod mouet vtroqȝ modo. Ecce expresse ꝙ primum principium fm̃ commentatorem mouet vtroqȝ modo. s. vt efficiens ⁊ vt finis: idem hȝ in cõmento sequenti. ❡ Amplius infra. cõmento.30. ingt. motor eternus est actio pura sine aliqua poᵃ oĩno. Si. n. eẽt cũ potentia aliqua non semper motus ab eo proueniret. ❡ Amplius phs in. xi. meta. tex. cõmenti.43. ingt. Nos aũt dicimus de diuinis substantijs. principium eniȝ ⁊ primum entium non mouet neqȝ essentialiter neqȝ accidentaliter: ⁊ mouet ⁊ facit primum motuȝ eternũ. Multas alias auctoritates adducere potuissem quas tedio affectus pretermitto ⁊c̃.

Ad rationes in oppositum respondetur. ad primum dico ꝙ in abstractis a materia non differt efficiens a fine sicut infinitis dicit cõmẽtator: ⁊ ideo nõ oportet alium motorem ponere in ratione finis: ⁊ alium in ratione efficientis. ❡ Ad aliud respõdet formaliter commentator in. xi. metaphy. commen. 37. vbi inquit. ⁊ intendit per hunc sermonem distinguere inter primum principium: ⁊ alia principia abstracta. Alia enim videntur esse electa ⁊ desiderata propter alia scȝ principia aliorum motuum celestium: preter motum diurnum. quod aũt hunc motuȝ facit videtur esse electũ per se ⁊c̃. Et si Johannes hanc auctoritatem vidisset nunꝗ illã rationem adduxisset: nec in illam opinionem incidisset. Nam hic clare vides: ꝙ primum pᵐ efficit motuȝ diurnum: ⁊ non mouet propter aliũ motorem: q2 non est finis sub fine sicut alij motores: sicut est sententia eiꝰ etiam in cõmen.44. ❡ Ad aliud respondetur ꝙ p̃muȝ suppositum absolute posset negari. Nam proprie loquendo deus nõ agit nãliter neqȝ scđm voluntatem que est ĩ nobis: sed altiori modo: vt diximus de mente commentatoris: ad bonum tamen intellectum concedatur: secundum vero suppositũ scđm pħos expresse negandum est: non enim deus est vigoris infiniti secunduȝ ipsos. Ad auctoritatem cõmentatoris. in cõmen.41. duodecimi metaphy. respondetur ꝙ per illud commẽtator non vult celum moueri a duobus motoribus realiter distinctis: sed ab vno motore mouente scđm duas rationes mouendi scȝ vt efficiens: ⁊ vt finis: pro tanto autem dixit commentator ꝙ motus vt prouenit a motore in ratione efficientis est finite motionis: ⁊ est anima existens in eo. i. vt sic est forma appropriata proprio mobili: vt autem mouet vt finis. talis motor est anima seu potẽtia separata: q2 vt sic est finis vltimus: sub quo oẽs alij motores: qui sunt finis sub fine ordinãtur: ⁊ vt sic motus est infinite motionis. i. durationis. Naȝ motus non sumit eternitatem: vt prouenit a motore mouente vt efficiens: sed vt prouenit a motore mouente vt finis: sicut ipse met commentator declarat seipsum in illo commento ex sententia themistij: ⁊ tu illuc recurre ⁊c̃.

Postquam vidimus intelligentiam primã habere causalitatem effectiuam: vltimo loco ⁊ breuiter videamus: vtrum ipsa sit causa finalis eternorum: ⁊ arguitur ꝙ non. Nã vt hȝ cõmentator ĩ primo capitulo de substãtia orbis. in abstractis a mã nõ differt efficiens a fine: cum igitur alie intelligentie a prima sint causa efficiens motus erũt ⁊ ꝑ ꝯñs finis: ⁊ ita nõ habebunt alium finem a sui met suba. ❡ Amplius commentator in secũdo capite de suba orbis. Et. xi. metaphysice. cõmen.36. ponit differentiam inter animal celeste: et ista animalia que sunt hic: q2 in istis aĩalibus generabilibus amatũ est distinctũ essentialiter ab amante: ⁊ est extrinsecuȝ ab eo: vt est sñia ẽt phylosophi in octauo physicorum. tex. cõmen.20. Sed in animali celesti idem est amãs ⁊ amatum omnibus modis. ergo reliquitur ꝙ alie intelligentie citra primam non habẽt alium finem amatum a sui met substantia. ❡ Cõfirmatur: quia tertio metaphy. tex. cõmen. tertij. in immobilibus non est efficiẽs neqȝ finis. ❡ Ad oppositũ est sententia pħi ⁊ cõmentatoris. xi. metaphy. tex. cõmen.36. ꝙ primũ principiuȝ mouet vt amatum ⁊ desideratum. Idẽ hȝ cõmentator decimo metaphy. cõmen.7. Et. xi. metaphy.5. ⁊.6. commẽtis. vbi hȝ ꝙ idem est primum efficiens prima forma ⁊ vlti-

mus finis. ¶ Amplius perfectissima causalitas non debet denegari perfectissime cause: sed causalitas finis est pfectissima causalitatũ: qȝ hȝ rõnẽ optimi: ⁊ hȝ rationem mouentis non moti: q̄ oia debẽt attribui deo: sicut pȝ.z. phy.tex.cõmẽ.zi. Et.z.metaphy.tex.cõmen.8. Et.5.metaphy.tex.cõmen.3. vbi dicitur finẽ habere rationem optimi: g̃ causalitas finis maxime attribuenda est deo ⁊c̃.

Pro solutione istius q̃onis opȝ premittere quasdaȝ distinctiões. Prima distinctio est ista. Duplex est finis vltimus.s.non ordinatus ad vlteriorem finem. Alter vero est finis sub fine ordinatus.s.ad vlterioreȝ finẽ. Colligitur ista distinctio ex itẽtione Auero.iz.metaphy.cõmen.37. vbi ponit differẽtiaȝ iter primũ principiũ ⁊ alia abstracta a mã: qȝ primũ pn̄ᵐ est electũ propter se. Alia aũt sũt electa pp ipsum: ista distinctio est de intẽtione Auer.iz.meta. commen. 44. Et in lib. destructio destructionũ. disputatione tertia. in solutione.i8.dubij. vbi cõparat corpus celeste in suis motibus ipsi animali. Et cõparat ẽt ipsuȝ vni ciuitati in qua est vnus princeps: sub quo alij magistratus sunt constituti. Est ẽt hec distinctio de mente eius in secũdo celi.commen.4z.⁊.70. ¶ Scḋa distictio est ista. duplex est finis. primarius ⁊ scḋarius. finem primarium appello qui pria intẽtione intendiť: finis võ secundarius est qui cõcomitanter ⁊ secundaria intentione intendiť: colligitur ista distinctio de intentione Auer.iz.metaphy.cõmen.36. Et ex scḋo celi.17.⁊.zi.cõmentis. huius aũt distinctionis accomodatũ exẽplũ ponit cõmentator.iz.metaphy. cõmẽ. 36. de illo qui exercitatur in aliqua arte pp ↄseruationeȝ sue sanitatis. dicimus.n. cõseruationẽ sanitatis esse fineȝ primariũ. Exercitationẽ aũt in aliqua arte dicimus finẽ secũdarium. ¶ Tertia distictio est ista. duplex est finis. attingendus ꝟm esse: ⁊ finis attingendus per motũ. patet ista distinctio: qȝ aliter nõ possemus saluare: q̃uo de fine ↄsiderat nãlis ⁊ metaphysicus: lȝ.n. vnũ ⁊ ideȝ subiecto possit ingredi duas artes. tamen hoc est ꝟm imaginationes diuersas: vt testatur cõmentator.z.physice auscultationis.cõmen.7i. Cũ igiť de fine per motum attingendo ↄsideret nãlis: Metaphysicus considerabit de fine attingendo ⁊ imitabili scḋm esse: sicut est sententia eius duodecimo metaphy.5.⁊.6.commentis. Et alibi frequenter.

Istis stantibus ponũtur conclusiones. Quarum prima est ista. Primum principiũ est finis vltimatus oium eternorũ: Alia autem eterna sunt finis sub fine. Ista ↄclusio q̃tuȝ ad primum probatur: qȝ in omni genere cause est deuenire ad vnum primũ qḋ est cã totius illius generis causalitatis: tũ qȝ in ẽntialr ordinatis nõ est processus in ifinitũ: tum ẽt quia ablato primo nõ est inuenire posteriꝰ. hoc idẽ demõstrat phus in.z.metaphy.tex.cõmen.8. Quantũ autem ad zᵐ probatur ista ↄclo: nã sequitur ex primo. Cũ.n. in vno genere cause nõ sit inuenire duo eque pᵐa: ⁊ eodẽ mõ causantia: cũ primũ pn̄ᵐ sit vltimatus finis: necesse est vt cetera abstracta a mã: que ẽt sunt finis: cũ in eis finis nõ differat ab efficiẽte. Erunt igitur finis sub fine. Et ista ↄ est de intẽtione cõmẽtatoris.iz.metaphy. cõmen.37. vbi ingt. ⁊ intendit p hũc sermonẽ distinguere inter primum pn̄cipiũ ⁊ alia abstracta: Alia.n. principia videntur esse electa ⁊ desiderata pp alia.s. pn̄ᵃ aliorum motuũ preter motũ diurnũ: qḋ aũt hũc motũ facit videtur esse electũ pp se. Et infra.cõmento.44. inquit. Dicamus q̄ nulla forma est quasi finis ⁊ communis ⁊ vniuersalis: nisi illa ex eis q̄ hȝ actionem cõem: ⁊ hec est dispositio forme mouẽtis pᵐ celũ motu diurno: dispositio.n. in iuuamento corporũ celestiũ adinuicẽ in creando entia que sunt hic ⁊ cõseruando ea: est sicut dispositio regentiũ bonorũ qui iuuãt se ad inuicem in regendo bonam ciuitatẽ: qm̄ oẽs actiones eorum sunt erga actionem primi principis. Queadmoduȝ igitur primus princeps in ciuitatibus necesse est vt habeat actionem propriam que est nobilissima actionum. Et si nõ: esset ociosus: quã actionem intendũt per suaȝ actionem oẽs qui sũt sub primo principe: queadmodũ igiť necesse est in istis principatibus: vt primus principatus sit: sicut est necesse in actionibus principum: vt prima actio sit: sic est intelligendum de istis formis mouentibus corpora celestia ⁊c̃.

Secunda cõclusio Primum principiũ est finis eternorum attingendus scḋm esse. Ista cõclusio est de intentione phi in pᵒ celi.tex.cõmen.ioo. vbi hȝ q̄ celũ depẽdet a primo principio: a quo cõmunicať esse ceteris entibus: his q̄deȝ clarius: his vero obscurius: ⁊ eandem sniam hȝ duodecimo metaphy.tex.cõmen.38. Pro itellectione cuius ↄclonis tu debes scire: q̄ vt scribit phs ⁊ cõmentator.5.metaph. caplo de perfecto. deus est ens simpliciter perfectũ: ⁊ est ens per essentiam: alia aũt sunt entia per participationẽ: scḋm metaphy.cõmen.4. Quoniã aũt oẽ ens per participationem hȝ reduci ad aliquod ens per essentiam: sicut dixit diuus Plato: pp hoc entitas ista ⁊ perfectio que est per ẽntiã in pᵐo ente cõmunicatur ⁊ imitatur ab alijs entibus in gradu compossibili sue nature: perfectio eniȝ ista cõmunicata multitudini entium non consistit in pũcto: cum octauo metaphy. spẽs entium sint sicut numeri. Et si consisteret in puncto omnia entia essent idem: imo per recessum vel accessum ad pᵐum aliud alio diciť esse perfectius: ⁊ hoc est qḋ dixit cõmentator.iz.metaphy.cõmento.44. q̄ ordinatio intelligẽtiarũ a primo est precisa. Propter h̄ igiť dicimꝰ nos q̄ scḋa itelligẽtia est aliquãta perfectio que eminenter in pᵐo pn̄cipio continetur: ⁊ ita de alijs entibus imitantibus esse dei vnũquodq̄ ꝟȝ qḋ potest: vt inquit phs secundo de aĩa.tex.commen.34. Et secũdo celi.tex.cõmen.64. Aduerte tamen q̄ duplex est participatio. vȝ. participatio essentie ꝟm esse formale: sicut dicimus medios colores participare extrema ꝟȝ oẽ formale sub esse refracto tamẽ. Alia aũt est participatio essentialis dependentie: ⁊ sic dicimus omnia entia participare esse diuinum: nõ primo modo: ita q̄ essentia diuina iret formalr essentias aliarum reruȝ. Sed ista participatio est in alietate nature essentialiter depẽdẽs a deo in triplici genere cause: sicut cõmentator dicit multotiẽs q̄ idẽ est primũ efficiẽs pᵐa forma ⁊ vltimus finis. Nota tñ pro hac ↄclone q̄ lȝ ab omni ente causato primum principiuȝ sit imitabile in gradu essendi. Differenter tñ hoc est respectu abstractorum: ⁊ respectu sensibiliuȝ: modus enim communicandi alter est ibi ⁊ alter hic: sicut supra dictum fuit ⁊c̃.

Tertia conclusio principalis est ista: lȝ deus sit finis vltimatus omniũ entium: vt dictum est: alia tamen entia sunt finis secũdarius ipsius dei: pȝ ista ↄclo: qȝ oẽ quod primaria itentiõe agit pp se: secundaria intentione agit pp aliud: nisi illud nõ sit nã apta ad largiẽdũ: vt.d. cõmentator.z.celi.cõmẽto.zi. qḋ non est dḋm de deo: cum ipse sit imense largitatis. ¶ Amplius tũc deus eẽt inuidus: sicut in simi arguit phs ↄ simonidẽ in prohemio metaphy. ¶ Amplius eẽt ociosus ꝟm phos si non haberet aliquã actionem p quã secundaria intẽtiõe ageret propter alia extra se: sicut arguit cõmẽtator.44.cõmen.iz.metaphy. Et scḋo celi.cõmen.zi. Quare relinquitur q̄ alia entia sint finis secũdarius ipsius dei. ¶ Sed hic est locus dubitatiõis. Naȝ.z.

phy.cōmen.88.ista est dispositio entis necessarij: vt sua actio sit propter ipsum:non ipsum propter suam actionē. Accideret aūt deum esse propter suam actionem: si propter cetera entia que sūt effectus eius ageret. ¶ Amplius finis h₃ ratione optimi.2.physicorum. tex. cōmen.31. Et.2.metaphy.tex.cōmen.8. Sed nihil est melius deo: ergo nihil preter deum est finis dei. ¶ Amplius commētator.12.metaphy.cōmen.37.primum principium est solum electum propter se:alia abstracta sunt electa pꝑter alia:nec valet si dicatur ꝙ primum principiū est electu₃ pp se prima intentione:Alia aūt sunt electa primaria intentione propter alia:quia ēt ipsa primaria intētione sūt propter se.ergo nulla est differentia contra commentatorem inter principium primū ⁊ alia abstracta. Et hoc argumentum est difficile sicut vides ⁊c.

Ad primum dicimus omne necessariu₃ primaria intentione esse propter se:⁊ nō propter sua₃ actionē:nisi secundaria intentione:⁊ ista nō repugnant. ¶ Ad aliud dicimus nos ꝙ illud verificatur de fine primario qđ h₃ rationem optimi:non de fine secūdario:sicut glosat cōmentator.2.celi.cōmento.21. ¶ Ad vltimum dicimus:ꝙ l₃ principiu₃ primum ⁊ alia abstracta in hoc conueniant ꝙ primaria intentione agant propter se:⁊ secundaria intentione propter alia. Differūt tamen adhuc: q₂ actio dei ita est primaria intētione pp se ꝙ nulli alteri fini priori subordinatur: immo sistit in se tanq̄₃ ad terminū. Sed actio aliorū abstractoꝝ:l₃ sit primaria intētione propter se: in ordine ad inferiora entia: tamen actio ista subordinatur alteri actioni nobiliori ⁊ vliori:sunt enim alia abstracta fines particulares sub fine vli constituti.deus aūt est vltimus finis vlis:⁊ cōmunis omnibus:sicut dicit commentator.12.metaphy.commen.44.Actio igitur dei est actio absoluta:⁊ actio intelligentiarum in relatione consistit: sicut quiditas dei est quiditas trāⁱ:⁊ alia abstracta quiditatem habent:sicut ipse dicit in lib.destructio destructionum. disputatione 6ª in solutione sexti dubij.Et in tertio de aīa.in cōmento.5. in solutione tertie questionis ⁊c.

Ad argumenta principalia.Ad primū dictū est: ꝙ alie intelligentie sunt finis sub fine:q₂ in omni genere cause op₃ deuenire ad vnū primum.pluralitas enim mala principantiu₃. Ideo vnus est priceps:sicut dicit ph̄us in calce.12.prime ph̄ie. Et in.2.metaphy.tex.cōmē.8.demonstrat ꝙ in causis finalibus essentialiter ordinatis non est in infinitum tendere:sed est ad vnū deuenire. ¶ Ad secūdū dico: ꝙ dr̄ia inter intelligentias ⁊ animalia inferiora cōsistit in hoc: q₂ ipse principaliter agunt propter se. Secundaria vero intentione agunt propter alia.Et hoc verissime de prima intelligentia verificatur que omnibus modis primaria intentione propter se agit. Alie autem intelligentie possunt ad duo comparari.ad īferiora ⁊ ad ipsum deum. Si ad inferiora:sic primo agunt propter se.Scđario vero ꝓpter inferiora.Si aūt ad deum cōparentur sic agunt primo pp deum:vt sibi complaceant:⁊ secundario agūt pp se:⁊ in hoc attenditur distinctio inter animalia inferiora ⁊ ipsas intelligentias.Na₃ animalia semꝑ mouentur ab extrinseco motore:puta ab appetibili a quo perficiūtur. Sed intelligētie primaria intentione agūt propter se.Et si agunt propter ista inferiora:hoc non est vt acqrant aliquam perfectionem ab ipsis:sed agunt ex sua bonitate: vt perficiat ista ⁊ ea in esse producāt.Et hoc maxime verificatur de p̄io ente:qđ est in fine bonitatis:de quo verificatum est apud ph̄os:ipsum esse primum principiu₃: primam formam: ⁊ vltimum finē. Que igitur mihi visa sunt ad mentem ph̄orum de causalitate intelligentie sūt hec ad presens.Ad laudem eius quo melius nihil excogitari potest.Si quid autem in istis annotationibus dictū est qđ christiane religioni aduersetur: Illud ex mente cōmentatoris ⁊ Aristotelis dictum est a nobis:non q₂ illis dictis nos assentiamus:sed hec pauca ad mentem ipsorum conscripsimus narrando intentionem ipsorum: sicut interpretem decet.nec in hoc pretermittere volui aliquid de mente ipsorum: esto ꝙ illud fidei aduersari videatur. Deus enim: vt inquit Augustinus: non indiget nostro mendacio.

F I N I S.

¶ Expliciunt annotationes super Johannes de Janduno super questionibus metaphysice:Edite per excellentem phylosophum Marcum antoniu₃ zimara sanctipetrinatem. Anno dn̄i.1505.kalendis februarij: cum laude omnipotentis dei ⁊ sue virginis matris marie.⁊c.

¶ Impresse venetijs mandato ⁊ sumptibus heredum quondam nobilis viri dn̄i Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis. Per Bonetum locatelum bergomense₃ presbyterum octauo idus Martias.1505.

¶ Johannes antonius roxelus de corato ad lectorem.

Qui fuerat tenebris pressus:mēdisq₃ refertus
  Gandauus:nitidū marcus ad astra tulit.
Quē caries:⁊ quē discerpserat ipsa vetustas
  Restituit lacerum marcus ad astra virum.
Quantus aristotiles tantus gandauus habetur:
  Qui solus clarum fecit aristotilem.
Ergo age perpetuas grates studiosa iuuentus
  Zimarrae:qm̄ iam patet omne sophos.

¶ Dominicus fontanus monopolitanus ad lectores.

Uirbius vt superos tenuit:dum sparsa coegit
  Membra per aequoreum dilaniata litus.
Reddidit vt pelopi depastos iuppiter artus:
  Utq₃ ebore ornauit membra nouata deus:
Zimara restituit nobis discerpta reformans
  Uiscera gandaui marcus:⁊ excoluit.